4° IV.

14325. P. III. d. 2.

[Alexander Anglicus]

Summa que Destructorium viciorum appellat.

(alba:) Lithicenſi miſcripty

Tabula Alphabetica

Tabula ꝓpēdiosa ꝟm alphabeti ordinē opis pñtis Destructoriū viciorū ititulati diligētia denuo singulari correcta.

Brabam prepara
uit sacrificiū ad offerēdū deo ⁊ de
scēderūt volucres sup sacrificium
⁊ abigebat eas abrahā scz quid ex
hoc spūaliter intelligat. patet par
te quarta. caꝑ. xiiij. C

Abrabaz tā diues erat q̄ ex ꝓpria familia de iuue
nibus electis armauit exercitū cuz quo q̄tuor
reges cū suis exercitib⁹ deiecit. pte. iiij. c. lvij. D

Abhominātur impij ⁊ ꝓsequūtur bonos. pte quar
ta. capitulo quinto. B.

Abnegare seipm quid sit. pte sexta. ca. lix. A

Absoluūt sacerdotes sibi confessos a suis peccatꝫ
sed qualiter. pte quarta. ca. xxvij. B.

Absq; ꝓsonaꝝ acceptōe aliq̄ illi qui sunt minus
boni simpliciter in dispensatōe bonoꝝ spūaliuz
melioꝝb⁹ licite ꝓferūtur. pte q̄rta. ca. xiiij. A ⁊ B

Abstinentia multū confert ad sapientiā acquiren
dam. pte secūda. caꝑ. sexto

Abstinentiū mentes licet ignis cōcupiscentie ali
quādo inflāmat. tū vsq; ad cōsensum vel opatio
nem nō exurit. pte secūda. ca. lx

Accepto ꝓsonaꝝ triplr fieri ꝓtingit. s. in bono
rum exhibitōe. iudicij executōe. ⁊ in dono
rum distributōe. pte quarta. c. xiiij. A

Accidioſi ꝟtutibus vacui igne tentatōis facilitꝫ
cōburūtur a diabolo. pte q̄rta. c. xxvij. B

Accidia multiplr describit. pte q̄nta. ca. j.

Accidiosus tot hz anxietates remordentis cōscie
tie q̄ aliq̄n ex nimia ⁊ inordinata tristicia cadit i
pctm̄ finale impenitētie qđ est pctm̄ maximum ⁊
blasphemia in spūsctm̄. vt ptz pte. v. c. j. Itē eius
dem. c. scdo. B nach⁹. pte. v. c. ij. A

Accidiā cuiusdā epi prudēter redarguit q̄daz mo
Accidiosos mittit salomon ad formicā ad addiscē
dum sapiam. pte q̄nta. ca. scdo. B

Accidiosum christianū rōnabilit reprehendere pos
sit sol si facultatē loquendi haberet. vt patet p
te quinta capl'o scdo. A

Accidiosus q̄ ociose viuit ⁊ de laboꝝb⁹ alioꝝ cibū
sumit contra naturā viuit. vt ptz pte. v. ca. ij. B

Accidiosi erubescēt pñt q̄ nō tā diligēter laborāt ad
impetrādū gaudiū celi: sicut mīti impioꝝ labo
rāt ad impetrādū penā inferni. pte. v. ca. scdo. B.

Accidie pctm̄ multū deo displicet. diabolo valde
placet ⁊ homini vehementer nocet. pte q̄nta. ca.
secūdo. D. E. F.

Accidiosus preter infernū oīm loco est indignus.
pte q̄nta capl'o scdo. E

Accidiosus signatur p arborem fructū non feren
tem quā precepit domin⁹ succidere. pte. v. ca. ij.
D. Itē per ficū fructū nō ferentē cui maledixit
dñs. ibidē. D. Itē p seruū q̄ fodit i terrā ⁊ absco
dit pecuniā dñi sui. vt ptz pte q̄nta. ca. scdo. D

Accidiosus est ꝓximū hospiciū diaboli. vt patet p
te q̄nta capl'o scdo. D. B

Accidiosi diuites reputāt eos honorabiliores q̄ ni
chil boni agūt. q̄ ociose ⁊ voluptuose viuūt. pte
q̄nta ca. ij D. Itē eiusdē capl'o vicesimo scdo. C.

Accidiosus assimilat fere a canibus psecute. par
te q̄nta capl'o scdo. E

Accidiosus figurat per sampsonem a dalida dece
ptum. pte q̄nta capl'o scdo. E

Accidiosus diabolus mutilat in ptib⁹ organicis
vt reddat eos ad bñ operādū ineptos. pte q̄nta
capl'o secūdo. F capl'o secūdo. F

Accidiosi prelati idolis assimilant. parte quinta.

Accidiosi q̄ in vita ꝑsenti negligūt bene operari in
futura vita mendicabūt ⁊ nō dabitur eis. parte
q̄nta capl'o secūdo. G

Accidiosus q̄ non exercet se in aliq̄bus bonis ope
ribus faciliter succūbit vicijs vt multiplici exē
plo ostendit. parte q̄nta capl'o scdo. B

Accidiosi igne tentatōis faciliter cōburūtur. pte
q̄nta capl'o scdo. B

Accidia mētis oculos excecat. pte q̄nta ca. ij. B

Accidiosi dormitētes in suis peccatis piscib⁹ assi
milant. pte q̄nta capl'o. xxij. E

Accidiosi p totū temp⁹ vite sue in peccatis dormi
entes figurant per abner. q̄ pugnauit cum ioab.
parte q̄nta capl'o. xij. E

Accusatio iniusta tribus modis fieri cōtingit. pte
quarta capl'o decimo

Accusatores si non possent suā probare accusatio
nem penam recipent talionis cōdignā. pte q̄rta
ca. viij. Item eiusdē capl'o. x.

Accusatoꝝb⁹ deficientib⁹ nō videtur reus esse co
gendus ad purgatōem. pte q̄rta caꝑ. x.

Accusatus de aliq̄ crimie coram iudice si veritatē
quā iudex sub forma iuris ab eo exigit negaue
rit peccat mortaliter. pte q̄rta. ca. xj. A

Ad accidie detestatōnem exemplū cape possu
mus de multiplici labore xpi ⁊ alioꝝ sanctoꝝ
patꝝ. pte q̄nta capl'o scdo. C

Adoratio triplex est. scz latria. dulia. ⁊ iperdulia. p
te sexta capl'o scdo. E

Adorari vere ⁊ licite pōt christ⁹ in re q̄ putatur eē
xps q̄uis xps nō sit. pte sexta ca. xlv. E

Ad aratrū manū mittere qđ est. patet parte sexta.
capitulo. xxxv.

Aduocati mali hostes sunt iusticie. veritatis. ⁊ eq̄
tatis. vt patet pte q̄rta. ca. xij. C

Aduocatōnis officiū ꝓpter multiplex periculum
qđ circa officiū illud cōsistit a viris perfectis est
fugiendū. parte q̄rta. ca. xij. A

Aduocat⁹ malus q̄litercūq; cā sit iniusta defendit
eā ne nesci⁹ reputaret. pte q̄rta ca. xij. A

Aduocat⁹ malus deum ab ecclesia sua expellit. ⁊
diabolū introducit. pte q̄rta ca. xij. A.

Aduocati mali hostes sunt dei. ⁊ amici antixpi. p
te quarta capl'o. xij. A

Aduocati mali legem dei contēpnūt ⁊ faciūt legē
dei aliis esse contemptibilē. Ibidem. B

Adulteriū. parte tercia ca. q̄nto ca. xv. A. ⁊. B

Adulatio euitanda ē ꝓpter quattuor. pte quarta

Adulatōne vincit diabolus quos tribulatōe non
possit. pte quarta. ca. xv. B

Adulatores homicide sunt ⁊ ꝓditores. ibidem. B

Adulatores bystriones sunt diaboli. ibidem. B

Auaricia assimilat mulieri sedenti in amphora. pte quarta capło scdo. G
Auarus intātū deū contemnit q plus vnū obulū q deū diligit. pte ārta capło scdo. G
Auarus oīa decem mādata dei trāsgreditur. pte quarta capitulo scdo. H
Auarus incidit in oīa septē pcā mortalia. vt ptz pte ārta capło scdo. I
Auarus solum vmbras diuitiarū verarū colligit. pte ārta capitulo scdo. I
Auarus silis ē pueris papiliones seqntib⁹. Ibidē
Auarus triplicem rusticitatē deo pro suis būficijs reddit. pte. iiij. ca. scdo I
Auarus p beneficia z p beneficijs sibi a deo collatis contra deū pugnat. pte. iiij. c. ij. I
Auarus vadit volūtarie laqueo diaboli strāgulari. pte ārta capło scdo. M
Auaroꝝ stulticia multiplex exemplo ostendit. pte quarta capło scdo. M
Auarus potius vult in inferno comburi q̄ heredi tatem false acquisitā diminui. Ibidem
Auarus saluari nō potest nisi male acquisita restituat. pte. iiij. capło scdo. M
Auarus thesaurisat in loco vbi scit oīes p̄decessores suos amisisse thesauros suos. Ibidem
Auarus semp fasciculos ad domū cōscientie comburendū apponit. pte. iiij. ca. ij. M
Auarus oēm thesaurū portat ad locum vbi scit se inuentrabiliter spoliaturū. Ibidem
Auar⁹ est q̄si equ⁹ p totū diē vite sue onus graue portās. de q̄ in fine nihil nisi dorsum pscie excoriatū lucrabit. vt ptz pte. iiij. ca. ij. M.
Augustin⁹ valde timuit de h̄ q officiū epatus sibi iniūctū accepit. pte. vj. c. ij. M. Itē eiusdē. ca. xxvj. A
uit. pte. vij. cap. iiij. E
Augustin⁹ a mēsa sua detractores excludē consue
Afferre possunt plati z pastores abominatōes ab eccl̄ia z tribulatōes. bella z homicidia tā in mūdo regnātia. q̄ q̄b⁹ medijs. ptz pte. iiij. ca. xiiij. D
Aureola q̄d est. z q̄liter vna aureola debetur vḡinibus. alia martyrib⁹. z tercia fidelibus doctoribus. pte tercia ca. vj. H

Beatus bernardus videns sororē suā in supbo ornatu noluit ad eam venire. pte. vj. cap. lxix.
Beda ostendit q̄liter regnū anglie quondā ꝓpter peccata in eo regnātia erat totaliter destructū. z ignis incendio deuastatū. pte. iiij. c. xij. E
Item pte sexta capło. ij. D
Bellū aliqō est iustū z aliqō iniustū. z bellū iustū tripliciter fieri cōtingit. pte. viij. ca. x. A
Bellum iustū cum q̄bus circūstantijs fieri debēt. parte octaua capło. x. A
Bella iusta exercētes ante oīa deberēt videre q deū secū haberent. q̄ō erit q̄ndo ad eius mandata humiliter obedīūt. Ibidem
Bella corpalia ex vna pte vel alia instructōne diaboli oriūtur. pte. viij. cap. ix. B
Bellum publicū oritur ex ira. sicut z rixa q̄ est bellum priuatū. Ibidem
Bella carnalia clericis oino sunt interdicta. saltez nisi fuerint ad defensionē ꝓprie vite. pte. viij. capitulo. ix. A
tualia. pte. viij. c. x. B
Bella carnalia i scriptura sacra figurāt bella spiri
Beneficia diuina spēalia sunt sex. de quib⁹ parte sexta capło quarto. D
Beneficia sua sbtrahit deus ab illis q̄ non reddūt sibi debitas gr̄arū actōnes. q̄ō bñ figurat Josue ārto. vt ptz pte sexta capło. iiij. E
Būficiū ecclesiasticū si ꝓferat mīh⁹ digno digniori dimisso ē acceptio psonaꝝ z pctm̄ iniusticie. vt patet pte quarta cap. xiiij. B
Blasphemia q̄d sit. z de trib⁹ modis q̄bus blasphemia cōmittit. z q ꝓpter sex est detestanda. parte ārta cap. xvij. E
Blasphemia q̄ est indigna de deo sentire. vel ẏbo rū ꝓtra deū inordiata ꝓlatio ꝓsistit ꝑncipaliter in tribus. vt ptz parte. vj. cap. xiiij.
Blasphemia duplex est. vna cordis. z alia oris. vt patet pte sexta cap. xx
Blasphemose cogitatōes innolūtarie quas diabolus mētib⁹ iustoꝝ ingerit nō sūt multū pōderāde. q: cedūt homini ꝓtra illas renitēti in meritū poti⁹ q̄ in pctm̄. vt ptz parte sexta. c. xx
Blasphemia in spūm̄ sctm̄. distinguit a blasphemia in filium. pte sexta cap. xiiij.
Blasphemia z spūs blasphemie in q̄ differūt. pte sexta ca. xx. pte. iiij. c. xxvij. C
Blasphemat deum qui periurat in nomine Jesu
Blasphemi iurātes p mēbra xpi similes sunt cuidā mulieri ingrate. p qua vir su⁹ erat posit⁹ in colli stipite. pte. iiij. cap. xvij. E
Blasphemauit deū puer q̄nq̄ annoꝝ z arrept⁹ est de patris gremio a diabolo. Ibidem
Blasphemauit deū miles quidā ludens ad aleam p oculos xpi iurās ꝛc. Ibidem
Blasphemauit quidā miles iurās p lanceam xpi. z ideo lanceis igneis ineternū ꝓfossus est. pte ārta capitulo. xvij. E
Blasphemare deū in sua ꝓpria pūtia tā pmittunt suos seruientes dñi tpales ac etiā plati eccl̄ie. z iō tales assimilant scribis z pharisei. Ibidem. G
Blasphemātes deū iuramētis horribilib⁹ dānabiles sunt ac etiā eos patienter tolerantes. vt patet parte sexta capło. xx
Blasphemātes deū iuramētis horribilib⁹ nō minus peccāt q̄ iudei qui christū crucifixerūt. pte sexta cap. xx. per Ambrosiū
Blasphem⁹ deterior ē in ꝓditōe oīb⁹ creaturis irrōnabilib⁹. pte. iiij. c. xvij. E
tronib⁹. ibi. E
Blasphemus deterior ē homicidis raptoribus z la
Blasphemi deteriores sunt iudeis q̄ christū crucifixerūt. deteriores iuda traditore. ac etiam ribaldis canibus z demonib⁹ inferni. Ibidē. F z M.
Blasphemi maledicti sunt z dānabiles ad supplicium eternū. Ibidem. F
Blasphemi figurāt p semey q̄ gradiebat maledicēs regē dauid z mittēs ꝓtra eū lapides. pte ārta. ca. xvij. E
fecerūt naboth. Ibidē.
Blasphemi figurant p achab z iesabel. q̄ lapidari
Blasphemia loquela est infernalis. Ibidem
Blasphemi filij diaboli potius dicēdi sunt q̄ filij dei. Ibidē. E. p exēplum

Adulatores sibijpsis ⁊ alijs multiplr nocent. parte quarta ca. xv. B

Adulatores deludũt superbos eo modo quo illuditur cuidam rustico portanti ad forũ agnũ venalem. prte sexta ca. vij. in fine.

Aduersitas oĩs q̃ nos sine nostra occasione cruciat. baptism⁹ ignis dici põt. prte. v. ca. xij. B

Aduent⁹ christi p arcum celi ⁊ p tres eius colores signatur. prte sexta ca. lxxx. M

Adulteriũ valde est graue peccatũ. qđ quadrupliciter ostendit ratõne. prte. iij. ca. v. D

Afficitur hũanus anim⁹ ad temporales diuitias q̃druplicit. prte q̃rta. ca. xlvij. B

Afficitur hũanus animus ad tẽporales diuitias q̃ deũ videre nõ potest. prte q̃rta. ca. xxj.

Affinitas q̃d sit ⁊ q̃liter impedit matrimoniũ cõtrahendũ. ⁊ dirimit contractũ. prte. iij. ca. vij. C

Mbitiosi plati figurẽtur p argũ. prte quarta. capitulo. xxj. D

q̃rta. c. xxvj. A

Amor pfectus per q̃rtuor manifestat signa. parte

Amãtes suũ amorẽ sb silẽtio tegere diu nequeũt. prte septima ca, xj. A

prte. vij. ca. vij. B

Amor ⁊ timor ale sunt q̃bus volandũ est ad deũ.

Amoris imago quondã depingebat. sed qualiter patet prte septima capl'o. xij. A

Amor quẽ haberẽt adinuicẽ membra corpis xpi mystici oñdit ex multiplici inclinatõne amoris quẽ inter seinuicẽ hũt mẽbra corpis naturat. prte. vj. c. lxxviij. D

extiguit. vt pz prte. vj. c. ij. F

Amor inordiat⁹ diuitiax tpaliũ amorẽ penes deũ

Amant ⁊ timent aliq̃ deũ. sed qui sunt hmõi. parte q̃nta capl'o. vij. C

Amicicia s ihesu q̃ expedit multox inimicicias impiox oportet ipm tolerare. prte q̃nta ca. ij. A

Amaritudo penitẽtie dulcorari põt p memoriale impositõem ligni passionis dñice. prte. v. c. xv. B

Ambitõnis peccatũ fugiendũ est. ꝓpter tria. parte sexta ca. xxvj. C. Item prte. iij. ca. ij. B.

Amicos tres habent auari. quox sol⁹ vnus quem minime diligũt ostẽdit esse amic⁹. prte. iij. c. ij. D

Animas suas aliq̃ vẽdũt diabolo. prte. v. c. xij. E

Anie sicut pisces hamo capiũt. prte. vij. c. xij. E

Anima hũana curiose cuagãs circa mũdi vanitates suũpsi⁹ oblita ẽ ⁊ absens sibijpi. p. v. c. xxj. A

Anime duplex ẽ. vis scz sensualitas ⁊ ratio. q̃rum vtraq; repugnat alt eri. prte prima ca. v.

Anime defunctox q̃rtuor modis soluũtur a pena purgatorij. parte q̃rta capl'o. ij. D

Anime sanctox septẽ habebũt spẽales glorias. prte quarta capl'o. lxviij. B

Anima peccatrix debet esse sicut mulier cõcipiẽs ⁊ pariẽs. prte q̃rta ca. lxvj. ca. xxxvj. E

Anima a rida figurat Josue. xvij. p axam. prte q̃rta

Angeli boni solliciti sunt circa nr̃am custodiam. prte q̃nta ca. xij. M. Item prte sexta ca. xxvj. C

Postasia q̃d sit. prte sexta ca. xlj. A

Apostatare ptingit hoiem tripl'r. Jbidem

Apostasie septẽ sunt gradus quos salomon recitat. prte sexta ca. xlj. B

Appetũt multi se plus veritate diligi. patet parte quinta ca. xij. M. ⁊ parte q̃rta ca. xv. A

Ro hui⁹ seculi strẽnuos habz amatores. parte q̃nta capl'o. xvij.

Arrogantes similes sũt balbyvuinio in parisete vl in edificio sculpto sine depicto. prte sexta ca. vj.

Arrogantes similes sunt cuidam mente alienato prte sexta capl'o sexto

Arrogantia differt a iactantia in hoc q̃ arrogãtia est in corde tm̃. iactãtia vo in ore. prte. vj. ca. vij.

Arrogãtes nunq̃ pfectam scientiã psequũtur. prte sexta capl'o. xxxix. B

Arcus celestis in quo tres colores cõtinent significat triplicẽ xpi aduentũ. prte sexta ca. lxxx. M

Arbor mala nõ põt fruct⁹ bonos facere. nec econtra. cui⁹ expositõem ⁊ intellectũ vide prte sexta ca. xxx. Item eiusdem ca. lxviij. B

Structa q̃d sit. prte quarta capl'o. xix

Astrologi dicẽtes determinate q̃ effect⁹ talis vel talis eueniet faciũt scientiã astrologicã vilescere. prte sexta capitulo. l. C

Aspectus curiosus mulierũ comptarũ valde periculosus est. prte tercia capl'o decimo. C

Attendite a falsis ꝓphetis ẽ. sup quo Crisostomus ponit differentiã inter attẽdere ⁊ aspicere. prte sexta capl'o. lxix. C

Aricia iam ꝓstrauit veritatẽ ⁊ expulit equitatem. prte q̃rta capl'o. xij. C

Auaricia iã intãtũ amat cũ suis filiab⁹ q̃ vir ẽ alĩ qua cã inter mũdanos hoies q̃ deducit ad effectũ sine eax cõsilio. vt pz prte q̃rta ca. xij. C

Auari q̃ ponũt totã suam sollicitudinẽ circa terrenas diuitias acq̃rendas nõ credũt solũ vnũ esse deũ nec in deũ. prte sexta ca. xxxiiij.

Auari nõ credũt deũ esse creatorẽ celi ⁊ terre. prte sexta capitulo. xxxiiij. vj. ca. xxxiiij.

Auari nõ credũt ihm xpm ee saluatorẽ mũdi. prte

Auaricia cũ eius speciebus signatur p bestiã quã vidit Daniel ꝓpheta suscitari de mari. vt patz prte sexta capl'o. xxxiiij.

Auaricia videt esse peccatũ contra naturã. vt patet prte quarta capl'o scõo. A B

Auaris multiplex maledictio impcatur. vt pz prte quarta capl'o scõo A

q̃rta capl'o. ij. E

Auarus assimilat porco qui cibum seq̃tur. parte

Auarus bz laborem in acq̃rendo ẽ. prte q̃rta cap. scõo A. Item eiusdem. ca. v. C

Auaricia est radix omniũ malox. ⁊ ideo diabolus in auaris ramos omniũ malox faciliter potest inserere. prte q̃rta capl'o scõo. A B

Auarus idolatra est. fidem spem ⁊ amorem diuitijs tribuens. prte q̃rta capl'o scõo. B C

Auarus cariores bz res temporales q̃ suam animam. prte q̃rta capl'o scõo. B

Auarus morte supueniente nihil de bonis fortune secũ auferet. prte q̃rta capl'o scõo. C

Auarus similis est pueris gardinũ ad poma furtive auferendũ intrantibus. Jbidem

Auaricia mltiplex infirmitas ꝓcomitat. Jbidẽ. E

Auaris deus irascit ꝓpter tria. prte. iij. ca. ij. I

Auarus lunatico triplici de causa comparat. parte quarta capl'o scõo. F

Auar⁹ exaltat a diabolo in aere supbie. sicut aqla os exaltat cuius medulla se appetit reficere. prte quarta capl'o scõo. G

03002B282

Colitur pro deo illud quod in amore preponit, vt patet parte ārta cap̄. ij. B

Concepti in fluxu menstruj p̄mixti cū seminibus viri ⁊ mulierꝫ incurrūt lepr̄ā infirmitatē elephātinā. ac alios morbos icurabiles. p. iiij. c. xxxj. B

Confessio sacramētalis q̄liter describitur. parte q̄nta capitulo. xiij. K.

Confessionis sacramētū figurat per piscinā probaticā. pte. iiij. c. liij. B. Itē parte. v. c. xiij. A

Confessio tarda ⁊ coacta ⁊ desperata inutilis ē. vt ptz parte q̄nta. c. xij. A

Confiteri nolentib⁹ sua pcta contingit sicut cōtingit insolentib⁹ pueris. q̄ postq̄ deliquerūt nolūt parentib⁹ obedire. nec eis interrogantibus sua fateri delicta. pte q̄nta. ca. xiij. B

Confiteri sua peccata differentē difficile est a pctō rum vinculis dissolui. Ibidem

Confiteri peccata sua p̄crastinantes. frequēter dū expectāt tps miscōie cito ⁊ ex improuiso venit tps vindicte. vt hystorialit ostēdit. pte. v. c. xiij. B

Confessores malt sunt q̄ pro penitētia iniūgūt proximis sibi cōfessis ptem de rapina eis dare. ⁊ de residuo eos absoluūt. cū tñ ad restitutionez integralē obligant. pte. iiij. cap̄. xlix

Confidere debem⁹ in deo nō in nostra potētia. virtute vel operib⁹. pte sexta cap̄. ix. K

Cōpassionis incitamēta sūt sex. pte. iiij. c. xxvj. A

Cōpatiebant christo in cruce morienti fere oēs creature. pte. iiij. c. xxvj. B. Itē pte. viij. c. xiij. B

Compati ⁊ misereri fratrib⁹ nostris miserīā huius mōi patētib⁹ mouerēt nos tria. p. iiij. c. xxvj. B

Cōsilij capiēdi triplex ē deliberatio. pte. iiij. ca. l.

Consiliū perfectum senū noluit audire Roboas. parte quarta ca. lj.

Cōsilio danielis p̄bē noluit rex nabuchodonosor acq̄escere. ⁊ ideo in bestiā mutatus est. Ibidem.

Cōsiliū achior ptēpsit holofernes. ⁊ ideo in medio exercit⁹ sui a muliere decapitat⁹ ē. pte. iiij. ca. lj.

Cōsiliū xpi iā a multis hoibus despicit. Ibidē.

Consiliarij sunt sicut gubernatores in naui. vt ptz parte quarta cap̄. lj.

Consiliarij mali tres sunt. quox tamen consilium multi insipientes magis sequūtur q̄ consilium diuinū. pte. iiij. c. xliij. iiij. c. xliij.

Cōsiliarij boni debēt esse a vicijs immaculati. pte

Consiliarij boni haberent in cōuersatione sanctitatē. in verbo veritatem. ⁊ in zelo equitatē. et in experimento sagacitatē. Ibidem

Consiliarij. p̄incipes. iudices. ⁊ prelati sicut sunt reipublici vtilissimi q̄ sunt boni ⁊ virtuosi. ita sūt pessimi q̄ sūt mali ⁊ vicios. pte. iiij. c. xliij.

Consiliū optimū est consiliū regis pacifici qui in huc mūdum venies tria consilia euāgelica secū attulit ⁊ suis fidelib⁹ ministrauit. pte. iiij. c. xlv.

Cōsanguineox copule p̄hibite sunt q̄ vsq; ad quē gradū cōsanguinitatis. pte. iij. c. vij. C ⁊ D

Cōsanguineox copule q̄ndā in antiq̄ lege p̄misse sunt. nūc vo p̄hibite q̄ quare. Ibidē. B

Cōsanguinitatis gradus ⁊ linee determinātur. pte tercia capitulo. vij. C

Consuetudo bonox inter quos quis morat obseruāda ē in reb⁹ ptereūtib⁹. s. in cibis vestitu. ⁊ ceteris hmōi. in oibus em̄ talibus nō vsus rex q̄ libido ē in culpa. pte. vj. c. xliij. scō. J K

Consuetudo mala q̄ periculosa est. pte q̄nta. cap̄o

Cōsuetudo peccandi facit hoiem de minori peccato in maius cadere. Ibidem. K

Cōsuetudine pcti deprecsi figurant p lazarū q̄dridianū. Ibidē. K pte. v. ca. ij. J

Consuetudinaliter peccātes vix aut nunq̄ curant

Consuetudo peccandi inuētutem allicit ⁊ inuadit senectutē nectit ⁊ constringit. affectū fallit ⁊ inficit ⁊ iudiciū de culpis subuertit. Ibidem. J

Cōsuetudo puersa ex diuturnitate tpis nō leuigat crimen q̄ auget. pte. iiij. ca. v. F

Consuetudo q̄ veritati est cōtraria odibilis est. vt ptz parte ārta ca. v. F

Cōsuetudinaliter dormire in peccatis q̄periculosum est. pte q̄nta ca. x. B

Consuetudine peccādi q̄ grane est pctm̄. leue existimat. pte. iiij. c. xj. A. Itē pte. v. ca. ij. J

Consuetudo peccandi qualiter generatur. vt patz parte. iiij. cap̄. xj. A

Cōsuetudo peccādi est q̄si cathena q̄ pctōr astrict⁹ nisi de⁹ manū apponat dissolui nō pōt. vt ōr pte ārta. ca. xj. K. Itē pte q̄nta ca. ij. J

Cōtinētiores nob̄ sunt plerīq; bestie. q: vilioribus escis alūtur. pte. vj. ca. xliij. p Augustinū.

Contentio q̄ntuplex est. pte. vj. ca. lvij.

Contētiose litigantes ostēdūt se esse seruos diaboli ⁊ nō dei. pte sexta. ca. lvij.

Contentio q̄ est peccatū diabolicū triplici de causa est detestāda. pte. viij. ca. sexto

Contēptores legis diuine grauissima vindicta sūt puniti. vt hystorialiter ptz pte. vj. ca. ij. G

Contēptores mūdi q̄nto p̄fectius mūdum contēnūt tanto einsdem plenius dominant. parte ārta cap̄o. xlvij. B

Continentia q̄d est. pte sexta. cap̄. lviij.

Cōtumelia q̄d est. parte. viij. ca. viij. A

Cōtumelia p̄uiciū ⁊ improperiū in aliq̄ p̄uenit ⁊ in aliq̄ differt. vt ptz pte. viij. ca. viij. A

Cōtumelia tam in dictis q̄ in factis fieri cōtingit vt patet pte. viij. ca. viij. K

Cōtumelia illata ostēdit qualis apud se vnusquisq; later. pte. iiij. ca. xl viij. F

Cōtradictōem magnā vir iustus aliq̄n videt in ciuitate anime sue. pte sexta. ca. ij. H

Cōuertere se festināter de peccatis suis septez moueremt peccatorē. pte q̄nta ca. xij. A

Cōuiuioꝝ curiosa ⁊ vana superfluitas reprobatur. parte sexta. ca. lxv

Cōuiuioꝝ inanis gloria in multis apparet superfluis. vt ptz pte sexta. ca. lxv.

Cōuiuia curiosa superboꝝ specialiter a sacerdotibus sunt vitanda. vt ptz parte sexta. ca. lxv.

Cōuiuia superboꝝ euitāda sūt a fidelib⁹ p̄pter mlta mala q̄ ex eis eueniūt. vt ptz pte. vj. ca. lxv.

Cōuiuijs q̄liter licet fidelibus interesse ⁊ facere. pte sexta cap̄o. lxv.

Cor durū quid est. pte q̄nta cap̄o. iiij.

Corporis xpi mystici membra sunt oēs fideles xp̄iani. pte sexta cap̄. lxxviij. C

Corpora sanctox septē habebūt glorias speciales.

Blasphemat deū dominus tēporalis vel ecclesie platus q̄ cum intentione cordis dicit suis subditis ego creauī vos.pte sexta ca.xliij.
Blasphemia fugienda est ꝓpter sex.pte.iiij.c.xvij.E.Item pte sexta capl'o.xx.
Blasphemoꝝ pena limitata est a dño papa.parte quarta cap̄.xvij.M
Bona em̄ fortune q̄ nobis inuite auferri possunt nr̄a nō sunt sed bona gr̄e q̄ nobis inuite auferri nō p̄nt nr̄a sūt.Bona trāsitoria q̄ cōtēnūt mala pene trāsitorie non metuūt.pte.vj.c.lxxiij.Aug.

Alumniari quid est.

patet pte q̄rta capl'o.x.
Caput corpis ecclesie est deus.vt ptz p̄te sexta capl'o.lxxviij.C
Caput serpentis cōteritur cū in prima eius suggestione diabolus cōuincitur.qđ bene figuratur p̄ hoc q̄ dauid golyam in capite ꝓcutiens occidit pte.v.c.xij.G.Itē eiusdem.ca.xv.D
Charitas est dilectio q̄ diligit deus ꝓpter se.z proximus ꝓpter deū vel cū deo.pte.vij.c.ix.A
Charitatiꝫ mādata sūt duo.vnū p̄tinēs ad dilectionē dei.aliud ad dilectōez ꝓximi.pte.vij.c.ix.B.
Charitas aque fontali assimilat pte.vij.c.xij.C
Charitatis vnitas fortificat fideles ꝓra suos inimicos spūales.pte.vij.c.xj.C
Charitas ignī compat propter septem ignis proprietates.pte.vij.c.xij.B
Charitas soli compatur octo de causis.Ibidē.C
Charitatis pfecte sedecim sunt cōditiōes.Ibiđ.F
Charitatem nunq̄ habuisse proba t qui criminaliter peccat.pte q̄rta.c.xv.C
Charitas est virtus per quā solum filij dei cognoscūtur a filijs diaboli.pte.v.c.vj.Item pte septima.c.xj.B q̄rta.c.xj.B
Carnis desideria sequi valde periculosum est.pte
Caro humana ante pctm̄ primi parentis erat tanq̄ arbor virens in paradiso.sed combusta igne cōcupiscentie redacta est in cinerē quo latet ignis id est fomes pcti.pte prima.c.q̄nto
Carnē nr̄am expēdere i dei timore nō debemus.pte.v.c.xiij.B.p exemplū.Item pte sexta capitulo.xxxvij. ta cap̄.xviij.D
Caro sine corpus xp̄i duplex est.vt patet pte sex-
Castitas triplex est scz cōiugalis.vidualis.z virginalis.pte tercia.c.sexto.B
Castitas vginalis lylio compat.pte.iiij.c.xlvj.
Castitatē fortis aliqui ostendūt.q̄ superbiā interi⁹ in mēte abscōdūt.q̄ iusto dei iudicio cōtingit q̄ castitas in talib⁹ circa finē pditur.pte.v.c.xv.B Itē de ista materia vide infra eiusdē ca.xviij.C. Item pte sexta.c.xxvij.in fine
Castigat de⁹ illos q̄ saluabūtur pauptate z alijs tedijs hui⁹ vite.q̄ illi q̄ dānabūtur p̄mittit i hac vita prosperi.vt ptz pte.iiij.c.xxvij.M
Castigat z flagellat os diuersos diuerſ tpibus diuersimode cū vga sua.pte.vj.c.lxxx.I
Causa q̄re deus vnū diuitē facit z aliū ꝓpauperem pte.iiij.c.xxiiij.per Basilium
Cauda animalis deo immolādi iubetur in sacrificio offerri.p qđ signaf perseuerātia in bonis.p te quinta capitulo.xv.D
Cecatur tā intētum mūdus q̄ credit dignitatē z honorem sacerdotalem stare in gloria mundi.pte sexta capl'o scđo.I
Cecitas mentis generatur ex cōsuetudine peccādi.vt ptz pte q̄nta.c.scđo.I.Item generatur ex accidia.pte.v.c.scđo.I cap̄.x.G
Cecitas mentis generatur ex luxuria.parte tercia
Cecitas mentis prior est cecitate corporis qđ multiplici ostenditur rōne.pte.iiij.c.scđo.E
Ceci z claudi sunt prelati impij.q̄ quousq̄ fuerint amoti christus non poterit per gr̄am in ecclesia militāte dominari.pte.vj.c.xxvj.C D
Cibus q̄nto honestius comeditur tāto facilius z salubrius digeritur.pte.ij.c.vij.
Cibaria delicata z fortia immediate sumpta q̄si facule sunt ad corpus humanū igne luxurie comburendū.pte.iij.c.x.ante B
Cinerē se esse nō credūt q̄ vestimentis sericis z deauratis inaniter se ornāt.pte.iiij.c.xlviij.H
Circa correctōnem fratrū nr̄oꝝ delinquentiū diligenter laborare triplici medio incitamur.vt ptz pte q̄rta.c.xxviij.B
Circūcidere corda nostra a voluptatib⁹ carnalib⁹ figurale exemplum habemus de abrahā.parte sexta capitulo.lix.A
Claustralis ꝓ necessitate fratr̄ corpore claustr egrediēs anio z volūtate in claustro obediēter degens ē in gerarchia būana q̄les sunt angeli boni i gerarchia angelica.pte.vj.c.lix.F.p Linco.
Claustralis de claustro egrediēs cā ambitōnis.dignitatis.aur libidinis.est q̄si cadauer mortuum de sepulchro egressum.maligno spiritu agitatū pte sexta cap̄.lix.F
Claustralitū pctā z hoc in triplici claustro graviter punit deus.pte tercia cap̄.ix.
Clamāt ad deū aliqui orādo cuz toto corde.aliq̄ cū corde medio.z aliq̄ cū nullo.pte.iiij.c.xxxvj.D
Clamor cordis in orōne q̄ magna est intētio z de motto orātis.potior est in cōspectu dei q̄ clamor vocis q̄ fit cum strepitu verberati aeris.pte quarta capitulo.xxxvj.E.
Claudūt impij prelati z pastores ianuā regni celestis.vt ptz pte.vj.c.lxxix.E
Clerici in superfluitate seruoꝝ z equoꝝ.z ceteraꝝ mūdanis pōposis vanitatib⁹ cōsumūt p̄timoniū ihu xp̄i qđ pauprib⁹ est debitū.pte.vj.c.ij.I
Clerici in cōgregatōne tēporaliū sūt vt layci.in dignitate vt clerici tē.pte.vj.c.ij.H
Clericoꝝ signa.z vestimēta ecclesiastica virtutes signāt in eis.pte.vj.c.ij.D
Clericus cuiuscūq̄ ordinis sit si deprehensus sit cōsuluisse aruspices aut incātatores aut ariolos deponendus est.pte.vj.c.xlviij.
Clerici p̄cellentes alijs in scientijs liberalib⁹ z nichil ad honorem dei.z ad edificationē ecclesie p̄ficientes reprobātur.pte.vj.c.lxxix.A
Clerici q̄ a bonis z opibus parētū sustētari p̄nt si qđ pauper ē sibi accipiūt sacrilegiū p̄mittūt.pte q̄rta cap̄.xxj.Item eiusdem capl'o.lxxij.B
Colere quid est.z q̄modo colere z adorare differūt.parte sexta.ca.xlv.M

Desperandū nō est de aliquo q̄ diu patiēter salua-
toris eū ad penitentiā expectat pte.vj.ca.xvj.B.
Item parte.iiij.ca.x. Item pte.v.ca.iiij.
Detractio ē ꝓma spēs inuidie.de qua prē.vij.c.iij.
Detractio differt a cōtumelia.ꝫ in quo ptz pte.vij.
cap.iiij.
Detractores tenent de necessitate salutis iniūctuz
sufficiunt ad restitutionē bone fame psone inno
centis p eos ablate parte.vij.ca.iiij.
Detractio detestāda est ꝓpter multa mala q̄ ex ea
eueniunt.parte.vij.ca.iiij.B
Detractio grauius est peccatum q̄ furtum. parte
septima cap.iiij.
Detractor tres vno ictu occidit. Ibidem.B
Detractor z libens auditor equaliter peccant. par
Detractores grauis peccant in te.vij.cap.iiij.B
deū q̄ et⁹ crucifixores vt dī pte.vij.c.iiij.p tōg.
Detractoribus expediens esset q̄ lingue eoꝝ eēnt
de capitibus extracte pte.vij.ca.iiij.B
Detractores.homicide. z fratres suos odiētes pa
ri pena punient. Ibidem.
Detrahentiū verba cōpescere si possent deberent
predicatores verbi dei.quoꝝ vita in exēplū alio
rum est posita parte.vij.ca.iiij.C.
Detractores casibus assimilant ꝓpter quattuor ca
num ꝓpietates. Ibidem.
Detractor porco assimilat ꝓpter tres porci ꝓpieta
tes.parte.vij.ca.iiij.C
Detractor serpenti assimilat. Ibidem
Deus suos filios quibus seruat hereditatē in vita
presenti castigat. ꝫ impijs ad tempus pcit quos
meternū damnabit pte sexta cap.lxxviij.B
Deus quadrupliciter suos fideles cōtra inimicos
suos adiuuat spūales pte.vj.ca.lxxvj.G.parif.
Deum qui in veritate diligunt p octo signa.parte
.vij.cap.xj.per totum
Deus affligit bonos p pctis maloꝝ.vt pz parte.v.
Deum pfecte diligunt q̄bus p dei capit.xij.D.
amore tribulationes passiones z angustie huius
vite dulces efficiunt parte.vij.ca.xiiij.A
Deum minus diligunt aliqui q̄ canis magistruz
suum parte.vij.cap.xj.B
Deuotio quid est parte.v.cap.xvij.
Dextera patris signat miscdiam diuinā in qua se-
dens christus qui iudicaturus est viuos et mor-
tuos. vel p dexterā patris possunt intelligi oīs
predestinati. in qua dextera sedet christus tanq̄
persona principalis z iudex parte.vj.ca.xxxv.C
Dyabolus in hora mortis ostēdet peccatori oīa
sua peccata de quibus noluit ꝓtus ꝓfiteri. par
te.v.ca.xiij.B. Item parte.vj.cap.viij.B
Dyabolus magnā crudelitatē exercet circa finem
mundi parte.v.cap.xxij.B
Dyabolus signat per magnū piscem. cuius felle
oculis linitis thobias visum recepit. ibidem.C.
Dyabolus mouet hoiem leue onus pnie abijcere
z graue pōdus pcti sup se accipe.p.vj.c.lxxvj.B
Dyabolus q̄q̄ nos impugnat delicijs que impu
gnatio piculosa est z semper fugienda. Ibidem.
Dyabolus de sua malicia penitere non potest. et
causa ostendit parte.viij.ca.v.
Dyabolus in decipiendo primos parentes abscō
debat suam turpitudinez sub pulcritudine vul-
tus virginis parte.iij.cap.ij.
Dyabolus inimicus generis hūani intuet vnius-
cuiusq̄ mores z illa apponit aū facte suā ad q̄ co
gnoscit eū facilius mentē inclinare vt pz pte.iiij.
Dyabolus multū desiderat aias bu- ca.xxxj.C
manā pcio pcti emere. vt hystorialr pz.p.v.ca.v.
Dyabolus errores in ecclesia multiplici de causa
conat seminare parte tertia ca.xxxviij.
Dyabolus multum nitit peccatorē impedire adi-
tum penitentie intrare parte.v.cap.v.
Dyabolus in fine vite maxime impugnat pecca-
torem parte.v. ca.xij.B
Dyabolus multum laborat ad retrahēdū hoiem
ab amore diuino. z ad inuiscandū eum peccato
ydolatrie. vt hystorialiter ptz parte.vj.ca.ij.F
Dyabolus si sponte z nō vocatus occurrat homi-
ni bene licet hoiem virtute diuina cōpellere euz
ad interrogata veritatē respondeat pte.vj.ca.lj.
Dies vltimi iudicij vt videt ex sententia sacre scri-
pture z sanctoꝝ doctoꝝ iā ꝓpe ē.p.vj.c.lxxx.D.
Differens a sua iniquitate q̄uerti iniquus est in se
ipsum. iniquus in ꝓximū z iniquus in oēs alias
creaturas inferiores pte.v.ca.xij.D
Differens a sua iniq̄tate cōuerti viliorē seipm ha-
bet i reputatiōe oīb⁹ suis rebus caducis. ibi.D.
Differēs a sua iniq̄tate q̄uerti plus amat mortē q̄
vitā pte.v.c.xij.D. Itē potius se vult malus esse
q̄ bonū. infirmū q̄ sanū. seruū pessimū q̄ libeꝝ
Differēs a suis pctis q̄uerti of- generosum. ibi.
fendit quālibet creaturā. z hoc tripl'r. ibi.D z D
Differens a suis peccatis q̄uerti in ꝓximuz suum
peccat tripliciter parte.v.ca.xij.D
Differentē sua peccata cōfiteri difficile est a vincu-
lis peccatoꝝ dissolui ꝓpter nimiā a deo elongatio-
nem z ostendit per exemplum parte.v. c.xiij.B
Difficiliter est mortaliter peccantē ad deuz redire
ꝓpter magnam distantiam que est inter deum et
peccatorē parte. v.ca.xij.D. Itē pte.viij.ca.ij.A
Dilatio q̄uersionis impioꝝ ad deuz est magna fa-
tuitas pte.v.ca.xij. J. K. L
Dilectio duplex est.s.naturalis z libera. et similit
odium duplex est parte.viij.ca.xv.
Dilectio inimici cadit sub pcepto. Ibidem
Dilectio quā habēt homies ad transitoria huius
mundi. impedit dilectionē z desiderū qō habe
rent ad patriā vite eterne parte.vij.ca.xj.C
Delectari de pulcritudine creature ꝓpter deū lici-
tum est. ꝫ delectari de ea ꝓpter seipam quersum
Diligeret quilibet homo xp̄ia est pte.vj.ca.lxix.
nus quēlibet aliū xp̄ianū tanq̄ fratrē suū natu-
ralem. triplici rōne parte.vj.ca.lxxviij.C
Diligendi deum triplex est modus z triplex cau-
sa parte.iiij.ca.xlvj.
Diligere deum quid est parte.v.ca.xv.C
Diligunt deum plus q̄ se aliqui. z qui sint. ibidē.
Diligere deū multa hoiem incitarēt.p.vij.c.x.
Diligentius impij pernitiosa q̄ iustitiualia perqui
runt. parte.v.ca.xij.D
Diligūt multi xp̄iani suā voluptatē carnalē plus
q̄ deū. qō duplici exemplo oīdit pte.v.cap.vj.
Diligunt seipsos plus q̄ veritatē voluptuosi qui

parte qrta capl'o.lxviij.B
Corpis ⁊ sanguis xpi pticipes sūt oēs q̄ xpi membra efficiūtur.vt ptz pte.vj.ca.lxxviij.B
Corp⁹ xpi sumit̄ a bonis sacm̄etal'r ⁊ spūal'r. sed a mal' tātū sacm̄etal'r.pte.vj.ca.lxxviij.B
Corpus xpi mysticū figuratur in sacramento altaris.pte sexta capl'o.lxxix.C
Correctio ꝑbitor⁹ a ꝓpositis q̄liter fieri debēt figural' p hoc q̄ in basib⁹ tēpli intus columnas ⁊ plectas boues ⁊ leones ⁊ cherubin sculpta sunt.vt ptz pte.iiij.c.viij.B. Itē eiusdē.ca.xxviij.D
Correctio fraꝛna duplex ē.vna q̄ ē actus charitat⁹ alia q̄ ē act⁹ iusticie.vt ptz pte.iiij.c.xxviij.A
Corrigē tenet̄ q̄libz hō suos ꝑbitos delinq̄ntes ꝑ q̄bus redditur⁹ est rōem in die iudicij.vt ptz pte q̄rta.c.xxviij.A. Itē eiusdem ca.xl.B
Corrigere tenēt̄ parētes carnales suos filios delinq̄ntes quo d nisi fecerint incidūt in periculuz dānationis eterne.pte.iiij.ca.xxviij.A
Corrigere volens alios semp meditari debēt sua3 ꝓpriā infirmitatē.vnde domin⁹ principē apostolo⁹ ideo cadere ꝑmisit.vt in culpa sua discēt qualiter alijs misereri deberet.pte.iiij.ca.viij.B Item eiusdem caꝑ.xxviij.C
Corripienda sunt publice q̄ publice peccant̄.⁊ secrete q̄ secrete cōmittūtur.pte quarta.ca.viij.C. Item eiusdem caꝑ.xxviij.C
Corripe hominē quia peccator est.sed q⁹ hō misserere.pte quarta.ca.xxviij.D
Correctōnis vtilitas in multis locis sacre scripture insinuat̄.pte quarta ca.xxviij.B
Correctōnis dimissio multoꝛ maloꝛ cā est.ibidē.
Correctio a delinq̄ntibus libenter esset recipiēda. parte q̄rta caꝑ.xxviij.C
Correctio cuiuscūq; superioris penes suos subditos ad hoc q̄ debita sit sex debz habere comites parte q̄rta caꝑ.xxviij.D
Castinā diē pcōnis⁹ non ꝑmisit de⁹.q̄ tū illis a pctis puersis indulgētiā ꝑmittit.pte.v.c.iiij Itē eiusdē ca.xij.B. Itē pte.vj.ca.lxxx.B
Crastinatio ostiū anie xpo aperire multū deo displicet.vt ostendit ꝑ exemplū.pte q̄nta ca.xij.B
Crastinantes penitētiam agere ꝑ suis peccatis cōsiderarent q̄liter deus in tēpoze Noe ꝓseidit de tēpoze penitētie hominib⁹ promisso decem annos.parte q̄nta ca.xij.B
Credūt multi magis hominib⁹ ⁊ amicis carnalibus q̄ deo.vt ꝑ duplici exēplo.pte.v.c.xviij.B
Credere deum.credere deo.⁊ credere in deū quid est.pte sexta caꝑ.xxxiij.
Credibile esse dictū alicui⁹ facit̄ tria.parte sexta. caꝑ.xxxij.per Aristotelem
Cruci pnie debēt pcōr ad exēplū xpi trib⁹ clauis ꝓfigi.s.spe fide ⁊ charitate.pte.vj.ca.xxxv.A
Crucem penitētie nō sufficit pcōrē patiēter ⁊ volūtarie subire.ꝛ etiā ad exēplū xpi oportet i ea vsq; ad mortē ꝓseuerare.pte sexta ca.xxxv.A
Crucifigere nostr⁹ interiorē hoiem ad exēplu3 xpi debem⁹ inter duos latrones i cruce pnie.Ibidē
Crucem penitētie assumere nos docuit xps dicēs Si q̄s vult venire post me abneget semetipm ⁊c parte q̄rta.ca.liij. Item pte sexta.ca.xxxv.A
Crudelitas.seuitia ⁊ feritas differūt.sed qualiter, parte octaua capl'o q̄nto
Cultus deo debit⁹ triplex est.scz cordis oris ⁊ operis.parte sexta capl'o.xlv.A
Cultus deo debitus tria exigit.s.spem fidez ⁊ charitatē.pte sexta.c.xlv.A pte.vj.c.xlv.A
Cultus deo debitus cōsistit in cognitōe ⁊ affectōe
Cultus diuin⁹ vsurpatus est in multis q̄ honoribus deferūtur humanis.sed viri sancti scientes hoc deo esse exosum valde timuerūt cultū diuinū vsurpare.parte sexta ca.scō.D
Crux spūalis ē ꝓpassio.de q̄ pte q̄rta.ca.xxvj.A

Damna hominibus in hac vita contingentia sunt tria.scz damna animax.damna corpoꝛ.⁊ damna possessionū.parte sexta capl'o scō ante M
Debita humana q̄ deo debent nullus homo sufficit cōplete soluere in hac vita.quod multiplicit̄ ostenditur.parte sexta capl'o q̄nto.A
Decimax fidelis ꝓsolutio est quasi debita gr̄arū actio redditio deo.pte sexta ca.iiij.B
Decime reddende sunt deo ⁊ ministris ecclesie ꝓpter sex causas speciales.Ibidē
Decimas recipere deberent sacerdotes ⁊ leuite in suis curis manentes ⁊ pro pp'lo orātes ⁊ eis sacramenta ⁊ vbum dei ministrātes.Ibidem
Decimas ⁊ oblatōnes rigoroſe exigentes.⁊ de salute animax minime curātes redarguūtur.parte sexta capl'o quarto.B
Decimas deo ⁊ ministris ecclesie fideliter ꝓsolue̅tes a deo q̄drupl'r remūerant̄.Sz decimas fideliter solue̅ nolētes q̄drupl'r punient̄.p.vj.ca.iiij.C
Decime de optimis ⁊ electis sine de fructib⁹ sine de pecoꝛibus ꝓsoluerent̄.Ibidem
Decimarū duo sunt genera.scz ꝑdiales ⁊ personales.parte sexta capl'o q̄rto.D
Dedignarek hō subiici pctis.pte.vj.ca.lxxviij.
Defensionē peccati coram iudice publice triplicit̄ cōtingit esse iniustam.pte q̄rta ca.xj.A
Demones nulla virtus nature create coꝛpoꝛee.scz lapides metalli ligni vel herbe pōt ad aliq̄d cōpellere.vt dicitur pte sexta ca.liij.
Demones perditōem hominū intendētes ⁊ si interrogantib⁹ eos aliqua vera dicant.hoc tamen agūt vt assuefaciāt homines eis credere.⁊ ꝑ hoc viam habeant efficaciter ꝓsuadendi aliquod q̄d est humane saluti contrariū.pte sexta ca.lj.
Demonū habet potestatē sup oēs q̄ sola libidinis causa ꝓlugiū suscipiūt.pte.iij.ca.v.B
Derisoꝛ q̄ seruos dei derident q̄druplici periculo se exponit.pte.vj.c.lxxj.D rāt extinguūt.ibidē
Derisoꝛes filios matr⁹ sue ecclesie antec̄q̄ nati sue
Derisoꝛes socij sunt demonū in lucro ⁊ in damno ⁊ traditoꝛes xpi ⁊ antixpi.Ibidem.E
Desperatio maioꝛ ē oī alio pcō.pte q̄nta ca.iiij.
Desperatio ⁊ spes puersa occidūt alias.pte.v.ca.iiij
Desperationis tristicia oꝛitur ex defectu charitatis.parte q̄nta capl'o sexto
Desperatōis cā ꝓncipalis ⁊ potissima ē habitual' accidia ⁊ cessatio a bonis opb⁹.pte q̄nta ca.vj
Desperatio quid est.pte sexta caꝑ.xv.

z frequēter simus eius quantitatē expti. cui⁹ responsio patet pte. v. ca. xxij. ℣

Dubitat an reges tyranici z plati vicioſi debeāt honorari. cuius responsio patet pte ſexta c. ij. ℣.

Dubitat vtr grauj⁹ peccet ypocrita ſecrete peccās z in apto ſanctitatē ſimulās. ⁊ pctōr in eodē genere pcti peccās publice. rñsio pz pte. vj. ca. xxix.

Dubitat qz iuſticia culpa tēporalis puniet pena eterna. cuius reſpōſio pte ſexta ca. xxxvij. in fine

Dubitat quare pmiſit deus tot hereticos inter populum pullulare. cum hereſis ſit piculoſa multum cuius reſponſio parte ſexta ca. xxxix. ℬ

Dubitat an liceat xpianis ymagines aliquas adorare. cuius reſpōſio pte. vj. ca. xlv. ℰ

Dubitat vtr diuinatio p ſomnia in aliquo caſu ſit licita. z in aliquo illicita. cuius rñsio pz pte ſexta cap. l. ℳ.

Dubitat vtr ars magica ſit rōnabiliter hominib⁹ interdicta. cuius rñsio parte. vj. ca. lij. in princi.

Dubitat vtr ſortes exquirere qō eſt q̄dam ſpecies diuinationis ſit licitum. reſponſio pte. vj. c. liij.

Dubitat quō ſancti clamant z petunt vindictaz de ſuis inimicis q̄ iubent a xpo inimicos diligere. reſponſio pte. viij. c. iij. ℬ. in fine

Dubitat vtrū malis z impijs ſit elemoſyna erogāda. rñſionē vide pte. iij. ca. lxij. ℬ

Dubitat vtrū apoſtoli xpi in dolore z triſticia quā habuerūt de paſſione xpi meruerunt vel demeruerunt. rñſio parte quarta ca. liij. ℣

Dubitat vtrū p ſepultura mortuoꝝ aliq̄d ſit a miniſtris eccīe exigendum. cuius reſpōſio pz parte quarta ca. lxj. ℬ

Dubitat vtruz dilectio inimici cadit ſub pcepto. reſponſio parte. viij. ca. xv. ℳ

Dulia quid ſit z vnde dicit parte ſexta ca. ij.

Ebrietas dupliciter accipit parte ſcōa cap. vj.

Eccleſia q̄ eſt ſponſa xpi et corpus chriſti myſticum tres habet partes. quaꝝ vna eſt triumphans in celo. ſcōa quaſi dormiens in purgatorio. z tertia miniſtrās in terra. pte. vj. ca. xxvj. ℭ. Vnde z hoſtia conſecrata que in tres ptes diuidit ſignat has tres ptes eccleſie pte. vj. c. lxxviij. ℍ

Edificatio curioſa et ſuperflua domoꝝ palatioꝝ caſtelloꝝ z turrium reprobat pte vj. ca. lxvj.

Edum in lacte matris ſue coquere q̄d eſt pz parte quarta cap xv. ℣

Electos ſuos deus in vita pūit. p ſuis minutis peccatis punit. vt in vita futura p ſuis bonis opib⁹ remunerent ⁊ ecōtra ſit de reprobis. parte

Elemoſyna facit aiam p pctm moꝛ ſexta ca. ij. ℬ tuam ad vitam gratie reſurgere vt hyſtorialiter patet parte. iiij. ca. ij. ℵ

Elemoſyna de male acquiſitis ſine de rapina deo non placet. ⁊ potius ad iracundiā. puocat. vt pz pte. iiij. ca. lxiij.

Elemoſina pauperibus erogata bona tpalia multi-

Elemoſina coꝛpalis ſe- plicat pte. iiij. ca. lvj. ℬ. ptē bona pfert ſuo largitoꝛi ſpāliꝛ p mercede. ibi.

Elemoſina dicit aqua dei q̄ in tres fontes. ſ. coꝛdis oꝛis z opis diuidit parte. iiij. ca. xxv.

Elemoſinam taz abundāter pauperib⁹ diſtribuit iohānes patriarcha alexandrine ciuitatis q̄ iohannes elemoſinarius vocabat z pauperes dominos ſuos appellauit pte. iiij. c. lvij. ℭ. z. lviij.

Elemoſina erogāda ē ſed q̄b⁹. pz pte. iiij. c. lxij. ℬ

Elemoſinā dare cadit ſub precepto. pz pte quarta cap. lxij. ℬ. z. ℭ

Elemoſinā dare impijs ea intēcione vt mēbrū xpi bonū z meritoꝛiū ē. vtz pte. iiij. ca. lxij. ℭ

Elemoſine abundātia habet attendi ſm abundantiam facultatū elemoſinā largientis vt pz parte quarta cap. lxiij.

Elemoſina pata ꝓpter vanā gloriā nihil ꝓdeſt dāti ſed potius nocet. pz pte. iiij. c. lvij. ℬ. Itē eiuſdem cap. lxv.

Elemoſina z cetera bona opa ꝓpter iactantiā ſine vanam gloriā facta pdunt z domino demonum ſubijciunt pte. iiij. ca. lxv.

Elemoſina z cetera bona opera charitatis facienda ſunt cum mundicia caſtitatis z lumine recte intentionis in mente pte. iiij. c. lxvj.

Elemoſinā z bona opera faciens cauere debet ab Aymon z pharaone. ſed q̄re pz parte. iiij. ca. lxvj. Item pte. vj. cap. lxj. ℳ

Elemoſinā dans non ex charitate vel non in charitate peccat moꝛtaliter vt dr pte. v. ca. xiij. ℬ

Elemoſina lucerne aſſimilat. vt patz parte quarta cap. ij. ℜ

Elephas eſt animal foꝛtiſſimuz ſup cuius doꝛſum ſtruit aliquādo caſtrū ligneū. p qō animal ſignātur prelati eccleſie pte. v. c. xvij. ℭ

Eligendoꝝ prelatoꝝ z paſtoꝝ forma z exemplum fuit ipſemet xps paſtoꝛ ſummus. z hoc ſpāliter in tribus pte. vj. c. xxvj. ℣

Eligendi non ſunt pueri minoris etatis aut cōpetentis litterature ad curā paſtoꝛalem. pte. iiij. ca. xiij. ℬ. Item pte. vj. c. xxvj. ℳ

Eligi deberēt ad ſtatum prelatie illi q̄ ſunt ſimpliciter meliores ſm aliquos. vel illi q̄ ſunt ad bonū cōmune apciores ſm aliq̄s pte. iiij. c. xiij. ℬ.

Eligunt prelati moderni nepotulos ſuos ad officium paſtoꝛale. z aliq̄n tali cōmittunt mille anias cui viginti pīra nō cōmitterēt cuſtodiēda. ibidē.

Elongāt ſe aliqui taz ꝓcul a deo q̄ difficile eſt eos iterum a deum redire. vtz parte. v. c. xij. ℬ. Itez eiuſdem ca. xiij. ℬ

Epialtes q̄ videt in ſomnis homines et mulieres deprimere z ſuo pondere grauare non eſt aliud niſi quedā fumoſitas a ſtomacho ad cereb⁹ aſcēdens. z ibidē vim animalem comprimens vt dicitur parte. vj. ca. l. ℬ. p Auguſti.

Epiſcopi. de omni ſtipendio qō eis accidit quatuoꝛ deberent facere poꝛtiones parte. iiij. c. lxij. ℣

Epiſcopi multi non intrāt in ouile per oſtium. id ē xpm qui veritas eſt. ſed p dyabolum qui mēdax eſt. Et ſi homo p deum in padiſo poſitus nō potuit p ſeipm diu ibi ſtare ſed grauiter cecidit. q̄le mirum z licet paſtoꝛes moderni non p deuz ſed ſymoniace per dyabolum in eccleſia poſiti hoꝛbiliter cadant. pte. vj. c. xxvj. ℬ

Quoꝝ ſuperflua multitudo prelatoꝝ reprobat. pte. vj. ca. ij. ℑ. Item eiuſdem cap. lxiij.

nolunt sua vicia reprobari. pte. vij. c. x. C
Diligendi primū modus ostendit pte. vij. ca. xj. C
Dimittere fratri peccāti vsq; septuagies septies qd est. pte. iiij. ca. xxvij. B
Dimittere pctm̄ in ipm peccantis quō pōt & tenet homo. pte. iiij. A. Itē quō sacerdotes peccata dimittunt & boies a suis peccatis absoluūt. ibi. B
Dimittere nolentium iniurias sibi a primis illatas deus oīa prius dimissa revocat. vt ptz pte quarta capit. xxvij. E.
Dina filia Jacob ad spectacula egressa defloratā ē pte. iiij. c. xxiij. B.
Discordia ē cordiū sine mentiū separatiua dissensio quod dupliciter fieri ptingit pte. vj. ca. lvj.
Discordia q̄ graue sit pctm̄ ptz ex hoc q̄ propter discordiam illud a deo abijcit per qō culpa laxat. parte sexta cap̄. lvj.
Distantia inter celum & terram quāta est. ptz parte. v. cap̄. xxij. I
Distantia inter superficiem terre & infernū quāta est parte octaua cap̄. ij. A
Distantia inter deum & mortaliter peccantē est infinita vt ptz pte. v. ca. xij. D. Item pte octaua capitulo. ij. A
Discipuli xpi a discipulis dyaboli p solam charitatem cognoscunt. parte. v. ca. vj. Item parte. vij. cap̄. xj. B.
Discipuli xpi cognoscunt. sed qualiter patz parte. vij. ca. viij. C. Item eiusdem ca. x.
Distributio bonor̄ dupliciter fieri contingit. Uno modo fm id qō est liberalitat; alio modo fm id quod est actus iusticia parte quarta cap̄. xiiij. B
Dives non habet qui veritatē sibi dicat. vt ptz parte quarta ca. ij. C
Dives euangelicus sepultus est in inferno. & quare ptz pte. iiij. ca. v. D. Item. ij. ca. B
Divitie faciunt divitem deum suum obliuisci. pte quarta cap̄. ij. D
Divitie divites excecāt parte. iiij. ca. ij. E
Divitie temporales quas inordinate diuites diligunt in hac vita comburent eos post finale iudicium in inferno parte. iiij. ca. ij. E
Divitie quas pauperib⁹ ministramus solum nostre sunt. parte. iiij. ca. ij. M
Divitie fallaces sunt amici qui si premittant in articulo mortis non adiuuabunt divitē. Ibidem.
Divitie quare retente assimilant aque stanti q̄ vermes generat. pte. iiij. ca. lxij. B
Divitie generāt inflationē vane glorie. vt exēplariter ptz parte. iiij. ca. lxij. B
Divitie male acquisite comparātur aque demontibus scaturienti. Sed divitie iuste acquisite cōparant aque descendenti de celo. & quare pz pte
Divitem ptingit xps in euā quarta. ca. lxij. B. gelio cum pena eterna. pte. iiij. ca. ij. D
Diuites denarium vite eterne videre non possunt nisi per insupfusiones aque tribulationis. quod experimentaliter ostendit. pte. iiij. ca. ij. F
Diuites multotiēs subtrahūt ab ore dei & ponunt in ore dyaboli parte. ij. ca. ix.
Diuites qui pauperib⁹ elemosynā negant raptores reputantur. vt patz parte quarta cap̄. lvj. A.
Item eiusdem ca. lviij. & cap̄. lxiij.
Diuites auari de tota sua substantia & possessione mundana in morte solum possidebunt suum sepulcrum parte quarta ca. lvij. A
Diuites tam tpales q̄ etiā ecclesiastici i minori reputatione habēt pauper sanguine xpi redēptos q̄ suos canes venaticos pte. iiij. ca. lvij. C
Diuites deus fecit non propter vtilitatē pauperum sed pauper fecit propter vtilitatē diuitū. Ibidem.
Diuites quosdā fortes sanos & sapientes fecit de⁹ & quosdā pauper debiles infirmos & insipientes sed quare ptz parte. iiij. ca. lvij. C
Diuites & magni inuitant. indigētes pauperes relinquunt. qō est cōtra preceptū dei. pte. vj. c. lxv.
Diuites mundi debitores sunt pauperib⁹ elemosinam ministrare. parte. viij. ca. xij. I
Diuinatio est futuror̄ euentuum ptingentium ad vtrumlibet absq; diuina revelatione prenunciatio. & sunt diuinatōis q̄tuor genera. p. vj. c. xlvij.
Diuinationis primū genus est qō fit p artē magicam. i. p expressam vel tacitā demonū inuocatiōnē de q̄ arte & de ei⁹ inuētione pz pte. vj. c. xlviij.
Diuinationis secundū genus est qō fit magis tacita demonū inuocatione in rebus inanimatis q̄ quedā signa & figuras parte sexta cap̄. liij.
Diuinationis tertium genus est absq; demonum inuocatione. non tñ alienū est a superstitione. qō fit per signa in humanis corporibus. & dī philizatorium quasi membror̄ saltatio pte. vj. c. liij.
Diuinationis quartum genus est per ꝓsiderationem situs & motus siderum & planetarū qō ptinet ad astrologos parte. vj. ca. lv.
Diuinatio multipliciter fieri pōt pte. vj. cap̄. liij.
Doctrine euāgelice fluenta nitit dyabolus obturare ne i ciuitatē eccie influāt. p. iij. c. xxxj. C
Doctrinā quā instrumētaliter docet nemo sibi ipsi sed deo referre deberet. parte. vj. ca. lxxix. C
Dolēdum est magis de mala facientib⁹ q̄ de mala patientibus parte. iiij. ca. v. B
Domini tpales cum suis suis velint nolint quattuor habent cōmunia. s. principium. medium finem & iudicium. parte. vj. ca. ij. D
Dominū tpale auferet ab ecclesia vt videt ex sententia sacre scripture. pte sexta cap̄. ij. C
Dominus non pōt aliqua res mundi vere nuncupari preter deum. parte sexta. ca. ij. D
Domini tpales tenent defendere legem dei & veritatem. sicut hystorialit patet pte. vj. ca. lxxviij. D
Dormiunt in peccatis multi plati moderni quorum dormitionis causa patet parte. v. cap̄. x. B.
Draconem inferni vincere qualiter pōt vere penitens. hystorialiter patz parte. vj. cap̄. xvj. G.
Dubitatur quare deus seductionē humanā sb dyaboli potestate permisit cuius dubitatiōis responsio patet pte. v. cap̄. xv. D
Dubitat vtrū perseuerātia in bono cadat sub p̄cepto. cuius responsio patet pte. v. ca. xv. D
Dubitat q̄re hō magis laborat in ptinuando diu viā planam q̄ ambulādo p viā non planā & aliquādo vallosam cuius rōnio ptz pte. v. ca. xxij. A
Dubitat quare ambulantes viaz & nescientes quāta ipsa est apparet via longior q̄ qñ scimus eam

ꝛ diu inū ſeruatur imperiū m. ibidem. B
Fides alexandri regis, ꝛ licet paganus tñ inclauſit iudeos infra montes caſpeos pte. vj. caꝑ. xxxij.
Fides eſt fundamentū totius edificij ciuitatis eccleſie. pte ſexta ca. xxxij. A. ꝛ. xxxiij.
Fides formata in ſe duodecim habet articulos q̄ ſunt ꝯſi duodecim portę ciuitatis eccleſie. de cuius edificatiõe ꝛ impugnatiõe. qꝛ cũ quatuor pncipib⁹ ꝛ eoꝝ militib⁹ impugnat pte. vj. ca. xxxiij.
Fides lumen multiplici de cauſa nititꝝ dyabolus extinguere pte. vj. ca. xxxviij.
Fidei lumen ꝛ cognitio ſacre ſcripture neceſſario reꝛit ad coḡſcẽdũ bonitatẽ nobilitatẽ. pulcritudinẽ ꝛ excellẽtiã diuĩe eẽntie. vtꝫ p. vj. c. lxxix. A.
Fides xp̃iana ita declaꝛat a p̃cedẽtibus patribus vt in nulla pte illius neceſſe eſt titubare parte ſexta
Filij dyaboli dicunꝝ iudei non na- caꝑ. xxxij. B
ſcendo ſed imitando. parte quarta caꝑ. vij. B
Filius cuius pater iniuſte occidit fm iura ciuilia non p̃ōt gaudere hereditate paterna niſi plequatur patris ſui interfectoꝛẽ parte. viij. c. xiij. añ A.
Finem vniuſcuiuſq̄ peccatoris reſpicit deus ꝛ nõ vitam p̃teritam parte. v. ca. xv. B
Fingere poteſt quis licite non mentiendo ſed veritatem ſimulando parte quarta ca. viij. A. Item parte. vj. ca. viij.
Flent aliqui p̃o ſuis peccatis ſed tamẽ ſtatim poſt fletũ redeũt ad ſua pctã pte. v. ca. xv. añ B
Fletus erit in inferno vbi dãnati. ꝛ ſi nõ plozarent niſi lacrymã vnã ſingulis diebus tamẽ plus plorabunt q̄ eſt tota aqua maris vt patet pte quarta capĩt. liij. B
Fleuiſſe ter legĩt chriſtũ. in quo triplici fletu oms cauſe fletus noſtri exp̃imunꝝ. parte. iiij. caꝑ. lij.
Fluenta euãgelice doctrine nititꝝ dyabolus obturare ne influãt i ciuitatẽ aie pte. iiij. ca. xxxviij. D
Hons q̄dã ap̃d garamãdos eſt q̄ in die⁹ ita frigidus ẽ ꝛ in noctib⁹ ita feruidus. vt ꝺ eo nũq̄ bibaꝛ. q̄ fons ſignat auaros. vtꝫ pte. iiij. c. xxij. F.
Fons totius bonitatis oñipotens deus ad letam gratiarũactionẽ aquas beneficiox ſuox exuberat ꝛ inundat. quod bene figuratũ eſt p quendaꝫ fontem mirabilem parte ſexta. ca. iiij. E
Fornicatio dicit quaſi forme necatio pte. iij. c. iiij.
Fornicatio ſimplex quid eſt parte. iij. caꝑ. iiij. A
Fornicatio graue eſt pctũ. qꝺ multiplr oñdit par- te. iij. caꝑ. iiij.
Fortitudo coꝛporum quid ſit fm Pariſienſem parte ſexta caꝑ. lxxij.
Fortitudo anime quid ẽ fm Tull. pte. vj. c. lxxij.
Fortitudo aliqua eſt iuſtoꝝ ꝛ aliq̄ reprobox. ibidẽ
Fortitudo anime ſumit duplicit̃er. ibidem
Fortis animus ex duob⁹ compꝛobaꝛ fm Tullũ parte ſexta ca. lxxij.
Fortitudinis anie quattuoꝛ ſunt partes fm Tullium parte ſexta ca. lxxij. in fine
Fortitudinis anime pars p̃ima eſt magnificentia parte ſexta ca. lxxiij.
Fortitudinis anime pars ſecũda eſt fidentia ſiue ſpes. de qua patet parte ſexta ca. lxxiij.
Fortitudinis anime pars tertia eſt patiẽtia. patet parte ſexta ca. lxxv. A
Fortitudinis anime pars quarta eſt perſeuerãtia. parte quinta ca. xliij. Item parte. vj. caꝑ. lxxvij.
Gaudem deo facimus quottens de noſtro bono o pe noſmetipſoꝛ nõ deũ laudam⁹. vt ptz parte. v. ca. vj. Item parte ſexta ca. ij. D
Frigidi dicunꝝ increduli. calidi fideles. ſed tepidi falſi xp̃iani parte. vij. ca. xij. C.
Fructus ventris virginalis dicit fructus honoris ꝛ honeſtatis. ſed p̃rarie ptz pte. iiij. c. xxxviij. G
Fructus vẽtris virginalis dicit pomũ incoꝛruptibile. pte. iiij. ca. xxxviij. G.
Fructus ventris virginalis figuraꝝ p poma adeq̄ repiunꝝ i egypto mirabilis nature. vt ptz ibidez

Gaudia vite p̃ſentis

ſequunꝝ ꝑpetua lamenta. pte quarta caꝑ. liij. A. Item parte. iiij. ca. ij. G
Gaudet animus humanus cum oñibus ſuis ſpiritibus vitalibus cũ audierit loq̄ de aliquo ſibi multum dilecto p Macrobiũ. vt ptz pte. v. c. vj.
Gaudere de malis opibus et de peccatis p̃teritis coꝛã deo ſceluſ ab hoiabiliſſimũ ẽ pte. vj. c. xj.
Gaudium vite p̃ſentis eſt inſufficiens p̃iculare ꝛ breue. ſed gaudiũ future vite eſt ſufficiẽs vniuerſale ꝛ eternũ parte. iiij. ca. xxxvj. F
Gaudiũ eſt ſup vno peccatoꝛe pniam agente q̄ ſuper. xcix. iuſtis. ꝛ bene ꝺeclaꝛaꝝ pte. v. ca. ij. D
Generoſitas carnis non eſt a natura ſed a fortuna p̃ingit. vt patet parte ſexta ca. lxxviij. C
Generoſitas ſiue nobilitas parentũ non p̃odeſt. nec ad honoꝛẽ cedit ignobilibus et impijs filijs. nec ignobilitas parentũ derogat nobilitati filiorum pte ſexta ca. lxxviij. A p Criſoſtomũ.
Generoſi ꝛ nobiles per tria ſigna cognoſcuntur. ꝛ ignobiles ruſtici p alia tria ſigna cognoſcuntur contraria parte ſexta ca. lxxxviij. B
Generoſi qui ſciunt curioſe genealogias parentũ ſuozum retexere vſq̄ ad adam ſi vltra gradum vnum cõputarent. tunc patrẽ ſuum inuenirent putredinem terre parte ſexta ca. lxxviij. E
Gladium ſup femur ponere quid eſt parre. iiij. caꝑ. xiiij. C. per Gregoꝛium
Gloria celeſtis valoꝛis eſt ineſtimabilis ꝛ honoris inſupabilis vt patet parte quarta. ca. xxxiij.
Gloꝛie celeſtis valoꝛ ex multis perpendi poteſt. vt patet parte quarta ca. xxxiij.
Gloria celeſtis decoꝛis eſt ineſtimabilis. Ibidem
Gloria celeſtis tãta eſt. q̄ q̄ in illa minimus ẽ maioꝛẽ hꝫ gloriã q̄ ſi haberet totã gloriã mũdi. etiã ꝛ ſi illa eſſet eterna. vt ptz pte quarta ca. xxxiij.
Gloria celeſtis eſt magis honoris qꝛ ibi oñes ſancti erunt filij dei. domini ꝛ reges Ibidem D
Gloria aliqua eſt veraꝝ aliqua vana. ꝛ gloria vera diuidit in gloriam verã veriozẽ ꝛ veriſſimã parte ſexta caꝑ. x. in principio
Gloria vana diuidit in gloriã dyabolicã. gloriam mundanã. ꝛ gloriam humanã parte. vj. ca. xj.
Gloria vana dyabolica tria bona aufert homini. ſ. bona fortune. bona nature. ꝛ bona gratie. Ibidẽ
Gloria vana dyabolica ſeptez habet filias q̄ ex ea naſcunꝝ. vt patet parte ſexta. caꝑ. xij.
Gloria mundana eſt qua quis inaniter de reb⁹ fortune gloꝛiaꝝ. ꝛ oꝛitur hec gloria ex ſexte mundi

Equus dyaboli ē supbus similis equo alexandri regis parte quarta ca.xxij. F

Errare xpte est aliquē estimare se scire qō nō scit. vel falsum p vero approbare. vt patet par quarta ca.xl. K

Errare faciunt hoiem sua mala opa ac etiā aliorū errorē non cognoscere. parte.vj.ca.xxxix. A z B

Error nunq̄ fuit peccatum actuale hominis. parte quarta ca.xl. K

Error aliquis inuincibilis est z aliquis vincibilis Ibidem. Item parte.vj.ca.ij. K

Error non generat peccata ꝫ peccata generant errorem parte.iiij.ca.xl. A

Erubescentia aliqua est bona. z aliqua mala. de erubescentia bona tractat parte.vj.ca.lxx.

Erubescibile maius ē pctm̄ q̄ nuditas totius corporis. Ibidem

Erubescentia penitētis de suis peccatis tantū placet deo quantum displicat deo impudicicia peccatoris parte sexta ca.lxx.

Erubescentia mala est timor siue fuga veritatis et operationis honeste xpter obloquētis derisionē parte sexta ca.lxxj. K

Erubescere faciūt impij derisores iustos precepta consilia diuina adimplere. sed veniet tempus in quo xpi derisores iustox de sua fatuitate erubescent parte sexta ca.lxxj. K

Erubescunt multi z timent dicere veritatē. ꝫ quare patet parte sexta ca.lxxj. A

Erubescentes vel timentes virtuose agere vel loq̄ xpter derisionem vel scandalum vel psecutionē impiox sunt velut equi rerū vmbras timentes z velut milites latratum catulox timētes. z a domino suo fugiētes. parte sexta ca.lxxj. K

Erubescere benefacere nel loqui xpter derisionē z obloquium impiox magna fatuitas est. vt multipliciter patet parte sexta ca.lxxj. B

Erubescunt z timent aliqui inter impios benefacere. vel deum confiteri vel mandata dei obſuare ne amicicia impiorum amitterent. z ne lollardi vocarentur. sed talis non erat Paulus. nec talis erat Marcella xpcuratrix martbe. vt ptz parte sexta ca.lxxj. C

Erubescebat q̄dam scolaris confiteri inter socios suos pauperē esse patrē suum. cui multi superbi similes sunt parte sexta ca.lxxj. C

Erubescētia magna est pena. z ideo q̄ erubescit p amore xpi psitens peccata sua dignus est dei misericordia. vt dicit parte.vj.ca.lxxv. B

Erubescentia de peccatz signum est generositatis z nobilitatis. sicut econtra ꝑte sexta ca.lxviij. B

Erubescentiā maximam patiēter reprobi in die iudicij parte sexta ca.lxxx. K

Esuries sola cene vite eterne facit hominē beatum parte scōa ca.lx.

Esuries iusti sempiterna z licet in breui psummet tempore. tamen sempiternā mereť refectionem. parte quinta ca.xv. B

De modo sumēdi eucaristiam. ꝑte sexta cap.xlvj.

Exaltatio sextuplex tangit parte.vj.cap.ij. K

Excecat dyabolus suos seruiētes ne videāt q̄ ad patibulū ducanť parte sexta ca.xxxviij.

Excecauit impios dyabolus quod manifeste ptz parte.v.cap.xij. K

Excusare se de peccatis suis septē modis solēt ho

Excusant se psuetudinarii mines ꝑte.iiij.ca.xj. B. liter furantes tribus modis parte.iiij. ca.xiij. B

Excusantes se de peccatis per dispositionē vel cōplexionem sue carnis deum accusant z blasphemant quod figuratū est p adam excusantem se p vxorem suam parte quarta ca.xj. B

Excusantes se de suis peccatz in confessione fatui

Executores mali suos amici sunt ꝑte.v.ca.xiij. B

cos defunctos cōmuniter decipiunt. sicut ostenditur p exemplum parte quarta ca.lxj. B

Exemplum malum in psectu hominū ostendēs inquantū in se est eum a quo attendit spiritualiter occidit parte quinta ca.xij. B

Exemplum malum assumunt xpij subditi a malis sacerdotibus z temporalibus dominis parte sexta cap.ij. F. K. Sed tamē per hoc non excusantur xpij subditi ꝑte sexta ca.lxxix. F

Exēplum ad patiēter accusationē tyrānorū sustinendum dedit nobis xps. Vnde z ad hoc psiderandum hortat nos apl's dicens. Hoc sentite in vobis qō z in xpo Jesu ꝑte.vj.ca.xxxv. K

Exemplum dedit nobis xpus moriēs in cruce interiorem nostrum hominē crucifigere inter duos latrones. Ibidem

Expectat dominus peccatorē ad penitentiā agendum. sed q̄diu patet parte quinta ca.xij. B. Itē eiusdem capitulo.xiij. B

Famam bonam alteri nus potest homo denigrare multipliciter parte.vij.cap.iiij. A

Famā bonā z licet innocētis psone p detractionē ablatam difficile est restituere. Ibidem

Falcem in messem alienam mittere quid est. parte quarta ca.lx. C

Familie curiosa supfluitas sequentis prelatos ecclesiez ceteros magnat⁹ reprobat. ꝑte.vj.c.lxiiij

Ani z hmōi familia muscis assimilat. p.vij.c.iiij. A

Falsitas psequit veritatē. malicia bonitatē. impietas pietatem ꝑte sexta ca.lxxj. C.

Festinare ad deū penitēdo deberet vnusquisq̄ dū pōt neduz forte voluerit cū tarde voluerit oīno

Fides duplex ē. s. fides nō poterit ꝑte.v.c.xij. F formata. z fides informis. vtz ꝑte.vj.c.xxxij. B.

Fides formata mater est omniū virtutum z radix omniū bonox operū. qua radice euulsa oēs virtutes arescunt. vnde z hec fides ē oculos quē cornus infernalis querit diligenter eruere. Itē hec fides pupilla ē oculi spūalis q̄ nisi quisquilem habeat custodē nihil citꝰ pturbat. lꝫ p.vj.c.xxxij. B

Fides sine opibus charitatis deo nō placet. parte

Fides dissyllaba est. prima signat sexta ca.ij. E dictum z secunda factum. ꝑte sexta. ca.xxxij. B.

Fides ē media infra scientiā z supra opinionē nonbñs cognitionē vl' dubitationē. ꝑte.vj.c.xxxj. A

Fides est de re non visa. Ibidem

Fides quattuor bene credenti impetrat appetēda parte sexta. ca.xxxij. A

Fides scutum ē quo demonis dominiū extirpat

exemplum de pegrinis scti Jaco. pte.iiij.c.v.C.
Hospitalitas est quasi meritoriū z deo placens vt patet parte quarta.capitulo.lvij.A.
Hospitium et specialiter sacerdotes pauperibus denegare ꝯ damnabile est.parte.iiij.ca.lvij.B.
Humilitatē exēplo suo nos docuit christus nascendo ꝙuersando ꝓdicando miracula faciēdo z moriendo.parte quarta capitulo.xlviij.A
Hūilitatis magnitudo penes duo attendit.ibidē
Humilitatis exemplus capere possimus quasi ab oibus reb⁹ exūtibus i spera corruptibiliū.ibi.B
Humilitatis exēplū quadrupliciter cape possim⁹ a luna ꝙue infima est planetarū.ibidē.C.
Humilitatis exemplū cape possimus de superbo Nabuchodonosor castigatione diuina humiliato parte quarta capitulo.xlviij.C.
Humilitatis exemplum cape possumus de nobismetipsis si cōsideremus nostrū ingressum. progressum z egressum.parte.iiij.ca.xlviij.D. Item eiusdem ca.xxxj. Item parte.vj.ca.lxxx.D.
Humilitas hoiez sapiētē reddit.pte.iiij.c.xlviij.E
Humilitas videt dei sententiā reuocare. Ibidem
Humilitatis multi sunt effectus nobilissimi parte .iiij.ca.xlviij.E.F.
Humilitas est quasi aqueductus p quem gratia deuenit in anie ciuitatē. z quē nitit dyabol⁹ obturare.pte.iiij.ca.xlviij.
Humilis homo supbum potest pacifice sustinere sicut corpus ꝙcauum corpus ꝙpericum in suam cōcauitatē pōt recipe. vt dr parte.iiij.c.xlviij.F.
Humilitas facit hominē deo ꝓciosum z quāto vilior in reputatione.ꝓpria in tanto ꝓcciosior in reputatione diuina vt ptz pte.iiij.ca.xlviij.F. Itez parte.vj.ca.ix.A.B.p exemplū de amon z mardocheo.z de pharisco z publicano.
Humilitas aliqua est vera z aliqua falsa.parte.iiij. caꝑ.xlviij.F.
Humilis hō similis est ramo arboris qui ex multitudie fructū deorsuz inclinat.p.iiij.c.xlviij.F
Humilitas a laqueis dyaboli hoiem liberat parte quarta caꝑ.xlviij.G.
Humiles deus saluat ab insidijs diaboli.pte.iiij. caꝑ.xlviij.G.
Humilitatis incitamēta sunt.v.figurata Gen.xvj. vbi dr de agar ancilla saray pte.iiij. ca.liij.B.
Humilitas ficta imporum reprobatur parte.vj. caꝑ.viij.per Crisostomum.
Humilitas est virtus ad quā nos inuitat xps per exēplum de inuitato ad nuptias.pte.vj. c.ix.B.
Humilias semꝑm exaltabit.cuius exemplū habemus de amon z mardocheo . Item de pharisco z publico. parte.vj.ca.ix.B.in fine.
Hūiliare semetipm oportevolentē ascēdere mōtē celi.vt hystorialr ptz de ionatha.p.vj.c.xxxv.A.

Iacob a mendacio excusat in hoc q dixit se esse esau primogenitum patris parte.iiij.ca.vij.B.
Jactantia describit parte.vj.ca.vij.
Jactātia pcim est cuius magnitudo p sex ostendit parte.vj.caꝑ.vij.
Jactātia destruit bona nature.bona fortune.z bona gratie.parte sexta.ca.xxvij.
Jactantia perdit gram receptā z impedit recipiē dam.qō triplicit ostendit.parte sexta.ca.vij.
Jactantiā fieri de bono qō quis nō habet contingit tripliciter.pte sexta.ca.xiij.
Ieiunātiū debita hora comedēdi ē hora meridiana.hora.n.illa sitiuit xps i cruce.p.ij.c.iiij
Ieiuniū deo maxie placēs est abstinētia a triplici genē pcti.s.cordis.oris.z operis.p.iiij.c.xxxvj.C
Ignat⁹ martyr q sūme iesuz dilexit.post mortē rept⁹ est hre i corde suo hec vba scripta litteris aureis.ihs ē amor me⁹.vt ptz parte.iiij.caꝑ. xxxviij.G parte.iij.ca.x.B.
Ignē luxurie diabolus q̄druplici medio accēdit.
Ignis in die iudicij tantū spaciū occupabit de aere q̄ntum occupauerūt aque in tempore diluuij pte sexta.ca.lxxx.B.per augustinū.
Ignis illius terribilis in quo in die iudicij purgabūtur electi z cōburētur impij.figuraz vidit sanctus forsens raptus in spū.ibidem
Ignis q̄druplex.s.infernalis.purgatorij.ignis terrestris.z elementaris.pte sexta.ca.lxxx.B.
Ignis infernalis in calore tantū excedit ignē materialē nostr quantū calor ignis nostri excedit calorem ignis in pariete depicti.parte sexta.ca. lxij.B.per augustinū.
Ignis infernalis habet calorē sed nō habet luminis claritatem.pte sexta.ca.lxij.B
Ignorantia quarūdam rerū cōmendabilis est.z q̄rundam nō ponderabilis.z quarūdam est damnabilis.pte.iiij.ca.xl.A (ca.xl.A
Ignorātia aliq̄ ē inuincibil.z aliq̄ vincibil.pte.iiij.
Ignorantia qua ds negligit z contemnit scire scibilia z requisita ad salutē vocāt doctores ignorantiam crassam z supinam.ibidem.
Ignorātia aliqua est excusabilis.z aliqua inexcusabilis.pte.iiij.ca.xl.B. Itē eiusdē.c.ij.F
Ignorantia scripturar est ignorantia christi.vt patet pte quarta.a.xl.B
Ignorantia scripturar ꝯpericulosa sit.z qualiter ex tali ignorātia venit desperatio z omis consūmatio peccati.pte quarta.ca.xl.B
Ignorantia qua homo deū z seipm nō cognoscit damnabilis est.pte quarta.ca.xl.C
Impedire potēs impios a sua impietate z nō faciens.nihil aliud est ꝯ consentire impietati eor.vt patet pte quarta.ca.xxij.A
Impij pctores assimilant bestis aialib⁹ q̄ in noctis obscuritate lumē lucerne fugiūt.pte.iiij.c.ij.E.
Impij virga dei sunt cuz qua ipse suos castigat filios.pte quarta.ca.v.B
Impij spinis compantur.quia quacunq̄ pte illos cōspexeris habent aculeos.pte.v.ca.xix.
Impijs molesta est veritas z amara disciplina iusticie.pte quinta.ca.xx.
In q̄drupl⁹ accipit in scriptura.pte.vj.caꝑ.xlv.B
In archa testamēti erant virga.māna.z tabule.archa signat iudiciū.māna māsueturdinē.vga correctionē.tabule discretōem.pte.iiij.ca.viij.B
Incarcerati visitandi.cōsolandi z cōsulendi sunt. sed qualiter.ptz pte quarta.ca.lx.
Incestus q̄d est z ꝯgraue sit pcim.pte.iiij.ca.vij.A

vanitatibus.parte.vj.ca.vj.
Gloziam in terra nō querens ꝓfusionē in terra nō timet.vt patz parte sexta cap.lxxij. & p Crisostomum. Item parte.vij.ca.liij.C
Gloria mundana quādo homini offert.vel occurrit aliqua occasio gloriādi referre deberet homo illam gloriā summo regi ⁊ nō sibi ipsi.vt hystorialiter patet parte sexta cap.lxxx.A
Glorias septē speciales habebunt sancti in corpore ⁊ septem in anima pte.iiij.ca.lxvij.B
Gratia triplex ē pte.iiij.c.xxxvij.C.fm scm tho.
Gratie spūssancti minia gutta replere pōt animam humanā q̄ vasculū est qō nulla re nisi infinita repleri pōt parte.iiij.ca.xxxvij.C
Gratiarūactiones reddēde sunt deo. sed quare de quibus.⁊ qualiter parte.vj.ca.liij.B
Gratiarūactio deuota est bonoꝝ a deo receptorū augmentatio parte.vj.ca.liij.B
Gratiarūactiones reddende sunt deo de suis bñficijs.q̄ specialiter sunt sex.s. beneficiū creationis beneficiū redemptionis.beneficiū expectationis beneficiū iustificationis.beneficiū cōsummationis.⁊ beneficiū p̄miationis parte.vj.ca.liij.D
Gratiarūactiones reddere debem⁹ deo de hoc cū mortaliter peccantes digni sumus suspendio infernali ⁊ fune pctōꝝ circa collū nr̄m tā applicato ihe nos misericōiter ō suspēdio liberat.ibidē.D.
Gratiarūactio deo reddēda quattuoꝝ deberet habere ꝯditiones.s. magnanimitatē. assiduitatem. vniuersalitatem.hilaritatem.ibidem.D
Gratiarūactio agēda est cū leticia quod figuratuꝝ est Neemie.xij. p hoc q̄ iudei dedicauerunt muros hierlm cū leticia ⁊ musicis istrumētis ibi.E
Gratias agere deo est actus cōmendabilis q̄druplī rōne parte sexta ca.liij.B
Gratias non reddens deo ꝑ suis beneficijs ingratioꝝ ē pecude rōe carēte.vtz p exm̄ ibi.D. Ambr.
Gratias agere debemus deo semp in oibus nr̄is bonis opib⁹.⁊ in q̄nto abūdātioꝝ sunt opa.intāto abūdatiores gr̄as debem⁹ deo reddere.ibi.D
Gratias deo agere debemus tam in tpe ꝓsperitatis q̄ etiam in tpe aduersitatis ibidem.E
Grauissimū onus mūdi est pctm̄ cuius tamē grauitatē suspendit spūalis lapis adamantinus vtz parte sexta ca.lxxvij.C
Gula nō consistit in ciboꝝ potu ꝫ in inordinato vsu ciboꝝ potuū.pte.ij.c.j.Item eiusdē ca.vij.
Gula est pctm̄ ex quo multa mala nascunt. vt patz parte.ij.cap.vj.
Gulosi prius visitantes tabernā q̄ ecclesiam maledicti sunt a deo.parte.ij.ca.liij.
Gulosus habitaculū dyaboli efficit.pte.ij. cap.ij.
Gulosus ventrē suum vilissimū deificat. ibidem.
Gulosus deum blaspbemat.ibidem
Gulosus ꝑ immoderata refectiōe ventris sui animam suam dyabolo vendit.ibidem
Gulosus qui in hac vita esurire et sitire non vult. in inferno esuriet ⁊ sitiet sed cibum⁊ potū nō inueniet.parte.ij.ca.ix.

Heresis quid est patet

b parte sexta.ca.xxxix.ante A. p Augusti.
Heresis licet periculosa sit tñ valde vtilis est. parte sexta.cap.xxxix.B per Crisost.
Heretici non sunt qui sententiam suam nō defendunt.parte sexta.ca.xxxix.ante A.
Hereticus dici potest quilibet aliter intelligēs sacram scripturā q̄ spūssanctus inflagitat. vt patz parte.sexta.cap.xxxix.A.p Hieronymum
Heretici assimilant vipere ibidem.A.
Hereticos ꝓfitātes fouētes.vel in eoꝝ heresibus defendētes dānabiliores sunt illis q̄ errant.⁊ nō solū heretici dici pñt ꝫ etiā heresiarche.ibidē.A
Heretici ab oibus fidelibus sunt fugiendi. ⁊ hoc triplici de causa.vt patet pte sexta ca.xxxix.B
Heretici sunt deo ita detestabiles q̄ fidelibus.pbi betur sacramēta ecclesie ab eis recipe.imo ⁊ potius deberet fidelis mori q̄ sacramētū de manu heretici sciēter recipe.ibidem.B
Heretici plerūq̄ sua dicta sub nomine catholicoꝝ doctoꝝ cōscribūt.ac etiaz latenti dolo suas blasphemias in libro catholicoꝝ doctoꝝ inserunt.vt dicit parte sexta ca.xxxix.B.in fine.
Heretici ⁊ scismatici qui forte sunt p ecclesiasticaz pocrinā ⁊ secularē potestatē cōpellerent intrare parte sexta ca.xl.p August.⁊ Isidoꝝ.
Heredes accidiosoꝝ et auaroꝝ erunt serpētes bestie ⁊ vermes.vt patet parte.v.ca.xj.A.
Herodē malicia fecit eē stultū pte.viij.c.v.p Crisc.
Hester regina detestabatur signa superbie q̄ gerebat in capite suo die ostensionis sue.pte.vj.ca.ij.D.
Honorē deo debitū hominē sibi vsurpare valde periculosum est.vt ptz pte.vj.ca.ij.D
Honor triplex est.scz latria dulia yperdulia parte sexta ca.ij.E
Honor hui⁹ mūdi vmbre assimilat pte.vj.c.lxxx.D.
Honores mutant mores.pte.vj.cap.xxvj.D
Honores picula secum trahunt. q⁊ sicut corporales inimici pcipue irruūt sup regē ⁊ ducē exercitus.sic hostes spūales ꝛc.pte.vj.ca.xxvj.D
Honorari pōt quis tripliciter.vel ꝓpter virtutem vel ꝓpter virtutis statum. vel ꝓpter signum virtutis vt patet parte.iiij.ca.xliij.A
Homicidiū casualiter ꝓueniens preter ꝓpositum culpabile occisoris excusat.parte.viij.ca.xj.
Homicidiū iniustū triplicit cōmittit.pte.viij.c.xj
Homicidiū iniustum sex modis cōmittit.pte.viij. cap.xiij.A
Homicidiū licitū tripl̄r cōmittit.pte.viij. cap.xij.
Homicidium corporale aliud est iustū ⁊ aliud iniustum.vt patet parte.viij.ca.xj.
Homo potest alium hominē illicite interficere sex modis parte.viij.ca.xiij.A
Hora surgendi de peccatis alia tēpestiua.alia sera ⁊ alia infructuose parte.v. ca.xij.F
Horam vite nostre vltimā voluit nobis dominus esse occultā.sed q̄re patet parte sexta.ca.lxxx.E.
Horas oīs canonicas cum deo gratias.terminamus.in signū q̄ oīa nostra bona in eius debēt gratiarūactione finiri. pte sexta ca.ij.D.
Hospitalitatis exhortatio habet de exemplo cuiusdam domine pauperē leprosum in suum hospicium recipientis.parte quarta.ca.ij.D.q̄si in fine
Hospites mali sunt valde periculosi, vt patet per

tes vel anxiliū in eox malicia prebentes maledicti sunt. Ibidem. E capko. lviij.
Inobedientia magis timēda est ꝙ moꝛs. pte. vj.
In oīm indicio ꝗttuoꝛ psonas esse necesse est. pte ꝗrta capko. viij. B. Fm Fabianū
In primitiua ecclesia sicut accedentes ad fidez de xpi's fecerūt cōia. sic iā in fine mūdi apostatantes a fide de cōibus faciūt xpia. pte. vj. c. xlj. B
Insidias ponit diabol⁹ in curij's diuituz. vt ibi interficiat innocētes. vt hystoꝛialiter patz parte ꝗrta capitulo. xlviij. G
Intempantia qualiter generat. parte. iij. c. x. G
Inter insipiētem z stultum differentia est. vt patz parte ꝗrta. c. xxxj. C sexta ca. lix. E
Intentio bona tenēda est in oīm opere bono. pte
Inuenta res aliena z nō restituta rapina est. patet parte ꝗrta capko ꝗnto. F
Inuidus blasphemādo deū iudicat vinos z moꝛtuos. imo z aliqñ iudicat vinos esse moꝛtuos. pte sexta capko. xxxvj.
Inuidus puertit oꝛdinata'm a deo actionē nature. vt exemplariter patet. Ibidem. C
Inuidia iam videtur maioꝛ esse inter xpianos impios ꝙ quondā erat inter demones. Ibidem
Inuidia signat ꝙ tercia bestia quaz videbat daniel ascēdere de mari ꝙ similis erat pardo. Ibidē
Inuidus ꝓditoꝛ est deo. inimicus sibijpsi. ꝓximo iniurioſus. z diabolo specialis amic⁹. Ibidem.
Inuidia describit. ꝛ qualiter. pte. vij. ca. j.
Inuidiam decem ostendūt esse peccatū valde detestandū. parte. vij. ca. ij. A
Inuidia cūctas virtutes destruit. Ibidem
Inuidia est toxicū charitatis. ostium iniqtatis. et putredo ſanitatis. parte. vij. ca. ij. B
Inuidia est pctm̄ ex ꝙ multa mala pullulāt. ibidē
Inuidus excecat de illo de quo deberet illuminari parte septima caꝑ. ij. C
Inuidia multas hz similitudines odiosas. ibidē
Insidū interficit quasi oīs homo quem ipse videt. pte septima ca. ij. C
Inuidia signum est speciale ꝙ cognoscūtur discipuli diaboli. pte septima ca. ij. C
Inuidie ꝗnqꝫ sunt spēs ꝑncipales. pte. vij. caꝑ. iij.
Inuidie ꝓma spēs ē detractio. pte. vij. c. iiij. A
Inuidia nōnunqꝫ inuidū ꝓdit dū ipse ꝓdere ꝓximū cupit. vt exēplarit patet pte septi. ca. vj.
Inuidi multi vellent graue pati suspendiū cū hoc ꝙ illi ꝗbus inuidēt grauius lederent. vt exemplariter patet pte septima ca. vj.
Inuidi figurant per hely ꝙ lucernam nō poterat videre anteqꝫ extingueret. pte septima ca. vij.
Inuidos deus a se reijcit tanqꝫ aquila filios degeneres. parte septima ca. vij.
Inuid⁹ sic dolet de bono ꝓximi acsi illud esset sibi subductū qđ est ꝓximo additū. ibidē
Inuid⁹ alienis virtutib⁹ hoc prestat qđ beato Iob sathanas ꝓstitit ꝙ vnde eū credidit ꝓsternere in de eius aucta sunt merita. pte septima ca. vij.
Inuidi impijs sodomitis assimilant. vt patet parte septima capko septimo
Inuidia assimilatur igni greco. pte. vij. ca. ix. A
Inuidoꝛ cecitatē illuminare pōt recēs z frequēs memoꝛia sanguinis z passionis xpi. ibidem
Inuidus similis est lune ꝙ aliqñ solem a quo lumen suū recipit eclipsat. pte ꝗrta ca. ij. F
Inuidoꝛ hoim tota cōgregatio dicit tenebroſum regnū spirit⁹ inuidie. pte ꝗrta ca. xxxvij. D
Ioseph ossa sua voluit filios israel secū trāſferre ꝺ egypto vt egyptij idolatrie dediti reliquijſ diuinos honoꝛes nō impēderēt. pte. vj. ca. xlv. B
Ira describit. ꝛ qlit. pte. viij. c. j. in ꝑncipio
Ira aliqua est bona z meritoꝛia. aliqua mala z impia. pte octaua ca. j.
Ira aliqua est venialis. z aliq̄ moꝛtalis. ibidem
Ira aliqua est anime. z aliqua carnis. ibidem
Ira detestanda est xpter multa mala que ex ea sequūtur. pte octaua capko scōo
Ira est vicij a quo aliqñ oꝛitur bellum publicū. sicut z rixa ꝙ est bellū priuatū. pte. viij. ca. ix
Ira ꝙ verbū durū accendit. z ꝙ verbū dulce extinguit. vt exēplariter patet pte. viij. ca. xv. C
Iracūdus iniuriam faciens fratri suo ꝗsi insanus siue furibūdus est ſeipm̄ spūaliter interficiens. parte octaua ca. xv. A
Iracūdus impedit testamentū christi adimpleri. z ideo maledictus est. pte octaua ca. ij. B
Iracūdi aliq̄ se excusantes dicūt ꝙ inimici illoꝝ tātā iniuriā eis faciūt ꝙ nō pūt eis dimittē nec eos diligē. pte. viij. ca. iiij. Itē eiusdē ca. xv. A
Ira viri iusticiā dei nō opat. ꝙ. iiij. c. ix. A. Fm bedā
Ira xpter ſex deo displicet. pte. viij. ca. scōo. B
Irā frāgit mollis rñsio. pte octaua. ca. xv. C
Iracūdus hō ante moꝛtū ire debet de remedio prouidere. vt exēplariter ptz pte. viij. ca. xv. E
Iracūd⁹ ꝺz velox ad irā dupl'r. pte. viij. c. ij. añ B
Ire male ꝗttuoꝛ sūt gradus. pte. viij. c. j. C
Ire ſex sunt spēs. pte. viij. ca. iij. Fm Gregoꝛiū
Ire tres spēs ponit pbus. iiij. Ethycoꝛ. de quibus parte octaua caꝑ. xliij.
Ire ebullitio de olla coꝛdis tribus remedijs mitigatur. vt exēplarit ptz parte. viij. ca. xv. C
Irasci vbi irascēdū est ꝓmēdabile ē. ꝛ nō irasci vbi irascēdū est nolle coꝛrigē pctm̄ ē. pte. viij. c. j. A
Iudicare de opibus manifestis nō ꝓhibet alicui. ꝛ solū de operib⁹ medijs. z de operib⁹ occultis. pte. vj. ca. xxvj. B. Aug⁹. Idē. iiij. ca. x.
Iudicāt impij illa ꝙ indifferenter bñ vel male fieri pūt Fm facientis intentōem semp ad peiozē partem. vt ptz parte. iiij. ca. x.
Iudicatōem temerariā offert diabol⁹ tanqꝫ suā filiam impijs in vxoꝛem ducendā. ibidem
Iudicatio temeraria ex ꝫturpi z hoꝛrenda pentela sit ꝑgenita. patet pte quarta. ca. x.
Iudicem in causis manifestis z plurib⁹ cognitis nō oportet testes exigere. pte ꝗrta ca. viij. B
Iudices immunes essent a crimine de quo alium iudicant. pte ꝗrta ca. viij. A
Iudices impij bene assiliant rubo spinoſo. ꝛ quare. pte ꝗrta caꝑ. ix. A
Iudices iracūdia moti dare sentētiaz nō deberēt. donec cessauerit in eis ira. pte ꝗrta ca. ix. A
Iudices iniqui de ꝑsentis vite cōmodis tm̄ cogitant z non de futuris. ibidē
Iudices quales esse cōuenit. pte quarta. c. viij. A

Incestus p perpetuo inhabitat psonas cuz eo infectas licita ducere cõiugia.parte.iij.ca.vij.A
Incõstãres z freqnter recidiuantes sint miles sũt cuidam canti audienti duo comua ad diuersa conuiuia inuitantia.pte.v.ca.xv.ante B
Incõtinẽs distinguit ab intpato.pte.v.ca.ij. I
In die iudicij petrus apostolus andreas z ceteri apostoli cũ mltitudine ppox per eox doctrinã ad fidẽ cõuersox apparebũt.pte.vj.ca.lxxx.B.
In die iudicij incipiet mane diei lucis eterne q̃ntũ ad dilectos.ꝑ tũc incipiet nox tenebrositatz eterne q̃tũ ad reprobos.pte.vj.c.lxxx.in medio. D
In die iudicij z si beata virgo maria z oẽs scti auderent pro vno dãnato orare iudex eos nõ audiret.pte.vj.ca.lxxx. K. Item pte.iiij.ca.xij.C
In die iudicij sol iusticie q̃ quondaz erat in signo leonis z nũc est in signo virginis.tunc erit in signo libre.parte.vj.ca.lxxx. K
In die iudicij allegabit christ⁹ contra impios bñficia que eis fecit.amorem quẽ eis ostẽdit.z dolorosam passionẽ quã pro eis sustinuit z eox rusticalẽ cõsuetudinẽ quã illi econtra sibi reddiderunt.ibidem. I
In die iudicij xps q̃ p arcũ celestẽ signat. emittet tres sagittas ad ipios dãnãdos.p.vj.c.lxxx. M
In die iudicij anima pec catrix corpus suũ lamẽtabiliter alloquetur.z econtra.ibidem
In die iudicij z post diem iudicij in gloria de vulneribus pctox cõfessox z p pniam sanatis non plus erubescẽt electi q̃ miles de vulneribus in bello receptis hostib⁹ suis supatis z vulneratis pfecte sanatis.pte.iiij.ca.lxvij.B.quasi in fine.
Indulgentiã talem vnusquisq̃ acceptur⁹ est a deo qualem ipse fecerit proximo.pte.viij.cap.iiij.
Infidelitas quid est.parte.vj.cap.xxxij.A
Infidelis dici pot q̃s dupl'r. Primo f'm negatiõez qz nõ hz nec audiuit de fide.vt dr pte.vj.c.xxxij. De scdo mõ infidelitatz pti pte.vj.ca.xxxviij. S
Infidelitas siue incrudelitas falsox xpianox specialis vocat heresis.pte.vj.ca.xxxviij.in fine.
Infirmitas corpalis ẽ virga egrediẽs de incendio diuini amoris q̃ castigat suos filios electos.z iõ nõ est a filijs dei odiẽda.ꝑ in mẽtis patia osculãda.vt hystorialit pti parte.vj.ca.lxxvj.B
Infirmitas aliqua est cõmunis cõsequens totam speciem humanaz.z illa infirmitas duplex est. Vna in potentijs anime.z alia in debilitate corporis.parte.vj.ca.lxxx.E
Infirmitates corpales imittet de⁹ tã bonis q̃ malis ꝑ alia z alia de cã.vt pti pte.vj.ca.lxxx.E
Infirmitas mũdi q̃ ex multz tã appet manifeste ẽ signũ finis mũdi.vt pti pte.vj.ca.lxxx. F G.
Infirmos visitare ẽ opus miscõie.ad qõ debite faciẽdũ tria reqrũtur.pte.iiij.ca.lix.T
Infirmitas corpalis ẽ q̃si arche pclose cathenatio q̃si psone scelerose incarceratio.q̃si socij fugitiui arrestatio.q̃si hostz resistẽtis ipugnatio.q̃si vga dei q̃ castigat sibi inobedientes.q̃si flagellũ dei q̃ de palea pctox flagellat suũ triticum.s.pdestinatos z q̃si baptismus q̃ de⁹ de suis imũdicijs purgat pctores.parte.iiij.ca.lix.A.B.C.
Infirmitas z ois tribulatio z aduersitas q̃ nos sine nostra occasione cruciat.s.in hoc mundo baptismus ignis est.ibidem.C
Infernus est locus quementissimus accidiosis et ceteris impijs peccatoribus. pte.v.c.ij.E.
In flagellis qui cõtra deum murmurat.deum ad trascendum magis ꝓuocat. pte.iiij.ca.xxvij.T.
Ingenij excellentiã hñt alicj et tñ negligũt lectiõis studiũ.sicut z alicj amorẽ sciẽdi hñt. ꝑ tñ tarditate sensus prepediunt.vt pti pte.v.ca.xliij.T.
Ingratitudo impiorũ nolentiũ portas anime sue deo aperire ostendit p exemplum. pte.v.c.xij.A
Ingratitudo impiox nolentiũ reddere deo gratiarũactiones reprehẽdit z multipliciter ostendit. pte.vj.ca.liij.E.
Ingratitudinis impiox penes deũ tres sunt gradus principales quibus tres alij gradus connectunt.pte.vj.ca.liij.T.in fine.
Initium omnis peccati est supbia.ac etiam auaricia.alia tñ z alia rõne.pte.vj.ca.ij.T.
Inimici licet odio naturali odiant tamẽ dilectiõe libera diligi possunt z hoc sufficit ad obseruãtiã precepti dei.vt pti pte.viij.ca.xv.A.z hoc est cõtra eos qui dicunt q̃ nullo modo possunt inimicos diligere.vt pti ibidem.ac etiam eiusdẽ c.iiij.
Inimici nostri spũales sunt tres.s.caro mundus z dyabolus pte.iiij.ca.xxxj.B.
Inimicis nostris bonũ ꝑ malo reddere multipliciter incitamur pte.iiij.ca.lvj.T.
Inimici diligendi sunt vt de inimicis fiant amici parte.vij.ca.ix. A p Augusti.
In iudicio iusticia z vitate iurare q̃d ẽ pte.iiij.ca.
Inuentutis agro tria genera seminũ .xvj.T. aliquãdo seminant q̃ absq̃ cõcomitantib⁹ zizanijs rarissime qualescunt pte.vj. ca.lxix.
Iniurijs faciẽs alicui mẽbro ecclie iniurijs facit oibus mẽbris xpi corpis siue in celo siue i terra siue in purgatorio.z q̃tum in ipso ẽ totã ecclesiaz pturbat.pte.vj.ca.xxxvj.C.
Iniurijs faceret deus inuido si eiz poneret in celo
Iniurias nobis illatas pãtiẽter de pte.viij.c.vij. bemus sustinere ꝑ iniurijs deo illatã nec vsq̃ ad auditũ sufferre pte.viij.ca.iiij.
Iniurias nobis a pximis illatas libẽter dimittere debemus ꝓpter octo causas pte.iiij.ca.xxvij.A.
Iniurijs suis innocẽtibus pximis faciẽtes a dyabolo agitant z possidẽt a dyaboli voluntatẽ faciunt.ibidem.A.
In interitu impiox ridebit deus vt dicit Proner. .j.ꝑ p eo q̃ hmõi actões erroneas nõ admittit simplex nã diuina q̃liter hoc hz intelligi pte.iiij.
Inobedientia q̃d est z q̃ est inobediẽ ca.xxxj.C. tia mortalis z que venialis parte.vj. ca.lviij.
Inobedientia detestanda est ꝓpter sex causas patet parte.vj.ca.lviij.
Inobedientia deo z pceptis eius q̃ grane sit pcm̃ patere põt ex multiplici vindicta q̃ legit deũ hoc pcm̃ vindicasse pte.vj.c.lviij. Itẽ eiusdẽ c.lxxx. K
Inobedientia est causa omnis vindicte que nunq̃ accidit generi humano. ibidem.
Inobedientiũ suis ꝑlatis in licitis ꝑsortia fugere deberent fideles pte.vj.ca.lix.C.
Inobedientes suis ꝑlatis in licitis ꝑsortãtes fouen

pectatio.pte q̃nta.ca.xxij.A
Laborare docemur ⁊ ꝓcipimur in vtroq̃ testamẽ to.parte q̃nta cap̃.xj.A
Laborare nolẽtes in hoc breui tẽpore vite ꝑsentis in longo tẽpore vite future eternalit laborabunt pte q̃nta cap̃o.xj.A
Lachrymaꝝ vnda hauriẽda ẽ de fontibus saluatoris cũ deuota oꝛone.pte.iiij.ca.xxxvj.E
Lacrime assiliãt aque q̃ in ꝯductu ducta ascendit vsq̃ ad sue oꝛigis altitudinẽ.pte.iiij.c.liij.E
Latrones magnos vidit socrates ducere paruũ latronẽ ad suspẽdiũ.⁊ tũc risit.pte.iiij.ca.ix.D
Laus imptoꝝ vituperiũ est iustis ⁊ tã turpe ẽ laudari a turpib⁹ q̃ turpe est obturpia laudari.parte sexta ca.lxxij.D
Layci tenẽt audire verbũ dei ⁊ inq̃ntuꝫ sufficiũt scire cognoscere ⁊ intelligere sacre scripture doctrinã ⁊ illam suis ꝟbitis ꝓo q̃bus rõnem reddent coꝝ deo diligẽter docẽ.pte.iiij.c.xl.B
Legalia veteris testamẽti signabãt xp̃m vẽturũ ⁊ passurũ ⁊ nondũ venisse.pte.vj.c.xliij.
Legẽ dei contẽnẽtes ⁊ leges hũanas exercẽtes tãdem veniẽt coram sũmo iudice vbi velint nolint fm legẽ dei instissimã iudicabũt.p.vj.c.lxxix.B
Legis dei ꝓtẽtores de⁹ acerrime castigauit.vt hystorialiter ptꝫ pte sexta ca.ij.F
Legiste custodes sũt palee.medici q̃si custodes sũt furfuris.sed theologi custodes sunt farine.sed quare.ptꝫ pte sexta ca.ij. ca.xxxvij.D
Legio demonũ habitauit in vno homine.pte.vij.
Lectũ suũ humilẽ intrat paup bũdictione premissa.q̃ diues lectũ suũ superbum intrat maledictiõe diuina.pte sexta ca.lxij.A
Lectũ curiosum superbus diabolus libenter intrat ⁊ cũ diuitib⁹ superbis quiescit in occultis.Ibidẽ.
Lectũ horribilẽ ⁊ penalẽ ordinabit diabol⁹ ꝑ superbis cũ venerint ad hospitiũ suũ q̃ ꝑ eo ⁊ mẽbꝛa ei⁹ ꝓciosos lectos parauerũt i hac vita. Ibidem
Lectus in quo diabol⁹ ponet damnatos habebit nouẽ cubitos longitudinis.ꝑ quos intelligũtur ix.pene infernales.⁊ iiij.cubitos latitudinis.ꝑ q̃s intelligũt alie.iiij.pene inferni.ibiõ.A B C
Liberalitaꝫ duo sũt gña.pte.vj.c.lxv.i ꝓncipio
Libidinis morũ etiã nolẽtes sustinẽt seruꝰ dei. qõ trꝫ ad dãnatõem nõ tolerãt q̃ ad probatõem.vt dicit parte q̃nta ca.ij.A
Lingua iudicis dꝫ esse vt eq̃libra.pte.iiij.c.ix.añ C
Libroꝝ superflua ⁊ nimis sũptuosa curiositas reprobat.pte.vj.ca.ij.M. Itẽ eiusdẽ ca.lxvij.
Ligat ure vulneꝝ nostroꝝ penalitatis in quã incidim⁹ ꝑ pcm̃ sunt res fortune q̃bus indiget nra caro peccatrix i hac vita penali.pte.vj.ca.ij.M.
Linguã a stultiloquijs ⁊ ab oibus ꝟbis ociosis q̃tuoꝝ mouerẽt hoiem refrenare.pte.v.c.xxj.B
Litigãtes ꝓtẽtiose se seruos diaboli esse ostendũt ⁊ non dei.pte sexta.c.lvij.
Litigiũ differt a discordia q̃ in quo.pte.viij.c.ix
Littere diaboli sũt male ꝓficẽtie puersoꝝ hominũ ꝑ quas vendicabit eos diabol⁹ esse secũ damnãdos.vt hystorialit ptꝫ pte sexta.ca.ij.E
Locũ regiminis animaꝝ desiderãtib⁹ negandus est.pte.v.ca.x.fm Gregoriũ
Locus vite ꝓtis medius est inter celum ⁊ infernũ.parte q̃nta ca.xxij.A
Longo tẽpore a deo recedẽtes nõ nisi longo tẽpore ad deũ redeũt.pte q̃nta ca.xij.D
Loq̃ debẽt hõ vtilit vel oino tacẽ.pte.v.c.xxj.B
Loquacitas euitãda est ꝓpter tria mala que ex ea oriũtur.pte q̃nta ca.xxj.D
Loth q̃ ab incẽdio sodomoꝝ liberat⁹ est signat corpus xp̃i mysticũ qõ in fine seculi a supplicio eterni ignis liberabit.pte.vj.ca.lxxviij
Lozipedi nõ cedit ad sui gloriã q̃ pedem bꝫ ligneum.sic certe etiã ad gloriã hois nõ cedit q̃ vestimẽta bꝫ ꝓciosa cũ sint remedia sue infirmitatiꝫ in quã incidit ꝑ pcm̃.pte sexta ca.ij.D
Lucernã verbi dei necesse ẽ habere ante mẽtis sue oculos quẽlibet volẽtẽ in tenebris vite ptis gressus suos dirigẽ.p.vj.c.lxxix.M.fm Grego.
Luctandũ est cũ dño lacrimis ⁊ oꝛonib⁹ p totã noctem vite ꝑsentis.vt hystorialiter ptꝫ parte q̃nta ca.vij.B. Itẽ pte.vj.c.xj.E.p Gregoriũ. Itẽ pte sexta ca.lxxix.E.p Lincontẽsem
Luctus aliq̃s est bonus.⁊ aliq̃s malus.parte q̃rta capitulo.liij.M
Luctus bonus triplex est.s.luctꝰ cõpũctionis.luctus cõpassionis.⁊ luctꝰ deuotõnis.⁊ istiꝰ triplicis luctus tria sunt impedimẽta, Ibidẽ
Luctus malus q̃druplex est.s.luctus fictus.⁊ luctus simulatꝰ.luctꝰ ꝓ rebus vanis ⁊ transitorijs.luctꝰ ꝓ amicis mortuis imoderatꝰ.⁊ luctꝰ damnatoꝝ ꝑ penis eternis.pte.iiij.c.liij.M
Ludi q̃druplex genus.vt declaratur parte quarta. capitulo.xxiij.A
Ludi ioculatoꝝ ⁊ alioꝝ taxilloꝝ ⁊ oĩa alia ludicria inhoneста clericis in lege sunt interdicta.pte quarta cap̃.xxiij.M
Ludis alearũ taxilloꝝ.⁊ ceteris hmõi q̃ sunt causa lucri tam in clericis q̃ etiam in laycis sunt culpabiles.⁊ hoc ꝓpter multa mala q̃ hmõi ludos cõcomitant.pte.iiij.ca.xxiij.A
Ludi theatrici cuiusmodi sũt choree.tripudia.interludia.⁊ cetera hmõi fornicatõnis meretricij ⁊ adulterij.multotiẽs sunt in cã.⁊ ideo in talib⁹ ludis delectant demones.pte.iiij.c.xxiij.B. Item illud ostendit ꝑ exemplũ eiusdẽ ca.xxvj F
Lumen fidei ꝓpter q̃tuoꝝ causas nitit diabol⁹ extinguere.pte.vj.cap̃.xxxviij.
Lumẽ veritatis odit ois q̃ male agit.qõ exẽplarit ostidit de adã peccãte in paradiso.pte.vj.c.lxxix.A
Lugere ꝑ suis peccatis q̃tuoꝝ mouerent hominẽ peccatorẽ.pte sexta ca.xxxv.B
Lupus est ois qui gregẽ dñicum impie inuadit.siue diabolus siue membꝝ eius.sicut homo peruersus.pte sexta ca.xxvj.A
Luxuria ad modũ maris habet feruorẽ.fetorem ⁊ amaritudinem.pte.iij.cap̃.j.
Luxurie pcm̃ tã abominabile ẽ q̃ q̃dã demones vident de illo erubescere.pte.iij.ca.ij.
Luxuria vexari aggrauant anxioso appetitu.ibiõ
Luxuria coꝝpus ⁊ animã maculat. Ibidem
Luxuria aufert ꝟginitatẽ que nunq̃ restitui pot. parte.iij.ca.ij. gre.pte.iij.cap̃.ij.
Luxuria aufert bona fortune,bona nature.⁊ bona

Judices vnius ꝓuincie cōmunitatis vnⁱ⁹ iurisdictionis vel prochie subditos alienos alterius ꝓuincie iudicare nō presumerēt.pte.iiij.c.ix.C

Judex qñ crimen est sibi occultum licet pluribus alijs manifestū tamē ferre nō debet sententiā sine examinatōne.pte q̄rta ca.viij.C

Judex sp̄ pre oculis haberet deū iudicē ⁊ iudices alios sicut oportet ipm a deo iudicari.ibide.D

Judex iuste iudicans ⁊ ꝑmia inde expectans fraudem deo perpetrat.pte q̄rta ca.ix.A

Judex q̄ sententiam iustam dat nō amore iusticie sed liuore odij iusticiam dei non imitatur.parte quarta capˈo.ix.A

Judex iracūdus iudicij examen plene cōtineri nō valet.pte quarta cap̄.ix.A

Judex secularis viros ecclesiasticos nō habet iudicare.quod intelligit in causis spūalibus.parte quarta ca.ix.B

Judex in ciuitate anime nō est sinderesis id est superior pars rationis.vt patet parte q̄rta capˈo.x. ꝑm Lincolnensem.

Judex testes sciens deponere falsa contra iustum nō debet ꝑm eos falsa cōmenta sentētiare.vt ptz parte octaua cap̄.xij.

Judex qlibet ꝑcaueret ne reus esset eiusdē criminis de quo aliū ꝓdēnaret.pte.iij.ca.v.D.in fine Item pte q̄rta ca.viij.A

Judex iustus sp̄ debet penā ꝓportionare ꝑm q̄ntitatē culpe delinq̄ntis.vt ptz pte.iij.ca.vij.A

Judex misericordiā debet discrete cum iusticia tēperare.parte q̄rta ca.viij.A

Judex bonus audire debet patiēter vtramq̄ partem.parte q̄rta ca.viij.B

Judex nullus deberet condēnare anteq̄ accusatⁱ⁹ pñes habeat accusatores.locūq̄ defendēdi accipiat ad abluēda crimia.vt ptz pte.iij.c.viij.B

Judex nō debet simul esse accusator ⁊ iudex.parte q̄rta capˈo.viij.B

Judex non debet semp iudicare ꝑm ea q̄ sunt sibi nota vt ꝑsona priuata.sed ꝑm ea q̄ sunt sibi nota vt ꝑsona publica.Ibidem.B

Judex cui tm̄ notū est crimen delinq̄ntis corrigere debet.sed tamen secrete.Ibidem.B

Judiciū diuinū duplex est.scz generale ⁊ speciale ⁊ ad vtrūq̄ iudiciū vocant homines tribus citatoribus.pte.vj.ca.lxxx.E

Judiciū generale erit in valle Iosaphat.⁊ hoc triplici de cā.Ibidē.F vt ptz ibidē.I

Judicium finale precedent multa signa terribilia.

Judiciū vltimū valde erit terribile.⁊ ꝫ multiplici de cā.pte.vj.ca.xxxviij.A. Itē eiusdē.ca.lxxx.B

Judiciū vltimū valde timendū est ⁊ specialiter ꝑ pijs prelatis.qz tūc iudiciū durissimū illis fiet. parte sexta ca.lxxx.B

Judicium vltimū valde timuit ille nobilis rex de quo pte sexta cap̄.lxxx.B

Judiciū illud dicit rectū in quo mediū non declinat ab extremis.pte q̄rta ca.viij.B

Judiciū iustū sex modis puertit.pte.iiij.c.ix.A

Judiciū iustū cito corrūpūt diuites muneribus. vt dicit ibidem.A

Judicū tam venale est vbiq̄.Ibidē.A

Judicium temerariū in duob⁹ specialiter cauē debemus.parte q̄rta cap̄.x.

Judiciū sine misc̄ia fiet illi q̄ nō facit misc̄iaz.pte.iiij.c.xxviij.D. Itē pte sexta ca.xxxv.A

Judicis lingua debēt eē sicut lingua eq̄ libre semp monēs ad pte grauiorē.pte.iiij.c.ix.añ C

Judiciū trāsiēs p mediū cordis inuidi impiū ē sicut cor p cui⁹ mediū trāsit.vtz pte.vj.c.xxxvj.A

Jumētū pcutit vel qz extra vīā est vel qz nimis lēte incedit.sic pct̄or pcutit a deo.pte.vj.c.lxxvj.B

Juramētū q̄ qs iurat malū facē ad cui⁹ oppositū ex lege diuia obligat ñ ē faciēdū.p.iiij.c.xvij.B

Juramētū q̄cūq̄ arte ⁊ boꝛ coloret a deo accipit. sicut ille cui iurat intelligit.Ibidē.C

Juramētū licitū debet habē tres comites.scz veritatē iudiciū ⁊ iusticiā.pte.iiij.ca.xvj.A

Juramētū vocis exprimūt hec signa.testis ē michi deus.coram deo ⁊ p deū.Ibidē.A

Juramētū quoddā est assertoriū ⁊ quoddā ꝓmissoriū.parte q̄rta ca.xvj.B

Juramētū dicitur illicitū multis modis.vt patet parte q̄rta capˈo.xvij.A ⁊ B

Jurans cōsuetudinaliter p mēbra xp̄i maledict⁹ est.pte.iiij.c.xvij.F. Itē pte.v.c.ij.I.

Jurās deificat rem p quā iurat.pte.iiij.c.xvij.B

Jurātes cōsuetudinaliter trib⁹ modis se excusant parte q̄rta cap̄.xj.B

Jurare p mēbra christi est petm̄ vindictā clamans qđ christicidio compar.pte q̄nta.c.ij.I

Jurare p mēbra xp̄i blasphemia ē.p.iiij.c.xvij.E.

Jurare in iudicio iusticia ⁊ veritate licitum est.et hoc duplicit.pte q̄rta ca.xvj.A

Jurare p creaturas oīno ꝓhibitū est.ꝫ quare.parte q̄rta capˈo.xvij.B

Jurare mēdaciter p creatorē grauius ē peccatum q̄ iurare mēdaciter p creaturam.vt patet parte quarta capˈo.xvij.B

Jurare clericū laycis est illicitū.Ibidē

Jurans p mēbra xp̄i manib⁹ propꝛijs laqueo spiritualiter se suspēdit.pte sexta ca.lviij.

Juratur rōne obediētie triplicit.scz rōne fidelitatis.rōne subiectōnis.⁊ rōne cōsuetudinis obseruande.pte.iiij.ca.xvj.A

Juratur rōne mali fugiēdi duplicit.s.ad malū vitandū vel ad malū expugnādū.pte.iiij.c.xvj.A

Justicia sine misc̄ia nō ē iusticia ꝫ crudelitas.nec misc̄ia sine iusticia ē misc̄ia ꝫ fatuitas.parte q̄rta capˈo.viij.A.

Justicia describitur.ꝫ qualit.pte.iiij.c.xij.C

Justicia ⁊ pax osculate sunt qđ bene exponitur p Augustinū parte q̄nta.c.vj.

Justus semp esurit ⁊ sitit iusticiam.pte quarta.ca primo.xv.B

Labor vite ꝑsentis facilitari ꝑ triplr.pte.v.ca.xxij.A

Labor nullⁱ⁹ durus nullū tēpus lōgū videri debet quo gloria eterna acq̄ritur.ptz pte.v.c.xxij.A

Laborem vite presentis patienter sustinē oportet qui voluerit ad cōmunitū vite pduenire eternū.parte quinta.cap̄.vij.B

Laborez vite ꝑsentis facilitat magne mercedis ex

Maria virgo figurat per iridem siue p arcum celestem. pte. iiij. capo. xxxviij. E

Maria ỹgo sicut inter oĩas creaturas fuit gratie plenior. ita inter oĩes creaturas fuit misericordie abũdantior. Ibidem.

Maria virgo intelligit p abigayl q̃ impediuit dauid vt nõ occideret nabal. Ibidem. F

Maria virgo intelligit per ruth q̃ viz optimũ elegit sibi in spõsum. pte. iiij. c. xxxviij. F

Maria ỹgo lz multiplici de cã inter oĩes mulieres erat bñdicta. tñ vna cã spẽalis ostẽdit. Ibidẽ

Maria ỹgo statim cũ rñdisset angelo dicẽs. Ecce ancilla ẽ. in incõtinẽti habuit in vtero eius fructũ speciosissimũ. s. iesum pfectũ deũ ẽ hominẽ parte q̃rta capo. xxxviij. G

Maria ỹgo produxit fructũ q̃ dicit fructũ bonoris ẽ honestatis. ꝫ quare. pz ibidem

Maria ỹgo inter oĩes mũdi mulieres humillima ex q̃nq̃ p̃rogatiuis pre ceteris mulierib9 cõmẽdatur. pte q̃rta ca. xxxviij.

Maria ỹgo in tribus. s. in corpis pulcritudine. in generis dignitate. ẽ in psone nobilitate erat excellentissima mulier. pte q̃rta. c. xlviij. A

Maria ỹgo erat singulariter p̃seruata a triplici ve pte q̃rta capo. xxxviij. B

Maritus cum vxore sua q̃nq̃ modis põt peccare. pte tercia ca. q̃nto. A

Matrẽ vel patrẽ maledicere pueros suos periculosum ẽ valde. pte. viij. ca. viij.

Matrimonialis debitus licitus est cã plis ꝑ redde. cã debiti reddendi. ẽ cã fornicatõis euitande. pte tercia ca. v. A iij. c. v. B C D

Matrimonialit copulati tria habẽt obseruare. pte

Eli9 est ps. vnũ cũ deuotõe ẽ intẽtione decãtare ꝫ totũ psalteriũ cũ corpore. p. v. c. xvij. i fine

Melius ẽ audire missam boni sacerdotis q̃ mali. qz licet oĩes misse eque bone sunt q̃tuz ad opus operantis. multũ differũt q̃ntũ ad opus operantis. pte sexta ca. xlvj. B te. iiij. ca. ij. F

Melior est iniq̃tas viri q̃ mulier bene faciens. p

Mẽdacij triplex genus distinguit. pte. iiij. c. vij. A

Mẽdacij decẽ sũt genera. Ibidẽ. B. Fm Aug.

Mẽdaciũ qõ fecerũt obstetrices pharaoni ex inflictu pietatis p salvatõe infantiũ hebreox pctm̃ mortale erat. vt dicit bt̃us Greg. pte. iiij. c. vij. D

Mẽdacij q̃ nobis de scripturis sctis exẽpla ꝓponũtur aut mẽdacia nõ sũt ꝫ putant esse dũ nõ intelligũtur. aut mẽdacia si sint mutãda nõ sunt. Ibidẽ. E. Itẽ pte. vj. c. viij. vbi loq̃tur de ironia

Endaciũ qõlibet a viris pfectis est euitandũ. ẽ hoc septẽ de causis. pte. iiij. c. vij. E.

Mendaciũ est aliquẽ sacerdotẽ se cõfiteri. ẽ ꝓtraria huic ordini opari. pte. vij. c. vij. E.

Mẽdaciũ est pctm̃ cõtra naturã creature rõnali. p te. iiij. c. vij. E. Itẽ pte sexta ca. viij ca. vij. F

Mẽdaciũ dz pctm̃ diabolicũ triplici de cã. pte. iiij

Mendaciũ naturalit oditet q̃libet homo bone fidei sicut mortem. pte. vj. ca. xxxvj. B

Mendaciũ tam periculosus pctm̃ est sicut homicidiũ. pte sexta caꝑ. lxiij. ca. vij. F

Mẽdax diaboli filiã sibi copulat i vxorẽ. pte. iiij.

Mendax non dicit qui dicit falsum q̃ putat esse verũ. pte quarta ca. vij. A.

Mẽtiri nõ debet vir pfectus p salvatõne vite sue vel alteri9. veritatẽ tñ lz aliq̃n occultare. ibidẽ. B

Mentiri quid est. pte q̃rta ca. vij. A

Mentiri põt q̃s cum hoc q̃ nõ loquat mendaciũ sed veritatẽ. sicut ẽ econtra aliq̃n falsum loquit quis non mentiendo. Ibidẽ.

Mẽtitus nõ est Jacob in hoc q̃ dixit se esse Esau primogenitũ patris sui. pte. iiij. c. vij. B

Mẽtit9 nõ est abrahã in ꝫ q̃ fecit vxorẽ suã dicẽ sibi eẽ sororẽ suã. pte. vij. ca. vij. C

Mentis euagatio q̃liter describitur ẽ vnde generatur. pte q̃rta ca. xxj. A

Memoria pẽaꝝ inferni facit oĩem penã tpalez satis tolerabilẽ. vt ostẽdit p exemplũ. pte. iij. c. x. F

Mercatio sive negociatio q̃d est. ẽ qualis mercatio ẽ licita ẽ qualis illicita. pte. iiij. c. xvij

Mercatõnis due sunt species. Ibidẽ

Mercatores q̃tuor mal vt cõiter inficiũt. Ibidem

Mercatores moderni intm̃ mẽdatio ẽ pjurio sũt infecti q̃ vix sũt min9 mali q̃ vsurarij ẽ raptores. ibidẽ

Mercatores tripl fraudem faciũt in põderib9 ẽ mensuris. pte q̃rta caꝑ. xvij.

Mercatores q̃ fundibus vtũtur in põderib9 ẽ mẽsuris dei ordinatõem pvertere nitũtur. Ibidem

Mercẽnarius ẽ nõ pastor est q̃libet ambitiosus simoniace introduct9 in ovile. pte. vj. c. xxvj. B

Mercẽnarius a vero pastore in trãquillitatis tpe de difficili ꝓgnoscit. ꝫ lup9 supvenies statissime indicat quo q̃s anio sup gregis dñici custodiam stabit. Ibidem.

Dracula q̃re modernis tpib9 p eos nõ fiũt sicut antiq̃tus consuevit. pte. vj. c. xxvj. B

Miscõia ẽ amor sive volũtas relevãdi miserum a sua miseria. pte. vj. c. xxxv. B. p Linco.

Miscõia dei magz excedit oia pcta mõi q̃z tota aq̃ marina excedit ei9 minimã guttã. pte. vj. c. lxxv. A. vñ ẽ deus velox ẽ ad miserãdum. ẽ tardus ad puniendũ. vt etiam ostendit ibidem

Miscõia sine iustitia nõ est miscõia ꝫ fatuitas. p te sexta ca. lxxv. B. p Chrysostomũ

Miscõiam dei appellare debẽt peccatores timẽs deũ iustitiã. vt exẽplarit ptz de q̃dã muliere. Ibidẽ.

Miscõiam dei sperãtes ẽ nõ timẽtes deũ iustitiaz sic̃es sũt cuidã aui de q̃ dr pte. vj. c. lxxv. Vulcena

Miscõia pegrinox collatrix ẽ ostiaria tãq̃ sine hospita padili dr. vt ptz pte. iiij. c. lxvij.

Misericordes eẽ iubemur sicut pr̃ nr̃ celestis misericors est. ipe cm̃ adulteros meretrices ẽ oĩs iniquitates hũites spẽs misericordit sustinet nulli9 eox fame perit. pte q̃rta ca. lxij. C

Miscõia dei plus dimittit q̃ a deo postulatur. qđ ostẽditur pte sexta ca. q̃nto. A

Miscõia aliqua ẽ cõmẽdabilis ẽ aliq̃ detestabilis pte q̃rta caꝑ. xxviij. D.

Miscõia mlta bona ꝓfert hoi. pte. iiij. c. xxiij.

Miscõia vera q̃d est. pte q̃rta ca. xxvj. B

Miscõia dei imm̃esa ẽ eterna ẽ in infinitũ extensior q̃z creature miseria. parte. iiij. c. xxxiij.

Miscõia dei extẽdit se sup oĩem creaturã qđ ptz ex hoc q̃ virtute passionis xp̃i totus mũdus misericorditer meliorat sicut ex peccato primi parẽ-

Luxuria facit q̄ nodāmodo hoiem insanire. ibidē.
Luxuria deducit hoiem in maximā confusionē z ob probriū. vt ptz p exēplū pte. iij. ca. ij.
Luxuria hoiem excecat infatuat z supat. vt ptz de dauid. de salomone z de sampsone. Jbidē.
Luxuria contra naturā q̄ttuor modis pernicios⁹ fieri contingit. pte. iij. ca. viij.
Luxuria contra naturam ꝑgraue sit pctm̄ q̄ttuor modis ostenditur. Jbidem
Luxurie peccatū licet abominabile sit in oīi homie abominabilissimū tamē est in sacerdotib⁹. z in viris z in mulierib⁹ religiosis. qđ multipli ci oñdit rōne. pte. iij. c. ix. uissimū. p. iij. c. ix.
Luxuriā in sacerdotib⁹ rapina est z sacrilegiū gra
Luxuria q̄ cōmittit in defloratōne sancta ꝓ moni aliū nedū est fornicatio ꝫ etiam adulteriū. incestus stupꝝ ac peccatū cōtra naturā. Jbidem.
Luxurie peccati grauitas in ꝓsonis religiosis triplici ostendit exemplo. Jbidem.
Luxurie occasiones sunt q̄ttuor. s. ꝓcuratio ꝓnu bax. curiosus aspect⁹ mulier. cū mulierib⁹ insolens colloq̄um. z inordinat⁹ tactus earū. parte tercia ca. x. B dit. Jbidē. B
Luxurie ignem diabolus q̄druplici medio incen-
Luxurie initia licet voluptuosa videant suauia. tñ nouissima illius sunt amarissima. pte. v. c. x. F
Luxuria est pctm̄ exquo octo mala inde oriūtur. p te. iij. c. x. G. fm Grego. mētis. ibidē. G
Luxuria est pctm̄ ex quo maxime generat cecitas
Luxuria est peccatū qđ dñs grauissime vindicauit. vt multiplicit ostendit. pte. vj. c. ij. G
Luxurios⁹ deū non cognoscūt nec vitam eternaz credūt. parte sexta ca. xxxvij.
Luxurios⁹ nō hoies ꝫ iumēta pñt nūcuparī. ibidē
Luxurie appetitus lassari potest sed tamen saciari non potest. Jbidem
Luxurios⁹ homo arbor est q̄ igne libidinis combusta z incinerata ignē seruabit nō solū per annū sed etiam ineternū. Jbidem

Magica arte vel opera tione demonū nullus bō potest in bestiaz trāsmutari. nec aliq̄ creatura in aliaz creaturā mutari nisi magoꝝ prestigijs z opatione demonū illusio sensibus hūanis multe hmōi apparitiones fieri possunt. vt ptz pte. vj. ca. xlix.
Magica arte z ceteris maleficijs vtens q̄dā maledicta vetula vitā suam miserabilit finiuit. z post mortē corpus eius cū strepitu horribili a demonib⁹ arreptū est ad infernū. Jbidem
Magica arte vtebat illa mulier phitonissa quam putauit rex saul samuelē ꝓphām a morte suscitasse. ꝫ tñ in rei vitate erat spūs malign⁹ q̄ in specie samuel apparuit z ad inrogata rñdit. p. vj. c. lij
Magica arta vtentib⁹ nō est credēdū. z lz aliq̄ndo eueniūt q̄ dicūt aut lz sanare videant lāguidos. aut ledere sanos. qz ꝑmissu dei fit. z ipsi q̄ hoc audiūt vel vidēt ꝓbent z appareāt ꝫlem fidem habeant erga deū. pte sexta ca. xlviij.
Magica ars cū oīib⁹ suis specieb⁹ heresis est. p re sexta capl̄o. lij.
Magice artis prima spēs est pstigiū. de quo z eiꝰ inuentōne patet pte sexta ca. xlix.
Magice artis q̄ttuor sunt spēs. pte. vj. c. xl viij.
Magica arte vacātes deridēt a demonib⁹ ab hominib⁹ a bonis angel⁹ z a deo. pte sexta. c. xl viij.
Magice artes z incantationes nihil remedij infirmitatib⁹ hoim pñt cōferre nec animalib⁹ lāguētibus vel morbūdis q̄cq̄ mederi. parte sexta ca. xlviij. per Augustinū
Magice artis tercia spēs nigromātia. hoc est per mortuos futuroꝝ euētus ꝓnūciare. pte. vj. ca. lj.
Magice artis q̄rta spēs phitonomātia. de q̄ et de cui⁹ adinuētione ptz pte sexta ca. lij.
Magnificentia q̄ est pars fortitudinis consistit in quattuor. pte sexta ca. lxiij.
Maledicere pōt q̄s duplicit. pte. viij. c. viij
Maledictio illa est ꝓhibita q̄ ꝓcedit ex voto vlt. onis. z nō illa q̄ ꝓcedit ex liuore iusticie. vtz ibiđ
Maledictio iustis impcata z illata eis non nocet. sed prodest. Jbidem.
Maledicere pctm̄ est a quo triplici de cā cohibēt homo linguam suam. Jbidem.
Male mori nō pōt q̄ bene vixit. pte. v. ca. xij. M
Mali hoies vga dei sunt cū q̄bus ipe castigat suos filios. pte. iij. c. v. B de assur.
Malicia fecit herodē stultū qui nitebat xpm occidere. pte. viij. ca. v. fm Chrysostomū
Malleūt alicq̄ insipiētes pati tribulatōem. p secuti onem z penā ad modū latronū. q̄ ad modū xpi z suoꝝ apostoloꝝ. pte. vj. c. lxxvj. F
Mali pl⁹ volūt se ꝓ vitate diligi. pte. iij. ca. xv. B
Malum primū qđ vnq̄ euenit generi hūano. fuit de mendatio qđ diabolus p linguā serpētis euomuit. vt ptz pte. vj. c. lxxix. B
Malū pessimū est mal⁹ homo. vt ptz pte. v. c. xix.
Mandatoꝝ dei ꝓceptus est cā turbatōis z vindicte iam regnātis. vt ptz ex dictis Bede. pte quarta capl̄o. xij. D
Mādata charitatis duo sunt. vnū ptinens ad dilectionē dei. z alterꝝ ptinens ad dilectionē ꝓximi i q̄bus pendēt oia alia mādata. pte. vj. c. ix. D
Mandata dei tangūtur. pte. iij. ca. ij. H
Manus corpis xpi mystici vt videt iam sanguine sunt pollute. pte sexta. c. lxxviij. D
Manꝰ suas ab oīi mūere excutē septē ꝑsone reperiūt i scriptura. pte. iij. c. xxj. E. vbi ponit Q
Manū mittē ad aratꝝ z respicē retro q̄d est. patet parte q̄rta cap̄. xv. D
Maria vgo triplr deū secū habuit. s. in vtero p carnis assūptionē. in corde p gre plenitudinē. z in opere p succursum contra hostilem impugnationem. pte q̄rta. c. xxxviij. D
Maria vgo tabernaculū erat in quo dei filius sibi desponsauit naturā hūanam. Jbidē. D
Maria virgo habuit in se fontē siue fluuiū gre qđ figurat ꝑ fluuiū egredientē de paradiso z in q̄ttuor capita diuisum. vt ptz pte. iij. c. xxxviij. D
Maria vgo in tpe passionis oiꝰ apl̄is fluctuātib⁹ a fide ipsa sola in fide perfectissime permansit. parte q̄rta capl̄o. xxxviij. D
Maria vgo intelligit ꝑ iahel q̄ zizarā interfecit. pte iij. c. xxxviij. E interfecit. Jbidem
Maria virgo intelligit per Judith q̄ holofernem

de expositionē. parte q̄nta ca.ij. K
Negligētia nouerca ē vniuerse doctrine ⁊ discipline. pte. v. ca. xliij. A. ſm Bernardū
Negligētia in diuino seruitio dicēdo vel audiēdo p̄cauenda ē p̄o eo q̄ coram deo ⁊ angelis eius cōmittitur. pte q̄nta ca. xliij. B
Negligētia repſſensibilis est q̄ tēpus est plantandi vineas ⁊ nō plantant. ⁊ in multis similibus. Ibidem. ſm Bernardū
Negligēs dicit q̄ nō curat quō opus dei faciat ⁊ talis maledictiōem dei incurrit. pte. v. ca. xliij. K
Negligētes prelati mali idolis compant. parte. v. ca. ij. F. Item eiusdē. ca. xliij. K
Negligūt aliq̄ lectiōnis studiū q̄ habēt intelligētie ingeniū. sicut ⁊ aliq̄ amorem sciēdi bñt. ꝫ tarditate sensus p̄repediūtur. pte. v. ca. xliij. A. Item pte sexta cap̄. lxxix. D. p Ysidor
Negociatio siu e mercatio q̄d est. ⁊ qualis negociatio siue mercatio licita est. ⁊ qualis illicita. parte q̄rta. ca. xviij. in p̄ncipio
Negociatōris due sunt spēs. Ibidem
Negociatores siue uercatores q̄ttuor malis communiter inficiūtur. pte. iiij. ca. xviij.
Nescire aliud est q̄z nolle scire. pte. iiij. c. xl. K
Ngromātic⁹ vel nigromātica dr̄ ille vel illa cuius p̄cationib⁹ videnť mortui resuscitari. ⁊ ad inrogata rūdere. pte. vj. ca. lj. in p̄ncipio.
Nomē dei inuanū sumit ⁊ ꝑ tripl'r. ſ. corde. ore. ⁊ opere. pte q̄rta ca. xvij. A
Nomē dei ore inuanū assumit quadrupliciter. parte quarta. cap̄. xvij. K
Nomen Ihesu est nomē p̄seruās hoiem a corruptione vitior. vt ostendit p exēplum! quorūdā pomor mirabilis nature. pte. iiij. c. xxxviij. G!
Nmerus dānandor tantū excedit numerū saluādor q̄ntū sexcēta milia q̄ngēta q̄nq; excedit nūerū binariū. pte. viij. c. xij. E

Obedientia quid est.

Opatet pte sexta cap̄. lix. A
Obedientia virtus est ad quam monent multa. pte sexta cap̄. lix. K pte. vj. c. lix. A
Obedientie triplex exemplū dedit nobis abraham
Obedientia abrahe ad p̄ceptum dei volens offerre deo in sacrificiū filiū suū cōmēdabilis erat p̄opter duodecim cās. pte. vj. c. lix. B
Obedientia aliqua est cōmēdabilis ⁊ aliqua reprehēsibilis. pte. vj. c. lix. E
Obedientia virtus est q̄ ceteras ⁊utes menti inserit ⁊ incertas custodit. Ibidem
Obedientie volūtatē hñs deo in oibus placē placet deo in infinitis q̄s nunq̄ factur⁹ est. Ibidē
Obediēs pfecte dat suū velle ⁊ suū nolle deo. parte sexta cap̄. lix. E
Obedire deo nō pōt pfecte q̄ vitijs vel malo cōsortio adheret. nisi separet ab eis. vt exemplarit patet pte sexta. ca. lix. de Jacob
Obedientia pfecta figuratur p scalaz quā vidit Iacob cuius cacumen celū tangebat. vt patet parte sexta. capitulo. lix. E
Obediētia est in difficilib⁹ gratiosior. ⁊ inobedientia in facilioribus est grauior. Ibidem.
Obedire debent subditi p̄ceptis suor p̄latorum in licitis sicut in p̄ceptis diuinis. Ibidē. D E
Obediēdū est p̄latis apl'or successorib⁹ in licitis ⁊ non tm̄ bonis ꝫ ⁊ malis. q̄ alit iurisdictio ecclie nihil habēt cernitudis vl' stabilitat⁊. p. vj. c. lix. D
Obedientia reprehēsibilis triplex ē. pte. vj. c. lix. F
Obedientia nō est ꝫ potius inobedientia facere malum q̄dlibet p̄lato iubēte. pte sexta. ca. lix. G. per Bernardū
Obedientia sic tenenda est. vt bonis in malo nō cōsentiat. nec malis in bono cōtradicat. parte sexta cap̄. lix. F. p Augustinū
Obediēdū nō est iniq̄s p̄positis in hoc q̄ p̄tra volūtatē dei iūgant etiā si excōicant. p. iiij. ca. v. F
Obediendū est p̄positis ecclesie tanq̄ deo. vbi p̄ceptū p̄positi p̄cepto dei nō est p̄trariū. parte quarta cap̄. q̄nto. F
Obediendū nō est p̄latis malis illicita p̄cipientibus. pte sexta ca. lix. D
Obediūt deo oēs creature insensibles. ꝫ solus homo ꝓpter quem ista facta sunt deo nō obedit. pte sexta capl'o. lix. A
Obedire debēt subditi p̄latis q̄n dubitāt vtr̄ id q̄d p̄recipiāt sit bonū vel malū. nisi illa dubitatio sit crassa ⁊ supina. Ididem G. in fine
Cū salomone in multis fornicationib⁹ inuolui. ⁊ p fornicatōes i idolatriā cecidit. p. v. c. vij
Occisi viri cor receptaculū est oīm vicior. pte q̄nta capitulo xſ. B
Occisus dicit q̄ opus dei nō operatur. Ibidē. K
Occisus est q̄si castrū sine muro. q̄si vir pugnator inermis. ⁊ q̄si vas vacuū ad recipiēdū diabolum semp paratū. pte q̄nta ca. xj. B
Occisum verbū est q̄d sine vtilitate loquentis vel audientis dicit. pte q̄nta ca. xxſ. B. p Hiero.
Oculi corpis christi mystici iam cecitate percussi sunt. pte sexta ca. lxxviij. D
Oculi mētales liniti memoria acerbitatis penarū inferni illuminant. pte. v. c. xxij. C
Oculos quos culpa potuit claudere pene p̄sideratio debz aperire. Ibidē. C. p Gregoriū
Oculus luxuriosi ē luxuria. oculus auari ē auaricia. ⁊ sic de ceteris. pte. iiij. ca. xxſ. I
Odire patrē matrē vxorez filios fratres ⁊ sorores q̄liter debēt vir pfectus iuxta doctrinā xp̄i parte septima cap̄. viij.
Odit de⁹ impiū ⁊ impietatē suā. pte. vj. c. ij. D
Odiū cordis ē q̄nta spēs iudicie ⁊ q̄d ē. p. vij. c. viij.
Odiū cordis descriptiue patet ibidē
Odiū pfectū viror pfector est quo peccata hoim ⁊ nō homines odio habent. Ibidem
Odiū fraternū trib⁹ modis cōmittit. Ibidem
Odiuz fraternū est tā graue pctm̄ q̄ nec baptism⁹ sanguinis ablui pōt nec martyrio expiari pōt. parte septima cap̄. viij.
Odiū cordis se ostendit hīe qui mala p̄simi p obliuionē sopita conat renuo suscitare. Ibidē
Odiū duplex est scz naturale ⁊ lib ex. ⁊ eodē modo duplex est dilectio. pte. viij. ca. xv. K
Odo quondā parisiēsis epus semp coraz se in mēsa pauper ⁊ despectas psonas consuenit habere parte quarta ca. xlviij. E

tis neqter pelorabaſ.parte.iiij.c.xxxiiij.
Miſcōiam ⁊ iuſticiam ſuā deus nō ſubtrahit a iuſto neqs a reprobo.pte.v.c.xij.p Iſido.D
Miſeria nature humane manifeſtaſ ex cōſideratione q̄lis eſt hō in ingreſſu q̄lis in pgreſſu ⁊ q̄lis erit poſt egreſſum.pte.iiij.c.xiij.B
Miſſaz fornicarū ſacerdotis interdicit in lege laycos ſcienter audire.pte.iiij.c.xxxix.A
Olles q̄ dicūtur.pte.iij.c.x.G.
Mons ſuꝑbie locus infeliciſſimꝰ eſt.⁊ hoc q̄ druplici rōne.pte ſexta.ca.ij.M.⁊.N.
Montē excelſum volētē aſcēdere oportet oīno ſeipſum inclinare.pte ſexta ca.ij.M
Mons ſuꝑbie ſiccus eſt cuiꝰ ſiccitatis cauſe ſūt pte ſexta ca.ij.N
Mons ſuꝑbie locus eſt in quo legit multa mala cōtigiſſe.pte ſexta ca.ij.M
Montē dignitatis ⁊ honoris oēs hoies appetunt aſcēdē qō tū valde piculoſum ē.p.vj.c.ij.M N
Moztūtur ſbito ſepe diuites de ſua potētia ⁊ abūdantia inaniter gloriātes.pte.v.c.vij.A
Moꝛs eſt mediū inter vitam pñtem ⁊ vitam futuram.vt ptz pte q̄rta ca.xlviij.H. Item pte ſexta capl̄o.lxxv.D
Moꝛs q̄ſi ad oculū demōſtrat contēptibilia quecūqs querūtur in mūdo.pte ſexta capl̄.xxxv.B. Item pte quarta caꝑ.lxviij.A
Moꝛs anime eſt peccatū.qz ſeparat deum ab ea. vt hyſtoꝛialiter ptz pte q̄nta ca.ij.M
Moꝛs viri iuſti finis eſt noctis vite pſentis miſerie.⁊ initiū diei lucis eterne pte.v.c.vij.B
Moꝛs i oi loco expectāda ē.pte.v.c.xij.C ſm aug.
Moꝛs tā ineuitabilis eſt q̄ nullꝰ homo pōt eam euitare.⁊ ideo ſagittario aſſiſtaſ.ibidē.C
Moꝛs eſt fortiſſimū qō euenit homini in hac vita parte q̄nta caꝑ.xij.C
Moꝛs coꝛporalis vnicoꝛni compaſ. Ibidē.C
Moꝛs latroni compaſ qz pretioſiſſimū iocale ſcz aiam rapiet nr̄am a nob.vt ptz pte.v.c.xij.D
Moꝛte imminēte hz impius plura impedimenta de ſua ſalute cogitandi.⁊ forte ꝓpter ſua demerita a deo derelinq̄tur intātū q̄ nō habeat gratiam fructuoſe penitēdi.pte.v.ca.xij.B
Moꝛs ⁊ ſepultura hois manifeſtāt ſapiam huius mūdi ſtulticiā eſſe apud deū.pte.vj.c.xxxv.A.
Moꝛs martiꝝ preciosa dz qz p eā oīa delicta dimittūtur ⁊ merita augenſ.pte.vj.ca.lxxvj.B
Moꝛiens ꝑ chriſto nec ꝓſtratus nec cōculcatus nec occiſus triūphū pōt pdere. Ibidē.D
Moꝛs eſt vltimū terribiliū.qō bene oſtendit parte quarta caꝑ.xxxj.C
Moꝛtis memoꝛia retraheret ſuꝑbos ⁊ impios a ſuis malis operib⁹.parte ſexta ca.lxxviij.B.per Auguſtinū. Item eiuſdē.lxxx.B.C. Item pte quarta caꝑ.xlviij.B
Moꝛtis q̄ hoꝛa finis hominis eſt ſemp eſt incerta ⁊ ideo q̄ſi moꝛituꝛus ſp homo eſſet paratus.pte q̄nta caꝑ.xij.C.per Auguſtinū
Moꝛtis incertitudinē docet nos beatus Auguſtinus diligenter cōſiderare. Ibidē.D
Moꝛte veniente ania peccatrix magno metu magniſq̄ doloꝛibus erit ꝓuenta ⁊ ſuis iniq̄s operibus accuſata ⁊ terribilibus inimicis vndiq̄ circūdata.pte q̄nta ca.xxj.A
Moꝛtis memoꝛia multū coꝛroboꝛat hominem in ſpūali bello contra ſuū inimicū.ſ.diabolū.vt pꝫ per exēplum pte q̄rta ca.xlviij.B
Moꝛtaliter peccās a deo abijt cū filio prodigo in regionē longinquā.pte.v.ca.xij.D
Moyſes querelas populi ſp ad dñm tabernaculū ingreſſus referebat.ß quare.pte.iiij.c.viij.B
Moyſes coꝛonā regiam capiti ſuo impoſitā in terram ꝓiecit.in quo exēplū dei filij adoptiui de tribus informanſ.pte ſexta ca.xlv.A
Moyſes ⁊ ſamuel ceteris pluribꝰ in poſtulatōne preferūtur.ß quare.pte.viij.c.iiij.fm Gregoꝛ.
Mulieres magica arte ⁊ ceteris maleficijs vtentes a demonib⁹ multiplr illudūtur.vt ptz pte ſexta ca.xlix. Item eiuſdē ca.l.C
Mulieres q̄nq̄ legimus in ſcriptura bñdictas inter quas ⁊ p quas figuraliṫ ⁊ ſingulariter virgo maria ē benedicta.pte.iiij.c.xxxviij.E
Mulieres ſe oꝛnatu meretricio oꝛnantes vt viros ad inoꝛdinatū amoꝛem alliciant valde grauiter peccāt.qz venenū offerūt ſi eēnt q̄ biberēt.pte.iij ca.x.B. Item pte.vj.c.lxix. Item eiuſdē.ca.ij.D
Mulieres compte in dieb⁹ ſolēnibus in ſpectaculis choꝛeas ducēres faciūt ꝓtra ſeptem ſacramēta.parte.iij.caꝑ.x.D
Mulieres ſaltatrices compte ſe oꝛnātes bene figurātur Apoc.ix. Ibidem.D
Mulierꝝ nimia familiaritas euitāda eſt a viris caſte viuere volētibus. Ibidē.E
Mulieres curioſe ſe oꝛnātes triplicit peccant.ſ.in deū.in ſeipſas.⁊ in ꝓximos.pte.vj.c.ij.D
Mulieres curioſe ſe oꝛnātes equo venali bñti oīa ſigna venalitꝫ in frōte.in capite.i cauda.in ſella in phalerꝫ ⁊ i ceterꝫ ſtramētꝫ aſſiſtanſ.p.vj.c.ij.D
Mulieres compte ſe oꝛnantes aſſimilantur caminis.de quibus egreditur fumus fetidus oculis multum nociuꝰ. Ibidem
Mulieres ⁊ licet cōtra naturā lōgas caudas poſt ſe trabūt ad modū ſerpēꝫ qō deplōdit.ibid.C
Mulier fatua curioſe ſe oꝛnās ciſterne compatur parte ſexta caꝑ.lxix.
Mulieris pulcritudo gladiꝰ igneus eſt. Ibidē.
Multi malicioſi diaboli imitatoꝛes ira ſe aſſueſcūt ad flagitia q̄ iuſto dei iudicio tradūtur i reprobū ſenſuz ⁊ errāt circa ꝓncipia ſue ſalutis.et nō pñt de ſuis pctis penitē.pte.viij.ca.v
Mūdus trāſmutabilis ſcacario aſſimilaſ.pte q̄rta capitulo.xxiij.E
Munera refutare ſeptē ꝓſonas legimꝰ in ſcriptura.pte q̄rta ca.xxj.E.vbi ponit C
Munera impediūt ſacerdotes reꝑhendere pctā illoꝝ a q̄bus munera accipiūt. Ibidem

Natura vacuū abhoꝛret.vt exēplariſ ptz pte.iiij.c.xxxviij.C
Naſus eccleſie dicūtur ſancti doctoꝛes. parte ſexta caꝑ.ij.K
Egligētia fuit ꝓmoꝛtalis cā oīs pene tam in hoie q̄ etiā in angelo.pte.v.ca.xiij.A
Nec opus nec ratio nec ſciētia eſt apud inferos.vi

Frones fere oēs ad patrē dirigit ecclesia. pauces ad filiū. ꝛ paulozes ad spm̄scm̄. p. iiij. c. xxxvj. F
Frando salutē vel auxiliū petere non debem⁹ ab ariolis. a fallis incantatozibus. nec a ceteris magica arte vtentibus. neq; ab ymaginibus mortuis. pte. iiij. ca. xxxvj. F
Frationis pseuerātia multū valet ꝛ est efficax ad impetrandū quod debite petitur a deo. pte. iiij. caꝑ. xxxvj. G
Frando in noie Jesu petere debemus. Jbidem.
Fro oñica premittenda est in principio cuiuslibet boni opis nostri pte. iiij. ca. xxxvj. G. Fm Hiero.
Frare sine intermissione p̄cipit nobis apl̄us. qō tamē tripliciter intelligit pte. iiij. ca. xxxvj. G
Frandus est in oñi loco sed specialiter in templo parte. iiij. ca. xxxvj. G
Frantib⁹ pseuerāter ꝛ debite tandē de⁹ infallabiliꝛ p̄stabit qō petūr. vl qō nouit eis eē meli⁹. ibiō.
Frare pseuerāter exemplū habemus de ceco qui clamabat ad Jesum vt visus lumē reciper parte. iiij. ca. xxxvj. G
Frare sine intermissione q̄d ē. pte. iiij. c. xxxvj. G
Frare docet saluatoꝛ ne fiat fuga nostra in hyeme vel in sabbato. ꝫ qualiter hoc intelligit. Jbidem Jtem pte. v. ca. xij. F
Fratio cōmendabilis est triplici rōne pte. iiij. caꝑ. xxxvj. A
Fratio oñica septem p̄tinet petitiones quas si qs voluerit digneꝛ meritorie dicere q̄ttuoꝛ sibi sunt necessaria pte. iiij. ca. xxxvij. A. in p̄incipio.
Fratio oñica cum suis petitionibus exponit parte. iiij. ca. xxxvij. A. B. C. D.
Frionis impedimēta sex tāgunt. p. iiij. c. xxxix. A.
Frationis effectus impedit ꝑpter indignitatē p̄sone ꝑ qua petitur. vt multipliciter patet pte. iiij. caꝑ. xxxix. B
Frationis effectus impedit ꝑpter defectum charitatis siue duriciem cordis orātis. Jbidem
Frionis effectus impedit quādo in oratione petit qō non est petendum pte. iiij. ca. xxxix. D
Frando aliq̄ petunt mortē inimici. ꝫ quilibet talis contra p̄ditoꝛem suum pugnat. Jbidem
Fratio in omni studio doctrina vel ope p̄mittenda est pte sexta ca. lxxix. G.
Frnamēta exteriozis hominis quanto magis appetunt tāto sunt interiozis hominis maioza detrimenta parte sexta ca. ij. B. Aug⁹.
Frnatus curiosus reprehensibilis est in mulieribꝰ. ꝛ a multo foꝛtioꝛi in clericis. Jbidem.
Frnatus auri ꝛ argenti ꝛ p̄ciosum lapidum quem mulieres moderne ponūt sup capita sunt tanq̄ coꝛone quas dyabolus ꝑcurat ponere sup capita illarū ꝑ multiplici triūpho quē habuit p eas de filijs dei pte. iij. ca. x. D. Jtē. de ornatu pte. vj. ca. ij. B.
Frnatū curiosum capitis sui quē fere bat non ꝑpter supbiam sed ꝑpter necessitatē status sui detestabat illa sancta mulier Hester. vꝛ parte tertia ca. x. D
Frnantes coꝛpa sua veste serica vel deaurata cinerem se non reputant pte. iiij. ca. xlviij. B
Frnatum curiosum mulierē ꝓhibet apostolus p te tertia ca. x. D
Frilogio assimilant diuites morientes. vt ptꝫ pte quarta ca. ij. D
Fsculate sunt se iusticia ꝛ pax. sed quādo patꝫ pte quinta caꝑ. vj.

Patiētia que est tertia p pars fortitudinis describit pte sexta caꝑ. lxxvj. A
Patientia quid est. Jbidem
Patientiam aliqui simulant se habere q̄am nō habent parte sexta ca. lxxvj. A.
Patientiaꝫ aliqui eo tpe quo eis iniuriat seruāt. ꝫ tamē postea iniuriam eis illatā cum deliberatione reuocātes patientiā pdunt. ꝛ de eis iniuriantibus vltionē inquirunt pte sexta ca. lxxvj. A. et quoꝝ stulticia ostendit ibidē duplici exemplo.
Patientia pfecta in quattuoꝛ manifestat pte sexta ca. lxxvj. A
Patientie bona exempla patent. Jbidem. A
Patientie virtutē cōstanter retinere multa mouerent virum pfectum. Jbidem. B
Patientia hostes vincit sine armis coꝛpoꝛalibus imo patientia hostium tela retundit in eoꝝ p̄priis coꝛdibus. Jbidem. B.
Patiēs homo ꝛ iustus licet ab impijs p̄sequatur vsq; ad carcerē vel mortē. in mors illa clauis regia est q̄ deus liberat suos amicos ō carcere coꝛporis. ꝛ etiā ostiuꝫ est qō aperit ꝛ p qō effugiunt amici dei a manibus persecutoꝝ. Jbidem. B
Patientia formaꝛ est in q̄ dñs cum igne tribulationis ꝓbat ꝛ mūdat suos electos. p. vj. ca. lxxvj. C
Patientie virtutē retinere mouerent nos exēpla sanctoꝝ patrū. Jbidem. D
Patiēter sustinere debem⁹ tribulatiōes hui⁹ vite p eo q̄ nulla tribulatio pōt nobis inferri nisi ex ordinatiōe vel p̄missione diuina. vt patꝫ pte. viij.
Pacem ꝛ p̄cordiā inter omnes virtutes ca. xv. B vehemēter diligit deus. qō per sex signa specialiter ostendit. Jbidem. B
Patienter sustinuit christus detractiōes blasphemias, obloquia scandala ꝛ ceteras iniurias ab impijs iudeis sibi illatas pte sexta ca. lxxvj. E
Patiētie virtus tribus modis exerceri solet. vt patet ibidem. F
Pallium helye quod reliquit helyseo ascendētis ad patrem. pte. vj. ca. lxxvj. C
Panem triplicem petimus in oꝛone dominica. pte. iiij. ca. xxxvij. C
Patiēter sustinens tribulationē ꝑ defensione veritatis finaliter triūphabit pte sexta ca. lxxvj. F
Paratus deberet esse homo iustus eoꝝ malitiam patienter sustinere quos bonos fieri optat. vt dicitur pte. viij. ca. ix. B
Parētes eosdē tam ex pte coꝛpis q̄m ex pte anime habent oñs hoies. vt patet pte. vj. ca. ix. A
Passionis xp̄i recens memoria aquas tribulationis dulcoꝛat. In cuius signuꝫ dñs ostendit manus ꝛ latus suis apl̄is in tribulatione positis. vt patꝫ pte. vj. ca. lxxvj. E
Passionis xp̄i frequēs memoria tollit septem capitalia peccata. vt patet pte. vij. ca. ix. A
Passionis xp̄i memoria omnes penas tempales

facit esse tolerabiles vt ptz parte.v.ca.xxij.B
Passio turbans in anima tripliciter pōt cōtingere sicut z in regno tpali non omnino ad nutū regis subito pulsū subditorū tripliciter pōt cōtingere parte.v.ca.xvij.B
Passionis animi primus motus sine delectatiōe bonivl mali p passio dicit.ꝫ passio ē turbatio rōnis a sua rectitudine vel a sua tranqllitate.ibi.B
Passiones hominū sunt quatuor p quas intelligi pñt sive act⁹ sive habit⁹ boiez sive ad bonū sive ad malū in motib⁹ inclinātes.ibi.D. per Berñ.
Pastores ecclesie speculatores sunt.quox aie erūt obligate p animab⁹ suox subditox. qō valde timuit bt̄ūs Grego.pte.v.ca.xij.E
Pastores moderni timent accipe gladiuz spūs et pugnare ptra spūales inimicos vt hystorialiē patet de abraam pte.iiij.ca.xiiij.E.
Pastoribus ecclesie sub ditione xpi viantibus triplex occupatio imptinens z superflua esse videtur vt patet parte.v.ca.x.B
Pastores ecclesie qui negligūt gregem dñi pascere maledicti sunt homicidier irregulares z dānabiliores ꝫ diues euangelicus qui micam panis pauperi non ministrauit. ibidem.
Pastor vicios⁹ cōpat argo q vt fingūt poete centū habuit oculos.p.v.c.x.C. Itē p.iij.c.xxij.D.
Pastores ecclesie quales essent figurat p virgam aaron q̄ germinauit fronduit flouit z amigdala ptulit pte.vj.c.xxvj.B. Itē idē figurat in petro primo pastore sub xpo qui trinominis fuit. ibi.
Pastor mercēnarius z lup⁹ cognoscunt z distinguunt sed qualiter parte sexta ca.xxij.B
Pastores ecclesie impij manifestissime sunt antichristi parte.iiij.c.xxij. immediate ante D.
Pastores qui salutē ouiū nō querunt sed tm̄ lac z lanam tonsores ouiuz dicunt. de q̄bus raro vel nunq̄ in scriptura bonū psagiū audit. ꝫ multotiens ve eis imprecat parte.iiij.ca.xx.A.B.
Pastox impiox pomposa z viciosa vita.ibidē.B
Pastores impij z carnales sunt cā totius errozis z turbationis iam regnātis p vniuersum mundū z a q̄bus nūq̄ erit eccl'ia reducta quousq̄ pastores carnales amorē z voluptatē deseruerint.ibi.
Pati ptumeliā tribulationē z penā aliqui mallent ad modū latronū ꝫ ad modū christi z suox apo
Paulus ap'lus stolox parte sexta cap.lxxvj. F. vnam partē dei solebat expendere in oīone. aliā in p̄dicatōe z tertiā i opatōe manuali p.v.c.xx.A
Paup erat christus in eius natiuitate.paup in et⁹ vita. z paup in eius morte pte.iiij. cap.xlvij. A. Item quia paup erat christus romani noluerūt eum inter deos recipe q̄nis miracula eis fecit. parte quarta ca.lj.
Pauptas volūtaria cōmendat.pte.iiij.c.xlvij.A.
Paupes tribus modis dicunt pte.iiij. ca.xlvij.B
Pauperes voluntarij sunt tanq̄ nihil habentes z omnia possidentes.ibidem.B
Pauptas quasi semen est qō oportet omnino seminare in agro animi voluntarij.ibidem.
Pauperes vallibus cōpant q̄ in hyeme sordescūt. ed in estate florescunt z delectabiles efficiunt ꝫ econtra montes pte.iiij.ca.lxij.B
Pauperes z licet viciosi.nō sunt despiciēdi sed in casu q indigeāt eis vite sbsidia sūt erogāda. ibi.
Pauperes ō deo clariorē habēt noticiā q̄ diuites
Pauperior inter oēs creaturas pte.iiij.ca.ij.F. huius mūdi est homo pte.vj. ca.viij.B
Peccatū quid est an resvel pnatio pte.j.cap.j.
Peccatū aliquādo sumit materialiē z aliquādo formaliter.pte.j.ca.j.
Item peccatū multis modis capit in scriptura.pte.iiij.cap.xxvij.B
Peccatū dicit nihil triplici de causa pte.j. cap.j.
Item peccatū est ples dyaboli. Ibidem.
Pctm̄ detestandū est pter tria parte.j.ca.ij.
Peccatū est deformitas quā deus maxie detestat triplici rōne parte.j.cap.ij.
Peccatum est iniquitas in qua dyabolus antidiscipulū me delectat z est iniquitas qua mūdus maxime dissipat parte.j.ca.ij.
Pctm̄ dr rumphea bis acuta parte.j.ca.ij. in fine.
Peccatū nullum adeo est veniale quin si placeat fit mortale parte.iiij.ca.vij.E. p Augustinum.
Peccati dedecus nō finit dei iusticia sine dedecore vindicte parte.j.ca.ij.
Pctm̄ originale q̄d est z q̄liter a p̄mis parētib⁹ in filios p carnē trāseat. z quare dr pctm̄ originale.
Itē peccatū originale habet multa noia pte.j.c.iij
Peccatū originale p baptismū abluit.z tamē parvuli baptisati penā peccati originalis patiuntur sed quare ptz parte.j.ca.iiij.
Peccatum actuale quid est parte.j. ca.v.
Peccatum voluntariū adeo malum est q nisi sit voluntarium non est peccatum parte.j.cap.v.
Peccatū actuale generat sed qualiter parte.j.c.v. Item parte.v.ca.xliij.A. de ordine casus.
Peccati actualis generatio figurat in scriptura ꝫ vbi patet pte.j.ca.v.
Peccatū aliud mortale.aliud veniale pte.j. ca.vj.
Peccatū veniale z etiā mortale tripliciter dr.ibidē
Peccata mortalia etiā ptēta sunt sb numero septenario.z dicunt septē exercit⁹ dyaboli. z septem spūs nequiores dyabolo pte.j.cā.vij.
Peccata mortalia q̄ sub numero septenario continent.z figurant p septē nationes. de q̄bus dicitur in ps. Moab.agareni gebal ꝛc. Ibidem.
Pctā quattuor vindictā clamant parte.iij. ca.viij.
Peccatū sodomiticū vocat ois innaturalis z voluntaria effusio seminis hūani extra vas ad hoc a natura deputatū.vt dicit ibidem.
Pctm̄ vindictā clamat.sed q̄ ptz pte.v.ca.ij. I.
Peccans mortaliter sicut omia bona pdita perdidit.sic ea non perdit si ad pristinam vitā virtuosam revertat pte.iiij.ca.ij.B p Hieronymum
Pctā ptra nos a primis facta placēter sustinere debem⁹.ꝫ iniurias ꝺ deus factas nullo mō tolerare debem⁹.vt dr pte.iiij.c.x. Item eiusdē cap. xxviij.D.
Peccatum peccato addit qui culpe quaz fecit patrocinia defensionis adiungit pte.iiij.cap.xj.A.
Peccant dānabiliter qui pñt periturū a piurio impedire z non faciunt parte.iiij.ca.xvij.C.
Pctm̄ q̄ est veniale z q̄ mortale pte.v.cap.ij.F
Pctm̄ facit hoiem deteriorē dyabolo.p.v.c.xij.H

Peccator existens in peccato mortali in maximo est periculo. vt multipliciter ptz pte. v. ca. xij. D

Peccatores in suis peccatis viuētes ⁊ ad deum reuerti tardātes assimilant nautis qui de naue exeuntes figunt tentoriū super dorsum cuiusdā magni piscis marini pte. v. ca. xij. J

Peccans mortaliter offendit oēm creaturā mūdi vt ptz parte. v. ca. xij. D

Peccātes ꝑ minoribus peccatis inducunt in maiora. vt ptz ꝑ exemplum pte. v. ca. xiiij. F

Peccata omia a quibus deus nos custodit ne peramus ira habēda sunt ac si illa nobis ꝑ dei misericordiā dimittant pte. vj. ca. iiij. D

Peccatū graue est hominē causa ficte humilitatis fingere se peccasse vbi non peccauit. vel gravius ꝯ nouit se peccasse. vt ptz pte sexta ca. viij.

Peccati in spiritūsanctū sex sunt species. de qbus tāgit ⁊ tractat pte. vj. capitulis. xiiij. xv. xvj. xvij. xviij. xix. ⁊. xx.

Peccatū in spiritūsanctū dicit irremissibile ouplicite parte. vj. ca. xx.

Peccare ex malicia est abijcere illa dona spūssancti per que possit impediri peccatū cōmittendū vel tolli peccatū cōmittendum vel tolli peccatū iam cōmissum q̄ sunt sex pte sexta ca. xiiij. in fine.

Pecuniā sibi debitā dei amore remittēs potius ꝯ suum debitorē piurare cōpellat mercedem inde habebit maiorem ꝯ si pecuniā illam in elemosinam dedisset pte. iiij. ca. xvij. C

Pecunia vacant omnia bona fortune. ⁊ quicquid possident homines in terra parte. iiij. cap. j. per Augustinū. Item eiusdem cap. xxj. E

Penalitas ⁊ mortalitas carnis peccatrici vulnus inflictum est per peccatum ⁊ res fortune quibus indiget hec vita penalis quasi ligature sunt nostrorum vulnerū ⁊ ideo de his non est gaudēdū sed potius dolendum. ⁊ medico pec hec vulnera colliganti gratia deferendū. vt dī pte. vj. ca. ij. M

Pena purgatorij grauior est quacunq; pena que sentiri. videri vel cogitari pōt in hac carne vestitus pte. iiij. ca. xxvj. B. Jtē pte. vj. c. lxxvj. D. A.

Penarū inferni nemo pōt quantitatē cogitare vl̄ qualitatē pte. iiij. ca. lxviij. ⁊ pte. vj. cap. lxxvj. D

Penarū inferni frequēs memoria mentis oculos caligine vicioꝝ excecatos illuminat. vt hystorialiter patet pte. iiij. ca. lxviij. B

Penarū inferni memoria facit oēm penā temporalem satis tolerabilem. vt ptz ꝑ exemplum pte tertia cap. x. F

Pene inferni multe graues ⁊ horribiles sunt. vt pz parte. vj. ca. lxviij. B

Penitentie satisfactorie in canone determinate nō omnibus competunt. sed variande sunt ꝑm arbitrium sacerdotis siue iudicis diuino instinctu regulatum. pte. iiij. ca. xxviij. D

Penitentias iniungere melius est cum misericordia citra condignū ꝯ cum crudelitate vltra condignum parte. iiij. ca. xxviij. D

Penitentiā intelligit ꝑ piscinā ꝓbaticā. de qua Johannis. v. patz pte. iiij. ca. liij. B. Jtem parte. vij.

Penitentia fructuosa agēda est ꝑ pec- ca. xiij. A catis dum homo peccare pōt pte. v. ca. xij. F

Penitentiā agere differētis vsq; ad mortē. vel vsq; ad senectutē stultitia ⁊ sue salutionis incertitudo est. ibidem. F

Penitentia ꝓfecta tanti valoris est ꝙ cum ea pōt peccator animā suam redimere de manib⁹ dyaboli pte. v. ca. v. Jtem eiusdem. xiij. A

Penitentia crux est in qua oportet pcōrē crucifigere interiorē hominē pte. vj. ca. xxxv. F

Penitens vincere pōt draconē inferni. ꝛ qualiter parte. vj. ca. lxxvj. G

Penitentia de male acq̄sitis nunq; est ꝓfecta nisi restituant ablata si restitui possunt. pte. vj. capit.

Periculosum ē ⁊ magna fatuitas ho- .lxxviij. D minem de sua virtute vel fortitudine p̄sumere parte. vj. ca. xxiij. Jtem eiusdm ca. xxiij. ꝑ exēplū de Golia ⁊ de Benedab rege syrie cū. xxxij. regibus ⁊ eoꝝ exercitibus obsidentibus ciuitatem Samarie. ⁊ de Holoferne. Jtem eiusdē ca. xxv. ⁊ ca. ij. de Petro. Jtem pte. iiij. ca. xxj. in fi.

Periculo absq; causa non debet homo se offerre. q̄ in tranquillo tempestatē optare dementis est vt ptz parte. vj. ca. lxxiij.

Periurium quid est pte. iiij. ca. xxvj. B. in fine.

Periurus ꝓditor est. qō tripliciter ostendit parte

Periurij blasphemia est ⁊ tā hor- .iiij. ca. xvij. C ribilis blasphemia ꝙ ipse dyabolus nūq; ausus est illam cōmittere. ibidem. E

Periurus tradit se dyabolo abrenūcians oībus suis bonis operibus qbus ⁊ oīonibus suffragijs sctōꝝ in celo ⁊ in terra nisi verū sit qō iurat. ibi. C

Periurus pessime destruit causam quaz habebit finaliter coram summo iudice. ibidem. C.

Periurus vt videt deterius ē demonibus. ibidem

Persecutionē tribulationē et angustiam patient omnes qui pie ⁊ iuste volunt viuere ⁊ exemplariter patet de Jona ꝓpheta parte. vj. c. lxxvj. F.

Persequit falsitas veritatē. malicia bonitatē ⁊ impietas pietatē parte. vj. ca. lxxij. C. Jtem eiusdē cap. lxxviij. D

Persequit̄ qui ad mala cogit ⁊ nō qui mala facientem caritative punit vel ꝓhibet ne fiant. ꝛ talis potius diligit ꝯ odit pte. vj. ca. xl.

Perseuerātia requirit in oīi ope bono ad hoc ꝙ meritorium sit ⁊ deo beneplacitū pte. vj. c. xxxv. A

Perseuerantia q̄ est finalis ꝓtinuatio charitatis ō necessitate requirit ad salutē pte. v. cap. xv. A. B.

Perseuerantia aliqua est specialis alia est generalis. ibidem. B. ꝛm parisiensem.

Perseuerantiā boni opis dimittens ꝓpter amaritudinem laboris similis est symee gustanti amaritudinem nucis. ibidem. B.

Perseuerantia aliqua est finalis ⁊ aliqua nō finalis. Jtem ꝑseuerantia aliqua est finalis ꝓposito ⁊ aliqua actu parte. v. ca. xv. C

Perseuerare in virtutib⁹ decē moueret hoiem pte

Pertinatia quid est. ⁊ que vicia ex .v. cap. xv. C ea oriunt. ptz pte. vi. ca. xxxj.

Petrus nimis ex sua virtute ꝓfidens sup omnes apostolos p̄sumptuose se exulit. ⁊ tñ cito postea debilem se inuenit. pte. vj. ca. ij.

Pernersi qui nolunt pctā sua reprehendi plus appetunt se vitare diligi pte. v. ca. xij. M.

Phariseorū ꝛ scribarū nomine signant christus quosdam futuros in ecclesia qui dicerent ꝛ non facerent pte sexta ca.lxxix.F

Plorabunt damnati qñ lacryme erūt inutiles. ꝛ si singulis diebus solam lacrymā vnā tamē plus aque plorarent ꝙ est in mūdo pte.iij.c.x.F

Plangebat virgo maria dolorosissime mortē filij sui in cruce morientis pte.iij.ca.xxvj.B. p Bernū.

Pollutio nocturna que in dormientib⁹ cōtingit ex se non est peccatū. tamē ex causa sua potest esse peccatum.sed qualiter parte.iij. cap.viij.

Populus xpianus qui in primitiua ecclia pfecte agens sequebat vestigia xpi. ꝙ iam in fine mūdi refrigescēte charitate diuidit in hereses ꝛ errores figurat p Salomonē ꝛ Roboam.p.vj.ca.ij.M

Porta inferni dicit peccatū mortale sed quare.pte .viij.cap.ij.A

Predicatores verbi dei assimilat nūmismati in q metallum figura ꝛ pondus requirunt. vt patz pte sexta ca.lxxix.E

Predicator verbi dei pugnaret cū gladio spūs.qđ est verbū dei ꝓtra septē duces exercitus dyaboli qđ bene figurat Apocal.xvj.vt ptz pte.i.cap.viij.

Predicator qui non diligit libenter nō audit. pte

Predestinatio diuina nō facit ne- .iij. ca.xv.A. cessitatē correctiōis peccatoris.sicut nec prescientia dei facit necessitatē obdurationis peccatoris sed boni p gratiā corrigunt ꝛ libero arbitrio mali pereunt.vt patet parte.iiij.ca.xj.B.versus finē

Predestinatio dei semp est in bono.ꝛ quare aliqui sunt p̄destinati ꝛ aliqui prescīti pte.vj.cap.ix.A.

Precipitare ꝛ p̄cipitāter agere q̄d est.p.iij. ca.x.G

Predicator cum v̄bo dei fideliter agit quādo hoc quod p̄dicat credere se ostendit.in hoc ꝙ ille ope implet pte sexta ca.lxxix.E

Predicatorem verbi dei habere doctrinā bonaz ꝛ malam cōuersationē sibipsi erubescibile est deo multū displicet ꝛ eccle vehemēter nocet. ibi.F.

Prelati ꝛ doctores qui habēt alios corrigere ꝛ docere currus ꝛ auriga dicunt ꝛ quare.ptz pte.iiij.

Prelati crudeles et prepositi omni cap.viij.B. egritudini suox subditox ignem ꝛ ferrum exhibere volunt.nec ꝓsiderant ꝙ medicamentox ꝛ spiritualiū saluberrimū est sapientia. Ibidem.B

Prelati moderni faciunt quecunq; carox sanguis eis revelat.ꝛ ideo sicut petrus beatus erat cōfitens qđ caro ꝛ sanguis sibi non revelauit.sic per contrariū prelati facientes qđ caro ꝛ sanguis eis revelat a deo sunt maledicti pte.iij. cap.xiiij.B

Prelati impij regnū celox ante homines claudūt ꝛ nec ipsi intrant.nec intrare volentes permittūt sed multipliciter impediunt. Ibidem.

Prelati intelligūt ꝙ statuā iouis quā anthiochus collocauit in templo. Ibidem.

Prelatos ꝛ pastores quales esse cōuenit describit salomon ꝙ ix.fortes. pte.iiij.ca.xiiij.E

Prelatiā accipere quis dignis sit ꝛ a deo vocatus quattuor modis ostendit pte.iij.c.xxj. A.B.C

Prelatiam ambitiose desiderātes similes sunt rāno parte.iiij.ca.xxj.B

Prelati non intrantes ad prelatiā p ostium q̄ xps est. sed ascendētes aliunde .s. p symoniā bene figurant per sacerdotes bel.pte.iiij.ca.xxj.C

Prelati ecclie intrā suis vicijs ꝛ voluptatib⁹ sunt excecati ꝙ in terribilē sniam sacre scripture ꝛ sanctox doctox de eox negligētia ꝛ damnatione loquentē nō vident nec ꝓsiderant pte.iiij.c.xxij.D

Prelati accidiosi ydolis cōpantur pte.v. cap.ij.F.

Prelatis malis deficiūt oēs q̄ncq; sensus spūales.

Prelati negligētes puniēdi sunt p pte.v.c.ij.B pctis populi. qđ figurat ꝙ hoc ꝙ principes ppli suspensi sunt in patibulis ꝓtra solē pte.v.c.ij. K

Prelati multi remissi sunt in corrigēdo penes deum delinquētes.sed tū de eorū ꝓpria iniuria vel derogatione honoris sunt satis acuti pte.v.cap.

Prelati impij ꝛ principes iniq; figurant .xiiij.A per duos draconis pte sexta ca.ij. K

Prelati ecclesiez dni tpales figurant per duo operimenta superiori tabernaculi. Ibidem.

Prelati impij ꝛ pastores cum suis subditis inuicē litigātes assimilant duob⁹ cecis pte.vj.c.xxvj.C

Prelatus malus est q̄si simea dyaboli.p.vj. c.ij.K

Prelatus malus illudit qñ alijs preficit.cuius illusio figurat ꝙ illusionē q̄ illudebat xps. Ibidem.

Prelati sine pastoris absentia valde est periculosa parte.iiij.ca.xxj.J

Prelati ꝛ alij supiores ecclie tam seculares q̄ regulares multotiēs ꝓsequunt fideles ꝛ humiles xpi seruos incarcerādo.excōicando. ꝛ aliqñ cōburendo.sed quare hoc faciunt ptz pte.vj.c.xxx.

Prelati quersatio quasi in speculo constituta magistra est publice discipline pte.vj.ca.xxij.B

Prelati ꝛ pastores ecclesie sequentes pompā mūdi iam potius dicendi sunt p̄incipes ꝓuinciax q̄ rectores animax pte.vj. ca.lxxix.A

Presumptio quid est ꝛ de tribus modis quib⁹ presumptio cōmittit pte.vj.ca.xxj.

Presumptio multis modis cōmittit. Ibidem.

Presumptionis q̄ttuor sunt spēs. p.vj.c.xxj. in fi.

Presumptio periculosa est hominez putare se posse exire de pctō in q̄ est q̄ncunq; sibi placuerit cum tamē a casu in pctū mō cauere nescit vt patz pte sexta ca.xxv.ꝛ vnde oriat hec ꝓsumptio ptz.ibi.

Prestigium est prima spēs artis magice.ꝛ est prestigium humanox sensuum illusio magica arte ꝛ operatiōe demonū ꝓperata.de ista em̄ arte ꝛ eiꝰ inuentione patet parte sexta ca.xlix.

Prevaricari quid est.ꝛ prevaricator quis est patz parte quarta ca.x.

Pronocare hominē ad iurationē ꝛ scire ipsuz falsum iuraturum vincit homicidium.vt patet pte .iij.ca.xvij.vbi multiplicit dī illicitū iuramētū.

Proditor v̄itatis est q̄ncunq; cū motu ptātis veritatē occultat. Itē qui nō libere veritatē ꝓnūciat quā libere ꝓnunciare oportet. vel nō libere veritatē defendit quaz libere defendere oportet. pte

Proditor quid est ibidem. quarta cap.xxij. M.

Proditor xpi est quilibet mortaliter peccans.pte quarte cap.xxij.B

Pronubarum nequitia triplici manifestat exemplo.parte.iij.ca.x.B

Pro pacis reformatiōe quādo est discordia inter duo regna optimus remedium est si filius regni vnius posset nubere alicui muliert regni alteri⁹

parte octaua ca.xv.B
Proximi nostri qui sunt parte.v.cap.xv.B.D.
Prudentia carnis quid est parte sexta. cap.xv.
Pungitiua cohortantia nos ad orandū diuinā
miscōiam sunt q̄tuor.de quor pmo tractatur
pte.iiij.ca.xxxj.A. & de tribus reliquis causis se
Pulsat xp̄us ad ostium anime pec- quentibus.
catricis.vt sibi aperiat tripliciter pte.v.ca.xij.A.
Pusillanimitas quid est.parte v.ca.xviij.A
Pueri minoris etatis ad officiū pastorale admitti
non deberent parte sexta cap.xliij.B.
Pulcritudo & formositas corporis exterior move
ret pulcritudinē et formositatem hominis interioris seruare.pte.vj.ca.lxix.
Pulcritudo fatue mulieris comparat circulo au-
reo in naribus suis. Ibidem.
Pulcritudo fatue mulieris p̄ter quam ipsa & for-
te multi alij damnabunt merito maledicta dici
Pulcra mulier & fatua & potest pte.vj.cap.lxix.
specialiter se curiose ornans vt suam pulcritudi
nem angeat est laqueus diaboli. Ibidem.
Pulcritudo corpis humani triplici ō causa dicit
Pulcritudo corpis hu- vanitas pte.vj.cap.lxix.
mani flori comparatur qui euanescit. Ibidem.
Puteus est peccatum in quem puteum cadere est
peccatum admittere. consuetudinē peccandi fa
cere est os putei angustare. Puteus sup peccato
rem os suum claudit quando peccator vera cō
fessione claudit os suum parte.iiij.cap.xj.A.

Ratio est vis anime di-
ras habens partes vel differentias. vt ptz
parte prima cap.v.
Radix oīm malor est cupiditas pte.iiij.ca.xxij.F
Rapina peior est furto parte.iiij. cap.v.A
Rapina inter christianos p̄dicto est. ibidem.A
Rapina assimilat hominē diabolo et facit hoiem
peiorem diabolo.ibidem.A
Rapina quatuor modis cōmittit.ibidem.E.& F
Ramnus de quo legit Judicum.ix. signat ambi-
tiosos prelatos. & hoc p̄ter triplicem, p̄terate
ramni parte.iiij.cap.xxj.B
Raptores angeli sunt diaboli pte.iiij.cap.v.A
Raptores sanguine pauperū habent manus pol-
lutas.ibidem.A
Raptor saluari non potest nisi iniuste ablata resti-
tuat si illa restituere possit.ibidem.B. p Augus.
Raptores dei iusticia punit tam in vita presenti q̄
etiam in futura vita parte.iiij.ca.v.C
Raptores etiaz cōiter subito moriunt vel ignomi
niose occidunt.ibidem.C
Raptores intantū a diabolo sunt excecati q̄ nō ca
piunt exemplū de miserabili morte alior rapto-
Raptor in die iudicij cum sua ra- rum.ibidē.C.
pina circa collum suū suspensa coram toto mū-
do apparebit parte quarta cap.v.D
Raptores sunt q̄si magni latrones ducentes par-
uum latronem ad suspendium.ibidem.D
Raptores & licet de rapina elemosinā dent non ex
cusantur.ibidem.D
Raptores auferunt ab ore dei q̄ ponūt in ore dya
Raptores subtiliter extorquēt bo- boli.ibidē.D
na pauperum parte.iiij.ca.v.E
Raptores virginū puniendi sunt capitali pena p̄-
te tertia cap.vj.A
Reges primos quos deus super populum suū
p̄stituit ex pauperib⁹ elegit pte.vj.c.lxxviij.A.
Redditus quos habent domini tēporales ab ho-
minibus sibi subditis habent in loco stipendij p
labore quem sustinere habent p defensione po-
puli et legis dei parte.iiij.ca.v.A
Redimere potest peccator homo animaz suam de
manibus diaboli p fructuosam penitentiā par-
te.v.cap.v. Item eiusdem ca.xliij.A
Regiones terrarum ordinauit deus sicut mentes
sanctor quē deum vicissim sibi p̄ferunt q̄ a deo
receperunt q̄si fructus suos regiōes regionibus
impēdunt vt in vna oēs charitate iungant parte
Regna quatuor destructa erant .vj.capit.lvj.
quatuor peccatis parte sexta ca.xxxiij.in princi.
Regnum duplex est aliud supra nos & aliud infra
nos parte.iiij.ca.xxxvij.B
Regnum spiritus inuidie est tota cōgregatio inui
dorum que semper in tenebris est.& de quo dicit
Apocal. Factum est regnum eius tenebrosum.
vt patet parte.iiij.ca.xxxvij.B
Regibus apparuit angelus in somnis.sed pasto-
ribus apparuit angelus vigilantib⁹. sed quid per
hoc signat ptz pte.v.ca.x.B.
Religiosor superbia manifestata in curioso appa
ratu in equitaturisc in ceteris mundi vanitati-
bus reprobat pte.vj. ca.ij.A
Reliquias distrahere extra capsam occasione que
stus sicut in pluribus locis fieri consuevit p̄hi-
betur in lege.vt ptz pte.iiij.ca.xxj.
Remedia contra luxuriā apposuit quidā sanctus
in heremo degens qui digitos suos combussit.
pte.iij.cap.x.F
Remedia contra peccatum gule septem ponun-
tur specialia pte.ij.c.ix.
Remedia contra luxuriā sex assignant pte.iij.ca.x
Remedium contra rapinā & omnē rei aliene acq̄-
ptionem iniustā est male acquisita restituere sed
cui vel quibus pte.iiij.c.v.F
Remedia contra petīm auaricie & rapine sex ponū-
tur pte.iiij.c.lxviij.p totum
Remedia contra desperationē sunt tria pte.v. c.v.
Item eiusdem cap.vj.p Crisosto.
Remedia contra tedium vite pte.v.c.vij.A
Remedia specialia contra accidiaz ponunt pte.v.
Remedia specialia contra superbiā cap.xxij.A.
& vanā gloriā sunt decem pte.vj.ca.lxxx.E.
Remedia contra inuidiam specialia sunt octo. pte
octaua ca.xv.p totum
Remissionem in bonis opibus tres miserie sequū
tur pte.v.ca.xvj.
Repromissio qua petor p̄mittit sibi ipsi longā vitā
nec̄ est nequior & nequissima pte.v.ca.xij.B
Reprehendit p̄fidenter nemo peccatū in quo se ir
reprehensibilem non p̄fidit pte sexta ca.ij.A
Recidiuātes & cito a bono p̄posito inchoato rece-
dentes assimilant strutioni q̄ quare. pte.iiij.ca.
xxxvij.B. Item recidiuantes & incōstantes siles
sunt cuidā canī audienti duo cornua ad diuersa

consiula inuitantia parte.v.ca.xv.A
Rex nūcupari non debet in quo nō inuenit iusticia q̄ ad ſbditos ꝫ poti⁹ tyrānus. p.iij.c.xxiij.C
Rex niſi iusticiā z miſcōiam fecerit ſicut excelſior eſt in throno hominū. ſic erit primatū tenens in penis parte.iij.ca.xxiij.C.p Aug̃ſti.
Rex purpuratus in natura nō eſt generoſior pauperepannoſo pte ſexta ca.lxxviij.A
Rixa eſt ſpecies ire parte.viij.ca.ix.
Rixa in aliquo ꝓcordat cum ꝓtentiōe. z in aliquo differt a contētione.ibidem.
Rixa aliquādo eſt pctū mortale z aliquādo peccatum veniale.ibidem.A
Ruſtici ignobiliſſimi ſunt raptores ꝓximor̄ ſuor̄ z qui tanꝫ ingrati dei beneficia nō recognoſcūt z de peccatis nō erubeſcunt pte.vj.ca.lxxviij.B

Sacerdotes officiū inter oīa officia huius mundi eſt digniſſimum parte.iij.caꝑ.ix.
Sacerdotes tenēt ſcire legē dīi parte.iij.caꝑ.ix.
Sacerdotes vicioſi populum decipiunt ꝑ quib⁹ obligant ſpecialiter orare parte.iij.ca.ix.
Sacerdotes indigne ſumentes corpus z ſanguinē chriſti tamgrauiter peccant z tamgrauiter puniēter ac ſi xp̃m occidiſſent. Ibidem.
Sacerdotes grauius peccant fornicādo cū laica ad ulterando pte.iij.ca.ix.
Sacerdotis fornicarij nolentis ſuum peccatū dimittere interdict̄ populus miſſam vel ſeruitiū diuinū audire pte.vj.ca.xlvj.B
Sacerdotes qui pp̃m dei deberent docere z corrigere haberēt plenitudinē ſciētie. auſteritatē cum manſuetudine. vt hyſtorialiter ꝓz pte. viij.c.j.A
Sacerdotes mali aque baptiſmatis aſſimilantur. parte.v.caꝑ.ij.G
Sacerdotes multi cōdiu ſunt in ſtatu pauptatis. diuino ſeruitio ſunt occupati. ſed cum ꝓmoti fuerint ad magnā dignitatē videt eis dedecus in diuino ſeruitio laborare pte.vj.ca.ij.I
Sacerdotes z plati impij qui in vita pūti locū primū preſumptuoſe vſurpant invita futura a deo redarguēte in locū nouiſſimū ꝓcipitabunt.pte
Sacerdotes q̄ſi angeli.id eſt.nuncij .vj.ca.ij.K deberent eſſe inter deum z populum peccatricē z ideo requirit̄ q̄ ſciant annunciare voluntatem mittentis ad populum parte.vj.ca.ij.K
Saccus boni frumenti competenter ligat̄ cuꝫ funiculo modici valoris. ſtulticia igit̄ magna videtur ad ligandū ſaccū plenū ſtercor̄.ſ.ventrē quere corrigiā ſiue zonā deargentatā ſiue deaura
Sacramentū altaris q̄ inter tā.pte.vj.ca.ij.P. oia ſacramenta eſt ꝓcioſiſſimū ꝓtinet in ſe ſeptē miranda ſecreta diuina myſteria. p.vj.c.xlvj.A
Sacramenta omnia eccleſie cū obſint indigne ea tractantibus ꝑſint tamen eis digne ſumentib⁹. ſicut z verbum dei parte.vj.ca.xlvj.A
Sacramentū altaris figurat̄ p multa. ad cuius ſacramenti dignam comeſtionē ſeptem requiruntur q̄ figurant̄ in modo comeſtionis quo docuit dominus filios iſrael agnum paſcalem comedere parte ſexta ca.xlvj.B.z.C
Sacramentū altaris figurat̄ p manna q̄ pluit dominus de celo filijs iſrael in deſerto. z hoc ſpeciāliter ꝓpter ſeptem cauſas pte ſexta caꝑ.xlvj.B
Sacramentū altaris mūdū timeret homo peccator z ſe illud recipe indignum reputaret. vt patz per exemplum de Johāne baptiſta. de Petro. z de centurione. parte ſexta ca.xlvj.C
Sacramentū altaris nedū eſt vere z realiter corp⁹ xp̃i naturale vt oſtenſum eſt pte.iij.ca.xlvj.A.ꝫ z figura corpis xp̃i miſtici pte.vj. caꝑ.lxxviij.F
Sacramentū altaris ꝓtinet in ſe myſterialiter. ſacramentaliter. realiter z exemplariter principiū medium z finem ſalutationis humane. Ibidē.G
Sacramenti ſiue in ſacramento altaris tria ꝓſideranda ſunt. vnum q̄ tm̄ eſt ſacramentum. alterq̄ quod eſt ſacramentū z res ſacramenti. z tertium q̄ eſt res z non ſacramentū pte.vj.ca.lxxviij.I
Sacra ſcriptura ꝓtinet oēm veritatē ad ſalutē req̄ſitam parte quarta caꝑ.xij.B. Item parte ſexta ca.lxxix.C. per Aug̃. Item eiuſdem ca.lxxix.D
Sacram ſcripturā ꝓtemnētes et ſcientias lucratiuas amplectentes in damnationē incidunt eternam parte.iij.ca.xij. Item pte.vj.ca.lxxix.B.D
Sacra ſcriptura a multis ꝓtemnit̄ ꝓpter ſcientias lucratiuam pte quarta ca.xij.B
Sacre ſcripture veritates taliter ſunt ꝓnexe z circumſēpte. vt ſi aliq̄s ex malicia aliq̄d inde ꝑcipere voluerit aut addiſcere male legendo vel interꝑtando ſi cor hz illud q̄ ꝑciſum eſt ſcripturā iungat ſcripture z legat ſuperiora vel inferiora z inueniet ſenſum quē volebat male interꝑtari. pte
Sacra ſcriptura tāte ē autorꝫ ſexta ca.lxxix.F. tatis q̄ ſicut teſtat bea. Aug̃. q̄ntuꝫ diſtat de xp̃i aduentu inter ꝑdictionē angelor̄ z pfeſſionē de monū tantū diſtat inter autoritatē ꝓpheraꝝ z curioſitatē ſacrilegor̄ ſcripturaꝝ. p.vj.c.lxxix.D.F
Sacre ſcripture intelligentia cum querit̄ aſſiduitate penetrat̄. vt hyſtorialiter ꝓz pte.vj.ca.lxxix. per Gregorium.
Sacra ſcriptura ſpeculo comparat̄ in quo ꝓſiderare debemus z quales vnde nati ſimus pte.vj.ca. .lxxx. Item pte.iij.caꝑ.ij.F
Sacrificia veteris legis fiebant de aialibus in quorum immolatiōe ſacrificātes oſtendebāt ſe morte eſſe dignos pte ſexta ca.xlv.A
Sacrificia in antiqua lege fuerūt multa. z hoc triplici rōne pte.vj.ca.xlv.E.in fine.
Sacrificij ſpūalis ſex ſunt ſp̃es pte.vj.caꝑ.xlvj.A.
Sacrilegij tres ſum ſpecies pte.iij. caꝑ.xxj.C
Sacrilegiū horrendū z piculoſum eſt bona eccleſie ſiue mobilia ſiue immobilia ad ſuſtentatōes miniſtror̄ eccl̄ie deputata iniuſte ſurripe.ibi.D
Salutatio angelica ſuis quinq̄ ꝓpribus principalibus exponit̄ parte.iij. ca.xxxviij.A.B.C
Sanguinē ſuum effudit xp̃us de pedibus ſuis in cruce contra peccatū accidie ſiue accidioſos. pte quarta ca.xxij.F.
Sanguinē ſuum ſeptē modis xp̃s in remediū cōtra ſeptem peccata mortalia effudit Ibidem.
Sapiētia huius mundi quid eſt pte.iij.ca.xxj.A
Clentie habēt aliq̄ copiā z inveritatis doctrina ornatū eloquentiā. ꝫ tñ eor̄ viciоſa vita coꝫ

doctrinā efficit infructuosam ꝓte. vj. ca. lxxix. E
Scientie copiam habent aliqui. sed tamē nec sibi ipsi nec alijs cum sua scientia plus ꝯ̄ insipientes ꝓficiunt parte. vj. ca. lxxix. A
Scientia acquirenda est cum discretione ⁊ ordine laboris parte sexta ca. lxxix. C
Scientiā ꝓfectam nunꝯ ꝓsequūt arrogantes pte sexta caꝑ. xxxix. Item eiusdem ca. lxxix. D
Scientias seculares nimiū exercere ꝯ̄uis ꝓhibitū ⁊ illicitū sit viris ecclesiasticis. tū illas aliquādo legere ac etiā scire bona intentiōe. s. vt falsitates ⁊ nequitias q̄ in illis reperte sunt ad honorē dei cōnectamus non est ꝓhibitum sed vtile ⁊ licitū parte sexta ca. lxxix. C
Scientia inflat aliq̄n ⁊ tū non est fugienda. ß charitas est preponenda ne inflet scientia. ibidem. D.
Scientia omnimoda egyptior ⁊ chaldeor erant Moyses ⁊ Daniel imbuti. ibidem. D
Scientia phisica scientia humana ⁊ scientia diuina intelligunt ꝙ tres puteos ꝓfossos ab ysaac. vt ꝑz pte sexta ca. lxxix. B. D
Scripta siue breuia circa collum portare intentione sanitatis recupande vel periculum euitandi reprobat. parte quarta ca. xxxvj. F
Scripta circa collum ꝓ infirmitatib⁹ curādis appensa que sunt licita ⁊ que illicita pte. vj. caꝑ. liij.
Scisma quid est pte sexta caꝑ. xl.
Scutum superbie quod est rubeū describit ß qualiter parte. iiij. ca. xxij. F
Secta machometi destructa erit ante finē mundi ⁊ secta paganor. ⁊ iudeor ꝙ miscētam dei reducent ad sectam xpianor pte sexta ca. lxxx. E
Senes in peccatis inueterati incurabiliores sunt ꝯ̄ iuuenes parte. v. ca. ij. I
Sensus anime sunt quinq̄ parte. v. caꝑ. x. A
Sepelire mortuos pterat̄ instinctu licet opus sit misericordie tamē superstitiosa friuola ⁊ nimis sumptuosa que multotiens fiunt circa diuitum sepulturā ꝓpter pompā mundanā. nec deo sunt placentia. nec defunctor inbsidia. vt patz parte quarta caꝑ. lxj. H. Idem exemplariter post. B
Sequi carnes desideria valde periculosum est. vt ꝑz per exemplum parte quarta caꝑ. xj. B
Sequi xpm deberent prelati. sed eandem hanc sequelam. triplex occupatio est eis impediens. vt patet quinta ca. xj. B
Serpens pellem antiqua deponit sed qualiter ptz parte. ij. ca. ix.
Serpens per quē dyabolus temptauit mulierē in tribus punitus est. mulier in duobus vir ꝙ in vno tm̄. sed quare parte tertia caꝑ. x. B
Serui xpi a seruis dyaboli cognoscunt per solam charitatē parte. v. vj. in fine.
Seruus viri iusti est caro sua pte. vj. ca. ij. H
Seruus sciens voluntatē domini sui ⁊ nō faciens plagis vapulabit multis parte. vj. ca. lxxix. F
Seruitutis ac etiam dominationis in hominibus originalis causa erat peccatum parte. vj. c. ij. H
Seruire diuitijs quid est ⁊ qualiter seruus diuitiarum cognoscit parte. iiij. ca. ij. B
Sicut spina ex quacūq̄ pte illam aspexeris habet aculeos. sic ⁊ seruus dyaboli ex quacūq̄ pte illū consideraueris iniquitatibus est plenus. vt patz parte sexta caꝑ. xj. in principio
Sicut sub spinis nullum animal requiescere pōt nisi homo serpentinus parte sexta ca. xj.
Sicut somnij interꝓtatio vt cōiter sit ꝑ expositionem somni oppositam. sic est ō somnijs gaudij vite presentis parte. v. caꝑ. x. B
Signum magne superbie est quando quis seipsum de suis bonis operibus ꝓmendat. cuius peccati grauitas patet parte sexta ca. liij. A
Silentium discretū vtile est ꝓpter quinq̄ bona q̄ ex eo ꝓueniunt parte. v. ca. xx. B
Simulare ⁊ veritatē tacere potest in casu licite vt ꝓfectus sit ꝙ saluatione vite sue vel alterius. vtz parte quarta ca. vij. C
Sol in suo circulo qui zodiacus nuncupat ascendit per sex signa per quod designat ꝓficiens in charitate ꝙ gradus debet ascendere de virtute in virtutem parte septima ca. xij. D
Sollicitudo circa temporalia acquirenda dicitur inordinata quattuor modis parte quarta ca. iiij
Sollicitudo aliqua est licita ⁊ aliqua illicita. vt ꝑz parte quarta ca. iiij.
Somniū quid est ⁊ a quo causat parte. vj. ca. l. H.
Somnior diuinatio ē illicita quādo innitit̄ reuelationi demonū per aliqua pacta cum dyabolo inita tacita vel expressa vt dicit ibidem. H
Somnior quinq̄ sunt genera vt ptz parte. vj. ca. l. B. per Augusti.
Somnia variantur ſm diuersitatem infirmitatū. ⁊ ſm diuersitatem humor. ad que respiciunt medici. vt ptz parte. vj. ca. l. B
Somnia sumunt originē aliquādo ex dispositiōe siue complexiōe corporis humani. aliquādo ab anima aliquādo ex spiritibus bonis. ⁊ aliquando ex spiritibus malis pte. vj. ca. l. B
Somnia quedā signa aliquor sunt effectuū. q̄daz vo effectuum cause. ⁊ quedā accidentia. parte sexta caꝑ. l. C
Somniādo aliquādo homo comprehēdit modus conuenientem quo poterit opus ꝓsummare circa quod sollitus erat vigilādo. Ibidem.
Somniantes terribilia que eis in rei veritate eueniunt non timēt. sed de ꝓprijs fantasijs vehemēter timent. ⁊ eodem modo de dormientib⁹ in peccatis parte. v. ca. x. B
Somnus peccatorū periculosus est qō multipliter ostendit̄ pte. v. ca. x. B
Somnus in tribus generibus hominū specialiter est periculosus vt ptz ibidem B
Somnus quid est pte quinta caꝑ. x. A
Somnus in scriptura peccatum signat. ibidem.
Somno peccatum cōparat̄ ꝓpter quattuor. ibidē
Somnolētum facit hominē triplex dispositio naturaliter pte. v. ca. x. B
Somno peccati ꝓsopitos tria ꝓsueuerūt excitare vt patet ibidem. B
Somnus pigricie fugit ab oculis ꝓsiderātis inferni supplicia pte. v. ca. xxij. C
Sororem suam videns beatus Bern̄. in superbo apparatu noluit ad eam venire pte. vj. ca.
Spacium a supficie terre vsq̄ ad infernum ꝓtinet

milliaria tria milia.cc.xlv. vt ptz parte sexta cap. lxxx. J. per Januensem
Spaciū inter celum ⁊ terram quantū est. ptz parte quinta.ca .xij. J
Spaciū inter solē ⁊ lunā ꝙtū est pte.iiij.c.xl viij. H
Spectacula in quib⁹ fatue mulieres chorcas ducunt fugienda sunt a viris pfectis pte.iij.ca.x.C.
Spectaculum ⁊ quasi magistra publice discipline debet eē ꝓuersatio pastoris vt dī pte.xj.c.xxvj. H
Spei motum qñq; pcedunt merita in actu. ⁊ qñq; in intentione. licet non in actu pte.vj. ca.lxxv. T
Spare futurā btūdinē m̄ta moueret fidelē. ibi.
Spei pfecte tres sunt nobiles effectus. Jbiō. C. D
Sperare in deo hoi est naturale. vt ex̄emplarit ptz de puero casuro parte sexta.ca.lxxv. T
Sperare aliquid sine meritis non est spes sed p̄e-sumptio. vt ptz parte. vj. ca. lxxiiij. per pō.
Spes multipliciter sumit. Jbidem
Spes que est secunda pars fortitudinis est certa expectatio future beatitudinis venīēs ex dei gratia ⁊ meritis p̄cedētibus parte. vj. c. lxxiij.
Spes ⁊ timor duob⁹ molarib⁹ assil'ant. p. v. c. iiij.
Spes puersa ⁊ desp̄atio occidunt aiam. Jdem.
Spes miscōie nō sufficit sine timore iusticie. Jbi.
Species rerū sensibilū veniētes ad portas anime sunt quasi q̄dam currus sapiēte cui velut bone stissima dña insidēs cupit p portas animi domicilium ingredi pte. v. ca. xxj. T. per Linco.
Splendor oris rethorice eloquēte oēs modi poetice locutiōis. ⁊ q̄libet varietas ꝓnūciatōis in diuinis scpturis sumpserūt exordiū. p. vj. c. lxxix. D
Spūalia dei dona vllo p̄cio nemo pōt cōpensari.
Spūalia bona q̄ sunt. ⁊ q̄ symo pte.iiij.c.xxj. A niaci vendere solent. Jbidem.
Statue eree dicunt̄ plati maiores. pte. v. ca. j. C
Status p̄mi hois in p̄adiso aī lapsum ꝙ pfectus ⁊ gl̄iosus erat. ⁊ ab illo statu i ꝙ magnā miseriā lapsi sim⁹ p pctm̄ ambitōis. p. iiij. c. xxxj. A
Status honoris fugiēdus est a viris pfectis. vt inuite recipiēdus parte. vj. ca. xxvj. A
Statum honoris nullus reportabat apud Romanos. nisi p̄ius p virtutes ⁊ bona opa ip̄m meruisset. parte. vj. ca. xxvj. T
Status honoris licet sit status licitus bene se habentibus. tamē ꝓpter periculum sibi annexum fugiendus est vel inuite recipiendus. qō multipliciter ostendit parte. iiij. ca. xxj. T
Statum honoris ambitiose desiderātes figurant̄ per ramnum parte. iiij. ca. xxj. B
Stulticia auarorum multipliciter ostendit. parte quarta cap̄. ij. M
Stultus est qui p̄sumptuose iudicat de electione suiꝑsius vel de abiectiōe alterius pte. vj. c. ix. T
Stulticie tres sunt gradus quos habent accidiosi parte. v. ca. xj. T. ⁊. H
Strupū ē illicita defloratio virginis pte. iij. cap̄. vj.
Suffragia militantis ecclesie ꝓsunt animabus in purgatorio nō ad meritū vite eterne sed ad absolutionē parta quarto ca. xxvj. H
Suffragia militantis ecclesie nō ꝓsunt omnibus ꝓ quibus fiunt. ꝫ tm̄ his qui dum viuūt cooperātur vt eis ꝓsint parte. iiij. ca. xxvj. H
Suffragia militātis ecclesie fierent generaliter ꝓ omnibus regeneratis. Jdem
Suffragior quattuor sunt modi generales ad q̄s omnes alij reducunt̄. Jbidem
Sufficientes non sumus aliquid agere. loqui. vel cogitare sine dei adiutorio pte sexta ca. ij. D. Jtē eiusdem capitulo. ix. A
Sugbia describit sed qualiter pte sexta. ca. j.
Sugbia ⁊ auaricia initiū est omnis peccati qō triplici ostendit ratione pte sexta ca. ij. T
Sugbia est pctm̄ ex quo nascunt̄ oīa alia peccata mundi pte sexta ca. ij. A
Sugbia oēs virtutes destruit ⁊ enervat. Jbidem.
Superbia caput est serpētis infernalis vt dicitur parte sexta ca. ij. B
Superbia dicit ymago dyaboli. Jbidem
Sugbia vmbra est in qua dormit dyabolus parte sexta cap̄. ij. H
Superbus extollit supra dominū. ibidem
Sugbia turris ē dyaboli. figuratus per turrim babilonis pte sexta ca. ij. C
Sugbos viros ecclesiasticos semp altiorē ⁊ altiorem statum conantes ascēdere redarguit beatus Bernardus. ibidem.
Superbū deus vilipendit. detestat. odit ⁊ abhominat pte sexta ca. ij. C
Superbiam egyptiorū rebus vilissimus domauit deus. Jbidem.
Superbus aliq̄n deus ꝓmittit cadere in aliquod turpe pctm̄. ⁊ hoc ꝓpter eor vtilitatem. vt patet parte sexta ca. ij. C. Jtem eiusdem ca. ix. A
Superbia inter oīa peccata maxime deo opponitur parte sexta ca. ij. D.
Superbus quadrupliciter peccat in deum ſm q deus quadrupliciter ad creaturas cōparat. ibi.
Superbi multi dedignant nomibus ꝓpriis vel cognominibus suorū parentū appellari. ibidem.
Sugb⁹ donis dei gratuitꝫ deū impugt. p. vj. c. ij. J
Superbi voluptuosi clerici non deberent admitti ad gradum sacerdotij. nec ad aliqō officiū pastorale parte sexta c. ij. K.
Superbia hominē decipit excecat. infatuat. in ege statem perducit. ⁊ in finalem impenitentiā rediget. ⁊ infernali incendio p̄epat parte. vj. c. ij. M
Sugbus cecus est figuratus p cecū natū. ad cui⁹ illuminationē dñs luto liniuit oculos eius. ibi.
Superbus eligit mansionē suā in loco infelicissimo. scz in monte sugbie pte sexta ca. ij. M
Superbi nunq̄ ꝓsequunt̄ pfectam scientiā pte. vj. ca. ij. M. Jtem eiusdem cap̄. xxxix. C. Jtem pte .iiij. ca. xl. C. p Ysidor.
Sugbia est causa oīs egestatis rerū tpalium. quibus indiget ad sustentationē vita nostra penalis ⁊ misera facta p pctm̄ parte sexta cap̄. ij. M
Superbiam impenitentia cōcomitat. ibidem.
Superbiēs angelus nullum opus superbie fecit sed tm̄ cogitauit superbiam. ⁊ in ictu oculi irrecuperabiliter p̄precipitatus est parte. vj. cap̄. ij. N
Superbia angelum in diabolum mutauit. ibidez.
Superbus multis vilibus assimilatur parte sexta capitulo. ij. D
Superbus mendicus merito pōt dici homo vestē

ab one mẽdicans. z tñ sibi nõ sufficit onem vestem largiẽti. parte sexta ca. ij. P

Superbi licet ad extra videant splendidi tñ intus sunt abominatõne pleni. vt p exẽplum patz parte sexta. caꝑ. ij. P

Supbos se ornare ridiculũ est. Ibidem

Superbe mulieres indecẽter se ornantes peccant tripliciter. pte sexta ca. ij. P

Superbi assimilant̃ cuidam bestie. Ibidẽ

Supbi pro eo ꝙ vellent in magna reputatõne haberi quo ad mũdum omi turpitudine vitiorũ se maculant quor stulticia ostẽdit p exẽplum. parte sexta caꝑ. ij. Q

Supbi de suis vanis ornamẽtis inaniter glorianꝫtes assimilant̃ pauperi in estate in ludo puellar regine constitute. Ibidẽ

Supbi sunt stulti propter multas causas. pte sexta capꝫo. ix. A et B

Supbia assimilat̃ potui inebriatiuo. vt patz parte sexta capꝫo scõo. Q

Supbia detestãda est ꝓpter multiplicẽ cõminationem quã ostẽdit scriptura deũ cõminari supbis parte sexta caꝑ. ij. Q

Supbie quattuor sunt spẽs ꝗbus innuebat xp̃us illos eẽ infectos ꝓtra ꝗs loq̃tur in euãgelio cũ dicit. Duo homines ascenderũt in tẽplũ ꝛc. vt patz parte sexta caꝑ. ix. A

Supbientes de virtutib⁹ suis ex ipsis operib⁹ iudicandi sunt ꝗbus pro virtutib⁹ vrũtur. pte sexta caꝑ. iij. A. per Isidorũ.

Superbi aliq̃ putant ꝙ bona q̃ sunt eis diuinitus data pro suis meritis esse eis data. sed hec supbia triplicit̃ reprobat̃. pte. vj. ca. v. A

Supbie quattuor sunt spẽs principales. vt patz parte sexta capꝫo tertio

Supbus in q̃nto maior in reputatõe ꝓpria intãto minor est in reputatõe diuina. pte q̃rta ca. xlviij F. Item pte sexta caꝑ. ix. A

Superbor stulticia q̃ seipsos magnificãt z alios ꝓtẽnũt triplicit̃ ostẽdit̃. pte. vj. c. ix. A z B

Supbus de nobili genere ẽ. qz habet michaelẽ archangelũ ad suũ auũculũ. pte. vj. ca. ix. B

Supbus est filius diaboli. Ibidẽ.

Superbi q̃ erubescũt vocari noibus suor pauperũ pentũ nõ accipiũt exẽplũ de xp̃o q̃ nõ obstante ꝙ fuit fili⁹ pr̃is celestꝭ z regis olim regũ. tñ freqũnter vocauit semetipm filiũ hois ꝓpter hũanitatẽ quã de pauꝑe mr̃e assũpsit. pte. vj. c. xxxv. C

Supbi ornãtes corꝑa sua vestimẽtis sericis vt videtur verbo dei nõ credũt. non em̃ credunt se cinerẽ esse. pte q̃rta ca. xlviij. B

Superbi q̃ inaniter gaudẽt de supfluitatẽ supbor ministror forte videbũt horam ꝙ vellent liberaliter habẽ vnũ ministr̃ leprosum. quẽ tamẽ nõ poterũt obtinẽ. parte. vj. ca. lvj.

Superbi de curiosis cõiugijs z ꝑciosis ornamentis gl̃iantes assimilant̃ cuidã regi in cui⁹ barbam exuit q̃dam phs. pte. vj. ca. lxv.

Supbus assimiliari põt homini q̃ vadit in rota p quã trahũtur lapides cementa z alia materialia ad alta edificia. pte sexta. ca. lxxx. E

Superstitio q̃d est. parte sexta. ca. xliij.

Supstitionis tres sunt spẽs. Ibidem

Supstitionis ꝓma spẽs est qñ diuinus cultus exhibetur deo vero ꝫ indebito modo. z hoc dupliciter fieri cõtingit. pte. vj. c. xliij.

Supstitionis secũda spẽs est idolatria. vt patz parte sexta capꝫo. xlv. A

Supstitionis tercia spẽs est diuinatio. que est futuror euentuũ cõtingẽtiũ ad vtrũlibet absq̃ diuina reuelatõne pnũciatio. pte. vj. c. xlvij.

Susurrus de illo cui detrahit secrete loq̃tur in aures illor ad quos illũ detrahit. pte. vij. c. iij. A

Susurratio est scõa spẽs inuidie de qua tractatur parte septima capꝫo q̃nto

Susurratio z detractio multũ cõueniũt ꝫ in aliq̃ tamẽ differũt. Ibidem

Surgere festinanter deberet peccator dũ potest ne forte cũ surgere vellet nõ poterit. vt dicitur parte q̃nta caꝑ. xij. F

Symonia q̃d est. pte. iiij. c. xxj. A. in pncipio

Symonie duo leguntur eẽ auctores pncipes. s. Gyezi q̃ videt esse ꝓpositꝰ vẽdẽtiũ spũalia ꝓ tpalib⁹. z symõ magus q̃ videt esse ꝓpositꝰ emẽtiũ spũalia ꝓ tpalib⁹. vt patz pte. iiij. c. xxj. A

Symonia triplici mũere pmittit̃. s. mũere lingue. mũere obsequij z mũere man⁹. vt patz pte

Symoniaci figurant̃ ꝙ sichem q̃ circũcidit se pro filia iacob z vtilitate tẽporali quã sperabat cuius ea obtinere. parte. iiij. caꝑ. xxj. A

Symoniaci furtiue intrantes templũ dei. nedum sunt latrones ꝫ z sacrilegi pessimi. vt patz pte. iiij. ca. xxj. E. in cui⁹ loco ponit̃ Q

Symoniaci extinguũt in se ignẽ spũssancti. vt patet ibidem. Q

Symoniacor bñdictio in maledictõez cõuertitur. vt patz parte q̃rta ca. xxj. P

Symoniacus anathematis obprobrio condẽnat̃. vt patet ibidez. Q

Symoniaci ejciũtur a xp̃o de tẽplo ceteris pctõribus in tẽplo dimissis. vt patz pte. iiij. c. xxj. Q

Symoniaci dupliciter vendũt deũ. vt dicitur parte quarta capꝫo. xxj. Q

Symoniaci faciũt ecclesiã sponsam xp̃i in loco filior monstruose parere sibi talpas serpẽtes asinos z alia bruta animalia. Ibidẽ

Simoniaca heresis inter oẽs infirmitates spũales maxime est incurabilis. z hoc duabus de causis Ibidem. H

Symoniaci sunt vasa diaboli. Ibidẽ

Symonia tam graue ẽ peccatũ ꝙ ad compationẽ istius oia alia pcta quasi pro nihilo reputant̃. vt patet parte quarta capꝫo. xxj. post H. que in ordine litteraꝝ esset F

Symonia inter oia pcta mũdi est vnũ qõ deus maxime odit. qõ manifeste ostẽdit̃ pte. iiij. c. xxj

Symoniacos difficile est saluari. eo ꝙ saluari non pũt nisi de pctõ suo vere peniteant. ꝫ nunq̃ vere penitẽt nisi bñficium symoniace acq̃situm resignẽt. parte quarta caꝑ. xxj.

Symoniacũ raro vel nunq̃ legim⁹ vere penituisse. parte quarta caꝑ. xxj.

Symoniaci nõ contẽtant̃ de vnico bñficio competenti. ꝫ in augmẽtatione sue damnatõnis plura

beneficia sibi accumulates multipliciter se excu
sant.quor quelibet excusatio ostendit esse inua
lida.pte quarta.c.xxj.B
Symoniacus plura occupās beneficia ecclīastica
mutilat matrē suā ecclesiā in membris suis.par
te q̄rta cap.xxj.Ibidem
Symoniaci multiplicātes sibi plura bñficia eccle
siastica vident introducere in ecclesiā heresim
sabellij q̄ dicebat patrē in diuis esse filiū.vñ t li
cet cōtra naturā sit q vn⁹ sit pater t filius respe
ctu vni⁹ jz eiusdē.hāc tñ innaturalē actōem vidē
tur opari hmōi symoniaci.pte q̄rta cap.xxj.B.
Tabernas ingredi pro
t⁹ bibet lex sacerdotib⁹ nisi pegrinatōis ne
cessitate cōpulsis.pte.ij.ca.vj.in fine
Tangē mulierē libidinosa intētione.vtputa oscu
lando amplexādo vel turpit palpando mortale
pctm est.t tangē mulierē bona intētione ex ne
cessitate.vtputa p releuamine.auxilio vel hone
sta amicicia pctm nō est.pte.iij.c.x.E
Editū vite ꝓuenit ex lōga tristi cia i diuio ferui
tio p eo q retributio mercedis ei⁹ nō statim la
borē ꝓsequtur.t ex mltiplici alia cā.pte.v.c.vij.E
Tentatus est apls paul⁹ a pūtia sancte recte virgi
nis q̄ eū pdicantē seqbat.pte.iij.ca.x.E
Tēpus est res pciosa t vilissime ab impijs expēdi
tur.pte quarta ca.xxiij.A
Tēpus quo fugē peccata non semp cogitari debet
dū pctā fugere licet.vt dicit parte q̄rta .c.xxxvj
G.Item pte q̄nta ca.xij.F
Tēplū dei qđ est popul⁹ xpianus habendo respe
ctū ad eius primitiuā fundatōem p negligentiā
platox doloxose est destructū.vt hystoxialit ostē
ditur pte sexta ca.ij.K.I
Templū adijt iesus primo vbē ingressus dās no
bis exēplū vt quocūq̄ imus domū oxonis si ibi
est adeam⁹.pte.iiij.ca.xxxvj.G
Tenebxe exteriores dicūtur pene infernales tripli
ci de cā.pte q̄nta ca.xxij.C
Tepidi sunt altq̄ de q̄bus minor spes salutis est q̄
de frigidis.pte q̄nta ca.viij.
Tepiditas multa mala generat.Ibidem
Terra bona in quā incidit semē.de qua legit Ma
thei.xiij.triplex ē.p quā intelligūtur ꝓiugati bo
ni.vidue pfecte.t vgines pfectissime.vt patet p
te tercia cap.vj.G
Testes in cā iuridica examinādi sunt.q̄ qualit.pa
tet pte.iiij.ca.xlij.in principio.
Testis de falso testimonio cōuict⁹ debēt fm legis
iusticiā penam talionis recipe.Ibidem.
Testib⁹ multis q̄ mentiri non nouerūt magis cre
dendū est q̄ vni q̄ mentiri cōsuenit.parte sexta.
capitulo scdo.P
Testimoniū impiū est cui⁹ ꝓditione etiā iniquus
perimit.q tñ detegere iniqtatē impij ad liberan
dū innocētē a morte.t hz ex hoc seqtur mors im
pij pctm nō est.vt ptz pte.iiij.c.xij.in fine
Testis falsus dx ois mēdax.pte.iiij.c.xij.
Testis falsidicus trib⁹ psonis est obnoxius.s.deo
iudici t innocēti ꝓximo.Ibidem.
Testes falsos compat Augustin⁹ iude traditoꝛi.p
te q̄rta.cap.xiij.
Testimoniū aduersus innocentē dicens damnat⁹
a deo.vt dicit pte.iij.ca.xiij.
Thesaurisari pōt quis bene vel male.pte quarta.
capko scdo.M
Iment alicq̄ cruciatū tpalem.q non penā eter
ni ignis.pte q̄nta cap.xviij.B
Timēt pastoꝛes moderni accipe gladiū spūs pu
gnare cōtra inimicos spūales.vt hystoxialit ptz
parte q̄rta cap.xiij.C
Timēdus est deus t nō senitia creaturax que sine
ꝓmissione diuina nihil nocere potest.parte q̄n
ta capko.xviij.B
Timere nō debēt homo expēdere carnē suā in ser
uitio iesu xpi qui dabit seruis suis carnes longe
clariozē.sicut ptz per exēplū pte q̄nta ca.xviij.B
Item pte sexta ca.xxxvij.
Timē deum timoze filiali est.nulla q̄ faciēda sunt
bona ptermittē.nec contra apkos.nec contra p
phetas vel instituta agere aliq̄d vllo mō vel con
sentire.pte q̄nta ca.xviij.E
Timē deū qui non pōt timoze filiali ꝓpter cozdis
uriciē.saltē timeat timoze seruili.q timoz mul
ta peccata tollit.t timoze filialem finaliter intro
ducit.pte q̄nta ca.xviij.E
Timēt t amant aliq̄ deum ꝓpter se.q qui sunt illi
ptz ꝓparte q̄nta ca.xviij.D
Timida nequcia testimoniū dat damnatōni.vt ptz
parte q̄nta cap.ij.K
Timoze mundano pcussi sunt fere oēs pastoꝛes
ecclesie moderni.vt ostendit per exēplum parte
quinta capko.xviij.C
Timoze remissum peccandi reprobat beat⁹ Ber
nardus.pte q̄nta ca.ij.K
Timoz duplex distinguit.pte.v.ca.xviij.A
Timoꝛis sex sunt spēs.pte.v.ca.xviij.A
Timoze malox carnaliū creauit deus in nra natu
ra.vt p timoze talem intelligamus mala spūalia
multo plus esse timēda.pte.v.ca.xviij.B
Timuit xps mortem.q quali timoze.ptz parte q̄n
ta cap.xviij.A
Otū tempus illud in quo homo de deo nō co
gitat pdit.pte.vij.ca.x.p Augustinū
Traditōnib⁹ supfluis t institutōnib⁹ iniqs tam
imprimūt iniq̄ plati.q q̄re.pte.iiij.ca.v.E
Traditoꝛes xpi sunt accidiosi.sed quare.ptz parte
quarta cap.xxij.F
Trāgressio mādatox est cā vindicte iā regnātis.vt
ptz ex dictis hede.pte.iiij.c.xij.C circa finē.
Tribulatio turbatio bella t homicidia iam in
mūdo regnātia cessare pūt.q q̄bus medijs hy
stoxialiter patet pte.iiij.ca.xiij.D
Tribulatio vite pūtis succursus est homini a deo
missus.pte q̄nta ca.vij.B
Triplicit cōtingit cōmotio virtū inferioꝛ.vt patet
parte q̄nta ca.xviij.B
Tribulatōes t obpzobria vite pūtis q̄ causant coꝛ
poris mortē multi vehemēter timēt.q penā eter
nā quā merent nō timēt.vt ptz pte.v.c.xviij.B
Tribulatio vite pūtis p aquam signat in scriptu
ra.t hoc ꝓpter septē vtiles effectus tribulatio
nis p septem aque ꝓpzietates signatos.parte

sexta cap. lxxvj. C
Tribulatio vite ꝑsentis ꝙ ignem signat. ꝛ hoc ꝓpter ignis septē ꝓprietates. Ibidem. D
Tribulatio vite ꝑsentis cuꝫ gaudio suscipiēda est. qz porta est ꝙ quam transit de morte ad vitam. vt patet ibidem. F
Tribulatōe pcutit deus aliqñ hominē qz extra viam est. ꝛ aliqñ quia in via nimis tarde ꝛ lente incedit. vt exemplarit ꝑtz ibidem. D
Tribulatōes vite ꝑsentis patiēter sustinē debem⁹ ꝓ eo ꝙ nulla tribulatio pōt nobis inferri nisi ex ordinatōe vel ꝓmissiōe diuia vtz ꝓte. viij. c. xv. B
Tributa solnē debz ecclesia imperat si tributa ab ecclesia exigat. ꝓte. iiij. ca. v. E
Tristari de bono alteri⁹ contingit hoiem q̄drupliciter. ꝓte septima ca. j. A
Turrim babylonis edificauerūt filij noe. ꝫ qua intentione ꝑtz parte sexta. ca. ij. C

Acuū abhorret natu-

ra. vt exēplariter ꝑtz parte quarta. capitulo. xx. A ea nascūtur. ꝓte. vj. c. xij.
Vana gloria diabolica septē habet filias. que ex
Vana gloria mūdana. ē gloria qua ꝺs inaniter de rebus gloriat forte ꝛ oritur hec gloria ex septez mūdi vanitatib⁹. ꝓte sexta. ca. lx.
Vana gloria q̄ oritur de curiosis corporis ornamētis reprobat. ꝓte sexta. ca. ij. D
Vana gloria q̄ oritur ex curiosis lectisternijs reprobat. parte sexta cap. lxij. A
Vana gloria q̄ oritur de curiosis ꝛ superfluis ecꝫtarijs reprobat. ꝓte sexta ca. lxiij.
Vana gloria q̄ oritur ex curiosa superfluitate familia reprobat. ꝓte sexta ca. lxiij.
Vana gloria q̄ oritur ex curiosa superfluitate cōuiuioꝝ reprobat. ꝓte sexta ca. lxv.
Vana gloria q̄ oritur ex curiosa ꝛ superflua editōne domoꝝ pallatioꝝ castelloꝝ ꝛ turriū reprobat. ꝙ te sexta cap. lxvj.
Vana gloria q̄ oritur ex superflua curiositate librorum reprobat. ꝓte sexta ca. lxvij.
Vana gloria bōana quid est. ꝛ de q̄ttuoꝝ bonis a q̄bus oritur hec gloria. ꝓte. vj. ca. lxviij.
Vana gloria bōana q̄ oritur ex formosa corꝑis pulcritudine reprobat. ꝓte sexta ca. lxix.
Vana gloria q̄ oritur de pulcritudine corporis extinguit pulcritudinē mētis. ꝓte sexta cap. lxix. ꝙ hoc ꝙ herodes occidit iohānem baptistā
Vana gloria bōana q̄ oritur ex vigorosa corporis fortitudine reprobat. ꝓte sexta ca. lxxij.
Vana gloria q̄ oritur ex ꝑsapia generosa nobilitate reprobat. ꝓte sexta ca. lxxviij. A
Vana gloria bōana q̄ oritur ex ingeniositate sciēcie reprobat. ꝓte sexta ca. lxxix. A
Vana gloria sine supbia ad qnē miserabilē finem perducit. ꝓte sexta ca. lxxx. D
E triplex accidit generi hūano ex prime mulieris ꝓuaricatōe. ꝓte. iiij. ca. xxxvj. G
Velox ad irā dicit homo duplicit. ꝓte. viij. c. ij. A.
Venia a sbditis ad postulādū ꝑlatus nō exigitur. licet in correctōne modū debitū excessisse sentiatur. parte. iiij. ca. xxviij. C
Verbi dei lucem fugiūt bestialiter viuentes. parte sexta cap. lxxix. A
Verbū dei negligenter audire periculosum est. ꝙ te q̄nta cap. xliij. B
Veritas scutū est in quo possum⁹ faciliter diaboli impugnatōes euincere. vñ ps. Scuto circūdabit te veritas et⁹ ꝛc. cui⁹ bonā expositionē vide parte septima ca. lxxv. C
Veritas triplex est. s. veritas vite. veritas doctrine ꝛ veritas iusticie. ꝓte. xij. ca. xij. F
Vestiū materia prima fuit pellis cū lana. deinde ꝓcessus est ad lanā ꝑtā. deinde ad cotices herbaꝝ. deinde ad sericū. ꝛ deinde ad diuersos colores nari argenti ꝛc. ꝓte. vj. ca. ij. D
Vestiū abusus q̄nq; modis cōmittit. Ibidem
Vestimētis nō vteret dei seruus ad [illegible]rē vel delectationē ꝫ tm̄ ad necessitatē. Ibi[illegible]
Vicios⁹ homo iudicat oēs alios bonos esse vicios⁹os. ꝓte q̄nta ca. xxxij. A. immediate añ B
Vite bona noticia multū confert ad solatiū ambulantis. vt ꝑtz ibidem. A [illegible] iij. ca. vj. C
Vidua vera ꝛ electa q̄nq; haberet cōditōnes. ꝓte
Vidue alique bone sunt ꝛ electe alique male ꝛ despecte. ꝓte. iij. cap. vj. C
Vigilandū est in oꝫonib⁹ ꝙ totam noctem ꝑsentis vite. qō figuratū est ꝙ iacob ꝙ totam noctē cum angelo luctantē. ꝓte q̄rta ca. xxxvj. G
Vigilare in oꝫonibus q̄d est. ꝑtz ibidem
Vim vi repellere licet cū moderamine inculpate tutele. parte. viij. ca. xj.
Vinculū charitatis tā forte est ꝙ vinculo illo oēs potēs deus tractus ē de celo ad terrā ꝛ ad colūnā ꝛ ad patibulū crucis ligat⁹. ꝓte. vij. c. xj. D
Vinculū quo ligat anima peccatrix ē pcm̄ mortale. ꝓte. v. ca. ij. F R. ꝙ Augustinū ꝛ Ysidoꝝ.
Vindicta pōt appeti bñ vel male. ꝓte. viij. c. j. A
Vindictā pērūt electi de suis inimicis. ꝫ qualiter. ꝑtz parte. iiij. ca. q̄nto. D.
Vindictā clamāt q̄ttuoꝝ vitia. ꝓte. iij. ca. viij.
Vindictā clamat pcm̄ sed q̄m. ꝓte. v. ca. ij. I
Vindictā grauissimā accepit deus de sibi inobedientib⁹. parte. vj. cap. lviij.
Vindicās se de iniuria sibi illata a ꝺo inuenit vindictam. ꝓte. viij. cap. ij. A
Vindictā in oꝫone petens de suis inimicis stultissime contra seipm̄ orat. ꝓte. viij. ca. lx. B. ꝙ augustinū. Item parte. viij. cap. viij.
Vir insipiēs nō cognoscat. ꝛ stultus nō intelliget hec. cui⁹ expositōem vide ꝓte. iiij. c. xxj. D
Virga dei ē corꝑalis infirmitas qua castigat suos filios. ꝛ hec virga egredit de incendio amoris diuini. ꝛ ideo nō est odienda. ꝫ a dei filijs deosculāda. vt hystorialit ꝑtz ꝓte. vj. ca. lxxvj. D
Virga dei qua suos castigat filios duplex est. ꝓte sexta cap. lxxvj. D
Virga dei cū qua castigat suos filios sūt impij tyrānt. vt exēplarit patz de populo israhelitico et pharaone. ꝓte. vj. cap. xxxv. A
Virginitas ē pmogenita vtus ꝓuulis ꝓnaturalis q̄ tm̄ q̄si in oibus adultis i voluntate vel in ope extinguit. vt hystorialit ꝑtz ꝓte. vj. ca. xxxvij.
Virginitas triplex est. s. corꝑis ꝛ nō mētis. mētis

ꝛ nō corporis,ꝛ mentis ꝛ corporis simul.parte tercia capᷣo sexto.E

Virginitas mentis ꝛ corpis quā complectit volū tas sancti ꝓpositi excellētissime cōmendabilis ē ꝛ hoc ꝓpter tria.pte.iij.ca.vj.F

Virgines ꝓcede duplicē habebūt coronā.s.aureā ꝛ aureolā,ꝫ quare.pte.iij.ca.vj.H

Virgo ꝑ violentiā oppꝛssa ꝓpositū perpetue ṽginitatis inuiolabilit seruans aureolā nō amittit,ꝫ ꝛ duplex premiū reportabit.Ibidem

Virginita s lylio comparatur ad cui⁹ cōseruationē sex spēaliter reqrūtur.pte.iij.c.xlvj.in pncipio

Viri nimirū surgēt in die iudicij ꝓtra eos qui ad pdicationē euangelicā a suis nō cōuertūtur pec catis.pte qnta cap.xij.R

Virtus fortitudinis tā insuperabilis est ꝙ tot⁹ mū dus nō potest superare vnū hominē virtualit̄ for tem.parte.vj.cap.lxxiij.

Virtus magna ꝛ mirabilis est aliquē laudabilem appere ꝛ esse ꝛ se ꝓcptibilē putare ꝛ econtra.vt ptz pte.vj.ca.vij.ꝑ beatū Bernardū

Virtutē ꝛ honorē tanꝯ duos deos coluerūt rho mani.ꝛ ꝑ qbus duo tēp a cōstructerūt.ꝫ quare. ptz pte.vj.c.xxvj.A.Itē in eadē.ca.ij.F

Virtutes animales dicūtur quīq sensus.ratio ꝛ in tellectus.Vrutes vero naturales dicūtur appe titiua.degestiua.ꝛ expulsiua.pte.v.c.x.H

Virtutes sancto ꝑ ꝙ ostēsionis appetitū dominio demonū subijciūtur.pte.vj.ca.ij.M

Vita anie de⁹ est.pte.v.c.xviij.B.ꝑ Aug.

Vita meritoria xp̄iana nō potest esse vniformis. pte qnta cap.xxij.H

Vita gloriosissima ꝛ tutissima viatoris est ꝓscientia pura.pte sexta.ca.lxxiij.

Vitulos duos aureos fecit iheroboam,sed quare patet pte sexta ca.ij.F

Vmbra in qua dormit diabol⁹ est superbia.et in qua vmbrā diabolus fiducialit introducit ho minē incautū.pte sexta ca.ij.B

Vmbra peccatū signat.in qua vmbra homines ex cecant.parte sexta ca.ij.M

Vmbra peccati aliquos magis.aliquos min⁹ ob scurat.parte qnta ca.ij.I

Vmbrarū triplex est genus.ꝑ quod intelligit tri plex infidelitas.pte qnta ca.ij.M

Viti ꝑ veram charitatē fortificant cōtra suos inimicos.pte.vij.ca.xj.D

Vocat deus oīpotēs pctōres ad penitentiā si cut absolon vocauit ioab.ꝛ sic incātatores aspi dem.pte qnta ca.xxij.R

Vocat deus pctōres ad vitam eternam.pte septi ma capᷣo.xj.B

Volūtas ꝓpria dupl̄r accipit.pte.vj.c.lix.H

Volūtas bona qd est.parte.vij.c.ij.A

Volūtariū est oīe peccatū ꝛ nullū ex pdestinati one sicut qdam dicūt.pte.iij.c.xj.B

Voto castitatis cōstringūtur sacerdotes.pte.iij.ca pitulo.ix.in pncipio

Vota stulta iniusta ꝛ indiscreta nō sunt obseruāda parte sexta cap.xvj.B

Vota indiscreta aut laxari debēt.aut in meli⁹ cō mutari ꝑm arbitriū discretoꝝ.pte.iij.c.xvj.B

Votū qd est.ꝛ de qttuor quę ad votū reqrūtur.ꝑ te quarta cap.xvj.B

Votū aliud est cōmune.ꝛ aliud singulare.ꝛ aliud priuatū.ꝛ aliud solēne.Ibidē ptz ibidē

Votū singulare mutari pōt.ꝫ per quem ꝛ qualit

Votū tria necessaria reqrit.pte.vj.c.xlv.C

Sura qd est.parte.iiij.ca.xx.ante H

Usura nō est in locatōe rei vsufructū habētiū ꝫ ꝑ mutuatōe rei vsufructu carētiū.Aliud vltra solidū ex pacto recipe usura ē vtz pte.iij.c.xx.H

Usuras dare ꝛ mutuum accipe ad subuētionē ꝓ pprie necessitatis nō est pctm.sed tū ille q̄ usuras recipit moraliter peccat.Ibidem.

Usurā accipe ꝓ mutuatōe rei vsufructu carētis est contra legez nature.contra legē mosaycā.et contra legē euangelicā.pte.iiij.ca.xx.B

Usure due sunt spēs.vna manifesta.ꝛ alia palliata.pte quarta ca.xx.B

Usurarij aliqui vendūt diē ꝛ noctē.lucē ꝛ reqem parte qrta cap.xx.B

Usuras solnē licet aliqs indiscrete allegauerit.tū ad solnēdū iuridice ꝓpelli nō pt.vt ptz ibidē

Usure ꝛ si solute fuerint creditores ad eas restitu endū sunt seueritate ecclesiastica ꝓpellēdi.vt pa tet pte quarta cap.xx.B

Usurarius vellet deū oīpotentē iniustū aut insi pientē esse.Ibidē E ꝓ C

Usurarij ꝛ filij eoꝝ in inferno sibi mutuo maledi cent.Ibidem E ꝓ C

Xp̄ist⁹ pellicano assi milatur.ꝫ quare.pte.j.ca.j.

Xp̄us triplici rōne ꝓbat in euāgelio ꝙ suis seruientibus in vite necessarijs nō pōt deficere. parte qrta capᷣo qrto

Xp̄s pauperē pdicans a rhomanis inter deos nō recipit.parte.iiij.ca.lj.

Xp̄s passus assimilat lapidi adamantino.parte qr ta capitulo.xxv.H

Xp̄s facit cū peccatoribꝰ nolētibus portas anime sibi aperire sicut ꝓsuevit rex alexāder nolētibus se sibi reddere ꝑ liber ingressuꝝ ciuitatis obsesse pte qnta ca.xij.B pedit.ibidē.B

Xp̄m animā peccatricem ꝑ gratiā intrare duo im

Xp̄s duplici exēplo nos docuit hui⁹ mūdi aduer sa non timere.ꝫ ꝓspa formidare,vt patet parte quinta cap.xviij.C

Xp̄s volens diabolū debellare partē exercitus sui id est suam diuinitatem abscondit sub rubo sue hūanitatis.pte sexta ca.xxxv.C

Xp̄s totus est ṽginis filius cū oīmbus suis mem brīs.pte sexta ca.lxxviij.C

Xp̄s illa q̄ suis apostolis dixit.nō solū illis dixit ꝫ ꝛ vniuersō corpori suo ꝛ vniuersis mēbris eius pte sexta cap.lxxviij.ꝑ Augustinū

Xp̄icidiū est grauissimū pctm qō vnꝯ erat cōmis sum ꝓcedēs ex inobedientia.pte.vj.c.lviij.

Ydolatria potest fieri dupliciter.s.actiue ꝛ passiue.i.exhiben do ꝛ recipiēdo.pte.vj.ca.ij.F

Ydolatra est oīs mortalis peccās.pte.vj.c.ij.F.

Idolatria octo modis cõmittit. pte. vj. c. xlv. B
Idolatriã cõmittũt qui imagines ligneas vel lapideas vocant nominib⁹ sanctoꝝ quoꝝ sunt imagines. patet ibidẽ. B
Idolatriã cõmittũt idolis vouentes vel hmõi vota cõplectẽs vel p idola iurãtes. Ibidẽ B
Idolatriã reprehendit btũs augustinus q̃ idolis vouent idolis sacrificant. vel idolis diuinos honores impediũt. pte. vj. ca. xlv. C
Idoloꝝ cultoꝝ fatuitas p sex modis ostendit. Ibidẽ.
Idola aliq̃ magica arte facta opatõne demonũ vel poti⁹ demões i ipis dabãt suis cultoribus respõsa. Ibidẽ. C
nes erronee. ibidẽ. C
Idolatrarũ de bis quondam varie fuerũt opinio/
Idola in nullo poterãt suis cultoribus qõ ab eis petierũt adiuuare. pte. vj. c. xlv. D
Idolum tripliciter accipit. Ibidẽ. D
Idoloꝝ aduẽtionis duplex erat cã. Ibidẽ. D
Idola diabol⁹ dicit primo fecisse magica arte. & p demones inclusos videbant se mouẽtia. & suis cultoribus dare responsa. Ibidẽ. D
Idoloꝝ nomina q̃liter originez acceperũt ab Idolo beli. pte sexta ca. xlv. D
Idoloꝝ seruitus duplex est. pte q̃rta. ca. ij. B
Idolũ baal & astaroth mkti adorãt. pte. vj. c. ij. C
Idolatria est cultura que idolo impendit. vt dicit parte sexta cap. xlv. A
Magines mortuas p sanitate vl auxilio orare nõ debemus. pte. iiij. ca. xxxvj. F
Imago diaboli ỹ superbia. vt dic glo. pte. vj. ca. ij. B
Imago amoris quondã depicta erat. & qualiter. pte septima cap. xij. A
Imagines inuisibilis dei ab insipientib⁹ adorant. qõ dicũt ad honorẽ dei fieri. & hoc certissime falsum est. vt ptz pte sexta ca. xlv. E
Imagines facẽ omno non phibuit moyses sine de⁹ p moyses cũ dixit. nõ facies tibi sculptile. & phibuit similitudinẽ falsoꝝ deoꝝ fieri ad adorandũ nec fuit intẽtiõis moysi phibẽ vt nulla siẽt ymago fieret vl sculptile cũ ipemet ỹ̃ fecit. Ibidẽ. E.
Imagies angeloꝝ ls incorporei sint. tñ figurari pñt corpeis imaginib⁹ illaꝝ rez in q̃ sibus similitudinib⁹ q̃ legũtur appuisse. pte sexta. c. xlv. E
Imaginũ vsum introduxerũt apli. Ibidez. E
Imaginũ institutõis triplex fuit cã. Ibidẽ. E
Imagines vel reliquias sanctoꝝ vel aliq̃ alias creaturã cultu latrie adorare phibet. & tamẽ nõ cultu dulie. Ibidẽ E. p Hieronymũ
Imagies in eccla licet xpianis hẽ. nec ẽ hoc reuocatio ydolatrie. & potius reuocatio ab idolatria. Ibidem. E
Ypocrita ỹ ab ypo qõ est falsus. & crisis mẽdaciũ. q. ỹ intus malus sit. bonũ se palã ostendit. & ideo de eo habet falsum iudiciũ. vt patz parte sexta capo. xxvij.
Ypocrite sunt q̃ p signa exteriora fingũt se habere sanctitatẽ quã non hñt. pte sexta ca. viij
Ypocrite redarguũtur. & q̃liter in scriptura figurãtur. pte quarta ca. xxxix. B
Ypocrita figurat Dañ. xiiij. p bel. qõ extra erat enum. intus intreũ. Itẽ talis sit̃is ẽ sepulcro qõ ex est pulcr & int⁹ spurcicia plenũ. p. iiij. c. xlviij. F.
Ypocrite dupl⁹ dãnat. pte sexta ca. xxvij.
Ypocritaꝝ falsa duplicitas ante mortẽ eoꝝ manifestabitur. Ibidem. p Gregoriũ
Ypocrita monstris in parietib⁹ depictis assimilat vt patet ibidem.
Ypocritã bñ redarguit & ꝓpetates ondit crisost. ibiũ
Ypocrisim ptensoꝝ religiosoꝝ conditiones recitat prosper. pte sexta ca. xxvij.
Ypocrisis tres sunt spẽs. pte sexta cap. xxvij. in fine et xxviij.
Ypocrita idolo compat. parte sexta ca. xxviij.
Ypocrita figurat per statuã Iouis quã collocauit antiochus in templo. vt patz parte q̃rta capitulo. xliij. B
Ypocrisim phibet dñs dicens. Non indueris veste qõ ex lana linoq̃ cõtextũ est. cui⁹ expositões vide parte sexta cap. xxviij.
Ypocrite aliq̃n factũt bona opa ea intẽtione vt laudem hũanam & honorẽ mũdanũ obtineant. sed opa illa nõ cedent eis ad meritũ. & poti⁹ ad dãnationẽ. parte sexta ca. xxix.
Ypocrita ls opus elemosinaꝝ faciat pauperi corrupta intẽtione. tñ opus illud non est ypocrite sed opus dei. q̃ per seruũ inutilẽ opus illud fieri vtilit ꝓcurauit. vt ondit p exẽplũ pte. vj. c. xxix.
Ypocrite oẽs spes iusticie q̃s habent serui dei in veritate possunt habere in simulatõne ꝓter charitatem. p Chrysostomũ. Ibidẽ
Ypocrite similes sunt arboribus⁹ que sunt iuxta mare rubꝝ. pte sexta ca. xxix.
Ypocrita figurat per carduũ. pte. vj. ca. xxix.
Ypocritã iustam arguere phibetur. pte sexta capo xxix. per Isidoꝝ
Ypocrisim minorẽ deserũt aliqui ypocrite vt in sẽ tilitori & maiori ymaneãt. pte sexta ca. xxx.
Ypocritaꝝ impugnatio magt nocet eccle q̃s impugnatio tiranoꝝ vl hereticoꝝ. vtz pte sexta. c. xxx.
Ypocritaꝝ cõditiones recitat & redarguit btũs bernardus. pte sexta cap. xxx.
Ypocrite qualit cognoscendi sunt. pte sexta capitulo. xxx. per Parisiensem
Ypocrita nullo correctõnis iaculo se penetrare permittit. & ideo ypocrite q̃si incorrigibiles sunt. vt dicitur pte sexta ca. xxx.
Ypocrite viros iustos eoꝝ neqcias reprehendẽtes cõuicijs scindũt. vt hystorial⁹ ptz pte. vj. c. xxx
Ypocrita de pace ecclesie ỹmittur. vt patet pte sexta capo. xxx. p Gregoriũ
Ronia est pctm̃ cum q̃s causa humilitatis dicat se peccasse vbi nõ peccauit. vel grauiꝝ peccasse q̃s peccauit. vt ptz pte q̃rta ca. vij. B. Uel yronia est sentẽtia ꝓnũciationi ỹ̃ hñs intellectũ. vt ptz parte sexta ca. viij.
Yronia opponit iactantie in hoc q̃ iactãs fingit de se maiora bona q̃s habet. & yronicus fingit de se minora bona q̃s habet. vt ptz pte. vj. c. viij. cc.

Explicit tabula.

Capitulatio huius libri

Iste liber qui destructorij vitiorum nucupat. octo partes continet principales. In quarum prima tractat de peccato in cõmuni. et de peccato originali. In secõda parte tractatur de peccato gule. In tercia parte tractatur de luxuria. In quarta parte tractat de peccato auaricie In quinta parte tractat de peccato accidie. In sexta parte tractat de peccato superbie. In septima parte tractat de peccato inuidie. In octaua parte tractat de peccato ire.

Prima igitur pars continet septem capla. In quorum primo ponit duplex descriptio peccati cũ declaratõe earundem In secõdo capło ponũtur tria, motiua cõferẽtia ad detestatõem peccati. ¶ In tertio capło tractat de pctõ originali. et qđ sit peccatũ originale. et qualit̃ peccatũ originale a primis parẽtib⁹ et de eor̃ inobediẽtia emanauit. et in posteros suos demigrauit Item q̃liter a parẽtib⁹ in filios in carnẽ transeat. et quare dicit̃ peccatũ originale. ac etiam de multiplici eius notiatione declarat et ostendit in eodem ¶ In q̃rto capło ostendit̃ quõ in baptismo peccatũ originale dimittit̃. Item qualiter fomes q̃ ante baptismũ est pena. et culpa post baptismũ est solũ pena peccati. et vocat̃ cõcupiscẽtia siue cõcupiscibilitas. Itẽ quare puuli baptisati et a pctõ originali mũdari penã originalis peccati patiant. Itez q̃re pctm originale a parentib⁹ ab eo mũdatis in ꝓlem trãsmittit̃. ¶ In quinto capło tractat de peccato actuali. et de modo ꝓductiõis siue generatiõis actualis peccati. Et q̃liter modus ꝓductiõis actualis peccati figurat̃ multiplicit̃ in scriptura. ¶ In sexto capło ostendit̃ quõ in nobis consũmat̃ peccatũ actuale. et qñ est pctm mortale. et qñ veniale. Item q̃ tam pctm mortale q̃ etiam pctm veniale triplicit̃ dicit̃. ¶ In septimo vero capło septẽ genera siue septẽ spẽs principales recitant̃ actualis peccati. quarum prima est gula. secõa luxuria. tercia auaricia. q̃rta accidia. quinta superbia. sexta inuidia. septima ira. Et rõ istius ordinis ꝓdictor̃ peccator̃ etiã ibidem ostendit̃. Item quare hec septẽ peccata q̃si duo sunt exercit⁹ diaboli. quos ipse secuz ducit ad inuadendũ gen⁹ hũanum. Item q̃ cõtra predictos septẽ duces ꝓdicator verbi dei pugnaret cuz gladio spũs qđ est verbũ dei. vt dr in eodẽ

Secũda pars principalis in q̃ tractat de pctõ gule ptinet nouẽ capla. In quarum primo ponit̃ descriptio gule. et in eodem ostendit̃ q̃ gula est fomentũ omniũ aliorum vitiorum. ¶ In secõdo capło ponũtur sex motiua ad gule detestatõem cõferentia ꝛc. ¶ In tertio ca. recitant̃ quinq; spẽs gule principales ꝛc. ¶ In q̃rto capło tractat de prima spẽ gule q̃ est cũ qs horã preuenit debitam comedẽdi sine cã rõnabili ¶ In quinto capło tractat de secũda spẽ gule q̃ est cũ quis nimis delicata affectat comedẽ et bibere. ¶ In sexto capło tractat de tercia spẽ gule q̃ est cũ quis in nimis magna q̃ntitate cibum sumit vel potũ. Et ex ista spẽ gule q̃ pessima ẽ octo sequũtur mala. vt ostenditur ibidem. ¶ In septimo capło tractat de quarta spẽ gule q̃ est cũ qs cuz ardenti auiditate sumit cibũ vel potum. ¶ In octauo capło tractat de quinta spẽ gule q̃ est cum qs nimis studiosa ꝓparatio ciborum vt gustui ministrẽt potius delectatõez q̃ nature sub stidiũ. ¶ In nono capło tractat de septẽ remedijs q̃ cõtra peccatũ gule specialiter assignãtur ibidem.

Tertia pars principalis in q̃ tractat de pctõ luxurie. ptinet decez capła. In quorum primo ponit̃ descriptio luxurie. Itẽ q̃liter luxuria triplici de cã q̃ mare designat̃ ostendit̃ in eodem. ¶ In secõdo capło ponũtur sex motiua ad peccati luxurie detestatõem cõferentia. ¶ In tertio capło recitant̃ quinq; spẽs luxurie principales. ¶ In q̃rto capło de prima spẽ luxurie. s. de simplici fornicatõe q̃ est illicitus concubitus soluti cũ soluta prius tñ corrupta. ¶ In quinto capło tractat de secõa spẽ luxurie. s. de adulterio qđ est alterius thori violatio contra pactũ ꝓiugale. qđ fieri põt dupliciter vt ostendit ibidem. ¶ In sexto capł. tractat de tercia spẽ luxurie. s. de stupro. q̃ ẽ illicita defloratio vginis q̃ fieri cõtingit dupliciter. vt ostendit ibidem. ¶ In septimo capło tractatur de quarta spẽ luxurie. s. de incestu q̃ est cum sanguineor̃ vel affiniũ abusus. In octauo capł. tractat de quinta spẽ luxurie. q̃ est luxuria contra naturã cõmissa. qđ multis modis fieri pniciosis contingit. vt ostendit ibidem. ¶ In nono capło ostenditur. q̃ licet hoc pctm luxurie cum suis quinq; speciebus in oĩ homie sit abominabile. maxime tñ in sacerdotib⁹ ac virg et mulierib⁹ religios. ¶ In. x. c. tractat de remedijs contra pctm luxurie. Item de q̃tuor q̃ precipue pstant luxurie occasionẽ ꝛc.

Quarta pars principalis in q̃ tractat de pctõ auaricie. continet lxviij. capła. In quorum primo ponit̃ descriptio auaricie. Itẽ q̃ tam oĩi tẽporales et ppls vulgar q̃ etiã sacerdotes pctõ auaricie inficiũtur. ¶ In secõdo capło ponũtur sex motiua cõferentia ad detestationẽ auaricie. ¶ In tertio capło recitãt septez spẽs auarie. q̃rum prima est mẽtis inq̃etudo. secõa violẽtia. tercia fallacia. q̃rta piurij. quinta fraus. sexta ꝓditio. et septima contra misericordiam obturatio. Rõ aũt assignatõnis ordinis istar̃ spẽrũ etiã ponitur ibidem. ¶ In q̃rto cap. tractat de prima specie auaricie. s. de mentis inq̃etudine. Item sollicitudo circa bona tpalia acq̃renda dicit̃ inordinata q̃tuor modis vt ostendit ibidẽ. Itez q̃liter inordinata sollicitudo circa tpalia acq̃renda reprobat a xp̃o qui nõ põt deficere suis seruiẽtibus in vite necessarijs vt triplici rõne ostendit ibidem. ¶ In quinto capło tractat de secõa spẽ auaricie. scz de violẽta predatione rei aliene. Et ponũtur ibidez septẽ motiua que mouerẽt hoiem a pctõ rapine se abstinẽ. ¶ In sexto ca. tractat de fallacia q̃ est tercia spẽs auaricie. et qđ sit fallacia ptz ibidẽ. Itẽ sub. v. spẽ auaricie cõtinent̃ octo vicia crimiosa. s. mẽdacium. iniquũ iudi

cū. iniusta accusatio. falsa excusatio. siue peccati defensio. iniusta aduocatio. falsum testimoniū. acceptio psonaꝝ. ꝛ adulatio. vt ostendit ibidē. ¶ In septimo cap. tractat de mendatio. ꝛ ibi ponūtur q̄ tuordecim genera mēdaciꝝ que oīa ad tria reducūtur. s. ad mendaciū iocosum. officiosum. ꝛ pniciosum. Itē in eodē cap'o ponūtur septē cause q̄re a viris pfectis oīne mendaciū est euitādū In octauo cap'o tractat de iniquo iudicio. Item in eodez ostenditur q̄ aliqui fūt iudices boni ꝛ electi iustū iudiciū exequētes. ꝛ aliqui mali ꝛ puersi iudiciuz iustū puertentes. Itē de bonis iudicib⁹ ꝛ q̄ req̄rūtur ad bonū iudicē ostendit ibidem. ¶ In nono ca. tractat de iudicib⁹ malis iustū iudiciū puertētibus. Unde sex modis puertit iustum iudiciū. vt oñditur ibidez. ¶ In decimo ca. tractat de iniusta accusatōe q̄ triplicit fieri cōtingit. vt oñdit in eodē ¶ In. xj. ca. tractat de falsa excusatōe ꝛ defensione pcti. Itez q̄liter defensio pcti iniq̄ est tā in iudicio publico q̄ etiā in iudicio pniali. Itē septē modis solēt hoies de suis excusare pctis. vt oñdit in eodē ¶ In. xij. c. tractat de iniusta aduocatōe. Itē lz officiū aduocatōis sit officiū licitū bñ se hñtibus. tñ a viris pfectis est penitus fugiendū. ꝛ hoc ꝓpter sextuplex piculū qđ circa illud ꝓsistit officiū. vt ostēditur in eodē. ¶ In. xiij. c. tractat de falso testimonio. quō testis falsidic⁹ trib⁹ psonis ꝙ obnoxius s. decimo decipit. ¶ In. xiiij. c. tractat de psonaꝝ acceptione. ꝛ q̄liter psonaꝝ acceptōem triplr fieri ꝓtingit. scz in bonoꝝ exhibitōe. in iudiciꝝ executōe. ꝛ in donoꝝ distributōe. Itē donoꝝ distributio fit dupl'r. scz vno mō fm q̄ē actꝰ iusticie. Illo mō fm q̄ ē actꝰ liberalitatz. Item q̄les esse q̄enit pastores ꝛ plavno mō fm q̄ē actꝰ iusticie. Illo mō fm q̄ ē actꝰ liberalitatz. Item q̄les esse q̄enit pastores ꝛ platos eccl'e ostendit in eodē. ¶ In. xv. c. tractatur de adulatōe. ꝛ est adulatio vitāda ꝓpter q̄tuoz. primo qz scriptura hoc ꝓhibet. scōo qz deo multū displicet. tertio qz diabolo valde placet. ꝛ q̄rto qz sibiꝑpi ꝛ ꝓximo multipl'r nocet. vt declarat ibidez. ¶ In xvj. ca. tractat de q̄rta spē auaricie. s. de piurio qđ ē veritatis abnegatio fraudulēta cū diuie attestationis acceptōe ꝓfirmata. Et est iuramētū aliud licitū. ꝛ aliud illicitū. De iuramēto licito ad qđ tres req̄rūt comites. s. iudiciū iusticia ꝛ vitas tractat ibiō fieri. s. rōne boni ꝓsequendi. ꝛ rōne mali fugiendi. Rōne boni ꝓsequēdi q̄druplicit. s. pro veritate. pro pace. ꝑ amicicia. ꝛ ꝑ obediēcia Et ꝑ obediēcia triplicit. s. rōne fidelitatz. rōne subiectōnis. ꝛ rōne consuetudinis obseruāde. Rōne mali fugiēdi iuratur dupl'r. s. ad malū vitādū. ꝛ ad malū expurgāduz. q̄ oīa declarātur in eodē. Itē ibidē oñditur q̄ ad votū alligatoriū q̄uoz req̄rūtur. Itē votoꝝ aliud cōe ꝛ aliud singulare. vt ptz ibidē. ¶ In. xvij. c. tractat de iuramēto illicito. ꝛ sic oñditur ibidē iuramētū illicitū decē modis ꝓmittit. Itē ꝓiurū detestādū est septuplici de cā. Itē blasphemia trib⁹ mōis cōmittit. ꝛ est blasphemia fugiēda septuplici de cā. Itē iurātes ꝓsuetudinal'r ꝑ mēbra xp̄i deū blasphemāt ꝛ sūt maledicti. vt multiplici rōne manifeste oñdit ibidē. ¶ In. xviij. c. tractat de q̄nta spē auaricie scz de fraude. ꝛ ꝓmittit fraus frequēt in mercatōne q̄ alio noie negociatio appellat. ꝛ est aliq̄ negociatio bona ꝛ ꝓmēdabilis. ꝛ alia mala ꝛ vitupabilis. i qua q̄tuor mala abū dāt. vt ōz ibidē. Itē in mercatione fraus triplr ꝓmittit. in pōderib⁹. stater. ꝛ mēsuris. vt ōz in eodē. ¶ In. xix. c. tractatur de prudētia carnis ꝛ mūdi astutia. ꝛ de dolo q̄ sunt vicia cōtenta sb̄ dicta q̄nta spē auaricie ¶ In. xx. c. tractatur de vsura. ꝛ lz ille q̄ vsuras dat ꝛ mutuū accipit ad sbuentōem ꝓpe necessitatz a pctō mortali aliq̄liter excusatur. tñ ille q̄ vsuras accipit mortal'r peccat. qz ille peccat ꝓtra legē nature. ꝓtra legē mosay cā. ꝛ ꝓtra legē euāgelicā. vt ōz ibidē. Itē vsure duē sunt spēs. vna manifesta. ꝛ alia palliata. Et vsura palliata septē modis ꝓmittitur. vt declaratur i eodē. ¶ In. xxi. c. tractatur de symonia. cui⁹ pcti duo legūtur eē pncipales auctores. s. gyezi q̄ videt esse ꝓpositꝰ vendētiū. ꝛ symon magꝰ q̄ videtur eē emptoꝝ ꝓpositꝰ. Et ꝓmittitur symonia triplici mūere scz mūere lingue. mūere obsequij. ꝛ mūere manus Itē symoniaci figurātur ꝑ sacerdotes bel. qz nō intrāt ꝑ ostiū q̄ ascēdūt aliūde. ꝛ ideo fures sunt ꝛ sacrilegi pessimi. vñ ꝛ q̄hoz rēdū sacrilegiū sit bona eccl'e siue mobilia siue imobilia ad sustētatōnem mistroꝝ sctē ecclesie deputata iniuste surripe oñditur ibidē. Itē symoniaci nedū vēdūt ꝛ emūt eccle[illegible] cūsserūt. ꝑ quos signātur viri eccl'iastici q̄ tenentur ꝓsūr facere. Itē inter oēs infirmitates spūales symoniaca heresis ē maxime incurabilis. ꝛ hoc duabus de causis vt etiā oñditur ibidē. Itē pluralitas bñficioꝝ in vna psona ibidē reꝓbatur. Item opi nio eoꝝ q̄ dicūt q̄ licite pñt hīe plura bñficia. qz vi

bñficioꝝ in vna psona ibidē reꝓbatur. Item opinio eoꝝ q̄ dicūt q̄ licite pñt hīe plura bñficia. qz vi carios ponūt sb̄ se ꝓpetētes reꝓbatur ibidē. Usi ꝛ tales homicide sunt ꝛ irregulares oīni bñficio eccl'iastico. vt ibidē oñditur. Itē per istud pcm̄ vt videtur introducit in ecclesiā heresis sabellij q̄ docebat pñem in diuis esse filiū. qđ etiā ibidē reꝓbatur. Itē ꝓtra ordinē nature videtur. q̄ aliqs ꝓstituatur ꝛ noiet pr̄ spūalis. q̄ nec ē nec vnq̄ fuit aptus generare filios spūales. Itē ꝓmotio pueroꝝ minoris etatis multipl'r reꝓbatur ibidē. ¶ In. xxij. c. tractatur de sexta spē auaricie. q̄ ꝓductio ōz. ꝛ in q̄ oñditur. q̄ q̄ ꝑ pecunia falsum testionū ꝓhibent. vel veritatē negēt deū q̄ verites est ꝓdūt. Item sacerdotes q̄ libere veritatē nō ꝓdicāt. ꝛ layci q̄ veritatē a sacerdotib⁹ ꝓdicatā nō defendūt. traditores sunt veritatis. Itē sacerdotes q̄ veritatē ppl'o ꝓnū clare ꝓtenūt. ꝛ suos subditos pniciosō occidūt. ne dū sunt veritatis ꝓditores neq̄ssimi. ꝛ etiā antixp̄i manifestissimi. Itē q̄ salutē oīm sicut xp̄s querentes pastoꝝ dicūtur. ꝛ q̄ tm̄ lac ꝛ lanā cupiūt non pastores. ꝛ ouiū tonsores dicūtur. de q̄bus multa mala fertur i scriptura ꝓtigisse. ꝛ q̄bus ve i scriptura sepissime imꝓcatur. ꝛ tñ carnalitas intm̄ excecauit pastoꝝ eccl'ie ꝛ platos modernos q̄ ꝛ nō ꝓsiderāt. nec formidāt. vt ibidē oñditur ꝑ exēplū. Itē q̄libet peccās mortal'r ꝓditoꝝ ē xp̄i. vt oñditur i eodē ꝑ exēplū ꝛ ꝑ ꝓcessum quo iudas tradidit xp̄m ¶ In. xxiij. ca. tractatur de iudiciis. i. de inhoneſtz

que in ludis frequnter gerūtur. z est q̄drūplex gen⁹ ludox. vt ibidem o ſidit. Jtē clericis ludis inhonestis. ſ. ioculatox hystrionū aleax taxillox z ceterorū hmōi attēdere interdicit z hoc xpter multa mala q̄ ludos hmōi pcomitāt. Jtē choree. tripudia. interludia luctamia z hmōi sunt ludi q̄ fornicatōnis meretricij z adulterij frequnt sūt in cā. z ſō in talib⁹ ludis delectātur demones. vt ōr ibidē. Jtez aliqui sunt ludi hon esti q̄bus clerici vti pñt cū debitz circūstātijs obſeruatz. vt oñditur in eodē. Jtez mūd⁹ trāſmutabil' ſcacario aſſimilatur. cui⁹ vnus pūct⁹ est albus. z alius niger. z q̄ est familia iſti⁹ ſcacarij declarāt ibidē. ¶ Jn. xxiij. c. tractat de ſeptima ſpē anar. cie. q̄ est pīa miſcōiaz obduratio. z talis imiſericoz obduratōe cordis ſpūſctō reſiſtit. z ē peccatū in ſpūſctm. qō nec remittit in hoc ſc'o nec in futuro. Jtē q̄ vtilis ſit vera miſcōia hoi liḡt ex ei⁹ multiplici effectu i ſcriptura q̄plurime teſtificato de q̄bus. x. p ordinē recitātur. ¶ Jn. xxv. ca. oñdit q̄ elemoſyna ōr aq̄ dei. q̄ q̄dem aq̄ diuidit in tres fontes. q̄x primus manat de corde. ſcōus de ore. tercius de ope. z de prio fōte manāt duo riuuli. ſ. duo opa mie ſpūal'. de ſcō fōte manāt q̄nq; riuuli. ſ. q̄n q; reſidua opa miſcōie ſpūal'. z de tertio fonte manāt ſeptē riuuli. ſ. ſeptez opa miſcōie corpal'. vt declarat in eodē. ¶ Jn. xxvj. c. tractat de p̄mo opere miſcōie ſpūal' qō est miſerie aliene ppaſſio. z est cō paſſio crux interioz. vt ibidē declarat. Jtē ſex sunt q̄ ſolent corda pioz mouē afflictz z dolorē parientibus ppati. q̄ oia mouerēt nos pſiderātes xpi paſſionē dolorioſiſſime ppati. q̄ oia mouerēt nos vt oñditur i eodē. Jtē q̄tuoz sunt ſigna p̄ que amoz pfectus ꝓgnoſcit. vtz i eodē. Jtē de plāctu virg. marie videntz filiū ſuū morīētē. Jtez q̄liter xp̄o morīēte q̄ſi oēs creature tā rōnales q̄ etiā irrōnales z tam amici q̄ etiā inimici ppatiebātur. Jtē q̄ ſuffragia eccleſie pſunt exhib⁹ in purgatorio. nō ad meritū vite eterne. ſ. ad abſolutōem pene. Jtē de quatuoz modis generalib⁹ ſuffragioz ad q̄ oia alia reducūtur. Jtē de tribus q̄ monerent hoiem tribus ſuis ppati. q̄ hui⁹ mūdi penales miſerias patiunt Jtē q̄ ſeruit⁹ pcti ſit maxima miſeria in quā hō p̄t in vita pñti incidere. z cū miſcōia ſit amoz ſiue volūtas releuādi miſeꝝ a miſerijs. ptz q̄ potiſſimuz opus miſcōie ē releuare pctōrē de iſta miſerabiliſſima futurte pcti que oia declarāt ibidē Jn. xxvij ca. tractat de ſcō ope miſcōie ſpūalis. q̄ō est iniurias nob illatas dimittē. Uñ z xpter octo cās ſpēaliter debēt hō iniurias ſibi illatas libēter dimittē. vt oñdit ibidē. ¶ Jn. xxviij. c. tractat de tertio opere miſcōie ſpūal' q̄ō est peccātē charitatiue corrigē. vñ z duplex est fraterna correctio. Una q̄ est act⁹ charitatz tendēs ad emēdatōem frīs delinq̄ntis p̄ ſimplicez ammonitōem. z alia q̄ est actus iuſticie per quē intendit bonū cōe nō ſolū frīs ſimplicez ammonitōez. ſ. etiā aliq̄n p̄punitōez. vt alij timētes a pctis deſiſtāt. Jtem de trib⁹ punientib⁹ ad correctionē fraternā. Primū q̄re correctio est faciēda. ſecūdum q̄re correctio eſt ſuſcipiēda. z terciū q̄liter correctio est debite exercenda. Jtē q̄ ſicut medicine in arte determiate nō oibus ꝓpetūt. ſ. variande ſunt ſm medici arbitriū. Jta pnie ſatiſfactoꝛie i cā noīe determiate nō oibus cōpetūt. ſ. variāde ſunt ſm arbitriū ſacerdotis ſiue iudicz diuio inſtinctu regulari. Jtē q̄ habet hoiem pctōrem corrigere. q̄z peccator est corripe debet eū. z q̄z homo est miſereri debet. oia declarātur ibidem. ¶ Jn. xxix. c. tract. de q̄rto opere miſcōie ſpūalis. q̄ō est p̄ peccantib⁹ orare. z q̄ntum p̄odeſt pctōri oīo iuſtoꝛ oſtendit per exemplū ibidem. ¶ Jn. xxx. c. ponit deſcriptio oīonis. z ſicut dicit ibidez. oīo vocis diuiditur in tres ptes. que sūt ſupplicatio. poſtulatio. z inſinuatio. Et ſupplicatōnis tria sunt genera. ſcz captio. exactio. z pura oīo. que oia declarātur ibidem. ¶ Jn xxxj. c. dicitur. q̄ q̄druplex est pungitiuū cohortās nos ad flagitādum diuinā miſcōiam. Quoꝛ primū est conſideratio noſtre miſerrime infirmitatis in hac vita. z q̄z iuxta pōm. oppoſita iuxta ſe poſita magis apparent. Jdeo vt aptius pateat nob noſtra infirmitas oſtendit ibidem q̄d ſit vera ſanitas z ab illa ſanitate in quā miſerabilem infirmitatez iam cecidimus per p̄ctm. oſtendit in eodem. Jtez vt noſtra miſerabilis infirmitas manifeſtius appareat oſtendit in eodem. q̄lis est homo ante ingreſſum. q̄lis in ingreſſu. q̄lis in progreſſu. z qualis in egreſſu z poſt egreſſum ¶ Jn. xxxij. c. tractat de ſecūdo pūgitiuo cohortāte nos ad diuinā miſcōiaz flagitādum. quod ē conſideratio acerbitatz. z eterne duratōis pene inferni. ¶ Jn. xxxiij. ca. tractat de tertio pungitiuo cohortante nos ad diuinā miſerā cordis flagitādum. q̄ō est frequens meditatio celeſtium gaudioꝛ. vt ſi nos tormenta nō terreāt inferni. saltez inuitent nos premia gloie paradiſi. de qua gloria ibidem tria tāgūtur. ſcz eius valoꝛ impreciabilis. eius decoꝛ inestimabilis. z eius honoꝛ inſuperabilis ¶ Jn. xxxiij. c. tractatur de q̄rto pungitiuo cohortāte nos ad diuinā miſcōiam flagitādum q̄ō est frequens conſideratio de dei miſcōia. ne mēs pigra timoꝛe z amoꝛe intrinſeca ad oīādum erecta ex deſperatōne miſcōie attrahētis ſit tepida. vnde pſiderata imenſitate diuine miſcōie. reſpectu cui⁹ ſatis pua est tota noſtre ſeruitutis pcti miſerie. oīs prenſa cā deſperādi faciliter diſpibit. vt oſtenditur ibidem p̄ proceſſuz valde pforrabile ad ſperādum diuinā miſcōiam maxime pferentē. ¶ Jn. xxxv. c. tractat de pciosa oīonis virtute. Uñ xpter quod etiam cās virtus oīonis ōr preciosa. vt declarat ibidem. ¶ Jn. xxxvj. cap. tractatur de his q̄ req̄rūtur ad oīonem ad hoc q̄ ſue vtutis teneat pciositatē. z ſicut ibidē oñditur decem ſpēaliter req̄rūtur ad deuotam oīonez. ad hoc q̄ ſue virtutis teneat preciositatem. ¶ Jn. xxxvij. c. oñditur ſub qua forma ſit orādum. z est optima forma orandi forma quā docuit nos ille magiſter optimus dominꝰ noſter ieſus chriſtus q̄ oīonem dñicam inſtituit. z orare nos docuit. q̄ oīo in eodez capō declaratur. Jn xxxviij. capō tractatur de ſalutatōne angelica.

¶ Jn. xxxix. capō tractatur de his que oīonis impediūt effectum. z sunt ſex. que ſpecialiter oīonis effectum impediūt. vt oſtenditur ibidez. ¶ Jn. xl. capō tractatur de q̄rto opere miſcōie ſpiritualis. quod est ignorantes ſiue errantes inſtruere. z sunt aliqua que neſcire melius est q̄ ſcire. vt puta talia que ad huius mundi ſapientiam principaliter

pertinent. & aliqua sunt quorum scientia non requiritur ad salutē. vt leges hūanitus adinuēte. & multe alie ꝯclusiones doctrinales & scientie priculares que an sciant an non modicum refert ad salutem. Et sunt aliqua quoꝝ scientia requirit ad salutē vt puta precepta decalogi. articuli fidei cum aliis mediis facilitātib⁹ ad noticiā eorundē vt oñdit ibidē. Item quid sit error & qualiter aliquis est error vincibilis & aliquis inuincibilis. Item aliud ē nescire & aliud nolle scire. qz primū aliqualē hz excusationē. ꝫ secundū in his que requirunt ad salutem est dānabilis malicia & ignorantia ex superbia & pēptu ꝓueniens. quā ignorantiā doctores vocāt crassam & supinā. & talis ignorantia excusationē nō habet sed inducit hominē in pctm finalis impenitentie.

¶ Jn.xlj.tractat. de sexto ope misēdie spūalis qō est hesitates ꝓsulere. Et sunt circa ꝓsilium duo specialiter ꝓsiderāda. primū que sunt in ꝓsilio vtiliter obseruanda. secundum est que sunt in ꝓsilio commendanda. Et ꝝtum ad primū sicut ostendit ibidem quattuor sunt in ꝓsilio obseruāda. s. expediēs facile. certum & securū. Et coꝝ ꝓtraria in ꝓsilio sunt omnino vitanda. s. damnosum. difficile. incertum & periculosum. vt declaratur ibidem. ¶ Jn.xlij.ca. recitant quinqꝫ que sunt in consilio cōmendanda. quoꝝ primū est gratia ꝓsilium discrete requirendi secundum est gratia prudentem ꝓsiliarium eligendi. tertium est gratia vtile ꝓsilium administrandi. quartum est gratia consilium debite examinandi. & quintum est gratia consilio electo acquiescendi.

¶ Jn.xliij.ca.tractat de primo commēdabili ad cōsilium pertinēti quod est in oñibus discretū consilium requirere. ¶ Jn.xliij.caꝑ.tractat de secundo commendabili ad cōsilium ptinenti. quod est gratia prudenter ꝓsiliarium eligendi. & sicut ibidē ostenditur ꝙ aliqui sunt consiliarij mali. et aliqui consiliarij boni. mali sunt caro. mundus & dyabolus sicut declarat in eodez. Jtem qui sunt ꝓsiliarij boni & que requirunt ad ꝓsilium bonum ostendit ibidem. ¶ Jn.xlv.ca. ostenditur ꝙ pro eo ꝙ difficile est recognoscere aliquādo quis sit ꝓsiliarius bonus & quis malus. ideo pro consiliario ante oñia eligēdus est deus & dñs noster Jesus xp̄s qui rex pacificus nuncupat & qui in hunc mundū veniēs specialiter inter cetera tria ꝓsilia pacifica & euangelica secum attulit. & suis fidelibus cōmendauit.

¶ Jn.xlvj.ca. tract. de ꝑmo regis pacifici ꝓsilio qō est ꝓsiliū castitatis ꝓtra carnis ꝓcupiscentiā. Et sicut ostenditur ibidē castitas virginalis lilio cōparatur

¶ Jn.xlvij.ca.tractat. de secundo regis pacifici cōsilio qō est ꝓsilium voluntarie paupratis ꝓtra ꝓcupiscentiā oculoꝝ. Unde xp̄s exemplificās nobis voluntariā paupertatez diligere paup erat in eius natiuitate. paup in suavita. pauper in morte suavt declarat ibidē. Item causa quare deus in vita presenti pauptate & aliis mediis castigat suos electos sed diuitijs abundare & ꝓsperitate mūdana repletos gaudere ꝑmittit oñdit in eodē. Item pauperes dicunt tribus modis. s. pauper rebus & nō spiritu pauper spūt nō rebus. & pauper spū & rebus. Jtē hec noia dines & paup dupliciter significant. dicit nanqꝫ dines tā ab actu possidendi diuitias qꝫ etiam ab habitu et affectu animi qbus ad diuitias afficit. Et similiter hoc nomen paup qñqꝫ dr a priuatione actus habendi. & quādoqꝫ ab habitu & affectu animi ad non habendū diuitias. & afficit animus ad has tēporales diuitias quadrupliciter et tanqꝫ fm quattuor gradus ad eas disponit aiam humanus vt declarat ibidem. ¶ Jn.xlviij.ca. tractatur de tertio regis pacifici ꝓsilio qō est ꝓsiliū humiliatis. vnde humiliatē xp̄us suo exemplo nos docuit nascēdo. ꝑsuando. predicando. miracula faciendo. ac etiaz moriendo. Jtem magnitudo humilitatis penes duo attendit. s. penes excellentiaz psone se humiliantis. & penes gradū ad quē humiliatur. Jtem quasi ab oibus rebus in spera corruptibilium existentib⁹ causas humilitatis inuenire possumus si diligēter attendamus vt ibidē oñdit. Jtem. x. sunt humilitatis nobiles effectus qui etiā moueremt homineꝫ ad humilitatem. Jtem mors medīū est inter vitam pñtem & vitam futurā vt oñditur in eodem. ¶ Jn.xlix.ca. tractat de tertio commendabili ad cōsilium ptinēti quod est gratia vtile ꝓsilium indigentibus administrādi. & precipue est illa gratia cōmendabilis in his qui habent curas alios corrigendi. sed ve illis qui ꝓ bono ꝓsilio malū ꝓsiliū administrāt. cuiusmodi sunt multi cupidi & luxuriosi ꝓfessores vt dicit ibidē. ¶ Jn.l.ca. tractat de quarto cōmēdabili ad ꝓsiliuz ptinēti qō est gratia debite ꝓsiliū examinādi. qz vt dī ibidem prudentis ꝓprium est examinare ꝓsiliaz nō cito facili credulitate ad falsa ꝓlabi. ¶ Jn.lj.caꝑ.tractat de quinto cōmendabili ad ꝓsilium ptinenti qō est gratia electo cōsilio acquiescendi vt quanta mala vt quāta mali ꝓtigerint talibus qui sano acqescere recusauerunt cōsilio multis oñdit ibidem exēplis

¶ Jn.lij.caꝑ.tractat de septimo ope misēdie spūalis qō est lugentib⁹ & desolatis ꝓsolationē prebere vñ aliquis ē luctus bonus. & aliqs luctus malus. Luctus bonus triplex est. s. luctus cōpunctionis. luctus cōpassionis. & luctus deuotionis vt declaratur ibidem. ¶ Jn.liij.caꝑ.tractat de luctu malo qui ꝙdruplex est. s. luctus fictus & simulatus. luct⁹ ꝓ reb⁹ vanis & trāsitorijs. & luctus ꝓ amicis mortuis imoderatus. & luct⁹ dānatoꝝ ꝓ penis eternis vt declarat ibidē. Jtē quinqꝫ mouerent peccatorē aquam pnie festinanter intrare. qō figurat Joha. .v. per piscinā quinqꝫ porticus habentē. vt declaratur in eodē. ¶ Jn.liij.ca. recitātur sex de operib⁹ misēdie corpalibus. & ꝝliter illa fundātur in euāgelio Matīb. xxv. oñditur ibidē. ¶ Jn.lv.ca.trac. de primo ope mie corpalis qō est dare esurientibus & indigentib⁹ manducare. Jn.lvj.ca. tractatur de secūdo ope misēdie corpalis. qō ē sitientes pauperes potare. Et ad ꝑdicta duo opa misēdie corpalis ad implenda triplici remedio incitamur. s. scripturarum admonitione. scōꝝ patrū exēplatione. & mercedis maxime ꝓmissione. vt declarat ibidē. Jtem elemosina ꝙ cōstitit in septē opibus misēdie corpalis exhibitione septē bona ꝓfert homini ꝓ mercede. ꝑmo bona tpalia multiplicat. scōo peccatis obstat. tertio deū placat. quarto a deo impetrat ꝙ ab eo pie & iuste postulantur. qumto spem vite pręstat. sexto. miam a deo impetrat. & septio paratyꝝ

eternā vt ostendit in eodem. ¶ In.lvij. cap. tractat ge tertio opere miscōie corporalis qō est hospitio paupes indigētes colligere. p cuius declaratione tria tanguntur ibidē. Primū q̄ meritoriū t deo placitum est diuites ad hospitium suum pauperes indigentes recipere. Secūdum q̄ damnabile t deo displicēs est diuites indigētibus pauperib⁹ hospitium denegare. Et tertium est qualiter paupes ad hospitium a diuitib⁹ sunt recipiēdi. ¶ In.lviij.ca. tractatur de quarto opere misericordie corporalis quod est nudos vestire. ad quod opus faciendum duplici medio incitamur. primo sacre scripture ammonitione. secundo sanctoꝝ exēplatione vt ostenditur in eodem. ¶ In.lix.ca. tractat de quinto opere misericordie corporalis qō est visitare infirmos. Istud enim opus miscōie tria mouerent hominē adimplere. primum est quia opus illud valde deo placet secundū quia fratri infirmo cum debite agitur multum prodest. t tertium quia homini illud facienti magnam pfert vtilitatem t meritum vt declaratur ibidem. Item ad infirmorum debitam visitationem tria requirunt. s. confortamen. pſilium et subsidium vt etiam declaratur in eodem. Item infirmitas corporalis est quasi arche preciose concathenatio. quasi pſone sceleroſe incarceratio. quasi socij fugientis arrestatio. quasi hostis resistentis expugnatio. quasi virge dei castigatio. quasi flagelli triturario. t quasi baptismi purgatio vt declarat in eodem. ¶ In.lx. capit. tractatur de sexto opere misericordie corporalis quod est ad incarceratos venire. vnde captiui t incarcerati visitandi sunt vt tria beneficia eis misericorditer impendantur. primum est vt eis vite necessaria ministrentur. secundum vt illis salubris confortatio adhibeat. et tertium est vt ab iniusta incarceratione liberentur.
¶ In.lxj. ca. tractatur de septimo ope misericordie corporalis quod ē mortuos sepelire. Ad istud eñ opus misericordie faciendū triplici medio instigamur. primo sanctoꝝ patrū exemplatiōe. scōo nature instructione. t tertio iustoꝝ cōmendatione vt declarat ibidem. Item frīuola t nimis sumptuosa q̄ multotiens fiunt circa diuitū sepulturas pter pompam mūdanam nec deo sunt placētia nec defunctoꝝ sunt subsidia. vt ostendit ibidem. Item executoribus carnalibus non est nimis pfitendū vt ostendit ibidem p exemplum ¶ Item in eodē monetur dubitatio vtrū p sepultura mortuoꝝ aliq̄d fit a ministris ecclesie exigendū. cuius dubij declaratio cum responsione ptz ibidē. ¶ In.lxij. ca. tanguntur quatuor que in elemosinarū largitione sunt specialiter attendenda. primū est quib⁹ sit elemosina erogāda. secundū q̄ abunde sit elemosina distribuenda. tertiū de q̄bus bonis sit elemosina facienda. t quartū qua intentione sit elemosina pauperibus ministrāda. primū istoꝝ declarat in eodē ca. t tria residua in trib⁹ ca. sequētibus. Item in isto ca. monet hec dubitatio. nunquid malit iniquis est elemosina erogāda vt ibidē arguit ad vtrāq̄ partē. t ponit rñsio in eodem ¶ In.lxiij. ca. tractatur de scōo circa elemosinarū largitionē attendendum. s. q̄ abunde sit elemosina pauperibus distribuenda. t q̄tuz ad illud sicut ostendit ibidē abundantia elemosine habet attendi pm abundantiam facultatū elemosinā largientis. ¶ In.lxiij. ca. tractatur de tertio in elemosinaꝝ largitione pſiderādum. s. de q̄bus bonis sit elemosina faciēda. t etiā sicut ostenditur ibidē elemosina facienda ē ex bonis t facultatibus q̄ꝝ fideliter acq̄sitis. t nō de male acquisitis. ¶ In.lxv. ca tractat de quarto cōsiderando in elemosinaꝝ largitione. s. qua intētione sit elemosyna pauperibus distribuenda. t sicut ostendit ibidē elemosina fieri deberet bona intentione. s. ad dei honorē t p̄simi vtilitate t nō pter vanam gloriā. ¶ In.lxvj. ca. oñditur q̄ nedum requiritur q̄ elemosina deo acceptabilis fiat cum recta intentione in ope. sed etiam req̄ritur q̄ fiat cuz mentis mūdicia a pcō. q: vnū sine altero deo placere non potest. vt ostendit in eodem. vñ anīa volens a peccatis mundari t elemosinis t ceteris bonis operib⁹ deo placere debet esse sicut mulier cōcipiens t pariēs vt declarat ibidē. ¶ In.lxvij. cap. ostendit qualiter septē opa miscōie spūalis et corporalis figurant Apoc. j. p septē candelabra aurea et p septē stellas. Item miscōia spūalis t corporalis que in p̄dictis opibus miscōie adimplent sunt q̄si duo ostiola p que homo misericors regnuz celoꝝ ingredit. t hec ostiola figurantur. iij. Reg. xvj. per duo ostiola q̄ fecit salomō de lignis oliuarū in ingressu oraculi vt declarat in eodē. Item miscōia ostiaria est siue hospita paditi t in celesti patria locuz q̄rum suis facit pegrinis vt etiā oñditur in eodē per exemplum. ¶ In.lxviij. ca. tractatur de remediis p̄ra peccatum auaricie. t p̄ra istud peccatuz sex remedia specialiter ostenduntur ibidem.

Quinta pars principalis in qua tractatur de peccato accidie. cōtinet. xxij. ca.

In quoꝝ primo ponitur multiplex descriptio accidie. ¶ In.ij. ca. ponunt duo motiua ad peccatū accidie detestationē cōferentia. quoꝝ primum est exemplis aliarū creaturaꝝ. t primo ad hoc exēplum habemus a creaturis que nō habent sensum vitaz nec rōnem. scōo exemplū ad idem habemus de vegetabilib⁹ que habēt vitaz ſ non sensum neq̄ rōnem. tertio a brutis animalib⁹ que habent vitam t sensum sed nō rōnem. quarto ab impijs hominibus qui habent vitam sensum t rōnem q̄ omnia declarātur ibidem. Secundū motiuū pferens ad detestationem huius peccati est q̄ peccatum istud multuz deo displicet. dyabolo valde placet. t homini vehemēter nocet. Et q̄ ō peccatum deo multum displicet quadruplicitez ibidem ostenditur. t q̄ illud pcm dyabolo valde placet triplicitez oñditur in eodem. Item q̄ hoc peccatū vehemēter homini nocet septuplicitez oñditur ibidē ¶ In.iij. cap. recitātur sex species accidie. Et ratio ordinis earundē etiam declaratur ibidē. ¶ In.iiij ca. trac. de desperatiōe que est pma species accidie desperatio eñ maior siue grauior ē omni alio pcō vt oñditur ibidem. Item desperatio t q̄uersa spes occidunt animas vt etiam declaratur ibidē. Item spes t timor duobus molatib⁹ assimilātur vt etiaz declaratur in eodē. ¶ In.v. cap. trac. de remediis p̄ desperationē. ¶ In.vj. ca. trac. de mentis tristicia

que est vicium reducibile ad desperationem. z ortt hec mentis tristicia ex defectu charitatis vt ostenditur ibidem p exemplū. ¶ In.vij.ca. tractat de tedio vite qđ est etiam vicium reducibile ad desperationē. Et ꝓuenit tedium vite ex quadruplici cā ꝓ quibus q̄druplex est remediū vt ibidē ostenditur. Item aduersitas corpalis si patienter sustineatur multū ad anime ꝓfert salutem vt ostendit in eodē. ¶ In.viij.ca. tractat de corpe circa dei ꝓcepta q̄ est secunda spēs accidie. z ibidē ponit differētia inter calidum z tepidum. ¶ In.ix.ca. tractant.vij.vicia q̄ reducunt ad.ij.speciē accidie.quoꝝ primū est somnolētia.secundū ociositas.tertiū dilatio. quartum negligentia.quintū incōsummatio siue imꝑseuerantia.sextū remissio.z septimu est indeuotio. ¶ In.x.ca.tractat de somnolentia. vñz dicit ibidē somnus pctm signat qđ mors est anie. Itē de sensibus anime z qualiter somnus peccati vinculum est immobilitans spūales sensus vt nō possint agere declarat in eodē. Itē pctm somno ꝓpatur ꝓpter quatuor.primo ꝓpter somni causationē.scđo ꝓpter somni interꝓtationē. tertio ꝓpter sensuū litigationē.z quarto ꝓpter iudicij deceptionē. vt declaratur in eodē. Itē triplex dispositio corpalis facit hoiez naturaliter somnolentē.i.ꝓnū ad pctm vt etiā declarat in eode. Itē ibidē ostendit qualit̄ ꝓlati moderni dormiunt in pctis.z cā dormitiōis eōrundez oñdit in eodez. Itē tria sunt genera hoim in q̄bus somnus ē maxie piculosus.p quos intelligūt prelati ecclesie.vt declarat etiā ibidē. Itē in eodē ostenditur ꝙualde piculosus est inordinatus appetitus dignitatis pastoralis officij. Itē quattuor solēt hominē a somno excitare.s.stimulus ledens. clamor validus. fulgur rutilans z timor furis. Et eodem modo q̄tuor excitāt spūaliter dormientes in pctis. vt declarat in eodē. ¶ In.xj.ca.tractat de ociositate que est secundū vicium ptinens ad tertiā speciem accidie. in quo capīo etiaz oñdit ꝙ qui vicijs se ingurgitat nō est ociosus sed potius viuens mortuꝰ. Item tres sunt gradus stulticie ociosi vt ostendit in eodē. Item ociosi sunt arbores autumnales bis mortui. Itē pastores ecclesie moderni in occupationibus eis imptinētibus tripliciter se implicant vt declarat in eodē. ¶ In.xij.ca.tractat de dilatiōe que duplex ē.s. dilatio ꝙuersionis z dilatio ꝓfessionis de quaꝝ prima tractat in isto.xij.ca. vñ z septē mouerent pctōrem ad ꝙuersionis accelerationem. Item duo sunt q̄ impedīt deū triplr pulsantē ad ostiū ne intret ad aiam peccatricē. Itē reꝑomissio qua pctōr ꝓmittit sibipsi longā vitā nequā ē neqz z nequissima. Itē de mortis certitudine. z de hore mortis incertitudie. Itez mors assimilat sagittario z vnicorni. Item aliqui aiam suam dyabolo vendunt.aliqui illam pdunt z aliqui illā impingnorāt z aliqui illaz dant suis inimicis ꝑ nichilo. Itē cum quis mortaliter peccādo a deo recedit abīt cuz filio ꝓdigo in regionē longinquā.q̄a regione similitudinis ad regionē dissimilitudinis infinita distantia remotā que oia declarant in eodē. ¶ In.xiij.ca. tractat de dilatiōe ꝓfessionis z i eodē ponit descriptio ꝓfessionis sacramētalis. z etiā oñditur ibidez ꝙ ꝓfessio coacta.ficta vel indebita nō multū ꝓdest ꝓfitenti. Item in eodē tāgunt sex motiua specialia que mouerēt peccatorē ad ꝓfessionē pctōꝝ suoruz festinanter. ¶ In.xiij.ca tractat de negligētia que vt supra dī est quartū viciū ptinēs ad secundā speciē accidie.z in quo ca.ponit multiplex descriptio negligentie. Itē ibidē ponunt q̄ttuor motiua cōferentia ad detestatōnē negligētie. Itē primordialis causa oīm pene tā in hoie q̄ in angelo fuit negligentia vt oñdit ibidē. Item ꝙnegligentiā cadit hō de minoribꝰ peccatis in peccatis maioribꝰ vt ostenditur ibidē. Itē sicut qui bebes ē ingenij z tardus ad capiendū scientiā ꝑ intentione boni studij premium ꝓcipit ita q̄ prestitū sibi a deo ingeniū intelligentie negligit ꝓdemnatiōe reus existit.q̄ oia declarant ibidē. Itē in eodē ca.mouet hec dubitatio vtrū oīs negligentia sit pctm mortale.Et arguit ibidē ꝑ vtraq; parte.z ponit responsio in eodem. ¶ In.xv.ca.tractat de incōsummatōne siue imꝑseuerantia q̄ vt supradictū est est quintū viciū reducibile ad secundā spēm accidie z q̄ hoc vicio laborat raro aliq̄ bonus inchoatū ꝙsummar. Itē aliq̄ est ꝓseuerantia generalis.z aliqua specialis. Item quare ꝑ pctō tpaliter ꝓpetrato deꝰ eternaliter punit. Itē.xiij.spāliter mouerēt hoiem vsq; ad finez vite in virtutibꝰ ꝓseuerare. Itē in ꝓficientibꝰ vsus tollit difficultatē laboris.que oia declarant ibidē. ¶ In.xvj.ca.tractat de remissione.i. de successiua recessione a virtutibꝰ que est sextū viciū reducibile ad predictam secūdam speciem accidie. z hanc remissionē tres miserie sequunt vt ostendit ibidem. ¶ In.xvij.tractat de indeuotione q̄ est septimū vicium reducile ad secundā speciē accidie. Et est indeuotio quedā ariditas aīme q̄ ex tribus causis specialiter ꝓuenit. z quā qui patiunt sunt frequenter ad ea q̄ sunt pietat̄ remissi. z inflexibiles ad ea que sunt obedientie vt ostendit ibidē. ¶ In.xvij. ca.tractat de pusillanimitate que est tertia species accidie. z est pusillanimitas mentis angustia qua quis timet aggredi ardua q̄ sunt sue virtuti ꝓportionata. Et sunt sex species timoris.quoꝝ primus est timor naturalis. secūdus timor hūanus .tertiꝰ timor mūdanus. quartus timor seruilis. quintus timor initialis. z sextus timor filialis vt declaratur ibidem. ¶ In.xix.ca. tractat de quarta specie accidie.s.de malicia. z ponit ibidez descriptio malicie ꝑm ꝙ malicia ad accidiam ptinet. Item in eodem ostendit ꝙ homo malus inter oīa mala ē pessimū. imo intrīm ꝙ peior ē ipse dyabolo. ¶ In.xx.ca. tractat de quinta specie accidie.s. de rancore. z ibidem ponit descriptio rancoris ꝓut ad accidiā ptinet cum aliis ptinentibus ad eandē. ¶ In.xxj.ca. tractat de sexta specie accidie que est euagatio mētis circa illicita. z in eodem ostendit ꝙ qui homo ꝙ accidiam z negligentiā absoꝛptus est tristicia non habens in se in quo delectet.eius mens euagat ad sensibilia exteꝛioꝛa querens in eis curiose vide delectetur. Itē species rerū sensibiliū sunt quasi currus sapie. cui ipsa sapiētia velut honestissima dña insidens venit ad portas quinq; sensuū z cupit ingredi p illas portas animi domicilū ꝛc. vt declaratur ibidē. Item quattuor mouerēt hoiem a stultilo quijs friuolis z ab omnibus ociosis verbis linguā

suã refrenare. vt declarat in eodẽ. ¶ In.xxij.ca. tractat de remedijs ꝓtra peccatũ accidẽs z specialiter de sex remedijs ꝓtra pctm accidẽ tractat ibidẽ ꝛc.

Sexta pars principalis in qua tractat de peccato superbie continet .lxxx.ca. In quoꝝ ꝓmo ponit descriptio superbie. ¶ In.ij.ca. ponunt decem motiua conferentia ad detestationẽ peccati superbie. Et in quorum septimo motiuo agitur de latria. dulia z yperdulia. ¶ In.iij.ca. recitant quatuor superbie species principales. ¶ In.iiij.caꝑ. tractatur de prima specie superbie. que est superbia qua quis bonum qõ habet putat a seipso habere. z tria ponunt ibidem signa quib⁹ recognoscit quis hac specie superbie infician̄tur. ℙrimum est quando quis de suis virtutibus et bonis operibus gloriatur in corde suo ac si ipsa de seipso z non de deo haberet. Secundum signum est quando scilicet quis de bonis suis operibus semetipsum commendat. Tertium signum est. quando quis de suis bonis operibus gratias non agit deo. z talis dicit ingratus. Et hec ingratitudo tres habet gradus. quorũ primus est quãdo quis nõ retribuit gratias deo de suo beneficio ꝓ loco z tempore ꝑm suam facultatem. Et huic gradui annectit alius gradus ingratitudis. videlicet quãdo quis retribuit deo mala ꝓ bonis. Secũdus gradus ꝓncipalis ingratitudinis est qñ quis dissimulat z non agit gratias deo pro beneficio accepto. z huic gradui etiã annectit alius gradus ingratitudinis videlicet qñ quis vituperat siue spernit suũ benefactorem. z circa gratiarũactiones ꝓ beneficio a deo accepto tria tangunt ibidẽ. primũ quare deo gratiarũactio est agẽda. secundũ de ꝗbus materia reddendi deo gratiarũactiones est sumenda. z tertium qualiter gratiarũactio est explenda. Et ꝯtus ad primũ dicit ꝙ gratias agere deo est actus quadruplici rõne cõmendabilis. primo qz est beatoꝝ opatio. secundo qz est preceptoꝝ augmentatio. tertio qz est diuinitatis ꝓfectatio. z quarto ꝙa est nostre necessitatis demonstratio qui eñ deo regratiatur suam indigentiam protestat. z hec est ratio moralis quare decime fuerũt institute. Et preter hãc causam sex alie cause assignant ibidem quare decime sunt deo z ministris ecclesie fideliter persoluẽde. Et ꝯtum ad secundũ principaliter tactus circa gratiarũactões. s. de quibus materia reddẽdi deo gratiarũactiones est sumẽda. dicit ꝙ materiã deo regratiãdi sumere debemus de diuinis beneficijs que sunt potissime sex. scz primum est beneficium creationis. secundum est beneficiũ redemptionis tertium est beneficium expiationis. quartũ est beneficium iustificationis. quintũ est beneficiũ ꝓseruationis z sextũ est beneficiũ ꝓmiationis. Et ꝯtus ad tertium principaliter tactum circa gratiarũactiones. scz qualiter gratiarũactio est explenda dicitur ibidem ꝙ gratiarũactio debet habere quattuor cõditiones. s. magnanimitatem. assiduitatẽ vniuersalitem z hylaritatem ¶ Tertius gradus principalis ingratitudinis ptinens ad primam speciem superbie est beneficium acceptum nullatenus recognoscere. sed aut per superbiã aut oblitionẽ seu quouismodo alio penitus abnegare. z iste gradus etiam habet alium gradũ ingratitudinis sibi annexum. puta cuꝝ quis beneficium reputat maleficiũ. z oia predicta de ingratitudine z gratiarũactione declarant ibidem. ¶ In.v.ca. tractat de secunda specie superbie que est superbia qua quis bonũ quod habet sibi datum desup credit. sed ramẽ hoc se accepisse ꝓ suis meritis estimat. Ad cuius vicij detestationẽ tria ibidem declarant. primũ est ꝙ ex illo sequitur contradictio manifeste. secundũ est ꝙ vicius istud obstruit homini fontẽ misericordie. Et tertium est magna fatuitas que hoc vicium ꝓcomitat. que fatuitas quadruplici ratione ibidez ostendit. ¶ In sexto ca. tractat de arrogantia que est vicium ad secundam ꝑdictam speciem superbie ptinens. Et sicut ostendit ibidẽ. ℣ Arrogantes similes sunt babebuyno depicto vel sculpto in edificio. Itẽ similes cuidam mente alienato. vt patet ibidem. ¶ In.vij.ca. tractatur ꝺ tertia specie superbie que est superbia qua quis iactat se habere bonum qõ nõ habet. Et que est differentia inter iactantiã z arrogantiã oñdit ibidẽ. Itẽ ꝯgraue sit istud pctm iactantie etiaz ostendit ibidẽ. In.viij.ca. tractat de yronia q̃ est vicium quo quis fingit se habere minora bona ꝯ habet qꝺ vicijs opponit iactantie. z ꝓtingit hoiem fingere se habere qꝺ non habet multiplicit qꝺ aliquo mõ est licitũ z aliquo mõ illicitus. vt ostendit ibidem. ¶ In.ix.ca. tractatur de quarta specie superbie. que est superbia qua quis despectis ceteris appetit singulariter alijs precellere z preferri. z qualiter superbi ꝑdictis q̃tuor speciebus superbie inficiunt ostendit in euangelio vt declarat ibidem. Item superbi q̃ seipsos magnificãt z alios ꝓtemnunt sunt stulti dici pñt. vt multiplici rõne oñdit in eodem. ¶ In.x.caꝑ. tractatur de inani siue vana gloria. vnde z aliqua dicitur gloria vera et aliqua gloria vana. gloria vera diuiditur in gloriam veram verorem z verissimam. vt declaratur ibidem. ¶ In.xj. ca. vana gloria diuidit in gloriaz dyabolicã in gloriam mundanã z gloriam humanã. Et quid sit gloria dyabolica z qualiter gloria dyabolica tria mala confert homini cum ea infecto ostendit ibidem ¶ In.xij.caꝑ. recitant septem vicia que nascũtur ex vana gloria dyabolica. primum est iactantia. secundum ꝓsumptio nouitatum. tertium ypocrisis. quartum pertinacia. quintum discordia. sextũ contentioz septimũ inobientia. z hec septem vicia sunt septem filie inanis glorie vt dicitur ibidem. ¶ In.xiij.ca. tractat de iactãtia que est prima filia inanis glorie. z cõtingit iactantiã tripliciter fieri vt ostendit ibidem. ¶ In.xiiij.ca. tractat de blasphemia que est vicium ptinens ad primam filiam inanis glorie. Et ꝓsistit blasphemia specialiter in tribus. s. in male de deo sentire. in male ꝺ deo ꝓferre z in male dei sacra tractare. vñ z tripliciter fit blasphemia. s. qñ a deo remouet qꝺ ei ꝓuenit. vel cum deo tribuit quod sibi nõ ꝓuenit aut cum tribuitur creature qꝺ soli creatoꝛi ꝓuenit. vt declarat ibidẽ. Item peccatum in spiritũsanctus specialiter dicit blasphemia de qua doctoresvarie loquũtur. vt ꝓz ibidẽ. Item sex spẽs peccati in spñscm assignãtur in eodem. ¶ In.xv.ca. tractat de prima specie

peccati in spm̃sctm̃ que ē desperatio. ¶ Jn.xvj. ca. tractaꝫ de secunda specie peccati in spm̃sctm̃ que ē psumptio. ¶ Jn.xvij.caꝑ.tractaꝫ de tertia specie peccati in spiritūsanctū que ē impugnatio vitatis ¶ Jn.xviij. caꝑ. tractatur de quarta specie peccati in spm̃sanctum que est inuidentia fraterne gratie qua quis inuidet non tm̃ ꝓsone fratris sed etiā gratie dei crescētis in ecclesia. ¶ Jn.ix.caꝑ. tractatur qe quinta specie peccati in spiritūsanctum que est finalis impenitentia. ¶ Jn.xx.caꝑ. tracratur de sexta specie peccati in spiritūsanctum que est obstinacia. Et est obstinatio indurare in malicia mētis pertinacia per quam fit impenitēs. Jtem blasphemia que est peccatū in spm̃sanctum dicit irremissibile ꝛ hoc triplicit̄ pōt intelligi vt declarat ibidē. Jtem duplex ē blasphemia. alia cordis ꝛ alia oris vt etiā ostenditur ibidē. Jtem blasphemia oris fugienda est ꝓpter quattuor. sicut oñdit ibidem. De blasphemia cordis.ꝛ de eius remedio etiā dicitur ibidem. Jtem differentiā inter blasphemiā et spiritum blasphemie ponitur in eodem. ¶ Jn.xxj.ca. tractatur de psumptione inanitatū que est secunda filia inanis glorie. ꝛ cōmittit̄ mltis modis. vnde ꝛ quattuor species habet sicut ostendit ibidem ¶ In ca.xxij.tractatur de ꝑma specie psumptionis que ē psumptio qua quis psumit q alij nō psumūt. qua specie psumptionis laborant illi qui nouas fantasias suis dictis ꝛ factis discretorū anteceſſoꝝ suorū preferre psumūt. vt dī ibidem. ¶ Jn.xxiij.ca.tractatur de secunda specie psumptionis. que est psumptio qua quis psumit de hoc de quo psumendū non est. vt puta cum quis de viribꝰ suis vl̄ de amicis carnalibꝰ vt de diuitijs de quoꝝ aliq̄ fatuū est ꝑsumere. vt oñditur ibidez. ¶ Jn.xxiiij.caꝑ. tractatur de tertia specie psumptionis qua quis psumit aliquid ante tēpus debitum. vt puta cum quis psumit de victoria que adhuc est in pugna. quod multipliciter ostēditur ibidem. Et sicut in bello corporali fatuū est aliquē psumere de victoria qui adhuc est in pugna. ita in bello spirituali. vt declaratur ibidem. Jn.xxv caꝑ.tractatur de quarta specie psumptionis que est psumptio qua quis psumit illud quod ē supra vires suas. sicut cum aliquis ꝑsumit q ipe de peccato in quo est q̄cunq̄ voluerit resurget. cum tñ a casu modo cauere nescit. vt ibidem declarat. ¶ Jn.xxvj.caꝑ.tractatur de ambitione que est vicium reducibile ad predictā quartā speciē psumptionis. Et est ambitio vicium qō non tm̃ in cupiditate vel retentione pecunie. sed etiā in appetitu honoris cōsistit. vt dī ibidē. Jtem q̄ periculosa est ambitio status honoris. sine pastoralis officij. ꝛ q̄les ad officium pastorale essent eligēdi. ꝛ qualiter xp̄s fuit forma ꝛ exemplar pastoꝝ eligendoꝝ. et ꝫ specialiter in tribꝰ. s. in sua ꝓceptione. in sua natiuitate ꝛ in sua ꝓuersatione ostendit̄ ꝛ declaratur ibidem. Jtem qualiter multi modernoꝝ prelatorum non intrant in ouile ecclesie per ostium quod xp̄s est. sed ascendunt aliunde vt latrones ꝙ dyaboluz. Et ideo mirū non est ꝛ si horribiliter cadāt vt etiā declarat ibidem. Jtem peccatum ambitionis fugiendum est specialiter ꝓpter tria. Primo q̄ deo valde displicet. Secūdo q̄ dyabolo valde placet. Et tertio q̄ hōmini multipliciter nocet vt etiā declaratur in eodem. ¶ Jn.xxvij.ca. tractatur de tertia filia inanis glorie. s. de ypocrisi ꝛ eius ꝓpagatibus in generali. ¶ Jn.xxviij.caꝑ.tractaꝫ de prima specie ypocrisis que est simulatio qua quis coram hominibus simulat sanctitatē. ꝛ in occulto ꝑsumit deum offendere. ꝛ tales similes sunt statue quam michol posuit super lectum Dauid. Jtem quare ypocrite ydolis comparātur ostenditur ibidem.

¶ Jn.xxix.ca. tractaꝫ de scōa specie ypocrisis que est q̄ quis tam in occulto q̄ etiā in apto facit opera de genere bona. sed tamen mala intentione. ꝛ ideo talia opera non cedent ei ad meritum. sed ad damnationem potius vt ostenditur ibidem.

¶ Jn.xxx ca.tractaꝫ de tertia specie ypocrisis que est quādo quis ypocrisim deserit minorē vt in subtiliori ꝑmaneat ꝛ maiori. In prima specie multū occultaꝫ dyabolus. in secunda magis. sed in tertia maxime. Jtem qualiter hmōi ypocrite cognoscēdi ꝛ euitandi sunt ostenditur ꝛ declaratur in eodē. ¶ Jn.xxxj.caꝑ. tractatur de ptinacia que est quarta filia inanis glorie. ꝛ ex qua nascunt̄ sex vicia periculosa. Primū est infidelitas. Secūdus hereſis. Tertium scisma. Quartum apostasia. Quintum blasphemia. Et sextū superstitio vt declarat ibidem. ¶ Jn.xxxij.caꝑ. tractatur de infidelitate que ē primum vicium quod nascitur ex quarta filia inanis glorie. scilicet pertinacia. Et potest quis esse infidelis dupliciter. Primo ſm negationē. quia scilicet nō habet fidem. nec audiuit de ea. ꝛ sic infidelitas non est peccatum in illis qui fidem nunq̄ audierunt. sed potius est pena peccati. huiusmodi tamē infideles damnantur ꝓpter peccatum originale et alia peccata actualia que sine fide non possunt remitti vt dicitur ibidem. Jtem quid sit fides ꝛ qualiter fides perfecta quattuor bene credēti impetrat apperenda patet ibidem. Jtem tria faciunt dicta alicuius credibilia. vt ostendit̄ in eodem. Jtem de fide formata ꝛ de fide informata dicitur ibidem.

¶ Jn ca.xxxij.ostenditur qualiter ciuitas ecclesie fundatur super fundamento fidei. Jtem hec ciuitas in vnoquoq̄ suoꝝ quattuor laterum habz tres portas. ꝛ sic in toto habet duodecim portas. i. duodecim articulos fidei in simbolo apostoloꝝ ꝓtenti vt dicit̄ in eodem. Jtem ciuitas ecclesie obsidetur in suis quattuor lateribus quattuor principibꝰ fortissimis q̄ temptāt ad q̄ttuor vicia q̄bus quondaz erant destructa quattuor regna vt oñditur ibidem

¶ Jn.xxxiij.ca. tractaꝫ de tribꝰ primis articulis fidei. q̄ sunt q̄si tres porte in ꝑmo latere ciuitatis ecclesie ad q̄s tres portas p̄dictus primus princeps applicauit tres suos milites vt portas illas cū ciuitate totaliter destruāt ꝛ subuertāt. vt declarat ibidē

¶ Jn.xxxv.caꝑ. tractaꝫ de tribus alijs articulis fidei. qui sunt tres porte in scōo latere ciuitatis ecclesie. ad quas tres portas secundus princeps supradictus applicauit tres suos milites vt portas illas destruant. et ciuitatem ecclesie in miserabilem redigant seruitutem vt ostenditur et declarat ibidē.

¶ Jn.xxxvj.ca.tractaꝫ de tribꝰ alijs articulis q̄ sūt etiā quasi tres alie porte in tertio latere ciuitatis ec-

cleſie. ad quas tres portas applicauit terti⁹ ſupra dictus princeps tres ſuos milites vt portas illas deſtruant. z ciuitatem ecleſie penitus ſubuertant. vt declarat ibidē. ¶ In. xxxvij. ca. tractat de tribus vltimis articulis fidei. qui ſunt quaſi tres porte in quarto latere ciuitat ecleſie. ad quas tres portas etiam predictus quartus ꝓnceps applicauit ſuos tres milites vt portas illas ſubuertant. z ciuitatez eccleſie inuadant. z in ſuam redigant ſeruitutem. vt etiam declaratur ibidem. ¶ In. xxxviij. ca. tractatur de infidelitate ſecūdo modo dicta. ſ. de infidelitate nō ſm puram negationē fidei. ꝫ ſm ꝓtrarietatem ad fidem. qua quis impugnat fidem z eā cōtemnit. z tot ſunt partes hui⁹ infidelitatis quot errores circa fidem oriūtur. vt dicit in eodē. Item dyabolus multum conatur ſeminare errores z lumen fidei extinguere. z hoc quadrupli de cauſa. vt oſtenditur etiā ibidem. ¶ In. xxxix. ca. tratatur de hereſi qō eſt ſecundū vicīū quod naſcitur ex predicta filia inanis gloie. z quid ſit hereſis. z a quo deriuatur oſtenditur ibidem. Item ꝙ hereticī nedū non ſunt fouendi ꝓfortandi nec defendendi ꝫ etiaz ipſi cum ſuis hereſibus ſunt deteſtandi et ab oīb⁹ fidelib⁹ fugiēdi. z hoc triplici de cauſa. vt ꝓz in eodem. ¶ In. xl. tractatur de ſciſmate qō eſt tertium vicīū qō naſcitur de predicta quarta filia inanis gloie. ſ. ꝓtinacia. Et quid ſit ſciſma z in quo differt ab hereſi oſtenditur ibidez. Item ſciſmatici z hereticī q̄ foris ab eccleſia ſunt diuiſi z in diuerticulis aberrantes ꝙ eccleſiaſticā doctrinā z ſecularē poteſtatē cōpellerent intrare vt oſtēditur in eodē. ¶ In. xlj. ca. tractat de apoſtaſia. que eſt quartū vicium qō naſcitur ex quarta filia inanis gloie. ſ. ꝓtinacia. Et q̄d ſit apoſtaſia. z qualiter ꝓtingit hominem tripliciter apoſtatare oñditur ibidem. Item totum genus apoſtaſie xp̄ianoꝝ cōſiſtit in quattuor gradibus. vt declarat in eodē. ¶ In. xlv. ca. tangit de blaſphemia q̄ eſt quintū vicium qō naſcitur de quarta filia inanis gloie. z de qua blaſphemia tratatur ſupra. xliij. ca. huius ꝓtis. ¶ In. xliij. ca. tratatur de ſupſtitione q̄ eſt ſextum vicīū quod naſcitur de quarta filia inanis gloria. ſ. ꝓtinacia. Et q̄d ſit ſupſtitio z vnde deriuetur oñditur ibidez. Item ſuperſtitionis tres ſunt ſpecies vt dicitur in eodē. ¶ In. xliij. ca. tractat de ꝑma ſpecie ſuperſtitōnis que eſt ſupſtitio qua diuinus cultus exhibet deo. ſed modo indebito. z hoc cōtingit dupl̄r. ꝑmo per obſeruantiā legalium. ſecundo ꝙ diſpenſationē ſacramentoꝝ eccleſie modo indebito. ſ. ꝓtra dei z ecleſie ſue ordinationem vt declaratur in eodem. ¶ In. xlv. ca. tractat de ſecūda ſpecie ſupſtitionis. ſcz ydolatria q̄ eſt cultus diuini attributio ꝓncipaliter creature. vnde z triplex eſt cultus deo debit⁹. ſcz cultus cordis. cultus oris z cultus operis. Item aliud eſt colere z aliud adorare vt declaratur ibidē Item ydolatria octo modis cōmittit. ꝑmo nominando. ſcōo vouendo. tertio iurādo. quarto credēdo. quinto orādo. ſexto adorādo. ſeptimo exq̄rēdo octauo ſacrificādo. Item fatuitas taliter ydolatrātium declarat in eodē. Item de triplici acceptōne ydoloꝝ. z de duplici cauſa adinuētionis ydolorū. Item de ꝑmo ydoloꝝ inuētore. Item ꝙ origo ydolorum in diuerſis regionib⁹ habuit diuerſos inuētores. q̄ oīa declarātur in eodē. Item ibidē monetur hec dubitatio vtrū liceat xp̄ianis ymagines aliquas adorare. et arguit ꝙ vtraq; pte. z ponit reſponſio ibidē. Item vſum ymaginū in eccleſia intro duxerunt ap̄li vt dicit ibidē. Item triplex fuit cauſa inſtitutōis ymaginū in eccleſia. Item ymagines taz bone q̄ male p̄ſit fieri. Item debitus vſus ymaginū nō eſt reuocatio ydolatrie ſed potius reuocatio ab ydolatria. Item ſacrificia in veteri lege fuerunt multa. z hoc triplici de cā zē. ¶ In. xlvj. ca. tractatur ō ſpeciebus ſacrificij ſpūalis. Item de ſacramento altaris z de ſeptē mirādis ſecretis diuinis myſterijs in ſacramento altaris ꝓtentis. Item ſacramentū altaris figurat ꝙ manna qō miſit dñs filijs iſrael ō celo. z hoc ſeptuplici de cauſa. Item ad dignā cōmeſtionem hui⁹ ſacramēti ſeptē req̄runt q̄ oīa declarantur ibidē. ¶ In. xlvij. ca. tractat de tertia ſpecie ſupſtitionis. ſ. de diuinatione. q̄ eſt futuroꝝ eventuum z cōtingentiū ad vtrūq; abſq; diuina reuelatione prenūciatio. Et ſunt diuinatōis q̄tuor gña ꝓncipalia ſb q̄bus multe ꝓtinent ſpēs ſubalterne. ¶ In. xlviij. ca. tractat de prima ſpecie diuinatōis quod ſit per artē magicam. i. ꝙ expreſſam vel tacitam demonū inuocationē. Magica em̄ ars ex traditione maloꝝ ſpirituū nomen habet. z apud aſſyrios p̄mit⁹ erat inuenta z poſtmodū in toto orbe terraꝝ inualuit. De fallacia qua hanc artem exercentes fallūtur. z deriſōe qua a demonib⁹ ab|bonibus. a bonis angelis z a deo deridenē tractatur ibidem. ¶ In. xlix. ca. tractat de ꝑma ſpecie artis magice. ſ. de preſtigio qō eſt humanoꝝ ſenſuum illuſio ex arte magica z operatiōe demonū ꝓperrata. ¶ In. l. ca. tractatur de ſcōa ſpecie artis magice q̄ eſt quādo futura predicūtur per diuinationē ſomniorum. z quid ſit ſomniū z qualiter cauſat. z vtrū diuinatio per ſomnia ſit licita. Item quinq; generibus ſomnioꝝ tractatur in eodē. ¶ In. lj. cap̄. tractatur de tertia ſpecie artis magice que dicit nigromantia. et quid ſit nigromantia z qualiter ꝙ hanc artem operantibus demonib⁹ illudit̄ hoibus declaratur ibidem. ¶ In. lij. ca. tractat de quarta ſpecie artis magice que dicit phitonomantia. et quid ſit phitonomātia. z quis auctor illius artis fuit. Item vtrū ars magica ſit rōnabiliter hominib⁹ interdicta vl̄ nō oſtendit̄ z declarat in eodē. ¶ In. liij. ca. tractatur de ſecundo genere diuinationis. qō fit ꝙ demonū inuocationē in rebus inanimatz ꝙ ſigna z figuras quibus futura ꝓnunciant occultaq; demonſtantur. Et iſtius modi diuinationis ſex recitantur ibidē ſpecies. quaꝝ prima dicit geomantia ſecūda ydromantia. tertia aeromantia. quarta pyromātia. quinta auriolum ſiue aruſpicium z ſexta augurium. que oīa in ſcriptura ꝓhibent vt oſtēditur ibidem. ¶ In. liij. ca. tractat de tertio genere diuinationis qō ſit aſcq; demonū inuocatione ꝙ ſigna vel figuras vel diſpoſitiones in hūanis corporibus. Et iſtius generis diuinatōis q̄tuor recitantur ibidem ſpecies. quarū prima dicit ſaliazatoꝝ. ſcōa cyromantia. tertia ſpatulamantia. quarta vocatur omen. z quinta eſt ſortilegium. Item ꝙ ſortilegiū malū non ſit multiplici ſuadet rōne ibidē. z rndet

ad easdē. ¶ In.lv.ca.tractaꝫ de quarto genere diuinationis quod fit per considerationem motus siderum ꝛ planetarū. Et hoc quidē genus diuinādi similiter vt alia predicta phibeꝫ ꝛ dānaꝫ. vt multipliciter ostenditur ibidem. ¶ In.lvj.caꝑ. tractaꝫ de discordia que est quinta filia inanis glorie ꝛ qd sit discordia. ꝛ qualiter accidit discordia ꝛ per se ꝛ per accidens ostendiꝫ ibidem. ¶ In.lvij.caꝑ. tractatur de ꝓtentione que est sexta filia inanis glorie ꝛ quid sit ꝓtentio. ꝛ de quintuplici cōtentione tractatur in eodem. ¶ In.lviij.ca. tractaꝫ de inobedientia q̄ est quinta filia inanis glorie. ꝛ quid sit inobedientia. ꝛ de sex motiuis q̄ ad detestationē peccati inobedientie conferunt tractatur in eodem.

¶ In ca.lix.tractaꝫ de obedientia. ꝛ quid sit vera obedientia ꝛ de exhortationib⁹ ꝛ exemplis ad veram obedientiā mouētibus. ꝛ de obedientia commendabili. ꝛ de obedientia reꝓhensibili. ꝛ de scala obediētie. ꝛ de eius gradib⁹. ꝛ de quattuor requisitis ad verā obedientiā. ꝛ de triplici obedientia reꝓhensibili tractaꝫ in eodē. ¶ In.lx.tractaꝫ de vana gloria mundana q̄ oritꝫ ex septē mundi vanitatib⁹ vt declaraꝫ ibidē. In.lxj.ca.tractaꝫ de ꝓmo ex q̄ gloria mundana oritꝫ. s. de curiosis corꝓis ornamēris. ¶ In.lxij.ca.tractaꝫ de secundo ex quo oritur gloria mūdana. s. de curiosis lectisternijs. ꝛ de penis inferni q̄ ꝓ hmōi supbie vanitatib⁹ ordinantꝫ. ¶ In.lxiij.ca.tractaꝫ de tertio ex quo oritur gloria mundana. s. de curiosis ꝛ superfluis equitaturis. ꝛ potest vana gloria de equitatur ꝙ quadrupliciter cōtingere vt ostendiꝫ ibidē. ¶ In.lxiij. ca.tractatur de curiosa ꝛ superflua familia quod est quartus ex quo oritꝫ gloria mundana. ¶ In.lxv.caꝑ.tractatur de curiosis ꝓtijs. que sunt quintū ex quo oritur gloria mundana. ¶ In.lxvj.ca.tractaꝫ de curiosis ꝛ sumptuosis edificijs quod est sextū ex quo oritꝫ gloria mundana. ¶ In.lxvij.ca. tractaꝫ de curiosa superfluitate librox. qō est septimū ex quo oritꝫ gloria mundana. ¶ In.lxviij.ca. tractaꝫ de gloria humana. ꝛ ibidem recitantꝫ quatuor ex q̄bus oritꝫ gloria humana. Quox primū corꝓis pulcritudo formosa est. Secundū est corꝓis fortitudo vigorosa. Tertiū ꝑsapie nobilitas generosa. Et quartus est ingeniositas curiosa. ¶ In caꝑ.lxix.tractaꝫ de pulcritudine corꝓis formosa. qō est primū ex quo oritꝫ vana gloria humana. ꝛ de tali pulcritudine minime est gloriandū. vt ostenditur multiplici rōne ibidē ¶ In.lxx.ca.tractaꝫ de erubescentia. ꝛ est erubescētia duplex. s. bona ꝛ mala. ꝛ de erubescētia bona q̄ est timor sine fuga rei indecentis tractatur ibidem ¶ In.lxxj.ca.tractaꝫ de erubescentia mala que est timor sine fuga veritatis ꝛ oꝓationis honeste ꝓpt obloquium ꝛ derisionem stultox vt dicit ibidem. ¶ In.lxxij.ca.tractaꝫ de corꝓis fortitudine vigorosa. qō est secundū ex quo oritꝫ vana gloria humana De corꝓoris eñ fortitudine minime est gloriāduꝫ ꝛ fortitudo aie sūmope est ꝓeoptanda. ꝛ sunt fortitudinis aie quattuor partes. s. magnificentia. fidē tia. patientia ꝛ ꝑseuerantia vt dī ibidē. ¶ In.lxxiij. ca. tractaꝫ de magnificentia que est prima ꝑs fortitudinis aie. ꝛ quid sit magnificētia declaraꝫ ibidē. ¶ In.lxxiiij.ca. tractaꝫ de fidentia sine de spe q̄ est secunda pars fortitudinis anime. ꝛ quid sit spes. ꝛ quot modis sumitur spes declaratur in eodem. ¶ In.lxxv.ca.tractaꝫ de sex motiuis que conferūt ad motū spei eliciendū. ¶ In.lxxvj.caꝑ.tractaꝫ de patientia que est tertia pars fortitudinis anime. et in quo ponit multiplex descriptio patiētie. Item virtus patientie tribus modis exerceri solet. vt oñditur in eodem. ¶ In.lxxvij.ca. tractaꝫ de ꝑseuerātia q̄ est tertia pars fortitudinis anie ¶ In.lxxviij. ca.tractaꝫ de generosa ꝑsapie nobilitate. qō est tertium ex quo oritur vana gloria humana. sed certe nec in isto reperit materia gloriādi. qz generositas carnis non est a natura. sed a fortuna contingit. vt ostenditur ibidem. Item tria sunt signa ꝑ que cognoscitur q̄ sunt nobiles generosi. ꝛ tria alia signa per q̄ cognoscit qui sunt ignobiles rustici vt dī in eodem. Item oñes homines fratres sunt. ꝛ ideo quilibet homo ꝛ specialiter xp̄ianus quēlibet hominē xp̄ianū tanq̄ suum fratrē diligeret. ꝛ hoc triplici de causa. Primo qz rōne originalis creationis. Scōo causa spūalis renouatiōis. Et tertio cā inistricte ꝓximationis vt declaratur in eodē. Item corꝓus xp̄i misticū figuraꝫ in sacramēto altaris vt declaratur in eodem ¶ In.lxxix.ca.tractatur de curiosa ingenio sitate scientie que arrogantiā mentis oculos excecat. Item que scientia est a deo ꝛ q̄ nō ostēditur ꝛ declaraꝫ ibidē. Item aliqui donis scientie. sapiētie ꝛ eloquentie prediti nihil magis proficiunt q̄ hmōi dei donis oñino priuati. Item quidam scolares scientias poetaꝝ atq̄ figmēta ad voluptatē ꝛ curiositatē addiscunt. quidā vo hmōi addiscunt vt errores gentiliū legendo detestanꝫ. ꝛ vt vtilia q̄ in eis inueniunꝫ ad vsum sacre eruditiōis deuotius ꝙrtant. Et tales laudabiliter scolares lr̄as addiscunt vt declaraꝫ ibidē. Item aliq̄ habēt scientie copiā. ꝛ in veritatis doctrina ornatam eloquentiā. sed ñ eoꝝ viciosa cōuersatio illoꝝ doctrinam efficit infructuosam. vt dicitur in eodem.

¶ In.lxxx.ca.tractaꝫ de remedijs ꝓtra supbiam ꝛ vanam gloriam. ꝛ specialiter decē remedia ꝓtra superbiam ꝛ vanam gloriam ponuntur in eodem.

Septima pars principalis in qua tractaꝫ de inuidia ptinet. xij. capitula.

¶ In quorum primo ponit multiplex descriptio inuidie. Et qz ad inuidiam ptinet tristari de bono alterius. ꝛ quattuor modis cōtingit aliquē tristari de bono alterius. ideo qualis tristicia de bono alterius ꝛ qualis non ad inuidiā ptinet ostenditur ibidē. ¶ In.ij. caꝑ.ponunt decem motiua ad detestationem peccati inuidie conferētia ¶ In tertio capit. recitantꝫ quinq̄ species inuidie principales. ꝛ quarum specierum ordo ꝛ ratio ordinis earundem ostenditur ibidem ¶ In.iiij. capitulo tractatur de detractione q̄ est prima species inuidie. Et differt detractio a contumelia vt ostendiꝫ ibidem. Item ad detractionē pertinet famam alterius denigrare. Et potest aliquis famaꝫ alterius multipliciter denigrare vt oñditur ibidem Item detractio detestanda est ꝓpter multa vt ostēditur in eodem. ¶ In.v. ca.tractaꝫ de susurratione que est secunda species inuidie. vñ susurratio alij

qñ ponit ꝑ detractiõe. sed tñ in aliquo differunt vt ostendit ibidem. ⁊ cõmittit susurratio tribus modis vt ostendit in eodem. ¶ In. vj. ca. tractat ō tercia specie inuidie que est exultatio in aduersis ꝓximi. ⁊ talis inuidia aliqñ inuidum perdit. dū ipse ꝑdere ꝓximuꝫ optat vt ostendit ꝑ exẽplum. ¶ In. vij. cap̃. tractat de quarta specie inuidie q̃ est afflictio in ꝓsperis ꝓximi. hoc est dolor de bonis ꝓximi. ⁊ ꝓsperis ꝓpter odium ꝓsone. ⁊ talis dolor de ꝓsperitate ꝓximi aliqñ est inuidie deputanduꝫ et aliqñ non. vt ostendit ibidem ¶ In. viij. ca. tractat de quinta specie inuidie ⁊ de odio cordis. q̃ est vetus ira siue inueterata inimicicia ex pluribus causis collecta diuturno tpe ꝓseuerans. Et est odium aliqꝺ bonum scz odium quo vicia odiunt. ⁊ aliqꝺ malum. s. quo homines odiunt. vt declarat. ibidẽ ¶ In. ix. ca. tractat de remedijs ctra peccatũ inuidie ⁊ cõtra peccatũ illud sex remedia specialia ponunt ibidem. ¶ In. x. ca. ponunt septem incitamẽta que monerent hominẽ deum sup oĩa diligere ¶ In. xj. ca. ponunt octo signa ostendentia hoiem perfecte deũ diligere. ¶ In. xij ca. tangunt quattuor notabilia materiã de charitate q̃ in amore dei ⁊ ꝓximi consistit declarantia. In quoꝝ primo ostẽditur in qua effigie ymago amoris ⁊ charitatis antiquitus erat depicta ⁊ ꝑ cuius ymaginis picturaꝫ ⁊ effigiem ostendunt ⁊ declarant veri amoris ꝓprietates. In secũdo notabili ostendit qualiꝫ charitas igni compatur. ⁊ hoc ꝓpter septem ignis ꝓprietates. In tertio notabili ostendit qualiter charitas soli octuplici de causa cõparat. Et in quarto notabili declarant sedecim cõditiones charitatis. quas ponit apostolus. ꝯ. Coꝝ. xiij.

Quarta pars principalis in qua tractat de ira continet quindecim capitula. In quoꝝ primo ponit duplex descriptio ire. quaruꝫ secunda est hec. Ira est libido vel inordinatus appetitus vindicãdi. ⁊ potest vindicta appeti bene vel male. Primus appetitus vindicte vocat ira ꝑ zelum ⁊ sic viri sancti viruose ⁊ meritorie irascunt vt ostendit ibidem. Secundus appetitus vindicte vocat ira ꝑ viciuꝫ que duplex est. s. venialis ⁊ mortalis. vt etiam ostendit ⁊ declarat ibidem. ¶ In. ij. cap̃. ponunt quattuor motiua ad peccati ire detestationẽ conferentia. ¶ In. iij. cap̃. recitant sex species principales ire. ⁊ quarum ordo et ratio ordinis earundem ostendit etiam ibidem. ¶ In. iij. ca. tractat de indignatiõe que est prima species ire. ⁊ est indignatio turbulẽtis animi motꝰ quo iratus appetit se de aliquo cõtra quem irascitur vindicare quod valde graue est peccatum. vt patet ex dictis ibidem. ¶ In. v. cap̃. tractatur de mentis tumore que est secũda species ire. ⁊ ex qua sequit crudelitas cui annectit seuicia. siue feritas vt ostendit ibidem. ¶ In. vj. ca. tractatur de amore que ē quinta species ire. ⁊ est clamor prout ad iram ptinet immoderata vocis ꝓnunciatio. animi indignationẽ demonstrans vt dicit ibidem. Et ex ista ire specie sequit contentio. ⁊ est peccatum contẽtionis detestandũ ꝓpter tria. vt ostenditur ibidem. ¶ In. vij. ca. tractat de blasphemia quẽ est quarta species ire. de qua dictum est supra parte sexta ca. xiiij. ¶ In. viij. ca. tractat de contumelia que est quinta species ire. Et quid sit contumelia. et ꝙ contumelia potest fieri tam in dictis q̃ etiam in factꝫ ostendit ibidem. Item huic quinte speciei ire annectit ꝓuicium contumelia ⁊ imꝓperium. in quo cõueniunt ⁊ in quo differunt ostenditur in eodem. Item specie ire annectit maledictio de qua etiam tractat in eodem. ¶ In. ix. capi. tractatur de rixa que est sexta species ire. ⁊ est rixa quoddam ꝓuatũ bellum quod inter ꝓuatas ꝑsonas agitur nõ ex aliqua publica auctoritate sed ex ꝓpria ⁊ inordinata voluntate. ⁊ ex ira quandoqꝫ oritur bellum publicum sicut ⁊ rixa que est bellũ ꝓuatum vt ostendit ibidem ¶ In. x. cap̃. tractat de bello iniusto ⁊ bello iusto. ⁊ bellum iustum tripliciter cõmittitur vt patet ibidem. Item licet bella carnalia iusta. ⁊ cum debitis circumstantijs regibus ⁊ principibus sint licita. sunt tamen omnino clericis interdicta. vt ostenditur in eodem. ¶ In. xj. ca. tractatur de homicidio corporali. ⁊ est homicidium corporale aliud licitum ⁊ aliud illicitum. ⁊ ō homicidio licito qꝺ tripliciter fieri potest tractatur ibidem. ¶ In. xij. ca. tractatur de homicidio illicito quod etiam tripliciter fieri contingit vt ostendit ibidem. ¶ In. xiij. ca. tractat de homicidio christi quod inter omnia homicidia ꝓ eo ꝙ nunqꝫ penes aliquam creaturaꝫ deliquit erat peccatum grauissimũ. ⁊ sicut ostendit ibi ꝯm iura ciuilia filius habens patrem iniuste interfectum non potest gaudere hereditate patris sui nisi ꝓsequat eius interfectionem. ⁊ cum omnes fideles christiani sint christi filij. sequit ꝙ si quis christianorũ voluerit hereditate patris sui christi gaudere oportet ꝙ patris sui christi ꝓsequatur principalem interfectorem. Sed ad cognoscendum quis sit principalis interfector christi est notandum. ꝙ sex persone videntur esse rei mortis christi. que tamen omnes per fideles duodenos sunt aliqualiter acquietate ꝓter vnam. vt ostenditur ⁊ declaratur ibidem. ¶ In. xiij. ca. ꝓter predictas sex species ire declarantur tres alie species quas ponit philosophus. iij. Ethicoꝝ. ¶ In. xv. cap̃. ponunt octo remedia specialia contra peccatum ire ⁊c.

¶ Finis capitulationis huius libri.

Incipit summa q̄ nō incōgrue Destructorū viciorū appellat. Et pmo de pctō in communi ⁊ de peccato originali.

Pars Prima Capitulū I

Pone peccatū vt dicit beatus Augustinus cōtra faustū est dictū vel factus vel cōcupitū cōtra legē dei hoc est peccatus cordis. oris. vel operis. Contra hec tria dr Eccli. ij. De duplici corde. ecce pctm̄ cordis. ⁊ labijs scelestis ecce pctm̄ oris. ⁊ manib⁹ malefaciētibus. ecce peccatū operis. Sed pro isto est notandū q̄ peccatū aliq̄ sumit materialiter pro dicto. facto. vel cogitatu quo quis peccatū perpetrat. Ut prouerb. xxiij. Cogitatio stulti peccatū est. ⁊ isto mō loquit Aug. de peccato in p̄dicta descriptione. Et aliquādo sumit formaliter pro defectu iusticie vel priuatione boni: sicut Johānis j. Sine me factū est nihil. i. peccatū. Et peccatū isto mō sumptū dicit nihil: vt dicit sanctus Tho. in de veritate theologie. li. iij. ca. iij. propter tria. Primo ꝓpter defectū: q⁹ peccatū non est aliq̄ res naturalis. sed corruptio ⁊ priuatio boni Secūdo ꝓpter effectum. q⁹ pctm̄ annihilat hominē ⁊ deficere facit a vero bono. Tercio ꝓpter despectū: q⁹ vilem facit hominē ⁊ indignū premio. et peccatū isto mō dictum sequit peccatū primo modo dictū: tanq̄ patrē sua p. oles. ⁊ peccatum vtroq̄ modo dictū dici potest ꝓles dyaboli. ⁊ hoc innuit Jncoñ. dicto. cxxxviij. taliter peccatum describēs. Peccatū inquit est proles dyaboli. mortis parens. nature corruptio ⁊ anime deformitas. Unde quo ad primū peccatū est dyaboli proles. Maz sicut ex cōiunctione viri cū muliere procreant filij naturales. sic ex cōiunctione dyaboli cū anima procreant peccata tanq̄ filij innaturales. Unde est de dyabolo sicut est de coruo. Naz sicut coruus q̄ pullos conatur producere. pmo colligit lignicula ⁊ festucas. ⁊ inde nidū sibi construit artificiosum. ⁊ in illo ouа sua reponit. Deinde illa calefaciendo fouet quousq̄ habeat pullos in illis generatos: ⁊ extra testam finaliter educatos. Sic spiritualiter primo dyabolus multas turpes ⁊ inanes colligit cogitationes: ex quibus quasi nidum suū in mente humana componit. in quo nido delectationes q̄si ouа sua recondit. deinde ouа sua per delectationis feruorē fouet: quousq̄ tanq̄ pullos viuos in testis gaudeat se habere per consensus. ⁊ quando peccator de consensu ad iniquitatis operationes procedit. tunc sunt pulli ⁊ filij adulterini dyaboli. ⁊ ad extra producti. Sz vt dicit christus Luc. xxj. De pregnantibus et nutrientibus supple tales filios. Secundo peccatū est mortis parens. Unde sicut mors corporis animā a corpore separat. ita peccatū christum separat ab anima in quo eius vita consistit. dicente ipso. Ego sum via. veritas. ⁊ vita. Johan. xiij. Et sicut homo maxime odit mortem que animaz a corpore separat. Ita christus maxime odit peccatum quod se ab anima alienat humana. Jn cuius rei signū ad peccatum destruendum ⁊ hominez spiritualiter reuiuificandum mortez subijt sponte turpissimā. qō vt ostendit Januenſ. in de opere quadragesimali. sermo. lxxxv. bene figuratum est per pellicanū quē serpens naturali instinctu persequitur. et absente pellicano eius nidum intrat. et eius pullos intoxicat ⁊ occidit. quod percipiēs pellicanus tribus diebus lamentat. suos pullos plangit. et tercio die rostro suo centrum sui cordis penetrat. ⁊ eius sanguine pullos suos aspergit. cuius virtute ad vitam pristinam restituunt. Sic spūaliter christus qui per propheram assimilat se pellicano: dicens. Similis factus sum pellicano. videns pullos. id est primos nostros parentes in nido paradisi veneno peccati intoxicatos: ⁊ ex inueterata malicia serpentis infernі occisos. nedum tribus diebus. sed. xxxiij. annis pullos suos planxit. ⁊ tandem cor suuz cum lancea acuta perforari permisit. ⁊ sic prout dicit Apocal. j. Lauit nos a peccatis nostris i sanguine suo. Item ad Hebre. ix. Sanguis christi qui per spiritū sanctum semetipm obtulit immaculatū deo viuenti: emundauit conscientiam nostrā ab operibus mortuis ad seruiendum deo viuenti. et per suam miseri cordiam ad vitam restituit spūalem. Tercio peccatum est nature corruptio. Unde p̄s. de peccatoribus peccato corruptis dicit. Corrupti sunt ⁊ abhominabiles facti sunt. Unde nihil tante vt peccatuz naturā corrumpit humana. Et sicut putredo in pomo aufert eius decorem. valorem. colorem. odorez. ⁊ saporem. sic peccatū aufert anime decorem. vite odorem. vitam fame. valorem gratie. ⁊ saporē glorie. Unde dicitur Job. xiij. Quasi putredo consumendus sum. Jn cuius cōfirmationē dicit prophe-ta. q⁹ viri sanguinū ⁊ dolosi non dimidiabunt dies suos. Quarto peccatum est anime deformatio. Nam vt dicit Augustinus. Peccatum auertit animam que est imago ⁊ similitudo dei in similitudinem dyaboli. Unde super illo psal. Faciem peccatorum sumitis. dicit quidam doctor q⁹ quot peccata mortalia q̄s committit. tot facies dyaboli super imaginem dei. id est suam animam depingit. De pictura ista figuram habemus Ezechielis. viij. vbi legitur: q⁹ propheta templum ingressus. vidit in eo omnē similitudinem reptilium ⁊ abhominationem animalium. ⁊ vniuersa ydola domus israel depicta erant in pariete: et in circumitu per totum. Spiritualiter iste similitudines hominū reptiliū quas propheta in templo vidit. signant malas cogitationes omniū viciorum. que per temptationez dyaboli repunt in corde hominis qui esset templum dei. Juxta illud prima Corinth. iij. Templum dei sanctum est q̄d estis vos. Jn hoc templo etiam reperitur abhominatio animaliū. id est abhomiabilis fetor delectationis gule. luxurie. et aliorum viciorum que dicūtur abhominatio animaliū: propter hoc q⁹ reddunt homines eis deturpatos deo ita abhominabiles: q⁹ iumenta ⁊ non homines nuncupantur. vbi tamen quādo peccato non sunt infecti vocātur filij dei. Unde p̄s. Homo cum in honore esset non intellexit. cōparatus est iumentis: et similis factus est illis. Item alibi dicit propheta Johelis. j. Pu-

truerunt iumenta in stercore suo. Per ydola que prophetа vidit in templo depicta: signatur consensus ad peccata que faciunt animā humanā ydoluz et similitudinem dyaboli. De illis eñ qui taliter deformant animā suam: que esset vera similitudo et imago dei dicit prophetа. Imaginē eorum ad nihilū rediges. Et ex istis patet aliqualiter quid sit peccatum generaliter loquendo. Unde ꝛ pro eo q̄ sicut ostensuz est: peccatū est dyaboli prōles. ideo est a quocunq̄ fideli merito odiendum. ꝛ pro eo q̄ est mortis parens. ideo multū est timendū. ꝛ quia nature corruptio valde fugiendū. et quia anime deformatio maxime abhorrendum.

Capitulum II

Posita generali descriptione peccati. tam restat supaddere pauca notabilia: que ad detestandum peccatum monerent quemlibet hominē fidelem.

¶ Pro quo notandū q̄ fm̄ pariſ. in de vitijs parte. j. Peccatū detestandū est propter tria. ¶ Primū. ḡa peccatū est deformitas quā deus summe detestatur.

¶ Secundū. qz est iniquitas in qua demon auidissime delectat. ¶ Et terciū qz est infirmitas qua mundus maxime dissipat. ¶ Primo igit̄ peccatū est deformitas: quā deus summe detestat. ꝛ hoc oñdit patriesiē. esse verū triplici rōne. ¶ Primo ex hoc q̄ illud quod videt deū maxime odire. scz dyabolū non odit nisi rōne peccati. nā si peccatū in eo non esset eū tanq̄ suā rationabilē creaturaz diligeret. Juxta illud Bern̄. Nulla noceret aduersitas si nulla dñaretur iniquitas. Et sap̄. xj. Nihil odisti eorū que fecisti. qđ intelligendū est nisi ꝓpter peccatum adiunctū qđ deus nō fecit. ¶ Secundo pōt idē ostendi p hoc q̄ deus nō habet ita dilectū amicū in celo: nec in terra quin illum odio haberet ad mortē. si inueniret in eo peccatū mortale. qđ in eo manifeste patz de pmo angelo quē ꝓpter peccatū eiecit de celo. et de pmo hoie quē propter peccatū eiecit de paradiso. Immo ꝛ cōtra cōsuetudinē hoim qui ꝓpter vinuz corruptū nō proiiciunt a se vasa aurea vł argentea. sed seruant vasa ꝛ vinū effundunt corruptū. Deus aūt nō solū peccatū. sed etiā vasa peccati. ſ. animas ad imaginē sui factas. ꝛ suo pciosо sanguine redemptas ꝓpter peccata in illis reperta multocies effundit in pfundū inferni. Uñ Sap̄. xiij. Odio est deo impius ꝛ impietas sua. ¶ Tercio pōt illud ostēdi: p hoc q̄ deus cōtra cōsuetudinē terrenorū pncipuz qui ꝓpter odiū inimicorū non ꝓriam terrā volūt destruere ꝛ amicos suos punire. sed inimicos ꝛ eorū terras inuadere. Sed ipse deus ꝓpter odiū peccati ꝓriam terrā. scz totuz mundū quem de nihilo creauit aquis diluuij fere destruxit. vt patet Gen̄. vij. Immo ad vindicandū se de peccato suū ꝓriuz filium vnigenitū morte turpissima cōdemnari permisit. Uñ Isa. liij. Propter scelus populi mei percussi eū. ¶ Secūdo detestandū est peccatū. quia est iniquitas in qua demon auidissime delectat. Et q̄ demon multū delectat in peccato ex triplici cōstat euidentia. ¶ Primo ex assiduitate. quā hz ad temptandū hominē. de qua Greg. Assidua inquit temptatione dyabolus temptat vt saltem tedio vincat quē vi vincere nō pōt. ¶ Uñ in ꝓcurando peccatū nunq̄ fatigat. Mā vltra sex milia annorū q̄ sunt elapsa exquo semp fuit occuparus ad procurandū homines ad pctm̄. Uñ Job. j. qñ dñs interrogauit eū: vnde venis. Rñdit. Circuiui terrā ꝛ pambulaui eā. scz ad tēptandū hoies. ꝛ trahendū eos ad ꝓfundū inferni. Nō cōsideras apl̄us. Aduersarius inqt̄ vester dyabolus tanq̄ leo rugiens circuit: q̄rens quez deuoret. j. Pet. vl. ¶ Secūda euidentia: q̄ dyabolus multū delectat in pctō est hec. q̄ nihil aliud in mūdo sibi placet. Mā nō q̄rit cibū neq̄ potū: nō amat aurū. nec optat argentū. imo vt breuiť dicā nec de aliq̄ alia re mūdi curat. nisi vt aias in pctm̄ submergat ꝛ ad hospiciū suū puteū trahat inferni. Uñ in pſona illius dr̄ Gen̄. xliij. Da mihi aias. cetera tolle tibi. ¶ Tercia euidēcia q̄ dyabolus multū delectat in pctō ꝛ est hec q̄ nūq̄ potuit nec poterit peccato satiari. Uñ nullus hō mortalis sufficit nūerare illa infinita milia hoium pctōr̄ ꝙs deuorauit. et tñ adhuc intm̄ esurit dānationē hūanā. q̄ ꝓut dicitur Job. xl. hz fiducia vt fluat iordanis. i. totus numerus hoim aq̄ baptismatis renatorū in os eius.

¶ Tercio vt p̄dixi detestandū est pctm̄. qz est infirmitas q̄ mūdus maxie dissipat. Uñ pctm̄ dici pōt febris terciana ꝓpter illā triplicē cōcupiscentiā: de qua loquit apl̄us. j. Johānis. ij. dicēs. Omne qđ est in mūdo. aut est cōcupiscētia carnis: aut est cōcupiscentia oculorū. aut superbia vite. Et ista infirmitas peccati marie homi nocet. Et h̄ oñdit pariſ. vbi p̄ us triplici rōne. ¶ Primo ex h̄ q̄ nihil pōt homini nocere nisi pctm̄. vel ꝓpter pctm̄. dicēte beato Gregorio: q̄ nulla nocebit aduersitas si nulla dñaretur iniqtas. Uñ ꝛ in cōfirmationē huius dr̄ Eccs. viij. Qui custodit mādata nō experiet quicq̄ mali. Itē Roma. viij. Scimus qm̄ diligentib⁹ deū oia cooperant in bonū. ¶ Secdo quantū nocet hoi pctm̄ patz ex h̄ q̄ nihil est hoi adeo salubre dn pctm̄ efficit sibi illud noxiū. imo corpus xp̄i q̄ est panis vite tam salubris hoi iusto. q̄ sicut ipemet dicit saluator Johānis. vj. Qui māducat hūc panē viuet ineternū. tñ pctm̄ cōuertit panē hūc māducantib⁹ illū indigne in mortē. dicente apl̄o pma Cor. xj. Qui manducat ꝛ bibit indigne iudiciū sibi māducat ꝛ bibit. id est dānationē eternā. ¶ Tercio pctm̄ tm̄ hoi nocet q̄ occidit tā corpus q̄ aiaz. Uñ Eccli. xxj. Quasi rumphea bis acuta ois iniquitas. Peccatū eñ dicit rumphea bis acuta. qz interficit corpus et animā. Immo ꝛ sicut dicit pariſ. in de vitijs parte pma. Justicia dei nō sinit dedecus culpe esse in hoie absq̄ dedecore vindicte. Et iō inquit vniuersi demones ꝛ vniuersi mali hoies ꝛ vniuerse bestie crudeles ꝛ oēs alie creature q̄ pūt homi nocere eēnt congregate ex vna pte. ꝛ peccatū ex alia pte magis timendū esset peccatū mortale q̄ oia alia terribilia: Uñ Ansel. in suis meditationibus. Si inqt̄ hic cernerē peccati pudorē. ꝛ illic inferni horrorē. ꝛ vtī eorū necessario oporteret me immegi. pus in inferno me immergerē q̄ me mitterē in torporem peccati. Uñ plus mallē mūdus a peccato gehennā intrare q̄ pctōr̄ sorde pollut⁹ regna celorū tenere. Et ideo merito sapiēs cōsideras tantā detestatiōz eē in peccato dic. Quasi a facie colubri fuge pctm̄. Eccli. xxi

Capitulum III

Dicto de illis que possunt ꝓuocare hoiem ad detestandū peccatū. Insup dicendum est de duplici genere peccati. s. de peccato originali ⁊ de peccato actuali. Et ꝓmo de pctō originali. ¶ Pro quo notandū est q̄ peccatū originale est originalis defectus hominis a ꝓmo hoie descendens quo ad iusticiā q̄ debet inesse creature rōnali in ꝓncipio sui esse. ⁊ sic ꝓmus parens nō peccauit originalit. qz nō ꝑ sui initio. ꝫ potius deliberatiōe qñ serpens mulieri delicate malū suasit: ipaq̄ cōsensit. ⁊ deinde viro suo dedit. ipeq̄ cōsummauit pctm. qō quidez pctm cuius nō vocet pctm originale ꝑ eo q̄ nō fuit a ꝓmo origine sic peccātis. tū pōt dici origo totius posterioris peccati hūani generis. Vñ mgr sniaꝫ. li. ij. dist. iij. Hoc est inq̄t originale pctm quo pctōres nascūtur oēs cōcupiscentialiter geniti: qō ex adā siue ex eius obeditēia emanauit. ⁊ in posteros demigrauit Vñ apl̄us Roma. v. Per inobedientiā vni⁹ hominis pctōres cōstituti sunt multi. dicit mgr vbi ꝓius. Ex inobedientia ade. s. ex pctō actuali ade ꝓcessit pctm originale q̄ oēs nascunt pctōres. vt in illo esset ⁊ in oēs transiret. Vñ Aug⁹. in de fide ad Petrū. ⁊ ponit in ca. de pse. di. iiij. firmissime. Firmissime inq̄t tene ⁊ nullatenꝰ dubites omnē hoiem q̄ ꝑ cōcubitū viri ⁊ mulieris concipit cū originali pctō nasci impietati subditū mortiq̄ subiectū. ⁊ ob hoc naturaliter nasci ire filiū. de qua dicit apl̄us Ephe. ij. Eramꝰ natura filij ire. de qua ira nullus liberat: nisi ꝑ fidē mediatoris dei ⁊ hoim iesu xpi. Hec ibi. Vñ ⁊ ꝓpheta dauid ꝓpter originale pctm quo naturaliter filij obstructi sunt vt filij ire nascant dicit. Ecce enī in iniq̄tatibus ꝯceptus sum: ⁊ in pctis cōcepit me mater mea. ¶ Sz cōtra istō obijcit sic. In tali cōceptu vbi dī pctm trāsmittit ꝓpagat caro ⁊c. nō infundit aīa. ꝫ diu post. ⁊ cū pctm nō pōt esse: vbi aīa nō est. Nā vt dicit sctūs Tho. in de veritate theologie. li. iij. ca. viij. Sola aīa susceptibilis est virtutis ⁊ vicij. qūo ergo in tali cōceptu trāsmittit peccatū. Ad hāc dubitationē rūdet mgr sententiarū. li. ij. di. iij. dicēs. q̄ in illo cōceptu dicit peccatuz transmitti. nō q̄ originale peccatū ibi sit. sed q̄ caro cōcepta trahit illud secū ex q̄ peccatū fit in aīa. cū illa infundit. s. corruptioni. ⁊ vtrunq̄ dicit cōceptus. s. ⁊ cū caro ꝓpagatur. formamq̄ corpis hūani recipit. ⁊ cū aīa infundit qō etiā aliqñ dicit natiuitas. vt ibi. Quod natum est in ea de spūsancto est. Math. j. Ite idem ca. iij. eiusdē dicit. In concupiscentia inq̄t ⁊ libidine cōcipit caro formāda in corpus prolis. vnde caro ipa q̄ cōcipit in viciosa cōcupiscētia polluit ⁊ corrumpit ex cuius cōtractu anima cū infundit maculā trahit qua polluit. ⁊ fit rea. id est viciū cōcupiscentie qō est originale peccatuz. Illa enī corruptio quā caro secū trahit a parentib⁹ pena peccati est ante infusionem anime. sed ꝯcito anima infundit illi embrioni originale contrahitur peccatū: qz tunc ꝓmo est pctm cū sibi subest rationale peccati susceptibile. peccatū enī formaliter nō est nisi in creatura rationali. Nam si ante infusionem anime embrio periret siue destrueret nihil iudicio resurgit. sed postq̄ anima infundit quocunq̄ modo depereat. siue per infirmitatē. siue per aliquā causaz aīā in mensura etatis plenitudinis xp̄i resurget. Sm sententiā apostoli ad Ephes. iij. ¶ Sz forte contra ꝓdicta q̄rendo qua iusticia teneat illo pctō anima innocēs a deo creata cū nō sit in potestate sua illud euitare. nō enī per liberū arbitriū illud cōmittit. qz nō ꝓpus est aīa tpaliter q̄ illi pctō est obnoxia. ¶ Ad hanc questionē rūdet mgr sententiarū. li. ij. dist. iij. dicēs. q̄ recte dici pōt illi imputari anime illud pctm qō ex corruptione carnis ineut habiliter cōtrahit. Quia vt ait Aug⁹. in de ciui. dei. Non fuit corruptio que aggrauat aīmā causa primi peccati. scz ꝓmi parentis. sed est nūc pena illius peccati. nec caro corruptibilis aīmā peccatricē fecit. ꝫ nūc caro corrupta cōiuncta sibi anima inficit aīmā. Vñ sanctus Tho. in de veritate theologie lib. iij. ca. viij. dicit: q̄ originalis culpa ab aīa Ade transit in aīas posteroꝝ mediante carne ꝑ cōcupiscentiā generata: ita q̄ sicut aīa peccante infecta fuit caro ade ⁊ ꝓna effecta ad libidinē. Ita semina ta carnis natura ab adam secū trahens carnis naturā: inficit aīmā sibi a deo infusam. Ex q̄ ꝓz q̄ peccatū originale ⁊ est in carne ⁊ est in aīa. ꝫ in carne originaliter. causaliter. ⁊ materialiter. In aīa vo formaliter tanq̄ in subiecto. sola enī aīa est susceptibilis virtutis ⁊ vicij. ⁊ tm sicut dictū est aīa ex cōiunctione ipius ad corpus corruptū trahit illud vicium ⁊ infectionē. Nec ille. Et q̄uis pentes elapsi generare pnt innocentē simpl̄r de dei potētta absoluta. sic de beata virgine Maria. tm nisi fuerit in aliq̄ tali singulari ꝓsona singulariz ꝑseruatio diuina. oēs filij ade ꝑ ꝓpagationē cōem geniti cōtrahūt culpā originalē a suis pentibus. qz rōne peccati parentuz hūt defectū iusticie. Nā sicut fm legē hūanā patre fore faciente in regē tota eius ꝓgenies est digna exheredari. sic fm legē iusticie dei eternā ꝓmo nostro parente fore facīēte in regē regū ipse cum tota eius posteritate nedū exhereder̄et. ꝫ etiā nisi xp̄s ex sua misericordia satisfeciſſet omēs ꝓpetuo damnarent Vñ apl̄us Roma. v. Sicut ꝑ vnius hois delictum in oēs hoies in cōdemnationē. sic ꝑ vnius hois iusticiā in oēs hoies in iustificationē vite. Sicut enī ꝑ inobedientiā vnius homis pctōres cōstituti sunt multi. Ita ⁊ ꝑ vni⁹ obedientiā iusti cōstituent multi. Nec est cōtra diuinā equitatē siue iusticiam ⁊ si ad posteros culpa ꝓmi homis trāsmittat exquo sic cōditus est hō q̄ spūs pesset corpori. ⁊ corpus subesset spiritui q̄diu ille obediret suo creatori. Et ecōtra si spūs nō obediret deo iusto dei iudicio corpꝰ incipet ei rebellare. Sicut ꝫ si Adā fuisset deo obediens. obedīēs sibi fuisset corpꝰ eius. ⁊ tale corpus ad posteros trāsmisiſſet. sic adā exquo peccauit rebellis existens deo. ordinatiſſimū fuit q̄ eiꝰ caro facta eēt sibi rebellis. ⁊ q̄ tale corpꝰ ad posteros trāsmitteret. Et q̄ deus fm institutionē ꝓmariā corpori aīmā infunderet. Si enī ꝓmus hō non peccaſſet. sicut digitus digito potest cōiungi sine ꝓuritu pudore ⁊ modestia. sic cōiungerent vir ⁊ mulier ad ꝓcurandā vel ꝓpagandā sine ꝓuritu ⁊ cōfusione. ⁊ mulieres sine omi dolore parerent. Sz modo exquo adā ⁊ eua peccauerunt non est cōceptio sine

feditate.nec ꝓtus sine pena. illa sola excepta sicut decuit gloriosa virgine maria q̃ principiũ fuit hũane reparatiõis.que concepit sine feditate ⁊ peperit sine dolore. Vñ magister sententiarũ.lib.ij. di.xxxj. Caro inquit ꝑ peccatũ corrupta fuit in adã adeo vt cũ ante peccatũ vir ⁊ mulier sine incentiuo libidinis ⁊ cõcupiscentie feruore possent cõuenire:esset ꝙ thorus immaculatus.iam post peccatũ non põt fieri carnalis copula absq̃ libidinosa ꝓcupiscẽtia q̃ semꝑ viciũ ⁊ culpa est nisi excusetur per bona cõiugij. Vnde ⁊ sicut dicit Lincoñ.in de mãdatis mandato sexto. Licet homo nõ peccasset. nuptie tamẽ ⁊ prolis ꝓpagatio fuisset.⁊ thorus cõiugalis immaculatus absq̃ libidinis indecẽtibus ⁊ inordinatis ⁊ inobediẽtibus motibus ⁊ estuãtibus ꝓruriginosis caloribus.Cũ aũt peccauit homo ad dyaboli ꝓsuasionẽ per os serpẽtis factã.merito peccati de venenata ꝓsuasiõe decidit homo in morbũ pudende cõcupiscẽtie. Vñ Aug⁹.in li.de nuptijs ⁊ cõcupiscentijs ait. Pudẽda cõcupiscẽtia nulla esset nisi hõ ꝑius peccasset.Et postea in eodẽ lib. Cur inquit ex illis mẽbris vicz genitalib⁹ cõfusio post peccatũ nisi q̃ existat illius indecẽs motus.quẽ nisi hoies peccassent ꝓculdubio nuptie nõ haberent. Liquet ita ꝙ ex hijs verbis ꝙ de pctõ natus est morb⁹ ꝓcupiscentie ⁊ pctm̃ hois de venenata serpẽtis suggestione. Filiorũ itaq̃ semiatio ⁊ ptus de semie ꝓcepto ⁊ cõcepti pruritio opa sunt nature de ꝟbo instituta ⁊ ordinata.q̃ libidinosi motus ⁊ ꝓruriginosus calor qui nũc sentiunt in filiorũ seminatõne morbus est infusus de serpentis venenata suggestione.quẽadmodũ pes homis est res naturalis.sed claudicatio viciũ est et morbus pedis.Sicut itaq̃ cibus naturalis est ⁊ san⁹.si fuerit infusus inveneno ⁊ comestus occidit comedentẽ nisi subueniat ꝙueniens remediũ cõtra gustatũ in cibo naturali venenũ.Sic etiã filiorũ seminatio licz sit res naturalis:tñ ꝓpter libidinose cõcupiscẽtie morbuz de veneno serpẽtis infusum spũaliter occidit seminãtes nisi subueniat cõueniens remediũ videlicz matrimonij sacramentũ.hec Linc̃.Et licz matrimonij sacramentũ excuset culpã in tali filiorũ ꝓpagatione quantũ ad penã eternã.tamẽ nõ delet penã originalis peccati temporalẽ.s.ꝓruriginosum calorẽ in cõceptu ⁊ dolorez in partu.Et ex hijs patz ꝙ originale peccatũ est viciũ cõcupiscentie qõ oẽs in hoies cõcupiscentiose liter natos ꝑ adam intrauit. eosq̃ maculauit. Vñ Aug⁹.in li.de baptismo paruulorũ.Adam inquit ꝑter mutatiõis exemplũ occulta ⁊ thabe carnalis cõcupiscentie sue thabificauit in se omẽs homies de sua stirpe vẽturos. Vñ aplus.Sicut ꝑ vnũ hoiem peccatũ in hũc mundũ intrauit.⁊ ꝑ peccatũ mors. ita ⁊ in omẽs homies mors ptransit in quo omẽs peccauerũt.Homo iste est ꝓmus parẽs ꝙ quẽ peccatũ in hunc mundũ intrauit cum ꝓceptũ dñi sui transgressus est.Et sic homo qui ꝓius immortalis fuit.i.potens nõ mori:factus est mortalis.i. nõ potens mori.q̃ necessitati moriẽdi fuit adductus ipe sc̃z ꝓmus hõ ⁊ tota eius succesio. Vñ dicit apostolus. In omẽs homies ptransit mors. in quo ⁊c. Et siue inte lligat in quo.s.homine. siue in quo.scz peccato,sanus est sensus.q̃ sicut oẽs homies caualiter fuerũt in Adã makerialiter ⁊ seminaliter. sic ⁊ ab illo peccato qõ per illũ in mundũ intrauit immunes esse nõ possunt nisi ab eius reatu ꝑ xp̃i abluant baptismũ.Et dicit peccatũ istud qõ a parentibus cõtrahimus originale pctm̃.vt dicit magister sniarum lib.ij.dist.xxxj.ꝓ eo ꝙ viciosa lege originis in qua cõcipimur.s.carnis libidinosa cõcupiscẽtia traducit. ¶ Habet etiã peccatũ istud multa nomina.sicut aliqualiter paret ⁊ patebit ex iã dictis ⁊ vlterius dicendis. ¶ Ꝓo quo notandũ ꝙ sicut dicit sanctus Thomas in de veritate theolo.li.iij.ca. j. Peccatũ originale fm ꝙ cõpatur ad aiam vocat infirmitas.qz reddit aiam impotentẽ in se resistendi motib⁹ illicitis. Itez vocat feditas siue macula. qz ꝙ illud aia maculat ⁊ fetida efficit. Item vocat ꝓnitas qz cõtinuat inclinatiõz appetitus ad malũ. Itez vocat corruptio.qz ducit ad nihilũ.i. ad pctm̃ actuale qõ nihil est q̃ ꝓuatio boni. Itẽ vocat vitiũ: qz est diminutio naturaliũ virtutũ. Item languor naturalis.quia durat in natura corrupta. ¶ Habet etiã peccatũ istud noia fm ꝙ cõpatur ad corp⁹.qa vocatur lex carnis eo ꝙ lege diuia sit carni afflictũ Itẽ vocatur lex membrorũ.qz mouet organa corporis ad opa cõcupiscentie. Itẽ vocat tyrãnus ꝓpter durationẽ quasi violentiã in potentia cõcupiscibili. Itẽ vocat fomes.qz sicut ignis fouetur a cinere ita ꝙ ipm fouet pctm̃ in carne fm actum potentie nutriti ⁊ generatiue. Itez vocat stimulus carnis qz stimulat carnez ad primos motus.⁊ animaz ad cõsensum. ¶ Habet etiã noia ꝓout cõparatur ad actus delectabiles.⁊ fm hoc vocat cõcupiscẽtia.qz sonat in viciũ ⁊ in actum ꝓout est in adultis. Itez vocat cõcupiscibilitas.quia sonat in vicium ꝓout est in potentia ad actum.vt in paruulis. Etiam habet nomẽ fm ꝙ cõparat ad primũ hominẽ a quo contrahitur.⁊ sic vocatur peccatũ originale qõ est carẽtia debite iusticie.

Capitulum IIII

Dicto quid sit originale peccatũ.⁊ qualiter a parẽtibus in filios ⁊ ꝙ carnẽ in animã transit. ⁊ quare dicit peccatũ originale.⁊ etiã de multiplici eius nomiatione.nũc superest inuestigare quomodo in baptismo originale peccatũ dimittitur. Et videtur peccatũ originale non esse cõcupiscentiam. vel si sic.tũc nõ videtur peccatuz originale remitti in baptismo cũ post baptismum remanet cõcupiscentia que ante fuit. Hinc dicit:ꝙ sicut fuit corruptio in carne a parentibus cõtracta.ante infusionem anime est solum pena peccati.sed post infusionẽ est pena ⁊ culpa.⁊ dicit fomes peccati. sic illa fomes q̃ ante baptismũ est pena ⁊ culpa.post baptismum est solum pena peccati.⁊ vocat cõcupiscentia siue ꝓcupiscibilitas q̃ facit paruulũ cõcupiscibilem. ⁊ adultũ concupiscentez:vt postea aptius dicetur.sed culpa virtute baptismatis abluitur. Vñ ãug⁹ in li.de baptismo paruulorũ.Gratia inqt per baptismũ id agit vt vetus homo crucifigat ⁊ corpus peccati destruatur.nõ itavt in ipsa viuẽte carne ꝓcupiscẽtia resperſa ⁊ innata repente absumat et non sit omnino.sed ne obsit mortuo que inerat nato.Et sequitur. Non

ſtaq; hoc preſtat in baptiſmo niſi forte miraculo ineffabili creatoris: vt lex pcti que eſt in mẽbris prioris extinguat ⁊ nõ ſit. ſed vt q̃cquid mali ab homine dictũ vel factũ vel cogitatũ eſt. totũ aboleat. ac velut factũ nõ fuerat habeat. Ipſa vo cõcupiſcentia ſoluto reatus vinculo quo p illũ dyabolus animaz retinebat: ⁊ a ſuo creatore ſepabat maneat in certamine. Vñ Aug⁹. in de nuptijs ⁊ cõcupiſcentia. In corpe inquit mortis hui⁹ maneat carnalis cõcupiſcentia: cuius vicioſis deſiderijs nõ obedire pcipimur a deo: que tñ pcupiſcentia q̃tidie minuit in p ficientib⁹ ⁊ ptinentibus. Itẽ Aug. in de verbis apoſtoli. Semp inquit pugna eſt in corpe mortis: quia ipſa pcupiſcẽtia in q̃ nati ſumus finiri nõ põt ẽ̃ diu viuim⁹. minui tñ quotidie põt. ⁊ licz remanet poſt baptiſmũ. nõ tñ dominat ⁊ regnat ſicut ante. imo p gratiã mitigat ⁊ minuit vt poſt dominari non valeat: niſi q̃s reddat vires hoſti eundo poſt pcupiſcẽtias. Vñ magiſter ſententiarũ. li. ij. diſt. xxxij. Lex inq̃t carnis quã aplus appellat pctm̃ cuz ait. Non regnat pctm̃ in vro mortali corpore. ad Roma. vj. Nõ ſic manet in membris eoꝝ qui ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto ſunt renati tanq̃ nõ ſit facta eius remiſſio vbi omnino plena ſit remiſſio. ſed manet in vetuſtate carnis tanq̃ ſuperatũ ⁊ peremptum niſi illicito pſenſu quodãmodo reuiuiſcat. ⁊ in regnuz ꝓprium dominationẽq; reuocet. Hec ille. Et iõ merito Auguſti. in libro de nuptijs ⁊ pcupiſcentia dicit Eſt inquit in nobis pcupiſcentia que nõ eſt permittenda regnare. Sũt ⁊ eius deſideria que ſunt actuales cõcupiſcẽtie que ſunt arma dyaboli que veniũt ex lãguore. Languoz autem iſte tyrannus eſt qui mouet mala deſideria. Si ergo vis eſſe victor tyrãni atq; inermem inimicũ inuenire nõ obedias cõcupiſcentie male. ſ. cõcupiſcentie cũ qua nati ſumus que eſt viciũ quod paruulũ habilem pcupiſcere facit. adultũ vo cõcupiſcentem. Sicut enim in oculo ceci in nocte vicium cecitatis eſt ſed nõ apparet: nec diſcerni tur inter videntez et cecum: niſi luce veniente. Sic in puero viciũ eſſe nõ apparet: donec etatis proiectioris tempus occurrat. Et ex p̃dictis patet fomitẽ peccati qõ eſt originale pctm̃ eſſe cõcupiſcentiaz nõ tamẽ actũ pcupiſcẽtie. ſed habitualem culpam: que dicit lex membrorũ. Naz vt dicitur prius legitime factũ eſt: vt homo q̃ non obediuit ſuo ſuperiori nec ei obediat ſuũ inferius. ſ. caro. vnde et primam inobedientiã carnis cõtra ſpm̃ ſenſit primus pens in mẽbris virilibus. ⁊ iõ ſibi fecit periſoma. vt patz (Geñ. iij. vnde ⁊ cõgrue in illa pte fiebat circũciſio. qõ erat ſignũ obedientie. et remediũ cõtra originale pctm̃ in lege moſayca. ſicut ⁊ nũc baptiſm⁹ in lege euãgelica. ¶ Sed hic põt moueri ex ſupradictis duplex dubitatio. Prima dubitatio eſt hec: pro eo q̃ ſupra dictũ eſt ꝓpter pctm̃ originale qõ a primis parẽtibus traxim⁹ facti ſum⁹ mortales. cur ğ paruuli pctõ originali ꝓpter chriſti baptiſmũ carentes ⁊ nec dũ aliq̃d actuale cõmittentes a beſtijs peniſq; ceteris laniant. ⁊ morti ſubijciunt corpali. Hinc dicitur q̃ hanc dubitationẽ mouet Iſiõ. in de ſummo bono li. j. ca. xxiij. Ac etiã Aug. xiij. de ciui. dei. ca. iiij. ⁊ reſpõdent ad eandem dicentes. q̃ licet baptiſmus vtute paſſiõis chriſti deleat originale peccatũ quo ad culpam ⁊ penam eternã. nõ tñ quo ad penã tpalem ⁊ ſupplicũ mortis corpalis. q; ſi a pena pũri hoies liberarent per baptiſmũ. tunc ipſum baptiſmũ purarent premiũ ⁊ nõ illud eternũ. verũtã pro eo q̃ in ſe nullus hõ volũtate ꝓpria in prima trãſgreſſione hoĩs peccauit ꝓtra deũ niſi ſoli parentes: iõ de⁹ cuius miſcõie nõ eſt nũerus. ⁊ cui ſoli cõperit medicinã pſtare poſt mortẽ diſpoſuit q̃ oms hoies a morte iſta reſuſcitarent corpali in die iudicij. ⁊ qui bona egerũt vita viuerent deinde eterna. ¶ Secũda dubitatio eſt iſta. exquo pctm̃ originale p baptiſmi ſacramentũ abluit. q̃re ergo pctm̃ illud ab eo q̃ curatus eſt in ꝓlem tranſmittit. Hinc dr q̃ hãc dubitationẽ mouet magiſtr ſnia. li. ij. diſt. xxxj. ⁊ rñdet dicens. Me autẽ miremur ⁊ intellectu trahemur audiẽtes originale pctm̃ filios traducẽ a parentibus. tã p baptiſmũ ab illo pctõ mũdatis diuerſorũ ſiñitudinũ inductiõe illo poſſe fieri inſinuat Auguſt. in li. de baptiſ. puuloꝝ ita inq̃ens. Q̃uo prepuciũ p circũciſionẽ auferẽ. manet tñ i eo q̃ genuerũt circũciſi. q̃uo etiã palea q̃ ope hũano tãta diligẽtia ſepaꝛ. manet tñ in fructu q̃ de purgato naſcit tritico. Ita pctm̃ qõ in gentib⁹ p baptiſmũ mũdaꝛ. manet in eis q̃s genuerũt. ex hoc em̃ gignũt q̃ adhuc veruſtum trahunt ⁊ nõ ex hoc q̃ lex in nouitate ꝓmouit eos inter filios dei. Nõ em̃ generãt parẽtes filios ſm̃ generatiõem qua denuo ſunt nati. ſed potius ſm̃ eam qua carnaliter ⁊ ipſi primũ ſunt generati. ſ. cõcupiſcentiã. ⁊ ideo ẽ̃uis ipa culpa que macula eſt deleatur i baptiſmo. tñ pena que fomes appellaꝛ ſiue cõcupiſcentia ſiue peccandi ꝓnitas: ſm̃ quã gentes genuerant filios remanet. ⁊ ſic curaꝛ in baptiſmo culpa quantũ ad reatũ damnatiõis eterne: que tñ remanet quantũ ad actum ⁊ motus concupiſcentie cũ qua vt dictum eſt oportet nos ẽ̃diu viuimus pugnare. De qua pugna dicitur Job. vij. Militia eſt vita hominis ſup terram.

Capitulum V

Expedito de peccato

originali. cõſeq̃nter reſtat de pctõ actuali aliqualiter pertractandũ. Pro quo notandum q̃ pctm̃ actuale ſm̃ ambro. in libro ſuo de paradiſo eſt p̃uaricatio legis diuine ⁊ celeſtiũ inobedientia ꝓceptorũ. ⁊ fit peccatum actuale aliquãdo ab actu interiori. vtputa mala cogitatiõe. ⁊ aliquãdo ab actu exteriori. vt a mala locutiõe ⁊ mala operatiõe. Vñ Hiero. ſup ezechie. Tria inquit generalia delicta ſunt q̃bus humanũ ſubiacet genus. aut em̃ cogitatõe: aut ſermone: aut ope peccamus. Principiũ tñ in volũtate pctm̃ cõſiſtit ex qua tanq̃ ex arbore mala ꝓcedunt opa mala tanq̃ fructus mali. Unde Aug. ⁊ ponitur in ca. xv. q. j. q̃ autem. Adeo inquit pctm̃ voluntarium malũ eſt vt niſi ſit voluntariuz nullo mõ eſt pctm̃. Modus em̃ ꝓductõnis ſiue generatiõis peccati actualis eſt iſte. Primo fit ſuggeſtio dyaboli. q; fomes peccati pctm̃ nõ eſt actuale. ſed pena actualis peccati pmi pentis ⁊ occaſio peccandi in ſuis filijs. et cuz primo mouet ſenſualitas vel ſuggeſtione dyaboli vel aliunde tunc fit primus motus peccati ſecũdus in delectatiõe. tercius in cõſenſu. quartus in actu. ꝗntus in ꝓſuetudine. ſextus

in gloriatione.septimus in desperatione. Vñ apostolus Jaco.j. Unusquisq; temptat a cōcupiscentia sua abstractus & illectus. deinde p̄cupiscentia cū cō ceperit parit pctm̄.peccatū aūt cum cōsummatā fuerit generat mortē Istius em̄ rectus intellectus est iste. Unusqsq; temptatur a p̄cupiscentia sua.i.causam temptandi hz a fomite peccati sibi innata.quem vt patet ex supradictis cōcupiscentia appellat. abstractus a bono p cōcupiscentiā oculorū siue exteriorū siue interior.& illectus.s.ad malū p concupiscētiam carnis & illecebram voluptatis. Deinde cōcupiscentia cū cōceperit parit pctm̄.i inducit ad plenū cōsensum. vir aūt de quo cōcepit predicta cōcupiscentia dyabolus est q̄ suggerit per se immediate.sicut legit primos pentes temptasse & etiā xp̄m & per alios caros.scz familiares cū per se prevalere nō potest qualiter temptauit adam per euā.& Job per vxorē suā.quam solā post alia pericula ad ipius delectionē seruauerat.peccatū aūt cum consummatū fuerit in opere generat mortem: quia inducit ad reiterationē consuetudinē & gloriationē peccati ad quam sequit obstinatia & finalis impenitentia.i.desperatō que est ineuitabilis mors anime. Iste enim p̄cessus intelligit in duob⁹ versibus cantici Exod. xv. Dixit inimicus psequar & cōprehendā. diuidaz spolia & implebitur anima. Euaginabo gladiū meum.interficiet eum manus mea. Cuius sensus spūalis est iste. Dixit inimicus in suggestione in primis motib⁹ psequar in delectatiōe.cōprehendā in p̄sensu.diuidā spolia in actu. implebitur anima mea in cōsuetudine. gladiū suū euaginat cum de pctō gloriatur. Interficiet eos manus mea in obstinatia et desp̄atōne. Ite iste p̄cessus figurat Hiere. xxxviij. vbi legitur q̄ ciuitas zedechie erat obsessa.& postea capta.& zedechias oculis expulsis & vinculis ligat⁹ ductus in babylonē ¶ Spūaliter obsedit ciuitas anime per primaz suggestionē.capit p primam delectationē.rex.i.ratio excecat p cōsensum & opatiōez vincit per cōsuetudinē & gloriationē.ducit in babylonē.id est ad eternā cōfusionē p obstinatiam et finalem impenitentiaz. Idem etiā processus bene figurat Gene.xxxiiij. vbi dicitur q̄ sychem vidit dinam & adamauit eam:rapuit virginē:dormiuit cuz virgine:oppressit vginē.cōglutinata est alia eius cū virgine.tristemq; delinuit blandicijs ¶ Spūaliter cum premittit vidit dinam innuitur suggestio dyaboli in primis motibus.cum dicit adamauit.innuitur delectratio.cum dicit.rapuit virginem innuitur cōsensus:cum dicit.dormiuit cū ea.innuitur operatio.cū vo dicitur:oppressit virginē. innuit consuetudo.cum vo dicit.cōglutinata est anima eius cum virgine.innuit gloriatio peccati.& cum dicit tristez delinuit blandicijs. intelligit desperatio: in qua si ania tristiciā habens de peccatis opante spiritusancto ad pniam dimittēdo pctā se trāsmittere p̄ponat Dyabolus nitit eius dolorem fraudulentis blandicijs mitigare. Vñ Greg.ij.pastora.ca.iij. Cū mens inquit hūana resipiscit atq; pctā deflere conat.corruptor aūt spem atq; securitatē vanā añ oculos ducit quatenus vilitatē tristicie subtrahat. Vñ recte dī.tristemq; delinuit i blandicijs.mō oim aliox facta grauiora.mō nihil.q̄ ꝓpetratum est.mō deum misericorditer loquit. mō adhuc tp̄us subsequens ad pniam pollicet.vt dū per hoc decepta mens ab intentiōe pnie suspendat:quatenus tunc nulla bona ꝓcipiat q̄ nulla mala cōtristant.& tunc plenius obuiat supplicijs q̄ nūc etiā gaudet in delictis.hec Grego. ¶ Sed adhuc p aptiori & plenori cognitione modi p̄ductiōis siue generatōis actualis peccati tria sunt breuit cōsideranda. ¶ Primo cōsiderādū est q̄ duplex est vis anime.quarū vtraq; repugnat alteri.scz sensualitas & rō. Sensualitas vt dicit mgr̄ sniarum li.ij.dist.xxiiij.ca.ij. Est quedam vis anime inferior ex qua est motus q̄ intenditur in corporis exteriozis sensus atq; appetit⁹ rerū ad corp⁹ ptinentiū. Rō vo vis anie supior est q̄ vt dicemus duas hz partes vel dūtias.s.superiorē vt inferiorē Scōm supiorē supius cōficiēdis vel p̄sulendis intēdit vt fm inferiorē ad tpalium disponere prospicit. Quicquid igitur in ania nostra nobis cōsiderantibus occurrit qō nō sit cōmune cū bestijs ad rōem ptinet.qō aūt in ea repis cōmune cū bestijs ad sensualitatē ptinet. Et vbi nobis gradatim in consideratione partiū anime progrediēribus primū aliud occurrat qō nō est cōmune cū bestijs ibi incipit ratio. Et hec est snia beati Augustini. lib.ij.de trinitate sic scribētis. Videamus inq̄t vbi sit q̄si quoddaz homis exteriozis interiozisq; cōfiniū.quicq̄d enim habes in animo cōmune cū pecore recte dicit ad exteriorē hoīem pertinere. Non enim solum corpus homo exterior deputabit.sed adiuncta quadam vita sua qua cōpages corpis et omnes sensus vigent q̄bus instructus est ad exteriora sentiēda. Ascendētibus ergo introrsum q̄busdā gradibus cōsiderationis p anime partes:vbi incipit aliquid occurrere: qō nō sit cōmune cū bestijs.ibi incipit ratio vbi homo interior iā possit agnosci. Rationis autez pars supior eternis rationib⁹ cōspiciendus vt cōsulēdis adheresci. Portio vo inferior ad tpalia gubernanda deflectit. Et illa rationis intentio qua p̄templamur eterna sapientie deputatur. Illa vo qua bene vtimur rebus tpalibus scientie deputat. Cum vo disserimus de natura mentis humane de vna quadam re disserimus. Nec eā in hec duo que commemoramus nisi p efficia geminanus. Carnalis autē sensualis ve anime motus qui in corporis consensus intendit nobis pecoribusq; cōmunis qui seclusus est a ratione sapientie.rōni aūt scientie vicinus est.hec ille ¶ Secūdo p̄siderandū est q̄ caro hominis ante peccatū p̄mi parētis erat tāq; arbor virēs in paradiso.sed cōbusta igne ꝓcupiscentie redacta est in cinerem. Est vo caro humana quasi cinis in quo latet ig̃niculus.i. fomes peccati freq̄nter mouens sensualitatem.qua mota eliciunt scintille p suggestionē demonis. Et cum locus dat faber gehennalis sufflat.i.suggerit p̄unas.i.p̄mos motus tanq; p folles duplicis ꝓcupiscentie.& elicit flammā.id est delectatiōz sensualitatis.& freq̄nter maiorē aliqua iniecta pinguedine.vt visa mulere.& hmōi. Crassitudo etiā carniū & epule deliciose ꝓuocant ad libidinis ardorē & cōsensum. Et ex istis patz q̄ per hec tria.s.p suggestionē.delectatiōez & cōsensum homo in temptatiōez ducit.quia temptatio per suggestionē inchoatur.per delectationē progredit.& p cōsen

sum cōsummat. Tercio ꝑsiderandū est: ꝙ sicut do cent Aug. Grego. ⁊ sanctus Tho. ac etiā magister sniarum libro. ij. dist. xxiiij. ca. iij. Talis ordo ⁊ pro gressio tēptationis q̄lis quondā fuit in ꝑmis parē tibus in nobis nūc peccātibus occurrit. Nam sicut tūc serpens mulieri malū suasit ipaq̄ cōsensit. ⁊ de inde viro suo dedit. sicq̄ cōsummatū est pctm̄. Ita ⁊ nūc in nobis ꝑ serpēte est sensualis motꝰ aīe siue suggestio dyaboli. pro mliere inferior pars ratiōis. pro viro supior rationis portio. ⁊ hic est vir qui ſm apostolū. j. Cor. xj. dicitur imago ⁊ gloria dei. ⁊ il la est mulier que ſm eundē apostolū dicit gloria vi ri. atq̄ inter hūc virū ⁊ hanc mulierē est velut quod dam spirituale cōiugium naturaliſq̄ cōtractus: quo supior ratiōis portio quasi vir debet ꝑesse ⁊ domia ri. inferior vo quasi mulier debet subesse ⁊ obedire.

Capitulum VI

Redictis igitur consi

Pderatis: nūc supererest oīdere qūo in nobis ꝑsummat pctm̄ vbi agnosci poterit si di ligēter intendat q̄d sit in ania mortale ⁊ q̄d veniale pctm̄. Ām sicut in ꝑmis parentibꝰ serpēs suasit mu lieri. ⁊ mulier viro. ita nobis sensualis motus cū il lecebram pctō ꝓceperit. quasi serpēs suggerit muli eri. s. inferiori parti rōnis. i. rationi sciēte. q̄ si sense rit illicite. mulier edit cibū illicitū. deinde de eodem dat viro cū supiori parte rōnis. i. rōni sapiēte ean dē illecebram suggerit. q̄ si cōsentit tūc vir cū muli ere cibū vetitum gustat. Si ergo in motu sensuali: tunc peccata illecebra teneant. veniale ac leuissimū est peccatū. Si vo inferior pars rōnis consenserit. ita vt sola cogitatiōis delectatiōe sine volūtate pfi ciendi detineat. mulier sola manducat ⁊ nō vir: cu ius autoritate cohibeat. ⁊ volūtas perficiendi. vt si assit facultas ad effectū ꝑducatur vir quoq̄ mādu cat. q; supior pars rōnis illecebre cōsensit. ⁊ tūc est mortale peccatū. Quādo autē mulier sine viro gu stat aliquādo est mortale peccatū. ⁊ aliquādo venia le. Ām vt em̄ dictū est tunc mulier sine viro gustat: cū ita delectatiōe cogitatiōis pctm̄ tenetur: vt faci endū non decernat. vel cū quidam terminus ⁊ mē sura peccato adhibeat a viro vt nō liceat mulieri ef frenata libertate in pctm̄ ꝓgredi. Nō vo si cōsen tiat vel delectādo diu ibi illicito teneatur. ⁊ si nullo modo agere velit. non tū repmit nō obstante q̄ ad uertit esse illicitū vel ꝓhibitū. mors in domo est. id est mortale peccatū in ania: quia talis delectatio dicit cōsensus affectiōis. Si vo ratio cōsentiat ad agendū nulli dubiū quin sit mortale peccatū. sed si ratio repmat in primo motu: tunc nullū est pecca tū. vel saltē valde modicum. ⁊ hoc est caput serpen tis cōterere Beñ. iij. In matutino peccatores inter ficere puulos ad petram allidere. In primo vulpe culas paruulos cape Canti. ij. Si vo plus crescat motus scilicet ad delectationē veniale est donec ra tio auertat esse illicitum. Sed quando diutina me moria in delectatōne faciat esse mortale difficile est assignare. Certū tamen est inesse periculum: q̄ cito ratio auertit esse repmendū ⁊ non repmit. Et ex istis patet ꝙ actualium peccatorū duo sunt genera. q̄a aliqua sunt peccata mortalia. ⁊ aliqua venialia: Mortale enim dicitur omne peccatus per quod ho mo mortē eternam meretur. Veniale autem dici tur peccatum quod hominem vsq̄ ad reatū perpe tuo mortis non grauat. Et q̄uis penā mereatur: ta men faciliter indulgetur. Solent etiam dicere ali qui theologi ꝙ tam peccatū mortale q̄ etiam veni ale dicitur tripliciter. Primo enim modo omne peccatū preſciti quod tollit gratiam gratificantē ſm presentem iusticiam ⁊ repugnat gratie predesti nationis dicit mortale. q; inducit mortē secundam de quo dicit. j. Johannis. v. Et peccatū ad mortē nō dico pro illo vt roget quis. ois iniquitas pecca tū est: ⁊ est peccatū ad mortē. scimus quoniaz q̄ na tus est ex deo nō peccat. s. tali peccato ad mortem. sed generatio dei cōseruat eū. ⁊ istud est peccatus fi nalis impenitentie quod dicit peccatū mortale sim pliciter. Secūdo mō omne pctm̄ in predestinato tollens gratiā temporalē qua gratificaret anima ad vitam spūalem: dicit peccatus mortale. quia infert mortē spūalem: licz momentaneā. sed nullū tale vi detur dignū pena eterna. cū deus ordinauit illud fi naliter et temporaliter castigare. Tercio modo dicitur quodcunq̄ peccatū antecedenter inducens mortē anime primā vel secundā. scz mortale pecca tū. sicut vulnus dicit mortale quod inducit mortē. et isto modo veniale per consuetudinē fit mortale. Correspondenter dicit peccatū veniale tripliciter. Primo modo quādo ex ordinatione dei eterna gratiose preparat venia pro eodē. ⁊ isto mō omne peccatū predestinati originale vel actuale dicit ve niale. si em̄ homo diceba mortalis pro statu inno centie: in quo potuit nunq̄ mori. quare non magis dicit peccatū veniale quod deus ordinauit remitte re dando veniā. Et sic omne peccatū mortale secun do modo dicit veniale. nec hoc videt plus repugna re q̄ ꝙ eadem pcā sunt simul grauia ⁊ leuia. Se cundo modo dicit peccatū veniale quādo stat cum vtraq̄ gratia gratificante. scilicet simpliciter ad be atitudinē. et gratificante ad tempus. que vocantur gratia ꝑdestinationis ⁊ gratia ſm iusticiam. et isto modo loquunt theologi cōiter de peccato veniali: ponendo ipm̄ distingui ex opposito a mortali saltē primo ⁊ secundo modo dictis. Tercio modo dicit peccatū veniale quod stat cū gratia ſm iusticiā pre sentē licz repugnet gratie predestinatiōis. ⁊ sic pec cat preſcitus venialiter. licz non secundo modo lo quēdo de veniali Videt em̄ quodlibet peccatū pre sciti esse mortale tercio modo dictū. Necnō predē stinatus inductus ad peccandū mortaliter ex quan tūlibet leui peccato peccat illo pctō effectiue mor taliter cū illud pctm̄ inducit mortē. Et sic potest in telligi illud dictū augustini qō ponit. iij. ca. di. xxv. Ānū. dicentis ꝙ nullū peccatum est adeo veniale quod non fiat criminale dum placet.

Capitulum VII

Ost generalem decla

Prationē actualis peccati. restat de actuali peccato in speciali aliqualiter pertractan dū. Pro quo ꝑmitus est notandū ꝙ cōmuniter a doctoribus ponunt septez spēs ꝑncipales actualis peccati. videlicz gula: luxuria: auaricia: accidia: sup

bia:inuida:ꝛ ira. Rõnem em̃ istius ordinis pdictorũ viciorũ Parisi. in de vitijs tractatu de superbia sic oñdit. Sicut inqt virtus fm augustinũ amor est ordinatus. sic vicium est amor inordinatus. Amor em̃ duabus de causis põt esse inordinat⁹. Est em̃ amor inordinatus si sit amor mali. Et licz em̃ sit amor boni. tñ est inordinatus si sit nimius vl nimis paruus et hoc fm duas species bonorũ. Quedaz bona sunt parua. scz temporalia. quedam vo magna. scz bona gratie ꝛ glorie. Bona vo gratie intelligimus ipam gratiã ꝛ opa meritoria. Amor igit parui boni inordinatus est si sit nimius. ꝛ iste amor videt radix in pctõ gule: luxurie: ꝛ auaricie. Et diuersificat amor iste: qz bona parua amari possunt quo ad visum. vel quo ad ꝓcupiscentiã. Primo mõ amat ea gulosus et luxuriosus. Secũdo mõ amat ea auarus. Viciũ ergo gule ꝛ luxurie in hoc differũt. quia viciũ gule inordinatus est amor delectationis que est fm gustum. Viciũ vo luxurie amor inordinatus est ꝓtactue delectationis que est fm tactũ. Amor vo boni magni inordinatus est si sit nimis paruus. et talis amor videt esse radix in peccato accidie. Nam accidia videt esse paruus amor magni boni. vnde et tepiditas vocat. Amor vo q̃ est inordinatus in eo q̃ est amor mali. videt posse distingui in amorẽ ꝑprij mali ꝛ alieni mali. sed qz nullus proprij malũ amat inquantũ huiusmodi. sed quãdoqz ideo: qa estimat illud esse bonũ corpor. ideo tñ amor alieni mali radix est in tribus vicijs que sequunt. scz superbia: inuidia: ꝛ ira. Diuersificant aũt hec vicia q̃ hoc q̃ i peccato superbie est amor ꝑprij boni in re vl apparentia cũ alieno malo. Amat em̃ superbus sui exaltationẽ et proximi delectionẽ. In peccato vo inuidie ꝛ ire est amor alieni mali pure: sed in hoc vident differre illa duo vicia. quia in peccato inuidie amor alieni mali ortũ habet a ꝑpria malicia. scz a superbia. Inuidus em̃ ideo vult malũ alterius ne ille sibi parificet. vnde peccatũ inuidie in materia cõmunicat cũ peccato ire. sed finẽ recipit a peccato superbie. In peccato em̃ ire amor alieni mali ortũ videtur habere a malo alterius. Ille em̃ q̃ irascit alteri vt cõmuniter ideo vult illi malũ. qz malũ ab eodẽ recepit. Ira em̃ appetitus est vindicte. Hijs em̃ consideratis de facili põt ratio videri quare de superbia. inuidia ꝛ ira post pdicta quattuor vicia tractat. qz hec tria vicia amorẽ nostrũ inordinatũ reddũt ad proximũ. quattuor vo precedentia vicia inordinatos reddũt nosipsos sed vt cõstat inordinatio alicuius in seipso prior est q̃ inordinatio ipsius ad aliũ. Et preterea prius est quod animale est. deinde quod spũale est. Et quia quatuor prima vicia hũana sunt. ꝛ ita quodãmodo carnalia. ideo i ordine doctrine pona sunt. Tria vo residua pro eo q̃ dyabolica sunt ꝛ spũalia. ideo posteriora sunt ordine doctrine. Vñ aplus ad Ro. j. Inuisibilia dei per ea que facta sunt a creatura mũdi intellecta cõspiciunt. hoc est spiritualia que non cognoscũtur ab homine cognitiõe intuita. per creaturas tamen sensibiles tanq̃ causa per effectum intellectu ab homine cognoscunt. ꝛ inter ista tria prius est vicium superbie pro eo q̃ est occasio aliorũ. ꝛ quia precedentibus magis similat. et hec septem vicia capitalia dicuntur pro eo q̃ cetera vicia ab illis tanq̃ riuuli a fontibus. ꝛ tanq̃ species subalterne a suis generibus ꝛ indiuidua a suis spẽbus originaliter deriuant. Predicta em̃ peccata septẽ sunt quasi duces pncipales exercitus diaboli. qs ipe ducit secũ ad inuadendũ genus humanũ. Vñ Luc. xj. legit: q̃ dyabolus volens hominẽ inuadere assumit septem alios spiritus secum nequiores se. Super quo dicit odo: q̃ isti septẽ spiritus sunt septem peccata capitalia que dicunt peiora dyabolo. quia dyabolus malus nõ est in sui natura nisi rõne illoꝝ Primus em̃ istorũ septẽ spirituũ est spiritus gule. De quo dicit Exo. xv. In spiritu furoris tui cõgregate sunt aque. comestatiões. ꝛ ebrietates aque sunt a qua insaniunt multi. Vñ Osee. vij. Ceperũt principes furere a vino. Secundus spũs est spũs luxurie. de quo Osee. v. Spũs fornicationis in medio eoꝝ. scz luxuriosoꝝ. Tercius spũs est spũs auaricie De quo Actu. xvj. vbi legit q̃ puella quedaz habuit spiritũ phitonicũ qui magnũ questũ pbebat dño suo. Quartus spũs est spũs accidie. De quo ꝑuer. xvij. Spũs tristis exiccat ossa. Iste em̃ spũs precipue ducit hominẽ in tristiciã finalis impenitentie. Quintus spũs est spũs superbie. de quo põt intelligi illud. iij. Regũ. xix. Spũs ptransiuit subuertẽs montes. id est supbos. Vñ ps. Delecisti eos dum alleuiarent. Sextus spũs est spũs inuidie. De quo j. Regũ. xviij. Spũs dei malus inuasit saul. et hoc ꝑpter inuidiam quã habuit ad dauid virum iustum et innocentem. Unde postq̃ audiuit mulieres cantantes ꝛ dicentes. Percussit saul mille ꝛ dauid. x. milia. Iratus est nimis ꝛ displicuit in oculis eius iste sermo. dixitq̃. Dederũtq̃ dauid decem milia ꝛ mihi mille dederũt. ꝛ sequit. Nõ rectis oculis saul aspiciebat dauid ab illa die. Septim⁹ spũs est spiritus ire. De quo. iij. Regũ. xix. Spũs grandis cõterens petras. Spũs em̃ grandis cõterens petras dicit spũs ire. quia aliquando frangit forte ꝛ vehementer cõturbat. Isti em̃ septem spiritus. vt dicit Odo super euangelia sermone. xvj. figurantur per septem populos siue nationes. de qbus dicitur in psal. Moab ꝛ agareni gebal ꝛ ammon ꝛ amalech ꝛ alienigene cũ habitantibus tyrum etem̃ assur venit cum illis. Spũaliter moab ex patre interpretat et signat gulã. Unde sicut loth cũ inebriatus esset genuit moab ex ꝑpria filia. sic dyabol⁹ ex carne humana inebriata voluptatibus genuit peccatũ gule Agareni aduene interpretat et signat luxuriaz que facit hoiem aduenam apud deum qui tollit ab eo omnẽ virtutem. Unde Job. ca. xxxj. libri sui loqns de luxuria dicit q̃ nephas est ꝛ iniquitas maxima. ignis vsq̃ ad perditionẽ devorans ꝛ omnia virtutum genimina eradicans. Gebal deficiens siue vorago exterminans interpretat ꝛ signat auariciam que facit auaros deficiẽtes in voraginosam tẽptationẽ dyaboli incidere. et in suis desideriis inutilibus submergi ꝛ miserabiliter exterminare. dicente apostolo prima Thimo. vj. Qui volunt diuites fieri incidunt in temptationẽ ꝛ in laqueum dyaboli: ꝛ in desideria multa et inutilia ꝛ nociua que mergũt homines in interitũ ꝛ perditionẽ. Ammon populus dolens vel populus merorꝭ interpretat. et signat accidiosos siue accidiã q̃ facit accidiosos ple-

nos dolore ꝛ egestatis meroꝛe. Vnde ꝓuer.xxviij. Qui sequit ociū replebitur egestate. Amalech gens brutalis siue ppls labens interptat. ꝛ signat superbos siue superbiā q facit superbos qsi bruta animalia vt Danielis.iiij. legit q nabuchodonosoꝛ rex magnus ꝓpter superbiā suā factus ē quasi bos inter ceteras bestias comedens fenū ꝛ herbas. Et iō merito de superbis dicit pō. Homo cū in honoꝛe esset nō intellexit comparatus ē iumētis insipiētib⁹ ꝛ similis factus est illis. Alienigene signant inuidos. vñ alia trāslatio habet philistijm. qō interptatur ruina duplex. et signat inuidiā q ē ruina duplex. q moꝛs coꝛpis ꝛ animē. Vñ sapiētie.ij. ꝛ.vj. Inuidia dyaboli moꝛs intrauit in oꝛbē terraꝝ. ꝛ nedū moꝛs coꝛporis ꝫ etiam moꝛs aīe. de qua moꝛte intelligitur illud. j. Johannis.iij. Qui odit fratrem suum homicida ē. Habitātibus tyrim. Tyrim angustia siue tribulatio interpretatur. ꝛ signat iracundiam in qua habitātes semp angustiā ꝛ tribulationē suscitant. Vnde ꝓuer.xxvj. Sicut carbones ꝛ pruinas ꝛ ligna ad ignē sic homo iracundus suscitat rixas. Sed nūquid iste septem natōes habent aliquē principē capitaneum ꝓpheta dicit q sic. etenim assur venit cum illis. Assur tollens accerbitatez interptatur. ꝛ signat dyabolum qui tollit peccatoꝛibus in pñti acerbitatem pene eterne. Dyabolus eni pdictas septē natōes tanq̄ duces pncipales exercitus sui secū ducit ad perdendum nos. ꝛ ideo ꝓtra illos foꝛtiter pugnare debemus dicēte ꝓpheta Dañ.iij. Pugnemus aduersus natōes has que venerūt dispdere nos. ꝛ spūal'r ꝓtra hos septē duces ꝛ exercitus eoꝝ. i. destructiōez predictoꝝ septē peccatoꝝ capitaliū ꝛ aliorū vitioꝝ ea sequētium pugnare deberet qlibet pdicatoꝛ fidelis. ꝛ hoc cū gladio spūs qō ē verbum dei vt docet apls Ephes.vj. Vnde figurā huj⁹ hēm⁹ Apoc.xvj. vbi dic̄ apls. Audiui vocē magnā ō celo dicētē septē angelis. Ite ꝛ effundite septē phialas ire dei in terrā. Isti septē angeli sm pariſ. sup eodē signant pdicatoꝛes fideles qui ꝛ angeli vocant a ꝓpheta Malachie.ij. vbi dicitur labia sacerdotis custodiūt sciētia ꝛ legē requirent ex oꝛe eius. q angelus dei exercituū est. ꝛ dicunt isti angeli septē ꝓpter septē dona spūssancti qbus deberent pdicatoꝛes verbi dei eē roboꝛati. Septē phiale signant pdicatōes eoꝝ ꝛ doctrinā que debent p modū phiale inferi⁹ esse ad terrā clause. superius vero ad celestia aperte. Per hoc eni qō ōr. effundite septē phialas ire dei in terrā signatur q pdicatoꝛes in eoꝝ pdicationibus annūciarent pctōꝛib⁹ q̄ terrena sapiūt penas sibi debitas iuxta numerū ꝛ mensurā septē pctōꝝ capitalium in quibus incidentes iram merentur diuinā vt igitur euitent ꝛ destruāt pdicta septē pcta mortalia nō de phiala mea. sed de phialis sanctoꝝ ꝛ approbatoꝝ doctoꝝ sup vnumquodq̄ illoꝝ tria compendiosa effudi notabilia. quoꝝ pmum ostendet illius peccati de quo specialiter dicetur abhominabilem detestationem. Secundū notabile ostēdet ipsius peccati multiplicem speciem. Et tertium vero notabile ostendet remedia ad destructionē eiusdem peccati. et vt oꝛdinē teneamus predictū de gula est primitus incipiendum.

Explicit pars prima.

Incipit pars secunda.

Capitulum I

Gula enim est inoꝛdinata cōcupiscentia edendi q̄ ōr crapula. vel bibendi q ebrietas nuncupatur ad destructionē eni istius pcti ōr in textu Apoc. vbi prius q pmus angelus effudit phialā suam sup terrā. i. pmitus precauit ꝓtra gulā que ōr terra ꝓpter sitim ꝛ famē ꝓtinuam. Vnde ꝓuerbio.xxx. Terra non satiat aqua id est gulosa voluptate. vnde ꝓuer.xiij. Justus comedet ꝛ replebit animam suam. venter autem impioꝝ insatiabilis. Et merito pma effusio phiale est ꝓtra gulam. q tēptatio homis pria fuit de pctō gule. vt patet Gene.iij. Ac etiā q hoc vitiū ē fomētum alioꝝ vñ sup illud Math.iiij. vbi agitur de tēptationibus xp̄i dicit glosa q in pugna xp̄i pri⁹ cōtra gulam agitur. que nisi pri⁹ refrenetur frustra cōtra alia vicia laboꝛatur. Sed dyabolus in temptatione victus de gula non temptat ad libidinē. Primum ergo notabile effundendū ꝓtra peccatum gule ostendit eius abominabilem detestationē.

Capitulum II

Ro quo notandum q gula detestāda est ꝓpter multa. Primo q̄ natura dissuadet nobis vicium istud Vnde legit in sciētia naturali q inter oia animalia magnorum coꝛpoꝝ nulli dedit natura tāpuum os sm coꝛporis quātitatē sic boi. qō sine dubio factū ē ad cōmendationē tempantie ꝛ ad detestationē gulositatis. Secundū est q gula facit hominē locum requiei demonū. vñ Math.xij. Cum immundus spūs exierit ab homine ambulat p loca arida querēs requiem ꝛ non inuenit. Sup quo pari⁹ien. Loca inq̄t arida sūt homies tempate viuētes in quib⁹ dyabolus nō inuenit requiē. ꝫ in his qui gule vacant inuenit dyabolus requiē. Vnde legio demonū dixit domino vt legitur Math.viij. Si eijcis nos hinc mitte nos in gregē poꝛcoꝝ qō domin⁹ pmisit eis. Post ꝫ eni aliquis homo poꝛcinus vitio gule subdit. statim habitaculum demonū efficitur. Et nisi qs more poꝛci vixerit. dyabolus in eo potestatem nō accipit. sed ille quem hoc vicio gule verat dyabol⁹ nulli peccato resistere sufficit. Nam qū oꝛi qō est quasi porta potētissima homis vitium gule que est quasi vna de familia dyaboli dominat. totam familiā diabolicam. s. vniuersitatē vitioꝝ pmittit itrare ꝛ animam et oīes eius virtutes pdere. Figuram huius habem⁹. j. Machabeoꝝ vlt. vbi legitur q dux Ptolomeus fecit puiuiū magnū symoni sacerdoti et filijs suis. ꝛ cū inebriatus esset symon ꝛ filij sui. surrexit ptolome⁹ cū filijs suis ꝛ viris quos absconderat ꝛ intrauerunt in conuiuium ꝛ occiderūt symonē iudā ꝛ iohannē filios suos. Moraliter ptolome⁹ interpretatur ad mensuram deductus. et signat carnem humanam que esset regulata ꝛ deducta p raōnem anime de cibarijs ꝛ potibus sibi necessarijs mēsurabiliter ad sumendum. Per symonem qui interpretatur obediens ꝛ intelligo animā humanā ꝛ que semp esset obediens domino saluatoꝛi suo. Per iu-

dam seniorē filiū eiꝰ intelligo voluntatē anie. vñ iudas interpretatur glorificans ⁊ signat voluntatem anime qua deberet homo cū oñi gaudio ⁊ deuotione glorificare ⁊ magnificare deum. Per aliū filium. s. iohannē qui interptatur in quo ē gratia dei intelligē rationē anime in qua esset gratia dei ꝑ quam gratiam ratio anime regularet totum hominem vt omnia sua opera essent facta ad honorem dei iuxta ꝑceptum saluatoris dicētis Math. v. Luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona ⁊ glorificēt patrē vestrū qui in celis ē. Per alios vero pueros simonis intellige virtutes anie ⁊ meritoria opa. Iste inimicꝰ ei piculosus ptolomeus. s. caro nr̄a que ē inimica. iuxta illud Galath. v. Caro cō cupiscit aduersus spm̄ ⁊ spūs aduersus carnē. ℔ eni sibīnuicem aduersantur. multotiens prepat grandia conuiuia ordinando cibaria splendida in quibꝰ quiuis multotiēs iste inimicus caro nostra consurgit cum suis viribus que ꝓius erant remisse ⁊ debiles ⁊ sic quodāmodo abscondite qñ caro erat in cibarijs fm rationē anime mēsurabiliter regulata. Et cū ania i talibꝰ quiuis fuerit inebriata intantum q̄ oculus rōis excecet ꝑ voluptates carnales. tūc iste inimicꝰ cū suis viribꝰ ꝓtra aiam insurgit. ⁊ ipaz cū duobꝰ filijs suis iuda ⁊ iohāne. i. volūtate ⁊ ratōne per consensum ad pctm̄ spūal'r interficit. ⁊ nedū occidit istos duos filios. ꝫ etiā oñes pueros suos. id ē omnia bona opa sua. iuxta illud Ezech. xviij. Si autem auerterit se iustus a iusticia sua ⁊ fecerit iniquitatem fm oñs abominationes suas quas operari solet impius nunq̄ viuet. oēs iusticie eiꝰ q̄s fecerat non recordabunt in ꝓuaricatione q̄ preuaricatus ē in pctō suo ⁊ qō peccauit in ipo morietr. ¶ Tertium ꝓpter qō vitium gule est detestandum ē q̄ gulosus vilissimā creaturā deificat. s. ventrē suuz iuxta illud Phil'. iij. Dico inimicos crucis ip̄i quoꝝ deꝰ vēter ē qō exponēs Hugo de claustro anie dicit q̄ similitudinē deo compat vēter gulosi. Nā sicut dijs solēt tēpla ꝓstrui. altaria erigi. mīstri ad seruiēdū ordinari. pecudes immolari. thura cocremari. sic isti fetido deo ventri templū est coquina. altare mensa. calix scapha. mīstri coci. īmolare pecudes cocte carnes. fumus incensoꝝ odor saporū. Sed vt ait parif. Idolatria ista in ℔ deterior ē q̄ ydolatria paganorū. qa illi auro ⁊ argento ⁊ marmoreis lapidibꝰ honores diuinos impēdere ꝓsueuerūt ꝫ gulosus vētrē ꝓ deo honorat q̄ ē latrina et saccus vilissimus stercorum. ¶ Quartū ē q̄ deū blasphemat. vñ Aug. sup illud j Cor. x. Siue comeditis siue bibitis oia ad gloriaz dei facite. dic̄. si illud qō māducas ⁊ bibis ad corpis necessariam refectionē sumis. sustentationēq̄ mēbrorū grās agēs ei q̄ tibi mortali tribuit ista suppl'mētoꝝ solacia cibꝰ tuꝰ ⁊ potꝰ ruꝰ laudat deū. si vero nedū nature debitū immoderatōe edacitatis excedas. vinolētia te ingurgitas quātaslibet dei laudes lingua tua resonet. vita tua deū blasphemat. Et sic̄ dr Thob. xiij. Maledicti eni q̄ ꝓtempserunt te. et cōdemnati erunt qui blasphemauerunt te. ¶ Quintū est q̄ gulosi ꝑ delectatōe quā habēt i immoderata sumptione ciborū ⁊ potuuz aias suas dyabolo vēdunt ⁊ hereditatē regni celorū pdunt. vñ sicut dicit Eccli. x. Nihil iniquius q̄ amare pecuniā. hic aiaz suā venalē habet. Hec pecunia de qua ℔ loq̄tur scriptura pctm̄ dici pōt. Nā sicut dicit origē. Pctm̄ est pecunia dyaboli quā qui accipit aniam suā dyabolo vendit. ⁊ illud spūal'r intelligi pōt de peccato gule Unde figura etus legit Gene. xxv. q̄ esau q̄ typum gulosorum tenet ꝑ pane ⁊ lentis edulio. i. pulmento facto ex lentibꝰ vendidit primogenita sua ⁊ hereditatem suā ⁊ abijt pensendens q̄ primogenita sua pdidit. Sic certe gulosi q̄ ꝑ voluptate quā habent in ciborum ⁊ potuū immoderata sumptione primogenita sua. i. anias suas pciosissimo sanguine xp̄i redemptas dyabolo vendunt. Juxta illud Trenorū. j Dederūt quecunq̄ pciosa ꝑ cibo ad refocillandum aniam. Et sicut esau pensendit q̄ ꝑgenita sua vendidit. ⁊ suā pdidisset hereditatē. sic tales gulosi vt dic̄ ps̄. p nihilo habuerūt terrā desiderabilē. i. nihil curant q̄ pdiderūt hereditatem suam eternam. ¶ Sextum est q̄ gulosi patiuntur famē insatiabilem. vnde de gulosis dicit ps̄. Famē patient vt canes. Itē Ozee. iiij. Comedent ⁊ nō saturabunt. Unde in comedendo nō cessat gulosorū esuries. Nā vel nō habent ea que vellēt vel quantū vellent. vl' ꝑparata vt vellent. immo ⁊ si accidit q̄ habeāt q̄. qualia et quātum vellent habere. tunc deest eis annona. vel saccus nō sufficit recipere quantū appetitus expostulat. ⁊ ideo tunc oportet eū spaciare. ⁊ de loco ad locū vagare. ⁊ sic famē venatur. Dñ vt dicit Hiero. Vorācitas habita famē ⁊ nō saturitatem parit. Et ideo merito de gulosis dicitur ꝓuer. xiij. Vēter autem impiorum insatiabilis est.

Capitulum III

Equitur secūdum nobile peccati gule. in quo fm q̄ ꝓmissum ē dicetur de istius peccati multiplici specie

Pro quo notandū est fm beatum Grego. iij. vel xxxiij. moraliū sup illud Gen. xxv. Da mihi de coctione hac rufa. ⁊ ponitur in can̄. de pse. di. v. quinq̄ modis. Quinq̄ sunt species gule Unde gulosus aliquādo indigentie tempora debita comedēdi preuenit. qō est ꝓma species gule. Aliquādo lautiores cibos querit. qō est scōa species gule. Aliquando q̄ sumenda sūt ꝓparari accuratius appetit. qō ē tertia spēs gule. Aliqñ in ipa quātitate sumēdi cibos vel pocula mensurā refectionis excedit qō ē quarta species gule Et aliqñ ipo estu immēsi desiderij aliquis peccat. qō est quinta species gule.

Capitulum IIII

Ruma ergo species ē cum quis horam ꝓuenit comedendi debitam sine cā rōnabili. sicut fecit Jonathas j. Reg. xiiij. qui tēpꝰ ꝓstitutū a patre antecessit edēdi ⁊ ideo ore patris ꝓlatā mortis sententiā meruit. qñ eni ieiunatur debita hora comedendi ē hora meridiana fm Ambro. Tūc eni sitiuit xp̄s i cruce. In hac eni specie gule incidūt mane vacantes ad ventris ingluuiē ꝓꝰ visitantes tabernā q̄s sanctā ecclesiā ⁊ iō in maledictionē dei incidēres mortē merentur eternā. Unde Ecc̄i. x. Ue terre cuiꝰ rex puer est ⁊ cuius ꝓcipes mane comedunt. ℣ er. terrā hic vt dicit parif. intelligit caro que terra est ⁊ in ter

ram reuerket. Rex vero recta ratio ē que hz carnem regere. principes sūt q̄nq̄z sensus q̄ mane comedunt quādo ora debita sine rōabili cā puenīūt. ꝫ econtra illi q̄ debitā horā expectāt dei benedictionē merentur. vñ sequit Eccl. x. Beata terra cuius rex nobilis est. z cuius principes vescūtur in tempore suo ad reficiendum z non ad luxuriam.

Capitulum V

Ecunda species gule

Secunda est q̄ quis nimis delicata affectat comedere vl̄ bibere. vt legitur Nume. xj. de filijs isrl̄ in deserto q̄ nō ꝓtenti de manna q̄ dedīmisit eis de celo murmurātes ꝓtra deuz carnes desiderabāt Vnde z quia irrōnabilr flagrabant desiderio carnium cum adhuc esca erat in ore ipsorū ira dei descendit super eos percussitq̄z eos plaga magna z mortui sūt q̄ carnes desiderabāt z in deserto sepulti.

Capitulum VI

Ertia species gule est

Tertia est q̄ qs in nimis magna ꝙquantitate cibum sumit vel potū. z hec ē vilissima spēs gule z. vlij. mala ex eo sequūt. Primo ex gula oritr ebetudo sensus circa intelligentiā ꝓpter fumositates ciborū ꝓturbātes caput. sicut z ecōtrario abstinentia ꝓfert ad sapie ꝓceptōnē. vñ Eccs. ij. dicit sapiēs Cogitaui a vino abstinere carnē meā vt animū meum transferā ad sapiam. vñ Dan. j. legit q̄ tribus puerꝫ q̄ abstinuerūt se a regijs cibis sumptis deus ad comedendū. z aquā ad bibendū dedit ds sciam z disciplinā in oi libro. z i oi sapia. Secdo ex gula oritur ebrietas q̄ dupl̄r accipit. Uno mō ꝓ quodā defectu homis accidente ex nimio potu quo fit vt nō sit cōpos rōis z sic ebrietas ē pctm̄ z pena pcti Alio mō accipit ꝓ immoderato vsu potus ex quo sequit dictus defect⁹. z talis immoderātia pōt ꝓtingere tripliciter. Uno mō q̄ hō nesciat potū immoderatū esse nec potentē inebriare. z sic pōt esse sine peccato ꝓcipue si nō ex negligentia homis hoc ꝓtingat. z sic creditur noe fuisse inebriatus vt legit Gene. ix. Secūdo mō pōt ꝓtingere immoderātia circa potū sic q̄ aliquis pcipiat potū esse immoderatū. non tamē estimet q̄ potus ille posset eū inebriare. z sic ebrietas ꝓpter ignorantiā pōt esse cū pctō venialī. et sine peccato mortali. Tertio modo contingit q̄ aliq̄s pcipiat potū esse immoderatū z inebriantē. z tamē mauult ebrietatem incurrere q̄m a potu abstinere. z sic ebrietas est pctm̄ mortale eo q̄ talis ꝓmittit se ꝓculo peccandi voluntarie. z scient ꝙuans se vsurationis quo virtuose operaret z declinaret a peccato. Et iō Ambro. in li. suo de ꝓlarchis. Uitādā inqt dicimus ebrietatē ꝓ quā crimina cauere non possumus. Nam que sobrij cauem⁹ p ebrietatem ignorātes cōmittimus. z quoniam qui talia agunt digni sunt morte. z non solum q̄ facīūt. ꝫ etiam qui sūt cōsentientes facientibus. vt dicitur Roma. j. Ideo nō licet alios sic inducere ad potandum vt inebrientur quia vt dicit beatus Augustī. in libello suo de ebrietate. Qui alīū cogit vt se plus q̄m opus est bibendo inebriet. minus malum ei erat sic carnem eius gladio vulneret q̄m animam eius p ebrietatem occideret. Tertio ex gula oritur luxuria. Vñ. hiere. v. Saturaui eos z mechati sūt. z in domo meretricis luxuriabant. Itē Jaco. v. Epulati estis sup terrā z i luxurijs vr̄is enutristis corda vr̄a. Itē ꝓuer. xx. Luxuriosa res ē vinū z tumultuosa ebrietas. quicunq̄z his delectatur nō erit sapiens. Itē Jhero. z ponit i ca. di. xxxv. Ecclesie. Uenter inquit mero estuans cito despumat in libidinē. Ubi enī ebrietas. ibi libido dominat. hec ille. Vñ ezechie. xvj. Hec fuit iniq̄tas sodome sororis tue. superbia. saturitas panis z abūdantia. z ocium ipius. Unde z loth quem sodoma non vicit. vinū nimio potatū vicit. nam ex nimia vini potatione inebriatus duplicez incestum ꝓmisit. q̄ ambas ꝓprias filias carnal̄r cognouit. vt p3 Gen. xix. Et ideo merito dicit Jhero. q̄ venter z genitalia sibimetipsis sūt vicina z vicinitate membrorum ꝓfederatio intelligatur vitioꝝ. hec Jhero. z ponit i ca. di. xlviij. Cum autē Quartum malum sequens expredicta specie gule est q̄ claustra anie. id est vtutes dissipat. In cuius rei figurā legitur. iiij. Regū vlti. q̄ nabusardan ꝓnceps cocorū destruxit muros iherusalem. Nabusardan interꝑtatur ꝓhanās paleas. z significat ipm̄ ventrē qui quasi cocus est omniū membrorum tota die et nocte ꝓphanās paleas. i. concupiscit cibos carnales qui cito consumūtur vt palee. Unde hieroni. Per luxum z abundantiam voluptatum anime fortitudo mollescit z eius fortitudo dissipatur. Unde ysidorus in de summo bono li. ij. ca. xlij. Sicut inquit omnes carnales cupiditates abstinentia resecantur. ita oīs anime virtutes edacitatis vicio destruuntur. Unde Augustinus. Ebrietas inquit aufert memoriam. dissipat sensum. confundat intellectum. concitat libidinē. inuoluit linguam. corrumpit sanguinem. omnia membra debilitat. vitam diminuit. z omnem salutem exterminat hec ille. Item ambro. in libro suo de penitentia. Ebriosus inquit cum absorbet vinū absorbetur a vino. abhominat a deo. despicitur ab angelis. deridetur ab hominibus. destituitur a virtutibus. confunditur a demonibus. conculcat ab boibus. hec ille Itē idē in eodem. Ebriosus inquit confundit naturam amittit gratiam. perdit gloriaz. z incurrit dānationem eternam. hec ille Quintum malum ē q̄ corpus z animam coinquinat. Unde Apostolus. ij Pe. ij. loquens de gulosis dicit. Hi sunt velut irrationabilia pecora naturaliter in captionem z pernicicm in his que ignorant blasphemantes in corruptione sua peribunt percipientes mercedem iniusticie voluptatem existimātes dici delicias cōmuni in quinationis z madere delicijs affluentes z inconuiuijs suis luxuriantes vobiscum oculos habētes plenos adulterij z incessabilis delicti pelliciētes aias instabiles. Et ideo merito dicit beat⁹ Jhero. et ponitur in cano. di. xliij. Cum aut. q̄ comesatōnes nō solū sacerdotibus sed et laycis sunt noxie. qui festiuos et solemnes dies non aliter se digne celebrare putant nisi comesatōibus deseruiant. Ita dicit Jheroni. z ponit in ca. di. xxxv. Ecce principes. q̄ eccl̄ie pricipes q̄ delicijs affluunt. z inter epulas atq̄z lasciuias pudicia seruare se credūt. ꝓphetic⁹ sermo describit q̄ ejiciendi sunt de spacioſis domib⁹ latisq̄z puluijs: z multo labore cōquesitis epulis Et si vis

scire q̄ efficiendi sūt ꝓpter malas cogitatiões ⁊ opa sua euangeliū lege. s. in tenebras exteriores vbi erit fletus ⁊ stridor dentium. An non cōfusio ⁊ ignominia xp̄m iesum crucifixū. pauperē ⁊ esurientē farsis predicare corporibus ⁊ ieiuniorū doctrinā rubētes buccasq̄ ora tumētia proferre. Si in loco apostolorū simus nō solū sermonē eorū imitemur sed etiam abstinentiā. hec ille. Vñ de talibus voluptuosis se ipsos gulositate ingurgitantibus loquit apostolus Jude ij. dicens. Hi sunt macule ꝓuiuantes sine timore semetipos pascētes. Non enī dicit q̄ sint maculati vel maculosi. sed ipe macule. quia seipsos spō te maculant ⁊ alios per exemplum. excitationem. ⁊ malum ꝓpositum. Unde Esa. v. Ve qui potētes estis ad bibendum vinum. ⁊ fortes ad miscendum ebrietate. cuiusmodi sunt illi qui cogunt alios ad inebriandum. et sub vbanitate palliant mortale peccatū Unde abacuc. ij. Ve qui potum dat amico immittens fel inebrians. hoc est qui potum dat occasione inebriandi aliquem vt aspiciat nuditatem ei⁹. Unde vt dicit beatus Aug. Qui ad bibendum ꝑn⁹ fuerit. ⁊ ad cogendum alios vel adiurare voluerit. pro se et ꝑ alijs in iudicio reus erit. ¶ Sextum malum est q̄ corpus ⁊ animā occidit. vnde Eccī. xxxvij. In multis escis erit infirmitas. Et sequitur. Propter crapulam multi obierunt Unde holofernes bibit vinū multum ⁊ interfectus ē a muliere vt patet Judith. xij. Item Amon cum temulentus esset a vino interfect⁹ est a fratre suo absalon. vt patet. ij. Reg. xiij. Item filijs ⁊ filiabus Job vescētibus ⁊ bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti ventus vehemens irruit a regione deserti ⁊ cōcussit quatuor angulos dom⁹. que corruens oppressit eos ⁊ mortui sunt. ¶ Septimū malū est q̄ depaupat. Unde ꝑ uerbio. xxj. Qui diligit epulas in egestate erit. qui amat vinū et pinguia nō ditabitur. ⁊ hoc neduz verum est bonis fortune. sed etiaz de bonis gratie. Et nimiz quia hoc peccatū facit hominē derelinquere deum a quo omnes diuitie gratie effluunt. Vñ deutero. xxxij. Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit. incrassatus impiguatus. dereliquit deum factorem suum ⁊ recessit a deo salutari suo. ¶ Octauum malū est q̄ omnia secreta reuelat. Unde ꝓuer. vltī. Mullum secretum vbi regnat ebrietas. Et ideo sacerdotes specialr quibus secreta populi in confessione reuelanda sunt ab ebrietatis turpitudine summopere precaueant. Unde canon Presbiter aūt dyaconus alee aut ebrietati deseruiens. aut desinat. aut cerre deponaī. subdyacon⁹ aūt aut alias cantor aut lector similia faciēs. aut desinat. aut a cōmuniõe priuetur similiter ⁊ laycus. hec cañ dist. xxxv. Eps. Vñ ꝑ pleo q̄ in tabernis maxime occasio ebrietatis contingit. Ideo ꝓhibet lex sacerdotib⁹ exercere tabernas dicens clerici edendi aut bibendi causa tabernas non ingrediantur nisi peregrinationis cā ꝓpulsi. hec ca. di. xliij. Clerici. Propter enī p̄dicta mala q̄ ex crapula ebrietate oriunt dicit dñs Luce. xx. Attendite ne grauentur corda vestra crapula ⁊ ebrietate.

Capitulum VII

Quarta species gule ē

q est quādo quis ardenti auiditate sumit cibum et potum. Contra qō dicitur Eccī. xxxvij. Noli auidus esse in omni epulatione neq̄ te effundas sup omnem escam Sed ꝑ isto est notandum q̄ sic dicit beatus Greg iij. moza. Nos cibus ꝟ appetit⁹ est in vitio. q̄ lautiores cibos plerūq̄ sine culpa sumimus. ⁊ abiectiores cū reatu ꝓscientie degustam⁹ Unde Aug. Delicie quelibet si absq̄ desiderio percipiantur non officiunt. ⁊ viles si appetenter sint accepte impediunt ꝓfectum abstinētie Unde dauid aquam ꝓcupitā effudit. ⁊ helias carnes comedit. et virtutem corporis carnem edendo seruauit. hec augustinus. ⁊ ponitur in cano di. xlj. Delicie. Itē ysidorus in de summo bono. li. ij. ca. xlij. Non qualitatem ciborum inquit sed eorum cupiditatem reproba mus. Nā sepe acuratius ꝑparata sine gule cōcupiscentia degustanī. ⁊ sepe abiecta ⁊ vilia ad edenduz cupiditate sumunī: sicq̄ fit vt nō sit culpa ciboꝝ q̄litas. sed id reputetur in vicīū quod cū desiderio degustatur. Et sequit. Plerūq̄ voluptas escendi ita sub obtentu necessitatis surripit. ⁊ dū putaī seruire necessitati voluptatis desiderio seruiaī. hec ille. Ex quib⁹ patet q̄ vitium gule aliquādo etiā ꝓmittitur cum abiecta sumuntur. Nā antiquus hostis primū hominē nō carne sed pomo subdidit Et esau ꝑ pane ⁊ lentis edulio. i. pulmēto facto ex lentibus ꝑgenita sua ꝓdidit. ꝟ xp̄s carnes ⁊ pisces comedit. ꝟ nō peccauit. Et iō dic aug. q̄ meli⁹ ē pisces comedē more dñi q̄ lēticulas more esau. Quia vt dicit bern. ad sanitatē corpis quāto honesti⁹ ⁊ ordinati⁹ cib⁹ ingeritur tanto salubrius ⁊ facili⁹ digeritur. Signum aūt inordinate auiditatis in sumēdo cibum ⁊ potū est tremor manuum cibum et potum tangentium. ⁊ inordinata festinatio scindendi. comedendi ⁊ deglutiendi. ⁊ deuorandi cibum et potum. et totum vultum super cibaria cum oculis carneis effundere. Et sicut dicit linco. in de oculo morali. Oculi gulosorum dicunī carnei. q̄ ad ꝓcurandū carnē totaliter sunt intenti. Vñ Job. x. Nunquid oculi carnei tibi sunt. Gulosus enī viso delectabili cibo oculo capitur quasi hamo. Unde Job. xl. In oculis eius q̄si hamo capiēs eū. In hamo nāq̄ q̄ piscis capiī esca supponiī. ꝟ ferrū interi⁹ occultaī. sic ⁊ in cibo delectabili exteri⁹ dulcedo respgiī q̄ gulosus allicīt interius tamē latet aculeus quo mens spiritualiter sauciatur. hec Linco.

Capitulum VIII

Quinta species gule ē

q studiosa ꝓparatio ciborum vt gustui ad ministrent potius delectationem q̄ naturę debitam nutritionem. Hac specie gule peccauerūt filij beli qui carnes crudas a populo accipiebant vt delicati⁹ sibi facerent eas contra legis ꝓsuetudinez ꝓparari. vt patet. j. Regum. ij. Has enim quinq̄ gule species connectit quidam metricus sub hac cō pendiositate verborū. Preꝓpere. laute. nimis. ardenter studiose. Preꝓpere. quādo preuenit tempus comedendi. Laute quādo querit cibos delicatos. Nimis q̄n excedit debitā necessitatē. Ardenter q̄n appetitus ē vehemēs. Studiose q̄n curiose vel delicate cibi ꝓparanī. Supradictis enī quinq̄ gule speciebus due alie possunt superaddi. Quarum

prima est cum quis nimis frequāter sumit cibū vel potum. Frequens enim sumptio cibi vel potus nimis nociua est corpori. Scōm enī medicos de deterioribus verbis est cibum addere super cibum in de coctū. Unde Criso. Mihil enim inquit sic iocundum est sicut cibus bene digestus aut decoct⁹. nihil sic sensuum acumē opat. nihil sic egritudinē fugat sicut moderata refectio. sufficientia quippe cuz nutrimento z sospitatē simul etiā ꝓcreat voluptatem abundātia vero morbū facit z molestias ingerit. et egritudines generat z facit. qō enī facit fames' hoc etiā plenitudo ciborū magis aut multa pcora. Fames quippe in paucis diebus hominē aufert liberat ex hac vita penali. excessus vo ciboz ꝓsumit et ꝓputrescere facit corpus humanū. z macerat egritudine diuturna z sic eum morte crudeli ꝓsumit. hec Chrīs. z ponit i ca. de ꝓse. di. v. Mil ei. Alia spēs gule est qū quis varijs ferculis. id est varijs generibus ciborū vult vti. De q̄ varietate dicit Seneca. Fastidientis stomachi est multa degustare. que cuz varia sint z diuersa inqnant naturā z nō alunt. nam natura paucis ptētat. sed voluptas multa desiderat. varia et supflua apperit fercula.

Capitulum IX

Ertiū notabile de pec

Cato gule ꝓmissum est de remedijs huius vitij ostensiuum. ¶ Pro quo notandū q̄ septē sunt remedia ptra vitium gule. de quibus ad pns possunt specialit assignari. ¶ Primū ē freḡns sermonis diuini refectio Hoc remediū docet xp̄us Matb. iiij. vbi legit ipm dyabolo temptanti eū de vitio gule dixisse Non in solo pane viuit homo sed in oīi verbo qō ꝓcedit de ore dei. Frequens enim sumptio cibi spiritualis interdum inducit abstinentiā et obliuionē cibi corporalis. Unde moyses ieiunauit. xl. dieb⁹ z. xl. noctib⁹ verbo dei corporaliter z spiritualiter sustentatus. vt patet Exo. xxiiij. ¶ Secundum remedium est diligēs occupatio in bonis. Hoc enī remediū insinuat salomon dicens. Oc̄ū q̄ potest manus tua instanter opare Eccs. ix. Nam vt dicitur Prouer. xxj. Desideria occidunt pigrum nolunt quicq̄ manus eius operare. tota die concupiscit z desiderat. Homo enī ociosus patitur famez vniuersalem. Aures enī eius esuriunt rumores. oculi vanitates. gutur cibos. q̄ bona occupatio in magna parte sedat famē istam. ¶ Tertium remedium est elongatio ab his que dant occasionē excedendi in cibo vel in potu mensurā. cuiusmodi sūt delectabilitas. varietas z nimietas ciboz et potuū. Nō est enī securū accedere ad tabernā. ad conuiuium. vel ad mensā vbi nimia vel varia vel delicata apposita sunt homini qui vult cauere ab hoc vitio. Unde legitur Geñ. iij. q̄ mulier vidit lignū q̄ bonū esset ad vescendū z pulcrū ocul'. aspectuiq̄ delectabile. z tulit de fructu eius z comedit. z ꝓpter hoc abiecti sūt de paradiso in exiliū huius mundi. z post i infernū. ¶ Quartum remedium est consideratio penurie z abstinentia xp̄i in se z in membris suis ad qō monet nos dīs p ꝓphetā. Treno. iij. dicens. Recordare pauptatis et trangressiōis mee absinthij z fellis Pauptas etiā xp̄i in membris suis multum deberet homines retrahere a supfluitate quam faciunt i conuiuijs suis cū cogitant quantā pauptatem sustinet xp̄s in pauperibus et infirmis. claudis z cecis qui interdū non habent ad sustentationē nature sufficientiam panis et aque. Unde parīs. Mirū ē inquit quē sepe nō remordet ꝓscientia diuitū huius seculi quādo cogitant q̄ ipi subtrahunt ab ore dei in suis membris q̄ ponūt in ore dyaboli. Pascunt enim filios dyaboli. s. malos diuites z impios tyrannos. z filios dei humiles. pauperes et claudos z cecos fame perire ꝓmittunt. z in hoc homicidas crudeles filiorū dei ondūt se esse mainfestos. Unde gre. z ponitur in ca. di. lxxxvj. pasce. Quisquis inquit pascendo hominē seruare poteris. si non paueris occidisti Itē Eccī. xxxiiij. Panis egentium vita pauperis ē qui defraudat eos homo sanguinis est ¶ Quintum remedium est frequens meditatio cene illius felicitatis eterne ad quam sumus inuitati. dicēte xp̄isto Lu. xiiij. Homo quidam fecit cenā magnam z vocauit multos Qui enim inuitat⁹ ē ad cenā delicatā minus comedit in prandio vbi nō habet nisi grossa ciboria ne cenā delicatā amittat. Sed certe sūt multi qui adeo facti sunt similes iumentis q̄ de siliquis porcorū. i. voluptatibus carnalibus quibus vtunt porci dyaboli impleri desiderāt. z de illa delicata cena felicitatis eterne nō curant cuius tamē sola esuries hominē reddit beatum. dicente xp̄o Matb. v. Beati qui esuriunt z sitiunt iusticiā. Super quo paris. O inquit q̄ felicem facit illa plena refectio cui⁹ esuries facit beatum ¶ Sextum remedium est ꝓfecta abstinentia. Unde Linco. in de venenis. Remediū inqz tyriaca ptra venenū gule est abstinentia. qō patet scōm plīm. vij. de animalibus. vbi dicit q̄ sputū ieiuni hominis serpenti ē venenū. z tū nō oīno de veneno z morsu dyabolico curat homo p abstinentiā q̄ etiā p orōnē abstinētie iniunctā. Dñ Matbe. xvij. Hoc genus demoniorū nō ejicitur nisi i ieiunio z oratōe. Immo z serpēs renouat p abstinentiā sm plinīū. aristotelē et auicennā. Nam pellem deponit primo vsq̄ ad collū. z p abstinentiā inde vsq̄ ad oculos. z postea p totū corpus. Hoc etiā tangit glo. sup illud Matb. Estote prudētes sicut serpentem. Ic etiā Aug. ij. de doctrina xp̄iana. Modus tamen deponendi est valde mirabilis. nam cum serpēs sentit se grauatū a morbo vel senio Prio diebus plurimis abstinet a cibo. z sic pellis eius laxat a carne. Secundo gustata quadā herba amara ꝓuocat ad vomitū. z sic ejicit humorem virulentum qui fuit causa sue infirmitatis z defectus. Tertio vt cutē rigidā temperet z mollificet in aqua se balneat z humectat. z tunc rimā petre angustā intrat. z cū violētia transiens ab exteriori pelle se denudat. Quarto et h̄ soli expositus sic desiccat z i carnis supficie nouā recupat tunicā. z tunc sumptis viribus clarius videt. repit fortius. z comedit auidius q̄ prius. Si igit instinctus nature docet serpentez se renouare. z sic statū quodāmō innouare. quare rōalis creatura nō recipit exempla. Quatuor gradus sunt q̄b⁹ innouat vita humana a gula qui sunt hi. Cibi subtractio. peccato vomit⁹. i. detestatio. s. p confessionē z ptritionē Generale ei remediū ptra venenū in cibo sumptū est vomit⁹. sic venenū spūale vomitur p confessionem

Tertiū est veteris hominis siue ꝓsuetudinis depositio vnde Esaie.lv. Derelinquat impi⁹ viam suam.et quarto ad solē iusticie plena cōuersio.q̄ singula singulis adaptare potes predictis moraliter.ꝛ hec Jsi co. Et nedū est abstinentia remediū contra vitiū gule.sed etiā cōtra alia vicia carnalia medicina efficacissima.vnde Jsido. in ꝺe summo bono li.ij.ca.xlij. Corpus inquit quod abstinentia frangit temptatio non exurit. Vnde ꝛ tres pueros abstinentes flamma babilonij incendij ꝛ si tetigit tamē non cōbusit. Quamuis nimirū desideriorum carnaliū ignis abstinentiū mentes inflammet.vsq̄ ad consensum tamen cōcupiscentie vel operis nō exurit.hec ille.vnde abstinētia remediū ordinatū est a deo contra preuaricatoris venenū. Unde Ambro.ꝛ ponit in cano. di.xxxv. Sexto die. Inductū est iaꝯ ieiuniū ꝛ abstinentie lex a domino.preuaricatio aūt legis a diabolo.inceperat culpa per cibum.latebat post cibuz Cognitio infirmitatis eius in cibo. firmitatis virt⁹ in ieiunio.serpēs gule suadet.dñs ieiunare decreuit staq̄ paradiso regnantē gula expulit.abstinētia ad paradisuz reuocauit errantē hec ille. ¶ Septimū remediū cōtra peccatū gule est frequens meditatio illius terribilis pene inferni que ꝓ hoc detestabili vitio ordinat. Unde illi qui hic voluptuose ingurgitauerūt se comesationib⁹ ꝛ ebrietatib⁹ ibi patient famem ꝛ sitim.dicente dño ꝙ ꝓphetam ysaie.lxv. Ecce serui mei comedēt ꝛ vos esurietis.ecce serui mei bibent ꝛ vos sitietis.ecce serui mei letabunt.ꝛ vos confundemi.ecce serui mei laudabūt p̄ exultatione cordis et vos clamabitis p̄ dolore cordis ꝛ cū contritione cordis vlulabitis. Unde gulosoꝝ in inferno tanta erit esuries q̄ si possibile esset eos attingere suos carissimos amicos deuorarent.dicente propheta Esa.ix. Vir fratri suo nō parcet ꝛ declinabit ad dexteram ꝛ esuriet ꝛ comedet ad sinistraz ꝛ non saturabitur. Vnusq̄sq̄ carnē brachij deuorabit. et talis damnat⁹ sitim habebit intantū q̄ mallet vnū haustum aque habere q̄ oīs diuitias huius mūdi qz tantā habebit sitim q̄ ꝓut dicit Job.xl. habebit fiduciā vt fluat iordanis in os eius.sed tamē nō dabitur ei vna gutta aque.vt patet Luce.xvj de diuite epulone qui induebatur purpura ꝛ bysso ꝛ epulabatur quotidie splendide.sed tamē qz pauperi lazaro iacenti ad ianuā eius noluit dare micam panis. ideo cum esset in tormentis petijt vnam guttam aq̄ ad refrigerandū linguam suam que tamen sibi erat negata.Et ideo merito Jsi.de summo bono libro.ij. capitu.xlij. Cui iquit abundantia est epulaꝝ ardentis diuitis attendat suppliciū cuius tanta in iferno inter ignes erat inopia quanta hic epularum copia fuit. Jn hoc enim seculo esurire ꝛ sitire noluit. propterea inter flammas sitiens scintillam aque q̄siuit nec habere meruit.hec ille. Unde in exemplum huius narrat beda in de gestis aglorum libro.v. capi. xiij. de quodam religioso in monasterio nobili positus sed ignobiliter viuens.corripiebatur quidem sedule a fratribus ac maioribus loci.atq̄ ad castigatiorem vitam conuerti admoenbatur.ꝛ q̄uis eos audire noluisset.tolerabatur tamen ab eis longanimiter ob necessitatem operum ipsius exteriorz. Erat enim in fabrili arte singularis.seruiebat tamen multum gule ꝛ ebriekati et ceteris vite irremissioris illecebꝛ.magisq̄ officina sua die noctuq̄ residere q̄s ad psallendum atq̄ orandum in ecclesia audiendūq̄ verbum vite cum fratribus maluit. Unde accidit illi quod solent dicere quidam.q̄ qui non vult ecclesie ianuam sponte humiliat⁹ ingredi.necesse habet in ianuam inferni non sponte damnatus introduci. Percussus enim languore atq̄ ad extrema perductus vocauit fratres ꝛ multum merens cepit narrare q̄ videret inferos apertos et sathanā dimersum i profundum tartari. Annam quoq̄ ꝛ caypha qui ocderunt dominū iesum xp̄m iuxta flammis vltricib⁹ contradictum.in quorum vicinio inquit heu mihi misero locum inspicio eterne perditionis esse paratum. Audientes autem hec fratres ceperūt diligenter exhortari vt tunc positus adhuc in corpore penitentiam faceret. Respondebat ille desperās. Nō est mihi modo tempus vitam permutādi cum ipe viderim iudicium meū esse cōpletum. Jpso talia dicente,sine viatico salutis obijt.ꝛ corpus eius in vltimis locis monasterij est humatū.neq̄ aliquis ꝓ eo missas vel psalmos cantare vel saltem orare presumebat. ¶ Opponitur autem gula virtuti abstinentie.et ebrietas virtuti sobrietatis.quarū vtraq̄ est virt⁹ temperantie.Et qz ꝙ gulā ꝛ ebrietatē a fine vltimo q̄s auertit vt ex dictis patet.ideo vtrunq̄ vitium reducitur ad trangressionē mandati de obseruantia sabbati.in quo precipit quies in fine vltimo id est in deo. Vel forte ꝓhibentur ista vicia carnalia per illud mandatū. Non concupisces vxorē proximi tui ꝛc.ꝛ etiā ꝙ illud mādatū. Non mechaberꝛ per q̄ ꝓhibetur oīs concupiscentia carnis inordinata.ꝛ omne peccatū carnale quod ad libidinē disponit vel ꝓuocat. Unde ꝓuer.xxx. Luxuriosa res est vinū. Jtem ad ephes.v. Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria. Jtez inter opera carnis numerant ebrietas ꝛ comesatio.ad Gala.v.

Explicit pars secunda.

Jncipit pars tertia Capl'm I

Luxuria est inordinatus appetit⁹ siue amor delectationum in venereis actibus in hac vita breuiter delectans. sed ad cruciatuz perducens eternum. Ad destructionē istius peccati dicitur in textu Apoca. supradicto capitu.q̄ secundus angelus effudit phialam suam in mare id est.secundo predicauit contra luxuriaz que maris nomine merito nuncupatur. Primo propter eius fetorem. Sc̄o ꝓpter eius feruorem. Et tertio ꝓpter eius amaritudinem. Unde luxuria ad modū maris habet fetorem. Juxta illud Jobel.j. Putruerunt iumenta in stercore suo. Sup quo Greg. Jumenta inquit in stercore putrescere est vitam fetore luxurie finire. Secūdo habet luxuria ad modū maris feruorem. dicente ꝓpheta Osee.vij. Oīs adulterans quasi clibanus succensus a coquente.id ē a dyabolo suggerente. Tertio habet luxuria ad modum maris amaritudinez. Unde ꝓuerbi.v. Fauus distillans labia meretricis ꝛ nitidi⁹ oleo guttur ei⁹ nouissima autem illius amara quasi absinthe um.

Capitulum II

Primum enim notabile effudendū ꝓtra peccatū luxurie ē istius peccati abhominabilē detestationē ostensiuū. Pro quo notandum q̄ ad detestationē istī peccati sex specialiter sūt motiua. Primū est anxiosus appetitus quo grauantur spū fornicationis vexati. Vnde Hiero. Appetitus inquit fornicationis anxietas est. satietas vero penitētia. Nec soluz ꝓcedit pctm̄ istud anxietas appetitus. ꝫ etiā multe alie molestie quas spinas vocat ꝓpheta Osee. ij. dicens. Sepiā viā tuā spinis. Spine enī iste sūt vigilie timores. expēsez solitudines hoc pctm̄ ꝓcedētes Vnde tanta est insania luxuriosorum q̄ per spinas currūt ad mortē suam. z expensis multis parant sibi viā ad infernū. ꝫ certe insipiēs peccator ē qui forum facit vnde certus ē q̄ penitebit. Secundum motiuum ad detestationē huius pcti instigās ē abhominabilis turpitudo huī pcti. Vnde parif. Inter oīa in quit pcrā: z q̄uis voluptuosi suis delectationib⁹ excecati ꝑ nō pcipiāt tñ pctm̄ istud ē maxime erubescibile. Vnde nullus ē ita voluptuosus quin erubescit ꝑ pctm̄ palam ꝓmittere. imo nec est aliquis quin erubesceret palā corā multis cognoscere suam ꝓpriam vxorē nō obstante q̄ vxorē ꝓpriam pōt ḋs cognoscere sine aliquo peccato mortali. Ac etiā pctm̄ istud ē ita turpe q̄ sicut dicit parif. quidā demones videntur de illo erubescere. vñ Ezech. xvj Dabo te in aias odientiū te filiaz palestinaz q̄ erubescūt in via tua scelerata. Sup quo dicunt doctores q̄ aliqui sūt demōes q̄ memores sue antique nobilitatis nō dignantur ꝫ quodāmodo erubescūt ad luxuriam temptare. Vnde et signū ad ꝑ est q̄ dyabolus temptans ꝓpm nō temptauit eū ad luxuriaz Magna enī erubescentia que est circa actum huius peccati ostendit magnam turpitudinem eiusdem. Vnde ꝑ pctm̄ tā turpe ē q̄ vbi cetera peccata tantū animā maculāt. pctm̄ istud maculat tam corpus q̄ animā vnde apls. j. Chor. vj. Omne pctm̄ q̄cunq̄ fecerit homo extra corpus est. qui autem fornicatur in corpus suum peccat. Tertium motiuuz ad detestationē huī peccati ē q̄ pctm̄ tēplū dei violat Vnde ysidorus z ponit in cano. di. xxxij. q. vij. Nō solum Inter septez cetera vicia fornicatio maximi sceleris ē. quia q̄ carnis immūdiciā templū dei violatur vñ Apls. j. Cor. iij. Nescitis inquit q̄ templū dei estis vos. z spūssanctus habitat ī vob⁹. Si ḋs autem templum dei violauerit disperdet illum de⁹ Vnde hoc peccatū nō tantū templū dei violat. sed etiam ꝓut dr Job. xxxj. Nephas est z iniquitas maxima. ignis vsq̄ ad pditōnem deuorans et oīa ẏtutū genimina eradicās Vndez luxuria aufert virtutē. s. virginitatem. que si semel pdatur nunq̄ restituitur. vñ ysido. in de summo bono li. ij. c. xliij. Omne inquit peccatū p penitentiā recipit vulneris sanitatem. virginitas aūt si labitur nullaten⁹ reparaī Nam ꝗuis penitēdo venie fructum recipiet. incorruptionē tamē pristinā nullatenus recipit. Quartum motiuū ad detestationem huius peccati ē istō q̄ peccatū istud aufert bona fortune. bona nature. ac etiā bona gratie. Vnde quantū ad ꝓmū dr. Prouer. xxix. Qui nutrit scortum pdet substantiā suam Exemplum huiu⁹ habeī Luce. xv. de filio ꝓdigo q̄ dissipauit substantiā suā viuendo luxuriose. De secundo dicit apls. j. ad Cor. vj. Qui autē fornicatur in corpus suū peccat ꝛc. Fornicatores enī corp⁹ suū consumunt. z multotiens vitā suam amittunt. sicut habemus exemplum. ij. Regum. xiij. vbi legitur q̄ amon interfectus ē ab absolon. quia corrupit sororē suam thamar. Et quātum ad tertiū scz q̄ istud peccatum aufert bona gratie patet ex illo Iob. xxxj. vbi de peccato isto dicitur q̄ est ignis vsq̄ ad pditionē deuorans. z oīa ẏtutum genimina eradicans. Ītē philosophus. ij. ethicor. Concupiscentie inquit venerez corpus transmutāt z quasdam insanias faciunt. Item Greg. xxij. Moral. Qui voluptati succūbunt non homines sed iumēta nūcupanī. Vñ aristotiles in epla ad alexandrum. Coitus inq̄t est ꝓpietas porcorū a quo si caueas grandis gloria tibi erit. si exerceas bestiarū imitator eris. Et sequitur. Crede mihi indubitanter q̄ coitus est z estructō corporis. abbreuiatio vite. corruptio virtutū. legis trāsgressio. z mores generat femineos. Vnde z parif. Qui inq̄t hoc vicio laborat vis cogitare pōt de bis que ptinent ad salutem suam. deū quasi nō cognoscit. et oculos ad celū non leuat. adeo brutalis factus est q̄ verba correctionis vel ammonitionis sue non potest audire. Ad duo prima pertinet quod legitur Osee. v. Non dabunt cogitationes suas vt ꝓuertātur ad dominum. quia spiritus fornicationis est ī medio eorum. z non cognouerunt dominum. Ad tertium facit illud quod legitur Danie. xiij. de illis duobus senibus qui exarserūt in susannam. vbi dicitur q̄ declinauerunt oculos suos vt non viderent celū. nec recordarentur iudiciorum iustorum Ad quartū pertinet quod legitur Ecclesiasti. xxj. Verbum sapiens quicunq̄ audierit iustus laudabit z adyciet. audiet luxuriosus z displicebit ei. z ꝓiciet post tergum suuz. Dix igitur cuadit aliquis de peccato isto cum ea nō fugiat que possunt esse occasio liberationis sue. Vnde de isto peccato intelligit parisienf. illud Apoca. xvj. Factus est sanguis tanq̄ mortui. et sicut inq̄t a morte nullus egreditur nisi miraculose. ita z de peccato luxurie difficile ē egredi. In cuius rei figuram legit Luce. xiiij. q̄ quidā typū gerēs luxuriosorū inuitat⁹ ad cenā vite eterne dixit. Uxorem duxi. ī. voluptuosa feditate luxurie me ingurgitaui. z ideo non possum venire Quintum motiuū ad detestationem huī peccati est quod peccatum istud deducit in maximam confusionem z obprobrium. Vnde in ꝗmagnam confusionem et opprobrium inducit hominē hoc enorme peccatum luxurie ostendo q̄ exemplum. Supposito q̄ aliquis haberet filiam pulcram valde a duob⁹ amatoribus desideratam quorū vn⁹ esset vnic⁹ filiꝰ regis anglie. q̄ tantā haberet pulcritudinē z bonitatis excellentiā q̄ ei nullus in terra posset equari. satis etiam esset diues. Sed alius amator esset econtra vilissimus et baldus qui pre nimia nigredine scabie z gibbositate ac oīi abiecta z abominabili vilitate nō haberet similitudinē alicui⁹ animalis mundi in corpore. nec tantū hoc. sed etiā esset plen⁹ tāta amaritudine et felle malicie q̄ nihil oīno queret nisi omne bonū

destruere in virgine. ⁊ eā finaliter interficere. ac etiam tam paup esset q̄ nihil haberet nisi turpitudinē malicią et fetorē. et abhominationē. quis non diceret te insanire. imo ⁊ qualē ꝓfusio ⁊ erubescētia esset tibi si istū miserū filie tue recipes: et talē ac tantum filiū regis refutares. Spiritualr loquēdo q̄libet nostrum habet custodiendū vnam filiam in sui natura pulcerrimā. s. aniam rationalē que est verissima imago trinitatis que a duobus amatoribus nocte ⁊ die desideratur. quorum vnus ē ditissim⁹ ihs xp̄us filius regis celestis. Alter vero sathanas amarissimus rusticus rusticorū plenus veneno malicie ⁊ miserie q̄ tam horribilis ē. q̄ sicut dicit bern. si quis eū videret in sua horribilissima deformitate ex vno ei⁹ latere ⁊ parentē puteū inferni in altero ei⁹ latere. potiꝰ in puteū inferni se submergeret q̄ dyabolum in sua deformitate ꝓspiceret Iste miser desiderat in anima humana omnem virtutem ⁊ bonitatē destruere ⁊ finaliter occidere. ⁊ in tormēto inferni eternaliter incarcerare. Istum tamē miserū ribaldum pmittit miser peccator animā suam defloware. quotienscūq̄ cōmittit aliq̄ pctm̄ mortale. ⁊ despicit ⁊ repellit amatorem suū dulcissimū ihesū xp̄m. Unde et de isto cōqueritur dñs ꝑ ꝓphetam dicēs. Quoniā sicut cōrūpsit mulier amatorē suum sic ꝓtempsit me. Jhere. iij. O igit miser peccator quanta erit ibi confusio q̄ liscz erubescentia cū hec cozā oībus creaturis celi et terre manifestabitur fatuitas tua. De qua manifestatione dicit dñs. Ostēdā gentib⁹ nuditatē tuā. ⁊ regnis ignominiaz tuā. Naū. iij. Item talibus dicit dominus Jhere. xxxij. Dabo vos in opprobriū et in ignominiam sempiternam que nunq̄z delebit ob liuione. Sed forte hic dicit mihi lubricus. Nescio q̄ sic facio sicut dicis. nō ei diligo dyabolū sed pulcrā mulierē. Sed taliter dicenti respōdet Auguſt in de agone xp̄iana. dicēs q̄ sicut piscis sub esca letanter hamū mortis intrat. sic sub apparentia parui delectabil⁹ accipit sibi lubricus etenā damnatōnē. Unde dyabolus inimicus generis humani cognoscens se a nullo recipi si videretur i sua horribili deformitate abscondit se sub aliqno terreno delectabili ne ꝓciperetur. Unde sicut dicit beda in decipiendo primos parentes abscōdebat suā turpitudinē sb pulcritudine vultus virginei quem ostēdit in capite serpentis. Item legit in li. de colla. patrum q̄ dā homo diu dyabolo deceptus relinquens ꝓsilium iustorū ⁊ sequens voluntatē ꝓpriam. tandē vero miser a dyabolo deceptus vt ampli⁹ deciperet apparuit ei dyabolus oīm sole clarior tanq̄z angelus lucis dicēs misero decepto vt ꝓcueret se in foueā ꝓfundissimā iuxta eum. Qui ad imperiū tam apparentis lucidi angeli putans se in fouea inuenire salutē. inuenit mortem miserrimā. vnde in foueā se ꝓiciēs ꝓfractus expirauit. Sic certe spūalr ꝓut dicit ꝓuer. xxiij. Fouea ꝓfūda est meretrix. In hac fouea latet dyabolus sub vana pulchritudine et voluptuosa delectatione. quā ꝓsiderans lubricus hō in hac fouea putans inuenire veram felicitatē in illam se ꝓcipitat ⁊ inuenit finaliter amarissimā mortē eternam. Unde ꝓuer. v. Fauus distillans labia meretricis. et nitidi⁹ oleo guttur eius nouissima illius amara velut absynthium. Ecce sub fallaci pulchritudine quam fornicator considerat in fatua muliere latet dyabol⁹ quā tamen lubricus oculus videns ꝓut ꝓuerbi. vij. statim sequitur eam quasi bos ductus ad victimā. ⁊ nescit q̄ ad vincula stultus trahatur donec transfigat sagitta iecur eius. et velut auis festinās ad laqueum et nescit q̄ de periculo anime illi⁹ agitur. Sextū motiuū ad detestationē huius peccati est q̄ peccatum istum hominē spūaliter excecat ⁊ infatuat. Unde peccatum istud dauid regem sanctum infantū excecauit q̄ fidelem militem suum fecit occidi. vt voluptatem suam cum vxore sua libere exercēt. vt ꝑz ij. Reg. xj. Itē peccatū istud salomonē regē sapientissimū infantū infatuauit q̄ inordinato amore mulierū legē dei spreuit. imo ⁊ inmoderato vsu atq̄z assiduitate mulierum ad hoc vsq̄z ꝓductus est vt tēplū ydolis fabricaret. ⁊ qui prius tēplū deo pstruxerat assiduitate libidinis ⁊ ꝓdie subtractus ydolis construere templa nō timuit. vt ꝑz. iij. Reg. xj. Item ꝺ peccatū sampsonē fortissimū superauit. vnde ꝓ dalidam quā inordinate dilexit seductus est. ⁊ a philistijm captus ⁊ oculis expulsis in carcerē ductus. et tandem seipsum cū populo nō modico columnā aule regie subtrahens neq̄ter interfecit. vt patet Judicū. xvj. Exquo ergo pctm̄ istud hominē sanctissimū excecauit. hominē sapientissimum infatuauit. et hominem fortissimuz supauit. merito peccatū istud est multum detestandum.

Capitulum III

Sequitur secundū notabile de peccato luxurie qđ ē eiusdē pctī multiplicem speciem declaratiuum. Pro quo notandum q̄ luxurie quinq̄z sunt species ponē de. scz simplex fornicatio. adulterium. stuprum. incestus. et peccatum ꝓtra naturam.

Capitulum IIII

Prima ergo species luxurie est simplex fornicatio que ē illicitus concubitus soluti cū soluta prius tū corrupta. Dñ. xxvj. q. j. Cum igit. inquit canō Fornicatio licet videat esse gen⁹ cuiuslibet illiciti coit⁹ qui fit extra vxorem legittimā. tamē specialr intelligitur in vsu viduarū vel mereticum vel concubinarum. Et dicitur fornicatio quasi forme necatio. s. anie rōalis que est formata ad imaginē ⁊ similitudinem creatoris. Unde qualr fornicatio aiam necat figurā habem⁹ Judith. viij. vbi legit de manasse viro iudith q̄ venit estus sup caput eius ⁊ mortuus ē Spūalr manasses obliuiosus interꝓtatur. ⁊ signat spūm rōalem q̄ multotiēs ꝓ tēptationē carnis concupiscentie oblitus est dei creatoris sui. Judith glorificans interꝓetatur. ⁊ signat carnē glorificantem in voluptatib⁹ carnalibus que sbiecta esset spūi tanq̄z spōsa viro suo. ꝟ sup caput istius manasses. i. sup supmā ptē rōnis. q̄ ē quasi caput spūs rōnalis venit estus ꝓcupiscentie carnalis. ⁊ multotiens moritur ꝓ consensum ⁊ opus mortalis culpe. quia tunc recedit ab eo spūssctūs q̄ est vita anie. Dñ figuram habemus hui⁹ Gen. xxxj. vbi legit q̄ iacob aniaduertit facie laban q̄ non esset sicut heri ⁊ nudiustertius ⁊ iō recessit ab eo. Spūaliter iacob supplāta-

for interpretat. z signat deū qui dyabolū supplantauit eius prātez auferēdo. Laban cādidatio siue albū interptat. z signat aiam rationalē candidataz per sacramentū baptismatis vel pnie. de qua cādidatoe dicit pś. Lauabis me z sup niuez dealbabor. Aia enim taliter dealbata. z lota ab omni turpitadine peccati est pulcherrima ymago gl'iosissime trinitatis. sed qñ ẏo cōsentit z incidit in turpitudinē mortalis culpe statim mutat ab ista gl'iosissima pulchritudine i sili'tudinē teterrimi dyaboli. vt dicit beat⁹ Aug. qō cōsideras iacob. i. spūssanctus statim recedit ab eo. vñ sap. j. Spūssanctus discipline effugiet fictū. z aufert se a cogitatiōibus que sunt sine intellectu. Spū ēm sancto taliter recedente ab ania statim moritᵏ anima. Peccatū ēm fornicatiōis qō taliter occidit animaz. vt dicit paritᵏ. detestabilis eē videt homicidio vt rapina. qō patz ex hoc q illa nō sunt substātialiter mala. potest ēm aliqs velle occidere hominē meritorie. sicut iudex amore iusticie. Et aliquis pōt licite alienum accipe in summa necessitate. sed nullus pōt fornicari sciēter quin mortaliter peccet. Ponamus inquit q aliquis nunq̄ malum cogitauerit nec fecerit. nec dixerit. z oia egerit bona que excogitare possit. z tñ semel fornicet z moriat sic absq̄ penitentia. ex necessitate damnabit. z si omēs misse que vsq̄ i finē mundi celebrabunt ab ecclesia pro eo celebrarent vt liberarent eum a morte eterna. Unde et q̄ graue sit istud peccatū patere potest ex eo qō legit Nūe. xxv. vbi legit q cū fornicatus esset populus israel cuz filiabus moab iussit dñs cūctos prīcipes populi suspēdi contra solem in patibulo. z occisi sunt de populo xxiij. milia hominū. Et phinees qui itefecit zambri coeuntē cum madianite sacerdotium sempiternū meruit accipere. z iram dei a populo auertere. Item q̄ graue sit istud peccatū elici pōt ex illo Gene. vj. vbi dicit q videntes filij dei filias hominū q essent pulchre acceperunt sibi vxores ex omib⁹ quas elegerāt Ubi per filios dei fm doctores intelligūtur illi q descenderūt de seth. qui a patre suo seth fuerunt instructi in cultu dominico: z de cognitiōe vnius dei omipotentis. Unde z in plurib⁹ locis noui z veteris testamenti fideles vocant filij dei. Per filias vero hominū intelligūtur mulieres descēdētes de cayn que curiose. dissolute. z lubrice erant. z de illis pceperat seth filijs suis q non acciperent sibi vxores. Sed filij seth trāsgredientes patris sui preceptuz acceperūt sibi vxores ex omibus quas elegerant. Et ista vt dicūt doctores erat causa diluuij. Et si tantā vindictaz accepit deus ꝓpter hoc q filij Seth cōtra preceptū patris carnalis voluptuosas mulieres acceperūt vxores. quantam vindictam putas accepturus est de illis qui contra preceptum patris celestis fornicando accipiunt voluptuosas mulieres. non in vxores. sed in cōcubinas siue meretrices. Et ideo merito dicit a postolus Ephes. v. Hoc autem scitote intelligentes quoniā omnis fornicator immundus aut auarus qō est ydolorū seruitus nō habebit hereditatē in regno christi z dei. Sed hic forte quereret aliquis. quare phibuit dominus simplicem fornicationem. Et quantum ad illud potest dici. q questio ista est. dyabolica z derisione digna. Dyabolica est. quia cōsimilē questionem ꝓposuit dyabolus quādo dixit mulieri. Benef. iij. Cur precepit vobis deus vt non comederitis ex omni ligno paradisi. Et derisione digna est. Maz si aliquis ꝓponeret consimilem questionē alicui homini venerabili dicendo. Quare nō permittis filias tuas ꝓstitui siue meretricari. quare vis eas maritari nonne rogo stultus reputaretur. Quanto ergo potiᵘ dyabolicus z fatuus potest reputari. qui de rege celesti hoc audeat querere quare ipse filias suas non permittit fornicari. vel quare vult eas vel castas pmanere vel nuptui tradi. Sz adhuc forte dicit lubricᵘs. Domine nōne creature ad vsū hominis cōdite sūt. Cur igit sunt cibi nisi vt comedamus ipos. cur sūt pannᵢ nisi vt ipis induamur. cur insup sunt mulieres nisi vt ipis vtamur. Hinc dicit q creature cōcedunt hōi solū ad vsuz z non ad abusum. Abutunt autē alimētis vtendo eis preꝓpere. laute. nimis. ardenter. studiose. Destimētis abutūtur. quotiens ad pompā et mūdi vanitatē vel aliquo modo preter puram necessitatem eis vtuntur. Abutūtur etiam mulieribus quotiens eas extra matrimoniū carnaliter cognoscūt Sz hic dicit lubricus. Nonne talis actus naturalis est. quomō ergo abusus dici potest. Sed quātū ad istō attende. z ostendam tibi exemplum. Ponatur q captiuus ducaris in castrum regis tui. z q̄uis innocēsis z fidelis. constituit tamen tibi rex z eius vicecomes legem vt portam castri non ereas sub pena mortis: tu vero legem frangens domū curris. nonne hō mortis efficieris. si enim nō fuisset tibi lex posita. licite potuisti iuisse domū. modo vero ꝓter trāsgressionem legis reus eris mortis. Exemplum huiᵘ habemus tercij Regum. ij. vbi legitur q rex Salomon vocauit ad se Semey. z dixit sibi. edifica tibi domuz in Hierusalē z habita ibi. z non egredieris inde huc atq̄ illuc. quacunq̄ autem die egressus fueris. z transieris torrentem cedron. scito te interficiendū. quod z factum est. Nam postea Semey contra hāc regis constitutionē z mandatum exiens ad preceptum regis interfectᵘ est. Si enim non fuisset ei ꝟ lex edita exeundi minime forefecisset. sed trangrediens legez sibi datam reus erat mortis. Certe cōsimiliter est de coitu viri z mulieris. naturalis est eius actus. sed iupueniente ordinatione dei extra matrimoniū mortale est peccatum. Sed adhuc forte dicis. Cur facta ē talis ꝓhibitio. vt exartata natura sequeret mortalis culpa. Sed attende z responde mihi. Cur frenuz apponitur equo indomito nonne quia aliter sessor cito iaceret in luto. Sic spiritualiter caro nostra quasi equᵘs ē. Juxta illō Esa. xxxj. Equi eor caro. Iste equᵘs quasi indomitus est z inobediens sessori. id est spiritui. dicente apostolo Caro concupiscit aduersus spiritum z spiritus aduersus carnem. et ideo constituit dominus legem tanq̄ frenum ad refrenādum carnē ab impijs desideriis. dicente ꝓpheta. Justus dominus. z ꝓpter hoc legem posuit delinquētibus in via vnde nisi super hoc haberemus legem nō curarēt voluptuosi opprimere sororem suam vel matrē propriā quod tamē abhorret natura. Ac etiam nisi dominus super hoc posuisset legez nō cognosceret aliquis ds esset eius frater. soror. filiᵘ vel heres. sicut adhuc nō obstante lege de aliquibus dubitatur. et sic forte ex ignorantia frater duceret in vxorem sororem suam z filiᵘ adulterinᵘ gauderet hereditate alicuius pro-

prio herede exheredato. Nam proles genita in adulterio cum sit aliena traderetur alicui vt propria. & in eius succederet hereditatem cum quo nullam haberet cōsanguinitatem. Nec per hoc parum aggrauat peccatum suum qui facit alienum reputari propriuz & hereditatem propriā proli ꝓprie transire in possessionem prolis aliene. Et ideo grauitatem huius peccati cōsiderans ille vir iustus thobias dixit filio suo illud Thobi.iiij. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione. et preter vxorem tuam nunqz patiaris crimen scire ꝛc.

Capitulum V

Secunda species luxurie est adulterium quod est alterius thori violatio contra pactum cōiugale. ¶ Dō fieri potest dupliciter. scilicet cum vxoratus peccat cum soluta. vel econtra cū vxor peccat cum soluto. & sic vocat adulterium simplex. Secundo modo cum vxoratus peccat cum vxore alterius. vel ecōtra cum vxor peccat cum viro alterius vxoris. & sic vocat adulterium duplex. Unde innocētius. & ponitur in ca. xxxij.q.ij.christiana. Christiana inquit religio adulterium in vtroqz sexu pari ratiōe cōdemnat. Solus enim concubitus cōiugalis ad ꝓseruationē humani generis licitus & necessarius cōceditur. modo tamē & ordine. loco. & tempore debite conseruatis. ¶ Pro quo notandum q quinqz modis contingit maritum & vxorem peccare se inuicem abutentes. scilicet. modo. tempore. loco. mente & conditiōe. Modus enim debet esse naturalis & non cōtra naturam. Nā scōm Augustinū in libro de nuptijs & cōcupiscētijs. vsus contra naturam in cōiuge magis est damnabilis qz in meretrice. Item augustinus cōtra Iouinianū. Usus inquit naturalis & licitus est sicut in cōiugio. & illicitus sicut in adulterio. cōtra naturaz vero semper illicitus. & ꝓculdubio flagicliosior atqz turpior. quez sanctus apostolus in feminis & in masculis arguebat damnabiliter volens intelligi qz si in vsu naturali vxorem incando peccarent. Hec august. & ponitur in can. xxxij.quest.vij. Usus naturalis. ¶ Secūdo peccant maritus & vxor in tempore vetito. et qz naturaliter inuicem ꝓmiscendo. vtputa in tempore menstrui in tempore puerperij. in tempore pregnationis. in diebus festiuis quando vacandum est orationi. & in tē pore ieiunij quando deberent carnem suam abstinētia incarcerare. Quod enim in tempore menstrui & in tempore puerperij deberent a ꝓcubitu abstinere docet beatus Aug⁹. & ponit in ca. dist. v. Ad eius cōcubitū vbi sic. Praua inquit cōsuetudo in cōiugatorū moribꝰ surrexit. vt filios quos gignūt. nutrire & mulieres cōtemnāt. eosqz alijs mulieribꝰ ad nutriēdum tradant. quod videlicet ex sola carnis incōuenientia videtur inuētum. quia cum se continere nolūt despiciunt lactare quos gignūt. Ue itaqz que filios suos ex praua cōsuetudine alijs ad nutriēdum tradiderūt nisi prius purgatōis tempus transierit. suis viris misceri. phibētur. ita vt morte lex sacra feriat si quis ad mēstruatam mulierem accedat. hec ille. Nō autez in tempore in quo mulier impregnat deberēt a ꝓcubitu abstinere testat beatus Hieronimꝰ & ponit in cano. xxxij.q.iiij. Origo. dicens. Qui dicūt se causa reipublice & cōseruationis generis humani cōiugi vxoribus & filios ꝓcreare. nitent saltem pecudes. & postqz venter vxoris intumuit nō perdant filios. hec ille. Tales irratiōabiliores animalibꝰ vident esse. Sunt inquit quedam mulieres que sicut animalia absqz vlla discretione indesinēter libidini seruiūt. quas ego nec mutis pecudibus cōparauerim. pecora em cū cōceperint. vltra maribus nō indulgent copiā sui. Hec ysido. & ponit in cano. xxxij.q.vij. Nō solum. Item crisost. omelia. xxvj. ope. imper. Abstine inquit a mē struata. abstine a pregnāte. erubesce facere qō animalia bruta nō faciūt. Omne animal cōceptiōis sue seruat honorē & tempus. sed homo solus cōtemnit. hec ille. Et q in diebus festiuis quādo vacādum est orationibus deberēt maritus & vxor a carnalibus actibꝰ abstinere testat beatus Augustinus dicēs. Quotiēscūqz natalis domini aut relique festiuitates aduenerint. nō solum ab infidelitū cōcubinarum cōsortio. qz etiam a ꝓprijs vxoribus abstinete. hec augustinus & ponit in ca. xxxiij. quest. iiij. Quotienscūqz. Item apostolus prima Corinth. vij. Nolite fraudare inuicem nisi forte ex cōsensu ad tempus vt vacetis orationi. Et q tempore ieiunij debent se abstinere ab actu carnali testat beatus Augustinus dicēs. Christiano inquit cum vxore sua aliquādo licet & aliquādo nō licz Propter processionis enim dies & ieiuniorū nō licz cōuenire. quia a licitis etiam abstinēdum est vt facilius impetrari poterit quod postulatur. hec augustinus. & ponit in cap. xxxiij. quest. iiij. Christiano. Item crisosto. ope. imper. omelia. xxvj. Quando inquit dies festiuus. aut dies ieiunij fuerit. serua vt impleas a postolicuz preceptū. Nolite fraudare inuicē nisi forte ex cōsensu ad tempus vt vacetis orationi. Item ambrosius. Nullus omnino in quadragesima vxori sue ante octauas pasche iungatur. ¶ Tercio principaliter peccat maritus in loco sacro cognoscēdo vxorez Unde apostolus prima ad Carintheos. iij. Si quis templum dei violauerit. disperdet illum deus.

¶ Quarto principaliter peccant maritus & eius vxor ex ardore libidinis nimis voluptuose actus carnales exercentes. Unde hieroni. Liberorū inquit in matrimonio opera cōcessa sūt. voluptates vero que de meretricum capiūtur amplexibus in vxore damnātur. hec Hiero. & ponit in cano. xxxij.q.iiij. Liberoz

¶ Quinto peccant maritus & vxor nimis ardēter se inuicem amātes. Unde sixtus & ponit in ca. xxxij q. iiij. Origo. Adulter inquit est in suam vxorē amator ardentior. & sequitur. Nihil est fetidius qz vxorez amare quasi adulteram. Et hoc accidit quando amor huiusmodi amori diuino ꝓponitur. Solus em cōcubitus matrimonialis cum quinqz cōditionibus p dictis seruatis est licitus & legalis. & hoc triplici de causa. scilicet vel causa procreādi. debiti persoluendi vel fornicatōnis euitande. Prima causa est pietatis & iusticie. Un genes. j. & i. xcapitulis. Crescite & multiplicamini. Secunda humilitatis & obediētie. vnde pa. Corinth. vij. Uxori vir debitum reddat. similiter & vxor viro. Tercia causa est securitatis & tutele. Un j. Corinth. vij. Propter fornicationē vnusquisqz suā habeat vxorem. & vnaqueqz suū virum. ¶ Sed hic est insuper notādum. q in vero matrimonio specialiter tria sunt obseruāda. ¶ Primū est vt proles

desideret. ⁊ ad honorē dei religiose educet. ¶ Secūdus est vt vinculū mīmoniale nō soluet. ¶ Et tercium est vt fides cōiugum ad alterutrū exhibita seruetur incorrupta. ¶ De ꝓmo dicit Thobie. viij. vbi legit q̄ Thobias iunior accepta vxore dixit. Nunc dñe tu scis quoniā nō luxurie causa accipio vxorem meā. sed sola posteritatis dilectiōe. in qua bñdicatur nomē tuū in secula seculoꝝ. Sed cōtra illud faciunt illi qui post⁹ vēter vxoris intumuerit ꝓpter suū libidinosam voluptatē exercēdam suos perdūt damnabiliter ferulos. Unde aug⁹. Aliquādo inquit eouscp̄ puenit hec lidinosa voluptas vel libido crudelis. vt etiā sterilitatis venena ꝓcuret ⁊ si nihil voluerit cōceptos fetus intra viscera aliquādo male extinguit aut fundat. volēdo suā prolē ꝓius interire q̄ viuere aut si in vtero viuebat occidi q̄ nasci. Prorsus si ambo tales sint cōiuges nō sunt. Et si ab initio tales fuerūt nō sibi per cōnubiū. sed p stupꝝ potius ꝓueniunt. si ambo tales non sunt audeo dicere. aut illa est quodāmō mariti meretrix. aut ille adulter vxoris. ℔ Auguſt. ⁊ ponit in ca. xxxij. q. ij. Aliquādo. Sed certe sup oēs tales qui ita cōiugiū suscipiūt principaliter vt suis libidinosis voluptatib⁹ vacēt sicut equ⁹ ⁊ mulus sine aliqua discretiōe rationis quādocunq̄ ⁊ quotienscūq̄ bestialis appetit⁹ eos arripuerit habet demoniū potestatē. Uñ exēplū huius habemus in scriptura sacra Thobie. vj. vbi legit q̄ fuit quidā vir noīe Raguel habēs filiā pulcherrimā quā duxerūt septē viri voluptuosi libidinosa intentiōe. ⁊ a demone occisi sunt virgine manēte incorrupta. Quam postea cōsuluit angelus dñi iuniori thobie accipe sibi in vxorē. Et dixit thobias ad angelum. Audiui q̄ tradita sit septez viris. ⁊ mortui sunt. sed ⁊ hoc audiui q̄ demoniuz occidit eos. Timeo ergo inquit ne ⁊ hoc mihi cueniat. Et dixit angelus ad eū. Audi me ⁊ ostēdam tibi qui sunt ꝯbus ꝓualere potest demonium. Hi nanq̄ qui cōiugiū ita suscipiunt vt deuz a se ⁊ a sua mente excludāt. ⁊ sue libidini ita vacēt sicut equ⁹ ⁊ mulus ꝯbus nō est intellectus. habz sup eos demoniū potestatē. Tu autē cū eam acceperis intꝛt angelus ingressus cubiculū per tres dies cōtinens esto ab ea. ⁊ ad nihil aliud nisi oratiōibus vacaberis cū ea. ⁊ sequit. Transacta nocte tercia accipies virginem cū timore domini. ⁊ amore filiorū magis q̄ libidinis causa ductus. ⁊ tali intentiōe accepit iste nobilis iuuenis hāc virginē. vnde accepta ꝟgine dixit ad deum. Nunc dñe tu scis quoniā luxurie causa nō accipio vxorem meā sed sola posteritatis dilectione in qua bñdicatur nomē tuum in secula seculoꝝ. Super quo dicit abb. vill'. Hoc inquit fine desiderāda est posteritas vt educat prōles ad cultū. ⁊ parentes filios quos generāt ad huius seculi miseriaz per malā doctrinam siue ꝓpter defectū bone doctrine ⁊ exemplum nō generēt cum seipsis ad gehennaz. Sicut habemus exemplū. j. Regum. ij. vbi legit q̄ heli habens duos filios impios Ophni ⁊ Phinees nō debite eos correxit. q̄uis remisse eorū iniquitatē redarguebat dicēs. Quare facitis res huiuscemodi ꝙs ego audio res pessimas ab omni populo. nolite filij mei. sed nō audierunt vocem patris. Et ideo vt dicit Hieronimus super eodē. Heli quia nō debite filios suos correxit apud districtū iudicem semetipsum cū filijs suis crudeli damnatiōe ꝓcussit. ¶ Secūdū obseruandū in vero matrimonio vt ꝓdixi est vt vinculū matrimoniale nō soluatur. vnde Matthei. xix. legit q̄ pharisei temptātes christū petierunt ab eo si liceret homini vxorē suam dimittere ex quacūq̄ causa. q̄ respōdens ait eis. Nō legistis qz qui fecit homines ab initio masculū ⁊ feminā fecit eos ⁊ dixit. Propter hoc relinquet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori sue. ⁊ erūt duo i carne vna. itaq̄ iam nō sunt duo sed vna caro. q̄ ergo deus cōiunxit hō non separat Sed cōtra istud faciūt omnes qui fingūt sibi falsas causas vt diuortiuz inter se ⁊ vxores suas legitimas fiat. ⁊ aliis ad libitū nubant. ⁊ sic per totū tēpus vite sue in adulterio viuāt. ⁊ seipsos cum suis adulteris uis vxorib⁹ ad mortē eternam damnabiles faciant. ¶ Pro quo notanduz q̄ nullus pōt licite dimittere vxorē suam excepta sola fornicatiōis causa. Uñ augustinus. Si vxorē habeat quis sterilē siue corpore deformē. siue debilē membris. vel cecam vel claudaz vel surdam. vel si q̄d aliud siue morbis vel laboribus vel doloribus cōfectā. ⁊ quicq̄d excepta fornicatiōe cogitari pōt vehemēter horribilē ꝓ societate fedeq̄ sustineat. Hec aug⁹. ⁊ ponit in cano. xxxij. q. v. si vxorem. ⁊ sicut dicit canon. quicūq̄ citra fornicatōnis causam vxorē suam quacūq̄ occasiōne reliquerit. q̄a quod dñs deus cōiunxit ipe separare disposuit tam diu ab ecclesia cōmunione priuatus. ⁊ a cetu omniū christianorū maneat alienus quouscp̄ societatē relicte cōiugis sinceriter amplectat ⁊ foueat. Hec canō xxxij. q. v. preceptū. Fornicatiōis enim causa solum pōt quis dimittere vxorē quantū ad thorū ⁊ cohabitationē. sed tūc aliam viuēte illa nō potest accipere. ⁊ eodē modo dicendū est de muliere. Unde hieroni. Precipit inquit dñs vxorē nō debere dimitti excepta causa fornicatiōis. ⁊ si dimissa fuerit manē innuta quicq̄d viris precipit hoc ꝙsequēter redūdat ad feminas. Hec hiero. ⁊ ponit in cano. xxxij. q. v. precipit. Item. xxxij. q. vij. placuit. Placuit inquit canō vt fm euangelicā ⁊ apostolicā disciplinā neq̄ dimissus ab vxore neq̄ dimissa a marito alteri cōiungant sed ita maneāt. aut sibi nuptē recōcilient. Item. j. Cor. vij. Hīs autē qui matrimonio iūcti sunt ꝓcipio non ego sed dñs vxorē a viro nō recedere. q̄ si discesserit manere innuptā aut viro recōciliari. ⁊ vir vxorē nō dimittat. Nam sicut dicit beatus aug⁹. Interuenīte diuortio nō aboletur cōfederatio nuptialis ita etiam vt sibi sint cōiuges separati. Cum illis autem cō mittitur adulteriū quibus fuerint etiam post suū repudium copulati. Hec aug⁹. et ponit in ca. xxxij. q. vij. Interuenīte. Et sicut dicit idem. si nec illi nubere cōceditur viro viuo a quo recessit. neq̄ huic alteraz ducere viua vxore quā dimisit. multo min⁹ phas est illicita cum quibuslibet stupra cōmittere. hec augustinus. ⁊ ponit in cano. xxxij. q. vij. apostol⁹. Gregorius eñ dicit q̄ qui vxores suas in adulterio deprehendūt nō licebit nec illam aliā vxorē accipere vel alium virum. q̄diu ambo viuūt. si autem adultera mortua fuerit vir eius si vult nubat tm̄ in domino. Adultera vo nunq̄. etiam si mortuus fuerit vir eius. omnibus tamē diebus vite sue acerrime penitentie lamēta psoluat. Hec greg. xxxij. q. vij. hi vero. Ex istis patet q̄ mulier dimitti nō potest cum a fornicatiōe in-

nocēs inueniat. Sed ponat q ipa sit adultera. hunc queriť si adulter posset dimittere eam causa fornicatiōis. Hic dicit q hanc questionē mouet innocētius papa. z tenet q nō. Nō enim inquit videt q pari crimine infectus aliunde eodē punire possit. Unde cū iudex adulterā accusauerūt equitatis sententiā a domino acceperūt. qui cūq; vestrum sine peccato ē. primus in illam lapidē mittat. Hinc etiā in euāgelio p̄cipitur. Ypocrita primū eijce trabem de oculo tuo. z postea educes festucā de oculo fratris tui. Hinc etiā augustin⁹ scripsit in libro de sermone dñi in monte. Nihil iniquius est q̄ causa fornicationis dimittere vxorē z si ipsa cōuincitur fornicari. occurrit em illud. In quo alterum iudicas teipsum cōdemnas. eadem em agis que iudicas. Quapropter quisquis fornicatiōis causa vult abijcere vxorē suā. prius debet a fornicatōne esse purgatus. hec Innocētius. z ponit in ca. xxxij. q. v. Christiana religio. Item aug⁹. z ponit in ca. xxxij. q. vj. Non mechaberis. Non ibis inquit ad adulteraz preter ad vxorem tuā. tu autem exigis hoc ab vxore z nō vis hoc reddere vxori. z cū debeas in virtute precedere vxorem. quoniā castitas virtus est. tu sub vno impetu libidinis cadis. z vis vxorem tuā victricem esse. tu victus taces z cū tu caput sis vxoris p̄cedit te ad deū cuius caput es. vis tuaz domū capite deorsum pendere. Caput em mulieris est vir. vbi autē melius viuit mulier q̄ vir caput deorsum pendet domus. Si caput est vir melius debet vir viuere z precedere in omibus bonis factis vxorē suam. His autoritatibus monstrat q adulter adulteram dimittere nō valet. Hec ibi. ¶ Tercium observandū in matrimonio est. vt fides cōiugum ad alterutrū exhibita seruetur incorrupta ne adulterium cōmittatur. Maz vt dicit apostolus prima Corinth. vj. Adulteri regnuz dei nō possidebūt. Unde magnitudo huius peccati ostendi pōt multiplici ratione.

¶ Primo quia est cōtrarium sacramento matrimonij quod ipsemet deus instituit in paradiso in statu innocentie. Et sicut dicit parien. Nō potest violatio tanti sacramēti esse absq; magna dei cōtumelia. z repugnātia ordinatiōi diuine. Unde z de isto peccato loquitur scriptura Job. xxxj. dicens q nephas est z iniquitas maxima. ignis vsq; ad perditionem deuorās. z omnia virtutū genimina eradicans. ¶ Secūdo potest ostendi magnitudo huius peccati, ex hoc q est cōtrariuz iuri naturali. Unde dicit pariť. Unū ex preceptis iuris naturalis est hoc. Nō tibi nō vis fieri alij ne facias Sed hanc iniuriā nullo modo vellet hō sibi fieri vt aliquis cuz vxore sua peccaret. nā multi potius vellent interfici q̄ hanc iniuriā sustinerent. Jus igit naturale docet hominē hanc iniuriaz nullo mō facere alteri. quam ab eo odit sibi fieri. Uñ adulterantes furtum grauissimū cōmittūt. z hoc p̄bat Jncoñ. in de mandatis tali ratiōe. Uir inqt vel mulier adulterans furtuz sui corporis cōmittit. quia vt docet aplus prima ad Corinth. vj. Uir nō habet potestatez sui corporis sed mulier. z similiter mulier nō habet potestatem sui corpis sed vir. cum ergo corpus viri sit mulieris quātum ad actum ꝓpagatiōis. z ecōuerso corpus mulieris sit in virt potestate quo ad hunc actū propagatiōis. Si ergo corpus suum alij mulieri quo ad hūc actum tradat. manifestū furtum corpis sui facit. Et eodē modo mulier si corpus suū tradiderit alij viro. Sed quāto pretiosius est qō furto surripitur tāto grauius peccat qui illud furat. Et iterum. Quanto maior debetur fides z dilectio ei cui aliquid furto surripit. tanto grauius peccat q illud furat. sed homie nulla cretura mortalis dignior est vel pretiosior. z nulli maior debet fides vel dilectio q̄ viro ab vxore. z vxori a viro. cum ꝓpter vxorem vt dicitur Genes. ij. debet hō dimittere patrem z matrē z adherere vxori sue. sequit q furtū grauissimū cōmittit adulteras cum seipsum furetur. z vxori cui maxime mortaliū fidem debet z dilectionē. z surripit. Et eodē modo dicendū est de muliere. Nec sibi blandiat qui solutus ab vxore cōiugata mechatur quasi a crimine talis furti sit immunis. Nam z si nō furet corpus suū ꝓprium. tamen cōsentit q̄ vxor proximi sui corpus suū a suo ꝓprio viro furet z sibi adulterādo ministret. z teste apl'o ad Roma. j. Nō solum qui peccata agūt digni sunt morte. sed etiaz qui sunt cōsentientes agētibus. Furtum em istud tam abhominabile est. z tam cōtrariuz iuri naturali q̄ alia animalia irrōnabilia ex puro instinctu nature illud abhorrēt. Uñ Jncoñ. devenenis. Narrat inquit alexāder neq̄ in libro suo de naturis rerū de adulterio cyconie que cubās in nido. z masculo per patriā cibos querēte adulterabat multis diebus. tamē anteq̄ veniebat masculus ad fontē qui ꝓpe erat ante domū cuiusdā militis se balneauit. z sic ad niduz remeauit. z tūc supueniēs masculus nihil p̄cipiebat. Miles vo cū super hoc admiraret fontē fecit obturari. z cyconia post adulterij iterationē vna dieveniēs ad fontē z cum se balneare nō posset redijt dolens in nidum. Superueniēs vero masculus z fetorē adulterij sentiens exiuit. z magnam cyconiarū multitudinē secum ducens post lōgā decertationē adulteraz inter se dilacerauerūt. Simile em narrat Plinius libro. viij. ō naturis rerum vbi dicit q pardus quōdam cum leena adulterabat vnde generabatur leopardus. Tunc veniens leo z fetorem adulterij sentiens in vindictionem surgens leenam interfecit. Exquo igit bruta animalia ex instinctu nature tantū abhorrent adulteriū. quanta credis damnatiōe dignus est qui violat verum matrimoniū signans christi z ecclesie cōiunctionē. qō tamen peius hodie seruatur inter christianos q̄ inter bruta animalia. et q̄ inter paganos qui sunt membra dyaboli. Unde narrat Tullius in tusculanis questiōibus q in iudea est quedam gens vbi marito mortuo vxores eius inter certamina ad iudiciū veniūt. z illa que cōprobatur fuisse magis cara z dilecta defuncto in vita. ponitur in sepulchro viua cū eo. z hoc habet illa ꝓ magno honore alijs derelictis. Sed vtinā sic esset inter christianos suas vxores dimittētes. z alias suis vxoribus habentes magis caras. Uñ sicut dicit parienť. magis interdū adulter amat meretricē turpem q̄ vxorē ꝓpriā pulchrā z ideo per hoc videt talē in peccato isto magis querere dei cōtumeliam q̄ suā ꝓpriam voluptatem. Uñ hieronimus. Libidinosa inquit mens inhoneста ardentius persequit. z quod nō licet dulcius suspicat. Tales enim bene assimilari possunt vipere. Uñ ambrosius in suo exameron. Uipera inquit serpentū genus nequissimū ex libidine coeundi suam dimittēs

cōparem murene querit copulationē. ⁊ tunc ꝓgredi ens ad ripam fluminis sibulo eam vocat. Illa vero statim adest. ⁊ vipera electo veneno in terrā cum illa coit. Quo facto vipera rediens resumit venenū suuz Et ratio huius est fm ysido. lij. ethimo. ca. vj. q; murena est trī femininī sexus ⁊ non habet masculinum nisi in genere serpentis de quo ꝓcipit. Et sicut dicit ambrosius. Vipera nō deponit venenū ad cōparem ꝓpriam. sed ad murenam. Sic ⁊ adulteri qui vexant spiritu nequissimo libidinis magis sunt venenati ad cōiuges ꝓprias q̄ ad adulteras. quia spiritus nequā qui eos vexat facit eos magis delectari in adulteris quibus sunt largiores ⁊ blandiores q̄ vxoribus ꝓ prijs. Et ideo merito talibus serpentinis adulteris potest dici illud Mathe. xxiij. Serpētes genimina viperatum quomodo fugietis a iudicio gehenne.

¶ Tercio potest ostendi magnitudo huius peccati adulterij per mala que exinde sequūtur. Sequūtur enim ex isto peccato exheredatiōes filiorum. Unde Eccle. xxiij. Mulier relinquēs virum suum peccet statuens heredem ex alieno. Sed vt dicit Augustinus. Sanctius est mori fame q̄ ydoloticis vesci. Ita sanctius est defungi sine liberis q̄ ex illicito cōcubitu stirpem querere. Hec augustin⁹. ⁊ ponit in cano. xxxij. questi. v. Sicut sanctius. Sequitur etiam ex isto incestus. q; contingit aliquando q̄ quis cognoscit ꝓpriam sororem. ignorando quis sit pater ei⁹. Sequitur etiam ex isto peccato homicidium. Unde legitur. ij. Regum. xij. q̄ Dauid fecit occidi fidelem militem suum vriam. postq̄ cum vxore sua adulterium cōmisit. Et ideo dixit sibi dominus q̄ nō decederet de domo illius plaga vsq̄ in sempiternū. quod ⁊ factum est. quia nunq̄ de cetero regnum suuz pacifice possedit. sed in cōtinuo conflictu permansit ⁊ bello.

¶ Quarto potest ostendi magnitudo huius peccati ex pena ꝓ illo a deo in lege ordinata. Unde Leuitī. xx. Si mechatus quis fuerit cum vxore alteri⁹ ⁊ adulterium ꝓpetrauerit cuz vxore proximi sui. morte moriatur ⁊ mechus ⁊ adultera. Item Deuterono. xxij. Si dormierit vir cum vxore alterius. vterq̄ moriat. id est adulter ⁊ adultera. Unde ⁊ mos talium adulterantium scōm legem datam a deo per moysen erat per lapidationem. Unde Johānis. viij. legit q̄ scribe ⁊ pharisei adduxerunt christo mulierē in adulterio deprehēsam. dicentes. Magister. mulier hec mō deprehensa est in adulterio. in lege autez moyses mādauit nobis huiusmodi lapidare. tu autem quid dicis. Hoc autem dixerunt temptantes vt possent euz accusare ⁊ capere eum in verbis. Naz christus dixit illis q̄ non veniebat soluere legē. sed adimplere. Ac etiam docuit eos esse misericordes dicēs. Estote misericordes sicut ⁊ pater vester misericors est. Scribe tūc falsi scribe ⁊ pharisei cōbinauerunt ista simul. ⁊ cogitauerunt. Tu dicis q̄ tu nō vis soluere legem sed adimplere. sed lex dicit q̄ adulterantes deberent lapidari ad mortem. Igitur si dixeris q̄ ista mulier que cōmisit adulterium nō debet mori. dicis cōtra legez Et ex alia parte si dixeris q̄ deberet lapidari. tūc dicis contra ꝓpriam doctrinam vbi doces homies esse misericordes. ⁊ q̄ non vis mortem peccatoris. sed vt cōuertatur ⁊ viuat. Sed christus summe misericors cognoscens maliciam ⁊ intētionem illoruz impleuit legem. dedit iudicium. ⁊ misericorditer saluauit mulierem vere penitētem. Unde christus inclinās se digito suo scripsit in terram. ⁊ illis perseuerātibus in malicia dixit. Qui vestrum sine peccato est. primus in eam lapidem mittat. In hoc innuens q̄ qui alioz peccata debite ⁊ digne corrigerēt vel punirent. pri⁹ propria peccata deberent corrigere. Unde ambrosi⁹ Judicet ille inquit de alterius erroze qui non habet quod in seipso cōdemnet. Judicet ille qui non agit eadem que in alio putauerit punienda. ne cū de alio iudicat in se sentētiam ferat. Judicet ille qui ad pronūciandum nullo odio nulla offensione. nulla leuitate ducat. Hec ambrosi. ⁊ ponit in cano. iij. q. vij. Judicet. Unde christus pro eo teste apostolo. j. petri. ij Peccatuz nō fecit nec inuentus est dolus in oze ei⁹ ideo iuste ⁊ digne dare potuit sentētiam de muliere peccatrice. cuius sentētie executionem facere impij scribe ⁊ pharisei pro eo q̄ grauioribus peccatis erāt irretiti fuerūt inepti. ⁊ hoc manifeste perceperūt ex scriptura quam christus scripsit in terra in qua videbant sua ꝓpria peccata. ⁊ quilibet peccata alteri⁹ vt dicit Notyngram. ⁊ ideo ꝓpter erubescentiaz tanq̄ reprobi cōfusi omēs recesserunt vnusquisq̄ post alium. ⁊ remansit Iesus ⁊ mulier coram se. Cui dixit Iesus. Mulier vbi sunt qui te accusauerūt. nemo te cōdemnauit. que dixit. Nemo domine. Dixit autez ei Iesus. Nec ego te cōdemnabo. vade ⁊ iam amplius noli peccare. Hanc benignissimā dei misericordiam miseri peccatores intelligerēt. ⁊ ad penitētiam festinarent cōsiderantes quomodo vbi deus omnes contra legē suam delinquētes iuste posset destruere parcit eis misericorditer ad viuēdum si vitam suam voluerint emēdare. Unde ysaie. xxx. Expectat domin⁹ vt misereatur vestri. Item. ij. petri. iij. Patiēter ꝓpter vos agit nolēs aliquos perire. sed omnes ad penitētiam reuerti.

Capitulum VI

Tercia species luxurie

Stupri appellatur. quod est illicita defloratio virginis. Et hoc fieri cōtingit dupliciter. ¶ Primo quādo talis defloratio fit p oppressionem vel per raptum virginis remittētis. ⁊ talis defloratio ꝓprie raptus appellatur. de qua canō xxxvj. questi. ij. Raptores. Raptores inquit viduarum aut virginum ob immanitatem tanti facinoris detestamur illos vehementius psequēdo qui sacras virgines nolentes vel inuitas in suo matrimonio sociare temptauerint. quos tamen ꝓ nephandissimi criminis atrocitate a cōmunione suspendi pcipim⁹. hec ibi. Item imperator Jouinianus. Si quis inqt non dicam rapere. sed attemptare tantūmodo matrimonio iungendi causa sacratissimas virgines ausus fuerit capitali pena feriatur. hec Jouinianus. ⁊ ponitur in cano. xxxvj. quest. ij. Si quis non. Item gelasius. xxxvj. quest. j. de raptoribus. De raptorib⁹ inquit canon id cōstituēdum esse sensimus. vt si ad ecclesiam raptor cum rapta confugerit. ⁊ feminā ipsaz violentiam pertulisse cōstiterit statim liberet de potestate raptoris. ⁊ raptor mortis vel penarum impunitate concessa. vel ad seruiendū subiectus sit. aut redimendi liberam facultatem habet. Si vero que ra-

pitur patrem habere cōstituit. ⁊ puella raptori consenserit. potestati patris excusata tradatur. reddatur etiam patri superioris cōditionis satisfactione teneatur obnoxius. Ex huius autoritatis conditione in quit canon. Liquet aliquando q̄ vis infertur parentibus ⁊ non puelle cum dicitur sic. Si puella raptori consenserit aliquādo vterq; violantiam perferūt cū premittitur. Si raptor cum rapta fugerit ⁊ feminaz ipsam violentiam pertulisse cōstiterit. puelle autem ⁊ non parentibus vis infertur cum voluntate patris puella violenter abducitur vt eius pariaꝫ cōcubituz cuius copule nunc̄ consensus adhibuit. hic autē ne c̄ parentibus nec̄ puelle vim intulisse videreꝫ. cum nec̄ illis prohibentibus. nec̄ illa renitente violēter sit abducta. Aliud est enim promissionibus aliquam seducere. ⁊ aliud vim sibi inferre. Unde quia neutri vis illata probatur. raptor iure dici nō debet. hec ibi

¶ Secundo cōmittit stuprum per defloratiōnē virginis. ⁊ hoc quādo talis defloratio fit cum consensu virginis. ⁊ defloratio talis proprie stuprum dicitur. Unde gelasius papa. Stupꝝ inquit est proprie virginum illicita defloratio. quando scilicet non precedenti cōiugali pactione vtriusq; volūtate virgo corrumpitur. hec gelasius. ⁊ ponit in ca. xxxvj. quest. j. Ex illa. Grauitas enim huiꝰ peccati vt dicit pariꝫ. potest ostendi ex hoc q̄ peccatum illud aufert virginitatem cui debetur fructus centesimus. vbi tamen cōiugatis perfectis solum debeꝫ fructus tricesimus viduis vero perfectis sexagesimus. sed vt constat satis deteriorat terram suam qui facit eam vt nō possit reddere non sexagesimū fructum vel tricesimū cum prius redderet centesimū. ¶ Pro quo notādū q̄ triplex est castitas. scilicet castitas cōiugalis. castitas vidualis. ⁊ castitas virginalis. De castitate cōiugali loquitur Crisostomus omel. xxvj. ope imper. dicens. Ostendo tibi quomodo vxorem habeas et castitatis vitā colas. Abstine te a mēstruata. abstine te a pregnata. erubescere facere quod animalia nō faciunt. Omne animal cōceptionis seruat honorem ⁊ tempus. homo autē solus inhoneste cōtemnit. Quādo dies festiuus est. aut dies ieiunij serua. ⁊ impleas apostolicum preceptum. Volite fraudare inuicē nisi forte ex cōsensu ad tempus vt vacetis oratiōi. De castitate vidualis loquitur Crisost. omeli. xxvj. dicēs Si vidua es noli transire ad secundas nuptias vel tercias. ⁊ operata es castitatis vitam. Unde apostolus prima Corinth. vij. Mulier alligata est legi quā to tempore vir eius viuit. q̄ si dormierit vir eius. liberata est a lege. cui vult nubat tantum in domino. Beatior autem erit si sic permāserit scōm consilium meum. Puto autem q̄ ⁊ ego spiritum dei habeam. Super quo ambrosius in libello suo de viduis euidenter inquit. Expressit dyabolus q̄ intersit cum aliam esse dixerit. aliam esse beatiorem demonstrauit. idq; nō tam iam ex suo iudicio c̄ diuini spiritus docuit infusione depromptū. vt celestis ista nō hūana sentētia videretur. hec ille ¶ Sed hic notāduz est q̄ alique viduarū bone sunt ⁊ electe. ⁊ alique sunt male ⁊ despecte. De viduis enim bonis ⁊ electis loquitur apostolus prima Thimo. v. dicens. Uiduas honora que vere vidue sunt. Unde ambrosius in libello suo de viduis. Non enim inquit in honore debemus pterire ⁊ a virginuz preconia separare quas apostolica sentētia cū virginibus copulauit. Juxta quod scriptum est prima Corinth. vij. Et mulier innupta ⁊ virgo cogitat que sunt domini. vt sit sancta corpore ⁊ spiritu. ⁊ sequitur. Nec sola tamē castitas corporis vidue fortitudo est. sed magna ⁊ vberrima disciplina virtutis. ¶ Pro quo notandum q̄ vidua vera ⁊ perfecta quinq; debet habere cōditiones virtuosas. ¶ Prima est q̄ habebit ꝓpositum in perpetua cōtinentia permanere. Unde prima Corinth. vij Dico autem nō nuptis ⁊ viduis bonuz est illis si sic permāserint sicut ⁊ ego. ¶ Secundo debet se retrahere a spectaculis. a tabernis. ⁊ a lubricoꝝ colloquijs ⁊ voluptuosis aspectibus. Unde ambrosius libro. j. de virginitate. Ita inquit nec casta est que metu cogitur. nec honesta que mercede ꝓducitur. nec pudor ille qui intemperātiam oculorum quotidiano exp̄situs est cōuitio. flagicioſisq; aspectibus verberatur Quod considerans illa sancta vidua Judith que vt suam castitatem custodiret illibatam. in superioribꝰ domus sue fecit secretum cubiculum sibi in quo cuz puellis suis clausa morabaꝫ. ⁊ habens super lumbos cilicium. ieiunabat omnibus diebus vite sue preter neomenias ⁊ sabbata. ⁊ festa domus israel. vt patet Judith. viij. ¶ Tercio solacio mundi contempto debet sperare in domino. ⁊ in cōtinuis orationibus se occupare. Unde prima Thimo. v. Que autem vere vidua ⁊ desolata speret in domino ⁊ instet orationibus ⁊ obsecratiōibus die ac nocte. Sic fecit illa sancta vidua anna ꝓphetissa que nō discēdebat de templo ieiunijs ⁊ obsecrationibus seruiens nocte ⁊ die. vt dicitur Luce. ij. ¶ Quarto debet prudenter et diligenter regere domū ⁊ familiam suam. ⁊ suis parentibus in casu quo indigeant obedienter ministrare. dicente apostolo prima Thimo. v. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet. discat primū domū suam regere ⁊ mutuam vicem reddere parentibus. hoc enim acceptum est coram deo. ⁊ sequitur. Si q̄s autem suorum ⁊ maxime domesticorum curam non habet. fidē negauit ⁊ est infideli deterior. ¶ Quinto debet operibus misericordie insistere. sicut illa nobilis vidua Thabita que prout dicitur Actuum. ix. Erat plena operibus bonis ⁊ elemosinis quas faciebat alijs viduis indigētibus ⁊ alijs pauperibus ad victū suum laboratio acquirere in humilitatis. Factuz est autem vt hec vidua infirmata moreꝛeꝫ qua morte venit ad eam petrus. ⁊ videns pauperes viduas q̄ eam releuatas flentes ⁊ ostēdētes tunicas ⁊ vestes quas faciebat eis ista nobilis vidua que erat mortua. ad lamentationē enim earum pietate motus oratōe facta ad deum virtute dei suscitauit eā a morte. Vidue esse habentes has quinq; cōditiones ⁊ perseuerantes in illis vere vidue sunt. ⁊ illas vult apostolus esse honorandas cum dicit. Uiduas honora Super quo dicit Lyra. q̄ honor sumitur dupliciter. Uno modo ꝓ reuerentie exhibitione. Alio modo pro necessariorū administratiōe. ⁊ viduis que diuites sunt debeꝫ honor primo modo. quia si habuerint predictas quinq; cōditiones benedicte sunt a deo. dicente propheta. Uiduam eius benedicens benedicam in psal. Tales ergo merito sunt honorande. ex quo diuine būdictionis auxilio honorant. Sed viduis pauperibꝰ etate

Quecūs ⁊ specialiter que habuerūt perseuerantiam in virtutibus predictis debetur honor secundo mō. quia tales deberēt eligi vt diuitum elemosinis sustētarētur. dicēte apostolo prima Thimo. v. Vidua eligatur nō minus sexaginta annorū que fuerit vnius viri vxor in operibus bonis testimonium habens. si filios pauperes educauit. si hospitio recepit. si sāctorum pedes lauit. si tribulatōnem patientibus subministrauit. si omne opus bonum subsecuta est. ¶ Secundo dixi q̄ alique sunt vidue male ⁊ despecte cuiusmōi sunt ille que delicijs. voluptatibus. spectaculis ⁊ diuitiarū cupiditatibus implicantur. De talibus loquit apostolus prima Thimo. v. dicens. Vidua que in delicijs est viuens mortua est. Cōsortium talium viduarū cōsulit apostolus ⁊ specialiter caste viuere volētibus euitare dicens. Adolescētiores autem viduas deuita. Nam in talibus viget adhuc ignis cōcupiscentie carnalis. ⁊ faciliter inclinatur ad maluz. Et ideo vt dicit Lyra. societas ⁊ familiaritas earum periculosa est viro quantūcūq̄ casto. Et ideo Isidorus soliloquiorū. ca. liij. Si vis inquit a fornicatiōe esse tutus. esto penes mulieres corpore ⁊ visione discretus. circa serpentē autem positus nō eris diu illesus. ante ignem cōsistens ⁊ si ferreus sis aliquando dissolueris. proximus periculo diu tut⁹ nō eris. ¶ Sed est vlterius notandum q̄ alique vidue adolescentes indiscrete castitatem vouent. ⁊ tamen postea igne carnalis cōcupiscentie inflāmate nubere volūt. ⁊ certe tales nisi fructuose peniteāt. ad supplicium damnabiles sunt eternum. Unde beat⁹ Augustinus in de cōtinentia viduali. In cōiugali inq̄t vinculo si pudicicia conseruatur damnatio nō timetur. sic si in viduali ⁊ virginali continentia conseruetur excellentia numinis ampliozis expetitur. qua expetita ⁊ electa. ⁊ voto debito oblata. iam non solum nuptias capescere. sed ⁊ si non nubant. nubere velle damnabile est. Item Ambrosius in sermone de lapsu virginis dicit Aliquis inquit melius est nubere q̄ vri hic. quod dictum ad non pollutum pertinet. ⁊ ad nondum velatum. ceterum que spondet se christo ⁊ sanctum velamen accipit tam nupsit. Immortali iaz iuncta est viro. ⁊ iam si voluerit nubere cōmuni lege cōiugij adultertum perpetrat ⁊ ancilla mortis efficitur. Et si hoc verum est. quid de illa dicēdum est que furtiua turpitudine ꝛstupratur. ⁊ fingit se esse quod non est. habitu virgo. facto non virgo sed adultera. Hec ille. Item de talibus loquitur apostolus prima ad Thimote. v. dicens. Cum enim luxuriate fuerint in christo nubere volunt habētes damnationē. quia primā fidem scilicet fidem factam deo per votum irritam fecerunt per casum luxurie. Tales enim vidue vt subdit apostolus volūt esse sine bonis operibus ⁊ discunt circuire domos. supple ad audiendum friuola. ⁊ videndum inhoneſta spectacula. nō soluz otiose. sed etiam verbose ⁊ curiose supple se ornātes apparatu dissoluto loquentes que nō oportet. supple scurrilia. ⁊ cetera vaniloquia que nō pertinent ad statum vidualem. Et ideo ad excludēdum periculum. ⁊ propter maiozem securitatem bene viuendi subdit apostolus ibidem dicēs. Volo igitur iuniores scilicet viduas nubere. filios ꝓcreare. ⁊ matresfamilias esse

E De castitate virginali loquitur apostol⁹ prima ad Corinth. vij. dicens. De virginibus autem preceptum nō habeo. cōsilium autem do tanq̄ misericordiam cōsecutus a deo vt sim fidelis. ⁊ sequitur. Qui autem sine vxore est sollicitus ē que domini sunt cogitare quomodo placeat deo. qui autem cū vxore est sollicitus est que sunt mundi. ⁊ quomodo placeat vxori. ⁊ sic diuisus est. ⁊ mulier inupta ⁊ virgo cogitat que domini sunt. vt sit sancta corpore ⁊ spiritu. que autez nupta est cogitat que sunt mundi. ⁊ quomodo placeat viro. ⁊ sequitur. Qui statuit in corde suo firmus nō habens necessitatē. potestatem tamē habēs sue volūtatis. ⁊ hoc iudicauit i corde suo seruare virginitatem suam bene facit. ergo qui matrimonio iūgit virginē bene facit. ⁊ qui non iungit melius facit. hoc est si in perfecta virginitate mentis ⁊ corpis perseuerauerit vsq̄ in finem. ¶ Sed hic notādum q̄ triplex est virginitas. scilicet virginitas mētis ⁊ nō corporis. virginitas corporis ⁊ nō mentis. ⁊ virginitas mentis ⁊ corporis simul. Virginitas enim corporis ⁊ nō mētis est quando castus vel casta corpore mente ⁊ volūtate fornicatur. Unde crisostomus. Sicut inquit peccatum opus sine voluntate nō facit. ita ⁊ iusticia ex opere nō cōsummat nisi ⁊ voluntas affuerit. multi enim corpore castitate student. adulterium quidem voluntate cōmittunt. cuz dūs dicat Math. v. Qui viderit mulierem ad cōcupiscēdum eam iam mechatus est eaz in corde suo. ergo volūtas sine opere frequēter peccat. Hec crisostomus. ⁊ ponit in canone. xxxij. questi. v. Sicut enim. Item augustinus in de verbis domini sermone. liij. Quid inquit prodest integra caro mente corrupta. Melius est humile cōiugium q̄ superba virginitas. Item augustin⁹ in de virginitate. Felicior inquit mihi videt nupta mulier q̄ virgo mente corrupta. Habet enim illa qō ista adhuc cupit. Illa enim vni studet placere cui data est. hec multis incerta cui danda est. ¶ Virginitas mentis ⁊ nō corporis est. quando virgo sine consensu cum dolore patitur. quod alius libidinosa violentia operatur. Unde augustinus cōtra Iouinianū libro. liij. Pudicicia inquit res est animi virginitas ⁊ corpis. deniq̄ illa permanēte integra in anima potest ista de corpore violentijs auferri. ⁊ ista integra manēte in corpore. potest illa in anima lasciua volūtate corrumpi. Hec ille. Uerūtamen violētia que virginitatem carnis aufert permanēte virginitate mentis integra. sanctitatem mētis nec carnis auferre potest. Unde augustinus. Proposito inq̄t animi ꝓmanēte. per qō etiam sanctificari meruit ipi corpori. nō aufert sanctitatem violētia libidinis aliene quam seruat perseuerātia sue cōtinētie. Hec augustinus. ⁊ ponitur in canone. xxxij. quest. v. Ita. Item ysidorus. Nō pōt inquit corpus corrumpi nisi prius animus corruptus fuerit. Munda nāq̄ cogitatiōe animi caro nō peccat. Hec ysidorus. ⁊ ponitur in cano. xxxij. q. v. Nō pōt. Item augustinus. ⁊ ponitur in canone xxxij. q. v. Magis. Magis inquit timeamus ne sensu iteriori corrupta periat castitas fidei. q̄ ne femine cōstupretur violētus in carne. quia violentia nō violatur pudicicia si mēte sumetur. quoniam nec in carne violatur quādo volūtas turpiter carne nō vtitur sed sine cōsensiōe tolerat qō alius operat. Hec ille. ⁊ hoc verū est tam de virginib⁹ ⁊ viduis. q̄ etiaz de

vxoribus. Ūñ Leo papa. ⁊ ponit̄ i canone. xxxij. q. v Ille autē. Cum hec inquit que violētiaꝫ passa est pudicitiam amisisse probari nō pōt. nullo mō cōuincit̄ fornicatiōis vel adulterij crūē incurrisse. Hec ille. Item augustinus. Cū mulier inquit nec ꝓprie libidinis instictu. nec aliene libidini cōsensu. nec viro suo languēte. vel absente. vel cōtinēter viuere cupiente alij adhesit. sed violēter aliena libidine oppressa vim pertulit. apparet q̄ nec adultera nec fornicaria dici posset. Hec augu. ⁊ ponit̄ in cano. xxxij. q. v. Puto.

¶ Virginitas mētis ⁊ corpis simul. est virginitas corpis quam cōplectitur integra mētis voluntas. ⁊ hec virginitas est gloriosa. Unde crisost. ⁊ ponitur i canone. xxxij. questi. v. Sicut em̄. Illa inquit est gloriosa cōtinētia nō quam trāsgredi nō potest necessitas debilitatis corpis. sed quam amplectit̄ volūtas sancti ꝓpositi. Hec ille. Et hec virginitas excellētissime cōmēdabilis est. ⁊ hoc spiritualiter ꝓpter tria.

¶ Primo quia virgo habēs hāc virginitatē est spiritualiter spōsa christi. Unde. ij. ad Corinth. xj. Despōdi em̄ vos vni viro virginē castam exhibere christo. In cuius rei figuram legitur Leuitici. xxj. Preceptum est summo sacerdoti virginem tātum ducere in vxorē. sed viduam. repudiatam. sordidam. ⁊ meretricem nullo mō ducere. ¶ Spiritualiter ꝑ ista quatuor genera mulierum intelligūtur quatuor genera hominum. qui a matrimonio summi sacerdotis scīlicet christi repellūtur. ¶ Per viduam intelligūtur tales quibus mortuus est actus libidinose operatiōis sed nō affectus. quos sola necessitas repellit a malo vel pudor mūdi. Tales em̄ licet nō possūt semper suam volūtatem exercere propter impotētiam erubescētiam. vel mūdi scādalum. tamē suspirāt ad ātiqua mala. sicut filij israel ad ollas carniū. vt habet Exo. xvj. ¶ Per repudiatā signātur tales qui repudiant immūda negocia. cuiusmodi essent religiosi. ⁊ omēs cōtemplatōi dediti. Juxta illud secūda ad Thimo. ij. Nemo militās deo implicabit se negocijs secularibus. sed iterum redeūtes mūdanis cōcupiscētijs et voluptatibus se opprimūt ⁊ submergūt qui bene figurati possūt per vxorem loth que egressa de sodomis ⁊ respiciēs retro cōuersa est i statuam salis. Sz certe tales ieptī sunt summo sacerdoti christo copulari. dicēte ipso in euāgelio Luce. ix. Nemo mittēs manum suam ad aratrum ⁊ respiciēs retro aptus est regno dei. Per sordidam itelligūtur tales qui libidinosis actibus diuitiarum cōcupiscētijs ⁊ ceterorum viciorum immūdicijs sordidātur. ⁊ certe omēs tales etiam idigni sunt christo cōiūgi. dicente apostolo. Ephes. v. Hoc autem scitote itelligētes quoniā omis fornicator. auarus aut immūdus qō est ydolorū seruitus non habet hereditatem in regno christi ⁊ dei. Per meretricem que cōmunis est omni homini ipsam desiderāti intelligūtur tales qui cōsentiunt cuilibet temptatōni dyaboli. Unde dicit odo in quodā sermone. Quot peccata mortalia cōmittit aliquis. cum tot demonibus anima illius tanq̄ meretrix vilissima adulterat. Unde animā taliter adulterantem sic alloquit̄ dominus per ꝓphetam. Ezechie. xvj. Tu facta es quasi mulier adultera que sub viro suo introducit viros alienos. ⁊ tales q̄uis caste viuant corpore ⁊ mente quantum ad actus venereos. tamen ꝑ eo q̄ caritate carent eorū castitas deo minime placet. Nam tales sunt sicut spica sine grano. sicut nux sine nucleo. ⁊ sicut lampas sine oleo. Et sicut dicit bernardus. Subtrahe oleū ⁊ lampas nō lucet. tolle caritatē ⁊ castitas deo nō placet. Tales etiam ⁊ similes sunt sepulchris exterius pulchre ornatis sed interi⁹ plenis mortuo⁹ fetētibus ossibus quos sic alloquit̄ christ⁹ Math. xxiij. Ue vobis scribe ⁊ pharisei ypocrite q̄ similes estis sepulchris exterius dealbatis q̄ a foris apparēt hominibus speciosa intus vero plena sunt ossibus mortuorū ⁊ oīi spurcicia. ¶ Secundo cōmendatur virginitas perfecta ꝓpter cōformitatem inter virgines ⁊ angelos. Unde sicut dicit beatus gregorius. In carne ꝓeter carnē viuere non est vita terrena sed angelica. Itē ambrosius de cōmēdatione virginū. Supgreditur inquit virginitas cōditionē humane nature qua homies angelis assimilantur. maior tamē est virginum victoria q̄ angelorum. angeli em̄ sine carne viuūt. virgines autē cum carne triumphāt. Itez ambrosi⁹ libro. j. de virginitate. Memo inquit miret ⁊ si angelis cōparent virgines que angelorū dño copulant. Et sequit̄. vobis autem virgines sancte speciale ꝓsidiū est q̄ pudore intemerato sacrū deo seruatis cubile. Necz mirū si vobis āgeli militāt q̄ ꝓ angelor⁹ moribꝰ militatis mereī eorū ꝓsidiū castitas vginal̄. q̄z vitā mereī. ⁊ q̄d plurib⁹ exeq̄r laudē castitatis. Castitas etiā angelos fecit q̄ eā seruauit āgel⁹ est. q̄ eā pdidit dyabol⁹ est. hec ille.

¶ Tercio cōmendatur virginitas ꝓpter excellentezi muneratiōnē que sibi debet a deo. vnde vbi cōiugatis pfectis fructus triceſimus. viduis pfectis fructꝰ sexageſimus. virginibus perfectis debetur cētesimꝰ De quo fructu loquit̄ scriptura Sap̄. iij. dicens. Felix ⁊ sterilis ⁊ incoinquinata que nescīuit thorꝰ in delicto habebit fructum in refectione animarū sanctarum. ¶ Sed ꝓ apertione declatiōe istꝰ est notādum q̄ cōiugati boni ⁊ vidue pfecte ⁊ virgines perfectissime intelligūtur quasi triplex terra bona in quam ceciderunt semina verbi dei. de quibus loquit̄ christus. Mathei. xiij. dicens. Alia autez ceciderūt in terram bonam ⁊ dederunt fructum bonum. aliud centesimū. aliud sexageſimū. aliud triceſimū. Sup quo beatus augustinus in de questionibus noue legis ad cōiugatos inquit. qui sunt prima terra ptinet fructus triceſimus ⁊ merito. nam trigenarius ex ternario ⁊ denario resultat. ⁊ coniugati boni denarium eterne felicitatis recipient ꝓ obseruātia decem mādatorū ꝓ ternario triplicis boni cōiugij legitime cōseruati. Unde nuptiale bonum tripartitum est. scz in fidem. prolem. ⁊ sacramētum. In fide attendatur ne post vinculum cōiugale cum alio vel alia coeatur In prole vt proles desiderētur. In sacramēto vt cōiugium per hominem non soluatur. Secunda terra quo melior est sunt perfecte viuētes in statu viduali ad quas fm̄ Augustinū. vbi prius pertinet fructus sexageſimus. ⁊ merito. naz sexagenarius ex senarijs producitur ⁊ denario ⁊ vidue vero perfecte denariū felicitatis eterne habebunt ꝓ obseruantia decem mandatorum dei. ⁊ senario operū misericordie. quibus intente debent esse perfecte in statu viduali degentes. de quibus operibus loquitur apostolus. j. Thimoth. v. vbi viduam cōmendabilem dicit sex in

signis laudibus. videlicet si sit in bonis operibus habens testimoniū. si filios pauper educauit. si pauperes hospicio suscepit. si sanctoꝝ pedes lauit. si tribulationē patientib⁹ subministrauit. si deinde oīe op⁹ bonū subsecuta est. Tercia terra q̄ optima est: sunt pfecte viuentes in statu virginali. ad q̄s fm augu. vbi pr⁹ ptinet fruct⁹ centesim⁹ ꝛ merito. nā centenari⁹ ꝓducit ex duob⁹ denarijs. s. ex decies ꝛ decē denarius eñ regis cui⁹ est moneta imaginē tenet. ꝛ virgines pfecte babebunt duplicē coronā. s. aureā ꝛ aureolā ꝓ eo q̄ in se dupliciter summi regis inuiolatā seruauerunt imaginem. s. ꝓ obseruantiaꝫ decem mandatoꝝ dei ꝓ qua habebūt aureā. ꝛ sancte virginitatis mētis ꝛ corpis integritatē ꝓ qua habebūt aureolam. ¶ Sed ꝓ declaratōne istoꝝ duoꝝ terminoꝝ aurea ꝛ aureola est notandū q̄ fm Januen. in suo catholicon pte. v. vbi virgo. Prīa est pmium essentiale qđ est gaudiū qđ habebunt omnes sancti in celo in dei visione. ꝛ istud pmium siue gaudiū aurea appellat. Item est quoddā aliud pmiū accidentale qđ aureola nuncupat. qđ debet specialiter martiribus: virginib⁹ ꝛ doctorib⁹ siue p̄dicatorib⁹ sacre scripture. ꝛ est aureola qđdā puellegiatū pmiū puellegiate creature respondens. ꝛ fm puellegiatas victorias in tribus pugnis q̄ cuilibet homini imminent aureole sumunt. In pugna eñ q̄ est cōtra carnē ille potissime victoriam obtinet q̄ a delectationib⁹ venereis q̄ sūt p̄cipue in hoc genere oīno abstinet ꝛ qz vgines potissime a talib⁹ delectatōib⁹ abstinēt. igit virginib⁹ debet aureola. In pugna vo qua mundus impugnam⁹ illa p̄cipua est victoria cū aliqs psecutionem ꝓ xpo ad mortem sustinet. Unde martirib⁹ q̄ in ista pugna potissimn victoriā obtinent aureola secunda debet. In pugna vo qua ꝓtra dyabolū pugnamus illa est p̄cipua victoria cū aliquis hostē nō solum a se: ꝫ etiā a cordib⁹ alioꝝ remouet. Et qz illud fit p̄cipue p̄ doctores ꝛ p̄dicatores verbi dei. iō doctoribus ꝛ p̄dicatorib⁹ fidelib⁹ tercia aureola debet. Vel aliter dici pōt q̄ iste tres aureole vande sunt p̄dictis trib⁹ psonarū manerieb⁹. fm q̄ in illis reperiuntur tres actus triū viriū anime potissimi. Ānvis cōcupiscibilis actus potissim⁹ est a delectationibus maximis abstinere cuiusmodi sunt delectatōes que sunt in actib⁹ venereis. ꝛ qz vgines pfecte a talibus delectationib⁹ p̄cipue se abstinēt. iō vginib⁹ debet aureola vna. Et est hic notandū q̄ sicut dicit Januen. si aliqua vgo ꝓ violentiā oppressa fuerit. non amittit ꝓpter hoc aureolā. dummodo ꝓpositū ppetue virginitatis seruāde inuiolabiliter fuet illi actui nullo modo ꝓsentiens. qz nec ꝓpter hoc virginitatez mentis pdit. ꝛ hoc dico siue ꝓ fide siue ꝓ quacunq̄ alia causa violenter corrumpat. sed si hoc ꝓ fide violenter sustineat. hoc erit ei meritū. ꝛ ad genus martirij ptinebit. Uñ sancta lucia dixit. Si me inuitaꝫ violari feceris mihi castitas duplicabit ad coronam. Mā q̄ habeat duas vginitatē aureolas. ꝫ qz duplex pmiū reportabit illa mente vnū ꝓ virginitate custodita. aliū ꝓ iniuria quā passa est. Uis ſraſcibil⁹ act⁹ potissim⁹ est mortē ꝓpter xpm patienē sustinere. Et qz iste act⁹ reperit potissime in martirib⁹. iō martiribus specialiter debet aureola secunda. Et vis rōnat potissimus actus est veritatē fidei cognoscere ꝛ illā in alios diffundere. ꝛ qz iste actus reperit principalit in doctorib⁹ ꝛ p̄dicatorib⁹ vbi dei. iō doctorib⁹ ꝛ p̄dicatorib⁹ verbi dei debet tercia aureola.

Capitulum. VII

Quarta species luxurie q est incestus q̄ est ꝓsanguineoꝝ vel affiniuꝫ abusus. vnde ꝛ incestuosi dicunt q̄ cōsanguineis vel affinib⁹ suis abutunt. sub q̄ specie luxuria sacerdotū. religiosoꝝ. ꝛ sanctimonialiū ē cōtenta. Ista species luxurie ꝓhibet a vo Leui. xviij. Omnis hō ad ꝓximā sui sanguinis nō accedat vt reuelet turpitudinē eius. ¶ Unde ꝛ magnitudo huius peccati potest patere ex multis. ¶ Primo ex pena quā ordinauit deus huic pctō corrīdere. vñ a sapiente ꝛ iusto iudice ꝓporcionat sp pena delinq̄ntis quantitati culpe. iuxta illud Deut. xxv. Pro mēsura peccati erit plagaꝝ mod⁹. sed de⁹ sapientissim⁹ ꝛ iustissimus tuper ordinauit hoc pctō deꝓhensos puniri pena mortis vt ꝓz Leui. xviij. vbi legit q̄ post q̄ ꝓhibuit incestū ꝛ vicīū cōtra naturā ꝓ illis sinistauit dñs. d. Omnis ania q̄ fecerit de abhominationib⁹ his quippiā peribit de medio populi sui. Item Leui. xx. Qui dormierit cū nouerca sua. ꝛ reuelauerit ignominiā patris sui morte moriant ambo. sanguis eoꝝ sit super eos. Si q̄s dormierit cū nuru sua vterq̄ moriat qz sceleꝝ opati sūt. sanguis eoꝝ sit super eos. ꝛ sequit. Qui supra vxorē filiā matrē ei⁹ duxerit sceleꝝ opatus est. ꝛ viuus ardebit cū eis. ꝛ seq̄t. Qui acceperit vxorē filiā suaꝫ patris sui vel matris sue. ꝛ viderit turpitudinem eius illaq̄ ꝓspexerit fratris ignominiā. nephariā rem opati sunt. occidētur ambo in cōspectu populi sui. ¶ Secūdo potest ostē di grauitas hui⁹ peccati ex hoc q̄ ap'ls sathane cruciādū tradidit vnū fornicatorē q̄ cū nouerca sua peccauerat sicut ꝓz. j. Coꝝ. v. Tercio pōt oñdi grauitas hui⁹ pctī ex hoc q̄ pctm istud hoiem sil'em reddit iumentis q̄ in ope illo nō ꝓseruāt ꝓsanguinitatē ꝛ iō merito de taliter peccāti dici pōt illud ps. Comparat⁹ ē iumentis insipientib⁹ ꝛ sil'is factus ē illis. ¶ Quarto pōt oñdi grauitas hui⁹ pcti ex hoc q̄ peccatū istō inhabilitat psonas cū eo infectas licita ducere cōiugia. Ān greg. Nec eā inq̄t quā aliquis ex ꝓpria cōsanguinitate ꝓiugē habuit vl' aliq̄ illicita pollutione inclinauerit in ꝓiugiū ducere vlli xp̄ianoꝝ licet vel licebit. qz incestuosus est tal' coit⁹ ꝛ abhoīabilis deo ꝛ cunctis hoib⁹. Incestuosos aūt in nullo ꝓiugi noīe deputādos a sanctis patrib⁹ statutū esse legim⁹. hec greg. ꝛ ponit i ca. xxxv. q. ij. Nō eā. Item xxxij. q. vij. si q̄s viduā. Si q̄s inq̄t canō viduā vxorem duxerit ꝛ postea cū filiastra sua fornicat⁹ fuerit seu cū patre ꝛ filio. seu cū duab⁹ sororib⁹. aut si q̄ cū duob⁹ fratrib⁹. seu cū patre ꝛ filio. si q̄s relictaꝫ fris si q̄s neptē aut nouercā aut nurū aut cōsobrinā aut filiā auunculi aut ei⁹ relictā polluerit. eos disiungi ꝛ vlterius nunq̄ cōiugio copulari p̄cipimus. hec ibi. Item. xxxiij. q. ij. In lectum. In lectū inq̄t canon mariti absente vxore sororis suit vxoris. quā ille vxorē suam eē putans dormiuit cū ea. sup hoc visum est ipe ꝓ securitatē verā hoc ꝓbauerit q̄ nesci⁹ fecerit b̄ scelus pniam q̄dē que sibi indicata fuerit faciat. legitimū vo coniugiū suum habere ꝓmittat. Illa vo di-

gna vindicta affligat & in eternū cōiugio priuet. De simpliciter fornicantib⁹ aut de duab⁹ sororib⁹. vt cū matre & filia. vel cū patre & filio idē accipiendū ē vt ignorantib⁹ priugia nō negent. scientib⁹ ppetue phibeant. hec ibi. Item. xxxiij. q. ij. Si qs cum duabus Si qs in̄t canon cū duab⁹ sororib⁹ fornicat⁹ fuerit & sororē sororem ei⁹ quā antea stupr̄auit non intellexit. si digne penituit & se cōtinere nō valuerit post se ptē annos illis cōiugia nō negent. si aūt nō ignorauerint vsq; ad mortē a priugio abstineant. Itē si qs cū matre & filia fornicatus est ignorante mre de filia & filia de mre. ille nunq; vxorē accipiat. ille vo si voluerint accipiant maritos. si aūt sciuerint ipse femine absq; marito maneant ppetue. Itē qdā fornicat⁹ est cū quadā muliere. & postea fili⁹ nesciens pīs factū stupr̄auit eandē. qō cū pater nesciret de se filioq; pfessus est. statuerūt meli⁹ vt raliter lapsis cū digna pnia legitima priugia pmittant q̄ forte deteri⁹ delinquant. fornicaria aūt sine spe priugij maneat. hec ibi.

¶ Sed hic forte querit aliq̄s vtrū liceat alicui homini aliquam mulierē ex ppria cognatiōe ducere in vxorē. Et q̄ licitū sit exemplis & auctoritatib⁹ sacre scripture videt esse pbabile. Nam abraā saray filiam fratris sui aram sororem loth in vxorē duxit. vt pt̄z Gen. xj. Item ysaac rebeccā in coniugiū accepit que erat filia bathuel cōsobrini matris sue. vt patet Gen. xxiiij. Jacob etiam duas sorores. s. Lyam & rachel filias auunculi sui laban sibi matrimonio sociauit. vt pt̄z Gen. xxix. ¶ Item in lege data p̄cepit dominus moysi vt nullus duceret vxorem nisi de propria tribu & familia. Item si aliq̄s moreret sine liberis p̄cepit dñs vt frater eius vxorem defuncti sibi copularet. & ex ea semen fratri suo suscitaret. vt patet Deutr. xxv. Quib⁹ suppositis arguitur sic. Omnes homines ad quos lex dei puenit p̄ceptis illi⁹ legis tenent esse subditi nisi in his que euangelicis mandatis vel apostolicis institutis esse euacuata monstrantur. q̄ cum nullo euangelico p̄cepto nec aliquo aplico instituto psanguineox matrimoniales cōiunctiones phibite inueniunt. sequit q̄ sicut in lege nature & in lege mosayca. ita & nunc licita hmōi cōnubia eē vident. Hic dicit q̄ hanc dubitatōnē mouet canon xxxv. q. j. ca.). Et rndet ibidem ad eandē dubitationem dicens q̄ cōsanguineox cōiunctiones quadaz causa iusta & rōnabili fuerunt imperate. Nam cū in principio vn⁹ & vna ex eius latere mulier a deo formarent. necessario ppter multiplationē generis humani fratres & sorores a primis parentib⁹ descendētibus ad inuicem iungebant. sed illud qō tunc licitum erat necessitate cogente. cessante necessitate pariter cessare oportet. Tanto igit̄ damnabili⁹ vsurpatur cōsanguineox cōiunctio. quanto min⁹ necessaria cōprobat. Ūn & huiuscemodi copula testante lege phibita inuenit. dño dicente p̄ Moysen. Turpitudinē sororis tue nō revelabis. Leui. xviij. Et huic pcordat beat⁹ aug⁹. in de ci. dei. & ponit in ca. xxxv. q. iiij. Cum igit̄. vbi sic. Cum igit̄ inquit gen⁹ humanū post primā copulā viri facti ex puluere & cōiugis eius ex viri latere mariū feminarūq; cōmixtiōe op⁹ haberet vt gignendo multiplicarent nec eē ntylli homines nisi q̄ ex illis duob⁹ nati fuissent viri cōiuges sorores acceperunt. qō in facto est antiquius cōpellente necessitate. tanto postea factū est damnabilius relisione phibente. habita est em̄ illis rō certissima charitat̄ vt hoies qb⁹ esset vtilis atq; honestissima cōcordia diuersarū necessitudinū vinculis nectarentur. nec vn⁹ in vno multa haberet. q̄ singule spergerent in singulos ac sic ad socialē vitā diligenti⁹ plurime plurimos obtinerent. pater q̄ppe & socer duarū sunt necessitudinū nomina. Ū igit̄ qs habeat aliuz patrē. aliū socerū numerosi⁹ se caritas porrigit. vtrū q; aūt vn⁹ adam esse cogebat & filijs & filiab⁹ suis qū fratres sororēsq; cōiugio iungebant. sic & eua vtriq; sexui filiox fuit & socrus & mater. q̄ si due femie fuissent. altera mater. & altera socrus. copiosius se socialis dilectio colligaret. Sz hoc vñ fieret tunc nō erat qñ nisi fratres et sorores ex illis duob⁹ primis nulli homies erant. Fieri igit̄ debuit qō potuerit vt exīte copia vnde ducerent vxores q̄ iam nō erant sorores nā solū illud nō fieret vbi nulla necessitas esset. verumetiā sic fuit q̄ hūano genere crescente etiā ipios deox multox falsorūq; cultores sic obseruari cernimus vt & puersis legib⁹ pmittant fraterna cōiugia. melior tū psuetudo ipsam mallet exhorrere licentiaz sicq; aduersek quasi nunq; licere potuerit. Copulatio igit̄ maris & femine quantū attingit ad gen⁹ humanū qōdā seminariū est charitatis. Celestis vo ciuitas opus habet vt noxā generatiōis euitet. Hac itaq; psuetudie q̄ ab ipo exordio humane ppagationis originē babuit q̄ nulla lex cōtra iubendo euacuerat. excusant abraam: ysaac & iacob. & ceteri q̄ de propria cognatione ducebant vxores q̄uis etiā alia cā rectissime ratiōis q̄ id factū sit possit nitere. ceteris idolatria feminatis sola familia heber in cultu vni⁹ dei remansit. Ūñ abraam a chaldeis cū fratre suo in ignē quē adorare nolunt ꝓiect⁹ est vt numine sue deitatis exurendo sentiret quē vrendo colere cōtempsit. Re ergo cōiunctiōe infideliū fideles ad ydolatriam laberent & ita deū offenderēt sicut quondā añ diluuium filij dei cōmixti cū filiab⁹ hoīm xp̄m ad iracundiā ꝓuocauerāt. Rectissime cautū est vt patriarche viri sanctissimi nō nisi de ppria cognatione. i. de familia fideliū sibi vxores accipent. Hinc etiā cū filij israel intraturi terrā pmissiōis a dño audirēt. ne filias chananeox sibi vxores accipent nec suas eis nuptui traderent. statim subiunxit dñs. ne faciant vos recedere a deo vestro et fornicari cum dijs alienis. Hinc etiā esdras ydumeas atq; aliax nationū mulieres p q̄s filij israel ibant ad deos alienos ab eis separari iussit. Et etiā alia cā q̄re cōsanguineox piunctiones in pplo pmū pmisse vt potius imperate fuerunt deus sic ab initio salutem humani generis dispensauit vt primitiuā ecclesiā in illo populo institueret q̄ sibi carnis cōsanguinitate erat ppinqui⁹. Ū de plebe iudaica pmū apostolos elegit quos q̄i fundamentū ecclesie instituit. quox p̄dicatione de eadē plebe multi ad eū cōuersi in seipsis originē ecclesie pstiterunt. deinde in cecitate sue pfidie iudaica plebe relicta ad gentes que tam fide quā cognatiōe carnis a xp̄o erant aliene. p̄dicatio euangelica trāslata est quasi cōsanguinee copulā xp̄s aspernatus de aliena cognatione sibi vxorē elegit adimplens illō qō p ꝓphām predixerat. In peccatis vestris dimisi matrē vestrā quasi adulterā & repudiatā. Et iterū p ali-

um ꝓphetam. vocabo nō vlebē meā plebē meā. In huius ergo rei sacramentū ꝓsanguineoꝝ ꝓiūctiōes in primis ppʾo ꝓmisse sunt. nūc aūt ꝓhibite. ⁊ qʾnō in vna tm̄ familia ꝫ in oi multitudine gentiū fidelīū ppʾs inuenīt nō de ꝓxia cognatione ꝫ de qualibet alicubicūqꝫ vxorē ducere ꝓcedīt. Illud aūt quo ꝑce pta legis seruanda dicunt q̄ nec euāgelicis nec apʾlicis institutis euacuata ꝓbant. verū q̄dem est. ꝫ cum oia signa figuralia apʾs ꝓbet ad tps esse data. atqꝫ tō veniente veritate affirmet illa nō vltra esse seruāda. Hec aūt vt supra mōstratū est cā sacri a deo istitutū esse ꝓbet. ⁊ hoc cū ceteris figuralib⁹ euacuatū certissime ꝓstat. qꝫqꝫ sicut apʾs quedā ꝓsulēdo addidit q̄ euangelicis ꝑceptis nō inueniebant definita. nec tm̄ ideo tanqꝫ temeraria siue superflua ab alijs apostolis sunt repudiata. Sic ⁊ ecclesia prima apostolica instituta quedā ꝓsilia pfectōis addidit. vtputa de cōtinentia ministroꝝ. de cōfectōe misterioꝝ. de celebratione officioꝝ q̄ nullaten⁹ sunt repudianda. sed diligenti veneratiōe suscipiēda. Cōsanguineoꝝ ergo cōiunctiones qbus euangelicis ⁊ apostolicis ꝑceptis nō inueniant ꝓhibite sunt tm̄ fugiende. qz ecclesiasticis institutionib⁹ inueniunt interminate. ℔ canon. Quia ergo a cōsanguinioꝝ ꝓiūctionib⁹ sicut ꝑ batū est abstinere oportet. videndū est vsqꝫ ad quez gradū a ꝓsanguineis abstinere opteat. ¶ Sed ꝑ isto est notandū q̄ Januen. in suo catholicon pte. v. vbi cōsanguinitas. dicit q̄ cōsanguinitas est vinculū ꝓsonaꝝ ab eodem stipite descendentiū carnali ꝓpagatione cōtractū. Et dicit cōsanguinitas a con. ⁊ sanguis quasi cōem sanguinē hūtes. Et scias q̄ fm canonē duo fratres sunt in ꝓmo gradu. filij duoꝝ fratrū in secundo gradu. nepotes eoꝝ fratruz in tercio gradu. ꝓnepotes in quarto gradu. Grad⁹ aūt est habitudo ꝓsonaꝝ distantiū in quo cognoscit q̄ generationis distantia due ꝓsone inter se differāt. Sz q̄d si alique ꝓsone attinent sibi ex vna ꝑte in secundo gradu vel in tercio. ex alia vō ꝑte in quinto. nunq̄d possunt cōtrahere matrimoniū. Dico q̄ sic qz standū est in remotiori ꝓsone cōsanguinitate. In ℔ em̄ casu remotior ꝓsona extra metam cōsanguinitatis existit. vñ nō attingit illi exquo de eius ꝓsanguinitate nō est. qm̄ sicut olim oīs ꝓsanguinitas in septimo gradu terminabat. ita hodie in quarto saltem quo ad ꝓhibitionē copule cōiugalis. Et dicit cōsanguinitas quasi sanguinis ꝓpinquitas. Vñ cōsanguinei dicti sunt q̄ ex vno sanguine. i. ex vno patris semine nati sunt. hec Januen. ¶ Sed ꝑ apertiori declaratione hui⁹ mie. s. ad oñendum qualiter consanguinitas impedit matrimoniū cōtrahendū ⁊ dirimit matrimoniū ꝓtractū: est notandū q̄ sicut dicit Iohānes de burgo in li. suo q̄ intitulat ꝑupilla oculi. ꝑte. viij. ca. ix. Triplex est cognatio. Prima carnalis q̄ dicit cōsanguinitas. Secunda spūalis que dr cōpaternitas. Et tercia legalis q̄ dr adoptio. de q̄ bus singillatim dicet. Est aūt cōsanguinitas vinculum ꝓsonaꝝ ab eodē stipite descēdentiū. vt supra ctē. Vñ et cōsanguinei dicunt ex vno sanguine ꝓceden tes. Cōsanguinitas em̄ habet tres lineas. i. triplici ordine ꝓcedit. ¶ Prima nanqꝫ linea est ascendentium. vt pater: auus: pauus. ⁊ ascendendo ꝑ feminis vt mater: aula: paula. ⁊ ita de alijs. ¶ Secūda linea est descendentiū. vt filius: nepos: ꝓnepos ⁊c. de feminis. filia. neptis. ꝓneptis ⁊c. ¶ Tercia linea ē col lateraliū. s. a latere venientiū que etiā linea transuersalis dicit vt fratres ⁊ filij fratrū q̄ patrueles dicuntur. de feminis vt sorores ⁊ filij duaꝝ sororꝝ q̄ dicuntur cōsobrini ⁊ filij eoꝝ. ⁊ sic ꝓgrediendo a latere. Sūt etiā in qualibet linea cōsanguinitatis grad⁹ multi. Et est alius grad⁹ vt hic loquit determinata ꝓpinq̄ tas ꝓsone ad ꝓsonam fm consanguinitatē. Gradus ꝓpe inueniūt in linea ascendente ⁊ descendente. minus aūt ꝓxie in linea transuersali. Gradus vtiqꝫ cōsanguinitatis sic cōputat in linea ascendentiū ⁊ descendentiū. quelibet ꝓsona addita alteri ꝑ carnis ꝓpagationē facit gradum. vt pater ⁊ filius sunt in primo gradu. nepos in secundo. ꝓnepos in tercio ⁊ abnepos in quarto. ⁊ ita de feminis est dicendū. In linea igit ascendentiū ⁊ descendentiū est ꝑ regula obseruanda q̄ tot sunt gradus quot sunt ꝓpagatiōes. sed in omni linea ꝓpagatōnū ꝓsupponit vna ꝓsona nō ꝓpagata in illa linea. ꝫ est principiū illius linee. Undevbi sunt quatuor ꝓsone in linea descendentiū vel ascendentiū ꝓnumerato stipite quarta ꝓsona distans a stipite est in tercio gradu. Et si fuerint quinqꝫ ꝓsone. quinta ꝓsona sic distans est in quarto gradu. ⁊ ita de alijs. In linea vō transuersalium quādo ꝓsone inequaliter distant a stipite cōmuni. vtputa si vna ꝓsona sit in secundo gradu consanguinitatis. Alia vō in tercio vel in quarto gradu. gradus cōsanguinitatis debent cōputari fm gradum remotioꝛez a stipite. quia quanto gradu distat remotior ꝑsona a stipite. tanto gradu distant ille ꝑsone inter se. Regula quidem approbata est q̄ quoto gradu remotior ꝑsona distat a stipite: tanto gradu distat a qualibet ꝓsona ꝑ aliam lineam descendentium ab eodem vt patet extra de cōsanguinitate ⁊ affini. ca. vl. Secundū vō canones in linea collaterali duo fratres sunt in primo gradu. horum filij in secundo. ⁊ filij dictorum filioꝝ in tercio gradu ⁊ sic vlterius ꝓcedendo. ¶ Et huic carnali cognationi que dicit ꝓsanguinitas annectit affinitas que etiam impedit matrimoniem cōtrahendum. ⁊ dirimit matrimoniū cōtractū. vt dicit Iohannes de burgo libro quo pr̄us parte. viij. ca. x. Et est affinitas ꝓpinquitas quedam ex carnali cōmixtione mediante cōsanguinitate ꝓuenies vt dicit doctor iste ibidem. oritur affinitas tam ex coitu fornicario qꝫ etiam ex matrimoniali seu legitimo. ⁊ generaliter ex omni carnali cōmixtione ꝑ quā vir ⁊ mulier dicuntur efficivna caro Et qz ꝑ pollutionē extra vas ad hoc naturaliter ordinatum. vt ꝑ fractionē claustroꝝ absqꝫ feminis infusione nō efficiunt vir ⁊ mulier vna caro per talem effusionē. pollutionē. vel effractionē ⁊ similia nō ꝓuenit affinitas. Si aūt vir ꝓuenerit ad emissionē seminis in vase deputato. etiā ⁊ si mulier nō emittat semen ꝓtrahit affinitas. Et notandū q̄ omnis cōsanguinitas vxoris mee. s. vsqꝫ ad quartum gradum inclusiue sunt mihi affines ⁊ in eisdem gradib⁹ quib⁹ sunt cōsanguinei vxoris mee. vtputa cōsanguineus vxoris mee in primo gradu est mihi affinis in ꝓmo gradu. ⁊ ita de alijs. Similiter oīes consanguinei mei modo ꝓdicto sunt affines vxoris mee. ⁊ in eisdē gradibus quibus sunt consanguinei mei. Et quod

dixi de vxore mea intellige de quacūq; alia muliere a me carnaliter cognita. qz p coitum fornicariū ꝓtrahit affinitas vt dictū est. ꝛ tñ cōsanguinei mei nullo modo sunt affines cōsanguineis vxoris mee. nec inter eos matrimoniū ꝓhibetur. Unde pater ⁊ filius ꝓtrahere possunt cū matre ⁊ filia. ⁊ duo cognati cuz duab⁹ cognatis. ⁊ auunculus et nepos cū duab⁹ sororib⁹. Et sicut debet vir abstinere a matrimonio cōsanguineaꝝ suaꝝ ꝓpriaꝝ. ita a matrimonio ꝓsanguineaꝝ vxoris sue ꝓpter affinitatē ⁊ similiter vxor a cōsanguineis mariti sui abstinere debet sicut a ꝓpriis Et q̄uis nullā feminā de ꝓsanguinitate vxoris mee licet mihi ea mortua cōiugem accipe ꝓpter affinitatem impedientē. tamen femine q̄ fuit vxor alicui⁹ cōsanguineoꝝ vxoris mee bene possuz in matrimonio copulari. vtputa relicta fratris vxoris mee. ⁊ ita de alijs inferioꝛib⁹. Similiter ⁊ vxor mea lz nō poterit post mortē meā accipe aliquē de ꝓsanguinitate mea in matrimonio. tñ virū q̄ olim fuit maritus alicui⁹ femine de consanguinitate mea bene potest accipere. Et notandum q̄ affinitas p̄cedens sponsalia vel superueniens eis impedit ⁊ dirimit sponsalia ⁊ matrimoniū si forte secutum fuerat. sed affinitas supueniens matrimoniū non dirimit matrimoniū p̄cedens siue fuerit carnalis copula ꝓsummata siue nō. ℰ

¶ Secunda cognatio que vt supra dī impedit matrimoniū ꝓtrahendū ⁊ dirimit matrimoniū contractum est cognatio spūalis. que est ꝓpinq̄tas ꝓueniens ex hoc q̄ aliq̄s ꝓfert sacramētū baptismi seu cōfirmatiōis. seu suscipit vel tenet eū cui sacramentuz ꝓfert. ⁊ cōtrahit cognatio spūalis inter baptizatū ⁊ eū q̄ suscipit illū. ac etiā inter baptizatū ⁊ filios suscipientis ⁊ hoc siue sint legitimi siue non. ꝛ nō sic de adoptiuis. qz filij adoptiui suscipientis legitime copulare poterunt baptizato fm Innocē. Itē ꝓtrahit cognatio spūalis inter baptizatū ⁊ vxorē suscipientis si ante susceptionē fuerit ab eo cognita. Itē inter suscipientē ⁊ parentes. s. patrem ⁊ matrē baptizati. ac etiā inter baptizatū ⁊ vxorē baptizantis pri⁹ cognitam ab eodē. ac etiā inter baptizantē ⁊ patrē matremq; baptizati. Tot etiā modis cōtrahit cognatō spūalis ex cōfirmatione seu frontis crismatisatione videlz inter cōfirmatū ⁊ suscipientē. inter ꝓfirmatuz ⁊ filios suscipientis. inter ꝓfirmatū ⁊ vxorē suscipiētis prius cognitam ab eodē. Item inter suscipientē ⁊ vtrunq; parentē cōfirmati. Item inter cōfirmantē ⁊ confirmatū. Item inter cōfirmatū ⁊ filios cōfirmātis. Item inter cōfirmatū ⁊ vxorē confirmantis prius cognitam ab eodem. Item inter confirmantem ⁊ vtrunq; parentē confirmati. Et cognatio spūalis quocunq; modoꝛ dictoꝝ ꝓtracta impendit matrimoniū ꝓtrahendum ⁊ dirimit matrimoniū contractum. Inter vo alias psonas q̄s supradictas nō orit cognatio spūalis que matrimoniū cōtrahendū impediat. aut cōtractum dirimat quacunq; cōsuetudine ꝓtraria non obstante. Item spūalis cognatio nō ꝓcedit ad nepotes ⁊ vlteriores. Licet em̄ filia mea spūalis nō posset ꝓtrahere cum filio meo naturali. bñ tñ potest cum filio filij mei. Similiter filij duoꝝ cōpatrū p̄nt matrimoniū cōtrahere siue sint geniti ante siue post cōpaternitatē. excepta sola psona per quā paternitas est cōtracta q̄ nunq; potest copulari alicui filioꝛ patris sui spūalis. Item lz filius nō possit ꝓtrahere cum illa quā pater leuauit. pater tñ cōtrahere potest cum illa quā filius eius. s. patris leuauit. Item lz nō possit cōtrahere cum filia mea spūali. tamen cū sororefilie mee spūalis possit contrahere. Item in casu potest quis licite cū duabus cōmatribus copulari. vt si tua prima vxor tenuit filiū alterius mulieris anteq; tu misceueras ei. poteris mortua illa habere alterā illam. ꝛ si tenuit filiuz eius postq; a te fuit cognita non poteris secundaz habere eo q̄ compater eius factus es. Si autē aliqua mulier tenuerit filiū vxoris tue quem de alio viro habuit. ista mulier est cōmater vxoris tue. ⁊ nō tua. siue illa sic tenuerit anteq; inter te ⁊ vxorē tuā interueniat copula siue post. iam poteris illā mortua tua ducere. Similiter si filius tuus quez de alia genuisti ab aliquo suscipiat. ille suscipiens est cōpater tuus ꝛ nō vxor tue. ideo ⁊ te mortuo posset ille cōpater tuus cōtrahere cum illa que erat vxor tua. Item sicut cōpaternitas transit ad vxorē que fuerat a viro prius cognita carnaliter eo q̄ iam effecti sunt vna caro. sic ex cō pari ratione videtur transire ad aliam mulierē carnaliter ab eodem cognitam q̄uis nō sit vxor eiusdem. qz sic coeuntes vt dictum est vna caro efficiuntur.

¶ Tercia cognatio impediens matrimoniū est legalis cognatio que fit p adoptationem. cui⁹ triplex ponit species. Una est ascendentiū. que oritur inter adoptantem ⁊ adoptatum. siue sit adoptatus in filium siue in nepotem. siue et mulier sit adoptata in filiam siue in neptam. ⁊ hec cognatio indistincte impedit matrimoniū. qm̄ pater adoptator nō pōt contrahere cum filia adoptiua. neq; cū nepta adoptiua. ⁊ sic de alijs. xxx. q. iij. Ita diligere. ¶ Secunda species est collateraliū. vtputa inter filiū meū naturalem. ⁊ filiam meā adoptiuam. ⁊ hec cognatio impedit matrimoniū q̄diu durat adoptatio ⁊ sit in eiusdem patris potestate. ea vo soluta. siue p mortē patris illius siue per emancipationē filij naturalis aut etiam adoptiui non impedit. ¶ Tercia species ꝓgnationis legalis est quasi legalis affinitas inter patrē adoptantem ⁊ vxorem filij adoptiui. similiter inter filium adoptiuū ⁊ vxorē patris adoptantis. ⁊ lz omni tempore impedit matrimoniū. qm̄ pater adoptās nunq; potest cōtrahere cuz illa que fuit vxor filij sui adoptiui etiam post emancipationē. Similiter filius adoptiuus post mortem patris qui eum adoptauit non potest contrahere cum illa que fuit vxor illius patris qui eum adoptauit. ¶ Filius adoptiu⁹ potest cōtrahere cū filia illegitima patris adoptantis eum. ⁊ fili⁹ ille adoptiuus cū filia adoptiua. Item si filius adoptiu⁹ durante adoptione cōtrahat cū filia legitima adoptantis soluit matrimoniū. Item due psone. s. vir ⁊ mulier ab eodem patre adoptante possunt ad inuicem ꝓtrahere cū nunq; inueniat hoc esse ꝓhibitū. sicut etiā duo spūales filij alicui⁹ inuicem cōtrahere possunt. ⁊ spūales cū adoptiuis. Item inter optantem ⁊ patrem adoptati siue matrem nulla cōtrahit cognatio. ¶ Pro intellectu p̄missoꝝ nota q̄ adoptio siue adoptatio est extranee psone in filium vel nepotem siue deinceps sumptio legitima. qz p adoptationē q̄ filius non est pro filio habet. Hec Iohannes de burgo.

Capitulum VIII

Vinta species luxurie

Quinta est vicii ꝓtra naturā. qđ pluribus modis fieri pniciosis cōtingit. Uno modo cuz sine omni cōcubitu causa delectatōis venire pollutio ꝑ curet. z vocat pctm̄ immundicie. ij. Corinth. xij. vbi dicit. Non egerunt penitentiā sup immunditia & fornicatione z impudicicia q̄s gesserunt. Itē vocat peccatum istud mollicies. Ūñ. j. Cor. vj. Neq; fornicarij: neq; idolis seruētes: neq; adulteri: neq; molles: neq; masculoꝝ cōcubitores regnū dei possidebunt Illo mō ꝓtingit fieri dictū vicii ꝑ cōcubitū ad rem alterius speciei. vtputa cū iumentis. De q̄ Leui. xx. Qui cū iumento z pecore coierit. morte moriat. pecus quoq; occidite. Mulier que succubuerit cuilibz iumento simul interficiat cū eo. Tercio mō fit ꝑ cōcubitum ad indebitum sexū. vt puta masculi ad masculū. De quo dr Leui. xx. Qui dormierit cū masculo coitu femineo vterq; opat⁹ est nephas morte moriant. sit sanguis eoꝝ sup eos. Quarto modo si nō seruet vsus naturalē. vtputa cū vir modo bestiali coierit cū muliere. vl' cū mulier supgressa viro abutit. Roma. j. Masculi relicto vsu naturali. femine exarserunt in desideriis suis in inuicē masculi cū masculis turpitudinem opantes. z femine eoꝝ mutauerūt vsum naturalē in ipsum q̄ est contra naturam. Inter omnia em̄ peccata carnalia peccatū ꝓtra naturā qđ istis quatuor modis cōmittit est grauissimū. Unde aug. in de adulterinis ꝓiugijs. Adulterij inquit malum vincit fornicationē. vincit autē ab incestu. pei⁹ est em̄ cum matre q̄ cū aliena vxore cōcumbere. sed omniū horū pessimū est qđ ꝓtra naturam fit. Hec aug. z ponit in ca. xxxij. q. vij. Quemadmodū ¶ Unde magnitudo huius peccati ostēdi potest quattuor modis ¶ Primo ꝑ testimoniū scripture q̄ hoc peccatū asserit esse maximū. quale est illud Gen. xiij. vbi dicit q̄ homines sodomite erant pessimi. z pctōres coꝝā dño nimis. Item gen. xviij. dicit dñs. Clamor sodomoꝝ z gomorreoꝝ multiplicat⁹ est. z pctm̄ eoꝝ aggrauatū est nimis. descendā z videbo vtrū clamorem q̄ venit ad me ope compleuerint. an nō est ita vt sciā. Sup quo greg. Nouitas inquit tāte rei inaudite turpitudinis quasi admirationē z dubitationem parit in audiente. imo intantū q̄ deus q̄ oīa nouit anteq̄ fierent. quasi admirando z dubitando loquit de tanto scelere introducto dicens. descendā z videbo ꝛc. q. d. Incredibile em̄ mihi videt hoiem tantuz flagitiū ppetrasse. Laborantes em̄ hoc vicio hostes sunt dei z generis humani. nā deus masculū z feminam creauit vt multiplicarent homines. isti operam dant vt minuant hoies. Ideo hoc peccatū numeratur vnum quasi potissimū inter quatuor vicia q̄ vindictam clamant ad deū. Quoꝝ primū est homicidium. de quo gen. iiij. dixit dñs ad cayn q̄ occidit abel fratrem suū. qđ fecisti vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. nunc igit maledict⁹ eris sup terrā que aperuit os suum z accepit sanguinem fratris tui de manu tua. Secundū est oppssio pauper. de quo Exo. iij. vbi legit. q̄ dñs dixit ad moysen. Uidi afflictionē populi mei in egypto. z clamorē ei⁹ audiui. z sequit. Clamor ergo filioꝝ israel venit ad me vidiq̄ afflictionē eoꝝ qua ab egyptijs opprimunt ¶ Terciū est retentio mercedis opariorꝝ fidelium. De quo Jaco. v. Ecce merces opariorꝝ vestroꝝ q̄ messuerunt regiones vestras q̄ fraudati sūt a vobis clamāt z clamor eoꝝ in aures dñi sabaoth introiuit. Quartū est peccatū ꝓtra naturam qđ inter cetera quatuor pessimū est. Ūñ gen. xxxvij. legit q̄ Ioseph accusauit fratres suos ad ꝑem suum de crimine pessimo. i. de peccato ꝓtra naturā qđ inf oīa peccata carnalia pessimū reputat. Nam fm aug. in de adulterinis cōiugijs. Maius peccatū est coire ꝓtra naturā q̄s si matrē suam q̄s carnaliter cognosceret. vel crimē adulterij cōmitteret. Unde bartho. de ꝓpietatib⁹ rerum. Quicunq; inquit ꝑter legitime generationis vsū cōcessum voluntarie membris genitalib⁹ iudibria libidinis exercuerit. patrem ingenitū deū nature z gratie genitorē iam pdidit. nec in generatōne iustoꝝ nūi si cōdigne penituerit locum inter filios glorie possidebit. Nam abusus genitaliuz absq; patris luminū iniuria eiusq; offensa esse non pōt. Tollit insup gratiam z vulnerat naturā. Et sicut dicit in floratio barthol. titulo de luxuria. q̄cunq; vel quomodocunq; q̄s ꝓcuret vel cōsentiat vt semen alibi q̄ in loco siue vase ad hoc a natura deputato inter marem z feminā. z hoc modo debito z ordine naturali effundatur vicii est contra naturā z sodomiticū iudicandū De isto tū peccato cū magna cautela loquēdū est ꝑdicando z interrogationes in cōfessione faciēdo. vt nihil alicui reueleť qđ prestaret occasionem peccandi. Sed hic est insuper notandū q̄ cōtingit hominē semen aliq̄n extra vasculum nature effundere sine peccato aliquo criminali. vt patet de nocturna pollutione que fit sine vsu liberi arbitrij quo carent dormientes. z ideo ex se non est peccatum vt dicunt doctores. ramē ex sua causa potest esse peccatū. Causa aūt aliquando est abundantia seminis. que abundantia aliquando est ex causa culpabili. puta ab excessu cibi vel potus. z tunc est peccatum. Alia causa nocturne feditatis pōt esse turpis cogitatio ꝑcedens in vigilia q̄ reliquit vestigiū sui in fantasia. exquo in anima dormientis fit inclinatio ad assentiendū actib⁹ ex quib⁹ fit pollutio. Ūñ philosoph⁹ in primo ethicoꝝ dicit. inq̄tum paulatim ptransiunt q̄dam mot⁹ a vigilantib⁹ ad dormientes meliora fiunt fantasmata studiosoꝝ q̄s quorūcunq; aliorꝝ. Item ysido. Nō est inq̄t pctm̄ q̄n nolentes illudimur imaginib⁹ nocturnis. q̄ tunc est peccatū si anteq̄ illudamur cogitationū affectib⁹ ꝓuenimur. Luxurie quippe imagines quas in veritate gessim⁹ sepe dormientib⁹ in anima apparent. q̄ innocxie si nō ꝓcupiscendo cōcurrāt q̄ vo in nocturna pollutione polluit q̄uis citra memoriā turpiū cogitationū si se ꝓsentiat inq̄natū. tū hoc vt temptaret culpe sue tribuat. suamq; immunditiā statim fletib⁹ tergat. Hec ysido. z ponit in ca. di. vj. Nō est peccatū ¶ Tercia causa nocturne pollutionis est causa extrinseca. s. malicia demonis cōmouentis membra dormientis ad talem effectū. z ꝺ q̄dem cōtingit ex pctō ꝑcedenti. s. negligentia ꝑparandi se ꝓtra demonis illusiones ꝑ crucis munitionem z deuotā oratione. vnde in sero solent hoies se crucis signaculo munire z illud ymni decantare Ne sinas nos cōprimere ne polluanť corpa. Secundo

pōt ostendi magnitudo huiꝰ peccati p vindictā ꝑ eo sumptā. Ūñ ꝓpt istud pctm̄ deꝛtruxit deꝰ totū genꝰ humanū ꝓter octo alias diluuio generali. nā inter ce teras diluuij causas ponit methodiꝰ istā tanꝯ cām ꝓncipalē q̄ mlieres inuesaniā cōuerse supgressevirꝫ abutebāt. ac exarserūt viri in alterutrū coeūtes. Itē ꝓpt illō enorme pctm̄ subuerse sūt q̄nq̄ ciuitates cū suis hītatoꝛibꝰ in pfundū inferni. in q̄ vindicta vt dicit pariſ. attendendū est q̄ deꝰ nō solū punire vo luit impios: ſ etiā puulos ⁊ innocentes vniꝰ dici. ⁊ in hoc est ꝑfectum pueris ne diutius viuentes exem pla patrū sequerent. ⁊ sic grauiꝰ damnarent. ac etiā circūiacentes regiones punire voluit. ⁊ nō solū ho mines ſ etiā aialia ⁊ terrenascentia. ipamq̄ terrā de struxit eā ꝙuertēs in mare mortuū in quo nihil viuit nec auis. Ūñ aug. in de mirabilibꝰ scripture. li. ix. c. xiij. Ut eoꝛ inquit opa oblitarent omnis ꝓgenies ipoꝛ erasa est. Itē greg. Gehennalis inq̄t flāma mo rā nō sustinens sodomoꝛ ꝓuenit tollere nationē. et ipam terrā tante ꝓfusiōis ꝓscia ꝓsumpsit ignis sul phureꝰ. ⁊ in lacū horribilē omne solū redactum est. Itē gen. xix. Dñs pluit sup sodomā ⁊ gomoꝛrā ignē ⁊ sulphur de celo ⁊ subuertit ciuitates has ⁊ oēm. ſ. ciuitatē ⁊ terrā circa regionēvniuersos habitatoꝛes vrbiū. ⁊ cuncta terre virentia. ¶Respiciens etiā retro vxoꝛ lothversa est in statuā salis ad oñendū quātū displiceat dño memoria cū delectatiōe huiꝰ detestabilis pcti. Itez legit gen. xxxviij. q̄ ona fundebat se men suū in trā. ⁊ idcirco pcussit eū dñs. ſ. morte subi ta. eo q̄ rem detestabilē faceret. Tercio pt oñdi ma gnitudo huiꝰ abhominabilꝫ pcti ex hoc q̄ antiq̄ iu sti reputauerūt stupū ⁊ adulteriū modicū i pctm̄ re spectu ad istud abhominabilissimū pctm̄. Ūñ Gen. xix. legit q̄ Loth dixit sodomitis volentibꝰ cuz ma sculis coire coitu femineo. Nolite inq̄t q̄so frēs mei nolite malū hocfacere. habeo ei duas filias q̄ nec co gnouerūt virū. adducā eas ad vos ⁊ abutemi eis sic vobis placuerit. Itē iudicū. xix. legit q̄ cū q̄dam se nex ciuitatis gabaa recepisset in hospiciū suū q̄ndā adolescentem cū vxoꝛe sua. venerūt viri ciuitatꝫ cir cūdantes domū eiꝰ. fores pulsare ceperūt clamātes ad dñm domꝰ atq̄ dicentes. Educ virū q̄ ingressus est domū tuā ⁊ abutamur eo. egressusq̄ est ad eos se nex ⁊ ait. Nolite frēs nolite facere malū hoc. q̄ in gressus ē hō hospiciū meū. ⁊ cessate ab hac stulticia habeo em̄ filiā virginē. ⁊ hic hō habet cōcubinam. ſ. vxoꝛē. educā eas ad vos. ⁊ humilietis vt vr̄am libidi nē cōpleatis. tm̄ obsecro vos ne scelus hoc opemini ꝓtra naturā in virū. ¶ Quarto pōt oñdi magnitudo huiꝰ peccati ex hoc q̄ laboꝛantes hoc vicio trāsgre diunt legem nature quā bruta aialia obseruāt. ⁊ ideo vt dicit pariſ. vbi alie spēs luxurie iumento assimi lant hoiem. hec nephandissima turpitudo inferioꝛē iumento reddit hoiem. ⁊ tō inquit sodoma inde mu ta interpretat. q̄ hoc peccatum homines reddit mu tos in die iudicij. non poterunt enim eos excusare p ignoꝛantiam. cū ipsa natura legem docuerit ipa bru ta animalia. quam isti transgrediuntur.

Capitulum. IX

AT insuper est notādū q̄ cēteris peccatū luxurie cū suis quinq̄ spe ciebus in omni homine vel muliere sit abhominabi le. maxime tm̄ in sacerdotibꝰ ⁊ viris ac mulieribꝰ reli giosis est detestabile. Ūñ q̄ hoc peccatum grauiꝰ sit in sacerdotibus q̄ꝫ in laicis potest ostendi multipli ci rōne. ¶ Primo q̄ hoc q̄ sicut pꝫ ex sententia scri pture Leui. v ⁊ Nu. vj. Pondꝰ sanctuarij maiꝰ erat ponderibus mercatoꝛū vl̄ alioꝛ ciuiū. q̄ dō designa tur ſm pariſ. q̄ aliter ponderanda sunt pctā laicoꝛ. ⁊ aliter peccata sacerdotū. Undeꝛ q̄ꝫ graue sit pecca tum sacerdotis ad cōparationē peccati vulgaris ꝓpen di potest ex hoc q̄ tantū sacrificiū ꝓcipit a domino ꝑ expiatione peccati sacerdotis sicut ꝑ expiatione peccati totius turbe vulgaris populi. vt patꝫ Leuit. iiij. ¶ Secundū q̄ aggrauat peccatū carnis in sacer dotibꝰ ⁊ in alijs in sacris ordinibꝰ ꝓstitutis est voti fractio. vnde oēs ad sacros ordines accedentes se ad votum castitatis cōstringūt. dicente canone. Ad subdyaconatū accedentes nō sine voto castitatꝫ iu benē admitti auctoꝛitate beati greg. q̄ scribēs petro subdyacono ait. Nullū facere subdyaconū ꝓsumāt epi nisi q̄ se caste victurū ꝓmiserit. hec ca. di. xxvij. virgines. Et q̄ꝫ graue pctm̄ sit isti ꝰ voti fractio pꝫ ex ꝓciositate ⁊ sanctitate rei quā talis aufert deo. Unde iste due circūstantie aggrauare solent pctm̄ rapti ne. ſ. ꝓciositas rei que rapit ⁊ sanctitas eiusdez. quia tūc nō solū est furtū sed etiā sacrilegiū. sed cum ca stitas quā talis deo vouit ⁊ ꝓmittit cū sacros ordi nes suscipit. ⁊ quā deo aufert cū fornicat inestimabi lis ꝓciositatis sit dicente scriptura Ecci. xxvj. Om nis ponderatio nō est digna anime ꝓtinentis. Et ta lis castitas etiā res sancta est cum sit deo oblata. cō stat igit q̄ ablatio illius inuito dño rapina est ⁊ sacri legiū grauissimū ¶ Terciū qō aggrauat peccatū in sacerdotibꝰ est scia. Ūñ greg. Ubi inquit magis sci entie est transgressoꝛ maioꝛi subiaceat culpe. Item Lu. xij. Ille aūt seruꝰ qui cognouit voluntatez dñi sui ⁊ nō se ꝓparauit ⁊ nō fecit ſm eiꝰ voluntatē pla gis vapulabit multis. sed sacerdotes tenent ꝑcia liter scire voluntatē ⁊ legē dñi. dicente beato hiero. sup illud aggei. ij. Interroga sacerdotes legē. Cōsi dera inq̄t sacerdotū esse officiū de lege interrogatoꝛ rīdere. ſi sacerdos est sciat legem dñi. si vo ignoꝛat legē dñi se arguit nō esse sacerdotem dñi. Itē augꝰ. ⁊ ponit in canone di. xxxvj. Ignoꝛātia. Sciāt inq̄t sacerdotes scripturas ⁊ canones. ⁊ omne opus eoꝛ in ꝓdicatione ⁊ doctrina ꝓsistat. ex quo sacerdotes strictius obligant scire legem dei q̄ꝫ laici. in tāto stri ctius obligant ad eius obseruantiam. sequit q̄ sacer dotes strictius obligant ad obseruantiam legis dei q̄ꝫ laici. ⁊ cum in quanto quis stricti ꝰ obligat ad ob seruantiam legis dei tanto grauius peccat trans gre diendo eandem. manifeste sequit q̄ sacerdotes trā sgredientes legem dei grauius peccant q̄ꝫ laici.

¶ Quartum qō aggrauat peccatū in sacerdotibꝰ est q̄ ipi decipiūt populū q̄ dat eis elemosinas. vt ꝓ eis oꝛando eoꝛ peccata deleant. ⁊ misericordiā a dō obtineant. qō tamen vicioſi sacerdotes nō faciunt. Nam vt dicit grego. In grauibꝰ peccatis quis posi tus dum suis peccatis premit aliena nō diluit. Cū ctis enim liquet q̄ cum is qui despicit ad intercedē dum mittitur. irati animus ꝑculdubio ad deteriora ꝓuocatur. hec grego. ⁊ ponitur in cano. iij. q. vij. In

grauib⁹. ¶ Quintū qō aggrauat peccatū carnis i sacerdotibus est irreuerentia ꝛ cōtumelia quē dño iesu xpo facere quotidie sine timore p̄sumunt. Ūñ in co. sup euang. parte. ij. ca. xxvj. Si inq̄t sanctus iohannes in heremo a puericia cōuersatus ꝛ in vtero matris cōsecratus a dño inuitatus nō e⁹ est illiō tremendū angelis ꝛ reuerendū dñi caput siue verticem tangere. quō tu peccator ꝛ pollut⁹ non dico verticem. sed totū corpus xp̄i ꝛ totū xp̄m deuz ꝛ hominem nō tñ tangere. sed etiā in ergastulū corpis polluti quasi includere ꝛ incarcerare p̄sumis. vt si ille timuit xp̄m baptizare a quo debuerat baptizari quomodo peccatrix anima a quo debes inhabitari illuz totū in vili hospitio corpis tui non vereris admittere. Item si osa q̄ manū extendit ad archam figuralē ne declinet bobus recalcitrantib⁹ a domino ad mortē p̄cussus est. vt ptz. ij. Regum. vj. quantomagis timore debet p̄cuti a domino q̄ indigne nō archā sed corpus dñi p̄scit ꝛ sumit. Ille eñ ex debito officio archam tetigit. qz de tribu leui erat. ß indigne. nam tradunt hebrei q nocte p̄cedente cōcubuit cum vxore sua. sed quanto magis punient voluptuosi sacerdotes cū meretricib⁹ i nocte p̄cubentes. ꝛ i die manibus pollutis corpus xp̄i irreuerent tractantes. Unde parif. sup illud Apoca. xiij. Sine macula sūt ꝛc. Mirū est inquit quō sacerdos eisdem manib⁹ audet tangere corpus xp̄i q̄bus pauloante tractauit pudēda meretricis. De talibus dr̄ Malachie. j. Ad vos o sacerdotes q̄ despicitis nomen meū ꝛ dixistis. In q̄ despeximus nomen tuum? Et rñdet dñs. In eo q offertis sup altare meū panem pollutum. qō rñ nō est sic intelligendum q panis vite. s. panis sacramentalis p malam vitam pollut sacerdotū. qz illud sacramentū sicut nec p sanctitatem boni sacerdotis meli orat. ita nec p mali sacerdotis immundiciā peiorat. dicente beato Greg. Siue p bonos ministros siue p malos intra ecclesiam dispenset. sacramentum est. qz spūssanctus mistice illud viuificat q̄ quondam i apostolico tempore visibilib⁹ apparebit operib⁹. nec bonorū dispensator⁹ meritis ampliat. nec malor⁹ attenuat. hec grego. ꝛ ponit in can. j. q. j. Multi secularium. Uerūtū sacerdotes q̄ indigne tractant illud sacramentū venerabilissimū seipsos p hoc magis polluunt ꝛ peccatum suū aggrauant ꝛ augmentant. Ūñ hiere. xxvj. Ecce ego in manibus vestris sum. s. in altari. facite mihi qō bonum ꝛ rectum est in oculis vestris. verūtamen scitote ꝛ cognoscite. q si occideritꝭ me sanguinē innocentē traditis ꝓtra vosipsos. ꝛ certe sacerdos sumens indigne istud sacramētū ecꝫ graviter peccat ac si xp̄m occideret. dicente apostolo. j. Cor. xj. Quicunq̄ māducauerit panē aut biberit calicem dñi indigne reus erit corporis ꝛ sanguinis domini. i. ita puniendus est ac si xp̄m occidisset. Unde dicit ad hebreos. x. Irritā quis faciēs legem moysi sine vlla miseratione duob⁹ vel tribus testibus moritur. quanto magis putatis deteriora mereri supplicia q̄ filium dei cōculcauerit. ꝛ sanguinem testamēti polluti duxerit. Sup quo Aug⁹. Cōculcat inq̄t christum q̄ libere peccat ꝛ absq̄ timore. ꝛ q̄ eo indigne p̄cipiat. ¶ Sextum qō aggrauat peccatum carnis in sacerdotib⁹ est dignitas officij. De qua dignitate loquit aug⁹. sup illud Treuo. iij. Disperdi sūt lapides sanctuarij dicens. O veneranda sacerdotū dignitas inter quor⁹ manus dei filius velut in vtero virginis incarnat. O celeste misteriū qō p vos pater ꝛ filius⁹ et spūssanctus sup tamineffabili misterio vestro q vno eodemq̄ momento idem de⁹ q̄ p̄sedit in celo in manibus vestris est in sacramento. hec ille. Item aug⁹. Nihil inquit in hac vita ꝛ maxime in hoc tempore difficilius laboriosius ꝛ piculosi⁹ episcopi aut p̄sbiteri aut dyaconi officio. sed apud deum nihil beati⁹ si eo mō militet quo modo noster impator iubet. hec aug⁹. ꝛ ponit in ca. dis. xlviij. Ante omnia. Et certe si cui officium sacerdotale dignissimū ꝛ maxime meritoriuz est si debito mō in vite mundicia exerceat. sic piculosissimum ꝛ damnabilissimū est si negligenter agat ꝛ cum peccati turpitudine polluat. Unde bern. iij. flor. ca. vlt. In clero inquit gerens iniqua q̄d de ministerio iudicet celeste tenet officiū. angelus dñi exercituz est. iuxta ꝓphete sniam dicentis. Labia sacerdotis custodiunt sciam. ꝛ legē requirant ex ore eius. qz angelus dñi exercituū est. Mala. ij. Inuenta eñ in angelis prauitas necesse est vt districtius ꝛ inexorabilius iudicet ꝙ humana. Ūñ sapientie. vj. Judicū durissimū his fiet q̄ p̄sunt ꝛ potentes potenter tormenta patient. Predicte eñ sex circūstantie manifeste ostendunt q hoc abhominabile petñ luxurie grauⁱ⁹ est in sacerdotib⁹ ꝙ in alijs laycis p̄sonis. ¶ Sed hic moueri potest hec dubitatio. Utr plus ceteris parib⁹ peccet vir laycus adulterando vel sacerdos fornicando. Pro quo notandū q hāc dubitationē mouet Holgot in lectura libri sapie. lectione. xlv. ꝛ rñdens. dico inquit. p nunc q ceter⁹ paribus sacerdos plus peccat. Et ratio est. qz sacerdos vouit solenniter cōtinentiā ab omni muliere. ꝛ totaliter se deo dedicauit. Uir aūt fidē p̄stitit mulieri ad oppositum cōtinentie. s. ad reddendū sponse sue solum debitum nature si illa hoc petierit. fide sponse p̄stita se obligauit abstinere ab actu cōcubitus carnalis eo q vouit q nunq̄ cognosceret aliquā carnaliter mulierē. Item magis solēniter vouit sacerdos ꝙ cōiugatus iurauit. qz votū suū est solennizatum per sacrum ordinē. qz sacramētū ordinis est maioris reuerentie ꝙ matrimoniū. sicut omnes doctores catholici cōfitent. ꝛ indubitanter hoc est ver. qz illud sacramentū immediate applicat hoiem ad cōficiendū corpus xp̄i verū in sacramento altaris ꝛ illud est maximū qō homini potest cōmunicari in hac vita. hec ille. Et ꝙ graue ꝛ abhominabile sit hoc peccatum in viris religiosis triplici manifestabo exemplo. Primo ex illo Gen. vj. legit q cum cepissent hoies multiplicari super terram. ꝛ filios ꝓcreassent. videntes filij dei filias hominū q essent pulchre acceperūt sibi vxores ex omnib⁹ quas elegerant. vbi p filios dei vt dicit lyra intelligunt illi q̄ descenderunt de seth qui a patre suo fuerunt instructi in cultu vnius veri dei. Unde ꝛ in pluribus locis scripture fideles vocātur filij dei Per filias hominū intelligunt mulieres descendentes de cayn que erant curiose. dissolute et lubrice. ꝛ de illis p̄ceperat seth filijs suis devolunte dñi q non acciperent eis vxores. cui⁹ tamen ꝓtrariū ipi fecerunt. Et ista transgressio vt dicit lyra erat vna causa quare dñs eduxit aquas diluuij super terraz. Et si tñ displicuit deo q filij dei filias hominū

in vxores accipent. quāto magʒ credendū est displi cere deo cū filij dei cuiusmodi spāliter essent virt ecclesiastici ⁊ specialissime viri religiosi q̄ cum meritri cib⁹ fornicant. ¶ Secundo ondik grauitas hui⁹ peccati in viris religiosis ex hoc: q̄ si ille q̄ habitum religiōis deseruit apostata iudicaʒ. Et cū castitas magis ꝓfert ad religionis ꝓfectionē ꝫ habitus. ꝫ religiosus castitatem deserens a multo fortiori apostata est iudicandus. Vñ ecci. xix. Vinū ⁊ mulieres. s. luxuriose apostatare etiā faciunt sapientes. ¶ Tercio ostendik grauitas hui⁹ peccati in viris religiosis etiā ex hoc q̄ legik deū tam grauiter punisse illa peccata que in claustris sunt cōmissa. Vñ specialiter in triplici claustro legik deū grauiter punisse pctā ibidē delinquētiū. ¶ Primū claustrū fuit i celo. in quo ipse de⁹ abbas fuit. ⁊ in quo q̄dem. s. lucifer cū suis cōplicib⁹ cōspiratione ꝫ deū facientes inde expulsi sunt ⁊ absq̄ spe venie ad carcerē inferni eternaliʒ cōdemnati. ¶ Secundū claustrū fuit in paradiso terrestri in quo ꝓpositus erat primus parens. q̄ cum vxore sua inobediens deo expulsus est. ⁊ morti cum successione sua damnatus. ¶ Terciū claustrū fuit in primitiuo statu religionis xp̄iane. in qua religiōe sup prior erat petrus ex qua religione q̄dam ap̄ostarij esse volentes morte subitanea perierūt. vt patʒ Act. v. de ananīa ⁊ saphira vxore illi⁹. Et q̄uis ois fornicatio religiosoꝝ sit graue ⁊ abominabile peccatum. grauissimū tn̄ videk sanctarū monialiuꝝ defloratio. vñ talis defloratio nedū est fornicatio. sed ⁊ adulteriū. incestus. stuprū ⁊ quasi pctm̄ ꝓtra naturā. Adulteriū em̄ est cum sit violatio spōse aliene ⁊ hoc valde graue genus adulterij. Nam quanto nobilior sit sponsus cui desponsata sit mulier. tanto maior cōtumelia est violatio eiusdē. ⁊ cū illa desponsata sit regi altissimo ptʒ q̄ violatio illius sit adulteriū grauissimū. Ac etiā cū illa sit sponsa dñi sui. ptʒ q̄ q̄ eam solicitat. dñi sui seipm manifestissimū efficit traditorez Hoc intelligens ille vir sanctus Joseph. q̄ vxori sui dñi dicenti. dormi mecū. rndit sibi. quomodo possū hoc malū facere ⁊ peccare in dñm meū. vt ptʒ Gen. xxxix. Stupꝝ etiā est cum sit illicita defloratio virginis. Incestus etiā est. ⁊ hoc incestus gen⁹ grauissimū cum sit accessus ad vxorem patris sui regis oīm creaturarū. Vnde de tali incestu intelligi pōt illud. s. Cor. v. Audik inter vos fornicatio. ⁊ talis fornicatio qualis nec inter gentes. ita vt vxorem patris sui aliquis habeat. Et est insuper pctm̄ quodāmō cōtra naturā cū talis fornicaʒ cum mortua. ⁊ iam in sudario posita. Unde linco. dicto. xxxv. Cū em̄ inqt aliquis suscipit religionis habitum ⁊ relinquit mundū nonne mūdo mortuꝰ ⁊ habitu suo quasi funebrib⁹ involuik ⁊ quasi in claustro sepelik. Et hec de quīq̄ speciebus peccati luxurie sufficiant ꝓ pnti.

Capitulum. X

Sequitur tercium notabile in quo tractaʒ de remedijs ꝓtra luxurie peccatū. ¶ Ꝓo quo notandū est q̄ cuz luxuria ignis sit. vt pʒ Job. xxxj. vbi dr q̄ luxuria ē ignis vsq̄ ad ydditionē devorans. ⁊ corpus humanū est quasi vas siue olla ad hunc ignē applicatū. ō sicut olle sup ignē posite ⁊ nimiū ebullienti sextuplex remediū solet adhiberi. quoꝝ ꝑmū est salis impositione ebullionē mitigare. Secundū. cum cocleari siue alio instrumento ad hoc apto materiā in olla existentē exagitare. Terciū cū oris sufflatione liquorē olle aliqualr refrigerare. Quartū. de focalib⁹ ptē subtrahere. Quintū est ollam totalr ab igne remouere. Et sextū est aquā frigidā festinanter in ollā infundere. Sic si olla carnis nostre nimiū ebulliat ex feruore ignis luxurie. sex cōsimilia remedia sunt spiritu aliter adhibenda. Quoꝝ primū est ꝑ salem salutaris sapientie impositionē. ebullitionē luxuriosoꝝ motuū mitigare. de q̄ sale dr infanti accedenti ad baptismū. Accipe sal sapie. Vñ salutaris sapia q̄ a dño deo est. ⁊ ex cognitōe legis diuine pudicū reddit efficacissime hoiem. Vñ Jaco. iij. Que aūt desursum ē sapientia. primū q̄dem pudica est. i. primo ⁊ principaliʒ reddit hoiem pudicū. Vñ ⁊ hec sapia a ꝓpheta Zacha. ix. vocaʒ vinū germinans virgines. i. virgis les affectiōes. Et ideo merito de hac sapientia dicit sapiens in lib. sapie. ca. viij. Hanc amaui ⁊ exq̄siui eā a iuuentute mea ⁊ quesiui sponsam eaꝝ mihi assumere. In quo verbo vt dicit pariſ. insinuaʒ q̄ adherere sapientie est remediū ꝓtra illicitas carnis delectationes. Vñ hiero. Alma sciam scripturarū ⁊ carnis vicia nō amabis. Hec Hiero. ⁊ ponik in ca. de ꝓse. dis. v. Munq̄. Nam vt dicit Hiero. ibidem. Sicut stellas celi nō extinguit nox. sic mentes fideliū inhērētes firmamento sacre scripture nō obscurat iniq̄tas mūdana. hec Hiero. ⁊ ponik in ca. di. xxxviij. sic̄ stellas. Sz ꝫ sapia nō intrabit nec intrōibit i corꝺib⁹ luxuriosoꝝ. dicēte scriptura Sap̄. j. In malivolā aiaz nō intrōibit sapia. nec habitabit in corpe subdito pctis q̄ vt dr Ecci. xxj. Cor fatui quasi vas fractuz ⁊ oēm sapientiam non tenebit. verbum sapiens quodcunq̄ audierit scius laudabit ⁊ adijciet. audiet luxuriosus ⁊ displicebit illi. ⁊ ꝓjciet illud⁹ post tergum suū. ¶ Secundū remediū adhibendus olle nimiū ebullienti vt predixi est materiā in olla contentam cuz cocleari vel alio instrumento ad hoc apto aliqualr exagitare. Sic spūaliter olla carnis nostre feruore libidinis nimiū ebulliente remediū est contra carnē nostram cōtra spm̄ inobedientem cum cocleari laborarij occupare. Nam ociū peccatū luxurie inducit. Sicut exemplum habemus de dauid q̄ cum occupatus fuit in bellis licitis cōtinens fuit. ꝫ in tempore ocij adulteriū cōmisit vt patet. ij. Regum. xj. Et ysiō. in de summo bono. li. iij. ca. xxiij. Dei seruum inquit sine intermissione legere: orare ⁊ opari oportet. ne forte mentem ocio deditam spūs fornicatiōis surripiat. Cedit em̄ labori voluptas. aīm ꝙ vacantem ꝓ occupat. Contuere salomonē per ocium multis fornicationibus inuolutū ⁊ ꝑ fornicatiōis vicium vsq̄ ad ydolatriam lapsum. hec ille. Istud cōsiderans beatus Hiero. ad occupationē virtuosam monet vnūquēq̄ fidelem dicens. Non vacet mens varijs ꝓturbationibus que si pectori inciderint dominabuntur tui. ⁊ te ducent ad delictum maximū. Facito semper aliq̄d vt semper dyabolus inueniet te occupatū. q̄a in desideriꝫ est oīs ociosus. hec Hiero. ⁊ ponik in ca. de con. di. v. Munquid. ¶ Terciū remedium adhibendū olle nimiū ebullienti vt dixi est cū oris sufflatione liquorem olle aliqualiter refrigidare. Sic

spūalit. olla carnis feruore libidis ebullīēte remediū est cū sufflatōne deuote oīonis tentatōem carnis deprimē. Unde Ysiō. in de sūmo bono lib. iij. ca. vij. Hoc ē inqt remediū eius qui victor tentamentis exestuat. vt quotiēs q̄libet tangat victo oratōem se subdat. quia frequēs oratio victor impugnatōem extinguit. tam pseueranter intendere oportet animū nostr oando atq; pulsando quousq; importunitas desideri or carniū suggestiōes q̄ nostris obstrepūt sensibus fortissima intētione superem⁹. Ac tamdiu insistere quousq; psistēdo vincamus. Nā negligentes oīones nec ab ipso homine impetrare valent qđ volūt. Quādo em̄ qs orat: spūsanctū ad se aduocat. ac vbi venerit confestim tentamēta demouenit. que se mentibus humanis immergūt psentiā eius ferre non sustinētes effugiunt. Hec ille. Ite istud cōsiderans sapiens vt sciui inqt qm̄ aliter nō possum ee continēs nisi de⁹ det. t hoc ipm̄ erat sapientia scire cui⁹ esset hoc donū. adij dnm̄ t deprecat⁹ sum eū. Sap. viij. ¶ Quartū remediū adhibēdū olle nimiū ebullīēti est de focalibus parūper extrahē. Sic spūaliter. olla carnis nostre feruore libidinis ebullīente remediū est vt hō de cibo t potu q̄ sunt ignis luxurie fomēta sbtrahat. t spēaliter de generib⁹ ciborr t potuū qui spumāt in libidinē. cuiusmodi sūt fortia vina t cibaria delicata. spēs calide. Hmōi em̄ nedū sunt ligna ad nutrimētū luxurie. sed etiam sunt q̄si fascicule ardentes ad eū totaliter incēdendū. vndez sicut deridend⁹ esset q̄ fasciculis ardentib⁹ domū suaz incēderet quā tū diceret pro nullo bono mūdi velle cōburi. sic deridēdi sunt q̄ dicūt se velle ptinē. t cū talibus cibis t potib⁹ se ingurgitāt q̄ maxime corz igne libidinis se inflāmāt. vñ Ysiō. i de sum. bo. li. ij. ca. xlj. Libidinis inqt ignes ciborr fomētis in crescūt. Corpus aūt qđ abstinētia frangit tentatio nō exurit. Hñ t tres pueros abstinētes flāma babilonij incēdij t si tetigit nō cōbussit. Quis nimirr desiderior carnaliū ignis mentes abstinentiū inflammet. vsq; ad psensum tū cōcupie vel opis nō exurit hec ille. ¶ Quintū remediū est ollā ab igne totaliter remouē. Sic spūaliter. remediū contra ebullionē luxurie ē ollam carnis nostre ab igne luxurie elōgare. Istud remediū docet nos apl's. j. Cor. vj. dicēs. Fugite fornicatōem. sed q̄ voluerit fornicatiōnē fugere. oportet seipm̄ ab eius occasionib⁹ elongare. ¶ Pro q̄ notandū. q̄ inter cetera q̄tuor sunt q̄ luxurie prestant occasionē spūalem. quorr primū ē pcuratio pnubarū. Scōm curiosus aspectus mulierr. Tertiū est cū mulierib⁹ insolens colloquiū. Et q̄rtum ē inordinat⁹ tactus earūdem. Primū igit prestans occasionē luxurie ē procuratio pronubarr. q̄rū neqcia triplici manifestat exēplo. Primo ex hoc q̄ opus earū est opus diaboli. imo t vbi diab⁹ non pōt p se aliqđ pualere. p talem maledictā pronubā mlt̄oties supat mulierem incautā. Unde diab⁹ facit sicut faber q̄ cū non pōt ducere ferrū ad libitū suū. ponit illud in ignē. quē ignē accendit q̄druplici medio. Primo flatu oris sui. Deinde apponēdo pbustibilia vt puta carbones vel ligna q̄ si fuerint i se virida siue humida q̄ nō facilit cōburūtur. tūc tertio interponit facē ligni. t q̄rto sufflat cū follib⁹. t sic facit ignē ardē. et liqfacit ferrū ad libitū suū. Sic spūaliter. diab⁹ q̄ non pōt ad volūtatē sūā ducē vginē vel aliquā mulierē castā ad actuale pctm̄. accēdit circa illam ignē luxurie. t hoc q̄druplici mō. Primo cū flatu oris sui. s. cū osculis t vbis scurrilitat⁹. deinde apponēdo carbones delectatōis t ligna gule t ebrietat⁹. t si talis mulier fuerit viridis in vtutib⁹ t hūida p gr̄am spūssancti q̄ diab⁹ nō pōt facilit eam cōburē igne luxurie. tūc accrit facē sibi siccā t pt⁹ pbustā. i. vetulā indurata in pctis t illa suis falsis t sbtilib⁹ suggestiōib⁹ t psilijs declinat aīm suū vt igne luxurie pburat. Exēplū hui⁹ ostēdit petr⁹ alphigus narrās de q̄dā nobili generoso pegre in ptib⁹ lōginq̄ pfecto. cui⁹ vxor bona t casta domi remanēs. a q̄daz iuuene ardenter amabat t ad nephādū opus libidis freq̄nt pulsabat. q̄ nullo mō psentiēte cepit inuenis vehemēter languē. qđ pcernēs q̄dā vetula cām sui inuestigat languoris. cui inuenis tādez cām sui merorr reuelauit. Ac illa. in hac inqt materia desideriū tuū indubitāter fieri p curabo. q̄ pfestim canicula quā habebat duob⁹ diebus ieiunare fecit. t tertio die panē fortissimo synapio pfectū ministrat edēdū canicule. q̄ comesto pre angustia acutat⁹ sinapij fortissime lachrimari incepit. qđ cernēs vetula cū canicula sua ad dnam cōfestim̄ exit. q̄ videns caniculā lachrimātē qđ ei acciderit q̄siuit a vetula. At illa rndēs. O inqt clara dna non sit vobis cura. qz doloz ē mihi ita vehemēs q̄ vob nequeo reuelare. Tūc dna curiosi⁹ instetit vt cām sibi detegē nō dubitaret. Cui tādē vetula suspirās ait. Hec inqt canicula fuit filia mea charissima t vehemēter decora. q̄ qz cuidā iuueni ipam ardēter adamāti cōsentire noluit in hāc canicula est mutata. t ido nūq̄ sic lachrimari desistit. Tūc ait dna. qđ igit facta ego q̄ inuenire talē amātē me ptēpsi: Cui vetula mox rndit. Consulo inqt ne qđ absit tibi psimilit ptingat sibi oino psentias Cui dna. Rogo igit te vt hoc pcurare nō deneges t sic infelix dna q̄ per diabolū supari nō potuit. p maledictā pnubā decepta in neqciā deducit adulterinam. ¶ Scdo pōt ostendi magnitudo neqcie maledictarr pnubarr p penā serpēti inflictā a dno. Unde serpēs quem diab⁹ sibi elegit vt p eū mulierem deciper. eo q̄ tūc mulieri q̄dāmodo assimilaret. Nam ante pctm̄ primi parentis ereci⁹ erat. Et sicut dicit Beda. facies t vultū habebat virgineū. Et merito serpēs iste vt dicit parif. signat pdictas maledictas pnubas qs diab⁹ elegit sibi ad alias mulieres eis in sexu similes decipiēdas. Sz attendant tales maledicte pnube q̄ licet serpēs q̄ si creatura irrōnalis non intellexit qđ fecit. tamen in q̄tuor punitus est. vbi mulier ad eius suggestionem peccans est in duob⁹ punita. vir vero ad suggestionē mulieris peccans in vno tantūmodo est punit⁹. Unde serpēs pro eo q̄ q̄si maledicta pnuba erat diaboli ad deciptendū hoiem. ideo ē maledict⁹. dicente sibi dno. Quia fecisti hoc maledict⁹ eris inter oia animātia t bestias terre. t qz hoiem in miserrimā seruitutē diaboli detecit. ido t ille p stratus ē cū prius erectus incederet. vnde dictū est ei. Sup pectus tuū gradieris. Et qz in ore eius ha

buit mendaciū, ideo in ore eius positū est venenū ac etiā terram venenatā & a deo maledictā propter pctm̄ hois comedit. vnde dictū est ei. Terrā comedes oibus diebꝰ vite tue. Et qz mulierē decepit. ideo dictū est ei. Inimicicias ponam inter te & mulierē & semen tuū & semen illi⁹. ¶ Mulier em̄ qz in eda citate peccauit fructꝰ prohibiti. ideo in fructu sui vteri est punita. vnde dictū est ei. In dolore paries filios tuos. Et qz ad suggestionē serpētis supbiuit ideo & deus hūiliauit eam. vnde dictū est ei. Sub potestate viri eris. Sed vir em̄ qz ad ꝑsuggestionez mulieris in solo esu peccauit. ideo in labore ḡrendo sibi eduliū est punit⁹. Vnde dictū est ei. Quia audisti vocē vxoris tui & comedisti ō ligno ex quo ꝓcepera tibi ne comederes. maledicta terra i ope re tuo. in laboꝛibꝰ comedes ex ea cūctis diebꝰ vite tue. Et ex ista sentētia datur intelligi qꝫ oēs viri iusti ac etiam mulieres caste quālibet talem male dictam ꝓnubam p serpentē figuratā odirent. non naturā vel ꝑsonā ꝫ vitū earūdem & nisi se coꝛexe rint eo mō quo fm deū potuerūt vt tanq̄ alter sathanas a sua expellat vicinia procurarēt. Unde et merito talis maledicta ꝓnuba dici pōt sathanas siue sathan qō interꝑtat aduersaꝛ. p eo qꝫ efficacius aduersat saluti eius quā mouet ad malum & ipsemet sathanas. ¶ Tertio pōt ostendi magnitudo neḡcie maledictaꝝ ꝓnubaꝝ ex illo qō habeꝫ in scriptura Nume. xxv. vbi legit qꝫ madianite deceperūt filios israel p mulieres ornādo ipas ornatu meretriceo. & sic posuerūt ipas tanq̄ scandalū id est occasionez ruine filiꝫ isrl̄. vt vicz philocapti fornicātes cū illis & illecti ad easdē ad idolatrādū cū dijs suis offenderēt dupliciter in deum suū. scz fornicando & idolatrando. ꝓ q̄ peccato occisi sūt de filijs isrl̄. xxiij. milia. & de madianitis occisi sūt q̄nq̄ reges cū oibus masculis suis. semiꝫ & paruu lis ac etiā mulieribꝰ exceptis ỽginibus. Sup quo facto concludit Origenes sup libꝝ Nume. qꝫ pec catū madianitaꝝ ponentiū scandalū coꝝ filijs isrl̄ q̄ insup erāt tanq̄ ꝓnube mediātes inter fornican tes incōparabilit ipsis fornicatoꝛibꝰ grauꝰ pecca uerūt. Pater etiā ex eodē q̄periculosum & q̄gra ue pctm̄ est mulierē ornatu meretriceo vel nimis cōpte se ornare. & spēaliter ad hūc finem vt allī ciat viros ad inordinatū amoꝛem. & ad actū libidi nis ꝓnciosum. De q̄bus dꝛ Prouer. vij. Ecce mu lier occurrit ornatu meretriceo ꝓpata ad capien das animas. garrula. vaga. q̄etis impatiēs. nec va lens in domo cōsistere pedib⁹. nūc foris. nūc i pla teis. nūc iuxta angulos insidiās. apꝓhensumq̄ de osculatur iuuenē. & procaci vultu blandit. & cōfoꝛ mis defectus pōt cōtingere ex ꝓte viri insolenter compti ad eūdem finem. talis em̄ q̄ sic facit: reus ē duplicis peccati. scz scortantis & ꝓnube. cū p artē suam alliciēꝛem ad coytū quodāmodo mediat in ter se & coherētē. Et ideo merito dicit btūs Hiero. ad eustochium. qꝫ si vir vel mulier se ornauerit. vt vult⁹ hoim ad se ꝓuocauerit. & si nullū inde sequa tur dānū extrinsecū iudiciū: tñ patiet eternū. quia venenū attulit si fuisset q̄ biberit. hec ille. ¶ Se cūdū prestās occasionē luxurie ē curiosus aspect⁹ mulierū. vnde legit Gen̄. xxxiij. qꝫ cū sichem filiꝰ emoꝛ ꝓncipis terre chanaan vidit dinam filiam iacob adamauit eam & rapuit & dormiuit cum ea. vi oppꝛimēs ỽginem. & ꝓpter hāc causaz sichem & emoꝛ pater eius cuz toto populo ciuitatis occisi sunt. exceptis paruul⁹ & mulieribꝰ qui sūt in capti uitatem deducti. Et ideo merito dicit scriptura Ec clesi. ix. Virginē ne cōspicias. ne forte scādalizeris in decoꝛe eius. Itē. ij. Regū. xj. legit. qꝫ Dauid de ambulās i solario domꝰ sue. vidit q̄ mulierē lauā tē se ex aduerso sup solarium suū. Erat em̄ mulier pulchra valde. Misit igitur dauid & requisiuit q̄ eēt mulier. nūciatum est ei qꝫ erat barsabee vxoꝛ vrie. Missis itaq̄ nūcijs dauid tulit eā & dormiuit cū il la. Quapꝛ dixit sibi dōs. Nō recedet gladiꝰ de domo tua vsq̄ in sempiternū eo qꝫ despexeras me & tulerꝫ vxoꝛē vrie. qō & factum est. qz nūq̄ post re gnū suū pacifice possidebat. Et ideo merito dic scri ptura Eccl. ix. Cuz aliena muliere ne sedeas oino. nec accūbas cū ea sup cubitū. & nō altricerꝫ cū illa in vino ne labarꝫ in ꝑditōem. Itē Judith. x. legit. qꝫ iudith ad decipiēdū illū maledictū ꝓncipē holo fernē lauit coꝛpꝰ suū. & unxit se myrrha optima. et discrimiauit crimē capitꝫ sui. & imposuit myrrhaz sup caput suū. & induit se vestimētis iocūditatꝫ sic induit se sandalia pedibus suis. assumptisq̄ dextra biola & lylia & inaures & oibus ornamentꝫ suis oꝛ nauit se. cui etiā dōs splendoꝛem dedit. qm̄ oīs ista compositio nō ex libidie sed ex ỽtute pendebat. & ideo dōs hanc i illa pulcritudinē ampliauit. vt in compabili decoꝛe oīm oculis appareret. q̄ cum in trasset ante faciez holofernis. statim captꝰ est i ocu lis suis holofernes. & coꝛ aūt holofernis ꝑcussum est. erat aūt ardēs i cōcupiscētia eius. & iocūdus fa ctus ē holofernes ad eam. bibitq̄ multū vinū quā tum vna die nūq̄ biberat i vita sua. ꝫ cuz in lectu lo suo iacebat. nimia ebrietate sopitus. iudith eua ginata pugione holofernis. amputauit caput eiꝰ. Ecce in q̄ magnā miseriam incidit iste voluptuo sus tyrānus p aspectū mulierꝫ compte. Et ideo meri to dic scriptura Eccl. ix. Auerte faciez tuā a mulie re compta. & ne circūspicias spēm alienam. ꝓpt spēm mulierꝫ multi perierūt. & ex hoc cōcupia q̄s ignis exardescit. Unde & in cōfirmatiōem huiꝰ dic xp̄us. Oīs q̄ viderit mulierē ad concupiscendū eam. iam mechat⁹ est eam i corde suo. Matth. v. Sed hic est notandū. qꝫ lz generaliter mulierū cōptarū fugiendus sit curiosus aspectus. spēaliter a viris ꝓfectis fugienda sunt spectacula: vbi mulie res compte suas friuolas ducūt choreas. Unde q̄ magnū periculū sit choreas ducere. ꝓz ex sanctoꝝ testimonijs. & ex sacraꝝ scripturaꝝ auctoꝛitatib⁹. Dicit em̄ Aug⁹ in libello suo de decē coꝛdis. qꝫ melius est dñicis diebꝰ arare vel fodē. q̄ choreas ducē. Itē auctoꝛitatibꝰ scripturaꝝ pōt idem ostendi. q̄ꝝ ꝓma est illa Exod. xxxij. vbi legit. qꝫ cū ap ꝓpiquasset Moyses ad castra filioꝝ israel. vidit vitulū & choꝛos. iratusq̄ valde ꝓiecit tabulas de manu sua & fregit eas. ac deinde assumptꝫ secuz filijs leui interfecit ex filijs isrl̄ q̄si. xxiij. milia hoim Ex hoc em̄ qꝫ moyses q̄ erat mansuetissimꝰ homo qui erat in terra. tam vehementer fuit iratus. & tam tam vindictā sumpsit de hoc qꝫ honoꝛes dei ꝓpꝛis

vitulo impendebrūt ⁊ choreas duxerūt. satis potest manifestū esse q̄ntū iratus esset si q̄s zelū aliarum haberet. q̄ in dieb⁹ dñicis ⁊ alijs festiuitatib⁹ diuino seruitio contēpto vidit honores diuinos. id ē occupatōem quā haberet popul⁹ in contēplatiōe dei nō vitulo q̄ est creatura dei. sed ipsi vanitati et lasciuie p vitulum designate impēdere. Et iō merito talibus dicit dñs illud Esa. j. Solēnitates vestras odiuit anima mea. Narrat em̄ Gregor⁹ in libro dyalogoꝝ. de q̄dam sorore sua. cui de nocte apparuit in visione gloriosissima virgo beata maria ac ostendit coetaneas puellas in albis pulcherrime vestitas. q̄bus cum illa se admiscere appeteret se tū eis iungere non auderet. q̄siuit ab ea beata ac gloriosissima virgo maria. an vellet libenter suis associari puellis. ⁊ in eius obsequijs sp viuere. Cū q̄ vero puella dixit se hoc cum toto siue mētis desiderare affectu. Beata ac gloriosa vgo maria ꝓtinus dedit ei mādatū vt nihil vltra ageret puellaris insolētie. ⁊ a risu ⁊ a locis ⁊ a ceteris se abstineret vanitatib⁹. ꝓmittēs q̄ die tricesimo suis puellis iūgeretur indubitāter. Puella vero mox dimissis puellarib⁹ insolentijs in vginem constantissime pfectōnis subito mutat. Cūq̄ parētes ei⁹ mirarent eam tamsubito sic mutatam. puella q̄d sibi beata maria iusserat. ⁊ q̄ die itura esset ad eius obsequiū protin⁹ ꝓpalauit. Post q̄decim vero dies febre fatigat grauissima. ⁊ in die tricesimo cuꝝ hora exitus anie sue ꝓpinq̄sset. candē dei genitricez cū puellis q̄s ante viderat p visionē. ad se ite venire cōspexit. ⁊ illā ad se vocantē dulcissima voce audiuit. Cui mox vgo iocūdo corde rūdit Ecce dña ancilla tua ad tuū felicissimū nō tardo venire obsequium. q̄ voce ꝓlata migrauit vginis anima bte dei genitricī cōiugenda puell'. In hoc em̄ q puella ista q̄ voluit ꝓcessioni bte vginis interesse mandatū. accepit vt a locis. tripudijs. ⁊ ceteris puellarib⁹ se abstineret insolētijs perpēdi pōt q choreaꝝ ꝓcessiōi bus ingressus ab ingressu celestī processiōis impediat. ⁊ nimiꝝ. nam i dieb⁹ festiuis choreas ducentes faciūt cōtra oia sacramēta ecclesie. ¶ Primo contra baptismū in hoc q frangūt pactuꝝ qō inierūt cuꝝ deo in baptismo vbi ꝓmiserūt se abrenūciare sathane ⁊ oibus pōpis eius. ⁊ pomposaꝝ ꝓcessionē diaboli intrāt cū choreas ducūt. Maꝝ ꝓcessio diaboli ōr chorea. vt dicit parīs. ⁊ in cui⁹ signū talis ꝓcessio ad partez cōuer tendit sinistram. vñ Prouer. iiij. Dias q̄ a dextris sūt nouit dñs. puerse vero sunt q̄ a sinistrīs sunt. ¶ Secdo cōtra sacramentū ordinis etiam faciūt q̄ choreas ducūt. Nam clerici q̄ sacros ordines suscipiūt. accipiunt ordines illos ad cōuenienter celebrandū seruitia diuina i ecclesia dei. sed hmōi vanitates faciūt qō seruitiū diuinū contēnīt ⁊ negligīt. Nam tales faciūt q̄ q̄ deberēt interesse matutinis. iuisse. ⁊ vesperis. multoties interfūt hmōi choreis. ¶ Tertio cōtra sacrm̄ mrimonij faciūt. nā in choreis multotiens p signa lasciue. cātationes vanas. ⁊ ꝓfabulationes illicitas fides mrimonij ꝓsensu vel ope violatur. ¶ Quarto ꝓtra sacrm̄ ꝓfirmatōis faciūt. nā in sacro ꝓfirmatōis signū crucī in frōte tanq̄ empti passione xpi ē impssum. ⁊ in talibus choreis signo crucī ablecto signū diaboli ponūt in capite. Quinto ꝓtra sacrm̄ pnie faciūt. naꝝ i sacro pnie p qō deo erāt recōciliati promiserūt se nūq̄ taliter imposterum trāsgressuros. ⁊ in talibus vanitatib⁹ oppositū faciūt manifeste. ¶ Sexto ꝓtra sacrm̄ altarī faciūt. nā in die pasche sacrm̄ altarī suscipiūt. sed tū statim post sunt sīles iude ꝓditori. q̄ cū comedissz ad mēsam dñi de cathino suo ꝓpio stati post abijt ⁊ accepit cohortē a pontificib⁹ ⁊ pharisēis mīstros ⁊ venit cōtra ihm. vt ptz Joh. xviij. Sic certe tales ꝓdicto mō trāsgredientes veniūt directe ꝓtra ihm. nā cum sint in ꝓcessione diaboli nō sunt cū ihu. ⁊ sicut ipsemet dic̄ Luc. xj. Qui nō est mecū contra me est. ¶ Septio vo cōtra sacrm̄ extreme vnctōis p quod recipiūt infirmi sanitatē spūalem. ⁊ hmōi miseri i suis vanis ludis multoties perdūt raꝝ corporis q̄ anie sanitatez. Tales em̄ saltatrices bñ figurari possunt p illud Apoc. ix. vbi legīt. q̄ ascendit fumus putei abyssi. sicut fumus fornacī mḡne ⁊ obscurat⁹ est sol ⁊ aer de fūmo putei. ⁊ exierūt locuste in terrā. ⁊ sequtur. Et similitudines locustaꝝ similes equis paratī ad prelīū. ⁊ sup capita eoꝝ tanq̄ corone similes auro. ⁊ facies eoꝝ sicut facies hominū. ⁊ habebant capillos sicut capillos mulierum. ⁊ dentes eoꝝ sicut dentes leonū erant. ⁊ habebant loricas sicut loricas ferreas. ⁊ vox alaꝝ suarum sicut vox currruū equoꝝ multoꝝ currentiū in belluz ⁊ habebāt caudas sīles scorpionib⁹. ⁊ aculei erāt i caudis eaꝝ. ⁊ potestas eoꝝ nocere hoibus mensibus q̄nq̄. ⁊ habebāt supra se regem angelū abyssi ¶ Spūaliter. sicut dic̄ Parīs. in de vicijs. tractatu de luxuria. Fumus ascendens de puteo significat ardorem ⁊ feroꝝem luxurie. q̄ multotiens obscurat cetum sacerdotū. quoꝝ est illumiare ecclesiam dei vt de q̄libz illoꝝ vīficarēt illō Eccī. l. quasi sol refulgens sic ipse refulsit i templo dei. Iste etiam fumus aliq̄ndo obscurat aerem. s. viros contē platiuos. quoꝝ cōuersatio fm apostolū esset i celo per locustas exeūtes de fumo putei. non sic intelligendo q̄ habēt ex eo q̄ sunt. sed q̄ habent ex eo q̄ mali sunt. vel q̄ locuste sunt. ⁊ iuxta istum moduz ōr diabolus pater maloꝝ. non q̄ habeant ab eo q̄ sunt. sed sunt ab eo. ⁊ eius instigatōe q̄ mali sunt. Per hoc q̄ ōr q̄ similitudines locustarum sīles erāt equis preparatī ad prelium. intelligīt. q̄ ornatus vanꝰ ⁊ superfluus mulierū est quedā preparatio ad hoc. q̄ dyabolus i eis tanq̄ in eqs sedeat. ⁊ contra deū sedens i eis pugnet. Per hoc em̄ q dic̄ sup capita eoꝝ tanq̄ corone sīles auro. intelligīt. q̄ vanꝰ ornatus auri ⁊ argēti ⁊ pciosoꝝ lapiduz q̄bus vtūtur tales mulieres i suis capitibus. sunt tanq̄ corone q̄s diabolus posuit supra capita illarū p multiplici triūpho quē habuit ipse diabolus p eas de filijs dei. Vnde sicut strenui milites i torneamētis solent in capitibus equoꝝ suoꝝ in signuz victorie coronas de floribus ponere. Sic diabolus equitans sup tales mulieres. in signum victorie qō per eas habet contra filios dei supra capita illarum tales vanitatis coronas imponit. Et ideo merito dicit apostolus. j. Thymoth. ij. Volo inq̄t mulieres in habitu ornate cum verecūdia ⁊ sobrietate se ornantes. non in tortis crinibus aut auro aut marga

ritis.aūt vel veste ꝑciosa.sed qō decet mulieres ꝓ mittētes pietatem p bona opera. Istud cōsiderās illa nobilis regina Hester.penes deum de hmōi vano ornatu se excusans ait. Tue tu scis infirmitatem ꝛ necessitatē meam q abhominor signū superbie ꝛ glorie qō est sup caput meum in die ostentionis mee.ꝛ detestor illud Hester.xiij. Sup q̄ parip. in de vicijs.gte.vj. Notabiliter inqt dicit signum superbie,ꝛ glorie qō est sup caput meum in die ostentionis.ornatum em̄ suū non ferebat nisi q̄ndo matrito suo regi se ostendebat. In quo inqt mulieres tēporis nostri multū sunt dissimiles.q̄ q̄ndo sunt cū maritis suis non curant de ornatu.q̄ndo vero i publicū volūt procedere.ornate volūt esse.ꝛ tū dicūt q ornant se ꝓpter maritos suos. Hec ille.

¶ Per hoc em̄ quod dicit vlterius. Facies earuꝫ sicut facies hominū.intelligitur.q q̄dam mulieres facies suas depingūt cum ficus colorib⁹.quibus facies illaꝝ sunt q̄si laruate.sub q̄bus laruis latent facies naturales quas dominus eas dedit.

¶ Per hoc em̄ q dicit q habebant capillos sicut capillos mulieꝝ.potest intelligi.q aliquę tales lascine mulieres ponunt super capita sua capillos a mulierib⁹ mortuis abscisos. Et ideo notabilit dicitur sicut capillos mulieꝝ. Nam tales capilli nō sunt capilli mulieꝝ q nec mortuaꝝ cū ab illis sūt abscisi.nec sunt illaꝝ capilli qui eos deferūt.sicut nec vne sunt vue spinarū.ꝛ si eis alligent.ꝛ mirū est quō mulieres tales nō timent deferri capillos mulieꝝ mortuaꝝ.ꝛ habere eas de nocte ad caput suū.sed certe verisimiliter est q diabol⁹ procuret hāc audaciam in eis.cui⁹ signū est hoc q ipsi timerēt deferre camisiam vel aliā vestē mulieris mortue sed tamē de capillis nō timent.de q̄bus non magis videt esse timendū. ¶ Per hoc em̄ q dicit dentes eoꝝ sicut dentes leonū.potest intelligi rapacitas talium mulierum.quia rapiūt in amorem inordinatū animas cōcupiscentiū earū facies ꝛ fictam ꝛ laruinā pulcritudinē. Et ideo merito dr Eccl.ix Averte faciem tuam a muliere compta.ꝛ non circūspexeris spēm alienā. ꝓpter spēm mulieris multi perierūt.ꝛ ex hoc concupiscentia q̄si ignis ardescit. ¶ Per hoc em̄ q dicit q habebant loricas sic loricas ferreas.pōt intelligi earū indurata incorrigibilitas. Nam sicut in lorica difficile est vnā maculam ab alia separe.sic difficile est voluptuosas mulieres a maculis suoꝝ vicioꝝ movere. ¶ Per hoc em̄ q dicit vor alarū earum sicut vor currū equoꝝ multoꝝ currentiū ad ꝓlium.intelligitur q sicut exercit⁹ magn⁹ solo tumultu hostes fugat et q̄sq; devincit.ꝛ clamore aues volantes cadere facit.sic exercit⁹ diabolicus chorear solū risionibus clamorib⁹ ꝛ vanis cantilenis multotiēs devincit bonos.ꝛ illos q̄ habebāt pennas virtutū a sublimitate vite inchoate cadere facit in profundū peccati. ¶ Per hoc em̄ q dr.habebant caudas similes scorpionibus.intelligit.q mors eterna est finis carnalitū voluptatū Per hoc em̄ q dicit.q potestas eorū ē nocē hoib⁹ mēsib⁹ q̄nq;.ꝓt intelligi q a pasca vsq; ad finē autūni precipue hmōi choree ecclesie dei cōsueverūt nocere. Nam sicut reges in tēpore autūnali ꝛ estivali solent ad bella ꝓcedere vt ab hostibus suis auferant qō in hyeme suo laborioscio acq̄siverūt. Sic diabolus hostis generis hūani statim post pascha imo ipsemet die pasce aliqn̄ congregat exercitus chorear.vt auferat a filiis ꝛ a seruis xpi q̄ sunt eius hostes fructus spūales.quos in tē pore q̄dragesime congregaverūt. ¶ Per hoc em̄ q finaliter sūbditur.q habebant sup se regem angelū abyssi.intelligit.q tales stulte mulieres ꝛ ꝓ eas decepti.habent sup se regem diabolū.q vt dicit Job xli.Est rex sup vniversos filios superbie Et tales miseros ipse regit ꝛ ducit de pcō in peccatū.ꝛ finaliter tādem eos ducit ad supplicia eternū. Hec parisien. Ex istis aliq̄liter ptz.q̄ periculosus est aspectus mulieꝝ comptaꝝ. ¶ Tercio prestās occasionē luxurie vt p̄dixi.est cū mulieribus insolens colloqm. Vñ Eccl.ix. Cū saltatrice ne sis assiduꝰ nec audias illā ne forte pereas in efficacia illi⁹.nā vt seqtur.colloqm illius q̄si ignis exardescit. vñ Apls.j.Cor.xv.Corrūpūt bonos mores colloqa prava. Et ideo dr Prouerb.xv. Os stultoꝝ ebullit stulticiā. Fit aūt hec ebullitio ad ignē prave cōcupiscentie.vtputa cum q̄s mulierem ad voluptatē procuret.ꝛ propter libidinē habet cum ea familiaria colloqa.ꝛ hoc est mortale pctm̄.vt dicit sanct⁹ Thomas in de veritate theologie.li.iij.ca.xxij. Et ideo fm consiliū scripture Eccles.v. Ne dederis os tuū vt peccare facias carnem tuā.neq; dicas coram angelo non prouidētia ne forte iratus dom⁹ super sermones tuos dissipat cūcta opa manuū tuarum. ¶ Quartū prestās occasionē luxurie vt p̄dixi.est inordinat⁹ tactus mulieꝝ.vtputa in osculando amplexādo.ꝛ turpiter palpādo.ꝛ istud vt dicit sanct⁹ Thomas in de veritate theologie.libro iij.c.xxij.est pctm̄ mortale.ꝛ tāto grauius q̄nto magis libido ꝓ talia accēditur.ꝓpē nimiā approximatōem ad ignem. Verūtamē sicut dicit ibi sanctus ibidē. Tangere mulierē preter intentionē non est pctm̄.ꝯ tāgere inqt mulierē ex libidine vel osculare ad se non ptinentē supple libidinosa intentiōe. vel libidinosa delectatiōe est mortale pctm̄.q non solum cosensus i actu libidinis.ꝯ etiaz cōsensus in delectatōem ē mortale pctm̄.vt dicūt doctores. Vñ Aug⁹.xij.dr trinitate.c.xxiij. In homie inqt si delectatōnibus illicitis a q̄bus continuo deberent se avertere cogitatio sola pascat.nec faciēda discernātur mala. Si tū suauiter in recordatōe teneātur totus homo dānabitur.nisi hec q̄ sine volūtate operandi.sed tū cum volūtate animi talib⁹ oblectādi solitus cogitatōnis sentiūtur esse peccata p mediatoris gr̄am remittātur. Hec ille. Et ideo dr Eccli. xxvj. Sicut boum iugū qō movet.ira mulier necq; qui tangit illam q̄si q̄ apphendit scorpionē. Vñ ꝛ de periculo fatue mulieris dr Eccl.vij. Juveni amatiorē morte mulierez que laqueꝰ est venatoꝝ ꝛ sagena coꝝ eiꝰ vincula sunt manꝰ eius.q placet aūt deo effugiet illā.q aūt peccatoꝝ ē capiet ab illa.ꝛ iō secuꝝ est virum iustū caste vivē volētem nimiā familiaritatē mulieꝝ evitare ꝛ q̄litercūq; caste vivētiū. Vñ scribitur in Canone.cū olbus olno clericꝰ extranee femine non cohabitēt.ꝯ sole matres aut mātere aut amite sorores ꝛ filie aut fratꝝ aut sororum. Ex q̄cunq; ex familia domestica necessitate

antecꝫ ordinarētur ſaz cum eis habitant. vel ſi filij eorum iam ordinatis parētibus vxoris acceperūt aut ſeruis nō habētibus in domo quas ducāt alitunde ducere neceſſe fuerit. hec. c. di. lxxxj. cum omnibus. Itē diſt. xxxij. introduxit. Introduxit inqt Canon q oia ſynodus necꝫ epo necꝫ p̄sbytero necꝫ dyacono necꝫ alicui oino q̄ in clero eſt licē ſubintroductā habere mulierē. niſi forte aut matrē aut ſororē aut amitā aut eas idoneas p̄ſonas q̄ fugāt ſuſpitōnes. Hec ibi. Itē Hieronym⁹. Hoſpitiolum inqt tuū aut raro aut nunꝫ mulier pedes terant. qz non pōt in toto corde habitare cū deo qui ſe feminar a ceſſib⁹ copulat femina conſciētiam pariter ſecū habitātis exurit. Et ſeqtur. Feminaz quā videris bñ cōuerſantē. mēte dilige non corporali frequētia. ſi bonū eſt mulierē non tāgere. malum ē mulierē tāgere. Hec Hieronym⁹. Et ponitur in ca. di. xxxij. hoſpitiolū. Sz forte inqt pariſ. dicit aliqs ſe non ſtupulā eſſe ſ ferrum. z ido non oportē cauē mulier familiaritatē. Rūdemus inqt q ignis ipm ferrū immutet z q̄ſi ignem indut. ſic z ignis luxurie z homies ferreos mutat in malū. Vñ Hieronym⁹. Ferreas inqt mentes libido domat ex duob⁹ lapidibus ſi inuicē collidantur exit ignis. ſic ex familiaritate bonar p̄ſonar que quaſi lapides videtur ex inordinato tactu exit q̄doqꝫ ignis luxurie. Vñ Prouerb. vj. Nunqd pōt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo z veſtimēta ei⁹ nō ardeāt. aut ambulare ſup p̄runas z nō comburent plante eius. Sic q̄ ingredit ad vxorez p̄rimi non erit mūdus cū tetigerit eaz. Nā vt dic pariſ. Et ſi mur⁹ ex candela iuxta ſe poſita non comburetur tū denigrat. ſic Iz homo non cadit ex familiari tate z tactu mulier in actuale pctm carnis tū aliquātulū inqnatur. Vñ Ecci. xlij. Qui tetigerit picem inqnabit ab ea. vñ narrat Hieronym⁹. q̄ tentatio quā patiebat btūs Paulus in carne ſua. fuit p̄opter ſocietatē ſancte tecle vginis. q̄ eum p̄dicanter ſequebat. Et ſi ergo inqt Linc. in de venenis paulū colūnam eccleſie fortiſſimā ex cōſortio mulieris ſancte z caſte p̄miſit deus tentari. quo homo peccator z fragilis cuz mulere ſe fragiliore audet cohabitare. vñ Ecci. xxv. Cōmorari leoni z draconi placebit magz. cꝫ habitare cū mulire necꝫ. vñ Her. Amor inqt mulier enervauit potentiā ſampſonis infatuauit ſapiam ſalomonis. z ſedauit ſanctitatē dauid regis. Sz ſicut dicit pariſ. p̄cipue z ante oia debet homo cauere ne ſit ſolus cū ſola. Vnde dic Hieronym⁹. Solus inqt cum ſola ſecrete z abſqꝫ arbitris ne ſedeas. Vñ legitur Geñ. xxxix. q̄ accidit q̄dam die vt intraret domū ioſeph z operis q̄ p̄ piam abſqꝫ arbitris faceret. Ut illa ſcz vxor dñi ſui apphenſa lacinia eius veſtimēti diceret dormi mecum. q̄ relicto in manu eius pallio fugit. ſic q̄ vult oino luxurīā fugere ſolitariā familiaritatez fugiat mulier. ¶ Sextum remediū adhibendū olle nimiū bulienti vt p̄dixi. ē aquā frigidā in ollaz feſtinanter infundē. Sic ſpūaliter olla carnis noſtre feruore libidinis ebullīēte remediū eſt cum aqua frigida ad litterā calorez ſue libidinis refrigidare. vel aquā flagellatōnis virge acute vſqꝫ ad ſanguinis effuſionē ſi oportuerit nudo corpori applicare vel ſi hāc aquā ad te extinguēris applicare. ſaltem in trēt animā tuā aque penar infernaliū z terribiſ diuini iudicij q̄ intimā recordationē. Nā vt dr Ecci. xj. Malicia vni⁹ hore oblitionē facit luxurie maxime. Et ido Iſidor⁹ in de ſūmo bono. lib. ij. cap. xxxix. Quādo inqt impulſu demonis mēs ad delectationē fornicatōnis impellit. diuini iudicij met⁹ z eterni tormēta incēdij ante mētis oculos p̄ponātur. qz nimirꝫ oīnis pena grauioris ſupplicij formidine ſupatur. ſicut eñ clau⁹ clauū expellit. ita ſepe recordatio ardoris iehēne ardorem excludit luxurie. Hec ille. Et q̄uis hoc pctm̄ ad tēpus videatur ſuaue. illius tñ nouiſſima illud eſſe oſtendūt amariſſimū. Vñ Prouerb. v. Fau⁹ diſtillās labia meretricis z nitidius oleo guttur eius. nouiſſima aūt illius amara ſicut abſinthiū. Nouiſſima autē peccati hui⁹ ſunt z pene ſibi correſpōdentes eterne. Añ ſicut hoc ē pctm̄ ferēs z ardens. ſic hoc peccato vexati penā ardoris z feroris eternaliter patientur. In cui⁹ rei figurā ſup nephādiſſimos luxuriosos zodome z gomorre pluit dñs ignē qui ē ardēs. z ſulphur qđ eſt ferēs. vt p̄t⁹ Geñ. xix. Et memoria amaritudinis hui⁹ pene multū vtilis eſt ad luxuriosos a ſuis voluptatib⁹ refrenādum. Exemplum eñ hui⁹ habem⁹ in vitis p̄m. vbi legitur. q̄ quidā iuuenis grauiter tētatione hui⁹ pcti vexat⁹ dixit cuidā ſeni. Quid facia p̄ qr occidit me cogitatio ſordida? Cui rñdit senex. Fili inqt. nonne vides q̄ mulier q̄n vult ſuū ablactare filiū ſupungit amar ſuis vberibus. z cuz ex conſuetudine vbera mris ſue puer voluerit ſugere. puer ſentiēs amaritudinē fugit māmā. Sic ergo z tu fili. ſi arripuerit te ſordida cogitatio. z delectet te recordatio voluptatis carnalis. ſtatim occurrat mēti tue cogitatio amaritudinis tormētor infernī. q̄ p̄parata ſunt voluptuoſis in futuro z dimittet te in pace ſtatiſſime ſordida cogitatio. Itē aliud exēplum. ad hoc oſtēdit nobis ille eximius clericus Jacobus de vitria co. de quodā voluptuoſo q̄ cum cogitaret intra ſe ſi poſt mille annos anie dānatorꝫ p̄o voluptatib⁹ carnalibus a pena liberarētur inferni. z rñdebat ei cogitatio non. Et iterꝫ cogitauit. nunqd poſt cētuz milia ānorꝫ z reſponſum ē. nō. Quid vltra: nūqd poſt tot milia ānorꝫ quot ſunt gutte aque i mari: z rñſum ē. non. eo q̄ in inferno nulla ē redemptio. Vnde ſicut dicit pariſ. in tractatu ſuo de duplici abſtinētia. Si de poſſibili vnus dānatus quolibet die tm̄ vnā emitteret lacrimā. adhuc in p̄ceſſu tē poris effunderet plus aque q̄ eſt in toto mari. imo z in toto mūdo. eo q̄ fletus iſte non termiabit ineternū. Vnde p̄s. Ad veſperā demorabit fletus. Cōſideratio eñ hui⁹ fletus nedum expellit tentatōez carnalē. ſed etiā facit oēm penā tolerabilē tēporalem. Añ exemplū adhoc oſtēdit nobis Beda. i de geſtis anglorꝫ. vbi narrat de quodā homie pctōre. cui⁹ anima poſt deceſſum illi⁹ ante tribunal eterni iudicis adducta eſt. z tādem obtinuit dei genitricis interceſſionib⁹ vbi p̄ius inſpectis penis infernalib⁹ rediret ad corp⁹. reuixitqꝫ q̄ erat mortu⁹ z enarratis iam viſis mirabilib⁹ z rebus ſuis patratib⁹ erogatis. p̄fect⁹ eſt in quandā inſulā vel in ſulā. vbi tantā egit penitentiā. vt ſilens lingua ope

ribus ostēderet q̄nta tormēta vidisset. Aū in maxima hyeme nudū se mergebat in flumine. z cū sup hoc arguerēt eum ei⁹ amici z noti rūdebat. Similte mena istis vidi longe grauiora tormēta mihi misero p̄parata. Consideratio eī pene inferni facit sibi penam tēporalem satis tolerabilem. z si consideratio tormentoꝝ inferni facit penam tpalem tā tolerabilē. ergo a multofortiori cōsideratio pene inferni expellit oēm voluptatē carnalē. vñ Eccl. j. Timor dñi expellit pctm̄. Istud remediū contra ardorem libidinis apposuit q̄dam btūs monach⁹ in heremo. de quo legit in vitis patꝝ. q̄ lasciui homines de q̄dam ciuitate cōduxerūt vnam meretricem q̄ mancupit q̄ illū bm̄ monachum duceret ad luxuriam. q̄ de sero venies ad cellaz eius finxit se fere frigore moriturā. petebatq̄ p̄o xp̄i pietate sibi ostiū aperiri. timensq̄ sanct⁹ vir ne mulier moreret ostiū aperuit. mulierēq̄ intrare p̄misit. z i loco remotiori celle sue iussit ipam iacere. Insurgente eī in eo graui tentatōne. dixit intra se. si hoc scelus feceris. supueniet te eternū infernale incēdiū. Ⅎ certe inq̄t p̄us experiēs an pati possis incēdiuz ignis materialis. z statim posuit vnū digitum in ignez quousq̄ comburet ad iūcturā. z cuz nec sic tentatio cessaret. scōm digitū z tertiū imo z oēs digitos cōsimiliter singillatim cōbussit. z cum iuuenes q̄ meretricē conduxerant de mane venirent z importune clamarēt dicētes. O beate monache illam cū qua tota nocte dormiuisti meretricē expelle. Vir sanct⁹ rūdens ait. Ecce vbi iacet vi illaz educite. z ostendēs eis oēs digitos suos cōbustos Ecce inq̄t p̄o ea q̄lia passus sum tormenta. q̄ intrantes ipam mortuā inuenerūt iacentē. z hāc vindictaz suis p̄opijs imputātes peccatis ab eo misericordiā postulabāt. z suam vitā emendare certitudinaliter p̄miserūt. qō cernēs vir sanct⁹ facta deo oꝛone mulierē a morte suscitauit. z iniuriā ab eis sibi factā misericordit condonauit. Ecce q̄modo memoria ignis inferni repellebat ab eo ignem ardoris luxurie. Et ideo merito dr Eccl. v. In oibus operib⁹ tuis memorare nouissima. z in eternū non peccabis. ¶ Itē remediū cōtra luxuriam. est frēns consideratio malorū q̄ ex luxuria oriūtur. ¶ Pro quo notandū. q̄ fm Gregorium xxxj. moral. ex luxuria p̄cipaliꝝ octo mala oriūtur. Quoꝝ primū est cecitas mētis. Scōm inconsideratio. Terciū precipitatio. Quartū inconstantia. Quintū amor sui. Sextū odiū dei. Septimuz affect⁹ p̄nūs seculi. Octauū horror vel desp̄atio seculi futuri. ¶ Cecitas mētis qō est primū malum qō ex luxuria oritt. est p̄uatio visionis illoꝝ per q̄ possz homo retrahi a pctō. cuiusmodi est premiū qō promittit resistētib⁹. z suppliciū qō cōminatur peccātib⁹. vñ in q̄nto mentis intētio magis applicatur ad aliqō delectabile. in tanto eī magis impedit a quacūq̄ alia opatione. Luxuria aūt z gula sunt maxime circa carnis delectabilia. z ideo intentio homis maxime applicat ad illa. z p̄cipue in his q̄ ad actum venereū ptinent. p̄pter qō mēs auertit a consideratōe alioꝝ q̄ p̄t eum a tali actu retrahē. Vñ incurrit p̄otūc cecitatē mentis circa intelligentiā eoꝝ que sibi eēnt necessaria ad salutem. Vñ dr Daniel. xiij. Spēs decepit te z concupiscētia subuertit cor tuū. In gula aūt non ē ita vehemens delectatio. z ideo non totalit tollit cognitionem eoꝝ q̄ remediuz auferūt contra pctm̄. Ⅎ reddit hoiem debilem. z ideo mentis hebetudo oritt ex gula. Ⅎ mentis cecitas oritt ex luxuria. a q̄ penitus liberari cū dicim⁹. A cecitate cordis libera nos domie. Sed ecōtra abstinētia z castitas maxime disponit hoiem ad pfectōem intellectual' opationis Juxta illd Dan. j. Dueris aūt hmōi scz abstinētibus cū continētib⁹ dedit dñs scientiam z disciplinā in oī libro z sapia ¶ Scōm malum qō ex luxuria oritt est p̄cipitatio qō est in actionib⁹ ad actum aliquē exteriorē descēdere. z media consilia rōnis p̄terire. i. non deliberare vl' consiliare de agendis. Precipitare eī est a loco alto cū impetu ad ima descēdere. sed non p gradus. vñ supremū in homine ē ratio. a q̄ incipit homis opatio. Deinde grad⁹ per q̄ oportet ad opus descēdere sūt memoria p̄teritoꝝ. intelligētia p̄sentium. solertia in consulēdis futuris euētibus. rōcinatio conferēs vnū ad alteꝝ z docilitas p quam q̄s acq̄escit sentētijs maioꝝ. Aū igit quis istis medijs siue gradib⁹ ptermissis procedit ad opus nephandū dr precipitanter agere quia dū p̄termittit consiliū rationis z deliberatio de agibili impetu procedit ad opus pcti quasi ad bonū. Et qz ex freqnti actu causat habit⁹. tandē sic opans fit intēperatus. qz ex habitu z consuetudine eligit pctm̄ quasi bonū. Et ideo cū peccauerit non penitet Ⅎ gaudet. Aū phs. vij. Ethycoꝝ dicit. q̄ intēperat⁹ non ē penitiu⁹. z ideo de talib⁹ dicit Prouerb. ij. Letant cū male fecerint. z exultant i rebus pessimis ¶ Terciū malum qō nascit ex luxuria. ē inconsideratio q̄ pertinet ad defectū iudicij rationis. sicut p̄cipitatio ad defectū consilij. i talibus eī hūanis multa requirūtur cū hoc q̄ bene fiant. Ⅎ luxuria impedit ne talia considerētur eo q̄ tota intentio applicat ad delectabile. z ideo minus considerat alia. z ideo necesse ē q̄ deficiat in iudicādo q̄d fm rectam rationē sit faciēdum. Vñ Dan. xiij. dr de senibus luxuriosis. q̄ auerterūt sensum suū vt non recordarētur iudicioꝝ iustoꝝ. ¶ Quartum malū qō nascitur ex luxuria. ē inconstantia q̄ est debilitas appetitus non tenētis se firmit in bono concepto z iudicato. in actibus eī hūanis talis ē processus. Primo eī deliberat quid sit faciendū z quo. qō fit p inquisitionē q̄ consilium rōnis dr. z ad hoc ptinet eubulia q̄ est virtus bñ consiliatiua. vt dicit phs. vj. Ethycoꝝ. Et dr ab eu qō est bonū. z buly consiliū. quasi vtus boni consilij vl' bñ consiliatiua. Et huic vtuti opponitur p̄cipitatio que p̄termittit consiliū rōnis facta discussione seqtur iudiciū rationis de agibili scz q̄d sit agendum. qō si fiat p regulas cōmunes z hūanas. vocatur synesis. si vo per regulas diuinas. vocatur gnomyn. quarū vtraq̄ est vtus bñ iudicatiua. cui opponitur inconsideratio de qua dictum ē. tertio per rationē p̄cipit executio iudicij. z tale p̄ceptū est principalis actus p̄udētie cui opponitur inconstantia que non pmanet firma in sentētia iudicatiua. z ideo impedit p̄cepti executionē. De istis ptibus p̄udētie z vicijs oppositꝫ tractat phs. vj. ethi

cox. Hec incōstātia oīk ex luxuria p quā bō ex impetu ꝓcupie impedīt ne exeq̄tur illud qō decreuit eē faciēdū. vñ Terēti⁹ dicit i eunucho de q̄dā luxurioso q̄ dicebat se recessux ab amica sua. ꝫ hec vba vna falsa lacrima restrinxit. ⁊ ex p̄dicta incōstātia oīk incōtinētia q̄ passionib⁹ ꝓtinētie nō resistit. vt dic̄ pbs. vij. ethi. Et ꝫ ꝓt eē dupl'r. vno mō q; ania cedit passionib⁹ ꝓcupiscētie antecꝫ ratio consiliet q̄d sit agendū. ⁊ vocatur ꝓuolatio siue irrefrenata concupiscētia. Alio modo contingit q; ania nō resistit passionib⁹. q; non ꝑmanet fixa in bis q̄ consiliata sunt ⁊ debiliter firmatur in bis q̄ ratio iudicauit. ⁊ hec incontinētia vocat debilitas ⁊ est inconstantia. ⁊ ad idem pertinet mollicies. qua quis faciliter cedit passionibus leuiter impellentib⁹. Si quis autem fortibus ⁊ supexcellentibus delectati onibus vincitur nō est admirabile sed conditionale si contra tendat. vt dicit Phyloſoph⁹. vij. Ethycorum. caꝑ. ij. Dupliciter autem contingit q; aliqs faciliter cedit passioni. Uno modo ꝓpter cōsuetudinem. quia q̄ndo quis consuetus est frui delectationibus. difficilius potest earum carentiā sustinere. Alio modo ex naturali dispositōne. quia habet animū minus constantem ꝓpter fragilitatem cōplexionis. ⁊ hoc modo comparātur femine ad masculos. vt dicit Phyloſoph⁹. vij. Ethicorum. Et ideo illi qui mulierbria patiūtur. molles dicūtur quasi multebres effecti. vt dicit Phyloſophus ibidem. Predicta autem precipitatio inconsideratio ⁊ inconstantia opponūtur prudentie ⁊ p tib⁹ eius que dicūtur eubulya synesis ⁊ gnomyn quarum quelibet est virtus bene iudicatiua. Incōtinentia autem ⁊ mollicies repugnant virtuti temperantie. ⁊ in sua causa que est luxuria ꝓhibentur per ꝓceptum de non mechando. per qō quidem ꝓceptum ꝓhibetur oīs illicitus actus concupiscētie. ¶ Quintum malum qō nascitur ex luxuria est amox sui. id est amox carnis sue. quia p luxuriam appetit homo delectabilia fm carnem. vnde sequīt mox eterna. dicente apostolo Roma nox. viij. Si em fm carnem vixeritis morieminī. ¶ Sextum malux quod nascitur ex luxuria. ē odium dei. Nam deus ꝓhibet omnē inordinatā cōcupiscentiam carnalem. qualem ꝓhibitōem maxime odiūt luxuriosi. vnde quia iohānes baptista dicebat herodi. Non licet tibi habere vxorem fratris tui. fecit eum herodes incarcerari ⁊ postea decollari. vt patet Matth. xiiij. ⁊ Marc. vj. ¶ Septimū malux quod nascitur ex luxuria est affect⁹ presentis vite. quia delectatōnes quas appetūt luxuriosi habere non poterunt nisi in ꝑsenti seculo. ⁊ ideo delectatōnes eternas futuri seculi peruipēdūt. ¶ Octauū malum quod nascitur ex luxuria ē horox ⁊ desperatio seculi futuri. quia dum nimis detinetur luxuriosus carnalibus delectatōnibus. fastidit spūales ⁊ non curat ad eas puenire. In cuius rei figura legitur Luc. xiiij. q; vnus qui typum luxuriosox tenet inuitatus ad cenam vite eterne. dixit. vxorem duxi ⁊ ideo non possum venire. qua si diceret. Desponsi me voluptatibus carnalibus presentis vite. ⁊ ideo ad vitam eternaz puenire nō possum. quia vitam illam peruipendo.

Incipit pars quarta. Capitulum I

Auaricia vt dicit tullius. est imoderatus amox habendi vel retinendi terrenas diuicias. Vel fm Bernardū. Auaricia est quarūlibet rerū insatiabilis ⁊ inhoneſta cupido. Et ꝺr auaricia q̄si eris auida. ⁊ p pecuniā oīa bona intelligūtur fortune. Vñ Augustin⁹ in de doctrina xp̄iana. dc̄d inq̄t habēt homines in terra ⁊ oia quox sunt dñi pecunia vocantur. hec Aug⁹. Et ponīt in ca. j. q. iij. totū. Uel dicit auaricia q̄si anie varia tenacia. eo q; rapit terrena possidentiū alias. vñ Prouer. j. Semite oīs auari possidentiū alias rapiūt. scz ab amoze diuino in seruitutē diaboli. vñ Apl's. ij. Pet. ij. A quo cūm quis supatus est ei⁹ ⁊ seru⁹ est. Et ideo ad destructōem isti⁹ peccati ꝺr in textu Apoc. xvj. q; terci⁹ angel⁹ effudit phyalam suā sup flumina ⁊ sup fontes aq̄rum. ⁊ fact⁹ est sanguis. i. predicatox verbi dei. tertio loco p̄dicauit contra auaricia qua iā tam homines populares q̄ per flumia q̄ etiam dñi tpales et sacerdotes q̄ per fontes designātur grauit inficiūtur. dicente xp̄heta Hiere. viij. A minimo vsq; ad maximū oēs auaricia sequūtur. a xp̄heta vsq; ad sacerdotē cūcti faciūt mendaciū. Et merito q; flumina populares. ⁊ q; fontes dñi tpales ⁊ sacerdotes intelligūtur. Nam sicut fontes sunt capita fluvioz. sic q̄si capita vulgaris ppli sunt sacerdotes ⁊ tēporales dñi. ⁊ sicut a fonte in flumina currit aq̄ si a superioꝛib⁹ ad inferiores p malū exemplū emanat auaricia. Vnde Esaie. xxiiij. Erit sicut ꝑplus sic sacerdos. ⁊ sicut seru⁹ sic dñs eius. ⁊ sicut ancilla sic dña eius. Vñ ⁊ iam fact⁹ est sanguis q; tam flumina q̄ fontes cōuersi sunt in sanguinē peccati in tantū q; iam verificat illud Osee. iiij. Non est veritas. nō est miscōia. nō est sciētia dei in terra. ꝫ maledictū mendaciū. homicidiū. ⁊ furtū. odiū. ⁊ adulteriū inundauerūt. ⁊ sanguis sanguinē tetigit. id ē peccatū seq̄tur pcm̄. ꝫ ꝓ eo qō fm apl'm. j. Thymo. vj. Radix oīm malox est cupiditas siue auaricia. Ideo vt tanꝫ pestis mortifera fugiat auaricia tam de phyalis approbatox doctox ⁊ auctoritate sanctarū scripturax effundenda sunt contra peccatum istud tria notabilia.

Capitulum II

Primum enī notabile p effundendū cōtra peccatū auaricie manifestabit multiplicē detestatōem hui⁹ peccati. ¶ Ꝓ q̄ notandū. q; ad detestatōem huius pcti sex nūc ad memoriam occurrūt motiua. ¶ Quox primū ē. q; pcm̄ istud videt etiā ꝓtra naturā. vñ pariꝫ. in de vicijs gte q̄rta. Cū ania inquit hūana fm naturaz sblimioꝛ sit ⁊ purioꝛ celo tanꝫ deo inter oēs creaturas similioꝛ cōstat. q; illa naturaliter appeteret exaltari a rebus corruptibilib⁹ ⁊ terrenis. sicut exaltātur celi a terra. Et sicut valde mirabile ⁊ contra naturā esset q; celū caderet ⁊ terre adhereret. sic q̄dāmodo cōtra naturā videtur esse q; auaricia facit animā rōnalē in appetitu suo

descēdere de celo tanq̄ a suo loco naturali ⁊ adhe
rere terrenis vanitatib⁹. Vñ q̄periculosum sit ni
mīū terrenis adherere. ostēdit btūs Aug⁹. sup ps̄.
lxxiij. dicens. Judei inq̄t dānabilit̄ terrenis inherē
tes timētes pdere pō acceperāt occiderūt eu3 q̄ de
derat. Hec dicim⁹ inquit frēs vt homies de nouo
testamēto discatis nō inherere terrenis. si em̄ illi i
excusabiliter terrenis adheserūt. in quibus ipsum
testamētum nōdum erat reuelatum. Patet q̄ in
excusabili⁹ terrena sectant quib⁹ promissa celestia
in nouo testamēto sūt reuelata. Nā recolite fratres
mei. q̄d dictū sit a pscīptib⁹ xp̄m. Si dimiserim⁹
inquīt eū. venient rhomani ⁊ tollēt a nobis ⁊ lo
cū ⁊ gentem. vide q̄ timēdo terrena pdere. regem
celi occiderūt. Et q̄d eis factū est pdiderunt etiam
ipsa terrena. ⁊ vbi occiderūt xp̄m ibi occisi sūt. Et
cū terrena nolētes pdere datorem vite occiderunt
eādem terrā occisi pdiderūt. ⁊ eo tpe occisi sūt quo
illū occiderūt. vt ex ipso tēpore mouerent q̄re isti
passi sunt. Hec ille. ¶ Scōm morimū cōferens ad
detestationē auaricie ē multiplex maledictio quā
auaris impcatur scriptura. vñ Esa. xxxiij. Ve qui
prædaris. nōne ⁊ ipse pdaberis. ⁊ q̄ spernis nōne ⁊
ipse sperneris cū psūmaueris pdicationē depdabe
ris. vñ Jsiō. in de sum. bo. lib. ij. c. xj. Plerūq̄ inq̄t
potētes tāta cupiditatis rabie inflāmant vt de cō
finijs suis pauper excludāt nec habitare pmittāt.
q̄bus recte p prophetā dr Esa. v. Ve q̄ pīngitis do
mū ad domū. ⁊ agrū agro copulatis vsq̄ ad termi
nū loci. nunq̄d habitabitis soli vos in medio ter
re. Tales quippe boies infernū. i. diabolū rapere
ad perditōem. idem p̄pheta cōsequenter annūciat di
cens. Propterea dilatauit infern⁹ animā suam et
aperuit os suū absq̄ vllo termino ⁊ fortes descen
dent eius ⁊ ppl's eius ⁊ sblimes gl'iosiq̄ ei⁹ ad eū
Nec mirū q̄ morientes inferni ignib⁹ deputent q̄
viuentes flāmā cupiditatis sue nō extinxerūt. hec
ille. ¶ Scōa maledictio quā auaris impcatur scri
ptura est illud Abachuc. ij. Ve ei q̄ multiplicat nō
sua vsq̄ quoq̄ aggrauat cōtra se densu3 lutū. Nū.
quid nō repente resurgent q̄ mordeant te sustēta
būtur lacerantes ⁊ euigilabūt insidiatores tui. Et
seq̄tur. Ve q̄ congregat auaricīā malaz domui sue
vt sit in excelso nidus ei⁹. ⁊ liberari se putat de ma
nu mali. s. p auariciam male acq̄sitaz Tercia ma
ledictio quam auaris imprecat scriptura est illud
Apoc. viij. Ve ve habitātibus in terra. Glo. ve
laboris in acq̄rendo. ve timoris in retinēdo. et ve
doloris in amittendo. ¶ Primo auarus h3 labore
in acq̄rendo. vnde de auaris est sicut de porco. cui
carnifex ostēdit cibum ⁊ semp seq̄tur porcus quo
usq̄ ducat ad macellū. ⁊ ibi a carnifice statim strā
gulatur. Sic spūaliter. auarus ponit ante oculos
auari terrenas diuitias. ⁊ semp seq̄tur auarus per
inordinatū amorē vt eas sibi iniuste congreget et
thesauriset q̄sq̄ a diabolo subito occidat. ℔ sicut
dr Prouer. vij. Nescit q̄ ad vincula stult⁹ trahatur
donec trāsfigat sagitta iecur eius. velut si auis festi
net ad laqueū. ⁊ nescit q̄ de piculo anie illius agit
Secūdo auarus h3 timorē in possidēdo. Vnde
Hieronym⁹. Auarus inq̄t semp insidiātes metuit
aspicit potentiorē se. ⁊ putat esse violentū. conspi
cit paupem ⁊ putat esse furē. ⁊ sic in possidēdo nū
q̄ securus est. Vnde Eccēs. v. Satietas diuitis
nō sinit eum dormire. ¶ Tertio auarus h3 dolorez
in amittendo. vñ Hieronym⁹. Si quis auarus pe
cuniā amiserit ⁊ in vehemētissimo labitur dolore
si fures rapiant aut ignis ardeat contristat et do
lens dicit se raptū aut combustū esse. non em̄ dicit
sua sed se. acsi diceret. plus diligo mea q̄ me. quos
sic alloq̄tur Bernard⁹. Cur inq̄t pecuniam precio
sorem facis q̄ teipm. cui⁹ estimatio laxari non po
test: Christ⁹ em̄ semel pro peccatis nostris mortu⁹
est iustus pro iniustis. ⁊ tu pretiosiorē reputas ani
malīū congregatōem q̄ xp̄i redemptōem. Hec il
le. ¶ Sed attende. q̄ sicut dicit btūs Aug. Qui ter
renis inhiat celestia contēpnit. ⁊ ideo vtriq̄ care
bit in fine. sed ve illis inq̄t Augustin⁹. q̄ viuūt vt
augeant res perituras. vnde eternas amittāt. Vñ
Luce. vj. Ve vobis diuitib⁹ qui habetis consola
tionem vestrā in terra. q. d. q̄ propter hoc perdetis
consolationē eternā. Si em̄ alīq̄s sanct⁹ papa vel
episcop⁹ maledicēt ei q̄ aliquem certū cibu3 come
deret. multi timerent de illo cibo comedere. Sed
a multo fortiori auarus timeret contingere amore
inordinato diuitias cū amatoribus eaꝝ scriptura
sacra que ex ore altissimi prodijt. vt dr Eccī. iij. tot
maledictōnes imponat. ¶ Terciū mortuū cō
ferens ad detestatōem auaricie est multiplex ma
lum q̄ auaricia homini intulit. Quoꝝ primū est.
q̄ auaricia hominē ab oīi virtute denudat. Vn
de Apoc. iij. cuidā auaro dicit per angelu3. Dicis
q̄ dives sum ⁊ locupletat⁹ ⁊ nullius egeo ⁊ nescis
q̄ tu miser es miserabilis ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nu
dus. Est em̄ auar⁹ miser. q̄ diuitias cū magna mi
seria ⁊ labore acquirit. Miserabilis etiā est. q̄ cuz
miserabili sollicitudine ⁊ timore eas custodit. Vñ
Eccēs. ij. Quid em̄ p̄derit homini de vniuerso la
bore suo ⁊ afflictōne spūs q̄ sub sole cruciatus est
cū cūcti dies eius doloꝛib⁹ ⁊ erūnis pleni sūt. nec
per noctē mente requiescit. ⁊ hoc nonne vanitas est.
Mōne meli⁹ est comedere ⁊ bibere ⁊ ostendē anie
sue bona de laboꝛibus suis. ⁊ hoc de manu dei est.
Pauper etiā q̄ infra breue oia cum doloꝛe amit
tet. Vñ Eccēs. v. Sicut egressus ē nudus de vte
ro matris sue. sic reuertet ⁊ nihil auferret secuz de
labore suo. Nudus etiā est auarus ab oīi virtute
q̄ q̄ndo homo mortaliter peccat oēs virtutes q̄li
tercūq̄ laboꝛiose acq̄sitas amittat. vnde Eccēs. ix.
Qui in vno peccauerit multa bona perdit. Sed si
cut dicit btūs Hieronym⁹ sup epistolā ad Gala.
Quicūq̄ ob fidez laboꝛauerit ⁊ postea lapsus fue
rit in pctm̄ sicut prioꝛa dicit perdidisse dū peccat.
sic rursus non perdit ea si ad pristinum ⁊ antiquū
studium reuertatur. Hec ille. Nam merito auar⁹
trunco arboꝛis assimilatur. Nā sicut homo quan
do habet in oꝛto suo truncū arboꝛis bene radicā
tum ⁊ virentem. potest inserere ramum cuiuscūq̄
generis arboꝛis voluerit. Sic diabolus quādo ha
bet auariciam vel cupiditem radicatam in coꝛde
hominis. oīa alia vicia facillime inserere potest
quia habet omnium maloꝛum radicem. Juxta il
lud. j. Thymothei sexto. Radix em̄ omniū malo
rum cupiditas. quam quidem appetentes errave
runt a fide ⁊ inseruerūt se doloꝛibus multis. Un
de multi causa cupiditatis terrene ipsam fidem re

nunciauerunt. sicut etiam patet de iuda qui causa cupiditatis apostatādo dñm suum Jesum xp̄m suis vēdidit inimicis. vt ptz Matth. xxvj. Plerisq; etiā tantū in rebus alienis ē desiderium vt etiā homicidium ꝓpetrare nō vereant. sicut ꝓstat de Achab rege q̄ appetitu cupiditatis siue iusti naboth sanguinis expleuit effusionē. vt ptz. iij. Reg. xxj. Cupiditas etiā fuit causa quare iudei ipm Jesum xp̄m crucifixerunt. vnde Joh. xj. Collegerunt aūt pontifices t iudei cōsilium aduersus christum Jesum et dicebant. quid facimus quia hic homo multa signa facit si dimittimus eum sic omnes credent in eum t venient romani t tollent nostrū locū et gentem. Et sequit. Ab illo ergo die cogitauerūt vt interficerent eum. quod t statim post compleuerūt opere. vt ptz Matth. xxvij. Marci. xv. Luc. xxiij. t Johānis. xix. ¶ Secūdum malū quod auaricia facit homini est q̄ eū in miserabilissimā redigit seruitutem. vnde retrahit eum a seruitio dei in seruitutem auaricie. q̄ vt dicit Col'. iij. est ydolox seruitus. ¶ Pro quo notādū q̄ sicut dicit antonier. sup epistolas dominicales sermone. lj. duplex est ydolorū seruit⁹. Una eox qui cultū deo debitū exhibent creature. Alia eorū qui creaturam ꝓponūt creatori vt auarus nūmū deo. luxuriosus meretricem. t gulosus ventrem. Unde auar⁹ vt dicit parisien. ista tria dat diuitijs q̄ ꝓprie deo sunt danda. scz fidem. spem t charitatē siue amorē. De fide ptz ex hoc q̄ auar⁹ firmi⁹ credit diuitijs q̄ deo. credit enim oīa necessaria se habere si diuitijs seruierit sed credit se fame periturū si deo seruierit t mādata eius custodierit. Unde Augustin⁹ sup psalmo. nonagesimosexto. Multa inquit iubet christus et non facis. iubet auaritia et facis. iubet christus vt vestias pauperē t non facis. iubet auaricia vt fraudem facias t hoc potius facis. hec ille. Spem etiā ponit auarus in diuitijs quod est quodāmodo deo desperare. Unde psalmista. Ecce homo q̄ nō posuit deū adiutorem suū. sed speravit in multitudine diuitiarū suarux. sed ꝓout dicit Proverb. x. Non proderunt diuitie in die vltionis. iustitia aūt liberabit a morte. Amorē etiam ponit auarus in suis diuitijs quē deberet in deū ponere. diligit em̄ nūmū plus q̄ seipm. sicut quilibet christian⁹ tenetur deū plus q̄ seipm diligere. Et q̄ auarus nūmū plus q̄ seipm diligit ptz ex eo q̄ animā suam ponit ꝓ pecunia acquirenda. Et sicut dicit Joh. xv. Maiorē charitatē nemo habet vt aiam suā ponat quis ꝓ amicis suis. Ex q̄ manifeste ptz q̄ auarus facit pecuniā deū suū. vñ in ꝓfirmationē hui⁹ Augusti. sup epistola ad Galath. Hoc inqt ab homie quasi ꝓ deo colit q̄ ꝓ ceteris diligit. Et sicut dicit idem Aug. sup illud ps. xcvj. Qui diligitis dominū odite malū. Nō es dignus inqt xpo cū quo diligis auaricia. amas illū debes odire quod ipse odit. homo ē inimicus tu⁹ hoc est in natura q̄ tu. Creati estis ab vno creatore in ꝓditione t tū si filius tuus loquat inimico tuo ꝓ veniat ad domū inimici tui. t assiduas collocutiones habeat cū illo exhereditare vis illū. q̄ loquit inimico tuo. et quō q̄ iustam vocē videris tibi habere amic⁹ es inqs inimici mei t queris aliq̄d de re mea. Ergo attende. diligis xp̄m: inimica xp̄i ē auaricia. q̄re cū illa loq̄ris non dico loqueris. sed q̄re etiam illi seruis. q. d. q̄a vt dicit Matth. vj. Nemo pōt deo fuire t diuitijs. Nam vt dicit glo. sup eodē. Diuitijs seruire ē deū negare. Item Crisost. ope. imp. ome. xvj. sup eodē Considera inqt. non dixit xp̄us. Non potestis deū habere t diuitias. sed nō potestis deo seruire t diuitijs. Si habes diuitias t diuitie nō faciūt te superbum. aut violentū. sed fm q̄ pores das impotentib⁹ domin⁹ es diuitiax tuarū t nō seru⁹. q. nō diuitie tue te tenent. ꝑ tu diuitias. Si aūt diuitie tue te superbū faciūt aut violentū aut constrict⁹ auaricia. nemini aliq̄d prestas. tūc seruus es diuitiarū tuarū t non domin⁹. q. diuitie tue te tenēt t tu nō diuitias tuas. vnde Hiero. sup illud. Nō potestis deo seruire t mammone. Qui inqt diuitiax seru⁹ est diuitias custodit vt seru⁹. q̄ aūt seruitutis excusserit iugū distribuit eas vt domin⁹. hec ille. Et est hic notandū q̄ seruī diuitiax ex quattuor specialit cognoscunt. ¶ Primo ex suīpsius emptiōe t diuitiax appreciatione. Qui em̄ aliq̄d dat vt aliud accipiat magis appreciare videt qō accipe desiderat q̄ qō ꝓ accepto mutare decreuit. ꝑ cupidus seipm dat et aiam suā dyabolo vendit vt diuitias iniuste accipiat. igit aie sue diuitias ꝓponit. Vñ Eccl. xliij Nihil est iniqui⁹ q̄ amare pecuniā. hic em̄ animā suam venalem habet. ¶ Secūdo patet idē ex manifesta obediētia t subiectione. Auarus em̄ subest t obedit diuitijs suis t non econtra. q. auar⁹ est in diuitiarū potestate. t nō diuitie in potestate auari. Vñ parisien. Signū inqt manifestissimū q̄ auar⁹ non sit possessox diuitiax est hoc q̄ nō pōt inde facere qō vult t qō ipsemet iudicat esse faciendū. q̄a domina auaricia quicq̄d bonū est. vile facere ꝓhiber. vñ Eccs. vj. Est malū qō vidi sub sole t quidē frequēs apud hoies. vir cui dedit dñs diuitias t substantiam t honorē t nihil deest anime sue ex omnib⁹ q̄ desiderat. nec tribuit ei potestatē de⁹ vt comedat ex eo. sed hō extrane⁹ vorabit illud. Unde Bern. sup Cantica q̄rit a quouis eox q̄ insatiabili corde diuitijs temporalibus inhient q̄d sentiant de bis q̄ sua vendentes t pauperib⁹ erogantes regnum celorū ꝓ terrena substantia mercant an sapienter agant. Respondebit inquit ꝓculdubio sapienter. Querit iterū quare qō approbat nō facit. Nō possum inqt. querit quare. ꝓfecto q. dña auaricia nō ꝑmittit. Non igit habet auarus q̄ habere videt nisi eo modo quo qs habet cōpedes quibus cōpeditus est qui potius dominant ei q̄ seruiūt.

¶ Tertio patet idem per hoc q̄ diligentiox custodia laborāt auari circa diuitias q̄ circa seipos. Sz experientia docente solent domini a seruis diligēter vigilijs t laborib⁹ custodiri. ꝑ circa custodiam seruorū rarissime vigilant dñi. Sed indubie auari circa custodiam diuitiax sepe vigilant t sollicitantur ne a furib⁹ vel a predonib⁹ rapiant et tū ꝓpriaz custodiam negligūt. non obstante q̄ a predonib⁹ infernalib⁹ vndiq̄ sunt obsessi. Diligens etiaz custodia adhibet vt diuitie mūde conseruent. sed de mentis mundicia nō curat. imo intantū q̄ mūdicia calige ꝓponit mūdicie anime. Unde Augusti. in de verbis domini sermone. xij. Quid ē inqt qō

malum velis habere.dic mihi. Nihil omnino.nō vxorem.nō filiū.nō filiam.nō seruū. nō ancillam. nō tunicā.postremo nō caligā.z tñ vis habere malam vitā. Rogo te ꝑponere vitā tuā calige tue.oia que circa te iacēt oculis elegantia z pulcra tibi cara sunt.z tibipsi vilis ac fedus es. si possent tibi respondere bona q̄bus plena est domus tua q̄ habere optasti z q̄ perdere timuisti. nōne tibi clamarēt sicut tu nos bona vis habere. sic z nos bonū volumus habere dominū tacita voce interpellant ꝓra te dominū deum tuū.hec ille. ¶ Quarto patz idē ex dolorosa diuitiarū amissione. Nā solet amplius lugeri mors domini q̄ serui. sed indubitāter plus dolent auari de amissione vnius auri. q̄ de morte ꝓpria spūali. vel etiā de morte xp̄i quē in ꝓprio corpore perimūt cum eoz vita gratie qua ibi vixit priuant. Et ex istis plane patet q̄ auarus est seruꝰ diuitiarū. Nam diuitie nō sunt auaroꝝ. ꝫ auari sunt diuitiaꝝ. Vñ z in ꝓfirmationē huius dicit ps̄. Ari diuitiarū. ꝫ non dicit diuitie viroꝝ. Vnde legit in de gestis alexandri q̄ cum alexander dyogenē ꝑhm in dolio versatili sedentē ꝓpter famaz scientie sue visitaret et inq̄situs philosophus ab alexādro an tantū dñm timeret.respondit dyogenes.Non. Scio inq̄t te non esse dominū.sed seruū serui mei. tu em̄ inquit auaricie seruꝰ es.ego vo auaricie dominus.Unde Bern̄.sup canti.omel.xxj.O inquit auare si vere tue sunt diuitie tue q̄ retines.expone illas ad lucra z celestia ꝓ terrenis cōmuta.qō si facere non vales.te tue pecunie nō dñm sed seruum esse ostendis.custodē z non possessorē.hec ille. Et ideo merito iste seruitus vocat ab ap̄lo Ephe. v. ydolorū seruitus. ¶ Nam Hiero. ad rusticum monchū. Ridiculū inquit videt q̄ aliquis iudicet ydolatra q̄ duo genera thuris offert creature q̄ debuit offerre deo. z nō potius ille iudicet ydolatra qui totum seruitiuz vite sue qō debuit offerre deo offert creature.scz diuitijs. Et ꝓpter istaz ydolatriā vt dicit apostolus Colos.iij.Venit ira dei in filios incredulitatis. Vnde de talibus dicit Judicū.ij. q̄ ad iracundiā excitauerūt dñm dimittentes eum z seruierunt baal z astaroth. Baal interpꝛat devoratoꝝ. z signat mundū qui diuitias ꝓsumit z devorat multas quas ꝑ seruos suos.s. auaros a pauperibus subtrahit iniuriose. Astaroth cubiculū siue caule interpꝛetat. z signat diuitiarū receptacula q̄bus omī mentis diligentia seruiunt auari. z laborant die ac nocte vt in eis diuitie recōdant. augmēntur z secure conseruent. quos sic alloquit dñs per ꝓphetā Hiere.xvj.Seruitis dijs alienis die ac nocte qui non dabūt vobis requem. Item Ysa.xix. Tradam egyptum in manus dominoꝝ crudelū. Egyptus angustia siue tribulatio coangustās interpꝛetat et signat auaros q̄ semp sunt in angustia z tribulatiōe.vnde Eccs.ij. Cuncti dies eius laboribus z erumnis pleni sunt.nec ꝑ noctē mēte quiescit. Tales em̄ tradunt in manus dominoꝝ crudelium. id est. in potestatē diuitiarū que merito crudeles domini dici possunt ꝓ eo q̄ sibi seruientes ꝑ totam vitā suaz finaliter de suo seruitio nudos expellunt. Unde Eccs.v. Sicut egressus est nudus de vtero matris. sic reuertet z nihil auferet secum de labore suo. Item Job.j. Nudus egressus sum de vtero matris mee z nudus reuertar illuc. Item Job.xxvij. Dives cum dormierit nihil secum auferet.aperiet oculos suos z nihil inueniet. Itē ps̄. Dormierūt somnū suum et nihil inuenerūt omes viri diuitiarū in manib⁹ suis. Item j. Thimo. vj. Nihil intulimus in hunc mundū haut dubiū q̄a haut auferre quid possimus. Et istud ostendit parisien̄. in summa de vicijs parte quarta ꝑ tale exēplum. Quādo inquit aliquis sedet ad mēsam alicuius potētis in qua multa apponunt.sicut ciphi argentei z scutelle z similia in quibus solum vsum habet.nam si ex simplicitate z stulticia crederet ea esse sua z vellet illa secū auferre. Janitor ostenderet bene ad portā q̄ nihil iuris in eis habēt. ꝫ forte ꝑ eꝰ stulticia illū in carcerē ꝓjceret. Sic diuites huius mundi q̄ intantū infatuant q̄ credunt z dicunt bona tpalia q̄ deus ad eoꝝ vsum ponit esse sua. sed janitor.i. mors bene ostendet eis cōtrariū cum in fine quasi in facto dicet. Nihil intulistis in hunc mūduz.nec quicq̄ inde auferre potestis.sed forte tunc ꝑ eoꝝ stulticia ligatis manibus z pedibus ꝓjcient in perpetuū carcerē infernalem. Vñ est de auaris sicut de pueris gardinū altus intrantibus poma inde volentibus auferre qui ad inuicem decertant quis eoꝝ posset maiorē congeriem coadunare z in sinū abscondere. quoꝝ alij socij.s. paruuli mīꝰ potētes exteriꝰ stant et clamāt partē pomoꝝ rogantes. ꝫ ipsi interius hoc audire dissimulant.q̄a omnia soli vellent auferre. Sed quid accidit. Reuera cum in caputio.sinu.z gremio. vndiq̄ fuerint onerati z ianuā exire ꝓponūt. astat ibi janitor sine ortu lanꝰ z eos de omnib⁹ pomis spoliat z grauiter verberat.z sic eos nudos tā pomis q̄ pannis priuatos vlulantes z flentes abire ꝑmittit. hec Anselmus. Moraliter sic omes auari gardinū huius mūdi intrantes inter se litigant. placitant z decertant quis eoꝝ plura poma colligere.i. maiorem abūdantiā temporaliū penes se poterit accumulare. extra vo pauperes stant ad ingrediendū. hoc est ad diuitias lucrandū impotētes. partē ab illis z auxiliū postulātes. ꝫ nihil tamē vel modicū obtinentes.z cū tales diuites vndiq̄ diuitijs onerati.tādem de pardino hoc ē de mūdo exire oportet. Astat janitor.i. mors q̄ nulli parcit q̄n oēs mortis penis grauissimis verberat.z eos de oibus bonis collectis tpalibus spoliat.z nudos de hoc mūdo flentes z dolentes exire cōpellit. Et ideo merito dicit scriptura Eccī.xlj. O mors q̄ amara ē memoria tua homini inuisto z pacē habēti in substātijs suis. ¶ Tertiū malū qō auaricia ꝓfert homini est q̄ facit eū quis sit eꝰ verus amicus nō cognoscere. Nam q̄ hō diues est difficile est cognoscere quis sit eius verus amicus. qz tantā reuerentiā et tot inclinationes facit diuiti eius inimicus ꝓpter timorē. sicut eius amicus ꝓpter amorem. ꝫ vix inueniet diues fidelem amicū qui sibi veritatē dicat Vñ Sene. Cum dives inq̄t habet omīa que vult tamen vnū sibi deficit. scz homo qui dicat sibi veritatem. Sed beata paupꝛtas que facit hominē cognoscere q̄s sit eius fidelis amicus. Naz si aliquā do fuisti dives z nunc pauper cognosces de oibus

quis sit tibi verus amicus ⁊ quis fictus. vñ Pro-
verb. xix. Diuitie addūt amicos plurimos. a pau-
pere aūt hij qs habuit amicos separant. Sed oīm
bus fictis amicis a te in pauptate constituto rece-
dentib⁹. verus amicus ita te diliget i pauptate sic
in diuitiaruz abundantia. Unde Ecclesiastici. vj.
Amicus in necessitate ꝓbatur. Et istud ostendi po
test per tale exemplum. ¶ Supposito q̄ habe-
res tres amicos. quoz primū plus diligeres q̄ te
ipsum. ⁊ secundū tantū quantū teipm. ⁊ tertiū pa-
rum ⁊ longe minus q̄ teipsum. Si tunc ex infor-
tunio ꝓtingeret te incedere in periculoso domige-
rio regis tui in cuius manus oīa bona tua essent
infiscata. ⁊ tu solus q̄si ꝓfugus in tribulatiōe ⁊ an
gustia esses derelictus nudus certe nunq̄ melius
q̄ in isto casu ꝓbare possis quis esset tuus fidelis
amicus. Nam si tunc venires ad primū amicū ꝓ
succursu ꝓ eo habēdo. ⁊ ille audiens angustiā tuā
tibi diceret. Certe habeo alios amicos cum qbus
oportet me iam amodo letari. vade ⁊ sic feciſti con
digna facti tuis recipias. qz ꝓ me nō dubiū eliges
veruntū qz nudus es dabo tibi vinā vnā aut duas
panni rudis quo possis regere tuā nuditatē Et cer
te de me magis boni vel auxilij nō obtinebis. ma-
nifestū est q̄ iste nō esset fidelis amicus. Et si tunc
ad secundū amicū ꝓ succursu similiter transires.
⁊ ille videns statum ⁊ pauptatē tuā ꝓ te fieret. ⁊ te
cuz transiret quouscz captus a balino regis in car-
cerē esses reclusus. ꝫ tunc tibi diceret. Amice vale.
quia hic dimitto te. habe me excusatū q̄ nō magis
ꝓ tua liberatione laboro. qz intantū sum sollici-
tatus circa domū ⁊ familiā meam. que tantos exi
gunt sumptus et expensas q̄ ꝓ te plus facere non
possum nec volo. Nonne constat istum esse remis
sum ⁊ infidelem amicū. Si igit dimissis istis duo
bus amicis transires ad tertiū ꝓ succursu habēdo
⁊ sibi diceres. O amice qd faciā. nam ꝓ erubescen
tia vix manet in me spūs loquendi ad te. qz nunq̄
vt debui te dilexi. ꝫ iam in extrema positus angu-
stia. ab oīb⁹ alijs derelictus amicis cōpulsus suz
implorare tuuz succursum. ideo si inueni gram in
cōspectu tuo succurre mihi misero derelicto. ⁊ in
hac anxietate maxia posito. ⁊ si ille tunc hilari vul
tu respōderet ⁊ diceret. Confide amice ⁊ noli time
re. qz tui amoris ⁊ ꝓfidentie in me nō immemoz te
precedā ⁊ apud regē ꝓ te intercedā ne tradat te ad
mortē. ⁊ ne dubites a crimine te purgabo. miseri-
cordiā ⁊ gram obtinebo. ⁊ ad pristinā ꝓsperitatē ⁊
altiorē gloriā q̄ vnq̄ habuisti te restituā. nunquid
nō solus iste eet amicus fidelis inter hos ꝑdictos
⁊ nunqd stultus esset q̄ hec pcipere posset nisi tem
pestiue ꝓfidentiā suam a talibus falsis ⁊ fictis ami
cis subtraheret: ⁊ inquantū sufficeret placere stu-
deret suo fideli amico. Spūaliter multi amatores
mundi tales habent amicos. Primus amicus est
mūdi diuitiaz possessio quē multi seipsis plus di
ligunt. Nam multi diuitiaz amore seipsos mortis
exponūt piculo. imo ⁊ multi vsuraij. piu-
ri ⁊ falsi cauſidici cupiditatis amore suas vendūt
dyabolo animas. teste scriptura Eccī. x. Nihil ini-
quius q̄ amare pecuniā. hic aiam suā venalē ha-
bet. ꝫ in aduenīēte mortis termino in quo erit hō
arrestatus a rege celesti. ⁊ oibus ꝓuat⁹ tempalib⁹
vix vnā vnā vel duas ad maximū panni ad coope
riendū eius corpis nuditatē ab isto obtinebit ami
co. Ideo fallacia istius amici ꝓsideras qdam ma-
gnus ꝓnceps de quo narrat paris. in summa sua
de vicijs gte quarta q̄ cuz mortē sibi imminere cō
spiceret. pannū lineū de quo sibi sudarij ꝓsuendū
erat erigi fecit in signū ⁊ circūferri p ciuitatē a pre-
cone clamante ⁊ dicente. hec dicit princeps noster
Ego cum essem ꝓnceps ⁊ dns. xj. regnoz hoc solū
sz pannū de gloria mea ⁊ diuitijs meis mecū au-
feram. Ō ꝓsideras Ambro. Non sunt ingt bona
hominis q̄ secum auferre nō pōt. Unde sicut duz
canis sequit duos boies a multis qs eius dns sit
nescitur. ꝫ si homies illi ab inuicē sepentur statim
sequit canis dūm suū ⁊ tunc apparet cuius sit ca-
nis. Sic diuitie in morte remanēt cum mundo ⁊
deserunt auaz. ⁊ ideo merito dicit ꝓpheta. Diuitie
affluant nolite coz apponere. Unde q̄ periculosū
sit hoiem coz suū nimiū in diuitijs ponere ostēdit
ꝓsper in libello suo de dono timoris p exemplum
cuiusdaz diuitis q̄ collegit multū auz de q̄ nunq̄
volnit pauperib⁹ ⁊ indigētibus impartiri ꝫ totuz
amoz et cordis affectionez in suis diuitijs posuit.
Sed accidit vt subito moreret. quo mortuo amici
eius volentes experiri. vtrū dictū euangelicuz ad
litterā esset verū cum dī Luc. xij. Ubi est thezaur⁹
tuus ibi est ⁊ coz tuuz. corpus eius apuerunt ⁊ coz
eius nō inuenierūt. ꝫ venientes ad locū vbi thezau-
rus iacuit. ⁊ ibi inuenerūt dyabolū in similitudie
draconis sedentē sup acerū auri. ⁊ coz diuitis fir
miter vngulis suis amplectentē. At illi stupefacti
nitebant illud de eius pedibus arripe. qbus ille di
xit. Recedite a me. qz coz suū vendidit mihi iste di-
ues ꝓ hoc auro. Et ideo merito de talibus auaris
dicit apostolus Jaco. v. Nunc agite diuites. ploza
te vlulantes in miserijs vestris q̄ aduenerūt vobis
Diuitie vestre putrefacte sunt. ⁊ vestimēta vra a ti
neis comesta sunt. aurū ⁊ argentū vestrū erugina-
uit ⁊ erugo eoz erit i testimoniū. ⁊ mādducabit car-
nes vestras. sicut ignis thezaurisatis vobis irā dei
in nouissimis dieb⁹. Et ideo fm ꝓsiliū xpi Matth.
vj. Nolite thezurisare vobis thezauz in terra vbi
erugo ⁊ tinea demolit. ⁊ vbi fures effodiunt et fu-
rant. Thezurisate aūt vobis thezauros i. celo vbi
nec erugo nec tinea demolit. ⁊ vbi fures nō effo-
diūt nec furant. Sed q̄liter thezurisabim⁹ in ce
lo docet xps Mar. x. Da paupibus ⁊ habebis the
zauz in celo. ¶ Scōs vo amicus de quo supra di
xi est vxor maritus. filij. fratres. sozores ⁊ alij ami
ci carnales q̄ mortis ia imminēte termino flere in
cipiunt. ⁊ multotiēs magis qz sibipsis vtile ꝑdere
timēt amicū q̄ ꝓ pena ⁊ angustia quā ipm pati cō
spiciūt vl pati timēt i futuro. ⁊ iō qd de bonis suis
ꝓ pte suauuscz tollat magis sollicitāt q̄ de illi⁹
salute. ⁊ iō illo capto a mortis balino secuz pgunt
ad ostiū carcer ꝫ. i. ad ostiū monumēti. q̄ illo inclu-
so statim ad ꝓpria redeūt ⁊ nihil ꝓ eo amplius fa
ciūt ꝫ infra breue ac si nunq̄ fuisz tradet oblioni
Uñ talis merito assilari pt horalogio. Mā sic i ho
ralogio custos horalogij pōit i certa rota vnā cauit
lā. ⁊ cū illa venerit ad certū pūctū horalogij statim

dissoluit horalogiū. oēs campane pulsant. ⁊ ymagines ad silitudinē clericoꝝ ⁊ sacerdotū cantantiū ꝓcessionaliter trāseunt. Sed q̄diu durāt illa. certe quousq; pondus ad terrā venit. ⁊ nō diutius. nam postq; pond⁹ ad terrā venerit cessant statissime oia Sic spualiter deus q̄ custos est hois ponit cauillā in homie. i. terminū ꝓstituit vite sue qnē ꝓterire nō poterit. ⁊ iō cū hō ad illū quenerit terminū statim dissoluit p mortē. ⁊ tunc pulsant cāpane. sacerdotes ⁊ clerici exequias cantāt. ꝯ q̄diu putas stre pitus iste ꝑdurat certe quousq; pondus. i. ponderosum corpus ad terrā quenerit. ꝯ corpe in terram ꝓiecto statim cessat tumult⁹ ⁊ defunctus obliuiōi tradit tanq; mortu⁹ a corde. ⁊ sicut dicit ꝑs. Perijt memoria eoꝝ cū sonitu. ⁊ tūc nō obstāte q sicut dicit dn̄us Greg. ⁊ ponit in ca. xiij. q. ij. aie. Aie defuncto ꝝtuor modis soluūtur a pena purgatorij. scz oblationib⁹ sacerdotū. aut ꝓcib⁹ sctoꝝ. aut charoꝝ elemosynis. aut ieiunio cognatoꝝ. Cū ania tua iacens in igne purgatorij vsq; ad diē iudicij pōt clamare illud Job. xix. Miseremini mei miseremini mei saltē vos amici mei q⁹ man⁹ dn̄i tetigit me. an teq; ficti carnales amici q̄bus reliq̄sti bona tua tē poralia, p aia tua pauperibus vnū administrabūt denarium. Et nimiꝝ. Nam vt dr̄ Prouer. xxj. Qui obturat aurē suam ad clamorē pauperū. clamabit ipse ⁊ nō exaudiet. Ac etiā amici carnales forte tātum diligunt illa bona tpalia q̄ illis reliq̄sti. sicut ⁊ tu ea ꝑus dilexisti. ⁊ min⁹ tuā diliget aiam. exquo igit tu tantū dilexisti diuitias q nō potuisti de eis p aia tua elemosynā facere. quō p aia tua darent elemosynā ficti amici q̄ minus tuā aiam diligunt. Unde de talib⁹ amicis dr̄ Eccl. vj. Est amicus fm tēpus ⁊ nō pmanet in tpe tribulatiōis. ¶ Tertius amicus est elemosyna pauperib⁹ erogata q̄ p nobis in hora mortis apud deū intercedat. dicēte spiritusctō Eccl. xxix. Cōclude elemosynā i sinu pauperis ⁊ ipa exorabit p te. Elemosyna etiā a morte liberabit eterna. aiam a pctō purgabit. ⁊ vitā faciet inuenire eternā. dicente scriptura Thobi. xij. Elemosyna a morte liberat. purgat pctā. ⁊ vitam facit inuenire. ⁊ iō date elemosynā. Et sic fm ꝓsiliū xpi Luc. xvj. Facite vob amicos de māmona iniq̄tatis. Sed p isto ē notādū q dn̄s vocat hic diuitias noie cuiusdā demonis. nō q diuitie in se male sūt sed p eo q auari ꝓpter diuitias iniuste hūdas demoniaci efficiunt. sicut ptz de iuda traditore q̄ ꝓpē diuitias vendidit xpm. ⁊ iō xps vocauit eū dyabolum dicēs. Ego vos duodecim elegi. ⁊ vn⁹ vestrū dyabolus est. ⁊ iō fm cōsiliū ꝓphete. Diuitie si affluant nolite cor apponē. ꝯ date de eis elemosynā pauperib⁹. ⁊ sic facite eos amicos vīos. vt cū defecerit. s. a pūti vita recipiāt vos in eterna tabernacula. i. in regno celoꝝ. q̄ sure hereditario pauper est ⁊ fidelīū. dicēte xpo Math. v. Beati pauperes spū q̄m ipsoꝝ est regnū celoꝝ. quapropt si diuites volunt illud hīe oportet q a pauperib⁹ illud p elemosynaꝝ largitionē emant. nam tanta ē pauperū dignitas q iudices ⁊ ianitores regni celoꝝ efficiūtur vt voluntatē suā voluntatē dei ꝓformantes q̄s voluerint recipiāt. ⁊ q̄s noluerint excludāt. Libenter igit recipiāt diuites pauper i domos suas q̄s illi habēt hic in terra. ⁊ eos suos faciāt amicos. vt cū defecerit eoꝝ ptās terrena. honorifice ab eis suscipiant in eterna tabnacula Istud intelligēs q̄da nobilis dn̄a de q̄ narrat Linco. sup euāgelia pte. iij ca. xxxv. q totis viscerib⁹ ꝓpter amorē dei pauper diligebat infirmos. ⁊ ipsos crebro in suū hospitiū recipiebat. Indignās autem vir eius sup hoc eam corripuit districtius ꝓcipiēs ne tales de cetero in domū suā reciper. Accidit aūt quadā die. vt quidā pauper leprosus ad domū marrone deueniens ad ostium vehemēter pulsauit. Ancilla aūt ad matrone ꝓceptū ostiū aperiēs et q̄d nam vellet sciscitabat. Qui rūdens. ad hoc inquit veni vt colloquiū cum dn̄a habeā. Q̄d cū esset dn̄e intimatū ad euz festinanter accessit. Petijt aūt leprosus vt dei amore charitatis intuitu sibi balneū ꝑpararet. At illa vo licet dn̄i sui timore pcussa. tū diuino amore ꝑposito balneū ipsi leproso ꝓfestim parauit. in quo balneato leproso petijt amore dei lecticuluz in q̄ reclinare posset sibi parari. Dn̄a vo ex nimio diuini amoris instinctu lectulū in q̄ ipsa cuz dn̄o suo dormire solebat honestissime ipsi leproso ꝓparauit. in quo leprosum reclinare rogauit. Quo facto statim venit sponsus ⁊ camerā petijt. Dn̄a vo nimis ꝑterrita timore magno dissimulās eū paululū expectare rogauit spōsum. Qui sibi nullo mō acq̄escere voluit. ꝯ statim ostium camere fregit. q̄ facto nihil in lecto nisi inestimabilē fragrantiā inuenit. hec Lincoñ. ¶ Quartū motiuū ꝓferēs ad detestationē auaricie est q diuitie diuitē dn̄m deū suū faciunt obliuisci. Dñ in figurā hui⁹ legit Geñ. xlviij q effraym ⁊ manasses fuerūt duo fratres. vñ effraym fertilitas siue crescēs interꝑtat Manasses obliuiosus siue oblitus ē. ⁊ sic p effraym ⁊ manasses fm parif. signat q fertilitas q̄ diues crescit in mūdanis diuitijs facit ipm deū obliuisci. Abundātia em diuitiarū ⁊ dei obliuio ꝓiunguntur quasi societate fraterna. ⁊ ideo merito deus ꝓiungit diuitē cum pena eterna. Dñ Luc. xvj. Mortuus ē diues ⁊ sepultus in inferno. Sup q̄ parif. inq̄t. Ecce q dn̄s immediate ꝓiungit diuitē mortuū ⁊ inferni sepulturā. Sed put dr̄ Math. xix. Q̄d deꝰ ꝓiunxit hō nō sepat. q⁹ in iferno nulla est redemptio. ¶ Quintum motiuū ꝓferēs ad detestationē auaricie est q inter infirmitates spūales auaricia dicit pessima. Unde Eccs. v. Est infirmitas pessima quā vidi sō sole. diuitie ꝓseruate in malum dn̄i sui. pereūt em in afflictione pessima. ¶ Pro quo notandū q inter ceteras tres cause grauitatis huius infirmitatis possunt specialiter assignari. ¶ Prima est ꝓtinuitas eiusdē. Haz illa infirmitas grauior est que est ꝓtinua q̄ illa que ē interpolata. ꝯ vt cōstat inter oēs infirmitates spūales auaricia dicit maxime cōtinua. Unde fornicator aliquādo nō fornicat nisi semel in mense ꝯ auarus ꝓtinue in sua infirmitate laborat. vñ Eccs. xiij. Unus est ⁊ secundū nō habet. nō filiū nō fratrē. ⁊ tñ laborare nō cessat. nec satiant oculi eiꝰ diuitijs Nō recogitat dicēs. Cui laboro ⁊ fraudo aiam meā bonis. ¶ Scda cā grauitatis huiꝰ infirmitatis ē difficultas recupandi sanitatē. Añ inq̄nto aliq̄ infirmitas magis ē incurabilis intanto dr̄ illa infirmitas grauior. ꝯ experiētia

docente valde difficile est sanare auarū ab infirmitate sua. nā difficile est facere diuitē bona sua inter pauges distribuere. Difficile ē etiā facere symoniacū bñficiū male acq̄sitū resignare. Sed teste Aug. Si res aliena p̄ter quā p̄cm̄ est reddi posset ⁊ nō reddit. pnia nō agit ꝛ simulat. si aūt veraciter agat nō remittit p̄cm̄ nisi restituat ablatū si restitui potest. hec Aug. ⁊ ponit in ca. xiij. q. vj. Si res. Et iō merito dicit x̄ps Math. xix. ⁊ Mar. x. q̄ facilius est camelū p foramē acus transire q̄ diuitē intrare in regnū dei. ¶ Tertia cā grauitatis huius infirmitatis est vniuersalitas eiusdē. vñ infirmitas vniuersalis in oñi p̄te corpis grauior videt esse q̄ q̄ mēbrum vnū occupat speciale. ꝛ infirmitas auaricie q̄si oia membra ecclesie occupat. Nō em̄ parcit diuiti nec pauperi. iuueni nec seni. sacerdoti nec layco. vnde Hiere. viij. A minore vsq̄ ad maiorē oēs auaricie studet. a p̄pheta vsq̄ sacerdotē cuncti faciunt dolum. ¶ Quarta causa grauitatis huius infirmitatis est multiplex infirmitas q̄ infirmitatē auaricie cō comitat. quarū p̄ma est cecitas. vñ Exo. xxiij. Nō accipias munera q̄ hoies excecant etiā p̄udentes ⁊ subuertunt v̄ba iustoꝝ. Itē Deutro. xvj. Munera excecāt oculos sapientū. ⁊ mutant verba iustoꝝ Ista em̄ cecitas figurat Thobie. ij. vbi legit q̄ thobias fuit excecatus stercore hirundinū q̄ sup oculos eius ceciderunt. Thobias q̄rsus ad vniuersa siue ductus ad luctū interp̄etat. ⁊ signat auaꝝ q̄ inordinate q̄rit cor suū ad terrenas diuitias acq̄rendas. q̄ sunt quasi vanitates ad magnū luctū ⁊ afflictionē suos amatores ducētes. Unde Eccs. j. Vidi cūcta q̄ sunt sub sole. ⁊ ecce vniuersa vanitas ⁊ afflictio spūs. Irundo q̄ ē auis q̄sq̄ varijs coloribus depicta ⁊ garrula est signat felicitatē huius mundi q̄ tumultuosa ē ⁊ quadā depicta pulchritudine. Hec em̄ calida stercora p̄iecit sup oculos mētis auarorū. i. terrenas diuitias q̄ calide dicunt q̄ indebite diligunt. Ut̄ argentū etimologice dicit quasi ardor gentiū. q⁹ accēdit in auaris ardentem amorē ⁊ excecat oculū rōnis vt nō videāt lumē diuine gr̄e. vñ Ps. Supcecidit ignis ⁊ nō viderūt solem. Hñ ita est de bonis fortune q̄ ad deuotionē ⁊ dilectionē ad deū. sicut est de pinguedine cādele quo ad ignē. Naz sicut ignis ⁊ flammā candele nutrit ⁊ p̄seruat pinguedo q̄ est sub flāma candele. ꝛ si supponat pinguedo ⁊ flamma supponat statim ignē cādele extinguit pinguedo. Sic spūalit̄ q̄ diu flāma amoris ⁊ deuotōnis in nobis directe sursuz tendit ad deū ihm sup oia diligēdo. tamdiu bona fortune nr̄m amorē ⁊ deuotōez penes deū nutriūt ⁊ p̄seruāt. ꝛ q̄ apponūt bona fortune sup dilectionē dei hoc ē q̄ plus diligunt illa q̄ deꝰ tūc amor talium penes deū amorē extinguit ⁊ oculos spirituales excecat. ⁊ ista cecitas peior ē q̄ cecitas corporis. Et hoc multiplr̄ pōt oñdi. ¶ Primo ex hoc q̄ ceci corpaliter ducē desiderāt hr̄e videntē. ꝛ auarus nullū ducē vult hr̄e nisi suū p̄priū sensuz ⁊ voluntatē et dyabolū in malicia excecat q̄ nituntur eū in foueā p̄cipitare inferni dicēte apl̄o. j. Thim. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt i tentationē ⁊ in laqueū dyaboli. ⁊ in desideria multa ⁊ inutilia q̄ mergunt hoies in interitū et p̄ditionē. ¶ Scōo p̄z idē ex hoc q̄ ceci corpalit̄ q̄runt illūinari. ceci vo spūaliter nō. Nō patet ex h̄ q̄ fugiūt illud p q̄ p̄t illuminari vi. z doctrinā vbi dei. Oe q̄ dicit ps. Declaratio sm̄onū tuoꝝ illūinat ⁊ intellectū dat pusillis Hñ auari bñ assimilant bantis aialibꝰ q̄ vt expientia docet q̄n portat lucerna in nocte obscuritate illa lucernā fugiūt. ꝛ aues statim ad lucernam accedunt. Spūaliter verbū dei lucerna ē. dicēte ps. Lucerna pedibus meis verbū tuū. Hec lucerna coraz pp̄o ambulāte i tenebris huius vite portat q̄n verbum dei p fidelē p̄dicatorē p̄dicat ad quā lucernā aues. i. viri cōtemplatiui humiliter accedūt dicēte x̄po. Qui aūt facit veritatē venit ad lucē. Joh. iij. ꝛ auari ⁊ bestialiter viuētes hanc lucernā fugiunt dicēte x̄po Joh. iij. Omnis em̄ q̄ male agit odit lucem vt nō arguant opa ei⁹. ¶ Tertio patz spūalem cecitatē peiorē esse cecitati corpali. ex h̄ q̄ ceci corporaliter felices reputant eos q̄ vident. ꝛ ceci spūaliter videtes p̄temnūt. irrident ⁊ despiciūt. Unde Prouer. xiij. Ambulās recto itinere ⁊ timēs deū despicit ab eo q̄ in infami gradit via. Itē Prouer. xix. Abhominant impij eos q̄ in recta via sunt. Sed vtinā tales miseri ceci derisores iustoꝝ intelligerēt ⁊ sapent. ac nouissima p̄uiderēt iuppleq̄ō in die iudicij q̄n oculi eorū apient. p̄ut dr̄ Sap. v. Videbūt iustos stantes in magna p̄stantia aduersus eos q̄ se angustiauerūt. ⁊ tūc tales miseri clare p̄cipiētes suā p̄priā stulticiā dicēt. Hi sunt q̄s aliq̄n habuim⁹ in derisum ⁊ in similitudinē improperij. nā insensati vitā illoꝝ estimabam⁹ insanā ⁊ finē illoꝝ sine honore. Quō igit̄ cōputati sunt inē filios dei ⁊ inter sanctos sors illoꝝ est. ergo errauim⁹ a via veritatis. ⁊ iusticie lumē nō luxit nobis. ⁊ sol intelligētie nō est ortus nobis. Lassati sum⁹ in via iniq̄tatis ⁊ p̄ditionis ⁊ ambulauim⁹ vias difficiles. viā aūt dñi non ambulauim⁹. Quid nobis p̄fuit superbia aut diuitiaꝝ iactātia q̄d p̄tulit nobis? trāsierūt oia illa tanq̄ vmbra. ¶ Scōa infirmitas q̄ auaricia cō comitat est tremor febrilis distemperantie. Hec em̄ infirmitas figurat Joh. iiij. vbi dr̄ q̄ erat q̄dam regulus cuius filius infirmabat capharnaū. ⁊ sequitur. incipiebat em̄ mori. Spūalit̄ regulus iste p̄t signare virū x̄pianū q̄ habet regimē anie sue. de q̄ dr̄ Luc. xvij. regimē dei intra vos est. Filius istius reguli est spūs rōnalis qui infirmat capharnauz. Capharnaū interp̄tat ager pinguedinis vel villa cōsolationis. ⁊ signat agrū carnalis voluptatis. et villā terrenaꝝ diuitiarū in q̄ diuites ponūt omnē suam felicitatē ⁊ p̄solationē. quos sic alloquit̄ x̄ps Luc. vj. Ve vobis diuitibus q̄ habetis p̄solationē vestrā in terra. Tales em̄ febrilem patiunt distemperantiam ⁊ sicut febrilem distemperantiā habētes tremorē corporis patiunt sic diuites. vt dicit ps. Trepidauerūt timore vbi nō erat timor. vnde Sene. Diues inq̄t videt regē ⁊ estimat eū ee p̄donem videt pauperē ⁊ estimat eū esse furē. Et sic de tali verificat illud Job. xv. Sonitus terroris sp̄ in auribus ei⁹. ⁊ cū pax sit sp̄ insidias suspicat. Laborās em̄ hac infirmitate incipit mori. Nam vt dicit Januen. in de ope q̄dragesimali sm̄one. xlvj. Ista infirmitas tollit ab auaro tria que sunt causa vite. scz cibum. somnū. ⁊ quietem. Unde q̄tum ad p̄imū

ſcz q̄ hec infirmitas tollit ab auaro cibum teſtatur ſcriptura Eccĕs.vj.dicens. Eſt malū qđ̄ vidi ſub ſole z q̄dem frequēs apud homines. Vir cui dñs dedit diuitias z ſubſtantiā z honorē z nihil deeſt aie ſue ex oibus q̄ deſiderat. nec tribuit eis poteſtatē deꝰ vt comedet ex eo. ꝫ homo extraneus vorabit illud Et ſicut dr̄ Eccĕ.xliij. Non ſatiat pane indigens z triſticia erit ſup menſam ſuam. Somnū etiā tollit hec infirmitas ab auaro. iuxta illud Eccĕs.v. Satuꝛitas diuitis nō ſinit eū dormire Eccĕs.viij. Eſt hō q̄ diebus z noctibꝰ ſomnū nō capit oculis. ¶ Tertio tollit hec infirmitas oēm quietē mentꝭ z corpis. vñ Eccĕs.ij. Quid ꝓderit homini de vniuerſo labore ſuo z afflictione ſpūs q̄ ſub ſole cruciatus eſt. cū cuncti dies eius doloꝛibꝰ z erūnis ſunt pleni. nec p̄ noctē mente quieſcit. Item Prouerb.xv. Conturbat domū ſuā qui ſectat auariciā. qui aūt odit munera viuet. Inſup ſicut febꝛicitās poſt tremoꝛem eſtuat. ſic auarꝰ poſt tremoꝛē z diſtempantiā quaꝫ patit eſtuabit ardoꝛe magno in inferno. Vñ Linc. in quodā ſmone q̄ ſic incipit. Paup z inops laudabunt nomen tuū. forte inquit res coꝛpoꝛee quaſ hic illicite amat homo auarus coꝛpoꝛaliter vꝛient cum poſt finale iudiciū in iferno. hoc tamē in iſto loco aſſerere nō audeo q̄ me vidiſſe hoc ſcriptum non recolo. Ratiocinādo tū hoc ſic ꝓſuadeo nulla res coꝛpoꝛalis ſua coꝛruptione tranſit in nihilū. ꝫ vnius coꝛruptio ē alteriꝰ generatio. Res itaq̄ coꝛpoꝛea contra legē dei ꝓcupita. vt puta veſtimentū argentū vel aurū. z ſi forte coꝛrūpat ante extremū iudiciū. non ſuccedet in nihilū ꝫ tranſibit in aliud coꝛpoꝛeū. vñ coꝛpus q̄ nūc eſt aurū vel veſtimentum. aduenīēte iudicio non erit coꝛpus nullū. ſed erit verū coꝛpus ſub alia ſpecie rerū coꝛruptibiliū. Aduenīente aūt iudicio p̄cedet ignis et cōburet hec elementa coꝛruptibilia. z vt credunt ſancti doctoꝛes expoſitoꝛes. vox dñi intercidit flāmā ignis. lucem ignis a caloꝛe localiter diſgregando. manebitq̄ lux ſine vꝛedine caloꝛis cum ſubtilioꝛi puꝛioꝛi materia ſupius. caloꝛ v̄o vꝛens abſq̄ lucis ſolatione cū groſſicie z impuritate materie coꝛpis trāſibit deoꝛſum in infernū adiunctus ibi z adunatꝰ gehenne ignibꝰ. ſi igit̄ ita eſt. veriſimile eſt q̄ tunc coꝛpaliter illud idē erit vnicuiq̄ in inferno exiſtēti ad coꝛpoꝛalē penā qđ̄ hic illicite amauit ad coꝛpis voluptatē. ſi p̄ auariciā concupiuit hic auꝛuꝫ fex z groſſicies coꝛpalis materie eiuſdē auri. z vꝛedo caloꝛis deciſi p̄ ignē p̄cedentē iudiciū z in infernum detruſi ibidē toꝛquēt ipm eundē aurū ſue concupiſcentie. qđ̄ ſi verū eſt non tacuit iſtud ſcriptura. Dic em̄ ſcriptura ſapiētie.ij. Per hec q̄ peccat homo p̄ hec z toꝛquet. Item Jacobi.v. Agite nūc diuites ploꝛate vlulantes in miſeꝛijs veſtris q̄ aduenient vobis. Diuitie veſtre putrefacte ſunt z veſtimenta veſtra a tineis comeſta ſunt. aurū z argētū veſtrū eruginauit. z erugo eoꝝ in teſtimoniū vob erit. z mād̄ucabit carnes veſtras ſicut ignis. Thezauriſaſtis vobis irā dei in nouiſſimis dieb⁹. ¶ Tertia infirmitas q̄ auariciā cōcomitat eſt illa a q̄ quis dicit lunaticus. de qua legit Math.xvij. Oꝛ quidā homo acceſſit ad Jeſum dicens. Dñe miſerere filio meo q̄ lunaticus eſt z male patit. nam ſepe cadit in ignem z creboꝛ in aquam. Spūaliꝫ homo iſte eſt homo auarus cuius filius eſt ſpiritꝰ rationalis qui carni cōſentiendo ſepe cadit in ignez ꝓcupiſcētie diuitiarū. z ad eas obtinendū in aquaz grauis ſollicitudis et auguſtie. z merito p̄ ſpūs hominis auaricie deditus vocari lunaticus. z hoc triplici ō cauſa. ¶ Primo qꝛ regit ſm̄ ſapiētiā huiꝰ mundi. que per lumen lune intelligit q̄ ſolum lucet in nocte p̄ſentis vite. ſed cū poſt p̄ſentē vitā luxerit ſol iuſticie bene apparebit q̄ ſapientia huius mūdi ſtultꝛicia fuit apud deum. ¶ Secūdo qꝛ ſicut luna non habet lumen niſi a ſole vt dicit Ariſto. in de elemētis. ac etiam Plato in timeo. ſed cur a ſole debite illuſtrat pulcerrima eſt inter oēs planetas p̄ter ſolem. z maxime ſoli ſimilis q̄tum ad apparentā noſtram. Sic ſpūaliter ſpūs humanꝰ nullum lumen gr̄e habet niſi a ſole iuſticie. ꝫ cū debite a ſole iuſticie p̄ gr̄am illuminat⁹ pulcerrimꝰ eſt inter omnes creaturas ſublunares z maxime ſoli iuſticie ſimilis. vt docet brūs Aug. Et idem teſtat ſcriptura ſacra Gene.j. z Sap̄.ij. ſed tamē ſicut q̄ luna ꝓiungit alteri planete inter ipm̄ z ſolem dyametraliter intercepti lumen ſuū p̄dendo totaliter eclypſat. ſic ſpūaliter q̄ ſpūs humanꝰ cōiungitur auaricie p̄ amoꝛē inoꝛdinatū inter ipm̄ z ſolem iuſticie intercepte moꝛaliter peccādo lumen gratie a ſole iuſtice recepte depdit. Vñ Eccĕ.xxvij. Homo ſanctus manet in ſapientia vt ſol. ſtultus vt luna mutat. Vnde ſicut ſol z ſi aliquādo obnubꝛet ſiue obnebuleꝫ lumen tamē ſuū nunq̄ p̄dit. ſic homo ſctūs z ſi aliq̄n ex fragilitate obnebuleꝫ venialī pctō. nunq̄ tū moꝛaliter peccat rōne cuiꝰ lumē men gratie p̄deret. vñ apl̄us.j. Joh.iij. Omnis q̄ natus eſt ex deo nō facit pctm̄ q̄m̄ ſemen ipſius in eo manet. et nō p̄t peccare q̄m̄ a deo natus eſt. ꝫ voluptuoſus ſtultus cadit ad oēm dyaboli tentationem. z ī ad modū lune lumen gr̄e frequēter p̄dit z ideo merito Eccĕ.xlij.dr̄. q̄ melioꝛ eſt iniq̄tas viri q̄ mulier bene faciēs. ſup quo Yſiō. Vir inquit hō moꝛaliter foꝛtis q̄libet z diſcretꝰ vocat. mulier v̄o mens infirma z indiſcreta dr̄. et ſepe p̄tingit vt indiſcretus aliq̄s z firmus ſubito labat in culpam atq̄ indiſcretꝰ alius z infirmus bonā exhibeat operationem. ſed qui indiſcretus eſt nōnunq̄ eo q̄ bene egerit amplius eleuat atq̄ grauius in culpam cadit. diſcretus v̄o quiſq̄ etiam exquo q̄ male ſe egiſſe intelligit ad diſcretōis regulam ſe artius reducit. z inde altius ad iuſticiā p̄ficit ſi ad tenipus a iuſticia ceciſſe videbat. qua in re recte dr̄. melioꝛ eſt iniquitas viri q̄ mulier benefaciens. quiaꝫ nōnunq̄ culpa foꝛtiū occaſio virtutis fit. virtus v̄o infirmoꝝ occaſio pctī. hec ille. ¶ Tertio ſic dicunt aſtronomi tractantes de moꝛibus z de curſibꝰ planetaꝝ. Omnis planeta p̄ter lunā q̄n eſt in ſuperioꝛi parte ſui epicicli mouet ꝓtra celum ab occidēte in oꝛiēs. ꝫ q̄n eſt in inferioꝛi parte ſui epicicli tūc mouꝛ cum celo ab oꝛiente in occidens. ꝫ luna quādo eſt in ſupioꝛi parte ſui epicicli mouet cū celo. Sic ſpūaliter homo auarus q̄n eſt in ſupioꝛi parte rote fortune que bñ p̄t dici paruus circulus ꝓpter dꝛationis bꝛeuitatē mouet cōtra celum. i. ꝓtra regē celi. qꝛ tunc ꝓnus eſt ad trāſgrediendū mandatū

dei reddendo ei malū pro bono. de quo cōqueritᵏ dñs p ꝓphetam dicens. Filios enutriui ⁊ exaltaui ipsi aūt spernerūt me. Isa. j. Sed qñ est in inferiori parte rote fortune. id est. delectus in paupertatē infirmitatē ⁊ tribulationē tunc moueᵏ cū celo. ḋa tunc ad penitentiā festinat. vñ Ps̄. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ ⁊ postea accelerauerūt. Sed sicut luna q̄ est infimus planetaꝝ qñ est in supma parte sui epicicli moueᵏ cū celo. Sic spūaliter hō humilis q̄ per lunam signat quanto altius ponit in gradu vel dignitate in tāto se humiliat iuxta cōsilium scripture Eccl. iij. d. Quāto maior es in oibus te humilia ⁊ inuenies graz coꝝ dño. Et tales magis gaudēt de aduersitate mūdana q̄ de eiᵛ deceptoria ꝓsperitate. sicut apli de q̄bus dr̄ Actᵏ. v. q̄ ibant gaudētes a ꝓspectu consilij qm̄ digni habiti sunt p nomine Jesu ꝓtumelia pati. Considerātes q̄ fm astronomos sol ꝓpinquioꝝ ē terre in hyeme q̄ in estate. Sic spūaliter sol iusticie ꝓpinquior est homini in hyeme paupertatis ⁊ tribulatiōis q̄ in diuitiarū caloze ⁊ ꝓsperitatis estate. Dñ Matth. ij. legitᵏ q̄ angelus dñi apparuit diuinibus regibᵘ in somnis. ꝑ sicut ptz Luc. ij. pauperibᵘ pastoribus apparuit in pfecta vigilia In signū q̄ paupes clariozē de deo ꝓsequunᵗ noticiā et clarius lumē gre a deo recipiūt q̄ diuites. Dñ Luc. xix. dr̄. q̄ Zacheus fuit princeps publicanoꝝ ⁊ diues ⁊ statura pusillus ⁊ non poterat pre turba videre Jesum. Sic spūaliter diuitijs ꝓstipati et familijs sunt parui in statura virtutū ⁊ compzimunᵗ sollicitudinibus ⁊ pressuris mūdi q̄ non vacat eis cogitare de Jesu. vñ de diuitie mūdane pulueres sunt oculos mētales nedū videant excecātes. sed pauptas ⁊ mundi tribulatiōes aque sunt valde medicinales oculos mentis clarificātes ⁊ deum videre spūaliter faciētes. Et istud p naturale ostendo exemplum experientia docente. Si denarius ponaᵗ in scutella vacua vl̄ discoꝝ remoueaᵗ scutella siue discᵘ ab oculo donec denarius ab eo non videaᵗ. si tunc aqua supfundaᵗ stante oculo in eadē distantia denarius ꝓpter aquā infusam iterū apparebit. ¶ Mozaliter denarius rotūdus vitam eternā siue deuz patrem carentē pncipio ⁊ fine signat. vnde Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cogno. te so. verū deum ⁊ quē misisti Jesum xp̄m. sed iste denarius nō videᵗ a quibusdam in hac vita duz in mūdanis diuitijs dignitatibus ⁊ sollicitudinibᵘ seculi constituti elonganᵗ ab eo. ꝑ tamē si ponanᵗ in aqua tribulationis siue aduersitatis cito cogitant de deo ⁊ vitā ꝓtemplanᵗ eternā. nūc tñ p speculuz in enigmate vt dic̄ ap̄s .j. Coꝝ. xiij. Speculū istud est speculum scripture sacre ⁊ veritatis eterne. de q̄ dr̄ Job. x. Non pōt solui scriptura quam pater sanctificauit ⁊ misit in mundū. Et sicut multū delectat oculum aspectus speculi eo q̄ in termino ꝓtractus radij visuales aggregantᵗ. ⁊ in supficie specularis coꝝis reflectunᵗ p quas seipm homo speculaᵗ. sicut vt docet Linc. in de oculo morali cōremplantis ocolus ineternitatis speculo delectatᵘ in seipm reflecti non cessat ⁊ ex ꝓsideratione puritatꝫ ⁊ mūdicie quā in speculo illo cōspexerat ꝓscientie maculas inc̄essabiliter purgare festinat. Et sic mulieres sponsis suis placere cupiētes multotiēs aspiciūt vultū suū in speculo vt feda corrigant ⁊ plus pulcra adornēt. Sic spūaliter aie fideles sponso suo xp̄o placere cupiētes multotiēs aspiciūt vultū status sui in sacre scripture speculo vt ea q̄ in se turpia sunt p pcā emendentur p pniam. ⁊ q̄ pulcra sunt p virtutes plus p bonos adornāt opatōes. Sed sic dīvulgariter mulier turpis nāliter nō libēter speculū intueᵗ. ne de sua turpitudine inspecta tristet. Sic spūaliter multi in suis pctis ⁊ imūdicijs obstinati nō libēter speculū istud inspiciūt ꝑ ab eius ꝓtuitu diuertūt. ⁊ tō suas imūdicias nō attēdunt nec auferūt imo ꝓpt dicit btūs Aug. in de vbis dñi. fmone. lxxviij. Impia mens odit intellectuz ⁊ hō aliq̄n nimiū mente uersa timet intelligere ne cogaᵗ qđ intellexit facē vñ ps̄. Noluit intelligere vt bñ ageret. putans se q̄ ignorantiā vitatis penes deū excusari. ꝑ tales nō attendūt q̄ sicut btūs Aug. dicit. Nō ois ignoraᵗ immunis est a pena. Ille em̄ ignoraᵗ excusari pōt a pena qui a quo disceret nō inuenit. illis aūt hoc ignosci nō potuit q̄ habētes a q̄ discerēt opam nō dederūt. hec Aug. ⁊ ponit in ca. di. xxxvij. nō omnis Et huic ꝓcordat Crisᵗ. opi. imp. omeᵗ. xlj. dicēs. q̄ nō potest esse excusatio ꝑdēnatiōis ignorātia veritatis q̄bus fuit inueniēdi facultas si fuisset querēdi volūtas. hec ille. ¶ Quarta infirmitas que auaricia cōcōmitaᵗ ē ydropisis. de q̄ Luc. xiiij. Ecce hō q̄daz ydropicus erat ante illū. Spūaliᵗ ydropicus iste signat hoiem auaꝝ ꝓpter tria. Prio ꝓpt turgidam inflationē. scōo ꝓpter anhelitᵘ fetoziz abhominabile. tertio ꝓpter sitis mirabilē insatiabilitatē. vñ q̄tum ad primū sicut ydropicus patiᵗ coꝝis turgidā inflationē. sic anarᵘ ꝓpter diuitiaꝝ abundantiā magnā patiᵗ turgētis supbie inflationē. vñ Osee. xiij. Adimpleti sūt ⁊ saturati eleuarūt coꝝ suū ⁊ obliti sunt mei. ꝑ tales miserabiliᵗ deijcientur in fine. vñ dyabolus facit cū illis sic Albertᵘ. viij. de animalibus dicit q̄ aq̄la facit qñ vult habere medullam de duro osse q̄ primo comedit carnes ⁊ postea eleuatos in aerē ⁊ ꝑmittit illud cadere sup durū lapidē ⁊ sic frangit illud ⁊ medullā inde aufert. Sic spūaliter dyabolus q̄ desiderat aiam hominis rape ad infernū. primo aufert ab eo carnes. ꝑ est p grauē sollicitudinē facit ipm coꝝpus suū ꝓsumere circa terrenas diuitias acq̄rendas. vñ de auaro dicit Eccl. x. q̄ ꝓcipit intima sua et deinde dyabolus exaltat illū p supbiā. ⁊ tandē facit cū cadere sup durꝫ lapidē desperatōis ⁊ sic aiaz eius q̄ quasi medulla est coꝝpis. rapit ad infernū p finalē impenitentiā. Figurā huiᵘ habemᵘ Zacha. xj. vbi legitᵏ. q̄ zacharias vidit mulierē q̄ dicebaᵗ impietas sedentē in medio anphoze ⁊ mittebaᵗ massa plumbea in os eiᵘ ⁊ duas mulieres hūtes alas q̄si milui leuabāt amphoraz ⁊ deferebāt vt edificeᵗ ei domus in terra sennaar. Spūaliter hec mulier q̄ dicebaᵗ impietas auaricia est que dicit ydoloꝝ seruitus. Colo. iij. Et radix oim malorū. j. Thimo. vj. Amphora in q̄ sedet hec mulier coꝝ bois est auari. qđ bene assimilaᵗ amphore. Nā sic amphora in superiori pte stricta est ⁊ parū hz os ꝑ tū versus terraꝫ latior est ⁊ latior. sic coꝝ bois auari quasi ꝓtra naturam euersum sursum versus celum valde modicā

habet deuotionē ꝛ partū os ad deum laudandū. ꝫ deorsum versus terrenas diuitias sp crescit latiꝰ ꝛ latius. Et ideo merito dicit brūs Aug. q vbi cetera vicia senescunt. in hoie senescēte sola auaricia iuuenescit. Ponderosa massa plumbea in os eius ꝓiecta est grauis sollicitudo circa bona tpalia acquirēda. Vñ Eccl. ij. Cuncti dies eius doloribus ꝛ erumnis pleni sunt. Due etiā mulieres hāc amphorā supportantes supbia ꝛ vana gloria sunt qui faciūt de diuitijs inaniter gloriātes sup oīs alios appetere exaltari dicēte ps. Supbia eoꝝ q te oderunt ascendit sp. Hec duo vicia hūt alas q̄si milui .i. falsa iuramēta ꝛ mēdacia q̄bus auarus falsē acquirit bona tpalia pauperū iniuste. Vñ Hiere. ij. In alis tuis inuētus est sanguis pauperū. i. substātia in qua consistit vita pauperū. Vñ Leuit. xvij. Sanguinē vniuerse carnis nō comedetis q; aia. i. vita in sanguine est. vñ Eccl. xxxiij. Panis egentium vita pauperis ē. ꝛ q̄ defraudat eū hō sanguinis est. In alis igit predicte mulieris inuenit sanguis pauperū q̄ auarus p falsa iuramēta et mendacia rapit bona tpalia pauperū ꝫpt q̄ vindicta dei irruet sup eū sic irruit sup achab. de q̄ legit. iij. Reg. xxj. q; qz iniuste oppumebat ꝛ destruxit suū ꝓximū naboth. tanta vindicta irruit sup eū q; miserabiliter occisus est. ꝛ canes eius sanguinē linxerunt in campo. sic certe nisi se emēdauerint talīū suoꝝ ꝓximoꝝ occisoꝝ sanguinē canes lingent eternaliter infernales. In cuius rei figurā dicit q pdicte due mulieres deferebant mulierē sedentē in amphora vt edificaret eius domꝰ in terra sennaar. Sennaar interptat fetor vel excussio dentiū. ꝛ fetorē infernalem vbi erit stridor dentū signat. in quo auari pauperum depressores domum habebūt ineternū. dicente ꝫphēta. Sepulchra illoꝝ domus eoꝝ in eternum. Vnde Luc. xvj. Mortuus est diues ꝛ sepultus in inferno. Ecce ad quē finē pducit turgida inflatio auaricie. ideo fm ꝓsilium ꝫphete. Diuitie si affluāt nolite cor apponere. ¶ Scdo p ydropicum homo signat auarus ꝫpter anhelitus fetorē abhominabilē. Vñ de abhoiabili fetore anhelitꝰ hois auari pōt intelligi illud ps. Sepulchrū patens est guttur eoꝝ. Naz auarus multotiēs sicut sepulchꝝ patens spirat fetorē mēdacij. deceptiōis falsitatis ꝛ piurij vt sibi accumulet diuitiaꝝ abundantiā. Et sicut fetor sepulchri abhominabilis multū est. sic tales auari abhoiabiles sūt deo. dicēte ꝫpha Osee .ix. Facti sunt abhoiabiles sicut ea q̄ dilexerūt. Et nō mirū si deus multū abhominet auarū cuz ipse deū intīm cōtemnit q; plus diligit minimū obulum q̄ deū. Cuius rei signū est q; auarus p vno obulo cōtemnit deū. Et q; auarus p vno obulo ꝓtemnit deū ostendo sic. Dicit em Hiero. in quadā epla ad demetriadem virginē q; aptus ꝓemptus dei est facere ꝓhibita. ꝛ iussa nō facere. ꝫ cū transgressio mādati dei sit ꝓhibita vnius obuli multotiēs false iurando trāsgredit mandatū dei. ꝓz q; talis deū sū p vno obulo aliq̄n ꝓtemnit. ꝛ nedū auarus transgredit vnū dei mandatū ꝫ etiā oia decē dei māda trāsgredit. ¶ Vñ primū mandatū trāsgredi tur habēdo deos alienos. Nā vt dicit apl's Ephe. v. Auaricia ē idoloꝝ seruitus. Sup q̄ dicit glosa. Auari deus est pecunia. In cuius rei figura legit Dan. iij. q; Nabuchodo. rex babilonis fecit statuā auream quā quēlibet sub pena mortis adorare ꝓcepit. ꝛ pp's intīm timebat ꝓceptū regis q; in tota ciuitate nō inuenichant. nisi tm tres q̄ illā statuā nō adorabant. Spūaliter babylon interptat ꝓfusio. ꝛ hunc mundū plenū ꝓfusione ꝛ decepcōe designat Spūaliter nabuchodo. interptat sedens in angustia. q; angustiā habet ꝛ labezē in acq̄rendo. angustiam ꝛ timorē in retinendo. ꝛ angustiā ꝛ dolorem in ꝓdendo. Iste nabucho. ordinauit statuā auream. hoc est aurum ꝛ argentū ꝛ oīmbus suis legis sibi subditis ꝓcepit sub pena mortis illā statuā adorare. Et vis videre q̄ caute iste maledictꝰ nabuchodonosoꝛ auaricia minat suis subditis sb pena mortis istam statuā adorare. Dicit em cupidis hoibus qui sunt ei seruiētes. hō videas q; diligenē laboras in tua iuuentute ꝛ stricte ꝛ sapiēter oia q̄ potes obtinere custodi. q; aliter tu vxoꝛ tua ꝛ filij tui ꝓe miseria moriemini in senectute. ꝛ certe tot tam timēt istas falsas cupiditatis minas q; vix inuenit in ciuitate aliqua vel patria rres q̄ istam statuā nō adorant. q; vt dicit ꝫpha. A minimo vsq̄ ad maximū oīes auaritie studēt Hiere. vi. Ex quo patz q; omnes tales transgrediunt ꝓimū dei mādatuz in hoc q; adorāt aurū ꝛ argentū plusq̄ deū. ¶ Secūdum mandatū transgrediunt sumendo nomē dei in vanū nedū inaniter p nomē dei assuetudinaliter iurando. ꝫ etiā multotiēs ꝑiurando. ꝓpter quā trāsgressionē scribit. Eccle. xxiij. Vir multū iurās replebit iniquitate. ꝛ non recedet a domo illius plaga. ¶ Tertiū mandatū trāsgredit auarus. s. sabbata nō sanctificādo. Nam in diebus festiuis multi ꝫpter auaricia transeūt de loco ad locū. de villa ad villā. de nundinis ad nundinas mercimonia emēdo ꝛ vendēdo. de q̄bus loquit scriptura Nee. vii. Vidi inquit neemias in iuda calcātes torcularia in sabbato. portātes aceruos ꝛ onerātes sup asinos vinū ꝛ vuas ꝛ ficus ꝛ oē onus ꝛ inferētes in hierlm in die sabbati. ꝛ ꝓtestatus sum eos vt in die q̄ vendere liceret venderēt. Et tyri habitauerūt in ea inferentes pisces ꝛ oia venalia vendebant in sabbatis filij iuda ꝛ hierlm ꝛ obiurgani optimates iudaꝛ dixi eis. Que est res hec mala quā vos facitis ꝛ ꝑphanatis diē sabbati: nunq̄d nō hoc fecerūt ptes nostri. ꝛ adduxit deus oīm malū sup nos. hoc ē super ciuitatē hanc et vos additis iracundiā sup iram violando sabbatū: Vñ ꝛ dns p ꝫpham Hier. xvij. Custodite inq̄t aias vias ꝛ nolite ponderā portare in die sabbati. nec inferatz portas hierlm. legit em Nūeri. xv. q; deus ꝓcepit Moysi et aaron punire hoiem colligentē ligna in die sabbati pena mortis dicēs. Obruat eū oīs turba lapidibꝰ extra castra Qua hystoriā tractās abbas vilh. sup euāgelia ser. vij. Quis inq̄t diem sabbati violare ausus est dū ligna colligeret. illum signat q̄ in opibus suis materiam sibi collegit in escam ignis eterni q̄ lapidatur dum a viris sanctis digno eterno supplicio cōdemnat. hec ille. Tales em colligunt sibi materiaz in escam ignis eterni q̄ cōtra preceptuz ꝛ doctrinā dei dimisso seruitio diuio ꝛ alia meritoria occupatione spūali in die dūica ꝛ in alijs dieb' solēnibus

transeūt ad fox ⁊ ad nūdinas ⁊ ibi emptionibus ⁊ falsis ⁊ horribilibus suramētis ⁊ mendacijs satis spissim interseminatis. ⁊ post i crapula ⁊ ebrietate totum diem in augmentatōem eox ꝓpte damnationis expendunt quos sic alloquit̄ dñs ꝑ ꝓphetā Isa.j.d. Solennitates vestras odiuit anima mea. Et ideo merito tales dicere pñt illud.j. Mach.j. Sabbata vestra cōuersa sunt in obprobriū nā a superno iudice vacatōnes solennitatū eox eis exprobrant ꝑ ꝓpheram ezechielem. Eze.xxij. dicētez. Et sabbatis meis auerterunt oculos suos ⁊ coinquinabat in medio eox vnde dicit abbas villus super eodem. Hi sunt qui solēnitatum reuerentia nō intendētes ꝑ opex immūdicias eas coinquināt socij eox. de quibus dr̄ in ps. Incenderūt igne sanctuarium tuū in terra polluerūt tabernaculū nominis tui. ⁊ dixerunt. faciamus quiescere omnes dies festos dei a terra. Si quidez templū domini sanctus est qō estis vos. vt dicit ap̄s. Qui igit̄ igne malicie incendūt hoc sanctuariū ⁊ i eoꝝ immūdicijs polluerint hoc tabernaculū in dieb⁹ festis q̄escere facit̄ ⁊ cessare de terra dies festos dei ⁊ conuertūt eos in derisum diaboli. vnde Treū.j. Viderunt eā hostes ⁊ deriserunt sabbata eius. ¶ Quartū mandatum etiam transgrediūtur auari. parētes nō honorando. vnde auaricia facit multos intrantū supbire ꝙ suos parentes paupes despiciunt ⁊ erubescūt. vñ Linco. in de mandatis. Sunt inq̄t quidaz qui aut erubescūt aut molestē ⁊ grauit̄ ferunt aut etiam despiciūt parentum pauptatem ⁊ eox senectutem ⁊ senectutis incōmoda. q̄x ingratitudinē damnat naturalis operatio brutox. vñ scribit amb. in suo exameron. ac etiam Linco. in de mandatis de ciconia. ꝙ depositis pr̄is artib⁹ ꝑ longeuū senectutis plumax tegmine alarūq; remigio nudatos circūstat soboles pennis ꝓpr̄ijs fouet. ⁊ q̄d dicam collato cibo pascit. q̄nq; etiam ipa natura reparat dispēdia vt hinc atq; inde sublenātes se nō fultro alax ad volandum exerceant. ⁊ in pristinos vsus iam dissueta reducant pie patris membx. ideo tu qui patrem carnalē habes senem paupem ⁊ debilem hoc cōsidera ⁊ noli despicere eius incōmoda. vtputa sensuū defectōem. virtū imbecillitatē. dorsi curuitatē. mēbrox tremorē. gressuū titubatōem linguā balbucientē. pueriliter preterita laudātem p̄sentia despicientem. facile cōquerentem. ⁊ fere sine causa irascentem ⁊ huiusmodi plurima. Sed ſm scripture consiliū Ecci.iij. Suscipe senectutez. patris tui ⁊ nō cōtristes eū in vita illius. ⁊ si defecerit sensu veniam da illi ⁊ ne te spernas eum i tua virtute. nam vt dr̄ Deutro.xxvij. Maledictus qui nō honorat parētes. ⁊ si hoc intelligat̄ de p̄e carnali. ergo a multo fortiori de p̄e spuali. Vñ canō qualis inquit condemnatio eis emineat q̄ in p̄es peccant diuina scriptura ostēdit. Si em̄ cham qui nō operuit pudenda p̄ris maledictus ē. Gene.ix. multo magis ampliori cōdemnaōne digni sunt q̄ in patribus legatōne dei fungentibus cōtumeliaz inferūt. hec canon.ij.q.vij.q̄les. ¶ Quintum mādatum etiā transgrediūtur auari. ſ. homicidiū cōmittendo. nā bella multa ⁊ homicidia suscitantur ꝓpter auariciā. Vñ Jaco.iiij. vnde in vobis bella ⁊ lites nisi ex cōcupiscentijs vr̄is. Vnde in figura huius legit̄ Gen.iiij.ꝙ cayn qui possessio interp̄tatur occidit abel fratrem suū. ¶ Sextum mandatū etiā transgrediūtur auari. ſ. mechie turpitudinē ꝑpetrando. vñ Lu.xv. legitur de filio ꝓdigo ꝙ petijt a p̄re portionē substantie sue. qua accepta abijt in regionē longinquā ⁊ dissipauit substantiā suaz viuendo luxuriose. ¶ Septimū mandatuz etiam transgrediūtur auari. ſ. furtū faciendo. Vñ Josue vij. legit̄ de achar qui auaricia ductus ꝓtra preceptū dei furat⁹ ē palliū coccineū ⁊ ducētos ciclos argenti regulamq; aureā. ⁊ ꝓpter hāc transgressionem p̄cipiente dño lapidatus est ad mortem. ⁊ filij ⁊ filie boues asine oues ac tabernaculum suuz cum tota eius substātia igni cōbusta ⁊ cōsumpta sunt. Octauū mandatum trangrediuntur auari scz falsum testimoniū contra ꝓximū loquēdo. vñ Isido. in de sum. bono. li.iij. ca.lxiij. Nō em̄ inq̄t deerit multiplex cōuentus testiū falsox si tm̄ p̄sentia sit nūmox. nūmi em̄ fecerūt iudices custodientes sepulcrū dñi falsum testimoniū dicendo cōtra xp̄m a morte resurgentē. vñ August. sup ps. xxxvj. Dixerūt inquit illi custodes iudeis quē viderūt ⁊ quid factū sit. acceperūt pecuniā ⁊ dictum est eis dicite ꝙ vobis dormientibus venerūt discipuli et abstulerūt eum. Item Aug. exponens illud mat. xxvj. Quid vultis mihi dare ⁊ ego vobis eū tradam: mīi sunt inq̄t hodie q̄ factum iude traditoris execrant̄ ⁊ tamē ipi idem faciūt. nam cum ꝓ munere falsum testimoniū dicunt xp̄um qui veritas est vendunt. hec ille. Falsus em̄ testis iusticie rectitudinem flectit ⁊ frangit ⁊ innocentē damnat aut nocentē absoluit. qui merito penā sue iniquitatis reportabit dicēte scriptura. Testis falsus nō erit impunitus si qui loquit̄ mendacium: peribit. Prouer.xix. In lege em̄ veteri punita ē pena ralionis falsitas testimonij. vñ Deu.xix. Si steterit testis mendax ꝓtra hominē accusans eum causa p̄uaricationis. stabūt ambo quox causa est añ dñm in cōspectu sacerdotū ⁊ iudicū qui fuerint in diebus illis. cūq; diligentissime perscrutātes inuenerūt falsum testē dixisse cōtra fratrem suū mendacium. reddēt ei sicut fratri suo cogitauit. ⁊ auferes malū de medio tui vt ceteri timorem habeāt ⁊ ne quaq; audeāt talia facere. Non misereberis eius ſ̄ animā ꝓ anima. oculū ꝑ oculum. dentē ꝑ dentem manū ꝓ manu. pedem ꝓ pede exiges. Vnde in executionē huius sancti dei decreti ꝓrumpens sanct⁹ ꝓpheta daniel qui reꝑhēdebat iudices ⁊ seniores populi iniuste iudicātes ⁊ permittentes sua sanctā sine discreta examinatōe testiū condemnari dicens. Sic fatui filij israel nō iudicantes neq; qō verū est cognoscētes cōdemnastis filiam israel. reuertimini ad iudiciū. qz falsum testimoniū locuti sunt aduersus susannā. vñ ⁊ discreta examinatiōe facta. ⁊ falsitate accusatorū detecta damnauit eos ad mortē. ⁊ liberauit susannā innocentem vt patet Dañ.xiij. ¶ Nonū mandatū trāsgrediūtur etiam auari. ſ. domū ꝓximi ꝓcupiscēdo. Nam experientia docēte multi q̄tidie auaricia ducti expellunt ꝓximos suos de domib⁹ ⁊ de sua hereditate. vñ Isi. in de summo bo. li.ij. ca.xlj. Plerūq; inq̄t poten-

tes tante cupiditatis rabie inflammātur vt de cōfi
nijs suis pauper excludāt. nec habitare permittant.
quibus recte p ꝓpheram dr Isa. v. We vobis qui
continungitis domū ad domū. t agrū agro copula
tis. In hāc dei maledictionis impcationē incidit
ille maledict⁹ rex achab. q vt patet. iij. Reg. xxj. vt
iniuste raret vineā naboth iusti sanguinis illi⁹ ex
plenit effusionē. t ideo cōdignā sue iniquitatis reci
piens penā miserabiliter pijt. ¶ Decimū mandatum etiā transgrediūtur auari. s. vxorē ꝓximi cō
cupiscendo. vñ dauid cū ad regiā dignitatem esset
sublimatus. t diuitiarū abūdantia cōstipatus am
bulans in solario domus regie vidit mulierē se la
uantē ex aduerso super solariū suū. erat autē mu
lier pulcra valde. ꝓpter cuius concupiam fidelem
militē suū vriam virum illius neqter interfecit. vt
patet. ij. Reg. xj. Ex qbus patz q auarus oia decē
mandata dei trāsgredit. t nedū decē dei mandata
trāsgredit. ꝫ etiā in omnia septē mortalia incidit.
I ¶ Cū primo incidit in gulam. Vnd Luce. xvj.
Homo qdā erat diues t indue. pur. t bisso t epu.
quoti. splēdide. ¶ Secūdo incidit in luxuriā. Vñ
Eccl. xlvij. dr ad Salomonē. Collegisti quasi auri
calcū aurū t vt plumbū cōplesti argētū. t inclina
sti femora tua mulieribus. ¶ Tercio incidit in ac
cidiā. vñ Hiere. xlviij. Fertilis fuit moab ab ado
lescentia sua t requieuit in fetibus suis. ¶ Quarto incidit in supbiā. vñ Eccl. xxvij. Domus q̄ ni
mis ē locuples aninbilabit supbia. Quinto in
cidit in inuidiā. vñ puer. xxviij. Vir q festinat di
tari inuidit alijs. ignorat q egestas superueniet ei
¶ Sexto incidit in rā. vñ Gen. xiij. Facta est rixa
inter pastores abraam t pastores loth. erat em̄ sub
stantia eor multa t nequibāt habitare sil. Exquo
igit auarus tot turpitudinibus inquat nō mirū t
si ad modū ydropici habeat anhelitus fetorez ab
horibilē. ¶ Tercio p predictum ydropicū hō signa
tur auarus ꝓpter sitis mirabilē insatiabilitatē. vñ
sicut ydropicus quāto plus bibit tanto plus sitit.
sic auarus quisq̄ quāto magis terrenis abundat
diuitijs tanto magis ea q̄ non habet habere desi
derat. Nam sitis ambitionis sedari diuitijs nō pōt
dicēte scriptura Eccl. v. Auarus nō implebit pe
cunia. Vñ sicut ignis nūq̄ extinguit p appositio
nem lignor siccor ꝫ potius augetur. sic nec cupi
ditas extinguit p appositōem diuitiar ꝫ poti⁹ au
get. Vñ ysido. in de sum. bo. li. ij. ca. xlj. Nūq̄ in
quit satiari novit cupiditas. semp em̄ auarus eget
quāto magis acqrit tanto amplius qrit. Vñ ima
ginat Linco. dicto.) . qvolēs diuitijs animā satia
re. similis ē esurienti q hortū ingrediens diuersis
generibus arbor cōsitū. in quar ramis supiorib⁹
sunt diuersa genera fructuū saluberrima ex qbus
causant vmbre inferius sup spinas t tribulos t vi
dens vmbras putat esse fructus. dū eos cape niti
tur punitiones patit piculosas. cōsiliter inqt cum
terrestria q̄si vmbre sunt celestiū q aiam suā terre
nis satiare nitit vmbras colligit t tribulationes t
sollicitudines mras patit. Cōsile exm̄ ponit Ansel.
in de silitudinibus de pueris papiliones videntib⁹.
q̄ pro eo q videt papiliones diversor colorr vpu
ta albi. nigri. viridis. aurei. argētei. t hmōi eas aui
de insequūtur putantes se si possent eas attinge
re rem pciosam apprehendere. currētes igit cum
magno impetu post illas nec ad pedes cōsideran
tes cespitando cadūt t graviter seipos vulnerāt. t
si contingat eos papiliones manibus apprehen
dere nō nisi vermē vilē cū fractis alis inueniunt t
manus vilissime interius deturpatas. Reuera sic
auari videtes vanū honorē. pspitatē t diuitias hu
ius mūdi ipas circūquaq̄ p mūdi ptes insequūt
putantes illas esse res pciosas. t ideo vt illa app
hendāt nō cōsiderant vbi ponūt pedes affectionis
aie t ideo multotiēs cespitādo cadūt in mēdaciū.
piurīū. homicidiū. t in cetera picula multa. t si cō
tingat eos mūdi vanitatē quā insequūt apprehen
dere tūc morte supueniente cū aperient man⁹ suo
rū opex nihil inuenīet nisi vermes cōscie q nunq̄
morient excussis alis illis. i. mūdi honore. pspita
te t diuitijs ab eis ablatis. vnd Job. xxvij. Diues
cū dormierit nihil secū auferet. aperiet oculos suos
t nihil inueniet. Sed put dr Eccl. v. Sicut egres
sus ē nud⁹ de vtero mris sue sic reuer. t nihil aufe
se. de labo. suo. Et iō merito dr Eccl. v. Qui amat
diuitias fructū non capiet ex illis. ¶ Quinta infir
mitas q̄ auaricia pcomitat ē inclinatio ad ira. de q̄
dr Luc. xiij. Ecce mulier q̄ hebat spm infirmitatis
xviij. annis t erat inclinata nec omo poterat sursū
respicere. Spūal⁹ em̄ sacros expositores ista infir
mitas ē amor inordiatus diuitiar q̄ hoiem q̄si be
stiā reddit interi⁹ vt ad terraz respiciat q̄ ad celos
respicere deberet. vñ ps. Oculos suos statuerunt
decli. in ter. vñ tales silr sunt porcis q sp fodiūt in
terra. t sic porci sub arbore trāseūtes de q̄ fructus
cadūt de illis velocit comedūt. ꝫ nūq̄ visus arbo
rem de q̄ fruct⁹ descēdūt respiciēdo oculos eleuāt.
sic auari fruct⁹ diuitiar auide colligūt. ꝫ nūq̄ vel
raro oculos ad deū eleuant illi a quo recipiūt gra
tiarū actiones reddēdo. isti bene figurant Mat. ij.
vbi legit q ibus esurijt t videns arborē ficī secus
viam venit ad eam t nihil inuenit in ea nisi folia
tm̄ t maledixit ficui dicens. Nūq̄ ex te nascat fru
ctus in sempiternū. t arefacta est cōtinue ficulnea
Spūaliter arbor ista auaros signat. ad hanc arbo
rem venit xps esuriens in suis pauperibus mēbris
t nihil in ea inuenit nisi tm̄ folia qr paup a diuite
nihil nisi redargutōnis folia recipit. t ideo merito
tali ficui dns in die iudicij maledicet q̄ sibi cum
alijs reprobis dānandis dicturus est illud Mat.
xxv. Ite maledicti in ig. eter. qui pa. ē dia. t an. ei⁹
R ¶ Sexta infirmitas que auaricia cōcomitat est
manus arida. de qua matb. xij. dr. Ecce hō manū
habēs aridam. Spūaliter vt dicit gr. manū aridā
habet auar⁹ dū per elemosinar largitōem non va
let eā pauprib⁹ extēdere nō cōsiderās q sicut dicit
puer. xxviij. Qui dat pauperi non indigebit. q̄ de
spicit deprcantē sustinebit penuriā. Januen. in qdā
ser. assimilat elemosinā lucerne. t ideo sicut ambu
lans in noctis obscuritate si portat lucernā aī fa
ciem suā pōt videre t cauere ne in foueas t pute
os pcipitet. ꝫ si portat lucernā post tergū suū pōt
cōtingere ipm in foueā cadere vel qō grauius est
in puteū pfundū submergi. Spūal⁹ ipse post ter
gū suū lucernaz portat q̄ solum post mortem suā

+ Elemosina extinguit peccata qualiterhec sit intelligenda

elemosinā ꝑ se fieri dispositū. z qz cuz de hac vita ꝓgredīt lucernā haber post tergū. ſō cōtingit ſpm forte in foueā purgatorij cadere. vel qō longe gra uius ē in ꝓfundū inferni ſubmergi. ꝗ qñ hō ma nibus ꝓꝛijs pauꝑibus elymam distribuit. tūc ſi añ facīē ſuā lucernā elemosine babulat. z talis ele mosina vt dr Thob. iij. Ab omni pcto i morte li berat z nō patiet aias ire in tenebras. Sz tñ pro isto ē notandū ꝙ hec autoꝛitas nō ē sic intelligen da ꝙ elemosina ꝑ se sola delet pctm. ꝗ illa ē sic in telligenda ꝙ elemosina acquirit gratiā z facit ani mā peccatricē mozuam per peccatū obtinere lu men gre. z sic cognoscere z videre iniqtates z surgere ꝑ verā pniam z obtinere dei miam z pctoꝝ remissionē. Figurā hui⁹ habem⁹ Act. ix. vbi legīt ꝙ q̄dam discipula noie thabita q̄ interꝑtata dicīt dozcas. hec erat plena opib⁹ bonis z elemosinis q̄s faciebat. z factū est vt hec nobilis mulier infir mata moꝛiebaꝛ z discipuli xpi q̄ ꝑ eā sustentaban tur miserūt ad petꝝ duos nūcios q̄ rogauerūt eū vt veniret ad illā. q̄ cum venisset inuenit pauꝑes z viduas flentes z ostendentes tunicas z vestes q̄s fe cit eis dozcas. z petr⁹ oꝛone facta dixit. thabita sur ge at illa aꝑuit oculos suos viso petro resedit. pe trus aūt dans illi manū erexit eā. Spūal'r hec mu lier signat aiam iusti viri factētis opa mie vidu is z pauꝑib⁹ xpi. quā cū cōtingit infirmari ꝑ tēptatō nem diaboli z mori ꝑ lapsum in pctm. ꝑ petrū ꝙ q agnoscēs interꝑtaꝛ intelligo deū q̄ oēs iniqtates hoim manifeste cognoscit. ꝑ duos em̄ nūcios missos ad hūc petrū itelligo elymā quā facit talis pctoꝛ z deuotā oꝛonē quā mittūt ad deuz pauꝑes ꝑ talē elymā releuati. ad q̄ instantiā deus venīēs z vidēs vestimenta z elemosinas quas fecit talis pauꝑibus dicit sibi ꝑ gratie spūssancti infusionez thabita surge. q. d. elyne tue z oꝛones pauꝑe rogauerūt me venire ad te ad dandū tibi gram. ſō iā recepta gra agiens oculos mētis z vidēs abboia tionē pauꝑū suoꝝ surgit ꝑ verā pniam z de⁹ poꝛ rigendo sibi manū mie sue subleuat illā dando si bi plenā veniā pctoꝝ z ꝓfecte eū illuminat lucer na gre spūssancti. de qua lucerna dr ꝓuer. xx. Lu cerna dñi spiraculū hois. Candela em̄ q̄ lucet i p dicta lucerna elemosine est bona intentio. de q̄ lu cerna z candela loq̄tur xps. Lu. xij. di. Sint lū. ve. ꝓe. z lu. ar. in ma. ve. Sup q̄ Gre. lūbos inquit p cingimus cū carnis luxuriā ꝑ ꝓtinentiā carnis co artamus. lucernas ardētes i manib⁹ nꝛis gerim⁹ cū intētionē recrā in nꝛis bonis opibus hēm⁹. z si cut lucerna sine cādela i ea lucente modicū vel ni hil ꝓdest sic op⁹ bonū sine recta intentione nihil deo placet. Unō figurā hēmus Eze. x. vbi legīt ꝙ ꝓpha vidit angelū hītē duas alas z man⁹ homis subtus pēnas eius. Spūaliter ꝑ istas alas vt dicit Linc. intelligūt amoꝛ z timoꝛ q̄bus tanq̄ alis ad deū ꝓuehimur. z has alas multi dicūt se hre. ꝗ at tendāt si hēant subtꝰ alas man⁹ hoim q̄ man⁹ alas subleuant. qz aliē ad deum nō ascēdūt. manus em̄ homis sunt opa rōnis. i. opa facta fm discretionez rōnis. vtpote ieiunium elyna z hmōi. ꝗ multi hūt alas sed nō hūt subtus manus hois ꝗ potius ma nus bestie. z ſō ad deū nō ascēdūt. man⁹ em̄ bestie sunt mala opa facta fm sensualitatē bestialē vtpu ta voluptates carnales. sicut q̄ rapit aliena luxuri atur vel supbit z hmōi. ꝗ tales nō hūt man⁹ hois ꝗ bestie. Item q̄uis hēmus istas alas. s. amoꝛem z timoꝛē. z man⁹ hois. i. opa bona oportz ad ꝗ vt sub alis teganť. i. opa nꝛa bona sub amoꝛe dei fiāt z timoꝛe ne laudē de illis q̄ram⁹ hūanaz ꝗ simpl'r honoꝛē dei. vñ in ꝓfirmatōnem hui⁹ dīc xps mat. v. Attēdite ne iusti. ve. fa. co. ho. vt vide. ab eis. alio quin nō hēbitis mercedē apud ꝑem vrm q̄ in cē lis ē. verūtn xps hoc ꝓhibet simpl'r opa bona pu blice fieri ea intētione vt inde appetam⁹ laudē hu manā vl lucrū tpale vt manifeste declarat aug. in de ver. do. ser. ij. vbi sic scribit. Qui inq̄t opa iusti cie facit coꝛā hoib⁹ vt inde laudē hūanā vel lucrū tpale hēat seipm vult glozificari z nō deū. z suā q̄ sunt vtilitatē z nō dilexit dñi volūtatē. ꝗ q̄sq̄ vult ita videri ab hoibus opa sua bona vt ille glozifice tur a q̄ ea q̄ in illo vident acceperit. z sic ad imitā dū bonū idē ipi videtes ꝓfectate ꝓuocent. vere lu men lucet coꝛā hoibus qz lux de illo charitatis ra diať z non supbie fumus euomīť. z in eoꝛpo cane at ne iusticiā faciat coꝛaz hoibus vt videať ab eis. qz nec suā deputat illā iusticiā nec facit vt ipe vi deať. ꝗ vt ille intelligať q̄ laudať i hoie iustificato vt faciat i laudāre q̄ laudať in altero. i. vt laudan tē faciat eē laudabilē. ſ aug. ¶ Sextū motiuū cōferēs ad detestationem auaricie ē ꝙ auaricia est deo valde odiosa ꝓꝛio m'rū iniuriosa. z ꝓꝛio subiecto valde nociua. Dñ q̄tū ad ꝓmū videz ꝙ auaricia sit deo valde odiosa testať ꝓpha zacha. j. dicēs. hec dicit dñs exercituū. zelaⁿ⁹ sum hier'm z sion zelo magno z ira magna ego trasco⁹ sup gen tes opulentas. Itē. ysa. lvij. Propt iniqtatē auari cie irat⁹ sum z ꝑcussi eū. Itē Ozee. xij. Ad iracun diā ꝓuocauit me effraym in amaritudinib⁹ suis. Spūal'r effraym fertilis interꝑtať. z diuitez signat q̄ in fertilitate diuitiaꝝ suaꝝ triplicē habet amari tudinem. s. amaritudinē laboꝛis in acq̄rēdo. amā ritudinē timoꝛis in custodiēdo z amaritudinē do loꝛis in perdendo. In istis em̄ amaritudinib⁹ ad iram deū ꝓuocant diuites. q̄bus dicit apl's Jaco. v. Thesauriſastis vobis irā dei in nouissimis die bus. Et merito deus auaris trascīt z hoc ꝓpter tri plicē rusticitatē q̄ā auarus sibi facit. Quaꝝ ꝓma est ꝙ cū bū factū debeat acceptoꝛē reddere me moꝛē būfactoꝛis sui. auarus tñ eo magis deū oblī uiscīt. Unde Ozee. xiij. Adimpleti sunt z saturati eleuauerūt coꝛ suū z obliti sunt mei. vnde sicut in ꝓncipio mūdi deus creauit hominem ad imagi nē z similitudinem suaz z dominiū mūdi sibi tra didit dicēs. dñamini piscibus maris z volatilib⁹ celi z vniuersis animātibus q̄ mouenť sup terram Gen. j. ꝗ tam charus. tam dilectus recalcitrauit. vñ Deu. xxxij. Incrassatus ē dilectus z recalcitrauit incrassatus. ipinguatus. dilatatus dereliq̄t deum factoꝛem suū. glo. incrassatus ꝑ dona nature. im pinguatus ꝑ virtutem anime. z dilatatus ꝑ dñiuz toti⁹ inferioꝛis creature. ꝗ dereliquit deū factoꝛez suū. Ecce q̄tum adhesit facto z dereliq̄t factoꝛē suū. adhesit dono z dereliq̄t datoꝛem. z iō vtroq̄ ꝓuatus ē. s. dono z datoꝛe. dono q̄ ad dominiū z

datore q̄ ad gr̄e cōfirmationis bñficiū. Hēnera ista ē in multis adhuc.nā quicq̄d hoies hñt dicente ap̄lo.q̄d habes q̄ nō accepisti.j.Cor.iiij. t tū gloriant hoies q̄si nō acceperant t plus reputant de dono q̄ de datore.vñ Sene. Quisq̄s inq̄t de accipiēdo cogitat oblitus ē accepti. cū deberet auarus laudare deū de bonis que tam accepit ipe oblitus ē acceptor t de acq̄rendis cogitat. Tales porcis assimilant.q̄ dū glandes eis p̄icit nūq̄ sursum aspiciūt ad factē p̄icientis nisi q̄n eis glādes deficiūt.Sic spūal'r nec terreni hoies ad deū datorem respiciūt.ꝑ semp ad dona.vñ ps. Oculos suos statuerūt declinare in trā. t nūq̄ ad deum oculos eleuant nisi cū defectū patiūt t tūc primo clamant.Oculi oim in te sperant dñe. t tu das escā illor in tpe oportuno.ꝑ viri instī dicūt vt ps. Oculi mei semp ad dñm q̄m ipe euellet de laq̄o pedes meos.i.de laq̄o auaricie.q̄m fm ap̄lum.j.Thi.vj. Submergit hoiem in interitū t pditōem.In cui⁹ rei figurā legio demonū expulsa ab homine furioso petebat ingredi porcos. q̄bus ingressis statim eos cū ipetu submergebant in mari.vt p3 Lu.viij.

¶ Secūda rusticitas quā deo facit auarus est q̄ in q̄nto maiora dona recipit a deo in tanto mīn⁹ deū diligit nō cōsiderans q̄ sicut natura lucis talis est q̄ vbi plures radij solares in vno solido corpe dirigūtur ibi ē maior reflectio t maioris splendoris multiplicatio.Sū iuxta terrā maior est calor q̄ in medio interstitio aeris ꝓpter maiorē t densiorem radior solariū multiplicatōem. sic moraliter eē debet q̄ in q̄nto plures diuinor bñficior radios recepit hō in tāto plures gr̄arū actionū radios i deū reflectere obligat.vñ.ij.Mach.j.de magnis periculis a deo liberari magnifice gr̄as agim⁹ ipi. ꝑ multi tū tanq̄ rustici ingratissimi p deū liberati de maximo s.de periculo damnatōnis eterne ipm de suis beneficijs q̄tidie exprobrant sil'es cuidā mulieri ingrate p qua vir ei⁹ in colliſtrigio positus erat cuius obprobrij enormitatē ingratissima mulier viro suo impropauit in ppetuū. Istā imitari vident tales q̄ xp̄o suor dolorosor vulnex fatue consuetudinalit iurādo impropant q̄ nullatenus sustinuisset nisi eū charitas penes hoiem cogisset.Unde Ecci.xxix. Pascet t potabit ingratos.t adhuc amara audiet.De talibus ingratis miseris ipemet cōq̄rit p ꝓphetā ysa.j.d. Filios enutriui t exaltaui. ipi aūt sprenerūt me. ¶ Tercia rusticitas quā deo facit auarus ē q̄ de bonis sibi a deo collatis nedū sibi gr̄as non agit.nec ꝓterea deū magis diligit.ꝑ q̄d grauius est p beneficia sibi a deo collata ꝑ deū suū pugnat.vñ aliq̄ abūdant diuitijs a deo ꝑcessis vt necessitatibus paupex succurrāt. t ipi precipui sunt paupex oppressores.Alij fortitudine sui corporis vigent vt deo p pniam seruiant.ꝑ hi speciali ter sprēto diuino seruitio i seruitio demonū vires suas cōsumūt.sunt enī luxuriosi.ebriosi.pdones t latrones.nonnulli etiā vigēt ingenio naturali q̄ deū colere t se t alios regere deberēt. ꝑ illi fraudibus t deceptōib⁹ inēti circūueniūt ꝓrios futentes diabolo t nō deo. Contra q̄s Ore.xxxij.mor. Dū reprobi inq̄t de diuinis acceptis neq̄q̄ recta ꝑ prauа cogitāt.q̄d aliud facīt nisi suis ꝑ deū domie pugnāt: qđ tñ prohibet eis scriptura.ij.Paralip.xiij. d. Nolite pugnare ꝑ dñm deū patrū vrox.q̄ nō vobis expedit. Secūdo auaricia q̄ ꝓprio mīrū iniuriosa.qđ p3 ex hoc q̄ auaricia sequūt bella t lites. vñ Jac.iiij.vñ in vobis bella t lites nisi ex concupiscētijs vrīs.qđ cōsiderās Sen. Quietissime inq̄t viuerēt hoies si ista duo ꝓpria tollerent.s.meū t tuū.Ex auaricia etiā sequūt homicidia. In cui⁹ figurā legit Sen.iiij. q. cayn q̄ possessio interptat. interfecit abel ffrem suū. Vñ t filij⁹ auarus multotiens mortē p̄ris exoptat vt ei⁹ possideat hereditatem.sic p3.ij.Re.xvij. de absalon q̄ congregato exercitu magno surrexit ꝑ dō p̄rem suū volēs eū occidere t regnū suū neq̄ter sibi vsurpare. ꝑ attende q̄d sibi ꝓfuit.accidit enī q̄ sicut equitabat subt̄ q̄dam quercū accepit eius ramus arboris.t suspēsus ē p capillos capitis sui.t venit ioab t tres lanceas in corde ei⁹ p̄fixit. Spūal'r p istū absalon intelligo mortē p̄is vel mr̄is vel alicui⁹ alteri⁹ amici liberter videē vt posset sibi ei⁹ hereditatē t diuitias accumulare.ꝑ capillos q̄ptes sunt superflue intelligo superfluitates diuitiar q̄s deberet hō p elymosinas largitōnem pauplb⁹ resecare.ꝑ sicut absalon erat in arbore p capillor superfluitates suspēsus.sic iniusti diuites ꝓpter diuitias superfluitates q̄s in hoc mūdo iniuste retinēt t acq̄rūt.posteri⁹ in pena ifernali eternaliter erūt suspēsi.p tres lanceas q̄b⁹ erat absalō occisus intelligo mēdaciū pīrij t oppressio pauperū.q̄bus multotiēs auarus occidit aiam suam. Vñ Aug. in de ver.do.ser.xxxv. Inexplebilis inquit ē auaricia diuitū sp rapit t nunq̄ satiat. nec deū timet nec hoiem reueret. nec p̄ri pcit nec matrem cognoscit nec fratri obtpat.nec amico fidem seruat viduā oppr̄imit pupillos inuadit.liberos i seruitū reuocat testimoniū falsum ꝓfert.res mortuor occupant auari acsi ipi nunq̄ erūt morituri. Que ē ista rogo insania aiar amittere vitā t appetere mortem. acq̄rere aur t pdere celum. hec ille.

¶ Tercio auarus nocet ꝓprio subiecto. nā stultus auaricia facit hoiem. In cui⁹ rei signū Luc.xij. dixit xp̄us homi auaro. stulte hac nocte aiam tuā repetēt a te.s.demones.q̄ pasti cui⁹ erūt? ¶ Et pōt hec stulticia multiplici oñdi exemplo. Primo ex hoc q̄ auarus vadit volūtarie laq̄o dyaboli se strangulare t in puteū inferni se submergē.dicē te ap̄lo.j.Thi.vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in tēptatōes t in laqueū diaboli.t in desideria mlta t inutilia t nociua q̄ mergūt hoies in interitū t pditōem.radix enī oim malor ē cupiditas.quaz q̄dam appetētes errauerūt a fide.Sup q̄ Isido.in de sum.bo.li.ij.c.xl). Si ergo inq̄t succidat radix criminū nō pullulāt certe soboles pctōr. mlti enī cupiditatis terrene etiā ipam fidem renūciauerūt cupiditas enī xp̄m vendidit.nā t pleriq̄ tm in rebus alienis ē desiderū vt etiā homicidiū ppetrare nō vereātur.sicut achab q̄ appetitu cupiditatis sue sanguinis expleuit effusionem.sepe enī iniq̄ q̄ male cōcupiscūt assequūtur q̄tenus de affectu mali desiderij fortis⁹ puniāt.electos aūt suos deus nō dimittit ire in desiderior malor ꝓfectōem.sed in dolorē mentē cōuertit eor ꝓ eo q̄ i seculo neq̄ter appetūt in hac exptia resipiscāt reuerti ad deum

q̄ his mente ceſſerūt. deū igit̄ ſibi ꝓpiciū noueꝛit aduerſari. q̄ qō tpaliter cōcupiſcit nō ꝓmittit adipiſcere. ſecreto aūt dei iudicio fieri vt durius pereāt hij q̄ꝝ cupiditatē affectus ſtatim ſeq̄tur actōis nūq̄ ſatiari nouit cupiditas. ſp em̄ auarus eget. q̄nto magis acq̄rit tanto amplius appetit. nec ſolū deſiderio augendi excruciat. ꝫ etiā amittēdi metu affligit. Inopes naſcimur in hac vita. inopes receſſuri ſumus ab hac vita. ſi ergo bona mūdi hui⁹ peritura credim⁹. cur ꝑ pictura tanto amoꝛe cupim⁹? hec ille. ¶ Scō ꝓz hec ſtulticia ex ꝟ q̄ auarus potius vult in inferno eternaliter cōburi q̄ꝫ beredit̄ falſe acq̄ſitam minui. vel iniuſte retentā reſtituere. Nō obſtante q̄ ſic dicit. b. Aug. z ponit in ca. xiiij. q. vj ſi res. Si res inq̄t aliena ꝓpter quā pcm̄ eſt reddi poſſet z nō reddit pnia nō agit̄ ꝫ ſiḳatur. ſi aūt veracit̄ agit̄ nō remittit pcm̄ niſi reſtituat ablatū vt dixi ſi reſtitui pōt. Et iſtud idē approbat Archidi. tali rōe. neq̄q̄ inquit ſaluari poteris cōmiſſo tali pcto ꝺ̄ dei z legis ſue ꝓceptū niſi de⁹ pcm̄ tibi remittat. nec de⁹ vnq̄ pcm̄ dimittit niſi vere de pecato peniteas nec vnq̄ potes veracit̄ penitē de tali pcto niſi pri⁹ ſi potes reſtituas male acq̄ſitum. quō penites de dāno ꝓximo tuo illato dū illud penes te retines vl̄ et⁹ valoꝛē: Certe mō q̄m pcm̄ tuū nō ſolū fuerit i ſpoliādo ipm ꝫ inſup i iniuſte retinēdo. nec ē poſſibile q̄ peniteat te retinē q̄ gratis retines q̄ꝝ diu retines gratū hēs q̄ retines z ob hoc nō te penitet q̄ retines. Itez ſi tu nō retineas dū tū alit⁹ q̄ te retineat tua culpa ē. q̄m iuſticia exigit vt tibi retentio aſcribat q̄ p te facta exiſtit. hec arduich. in q̄dā ſer. de ſcō nih. q̄ ſic incipit. Vigilate zc̄. ¶ Tercio ꝓz hec ſtulticia ex ꝟ q̄ anar⁹ theſaurisat vbi oēs p̄deceſſoꝛes ſuos theſauros amiſerūt. ſ. in mūdo. z ꝺ̄ hoc cōſiliū xp̄i dicentis. Nolite voꝭ theſaurisare theſauros in ẽra vbi erugo z tinea demolit̄ z vbi fures effodiūt z furant. theſaurisate aūt voꝭ theſau. in ce. vbi nec erug. nec ti. demolit̄. z vbi fu. nō effo. nec fu. Sz q̄lit̄ in celo theſaurisare debem⁹ docet xp̄s mat. xix. d. Da pauperibus z hēbis theſauꝝ in celo. ¶ Sed hic fortē q̄ret aliq̄s vꝝ cuiq̄ licet theſaurisare in ẽra. Et q̄ꝫtū ad iſtud dico q̄ hāc cōem̄ monet. s. Tho. in de vitate theol. li. iij. c. xvij. Et rñdet di. q̄ theſaurisare pōt q̄s ex affectu auaricie ſine intētione necitatis ꝓprie vl̄ aliene. z iſto mō inq̄t oib⁹ ꝓhibitū ē theſaurisare. Alio mō p̄t q̄s theſaurisare ex ꝓuidētia. Et hoc dupl̄r. vl̄ ex cōſuetudine ꝓprie necitatis z ſic cōcedit̄ pentib⁹ ſecl̄aꝛib⁹ theſaurisare ob necitates filioꝝ iuuādoꝝ aut filiarū cōiugio tradēdaꝝ nō ät ditandarū. ꝫ ſuaꝛo ordie mō z ſtatu ꝓpone. Vel ē theſaurisare ex cōſideratōe publice vtilitatis. ſ. regni defendēdi vel cult⁹ dei amplificādi. z ſic cōcedit̄ regibus theſaurisare. Perſonis vo eccleſiaſticis nūq̄ theſaurisare cōcedit̄ ꝫ nec pecuniā tenere in intentōe fuādi ſiue theſaurisandi. vñ Ambꝝ. Aurū inq̄t hz eccia nō vt ſeruet ꝫ vt eroget. Ex q̄b⁹ ꝓz q̄ dupl̄r p̄t ee amoꝛ pecunie ſiue tpalium. ſ. reſpectu necarij ſiue reſpectu ſuperflui. ꝺ̄ primū ꝓhibet dñs ꝑ ſocantē ſollicitudinē ꝺ̄ ſecūdū ꝓhibet theſaurisatōem. ꝫ ille. ¶ Quarto ꝓz ꝫ ſtulticia ex ꝟ q̄ auarus cū dom⁹ cōſcie ſue igne cupiditatis ſuccēſa ſit z ad ignē illū extinguendū ſi vellet a quā gr̄e poſſet abūdant inuenire pot⁹ faſciculos q̄rit ad domū ſuā ampli⁹ incendēdā nā q̄rit aurꝝ z argentuꝝ z cetera cōcupiſcibilia q̄ ampli⁹ ignē cupiditatis incendūt. q̄ ſic ignis nūq̄ extinguit̄ p appoſitōez lignoꝝ ſiccoꝝ ꝫ pot⁹ augetur. ſic certe nec cupiditas p appoſitōz diuitiaꝝ extinguit̄. vñ puer. xxx. Ignis nūq̄ dicit ſufficit. z ſic Ecci. xxiij. dr. Alia calida. ſ. p auariciā q̄ſi ignis ardēs Quinto ꝓz hec ſtulticia q̄ ꝟ q̄ ſic viatoꝛ trāſitur⁹ p locuꝝ vbi ſciret ineuitant̄ ſe ſpoliādū fatu⁹ eſſet ſi ampli⁹ de pecunia ſecū poꝛtaret q̄ꝫ ſciret vſq̄ ad locū ꝓ ſuis expē ſis ee neceſſariū z ſp̄l̄r vt poſſet p fidelē nūcium pecuniā ſuā p aliā viā mittere a q̄ illā ſine diminutione recipet. Sic ſpūal̄r cū moꝛs ſit loc⁹ p quem oporꝛz nos trāſire z i moꝛte oia bōa mūdana a nobis ineuitabiliter auferēt vt q̄tidiano expimento videm⁹. Stultus ē ḡ q̄ oia bona tpalia q̄ pōt acq̄rere vſq̄ ad locū illū ſecū reporꝛtat p̄ſertim cū poſſet illa in celeſtes theſauros p man⁹ pauperꝝ trāſmittē z ibi illa cū cētupla augmētatōe recipe. Iſtud itel ligens q̄dā diues de q̄ narrat ꝓb̄. in de vicijs parte iij. q̄ cū ad locū mortis appꝛopinq̄ret z auxiliū a ſuis diuitijs ꝛeplorꝛaret. nec ab eis poſſet auxiliū obtinē ait. O fallaces amici ego toto coꝛdevos amauit. z nūc in tāta neceſſitate poſitus nihil auxilij a vobis obtinere poſſum ꝫ pati eſtis me in tāto neceſſitatis articulo poſitū deſerere. ꝫ q̄ vos nō vultis me ſeq̄. vos p aliā viā añ me mittere ꝓcurabo. z ſtatim oia bona ſua diſtribui fecit pauperib⁹. z ſic ſtatim añ ſe ſuas diuitias ꝓmiſit. vñ nr̄a ſunt ſolū ille diuitie q̄ pauperib⁹ largiūt. Nō ꝓſideraꝝ etiā q̄ dam diues de q̄ narrat ꝓb̄. vbi ꝓpius q̄ cū dñs ſuus vellet tributū de bonis ſuis hr̄e. z ꝓcepiſſet ei vt de bonis ſuis q̄ntū valerēt ſibi diceret veritatē. At ille facta ſub cōputatōe ſexcentoꝝ aureoꝝ q̄ꝝ pauperibus erogauerat rñdit dño ſuo q̄ nihil i mūdo plus hr̄et ꝑter ſexcētos aureos. ꝫ cū a circūſtātibus obijceret ei q̄ falſum eſſet q̄ dicebat. nā illa inq̄unt gutagia videlz tūn. z illa tūn. z ſic de multis alijs. q̄bus ille rñdit. certe amici illa inq̄t de quib⁹ loq̄mini nō ſunt mea ꝫ dñi mei. q̄ q̄nvoluerit illa a me accipe ꝑt. ꝫ illos ſexcētos aureos q̄ꝝ p amore dei pauperib⁹ erogauit i ſalua poſui cuſtodia. ſm cōſiliū xp̄i dicētis mat. vj. Theſaurisate voꝭ the. in ce. vbi nec eru. nec ti. demolit̄. z vbi fu. non effo. nec furant. ¶ Sexto ꝓz hec ſtulticia ex hoc q̄ ſic ſtultus reputaret̄ qui in patria ſua vbi p totam vitam ſuā remaneret ſibi de domo vel māſione nullo mō ꝓuideret. ꝫ in via ſue pegrinationis ſiue in patria aliena vbi ſolū p noctē vnā hoſpitatur⁹ eēt palaciū magnū cōſtrueret z illic oia bona ſua cōgregaret. Talis ꝺ̄ ſtultus ē auarus q̄ in hac vita in q̄ tanq̄ alienigena z pegrinus vix per vnam noctem ad compatōem ad vitā eternā manſurus eſt magna ſibi cōſtruit edificia. z hic oia q̄ obtinere p̄t cōgregat z theſaurisat tēpalia. ꝫ ꝓ vita futura vbi eternaliter eſt māſurus nihil ſibi cogitat ꝓuidere. ¶ Septimo patet hec ſtulticia ex hoc q̄ auarus diligenter cauet de nimio onere ſuū iumentū graue tur ꝫ ſeipm onere importabili onerare nō timet. z ideo ſicut equus de onere ꝓcioſoꝝ localiū qō to

tā die ppārat nihil lucrat nisi excoriatū dorsum ⁊ corpus fatigatū. nā postq̄ tota die portauerit on⁹ suū in fine diei ducit in fetidū stabulū ⁊ onus suū cū oīb⁹ iocalibus auferet ab eo ⁊ in camerā dñi sui portat. Sic certe auarus hō q̄ ē quasi equus p totā diem vite sue portās thesaurū dñi sui. i. mūdi cui seruit auarus nihil finaliter inde lucrabit. nisi dorsum excoriatū. i. remorsum cōscie corpis ⁊ aie fatigatōnem. ⁊ in fine diei vite sue auferent ab eo diuitie sue ⁊ recōdent i custodia alioꝝ auaroꝝ qui sunt q̄si thalam⁹ mūdi. ⁊ ipe miser auar⁹ ducet in fetidū stabulū infernale. Et iō merito dr̄ Eccs. v. Qui amat diuitias fructū tū non accipiet ab eis. ⁊ iō fm ꝓsiliū scripture Eccs. v. Noli esse stultus ne mozlaris in tpe non tuo. Et per hec sex p̄dicta morua patet q̄ detestanda sit hec nephādissima turpitudo auaricia.

Capitulum III

Expedito primo nota

e bili de detestatōe ꝑcī auaricie. restat nūc secūdo ei⁹ multiplicē spēm aliq̄liter pertractare. Pro q̄ notandū q̄ fm Gre. xxxj. mor. vij spēs assignāt auaricie. Quaꝝ prima ē inquietudo secūda violentia. tercia fallacia. q̄rta piurij. quinta fraus. sexta ꝑditio. septima ꝫ mīam obduratio. Hō aūt huius assignatōnis ē talis: auaricia vt dictū ē est inordinatus appetitus hūdi vel retinendi terrenas diuitias. Primo em̄ ille appetit⁹ est inordinatus i se. q⁹ ingerit sollicitudinē ⁊ curas superfluas. Dr̄ em̄ Eccs. v. q̄ auar⁹ nō implebit pecūia ⁊ iō ad hoc ꝓtinet inq̄etudo. Scōo talis appetit⁹ē inordiat⁹ in acq̄rēdo ⁊ iō vtit q̄q̄ vt. ⁊ h̄ ē violentia. q̄q̄ vtit dolo q̄ si fit in ꝟbo ē fallacia q̄tū ad simplex ꝟbū. si addat cōfirmatio iuramēti sic ē piurij. si aūt dolus fiat i ope sic q̄tū ad res ē fraus. q̄tū ꝟo ad ꝓsonas ē ꝑditio. vt ꝑz de iuda traditore q̄ ex appetitu auaricie ꝑdidit xp̄m. ⁊ q̄q̄ ꝟo talis appetitus est inordinatus in retinēdo. s. q̄ñ cor humanū nō emollit mia vt de diuitijs subueniat indigentibus. ⁊ sic ē obduratio cōtra miam.

Capitulū IIII

Rima ergo spēs auaricie ē inq̄etudo mentis. vñ appetitus inordinatus diuitiaꝝ ingerit superfluā sollicitudinē tpaliū in acq̄rendo. q⁹ nihil aliud ē q̄ superfluū studiū ad aliq̄d tpale cōseq̄ndū. q̄d q̄dē studiū vel sollicitudo dr̄ eē inordinata q̄tuor modis

Primo q̄dē in se. q⁹ tm̄ studiū ⁊ sollicitudo apponit ad ꝓcurandū tpalia q̄ hō a spūalib⁹ q̄b⁹ deberet ꝓncipaliꝝ intendere impedit ⁊ retrahit. vñ mat. xiij. dr̄ q̄ sollicitudo hui⁹ sec̄li. i. fallacia diuitiarū suffocat ꝟbū. Scōo talis sollicitudo ē inordinata ⁊ illicita xp̄i despatōz annexā. s. q̄ñ q̄s ne si facīe do q̄d fm legē dei deberet vite necria sibi deficeret vñ Crīs. omel. xvj. ope. imp. Sollicitudo indt despatōis filia ē. q⁹ ōspatō sollicitudinē generat. q̄ ät spat in deū ille nō ē sollicit⁹ q̄d mādabit aut q̄ vestiet q̄m nulla res est q̄ facit hoies despare in aliq̄ necessitate nisi q̄ spē nō hūt in deū. Fac hū ⁊ opare iusticiā vt spē hēas apud deū ⁊ nō despabis in ꝛa

Bona em̄ opa spare facīūt. mala aūt opa despare cōpellūt. nō em̄ dixit xp̄s. spera i dño ⁊ inhabita terrā. ꝫ spera in dño ⁊ fac bonitatē ⁊ inhabitabis terrā. ꝫ ille. Hāc. n. sollicitudinē reprobat xp̄s mat. vj. oīdens triplici rōe q⁹ ipse nō ꝑt deficē suis fidelibus ꝫ vite necessarijs. Pria. n. rō quā facit xp̄s ibidē ad ꝫ oīdēdū ē ꝫ in sentētia Alia ē plus q̄ esca ⁊ corp⁹ q̄ indumētuz. ꝫ de⁹ dat aiam ⁊ corp⁹ suis fidelibus sine aliq̄ sollicitudine eoꝝ dē. ergo a mⁱto fortiori dabit illa q̄ sunt miora. s. escā ⁊ indumentū suis fidelibus. Scōa rō xp̄i ad illud idē ꝓbandū ē ꝫ. Volatilia nō serūt neq̄ metūt neq̄ cōgregāt in horrea. ⁊ p̄r vr̄ celestis pascit ea. cū ergo vos magis pfes estis illis ⁊ deo sit cura maior de suis fidelib⁹ fidentib⁹ ⁊ heredib⁹ q̄ de bestijs aialib⁹ ꝑtz q⁹ a mⁱto fortiori pascit illos. Tercia rō xp̄i ad idē ē hec. Lilia agri nō laborant neq̄ nent vt acq̄rant sibi vestimētū. ⁊ tū salomon i oīi gl̄ia sua nō fuit coopt⁹ sicut vnū ex illis. si ergo fenū agri q̄ hodie ē. s. tamplcrum ⁊ cras arescens in clibanū mittit deus sic vestit q̄nto magis vos modice fidei. vñ ꝛcludit. Nolite ergo sollicitari esse. s. sollicitudine diffidentie annexe. Tertio talis sollicitudo dr̄ inordinata q̄ñ tpalia q̄rūt xp̄i sit pendita ꝫ ad finē debitū. s. ad honorē dei nō referūtur. vñ Aug. in li. suo de ope mo. sup illo matb. vj. nolite solli. ⁊c. non em̄ inquit hoc dicit xp̄s vt iste nō ꝓcurent q̄tū necessitatis ē vel honeste poterit ꝫ ne ista intueant ⁊ ꝓpter ista faciūt q̄cquid in euāgelū p̄dicatione facere iubent. Quarto sollicitudo circa tpalia dr̄ inordinata q̄ñ tps debitū nō seruatur iuxta doctrinā scripture. Eccs. viij. Oīm negocio temp⁹ est ⁊ opportunitas. vñ vnicuiq̄ tpi cōpetit ꝓpria sollicitudo sicut tpi hyemali ⁊ vernali competit sollicitudo arandi ⁊ seminandi ⁊ vineas amputādi. In tēpe vo estiuali ⁊ autūnali cōpetit sollicitudo metēdi ⁊ vindemiādi. ⁊ ideo si tpe hyemali de vindemia hō esset sollicitus superflue poccuparet sollicitudinē futuri tpis. ⁊ ideo talē sollicitudinē ꝓhibet xp̄s mat. vj. di. Nolite sollicīti esse in crastinū. cras em̄ ibi ponit ꝓ futuro vt dicē Hiero. vñ subdit. Crastin⁹ em̄ dies sollicitus erit sibiꝫ ꝑsi. i. sollicitudinē suā hēbit ꝓpriā q̄ sufficiet ad inquietandū animū. ⁊ hoc ē qđ subdit. Sufficit diei malicia sua. ꝫ tū attendendū ē q⁹cū ꝓuidētia sit pars ꝓudentie nō ꝓhibet oīs sollicitudo de futuro immo talis sollicitudo laudabilis est q̄ñ vtit debitis circūstantijs. vñ ⁊ talis sollicitudo ꝑsuadet ꝓuer. vj. vbi dr̄. Vade ad formicā o miser. ⁊ ꝓsidera vias eius. ⁊ di. Sapiē. q̄ cū nō ha. ducem nec ꝓ. ꝓpa. in esta. cibū sibi ⁊ cōgre. in messe qđ come. in hieme. ꝫ si sollicitudo non sit vestita debitis circūstantijs puta q⁹ debito tpe nō fiat. vel si fiat cū timore diffidentie vel si ꝑ eā retrahaꝝ maiori bono puta a spiritualib⁹ q̄bus debet spāliter ⁊ ꝓncipaliꝝ intendere. iuxta illud mat. vj. Primū q̄rite regnū dei ⁊ iusticias eius. vel si nō debitus finis intēdat qđ contingit q̄ñ ordinat ad tpalia tanq̄ ad finez vltimū ⁊ nō vt seruiat deo ꝓpter ista. nam q̄ñ ista nō q̄rūtur ꝓncipaliꝝ vt melius deo seruiat. talis sollicitudo ē illicita ⁊ ꝓhibita. vñ Aug. in li. de ser. do. in mō. sic dicit. Cū viderimus aliquez seruū dei ꝓuidere

ne sibi necessaria ista desint nō ꝓpter hoc iudicem⁹ eū sollicitū esse. nā t ipe deus ꝓpter exēplū locu-los hre dignat⁹ ē. Et in actib⁹ apl'oꝝ scriptū est. ea q̄ ad victū sunt necessaria ꝓcurata esse in futurū ꝓpter famē futurā. nō igit dns improbat si q̄s hō moze isto ꝓcuret. ꝫ q̄s militet ꝓpter ista. Dicta aūt inq̄etudo mētis t sollicitudo tpaliū q̄ sibi annectit. opponit vtuti p̄udētie p excessum. q̄ liczvi deat hre rectā rōem agibilū ꝓ futuro t videat ita cōuenire cū ꝓuidētia q̄ ē ps p̄udētie. nō aliqñ circūstātias supfluas hz. vt dictū ē ꝓpter q̄s opponitur p̄udētie t puidētie t ptinet ad transgressionez illius mandati. Non cōcupisces rem p̄oximi tui. magna em̄ sollicitudo ꝓcedit ex magna cōcupia.

Capitulū V

Ecunda species auari cie vt ꝓdixi ē violēta ꝓdatio rei alterne q̄ cōiter rapina nūcupat. Et differt a furto fm phm. v. ethi. in hoc q̄ furtū ē occultū t fit fraudulenter. Rapina vo ē manifesta t fit violēter t petor ē furto nā vt dicit plk. vniuersalit pei⁹ est peccare manifeste q̄ occulte. ergo etiam iniuriari alicui apte vt faciūt raptozes peius ē q̄ iniuriari occulte vt faciūt fures. vñ aug. Penale inq̄t. i. pena dignū ē occulte auferre. ꝫ multo maioꝛi pena dignū ē visibiliter eripe. hec augul. t ponit in ca. xliij. q. v. penale. ¶ Sed ꝓ isto ē notandū q̄ int cetera specialit septem cohiberēt hoiem ab isto pctō. ¶ Primū ē q̄ rapina int xp̄ianos nō solū rapina est sed etiā ꝓditio. nā omnes xp̄iani frēs sunt. iuxta illud Malach. ij. Nūq̄d nō pat ē vnus oim vr̄m. nūq̄d nō vnus deus creauit vos oēs. q̄re igit despicit vnusq̄sq̄ fratrē suū: Sed cū homo depꝛedare fratrem suū nō pōt absq̄ ꝓditionis pctō. sequitur q̄ raptoꝛ ꝓditoꝛ ē fratris sui t nedū fratris sui. ꝫ etiā dñi sui ihu xp̄i. q̄ patet ex hoc q̄ q̄cūq̄ depdatur aliquem fratrē siue fidelē subditū alicuius dñi eo ipo depdatur ipm dñm. ꝫ cum omnes fideles xp̄iani sunt fratres t subditi iesu. sequit q̄ qui depdat aliquē fidelē xp̄ianū depdatur t ihm xp̄m. dicēte ipo math. xxv. quicq̄d vni ex his fratribus meis minimis fecistis mihi fecistis. t cuz q̄libet depdās dñm suū innocentē ꝓditoꝛ ē dñi sui. sequtur q̄ quilibet raptoꝛ dñi sui iesu xp̄i ꝓditoꝛ ē manifest⁹. vñ plk. in de vicijs pte. iiij. Si aliqs inq̄t rex vel pater famil'. filiū suū trāsiturū q̄ aliquā viam piculosam bone fidei alicuius cōmendaret t certaz summā t sufficientiā pecunie ꝓ eius labore assignaret. si ille vltra summaz illā a filio eius aliq̄d rapet. regis ꝓditoꝛem indubitāter se ostēderet. ꝫ vt cōstat de⁹ filios suos pauper cōmendauit potentibus huj⁹ mūdi dicens q̄ ꝓpberam. Eripe egenū t pauperē de manu peccatoꝝ. Item Isa. j. Querite iudiciū. subuenite oppꝛesso. iudicate pupillo. defendite viduam. vnde t limitauit eis remunerationes quib⁹ deberent esse contenti. vnde Luce. iij. legit. q̄uenerūt milites ad Johannē baptistā t interrogabant quid faciemus nos. t ait illis. Neminē cōcutiatis neq̄ calūniam faciatis. sed contenti estote stipendijs vestris. Super quo dicit Lyra. Neminem cō cutiatis. id est depꝛimendo pauperes t despicien-

[illegible]alūniam faciatis. i. non imponatis falsuz crimen diuitibus t occasionem extoꝛquendi bona eoꝝ habeatis vbi per aliam viam bona eoꝝ rapere nō potestis ꝫ contenti estote stipendijs vr̄is. Redditus em̄ quos habent domini tpales ab hominibus sibi subditis hūt loco stipendioꝝ ꝓ labore quē sustinere hūt ꝓ defensione ppli dei t legis illius t ideo deberēt eis esse cōtenti. Nam vt dicit parik. si vltra stipendia sua acceperint. scz illicite t iniurioſe ꝓditoꝛes sunt spoliando filios dei fidei eoꝝ t custodie cōmendatos. ¶ Secundū q̄ cohiberet hoiem a pctō rapine est q̄ pctm̄ istud assimilat hoiem diabolo. Diabolus. em̄ fuit primus raptoꝛ volēs altitudinē dei rape dicens illud Isaie xliij. In celū ascendā supꝛa astra celi exaltabo soliū meū t sedebo in monte testamēti in lateribus aq̄lonis. ascendā sup altitudinez nubiū. t silis ero altissimo. Item sicut diabolus cōtinue laborat vt ab hoibus eoꝝ spūalia extoꝛqueat. ita raptoꝛes cōtinue laborāt vt ab hoibus iniuste eoꝝ bona tpalia rapiāt. vñ ps. Insidiat q̄si leo in spelūca sua vt rapiat pauperem. ¶ Tercīū q̄ cohiberet hominē a pctō rapine ē q̄ pctm̄ istud nedū assimilat hoiem diabolo ꝫ etiam reddit hoiem peiozem diabalo. t hoc in tribus. ¶ Primo in hoc q̄ diabolus differt ab angelo dei homini ad custodiā deputato vt coꝛ pozalē violētiā sibi non inferet. q̄ tū quia raptoꝛes non faciūt q̄ntū deo displiciūt ostendi pōt faciliter per exemplū. Monne credis quin si q̄s deꝑdaret aliquē ad cuius custodiam rex anglie limitasset vnū militez de mēsa ꝓpria multū regē offenderet. quāto ergo magis putandus ē offendere regem celestē qui filiū depdatur ad cuius custodiaz ille vnuz de suis electis angelis deputauit q̄ sunt q̄si milites de mensa illius. q̄ tamē raptoꝛes faciunt q̄ fideles depꝛedantur qui filij regis celestis sunt. dicente apl'o. j. Jo. iij. Videte qualem charitatem dedit nobis deus vt filij eius nominemur t simus. Et q̄ angeli deputant ad eoꝝ custodiam patet ex illo mat. xviij. Videte ne cōdēnatis vnuz ex hijs pusillis. Dico em̄ vobis q̄ angeli eoꝝ in celis semp vident faciē pr̄is mei q̄ in celis est. Secūdo raptoꝛes peiozes sunt diabolo in hoc q̄ diabolus toꝛquet in inferno q̄ locus etiā tormentoꝝ vocat. Ju. xvj. ꝫ raptoꝛes hoies toꝛquēt in mūdo isto vbi homines libertatē haberēt faciendi de se t de suis ad volūtatem suā fm legem dei. t ideo merito possum⁹ intelligere raptoꝛes vocatos āgelos diaboli a xp̄o mat. xxv. vbi legit q̄ xp̄s dicet ipijs in die iudicij. Ite maledicti in ignez eternū q̄ paratus est diabolo t angelis eius. Vnde angelus missus interꝑtatur. t raptoꝛes missi vident a diabolo ad faciendū talia opera mundo qualia facit diabolus in inferno. Nam sicut diabolus in inferno diuersis generibus tormentoꝝ punit dānatos. sic raptoꝛes in mūdo diuersis psecutōnibus affligūt pauperes dei t electos. Unde scriptura dicit raptoꝛes excoꝛiare pauperes. atterere. ꝑmolire depascere. comedere t deuorare. De ꝓmo dr̄ micheę. iij. Violenter tollitis pelles eoꝝ desuper eis t carnes eoꝝ desup ossibus eoꝝ. De secūdo t tercio dr̄ Isa. iij. Vos em̄ depasti estis vineam meam t ra-

pina pauperis in domo vestra, quare atteritis populū z faciem pauperū cōmolitis. De quarto dicit Ecci. xiij. Venatio leonis onager i deserto. sic pascua diuitū pauperes. De quinto dicit. puerb. xviij. Generatio q̄ pro dentibus gladiū habet z cōmanducat molaribus vt comedat inopes de terra z pauperes ex hominibus. De sexto legitur Ezech. xix. Factus est leo z didicit capere p̄dam z homines deuorare. Item ps. Deuorant plebē meā vt cibum panis. ¶ Sed p intellectu huius sententie ē notādū q̄ intelligere possumus raptores p̄dictas nequicias facere pauperibus cū hmōi faciāt rebus eorū que ad sustentatōnem vite eorū eis sunt necessaria. vñ q̄ excoriat ouē vel bouē paupis in reputatiōe ipius ipm pauperē excoriat q̄n aufert ei tpalia q̄ defectū intolerabilē pellūt. sicut z pellis p̄prie carnis. nec sine illis p̄t viuere sicut nec sine p̄pria pelle. vnde Job. ij. vocauit tpalia pellis. vbi dr. pellem p pelle z cūcta q̄ habet homo dabit pro aia sua. Pellē inq̄ bonorū tpaliū pro pelle p̄prie carnis. z sm hūc modū loquēdi dr etiaz q̄ raptor molit ad vite sue sustentatōem necessariū ab eo rapit z sibi z suis molit comedit z deuorat. z ideo merito talibus raptoribus dicit p̄pheta Isa. lix. Manus vestre pollute sunt sanguine. Sup q̄ Linco. dicto. xiij. q. iiij. Siue cū furto siue fraude possedit illud quo pauperes ali deberēt pauperū sanguine manus hz pollutas z q̄ de tali possessione comedit z se vestit z domos z muros edificat. sanguinē pauperū comedit z bibit z sanguine pauperū vestit z sanguine pauperū iacet suorū fundamēta murorū. Sed audiāt inquit Linco. tales q̄ sanguinē pauperū comedunt scripturā dicentē. Panis egentiū vita pauperis ē. q̄ defraudat eū hō sanguinis est. Eccl. xxxiiij. Et q̄ cūq̄ supradicto mō sanguinē comedit si non penituerit sine dubio morte eterna interibit. vñ Ezech. xxxiij. Que in sanguine comeditis. z oculos vros leuatis ad immundicias vras z sanguinē funditis. terrā nūq̄d hereditate possidebitis. q. d. nō. Audiant etiā inquit q̄ vestītur pauperū sanguine p̄phetam dicentē Isa. lix. Vestimentū mixtū cū sanguine erit in cōbustionē z cibus ignis. Audiāt etiā edifi cantes in sanguine p̄phetā dicentē. Ve q̄ edificat ciuitatē in sanguinibus et p̄pat vrbez in iniq̄tatem. Abac. ij. ¶ Tercio raptores pessimi sunt diabolo in hoc q̄ diabolus solū eos depōdat z torquet q̄ male agūt. ꝯ raptores eos depōdant z torquent q̄ a malo recedūt. vñ Isa. lix. Qui recessit a malo p̄dē patuit. Item puer. xxix. Viri sanguinū oderūt simplicē. z sequitur. abhominātur impij eos q̄ in recta via sunt. vñ dicūt viri impij illud Sapiē. ij. Opprimamus pau. iu. z nō p vi. nec ve. nec reue. canos multi tpis. Item sic dicit. b. aug. in quodā ser. mali sp bonos psequūtur z si nō ferro vel lapidibus. tū vita z moribus. sicut impij iustū loth i sodomis. Dis inquit qui pius z iustus ē q̄n vidit alios male viuere. seruire luxurie. iusticiā nō tenere. superbiam sectari. aut aliter charitatem negligere affligit z tristat. Quis inquit aplus infirmat z ego non infirmor. aut q̄s scandalisatur z ego nō vror. q. d. Dēs qui in charitate fundātur aliorum peccatis z miseriis compatiūtur z tristantur. z recitatis multis pe

culis quibus labōrauit. sic concludit Augū. Cetera inquit pericula quiescere possunt. malum aut̄ a malo vsq̄ in finem seculi quiescere non nouerūt hec ille. vnde Isa. lvij. Impij quasi mare feruens quod quiescere nō potest. Et ideo Isi. in de sum. bono. lib. iij. ca. lxij. magis inquit mala factētibus q̄ mala patiētibus dolere debemus. illi em̄ prava faciēdo in malū p̄ficiūt. isti patiendo a malo corrigūtur. Deus aut̄ p malas volūtates aliorū i alijs multa opatur bona. malorū hoīm voluntates neq̄ q̄ possunt impleri nisi deus dederit potestatē nam dum homines deo permittente malum quod cōcupiscūt p̄ficiūt. ipe dicit facere qui pmittit. inde ē quod scriptū ē p p̄pheta. si erit malū q̄ dns nō fecit verūtū q̄ iniqui mala expetūt volūtate. idcirco deus dat p̄ficiendi volūtatem p suā bonam volūtatem. q. d. de nostro malo ipse opat multa bona. nam quidez dum volūtati dei resistunt nescientes consiliū dei faciunt. quo noueris sic subiecto deo esse oīa. vt ipi q̄ eius dispositōni aduersant eius impleant volūtatem. p̄terea in hac vita boni iudicant a malis. vt iterū in alia vita mali iudicēt a bonis q̄ vt hic sit bonis tēpalis afflicto z illic eterna muneratio. Idcirco sunt necessarij mali vt q̄tiens boni offenderint flagellent ab illis. hinc ē q̄ assur virgam furoris sui testat dns. q̄ quotiens ita fit de dei indignatione p̄cedit. vt deus per illos in eos seuiat quos flagellando emēdare desiderat. q̄ illi iustissima volūtate. illi vo sepe crudeli intentione sicut p̄ p̄pheram dicitur de eodem assur. ille autez nō sic arbitrat q̄ ad cōterendū paratum ē cor eius atrocem. super eum diuinū scias furorem venturum q̄ existunt persecutores z violenti fidelibus. vnde zvaldeby sup simbolo apostolorū. sicut pater inquit cum virga castigat filiū quē diligit z postq̄ ipsum flagellauerit virgā in ignē proijcit. Sic moraliter tyranni z persecutores ecclesie vocant virga domini. Isa. x. Ve assur vga furoris mei z baculus ipse est in manu eorū indignatio mea ad gentem fallacem mittam eum. z cōtra populū furoris mei mandato illi vt auferat spolia z diripiat p̄das q̄ tales em̄ tyrannos flagellat deus suos electos et postea p̄icit ipsos in ignem infernalem. vnde ps. Non derelinquet dominus virgam peccatorū super sortem iustorum. Igitur sicut talis persecutio cedit inferentib⁹ ad damnatōem. sic merito debz cedere patienter sustinentibus ad cōsolatōem. vt vo dicat quilibet talis. virga tua z baculus tuus ipsa me consolata sunt. vnde Nume. xxiij. legit q̄ balaam cum eductus esset z mitteretur ad populū israeliticum maledicere econuerso eū benedixit. Et ideo dixit sibi balak. Nunq̄d ad maledicendū vocaui te. z tu econuerso benedicis. qđ factum est vt dicit zvaldeby in signum q̄ hominū impiorum in iustam persecutionem dominus vertit in meritus z gratie benedictionem. Unde Isido. in de sum. bono. libro tercio. capi. lxij. Interdum em̄ inq̄t p̄ dest peruersorum prauitas vtilitati iustorum dum eos malicia sua erudiūt z ad regna celorum requirenda molestia temporali impellūt. Probat hoc exemplo israelitice plebis. que tunc durius agebatur in egipto q̄ oportebat per moysen ad terrā

ꝓmissionis vocari. z ex malis que in egypto patiebant decedere z ad ꝓmissam patriaz festinare. hec ille. sed certe hanc sententiã nõ ꝓgnoscũt nec intelligũt tyrãni iustoꝝ ꝙsecutores. vñ Aug. nõ cognouerũt tytus z vespasianus z ceteri gentes q̃ nõ ipsis honoꝝ delatus est vt affligerent vel caperẽt. vel subuerterent ciuitatem. sed impietas eoꝝ tanꝯ secuta dei facta est facti sunt instrumentũ irati non regnũ placati. facit deus. qõ plerũq; facit z homo. Aliq̃n iratus hõ apprehendit virgam iacentem in medio. aut fortasse qualicunq; sarmento cedit filiũ ac deinde ꝑcipit sacramentũ in ignem z filio suo seruat hereditatem. sic aliq̃n deus ꝑ malos erudit bonos z ꝑ temꝑales potentiã damnandoꝝ exercet disciplinã liberandoꝝ. hec Aug. sup ps. xiij. Sed de multis peccatoribus est sicut de quodaz aue. que vocat angelice apopymaye. de q̃ dicũt nãles q̃ est auis durissimi capitis. z ideo q̃n instruit loqui primo ꝑcutit leuiter cũ virga in capite q̃ non sentiẽs ꝓpter duriciem capitis nõ curat q̃ magister eius ꝑcutit illam grauius adhuc nõ sentiens vel forte parum curans accipit magister suus virgaz ferreã et cũ illa fortiter auem ꝑcutit. z sic tandẽ auis doctrinam eius recipit. Spũaliter sic est de magistro nostro xp̃o q̃ dicit nobis illud Matt. xj. Discite a me q̃ mitis sum z hũilis corde. si igit̃ ꝑm eius doctrinam nec verbo nec ope voluerint se ꝑcutores emendare ꝑcutit eos leuiter. s. q̃n mittit eis infirmitatẽ z tolerabiles ꝙsecutiões. ß q̃ ꝑcutores sunt duri capitis modicũ vel nihil inde curãt z ideo deus ꝑcutit eos aliq̃n fortius. s. q̃n mittit eis grauiores infirmitates z tribulationes. z si adhuc se nõ correxerint. certe tandẽ ꝑcutiet eos virga ferrea. vñ ps. Reges eos in v. s. Ista est v̈ga de q̃ dicit ꝓpheta. Percuti et eos v̈ga oris sui. cũ hac virga eñ ꝑcutiet eos. cũ dicet illis illa durissima v̈ba Matt. xxv. Ite male. in ig. e. ẽ. ¶ Quartũ q̃ ꝓhiberet hoiem a ꝑcto rapine est. q̃ macula hui⁹ ꝑcti quasi inseparabiliter inheret. vñ sicut hoies habẽtes nouas vestes ꝓciosas diligentissime caueãt sibi ab oleo z ab alijs quoꝝ macule remoueri nõ ꝑnt dicẽtes. ꝑdita esset vestis mea si semel tali macula esset deturpata. sic cauere deberẽt hoies z spãl̃r iuuenes nõdũ infecti a ꝑcto rapine. ne si cũ illo ꝑcto maculenẽ ꝑiculo innodẽt ꝑditionis eterne. nam macula huius ꝑcti vix remoueri ꝑt vix eñ ꝑt aliq̃s raptor induci ad restituendũ iniuste ablata. qõ tñ si nõ fecerit saltẽ si facẽ possz ꝑculdubio ineternũ ꝓibit. vñ aug. si res inq̃t ꝓpter quã ꝑctm̃ est reddi possz z nõ reddit̃ pnia nõ agit̃ ß si l̃ac. si aũt v̈baciter agit̃ nõ remittit̃ ꝑctm̃ nisi restituat ablatũ vt dixi si restitui ꝑt hec aug. z ponit̃ in ca. xliij. q. vj. si res. ¶ Quintũ qõ ꝓhiberet hoiez a ꝑcto rapine est q̃ raptores excõicatiõis incurrũt sniam. vñ nic. pa. illi inquit q̃ pegrinos v̈ oratores cuiuscũq; sancti siue clericos siue monachos vel feminas aut inermes paupes depredati fuerint vel bona eoꝝ rapuerint. vel innalum obtinuerũt anathematis vinculo ferianꝫ nisi digne emendauerit. hec nic. z ponit̃ in ca. xxiij. q. vij. illi aũt. Legit̃ eñ in vita sancti iacobi q̃ theutonicus quidã cũ filio suo circa annũ dñi. M. xx. ad sanctũ iacobũ pegrinatiõis cãuter suũ deuote ceperunt et ab hospite quodã maligno ipsis dormiẽtib⁹ in vrbe tholose cibus argẽte⁹ in sua pera ponit occulte. quos mane quasi latrones in seq̃ns impius hospes reuocat furtiq̃. eos arguẽs z apta pera cibo q̃ inuento statim rapiunt̃ ad iudiciũ. datacq; sniа sicut lex erat ibidẽ oia que habebãt hospiti dabant vnusq; eoꝝ ad suspendiũ iudicat̃. sed cũ pater ꝑ filio z filius ꝑ patre suspendi eligeret. tandẽ filiꝰ suspendit̃ pater vero ad sctm̃ iaco. cũ meroze prexit. z facta sua pegrinatiõe post tres dies rediẽs ad filiũ voces lacrimosas ꝓmebat. z ecce ꝑius filius suspẽsus statim mesti patris delituit dolorẽ. O inclens dulcissime pater ne fleueris. q̃ mortuus nõ sum. nec vnq̃ meliori mõ sanitate corꝑali gaudebã. naz hucusq; exquo suspẽsus erã me sctũs iacobꝰ sustẽtauit celestiq̃ me refocillauit dulcedine. Qõ audiens pr̃ ingẽti cũ gaudio currit ad vbẽ. ppl̃oq; miraculũ vite filij sui intimauit. z ventẽtes ppl̃i ad filiũ pegrini z reiveritatẽ videtes statim eũ incolumẽ deposuerũt ligno. z malignũ hospitẽ tũc veritatem ꝓfitentẽ suspẽderũt. vt de illo verificaret illud Sap. xj. per que peccat hõ ẽ. Et hmõi maligni raptores excõicati sunt. nõ a comitiua illoꝝ dñi fideles inq̃tum possunt abstinere. vñ. j. Coꝝ. v. Nunc scripsi vobis ne ꝓmisceamini fornicarijs. ß is qui sup noiat̃ int̃ vos esse fornicator aut auar⁹ aut ydolis seruiẽs aut ebriosus aut rapax cũ hmõi cibuz nolite sumere. ¶ Sextũ qõ cohiberz hoiem a ꝑcto rapine est magna pena q̃ dñs punitur⁹ẽ raptores. vnde dñs punitẽdus est eos in pñti vita pena tpali z in futuro pena eterna. In pñti eñ vita punier eos pena multiplici. ¶ Qua z ꝓma est paupꝰtas. vnde ꝓuer. xj. Alij diuidũt ꝓpria z ditiores fiunt. alij rapiunt nõ sua z semꝑ sunt in egestate. vñ Ecci. xliij. Substãtie impioꝝ q̃si fluuius siccabunt̃ z sumitur ibi fluuius ꝑ torrente q̃ a pluuijs cõgregat. Item ysa. xxxiij. Ve qui prędaris nõne z ipse ꝑdaberis. z q̃ spnis nõne z ipe sper. cũ ꝙsummaueris ꝑdatiõez depdaueris. cũ castigat⁹ desieris ꝓtemnere ꝓtemneris. Vñ sap. v. Stabũt iusti in mag. ꝓsta. aduer. eos qui se angu. z qui abstu. labo. eo. videntes aũt turbabunt̃ timore horri. z mirabunt̃ in subtractõe inspirate salutꝫ gemẽtes ꝑ angustia spũs dei intra se pniam agentes. hij sunt quos aliquãdo hũlim⁹ in derisum z in similitudinẽ improꝑij. quos insensati estimabam⁹ vitã illoꝝ insaniã z ſi. illo. sine honore quõ ḡ ꝓputati sunt inter filios dei. z in sctõs sors illoruz est. ḡ erraui m⁹ a via veritatis. z iusti. lumẽ nõ luxit nobis z sol intelligẽtie nõ est ortus nobis. lassati sum⁹ in via iniq̃. z ꝑditõnis z ambulauim⁹ vias difficiles. viã aũt dñi. nõ ambu. q̃d ꝓfuit nobis superbia aut diuitiaꝝ iactãtia q̃d ꝓtulit nõbis. transierũt runt oia illa tanꝯ vmbra. Ite abba. ij. q̃ tu spolias sti mul. gentes. spoliabũt te oẽs qui reliq̃ fuerint. Item ꝓuer. xxiij. Qui dat paupi nõ indigebit. qui despicit depcantẽ sustinebit penuriã. z si ipe sustinebit penuriã q̃ despicit paupez depcantẽ. ḡ a multo fortiori ipe sustinebit penuriã qui ꝑ rapinã spoliat paupez indigentẽ. Scõa pena q̃ puniet dñs raptores in pñti est q̃ filij eoꝝ mendici efficient̃. et gladio ꝓibunt. vñ Mau. ij. Leo cepit sufficiẽter catulis suis z necauit leenis suis z implenit ꝓda spe

lancas suas ⁊ cubile suū rapina. ecce ego ad te dicit dñs deus exercituū. succendā vsq; ad summū q̄ drigas tuas ⁊ leūculos tuos comedet gladi⁹, vbi p̄ leonē intelligit raptor. Iuxta illud ꝓuer. xxviij. Leo rugiēs ⁊ vrsus esuriēs ꝓnceps impi⁹ sup populū pauper. Itē Iob. xxvij. Hec est ꝑs hois impij apud deū ⁊ hereditas violentor quā ab omnipotē te suscipiēt si multiplicati fuerint filij ei⁹ in gladio erūt. ⁊ nepotes ei⁹ non saturabunt pane. ¶ Tercia pena raptor in p̄nti vita est acceleratio mortis. Nā sic raptores abbreuiātur vitā pauper quor bona crudeliter raptūt. ita deus sua iustitia exigēte dies talium raptor abbreuiabit sup terrā p̄s. Viri sanguinum ⁊ dolo. nō dimi. di. su. Itē ꝓuer. ij. Impij de terra ꝑdent. ⁊ q̄ iniq̄ agūt auferent ex ea. vñ expiētia docēte hmōi raptores cōiter morte subita moriunt. vl ab alijs impijs crudeliter occidunt. vñ Exo. xxij. Vidue ⁊ pupillo nō nocebitis. si leseritis eos vociferabunt ad me ⁊ ego audiā clamorē eor ⁊ indignabit furor meus. ꝑcutiāq; vos gladio. ⁊ erūt vxores vestre vidue ⁊ filij vestri pupilli. ℔ mirē ē q̄ raptores q̄ tidie videntes eis sibi subito mortētes ac ē mirabiliter a crudelib⁹ hoicidis emptos nō timēt. nāvt videtur si hō q̄dā ambulās a latrone insequeret sagittāte p⁹ eū ⁊ nūc sagittaret vltra eū ibi vnū de socijs suis occidēdo. nūc circa eū alīū occidēdo. ⁊ ꝑsilit a dextris ⁊ a sinistris. nōne stult⁹ esset nisi timeret ne illi⁹ furis occideret sagitta: sed nō obstāte q̄ hmōi raptores a morte ꝓsecuti vident q̄tidie alios raptores eis similes sagitta diuine vindicte nunc vnum occisum ante eos. id est p̄cellentioris gradus q̄ ipi sunt. nunc alium citra eos. id est inferioris grad⁹ nunc alium a dextris. id est ipsis dignorem et nunc alium a sinistris. i. ipis pauperiorē. adhuc intantus dyabolo sunt excecati q̄ mortis sagitta nō timent. vñ ⁊ intm excecauit eos malicia eor q̄ vt testat ꝑ pheta. nō videbūt interitū cū viderint sapientes morientes sil insipiēs ⁊ stultus pibit. ¶ Quarta pena raptor in p̄nti vita est ꝓtinu⁹ dolor. vñ Greg. xv. mor. Dolorē inq̄t in corde hz ois auar⁹ in ipa sua ꝓcupie fatigatōe q̄liter ꝓcupita rapiat quō alia blā dimētis ⁊ alia terrorib⁹ auferat. quib⁹ laborib⁹. vigilijs ⁊ erroribus⁹ alia sibi acq̄rat. at postq̄ q̄sitis rebus ꝑuenit ad desiderū suū ali⁹ dolor ipm fatigat vl cū solito timore custodiat. q̄ grauī laborem meminit acq̄sitū. hincinde insidiatores meruit atq; h sepe ꝓpati q̄ ipe fecit alijs ꝓtimescit. formidat potentiorē alter ne hūc sustineat violentū. cū vero paupes ꝑspicit suspicat furē. ipsa quoq; que gesta sunt curat magnope ne ex nature ꝑte defectu per negligentiā ꝑsumant. In his itaq; oīb⁹ q̄ timor ipsa pena est. tanta infelix patit quanta pati timet post hec ad gehennā ducit ⁊ eternis cruciatib⁹ mācipat. hec ille. ¶ In futura etiā vita raptor grauissime puniet. vnde ⁊ tunc rapine eius collo eius imponent ⁊ cor̄a toto mūdo ostendent. vnde Tre. j. In iquitates mee circūuoluunt ⁊ impedierūt me. iniquitates p̄nt intelligi res male acquisite ꝑ quibus raptores i inferni patibulo suspendent sicut ⁊ digni sunt suspendio in vita p̄nti. q̄ raptores simili pena vel maiori deberent puniri q̄ latrones q̄nis non sit qui hoc eis audeat facere. vnde valerianus

quesitū inquit fuit a socrate cur rideret. qui rñdēs ait. q̄ video magnos latrones ducētes parū latronem ad suspendiū qui longe sunt illo suspendio digniores. sacrilegia inquit minuta puniunt. ꝫ magna in triumphis ferunt. hec valerian⁹ maximus lib. vij. Sed celestis rex qui non timet eos hoc eis indubitanter faciet. vñ Amos. iiij. Iurauit dñs in sancto suo q̄ ecce dies venīt sup vos ⁊ leuabunt vos in contis. i. in portis ad modū eor qui suspēdunt. Rapine etiā se habēt ad raptores vt mole asinarie collis eor suspense ad inferiora loca inferni eos trahentes. vñ Prouer. xxj. Rapine impiorum detrahent eos scz in ꝑfundū inferni ⁊ nō mirū naz legit Luce. xvj. q̄ homo quidaz erat dives qui induebat pur. ⁊ bysso ⁊ epula. quoti. splendide. ⁊ erat q̄dam mendicus nomine lazarus qui iacebat ante ianuaz eius vlceribus plenus cupiens saturari de micis q̄ cadebāt de mēsa diuitis ⁊ nemo illi dabat Et sequit mortuus est dives ⁊ sepultus est in inferno. Sup quo Aug. in de verbis dñi ser. lxxxiij. Ille inquit dives ante cui⁹ ianuaz iacebat pauper⁹ vlcerosus nō est dictus raptor alienar rex ꝫ dives erat. nō dixit xp̄s q̄ erat calūniator aut pauperuz oppressor aut alienar rex delator aut raptor aut receptor. nec dixit q̄ erat pupillor spoliator aut viduarum ꝓsecutor. nihil horū dixit. sed q̄ erat dives et induebat purpura ⁊ bissor epulabat quotidie splēdide quid igit inquit Aug. erat crimen eius. ⁊ rñdens. pauper iacens ante ianuā vlcerosus ⁊ nō aditus hoc em apte de illo legit q̄ immisericors erat. Nunquid em charissimi si pauper ille ante ianuā iacēs a diuite acciper diceret de illo q̄ cupiebat saturari de micis que cadebant de mensa diuitis ꝓter hanc solā inhūanitatē qua ꝓtenebat pauperem ante ianuam iacentē. nec ꝑgrue dignecq; pascebat mortuus est ⁊ sepultus in inferno. Et sequit. si hec igit pena auaror que pena raptor. Item. Aug. sup eodem li. ser. xxiij. Si in ignem mittit qui nō dedit rem ꝓpriā vbi putas mittendus est qui invasit alienam: Si cū dyabolo ardet qui nudum nō vestiuit vbi putas arsurus est qui spoliauit: ꝫ forte inquit Aug. ait mihi raptor alienar rex ego similis illi⁹ diuitis nō sum agapes. i. elemosinas facio vinctis in carceribus mitto. nudos vestio. pegrinos suscipio dare te putas. tollere noluit dediste. ille cui dederis gaudet. sed ille a quo abstuleras plorat. quem istor duor exaudit⁹ est dñs. vñ Ecci. xxxiij. vn⁹ orans ⁊ vnus maledicēs cuius vocē exaudiet dñs immo vnus orans ⁊ multi maledicētes timendus est ne vocē maledicentium exaudiat. vñ ecci. xxxv. dī q̄ dñs depredationē lesi exaudiet. nō despicet p̄ces pupilli nec viduā si effundat loquelaz gemit⁹ nōne lacrime vidue ad maxillam descendūt ⁊ exclamatio eius sup deducentē eas. i. sup raptorez q̄ facit eam lacrimari A maxilla em ascendunt vsq; ad celum ⁊ dñs exaudito nō delectabit in illis. q. d. sed grauissime irascet in illis ⁊ causam illius vindicabit. vñ Exo. xxij. viduet pupillo nō nocebitis si leseritis eos vociferabunt ad me ⁊ ego audiam clamorem eor ⁊ indignabit furor meus. ꝑcutiāq; vos gladio ⁊ erūt vxores vestre vidue ⁊ filij vestri pupilli. vñ ōt xp̄s Lu. xviij. Judex quidam erat in

quadam ciuitate qui dñm nō timebat⁊ hoies non verebat. vidua aūt quedam erat in ciuitate illa ⁊ veniebat ad eū dicēs. vindica me de aduersario meo ⁊ nolebat p multū tps. post hoc aūt dixit intra se⁊ si deuz nō timeo nec hominē vereor. tn qz molesta est mihi hec vidua vindicabo illā. ⁊ subiungit dns Audite quid iudex iniquitatis iudicat. deꝰ aūt nō faciet vindictam electoꝝ suoꝝ clamantiū ad se die ac nocte⁊ patientiā habebit in illis. dico aūt vobis qz cito faciet vindictaz illoꝝ. Sed hic dubitat quō electi possunt petere vindictam de inimicis suis. p̄ sertim cū xp̄us dicit illis Math. v. Diligite inimicos vestros bene facite his qui oderūt vos ⁊ orate p̄ p̄sequentibꝰ ⁊ calūniantibꝰ vos. Huic rñdet doctor de lyra. Lu. xvij. sup eodē dicēs. q ad electos ptinet bona spūalia et eterna que sunt simpliciter bona optare suis p̄secutoribꝰ ⁊ hoc mō p eis orare sed qz pene tpales sunt quedaz medicine qz valent ad emendationē vite ⁊ ad declarationē diuine iusticie. ⁊ tō ad sanctos bene ptinet petere a deo hoc modo vindictā de suis p̄secutoribus non ex motu re ꝫ ex zelo iusticie. Sz certe dns q dicit mihi vindictā ⁊ ego retribuā. Ro. xij. Cito faciet vindictam puniendo tales raptores vt dictū est pena tpali in p̄nti ac etiā nisi fructuose peniteant pena eterna in futuro vñ tantus est amor celestis iudicis ad pauperes q q̄cq̄d eis agaꝫ sibi ip̄i reputat dns. vñ vt dic̄ parif. cū xp̄s in die iudicij dicet illis qui a sinistris eius erunt illud Math. xxv. Ite maledicti in ignē eternū qui paratus est dyabolo ⁊ angelis eiꝰ. Esurini ⁊ nō dedistis mihi manducare ⁊c. Raptoribꝰ dicere p̄t. esurini ⁊ abstulistis a me quod debebaz manducare. ori meo extraxistis quod canibꝰ ⁊ autibus vestris dedistis. Raptores em̄ ori dñi subtrahunt in pauperibus ⁊ in ore porcoꝝ. i. voluptuosorum hominū. vel ore canū. i. detractoꝝ ⁊ tyrannoꝝ qui canes dyaboli sunt ponūt. ac etiā ad litterā canes ⁊ aues pascunt de rapinis pauperum. ⁊ etiam auferūt de ore dei quod ponūt in ore dyaboli. Os dei est os pauperis ⁊ os iusti. dicēte domino per p̄pheram Jheremiaz decimoquinto. Si separeris p̄ciosum a vili quasi os meū eris. Os vero dyaboli est os impij. Nam cū impius seruus sit os dyaboli. ⁊ cetera mēbra dyaboli sunt. cū igit raptor sb̄trahit pauperi qō ponit in ore suo. aut in ore alioꝝ impioꝝ. sequit q ori dei subtrahit qō ponit in ore dyaboli. Raptoribꝰ etiam potest dicere dominus Sitiui ⁊ abstulistis quod debui bibere. imo et qō plus est sanguinē meū in pauperibꝰ bibistis Maz qō vni de minimis meis fecistis mihi fecistis. Et sicut dicit Ecci. xxxiij. Panis egentiū vita pauperis. qui defraudat illū homo sanguis est. Raptoribus etiam potest dicere. Eram hospes ⁊ non soluz nō collegistis me. sed qō petius est de domo mea expulistis me ⁊ domū meaz p̄bussistis. Item nudus fui ⁊ nedum nō cooperuistis me. sed in augmentatō nem vestre damnationis excoriastis me. ⁊ vnde cooperiri debui mihi subtraxistis. vxores enim raptorum vestibus caudatis terram cooperiūt p quibꝰ viri eoꝝ in pauperibꝰ deū denudauerūt. ⁊ quando q trahunt in cauda sua totam substantiā vni⁹ pauperis hominis Item infirmus fui ⁊ non visitastis me. sed sup̄ dolorez vulnez meoꝝ addidistis. i. quasi vulnere sup̄ vulnus me p̄cidistis. Item in carcere fui ⁊ non ad confortandū me visitastis. sed ibi me afflixistis ⁊ iterum me crucifixistis. hec Parif. in summa sua de vitijs parte quarta ¶ Ideo em̄ dicta septē motiua si intime intenderent. mouerēt quemlibet deū timentem se abstinere a peccato rapine. qō quidez peccatū cōmittit quatuor modis.

¶ Primo qñ aliquis impius p violentiā sine metuvel per spoliationē sine p̄dationem aut iniustā extorsionē vtputa p inclusiones aut districtiones vel p̄fiscationes seu fictas ⁊ falsas citatiōnes vel in carcerationes alias quascūq iniustas vexationes. vt faciūt illi mali dñi ⁊ potentiores seculi seneschalci baliui ⁊ alij ministri iniqui ⁊ iniurinsit quiscūq alius p̄rimo suo nocuerit malicioſe. vel sic nocentib⁹ gratis p̄bens p̄siliū auxiliū vel fauorem dederit ratiōe cuius paup bona sua iniuste perdiderit. Vnde q̄ subtilit extorquēt raptores bona pauperꝝ ostendit. Aug⁹. in de verbis domini sermone. xx. sup illo. Luc. xxj. De p̄gnantib⁹ ⁊ nutrientib⁹ Pregnantes inquit sunt qui in spe intumescunt. Nutrientes aūt. i. lactātes qui iam adepti sunt qō p̄cupierant. etem̄ mulier p̄gnans in spe timet filij ⁊ nondum videt filium. que aūt iam lactat amplectit qō sperabat. Spūaliter p̄gnans est qui res alienas p̄cupiscit. nutriēs est qui iam rapuit quod p̄cupierat. ⁊ vt hoc apertius etiam simplices intelligere possint aliquā similitudinē p̄ponamus. Cō cupiscit aliquis villam alienaz ⁊ dicit. bona est ista villa vicino. o si mea esset. o si adiungerem illam ⁊ facerem de isto fundo meo ⁊ illo vnitaretz. qō amat bonum est. sed vbi amandū sit nescit. Forte dives est vicinus ille qui habet villam bonam q illaz nō posset tollere. quia potens est homo ⁊ p̄ualet se p̄tra illum defendere. nec p̄cupiscit. nec impregnat vel sperat nec concipit non est p̄gnans animo. Si vero iuxta aliquis vicinus sit pauper quivꝰ in necessitate positus est vt possit vendere. vel potest oppr̄imi vt cogaꝫ vendere nititur. oculus sperat se posse tollere aut villam aut colonicam vicinā pauperis ⁊ mittit aliquas tribulationes. Verbi gratia agit secretius apud illos qui p̄nt aut illum aut exactores. aut afflictū affligant. aut aliqua publica administratione astringāt. exquibus p̄tactis debilis multis necesse habeat infelix vendere casellam vñ aut ip̄e aut filij sui sustenbāt. necessitate igit p̄pulsus venit ad illū p cuius nequiciam p̄mit ⁊ affligitur ⁊ nesciens q ipius tussione hoc patitur dicit ad eū. Dñe rogo te paucos solidos patior necessitatevrgeor a creditore Et ille. non habeo modo in manib⁹. sed ideo dicit se in manib⁹ non habere vt ille oppressus calumnia necessitatē habeat vēdere Denicq cum dixerit q p nimia afflictōne sua p̄pelatur vendere casellaz. statim ille rūdit. ⁊ si non habeo pecuniam p̄riam. vndecūq studeo mutuare vt tibi amico meo subueniam. Et si necesse est etiā argentulū meum distrabo ne tu iniuriam patiaris qñ beneficiū petebat p̄fessus est penitus nō habere. Sic vbi dixit q possessionē suā vēderet q̄si amico suo subuenire dixit se. ⁊ cum eū ad banc necessitatem duxerit. dicit illi vt venditionē facere debeat

ꝛ caſellam ꝓ qua ꝓius forte centū ſolidos offere/bat vt eum oppꝛimi viderit nec mediocratez pꝛecij dare acquieſcit. Iſtis eñ talib⁹ ſicut ſupꝛa iam dictum euangeliſta ꝓclamat. ve pꝛegnantib⁹ ꝛ nutrientibus. Iſtis eñ ve erit in die iudicij ꝛ ab audito malo non poterūt liberari. ſed audituri erunt eis dictū a xꝓo. Diſcedite a me maledicti in ignē eter. qui pa. eſt dya. ꝛ ange. eius. ꝛ ſequit. Quotieſcūq; vobis euangelica lectio recitata fuerit in qua dicit ve pꝛegnantib⁹ ꝛ nutrientib⁹ non hoc dictū de mulieꝛib⁹ legitimos viros hūtib⁹ credite. qd eñ male fecit mulier q̄ de xꝓio viro ꝓcipit. q̄re illi in die iudicij male erit que hoc fecit quod deus iuſſit Non igit̄ de mulieꝛib⁹ q̄ iuſte ꝓcipiūt ꝛ pariūt hoc credendū eſt eſſe dictū. ſed de his quos ſupꝛadiximus q̄ iniuſte ꝓcupiſcēdo rem alienā impꝛegnari videnṫ. de quib⁹ ſcriptū legimus. yſa. v. Concepe/rūt doloꝛē ꝛ peꝛerūt iniquitatē. Dis eñ ꝓcipit nec vti⁹ eſſet ſine ꝓceptu. ſed alij ꝓcipiūt de xꝓo. alij de dyabolo. ſicut eñ de illis q̄ a diabolo ꝓcipiūt dicit Concepit doloꝛē ꝛ pepit iniquitatē. ita de illis qui a ſpū ſcto ꝓcipiūt ſcriptū eſt. Ex timoꝛe tuo i vtero cōcepim⁹ ꝛ pepim⁹ ſpm̄ ſalutis tue. hec aug. ¶ Scdo pꝛimitꝛ rapina qñ aliqs mercedē operaꝛioꝝ iniuſte detinuerit ſiue diminuerit vel ipſos defraudauerit. Vñ Jac. v. Ecce merces opaꝛioꝝ vꝛoꝝ q̄ meſſuerūt regiones vias q̄ fraudati ſunt a vobis clamāt ꝛ clamoꝛes eoꝝ in aures dñi ſabaoth introiuit. vñ iuſta retētio mercedis opaꝛioꝝ eſt vnū de. iiij. ꝓctis que clamāt ꝓvindicta ad deū. de qb⁹ tāgit ſupꝛa pte. iij. ca. viij. vbi agit̄ de. v. ſpecie luxurie. ꝛ iō ſm̄ ꝓſilium ſcripture leui. xix. Nō morabit op⁹ mercēnarij tui vſq; mane ꝫ ſm̄ illō Thob. iiij. Quicūq; tibi aliqd opatus fuerit ſtatim ei mercedē tribue. Item deut. xxiiij. Nō negabis mercedem indigētis ꝛ pauꝑis fꝛis tui ſiue aduene q̄ moꝛat tecum in terra ꝛ intra portas tuas eſt. ꝫ eadē die redde ei ꝓciū laboꝛis ſui añ ſolis occaſum. qꝛ pauper eſt ꝛ ex eo ſuſtentat animam ſuā ne clamet ꝓtra te ad dñm ꝛ reputet tibi in peccatū. Tercio rapina ꝓmittit̄ qñ aliquis malam cōſuetudinē vel ꝓſtitutiōes induxerit vel leges iniquā cōdiderit ad bona pauꝑū extoꝛquendum vel iuſticiam ꝛ veritatez expellendū. vel ad ſeruos dei crudeliter ꝓſequendū. de quo dicit Iſa. x. Ve q̄ cōdunt leges iniquas ꝛ ſcribentes iniuſticiā ſcripſerunt vt oppꝛimerent in iudicio pauꝑes ꝛ vim faceꝛent humiliū ꝓpter me. vt eſſent vidue ꝓda eoꝝ ꝛ pupillos diripent. Et certe iam tā a dñis tpalib⁹ q̄ etiam ab eccleſie pꝛelatis ꝛ ceteris viris eccleſiaſticis cꝛplures ꝓſtitutiōes ritus ꝛ cōſuetudines cōtra legem diuinam ꝛ canonicam cōſtituunt extoꝛquendum bona ſuoꝝ ſubditoꝝ iniuſte. Sed tales nedum ſunt raptoꝛes ſed etiā ꝑditoꝛes. vñ de dñis tempoꝛalib⁹ ꝓphet. in ſumma ſua. de vicijs. ꝑte quarta. hoc ꝑ tale oſtendit exemplū. Si aliquis inquit rex paterfamilias filium ſuum tranſiturum per aliquam viā piculoſam bone fidei alicui⁹ comendaret ꝛ certam ſummā ꝛ ſufficientem pecuniā pro eiꝰ laboꝛe aſſignaret ſed ille vltra ſummā pecunie a filio eius rapet regis ꝑditoꝛē ſe oſtenderet. Sed cōſtat q̄ deus filios ſuos pauꝑes ad ducendum ꝛ defendendū ꝑ viam huius mūdi piculoſam tempaliꝫ bus dñis ꝓmendauit dicēs. Eripe egenū ꝛ pauꝑem de manu pcōꝝ. ꝛ limitauit eis ſtipēdia quib⁹ debe/rent eſſe cōtenti dicēs. Cōtenti eſtote ſtipēdijs veſtris. Luc. iij. Redditus eñ inquit pꝛiꝝ. quos hñt vñt tē/poꝛales ab hoib⁹ ſibi ſubditis hñt loco ſtipēdioꝝ ꝓ laboꝛe quē ſuſtinere hñt defenſione ppli dei ꝛ legis illius. ꝛ ideo deberēt eis eſſe cōtenti. nā vt dicit pariſ. ſi vltra ſtipendia ſua acceperint aliqd a iuꝛis ſubditis illicite ꝛ iniurioſe ꝑditoꝛes ſunt ſpoliātes filios dei fidei cuſtodie eoꝝ cōmendatos ſaltē niſi fecerint hoc in illis caſib⁹ in quib⁹ eſt eis a lege diuina ꝓmiſſum. vñ regib⁹ ꝛ pꝛincipibus cōmittit̄ publica poteſtas vt ſint cuſtodes ꝛ defenſoꝛes cōſtatis ab aliquib⁹ violenter auferre ſi oporteat. vel cōtra hoſtes pugnādo vel malefactoꝛes puniēdo nec hoc hz rationē rapine cū non ſit cōtra iuſticiā. Vñ Ambꝛo. cōtra axenciū. ſi tributū inquit petit impaꝛator nō denegamus igit̄ eccleſie ſoluāt tributum ſi agros deſiderat impaꝛator poteſtatem habet vendicatoꝛis tollat eos ſi libitū eſt. Et ſequit. Magnū quidē eſt ꝛ ſpuale documentū quo chriſtiani viri ſb limiteꝛib⁹ poteſtatib⁹ docent deberēt eſſe ſubiecti ne quis cōſtitutionē terreni regis putat eſſe ſoluēdam. ſi eñ cenſum filius dei ſoluit quis tu tantus es qui nō putas eſſe ſoluendū. hec ambꝛo. ꝛ ponit in ca. xj. q. j. ſi tributū. Item. j. Re. viij. legit̄ q̄ dñs pꝛecepit ſamuheli ad petionē populi iſrael cōſtituere ſup eos regē. verūtamē inquit cōteſtare eos ꝛ ꝑdic eis ius regis qui regnaturus eſt ſup eos. Dixit itaq; ſamuel omnia verba dñi ad ppl̄m qui petierat ad ſe regē ꝛ ait hoc erit ius regis qui impaturꝰ eſt vobis. filios veſtros tollet ꝛ ponet in turribꝰ ſuis facietq; ſibi equites ꝛ pcurſoꝛes quadrigaꝝ ſuarum ꝛ cōſtituet ſibi tribunos ꝛ centuriones ꝛ aratoꝛes agꝛioꝝ ꝛ meſſoꝛes ſegetū ꝛ fabꝛos armoꝝ ꝛ curruū ſuoꝝ. filias quoq; veſtras facier ſibi vnguentaꝛias ꝛ focarias ꝛ panificas. agros quoq; vꝛos ꝛ vineas ꝛ oliueta optima tollet ꝛ dabit ſeruis ſuis ꝛ ſegetes veſtras ꝛ vineaꝝ reddit⁹ addecimabit vt det eunuchis ꝛ famulis ſuis. ſeruos quoq; vꝛs ꝛ ancillas ꝛ iuuenes optimos ꝛ aſinos auferet ꝛ ponet in ope ſuo. greges quoq; veſtros addecimabit voſq; eritis ei ſerui. Ecce chariſſimi que ptinēt ad ius regis. verūtamē aliqñdo contingit q̄ reges boni ſunt ꝛ miſericoꝛdes ꝛ non exigunt iſta a populo. ꝛ alij mali ſunt ꝛ exigunt iſta cum rigoꝛe tyrannide. ꝛ hoc contingit ſm̄ exigentiam meritoꝝ vel demeritoꝝ populi. Vnde Iſido. in de ſummo bono li. iij. ca. xlviij. reges inquit quando boni ſunt muneris dicit̄ eſſe dei. quando vero mali dicitur eſſe ſceleris populi ſm̄ eñ plebium meritum diſponi ſuſcipiunt qualem ꝑ peccato merenṫ. Nam nonnunq; ꝑ malicia plebis ꝛ reges mutanṫ ꝛ qui ante videbanṫ eſſe boni accepto regno ſunt iniqui. Hec ille De traditionib⁹ ſupfluis cōſtitutionib⁹ ꝛ iniq̄s cōſtitutionib⁹ quas cōſtituunt impij pꝛelati ꝛ alij cupidi viri eccleſiaſtici ad extoꝛquendū bona ſubditoꝝ ſuoꝝ iniuſte. loquit̄ beatus Aug. d. Ipſam inquit religionem noſtrā quā dñs noſter ieſus xꝑus in pauciſſimis ſacramentoꝝ celebꝛationib⁹ voluit eſſe liberā quidā ſeruilib⁹ pꝛemūt onꝛibus adeo ꝑ tolerabilioꝛ ſit cōditio iudeoꝝ qui nō humanis

presumptionib⁹ ꝫ diuinis subijciunt institutis. hec Aug. in li. suo ad inquisitionem ianuarij. vnde iaz quasi in ꝓsuetudinē populo dei onerosam interdu citur q ꝑ administratōne cuiuslibet sacramenti ec clesie quasi ex debita exigentia ꝓcomitanter admi nistratur pecunia. q indubitanter vt postea plani⁹ in loco suo dicet symoniacū est manifestuz ac etiā rapina ad restitutionem sub pena dānationis obli gata. z in quanto diuturnior hec ꝓsuetudo pnitiosa in tanto damnabilioz est iudicanda. ¶ Quia testante canone. xxiij. q. j. scisma. Consuetudo per uersa ex diuturnitate temꝑis non leuiat crimē sed auget. z merito papa nicolaus. Mala inquit ꝓsue tudo non minus ꝙ pnitiosa corruptela est vitanda q nisi citius euellat in pruilegioꝝ ius ab impijs assumit. z incipiunt ꝓuaricationes z varie presum ptiones celerrime nō ꝓcesse ꝑ legib⁹ venerari et pruilegioꝝ more ꝑpetuo celebrari. hec nico. z po nit in ca. di. viij. mala ꝓsuetudo. Sz sicut dicit btūs Aug. q ꝓtempta veritate presumit ꝓsuetudinē seq aut circa fratres inuidus est z malignus quib⁹ ve ritas reuelat. aut circa deū ingratus est inspiratiōe cuius ecclesia eius instruit. nam dominus in euā gelio. Ego sum inquit veritas. nō dixit. Ego sum cō suetudo. itaq veritate manifestata cedit ꝓsuetudo veritati. Reuelatōe igit facta veritatis cedit ꝓsuetu do veritati. q z petrus qui circūcidebat cessit pau lo veritatem predicanti. vt patet Gal. ij. Cum igit christus veritas sit magis veritatem ꝙ ꝓsuetudinē sequi debemus. q cōsuetudinez ratio z veritas sꝙ excedunt. hec Aug. z ponit in ca. di. viij. Qui con tempta. Et huic ꝓcordat beatus Greg. dicens. Si ꝓsuetudinē fortassis apponas aduertēduz est ꝙ de us dicit. Ego sum veritas. nō dicit. Ego sum ꝓsue tudo. sed ego sum veritas. z ideo certe vt cypriani vtamur sententia. q libz ꝓsuetudo quantūuis vetu sta. quantūuis vulgata verita est oīno postponē da. z vsus q veritati est contrarius abolendus. hec Gre. z ponit in ca. di. viij. Si ꝓsuetudinē. Et ideo merito cypianus. Cōsuetudo inquit que apud qs daz irrepserit impedire nō debet quo minus veri tas preualeat z vincat. nam ꝓsuetudo sine veritate vetustas erroris est. ꝓpter qd relicto erroze seqmur veritatem. hec cypianus. z ponit in ca. di. viij. con suetudo. Item eadē di. ca. si solus. Si solus inquit cypianus xp̄s audiendus est non debemus atten dere quid aliquis ante nos faciendum putauerit. sed qui ante oīes est xp̄us prius fecit. nō em̄ ꝓsue tudinem hominis sequi oportet sed dei veritatem hec ille. Et hec autoritas ꝓtra illos manifeste ꝓce dit q dicūt. sufficit nob is viuere sicut p̄res nr̄i vixe runt z p̄m traditiones z precepta facere senioꝝ no stroꝝ. cuius tñ ꝓtrariū deus p̄cepit Leuiti. xviij. d. Custodite mandata mea z nolite facere q fecerunt hij qui fuerūt añ vos. z ne polluamini. ego dñs de⁹ vester. Item ezech. xxxiij. In ꝓceptis patrū vrōz nolite incedere nec iudicia eoꝝ custodiat. ego do minus deus vr̄ in p̄ceptis meis ambulate. iudicia mea custodite z facite ea. Sz hec intelligēda sunt vbi patres z seniores vixerūt z p̄ceperūt doctrine z ꝙuersatiōi z p̄ceptis xp̄i non ꝓtraria sed consona. q aliter dimissis conuersatione z p̄ceptis illoꝝ xp̄m sequi debemus z eius obedire mandatis. vñ Aug. z ponit in ca. di. viij. que circa. Generale in quit pactum est societatis humane obtꝑare regib⁹ suis. ꝫ quanto magis inquit regnatori deo vniuer so creatori suo ad ea que iusserit sine dubitatione seruiendū est. sicut em̄ in potestatib⁹ societatis hu mane maioꝝ ptās minori ad obediēduz ꝓponit. ita deus omnib⁹ est preponendus. hec ille. Nō ꝓside rans Isido. si is. inquit qui preest fecerit aut cuiꝫ qō a dño ꝓhibitum est iusserit. aut qō preceptū est preterire mādauerit sancti pauli apli ingerēda est dicentis ecclesia. si nos aut angelus de celo euāge lizauerit vobis preterꝫ qō euangelizauimus vob anathema sit. igit si quis ꝓhibet vobis qō a dño preceptū est. z rursus impat fieri qō dñs fieri ꝓhi bet execrabilis sit omnibus qui diligūt. Et is qui preest si preter voluntatem dei vel preter qō in sa cris scripturis euidenter precipit. vel dicit aliquid vel impat tanꝫ falsus testis dei aut sacrilegus ha beat. Cum ergo subditi excōmunicant q ad malū cogi non possunt eius sententie non est obediendū q nec apud deū nec apud ecclesiā eius quēꝫ gra uat iniqua sentētia. hec Isid. z ponit in ca. xj. q. iij. si is. sed vbi preceptū prepositoꝝ non est ꝓtrarium precepto diuino eis omnino est obediendū. Ois berñ. z ponit tercio floꝝ. ca. ix. siue de⁹ inquit siue homo vicarius dei mandatū quodcūꝫ tradiderit ꝓfecto obsequendū est. pari reuerentia deferendū vbi tamen deo ꝓtrarium nō precipit homo. Et sic intelligendū est illud dictum fabiani dicētis. Qui omnipotentē deū meruit. nec ꝓtra euangeliū nec ꝓtra ap̄los nec ꝓtra ꝓphetas vel sanctoꝝ patrū in stituta agere aliquid vllo modo ꝑsentit. hec fabia nus. z ponitur in ca. xj. q. iij. qui omnipotentem.

¶ Quarto modo ꝓmittit rapina ꝑ iniustam reten tionem rei inuente casualiter aliene. vñ Aug⁹. Si quid inueniſti z nō reddidiſti rapuiſti. hec Aug. et ponit in ca. xiij. q. v. si qd. Item Aug. in deverbis dñi. ser. lxxxiij. Si nō reddiſti inquit qō inueniſti quando laudaſti legem dei testimoniū ꝓtra te dixi ſti. Estote fideles inuētoresz tūc iniquos vituꝑate raptores. nam qō inueniſti z non reddiſti rapuiſti quātuz potuiſti feceſti. q z plus nō potuiſti lō plus non feciſti. qui alienū negat si ꝑ posset z tollit qō nō tollas. timoꝝ em̄ cohibet magnū est nō facere malū z magnū est amare bonū. Et sequit. Deus dicit in lege sua intentōnem esse reddendam. deus in lege sua dicit quā primo populo suo dedit ꝓ quibus christus nondum erat mortuus inuētionem tanꝫ alienam esse reddendam. verbi gratia. Si quis in ueniat alienuz sacculum solidoꝝ deberet reddere. sed nescit cui. non se excusat ignorantia si nō domi net auaricia. dicā vestre charitati quoniā dei dona sunt z sunt in populo dei q nō frustra audiūt ver bum dei. dicaz q fecerit homo pauperrim⁹ nobis apud mediolanū constitutis tam pauper erat q ꝑ sculis esset grammatici. sed plane xp̄ianus in uenit sacculum cum solidis ferme ducentis Memoꝝ le gis dei ꝓposuit pictatium publice hec continens verba. qui solidos perdidit veniat ad locum illum z querat hominem talem. Ille em̄ qui sacculū pecu nie perdidit plangens circūquaqꝫ vagabat. sed in

mento ⁊ lecto pictatio venit ad hominē. ⁊ ne forte quereret alienū quesiuit signa ⁊ interrogauit sacculi qualitatem quale sigillum ac numerū solidorum ⁊ cū ad omnia illa fideliter respondisset reddidit sibi qđ inuenerat. Ille autem repletus gaudio ⁊ querens rependere tanq̄ decimas obtulit solidos viginti qui noluit accipere. ⁊ tunc obtulit decem. quos cum noluerit accipere. saltē vt quinq̄ accipe instanter rogauit. sed cuz noluit accipe. ille stoma chabundus homo ꝓiecit a se sacculum nihil pdidi inquit. si non vis aliquid a me accipe nec ego aliquid perdidi. Ille homo videś tandem victus qđ offerebaꝫ accepit. sed statim totum illud pauperib⁹ erogauit. nec vnum solidum inde in domo sua admisit. hec Aug. ¶ Sed certe multi auaricie dediti huic valde dissimiles sunt quivt dicit hieronimus sine peccato putant esse si alienū quod inuenerūt teneant ⁊ dicūt. Deus dedit mihi cui habeo reddere. sed discant hoc simile esse rapine si quis inuenta non reddat. hec hieronimus. ⁊ ponit in ca. xiij. q. v. multi. Sed remediū speciale ꝓtra rapinā omnimodam immo ⁊ ꝓtra omnem acquisitionez rei aliene iniustam. est male acquisita restituere. ꝫ cui vel quibus sunt restituenda certe illi vel illis a quo vel a quibus illa iniuste sunt recepta siue heredibus vel executoribus eozundem si quo modo fieri potest sin autem debet illud pauperibus erogare vt patet extra in antiquis de vsuris. scz cum tu.

Capitulum VI

Tercia vero spēs auaricie est fallacia.

Et est fallacia dictio vel factio alicuius cū intentiōe fallendi. Sub qua specie continent octa vicia criminosa scilicet mendacium. iniquū iudiciuz. iniusta accusatio falsa excusatio siue defensio peccati. iniusta aduocatio. falsum testimonium. acceptio personarum et adulatio.

Capitulum VII

Primo igitur ad illam

ꝑ speciem auaricie. s. fallaciā ꝓtinet mendacium. quod est falsa vocis signatio cuz intentione fallendi. vt dicit Aug. in li. suo contra mēdaciū. quod est falsa vocis signatio. ⁊ ponit in ca. xxij. q. ij. beatus ille. Nomine aut vocis intelligit omne signū quo signari potest vez vel falsum quo cunq̄ modo fiat. vtputa verbo scripto seu quouis alio signo. Deinde sicut dicit Aug. ij. de doctrina xp̄iana. voces ꝑcipuū locū tenēt inter signa. ⁊ ideo ille qui intendit signare aliquod falsuz nutib⁹ nō est immunis a mēdacio. ¶ Et nota q̄ aliō est mentiri ⁊ aliud falsum loq̄ vel falsum signare. Nā mentiri est ꝓtra mentez ire ⁊ inde mendaciū qđ est falsum mentis signū. Et ad hoc q̄ mendaciū sit necesse est vt falsum ꝓferat ⁊ cū intentione fallēdi. vñ ⁊ hoc malū est ꝓprie mētientis. Est aliud hr̄e clausum in pectore. aliud ꝓmptū est i lingua. Mentiri vero est loqui ꝓtra hoc qđ animo sentit quis siue illud sit vez siue falsuz. Omnis igit̄ q̄ loquitur mendaciū mētit qz loquit̄ hoc qđ animo nō sentit cum voluntate fallendi. Sed nō omnis qui mentitur mendaciū dicit. qz quod vez est aliquando loquit̄ quis mentiendo. sicut ecōuerso aliqū falsum loquit̄ quis nō mentiendo. vnde falsum loqui vel anūciare est solū aliquid dicere vel signare ꝓtrariū veritati siue vez siue falsum sit in mēte dicentis vl annūciantis. ⁊ sic falsum dicens aliquando verax est ⁊ econtra. vt si iudeus xp̄m esse dūm dicat cum non ita sentiat anima. nō est mendaciū. qz licet alt teneat omnino. verum est tamē quod dicit ⁊ ideo mendaciū non est. Unde Aug. nō inquit mentiēs iudicandus est qui dicit falsum qđ putat esse verū ⁊ quantū in ipso est non fallit sed ipse potius fallit̄ Non igit̄ mendacij sed aliquando temeritatis arguendus est qui falsa incautus credit ac ꝓ veris habet potiusq̄ ecōtrario quantū in ipo est ille mētitur q̄ dicit vez quod putat falsum. Quantuz em̄ ad eius animū attinet nō dicit vez q̄uis veruz inueniat esse quod dicit qz non quod sentit hoc dicit nec vllo mō liber est a mendacio q̄ oze nesciens verum loquit̄. sciens em̄ voluntate mentit̄. nō ꝑsiderans itaq̄ rebus ipsis de q̄bus aliq̄d dicit ꝫ sola intentione dicentis. melioz est qui nesciēs falsum dicit qm̄ id vez putat q̄ qui mētiendi animū sciens gerit nesciens vez esse qđ dicit. hec Aug. ⁊ ponitur in ca. xxij. q. ij. is autem. ¶ Et ex istis patet q̄ non omnis qui mentit falsum signat vel econuerso. sed ille solum mentit̄ qui aliud habet in animo ⁊ aliō verbis annunciat vel quibuslibet signatiōibus cū intentōne fallendi. vnde si quis falsum signet sine intentatōne fallendi credens illud esse verum. tūc deest illud quod est formale in mendacio puta voluntas falsuz annūciandi ⁊ in intentio fallendi qđ est effectus mēdacij. ꝫ adest illud qđ est materiale in mendacio vtputa annūciatio falsi. ⁊ sic nō dicit ꝓprie mendacium nisi solummodo materialiter ⁊ per accidens. Si quis verum signet credens illud esse falsum cum intentōne fallendi tunc deest illō quod est materiale in mendacio sed adest illud qđ est formale ⁊ effectus mēdacij. Nec sic ꝓprie dicit̄ mendaciū sed solummodo p accidens. sed tercio si q̄s falsum signet credens illud esse falsum cum intentione fallendi. tunc completur ratio mendacij. ⁊ mendacium ꝓprie ⁊ p se ⁊ formaliter. Unde mēdacium ꝓprie sic describitur. q̄ est voluntaria enūciatio falsi cum intentione fallendi. Enūciatio em̄ falsi ponitur tanq̄ materiale. voluntaria vo tanq̄ formale. ⁊ ideo mendacium nominat. quia cōtra mentem dicit̄. Intentō vero fallendi magis ꝓtinet ad ꝑfectionē mendacij q̄ ad speciem eius seu ratōnem. Et patz q̄ primum horum trium non ꝓprie dicit̄ mendacium q̄uis falsum significet. quia nō est formaliter cōtra mentis conceptum. nec enunciaur cum intentōne fallendi. Duo vero sequētia in tria principaliter distinguūt̄ genera. videlicet in mendacium iocosum. officiosum et pernitiosum. ¶ Mendacium iocosum est per quod sola delectatio queritur. ⁊ ideo impropie dicitur mendacium cum ex se non habeat intentionem fallendi. ⁊ ipse cui annūciatur loci ⁊ delectatōnis causa novit esse dictum. ⁊ ideo de se non est peccatuz nisi veniale ⁊ quatenus ex leuitate animi. potest tamē p accidēs esse mortale vtputa ratōne localis blasphemie vel

scandali inde exorti seu alio quouis modo contra rio caritati dei vel proximi. ¶ Mendaciuz officiosum est mendacium quod fit causa pietatis z vtilitatis per quod intenditur iuuamentum alterius. z ideo de se non est peccatum. nisi quia contrariuz diuine veritati. potest tamen per accidens esse mortale peccatum quemadmodū z mendacium iocosum. vt pura ratōne veritatis inde petorate vel falsi testimonij negata veritate seu ratōne damni cuiuscunq; alterius inde exorti quocunq; modo fiat cōtrario caritati. Ista em̄ duo genera mendaciorum scilicet iocosum z officiosuz. Augustinus declarat super illud psalm̄. Perdes eos qui loquūtur mendaciuz. vbi sic. duo inquit sunt genera mendaciorꝝ inquibus magna non est culpa. sed tamen nō sunt sine culpa. cum aut iocamur aut proximo pselendo mentimur. illud autem primū in iocando ideo non est pernicioſum quia non fallit. nouit em̄ ille cui dicit iocandi causa fuisse dictum. Secundum autem scilicet officiosum ideo minus peccatuz est quia retinet nonnullam beniuolentiaz. illud vero quod non habet duplex coꝛ nec mendaciū quidez dicendū est. verbi gratia. Tanq; si cui gladiꝰ pmēdetur. z pmittat se redditurū cū ille qui pmendauit popoſcerit. si forte gladium suū repetat furens manifestum est non esse reddendū. nevel se occideret vel alios. donec sanitas ei restituatur hic scilicz cui pmendatus est gladius. ideo nō habet duplex coꝛ quia cum pmitteret se redditurū poscenti non putabat furentem posse repetere. z ideo manifestū est ipsuz in hoc non esse culpandum. hec August. z ponit in ca. xxij. q. ij. ne quis ¶ Mendaciuz vero pniciosum est mendaciuz per qō intenditur nocumentuz alterius z semper fit causa nocumēti z deceptiōis primi. z ideo semp vel plurimum est peccatū mortale. qz contrariat̄ non solum veritati. sed etiā caritati dei z primi. cetera vero duo. s. iocosuz z officiosum fm se sunt venialia cum non hāt causam fallendi simul z nocendi. possunt tamē p accidens fieri mortalia si pꝛtrariantur caritati dei vl̄ primi vt dicit sanctus Tho. secūda secūde. questi. cx. Et ex istis patet q cum psal. dicit Perdes omnes qui loquunt̄ mendaciū. non hoc de omni mendacio intelligendū est. sed de mendacio pernicioſo et de illis que grauioꝛis sunt culpe. Vnde aug. z ponitur in ca. xxij. q. ij. In ipa. Sunt em̄ inquit quedam mendacia in quib⁹ z si fit aliqua culpa. non tamē damnabilia sunt. immo tanq; non mendacia habenda sunt z alia que sunt grauioꝛis culpe. de q̄ bus intelligit̄ illud psal. Perdes omnes q̄ loquūtur mendaciuz. hec ille. ¶ Ideo p apertioꝛi declaratiōe est notandū q decem sunt genera mēdaciorꝝ. quoꝝ octo ponunt̄ a beato Aug. in li. suo de mendacio ac etiam in ca. xxij. q. ij. primū est. Duo vero residua ponunt̄ a philoſopho q̄rto ethicoꝛū. z omnia ista decem ad tria precedentia reducunt̄. ¶ Primum inquit istoꝝ decez qō inter omnia est grauissimū z maxime pniciosum est mendactū in doctrina religionis christiane pꝛta articulos fidei. vt si quis dicat christum nō esse natum de virgine maria. vel non esse passum. vel aliqō simile contra articulos fidei vel charitatē dei q̄b⁹ deo religamur maxime q; vnimur. De isto em̄ mendacio loquitur apostolus. j. Johannis. ij. dicens. Quis est mēdax nisi is qui negat quoniaz iesus est filius dei viui. z tale fuit mendacium scribaꝝ z phariseoꝝ q̄ mendaciter dixerunt xp̄m peccatoꝛem et deuoratoꝛem ciboꝝ z potuū. z tributa dari cesari phibentem. seductoꝛem z subuersoꝛem gentium. z demoniacuz blasphemū. vt ptz ex pcessu euangelioꝝ Joh. viij. z. ix. Luc. vij. z. xj ¶ Secundum genus mendacij est pꝛta iusticiam z charitatez. qz fit vt aliquis ledatur iniuste. z pernicioſuz. quia nulli pdest. z alicui nocet. vt est mendacium detractionis. z falsi testis in causa criminali. cuiusmodi erat mendacium illoꝝ duoꝝ iniquoꝝ p̄sbyteroꝝ qui mendaciter accusauerūt sanctam susannam. z contra eam falsuz testimonium dixerunt. vt patet Danielis. xiij. ¶ Tercium genus mendacij sūiter est contra veritatem z caritatem pꝛimi. quia pdest vni qō obest alteri. quale est mendacium falsi testimonij in causa quacunq; gratia lucri vel commodi temporalis iniusti cuiusmodi erat mendacium militum custodientium sepulchꝝ dñi. Vnde Augustinus super psal. Dixerunt inquit custodes iudeis q̄ viderunt z quid factuz sit. acceperūt pecuniam z dictum est eis. Dicito q vobis dormientib⁹ venerūt discipuli eius z abstulerunt eum. De isto genere mendacij dicitur Prouerbioꝛuz. x. Testis falsus non erit impunitus. et qui loquit̄ mendaciū peribit ¶ Quartum genus mendacij est quod fit sola mentiendi fallendiq; libidine. z talis mentitus ex habitu. Unde philoſophus quarto ethicoꝛuz dicit q mendaꝝ eo q talis est fm habitum ipso mendacio gaudet. de quo mendacio dicit Prouerbioꝛum. xix. Suauis est homini panis mendacij. Item Aug. in li. de mendacio de isto mēdacio loquens. ipm inquit appello meꝝ mendacium. quia de ipa fallacia tantum gaudet. z sic mentiens mendaꝝ verius appellatur. qz amat mentiri z habitat in delectatōe mendacij q̄ ille qui mentit inuitus. z tali mendacio decepit dyabolus nostros primos parentes in paradiso. vt patet Genes. iij. vnde z dyabolus mendaꝝ est z pater eius vt dicit christus Johannis. viij. Et ideo merito ambꝛosius. Cauete inquit fratres mei mendacium. quia omnes qua amant mendacium filij sunt dyaboli. hec ambꝛos. z ponit̄ in ca. xxij. q. v. Cauete ¶ Quintum genus mendacij est mendaciuz quod fit placendi causa per suaue eloquiū quod dicit̄ adulatio in vanam pmendatōnem hominum. De quo dicit augustinus in libꝛo de mendacio q sic mentientes plerumq; veris falsa cōtexunt. z quando non inuenīūtur vera q̄ grata sunt audientibus mentiri potius eligunt q̄ tacere. De talibus dicit ysidoꝛus libꝛo secūdo de summo bono. Multi inquit multa mentiuntur. multaq; fingunt homines pꝛter hominū laudē. sicq; fit vt isti mentiendo periant. z eos quos laudāt advane glorie perducunt ruinam. Predicta em̄ quinq; genera mendacij pernicioſa dicuntur. z semper vel plurimuz sunt mortalia. qz sunt contraria non solum veritati sed etiam charitati dei z pꝛimi. Quib⁹ adiungi possunt illa duo genera mendacij q̄ ponuntur a philoſopho quarto ethicoꝛuz vbi ostendit q.

mendacium opponit veritati sicut vicium virtuti virtus aũt ꝓsistit in medio ⁊ viciũ in extremo. Aũ ⁊ duplex est mendaciũ sicut ⁊ duplex extremum. Vnum quod excedit verũ in dicendo quod est iactantia. ⁊ potest reduci ad quartũ genus medacij supra dictũ. Et aliud quod deficit a vero in minus dicẽdo quod est yronia. vt cum quis causa hũilitatis dicit se peccasse vbi nõ peccauit vel grauẽ peccasse cũ sentit seipm peccasse. qõ reprobat beatus Aug. dicens cum hũilitatis causa mentiris si non eras peccator antecꝫ mentieris mentiendo efficieris. hec Aug. ⁊ ponit in ca. xxij. q. ij. cum hũilitatis Et potest hoc genus mẽdacij reduci ad secundum genus mendacij supradictum. ¶ Octauus genus mendacij sed septimum positũ ab Augusti. vbi supra ⁊ vocat mendaciũ officiosum. Mendaciũ officiosum est mendaciuz qõ nulli obest ⁊ alicui prodest scz ad euitandum incõmodum ꝓximi vt si quis sciens pecuniam alterius vel alia eius bona tpalia a fure vel raptore iniuste auferenda et se nescire vbi sunt reposita mentiat. ß. hoc genus mẽdacij cuius ad officiosum ptinere videat causa pietatis ⁊ vtilitatis ꝓximi nõ est tamẽ licituz volentibus ampliꝰ pficere ⁊ magis deo placere. qz fidei fundamentuz non recipit nisi veritatis sacramẽtum. ¶ Sed contra istud obijcit ꝑ hoc ꝙ sicut legit Geñ. xxvij. Jacob mentiendo vt videt dixit patri suo ysaac se esse esau primogenitum ⁊ in hoc sibi ꝓfuit ⁊ patri suo nocuit ⁊ tamẽ nec ex hoc reprehendit ß cõmendat igit a multo fortiori licet hominẽ mentiri nulli nocendo ⁊ sibijpsi vel alteri ꝓficiendo. Hinc dicit ꝙ hanc dubitatiõez mouet be. Aug. in de. q. sup Geñ. ⁊ ponit in. c. xxij. q. ij. querit. Et respondit ad eandem dicẽs ꝙ iacob dicendo se esse esau primogenitum patris sui nõ est in hoc mentitus. Non enim dixit se esse esau primogenitum in nascendo ß ius primogeniture illo vendente rite adeundo. Sic ⁊ christus iohannem dixit esse helyam nõ ꝓsona sed imitatione virtutis. Erat igit iacob esau nõ nascendo sed emptiõe ꝓmogenitoꝝ de nõ ꝓmogenito in primogenitum transeundo sicut ⁊ ipse esau ꝓmogenita sua vendẽdo de primogenito nõ primogenitus fieri meruit. Sic ⁊ iudei cũ essent filij abrahe carne qz nõ fuerũt filij eius imitatiõne non deputant inter filios abrahe. sed dicunt filij dyaboli cuius filij sunt non nascendo sed imitando. vñ a dño meruerũt audire. Si filij abrahe estis opa abrahe facite. nunc autem queritis me interficere hominẽ qui veritatem locutus sum. hoc abraham nõ fecit. vos ex patre dyabolo estis ⁊ desideria eius vultis facere. sed econtra gentiles cũ fm originem carnis ab abraham essent alieni. ramen imitatõne fidei et iusticie successerunt in filios abrahe. vnde ab apl̃o dicit eisdem. Si autem christi ergo semen abrahe estis. Et ex istis patz ꝙ imitatio operis carnis prefertur origini. veraciter ergo ⁊ non mendaciter iacob se dixit esse esau nec mentiendo. sed vere dicendo sibi ꝓfuit ⁊ alteri nõ nocuit. qz bñdictionez sibi debitam accepit ⁊ non alienã surripuit. hec Aug. ¶ Nonum genus mendacij sed septim posituz ab augustino ⁊ vocat mendacium officiosum. est mẽdacium quod nulli obest ⁊ prodest alicui ad euitãdum ꝓximi periculum mortis alicuiꝰ persone. vt si volens hominem ad meretrem quesitum ꝓdere mentiat. sicut raab meretrix que mentiẽdo dixit regi iericho exploratores quos misit Josue ad ꝓsiderandũ ciuitatem iericho ⁊ terram ꝓmissionis exiuisse portam ciuitatis in noctis tenebris quos tamẽ abscondit in solario domus sue. vt patz Josue. iij. capitu. ¶ Sed ⁊ hoc genus mendacij cuius ad maiorem pietatem tendere videatur. reprobat Aug. in libro de mendacio. ⁊ ponitur in ca. xxij. q. ij. ne quis vbi sic. Ne quis inquit arbitret perfectum ⁊ spiritualem hominez ꝑ ista temporali vita cuius morte sua vel alterius non occidit anima debere mentiri Sed qz aliud est mentiri ⁊ aliud verum occultare sicut aliud quidem est falsum dicere ⁊ aliud verũ tacere. vt si quod forte non velit ad istam visibilez mortem hominez ꝓdere paratus esse debz vera occultare non falsum dicere. vt necꝫ ꝓdat necꝫ mentiatur necꝫ occidet animam suam ꝑ corpe alterius hec ille. Vnde Jsiõ. in de sum. bo. lib. ij. ca. xxxiij. Sũmopere inquit cauendum est omne mẽdaciuz cuius nõnunꝫ sit aliquod mendaciũ genus culpe leuioris vt si quisꝫ pro salute hominũ mentiatur. sed quia scriptum est os quod mentit occidit animam. Et ꝓdes omnes qui loquũtur mendacium. hoc quocꝫ mendacij genus ꝓfecti viri summopere fugiunt vt nec vita cuiuslibet ꝑ eorum fallaciã defendat ne sue anime noceant dum prestare aliene carni nituntur in defensionem. vnde ardinachanus in quodam sermone qui sic dicit. Ductus est Iesus in desertuz. Allegans Aug. sic dicit. Munꝫ est minimũ mendaciuz aut aliud genus peccati faciẽdũ vt inde bonum ꝓueniat. ⁊ si ꝑ hoc posset vna ania aut plures saluari que aliter omnino ꝑirent. Qui igitur ꝑ aliquo malo magno vitãdo aut cõmodo magno ꝓcurando dicunt mendaciuz ex patre dyabolo sunt qui mendax ⁊ pater eius est ⁊ desideria patris eorum perficiunt. hec ille. Jtez Aug. in lib. suo contra mendacium. Quisquis inquit dicit pro piclitantis hominis temporali salute vel vita esse mentiendũ. nimis ipse ab itinere exorbitat eterne salutis ⁊ vite. hec ille. Item in eodem. Filij supne hierusalem ⁊ sancte ciuitatis eterne vt quando obrepit qualecunꝫ peccatum poscit humiliter veniã non inde querunt insup gloriam. sic merito omne mendacium aliquid saltem venialis mali includit quia habet rugam duplicitatis cuz dissonet sermo cordis sermoni oris. Habet etiam abnegationẽ veritatis ⁊ imitatiõez dyaboli qui fuit primus factor mendacij. vtitur etiaz mendax sermone nõ ad finẽ rectum ⁊ debitum ꝓpter quez habemus sermonis vsum. sermo enim ideo homini ꝓcessus est vt ꝑ sermonem audientis illuminet veritatis luce aspectũ ⁊ vt accendat feruore caritatis affectum. aquo fine distorquet cum fallere intendit mendacium. et vt dicit Aug. Omne quod non rectofine sit peccatuz est. ¶ Sed contra predicta obijcit per hoc ꝙ ille sanctus patriarcha Abrahã vt patet Genes. xij. descendens in egyptum pro saluatione vite sue. vt videt fecit et voluit vxorem suam mentiri dicens. Noui ꝙ pulcra sis mulier cum viderint te egipti dicturi sunt vxor illius est ⁊ interficient me. ⁊ te re-

seruabunt. dic igit obsecro q̄ soror mea sis vt bene mihi sit ꝓpter te ⁊ viuet anima mea ob gratiam tui Sed in ista non peccauit nec legitur ipm a deo pro isto aliquo modo reprobatū. ergo licitū est homini ꝓ vite sue saluatione mentiri. Item Abraam ex p̄dictis videtur ꝓpter vite sue saluationem periculo adulterij suam vxorem exposuisse. nec ꝓpter hoc legitur ipsum in aliquo peccasse. nec a deo reprobari ergo a multo fortiori ꝓpter vite saluationem licitus est homini mentiri. Sed quantū ad p̄mum istorū respondet aug⁹. in de questionibus sup Gene. dicens q̄ abraam vxorem suam veritatē celare ⁊ non mendacium dicere voluit. voluit em abraam illā tacere esse vxorem suam. sed in hoc q̄ rogauit illam dicere se esse sororem suam non docuit ipam mentiri nam erat filia fratris sui. ⁊ mulieres et viri de eadē cognatione ꝓpinqua fratres ⁊ sorores nominabantur. Vn gene. xiij. Abraam vocauit lorh neporē suum fratrem suum dicens. Ne queso sit iurgium inter te ⁊ me et inter pastores meos ⁊ pastores tuos. fratres em sum⁹. Vnde ⁊ pfectus homo pōt licite ꝓ salute sua vel alteri⁹ aliq̄n nō mētiri. ꝑ sb simulatione in verb ⁊ in signis veritatē celare. Vñ Iero. Simulationem in tpe assumendam iheu regis israhel nos docet exemplū qui non potuisset interficere sacerdotes baal nisi finxisset se ydolus velle colere dicēs. Cōgregate mihi vniuersos sacerdotes baal. Achab rex seruiuit baal in paucis. ego aūt seruiam in plurib⁹. Et dauid qui mutauit factem suam coram abimalech ⁊ dimisit eum ⁊ abijt. Nec est mirū q̄uis iustos hoies aliquando ꝓ tempore simulare ob suam ⁊ alioꝝ salutem liceat. cū ⁊ ipe dns noster nō habens peccatū nec carnē peccati. similitudine carnis peccatricis assumpsit. vt cōdemnans in carne peccatum nos in se faceret iusticiam dei. hec hiero. ⁊ ponitur in ca. xxij. q. ij. vtilem. Et isto modo abraam per vxoris sue simulationē euasit mortis periculum ⁊ in hoc vt dicit Aug. ostēditur q̄ nemo debet temptare deum suū dū habet q̄ rationabili ꝓsilio faciat. fecit em abraam q̄ potuit. ⁊ q̄ nō potuit deo ꝓmisit in quez sperauit. nec eum fides aut spes fefellit. si aūt interrogatus illaz vxorem suā indicasset duas res deo ꝓmitteret. s. vitam suam et vxoris sue pudiciciam. ꝑ in hoc q̄ docuit vxorem suam dicere se esse sororem suam nō erat intentiōis eius exponere illam eo magis adulterij periculo. ꝑ ꝓbabilit estimauit q̄ vxor sua reseruaret regi in sponsam ꝓpter suam pulcritudinem. q̄ ⁊ factū est. ⁊ sciebat q̄ tempore illo reges nō accedebāt ad vxores suas de nouo acceptas nisi post anni circulum. vnde bester. ij. habetur q̄ sex mensibus vngebant virgines oleo mirtino. ⁊ postea sex alijs mensib⁹ quibusdaz vnguentis. ⁊ varijs pigmentis vtebant. et post hoc ad regis cubiculum transibant. Et hoc cōsiderans abraam infra tantum tempus sperabat firmiter de dei adiutorio sibi ⁊ vxori sue. Et ex istis ptz q̄ abraam nec suā vxorem voluit mentiri. nec eam adulterij periculo decreuit exponere. ꝑ mortis periculū ꝓ sue vxoris licitam simulationem euadere. et q̄uis omnis duplicitas in signis aut in verbis vt cōmuniter sit peccatum. tamen vbi fieri potest ad euitandum maius periculū seruata veritate est licita. Vñ Aug. in quodā sermone. Desinunt inquit esse peccata que ꝓpter grauiora peccata vitanda accipiuntur. sicut em in rebus vtilib⁹ nō vocatur damnum q̄ ꝓpter maius lucrum admittitur. sic in reb⁹ sanctis nō vocatur peccatum q̄ admittit ne grauius admittat. hec ille. ¶ Sed adhuc obijcit ꝓtra p̄dicta suadendo q̄ officiosum mendacium quod fit causa pietatis ꝓ saluatione vite alterius nō est peccatum ex hoc q̄ legitur Exo. j. q̄ obstetrices hebree orum mentite sunt pharaoni ꝓ saluatione vite puerorum quos causa pietatis ⁊ timoris dei reseruabāt pharaone ꝓcipiente eis illos occidere. Sz pro isto mendacio non videtur eas reprobatas a deo ꝑ magis cōmendatas. Nam vt dicitur ibidem. Benefecit dominus obstetricib⁹. ⁊ quia timuerūt obstetrices deum edificauit illis domos. igitur vt videtur iste mentiendo non peccauerūt. et ꝓ ꝯsequens non omne mendacium est peccatum. Sed pro isto dicitur q̄ bea. Grego. tenet q̄ iste obstetrices peccauerunt nedum venialiter sed etiā mortaliter. vnde nō nulli inquit obstetricum fallacia conant asserere. et hoc mendacij genus nō esse peccatum. maxime q̄ de illis obstetricibus mentientib⁹ scriptuz est q̄ dominus edificauit eis domos in qua recompansatione magis cognoscit quid mendacij culpa mereat Naz benignitatis earum merces que eis potuit in eterna vita tribui. culpa p̄missa mendacij in terrena compensatione est declinata. hec grego. et ponit in cano. xxij. q. ij. Si quilibet. Super quo glosa. videtur inquit q̄ iste mulieres que mentite fuerūt ꝓ salute alteri⁹ peccauerunt mortaliter. quia ꝓ veniali peccato nullus priuatur eterna vita. Augustin⁹ tamen dicit eas venialiter peccasse. ꝑ vt patet in glosa super eadem hystoria vnde sumptū est istud ca. iste mulieres fuerūt bis mentite. Promiserunt em pharaoni q̄ omnes masculos interficerent. et tunc habebant in mente q̄ illud nō facerent. ⁊ istud mēdacium fuit veniale. quia fuit pro vita puerorum conseruanda. ⁊ de isto mēdacio loquitur beatus Aug. postea vero pueris reseruatis cum redarguerent a pharaone iterum sunt mentite cū dicebant. Non sic hebree sicut egiptie mulieres. Ipse em obstetrican di habent scientiam. ⁊ p̄uisq̄ veniamus ad eas pariunt. ⁊ non fuerūt mentite pro vita puerorum q̄ illi fuerunt seruati sed fuerunt mentite pro ꝓpria vita ne ipse interficerentur. ⁊ hoc mendacium fuit mortale peccatū. ⁊ ꝓpter hoc damnate fuerunt. hec glosa ibidem. Veruntamē vt mihi videtur si pietas excusauit mendacium quo mentite sunt pro saluatione puerorum a mortali peccato. eadem ratione vel a fortiori amor ꝓprie vite excusaret mēdacium q̄ fecerunt ꝓ saluatione ꝓprie vite a peccato mortali p̄sertim cum dominus precepit ꝓximum diligere sicut seipsum. sed non precepit ꝓximum plus diligere q̄ seipsum. sed qualitercunq̄ sit de isto securum est ⁊ bonum omne mendacium dimittere. q̄a cū dominus dicat Sap. j. Os q̄ mentitur occidit animam. non deberet quis ꝓ saluatione vite corporalis sue vel alterius animam suam perdere Decimum genus mendacij sed octauum positum ab Auguſt. vbi supra. ⁊ vocatur etiam mendacium officiosum. Et mendacium officiosum est mendaciū

quod nulli obest ⁊ prodest alicui ad euitandum im
mundiciam corporalem vt si quis volenti corrum
pere virginem mentiat eam esse religiosam vt con
iugataz aut a leproso cognitam. vel etiam vt ab im
mundicia spūali quemplaz valeat liberare. puta si
quisq; baptizandus in potestate sit infidelis consti
tutus ad quem peruenire non posset vt lauacro ra
generationis abluatur nisi deceptis mentiendo cu
stodibus. Sed ⁊ hoc mendacij genus ⁊ oīe quod
cunq; simile q̄uis ad magnam pietatem pertinere
videatur. improbat similiter Augu. in lib. de men
dacio dicens. q̄ ad sempiternaz salutem nullus de
cendus est opitulante mendacio. Item in eodē lib.
mendaciorum inquit multa sunt genera que vniuer
saliter omnia odisse debemus. nullum em̄ menda
cium est quod non sit contrarium veritati. Nam si
cut lux ⁊ tenebre. pietas ⁊ impietas. iusticia ⁊ iniq̄
tas. virtus ⁊ vicium. sanitas et imbecillitas. vita et
mors. ita inter se veritas ⁊ mendacium sunt contra
ria. ⁊ quanto istam amamus tanto illam odire de
bemus. Et hoc ꝓbat Aug. intentus multis ratio
nibus auctoritatibus ⁊ exemplis quibus discussis
elicit ⁊ ꝓcludit euidenter nihil aliud testimonia scri
pture monere nisi nunq̄ omnino esse mentiendum.
quapropter inquit ibidem quādo nobis de scriptu
ris sanctis proponunt exempla mentiendi aut mē
dacio non sunt sed putantur esse dum non intelli
guntur aut si mendacia sunt imitanda non sunt. q̄
iusta esse non possunt. Item Grego. xviij. moali.
In testamēto inquit veteri q̄uis multa possunt ta
lia mendacia reperiri. nūq̄ tū a perfectis admissum
aliquod tale mendacij genꝰ studiosus ibi lector po
terit inuenire. Nam vt dicit August. si ad scripturā
admissa fuerint vel officiosa mendacia quid in eis
remanebit auctoritatis que tandem de scripturis
illis sentētia ꝓferretur cuius pondere contentiose
falsitatis obturetur improbitas. quasi diceret nihil
hec Aug. ⁊ ponitur in ca. dist. ix. si ad scripturaz. Et
q̄uis huiusmodi mendacia officiosa que causa pie
tatis fiunt faciliter relaxari credantur iuxta senten
tiam Isidori in de summo bono. libro. ij. ca. xxxiij.
ac etiā beati Gregorij. ⁊ ponitur in ca. xxij. q. ij. si q̄
libet. vbi sic. Si quelibet inquit culpa sequenti so
let pia operatione purgari. quanto magis hec faci
le obstergitur quā mater boni opis pietas comitat
Est tamen omne mendacium a viris perfectis pe
nitus euitandum. et hoc propter septem. ¶ Pri
mo quia omne mendacium est peccatum. vñ Au
gust. Mihi autem inquit non absurdum esse vide
tur. omne quidem mendacium esse peccatum. hec
ille. ⁊ ponitur in ca. xxij. q. ij. mihi autem. Menda
cium enim est actus cadens super indebitam ma
teriam. cum verba sint signa intellectuum natura
lia. innaturale ⁊ indebitum est q̄ quis voce signifi
cet quod non habet in mente. vnde Augustinus in
suo Enchiridion. vtiq; inquit verba ꝓpterea sunt i
stituta non vt per ea seinuicem homines fallant. ꝛ
vt eis quisq; in alterius notitiaz cogitationes suas
proferat. verbis igitur vti ad fallaciam nō ad quod
instituta sunt peccatum est. nec ideo etiaz illud mē
dacium non esse peccatum putandum est quo pos
sumus aliquando alicui prodesse mentiēdo. possu
mus enim ⁊ furando a diuitē prodesse pauperi sibi
dando. Et si pauper cui datur sentit commodum.
et diues a quo tollitur non sentit incommodū. nō
ideo tale furtum quisq; dixerit peccatum non esse.
hec august. ⁊ ponitur in can. xxij. q. ij. is autem.
¶ Secundo euitandum est omne mendacium. q̄
q̄uis aliqua mendacia vt patet ex supra dictis veni
alia sunt peccata. tamen vt dicit augustinus ⁊ pon
tur in can. dist. xxv. vnum. Nullū peccatum est adeo
ueniale quod non fiat criminale dum placeat. Vñ
bern. Memo inquit prana quantūlibet quincak sci
enter delinquere parua reputet. nemo dicat in cor
de suo. leuia sunt ista non curo corrigere. nō est ma
gnum si in his maneaz venialibus minimisq; pec
catis. hoc ē em̄ impenitētia hoc ē blasphemia i spi
ritum sanctū ⁊ blasphemia irremissibil. hec Bern.
et ponitur. sexto flozuz. cano. xxiiij. Et ideo merito
Isidorus omne genus inquit mendacij summope
fuge. nec caute nec studio loquaris falsum. nec vt p̄
stes id est prosis mentiri studeas. nec qualibet fal
lacia vitam alicuius defendas. caue mendacium
in omnibus. hec Isidorus ⁊ ponit in canone. xxij.
q. ij. omne genus. Item Augustinus. Nec artificio
so inquit mendatio nec simplici verbo oportet quē
libet decipere. quia quomodolibet quis mentitur
occidit animaz. Et sicut dicit Ambrosius ⁊ ponit i
canone. xxij. q. v. Cauete non solum in falsis verbis
seu etiā in falsis operibus consistit mendacium nāq̄
est se christianū dicere ⁊ opera christi nō facere. mē
dacium est sacerdotem vel clericum se profiteri ⁊ cō
trariā huic ordini operari Vnde Heronimꝰ in epi
stola quadaz ad clericos cinacenses. oportet inquit
clericos clericatus honore non habitu. sed diligen
ti mandatorum custodia hoc esse quod videmur.
omnia inquit signa clericorum virtutes esse in no
bis representat. virtuteq; clamant. corona em̄ pau
pertatem clamat. vestis animē honestatem. clamat
status puritatez. clamat cultus charitatem. clamat
professio religionem. clamat officium deuotionem
clamat studiū ꝓtēplationē. Et ideo nisi in istis vir
tutibus pollemus mentit corona. mentit habitus
mentit status. mentit cultus. mentit pfessio. men
titur officiū. mentitur ⁊ ip̄m studiū. ac per hoc non
sumus nisi clerici ficti clerici mēriti. Et licet scribit.
Omnis homo mendax. non tū scribitur. omnis ho
mo mendacium. Seculares em̄ homines menda
ces sunt quia dicunt mendacium. sed mendacium
non sunt. quia nō viuendo difformiter habitui suo
contradicunt. Si ergo perdet deus omnes qui lo
quuntur mendacium. quanto magis pendet eos q̄
sunt mendaces ⁊ ipsum mendacium. non solus ꝓ
pter hoc damnantur quia mendaces et mendaciz
sunt. sed quia ipsum mendacium summe amant et
pro eo laborant ⁊ vsq; ad mortem se exponūt. hec il
le. Et ideo merito ambrosius inquit. cauete fratres
mendacium. quia omnes qui amant mentiri filij sū
dyaboli. hec ambrosius. et ponitur in ca. xxij. q. v.
Cauete. ¶ Tertio euitandum est omne mendaciuz
quia mendacium est peccatum creature rationalis
contra naturam. quod patet ex hoc q̄ iuxta aristo
tilem. j. methaphisice. Omnis creatura rationalis
naturaliter scire desiderat. sed cum nihil sciatur ni-

ſi verum. oportet q̄ omnis creatura rationalis naturaliter appetit veritatem. ſed inquantum ab aliqua natura vnum contrariorum magis appetitur in tanto magis reliquum euitatur. ⁊ cum verum ⁊ falſum omnino ſunt contraria patet q̄ omnis creatura rationalis naturaliter euitaret ⁊ deteſtaretur falſitatem. ⁊ per conſequens omne mendacium. In cuius rei figuram legitur Gene. iij. q̄ quando dyabolus primo mentiri cogitauit noluit in aliqua effigie rationalis creature apparere. ſed quaſi verecundatus fuiſſet in natura propria mentitum fuiſſe formam ſerpentis induit. cui dixit dominus. Inimicicias ponam inter te ⁊ mulierem ⁊ ſemen tuum et ſemen illius. Ex quo patet q̄ talis beſtie formaz accepit que nature humane magis inimicatur et repugnat. ⁊ ideo merito dicitur Prouerb. xiij. q̄ verbum mendax iuſtus deteſtabitur. ¶ Quarto euitādum eſt mendacium. quia mendacium eſt venenū humane nature. ⁊ ſicut venenum occidit corpus. ita mendacium occidit animaz. immo ⁊ violentioris operationis ⁊ maioris efficacie eſt venenū iſtud quocunq̄ veneno corporali. Nam venenum iſtud q̄ cito ē in ore tam cito animā occidit. dicente ſcriptura ſap. j. Os quod mentitur occidit animam. ſed hoc nō facit aliud venenum corporale In cuius rei figuram ſerpens in cuius lingua erat primum mendacium fabricatus. lingua ſua ſtimulat. intoxicat ⁊ occidit. Et in quanto anīa eſt nobilior corpore in tanto mēdax deterior videtur venefico ⁊ ideo rationabiliter ſimul cōburentur in die iudicij. ⁊ poſtea eternaliter in inferno. ⁊ a ſocietate xpi ⁊ ſanctorum eius perpetuo expellentur. vnde Apoca. xxj. Timidis aūt et incredulis ⁊ execratis ⁊ homicidis ⁊ fornicatoribꝰ et veneficis ⁊ ydolatris ⁊ omibus mendacibus ps illorum erit in ſtagno ardēti igne ⁊ ſulphure. quod eſt mors ſecunda. Item Apoca. xxij. Foras autem canes ē venefici ⁊ impudici ⁊ homicide ⁊ ydolſeruientes ⁊ omnis qui amat ⁊ facit mendacium. vnde ſicut nunciꝰ vel alij quicunq̄ morantes in pape curia pro negocijs expediendis accedunt ad palla cium. ⁊ inter fores ſeu portas expectent donec poſſint ad cameras introduci ad papam. ſed quando pulſatur ad fores cum campana pape omnes recedunt triſtes. ⁊ hoc certe quia pro illo die pape collo quium non habebunt. ⁊ ideo ſtatim egrediūtur palacium. ⁊ ad ſua hoſpicia vacui reuertuntur. ſic ſpiritualiter ſummus pōtifex noſter xps eſt. iuxta illō Hebre. ix. Christus aſſiſtens pontifex futurorꝝ bonorum ad cuius curiam venient omnes homines in die iudicij dicente apoſtolo. ij. Choꝝ. v. Oēs nos manifeſtari oportet ante tribunal christi vt referat vnuſquiſq̄ xpia ſui corporis prout geſſit ſiue bonum ſiue malum. ⁊ certe tunc dicetur quibuſdam q̄ intrent ad xpm. nam cuilibet iuſto dicetur illud Matth. xxv. Intra in gaudium domini tui. ſed mendacibꝰ ⁊ omnibꝰ alijs reprobis cāpana pulſante. i. tuba dei ſonāte clamabitur q̄ angelos foras. Unde Matth. xiij. dī Molos aūt foras miſerūt. ſic erit i ꝓſūmatione ſeculi. Exibūt angeli ⁊ ſepabūt malos de medio iuſtorum et mittēt eos in caminū ignis. ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentiū. Et nō eſt mirū ſi mendax eijciet a xpo. qz naturalit vnuz ꝓtrariorꝝ expellit reliquū. ℔ cū xps ſit veritas dicēte ſeipſo. Johā. xiiij. Ego ſum via veritas ⁊ vita. ſequitur q̄ neceſſario hō mendax eijciet a xpo vnde Matth. xxv. Seruum inutilem mittite in tenebras exteriores. ℣

¶ Quinto euitandū eſt mendaciū qz mendax dyaboli filiā ſibi copulauit in vxorē. ⁊ dei filiā ſibi debitam de iure naturali ⁊ diuino repudiat. ℔ rōne docente ſi filius nobiliſſimi regis virginē nobiliſſimā et nobiliſſimi generis ſibi in vxorem preparatā q̄ſi repudiatā dimitteret. ⁊ ſibi viliſſimi ribaldi filiam impiiſſimā aſſumeret in vxorez. ipſe ſtultus merito reputaret. ⁊ tam ſe q̄ genus ſuū mirabilit dehoneſtaret. Sz ſpūaliter homo xpianus eſt filiꝰ regis celeſtis. vnde. j. Johañ. iij. Videte q̄lem charitatē dedit nobis deus pater vt filij dei vocaremur ⁊ ſimus cui ꝓparata eſt veritas ſiue ſapientia in vxorē naturalit. qz teſte Philoſopho hūes boies naturaliter ſcire deſiderant. ℔ nihil ſcitur niſi verum. ⁊ veritas ſm Berñ. eſt filia dei. mendaciū vo filia dyaboli. qz teſte xpo Joban. viij. Dyabolus mendax eſt et pater eius. ſi igit homo relicta filia dei veritate ſibi copulet mendaciū filiā dyaboli in vxorem turpiter degenerat ⁊ magnā ꝓfuſionem ⁊ verecundiā ſibi infert. vnde Eccl. xx. Opprobriū magnū eſt i homine mendaciū. ⁊ ſeq̄tur Moyes hoīm mendaciū ſine honore. ⁊ ꝓfuſio illoꝝ cū ipſis ſine intermiſſione. ⁊ ideo merito amor iſtius maledicte filie dyaboli nobis interdicit Eccl. vij. vbi dī. Noli amare mēdaciū aduerſus fratrem tuum. Et ſpecialiter triplici de cauſa interdicit cuilibet xpiano ne cōtrahat cuz iſta maledicta filia dyaboli mēdacio. Primo qz de iure omuni diſpar cultus inter contrahentes impedit matrimoniū iam ꝓtractum. ℔ cū homo ⁊ omnis creatura rōnalis deum teneat colere dicente poeta Si deus eſt animꝰ vt nobis carmina dicūt. hic tibi ꝑcipue ſit pura mente colendus. Et cū mendaciū vt. ꝓſtat calat dyabolū ſicut filia patrē qz patrez ſequit ſua ꝓples. ſequitur q̄ de iure diuino hō qui eſt creatura rōnalis cū mēdacio filia dyaboli ꝓtrahere non deberet. qz vt dī Prouer. xij. Abhominatio ſt domino labia mēdacia. Et ſi q̄s cū hac maledicta filia dyaboli ꝓtraxerit niſi diuortiuz ꝓcuret opte t omnio q̄ dotem ſibi prinentē cū illa a patre ſuo ac ꝑiat. ℔ dos quaz dyabolus dat mendacibꝰ erit pena infernalis. iuxta illud Apoc. xxj. Omnibꝰ mendacibus pars illorū erit i ſtagno ardenti igne ⁊ ſulphure. Secūda cauſa quare cum mendacio ꝓtrahere xpiano interdicitur eſt hec vt ꝓſtat de iure ꝓmuni qui contrahit primo cum vna ⁊ poſtea cū alia efficitur bigamus. ⁊ ſi coram iudice agat ꝓtra talem vſq̄ ad mortem quantūcunq̄ talis fuerit literatus mortē piculū nō euadet. ſic ſpūalit xpianꝰ prio cōtrahens cū veritate filia dei in baptiſmo vbi renunciat dyabolo ⁊ omibꝰ pompis eius. ſi poſtea cōtrahat cū mendacio efficit bigamus. et ideo in iudicio generali vbi de infelici ꝓtractu q̄ cum filia dyaboli ꝓtraxit agek ꝓtra eum niſi tempeſtiuꝰ diuortiū procuret. mortem non euadet eternaz. ¶ Sexto euitādum eſt mendaciū. qz mendaciū eſt peccatū dyabolicū. Et pōt mandaciū dici peccatū dyabolicum triplici rōne. Primo qz ipe dyabolꝰ fuit primus inuentor mendacij ⁊ primū mendaciū fecit qñ cauſa falle-

di dixit primis pentibus illud Gene.iij.neq; moriemini.vnde ⁊ Joban.viij.legitur de dyabolo.dū loqtur mendaciū ex ꝓprio loqtur.q; mendax est et p̄ eū.ipse em̄ est pater mendacij.q; primus inuentor mēdacij.⁊ est etiam p̄ bois mendacis.hō enim mendax filius est dyaboli imitatione.vnde Johā. viij.vos ex patre dyabolo estis ⁊ desideria eius vultis facere. Secundo q; mendaciū est ꝓprium linguagiū dyaboli.⁊ sicut ꝓstat ꝑsone diuersor regnorū vel diuersarū terrar faciliter decernūtur ab inuicem p diuersitatem ydeomatū.nam cōiter qui gallicū loqtur gallicus estimatur.⁊ q̄ anglicus loquit̄ anglicus estimatur.vnde etiam ꝓtra petrum arguebatur q̄ galileus esset.nam ⁊ loq̄la sua ip̄m manifestum fecit.Sic spūaliter duo sunt regna in hac vita ꝓmixta.videlicet regnus dei.⁊ regnū dyaboli.et sic ista distant in legib⁹ ita in ydeomatib⁹ non concordant.nas ydeoma celestis regni est veritas.iux illos ꝑs.Dñe i celo miscōia tua.⁊ veritas tua vsq; ad nubes.ydeoma vo dyaboli est falsitas mūdana.Unde Ysee.iiij.Non est veritas. non est miscōia. non est scientia dei in terra.ꝫ maledictū mendaciuz homicidium furtum ⁊ adulteriū inundauerunt:

Tertio ꝓz q; mendax cū dyabolo deuz blasphemat.nā dyabolus inq̄ruz in se est dat esse nō enti.in hoc q̄ dicit illud esse quod non est.sed hoc est ꝓprium solius dei dare esse nō enti.Mendax ergo quantum est de se cum dyabolo se partificat potentie dei Et quid congruentius q̄ hanc potentiam ex corde vsurpantem ab eadez potentia disperdi. Unde ꝑs. perdes om.qui lo.men.vñ ananias ⁊ saphira vxor eius vendentes agrum suum et precium offerētes ad pedes apostolorum dixerūt se totum offerre. cū tamen partem inde penes se retinuerunt.⁊ propter istud mendacium percussit eos dominus morte subita.vt patet Act.v. Septimo autem euitanduz est mendacium ꝓ eo q̄ mendacium est peccatū qō deus multuz odit.vnde Prouer.vj. Sex sunt que odit deus et septimū detestat anima eius.Oculos sublimes.linguam mendacem.manus effundētes sanguinem innoxium.corz machinans cogitatiōes pessimas.pedes veloces ad currendum in malum ꝓferentem mēdacia.⁊ testem falsum.⁊ eum qui seminat inter fratres discordias. Et miruz non est si deus mendacium multum odiret.quia mēdax deum qui veritas est.⁊ si ꝓbis ꝓfiteat tamen operib⁹ abnegat.Ūñ apostolus ad Titum.j.Confitentur se nosse deum factis autē negant cum sint abhominati ⁊ incredibiles.ad omne opus bonū reꝓbi.Super q̄ Jero. Ecce inquit apl's oīibus qui perversa sunt factis deum asserit negari.christus sapiētia ē. iusticia veritas sciētia sanctitas ⁊ fortitudo.Negat igitur per insipientiam sapientia.ꝓ iniquitatē iusticia.ꝓ mendacium veritas.per turpitudinem sanctitas.ꝓ imbecillitatez animi fortitudo. hec Jero.et ponitur in ca.xj.q.iij.existimant.Sed multi sunt q̄ et si veritatem non negant tamen veritatē confiteri ꝓpter persecutionem odium ⁊ scandalum corā hominib⁹ ꝓtimescūt. non attendetes q̄ sicut dicit beda.⁊ ponitur extra in antiquis de regulis iuris qui scandalizauerit.i.q̄ vtilius scandalū nasci ꝓmittit q̄ veritas relinquat. Nam vt dicit Aug.quisq; veritatē metu cuiuslibet potētie occultet.iram dei super se ꝓuocat.q; magis timet hominez q̄ deum et post pauca. Uterq; reus est ⁊ q̄ veritatē occultat et qui mēdaciū ꝓfert.q; ille ꝓdesse non vult ⁊ iste nocere desiderat.hec aug.⁊ ponit in caū.xj.q.iij.quisquis.Ūñ ⁊ xp̄s matheī.x.Omnis q̄ ꝓfitebit me coram hominib⁹ ꝓfitebor ⁊ ego eum corā patre meo qui in celis est.qui autem negauerit me coram hominib⁹ negabo ⁊ eū coram patre meo q̄ in celis est est.Et ideo merito Aug. Nemo inquit peritoꝝ vel prudentiū putet q̄ minus piculum sit in verbis lingua mentiendo q̄ manib⁹ sanguinē fundendo.melius est ꝓ veritate pati suppliciū q̄ ꝓ adulatiōe beneficium.hec augu.⁊ ponitur in ca.xj.q.iij. nemo. Ex istis patet q̄ mendaciū opponitur virtuti q̄ est pars iusticie.⁊ prohibet̄ p illud preceptum decalogi.non falsum testimonium dices. Nas vt dic̄ Lindis.vj. Is qui mentitur de seipso phibet falsum testimonium.verbū em̄ oris exterius testificat verbo mentis interius.immo ⁊ ipa mens p verbuz oris d̄ seipo testimoniū phibet. Mendax ergo anim⁹ sui ipsius est testis falsus.sed q̄d magis detestandū q̄ suūp sius falsus testis.Et ideo merito dī Prouerb. xj.Abhominatio est domino labia mendacia. Ūñ sicut si quis os suum apertum haberet et muscas intrare ꝓmitteret ⁊ ibi vermes generare.os eius abhominabile esse hoibus.sic os mendax abhominabile est deo.cū immūdicia mendacij multo magis displiceat deo.q̄ immūdicia muscar hoib⁹.et ideo merito dic̄ dñs Prouer.viij.Os lingue detestor.

Capitulum VIII

Secundo sub predicta specie auaricie.s.fallacia ꝓtinetur iniquus iudicium. Ad Pro quo notandū q̄ aliqui sunt iudices boni et electi iustū iudicium exequentes.⁊ aliqui sunt iudices mali ⁊ peruersi iudicium iustū peruertentes.Ad bonos em̄ iudices ad hoc iudicēt digne ⁊ iuste multa requirunt. Primo requiritur q̄ ipsimet sint iusti ⁊ immunes a crimie vnde Amb.et ponit̄ in ca.ij.q.viij.iudicet.vbi.sic. Judicet inquit ille de alteri⁹ erroze q̄ non habet qō in seipso condemnat.iudicet ille q̄ nō agit eadem q̄ in alio putauerat puniēda.ne cum de alio iudicat in seipsum sententiam ferat. Judicet ille qui ad p nunciandū nullo odio.nulla offensione.nulla leuitate ducatur.hec ille. Ūñ Aug.in de verbis domini ſmo.xlviij.sup illud Joban.viij.Qui sine peccato est vestrū ꝓior in eaz lapidē mittat.hec inq̄t vox iusticie est.puniatur peccatrix sed nō a peccatorib⁹ impleat̄ lex sed nō a preuaricatorib⁹ legis.hec ille. Ūñ vt dicit ca.ij.q.viij.sacerdos.Criminosus alterius criminis iudex esse non poterit.⁊ seip̄m ꝺēnandum in alterius crimen sententiā ꝓfert.ꝫ tū vt subdit ca.ibidem ꝓra hoc obiecit̄ per. hoc q̄ saul cū tū a dño esset reꝓbatus populū dei iudicabat. et ei⁹ iudiciū vniuersus populus expectabat. Item cum esset dauid adulter ⁊ homicida interrogatus a prophēta sniam in diuitem dedit q̄ ouē papis rapuit dicens. Judiciū mortis est viro huic. Item salomon cum amore mulierū alienigenarū deos gentiū coleret.cū vniuersa israelitica plebs ad eius iudicius

ꝓfluebat. Multi etiam alij tam in nouo q̄ in veteri testamento inueniunt quoꝝ vita blasphemabil' et tñ coꝝ sententia quasi ex officio seruata iudiciarij ordinis integritate ꝓcessit inuenit seruata. vnde et dñs ait in euangelio. Super cathedraꝫ moysi sederunt scribe ꝛ pharisei. oia igitur quecūq; dixerit vobis seruate et facite. ſm vero opera eoꝝ nolite facere. Hinc liquido ꝓstat q̄ mali pastores siue iudices dum ſniam iusti examinis alioꝝ crimina ferūt et dñi sine exemplo sue emendatiōis aloꝝ vicia corrigere curant sibiꝑsis nocent. subditis vo ꝓsunt si coꝝ increpatione correcti vel sententia coerciti curam suam in melius ꝓmutatā discernūt. ac per hoc dñi ab ecclesia tolerati fuerint eoꝝ iudiciuꝫ subtergere non licet. hec. ca. Unde apls Roma. ij. Inexcusabilis es o hō qui iudicas. in q̄ em iudicas alterum teipm ꝓdemnas eadem em agis que iudicas. scimus em qm iudicium dei est ſm veritatem i eos qui talia agūt. Existimas o homo qui iudicas eos qui talia agunt ꝛ facis ea. quia tu effugies iudiciuꝫ dei. q. d. non. ¶ Secundo requirit q̄ iudices sint viri electi. potentes. sapientes. nobiles ꝛ ꝓbate ꝓuersationis in q̄bus sit amoꝝ veritatis ꝛ odiū auaricie Unde Exo. xviij. legit q̄ ihetro sacerdos dixit moysi. ꝓuide aūt de omni plebe viros potentes ꝛ timētes deum in q̄bus sit veritas ꝛ qui oderunt auariciam. ꝛ constitue ex eis tribunos ꝛ centuriones ꝛ quinquagenarios ꝛ decanos q̄ iudicent populum omni tempore. Item deut. j. dixit moyses filijs isrl. Tuli de tribuꝫ vestris sapientes ꝛ nobiles ꝛ cōstitui eos principes tribunos ꝛ centuriones ꝛ quinquagenarios qui docerēt vos singula. ꝓcepiq; eis dicens. Audite illos ꝛ qō iustū est iudicate siue ciuis sit ille siue peregrinus nulla erit distantia ꝑsonaꝝ. ita puum audietis vt magnum. nec accipietis cuiuscq; ꝑsonam. quia dei iudicium est. Et sic dicit Sap. viij. Non subtrahet ꝑsonam cuiuscq; dñs qui est oim dñatoꝝ. nec verebitur magnitudinē cuiuscq; qm pusillum ꝛ magnum ipse fecit. ꝛ equaliter cura est illi de omnibus. Tertio oportet iustos iudices palam ꝛ ꝓmpte conquerentibꝰ ꝛ iusticiam petentibus se offerre. ꝛ qō iustum est iuste exequi. Unde i signū q̄ iudices ꝓmpti ꝛ parati essent ad reddendum populo iusticiam dī Deut. xvj. Judices ꝛ magistros ꝓstitue in omnibꝰ portis quas dominus deus tuus dederit tibi per singulas tribꝰ tuas vt iudicent populum iusto iudicio. nec in alteram partez declinent. non accipient ꝑsonam nec munera. quia munera excecant oculos sapientum. ꝛ mutāt verba iustoꝝ. iuste qō iustuꝫ est exequeris. Item deut. j. Judices ꝓstituas ꝑ singulas tribꝰ qui iudicēt populum. ex quo iudicio nec in alteram partem declinent. ¶ Quarto oportet bonū iudicem vrute iniq̄tates irrumpere ꝛ faciem potentis nō extimescere. vñ Eccl. vij. Noli querere fieri iudex nisi valeas vrute irrumpere iniq̄tates ne forte extimescas faciez potentis ꝛ ponas scandalum in agilitatem. Dñs vt dicit aug⁹. ꝛ ponit in ca. xj. q. iij. Quisquis. Quisquis veritatez metu alicuius potentie occultat. ira dei super se ꝓuocat. quia magis timet hominē q̄ deum. hec ille. Et si ille ira dei sup se ꝓuocat qui metu alicuius potentie veritatez occultat. quanto magis iniustus iudex ira dei ꝓxa se ꝓuocat qui ꝓpter metum potentie superioris veritatē oppmit et ꝓdemnat. Et ideo merito ꝓpheta in ꝑs. Recte iudicate filij hoim. ꝛ ideo merito recte iudicate. qz rectum est illud in quo medium nō exit ab extremis. Ubi em est rectitudo iusticie aliq̄d est vt mediū. et aliquid vt extremum. In iudicio em hoc est manifestū vbi iudex mediū est inter partes q̄ nō debet declinare ad dexteram neq; ad sinistram. Dñs in iusto et recto iudicio tria possunt generalit considerari. s. qō reddit. ꝛ per qō reddit. ꝛ q̄bus reddit. qō reddit est iusticia. per qō reddit est iust⁹ iudex tanq; medium. q̄bus reddit sunt ꝑtes tanq; extrema. Ex quo patet q̄ illud iudiciuꝫ dicit rectū in quo iudex qui in edium est nec ad vnā ꝑtem nec ad aliam ꝓ iusticiam decurrat. Et sic docet parik. in summa sua de vtutib⁹ ꝑte. iij. tracta. ō iusticia ca. iij. Rectitudo quā deus dedit corpi hūano moueat iudicē ad rectitudinez iusticie. vnde Eccs. vij. hoc inueni q̄ fecerat deus hoiem rectū. Item bern. sup can. Rectus inq̄t dñs rectum fecit hoiem. staturāq; rectā dedit ei. forsitan vt ista corporea rectitudo vlioziscq; figmēti hominē illū interiorē qui ad imaginē dei factus ē spiritualis sue seruande rectitudinis admoneret. et de corruptibili deformitatē argueret animi q̄d est indecentius q̄ recto corpore curuū gerere animū. hec ille. ¶ Quinto oportet bonū iudicez iustos absoluere. reos cōdēnare. ꝛ culpas eq̄librare. ꝛ penas culpis discrete ꝓportionare. Dñs. j. esdre. vij. legit q̄ artarxerses rex dixit esdre scribe. Tu inq̄t esdras ſm sapientiaꝫ dei tui que est in manu tua constitue iudices ꝛ presides. ꝛ iudicēt omni ppl'o qui est trās flumen hijs vicz qui nouerūt legem dei tui. ꝛ legez regis. sed imperitos doce libere ꝛ omnis q̄ non fecerit legem dei tui ꝛ legem regis diligenter iudicium erit de eo. siue in mortē siue in exiliū siue in ꝓdemnationem substantie eius vel certe in carcerem. ¶ Sexto oportet hoiem iudicē miam cū iusticia discrete ꝛpare. vnde Isido. in de sum. bo. li. iij. ca. liij. omnis inquit q̄ recte iudicat stateram in manibus gestat in vtroq; penso iusticiā et miam portat sed ꝑ iusticiam reddit peccati sententiam. q̄ miam peccati tempat penam. vt iusto libramine q̄dam per equitatē corrigat. q̄dam vo ꝑ miam indulgeat. Naz vt dicit Crisp. ope. imp. omel. xliij. miscōia tūc est vera miscōia si sic facta fuerit vt per eam iusticia nō cōtemnat. si aūt ꝓmpta iusticia mia obseruetur ipa mia non est mia ꝫ fatuitas. ꝛ sicut iusticia sine mia non est mia ꝫ crudelitas sic mia sine iusticia nō est mia sed fatuitas. hec ille. Et ideo merito bea. Greg. super Eze. omel. xxj. Tāta quippe inquit debet eē discretio. vt nec disciplina nimia sit nec miscōia remissa. ne forte inordinate culpa dimittet is q̄ est culpabilis in reatu graui⁹ astringat. ꝛ rursum si culpa inordinate retinetur tanto grauius q̄ corrigit deterior fiet. quāto ergo se nihil ex benignitatis gratia agi cōsiderat. exhibenda itaq; prauis est aspitas in ostensione ꝛ charitas in mente vt dura ostensio delinquentē coerceat ꝛ charitatis custodia mercedez mansuetudinis nō amittat. hec greg. Nō ꝓsideras bea. augu. duo inq̄t sunt noia homo ꝛ pctōr. qz peccator est corripe. qz homo est miserere. vñ ps. Cogi

ripiet me iust⁹ in mia.⁊ increpatione me. sicut em̄ dic̄ glo. sup illud Matth.v. Beati q̄ esuriunt ⁊ sitiunt iusticiam. Justicie lumen est mia. iusticia em̄ sine misericordia cecus furor est.⁊ zelus absq; mia est vt cecus sagittarius qui intendēs sagittare feraz occidit hominē sicut lamech. qui intendēs sagittare feram sagittauit cayn.⁊ occidit iuxta traditionē hebreorū. vt dicit paris. in sum. sua de virtutib⁹ pte. iij. trac. 5 iusticia. ca. xx.⁊ ideo subdit ibidem paris. viri sancti iram scientes, supsedere volūt correctioni donec cessauerit ira⁊ tranquillitas facta sit in mente mutari illum volentes. cū dr Sap. xxj. Tu dñator virtutis cū tranquillitate iudicas. Item Jac. j. Ira viri iusticiam dei nō operatur. Nō psiderans ille magnus phs Diogenes qui cū esset iratus seruo suo ait. iaz te nisi iratus essem verberibus necarē Et ideo bea. gre. Illa inquit ppositor̄ sollicitudo vtilis illa est cautela laudabilis. in qua totum ratio agit⁊ furor sibi nihil vindicat. Restringēda est sub ratiōe potestas nec quicq; obagendū est priusq; irritata ad tranquillitatem mens redeat. nam cōmotionis tpe iustū putat omne q̄d fecit. hec grego. et ponit in ca. xj. q. iij. illa. ¶ Scribitur ergo q̄ prepositi q̄bus subditos suos incumbit charitate corrigere debeāt in se mansuetudinem cū discretione. In cui⁹ rei figurā legitur q̄ in archa testamēti erant virga mana⁊ tabule. In virga intelligit correctio. in mana mansuetudo. in tabulis discretio. archa signat prepositum in quo esset virga correctionis germinās de radice charitatis. iuxta illud Isa. xj. Egredietur virga de radice yesse. Jesse em̄ interpretat incendium. Et de incēdio amoris debet egredi virga correctionis. vnō Epoc. iiij. Quos amo arguo⁊ castigo. sed aliq̄ illos volunt maxime corrigere quos vident non amare quorum correctio ab his quib⁹ adhibet non cōputat correctio ꝫ hostilis persecutio pra q̄s loquitur aplus. ij. thes. vl. Nolite quasi inimicū existimare illum sed corripite vt fratrez. Item correctio fieri debet cum mansuetudine. q̄d intelligit p manna. vnō ad Gala. vj. Vos qui spuales estis instruite hmōi in spiritu lenitatis sed sicut dicit beatus gregor. super Eze. omel. xxj. sepe pringit vt ppositus discipline regulam quā scit dicere nescit tenere. q⁊ aut nimio zelo motus minus se p mansuetudinem tempat aut nimia mansuetudine placitus min⁹ se contra nectam in zeli studio inflamat. Magna em̄ cōsideratione debemus pensare q̄d scriptū est. q⁊ vasa templi inter coronas⁊ plectas boues⁊ leones⁊ cherubin sculpta sunt.⁊ subter boues⁊ leones iuxta dependētia. Corona quoq; signū est victorie. Plecte aūt cōcordie vnanimitatem signant. Cherubin vō plenitudo scientie dr. Sacerdotes em̄ et doctores int coronas et plectas. i. inter fortitudinem boni operis qua ad victoriam currūt.⁊ charitatis pcordiaz qua a se vicissim nō discrepant. Per boues⁊ leones at q; cherubin designati sunt qui in plenitudine scientie quam habent necesse est vt boum mansuetudinē teneāt.⁊ furorem leonū quatenus in disciplina quaz predicant.⁊ ex zelo sancto accensi sint et ex paterna dulcedine tranquilli. quib⁹ subter se iuxta dependāt vt discipline sue retinacula quibus ipsi ligati sunt in subditis suis sollicite impendant. vel subter eos iuxta dependere est custodie vincula in subditis tenere. que tunc recte seruant cum nec boum māsuetudo in zeli feruore amittit. nec leonū timor in mansuetudinez declinat. hec greg. Sz sicut dicit paris. in summa sua de virtutibus parte. iij. tract. de iusticia ca. xxviij. Sunt aliqui ppositi qui zelum habēt non sm pscientiam. sed beluina rabie furentes non medicos sed hostes se exhibētes q̄tum in eis est iudicium dei euacuantes. dum omnia hic vindicare volunt. Si em̄ hic omnia vindicarent vt ait aug. iocum diuina iusticia non haberet. ipsi officiū demonum q̄d est torquere diligenter facerent si potestatem haberent. in ore eor̄ psone he voces dyabolice crucifigat̄ pfundat̄ deponat̄ eiciat̄. potestas eorum est gladius in manu furibundi. vix ab ore eor̄ auditor corrigatur. Ipsi solum vere nouerunt secare omnē egritudini ignem⁊ ferrū adhibere volunt ignorantes q̄ oim medicamentor̄ saluberrimū est sapientia vñ Sap. xvij. Per sapientiam sanati sunt quicunq; placuerunt tibi ab initio. Item Sap. xix. nec herba nec malagma. sed sermo tuus dñe sanauit eos q̄ sanat oia. hec ille. Item correctio fieri deberet cum discretione q̄d intelligitur per tabulas. vñ greg. super Ezech. zeli inquit sancti discretio de virtute misericordie necesse est vt ardeat. ideo necesse est eum qui alios habet corrigere iugiter meditari pprie infirmitatem. vt in seipso discat q̄d alij portare possunt. vnde grego. omnipotens inquit deus idcirco principē aplorū permisit cadere vt in culpa sua disceret qualiter alijs misereri deberet. Legit em̄ q̄ helizeus clamabat ad heliam dicēs. Pater mi currus israel⁊ auriga eius. quā auctoritatē practāsbtūs grego. sup ezech. omel. xxj dicēs. Quid ē frēs charissimi q̄ helias currus israel⁊ auriga dicit; nisi auriga agitat. currus portat. Doctor igit qui mores ppli et per patientiam sustinet⁊ sacri eloquij verbis docet⁊ currus dr⁊ auriga. currus q̄a tolerādo portat auriga q⁊ exhortādo agitat. currus q⁊ mala sustinet auriga q⁊ populum bonis admonitionib⁹ exercet. hec ille. ¶ Septimo oportet bonū iudicem patienter audire vtranq; partem.⁊ nō cito moueri pter alterius partis allegationē ad iniam pferendā. Jo crisо. Judices inquit seculi etiā si audierint eū qui primas negocij partes psequitur vehementē p orantez et largissimis dicendi fontibus inundant em̄. expectant tñ⁊ audiunt cū omni patientia. nec prima allegatione mouent ad iniam pferendam etiam si verissima videant esse que dicta sunt. seruat em̄ apud audientiam illor̄ secundo quoq; integer dicendi locus. qm̄ q̄dem hoc est iudicium. disciplina prius ex vtraq; parte causam diligenter agnoscere.⁊ ita iniaz promulgare. hec ille. Jtē melchiades. et ponit in ca. ij. q. j. primo. Primo inquit sup omia diligenter inqrite vt cū iusticia⁊ charitate diffinitatis. neminē condemnetis anteverū⁊ iustū iudicij. nullū iudiceris suspitionis arbitrio. sed primū approbate⁊ postea charitatiuam pferte iniam. et q̄d vobis non vultis fieri alteri facere nolite. hec ibi Item greg.⁊ ponit in ca. xj. q. iij. summo ope. Summo inqt opere precauendū est vt rectores ecclesie⁊ qui publicam exercent iudicandis sententijs nullatenus lenitate furore ducti sint precipites, sed causte diligenter venti-

latis cū res que ignorabat plenit ad noticiaz veniẽrit tunc diuina lex et hūana resoluat. et tunc fm q ibi ꝓstitutum est remota ꝑsonaꝝ acceptione diffinitiua ꝓferatur sniа. Hinc est q moyses querelas populi sp ad diuinū tabernaculū ingressus referebat. et iuxta qđ dñs impabat iudicia ꝓponebat. nimirū nos instruens vt non ex corde nostro sed ex precepto diuino ꝑdēnationis vel iustificationis sniam ꝓferam⁹. hec ille. Et huic ꝓcordat damasus papa ca. xj. q. iij. Eoꝝ. Eoꝝ inquit causas discutere non licet priusq̄ canonice vocati ad sinodū veniant. z pñs q pñtem agnoscat veritatez z intelligat que obijciunt qđ per sapiam salomonis dī. Inteq̄ scruteris ne reprehendas. intellige ꝑus z tūc increpa. anteq̄ audias non reprehendas. z licet apertissima sit ꝓrariozuz reprehensio. verūtamen ab his oportet q̄ dati sunt ad eoꝝ examinationē ordinem seruari. ¶ Unde notandum est q sicut dicit fabian⁹. et ponit in ca. iiij. q. iiij. nullus vnq̄. In omni iudicio q̄tuoꝝ ꝑsones sp esse necesse est. s. iudices electos. accusatores ydoneos. ac defensores congruos atq̄ legitimos testes Judices aūt deberēt vti equitate. testes veritate. accusatores intentione ad ampliandū causaz. defensores exterminatiōe ad muniendū causam. q sicut dicit nico. papa. z ponitur in ca. iij. q. ix. necesse est. Necesse est fm sacrarū scripturaꝝ documēta ac fm iusticie tramitē z accusatorē z accusatum simul esse et vnam partem quantumcunq̄ predita autoritate ꝓtius sic audiri. vel alteri pti nullum preiudicium faciat. hec ibi. Item marcellus ca. iij. q. viij. qui accusare. Qui accusare inquit aliquez elegerit pñs se et nō p alium accuset. inscriptione. s. premissa. neq̄ vnq̄ vll⁹ iudicet anteq̄ legitimos accusatores pñs habeat. locūq̄ defendendi accipiat ad abluenda crimina. Item felix papa. iij. q. ix. Absente inquit aduersario non audiat accusatoꝝ. nec absente aliq̄ pte sententia a iudice dicta nullam obtinebit firmitatez Itez seuerin⁹ papa. iij. q. ix. absens. Absens inqt nemo iudicet. qz humane z diuine hoc prohibent leges nisi fuerit absens ex cōtumacia. Item actuum xxv. legitur q Fest⁹ preses dixit iudeis volentib⁹ paulū apm morti habere ꝑdemnatū. Non est inqt romanis consuetudo dānare aliquem hominez priusq̄ is qui accusat pñtes habeat accusatores. locuz q defendendi accipiat ad abluenda crimina que ei obijciunt. Item. j. thi. v. Aduersus presbiterū noli accusationem accipere nisi sub duobus vel tribus testib⁹. Item. iij. q. x. placuit. Placuit inquit canon quotiēscunq̄ clericis ab accusatoꝝib⁹ multa crimina obijciuntur z vnū ex bijs de q̄ prius egerūt ꝓbare nō valuerint ad cetera nō admittant. Et est insuper notandū q illi q̄ de aliquo crimine sunt accusati quousq̄ se purgauerint non sunt ad accusanduz alios admittendi. Dñ stephan⁹ papa. iij. q. x. denegāda. Deneganda est inquit accusatis licentia criminandi priusq̄ se crimine quo premūtur exuerint qz non est credendū ꝓtra alios ꝓfessioni q̄ criminibus implicant nisi se prius probauerint innocētes. qm̄ pniciosa est. nec debet admitti rei aduersus quē cunq̄ ꝓfessio. hec ibi. Item fabianus. ij. q. vij. can. sicut sacerdotes. Sicut sacerdotes inquit vel clerici reliqui a secularibus laycoꝝ accusatione excludunt ita illi ab istoꝝ sunt excludendi z alienandi criminatione. Et sicut illi ab istis. ita isti ab illis non recipiantur. hec ibi. Item notandū est q fm iura canonica ac etiam legis diuine documenta. accusatoꝝ si nō posset suam accusationem ꝓbare penā sibi accipiet talionis ꝑdignam. Dñ damasus. ij. q. iij. Calūniatoꝝ. Calumniatoꝝ inquit si accusatione defecerit talionis recipiet penam. Item adrianus. v. q. j. qui in alterius. Qui in alterius inquit famaz publice scripturam aut verba ꝓtumeliosa ꝓfecerit. et repertus scripta non ꝓbauerit flagellet. Unde et in hui⁹ cō firmationem Deutroñ. xix. Si inquit dominus steterit testis mendax contra hominem accusans. cuz causa preuaricationis stabunt ambo. quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotum z iudicum qui fuerint in diebus illis. Cumq̄ diligentissime perscrutantes inuenerint testem falsum dixisse contra fratrem suum mendacium reddent ei sicut fratri suo cogitauit. et auferes malum de medio tui. et audientes ceteri timorem habeāt vt nequaq̄ audeant talia facere. Unde z in executionem hui⁹ sancti dei decreti prorumpens sanctus ꝓpheta Daniel qui reprehendebat iudices z seniores populi israel iniuste iudicantes z permittentes sanctam susannā sine discreta examinatōe accusatorum damnari ad mortem dixit. Sic fatui filij israhel non iudicātes neq̄ etiam quod verum est cognoscentes ꝑdemnastis filiaz israel. Reuertimini ad iudicium quia falsum testimonium locuti sunt aduersus susannam. vnde z discreta examinatione facta z falsitate accusatorum detecta damnauit eos ad mortem. z liberauit susannaz innocentē. vt patet Daniel. xiij. Item iubente dario rege persaꝝ accusatores danielis in lacum leonū missi sunt. z daniel liberat⁹ est. vt patet Dañ. vj. z. x. Item populus fecit idē ꝓtra duos falsos accusatores susanne q ipsi ꝓtra susannam facere volebant. vt patet Dañ. xiij. Sz vlterius est notandū q vbi crimen est manifestuz predictus ordo iudiciarius non requirit. vnde nico. papa. que lotharius inquit rex nepos nequiter fecit accusatiōe nō indigent. In manifestis inquit calliditate accusantium reus non opprimit. nec tergiuersatione ꝓpium crimen celatur cum culpa sua sponte se oculis omniū ingerat. atq̄ ideo in talib⁹ iudiciarius ordo non requiritur. qui ideo tm̄ institutus est vt nec innocentia insidijs pateret aduersantium. nec culpa delinquentis sententiam effugeret iusti examinis. hec nico. papa. z ponitur in ca. ij. q. j. que lotharius Item stephanus papa. manifesta inquit z nota plurimis causa nō sunt querendi testes. Unde sanct⁹ ambro. in epla ad Choī. dicit de fornicatione exponens sententiam apli. Judicis inquit nō est sine accusatione damnare. qz dñs iudam cum fuisset fur qz non est accusatus minime abiecit. cognito autez opere isto pellendū istum de cetu fraternitatis cen fuit. oñes em̄ crimē eius sciebāt. publice em̄ nouercam suam loco vxoris sue habebat. in qua re neq̄ opus testimoniū est. neq̄ tergiuersatione aliqua tegi poterat crimen. hec stepha. z ponitur in ca. ij. q. j. manifeste. Sz tū hic est notendum q vt subdit canon ibi. Eoꝝ que. manifesta sunt cognita iudici et manifesta a lijs. que em̄ iudici tm̄ nota sūt sine exa

minatione fieri non possunt. Nam cum iudex in tum hmōi sit persona publica. z publica autoritate vratur z non priuata. nō habet iudicare fm ea que sibi sunt nota vt priuate persone. sed fm ea que sūt sibi nota vt persone publice. alioquin iudex simul esset accusator z iudex. quod reprobat August. sermone de penitentia. Item fabianus. nullus vnq̄ quit presumat accusator simul z testis esse z iudex. hec ille. z ponitur in ca. iij. q. iij. nullus vnq̄. Sed tamē quando crimē est notū iudici tunc iudex potest z tenet corrigere sed secrete dicente christo matthei. xviij. Si peccauerit in te frater tu⁹ corripe eum inter te z ipsum. Super quo august. in deverbis domini. ser. lxxvj. queritur inquit quare dicitur int re et ipsum. z rndit dicens. quia in te peccauit. quid ē inquit in te peccauit. z respondit dicens. Tu solus scis qz in te peccauit. qz aūt secretū fuit qñ in te peccauit. secretum quare nō corrigis qō peccauit. nam tu solus nosti qz peccauit in te. z tu vis coram omnibus arguere nō es corrector q̄ proditor. Attende quemadmodum vir iustus ioseph tanto flagicio q̄ de vxore sua fuit suspicatus tanta benignitate pepcit anteqū sciret vnde illa pciperet quam grauidam senserat. z se ad illā non accessisse nouerat restat ita q̄ adulterij certa suspicatio. z tñ quia ipse solus sciebat quid de illo ait euangelium. Joseph cum esset vir iustus z noluit eam deuulgare voluit eam occulte dimittere. Hec eo cogitante. ecce angelus domini apparuit in somnis illi z iudicauit. qz non violauit viri thorum sed quia de spiritu sancto conceperat dominū ambox. hec augu. z ponitur in ca. ij. q. j. si peccauit. Et sequitur. ipsa igitur corrigēda sūt coram hominibus que peccant coram hominibus peccata vero corripienda sunt secretius que peccantur secretius. Unde Jsido. manifesta inqt peccata non sunt occulta purgatione purganda. palam em̄ arguēdi sunt qui palam nocent. vt dum aperta obiurgatione sanant hij qui eos imitādo deliquerūt corriguntur. dum vnus corripit plurimi emendantur. hec ille. Sed tñ sicut dicit canon. ij. q. j. si peccauit. quando crimen notum est alijs z nō iudici nec inde vel sine examinatione ferendum est iudicium quia in crimen sibi occultum non debet iudex sententiam ferre. vnde Anacletus papa. z ponit in ca. ij. q. j. deus omnipotens. Deus omnipotens inquit vt nos a precipitatione compesceret cū omnia nuda z aperta fuerunt oculis eius. mala tamen sodomis noluit audita iudicare vel vindicare priusq̄ p fecte cognosceret que dicebantur. vnde ipse ait. descendam z videbo vtrum clamorez qui venerit ad me opere compleuerint an nō est ita vt sciam. Deus omnipotens cui nihil est absconditum. sed omnia ei manifesta sunt anteqū fiant. nō ideo hec z alia multa que ob prolixitatem huic ca. non inserimus per se inquirere dignatus est. nō q̄ ea ignorauerat sed vt nobis exemplū daret ne ꝑcipites in discutiēdis et iudicandis negocijs essemus. Et ne mala proximorum prius quisq̄ presumat auertere q̄ probare cuius exēplo monemur ne ad proferēdam sententiam iniquam precipites sumus aut temere indulgētes sed que improbata sunt indiscusse quoq̄ modo iudicemus. dicente veritatis voce. Nolite iudicare z non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini. mala vero audita nullus moueant nec passim dicta absq̄ certa ꝓbatione q̄sqū vnq̄ credat. sed ante audita diligēter inquirat q̄ precipitanter quid aliquis agit iudicet. Si em̄ deus oim cognitor sodomorum mala quox clamor vsq̄ ad celum quenit omnia sciens prius nec credere nec iudicare voluit anteq̄ ipse ea cum fidelibus testibus diligenter inuestigans que audierat ope cōprobarat. Nos qui sumus homines peccatores q̄bus incognita sunt occulta iudicia dei occulta. hec precauentes nullam ante veram instamq̄ ꝓbationez iudicare aut ꝑdemnare inuenit manifeste paulo apl̄o dicente. tu quisquis es qui iudicas seruum alienū suo em̄ dño aut stat aut cadat. Qñ aūt crimē notū est iudici aut alijs. aliqñ reus inficiat. i. negat factū veluti si q̄s negaret se inf̄eciſſe eū quē ſ̄ oculi iudicis z in ꝑspcū multox iterfecerat. hic qz se reum negat sine examinatione ferri nō potest. aliqñ ipsa euidentia operis reum esse testat quando ope publico crimen ꝓfitet. et tunc post secundam z tertiam correctionem siue examinationez damnand⁹ est si incorrigibilis exiterit in hoc vltimo casu. intelligēdum est autoritas illa ambro z nico. Manifesta accusatione nō indiget. fornicator em̄ ille in quem sine examinatiōe sentētia apostoli ꝓcesserat publice coram hominbus nouercā suā ꝑ vxore habebat Lothanius quoq̄ de quo nico. scribit similiter vxorem suam diuiserat z aliam superduxerat. hec cano. Ex q̄bus ptz q̄ qñ infamia est publica non requirit alius accusatorz. sed ipsa obtinebit vicem accusatoris. vnde sup illo Gene. iiij. Vox sanguis fratris tui clamat ad me de terra. dicit glo. Euidentia patrati sceleris non indiget clamore accusatoris. ¶ Octauo oportet bonū iudicem sp pre oculis habere deū iudicē vt iudicet alijs sic vult z expectat ab eo iudicari. Unō ysido. in de sum. bo. li. iij. ca. liij. Bonus inquit iudex sicut nocere cuilibz nouit. ita ꝑdesse omibus nouit. alijs em̄ prestat censuram iusticie. alijs bonitatē iudicij sine psonax acceptione suscipit omnia. nō infirmat iusticiaz auaricie flāma nec studet auferre alteri q̄ sibijpsi placet. Boni iudices iusticiam ad solam obtinendam salutem eternam suscipiunt. nec eam munerib⁹ acceptis distribuūt. vt dum de iusto iudicio tpali ad tpalia lucra non appetunt premio eterno ditent. z seqnt. Qui dei iudicia oculis suis ꝓponit sp timens tremensq̄ in omni negocio formidat ne de iusticie tramite deuians cadat. z vnde non iustificat inde potius condemnet. hec ille. Unde linco. cxliij. Si vis inquit recte iudicare primo ꝓsidera q̄ non bois sed dei exerces iudiciū. z q̄ quicquid iudicas in te redundabit. Unde. ij. Paral. xix. legit de rege iosaphat q̄ ille ꝓstituens iudices terre precipiens eis ait. Videte quid faciatis. non em̄ exercetis iudicium hominis sed dei. Et qōcunq̄ iudicaueritis in vobis redūdabit. sit timor dñi vobiscum z cū diligētia cuncta facite. non est em̄ apud dñm deum vestr̄ iniquitas nec q̄ personax acceptio nec cupido. munerx. Item sap. vj. Audite reges et intelligite iudices. discite finiz terre. prebete aures vestras qui primetis multitudines in plateis vobis in turbis nationū qñ data est

a domino vobis potestas. & virtus ab altissimo qui interrogabit opera vestra & cogitationes scrutabit qm̄ cū essetis ministri regni illius nō recte iudicastis neq; custodistis legem iusticie. neq; sm̄ voluntatē dei ambulastis. horrende & cito apparebit vobis. qm̄ iudiciū durissimum his qui p̄sunt fiet. Exiguo em̄ conceditur mia. potentes aūt potēter torquēbuntur. vij. Prouer. xxix. Rex q̄ iudicat in veritate pauper thronus eius in eternū firmabit.

Capitulum IX

Dicto de iudicibus bonis iustum iudicium exequētibus. restat nunc tractare de malis iudicibus iustū iudicium peruertentibus. ¶ Pro quo notandum q̄ sex modis iustum iudicium peruertit. de quor quatuor p̄mis modis loquit bea. Greg. ac etiam Isiō. in de sum. bo. lib. iij. ca. lviij. & ponit in ca. xj. q. iij. quatuor. vbi sic. Quatuor inquit modis iudicium humanū peruertit. s. timore. cupiditate. odio & amore. Timore dum metu potestatis alicuius veritatē dicere ptimescimus. sicut fecit ille impius iudex pilatus. qr sicut patet Joh. xix. audito illo verbo a iudeis. Si hunc dimittis non es amicus cesaris timuit. & ideo a dictamine sue p̄prie cōscientie recessit. Quis tamē vt patet Matth. xxvij. ad liberationē christi multipliciter egit. Primo cōparando latronem iusto dicens. Quē vultis dimittā vobis. barrabam an iesum q̄ dicit christus. q̄si diceret. necesse habetis dimittere innocentem & iustū. vel barrabam latronem. Secūdo quādo querebat a iudeis. Quid em̄ mali fecit: Item quid faciaz de iesu q̄ dicit christus: Tertio quādo dixit. ego nullam inuenio causam in eo. Joh. xviij. Quarto qm̄ lauit manus coram eis & dixit. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. vos videritis. Matt. xxvj. Quinto quādo eum flagellari mandauit. qō ideo Pm̄ rabanum fecisse credit. vt iudei penis & opprobrijs eius satiati desisterēt ab iniusticia mortis xp̄i Sed his omnibus non excusat pilatus. qr non excusant iudices nisi totis viribus excusare studeant innocentem. sed pilatus sciebat christum innocentem. & q̄ per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes. Luce. xxij. Et hoc tamē nō obstante hoc verbum concluſit pilatus. Si hunc dimittis nō es amicus cesaris. Joban. xviij. Et sicut pilatus quesiuit a christo quid esset veritas. sed tamen noluit xp̄i responsionē audire. sed post responsionem statim exiuit. Sic multi falsi iudices p̄tendentes se de veritate diligenter inquirere. sed tamen cū possint eam faciliter videre timore potentie superioris percussi. aut dissimulant se veritatem cognoscere. aut vecorditer abscondūt. aut iniuste cōdemnant non cōsiderantes q̄ sicut dicit beatus Aug⁹. Quisq; veritatē metu cuiuslibet potestatis occultat iram dei sup se p̄uocat. quia magis timet hominem q̄ deum. vterq; em̄ reus est & qui veritatez occultat. & q̄ p̄odesse non vult. & iste. s. mentiēs nocere desiderat. hec Augusti. & ponit in can̄. xj. q. iij. Quisquis. ¶ Secundo peruertit iustum iudiciū dum iudex p̄mio muneris alicuius corrumpit. Unde Isiō. in de summo bono libro. iij. ca. lv. Sepe inquit iudices p̄aue cupiditatis causa aut differunt aut peruertūt iudicia. nec finiunt cepta negocia quousq; marsupia eor qui causant exhauriāt. Qui em̄ iudicant non causas sed dona considerāt & sicut negligentes in discussione causantium. sic in eorz damno solliciti sunt iudices p̄aui. Juxta verbum p̄phete. Quasi lupi vespere non relinquūtur in mane. hoc est de p̄sentis vite cōmodis tantum cogitant & non de futuris. Vita enim ista per vesperum. Futura aūt per mane accipitur. & bene ait. quasi lupi. qr lupor more cūcta diripiūt et vix pauca pauperib⁹ derelinquūt. Hec ille. Item idez ca. lviij. eiusdem. Dites inquit cito muneribus corrumpit iudiciū. pauper dum non habet qō offerat non solū non audiri contēnit. sed & contra veritatem opp̄imit. cito violat auro iusticia nullāq; repertimescit culpam quam redimere nūmis existimat. Hec Isiō. & ponit in ca. xj. q. iij. pauper. Item Isiō. soliloquiorum. ca. iij. Pereunt inquit legis auaricia iudicante. cupiditatis amore. iura nihil valēt p̄mia et dona vires legibus tulerūt vbiq; pecunia vincit vbiq; venale est iudiciū. nullus legis metus est nullus iudicij timor. impunita manet male viuendi vita licentia. nemo peccantib⁹ contradicit. nec scelus vlciscit quisq; omne crimen inultū manet. iniqui saluati fiunt. probi pereūt boni indigēt improbi abundant scelerati potētes sunt. iusti egēt iniqui honorant. iusti eiciuntur. iniqui leranf iusti in merore & planctu sunt. impius p̄ualet aduersus iustū. dominat malus bono honorat iniustus p̄o iusto. iustus damnat p̄o impio. nocētes impune sunt. innocētes p̄o nocentib⁹ pereūt. Hec ille. Sz sicut dicit scriptura. Prouerb. xvij. Qui iustificat impiū & q̄ condēnat iustū abhominabilis est vterq; apud deū. Et ideo merito dicit p̄pha. Isa. v. Ve qui iustificatis impiū p̄o muneribus & iusticiā iusti auferris ab eo. p̄ter hoc sicut devorat stipulam ligna ignis & calor flamme exurit. sic radix eor q̄si fauilla erit & germen eor vt pulvis ascendet. Imo & sicut dicit Isiō. Qui recte iudicat & p̄miū remunerationis expectat. fraudem in deo perpetrat. qr iusticiā quā gratis impartiri debuit acceptione pecunie vendit. bonis male vtunf q̄ p̄o tpali lucro iniuste iudicāt. tales quippe adveritatē iusticie nō defensio sed amor p̄mij p̄uocat. q̄bus si spes nummi subtrahit. p̄festim a iusticie p̄fessione recedunt. Acceptio mūerum p̄uaricatio veritatis est. Dñs et de iusto dicit. Qui excutit manus suas ab oñi munere iste in excelsis habitat. hec Isiō. & ponit in ca. xj. q. iij. Qui recte. ¶ Tercio mō quertit iustū iudicium q̄n iudex nō amore iusticie sed liuore odij cōtra aliquē p̄fert sententiā. Unde ca. xj. q. iij. Epūs Snia inquit canō aliqn̄ est iniusta ex animo p̄ferētis. iusta vero ex ordine & causa. et aliqn̄ est iusta ex animo & causa. sed non ex ordine. cū aūt ex ordine causa iniusta fuerit. aliqn̄ nullū omnino in eo delictū est q̄ sit damnatione dignū & aliqn̄ nō est i eo illud supra q̄ ferf. ex alio nominādus est. ex animo est iniusta cum aliquis iudex seruata integritate iudiciarij ordinis in adulterum vel in quēlibet

criminosum non amore iusticie sed liuore odij vel ꝓcio aut fauore aduersarioꝝ inductus sententiam ꝓfert. Unde Beda super illud Jacobi.j. Ira enim viri iusticiā dei non operat. q̄ inquit iratus in aliquē sententiā ꝓfert et si ille quantū ad se iustam reportat sententiam. iste tamen qui non amore iusticie ꝫ liuore odij in eū sententiā dedit iusticiā dei in quā perturbatio non cadit non imitat. Hec ille. Unde ⁊ de talibus quidam inquit. dum iudicare incipiunt trascunt ipsam iudicij sententiā in insaniā conuertunt. de q̄bus recte per ꝓphetam dicit. Qui cōuertit in furorem iudicium. q̄ enī iratus iudicat in furorem iudicium mutat ⁊ ante ꝓfert q̄m agnoscat. furor in iudice inuestigationē veri non valet attingere. quia mens eius turbata furore ab inscrutatione alienat iusticie. Iracundus iudex iudicij examen plene cōtueri nō valet. q⁹ caligine furoris impeditus veritatem non videt qui a repulso furore discutit. facilius ad contuendū veritatem mētis serenitate cōsurgit. ⁊ sine vlla perturbatione ad equitatis intelligētiā peruenit: hec Jsiō. in de sum. bono. libro. iij. ca. lvj. ¶ Quarto quertit iustū iudiciū. scz qñ iudex non amore iusticie sed amore consanguinitatis ꝓpinq̄tatis aut carnalis amicicie alicui iudiciarie sententie contēdit prestare beneficium. vñ Jsiō. in de sum. bo. li. iij. ca. lvij. Qui enī inquit cōsanguinitatis vel amicicie fauore siue inimicicie ꝝ odio iudiciū peruertūt sine dubio in xpm q̄ est veritas ⁊ iusticia peccare noscunt. Iniqui iudices errant in veritate sententie dum intendūt in qualitatem persone ⁊ exulcerant sepe iustos dum improbe defendunt iniquos. Qui aūt recte p̄sidere studet nec partem palpare nouit. nec cohiberi a iusticia didicit. Hec ille. Item Aug⁹. Quicūq̄ inquit aut consanguinitate aut amicicia aut hostili odio vel nūmis in iudicio ducit. peruertit iudiciū xpi q̄ est iusticia ⁊ fructum illius vertit in sue damnationis amaritudinē. hec Augu. ⁊ ponit in ca. xj. q. iij. quicunq̄. ¶ Quinto peruertit iustū iudiciū qñ iudex in crimine aliquē sine accusatore condemnat. vnde Eleutherius nihil inquit ꝓtra quēlibet accusatū absq̄ legitimo ⁊ idoneo accusatore fiat. Nam ⁊ dñs noster Jesus xps iudam furem sciebat. ꝫ qz non erat accusatus ideo nō erat electus. hec Eleutherius. ⁊ ponit in ca. ij. q. j. nihil. Sed tñ sicut dicit Jsiō. in de sum. bo. li. iij. ca. lvj. Uerbosi iudices et elati vt sapientes videant non discutiūt causas sed asserunt sicq̄ cōturbant iudicij ordinem dū nō cōtenti suo officio aliena p̄sumūt. Hec ille. et ideo merito Jsi. in de sum. bo. Neminem inquit stultorum vel improbo ꝝ oportere iudicem esse. nā stulti⁹ per ignauiā ignorat iusticiam. improb⁹ aūt per cupiditatem corrūpit eam quam didicit veritatē. grauius lacerant pauperes a p̄auis iudicib⁹ q̄m a crudelissimis hostibus. nullus enī p̄edo est tamcupidus in alienis sicut iudex iniquus in suis iudicijs Hec Jsiō. in de sum. bo. li. iij. c. lv. Unde impij iudices bene assimilari possunt rubo spinoso stāti in campo. nam sicut experientia docet ingruēte intēperie oues debiles ad rubum currūt sub illi⁹ protectione succursum optātes habere. sed si rubū tāgant statim illaqueant. nec euadere possunt quin partem lane sue perdant. ⁊ sic totiens ad rubū veniūt q̄ tandem nudi recedunt. si veniat ad rubum vulpes dolosa serpens tortuosus vel lupus rapax ⁊ pōt currere per medij rubi quotiēs voluerit ⁊ nihil nocebit sibi. Sic spūaliter qñ pauperes ⁊ innocentes oues xpi patiunt frigiditatem ꝑsecutionis ⁊ iniurie ab impijs illate frequenter currunt ad rubum. i. ad iudicem vel legisperitū optantes ab eis obtinere remediū ⁊ succursum. sed si tangūt rubū illaqueando se in legibus eorū non euadent quin lanam. i. pecuniam suam perdent. modo dādo vni modo alteri. sed ꝑdita tota lana. i. tota pecunia consumpta perdit ⁊ causa. ⁊ sic nudi dimissi pauperes recedūt. sed si veniat ad rubū vulpes. s. falsus questor siue vsurarius. vel serpēs tortuosus. id est subtilis iurisconsultus vel iuridicus cautelosus. vel lupus rapax. i. tyrannus impius ⁊ crudelis. ⁊ tangat rubum immiscendo se legib⁹ eoꝝ. ⁊ potest rubum quotienscūq̄ voluerit penetrare. i. legis ordinationem transgredi ⁊ nullum: patet nocumentum. Et ideo legum executionem valerius lib. vj. telis comparat araneaz qz sicut in tela aranee infirmiora animalia sicut musce retinent. sed valentiora ꝑ medium illi⁹ transeunt sine impedimento. Ita in his humanis legibus pauperes multotiens constringunt. sed diuites ⁊ mundi potentes transgrediunt ⁊ legis executionem sine aliquo impedimēto euadunt. Nam experientia docente si pauper contra legem ecclesiasticam delinquat vel regalem. statim erit punitus siue per mortē siue ꝑ incarcerationes siue per exilij siue per excōmunicationes siue per publicā penitentiā. siue vt frequētius per penā pecuniarią redimendo peccatū. sed diuites ⁊ potētes q̄ multotiens ceteris grauius legis transgrediunt iusticiam siue legis executionem euadunt impuniti. sed causa istius iusticie non est ex parte legis quia teste apostolo. Lex bona est si quis ea legitime vtat. sed causa iniquoꝝ iudicū q̄ si veri iudices essent non essent acceptores ꝑsonarum. sed de illis deberet esse sicut lingua eque libre que semp mouet ad partē grauiorē. Sic lingua veri iudicis semper moueret ad magis reos fm legis duriciē eos acrius puniendo. sed lingua eorū nūc aliquādo ꝑ munera. aliquādo per timorē. aliquādo per carnalem affectionem. aliquādo per odij mouet liuores sic q̄ iusti puniunt ⁊ impij euadūt impuniti. Unde Aug⁹. in de speculo humane miserie. Creuit inquit auaricia vt lex iusticia negat cūctis cupiditatis amore. iura nihil valent. premia ⁊ dona legum vires tulerunt. venale vbiq̄ est iudiciū. iniqui saluī fiunt. ꝓbi pereunt. De talibus etiam iudicib⁹ loquit scriptura Sap̄. vj. dicens. Non recte iudicastis neq̄ custodistis legem iusticie. nec fm voluntatem dei ambulastis. horrēde ⁊ cito apparebit vobis q̄ iudicium durissimum fiet his qui p̄sunt exiguo concedit misericordia. potentes enī potenter tormenta patientur. Idem de talibus loquit ꝓpheta Jsa. xxxiij. dicens. Ue qui ꝫdunt leges iniquas ⁊ scribentes iniusticias scripserunt vt opprimerent in iudicio pauperes et vim facerent cause humilium populi mei vt essent vidue preda eorū et pupillos diriperent. Quid enī facietis in die visitā

tionis ⁊ calamitatis dē longe veniētis. ad cui⁹ cō/fugietis auxiliū ⁊ vbi derelinquetis gloriam viaz ne incuruemini sub vinculo ⁊ cū interfectis cadatis. ¶ Sexto modo peruertit iustū iudiciū qñ iudex non suū subditū vel ad se non pertinentē iudicare p̄sumit. qđ contingit dupliciter. ¶ Uno modo quando iudex vnius p̄uincie. comitatus. iurisdictionis pel parochie ad se non pertinentes iudicare p̄sumit. Unde anacletus. Unaquęq; p̄uincia inquit tam iuxta ecclesiasticas leges q̄m iuxta seculi leges suos debet iustos et nō iniquos habere iudices ⁊ non extraneos nisi ap̄lice hui⁹ sedis autoritas decreuerit. hec anacletus. ⁊ ponitur in ca. iij. q. vj. Unaquęq;. Itē calixtus papa. Nullus inquit alteri⁹ terminos vsurpet. nec alteri⁹ per rochianū iudicare vel ordinare aut excommunicare p̄sumat. qz tale iudiciū vel ordinatio aut damnatio nec rata erit nec vllas vires habebit. qm̄ nullus alterius iudicis nisi sui sentētia tenebitur aut damnabit. Unde dñs in euāgelio loquit dicens. Non transgrediaris antiq̄s terminos quos posuerunt patres tui. hec calixtus et ponit in ca. ix. q. ij. Nullus alterius. Itē grego. Scriptū est inq̄t in lege. per alienā messem trāsiens immittere falcē nō debes. ꝛ manu spicas p̄terere ⁊ manducare. Falcē em̄ iudicij mittere non debes in eam segetē q̄ alteri videt esse cōmissa. sed per affectū boni opis frumēta dominica vicioꝝ suoꝝ paleis expoliata in ecclesie corpus admonēdo cōmittere. hec Greg. ca. vj. q. iij. Scriptū. Unde ⁊ in confirmationē huius sentētie dicit ap̄s ad Roma. xiij. Tu q̄ es q̄ iudicas seruū alienū suo dño stet aut cadat. ¶ Secūdo modo contingit iudicem ad se non pertinentem iudicare quādo iudex secularis siue t̄palis p̄sumit viros ecclesiasticos suis t̄palibus legib⁹ infiscari et dijudicare vel ecōtra qđ nō licet. Unde fabianus Sicut inquit sacerdotes vel clerici reliq̄ a seculari um laycoꝝ accusatione excludunt. ita illi ab istoꝝ sunt excludendi ⁊ alienādi crimination̄e. ⁊ sicut illi ab istis ⁊ isti ab illis non recipiant. qm̄ sicut deo sacerdotū cōuersatio segregata debet esse ab eoꝝ cōuersatione. ita litigatio. qz seruū dei nō oportet litigare sed interesse ad omēs. hec Fabianus ⁊ ponit in ca. ij. q. vij. sicut sacerdotes. Item. xxij. q. ij. Nullus inquit canon ex ecclesiastico ordine cuiq̄ layco quicq̄ supra sacrosctā euangelia iurare p̄sumat. ꝛ simpliciter cū veritate ⁊ puritate dicat. Est est. non nō. sed aliq̄d qđ sibi obijciat p̄out iudicauerint q̄ eiusdem sunt ordinis aut corrigat aut expurget. hec ibi. Cū imperator Iohānes. Nunq̄ inquit de pontificib⁹ nisi ecclesiā iudicare debere cōstat non esse humanarū legū ferre de talib⁹ sniam obsq̄ ecclesie p̄cipaꝝ institutis pontificib⁹ obseq̄ solere p̄cipes x̄pianos decretis ecclesie nō suam ꝓponere p̄tem. epis caput sūbdere p̄cipē solutū ñ de eoꝝ capitibus decreuim⁹ iudicare. hec ille. ⁊ ponit in ca. dist. lxxxvj. Nunq̄. qđ ꝓsiderās ille nobilis imperator ꝓstātinus de q̄ be. Greg. sic scribit. Ecclesiastica inq̄t hystoria testat q̄ cū q̄q̄ pie memorie ꝓstantin⁹ p̄cipi scripto oblate accusatōes p̄ta eos fuissent. libellos quidē accusationis accepit. ⁊ eos q̄ accusari fuerāt eos conuocās in eoꝝ ꝓspectu libellos q̄s accepat accēdit. Ite ⁊ inter vos causas vias disponite. qz dignū non est vt nos iudicemus deos. hec Greg. ⁊ ponit in ca. xj. q. j. sacerdotib⁹. Itē gregorius. Quisq̄s inq̄t dubitet sacerdotes x̄pi. regū ⁊ p̄cipū omniūq̄ fideliū p̄es ⁊ magistros existere nōne mirabilis insanie esse cognoscit si filius p̄em. si discipulus magistrū sic conet subiugare ⁊ iniq̄s obligationib⁹ illū sue potestati subijcere a quo credit nō solū in terra sed etiam in celis se ligare posse ⁊ solui. hec Gre. ⁊ ponit in ca. dist. xcvj. quisquis inquit.

Capitulum X

Tercio sub p̄dicta spe/cie auaricie. s. fallacia p̄tinet iniusta accusatio q̄ tripliciter fieri ꝓtingit vt ptz in ca. ij. q. iij. si quē penituerit. vbi dī q̄ accusatoꝝ temeritas tribus modis detegit. aut em̄ calumniant. p̄uaricant. aut turgurisant. Calumniare est falsa crimina sciēter imponere. s. si solū ex malicia in falsaz accusationē p̄rūpit. Cōtingit em̄ qñq̄ ex animi lenitate ad accusationē p̄cedere. qñ scz aliq̄s nimis faciliter credit qđ de alio audiuit ⁊ de illo ipm accusat. ⁊ hec temeritas est. Aliq̄n autez ex iusto errore mouet aliq̄s ad accusandū q̄ oia fm̄ p̄udentiā iudicis debent discerni vt non p̄nūciet eū calumniatum fuisse q̄ ex leuitate animi vel ex iusto errore in falsam accusationē p̄rumpit. sed si quidē iustuz errorē repperit absoluit eū. Si vo in euidenti calūnia eum deprehenderit legittimam penam ei irrogat. scz penaz talionis. Unde sixtus papa. Qui inquit crimē obijcit scribat se p̄baturū. ⁊ q̄ non p̄bauerit qđ obijcit penam quam intulerat ipse patiat hec sixt⁹. ⁊ ponit in ca. ij. q. viij. q̄ crimen. Et ad p̄dictam temeritatem iudicium pertinet temerariū de quo Aug⁹. contra mona. li. ij. Duo sunt inquit in q̄bus iudicium temerarium cauere debem⁹ scz cum incertum est quo animo quid factuz sit vel incertum est qualis futurus sit. qm̄ nunc vel bonus vel malus apparet. hec ille. Et eandē sententiā habet aug. in lib. suo de sermo. domini in mōte. ⁊ subdit ibidem. si igit quispiam verbi gratia conquest⁹ de stomacho seiunare voluerit. ⁊ tu nō credēs edacitatis vicio tribueris temere iudicabis. Unde ad Roma. xiij. Is qui manducat non manducantez non spernat. ⁊ qui non manducat. manducantem non iudicet. Item si manifestam edacitatem ebrietatemq̄ cognoueris ⁊ ita reprehenderis q̄si nūq̄ ille posset corrigi aut mutari nihilominus temere iudicabis. nam vt dicit idem Aug. in de verbis domini sermone. xj. De nullo desperādum est q̄d diu patientia dei ad penitentiam adducit. nec de hac vita rapit impium qui non vult mortem impij tm̄ sed vt reuertat et viuat. Paganus est hodie vnde scis vtrū sit futurus christianus crastino. Iudeus infidelis est hodie. quid si eras amplectit catholicā pacem. quid si isti q̄s in quocūq̄ genere erroris notos ⁊ tanq̄ desperatissimos damnas anteq̄ finiant istam vitam agant penitentiam inuenient vitam in futuro. p̄inde fratres ad hoc vos admoneat. quod ait apostolus. Molite ante temp⁹ quicq̄ iudicare. Hec ille. nam vt dicit idem Aug. Temer⁹

rium iudicū plerūq; nihil nocet ei de quo temere iudicat. et aūt q temere iudicat ipsa temeritas necesse est est vt noceat. hec Aug⁹. ꝛ ponit in ca. xj. q. iij. temerariū. ¶ Sed ꝓ isto est notandum q̄ ꝑm Aug. in li. suo de sermone domini in mōte. sup illō Luce. vj. Nolite iudicare ꝛ nō iudicabimini. Quedam sunt opa manifesta. quedā occulta. ꝛ quedam media. Manifesta opera dicunt illa q̄ nō possunt bono aio fieri. cuiusmodi sunt stupra. blasphemia furta. homicidia. ebrietas ꝛ hmōi. Vñ ad Gal⁹. v. Manifesta sunt opera carnis ꝛ de his licitū est iudicare q̄ sunt mala ꝛ etiā q̄ illi mali sunt q̄ illis inficiunt peccatis. et sic faciunt iudices ecclesiastici ac temporales ad q̄s ꝑtinet trāsgressoris legis charitatiue cogere. quoꝝ correctionē si non acceperint delinquentes sed in malicia sua durauerint licitum est nobis iudicare eos nisi fructuose penituerint dignos esse damnatiōe eterna. Et ideo docet nos apostolus cū hmōi cibū nō sumere. j. Cor. v. dicēs. Nūc aūt scripsi vobis nō cōmisceri. si is qui frater nominat inter vos sit fornicatōr aut auarus aut ydolis seruiens aut maledicus aut ebriosus aut rapax aut huiusmodi nec cibum sumere. Itē christus in euāgelio p̄cipit q̄ talis sit nobis sicut ethnicus ꝛ publicanus. verūtamen mala manifesta ꝓra nos a ꝓximis illata debemus patienter sustinere ꝛ misericorditer dimittere. sed iniurias cōtra deū factas nullo modo sustinere. vnde Greg. Peccata inquit q̄ vel in deum vel in ꝓximū committunt a nobis punienda sunt. ea vo q̄ in nobis delinquunt pat̄ter tolerāda vel potius dissimulāda sunt. hec Gre. ꝛ ponit in ca. xxiij. q. iij. inter ḡre las. Itē Crisost. ope. imp. ome. xvij. sup illud Math. vij. Nolite iudicare et nō iudicabimini. hic inquit sermo nō est positus de ꝓximis nō iudicādis qui peccant in deū sed qui in nos peccant qui em̄ non iudicat ꝓximū ꝓpter peccatū in se ꝓmissum. illū nec deus iudicat ꝓpter peccatū suū sed dimittit ei debitū sicut ꝛ ipse dimisit. ¶ Scōo aliqua sunt occulta q̄ nemo scit nisi deus qui nō vult adhuc illa reuelare. ꝛ talia nō debem⁹ iudicare. vñ Aug. ꝛ ponit in ca. xxiij. q. iij. quantus. Quātus inquit arrogantie amor est. quāta humilitatis ꝛ charitatis oblitio ꝛ arrogantie quāta iactatio vt q̄s se posse facere credat q̄ nec ap̄lis cōcessit dñs vt zizania videlicet a frumēto putet se posse discernere. hec ille. Vñ ap̄ls. j. Cor. iij. Mihi aūt ꝓ nimio est vt a vobis iudicer aut ab humano die. sed nec meipsum iudico. nihil mihi conscius sum sed non in hoc iustificatus sum. q̄ aūt iudicat me dē⁹ est. ꝛ istud confundit etiā tales q̄ ꝓximos suos in q̄bus maluꝫ nō viderūt nec nouerūt. sed sola suspitione ex diaboli inuidia ꝛ malicia ꝓxia iudicāt hereticos morte dignos. vñ Aug. sup eodē. Periculosuꝫ inq̄t est nobis de ignotis cordis alioꝝ iudicare. Tanta em̄ ꝓfunditas est in homine q̄ latet ipsum hominem in quo est. In petro profunditas iniq̄tatis infinita latebat cum se cum dño moriturū ꝓmittebat. Cū ergo quisquis de se aut nō. omnino aut vix posset ferre sententiā. dicente scriptura Eccl. ix. Sunt iusti atq; sapientes ꝛ opera eoꝝ in manu dei ꝛ nescit homo vtruꝫ amore an odio dignus sit. sed omnia in futurū seruant incerte. quō potest quis de alijs iudicare. ideo de talibus abscōditis ꝑm consilium apostoli. j. Thoꝝ. iiij. Nolite ante tempus iudicare quoadusq; veniat dom⁹ qui ꝛ illuminabit abscondita tenebrarū ꝛ manifestabit consilia cordiū. ¶ Tercio aliqua sunt opera q̄ ꝛ bono ꝛ malo animo fieri possunt. cuiusmodi sunt elemosynaꝫ pauperibus dare. multum ieiunare. ꝛ hmōi. que si fiūt sine charitate ꝓpter laudem humanā nihil ꝓsunt. Vnde. j. Thoꝝ. xiij. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas ꝛ si tradidero corpus meū ita vt ardeā. et charitatem non habuero nihil mihi ꝓdest ꝛ ideo de talibus operib⁹ ꝓhibet nos xp̄s temerarie iudicare et pot⁹ in meliorē partem conuertere. Vnde Aug. in de sermone domini super illo. Nolite iudicare ꝛc. In hoc loco in q̄t nihil aliud ꝓcipi nobis existimo nisi vt ea facta q̄ dubiū est q̄ animo fiunt in meliorem partem interꝓtemur. qō enim scriptū est. Ex fructib⁹ eorum cognoscetis eos. de manifestis dictū est q̄ nō possunt bono animo fieri. sicut sūt stupra. blasphemia furta. homicidia. ebrietas ꝛ si qua sunt talia ō quibus nobis iudicare permittit dicente apostolo Quid enim mihi de his q̄ foris sunt iudicare. nonne de his que intus sunt vos iudicatis. Et sequit. de manifestis igit iudicem⁹ de occultis vero iudicium relinquamus deo iudici nostro. Hec Aug⁹. Sed sicut dicit Chrys. omel. xvij. Ex solis plerūq; suspitionib⁹ sunt odientes ceteros ꝛ condemnātes ꝛ sub specie pietatis ꝓximum odium exequentes. et supple illa que possunt bene vel male fieri ꝑm diuersas intentiones facientis in partem interꝓtātes peiorem. taliter vero de ꝓximis iudicātes vt dicit Linco. dicto. v. sunt de pgenie illi⁹ regis magni dyaboli qui est rex sup omnes filios superbie. Hanc temerariam iudicationē offert iste rex nequissim⁹ cuilibet nostrū quotidie ducendā vxorē. ꝛ sicut est mos tradentiū mulieres nuptui earum difformitates si q̄ sint velare et palliare. sic rex iste dyabolus hanc temerariam iudicationē quaꝫ nobis tradere vult in vxorē qz multas habet difformitates occultat ne a nobis ꝓpter ei⁹ turpitudinē recusēt. sed experientia docente raro ex mala ꝛ difformi parentela ꝓducit ꝓles deducenda et bona. sed ex ꝑma parentela ꝛ difformi ꝓducat hec meretrix temeraria iudicatio ostendit Linco. vbi ꝓius dicēs q̄ ei⁹ mater est habens ꝛ putrida inuidia que nunq; gaudet nisi de tristib⁹. de letis semp tristat et murmurat. de qua ꝓuer. xiij. Putredo ossium inuidia q̄ vix tenet lachrymas cū nil lachrymabile videt. sororvero eius canina ꝛ corrosiua detractio cui⁹ dentes nigri ꝛ acutissimi velut cultri extra os in longum valde ꝓtendunt. hec aūt q̄q̄d videt in membris hominū pulchrū et decens velut rabidus canis auidissime mordendo diminuit. deshonestat. ꝛ corrodit. Tunica vo eius turgida ꝛ inflata est superbia que tanta turgescit inflatione q̄ mētis aspectū ꝛ discretionē velut oculum ꝛ nasum cooperiendo obnebulat. nec patet os eius nisi cū spūs ingēs in ampliora vba ꝓrūpit. nec relinquit hec turba turpis suam ꝓgeniem sed inseparabiliter comitat eā nec ꝑdiu iudicationē temerariam vxorem habes.

hanc turbā pessimā de domo anie tue eijcere poteris.hec ergo meretrix etsi nō ꝓpter se tñ ꝓpter vtilitatē t turpitudinē originis sue est merito recusanda.t iō rex superbie diabolus q̄ desiderat p̄dictā meretricē nobis in vxorē tradere timens ipsaz esse repulsam nos quoq; velle in vxorē ducere aliquam virginē de familia regis humilitatis t de genere illius nobilis regine que charitas nuncupat orandā p̄dictā meretricē quā desiderat nobis tradere transformat in speciē vnius virginis de p̄dicta regina charitate orādam.s.in speciē pie conquestionis alterne miserie q̄ a multis suscipit sic informata q̄ repellebat in specie ꝓpria vt q̄ voluit talia dicere. Iste p hypocrisim ieiunat vel orat vel pro vana gloria elemosynā tribuit dicūt plerūq; talit. Heu ḡ magnus dolor est de isto q̄ vicio hypocrisis aut vane glorie inquinat. Sed si vis hanc fucatā conquestionē a cōquestione charitatiua discernere.cōsidera diligēter si in secreto cordis tui fris miseriā plus t libentius deplorat ḡ eā deplorādā alijs denuncies.verus em̄ t charitatiuus dolor est q̄ testimonū foris nō q̄rit.Hāc itaq; meretricē cum in figurā alienā transformat.cautius t diligētius oportet nos cauere.q̄ si nō sit manifesta nos decipit periculosius. nō itaq; temerario iudicio alienā vitaz dijudicemus.sed ꝑm cōsiliū ap̄li.j.Chor.xj.Nosmetipsos iudicemus t non iudicabimur.s. in iudicio cōdemnationis eterne.Sed quō nosmetipsos dijudicare debemus docet Linco. vbi ꝓposita scribens.vt nosmetipsos inq̄t recte iudicemus iste est ad iudiciū t in iudicio processus rectus.oportet q̄ in ciuitate mētis cōueniat populus omniū virtuz anime.eligantq; sibi iudicē in illo populo potentissimū t sapientissimū in quo sit veritas. detestatio auaricie.talis est synderesis.i. superior pars rōnis q̄ iudiciariam dignitatē obtinet. Iudex iste ꝑm legem scripture sacre iudicabit que exquesite decernit quid bonū.quid malū.quid honestū. quid inhonestum.q̄ ꝑmia cōgruant bonis t que pene malis.iudici tribunal cōperit q̄ suffultus a veritate et rectitudine iusticie t iudicium nusq; declinet. et sic manifesta possumus p̄dicto mō iudicare. occulta vero debemus diuino iudicio relinq̄re sed media siue ambigua semp debem⁹ in meliorē partē interp̄tari.Et si vt inq̄t aug⁹.suspitiones vitare nō possumus q: homies sumus.tū iudicia.i. diffinitiuas sentētias cauere debemus t plus salutē ḡ mortez reoz optare t in futuro spem boni hīe.hec Linco. Et ex istis pz q̄ nullus deberet malū de ꝓximo temerarie sine manifesta t ꝓbata euidētia iudicare nec nimis faciliter dictis alienis ꝓximos criminātibus aurē inclinare.vñ Greg. de nostra inquit sanctitate absit christianoz iudicio ea q̄ maledictorum hominū in morib⁹ cōficta credimus in qualicūq; modulo suspitionis adduci.q: t sacri eloquij testimonū tenem⁹.vt mala maiora cū fortiran dicunt nisi ꝓbata credi nō debeant ḡ citius ꝓbata vicisci. Hec igit vt dixi nimie lenitatis esse ostēderē si ḡs mala grauia credere studeat q̄ ꝓbari non possunt. vñ sanctitas nostra debet mentē suā a maledictoz hoim rumoribus obtractione dissūgere t sola que eterne vite sunt atq; ad vtilitatē subditoz ꝓficiunt cogitare.hec Greg. t ponit in ca.xj.q.iij.in cūctis.

Preuaricari autez est vera crimina abscōdere .s. si fraudulenter abscōdat ea concludēs cū reo ꝓprias ꝓbationes assimulando t falsas accusationes admittendo. vñ ꝓuaricator dicit q̄si variator q̄ aduersam partē adiuuat prodita causa sua.t ideo ad euitandū ꝓuaricationē hmōi accusatoz. Calixtus papa scripsit vt accusator pñte eo quē accusat in scriptis accusationē iudici offerat t ꝓpria voce litteras sue accusationis legat. hec Calixtus t ponit in c.ij.q.viij.qui crimē. Item idē.Accusatoz inquit persone sine scripto nunq; recipiant.nec absente eo quē accusare volūt quilibet accusari permittat. hec Calix. ij.q.viij. accusatorū. Tergiuersare est cū vniuerso ab accusatione desistere nō qualitercunq; sed inordinate.Cōtingit em̄ q̄nq; aliquē ab accusatione inordinate desistere absq; vicio.q̄n scz in ipso accusationis ꝓcessu cognouit falsum esse id de quo accusabat qō tamen q̄n accusabat putabat esse verum t sic pari ꝓsensu accusator t reus mutuo se absoluūt nec tunc accusatus de crimine sibi imposito cogēdus est se purgare.dicēte ca. deficientib⁹ vero accusatoribus nō videt reus cogēdus esse ad purgationē.Sicut em̄ possessor deficiente accusatore titulū sue possessionis ꝓbare non cogit. ita q̄ impetit ad innocentiam suam purgandam cogendus esse nō creditur deficientib⁹ accusationib⁹.hec ca.ij.q.iij. deficientibus.Contingit etiā aliquem ab accusatione ordinate desistere q̄n princeps cui pertinet curia cōicatis qō per accusationem intendit abolenit et ab accusatione accusatorem desistere impune concessit t accusatum absoluit.

Capitulum XI

Quarto sub p̄dicta specie auaricie.s. fallacia continet etiam falsa accusatio vel defensio peccati. ¶ A De qua Greg.xxij.moral'.exponēs illud Job.xxj. Si abscondi quasi homo peccatū meū. dicit vsitatum vicij generis humani est in libendo peccatū cōmittere.t cōmissum negando abscondere t conuicium defendendo multiplicare. nam peccatum peccato addit qui culpe quā fecit patrocinia defensionis adiungit.t potest talis excusatio siue defensio peccatū esse coram iudice publico t ordinario vel coram iudice priuato t penitētiali. t vtraq; est iniqua t iniusta. ¶ Sed ꝓ isto est notandum q̄ coram iudice in publico iniustam t iniquā tripliciter contingit esse peccati defensionē. ¶ Primo q̄n reus in defensionem sui peccati veritatē abnegat. vnde iustuz est q̄ quilibet obediat suo superiori in his ad que vis ꝓlationis se extēdit. t ideo ex debito iusticie tenetur accusatus veritatē exponere quā iudex ab eo ꝑm formam iuris exigit. t si eam mendaciter negauerit moraliter peccat.eo q̄ facit contra debitum iusticie t cōtra dilectionē ꝓximi.scilicet iudicis cui debitū negat. et cōtra dilectionē accusatoris q̄ si in ꝓbatione defecerit puniendus est vt patet ex supradictis t ideo merito orat ꝓpha dicēs.Ne declines cor meū in verba malicie ad excūsandas excusationes in peccatis.Sup quo dicit glosa.hec est cōsuetudo impudentiū vt deprehēsi

per aliq̄ falsa se excusant. nec tale mendaciū est totaliter officiosum vt sic excuset a pcō mortali. immo est quodāmodo pnitiosum. q̄ cadit in iniuriā iudicis iusticie ⁊ abnegationem veritatis. ¶ Scō pūngit talem defensionē esse iniustam nō solū negando veritatē que fm formam iuris exigitur sed etiā ꝓponendo aliquam falsitatē vel fraudem vel etiā dolū per se vel p aliū in sui defensionē adhibere quo minus veritas cognoscat. ⁊ certe oēs q̄ qua cunq; etiā collusione taliter defendunt scienter delinquētis tale pctm̄ ne fm iura puniat pena a legibus instituta equaliter cū reo participes efficiunt eiusdē peccati. vñ. xxiij. q. iij. tu bonus dicit canon Qui pōt obuiare ⁊ perturbare puersos ⁊ non facit nihil aliud est q̄ cōsentire impietati eox. Et sicut dicit apl's ad Roma. j. Nō solum q̄ pctā agunt digni sunt morte sed etiā q̄ consentiūt facientibus.

¶ Tercio cōtingit talem defensionē esse iniquam ⁊ iniustam si sit violenta. puta si quis iuste damnat⁹ ad mortē peccaret si violēter resisteret. dicente apostolo Rom̄. xiij. Nō est potestas nisi a deo que aūt sunt a deo ordinata sunt itaq; qui resistit potestati. dei ordinationi resistit. q̄ resistunt sibiipsis damnationē acquirunt non tamen tenet quis illud facere vnde mors sua sequat̄ q̄tūcunq; damnatus. q̄ nullus debet inficere seipm̄. vt si q̄s damnat⁹ fuerit vt moriat nō peccat si cibum occulte ministratum accipiat q̄ non sumere esset seipm̄ occidere. vnde Ambro. ⁊ ponit in ca. dist. lxxxvj. non satis. Quisquis inquit pascēdo hoiem seruare poteris si nō paueris occidisti. Hec ille. Talis excusatio siue defensio peccati est iniqua et iniusta in iudicio penitentiali. vñ Chrisō. omel'. xiij. ope. impe. Omnis quit malicia pcōris qui neq; futuri iudicij terroze mutat. q̄ em̄ debuerat pctm̄ suū simpliciter cōfiteri vt dūm quē male agendo irritauerit simpliciter ꝓfitēdo iuuaret. ecōtra nō confitet autē adhuc se excusat ⁊ stolide dum vult vnū accusare pctm̄ addit alia duo primū q̄ peccauit. secundū q̄ excusauit. terciū q̄ iniuriā deo facit. Hec ille. Item Isiō. in de sum. bo. li. ij. ca. xxxiij. Sicut inquit gignunt ex peccato pctā vt dum nō euitant parua incidat in maximis. Et dum defendunt admissa nec lamentant ex flagicio ad superbiā itur. Vñ fit vt duplicati sit criminis reus q̄ ⁊ admittit scelera p voluntatē ⁊ defendit ea p ꝓtumacie tumoze. sic ex vicio vicū gignitur. sicut dauid q̄ dū nō euitauit adulteriū perpetrauit ⁊ homicidiū. Itē ex virtute virtus cōcipitur sicut per virtutē euāgelice p̄dicationis ꝓtulerūt martyrij apli meruerūt. Hec Isi. Itē idē dist. xxiij. ca. eiusdē. Omne inq̄t pctm̄ aūq; admittat amplio primelcit q̄uis aūt graue sit dū in vsum venerit leue existimat̄ ⁊ sine vllo metu admittit. istis somitibus q̄si q̄busdam gradib⁹ cōualescit oīe pctm̄ cogitatio nanq; prava delectationez parit. delectatio consensionē. consensio actionē. actio cōsuetudinē. cōsuetudo necessitatē. sicq; hō vinculis hō implicatus q̄si quadā catbena vicioꝝ tenet astrictus ita vt ab ea euelli nequaq; possit nisi diuina gratia manum tacētis apprehendat. ¶ cū admittere est cadere in puteū. Consuetudinē ꝓ peccādi facere est os putei coangustare. ne is qui ceciderit valeat exire Hec ille. Unde Aug. sup̄ ps. lxviij. exponēs illud. Me absorbeat me ꝓfundū neq; vrgeat sup̄ me puteus os suū. Quid est inquit frēs hoc q̄ dēpcatus est: magn⁹ est puteus ꝓfunditas iniq̄tatis humane. illuc quisq; q̄ ceciderit in altū cadet. sed q̄ ibi positus confitet pctā sua nō clausit sup̄ eū puteus os suū vt est in quodā alio ps. sic scriptū. De ꝓfundis cla. ad te dñe do. ex. vo. me. Si aūt factū in illo fuerit q̄ alia sua scripture dicit, Peccator cum in ꝓfundū venerit malox ꝓtēnit. puer. xviij. Clausit sup̄ eū puteus os suū. q̄ clausit pctōr os illius. q̄ dixit em̄ confessionē vere mortuus est. Impletus est in eo q̄ alibi dī. A mortuo velut q̄ non sit perit confessio Eccl'. xvij. Metuēda est ista res vehemēter frēs. Si videritis hoiez fecisse iniq̄tatē ꝑsus est in puteū. q̄ aūt dixerit illi iniq̄tatē ipsius ⁊ ipe dixerit. vere peccaui fateor nō sup̄ eū clausit puteus os suū. cū aūt videris eū dicere. q̄d em̄ male feci fact⁹ est defensor peccati sui. clausit sup̄ eū puteus os suum. a quo eruat nō habet. amissa confessione non erit locus mie. tu factus pctī tui defensor quō erit deus liberator: vt q̄ sit ille liberator tu esto accusator. hec ille. ¶ Sed hic est notandū q̄ septem modis de peccatis suis solēt hoies se excusare. primo p iniquā ꝓsuetudinē. scō p veritatis attestationē. tercio p feruide iracūdie morōem. quarto p lasciuā societatē. quinto per diuinā voluntatē. sexto per carnalē fragilitatē. ⁊ septimo p finalē vtilitatē. Sed iste excusatiōes si intime ꝓsiderent omēs inique sunt friuole ⁊ pnicioſe. Trib⁹ em̄ pmis modis ꝓsuetudinaliter iurātes de suis iuramētis cōmuniter se excusant. vnde aliqui dicūt q̄ sunt taliter a cōsuetudine iuramētis assueti q̄ se nequeūt refrenare. Sed q̄fatua sit ista excusatio p exemplū ostendo. vt supposito q̄ stares cora iudice accusatus de furto siue de homicidio ⁊ diceres sibi. certe dñe taliter sum assuetus ad hmōi facinora ꝑpetranda q̄ me ab illis cohibere nō possum. Rogo q̄ bona eēt tibi ista excusatio. nonne p illam teipm̄ condēnabilem iudicares. Sic spūaliter tales q̄ dicūt se ad transgressionē mandatox dei taliter assuetos q̄ se nō possunt abstinere ad penā se damnabiles ostendūt eternā. Et iō merito cuilibet tali pōt xp̄s dicere. Ex ore tuo te iudico serue neqū. Luc. xix. Secundo aliq̄ excusant se de suis peccatis. dicētes q̄ verū est q̄d iurāt. Sed taliter se excusantibus rñderi pōt q̄ qualitercunq; verū sit q̄d iurauit. tñ ipi seipsos falsos esse ostēdunt in hoc q̄ q̄uentiōem cuz deo in baptismate ac etiā in penitentiali iudicio fa etā damnabiliter irritant. ⁊ ad iracundiā ꝓuocāt. Et iō dicit ps. Expelle eos qm̄ irritauerūt te dñe.

¶ Tercio aliqui excusant se dicētes q̄ ideo iurant q̄ sunt ad iracundiā ꝓuocati. q̄ certe excusatio ista insanissima est. nā bene insanissim⁹ diceret̄ q̄ ꝓter hoc q̄ aliquis insipiēs ipm̄ irritaret ipse arcū suum ⁊ sagittas suas acciret. ⁊ equū suū vel bouem vel vxoꝛ vel filiū vel aliquē aliū amicū penes se nullo mō delinquentē suis sagittis crudeliter vulneraret. Sed quātomagis insanus dici pōt q̄ ꝓter hoc q̄ aliquis stultus ipm̄ irritaret deū ⁊ dūm suū Iesum xp̄m sagittis horribiliū iuramentox quantū in se impissime vulnerat. Unde de talib⁹ conq̄rit

dñs p ꝓphetā.d. Tetenderūt arcū suū ⁊ posuerunt me q̄si signū ad sagittā.Treñ.iij. ¶ Quarto p societatē lasciuā sua excusant pctā dicentes. mala societas me fecit sicvel sic peccare.q̄ quidē excusatio fatua reputaret apud iudicē secularē cū tali excusatione taliter se excusans reum seipm oñderet ⁊ socios suos accusaret. ℔ multomagis iniqua est talis excusatio apud deū ꝑem qui clarissime noscit humani arbitrij libertatē. ac etiā quis tā insanus qui si videret aliquē socium suū flumen intrantē ⁊ ibi submergentē se p eū sequeret seipm submergēdo. Sed certe lōge maior insania est quēcunq; ad seq̄lam cuiuscūq; societatis se in pctm̄ submergere q; vt dicit Hiero.in quadā epla.multitudo sociorum impunitatē nō facit criminū. Vñ.ꝑsper in li.de do no timoris.ij.inquit.Socij ibāt p viā.vnus sapiēs ⁊ alter stultus.veniētes aūt ad q̄dā bifurcū vbi erāt due vie vna delectabilis.ⁿ alia aspera ⁊ tediosa.fatuus aūt per viā delectabilē trāsire elegit. sapiens vo volēs sociū ab erroris deuio elicere dixit.socie. ⁊ si illa via delectabilis tñ periculosa est.ad malum ducit hospitiū.alia vo ⁊ licet aspera ⁊ tediosa.fatua tñ est.ⁿ ad optimū ducit hospitiū. vñ ꝑsulo inqt vt eamus per eā. Fatuus aūt credens bis q̄ videbat viā delectabilē oino capere voluit.Sapiēs vo nolēs sociū suum derelinquere secutus est eū. qui simul euntes inciderūt in latrones.qui eos spoliauerūt. ⁊ deinde cū latronibus sunt capti ⁊ in carcerem mācipati.tandē vo cozā summo iudice sūt adducti.vbi ambo se excusare ceperūt. Sapiēs em̄ se excusauit per sociū suū q̄ malā viā elegerat.fatuus vero excusauit se p sapientē sibi imputando crimē q; secutus est eū exquo eū stultū esse cognouit et a deuio potuit cū reduxisse erroris. Tūc iudex data sṅia vtrūq; ꝑdemnauit.fatuū q; sapiēti non credidit.ⁿ sapiētem q; fatuū est secutus. Spūaliter isti duo socij sunt corpus ⁊ aīa. due vie via ducēs ad celū q̄ stricta est ⁊ via lata ad infernū deducens.latrones demones q̄ de virtutibus spoliant ⁊ in carcerem ducunt miserrime seruitutis. Iudex xp̄s filius patris celestis.vñ Joh.v. Pater omne iudicium dedit filio.iste iudex reproboꝝ corpus et aiam stultoꝝ ꝑdemnabit ad supplicīū infernale eternū.

¶ Quinto quidā de suis peccatis se excusant p voluntatē diuinā dicētes.q; predestinatū ꝑat illis q; taliter peccarēt.ⁿ ideo non eis est imputandū sed fm dispositionē voluntatis diuine ⁊ corpoꝝ celestium ꝓstellationē ⁊ sic deū blasphemant innuendo q; ipse sit auctor viciorū q; ipsi nullatenus possunt euitare.sed a taliter se excusantib⁹ peto.nunquid volūtarie hoc vel illud pctm̄ fecerūt q̄ oportet eos omnino cōcedere.q; fm Aug.iij.q.j. q̄daz. Omne pctm̄ est voluntariū et per ꝓns talis actus peccandi dependit a voluntate humana naturali tñ docēte rōne pōt fieri vel non fieri indifferenter. Sequit q; fuit in potestate eoꝝ.nō sic si voluissent peccasse. Vñ Aug. Nabuchodonosor inquit penitentiā meruit fructuosam. nonne post innumeras impietates flagellatus penituit.ⁿ regnū q̄ pdiderat rursus accepit. Pharao aūt ipse ē flagellis durior effectus ⁊ perijt.hic mihi rationē reddat q̄ diuinū consiliū nimiū alte sapienti corde diiudicat cur medicamentū vnius medici cōfectū alij ad interitū alij valuit ad salutem. nisi q; dñs nr̄ Jesus xp̄s bonus odor alijs est odor vite in vitā. alijs est odor mortis in mortem.cūtum ad naturam ambo boies erant.cūtum ad dignitatē ambo reges.cūtuz ad causam captiuum dei populum falsē possidebant.cūtum ad penam ambo flagellis cleméter ad moniti.quid igit̄ fines eorū fecit esse diuersos nisi q; vnus manū dei omnipotētis sentiēs in recordatione ꝓprie iniq̄tatis ingemuit.alter vo libere qua dei omnipotētis misericordissime veritatē pugnauit arbitrio.vasis ire nunc̄ deus redderet interitū si non spontaneū inueniret homo habere peccatū q; nec deus peccāti homini iniuste inferret iram.si homo ex predestinatione ceciditsset in culpā predestinatio vo dei siue ad bonū siue ad malū in oib⁹ opari ineptissime.i.falsissime dr̄ vt ad vtrūq; boies quedā necessitas videat impellere cū in bonis voluntas sit intelligēda nō sine gr̄a. in malis aūt voluntas intelligenda est sine gr̄a.Cū vo aliq̄s a deo aut traditos desideriis suis aut obduratos legim⁹ aut relictos magnis peccatis suis hoc ipsos meruisse ꝓfitemur.quia talia eoꝝ crimina precesserūt vt q̄ sibi penā debuerint.i.meruerint q; eis ⁊ supplicium vertit in reatum etc̄ ita nec de iudicio dei q̄rimus q̄ deserit merito liberare. Vires itaq; obedientie nō ideo cuiq; abstraxerit deus q; eū nō p̄destinauit.sed ideo eū non p̄destinauit recessuruz ipsum ab ipsa obedientia etiā p̄uidit. Predestinatioq; dei semp in bonū est q̄ pctm̄ solum sola hominis volūtate commissum aut remittendū nouit cū laude mie aut plectendū cuz laude iusticie. In malis aūt opibus nr̄is sola p̄scia dei intelligenda est q; sicut p̄sciuit ⁊ predestinauit q̄ ipse fecit ⁊vt facerem⁹ ipse donauit nō p̄destinauit q̄ non fecit. nec sic facerem⁹ exegit. hic aūt de q̄bus dr̄.j. Joh. ij. De vobis exierūt sed non fuerint ex vobis.si em̄ fuissent ex vobis ꝑmansissent vtiq; vobiscū. voluntate exierunt voluntate ceciderūt.ⁿ q; p̄sciti sūt casuri.nō sunt predestinati.essent predestinati si eēnt reuersuri. ⁊ in sanctitate ⁊ veritate remansuri.ac p hoc predestinatio talis multis est causa stādi nec̄ est causa labendi.non igit̄ necessitatem facit correctionis vel obdurationis diuina p̄destinatio seu p̄ scientia non potest.cum boni per gr̄am corrigant a libero arbitrio male pereant. Nec̄ em̄ quia p̄destinatio siue p̄scientia falli nō p̄t.necessario eueniunt que predestinantur vel p̄sciunt que futura sunt.sicut nec necessarie predestinant vel p̄sciuntur que futura sunt.sed quia bona absq; ei⁹ gratia mala absq; eius p̄scientia euenire nō possunt q̄uis ergo conueniēter dicatur si hec predestinata sunt vel p̄scita necessario euenient. non tamē ideo absolute verum est necessario euenient quia predestinata sunt vel p̄scita.quia hec necessitas refertur ad rerū euentum. sed ibi sc̄z p̄riori ꝓpositione ad intuitum diuine p̄sciētie. Et sequit sed in his omnibus vicia nostra humane ascribunt mentis arbitrio.ⁿ quod diuina clementia in electis miseri corditer vertit in bonum. in damnatis iuste relinquit ad malum: sicut igitur q̄nis certissime scimus neminem vltra terminū a deo sibi p̄fixum

esse victurū. tamē omibus languētibus nō incongrue medemur. sic ꝯ̄ nemo saluet nisi predestinatus ad vitā. omni tñ delinquenti est adhibenda correctio, nec maloꝝ est est negligenda disciplina. hec Aug. ꝛ ponit in ca. xxiij. q. iij. ¶ Sexto q̄dam de peccatis suis se excusant per carnalē fragilitatē et dicunt plane se nō posse abstinere a libidinibus ꝓpter suā complexionē. ꝛ sic nequiter deū de iniusticia ꝛ crudelitate blasphemando accusant. Nam si deus aliquid homini p̄cepisset qđ homo facere nō posset esset iniustus ꝛ si hoiem damnaret ꝓ eo q̄ euitare nō posset tyrannus esset crudelis. Et cuꝫ deus precepit hoiem se ā fornicatione abstinere. et huic precepto si quis nō obediret. vel saltem si illud preceptū transgressus fuerit nisi fructuose penituerit nō est dubium quin ineternū peribit. Ex quo patet q̄ dicētes se abstinere a fornicatione nō posse. deū de iniusticia ꝛ crudelitate blasphemādo accusant. Figurā huius habemus Gen. iij. vbi legitur q̄ adam qñ peccauit se excusando peccatum suum in mulierē refudit. mulier vo in serpentē. et ideo magis peccabāt. q̄ sic creatorem suum infamare volebant. Unde Lin. sup euāgelia. parte. j. c. lxiij. Adam inquit requisitus ḡre peccasset. respōdit domino culpam infundēs in ipsum di. Mulier quā dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno et comedi qua excusatione quasi hereditaria iniquitate filij adhuc cōtra deum superbiūt ꝛ in peccatū sui culpam peccati in ipsum infundūt cum dicūt suam complexionem hoc vel illud peccatū postulare. Alij dicūt se de luxuria non posse abstinere. q̄ calide sunt nature. Alij dicūt se a potu nō posse abstinere. quia frigide sunt nature. sed hoc est dicere. mulier. i. caro quā dedisti mihi seduxit me. hec linco. ¶ Septimo quidā se excusant de peccatis suis per finalem vtilitatē. ꝛ tales inueniunt nōnulli p̄dones ꝛ iniusti acquisitores q̄ auferunt a diuitib⁹ bona sua sine aliqua p̄scientia colligūt et recondūt ꝛ elemosynas causam finalē pretendūt. Cōtra ḡs Aug. forte inquit aliq̄s cogitat ꝛ dicit. multi christiani diuites ꝛ auari ꝛ cupidi sunt non hoc est pctm̄ si suū illis abstulero ꝛ pauperibus dedero. vñ em̄ illi nihil boni agunt mercedem habere potero. sed hmōi abrogatio dyaboli calliditate suggerit. nam si totū tribuat qđ subtulerat. addit potius pctm̄ ꝙ̄ diminuet. hec Augu. ꝛ ponit in ca. xliij. q. v. forte. Itē aug. in de verbis dñi sermo. xxxv. sup illo euāgel. Facite vobis amicos de mā. iniquit. hoc inq̄t quidā male intelligēdo raptūt res alienas ꝛ aliq̄d inde pauperibus largiunt ꝛ putāt se facere qđ preceptum est. dicūt em̄ aliena rapere māmona est iniquitatis. erogare inde maxime indigētib⁹ est amicos facere de māmona iniq̄tatis. Intellect⁹iste corrigendus. immo ꝛ de talibus cordis nr̄i oino delēdus est. nolo sic intelligatis. sed de iustis laborib⁹ vr̄is facite elemosynas. ex eo qđ recte habetis date. Hec ille. Et huic alludēs be. Greg. Nō est inq̄t putandū elemosyna si pauperibus dispensēt qđ ex illicitis rebus acquirit. q̄ q̄ hac intentione male accipit vt bñ dispēset grauat potius ꝙ̄ iuuat. vñ ꝛ certū est q̄ si monasteria vel sinodocia vel aliđ hmōi ex pecunijs q̄ p̄ro sacris ordinibus datur ꝓstituant non proficit mercedi. ne igit̄ sub obtentu elemosyne cū pctō studeam⁹ aliquid accipere. ꝓhibet scriptura dicēs. hostie impioꝝ abhominabiles sunt deo q̄ offerunt ex sceleribus. q̄cquid dei sacrificio ex scelere offert oīs potētis dei nō placat iracundiā sed irritat. Hinc rursus scriptū est. Honora dñm de tuis laborib⁹. Qui igit̄ male tollit vt q̄si bñ ꝓbeat. cōstat sine dubio q̄ dñm nō honorat. Hinc q̄q̄ ꝑ salomonē dī. Qui offert sacrificiū de ſuba pauperis idē est ac si victimet filiū in ꝓspectu p̄ris. Quātus aūt sit p̄ris dolor ꝑpendamus si in ꝓspectu ei⁹ filij⁹ suus victimet. ꝛ hic facile cognoscit quātus apud deū dolor exasperat qñ sacrificium ei ex rapina tribuit. nimis igit̄ declinandū est sub obtentu elemosyne pctā simoniace heresis ꝓpetrare. hec Greg. et ponit in ca. j. q. j. non est putandū. ℞ sicut dicit idez Gre. Elemosyna oculis redēptoris nr̄i illa nō placet q̄ ex illicitis ꝛ iniq̄tate ꝙ̄gerit. sed q̄ rebus concessis ꝛ bñ acquisitis impendit. hec Gre. ꝛ po. in. c. xliij. q. v. elemosyna. Et ex p̄dictis ptz ꝙ̄ vane ꝛ pernicioſe sunt excusationes q̄s impij ad defendendū ꝛ excusandū sua pctā assumūt. Et sicut impiū est pctā q̄ facimus ptinaciter excusare. ita vt dicit Holkot in lectura sua libri sapie lecti. clxxvij. vtuosum est valde pctā ꝓmi nō faciliter iudicare sed cōpatiendo aliq̄liter excusare. ꝓsiderātes cōmunis fragilitatis ꝓditionem. sincere familiaritatis cōionē et vere pietatis excitationē. ¶ Primo em̄ cōmunis fragilitas q̄ frequēter oīs erramus mouere nos debet ad aliter excusandū. non tñ ad ptinaciter defendendū errores alioꝝ. vñ Bern. sup canti. ser. xlj. Noli inquit iudicare ꝓximū. sed magis excusa in tentionē si opus non potes. puta ignorantiā puta surreptionē puta casum. qđ si em̄ oino dissimulari onē rei certitudo recusat. suade nihilominus tibi. ꝛ dicito apud temetipm̄. vehemēs temptatio fuit. quid de me illa fecisset si accepisset in me similiter potestatē. ¶ Scđo nos mouere debet ad idē sincere familiaritatis cōmunio vt saltem de amicis mala faciliter nō credamus. nec etiā de ꝓlatis vel etate ꝓuectis. vñ Hiero. in epla ad rusticū monachū. Nō est inq̄t facile malū de ꝓfecta etate credendum qđ vita ꝑterita defendit ꝛ honorat. ¶ Tercio nos mouere debet ad idē vere pietatis exercitatio. Pium em̄ est alienos defectus quantuꝫ fieri pōt sine lesione iusticie excusare ꝛ ꝓximoꝝ famā quantum est possibile illibatā seruare. vñ Orige. sup leui. ca. xxxiij. nō vult inq̄t te dñs si forte videris pctm̄ fratris tui ꝓtinue euolare ad publicū ꝛ ꝓclamare pasim ꝛ deuulgare aliena pctā qđ esset vticꝫ non corrigentis sed diffamantis. hec ibi.

Capitulum XII

Vinto sub p̄dicta specie auaricie. s. fallacia cōtinet iniusta aduocatio. ¶ Officiū em̄ aduocationis non est malum ſm se sed est officium licitum persone cui non est prohibitum hoc officium si debito modo procedat. ꝛ causa iniusta non sit. ꝛ salarium recipiat ꝛ moderatum habendo respectum ad quantitatē cause ad laborez aduocationis. ꝛ ad facultatem persone aduocantis. Unde Augustin⁹.

Non liceat iudici vendere iustū iudiciū. ⁊ nō liceat aduocato vēdere iustū patrociniū. ⁊ iuris cō sulto rectū consiliū. hec Aug⁹. Et ponit in cap. xj. q. iij. non liceat. Et licet officiū aduocatōnis sit of ficiū licitū bene se habentib⁹. tñ a viris perfect⁹ pe nit⁹ est fugiendū. ⁊ hoc ꝓpter multiplex pericu lū qō circa illud consistit officiū. q̄ū primū est q̄ q̄ si innūerabilib⁹ ꝑsonis iniuriā facit eox bona tpa lia auferendo iniuste. Nam vt dicit parisi. in de vi cijs. pte. iiij. c. vj. Sicut medicus pauperi infirmo potens sbuenire ⁊ nō sbuenies homicida ipsi⁹ iu dicat. Ita aduocat⁹ q̄ si aufert rem suā pauperi ho mini cui non conseruat eā cū possit. Vnde. xxiij. q. iij. tu bon⁹ dicit canon. Qui ꝑt obuiare ⁊ ꝓturbare aduersos ⁊ nō facit. nihil aliud est q̄ consentire impietati eox. nec caret scrupulo societat⁹ occulte q̄ manifesto facinore desinit obuiare. Et sic dicit apostol⁹ Roma. j. Non solū q̄ peccata agunt digni sunt morte. sed etiā q̄ consentiūt facientib⁹. Ex hoc ꝓz q̄ aduocat⁹ tot ꝑsonis pauperib⁹ iniuriā facit. quot posset adiuuare ⁊ defendere. ne ꝑ impios eox bona perderēt. ⁊ ꝓ eo q̄ impi⁹ pau peribus iniuriā faciens morte est dign⁹. Ideo talibus merito dicit ꝓpheta Esa. j. Querite iudicium Quenite oppsso. iudicate pupillo. defendite viduā

¶ Scōm periculū est. q̄ hoc officiū ꝓe ceteris of ficijs videt esse magis corruptū. Dū inuenit q̄ cq̄ aliq̄s morb⁹ incurabilis ad quē non inuenit ali quis medic⁹ qz de salute egri desperat. Sed nulla eā adeo inuenit iniusta ad quā non inuenit aduo catus ad illā defendendā. nam malus aduocatus cū processu negocij cām esse iniustaz cognoscit. tñ adhuc defendit timens cadere in eā ne iust⁹ repu gnaret. vnde cū per iusticiā nō possit. ꝑ mendacia per iuria. ꝑ falsas leges. ꝑ falsa instrumenta. ꝑ fal sos testes. ⁊ alias falsas sbtilitates ⁊ cās defendit. Et sic aliq̄ndo per hmōi falsa mendacia deū ab ec clesia sua expellit. ⁊ diabolū introducit ⁊ in posses sione defendit ⁊ custodit. nā experientia q̄tidiana docēte. Si aliq̄s homo iust⁹ simplex ⁊ habilis iu dicie eligat in episcopū aut abbatez vel alicui⁹ ec clesie postorem. ⁊ aliq̄s maledict⁹ symoniac⁹ pre tendens se habere tytulū. ad illud idem beneficiū falsus aduocat⁹ per cautelas ⁊ sbtilitates symoni acū introducit. ⁊ vix iustū ⁊ verū pastorem expel lit. Et tūc sicut ꝛpō ascribit q̄cq̄d factum fuerit ali cui de mēbris suis siue bonū siue malū. vt ꝑz Ma thei. xxv. ita ⁊ diabolo ascribit q̄cūq̄ factū fuerit alicui de mēbris ei⁹. patet q̄ mal⁹ aduocat⁹ expel lens vex ⁊ iustū pastorem de bñficio ⁊ introducēs symoniacū. diabolū introducit ⁊ ꝛpm expellit.

¶ Tercū periculū est magna molestia quā offici um istud cōfert menti hūane lites cōtinue audiē do. vñ Aug⁹. Christū inq̄t testem aduoco. q̄ mal lem ꝑ singlos dies aliq̄d operari manib⁹. q̄ tumul tuosas cārū ꝓlixitates pati. Et ideo btūs Amb. in libro suo de officijs. Dispendio inq̄t litis carere nō mediocre lucrū est. Nam vt dicit btūs Aug⁹. Nihil est similib⁹ actib⁹ demonū q̄ litigare. Et iō merito dicit apl's. ij. Thym. ij. q̄ seruū dei nō opor tet litigare. Qō considerans btūs Bernard⁹ ad en genū papam sic scribit. Lex dñi in sacro palatio si

let leges perstrepūt seculares. miror si plerūq̄ dice re non cogaris. narrauerūt viri iniq̄ fabulatōnes. sed non vt lex tua. tales em̄ aduocati mali bostes sunt dei. ⁊ antichristi sūt. Nam ꝛps in mūdū ve nit vt pacez faceꝫ. Vnde apostol⁹. Ipse est pax nr̄a q̄ fecit vtrūq̄ vnū. sed aduocati mali discordiam ⁊ litem amāt ⁊ querūt. Dñ sicut de christo scriptū est. In pace fact⁹ est locus ei⁹. ita de malo aduoca to dici ꝑt. In lite fctūs ē locus ei⁹. De⁹ em̄ q̄si pre oib⁹ discordiam detestat. q̄ ꝓz ex illo Prouerb. vj. Sex sunt q̄ odit de⁹ ⁊ septimū detestat ania ei⁹. Et est illud septimū seminare inter fratres discor diam. sed inter fratres discordiā maxime diligunt mali aduocati. qz eox lucr̄ reputant alienā discor diam.

¶ Quartū periculū q̄ circa officiū ad uocatōnis consistit est. q̄ mali aduocati legem dei contēnūt. quā sūme diligere tenent. vnde Grego. Qui inq̄t diligit regem. diligit ei⁹ legem. Ite ꝑs. Palpebre ei⁹ interrogant filios hominū. Super quo palpebre q̄ q̄ndoq̄ sūt clause ⁊ q̄ndoq̄ sūt aperte. signant sacrā scripturā q̄ alicubi ē obscura. ⁊ alicubi aperta. q̄ interrogauit filios ho minū vt̄ ament deū. Signū aūt diuine dilectōis est. cū q̄s laborat libenter in studio sacre scripture Sacra vero scriptura multū contēnit ꝓpter sci entiā decretox q̄ sacram scripturam bz despectui. vnde sciētia sacre scripture dicē potest malo aduo cato siue iurisperito. illō Genes. xvj. qō dixit sara ad abrahā. Iniq̄ agis contra me ego dedi ancillaz meā in sinū tuū. q̄ videns q̄ cōcepit despectui me bz. Spūaliter. ancilla sacre scripture est scientia de cretox. vt dicit parisi. in de vicijs pte. iiij. c. vj. q̄ scri ptura sacra despectui bz ꝓpter fructū lucri q̄ ex ea conseqūtur. per quē fructū multotiens oppzimi tur ⁊ contēnit fruct⁹ sacre scripture. Istud em̄ figu ratū est Genes. xxj. per ludū q̄ oppzim ebat ismael isaac. Vnde ⁊ sic sara rogauit eijcere ancillā ⁊ filiū ei⁹. sic forte vtile esset illam scientiā in magna etas pte ab ecclesia excludi. qz non solus contēnit sacra scriptura per illā scientiā. sed etiā blasphemat. ⁊ i hoc ipse de⁹ q̄ legislator est contēnit ⁊ blasphema tur. qō bene figuratū esse videt Jeuit. xxiiij. vbi le gitur. q̄ fili⁹ mulieris israhelitis quē peperit a vi ro egyptio iurgat⁹ est cū viro israelitico ⁊ blaspbe mauit deū isrl. Sic spūaliter. decreuiste q̄ israhelite sūt in parte. s. quo ad illā quā habent a sapiētia mū dana blasphemāt deum isrl. dum legem quā ipse dedit paleā vocant q̄si inutilez. cū tamē legat Esa. xlviij. Ego dñs deus docens te vtilia. sed ipsi pot⁹ palee sūt. de q̄bus Matth. iij. Paleas aūt combu ret igne inextinguibili. Et huic sentētie concordat Linc. super euāgelia pertractās illā hystoriam. iij. Regū. xix. vbi legitur angelum dixisse ad helyam. Egredere ⁊ sta in monte cora domino. ⁊ sterit ⁊ vi dit. ⁊ ecce spūs prāsiuit sbuertens montes ⁊ con terens petras. sed in spū non est de⁹ vel domin⁹. Spūaliter. spūs propositⁿ est spūs arrogātie sub uertentes montes. i. supbos. ⁊ conterens petras. i. manitos diuitijs ad nihilum redigens. In petris em̄ munitio diuitiarū intelligitur. Seqūtur. ⁊ post spiritum cōmotio. i. phylosophia. sed in cōmotio ne. i. in hac scientia nō erat domin⁹. ⁊ post cōmoti

onem ignis.i.sciētia humana siue diabolica q̄ ob hoc ignis censet.quia ignem in homine accendit De quo in ps.Supcecidit ignis z non viderūt solem.ignis supple cupiditatis.sed non in ignē.id ē non in sciētia proposita est dns.z post sibul⁹ aure tenuis z ibi dns.Per aurā tenuem sacra scriptura intelligit.per sibulum inspiratio ipm̄ intelligitur In sacra igit scriptura quā ad nutuz suū inspirat dns z non in alijs sciētijs dns inuenit.Tres em̄ scientie propositē p tres puteos pfossos ab isaac intelligit.Primū fodit ob quē turgati sunt phylistei z ideo vocauit illū puteū escon qđ interpratur turgium siue calūnia z dereliqt eum.Dicebāt phylistei q̄ sua erat aqua postea abiens fodit aliū puteum propter quē etiam obturgati sūt phylistei.quē etiam ob hoc relictū vocauit, satban.i.contrariuz vel inimicicias.Tertio fodit puteū z in pace eum habuit.z ideo vocauit eū rabooth.i.lantudinem qz dilate sunt aque ei⁹.Spūaliter.p hos tres puteos designant tres scientie.scz scia phylosophica sciētia humana.z sciētia diuina. Spūaliter p primū puteū intelligit scientia physica z diabolica.i quib⁹ turgia sunt z contētiones.Per scōm puteū intelligit scientia hūana.q̄ addiscitur cā lucri.vt leges hūane z hmōi scientia notat per scōm puteū. qui dr satban qđ est nomen diaboli.Hec em̄ sciētia est diabolica.qz istam addiscētes diabol⁹ nexu cupiditatz ad se trahit.Cōtra hmōi facit illđ Osee ix.Dilexisti mercedem sup oms areas tritici.area z torcular non pascet eos.z vinū mentiet eis.mercedem.i.physicā.leges humanas.i.decreta z alias sciētias lucratiuas.q̄ in psenti mercedes offerūt.z sequtur.sup oms areas tritici.i.magis quā sacraz scripturam q̄ nomie tritici designat. Hū Zach.ix. Quid em̄ bonū est ei⁹ z quid pulcrū eius nisi frumentū electoz z vinū germinans vgines qđ quidem vinū quidā hodie putant esse sciētias lucratiuas dicentes.Dat galien⁹ opes z sanctio iustiniana.Ex alijs paleas ex istis collige grana.ſ non sic impij non sic.sed qđ eis:Area sacre scripture z torcular passionis xpi pascet eos.Et ponit hic pascere pro depascē.i.consumē.z est iste sensus clausule propositē.Area sacre scripture.z torcular passionis xpi compascet eos.i.in corpore z anima ad nichilū rediget.cū dicetur eis.Ite maledicti in ignē eternū Matt.xxv.z vinū in quo est luxuria.ſ.tpalia que inebrient mētietur eis.z tunc satis patebit mendaciū mundi.z certe tales non habitabunt in terra dni.Et q̄re:qz hic non sunt vsi bonis dni.sed bonis seculi.hec Linc.sup euangelia pte.iij.cap. xliij.Unde p̄dicta auctoritas zach.cum dr quid bonum eius.z qđ pulcrum cē.sic intelligenda est vt docet Parisien.in de vicijs pte.iij.c.xix. Frumentum qđ quasi cibus regis est.dr frumentū vbi dei quo electi ad regnū dei nascūtur. Per frumentuz materiale magis nascūtur reprobi q̄ electi. Frumētum vocat illa pars scripture q̄ propter sui difficultatē fractōne indiget.vinū aūt germinās virgines.dr verbuz diuinū.qz vginales vel castas generat affectōnes.Et dr vinū germinās vgines ad differētiā vini materialis qđ luxuriosas reddit mētes.Unde Proner.xij.Luxuriosa res vinū est.hec Parisien. Unde de p̄dicto modo verbum dei contēnentibus conquerit dns p prophetaz Hiere.ij.dicens.Duo mala fecit popul⁹ meus.dereliquerūt me fontem aque vive.z foderūt sibi cisternas dissipatas.Spūaliter vt dicit Parisien.cisterna non valens continere aquā est decretum qđ hodie continet aquam z cras non continebit qz abrogatū erit Et aliter est de lege diuina.vnde ps. Justicia tua domie iusticia ieternū.z lex tua veritas.Item in euangelio Luc.xxj.dicit xps.Celum z terra transibunt.verba autē mea non transibūt.i.effect⁹ verborum meoz non transibūt.i.nō mutabūtur.sed ad intellectū in quo dicūtur sine additōne sine diminutōne implebūtur intm̄ q̄ prout dr Matth.v. Jota vnū aut vnus apex nō pteribit a lege donec oia fiant.sed hanc legem dei inuariabilē z fidelez multi insipiētes despiciūt.z cum magna auiditate lutum z paleas colligūt.hoc est.tales sciētias p quas possunt seipos exaltare z lutum carnal' voluptatis z paleas mūdane vanitatis acqrere.quos dns Esa.viij.per prophetā alloqtur sic. Pro eo q̄ abiecit popul⁹ iste aquas syloe que vadūt cum silentio z assumpsit magis rasin z filium romelye. propt hoc adducet sup eos aquas fluminis fortes z multas regem assyrioz z oēm gloriā eius Spūaliter.syloe interpratur missus est.Et sicut dic̄ odo sup euange.sermo.xxxix.signat doctrinā z legem dei q̄ nobis diuinitus ē missa.quā scire z docē sub pena dānatōnis eterne tenētur pastores ecclesie. Sed istam sciam multi dimittentes dicūt.istaz doctrinam nolumus.qz non est de pane lucrādo.sed addiscūt leges hūanas que non sunt tam necessarie ad salutē sicut lex dei.Nam si xps scisset q̄ p leges iustinianas facilius eternā vitam posset homo acqrere q̄ p legem dei.illaz nobis oze propio docuisset.z dimisisset legem dei quā nobis cuz magna diligētia docuit.z in q̄ continetur oms sciētia ad salutē anime necessario req̄sita.Et hoc testatur btūs Augustin⁹.ij.de doctrina xp̄iana in fine.dicens.Quicqđ homo extra sacram scripturā didicerit.si noxium est ibi dānatur.si vtile est ibi invenitur.Sed istam saluberrimā sciētiā multi dimittentes.vt dr in predicta auctoritate assumūt sibi rasin filium romelye.Rasin interpratur pictura.z signat picturā curiosam scribendi.Romelye interpratur sublime tonitruū.z signat sublimē curiositatem dictamis z humanaz legum verbosum tonitruū.Has doctrinas iā multi viri ecclesiastici assumūt vt p illas exaltētur in curijs domioz.z propter hoc vt sbdit ypheta vbi prius.Adducet dominus sup eos aqs fluminis fortes z multos.i.penas infernales q̄ ita fortes z multe sunt q̄ put testat beatus Aug⁹.in de speculo hūane miserie.dicē vl cogitare vt sūt nemo pōt i hac vita.Et cū istis penis vt dicit ypha viterius.Adducet dns sup eos regē assyrioz z oēm gliam ei⁹.hoc ē diabolū z oēm exercitū eius vt torqueāt illos eternal'r in inferno.qz legē dei repellūt.Hec odo.¶ Quintū periculum qđ circa officiū aduocatōis cōsistit est.q̄ male aduocati hereticis silles sunt.qz sunt falsarij legū z decretoz que sacra sunt vt ipsemet asserit.ac etiā falsarij sunt sacre scripture.Nam contraria suadēt

iusticie sicut ꝛ hereticī cōtraria fidei.vñ ꝛ duo sūt necessaria ad salutē.scz fides.ꝛ bona opa.ꝛ neutꝝ sufficit sine altero. Hereticus em̄ homies facit errare in fide.aduocatus vero in ope. Alij pctōres ꝛ si male agant:non tamē dicūt sic eē agēdum. Sed malus aduocatꝰ suadet iudici vt alicui adiudicet qđ eius non est. Jn hoc etiam ē deterior heretico. hereticus em̄ ignoraīter peccat putans credēdum esse qđ hominibꝰ suadet. ꝫ malus aduocatus suadet iudici vt alicui adiudicet quod suū nō ē.agat quod scit non eē agendum. ¶ Sextū periculū qđ circa officium aduocatōnis consistit ē.q̄ mali aduocati hostes sunt iusticie veritatis ꝛ equitatis.q̄rum tamē se profitētur esse defensores ꝛ amatores veraces.ꝫ in reiveritate amatores sunt illius meretricis magne.cum q̄ vt dicitur Apoc.xvij.fornicati sunt reges terre ꝛ inebriati sunt q̄ inhabitant terram de vino prostitutōnis eius.hec em̄ meretrix auaricia.que vt dicit Apoc.xix.Corrupit terram in prostitutōe eius. Vnde Hiere.xvij. A minimo vsq̄ ad maximū auariciam sequūtur. Hec em̄ meretrix ia prostrauit veritatem ꝛ expulit equitatem quasi ab oīni curia ꝛ ab oīni iudicio tā temporali q̄ spūali. Vnde Esa.lix.Corruit in platea veritas ꝛ eqtas nō potuit ingredi. Sz quare dicit i platea certe qr sicut qđ factum est in platea manifestū est sic manifestū est cuilibet aduertēti q̄ veritas ē prostrata. Predicta em̄ meretrix cū suis filiabꝰ adulterinis q̄ sunt falsitas.mendaciū.piurium.adulatio.symonia.vsura.cuz multis alijs de q̄rum aliq̄bus prius dictū est.ꝛ de aliqbꝰ in seq̄ntibꝰ dicetur facit q̄ vix pōt aliquis in aliq̄ curia habere iusticie complementū ꝛ precipue indigentes paupes. Vñ Augustinꝰ in de speculo hūane miserie. Creuit inquit auaricia vt lex iusticia cūctis negat cupiditatis amore iura nihil valent premia ꝛ dona legum vires tulerūt.venale vbiq̄ est iudiciū.iniqui saluī fiūt probi pereūt. Hec ille. Vnde si aliqua causa sit mota in aliq̄ curia.si domia auaricia scribat p vna pte.statim illa pars q̄litercūq̄ sit falsa expedit̄. Et qr raro scribit pro pauperibꝰ qr nō possunt solui pro eius sigillo.ideo paupes multotiēs patiuntur iniurias Hec em̄ domia auaricia intm̄ amatur.q̄ sigillū illius magis reputat preciosuz ꝛ autenticū q̄ sigillum regis vel pape.Et ideo vbi rex sigillat cū cera ꝛ papa cum plūbo.hec domia auaricia nunq̄ sigillat nisi cū precioſissimo auro ꝛ argento.hec domia auaricia in clero dissensiōes mltiplicat ꝛ bella ꝛ discordias in popl̄o generat.hec est em̄ que maxime destruit ciuitates ꝛ regna. Vñ Tullius libro.iij.de officio regimis dicit.q̄ nunq̄ p ditur regnū vel ciuitas nisi auaricia sit in cā. Hec etiā domia auaricia cū suis filiabꝰ tā confundit ecclesie regimē ꝛ doctrinā.sicut in antiq̄ lege destruxit iudeoꝝ synagogā. Mā ad suggestionē istius meretricis auaricie illa generosa dña veritas despicit ꝛ repudiat.De q̄ cū lamētatōne conq̄rit prophera Treñ.j.dicēs. Facta ē q̄si vidua dña gentiū.ꝛ ideo inq̄t.plozās plozauit in nocte ꝛ lacrime eius in maxillis eius.ꝛ nō est q̄ consuleat eā ex oibꝰ charis eius. oēs amici eius sprenerūt eā.ꝛ facti sūt inimici eius. Hec em̄ generosissima dña q̄ tam dolorose despicitur habet q̄ndam nobilissimam sozorem q̄ iusticia vocat.quā describens aggelꝰ. Justicia inq̄t ē puella pulcra in celū erecta.ceca vtroq̄ oculo.ꝛ mancata vtraq̄ manu.Spūaliter.qlibet dñs tēporalis ac etiā sacerdotes ꝛ pastozes siue eoꝝ loca tenētes ordinati ad regulādum ꝛ iustificādū populū dei. hāc virginem iusticiā hūt sibi desponsatā quā sem per mūdā custodire deberēt.ne mūeribꝰ fit corrupta. Mā q̄ndo iudex mūera accipit.tunc hec virgo iusticia corrūpit.dicente scriptura Prouerb.xxiij. Munera excecāt prudentes ꝛ sūertūt vba iustorū. Debet etiā hec virgo esse erecta in celū.quia iudex iudicās in terra semp cogitare dz se hīe iudicē in celo a quo fm apostolū Jac.ij. Judiciū sine misericordia fiet illi q̄ non facit miscōiam. Vnde vt dicit Parisiensis in de vtutibꝰ. Jn die iudicij si btā virgo Maria ꝛ oēs sci in celo rogarent pro tali immisericorde tūc dānādo.iustus iudex tūc eos non exaudiret.qđ testat scriptura Proverb.vj.dicens. Furor viri non pcet in die vindicte.nec acquiescet cuiuscq̄ precibꝰ.nec recipiet pro redemptōne dona plurima. Vlterius dixi.q̄ oportet hāc puellā esse vtroq̄ oculo cecā.ita supple q̄ non habeat aspectū fauorabilē in dextris ad precez amici ad preciū diuitis.nec ad timorem potentis.neq̄ habeat aspectū iniuriosum a sinistris ad odiū inimici.ad inopiam pauperis.nec ad debilitatē impotētis.ꝫ in oīni cā debet eos indifferēter audire.ꝛ fm iusticiā iudicare dicente domio Deut.x. Audite eos ꝛ qđ iustū est iudicate.siue ciuis sit ille siue peregrinꝰ. nulla erit distātia personaꝝ.ita paruū audietis vt magnū.neq̄ accipietis cuiuscq̄ personā qr dei ē iudiciū. Debet insup hec puella esse mancata vtraq̄ mann.ita q̄ mūera non recipiat ab vna pte.nec ab alia.qr vt dicit ꝑs. Jn quoꝝ manibꝰ iniq̄tates sunt dextera eoꝝ repleta est mūeribus. Vnde tales iudices q̄ munera diligūt illam pte q̄ eis placuerit siue iustaz siue iniustā in dextera hūt.ꝛ pro mueribꝰ iustificāt.non attendentes qđ vt dic̄ ꝓpheta Esa.v. Ve q̄ iustificat impiū pro mūeribus Et talibus em̄ hec vgo iusticia despicit.ꝛ non obstante q̄ pulcra ē ꝛ generosa.qr filia regis celestis. tamē qr predicto modo oportet eā esse cecā ꝛ mancatā.ideo q̄si ab oibus iudicibꝰ est expulsa. Vnde iā verificat illud Esa.lix. Cōuersum ē retrorsuz iudiciū ⁊ iusticia a longe stetit.corruit in platea veritas.ꝛ eqtas non potuit ingredi.Cōuersum est retrorsum iudiciū cum appellat̄ q̄ndo sentētia iusta debet fieri.ꝛ tūc iusticia longe stat q̄ndo ante appellatōem proxima erat.tūc em̄ oportet vt pro iusticia trāseatur vsq̄ rhomā vbi vix inuenitur.ꝫ illuc veritas intm̄ a malis aduocatis ꝓsequtur q̄ ibi pre lassitudine corruit i platea.qr qualitercūq̄ manifesta ꝛ cognita fuerit veritas tū per subtiles cautelas falsoꝝ aduocatoꝝ longe puertentiū.veritas erit prostrata ꝛ relecta iusticia.Et ideo iam hec generosa domia iusticia cum veritate sua sozore fere ab oīni iudicio est p malos aduocatos repulsa.et ideo quasi mulier repudiata ꝛ profuga gemens ꝛ plozans de terra nostra est egressa.ꝛ in loco illius recipitur amatur ꝛ amplectit illa fetida meretrix auaricia cum suis filiabus turpissimis.sine quarū

consilio vix est aliqua cā inter mūdanos homies que deducit ad effectū. Nam iā vix est aliquis laborarius vel artifex q̄ scit suū ministeriū facere nisi auaricia ⁊ eius filia falsitas de illi⁹ consilio sit et iam vix est aliq̄s mercator qui scit aliq̄d emere vel vendere nisi auaricia ⁊ ei⁹ filia falsa iuratio sit de illi⁹ consilio. ⁊ iam vix est aliq̄s mūdi diues q̄ scit aliq̄d proximo suo accōmodare. nisi auaricia et filia ei⁹ vsura ad ei⁹ vocetur consiliū. Et vix iam ē aliq̄s sacerdos q̄ vult vnam missam celebrare vel aliq̄ sacrm ecclesie ministrare nisi auaricia ⁊ ei⁹ filia symonia sit in ei⁹ memento. Et iam vix ē aliquis predicator q̄ scit verbū dei populo predicare nisi auaricia cūcius filia adulatio sit cū eo in pulpito. Imo ⁊ iā vix est aliq̄s ep̄s prelatus vel dñs tēporalis. q̄ scit aliq̄d beneficiū ecclesie dare. nisi auaricia ⁊ ei⁹ filia symonia ad eius p̄sentatōez suū apponat sigillū. Imo ⁊ iā vix est aliq̄s dñs tēporalis regularis vel laycus q̄ scit fratri suo loqui vel respondere nisi auaricia ⁊ ei⁹ filia mendosa falsitas vel blasphemosa iuratio verbis illi⁹ confirmet. et sic iā hec meretrix auaricia cū suis filiab⁹ tam familiaris est. tā domestica ⁊ dilecta est q̄si cū oīm̄ bominib⁹ q̄ vix est aliq̄s q̄ vult ⁊ audet pro reconciliatōne iusticie ⁊ veritatis sozoris illi⁹ aliq̄d verbū intrepide pronūciare. imo intm̄ sacerdotes qui pro reconciliatōne iusticie ⁊ veritatis specialissime cū oīm̄b⁹ viribus laborarent. scz per sancte cōuersatōnis exemplū. per deuote oīonis feruoꝛē ⁊ per verbi dei predicatōem fidelem. intm̄ timent incurrere offensam domine auaricie ⁊ filiaꝝ suaꝝ q̄ sicut filī⁹ Jepte ad preceptū patris sui nō audebat accipe gladiū ⁊ dei occidere inimicū. vt patet Judicū. vij. Sic certe iā multi ⁊ spēaliter sacerdotes ad preceptū patris celestis timent accipere gladiū spūs q̄ est verbuz dei. ⁊ occidere pctā que deo maxime inimicātur. Nā experientia docente in tm̄ odiūt in modernis tempoꝛib⁹ homies iusticiā ⁊ veritatem intm̄ diligūt auariciā. q̄ si q̄s predicet vel aliq̄d contra ei⁹ filias iā loq̄tur. statim irascunt amatores illarū ⁊ vocāt illum hereticū ⁊ lollardū destructoꝛē ecclesiastice libertatis. honeste cōuersatōnis. ⁊ status domiꝝ temporaliū reprobatoꝛē ⁊ tot⁹ populi perturbatoꝛē. Sed talib⁹ miseris i suis peruersitatib⁹ obstinatis deū blasphemātib⁹. ⁊ sua pctā defendentib⁹ dici potest. sicut legit. iij. Regū. xviij. helyā prophetā dixisse ad Achab. Nā cū Achab dixit. Tu es ne ille q̄ cōturbas isrl. Ille dit. Non ego turbaui isrl. sed tu ⁊ dom⁹ patr⁊ tui. q̄ dereliq̄sti mādata dñi. Et certe hoc generalit verū est. q̄ trāsgressio mādatoꝝ dei est cā turbatōnis ⁊ vindicte propter hoc contingent⁊. Unde in exē plū hui⁹ narrat Beda in de gestis angloꝝ. libꝛo. j. cap. xliij. ⁊. xv. Qz quondā in anglia tātis frugum copijs insula q̄nta nulla retro meminerit affluere cepit. cuz q̄bus ⁊ luxuria crescere. ⁊ hāc continue oīm lues sceleruz comitari accelerauit crudelitas precipue ⁊ odiū veritatis. amoꝝ mendacij. ita vt si q̄s eoꝝ mitioꝛ ⁊ veritati aliq̄tenus' propioꝛ videretur in hūc q̄si bꝛytanie subuersoꝛem oīm odia telaq̄ sine respectu toꝛq̄rent. ⁊ non solū hec seculares viri. sed etiā ipse grex dñi. eiusq̄ pastoꝛes egerunt. ebꝛietati. animositati. litigio. contentōni. inuidie. ceteriscq̄ hmōi facinoꝛib⁹ colla sua abiecto leui iugo xp̄i subdentes. Interea sbito coꝛrupte mentis homies acerba pestis coꝛripuit. q̄ in breui tantaz ei⁹ multitudinē strauit. vt ne sepeliendis q̄dē mortuis viui sufficerēt. sed nec morte q̄dem suoꝝ. nec timoꝛe mortis hū q̄ superāt a morte anie q̄ peccādo sternebātur reuocari poterāt. Unde non multo post acriꝛ gentem peccatricem vltio duri sceleris secuta est. Nā vt breuiter dicā accensus manibus paganoꝝ ignis iustas de scelerib⁹ ppli dei vltiones expetijt. nō illi⁹ impar qui q̄ndā a chaldeis succensus hieroſolymoꝝ menia imo ⁊ edificia cūcta consūpsit. Sic em̄ ⁊ hic agente impio victoꝛe imo disponente iusto iudice proximas quasq̄ ciuitates agroſq̄ depopulās ab oꝛientali mare vſq̄ ad occidentale percūtis terre ignis superficiē obtenebāt edificia publica simul ⁊ priuata. passim sacerdotes inter altaria trucidabātur. p̄sules cum ppliis sine vllo respectu honoris ferro pariē ⁊ flāmis absumebātur. nec erat q̄ crudeliter interemptos sepulture traderet. Hec Beda.

Capitulum XIII.

Exto sub predicta spe cie auaricie. scz fallacia continet falsum testimoniū. Pro quo notādū. q̄ largo nomen testis sumendo ois mendax falsuz testimoniū perhibet. Unde Jinco. in de mādatis. Qui inquit loq̄tur verbo audibili oꝛis sui de verbo interioꝛi mentis sue testificat. Et ideo cū verbum oꝛis non consonat verbo coꝛdis contra coꝛ suū fit mendax falsus testis. Unde Aug⁹ in libꝛo suo de mēdatio ait. In ipso decalogo scriptū est. Falsum testimoniū non dicas. q̄ genere amplectit oīne mendaciū. q̄squis em̄ aliq̄d verbo enūciat anio suo testimoniū perhibet. Sed si districte nomen testis accipiamus. non apud quoscūq̄ falsum loq̄mur apud eos falsi testes sum⁹. sed apud eos q̄bus expedit. ⁊ q̄ debent per nos cognoscere ⁊ credere veritatem sicut iudex ne in iudicādo erret. aut q̄ docetur doctrina religionis vt erret in fide. aut in ipa doctoꝛis auctoꝛitate dubi⁹ fluctuet cū aliq̄s te interroget aut vult aliq̄d noscere. aut querit eā rem que ad illū non pertinet. aut quā ei nō expedit noscere. non testem sed prodituꝛem querit. Iraq̄ si ei mentiaris. eris a falso testimonio alien⁹. sed a mēdacio non eris profecto imunis. Unde Prouerb. xix. Testis falsus non erit impunit⁹. ⁊ q̄ mendacia loq̄tur. non effugiet sed peribit. sub iudice falsum testificari aut contra seipm̄. aut contra proximum est mortale. Nā vt dic̄ Jsidoꝛ⁹ in de sūmo bono libꝛo. iij. ca. lix. Testis falsidicus trib⁹ p̄sonis ē obnoxius. Primo deo quē piurādo contēnit. Unde testes nisi prestito iuramēto coram iudice non admittūtur. sed testes falsos in testionū adductos ⁊ tactis sacrosctis piurātes aperte compat brūs Augustin⁹ iude traditoꝛi. Unde brūs Aug. exponēs illud Matth. xxvj. Quid vult⁊ mihi dare ⁊ ego vobis eū tradā Multi sūt inḋ hodie q̄ sacrū iude traditoꝛis execrant. ⁊ tm̄ ipsi idem faciūt. nā cū p̄ munere falsum testionū dicant. xp̄m q̄ veritas ē ven-

dunt. Et huic concordat Beda. ⁊ ponit in ca. xj. q. iij. ab hoc. vbi sic. multi inquit hodie iudex scelus q̄ deum ac dñm magistrūq; suū pecunia vendidit velut nepharij execrantur. nec tñ cauent. nam cum muneribus falsum contra quēlibet testimoniū dicūt. ꝓfectoq; veritatē ꝓ pecunia negant ⁊ deū ꝓ pecunia vendūt. ipse em̄ dixit. ego sum veritas cū etiā societatē fraternitatis aliq; discordie peste maculant deū prodūt. q̄ deus charitas. Qui igit charitatis ⁊ veritatis iussa spernūt deum vtiq; q̄ charitas ⁊ veritas est prodeūt. maxime cū non ex infirmitate aut ex ignorātia peccant. ꝫ in silitudinē iude q̄rūt opportunitatē q̄liter arbitris absentib⁹ mē dacio veritatē. vrutem crimie mutāt. Hec Beda.

¶ Scō testis falsidicus ē obnoxius iudici quem suo falso testimonio fallit. Vñ Linco. in de mādatis. mandato. viij. Falsus inquit testis iudicez fallit. ⁊ ipm̄ puertit iudiciū. licet non ex pte iudicātis. tñ ex pte eius cui iudiciū corruptū ⁊ iniquū efficitur ⁊ ꝙ hoc cum finis iudicior sit pax hoim adinuicē. qui iudicē fallit ⁊ iudicium corrūpit. ⁊ inq̄ntuz in se est pacis federa dirumpit. ⁊ cū iudices sint thronus dei ⁊ dñs sedens ꝓ eor ora iudicia discernat sua. q̄d aliud facit falsus testis iudicē decipiens q̄ quantū in se est sbtracto veritatis soldamento sedem dei sbruit. Sed recolat inquit Linco. vbi supra q̄ ipse q̄ nūe est testis sub homie iudice q̄ non pōt intueri cor. sed solū illud qō extra depromit. stabit q̄q; iudicand⁹ sub deo iudice qui iudicat occulta cordiū. ⁊ manifestabit abscondita tenebraꝝ quem nil latet. nulla vis supat. null⁹ timor vel terror declinat. nulle corrūpūt blandicie. nulle flectunt ab eqtate miserie. q̄ simul testis ⁊ iudicis funget officio. cū non habeat necesse aliq̄d occultum edoceri ab aliquo. Hec ille. ¶ Tertio testis falsidicus est obnoxius innocēti quem suo falso ledit testimonio Unde Linco. de mādatis. Falsus inquit testis iusticie rectitudinē flectit ⁊ frangit ⁊ innocentē dānat aut nocentē absoluit. q̄ merito penā sue iniq̄ue voluntatis reportabit. Vñ Isidor⁹ in de sūmo bono li. ij. c. lix. Erit inquit ille apud deū dānatus qui aduersus innocentē falsum phibet testimoniū vel dicentib⁹ credit. Nā nō solū ille reus est q̄ falsuz de aliquo ꝓfert. sed is q̄ cito aurē criminib⁹ prebet. Hec ille. Et ideo falsis testib⁹ null⁹ debet credere ante fidelē ⁊ discretā veritatis pscrutatō em. vñ in exemplū hui⁹ legit Dañ. xiij. q̄ sanct⁹ daniel reprehendebat iudices ⁊ seniores ppli iniuste iudicātes ⁊ pinittentes susannā falsc condēnari sine discreta examiatōe dicēs sic. Fatui filij israel reuertimini ad iudiciū. q̄ falsum testimoniū locuti sūt aduersus eā. Vñ ⁊ modū discrete examiatōis testiū oñdit ꝓpheta ibidē dicēs. Separate illos abinuicē pro cul. ⁊ dijudicabo ⁊ examinabo eos. Vñ ⁊ discreta examiatione facta cōuicerat eos daniel ex ore suo falsum dixisse testioniū. fecerūtq; eis supple seniores ⁊ ppli sicut male egerant aduersus ꝓximā suam vt facerēt ꝑm legem moysi ⁊ interficerēt eos ⁊ saluat⁹ est sanguis innoxi⁹ in die illa. Ex q̄bus patēt tria. ¶ Prio q̄ testes examinādi sūt nō pīctim ꝫ per seinuicē separati. Vñ ⁊ Isiō. in de sūmo bono. Testib⁹ falsis pīctis tarde mēdacijs falsitas repe ritur. ꝫ si separati fuerint examine iudicātis cito manifestant. Nā sicut in vnitate prauoꝝ grādis ē fortitudo. ita in separatōne maior infirmitas fraudulē tie cito cōprehendit mendaciū. Falsidicoꝝ em̄ testimoniū sibi nō cōuenit. vnū pene crimen habēt qui falsitatē promūt ⁊ q̄ veritatē suppriműt. q̄a et ille obesse vult ⁊ iste prodesse nō vult. Peior autē est testis q̄ ledit q̄ q̄ prodesse nolit. nam ille malignus ē. iste aūt inutil. Iniqu⁹ testis q̄uis sua falsitate corpi rebusq; impediat. anio tamen nihil dāni confert. Hec Isidor⁹ in de sūmo bono li. iij. c. lix. Et ideo merito brūs Aug⁹. Custodi inquit intus innocentiā tuā. vbi nemo opprimit cām tuam. ꝓualebit in te falsum testimoniū sed apud homies. nū quid apud deū valebit vbi cā tua dicenda ē q̄ndo deus erit iudex ali⁹ testis q̄ conscia tua non erit. inter iustū iudicem ⁊ conscīam tuam noli timē ni si cām. Hec Aug⁹. ⁊ ponit in ca. xj. q. iij. custodi.

¶ Scō ex p̄dictis patz. q̄ testis de falso cōuictus testionio deberet ꝑm legis iusticiā penam talionis recipe. vñ Adrie. papa. qui inquit nō probauerit qō obiecerit. vicz infamie ⁊ honoris amissione. penā quā ipse intulerit patiat. Hec adria. ⁊ ponit in ca. ij. q. iij. q̄ non. Itē ibidez Damasus. Calūniator in quit accusatōe defecerit talionē recipiet. Unde ⁊ in confirmatō em hui⁹ sentētie Deut. xix. dic̄ dñs. Si steterit testis mendax contra hoiem accusans eū cā preuaricatōis. stabūt ambo quoꝝ cā est ante dñm in conspectu sacerdotū ⁊ iudicū qui fuerint diebus illis. Cūq; diligentissime pscrutantes inuenerint falsum testem dixisse contra fratrē suū mendaciuz. reddent ei sicut fratri suo facē cogitauit. et auferes malum de medio tui. vt audientes ceteri timorem habeant. ⁊ nequaq; talia audeāt facere nō misereberis eius. sed animā pro anīa. oculum pro oculo. dentem pro dente. manū pro manu. ⁊ pedē pro pede exiget ¶ Tertio patet ex predictis. s. exēplo danielis. q̄ meritoriū ⁊ beatum est hominem laborare ⁊ testimoniū perhibere ad purgandū ⁊ liberandum innocentem a scelere sibi ab iniq̄s obiecto. Unde Isidor⁹ in de sūmo bono. libro. iij. ca. lix. Beatus inquit cui⁹ testimonio innocens a scelere obiecto purgatur. impius cui⁹ proditōe ⁊ iniquus permittit. Neq; em̄ decet christiano mortis obnoxium perdere. ⁊ ad effundendū sanguinez infidelium vocem testificationis prebere. sermo em̄ iusti homis tñ ad ministerium debet esse salutis. ira em̄ indignatōnis ⁊ tribulatōis est per angelos malos. Hec ille. Sed q̄uis impiū testimoniū sit cui⁹ proditōne iniqu⁹ permittit. tamen ad exemplum danielis deregere iniq̄tatem impij ad liberādum innocentē a morte. ⁊ si ex hoc sequatur mors impij peccatū non est. Vñ Aug⁹. in quodā sermone. Desinūt inquit esse peccata que propter pcā gratiora vitanda suscipiūtur. sicut em̄ in rebus vtilibus nō vocatur damnū ꝓpter q̄ magis lucruz admittitur. sic in rebus sanctis nō vocatur peccatum qō amittitur ne grauius admitteret. Hec ille. Itē idem in epla ad pubicolon. Absit inquit vt illud qō propter bonum ⁊ licitum facimus si ex hoc peteret nostram voluntatē quicq; mali acciderit nobis imputetur. Hec ille.

Capitulum XIIII.

Eptimo sub predicta ispē auaricie. s. fallacia cōtinet psonax acceptio. A Prio q notādū q triplr fieri acceptōem psonax cōtindit. Prio in honox exhibitōe. Tcio in iudicij executōe. Tertio in donorū distributōe. ¶ Prio igit contingit psonax acceptionē fieri i honox distributōe vtputa qñ in distributōe honox vn⁹ alteri preferr rōne psone z nō ratione vtutis. Si em̄ ds in collatōe honox cōsiderat cām ꝓpter quā sit dign⁹ tali honore nō est acceptio psone ꝫ cause. vtputa si ds ꝓmoueat aliquez ad magisteriū rōne scie nō attendit psona ꝫ cā. qđ licite fieri pōt. Si vo in distributōe honox cōsideret psona. vtputa q est petr⁹ vel iohes consanguineus vel diues potēs nocere vel ꝓdesse vel q̄cūq; alia conditio q̄ nō faciat psonam eē dignā tali honore. tūc est acceptio psonax z pctm̄. Vnde vt dicit phs. honor est testimoniū vtutis. z ideo honorare indignū. vel eū dignioꝛi pferre i honore ē falsus testioniū phibere. s. q est vtuosus vel magis vtuosus ꝫ alter cui pfertur. Et ideo merito dicit aplus Jac. ij. Nolite in psonax acceptōne hre fidem dñi nri ihesu xpi glorie. eteni si introierit in cōuentū vestr̄ vir anulū aureū hns in veste cādida. introierit aūt z pauꝑ in sordido habitu z intēdatis in eū qui indut⁹ est veste pclara z dixeritis ei. tu sede hic bene. pauꝑi aūt dicatis. tu sta illic aut sede sb scabello pedū meox. nōne iudicatis apud vosmetipsos z facti estis iudices cogitationū iniqrū. Vbi dicit Aug⁹. Si hanc distātiā standi z sedendi ad honores ecclasticos refera m⁹ non est putandum leue pctm̄ in psonax acceptōe hre fidem dñi nr̄i ihesu xpi glorie. Quis em̄ ferat eligi diuitē ad honoꝛis ecclesie sedez contēpto pauꝑe instructiore z sanctiore. vñ sbdit apostol⁹. Si aūt psonam accipitis pctm̄ opamini redarguti a lege q̄si trāsgressoꝛes. Sup q̄ Aug⁹. Ab sit inq̄t dñe vt in tabnaclo tuo pre pauꝑib⁹ accipiātur psone diuitū. aut pre ignobilib⁹ nobiles. verū tamen vt sbdit brūs Aug⁹. Si in pdicta distantia standi z sedēdi loq̄tur de cōi exhibitōne honoꝛis in q̄tidianis locutōnib⁹ vt diues preferr pauꝑi melioꝛi. nō peccat ds nisi apud semetipm̄ int⁹ ita iudicet. vt diues pauꝑe tāto sit melioꝛ q̄nto ditioꝛ vt deat. Ex q̄ patere videat q̄ lz in dispensatōne siue in electōne ad statū honoꝛis illicita sit acceptio psonax. in cōi tn̄ exhibitōe honoꝛis lz diuitem z senem pferre pauꝑi z iuueni melioꝛi. dū tamē ꝓpter diuitias minime pferat. sed ex alia cā. ¶ Prio quo notandū. q ds honorari pōt propter vtutē quā in se hz. vel propter statū vtutis. vel propter signum vtutis. Propter vtutē honorandi sunt sancti i celo. z pauꝑes vtuosi cōuersantes in terra plus honorandi sunt ꝫ diuites in terra vicioſi. Vñ vt dicit phs. iij. Ethicox. Honor est pmiū vtutis. Item aplus. j. Thy. v. Viduas honora q̄ vere vidue sunt propter statū vtutis. Prīcipes z plati honorandi sunt qz gerūt in se vicē dei. z lz in se sint mali. Vñ aplus. j. Pet. ij. Subditi estote in oñi tpe dñis vestris. nō tm̄ bonis z modestis ꝫ etiā discolis. Et eadez rōne pentes sūt honorādi, z lz sint mali ꝓpter

pticipatōez diuine dignitatis q̄ est pr̄ oim. Senes etiā sunt honorādi ꝓpter signū vtutis qđ est senectus lz hoc signū sit fallibile. vñ Sap. iij. Senect⁹ em̄ venerabilis ē. Diuites etiā honorādi sūt nō ꝓpter diuitias. ꝫ qz sunt pncipaliora mēbra cōitat̄. Et sic cōstat q supiores z senes. pentes z diuites. in exhibitōe honoꝛis alijs pferre ꝓpter cās predictas. nō est acceptio psonax sed cause. ¶ Scdo cōtingit acceptōem psone fieri in iudicij exhibitōne. qđ phibet dns Deut. xvj. d. Nō accipias in iudicio psonā vel mūera. Itē. ij. Paral. xix. legit. q̄ Iosaphat cōstituēs iudices terre ꝑcepit eis dicēs. videte em̄ qđ faciatis. nō em̄ hois exercet̄ iudiciuz. sed dei. qđcūq; iudicaueritis in vos redūdabit. sit timoꝛ dñi vobiscū. z cū diligētia cūcta facite. Non em̄ est apud dñm deū vr̄m iniq̄tas. nec psonax acceptio nec cupido mūex. De psonax acceptiōe in iudicij exhibitōe vide plus supra i tercia spē auaricie. vbi agit de iniq̄ iudicio. ¶ Tertio cōtingit psonax acceptōnem fieri in donox distributōne. ¶ Prio q notādū. q distributio donox fit dupliciter Vno mō fm q talis distributio ē actus libertat̄. qua sez grat̄ dat alicui qđ ei nō debet ex debito. z in tali collatōe nō hz locuz ꝓpie psonax acceptio. qz q̄libet pōt cuilibet dare de suo qđ vult. qñ vult. z q̄ntū vult. fm illud Mat. xxiij. An non lz mihi qđ volo facere. tollo qđ tuū est z vade. qđ tñ sic intelligēdū est. q q̄libet de suo dare pōt cuilibet cui oportet. qñ oportet. z q̄ntuz oportet. qz hoc exigit act⁹ libertat̄. Alio mō fit distributio donox. sez q talis distributio ē actus iusticie z nō act⁹ libertat̄ z fit solū a mistro iusticie q̄ nō est dns bonox illox ꝫ solū dispēsatoꝛ. sicut plat⁹ ē dispēsatoꝛ bñficiorū ecclesiasticox. fm illud. j. Cox. iij. Sic vos existimet hō vt mistros xpi z dispēsatoꝛes misteriox dei. z in tali dispēsatōe q̄libet habet locū acceptio psonax. qz si bñficiū cōferat minus digno. dignioꝛi dimisso. est acceptio psonax z pctm̄ iniusticie saltē nisi in psona cui cōfert bñficium sit alia cōditio recōpensans. Vñ fm cōstitōes z iura ab hoib⁹ edita cōtingit q̄libet q̄ ille q̄ est minus sanct⁹ z minus scīes pōt magis ꝓdesse ad bonū cōe ꝓpter potētiā vel industriā secularē vel ꝓpter aliquā aliaz hmōi cām. Et qz dispēsatōes spūalū pncipaliter ordinant ad bonū cōe. fm illud. j. Cox. xij. Vnicuiq; datur manifestatio spūs ad vtilitatē. ideo q̄libet absq; acceptōe psonax illi q̄ sunt minus boni simplr in dispēsatōe bonox spūalū melioꝛib⁹ licite pferūtur. qz in cōparatōne ad bonū cōe sunt meliores z magis apti. Et sīr intelligēdū est de electōnib⁹ q eligēd⁹ est melioꝛ vel simplr vel p cōparatōem ad bonū cōe qz lz fm iura lz eligere bonū sez ad hoc q electio i pugnari non posset i foro iudiciali. alioq̄n si oporteret eligere simplr melioꝛē. oīs electio posset hre calūniā. verūtn̄ vt aliq̄b⁹ fidelib⁹ doctoꝛib⁹ videt q fm iura diuia necesse ē eligere simplr melioꝛē. z inq̄ntū hūana fragilitas ꝑscrutari posset deo acceptioꝛē. vñ Linc. epla. lxxxvj. Cū misteriū inq̄t curre pastoral̄ oibus alijs misterijs sit excellēt⁹ ac magis necessariū electoꝛ pastoꝛis animarū oibus erit iniquioꝛ z deo z angelis z oibus sanctis detestabilioꝛ. q̄ pastoꝛem eligit nisi quē ad curaz pastoralis

miniſterij ꝙntum possibile est humane frabilitati ꝑscrutatus fuerit fore idoneū. Hec ille. Et ideo sicut dicit idem Jinco. epla. lij. Puer miozis etatis aut incōpetētis ſrature quātūlibet docelis fuerit aut ingenioſus dūmodo hmōi est. non ē ad curaz paſtoralez admittēdus. nam vt exēplariter patet. Aut sapiēs nauem hoibus plenam i mari tempeſtuoſo puero nauilis artis ignaro. z in viribus ad nauis regimen deficiēti. licet de eo firma ſpes fuerit pericle cōmittit. nec ḡs vitulos ad araꝝ mittit. ꝙuis ſe ſperet poſſe ꝓficere in robur boum. qz ſi ꝫ faceret vitulos forſan oppzimeret ne ad boū fortitudinē venirent. nec tertio debilibus imponūtur onera grauioza. lz volētibus ad fortitudinē creſcere vt ſub oneꝝ ſuccūbāt grauitate. exquo talia nō fiant vbi iminet periculū cozpale quō nos ꝑsume mus conſilia facere vbi iminet periculū. tāto grauius ꝙnto ſpūalia cozpalibus ſunt maioza: Hec ille. Jtē Hdo in quodā ſermo. q̄ inḡt eligeret pugilem q̄ pro terra ſua pugnaret nō debilē vel claudum. ꝫ fortiſſimū quē inuenire poſſet eligeret. ita deus pr̄ fortiſſimū quē inuenire potuit. ſ. filiū ſuū pro aiabus quas diligit pugnare elegit. Sic plati fortioꝛē z meliozē quē poſſunt in eccleſia collocare deberēt. q̄ pro aiabus ꝓtra demones dimicaret. ſicut bon⁹ pr̄familias canē fortioꝛē z fortius latrā tem ouibus cuſtodiēdis deputat. Nā ſi paruū canem eligeret. lupus canē z ouem deuozaret. ꝫ prelati infelices nō canes fortiozes ꝫ catulos. nō de diuinis ꝫ de tpalibus latrātes eligūt. imo catulos. i. nepotulos ſuos ouib⁹ ſuis preficiūt. z ideo lupi infernales tam catulos q̄ oues rapiūt z interficiūt. Sed heu q̄ ſapientib⁹ curā cōmittūt tpaliuz z ꝙntum ꝙpendūt curā aiarū. pro q̄bus ſanguinē ſuum xp̄s effudit ꝑcioſiſſimū. Hñ pariḡ. in de vicijs parte. iiij. aliq̄n inḡt aliq̄s eps alicui nepotulo ſuo mille aias cōmittit. cui viginti pira ad cuſtodiendum nō cōmitteret. z in hoc ſe diſcipulos carnis z nō ieſu xp̄i manifeſte ſe oſtēdūt. Hñ Hdo in q̄dā ſermo. ſup illo Mat. xvj. Btūs es ſymon bariona qz caro z ſanguis nō reuelauit tibi. ꝫ p̄r meus qui est in celis. His inḡt q̄ carni z ſanguini contra deum obediūt diſcipuli carnis fiūt. q̄cq̄d em̄ caro et ſāguis eis reuelat. facīt plati noſtri tpis. q̄n ꝓſan guineos aut filios burgēſiū q̄ ſeruierūt eis. aut herodianos. i. miſtros principū aut legiſperitos i eccleſijs ſuis collocant lad bñficia z dignitates ꝓmouent. z hāc ſūmam credūt eſſe prudentiā z ſūmaz eſſe ſapientiā. ꝫ totum hoc caro z ſanguis reuelat eis. z nō pater q̄ in celis est. Et ideo ſicut de ſymone petro dictū est. Btūs es ſymon bariona ꝛc. ſic a ſili q̄ cōtrariū. maledictus plarus q̄ facit qō caro z ſanguis reuelat. z nō pat̄ q̄ in celis est. Hec ille. Et ſeq̄tur. Hmōi plati cū diabolo adozari deſiderāt. z pleriq̄ miſeri cū magna deuotōe tales adorant. ꝫ ſicut lucifer z adozatozes ſui cozruerūt in hūc aerē caliginoſum. z impediūt nobis viā in paradiſum. ita ambicioſi ſi plati cū adoratozib⁹ a celeſti cōuerſatōe cozruūt. z ne miozes intrēt in paradiſum multis mōis impediūt. q̄bus dic̄ vītas Mathei. xxiij. Ve vobis ſcribe z phariſei hypocrite q̄ claditis regnū celoꝝ ante hoies. vos em̄ nō intratis nec introeūtes ſinitis introire. Sed qūo impediūt hoc modo. inferni vident platos conferre bñficia adulatozib⁹ herodianis viris preditis phyſicis ſiue medicis. z qz vita voluptuoſa ſine eſculento z poculēto z veſtimento nō pōt duci. laboranti firmi in legibus z aliis ſciētijs lucratiuis z aliis q̄ buſcūq̄ modis ſciuerit vt gr̄am platoꝝ poſſint ac quirē z beneficia obtinere. Dicūt em̄ pleriq̄ ſi mā na colligo. i. ſi legem dei ieſu xp̄i addiſco paucos i uentā qui mihi bona faciāt. ecce q̄bus modis plati regnū dei intrare impediūt. Hñ regnū dei ſacra ſcriptura nūcupat. Juxta illud Mat. xxj. Aufertur a vobis regnū z dabit̄ genti facienti fruct⁹. Ex quo plati hoies a ſacra ſcriptura ꝑdicto modo impediūt. qz illos repellūt z hoies alteri⁹ facultatis indiſcrete promouēt. patet q̄ regnū celoꝝ intrare volentib⁹ claudūt. Et iō vt ſubdit doctor iſte odo in eodē ſermo. tā anthiochus de q̄ legitur. j. Macha. j. Statuā louis collocauit in tēplo dei. z de q̄ prius ꝓphetauit Dañ. ix. z xij. z de quo ꝑdixit xp̄s Matt. xxiiij. di. Cuz videritꝫ abominationē deſolationis q̄ dicta ē a Daniele. ꝓphetā ſtantē in loco ſancto q̄ legit intelligat. mozat̄r anthiochus pauper ſi lens interp̄tatur z diabolū ſignat. q̄ diuitias celeſtes amiſit. q̄ tentat ſub ſilētio qz nō ſentimus cuz percutit nō intelligim⁹ cum decipit. Iſte maledictus anthiochus laborat q̄ ſtatua louis collocet̄ i eccleſia. Hñ louis ſiue iupiter inimic⁹ interp̄tat. z ſignat fraudulētū clericū ſiue luxurioſuz. z quē libet impiū inimicū crucis quē ſic alloq̄tur dñs p ꝓphetam zach. xj. O paſtor z idolū derelinquens gregē. Et merito aſſimilatur talis impi⁹ paſtor idolo qz ſicut idolū ſilitudinez hois hz̄ t̄ñ mortuū ē. ſic talis impi⁹ repñtat ſtatū veri paſtoris. z t̄ñ ſpūaliter mortu⁹ est. dicēte apl̄o Apoc. iij. Nomē habes q̄ viuas. z t̄ñ mortu⁹ es. Tūc igit̄ ſtatua louis i loco ſcto collocat̄. q̄n talis inimic⁹ ieſu xp̄i ad bñficiū ſiue officiū eccleſiaſticū ꝓmouet̄. z talis clericus dr̄ abominatio deſolatōnis. qz oēs ſancti i celo talem abominant̄. Hñ ps. Corrupti ſunt z abominabiles facti ſūt. z tūc deſolat̄ eccl̄ia xp̄i q̄n ab honeſtis viris ꝓuat̄ z pplo gentili. i. clericis gentiliter viuentib⁹ replet̄. qō iam factū est. qz iam q̄ſi ſola z diſſoluta est a bonis z honeſtis z plena cupidis. de q̄ lamētabilit̄ ſcribit Jere. ꝓphet̄a Treñ. j. di. Hūo ſedet ſola ciuitas plena pplo facta est q̄ſi vidua dña gētiū p̄nceps ꝓuinciaꝝ facta ē ſub tributo. Plozās plorauit i nocte z lacrime ei⁹ in maxillis ei⁹ non est q̄ cōſolet̄ eā ex oibus charis ei⁹. Oēs amici ei⁹ ſpreuerūt eā. z facti ſūt ei inimici. Et ex iſtis aliq̄lit̄ ptz. q̄ abominabile deteſtabile z puerſum ſit tales anti xp̄os ꝓmouere z pferre i eccleſia dei. Sz q̄les aūt ſacerdotes platos z paſtores eccleſie eſſe cōuenit. deſcribit Salomō Cañ. iij. di. Lectū ſalomōis ambiūt. lx. de fortiſſimis iſrl̄. oms tenētes gladios ad bellū doctiſſimi. vniuſcuiuſq̄ enſis ſup femur ſuū ꝓpter timoꝛes nocturnos. Spūal̄r. ſalomon pacificus interp̄tat̄. z ſignat xp̄m q̄ pr̄em ſuū cū hominib⁹ pacificauit. In cui⁹ rei ſignū angeli in ei⁹ natiuitate cantabāt dicentes. Gloria i altiſſimis deo z in terra pax hoibus bone voluntatis Luc. ij. Lectus ſalomonis est tota multitudo ꝑdeſtinatoꝝ in

qua dñs habitat ⁊ tanq̄ in lecto reqeſcit. Juxta illud p̄s. Hec reqes mea in ſeculū ſeculi hic habitabo qm̄ elegi eam. et Mat. xvj. Ubi ſūt duo vl̄ tres congregati in noie meo. ibi ſum in medio eor. Jtē ij. Cor. xiij. Pacē habete ⁊ deus pacis ⁊ dilectionis erit vobiſcū. Hūc lectū salomonis ambiūt. Ix de fortiſſimis iſrl̄. i. plati paſtores ⁊ ſacerdotes eccleſie q̄ fortiſſimi eſſent in fide ⁊ pugna ſpūali ad defendendū ciuitatē dei ab inimicis ſpūalib⁹ qui ideo ſexaginta dicūtur eſſe. qz pfecti inuenirent in p̄ceptoꝝ dei obſeruatōe. Sexaginta em̄ a senario ⁊ denario reſultant. senari⁹ vero pfectōem ſignat. qz ſex dieb⁹ de⁹ opa ſua pfecit ⁊ reqeuit die ſeptimo. Denari⁹ vero decem p̄cepta legis ſignat. ⁊ ſic per ſexegenariū pfecti i p̄ceptis intelligūtur. cuiuſmōi prelati eccleſie eēnt paſtores ⁊ ſacerdotes. ⁊ illi electi eſſent ex fortiſſimis iſrael. Ūñ iſrael vir videns deū interpr̄atur. ⁊ ſic iſrael oēs fideles appellant tanq̄ deū per fidē ſpūaliter videntes. ex q̄bus fortiſſimi in fide ⁊ vrtut⁹. ⁊ doctiſſimi in ſcīētia legꝫ diuine eligerent in p̄latos paſtores ⁊ ſacerdotes. ad defendendū ſe ⁊ alios ab incurſu demonū ⁊ hereticoꝝ impugnatōe puerſa q̄ manes tenerēt i manibus ſuis gladiū. de quo loq̄tur Apoſtol⁹ Eph. vj. Accipite gladium ſpūs qd̄ eſt verbū dei. Unde ⁊ verbū dei ideo gladius dicit p̄t. qz ſicut gladius hoſtes impugnat. ⁊ ex vtraq̄ parte ſecat. ſic v̄bum dei ſpūalibus inimicis obūcitur. ⁊ vicia p̄dicantis ac etiam audientis abſcindit. Ūñ Hebre. iiij. Vivus eſt ſermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oī gladio ancipiti ⁊ ptingens vſq̄ ad diuiſionez anime. hūc gladiū portarent ſacerdotes ſuper femur ſuū. Spūaliter. p femur carnales voluptates intelligūtur. qz in illis partib⁹ dominatur libido. Sacerdotes igit̄ ſuper femur ſuū enſes ponerēt. qz non ſolum verbo dei tenētur ſubitos defendere. ſz etiam voluptates carnis in ſeipſis inundantes deprimē. ⁊ hec facerent ſacerdotes propter timores nocturnos. i. propter occultas inſidias demonū q̄ in nocte hui⁹ ſeculi maxime illis q̄ in pfecta vita pmanent inſidiant. ſed certe qd̄ dolendū eſt iam ad accipiendū hūc gladiū ⁊ populū ſpūaliter defendēdum nō eligūtur fortes ſz debiles in fide voluptuoſi ⁊ inſolentes pueruli q̄ ſicut filj⁹ Jepte ad preceptū patris ſui timuit gladium accipe ⁊ dei inimicos occidere. vt ptz Judicū. viij. Sic ⁊ tales inſolētes ⁊ voluptuoſi ſacerdotes ad preceptū patris celeſtis timent accipe gladium ſpūs qd̄ eſt v̄bū dei. ⁊ occidere pctā que deo maxime inimicantur. ¶ In cui⁹ rei figuram legit Geñ. xv. q̄ cū abrahā prepaſſet ſacrificiū ad offerendū deo. deſcenderūt volucres ſup ſacrificiū ⁊ abigebat eos abrahā. ſed cū ſol occubuiſſet pauor irruit ſup abrahā ⁊ horror magn⁹ ⁊ tenebroſus inuaſit eū. Spūaliter. p abraham q̄ pater multaꝝ gentiū interpr̄at. p̄t intelligi paſtores eccleſie q̄ ſunt p̄es ſpūales populi ſb̄diti. Iſti em̄ pro ſe ⁊ p populo offerre deberēt deo ſacrificiū deuote oīonis. v̄bi dei p̄dicatōnis. ⁊ vite cōuerſatōnis pfecte. Per volucres deſcendentes ſup ſacrificia deſignātur demones. vt ptz Matth. xiij. q̄ nitūtur fedare ⁊ deſtruere nr̄a bona opa. ſuper eos debēt paſtor eccl̄ie inq̄ntum ſufficit cū gladio verbi dei abigere. ſed certe ſicut cum ſol occubuiſſet pauor irruit ſup abrahā ⁊ horror magn⁹ ⁊ tenebroſus inuaſit ſup eum. Sic certe iam in fine mūdi tantus pauor p̄ditionis tēporalū voluptatis carnalis ⁊ mundani honoris ⁊ tam magn⁹ horror ⁊ tenebroſus ignorātie legis dei inuaſit paſtores eccleſie q̄ vix aliq̄s illoꝝ audet leuare gladium ſpūs q̄ eſt verbū dei ad abigenduz a ſe et a ſuis ſubditis volucres malignoꝝ ſpirituū. ſed tales non attendūt ad iſtud verbū terribile Jere. xlviij. Maledictus q̄ facit opus dei negligēter. ⁊ q̄ prohibet gladiū ſuū a ſanguine. Super quo Grego. iij. paſto. Gladium inq̄t a ſanguine p̄hibere ē p̄dicatōnis verbum a carnalis vite interfectōe retinere. Sed qualiter debēt paſtores hūc gladium portare ⁊ eo vti docet nos ſcriptura Exō. xxxij. Ubi dicit moyſes ſeruis dei. ſi q̄s eſt dñi iūgatur mihi. ⁊ ponat vir gladium ſuū ſup femur ſuū. ⁊ ite ⁊ redite de porta vſq̄ ad portam de medio caſtroꝝ et occidet vnuſquiſq̄ fratrē. amicū ⁊ proximū ſuū. Quod exponēs btūs Gregor⁹. iij. paſtoral. Gladium inq̄t ſup femur ponere ē p̄dicatōis ſtudio voluptates carnis auferre. vt cū ſancta quiſq̄ ſtuder dicē. curet neceſſe eſt illicitas cogitatōnes edomare. De porta vſq̄ ad portam ire eſt a vicio vſq̄ ad vitiū p quod ad mentē more ingredit increpādo diſcurrē. Per medium v̄o caſtroꝝ tranſire. eſt tanta equalitate intra eccleſiā viuē. vt qui delinq̄ntium culpas redarguit in nulli⁹ fauore debz ſe declinare. Ūñ recte ſubiūgit. occidat vir fratrē. amicum. ⁊ proximū ſuū. Fratrē amicum ⁊ proximuz interficit. q̄ cum puniēda inuenit ab increpationis gladio. nec eis quos p cognatōem diligit parcit. Exquo patz. q̄ p̄dicatores verbi dei debēt occidere in fratre amico ⁊ proximo. non ſolum pſonā nec aliquē ſtatum a deo probatū. ſed vitia in omni ſtatu tam inferiore q̄ ſuperiore non dimittēdo p fauore. amore. nec timore cuiuſcūq̄ ſtatus v̄el pſone. Nam vt dicit Aug⁹. ⁊ ponit̄ in Cano. xj. q. iij. Quiſquis metu cuiuſlibet potēſtie veritatē occultat. iram dei contra ſe prouocat. qz magis hoiez q̄ deum metuit. ¶ Et ſi plati paſtores ⁊ ſacerdotes p̄dicto modo vterētur iſto gladio ſpūali nō eſſent tot homines occiſi cuz gladio materiali. ſicut ſunt in modernis tēporibus. Nec eſſent tot errores tot hereſes ⁊ diſſenſiones regnantes in populo ſicut modo regnant. que nunq̄ vt timēdum eſt ceſſabūt quouſq̄ paſtores ponant manus ſuas ad gladium ſpirituale predicto modo cum illo vicia occidendo. Unde de iſto exēplariter informamur iiij. Regum. xxij. ⁊. xxiij. ca. Ubi legitur. q̄ elchias pontifex inuenit librum legis domini in templo. quē miſit ad regem Joſiam. quez cum legiſſet ſaphan ſcriba coram rege. ⁊ audiſſet rex v̄ba libri legis domini. ſcidit veſtimēta ſua dicēs. Magna ira domini accēſa eſt ſupra nos. qz non audierūt patres noſtri v̄ba libri hui⁹ vt facerēt quod ſcriptum eſt nobis. miſitq̄ rex ⁊ cōgregauit ad ſe oēs ſenes iude ⁊ hieruſalē. aſcēditq̄ in templum ⁊ oīs populꝰ ſacerdotes ⁊ prophete a puo vſq̄ ad magnū. Legitq̄ rex cūctis audientib⁹ oīa v̄ba libri federis. feduſq̄ pcuſſit coram dño pro ſe ⁊ pro populo

seruare mādata dñi in oīi corde ⁊ tota aīa. acquie uit populus pacto ⁊ pcepit rex elchie et pontificibus ⁊ sacerdotib⁹ secundi ordinis q̄ ꝓijcerent de templo oīia vasa que fuerunt baal. Et sicut legit .ij. Paral. xxiiij. Abstulit iste nobilis rex cunctas abhominatões de vniuersis regionib⁹ filioꝝ israel ⁊ fecit eos seruire dño deo suo oībus diebus vite sue in pace. Spūaliter si bene cōsideremus videbimus qō stat nobiscū nūc in parte sicut stetit tunc cum pp̄lo israel. nam populus nūc sicut et tūc inueterata malicia et ꝓsuetudine totaliter deditus ē pctō ⁊ nō solum pp̄s verūetiam ⁊ sacerdotes. vñ iam verificat illō Osee. iij. Erit sicut populus sic ⁊ sacerdos. mediū aūt ad purgandū hunc errorez in vtroq; brachio foret pollicia qua vtebat Josias rex. hoc est q̄ primo ostenderet regi ⁊ oīs regni liber legis dñi. ⁊ quō illi cū populo viuerent. ⁊ q̄tus ab obseruantia legis dei recesserūt. et quō magna ira accensa est ꝑa nos. q; non audierunt ꝓtes nr̄i id est supiores ecclesie sicut nec inferiores verba libri legis dñi. nec fecerunt ꝑm legē que scripta ē in illo. ⁊ tunc manifestata lege ad exēplū Josie oportet regē cum suo fideli consilio tam tpali q̄ spūali ad pceptum dñi Ezech. ix. Ad sanctuario incipere ⁊ facere clerū tam supiores q̄ inferiores ꝓijcere oēs abhominationes de tēplo. s. cupiditatē. symoniā. supbiam. luxuriam ⁊ cetera vicia. Et tunc oportet cōstituere sacerdotes in officijs suis q̄ non sint ita ociosi ⁊ vagabundi ⁊ in negocijs secularib⁹ occupari mō quo iam sunt dimittētes officia eis debita ⁊ iniuncta ⁊ implicādo se negocijs secularib⁹. horteñ insup eos vt ministrent in domo dñi. s. verbuz vite ꝑdicando bñ viuēdo ⁊ bonū exemplū dando populo. ⁊ istis medijs meditāte dei gratia possunt auferri oīs abhominatiões in regno nr̄o iam regnantes. ⁊ cessante cā cessabit effectus. scz gladius fames ⁊ pestilētia quib⁹ ꝑ peccatis nostris ꝑ multos annos fuimus graviter ꝓturbati. vñ ⁊ in cōfirmationem huius legit .ij. paral. xvij. et. xix. q̄ rex Josaphat ꝓstituit bonos indices ⁊ curatos in cunctis ciuitatib⁹ iude. ⁊ precepit eis dicens. Videte quid faciatis non em̄ hominis exercetis iudicium sed dei. ⁊ quodcūq; iudicaueritis in vos redundabit. sic timor dñi vobiscum ⁊ cum diligentia cūcta facite. Non em̄ est apud dñm deū vestrū iniquitas neq; ꝓsonax acceptio neq; cupido munex. q. d. sic nec debet esse inter vos qui dei exercetis iudiciuz misitq; sacerdotes ⁊ leuitas habentes zelum ꝑm libzum legis dñi. ⁊ circūibāt cūctas ciuitates ⁊ erudiebant populum ⁊ sicut placabant deum. ⁊ ita factus est timor dñi sup oīa regna terre que erāt q girū nec audebant bellare ꝓta iosaphat ⁊ populū suum. sed habebat pacē ⁊ tranquillitatē. sic ⁊ nos istis medijs possumus obtinere pacem ⁊ tranquillitatem in ꝓsenti ⁊ in futuro gloriam et requiem sempiternam.

Capitulum XV

Cauo sub ꝑdicta spe

cie auaricie. scz fallacia ꝓinde adulatio q̄ cōsistit in sermone laudis alteri exhibito cum intentione placendi. ¶ Pro quo notandum est q̄ amicitia de qua loquit̄ phs. viij. Ethic. vocat affabilitas. que est virtus q̄ quis delectabilit̄ cōuiuit cum alijs. tamen vbi necesse est ꝓpter aliquod bonū cōsequendum vel malum fugiendum non veretur amicum cōtristare. vt dicit phs ibidem. vñ ap̄s. ij. Cor. vij. Si cōtristaui vos in epl̄a non me penitet. ⁊ si peniteret videō q̄ epistola illa ⁊ si ad horam vos contristauit nunc gaudeo. non q; ꝓtristati estis sed quia ꝓtristati ad penitētiaz. Si igit̄ aliquis in oīibus velit ad delectationē loquī alteri excedit modum in delectādo. ⁊ si hoc faciat sola intentione delectandi vocat̄ placidus vt dicit phs vbi supra. si vo hoc faciat intētione lucri ꝓsequendi vel nocendi vel decipiēdi. vocat̄ blanditor vel adulator. Et sic ꝓprie blandire vel adulare est blandis sermonib⁹ nocere bona non habita attribuēdo bona habita extollēdo mala habita approbando. vel cum fallaci laude seducēdo. Cōiter tñ nomē adulationis attribuit oibus q̄ excedūt modum in laudādo. ⁊ cum oīe quod nimiū ē vel diminutum declinando a medio virtuoso sit malus ⁊ vitiosum. patz q̄ oīs adulatio sit mala ⁊ vitiosa ⁊ ab oīibus fidelibus cuitanda. Et hoc specialiter ꝓpter quattuor. ¶ Primo q; scriptura adulationē ꝓhibet manifeste. vñ Prouer. xxiiij. Ne lactes quēq; labijs tuis. Item Eccl. xj. Ante mortez ne laudes hominē quēq; qñ in filijs suis. i. operibus suis cognoscit̄ vir vt dī Eccs. ix. Sūt iusti atq; sapientes ⁊ opa eoꝝ in manu dei sunt. ⁊ tamē nescit homo vtrū amore an odio dignus sit. ꝗ oīa in futurū seruant incerta. qō ꝓsiderans ap̄s. j. Thes. v. Non sumus inquit aliq̄n in sermone adulatōnis. ¶ Secundo cuitanda est adulatio quia deo multū displicet. vñ Prouerb. xxvij. Qui iusticat impium ⁊ qui condemnat pium vterq; abhominabilis est apud deum. vnde de talibus cōquerit̄ dominus q̄ ꝓphetam Ezech. xiij. d. Violabant me ad populū meum ꝓpter pugillum ordei ⁊ frumentū panis vt interficerent animas que non moriunt ⁊ vitificarent animas que non viuunt mentientes populo meo credēti mēdacijs. Sup quo dicit Lyra. Juste inquit viuentib⁹ in dño vel eis dantibus adulatores ꝓphetant mortē vl̄ infortunū. Et iniustis qui per pctm̄ mortui sunt ꝓphetant vitam ⁊ ꝓsperitatem ꝓpter dona tpalia sibi ab illis data. de talib⁹ loquit̄ ꝓphetā Miche. iij. dicēs. hec dicit dñs ad prophetas q̄ seducūt pp̄lm meuz qui mordent dētib⁹ suis ⁊ ꝑdicant pacem. ⁊ si quis non dederit eorum quispiā sanctificarēt sup eū preliū. Propterea nox vobis ꝓ visione erit. ⁊ tenebre vobis ꝓ diuinatione ⁊ occumbat sol sup ꝓphetas ⁊ obtenebrabit̄ super eos dies. Sup q̄ dicit abbes vuyl̄. Hij inquit sunt sacerdotes latrones q̄ non dantes mordēt increpationib⁹ ⁊ q̄si sanctū esset nō dātes ꝓsequi. sic eos crudeliter ꝓsequunt. ⁊ dantib⁹ qualitercunq; impijs pacē predicant et miscōiaz ꝓmittunt cōtra ꝓhibitionē dei dicētis Deut. xiij. Nō coques hedum in lacte matris sue. Sup quo Jinco. Hedus inq̄t fetidus est ⁊ hispidus ⁊ impiū fetidū et hispidum in pctis signat. mater eccl̄ia ē. lac miscōia et pietas ē eccl̄ie. hedū igit̄ in lacte matris decoquit qui peccatorē i materna pietate demulcet. hec ille

De talibus em̄ bt̄ūs Grego. ꝛ ponit̄ in ca. di. xl vj. sunt nōnulli. sic scribit. Sunt nōnulli q̄ dum malefacta hominū laudibus efferunt. augent q̄ increpare debuerant. Hinc em̄ q̄ ꝓphetā Ezech. xiij. dī. Ve illis qui ꝓsuunt pulvillos sub vno cubito manus ꝛ faciunt cervicalia sub capite vniuerse etatis. Ad hoc q̄z pulvillus sub cubito vl̄ cervical sub capite iacētis ponit̄ vt molliter quiescat. Quisq̄s igitur male agētibus adulat̄ pulvillū sb̄ cubito. ꝛ cervical sub capite ponit. vt q̄ corripi ex culpa debuerat in eis fultus laudibus molliter quiescat. Hinc rursus scriptū ē supple Ezech. xiij. Ipe edificabat parietē. ipsi autē liniebāt eā luto absq̄ paleis. Dic ad eos q̄ liniūt absq̄ tempatura q̄ casurus sit. Erit em̄ imber inundans. Et dabo lapides ꝓgrandes desup irruētes ꝛ ventū ꝓcelle dissipantē. Parietis quippe noie duricia peccati designatur. Edificare igit̄ parietē est cōtra se quemplā obstacula peccati ꝓstruere. ꝫ parietē liniunt q̄ pctā ꝓpetrantib⁹ adulant̄ vt q̄ illi quērse agentes edificant ipsi adulātes quasi niti tū reddūt. ꝫ sanct⁹ vir sicut mala de bonis non estimat. ita iudicare de malis bona recusat. hec ille. Item idem Greg. ꝓtractans supradictam autoritatē ꝓphete. j. pastoral. c. xxij. sic scribit. Pulvillos inquit sub oīi cubito ꝓsuere mal⁹ est ponere cadentes a sua rectitudine animas. atq̄ in huius mūdi dilectione ꝛ reclinātes blanda adulatione fouere. q̄si em̄ pulvillo cubitū vel cervical capiti iacentis excipit̄ cū correptionis duricia peccāti subtrahit̄. eiq̄ mollicies fauoris adhibeat̄. vt errore molliter iaceat quē nulla asperitas ꝺdictionis pulsat. ꝫ hec rectores q̄ semetipsos diligūt bis ꝓculdubio exhibēt a q̄bus se nocere posse i studio gloie tpalis timent. Nam quos nil ꝓtra se valere cōspiciunt. hos nimirū semp̄ asperitate rigide invectionis premunt. nunq̄ clementer admonent. sed pastoralis māsuetudinis obliti recordant iure dominationis terrene. hos aūt recte q̄ ꝓphetam diuina vox increpat dicens. Vos cum austeritate imperabatis eis ꝛ cum potentia. Plus em̄ se suo autore diligentes iactant̄. erga subiectos se erigunt. nec quid agere debeant sed quid valeant attēdunt. nihil de subsequēti iudicio metuunt sed improbe de temporali potestate gloriant̄. libent vt licenter faciant illicita ꝛ subdit⁹ nemo contradicat. Qui igitur ꝛ prava studet agere ꝛ tñ adhuc vult ceteros facere ipse sibimet testis est qua plus veritate se appetit diligi quam cōtra se nō vult defendi. Nemo quippe est q̄ ita viuat quin vt aliquatenus nō delinquit. Ille igitur plus seipsum veritati desiderat amari qui sibi a nullo vult contra veritatem parci. Hinc em̄ petrus increpationē pauli libenter accepit. Hinc dauid correptionē subditi humiliter audiuit. q̄ rectores boni dum priuato amore diligere se nesciunt. libere puritatis verbū a subditis obsequiū humilitatis credunt. Sed inter hec necesse est vt ꝛ cura regiminis tanti moderaminis arte tēperet̄ quatenus subditorū mens cum q̄dam recte sentire potuerit. sic etiaz in vocis libertatē ꝓderat vt tñ libertas in superbiam nō erumpat ne dum fortasse lingue immoderatius ei libertas cōcedit̄. vite eb his humilitas amittat̄. Sciēdum quoq̄ est q̄ oportet vt rectores boni placere hoibus appetāt ꝫ ita vt sue estimatiōis dulcedine ꝓximos in effectū veritatis trahant. Non vt se amari desiderent sed vt dilectionē q̄si quandā vīā faciant q̄ quaz corda audientiū ad amorē ꝓditoris introducant. Difficile quippe est vt quantūlibet recta denūcians ꝓdicator qui non diligit̄ libenter audiat̄. debet igitur qui ꝓeest ꝛ studere se diligi quatenus posset audiri. ꝛ tamē amorē suū nō ꝓ semetipso quererene inueniat̄ ei cui seruire ꝓ officium cernit̄ occulta cogitationis tirannide resultare. qō bene paulus insinuat nobis cū sui studij occulta manifesta dicens Sicut ꝛ ego ꝓ oīa oīb⁹ placeo. q̄ tamē rursus dicit. Ego si adhuc oīb⁹ placerē seruus xp̄i nō essem. Placet igit̄ paulus ꝛ non placet. q̄ in eo q̄ placere appetit non se sed per se hominibus placere veritatē querit. hec Grego. ¶ Tertio euitāda est adulatio quia multū dyabolo placet. qō potest ostendi triplici ratione. ¶ Primo quia cuz dyabolus non potest hominē vincere tribulationib⁹ seu tentationibus. oppꝛimit eum adulationibus. Unde Grego. Sepe inquit quod non perimit aduersitas persequētis tollit adulatio demulcētis. Qō considerans beatus Augusti. Melius est inquit ꝓ veritate pati suppliciū q̄ꝫ ꝓ adulatione beneficium. hec Augusti. et ponitur in cano. xj. q. iij. nemo. Item Eccī. vij. Melius est a sapiente corripi q̄ꝫ stultoꝝ adulatione decipi. ¶ Secundo q̄ adulatores homicide sunt ꝛ ꝓditores quia sub specie oscūli sīe iudas hoiem tradunt dyabolo. Et ideo merito dicit Proverbioꝝ. xxvij. Meliora sunt vulnera diligentis q̄ꝫ fraudulenta oscula odiētis. Itē sub specie amicicie hominē interficiunt sicut ioab amasan dicens. Salue mi frater ꝛ tenens mētum eius quasi deosculans eum. percussit eū cum gladio ꝛ mortuus est vt patet. ij. Reg. xxiij. ¶ Tertio quia adulatores histriones sunt dyaboli. q̄a sicut histriones letificant ꝛ confortant ad cōuiuia dominorum suorum inuitatos. sic adulatores letificant ꝛ cōfortant impios in malicia sua quos dyabolus inuitat ad cōuiuia viciorū. Unde osee. vij. In malicia sua letificauerūt regē. ꝛ in mendaciis principes. ¶ Quarto euitanda est adulatio quia adulator sibipsi ꝛ alīs multipliciter nocet. sibipsi q̄a in maledictionē dei ꝛ hominū incidit. Unde Ysa. v. Ve qui dicunt malum bonum et bonuz malum. Alia littera habet. Ve qui dicunt malo bonus es. Dicit em̄ Hiero. q̄ benedictio adulatoris maledictionem infert. Unde Ezech. xiij. Maledicam bñdictionib⁹ vestris. Et q̄ adulatores in maledictionē hoim incidunt testat̄ scriptura Proverb. xxiiij. dicens. Qui dicunt impio iustus es maledicēt eis populi ꝛ detestabunt̄ eos tribus. q̄ arguūt impiū laudabunt̄ ꝛ sup eos veniet bñdictio. Itē adulatores alīs q̄bus adulant̄ multuz nocent. ¶ Primo em̄ ante eos rethe dyaboli expandūt. vñ Prover. xxix. Homo qui blandis sermonib⁹ loquit̄ amico suo rethe expandit gressibus eius. ¶ Scō vana adulatio facit hominē ꝓdere mercedē sui boni operis. vnde Grego. in lib. pasto. Cum em̄ inquit ꝓ recto opere laus transitoria queratur eterna retributiōe res digna vili ꝓcio venundat̄. Et iō Hiero.

in quadā epla ad cellantiā. Si inquit cupis te esse laudabilē laudes hominū non requires. qz q̄uis alicui sit facile laudē nō curare dū negat. est tamē difficile ea nō delectari cum offert. Et ideo merito vt dicit Grego. in moral. Laus sua iustos cruciat iniquos exaltat. ꝫ iustos dum cruciat purgat. iniquos dum letificat tanꝫ reprobos damnat. Item Crisost. inqt. Blandi tores inqt in facie laudāt vel coram domesticis. ꝫ vir sapiens qñ laudat in facie flagellat in corde. Tertio adulatores inducunt homines in mortis tpalis piculū z eterne. De primo em exemplū habem⁹. iij. Reg. xxij. vbi legit q falsi pphete adulantes dicebant regi achab pspera de bello futuro sic nouerūt ipm velle. qz spiritus mendax erat in ore eox. z rex credens eox verbis adulatorijs miserabiliter occisus est in bello. Item Zares vxor amanz ficti eius amici aduertētes animū eius pessimū ptra mardocheū iustum adulantes ei dixerūt. Jube pare trabem excelsam altitudinis. l. cubitox. z dic regi vt appendat mardocheus mane in ea z ipse adulatione eox placatus stulte volens fm psilū eox opari suspensus est in eodem patibulo qō parauit primo suo innocenti. vt ptz Hester. v. z. vij. ca. Et q adulatores inducunt hominē in piculum eterne mortis testat btūs Augusti. in epla ad iulianū comitē dicens. Sepe adulatores blanda facie decipiunt aias audientiū se z perpetua morte interimunt. De talibus dicit ps. Quoniā deus dissipauit ossa eox q̄ hoibus placēt cōfusi sunt quoniā deus sprevit eos. qō psiderans apls. Si hoibus inquit placerem seruus xpi non essem. Unusqsq em amicus ad edificationē z nō ad destructionē placeat primo suo. hec Augusti. Verūtamē vt dicit Hiero. in epla ad cellantiā. ita iam regnat vicius adulationis. vt q̄ adulari nescit aut inuidus aut superbus reputat. z nedum iam regnat istud vicium adulationis inter laicos. ꝫ etiaz quod est inter clericos imo intantuz q aliqui q̄ in gradu z habitu se pretēdunt pfectissimos veritatz amicos in rei veritate sunt falsissimi adulatores et veritati maxime resistentes. de q̄bus loquit apls Ro. j. dicēs. Per dulces sermones z bñdictiones seducunt populū. Unde Ysai. iij. Populi meus q̄ te beatū dicunt ipsi te decipiūt. Et ideo a deceptionibus talium adulatox monet nos saluator i euāgelio precauere Matthe. vij. dicens. Attendite. i. diligenter cauete a falsis pphetis q̄ veniūt ad vos in vestimentis ouium. intrinsecus aūt sunt lupi rapaces. Sup quo Origenes. Sicut inquit in iudea christo multi falsi pphete apparuerūt z veracissimos pphetas dñi psecuti sunt. ita z mō multi falsi nominerenus christi totum mundū repleuerūt z veraces simplices xpianos sine misericordia psequūtur z opprimūt qñq verberibus z carceribꝰ aliqñ si deꝰ copia etiā gladijs incessanter prauis moribꝰ nimijs scandalis z exemplis. Idcirco oēs preueniens dñs nos abhortat dicens. Attēdite a falsis pphetis qui veniūt ad vos in vestimentis ouiū zc. considerātes q non sunt oues sed lupi in vestimētis ouium. non religiosi sed psandoz irreligiosi. religiositatem mentientes. nō christiani sed christiana veritate vacui christianorū psecutores vestium ouium habere dicunt eo q̄ simulant se sanctitatis ministros sub figura religiositatis. p hoc em multos seducunt in sermone dulci et gestu simplici fidem simulantes sed multis fidelibꝰ incessanter scādalum inferētes. hec ille. De istis em falsis adulatoribus pbetizans apostolus. ij. Thi. iij. sic scribit In nouissimis em diebus instabunt tempora periculosa. z erunt homines seipsos amātes cupidi. elati blasphemi. parentibꝰ non obedientes. ingrati scelerati sine affectione. sine pace criminatores incontinētes. Et sequit. Quēadmodum iamnes et mābres restiterūt Moysi. ita z isti resistent veritati hoies corrupti. mēte reprobi circa fidem. ꝫ vltra nō pficiēt. i. vltra tps a deo ordinatū non prevalebūt alios seducēdo ꝫ insipiētia eox manifesta erit coram oibus mūdi creaturis in die iudicij qñ ipsi cū miseris dānandis p eos deceptis iusto dei iudicio pibunt in mari dānatōis eterne. Predicte em spēs auaricie. s. fallacia cuz ceteris spēb⁹ subalternis sb fallacia pretis. s. mendaciū iniquū iudiciū. iniusta accusatio. falsa excusatio. iniusta aduocatio. falsuz testimoniū et psonax acceptio repugnant iusticie. adulatio repugnat amicicie q̄ est affabilitas et ps iusticie. z phibent hec omnia per hoc mandatum dei. Non falsum testimoniū dices.

Capitulum XVI

Quarta species auaricie est plurium qō est veritatis abnegatio fraudulēta cum diuine attestationis acceptione.

Ubi notandū q aliqō iuramentū ē licitū z aliqō iuramentū illicitū. Juramentū licitū debet habere tres comites. videlicet veritatē. iudicium z iusticiam. Unde Hiero. Aduertendū est inquit q iusiurandū hz tres comites. s. veritatē. iudicium atqꝫ iusticiā. si ista defuerint nequaqꝫ erit iuramentū ꝫ plurimū. hec Hiero. z ponit in ca. xxij. q. ij. aiaduertendū. Et in confirmatione huius dicit dñs p pphetā Hiere. iiij. Jurabis viuit dñs in veritate z iudicio z in iusticia. In veritate quidē iurandū est qz in nullo casu dz iurari vel dici mendaciū nec aliter ore dici q̄ corde sentit. Un Crisp. Omnis inquit q̄ iurat ad hoc iurat vt qō verū est loquat. z ideo dñs inter iuramentū z loquelā nullā vult esse distantiā. qz sicut in iuramēto nulla q̄uenit esse psidiā. ita quoq; in verbis nostris nullū debet esse mēdaciū. qz plurium z mendaciū diuini iudicij pena damnant dicente scriptura. Os qō mentit occidit animā. Quisqs verū loquit iurat. qz scriptum est. Testis fidelis nō mentiet. hec Crisp. z ponit in ca. xxij. q. v. iuramentū. Et q̄tum ad secūdum. in iudicio iurat qñ coraz superiori iudice es necessitatus iurare in testimoniū veritatis. Et q̄tum ad tertiū in iusticia iurat. non cōductus pter pecuniaz vel amorē carnalis amici vel pter odiū letalis inimici. nec pter timorē potētis. ne c pter fauorē indigentis. ꝫ pter zelum iusticie declarāde. Ex q̄bus ptz q cū p̄dictis tribus comitibus licitū ē iurare z hoc duplr. vel rōne boni psequendi. vel rōne mali fugiendi. Rōne boni psequēdi. s. p veritate. p pace. p amicia z p obedientia. Christus em z apls iurauerunt p veritate spūali salutifera confirmāda.

Vñ taliter iurauit xp̄s Joh.iij.dicens.Amē amē dico vobis. nisi quis renatus fuerit ex aqua z spiritu sancto non potest introire in regnū dei. In tali etiam casu iurauit ap'ls ad Ro.j.dicens.Testis est mihi deus cui seruio in spū meo z in euangelio filij eius q̄ sine intermissione memoriā vestri facio Jtē Gal.j.Que aūt scribo vobis ecce coram deo q̄ nō mentior.vbi hec signa testis mihi deus.z coram deo iuramentū vocis exprimūt vt dicit Aug.in de ser.dñi in monte.li.j.sup illo Math.v.Audistis q̄ dictū est antiquis.nō pīurabis.Et ideo ridiculum est inquit Aug.putare neminē iurare p deū vocaliter.nisi iurauit sub istis signis p deū. Aliquando igitur quis p̄ter signa veritatis quā asserit supaddit nomē aduerbiū vel illis equiualens q̄d est signum inuocationis testimonij dei sui vt sic iurat in causis.In causis aūt ciuilib⁹ iurant testes p veritate ciuilis iudicij declarāda.vñ Deut.xix.In ore duorū aut trium testiū stat oīe verbū. ¶ Scdo iurat rōne pacis p̄firmāde vl reformāde.z sic iurauit abraham abimelech q̄ nō noceret posteris eius Gen. .xxj.Item taliter iurauit Jacob laban gene.xxxj. ¶ Tertio iurat in ratione amicicie p̄trahende vel cōfirmāde.sic iurauerūt abimelech et ysaac Gen. .xxvj.Sic etiā iurauit Joseph p̄ri suo Iacob Gen. .xlvij. ¶ Quarto iurat rōne obediētie. z hoc triplici ter. Primo rōne fidelitatis vt faciūt vasalli regi vel p̄ncipi.z reges cōmunitati.vñ.ij.Reg.v.scribit.Venerunt vniuerse tribus israel ad Dauid in hebron dicētes . Ecce nos os tuū z caro tua sum⁹ z sequit. venerūt quoq̄ seniores de israel ad regez in hebron.et percussit rex Dauid fedus cum eis in hebron. ¶ Scdo rōne subiectiōis z taliter in ecclesia subditi iurant p̄positis suis.vnde Judicū.xj. Principes galaath subiecti sunt Jepte dicentes. dñs qui hec audit ipse mediator testis ē q̄ nostra p̄missa faciemus.Tertio iurant psone cōmunitatis p cōsuetudine obseruanda.Vñ Exo.xix.Cuncta q̄ locutus est dñs faciemus. ¶ Scdo p̄cipaliter iurat rōne mali fugiendi . z hoc duplicit.s.ad malum vitandū.vel ad malum purgandū. Primo iurat in p̄cipijs causarū ne pars actrix alteram calumniose impetat nec altera calūniose defendat Secundo iurat p expurganda infamia vt Deut. .xxj.docet quō in crimine occulto vtputa occisione bois psone suspecte iurabunt q̄ manus sue nō effunderunt hunc sanguinē.nec oculi viderūt. In talibus em̄ casibus p̄dicto modo circūstantionat̄ licitū est iurare. ¶ Sed est insup notandum q̄ iuramentū quoddā ē assertoriū.z quoddā p̄missorium. Iuramentū assertoriū est quo iurat de vitate nobis determinata. cuiusmodi est veritas de p̄senti de p̄terito. vt quādo iurat q̄ sic est vel sic fuit. Iuramentū aūt p̄missoriū est qñ iurat veritas de futuro vt p̄ngit in p̄mittentib⁹ vel vouentibus. vbi notandū est q̄ votū est alicuius boni p̄missio deo facta cum deliberatione spontanea p viribus adimplenda. Ex q̄ constat q̄ ad oīe votū obligatoriū quattuor requirunt. ¶ Primo q̄ p̄cipaliter fiat ad deū.nō em̄ debet fieri alicui sctō nisi q̄ntum finaliter tendit ad honorē dei directe cuz sit actus latrie soli deo attribuēdus. vñ p̄s.Vouete z reddite dño deo. ¶ Scdo requirit vt sit de re tm̄modo boni z vtili. z non de mala neq̄ turpi. siue illicita cuicūq̄ nociua.vñ Jsi.ō.In malis inquit p̄missis rescinde fidē.de turpi voto muta decretū. z q̄ō incaute vouisti ne facias.impia est p̄missio q̄ scelere implet.hec Jsi.ō. z ponit in ca.xxij.q.iij.in malis ¶ Tertio requirit q̄ cū bona deliberatiōe z discretione bñ regulata fiat . si em̄ stultū fuerit iniustum aut indiscretū . z cōi vtilitati impedimentū nō est obseruandū ꝛ oīno fugiendū.Eccl.v.Displicet em̄ deo infidelis z stulta p̄missio. q̄ aūt sunt hmōi vota declarat Hugo.li.ij.de sacris p.xij.ca.iiij.ita scribens. Et q̄dem inq̄t vota stultor⁹ intelligim⁹ oia q̄ vel de se mala.vel si bona sunt ordinata nō sunt. vl cū magis malū ex ipsis est q̄ bonū q̄ō in eis ē.verbi gra.Si mlier nolēte viro aut vir nolēte muliere vouerit p̄tinentiā.aut subditus ꝺ ordinationē debiti regimis inordinatā abstinentiā aut cetera hmōi indiscreta q̄ nō sunt tenēda . ꝛ aut laxari debēt aut in meli⁹ cōmutari ꝺm arbitriū discretōis.vñ Bern. epl'a.lvij. Ego inquit arbitror nō minora vota impedire debere maiora nec deū exigere quodcunq̄ sibi p̄missum p hominē si p eo melius aliq̄d fuerit psolutū. etem̄ alicui forte debenti nobis duodecim nūmos.nunq̄d si p eis die p̄stituto marchas solueret argēti iuste irasceremur. Jtē Aug.in epl'a ad armentanū z paulinā.Non in te inquit vouisse peniteat sermo gaudeat iam tibi nō licere q̄ cū determinato licuisset felix necessitas q̄ in meliora cōpellit.hec ille. ¶ Quarto requirit q̄ sit spontaneū q̄ votū a volente dī.z votū cum p̄dictis quattuor circūstantijs factū est oīno p viribus adimplendum.vñ Deut.xxiij.Cum votum vueris dño deo non tardaueris reddere q̄a requiret illud dñs deus tuus.z si moratus fueris reputabit tibi in pctm̄.et si volueris pollicere asq̄ pctō eris. ¶ Sed est vlterius notandū q̄ votum aliud est cōe.z aliud singulare. Votum cōe est votum q̄ō xp̄iani in baptismo faciunt spondētes renūciare dyabolo sine quo voto non est salus. Votum singulare est cū aliquis p̄mittit seruare virginitatē vel p̄tinentiaz vel aliud hmōi honestum z deo beneplacitū. z sine tali voto potest esse salus. De vtroq̄ em̄ istor⁹ sic scribit beatus Aug.Sunt q̄dam inquit que non vouētes debemus.i.obligamur.supple ad fidem seruandam sine qua impossibile est placere deo vt testat ap'ls Hebre.xj. ac etiā ad oīa illa sine q̄bus homo saluari non potest.Quedā sunt que nisi vouerimus non debemus.i.ea facere nō obligamur . ꝛ postea deo p̄mittimus necessario p̄stringimur. vouētib⁹ em̄ castitatē nō solū nubere sed velle dānabile est. Vñ Ananias deo pecunias q̄s diabolo victus persuasione subtraxit . ꝛ qua morte mulctatus ē scis. Si igit̄ ille mortis periculo dignus fuit q̄ eos quos dederat nūmos deo abstulit.p̄sidera quanto periculo in diuio iudicio dignus erit q̄ nō nūmos sed seip̄m deo oīpotenti cui se donauerat conat̄ subtrahere.hec Aug.z po.in ca.xvij.q.j.sunt quedā z duob⁹ ca.sequē. Votū em̄ simplex siue singulare aliud est simplex seu p̄uatū absq̄ solēnitate adhibita. Aliud vo solēne z publicū in p̄spectu ecclesie factū. z vtrūq̄ legittime z cum discreta delibe-

ratione regulariter factū tñ obligāt apud deū vt illud infringens grauiter peccasse videtur. vt docet Dam̄. iij. sententiarū. dis. xxviij. c. ij. Sed hic forte querit aliqs. nunqd votū singulare elemosynis redimi possit aut i aliud forte melio cōmutari. Hinc dī q hanc dubitationē mouet alexāder. z ponitur extra antiquis. de vo. z vo. redē. ca. j. vbi tractat de votis peregrinationis. Et respondet dicens q ab eius qui presidet pendet arbitrio vt consideret diligentius qualitatē persone z causam cōmutationis. s. an ex infirmitate seu affluētia diuitiarū vl alia causa ꝓbabili pegrinatio aut recōpensatio melior fuerit z deo acceptior. z sm hoc debz exinde dispē sare. Et sequit eodē ti. ca. magne. Cum em̄ in lege veteri in qua non minus preceptū domini obligat q̄ votum obligat hoc die in ecclesia primogenita que dño mandabant offerre q̄ domino redderent vt primogenita leuitarū. quedā redimerent vt alia cum tribuū. z quedā cōmutarent in aliud sicut primogenitum asini q̄ in ouem cōmutabat. z ex hoc attēdimus q votū cōmutari posset in opus aliud pietatis. nō curātes q os loquentiū iniqua loquatur dum tamen non recedamus a tramite veritatis. hec ille.

Capitulum XVII

Dicto de iuramēto licito restat aliud pertractare. ¶ Pro quo notandū q iuramentū dī illicitū multiplici rōne. ¶ Primo ratione appetitus. vñ appetitus iurādi ꝓhibet iuxta illud apl̄i Jaco. v. Ante omnia fratres mei nolite iurare p celum neq̄ p terrā neq̄ p aliud quodcūq̄ iuramentū. In qua auctoritate non ꝓhibet simpliciter iurare sed ꝓhibet appetitus iurandi. vñ. xxij. q. j. ca. j. Aliud inquit canon est ad iurationē spōte accedere. aliud vel ad ostendendā innocentiā suaz vel ad federa pacis cōfirmāda. vel iuramentū proferre ad ꝑsuadendū auditorib⁹ q̄ñ pigri sunt credere qō eis vtile est. primū ꝓhibet secundū cōcedit. Vnde Augu. Non est inquit contra preceptū dei iuratio que a malo nō iurantis ē sed a malo incredulī a quo iurare cogit. nam intelligit ita dominū ꝓhibuisse a iureiurādo vt q̄dam in ipso est quisq̄ non iuret qō multi faciūt in ore habentes iurationem tanq̄ aliqō suaue. Nam vtiq̄ apl̄s nouit preceptū dei z tamen iurauit. Et sequit. prohibet igit iurare cupiditate vel appetitu iurandi. q̄uis em̄ iuramentū amplius sit q̄ est est. non nō. z ideo a malo sit nō tñ a malo tuo sed infirmitatis aut incredulitatis eoz qui aliter nō mouent ad fidē. hec Aug. z po. in ca. xxij. q. j. non est cōtra. ¶ Secundo dicit iuramentū illicitū rōne assiduitatis iurādi. vñ Eccl. xxiij. Iurationi nō assuescat os tuū. multi em̄ sunt casus in illa. nominatio vō dei nō sit assidua i ore tuo. vnde Aug. in li. suo ꝓra mendaciū. Nobis inquit non iurare oīno precipit ne. s. iurādo ad falsitatē iurandi veniat de facilitate ad ꝑsuetudinem de cōsuetudine in periurium decidat. Ite idem. Ira igit inquit intelligit dñm precepisse ne iuretur ne quisq̄ sicut bonū appetat iurandū. z assiduitate iurandi ad periurū p cōsuetudinē dilabat. quapropter intelligit non in bonis ꝫ in necessarijs iuratio nē habendā z refrenet se q̄tum potest quis et non ea vtat nisi necessitas cogat videlicet cum videt ꝑ gros esse homines ad credendū qō eis vtile est credere nisi iuratione firmet. ad hoc vtiq̄ ꝑtinet qō sic dō. sit sermo vester est est. nō nō. hoc appetendū bonū est. qō aūt amplius est a malo est. Et si iurare cogeris scias ō necessitate venire ifirmitatis eoz quibus aliqd suades q̄ infirmitas vtiq̄ malum est hec Aug. z po. in ca. xxij. q. j. ita agit. ¶ Tertio dicit iuramētū illicitū rōne cause. vtputa qñ iurat ex leui cā vel nulla. vñ Aug. z po. in ca. xxij. q. j. si pctm̄. Nō inqt vobis dicim⁹ vos nō iurare. si em̄ hoc dicimus mētimur. q̄tum ad me pertinet nō iuro. ꝫ quantū mihi videt magis necessitate cōpulsus. tñ vide nisi factā mihi non credi. z ei qui nō credit nō expedire qō nō credit. hac ꝓpensa rōne z cōsideratione librata cū magno timore dico. coram deo. aut testis ē mihi deus. aut scit xp̄s q̄ sit ille in ano meo z in deo qō plus est. i. qō amplius est q̄ est est. nō nō. a malo est nō iurantis ꝫ non credētis. hec ille. z ideo dicit scriptura Deutro. v. Nō vsurpabis nomē dei tui frustra. qz nō erit impunitus q̄ sup̄ re vana illud assumpserit. ¶ Sed ꝓ isto est notandū q̄ sicut dicit scīus Tho. in de veri. theolo. li. v. ca. lxj. nomen dei tripl̄r sumit in vanū. s. corde. ore z ope. Corde sicut mali q̄ noie tñ sine re dicunt xp̄iani. q̄ licet sacrm̄ susceperūt. tñ rem sacramēti. i. gr̄az nō habent. vñ cuilibet tali potest dici illud Apoc. iij. Nomē habes q̄ viuas z tu mortuus es. Scō ore assumit nomē dei in vanū. z hoc quadrupliciter. Primo mala iuratione. Scō voti transgressione Tertio indebita predicatione. z quarto in indeuota oīone. ¶ Primo igit ore assumit nomen dei in vanū mala iuratione z hoc dupl̄r. vtiq̄ sine cā iurā do vel falsum iurādo. vterq̄. s. sine cā iurās z falsus iurans nomē dei sumit in vanū. qz primus sine cā nouit summā veritatē. secundus veritatē ꝓtemnit. Secundo ore assumit nomē dei in vanū voti trāsgressione. de quo dictū est supra. ¶ Tertio ore assumit nomē dei in vanū in indebita predicatione. vt puta qñ verbū dei ꝑdicat ꝓpter vanā gloriā ꝓpter cupiditatē. aut ꝓpter aliquā indebitā intentionem Quarto assumit nomen dei in vanū in indeuota oīone. de q̄ Ysa. xxix. Populus hic labijs me honorat. cor aūt eoz longe est a me. ¶ Tertio ꝑticipaliter assumit ore nomē dei i vanū ypocrita opatione. vtputa qñ aliqs assumit nomē dei in sil̄ atione opis exteriozis z non ex pietate cordis interius. tales em̄ assumunt nomē dei in vanū. qz vt dicit xp̄s in ēuāgelio. receperūt mercedē suā. ¶ Quarto dicit iuramentū illicitū qñ iurat p creaturas. vñ p creaturas iurare ꝓhibuit xp̄s Matth. v. di. Ego aūt dico vo. nō iu. oīno. neq̄ p celū qz thronus dei est neq̄ p terrā. qz scabellū pedū eius. neq̄ p hierosoli. qz ciuitas regis magni est. neq̄ p caput tuū. qz nō pores vnū capillū albū facere aut nigrū. qō ꝑfē derās pius papa. Si quis inquit p capillū dei vel p caput iurauerit. aut aliquo alio mō cōtra deum blasphemia vsus fuerit. si in ecclīastico ordine ē deponat. si laicus anathematizet z si qs p creaturas iurauerit acerrime castiget. z iuxta id qō sinodus

iudicauerit penſeat ſi quis aūt talem hominē nō manifeſtauerit nō eſt dubiū ḡn diuina ꝑdēnatiōe coerceaſ. ⁊ ſi eps iſta emēdare neglexerit acerrime corrigaſ. hec pius papa ⁊ po. in ca. xxij. q. j. ſi quis

Item Aug. eadē. q. ca. mouet. Jurare inquit ꝓ creaturas malū eſt. qz a deo ꝓhibitū. ß ſeruare qō iuraſ bonū eſt vt euitet pctm̄ mendacij ⁊ doloſitatis ⁊ ſequit. dupliciter em̄ reus eſt q̄ ꝓ creaturas iurat mendaciter. qz ⁊ ꝓra ꝓhibitionē dei iurat ꝓ quod ſibi iurare non licet a quo pctō nō eſt immunis q̄ non niſi ꝓ creatorē iurat. ⁊ ꝓmum dolo decipit. qō facit etiā ꝓ creatorē mendaciter iurans. ſed ſi ꝓ iurium ꝓiurio tanto magis penale eſt quāto ſanctius eſt ꝓ qō iuraſ apparet q ⁊ ſi ꝓ creaturas mēdaciter iurans duplr̄ peccet grauiori tñ ſe ſubijcit pene q̄ ꝓ creatorē iurat mēdaciter. Naz ſicut dicit Aug. eadē. q. ⁊ eodē. ca. quo ꝓius. ſine vlla dubitatione minus malū eſt ꝓ deos falſos iurare verater. cē ꝓ deū viuū fallaciter. Et cauſam q̄re ꝓhibuit deus ꝓ creaturas iurare oñdit Aug. eodē. c. q̄ ſ. d. Deus aūt ꝓ creaturas iurare ꝓhibuit ne vl̄ in ore gentiliū numē diuinitatis creaturis ineſſe videret vel ne creaturas ꝓtemptibiles iurando ꝓ eas ꝓmiſſa ꝓ nihilo ducerem⁹. hec ille. Et ideo Hiero. dicit auferunt inquit offendicula ⁊ iuraſ per dñm deū. qō qz dī. viuit dñs in teſtamēto veteri iuſtitiā dū eſt ad ꝑdemnationē mortuoꝝ ꝓ q̄s iurauit ois ydolatra. hec Hiero. xxij. q. j. ⁊ iurabunt. Jtē idem eadē. q. ca. ꝓſidera. Conſidera inq̄t q̄ ſaluator non ꝓ deū iurare ꝓhibuit. ß ꝑ celū ⁊ terrā ⁊ hieroſo. ⁊ caput tuū. ⁊ hoc q̄ſi paruulis iudeis fuerat i lege cōceſſum vt quō victimas immolabant deo ne eos immolarēt ydolis. ſic ⁊ iurare ꝑmitterent in deū. nō q̄ recte hoc facerent. ß q̄ melius eſſet deo id exhibere q̄ demonib⁹. hec ille. Unde vt dicit Criſ. omel. xij. ope. imper. Quicūq̄d illud eſt ꝓ qō q̄s iurat deificat illud. ꝓterea ydolatria⁊ facit q̄ iurat ꝓ creaturas. hec ille. ¶ Quinto dicit iuramentū illicitū ꝓpter iniuſticiā. vt ſi q̄s iurat ſe factuꝝ aliq̄ illicitū. puta homicidiū vel adulteriū vel aliq̄d huiuſmodi. ad cuius oppoſitū obligaſ ex lege diuina. ſed talc iuramentū nō eſt obſeruandu⁊. vñ Yſid. in de ſum. bo. Nō eſt inq̄t obſeruandū ſacr̄m q̄ malū incaute ꝓmittit. veluti ſi quiſpiā adultere ꝑpetuā cū ea ꝑmanēdi fidē polliceaſ Tolerabili⁹ ē em̄ nō implere ſacr̄m q̄ ꝑmanere in ſtupri flagitio. hec ille. Jtem beda. ſi aliq̄d inquit incautius iurare cōtigerit qō obſeruatum in peiorē vergat exitū. libere illud ſalubriori conſilio mutandū nouim⁹. ac magis inſtante neccitate peiorandū nobis eſt q̄ ꝓ vitā do ꝓiurio in aliud crimē grauius eſſe diuertendū. Denicq̄ iurauit Dauid ꝓ deū occidere nabal virū ſtultū. impiū atq̄ oia q̄ ad deū ꝑtinebāt demoliri. ſed tñ ad primā interceſſionē abigail femie prudētis mox remiſit minas. reuocauit enſem in vaginā neq̄ aliq̄d culpe ꝓ tali ꝓiurio ſe cōtraxiſſe voluit. hec beda. ⁊ po. in ca. xxij. q. iij. ſi aliq̄d. Jtē di. xlij. dicit ca. Duo mala licet cautiſſime oi mō ſunt ꝓcauenda. tñ ſi ꝑiculi neccitas vnū ex eo ꝑpetrare ꝓpulerit. id debem⁹ reſoluere qō in minori nexu noſcit obligari. Quid aūt leui⁹ ex his q̄d ve grauius pure rōnis acumine inueſtigem⁹. etenim dū ꝓiurare cōpellimur creatorē nō offendim⁹. ſed nos tm̄mō maculam⁹. cuz vo noxia cōplemus ꝓmiſſa. ⁊ dei iuſſa ꝓtēnimus ⁊ ꝓximis impia crudelitate nocemus ⁊ noſipſos crudeliter mortis gladio trucidamus. ß ille. Et huic ꝓcordat Ambro. d. Vnuſq̄ſq̄ qui ſimplicē rōnem ꝓferat. vas ſuū in ſctificatiōe poſſideat. nec fratrē ꝓſcriptiōe inducat verboꝝ. nihil ꝓmittat inhoneſtū. aut ſi ꝓmiſerit. tolerabili⁹ eſt ꝓmiſſum non facere q̄ facere qō turpe ſit. ſepe plerīq̄ ſtringunt ſe iuriſiurādi ſacro. ⁊ cū ipſi cognouerint ꝓmittendū nō fuiſſe licitū. ſacri tñ ꝓtēplatione faciūt qō ſpoponderūt. ſic ꝑ⁹ de Herode q̄ ſaltatrici premiū ꝓmiſit ⁊ crudeliē ſolvit. turpe ē q̄ regnū ꝓ ſaltatione ꝓmittaſ. crudele eſt q̄ mors ꝓphete ꝓ iuriſiurādi religiōe donaſ. q̄to tolerabilius fuiſſet tali facto ꝓiurū. ſi tñ ꝓiurū dici poſſit q̄ ebrius inter vina iuranerat. q̄ ⁊ iuratus inter ſaltantiū choros ꝓmiſerat inferē diſco ꝓphete caput ⁊ hoc eſtimatū eſt fidei eſſe qō amentie fuit. ⁊ poſt pauca de Jepte differēs. Mirabilis inq̄t neccitas q̄ patricidio ſoluit. Melius ē nō ſoluē qō ſibi is cui ꝓmittit nolit exolui. hec ambro. ⁊ po. in ca. xxij. q. iij. vnuſq̄ſq̄. Jtē eadē. q. ca. neceſſe. Neceſſe inq̄t canon ē q̄ male iurās dignā pniam agat. eo q̄ nomen dñi ꝓtra ꝓceptū illi⁹ ſumpſit inuanū. qz in Exodo ſcriptū ē illud. neq̄ inſontē habebit cuz dñs q̄ aſſumpſerit nomē dei ſui fruſtra. ⁊ in Leui. nō ꝓiuras in nomie m. nec cē. malū tñ qō factuꝝ ſe ſacro deuouerit non faciat. qz ſtulta vota frangēda ſunt hec ibi. ¶ Sexto dī iuramentū illicitū ex ꝓſona iurantis cuiuſmōi ſunt pueri q̄rū iuramēta nō tenēt vñ. xxij. q. v. pueri. Pueri inq̄t canon ante. xliij. annos nō cogaſ iurare. puella q̄z ſi in puerilitate ſit in domo ꝓris. ⁊ illo neſciēte ſe iuramento ꝓſtrinxerit. ⁊ pater ei⁹ vt audierit ſtatim ꝑdixerit. vota ei⁹ ⁊ iuramēta irrita erunt. hec ibi. ¶ Septio dī iuramentū illicitū ex ꝓſona cui iuraſ vt clericus layco qō nō licet. vñ. xxij. q. v. nullus. Nullus inq̄t canō ex eccl̄iaſtico ordie cuiq̄ laico quicq̄ ſupra ſacroſcta euāgelia iurare ꝓſumat. ß ſimplr̄ cum vitate ⁊ puritate dicat eſt eſt. nō nō. ß ſi aliquid eſt qō ſibi obijciaſ. aut iudicauerit q̄ eiuſdem ſunt ordinis corrigaſ aut expurgeſ. hec ibi. ¶ Octauo dī iuramentū illicitū ex tpe. vñ. xxij. q. v. decrenit. Diebuſ inq̄t canon dūicis a. lxx. vſq̄ ad octauas pache. ⁊ i. liij. tpib⁹. ⁊ in letania maiori. ⁊ in dieb⁹ rogationū niſi de ꝓcordia ⁊ pace nullus ſolēniter iurare ꝓſumat. hec ibi. ¶ Nono dī iuramentū illicitū ꝑ̄ veritatis carentiā. vtputa qñ falſuz iuraſ ⁊ taliē iurās ſciēter ꝑie ꝓiurū incurrit. Uñ ꝓiurū ē veritatis abnegatio cū fraudulēta diuie atteſtationis acceptione ꝓfirmata. vel eſt mendaciū cū atteſtatiōe diuina facta vel inducta ꝓfirmatū. Et ſic dicit Criſ. q̄ ꝓiurare paratus ē anteq̄ ꝓiuret ꝓiurus videt. qa deus nō ex opib⁹ iudicat ß ex cogitatōib⁹ ⁊ ex corde. hec Criſ. ⁊ po. in ca. xxij. q. v. q̄ ꝓiurare. ¶ Sed q̄ deteſtabile ſit pctm̄ ꝓiurū oñdi pōt multiplici rōne. C ¶ Prio ex ß q̄ ꝓiurus ē ꝑditioſus ꝓ infidelitatē q̄ ad deū. ⁊ ß oñdit holcot in lectura ſua lib. ſap. lectiōe. clxviij. Prio ſic. ꝑditio inq̄t fozet magna ſi ille qui haberet ſigillū regiū ſignaret literā pactiōis quā rex maxie deteſtaret. ⁊ ſi hoc faceret

de sigillo pape esset excōicat⁹ ipso facto. ⁊ brachio seculari tradēdus. ꝫ nomē dei est nobis cōmissum quasi quoddā sigillū ad testificandū ⁊ confirmandū veritatē. vñ Deutro. vj. Dominū deū tuū timebis ⁊ illi soli seruies. ⁊ p nomē eius iurabis. supple in veritate. in iudicio ⁊ iusticia Hiere. iiij. vnde dicit apls ad Hebre. vj. homines p maiorē suum iurant ⁊ omnis controuersie eor finis ad cōfirmationē est iuramentū. Falsitas em̄ est illud quod dns maxime odit tanq̄ contrariū sibi q̄ est veritas. ⁊ ideo q̄ nomē dei ad confirmandū falsitatē assumit dei pditor cōprobat. ¶ Scdo pz idē ex hoc q̄ q̄ castrū dñi regis sue fidelitati cōmissum voluntarie tradet hostib⁹ regis pditor regis esset. Sed spūaliter q̄si castrū ē nomē dei q̄ invocam⁹ ⁊ ad q̄ refugimus in omi necessitate nra Prouerb. xviij. Turris fortissima nomē dei ad ipsaz curret iustus ⁊ exaltabit. Istud em̄ castrū tradit hostib⁹ q̄ demonib⁹ ⁊ falsis hominib⁹ cōmittit ad pbationē siue confirmationē falsitatis. ¶ Tertio pz idē ex hoc q̄ q̄ dñm suū maliciose diffamat ⁊ inuoluit eū in crimen pditor ei⁹ ē sed q̄libet periurans q̄ctum in se ē diffamat deū ⁊ in crimē inuoluit. q̄ pz ex hoc q̄ fm Aug. iurare ē deū in testem invocare. ⁊ p dns q̄ falsum iurat deū falsi rei testē adhibet. ꝫ cū testis falsi rei falsus sit. patet q̄ omis periurās q̄ctum in se est deū falsum facit ⁊ mendacē. ⁊ inq̄ctus in se est tollit a deo etiā veritatē. ⁊ cum deus sit veritas q̄ctuz in se est aufert illi diuinitatē suā. ⁊ sic talis q̄ctuz in se ē plus contemnit xpm q̄ eius crucifixores. Nam ipsi intulerunt xpo tantū malū pene. ꝫ periurus blasphemādo nititur eū involuere in malū culpe q̄ deterius ē. q. ē quasi maxima blasphemia. nam q̄ctuz in se est periurus nititꝫ facere deū falsum deceptorē. cū in nomie eius q̄si p manū eius vult hoies decipe. ⁊ hec blasphemia tamabhoiabilis est q̄ nunq̄ legim⁹ dyabolū tāausum fuisse illā cōmittere. Quz licet dyabolus mendax sit ⁊ p eius mēdaciū hoies seducat tū nusq̄ legit q̄ ipse mendaciū suū iuramēto cōfirmauit. ¶ Scdo detestandū est pctm̄ periurij p hoc q̄ periurus est pnitiosus p iniq̄tatē quo ad seipm. Et hoc duplici de causa. ¶ Primo q̄ periurus tradit se diabolo abrenūcians oibus suis bonis opibus vbis ⁊ orionib⁹ ⁊ oibus suffragijs sanctor in celo ⁊ in terra nisi verū sit q̄ iurat. vñ holcot in lectura sua li. sap. lectiōe. clxviij. Ille inq̄t q̄ sciēter periurat manū libro supponit q̄ tangit euāgelia. ⁊ illā dyabolo cōmēdat nisi dicat verū. ⁊ sic donec ille fructuose peniteat de periurio illo man⁹ illa dyaboli est. ⁊ q̄cunq̄ se manu illa signat. ipe se signat manu diabolica. cibū quē ipse manu sua bñdicit manu dyaboli bñdicit. Et iō merito talib⁹ dicit dns p pphaz Ezech. xlij. Maledicā bñdictōib⁹ vris. ⁊ eadē rōe sūt os oculi. pedes ⁊ cetera mēbra periurātis mēbra dyaboli ⁊ sic cū ore dyaboli loqūt māducat ⁊ bibit. cū oculis dyaboli videt ⁊ pedib⁹ dyaboli ambulat. ⁊ cū oculi periurātis oculi sūt dyaboli. q̄d mirū ⁊ si oculi ei⁹ sp sint intēti ad malū. ⁊ si os ⁊ pedes periurātis mēbra sunt dyaboli q̄d mirū. de eis dicat. q̄rū os malis. ⁊ amari. ple. ē amaritudine. s. mēdacij ⁊ detractōis ⁊ scādali primor suor. veloces pedes eor ad effundendū sanguinē In missali em̄ sup q̄ periur⁹ ponit manū suā q̄tuor scripta sunt vt dicit holcot. vbi ꝫ. s. cōsecratio corporis ⁊ sanguis xpi suffragia sctōr. brūtudo bonorū ⁊ dānatio reproborū. est ḡ sensus iuramenti sui nisi sit vex q̄ mō iuro. nō iuuet me missar celebratio nec sctōr depcatio ꝫ prūer oi futura brūtudine bonor. ⁊ veniat sup me maledictio reprobor. q̄ ponit Matb. xxv. vbi dr. Ite male. in ig. tē. sil'r ad libū pgendo abrenūciat oibus gressibus q̄s pedibus suis fecit nili dicat verū. ⁊ extēdēdo manū suā ad libr abrenūciat oibus bonis opibus q̄ fecit nisi sit verū q̄ iurat. Osculādo libr abrenūciat omibus vbis ⁊ orionibus q̄s deo fecit. nisi etiā sit verū q̄ iurat. Et ideo merito dr Eccl. xxiij. Vir multū iurans replebit iniq̄. ⁊ nō re. de do. e. pla. ¶ Scdo periurus pnitiosus est quo ad seipm. ⁊ pz ex hoc q̄ causaz suā priā destruit. Pro q̄ notandū q̄ sic dicit apls. ij. Cor. v. Nēs nos mānifestari oportet ante tribunal xpi tē. Sz experientia docēte in iudicio. iiij maxie iunāt hoiez ad sniam obtinēdā. s. cāe sue veritas amicicia iudicis. testiū benivolentia. ⁊ aduocator diligēs industria. ex q̄ pz q̄ periurus pessime destruit cām suā quā hz corā summo iudice determinandā. qr puocat p̄ severitatē. iudicē. ⁊ testes. ⁊ aduocatos suos. nā qui falsum iurat habebit pria severitatē quā deserit. vñ pr. Dilexisti malicia sup benignitatē. magis iniq̄tatē q̄ loq̄ equitatē. pterea dns destruit te in finē. Qui etiā false iurat deū habebit pria se iudicē. s. deū ⁊ dñm Jesum xpm q̄ cōstitutus est iudex vivor ⁊ mortuor. Act. x. Ite Job. v. Pater omē iudiciū dedit filio. Et q̄ falsum iurat p sctā euāgelia vel p fidē vel p suā psciam habebit pria se testes. Nam sctā euāgelia testimonia sunt veritatis. fides etiā ⁊ pscia nra erūt testes nri. iux illud. j. Cor. j. Gl'ia nra hec ē testimoniū pscie nre. Et q̄ falsum iurat p sctōs habebit p̄ se aduocatos. i. sctōs q̄ nri sunt aduocati. et specialit q̄ iurat p sctām Mariā virginē. vñ de illa canit mr nostra eccl'ia. Eya ḡ aduocata nra. Summū etiā aduocatum pria se puocat periurus q̄ falsi iurat p xpm vel p sua mēbra pciosa. qr ipe est pcipuus aduocatus noster. iuxta illud. j. Jo. j. Aduocatū habem⁹ apd patrē Jesum xpm. ꝫ heu quō faciet periurus. q̄s secum stabit. vel q̄s causam suā iustificabit in extremo iudicio. in q̄ habebit p̄ severitatē iudicē. testes ⁊ aduocatos pser tim cum tuncvix iustus saluabit. j. Pet. iiij. ¶ Quarto detestandus est pctm̄ periurij pter hoc q̄ alij pctores fugiūt ⁊ timēt res sacras ⁊ loca sacra. sic fornicator timet in eccl'ia. vl' in alio loco sacro suū pctm̄ cōmittere. ac etiā timēt cōicari. vel dñi corpus cū pctō attractare. Ipsemet etiā dyabolus timet res sacras. ꝫ maledicꝰ periurus ad committendū suū peririū nō timet eccl'iaz intrare. altare vel sancta euangelia tangere. imo aliquando

nec sup ihm sacratissimū corpus xpi periurare. ꝯ mirū est salua clementia et patientia saluatoris q̄ ipsa terra se non aperit⁊ deuorat eos in infernū viuentes. sic quondā vt videt̄ p minori delicto deuorauit chorē dathan ⁊ abyron. vtz Nūe. xvj. ¶ Quinto detestandus est periū ꝓpter hoc q̄ periurus deterior esse videt̄ illis q̄ sunt in inferno. qō sic oñdit̄. Dicit em̄ apl's Phil'. ij. In noie Jesu xpi oñe genu flectat̄ celest. terrest. ⁊ infer. exquo ille q̄ periurat in noie Jesu xpi deū blasphemat. talis vt videt̄ deterior est illis q̄ sunt in iferno. cū illi q̄ sunt in inferno in noie ei⁹ genu flectere dicent̄. ¶ Sexto detestandū est periū ꝓpter hoc q̄ maledictio diuina cadit sup periuros. Vñ Zach. v. Eccevideo volumē volans. lōgitudo ei⁹. xx. cubitorū. ⁊ latitudo ei⁹. x. cubitoy. ⁊ dixit dñs ad me. hec est maledictio que egredit̄ sup facie ois terre. q̄ ois fur sic̄ scriptū est ibi iudicabit̄. ⁊ ois iurās ex ꝑ sic̄ iudicabit̄. ⁊ educā illū dicit dñs exercituū et veniet ad domū furis ⁊ ad domū iurantis in noie meo mēdacit̄. ⁊ cōmorabit̄ in medio dom⁹ eius ⁊ ꝓsumēt eā ligna ei⁹ et lapides eius. Ex q̄bus ptz q̄ periculosuz ē periū p̄periū. Et sicut dicit apl's Ro. j. nō solū q̄ pctā agūt dig. sunt mor. ꝯ etiā q̄ sunt ꝓsen. agentib⁹. Sed sic dicit btūs Aug. q̄ pōt obuiare et perturbare psonas ⁊ nō facit. nihil aliud est q̄ fauere iniq̄tati eoꝝ nec caret scrupulo societatis occulte q̄ manifesto facinori desinit obuiare. hec Aug. ⁊ po. in. c. xxiij. q. iij. qui pōt. Est isto patz q̄ qui pōt impedire aliquē a periurio ⁊ nō facit diligentiā suā ad ihm impediēdū reus est periū. Vñ Leuit. v. Si peccauerit anima ⁊ audierit vocē iurātis. testisq̄ fuerit qō ipse vidit aut cōscius nisi indicauerit portabit iniquitatē suam. Sup quo Aug. hoc videt̄ iñt dicere hoiem peccare quo audiente iurat aliq̄s falsum ⁊ scit eū falsa iurare ⁊ tacet tunc. aut scit si eius rei de qua iurat testis fuerit. aut videns aut ꝓscius fuit. i. aliq̄ modo cognouit aut oculus suus ꝓspexit. aut ille ipse qui iurat illi iudicauit. ita em̄ potuit esse confcius. hec Aug. ⁊ po. in ca. xxij. q. v. hoc videt̄. ⁊ sequit̄. Si vo iste vt supra dictū est q̄ audit falsum iurare et tacet delinq̄t multo magis reus est q̄ ad deiurandū aliquē cōpellit. Vñ Aug. ille iñt qui ꝓuocat hominē ad iurationē ⁊ scit eū falsum esse iuraturū vincit homicidā. q̄ homicida corpus occidit. ille vo aiaz imo ⁊ duas aias. ⁊ eius quē iurare ꝓuocat ⁊ suam ꝓpriam. scis vez esse qō dicis ⁊ falsum qō ille dicit ⁊ iurare cōpellis. ecce iurat ⁊ periurat. tu q̄d inuenisti. q. d. nihil. imo ⁊ tu pisti q̄ de illius morte satiari voluisti. hec Aug. ⁊ po. in ca. xxij. v. qui ꝓuocat. Veruntamē sicut idē dicit Aug. q̄ exigit iuratōz multū interest si nescit illū iuraturū falsuz. aut scit. si em̄ nescit ⁊ idē dicit. iura mihi vt fides tibi fiat. nō audeo dicere q̄ hoc est pctm̄. tñ humana tentatio est. Ille em̄ se suo periurio interimit. ꝯ iste manū interficietis ⁊ impīssit ⁊ impulit. hec Aug. ⁊ po. in ca. xxij. q. v. qui exigit. Vñ legit̄ in flora. Bartho. titu. de iuramento q̄ q̄dam bō fidelis et innocēs accōmodauit quādā rem cuidā alteri quā ille ad termi num statutū reddere recusauit ⁊ se rē talē recepisse ab eo negauit. cōpulsusq̄ ad iuramētū iurat ⁊ periurat. ⁊ ille creditor rem suā p̄didit ⁊ ipse eadē nocte raptus est in somnis ad iudiciū. reqsitusq̄ est a iudice hoc mō. quare iñt ꝓuocasti ꝓximuz tuū ad prestandū iuramentū quē falsum sciebas iuratum? Ridens ille. negauit iñt rem meā. Cui iudex melius iñt erat vt rem tuā p̄deres q̄ vt aiam suā falsa iuratione sciēter perimeres. ꝓstratus igit̄ tā acri tu virgis cecidit iussus est. vt in dorso eu⁹ gilantis plagarū vestigia crudeliter appareret̄. hec ibi. Et ideo merito Crisost. omel'. xij. ope. imp. c. liij. Juramentuz inquit nunq̄ bonū exitū hz. nemo aūt pōt se iurādo religiose defendere egisse. ¶ Sed forte dices q̄d faciā. nō vult mihi credere nisi iuramēto. Acquiesce magis pecuniā p̄dere q̄ aie salutē. p̄clo sior videat tibi deus q̄ res tua p rem p̄deris aliquā venire potes. si deū p̄deris quō vines: an nescis qz qō iuraturus dimittis ꝓpter timorē dei maiorem mercedē habes ꝓ illo q̄ si in elemosynā euz dedisses. qz qō cū maiori colluctatione facimus. p illo digni⁹ coronemur. Ecce insup admoneo te ne homine iurare cōpellas recede ab eo. O insipiens q̄ alterū iurare cōpellis. nescis q̄d agis. Ille ⁊ si periuraverit cū lucro periurat. tu aūt sine lucro periurij illius ptceps inueneris. q̄ mētiri nō dubitat nec periurare timet. Jtē vos clerici audite q̄ iurātib⁹ sancta euangelia portatis quō potestis ab illo iuramēto esse securi. q̄ clarā datis occasionē periurij. nunq̄d q̄ ignē portat vñ cōplet incendiū alienus ē ab illo incendio. aut q̄ gladiū porrigit vñ homicidiū cōmittatur. nunq̄d nō est socius homicidij. Sic q̄ occasionē periurij prestat collega sit periurij ei⁹. cesset ignis ⁊ incendiū nō fit. subtrahe gladiū ⁊ homicidiū nō cōmittit̄. sic tolle iuramentū ⁊ periurū nō fit. hec ille. Unde Jsiō. in de sum. bo. li. ij. ca. xxxj. Sicut iñt mentiri nō pōt qui nō loquit̄. sic periurare nō poterit q̄ iurare nō appetit. Cauēda est igit̄ iuratio nec vtenda nisi sola necessitate. dum vsum iurandi facimus crimen periurij incurrim⁹. nunq̄ em̄ iurat q̄ se periurare timet. multi dum loquunt̄ semp iurare delectant̄ dum oporteat. hoc tm̄ est in ore. est est. nō non. Amplius esse qō est. ⁊ nō est. a malo est. multi vt fallant periurant et mentiunt̄ ⁊ hominē incautuz decipiunt. interdū ⁊ falsis lachrymis seducti decipiunt̄. ⁊ credit̄ dū plorant q̄bus credendū nō erat Plerūq̄ sine iuramēto loq̄ disponimus sed incredulitate eorū qui non credūt quod di cim⁹ iurare cōpellimur. ratiq̄ necessitate iurandi cōsuetudinē facimus. sunt multi ad credendū pigri q̄ non mouent̄ ad fidez. vbi graviter aūt delinquūt q̄ sibi loquentes iurare cogunt. quacūq̄ arte verborū q̄sq̄ iuret. tñ deus qui cōsciētie testis est ita hoc accipit sicut ille q̄ iurat intelligit. hec ille. Qua aūt pena tpali puniēdus sit periurus penitens de pctō suo oñdit Fabia. di. Quicūq̄ sciēs si periuraverit. quadraginta dies in pane ⁊ aqua ieiunet septē annos ꝓsequentes peniteat. ⁊ nunq̄ sit sine pnia. ⁊ nunq̄ in testimoniū recipiatur. hec fabia. ⁊ po. in ca. vj. q. i. quicūq̄. ¶ Decimo principaliter dicitur iuramentum illicitum ꝓpter blasphemiā nostro saluatori illatā vtputa q̄n iurat̄ per membra saluatoris dñi nostri Jesu xpi. ¶ Sed pro isto est notandū q̄ fm Hiero. blasphemia est verbo⁹ ꝓtra deū inordinata platio. Et ꝓsistit principal'r in tribus. vicz in

malo de deo sentire. vel mala de eo ꝓferre. vel irre uerenter sacra dei tractare. vnde z tribus modis fit blasphemia. s. cū a deo remouet qđ ei cōuenit. aut cū ei tribuit qđ ei nō ꝓuenit. siue cū tribuit creatu re qđ creatori ꝓuenit. qđ est blasphemia. Itē pis. in de vicijs. pte. ix. fm Aug. inquit blasphemia est qū aliquis attribuit deo qđ dei nō est. nos aūt hic intelligimus blasphemiā verbū in ꝓtumeliā dei. p latū. vt cū aliquis iratus vindicare se volēs de deo aliqua mēbra de ipso irreuerēter nominat. q̄ talia noianda nō sunt hec ille. Et nota q̄ pcm̄ blasphe mie fugiendū est ꝓpter multa. Primo ꝓpter penā qua legit dñs punisse blasphemos. vñ Leuitī. xl. legit. q̄ egressus ē filius mulieris israelitidis quez pepat de viro egyptiaco inter filios isrl. iurgatus ē cum viro israelita. cumq̄ blasphemasset nomen dei z maledixisset ei adductus est ad moysen. qui mi sit eū in carcerē donec nosceret quid iuberet dñs. qui locutus est ad moysen dicens. Educ blasphe mū extra castra z ponant oēs qui audierūt man⁹ suas sup caput eius z lapidet eū vniuersus ppls. z deinde ꝑmulgauit dñs legem de pena blasphe morū dicēs. Loquere ad filios isrl dicēs. Qui ma ledixerit deo suo portabit pcm̄ suū. z qui blasphe mauerit nomen dei morte moriet. lapidib⁹ oppri mat eū ois multitudo ppli. Itē refert Greg. in. iij lib. dia. q̄ quidā hō tenere dilexit filiū suū q̄q̄ an norū. q̄ ꝓsuetus erat blasphemare nomē dñi. sicut a pre didicit z quadā die cū pr eius teneret eum in brachijs suis clamauit puer. ecce nigri boies veni unt q̄ me tollere volūt. qui cum b dixisset nomen dei blasphemauit. z statim a demonio captus est. z si deus in puero q̄q̄ annorū pcm̄ illud sic vin dicauerit nunq̄d parcet adultis z vicinis. z b pec catū ꝓmittūt. Itē narrat pis. inde vicijs. pte. vj. de quodā milite ludēte ad alearū. q̄ dum occasione ludi sui p oculos dei iurauit ꝓprius oculus a capi te exilijt z in alearū cecidit. Itē legit in flora. Bar tho. ti. de iuramētis. q̄ quidā religiosus ducebatur ab angelo in spū. vsq̄ ad castelluz quoddā. ingres susq̄ camerā interiorē nihil oino vidit ꝑter eius te nebrositatē. Aperuit aūt angelus fenestrā z ecce vi dit militē ō partibus occidentis nup defunctū quē bñ cognouerat. z ait angelus ei. ne timeas. p his q̄ visurus es ꝓtector em̄ tuus sum. Ecce venerunt te terrimi q̄si milites lanceis igneis. z truncētes in mi litē ꝓfodebāt. z dilacerabant q̄si ad puluerē. miles aūt horribiles emisit clamores ad modū tonitrui. z post pusillū surrexit integer z stabat miserabilit vt prius. dixitq̄ angelus ad virum religiosum. has penas passurus est q̄tidie in eternū. q̄ semp iura uit p lanceā xpi. siue verū siue falsum. z nō exhibu it reuerētiā saluatori debitā q̄ p eo passus est. z lā cea pfossus. Hec ibi. ¶ Scōo fugiendum est pcm̄ blasphemie ꝓpter ingratitudinē q̄ est in eo q̄ deus blasphemat vñ dupl̄ ingratus est blasphem⁹ deo Primo q̄ in mēbro illo deū inhonorat in q̄ deus oū p ceteris creaturis honorauit. s. i lingua. Scōo ingratus est blasphemus reddēs xpo malū p bñ. ficio sue misericordissime incarnatōis. vñ tales di cit Holkot in lectura sua. li. sap. lect. clxxxvj. Sikes sunt cuidaz vxori ingrate. p qua vir suus positus erat in collistrigio. cuius oppꝛobrium deinceps ei vxor ꝓtinue ipꝛoperauit. Ista inqt doctor isti imi tari videt q̄ xpo suo ꝓ vulnera sanie turādo ipꝛope rāt qui nullatenus sustinuisset nisi p pctis nris. vñ Isa. liij. Ipse em̄ vulneratus est ꝓpter iniquitates nras. z iō ipse iam dicere pōt cū ꝓpha de talib⁹ in gratis. Posuerunt aduersum me mala p bonis z odiū p dilectōe mea. ¶ Tercio fugiendū est pcm̄ blasphemie ꝓpter b. q̄ blasphem⁹ deteriꝰ esse vi det oibus creaturis. Alie em̄ creature deū laudāt z bñdicūt ostēdendo dei potentiā. bonitatē z sapiē tiā. z nō solū deū laudāt z bñdicūt. ß etiā ad eū lau dandū homines inuitāt. vñ Greg. Mirū est inqt qua liter hō deū nō laudat cū ois creatura ad eum lau dandū semp inuitat. vñ valde miser est hō blasphe mus spāliter ꝓpter b lingua accepit vt deū lauda ret z tm̄ deū nō laudat. ß ꝓtra admonitionē aliarū creaturarū eū blasphemat. ¶ Quarto fugiendū ē pcm̄ blasphemie ꝓpter b q̄ immediate ꝓtumeliā xpo ꝓfert in ꝓpria ꝑsona vbi alij pctōres sibi cōtu melias ꝓferūt in seruis vel in rebus seruorū suoꝝ. si cut homicida ꝓtumeliā sibi ꝓfert in seruis suis. si ne raptor. siue fur ꝓtumeliā sibi ꝓfert in rebus siue in possessionibus seruorū suoꝝ. ß blasphem⁹ deo ꝓtumeliā infert in ꝓpria ꝑsona. z iō valde multuz displicet deo pcm̄ blasphemie. ¶ Quinto fugien dum est pcm̄ blasphemie ꝓpter b q̄ pcm̄ istud est pcm̄ dyabolicū z q̄si loquela infernalis. cuius si gnū est horripilatio quā facit illud pcm̄ in audiē tibus. Vñ Ecci. xxvij. Loquela multū turās horri pilationē capiti statuet. z irreuerētia illius obtura tio auriū. vñ satis videt q̄ dyabolus in blasphemi is loquit. q̄n ex b audiēs horripilationē habet. z si cut aliqs a lingua anglicana anglicus ꝓpendit. sic blasphemus ex loquela sua de familia dyaboli eē dinoscit z ad infernū videt ꝓtinere. vñ sicut dictū est petro Matb. xxvj. Vere ex illis es. nam z loq la tua manifestū facit. sic pōt dici de blasphemo. Vere z tu de inferno es. nam z loquela tua te manife stū facit. illi em̄ q̄ in inferno sunt blasphemāt deū ꝓpter magnitudinem dolorū. vñ Apoc. viij. Blas phemauerūt deū celi p doloribus z vulneribus suis Sicut em̄ filij dei assuescūt hic bñdictioni z laudi diuine volētes addiscere officiū in terris qđ factu ri sunt in celis. sic filij diaboli assuescūt blasphemi is q̄si addiscētes hic i mūdo officiū qđ facturi sūt in inferno. vñ z in b pñt filij dei distingui a filijs di aboli q̄ filij dei nō pñt sine magno dolore tolerare q̄ pr eorū a blasphemis vulneret siue sagittet. Fi lij vo diaboli nō curāt q̄ns audierint patrē suuz iesum xpm̄ taliter ab impijs vulnerari. z istud oñ dit parisiē. in de vicijs pte. ix. p tale exemplū. Sic inqt quidē dives vxorē hns z ex ea tres filios fm suā estimationē. cui vxor eius dum quadā die liti garet cū eo. obiecit q̄ ipse credebat q̄ tres filios ba beret. ß tm̄ vnus illorū filius suus erat. Requisita ab eo q̄s eorū filius suus esset noluit vxor indica re. deinde cū pr confirmaret vsq̄ ad mortē. z vxor de functa esset. ipse ꝑdens testm̄ suū oia legauit illi q̄ filius eius erat. post mortē vo eius facta est cōten tio inter illos tres filios cuius esset hereditas. qui libet em̄ dicebat q̄ ipse erat eius filius verus. et iō

sua debet esse hereditas vnde cū cā dilata esset ad iudicē, pcepit iudex vt pr̄ moriturus alligaret ad arborē. & ille qui directius sagittā in eū mitteret: hereditatē paternā haberet. vñ alligato p̄e ad arborem duo ex illis sagittauerūt eū. Tercius videns patrem sagittari offensus est vltra modū cōtra alios duos & dixit q̄ nullo mō patrē sagittaret. ex q̄ cognitū est q̄ ipse erat filius illius. & data est ei hereditas. Sic certe filij dei nō p̄t̄ sine magno dolore tolerare q̄ blasphemātes patrē suū iesum x̄pm sagittēt iuramentorū sagittis. ℟ filij diaboli sine aliq̄ ꝓpassione tot sagittarū ictibus quantū in se est vulnerāt x̄pm q̄t horribilibus iuramētis mēbra sua dilacerāt. de quorū quolibet cōquerit dñs p̄ ꝓphetam Trē. iij. d. Tetendit arcū suū. & posuit me q̄si signū ad sagittā. Tales em̄ blasphemi bū figurant ij. Reg. xxj. vbi legit q̄ semei gradiebat maledicēs regem dauid. & mittēs lapides ꝓra eum. Spūaliter semei interp̄tat vanū. & signat falsum x̄pianū qui nomē x̄pi p̄iurat in vanū. Nam vt dicit leo papa in quodā sermo. Qui se x̄pianū dicit & opa x̄pi nō facit ip̄e se seducit. & veritas in eo nō est. Vnde Apoc. iij. Nomen habes q̄ viuas & tū mortuus es tales q̄tidie maledicūt deū blasphemosis iuramētis qui tot lapides ꝓiciūt in deū q̄t blasphemias ꝓra deū dicūt. & si b̄ verū est certe vt estimo nunc̄ alic̄s ribaldus vel latro bannitus. vel electus ē de bona ciuitate vilius ℈ x̄ps eiecit de societate blasphemorū. Q̄ bū figuratū est. iij. Regū. xxj. vbi legit q̄ naboth p̄ quē figurat x̄ps electus est extra ciuitatē & lapidibus obrutus. & sicut p̄z ibidē achab & iezabel qui fecerūt eū taliter lapidari vitā suam miserabiliter finierunt. ¶ Sexto fugiendū est pcm̄ blasphemie ꝓpter b̄ q̄ illi qui delectant deū blasphemare iudeis deteriores esse vident. naz iudei ꝓsuetudinē habuerūt q̄ audita blasphemia aures suas obturauerūt ne audirēt blasphemiā Act. vij. Continuerūt aures suas supple ne blasphemias audirent. Ac etiā in signū magni doloris scinderūt vestimenta sua audita blasphemia. vñ Matb. xxvj. Tunc princeps sacerdotū scindebat vestimēta sua. d. blasphemauit. Sup q̄ dicit Aug. Nō minus peccant q̄ blasphemāt x̄pm regnantē in celis ℈ qui eū crucifixerūt ambulantē in terris. Ex q̄ p̄z q̄ falsi x̄piani deū blasphemātes iudeis sunt peiores. imo & falsi x̄piani sic blasphemi p̄ sanctissima x̄pi membra iurātes. vt videt horribilius peccāt ℈ iudei & etiā gentiles x̄pm crucifigentes. Et b̄ ostēdo quadruplici rōne. ¶ Primo sic. illi licet ex puersa volūtate tū x̄pi voluntariā passionem executi sunt. ℟ isti ex blasphemia & superbia x̄pm membratim dilacerāt ipso hoc omnino ꝓhibente. ¶ Scōo q̄ illi x̄pm dei filiū nesciuerūt vt testat ap̄s. ℟ isti x̄pm ihesum esse verū deū & hoiem recognoscunt. ¶ Tercio q̄ illi b̄ficiū dei q̄si ignorātes nō acceptauerūt. ℟ isti tanq̄ familiares domestici b̄ficia sacrālia accipiētes ꝓditorie x̄pm dñm suū blasphemant. ¶ Quarto q̄ illi x̄pm passibilē formā serui habentē tanq̄ blasphemū occiderūt. ℟ isti x̄pm impassibilē in celo glorificatū quē vere sciūt esse deū & regem. hoiem & dñm omniū creaturarū & iudicē viuorū & mortuorū iterū crucifigere non desistūt. tales etiam deteriores esse vident iuda traditore. Nam iudas p̄ triginta denarijs x̄pm suū deū vendidit. sed blasphemi p̄ nichil ad oīne verbū ociosū ipm membratim q̄tidie lacerant. Tales etiā deteriorib⁹ ꝓditōis vident esse canibus. nam canis maxime rabidus q̄ius mordet & lacerat sibi nocētes extraneos. tū mgro suo & sibi bū facientib⁹ parcit. Tales demonib⁹ deteriorib⁹ ꝓditōis eē vident. nā certe vt estimo nō est aliquis demon ita obstinat⁹ in inferno quin si ꝓsideraret x̄pm tanta bñficia sibi fecisse sicut fecit ingratis hominibus erubesceret lacerare latera x̄pi modo q̄ modernis t̄pibus falsi x̄piani membratim ipm lacerāt. q̄ videt esse verum ex hoc q̄ diabolus adiuratus in noīe trinitatis increate mentiri non audet. ℟ hen falsi x̄piani in tam modica reuerentia nomen dei habent q̄ nedum verent sua mendacia illo noīe sc̄tō confirmare. ℟ etiā membra sui corpis assumpti de virgine mebratim lacerare. Et non dubium quin tales maledicti sunt a deo. & nisi se emendauerint damnabiles ad supplicīū eternū. & hoc ꝓbo sic. Quilibet ꝓtemnens & blasphemās deū est maledictus a deo & merito damnādus. ℟ quilibet ꝓsuetudinaliter iurās p̄ membra x̄pi ꝓtemnit dñm. igit quilibz talis est maledictus. & nisi se emendauerit damnādus est. minorē ꝓbo vicz q̄ quilibet iurans ꝓtemnit & blasphemat deū. Et primo ꝓbo q̄ talis contemnit deū. nam vt dicit Hieronymus. in quadaz epl̄a ad Demetridē virginē. aptus ꝓtemptus dei est facere ꝓhibita & iussa nō facere. sed cū trāsgressio mandatorū dei sit ꝓhibita & eorū obseruantia iussa. p̄z q̄ quilibet iurans p̄ membra x̄pi transgrediens mandatū dñi ꝓtemnit. Et tam ꝓbo etiam q̄ quilibet talis blasphemat deū ℈ Hiero. blasphemare est remouere a deo q̄ sibi cōuenit. aut attribuere deo q̄ sibi non q̄uenit. ℟ quilibet iurans p̄ mēbra x̄pi remouet a deo q̄ sibi nō q̄uenit. igitur quilibet taliter iurās blasphemat deū. maiorē ꝓbo. Dicit em̄ Chrisost. omel. xij. ope imp. q̄ quicq̄ est illud p̄ q̄ q̄s iurat b̄ ille deificat. igit iurās p̄ mēbra x̄pi & cū mēbra x̄pi nō sunt deus ℟ ptes ℈ titatiue corpis x̄pi. p̄z q̄ quilibet iurans p̄ mēbra x̄pi auferendo a deo q̄ sibi soli conuenit blasphemat deū. Ex istis p̄z q̄ quilibet cōsuetudinaliter iurās p̄ membra x̄pi taz ꝓtemnit deū ℈ etiā blasphemat deū. Et cū scriptura dicat Thobie. xiij. Maledicti qui ꝓtemp̄serūt te & cōdemnati erūt qui blasphemauerūt te. p̄z q̄ tales ꝓsuetudinaliter iurantes maledicti sunt a deo. & nisi se emēdauerint ad supplicium eternū merito ꝓdemnādi. Item q̄ ꝓdicto modo blasphemātes sūt maledicti ꝓbat sic. Qui nō diligit dñm iesum x̄pm est maledictus. sed nemo diligit dñm iesum x̄pm nisi qui mandata dei seruat. igit qui mādata dei nō obseruat est maledictus. maiorē ꝓbo. dicit em̄ ap̄s. j. Cor. xvj. qui nō diligit deū anathema sit. ℟ istud dictū ap̄li ē dictū sp̄ūsancti q̄ mēuri nō p̄t. iuxta illud Matb. xiij. Non em̄ vos estis q̄ loquimini ℟ sp̄ūsanctus qui loquit in vobis. igit istud dictū ap̄li est verum. Et minorem priozis ꝓsequētie ꝓbo sic. Dicit em̄ x̄ps Joh. xiij. qui habet mādata mea & seruat ea. ipse est q̄ diligit me. q. d. & nullus alius. q. vt dicit ap̄s

j.Joh.ij.qui dicit se nosse.i.diligere deū ⁊ mandata eius non custodit mendax est.ꝫ istud dictū aplī est dictū spūssancti.igīt verū est q̄ qui nō custodit mādata dei deū nō diligit.⁊ tunc ex priori ꝓsequēte arguīt sic.qui nō diligit deū maledictus est.sed nemo diligit deū nisi qui mandata eius obseruat. igīt qui mandata dei nō obseruat est maledictus. Ista cōsequētia est bona ⁊ totum antecedēs est rerum vt ꝓbatū est.igīt ⁊ consequēs.⁊ tunc vltra ille est maledictus qui mādata dei nō custodit.ꝫ q̄libet turās ꝓsuetudinaliter p membra xp̄i trāsgredit mandatū dei igīt quilibet talis est maledictus Confirmat rō sic.dicit em̄ ꝓpha.Maledicti q̄ declināt a mādatis tuis.ꝫ quilibet cōsuetudinaliter turās p mēbra xp̄i a mādatis dei declinat ⁊ mādata transgredit.igīt quilibz talis est maledictus.Et ideo tales maledicti blasphemi quousq̄ se emēdarent deberēt a supioribus ecclesie tanq̄ excōicati ab ecclesia ⁊ a cōione fideliū expelli. nam vt dicit ca.xxij.q.j.si quis.Si q̄s p capillū dei vel p caput iurauit vel aliquo alīq̄ mō cōtra deū blasphemia vsus fuerit.si in ecclesiastico ordine est deponat.⁊ si laicus anathematizet.Et sicut dicit Hiero.⁊ po. in ca.xxiij.q.iij.certū est.Anathema nihil aliud ē q̄ a deo separi ⁊ diabolo tradi.Ex q̄ ꝓz q̄ tales deberēt a deo ⁊ ab eius ecclesia p cēsuras separi.Cōfirmat.dicit em̄ ca.iij.q.iij.engeltrudā.dat intelligi q̄ anathematizati intelligendi sunt nō simpliciter a fraterna societate ꝫ etiā a corpe xp̄i qō est ecclesia omnino sepati.⁊ certe supiores qui executionem huius sentētie nō faciūt ⁊ negligūt vident p pter eorū negligentiā in eandē sniam incidere.vñ xxiij.q.iij.qui pōt.Qui pōt inquit canon obuiare ⁊ pturbare puersos ⁊ non facit.nihil aliud est q̄ cōsentire impietati eorū.Et sicut dicit aplūs Rom. j.Non solū q̄ pctā agūt digni sunt morte.ꝫ etiaz q̄ sunt ꝓsentiētes agētibus. Itē in lege ciuili statuit impator q̄ blasphemi pena mortis punirēt. vt ꝓz in autentico.vt nullus luxurie.k.colī.vj. Sed heu multi sunt tam de supiozibus q̄ ⁊ inferiozibus ecclesie qui nedū executionē huius sniē non faciunt ꝫ etiā voluntarie pmittūt suam ꝓpriā familiā ⁊ in sua ꝓpria pūtia hanc damnosam blasphemiā q̄tidie ꝓpetrare.tales em̄ sikes sunt sacerdotibus.scribis ⁊ phariseis qui gaudebāt ⁊ nō cōpatiebant de illusione ⁊ blasphemia in pūtia eorū p suos crudeles ministros xp̄o illata cōspuētes in faciem eius dantes sibi alapas ⁊ pcutientes caput eius.⁊ vndiq̄ q̄dolozosissime flagellantes.sic em̄ vidēt ⁊ audiunt ministros suos xp̄m blasphemātes ⁊ mēbratim dilaniātes p horribilia turamēta qō nō est minus pctm̄ q̄ xp̄m crucifigere vt dicit Aug.⁊ tñ nihil ꝓpatiunt nec refrenāt nec corrigūt suos ministros.ꝫ ridēt.gaudent ⁊ delectat eos ipsos audire. ac etiā multotiens in pniciosum exemplū ⁊ in augmentationē sue ꝓprie damnatōis ipsimet idē faciūt. Isti etiā sikes sunt philisteis.de q̄bus Judicū xvj.legīt q̄ eruerūt oculos samsonis ⁊ fecerūt ipsum ludere corā eis hinc inde cespitādo.sic isti taz omissione debite correctōis aut malo exēplo ⁊ fanore eruerūt ambos oculos spūales suorū seruiētiū.vicz oculū dextrum q̄ respicerēt celestia.⁊ sinistrum q̄ penas respicerēt inferni.⁊ sic talis cecus ludit corā eis.nūc mania verba garrulando. nunc mēdacia nūc scurrilia referēdo.⁊ omnia dicta sua blasphemosis turamētis cōfirmādo.Sed certe sicut dicit Aug.sniāliter in epla ad iulianū comitē. sicut samson p philisteos cecat⁹ fuit occasio mortis eorū.sic tales impij ministri in iniq̄tatibus suis excecati p suos iniqs mgros erunt eis occasio ruine nisi resipiscāt damnatōis eterne.Vñ legīt.j. Reg.ij.q̄ heli hūs filios impios ⁊ non debite eos correxit q̄uis remisse iniq̄tatē eorū redarguit.d.q̄ re facitis res huiuscemodi q̄s ego audio res pessimas ab oi pplo.nolite filij mei.ꝫ nō audierūt vocē p̄is.qz voluit deus occidere eos.vñ vt dicit Hiero.sup eo dē Heli qz nō debite filios suos correxit apud districtū iudicē semetipm cū filijs suis crudeli damnatōe pcussit.Et ī merito b.Aug.i epla ad iulianū comitē.Queso inq̄t mi frater queso oibus tibi subiectis ⁊ bone volūtatis in domo tua a maiori vsq̄ ad minorē amorē ⁊ dulcedinē regni celestis ⁊ timorē gehēne annūcies.⁊ de eorū salute sollicitus ac vigil exīstas.qz p oibus tibi subiect⁹ qui in domo tua sunt rōnē dño reddes.annūcia p cipue.impera.suade eis vt caueāt se a supbia.a detractōe.ab ebrietate.a fornicatōe.a luxuria.ab ira. a piurio.a cupiditate q̄ est radix oīm viciorū.Maz vt dicit aplūs.j.Thessa.vj.Si q̄s suorū ⁊ maxime domesticoz curā nō habet fidē negat ⁊ est infideli deterior.Et ex p̄dictis patz aliqlis declaratio q̄rte spēi anaricie.s.piurij qō opponit virtuti religionis q̄ est ps virtutis iusticie.⁊ ꝓhibet p illud mādatū Non assumes nomen dei tui in vanū.

Capitulum XVIII

Quinta species auaricie est fraus q̄ frequēter fit in mercatōe q̄ ⁊ alio noie negociatio appellat.Et ē mercatio siue negociatio rex tpaliū venalis pmutatio vel est secularis ambitio ⁊ sollicitudo circa tpaliū venditionē ⁊ emptionē solūmō cā lucri.Vñ vt dicit pbs.j.ethico.negociatio q̄ est rerū tpaliū pmutatio duplex est.Prima q̄si naturalis ⁊ necessaria p quā fit pmutatio rei ad rem vel rerū ⁊ denariorū ꝓpter vite necessitatē.⁊ talis mutatio nō ꝓprie pti net ad negociatores.ꝫ magis ad yconomos ⁊ politicos q̄ hūt ꝓuidere domui sue vel ciuitati de rebus necessarijs ad vite sustētationē.⁊ dī policia siue yconomia.i.politica ꝓuisio siue yconomica.et negociatio bona est.licita ⁊ meritoria nihil impoz tans in sui rōne vicios̄um vel virtuti ꝓtrariū.vnde nihil ꝓhibet lucrū moderatū ordinare aliquē necessariū ⁊ honestū.sicut cū aliqs moderatū lucrū q̄ negociādo querit ordinat ad domus ⁊ familie sue sustētationē virtuosam vel ad subuentēdū egētibus ⁊ spāliter fidei domesticis.vel etiā cuz aliqs negociationi intēdit ꝓpter publicā vtilitatē ne res necessarie ad sustētatiōz patrie desint ⁊ lucrū expetit moderatum nō tanq̄ finē.ꝫ tanq̄ stipēdium laboris. Vnde vt dicit parīk.in devicijs.pte.iij. Ordinauit deus vt nulla terra sibi sufficiat in oibus vite necessarijs.⁊ cā est.vt cum alia terra ei subuenit charitoz eā habeat.⁊ mutua inter eas charitas

pfectius nutriat.ꝫ talis subuētio sine mercatōe si ue negociatiōe q̄ est rerū tpaliū venalis pmutatio fieri nō ꝑt.z iō ista mercatio siue negociatio vt do cet pbus.j.politicox est laudabilis.qz deseruit na turali necessitati ad publicā vtilitatē.ad patrie sub uentionē.z ad vite sustētationē. Alia vo ē spēs mercatōis siue negociatōis q̄ est rerū tpaliū vena lis pmutatio rei ꝓ re vel quarūcunq; rerū ꝓ dena rijs nō ꝓpter publicā vtilitatē vel vite necessitatē. ꝫ tm̄modo ꝓpter lucrū tpale querendū.z h̄ pmuta tio ꝓprie videt ptinere ad negociatores.Et dī pro prie negociatio siue mercatio q̄ iustevitupat ꝓ eo q̄ deseruit cupiditati q̄ terminū nescit.sed in infini tum tendit z crescit.qz vt dī Eccs.v. Auarus non implebit pecunia.Et iō negociatio ꝓprie z p se cō siderata in sui rōne quandā habet turpitudinē in cōstitū importat finē inhonestū. Nam q̄ finē vltimū siue negociatōis in lucro tm̄ cōstituit qđ p̄cipue vi det si rem aliquā ꝓpat sola intētōe vt charius illā vendat z p̄cipue integrā z immutatā tūc est nego ciatio illicita z inhonesta.qz solū nascit intentōne cupida q̄ semp est pctm̄.vel cū vltra intantū indiget re vel p̄cio rei alicuius q̄ his carere nequeat.z alius h̄ ꝓpēdēs aut charius vēdit aut vilius emit in ꝓximi detrimentū tunc est grādius pctm̄ z cha ritatis venenū.qz cedit in dānū ꝓximi manifeste. z videt esse ꝓtra legē naturalem.vñ dī Matb.vij. Dia quecūq; vultis vt hoies vobis faciāt z vos fa cite illis.Et de mercatōe siue negociatōe isto scdo mō dicta ꝑnt intelligi verba sci Jobis christi.ope. imp.ome.xxxj.vbi dicit q̄ hō mercator nunq̄ ꝑt placere deo.z iō nullus xp̄ian9 fidelis pōt esse mer cator.aut si voluerit esse mercator ꝓiciat de eccle sia dei.dicēte ꝓpha.qz nō cognoui negociatōes in troibo in potentias dñi.quēadmodū em̄ q̄ ambu lat inter duos inimicos volens ambobus placere z nolens se ꝓmēdare sine maliloquio nō pōt esse.ē em̄ vt male loquat de illo.z illi vt male loquant d̄ isto.sic q̄ emit z vendit sine mendacio z ptirio eē nō pōt.necesse est vt hic iuret q̄ nō tantū valet res quā emit.alter iurat qz tantū valet res quā vendit Hec ille. Sed ꝓ vlteriori declaratōe istius mo di speciei mercatōis siue negociatōis est notandū q̄ spāliter q̄tuor mala abundāt in talibus merca toribus. Primū est q̄ vendūt vltra iustū p̄cium quanto carius ꝑnt.z emunt citra iustū p̄ciū quan to vilius possunt.z istud vt dicit parisi.in de vicijs pte.iiij.excludit deū a mercatorib9 z facit eos ido latras esse.Nam inq̄t exquo alīq̄s nullū respectū habet ad deū vel ad fraternā charitatē in sua nego ciatōe ipse seruitiū qđ deberet deo impēdere. diui tijs impēdit qđ indubitāter est ydolatrare. Unde apls Epbe.v.dī.Auaricia ē ydolorū seruitus. Ve runtū si cedat cōtractus in vtilitatē emptoris z de trimentū vēditoris.vtputa cum alīq̄s multū indi get habere rem alterius.z ipse alter lederet si re il la careret.in tali casu iustū p̄cium vtilitatis est attē dendū nō solum ad rem q̄ vēdit ꝫ etiā ad damnū qđ venditor ex eius carentia ꝓsequit. Uñ in tali ca su res licite pōt vendi pluſq̄ valet habēti sīr si q̄s emat rem aliquā nō vt vendat.pōt em̄ hoc in casu licite facere.vel qz rem in aliquo meliorauit.vel qz ꝓcium rei est mutatū fm diuersitatē loci vel tp̄is vel ꝓpter piculū z laborē quibus trāsposuit se trās ferendo rem de loco ad locū.z fm h̄ nec ē emptio nec vēditio iniusta vt dicit sanctus Tho.scda scde q.lxxvij. Scdm malū qđ abundat in mercatorib9 est mendaciū cuius pcti grauitas p3 supra in tercia specie auaricie.dictis ibidē adijciendū est il lud qđ dī Eccl.xx. Dortior est fur q̄ assiduitas viri mēdacis. Itē Prouer.xxj.qui congregat thesauros lingua mēdacij vanus z excors est z impinguetur ad laqueos mortis. Tercīū malū qđ abundat in mercatoribus est ptirū cuius pcti grauitas patet etiā supra in.iij.specie auaricie. De istis duobus malis q̄ in mercatorib9 abūdāt pōt intelligi illud Prouer.xx. Malū est malū est dicit oīs emptor. malū est dicit primo mētiēdo.malū est dicit scdo ptirādo. Ista em̄ duo mala cū multis alijs intātū abūdant hodie in mercatorib9 q̄ multi eorū vt di cit paris.in de vicijs pte.iiij.nō sūt minus mali rap toribus vel vsurarijs.vñ inq̄t hodie impleti ē il lud qđ legit Apoc.xiij.de bestia quā vidit Iohes.z de q̄ dicit q̄ ne q̄s posset emere aut vēdere nisi ha beat caracterē nois bestie aut numerū nois eius. Spūal'r h̄ bestia diabolus est cuius nois caracter falsitas siue mēdacij est.iuxta illud Job.viij.dia bolus mendax est z p̄r eius. Illi q̄ carcerē diaboli hñt q̄ dicūt q̄ nō pōt emere vel vēdere nisi mēdāt vel ptirēt.Et numerū nois eius q̄ dicūt q̄ nō ꝑnt emere vel vēdere nisi iustū p̄cij excedāt.ꝫ tales at tenderēt q̄ sicut dī Apoc.xiij.Si accepit caracte rem bestie in fronte sua in mente sua siue in verbo qđ de mēte ꝓcedit.aut in manu sua.i.in operatōe h̄ bibet de vino ire dei.i.de pena pñti.in calice ire ip sius z cruciabit igne z sulphure in cōspectu ange lorū scōr z añ ꝓspectū agni z fum9 tormētor eor ascēdet in secula seculorū. Quartū malū qđ abū dant in mercatorib9 est furtū qđ p fraudes in suis emptōibus z vēditionibus cā lucri multipl'r z fre quēter ꝓmittūt. Primo ꝓtingit fraudē fieri in ta li cōtractu q̄n vendit vna res p alia ꝓpter similitudi nē vnius ad alterā.vtputa si auricalcū siue falsum aurū p auro puro z bono vēdat.de q̄ Isa.j. Argē tum tuū versum est in scoriā z vinū tuū mixtū est aqua.vel si vēdat aial infirmū p sano.siue cibus si ue potus malus p cibo vel potu bono. Unde de istis dicit Ambr.in li.suo.de officijs. Regula iusti cie manifesta est q̄ a viro non declinare virū opor teat nec damno iniusto afficere quēq;.nec aliquid dolo annectere rei sue.Et in oibus p̄dictis tenet vē ditor ad restitutionē si scivit de defectib9 vel si post venditionē dicti defecti ad eius noticiā puenerunt. Et idē intelligēdū est de emptore.vñ ptingit q̄nq; venditorē ex ignorātia vel negligētia vēdere rem magis valoris in loco rei modici valoris. vtputa aurū in loco argēti vel aurū i loco auricalci. z tūc emptor si cognoscat iniuste emptū ad restitutionē tenet. Hā vt dicit Aug9.z po.in.c.xiij.q.vj.si res. Si res inq̄t ꝓpter quā pctm̄ fit.restitui pōt z si nō restituat pnia nō agit ꝫ sīlat.si veraciter agat non dimittit pctm̄ nisi restituat ablatum.h̄ est vt dixi se restitui pōt z eadē rō est de defectu q̄titatis.vtpu ta q̄n res deficit de debito pōdere vel mensura qđ

cõtingit de rebus venditis ꝑ falsa pondera ⁊ mensuras de ꝗbus postea est tractãdũ. Sed hic forte q̃ rit aliqs an mercator teneat manifestare defectus ꝙs nouit in rebus vẽditis. ¶ Pro q̃ notãdũ ꝙ hãc qõnẽ monet Tullius. li. iij. de offi. c. xij. vbi inqrit an vir bonus ⁊ honestus debeat patefacere vicia rerũ suarũ in venditõe an celare: Et rñdet di. ꝙ ille eximius phs antiꝑ. oia rerũ vicia in venditõe patefacienda dixit. ꝙ eo ꝙ hõ hoibus sicut sibiꝑsi ꝑsulẽ debeat ex instinctu nature ⁊ rõnis dictamie. ꝓ rõ em̃ postulat ne q̃d insidiose ne q̃d simulatorie ne q̃d fraudulenter fiat inter hoies. In cuius sñie ꝑfirmationẽ dicit xp̃s Math. vij. Oia quecũq; vultis vt faciãt vobis hoies ⁊ vos facite illis. Et ideo hortat nos apls. j. Thes. iiij. Ne ꝙs supgrediat ne q̃ circũueniat in negotio fratrẽ suũ qm̃ vindex est dñs de oibus his. Ñ vt testat Aug. in de ser. dñi in mõte i ꝓncipio. hmõi mercatores aurti i iudicio a rectissimo iudice nũcupãt maledicti ⁊ ꝓtereũtes eor habitacula ñ dicũt. bñdictio dñi sup vos. Infelices igit sunt mercatores auari q̃ ꝓpter res trãsitorias in damnationẽ ꝑpetuã dilabunt. ꝓ felix mi sericors cũ in hac virtute nõ subam ꝓ affectũ deus reqrat. ¶ Scõo ꝓtingit fraudẽ fieri in tali ꝓtractu qñ res vendẽda vel emẽda deficit a debita quãtitate põdere vel mẽsura qõ ꝓtingit ꝓcipue ꝑ fraudes ꝙs faciũt circa stateras. põdera ⁊ mẽsuras. Ñ in talibus vt dicit parif. in de vicijs ꝑte. iiij. tripl̃r fit fraus in põderibus ⁊ mẽsuris. ¶ Vno mõ cũ ꝙs habet pondera diuersa. s. maiora ⁊ minora ⁊ vẽdit minoribus ⁊ emit ꝑ maiora. Hanc fraudẽ fieri ꝑ hibet dñs Deute. xxv. d. Non habebis in sacculo tuo diuersa põdera maius ⁊ minus. nec erit in domo tua modius maior ⁊ minor. pondus habebis iustũ ⁊ verũ. ⁊ modius equalis ⁊ verus erit ⁊ multo viues ꝛpe sup terrã quam dñs tuus dederit tibi. abominabil em̃ dñs eũ qui facit h̃. ⁊ auersat oẽm iniusticiã. ¶ Scõo fit fraus in talibus cũ ꝙs habet iustã mẽsurã ⁊ iustũ põdus. ꝓ male tñ cũ illis mẽsurat vel ponderat. sicut faciũt caupones q̃ mẽsuram implent spuma. ⁊ mercatores q̃ fraudulosis subtilitatibus impediũt staterã a sua rectitudine. De falsis em̃ mẽsurãtib⁹ loquit ꝑba Mich. vj. d. Ignis est in domo impij ⁊ thesauri iniquitatis et mẽsura minor ira plena. Sup q̃ parif. ꝗtũ inquit mẽsure subtrahit tantũ ire ⁊ offense diuine acqrit. ¶ Tercio fit fraus in ꝓdictis cũ quis ꝓcurat vt res quã ad pondus debet vendere sit ponderosior. vt faciũt illi qui lanam madefaciũt. ⁊ certe illi qui talibus fraudibus vtunt in ponderibus ⁊ mensuris nituntur dei ordinationẽ peruertere. Ñ vt parif. vbi supra. ꝙ mensuras. pondera ⁊ stateras deberẽt ea que sunt iniqua ⁊ iniusta ad iusticiam ⁊ equitatez reduci. vñ mensure ⁊ pondera quasi instra sunt iusticie ⁊ equitatis. Vnde in signum ꝙ deus voluit omnia q̃ inequa sunt ⁊ iniusta ad equitatẽ ⁊ iusticiam reduci. omnia in mensura. numero ⁊ pondere disposuit. Sap. xj. Ex quo patet ꝙ fraudẽ in talibus facientes. dispositionẽ ⁊ ordinationẽ dei nituntur peruertere. Et ideo merito vt docet Chrif. ope imp. omel. xxxj. talũ suba aut illis viuentibus est pitura. aut malis heredibus dissipanda. aut ad ex-

neos aut ad inimicos eorũ hereditas est ventura. Non põt ad bonũ ꝓficere qõ cõgregat ex malo. quẽadmodũ si triticũ vel aliã speciẽ grani cernis in cribro dum ducit illuc agitas eũ grana oia paulatim cadũt deorsum. ⁊ in fine in cribro non remanet nisi solũ stercus. sic est suba negociatorũ dum vadũt ⁊ veniũt inter emptionẽ ⁊ vẽditionẽ minuunt. Ñ Prouer. xj. Alij diuidũt ꝓpria ⁊ ditiores fũt. alij rapiũt nõ sua ⁊ sp in egestate fũt. ⁊ iõ in nouissimo nihil eis remanet nisi solũ pcm̃. Hec ille Ñ in ꝑfirmationẽ huius sñie dicit dñs ꝙ ꝓphetã Michee. vj. Nunqd iustificabo staterã impiam. ⁊ saccelli põdera dolosa. in ꝗbus diuites eius repleti sunt iniqtate. ⁊ habitãtes in ea loquebant mendaciũ. ⁊ lingua eorũ fraudulenta in ore eor. ⁊ ego igit cepi ꝓcutere te ꝑditõe sup pctis tuis. tu comedes ⁊ non saturaberis. ⁊ humiliatio tua in medio tui. ⁊ cõprehẽdes ⁊ nõ saluaberis. ⁊ ꝙs seruaueris in gladiũ dabo. tu seminabis ⁊ nõ metes. tu calcabis oliuam ⁊ nõ vngeris oleo. ⁊ mustũ ⁊ nõ bibes vinũ. Sz ꝙ eo ꝙ misericors dñs sicut testat ꝓpheta Ezech. xviij. nõ vult mortez pctõris ꝓ vt magis conuertat ⁊ viuat. ideo ꝓcipit pctõribus a ꝑdictis fraudibus se abstinere Leuit. xix. dicẽs. Ego dñs deus vr. nolite facere iniquũ aliquid in iudicio. in regula. pondere ⁊ mensura. ⁊ statera. Justa ⁊ equa sint põdera. iustus modius ⁊ equꝰ sextarius. Ego dñs deus vr qui eduxi vos de terra egipti. i. de tenebris inferni. custodite oia ꝓcepta mea ⁊ vniuersa iudicia ⁊ facite ea. ego dñs. In ista em̃ autoritate recitant omnia mensurarum genera. Nam regula mensurat pannus pondere metallum ⁊ quic quid ponderat. in mensura liquida in statera moneta species ⁊ hmõi. in modio granum sal ⁊ hmõi In omnibus em̃ istis ꝓhibet dñs fraudem fieri. ⁊ vt nulla fraus fieret in ꝓdictis ex ꝑte ementis vel vendentis ordinant vice comites. senescalci maiores ⁊ baiuli. ⁊ ceteri iudices superiores ⁊ inferiores ad corrigẽdũ iuste oẽs defectꝰ i hmõi fm legis diuine exigentiã. Et notabiliter considerandu est ꝙ in ꝓdicta autoritate in qua ꝓhibet dñs fraudẽ fieri in iudicio ⁊ in mẽsuris ⁊ in ponderibus se dñm dixit vt timerent vendentes ⁊ ementes in ꝓdictis fraudem facere. ac etiã iudices qui eorũ defectus corrigerẽt iuste iudicare cum scirẽt se habere dñm cui nulla fraus posset latere ⁊ q̃ fraudẽ in talibꝰ abominat decẽte scriptura Prouer. xj. Statera dolosa abhominatio apud deũ. ⁊ pondus equũ voluntas eius. Sup q̃ parif. Non vocamus abhominationẽ omne illud qõ displicet alicui. ꝓ qõ valde displicet. ¶ Tercio principal̃r fit fraus in predicto cõtractu emptionis ⁊ venditõnis. qñ mercatores quibuscũq; sophisticationibus siue subtilitatibus ꝓcurãt vt res venalis appareat alterius modi q̃ sit. sicut ꝓtingit in mercatoribus qui tenebrosa loca erigũt in ꝗbus pãnos vel alia mercimonia vendere ꝓponũt. ne defectus illorũ ab emptoribꝰ ꝑcipiant. ⁊ in isto manifeste ostẽdũt se filios tenebrarũ. Ñ Job. j. Omnis qui male agit odit lucẽ ⁊ nõ venit ad lucem ne arguant opa eius. Et ꝙ eo ꝙ sicut dicit Sap. xj. Per q̃ peccat homo ꝑ h̃ ⁊ torquet. Et ideo merito de quolibz tali finaliter dicet

dñs angelis suis. Proijcite eum in tenebras exteriores. Nam de talibus dr Job. iij. q dilexerūt magis tenebras q̄ lucē. z p eo q tenebras dilexerūt. ideo eternaliter tenebras habebūt. vñ z de quolibet tali dr in ps. xlviij. Introibit vsq; in psentes patrum suorū. z vsq; interemū nō videbit lumen. Et iō fm cōsilium Christi. omet. xxvj. Tu qui xpianus es fuge forū vt ne patiaris fraudē nec facias. si aūt passus fueris fraudē vel iniurīā ipsa res te ppellit alium defraudare siue nocere. nam si iniurīā passus fueris difficile est vt alteri tu non noceas. Prima igit laus xpiani est alienū esse a foro. z nullā causā habere cū illo. vñ ap's. j. Thessa. iiij. Rogovos studiū habere quietis z negocij xpij operandi manibus vris vt nullius desiderij sitis vobis ad eos qui foris sunt. Hec ille. Unde z in p̄firmationē huius sci doctoris sñie dicit ap's. ij. ad Thimo. ij. capit. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus vt ei placeat cui se probauerit.

Capitulum XIX

Ob hac quinta specie

Auaricie. s. fraude ꝓhendit prudentia carnis z mūdi astutia z dolus. que sic distinguūt. Prudentia eñ q̄ est virtus est recta rō agibilīū in cōpatione ad finē humane vite quē necesse ē primo statuere. deinde de medijs quibusdā ordinare quibus posset sequi finis ille. deinde fit executio mediorū p quā vltimo finis adipiscit. z ita illud qđ est primū in intentōe. est vltimū in executione. Et ꝓsilis ꝓcessus est in vicijs oppositis prudētie que similitudinē habent cum prudentia. puta in prudentia carnis z astutia. Nam primo statuit finis ad quē ordinat actus scz aliquid delectabile fm carnem vel vtile fm mūdū. z si dictus finis fit principaliter intentus tanq; vltimus z nō relatus in deum tūc prudētia carnis est pctm mortale. vñ Rom. viij. Prudentia carnis inimica est deo. legi eñ dei non est subiecta. Si vo delectabile fm carnem vel vtile fm mundū ponat finis intentus ab aliquo circa quē inordinate afficit. sed nō intendit tanq; vltimus finis tunc prudentia carnis est pctm veniale. q nō facit ꝓuerti a deo licet inordinate ꝓuertat ad carnē vel ad mundū. posito fine quē quis intendit excogitat vias p quas illum poterit adipisci. z siquidē ille vie nō sunt vere q̄ simulate z ficte. talis machinatio dr astutia que semp falsis medijs vtit z fictis z aliquotiēs dr prudētia. q̄ cōiter accipit i malo. vñ Greg. li. iiij. moral. exponēs illud Job. xij. Deridetur iusti simplicitas. dicit sic. Sapiētia huius mūdi est cor machinationibus tegere sensum verbis velare q̄ falsa sunt q̄si vera ostēdere. z q̄ vera sunt quasi falsa demonstrare. Hanc prudentiā detestat ap's. ij. Chor. iiij. Abdicamus occulta decoris nō ambulātes i astutia. neq; adulterantes verbū dei. q̄ in manifestatōe veritatis cōmēdantes nosipsos ad oēm sciam hoim cor3 deo Excogitatis vijs de acquirēdo finē intentū. sequit executio quā necesse est esse viciosam z siquidē fit p verba dr dolus. si fit p facta dr fraus. licet dolus aliqñ in corde dr esse. fm ps. Dolos tota die meditabant. Item Eccl. xix. Interiora eius plena sunt dolo. Aliqñ vo dolus dr esse in facto fm illud ps. Vt dolum facerēt in seruos eius. Distinguendo tñ dolū a fraude magl xpte dolus ꝓsistit in verbo scz qñ vnū in corde tegit z aliud in ore loquitur. z fraus in facto. s. qñ vnū agit z aliud simulat. Prudentia igit carnis ponit finē indebitū. astutia media quentiendi ad finē quē dolus exequit verbo et fraus facto.

Capitulum XX

Ob quita specie aua-

ricie. scz fraude etiā vsura cōtinet. Unde vsura est quicquid vltra sortē rei mutuate pacto recipit exigit vel sperat. vltra sortem dico id est vltra solidū rei integre ac commodate. Hec descriptio elicit ex decreto. xiij. q. iij. si fenauerit z duobus ca. sequētibus. ex verbis Aug. Hiero. z Amb. Item extra in antiquis de vsuris consulnit Sed vt ista descriptio melius intelligat ē notandum q̄ quedam sunt res q̄ habent ex mutuatione quarū vsus consistit in cōmutatōe q̄ est distractio earundē vt aurū z argentū. vel est ipsarū rerū cōsumptio vt vinū triticū oleum z hmōi nō habētia vsufructū. sed in ipso vsu comedendi z bibendi cōsumunt z in talibus nō debet seorsum cōputari vsus a re. q̄ cuicunq; concedit vsus talis rei cōcedit z ipsa res. z ꝓter hoc in talibus p mutuū in vtente trasfert dominū. Sed alie sunt res quarū non transfert dominiū in vtentē: nec est vsus earū cōsumptio earundē cuiusmodi sunt domus q̄ locant ad habitandū terra ad colendū. animalia ad laborandū z cetera talia vsufructū habētia. Et est vsufructus redditus stipendiū vel ꝓuētus q̄ ex talibus rebus vel ꝓ talibus suscipiunt. vñ qui locat agrū dñi vel iumentū vsum suū dare videt z pecuniam accipe non tñ suum dñium alienare. q̄ lucrū ꝓ lucro cōmutare. z ideo in talibus nō sufficit reddere rem ꝓsimilē specie. sed eandē animo z numero z p commodo qđ habet sine ex earum vsu habere sperat licitus est aliquid rōnabiliter vltra sortem recipe. sed in prioribus rebus que habent ex mutatiōe z p quarū mutationē transfert dominiū in vtentem. non requirit solutio eiusdem rei in numero sed sufficit solutio rei consimilis speciei vt pecuniam p pecunia vinum p vino z triticum p tritico. z in talibus p vsu sine mutatōe non licz aliquid vltra sortem recipe. Nam si aliquis seorsū venderet vinum z seorsum vsum vini. eandē rem bis venderet z iniusticiam faceret z vsuram. ac etiam si quis mutuaret decem modios tritici vel decem lagenas vini in hyeme z in messe z in vindemiatione quindecim accipet iniusticiam z vsurā cōmitteret. hoc tñ fm Januen. in suo catholicon vbi vsura. sic intelligendū est si plus valeāt in messe quindecim modij tritici vel in ipsa vindemia qndecim lagene vini fm cōe forum q̄ in hieme quadruplicem. alias si fiat cōmēsuratio dati z accepti ad valorem pecunie nō erit vsura q̄ equalis ꝓmutatio. Sed hic forte quereret aliquis quare non eque licite possum donū gratuitū ab eo cui gratuitus extiti sicut ab eo qui mihi sponte aliquid daret de suo. etiam si illud sperassem accipere licite

& retinere posse(m) igit & ab eo cui beneficus extiti mutuū cōcedendo licet mihi aliqd expectare recipere & retinere. Hinc dī q̄ hanc q̄onē mouet Innuensis in suo cathalicon vbi vsura. Et rñdit dicēs q̄ ab eo cui bñficium contuli licet mihi tm̄ sperare & accipe q̄ sibi feci & non plus quicquid vultratis cōtingit ei de illo q̄ sibi mutuū dedi vltra mēsurā mutui ex pecunia mutuata vel ceteris reb⁹ vsu fructū nō habētibus q̄ illud q̄ de tali re non acq̄rit non est fructus illius rei. sed hoc cōtingit ex industria ei⁹ q̄ sagaciter pecunia vel tali re vsus fuit. Industriā aūt eius vendere ei nō debes. sicut nec p stulticia eius minus expetere. sed tm̄ si spōte ex vi gratitudinis & amicie aliquid vltra sortē conferre velit mutuāti licitū est illud accipe dum tm̄ non fit ex parte mutuātis ex intentōe nec ex pacto tacito vel expsso. Et est insup notādū q̄ q̄uis illicitū ē mutuare pecuniā vel alias res vsufructib⁹ carētes ad vsurā. Tamē sm̄ Jannen. vbi prius. ille q̄ vsuras dat & mutuū accipit ad subuentionē ꝓprie necessitatis nō peccat. q̄ nō voluntarius vsuras dat sed quasi coactus necessitate. nec dat vsurario occasionem vsuras accipiendi. sed mutuādi. nec placet ei vsurarū acceptio sed mutuatio que est sine necessitatis subuentio vel alterius. & hoc licitū. q̄ q̄uis inducere hoiem ad petm̄ sit illicitū. q̄ hoc est quodāmodo consentire peccato. tm̄ vti peccato alterius ad bonū est licitū. sic em̄ deus peccatis hominū vtit ad bonū. q̄ nō ꝓmitteret malū fieri nisi ex eo elicere posset bonū vt dicit Aug⁹. in suo encheridion. & ī Aug. publicano querenti vtrū liceret vti iuramēto ei⁹ q̄ p falsos deos iurat in q̄ manifeste peccat diuinā reuerentiā eis adhibendo. respōdet dicēs q̄ q̄ vtit fide illius q̄ p falsos deos iurat nō ad malū q̄ ad bonū non peccato illius se sociat quo p demonia iurauit. sed potius pacto bono quo fidem necessariaz seruauit. sic eodē modo ex malo vsurarij elicit aliq̄ bonū. s. necessaria subuentio indigentis. ille tm̄ qui recipit vsuras mortaliter peccat. q̄ hoc est ꝓtra legē nature. ꝓtra legem mosaicā. ac etiā cōtra legem euāgelicaz. Et q̄ illud sit ꝓtra legem nature testat̄ phūs. j. politicoz̄ dicēs q̄ vsurario acquisitio pecunie est maxime ꝓtra naturam. vñ sm̄ legem nature dines paupis necessitati vt suijpi⁹ subuenire tenet̄ dicēte xp̄o Matth. vij. Omnia quecūq̄ vultis vt faciāt vobis hoies & vos facite illis. Hanc legē vident adimplere creature inanimate. Nam expientia docēte fluuius inuenīes vacuitatē fouee nō ptransit donec eam adimpleuerit. vñ natura intantū abhorret vacuum q̄ potius q̄ remaneret aliq̄s locus vacuus terra ignis vel aer q̄ sunt elementa leuia naturaliter ascendentia descēderent ad replendū illam vacuitatem. Ac etiā potius q̄ remaneret aliquis locus vacuus in aere. terra & aqua que sunt elementa grauia naturaliter descēdentia ascēderent ad replendū illū locum vacuū. Et istud manifeste p̄z de illo experimento philosophico aque descēdentis in vrinale. vñ accipiat aliqua candela accensa & figat in aliq̄ vase. & deinde ponat aqua in eodem vase fere vsq̄ ad medietatem candele. & tunc accipiat vnū vrinale & cooperiat cādela ardens cum vrinali. ita q̄ os vrinalis cooperientis candelam fundū vasis tangat. & statim ignis candele actōne sua naturali corrumpet aerem existentē in vrinali. quo corrupto statim ne remaneret vacuū ibi aqua ascendit & exguit candelā. & sic replebit locuz aeris corrūpti ab igne. Sed miser auarus hō ex sua abūdantia non replet vacuitatē penurie indigētis ꝓximi. et in ꝑ videt manifeste agere ꝓtra legem naturalē. ¶ Secundū etiā legē mosaicam tenet̄ dines paupi fine vsura accōmodare. Vñ Exo. xxij. dicit dñs. Si pecuniā mutuā dederis pupillo meo pauꝑ qui habitat tecū nō vrgebis eum quasi exactor. nec vsuris opprimes. Item Leui. xxv. Pecuniam nō dabis fratri tuo ad vsurā. & frugū supabūdantiā non exiges. Item Deut. xxvj. Fratri aūt absq̄ vsura id q̄ indiget cōmodabis. & bñdicat tibi dñs deus tuus in omni re tua. ¶ Scōm legē etiā euangelicā tenent indigentiā pauperū sine vsura diuitēs reuelare. Vñ Luce. vj. dicit xp̄s Mutuū date nihil inde sperātes & erit merces vra multa & eritis filij altissimi. ¶ Insup est notandū q̄ sm̄ paris. in de vicijs parte. iij. Vsure due sunt spēs. Vna manifesta de qua ꝓius dictū est. Alia vo palliata que septē modis cōmittit. ¶ Primo mō q̄n aliq̄s in loco pignoris ꝓ certa pecunia vino tritico vl alia re quacūq̄ vsufructu carēte accipit grangiā terrā. fumentū vel quamcunq̄ rem vsufructū habentē ea cōditōe q̄ fructus & ꝓuētus ex illis ꝓuingētes sibi ꝓuenient quousq̄ fuerit sibi solutū. in q̄ pacto q̄cūq̄d ex illis vltra solidū recipit vsura est sm̄ paris. ¶ Scōo mō ꝓmittit vsura pallīata q̄n aliq̄s in loco pignoris accipit vestimentū. vasa lignea. aurea vel argentea. & eis vsq̄ ad terminū solutōis vtit & ea peiorat. in quāto magis voluntarie in vsu suo illa peiorat in tanto grauiorem vsurā ꝓmittit. vñ de talibus ꝓquerit dñs ꝑ ꝓphetā Amos. ij. d. Super vestimētis pignoratis accubuerūt. ¶ Tercio ꝓmittit vsura pallīata q̄n vsurarius mutuat alicui certam summaz pecunie sub pignore longe melioris valoris q̄ est pecunia accōmodata vsq̄ ad certum terminū quē sperat firmiter mutuatorē non posse tenere. tali ꝓditōe adiecta q̄ si nō solueret sibi limitato die pignus suū ꝓderet. q̄ istud ꝓhibet dñs Leuitici. xxv. dicēs. Ne accipias a fratre tuo vsuras nec amplius q̄ dedisti. ¶ Quarto modo cōmittit vsura pallīata q̄n vsurarius emit aliquaz rem siue possessionē longe minoꝛi ꝓcio q̄ valeat. sub tali cōditione q̄ venditoꝛ rehabere posset sub eodem ꝓcio si resoluerit pecuniam certo die limitato. quez tm̄ diem emptoꝛ sperat venditorem tenere non posse. q̄ talis manifeste facit ꝓ doctrinā apli. j. Thess. iij. vbi ꝓhibet ne q̄s supgrediat neq̄ circūueniat in negocio fratrē suū q̄m̄ vindex est dñs de oibus his. ¶ Quinto modo cōmittit vsura pallīata cum quis tradit pecuniaz suam alicui negociatori tali ꝓditione adiecta q̄ sit socius eius in lucro. & nō in damno q̄ est valde magna iniquitas cum pauꝑ cui tradit pecunia laborem habeat & periculū tam corꝑis q̄ anime. & sup eum ponat adhuc piculum pecunie. vult em̄ vsurarius q̄ pecunia sua sit quo ad lucrum & pauꝑis quo ad damnū & periculum ¶ Sexto modo ꝓmittit vsura pallīata cum dines

nō vult vltra sortem accipe pecuniam a paupere. vult tñ ex pacto vt operet cū ea duabus vel tribus vel pluribus diebus. cōtra quos sanctus Tho. in summa sua. lib. ij. c. lxxviij. Sicut inquit munus a manu nō licet exigere vel sperare ꝑ mutuo implicite nec explicite. tacite vel expresse. ita nec munus a lingua. nec ab obsequio. z rō est qm vtrunq; potest pecunia mēsurari. sicut patet in his qui locāt operas suas quas lingua vel obsequio. vel manu exercēt. ¶ Septimo modo cōmittit vsura colorata qñ vsurarius vendit aliquam rem vtputa triticum vinum ꝛc. z ꝑ dilatione solutionē p̄cij longe chariꝰ vendit istud q̄ fm cōmune forum valet z q̄ vēderet illud si statim solutionem haberet. Talis enim vt dicit Linc. super euangelia. parte tercia. capitu. cxliij. Tempus quod ad omnīū vsum z ꝓfectum ꝓditum est venditioni exponit in hoc q̄ eo plus recepturus est. qz cum debitore diutius pecunia ipius morat. tempus igit vendendo vendit z ꝑ consequens diem z noctem. ℔ dies est lux solis. nox data est ad requiē igit lucē z requiem. quid igit respōdebit dñs cum eo defuncto sacerdos incipiēs missam ꝑ eo dicit. Requiem eternam dona eis dñe z lux ꝑpetua luceat eis. Credibile est deū sic responsurum. petis eis lucem z requiem. sed quia iste vē didit nihil iuris in istis habet. ideo ꝑ luce habebit tenebras. z ꝑ requie cruciatum sempiternū. Hec ille. Et ideo talis vsurarius si lucem z requiem velit obtinere oportet illuz illud p q̄ō vsurā obtinuit restituere illi de quo iniuste vsuram recepit vel eiꝰ heredibus vel executoribus si quo modo bñ posset. sin aliter id debet pauperibus erogare vt manifeste ostendit in capitulo extra in antiquis lib. v. de vsuris. ꝑ Alexandrum capitulo. cum tu. Item ꝑ Vrbanum capitulo consuluit. Et licet aliqui indiscrete se obligauerint ad soluēdum vsuras. cogi tamen vsuram soluere iuridice non possunt. si vō de earum solutione iurauerint cogendi sunt dño reddere iuramentū. z cum vsure solute fuerint creditores ad eas restituendas sunt ecclesiastica seueritate si necessitas fuerit compellendi. vt dicit Alexander extra in antiquis lib. ij. de iureiurando. cap. debitores. Dñes em̄ ꝓdictos septem modos vsure palliate sentētialiter ponit paris. in summa sua de viciis parte. iiij. ¶ Sed attendēdū est quid de talibus vsurarijs dicat Hern̄. z ponit in canone sexto florū. c. xiij. Quem inquit modum ponit humana cupiditas. nonne aūt qui p vsuram acq̄rit pecuniā modicā. similiter mundū lucrari conaret vniuersum si non deesset possibilitas si suppeteret voluntati facultas. Dico fiducialiter z secure dico nemini qui sit in volūtate ꝓpria posset vniuersus mūdus sufficere. ipm aūt deum z q̄ō in ipso ē piurat ꝓpria voluntas. Nam aut nonvellet deum pcā sua vindicare non posse aut nolle aut nescire z sic eum esse non deum. exquo quantū in ipso est vult eum aut impotentem aut iniustū esse aut insipientem crudelis plane z omnino execranda malicia qui dei potentiam iusticiam z sapientiam pertire desiderat. Hec ille. Et ideo merito de talibus dicit dñs Ezech. xxij. vsuram z supabūdantiam accepisti. z auare ꝓximos tuos calumniabaris. mei q̄ oblitus es dicit dñs deus. ecce complosi manꝰ meas sup auariciam quam fecisti. Sup quo paris. Complosa inquit manu z non palma aperta percutiet dñs vsurarium. z merito quia ipse manus complosas habuit z non apertas ad pauperes. et ideo complosa manu punietur vt pena correspondeat peccato. iuxta illud Sap. xj. Per que peccat homo p hec z torquet. vnde inquit paris. Vsurarij z filij eorum in inferno sibimuicem maledicent. Dicet em̄ pater filio. maledictus sis fili. quia ꝓpter te sum in tormētis istis. fui em̄ vsurarius ne tu esses paup. Cui ecōtra dicet filius. immo z tu pater maledictus sis. nisi em̄ tu cōgregasses mihi diuitias ego nō male cōseruassem eas. Vnde exemplū ad ostendit idem paris. di. q̄ erat quidā vsurarius habens duos filios. quorū alter nolēs succedere patri suo in male acquisitis z factꝰ est heremita. Alius vo volens succedere p̄ri suo cum p̄re remasit z mortuo patre ei successit. sed non post multū tpis ipse decessit. cum aūt nunciatuz esset heremite de morte patris z fratris doluit valde credēs eos firmiter esse damnatos. Et cum rogasset deuz vt sibi reuelaret statum illorū. raptus est z in infernū ductus. z nō statim inuenichat eos. sed ad vltimū exierunt de quodā puteo igne sulphure repleto. ꝑmo pater. deinde filius sibijmuicem alternatim mordentes z inuicē litigantes. patre dicente filio. Maledictus sis tu ꝓpter te vsurarius fui. filius aūt ecōtrario dicebat. immo maledictꝰ sis tu pater. qz nisi iniuste acquisisses ego nō iniuste retinuissem iniuste acquisita ꝑ quibus iam in eternū damnatus sum. Et ideo merito de talibus poterit illud intelgi Eccl. xj. de patre impio querunt ipsi filij q̄q; ꝓpter illū sunt in opprobriū. Item Sap. iiij. Exinquis omnes filij qui nascunt testes sunt nequicie aduersum parentes in terrogatōe sua.

Capitulum XXI

Ob hac quinta specie f auaricie. s. fraude etiā cōtinet symonia. Et est symonia studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquid spūale vel spūali annexū ꝑ precio tpali. z isto modo diffinit cōiter a theologis et iuristis. ¶ Sed ꝑ isto est notandū q̄ inter bona spūalia q̄ symoniaci vendere z emere solent quedam dicunt spūalia. qz illis querit spūssanctꝰ cuiusmodi sunt oones et suffragia ecclesie. Alia vo sunt spūalia qz dona sunt a spūsancto data. vt sapientia sciētia z intelligentia. z qz illa sunt dona spūssancti. ió ꝓhibet illa vendere. vñ Prouer. xxiij. Noli vendere sapiam z doctrinā z intelligentiā. ℔ sicut xps dicit in euāgelio. Gratis accepistis gratis date. Et quedā vo dicunt spūalia large. qz spūalibus exercitijs deseruiunt vt vasa z vestes ecclesie. Et quedam dicunt spiritualia. quia illis sustētant ministri ecclesie qui spūalibus exercitijs sūt intenti. cuiusmodi sunt decime z oblationes z cetera huiusmodi. sed tamen talia potius sunt dicēda spiritualibus annexa q̄ spiritualia Hec paris. ¶ Sed a quibusdam alijs altius forsan sapienter sic diffinitur symonia et melius. Symonia ē studiosa voluntas vendendi vel emendendi seu quā

ſtercūq; poſſidendi poteſtatem ſpiritualem vel effectum p̄ precio tempali cū intentiōe cōmutādi p̄ appꝛeciationē vni⁹ p̄ alio. Et ſicut dicit Hugo. li. ij. hui⁹ peccati duo legūtur eſſe principales auctores. ¶ Primus giezi qui videtur eſſe pꝛepoſit⁹ vēdentium. deinde ſymon magus qui videt eſſe em ptꝛam p̄poſitus. Unde giezi gratiā ſanitatis naaman ſyro mēdaciter vendidit. Et ideo eandez gratiam ſanitatis helizeo vindicante factus lepꝛoſus emiſit vt patet. iiij. Regū. v. Symon vero mag⁹ ſicut legit actuū. viij. ca. videns apoſtolos dantes ſpiritūſanctum per impoſitionē manuuz. obtulit eis pecuniam. ad ſpiritualem poteſtatē emendam vt videlicet quibuſcunq; ipe manus imponeret acciperent ſpiritumſanctum. Cui dixit Petrus. Pecunia tua tecum ſit in perditionem. quoniam exiſtimaſti donum dei pecunia poſſidere. Nullum dei donum ſpirituale poteſt terreno precio cōperiari. Unde de ſapientia quod donū ſpirituale ē dicitur Pꝛouerbioꝝ. iij. Pꝛecioſioꝛ eſt cunctis opeꝛibus z omnia que deſiderant huic non valent cōpaꝛari. De iſto enim ſimone mago qui putauit donum dei pecunia ſua comparare loquitur vrban⁹ et ponitur in ca. j. q. iij. ſaluatoꝛ. Iſte inquit ſimon magus donum ſpirituſſancti ea intentione voluit emere vt ex venditione ſignoꝝ que per eū fierent multiplicatam pecuniam lucraretur. Et ab iſto ſimone nomen ſuum ſimonia accepit. vnde tam illi qui ſpiritualia vendunt q̄ etiaz illi qui emunt ſimonem imitantes cōmuniter ſimoniaci appellantur. Et ſicut dicit Hug. in lib. ſuo de ſacramentis vbi pꝛius. horuz ſectatoꝛes. ſ. gyezi z ſimonis ſicut in erroꝛe nō ſunt diuerſi. ita nec in dānatione erūt diuiſi. z ſicut dicit vrbanus z ponit in caū. vbi pꝛius. Quiſquis res eccleſiaſticas que dei dona ſunt que dona fidelibus z infidelibus a deo donant. qz ab eodem gratis accipiuntur. ideo gratis dari debent ꝓpter ſua lucra vendit vel emit cum eodez ſimone mago donū dei poſſideri pecunia exiſtimat Ideoq; qui eas non ad hoc q̄ inſtituite ſunt ſed ad ꝓpꝛia lucra munere lingue vel indebiti obſequij vl pecunie largitur vel adipiſcitur ſimoniacus ē. hec ille. ¶ Ex quo patet q̄ ſimonia tripliciter cōmittitur. ſ. munere lingue. munere obſequij. z munere manus. z eandez ſententiā habet pariſien. in ſum. ſua de vitijs parte. iiij. titu. de ſimonia. ¶ Primo igit modo cōmittitur ſimonia quādo aliquis obtinet beneficiū eccleſiaſticū vel aliquod donum ſpirituale p̄ adulationē. vel pꝛeces carnales q̄ munus lingue dicunt. Exemplum hui⁹ habemus. j. Macha. viij. vbi legitur q̄ achimus venit ad demetriū regem. z cum verbis adulatoꝛijs placuit regi volens fieri ſacerdos. quē cum rex conſtituiſſet p̄n cipem ſacerdotum ſin interꝓtationem ſui nominis operatus eſt malum. vnde achimus interꝓtatur luctus foꝛtis. z ille ſicut legitur. j. Machab. ix. pꝛecepit deſtrui muros domus ſancte interioꝛis z opera ꝓphetarū. ſed dominus pcuſſit eum z obeſum eſt os eius z diſſolutus paliſi. nec vltra potuit loqui verbum z diſponere de domo ſua. ſed miſerabiliter inteſtatus diſceſſit. ¶ Secūdo mō cōmittitur ſimonia cum aliquis obtinet beneficiū eccleſiaſticū vel aliud donū ſpirituale per ſeruitiū indebitū vel indebita intentione impenſum. quod vocatur munus obſequij. vnde idē eſt dare ſeruitiuz p̄ beneficio debitū. Unde in exemplū hui⁹ poteſt reduci illud geñ. xxxvij. vbi legit q̄ ſichem circūcidit ſeip̄m ſimulās ſe deo fuire p̄ filia iacob z vtilitate tpali quā ſperabat eū ea obtinere. ß tandē ipſe cū populo ſuo miſerabilit̄ fuit occiſi. Sp̄ualiter ſichem ebꝛeus vl ebꝛioſus interꝓtat. p̄ quē ſignāt tales q̄ ebꝛietate vitioꝝ igurgitati circūcidētes capita ſua ſacerdotes fiūt aſſimilātes ſe deo fuire p̄ filia iacob. i. p̄ eccleſia. ſiue p̄ bñficio eccl'iaſtico z lucro tpali qō cum eo ſperāt obtinere. ß tales timere poſſūt ne cū ſichē eternaliter occidāt. Ūñ criſ. z po. i ca. di. xlviij. m'ti ſacerdotes. Quicūq; inq̄t p̄ſideraūit p̄matū in terris inuenīet p̄fuſionē i celis. z idō bꝛomezard i ll. ſuo de iure ciuili z cano. Licet inq̄t ſtatus honoꝝ q̄ alicui offerꝛ ſit licit⁹ z meritoꝛius bñ ſe habētib⁹ tñ ē fugiēdus ꝓpꝛ periculū ſibi annexū. vl' inuitus ſuſcipiēdus. Ū ille. Ūñ ſanct⁹ iohānes bap. in vtero mꝛis ſue ſanctificat⁹. z in deꝛemo a puericia p̄uerſat⁹ z a dño electus z vocat⁹ z tñ nō ē auſus tāgere verticē dñi. imo et reputauit ſe indignū ſoluere coꝛrigiā calciamēti ei⁹ vt patz Joh. j. Petrus etiā a dño electus reputauit ſe indignuz p̄ſentia ſaluatoꝛis noſtri ieſu xp̄i. d. Exi a me quia hō peccatoꝛ ſuz. Lu. v. z tñ petrus vt dicit Januen in de ope q̄drageſimali ſermo. xlix. intñ de peccato ſuo penituit. q̄ p̄ totā vitā ſuam doluit. imo z p̄ peccato ſuo tm̄ fleuit q̄ tota facies ſua ex lacrimis videbat adusta. z ideo ſudariū in ſinu ſuo cōtinue ferebat q̄ fluētes lacrimas detergebat. Legit etiam in euāgelio de cēturione cui⁹ fidē intm̄ p̄mēdauit xp̄s q̄ dixit q̄ nō iuenit tantā fidē i iſrael. Math. viij. tū iſte cēturio reputauit ſe indignū vt xp̄s intraret ſub tectū dom⁹ ſue. Cū igit tu hō peccatoꝛ ēcunq; fueris nō ſis tam ſanct⁹ vt iohānes z tñ ipe non reputauit ſe dignū tāgere verticem dñi nec ſoluere coꝛrigiā calciamēti eius. Nec tantam contritionē z doloꝛē de peccatis tuis habes ſicut petrus. et tñ ipe nō reputauit ſe dignū p̄ſentia dñi. nec tantam habes fidē vt cēturio q̄ reputauit ſe indignū recipe xp̄m in domū ſuaz. Ā multo foꝛtioꝛi reputares tute indignū ſtatu p̄latiōis z poni in domo ſiue i rēplo dñi ad ligandū z ſoluendū q̄ſi in loco dei. Ūñ ad hoc oſtēdit nobis pulchꝛ exemplū eximi⁹ philoſophus ptolome⁹ in libꝛo de motu z curſu planetarū dicens q̄ lucifer que ē ſtella matutina quādo plus diſtat a ſole tūc habet maioꝛem claritatez q̄ cetere ſtelle. ß quādo vero nimis appꝛopinquat ad ſolem. ſ. quādo cōtingit q̄ ſunt in eodez ſigno. tunc eius claritas abſoꝛbet a ſole. Sic ſpiritualiter humiles q̄ non reputant ſe dignos niſi ex ſola ei⁹ miſericoꝛdia ad chriſtum ſolem iuſtitie accedere. nec habiles ad aliquam dignitatem in hac vita recipere. gratia dei illuminantur. Sed ſuperbi z ambicioſi qui intrant ſignū ſolis. id eſt qui credunt ſe habere gratiaz ſine aliqua bona nature. ſiue foꝛtune a ſeip̄is. vel ꝓpter ſua merita reputāt ſe dignos ſtatu honoꝝ merito perdūt gratiā ſi quā haberēt Exemplu⁹ huius habemus de primo angelo qui non reputauit ſe contentū de ſtatu ſuo in celo z ex

ordinatione dei habito ꝙ reputauit se dignum sup omnes ordines angelox exaltari ⁊ esse ſimilis altissimo. ⁊ iō electus est de celo in ꝓfundū inferni vt patet Isa. xiiij. Item primi parētes in paradiso instigante dyabolo voluerūt habere altiorē statū ⁊ dignitatē ꝙ habuerunt a deo gratiose cōcessam. et ideo statum honorabilē quē habuerūt merito perdiderunt. Sic certe ambitiosi desiderātes dignitatē vel statū honoris in hoc mūdo gratiam ꝓdūt et seipos inhabilitāt. Nō cōsiderans beatus Gregl. sicut inquit locus regiminis desiderātib⁹ ē negandus. ita fugientibus offerēdus. hec gregl. ⁊ ponitur in ca. viij. q. j. in scripturis. Item idem. j. q. vj. sicut is Sicut is inquit q̄ inuitatus renuit requisitus refugit sacris altaribꝰ ē statuendus. Sic q̄ vltro ambit vel importune se ingerit. ē ꝑculdubio repellēdus. Istud cōsiderans ille sanctꝰ doctor augꝰ. in nullo inq̄t sentio deū mihi ita iratū. sicut in hoc q̄ cū indignus essem poni ad remū positus sum ad gubernaculum in apice regiminis ecclesie. Et adhuc iste sanctꝰ nō accepit locum regiminis prece nec ꝓcio ꝙ quodāmō coactus. nam sicut de eo dicit parisien. in de vicijs. pte. vj. Fugiebat ab oīi ciuitate q̄ nō habebat epm̄ ne in episcopū rapetur. Ex quo igit iste sanctꝰ doctor tm̄ timuit ⁊ seipm̄ tam inhabilez regimē animarū ⁊ placiaz accipe reputauit. multo magis timerēt tales q̄ quasi omni vento temptationis depimūt. ⁊ in compatione ad istū sanctū q̄si nullā habent scientiā. sup eos pastoris officiū ⁊ prelaciā ꝓsumptuose accipe. ¶ Tales em̄ q̄ ꝓsumptuose sup se prelaciam accipiūt bene figurātur p ramnū Judicū. ix. vbi legit q̄ ierunt ligna siluarū vt vngerēt sup se regē. Dixerūtq; oliue. impera nobis. qui respondit. nūq̄d possum deserere pinguedinē meā q̄ dij vtunt ⁊ homines et venire vt int ligna ꝓmouear. q. d. nolo. Dixerūtq; ligna siluax ad arborē ficū. veni et sup nos regnuz accipe. q̄ respōdit nūq̄d possum deserere dulcedinē meam fructusq; suauissimos ⁊ ire vt inter cetera ligna ꝓmouear. q. d. nō. Locutiq; sunt ligna ad vitem. veni et impera nobis. ⁊ regnum sup nos accipe. que respondit. Nūq̄d possum deserere vinū meū q̄ letificat deū ⁊ homines. ⁊ ire ⁊ intra cetera ligna ꝓmouear. q. d nō. Dixeruntq; oia ligna ad ramnū. veni ⁊ impera sup nos. que rndit. Si vo me regē vestrū cōstituerit vobis. venite ⁊ sub vmbra mea requiescite. si autē nō vultis ignis egrediet de ramno et deuorabit cedros libani. Spūaliter ꝑm magistrū histo. in suis allegoriis. ꝙ ligna siluax q̄ ierūt vt regem sup se vngerēt. intelliguntur tales q̄ sup se prelatos eligunt. ⁊ notabiliter dicūtur eū vngere q⁹ occasionē ei dant vt vnite et mansuete se debeat habere erga eos. in hoc q̄ eum eis ꝓficiunt ⁊ ꝓponūt. valde em̄ quersum ē eos exonerare qui euz in honore posuerunt. Per oliuā cuius pinguedine dij ⁊ homines vtūtur signat aliqs vir misericors in opibus misericordie se exercens. q̄ oleo misericordie pauptatē cōdit aliorū. talis em̄ lucē diuine gratie eodez oleo in se nutrit ⁊ cōseruat. De tali em̄ dicit Hiere. ij. Oliuā vberem pulcraz fructiferā vocauit dñs nomē tuū. Talis em̄ prelaciaz refugit. timēs ne occasione eiꝰ bonū amitteret gratie quā accepit. Per ficū intelligit aliqs bonꝰ ꝓtemplatiuus iam dulcedinē diuinam in contemplatione sentiens. talis em̄ nō vult prelaciā suscipe timēs dulcedinē diuinā. quaz sentit amittere ⁊ implicare se negocijs secularibꝰ. cōsiderans q̄ sicut dicit Aplꝰ. ij. Thimo. ij. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibꝰ. Per vitem vero ꝓpter vini fernoꝛē intelligitur aliqs ꝑfecte charitatis q̄ laborat in studio ad cognoscendū legem dei. ⁊ ꝓdicatione verbi dei. vt homines errātes ad viam reducat catholice veritatis. ⁊ talis etiam prelaciā recusat timens ne si eam reciperet fernoꝛ charitatis in eo repesceret ꝓpter aquā mundane sollicitudinis suppinfusam. Rhānus vo genus rubi ē q̄ vulgus sentice appellat asprimū ⁊ aculeatū sicut sonties. ⁊ ꝑm ioseph̄ ad impetum venti ignem naturaliter emittit. ⁊ ē in ꝓncipio mollis ⁊ postea indurescit. vndeꝛ signat aliquē malum ambitiosum ⁊ iracundū. Et hoc ꝓpter triplicē ꝓpietatem rhamni. ¶ Primo q⁹ sicut rhamnꝰ in ramos diuersos ē diuisus et spinosus ita tales ambitiosi in seipis sunt diuisi ex affectiōe diuitiarū ⁊ multis inordinatis pungunt̄ desideriis. vnde Aplꝰ. j. ad thi. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in temptationē ⁊ in laqueos dyaboli ⁊ i desideria multa ⁊ inutilia que submergūt hominē in interitū et ꝑditionem. ¶ Secundo q⁹ rhamnus sterilis ē ⁊ inutilis nisi de quāto excisus ꝓbustioni cōmittit. sic tales ambitiosi sunt infructuosi. ⁊ ideo finaliter excidentur ⁊ in ignē ꝓpici ēt eternū. ¶ Tercio q⁹ sic rhānus ad ipetū venti ignē emittit. sic tales miseri ambitiosi ad ipetū vēti supbie ignē emittūt ire ⁊ rācoꝛū ⁊ talis ei rhānosus prelaciā optat admittere q̄ se subdit̄ suis ad modū rhāni in ꝓncipio mollis exhibet ⁊ mānsuetū. ꝑmittens eis q̄etem sub vmbra sue ꝓtectionis possidere. ꝙ postea se exhibet durū ⁊ spinosum ⁊ ignē rancoꝛis ⁊ malicie ex se emittēs. quo seipm̄ ⁊ suos subditos ꝓburit. ꝙ tales finaliter nisi se emēdauerint. ac etiā illi q̄ tales scienter eligūt ⁊ consiliāntur igne cōburētur eterno. Hui⁹ exemplū habemus. Nume. xvj. vbi legit. q⁹ chore dathā ⁊ abiron surrexerūt cōtra moysen ⁊ aaron volentes se supplantare ⁊ sup se prelaciā ⁊ ducatū ꝓsumptuose suscipere. Et ideo dñs fecit terrā apto ore deglutire eos in infernū viuētes. ⁊ sicut patet in ꝓmo ca. sequēti. xiiij. milia ⁊. cc. de maioꝛib⁹ leuitaruz q̄ erant ꝓsentientes ad eoꝛū puersam electionē combussit dominus igne de celo descendente. et tanq̄ stipulam eos subito deuoꝛauit. Et ideo merito dicit Apostolꝰ ad Hebreos. v. Nemo sumat sibi honorē ꝙ qui vocatur a deo tanq̄ Aaron. Sup quo Parisienꝭ. in de vitijs parte. iij. titu. de symonia. Aaron inquit ostensus est sacerdotio dignus ꝓvirgam que floꝛuit ⁊ fronduit ⁊ fructum fecit. vt patz Numeri. xvij. Et hic est primus modꝰ quo cognoscuntur q⁹ quis vocatur a deo ad statum honoris quando aliquo miraculo ostendit honore dignꝰ.

¶ Secundus modus est cum aliquis ostenditur dignus dignitate aliqua voce lapsa de celo: Josue. de quo Numeri. xxvij. Item beatus Nicolaus. vt patet ꝑ Januen. in legēda vite eiusdē. Itē xps de q̄ Matth. xij. Ecce puer meꝰ electꝰ quē elegi. ¶ Tercius modus fuit ꝙ sortem quo mō matthi

as ostensus fuit dignus apostolatu. vt patz Actu. j. ¶ Quartus modus ē p electionē canonicam. ꝫ hodie electio canonica facta ē dyabolica. Quādo em̄ in ecclesijs plures erant boni ꝫ mali. tunc electio que est fm pluralitatē vocum bona erat. plures em̄ erant illi qui eligebant deo ꝫ qui eligebāt dyabolo. sed modo econtrario est. Cum enim nūc sint plures mali in ecclesijs ꝫ boni plures eligūt fm voluntatē dyaboli ꝫ fm voluntatem dei. ꝛ sic frequēter est potius electio dyabolica ꝫ canonica Nec parisien. Tales em̄ nō vocantur a deo ꝫ potius a dyabolo. Unde ℣ug⁹. in de questionib⁹ ad orosiuz. q. lj. Illum inquit cognosce missum siue vocatum a deo non quem paucorum laudatio vel potius adulatio eligit. sed potius illum quem vita ꝛ mores optimi ꝛ apostolicorū exigio ꝓmendāt sacerdotum vel etiam qui vniuersoꝝ populorū iudicio cōprobatur. qui non appetit preesse qui non pecuniam dat vt honorē ꝓlati acquirat. hec ille. Et tales tanꝫ veri pastores xpi intrant per ostiuz. ꝫ qui p dyabolum vocant tanꝫ fures et latrones ascendūt aliunde. dicente xpo Johan. x. Qui non intrat per ostium in ouile ouiū ꝫ ascendit aliunde ille fur est ꝛ latro. qui autem intrat p ostiuz pastor est ouiū. Et sequit. Ego sum ostiuz. si quis p me introierit saluabitur. Sup quo ℣ug⁹. Quicūq; inquit vult intrare in ouile xpi per ostiū intret. xpm predicet. ꝛ nō solum xpm predicet. sed etiam xpi gloziam querat ꝛ non suā. Humilis est ianua que est xps dominus. qui intrat per banc ianuā oportet vt se humilict. ꝛ sequitur. Qui non intrat p ostium in ouile sed ascendit aliunde ꝛc. Aliunde em̄ ꝛ non per ianuam intrat qui per symoniam officiuz pastoris suscipit. Tales em̄ bene figurantur Dañ. x. per sacerdotes bel. vbi legit q fuit quoddā ydolum nomine bel quod rex cum populo ꝛ sacerdotibus colebant p deo. cui dabantur singulis diebꝰ vt dicat magister hystoriarū de similа modij tres. oues. xl. vini amphore sex. Crediderunt enim rex ꝛ populus q bel fuisset deus viuens ꝛ comedisset omnia. ramen in rei veritate sacerdotes cū suis uxoribus ꝛ pueris in suis voluptatib⁹ deuorabāt omnia. Unde ꝛ rex dixit Danieli. Nonne videtur tibi bel esse deus viuens. an non vides quanta comedat et bibat. ꝛ ait Daniel. Ne erres rex. Iste enim intrinsecus est luteus. ꝛ forinsecus eneus. neq; comedit aliquādo. neq; bibit. ꝛ iratus rex vocauit sacerdotes eius ꝛ dixit eis. Nisi dixeritis mihi qs comedit impēsas morieminī. si aūt ostēderitis q bel comedit hic morietur daniel q blasphemauit bel. Et dixit Daniel regi. Fiat iuxta verbū tuū. Et venit rex cū daniele ad templū bel ꝛ dixerūt sacerdotes. Ecce nos egrediemur ꝛ tu rex pone escaz et vinū ꝛ misce ꝛ clande ostiū ꝛ signa anulo tuo. ꝛ cū ingressus fuerꝫ mane nisi oia inueneꝝ comesta morte moriemur. vel daniel q mētitus ē aduersuz nos Fecerāt aūt sacerdotes sub mēsa absconditū itroitū. ꝛ p illud ingrediebāt sp. ꝛ deuorabāt impensa. Factū est aūt postq; egressi sunt illi. ꝛ rex posuit cibos añ bel. Precepit Daniel pueris suis vt afferrēt cinerē. ꝛ cribrauit p totū templū coram rege. et egressi clauserūt ostiū signātes cū anulo regꝫ ꝛ abierunt. Sacerdotes aūt ingressi sunt nocte iuxta cō suetudinē suā ꝛ vxores ꝛ filij eoꝝ. ꝛ comederunt et biberūt oia sup mēsam impensa Surrexit aūt rex summo mane ꝛ daniel cū eo. ꝛ ait. Salua ne sūt signa daniel: q; respondit. salua rex. Statimq; cum aperuissent ostiū intuitus ē rex mensaz. ꝛ exclamauit voce magna. māgn⁹ es bel. ꝛ nō ē apud te dol⁹. ꝛ risit daniel. ꝛ tenuit regē ne ingrederet ꝛ dixit. Ecce pauimentū. animaduerte cuius vestigia sunt hec. et dixit rex. video vestigia viroꝝ mulierū ꝛ infantiū. Et iratus ē rex. ꝛ apphendit sacerdotes. vxores. ꝛ etiā filios eorū. ꝛ ostenderūt abscōdita hostiola p q ingrediebant ꝛ cōsumebāt omnia sacrificia. Occidit igitur rex illos sacerdotes. ꝛ tradidit bel in potestatē danielis. q subuertit eum ꝛ templum eius. ¶ Mozaliter tam isto modo stat cum simoniacis ad dispensationē bonorū ecclesie iniuste intrātib⁹ Non enim intrant per ostiū quod est xps. ꝫ aliunde vt preostensum est. Ascendunt ea intentione vt cōsumant in suis vanitatibus ꝛ voluptatibus oblata a populo. ꝛ ꝓcurant sibi multa tam de temporalibus ꝫ de spiritualibus sub ꝓtextu q de⁹ in suis mēbris comedit omnia. ꝛ nō dubium quin multa sunt eis collata ad istam fidem vt quietius cōtemplationis studio ꝛ predicationi verbi dei vacent. ꝛ vt de bonis temporalibus eis ad istum finem collatis strictam sustentationem habeant. iuxta illud. j. Thi. vj. Habentes alimenta ꝛ quib⁹ tegamur hijs cōtenti sumus. Et de residuis deus in suis pauperibus pasceretur. iuxta modū loquendi xpi Mathei. xxv. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistiꝫ. Et q viri ecclesiastici deberēt bona ecclesie que abundant eis supra necessariū victū ꝛ vestitum pauperibus porrigere restatur Jo. abb. ōvill. in quodam sermone qui sic incipit. Tulerunt lapides vt lacerent in eum. Et sub autoritate ambro. et Hiero. vbi sic scribit. Predones em̄ sunt ꝛ rapto res qui rebus ecclesie abuntur. Abundantiā em̄ suam a pauperibus rapiunt. Quod em̄ abundat eis sup victum ꝛ vestitū pauperū est. Et huic concordat Herū. ꝛ ponitur floꝝ. ca. xlv. Sane inq; patrimonia sunt pauperū facultates ecclesiarū. et sacrilega eis crudelitate subripitur quicqd sibi ministri ꝛ dispēsatores. nō vtiq; vel possessores vltra victū recipiūt ꝛ vestitū. imo vt dicit idē. ca. iij. eiusdē libri. qcqd vltra necessariū victū simplicē vestitum de altero retines tuū nō ē. furtū ē ꝛ rapina ēt sacrilegiū ē. ꝫ vtinā rex ꝛ alij fundatores elemosinarū apponerēt sigillū recte ꝓsiderationis ꝛ discretiōis. ꝛ ꝓsiderarēt ex vno latere deuastationē oblatorū in vano apparatu ꝛ mūdi pompa ꝛ sic ꝓsiderāt vestigia pedū talit igredientiū. i. voluptuosos affectiones manifestas in puluere vanitatꝫ mūdi. s. in sup fina vanitate apparat⁹ familiariū ꝛ eqꝝ. ꝛ vna cū h ꝓsiderarēt xpi pauperes necessitate cōpulsos ꝛ claudos ꝛ cecos ostiatim mēdicādo palpitare. ꝛ nō dubitū q̄n si rex ꝛ alij fūdatores elymarū apponēres sigillū sue discretiōis h ꝓsiderarēt hū viderēt q xps nō comedit in suis pauprib⁹ mēbris ista bona. ꝫ q voluptuosi ministri templi nō intrātes p ostiuz. ꝫ p dicto modo furtiue ascendentes aliunde furant ꝛ deuorant sacrificium deo oblatū. Tales enim sy

monſtaci nedum latrones ſunt ſed etiam ſacrilegi peſſimi. vnde pariſienſ. in de vicijs. parte. iij. Latro inquit eſt qui lucra principaliter ſectatur etiã q̃ non dantes corpaliter perſequit et dantes ſpiritualiter necat. z dum leſionem ꝓximi cogitat. quaſi latro ſedet in ſpelunca. ſacrilegus ẽ z ſimoniacus quia ſacra ſunt ea circa que latrocinij ſuũ cõmittit. Abſurdum eñ eſt dicere illum ſacrilegum qui furatur vel rapit calicem alicuius eccleſie. et non potius dicere eum ſacrilegum qui furatur z rapit totam eccleſiam cũ calice cum alijs que ad eam ꝑtinent. ¶ Pro quo notandũ q̃ tres ſunt ſpecies ſacrilegij ſm q̃ ſunt tria ſacra. ſcz loca perſona z res Sanctitas autem loci ordinatur ad ſanctitatẽ hominis vt. ſ. in loco ſacro deũ colat vnde. ij. machabeo. v. Non ꝓpter locum domin⁹ elegit. ſed ꝓpter gentem locum. et ideo grauius eſt ſacrilegium qõ cõmittitur in ꝑſonam ſanctam quocũq̃ modo violando ipam vel contemnẽdo q̃ quod cõmittitur ſolũ in locũ. Et quia ſanctoꝝ imagines et reliquie venerantur ſecundarie ꝓpter ſanctos quorũ ſunt ymagines z reliquie. ideo violatio iſtorum ſiue cõtemptio eſt ſacrilegiũ cõmiſſuꝫ in perſonas ſanctorum. res ſacre ſunt ſacramenta quorũ principium eſt ſacramentum euchariſtie. z ideo grauius eſt ſacrilegiuꝫ quod cõmittitur in ipſam. deinde ſm ordinem ſanctitatis in alia ſacramẽta in alias res ſacras. quia quanto aliquid eſt ſacratius tanto ſacrilegium in ipm commiſſum eſt grauius. Poſt vero ſacramenta inter res ſacras ſm locum ſanctitatis obtinent gradũ ſanctitatis vaſa ſacra conſecrata ad ſacramẽtorum miniſtrationem. et deinde ea que pertinent ad ornatũ eccleſie z miniſtrorũ ei⁹ z deinde ea que ſunt deputata ad ſuſtentationẽ miniſtrorũ eccleſie ſiue ſint mobilia ſiue immobilia.

¶ Sed q̃ periculoſum z horrendũ ſacrilegiũ ſit bona eccleſie ſiue mobilia ſiue immobilia ad ſuſtentationẽ miniſtrorũ ſancte eccleſie deputata in iuſte ſurripere. patet. ij. Macha. iij. vbi legit q̃ cũ ſancta ciuitas hieruſalẽ habitaret omni pace. et leges optime cuſtodirentur ꝓpter onie pontificis diſpoſitionem z pietatem. et odioſo animo habẽs mala que fiebant. ac etiam ipi reges z principes locum illũ ſanctũ hieruſalẽ ſummo honore dignum ducerent. z templũ maximis müerib⁹ illuſtrarent ita. vt Seleucus aſie rex de redditib⁹ ſuis preſtaret oĩa ſumptus ad miniſterium ſacrificioꝝ ꝑtinentes. Symon aũt de tribu beniamin ꝓpoſitus templi cõſtitut⁹. prẽdebat obſiſtere ſibi ꝓncipe ſacerdotũ aliquid iniquũ in ciuitate moliri. Sz cũ tandẽ vincere oia nõ poſſet venit ad apolonũ Tharſe filiũ q̃ illo tpe erat dux celeſſyrie z fenicẽ z nũcianit ei pecunijs innumerabilib⁹ plenũ eſſe erariũ hieroſolymis. z cõmunes copias ĩmẽſas eſſe. q̃ nõ ꝑtinent ad rem ſacrificioꝝ. aut poſſibilẽ ſub poteſtate regẽ cadere. Cũq̃ retuliſſz apolon⁹ ad regẽ ꝺ pecunijs q̃ delate erãt. ille acutũ eliodorũ qui erat ſup negocia eius miſit cũ mãdatẽ. vt ꝑdictã pecuniã tranſportaret. ſtatimq̃ Eliodorus iter aggreſſus ipſe q̃dẽ ꝑ celeſſyriam z fenicẽ ciuitates eſſz pagratur⁹ z voluntatẽ regis z ꝓpoſitũ pfecturus ꝟ cuz veniſſet hieroſolymis benigne a ſummo ſacerdote in ciuitate eſſet recepturus. narrauit de dato iudicio pecuniarũ et cuius rei gratia adeſſet aperuit. Interrogauit aũt ſi vere hec ita eſſent. tũc ſumm⁹ ſacerdos oſtendit depoſita eſſe. vt victualia viduaruꝫ z pupillorꝫ. quedã vero eſſe lucani. thobie virivalde eminentis in his que detulerat impius ſymõ vniuerſa argẽti talenta quadringenta. z auri ducenta Decepi ꝺo eos qui loco z templo q̃ ꝑ vniuerſuꝫ mundũ honorat⁹ ꝓ ſui veneratione z ſanctitate impoſſibile oñino eſſe. at ille ꝓ his que habebat i mandatis a rege dicebat omni generi gregis h̃ deferenda. Conſtituta autẽ die intrabat cũ his elidorus ordinatus. non modica vero ꝑturbatio tocius ciuitatem erat trepidatio. ſacerdotes autem ante altare cum ſtolis ſacerdotalibus tactabãt ſe z inuocabãt de celo eum qui depoſitis legem de celo poſuit vt his qui depoſuerant ea ſalua cuſtodiret. tam vero qui videret ſummi ſacerdotis vultũ mente vulnerebat. Facies eñ et color immutat⁹ declarabãt internum animi doloꝛẽ. Circũfuſa enim erat meſticia viro quedã et horror corpis per que manifeſt⁹ aſpicientibus dolor cordis eius efficiebat. Alij etiam congregatim de domibus ſuis confluebãt publica ſupplicatione obſecrantes ꝓ eo q̃ in contemptu locus eſſet venturus. Accinctiſq̃ mulieres ciliçijs. pectus per plateas confluebant. Sed etiam virgines que concluſe erant percurrebant ad omnia. Alie autem ad muros. Quedã vero feneſtras ſuas aſpiciebant. Vniuerſe autez ꝓtendẽtes manum in celum dominũ deprecabanꝰ. Erat autẽ cõmixte multitudinis et magni ſacerdotis in agone conſtituti expectatio. Et hij quidem inuocabant z clamabant ad omnipotentem deum vt credita ſibi bona que crediderant cũ omni integritate cõſeruarent. Eliodorus autẽ q̃ decreuerat pficiebat eo dẽ loco ipe cum ſatellitib⁹ circa erariũ ꝑuꝰ. ꝟ ſpiritus omnipotẽtis dei magnã fecit ſue oſtenſionis euidentiam. ita vt omnes qui auſi erant ei parere tuẽres dei virtute in diſſolutionẽ z formidines cõuertereñ. Apparuit eñ illis quidã equus terribilem habens ſeſſorem optimis operimẽtis adornatum. Iſq̃ in impetu eliodoro ꝓnos calces eliſit. q̃ autem ei inſedebat videbaꝰ arma habere aurea. Alij aũt apparuerunt duo iuuenes virtute decori. optimi gloria. ſpecioſiq̃ amictu qui circũſteterunt eum. z ex vtraq̃ parte flagellabãt ſine intermiſſione multis plagis verberãtes. ſubito autem eliodorus cõcidit in terrã. eũq̃ multa caligine circũfuſũ rapuerũt atz in cella geſtatoria poſitũ eiecerũt. Et is q̃ cũ multis curſorib⁹ z ſatellitib⁹ ingreſſus ẽ erariũ portabaꝰ nullo ſibi auxilium ferẽte manifeſta cognita ꝟtute dei iacebat mut⁹. atq̃ oñi ſpe et ſalute ꝑuatus. ꝟ tñ poſt ꝑcib⁹ onie ſacerdotis vita ei donata ẽ. Vñ cũ ſimoniacus vt ex ꝑdictz patet grauiſſime peccat in deũ patrẽ z filiũ z ſpiritũſanctũ. ꝓfanando ſacramẽta eccleſie quãtũ in ſe ẽ polluendo locũ ſanctũ ſcz dei eccleſiaz cũ oñib⁹ in ea contẽtis z ptinentijs furãdo patet q̃ ſymoniacus furtũ grauiſſimũ ꝓmittit z ſacrilegiũ. Et ideo merito pariſien. in de vicijs ꝓte quarta. cum inquit ꝑlatus vicem dei obtinet quando ſymoniacus prelat⁹ efficitur latro z ſacrilegus vice dei in eccleſia

fungit. Opponitur aũt sacrilegiũ virtuti religiõis perfecte per quam deus colitur que est pars iustitie. et pertinet ad transgressionem huius mandati Sabbatum sanctifices. quia per ipsum precipit debitam reuerentiã deo in diuinis exhiberi. ¶ Tercio modo cõmittitur simonia quando aliquis obtinet beneficiũ vel donum spirituale per pecuniam quod munus manus vocat & p pecuniã intelligũtur omnia bona fortune. Unde Aug⁹ de doctrina xpiana. Quicquid habẽt homines in terra. & omnia quorũ sunt domini vocat pecuniã. seruus. vas. ager. arbor. pecus. & q̃cq̃d horum est pecunia dicit. hec aug⁹. et ponit in ca. j. q. iij. totum. Exemplũ huius habemus. iij. Regum. xiij. & ij. Paralipo. xiij. vbi legit q̃ quicunq̃ volebat imponebat manꝰ hieroboam. & timebat sacerdos excelsorum. & sequit. ꝓpter hãc causam domꝰ hieroboam euersa & delecta est de supficie terre. sed si venditio ydolorũ sic vindicata ẽ a domino quomõ vindicabit venditio sacerdotij veri et beneficij ecclesiastici. necnon & cuiuscunq̃ alterius spiritualis dei doni: presertim cũ tales simoniaci auferũt a se & ab ecclesia dei. & extinguunt ignẽ spũssancti. Quod bene figuratũ est. ij. Machabeo. j. q hoc q ignis sacrificij qui p. lxx. annos captiuitatẽ babilonice vixerat sub aqua absconditus. ꝫ antiocho venienti sacrificiũ iasoni sicut dicit ignis extinctus ẽ. Spiritualiter p ignem istũ vt dicit parisien. figuratur spiritussanctus qui sub aquis pauptatis. tribulationis in tpe martyriũ latuit in eor cordibus et vitificauit ecclesiã xpi. ꝫ tamen post solutionẽ sathane. de cuius solutione legit Apoca. xx. & postq̃ suggerẽre dyabolo venalis esset ecclesiastica dignitas. sacramenta ecclesie & alia dona spiritualia. isse ignis extinctus ẽ in multis. & specialiter in omnibus simoniacis. Unde leo papa. & ponit in cano. j. q. j. gratia. Gratia inquit si nõ gratis datur vel accipit. nõ est gratia. Symoniaci autẽ gratis accipiunt gratiã. igit que maxima in ecclesiasticis ordinibus opatur nõ accipiũt. si nõ accipiunt non habẽt si autem nõ habent neq̃ gratis neq̃ non gratis dare possunt cuiq̃. Quid igitur dant. ꝓfecto qõ habent. quid aũt habent. spiritũ vtiq̃ mendacij. quomõ hoc ꝓbamus. quia si spiritus veritatis testante veritate ipa de qua ꝓcedit gratis accipit. ꝓcul dubio spũs mẽdacij ꝓuincitur. ratio q nõ accipit gratis vel dat. hec ille. Itẽ eor bñdictio in maledictione cõuertit. Uñ Greg. & ponit in ca. j. q. j. presbyter. Presbyter inqt si ecclesiã p pecuniã obtinuerit. nõ solũ ecclesia ꝓuetur. ꝫ etiã sacerdotij honore spoliet̃. q altare & decimas et spiritũsanctum emere vel vendere simoniacam heresim nullus fidelium ignorat. benedictio illi in maledictionẽ conuertitur. q ad hoc q fiat hereticus ꝓmouetur. hec ille. Itẽ anathematis opprobrio condemnant. vnde Amb. & ponit in ca. j. q. j. reperiũtur. Quicũq̃ deinceps p accipiẽda diuini doni dignitate quod libet ꝓmiũ fuerit detectus obtulisse. ex eo tpe noverit se anathematis opprobrio condamnatũ. arcq̃ a participatione corpis & sanguinis xpi penit⁹ alienũ. ex quo illũ cõstat execrabile hoc ꝓpetrasse flagitiũ. Itẽ Greg. & ponit in ca. j. q. j. ij sacros. Qui sacros inquit ordines vendũt & emunt sacerdotes esse nõ possunt. vnde scriptũ ẽ anathema accipiẽt hec ẽ symoniaca heresis. quomõ igit si anathema sunt & sancti non sunt sanctificare alios possunt. & si in corpe xpi nõ sunt quomodo corpus xpi tradere alijs vel ipsimet accipere possunt. qui maledict⁹ est quomodo benedicere potest. hec Greg. Item xpo ceteris peccatoribus in templo dimissis singulariter simoniaci eiciunt. Unde Matũ. xxj. & Johan. ij. legitur q xps facto flagello ỏ funiculis eiecit ementes & vendentes de templo. & nummulariorũ mensas euertit qui simoniacos figurãt. Nõ ẽñ legitur in toto euangelio q xps cõtra aliquod peccatũ tam rigide. tam potenter. & tam acute exarsit. Et nimirũ. q peccatum istud aufert ab ecclesia spiritũsanctũ. Unde Greg. & ponitur in ca. j. q. j. q̃ studet. Dominus inquit vt vendentes et ementes huius gratie expertes ostenderet cũctos alios peccatores in templo dimisit. singulariter emẽtes & vendẽtes columbas increpans. & flagellis de tẽplo eiecit. In quo vẽditores & suos emptores gratia spiritussancti constat esse destitutos et vacuos. vnde simoniaci nedum vendunt & emunt dignitates ecclesiasticas. sed etiam ipm dominũ nostrum iesum xpm. Et hoc dupliciter vt dicit parisien. in summa sua de vicijs. prc. iij. titulo. de symonia.

¶ Primo quia vendunt gratiam spiritussancti. & ipm spiritũsanctum. Sed vt cuz docet fides catholica. spiritussanctus est deus & cõsubstãtialis xpo. patet q simoniaci deũ & dñm nostrũ iesuz xpm cũ iuda traditore vendunt. Unde Tharasius in epistola ad Adrianum. et ponitur in ca. j. q. j. eos. Tolerabilior inquit est macedonij et eorum qui circa ipm sunt spiritussancto impugnatorum impia heresis. supple q̃ heresis symoniacorũ. Illi enim creaturam & seruum dei patris & filij spiritumsanctuz delirando fatentur. isti vero symoniaci eundẽ spiritumsanctum efficiunt seruum suum emendo vt vendendo. Omnis ẽñ dominꝰ quod habet si vult vendit. siue seruum siue aliquid eorum que possidet. similiter & qui emit dominus eius volens esse quod emerit. quia per precium pecunie illud acq̃rit. ita etiam qui hanc iniquam occasionem operatur detrahunt spiritussancto eq̃liter peccantes his qui blasphemauerunt dicentes xpm in beelzebub principe demoniorum eiscere demonia. atq̃ vt vẽrius dicamus iude comparantur traditori. qui iudeis occisoribus xpm vendidit. cum ergo spiritussanctus consubstantialis sit christo eiusdem iude ipi portionis erunt. et proculdubio in eis spiritussanctus non est id est sacerdotij sanctitas. Nam vt dicit Greg. & ponitur in ca. j. q. j. qui studet. nemo potest retinere quod vendidit. Cum igit tales vendiderunt gratiam. & per consequẽs sacerdotij sanctitatem. patet q nec gratiam spiritussancti nec sacerdotij sanctitatẽ habent. Unde Amb. & po. in ca. j. q. j. reperiuntur. Reperiuntur inquit q̃ plurimi negociatione muneris mercari velle gratiam spiritussancti dum illi preciuz donant vt pontificalis ordinis sublimitatem accipiãt obliti verboz petri qui dixit ad symonẽ. Pecunia tua tecuz sit in perditionẽ. et quia existimasti donũ dei pecunia po-

sideri. proinde quia visitatū est tm̄ malū et maiorū extat mucrone frequēter succisus. Nos quoq; huic vulneri cancerosо ignitū qđ supest adhuc mittere mus, ferrū decernētes oīno vt quicūq; deinceps p accipienda diuini doni dignitate quodlibz premiū fuerit detectus obtulisse ex eo tempore se nouerit anathematis obprobrio condemnatum atz a participatione corporis et sanguinis xpi alienū. ex quo constat illū christo execrabile ppetrasse flagicium q si aliquis eius accusatorū extiterit. ille q̄ hunc ordinez munerū donatione fuerit lucratus. z suscepto honoris gradu z in monasterio sub perenni penitentia traditur illi vero qui hac causa munerū extiterunt acceptores. si clerici fuerint honoris sui amissione mulcentur z punientur. si vo laici perpetuo anathemate condemnent. Hec amb.

¶ Secūdo modo vt dicit parisi. vbi prius simoniaci deum vendunt dum deū christum in sacramēto altaris vendūt p pecunia missas celebrādo. vnde Odo. super euangelia. ser. xlij. super illud Mathei. xxj. Mensam inquit nummulariorū z cathedras vendētiū columbas euertit. mense inqt nummulariorum sunt altaria xpi de quibus cupidi sacerdotes faciunt mensam cambiatorum. quia missas tanq̄ monetam pro moneta combitiont exponunt et tales missas celebrant quas magis sciunt lucratiuas. Vendētes columbas sunt qui spiritualia vendunt p tpalibus. qui etsi non ore clamāt tamen corde cū iuda clamant dicentes. Quid vultis mihi dare et ego vobis eum tradam. Hec ille. Item Hosti. in summa sua. titulo de simonia. ca. qualiter. vel ca. quid si clericus. tractans de hijs q̄ dant denariū vel denarios sacerdotibus pro faciēdo anniuersario. vel p celebranda missa de spiritu sancto vel huiusmodi aut trientali dicendo. et concludit q in omnibus istis dare vel accipere temporale pro spirituali. aliquo pacto vel ex certa conuentione simoniacum est fm q iste terminus p notat appreciationē. vnde huiusmōi sacrificia diuina offerri deberent pure xpter honorem z amorem dei et salutem viuorum et requiem mortuorū z nō cupiditatis vel ambitionis gratia. In cuius dei figuram legitur Leuitici. xiij. q cum dominus ignem celestem misisset in templū. in quo solum sacerdotes ei offerrent. Nadab et Abyu filij aaron ereptis thuribulis imposuerunt ignem alienum. egressus ignis a domino deuorauit eos z mortui sunt. Spiritualiter vt dicit Parisiens in de vicijs. titulo de auaricia mercennariorum. ignis de celo missus dei amorem designat. de quo igne dicit christus in euāgelio. Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi vt ardeat. De igne isto solum ponerent sacerdotes in thuribulis suorum cordiū que ad modū thuribulorum inferius ad terrena essent clausa. superius vero ad deum aperta. Et super hūc ignem imponerent incensum suarum orationum vt dicere possent cū xpheta. Dirigatur domine ad te oratio mea sicut incensum ꝛc. ꝛ dimisso igne isto multi sacerdotes moderni ponūt ignem alienū in thuribulis suis. Ignis vero alienus vt dicit parisiensis vbi prius. est ignis ambitionis vel cupiditatis. de quo igne offerūt domino quādo causa cupiditatis missas celebrant z cetera opera spiritualia faciunt Vnde Heru. Habet inquit aduersarius noster vt puta peruersor peruersus diuinorum operū emulator ignem ambitionis quē saluator in nobis nō accedere sed extinguere venit. si quis autez alienū ignem in diuino psumpserit offerre sacrificio morietur in iniquitate sua. hec ille. vnde in confirmationem huius xpheta dicit Hieremi. xlviij. Maledictus qui opus dei facit fraudulenter. Sup quo interlinealis. Fraudulenter inquit opus dei facit qui p corporalis rei munere vel laudis humane: vel p humani iudicij gratia opera facit diuina. potest tamen minister ecclesie qui dispensat spiritualia aliqua temporalia pro sui sustentatione fm ordinez ecclesie et consuetudinem licitam. nec a deo in scriptura sacra. nec a sanctis doctoribus reprobatam absq; vicio symonie accipere. ita q non accipiatur ex pacto tanq̄ premium mercedis. ꝛ tanq̄ donum voluntarium siue stipendiū necessitatis. vnde super illo. j. Thymoth. v. Qui bene psunt ꝛc. dicit Aug⁹. Accipiant sacerdotes necessitatē sustentationem a populo. z mercedē dispensationis a domino. non enim a populo redditur quasi merces illis qui sibi in charitate euangelij seruiunt. ꝛ tanq̄ stipendiū dat. quo vt possint laborare pascāt z q̄ oīne munus intelligit sub nomine pecunie. siue sit munus a lingua siue ab obsequio. siue a manu. ideo nullū mun⁹ dandū ē nec recipiendū pro spiritualibus vt dictum est. Et ideo merito vt dicit xpheta Isa. xxxiij. Beat⁹ q excutit man⁹ suas ab oīni munere. ¶ Pro quo notandū q spūaliter in scriptura inueniūtur septē sancti qui manus suas ab oīni munere excusserunt. p quos vt dicit parisiensis sup illo Apoca. xiij. Sine macula sunt ante thronū. signāt ecclesiastice psone q̄ tenētur cōsimiliter facere. ¶ Primus ē abraham. de quo legit Gen. xiij. q postq̄ gratia dei operāte hostes occiderat. reduxit oēm substantiā regis sodomorū ab hostib⁹ captam. z dixit sibi rex. Da mihi animas cetera tolle tibi. Cui rūdit abrahā. Leuo man⁹ meas ad dōm deū excelsum possessor ē celi et terre. q a filo subtegminis vsq; ad corrigiam calige nō accipiā ex oīnib⁹ que tua sunt. Spiritualiter p abraham qui hostes occidit z p̄dam reduxit intelligūtur sacerdotes iudices ecclesiastici q̄ p iusticia facta vel etiā facienda nō debēt accipe munera magna vel parua. occulta vl aperta qđ notatur in filo subtegminis z in corrigia calige. Unde Exo. xxiij. Nō accipias mūera q̄ excecant prudētes z subuertunt verba iustor. Munera impediūt iudices tā tpales q̄ etiaz spūales fm exigentiam legis delinquētes corrigere. Unde ysaie. j. Principes tui infideles socij furū. subiungit causa. Omnes diligunt munera. sequūtur retributiones. ¶ Secundus q̄ man⁹ suas a munere excussit erat moyses. de quo legit Nume. xvj. q chore. datan z abyron cuz suis cōplicibus rebellātes contra ipm z aaron dixit ad dōm. Nō respicias sacrificia eor tu scis q nec asellū quidem vnq̄ receperim ab eis. i. quodcūq; munus. Spūaliter p moysen qui leuitas ordinauit z instituit signāt episcopi quor ē cōferre ordines z būficia ecclesiastica. p q̄bus mun⁹ tpale nō debent

accipe. Vnde Greg. z ponit in ca. j. q. j. sicut epm Sicut inquit epm non decet manū quā imponit vendere. ita minister vel notarius nō debet in ordinatione eius vocem vel calamū venūdare. hec ille ¶ Tercius q manus suas a munerib⁹ excussit erat samuel de q legit. j. Reg. ij. q dixit populo israhelitico. Cōuersatus sum cora vobis ab adolescētia mea vsq in diez istū. ecce presto sum loquimini ad me coram dño z coram xpo eius vtrū bonē cuiusq tulerim aut asinū. si quempiam calūniatus sum si oppressi aliquem. si amauī cuiusq munus accepi z illud contemnā hodie restituāq vobis. Spiritualiter p samuelem q exaudito interpretatur intelligunt omnes ozātes p alijs. Vnde de samuele legit q pro alijs ozauit. vnde z dixit. Absit hoc a me grande peccatū a domino vt cessem ozare pro vobis Per hoc igit significat vt dicit parisien. q sacerdotes pmissis aut sepulturis aut psalterijs nullū munus debent accipe. neq em illi q rogant p bñficijs vel ordinibus alijs obtinendis. Nam simonia cō mittitur qñ p sepultura vel cōmunione vl bñdictione habentiū vel p clericis ordinādis vel pfentādis. ordinatori vel p crismate vel p cōfirmatione baptismate vel p alijs sacramētis aliqd exigāt seu pmittāt. Vnde patet extra in antiquis lib. v. de simonia. nō satis cū ecclesie ope. eaq z ceteris capitulis quasi p totū. Bonū igitur esset q popul⁹ laycalis esset informatus q nō haberet inordinatū p positū cōmurandi spirituale p temporali. vputa q nō credant se soluere pmissa seu p eucaristia. confessione p absolutione. p indulgentia z p aliquo alio sacramento aut sacramentali. quia nō dubiū multi layci ex ignorātia symoniace sunt intricati in huiusmodi malis operib⁹. Nam in aliquib⁹ cō suetudo pueria est q clericus vel alius dicet cōmunicando q soluat siue ponat argentū p sua cōmunione. Quidā etiā opinant nō se cōmunicandum quousq soluerint p confessione z p cōmunione. Et quidā nō curantes de cōtritione in qua est substātia sacramēti penitentie cū redarguūtur de peccato dicunt se absoluendos p denario vel pro alio leui precio. Quidā etiam opinātur confessionem non valere nisi cōfitentes aliquid dederint p eadē Multe sunt hmōi opiniones pessime in populo quas correctores curāt minime emēdare nō pside rātes q sicut dicit be. Aug⁹. Qui potest obuiare z pturbare persos z nō facit. nihil aliud ē q fauere impietati eor. Hec aug. z ponit in cano. xxiij. q. iij q potest. ¶ Quart⁹ q manus suas a munerib⁹ excussit fuit daniel. de q legit Daniel. ij. q rex baltha sar vidit scripturā scriptā in quodā pariete. q post q oēs sapientes regni sui scripturā visam interpretari nescierūt dixit danieli. Si vales scripturā legere et interpretationē eius dicere purpura vestiet z torquē aureā circa collū tuum habebis z tercius in regno meo eris. Respōdit daniel. Munera tua tibi sint. z dona dom⁹ tue alteri da. scripturā aūt legam tibi z interpretationē eius ostendā tibi rex. Spūaliter in isto notat vt dicit parisien. q doctores et expositores sacre scripture p expositione p dicatiōe nullū munus accipe deberēt. Vnde et exemplum ad hoc dedit apostolus paulus qui illis quibus p dicauit dixit. Actuū. xxiij. Aurū et argentū aut vestem nullius cōcupiui sicut ipi scitis. quoniam ad ea que mihi opus erant z hijs q mecum sunt ministrauerunt manus iste. Cōsiderauit em q munera libertatem arguendi peccata impediunt. Vñ Ambrosi⁹. sup. j. ad Cor. Libertatem inquit arguendi peccata amittit et peccat qui ab eo accipit. ideo dat ne corrigatur. munera tñ accipientem in seruitutem redigunt. Vnde parisien. Quidā sapiēs inqt cū p libertate respublice diu stetisset in causa contra quendā diuitem cuius expensis diu educatus fuerat. z sup ingratitudine a diuite illo in causā vocatus fuisset. leges em romanorū ingratos puniebāt dixit diuiti illi. Domine mi tu scis q nihil causa odij feci cōtra te. sed p libertate respublice z honestate mee psone. immo z tue steti. Sed nunc vero hoc video q nihil periculosius acceptis muneribus quia ad omnē vos obligāt seruitutē. ex quo patet q munera impediunt sacerdotes repbendere peccata illorum a qbus accipiūt munera. vnde Aug. non potest inquit cōstanter argui a quo munus recipitur. Vnde Eccī. xxiij. Exennia z dona excecant oculos iudicū. z quasi mutus in ore auertit correptiones eorum. z hoc cōsiderarēt sacerdotes quorū multi modernis tpibus nimis pni sunt ad accipiendū munera. Presertim cum dicat beatus Hiero. ad damasum papam q clerici qui a bonis et opibus parentū sustentari possunt. si quod pauperū est sibi accipiūt sacrilegiū p facto cōmittunt z p abusionē talium iudiciū manducant z bibunt. vnde p sper in de vita cōtemplativa. habentes inqt vnde sustentent nō sine graui peccatō suo vnde paup victur⁹ erat accipiūt. Sed spūaliter reprehensibiles sunt sacerdotes accipientes munera quādo accipiūt ea q dātes tenent restituere eis a q bus illa habuerūt iniuste. de qbus dicit Hiero. q q a raptorib⁹ symoniacus feneratorib⁹ munera accipiunt similes sunt illis q minores pisces deuorātos a maioribus comedūt z deuorabāt. Sed certe sic pisces parui deuorati a magnis nulli vsui sunt apti. ita nec oblatio talium raptorum que fit de eorum rapina nulli vsui ē apta nec deo acceptabilis verūtamen multi sunt religiosi ac etiam seculares sacerdotes moderni temporis exterius pretendentes sanctitatem. interius vo pleni sunt auaricia et cupiditate qui audientes confessiones taliū raptorum vbi deberēt iniungere eis vt rapinam restituerent illis a quibus illud rapuerunt. iniungunt vt illa rapina eis detur. et illi vt fingūt conuertunt illud in pios vsus. et pro illis celebrabunt. Isti enīz bene figurantur per gedeonē qui inaures de preda madianitarum accepit vt faceret inde vestes sacerdotales et factum est Gedeoni et omni domui eius in ruinam vt legitur Judicum. viij. Item tales bene figurātur. j. Regū. xv. per saulem qui percussa amalech inimico suo accepit meliora de ouibus z armētis z refuauit ea volēs illa immolare domino z pter hoc abiecit eum dñs de regno suo ne eēt rex sup israel. Ex qbus datur intelligi q elemosyna pauperib⁹ distribuenda. z sacrificia et oblatio deo offerenda non debēt fieri de rapina et de male acquisitis. sed de bonis propriis z male acquisitis

iterum restituis. Unde Lu. xix. dixit zache⁹ princeps publicanorum ad ihesum. domine dimidium bonorum meorū do pauperibus. Ecce quid dixit bonorum meorū et nō dixit bonorū aliorum p rapinam vel malis medijs acquisitorum de pauperibus. sed talia esse restituenda decreuit dicēs. sed si quid aliquem defraudaui reddo quadruplum. ¶ Quintus quem manus suas a muneribⁿ excutere legimⁿ fuit petrus. de quo Actuū. viij. legitur. q cū audisset symon magus quia p impositionem manⁿ apostoloꝝ daret spūssanctus. obtulit eis pecuniam dicens. Date mihi hāc potestatem vt cuicunq; imposuero manū accipiat spiritumsanctum Respondit petr⁹. pecunia tua tecū sit in pditionez quia donū dei existimasti pecunia possideri. pqō notatur vt dicit pīs. q opera miraculoꝝ aut impositio manuū aut gratia dispensationū non debent meditāte precio fieri. In quo etiā facto arguuntur vēditores et expositores reliquiarum. cōtra quos pisien. in. li. abbreuia. de pseudo predica. ca. liij. sic scribit. Quidā inquit sunt mercēnarij mūera querentes p mendacia p falsas reliquias sigilla z litteras z etiam p falsa miracula vt deludant homines et sic sua furant. Tales enim duo mala faciunt in ecclesia. s. res pauperū furtiue surripiūt. et sepe etiam a pupibus. z sic duo faciunt vt veris pauperibus nō credat. hec ille. De illis em̄ qui reliquias sanctorum ad questum exponūt loquit beatus Bernū dicens. O inquit quanta abusio quanta puersitas q ossa sanctorum exponūtur ad questū vt qui omnem pecuniā respuerunt viui. coganⁿ quasi pecuniam mēdicare mortui. z ideo hanc abusionem p hibet Innocentius dicens. cum ex eo q quidā sanctoꝝ reliquias exponūt venales vt eas passim abscondant christiane religioni detractum sit sepius ne impositorū detrahat. presenti decreto statuim⁹. vt antique reliquie oīno extra capsam nullaten⁹ ostendātur nec exponantur venales. inuentas autem de nouo nemo publice venerari presumat. nisi prius auctoritate romani pontificis fuerint approbate. prelati vero non permittant eas q ad eoꝝ ecclesias causa venerationis accedūt varijs figmētis z falsis documentis decipi. sicut in plurib⁹ locis occasione questus fieri consuenit. hec Innocēti. et ponit in ca. extra in antiquis li. iij. de reliquijs et veneratione sanctorū. cum ex eo. ¶ Sextus vero quem manus suas a muneribus excutere testatur scriptum fuit naboth. de quo legit. iij. Regum xxj. q cum dixisset sibi achab. Da mihi vineam tuam vt faciam mihi inde ortū olerū dabo q tibi vineam meliorem p ea. aut si cōmodius putas tibi argentū preciū quantū digna est dabo. Cui respondit naboth spūs sit mihi deus ne dem hereditatē patrū meorū tibi. Per istud em̄ vt dicit plesien. ostendit q decime et primicie z cetera huiusmodi nō sunt p temporalibus cōmutanda vbi p decimas et primitias zc. intelligit ius decimas z primicias z huiusmodi pcipiendi qō p temporalibus nullo modo est cōmutandū. In quo etiaz inquit parisien. damnat cōmutatio ecclesiarum z beneficiorū que fit in intuitu lucri temporalis z multo fortiori beneficiorū emptio et venditio. Unde canon sanctitū est inquit atq; oīnibus modis phibitū vt si quis presbr inuentus fuerit alicui clerico munera dare vel munera dedisse aut aliam personam tribuere vt alterius presbyteri ecclesiam vacantē precio redimat. p hac cupiditate sine rapina sine pīsumptione turpis lucri. gratia deijciatur a clero z alienus existat a regula. hec ca. vij. q. j. sanctitū est. Et merito simoniaci ejciendi sunt ab ecclesia. quia simonia vt dicit parisien. facit vt ecclesia que est sponsa dei z deberet deo filios generare monstruose talpas et serpentes z asinos comutos generat. Cum enim in ecclesia canonicatur vel pficitur aliquis anarus possunt dicere canonici ceteri illius ecclesie. mater nostra p cōfratre talpam generauit nobis. cuz vo canonicatur quis detractor tunc serpentem generat ecclesia illa. iuxta illud Eccī. xiij. Si mordet spēs in silentio nihil eominus habet qui occulte detrahit. Cum aliquis vero indiscretⁿ episcopat in aliq; ecclesia. tūc asinus comutus in ea nascitur. Nihil enim aliud est stolidus mitratus q̄ asinus comutus. Asinus enim est p stoliditate. comutus. p mitra. hec parisien. in de vitijs parte. iij. Et huic cōcordat odo qui super illud euangelij. Ementes et vendentes eiecit dominⁿ de templo qui sic scribit murus inq̄t ecclesie qui pastor esset ruptus est. canes z porci ingrediūtur z ecclesiam maculant. canes muti prelati corrupti nō valētes latrare. z porci immundi ceteros maculantes z bestialiter vinētes in ecclesia collocantur. que maior abhominatio desolationis in loco sacro q̄ cū pecus sacrum induit vestimentū z officia celebrat diuina. Canes z vulpes psalmos ruminant pilosus psalter ad alterū clamat. leo supbie tanq̄ dominans in clero omnia dīsponit. serpens inuidie sibulat q̄ omnib⁹ detrahit. magnates inflamat. frendet dentibus aperiracundie. accidia laborat onager tristicie. fauces aperit lupus rapacitatis qui p oblationib⁹ euangelia et missas multiplicat. discurrit vsus gulositatis qui ventrem impleat alta voce. iubilat porcus immūdicie in lutum luxurie se immergit. vultpes dolositatis plures habens foueas. omnib⁹ ministrat z cū viues mortē pcessu bestiarū que in parietib⁹ figuraliter depingiat adimplet. pōre⁹ lupⁿ z cetera animalia immūda crucē z cereos portāt. campanas pulsant. dōs berengarⁿ. i. visus missaz cantat. leo cū ceteris optime reficiet. quātomagis vlulant tantomagis demones animam auari torquent. hec ille. ¶ Septimⁿ vo q̄ in sacra scriptura regis manⁿ suas a mūerib⁹ excussisse fuit helisens q̄ vt patet. iiij. Reg. v. dixit ad Naaman leprosum Vade z lauare septies in iordane z mūdaberis. z pⁿ factā lotionē z mūdationē nihil voluit recipere licet naamā multa dona pciosa sibi offerret dicēs Obsecro vt accipias bñdictionem a seruo tuo. vbi munⁿ vocat bñdictio. q̄ patet ibi maledictio quam gyezi mūera recipiens sensit. cū lepra naamā ei adhesit. Sup quo parisien. vbi pus. Septenaria inq̄t lotio signat septē sacramēto; dispensationē p uoz dispēsatiōe nullū munⁿ añ nec post dz accipi tpale. vnde z sequit in eadē hystoria. Gyezi q̄ postea mūera accepit pcussus est lepra. p qō signat q accipientes munera tpalia p donis spiritualibus

ante vel post lepra ſimoniace hereſis percutiūtur ¶ Et ſicut lepra inter oēs infirmitates corporales maxime eſt incurabilis, ſic ſimoniaca hereſis maxime eſt incurabilis inter omnes infirmitates ſpirituales. & hoc duabus de cauſis. ¶ Primo ꝓpter magnitudinē ſiue enormitatē huius peccati. vñ Greg. & ponit in cano. j. q. j. Cū liqueat inquit hanc hereſim ante oīa radice peſtifera ſubrepiſſe. atq; in ipa ſua origine apoſtolica deteſtatiōe eē damnatā. cur nō cauetur? cur nō ꝓpēditur? qz benedictio illius in maledictōem cōuertit qui vt fiat hereticus ꝓmouetur. hec ille. Et ideo merito Pelagius papa inquit ſimoniacos velut primos & principuos hereticos ab omnibus fidelibus reſpuendos. & ſi cōmoniti nō reſipuerint ab exercitis etiā poteſtatib⁹ opprimendos. oiaq; crimina ad cōpactionem ſimoniace hereſis quaſi ꝓ nihilo reputāt. hec Pelagius & ponit in ca. j. q. vij. patet. Et ideo inter omnia peccata mūdi iſtud eſt vnū qō de⁹ maxime odit. In cuius rei ſignū vt dictum ē xps dimittendo alios peccatores in tēplo. flagello facto de funiculis eiecit ementes & vendentes de tēplo. q figurāt ſimoniacos. Sup quo parit. in de vicijs pte. iij. Decerat inquit dñs iudicari & non iudicare vt in māſuetudine peccata toleraret. & poneret animā ſuā ꝓ peccatoribus. & tñ cōtra iſtud peccatū immo & contra figuram huius peccati manſuetudinē ſeruare noluit. ꝫ q̄ſi iratus flagello de funiculis facto effugauit eos & nūmulariox es effudit & cathedras vendentiū columbas euertit. & licz primus eius aduentus eſſet miſericordie. tñ iuſticiaz de hoc peccato intromiſit. Quod cōſiderās beat⁹ Bernar. ad eugeniū papam ſic ſcribit. Intuere inquit mgrm. nō parat aures vt cauſam audiat. ꝫ flagellum quo feriat. verba eñ non faciat. nec recipit nec eñ ſedet iudicans ꝫ inſequit puniens. cauſaz tamē qz graniſſima erat nō tacet q̄ ē q̄ domū oōnis domū negociationis & ſpelūcam latroonū fecerūt. igitur & tu fac ſimilit. Erubeſcāt vultū tuum hmōi latrones & negociatores nō confidant in miniis ſuis ꝫ diffidant & abſcondant es ſuum a te ſcientes te effundere q̄ recipere paratiorem. hec ille. ¶ Secunda cauſa quare peccatum ſimoniacū difficile curatur ē iſta. qz ad hoc q̄ ſimoniacus curaretur & ſanaret de peccato ſuo oportēt ipm de peccato ſuo perfecte penitere. Nam vt dicit Archydi. in quodam ſermone qui ſic incipit. Ambuletis et abundetis magis. nec ſacerdos nec deus omnipotens pōt iuſtificare ſiue abſoluere implū a pcō ſuo niſi vere peniteat. ꝫ difficile ē ſimoniacum ꝓfecte penitere. qz ad hoc q̄ ꝓfecte peniteret oportet ipm reſignare bñficiū ſine reſtituere ſimoniace acq̄ſitū. vñ vt dicit archidia. in quodā ſermone qui ſic incipit. Ductus eſt ieſus in deſertum. nūq̄ quis vere penitet de mala acquiſitione & de malo modo acquirendi q̄diu gratis retinet nequiter acquiſitū. quoniā ſi vere penitet non ſolum penitet de illo quod male recepit. ꝫ etiam q̄ ſic receptum retinuit. Vnde Auguſtinus & ponitur in canone xxiij. queſt. vj. ſi res. Si res inquit ꝓpter quā peccatum eſt reddi poteſt & nō redditur. penitētia nō agitur ſed ſimulatur. ſi autem veraciter agatur. nō dimittit peccatum niſi reſtituatur ablatū. hoc ē vt dixi ſi reſtitui poteſt. hec ille. Ex quo plane ꝓz q̄ ſimoniaci nūq̄ vere penitent niſi bñficia reſignauerint ſiue ſimoniace acquiſita reſtituerint. ſed vt cōſtat q̄d ꝓpter ſcandalum mūdi. quid ꝓpter carnales amicos quid ꝓpter deſperationem victus difficile eſt ſimoniacū dimittere ſiue reſtituere acq̄ſita ſimoniace & p cōſequens pfecte penitere. Ān & in cōfirmatiōem huius nō legimus Balaam de quo Nume. xxij. & Deut. xxiij. nec gyeſi de q. iij. Reg. v. vel iudam de quo matḥ. xxvj. q̄ fuerunt ſimoniaci vendendo ſpūalia ꝓ tpalibus. nec pontifices ſcribas & phariſeos ementes a iuda xpm nec ſimonē magū de quo Act. viij. q̄ fuerūt ſimoniaci ementes ſpūalia ꝓ tempalibus vnq̄ fructuoſe penituiſſe. Dñ in veteri teſtamento. iiij. Reg. v. Heliſeus gyeſi ſimoniaco lepra naaman adhereat tibi & ſemini tuo vſq; in ſempiternū. Et in nouo teſtamento Act. viij. Dixit petrus apl̄us ſimoni mago. pecunia tua tecū ſit in pditionem qñ donum dei exiſtimaſti pecunia poſſidere. Et ſequit. in felle amaritudinis & obligatōnem iniquitatis video te eſſe. In obligatōne iniquitatis erat. quia peccādo in ſpm̄ ſanctum difficile erat eū fructuoſe penitere. Et in felle amaritudinis erat. quia diuia maledictione plenus. & ideo finaliter ad ſupplicium eternum damnatus. Sed exquo iſte ſimon mag⁹ damnatus erat quia nouiter ad fidem conuerſus non cognoſcens periculū ſimonie nec actualit cōmutauit tempale pro ſpūali. ꝫ ſolum ꝓpoſitum habuit ad hoc faciendum & non niſi ſemel. nec tamen a petro redargutus defendebat peccatū ſuū. quali damnatione digni ſunt ſimoniaci moderni. quorum multi non tm̄ ſemel ſed forte centies. nō ignoranter ſed ſcienter. nō ſolum in ꝓpoſito ſed etiam actualiter cōmutauerunt ſimoniace temporale pro ſpūali. & nunq̄ de peccato ſuo dolentes ꝫ portius fictis coloribus defendētes. Vnde Greg. & ponitur in caſu. j. q. iij. ſi quis dator. Si quis inq̄ vel acceptor dei eccleſias vl̄ eccleſiaſtica beneficia q̄ quidā prebendas vocant. ſub pecunie interuentu ſuſcepit ſiue dando emerit. ſiue acceptando vēdiderit a ſimonis nō excluditur pditione. hec ille. Et ex iſtis aliqualiter liquet q̄ difficile eſt ſimoniacum a lepra eterna ſpūaliter curari & p cōſequēs a damnatōne ſaluari. Et ideo merito pariſiēſis in de vicijs. parte quarta. dicit q̄ ſimoniaci ſunt q̄ſi i vaſa diaboli. Et ideo ſicut piſcis qui in vaſſam piſcatoris ingreſſus eſt non defacili per locum per quem intrauit regreditur & per alium locū nō exit niſi raptus ſit a piſcatore occidatur. ſic ſimoniac⁹ nō defacili renūciat beneficio quod ſimoniace acquiſiuit quod tamen niſi fecerit damnabit. Vnō Gregorius. Si quis inquit ſanctus neq; pollens morib⁹ neq; a clero neq; a populo vocatus. neq; pulſatōne coactus impudēter xpi ſacerdotiū iam quolibet facinore pollutus nō iuſto cordis amore ꝫ ſordibus pcibus oris ſiue cōmutatu ſiue manuali ſeruitio. ſeu fraudulēto munuſculo epale ſiue ſacerdotale nō lucro alarū. ꝫ inanis glie auaricie fulrus dignitatē ſuſcepit. & in vita ſua ſi ſponte nō reliq̄rit eiq; in aſperam mox pniam non inue

nerit. ꝑculdubio ineternū peribit. hec Greg. ⁊ ponitur in cano. j. q. j. si quis neq;. Hanc sententiam valde timerēt tales qui nō contentātur vnico bñficio sufficienti ꝫ ad augmentationem damnatiōis eozūdem multa sibi beneficia simoniace solū causa auaricie ⁊ mūdi pomposa vanitate multiplicāt dicentes. ꝙ meritorie potest quis plura beneficia ecclesiastica habere. licet vnum eorum sit sibi sufficiens. De quorum numero erat vnus de quo loq̄tur parisi. in de vicijs parte quarta. dicens. ꝙ cum longo tempore asseruisset hoc esse peccatū mortale dū vnū solum habebat beneficiū. sed dato sibi secūdo beneficio. statim asseruit ꝙ licite pōt quis plura beneficia habere ecclesiastica. Verūtamen vt nūc bene experior nullus inquit posset hoc perfecte intelligere nisi q̄ plura beneficia possidet. Cuius rei talis potest assignari causa. Dicit em̄ ꝓphe ta zacharie. v. cap̄. Hic est oculus in vniuersa terra. Super quo parisi. Luxuria inquit est oculꝰ luxuriosi. auaricia est oculus auari. ⁊ sic de ceteris. vnde inquit parisi. accidit ꝙ alicui luxurioso videtur aliqua fatua mulier quā inordinato amore diligit pulcra. cum tamen in rei veritate sit turpis. ꝫ que est causa huius erroris. certe quia oculo luxurioso ea intuitur. nimius em̄ luxuriosus amor qui in eo est facit eum iudicare sic de eius pulcritudine. Alius em̄ qui non habet hmōi oculū non videt talem in illa pulcritudine. sic inquit parisiēsis Ille in quo non est oculus auaricie videt visione erroris ꝙ aliquis posset habere plura beneficia ecclesiastica quoꝝ sibi sufficeret vnū. Illi autem qui non habent oculum auaricie videnꝫ clarissime et cōcernūt ꝙ malum est aliquem plura beneficia ecclesiastica occupare. ⁊ istud vt docet parisiē. patet in multiplici rōne. Primo sic. tria distinguūt circa principia operationis humane. s. natura gratia ⁊ vicium. cū igitur aliquis habet vl̄ vult habere plura beneficia. vel natura est principiū huius operationis. vel gratia vel vicium. Et videtur ꝙ non natura. nam natura paucis cōtentatur. Unde Seneca. Exiguū inquit natura desiderat. Item apostolus j. Thimo. vj. Habentes alimenta ⁊ quibus tegamur his contenti simus. Et ꝙ gratia non sit principium huius operationis. sic suadetur. gratia em̄ pauciorib⁹ contentatur q̄ natura. nam gratia ē aqua sitim terrenoꝝ extinguens. vnde Johan. iiij. Qui biberit ex aqua quam ego dabo non sitiet in eternū. Super quo Augusti. qui inqnit biberit ex fluuio paradisi cuius vna gutta maior ē occeano restat ꝙ in eo extinguatur sitis mūdi. Item cōsiliū xp̄i est paupertas. Unde Matth. xix. ca. cuidaz dixit. Si vis perfectus esse vade ⁊ vende omnia q̄ habes ⁊ da pauperibus. sed cum deus non sit cōtrarius sibiipi. patet ꝙ nō est consiliū dei aliquem habere plura bñficia ecclastica. ⁊ p consequēs gra dei nō est principiū huiꝰ opationis. ⁊ cum multiplicatio bñficioꝝ nō sit ex natura neq; ex gratia relinq̄itur ꝙ principium illius opatōnis sit vicium ⁊ hoc satis patere potest si considerentur cause ꝓpter quas aliqui credūt hoc sibi licitum esse. vnde aliqui credūt hoc licitum esse quia bona a talibus beneficijs recepta bene expendunt. alij quia vicarium sub se ponūt. alij quia nobiles sunt. Sed cōtra eos qui dicūt hoc licitum q̄ bene bona illa expendunt. constat ꝙ non solum sufficit medico bene expendere ea que sibi dantur ab infirmo ⁊ nullam curam habere de infirmitate eius. similit non sufficit aduocato bene expedire salariū ⁊ nihil intromittere se de causa. nec stipendario sufficit stipendia sua bene expendere ⁊ de guerra se non intromittere. Sic certe clerico habenti plura beneficia ecclastica nō sufficit ea bene expendere nisi faciat officia illa q̄ beneficijs ex debito cure pastoralis sunt annexa. Contra vo illos q̄ credūt se posse habere pl̄a talia beneficia q̄ vicarios ponunt sub se ꝓperentes sic obijcitur. Nā si quis licite potest habere plura beneficia cum hoc ꝙ vicariū competentē sub se ponat. ergo eadem rōne laicus. immo ⁊ mulier posset licite habere quodcūq; beneficiū ecclesiasticum. posset enim ponere sub se vicariū sufficientem ⁊ ita abilem sicut clericus. Preterea Ridiculū esset aliquem contrahere matrimoniū sub spe ponendi vicarium sub se ad impregnāduz vxorem suam. Ac insuper quero de vicario illo an pastor sit vel mercennarius. si mercennarius. tūc latro est sicut prius ostensum est. Et cum aliquis dicit. licite possum habere beneficium. quia ponā vicarium. idem est ac si dicatur. bene possum hr̄e beneficium. quia ponam ibi latronez qui furetur mactet ⁊ perdet. Johan. x. Si vo dicitur ꝙ vicariꝰ talis sit pastor. que igitur ratio ē vt tu habeas duas ecclesias ⁊ ipe nullam. Nunquid dicet tibi Jo. j. Gratia dei. non licet tibi habere vxorem fratris tui. Item quero a tali ponente sub se vicariū vtrū vicarius ille sit minus bonus. eque bonus vl̄ melior q̄ ipe principalis pastor. Si minus bonꝰ. tūc ratio naturalis dictat ꝙ non sit recipiēdus nec ponendus ꝓ ipo pastore. nam cōstat operarius in vineam alicuius conductus non potest vicarium minus bonuz ꝓ se ponere. Si vo eq; bonus vel melior que est ratio ꝙ ipe habeat duo beneficia. et alius abilior ipo nullū. Item attēdendū est quid acciderit de primo vicario synagoge. Legitur em̄ Exod. xxxiij. ꝙ moyses relinquens populū suum paruam moram facturus. non in curia regum vel principum. vel episcoporum ad carnalez voluptatem exercendam. sed cum domino deo ad recipiēdam legem. dimisit sub se vicarium satis bonū scz aaron a deo electum. ⁊ tamen in reditu suo populum illū quem fidelem reliquerat infidelē ⁊ ydolatrantem inuenit. Item dicit apostolus. ij. Thessal. iij. Si quis non vult laborare non manducet. quo igitur iure pascit quis de beneficio illo. vbi ipe nō laborat. Ordinauit em̄ xp̄s vt q̄ in eccia sua seminat spūalia metat carnalia. qua rōne igit pauper vicarius seminabit spūalia. ⁊ diues vocatus pastor carnalia metet. p̄sertim cū xp̄s dicat. qō deus cōiūxit homo nō sepet. quo iure denarius ille quē subditus offert pauperi vicario sibi spūalia seminati. accipiet a pastore vocato male viuenti. Et si quo ad foꝝ cōtentiosum ius ibi videatur hr̄e. tū quo ad iudiciū sacre scripture ipe raptor ē vsurpans sibi alterū eoꝝ q̄ a deo coniūcta sunt sine reliq̄. i. mercedem sine conueniēti laboze. Item talis homicida

reputatur tam respectu mercēnarij quē defraudat ꝯ etiā respectu pauperū subditoꝝ quoꝝ sudorē comedit. De primo dicit Eccl.xxxiij. Qui effundit sanguinem ⁊ qui fraudem facit mercennario frēs sunt. De secūdo legitur etiam ibidem. Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit ꝓximū. Item Eccl.xxxiij. Panis egentiū vita pauperis est. qui defraudat illū homo sanguinis est, qō si intelligatur de pane corpali. ergo a multo fortiori de pane spūali quod est verbū dei. Et si homicida irregularis est. patet ꝙ talis cū sit homicida irregularis est ⁊ indignus aliquo beneficio ecclastico. ¶ Contra illos qui dicūt ꝙ pūt plura beneficia ecclastica habere licite quia nobiles sunt. dico ꝙ si filij dei sunt ⁊ ecclesie vtiles ⁊ nonvolentes excedere mesuram nobilitatis sue fortitan iustū est vt de beneficijs ecclesiasticis ꝓ ceteris accipiant si fieri potest absq; lesura animarū. sed filij diaboli sunt qua rōe de bonis xpi ꝓ ceteris accipiāt. nūquid debet dūs nobilitatem filioꝝ diaboli honorare. Item si sint inutiles ecclesie dei vel nociui suo malo ⁊ puerso exemplo non videtur iustū ꝙ pre ceteris cōmodum habeant in ecclesia erquo ecclesia ab eis non habet. Item non est licitum aliquez in curia principis secularis qui nō habet nisi vnū equū stantem habere habenam duoꝝ equoꝝ ⁊ aliqs eiusdez curie seruientes nihil equis suis recipe. Quomodo ergo i curia dei. s. ecclesia in qua tot sunt boni sacerdotes qui de habena ecclesie non possunt habere ad necessitatem. licitum sit aliquem qui non habet nisi vnū equū qui est eius caro dicēte ꝓpheta. Equi eoꝝ caro. Isa.xxx. habenam quere ad plures eqs Sed vt dicit Linco. super euangelia parte secūda Maledictus equus qui duas vel tres prebendas equoꝝ comedit. nec tamen plus laborat ꝙ vnus. Vnde ⁊ de talibus intelligi potest illud Isa.v.c. Ve qui coniūgit domū ad domū. Item non videtur esse licitum ꝙ aliquis mutilet matrem suaz ecclesiam ꝓcurando ꝙ vnus habeat vnū membrū plusq; debeat habere. sed hoc facit hmōi habēs beneficioꝝ pluralitatem. ergo non videt hoc esse licitum. Et si dicitur ꝙ ecclesia licet non habeat oīa membra quo ad substantiam. tamen habet omnia quo ad officia. ⁊ hoc sufficit. quia vnus habet officia plurū. Respondemus ꝙ non licet in monoculo vnus oculus suppleat officiū duoꝝ non tantū valet vnū oculū sicut duos. nec dū seruiret matri sue carnali q̄ procuraret vt loco duoꝝ oculorū vnicū haberet. Item peccatū istud introducit in ecclesiam heresim sabellij qui dicebat patrem in diuinis esse filiū. contra quem dicit beatus Augustꝰ. quia hoc non inuenit in natura nec supra naturaz ꝙ eadem persona sit pater ⁊ filius respectu vnius ⁊ eiusdem. sed hoc intendit abusio predicta. Accidit em̄ ꝙ duo sunt decani in duabꝰ ecclesijs ⁊ vterq; canonicus in vtraq;. ⁊ sic vterq; pater ⁊ filius ē respectu vtriusq;. Omnes em̄ ꝓdictas rationes cōtra ꝓdictam abusionem spūaliter habet parisiēs. in de vicijs. parte quarta. ¶ Insuper est notandū. ꝙ pater ⁊ filiꝰ sunt correlātiua ⁊ huiusmodi simul existere oportet nec vnq; reperit in natura ꝙ aliqs sit pater carnalis qui non est nec vnq; fuit aptus procreare filiū ad vitam temporalem. Et cum fm phm. ars imitatur naturam inquantum potest. cōtra ordinem videtur esse nature ꝙ aliquis puer cōstituatur ⁊ ordinetur esse pater spūalis qui non est nec vnq; fuit aptus generare filios spūales ad vitā eternam. vnde dominus per ꝓphetaz Isa.ij. Hāc abusionem cōminatur sinagoge ranq; in magnaz penam dicens. Dabo pueros principes eorūz. Et ideo merito Linc.lij. Puer inquit minoris etatis aut incompetētis litterature qualitercūq; docilis fuerit aut ingeniosus dummodo huiusmodi est. non est ad curā pastoralem admittēdus. Nam vt exemplariter patet quis sapiens nauta nauem hominibus plenam in mari tempestuoso puero nautilis artis ignaro ⁊ in viribus ad nauis regimē deficienti licet de eo firma spes fuerit future pericie cōmittit nec quisq; vitulos ad aratrum iungit. q̄nis speret eos ꝓficere in robur boum. quia si hoc faceret. vitulos forsan oppremeret. ne vnq; ad boū fortitudinem venirent. nec tercio debilibus iumētis imponūtur onera grauiora licet valentibus ad fortitudinem crescere ne sub onerū succūbant grauitate. ⁊ si talia non fiunt vbi eminet periculū corporale. qua rōne tunc fieret vbi imminet periculū spūale. cum periculum spirituale tanto grauiꝰ est quanto spūalia corpalibus maiora sunt ⁊ meliora hec Linco. Item Sapiens ꝓuerb.xxx. Tria inq̄t sunt mihi difficilia ⁊ quartum penitus ignoro. viam aquile in celo. vīa colubri sup terram. viam nauis in medio maris. ⁊ viam viri in adolescētia sua. Super quo parisiēs. si inquit valde incertus sit volatus aquile in celo eo ꝙ diuertat se ad cadauer. ⁊ incessus serpentis quia tortuose incedit. ⁊ viam nauis in medio maris quia variat. multū tamē hoc dicit Salomon se penitus ignorare. sed solū viam viri in adolescentia sua. Hū sapientiores salomone videntur illi se reputare qui propter aliqua signa bona que videntur esse in iuuenibus asserunt eos futuros bonos ⁊ faciunt eos promoueri non attēdentes quia oportz columnā prius robur suū accepisse ꝙ ponatur in edificio. hec parisiēn. Item Linco. epistola. lxxxvij. Cum inquit ministerium cure pastoralis oīibus alijs ministerijs sit excellentius ac magis necessarium electoꝝ pastoꝝ animarum omnibus erit iniquoꝝ ⁊ deo ⁊ angelis et oīibus sanctis detestabiliꝰ qui pastorem eligit nisi quem ad curam pastoralis ministerij quantū possibile est humane fragilitati perscrutatus fuerit fore ydoneū. hec ille. Item Hdo in quodaz sermone. Qui inquit eligeret pugilem qui pro hereditate sua pugnaret non cecum debilem vel claudum eligeret sed fortissimum quem inuenire posset. ita deus pater fortissimū quem inuenire potuit. scz filium suū vnigenitum pro animabus quas maxime dilexit pugnare elegit. sic certe prelati ecclesie ⁊ omnes patroni fortiorem spūaliter ⁊ habilissimum quem possunt in ecclesia collocare deberent. qui pro animabus ꝓciosissimo sanguine xpi redemptis contra malignos spūs dimicaret. hec ille. Predicta enim species auaricie. scilicet fraus cum vicijs sibi annexis. scz iniusticia in contractu emptionis ⁊ venditōnis vsura ⁊ simonia manife-

ſtē repugnant iuſticie cōmutatiue ⁊ ꝓhibentur ꝑ illud mandatum. Non furtum facias. per qō ꝓhibetur omne nocumentuz quod infertur proximo in rebus ſuis. ad cuius tranſgreſſionem reducitur aſtutia ⁊ dolus ⁊ prudētia huius mūdi que ē prudentia carnis. tamen quando finis illius prudētie ſtatuitur ad aliquid delectabile ſm carnem tūc ꝑtinet ad tranſgreſſionē huius mandati. Non mechaberis. vel non concupiſces vxorem proximi tui. Prudētia autem ⁊ aſtutia ⁊ dolus opponūtur virtuti prudentie cum qua tamen quādam ſimilitudinem habent. Sacrilegium vō opponitur vtuti religionis per quam deus colitur que eſt pars iuſticie ⁊ ptinet ad tranſgreſſionem huius mandati. Sabbata ſanctifices. quia per ipſum precipitur diuinū cultum ⁊ debitam reuerentiam deo ⁊ diuinis exhiberi. Opponitur autem ſimonia virtuti religionis per quam debitus cultus ⁊ deo debita reuerentia exhibetur. que quidem virtus eſt pars iuſticie que reddit vnicuiq; ſm q̄ ſibi debetur. per ſimoniam vō ſacris ⁊ diuinis ⁊ per conſequēs deo magna irreuerentia exhibetur. quia eſtimat ſpiritualia poſſe terreno precio compare. ⁊ ideo pertinet ad tranſgreſſionem precepti de ſanctificatiōe ſabbati per quod precipitur debitus cultus ⁊ reuerentia deo exhiberi.

Capitulum XXII

Exta ſpecies auaricie

eſt proditio qua q̄s amico ſuo dño vel regi ꝓpter auariciam vel aliam cauſam inordinatam inſidiatur nullam fidem ſibi ſeruādo. ſicut exemplariter patet de iuda traditore qui propter auariciam deū ⁊ dominū ſuū ihm xp̄m ſuis inimicis facinoroſe tradidit occidendum. Et ſicut dicit Beda. ⁊ ponitur in cano. xj. q. iij. abijt iudas multi inquit hodie iude ſcelus q̄ dominū ac magiſtrum deumq; ſuum pro pecunia vēdidit. velut nepharium abhorrent. nec tamen cauent. Mā pro muneribus falſum contra quemlibet teſtimoniū dicunt. profecto quia veritatem pro pecunia negāt deumq; pro pecunia vendunt. Ipſe em̄ dixit. Ego ſum veritas. Cum etiam ſocietatem fraternitatis aliqua diſcordie peſte cōmaculant deum produnt q̄ de⁹ charitas ē. q̄ igit̄ charitatis ⁊ veritatis iuſſa ſpernūt. deum vtiq; qui charitas ⁊ veritas ē ꝓdūt ⁊ maxime cū non in infirmitate vel ignorantia peccant. ſed in ſimilitudinem iude querunt oportunitatem qualiter arbitris abſentibus mendacio veritatem ⁊ virtutē crimine mutent. hec ille. Item auguſtinus eadem q̄ſti. ca. quiſquis. Quiſquis inq̄t veritatem metu cuiuſlibet poteſtatis occultat. irā dei ſuper ſe prouocat. quia magis timent hominē q̄ deum. vterq; reus ⁊ qui veritatez occultat ⁊ qui mendaciū dicit. quia ⁊ ille prodeſſe non vult ⁊ iſte nocere deſiderat hec ille. Item Criſoſtomus eadē queſt. ca. nolite. Non ſolum inquit ille proditor ē veritatis qui tranſgrediens contra veritatem palam mendaciū loquitur. ſed etiam ille qui non libere pronūciat quam libere ꝓnūciare oportz. aut nō libere veritatē defendit quā libere defendere cōuenit ꝓditor eſt veritatis. Nam ſicut ſacerdos debitor eſt vt veritatem quā a deo audiuit libere ꝑdicet. ſic laicus debitor eſt vt veritatē quā audiuit a ſacerdotibus ꝓfatam q̄dez in ſcripturis defendat fiducialiter. qō ſi non fecerit ꝓdit veritatē. hec ille Vnde ⁊ in figuralem cōfirmatōem huius ſententie legit. iiij. Regū. xj. q athalia mater regis ochoſie videns filiū ſuū mortuū ochoſiam ſurrexit ⁊ interfecit omne ſemen regium qō inuenire poſſet vt ipſamet regnaret ſuper populuz. ſed Joſaba ſoror ochoſie videns crudelitatē huius tyranniſſe clam tulit ioas filiū ⁊ heredem ochoſie fratris ſui ⁊ abſcondit eū ⁊ nutrire fecit in templo dei ſex annis. ⁊ in ſeptimo anno ioiadas ſacerdos templi collegit principes leuitaꝝ. milites ⁊ ceteros magnates ⁊ oſtendit eis ſecrete filiū regis. ⁊ coniurauerūt ꝑ puero contra athaliam. ⁊ conſtituerūt eū regem ⁊ occiderūt athaliam. Spūaliter ꝑ iſtam mulierem athaliam q̄ interp̄tatur peccans domino intelligitur falſitas q̄ ſemper nititᵉ impedire ⁊ extinguere veritatem ⁊ fidelem doctrinam legis xp̄i. Per ioas qui interp̄tatur fortitudo dei veritas figuratur Per ioſabam q̄ cuſtodiebat ioas quilibet fidelis xp̄ianus cuſtodiens veritatem poteſt intelligi. ⁊ ꝑ hoc q̄ ioiadas ſacerdos oſtendebat principibus ⁊ militibus ioas. ⁊ ipi conſtituerūt eum regem ⁊ occiderūt athaliam intelligitur q̄ ſacerdotes oſtēderent principibus ⁊ militibus alijs veritatē legis. quia vt dicit Criſoſto. ope. imper. omeᵗ. xlij. Sacerdotes niſi omnē veritatē populo manifeſtauerint dabūt ratōnem in die iudicij. ⁊ ipi. ſ. principes. milites ⁊ oēs alij fideles toto poſſe ſuo veritatē defenderent. ⁊ falſitatem deſtruerent ⁊ errorem. Vñ Iſidorꝰ ⁊ ponitur in canone. xxiij. q. v. principes. Principes inquit huius ſeculi nonnūq; poteſtatis adepte culmina tenent vt per eandem poteſtatem diſciplinam eccleſiaſticam minuant. cerex inter ecciam poteſtates neceſſe non eſſent niſi qō nō ualet ſacerdos efficere ꝑ doctrine ſermonē poteſtas hoc impleret ꝑ diſcipline errorem. Et ſeq̄tur. Cognoſcant principes ſeculi deo ſe debere ratōnē reddere ꝓpter eccleſiam quam a xp̄o tuendam ſuſcipiunt. Nam ſiue pax ⁊ diſciplina eccleſie ꝑ fideles principes augeatur ſiue diſſoluatur ille ab eis exigit rōnem qui eoꝝ poteſtati ſuam eccleſiam credidit tuendam. ſed quod dolendum eſt iam domini tempales ad oppꝛimendū veritatē ⁊ impugnādum diſciplinam eccleſiaſticam magis q̄ ad defendendum multotiens ſunt parati. ac etiam paſtores eccleſie iam multi nedū veritatem euāgelicam ꝓnūciare contemnūt. ſed etiam ſubditos ſuos pernicioſiſſimo ſuo exemplo occidūt. ⁊ ideo tales nedū ſunt veritatis ꝓditores nequiſſimi. q̄ etiā antichriſti. manifeſtiſſimi. Vnde Linco. in quodā ſermone qui ſic incipit. Matis educatis ⁊ aſſumptis xp̄us inquit deſcendens de ſinu patris in vterum matris ⁊ virginis in ea ⁊ ex ea homo factus ⁊ natus q̄cunq; geſſit in carne ſalutaria. glorioſa ⁊ mirifica. ⁊ q̄cunq; paſſus ē humilia ⁊ verecūda ⁊ aſpera primo ꝓprie ⁊ principaliter ꝓpter vnificatōem ſaluatōem ⁊ deificatōem animaꝝ geſſit ⁊ paſſus ē ergo paſtores eccleſie ex officio aſſumpto debitores vite eius ad eius imitationem alias vnificare.

saluare ⁊ deificare eas debentes econtrario mortificantes perdentes ⁊ a deo quantū in ipis est separantes. ac per hoc primo ꝓie ⁊ principaliter xp̃o cōtrarij manifesti sunt antixp̃i. hec ille. Et q̄ principale ⁊ finale opus xp̃i fuit propter quod descendit de sinu patris in vterum virginis, ⁊ ex ea natꝰ passus fuit in cruce propter animarum vinificationem ⁊ onis que perierat quesitionem bene figuratur Genesis. xxxvij. vbi legitur q̄ Iacob videns tunicam filij sui Ioseph vēditi in egyptum sanguine hedi tinctam dixit. Heu fera pessima deuorauit filium meum Ioseph. ⁊ noluit consolari a filijs suis sed cilicio se induit ⁊ dixit. Descendam lugens ad filium meū in infernū. Spūaliter Ioseph augmentum interpretatur. ⁊ sicut dicit Ydo super euangelium sermone tricesimoquinto. hanc pertractans hystoriam signat primū parentem nostrum adam a quo genus humanū augmentatū super terram incepit. Hunc Ioseph pater celestis induit tunica vere innocentie in paradiso. Sed hac tunica inuidia diaboli exutus venditus est in egyptum id est ad tenebras inferni precio peccati. Unde Origen. Peccatum inquit est diaboli pecunia quā qui accipit animam suam diabolo vendit. Et ideo merito dicitur Ecclesiastici. x. Nihil iniquius q̄ amare pecuniam. hic animam suam venalem habet. Ysto Ioseph taliter in egyptum vendito. pater suꝰ id est filius dei videns tunicam suam sanguine hedi tinctam hoc est sanguine peccati maculatam. dixit. Heu fera pessima. id est ipe diabolus deuorauit filium meum. Habuit etenim altos filios. id ē angelos in celo sed quasi nolens ab eis consolari descendit in terras ⁊ cilicio nature hūane se induit de qua postea in passione sua cum lacrimis ⁊ clamore valido emisit spūm. ⁊ sic lugens descēdit ad inferna ⁊ liberauit filium suus adam de faucibus diaboli. Et sicut dicit Ydo super euangelium vbi prius. qui salutem ouium sicut xp̃us querunt veri pastores dicūtur. ꝯ q̄ tm̄ lac ⁊ lanam cupiūt. tonsores ouiū nūcupantur. de quibus raro vel nunq̄ in sacra scriptura bona cantilena auditur. Unde iudas dum iret ad tondendum oues fornicatus est cum thamar nuro sua. vt patet Genesis. xxxviij. Item absalon dum tonderet oues fratrem suum amon interfecit. vt patet. ij. Reg. xiij. Item laban dum iret ad oues tondendas amisit amicum suū fidelissimū Iacob. vt patet Genesis. xxxj. Sic spiritualiter vt dicit Ydo pastores ecclesie cū nimis inhiant tempalibus verum Iacob. id est xp̃m amittunt. ⁊ suis peruersis exemplis suos subditos corrumpunt. hec ille. ¶ Et ideo merito Ricard. hanspol. super illud Iob. xvij. Si sustinuero infernus domus mea est. Ve inquit sacerdotibus qui tanto zelo ⁊ clamore decimas ⁊ ea que ad altare p̄tinent exigunt ⁊ de animabus parrochianoꝝ tam parum curant instanter pecuniam petunt. sed raro vel nūq̄ proferūt sermonem. excōmunicāt illos qui ab ecclesia illorum sua iura subtrahūt. ⁊ ipi sacerdotes primo a deo excōmunicantur. quia ecclesiam dei vt tenentur non regūt. multi tamen dicūt nescimus regere. nesc mus p̄dicare. sicut scim⁹ sic facimus. non oportet vt omnia cognoscamus. immo ve vobis qui curam quam nescitis accipitis vos ⁊ subditos vestros in infernum inferiorem demergitis. vos ceci cecos ducitis ⁊ in foueam cadere non timetis. o miser quare illoꝝ custodiam accipis ⁊ teipm̄ custodire nescis. hec ille. Et huic sententie alludens Linco. dicto. xc. Ve inquit malis pastoribus ve comināt quia illi sunt cum filijs heli cuz filijs belial nescientes deū neq̄ officiū sacerdotum ad pp̄ulū magis delicata a subditis tollētes vt cū mulieribus ad ostiū tabernaculi dormiētes cū filijs samuel in vijs patris eoruz non ambulantes. sed post auariciam declinātes munera accipientes ⁊ iudicia peruertentes. In oculis xp̃ijs cum saule magni cū tamen ipi sunt sacerdotes de extremis populi. neq̄ sunt de filijs leui. sed muneribus implendo manus hieroboam ad gradū sacerdotij prouecti ⁊ in excelsis ⁊ phanis sublimibꝰ constituti. Hij sunt exactores qui populū dei spoliant adulationibus beatificando. gressus populi dissipant. vineam domini depascūt populū dei arterunt. ⁊ facies pauperum confundūt. rapinā pauperum thesaurisant. impium ꝓ muneribus iustificant. ⁊ iusticiam iusti ab eo auferūt. leges iniquas scribunt. in iudicio pauperes opp̄imūt. causse humiliū vim faciūt. vt sint vidue preda eoruz ⁊ pupillis diripiant. hij ſm Hieremiā magis iugū domini suaue conf[illegible]ingunt mandatorum ipiꝰ vincula rumpunt. me[illegible]dacijs applaudunt. volum facinnt. falsam pacem. ꝓmittūt. abhominationes faciunt. ⁊ hinc erubescere nesciunt. ab his sup omnem terram egressa ē pollutio. ab his deperiit salnatio. ex his ꝓcessit discurrēs vagatio. in hijs maxima dei obliuio. per hos sanguinis iustorū effusio. Hi ſm Ezechielem sunt spiritum suū sequentes quasi in deserto vulpes ꝓpter pugillum ordei ⁊ fragmentum panis domini ad populū violentes animas que non moriūtur interficientes ⁊ animas q̄ viuūt vinificantes. manū egeno non porrigentes in saturitate. ⁊ abundantia panis ociosi ventes murū pro domo domini nō se exponentes neq̄ in p̄lio stantes ꝯ in bello spūali ruētes sine diuino consilio ad bella corporalia exeūtes. hi legis dei cōtēptores sanctuarij domini pollutores inter sanctum ⁊ prophanum. nullam habentes distantiam. lupi rapaces ad predam cornibus potestatis infirma pecora mutilāt. ⁊ sic prauis operibus scientie legis dei puritatē p̄turbāt. Hij ſm Ozeaz scientiam repellunt. peccata populi comedunt. et animas eorum ad iniquitates subleuāt. Hij sunt ſm Paulū qui cum p̄dicant non furandum furāntur. ⁊ cum dicunt non mechandum mechant. qui abhominant sacrilegium ipsum faciunt. qui in lege gloriantur per preuaricationem legis deum inhonorant ac per hoc nomen dei blasphemāt. qui sibi ⁊ non spūalibus filijs thesaurisant. non q̄ xp̃i sed que sua sunt querunt. hec Linconiēsis. Item Bernhardus super cantica sermone. xxxiij. de talibus sic scribit. Ve inquit generationi huic q̄ est ypocrisis. serpit hodie putrida tabes per oīe corpus ecclesie si insurgeret apertus inimicus. apertus hereticus mitteretur foras et aresceret si violenter inimicus abscōderet se forsitan ab eo. nūc vo quē

ciscet a quo se abscondet omnes amici ⁊ oēs inimici ⁊ omnes necessarij ⁊ oēs aduersarij oēs domestici ⁊ nulli pacifici omnes xpi ⁊ omnes que sua sunt querunt. ministri xpi sunt sed seruūt anti xpo. de bonis domini honorate domino honorez non deferunt. inde is quem quotidie vides meretricius nitor. hystrionicus habit⁹. regalis apparatus. Inde aurum in frenis ⁊ sellis in calcarib⁹ pl⁹ calcaria q̄ altaria fulgēt. inde mense splendide cyphis ⁊ cibis. inde comesationes ⁊ ebrietates. inde cythara ⁊ lyra ⁊ tybia. inde redundātia torcularia ⁊ promptuaria plena eructātia ex b̄ in illud. Prohibis ⁊ huiusmodi volunt esse ⁊ sunt ecclesiarum p̄positi decani archidiaconi episcopi ⁊ archiepiscopi. hec ille. Item idem ad Eugenium papaz libro quarto. Tu inquit pastor procedis deauratꝰ tam multa circūdatus varietate oues quid cupiunt si auderem dicere demonū magis q̄ ouium pascua hec sunt. Non sic facitabat petrus nec sic paulus iudebat. Petrus nescitur aliquando gemmis p̄cessisse ornatus vel sericis non rectus auro. nō rectus equo. nec stipatus milite nec circūstrepentibus septus mistris absq̄ his non credidit satis implere saluatoris mandatum dictum beato Petro apostolo Johānis vltimo capitulo. Si amas me pasce agnos meos. si forte in penaz peccati populi mundo cecari euenit q̄ hec curia in depressione secularium tm̄ hodie inualescit. Vnde Eccle. xij. sic scribitur. Benefac humili. ⁊ ne dederis impio prohibe illi panes dare ne in illis potentior te sit. Jam enim ad tantū cecatur seculum q̄ credit honorem sacerdotis xpi stare in mūdana gloria ⁊ nō in virtute aut obseruantia legis xpi. hec ille. Item idem. iij. flor. ca. vj. Quid inquit sibi vult q̄ clerici aliud esse. aliud videri volunt. nempe habitu milites. questu clericos. actu neutrum se exhibēt naz neq̄ pugnant vt milites. neq̄ vt clerici euāgelisant cuius ergo ordinis sunt cum vtriusq̄ esse incipiūt vtrūq̄ deserunt. ⁊ vtrūq̄ confundunt. vnusquisq̄ in ordine suo resurget. illi in quo. an qui sine ordine peccauerunt. aut si summe sapiens deus veraciter creditur. a summo vsq̄ deorsum nihil inordinatum relinquere non vereor alibi ordinandos q̄ vbi nullus ordo sed sempiternus horror habitat. hec ille. Item Bern̄. super illud Psal. In labore hominū non sunt. cū inquit cūctus status hominū aliquid habet laboris ⁊ voluptatis. clerici nostri inter hec nouo quodam artificio decernentes totum quod delectat in quolibet elegerūt. ⁊ totuz quod molestat respuerūt. a militib⁹ acceperūt superbie vestem amplā familiā. equoz phaleras. ⁊ nobiles apparatus. A mulieribus molliciem delicatā. balnea suauia. vina. ociū ⁊ glorīā. A rusticis fructꝰ agroz ⁊ horreo plena. Sed bene cauent lonce militaris pondus. ⁊ muliebrem declinant verecūdiā Omnes rustici ⁊ agricole victum sibi p̄prio labore acquirūt. Sed hij delicijs affluūt ⁊ ociose viuūt ⁊ tamen aduenīente tempe fructuum promptuaria eorum plena fiunt. ⁊ bibunt vinū meracissimū ⁊ inde incrassantur ⁊ impinguātur ⁊ dilatant. hec ille. Tales sunt milites diaboli xpm cum herode crudeliter p̄sequentes. ⁊ cū pharaone pueros israelitici generis extinguentes. Vnde Bern̄. iij. florum. ca. xix. Si quid inquit ad salutem pertinens. si quid religionis ordi xpiane. quicūq̄ resistit. qcūq̄ repugnat plane cū egyptijs parvulos israelitici generis necare conat. immo cum herode nascentem prosequitur saluatorem. denicq̄ si p̄prij sanguinem dederit in precij redemptionis animarū non tibi grauiorem videt eū ab eo sustinere p̄secutionem q̄ suggestione maligna pnicioso exemplo scandali occasione auertit ab eo animas quas p̄prio sanguine redemit q̄ a iudeo q̄ sanguinē illuz effudit. quas ergo de salute anime illi fratri gratias agere possum q̄ mihi p̄pinat detractionis venenū merito detractores deo odibiles describuntur tanq̄ p̄secutores. Quid ⁊ is q̄ exemplo suo ad remissius agendum ceteros p̄uocat q̄ singularitate turbat aut inq̄etat curiositate aut impatientia sua ⁊ murmuratōne molestat. aut quocūq̄ mō cōtristat spūm dei qui in eis ē scandalisans minimū de credentibus in eis. nonne ⁊ hic manifeste p̄sequitur xpm. Agnoscite dilectissimi ⁊ expauescite consortiū eoz q̄ salutē impeditū aiaz. horrendū penitus sacrilegiū qō ⁊ ipsorū videtur excedere facinꝰ qui dño matestatis manus sacrilegas iniecerunt. videbatur iam cessare p̄secutionis tempus. sed vt palam factum est nūq̄ deest persecutio a xpiano. ⁊ nunc quidem quod grauius est ipi xpm p̄sequūtur qui ab eo vtiq̄ xpiani dicūtur. amici tui deus ⁊ p̄rimi aduersum te appropinquauerunt ⁊ stetērūt. cōturasse videt p̄ra te vniuersitas populi xpiani a minimo vsq̄ ad maximū. a planta pedis vsq̄ ad verticem capitis nō ē sanitas vlla. egressa est iniq̄tas a senioribus iudicibus vicarijs q̄ videntur regere populū tuū. Nūquid iam dicere possumꝰ sicut populus sic ⁊ sacerdos. qz nec sic pp̄s vt sacerdos. Heu heu dñe qz ipi sunt in p̄secutōne tua primi qui vident in ecclesia tua primatū diligere. gerere principatū. arcem sion p̄occupauerūt. ap̄henderūt munitiones ⁊ vniuersa libite ⁊ potestatiue tradunt incendio ciuitatem. misera eoz p̄uersatio. plebis tue miserabilis sbmersio. Dati enim sunt sacri gradus in occasionē turpis lucri. ⁊ questum estimāt pietatē. copiosissime siq̄dez pietatis inuenīūtur in susc̄ipienda immo in accipiēda magis animaz cura. sed hec apud eos cura mior ⁊ de animaz salute nouissima eoz cogitatio est. an vo saluatori aiaz graviorvlla esse poterat p̄secutio. Impieq̄ agūt ⁊ ceteri cōtra xpm. multi q̄dez sunt nr̄is tempibus antixpi. merito tm̄ ⁊ crudeliorē eaz sentit p̄secutionē p̄ acceptis beneficijs. et grauiorem sentit p ptāte quā a xp̄ijs sustinet ministris. licet alij quoq̄ multi ptra p̄primiorē salutem multifarie multisq̄ modis ⁊ multis occasionibus agere videant. hec videt xps ⁊ silet. hec saluator patiē ⁊ dissimulat. p̄terea dissimulemus. ⁊ nos miseri peccatores quo necesse ē ita sileam⁹ interim. maxime de p̄latis nr̄is mgr̄is eccl̄iaz. sit nimirū sic placet ⁊ ipis vt euadant nūc būana iudicia. q̄ veniet semel iudiciū graue bijs q̄ p̄sunt. ⁊ potentes potēter torm̄enta patient. hec ille. ¶ Sed certe carnalitas intrantū excecauit p̄latos ⁊ pastores ecclesie p̄ maiorī parte q̄ p̄dictam sententiā terribilem

scriptūrarū sacrarū ⁊ sanctorū doctorū nō formidant nec considerant. ⁊ hoc bene ostendit ⁊ valdebñ. sup simbolo p tale exēplū. Narrat inquit in de figmētis poetarū q argus pastor habuit centū oculos. ⁊ orpheus cythareda goptimus volēs vaccas suas furari cytharam gcutiens. omnes oculos argi sin gillatim dormire fecit. ⁊ caput argi dormientis occidit. ⁊ vaccas eius ad libitum suū abduxit. Moraliter iste argus cum centum oculis est prelatus qui oculis spiritualibus vndiq; videre deberet ⁊ p cauere ouium sibi commissarū pericula. Unde p̄lati Ezechielis. j. ⁊ Apocalipsis. iiij. signantur per animalia pulcra oculis ante ⁊ retro. Orpheus est diabolus dulcedinem carnalitatis suggerens. qua dulcedine oēs oculos discretionis facit in eo dormire. ⁊ sic caput id est rōnem anime tollit ⁊ abscindit. ⁊ tunc vaccas sine ones sue custodie mancipatas rapit ⁊ dispergit. ⁊ ad suū libitum in peccati p̄cipiciū deducit. Et certe huiusmōi voluptuosi carnales prelati et pastores sunt causa totius erroris ⁊ impietatis tam regnantis per vniuersum orbez Unde Linc. in quodam sermo. qui sic incipit. Natis educatis. Cum inquit pastores ex officio sunt cause fidei ⁊ xp̄iane religionis p̄uniuersum orbem dilatande. ⁊ oppositoꝝ oppositē sunt cause. abusores cure pastoralis cause sunt erroris oppositi; dilatati in ecclesia per vniuersum orbem. videlicz in fidelitatis ⁊ impietatis a quibus nunq; erat ecclesia reductura. quousq; pastores ecclesie carnalem amorem disposuerint. Quod bene figuratum est j. Regum. vj. vbi legitur archam dei reductam fuisse a terra philistinoꝝ vaccis ad fetos nō reflexis licet fetus haberent. Sed vt dicit parisieñ. in de vicijs. parte quarta. Ecclesia a malo statu in quo est p̄ magna sui parte non exiet nisi illi quoꝝ ē causa trahere postposuerint amorem carnalem. vñ ap̄ls ad Hebreos. vij. Melchisedech inquit rex salē sacerdos dei summi. Et subiungitur. sine patre ⁊ sine matre ⁊ sine genealogia. non em̄ fecit mentiōez de patre vel mr̄e Melchisedech qui p̄figurat sacerdotes noue legis vt ostendat carnalem amorem longe debere esse a sacerdotibus vt docet parisienſ. sup eodem. Unde ⁊ in exemplū huj⁹ legit Exo. xviij. q̄ ietro sacerdos dixit moysi. p̄uide de omni plebe viros potentes ⁊ timentes deū in q̄b⁹ est veritas ⁊ qui odiunt auariciam. ⁊ cōstitue ex eis tribunos ⁊ centuriones ⁊ quinquagenarios ⁊ decanos qui iudicent populum omni tempore. ecce cōsuluit p̄uidē ⁊ cōstituere tribunos ⁊ centuriōes ⁊ ceteros de omni plebe ⁊ non de consanguineis ⁊ viros ⁊ potentes ⁊ timentes deū in quibus esset veritas ⁊ odientes auariciam. ⁊ non puerulos magis hominem q̄ deum timentes. veritatem ignorantes ⁊ vanitatem mūdi sequētes cuiusmodi hodie p̄ficiuntur in ecclesia. Unde Bern̄. Mira inquit res est episcopi habent ad manū cui credant animas xp̄i sanguine redemptas cui aut̄ credant facultates suas terrenas non habēt nec inueniūt ⁊ inde datur intelligi q̄ patientius ferunt iniurias xp̄i q̄ proprias. Unde aliquis episcopus nepotulo suo multa. milia animaꝝ ad custodiendum cōmittit cui viginti pira non committeret custodienda. ſ. q̄ infideles ⁊ aperti traditores sunt tales domini ostendit parisienſ. in de vicijs. parte quarta. per tale exemplum. Si inquit princeps aliquis negre p̄ficiscens tradidisset alicui de subditis suis terrā suam tempore oportuno filijs suis diuidendam. ⁊ subditus ille terram illam suis p̄dictis filijs diuideret ⁊ filios domini sui indigentes exheredaret. nūq̄d infidelis valde esset ⁊ proditor domini sui. Sic inquit prelati ecclesie valde infideles sunt ⁊ proditores qui patrimoniū xp̄i quod filijs suis. scz pauperibus deberent diuidere. consanguineis suis tribuūt. Unde vt dicit parisieñ. vbi supra. Initium malicie iude proditoris erat carnalis amor. quia ex amore carnali quem habebat ad vxorem ⁊ liberos suos murmurauit de effusione vnguēti quod effudit maria magdalena super caput iesu di. illō Joban. xij. quare hoc vnguentum non vendit̄ trecentis denarijs ⁊ datum est egenis. hoc autem dixit. non quia de egenis p̄linebat ad euz. ſ. quia fur erat ⁊ latro loculos habens ea q̄ mittebant̄ asportabat vñ venditione dñi sui illud dānū effusionis vnguenti voluit recompensare. nec timuit dominū suū tradere vt acquireret quod daret eis q̄s carnaliter amabat. scilicet vxori ⁊ liberis suis. Sic inquit prelati in quibus amor carnalis dominat nō timent cōmittere simoniā vel alia enormia peccata vt consanguineos suos promoueant. ⁊ si iudas meruit q̄uenire ad suspendiū quia loculos domini habens dabat vxori ⁊ filijs suis q̄ dandū esset pauperibus ⁊ licet pauca eis daret. Quid meret̄ ille qui non vxori ſ concubine ⁊ filijs adulterinis dat q̄ pauperibus dandū esset ⁊ suis consanguineis quibus minus tenetur dare q̄ filijs dat officiū dispensandi res pauper quas scit eos exp̄ēsuros in suis voluptatibus ⁊ mūdi vanitatibus. ſ. si anantias q̄ retinuit ea que essent pauperibus danda sic punitus scz pena mortis subite ⁊ damnatōnis eterne licet habuisset ea de venditione p̄dicti agri. vt legit Actuum. v. qualiter putas punientur illi qui sibi ⁊ suis retinent que non de suo patrimonio habēt ſ de christi patrimonio obtinent. vnde etiam Odo super illud Math. xv. Beatus es simon bariona. quia caro ⁊ sanguis non reuelauit tibi. sed p̄r me⁹ qui in celis ē. q̄cquid inquit caro ⁊ sanguis eis reuelat faciunt prelati nostri temporis qui cōsanguineos suos aut filios burgensium qui seruierūt eis aut herodianos id est ministros principum aut legisperitos in ecclesijs suis collocant ⁊ constituūt. ⁊ ad beneficia ⁊ dignitates p̄mouent. ⁊ hanc summam credūt esse prudentiam summāq; sapientiā sed totum hoc caro ⁊ sanguis reuelat eis ⁊ non pater qui est in celis. ⁊ ideo sicut de simone petro dictum est. beatus es simon ⁊c. sic per contrariū maledictus prelat⁹ qui facit quod caro ⁊ sanguis reuelat sibi ⁊ non quod pater qui in celis est. Ex q̄bus patet q̄ huiusmodi prelati sunt xp̄i proditores manifestissimi. ¶ Et nedum tales prelati sed etiam vt dicit Holgot super illud Mat. xxvij. Peccauī tradens sanguinem iustum. quib⁹ homo moraliter peccans tradit xp̄m. quod inquit patet ex modo ⁊ processu iude traditoris. vñ appropinquante hora passionis xp̄s discipulis suis cenam

fecit.in qua non solum cibauit eos corporaliter ve rumetiam spūaliter dando eis carnem suam z san guinem in forma panis z vini. Postq̄ vo iudas ci bum acceperat foras exiuit et ad inimicos christi scilz iudeos prexit promittens q̄ christū eis trade ret z illi dederunt ei triginta argenteos.quibus ac ceptis tradidit ei xp̄um. Hunc processum spūali ter habet peccator mortaliter peccans. vnde xp̄us quotidie nos pascit non solum corporaliter ꝫ etiā spūaliter suo p̄cioſissimo corpore z sanguine q̄ q̄ti die pro salute omniū fideliū xp̄ianum a bonis sa cerdotibus in ecclesia ministratur. Sed isto nō ob stante miser peccator z ingratissimus multotiens vadit.z cū inimicis xp̄i loquitur.i.cū carne mūdo z diabolo qui inimici capitales xp̄i existūt.z cum istis inimicis peccator cōuenit z fedus pepigit qñ ad eor instigationē vt faciat cōtra dei p̄ceptū ꝓsen tit.Sed q̄d recipit eis.xxx.argēteos:nō. ꝫ tm̄ tres. scilz peccatū locutionis. cogitationis z operis. Et sicut dicit Augie. Peccatū ē diaboli pecunia quā qui accipit aiam suam diabolo vendit.z vt videt q̄ taliter animā suā diabolo vendit grauius ꝙ xp̄um delinquit q̄ iudas in hoc q̄ eū inimicis suis tradi dit.z hoc tali rōne ostendo. Si quis haberet duo localia p̄ciosa.quor vnum magis diligeret q̄ reli quū.magis delinquet penes eum qui de locali q̄ magis diligeret q̄ de locali q̄ minus diligeret eū volūtarie p̄uaret .Sed spūaliter loquendo xp̄us habuit duo localia sibi valde p̄ciosa.s.animā hūa nam z suam vitam p̄priam quoz magis dilexit animā humanā q̄ suam vitam p̄priam.quod patz ex hoc q̄ pro anima humana dedit suam propriā vitam.cū ergo rōne p̄ditionis iude xp̄s nō perdi dit nisi vitam suam propriā quā min9 vt videt di lexit q̄ animā humanā. z rōne p̄ditionis mortali ter peccantis xp̄s perdit animā illam quam miser peccator p̄ modica delectatōne diabolo vendit.et p̄ qua xp̄us suam propriam vitam dedit. patet q̄ mortaliter peccās grauius contra xp̄m delinquit q̄ iudas qui eum suis inimicis p̄didit.Et si obji ciat cōtra p̄dicta q̄ iudas xp̄um tradens grauius peccauit q̄ aliquis iam mortaliter peccans ex eo q̄ iudas mortaliter peccando animā suam diabo lo vendidit tradendo xp̄m.sic iam mortaliter pec cans precio peccati animā diabolo vendit. Dicen dum est q̄ ante passionem xp̄i post lapsum primi parentis omnis anima peccatrix erat sub potesta te diaboli.sed xp̄s per suam passionez eas iam de potestate diaboli suo sanguīe redemit p̄cioſissimo dicente apostolo.j.Pe.ij.Non corruptibilibus au ro vel argento redempti estis de vana vestra con uersatōne paterne traditionis. sed p̄cioso sanguīe quasi agni incontaminati z immaculati ihu xp̄i. z ideo vt videt qui iam mortaliter peccando aiam suam p̄cio peccati diabolo vendūt.in tanto grauiꝰ peccant in quanto nobiliori p̄cio xp̄us illam redemit.z p̄ consequēs vt videtur iam mortaliter pec cans grauius peccat q̄ iudas q̄ dominum suū ie sum xp̄m prodidit. Sed inter omnes peccatores vt videt indigne conficiens vel corpus xp̄i in sacra mento altaris indigne recipiens cum iuda prodi tore manifestissime dominum suum iesum xp̄um quantū in se est in manus suor inimicorū tradit. Vñ super Lu.xxij.Ecce manus tradentis me me cum est in mensa.dicit Paris.q̄ sicut iudas tradi dit suis p̄secutoribus xp̄m sic conficiēs vl̄ sumēs corpus christi indigne tradit eū inquantū in se est demonibus dum ponit eum in loco qui ē in pote state demonū immo z inter demones q̄ scilz xp̄i proditorem inhabitant. Et ideo sup illud.j. Cor. xj.Quicūq̄ manducauerit hunc panē vel biberit calicem domini indigne reus erit corporis et san guinis domini dicit Ambrosius q̄ indigne hoc sa cramentum recipiens reus erit ac si xp̄um occide ret.vñ z in cōfirmatōem huius de talibus dic̄ apo stolus ad Hebre.vj. q̄ rursum sunt crucifigentes filiū dei. Sed est insuper notandū q̄ septem mo dis specialiter impij dominū suū ihm xp̄m p̄dūt sm̄ q̄ septem sunt casus in q̄bus potest homo sui regis p̄ditor appellari merito. Primo si arma cōtra regem portare p̄sumit. In isto em̄ casu p̄di tores xp̄i sunt supbi. quia superbi contra xp̄m ar mati incedūt. Pro quo notandu q̄ sicut quando torneamenta solennia vel duella p̄clamantur an teq̄ dimicantes ad campū procedant.illi q̄ princi pales sunt persone vexilla signa z arma sua expo nūt z sic milites inferiores eligant z videant sb̄ cu ius vexillo poterant dimicātes tueri. Sic spūa liter xp̄us in hunc mūdum veniens vt torneamē tum z duellum cum diabolo iniret vexillum suū expandit quando primo mundū intrauit.in q̄ ex p̄esse arma sua describūtur. Vnde vt patet Luce ij. Angelus pastoribus apparens.vexillum xp̄i z arma descripsit dicens. Hoc erit vobis signum.in uenietis infantem pannis inuolutum et positū in p̄sepio. Ecce hec sunt arma xp̄i. scilicet humili tas que notatur ibi.inuenietis infantem. Obedi ētia q̄ notat ibi.pannis inuolutū. Paupt̄as q̄ nota tur ibi.cum dicitur. positum in p̄sepio. Ista em̄ arma non conueniūt superbo nec alicui nisi illis q̄ vexillo xp̄i volunt dimicare contra diabolum. Sz superbi cum diabolo contra xp̄um pugnantes se induunt armis omnino armature christi contra rijs.quia vbi xp̄s nō curauit cōtemni z in modica reputatōne in hoc mūdo haberi.supbus non vult cōtemni nec pati obprobriū ꝫ sup omnes alios vi deri z exaltari.z vbi xp̄s parētibus z legibus z su is inferioribus voluit hūiliter obedire. supbꝰ nec deo nec legibus ecclesie.nec alicui vellet obedire. ꝫ sua p̄pria volūtate in oibus regulare.z sue ditio ni omēs alios obedire.ac etiā vbi xp̄s voluit pau per esse.z paup reputari.supbo non fit maior vere cundia q̄ q̄ paup z mendicus nominet.nec aliq̄d magis q̄ paupt̄atē odit z cōtemnit. Et ideo si arma supbi veraciter describi debeant dicitur q̄ portat scutū rubeū subuersum cū equo hūte cerui cem erectum z pedem ferro munitū.z cursum im petuosum.vnde sicut scutū dicit rubeū de quo ru bedo egredit. superbus a quo superbia egreditur dicitur rubeus.quia sic sanguinē humanū non ti met effundere ad pugnandū z interficiendū facili ter prouocatur. Vnde Ecclesiastici.xxvij.Effusio sanguinis in ira superbor. Istud scutū dr̄ subuer sum.q̄ qō in eo deberet naturalit̄ ē inferius sem-

per nitik esse superius ⁊ nimis exaltari. vnde inter omnes creaturas mortales homo habet occasionem maximā humilitatis, q̄ cetere creature post mortē aliquid vtilitatis relinquūt vt pelle. lanam ossa. carnes. plumas. cornuat hmōi immo ⁊ de serpentibus fit tyriaca. Bufones etiā portant lapides pciosos in suis capitib⁹ ꝫ si corpus humanū sibi dimittat ⁊ anima ab eo separet ad nihil valet vltra nisi vt mittat foras ⁊ pculcet ab hominib⁹ ⁊ bestijs ⁊ in terra a fermib⁹ comedat. Ideo sicut est contra naturam terre que est elementū infimū supra alia elementa locari. sic est ꝓtra naturā corpus hūanus semetipm p supbiam super alios exaltari. Et ideo ꝓpter ista rationabiliter dicit q̄ superb⁹ portat scutum euersum sed sicut q̄n scuta militum sic eversa portantur tunc signū est q̄ milites illi sunt mortui sed certe superbus predicto modo scutū portans euersum nihil aliud est nisi miles dyaboli mortu⁹ vnde de quolibet tali dici potest illud Apoca. iij. Nomen habes vt vivas ⁊ mortuus es. Superbus etiam habet cervicem erectū sicut equus quia sp nitit seipsum exaltare. dicente psal. Superbia eor qui te oderunt ascendit semp Habet etiaz superb⁹ pedem ferro munitū. i. affectionē in malicia obstinatam. de qua dicit dominus Leui. xvj. Conteraz supbiā duricie vestre. Item Ro. ij. Scom duriciā ⁊ cor impenitens thesaurizas tibi iraz dei in die ire Habet etiā supbus cursum impetuosuz sicut equ⁹ indomitus. q̄ quicq̄d loquit a spū impetuoso procedit ⁊ ab animo indignāti vnde Isa. xxx. Labia eius repleta sunt indignatione ⁊ lingua eius quasi ignis devorans. ꝫdiu em̄ istis armis vtit supbus est de exercitu dyaboli paratus ad portandū dyabolum immo et taliter armatus est quasi equus dyaboli similis equo alexandri regis. de quo loquitur solinus in de mirabilibus mundi dicens q̄ alexander habuit quendam equum qui quando erat armatus armis domini sui nullum alium sessorem super eum recepit nisi solum alexandrum regem. sed quando iste equus erat deauratus siue ornatus armis alicuius alterius gartiones ⁊ ribaldos super se ascendere indifferenter permisit. Sic spiritualiter ꝫdiu fidelis armatus est predictis armis christi non permittit alium sessorem. cor suuz ascendere nisi solum christum celi ⁊ terre regem ⁊ imperatorez. sed quando armis superbie que sunt arma dyaboli induit ⁊ armat quemlibet ribalduz inferni ⁊ cogitationes iniquas. nequiter cor suum ascendere pmittit. vnde Jhere. vj. Sagittam ⁊ scutum accipit crudelis. ⁊ super equos ascēdit preparatus quasi vir ad prelium. contra christum supp. Ex quib⁹ patet q̄ superbus portat arma ꝓtra christum. ⁊ ideo traditor ⁊ dignus morte merito comprobatur. sed pro ista traditione christus vt deo patri satisfaceret sanguinem suum fudit in redemptōnem quādo caput corona spinea a iudeis pungi p misit vsq̄ ad sanguinis effusionē circumquaq̄. et ibi etiam scilicet in cruce expansa erant. quia sua q̄ sumpsit in natiuitate. humilitas enim ⁊ obedientia erant ibi ostensa in hoc q̄ inclinauit caput suuz factus est obediens vsq̄ ad mortē. paupertas etiā erat ibi ostensa. q̄ tūc nō habuit vbi caput suū reclinaret. ⁊ sic pro nostra ⁊ primi parentis superbia destruenda sanguinē de capite suo effudit in precium redēptionis. De qua redēptione dicit apl'us. j. Petri. ij. Nō corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vīa conversatione paterne traditionis. sed pcioso sanguine agni incontaminati ⁊ immaculati iesu xpi. Scōo regis proditor dicit pōt q̄n legios regis ⁊ pp'm suū obloquijs ⁊ detractionibus cōtra regē suū ꝓuocat. In isto em̄ casu pditores xpi sunt invidi q̄ obloquijs et detractionibus ꝓximos suos ꝓturbant ⁊ vnū cōtra alīū ꝓvocant. nam q̄ obloquijs ⁊ detractionib⁹ famā proximi sui denigrat. vel vnum cōtra alium ad invidiam aut odiū ꝓvocat. hocidē cōtra regē ⁊ dōm suū iesum xpm facit. dicente ipso. Matth. xxv. ꝫdiu vni ex his fratribus meis feciſtis mihi feciſtis. Et ex isto sequit experientia docente q̄ iam est in inūdo isto sic̄ est i celi imperio q̄ sic̄ i celi iperio minor stella eclypsat maiorē ꝫ nō ecōtra. sic̄ luna solem ꝫ vis lumē nō habeat nisi a sole. Sic in mōdo isto maculatus ⁊ immundus q̄ nihil bone virtutis habet a seipso scādalis ⁊ detractionib⁹ eclypsat nomē ⁊ famam viri iusti a quo reciperet lumē boni exempli gratie ⁊ doctrine. Et causa huius est q̄ talis miser invidus videt hominē bonū ⁊ iustum ⁊ deo obedientē. ⁊ ideo ex invidia nitit euz vel famam eius denigrare. ꝫ si talis esset miser et ingratiosus mūdus sibi nō invideret cum solū miseria caret invidia. ꝫ ista enim invidia ꝓditio incepit in paradiso inter adam ⁊ dyabolū. q̄ adam em̄ apud deū fuit familiaris ⁊ gratiosus. sed dyabolus ex invidia voluit eius famā denigrare ⁊ oīm filioꝝ. qō bene apparuit de filio adaz. Nā cayn ex ex invidia occidit abel fratrem suum pro eo q̄ vidit eius munera deo esse acceptata et non sicut sua. Unde ⁊ sicut dicit Sapien. j. Invidia dyaboli mors intravit in orbem terrarum sed christus redemptor noster de dextro latere suo sanguinem sui cordis effudit vt a nostris cordibus hanc ꝓditoriam pestem invidie penitus enervaret. vnde Hebreoꝝ. xiij. Jesus vt sanctificaret per sanguinem suum extra portam passus est. vnde ⁊ causam quare a dextro latere sanguinem christus emisit potest esse ista. Dicunt enim medici q̄ oculus quando infirmatur per hoc q̄ sanguis corruptus ascendit ad oculum. et ibi congelatur et maculam generat que oculū excecat. ⁊ que macula inveterata et indurata vix vel nunq̄ curatur. sed tamen dum fuerit recens potest curari ⁊ abstrahi virtute sanguinis extracti de dextra ala colūbe. Sic spūaliter aliq̄n ꝓtingit q̄ invid⁹ ꝓximo suo sanguinē odij ⁊ invidie in corde suo hz ascendentē ⁊ ibi intantū radicat inveterat ⁊ indurat q̄ vix pōt curari ejici vel saluari verūtamē si in ꝓncipio ⁊ tēpestive memorari vellet de illo pcioſiſſimo sanguine extracto de dextra ala illi⁹ simplicis colūbe iesu xpi cito maculam odij ⁊ invidie de cordis sui oculo euelleret ⁊ sanaret. vnde apostolus Heb. ix. Sanguis xpi qui spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo viuente emundavit cō scientiam nostraz ab operibus mortuis. Tercio

regis proditor dici potest qui regis legios contra regis voluntatē malicioſe vulnerauerit ⁊ occidit In iſto eñ caſu ꝓditores xp̄i ſunt tracundi qui ꝓximos ſuos ſeruos legios Jeſu xp̄i ꝓtra legez ⁊ voluntatem dei malicioſe perſequūt ⁊ crudeliter ope vel voluntate vulnerant ⁊ occidunt. ⁊ qz ira totum corpus in quo accendit inflammeſcat. Jdeo xp̄us vt nos ab hac peſte iracundie ſanaret ꝙ totū corp⁹ ſnū ſudorem ſanguineū emiſit. dicēte euangeliſta Ju. xxij. ca. Factus eſt ſudor eius ſicut gutte ſanguinis decurrentis in terrā. Et iō merito dicit ap̄s ad Roma. v. In ſanguine ipſius ſalui erim⁹ ab ira per ipm. ¶ Quarto regis ꝓditor dici potest qui fidem ſuo regi preſtitā frangit. In iſto caſu traditores xp̄i ſunt auari ſiue cupidi. qz tales errant a fide quā deo in baptiſmate preſtiterūt dicente ap̄lo prima ad Thi. vj. Radix omniū maloꝝ eſt cupiditas quam quidē appetentes errauerūt a fide. Vnde in baptiſmo fidem p̄ſtiterūt deo abrenūciare ſathane ⁊ omnibus pompis ⁊ operibus eius. ⁊ mandata dei fideliter obſeruare. Sed nō obſtante ꝙ dñs precepit cuilibet diuiti dicēs. Deut. xv. Precipio tibi vt aperias manū tuā egeno ⁊ pauperi. tamen multi auari tam vehementem amorem ⁊ ſeruitutē exhibēt mammone ꝙ potius ꝓmittunt pauperes fratres ſuos ⁊ dei filios fame ⁊ frigore ⁊ alijs miſeriis perire q̄ eis voluut manū adiutricem intuitu charitatis porrigere. Tales igit recedentes a fide quam deo preſtiterūt mammone ſeruiūt. Sed cū teſte xp̄o Mat. vij. Nemo poteſt deo ſeruire ⁊ māmone. patet tales a fide xp̄i apoſtatātes traditores xp̄i manifeſtiſſimi efficiunt Huiuſmodi eñ auari bene figurari poſſunt ꝙ quendam fontē de q̄ loquitur bea. Aug. xxj. de ciuitate dei dicēs. ꝙ apō garamandos ⁊ quidā fons tam frigidus in dieb⁹ ꝙ inde nō bibat ⁊ tam feruidus in noctib⁹ ꝙ nō tangat Sic certe eſt de auaro cuius fons cordis in dieb⁹ id eſt in tempore lucrationis ita infrigidat tenacitate ꝙ nullus pauper poteſt ex eius diuitijs deguſtare ⁊ in noctib⁹ id eſt in tempore perditionis ita feruefcit ꝙ deſperationē ꝙ putat mundū ſibi deficere. ⁊ tunc nō eſt ſpes pauperi aliquid ab eo recipiendi. ⁊ ſic ſiue lucret ſiue nō nihil de bonis ſuis pauperib⁹ impartit. ¶ Sed cōtra iſtam ꝓditoriaz cupiditatē xp̄us ex vtraq; manu ſua expanſa ⁊ perforata in cruce ſanguinē ſuuz emiſit. ⁊ per hoc docens ꝙ diuites manus ſuas adiutrices pauperib⁹ aperire. neq; in tempore lucratiōis neq; in tempore ꝓditionis ꝓmeſcerēt. vñ ⁊ xp̄us tam in tpe aduerſitatis q̄ in tpe proſperitatis vere penitentib⁹ manus ſuas aperuit adiutrices. nā in aduerſitate pendens in cruce latroni miſericordiā petenti reſpondit dicēs. Amen dico tibi hodie mecū eris in paradiſo. Mat. xxvij. In tempe ꝓſperitatis etiam qñ cuz maxima gloria ⁊ honore celos aſcēdit ſptē dona ſpūſſancti diſcipulis ſuis petentibus liberrime donauit. vt patet Act. ij. ¶ Quinto regis ꝓditor dici pōt qui capitaneus ꝓſtitut⁹ eſt. ⁊ cui ꝓmittit cuſtodia alicui⁹ ville ciuitatis vel caſtri ſi cū viderit piculum inimicoꝝ venientis dormiret ⁊ tubā ſonare nō faceret admonendū ciues vigilare. ⁊ torpeſcens ſiue dormies permiſit ciuitatē vel caſtrū intrare ⁊ regis legios captiuos ducere ſpoliare. et crudeliter occidez. Jn iſto eñ caſu traditores xp̄i poſſunt dici accidioſi ⁊ ſpecialiter viri eccleſiaſtici accidioſi paſtores ⁊ prelati qui quaſi capitanei ⁊ ſpeculatores ſunt caſtelli ⁊ ciuitatis eccleſie. de quib⁹ dicit dñs ꝙ ꝓphetā yſa. xxj vade ⁊ pone ſpeculatorē ⁊ qđ cunq; viderit. ſcilicet periculi annunciet ſupple per clangorem tube euangelice p̄dicatiōis. iuxta illud Yſaie. lviij. Clama. ne ceſſes quaſi tuba exalta vocē tuam. ⁊ annuncia populo meo ſcelera eoꝝ. Et ſic ſpeculator in tempore guerre aduenientib⁹ inimicis ſi tubam non clangat ⁊ populum de piculo inimicoꝝ non moneat traditor iuris ſupplicio dignus ſentitur. dicente domino per ꝓphetaz Ezech. ij. Speculatorem dedi te domui Iſrael ⁊ audies ex ore meo verbū ⁊ annunciabis eis ex me. ſic dicente me ad impium. morte morieris ⁊ ſi non annunciaueris ei neq; locutus fueris vt auertat a via ſua impia ⁊ viuat. ipſe impius in iniquitate ſua morietur ſanguinem eius de manu tua requirā ¶ Sed xp̄s contra iſtam ꝓditioſam accidiam ex vtroq; pede in cruce confixo ſuum ſanguinē precioſum effudit Et notabiliter contra accidiam de pedib⁹ ſanguinem effudit. quia de accidioſo eſt ſicut de litargico cui nihil ita delectabile videt ſicut ſomnus. ſic accidioſus ſemp appetit voluptuoſe viuere. ⁊ invitijs ⁊ voluptatibus iacere ꝓtinuet dormire. ꝛ ſecundū medicos optima medicina contra litargiā eſt punctio pedum ⁊ ſic infirmus excitetur a ſomno. Jdeo chriſtus pedes ſuos ad crucem compungi permiſit vt ſic nos conſiderantes a litargicoſo ſomno accidie excitaret. vnde accidioſo ſpecialiter dici pōt illō p̄s. Intiguat pes tuꝰ i ſanguie. i. pes affectōis aie tue per recordationem in ſanguine effuſo de pedibus Jeſu chriſti vt ſic a ſomno pigricie ſemper euigiles ¶ Sexto regis proditor dici poteſt qui venenū propinat ad intoxicandem regem vel eius filium ⁊ heredem. ſic guloſi proditores ſunt qui ſeipſos filios ⁊ heredes regis celeſtis crapula ⁊ ebrietate intoxicāt ⁊ occidunt. Juxta illō Eccl. xxxvij. Jn multis eſcis erit infirmitas ꝓpter crapulā multi perierunt. vnde guloſus ſiue ebrioſus aſſimilari poteſt cuidam ſerpenti qui regulus nominat. de q̄ dicunt naturales ꝙ omnia virentia iuxta ſuam caternam inficit ⁊ corrumpit. ſic certe ebrietas in eo in quo dominatur omnia virentia virtutum deſtruit ⁊ corrumpit. Et ideo dicit Prouerbiorum. xxiij. Ne intuearis vinum quando flaueſcit. ⁊ cum ſplēduerit in vitro color eius. ingreditur blande et in nouiſſimo mordebit vt coluber. ⁊ ſicut regulus venena defundet ⁊ ſicut potus moderatus omnia membra corporis nutrit corroborat ⁊ confortat. ſic potus immoderatus omnia membra corporis debilitat inficit ⁊ corrumpit. Sed chriſtus medicus noſter in remediū huius venenoſe infirmitatis per totum corpus ſuum duriſſimis flagellis vulneratum ſanguinem ſuum precioſum effudit intantuz ꝙ vt dicitur Jſa. j. A planta pedis vſq; ad verticem capitis non erat in eo ſanitas. ¶ Septimo regis proditor dici poteſt qui reginam regis ſponſam nitit violare. ſic luxurioſi ſunt proditores Jeſu. nam luxurioſi violant animam ſuam chriſto

per fidem desponsatam. iuxta illud Osee.ij. Sponsabo te mihi in fide. Item Ezech.xvj. Tu facta es mihi sponsa. ℔ in remedium huius vitij xpus sanguinem suum effudit in sua circumcisione cū quo sanguine sponsam suam mundificauit ab omni macula peccati. vnde Apoc.j. Dilexit nos & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. predicta autem species auaritie proditio opponit virtuti fidei & pertinet ad transgressionem mandati de nō furando.

Capitulum XXIIII

De hac sexta specie

auaricie. s. proditōe continent ludicra id est inhoneste que in ludis geruntur. Pro quo notandū q sicut docet Vallens. in summa sua collationum ad omne genus hominū. parte. j. dist. xiiij. ca. vij. quadruplex est genus ludorum Primū est ludus querse illusionis. secundū est ludus lasciue vanitatis. terciū est ludus indiscrete actiōis. & quartū est ludus socialis honestatis. De primo genere ludor loquit scriptura Gen. xxj. vbi legit q Sara vidit ysmahelem ludere cum filio suo ysaac. in quo ludo vidit illusionē & signat deceptō nez vt dicit Aug. sup Job. ome. xj. & tales ludi sunt ioculatorum & histrionū & aleatorum & taxillatorum & ceterorum hmōi qui sunt ludi nephandi. De quib⁹ Aug. qui stultis inquit hominib⁹ ludentib⁹ aliquid impedit peccatis eor participē se facit. vñ vos q spūales estis cū tales videritis arguite corripite & castigate. vnde canō extra in antiquis. li. iij. de vita & hone. clerī. clerici. Clerici inquit officia vel cōmercia secularia nō exerceant maxime inhoneste mimis & ioculatoribus & hystrionib⁹ nō intendāt & tabernas prorsus euitēt nisi forte causa necessitatis in itinere ꝓstituti ad aleas & taxillos non ludāt. nec hmōi ludis intersint. hec ibi. Unde ludus aleatorum taxillorum & ceterorum hmōi q sunt solū causa lucri tam in laycis ℔ in clericis sunt culpabiles & hoc propter multa mala que ludos hmōi comitant. Quorum primum est cupiditas & non quecunq cupiditas sed rapina & proditio. vult em aleator spoliare proximū suum immo & amicum & magistrum vel dominum suum rebus suis. scilicet auro argento tunica immo & si potest camisia & bracis quod nō faceret alī quis de latronib⁹ qui spoliant pegrinos in nemoribus. Scōm malū qō concomitat ludos predictos est ꝓtemptus doctrine matris ecclesie. vnde ꝛ tales sic docet mater nostra ecclesia in canonibus apostolorum. & ponit in di. xxxv. ebus vbi sic. Episcopus inqt canō aut presbyter aut decanus aut alee aut ebrietati deseruiēs aut desinat certe deponatur subdyaconus aūt aut cantor aut lector similia faciens aut desinat aut cōmunione priuet. similiter et laycus. ℔ talis pena vt constat nō solet imponi nisi p grauit mortali pctō. Nam vt dicit Deut. xxv. p mensura peccati erit plagar modus. Terciū malum ludos predictos concomitans est scandalū primi corrumpunt em multi qui ad talem ludū inspiciēdum conueniūt. Vallensis in summa sua vbi primo magnates inquit moderni p magno habent si in alear pericia sint instructi. & si in vanis ludis sint experti. cū tamen dicit Seneca in querbijs suis q aleator tanto est nequior quanto in illa arte est doctior. igit vesania magna est in illa arte insudare & non solū nobiles intendentes talibus sibijpsi nocent. sed etiā mīstis alijs quib⁹ dant exemplū audaciam & occasionem talib⁹ vacandi. & etiam liberos suos & heredes exemplo suo ad tales prouocent. Quartum malū ludos predictos concomitans est perdicio temporis & amissio bonorum operum que facere deberent huiusmodi lusores tempore illo quod consumunt inutiliter & perdunt. non attendentes q sicut dicit beatus Bernhardus sicut capillus e capite non peribit ita nec momentum pibit. s. de quo nō oporteat rationē reddere. sed ramē transit irremediabile quod tibi concessum est ad impetrandum veniam & gloriam. & ad agendum penitentiam & ad pmerendū gloriā sempiternā. vnde Apocal. ij. Dedi illi tempus vt penitentiam ageret & nō vult penitere. vnde inquit. Bernhar. nihil preciosius tempore & tamen nihil hodie vilius reputat. vnde tempus tam ꝓciosum est q vnus dam natus vel existens in purgatorio libenter daret omnes mundi diuitias si in eius esset potestate. pro vna hora vite presentis ad agendū penitentiam. qr in vna hora posset maximus peccator per veram penitentiam remissionem peccatorum suorū obtinere. & dei gratiam quam peccando amiserat recuperare. sicut patet Luce. xxvij. de magdalena. & Luc. xxiij. de latrone pendente in dextra xpi in cruce. sed certe tempus quod deus misericorditer ꝓcessit impijs ad agendū penitentiam infra breue. & quasi ex improuiso aufert ab eis & tunc de eor negligētia de temporis perditōe, de iniquis cogitationib⁹ otiosis verbis & malis operibus strictissimam reddent rationem & iustissimū recipient. iudicium. dicente domino p ꝓpheram. Ego cum accepero tempus iusticias iudicabo. Nonne igit magna stultitia est q talis lusor qū potuit facere opus bonū ad ꝓpriam vtilitatem & proximi edificationē & dei honorem ipse fecit opus quod sibi est damnosum. p̄ximo scandalum & deo contumeliosum. vere seruus nequam erit ille qui cum venerit dōs eius & inuenerit eum sic facientem. vnde Matth. xxiiij. Si dixerit ille malus seruus in corde suo morar facit dominus meus venire & ceperit percutere conseruos suos. manducet autē & bibat cum ebriosis. veniet dominus serui illius in die qua non sperat. & hora qua ignorat & diuidet eum. partēq eius ponet ypocritis. illic erit fletus & stridor dentium. Quintū malum predictos ludos ꝓcomitans est periurium. Sepe enim iurat lusor talis se lucratum fuisse. cuius tamen in reiveritate pdiderat. de cuius peccati piculo dictum est supra in quarta specie auaricie.

Sextum malū ludos predictos ꝓcomitans est violatio sabbati. nam in dieb⁹ dñicis & ceteris solēnitatib⁹ precipue hmōi lusores ꝓmittunt predicta peccata & multa alia non attendentes qō legitur Numeri. xv. de quodam homine qui ꝓpter hoc q ligna colligebat in sabbato precipiēte dño lapidatus est ad mortem. Sed manifestū est cuilibet sane intelligenti peius esse cuz blasphemijs & piurijs & huiusmodi vanis ludis in sabbato occupari ℔ ligna colligere. Et ideo propter ista pcula & mul-

tā alia q̄ in huiusmodi ludis ꝓtingunt merito dicit illa sancta virgo zara filia raguelis illud Thob. iij. Munꝯ cum ludentib⁹ miscui me. necꝯ cū his qui in lenitate ambulant participem me prebui. ¶ Secundum genus ludoꝝ vt dictū est ꝛ ludus lasciuie vanitatis ꝛ voluptatis. cuiusmodi. sunt choree. trepudia interludia. ꝛ ceteri ludi theatrici. q̄ sunt ludi dicti a theatro qđ est locus ꝓmunis vbi ꝑplus venire ꝓsueuit ad ludendū. qz post ludos ꝓactos meretrices frequenter in talib⁹ ludis prostituunt. Et sic tales ludi fornicationis meretricij et adulterij multoties sunt in causa. ꝛ ideo in talib⁹ ludis delectant demones ꝛ vt ꝓstat vir ꝓfectus nō deberet intendere ludicris in quibus demones delectant. Et ideo merito bea. Aug. cohibeat inquit se a ludis a spectaculis mundi qui perfectam vult consequi gratiam remissionis. Nam dina filia iacob de qua legit Gen. xxxiiij. cuz iacob veniret i terram chanaan. dina filia eius egressa est scz ad spectacula mundi vt videret mulieres regionis illius quam videns sichem filius regis illi⁹ terre adamauit. rapuit ꝛ vi oppressit eam. Sed sicut dicit Aug. si inter suos remansisset ab extraneo raptore corrupta non esset. Tanto itaq̄ magis caueat ꝛ cohibeat se anima que non semel sed sepe rapta corrupta est timeat tam dato exptim̄to quod ignorauit virgo. hec Aug. ꝛ ponit in ca. de pe. dist. v. in penitentia. fere in fine. ¶ Terciū genus ludoꝝ est ludus in discrete actōnis. cuiusmodi est ludus pile. pedalis lucre iactus lapidū. hastiludia ꝛ cetera huiusmodi ex quibus sepe mala ꝓueniunt vtputa rixe. alape. pugne inuidie. odia homicidia. ꝛ hoc aliqñ ꝓter ludentis intentū. qui tñ dum deprehensus fuerit ꝛ redargutus dicit ludēdo feci. nec certe sufficit hoc ad excusationē cuz omnis ludus noxius sit in culpa ꝓcipue cū non possit in bonū interꝓtari. vñ aliqui sunt ludi hmōi ꝛ licet aliqñ mala ex eis casu aliter ꝓtingant ꝓter ludentis intentū. tamē a ꝑsonis quib⁹ ꝓueniunt ꝓ loco ꝛ tempe causa virtutis fieri possunt. vtputa cursus. saltus. pile. lancee. ꝛ hmōi qui fieri possunt a laycis cā fortitudinis exercende ad reipublice vtilitatem vt dicit vuallerēs. in summa suavbi ꝑus. qui tamē ludi clericis omnino sunt interdicti. Vnde Ysiō. in vita clericorum. His igit̄ inquit lege patrū caueat vt clerici a vulgari vita secluſi a mundi voluptatib⁹ se abstineant. nō spectaculis nō pompis intersunt. puluia publica fugiāt. vsuris nequaq̄ incumbant. necꝯ turpiuz occupationib⁹ lucroꝝ non fraudibus cuiusq̄ studiū appetāt amorē pecunie quasi materiā cunctorum criminū fugiant secularia officia. abhominēt negociaq̄. honoris gradū perambitiōem non suscipiant ꝓ beneficijs medicine dei. munera nō capiant dolos ꝛ piuratiōes caueant. odiū vt emulatōnes. obtrectatōnē atq̄ inuidiā fugiant. nō vagi oculis nō effreni lingua aut petulantia fluidoq̄ gestu incedant. sed pudorē atq̄ verecūdiam mentis. simplici habitu incessus ostendant obsenitatē ꝛ membroꝝ verboꝝ sicut ꝛ operꝝ penitus execrent. vidua ꝝ ꝛ virginū frequentatiōes fugiant ꝓtubernia extraneaꝝ mulieꝝ nullatenus appetant. castimoniā q̄ inuiolati corporis ꝗpetuo conseruare studeant. ꝛ sequit postremo doctrine. lectionib⁹. psalmis. cāticis exercitio iugiter incūbant. Tales em̄ esse dñt qui diuinis cultib⁹ sese mancipandos student scz vt dum sciētie operā dant. doctrinā gratie populis administrent. hec ysiō. ꝛ ponit in ca. dist. xxiij. his igit̄ ¶ Quartū genus ludoꝝ est ludus socialis honestatis in se non vitiosis ad recreationē. ꝛ relenamen laboris intentus. ꝛ sic legunt philosophi ludere. put seneca ait libro de tranquillitate in fine. vbi dicit q̄ socrates cū pueris ludere nō erubescat ꝛ Catho laxabat animū curis publicis fatigatum qz tempato motu calor naturalis nutrit in corpore ꝛ letitia mentis reparat Unde ꝛ de sancto Johanne euangelista narrat Cassiodorus. lib. vij. collationum q̄ cū manu mollit ꝑdicem demulceret vidit eū hoc facientem quidā iuuenis qui eū derisit ꝛ socijs suis dixit. Videre puō ille senex ludit cum aucula vt puer. Qō beatus Johannes ꝑ spm̄sanctum cognoscens iuuenē ad se vocauit. ꝛ quid in manu sua teneret quesiuit. Cui cum arcum se tenere diceret ait apostolus. Cur euz non semp tetentum circumfers. ne inquit iuuenis iugi curuatione fortitudo eius mollescat ꝛ deperiat. Sic ait apostolus Non te offendat hec parua mea laxatio. qz nisi q̄ñ q̄ homo quadam remissione laboris relaxaret rigorem minus valida ad ꝓtemplationis ꝑseuerantiam foret humana fragilitas. Nam ꝛ aquila cunctis auib⁹ celsius volat ꝛ solis radios clarius conspicit. ꝛ tñ aliquado ꝓter nature subsidiū ad ima descendit. sic ꝛ human⁹ anim⁹ ꝛ si modicū a ꝓtemplatione aliquando laxet. crebra tamen renouatione tendit ardentius ad celestia speculandū. Ex q̄bus patet q̄ viri celici quales essent viri ecclesiastici. ludos primo ꝛ secūdo ꝛ tercio modo dictos omnino euitare tenent. ꝛ tñ aliquo ludo vti possunt debito modo loco ꝛ tempore virtuoso. vt ait Sen̄. epistola. l. cuiusmodi spūaliter est ludus in instrumentis musicis ad honorem dei ꝛ excitationez deuotōis populi ordinatis. vñ ps̄. Laudate deum in sono tube laudate eum in psalterio ꝛ cythara. laudate eum in tympano ꝛ choro laudate eū in cordis ꝛ organo. Sed tñ in talibus ludis vana gloria carnalis delectatio pōpa mūdi ꝛ laus humana summopere sunt cauenda. Nā si huiusmodi ludi fiant vel audiantur ꝓptet vanam gloriam carnalem delectationem pompam mundi vel laudem humanam magis intendunt ad taliter ludentium vel audientium damnationem q̄ ad dei laudem vel honorem vel ad attendentium deuotionem. Unde Job. xj. Exultant lusibus tenent tympanum et cythara ꝛ gaudent ad sonum organi ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt.

¶ Sed est insuper notandum ꝓ materia de ludicris predicta q̄ sicut dicit vuallerensis in summa collationum ad omne genus parte. j. di. xliij. c. viij. mundus iste assimilatur scacario cuius vnus punctus est albus ꝛ alius niger ꝓter duplicē statum. s. statum vite a statum mortis. vel statum gratie ꝛ statum culpe. Familia huius scacarij sunt homines mundani. qui ad modum familie scacarij in ꝓncipio deuno sacculo in natura scilicz de vetero materno oēs extrahunt et in diuersis locis huius

mūndi quasi in diuersis pūctis scacarij collocant et diuersi homes diuersoꝝ statuū ad modū familie scacarij nominibꝰ diuersis sortiunt. quoꝝ vnꝰ vocat rex. scōs regina. tercius rochus. quartus miles quintus alphinus. sextꝰ pedinus. Vnde versus. Rex rochus alphinus. miles regina pedinus. per hanc em̄ familam ꝛ proprietates ꝛ conditōnes q̄s habz hec familia in hoc ludo pūt assignari diuersi statꝰ hominū. conuersantiū in hoc mūdo ꝛ proprietates conditiones ꝛ operationes eorūdem. Ūū et de familia huiꝰ ludi rex principaliter vocat. cū proprietas et conditio est q̄ vadit p totū scacariū circūquaq̄ directe ꝛ caput vndiq̄ directe per q̄ spūaliter signat q̄ ille q̄ est rex in scacario huiꝰ mundi omne q̄ capit a suis subditis iuste debet capere ꝛ in nullo omissa omnibꝰ exhibenda iusticia obliq̄re. vnde pbus. viij. physicoꝝ. Sicut inq̄t rex nūcupari non debet in q̄ nō inuenit iusticia quo ad sūditos gubernandos. sed potiꝰ tyrannus sic merito perdit nemen regis qui non est clemens ꝛ misericors. Et huic alludens beatꝰ Hiero. ꝛ ponit in ca. xxiij. q. v. Regū inq̄t proprīū est iudiciū ꝛ iusticiaz facere ꝛ vi opp essos de manu calumniantiū liberare quod nisi secūdū, posse suū fecerit grauissimā penam sustinebit eternam. vnde Aug. de abusionibus. abusione. ix. Sciat inquit rex q̄ sicut est p̄mus in throno hominū constitutꝰ. sic est in penis si iusticiam ꝛ misericordiam non fecerit primatuz merito habiturus. omnes nanq̄ quoscunq̄ potēres sub se in presenti habuit supra se modo placabili in illa pena futura habebit. hec ille. Quod cōsiderans q̄dam nobilis rex de quo narrat valerius in de gestis ꝛ factis memorabilibus. lib. vj. qui cū legem condidisset q̄ quilibet in adulterio deprehensus vtroq̄ oculo priuaret. contigit aūt q̄ filius eiꝰ transgressus est legem vnde vtroq̄ oculo ſm legez priuaret. sed cū tota ciuitas ob nobilitatem ꝛ reuerentiaz patris diu precibꝰ obstiterūt ne in eo legis exigentia impleret. rex tandē ne lex ab eo condita cassaret etiā ꝛ iusticia prosterneret sibiſpi vnū oculū ꝛ filio suo alterū precepit eruere. ꝛ sic seruata lege vtriq̄ vsum videndi reliq̄t. ecce quanta rex iste iusticia pollebat q̄ legem a se conditam nullo mō infrimgere voluit ꝛ tūc hanc iusticiam sic cū misericordia tpauit q̄ ad ciuiū suoꝝ instantiam suo filio sicut pepcit q̄ sibi vsum videndi reliquit. vnde dicit puer. xxiij. misericordia ꝛ veritas custodiūt regem ꝛ roborabit clementia domꝰ eius. ¶ Scōs de familia predicta vocat regina que vadit ꝛ capit vndiq̄ obliq̄ p q̄ signat q̄ regine ꝛ cerere dūe tpales sub viri potestate constitute q̄cq̄d vi capiunt a populo subdito nisi mera eis dei gratia est rapina vnde. iij. Reg. xxij. legit q̄ regina iesabel falsam accusationē ꝓspirauit contra naboth virū iustū ꝛ ad mortem eū lapidari precepit vt viro suo regi achab daret eius vineam possidendam. ꝛ ideo p fenestrā precipitata ꝛ equoꝝ vngulis conculcata miserabiliter vitam suam finiuit. vt patet. iiij. Regum. ix. ¶ Tercius de familia huius vocat rochus perambulat totū scacatū directa linea tamen ꝛ nunq̄ capit oblique. rochus iste signat regis iustificatōnes totum regnuz regis sui ad iustificandū populum perambulantes qui semper per rectam iusticie incederent lineam nihil nisi rectori titulo cupientes ne muneribus corrumperent sed causas omnium indifferenter audirent ꝛ iuste iudicarent dicēte eis domino. Deuteronomij. j. Audite illos ꝛ quod iustum est iudicate siue ciuis sit ille siue peregrinus nulla erit distantia personarum ita paruum audietis vt magnū nec accipietis cuiuscunq̄ personam quia dei iudiciū est. Item. ij. paralip. xix. legitur q̄ rex Josaphat constituit sub se iudices. dicēs eis Videte quid faciatis non enim exercetis iudiciū hominis sed domini. ꝛ quodcunq̄ iudicaueritis in vos redūdabit. sit timoꝝ domini vobiscum ꝛ cū diligentia cuncta facite. non est enim apud dominum deū vestꝝ iniquitas neq̄ psonaꝝ acceptō nec cupido munerꝝ. q. d. sic nec vos sic nec sit in vobis sed quod dolendū iudices moderni tam tpales q̄s spūales assimilari possunt rubo spinoso stanti in campo ꝛc. vt supra in tercia specie auaricie vbi tractat de iniquo iudicio fere in fine. De talibꝰ em̄ iudicibus loquit scriptura. Sap. vj. dicens. Non recte iudicastis neq̄ custodistis legē iusticie neq̄ ſm voluntatem dei ambulastis horrende ꝛ cito apparebit vobis quoniam iudicium durissimū his qui presunt fiet. ¶ Quartus de familia huius predicti ludi vocat miles qui semper in ludo isto duo puncta transit directe ꝛ tercium obliquat per quod signat q̄ milites ꝛ domini tpales huius mūdi potuerūt iuste capere redditus ꝛ seruitia a suis subditis eis debita ꝛ de iure consueta. sed terciuz punctū obliquant quando talagia ꝛ iniustas exactiones a suis subditis extorquent. Vnde luc. iij. legit q̄ venerunt milites ad Johannem baptistam ꝛ eum interrogabant dicentes quid faciemꝰ ꝛ nos. Ait illis Neminem ꝓcutiatis neq̄ calumniaz faciatis. sed ꝓtēti estote stipēdijs vīs. Sup q̄ lyra Neminē inq̄t ꝓcutiatis. ſ. pauper depmēdo neq̄ calūniā faciatis. i. falsa crimia nulli imponatis vt occasionez extorq̄ndi bona eoꝝ hēatis. ꝛ ꝓtēti estote stipēdijs vīs. reddit enim q̄s hūt dūi tpales ab hoibꝰ sibi subditis habent loco stipendioꝝ p laboze quē sustinere dūt p defensione populi dei ꝛ legis illius. ꝛ ideo deberent eis esse ꝓtenti. Nam vt dicit paris. si vltra stipendia sua accipiant sez illicite ꝛ murioſe ꝓditozes sunt spoliantes filios dei eoꝝ custodie mancipatos. ¶ Quintus de familia predicti ludi vocat alphinus qui quodammō est cornutus. ꝛ semp in ludo predicto oblique currit. ꝛ capit tria pūcta obliq̄ p transeundo. Iste alphinꝰ cornutus signat epos mitra q̄si cornutos. non vt moyses ex colloquio diuino. sed potius vt frequēter regū imperio aut precevel precio sblimatos tales obliq̄ currunt ꝛ capiunt tria puncta pertranseundo. q̄ fere nedū episcopos sed ꝛ omnes prelatos peruertunt amoz carnalis munera. ꝛ contra eoꝝ vitia predicent sed potius pro annuo censu populi peccata per se vl p suos ordinarios ad firmam tradūt. de illis qui deberent esse vitioꝝ extirpatozes per cupiditatē facti sunt vitioꝝ ꝓmotozes ꝛ dyaboli ꝓcuratozes. de q̄ bus loquit ꝓpheta Jhere. xlviij. Maledictus q̄ facit opus dei negligenter. ꝛ qui ꝓhibet gladiū suuz a sanguine. ¶ Sextus de familia huius ꝓdicti lu-

di vocat pedinus qui in ludo isto sp vadit directe sed qñ capere vult obliquat. z sic vadit directe q̄s ꝙ ad punctū supiorez scacarij puenerit. z tunc statim subuertit z deinde duo puncta ptransit tercium obliq̄ndo Iste pedinus paup oparius est vl pauper clericus vel sacerdos qui q̄diu suū ministeriū siue officiū fecerit semper directe vadit in sua simplicitate dicens cū apl'o. j. Thimo. vj. habentes alimenta z quib⁹ tegamur his cōtenti sumus. ꝫ quādo caperevult hoc est qñ instigante diabolo querit diuitias. voluptates. vl honores mūdanos statim mendacijs. furtijs. adulationib⁹ z alijs quesitatibus obliquat quousq; ad punctū supiorez scacarij venerit. z tunc p̄ficit a fers z subuertit. vnde vulgariter dicit. honores mutant mores. z deinde sp obliquet z querse incedit. Unde in ꝓuerbio dr Ripius nihil est humili cū surgit in altū. sed attende qō christus dicit in euangelio Luce. xiiij. Omnis qui se humiliat exaltabit z qui se exaltat humiliabit. In isto scacario dyabolus est lusor ab vna pte. z homo peccator ab alia pte. cui dyabolus dicit. schaeck. pcutiēdo eum in taculo peccati. cui ni si pctor citius dicat neck ad pniam recurrendo in breui z anteq̄ sciuerit peccator dicet sibi dyabolus schaekmate. animā suam ad infernū deducēdo. a quo nō liberabit prece nec precio. qz in inferno nulla est redemptio. Sed vt videt multotiens aliqui psumptuosi ludentes ad scacariū sunt ita audaces in ludo suo q̄ pmittunt ludentes secum lucrari et magnam ptem familie sue accipe sperātes in fine ludi recupare. ꝫ ꝓtingit q̄ anteq̄ sciuerint z ex improuiso decipiunt. z dicit eis schaekmate. z sic perdit totū qō in ludo ponit. z tunc videntes se pdidisse vellent recupare ludū. qō tamen nolūt cū eis ludentes. Sic spūaliter multi psumptuosi peccatores vlnotuose viuentes diu pmittunt dyabolū abeis lucrari z eius volūtatem sequunt spantes in fine per dei miam recupare. i. in fine vite veniam de peccatis suis obtinere. sed ꝓtingit multotiēs q̄ anteq̄ sciuerint subito venit mors. z tunc dicit ei dyabolus schekmate. z tunc vellent redire ad vitā z ludum reincipere melius se cauere qō tū non pmittit dyabolus. ideo cōsulo q̄ tempestiue caueatis quotrabatis. qz cum subtili z z perverso luditis z cogitare q̄ non luditis ꝓ nihilo. sed in ludo vestro posuistis precio sissimū locale qō habetis. s. animas vestras pciosissimo sanguine xp̄i redemptas. et ideo non sitis negligentes in ludo sub spe lucrandi finē. qz vt dicit Aug. iustū est q̄ a deo condemnatur moriens qui deū omnipotentē ꝓtempsit viuens et cogita q̄ sicut qñ ludus scacarij finit tota familia de vno sacculo erit extracta. sic in fine oēs in vnū sacculū itez reponunt. nec tūc est cōsideratio inter regem z pedinū. sic cōtingit q̄ rex qz ponderosior est pedino. ideo ꝓfundi⁹ cadit in sacculo. Sic certe est de hominib⁹ q̄ sunt de familia scacarij huius mūdi. Omnes eñ in principio de vno sacculo in natura. s. de vtero materno nudi z pauper extracti erant. z in fine omnes simul in vno solo sacculo. s. in terrā reponent. vñ Sap. vij. Nemo ex regib⁹ aliud habuit natiuitatz initiū. vn⁹ igit introit⁹ est ad vitaz omnib⁹ z similis exit⁹. nec est tūc differentia inter regem z paup erem. Unde Aug⁹. in de vera innocentia ca. vlt. Respice inquit eoz sepulcra z vide quis dñs. qs seru⁹. qs pauper. qs diues. discerne si potes vinctū a rege. fortē a debili pulcrū a deformi. Ex q̄ patet q̄ tunc verificabunt verba ꝓphete dicentis. Simul in vnū diues z pauper. Et vlterius sicut ꝓtingit qñ familia scacarij in sacculū reponit rex qz pōderosior ē inferi⁹ collocat. sic qñ impij pctores ab hac vita trāsibūt maiores. qz gravioribus peccatis sunt involuti cadūt ꝓfundi⁹ in infernū. sed pauperes a peccatis gravib⁹ immunes in sinu abrahe collocant. vt ptz Luc. xvj. de diuite purpurato z splendido. z de lazaro paupere vlceroso. Opponit aūt dict⁹ mod⁹ ludicroz virtuti cutra pelle. q̄ virt⁹ est moderatiua loci. vt patet. iiij. ethi. sed dict⁹ modus ludicroz pro maiori parte excedit moderamen rationis vt patet ex predictis z ptinet ad transgressionem mandati dei nō furando per qō prohibet omnis iniusta ablatio rei aliene.

Capitulum XXIIII

Septima species auaricie est ꝓtra misericordiam obduratio. pnitiosa. in quam incidūt diuites mūdi q̄ non tribuūt pauperib⁹ necessaria q̄s vident necessitatem z penuriam patientes. indurant enim corda eoz nec motu misericordie emolliunt ad qō tū obligant necessitatis tempore ex dei pcepto. vnde Deute. xv. Si vn⁹ de fratrib⁹ tuis q̄ morat intra portas ciuitatis tue ad paupertatem venerit. non obdurabis coz tuū nec contrahens manū ꝫ apies eam pauperi dabis mutuū q̄ eū indigere psperis Et sequit. precipio tibi vt aperias manū tuam fratri tuo egeno z paupert q̄ tecū versat in terra. vnde coz immisericors z obduratū spūisctō resistit. Unde Act. v. dixit beat⁹ stephan⁹ principi sacerdotū z ceteris contra miam obduratis. Dura cervice et circūcisis cordib⁹ z aurib⁹ vos spūisancto semper resistitis. Et talis cordis obduratio ꝓtra misericordiam est pctm̄ in spūsanctū qō nec remittit in hoc seculo nec in futuro. vñ Fm Bern. v. de p̄sideratōe z ponit. vj. flor. ca. xix. z reddit ibidem causam dicens. q̄ coz induratū nec compūctione scindit nec pietate mollit. nec movet precib⁹ minis non cedit durat ad flagella. z ingratū est ad beneficia ad consilia infideliter. ad iudicia seuerū ad turpia inverecundū. ad pericula impauidū. ad hūanū inhūanū ad diuina temerariū preteritoz oblitiscens presentiū negligens futuroz non prouidens z vt in breui complectar ipm est qō nec deū timet nec hominem reuerek. hec Bern. z ideo Eccl. ij. dicit. Coz durū male habebit in nouissimis. scilicet malū finalis impenitentie. Et ideo merito cuilibet tali dicit apl's Roma. ij. Tu aūt fm duriciaz z coz impenitens thesaurisas tibi iram in die revelatōis iusti iudicij dei q̄ reddet vnicuiq; fm opa ei⁹ z a q̄ teste apl'o Jac. ij. Judiciū sine misericordia fiet illi q̄ nō fecit misericordiam. z nimiz. nam vt dicit pelagi⁹ z ponit in can. vij. q. j. oēs. Qui aūt negant miam necessitatem patientib⁹ ipm xp̄m negant q̄ est mia z veritas. Et ideo merito tho. iiij. dicit thobias filio suo. noli avertere faciem tuam ab vllo paupe-

ita em̃ fiet vt nec a te auertat facies dñi. nam ꝑt dicit ꝑuer. xxj. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauper. clamabit & ipe nõ exaudiet. Exẽplũ huius habem⁹ ex euangelio Luc. xvj. de diuite epulone qui panis micã pauperi lazaro negauit & ideo cum esset positus in tormẽtis gutã aque petijt quẽ nõ accepit. hmõi em̃ diuites immisericordes bene figurant Mat. xxj. vbi legit q iesus saluator noster transiens versus hierusalez esurijt. vidit q ficulneam iuxta viam & venit ad eaz vt de fructu illius comedisset. sed nõ inuenit in ea nisi folia & ideo maledixit ficui & dixit. ex te nunq̃ nascet fructus & statim aruit. Spiritualiter ficus ista signat huius mũdi diuites & auaros qui fructificarent p elemosynaz distributionẽ. christus em̃ esurit quãdo paup seruus eius esurit. dicente seipso Matth. xxv. Esurijui & nõ dedistis mihi manducare. venit xps ad ficulneã quando paup venit ad diuites sed non inuenit nisi folia verboz redargutionis cõtra doctrinã spũssancti dicentis Ecci. iij. declina pauperi sine tristicia aurẽ & redde debitũ tuũ. & rnde illi pacifice in mansuetudine. sed reuera tali ficui. i. diuiti fructum elemosine pauperi ministrare nolẽti maledicet xps in die iudicij cũ ceteris reprobis. quib⁹ dicturus est illud. Matt. xxv. Ite maledicti in ignem eternũ. vbi nunq̃ fructuz meritorie opationis ꝓducet. vnde Ecci. ix. Quodcunq̃ pót manus tua instanter opare. q nec opus ratio nec sciẽtia erit apud inferos. Et ideo fm cõsilium apli ad Gal. vi. Dum tempus habem⁹ operemur bonũ ad oẽs & maxime tñ ad domesticos fidei. vñ Amb. & ponit in ca. di. lxxxvj. non satis. Perfecta inquit libertas fide cã locoz tpe ꝓmendat. Fide primum operet circa domesticos fidei. grandis culpa est si sciente te fidelis egeat vt scias eũ sine sumptu esse famen tolerare aut inopiam pati. qui presertim egere erubescit si in cãm ceciderit aut captiuitatis suo vl suoz calũnie nõ adimes si sit in carcere aut in penis & suppliciis. si ꝑter debitũ aliquod iust⁹ excrucietur. nam & si omnib⁹ debet misericordia iusto tñ ampli⁹ si tpe piculi quo rapit ad mortez pl⁹ apud te pecunia tua valeat q̃ vita morientiũ. q si mozit non est leue pctm̃. Et sequit. Est em̃ illa ꝓbãda liberalitas vt primos seminis tui ne despicias si eos egere cognoscas. melius est vt ipse subuenias tuis quib⁹ pudor est ab alijs sumptũ deposcere aut alicui postulare subsidiũ necessitatis. nõ tñ vt illi ditiozes fieri velint ex eo q tu potes cõferre in opib⁹. eaz em̃ natura prestat nõ gratia neq̃ ꝑterea te deo dedicasti vt tu eos diuites facias. ꝛ vt tu tibi vitã ꝑpetuã fructu boni operis acquiras & precio miseratiõis peccata tua redimas. hec ille. Et huic ꝓcordat be. Aug. j. de doc. xpiana. d. cum omnib⁹ ꝓdesse nõ posses his potissime ꝓsolãdũ est qui ꝓ locoz & temporz vel quarumlibet rerum opportunitatib⁹ ꝓstrictius tibi q̃ quadã sorte iunguñ. Dicit aũt ꝓ locoz opportunitatib⁹. q non tenet homo ex predictis p mundũ quere re indigentes quibus subueniat sed sufficit si eis qui sibi occurrũt vel locozum vicinitate iunguñ opus misericordie impendat. Addit autem temporz. q nõ tenet homo ex precepto future necessitati alterius ꝓuidere. ꝛ sufficit q presenti succurrat necessitati. vnde. j. Johannis. iij. Qui habuerit substantiã huius mũdi & viderit fratrem suũ necessitatem patientez & clauserit viscera sua ab eo quõ manet charitas dei in illo. Et subdit vel quarũlibet rep &c. & q homo sibi ꝓuideris. scz rõne ꝓsanguinitatis vel rõne affinitatis siue rõne obsequij debet primo necessaria ꝓuidere. vñ apls. j. Thi. v. Si quis aũt suoz & maxime domesticoz curã non habet fidem negat & est infideli deteriozquib⁹ ꝓcurrentib⁹ ꝓsiderandũ est vtrũ talis tantaz necessitatẽ patiat q non habeat vnde sibi ꝓpi posset ꝓuenire. quo dato ex necessitate precepti est q tu quiscunq̃ fueris tpalibus abundans. & eius necessitatem pcipiens sibi elemosinam eroges. nã in tali casu sua sunt que habes. q in necessitate hui⁹ vite & tu solũ dispẽsatiõez hẽs Unde basili⁹ dicit. Si fateris ea tpalia bona tibi diuinitus ꝓuenisse ille vero mendicat nisi tu bone dispensationis meritu ꝓsequaris. ille vero patiẽtie brauijs decoret. est panis famelici quẽ tu tenes. nudi tunica quã tu in cõclaui ꝓseruas. discalciati calcius qui penes te marcessit indigentis argentũ qõ tu possides humanuz quo circa tot iniurianis quot dare valeres. hec ille. Et huic sententie alludẽs beatus Amb. ait inquit auarus. quid iniustũ est si cũ aliena non euadam qua ꝓpria diligenti⁹ seruo. O impudens. dic tu ꝓpria dicis que ex quibus recondis in mundũ detulisti. qñ in hanc ingressus es lucem quãdo de vtero matris existi. quib⁹ queso facultatib⁹. quibusq̃ subsidijs stipatus est ingressus. & post pauca. Nemo inquit ꝓpria dicat qõ est commune. cũ plus q̃ sufficeret sumptui violẽter obtentũ est & infra. Ut quid inquit inimicus est deus. vt nobis nõ equaliter distribuat vite subsidia. vt quidem esses affluẽs & abũdans alijs. vero deessent vite necessaria & egerent. Tu vero susceptis muneribus dei & in sinum tuũ redactis nihil reputas agere iniquum si tamẽ multoz vite subsidia obtineas. quis em̃ tam iniustus tam auarus q̃ qui multoz alimentoz suum non vsum sed abundantiam & delicias faciat. neq̃ enim minus est criminis ab habente tollere q̃ cuz posses & abundans denegare indigentib⁹. Esurientium em̃ panis est quẽ tu detines. nudoz indumẽtum qõ tu recludis. miseroz redemptio est pecunia quam tu in terra defodis. Tantoz igit scias te euadere bona quantis possis prestare qõ vales id est iuuare si velles. hec Ambro. & ponit in ca. dist. xlvij. sicut bij. Et ideo tu qui dines es siue quiscũq̃ fueris fm ꝓsilium scripture Tho. iij. quõ tu poteris esto misericors. Nam vt dicit calixt⁹. & ponit in ca. di. xliij. põderet. Potior est misericordia omnib⁹ holocaustomatib⁹ & sacrificijs. Et ſõ pik. in de virtutibus parte. iij. tractau de iusticia. ca. xl. Misericordia inquit homini maxime ꝓdest. vnde apls. j. Thimo. iij. Corpalis exercitatio supple in vigilijs. ieiunijs & hmõi ad modicũ vtilis est. q ad repromissionem concupiscentie carnis. pietas autem ad omnia. quia pietas disponit hominem ad deũ & ad ꝓmiũ. vñ q̃ vtilis sit pietas siue misericordia homini aliqualiter liquet ex eius multiplici effectu in scriptura sacra. Primo misericordia bona temporalia multiplicat. Unde Greg. Terre

ne inquit substantie q hoc q pauplb⁹ distribuunt multiplicant. vñ Ecci. xxxv. Da altissimo secūdus donatum eius qm retribuens est dñs et septies reddet tibi. Item puer. xj. Aliqui dividūt ꝓpria et ditiores fiunt. alij rapiūt non sua et semp sunt in egestate. Itē puer. xxviij. Qui dat pauperi nō indigebit. qui despicit deprecantem sustinebit penuriam Item legitur. iij. Regum. xvij. q illi vidue que beliam de oleo et farinula misericorditer pascebat farina et oleum nō defecerūt. Unde et in ꝑfirmatōnez huius sententie dicit xp̄us Luce. vj. Date et dabit vobis. ¶ Scōo misericordia peccato obstat. nam in multa pctā caderet homo a quibus elemosynā quā facit deo miserante eū custodit. vnde Ecci. iij. Ignem candemtē extinguit aqua et elemosyna resistit peccatis. Item thob. iiij. Elemosyna ab omni peccato et a morte liberat. et nō patiet aias ire in tenebras. ¶ Tercio mia a morte suscitari facit spūalī qō pulchre figurat Actu. ix. q hoc q dorcas plena operib⁹ bonis et elemosinis quas faciebat ad vitaz suscitari meruit corpalez. cui⁹ declaratō ꝑz supra ca. ij. huius in fine quinti motui ꝓferentis ad detestationē auaritie. ¶ Quarto misericordia spaciū penitētie peccatori impetrat. vñ. j. Thi. iiij. pietas dicit ꝓ missionem vite habere que nūc est et future. super q̄ dicit glosa. Si quis inquit miam sequat et si lubricum carnis patiat vapulabit. quidē sed non pibit. Qō non est intelligendū de illo qui ꝓpter fiduciā quā habet in elemosinis quas facit peccat. nā cuilibet tali sic loquit apl̄us Roma. ij. An ignoras q benignitas dei ad pniam te adducit. tu aūt fm auariciā tuā et cor impenitēs thesaurisas tibi iram Et ideo merito cuilibet tali dī Ecci. v. De ꝓpiatōne peccatoꝝ noli esse sine metu. et ne adijcias pctō super pctm et ne dicas miseratio dei magna est. multitudinis pctōꝝ meoꝝ miserebit. mia em et ira cito ab illo approximāt. et in pctōres respicit ira illius. ¶ Quinto mia deū placat. vnde puer. xxj. Munus absconditū extinguit iras. et donū in sinu indignationē maximā. In cui⁹ rei figurā dixit ille sanctus patriarcha Iacob de esau fratre suo Placabo eum muneribus que p̄cedent. et notabiliter dicitur. q̄ precedent. q̄ elemosina est quasi lucerna. vt supra in fi. ij. ca. huius quinti motui ꝓferentis ad detestationem auaricie. ¶ Sexto mia impetrat a deo petita. vnde Ecci. xxix. Conclude elemosinaz in sinu pauperis. et hec ꝓ te orabit. Item ysa. lviij. Frange esurienti panē tuū et egenos vagosq̄ induc in domum tuā. et sequit. tūc invocabis et dñs exaudiet et clamabis et dicet. ecce assum. q̄ misericors sum dñs deus tuus. ¶ Septio mia a mala morte liberat. vñ Hiero. in epla ad nepotē. Non memini inquit me legisse aliquē mala morte mortuū q̄ libenter opa charitatis exercuit. ¶ Octava mia homini diuinam obtinet benedictionem. vnde. ij. Cor. ix. Hominī misericordi benedicet dñs Itē Ecci. xxij. Qui ꝓnus est ad miam benedicet Itē puer. xxiij. Qui miseret pauperi beatus erit. Item Math. v. Beati misericordes quoniā ipsi miam cōsequent ¶ Nona mia in iudicio disponit rnsiones electoꝝ vñ ps. Jocundus hō qui miseret et ꝓmodat. disponet sermones suos in iudicio. Unde specialr fiet ibi desceptatio de opibus mie. vt ptz Mat. xxv. ¶ Decimo mia se iusto hoi morienti associabit. vñ Amb. Sola inquit mia comes est defunctoꝝ. ipsaq̄ aiam ducit et in infernū eius amatores ire nō ꝑmittit q̄ ad vitā deducit eternā. vñ Tho. xij. Ella a morte liberat. et ipsa que purgat peccata et facit invenire vitam eternaz

Capitulum XXV

Sed insuper est notandum q elemosina dicit ab ely qō est deus et moys qō est aq̄. quasi aq̄ dei. Et ista aq̄ vt dic̄ Jin. sup̄ euā. ꝓte. j. ca. lix. dividit in tres fontes. quoꝝ primus manat de corde scōs de ore. tercius de ope. De isto em triplici fonte pōt dici illud Isa. xij. Haurietis aq̄s in gaudio de fontib⁹ saluatoris De ꝑmo em fonte. s. de fonte cordis manāt duo rivuli. s. duo de septē opib⁹ misericordie spūalis. De scōo fonte. s. de fonte oris. manāt quinq̄ rivuli. scz quinq̄ residua opera misericordie spūalis. De tercio fonte. s. de fonte operis manant septez rivuli. s. septem opera misericordie corporalis.

Capitulum XXVI

Primus enim rivulus manans de fonte supradicto est primus opus misericordie spiritualis qō est miserie aliene compassio. de quo apl̄us. ij. Cor. xj. quis infirmat et ego nō infirmor. quis scandalisat et ego non vror. Item Job. xxxiij. flebam quidez sup eo qui afflictus erat et ꝓpatiebat anima mea pauperi et hec elemosina plus est q̄ elemosina corpalis. q̄ vt dicit Greg. sup eo dē. plus est cōpati ex corde q̄ pecuniā dare nam qui de corde dat de seipso dat q̄ vo de pecunia dat de alieno dat. Et sicut dic̄ ptr. in summa. ua de virtutib⁹. ꝓte. iij. tract. de iustitia. c. xlij. Compassio cruc est interior cui⁹ brachiū superius ꝓpassio est q̄ quis ꝓpatit xp̄o ꝓ nobis peccatorib⁹ passo. Brachiū inferius est cōpassio qua quis ꝓpatit his qui sunt in purgatorio. Sinistrum vero brachium est passio qua quis ꝓpatit his qui sunt in hoc mundo q̄tum ad penalem miseriam. Dextrū vero brachium est cōpassio qua quis ꝓpatitur animab⁹ que perūt in hoc mūdo. Pro ꝑma ꝓte huius crucis est notandū q̄ specialiter fex sunt que multum solent corda pioꝝ movere afflictis et dolorem patientibus cōpati que oīa monerent nos considerantes xp̄i passionez vehementissima compassione compūgi. Primū est doloris magnitudo. sed certe pena passionis xp̄i magis erat dolorosa q̄ alicui⁹ alterius hominis mortalis. vñ. Jin. sup̄ euan. ꝓte ꝑma ca. lxix. Sicut inquit caro mortua lesa et pcussa non sentit penā tam acerbaz sicut et viua sic et caro nostra mortificata ꝓ peccatū passionem et penā illatā nō sentit. sicut et caro xp̄i viua et nunq̄ aliquo peccato maculata. et iō merito dñs monens nos eius dolorosam attēdere passionez et sibi cōpati. sic nos ꝓ ꝓphetam. Treñ. j. alloquit. o inquit vos omnes qui transitis ꝓ viam attēdite et videte si est dolor sicut dolor meus. Et non dubiū si quis ꝓ mentis recordationē et fidei visionem videret xp̄i dolorosam passionem sibi per amorez et ꝓpassionē traheret. vnde Jin. vbi ꝑius sup illud

Job.xxij. Ego aũt si exaltatus fuero oĩa trahã ad meipm. assimilat xpm p nobis passus lapidi adamantino. q̃ sicut adamas ferrũ sibi naturaliter attrahit. ita inquit xps. nos qui ad modũ ferri ad bonum sumus duri. z ad malũ acuti. p alia opa moueat z p suam dolorosam passionẽ nos sibi attrahit. vñ vt estimo nõ est aliquis tam durus si bñ attendat z recolat passionẽ xpi. z q̃tum de calice passionis biberit ad patibulũ qui nõ inuitat ad celuz quin cor eius p dilectionẽ z ꝓpassionem xpo attrahat. z oĩs penes tales q̃s p eo sustinet partipẽdet. In cuius rei figurã legit Ruth.ij. q̃ ille nobilis patriarcha boos dixit cuidaz puelle noie ruth. que in autumno spicas post suos messores collegit. q̃ inquit boza vescendi est vent huc z comede panẽ z intinge buccellã tuã in aceto. Spũaľ acetum q̃ acetosum est z appetitũ ꝓuocat significat passionem xpi Panis em̃ qui in rpe messis durus est z asper. signat panẽ pnie. s. ieiunĩ vigilationez carnis macerationẽ. z ab illicitis refrenationez. q̃ quidẽ panis si tibi durus z asper videat. intinge illum in aceto dñice passiõis cogitãdo qualiter xps cũ sitiret p amore nr̃o pendens in cruce. acetũ cũ felle mixto gustauit in oz̃one pro nobis pnoctauit orando. xl. diebus z. xl. noctibus nõ mãducãs neq̃ bibẽs. abstinuit ieiunãdo z p nobis tandẽ cum virgis erat flagellat⁹. q̃ a planta pedis vsq̃ ad verticez capitis nõ erat in eo sanitas. vt dr̃ Isa.j. Pro nobis etiam erat cum spinis acutissimis pungentibus corzonatus. cum clauis ferreis p manus z pedes pforatus. z cum lancea acutissima vsq̃ ad aie effusionẽ in corde vulneratus. Et si ista intime cogitaueris z sic ꝓdictũ panem in isto aceto intinxeris. z licet tibi asper z durus videat. tñ p dei gratiã vite appetitũ amoris deuotiõis z cõpassionis acutissimũ ꝓuocabit. Vnde z exemplũ huius habemus Act. v. de sanctis apl̃is qui in isto pane penitentie z tribulatõis eorũ intingentes ibant gaudẽtes a conspectu consilij q̃m digni habiti sunt p nomine Iesu cõtumeliã pati. ¶ Scõm mouens pios ad dolorẽ patiẽtibus compati ẽ magnitudo amoris. Exemplũ huius habemus de be. virgine maria. cuius aiam ꝓpter amoris magnitudinẽ quem habebat ad suũ filiũ quẽ vidit in cruce morientez gladi⁹ ptrãsiuit doloris. sicut ỏ ea ille iustus bõ symeon oze ꝓdixit vaticineo. vt patet Lu.ij. Et certe ꝓpter hãc cãm multũ tenet quilibet xpianus xpo p nobis moriẽti cõpati. nam p via rõnis xps magis amãdus erat q̃ pentes vl̃ aliq̃ alia creatura mũdi. q̃ nunq̃ alĩs parens carnalis. nec aliqua alia creatura huius mũdi tot z tanta amoris insignia suo oñdit amico. quãta oñdit xps p amore nr̃o. vñ amor pfectus p q̃tuor signa manifestat. ¶ Primo p verba. q̃ em̃ cor plenũ est amore. tũc oportet q̃ os etiã abũdet sermone. q̃ vt dr̃ Lu. vj. Ex abũdãtia cordis os loquit. Sed certe xps in signũ q̃ penes nos habuit pfectũ amorẽ semp de nr̃a loquebat salute. Vñ Joh. vj. verba q̃ ego loquor vobis spũs z vita sunt. Itẽ Sap. xvj. sermo tuus dñe sanat oĩa. ¶ Scõo oñdit amor pfectus p collata bñficia. z illud est magis q̃ primũ. q̃ multi sunt qui loquerent̃ p amicis suis q̃ nihil darent de bonis suis. Et ideo merito beatus Grego. sup euãgelia omel. xxxiij. ꝓbatio inq̃t dilectõis est exhibitio opis. z ỏ opa q̃ xps p nobis fecit verissimã oñdebant ipm̃ hĩe penes nos dilectionẽ pfectissimã. vñ Joh. v. Ipsa opa q̃ ego facio testimoniũ phibẽt de me. ¶ Tercio p obsequiũ psonale. z illud adhuc ẽ magis q̃ scõm. q̃ multi darẽt de bonis suis amicis q̃ tñ in ꝓpria psona eis obsequiũ nõ pstarent. q̃ xps saluator nr̃i signũ vere dilectõis i ꝓpria psona nobis pcõtib⁹ ministrauit Luc. xxij. Ego autẽ in medio vr̃m suz sicut q̃ ministrat. ¶ Quinto mõ p mortis toleratiõnẽ. z illud est excellentissimum signũ amoris. Vñ Joh. xiij. Maiorẽ charitatẽ nemo habet vt aiam suã ponat q̃s p amicis suis. sed xps p amore nr̃o mortem patiẽter turpissimã tolerauit. Vnde Philip. ij. Humiliauit semetipm factus obediẽs vsq̃ ad mortem: mortem aũt crucis z tale genus mortis turpissimũ reputabat. Juxta illud Sap. ij. Morte turpissima ꝑdemnemus eũ ¶ Tercũ mouens piorũ animos dolorẽ patientibus compati est patiẽtis innocẽtia. Magis em̃ solet pius z misericors compati illi qui innocenter patit. q̃ impijs qui p peccatis suis penas patiũt cõdignas. Sed certe xps saluator noster inter omnes homines innocentissimus erat. q̃ teste ap̃lo. j. Pet. ij. Peccatũ non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. Quartũ mouens piorũ animos afflictis ꝓpati est q̃ patiẽs p eoz delictis affligit tunc em̃ qui pium habet animũ dolorem illũ suũ reputat p compassionẽ sicut suus est p occasionez Vnde exemplũ huius habemus. ij. Regũ. vlt. de dauid qui cum vidisset angelũ pplm̃ suũ occidentem ꝓpter hoc q̃ ipse fecit pplm̃ suum numerari dixit ad dominũ. Ego sum qui peccaui. z ego inique egi. isti qui oues sũt quid fecerunt: vertat obsecro ira tua cõtra me. Sed certe xps saluator noster teste ꝓpha Isa. liij. Vulneratus est ꝓpter iniq̃tates nostras attritus est ꝓpter scelera nr̃a Exquo igit̃ nr̃a est passio xpi p occasionem. nostra etiam esset per compassionem. ¶ Quintum mouens pi orum corda afflictus compati est patientis nobilitas. z hec causa vertissime moueret nos saluatorẽ nr̃o p delictis nr̃is morte patiẽti acerbissime compati. Nam ipse fuit nobilissimus hõ passibilis. q̃ regis omniũ regum z altissimi filius. z ideo valde alienũ opus z indecens erat vt ipse ab homine pateret. dicente ꝓpheta Isa. xxviij. Alienũ est opus eius vt operet̃ opus suum peregrinũ est opus ei⁹ ab eo. ¶ Sextum mouẽs piorũ corda afflictis cõpati est aliorũ exemplũ afflictis compatientium z hec causa etiã moueret nos xpi patienti acerbissime compati. Nam xpo moriẽte quasi omnes creature tam rõnales q̃s etiã irrationales. tam amici q̃s etiã inimici sibi ꝓpatiebant Vnde angeli electi z in gratia cõfirmati z lz ꝓtra naturã vt asserũt aliqui sibi cõpatiendo flebant amare. vñ Isa. xxxiij. Angeli pacis amarissime flebant. Beatissima etiam virgo maria mater saluatoris nr̃i ỏ pena z torm̃ento filij sui morientis vt in rei veritate ostendebat apte maximã habuit cõpassionẽ. ¶ Vnde Berñ. in suis meditatõnibus de compassione beate virginis marie de morte filij sui q̃si loquẽs in p-

tona beate virginis marie. Cūq; inquit audiui q̄ filius meus erat captus ⁊ ad annā tractus ⁊ addu ctus gressu qualicūq; potui ⁊ vix potui ad filiū im mo ⁊ ad deū meū plorans pueni. Cunq; illū fuis sem intuita pugnis ceuti. alapis cedi. facie cōspui spinis coronari ⁊ opprobriū hoīm fieri commota sunt oia viscera mea ⁊ defecit in me spūs meus. et nō erat mihi fere vox neq; sensus. Erāt etiā mecū sorores mee ⁊ alie femine multe plangentes eum quasi vnigenitū. inter quas erat maria magdalene que sup oēs excepta me plorabat. Cūq; filius me us dulcissimus pylato impante sibūpsi baiulans crucē ad supplicium traherer. ⁊ factus est cōcursus pp'or ad crucē post illum. quorū alij deridebant illū. alij p̄iciebāt lutū fimū ⁊ alias immundicias sup caput ei⁹. ⁊ faciez ei⁹ seqbar ego eū mestissima mr̄ cū mulieribus q̄ secute fuerāt eū a galilea mi nistrātes ei a qbus tenebar velut mortua. ⁊ sustēta bar quousq; peuenimus in locū caluarie vbi crucifixerūt eum ante me. ⁊ ibi corā me erat leuatus filius meus dilectissimus in cruce et in ligno crucis duris simis clauis est affixus. ⁊ ego vo videns eum tormentē patientē. ⁊ ipse videns me mestissimam matrē p̄ dolore quasi mortuā. de meo dolore q̄ de pena p̄pria plus dolebat. ego vo aspiciēs filiū me um pendentē in cruce ⁊ morte turpissima morien tem in tāto dolore ⁊ tristicia vexabar in mēte quā tus nō posset explicari sermone. vox mea fere peri erat. ⁊ dabam gemitus ⁊ suspiria doloris volebaz loqui meo dulcissimo filio. ⁊ ingens dolor verba rumpebat. aspiciebat ⁊ ipse filius meus p̄dilectus benignissimo vultu me matrē suā verbis nō pau cis me voluit p̄solari. ⁊ ego nullo mō p̄solationez pcipe poterā ⁊ flebam dicēdo. Fili mi. ve mihi. ve mihi. quis dabit mihi vt ego moriar p te. o misera quid faciam. morir filius cū secū nō morir mestis sima mater. fili mi. fili mi. amor vnice fili dulcissi me. noli me derelinquere post te. trahe me ad teip sum vt ipsa moriar tecū. O mors misera noli mi hi parcere. tu mihi p̄ ceteris places. exaggrega vi res ⁊ matrē cū filio perime. O fili vnice singulare gaudiū ⁊ vita aie mee. ⁊ omne solatium fac vt ego moriar tecū. O fili recoḡsce matrē miseraz ⁊ exau di p̄cem meā. decet em̄ filiū exaudire matrē. exau di igit̄ me obsecro. ⁊ tuo me suscipe patibulo. vt q̄ vna carne viuūt ⁊ vno amore se diligūt. vna mor te perimāt. O iudei miseri. o iudei impij nolite mi hi parcere exquo vnicū mihi natum crucifigitis ⁊ matrē crucifigite cū filio. aut quacūq; morte seua q̄mite. vt sil' moriar cū meo dulcissimo filio. Hec Herñ. Petrus etiā princeps ap'or videns xp̄i pas sionē ⁊ sui xp̄ū pcī miserā dolore ⁊ pietate mot⁹ fleuit amare vt p̄z Matḥ. xxvj. Judas etiā q̄ tra didit eū audiēs q̄ damnatus esset cōpassione mo tus ⁊ pnia ductus retulit. xxx. argenteos principi bus sacerdotū ⁊ senioribus pp'li. d. peccaui tradēs sanguinē iustū. Matḥ. xxvij. Item iudeis clamā tibus crucifigat impijssimus pylatus quasi pietate motus. quid inquit mali fecit Matḥ. xxvij. ego nō inuenio in eo causam villā. Joḥ. xix. Item in si gnū q̄ noluit munera accipe ad cōdemnādū xp̄m lauit manus suā corā omni pp'lo ⁊ qōāmodo pie tate motus excusando seip̄m q̄si falsi. Innocēs iuquit ego sum a sanguine iusti huius. ⁊ lōge ma ioris malicie videnť tales qui sine aliqua pietate modernis tp̄ibus p̄ mūeribus innocētes nequiť pdēnāt ⁊ inique opp'mūt veritatē. celi etiā lumi naria mō suo pietate mota subtraxerūt lumē suuz q̄si dolētia intantū q̄ a sexta hora vsq; ad horā no nam tenebre facte sunt sup vniuersam terrā Ma thei. xxvij. Terra etiā quasi pietate mota cōtremu it. ⁊ petre scisse sunt Matḥ. xxvij. Corpa etiā sctō rum q̄ dormierūt quasi pietate mota surrexerūt ⁊ exierūt de monumētis ⁊ venerūt in sanctā ciuita tem ⁊ apparuerūt multis. Matḥ. xxvij. Sed heu corda multorū impiorū terra esse ponderosa vidē tur. nam terra p̄tremuit. ⁊ ipsa deū timere nō p̄ūt. duriora sunt petris q̄ petre quasi cōpatiendo scis se sunt. ⁊ illa xp̄o p̄patiēdo demoliri nō p̄ūt. celi lu minaria lumen suū retraxerūt clarissimuz. ⁊ miser pctōr xp̄o cōpatiendo suā vanā nō pōt retrahere gloriam. corpa sanctorū mortua surrexerūt de ter ra. ⁊ miser pctōr xp̄o p̄patiēdo non pōt surgere de peccatis. Predicta sent̄ mīta alia q̄ reduci p̄ūt mo nerūt quēlibet fidelē xp̄ianū xp̄o saluatori suo p̄ peccatis nr̄is morienti intimis sui cordis viscerib⁹ p̄pati. ⁊ sic in corde suo p̄tinue hanc primā partez crucis cōpassionis deuote portare. ¶ Scōm brachium crucis cōpassionis. s. brachiū inferius vt su pra dī est cōpassio q̄ pij ⁊ misericordes his qui sūt in purgatorio p̄patiunť. Unde in purgatorio duplex est pena. vna damni inq̄tum retardant a visi one diuina. Alia sensus fm q̄ ab igne corporali in strumēto diuine iusticie punitunť. ⁊ q̄tum ad vtrū q̄ pena purgatorij minima excedit maximā penā huius vite mūdane. vñ Aug. in q̄dā sermone dicit q̄ ille ignis i purgatorio durior est q̄ q̄cq; in hoc seculo penarum aut sentire aut videre aut cogita re quis pōt. ⁊ ideo magnū ⁊ excellens ⁊ deo bene placitū opus misericordie est plos misericordes in hac vita degētes eos p̄ suffragia reuelare. vnde sanctus Thomas in de verī. theolo. lib. vij. c. xliij. Sicut inquit p̄tinet ad seueritatem diuine iusticie bonos p̄ter venialia peccata in purgatorio purgari ita p̄tinet ad bonitatē misericōie diuine eosdem p̄ militātis ecclesie suffragia relenari. p̄sūt em̄ suf fragia defunctis nō ad meritū vite eterne. ⁊ ad ab solutionē pene. ⁊ hoc vel ad mitigationē pene vel ad celeriorē liberationē. Sunt aūt q̄tuor modi ge nerales suffragiorū ad q̄s oēs alij reducunť. s. ora tiones ⁊ elemosyna ⁊ sacramentū altaris. quorū numerus sic accipiť. Defuncti possunt absolui a penis duobus modis. s. p̄ viam gr̄e. ⁊ p̄ viam iusti cie. Per viam gr̄e dupliciter. primo p̄ intercessio nem p̄ta capitis q̄ est in oblatōe sacramenti alta ris. scōo p̄ intercessionē membrorū. hoc est oratiōnē iustorū qui sunt mēbra corpis xp̄i mystici. Simi liter p̄ viam iusticie dupliciter. primo p̄ modū re demptōis pene hoc est p̄ elemosynarū largitionē que est redemptio pene p̄ peccatis. Vñ Dañ. iiij. Peccata tua elemosynis redime. ⁊ iniquitates tu as misericordiis pauperū. scōo p̄ modū solutōis pene. s. p̄ ieiuniū ⁊ corpis afflictionem. Hec ille. Et hanc eandē sniam habet b. Greg. ⁊ ponit in-

xliij.q.ij.aie.vbi sic. Anime inquit defunctorū qua tuor modis soluunt a penis purgatorij.s.oblatio nibus sacerdotū aut pcibus sanctorū.aut charor elemosynis.aut ieiunio cognator. Hec ille. Sed tñ hic est notandū q fm Aug.in li.de agen.cu.p mor.suffragia nō oibus pſunt mortuis p quibus fiunt.ſ tm his qui dum viuūt coparāt vt pſint.ſ q nō discernimus q̄ sunt illi.ō oportet ea p rege neratis oibus facere vt nullus eorū ptermittat ad ḡs ſ bñficia possint z debeāt puenire.ſ ille. ¶ Ter cio brachiū crucis.s.brachiū sinistrū vt supra dī est ppassio.qua quis cōpatit his qui sunt in hoc mūdo ḡtium ad penalem miseriā. Pro quo notandū q tria spāliter moueret hoiem fratribus suis ppa ti qui huius mūdi penales miserias patiunt.pri mū est natura.vnde ad ppatiendū fratribus pena lem miseriā huius mūdi patientibus mouet nos natura p exemplū nedum i creatura rōnali z bru tis aialibus ſ etiā in elemētis vita carentibus.pri mo in creatura rōnali ad hoc mouet nos natura. nam experientia docēte membrū sanū corpis huma ni naturaliter membro leso ppatit.vtputa si caput hois vel pes infirmet manus quasi cōpatiēdo ḡ tū sufficit adiuuat. Vñ.j.Chor.xij.si quid patiat vnū membrū ppatiunt z oia membra.ſ cum nos fm ap'm Rom.xij.sumus alter alterius membra naturaliter debemus inuicē ppati. Vñ Grego.ix. moral. Tanto inquit quisq pfectius est quāto pfe ctius sentit dolores alienos. Item ad ppatiendū fratribus dolorē patiētibus mouet nos natura in brutis aialibus vñ experiētia docente bruta aialia vtputa boues porci z multa alia audientia indiui dua sue speciei patiētia dolorē clamare statim ad locū circa clamoris accedūt vt grauatis succurrāt Item dicūt naturales q ouis cū infirmā pſortem feruore sol' pſpicit facere laboratē int' solē z pſortē infirmam se erigit.z sic ab ea sol' feruorez custodit et sic refrigerata ad pascua eam secum reducet. Item dicūt naturales q si aliqs de grege camelo rum egritudine teneat.ceteri nō māducāt.ſ quasi ppatiētes quonsq̄ pualescat se abstinēt.sed a mul to fortiori deberēt homines rōne vtentes suis fratrib⁹ dolorē z egritudinē patiētibus misereri z cōpati. Vñ ap'ls.ij.ad Chor.xj.ca. Quis infirmat z ego nō infirmor.quis scandalizat z ego nō vror. Item ad misericordiam z cōpassionem mouet nos natura in elemētis vita carētibus.vñ experientia docente fluuius inueniēs vacuitatē foueevel putei q̄si ppatiē do vltra nō pretranſit donec suā vacuitatē repetēdo impleuerit.vñ vacuus natura abhorret. vt exēplo philosophico ostēdit supra.xviij.c.huius vbi tra tat de vsura. ¶ Scōo moneret nos ppati fratrib⁹ nr̄is huius mūdi miserias patientibus scriptura. Vñ.j. Pet.iij. Estote ppatiētes fraternitatis ama tores. Item Job.iij. Flebā quidē sup eo q̄ afflictus erat.z cōpatiebat aīa mea paupi. Item.j.Thi.iij. Exerce temetipm ad pietatem. ¶ Tercio moneret nos fratrib⁹ nr̄is vite pñtis miserias patiētib⁹ ppa ti ipsamet ppassionis vtilitas.vñ talis cōpassio bo minē a mala morte pseruat. Vñ Hiero.in epla ad nepotē.nō memini inquit me legisse mala morte mortuū qui libēter opa pietatis exercuit. Quar tum em̄ brachium p̄dicte crucis ppassionis.s.bra chium dextrū vt p̄dicit est compassio qua quis cō patit animabus que p pcm̄ pereunt in hoc mun do.de qua be. Augu. Sunt ne inquit in te viscera xp̄iane cōpassionis qui plangis corpus a quo re cessit aīa.z nō plangis aiam a qua recessit deus vt inter oia opa miscōie spūalis vnum deo maxime placens est compati z pfecte misereri aie peniten ti vnde Eccl.xxx. Miserere anime tue placēs deo Sed p isto est notandū q fm Linco.dicto.ij. Mi sericordia est amor sine voluntas releuādi miserū a miseria sua.z tunc est vera miscōia cū hec volun tas tam intensa fuerit vt ppellat volentē suū velle si posset in actū pcedere.ſ maxima miseria i qua pōt quis involui in hac vita est pcm̄ mortale.qz p pcm̄ mortale tunc efficit peccans seruus dyaboli dicente ap'o.j.ad Thimo.ij. A quo quis supatus est huius z seruus est. De ista miserrima seruitute dī Deut.xxviij. Seruies inimico tuo quē mittet ti bi dñs in fame z siti z in oi penuria.z imponet iu gum ferreū sup ceruicem tuā donec te pterat. Ex q̄ igit̄ ista seruitus sit maxima miseria in quam pt hō in hac vita pñti incidere z miscōia sit amor sine voluntas releuandi miseruz a sua miseria patet q potissimū opus miscōie est releuare peccatorē ab ista miserabilissima seruitute.z cum hec revelatio maxime p verbū doctrine sive p̄dicationis verbi dei pueniat sequit̄ q eximiū z maximū opus mise ricordie est p̄dicatio verbi dei.de qua nō immerito dñs ipse in carne apparēs facere elegit.z poste riorib⁹ ecclesie ad ministrandū cōmisit.z q p̄dicta seruitus sit maxima miseria in quam pōt hō in p senti vita incidere z releuatio ab hac miseria q̄ pn cipaliter verbi dei p̄dicatōe pagit̄ sit maximū op⁹ miscōie.constat ex hoc q sic aīa excellit corpus.et bonū anime bonū corpis.sic z miseria aie miserabilior z deterior est corporis.z releuatio a miseria anime que p̄dicatione verbi dei pagit̄ melior z ex petibilior ē releuamine a miseria corpis. Hec Lin co.sentētialiter vbi prius.

Capitulum XXVII

Ecundus riuulus ma

nās de p̄dicto primo fonte.s.de fonte cor dis est scōm op⁹ miscōie spūalis qō ē in iurias nobis illatas dimittere. De quo Lu.vj. Di mittite z dimittet vobis. ¶ Pro quo notandū q ppter octo causas spāliter deberet hō iniurias si bi illatas libenter dimittere. ¶ Primo qz sicut dic Greg. Dis xp̄i actio nr̄a est instructio. Item ap'lus Rom.xv. Quecūq̄ scri.sunt ad no.do.scrip.sunt. Sed sicut scribit Luce.xxiij.xp̄s orauit p suis inimicis eū crucifigētibus.d.pr̄ dimit.eis qz ne.quid fa. In quibus verbis nos exemplariter xp̄s informat nedū iniurias nobis illatas dimittere.z ō cor de odiū tollere.ſ etiā p iniuriā nobis facientibus orare.culpamq̄ z crudelitatē eorū ignorantie im putare. Vñ Eccl.xxviij. Memorare timorē dñi et nō fraſcaris p̄primo.memorare testamēti altissimi z despice ignorātiā primi. Ita fecit ille sctūs mar tyr stephanus q̄ vt dī Act.vij.p suis inimicis ipm ad mortē lapidātibus orabat.d. Dñe ne statuas il-

ris hoc pctm. qz nesc. quid fa. ¶ Scdo deberet hō li benter iniurias sibi illatas dimittere vt a se malus culpe repellat. z suū meritū adaugeat. Vñ Chrys. omel. xiij. ope. imp. non tm inquit iubet nos deus diligere inimicū vel illos diligamus quantus vt a nobis ipsis qō malū est repellamus. z iō dicaz si le seris inimicū. ꝫ si oderis eū tū amplius tibi nocui sti fm aiam q̄ illi fm corp⁹. z illi forte nihil noces odiens. te aūt ipm sine dubio ledes. si ergo pepce ris inimico tuo tibi amplius pepcisti q̄ illi. z si bñ feceris ei tibi amplius bñfecisti q̄ illi. deinde q̄ te innocentē iniuriaꝝ si incipias ꝓsiderare quō a dyabolo possidet. z agit. quō voluntatē suaz adimplet p ministeriū eius. nō solū nō irascēris ei ꝫ z miserebēris eius. miseratio aūt eius in te creat affectū. vis ergo diligere inimicū tuū si iniuriā pateris noli iniuriā pātem aspicere. ꝫ ꝓsidera gloriā quā pro mercede in futuro iudicio ꝓsecuturus es. nec damnū tuū aspicias ꝫ patie lucrū. hec ille. vñ Ysido. in li. sol. c. liij. Magna inqt est virtus si nō ledas a q̄ lesus es. magna inquit fortitudo si etiā ler⁹ remittas magna est gloria si cui potuisti nocere parcas: Qñ em ꝓtriaris ꝓpter pctā tua ꝓtingit tibi. qñ iniuriaris mala tua id faciūt. quicqd tibi ꝓtingit aduersum p pctō venit. ꝓsideratōe igit iusticie dolorem tpalē leuiusq̄ portabis si p q̄ tibi infert intendas. ꝫ ille. vñ Judith. viij. Non vlciscamur nos p his q̄ patimur. ꝫ reputātes pctis nr̄is z ꝫ supplicia minora esse flagella dñi q̄ seruī dñi. qui corripimur ad emēdationē z nō ad pditionē nostraz euenisse credamus. z iō fm ꝓsiliū eiusdem doctoris z eiusdē li. c. xvij. nō dicas q̄re sustineo mala. cur affligor. vt q̄d mali patior. ꝫ magis dic peccaui. et vt erā dignus nō recepi equalē vindictā pctī mei. nō sentio minus me pcussum q̄ merebar. agnosco iuxta modū criminis minor est retributio vltionis. ꝫ meritū pctō⁹ dispar ē cā penarū. nō sūt tanta supplicia quāta extiterunt pctā. q̄ em in flagellis murmurat deū ꝓtra se plus irritat furorem dei ꝓuocat ira dei indignāter plus sibi exagitat. q̄ vo patiēter aduersa tolerat deū sibi citi⁹ placat. ꝫ ille. Et iō inimicū aut ꝓsecutorē hūs ꝓsideraret an ille ꝓsecutor ipm iuste vel iniuste ꝓsequeret. si iuste cur ipm ꝓ sua odiret iusticia. q̄ nō suā ꝓsonā ꝫ tm̄modo suā culpā ꝓsequit. z melius est hic ꝓ culpa puniri q̄ interernū damnari. Si vo iniuste te ꝓsequit cogita q̄ non te ꝓsequeret nisi ꝫ a deo iuste pmitteret. nec deus hoc iuste pmitteret nisi ꝓpter aliq̄d in te puniendū vel maius gaudiū percipiendū. vñ Chrys. omel. ix. ope. imp. quicqd inqt a quolibet passi fuerimus iniuste. aut p ꝫ remissionē accipiem⁹ pctō rum. aut si tanta in nobis delicta nō fuerint clarioribus honorem⁹ coronis. Hec ille. Et iō merito be. Greg. xxx. moza. gloriosius inquit est iniuriaz tacēdo vincere q̄ rūdendo superare. z si seruus iudiciū dicat iustus taceat. z si infirmus iniuriā faciat iustus sufferat. z si paup crimineꝫ. iustus nō respōdeat. Hec ille. Et ideo si aliqs tibi iniuriā fecerit i dicto vel in facto nisi possis cū charitate remediū habere sustine patiēter. z cogita q̄ impij sūt quasi virga quā deus habet in manu sua z cū qua suos castigat electos q̄s tenerius q̄ aliq̄ mater suum filiū diligit. vñ Ysa. xlix. nunqd obliuiscī pōt mulier infantē suū z nō misereat filio vteri sui. z si illa oblita fuerit. ego tñ nō obliuiscar tui. Et iō sicut puer si discretionē habuerit nō multū virgā timeret quā in manu sua p suo bono z nō p malo mat sua tenet amātissima. Sic vir iustus z prudēs nō multū timeret impiū q̄ est q̄si virga quā deus in manu sua tenet. z spāliter si p illā virgā speraret a gladio pene liberari eterne. ꝫ sicut humilis z obediēs puer vidēs matrē suā tenentē virgaz in manu sua ad castigandū potius habet oculū ad matris misericordiā postulandū q̄ ad virgā quā scit sibi nocere nō posse. nisi ad matris voluntatē. sic vir iust⁹ potius haberet oculū ad diuinā misericordiam postulandū q̄ ad ꝓsecutorē quē deus in manu tenet sue potentie. z q̄ sibi nihil nocere pōt nisi fm pmissionez diuinā. vñ sup illud ps. Timeat deū ois terra. patrik. ꝓsecutorē sic alloquit. cupiditatē inqt nocendi p te habes. ptātez aūt nocēdi nō habes si deus nō dederit. vñ xps hō ante pylatū stans ait. nō habes in me ptātem nisi esset tibi datū desup. Hiero. nec diabolus inqt vnā ouicula potuit tollere a viro sancto Job. nisi prius diceret deus. mitte manū tuaz. i. da ptātez. Et huic ꝓcordās Ysid. solit. c. xxj. Scito inqt hoim nullū tibi aduersare potuisse nisi deus ptātem dedisset nec habuisset in te ptātem aduersarius nisi pmitteret deus vniuersa q̄ tibi accidunt absq̄ de voluntate nō euenīūt. iniquorū sup te ptās ex dei dat licētia. Hec ille. Et ideo merito Aug. si creature inquit in te seuiāt. deū timet non illas q̄ sub ipso sunt oia. ¶ Tercio deberet hō iniurias sibi illatas dimittere ne videat deuz blasphemare. naz q̄ nō vult iniurias sibi illatas dimittere ꝫ suā iniuriā vindicare diuinā maiestatē blasphemat. vñ Deut. xij. Mihi vindictā z ego retribuā dicit dñs. ꝫ certe de illo qui deū blasphemando de inimico suo vindictā requirit. dñs vindicabit in iudicio. vñ Jaco. ij. Judiciū sine misericordia fiet illi q̄ nō facit miam. Itē Eccl. xxviij. Qui vindicari vult a dño inueniet vindictā pctā illi⁹ seruās seruabit z nimirū. nā vt dicit Greg. sup euāg. ome. xxvij. Qui mortē postulat inimici eū quē gladio nō pōt psequi psequit in oīone z viuit adhuc qui maledicit. z tū ille qui maledicit iam de morte illius reus tenet. Jubet aūt deus vt diligat inimic⁹. z tū rogat deus vt occidet inimicū. quisqs itaq̄ sic orat in ipsis suis pcibus ꝓtra deū pditorē pugnat. Vñ z sub iude specie dī. fiat oīo eius in pctm̄. oīo quippe est in peccato illa petere q̄ ꝓhibet ipse qui petit. z ideo merito dicit. Cum statis ad orandum remittite si quid habetis in cordibus vr̄is. hec ille ¶ Quarto deberet hō iniurias sibi illatas misericorditer dimittere. qz q̄ dimittere nonvult vt dicit Nichillius de acquis. in quodā sermōe. pōtem p quem ire debet in paradisum sibi destruit. vnde inquit pons eundi ad paradisum miscōia est. q̄ sibi frangit miscōiam negans. ꝓximo qui in eū deliqt vñ Aug. vnusquisq̄ inquit tibi talē accepturus est a deo indulgentiā qualē suo dederit ꝓximo. Vñ Chrys. omel. xvij. sup illud Math. vij. In qua mēsura mensi fueritis remetiet vobis. hoc est inquit si rogati nō dimiseritis ꝓximis vr̄is pctm̄. ꝫ se-

lo dei respectu. et deus ex se p̄ius ꝙ̄ roget a vobis dimittat vobis. si aūt rogati veniā dederitis. z de⁹ tunc dabit vobis veniā cū dignis p̄cibus. z ꝺgrua lamentatōe eum rogauerit. Hec ille. Et ꝯ merito beatus Aug. in suo enchi. multa inquit sunt genera elemosynarū q̄ cum facimus adiuramur vt nobis dimittant pctā. ꝯ inter ea nihil est magis ꝙ̄ q̄ ex corde dimittimus qō in nos quisq̄ peccauit. Hec ille. Ex quo patz q̄ qui vult ad dei misc̄oiam venire debet p̄mo misereri. z oēs iniurias ab eo sibi illatas misericorditer dimittere. Vñ Matth. v. beati miseri. qm̄ ipsi mi. ꝑse. Et ecōtra sicut dicit Jaco. ij. Judiciū sine misericordia fiet illi q̄ nō fecit misc̄oiam. ¶ Quinto deberet homo iniurias sibi illatas dimittere. q: oīonem talīū qui in corde tenent rancorē deus nō exaudit. vñ p̄s. Iniquitatem si aspexi in corde meo non exaudiet dñs. Nō cōsiderans Christ. omek. xliij. ope. imp. Cum qua inq̄t spe orat qui inimicicia seruat aduersus alterꝫ a q̄ quis forsitan ꝺs est. sicut em̄ ipse orans mentit dicēs. remitto. z nō remittit cum dicit. Dimitte nob. de. nr̄a ⁊c. sic z a deo petit indulgentiā. vt sibi nō indulgeat. si igr̄ q̄ ꝺs ē sine cā orat cū cā orat deum nisi indulserit et a quo ꝺs est. quō putas orat qui nō solum ꝺs nō est. ꝯ z ipse p iniusticiā ledit z granat. vñ talibus dicit dñs p ꝓphetā Isa. j. Cum multiplicaueritis oīones vr̄as non exaudiā vos. q: manus vr̄e plene sunt sanguine. In sanguine odiū z rancor cordis notāt. Et ꝯ dī Eccl. xxviij Relinque p̄mo tuo nocenti te. z tunc deprecanti tibi peccata soluent. homo homini seruat iram. et a deo querit medelā in hoiem simile sibi nō habet misericordiāz de peccatis suis deprecabit ipse dum caro sic reseruat iram. z ꝓpiationem petit a deo. quis orabit p delictis illius: q. d. non nisi in vanū aliquis p eo orat qui fratri suo charitatem negat. Vnde z in cōfirmatione huius dicit xp̄s Marci xj. Cum stabitis ad orandū dimittite si quid habetis aduersus aliquē. vt z pater vr̄ celestis dimittet vobis pctā vestra. qō si nō dimiseritis nec pater vr̄ q̄ in celis est dimittet vobis pctā vr̄a. ¶ Sexto deberet hō iniurias sibi a p̄mo illatas libenter dimittere. q: ad hoc fm̄ p̄ceptum euangelicū tenet. Vnde Luce. vj. Diligite inimicos vestros. bñfacite his qui oderūt vos. Benedicite maledicētibus vobis. orate p calumniantibus vos. z sequitur dimittite z dimittet vobis. Ex isto tñ p̄cepto non tenet homo debitum in quo sibi obligat p̄ximus dimittere semp. Vñ Aug. sup illud Matth. vj. Dimitte nobis debita nr̄a. nō h inq̄t q̄sq̄z exigat pecuniam dimittere debitoribus. sed quicūq̄ in eū peccauerit. nam pecuniaz dimittere illo potius iubemur p̄cepto quo dictū est. Si quis tibi tunicā tollere voluerit. z in iudicio tecū ꝓtendere. dimitte ei z palliū. nec tibi necesse est omni pecuniario debitori dimittere debitū. ꝯ ei qui reddere noluerit. intantū etiā q̄ velit litigare. seruū aūt dei vt ait ap̄s non oportet litigare. qui vo vel sponte vel victus pecuniā reddere noluerit. dimittēda illi est duab⁹ de causis forte nō vult reddere. vel q: nō habet. vt q: anarus est aliene rei cupidus. vtrūq̄ ptinet ad inopiā. Nam illa. s. prima inopia est rei familiaris inopia. hec. s. scōa animi. Quisq̄s itaq̄ talī dimittit debitū inopi opus xp̄ianū opat. manēte illa regula vt in animo paratus sit amittere qō sibi debetur. z si aliq̄d ad h̄ egerit vt restituatur ita modeste agens intēdat vt debitorē potius corrigat ꝙ̄ vt debitū sibi restituat p̄sideras ꝙ̄ periculosum est habere vsū reddere. pōt z nō reddere. z sic ista petitio. et dimitte nobis ⁊c. nō tm̄ de pecunia intelligit. ꝯ etiam de oibus q̄ in nos quisq̄ peccat. qō quidē peccatū si nō dimiseris nō potest dicere. dimitte nob. ⁊c. Hec ille. ¶ Septimo deberet hō iniurias sibi a p̄mo illatas libenter dimittere. q: aliter deus si sibi sua pctā nō dimittit veritate dicente Matth. vj. Si dimiseritis hoibus pctā eorū dimittet z vobis pater vr̄ celestis debita vr̄a. si aūt non dimiseritis hoibus nec p̄ dimittet vobis pctā vr̄a. z sicut de⁹ dimittēs hoi pctā dimittit totaliter sine aliqua pti ali exceptōe. iuxta illud Matth. xviij. Omne debitū dimisi tibi. i. oē debitū delicti z supplicij ad qō obligat hō p pctō cordis. oris z opis. z eodez mō debet hō volens a deo veniā obtinere inimico dimittere corde diligēdo. ore p eo orando. z ope sibi bñfaciēdo. vñ Aug. z ponit in cañ. xxiij. q. iij. non oportet. Jn h̄ inquit iubemur diligere inimicos z misereri eorū vt de pditōe eorū doleamus. z eorū salutē desideremus. p eorū correctōe q̄tidie laboremus z oremus. penitētibus solatia impēdam⁹ hoc est si de sua iniq̄tate penitēs a teveniā postulauerit. oīde q̄ in corde dimisisti solatia oris z opis impēdendo. Vñ Lu. xvj. Si peccauerit frater tu⁹ i te increpa illū. z si pnīam egerit dimitte illi. z si septies i die peccauerit in te. z septies in die p̄uersus fuerit dicens. penitet me. dimitte illi. Et nedū si septies in die peccauerit dimittere debes ꝯ totiēs q̄ tiēs in peccauerit. Vñ Matth. xviij. legit q̄ petro querēte a dño dicēs. Quotiēs peccabit i me frat meus. dimittā ei vsq̄z septies: Dixit ihs illi. Nō dico tibi vsq̄z septies. ꝯ vsq̄z septuagesies septies. vbi possz aliq̄s querere. Cur potius xp̄s dicit q̄ dimittemus fratri septuagesies septies q̄ centies octogesies vel sub alio numero determinato. Et q̄z ad istud rñdit Aug⁹. in de verbis dñi sermone. xv. vbi notat p̄mo dictū ap̄li ad Colos. iij. dicentis. Donātes vobismetipsis si q̄s aduersus aliū habz querelā sicut deus in xp̄o donauit nobis. vbi patz q̄ forma quā nos debemus seruare dimittēdo offensam p̄timis sumit ex forma fm̄ q̄ xp̄s dimisit nobis pctā. Et hinc scribit Matth. xviij. in p̄sona xp̄i. Oportet te misereri p̄serui tui. sicut z ego tui misertus sum. ꝯ ante aduentū xp̄i oēs hoies eū offenderūt ab adā vsq̄ ad xp̄m. excepto matre ei⁹. a xp̄o vsq̄ ad adā fm̄ Lucā fuerūt. lxxvij. generationes. Sicut ergo xp̄s totius generis humani dimittere voluit culpas q̄ p. lxxvij. generatōes incurrerunt. sic z hō oēs suas debet dimittere offensas. et hoc est septuagesies septies dimittere. h̄ ille. Ꝑpet igit vnusq̄sq̄ suā p̄sciam. z videat si inimicos tantū diligat q̄ q̄tumcūq̄ sibi iniuriati fuerint paratus sit vere z libere dimittere eis rite rogātibus veniā de p̄missis. Nam vt dicit Aug⁹. in enche. c. lvij. Quisquis roganti pcī sui veniā z penitēti nō ex corde dimittit nullo modo existimet pctā sua a

dño sibi dimitti. Qm̃ mẽtiri veritas non põt que cum docuisset oronẽ dñicam in ea posita sniam q̃ ponit. Dimitte nobis debita nra sicut z nos dimitti. debi. nris. vehemẽter ꝓmendauit oibus dicens Si dimiseritis hoibus delicta eorũ dimittet z vob pater vester celestis delicta vra. si aũt nõ dimiseritis hoibus nec pater vr dimittet vobis pcta vra. ꝟ ille. Ex quo patet q̃ oportet oẽm hoiem saluandũ fratris sui in ipm peccantis si quis talis fuerit misericorditer pcta dimittere. Sed hic orit dubium. quõ põt homo fratris sui pcta dimittere ꝑsertim cũ dicat Rmõ. z po. iiij. sen. di. xviij. c. iiij. q̃ ille solus dimittit pcta qui solus pro pctis mortuus est. Jrẽ Aug. Nemo inquit tollit pcta nisi solus xps qui est agnus dei tollens pcta mũdi. Hec Aug. z po. in c. de con. dis. iiij. Nemo. Item Marci. ij. et Luce. v. Quis põt dimittere pcta nisi solus deus Item Berñ. necesse est inquit primo omni credere q̃ remissionẽ pctõz habere nõ possis nisi per indulgentiã dei. nam q̃s põt facere mundũ de inundo ꝓceptũ semine. nisi tu q̃ solus es mũdus. Hec Berñ. z po. in. ca. iij. q. viij. Sed ꝓ rñsione ad hãc dubitationẽ duo spãliter sunt cõsiderãda. Primo q̃ aliud est hoiem peccare in deũ. z aliud est hominem peccare in hoiem. Et q̃tum ad primũ ꝟ fm beatũ Tho. in de veritate theo. multis modis specialibus ꝓingat hoim in deũ peccare. tñ generaliter quilibet transgrediẽs mandatum dei peccat in deũ. Et q̃tum ad scõm vt docet idem doctor vbi prius. in primũ ꝓingit hoiem peccare tripliciter primo sua bona nature gre vel fortune auferendo scõo ꝓria bona sibi in necessitate nõ cõicando. et tercio malo exemplo primum in pctm̃ trahendo Sed quocũq̃ istorũ modorũ peccet hõ in primũ in hoc etiã peccat in deũ eius transgrediendo mãdatũ ꝓ eo q̃ primũ sicut seipm nõ diligit. ¶ Secundo ꝓsiderandũ est q̃ licet pctm̃ multis modis accipiat in scriptura. tñ ꝓprie ad ꝓpositum vno modo z fm crebrã doctorũ sniam ꝓcordantẽ cum scriptura accipit ꝓ actu habitu vel opere vicioso. Alio modo z magis formaliter accipit ꝓ defectu in moribus virtuosis deformante z maculante interiorẽ hoiem. Istis ꝓsideratis ad pdictã respõdet dubitationẽ dicẽdo. q̃ primo modo loquendo de peccato ꝓut z homo peccat i hoiem potest homo sicut ex ꝓcepto dei tenet pctm̃ primi in ipm peccantis misericorditer quantũ in se est dimittere. z ad talem pcti dimissionem requirit q̃ postpositis cupiditatis zelo vindicte z libidine vindicandi hõ obseruet charitatẽ. z de primi ꝓditione in ipm delinquẽtis doleat. eius salutẽ consideret. ꝓ ei⁹ correctione diligẽter laboret z oret. z nullo modo eũ ꝓsequat nisi pure. z ꝓcipue ꝓpter amorẽ fraternũ intendẽdo eum ad suũz cõmodum corrigere. et ꝟ obseruando dei ꝓcepta licite põt. cum hoc q̃ se infra limites charitatis custodiat. vñ Aug⁹. z po. in c. xxiij. q. iiij. nõ oportet. Precepta inquit euãgelica de dilectõe inimicorũ z miscõia primis impẽdenda z exhortatões apli de cibandis et potãdis inimicis nõ eatenus intelligẽda sunt vt peccãti relaxet impunitas. sed vt delinquẽti correctio z nature ministret susidiũ. donec ꝓ sniam iudicis adepta spe correctõis malorũ tollat exercitiũ. hec ille Scõo modo loquẽdo de peccato ꝓut homo peccat in deum nõ est in aliculus hois terreni potestate simpliciter dimittere pctã. z isto modo loquẽdo de pctõ intelligende sunt pdicte autoritates z alia sanctorũ dicta z scripture documẽta q̃ asserunt solum deũ peccata dimittere. vñ Haymo sup Matheũ. xviij. Omne debitũ dimisi ꝛc. si frater inquit noster in nos peccauerit possumus dimittere. immo z necesse habemus vt ei dimittamus. si autez peccauerit in deũ nõ est in nra potestate sed in dei arbitrio consistit. q̃ scriptũ est. j. Reg. ij. Si peccauerit vir in virũ. placari põt ei deus. si aũt in deus peccauerit vir quis orabit ꝓ eo. Et ex istis patet q̃ nõ sequit. homo a quocũq̃ citra xpm demonstrato dimittit isti ꝓsone vianti sua pcta penes eum cõmissa. ergo dicta ꝓsona est a pctõ simpliciter absoluta. q̃ satis est ad verificationẽ antecedẽtis q̃ obseruet charitatẽ z nõ expectat vindictã ꝓpter iniuriam sibi illatã. Ad verificationẽ cõsequẽtis requirit q̃ simpliciter. et primo fiat olim remissio a xpo qõ nunq̃ fit quousq̃ peccãs ineũtum sufficit debite satisfaciat deo z primo penes q̃s peccauit. Vñ Aug⁹. z po. in. c. xiij. q. vj. si res. Si rem inquit ꝓpter quam pctm̃ fit restitui põt z nõ restituit pnia nõ agit ꝟ simulat si veraciter agat nõ dimittit peccatũ nisi resti. abla. hoc est vt dixi si restitui põt. hec ille. Sed forte cõtra pdicta arguit aliquis sic. xps Joh. xxiij. dixit dis. i. quoz remiseritis pctã remit. tunt eis. z quorũ retinueritis retẽta sunt. Sed hec verba nõ solũ dicta erant discipulis xpi ꝓprie. ꝟ suis successoribus omnibus. nec solum intellexit xps de pctis hois in hoiem ꝟ etiã de pctis homis in deũ. nam Math. xxvj. dicit xps. Quecũq̃ alligaueri. su. ter. e. li. z in ce. Jtẽ Math. xvj. dixit xps petro. z in hoc q̃ petro oibus successoribus suis Tibi dabo claues regni celorũ. z q̃cunq̃ li. su. terram e. li. z in ce. z q̃cunq̃ sol. su. ter. e. so. z in celis Et cum in pdictis xpi verbis non sit aliqua particularꝫ pcti exceptio. sequit q̃ ꝓlati ecclesie z ceteri sacerdotes q̃ sũt successores apl̃oz z discipl̃oz xpi pñt quecunq̃ cuiuscũq̃ viantis saltẽ vere penitẽtis peccata dimittere. Sed huic rñdens mgr̃ sen. lib. iiij. di. xviij. c. iiij. pluribus inq̃t testimoñjs docet deũ solum ꝓ se pctã dimittere z sicut dimittit q̃ busdam ita z aliorum quorundã pctã retinet. non ideo tñ negamus sacerdotibus ꝓcessum potestatẽ dimittendi z retinẽdi peccata. cum hoc veritas in euangelio apte doceat. Jtem idem ca. v. eiusdem. Solus inquit deus dimittit peccata z retinet. z tñ ecclesie ꝓtulit potestatem ligandi z soluendi. ꝟ ita dimittit pctm̃ q̃ animam mũdat ab interiori macula. z a debito soluit mortis eterne. nõ aũt hoc sacerdotibus cõcessit. quibus tñ tribuit ptãtem ligãdi z soluendi. i. ostẽdendi hoies esse solutos z ligatos. vñ z dñs leprosum prius sanitati restituit. deinde ad sacerdotes misit quorũ iudicio ostenderetur mũdatus. ita etiã lazarũ iam viuificatũ obtulit soluendũ discipulis. qm̃ z si aliquis apud deũ sit solutus. nõ tñ in facie ecclesie habet solutus nisi ꝓ iudiciũ sacerdotis. In soluendis ergo culpis vel retinẽdis ita opat sacerdos euangelicus z in-

dicat sicut olim legalis in illis qui examinati erāt lepra que peccatum figurat. Vnde Hiero. super Matth. vbi inqt dñs ait petro. tibi da. cla. reg. ce. t qcunqz li. zc. hunc inquit locum quidam non intelligentes aliquid sumunt de supcilio phariseo qz vt damnare innoxios vel soluare putent noxios. cum apud deum nō sententia sacerdotū ꝛ reorum vita querat. In leuitico se ostendere sacerdotibus leprosi iubent. quos illi nō faciūt leprosos vel mūdos. ꝛ discernūt qui mundi vel immundi sunt. ita t hic aperte ostendit qz non sequit deus ecclesie iudicium que p surreptionē t ignorantiam interdū iudicat. deus aūt semp iudicat fm veritatem et in remittendis t in retinendis culpis. id iuris t officij habent euangelici sacerdotes quod olim sub lege habuerunt legales in curandis leprosis. hi peccata dimittunt vel retinent dum dimissa a deo vel retenta iudicant t ostendunt. Hec ille. ¶ Dicit em̄ t publice defendūt multi sacerdotes seculares ꝛ etiam regulares t si quēcūqz peccatorē quantūcunqz leuiter absoluerint in signo sensibili ipse est apud deū simpliciter absolutus. t sic cadunt in heresim istius articuli. Credo remissionē peccatorū. vnde patet qz multe hereses in hac materia oriūt. Ad hoc em̄ qz iste articulus pfecte credat. oportet qz primo t principaliter fiat remissio a xpo. qui solus p se peccata dimittit. vnde Isa. xliij. scom trāsgressionē. lxx. interptum. Ego solus deleo iniquitates t peccata ppli. ¶ Octauo deberet hō iniurias sibi a pximo illatas libēter dimittere. qz aliter deus nō solum sua sibi nō dimittit pctā. ꝛ etiā peccata prius p baptismū t pniam dimissa omnia renocabit. Vnde Amb. sup epl'am ad ephe. Donate inqt inuicez si alter in alterum qz peccet alioquin deus repetit dimissa. si em̄ in his fuerit contēptus sine dubio renocabit sniam p quā misc̄iam dederat. Vnde in euangelio Matth. xviij. legit de seruo illo. cuius dñs dimisit debitum decez milia talenta. sed qz ipse noluit dimittere conseruo suo cētum denarios dñs suus renocauit totuz debitum prius dimissum. t iratus tradidit eum tortoribus quousqz redderet vniuersum debitū. sic inquit pater me⁹ celestis faciet vobis si nō remiseritis vnusquisqz fratri suo de cordibus vr̄is. sup quo Rabanus. Considerandū est inquit qz dicit vniuersum debitum. qz nō solum peccata que post baptismuz homo egit reputabunt ad penam sed etiam peccata originalia que in baptismo sūt ei dimissa. Hec Rabanus t ponit in. c. de penitentia. di. iij. qz vo. Item Greg. Ex dictis euangelicis inquit constat qz si nō ex corde dimittimus qđ in nobis delinquitur. t hoc rursum exigit qđ tam nobis per pniam dimissum fuisse gaudebamus. Hec Greg. t ponitur in. c. de pe. dis. iiij. qrto. Item Aug. t ponit in c. vbi prius. Dicit inquit tibi deus. dimittez dimittet tibi. nam si non dimiseris renocabo te. t quic dimiseram replicabo tibi. nam qui diuini beneficij oblitus suas vult vindicare iniurias nō solum de futuris peccatis veniam merebit. sed etiam p̄terita que iam sibi dimissa credebat ad vindictam ei replicabunt. Hec Aug. Item Aug. libro de baptismo puerorum. t ponit in. c. de pe. dis. iiij. quō Redire inquit dimissa peccata vbi fraterna charitas nō est aptissime dñs docet in euangelio in illo seruo a quo dñs dimissum debitum petijt eo qz ille pseruo suo delictum nollet dimittere. Hec ille. Item Hieronymus sup epl'am ad Galath. Quicūqz inquit ob fidem laborauerit t postea lapsus fuerit in peccatū sicut prioza dicit pdidisse dū peccat. sic rursus non pdit ea si ad pristinū t antiquū studium reuertat. Hec ille. Ex qua autoritate plane patet qz sicut virtutes prius acte p recidiuationē extinguunt. ita p reconciliationem rerum iterum reducunt. Et cum fm Arist. Oppositorū eadem est disciplina. t vicia virtutibus opponunt. t sequit qz sicut pueram penitētiam peccata extinguunt. ita p recidiuationem peccata prius dimissa t pterita reducunt t hanc sniam confirmat dñs p Ezech. xviij. dicēs. Si aūt impius egerit pniam ab oibus peccatis suis que operatus e t custodierit omnia p̄cepta mea t fecerit iudiciū t iusticiam vita viuet t non morietur. omniū iniquitatum eius quas opatus est non recordabor. in iusticia quam opatus est viuet. t sequit. si aūt iustus auerterit se a iusticia sua t fecerit iniquitatem fm omnes opatiōes quas opari solet impius nunqd viuet. Omnes iusticie quas fecerit nō recordabūt in puaricationē qua puaricatus est in peccato suo qđ peccauit ipse mouietur. Et dicit notabiliter in peccato suo qđ peccauit ipe morietur. in signū qz peccatum prius dimissum p recidiuationez reuertitur. Sed contra hanc sniam magister sentē. li. iiij. dis. xvij. arguit sic. Si quis inquit p peccato de quo pus penituit t indulgentiam accepit iterum punit non videt iustum. sed si punit p eo qz peccauit et non emēdauerit iusticia est apta. si vo requirat qđ fuerat cōdonatum vel iusticia non est vel iusticia occulta videt. etiam deum bis iudicare in idipsuz t duplicem tribulationez consurgere. qđ tū negat scriptura Naum. j. Sed ad istud rñdet magister vbi prius dicens qz necz duplex tribulatio consurgit. necz iudicat deus bis in idipsum. hoc enim fieret si post cōdignam satisfactionem t sufficiētem iterū puniret ꝛ nō satisfacit pdigne t sufficiēter q nō pseuerauerit. debuit em̄ iugē hīe pcti memoria nō ad faciēdū. ꝛ ad cauēdū debuit ñ oblituisci retributōes dei q tot sunt qt sunt remissiones pctōruz. Tot igit debuit cogitare bona dei qt mala sunt dimissa ac p illis vsqz in finē gras agere deo debuit ꝛ qz ingratus qsi canis ad vomitū redijt cum ante acta bona mortificauit. t pctm̄ dimissuz renocauit ita vt cui humiliato deus ante dimiserat pctm̄. eidez post elato t ingrato imputet. Hec ille. Vnde actor sup illud Matth. xviij. Nōne oportuit te misereri pseruo tuo sicut t ego tui misertus suz. Qui inqt in pnia nō pseuerauerūt oia redeūt pcta pus dimissa. vel tm̄ p ingratitudine t iniuria puniunt ac si pcta oia prius cōmissa p pniam dimissa rediret. Hec ille. Predicta em̄ octo sā declarata t mlta alia q reduci pūt ex testimonio scripturarum t snia sctoz doctorū mouerēt quēlibet fidelē libenter t misericordit iniuriā sibi a pxio illatā dimittē qđ est scom opus misc̄ie spūalis. t scōs riuulus manās de pmo fonte. s. de fōte cordis supra dicto

Capitulum XXVIII

Equit de secūdo fonte supradicto. s. de fonte oris, de q manat hmōi riuuli. s. qnqz residua de septē operibus miscōie spūalis. quorū primū est peccantes charitatiue corrigere. z ꝫ opus miscōie nulli pctō ti est negandū. Vnde Linc. sup euangelia, pte. j. c. xxxvij. nulli inquit cuiuscūqz sit ꝓfessionis elemosyna spūalis correctōis z correptionis simpliciter est neganda. ꝫ vnicuiqz ꝓut necessitas postulauerit distribuenda. Hec ille. ¶ Sz ꝓ isto est notandū q duplex est fraterna correctio. Vna que ē actus charitatis tendēs ad emendationem fratris delinquētis p simplicē ammonitionē. Et talis correctio ptinet ad quemlibet charitatē habentē siue sit subditus siue ꝓlatus siue quiscūqz ad regendū alios constitutus. Vnde de isto modo Jonathas increpauit malicīā saulis pris eius quā habuit aduersus dauid dicens. quare peccas in sanguine innoxio interficiēs dauid qui est absqz culpa. j. Reg. xix. Isto mō abigail increpauit nabal virū suū ꝓpt duriciam quā ostēdit dauid amico suo. vt patet. j. Regū. xxv. Item isto modo daniel captiuus i babylonia increpauit balthasar regē babylonie ꝺ abusiōe vasoꝝ q ablata erāt de domo dei. qb⁹ abutebat in puinio suo. z de ydolatria quā cōmisit adorando deos aureos argēteos ligneos z lapideos. z isto etiaz modo licite pūt subditi corripe ꝓlatos suos z alios ecclesie pastores enormiter peccātes z suo pessimo exemplo subditos suos ad peccata trahentes. Vnde Beda qui inquit nec reginimis in se rōnem habuit. nec sua delicta deteruit. nec crimen filiorū correxit. canis impudicus dicēdus est magis q̄ ꝓlatus. quib⁹ igit Hiero. Aug⁹. z Greg. auferunt nomen columbe epi z seniores. nonne z priuilegiū est auferēdū dignitatis vt possint a subditis reprehendi. vnde scriptura dissimulans priuilegium praue senectutis ait. Maledictus nō senior sed puer centum annoꝝ. Hec Beda. z ponit in ca. ij. q. vij. que nec. Item idem sup illud. ij. Petri ij. secuti sunt viam balaam ex basoꝝ. qui mercedez iniquitatis amauit. correptōes vo habuit sue vesanie subiugale mutū animal hominis voce loquēs ꝓhibuit ꝓphete insipientiā. plerunqz inquit heretici tam stulta dogmata tam execranda ꝓferūt sacramenta vt etiam ebetū sensus paganoꝝ z qui diuin e agnitionis omnino carent rōne illorū. detestant insaniam illorū. qz distorta z a deo ꝓtraria itinera sanius sapiendo redarguant. z qō peius ē non nunqz multi intantū mercedē catholicorum amant iniquitatis. vt etiam docti ab indoctis. clerici a laicis merito redarguant. q iure ꝓparant balaam qui verbis asine ꝓtra naturā loquētis corripit. nec tū a ꝓposito praui itineris retardat. q̄bus etiam aptissime nomen congruit ciuitatis de qua balaam venisse phibet. Bosoꝝ nanqz carneus siue in tribulatōne positus interpretat. neqz em alia magis causa luxuriosis extitit verbū veritatis amore pone vl̄ desideriorū tpaliū adulterari q̄ q carnis siue cōcupiscētijs se manciparunt. sed z nomen ipsius balaam qui vanus ppl's siue pcipitās eos interpretat talibus cōuenit. qui em agnitā veritatis viam sponte deserunt. quid nisi vanus ppl's sunt qui etiā in pcipiciū suos mergunt auditores. quib⁹ nō salutaria que corrigant sed que illos delectant erronia pdicant. De quibus apte subdit. hi sunt fontes sine aqua. z nubule turbinis exagitate quibus caligo tenebrarū reseruat. Hec Beda. z ponit in c. ij. q. vij. secuti sunt. Item Greg. Paulus inquit dicit. seniorē ne increpaueris. ꝛ hec regula in eo ē obseruāda cuz culpa ipsius senioris suo exemplo nō trahit ad interitū corda inimicorū. vbi aūt seniorum exemplū ad interitū ꝑbet ibi districta increpatōe ferendus est. nam scriptū est. Laqus inuenū omnes vos. z rursum. maledictus puer centum annorū. Hec Grego. z ponit in. c. ij. q. vij. paulus. Vnde z in cōfirmationē huius sentētie legit Dañ. xiij. q daniel adhuc puer seniores ꝑ sbyteros qui exarserūt in cōcupiscentiam susanne nedum increpauit sed etiā diiudicauit z reos mortis ꝓdemnauit. Et ex istis patet q ꝓdicto modo. s. simplici ammonitōe potest. immo z tenet quilibz homo discretionē habens fratrē suū superiorem inferiorem ac equalem q̄tum ad se ptinet charitatiue corrigere. Vnde Aug. Facientis inquit pculdubio culpam habz. qui qō potest corrigere negligit emendare. Hec Aug. z ponit in. c. dist. lxxxvj. facietis. Item Eccl. xvij. Mandauit deus vnicuiqz de ꝓximo suo. Et ideo merito dicit be. Bern. et ponit. v. florum. c. xxxv. Ferueat inquit in nobis feruor iusticie z odium iniquitatis. Nemo fratris sui vicīū palpet z peccatū dissimulet. nemo dicat. nunqd custos sum fratris mei. est em cōsentire silere cuz arguere possis. z scimus q sic in pena maneant facientes z cōsentientes blanda. ꝛ periculosa laus cum laudat peccatoꝝ in desideriis anime sue iustus corripit in misericordia. peccatoꝝ adulat in impate. ille quidem vt curet. iste vt occultet. quod erat curandum. Hec ille. ¶ Est aūt z alia correctio que est actus iusticie p quā intendit bonū cōe non solum p simplicem fratris ammonitionē ꝛ etiam alij p punitionē. vt alij timētes a pctō desistāt. z talis correctio ptinet ad ꝓlatos ecclesie z ad iudices tam tpales q̄ spūales ac etiā ad quoscūqz regimē aliorū habētes. Vnde Aug⁹. z ponit in. c. xxxij. q. iij. duo. Cuicunqz inquit regenti accōmodata est disciplina. vicz epo regēti domū suā. s. omnes subditos suos. diuiti regenti familiam suam. patri regenti ꝓlem suam. iudici ꝓuinciam suam. regi regenti gentem suam. nulli inquit hoim claudenda est misericordia. nulli peccatoꝝ impunitas relaxāda. Hec ille. Vnde Aug. sup Job. omel. lj. Cum audistis inquit fratres dñm dicentem. vbi ego suz illic z minister meus erit. Nolite tm modo bonos epos z clericos cogitare. sed etiam vos ꝓ modo vestro ministrare xpo bene viuendo. elemosynas faciendo. nomen doctrinaqz eius quibus potueritis ꝑdicando. vt vnusquisqz etiam pater familias hoc nomen agnoscendū paternū effectū sue familie sedare ꝓ xpo. z ꝓ vita eterna suos oēs moneat doceat. hortet. corripiat. impendat ꝑbenuolentiā. z exerceat disciplinam z ita in domo sua ecclesiasticum. z qō ammodo epale impleat officiū minis

strans xpo vt ineternū sit cum xpo. hec ille. Itē augusti. sup ps. liij. patrēfamilias sic alloquit. Quō inqt ad nos ptinet loq vobis in ecclesia. sic ad vos ptinet in domib⁹ vestris agere vt bonam rationem reddatis de hijs qui vobis subditi sunt. Item idez in epistola ad iulianū comitem. Queso inquit mi frater queso omnib⁹ tibi subditis ⁊ bone voluntatis in domo tua. a maiore vsq; ad minorem amorē ⁊ dulcedinē regni celestis. amaritudinē ⁊ terrorem gehenne annuncies. ⁊ de eorū salute sollicit⁹ ac vigil existas. quia ꝓ omnibus tibi subiectis qui in domo tua sunt rationē dño reddes. annūcia. precipe impera. suade eis vt caueant sibi a superbia. a detractione. ⁊ ab ebrietate. ⁊ ab auaricia que radix ē omnū malorū. Nam vt dicit apls. j. Thimo. v. Si qs suoꝝ ⁊ maxime domesticorū curā nō habet. fidem negat ⁊ est infideli deterior. Sed tamē contra istaz doctrinā multi parentes negligenter agunt ne dū circa curam domesticorū ꝯ etiaz circa curā primorū natorū. qui vt dicit Cryſ. ope. imp. omel. xxviij. Corpa natorū suorū amāt. animā autē cōtemnunt desiderant em̄ eos valere in seculo isto. et nō curāt quid illic passuri sunt in seculo futuro. Filij militias filijs suis ꝓuident. alij honores. ⁊ nemo filijs suis ꝓuidet deū. pditionē em̄ illorū cum magno precio comparant. ⁊ salutē illis nec gratuite accipe volunt. si viderit illos pereuntes tristant et suspirant si viderint eos peccantes nemo tristatur. in ꝟ ostēdentes q corporum sunt parentes et non animarū. hec ille. Sed attendāt tales parētes carnales ꝓ ut testatur Bartho. in de ꝓprietatibus. Catuli canū ceci nati quāto diutius nutriuntur lacte. tanto tardius visū recipiunt. sic pueri sceleratī certe ignominie tenebris inuoluti tanto diutius sunt expertes sapientie quātomagis tenere nutriunt. et ideo postꝯ fuerint adulti ꝓpter defectuz disciplīe nec matrē pfecte agnoscunt. nec patri humiliter obedi unt. ⁊ ideo de talibus multotiens cōtingit q tā parentes ꝓpter eorum negligentiā. ꝯ etiam filij ꝓpter eorū ignorantiā ⁊ inobedientiā in damnationē incidunt eternam. Unde legit. j. Regū. ij. q heli habens filios impios nō debite eos correxit ꝯ quis remisse iniquitatem eorū redarguit dicēs. quare facitis res huiuscemodi quas ego audio de vobis res pessimas ab oīi populo. nolite filij mei. ꝯ non audierunt vocem patris. Et ideo vt dicit Hiero. sup eodē heli q filios suos nō debite correxit. apud districtū iudicem semetipm cū filijs suis crudeli dānatione pcussit. Et ideo nō sic ꝯ fm consiliū scpture. Eccl. vij. Filij tibi sunt erude illos ⁊ curua illos a puericia eoꝝ. filie tibi sunt serua corpus illarū. et non ostendas hilarem faciē tuam ad illas. Trade filiā ⁊ grande opus feceris. ⁊ homini sensato da illam. Et fm consiliū scripture Eccl. xlij. Non des illi supple filio nec filie potestatem in iuuentute. ꝯ si oportuerit curua cervicem in iunētute eius ⁊ tū de latera eius dum infans est. q; ꝓut dicit ꝓuerb. xiij. Qui parcit virge odit puerū. q aūt diligit illū instanter erudit. Itē Eccl. xxx. Qui diligit filiū assiduat illi flagella vt letetur in nouissimo suo. j. i die iudicij cū redditurus ē rationē de eo. Aū in die iudicij nondū parentes reddituri sunt rationē de filijs suis. ꝯ etiā quilibet homo de omnib⁹ sibi subditis coram summo iudice reddituruꝰ est strictissimā rationē. vt pater ex predictis. ¶ Sed insuper ꝓ materia de correctione fraterna tria sūt specialiter declaranda. Primū quare correctio est facienda. Secundum quare correctio est suscipiēda. Tercium qualiter correctio debite est exercitanda ¶ Pro quo notandum q tria specialiter incitarēt quemlibet hominem charitatē habentē ꝯtū ad se pertinet circa correctionem fratris sui delinquētis diligenter laborare. ¶ Primū est frequēs sacre scripture admonitio. ⁊ primo illud verbum Mathei xviij. dicentis. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum inter te ⁊ ipsum. Item Luce. vij. Si peccauerit frater tuus increpa illum. Item ad Gala. vj. Si occupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui spirituales estis instruite hmōi in spū lenitatis. Item. j. Thimoth. iij. Rogamus vos fratres corripite inquietos. Item ad Tytum. iij. Argue obsecra increpa. Item Ephes. vj. Docete filios vestros in disciplinā ⁊ correptionem domini. ¶ Secundū qō incitaret hominē circa correctionē fratris sui diligenter intendere est vtilitas ex correctione ꝓueniens. correctio em̄ charitatiua virga est fructifera figurata per virgam illam que ꝓtulit flores ⁊ amigdala. Numeri. xvij. Unde correctionis vtilitas in multis locis sacre inſinuatur scripture. ꝓuer. xxvij vbi sic. Melior est manifesta correctio ꝯ amor absconditus. Item in eodem. Meliora sunt vulnera diligentis ꝯ fraudulenta oscula odientis. Itē Prouerb. xxviij. Qui corripit hominem. gratiā postea inueniet apud eum magis ꝯ qui per lingue blandimenta decipit. Item Prouerb. xxix. Virgo atz correctio tribuit sapientiam. Item Eccl. vij. Melius est a sapiente corripi ꝯ stulta adulatiōe decipi. Et ideo merito dicitur Prouerb. ix. Argue sapientem ⁊ diliget te. Item Aug⁹. advincentiū. Nō omnis qui parcit amicus est. nec omnis qui verberat inimicus. melius est cum seueritate corripe ꝯ cuz lenitate decipere. vtilius esurienti panis tollitur ſi de cibo secutus iusticiaz negligebat. ꝯ esurienti panis frangitur vt iniusticie seductus acquiescat. et qui freneticū ligat. ⁊ qui litargicum excitat ambobus molestus ambos amat. Quis non potest amplius diligere ꝯ deus. ⁊ tamen non solum nos docet suauiter verimetiam salubriter non cesset. hec ille. Unde Apocalip. iij. Ego quos amo arguo ⁊ castigo ¶ Terciū qō incitaret hominē circa correctionē fratris sui delinquētis diligēter intēdere est malū ex defectu correctiōis ꝓtingēs qō in multis locis sacre scripture inſinuat. Nō. j. Reg. ij. Suscitabo aduersus hely omnia q locutus sum sup domū eius eo q nouerat indigne agere filios suos et nō corripuit eos. Item. iij. Reg. j. Adamas eleuabat dicens. ego regnabo nec corripuit euz pater. sicut aliqū quē occasione regni post salomonē fecit occidi. Item ꝓuer. xiij. Qui parcit virge odit filiuz q aūt diligit illū instāter erudit. Item ꝓuer. xxix. Puer q dimittit volūtati sue ꝓiundit matrē. Item eccl. xxij. Cōfusio patris ē ō filio indisciplinato. Itē aug. q vicijs nutriētis pcit ⁊ fauet. nec ꝓtristat peccātiū volūtatē. tā ū ē misericors ꝯ q nō vult cultrū

capere a puero. nec cum audiat plorantem et non timet ne vulneratum doleat vel extinctū. Hec Augustinus. et ponitur in ca. xxiij. q. v. qui vicijs.

¶ Secūdo restat declarare quare correctio ē suscipiēda. ¶ Pro quo notandū q̄ sicut paup deficiens corpali subsidio libēter a diuite elemosynā recipit qđ est beneficiū operis miscōie corpalis. Sic paup spūaliter deficiens virtutib⁹ a sapiente: libenter ac gaudēter acciperet subsidiū correctionis qđ ē beneficiū opis miscōie spūalis. Et specialiter triplici de causa libenter recipiendū est beneficiū correctionis⁊ disciplīe. Primo causa multiplicē ad monitiōis sacre scripture. Añ pō. Appēhendite disciplinā. Item puerbio. iij. Disciplinaz dñi filij mi nō abijcias nec despicias cū ab eo corriperis. Itez puer. iiij. Tene disciplinā⁊ ne dimittas eam custodi illam q: illa ē vita tua. Secūdo libēter recipiendū est beneficiū correctionis⁊ disciplīe causa vtilitatis ex ea pueniētis. Vnde puerb. xxix. Virga atq̄ correctio tribuit sapientiā. Itē puer. xij. Qui diligit disciplinā diligit scientiā. q̄ aūt odit increpationes insipiens ē. Itē Eccī. x. Vir prudēs⁊ disciplinatus nō murmurabit correptus. Itē puerb. ix. Argue sapientē⁊ diliget te. ß vt subdit ibidez. q̄ arguit impiū sibi maculā generat. q: put dicit pro puerb. xv. Nō amat pestilēs eaz q̄ se corripit nec ad sapiētes gradit. ⁊ ideo put dī Eccī. j. Peruersi difficile corrigūt. q: vt dicit Eccī. xxxij. Hō pctōr vitabit correctionē. Tercio libēter recipiendū ē beneficiū correctionis⁊ disciplīe ꝓpter malū pueniēs ex eo q̄ correctio vel disciplina abutit. Vñ puerb. ix. Qui abijcit disciplinā despicit animā suā. Naz vt dicit parit. in de vtutib⁹ parte. iij. tractatu de iusticia. ca. xxix. Correctio siue disciplina virga est q̄ si abijcitur in colubrū vertit. q: peccator q̄ hic non corrigit. in futuro a serpētib⁹ infernalib⁹ punietur qđ bēne figuratū ē Exo. iiij. vbi legit q̄ moyses ꝓiecit a se virgā⁊ versa ē in colubrū. Itē puerb. xiij. Egestas⁊ ignominia ei q̄ deserit disciplinam. Itē puer. v. Qui increpationes odit morietr. Item puerb. xxvj. Virū q̄ corripientē se dura ceruice contemnit repentin⁹ ei supueniet interitus⁊ eum sanitas nō sequit. Itē Eccī. xix. ca. Qui odit correctionē minuet vita. Sup quo parisiē. Vita inquit triplici. s. nature gratie⁊ glorie. Hō em̄ q̄ est sine disciplina terrenis adhereat⁊ de eternis nō curat. vñ Job. xvij. Cor eorū longe feciſti a disciplina pretea nō exaltabitur. Itē Sap. iij. Sapientiā et disciplinā q̄ abijcit infelix est. fugiēt em̄ eū omnia bona vnde et q̄ disciplinā odit assimilatur dyabolo q̄ incorrigibilis est. vnde puer. xxj. Qui odit correctionē vestigiū ē peccatoris. i. dyaboli q̄ anthonomatice dicit peccator. vñ loquit Gregz. sup Ezechiel. omelia. ix. dicēs. Peruersa mēs quādo p increpationē aut ꝑdicationis dulcedinē bona suadent de correptione sit deterior⁊ inde murmurationis initate succēdit vñ debuit ab initate cōpesci. hec ille Itē idē ome. x. eiusdē. Ad tantā inqt cordis duricie em q̄q̄ peccator puenit vt iam in correptiōe sensibilis nō sit. q: q̄ viu peccādi indurat nullo mō corripientis verbū. i. manum palpantis sentit. hec ille

Tercio restat declarare qualiter correctio ē debite exercēda. ¶ Pro quo notandū q̄ correctio prelati iudicis temporalis vel spiritualis vel cuiuscūq̄ superioris penes inferiores. ad hoc q̄ debite exerceat sex haberet comites. Primo requirit q̄ sit discreta⁊ cū diligēti perscrutatione criminis p̄sone delinquētis. iuxta illud Eccī. xj. Priusq̄ interroges ne vituperes quemq̄⁊ cum interrogaueris corripe iuste. De isto vide supra i tercia specie auaricie vbi agitur de iudicib⁹ bonis⁊ malis. in sexta cōditione boni iudicis. ¶ Secūdo requirit q̄ correctio sit ordinata. videlicet si culpa sit secreta secrete facienda ē correctio dicente xpō Matb. xix. Si peccauerit in te frater tu⁹ corripe eū inter te⁊ ipm solū. Sup quo aug⁹. in verbis domini sermone xv. Si peccatū inquit in secreto est. in secreto corripe. si publicū⁊ apertum est publice corripe. vt ille emendetur⁊ cereri timeāt. hec ille. Itē Jsid. Manifesta inquit peccata nō sunt occulta purgatione punienda. palam arguendi sunt vt dū apta obiurgatione sanantur hi qui eos imitando deliquerūt corrigantur. dum vnus corrigitur plurimi emēdātur. melius est q̄ꝑ multoz saluatiōe vnus ꝑdēnetur q̄ꝑ vnius licentia multi periclitantur. Hec ille. Vnde Aplūs. j. Thymo. v. Peccantes coram omnibus argue vt ceteri timorē habeant. De isto plēnius vide supra in tercia specie auaricie. ¶ Tercio requiritur q̄ correctio ꝓcedat ex amore. Añ Apocal. iij. Ego quos amo arguo⁊ castigo. Unde Jsa. ij. Egredietur virga de radice yesse. yesse interp̄tat incendium. vnde⁊ de incendio amoris debet egredi virga correctionis. de isto similiter vide plus supra in tercia specie vbi prius. ¶ Quarto requirit q̄ correctio fiat cum compassione Vnde Bernardus. Quotiens inquit peccantē videris fratrē cōtinuo ꝓcedere debet compassionis affectus tanq̄ cognatiuus humanitati quem concipies ex teipo Temetipm attende vt alij noueris compati. et vt arguas in spiritu lenitatis. hec compassionis effectus multis quidem prodest. quia animus liberalis contristare illuz quem pro se viderit anxiū erubescit. hec Bernardus. et ponitur. ij. flozū ca. xxij. Item Parisienſ. in de virtutibus parte. iij. tracta. de iusticia. capitul. xxvij. Requiritur inquit vt ille qui alios habet corrigere ꝓpriam meditetur infirmitatem vt in seipso discat quid alij pozare possunt. Unde Apostolus ad galatb. vj. Considerans temetipm ne⁊ tu contempteris. Item Eccleſi. xxxj. Intellige qui sunt proximi ex temetipo Unde Gregoz⁹. Omnipotens inquit deus idcir co principem apostolorū permisit cadere vt in sua culpa disceret qualiter alīs miserari deberet. Quinto requiritur q̄ correctio fiat cum benivolētia. Unde Leo. Licet inquit nonnūq̄ accidāt que in sacerdotibus sunt reprehendēda personis. plus tamen erga corrigēdos agat benivolentia q̄ seueritas. plus exhortatio q̄ cōminatio. plus charitas q̄ potestas. sed ab hijs qui que sua sunt querunt⁊ que non iesu christi facile ab hac lege discedunt. et dum dominari magis q̄ cōsulere subditis placet. honor inflat superbiam. et quod prouisum est ad concordiam ad noxiam trahit. hec ille. et ponit in ca. di. xlv. licet. Item aug⁹. Nō aspere inquit quā-

tum estimo nō duriter. nō mō imperiose ista tollū tur. ꝫ magis docēdo ꝙ iubēdo. magis monēdo ꝙ mināndo. sic em̄ agendū ē cū multitudine seueritas aūt exercēda ē in peccata paucoꝝ. Et siqdē minā tur cū dolore fiat de scripturis cōminando vindi ctā futurā. nec nosipi in nr̄a potestate. ꝫ deꝰ in nr̄o sermone timeat. Itaqꝫ ꝓs monebūt vel spūalibꝰ ꝓmi quoꝝ autoritate ⁊ leuissimis quidē ꝫ instā tissimis admonitionibꝰ cetera multitudo frangat. ℔ Augꝰ. ⁊ ponit in ca. di. xliij. comestationes. Verūtū vt dicit idem augꝰ. qū necessitas discipline ꝓ moribꝰ coercēdis dicere dura verba ꝓpellit et ipse modū excessisse sentis. nō a vobis exigit vt a vobis subditis veniā postulatis. ne apud eos ꝗs optet eē subditos dū nimiū seruat hūilitas regēdi frangat autoritas ⁊ tamē petēda ē venia ab oīi dño ꝗ no uit eos quos plus iuste forte corripitis quāta beni uolētia diligatis. ℔ augꝰ. ⁊ ponit in ca. dist. lxxxvj.

¶ Sexto requirit ꝙ correctio fiat cū māsuetudine. patiētia ⁊ modestia. Vñ. ij. Coꝝ. ij. Seruū aūt dñi nō oportet litigare. ꝫ māsuetū esse ad oēs. docibilē patientē cū modestia corripientē eos ꝗ resistūt veritati. In correctiōe em̄ tenēdū ē mediū inē remissionē ⁊ indiscretū zelū. Vnde augꝰ ad bonifa. Pudore inqt ⁊ libertate retinere facilꝰ eē credo ꝫ metu. ꝫ sicut meliores sunt quos dirigit amor ita plures sunt quos corrigit timor. Et ideo ysido. ꝗ blando inqt verbo castigat et nō corrigit. necesse est vt acrius arguat. cū dolore abscindēda sunt que leniter sanari nō possunt. Vñ greg. Cerea subditos inqt inesse pastoribus debet ⁊ iuste cōsulens miscōia ⁊ pietate seruiens disciplina. Hinc ē ꝙ semiuiui illius vulneribꝰ ꝗ a samaritano in stabulū ducitur ē ⁊ vinū adhibet ⁊ oleū. vt ꝙ vinū vulnera mordeantur corrupta. ⁊ ad sanitatē ꝙ oleū foueant quatenꝰ vnusquisqꝫ qui in sanādis vulneribus ꝓficit. in vino mosum discretionis adhibeat. in oleo mollicie m pietatis. per vinū mutatur putrida. ꝙ oleum fouetur sananda. Miscēda est igit lenitas cum seueritate. ⁊ faciendū est quoddam extroqꝫ tempamē tum vt neqꝫ multa asperitate vlciscent subditi. neqꝫ nimia benignitate soluant iniqui. hec Grego. et ponit in ca. di. xlv. disciplina. Vñ sicut dicit Parisꝫ in de vtutibꝰ pte. iij. tractatu de iusticia ca. xxx. zelus iusticie absqꝫ miscōia ē cecus sagittarius ꝗ intēdens occidere ferā sagittauit cayn ⁊ occidit. ⁊ ideo viri sancti ⁊ discreti iracūdia mori supsedere volūt correctionē donec ira cessauerit ⁊ trāquillitas i mēte facta sit illū imitari volentes cui dicit Sap. xij. Tu dñator virtutis cū trāquillitate iudicas. Nam vt dī Jaco. j. Ira viri iusticiā dei non operatur. Et ideo beatus gregꝫ. ad maurinū imperatorē. Illa inqt ꝓpositoꝝ sollicitudo vtilis ē. illa cautela laudabilis ē qua si totū ratio agit ⁊ furor nihil sibi vēdicat. restringenda sub ratione potestas est. nec quicqꝫ ad agendū est ꝓiuscꝫ irritata ad tranquillitatē mens redeat. Nam cōmotionis tpe iustū putat omne qō facit. hec Gregꝫ. ⁊ ponit in ca. xj. q. iij. illa. Sz sicut dicit apl's Ro. x. Emulationē quidē dei habent: ꝫ nō sm̄ scientiā. ignorātes ei dei iusticiā ⁊ suam querētes statuere. Sup quo parisiē. Tales inqt belua na rabie seuientes in peccatores. nō medicos ꝫ hostes se exhibētes quantū in eis est iustū iudicium dei euacuantes dum omnia hic vindicare volunt si enim sic omnia vindicarent vt ait Augusti. locū diuina iusticia nō haberet ipi officiū demonū qō ē torquere diligēter facerēt si potestatē haberent. in ore eoꝝ psonāt hee voces dyaboli. crucifigatur dē ponat. ꝓfundat. ejciat. cōburat. potestas eorū vt gladius in manu furibūdi. vix ab ore eoꝝ auditur corrigat ipi solū vere norūt ⁊ secare oīa egritudini. ignē ⁊ ferrū adhibere volētes ignorātes ꝙ oīm medicamētoꝝ spūaliū saluberrimū ē sapiētia. vñ Sapiēn. xliij. Per sapientiā sanati sunt quicunqꝫ placuerunt tibi ab initio. Itē sap. xvj. Neqꝫ herba neqꝫ malagma. ꝫ sermo tuus dñe sanat eos ꝗ sanat omnia. Correctio em̄ ē vasoꝝ spūalium cōfractoꝝ reparatio. Vnde eccl. xxj. Coꝝ fatui quasi vas cōfractū. Item. ij. Thimo. ij. In domo magna sūt vasa non solum aurea ⁊ argentea. ꝫ etiam lignea ⁊ fictilia. Qui vo zelū indiscretū habent similes sunt illis qui reficiunt veteres patellas. qui foramē vnū volētes obstruere vno ictu mallei multa facīt. vt illud vnū augent vel patellā oīno confringūt et ꝓfundunt. vident em̄ tales credere ꝙ omnia vasa sunt malleabilia. cum tamē fictilia vel vitrea malleatione potius ꝓfringūtur ꝫ reparant. Sic ⁊ hūsmōi zelū indiscretū habētes vas anime peccatoris nō reparāt vitia expellendo. ꝫ potius cōfrin gunt ⁊ destruūt. vitia de nouo inducēdo. Unde tales in principe demonioꝝ nitunt ejcere demonia ⁊ in sathana sathanā nitunt expellere. ꝫ tamen nō expellūt ꝫ potius introducūt. interdū em̄ credētes se expellere spm̄ luxurie. nō ei expellūt ꝫ latere cogūt introducētes cū eo spiritū mendacij ⁊ simulationis ire ⁊ odij ⁊ piurij. vnde ꝙ oportunitate inuēta exeunt vicia ⁊ bestie de cauernis terre cū multitudine nouoꝝ vicioꝝ. ⁊ sic ē error nouissimus peior priore. hec parisiē. in de vtutibus. pte. iij. trac. de iusti. ca. xxx. Et ideo Crisꝫ. in suo dialo. lib. ij. ca. Nam vniformiter inqt sm̄ multitudinē delictoꝝ increpationes optet inferre ꝫ diligenter inspicere eoꝝ qui deliquerūt vires atqꝫ ꝓpositū ne forte volens rupta sartire maiorem opetur diruptionem. ⁊ cupiens erigere lapsa casum infert grauiorē. hec ille. vnde parisꝫ. in de vtutibus pte. iij. tractatu de iusticia. ca. xxvij. In correctione inquit attendēdus est status psonarū qui corrigūt. quia nō sanat oculū quod sanat calcaneū. Item Gregoriꝰ. in pasto. Plerūqꝫ inquit seueritas admonitionis iuuenes ad ꝓfectū dirigit. senes vero ad meliora opera deprecatio blanda componit. Unde. j. Thimot. iiij. Seniorem ne increpaueris sed obsecra vt patrem Et ex isto patet ꝙ zelum indiscretum habentes nō semper puniri debent sm̄ demerita. sed optet eos diligenter considerare infirmitatem delinquentiū statum personam et dispositionē corrigendoꝝ. ⁊ punire eos non semper vt meruerunt. sed vt ferre possunt. et residuum iudicio relinquere diuino sufficit enim eis vt faciant eos perfecte penitere: et vt qui peccauerunt humiliter misericordie se totaliꝫ tradāt. Et sic pari. dic vbi pr̄. Qui hz correctionē facere nō de seipso ꝫ de deo ꝓfidere. et ad orationē debz sine itermissiōe stare ꝓsiderādo ꝙ soliꝰ dei sit

hominē p se corrigere. vñ Eccl. vij. Considera opa dei q nemo possit corrigere quē ille despexerit. vñ Januensis. Penitētie inqt sunt arbitrarie. z tamē illud arbitriū debet esse diuino instinctu regulatū qz sacerdos opat in vsu clauiū q̄si sicut instrumentū z minister. nullū aūt instrumentū opat nisi fm q̄ monet a principali agēte. Et qz penitētie satisfactorie infligēde sunt vt medicine. nam fm pbm. ij. Ethycoz. Pene medicine quedā sunt z sicut medicine in arte determinate nō oīb⁹ competunt. ꝛ variāde sunt fm medici arbitriū. nō ꝓpriā voluntatē sequētis ꝛ medicine scientiā. Jta penitentie satisfactorie in canone determinate nō oīb⁹ ꝓpetunt ꝛ variande sunt fm arbitriū sacerdotis siue iudicē diuino instinctu regulatū. Sicut aūt medicus aliquādo p̄udēter nō dat medicinam efficacem q̄ ad morbi curationē sufficit ne ꝓpter debilitatē nature magis periculū oriat. Jta sacerdos vel iudex diuino instinctu motus nō sp totā penā que vni peccato debet iniungit ne infirmus aliqs ex magnitudine pene desperet z a penitētia totaliter recedat. vñ Cryſ. Sicut si facē sup hūeros adolescentis ꝓpter quē nō potest ambulare imposueris necesse habet vt aut facem reijciat aut sub pondere cōfringatur. sicut etiā homo cui graue pondus penitētie imponis necesse habet vt aut penitentiam reijciat vt aut suscipiens oū ferre nō potest scādalizatus amplius peccet. deinde z si erram⁹ modicā penitentiā imponētes. nōne melius ē ꝓpter misericordiam reddere rationē aut errare. q̄ ꝓpter crudelitatē. vbi ē pater fa. largus. dispēsatoz nō debet eē tenax. ꝛ deus benignissim⁹ ē vt q̄d ergo sacerdos minister eius austerus vis apparere. circa vitā tuā esto austerus. circa alienā aūt esto benign⁹. audiāt te boies parua mādantē z grandia videāt facientē. hec Januen. i suo catholicon. pte. v. vbi penitētia. Verūtamē vt dicit parisi. vbi p̄ius. sicut zelus indiscretus in eo q̄ habet alios corrigere reprehēsibilis ē. ita z in eodē reprehēsibilis ē remissio imoderata. Vñ Ber. in quadā epla. Nolle inqt irasci vbi irascendū ē. nolle ei dare peccatū est. plus vo irasci q̄ irascendum est peccatum peccato addere est. vñ Hieroni. Illud inqt nō ociose trāscurrendū ē q vno peccāte sup omnē populum venit ira dei. hoc quō accidit. qñ sacerdotes q̄ ꝑsunt erga delinquētes benuoli videri volūt z verentes peccantiū linguas. ne forte male de eis loquant sacerdotalis seueritatis immemores nolūt cōplere illud scriptū. Peccantē coram omnibus argue vt ceteri metū habeāt. Jtē auferte malum de vobismetipsis. nec zelo dei succensi imitant apostolū dicentē. Tradidi hmōi hominē satbane in interitū carnis vt spūs saluus fiat. neq illud euangelii cū studeāt implere. vt si viderint peccantē p̄mo secrete ꝓmoneāt. post etiā adhibitis duob⁹ aut trib⁹ testib⁹ q̄s si nolēpserit. z post ecclesie correctionē nō fuerit emēdatus. de ecclesia expulsum velut gentilē habeāt z publicanū. oū parcerēt vni vniuerse ecclesie moliant interitū. Que ē ista bonitas. q̄ ē ista misericordia. vni parcere. z oēs in discrimen adducere. polluit em̄ ex vno pctore popul⁹. sicut ex vna oue morbida vniuersus grex inficit. ℔ hiero. z ponit in ca. di. xlv. ꝛ illud. Et huic ꝓcordat parisi. in summa de ꝑnitib⁹ tracta. de iusticia. ca. xlij. dicēs. q̄ aliq̄ ē miscibilis cōmēdabilis. z aliq̄ ē miscibilis detestabilis. Miscibilia inqt cōmendabilis ē miscibia q̄ est respectu ꝑsone. Miscibia vero detestabilis est misericordia q̄ est respectu culpe. vñ Grego. in quadā omel. ad culpas q̄sq̄ non debet cōpassionē exercere ꝛ zelū. Cōpassio q̄ppe homini z vicijs rectitudo debet vt in vno eodēq̄ hoie z diligam⁹ bonū qō factū ē z p̄sequamur malū qō fecit. vñ Aug⁹. dicēdo inquit ista noia cuz dicim⁹ hō z peccatoz nō vtiq̄ frustra dicūt. ꝛ qz peccatoz ē corripe. z quia hō ē miserere. nec tñ omino liberabis hominē nisi cū ꝑsecut⁹ fueris peccatorē. hec aug⁹. z po. in ca. xxiij. q. iij. qui potest. Nā vt dicit idē aug⁹. Si aūt ea de q̄bus de⁹ vehemēter offendit inseq̄ vel vlcisci deferimus ad irascendū vtiq̄ diuinitatis patientiā ꝓuocam⁹ nō ne qz achoz filius zare p̄terijt mandatū dñi sup oēz populū israel ira ei⁹ incubuit. ℔ aug. z po. in ca. xj. q. iij. si aūt. Jtē Crisa. a deo inqt exemplū habem⁹ vt discam⁹ iniurias nostras illatas eb impijs siue in dicto siue in facto magnanimiter sustinere. dei aūt iniurias z cōtemptum nec vsq̄ ad auditū sufferre. q̄m in ꝓprijs iniurijs esse quemplā patientem laudabile est. iniurias aūt dei dissimulare nimis ē impium. hec Cryſ. ope. imp. omelia. v. Jtem Ambro. Iniurias ꝓprie ꝑsone cum patientia z gaudio est sustinenda. sed iniuria dei vlciscenda. hec amb. z ponitur in ca. xxiij. q. iij. quid xp̄us. Jtem Grego. Si is inquit qui p̄latus ē debitori domnico culpas impune dimittit non mediocriter ꝑfecto offendit. qui debita celestis regis z deum suum sua p̄sumptiōe resolut. Ea namq̄ que in nos cōmittuntur facile possumus dimittere. ea vero que in deum cōmissa sunt cum magna discretione. nec tamen sine penitentia possumus relaxare. hec gre. z ponit in ca. xxiij. q. iij. si is. Vnde exemplū zeli in causa dei habem⁹ Exo. xxxij. in moyse qui mansuetissimus erat. z tamē vindicauit causam dei de ydolatria populi israheliticī. Jtem Nume. xxv. in phinees qui iterfecit virū israelitā cōtra ꝓceptuz dei coeuntem cū madianita muliere. de quo dominus ad moysen. phinees filius eleazari auertit irā meam a filijs israel. qz zelo meo cōmotus est cōtra eos. Jtem. j. Machabe. ij. in mathathia qui trucidauit iudeū sacrificantem ydolis. Hec em̄ cōsiderans beatus Aug⁹. Qui inquit potest obuiare z p turbare quersos z nō facit nihil aliud est q̄ fauere impietati eoz. nec caret scrupulo societatis occulte q̄ manifesto facinori desinit obuiare. hec aug⁹ et ponit in ca. xxiij. q. iij. q̄ potest. Et ex istis aliqualiter liquet q̄stricte obligāt z spectaliter supiozes ecclesie suos subditos peccātes charitatiue corrigere qō est terciū opus misericordie spiritualis. z primus riuulus manans de secundo fonte. scilicet de fonte oris supradicto.

Capitulum XXIX

Ecūdus riuulus de secundo fonte predicto. s. de fonte oris ē q̄rtū opus misericordie spūalis. s. p peccantib⁹ orare. de quo Jaco. v. Orate p inuicem vt saluemini. multum enim valet deprecatio iusti assidua. ei

p istud beat⁹ greg⁹. sup euāgelia ome. xxxviij. pulchro ostēdit exemplo vbi narrat de quodā sui tpis ⁊ sui monasterij religioso. ⁊ vita ⁊ morib⁹ puerso. q̄ cū morbo pestilētiali pcussus ad extremū spiritū ageret. puenerūt fratres ei⁹ vt egressum eius orando pregerēt. Jam cōrpus eius ab extremis fuerat pnbus mortuū. in solo adhuc pectore vitalis calor anhelabat. Cū aūt fratres eius tanto ceperūt p eo enixius orare quāto eū iam videbant sub celeritate discedere. qui cū repente cepit fratrib⁹ suis astātibus ⁊ a visu quo poterat clamare. ⁊ orationes eor interrūpere dicens. Recedite a me. q⁹ ecce diaconi ad deuorandū datus sum q̄ pter p̄sentiam vestrā deuorare nō potest. caput tamē meū taz in ore suo absorbuit. date locū vt me nō amplius cruciat. sed quod facturus ē faciat. ex quo em̄ ei ad deuorādū datus sum. quare pter vos moras patior. Tūc fratres ceperūt ei dicere. quid est q̄ loqueris. signuz sancte crucis tibi impme. q̄bus vt poterat respōdebat dicens. velle me signare. sed a diacone depssus non possum. Cūq; hoc fratres audirent p̄strati in terra cū lacrimis ceperūt p ereptione illius vehementius orare. ⁊ ecce subito cepit meliorat⁹ eger quib⁹ valebat vocib⁹ exultare dicēs. Gratias ago deo. q⁹ ecce draco q̄ me ad deuorandu⁹ accepat fugit orationib⁹ vestris expulsus stare nō potuit. pro peccatis meis mō intercedite. q⁹ ab illis puerti p ppetuo sum patus ⁊ seculare vitā funditus relinq̄ re. quā p̄missionē fideliter obseruauit. et nō longe post vitā suā finiuit. Ecce quantū cōferebāt sibi ad anime salutē fratrū eius orationes deuote. Sz p eo q̄ sicut dicit beat⁹ ber. in suis meditationib⁹ ca. vij Nihil in hac vita dulcius sentit. nihil auidi⁹ sumitur. nihil ita mentem ab amore mūdi separat nihil sic animā cōtra temptationē roborat. nil ita hominē excitat ⁊ adiuuat ad omne opus bonū ⁊ ad omnē laborē pfectū sicut oratio. tōo expedit parump disgredi ozōis materiā ⁊ formā diffusi⁹ declarādo.

Capitulum XXX

Est autē oratio dictio

e vel factio p quā mens hois in deū deuotius elenat. Et sumit famosius p ozōnevocis quā hugo de sancto victore diuidit in tres ptes q̄ sunt supplicatio sine determiatione. postulatio ⁊ insinuatio. Supplicatio sine determinatiōe petitionis hūllis ē deuota p̄catio. Postulatio ē determinate petitionis iusta narratio. Insinuatio est sine petitiōe p solā narrationē voluntatis signatio. Supplicationis aūtē tria sunt genera. scilz captio exactio. ⁊ pura oratio. Captio est illud q̄ō fit aī postulationē ad p̄parandū vel inclinādū animū auditoris. q̄ō fit tripliciter. Primū cū aliq̄d q̄ō dicit psonā vel causā ozātis p̄mēdat vt meritū aut indigentiā seu aliud cōsimile p̄narrādo. Secūdus modus captionis ē cū aliq̄d in laudē ei⁹ p̄ferim⁹ quez ozam⁹. Et tercio q̄n ostēdim⁹ psonā vel causaz aduersarij dignā odio adorati. Has autez species captionis hz scriptura nūc ozātis indigentiā ostēdēdo. nūc excellentiā dei manifestando. ⁊ nūc machinationes dyaboli recitādo vt sic supplicationē nostrā reddam⁹ aurib⁹ dei magis audibilē. Exactio ē q̄ō fieri solet post postulationem ne petitio facta apud auditorē obliuioni tradat. sic em̄ vt ita dicaz quadā importunitate vel instātia ozatuz memorie facim⁹ trib⁹ modis. s. quādo aliq̄d de psona ei⁹ de psona nr̄a vel causa nostra p̄pter sedulitatē memorie recitam⁹. hoc gen⁹ memorationis licet videatur apud hoies importunū. apud deū tamē ē gratū at q̄z laudabile. Oratio vero pura ē q̄n ex abūdantia deuotionis mens ita accendit q̄ cū se ad deū rogā dū querit p amoris sui magnitudinez petitionis sue oblitiscit. ⁊ amore eius quē videt frui desiderās p̄m petitōe p̄posita p̄cupiscit. hoc gen⁹ vnisoni mē ⁊ indiuisuz ē inter hec tria pfectissimū. sic q̄ captio timorē saplat. exactio spem. ⁊ pura oratio charitatē. Et sciendū ē q̄ supplicat⁹ q̄nq; fit p sola nomina sicut ē illud. Misericōia mea refugiū meū liberator me⁹ adiutor me. de me⁹. Aliq̄n p sola vba vt ibi Respice miserere atrēde placare ⁊ fac. Aliq̄n vō mixtū. vt ibi. Verba mea au. ⁊c. Postulatio ē ide terminate petitionis incerta narratio. vt Cor mundū crea in me de⁹. Et fit tripliciter. s. obsecrādo rogādo. ⁊ simplr postulādo. Obsecratio ē quādo vehemētior necessitas p̄cib⁹ deuotionib⁹ nos cogit istere. in mediocrib⁹ rogam⁹. ⁊ in minutis simpliciter postulam⁹. Insinuatio ē sine petitiōe sola narratiōe vl dictiōe facta volūtatz signatio. q̄ fit tripl r s. timore fiducia ⁊ p̄cepru. Timore q̄n psona vl causa ē magna cuiusmōi erat illō martbe Job. xj. Domine si fu. ō fra. me⁹ nō fuis. mor. voluit em̄ q⁹ dñs suscitasset fratrē suū mortuū. ꝫ p magnitudie cause ⁊ reuerētia psone extimuit. Et tōo insinuare potius q̄ postulare elegit vt sic volūtas itelligat ⁊ temeritas nō repbēdat. Et vt sic insinuātz prudētia caueret expulse obprobriū ꝫ exaudita p̄sequeret volūtatis effectū. Fiducia vō fit insinuatiōe q̄n vl facilitate cause vel de benuolētia psone p̄sidit. et hinc desiderīū nō voce pateret exp̄mit. cuiusmōi ē illō dictū marie. deficiēte vino in nuptijs. Joh. ij. Vinū nō habēt. ō ei p̄legiū materne reuerētie deberi insinuat. q⁹ dcq̄d rōnabile a filio ⁊ insinuādo postulat sine expulsa obtineat. licet ex vocatōe extranea uoie mulieris xp̄s doceat q⁹ nō a natura ab ea assūpta habuit vñ talib⁹ miracul⁹ exhorruscaret. Tercio insinuatio fit cōtemptu q̄n vl psona ē hūilis vl causa modica siue vilis. Et ō dupl r. vel re vl reputatione. ⁊ sic p̄ma insinuatio p̄cipit timidis inchoantib⁹ imperfectz. secūda crescēs ex fiducia amorz vl meriti p̄uenit pl⁹ pfectis. ⁊ tercia facta ē ex p̄cēptu cōpetit solū mal. solū q̄dē supbi deo petitionē insinuāt cū p̄cemptu. Ān oēs pctōres sum⁹ orādo taliter vicieti. tali tñ specie ozois insinuādo p̄tingit nos factis deuotissime exorare. Et ptz q⁹ oēs psalmi ois scriptura diuinit⁹ ispirata. imo ois oatio facta i gra sūt deo tāq̄z ozo deuoti⁹ porrigēda. imo expedit ad elenationē anime in deū q⁹ istis speciēb⁹ orādi cōgruis vicib⁹ alternemus. ⁊ nunc legēdo hystorias dei potētiā miscōiaz ⁊ vindictā vtrobiq; infinitissimā. benignissimā atz iustissimā. ostendendo nunc porrigēdo petitiōes nobis vtiles p̄m aliquē istoz nomine modoz. ⁊ nūc legēdo libros sapiētiales ⁊ p̄phetales exhauriēdo sapientiā p̄m quā possum⁹ opera p̄m charitatis limites regulare. Oratio em̄

vocalis ad hoc q̄ apta sit baberet ignez charitatis ipam ad deū fortiter dirigentē z binaruz alarū.scz ꝓsiderationē nr̄e miserie z diuine miscōie ipaz oratione elevatē. Si em̄ desit charitas oratio nō ascēdit.z si desit sancta meditatio serenās atz devotio inflāmās oratio fetēter fumigat. Flāme ei fm̄ philosophos causanť ex incorpatione calozis ignei in subtili medio aereo putrefacto ꝑmixto cum humido vnctuoso subtile igneū ē feruor charitatis. Aerū aereū ē meditatio celestis. z humidū vnctuosū ē devotio pinguedinis q̄b⁹ si affuerit elemosina et ieiunij senarij⁹ ē pfect⁹.sume igr̄ ꝓfert nos miseros recordare nostrā miseriā. vt vel sic impellamur ad flagitandū adiutricem diuinam misericordiam.

Capitulum XXXI a

Ro quo notādum est q̄druplex ē pungitiuz coartās nos ad flagitandū adiutricē diuinā miscōiaz.q̄z ꝑmū ē ꝓsideratio nr̄e miserrime infirmitatis in hac vita. Vñ Jin.sup pš.vj. Stimul⁹ inq̄t ad orandū vt ab infirmitate liberemur ē eiusdē infirmitatis sensatio z ꝓsideratio q̄d ei vt dicit Ber. affect⁹ hoīm plus ad orādi studiū excitaret q̄z miseria z calamitas tāt⁹ malor̄ q̄bus adducti nūc p̄mimur. Ꝫ stimulo punct⁹ z excitat⁹ clamat pš.d. Miserere mei dñe q̄ infir.sū. Sic igit necessaria ē hoi ab infirmitate liberatio.z vt liberet oratio.sic etiam vt affectuose oret necessaria ē ꝓprie infirmitatis q̄ excitet affect⁹ cōsideratio. Sz p eo q̄ sicut dicit pbus. opposita iuxta se posita magis apparēt. ideo vt aptius pateat nobis nr̄a infirmitas. ꝓsiderādū ē ꝑmo q̄ sit va sanitas z videtes nostram ab eo elongationē. videam⁹ q̄z pfunde mersi sum⁹ in infirmitatē. Pro q̄ notandū q̄ va sanitas ē sanitas quā habuit hō ante lapsū in statu innocētie in paradiso tēperie. licz pfectiōe futura sit in statu glorie. In paradiso aūt tanta serenitate fuit hō p̄ditus felicitatis.vt nihil habuit vñ sensum ei⁹ siue interius siue exteri⁹.aut dolor pungeret.aut labor fatigaret.aut pudor ꝓfunderet aut ardor vreret.aut labor stringeret. aut horror offenderet. Nō fuit i ei⁹ corpe inq̄ humidū z frigidus calidū z siccū q̄b⁹ ꝓstabat q̄uis essent ꝥria.aliq̄ discordia seu oppugnatio ex q̄ morbi egrotationesq̄ nascunť z turbať corpis valitudo.ꝫ eor ordinata cōsensio z oīm partiū corpis. Nulla incōmensurata discrepātia.ꝫ vndiq̄ cōproportionata temperatura. vñ nec egritudo imbecillitatē.nec senect⁹ vgebat i defectū sensuū ibi erat vivacitas sine hebetudie.vñ scientiarū acq̄sitio potuit ibi esse sine labore. Non erat ibi lex carnis repugnās legi mētis ꝫ plena rec̄es appetitionū carnis z spūs.qr̄ nec paradysi⁹ honestas sinebat ibi aliq̄d indecorū nec patiabať aliq̄d ipacatū.erat ei mēoria iobliuiosa.rō nō est erronea. In libertate ꝓfic̄ habuit hō posse nō peccare In libertate cōplaciti posse non turbari. vñ erat in ista felicitate cognitiōis nō erronee inuētio.z actionis inculpate ꝓsensio. z sub eterna lege ordinata obeditio. Iste itaq̄ erat status ꝑmi hois añ lapsuz veraq̄ sanitas a q̄ laz rōe peccati quātū sum⁹ lapsi expiētia satis docet vñ ad infirmitatē nr̄ām ptinet q̄ sensū nr̄m siue itrinsec⁹ siue extrinsec⁹ pūgit dolor fatigat labor.pfūdit pudor.vrit ardor.strigit algor. z offēdit horror. Tria i nob nō tenēt pacē.ꝫ pturbāt corpis valitudinē.z fm̄ innumerabiles eor discrepātias ptissimis medicis incōmutabiles nascunť morbi z egrotatiōes ad recessū etiā a sanitate pertinet peccatū integralitū ꝓmēsuratio vna cū inualitudine ac turpitudine z ceteris difformitatib⁹ fm̄ natūrā vitiatā ꝓtingētib⁹. Adest etiā ebetudo i addiscēdo.carnis spiritui rebellio.memorie oblitio.error in rationādo.z que tandē sunt pessima z inconsolabiliter lugēda nō peccandi impotētia cognitionis z actionis discrepātia z eterne legis inobedientia. Nonne de sic egrotāti ꝓgrue dici potest illō ysa.j. A planta pedis vsq̄ ad verticē capitis nō ē in eo sanitas.nihil ad litterā ē verius nihilq̄ manifestius.vel si ad sensū mysticū verticē capitis supremū rationis appelles.plantāq̄ pedis vltimū appetitus.cū in appetitib⁹ tanta sit immoderatio in supmo ratiōis obfuscatio.z ideo nisi enigmatica visio in oīmbusq̄ viris⁹ medi̊ defectio et inordinatio. Nōne ē in interiori hoie sanitat̄ puatio hec cū intrinsis hois infirmitas apparet ex hoc q̄ nō obstante eius naturali inclinatiōe q̄z ad ꝓemptationē ꝑme veritat̄ habet tanq̄z imp se summo bono.tū vix sufficit in tali ꝓemptatiōe ꝑmanere p aliq̄ tempus notabile q̄n aliq̄ cogitatio inutilis ac sordida interseminet. O bone ieſu qualis est ista mentis infirmitas q̄ sup mūdanas vanitates.carnales delectationes z stercora diuitiarū satis diu possum⁹ cogitare ꝫ in tpe in quo per vtā nature anima humana maximū haberet cōsolationis gaudiū non sufficim⁹ sine auersione a re p tam modicū tpis spaciū cogitare. Sed certe si cōsideremus qualis ē homo ante ingressum.z qualis in ingressu. qualis in egressu.z qualis post egressuz.z qualis in ꝓgressu post egressum miserrimā indigentiā ac infirmitatē homis lapsi ꝓspicue intueremur. vnde Jnno in ō vilitate cōditionis humane.Quis inq̄t det oculis meis fontē lacrimarū vt fleam miserabilez humane cōditionis ingressum.culpabilem humane cōversationis ꝓgressuz z damnabilē humane dissolutiōis egressuz. Cōsideraverim ergo cū lacrimis de quo fact⁹ ē hō.q̄d facit hō.z quid factur⁹ sit homo.sane formatus est de terra.cōceptus in culpa.natus ad penaz.agit prava que nō licent. turpia q̄ nō decent.z vana que non expediūt.hec ille. Vnde q̄stū ad ꝑmū qualis ē homo ante ingressū ostēdit Ber.in suis medita.ca.ij. vbi sic. Scōm hoiem inquit exteriorē de parentib⁹ illis venio q̄ ante me fecerūt damnatū q̄z natū.pctōres pctōrem in pctō suo genuerūt.z seq̄t. De hūano semie fui ꝓceptus deinde sperma illud crescēdo caro facta ē. z sic hō in matris vtero de vili materia factus ē. vilissimo panno inuolut⁹,ibidēq̄ nutritus vili sanguine menstruali.cui⁹ vilitas ptz ex hoc q̄ sicut dicūt naturales ex ꝓtactu mēstrui fruges nō germinār. arescūt arbusta.moriunť herbe arbores nō fructificant.canes comedētes in rabiē cōvertunť.ꝓcepti in fluxu menstrui ꝑmixti seminib⁹ incurrunt lepram.infirmitatē elephantinā vel aliū morbū incurabilē. ratōe cui⁹ tam in lege mosayca q̄z etiā in exhortatione,pphetica,phibenť viri ad mulierē mēstruatā accede

re. vt ptz Leuit. xviij. ⁊ Ezech. vij. Et ꝯtū ad secūdū ꝙlis sit ingressus hois pz ex b ꝙ ꝑdictam miseriā humanā egritudinē natus infans statim deplorat. Vnde Aug⁹. in de speculo hūane miserie. Tribulatio inq̄t magna ē ad quam nascit hō. Prima em̄ vox ei⁹ indicat infirmitatē. Nā scitur infans ⁊ statim plorat nondū loquit ⁊ tamē ꝓpheta sue calamitatis ē. sue em̄ lacrime testes sunt future miserie. mox incipit esurire. sitire ⁊ frigefieri. ⁊ licet adhuc insensat⁹ rō in hoc arguit senes in hac egritudine ridētes q̄ istā miseriā hūanā poti⁹ deplorarēt Hāc miserabilē ac flebilē hois ingressū ꝓsiderans salomō. ego inq̄t nat⁹ cōmunē accepi aerē. ⁊ similiter decidi in terrā. ⁊ p̄mā vocē similē oīb⁹ emisi plorās Sap. vij. Et ꝯtam ad terciū ꝯ miserabilis sit hō in ꝓgressu patere ꝑt ex b ꝙ vbi terrena scētia ꝓducūt de se frondes. flores. fructⁿ suauissimos et semina honesta ⁊ vtilia. miser hō ꝓfert de se lēdes pediculos lumbricos et stercora. ex illis prodit vinū. oleū ⁊ balsamū. ex boue vero sputū. vrina et fetor stercoꝝ. vñ ber. in de meditati. ca. iij. Si diligēter inq̄t ꝓsiderares q̄d p nares ceteroſq̄ corpis meatus egrediat villus sterq̄linū nūq̄ vidisti. Si singulas carnis tui vis enūerare miserias ꝯ sit onerata peccatis irretita vitijs p̄uricēs ꝓcupiscētijs occupata. passionib⁹ polluta illusionib⁹. ꝓna semp ad malū. ⁊ ad oīe vitiū ꝓclina plenā ē oīmi cōfusione ⁊ ignominia. inuenies ꝓter carnē. homo ei vanitati sīlis factus ē. q⁹ ex illa ꝓcupiscentia initiū traxit. q⁹ captiuus hō tenet ⁊ incuruat vt diligat vanitatē ⁊ iniq̄tatē assidue operet. Vñ in quanto amplⁱ⁹ viuit in tāto plus peccat. quāto ē vita longior. tāto ē culpa numerosior. quotidie nāq̄ crescūt mala ⁊ subtrahūt bona ⁊ specialr dū miser pctōr ad se nectutē puenerit statim cor eius affligit. caput cōcutit. languet spūs. fetet anhelit⁹. facies rugat. statura curuat. caligār oculi. vacillāt articuli nares efluūt. crines defluūt. tremit tactus. deperit actus. dētes putrescūt. aures surdescūt. senex facile ꝓuocat ⁊ difficile reuocat. cito credit ⁊ facile discredit. tenax ⁊ cupidus. tristis ⁊ querul⁹. velox ad loquēdū ⁊ tardus ad audiendū ꝯ ꝓnus ad iram. laudat antiquos ⁊ spernit modernos. vituperāt p̄sentes ⁊ cōmēdat p̄teritos. suspirat ⁊ anxiat. torquet inflat vñ Job. xxij. Hō nat⁹ de muliere breui viuēs tpe replet multis miserijs. q̄ q̄si flos egredit ⁊ p̄terit et fugit ⁊c. Vñ viator ē in hac valle lacrimarū exul ⁊ egrotus. vtrib⁹ paup ⁊ mēdicus. labilis ⁊ infirm⁹. ⁊ primo moriturus ⁊ vndiq̄ inimicis circūseptus Nō ꝓsiderās Bern̄. in suis meditatiōib⁹. c. xij. sic scribit. Aditum inq̄t me oīe de⁹ meus q̄si inimici animā meā circūdederūt. s. corp⁹. mūdus ⁊ dyabolus. Corp⁹ fugere nō possum nec fugare. circūferre illud necesse ē quoniā alligatū ē mihi. perimere nō licet. sustentare illud cogor. cū illud impinguo hostē meū aduersū me nutrio. Sz qualiter homo hostē hūc nutrit aptius ostēdit idē bern̄ vbi ꝑus. c. xvj. vbi sic scribit. Scio inq̄t quendā hominē q̄ per annos plurimos tecū familiariter vixit. ad mensā tuā sedet cibū ō manu tua sumpsit. in sino tuo dormiuit cū voluerit tecū colloquiuz habuit. hic ture seruus tu⁹ ē. ꝯ tamē q⁹ in iuuentute delicate nutristi eū. ⁊ virge pepcisti ꝓnunc effect⁹ ē. leuauit calcaneū sup caput tuū. ⁊ te in seruitutē redegit. et tui crudeliter dominat. Sz fortasse dicis mihi q̄s ē hic hō. respōdeo. vetus hō tuus. s. hō exterior qui ꝓculcat spūm tuū. q̄ ꝓ nichilo hz terrā desiderabilem q̄ solū q̄ carnis sunt sapit. Homo iste a natiuitate cecus ē ⁊ surdus ⁊ mutus ⁊ inueterat⁹ die ꝙ multorū ē. rebellat vtuti ⁊ veritati. ⁊ inimic⁹ ē crucis xpi deridet innocētiā ⁊ trāseuntē simplr. arrogantia eius plus ꝯ fortitudo ei⁹. nullū timet nullū reueret. dicit in isipiētia sua nō ē de⁹. Tabescit bonis. ⁊ malis pascit. alicui⁹ dispgit ⁊ dissipat ꝓpria sicut ꝓ digus. capit ⁊ rapit aliena sicut auar⁹. Hō iste totus in peccatis natus ē. ⁊ sic nutritus. amicus iniq̄tatis fili⁹ mortis. vas ire in ꝓtumeliā aptus ad interitū. Qui cū talis sit enarrat iusticias dei. ⁊ assumit testamentū p os suū. cū vidit furem currit cū eo. ⁊ cuz adulteris portionē suā ponit. ⁊ aduersus filiū matris sue mittit scandalum sup te. ⁊ thesauri sat tibi iram in die ire. vult hereditatē tuam tollere ⁊ desup terrā auferre. ⁊ tu tantā iniuriā nō vindicas ꝯ dissimulas. nec ei verbū durū loqueris nec cōtra eū te iratū ostendis. ꝯ blandiēdo arrides. ludis cū illo luxore. nescis q⁹ ismael ē qui tecū ludit. Lud⁹ iste nō ē puericie nec simplicitatis vel innocentie ꝯ illusio est ⁊ psecutio ⁊ mors. Jā te in foueā quaz fecerit ꝑcipitauit. iam te effeminauit. iam iugo mi serrime seruitutis p̄essus sub pedibus eius viliter ꝓculcaris. O miser ⁊ miserabilis hō quis te liberabit a vinculo impeperij hui⁹? Exurgat de⁹ ⁊ cadat ille armatus inimicus q̄ cōemptor dei ē. amicus mūdi ⁊ seruus dyaboli. q̄d tibi videt. certe si recte sentis mecū dicis. reus ē mortis homo iste. crucifigat. nolī igit dissimulare. nolī deficere nolī parcere sed festināter audacter ⁊ instāter crucifige hominē illū. s. cruce xpi in quo ē salus ⁊ vita. hec ille. Secūdus ꝙ inimicus. s. mūdus vt dicit bern̄. vbi p̄ius circū cinxit hominē. ⁊ obsedit hominē vndiq̄ p q̄n q̄ portas. vicz p q̄nq̄ corpis sensus suis sagittz hominē vulnerauit. ⁊ mors intrauit p fenestrā. respicit oculꝰ ⁊ mētis sensū auertit. audit aurꝭ ⁊ cordis intentionē inflectit. odorat⁹ cogitationē impedit. os loq̄t ⁊ fallit ardor libidinis p aliq̄ parua occasīone excitat. ⁊ nisi ilico respuat ⁊ exspuat totuz corpus occupat. estuat. vrit ⁊ incēdit. p̄mo carnē modicū titillat. ⁊ deinde turpi delectatiōe mentē etiā maculat. ad extremū vero post consensuz p̄auitatis mentē subiugat. Tercius vero inimicus ē dyabolus. quē non possum⁹ videre. ⁊ ideo minus cauere debem⁹ vt dicit Bern̄. vbi ꝑus. Tetēdit arcū suū ⁊ tetendit sagittas. ⁊ vt sagitter hominē peccatorem. narrauit vt absc̄oderet laqueos. et dixit. q̄s videbit eos. laqueum posuit in auro et argento et in omnibus quibus abutimur. cum enim in illis male delectamur illaqueamur. Vnde Aug⁹ in de specul. buma. miserie. absc̄ondita est inquit tibi in terra pedica diaboli et decipula eius sup semitam tuā vt capiaris. inimicus q̄ppe menti tue ostendit i lucro terreno. ilicitas q̄d appetas et occultat peccati laqueū vt animā tuā stringat. quatenus videamus q̄ cōcupiscere valeas. ⁊ tamen nequaq̄ videas quo culpe laqueo pedē ponas. sic em̄ decipula

ponit vt dū esca ostendit.peccati laqueꝰ parat q̄si esca in laqueo ē culpa in lucro ꝛ hui⁹mūdi ꝓsperitas cum iniq̄tate. ¶ Intuet inimicus totiꝰ generis hūani vniuscuiusq; mores ꝛ illa apponit ante faciem.ad que facilius vidit mentē inclinari.ibi igit decipulā ponit vbi etiā mentis semitam cōspicit.qui illic periculū deceptionis inserit.vbi viam esse inuenerit cogitationis ꝓpinque.ꝛ dum huiusmodi homines lucrum auri vident damnū salutiq; nequaq; ꝓcipiunt.Et sequitur.non dubitant vnde cūq;.et licet a malo aliquid acquirere. amittūt nāq; a corde innocentiā.ab ore veritatē.a carne cōtinentiam.Stulti em̄ voluptatibus decepti dum vident quod tēpaliter diligūt.a seipis alienati non vident vbi ineternū ruunt ineternū peribunt. quā obrem si tibi alludat mūdus.time fallacē.memento q; extrema gaudij luctus occupat. omnis mundana iocunditas in exitu amaricatur.seculi huius letitia est impunita nequicia quando gaudetur in seculo non gaudet in domino.quādo gaudetur in domino non gaudet in seculo. Sed q̄s multi sunt gaudentes in seculo ꝛ pauci in domino.In seculo gaudere est de iniq̄tate de congregatione auri ꝛ argenti.ꝛ de pulcritudine aliarū rerū gaudere. luxuriant hōmines ꝛ fornicant.In his spectaculis delectantur ꝛ in animalibus innumerosis. ꝛ in his ē gaudiū seculi ꝛ laqueus dyaboli.hec Aug⁹. Et ne dum in his diabolus posuit laqueum. ꝑ ꝛ vt dicit Hērī. vbi supra.viscum inquit est amor possessionis.affectus dignitatis.honoris ꝛ carnis voluptas quibus anima inuiscatur ꝛ irretitur ne pennis cōtemplationis ꝑ plateas supne syon discurrere possit.Sagitte dyaboli sunt ira.inuidia.luxuria.superbia.ꝛ inanis gloria.quib⁹ anima coinquinatur.et quis est qui iacula eius ignea potest penitus extinguere. Prochdolor his telis superat sepe fidelis. heu mihi quia vndiq; bella.vndiq; tela volant.vndiq; temptamēta.vndiq; pericula.quocūq; meveram nulla securitas ꝛ que mulcent ꝛ que molestāt timeo.Nam ꝛ esuries ꝛ refectio. somnus ꝛ vigilie labor ac etiam quies militant ac pugnant contra me.Nō em̄ minus suspectus est mihi locus q̄s ira. Multos siquidem iocunda leuitate scandalisauit. nec min⁹ vereor ꝓspera q̄s aduersa. Prospera nāq; sanitate sua me incantū decipiunt. Aduersa vero quia aliquid amaritudinis habent veluti potatio amara me suspectum ꝛ timidū faciunt. Magꝭ timeo malus qō facio in abscondito q̄s qō facio in aperto.Malū nanq; qō nemo videt nullus reprehendit. ꝛ qz non timetur reprehensor securius accedit temptator. ꝛ sic facilius perpetrat iniq̄tas.ꝫ Hērī. Itē de periculosa insultatione p̄dictoꝝ triū inimicorū idem.xliij.ca.eiusdē ita scribit. Caro in qt mea de luto .acta ē.ꝛ iō luteas ꝛ voluptuosas cogitatiōes ab illa habeo.vanas ꝛ curiosas a mūdo.a dyabolo amaras ꝛ maliciosas.Isti tres inimici me impugnāt ꝛ ꝓsequūt.nūc qdem apte.nūc vero occulte.sp aūt maliciose.diabol⁹ vo plus ꝓdidit i adiutorio carnis. qm̄ magꝭ nocet domestic⁹ inimicus. Illa vo ad subuersionē meā cū illo fedus iniit. vtpote de pctō nata.in pctō nutrita.ꝛ ab ipa origine peccato corrupta. ꝫ multo amplius ꝓsueuidine prava vitiata. Hinc ē q; tam acriter ꝓcupiscit aduersus spm̄ q; assidue murmurat ꝛ impatiēs est discipline.hinc ē q; illicita suggerit.rationi nō obtempat.nec vllo inhibet timore.hinc accedit.hanc adiuuat.ꝛ hac vtiq; tortuosus ille serpēs hostis generis humani cui nullū negociū.nullūq; studium nisi nras ꝓdere animas. hic ē q; iugit malū machinatur.argute loquit.ꝛ artificiose suggerit.ꝛ callide decipit.illicitos mot⁹ insufflat.ꝛ venenatas cogitationes inflāmat.monet bella ꝛ nutrit odia. incitat gulā ꝛ monet libidinē. desideria carnis instigat et peccati occasiones parat. milleq; nocēdi artibus corda hominū pulsare nō cessat. Hic ē qui baculo nostro nos cedit ꝛ manꝰ nostras ꝓprio cingulo ligat. vt caro que nobis data ē in adiutoriū fiat nob in ruinā ꝛ scandalū.hec Hērī.Et iō merito idem ber.in de speculo pcōris.O inq̄t stulti filij hoim o mēdaces filij hominū.vt q̄d diligitis vanitatem ꝛ queritis mendaciū. q̄re tamborrendā tanq; horribilē circūspicitis miseriā. q̄re nō ꝓpicitis superbiam q̄re nō extinguitis auariciā. q̄re luxuriam non cōtemnitis.q̄re mores vestros prauos nō corrigitis q̄re mandatū dei salutiferūq; consiliū negligēter auditis.q̄re nō sapitis ꝛ intelligitis ac nouissima p̄ dicta nō ꝓuidetis. Hinc ē q; vos peccatores omipotēs deꝰ terribiliter alloquit dicēs.Ego in interitu vestro ridebo.ꝛ subsannabo cū veneriti vos repentina calamitas. ꝛ mors q̄si tempestas ingruerit. O q̄s metuenda ē hec diuina sententia. Vtinā tibi lector saperet in palato cordis quantus amaritudinis ꝛ formidinis in rei veritate contineat. q̄a reuera si hoc scires omni hora diei vitā tuā cautiꝰ custodires.Ego inq̄t in interitu vestro ridebo. Si hic forte dicis.cū subsannatio ꝛ derisio in ip̄m omnipotentē deū nō cadant.nec eius veneranda sanctissimaq; simplexq; natura hmōi actiōes erroneas nō admittat. cur peccatorib⁹ ab omipotēte deo dicit. Ego in interitu vestro ridebo. Attēde quid interrogas quō dicta tibi debeat exponi sententia In interitu inq̄t vestro ridebo.i.cū finis vester aduenerit vos derisione dignos clamabo.ꝛ cū venerit sup vos repētina calamitas subsannabo.i.cum amara mors momorderit eterna subsannatōe vos desides dānabo.Audis tibi peccatori terribilē sententiā quā si itelligeres absq; dubio expauesceres qz scpture sacre lectōes nō itelligis vt negligēter legꝭ. actꝰ vite tue nō sapiēter respicis.velox es ad mēsam ꝑ tardꝰ ad ecclesiā.potēs ad potandū ꝑ piger ad psallēdū deo.ꝓmptꝰ ad irā ꝛ detractionē ꝑ piger ad oratoez.inuidie amator.xp̄i psecutor.i fratris oculo festucā respicies.ꝑ trabē i oculo tuo nō cōsiderās.alteriꝰ acta pdēnās ꝑ tua acta mala nō deferēs.Ceteros reprehēdis.teip̄m nō corrigis.alios vitupas ꝛ teip̄m vitupabilē collaudas.malicie es iuētor ꝛ disciplīe destructor.amicꝰ vitioꝝ ꝑ hostis virtutū.ꝫ sūt q̄ hominē excecāt.ꝛ a deo separāt. hec sūt q̄ quersū efficiūr quersū.monachū demoniacū clericū hereticū.xp̄ia nū antixp̄m. Qui ei xp̄ianꝰ nō ē antixp̄s ē.i.ꝺ xp̄m.nō ei ē xp̄ianꝰ q; moribꝰ et vita xp̄o ē cōtrariꝰ.Sz ꝫ vir insipiēs nō cognoscit ꝛ stultꝰ nō itelligit hec.ꝛ iō simul insipiēs ꝛ stultus peribūt.Sz q̄ ē distātia inter stultū et insipien

tem ois stultus est insipiens.sed nō oīs insipēs stultus. Insipiens eīm dr homo non sapiens.multi eīm manent qui sapientes non sunt.et tī stulti non sunt.sicut multi iusti sunt.z multi insti nō sunt z tī iniqui nō sunt. Vis noscere quis sit insipiens et qs stultus.audi et caue tibi. Insipiēs est qui se a paradiso peregrinū esse non pīderat.qui se exulē in hoc seculo vt exilio nō attendit.stult⁹ est qui licz ista cognouerit.liberari tī a mundi miseria p vite meritū nō intendit. Insipiens est qui non credit futura reproboꝝ supplicia esse ppetua.et gaudia iustoꝝ eterna. Stultus q̄ licet hec crediderit tī vt euadat mortem ppetuā z glorīā eternā caste viuendo pieq̄ conuersando acquirat curā non impendit.recte igit dr. simul insipiens z stultus pbūt.hec ber. Et ex his ptz q̄ pgressus hois est dolorosus z miserabilis.periculosus multumq̄ indigens diuino auxilio ꝛc. Et quarto si egressum hois pīderem⁹.cōstat ipm esse dolorosum.terribilē z maxime periculosū Illā egressus hois de hac miserabili vita est per ianuaz mortis.que vt dicit phūs est vltimū terribilium. Vnō bern̄.in de speculo pctōrum sup illud Deut.xxxij. Gens absq̄ pīlio ē et sine prudētia.vtinā sapent et intelligerēt ac nouissima puiderēt. Attende inquit q̄ in illa hora horribili i qua misera pctōris anima exitura est.aderūt mox ministri maligni vicz spūs tartarei.illi spūs pessimi velut leones rugientes vt rapiant predam.tunc subito apparebūt horribilia loca penaꝝ cahos z caligo tenebrarū. horroz misērie z pfusionis.tremoz angustie.timoz tribulatiōis vbi locus fluentium. vbi locus gementiuꝝ.vbi vox clamantium.ve ve ve nobis filīs eue. Cumq̄ hec et his similia immo millesies plura q̄ dici possunt et peiora egressa de corpore misera anima audierit et viderit z senserit quis qualis quantusq̄ timoz ac tremoz erit in ea.que lingua potest dicere.quis liber exponere.quid tunc proderit scientie iactantia populi pompa.mundi vanitas. terrene dignitatis cupiditas.q̄d tunc pderunt luxurie appetitus.cib⁹ exquisitus.potus delicat⁹. vestiz curiositas.cernis mollicies.ventris ingluuies.ciboꝝ suffluitas.crapula z ebrietas.domoꝝ pstructio.terrenoꝝ possessio.prebendaꝝ acquisitio.diuitiarum congregatio nunquid ista possunt eripere miseram animam horroris de ore horrendi z horribilis leonis.i.de maledicti fauce draconis infernī.q.d.non. Naz si ille serpens turtuosus dyabolus z sathanas ausus fuerit cum furore impetum facere in illam sanctissimā animā bea.martini epi qui erat vt legit gēma sacerdotum.et presentib⁹ angelis dei sanctis.iter illius ad celum impedire.quō timenduz est tibi peccatori et tremētius premeditandū q̄horribiliter occurret anime tue ille dolī artifex.ille filī⁹ iniquitatis. animaruz hostis amorissimus.quō poteris subsistere horrendū aspectum tremendi.vultus eius ad interabilem feroꝛē oris illius ad flāmas sulphureas horrende bestie.certus esto qm timoz ipsius horrēde presentie omne genus tormentoꝝ exuperat.quod in hoc mūdo excogitare q̄at.qō ꝓpheta expauescēs ad orōnez ꝓfugit dicēs.Exaudi deus oroz meaz cū deprc.a tī.ini.e.a.meā non dixit a ptāte. q̄ a timore inimici eripe animā meaz. Sed quare.certe ad intī manduz exquo tantus z tammagnus tremoz erit anime peccatrici ex solo sathane visu. multromatoz pfusio horroz afflictio z lamētatio erit ex ei⁹ crudelissimo tactu.hec ille. De isto etiā horribili z terribili egressu anime peccatricis loquit idem bea.bern̄. in suis medita.ca.ij.di.q̄ in horā morti cū magno metu magnisq̄ dolorib⁹ anima sepabit a corpe. et tunc venient angeli z assument illam vt pducāt eaz ante tribunal iudicis meruēdi.z tūc illa memoriā s ops sua mala z pessima que die noctuq̄ gessit ptremescet z queret illic fugere.indutiasq̄ petere.d. Da te mihi vnius diei vel horē spacium.sed tunc quasi loquentia simul ei⁹ opa dicens. Tu nos egisti opa tua sumus non deseremus te.sed recum sp erimus tecum pgemus ad iudicium.vicia quoq̄ multis et multiplicib⁹ criminib⁹ eā accusabūt.multaq̄ falsa testimonia aduersus illā demones inuenīet. q̄uis vera ad damnationem eius sufficere potuerunt.demones vero terribili vultu et horribili aspectu eam terrebunt z ingenti foroꝛe eam persequent.z cōpre hendēt tam terribiliter q̄ horribiliter volentes eaz retinere.z nisi sit q̄ eripiat possidere.tūc misera anima videns oculos eius z alios corpis sensus clausos.per quos solebat egredi z delectari in his exterioribus.reuertet ad se.et videns se solam z nudā z ingenti horroꝛe cōcussam desperatōe deficiet in seꝛ cadet sub se.et qz amoꝛe mundi et carnis voluptatē dei amoꝛem relinquerat a deo derelinquet z demonibus tradet.in inferno eternaliter cruciēda.vndē Aug. Iustum est inquit q̄ a deo cōdemnat moriēs qui deum omnipotentē ꝓtempsit viuens. Hō considerans be.bern̄.in de medi.ca.xix. Tu inquit dñe deus iudex iustus signās quasi in sacculo pecuniā obseruasti omnes semitas.z cūctos gressus meos dinumerasti.tacuisti z supsiluisti.patiens fuisti.sed ve mihi demū loqueris quasi pcutiēs. deus deoꝝ dñe prestabilis sup malicia noui.qz manifestus veniēs.noui qz non sp silebis.in cōspectu tuo exardescet ignis.z in circuitu tuo tempestas valida ingruerit.Cum aduocabis celū desursum z terraz discernere populum tuum.Ecce tot milibus tunc populum nudabunt oēs mee iniquitates.tot agminibus patebunt vniuersa scelera mea.non solū actuum sed etiaz cogitationum.simulq̄ locutionū. tot iudicib⁹ inops astabo quot me preceſſerūt in opere bono.tot arguētib⁹ ꝓfundar quot mihi prebuerūt vite exemplar.tot puncar testibus quot me monerūt ꝓficuis sermonib⁹ secq̄ imitādos iustis dederūt actionib⁹.hec ille. Item idem ca.iij.eiusdem. Iustitia inq̄t dei iudicare nō pōt nisi qō merent opera nostra.qui eīm plus diligit mundū q̄ deum.secundum q̄ claustrū. gulaz q̄ abstinentiā.luxuriā q̄ castitatē.sequet dyabolū z ibit cū eo in supplicīū eternū qs putas tūc meroz erit.qs luct⁹.q̄ tristicia cū sepabunt ipū a ꝓsortio sctōꝝ z a visiōe dei.z tradēt in pātez demonū.z ibūt cū ipis in ignē eternum.

Capitulum XXXII

Ecūdum pungitiuum cohortans nos ad diuinā misericordiam flagitandam est consideratio acerbitatis

eterne damnatiõis penaꝝ inferni. De quo Heruꝫ. in suis medi. ca. xix. loquens de damna. in inferno O inquit dolor ꝛ plus q̄ dolor ibi sp erūt sine fine ibiq̄ erūt in luctu ꝛ gemitu. procul quippe a beata patria paradisi exultati. cruciabunt in gehenna p̄petua. nunq̄ lucem visuri nunq̄ refrigerium accepturi sed per mille milia annoꝝ cruciādi. nec inde vnq̄ liberandi. vbi nec qui torquet morit. nec q̄ torquet fatigatur. sic eñ ibi ignis ꝓsumit vt se semper reseruet. sic tormenta augent vt semp remoueantur iuxta qualitatem eñ culpe penam vnusquisq̄ sustinebit gehenne. ꝛ similiter culpe rei sui similibus iungent cruciādi. nihil aliud audiet nisi fletus ꝛ gemitus et stridores dentium. nihilq̄ videtur nisi vmes et larvales facies torturum. atq̄ teterrima monstra demoniorum. vermes crudeles mordebūt infima cordis. hinc dolor atq̄ pauor. gemitus. stupor et timor horrens. ardebunt miseri in igne eterno inextinctum. ꝛ vltra. in carne cruciabunt per ignez. ꝛ in spiritu per ꝓscientie vermem. ibi erit dolor intolerabilis. feror incompabilis. timor horribilis. mors corporis et anime. sine spe venie ꝛ miserecordie. sic tamen morient vt semper viuant. ꝛ sic viuent vt semper morianꝫ. Et ita anima peccatoris aut in inferno p̄ peccatis cruciabit. aut in paradiso p̄ suis bonis operib⁹ collocabit. Nūc igit alterum ex duob⁹ eligamus. aut semp cruciari cum impijs. aut perpetualiter letari cum sanctis. bonū siquidem ꝛ malū mors et vita ante nos posita sunt. vt ad qō volueri mus manum extendamus.

Capitulum XXXIII

Certium pungitiuū cor

torīs nos ad diuinā miscōiaz flagitādū est frequens medicatio celestium gaudiorum vt si tormenta non terrent inferni. saltem inuitent premia glorie paradisi que sunt omnium desiderabilium. De qua materia ad pñs tria sunt dicenda. s. eius valor imprecciabilis. eius decor inestimabilis. ꝛ eius honor insuperabilis ¶ Prima glorie celestis valor est impciabilis. qa vt dr Ysa. lxiiij. Oculus non vidit absq̄ te deus que prepasti expectantib⁹ te. Item. j. Cor. ij. Oculus nō vidit nec auris audi. nec cor hois. ascen. que prepa. deus his q̄ diligunt illū. Valor eñ iste celestis glorie ex multis perpendi potest. Primo ex hoc q̄ deus ita care vendidit eum suis amicis spālissimis. vñ petrus illam emit precio vite sue in crucis patibulo moriendo. Paulus vero illam emit caput suum p̄ ista dādo ꝛ q̄si quilibet apostoloꝝ illam emit vitam suaz p̄ illa largiendo. imo ꝛ ipemet xp̄s emit gloriaz illam p̄ amicis suis precio sui pretiosissimi sanguinis ꝛ vite in ligno crucis moriendo. Et exquo hec gloria tm̄ ꝓstetit xp̄o mercatori prudentissimo et suis prudentissimis appresentijs ꝛ amicis dei charissimis ptz q̄ res maxime imprecciabilis est valoris Et ideo merito dicit aplūs. j. Cor. vj. Empti estis p̄cio magno. glorificate ꝛ portate deuz in corpore vestro. Secundo valor illius glorie ppendi potest ex hoc q̄ ibi erit sanitas absq̄ infirmitate. vñ ps. Qui .s. deus sanat omnes infirmitates tuas. Tertio ibi erit iuuentus sine senectute. vñ ps. renouabitur vt aquile. i. xp̄i iuuētus tua. qz in etate xp̄i. i. xxxiij. annoꝝ semper manebunt electi Ibi vt docet apostolus. Ephe. iiij. dicens. Occurremus omnes in vnitatē fidei ꝛ agnitionis filij dei in virū perfectū. i. mensuram plenitudinis xp̄i. Quarta ibi erit satietas sine fastidio. vñ ps. Satiabor cū apparuerit gloria tua. Quinto ibi erit libertas sine seruitute. vñ Roma. viij. Creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertate glorie filioꝝ dei. Sexto ibi erit pulcritudo sine deformitate. vnde Phil. iij. Reformauit corp⁹ humilitatis nostre ꝓfiguratum corpori claritatis sue. Septio ibi erit vita sine morte. vñ Ysa. xxv. Precipitabit dom̄in⁹ mortez in sempiternū. Octauo ibi erit abundantia sine indigentia. vñ Deut. viij. Oīm rerum abundantia pfruens. Nono ibi erit pax sine turbatione. Decimo ibi erit securitas sine timore. De istz eñ duobus dr Ysa. xxxij. Sedebit populus meus in pulcri. pa. ꝛ in tabernaculis fiducie ꝛ in requie opulenta. Undecimo ibi erit cognitio sine ignorantia. vnde. j. Cor. xiij. Videmus nunc p̄ speculum in enigmate. tunc aūt facie ad faciē. Duodecimo ibi erit gaudiū sine tristicia. vnde Johan. xvij. Gaudebit cor vestrū ꝛ gaudiū vīm nemo tollet a vobis. Añ dicit aug. in de libero arbitrio. In celo est tanta iocūditas q̄ si nō liceret in ea manere amplius q̄ vni⁹ diei hora ꝓpter hoc solū innumerabiles anni hui⁹ mundi pleni delicijs merito ꝓtenent vnde ps. Melius est dies vna in atrijs tuis sup mīlia. ¶ Secundo vt supradictum est celestis glorie est decoris inestimabilis. vñ Eccles. xliij. Pulcritudinem candoris eius admirabit oculus. vnde in illa celesti gloria videbunt electi diuinam maiestatez et claritatem ꝛ bonitatem. vnde. j. Johan. iij. Similes ei erimus. ꝛ videbimus eū sicuti est. Et sicut dicit aplūs. j. Cor. xv. Deus subiecit sibi omnia vt sit ipse omia in omnib⁹. Sup quo Hiero. epla. xxxvij. ad amandū presbiterū. quid inquit ait aplūs vt sit deus omia in omnib⁹ hoc sensu capiendū est. Xp̄s et saluator noster nunc omia nō est in omib⁹. ꝛ pars in singulis. verbi gratia. In salomone sapia. in david bonitas. in iob patia. in daniele cognitio futurorum. in petro fides. ꝛ in paulo zelus. et in iohāne virginitas ꝛ in ceteris cetera. cum aūt oīm rerum finis aduenerit. tūc oia in omnib⁹ erit vt singuli sanctoꝝ oēs habeant vtutes. ꝛ sic xp̄s tot⁹ in cunctis. hec ille. Cū igit tūc videbimus deum sicuti est ꝛ ipse erit omnia in nobis pz q̄ tūc videbim⁹ deum in nobis ꝛ nos in deo. ꝛ deuz in creaturis ꝛ creaturas in deo. tunc eñ corpora electoꝝ erūt septies clariora q̄ mō sol. qō ptz ex hoc q̄ xp̄s dicit Matb. xiij. Fulgebunt iusti sicut sol in reg. pa. mei. Sed teste ꝓpheta ysa. xxx. Erit lux lune sic lux solis ꝛ lux solis septēplr supple clarior q̄ mō ē sol. tūc q̄libet electus vere dicere pōt illud Ysa. lxj. Gaudens gaudebo in dño et exultauit aia mea. qz induit me vestimento salutis ꝛ indumento iustitie circūdedit me. ꝛ nedū corpoꝝ nostroꝝ solis et lune pulcritudo taliter tūc augmentabit. sed etiaz oīm rerū desiderabiliū q̄ruz delectamur intueri pulcritudinē saltem p̄ peccato carentium Ex quo experientia docente hoies multū iam gaudēt ꝛ delectant in pulcritudine q̄rundaz rerū corruptibiliū quarū pulcritudo. renouabit tunc

et erit quasi incōpabiliter maior cū nūc est. & pulcritudo oīm creaturaꝝ nūc clarissime resplendebit in deo. quale putas gaudium & qualis letitia erit tunc pulcritudinē diuinā sicuti est facie ad faciem clarissime ꝓtemplari. Certe vt dicit sanctꝰ tho. in de veri. theol. li. vij. ca. vlt. Ibi tot & tāta erūt gaudia q̄ omnes arismetrici huius mūdi non sufficiūt ea numerare. oēs geometrici non pūt ea mensurare. & oēs grāmatici dyaletici & rethorici non pūt ea sermonibus explicare. q̄ teste apl̄o. j. Coꝛ. ij. Oculus non vidit nec au. audi. nec in coꝛ ho. ascen. que ꝓp. deus diligentibus se. Gaudebūt cīm sancti supra se de visione. infra se de celoꝝ & aliaꝝ creaturarū coꝛpabiliū pulcritudie. intra se de ꝓpria coꝛporis & anime glorificatione. extra se & iuxta se de sanctoꝝ angeloꝝ & hominū societate hec ille. Ibi electi habebūt maiorē sapientiam pulcritudinem. velocitatē. fortitudinē vite longeuitatem. & diuitiaꝝ celestiū abundantiam q̄ coꝛ hūanū in hac vita sufficit cogitare. q̄ intantū q̄ sīc dicit sanctꝰ tho. vbi ꝓius ibi reputabit stulticia sapiētia salomonis. ibi esset difformitas pulcritudo absalonis. ibi esset tarditas velocitas asahelis. ibi debilitas iudicaret fortitudo samsonis. ibi esset mortalitas longa vita matusale. ibi pauptas esset regnū cesaris augusti. Hec ille. Oñ aug. in de spe. hu. misc. ibi inquit pulcritudo sanctoꝝ erit vt claritas q̄ totū mūdū illumiat. velocitas eoꝝ erit talis vt q̄ cito oriens sol occidentē suo radio tangit. tam cito ab oriente in occidentē venire pūt. & q̄cito oculus se eleuans visuꝫ ad celū dirigit. tamcito de celo ad terram. de terra ad celū relabi poterūt. nempe eoꝝ talis erit valentia vt si montes & omnē molem terre possent de vertere vellēt valenter possent. Illoꝝ talis erit libertas vt omia astantia penetrare possent. et nulla creatura eos retinere queat. salus eoꝝ talis est q̄ si ꝗs temptaret eos ꝓcutere ferro. nō plus posset eis nocere q̄ nūc radiū solarē secare. diuturnitatē vite habebūt vt ipsi ꝗs moꝛs & doloꝛ fugiūt impetuū viuent. scia eoꝝ talis erit. vt ꝓterita ꝓsentia. et si q̄ sunt futura perfecte sciant. hec ille. Immo sīc dicit sanctꝰ tho. vbi ꝓus. ibi nihil obest nihil deest. nihil affluit nihilq̄ defluit extra qđ optat. nihil vltra quo fastidiat. Qđ cōsiderans bea. Anſ. in suo ꝓsilogio siue colloquio sic scribit. quid inq̄t p multa vagaꝛ homūcio q̄rendo bona aīa tue & coꝛporis tui. ama vnū bonū in quo sūt oia bona & satis est q̄d amas caro mea. q̄d desideras aīa mea. ibi est quicq̄d amatis & q̄cq̄d desideratis. Si delectat pulcritudo. fulgebunt iusti sīc sol. si velocitas aut fortitudo aut libertas coꝛpis tui cui nihil obsistere possꝫ. ibi erunt similes angelis dei. q̄ seminat coꝛpꝰ aīale ꝯ surget coꝛpꝰ spūale. si longa et salubris vita. ibi sanitas eterna & vita. q̄ ibi iusti imꝑpetuū viuent. si delectat sacietas. ibi saturabūtur iusti cū apparuerit gloria domini. si melodia ibi angeloꝝ choꝛi ꝓcinūt. si sapientia ibi ipsa dei sapia ostēdet eis seipam. et dabit eis affluenti sapiam & intellectū. si amicicia ibi diligēt deus ꝓ nos sicꝫ seipos. & inuicē tanq̄ seipos. q̄ illi ꝓ illum & seinuicē p illū diligerent. & ille se & illos p se ipm. si ꝯcordia ibi omniꝰ illis vna voluntas. quia nulla ibi erit nisi dei voluntas. si ptās quasi omipotentis erūt sue volūtatis. sīc & deus voluntatis sue. naꝫ sicut deus poterit quicq̄d volet p seipm. ita poterūt illi quicq̄d volent per illum. q̄ sicut illi nō aliud volunt q̄ q̄ ille volet. ita & ille nollet quicq̄d illi nollent. ꝛqđ ille nollet esse non poterit. si honoꝛem et diuitias desiderēt. deus seruos suos & fideles supra multa ꝓstituet. immo filij dei & dij vocabunt et erūt. & vbi erit filius dei ibi erūt & illi. si vera securitas certe ita securi erūt ꝓdicta gaudia siue ꝓdicta bona sibi nunq̄ & nullatenꝰ defutura. sicut securi erūt se nunq̄ sua spontanea volūtate illa amissuros. vel sicut securi erūt deū dilectorē illa nūq̄ a suis dilectiōibꝰ ablaturum. vel sicut securi erūt nihil deo potentius inuitis deo. & illis posse illos a ꝓdictis gaudijs separe. Gaudiū vo quale & quantuꫫ est vbi tale & tantū bonū est. Sꝛo coꝛ humanum et coꝛ indigēs & coꝛ erūnis expertū. coꝛ tē inuito erūnis obruꝫ. q̄tū gauderes si his omnibꝰ abūdares. interroga intima tua si capere pūt gaudiū suuꫫ de sua tanta beatitudine. Et certe si ꝗs aliꝰ quē omnino sicut seipm diligeres. eandē haberet beatitudinē duplicaret gaudiū tuū. q̄ non minus gauderes ꝓ eo q̄ ꝓ seipso. Si vo duo vel tres vel multo plures idipsum haberent tantundē ꝓ singulis quā tū ꝓ seipso gauderes. ꝯ singulos sicut seipm diligeres. Ex quo ꝓꝛ q̄ in illa perfecta charitate innumerabilitū angeloꝝ sanctoꝝ et hoīm. vbi nullus minꝰ diligit aliū q̄ seipm nō aliter gaudebit quisq̄ ꝓ singulis aliꝭ q̄ ꝓ seipso. Si igit coꝛ hoīs de tanto suo bono vix caperet gaudiū suū. quomō putas capaxꝫ erit tot et tantoꝝ gaudioꝝ. Et insuꝑ exquo q̄tū ꝗs diligit aliquē. tantū de bono eius gaudet. ꝓdō sicut in illa perfecta felicitate vnusq̄sq̄ plus amabit sine cōpatiōe deū q̄ seipm & oīes alios secum. ita plus gaudebit absq̄ existimatione de felicitate dei. q̄ de sua & oīm aliꝰ secū sanctoꝝ felicitate sicut de sua. Exquo sic deū diligent toto coꝛde tota mente & tota anima vt totum coꝛ. tota mens & tota anima nō sufficiat dignitati illius dilectionis. Constat q̄ sic gaudebunt toto coꝛde tota mente et tota anima vt totum coꝛ tota mens et tota anima non sufficiat plenitudinē illius gaudij ꝓphendere hec Anſ. Et huic cōcoꝛdat alludens bea. bern̄. in de medita. ca. xij. Oīes inq̄t delectemur in deo cuius aspectꝰ pius. facies decora eloquiuꫫ dulce. delectabilis est ad videndū. suauis ad habendū dulcis ad fruendū ipse per se placet & ꝓpter se sufficit ad premiū. sufficitq̄ ad meritū nec extra illū quicq̄ aliud queritur. q̄ totum in illo querit quicq̄d desiderat sp libet illum aspicere. semp libet illum habere. semper in illo delectari & in illo ꝓfrui & in illo choꝛuscat intellectus & purificat aspectus ad cognoscendū & diligēdum veritatē. & hoc est totū bonū hoīs. s. noscere et amare amatoꝛem suum. Que ergo inquit bern̄. augent nos vicioꝝ sitire absinthium hniꝰ mūdi se qui naufragium vite labenti pati infortuniū impie tyrannidis ferre dominum & nō magis ꝓuolare in sanctoꝝ felicitatem & angeloꝝ societatē & ad solēnitatem superne letitie. & ad iocūditatē ꝓtēplatiue vite. vt possumꝰ intrare in potentias domini & videre superabundantes diuitias eius. vbi vocabimꝰ et videbimus glorie decoꝛem. sanctoꝝ splendoꝛem et regie potestatis honoꝛez. vbi cognoscemꝰ patris

potentiam.filij sapientiaz ⁊ spūssancti benignitatē et clementiam. ⁊ ita habebim⁹ cognitionem illius summe trinitatis.nunc corpa p corpora videmus ⁊ imagines corpoꝝ spū cernim⁹.tunc vero ipsam veritatem puro mentis intuitu videbim⁹. O beata visio videre deum inseipso.videre deū in nobis⁊ nos in ipso. O felix iocunditas et iocunda felicitas ꝗcquid desideremus totum habem⁹. nihilq; ampli⁹ desiderantes et quicqd videbim⁹ amabimus ipso amore bō.hec ille. Hec considerans aug.in ō spe. bu.miserie sic scribit. O homo inqt laborans terrenā gloriaz q̄rendo vanā ⁊ lubricā gloriā tibi arridētem ⁊ fallaciter blandientem appetendo si posset fieri vt in coꝛ tuū ascenderet qualis ⁊ quanta sit vera gloria celestis.omne qō nūc in mūdo gloriosum ē ad compationem illius glorie que ventura est q̄si nihil tibi videretur omnino. Nam gloria illa tanta est q̄ quicqd de ipsa cogitari vel estimari pōt. min⁹ ipsa est.immo ad eam nihil est.bona aūt regni celestis dicere vel cogitare vel intelligere vt sunt. null⁹ potest carne vestitus.vnde scriptū est.oculus nō vidit nec auris audiuit.nec in coꝛ hois ascen.que prepa.deus dili.se. Que aūt lingua dicere.quis sensus cogitare vel que mens pōt estimare quāte sunt glorie deum pūtem sp habere.videre ⁊ sp possidere.cuius pulcritudinem mirant angeli.cui⁹ impio suscitant mortui.cuius lux tm solem obscurat vt in eius apparitiōe nullā habeat claritatē.cuius pūtia si in inferno appareret ⁊ habitatoꝛib⁹ suis cōtinuo pēs esset infernus in amenū ꝙverteret gadisum.sequamur igit precepta nobilissimi regis donec veniam⁹ ad vrbem regiam in qua ipe seruat dilectis suis gloriam in qua q̄ min⁹ erit maiorem sine dubio habebit gloriā q̄si haberet totum regnū mūdi.⁊ si esset inetern̄ū.hec ille. D Sz ve homini illi q̄ p delectatione momentanea tot ⁊ tanta gaudia amittit eterna Sed certe cā quare miseri peccatoꝛes predictam felicitatē quipendentes mundi vanitatib⁹ et carnis voluptatib⁹ adherent est vt videl qz magis dyabolo q̄ deo pfidunt.qō ptz ex hoc q si res venalis exponeret venditioni inter duos emptoꝛes quorum vnus offerret multū p illa ⁊ alius pauꝛ. si venditoꝛ habz fiduciā in illo qui multum offert sibi rē suam reseruaret venalē.Sed spūaliter loquēdo sm aug.xiij.de ci.ca.viij. In temptatōe hominis exponitur aia venditioni ⁊ dyabolus offert pro ea modicam ⁊ momentaneaz delectationē.et breuissimam transitoꝛiam mūdi vanitatē. deus vero p ea offert bonū infinitū ⁊ gaudiū sine fine pmansuruz. q̄ exq̄ quasi omēs homines oblatū diuinū quipendentes oblatū dyaboli auidissime ⁊ gaudent acceptāt.nōne manifeste videt illos magis dyabolo q̄ deo cōfidere. Hū aug. i de speculo humane miserie sic inqt Et ade primo homini minatus erat deus mortez si gustaꝛet de fructu ligni vetiti Ille aūt serpens antiquus. absit inquit nequaq̄ morte moriemini. crediderūt magis serpenti q̄ deo.sed inuenerūt verum esse qō minatus erat deus.⁊ falsum qō ꝓmisit dyabolus.hec ille.Sz ꝓtra tales q̄ nō credentes deo taz stulte alias suas dyabolo vendūt sic scribit bea. ber. O inqt q̄ infelix infelicitas. q̄ lugenda puersitas. q̄ insipiens xp̄ianus aiam suam qūs xp̄c suo ꝓprio sanguine redemit dyabolo vendit pro modica momentanea delectatione. ⁊ cito perit qō delectat.sed inetenū remanet qō cruciat. ⁊q̄ resistentia in hm̄oi temptatione fit ex fiducia in deo ptz Dan̄.xiij.ō susanna q̄ posita in temptatione p duos malos senes iudices exposuit se periculo mortis magis q̄ temptationi succumberet.cui⁹ cā ibidem exprimit vbi dr. Coꝛ eīm eius erat fiduciam hūs in dño.Et iō merito dr Prouer.iij. Habe fiduciā in dño ex toto coꝛde tuo ¶ Tertio vt supra dictū est illa celestis gloria est honoris insupabilis.qō ptz de triplici causa. Primo q̄ibi oēs sancti erūt.iux illud Luc.xij. Coplacuit patri vestro dare vob regnū. Itē Math xxv. Venite benedicti patris mei.pci.reg.qō pa.est vobis ab oꝛi.mūdi. Itez apocal.xxij. Serui eius.i. dei seruient ei ⁊ videbūt faciem eius ⁊ nomē eius in frontibus eoꝝ ⁊ noꝛ vltra nō erit.⁊ nō egebūt lumine lucerne neq; lumine solis q̄m dñs de⁹ illuminabit eos ⁊ regnabūt in secula seculoꝝ.Secūdo quia ibi oēs sancti erunt filij dei charissimi et heredes Dū Ro.viij. Sumus filij dei. si aūt filij ⁊ heredes heredes quidem dei. cohe.autez xp̄i. Item.j.Johan.iij. Videte qualē charitatē dedit nobis de⁹ pater vt filij dei noiemur ⁊ sumus. ꝓpter hoc mūdus non nouit nos.qz nō nouit eū.charissimi nunc filij dei sumus ⁊ nondū apparuit nobis quid erim⁹.sc̄imus q̄m cū apparuerit similes ei erimus.q̄m videbim⁹ eū sicuti est.Tertio qz oēs sancti erūt ibi q̄si dñi.Unde ꝓuer.xvij. Seruus sapiens dñabitur stultis. Item ꝓuer ¶ Dñabunt eoꝝ iusti in matutino.i.in matutino lucis diei eterne. vnde tūc iusti habebūt dominiū ad qō p̄destinauit ⁊ ꝓstituit eos deus.de q̄ Sap.ix. Constituisti hoiez vt dñaret creature q̄ a te facta est. vnde in illa gloria pfecta tanq̄ veros dominos aliaꝝ creaturaruz ipe xp̄c in psona sua ꝓpria eos honorabit.dicente euangelista Luc. xij. Amen dico vobis q̄ precinget se ⁊ faciet eos discumbere.⁊ transiens ministrabit illis ⁊c.

Capitulum XXXIIII

Partum pungitiuum

cohortās nos ad diuinā misc̄iaz flagitandum est consideratio q̄ preter p̄dictas miserias iugiter meditādas ac iafernales acerbitates celesteq; leticias sedule cōtemplandas necessaria est doctrina de dei misericordia ne mēs pigra timore ⁊ amore intrinseco ad oꝛandū electa ex desperatione nūc attrahentis fit turpida.ꝓsiderem⁹ igit immensitatem misc̄ie dei respectu cui⁹ satis parua ē tota nostra miseria ⁊ omis pretensa cā desperandi faciliter dispibit.Cū eīm misc̄ia dei sit volūtas dei releuantis miseriā a sua miseria patet q̄ illa misericordia deo intrinseca est eterna.⁊ cū ex opere miserationis non minuit̄ sequtur q̄ est in infinitū extensi oꝛ q̄ creature miseria.Aliter eīm ope miserendi posset diminui diuina misc̄ia.⁊ deus deuenire omnino immiseric oꝛs qō dementis est dicere cū de⁹ mutari nō poterit.iux illud Malach.iij.Ego dñs ⁊ nō mutoꝛ.Non eīm est magis miseric oꝛs post incarnationem q̄ fuit ante.licet opa mie magis efficiat.sic non fuit potentioꝛ ante incarnationē q̄ nūc oēdebat ampliora signa sue potentie.qō ꝓsiderans p

pheta.miscōia inqt dñi ab eterno ⁊ vsq; ineternū super timentes eū. Itez mia dei extendit se sup quālibet creaturam.sicut ⁊ sufficeret si in infinitū maior q̄ est foret vniuersitas creature.igit est simp̄r infinita.Assumptū ptz p hoc q̄ ex virtute passiōis xpi totus mūdus misericorditer meliorat.sicut ex peccato primiparentis neqter peiorabat. vtrobiq; em̄ relictū est signū humane miserie.⁊ ideo ꝓter cuiuslibet partis mūdi imperfectionē puniret homo ꝓ suo ꝓpetuo nisi deus illas misericordit relevasset et ideo signanter dicit ꝓpheta,Miserationes ei⁹ super omnia opa eius.Et alibi Misericordia dñi plena est terra.quis queso igit vel infidelis ꝑsiderans quō deus plen⁹ est mia cū non p̄t ampliorē acq̄rere.Considerans insup q̄ capacitas sue mie sit in infinituz maior q̄ capacitas nostre miserie.desiderat ō tā pleno fonte si voluerit degustare. Item ex opibus trinitatis ⁊ spāliter ex redemptiōe hūani generis p̄t accipi spes diuine mie ab effectu. quō queso posset patentius signū mie infinite ostendi.q̄ cū tota natura humana foret deo ratione peccati grauissimi inimica.recōciliare nos sibi per passionem crucifixionē ⁊ mortez turpissimā sui vnigeniti filij. sic q̄ deus nihil p̄t odire nisi ratiōe peccati ꝓpt ineffabilē dilectionem qua nostrā dilexit naturā ipaz induit. et cū ipsa peccata nature cuz vnigenito suo crucifixit.lacerauit em̄ ⁊ destruxit cyrographū peccati vt loqtur ap̄ls.j. Coz.ij.Cū em̄ natura sit peccans ex se nō potuit recōciliari sine satisfactione. q̄ ante peccatū intantū debuit q̄tum potuit.nec recōciliari potuit sine satisfactione.iō ꝓpter inuincibilitatem infinite iusticie trāsuerberauit deus peccatū nature gladio pene in ꝓprio filio ⁊ in matre ei⁹ benedicta.nō q̄ illi peccauerūt in ꝓsonis ꝓprijs.sed q̄ natura cōis defecit que est vbi est aliq̄ eius suppositū.⁊ eadē natura in supposito dei filij satisfecit.q̄a secunda ꝓsona in diuinis q̄ ante peccatū deo nullū seruiciuz debuit.ad tantū seruiendo se humiliauit q̄tum prim⁹ parens seip̄m etiaz pretense supbiens exaltauit. vñ Phil.ij.scribit Semetip̄m exinaniuit formā serui accipiens.Quanta ergo fuit p̄iumptio hois ad deum vsurpando non obedientiā.qō soli deo est ꝓpriū. tāta fuit humiliatio dei ad hoiez assumendo seruilitatem qō soli creature est ꝓpriuz. Sic igit pius pater canē verberat vt leo indomit⁹ castiget. Cū igit non p̄t esse ꝓsonaꝝ acceptio apō deum.patet p locū a maiori q̄ nulli est materia desperandi nisi gratis velit diffinire cū dyabolo volūtarie obstinato.Ad tantū se quidē extendit miscōia dei vt neminē dānatuz punire p̄t nisi misericorditer.q̄ aliq̄ theologi vocant punitionem citra condignū.q̄ dat dānatis esse ⁊ multa sequētia beneficia preter eoꝝ meritū ex gratia. Predictaꝝ itaq; miserarū i hois ingressu ꝓgressu ⁊ egressu assidua meditatio ⁊ penaꝝ infernaliū leticiarūq; ac gaudioꝝ celestiū attenta ꝓtemplatio.necnō in diuie miseratiōis pfecta ꝑsideratio est antidotū.hoc est medicina pūgens vt aspiret deuota oratio.vnde inter causas salvas quare oratiōes negligim⁹ credo q̄ ista est precipua q̄ peccato cecati infideliter nr̄as miserias ignoram⁹ ⁊ pricula.quis queso videns oculo corpali cuneū hostiū vel aliud piculū imminire cui nō posset sine adiutorio assistentis resistere nō obsecraret obnoxi⁹ atq; sollicite potentē assistentē man⁹ adiutrices apponere.Quis insuper laborans ab intrinseco infirmitate grauissima sperans de remedio possibili nō iplorare subsidiū.Quotidiana experientia docet neminē posse cuz illis paribus auxiliū nō rogare.iō cū simus tot miseriis tot piculis ⁊ tot atrocissimis hostib⁹ intrinsec⁹ ⁊ extrinsec⁹ vndiq; circūsepti.⁊ tū ab iplorando auxilio sic obmutescimus. Quid posset mutitatem istā causare.nisi q̄ piculū nobis imminēs nō videm⁹.carnis itaq; voluptas inducēs somnum letiferū facit nos predicta pricula obliuisci.Deus hui⁹ seculi excecans mētes infidelitū velamīe sui supcilij impedit supbos ista pricula i tueri.Demūq; māmona iniqtatis stupefaciens sensus hoim facit nos p̄dictas penales miserias ⁊ pricula non sentire.⁊ sic spūal morbus litargiens tela oculi claudēs ⁊ stupor sensus interioris faciūt nos et nec deū nec ꝓpriū piculū formidare.ß factē mētis subtilissime a nr̄o saluatore auertere De q̄ auersione loqtur scriptura.iij. Reg.xj. Irat⁹ est dñs salomoni eo q̄ auersa eēt mēs ei⁹ a dño deo israel.

Capitulum XXXV

Abito pungitiuo mul

Abito pungitiuo multiplici cohortante hominē ad orandum restat nūc particulatim materiā orōnis vlterius declarare. In q̄ materia.iiij.sunt principaliter declareanda. Primum est de orōnis vtute. A

Pro quo notandū q̄ orōnis vtus multiplici de cā dici p̄t preciosa. Primo q̄ inter ōnes virtutes siue sacrificia q̄ deo offeruntur q̄si potissimū est de uota orō.vñ Crisome.ix.ope.imp. Vis inquit scire q̄ preciosa est orō.nulla iusticia thymamati assimilat nisi orō sola.sicut in reuelatione iohānis ostēdit quō magn⁹ angelus ante ꝛpcm̄ altaris ꝓcessit hūs in manu sua turribulū incensi odoramētoꝝ et dictū est ei.iste sunt orōnes sctōrum.sicut thimiama bene ꝑfectū delectat hominē adorantē.sic orō iusti suauis est ante deū. Vis aūt scire dignitatē orōnis mox vt ō ore ꝓcesserat.suscipiūt eā angeli manib⁹ suis ⁊ offerūt eā ante deum.sic dicit angel⁹ raphael thobie.Ego sum qui orōez tuā obtuli deo. Vis aūt scire vtutē orōnis Orō trium pueroꝝ fecit vt ignis ardēs nō adureret eos.ß delectaret vt flāma q̄dem videret in specie.vmbraculū aūt esset suo ope.hec ille.⁊ huic ꝓpor.ber.sup can.ser.vij.Credim⁹ inquit sctōs angelos astare orantibus ⁊ offerre deo preces et vota hominū.vbi tū sine ira ⁊ deceptione leuari puras manus aspexerint ꝓbat hoc angel⁹ ad thobiam di.Cū orabas cū lacrimis ego obtuli orōnez tuā deo.hec ille.Itē pis.in sum. sua de virtutibus pte.iij.trac.de iusti.ca.ix. Fiducia inqt ad ip̄etranduz q̄ in orōne petim⁹ p̄beret nobis ipa dignitas angeloꝝ orōnes nr̄as deo offerentiū.vñ thobie.xij. dixit angel⁹ thobie.Cū orabas cū lacrimis ⁊ sepelliebas mortuos.ego obtuli orōes tuas dño.nō debet homini esse oneros̄um exercitiū illud deo mittere q̄ angelus non dedignat ei deferre.immo ⁊ q̄ plus est ipemet xp̄s homo sacerdos summ⁹ orōes deuotoꝝ offert deo patri.q̄ figurat in hoc q̄ dyacon⁹ thuribulū offert sacerdoti.⁊ sacerdos deo thu

rificat. sic xps oões ecclesie deo patri presentat q̄ ꝑsentatio multum facit eas valere. quō ergo a deo patre ꝓtenerek qō ei a tanto mediatore ꝑsentak. hec ille. ¶ Scdo oōnis vtus dici pōt preciosa. ꝑ eo' q̄ remediū est ꝓtra vitioz̄ oīm tēptamēta. Vñ ysido. in de summo bono. l. iij. ca. vij. Hoc inq̄t est remediū eius q̄ vicioz̄ tempramētis exestuat vt quotiēs q̄libet tāgik vino totiens ad oōnē se subdat. q̄a frequens oratio vicioz̄ ipugnatione extinguit. vñ dicebat magn⁹ cātoz parik. Qui molestak luxuria vl' hmōi certū numerū genuflexionuz cū letania sibi ꝑstituat. q̄ oratio demones fugat. vñ Math. xxvij. z Mar. ix. Hoc gen⁹ demonioz̄ in nullo pōt exire nisi in oōne z ieiunio. Vnde sicut delectatio luxurie carnē inflāmat. ita oratio demones incendit. vñ clamabat q̄daz demonio plen⁹. Bartholomee apostole dei incendunt me oões tue. Et subdit ysido. vbi ꝑtus. qū inq̄t q̄s orat spūmsanctuz aduocat. ac vbi inuenerit ꝑfestim tēptamēta demonioz̄ que sementib⁹ hūanis immergūt pñtiam ei⁹ ferre nō sustinentes effugūt. hec ille. Item ber. in de medita. c. vij. Nihil inq̄t in hac vita dulci⁹ sentik. nihil audi⁹ sumik. nihil ita mentē ab amore mundi sepat. nihil sic animū ꝓtra tēptationes inimicoz̄ roborat. nihil ita hominē excitat z adiuuat ad omne opus bonū et ad omnē laborē perfectū sīc oratio. hec ille. Item legik. j. Regū. xvj. q̄ cū spūs mal⁹ arripet saulē tol lebat dauid cytharam z pcutiebat. z saul lenius ferebat. Ista cythara vt dicit ca. de peniten. di. j. nihil aliud est nisi deuota oratio. Pulset ergo dauid ꝓ populo. i. sancta ecclesia z viri fortes in fide. Dicit em̄ crisost. in sermone renersionis de exilio q̄ oratō ecclesie fregit petri vincula z carcerē. oratio stephani pduxit paulū ad fidem. Vñ dicit augusti. in epistola ad vincentiū donatistam q̄ si stephan⁹ ꝑ paulo non orasset. ecclesia nūq̄ beatū paulū doctorem habuisset. Quātuz em̄ valet oratio ecclesie ptz in figura Exod. vij. vbi legitur q̄ q̄diu moyses leuauit manus suas oādo ad dñm ꝑ filijs israbel. israbel vincebat. si vo vel modicū manus remisisset vincebat amalech. insignū q̄ q̄diu ecclesia debite orat. ꝑ populo subdito ecclesia ꝓtra inimicos spūales populus prenalebit. z melius in omib⁹ bonis opib⁹ expedjet. Vñ Leuitl. iij. Orante ꝑ eis sacerdote ꝑ picius erit dominꝰ. Item Jhero. z ponik in ca. dis. xxxij. si q̄s vult. Moyses inq̄t ad bella nō vadit vt pugnat ꝓtra inimicos. ꝫ q̄d facit orat. z dū orat vincit ppls ei⁹. si relaxauerit z dimiserit man⁹ ei⁹ ppls eius vincik z fugak. Oret igik sacerdos eccle indesinenter vt vincat ppls q̄ sub ipo est hostes inuincibiles amalechitas q̄ sunt demones impugnantes eos qui volunt pie viuere in christo. hec ille. Item magr̄ hystoriaz̄ dicit. Alexander rex pagan⁹ orationem iudeos inclusit inter montes caspeos Si ergo ad preces pagani regis de⁹ tm̄ fecit multa plura faciet ad preces fidelis xpiani. ¶ Tertio pōt dici preciosa oōnis vtus q̄ malas depmit cogitationes. Vnde august. in epla ad Julianū comitem. Si inquit cogitatiões hui⁹ seculi male z sordide turbāt cor tuum et cogunt illicitum aliquid perpetrare. ꝑ orationes puras z vigilias sanctas depellentur ab anima tua. Oratio namq̄ grandis est munitio anime. per orationes purissimas omnia nobis vtilia a deo tribuunk z cuncta noxia effugantur z ne diutius de hoc disputem vel immorer. sicut ex carnalib⁹ escis alitur caro. ita ex diuinis eloquijs et orationib⁹ interior homo nutritur z pascik hec ille. ¶ Quarto orationis vtus pōt dici preciosa ꝑ eo q̄ orare ē occupatio maxime lucratiua. Vnde oratione omni tempore potest homo lucrari. s. in hyeme in estate. i sereno z in pluuiali tempore. nocte die in dieb⁹ festiuis z ferialibus. in infirmitate. z in sanitate. z in iuuentute z in senectute. stando et eundo in domo et extra domum. immo' z quandoq̄ vna hora plus lucratur vnus homo orando q̄ omnes mūdani mercatores mille annis in negociando. Ac etiam vt dicit Parik. plus aliquando vetula iusta acquirit de celo vna hora orādo q̄ mille milites peccatores armati contra hostes corporales preliando. quia deuota oratione acquirit homo regnū celoz̄. sicut exemplum habemus Math. xxvij. de latrone in dextro latere xpi pendēte. q̄ deum deuote orando dixit Memento mei domie dū veneris in regnū tuum. Cui statim xps dixit. Amen dico tibi hodie mecuz eris in paradiso. ¶ Quinto oōnis virtus dici pōt preciosa eo q̄ orare opus quasi maximū est honoris. Nam nonne magnus honor esset paupi si haberet tantam gratiam a rege suo terreno q̄ familiariter quotidie quotiens vellet posset secū loq̄ et rex domestice z amicabiliter ipsum alloquerek. sed cuz oramus ipsi cum deo loquimur. cum vero legim⁹ deus nobiscuz loquitur. Vnde ysidorus in ō summo bono. libro. iij. capitulo. vij. Qui iquit vult cū deo semper esse frequenter debet orare. frequēter legere. nam cum oramus ipsi cū deo loquimur Cum vero legimus deus nobiscum loquitur.

¶ Sexto orationis virtus dici potest preciosa ꝑ eo q̄ infirmitates tam mentis q̄ corporis multotiens sanat. z vitam ꝓlōgat. Vnde dicit Jacobi. v. Oratio fidei saluabit infirmū. z alleuiabit eum dominꝰ z si in peccatis sit dimittentur ei. Et ideo merito dicit scriptura Ecclesiastici. xxxviij. capitulo. In tua infirmitate ne despicias teipsum. sed orabis deum z ipse curabit te. Vnde quarti Regū. xxiij. z Jsaie. xxxviij. legik q̄ egrotauit rex Ezechias vsq̄ ad mortem. z introiuit ad eum ysaias filius amos ꝓphete z dixit ei. hec dicit dominus. dispone domui tue. q̄ morieris z non vines. z conuerit ezechias faciez ad parietem. z orauit ad deum z dixit. Obsecro domine memento queso quomodo ambulauerim coraz te in veritate et in corde perfecto. z quod bonuz est in oculꝭ tuis fecerim. z flenit ezechias fleto magno. et factum est verbum domini ad ysaiam dicens. vade z dic ezechie hec dicit dominus deus dauid patris tui. audiui orationem tuam z vidi lacrymas tuas ecce ego adijciaz super dies tuos quindecim annos z de manu regis assyriozū eruam te z ciuitatē istam et protegam eam. ¶ Septimo orationis virtus dici potest ꝑciosa ꝓ eo q̄ oratio liberat a mūdano obprobrio. et de mortis corporalis periculo. vt patet thobie. iij. z viij. ō thobia z sara raguelis filia Item Dañ. xiij. de susanna. Item hester regina oratiõe meruit populum suum a morte liberare z eorum inimicum Aman regis imperio patibulo ba-

bere peremptum. vt patet Hester.xiiij. Item anna vxor helchane oratione liberata est de sterilitate obprobrio & concepit & pepit samuelem ꝓphetā eximium domini.j. Regū.j. ¶ Octauo ozōnis virtus dici potest pciosa.q; a psecutoribus liberat & i bello coporali victoriam obtinet. vnde oratione iacob liberatus est de psecutiōe esau fratris sui. vtz Geñ. xxxvij. Item oratiōe manasses liberatus est de carcere. & de compedib⁹ regis assyrioꝝ & restitutus est ad regnū suum. vt patet. ij. paral'. xxxiij. Item quādo iosue cū exercitu suo pugnaret ꝯ amalech moyses ascendit in verticem montis & cū leuasset manꝰ ad deum orando vincebat iosue. ꝙ qñ paululuz cessauit ab oratione vicebat amalech. vtz Exoð. xvij. Item ad ozōnem iosue steterūt sol & luna donec vlciscetur se deus de inimicis suis. stetit em̄ sol i medio celi & nō festinauit occumbere spacio vnius diei. non fuit aūt ante nec post tam longa dies. vt dicitur Josue. vij. Item iudas machabeus ꝓmissurus bellum cum inimicis oranit & victoriam obtinuit. vt patet. j. Macha. iij. iiij. & vij. Item. ij macha. vij. et. xix. & multis alijs locis. sed in duobus bellis ꝑcipue. non em̄ legit eum orasse primo contra regē antiochum eupatorem & tūc in bello cecidit. vt patet. j. macha. ix. Item ionathas videns q̄ omnes exceptis paucis exercitus sui dereliquerunt eū pugnātem contra alienigenas scidit vestimenta sua & oranit ad dñm. & postea victoriam obtinuit gloriosam vt patet. j. Machabe. xj. ¶ Nono ozōnis virtus dici potest ꝑciosa pro eo q̄ oratio celum claudit & aperit. vnde Helias oratione clausit celū ita tū q̄ tribus annis & sex mensibus sup terraz pluuia nō descendit. & iterū oratione celum reseravit & celū abūdanter dedit pluuiam. & terra fructū suum ꝓtulit ꝑciosum. vtz. iij. Regū. xviij. & Jac. v. ca. ¶ Decimo orationis virtus dici potest preciosa ꝓ eo q̄ cōfert homini fidem catholicam & spūssancti inspirationem. vnde cornelius paganus virtute ozōnis visitationem meruit habere angelicaz. baptismi sacramētum & spūssancti inspirationez. vt patet Actu. xiij. ¶ Undecimo ozōnis virtus dici potest preciosa ꝓ eo q̄ vindicte dei resistit & ea a populo penitenti expellit. vt patet Jone. iij. vbi legit q̄ domin⁹ dixit ad Jonam ꝓphetam Surge et vade in niniuen ciuitatem magnā & predica ibi meam ꝓdicationez quam ego loquar ad te. Et surrexit Jonas & abijt in niniuen iuxta ꝙbum domini. & niniuen erat ciuitas magna ītenerss triū dierū. Et cepit Jonas introire ciuitatē itinere diei vnius exclamauit & dixit. adhuc quadragīta dies & nineue destruet. & crediderunt viri niniuite domino & predicauerunt ieiunū. & vestiti sunt saccis a maiore vsq; ad minorem. & puenit verbū ad regem niniue & surrexit de solio suo & abiecit vestimentū suum a se & indutus est sacco et sedit in cinere & clamauit & dixit i niniue ex ore regis et principum eius dicens. hoīm & iumēta bones et pecora nō gustent quicq̄ nec pascant. & aquā nō bibent. & operiant saccis hoies & iumenta. & clamēt ad deum in fortitudine. & puertat vir a via sua mala et ab iniquitate que est in manibus eoruz. quis scit si conuertat & ignoscat deus et reuertatur a furore vie sue & non peribimus. & vidit deus opera eorum Et quia cōuersi sunt a via sua & misertus est deus super malicia quam locutus est vt faceret eis et non fecit. ¶ Sed hic oritur dubiū qualiter intelligenda sunt verba supradicta ꝓphete in persona dei loquentis & dicentis. Adhuc quadragita dies & niniue subuertet. vnde videtur verba huius ꝓphete manifeste obuiare dicti ꝓphete in persona dei Malach. iij. dicentis. Ego dominus & non mutor. nam vt supra dicit vidit deus opa eorum. s. ninuitarum et q; conuersi sunt a via sua & misertus est deus super malicia quam locutus est vt faceret eis non fecit. Ex quo plane videt sequi q̄ deus mutauit sententiam suam. & ꝓpheta in persona dei loquenti falsissime ꝓphetauit. Hinc dicit q̄ huius ꝓphete verba supradicta sic & multa alia dicta scripture sacre intelligenda sunt ad sensum quo fiunt & nō ad sensuz quem faciunt. vnde verba supradicta ꝓphete intelligenda sunt sub ꝓditione tacita licet non expressa. Unde Linconi. dicto. cxxxiij. In ꝓphetia inqt cōminationis est sermo nō simplr assertiuus eiꝰ rei quam cōminat. sed eius intelligentie fm quam ad implebit. qō pōt intelligi exemplo cōiter loquentium. esto em̄ q̄ video aliquem sedentez super strueꝫ combustibilem & q̄ accendat strues eo ignorante & supersedente. qui si se non ammoneat combureꝫ. nonne volens eū premunire de periculo imminēte clamabo ad eū ardebis iā ardeb. quē tū scio nō arsurū si velit eum ammouere. & scio eum em̄ arsurum nisi se ammoneat. Affirmo itaq; predicatū de subiecto non simplr. sed eo manēte in statu in quo iam est. vtpote eo perseuerāte in sessione super strueꝫ accensam. sed non affirmo illud de eo sine perseuerantia in sessiōe. ipam aūt perseuerantiam in sessione non affirmo nec nego. q; posita est in arbitrio libero sedentis. Similiter si videro seruum meum deliquisse. vellemq; vt peteret veniā ꝓ delicto & dispono me punire eum si non petat veniam & parcere ꝓpono si veniam petat. sed quasi commonēs eū ad petendū veniam. dico ego scorpionibꝰ te cedaz affirmans predicatuz de subiecto ptinaci in delicto non simpliciter de eo qui deliquit ipsam aūt pertinaciam in delicto neq; affirmo neq; abnego a subiecto. sed relinquo illud in eius libero arbitrio. vnde sine futurū sit qō ꝓminor sine non. nihi minꝰ verꝰ est sermo meus ꝓminatorius. si em̄ mutet suaz pertinaciam in delicto & mutato nihil pene cōminatꝰ sum. vnde licet non cedam illū. falsus non sum. immo magis falsus essem si illum cederem. q; hac intentione ꝓminatus sum eū vt mutatum nō cederez et hoc mō sermo quem proferebat Jonas ad niniuitas non fuit affirmans subuersionē corporalem eorum hominū. sed eoꝝ hoim ptinacium & perduratium in malicia sua. ipam aūt perdurationem i malicia non affirmabat. ꝙ hoc relinquebat eorū ꝓprio arbitrio. vnde si perdurassent in malicia sua subuersi fuissent corporaliter. & verus fuisset sermo ꝓphete. cum vo non pduranerunt in malicia ꝙ se mutauerūt in melius cum de illis ꝓmutatis i bonū nullam corporalem subuersionez affirmabat sermo ille. & licet illis non eueniret corporalis subuersio nulla subfuit in sermone illo falsitatis significatio. affirmabat igit sermo ille ꝓphet⁹ cōtum fuit signifi-

cationē illius sermonis spūalem subuersionē in illis hominib⁹ que futura fuit z corpalem subuersionez nō de hominib⁹, ꝫ de ptinacib⁹ in malicia quā pertinaciā tñ non affirmabat de illis. si aūt corpalē subuersionem de hominibus simplr asseruisset sermo falsus fuisset. Sed que fuit assertio ꝓphete, ꝓferentis illum sermonez ex ptinentia littere illius ꝓphete videtur nō asseruisse intellectū spūalez. z cōstat q intellectū falsum litteralem nō asseruit. Asseruit ergo intellectū litteralē verū. s. subuersionē literalem de pertinacibus, ptinaciam tñ non asseren do z ita videt q ꝑ spūm ꝓphetie elenata fuerit mēs eius ad videndū veritatez sensus illius litteralis, ꝫ nō manifestata fuerat ei veritas intelligentie spūal nec veritas eius an ꝓmansuri essent pertinaces in malicia. an nōnulla veritas determinata illius sermonis illi fuit manifestata, ꝫ solū sciuit loquentem ad se. z ꝓphetare iubentem deum esse, ac per hoc veridicū z ita sermonē illū esse verū. licet lateret illum veritas quā determinate ꝓnunciauit. hec linco.

¶ Duodecimo orōnis virtus dici pōt ꝑciosa eo q qōammodo resistit deo. Vnde legit Exo. xxxij. z Deut. ix. q deo ꝓponēte pcutere populuz suū ictu vindicte ꝓpt suaz rebellionē et ydolatriam. moyses intantū orauit ꝑ populo ad deum vt auerteret iraz suam ab eis. Cui dixit deus. cerno q populus iste dure cervicis sit. dimitte me vt iraſcat cōtra eos ira mea vt destruam eos. Sup quo dicit beatus ihero. in minori breuiario. Moyses iquit quodammodo resistit deo suis precibus sanctis. sic q non pcussit populum suum. Et dicit ihero. Videte potestatem moysi. quid ei dicit dñs deus Dimitte me. vim mihi facis, preces tue quasi tenent me. manū meā reti nent orōnes tue. ego mitto sagittas z tacula. z orōnes tue ꝓtegūt populū. dimitte me vt pcutiā popu lū istū. simulq; pside rate miaz dei qñ dicit dimitte me. oñditq; qz si nō dimiserit moyses orare de⁹ nō pcutit. si ergo tu dimiseris orare ego pcutiā. z sic ꝑcib⁹ moysi ꝓpulsata est ira dñi a populo dei. hec ie ro. z ex istis sanctoꝝ dictis z sacre scripture sententia tam exiliter ꝓgregatis aliqualit liquet ꝗ magna est virtus z ꝑciositas devote orōnis, ꝫ ꝑ eo q sic di cit crisost. ope. imp. omel. xv. Orationis vtus ē op⁹ iusticie. orō aūt qsi odor suauitatis est boni operis mō sicut res aliqua sine odore pōt esse. odor autē si ne aliqua re esse nō pōt. sic opus bonū sine oratiōe aliq̄d est. oratio aūt sine bono opere nihil est.

Capitulum XXXVI

Ecundo principaliter

f videndum est q̄d vel q̄ req̄runt ad orōnez ad hoc q suaz retineat efficaciā et vtutem

¶ Pro quo notandū q ad orōez debitā z deo placentē inter cetera. x. spāliter requirūtur. ¶ Primo req̄ritur q sit cū humilitate. vñ Judith. ix. Humilium z mansuetoꝝ sp placuit tibi depcatio. Item ps. Respexit deus in orōnē humiliū z non sprevit preces eo. Itē eccl. xxxv. Orō humiliātis se nubes penetrat. qō ꝓsiderans david q postq; ꝓtra voluntatē dei populū suū numerauit ꝓfitendo pctm suū miserā divinā humiliter postulauit dicēs. Pec cavi valde in facto hoc. sed precor dñe vt transferas iniq̄tatē servi tui. qz stulte egi. z sequitur. cum vidisset david angelū populū suum cedentē dixit ad dominū. Ego sum q̄ peccavi z iniq̄ egi. isti oues sunt. q̄d fecerūt. vertat obsecro manꝰ tua ꝓtra me. ij. Reguz ulti. Item rex ezechias humili orōne. xv. annis vitam suā ꝓlongatā obtinuit. vtz. iij. Reg. xxiij. z. ij. Parali. xxij. z Isa. xxxviij. Itē mulier chananea se humiliavit catello seipam ꝓpando. cū xps cant eaz ꝓparasset. z ꝓpt illā humiliatiōez meruit a xpo obtinere q̄ a xpo deprecasset. s. filie sue a demonio liberationē. vñ dixit sibi xps. ꝓpt hūc sermonē exiuit demoniū a filia tua. Matth. viij. ¶ Scdo ad hoc q oratio sit deo placita requirit q sit cū fide perfecta. nā vt dicit apls Hebre. xj. Sine fide impossibile ē placere deo. ꝫ orō illi⁹ q̄ deo nō placet. s. ꝓpter defectū fidei ꝫ magis displicet non merek audiri. vnde grego. z ponit in ca. iij. q. vij. in gratib⁹. Cunctis in quit liquet q cū is q̄ displicet ad intercedendū mittitur irati animus ad deteriora ꝓvocat. Scriptum quippe est. victume ipioꝝ abhominablies sunt deo. sicut dicit xps Matth. xj. Omia q̄cunq; petitis credite q̄ accipietis z evenient vobis. vñ p̄ puer babētis spm murū cū fide orauit salutē filij sui dicēs Credo dñe adiuua incredulitatē meā z iō ꝓmeruit habere filiū suū a demonio liberatū vtz Mar. ix. Itez fide magna maria magda. corde devoto licet tacens ore divinā exorauit miam. z iō meruit audire xpm sibi dicentē. Remittunt tibi peccata tua. Et subdit fides tua te salvā fecit. Luc. vij. Itez cū magna fide orauit centurio ihm vt sanaret puerū suū paliticuz in doma sua iacentē. z ait sibi. Ego veniā et curabo eū. z rñdens centurio z dixit. Dñe nō sum dign⁹ vt intres sub tectū meū ꝫ tñ dic verbū z sanabit puer meus. Cuius fidē ꝓmendās xps sequentib⁹ se dixit Non inveni tantam fidem in israel. z iō centurioni dixit. Vade et sicut credidisti fiat tibi. et sanatus est puer eius ex illa hora. vt patet Matth. viij. ¶ Tertio ad debitam orōnem req̄rit q fiat cū firma spe impetrandi q̄ petimus. nam vt dicit Isi. in de sum. bo. lib. iij. ca. vij. Inaniter oramus si spei fiduciam nō habemus. petat ergo vnusq̄q; vt apls ait. In fide nihil hesitans. hec ille. nam vt dicit crisost. omel. xiij. ode. imp. Patrem magis ꝫ dñm voluit deus se dici vt nobis fiduciaz daret ad petendū. z spem largā ad imprtrandū. Item Luc. xj. dicit xps. petite z dabitur vobis. querite et invenietis. pulsate et aperietur vobis. Super quo augu. non tantū inquit hortatek deus vt peteremus nisi dare vellet. erubescat ergo humana pigricia. plꝰ vult ille miserere ꝫ nos a miseria liberari. Item christus Luc. xj. dat nobis fiduciam magnā orationi iugiter instare. ꝓmittēs q orationi perseveranter debite instantes. tandē ꝑ culdubio exaudient q̄ ibidem oñdit per parabilā di. Quis vīm habet amicū z ibit ad illuz media nocte z dicet illi. amice accōmoda mihi tres panes qz amicus meus venit ad me de via z non habeo q̄d ponam ante illum. Et ille deintus rñdens dicat. noli mihi molestus esse iam ostium meū clausum est et pueri mei mecum sunt in cubiculo non possum surgere z dare tibi. z ille si ꝑseveraverit pulsans. dico vobis z si nō dabit illi surgēs eo q amicus eius sit ꝓpter improbitatē tamen eius surget z dabit illi

quotquot habet necessarios. Spualiter fm Aug⁹. Bedā z odonem z alios doctores. Amicus noster ad quē in nocte nostre necessitatis currere debem⁹ dñs noster Ieſus xps est. cuius amici efficimur. cū eius volūtati z ꝓceptis humiliter obedim⁹ dicēte ipso Joh. xv. Vos amici mei estis si feceritis q̄ precipio vobis. Amicus aūt ille q̄ de via venit ad nos est amicas nr̄. q̄ totiēs a nobis recedit. quotiens sue nostreq̄ salutis oblitus ad terrena cōcupiscēda exit. tunc vero de via iniq̄tatis ad nos venit qñ de strepitu terrenarū cupiditatū ad meditandū de sua nostraq̄ salute redit. Redit autē famelicus q̄ in terrenis cupiditatibus nulla saturitas inuenitur. Vnde Eccs. v. Auarus nūq̄ replebit pecunia cibus em̄ anie gr̄a dei est diuina eloquia et deuote oīones. vñ Aug⁹. in epl'a ad Julianū comitē. sicut em̄ ex carnalib⁹ escis nutrit caro. ita ex diuinis eloquijs z oīonib⁹ interior hō nutrit z pascit. vñ in cōfirmationē huius dicit xps Matth. iiij. Nō in solo pane viuit hō. sed in oī vbo q̄ ꝓcedit de ore dei sed hunc cibum spualem ad refocillandū amicum nostrū. s. animū nostrū nō habem⁹ a nobismetipis Jdeo de media nocte peccati z ignorātie q̄cito surgendū est ad amicū nostrū. s. Ieſum xpm festināter postulando ab eo vt aperiet nobis ostiū. i. intellectum scripture z prestet nobis tres panes. s. fidem spem z charitatem. q̄bus animi nr̄i esuries valeat saciari. sed iam ostiū intellect⁹. i. scripture clausum est z hoc p negligentiā sacerdotū. q̄ vt dicit Chrisost. omel. xlj. ope. imp. clauicularij sunt ad q̄s ptinet p verā predicationē aperire ppl'o ostiū intellect⁹ scripture sacre iuxta illud Malach. ij. Labia sacerdotū custodiunt scientiā z legē requirant ex ore eius q̄ angelus dñi exercituū est. sed iam pueri cū xpo sunt in cubili. i. sancti apl'i martyres augu. Hiero. Grego. Ambro. z ceteri fideles doctores q̄ olim fideliter p̄dicauerūt verbū dei xpter eor doctrinā et sanctā q̄uersationē sunt cū xpo in requie sempiterna. z iam vltra nō vult xps surgere in xpna p̄sona vt olim in carne mortali z satiare desideriū populi sua p̄ntia corporali et doctrina sicut olim satiauit desideriū apl'orū. sed iam ordinauit suos vicarios id est sacerdotes ad aperiendū ppl'o intellectum sacre scripture ad pascendū eos dulcedine verbi dei. q̄ nisi fecerint damnabunt pro ignorātia ppl'or. vñ Jsiō. in de sum. oo. ll. iij. ca. xlvj. Sacerdotes inquit pro populor iniquitate damnabuntur si eos ignorantes non erudiūt. aut peccātes nō arguunt dicente dño per xpheā. Speculatorem te dedi domui Israel si nō fueris locutus vt se custodiat impius a vita sua impia. ille in iniquitate sua morietur sanguinē eius de manu tua requiram. Sed nūq̄d ignorās populus excusabilis erit de sua iniquitate. Ad hoc rndit Crisost. omel. xlj. ope. imp. dicens q̄ non pōt esse dānationis excusatio. veritatis ignorātia. q̄bus esset inuenīdi facultas si fuisset querēdi opportunitas. nā vt dicit doctor de lyra. sup. xliij. ca. Act. apostō. q̄ si aliqs paganus cōuerteret se ad deprecandū deum orando diligēter z pseueranter vt dirigat eum ad salutē z a peccatis inq̄tum sufficit caueat deus reuelabit sibi de fide catholica q̄tū necessariū est ad salutē. vel mittet sibi p̄dicatorem fidelem ad ipsum informandū. Exemplū hui⁹ habemus Act. xliij. de cornelio qui deum timuit. iniquitatem fm scire suum euitauit. multas elemosynas fecit z deū semp deprecabat vt veram fidē sibi ostenderet. z tādem sicut erat in oīonibus suis deus misit ad eum angelū suum qui sibi dixit. cornelii oīones tue z elemosyne ascenderūt in memoriā in conspectu domini. z dixit vt mitteret nūcios ad petrū vt veniret ad eū. z de fide recta sufficiēter informaret q̄ō z factum est. Sic certe si populus ad huc cecus z ignorans abstineret se ab iniquitate. z elemosynam daret perseueranter ieiunijs z oratio nibus insisteret. non dubium quin deus daret eis misericorditer quicquid est necessariū ad salutem corporis z anime in tempore oportuno. vñ in confirmationē huius dicit christus Luce. xj. Ego dico vobis petite z accipietis. querite et inuenietis. pulsate et aperietur vobis. Sup quo actor. in istis inquit vbis ostēdit nobis saluator quō postulandū sit ad hoc q̄ mereamur audire. nō em̄ si sola voce. sed z hoc corde p̄eamur audire meremur. dicēte christo Matth. vij. Nō omnis q̄ dicit mihi dñe dñe intrabit in regnū celor. sed q̄ facit voluntatez patris mei q̄ in celis est ipse intrabit in regnū celorum si igit voluerimus in nostris oīonibus a deo audiri z finaliter in regnū celorū intrare petamus corde deuoto orādo. q̄ramus instāter pseuerando. z pulsemus bene operando. z nō dubitemus tunc aperiet nobis. s. sufficiēs intellectus veritatis. z tādem ianua regni celestis. veruntū non obstante q̄ xps p̄dicto mō ad salutē ꝓmissis nos inuitat. z salutē petere impat. z nihil petere p̄cipit nisi q̄ dare cupit. Tamen ad petendū z impetrandū salutē nimis sum⁹ negligētes. sed si ingruat aliq̄ necessitas corporalis vel periculosum solliciti sumus. dormire nō possumus. sed media nocte si oportuerit surgentes festināter discurrimus. amicos z vicinos fatigamus. fletibus. p̄cib⁹ z ꝓmissis pulsare nō cessamus donec q̄ nobis deerat accipiam⁹. cū vero ingruat nobis assidue maxima oīum necessitatū eur ratio. vicz mortis eterne. ad hanc tamē euitādā negligentes sumus. dormimus in peccatis z non surgimus p verā pniaz deū fletibus z p̄cibus z emendationis ꝓposito z ꝓmisso nō pulsamus. q̄ten⁹ dimissis peccatis nr̄is morte eternā euitare valeam⁹ nō obstāte veritatis certissima ꝓmotione dicētis. Dis qui petit. s. mō p̄dicto accipit. z q̄ querit inuenit. z pulsanti aperiet. Et ad dandā nobis maiorez confidentiā ad obtinendū q̄ō debite petim⁹ in oīone addit xps aliud valde notabile exemplū ibidez dicēs. Quis ex vobis hūs patrē petit panē. nūq̄d lapidē dabit illi. aut piscem. nunq̄d p piscē porriget serpentē. aut si petierit ouum nunq̄d porriget ei scorpionē. si igitur vos cū sitis mali nostis bona dare filijs vr̄is quātomagis pater vester celestis de celo dabit spm̄ bonū petēt⁹ se. Spualiter p panē significat charitas qua ania reficit. q̄ sicut sine pane mensa q̄si vacua apparet. ita sine charitate alie vtutes q̄si p nihilo habent. Hū patet per apl'm. j. Chor. xiij. Sed ecōtra per lapidē intelligeret odium quo cor hominis in malicia indurat. Per piscem qui in absconditis aquarū viuit fides que de

abscondit̃is ⁊ inuisibilibus est exprimit.⁊ sicut pisces in aqua.ita fides in aqua baptismatis p̃secratur.ꝫ ecõtra p serpentẽ venenũ infidelitatis vel hereſis significat. Per oleum ẽ spes intelligit.quia sicut in oleo est spes fet⁹ ꝫ nõdũ videt sic ꝓput oĩ.j. Job.iij. Filij dei sumus sed nondũ apparuit nob quid erimus. scimus qm̃ cũ apparuerit similes ei erimus qñ videbimus eũ sicuti est sicut et ille sanctus est. Et sicut fetus in oleo fouet ita fideles fouent in spe.⁊ sicut fetus nascit testa frangit.ita qñ in celo nascemur spes euacuabit.dicente apl̃o.Cũ venerit qđ pfectũ est euacuabit qđ ex parte est. Sz ecõtra per scorpionẽ q̃ cauda pungit.i. in fine corꝓris pcutit.finalis impenitẽtia.i.desperatio denotatur. Si ꝙs igitur a patre celesti qui summe misericors est. summe benignus. summeꝙ suos diligit filios si postulauerit fidẽ.spem ⁊ charitatẽ. nunqđ dabit ei vitia ꝓdictis ⁊tutibus ꝓtraria.i. infidelitatem.desperationẽ ⁊ mentis duriciã.q.d.sciatis firmiter q̃ nõ sed potius si aliqꝫ ꝓdestinatus p̃ ignorantiã ab eo sibi noxia postularet. ipse q̃ nouit melius quid nobis expediat eum nõ audiret.vñ paulus qñ cũ temptatione carnis vexatus esset roganit amotionẽ stimuli carnis sue. sed q̃ deus sciuit maximũ meritũ temptationis resistentiã existere. ideo eũ nõ audiuit.ꝫ dixit sibi.sufficit tibi gr̃a mea vñ Aug.in de sermonib⁹ sermone.liij. Mõ inquit audiuit dñs paulũ ad voluntatẽ. ꝫ exaudiuit eum ad salutẽ.nõ est magnũ exaudiri a deo ad voluntatem.nã ad voluntatẽ exauditi sunt demones et in porcos quos petierãt ire ꝑmissi sunt. ad voluntatẽ etiã ꝓnceps eoꝝ sathanas est exauditus a q̃ petit⁹ est iob temptandus.Noli igit habere.p magno exaudiri ad voluntatẽ.q̃ qñ deus iratus dat qđ petis ꝑicius negat qđ petis.hec ille.Itẽ sicut legit Nume.xj. Populus israheliticus petijt carnes in deserto.⁊ dñs iratus cõcessit eis. Itẽ nõ placuit ẽo q̃ filij israhel petierunt sup se regem.⁊ tñ deus dixit. Samuel audi voces eoꝝ.j.Reg.viij. Ex quibus liquet q̃ non semp exauditio oĩonis est iudiciũ diuine dilectionis. ¶ Quarto ad hoc q̃ oĩo sit efficax requirit q̃ fiat cũ charitatis feruore. vñ Aug.in sermone de charitate.Sicut inq̃t radix oĩum bonoꝝ est charitas. ⁊ lõ sicut germẽ arescit sine radice. sic oĩo marcida est ⁊ inutilis sine charitate. Hec ille. Item idẽ in suo encheridion. Fides inquit credit. spes ⁊ charitas orant. sed sine fide spes et charitas esse nõ possunt. ac ꝑ spem ⁊ charitatẽ fides orat.et qđ desiderat obtinet. ¶ Quinto ad hoc q̃ oĩo sit efficax ⁊ ⁊tuosa requirit q̃ fiat cũ elemosyna ⁊ ieiunio. Nam spũs hec tria simul sc̃z oĩonẽ.ieiuniũ et elemosynã ꝓiungit dicẽs. Bona est oĩo cũ ieiunio et elemosyna cũ iustitia Thob.xij.Et lõ vt legitur Matb.ij. Magi cum thure in q̃ significat oĩonis devotio offerunt aurũ in q̃ elemosyna. ⁊ myrrhaz in q̃ significat maceratio corꝓis q̃ per ieiuniũ efficit.Qui em̃ ieiunio corꝓus suũ macerat dũ miseriam assumit dei miam ꝓuocat.⁊ sic oĩonem iuuat. Vñ esdras. Ieiunauimus inq̃t ⁊ rogauimus dominũ ꝓ recto itinere ⁊ securo.⁊ euenit nobis ꝓspere.j.Esdre.viij. Itẽ daniel Danielis.ix. Posui inquit faciem meã ad dñm deum meũ rogare ⁊ deprecari in ieiunio sacco ⁊ cinere.Qui vero elemosynã dat dum misericors ꝓximo existit. deũ sibi misericordem inuenit.Unde dicit Matth.v.Beati misericordes qm̃ ipsi misericordiã cõsequent. vñ ysaie. lviij. Frange esurienti panẽ tuũ.⁊ egenos vagosqꝫ induc in domũ tuã.cũ videris nudũ operi eum.et sequit.Tũc inuocabis ⁊ dñs exaudiet. clamabis ⁊ dicet.Ecce assum.q̃ misericors sum dñs deus tuus.q̃ em̃ vult aliquid ab aliquo magno impetrare ꝑmittit munera vt facilius qđ voluerit impetret. vnde Genes.xxxij. Jacob volẽs gr̃am ⁊ benivolẽtiam fratris sui esau impetrare ꝑmisit munera dicẽs. Placabo illũ muneribꝰ q̃ pcedũt.⁊ postea videbo illũ ⁊ forsitan ꝓpiciabit mihi. Dicit em̃ Crisomel.xv.sup illud Matth.vj. Cũ aũt ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Qm̃ oĩm malorum ꝓma ⁊ fortiora sunt tria.sc̃z gula.auaricia.⁊ vana gl̃ia.aduersus q̃ dñs temptatõnis susciptẽs bella pugnauit ꝑ nobis cõtra gulã in heremo. ꝓtra auariciã sup montẽ.⁊ ꝫ vanã gloriã sup pinnaculũ tẽpli.Itẽ oĩm bonoꝝ fortiora sunt tria.s.oĩo.elemosyna ⁊ ieiuniũ.Elemosyna cõtra auariciã.ieiunium cõtra gulã.⁊ oĩo contra vanam gloriam. Nullũ remedium potest esse contra vanã gl̃iam nisi oĩo sola.⁊ hec ipsa aliqñ vanitatẽ generat nisi caute ꝑspexeris. scriptũ est in lege. Non intres in conspectu domini dei tui vacuus.vacuus aũt intrat ante deum qui veniens ad oĩonẽ nullam elemosynam facit.non solum in veteri testamento. sed etiam in nouo ꝓcipit.vt ꝑ singulas septimanas vnusq̃sqꝫ christianus aliq̃d in gazophilaciũ mittat ad oĩonem vẽturus.sicut ait apl̃s.vnusquisqꝫ vestruz per singula sabbata qđ sibi placuerit apud se ponat.vt nõ cum veneno tũc collecta fiant. Itẽ añ oĩonez ꝑparat aiam suam qui faciens elemosynã venit ad oĩonẽ.sicut em̃ oleum accendit lumen lucerne. ita bona opera excitãt fidem cordis ⁊ dant confidẽtiam apud deũ orandi.ergo elemosyna est ꝓparatio oĩonis. Vñ cornelius vir religiosus ⁊ timẽs deum cũ omni domo sua faciẽs elemosynas multas plebi ⁊ deprecans semp ⁊ ꝑ hoc disposuit se ad fidẽ vt ꝓz Act.xiij. vñ subdit ibidem. Oĩones tue ⁊ elemosyne ascenderũt in memoriam in ꝓspectu dei. Itẽ ieiuniũ adiutoriuz est oĩonis q̃ oĩo sine ieiunio gracilis est ⁊ infirma. Nã oĩo illa est fortis q̃ fit in spũ humili ⁊ tribulato corde. sicut dicit ꝓphet. Sacrificiũ deo spũs ꝓtri.⁊c̃.spm̃ aũt humilẽ ⁊ cõtribulatũ cor habere nõ potest q̃ manducat ⁊ bibit ⁊ delicijs fruit. q̃ panis cor hois confirmat.vinũ aũt letificat.Spm̃ ergo carnis nõ permittit esse humilẽ ⁊tus que fit ex pane. ⁊ cor cõtritum nõ permittit esse locũditas que venit ex vino. Ideo quãdocũqꝫ sancti ꝑ aliqua necessitate voluerint exorare deũ.ieiunium cũ oratione iunxerunt sicut daniel ⁊ ceteri.vnde quia virtus oĩonis est ieiunium.ideo nunqꝫ separant̃ abinuicem.sed vbi simul ponunt.vnde Thobie.xij. Bona est oĩo cum ieiunio. Item Matth.xvij. Hoc genus demonio rum non ejicitur nisi per orationem et ieiuniũ. vñ sicut nec miles sine armis est aliq̃d. nec arma sine milite.sic nec oratio sine ieiunio.nec ieiunium sine oĩone.Sed ex predictis trib⁹ bonis. ꝓma est oĩo

qz elemosyna de rebus exit. ieiunius de corpe. oro vo nec de rebus nec de corpe. ꝫ de aia ꝓcedit z de corpe. Et ideo oro qsi dignior elemosyna z ieiunio ponit media inter illas. qre prima est elemosyna. scda oro. tercia ieiunii. hec Crisi. ¶ Vnde repington sup euangelia omel. xxv. Dño inquit nuncius est que hō mittit ad deū. vt ab eo petat succursum. Iste nūcius duas deberet habere pdisseqs. qd bene figuratū est Hester. v. z. xv. vbi legit q hester regina ingrediēs in atriū regis ad impetrādū gram ꝑ ppm suo habuit secū duas puellas. quax vni innitebat z alia ad longitudinē vestium in humū defluentē collegit z supportauit. Spualiter hester interpretatur abscondita siue eleuata. z significat oronē deuotā q abscondi debet in secreto thalamo cordis. iuxta illud Matth. vj. Tu aūt cū oraueris intra in cubiculū tuū. z clauso ostio ora patrem tuū. z pater tuꝰ q videt te in abscondito reddet tibi. Debet etiā oro esse eleuata cum magna deuotione ad deū. qz vt dicit Aug. sicut vox hois sine modulatione est qsi vox porcox. sic oro sine deuotione est q si mugitus boum. De talibus loquit xps Matth. xv. dicēs. ppls hic labijs me honorat cor autē eox lōge est a me. Due autē puelle cū qbus regina venit significant oronē z ieiunii. cū qbus oro nra debet venire ad regē celoꝝ. puella cui oro innitit est elemosyna q oronē ad deū introducit. vñ Ecci. xxix. Cōclude elemosynā in sinu pauperis z ipa orabit ꝑ te. Itē Thobie. xij. dr q elemosyna facit vitā inuenire eternaz. Puella vo q longitudinē vestiū supportauit est ieiunii. qd affectus canales restringit. z vestes virtutū custodit z subleuat ne i voluptabro vicioꝝ deturpent. de qbus dicit Apoca. xvj. Beatꝰ vir q custodit vestimēta sua ne nudus ambulet. Et sicut hester intrās cū duabus puellis predictis impetrauit gram a rege de saluatione ppli sui. sic oro deuota cū predictis spualibus puellis. s. ieiunio et elemosyna impetrabit vere penitētibus misericordiā z veniā de peccatis. z ideo merito dicit apls ad Hebre. iiij. Adeamus cuz fiducia ad thronū gratie eius vt misericordiam ꝓsequmur. z gratiaz inueniamus z auxilium rē. ¶ Sexto ad hoc q oro sit efficax requirit q mens ab omni iniquitate ieiunet. nā sicut dicit pius Papa z ponit in ca. dist. v. nihil em. Nihil em inquit ꝑdest homini ieiunare orare et alia religionis agere bona nisi mēs ab iniqtate z ab obtrectatiōis verbis lingua cohibeat. de quo ieunio dicit dominus ꝑ ꝓphetā Isa. lviij. Nōne hoc est ieiunū quod elegi dissoluere colligationes impietatis. qz sicut sm phm oīs virtutes sunt cōnexe. ita certe oia vicia sunt connexa. intantū q qui reus est in vno dispositus est ad omia alia. ¶ Sed pro isto est notandū q omne pctm veniale vel mortale aut est pctm cordis. oris aut operis. q nisi dissoluantur semper per vnum aliud sequit. de ieunio vero ab isto triplici genere peccati. pōt intelligi illō zacha. viij. Ieunii quarti z quinti z ieunii septimi z ieunii decimi erit domui iuda in gaudiū z letitiā z in solēnitates preclaras. Ieunium quarti. s. mensis est ieunium cordis. s. abstinētia a quattuor malis interioribus. s. a malis cogitationibus amoroſa in eisdez expectatione a delectatione z a ꝓsensu.

Ieunii quinti. s. mēsis est ieunii oris a quintuplici mō peruerse locutionis. s. a verbis pomposis scādalosis mendosis iuramētosis z ab oibus ceteris verbis ociosis. Ieunii septimi scz mēsis est abstinētia a septē peccatis mortalibus ope non complendis. Ieunii decimi. s. mensis est abstinētia a transgressione decē mandatoꝝ dei. z istud ieunii erit domui iuda. i. domui ꝓsciētie debite cōfitentis peccata sua. gaudiū scz per fidē. z letitiā. s. p spem. z in solēnitates ꝑclaras. i. letitias eternas. ad quas infallibiliter ꝓducit taliter ieunātes deuota oro p charitatē ꝓfectā. Sed forte hic dicit aliqs. dñe homo peccatox sum. z ideo non ꝑdest mihi orare. qz Job. ix. dr. Scimus qz peccatores deꝰ nō exaudit. Huic rñdet sctus Tho. ij. ij. q. clvj. vbi qrit. Nūqd peccatores orando impetrāt aliquid a deo. z rñdet dicēs. In peccatore duo sunt cōsideranda. s. natura quā deus diligit. z culpa quā deus odit. si g inqt peccator in orando aliquid petit inqtum peccator scz desiderio peccati in hoc a deo nō exaudit. oratione vero a bono nature ꝓcedente deus exaudit. nō quasi ex iusticia. qz hoc peccator non merek. sed ex sola sua misericordia. z tunc ad rationē prealligatam respondet p Aug. dicēs. q illud fuit verbum iudei ceci nati nōdū in fide totaliter informati rē. Sed certe multi insipiētes de suis peccatis multotiens diuinā implorāt misericordiā. sed tñ ipsi tāqm rane in palude in suis voluptatibus ꝑmanent. De qbus barāgarius sup Apoca. ca. ix. tale ponit exēplum. Homo inquit quidā vsqz ad collū defixus in limo firmiter tenebat. Cumqz vidisset hoiez quēdam ꝓtereuntē extendēs manū clamabat dicens. miserere mei z extrahe me ab hoc luto z me a mortis periculo eripe. cumqz veniret. ille manū qua extēderet sub luto dimersit. Cūqz ille q ad ipm extrahendū veneraꝝ recedere vellet ille iterū vt eū extraheret postulauit. z cū ille misciā motus scō manū extenderet. alius vo sicut prius manū retrahēs sub luto dimersit. cumqz hoc crebrius faceret. ille q prius misciā motus fuerat tādē iratus dixit. cur petis vt eruaris cū in tuo periculo optas existere. exquo em interitū tuum diligis fiat tibi qd optas. Ista eodē inqt mō multi insipiētes deū assidue depcant vt a vicijs suis z periculo mortis eterne liberent. et ipsimet tñ voluptates suas ita cōplectunt q deū eos a periculo mortis eterne eruere nō permittit. de qbus cōquerit dñs ꝑ ꝓphām Isa. lxv. dicens. Expādi manꝰ meas tota die ad ppm incredulū q gradit in via nō bona post cogitatōes suas ppls q ad iracundiā me ꝓuocat añ faciē meā semp. ¶ Septimo ad hoc q oro sit efficax requirit q fiat cū magna deuotione z diligenti intentione ad deū. Sed quō orādo deuotōem z intētionē in deo figere debemꝰ oñdam p exēplū de balistario qui vt limpidius videat z metā certius ꝓcuriat vnū oculum claudit. qz vno oculo clauso vtus visiua abūdātius ad aliū recurrit. z ois vtus vnita maior est seipsa dispersa iuxta philosophum. Sic spualiter debet esse ex parte orantis. Sunt autem in nobis duo oculi mentales. s. dexter z sinister. Sinister em visus est prouidentia in temporalibꝰ que non phibet q̄ quis nimia sollicitudo circa temporalia ꝓhibe-

atur. Dexter enim oculus est ꝓtemplatio eternoꝝ Cū igit oꝛoni insistere debemus oculū sinistrū tēporalibus intētum claudere debemus. i. ad tpalia nō respicere sed circa eterna. vt sagittā deuote oꝛonis certius possimus dirigere in deū. vt ipse nobis dicat illud Cantico. iiij. Vulnerasti me in vno oculoꝝ tuoꝝ. i. in oculo ꝓtemplationis tue per deuotā oꝛonē me ad miscōias declinasti. Hec cōsiderans rex ezechias qui volēs deū oꝛare quertit faciē suaꝫ ad parietē ne mens sua aliquo extrinsecus impediret, sed totā intentionē suā et deuotionē cordis sui ꝓperteret ad deū. vt ptz. iij. Reg. xxiij. Itē ille sanctus patriarcha Iacob volens oꝛare deum vt eū custodiret ꝛ defenderet a fratre suo esau, cuius valde timuit persecutionē. retraxit se ab vxoꝛibus suis et a tota familia sua. ꝛ solus nocte in oꝛone remānsit. vt patet Genes. xxxij. Itē xps dimissa turba ascendit in montē solus oꝛare. Math. xiiij. Ex qbus docemur q̄ qñ oꝛare volumus turbationē mundi in quantū sufficimus declinare debemus. Aū taliter oꝛauit apls qui dicit. j. Choꝝ. xiij. Oꝛabo spū. oꝛabo ꝛ mente. i. oꝛabo cū cordis deuotione ꝛ attentioñe. Taliter etiā oꝛauit ꝓpheta qui dicit in ps. Clamaui in toto corde meo exaudi me dñe. Pro q̄ notandū q̄ in corde fructuose oꝛantis essent duo. s. deuotio ꝛ attentio. Illi ergo ad deū cum toto corde clamant q̄ in sua oꝛatione deuotionē ꝛ attentionez habent. sed illi qui habent attentionē ꝛ non deuotionem cū medio corde clamant. Illi vo qui nec habent intentionē nec deuotionez ad ea que in oꝛone dicunt cū nullo corde ad deum clamant de quib⁹ cōquerit dñs Math. ꝛ Mar. vij. di. Populus hic labijs me honoꝛat. coꝛ aūt eoꝝ longe est a me. De taliter em oꝛantibus loquit sanctus Her. in de meditationibus ca. viij. vbi sic. Magna inquit peruersitas immo ꝛ magna insania est qñ cum dño maiestatis loqui in oꝛatione ꝓsumimus. ꝛ insensati mētis aurem auertimus. magna quoq; insania est et graniter vindicanda cum vilissimus puluis loquētem ad se audire dedignat dñm ꝛ creatoꝛē vniuersitatis. Ineffabilis vero est diuine bonitatis dignatio q̄ quottidie conspicit nos infelices aures auertentes. obturantesq; corda. ꝛ nihilominus clamat ad nos dicētes. Redite ꝓuaricatoꝛes ad coꝛ. vacate ꝛ videte qm̄ ego sum deus. loquit mihi in ps. et ego illi. nec tamen cum psalmum dico attendo cuius psalmus sit. Idcirco magnā iniuriam deo facio cū illum ꝓecoꝛ vt ꝓecem meam exaudiat. ꝛ tamen q̄ ꝓecem fundo non audio. deꝓecoꝛ illum vt mihi intendat ego vero nec mihi nec illi intendo. sed qđ deterius est immūda ꝛ inutilia cordeversando fetoꝛē horribilē eius aspectibus ingero. Hec ille. Sed certe taliū oꝛo deo nō placet. sed potiꝰ displicet ꝛ ad iracundiā ꝓuocat. vñ basilius sup illud Lu. xj. Peti. ꝛ da. ꝛc. Est inquit diuinū subsidium implorandū nō remisse. nec ꝓmittendū est mētem huc illucq; vagare. qz talis solum nō impetrabit q̄ petit. sed magis deū irritabit. Mā si aliquis coram ꝓncipe stans fixū habet ꝛ intrinsecū ꝛ extrinsecum oculū ne forsitan puniat. ꝙtomagis coꝛā deo attētum ꝛ tremebundū oꝛtet assistere. si vo debilitatus a pcō fixus nequis oꝛare ꝙtūcunq; tū potes teipm cohibeas vt stando coꝛā deo ad deū dirigas intellectū vt deus ignoscat tibi. eo q̄ nō ex negligētia sed ex fragilitate nō potes vt oꝛtet existere coram illo. hec ille. vñ ꝛ Her. in de medi. ca. viij. Cuz inquit ad oꝛandū siue psallendū in ecclesiaz intraueris fluctuantiū cogitationū tumultū exterius relinque curāq; exterioꝝ oim penitus obliuiscere. vt soli deo possis vacare. fieri em nō pōt vt cū deo alī qñ loquaꝛ q̄ etiā cū toto mūdo ꝓtinue fabulaꝛ. Intende ergo illi q̄ intēdit tibi. audi illū loquentē tibi vt exaudiat ipe te loquentē sibi. Ita em fiet si diuinis laudibus soluēdis debita reuerētia ꝛ sōlicitudine assistas. si singula vba diuine scripture diligēter attēdas. hec ille. vñ Isiō. in de sum. bo. li. iij. ca. vij. Mens inquit nra celestis est. ꝛ tūc oꝛando deū bene ꝓcēdaꝛ qñ nullis terrenis aut erroꝛib⁹ impediꝛ. apta em est ad bonū in sua natura in aliena vo turbaꝛ. pura est oꝛo quā in suo tpe scī nō inuenīt cure. lōge aūt a deo est animus q̄ in oꝛonibus cogitationib⁹ seculi fuerit occupatus. Tūc ḡ veraciter oꝛamus qñ aliunde nō cogitam⁹. sed valde pauci sunt q̄ tales oꝛones habeāt ꝛ licet in quibusdā sint difficile. tamē est vt semp fiant mens q̄ añ oratione vacans a deo illicitis cogitationib⁹ occupaꝛ. dū in oꝛationē venerit cōfestim ille imagines rerū quas nup cogitauit occurrūt. aditūq; ꝑcibus obstruunt ne se mens libera ad celeste deside. tum erigat. purgandus est itaq; ꝓimū animus. atq; a tpalū rerū cogitationib⁹ segregādus vt pura acies cordis ad deū vere ꝛ simpliciter dirigaꝛ. nā reuera tūc impetranda diuina munera credim⁹ qñ simplici affectu assistimus cū oꝛamus. multis em modis interrūpitur oꝛonis intētio. dū se ꝓ incuriā vana mūdi ingerūt. in cui⁹ oꝛātis aio tūc aut magis dyabolus cogitatiōes curarū sc̄arū humanis mētib⁹ ingerit qñ oꝛātē aspexerit. Et iō merito ☗ltron sup epīas dñicales ser. iij. ꝓuenīter inqt. cū apls hoꝛtaꝛ eos ad oꝛandū ꝓmisit dicēs. nihil sollicīti sitis. nam nihil plus impedit oꝛantē q̄ sollicitudo mūdana. si em nullus ita liber est a curis sc̄aribus quin in oꝛone qñq; insult⁹ demonioꝝ ꝛ fantasmata cogitationuz vanarū sentiat. Quid putas ꝓtingit de illis quoꝝ tota mens ꝛ desideriū vsaꝫ in sollicitudine tpalū. hi nimirum si qñq; oꝛare ceperint statim reuoluit mēs ad ꝓsueta. qm̄ vbi est thesaur⁹ ibi est ꝛ coꝛ tuū. iō purgādus est ꝓus anim⁹ ab amoꝛe ꝛ sollicitudine tpalū ꝛ in deo tot⁹ figendus vt libere posset ad oꝛandū deū vacare. vñ Ecci. xvj. Aū oꝛones ꝓpara deo aiaz tuā. ꝛ etsi qñq; nos oꝛoni incūbentes pulsauerūt suggestiones demonū ꝛ nebule vanarū cogitationū. Cauēdū tū sumope est ne immoꝛent ne forte iuxta sniaz sapi. Ecci. xiij. muste moꝛētes. i. immūde cogitatōes ꝓdāt suauitatē. i. oꝛonis deuotionē ꝛ statim in nosmetipos indignātes vanas cogitatōes ꝙtotius a nob repellam⁹ ꝛ ad ipm redeamus. Scriptū est em Gene. xv. Descendebant volucres celi sup sacrificia a abigebat eos abraaz. qđ em per sacrificia nisi oꝛones. ꝛ quid ꝑ volucres nisi vane cogitationes designant. ꝛ deuotus oꝛatoꝛ cum vane cogitationes sup oꝛones suas descēdūt exēplo abrae eas ꝓtinus expellat. hec ille.

Vnde super Psal. cxviij. Clamaui in toto corde

meo exaudi me dñe. Aug. clamor ē inquit ad dñm q̄ fit ab orantibus si sonitu vocis corpalis fiat non intento in deū corde quis dubitat inaniter fieri. Si aūt fiat corde etiā silente voce cordis aliq̄s aliquē hominē potest latere sed non deū. est autē clamor cordis magna cogitationis intentio. que cū est in oratione magnū exprimit desiderantis et petentis affectū vt non disperdet effectū. Tunc porro in toto corde clamamus qñ aliunde non cogitat. tales oōnes rare sunt multis crebre aut paucis tales cō memorat suā oōnē. qui cātat hunc ps. dicēs. Clamauī in toto corde meo tc. Item ps. liij. dicit. Voce mea ad dñm clamaui. Sup quo augusti. voce mea inquit ad dñm clamaui. i. non cū corporeavoce que cū strepitu verberati aeris promit. sed voce cordis que hominibus silet. deo aūt sicut clamor sonat. Sic susanna clamauit ad deum Dani. xiij. De hac voce dominus ꝓcipit Math. viij. vt in cubilibus. i. in secreto cordis orēt. nec min⁹ hac voce oratur si nullus verbor⁹ sonitus reddat ex corpore. q̄ si silentes tm̄ in cordibus oramus. si aliene ab orā tis affectu cogitationes incurrunt. non dici potest. voce mea ad dñm clamaui. nec hoc recte dicit nisi cū sola anima. nihil carnis nihilq̄ seculariū intentionū in oratione attrahens loquit domino. vbi solus ille audit. talis modus orandi clamor dicit ꝓpter vim ipsius intentionis. Hec ille. Et certe talis clamor satis aperte tc distincte in aures dei sonat. sicut patet Exod. xiij. ex hoc q̄ dñs dixit moysi nihil loquenti ꝛ in corde oranti. quid clamas ad me. Et huic sentētie alludens Ysi. in de sum. bo. libro. iij. ca. vij. Oratio inquit cordis est non labiorum. nec em̄ verba deprecātis deus intēdit. sed cor orātis aspicit. q̄ si tacite cor oret tc vox sileat q̄uis hominibus lateat deo. latere non potest q̄ sclētie ꝑsens est. melius est aūt cum silentio orare corde sine vocis sono. q̄ solis verbis sine intuitu mentis. Hec ille. Vnde maria magdalena q̄ peccator⁹ suorum a domino obtinuit veniam. nihil legit sonitu orasse verbor⁹ sed amarissime ꝓ suis peccatis fleuisse vt patet Luce. vij. per quod ostendit efficacia mētalis desiderij sine oōne vocali. nam tc licet aliq̄n oratio vocalis mentalē dilectionē exprimat tm̄ mētalis deuotio sine lōgo sermone vocis bene deo placet. Vnde Crisō. omel. xliij. ope. imper. Sacerdotes inquit baal ad deos suos clamabāt ꝓpter sacrificia cōburenda. et deridens eos helyas dicebat. clamate fortiter. forsitan em̄ dij vri dormiunt. sic tc mō quasi dormientē deū accusat q̄ oōnē longo sermōe ꝓsequit. scit em̄ pr̄ vr̄ q̄d vobis necessariū sit anteq̄ petatis eū. si ergo ꝓcognoscit q̄d volumus. nō lō oram⁹ vt exponam⁹ deo q̄d volumus. ꝛ vt placamus eū ꝑstare nobis q̄ desideram⁹. tc si de⁹ placādus est tc nō docēdus. nō est necessaria lōga narratio ꝛ bona volūtas. hec ille. Ite atron sup epl̄as dñicales sermo. xxxij. Est aūt inquit oō pi⁹ mētis affectus ad deū q̄ q̄nq̄ pigritanti aio excitat p vocē. oō ꝛ nō est vox. ꝛ potius mētis affectio q̄ scz affectam⁹ aliq̄d obtinere a deo tc hec debet esse pia. qm̄ q̄ ad pietatē pertinēt debemus illū per vocē excitare. vt sonus oris intrās p aures excitet pigriciā mentis. Vnde ꝛ q̄ solo corde est tc non labijs deo est acceptabilis. vnde tc susanna tacens ore dr̄ clamasse ꝓpter mētis intentionē tc a deo audita est hec ille. Octauo ad hoc q̄ oō sit efficax requirit q̄ sit lachrymosa. vñ. j. Regū. j. legit de anna vxore helchane q̄ cū esset amara aīa orauit ad deū flens largiter tc a deo exaudita est vt ptz ibidē. Item. iiij. Reg. xiij. legit q̄ rex ezechias orauit cū lachrimis tc exaudit⁹ est. Dñs et subdit ibidem. Dixit dñs ad ysaiam. dic ezechie. audiui oōnē tuā tc vidi lachrymas tuas. Ite sara filia raguelis audita ab vna ancilla p̄is sui grādi sibi illata ꝓtumelia ꝓrexit in superius pinnaculū dom⁹ sue tc trib⁹ diebus in oōne ꝑsistēs cū lachrymis deꝑcabat deum vt ab illo imꝓpꝛopio liberaret eā tc exaudita est. vt patz Tho. iij. vj. tc vij. ca. Ite cū audisset necmias miserabiles statū tc dilapidationē ciuitatis hierl̄m fleuit dieb⁹ multis tc ieiunabat tc orabat aū facie dei tc obtinuit fm suū desiderū ciuitatis recōciliatonē tc voluntariā repationē. vt pz Neemie. j. tc ij. Ite iudith cum lachrymis orauit deū vt illud qō cogitauerat ꝓ salute ꝓpli sui dignaret ꝑficere tc exaudita est. vt patz Judith. xiij. Ite cū audisset mardocheus iniquaz assueri regis sententiā ꝓtra iudeos datā. scidit vestimēta sua tc indutus est sacco. spergēsq̄ cinerē capiti suo. tc cū eiulatu clamās ad deū tc orans tc animi sui amaritudinē oñdēs. In oibus quoq̄ ꝓuincijs ad q̄s crudelis regis sentētia ꝓuenit planctus ingens erat apud iudeos. ieiunijū vlulatus et fletus tc de⁹ exaudiuit voces eor⁹ tc eos ab iniqua mortis sentētia liberauit. tc eor⁹ inimicū amon q̄ causa prohditionis eor⁹ erat meruerūt in patibulo habere suspēsum sicuti patet Hester. iij. ca. tc in ꝓcessu seqnti. Ite flebant parētes tc amici susanne cū viderent ꝑsbyteros aduersus se falsuz testimoniū ꝓtulisse ipsa etiā flens suspexit ad celū. erat em̄ cor ei⁹ fiduciā habēs in dño. tc dñs eius oōnē audiuit tc eā ab iniusta mortis sententia liberauit. tc ei⁹ falsos accusatores talionis pena puniuit. vt patz Daniel. xiij. Ex q̄bus patet q̄ magnā ⁊ vtutē conferūt lachryme oōni. Sed vt dicit be. Bern. sicut terra sicca tc arida sine pluuia est infructuosa. sic tc oō si non sit lachrymosa. Sed forte hic mihi dicis. dñe cor meum est velut lapis durū. tc tanq̄ fons sine aqua totaliter exiccatū. tc lō lachryme de eo nequeūt emanare Sed tibi sic dicēti rñdeo. certe in hoc q̄ dicis q̄ de corde tuo nō possunt lachryme emanare nō est credulitas tibi exhibēda. ꝛ verius tibi dici pōt q̄ non obstante q̄ magna siccitas est in terra cordis tui tm̄ tu negligēter agis nō ꝓsiderās q̄liter Moyses oōne deuota aq̄s largissime de petra eduxit durissima. scz de silice vt ptz Num. xxiij. tc lō noli ita dicere. ꝛ si cor tuum durum tc aridū efficiat hauri tibi aquā de fontib⁹ saluatoris. s. deuota oōne implorando. vt ipse aquā gr̄e ex sua mīsericordia largiat. tc fontis tui cordis venas aperiat vt ex eo vnda lachrymarū valeat fructuose effluere. q̄ et si q̄nq̄ differat. tm̄ nō semp auferet a te suā misericordiā. ꝛ ni si defectus fuerit in teipso tibi lachrymarū gratiaz ꝓferet infallibiliter desideratas. In cui⁹ rei figura legit Josue. xv. q̄ axa filia caleph sedēs super asinam ad spōsum suū pergens. suspirās patri suo dixit. Da mihi benedictionē pater. australem et ari-

dam terrā mihi dediſti.iunge t irriguam. et dedit ei caleph irriguū ſuperius t inferius. Spūaliter ala nra que per axam ſignat dam celeſtē ſponſum teſum xpm petit mēte ſedēs ſup alīā id eſt beſtialem carnis motū cōpeſcens t regens ſuſpiret t clamet ad patrē celeſtē t dicat. Da mihi pater benedictionē tuā. nam mētem ſiccā t durā dediſti mihi. id eſt peccatis meis exigentibus mentē ſiccā t durā pmiſiſti me habere.ſed da mihi irriguū ſuperius t inferius. vt videlicet tam pro peccatis meis q̄ etiam pro deſiderio patrie celeſtis me fructuoſe plorare ꝓcedas t pater tuus tunc tibi concedet infallibiliter petitionē dicente chriſto Mat.xxj. Quecūq petieritis in oōne credētes accipietis ꝛc. ¶ Nono ad hoc q̄ oratio ſit efficax requirit q̄ ſit diſcreta. ¶ Pro q̄ notandū q̄ illa oō dicit diſcreta in qua diſcrete conſiderat q̄d ſit petendū.et in cuius noie.t a quo ſit petendū.Et certe de iſtis tribus informationē habemus a magiſtro optimo dño nro ſu xpo dicente in euāgelio Joh.xvj. Vſq̄quo nō petiſtis quicq̄ in noie meo. Multa vero tamē petierūt diſcipuli a dño. Petierāt em̄ iacobus t iohānes vt ſederet alter a dextris eius.t alter a ſiniſtris eius in regno ſuo.vt patet Math.xx.ca. Petierat em̄ iacobus t iohānes vt ignis deſcēderet t cōbureret ſamaritanos.vt patet Marci.ix. Petierat beata virgo vinū in nuptijs.vt patet Johis.ij. Petierunt etiā diſcipuli ſalutē filie chananee. Matt.xv. Hec em̄ t multa alia hmōi temporalia petierūt diſcipuli.t tū dixit ieſus. Vſq̄quo non petiſtis quicq̄. q̄ tpalia em̄ querebant quicq̄ nō petebāt. ℔ q̄d petere debeāt oñdit Joh.xvj.di. Petite t accipietis vt gaudiū veſtrū plenū ſit. In hac em̄ vita non poteſt eſſe plenū gaudiū ſed particulare inſufficiens t breue.particulare q̄m etſi in aliquo ſuccedat hoc homini in aliquo non ſuccedit.inſufficiēs q̄m in quo ei ſuccedit in eodē melius optat ſibi ſuccedere.breue q̄m vt dr Job.xiij. Breues dies hominis ſunt.ſed in futura vita erit plenū gaudium q̄ erit vniuerſale ſufficiēs t eternū. vniuerſale q̄m in omnib⁹ bene ſuccedet.ſufficiēs q̄m nemo ſibi melius ſuccedere volet. eternum q̄m nullus meror ei ſuccedet. vnde Apoca.xxj. Jam non erit amplius neq̄ luctus neq̄ clamor nec vllus dolor. ſō edocti a dño non petamus a dño mala vt quidā faciunt. vel mortē inimici. nec petamus a dño vana mūdi vt multi faciunt.petentes diuitias gl̄iam t honorem huius mūdi.ſed potius immutabile bonū petamus vt gaudiū noſtrū plenū ſit. Etſi q̄cq̄ bona tpalia petimus ꝓpter regnū celoꝝ ea petamus. nō em̄ nego a deo petenda eſſe tpalia.p̄ſertim cum eccleſia quotidie oret pro pace pro ſalute humana t pro fertilitate terre.ſed iſta tamen cum finis rectitudine.t cum cōditionis diſcretione petenda ſunt. q̄ em̄ illa ꝓpter ſe t non ꝓpter regnū celoꝝ conſequē dū petit.male petit.t ideo nec exaudiri merek. vnde Jaco.iiij. Petitis t nō accipietis eo q̄ male petatis.vt in ꝯcupiſcētijs veſtris inſinuatis. Rurſus qui ſine cōditionis diſcretione petit tpalia. nec exaudiri merek. Vñ indiſcrete petijt paulus a ſe tolli angelū ſathane qui vtiq̄ ſibi neceſſari⁹ erat ad cōſeruationē humiliatis. t ſō nō exaudik. ſed ſibi dr. Sufficit tibi gratia mea. virtus em̄ in infirmitate perficit.vnde etiaz de ſe alibi dicit. Ne magnitudo reuelationū extollat me. datus eſt mihi ſtimulus carnis mee angelus ſathane q̄ me colaphiſet. p̄in de regnū dei ꝓpter ſe t principaliter petam⁹.tpalia vo nō ꝓpter ſe ſed ꝓpter illud t cū diſcretione conditionis vt vicz det nobis ea ſi ſibi placet. t ſi ſciat ea nobis expedire. hunc em̄ modū petēdi ipſemet xp̄s nobis exēplo demōſtrauit q̄ cū ꝯditione calicē paſſionis a ſe trāſferri rogauit di. Pater ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte verūtamē non ſicut ego volo ſed ſicut tu vis.Celeſtium vo t ſpūaliuz bonoꝝ tanta eſt dignitas q̄ abſolute t ſine ꝯditōe licite poſſunt poſtulari. Vñ Aug.ſup illō.ij.Coꝝ. xiij. Vtus in infirmitate pficit. Cū ea inq̄t q̄ deſiderat t pmittit petitis.ab illo ſecuri petite.illa a ꝓpitio deo cōcedunt.q̄ſ aūt petitis tpalia cū mō petite t cum timore illi cōmittite.vt ſi proſint det. et ſi ſcit obeſſe nō det.quid em̄ obſit vel ꝓſit medic⁹ nouit t non egrotus. Hec ille. Jtē auguſt.'t ponit in cano.xxiij.q.iij.ſex differētie. Petere inquit vel preſtare in tribulatione ſubſidiū. vt voluptuoſe q̄s in crimine viuat.dānabile eſt petere vel preſtare ſola ciū vt malis facultas delinquēdi deſtruat. vt eccleſie pax adipiſcat. vt alīq̄s multoꝝ vtilitati ſeruet. vtile eſt t honeſtū.diſſimulare vero grauiſſimum. Vnde de paulo legit Act.xxiij.q̄ cum quidam iudeoꝝ iurāſſent non ſe comeſturos panem niſi eū interficerent.petijt milites a pretore quorum preſidio ieſus ſeruaret ab iniuria iudeoꝝ.non ſue voluptati ſed omniū vtilitati victur⁹. Hec ille. ¶ Et q̄ntum ad ſecundū ſcz a quo petere debemus.Certe ſicut docet nos xp̄s a patre.nō obſtante q̄ pater t filius ſpiritusſanctus ſunt vnus auctor et donator.tamē quaſi omēs orationes dirigit eccleſia ad patrē.paucas ad filium t pauciores ad ſpm̄ ſanctū ſed precipiente dño noſtro ieſu xpo a patre omnia bona petimus.q̄m ipſe p̄ncipium filij t ſpiritusſci omniūq̄ bonoꝝ.Unde Jacobi p̄mo. Omne datū optimū. t omne donum perfectū deſurſum eſt deſcendēs a patre luminum. Sed tamen aliqui inſipientes t increduli petunt t putant ſibi ſalutem t auxilium acquirere ab ariolis t falſis incantatoribus. t a ceteris arte magica vtentibus. de quibus Gregorius t ponit in canone.xxvj.q.v.ſi quis. Si quis inquit ariolos aruſpices incantatoreſq̄ obſeruauerit aut phylacterijs vſus fuerit anathema ſit Hec ille. Phylacteria vocat enim ſcriptura que aliqui circa colla ſua portant.de quibus Criſoſtom⁹. omelia.xlvj.ope.imp.Sacerdotes inquit nri ypocrite ex eo q̄ ab hoibus volunt videri iuſti.quidaz phylactria alligant circa collum.quidam aūt portant euangelium ſcriptum.ſed dic ſacerdos inſipiens nonne euangelium quotidie legitur in eccleſia t audit ab hoibus.Cur igitur in auribus euangelia poſita nihil ꝓſunt.quomodo em̄ poſſunt circa collum ſuſpenſa ſaluare. vbi eſt virtus euangelij in figuris litterarum.aut in intellectu ſenſuum. ſi in figuris bene circa collum ſuſpendis.ſi in intellectu.ergo melius in corde poſita proſunt q̄ circa collum ſuſpenſa.hec ille. Aliqui etiam petūt t putant ſe ſalutem t auxilium ab imaginib⁹ mortuis

sanctoꝝ acquirere. sed stulticiã taliuꝫ reprehendit scriptura Sapiẽtie.xiij.dicẽs.non erubescit loqui cũ illo q̃ sine anima est.z pro sanitate infirmũ deprecat.z pro vita mortuũ rogat.z in adiutoriũ inutilẽ invocat z pro itinere petit ab eo qui ambulare nõ potest. Immo z sicut dicit Sapie.xiij.ca. Alĩ⁹ navigare cogitans z per feros fluctus iter maris facere insipiens ligno portante se.fragilius lignuꝫ invocat.illud em̃ cupiditas acquirendi sic excogitauit.Et licet aliqui homines coram imaginibus genuflectentes.z ab eisdem salutẽ z auxilium postulantes etsi aliquãdo sanitatem obtinuerunt tamẽ si credunt hoc esse virtute z potestate imaginis infallibiliter decipiunt.qz teste scriptura.Baruch sexto capi. Hominem a morte non liberant. necꝫ infirmum a potentiore eripiunt. hominem vero cecum ad visum non restituunt et de necessitate hominem non liberabunt. z ideo verisimile est q̃ talis sanatio fit ex illusione dyaboli qui ꝓpter talẽ incredulitatem permittente deo ꝓius ipos ledebat sicut legit in vita sancti bartholomei.q̃ erat quodam ydolum nomine astaroth in tẽplo in quo demon talis erat qui diceret se curare languẽtes. q̃s sine dubio ipse ledebat.z cũ ledere eos desisset curasse putabat. Item aug.in de ci.dei.li.iiij.p.ix.Tytus inquit latinus rusticus romanus paterfamilias vidit in somnis qõ nũciaret in senatu q̃ ludi romani instaurent.z q̃ non statim hanc visionẽ senatui nunciauit.ideo nocte sequente amisit filiũ suũ. z qz post terciam noctem non annunciauit. incidit in morbũ acrem z horribilem.cum tamẽ ex amicorum cõsilio ad mgr̃atus rem detulit atꝫ in leticia allatus est in senatũ.expositoꝫ somno recepta cõtinuo valitudine p edibus sanus abscessit.tãto stupefactus miraculo senat⁹ quadruplicata pecunia ludos censuit restaurari. Sed q̃s non videat q̃ sanũ sapit subditos homies malignis demonibus a quoꝝ dñatione non liberat. nisi gr̃a diuina p dñm nr̃m ihesum xp̃m vt cõpulsos exhibere talibus dijs q̃ recto consilio poterant turpia iudicari. Hec ille. Et ideo merito idẽ Aug. z ponit in can̄.xxvj.q.vj. qui sine.Qui inquit sine saluatore vult habere salutem.z sine vera sapiẽtia estimat se prudentẽ fieri posse nõ sanus sed eger erit.nõ prudens ꝫ stultus in egritudine assidua laborabit.z in noxia cecitate stultus z demens permanebit.ac ꝓinde ois inquinatio z ois curatio q̃ a diuinis ac magis vel ab ipsis demonijs in ydoloꝝ sculptura expetit mors potius dicẽda est q̃ vita.z qui ea sectant nisi se correxerint ad extremã perditionẽ tendunt. Hec ille. z ideo a talibus non est auxiliũ postulandũ. sed a patre celesti in quo est ois salus z omnis spes vite. virtutis z gratie. ¶ Et quantũ ad tercium scz in cuius nomine sit petendũ docet xp̃s vbi ꝓius dicens. In nomine meo. vnde nomen eius est q̃ salus interpretat vel saluator. Ille ergo in nomie saluatoris petit qui illud petit qõ ad veram salutẽ pertinet animarũ. Per iesum em̃ accessum habem⁹ ad patrẽ z ipe interpellet pro nobis ad patrẽ. z p ipm salutẽ a patre obtinebim⁹. Vnde z oẽs fere orationes ecclesie per dñm nr̃m ihesum xp̃m ꝓcludunt. q̃m non est aliud nomẽ in celo nec in terra in quo oporteat nos saluari. Itaq̃ q̃ petit vere q̃d a patre z in noie iesu.i.veram fidem z doctrinã iesu xp̃i retinendo illud procul dubio sibi dabit a ꝓe¶ Decimo ad hoc q̃ oõ sit efficax requirit q̃ sit continua vnde Jaco.v.Multũ valet deprecatio iusti assidua. Helyas homo erat similis nobis passibilis z oratione orauit vt non plueret sup terram.z non pluit per annos tres z mẽses sex.z rursum orauit z celũ dedit pluuiã z terra dedit fructũ. Sup quo atron. Si inquit vn⁹ homo sicut z nos passibilis minas vnius mulieris timẽs z fugiens famem sustinens z mortẽ timens sua oõne pluuiã auertit.z iterum sua oõne pluuiã terris obtinuit. quid putas facient plurũ istoꝝ oõnes assidue.vñ aduertendũ est q̃ sicut legit.iij.Reg.xviij. Helyas orans deũ pro pluuia dixit puero suo vt ꝓspiceret cõtra mare vñ sperabat nubem ꝓsurgere pluuiosam sed vsq̃ ad septem vices nihil penitus apparebat.in qua orationis pseuerantia cõmendat. Item angelus raphael monuit thobiam minorẽ ne demoniuꝫ haberet in eo potestatem vt cũ accepisset in vxorem illã sanctã virginẽ saram filiã raguelis ingressus cubiculũ p tres noctes cõtinue se ꝓsineret ab ea vt nihil aliõ faceret nisi q̃ oõnibus cõtinue se daret.qõ z fecit. z ideo meruit saluari ne demonũ ipm occideret sicut z.vij.viros ꝓius occidit q̃ eandẽ vginẽ libidinosa intẽtione ꝓius duxerãt. vt patet Thobie.vj. Itẽ legit Exoꝺ.xxxij.z Deutero.ix.q̃ deo ꝓponente pcussisse pp̃m suũ ictu vindicte ꝓpter suã ydolatriam z rebellionẽ statim moyses orauit pro pp̃o ad deũ vt auerteret irã suã ab eis. Cui dixit de⁹ Cerno q̃ pp̃us iste dure cervicis sit.dimitte me vt trascat contra eos ira mea.ꝫ moyses perseveranter oõnibus pro pp̃o institit.z p orationis instantiaꝫ eis obtinuit veniam. Item post ascensionẽ domini in celum discipuli eius reuersi sunt in hierusalẽ z erant omnes perseverantes in oõne vnanimit cum mulieribus z maria matre iesu.z ideo spiritũ sanctum meruerũt accipere. vt patet Actũ.j. z.iij. Item ad orationis perseverãtiam monet nos xp̃s Luce.xviij.dicens.Oportet semper orare z nõ deficere.qõ intelligit vt dicit lyra sup eodem horis et temporibus ad hoc debite constitutis. Vñ paris. parte.iij.tractatu de iusticia ca.xij. Non debet inqt miles xp̃i scutũ oõnis amouere dũ bellus durat. bellũ aũt durat dũ durat vita pñs.vñ Job.vij. Militia est vita hois sup terrã.pericula nunq̃ desunt. z ideo cõtinue indigem⁹ dei adiutorio nũq̃ in hac vita deest miseria.ideo cõtinue indigem⁹ dei mia. z ideo si fieri posset semp esset orandũ.sed qz vocalẽ oportet aliq̃n interrũpere oõnẽ z aliis necessitatibus attẽdere.ideo debitis horis z temporib⁹ oõni sine intermissione est insistendũ. dicente apl̃o.j. Thessalo.v.Sine intermissione orate.Sup q̃ lyra Hoc inquit referendũ est ad horas ad hoc aptas z debite ꝓstitutas.quarum nulla est intermittẽda. hoc tñ dictũ apl̃i ꝼm Januen̄.in quodã sermone q̃ sic incipit Qꝛmodo non petistis quicq̃ ꝛc. trib⁹ modis impletur. Primo locis z temporibus debitis oõnibus insistendo.Unde ambro.in libro suo de virginitate.Solemnes inquit oõnes defunctorũ sunt cum gratiarumactione. cũ ex somno surgi

mus.cum ad negociū ꝓcedimus,cū cibum sume-
re paramus.ꝛ cum cibū sumpserimus. ꝛ cū ad cu
bitum ꝓgimus. Item Hiero.in q̄dam epla ad pau
lum. In principio inquit cuiuslibet operis ꝓmitte
oꝛonem dominicā.ꝛ signū crucis in fronte tuo po
ne.nam sicut militē sine armis ad bellū exire non
conuenit.ita homini xpiano ꝓcedē quōlibet sine
oꝛone non conuenit. Unde parisien.in de virtuti-
bus parte tercia.tractatu ō iusticia.cap.xlij. Ubiq̄
inquit oꝛandū est cū vbiq̄ sint pericula.ꝛvbiq̄ au
xilio dei indigemus. vñ apls ꝓma ad Thessalo.
ij. Volo viros oꝛare in omni loco leuantes puras
manus.sed nō locus ydoneus ad oꝛandū est locus
secretus. Unde Ysiō.in de sum.bo.lib.iij ca.vij. Oꝛo
inquit ꝓuatis locis oportunius fundit magisq̄
optatū impetrat dum deo tm̄ teste deꝓmit. Vñ
Matb.vj. Tu aūt cū oꝛaueris intra in cubiculum
tuū.ꝛ clauso ostio oꝛa pr̄em in abscondito.et pater
tuus q̄ videt in abscondito reddet tibi. Ingressus
inquit in cubiculū est cordis tui reuocatio.clausio
vero ostij est cordis retentio. Item locus idoneus
ad oꝛandū est templū materiale ad honorē dei de-
dicatum. Matt.xxj. Domus mea domꝰ oꝛonis vo
cabit.vñ legit.ij. Paral.vj.ꝛ.vij.ca.ꝛ.iij. Reg.ix.q̄
ēū salomon fecisset tēpluꝫ dei ꝛ sanctificasset illud.
oꝛauit dñm vt quicūq̄ oꝛaret in illo loco exaudire
tur.ꝛ cū cōpleuisset oꝛonē suā.dixit sibi dñs. Audi
ui oꝛonē tuā ꝛ elegi locū istū mihi in domū sacrifi
cij. Et sequit. Oculi quoq̄ mei erūt aperti.ꝛ aures
mee erunt erecte ad oꝛonē eiꝰ q̄ in loco isto oꝛaue-
rit. elegi eum ꝛ sanctificaui locū istū vt sit nomen
meū ibi in sempiternū.ꝛ ꝓmaneant ibi oculi mei ꝛ
coꝛ meū cūctis diebus. Ecce q̄ deus in ecclesia cō
secrata habet aures suas oculos suos nomē suū et
coꝛ suū.habet ibi oculos suos q̄bus videt deuotio
nē ꝛ humilitatē bonoꝝ.ꝛ indeuotionē et superbiā
malorū. Vñ Eccl.xxxij. Oculi dei plus lucidiores
sunt sup solē circūspicientes oēs vias hoim. Habet
etiā aures q̄bus oꝛones hoium deuotas audit. vñ
Ysa.xviij. Audiui oꝛonē tuā ꝛ vidi lachrymā tuaꝫ.
Habet etiā ibi nomē suū qō est xps.i.chrismate vn
ctus.ꝛ significat misericordiā quaꝫ cuilibet presto
est dare ipsam debite inuocantē. vñ Canti.j. Oleū
effusum nomē tuū. Habet etiā coꝛ suū ad cogitan
dum omēs cogitationes bonas ꝛ malas. ꝛ omēs
vanas ꝛ friuolas garrulationes. Exq̄ igit deus tā
pr̄sens est in ecclesia ad considerandū oēs cogita
tiones verba ꝛ opera hoim.ꝛ tam ꝓnus est ibi ad
audiendū eoꝝ deuotas oꝛones spāliter in ecclesia
frequēter est oꝛandū.dicēte ps. In ecclesijs bñdici
te dñm. Item Parisi.sup illud Marci.xij. Intrauit
iesus in templū.ingressus inq̄t iesus vbem ꝓmo
templū adūt.dans nobis exemplum. vt quocūq̄
imus domū oꝛonis si ibi est ꝓmo adeam⁹.ꝛ p oꝛa-
tiones deo cōmendati ad agēda negocia tutius se
cedamus. Verūtamen vt dicit Bern̄.si longe fue-
ris ab oꝛatorio.noli locū q̄rere.qm̄ tu ipse locus es
si fueris in lecto aut in alio loco oꝛa ꝛ ibi templum
dei est frequēter oꝛandū. et flexo coꝛpore mens est
ad deū erigenda.sicut em̄ nullū est momentū in q̄
homo nō vtiq̄ de bonitate ꝛ misericordia.sic nullū
debet esse momentū q̄ homo deū ꝓsentē nō habe-
at in memoria. Sed forte inq̄t Bern̄.hic dicis. ego
q̄tidie oꝛo ꝛ nullū oꝛationis mee fructū video. sed
sicut ad oꝛationē accedo sic recedo.nemo mihi rñ-
det.nemo mihi loquit.nemo quippiā donat.sed q̄i
incassum laboꝛasse videoꝛ. Certe sic loquit huma
na stulticia non attendens qō veritas ꝓmittit di.
Amen dico vobis.qꝛ quicq̄d oꝛantes petitis.credi
te qꝛ accipietis et fiet vobis. Noli igit vilipendere
oꝛationē tuā.qm̄ ille ad quē oꝛas eā non vilipēdit.
sed anteq̄ egrediaī de oꝛe tuo ipe eā iubet scribi in
libꝛo suo.ꝛ vnū ex duob⁹ sperare debem⁹ indubi-
tāter.qm̄ aut tandē dabit nobis qō assidue petim⁹
aut qō nouit esse melius.hec Bern̄. in de meditati
onib⁹ ca.viij.vnde ꝛ istud ipsemet xps oñdit Luc.
xj.exemplo amici q̄ panes necessarios accōmoda
uit ꝓbitate amici depcantis deuicius. vt de-
claratū est supra. Item exemplū eiusdem habemus
Luce.xviij.de quodā ceco q̄ clamabat ad iesum vt
visus lumē recipet.o. Jesu fili dauid miserere mei.
sed q̄ pr̄ibant increpabant eū vt taceret. ipse vero
multomagꝫ clamabat. Jesu fili dauid miꝛere mei
Stans aūt iesus iussit illū adduci ad se.ꝛ cum ap
ꝓpinquasset interrogauit illū dicens. Quid ti-
bi vis faciā:at ille dixit. Domine vt videā:ꝛ iesus
dixit illi respice.fides tua te saluū fecit ꝛc. Spūali-
ter cecus iste significat hoiem ignoꝛātie tenebꝛis ſ
uicioꝝ caligine excecatū qui deuota mentis oꝛa
tione clamare deberet ad iesum. vt lumen sibi sue
gratie restituet.vnde Grego.sup euangel.omel.ij.
Quisq̄s inquit cecitatis sue tenebꝛas agnoscit ꝛ lu
men eternitatis intelligit.clamet medullis coꝛdis
ꝛ clamet mētis vocibus dicens. Jesu fili dauid mi
serere mei.sed quid clamāte ceco subiungit audi
mus. Et qui pr̄ibāt increpabāt eū vt taceret. quid
aūt designant qui iesum vententem pr̄cedūt. nisi
desiderioꝝ carnalū turbam tumultuosq̄ vicioꝝ.q̄
ꝓiusq̄ ad coꝛ nostrū iesus veniat temptationibus
suis cogitationē nostram dissipant.ꝛ voces in oꝛa-
tione perturbāt.sepe nanq̄ dum conuerti ad deuꝫ
post perpetrata vicia volumus.dūq̄ contra hec ea
dem eꝛoꝛare vicia q̄ ꝓpetramus conamur. occur-
runt coꝛdi fantasmata peccatoꝝ que fecimus mē-
tis nostre aciem verberant.confundūt animā ꝛ vo
cem depꝛecationis nostre premunt. Qui igit pr̄ei
bant increpabant eum vt taceret.qꝛ ꝓiusq̄ dñs ad
coꝛ veniat mala que fecimus cogitationi nostre su
is imaginibus illisa in ipsa nos nr̄a oꝛone contur
bant.sed quid ad hec illuminādus iste fecit audi
mus. sequit ipse vero multomagis clamabat. fili
dauid miserere mei. Ecce q̄ tm̄ turba increpat vt ta
ceat.magis ac magis clamat.qꝛ quāto grauioꝛi tu
multu carnalū cogitationū ꝓmimur tāto oꝛoni in
sistere ardētius debem⁹. Contra dicit turba ne cla-
memus qꝛ peccatoꝝ fantasmata plerūq̄ ꝛ in oꝛati
ne patimur sed nimiꝝ.necesse est vt voꝛ coꝛdis no
stri q̄ durius repellit eo valētius insistat.q̄ten⁹ co-
gitationis illicite tumultū superet.atq̄ pias aures
dñi nimietate sue importunitatis erūpat in sevt in
spicoꝝ recognoscit vnusquisq̄ q̄cq̄d dicimus.quia
dum ad hoc mundo animū ad deum mittamus.
dum ad oꝛationis opus conuertimur ipsa q̄ ꝓus
delectabiliter gessimus importuna,atq̄ post. gra-

lia in oōne nostra toleramus. vix eoꝝ cogitatio manu sancti desiderij ab oculis cordis abigit. vix eoꝝ fantasmata p penitētie lamenta supant. Sed cū in oratōe nostra vehemēter insistem⁹ transeūtē ibm menti infigim⁹. Unde illic sōditur. Stans aūt ibs fuisset eum adduci ad se. ecce stat q̄ añ transibat. qz dum adhuc turbas fantasmatū in oratōe patimur ibm aliq̄tenus transeūtē sentimus. Cum eñ in oratōe vehemēter insistim⁹. stat Iesus vt lucem restituat. qz cum de⁹ in corde figitur. lux amissa reparat. hec Gregoriꝰ. ¶ Scōo vt dicit Januen. illud dictū apostoli dicētis. Sine intermissiōe orate. adimplet celestia sine intermissione desiderādo Dñm. Augꝰ ad probam epla. xlviij. Per hoc inqt qꝺ ait apostol⁹. sine intermissione orate. qꝺ ē aliud q̄ beatā vitam q̄ nulla nisi eterna ē ab illo qui solus illam dare pōt sine intermissiōe desiderare. sp eñ hanc a dño desiderem⁹ et sp oremus. Hec ille. Itē idem sup illud ps. xxxvij. Dñe añ te oñe desiderium meū. ipm inqt desiderium tuū oratio tua est. et si continuū sit desiderium. cōtinua ē oratio. q̄cquid aliud agas si desideras illud sabbatū. i. celestez requiē. nō intermittis orare. cōtinuū desiderium tuū cōtinua oratio tua ē. taces si amare desiteris: frigus charitatis silentiū cordis ē. flagrantia charitatis clamor cordis ē. si sp manet charitas sp clamas si sp clamas sp desideras. Hec ille. Et talis ꝓtinuꝰ clamor a sūmo iudice tandē infallibiliter exaudiet. vt ostendit dñs p exēplum iudicis iniq̄ p cuiusdā vidue improbitatē deuicti. De quo Luc. xviij. vbi legit. q̄ iudex q̄dam erat in q̄dam ciuitate q̄ deum nō timebat. et hoies non verebat. vidua aūt q̄dam erat in ciuitate illa et veniebat ad eū dicens. vindicta me de aduersario meo. et nolebat per multum tēpus. Post hoc aūt dixit intra se. et si deum nō timeo nec hoiem vereor. tñ qz molesta ē mihi hec vidua vindicabo illā ne in nouissimo suggillet me et faciet me rōne tacere. Sup quo Augꝰ. Propter inqt brām vitam adipiscendā ipsa vero beata vita nos orare docuit. non in multiloquio tanq̄ ab eo fiat. vt eo citius exaudiamur quo loq̄tiores sum⁹ cum eū oremus q̄ nouit. sicut ipse dñs ait. q̄ nobis necessariū sit ꝓtinus q̄ petamus ab eo. vt dicēt. oportet sp orare et nō deficere vidue cuiusdā ꝓposito exemplo q̄ de suo aduersario cupiens vindicari iudicez iniquū. in terpellēdo flexit ad audiendū non iusticia vel misēōia pmotū. sed tedio supatum vt hinc moueremur q̄ certius nos exaudiat misericors et iustus dñs deus sine intermissione orātes. qñ illa nec ab iniquo et impio iudice potuit assidua interpellatōe contēni. et q̄libens atq̄ placat⁹ bona desideria impleat eoꝝ a q̄bus aliena pctā nouit ignosci. ꝯ quo cupiebat illa puenit q̄ voluit vindicari. Hec Augꝰ. ad ꝓbam epla. xlviij. ¶ Tertio vt dicē Januen. illō dictū apostoli. Sine intermissiōe orate. adimplet sine intermissiōe bñ viuēdo et bñ operando. Unde Aug. in de vbis dñi. sermone. xviij. Quid est inqt clamare ad xpm: nisi gre xpi ꝓgruere bonis operib⁹. ne forte simus strepētes vocib⁹ et muti moribus. qꝺ est inqt q̄ clamat ad xpm q̄ contēnit mūdum: clamat ad xpm q̄ spernit seculi voluptates. clamat ad xpm q̄ dispgit et dat pauperibus vt iusticia eius maneat in seculum seculi. clamat ad xpm q̄ dicit non lingua ꝯ vita. mihi mūdꝰ crucifixus ē et ego mūdo. q̄ pro nihilo habet qō homines amant mūdani. nō appetit vindicare iniurias sibi factas. parat maxillā pcutienti. orat ꝓ inimicis qō imuste abstulit q̄druplicit reddit. sua ablata nō repetit contra quē cognati affines et amici cōmouent. et diligētes seculū cōtradicūt dicentes q̄ insanat. Iste est stultitia et dementia. Hec ille. Item Augꝰ sup ps. cxlviij. Non solū inqt lingua vra et vox vra laudat deū. ꝯ et conscientia vra et fcta. nō cesset homo bñfacere et sp laudare dñm. Tunc cessas laudare deū. quādo a iusticia et ab illo qō ei placet declinas. Mā si a vita bona nunq̄ declinas lingua tua tacet. vita tua clamat. et aures dei sunt ad cor tuū. nō potest eē vt habeat malafacta q̄ habet bonas cogitatōnes. nec quisq̄ pōt aliq̄d facere. aut aliq̄d ad faciendū mouere mēbra. nisi ꝓio ꝓcesserit iussio cogitatōnis. cū igitur xpus sedet in corde q̄d potest iubē nisi bona. cū vero diabol⁹ cor possidet q̄d potest iubē nisi mala. Hec ille. Itē Augꝰ sup illō ps. Laudate dñm qm̄ bonus ē psalmus. Lingua inqt tua ad horam laudet. vita autē tua sp laudet. Vis igit psallere nō solū vox tua sonet laudes dei. ꝯ etiam opa tua concordāt cū voce tua. sic canta vt nunq̄ sileas. negociū agis et fraudem cogitas. siluisti a laude dei. et qō grauius est nō solū a laude siluisti. ꝯ etiam in blasphemiā prorupisti. cū eñ deus laudat de bono opere tuo. operē tuo laudas deū. cū vero blasphemat deus de malo ope tuo. ope tuo blasphemas deū. hec ille. Itez idem sup ps. xxv. In ecclesijs bñdicite dño. hoc ē inqt in ecclesijs sic viuē. vt p mores cuiusq̄ bñdicatur dñs. Mā qui bñdicit deo in lingua: et maledicit factis. nō in ecclesijs bñdicit dño. Uñ quidā voce benedicūt. qꝺam vero moribus. in quoꝝ eñ moribus nō inuenit quod dicūt deū blasphemāt. Uñ apls Roma. ij. dicit impijs transgredientib⁹ legem dñi. Nomen eñ dei p vos blasphemat. Hec ille. Ex q̄ bus patet. q̄ q̄ bñ viuit et bñ operat. continue laudat deū et cōtinue orat. vñ Origenes. Semp inqt orat q̄ bene agit. nā si actus iusti quē fm deū agit: oratio reputat. q̄ sine intermissione q̄ iusta sūt agit sine intermissione orat. nec vnq̄ ab oōne cessat nisi iustus eē desistat. Hec ille. Et q̄ taliter continue orat. magnā fiduciā accipit impetrādi qō postulat in oōne. Uñ Grego. xviij. moral. Tūc inqt cor nostrū fiduciā in oōne accipit. cui sibi vite prauitas nulla cōtradicit. Sed vt dicit Augꝰ sup psal. lxv. Multi langueſcūt in orando. et in nouitate cōuersionis sue freq̄nter orant. postea languide et postea frigide. deinde negligēter q̄ q̄si securi sint dormiūt vigilat hostis. dormis tu. Hec ille. Ideo nō sic fm cōsiliū apostoli. j. Pet. iiij. Vigilate in oōnibus. quā auctoritatē ptractans Arton sup epla⁹ sermo xxxv. Tūc eñ inqt bñ vigilamus in oōnib⁹. cum nō solum corpe sed etiam mēte in oōnib⁹ vigilamus. q̄ vero solo corpe in oōne vigilat et operē vel mente in pctō dormit. talis ꝓfecto nō vigilare sed potius dormire in oōne dicēdus sit. plus eñ perueniūt ad aures dei mentes q̄ voces. opera q̄ verba. Unde positis duobus ante oculos nostros vi-

delicet vno in quo q̄ solo corpe vigilans orat. t alter⁹ iusto q̄ ex consuetudine orandi etiam dormiē do orat. Dico q̄ iste vigilans dormit in oīone. sed iste dormiens vigilat in oīone. q̄ licet dormiat in corpore. tamē bona vita bonūcq̄ p̄positū orant p̄o eo. Hec ille. Et taliter nedum ē ad horam vigilandū in oratōnib⁹. sed etiam p eo q̄ dō xp̄us dicit Matt. x. Qui pseuerauerit vsq̄ in finez. hic salu⁹ erit. continue vsq̄ in finem vite. In cui⁹ rei figura legitur Gen. xxxij. q̄ iacob transiēs trans vadum iaboth tota nocte luctat⁹ est cuz angelo donec appareret aurora. Sup quo abbas vill'. spūaliter inquit. Jaboth interp̄tatur torrens pulvis. t significat tēporales delectatōes que transeūt vt torrens. steriles sunt t oculos sicut pulvis excecant. transeūdus est hic torrens t postmodū vigilanter lucrandū est cum domio. t hoc cuz vnob⁹ brachijs. scz brachio lacrimar. t brachio oīonis. t sic quodāmodo supabimus deum. sicut dicit Osee. xij. q̄ fleuit t orauit t invaluit ad angelū. Aurora finis est noctis t initiū diei. hoc est. mors iusti finis est miserie p̄sentis vite. t ingressus ad vitam eternā. ideo vsq̄ ad mortem vigilāter luctandū est cū domino vt tūc dicat. Dimitte me iaz aurora est. q. d. nō amplius opus est luctamine. q̄ finitur tibi miseria. et incipit tibi gloria eterna. Hec abbas vill'. in q̄dam sermōe. sup illud. j. Pet. iiij. Vigilate in oīonib⁹. Sed si econtra aliqui insipiētes proponūt predicto modo oīonib⁹ cum deo lucrari. q̄n esset ab oratione cessandū. t tūc peccata sua fugere q̄ndo. nō ambulare. s. in fine vite. nō obstante q̄ xp̄s docuit oppositū Matth. xxvij. dicens. Orate ne fiat fuga vestra in hyeme t in sabbato. Sup quo Gregor⁹ omel'. xij. Per legis iniq̄t mandatū ambulare longius in sabbato nō licet. hyems q̄z ad ambulādū in impedimēto est. q̄ gressus ambulantiuz torpor frigoris astringit. Nit ergo. Orate ne fiat fuga vr̄a in hyeme vel i sabbato. acsi aperte dicat. videte ne tūc queratis peccata vr̄a fugere q̄ndo iam non licet meritorie ambulare. illud q̄z temp⁹ quo fugere non lz. modo debet cogitari dum licet. illa hora nostri exitus semp est intuenda. De q̄ saluator ait Vigilate t videte q̄ nescitis diem neq̄ horaz. hec ille. Ite Luc. xj. dicit xp̄s. Vigilate itaq̄ oīi tempore orantes. vt digni habeamini fugere ista q̄ ventura sunt. Ex p̄dictis patet. q̄ ille sine intermissione orat. q̄ congruis tēporib⁹ mente t lingua deum deprecatur. t in bonis operib⁹ assiduus est. qui quādo dormit aut aliqbus operib⁹ humane vite necessarijs est occupat⁹ opera eius refulgēt in cōspectu dei. t ipsa sunt intercessores ei⁹ apud deum. sicut ad cornelium loq̄tur angelus dicens. Cornelij oīones tue t elemosyne tue ascenderūt in memoriam in conspectu dñi.

Capitulum XXXVII.

Tertio principaliter in materia de oīone videndum est. sub q̄ forma specialiter est orandum. ¶ Pro quo notandū. q̄ optimam formam orandi docuit ille magister optimus domin⁹ noster ihūs christ⁹ De quo legitur Luc. xj. q̄ cum vnus ex discipulis eius dixit ad eum. Dñe doce nos orare. Et sit illis Iesus. Cum oratis dicite pater noster q̄ es in celis. Et idem habet Matth. vj. Sup quo dicit nycola⁹ de prulliaco. q̄ hec oīo cōmendabilis est triplici ratione. Primo rōne dignitatis. q̄z ab ipso dño nr̄o Iesu xp̄o facta est. vt in maiori reuerētia habeatur. Unde Aug⁹. Maxime inq̄t ab hoibus fidelibus reuerentia dñice oīoni exhibenda est q̄ ab ipso sūmo doctore facta est. ¶ Scōo ratōe sue cōpendiositatis. vñ hec oīo brevis t oppendiosa ē vt ab oib⁹ hominib⁹ addiscat. t in memoria recondat. ¶ Tertio rōne vtilitatis. q̄z quicq̄d vtile est t necessariuz per eam petit t optat. Dñ Aug⁹. Non te inq̄t pigeat oīonē dñicam frequētare. licet em cōpendiosa videat. tamē oia necessaria continet q̄ pertinent ad salutē anime t corporis. ¶ Sed est viteri⁹ notandū. q̄ in hac oīone dñica septem sunt petitōes quas si q̄s voluerit digne t meritorie dicē q̄tuor sunt sibi necessaria. Primo q̄ habeat amorē perfectū. scōo spem firmam. tertio fidem stabilez. quarto cordis humilitatē. que q̄tuor intelligūtur i his verbis. pater noster q̄ es in celis. ¶ Prio em oportet q̄ habeat amorē p̄fectum ad deuz quē orat. qō intelligitur in hoc verbo p̄. Unde Aug. in de sermone dñi. si terren⁹ inquit domin⁹ vt miles. rex. vel impator. dignaret recognoscere paupem eē de suo genere instruendo ip̄m vt nomiet eū patrē foret gratitudo stupēda. quō igitur nō est in infinitum maior atq̄ p̄stantior gratitudo. q̄ p̄ceptis salutarib⁹ moniti t divina institutōne formati deo audemus dicē. Pater nr̄. istuz excellētissimū amorem t gratitudinē movet nos apostol⁹ considerare. j. Joh. iij. dicēs. Videte qualez charitatē dedit nobis deus p̄r vt filij dei nominemur t simus. ideo ex quo de⁹ tam excellentē amorē t charitatē nob⁹ oñdit. q̄ fecit nos heredes regni celor. t in tanto honore nos posuit. q̄ fecit nos filios suos. t docuit nos vocare ip̄m patrē. Patet q̄ ista excellētissima gratitudo exigit. q̄ ip̄m sūme diligam⁹. t hoc ipse petit a quolibz nr̄o. d. illud Prouer. xxiij. Fili pre be mihi cor tuū t sufficit mihi. ¶ Et sicut dicit beatus Grego. sup euange. omel'. xxx. Probatio dilectōnis ē exhibitio opis. Et ideo merito dicit apostolus. j. Joh. iij. Nō diligam⁹ verbo neq̄ lingua sz opere t veritate. ¶ Scōo oportet volentē digne t meritorie hāc oīonē dicē hre spem obtinēdi q̄ a deo in oīone petit. que spes intelligitur in hoc verbo noster. Unde si ipse sit p̄r noster. possumus secure sperare. q̄ ipse tanq̄ filios suos dilectos nos vult adiuuare. Nñ non essz pius pater. q̄ videns filium suū in angustia t tribulatōne humiliter patrem suū auxilium postulantē nisi sibi succursum p̄staret. Sz cum ipse deus sit pater p̄ssimus sequitur q̄ nō p̄t filijs suis negare quod ab ipso digne t ratonabiliter postulant. Quod considerans apostolus ad Hebreos. iiij. dicens. Ideamus inquit cum fiducia ad thronū gratie eius vt misericordiam cōsequamur t gratiā inueniamus. Sed p̄o eo q̄ sicut testatur apostolus ad Hebreos. xj. Sine fide impossibile est placē deo. Item si volumus digne t meritorie hanc orationē dicē. oportet tertio q̄ habeam⁹ fidem p̄fectam. que fides in-

telligitur in hoc verbo.q̄ es. Vnde credendum ē. q̄ ille pater celestis ē ille deus q̄ trinus est in personis.ꝛ vnus in essentia.ac etiam ipse est de⁹ a quo oīes creature habēt suū esse ꝛ essentiam.ꝫ ipse deus esse suū habz a seipso.ꝛ a nullo alio. Vnde legitur Exod.iij.q̄ q̄ndo domin⁹ dixit moysi.q̄ trā sieret ad filios israhel ꝛ educēt eos de egypto ꝛ de seruitute pharaonis.dixit sibi moyses.Ecce vadā ad filios israel ꝛ dicam eis.Deus patrū vestrorū misit me ad vos.si dixerint mihi quod est nomen eius.quid dicam eis: Dixit domin⁹ ad Moysen. Ego sum q̄ sum. Hic.si dices filijs israhel.Qui est misit me ad vos.Sed pro eo q̄ dicit apostol⁹ Jacobi.ij. Fides sine operibus mortua ē. Ideo si voluerimus in nra oratōne exaudiri quarto.oportet q̄ confirmem⁹ fidem cum opibus bonis.ꝛ specialiter cum opibus humilitatis. Vñ Judith.ix.dicitur. Humiliū ꝛ mansuetor̄ semp placuit tibi deprecatio,ꝛ hec humilitas intelligitur cuz dicitur. in celis. Vnde si quis intime cogitauerit q̄ualte pater nr̄ residet i celo.ꝛ q̄profunde ꝛ in q̄magna miseria propter peccata nra de paradiso expulsi nos manemus in mūdo sustinētes famem.sitim.frigiditatē.caliditatē.infirmitatē.angustiam ꝛ tribulationē.q̄bus nunc̄ grauaremur.nisi propt̄ peccata nostra videt mihi q̄ materiā inueniret humiltatis.ꝛ quilibz habēs has p̄dictas virtutes.s.amorem fidelē.qui intelligitur i hoc vbo Pater.spem firmam.q̄ intelligitur in hoc vbo.noster.fidem stabilē.que intelligit cum dicit.in celis.pōt fiducialiter ꝛ secure procedē in oīone sua ꝛ dicē.sanctificet nomē tuū.Sz nōne nomē dei sanctū est: Scriptura in multis locis clamat q̄ sic.q̄d ergo roganduz est q̄ nomē dei sanctificet: Sz pro isto notandū.q̄ fm cassiodor.crisostomū.ꝛ alios doctores.nomē dei ē in nobis in quo vocamur christiani. Vñ p̄s. Nomen sanctum tuū inuocatū est sup nos. Istud em̄ nomē sanctificam⁹ dum christū moribus imitam̄ur.Et illud nomē deturpam⁹.q̄ndo cōsentientes pctō volūtatē diaboli facim⁹. Vñ Augustin⁹ in de verbis dñi.sermone.xxviij.Quid est inq̄t qđ optamus vt ille sanctificet: q̄ ait.Sancti estote q⁹ ego sanct⁹ sum.nō q̄ orandū est q̄ ei aliq̄d sanctitatis ex mera nra oratōne accedet.ꝫ vt ipse sanctificet in nobis vt in nos posset eius sanctificatio puenire.Sed hic est notādū.q̄ sicut ꝛ Apoc.xvj. Date sunt septem angelis septē phiala in q̄bus cōsumta est ira dei. Spūaliter.p eo q̄ scriptura larga est in suis signatōnib⁹.p istos septem angelos hic intelligi possunt septem spūs malignī.q̄ tentāt homines ad septem pctā mortalia oīno cōtraria septē petitōnibus oīonis dñice. Vnde contra primā petitionem.s.sanctificetur nomen tuū.diabol⁹ effundit phialam luxurie vt polluatur in nobis nomē christi. Vnde de isto dicit in textu vbi primus.q̄ primus angelus effudit phialam suā in terra.ꝛ factū est vulnus seuū.id est crudele. Spūaliter.angelus iste est spirit⁹ luxurie.q̄ phialam id est venenū delectatōnis luxurie effundit in terra corporis hūani.vbi sic in eo polluat sanctificationē nomis christi.ꝛ generet in anima ei⁹ vulnus seuū.quia percutit ipm̄ in capite.id est in ratōne.quia excecat oculum ratōnis vt non videat periculū in quo est. In cui⁹ rei figura legit Geneſis.xix.q̄ viri sodomite percussi sunt cecitate.sic q̄ ostiū inuenire nō poterant.viri sodomite multū luxuriosi erant.q̄s de⁹ ideo corporalit̄ excecauit.vt ostenderet in corpore q̄les essent in mente.Et q⁹ luxuriosi excecati sūt.ideo ostiū celi inuenire nō possunt.dicēte apostolo. Oīs fornicator immūd⁹ aut auar⁹ quod est idolor̄ seruit⁹.nō habz hereditatē in regno xp̄i et dei.Et ideo merito amonitōem hmōi detestabilis peccati petim⁹ in hac prima petitōne oratōnis dñice.cū dicim⁹.sanctificemur nomen tuū Sed p eo q̄ q̄diu sum⁹ in hac vita proni sum⁹ ad peccatum.nec vnq̄ possum⁹ plene sanctificari.id est in sanctificatōne confirmari anteq̄ veniremus ad patriam. Ideo vlteri⁹ in secūda petitōne oram⁹ cuz. vt possim⁹ finaliter puenire ad regnū celorū.cum dicim⁹.Adueniat regnū tuū. ℣ Pro q̄ notandum.q̄ pertinēter ad propositū duplex est regnū. scz regnū super nos.ꝛ illud est regnū celorū.De q̄ dicit Luc.xxiij. Memento mei dū veneris in regnū tuū.Aliud est regnū quod est intra nos.ꝛ illō est anima nostra.De quo regno dicit Luce.xvij. Regnū dei intra vos est. In hac igit̄ petitione cū dicim⁹.aduenīat regnū tuū.oramus q̄ regnū dei qđ intra nos est veniat ad regnū qđ supra nos est Sed diabolus effectū hui⁹ petitōnis in multis impedit per auariciam. Nam sicut volūtaria paupertas facit hominē venire ad regnū celorū. Juxta illud Matth.v.ca.Beati pauperes spiritu: q̄niam ipsor̄ est regnū celor̄. Ita auaricia retrahit hominem a regno celor̄.dicente christo Matth.xj.ca. Facilius est camelum per foramen acus transire. q̄ diuitem intrare in regnū celorum. Figuram huius habem⁹ in Apocal.vbi primus cum dicitur.secūdus angelus effudit phialam suam in mare.ꝛ factus est sanguis tanq̄ mortui.ꝛ oīs ania viuens mortua est in mari.Spiritualiter.phiala auaricie effusa est in mare huius mūdi.qui fluit in prosperis.ꝛ refluit in aduersis.sic q̄ totus mūdus iste factus est sanguine⁹ per homicidium lites ꝛ bella. quorū causa principalis est auaricia ꝛ cupiditas. dicente apostolo Jacobi.iij. Vnde bella ꝛ lites i vobis.nōne ex cōcupiscētijs vestris: Quia igitur auaricia causat bella.ex quibus seq̄tur effusio sanguinis ꝛ mors hominū.Ideo dicitur in textu.q̄ sanguis factus est tanq̄ mortui.id ē auaricia facta est causa homicidij.ꝛ oīs anima viuens mortua est in mari.id est in mūdo. Vnde sicut dicit Jeremie.xviij. A minimo vsq̄ ad maximū oīes auariciam consequūtur.ꝛ oīes qui auariciam sequūtur.quasi in mari sūmergūtur.dicente apostolo.j. Thymo.vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in tentationem ꝛ in laqueos diaboli.ideoq̄ submergūt hominē in interitum ꝛ perditionem.Et ideo merito petimus amotionem huius peccati auaricie in hac secunda petitione.ꝛ vt finaliter perducat animas nostras ad regnū celorum.cum dicim⁹.Aduenīat regnum tuū.sed pro eo q̄ soli illi intrabūt in regnum celorū qui faciūt volūtatem patris celestis.dicente christo Matth.vij.Qui facit volūtatem patris mei q̄ in celis ē,ipse intrabit in regnū

celorũ. Ideo vlterius ter oramus vt deus det nobis gratiam ad volũtatem suam faciendũ. cum dicimus. Fiat volũtas tua sicut in celo z in terra. ℔ est. O pater celestis a quo oñe datum optimus z oñe donũ perfectum est. Da nobis vt sicut sancti in celo sunt totaliter intenti ad te videndum. diligendum z laudandũ. sic z nos hic in terra per fidez te videamus. in corde perfecte te diligamus. z in oib⁹ tpib⁹ nr̃is te adorem⁹. z volũtatẽ nr̃am volũtati tue conformemus. sed diabolus effectũ hui⁹ petitionis impedit per peccatum superbie. Nam superbus volũtatem suam preponit voluntati diuine. deus eñ non vult nisi quod iustum est. Sed econtra. superbus vult quod iniustũ est. dũmodo sit sibi beneplacitũ. sed tales effectualiter non siorant. Fiat volũtas tua sicut in celo z in terra. sed potius econtra confirmans volũtatez tuam in celo ad implendũ volũtatẽ nostram in terra. Et certe tales superbi serui sunt diaboli. Unde de diabolo dicit Job. xli. q ipse ẽ rex super oñes filios superbie. Et ideo sicut christ⁹ vult oñes seruos suos in celo secum esse. dicente seipso. vbi ego sum illic z minister meus erit Johannis. xij. Sic diabolus vult oñes ministros suos secum esse in inferno. z quia vellet oñes ad infernũ trahere. ideo inq̃ntuz sufficit excitat oñes homines ad superbiam z inobedientiam contra deũ. In cui⁹ rei figura dicitur vlteri⁹ Apocal. vbi prius. q tertius angel⁹ effudit phialam suam in flumina z in fontes aq̃rum z factus est sanguis. Spũaliter. iste angelus est spirit⁹ superbie. qui effudit phialam tentationis sue vniuersaliter. q inficit tam homines populares qui per flumina q̃ etiam clericos. qui per fontes designant. Unde sicut fontes sunt capita omniũ fluuiorũ. sic viri ecclesiastici sunt quasi capita laycorum. Sed quod dolendũ est de istis fontib⁹. a quibus fluerent aque dulces salutaris doctrine verbi dei. iam fluũt aque amare superbie auaricie luxurie z q̃si omniũ viciorũ. Et ideo iam factus ẽ sanguis peccati per totum mũdum. Unde iam verificatur illud Osee. iiij. Non est veritas non est misericordia non ẽ scientia dei in terra. sed maledictũ mendaciũ homicidiũ furtum odium z adulteriũ inũndauerũt. z sanguis sanguinem tetigit. z propter hoc lugebit terra. Et ideo merito vt de⁹ hanc pestem superbie amoueat a cordib⁹ nostris. et vt volũtas nostra conformet volũtati sue: petim⁹ in hac tercia petitione. cũ dicimus. Fiat volũtas tua sicut in celo z in terra. Et pro eo q non possumus in hac vita presenti aliquod bonũ operari. nec volũtatem dei opere adimplere. nisi deus corroborando gratiam nobis dederit. z vnde vitam nr̃am tam spiritualiter q̃ corporaliter sustentare possumus. dicente seipso Johãnis. xv. cap̃. Sine me nichil potestis facere. ¶ Ideo vlterius quarto petimus vite anime z corporis necessaria. cũ dicim⁹. Panem nostrũ quotidianũ da nobis hodie. ¶ Pro quo notandũ. q pertinenter ad propositũ de triplici pane loq̃tur scriptura sacra. quorũ quẽlibet hic petimus. Primus est panis corporalis alimonie. Secũdus ẽ panis sacre scripture. z tercius ẽ panis vite eterne. De quo pane loq̃tur scriptura Genes. iij. In sudore vultis tui. id ẽ cum labore corporis tui. vescer̃is pane tuo. Et accipitur panis hic vt dicũt doctores pro oñi alimento et tegimento vite corporis necessario que acquiritur hic cũ labore. sudore. z miseria. Unde Ambrosi⁹. Propter inq̃t primi parẽtis inobediẽtiam deuenimus ad magnam miseriam. q nihil habere possumus ad sustentatõem corporis nisi per precium sudoris. Eteni etsi non sudat corpus in diuite comedente z quiescẽte. sudat tamẽ natura ei⁹ in paupere laborante z terram colente. Iste panis petitur quotidie. q necessari⁹ est oñi die. Et in signũ q petens hũc panem nõ petat solũ pro seipso. sed z pro pauperib⁹ christi dicimus. Panem nostrũ. z non solũ panem meũ. sed multi sunt diuites petentes hũc panem a deo q̃bus ipse dat de illo abũdantiam. z illi totũ consumũt in suis voluptatib⁹ nihil cum pauperib⁹ participando. Sed caueant tales ne illis contingat sicut contigit diuiti epuloni. De quo Luce decimosexto ca. Qui induebatur purpura z byssо. z epulabat quotidie splendi de. sed quia nõ dedit pauperi lazaro micaz panis. mortu⁹ est z sepult⁹ in inferno. sed quia iste panis corporalis alimonie. non sufficit nobis hic in via sine pane verbi dei. dicẽte christo Matth. iiij. Nõ in solo pane viuit homo. sed in oñi verbo q̃ procedit de ore dei. Ideo in ista petitõne cum dicim⁹. Panem nostrũ. etiam petim⁹ nobis panem verbi dei ministrari. q̃ nutrit vitaz anime. sicut panis materialis vitam corporis. Sed q̃ dolendum est in multis locis popul⁹ libenter pasceret cum isto pane. sed nõ est qui frangat eis. Unde Trenor. j. Paruuli petierũt panẽ z nõ erat qui frangeret eis Hũ iam verificat illa prophetia Amos. viij. Ecce dies venĩt dicit domin⁹ z mittam famẽ in terram nõ famem panis neq̃ sitim aque. sed audiẽdi verbi dei. Sed multi sunt q̃ quotidie pro isto pane ad deũ clamant. z tamẽ cum panis iste eis porrigit̃. illum recipe parui pendũt. De q̃bus Jere. vj. Ecce verbũ dei factũ est eis obprobriũ z nõ suscipiũt illud. Et certe isti cũ hũc panẽ in oratõe petũt. deus deridere videtur. Hũ Prouerb. xliij. Querit derisor sapiẽtiam z nõ inuenit. z alij sunt q̃ z si aliquãdo hũc panem recipiãt. statim p oblionem illud euomũt. Hũ Luc. viij. Venit diabol⁹ z tollit verbũ de cordib⁹ eor̃ ne credẽtes salui fiant. z sic eis nihil prodest q̃ de pane comederũt. Sz certe tales valde infirmi in stomacho cõsciẽtie eẽ vident̃. Hũ ps. Dẽm escam abominata ẽ anima eor̃. z ap propinq̃uerũt vsq̃ ad portam mortis. ¶ Tercius panis quẽ hic petim⁹. ẽ panis vite. qui ẽ sacramẽtum altaris. De quo Joh. vj. Hic ẽ panis q̃ de celo descẽdit. Et dicit iste panis quotidian⁹. quia q̃uis nõ sumus q̃tidie corporaliter cõicati cum hoc sacramẽto. tamẽ si deuote recolam⁹ passionẽ christi z ceteros articulos fidei. z cũ hoc sumus perfecte cõiuncti corpori x̃pi cum charitatis vinculo. z tũc vere manducam⁹ spũaliter corp⁹ christi. z participamus cum oñibus illud sacramẽtum suscipientibus. Unde Augustin⁹ in de verbis domini Hoc est inquit manducare corpus x̃pi spiritualiter hominẽ manere in christo. z christum in se ma-

nentem habere. Et sicut dicit apostolus. j. Joānis iij. Qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo. Et isto modo qui mādducat hūc panez viuet ineternū Johānis. vj. Sed diabolus effectū huⁱ⁹ petitionis inq̄ntum sufficit impedit per peccatuz gule. Unde vt dictum est in hac petitione pro triplici pane petimus. Quoꝝ primus est panis corporalis alimonie. quo nutritur ⁊ confortatur vita corporalis. sed gula debilitat ⁊ consumit vitaz corporalem. Juxta illud Ecclesiastici. xxvij. In multis escis erit infirmitas. propter crapulam multi obierūt. Secūdus panis ē panis verbi dei. qui nutrit vitam anime. sed gula destruit tam vitam anime q̄ corporis. Unde Luce. xv. dicit filius prodigus qui figuram tenet gulosorū. Ego aūt hic fame pereo. Tercius panis quem hic petim⁹ est corpus christi. qui perducit digne comedentes illud ad vitam eternam. Sed econtra gula perducit ea infectos ad mortem eternam. Unde in cōfirmationem huⁱ⁹ Luce. xvj. dicitur. de diuite epulone. q̄ figuram tenet gulosoꝝ. mortuⁱ⁹ est diues ⁊ sepultⁱ⁹ in inferno. Cū hoc eīm peccato gule superauit diabolus nostros primos parētes in paradiso. ⁊ cum eodem peccato proposuit superasse xp̄m saluatorem nostrū. vt patet Matthei. iiij. Unde figuram huⁱ⁹ habem⁹ Apocal. vbi prius. cū dicit q̄ quartⁱ⁹ angelus effudit phialam suam in solem. Spūaliter. angelⁱ⁹ iste tentator est gule. q̄ effudit phialam suam in christū q̄ est sol iusticie. q̄ndo dixit christo esurienti. Si filⁱ⁹ dei es dic vt lapides isti panes fiant. Jō rationabiliter amotōem huⁱ⁹ peccati gule vt deⁱ⁹ det nobis triplicem panem. ⁊ specialiter predictū panem vite q̄ perducit ad vitam eternaz petim⁹ in hac quarta petitōne. cū dicim⁹. Panez nostrū quotidianū da nobis ⁊c. Sed pro eo q̄ non sum⁹ digni hūc panem comedere q̄diu sum⁹ in peccato mortali. Jdeo, viteriⁱ⁹ quinto venīā de nostris peccatis petim⁹. cum dicim⁹. Dimitte nobis debita nostra. sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoribus nr̄is. ¶ Pro q̄ notandū. q̄ per debita q̄ oramus ⁊ nobis dimitti. pn̄t intelligi peccata mortalia q̄bus deū offendimus ⁊ pene eterne nos obligauim⁹. a quo debito nō possum⁹ absolui. nisi per dei misericordiam. Item de debitis in q̄bus deo obligamur. ⁊ quoꝝ dimissionem in hac q̄nta petitōe postulamus. vide infra parte sexta. capl̄o. v. Hec eīm debita in hac petitione nobis dimitti petimus cū ista conditōne. q̄ nos dimittam⁹ proximis debita que contra nos cōmiserunt. Unde Matth. vj. dicit christⁱ⁹. Si eīm dimiseritis hominib⁹ peccata eorū. dimittet ⁊ vobis pater vester celestis debita vestra. Si aūt non remiseritis hominib⁹. nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Et q̄d sit hominem peccata hominib⁹ dimittere. vide supra. vbi agit de secūdo opere misericordie spiritualis. sed diabolⁱ⁹ per inuidiam impedit effectū huⁱ⁹ petitionis quinte. quod figurat in textu Apocal. vbi prius. cū dicit. q̄ q̄ntus angelus effudit phialam suam super sedem bestie. ⁊ factū est regnū eius tenebrosum. ¶ Spūaliter. iste angelⁱ⁹ est spiritⁱ⁹ inuidie. q̄ effudit phialam inuidie in cor hominis inuidi. q̄ dicitur sedes diaboli. q⁹ sicut deus charitas ē. ⁊ qui manet in charitate in deo manet ⁊ deⁱ⁹ in eo. Jta diabolⁱ⁹ inuidia ē. ⁊ qui in inuidia manet in diabolo manet ⁊ diabolus in eo. tanq̄ in sede sua. ⁊ factū est regnū eius tenebrosum. Unde regnū spiritⁱ⁹ inuidie est tota congregatio inuidorum q̄ semp in tenebris sūt. dicente apostolo. j. Joānis. ij. Qui odit fratrem suū in tenebris ē. ⁊ in tenebris ambulat ⁊ nescit quo vadit. Unde ⁊ demones inuidie in scriptura vocant p̄ncipes tenebrarum. ⁊ nō solum vnus demon sedet super animā inuidi. sed etiam plures. In cuiⁱ⁹ rei figura legit Luce. viij. ⁊ Marci. v. Q⁹ in vno homie habitauit vna legio demonū. ⁊ ē legio sex milia sexcēta sexagintasex. Mimirū igit si regnū eius sit tenebrosuz in quo habitant tot p̄ncipes tenebrarū. Et iō merito inter cetera peccata amotionem huⁱ⁹ peccati inuidie petim⁹ in hac q̄nta petitione. cū dicimus. ⁊ dimitte nobis debita nr̄a sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoribus nr̄is. Sed tamen q⁹ modicū prodest nobis peccata nr̄a dimitti. nisi ammodo de peccatis dimissis nos abstineam⁹. Jdeo viteriⁱ⁹ in sexta petitione oram⁹ ne aliqua tentatione superemur. cū dicimus. Et ne nos inducas in tentatōem. non eīm docuit nos christⁱ⁹ orare vt nō tentemur. quia hominē tentari ⁊ viriliter resistere multū meritorium ē. dicēte apostolo Jacobi. j. cap̄. Beatus vir qui suffert tentatōem. q̄niam cum probatⁱ⁹ fuerit accipiet coronam vite quā repromisit deⁱ⁹ diligentibus se. sed docuit nos orare ne in tentatōem duceremur. ¶ Pro quo notādum. q̄ sicut dicit Aug⁹ Ille in tentatōem ducitur. q̄ peccatis suis exigētibus a deo derelinq̄tur. ⁊ a diabolo suscipit illudēdus. De quo dicit in p̄s. Deⁱ⁹ dereliquit eū persequimini ⁊ comprehēdite eum. q⁹ non est qui eripiat. Glosa. Deⁱ⁹ dereliquit eū. gratiam sūbtrahēdo. persequimini. in culpam deiicīēdo. ⁊ comprehēdite eū. ad infernū trahēdo. Jdeo ne taliter inducamur i tentatōem oramus. cū dicimus. Et ne nos. hoc est ne p̄mittas nos in tentatiōe diabolo consentire. vl̄ in tentatōe a diabolo superari. Sed effectum huius petitiōis diabolus in multis impedit per peccatum accidie. nam accidia facit hominem vacuū a virtutib⁹ ⁊ plenū viciis. Juxta illud Prouerb. xviij. Qui seq̄tur ocium replebitur egestate. ⁊ iō sicut vas eneū stanneū vel plumbeū super ignem positum nō cōsumitur dum fuerit liquore plenū. sed vacuū statim cōsumitur. sic anima plena virtutibus. nō cōsumitur per tentatōem diaboli. sed vacua virtutib⁹ statim cōsumitur ⁊ superat. Figurā huⁱ⁹ habem⁹ Dañ. iij. cap̄. vbi legitur. q⁹ nabucho donosoꝝ rex p̄cepit vt succenderet fornax septuplū plus q̄ succēdi consueuerat in quo tribⁱ⁹ pueris positis. s. sydrach. mysaac. ⁊ abdenago. virtutibus ⁊ gratia plenis. nihil nocuit ignis. sed maledictos seruos regis gratia ⁊ virtutib⁹ vacuos statim consumpsit. Spiritualiter. rex iste diabolⁱ⁹ est. fornax septupliciter accēsus tentatōem septem peccatorū mortalium signat. que pueros dei gratia et virtutib⁹ repletos nō ledit. sed ociosos ministros diaboli gratia ⁊ virtutibus vacuos incendit. Et in figuram huⁱ⁹ dicitur in textu Apocal. vbi prius. q⁹ sextus angelus effudit phialam suam in flumē

magnū scz eufraten. z siccauit aquam eius. Spiritualiter. iste angel⁹ est spirit⁹ accidie in flumen eufraten. id est animā que per gratiam spūsancti efficeretur fertilis. Nam eufrates frugifer interp̄tatur. z signat fideles christianos q̄ fructiferi eēnt Unde Johānis. xv. cap̄. dicit christ⁹ suis fidelibus Ego posui vos vt eatis z fructum afferatis. z fructus vester maneat. Et dicit anima viri ociosi flumen magnū. qz sicut flumen maris semp est inquietum. ita anima hominis ociosi continue est inquieta z tentationib⁹ diaboli vexata. Juxta illō Esaie lvij. cap̄. Cor impij q̄si mare feruēs quod quiescere non potest. Et ideo merito rogam⁹ vt deus auferat a nobis hoc damnabile peccatū accidie. ne inducamur in tentatōem diaboli. cū dicim⁹. Et ne nos inducas in tentatōem. sed qz valde difficile imo q̄si impossibile est hominē peccatorem in hac vita durare. z se semp custodire ne vnq̄ peccet saltem venialiter. Quia vt dicit scriptura. septies in die cadit iustus z resurgit Prouerb. xxiiij. cap̄o. Ideo z si aliq̄ndo ex nostra fragilitate peccemus tamen vlterius rogam⁹ eū de sua misericordia. vt nos a peccatis finaliter liberet. cum dicim⁹. Sed libera nos a malo. sed qz inter oīa mala peccatum finalis impenitētie est pessimū. De quo. j. Johānis vlti. cap̄. Est peccatū ad mortē. non pro illo dico vt roget q̄s. Super q̄ Augustin⁹. Peccatum ad mortem. est peccatū desperatōnis. q̄ habet vite gratie irrecupabilitatem z mortis gehenne inseperabilitatem. ideo pater de tua misericordia infinita. ab isto malo nos finaliter libera. Sed effectū huj⁹ petitōnis nititᵏ diabolus impedire per peccatū ire. Unde z in figuraz huj⁹ dicit in textu Apocalip. vbi prius. q̄ septim⁹ angel⁹ effudit phialam suam in aere. Et sequitur. Et blasphemauerūt homines deū. Spūaliter. iste angel⁹ est spirit⁹ q̄ preest vicio ire. Unde per aerem intelligi potest quisquis dispositᵒ ad iram. q̄niam sicut aer modo est clari⁹. z subito modica tēpestate obscuratᵏ. sic homines iracūdi modo vultū serenū. z subito ad modicam displicentiam vultū ostendūt terribilem. z proni sunt ad vindictam. Sed certe tales blasphemant deū. dicente domino Deut. xxxij. ca. Mea est vltio z ego retribuam. Et sicut dicit Thob. xiij cap̄o. Maledicti q̄ contempserūt te. z condemnati erūt qui blasphemauerūt te. Ideo rationabiliter orandū est. vt deus auferat a nobis hoc venenū ire. z liberet nos a malo culpe in p̄senti. z in futuro perducat nos ad gloriā sempiternā.

Capitulum XXXVIII

A Ro eo qđ cōmendabilis est consuetudo matris nostre ecclesie in omnib⁹ bonis canonicis p̄mittendas orationē dominicā. immediate post subiūgit salutationē angelicam. Ideo consuetudine matris nostre ecclesie seruanda. pro eo q̄ in precedenti capitulo orationē dominicā declarauit. ideo in capitulo immediate sequenti ad honorē dei z gloriosissime virginis z matris marie salutationē angelicaz declarare intendo. ¶ Pro q̄ primitus est notandum. q̄ apostolus. j. ad Chorinth. xiiij. cap̄o. Volo inquit in ecclesia quinq̄ verba loqui sensu meo vt alios instruam magis q̄ decem milia verborum in lingua. melior est plana breuis z sentētiosa doctrina ad edificationē. q̄ subtilis diffusa et ornata sententia ad ostentatōem. Dico igit ad presens intendo gratia dei adiuuante. quinq̄ verba ad laudem z honorē dei z beatissime virginis marie breuiter exponere z declarare. que in salutatione angelica sub hac verboz serie continētur. Aue maria gracia plena domin⁹ tecum. benedicta tu in mulieribus z benedict⁹ fructus ventris tui Iesus christus. amē. Sententia hui⁹ salutatōnis scribitur in euangelio Luce. j. Et q̄uis hic ponantur alia verba q̄ testatur euangelista angelum salutando mariam dixisse. tamen sententia angeli nō mutatur. Unde angelus salutando virginem mariā nō dixit immediate in sua salutatōne plura verba q̄ illa. Aue gratia plena domin⁹ tecuz. benedicta tu in mulieribus. Verūtamen euāgelista Lucas ante verba hui⁹ salutatōnis ponit nomen nuncij qui mittitur qui erat angelus gabriel. nomen mittentis qui erat deus. z nomen loci ad quem mittitur q̄ erat nazareth. z nomen virginis ad quam mittitur que erat Maria. Hec oīa ponit euangelista Luce. j. sub his verbis. Missus est angel⁹ gabriel a deo in ciuitatem galylee cui nomen nazareth ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Joseph. z nomen virginis maria. Missus est gabriel. ecce nomen nūcij. a deo. ecce nomen mittētis. in ciuitatem galylee. ecce nomē loci ad quē mittitur. ad virginē desponsatam viro. cui nomē Joseph. z nomē virginis Maria. ecce nomē virginis ad quā mittit. Et ideo merito ad verba angeli q̄ dixit. Aue gra plena nomē vginis addidit ecclesia dicēs. Aue maria ꝛc. ad ostendēdum expressius nō intelligētibus cui hec erat salutatio facta. Item ad verba angeli addidit ecclesia. Et benedictus fructus ventris tui. Nam hec verba nō legim⁹ angelū dixisse Marie. sed hec vba sibi dixit elyzabeth mater Johānis baptiste. sicut patz Luce. j. vbi legitur. q̄ cum Maria salutauit elyzabeth. statim vt audiuit elyzabeth salutationē marie. exultauit in gaudio infans in vtero eius. z repleta est elyzabeth spiritusancto. z exclamauit voce magna z dixit. Bn̄dicta tu inter mulieres et bn̄dictus fruct⁹ ventris tui. Verūtamē pro eo q̄ angelus dixit Marie. sicut testatur euangeliū. quod aūt ex te nascet. sanctū vocabit filius dei. z ille sanctus filius dei natus de virgine erat beatissimus fructus q̄ vnq̄ nascebat ex muliere. Ideo merito ad salutationē angelicam addidit sancta mater ecclesia hanc clausulam. Bn̄dictus fructus ventris tui. Ideo inq̄ntum addidit ecclesia hoc verbum. Jesus nō discrepatur ab angelo. Nam vt patz in euangelio. angelus dixit marie. Ecce concipies in vtero z paries filium. z vocabis nomē eius Jhm Ideo ad ostendēdum quis esset iste benedict⁹ fructus ventris virginalis. rationabiliter addidit sancta mater ecclesia hoc verbum Jesus. Aue maria gratia plena domin⁹ tecum bn̄dicta tu in mulierū

bus.z benedictus fructus ventris tui ihesus.Qō aūt fm vsum ecclesie dicit amen.confirmatur per euāgelium per hoc q completa salutatiōe angeli expresso modo mirabili concipiendi z parciendi ipsa virgo subiūxit dicens.Ecce ancilla domini fiat mihi fm verbum tuū.Unde amē in hebreo idē est q fiat latine. Unde vbi nos habemus fiat.hebreus habet amen.Igitur textus ab ecclesia visitatus in sua deuotōne nō discrepat ab euāgelica serie.nec ab euāgelica salutatōe.cum dicitis.Aue maria gratia plena dominꝰ tecum.bñdicta tu in mulieribꝰ z benedictus fructus ventris tui iesus amē. Sed pro aperciori declaratōe huiꝰ salutationis angelice est notādum.q in hac salutatione continētur quinq verba.hoc est q̄nq partes principales.in q̄bus hec glorioſissima virgo Maria pre oīmibus alijs mulieribꝰ a q̄nq prerogatiuis singularibꝰ excellentijs principaliter cōmendat. Primo a preseruatōe iniquitatis.cum dicit.Aue maria.Secūdo a plenitudine virtutis.cum dicit. gra plena.Tertio ab inhabitatōe numinis cū dicitur.dominꝰ tecum.Quarto a precellentia bonitatis.cum dicitur.bñdicta tu in mulieribꝰ.Et quinto a nobilitate fructus ventris sui.cum subdatur. Jesus. Primo igit cōmendatur hec glorioſissima virgo a preseruatōe iniquitatis.cum dicitur Aue maria. Pro quo notandus.q triplex ve humano generi accidit ex prime mulieris preuaricatōne.scilicet ve damnabilis culpe.ve rebellionis contra spiritus carnalis cōcupiscentie.z ve pro peccatis intermialis pene. De isto triplici ve intelligi potest illud Apocal.viij.capto. Ue ve habitātibus i terra.Sed ab hac triplici ve erat virgo glorioſa singulariter in ter oīes mulieres preseruata.z hoc intelligi pōt in primo verbo salutationis.cum dicit.Aue.Nam aue idem est quod sine ve.Et sicut dicit valdeby super eodem.Nūq legimus in scriptura sacra aliquem angelū dixisse alicui creature humane.Aue.aut hāc gabrielis archangeli salutationē.z hoc in signuz q ipsa fuit prima creatura libera a ve.z per illam mutatum erat nomen prime mulieris.scilicet Eua.que duxit genus humanū in predictū triplex ve. Unde eua ve interpretat.Et si hoc nomen Eua quod est nomē prime mulieris transponat.in Aue mutatur.quod idem est q sine ve.Et ideo in huiꝰ glorioſissime virginis laudem.sic canit sancta mater ecclesia.Sumens illud aue gabrielis ore.funda nos in pace.mutans nomē eue.Et hanc virginez a predicto triplici ve liberatam.designāt tres interpretatōnes huiꝰ nominis Maria. Unde maria fm vnam interpretationē idem est qō illuminatrix vel stella maris.z certe illa illuminata erat a christo tanq̄ luna z stelle a sole.per quaz illuminationē preseruata erat a peccato originali.actuali.z veniali.Et ideo merito potest illa dicere illud Judith.xiij.capto.Custodiuit me angelꝰ domini z hinc eūtem.i.in hūc mūdum venientē a peccato originali.z ibi cōmorātem.id ē a peccato actuali.z inde reuertētem,id est de mūdo ad patriā venientem.a peccato veniali,z nō permisit dominus ancillam suam coinq̄nari scilicet a peccato originali.actuali.vel veniali.Et pro eo q hec vgo gloriosa taliter a christo erat illuminata.sicut luna a sole.z ab oīni peccato pseruata.Ideo merito dicitur illa illuminatrix.i.illuminās ambulantes in tenebris peccatoꝝ.sicut etiam luna illumiat ambulantes in tenebris noctis. Item dicit aūt stella maris.id est prebēs ducatū nauigātibus in tempestuoso mari huiꝰ mundi ad portū quietis eterne. z veniam nauigātibus in fluctibꝰ periculosis huius mūdi.vt exemplare indubiū huiꝰ stelle imitarent.z tūc nō ducatum a ve peccati.cū hac gloriosa z beata virgine maria liberarētur.z nunq̄ a naue innocētie caderent.nec vnq̄ a fluctibus huiꝰ maris absorberētur.Sed certe multi sunt similes strutioni angelice a trope. De quo narrat beatus Gregoriꝰ in suis moralibꝰ super illud Job.xxxix cap̄.Quando strutio derelinqt ouа sua in terra. tūc forsitan i puluere calefactēs ea obliuiscitur q pes conculcet ea.aut bestia agri conteret.Domitur ad filios suos quasi nō sint sui frustra laborauit nullo timore cogente. Priuat em eam deꝰ sapientia nec dedit illi intelligentiam.Cum tempꝰ fuerit in altum alas erigit decidet equū z assessorem eius z cetera. Ubi dicit Gregoriꝰ.q strutio ponit ouа sua in zabulo.z signat locuz sub signo pliadis.que a pluralitate stellaꝝ sic vocatur.z recedit z ouа sua nō custodit.z postea aspicit illō signū pliadis.z sb illo signo querit ouа sua z nō inuenit.qz signū illud est in alio loco.z sic ouа strutionis conculcant pedibus equoꝝ aut aliaꝝ bestiarū.z ideo raro prolificat. Moraliter.per strutionem intelligūtur peccatores de miscōia z beatissime virginis marie nimiū presumētes.q aliquando ex instinctu spūssancti ponūt ouа sua.id est ꝓpositū bene operandi.z cito recedūt z dimittēdo ouа sua z respicientes ad pliadem.id est ꝑsumētes per ducatū misericordie ihesu xp̄i z glorioſissime vginis Marie matris eius q̄cūq̄ voluerint ad ouа sua.sed tardēte misero peccatore ad sua ouа id est ad suū bonū propositū redire.z ouа sua ad prolificationē operis fouere recordat.pliades.id est xp̄s z sua mater propter eius demerita detrahūt ab eo miscōiam z gratiam.z sic ouа cōculcantur a demonibꝰ.z miser homo perdit laborez suū Et ideo fm cōsiliū apostoli.Dū tempꝰ habemus operemur bonū ad oīnes.maxime aūt ad domesticos fidei.ad Galath.vj.z iuxta Eccli.v.capto.Nō adijcias peccatū super peccatū.z dicas misericordia dei magna est multitudinis peccatoꝝ meoꝝ miserebitur.nam ira z miscōia cito ab illo approximāt.z in peccatores respicit ira illius ne tardas cōuerti ad dominū.z ne differas de die in diem. subito em veniet ira dñi.z in tēpore vindicte disperdet te.noli auxius esse in diuitijs iniustis.nō em proderint tibi in die obductōnis z vindicte.nō vēniles te in ventū z nō eas in omnē viam.Sic enī ois peccator probat in duplici lingua. Hec ibi.iō respice maris stellaz z imitare illam vt ducatu illius a ve dānabilis peccati valeas liberari. Secūda aūt interpretatio huiꝰ nominis Maria ē domina.z per hoc designat.q hec virgo glorioſa reseruata erat a ve rebellionis contra spiritū carna-

lis concupiscentie. Unde domina a domando dicitur. et certe ipsa carnem suam subiectam humilem et obedientem spiritui fecit. Unde in figura huius virginis dixit deus ad serpentē Genesis. iij. Inimicitias ponam inter te et mulierem. et semen tuū et semen ipsius. ipsa conteret caput tuū. id ē primos insultus diaboli. et primos motus carnis contra spiritū insurgentes. quos motus si deprimamus tūc a ve carnalis rebellionis contra spiritū cū hac virgine liberi erimus. Un psalmista dicit. Si mei nō fuerint dominati tūc immaculatus ero. ¶ Tercia interpratio huius nominis maria. est amarum mare. et per hoc designat q hec gloriosa ac beatissima virgo erat pfecta a ve interminabilis penitentie. Pro q notandū. q sicut mare significat mūdum propter eius inquietitudinē. ita penitentia propter eius amaritudinē quā si homo quātūcūq peccatoris et malus volūtarie sustineat et perfecte penitear. a liberatōne ve pene eterne securus erit. dicē te christo Matth. iij. capto. Penitentia agite et appropinquabit regnum celorum. Sed quanto magis hanc virginem gloriosam ab oīni peccato immunem post tantā tribulationē et volūtariam penitētiam quā patienter et gaudenter sustinuit a ve interminabilis pene oportet esse securam. ¶ Secūda progatiua de q hec virgo gloriosa et beatissima pre alijs mulieribus cōmendat. est a plenitudine virtutis qō notatur in secūdo verbo. sine in secūda parte huius salutationis angelice. cum dicit. gratia plena. ¶ Pro cuius declaratōne est notandum. q sicut dicit sanctus Thomas. in de veritate theologie. libro. v. cap. iij. triplex est gra ¶ Primo em inqt sumitur gra generaliter. pro quocūq adiutorio diuino creature a deo gratis impenso. et indifferenter ad quēcunq actū. et ista gratia a theologis vocatur gra preueniens seu actus virtuosus. et sine ista gra nullum bonū opus possumus facere imo nec in actu existere. et ista est magnū donum dei. Nā magnū donum dei est omnē dispositōem et potentiā gratie receptiuā habere. et hoc donum habet qliber homo q̄diu est in via. sed hoc dono carent dānati in pena. q̄ vltra redire non pūt ad gratiā. Unde Luce. xvj. Inter nos et vos chaos magnū firmatum est. vt hij qui volūt hinc transire ad vos non pūt. neq; inde huc trāsmeare. ¶ Secūdo modo gra sumitur specialiter. et pro dono a deo dato. q̄ mediāte dei adiutorio homo preparat se ad recipiendū spiritūsanctū. et sine ista gra nullus homo facit sufficiēter quod in se est vt se prepararet ad salutem. et ista gra vocatur gratis data siue cooperatio dei. Unde q̄ndo aliq̄s declinat a malo et faciat bonū. tūc deus mediāte sua gra operatur in illo. dicente apostolo ad Eph. ij. Deus operatur in nobis velle et pficere. et sine illo nullū opus bonū possumus facere. dicente christo Joānis. xv. capto. Sine me nihil potestis facere. ¶ Tertio modo sumit gra proprie pro dono diuinit⁹ dato ad merendū. quod q̄dem donū gratia gratus faciens siue consūmās appellatur. et ista gra dat finalem pseuerātiā in bonis. sine q̄ nullus potest ad gloriā venire eternā. Sed qui in hac gra perseuerauerit vsq; in finem saluus erit Matth. x. ca. Hāc triplicē gram habuit hec gloriosissima et beatissima vgo maria. Unde merito pōt illa dicere cū populo illud. j. ad Chor. xv. c. Gra dei sum id quod sum. q̄ntum ad primū. et gra eius in me vacua nō fuit. q̄ntum ad scōm. Sed gra eius semp in me manet. q̄ntum ad tertiū. Et ista triplici gra plena erat beata virgo maria. Unde sola ista gra replet mentē humanā. et sine illa vacua manet mens humana. nec aliquo alio. imo nec tota aq̄ etiā potest mentē humanā replere. predicte tñ gratie minima gutta potest eā gaudio. dulcedine. et deuotōne vsq; ad summū replere. De hac autē gra egregia dicit beatus Augustinus. Qui inqt libenter bibit de fluuio paradisi. cuius gutta vna maior est occeano. restat vt in eo sitis huius mūdi sit extincta. In huius autē rei figura legitur. iij. Regum. iij. q̄ quedā mulier mortua viro suo graviter oppressa debito quesiuit helyseum propheram. et petiuit adiutorium ab eo. Quesiuit aūt helyseus ab ea quid haberet in domo sua. et illa mulier dixit ad helyseum. q̄ nihil habuit in domo sua nisi parum olei. Cui helyseus dixit. Vade inqt et accipe vasa vacua. et infunde in vasa de oleo. et fecit. et multiplicatū est oleū donec impleta essent oia vasa. quibus impletis stetit oleum. et ex illo satisfecit creditori suo. et vixit de reliq̄ ¶ Spūaliter. hec mulier anima humana est. cuius sponsus christus est. dicente apostolo. ij. ad Chor. xj. Desponsi vos vni viro virginem castā exhibere christo. Air em iste mortem passus est in ligno crucis ad redimendū nos de seruitute diaboli. rōne cuius multum sumus in debiti ad reddendus sibi gratiarumactiones. quodq; a nobismetipsis facere nō possumus nec sufficimus. Ideo nō restat nisi vt quera⁹ helyseum. id est deum nostrū rogādo ipsum vt det nobis modicum olei sue gre. et illud taliter in nobis multiplicet. vt possum⁹ cum humilitate et cum bonis operibus aliq̄liter recompensando placere deo saluatori nostro. et vitā nostrā in oīni perfectōne et mūdicia de cetero continuare. Sed notabiliter dictum ē. q q̄diu vasa fuerint vacua fluit oleum. et q̄ndo fuerūt repleta stetit oleum et nō fluxit amplius. ad designādum q q̄diu corda humana sunt vacua ab amore huius mūdi. deus replet ea oleo sue gre et misericordie. Sed quādo sunt totaliter occupata mūdi concupiscentijs et carnalib⁹ desideriis. deus nō inuenit in eis vas in quo gram suā infundat. Uerūtamē et si mūdi cōcupiscētia et carnis desideria cor hominis occupare possunt. illud tamē implere nequiūt. Unde doctor quidā in tractatu suo qui intitulat. Consolatio fidelis anime. Mira inquit res. cor humanum vasculum est quod nisi re infinita replert nō potest. Nam etsi subintret cor humanū anaticia. vacuū est. os sitis ambitionis sedari non potest. dicēte scriptura Ecclesiastes. v. capitulo. Auarus nunq̄ replebitur pecunia. Similiter vt dicit Parisien. Et si carnalis voluptas lassari potest. tamē satiari nō potest. In cuius rei figura filius pdigus qui cum meretricib⁹ consumpsit totam substantiam suam saturatus non est. sed dire fame cruciatus est. Unde mercēnarios patris sui sibi pretulit cū dixit. Quāti mercēnarij in domo patris mei abū

dant panibus. ego aũt hic fame pereo. Qui cũ suã dementiã cognouisset ad cor reuersus dixit. Surgam & ibo ad patrẽ meũ & dicam ei. Pater peccaui in celum & coram te. Jam ego nõ sum dignus vocari filius tuus. Fac me sicut vnũ de mercẽnarijs tuis. vt patet in euangelio Luc. xv. Et vt dicam generaliter. subintret dico qcunq; vicij cor humanum & vacuum est. Nec mirũ. vicium eñ nihil est. qõ aũt nihil est quõ cor humanũ implere põt. Nõne vas aere plenum vacuũ dicit. & tamẽ aer substãtia est & vnũ nobilissimũ de quattuor elemẽtis preter ignem. ergo a multo fortiori cor plenum vicijs vacuũ dici põt. cum vicij scõm Augusti. nihil est. Cor ergo humanũ nullo repleri põt nisi deo siue gratia dei. Et ideo merito orat sancta mater ecclia dicens. Veni sancte spiritus reple tuoy corda fidelium. & tui amoris in eis ignẽ accende. ¶ Sed p vlteriori declaratõne hic est notandũ q sicut dicũt naturales philosophi. non est dare locum simpliciter vacuũ. quia natura inrantũ abhorret vacuũ q prius q̃ in aere maneret locus vacu? natura faceret terram & aquã ascendere q̃ sunt elementa grauia ad replendũ locũ illum. Et sicut nõ est dare alĩ quem locum corporeũ q̃n oporteat q omnino repleat locus ille aliqua substãtia corporea. Jta etiã non est dare locum aliquẽ spũalem cuiusmodi est mens humana quin oporteat oñino q repleat vicijs aut voluptatib?. vel gratia & virtutibus. Nam cito vt homo incipit effundere de mente sua vicia & malas voluptates. deus incipit infundere gras & virtutes. Et ideo merito p eo q mens gloriosissime ac beatissime virginis Marie vacua erat ab oi vicio & peccato originali. actuali vel veniali. oportebat eam oñino esse repletã virtutib? & grtia. Et ideo merito dixit sibi archangelus Gabriel quando missus fuit a dño vt eam salutaret. Aue gratia plena dominus tecum ꝛc. Sed p eo q sicut expiẽtia docente. Vas liquore plenũ ad modicũ tactũ vel motum. effundit partẽ liquoris sui quem in se continet. Et cum hec virgo gloriosa sancta maria sit vas oñi gratia & misericordia dei plenũ. ac etiã cum vocet ab ecclesia mater misericordie. ideo vt ipsa ex sua misericordia dignet nobis effundere aliquã partem liquoris gratie ipsam frequẽter tãgamus deuotis precibus & moneamus honorificis salutationibus. dicẽtes sibi cum Gabriele archangelo. aue gratia plena. benedicta tu in mulieribꝰ. ¶ Tertia prerogatiua de qua hec virgo gloriosa pre ceteris mulieribus cõmendat. est ab in habitatione inuenis. q in tertio verbo siue in tertia parte huius salutationis notat. cum dicit. dñs tecũ. ¶ Pro cuius declaratione est notandũ. q sicut dicit btus Aug. in quodã sermone de natiuitate beate marie. Dominus erat cum beatissima virgine tripliciter. scilicet in vtero p carnis assumptionẽ. in corde p gratie plenitudinẽ. & in ope p succursum cõtra hostilem impugnationẽ. ¶ Primo erat dñs cuꝫ beata virgine in vtero per carnis assumptionẽ. & ille modus essendi est excellens & singularis. q illo modo nunq̃ fuit cum aliqua creatura. q de illa sola carnem assumpsit. & in vtero eius naturã humanã sibi despõsauit. Figurã huius habem? Gen. xxiiij. ca. q Ysaac in tabernaculo matris sue illã nobilem mulierẽ virginẽ rebeccã sibi in vxorẽ accepit. Spiritualiter p rebeccã q̃ interpretat multa patientia humanitatis xpi designat. in qua multas tribulationes & angustias christus patienter sustinuit. Per ysaac qui gaudiũ interpretat significat dei filius. iste Ysaac p̃diccam puellam rebeccã. id est naturaꝫ humanã in vtero matris sue sibi desponsauit. cuiꝰ despõsationis internũcius tractãs materiam erat angelus Gabriel. sacerdos q̃ matrimoniũ istud solennisauit erat spũssanctus. Et de istis eñ nuptijs magnã materiã habem? gaudẽdi. naꝫ sicut hõ habens sororẽ cognatã vel aliquã puellã pauperẽ de parentela sua. si filius regis anglie illã acciperet in vxorem multũ inde gauderet. ita & nunc nos oñs magnã materiã habemus gaudẽdi. eo q filius regis celi & terre vxorẽ de parẽtela nostra. scꝫ naturã humanã sibi desponsauit. qr rõne istarũ nuptiarũ nos facti sumus de affinitate de domo. & de domestica familia Jesu xpi regis celi & terre. dicẽte apõlo ad Ephe. ij. ca. Jam nõ estis hospites & aduene. ſ̃ estis ciues sanctorũ & domestici dei. & ne dum hoc sed etiam fratres & sorores Jesu xpi. dicente ipso in euangelio Math. xij. cap̃. Qui facit voluntem patris mei qui in celis est. ipse meus frater & soror & mater est. & quia fratres & sorores xpi certe filij & heredes apparẽtes regni celorũ. dicente apostolo ad Romanos. viij. cap̃. Sumus enim filij dei q si filij & heredes. ¶ Secũdo erat dominus cum beata Maria virgine in corde. per gratie plenitudinẽ. vnde illa habuit fontem siue fluuium gratie De q̃ dicit Gen. ij. ca. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum qui inde diuiditur ẽm quattuor capita. id ẽ. in quattuor flumina que diuersas regiones circumdabãt. & eas fertiles fecerunt. Spiritualiter vt dicit Petrus comestor in suis allegorijs. sup eodem. fons iste xp̃m significat q̃ est fons vite. de q̃ egrediebãt q̃ttuor fluuia. i. doctrina sancta q̃ttuor euãgelistarũ. q̃bus ort? sancte ecclie irrigat & fertilis efficit. & diuersas regiones circũdant. qr pp̃m diuersarũ regionũ in vnitatem fidei & agnitionẽ filij dei colligũt. ſ̃ hec q̃ttuor flumina multi his diebus nituñ obturare. ne sterilem terrã & aridã cordiũ terrenoꝝ hoim irrigant et fructiferã reddãt. In cuius rei figura legit Judith. vij. ca. q holofernes obsidẽs filios israel circũsẽs ciuitatẽ. repperit aqueductũ p quẽ fons influebat in ciuitatẽ eorũ. & fecit illud destrui & obturari. sic dyabulus circũdans ciuitatẽ aie humane semp nititur fluẽta doctrine ne in ciuitatẽ aie hũane influant obturare. ¶ Tertio fuit dñs cũ hac virgine gloriosa maria in ope p succursum ꝫ hostilẽ impugnationẽ. vnde de illo põt intelligi illud Deut. xx. ca. Si exieris contra hostes in bellũ ne timeas qr ego tecum sum. Sup quo dicit vualdeby. in tractatu suo de salutatione angelica. q ipsa non timuit hostes spũales. postq̃ meruit audire ab angelo sibi dictũ illud Luc. j. ca. Spũssanctus superueniet in te & virtus altissimi obumbrabit tibi. Uñ sicut legit Exodi. xiij. cap̃. de columna ignis que ysrahelitico

populus recto duxit itinere p noctē. Et de colūna nubis ignis q̄ eos antecessit p diem. sic in ꝓposito spūssanctus. z virtus altissimi suppleui t vicē vtriusq; in virgine. nam intantū fuit virgo beata virtute spūssancti roborata. q nunq̄ corruit nec etiam a fide fluctuauit. imo z oīmbus alijs ecclesie colūnis deficientibus in tpe passionis xp̄i in virgine fides stabilissime pmansit ecclesie. vnde illa est mulier de qua loquit̄ ap's Apoc. xij. dicens q mulier amicta erat sole. z luna sub pedib⁹ eius. z in capite eius corona duodecim stellarū. Spūaliter ista mulier est beata virgo Maria que amicta obumbrata z indutа erat sole iusticie. vñ in pſona illius dicit̄ Eccl. xxiiij. ca. In me omnis gratia vie z veritatis. in me oīmis spes vite z vturis. q; in illa vt supra dictū ē erat plenitudo gratie filij dei q̄ dicit in euāgelio. Ego sum via veritas z vita Joh. xiiij. ca. Hec virgo lunā habuit sub pedibus eius. q; abundantiam tpalium diuitiar. q̄ per lunā intelliguntur. pedibus affectionis conculcauit'. duodecim stelle corone sue sunt duodecim articuli fidei nostre. Et merito hac corona coronat̄ hec virgo gloriosissima maria. p eo q in tempore mortis christi Jesu tota fides nostra in ipsa pmansit. Ex q̄bus pz qualiter dñs inseparabiliter fuit cum virgine Maria. vnde psal. Deus in medio eius non cōmouebitur. ¶ E ¶ Quarta prerogatiua de qua hec virgo gloriosa p̄ ceteris mulieribus singulariter cōmendat̄ est excellentia bonitatis. qđ notat̄ in quarto verbo siue in quarta parte huius salutationis. cum dicit̄ benedicta tu in mulierib⁹. Pro quo notandū q specialiter quinq; mulieres de q̄bus ad presens legim⁹ in sacra scriptura a dño benedictas. inter quas pncipaliter et p quas singulariter hec virgo gloriosa est benedicta. ¶ Prima erat iael. de qua legit̄ Judicum. v. ca. q postq̄ occidisset sizaram inimicum populi dei filioz israel. dictus erat ei. benedicta tu inter mulieres. Iael ascendēs interpretat̄ z beatas mariā virginē significat q̄ semp crescēs ascendēs erat p totū tempus viationis sue de virtute in virtem. Sizara exclusio gaudij interpretat̄. z vanum gaudiū huius mūdi significat. p qđ eius amatores a vero gaudio celi excludunt̄. Hunc sizaram hec virgo maria in seipsa interfecit et alijs exemplum interficiēdi prebuit. vnde z p illi⁹ humilitatē apta est nobis ianua celi. iuxta illud qđ canit mater ecclesia dicens. Paradisi porta p euam cūctis clausa est. z p Mariā virginē cūctis patefacta. vbi de⁹ parauit suis fidelibus verū z pfectum gaudiū. qđ tantū est sicut dicit ap's. j. ad Cor. ij. Oculus non vidit nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit q̄ preparauit deus hijs q̄ diligunt illū. ¶ Secūdam vo mulierē quā legim⁹ esse benedictam erat Judith. de q̄ legit̄ Judith. xiij. q postq̄ occidisset holofernem dictū erat sibi a dño deo excelso benedicta es tu pre oibus mulieribus sup terrā. Spūaliter Judith glorificās interpretat̄. z significat gloriosam virginē mariā. Holofernes qui iniquas interpretat̄ significat dyabolū. Hunc holofernē hec virgo gloriosa p suā humilitatē occidit. hoc est a suis viribus z potestate quā habuit supra gen⁹ humanū eū priuauit z debilē z quasi infirmū se fecit. Vñ fulgentius. quēadmodū inquit sancta matrona iudith ab oīmi populo honorata erat. q; holofernē interfecit. sic nō immerito debz a nobis beatissima virgo honorari. q; dyabolū a suis viribus sue humilitatis totaliter euacuauit. vt iam non dicit̄ fortissimus potētia. q̄ infirmus z inualidus a suis viribus diuina virtute priuatus. Vnde Crisosto. Debilis est inquit hostis qui neminē potest superare nisi volentē. ¶ Sed hic est notandū q sicut dicūt naturales. qñ sol mittit radios suos ad nubem lucidam z cōcauam eā reddit lucidiorē. z statim apparet in ea impressio iridis vel arcus celestis. Moraliter sic sol iusticie deus noster misit radiū suum. id est. filiū suū vnigenitū in vtero virginis ad sanguinem z carnē ab ea sumēdū q̄ erat quasi nubes lucida p gratiam qua prędicit̄ plena vel cōcana p humilitatē. mediāte qua dixit. Ecce ancilla domini fiat mihi ſm verbum tuū. Et sicut arcus celestis fuit signū federis inter deū z hoiem. ita partus virginis. Vnde in confirmationē huius in eius natiuitate cantabant angeli dicētes. Gloria in altissimis deo. z in terra pax hoibus ꝛc. Luc. ij. Et sicut in arcu sunt duo extrema a distantia q̄ appropinquata fiunt p cordam gracilē. sic in mulieribus sunt duo extrema valde. s. virginitatis z fecūditatis q̄ tū per gracilē cordā. i. humilitatē marie approp̄inq̄bant. vnde z ipsa fuit simul virgo z mater. De isto arcu dicit̄ Eccl. xliij. Vide arcū et benedic illum q̄ fecit eum. Sed vt experimentū docet q trahit arcū q̄ſi ad cōmotionē extremoz vel arcus frangit̄ vel sagitta inde exiens si inimicū percutiat graviter eū ledat. ſ in p̄dicto arcu pjuncta sunt adinuicē z ad vnū extracta p̄dicta duo extrema. s. fecūditas z virginitas. sed hic arcus frāgi non potuit. q; illa virgo pmānsit in partu z post partū. z ideo sagitta inde exiens. i. xp̄s ex utero virginis pcedens graviter percussit dyabolū z vulnerauit. Hec est sagitta tonatbe que nunq̄ abijt retrorsum. ij. Reg. j. Figurā huius habemus Apoc. vj. ca. vbi legit̄ q Jobes vidit equū albū z q̄ sedebat sup eū habebat arcū. z data est ei corona. z exiuit vincens vt vinceret. Spūaliter equus albus. vt dicit vualdeby sup salutationē angelicā sermone. iij. est humanitas xp̄i. sessor eius diuinitas. arcus eius coro quā sibi vniuit in vtero virginis. pjungendo in ea duo extrema. s. virginitatē et maternitatē. Et data ē ei corona. q; iure materno habuit rōnem vnde esset verus rex iudeorum. sicut ipse q̄ mentiri nō potuit fatebat. Vnde in tēpore sue passionis cuz ab eo peteret. Tu es rex iudeorum respondit dicens. Tu dicis quia rex sum ego. Et exiuit vincens vt vinceret. etiam quasi sagitta in spiritu vehementi ad proditionē dyaboli. z ad reconciliandū genus humanū ad gratiam z misericordiā. Vnde sicut iris non apparet nisi in tempore pluuioso z tempestuoso. sic beata virgo precipue apparet pro miseris peccatorib⁹ orādo quā do inuenit periculū alicuius miserie. pene vel culpe. Vnde q̄nis in scriptura sacra repitur q̄ quibusdam benedicit propter suam potentiam. quibusdam propter suā sapientiā. precipue tamen et cordialiter hominib⁹ pijs benedicit xpter suā misericordiam. Vnde. ij. Regum. ij. legitur q cum

nunciatū esset dauid q̄ viri iabes sepelissent saul. misit rex dauid nuncios ad viros iabes ⁊ dixit ad eos. Benedicti vos a domino qui fecistis misericordiam hanc cum dño vestro saul ⁊ sepelistis eū. sic q̄z beata virgo maria sit potentissima imperatrix inferni. ⁊ ideo de demonib⁹ in timore ⁊ reuerētia habita. ac etiā sit potētissima regina celi. ⁊ ideo ab angelis honorificata. Ipa tamē est misericordissima domina mundi. ⁊ ideo ab hoibus gamata. ⁊ benedicta inter oēs mulieres. vnde Celestissimus. Sicut inquit nulla creatura beata virgine fuit in plenitudine gratie plenior. ita nlla creatura fuit in misericordia abundātior. Quicqd em̄ accepit a deo in thezauris gratie totū expendit in opibus misericordie. Intus abundat in diuitijs gratiarū. foris exuberat bñficijs. ⁊ oīe effundit in opibus misericordiarū largissimū inuenit deū i pferēdo. ⁊ liberalissima mulier in expendēdo. Et ideo merito benedicta inter mulieres. ¶ Tertia vo mulier quam legimus benedictā erat abigail. de qua legit. pmi Regū. xxv. q̄ postq̄z si suū sanctū pßilium impedi uit dauid ne occideret nabal. Dixit sibi david. benedictū eloquiū tuū. ⁊ benedicta tu. q̄z phibuisti mihi hodie ne irem ad sanguinē. id est. homicidiū Spūaliter abigail gaudiū pris interpr̄at. ⁊ significat gloriosam virginē Mariā q̄ semp nitit reuocare ⁊ cōuertere pctōres ad penitētiam. de quorū cōuersione exultat pater ⁊ gaudet tota celestis curia. vt patet Luc. xv. ca. Nabal stultus vel insipiēs interpr̄at. ⁊ significat miserū peccatorē q̄ tantaz agit stultitiā. q̄ cuz esset filius dei ⁊ heres regni celorum. fecit seipsuz miserrimū seruū diaboliz subditum pene. q̄m p̄ter suam ingratitudinē ⁊ stultitiā. nisi se emēdauerit. david. id est. filius dei occidet eū morte eterna. iuxta illud Ezech. xviij. Anima que peccauerit ipsa morietr. Sed hec virgo gloriosa semp nitit sua mediatione ⁊ intercessione pctōres a morte eripere. ⁊ certe si peccatores attēderēt ad benedictū eloquiū huius virginis ⁊ fm illud facerent. a morte eriperent eterna. vñ ita dicit pctōribus de filio suo Johānis. ij. ca. Quodcunq̄z dixerit vobis facite. ß ipse dicit pctōribus. Penitētiam agite. ⁊ appropinq̄bit em̄ regnū celor̄. Matth. iij. cap̄. Item si vis ad vitam ingredi serua mandata Matth. xix. ca. Et si peccatores fm pßilium huius virginis beate Marie hoc preceptū xp̄i facerēt indubitabiliter a morte eterna eripent. Et ideo merito possumus dicere hnic gloriose virgini btē Marie. benedictuz eloquiū tuū. ⁊ bñdicta tu inter mulieres. ¶ Quarta mulier quā legimus esse benedictam est ruth. de q̄ legit Ruth. iij. cap. ⁊ postq̄z elegit sibi virū optimū in sponsum. s. boos. dictū erat sibi. Benedicta es a dño filia. q̄z nō es secuta iuuenes ⁊ pauperes siue diuites. Spūaliter ruth videns vel festinans interpr̄at et significat beatissimā virginem mariam. q̄ perfectissimū habuit visum. ⁊ iō deo placere festinauit. Hec em̄ in terra nō elegit sibi sponsum pauperē p̄ter voluptatē carnalē. nec elegit sibi sponsum iuuenē p̄ter suam pulcritudinem vel fortitudinē. nec etiā elegit sibi diuitē p̄ superbiā. sed elegit sponsum sibi in celo optimum scz boos. q̄ interpr̄at in quo est fortitudo siue virtus. ⁊ significat filiū dei. q̄ potens est. ⁊ in quo consistit plenitudo virtutis. hunc sponsum elegit hec virgo gloriosa maria. vt misericorditer redimeret totū genus humanū de seruitute diaboli. Quinta mulier quā legimus in scriptura benedictaz est ipsamet virgo gloriosa Maria. Cui dixit angelus gabriel. Benedicta tu in mulieribus. ß tamē inter ceteras mīras causas q̄re meruit inter oīes mulieres benedici. vnā hic ostendā p exemplū. Legit em̄ de quodā rege nobili q̄ p̄ter trāsgressionē pp̄li sui regnum suū dimisit. ⁊ p̄rectus est in aliā regionem loginquā. q̄ facto orta sunt bella ⁊ dissentiones. et maiores interfecerūt minores intantū q̄ regnum illud erat desolatū. ⁊ multotiēs in puncto p̄ditionis. qō pßiderātes sapiētes illius terre miserunt ad regē nuncios speciales rogātes eū q̄ ex sua gratia ⁊ misēria regno suo dignaret succursum prebere. ⁊ ad illud gratiose redire. qō tamē diu rēnuens et allegans illis ingratitudinē ⁊ iniuriā quam ab eis passus est. sed tū tandē nobiliū rogatib⁹ impulsus ex sua miseria motus p̄cessit in auxiliū eor̄ se venturū p̄mittens q̄ quicūq̄z vir vel mulier de regno illo primo ei obuiam veniret illi maximā gratiam ⁊ honorē p̄staret. Ad introitū vo illius regni solum quattuor vie erant. p quarū primā nunq̄z intrauit aliquis homo nisi vnus qui mortuus erat. Per secundaz viam nunq̄z intrauit aliq̄s nisi vna mulier que mortua erat. Tertia via erat cōmunis oīb⁹ hominib⁹. sed tū lubrica ⁊ immunda. ⁊ iō noluit rex p illaz intrare. Sed quarta via erat mū dissima. ⁊ p illaz voluit rex intrare regnū suū. Ista tamē via p̄tunc erat secreta ⁊ oīb⁹ hoibus incognita. q̄z p illam nunq̄z aī nec post intrauit aliq̄s homo solo rege illo excepto. Rex vo p hanc viam volens regnū suū intrare pmisit nunciū. vt pp̄lus dirigeret viā regis eor̄. Et spāliter pmisit nūcium specialē ad quandā virginē purissimā. vt ipsa veniret ei obuiā. qō ⁊ factū est. q̄z ista virgo humillime obuiā dño suo venies. regē reduxit ad pp̄lm suū. ⁊ pp̄s p gaudio clamauit ad virginē dices. Benedicta tu in mulieribus. Spūaliter iste rex ē rex regū deus oipotens q̄ p̄ter pctā humana recessit a populi sui regno p gratie subtractionē. dimittēs eos in deserto huius mūdi desolatos ⁊ dispersos quasi oues sine pastore. ⁊ in obprobrio. oppressione ⁊ derisione suor̄ inimicor̄ positos. Vñ sicut dic Hiero. sup psalmū q̄rtuz. Ante incarnationē xp̄i idolatre falsos deos suos p̄cijs manib⁹ factos adorantes ⁊ in digito suo ad oculū demōstrātes querebant a deicolis. vbi ē deus eor̄. Et cū riderent in celo. deridebant eos p eo q̄ nō potuerūt sicut ⁊ illi deum oipotentē quē colebāt demōstrare. Hoc em̄ obprobriū pdolēs dauid p̄pheta dicit in psalmo. Fuerūt mihi lacryme mee panes die ac nocte. dū dr mihi p singulos dies vbi ē deus tuus. Et tales inimici pp̄li nedū eos irridebāt. ß etiā vt dicit p̄pha in ps. Viduā ⁊ aduenā interfecerūt ⁊ pupillos occiderūt ⁊ dixerūt. nō videbit dñs. nec intelliget de⁹ iacob. imo in tantā seruitutē dyaboli p̄ter pctā sua redacti sunt. Iō sancti pres patriarche ⁊ etiā p̄phe post multa tempora miserūt regi suo. scz deo oipotēti nuncios. id est. deuotas ores. rogantes eū ex

ſua magna miſcōia pietate et gratia. q̄ veniret ad regnum ſuū ꝛ adiuuaret pplm. Vnde ꝓpheta rogans būc dñm ꝓ remedio i pſalmo dixit. Adiuua nos deus ſalutaris noſter. ꝛ ꝓpter gloriā nominis tui libera nos. ꝛ ꝓpitius eſto peccatꝫ noſtris ꝓpter nomē tuū. ne forte dicant in gentibus ſcz inimici. vbi eſt deus eoꝝ. ꝛ innoteſcat in nationib⁹ coram oculis noſtris. Item Yſaias rogauit eū dicēs. Veni domie ꝛ noli tardare. relaxa facinora plebis tue iſrael. Iſtorū clamores ꝛ preces audiuit dominus omipotens deus. ſed diu tardauerat venire. Vnde pſalmiſta. Audiuit domin⁹ ꝛ diſtulit. ſupple venire ꝓpter malicia ꝛ ingratitudinē populi. ꝫ tandē tamē precibus nobiliū q̄ſi victus. ꝛ miſcōia mot⁹ promiſit ſe venturū ad regnū ſuū. ꝛ populū de manibus inimicoꝝ eripere ꝛ ſaluare. ¶ Quattuor vie quibus venit ad regnum huius mundi ſunt quattuor modi q̄bus diuerſi homines diuerſimode in mundo ſunt prediti. ¶ Prima via ſiue modus fuit modus quo Adam ꝑmus homo venit in hunc mundū. id eſt. creabat de mūdo. ꝓ quā viaz nullus venit in mundū. niſi ipſe ſolus adam. Et ideo merito ꝓ illam noluit dñs venire. ſicut dicit btūs Anſelmus. Cur deus homo capitulo. viij. li. j. ca. iij.

¶ Secunda via fuit ꝓ quam venit Eua ex viro ſine muliere. ꝫ nec ꝓ illam dñs voluit intrare mūdum. ¶ Tertia via fuit cōmunis oīibus hoibus. ſ. via naturalis ꝓpagationis inter virum ꝛ mulierē. ſed quia in illa via lubrica erat ꝛ immūda. ꝛ ideo ꝓ illā non decuit illū regē nobilē venire. ¶ Quarta via fuit mūda ab oīni ſorde ꝛ immaculata. per quam venit ꝛ intrauit rex noſter Jeſus xp̄s regnū ſuum q̄ natus erat de virgine Maria puriſſima nunq̄ peccati labe polluta. ꝫ antecꝫ rex iſte intrauit per hanc viam regnū hui⁹ mundi ꝓ carnis aſſumptionē premiſit nuncū ſuum ſcz Johannē baptiſtam qui clamauit in deſerto dicens. Dirigite viam dñi Nec etiam premiſit nuncū ſuū Gabrielē archāgelum ad beatiſſimā virginē Mariam q̄ ipſa ſe prepararet obuiam dño ſuo. qz ꝓ illam vellet mundū intrare. ꝛ illa cum ſumma humilitate occurrēs ei obuiā ꝓ conſenſum dicēs. Ecce ancilla dñi. fiat mihi ſcom verbū tuū. Et ſic ꝓ ſuā humilitatē ꝛ gr̄am regem nr̄m introduxit. ꝛ ita in ꝑſona illius virginis dicit euangeliſta. Luc. j. Quia reſpexit humilitatē ancille ſue. ecce em̄ ex hoc beatam me dicent oēs generatiōes. Vñ ꝛ nos iam de aduentu regis nr̄i gaudētes huic virgini q̄ nobis eū introduxit vnanimiter dicamus. Benedicta tu in mulieribus. qz per tuam humilitatē ꝛ gratiā ad liberandū nos a ſeruitute dyaboli. ꝛ opprobrio inimicoꝝ noſtrorū iam venit ad nos rex noſter. ꝛ manet cum ſuis fidelibus. dicēte xp̄o in euangelio. Ego vobiſcum ſum oibus diebus vſq̄ ad ꝓſummationē ſeculi Matb. xxviij. Figuram em̄ ſuprādicte introductiōis regis noſtri Jeſu xp̄i habemus Gen. xv. vbi legit q̄ deus dixit ad abrahaz Scito prenoſcēs peregrinū ſit ſemē tuū in terra nō ſua qz ſubijciēt eos ſeruituti ꝛ affligent quadraginta annis. Verūtamē genti cui ſeruituri ſunt ego iudicabo. ꝛ poſt hoc egrediē tur cum magna ſubſtantia. ꝛ ſequit. Generatione aūt quarta reuertent. Sup quo Iſido. ſup allego rīs ſuis ait. Abraham interp̄tat pater multarum gentium. q̄ quem intelligi poteſt pater multarum gētium Adam primus parens a quo oīes deſcēdimus. Huius em̄ ſemē fuit peregrinū in terra nō ſua. quia omnes vſq̄ ad mortem chriſti ad inferos deſcēderunt ꝛ afflicti fuerūt. poſtea vo egrediebā tur cum magna ſubſtantia qui cum filio dei ad infernum deſcenderunt. exierunt. ipſe em̄ eſt ſubſtantia anime humane. iuxta illud pſ. Subſtātia mea apud te eſt. Et hoc factum eſt in quarta generatione. Quattuor em̄ generationes fuerūt inter ſe diſſimiles. Prima fuit in adam q̄ fuit ſine patre ꝛ matre carnalibus. Scōa fuit in Eua. ꝛ hec fuit in p̄re quia de adam de quo facta eſt. ſed non matre. Tertia fuit ꝛ ē in quolibet. ꝛ hec habuit patrē ꝛ matrē. Quarta fuit in chriſto. qz naturam noſtram aſſumpſit. ꝛ hec habet matrē ꝛ nō patrem carnalem. In hac quarta generatione ꝓcipimus hereditatez noſtram. q̄a ꝓ chriſtū qui naturā noſtrā aſſumpſit celum ꝛ terram hereditemus que prius ꝓ peccatum perdidimus. vnde Ephe. iij. Deus qui diues ē in miſericordia dilexit nos cū eſſemus mortui in peccato viuificauit nos in chriſto cuius gratia ſaluati ſumus ꝛ corpore ſuſcitauit nos et cōſcendere fecit in celeſtibus. ¶ Quinta prerogatiua de qua hec virgo gloriоſa pre alijs cōmendat eſt a nobilitate fructus ſui ventris. qō notat in hoc verbo ſine parte quinta huius ſalutationis cum dicit. Benedictus fructus ventris tui Jeſus. Et merito poteſt dici fructus ventris virginalis benedictus. Nam vt dicit euangeliū Matth. vij. Non pōt arbor bona fructus malos facere. ſaltem ſi fructus imitet naturā arboris bone. ſed homo vocat grece antropos qō latine eſt q̄ arbor euerſa. ſed hec arbor gloriоſa Maria vt patet ex ſupradictis ē maxime benedicta. ꝛ Jeſus qui erat fructus ventris eius imitabat naturā ſue matris in oīni bonitate ꝛ gratia. ꝛ ideo oportuit oīno hunc fructum eſſe benedictum. Sed tamen eſt hic notandū q̄ hec arbor. ſcz gloriоſa virgo Maria nō produxit fructum ſuum ſicut alie arbores. in q̄bus primo procedunt folia. deinde flores. tertio fructus ſuccedūt. ſed ſtatim vt hec gloriоſa virgo angelo ſalutanti reſpōdit. Ecce ancilla domini. fiat mihi ſm̄ verbum tuū. inincōtinenti erat in vtero virginis fruct⁹ perfect⁹. ſ. Jeſus perfectus deus ꝛ perfect⁹ homo ex ania rationali ꝛ humana carne ſubſiſtens. ꝛ ideo nō dicit euāgelū. benedictū germē vel benedict⁹ flos. ſed benedictus fruct⁹ ventris tui vnde Eccl. xxiiij. in ꝑſona huius glorioſe virginis dicit. Flores mei fructus honoris ꝛ honeſtatis. in ſignū q̄ eque cito ſicut folia verboꝝ dicta erant a virgine dicente. Ecce ancilla dñi ꝛc. ſtatim ꝛ ſubito generabant in hac arbore gloriоſa virgine Maria flores inſpirationis ſpūſſancti ꝛ fruct⁹. ſ. deus ꝛ homo. Et merito pōt iſte fructus vocari fruct⁹ honoris ꝛ honeſtatis. nā vt ꝓſtat fruct⁹ illi boni ſunt in natura q̄ primo maturati ſunt illo anno. ꝛ pro raritate mittunt ad reges ꝛ nobiles q̄ eos honorifice recipiūt. ꝛ illi fructus q̄ ſunt puri in natura ꝛ ſolidi ꝛ diu ꝑſeuant a corruptione honeſte cuſtodiunt. Sic ſpūaliter loquēdo iſte fruct⁹ virginis marie. ſ. Jeſus xp̄s erat

primus fructus qui reptus ē. matūrus. post illud corruptum ponū quod gustauit adam. Et fructꝰ iste etiam manet incorruptibilis. iuxta illud Ps̄. Non dabis sanctū tuū videre corruptionē. Et iste fructus ꝓter suam nobilitatē missus erat nobis a patre celesti. ideo recipiendus est cum summo honore. z custodiendus est cū oñi honestate. In isto eñ fructu benedicto inter ceteras eius ꝓrietates vnū mirabile reperiē. nam vbi vnum pomū corruptum. multa alia putrescere facit ꝙ viam nature ꝗ nunq̄ ecōuerso. Sic spūaliter vnū pomū ligni vetiti. prima duo poma generis humani et quasi innumerabilia ab eis descendētia intoxicauit z corrupit. ꝗ iste fructus gloriose virginis Jesus xp̄us qui erat in se purissimus quasi infinita poma putrida sanauit. z sue pristine puritati restituit. vnde ap̄lus ad Roñ. v. cap. Si eñ vnius delicto multi mortui sunt. multo magis gratia dei z donum in gratia vnius hominis Jesu xp̄i in plures abūdauit. Item. j. ad Corinthios. xv. Sicut in ada3 oñs moriunt ita in christo oñes viuificabunt. Vnde in figura huius legit in itinerario magno terre sancte. ꝙ in egypto inueniunt poma aliqua q̄ vocant poma ade. in quibus si inscisa vel fracta fuerint in omni particula quasi vestigia inueniunt dentium z similitudo morsus dentū hominis. Etiam vt dicitur in eodem inueniunt poma aliqua que vocātur poma paradisi. q̄ cum inscidunt inuenit imago vel pressura crucis z hominis crucifixi. que sunt poma dulcissima in gustu. Spūaliter ꝑma poma significant corruptionē generis humani. ꝙ fructus veticum. Alia ꝯo repationem generis humani ꝙ fructum ꝓuenientem de vtero virginis. z suspensum in ligno designant. vnde mors oriebat inde vita resurgeret. z q̄ in ligno vicerat in ligno quoq̄ vinceret. Istum eñ fructū gustare debemus. vt a corruptione peccatoꝝ ꝓseruemur. Ūñ refert doctor de kyngstede. sup li. Prouer. ꝙ in babilonia ē arbor cuius fructus est dulcissimus. Qui fructus duas habet ꝓrietates mirabiles. vna est. ꝙ quantūcunq̄ scindat in partes modicas in qualibz parte repitur hoc nomē Jesus scriptū litteris aurei coloris. Alia eius ꝓrietas est ꝙ nunq̄ putrescit. et verisimile est ꝙ hoc est virtute huius nominis Jesus. Cum igit illud qō est scriptus vel naturaliter insertum habeat hanc virtutē ꝙ ꝓseruat a corruptione. multo magis homo si scribat ꝙ amorē intimum in corde suo illum dominū benedictū q̄ vocatur Jesus. ꝓseruabit illum a putredine viciorum. Hoc considerans btūs Ignatius quē intantum delectauit ille fructus ꝙ nunq̄ recessit de ore eius. Et sicut dicit Linco. sup euangelia. parte. iij. ca. vij. Cū iste sanctꝰ dei ductus esset ad martyriū z a torturibus compelleret idolis sacrificare. dixit. Habeo amatorē deū meū scriptū in corde meo. q̄ astricto sum vt idolis sacrificare non possum. quo igit defuncto a torturibus ꝓuisum est. vt diligentius inspiceret. si aliq̄d in corde suo scriptū inueniret. quo inspecto inuentū ē a torturibꝰ hoc aureis litteris in corde suo scriptū. Jesus est amor meus Vnde z in primitiua ecclesia in principio religionis xp̄iane Jesus habebat in tāta reuerētia z amore. ꝙ vix erat aliqua cōicatio inē fideles q̄n Jesus semp erat in ore eoꝝ. Ūñ paulus in scriptura paucarū epl̄aꝝ plus q̄ milliesies scripsit hoc nomē Jesus. ꝗ tam magis delectat aliq̄ homies de diabolo q̄ de Jesu loq̄. nam nomē Jesus a multis raro vt nūq̄ nominat ad eiꝰ honorē. sed q̄si in oñi verbo ocio ad eiꝰ blasphemiā. Unde Jsa. lij. ca. Jugiē tota die nomē meū blasphemat. sed ꝓpt dī Thobie. xiij. ca. Maledicti q̄ contempserūt te. z condēnati erūt q̄ blasphemauerūt te. Et ideo certe oēs fructus talīū inutiles sunt z acerbi ad manducandū. sed fructꝰ ventris virginis virginalis dulcis est super mel z fauū. quē fructū si q̄s digne degustauerit viuet ineternum.

Capitulum XXXIX

Quarto et vltimo i hac

q̄ materia de oratione restant aliqua q̄ orōnis impediūt effectū ostendere Ad ꝙ pro q̄ notandū ꝓmo ꝙ inter cetera sex sunt q̄ orōnis effectum specialiter impediūt. primū est peccatū orōnis. vnde Ysa. j. Cū multiplicaueritis orationes vras non exaudiam vos. manꝰ eñ vestre sanguine plene sunt. Item p̄s. Iniq̄tatē si aspexi in corde meo non exaudiet dñs. Item Job. ix. Scimus q̄m peccatores deus non audit. sed siq̄s dei cultor est z voluntatem eius facit hūc exaudit. Unde q̄ a verbo dei diuertit aurem corporis ad audiendū verbi dei vel aures cordis ad intelligendū. deus aures suas non immerito ab eiꝰ oratione diuertit. Unde Ysiō. in de summo bono li. iij. ca. vij. Non inq̄t pōt habere precum certam fiduciā q̄ adhuc in preceptis dei pigritat. z quē peccandi recordatio delectat. q̄ a p̄ceptis dei auertit q̄ō in oratione postulat nō meretur accipere. nec etiam impetrat ab illo bonum q̄ō poscit cuiꝰ legi nō obedit. si eñ id q̄ō deꝰ precepit facimꝰ. id q̄ō petimꝰ sine dubio obtinebimus. Nam sicut scriptū est Prouer. xxiij. Qui declinat aurē suā3 ne audiat legē oratio eiꝰ erit execrabilis multū apud deū. vtraq̄ sibi necessario cōmendat. vt oratione operatio. z opere fultiat oratio. Unde Hiere. Trenoꝝ. iij. ait. Leuemꝰ corda nostra cum manibꝰ ad deū. Cor eñ cū manibꝰ leuat q̄ orationem cum opere subleuat. quisq̄s ꝯo operat z non orat manꝰ z non cor leuat. sed q̄a z operari necesse est. z orare iuxta vtrūq̄ benedictū est. Leuemꝰ corda nostra cum manibus ad deū. ne de negligentia mandatorū corde reprehendamur. dum salutē nostram obtinere. aut sola oratione. aut sola opatione contendimꝰ. hec ille. Item Grego. in dyalogo Quid inquit mirū si postulantes tarde a domino exaudimur. qui p̄cipientē dominū tarde aut nullo modo audiuimꝰ. Item idem in moralibꝰ. Clamorem inquit illiꝰ in angustie tempore non audit deus qui tranq̄llitat3 tempore in preceptis suis clamantem dominū non exaudit. Sed sunt nōnulli z specialiter viri ecclesiastici q̄ prolixas ad deum habent preces. sed tamen tanq̄ rane in palude. et sit ipsi in suis luxurijs z ceteris ꝓmanent inuoluti immundicijs. et sic nedū precum earū affectū impediunt. sed etiam deum magis z magis ad iracūdiam ꝓuocant. Unde Grego. z ponit in Canone

nij. qnestione. vij. in grauibus. Cum is inquit qui displicet ad intercedendū mittit. irati animus ꝓculdubio ad deteriora ꝓuocatur. Scriptū est ꝙppe Proverb. xv. Victime impioꝝ abbominabiles sunt deo. vota iustoꝝ placabilia. Et ideo merito dicit Grego. z ponit in canone distin. lxxxj. bij qui sunt. Hij inquit qui sunt presbyteri aut dyaconi aut subdiaconi qui in crimine fornicationis iacent. interdicimus ei ex parte dei omnipotentis z sancti Petri autoritate ecclesie introitus quousq; peniteant z se emendent. Si vo in peccato suo ꝑseuerare maluerint nullus vestrum eoꝝ officium audire presumat. quia benedictio eorū in maledictionem. z oratio in peccatum cōuertitur. testante domino ꝙ ꝓphetam Malachiam. Maledicā inqt benedictionib⁹ vestris. Qui vo huic saluberrimo precepto obedire noluerit. ydolatrie pcīm incurrit testante samuele z beato Grego. oīnino instituēte peccatū ariolandi est non obedire. z scelus ydolatrie nolle acquiescere. Peccatū inquit paganitatis incurrit quisquis dux christianū se esse asserit. z tamen sedi apostolice obedire ꝓtemnit. Hec canon. Item Gregoꝝ. z ponit in cano. j. qstione. j. fertur. Vulnerato inquit pastore quis curandis ouibus adhibet medicinas. aut quomodo populū oroni clipeo tueatur qui iaculis hostiū sese ferendū exponit. Aut qualem fructū ō se ꝓducturus est cui⁹ graui peste radix est infecta. Magis igit intuendū est in illis locis calamitas vbi tales intercessores ad locum regiminis adducunt. qui dei in se magis iracundiam prouocent. qui ꝙ semetipsos placare deberent. hec Grego. ¶ Secundo impeditur orationis effectus ꝓpter persone ꝓ qua petitur indignitatem. Vnde primi Regū. xvj. Negata fuit samuelī petitio qua orauit pro Saule. dicente sibi domino. Vsqꝙquo tu luges saulem. cum ego ꝓiecerim eum ne regnet super israel. Quando em̄ homo intantuz est obstinatus in peccatis suis ꝙ non vult aliquo mō dimittere peccata sua certe z q̄uis iusti orent pro ipo preces nō audiunt illorum. In cuius confirmationē legit Hiere. vij. z. xj. capitulis. ꝙ dominus videns malicīā populi Iherusalē z iude in suis malicijs obstinati. z pro illis iugiter prophetam orantē dixit ad ꝓphetam. Tu aūt noli orare pro populo hoc. ne assumas ꝓ eis laudem z oronem z non obsistas mihi quia nō exaudiam te nonne vides que isti faciunt in ciuitatibus iuda z in plateis hierusalem. Item Hiere. xv. Si steterit Moyses z Samuel coram me non est anima mea ad populū istum. quid em̄ impijs ꝓdest ꝙ iusti ꝓ illis orent vbi eoꝝ enormitas peccatoꝝ ꝓtinue clamat vindictam. Vnde Crisosto. ope. imp. ome. xj. Quid inquit prodest si alter ꝓ te ad deum. z alter aduersus te impeliat deum. Si ad istius oronem vult tibi deus misericordiā facere. illius interpellatio nō permittit. vnde Ecclesiasti. xxxiij. Vnus orans z vnus maledicens cuius vocem exaudiet? Ideo adhoc ꝙ sanctoꝝ oroes impijs ꝑsint oportet ꝙ ipsimet de peccatis suis peniteāt. z misericordiam dei humiliter implorent. Exemplum huius habemus in vitas patrum. z idem habet Parisiēsi. in summa sua de virtutibus parte tertia. tractatu de iusticia. vbi legitur ꝙ q̄dam religiosus patiebatur molestiam a spiritu fornicationis. z abijt sepe ad quendā seniorem rogans eum vt pro se oraret. Cuncq; frequens oratio senioris eum non iuuaret. dominus nocte quadam ostendit seniori negligētiam fratris illius esse in causa q̄re orans ꝓ eo non exaudiret. vidit em̄ senior monachum sedentē et spiritum fornicationis in diuersis formis mulier ludentem apud ipsum. z ipsum cum eis nimium delectari. Vidit etiam angelū domini stantem et vehementer indignantē circa eundem ꝓ eo ꝙ nō surgebat. nec ꝓsternebat se in oronibus ante deum sed magis delectabat cogitationib⁹ sordidis. cogitabat senior culpā fratris esse in causa. ꝙ ipse orās pro eo non exaudiebat. z dixit fratri. Impossibile est discedere a te fornicationis spiritus alijs pro te orantibus. nisi etiaz tuipse laborem assumes in ieiunijs z orationibus z vigilijs orans deum cuz gemitu z lachrymis. Audiens autez hec frater senioris verba compunctus est corde. z p corporis afflictionem diuinam obtinuit misericordiā z gratiaz et a se fugauit fornicationis spiritum. Dicunt etiā naturales ꝙ est quidam lapis magne virtutis nomine dyacodes qui quādo applicat ad os alicui⁹ mortui statim perdit virtutem suam. Sic oratio licet sit magne virtutiz. vt patet ex supra dictis. tamē quādo ad mortuū spūaliter applicat suam perdit virtutē. Vnde. j. Johānis. v. Est peccatū ad mortem non dico pro eo vt roget quis. Super quo Iyra. Est inquit peccantū ad mortem. scz finalis impenitentia. qua quis in peccato mortali moritur. non pro eo dico vt roget quis. quia nō est orandū pro damnatis. z si de ipso viuente sciretur ꝙ esset de prescitis similiter non esset pro eo orandum vt penam eternam euaderet. vt dicunt aliqui. posset tamē orari pro eo vt minus peccaret. z p ꝑsequēs vt minus in inferno puniret. sed quia adhuc nescitur. quia quilibet peccator q̄diu viuit potest redire ad gratiam. ideo ꝓ oīmbus peccatoribus viuētibus est orandum. hec ille. ¶ Tertio impedit oronis effectus ꝓpter defectum charitatis siue ꝓpter cordis duriciem illius orantis vel pro quo oratur Ista em̄ duricies duplex est. Prima penes pauperes elemosynā non largiēdo. Vnde Proner. xxj. ca. Qui obturat aurē suam ad clamorē pauperū. clamabit ipse z non exaudiet. Scōa penes ipsos qui eum offenderūt iram in corde retinēdo. Vnde Ecclesiastici. xxviij. Qui vindicari vult a domino inueniet vindictam z peccata illius seruans seruabit. relinque proximo tuo nocenti te z tunc deprecanti tibi peccata soluent. homo homini fuat iraz z a deo querit medelā. in hoiem similē sibi nō habet misericordiam. z de peccatis suis deprecabitur. ipse dum caro sit reseruat irā z ꝓpitationē petit a deo. quis exorabit ꝓ delictis illius. quasi diceret. nemo. nisi in vanum. Item Matth. vj. capitulo. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum. dimittet z vobis pater vester celestis delicta vestra. si aūt non dimiseritis hominib⁹ nec pater vester celestis dimittet vobis peccata vestra. Item Marci. xj. cap. Cum stabitis ad orandum dimittite si quid habetis aduersus aliquem. vt z pater vester qui in celis

est dimittat vobis omnia peccata vestra. q si non dimiseritis nec pr vr q in ce.c.di.vo.pec.ve. Quarto impedit oronis effectus ꝓpter defectū deuotōis orantis. Vnde Marci.vij.ca. Populus hic labijs me honorat. cor aūt eor longe est a me. z certe oronem q non fit cum cordis affectu deus faciliter nō exaudit. Et hoc etiā testat Aug. in de verbis domini. Smone.v. dicēs. Seruat tibi deus qō nō vult cito dare vt tu discas magna magne desiderare. nisi em oro fuerit feruēs in charitate z lacrimosa. aliquin nō facit fructū sm beatū Bern. plus ꝯ terra arida z sicca sine humore. Sed expīētia docente. aliqui subito in ꝓspectu hominū orādo lacrimas emittunt ad decipiendū populū. vt illi eis bona tē poralia tribuāt. ꝛ statim a tergo in risum z derisuz prorumpūt. pompātes sine iactātes se de sua fraudulenta deceptiōe. qualiter pplm innocentē deceperunt. De qbus xps dicit Matth. vij. ca. Attendite a falsis ꝓphetis q veniūt ad vos in vestimentis ouium. intrinsecus autē sunt lupi rapaces. isti em si qd boni habēt vt faciant. illud statim ostendūt. vt boni ab hoibus videant. ꝛ mala sua inquātum possunt p falsam z ficta sanctitatē absc̄dūt. Quos redarguit sctūs Jobes Chrysostomus ope. imp. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis ꝛc. sic dicens. Dic m ypocrita si bonū est esse bonū. z malum ē esse malū. si primū. vt quid agis non vis esse qō vis apparere. si secundū scz si malum est esse malū. vt quid igitur vis esse qō non vis apparere. Quod em turpe ē apparere. turpius ē esse. z qō formosum est apparere formosius ē esse. Aut igit esto qō appares. aut apparere qō es. quasi diceret. vt populus p te nō decipiat. Tales em ypocrite bñ figurant. pmi Regū .xix. ca. vbi legit q cum Saul mitteret nūcios ad capiēdum dauid. Dauid ỹo a michol vxore sua p fenestram dimissus fugit. z michol posuit sup stratum suum quandā statuam mortuā. z pellē pilosam capre posuit ad caput eius similitudinē capillor exprimēs. z operuit eam vestimentis. z sicut dicit magr hystoriar. supposuit Jecor capre similitudinē respirationis z expirationis exprimēs. Spūaliter loquendo Dauid interpretat manufortis. z signat psonam hominis sine spīritū rōnalem. in quo pso ne reseruat post separationem spīritus a corpore. Et sicut psona hominis habet suū esse in deo. tāq suū causatum in sua causa. ac etiā esse ideale. sicut z omnis res creata idealiter relucet in prima causa tanq in speculo morali. z sicut aia hominis ē vita corporis. sic deus est vita anie. iuxta illud euangeliste Johānis. xiij. ca. Ego sum via veritas z vita. Et ideo qñ spūs in quo seruat esse hois separat a corpe. manet corpus quasi imago homis mortua Sic qñ deus in quo est esse aie. sepatur ab anima. manet anima quasi imago mortua. ꝓpter defectū bonor operum. quia q̄uis habuerit fidem. tamē vt dicit apls Jacobi. ij. ca. Fides sine operib9 mortua est. Per saulem q persequebatur Dauid intellt spīritūsanctū. quia Saul interpretat tentationis securitas. z spīritūsanctum signat qui facit hominē in quo habitat securum et fortem ad resistendum omnibus tentationibus sui inimici. p nuncios autem missos a Saule ad capiēdum ipsum Dauid intelligo bonas et rectas cogitationes siue motiones debitas missas et excitatas a spīritusancto ad capiendum z trahendum animam humanā pecca tricem a pessima consuetudine peccator suorum. ad vitam gratie. Sed certe dauid in pluribus peccatorib9 expellit p fenestras quinq̄ sensuū. z hoc quotiēs ipse miserrim9 peccator resistit bonis motionibus spīritussancti. z consentit malis tentationibus ipsius dyaboli. quia tūc deus q est vita anime. in quo est esse anime separat ab anima. z expellitur p fenestras quinq̄ sensuum. z tūc loco dauid manet ipsa anima quasi imago mortua sup cuius caput hoc est cuius in voluntate q est suprema pr anime ponunt crines caprine. quia tunc ex ꝓpria virtute non habet crines spīrituales crescētes. Nā etiam expientia docēte imagines mortue siue corpora mortua non habent crines crescētes ex ꝓpria natura z ꝯdiu sunt crines in corpore crescētes signum est q vita est z naturalis fortitudo interius in corpore. ꝛ quādo vero crines deficūt. signuz est q fortitudo naturalis incipit deficere. Figurā em huius habem9 Judicū. xvj. de Sampsone qui habuit septez crines quos ꝯdiu habuit in capite suo crescentes tantam habuit corporalē fortitudinem q oīs phylistei inimici sui eum non poterant superare. sed illis septē crinibus abrasis statim capitur. z oculis euulsis cathenis vinctus ductus est in carcerē. ¶ Spūaliter ỹo per Sampsonem qui interpretat sol fortis siue fortitudo solis intelligo spīritū rōnalem fortificatū p fidem pfectam a sole iusticie recepram. qui etiam spūs p Dauid signat. Per istos septē crines intelligo septez virtutes septem peccatis moralibus cōtrariātes. vputa humilitatem ptra superbiam. amorē z charitatē contra iram z inuidiam. fidelem laborē cōtra accidiā. largam elemosynarū distributionē ptra auaricīā. abstinentiam ptra gulam. z castitatē ptra luxuriam. Isti septē crines ꝯdiu homo habuerit illos in aia pfecte crescētes faciunt illam ita spūaliter fortē q oīes demones inferni suis tentationibus nō pūt contra eum prevalere nisi homo voluerit libere illis consentire dicente apostolo pma Cor. x. Fidelis deus qui non patiet vos temptari supra id qō potestis. sed tamē quādo homo psentit tentationi pus dyaboli. z quasi obstinatus dormit in peccatis. tunc isti septem crines virtutū quibus ania humana spūaliter fortificat abradunt. z tūc irruunt super eum phylistei. id est. demones. z expellūt ei9 oculos spūales. z ligant eum cathenis peccatoruz quibus nituntr ipsum ducere ad carcerem infernalem. z certe tunc expellit Dauid per fenestram. id est. deus in quo est esse anime qui signat p Dauid z tunc in loco Dauid manet misera aia quasi imago mortua. in cuius capite vbi essent predicti septē crines virtutū crescentes puniunt crines caprarū id est. feritāi crines septem peccatoruz mortalium. Ista autem imago mortua operitur vestimentis falsarum excusationū istorum septem peccatorū. De quibus excusationibus figuram habem9 apocalipsis. xij. de illo draconе rufo de quo legitur ibidem apocalipsis qui habuit septem capita. et in

capitibus eiꝰ septem dyademata. Spūaliter ꝑ istum draconem intelligo illum serpentē antiquū dyabolū qui in similitudine serpētis decepit primos parentes nostros in paradiso. Per septē sua capita intelligo septem peccata mortalia. ꝑ septez dyademata posita in illis capitibꝰ intelligo septez falsas excusationes quibus falsi xp̄iani sua peccata excusant ꝛ defendunt. Unde supbiam excusant per honestatē. invidiam ꝑ charitatē. iram ꝑ virilitatē. accidiā ꝑ bonā corpis gubernationē. gulam ꝑ bonā societatē. luxuriā ꝑ inclinationē naturalē. et cupiditatē ꝑ sapientiā mundanā. Uestimentis em̄ istarū falsarū excusationū cooꝑit ista ymago mortua q̄ ponit in loco Dauid. Sub istis vo vestimētis ponit iecur capre plenum vento hoc est fetida cōscientia plena vento vanitatis ꝛ voluptatis carnalis expirans anhelitū detractiōis ꝛ verba scurrilitatis. Sed q̄s est qui isto modo expellit Dauid. ꝛ in loco suo p̄dicto modo ꝓparat istam imaginē mortuā. Certe michol q̄ interꝑtat oīus aqua. ꝛ signat falsos adulatores. falsos ꝓfessores. falsos cōsolatores. ꝛ falsos p̄dicatores. q̄ in suis adulationibus populū dei decipiunt. ꝛ quasi imagines mortuas vestimentis excusationū pctōrū cooperiunt. ꝛ Dauid id est deū foras ab humanis mentibꝰ expellunt. intantū ꝙ iam vix reperit in terra. Unde iam verificat illud Osee. iiij. capitulo. Non est veritas. non est misericordia. non est scientia dei in terra. ꝛ maledictū mendaciū. homicidiū. odium. furtum ꝛ adulteriū inundauerūt. ꝛ sanguis sanguinē tetigit. id est. pctm̄ venit sup peccatū. Iste em̄ sanguis impedit oꝛones impioꝝ ne a deo exaudiant. dicēte domino ꝑ ꝓpheram Isa. j. Cum multiplicaueritis oꝛones vestras non exaudiam vos. manus em̄ vestre plene sunt sanguine. ¶ Quinto impeditur oratonis effectus quādo oratus nō petit a deo quod petendū est. Unde sicut legit Matth. xx. Filij zebedei petierunt honorē mundanū sicut superbi. Quia sicut dicit Eccl. xliij. Initiū oīs peccati supbia. Nec debemus in oꝛone petere vindictam inimicorū sicut invidi ꝛ iracundi. quia sicut dicit beatus Gregorius. sup euangelia omelia. xxvij. Qui postulat mortem inimici eum quē non potest gladio p̄sequi persequit oꝛone. ꝛ vivit adhuc qui maledicitur. ꝛ tamē is qui maledicit iam de morte illius reus tenet. Jubet aūt deus vt diligatur inimicus. ꝛ tamē rogat deus vt occidat inimicū. Quisquis autem taliter orat. in ipsis suis p̄cibus contra deum conditorē pugnat. Unde ꝛ sub inde specie dicit. Fiat oratio eius in pctm̄. Oratio in pctm̄ est illa petere que ꝓhibet ipse qui petit. Et sequit Virtus vere oꝛonis est celsitudo charitatis. ꝛ tūc quisq; quod recte petit adipiscit. cuz eius animus in petitione inimici odio non fuscat. sed pleruncq; reluctantē animū vincimus ꝛ ꝓ inimicis oramus fundimusq; pro inimicis p̄ces. Sed vtinā cor teneat amorē. nā sepe ꝛ ꝓ inimicis nostris oꝛonem impendimus. sed hanc ex p̄ceptione potius q̄ ex charitate infundimus. Nam ꝛ vitam inimico oꝝ petimus. ꝛ tñ ne exaudiemur timem⁹. Sed q̄ internus iudex mentē potius q̄ verba diiudicat. Ideo ꝓ inimico nihil apud eū postulat qui ꝑ eo ex charitate non orat. Christus nanq; docuit nos dicere. Dimitte nobis debita nr̄a sicut ꝛ nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Si ꝙ dicimus. dimitte ꝛc. ꝛ non dimittimus. hoc dicēdo nosipsos ampli⁹ ligam⁹. si hanc conditionē in oꝛone non intermittim⁹. advocatus noster xp̄s p̄cē quam nō composuit nō agnoscit. hec Grego. Nec debemus in oꝛone petere superfluitatē bonoꝝ temporalitū sicut anari. nā vt vt dicit ap̄lus. j. Thi. vj. Qui volunt divites fieri incidunt in tentationē ꝛ in laqueum dyaboli. et in desideria multa ꝛ inutilia ꝛ nociva que mergūt homines in interitū ꝛ in p̄ditionē. Radix em̄ oīm malorū est cupiditas. quam quidā appetētes erraverunt a fide. Nec debemus in oꝛone requie corporalem petere sicut otiosi. qz vt dicit Proverb. xxviij. Qui sequit otiū replebit egestate. vnde de otiosis dicit p̄s. In labore hoim non sunt. ꝛ ideo cum hoibus nō flagellabunt. s. in purgatorio. sed potius deputant penis infernalibus sempiternis. Nec debemus superfluitatē ciboꝝ ꝛ potuū in oꝛone petere sicut gulosi. qz vt dicit Eccl. xxxvij. In multis escis erit infirmitas. ꝓpter crapulā multi obierunt. Nec debem⁹ voluptatē carnalē petere sicut luxuriosi. qz de luxuria dr̄ Job. xxxj. ꝙ nephas est ꝛ iniquitas maxima. ignis vsq; ad p̄ditionē devorans. ꝛ oīa virtutū germina eradicans. ideo de hmōi illicita ꝛ nociva petentib⁹ dicit ap̄s Jaco. iiij. Petitis ꝛ non accipitis eo ꝙ male petitis.

¶ Sexto impedit oꝛonis effectus ꝓpter defectum p̄senerātie oꝛonis. Uñ ad hoc ostendit nobis xp̄s exemplū Luce. xj. dicēs. Quis vestrū habens amicum ꝛ ibit ad illū media nocte ꝛ dicet illi. amice accōmoda mihi tres panes qm̄ amicus meus venit de via ad me ꝛ non habeo q̄d ponā ante eum. ꝛ ille deintus respōdens dicat. noli mihi molestus esse. iam ostium meū clausum est ꝛ pueri mecū sunt in cubili. non possum surgere ꝛ dare tibi. ꝛ ipse si p̄senerauerit pulsans. dico vobis. ꝛ si nō dabit illi surgens eo ꝙ amicus ē. ꝓpter improbitatē eius tñ surget ꝛ dabit illi quotquot habet necessarios. et ego dico vobis. Petite ꝛ accipietis. q̄rite ꝛ invenietis pulsate ꝛ aperiet vobis ꝛc. Uō exponens beatus Aug. in ser. de verbis dñi in monte. ad cuius exp̄ sitionē adducit exemplū alicuiꝰ q̄ ad certū locum ꝓgere vellet ꝛ cum infirmos pedes hāret. ꝛ viā ignoraret ꝛ loci illius ianua clausa esset. oportet ꝙ primo vt in pedibus sanaret. deinde ꝙ via sibi demōstraret. qz parū ei valeret ad expeditionē huiꝰ negocij sanos pedes habere. ꝛ p̄ devia ꝓgere. deinde oporteret ꝙ ostium sibi aperiret. qz alias nihil valeret ambulare potuisse. nec viā rectā tenuisse. nos em̄ in via p̄sentis exilij sumus ad patriā q̄venturi peccatoꝝ aūt infirmos pedes hz anie ꝑ pctm̄. Unde p̄s. Miserere mei dñe qm̄ infirmus sum. Ignorat etiā viam q̄ deducit ad patriā. Uñ p̄s. Viā civitatis habitaculi nō invenerūt ꝛ celestis ianua si bi clausa est. Uñ Matth. xxv. Clausa est ianua. debet igit petere ꝓmo suam sanitatē vt eā accipiat. et hoc est qđ dicit. Petitez accipietis. Uñ p̄s. Sana aiam meā qz peccaui tibi. deinde deberet q̄rere viā directionē vt etiā eā inveniat. ꝛ ꝫ est qđ sb̄dit. Querite ꝛ invenietis. hoc aūt facit gr̄a spūsancti. Uñ p̄s.

Spiritus tuus bonus deducet me in terrā rectā debet etiam petere et pulsare celestis tanue aptionem t sibi aperietur vobis. Unde Isa. xlv. Aperiam ante eam ianuas t porte non claudentur. Predicta em̄ sex t multa alia impediūt orationis effectum. immo oppositā omniū p̄dictoꝝ que requrntur ad hoc q̄ oratio suam efficaciam habeat. impediūt orationis effectum.

Capitulū XL

Ercius riuul⁹ manās de secūdo fonte predicto. scilicz de fonte oris. est quintum opus misericordie spiritualis. scilz ignorantes siue errantes instruere. t ad viā veritatis catholice reducere. D̄e quo Jaco. v. ca. Si quis autem ex vobis errauerit a veritate t cōuerterit quis eum. scire debet quoniā qui conuerti fecerit peccatorem ab erroꝛe vie sue. saluabit animam eius a morte t operit multitudinē peccatorum. verūtamē in qua re quis erret interest plurimū. Ad p̄o quo notandum q̄ sunt aliqua q̄ nescire est melius q̄ scire. vtputa talia que ad huius mundi pertinent sapiētiam. Nam vt dicit apostolus. j. Corinth. iij. Sapientia huius mūdi stultitia est apud deum. Et sunt aliqua quoꝝ scientia nō requiritur ad salutem. vt multe leges humanitus adinuente multe cōclusiones doctrinales. t multe scientie particulares. que vtrum sciant siue nō modicum refert ad salutem. Et sunt alia quoꝝ scientia requiritur ad salutem. vtputa p̄cepta decalogi articuli fidei cum mediis facultatibus ad eorū noticiam. t erroꝛ in talibus est damnabilis. vñ Petrus lumbardus. iij. sententiaꝝ. distinc. xxxvj. ca. ix. t. x. Illud inquit sciēdum est q̄ in quibusdaꝫ rebus magno malo in quibusdam paruo. t in quibusdam nullo fallimur. In quibusdam rebus nihil interest ad capescendum dei regnum vtrū credant an non. vel vtrū verum putentur aut falsum siue sint siue non sint in his errare. id est aliud p̄o alio putare nō arbitrandū est esse peccatū. vel si ē peccatū minimū atq; leuissimū ē. t sunt vera. q̄ q̄uis nō videant tñ nisi credant ad vitā eternam nō possunt peruenire. Et licet erroꝛ maxia cura sit cauendus. nec tm̄ in maioribus rebus. nec nisi rerum ignorantia possit errare. nō tñ est conseq̄ns vt continuo erret quisq̄s aliquid nescit. sed q̄squis se estimat scire q̄ nō scit vl p̄o vero approbat falsum illud ē p̄rium erroris. t licet erroꝛ talis graue sit peccatū tamen vt dicit Holgot in lectura libri sapientie lectione. xxviij. Nūq; est erroꝛ primū peccatum hominis actuale quia si hominem contingit errare. aut est inuincibilis excusatur. quia deus nō exigit ab homine nisi q̄ potest hñ facere. non em̄ imputatur ad negligentiam si nesciat ea q̄ scire nō pōt. Uñ hoꝝ ignorantia inuincibilis dr̄ qꝛ cuꝫ studio superari nō pōt. Et p̄pter hoc talis ignorātia cum nō sit volūtaria nō ē peccatū. Si vo ē erroꝛ vincibilis. igit hō talē erroꝛē debuit p̄cauisse. q̄ cū nō fecit seq̄tur aliqnā malicia vel vicii p̄cessisse. p̄cedit em̄ q̄nq; erroꝛes hois negligentia q̄ hō desiderat non scire q̄ deberet scire. nec adhibet sollicitudinē ad sciendū ea q̄ ptinet ad salutē. cuiusmodi sunt articuli fidei t vniuersalia iuris p̄cepta. t talis ignorātia graue ē peccatū. vñ Aug. ad valentinū. Licet inquit graui⁹ sit peccare scienter q̄ ignorant. nō ideo tñ cōfugiēdū ē ad ignorantie tenebras vt in eis quisq; excusatōnem requirat. Aliud em̄ est nescire. t aliud nolle scire. Nescire aūt excedentia vim sciendi ac etiam faciliter scibilia t ad salutez requisita q̄ hō a quo disceret nō inuenit aliqualē habet excusatiōem. ꝫ nolle scire faciliter scibilia necessaria ad salutē. cuiusmodi ē oro dñica. simbolus apl̄oꝝ. t decalog⁹ cū mediis facilitantibus ad eoꝝ noticiā. puenit ē supbia q̄ ē primū vinculū diaboli cū quo ligat impius q̄ nō solū non desiderat scire ꝫ etiā cōtemnit scire requisita ad salutē. t hec ē innaturalis malicia. q̄ omis hō naturalit̄ scire desiderat. vt dicit. j. methaphi. t talis malicia facit hoiem indisponere se ad sciendū t dare se talibus q̄ euꝫ indisponūt ad faciendū. hec aūt maxime sunt voluptates t iuste libertates. t talis malicia fuit causa ignorantie iudeoꝝ. t hoc est q̄ dr̄ Sap. ij. Excecauit eos malicia eoꝝ. i. conrēptus sciendi cū volūtate iniuste viuendi. vñ Aug. in de ver. do. ser. lxxviij. Impia inquit mens odit etiā ipm̄ intellectuꝫ t hō aliquādo nimiū mēte puersa timet intelligere ne cogatur q̄ intellexerit facere. Uñ ps. Noluit intelligere vt bñ ageret. t hāc ignorantiā ex supbia malicia t cōtemptu puenientē vocāt q̄dam ignorātiā crassam t supinā. Crassam cepū t talium fluxibiliū ad tantū impinguat memoriaꝫ q̄ est venter anime a dono scientie q̄ oculus mentis non sufficit ad pedes attrēdere affectionū. ꝫ supine p̄cipitat in foueā peccatoꝝ impotēs iam ad p̄ se surgendū. Et patet q̄ hec ignorātia non excusat aliquē ꝫ accusat. B Uñ Aug. t ponit in ca. dist. xvij. nō omis. Nō ois inquit ignorās immunis ē a pena. Ille ignorans pōt excusari a pena qui a quo disceret nō inuenit illis aūt ignosci nō potuit hoc q̄ hūtes a quo discerent operā nō dederūt. Uñ t Crisos. omel. xlj. ope. imper. Nō pōt inquit esse excusatio cōdemnatōis ignorātia veritatis q̄bus fuit inuentēdi facultas si fuisset q̄rendi volūtas. Nō considerās. b. Aug. in epl̄a ad iulianū comitē ita scribit. Grandis inquit cōfusio ē animab⁹ laicoꝝ q̄ dicūt. q̄d ptinet ad me libros scripturaruꝫ legendo audire vel discere. vel etiam frequēter ad sacerdotes t ad ecclesiā sanctorū recurrere. cū clericus fiam ea que oportet clericos facere factā. sed quare non intelligit qꝛ panem t vinū atq; alia hmōi terre bona t regni felicitatē equaliter vult participare et equali labore iugum xp̄i ferre nō vult. Et sequit. Similiter em̄ mandata dei seruantibus laycis celeste palaciū patet veluti t clericis. Item Augustin⁹ super Johannem omel. lj. Cum auditis inquit fratres dominū dicētem. vbi ego sum illic t minister meus erit. nolite tantūmodo bonos episcopos t clericos cogitare. sed etiā vos layci p̄o modo vestro ministrate xp̄o bene viuendo. elemosinas faciendo. nomē doctrinamq; eius q̄bus potueritis p̄dicando. vt vnusq̄sq; etiam paterfamilias hoc nomine agnoscat patrū affectum sue familie se debere p̄ xp̄o t p̄o vita eterna suos oēs moneat. doceat. hortet. corripiat.

impendat benuolentiã ⁊ exerceat disciplinã. ⁊ ita in domo sua ecclesiasticũ ⁊ quodãmõ epale impleat officiũ ministrans xpõ vt in eternũ sit cum ipo. Item idem sup psal.l. Quomõ inquit ad nos pertinet loqui vobis in ecclesia. sic ad vos ptinet i domibus vestris agere vt bonam rõnem reddatis de hijs qui vobis subditi sunt. Item idẽ in epla ad iulianũ comitem. Queso inquit mi frater. q̃so omnibus tibi subiectis ⁊ bone volũtatis in domo tua. a maiore vsq̃ ad minorẽ amorẽ ⁊ dulcedinem regni celestis. amaritudinẽ eñ ⁊ timorẽ gehenne annũcies. ⁊ de eox salute sollicitus atq̃ vigil existas. q̃ pro omnibus tibi subiectis q̃ in domo tua sunt rationẽ dño reddes. annũcia. precipe. impera. suade eis vt caueant a superbia a detractione. ab ebrietate. a fornicatione. a luxuria. ab ira. ⁊ a furto. a cupiditate q̃ est radix omniũ malox. hec ille. Vnde dicit aplus. j. Thi. v. Si q̃s suox ⁊ maxime domesti cox curã non habet fidem negat ⁊ est infideli deterior. Vñ sicut narrat Eusebi⁹ in de ecclasticis hystorijs lib. ij. ca. xvj. Marcus euãgelista rome scripsit euangeliũ xpi. ⁊ ad pces. ⁊ rogationes populi illis tradidit domi forisq̃ legendi. ⁊ libere int eos pnũciandi. quo audito petrus gauisus ẽ de fide illox. p hoc deuotõem eox cõsiderans. factũq̃ cõfirmat. ⁊ in perpetuũ legendã scripturã eis tradidit. hec ibi. Item layci adulti vt patz ex supradictis tenent sub pena mortis eterne scire oronem dominicam ⁊ salutatõnem angelicã ⁊ pcepta decalogi. ⁊ oñia hec continent in euãgelio. Erubescant igit infideles heretici ⁊ xpiane fidei inimici q̃ dicũt q̃ layci nõ tenẽtur scire addiscere aut cognoscere vel se intromittere de euãgelio xpi. nam idem ẽ sic dicere ⁊ asserere q̃ layci nõ deberẽt xpm cognoscere sed sp manere vt iudei ⁊ pagani sine veritatis noticia. Vñ dicit aplus. ij. ad Cox. iij. Si opertũ est euangeliũ in hijs qui pereunt. ẽ opertũ in quibus deus huius seculi excecauit mẽtes infideliũ vt nõ fulgeat illuminatio euãgelij glorie xpi. Itẽ hiero. ⁊ ponitur in ca. dis. xxxvij. in omeł. Juxta inquit apostolũ paulũ xps dei virtus ⁊ dei sapientia est. Ignorantia ergo scripturarũ est ignorantia xpi. ꝛ q̃ periculosa sit ista ignorantia ostendit bes. Ber. ⁊ ponitur. vj. flox. ca. xxvj. vbi sic scribit. Oñis inquit peccati consummationẽ parat desperatio. desperatio venit de dei ignorãtia. si eñ nos dei ignorantia tenet quomodo sperabimus in eum quem ignoramus. scimus autem desperatis partem vel societatem non esse in sorte sanctox. Sed quo nã modo dei ignorantia desperationẽ parturit. dicamus forte. alias reuersus in se ⁊ displicens sibi in omnibus malis que fecit. cogitãsq̃ respicere ⁊ redire ab omni via mala ⁊ carnali cõuersatione sua. si ignorat q̃ bonus sit de⁹ q̃ suauis ⁊ q̃ mitis. multisq̃ ad ignoscendum. nonne sua carnalis cogitatio arguet eum ⁊ dicet. quid facis. ⁊ vitam istaz vis pdere ⁊ futurã. peccata tua maxima sunt ⁊ nimiũ multa nequaq̃ p tot ⁊ tantis peccatis. nec si te excozies sufficies satisfacere. complexio tua tenera ẽ ⁊ vita tua extitit delicata. consuetudinem difficile vinceres p his ⁊ his similibus resilit peccator desperatus. miser ignorans q̃ facile omnipotẽs bonitas que neminẽ vult perire cũcta ista dissoluet. sequit q̃ impenitentia que est delictum maximũ ⁊ blasphemia irremissibilis. Jpe vo peccator aut cõturbatus nimia tristicia absorbetur. ⁊ ferturi p fundum minime iam vt consolationẽ recipiat reuersurus. sed aut certe dissimulans ⁊ sibi qualicũq̃ verisimile blandiens rõe reuocat se irrevocabiliter ad seculum ad perfruendũ ad delectandũ in omnibus bonis eius sicut licuerit. Cum autez dixerit pax ⁊ securitas. tunc subitaneus superueniet ei interitus tanq̃ in vtero habentis ⁊ non effugiet. ita igit de ignorantia dei vniuerse malicie consummatio venit que est desperatio. hec Ber. ¶ Quemlibet eñ talem sic alloquit apostolus ad Roma. ij. Ignoras inquit quonã benignitas dei te ad penitentiam adduxit. scõm duriciam autem tuam thesaurisas tibi iram dei in die ire ⁊ revelationis iusti iudicij dei qui reddet vnicuiq̃ sm opa sua. Item Grego. ⁊ ponitur in ca. di. xxxviij. q̃ ea. Qui ea inquit que dei sunt sapiunt. sapiũtur a domino ⁊ qui ea que dei sunt nesciunt. nesciunt a domino. Paulo teste qui ait. Si quis ignorat ignorabitur. ⁊ quicunq̃ stultus est in culpa. sapiens erit in pena. hec ibi. Jayci igitur informãdi sunt p sacerdotes q̃ libenter scripturam sacram audiant. ⁊ humiliter addiscant. ⁊ cũ omni humilitate timore ⁊ reuerentia de veritate quam addicerunt ⁊ clare intelligũt loquantur. ⁊ non pompent de illis que sciũt. nec alios ignorantes despiciant. nec arrogãter putent se scire que forte nesciũt nec intelligunt. nam vt dicit Jsido. in de summo bo. lib. iij. ca. xj. Scientia accepta scripturarum non ad dei gloriã sed ad suam laudem vruntur plerũq̃. dum ex ipa scientia extollũtur. ⁊ ibi peccant vbi peccata mundare debuerant. nũq̃ consequũtur legendo pfectã scientiam arrogantes. nam q̃uis sapientes in sux ficie videantur. medullitus tamen veritatis archana non tangunt. nube superbie ꝓpediuntur. semp eñ legunt ⁊ querunt ⁊ nũq̃ inueniũt. dicente apostolo. Semper addiscentes ⁊ nunq̃ ad scientiã puenientes diuine legis penetralia humilib⁹. ⁊ bene ad deuz intrantibus prauis atq̃ superbis clauduntur. dicente xpo Matb. xj. ca. Confitebor tibi domine pater celi ⁊ terre qui abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudentibus ⁊ revelasti ea paruulis. Et q̃uis diuina eloquia in lectione arrogantibus sunt aperta in ministerio tamen clausa atq̃ occulta sunt. dum eñ sermo dei fidelibus lux sit. reprobis autem atq̃ superbis quodammõ obtenebrescit. vnde illi illuminantur inde isti excecant. hec ille. Ex quibus patet q̃ hec damnabilis ignorantia dei prouenit principaliter ex superba malicia. q̃ homo cõtemnit legem dei cognoscere. ⁊ supbia q̃ initiũ est omnis peccati prouenit principaliter ex ignorantia qua homo seipm non cognoscit. vnde Ber. vj. flox. cap. ij. Item. viij. flox. cap. lix. Heu inquit quantum malum venit de ignorãtia nostri itaq̃ peccatum diaboli q̃ initiũ omnis peccati superbia. volo proinde anima mea te scire teipsam. quia talis scientia non inflat sed humiliat. ⁊ est q̃dam preparatio ad edificandum nisi eñ sup humilitatis stabile fundamentum. spũale edificium stare

minime potest.porro ad se humiliandū nihil omnino inueniri viuacius seu accōmodacius potest q̄ si veritatem inuenerit non dissimulet.non sit in spiritu eius dolus.nec se a se vertere abducat. naz quomō non vere humiliabitur in hac vera cognitione sui.cum se perceperit oneratam peccatis mole huius mortalis corporis aggrauatam terrenis intricatam.curis carnaliū desideriorum fece infectam.cecam curuam.infirmam. implicatam multis erroribus.expositā mille periculis.mille timoribus trepidatā.mille difficultatibus anxiam mille suspicationibus obnoxiam.mille necessitatib⁹ erumnosam.proclivam ad vicia.inualidaz ad virtutes.Unde hinciam extollentia oculoꝝ.Unō leuare poteris caput.nōne magis cōuertetur in erūna sua dum configitur spina.conuertetur ad lacrimas.conuertetur ad planctus z gemitus.puertetur ad dominū.porro conuersa ad dominū recipi et consolatōnem. quia pater est misericordiarum z deus totius consolationis.Et sequitur.tali itaq̄ experimento z tali ordine salubriter innotescet deus.cum prius se homo nouerit in necessitate positum. z clamabit ad dominū z exaudiet eum. atq̄ hoc modo erit gradus ad noticiaz dei tuūpius cognitio. Sed iam demū aduerte quomodo vtraq̄ cognitio.s.dei z tuūpius sit tibi necessaria ad salutem.ita vt neutra carere valeas cum salute.nā nemo absq̄ cognitione sui saluat.de qua nimirū mater salutis humilitas oritur z timor domini. qui et ipse sicut initium est sapientie. ita initiū est z salutis.Quid si ignoras deum poterit ne spes esse saluris.cum dei ignorantia ne hoc quidē.nec em̄ potes aut amare quem nescias.aut habere quem nō amaueris.noueris ꝓinde te vt deū timeas. noueris z ipm deū vt eū ipm diligas.in altero initiaris ad sapiam. z in altero consummaris.Quia initiū sapie timor dñi.z plenitudo legis ē charitas. tā igitur vtraq̄ ignorantia canenda est q̄ sine timore et amore dei saluus esse nō potest.Hec ille.Ex quib⁹ patet q̄ excellens opus misericordie est ignorātes siue errantes instruere et ad viam veritatis reducere.z certe vt estimo inter omnia opera misericordie istud locū obtinet maxime.precellentem.

Capitulū XLI

Quartus riuul⁹ manās

de secūdo fonte.s. de fonte oris ē septum opus misericordie spūalis.s.besitātes cōsulere.de quo Matb.v. Qui aūt petit a te da illi. hoc est qui necessitate cōpulsus petit a te elemosinam siue besitans z in aliquo reḡsito ad salutem consiliuz ꝑm q̄ facultas z scientia tua sufficiūt da ei. Sed hic est notandū q̄ circa consiliū specialiter duo sunt consideranda. Primo que sunt in cōsilio vtiliter obseruanda.Secūdo que sunt in cōsilio specialiter cōmendanda. Pro quo notandum q̄ ꝑm Paris.in summa de virtutibus parte.iiij.ca. ix. In cōsilio quatuor sunt precipue obseruanda. scilicet expediens.facile.certum.z securum.z istorū cōtraria sunt omnino vitanda.scilz damnosuz. difficile. incertum z periculosum. Unde ille q̄ dat cōsiliū ceteris paribus debet ꝓponere expediens damnoso facile difficili.certum incerto.z securuz periculoso.Ūñ ꝓpter omnia illa dicit ꝓuer.xi. Ubi non est gubernator corruit popul⁹.salus vbi multa consilia.Unde Tullius de senectute ca.iij. Dātes inquit consiliū in republica plus agunt q̄ alij. Unde consiliarij sunt sicut in naui gubernatores Nam in naui alij sentinaz exhauriūt.alij crucidāt z cordas trahūt.alij malū extendūt.Ille vo tenēs clauū z quietus sedens in puppi multa maiora et meliora facit.sic non viribus aut velocitatib⁹.aut celeritate corporis res magne gerūtur. sed cōsilio autoritate z scientia.hec ille.

Capitulū XLII

Secundo considerādū

est que sunt in consilio specialiter cōmēdanda. Pro quo notādum est q̄ ad cōsilium pertinentia sunt quinq̄ specialiter cōmēdabilia. Primū est gratia consiliū discrete requirendi. Secūdum est gratia prudenter consiliariū eligendi.Tercium est gratia vtile consiliū administrandi.Quartū aūt est gratia consiliū debite examinandi.Et quintum est gratia consilio.electo ac quiescendi.

Capitulum XLIII

Primum commenda-

bile ad cōsiliū pertinens est in omnibus consiliū discretū requirere. vnde Ecclesiastici.xxxij. Fili sine consilio nihil facias z post factum non penitebis. Item Ecclesiastici. xxxvij. Ante omnē actum precedat stabile consiliū. Itez Prouerb.xiij. Qui autem agunt omnia cum consilio regūtur sapientia.Et sequitur. Astutus oīa facit cum consilio.qui aūt fatuus est aperiet stulticiam suam.

Capitulū XLIIII

Secundum commēda-

bile ad consiliū pertinens est gratia prudenter consiliariuz eligendi. Pro quo notandū q̄ inter ceteros spāliter tres sunt mali et fraudulenti consiliarij.s.caro.mūdus. z diabolus quoꝝ rō multi inspiētes magis sequūtur cōsiliuz q̄ dñm.caro em̄ cōsulit vt sequamur carnales voluptates.mūdus cōsulit vt sequamur terrenas diuitias. diabolus vo cōsulit vt transitorios z mundanos appetamus honores.De istis tribus consiliarijs dr̄ Ecci.xxxv. Tres spes odiuit aīma mea. Pauperē superbū.diuitē mendacē.z senē fatuum Paup superbus ē caro q̄ paup ē in natiuitate. quia nuda nascit in natiuitate in hūc mūdum. vñ Job j. Nudus egressus sum de vtero matris mee. nudus reuertar illuc. paup in vita.qz mutuatis indumentis confouet. vñ dicit apl'us.s. ad Corint.iiij. Quid aūt habes q̄ nō accepisti. Paup etiaz erit in morte.vñ Eccs.v. Sicut nudus egressus est de vtero mris sue sic reuertet z nihil secuz auferet de vniuerso laboze suo.Dives mēdax ē mūd⁹.Mūdus dives dr̄ inquantū omnia tpalia possidet.sed mendax est in ꝓmissis. quia nō dat q̄ ꝓmittit. Nam in diuitijs ꝓmittit satietatē. ꝛ dat esurtem.

Vnde Ecclesiastes. v. Auarus non implebit pecuniā. ⁊ qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis In delicijs ꝓmittit delectationem. ꝫ dat finaliter amaritudinē. Vnde Prouer. v. Nouissima illius amara quasi absinthiū. Item Apoca. xviij. Quātum glorificauit se ⁊ in delicijs fuit tantum date ei tormentū ⁊ luctum. In honoribus promittit sublimitatem. ⁊ dat subitam detectionē. Vñ ps. Detecisti eos dum allenaretur. Item inimici domini mox vt honorificati fuerint ⁊ exaltati deficiētes quemadmodū fumus deficiēt. Item Job. xxiij. ca. Si ascenderit vsq; in celū superbia eius. ⁊ caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinū in fine perdetur. Senex fatuus diabolus est. qui senex dr̄ ꝓpter antiquitatem malicie. fatuus est quia stulticiā suā manifestauit. quādo ait illud Isa. xiij. ca. In celū ascendam. ⁊ supra astra dei exaltabo soliū meum. ⁊ similis ero altissimo. Consilio eñ predictorum malor̄ consiliarior̄ multi sunt infatuati. quorum omniū consiliū est a sapientibus fugiendū. Vnō dr̄ Eccl. vij. Cum fatuis non habeas consiliū. nō eñ poterūt diligere nisi ea q̄ eis placent. Item ps. Beatus vir q̄ non abijt in cōsilio impiorū ⁊ in via peccator̄ nō stetit. ⁊ in cathedra pē. Et ideo merito sciens Job. Cōsiliū inquit impior̄ longe sit a me. Vñ Job. xxj. Et sicut consiliū malor̄ ē euitandū. ita consiliū bonor̄ consiliarior̄ ē eligendū. Vnde Eccl. xxxvij. Cor boni consilij statue tecum. Pro quo notandū q̄ boni consiliarij deberent esse a vicijs immaculati ⁊ virtutibus pditi. vñ Ambro. lib. ij. de offi. dicit. q̄ in exeq̄ndis consilijs plurimū valet vite probitas virtutū progatiua. benuolentie vsus. facultatis gratia. Et ponit exemplū. Quis inquit in sceno fontes requirit. quis ex turbida aq̄ potū repetit. vbi luxuria ē. vbi intemperantia ē. vbi vicior̄ cōfusio q̄s nō horrendā existimet vitam. q̄s nō despiciet mox oblitionē. q̄s vtilē aliene cause iudicet. quē ipe videt inutilē sue vite. hec ille. Item Beda. Aug. in epla ad Iulianū comitē. Elige inq̄t tibi cōsiliarios deū timentes ⁊ veritatē amantes. sepe eñ adulatores blanda facie decipiūt aīas audientiū se. ⁊ ꝓpetua morte interimūt. De talibus dicit ps. Deus dissipabit ossa eor̄ q̄bus hoibus placent. cōfusi sunt qm̄ deus dispsit eos. Et iō merito bea. Bern̄. ad cōsiliū inq̄t soli eligant q̄ ⁊ prudentes esse videant ⁊ benuoli. absq; prudētia ⁊ benuolentia nō sunt pfecta cōsilia de nr̄o generi ab imꝑfectione sua. vix in multitudine hoim vnū reperies in vtraq; gr̄a consummatū. hec ille. Dic eñ Holgot in lectura li. sapie. lectione. cxxxij. q̄ mali consiliarij maxime sunt piculosi in cōitate q̄cūq; q̄ sicut bonis consiliatoribus stabilit. sic in malis cōsistit cōfusio ⁊ subuersio eiusdē. Dicit eñ Tullius in li. suo. de senectute. li. iij. q̄ dantes cōsiliuz in republica plus agūt q̄ alij ad ciuitatis cōseruationē. qō ostendit p exemplū gubernatoris nauis de quo prius dictū est. Debēt igitur consiliarij habere in conuersatione sanctitatem. in verbo veritatem. ⁊ in zelo equitatem. ⁊ in experimento sagacitatem. ⁊ ideo pro eo sicut testatur phūs in senib⁹ viget sapientia. ideo merito senes eliguntur consiliarij. Unde dicit Ambro. in suo exameron. omel. j. Senectus est in consilijs vtilior. ꝓpter quod dr̄ Eccl. xxv. q̄ speciosum iudicium canicie ⁊ pbyteris cognoscere consiliū. q̄ speciosa veteranitas sapiētia ⁊ gloriosus intellectus ⁊ cōsiliū corona senū. multa peritia ⁊ gloria illor̄ timor domini. ⁊ idem ꝑcepit dñs moysi vocare seniores ad consiliū vt patz Exod. iij. Et tales in romana republica senatores vocabātur. Vñ sicut dicit Papias. ⁊ de hoc habetur in principio historie romanor̄. vbi dicit q̄ romulus condita ciuitate quā ex nomine suo romā vocauit centū ex senioribus elegit quorū consilio omnia ageret. quos senatores ꝓpter senectutem. ⁊ patres ob sollicitudinem cure nominauit hor̄ ab initio condite vrbis nomina aureis litteris scribebantur. ꝓpter qō ⁊ patres scripti dicebant. Isti eligebantur. postq̄ meriti in diuersis statibus ⁊ officijs extitissent. tanto aptiores sapientie. quanto in exercicijs minus possent. Istor̄ apud grecos tantus honor fuit q̄ nunq̄ duces eor̄ ꝓcederent. nec aliq̄d solenne facerent sine eor̄ consilio. ⁊ sicut tales senatores ⁊ cōsiliatores sunt reipublice vtilissimi q̄ sunt boni ⁊ virtuosi. ita sunt indices principes et plati pniciosissimi q̄, sunt mali ⁊ vicios. ⁊ q̄ hūt zelū ꝑ cōmodo suo priuato ⁊ psonali. ⁊ nō ꝑ bono cōi. ⁊ quādo sunt corrupti cupiditate ⁊ receptione munerū. ⁊ q̄ sunt nimis timorosi ⁊ dissimulant dicere veritatē. ⁊ q̄ odio ⁊ rancore regulātur. tales cōsulendo principē destruūt quē regere ⁊ dirigē deberēt ⁊ fiūt nō solū principi ꝫ toti reipublice pessimi inimici. quor̄ cuilibet dici pōt illud qō dicit paulus elymam ymago. Actuū. xiij. ca. O plene omni dolo ⁊ oñi fallacia fili diaboli inimice oīs iusticie nō desines subuertere vias domini rectas. Talis cōsiliator fuit ille aman pessimus q̄ simplicitatez nobilissimi principis assueri fraudulentis cōsilijs circūuenit. ⁊ nobilis regis innocentiam ad nephandā crudelitatem induxit. vt patet Hester. iij. ca. Tales igit sunt cōsiliarij repudiādi ꝓ prudētiā. sicut fecit idē rex assuerus impijssimo cōsiliario suo aman. q̄ iniquā sententiā ad suggestionē ⁊ cōsiliū eiusdē aman datam de occidendo toto genē indeor̄ misericordit reuocauit. ⁊ ipsum aman in patibulo qō parauit mardocheo suo fideli proximo suspendi ꝑcepit.

Capitulū XLV

Sed est insuper notandū. q̄ ꝓ eo qō difficile est sr̄ cognoscere q̄s sit cōsiliarius bon⁹ ⁊ q̄s malus. igit ꝓ cōsiliario añ oñes eligēdus est de⁹. vñ Thobie iij. ca. Opa cōsilia tua in ipo pmaneāt. Item Jac. j. ca. Si q̄s aūt vr̄m indiget sapia postulet a deo. q̄ dabit oñibus affluenter. Item. ij. Paralip. ij. ca. Cum ignorem⁹ quid agere debeamus. hoc solū habemus residuū vt oculos nostros dirigam⁹ ad te domine. Item Eccl. xxxvij. In his omnib⁹ deꝑcare altissimū vt dirigat viam tuam. Sic fecit ille rex prudens. ⁊ sanctus Dauid qui consulebat dominuz antequā ardua facta aliqua aggrederet. Unde. ij. Regū. xxiij. ca. Nunquid vadam ⁊ percutiam philisteos. Et de hoc Augustinus. in tractatu de lapsu mūdi. Quānis inquit consiliarius

prudentior xpo. queramus ab eo consilia. et habebimus copiam sapientie q̄ est xps. Vñ et ipse est consiliarius vnus. de quo dr Ecci. vj. capitlo Mlti pacifici sint tibi. et cōsiliarius sit tibi vnus de mille. Nisi enim ab ipo cōsiliario emaneant consilia sicut a fonte sapiētie et nisi tendāt finaliter ad consilia sua implēda instabilia et enormia sunt. Vnde Sene. epistola. xviij. Errant inquit consilia nostra. quia non habentur quo dirigantur. et quia iustus a deo querit consilium. et nititur adimplere consilium a deo datū. ideo de ipo dicit Ecci. xxxix. Ipse diriget consilium eius et disciplinam. et in abscondito suo consiliabit. Itē Seneca in quadam epistola. Bonus inquit vir sine deo nemo est. non pōt aliq̄d supra fortunaz nisi ab illo adiutus exurgere. ille dat magnifica consilia et electa. Talia consilia fuerunt q̄ attulit in mūdum istum. ille rex pacificus sapientia dei patris. De quo Ysaie. ix. Vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius. Consilia eius consilia sunt pacis. Et sicut dicitur Prouerbio. xij. Qui aūt pacis inuenit cōsilia sequit eos gaudiū. Pro quo notandū q̄ rex noster pacificus ihūs xp̄us p redemptōne et salute generis humani veniens in hūc mūdum tria cōsilia pacifica et euangelica de quibus ad presens secum attulit. et suis fidelibus administrauit.

Capitulū XLVI

Primum regis pacifici consiliū est cōsiliū castitatis cōtra carnis cōcupiam. de quo cōsilio dicit xps Mat. xix. Nō omnes capiūt istud ꝟbū .i. consilium castitatis. ꝫ quibus datū ē. Et subdit. Qui pōt capere capiat. q̄ intendit delicijs carnis non habet pacem cum carne. De isto enim pacifico et euangelico consilio loquitur apostolus. j. ad Corinth. vij. dicens. De virginibus autez preceptū non habeo. consilium autem do tanq̄ misericordiam consecutus a domino vt sim fidelis. Sup quo Hieronimus. Quare inquit preceptum domini non habet de virginitate. et respondit dicēs quoniā maioris meriti est quod nō cogitur et offertur. virginitas autem difficile seruatur. et ideo maioris meriti est. Plus amat virgines christus quia sponte sibi tribuūt quod eis non fuit imperatum. hec ille. Sed pro isto est notandum q̄ castitas virginalis florens est sicut lilium. Vnd Canticor. ij. Sicut lilium inter spinas. sic amica mea inter filias. Et nota q̄ lilium habet sex folia candida niuei coloris. et sex grana aurei coloris. Sex folia candida signant sex que ad conseruationem candoris virginitatis sunt necessaria.

¶ Primum folium est cibi et potus sobrietas q̄ folium tanq̄ spine lacerant crapula et ebrietas. et ideo dicit xps suis discipulis quos caste et sobrie voluit viuere Luce. xxj. Attendite autē vobis ne grauentur corda vestra ex crapula et ebrietate. Vnde Loth inebriatus duplex incestuz cōmisit. quia ambas filias ꝓprias carnaliter cognouit. vt patet Geneſis. xix. Et ideo merito dicitur Prouerbio. xx. Luxuriosa res vinum et tumultuosa ebrietas. quicunq̄ his delectatur non erit sapiens. Et ideo beatus Hieronimus ad Eustochium virginem. Virgo inquit xp̄i vinum fugiat vt venenum. Itē apostolus ad Ephes. ix. Nolite inebriari vino in quo est luxuria ꝛc. ¶ Secūdum folium est laboris strēnuitas. Sed istud folium tanq̄ spina lacerat ociositas que ē magna causa luxurie inductiua. Vnde Ezechielis. xvj. Hec fuit iniquitas sodome sororis tue superbia. saturitas panis. abundantia et ocium. ¶ Terciū folium est habitus asperitas. Istud enim foliū tanq̄ spina lacerat habitus curiosi ornatus. vñ Numeri. xxv. Filij israel fornicati sunt cum mulieribus moabitarum que se curioso ornauerant apparatu. Item iudas concubuit cum thamar nuru sua que depositis viduitatis vestibus curiosis iocunditatis vestibus se ornauit. vt patet Geneſis. xxxviij. ca. Item holofernes ex pulcritudine iudith et curioso ornatu quo se induerat ad concupiscentiam carnalem allectus caput suum perdidit. vt patet Judith. xiij. ¶ Quartum folium est custodia sensuū et maxime quo ad visum et auditum. quia curiositas videndi et audiendi noua tanq̄ spina lacerans est castitatis. vt patz Gene. xxxiiij. de Dina filia Iacob. que egressa vt videret mulieres regionis terre chanaan corrupta est a sichē filio emor principe illi⁹ ciuitatis. ¶ Quintum folium est modestia sermōis. Sed istud folium tanq̄ spina lacerans est loquacitas vel sermonis scurrilitas. Vnde Seneca. A verbis inḡt turpibus abstinere. quia licentia eorum impudētiam nutrit. Vñ apostolus. j. ad Corinth. xv. Corrumpūt enim bonos mores colloquia prava.

¶ Sextum folium est fuga occasionum peccandi. Sed istud folium tanq̄ spina lacerans est nimia et solitaria familiaritas inter virum et mulierem. Vñ thamar filia dauid corrupta ē ab amon fratre suo. quia sola cum solo fuit in thalamo. vt patet. ij. Regū. xiij. ¶ Sunt etiam in lilio sex grana aurea siue aurei coloris. in quibus figuratur triplex modus diligendi deum. et triplex causa q̄ re deus est summe diligendus. Vnde q̄tum ad primum est notandum q̄ diligendus est prudenter. ne decepti ab amore amore eius discedamus dulcit. ne illecti ab amore dei abscindamur. Fortiter ne oppressi ab amore dei euellamur. Et q̄tum ad secūdum notandum est q̄ fm Bern̄. tres sunt cause quare deus precipue est diligendus. Primo est diligēdus toto corde. quia noster creator. Secūdo tota anima quia noster redemptor Tercio tota mente. quia noster remūerator est.

Capitulū XLVII

Secundum regis pacifici consilium euangelicū est consiliuz voluntarie paupertatis ꝓtra ꝓcupiam

oculorum. Unde sicut dicit Sene. Quietissime viuerent homines si hec duo verba tollerent. scz meum z tuum de mūdo. De isto enim pacis cōsilio dicitur Matb. xix. cap. Si vis perfectus eē vade z vende omnia que habes z da pauperib⁹. z habebis thesaurum in celo. z veni z seqre me. scz in voluntaria paupertate. Unde z dom⁹ noster iesus christus pauper erat i natiuitate. z pauper in vita. z pauper in morte. ¶ De paupertate xpi in eius natiuitate loquitur Crisostom⁹. omel. ij. ope. imper. loquens de tribus regibus q̄ magni itineris laborem ad querendum xp̄m in eius natiuitate susceperunt. Quid inquit glorio sum videntes in puero gauisi sunt reges querētes tanti itineris susceperūt laborem. Nunq̄d viderunt pallatiū marmoreum splendidū. nūquid matrem eius diademate ornatam aut in lecto aureo recūbentem. nūquid puerū auro vel purpura inuolutum. nunquid regiam curiam diuersis populis personātem. non. Sed quid. pandochiū tenebrosum z sordidū magis animalibus q̄ hominibus aptum. in quo nemo erat contemptus quiescere nisi itineris necessitate coactus. matrē eius vix tunicam vnam habentem non ad ornamentum corporis sed ad regimentum nuditatis ꝓficientem z qualem habere poterat carpentarij vxor paupercula z hoc in peregrinatione constituta. puerum pannis sordidis inuolutū. z in sordidiori presepio equorum positum quia locus ille sic erat angustus vt nec ponendi spaciū infantem inueniret. si ergo regē terrenū querentes venissent. magis confundendi fuerant q̄ gentili. qz tanti itineris laborez sine causa susceptissent. nūc autem quia regem celestem querebant. z si nihil regale vidissent in eo solitus stelle testimonio cōtenti gaudebant. hec Crisostomus. ¶ Secūdo in vita sua similiter pauper fuit cū non habuit marina castella. villas nec domū vbi caput suum reclinaret. Unde Bernhar. v. sermone. capitlo. xxx. Omniū inquit bonorum eterna in celis affluentia superabat. sed pauptas non inuenichat in eis porro in terris abundat z supabundat hec spēs. z nesciebat preciū eius. hanc itaq̄ dei filius cōcupiscens descendit vt eam eligat sibi z nobis sua estimatione faciat ꝓciosam. descendit ab inūerabilibus celi diuitijs z veniēs in mūdum. nec istas qualescunq̄ diuitias habere voluit. Sed in tanta paupertate venit vt natus cōtinuo poneret in ꝓsepio. qz non erat ei locus in diuersorio. ¶ Tercio in morte sua etiam erat pauper. vnde nudus ductus erat ad mortem. nudus crucifixus. z quā do erat mortuus non habuit ꝓprium sepulcrum in quo poneret. Istam xpi paupertatem in natiuitate in vita z in morte. restatur euangeliū mat. xviij. dicens. q̄ vulpes foueas habēt z volucres celi nidos vbi reponant pullos suos. filius autē hominis non habet vbi caput suum recliner. q̄si diceret. volucres celi habēt nidum in quo ponūtur cū producūtur. sed filius virginis verus de⁹ z homo nō habuit nidum. id ē cunabule vbi reponeretur. quando erat de virgine natus in mūdum nisi presepe. iumentis magis q̄ hominib⁹ aptuz vulpes habent foueas vbi quiescunt post labores sed filius virginis non habuit sepulcrū ꝓpriū in quo potuit quiescere post laborē passionis sue quam sustinuit pro hominis saluatione. nec in tota vita sua habuit propriam domum in qua reclinaret caput suum. Sed sicut dicit bern. v. sermone. cap. xxx. vere magna abusio est vt diues esse velit vermiculus vilis propter quem de⁹ manifestatis z dominus sabaoth voluit pauper fieri. ditior denicq̄ xpi paupertas cūctis opib⁹ cūctisq̄ thesauris. quid em̄ humilitate dicim⁹. aut q̄d ꝓciosius inuenietur. per quam nimirū regnū celorum emitur z gratia diuina acquiritur. Eis obtinere celum paupertatis vilitatem amplectere z tuū erit. non enim paupertas virtus reputatur sed paupertatis amor amicicia paupex regni celorum amicos constituit. amor vō pauptatis reges denicq̄ regnū celorum paupex est. beatus q̄ post illa non abijt que possessa onerant. amata inquinant amissa cruciant. magna quidem penna est paupertas qua tam cito volatur in regnū celorum. Nam paupertas non tm̄ promittit sed etiam datur regnū celorum. sed videmus aliquos pauperes qui si haberent veram paupertatem nō adeo pusillanimes inuenirentur z tristes. sed considerarent se reges futuros esse z reges celi. sed hi sunt qui pauperes esse volūt eo tamen pacto vt nihil eis desit. z sic diligunt paupertatem vt nullā inopiam patientur. homines aūt bone voluntatis sunt qui pauperes esse volūt. xp̄iana volūtate diuitias paupertate commutauerūt. vel etiam nō habitas tanq̄ habitas contempserūt. relinquentes omnia ꝓpter xp̄m sicut z ipse reliquit omnia ꝓpter eos. sequūtur eum quocūq̄ ierit. Felix voluntaria paupertas relinquentiū omnia z seqntium te domine iesu. vere martyrij genus voluntaria paupertas est. nam quid sibi vult q̄ eadem premissio facta est martyribus z pauperib⁹. nisi q̄ vere martyrij genus paupertas volūtaria est. Quid mirabilius aut quod martyriū grauius ē q̄ inter epulas esurire. inter vestes multas z preciosas algere paupertate premi inter diuitias q̄s offert mūdus. quas ostendat diabolus. quas desiderat nr̄ ipe appetitus. an nō merito coronabitur qui sic certauerit. Voluntaria paupertas suos amatores a gemina impugnatione qua hui⁹ mūdi amatores expugnantur. reddit securos. scz a propria inuidia z aliena. Paupertas enim dū putatur misera aliena caret inuidia. z quia ē voluntaria nemini quicq̄ inuider. hec ille. Aliq̄ tamen sunt pauperes sed non volūtarie pauperes. quoniam quando vident diuites a multis honorari ꝓpter suas diuitias. conquerūtur deo q̄ nō dedit illis diuitias sed inopiam z mūdi tribulationem dicentes cum prophera Hieremie. xij. c. quare via impioz prosperatur. bene est omnibus qui prevaricantur z inique agūt. Item dicūt cū Psal. Ecce ipi peccatores z abundantes in seculo obtinuerūt diuitias. quibus xp̄s potest respōdere sicut respondebat Petro quando lauit eius

pedes dicens. Quod ego facio nescis modo scies aūt postea. Johan. xiij. nouit eīm deus q̄ multi q̄ damnabūtur faciūt quedam bona de genere opa. ⁊ multi qui saluabūtur quedam mala faciūt opa. ⁊ fm diuinā iusticiam nullū bonū irremuneratū. nec aliquod malū erit impunitum. Ideo illos q̄ saluabūtur ⁊ faciunt hic mala deus punit ⁊ castigat tanq̄ pater in presenti. aliquando per pauperatem. aliquando per infirmitatem vel alias tribulationes ⁊ illos qui damnabuntur remunerat per mūdanas diuitias. ⁊ prosperitates. Vnde Luce. xvj. dicit diuiti epuloni. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua. ⁊ Lazarus similiter mala. q̄ si diceret. quia tu iam damnatus fecisti quedam opera bona in vita tua. ideo recepisti mercedē eorum in mūdo. ita q̄ nūc nullum bonū remanet tibi remunerandum. sed malum puniendum. ⁊ qa Lazarus iam saluandus peccauit aliquando. ideo recepit mala in vita sua. scz penas temporales. ita q̄ nūc in eo nihil remanet malum puniendū sed bonum remunerandum. ideo subditur. hic aūt cōsolatur. tu vo cruciaris. ideo ne damnemur cum impijs p diuitijs terrenis. sequamur xp̄m in via voluntarie paupertatis. Nam vt dicitur Math. v. c. Beati pauperes spiritu quoniam ipox est regnuz celorū vbi paupertas spiritus vocatur paupertas voluntaria cum intentione spūali. Vnde Bernh. in quodam sermone super eodem. Attēde inquit q̄ non simpliciter pauperes nominat xpter plebeos pauperes necessitate miserabili. sed non voluntate laudabili. spero equidem. pfuturam eis apud diuine bonitatis misericordiam bancipam siue afflictionis miseriam. scio tamen in hoc loco dominū non fuisse de huiusmodi locutum. sed de his q̄ possunt dicere cum pphēta. Volūtarie sacrificabo tibi. Vnde Lincolien. in quodā sermone de paupertate. ¶ Pauperes inquit dicūtur trib⁹ modis. Nam quidaz sunt pauperes qui temporalia nō habent. ⁊ tamen ea ardenti cupiūt desiderio. et hij sunt pauperes rebus ⁊ non tamē spiritu. Alij sunt pauperes qui habent temporalia. non tamen illicito amore eis adherent ⁊ hij sunt pauperes spiritu ⁊ si non rebus. Tercij sunt qui carent temporalibus ⁊ ea non cupiūt. sed potius ea p amore xp̄i refugiunut vt xp̄m nudum nudi sequant. ⁊ hij sunt pauperes spiritu pariter ⁊ rebus specialiter ore saluatoris beati. Item Lincoñ. in quodam sermone qui sic incipit. Pauper ⁊ inops laudabūt nomen tuum. Hec inquit nomina diues ⁊ pauper dupliciter significāt. Dicitur nāq̄ diues tā ab actu possidendi diuitias q̄ etiam ab habitu ⁊ affectu anime quibus ad diuitias afficit. Similiter et hoc nomē pauper dicitur aliquando a priuatōne actus habēdi quandoq̄ vo ab habitu ⁊ affectu animi ad non habendum diuitias. virtus autem ⁊ vicium circamentis habitus ⁊ affectiones consistunt. actus autem habendi ⁊ non habendi res indifferētes sunt. res autem indifferentes nec virtuti nec vicio opponūtur. quapropter diues dictus ab actu habendi nō opponitur pauperi fm q̄ paup dicit ab habitu vel dispositione animi. Afficitur autez anim⁹ humanus ad has temporales diuitias quadrupliciter. ⁊ tanq̄ fm quatuor gradus ad eas disponitur animus humanus. ¶ Quorū primus gradus collocatur in inferno. Primus nāq̄ gradus est cum animus tāto amore afficitur ad hec temporalia et transitoria q̄ pro ipis acquirendis vel retinendis vult transgredi dei mandata. Cum eīm trāsgressor mandatorum dei transgrediendo mandata dei desiderat illicite aliqua temporalia. manifestum ē q̄ non summe deum diligit. ꝫ magis diligit illud p quo tenendo siue habendo mandata dei transgreditur. qui autem summe deum inuincibiliter nō diligit. non manet in caritate. Omnis autem qui nō est in caritate fm. statum in quo est condemnabilis ē ad penaz gehenne. xpterea tanta amoris affectio ad hec transitoria que pro illis retinendis deum deserit transgrediendo eius mādata ignibus gehenne si in hac vita taliter finiatur est addenda. Et forte res tpales corporee quas hic illicite amat homo. vere corporaliter vrent eum post iudicium vt patet supra parte. iiij. cap. ij. vbi agitur de quinto motiuo conferente ad detestationem auaricie. ¶ Secūdus gradus est quando animus sic afficit ad hec transitoria q̄ sine dolore ea amittere nō potest. proposita tamen electione de transgrediendo vel de amittendo hec transitoria preeligit omnia etiam in infinitum multiplicata. potius amittere q̄ transgrediendo mandatū dei derelinquere. Si enim pro omnibus transitorijs quantūcūq̄ multiplicatis vellet quis transgrediendo mandatū dei dimittere is non habet deum in amoris sui fundamento summa profunditate. Profundi⁹ nāq̄ deo in amore suo collocauit id pro q̄ vellet transgressione mandata dei deserere ⁊ huiusmodi amatoz tēporalium vt dictum est non manet in caritate. qui vo deum habet in amoris sui intimo fundamēto licet afficiatur sic ad trāsitoria q̄ ea nō possit amittere sine tristicia. saluus erit fundamēti. merito sic tamen quasi per ignem. quia vt dictum est grad⁹ iste in igne purgante collocatur sed tamen in celo terminatur. quia post purgationem eterna salus apprehenditur ¶ Tercius vo gradus est cuz animus sic afficitur ad ista trāsitoria q̄ omnia potest sine dolore amittere. ⁊ sine leticia possidere. Iste gradus suam haber collocationem statim in celo quia ignis probans non inerit in eo quid per amorem excoquat vrendo. Et sequitur. Qui itaq̄ hūc gradū ascendit hoc statim recipit premij. q̄ nō potest aliquo accidente aduerso contristari. Is ē nāq̄ de quo ait Salomon Prouer. xij. Non cōtristabit iustum quicquid ei acciderit. Quecūq̄ nāq̄ accidat sic affecto aduersitas. ideo eum contristastare non potest. quia nil ei eripit de hijs que appetūtur. Tristicia aūt omnis ⁊ dolor ē sensus absentie alicuius appetiti. propterea qui nil appetit qō ei inuite possit surripi. non est vnde valeat contristari. Accidit quoq̄ ⁊ hoc ad cumulū laudis eius qui hūc gradum tercīū conscenderit. q̄ ipse potest hijs rebus transitorijs bene et recte vti. nec potest aliquis anteq̄ conscenderit hūc gradū in hijs trāsitorijs administrandis vsq̄quaq̄ rectū complere vsum. quapropter priusq̄ conscenderit quis hunc gradum horum temporalium administrationem

suscipere. ꝛ eorūdem possessorem fieri nō est secu-rum. Qui igitur hunc gradum conscenderit. non solum habēt facilem ꝛ expeditum euolatum ad ce lestia. Sed insuper nulla possunt in hac vita mo-lestari aduersitatis tristicia. soliq; illi possunt bene possidere ꝛ recte admīstrare huiusmodi bona trā-sitoria. sed pro eo q; ex frequenti confricatione cuz bis tempalibus plerūq; maculam aliquam trahit animus. ꝛ frequenter ad eandem machinatur ei⁹ appetitus. volunt plerīq; etiam hunc gradū tran-scendere. ꝛ ad quartum gradum ascendere. Quar tus enim gradus est cum animus sic afficitur ad hec transitoria q; contemnit ea. mauult non possi dere hec transitoria bona exteriora. doletq; si ipis onerēt ꝛ gaudet cum de ipis exoneratur. Illi au-tem qui hunc gradum conscenderint habent com mune cum bis qui predicto tercio gradu cōsistūt liberum ꝛ expeditum euolatū ad celestia. ꝛ q; nul la eos afficit aduersitatis molestia. et q; possent si eis per superiorē impetitur recte administrare tē-poralia. Ipi insuper vere possident omnia omni-busq; dominantur. sicut meuz itaq; vere non ē qō in nullo fm meam volūtatem est. sic vere meū est quod. in omnes voluntates meas exquisitum est. omnia sunt fm volūtatē eorū qui veraciter mūdū contemnunt. vere namq; mundi contemptores in dei amorem omnino assurgunt. ꝛ volūtatem suaz volūtati dei omnino subijciunt ꝛ obedienter cōfir mant. Et hec omnia ꝛ solum illa volūt de reb⁹ om nibus que de eisdez rebus vult deus. sed oīa dei opera. sicut dicit psal'. exquisita sunt in omnes vo luntates eius. videlicet eorum qui nil volunt nisi conformiter cum deo. ꝛ omnia volūt conformiter cū ipso. Cū igitur omnia dei opera exquisita sunt in omnes voluntates verorum mūdi contempto rum. liquet q; oīa sunt in possessione ꝛ dominio eorum. De talibus recte itaq; dicitur. tanq; nihil habentes ꝛ omnia possidentes. Et iterum in euā-gelio de eisdem dicitur. Omni habenti dabitur et abūdabit. etenim illi qui sic habet omnia dabūtur insuper in tribulatōne eterna gloria. In typū quo q; hoc dictum est israel. Deuteronomij. xj. capō. Omnis locus quem calcauerit pes vester. vester erit. hec sola namq; que de mūdialibus contemnē do calcamus nostra sunt. si ea contemnendo non calcauerimus potius eis subijciemur q; domina-bimur. Habent igitur mundi contemptores vere mūdi dominiū. ꝛ quanto perfectius mūdum con temnūt. tanto eisdem plenius dominant. Nō igi-tur pigritandū est nobis paupertatez accipere. qō facile videri potest ex hac breui similitudine. Po-namus em q; haberes vnum granum seminandū ꝛ haberes duas terras. in quarū vna granū semi-natum germinaret decorem ꝛ delectabilem viridita tem ꝛ proferret fructum optimū. In altera vo se-minatum idem granū germinaret horribilez mar-ciditatem ꝛ pungentem spinam siue tribulum. nō ne summa esset stultitia si hoc granum seminares in terram proferentem de semine tuo spinam ꝛ tri bulū. cū posses idem granū seminare in terrā que proferret fructus optimū. Spūaliter granū istud est paupertas quam volumus nolumus semina-bimus omnia tēporalia possidere desinemus. aut ante mortem aut in ipa morte. Due autem terre in quibus potest hoc semen seminare sunt voluntā-rium ꝛ inuoluntartū. si seminetur in animū volū-tarium germinabit virorem magnarum virtutū ꝛ educet florem glorie. ꝛ secure puritatis conscientie. ꝛ fructificat premiū vite eterne. Si vo seminetur in animū inuolūtarū germinabit horridam marciditatē tristicie. ꝛ fructificat spinas ꝛ tribulos pū-gentium penarum gehenne. Seminandū est igit hoc granū tempestiue in mente volūtaria vt possi mus inde mereri temporaneum fructum in tem-pore suo. hec ille.

Capitulū XLVIII

Mercium regis pacifici ꝛ consilium. est consiliū humilitatis ꝛ obe dientie contra superbiam. Vnde Mat. vndecimo capitulo. Discite a me quia mitis sum ꝛ humilis corde. ꝛ inuenietis requiem animab⁹ ve stris. ¶ Super quo Augustin⁹ in suo libro de virginitate. Non em inquit dicit. discite à me mū-dum fabricare. aut mortuos suscitare. sed quia mi tis sum ꝛ humilis corde. O doctrinam salutarem o magistrum dominūq; mortaliuz quibus mors poculo superbie propinata atq; transfusa est. nolu it docere quod ipe non esset. noluit iubere qō ipse non faceret. hec ille. Item Augustinus decimoq; to. de ciuitate dei. Humilitatem inquit exemplo suo nos docuit christus nascendo. conuersando. p̄ dicando. miracula faciendo ꝛ moriendo. Vnō in sua natiuitate domū habuit humilem. quia diuer-sorium. lectum humilem quia presepiū. Item chri-stus humilibus per angelum natiuitatem suā nū-ciauit. quia pastoribus. Unō Berharndus in quo dam sermone. q̄ multa inquit hodie gēmis ꝛ auro fulgent altaria. quātis vbiq; palleis ꝛ aurificijs parietes adornantur. putas ad hec diuertent an-geli ꝛ pannosos homines declinabunt. Si ita est. cur pastoribus ouium magis beati angeli appari-erunt q; terre regibus vel templi sacerdotibus. Et ideo merito beatus Bernbardus super illud Isa-nono capitulo. Parvulus natus est nobis. Stu-deamus inquit effici sicut parvulus iste. discam⁹ ab eo. quia mitis est ꝛ humilis corde. non em̄ ma-gnus deus sine causa factus est homo parvulus. medicina tumoris hominis humilitas est christi. erubescat homo esse superbus quia hūilis factus est deus. Erubesceret miles sedere in scamno si vi deret regem suum sedentem in terra. Unde Isaie sexagesimoquarto capitulo dicitur. Utinam dirū peres celos ꝛ descenderes vt a facie tua montes defluerent. id est superbi humiliarentur. Item in operibus etiam ꝛ in conuersatōne christus nobis humilitatem multipliciter exemplicauit. Ui nō obstante q; erat rex omniū regum. matrem tamen elegit sibi pauperrimā. ꝛ inter omnes mūdi mu-lieres humillimam. ¶ Pro quo tamen notandus q; magnitudo humilitatis penes duo attenditur. scz penes excellentiā ipius q̄ one se humiliantis

et penes gradū ad quem hūiliat. Nam in quanto persona se humilians est excellentior. ⁊ quantū ad gradum inferiorem se humiliat in tanto dicit eius humilitas maior. sed inter omnes mulieres mundi erat hec virgo gloriosa mater christi excellentissima. et ad infimū humilitatis gradum se humiliauit. igit eius hūilitas inter omnes mūdi mulieres erat excellentissima. Unde in trib⁹ erat hec virgo gloriosa specialiter excellentissima mulierū que tria potissime solent alias mulieres ad superbiam excitare. scilicet in pulcritudine corporis. in generis dignitate. et in psone nobilitate. ¶ Primo enim erat ipsa excellentissima in corporis pulchritudine. vnde de eius pulcritudine dicit Canticorū .j. O pulcherrima mulierū. De qua pulcritudine loquit ⁊ valde beñ. super salutatione angelica. Lucerna inquit intus continens lumen. lumen suum diffundit ⁊ apparet ac si tota lucerna esset lux. Spū aliter q̄si lux in lucerna est gratia qua teste euangelio. Luce. j. hec virgo gloriosa erat plena. Hec eñ lux gr̄e mār doctor iste reddidit hāc virginē mariā ita splēdidā vt vix eius pulcritudinez sufficeat aliqs aspect⁹ intuen hūan⁹ ꝛ eo nō obstante nullus vnq̄ de ei⁹ pulcritudine erat ad incōtinentiā tēptatus. ⁊ hoc q⁊ ne dum pulchritudo corporalis sed etiam spūalis in corpus eius redundabat. si enim solum corporalis fuisset eius pulcritudo. estimo q̄ a fortiori fuissent homines de ipsa temptati. sic̄ ⁊ de alijs mulieribus solū pulchritudinem corporis habentibus pulchritudine interiori per superbie elationem extincta. Tales similes sunt sepulchris dealbatis q̄ exterius sunt pulchra. sed interius ossibus mortuoꝝ plena. quib⁹ ve imprecat a magistro ac saluatore nostro. Mat. xxiij. Et ideo merito dicit scriptura Proner. vlti. Fallax gratia et vana pulcritudo. mulier timens deū ipsa laudabit. qō considerans hec virgo gloriosa q̄ non obstante q̄ erat mulierū pulcherrima Canticorū. j. tamen de hac pulchritudine q̄si non curans inter omnes mulieres erat mitissima. dicente de ea matre nostra ecclesia. Virgo singularis inter omnes mitis nos culpis solutos mites facz castos. ¶ Secūdo erat hec virgo gloriosa excellentissima in generis dignitate q⁊ de nobilissimo patriarchali ⁊ regali ꝓsapia erat exorta. scilicet de abraham ysaac ⁊ iacob. de dauid salomone ⁊ ezechia. ⁊ ceteris qui erant nobilissimi patriarche ⁊ reges mūdi. Unde ⁊ de hac canit ecclesia dicens. Regali ex progenie maris exorta refulget cui⁹ precibus nos adiuuari mente ⁊ spū devotissime poscim⁹. Sed non obstante ista prosapi ali excellentia in omnib⁹ se hūiliauit ꝑ consiliuz spūssancti loq̄ntis organo vocis sapientissimi salomonis. In quāto maior es hūilia te in oīnib⁹ ⁊ coram deo inuenies gratiam Ecclesiastici. iij. ¶ Tercio erat hec virgo gloriosa excellētissima in psone dignitate. et nobilitate. qō sic ostendit. Si aliquis puer esset sapientissimus et posset sibi de omnib⁹ mūdi mulierib⁹ matrem eligere. q̄s dubitat quin optimam mulierem eligeret matrem. q̄ etsi de possibili posse non tantū sibi eligere matren de omnibus mulierib⁹ existentib⁹. verumetiam possit sibi matrem facere ita bonam vt vellet. vt in ea omnis eius volūtas esset plenarie executa. Nonne ratione docente matrem sibi eligeret te faceret optimaz Sed christ⁹ dei filius ac patris sapientia matrem sibi eligere ac facere sciuit et fecit matrem vt canit ipsa ecclesia dicens. Virginis proles opifexq̄ matris ⁊c. Item in persona illi⁹ dicit illud Ecclesiastici. xxiij. capit. Qui creauit me requeuit in tabernaculo meo. Ex quo sequitur q̄ optimam eam fecit. Item ratione sui filij quem genuit illa est excellentissime dignitatis. Nam dignior est mater regis q̄ mater militis inferioris. q⁊ in quanto filius filio generosior. in tanto mater matre habet vt communiter dignior in honore. Sed huius gloriosissime virginis filius sine aliqua comparatione. q⁊ infinite omnes alios filios mulierū in nobilitate excellit. ideo hec virgo et mater gloriosa omnes alias mulieres virgines ac matres in nobilitate excellit et hoc testat spūssanctus dicens. Multe filie congregauerunt diuitias. tu aūt supergressa es vniuersas Proner. vltimo. Sz nō obstante sua in istis et alijs multis excellentia. inter omnes tamen mulieres maxime ad gradū infimū se hūiliauit dicens Ecce ancilla domini fiat mihi scōm verbū tuū. Luce. j. Et in cantico suo dicit. Quia respexit hūilitatem ancille sue ecce enim ex hoc beatam me dicēt omnes generationes. Et licet alie mulieres possent ancille domini nominari ⁊ esse. nulla tamen tantū sicut hec virgo gloriosa potest se hūiliare. q⁊ nulla a tam alto gradu dignitatis ⁊ veri honoris ad tam ymum gradū hūilitatis pōt descendere Et sicut dicit xp̄s Luce. xiiij. capitulo. Omnis qui se hūiliat exaltabit. Igit q̄ magis se hūiliat magis exaltabit ⁊ qui maxime se hūimiliat maxime exaltabit. Et cū hec virgo inter omnes mulieres maxime se humiliauit. sequit q⁊ inter omnes mulieres maxime digna erat exaltari. qō et factū est. Unde et de illa dicit sancta mater ecclesia. Exaltata es sancta dei genitrix super choros angelorū ad celestia regna. Ex quib⁹ patet q⁊ humilimā matrez sibi elegit xp̄s Item exemplū hūilitatis dedit nobis christus in sua conuersatione. in hoc q⁊ non obstante q⁊ nunq̄ peccatū fecit. tamen medicinas ⁊ penas peccati humiliter accepit. vt patet in hoc q⁊ circūcidi. baptizari. ieiunare. et alias penas et alias medicinas pro peccato debitas hūiliter sustinere voluit. Unde dicit Bernhard⁹. Christus inquit vestigiū nullū vulneris habens. alligaturam vulneris non refugit. ꝑ non sic impij non sic agit peruersitas elationis humane. Erubescim⁹ enim vulnerū alligaturam. qui de vulneribus etiam interdū gloriamur. Qui sine peccato est nō dedignat⁹ est se peccatorem reputari. Nos peccatores esse volum⁹. ⁊ nolum⁹ peccatores estimari hec. Bernhardus. Item exemplū hūilitatis dedit nobis xp̄s in sua predicatione. in hoc q⁊ gloriam patris. et non suam quesiuit. dicens illud Johannis. xiij. capitulo. Sermonem quem vos audistis non est meus. sed eius qui misit me patris. Item exemplum humilitatis dedit nobis christus in miraculorum operatōne. Unde Mat. viij. dixit leproso mundato. vide nemini dixeris in hoc dans nobis exemplum de nostris bonis operibus non inaniter gloriari. nec laudem humanaz

appetere. vnde. Gregorius. Perit inquit omne qđ agitur si nō sollicite in humilitate custoditur. nam qui sine humilitate virtutes congregat quasi puluerem in vento portat. Item exemplum humilitatis dedit nobis christus in mortis passione. Unde phil'. ij. capitulo. Humiliauit semetipsum factus obediens vsq; ad mortem mortem autem crucis. Unde Aug. de predicta christi humilitate. xiiij. de ciuitate. Nunc inquit in ciuitate dei in hoc seculo peregrinanti maxime commendatur humilitas et in eius rege qui christus est maxime predicat'. Cōtrarium huic virtuti elationis vicium in eius aduersario qui est dyabol⁹ maxime dominari sacris literis edocetur. humilitatem exemplo suo christus docuit in nascendo. moriendo. predicando et miracula faciendo. hec ille. Item super illud phil'. ij. capi'. Humiliauit semetipsum factus est obediens ⁊c. dicit Aug. Ecce inquit a christo humilitat̄ exemplum habemus superbie medicamentuz. qđ igitur intumescis homo pellis morticina. o sanies quid inflaris princeps tuus humilis est. tu superbus. hec ille. Unde beatus Bern̄. quid inquit magis ad mirandum est quid amplius detestandum quid grauius puniendū. q̄ q̄uides dei filium summum in regno angelorum. nouissimuz factum in regno hominum ⁊ apponit adhuc magnificare se homo super terram. hec ille. ¶ Non soluz est predicto modo a christo capere possumus humilitatis exemplum sed etiam quasi ab omnibus reb⁹ in spera corruptibilium existentibus causas humilitatis inuenire possimus. si diligenter attendam⁹ videlicet in eis que sunt extra nos ⁊ in eis que sunt infra nos. ⁊ in eis que sunt iuxta nos. ⁊ in eis que sunt contra nos et in illo qui est supra nos. Unde q̄ntum ad primum extra nos sunt corporalia ratione carentia cuiusmodi sunt elementa. terrenascentia. bruta animalia et celi luminaria. In terra que est infimum elementorū multas causas humilitatis inuentre possumus. ¶ Primo si attendamus q̄ ad eam reuersuri sumus. vnde Genesis. iij. ca. In sudore vultus tui vescēris pane tuo donec reuerteris in terraz de qua sumptus es. quia pulvis es et in puluerem reuerteris. quando igit̄ terram respicis quasi sepulcrū vel cimiterū tuum respicis attende igitur q̄ terra que nunc est sub pedibus tuis infra breue erit caput tuuz. Item attendas quātuz ea indigeas. ipsa est que te sustentat. si enim ipsa dirupta esset sb̄ pedibus tuis. sicut erat dirupta sub pedibus dathan et abyron. Numeri. xvi. capitulo. Aliq⁹ ad illos in infernū descenderes. Ipsa etiā miro mō ex se p̄ducit fruct⁹ dei virtute. Unde pasceris. quod si non faceret fame perires. Sz considerandum est q̄ terra que est omnium elemētorum vilissimum in sui natura est frigida et sicca Et cum omnium viuentium in terra. teste philosopho. vita consistit in calido et humido. que sunt qualitates quarum terra naturaliter est inexperta sequitur q̄ terra si non haberet aliunde subsidium sterilis esset et infecunda. sed tamen quia elementorum est infima contra siccitatez humoris temperamentum recipit ab aere et ab aqua et ab igne et ab influentia superceleſtium. contra suam frigiditatem recipit confortantem calorem que eam reddunt fertilem et fecundam. sic certe homo qui vere citer se humiliat recipit a deo gratie humorem et charitatis calorem. que eum reddunt bonis operibus fructuosum. Item de aere diligenter si attendas causas humilitatis poteris inuenire vnde sine aere nec ad momentum poteris viuere. naz nisi ad refrigerium cordis aerem attraxeris sic subito suffocareris. Item si aer a vento frigido commot⁹ fuerit te intolerabiliter affligit. ⁊ si veneno pestifero infectus fuerit te inficit. sed attende q̄ ille preuaricationis auctor cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum semper in pestiferum aere vane glorie vt te finaliter interficiat nititur subleuare. Cui⁹ rei exemplum ostendit nobis venerabilis Beda in de figmentis poetarum vbi narrat q̄ quidā homo vocatus filius terre pugnauit cum quodam tirano nomine hercules. Iste enim filius terre semp quando fessus erat terre incumbens vires recuperauit. quod percipiens hercules ipsum de terra in aerem eleuans vicit et occidit. Moraliter quilibet homo potest dici filius terre. quia homo dicitur ab humo. Unde Job. xvij. capitulo. Putredini dixi pater meus es et mater mea es. et sorori mea vermib⁹ Pugnat enim homo cum hercule. id est cum dyabolo secundum consilium spiritussancti dicentis. Estote fortes in bello et pugnate cum antiquo serpente. sed hic cum in pugna temptationum fatigatus cadit in terram. humiliter cogitans q̄ terra est et in terram reuertetur. viros pugnandi cum dyabolo fortiores recuperat. quoniaz inter omnes virtutes humilitas precipue dyabolus superat. quod percipiens dyabolus nititur hominem a terra. id est a fundamento humilitatis eleuare in aerem vanitatis. vt ipsum sic superet. et postea in profundū eterne damnationis precipitet. Unde psalmista. Deiecisti eos dum alleuarentur. Item si aquam attendas in ea causam humilitatis inuenire poteris. nam si aqua non esset. vt porcus in immunditijs tuis putresceres. ¶ Item sine aqua vt supra dictum est terra arida et sterilis esset. et certe sicut terra est sine aqua. ita homo sine aqua gratie infructuosus efficitur. Unde ualdebeñ super symbolo. Sicut arbor inquit in ymo iuxta decursus aquarum plantata in profundum radices mittit vt in altitudinem crescat et exurgat et folia et fructus producat. sed pulvis de terro vento eleuatur vt volet et euanescat. Sic spiritualiter verus christianus manu dei et operatione spiritussancti plantatus iuxta aquas lacrimarum et rigatus aqua penitentie. mittit radios cogitationum suarum in profundum humilitatis vt per gratiam in altitudinem virtutum resurget. et folia verborum veritatis et fructum iusticie proferat. Sed superbus vero de terra eleuatur vento iactantie. vt ad tempus volet inaniter de se gloriando. et tandem cum vento vanitatis subito euanescat. et hanc considerationem videtur David habuisse qui in psalm̄. sic de viro iusto et humili loquitur. Et erit tanq̄ lignum quod plantatuz est secus decursus aquarum quod fructuum suum dabit in tempore suo Et folium eius non defluet et omnia quecunq̄

faciet prosperabuntur. Non sic impij non sic sed tanq̄ pulvis quem proiecit ventus a facie terre. hec valdeby. Et sicut arbor naturaliter altitudinem suam habet a radicis profunditate, et ideo si prescindatur et separetur a radice statim cadit in precipicium. Sic spiritualiter et profunditas humilitatis est hominis initium exaltationis. dicente christo Luce. xiij. Omnis qui se exaltat humiliabitur. Et ideo si homo fuerit separatus a radice hac humilitatis. statim inueniet precipicium casus miserabilis. In cuius rei figura legitur. Danielis. iiij. de nabuchodonosor q̄ post nimiaz suam superbiam et iactantiam quam ostendit dicens. Nonne est hec babilon ciuitas magna quā ego edificaui in domum regni. in roboze fortitudinis mee. et in gloria decoris mei. sed vidit in visione nocturna arborem cuius summitas celum tangebat. et in ramis eius volucres. z sub vmbra eius omnes bestie quiescebant. et clamauit vigil dicens. Succidite arborem. verum tamen radicem eius in terra dimitte. et cuz a daniele rex quereꝛ somnij sui interpretationem. exposuit illud daniel dicens. Ipsum regem superbum esse arborem per iusticiam dei cito prescindendam. et addidit. Ab hominibus inquit ejcient te. et cum bestijs z feris habitatio tua erit. vt bos fenum comedes donec septem tempora mutabuntur super te. quod et factum est. quoniam rex ille propter superbiam suam electus est de regno suo. et in terra cum bestijs residens. z qui prius se celos tangere iactabat. fenum vt bos comedit. et tunc deum celi solum dominatorem esse celi et terre cognoscens intantum penituit q̄ ob eius penitentiam et dolorem. et ipsius danielis continuū oratione exercitum surrexit et ab optimatibus regni sui sublimatus est ad regni solū. et septem annorum tempora abbreuiata sunt ad septem menses propter istius danielis ingentes orationes. sicut patet per danielem. et per petrum commestorem super eodem. ¶ Ex qua hystoria patet q̄ cum nabuchodonosor lenatus fuerat a radice humilitatis vsq̄ ad celum vt sibi videbatur eo q̄ non credebat alium fuisse deum nisi seipsum. tunc precipitatus est ad naturam bestialem. Juxta illud quod de omnibus talibus scribitur in psalm̄. Deiecisti eos dum allleuarentur. Sed ecce quomodo Nabuchodonosor ad radicem humilitatis redijt. et in terram prostratus digne penituit. iterum ad regni fastigium est restitutus. et tunc gratias egit deo et dixit. Nunc ego nabuchodonosor laudo et glorifico deum celi. quia omnes vie eius iuste. et iudicia eius vera. et gradientes in superbia potens est humiliare. Item si ignem attendas in eo causam humilitatis reperies Nam si ignis non esset fame et frigore perires. quia non haberes vnde cibaria tua decoqueres. vel te cum frigore grauareris calefaceres. Item attende q̄ sicut legit Nume. xvij. capitulo. Propter superbiam et inobedientiam ignis consumpsit quatuordecim milia et ducentos de maioribus leuitarum. Item attende circa terrenascentia quantum illis indigeas. z que sunt in illis quibus tu careas. vt est fulgor auri pulcritudo florū Vnde Math. vj. Considerate lilia agri quomodo crescunt et non laborant neq̄ nent. dico autez vobis quoniam salomon in omni gloria sua cooperatus non est sicut vnum ex istis. Item circa animalia irrationabilia attende multa bona in eis quibus tu careas. cuiusmodi est sanitas naturalis cantus in multis auibus sine magistrali doctrina alicuius creature. ad quam suauitatem in multis annis tu non potes edoctus pertingere. Item moneret te ad humilitatem velocitas que est in auibus z etiam in quibusdam quadrupedibus. Fortitudo etiam et pulcritudo et abundās vestitus quibus tu careꝛ z te oportet mendicare ab eis quibus nuditatem tuam cooperias. et vnde pulcritudinem tuam omnes. et vnde debilitatem et turpiditatem tuam iunes. Item in celi luminaribus causam humilitatis inuenire potes. si attendas q̄ necessaria est tibi lux solis. lune. et ceterorum celi luminarium. ac etiā q̄ sine influentia illorum nihil hic viuere nec crescere potest in terra. et specialiter a luna que est infima planetarum si diligenter attenderes causam reperire poteris humilitatis quadruplici ratione Primo quia sicut luna totum lumen suum habet a sole. sic homo iustus totum lumen iusticie. veritatis et gratie quod habet. a sole iusticie recipit. Vnde apostolus. j. ad Corinthios. iiij. Quid habes quod non accepisti. si autem accepisti. qd gloriaris quasi non acceperis. et ideo vere humilis homo considerans totum deo tribuit. dicens cum psalm̄. Non nobis domine non nobis. sed nomini tuo da gloriam. Secundo quia sicut luna quanto magis illustratur et a sole clarior efficitur. tanto magis apparent in ea macule. Sic etiam vere. humilis q̄to magis gratia spiritussancti illustratur. tanto clarius et limpidius suos percipit et reprehendit fructus. et sicut pulvis in radio solis apparet que in vmbra non apparet. sic homo lumine gratie solis iusticie irradiatus puluerem venialium peccatorum suorum clare percipit. quem in vmbra peccatorum mortalium cōstitutus penitus nō agnoscit. Vnde sanctus Iob lumine solis iusticie illuminatus dixit. Nūc oculus meus vidit. et idcirco me reprehendo et ago penitentiam in fauilla et cinere. Job. xlij. ¶ Tertio sicut luna omnibus planetis terre est propinquior. ita vere humilis inter omnes creaturas rationales videt se terre viciniorem esse. considerās consilium matris sue ecclesie dicentis. Memento homo q̄ cinis es et in cinerem reuerteris.

¶ Quarto sicut luna in tanto apparet minor quanto soli est vicinior. sic vere humilis in quanto maior est siue excellentior in virtute. statu vel honore. intanto magis se humiliat ꝑm consiliuz spiritussancti dicentis. Inquanto maior es humilia te in omnib⁹ z coram deo inuenies gram. vii Ber. ad eugenie. papā. Salubris inquit copula vt cogitans te summum pontificem attendas pariter te vilissimū cinerem non fuisse sed esse. Nō

est enim magnum humilem esse in abiectione. ℔ magna prudentia et rara virtus est humilitas bonorata. Hec ille. ¶ Secundo in nosmetipsis multas causas habemus humilitatis. et hoc tam ex parte corporis q̄ ex parte anime. Ex parte corporis attendas eius mirabilem et lamentabilem ingressum. eius breuem et vanum transitorium progressum. et eius terribilem horribilez et amarum egressum. Vnde Bernhardus. vide inquit vnde veneris. et erubesce vbi es et gemisce quo vadis et contremisce. si enim attendas vnde corpus tuum venit inuenies q̄ ex putredine terre. Vnde Job. xvij. Putredini dixi pater meus es. et mater mea es. et soror mea vermibus. et si attendas quid est corpus tuum. ad quem finez tendat inuenies. teste scripture Genes. iij. q̄ pulvis est et in puluerem reuertetur. Et bene potest hominis ingressus in mundum dici miserabilis et hoc triplici ratione. ¶ Primo pro eo q̄ in damnabili peccati miseria concipitur. z sic ingreditur in hunc mundum. Unde Bernhardus in de meditationibus capitulo. ij. De illis inquit parentibus venio qui me ante fecerunt damnatum q̄ natum peccatores peccatorem in peccato genuerunt. Unde psalmi. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum. z in peccatis concepit me mater mea. ¶ Secundo pro eo q̄ nihil secum confert quo posset se releuare. Unde. j. Thimo. vj. Nihil intulimus in hunc mundum dubium nec aliquid inde auferre possumus. sed prout dicitur Ecclesiastes. v. capitulo. Sicut nudus egressus est de vtero matris sue. sic reuertetur et nigil secū aufert de vniuerso suo labore. ¶ Tercio propter magnam miseriam que abundat in vita presenti ad quam nascitur homo. Unde Job. xxiij. capitulo. Homo natus de muliere breui viuens tempore repletur multis miserijs. z fugit velut vmbra z nūq̄ in eodē statu pmanet. Et potest ingressus hominis dici lamentabilis. pro eo q̄ cum fletu z lamentatione venit homo in hunc mundu Unde Salomon Sapientie. vij. capitulo. Ego natus communem suscepi aerem et similiter decidi in terram et primam vocem similem omnibus emisi plorans. Quod considerans beatus Augustinus. in de speculo humane miserie sic scribit. Tribulatio inquit magna est ad quam nascitur homo. prima enim vox eius iudicat infirmitatem nascitur infans est statim plorat nondū loquitur. et tamen sue calamitatis est prophetа. sue enim lacrime testes sunt future miserie. mox enim incipit esurire et sitire et frigescere. et licet adhuc insensatus tamen in hoc arguit senes in miseria vanitatis et voluptate vitiorum ridentes qui si intime considerarent eorum ingressum progressum et egressum plorarēt. Est etiam progressus hominis breuis vanus et transitorius. Unde de hac breuitate vite hominis dicitur Job. xiij. capitulo. Breues dies hominis sunt. numerus mensium eius apud te est. constituisti terminos eius quē preteriri nō potuerūt De ei⁹ vanitate dicitur in psalmo. Homo vanitati similis factus est. dies eius sicut vmbra pretereunt. Item Ecclesiastes. j. capitulo. Vidi cuncta que sub celo sunt et ecce vniuersa vanitas. Item transitoria est. vnde Sapientie. ij. capitulo. Transiet vita tanq̄ vestigium nebes. Item egressus hominis terribilis horribilis et etiam auarus est. Unde de mortis terribilitate que est egressus hominis de hac vita dicit philosophus. q̄ mors est vltimum terribilium. Item de terribili et amaro egressu hominis de hac vita. Unde Bernhardus. in de speculo peccatoris sic scribit. Illa inquit tremenda hora mortis miseri peccatoris aduenient. mox spiritus maligni velut leones rugientes vt rapiant predam. et tunc subito apparebunt horribilia loca penarum chaos et caligo tenebrarum horror miserie et confusionis. terror tremende mansionis. vbi locus fientium. vbi locus gementium. vbi vox clamantium. ve veve nobis filijs eue. cuz hec et his similia immo millesies q̄ dici possunt peiora egressa de corpore misera anima audierit et viderit et senserit. quis queso quantusq̄ q̄ magnus timor ac tremor erit in ea que lingua potest dicere. vel quis liber exponere. quid tibi nunc p derit scientie iactantia. populi pompa. mundi vanitas. terrene dignitatis cupiditas quid tunc prodierint luxurie appetitus. cibus exquisitus. potus delicatus. vestis curiositas. carnis mollicies ventris ingluuies. ciborum superfluitas. crapula et ebrietas. domorum curiosa constructio. terrenorum possessio. prebendarum acquisitio diuitiarum congregatio. nunquid ista possunt eripere miseram animam hominis de ore horrendi et horribilis leonis. id est de maledicti fauce draconis quasi diceret non. Et sequitur. Quando miserabiliter et horribiliter occurret misere anime tue. ille dolj artifex ille filius iniquitatis. animarum hostis amarissimus. quomodo poteris subsistere horrendum aspectum tremendi vultus eius. ad intolerabilem oris illius feroz ad flammas sulphureas oculorum eius. quomodo tunc ferre valebis tantum timorem tam horrende bestie. certus esto quoniam timor ipsius horrende presentie omne genus tormentorum exuperat. quod in hoc mundo poterit excogitari quod propheta expauescens ad orationem confugit dicēs Exaudi deus orationē meā cū deprecor. a timore inimici eripe aiam meā. non dixit a ptāte inimici ℔ a timore inimici. Sed heu frater mi si tantus z tam magnus tremor sit anime peccatrici ex solo sarbane visu quanta confusio quantus ve horror quanta afflictio et quanta lamentatio erit ex tactu et tormento. Hec ille. De predicto ingressu progressu et egressu hominis loquitur Richar. archidiaconus in quodam sermone. de conceptō ne beate marie virginis. vbi sic. O inquit flendus preconium. O lugendum ad miraculum. O plāgendum presagium. angeli exclamantes veveve habitantibus in terra Apocalipsis. viij. Ve primum habitantibus in terra in suo ingressu. ve secundum habitantibus in terra in suo progressu. ve terciū habitantibus in terra in suo egressu.

Cū ingressus hz ꝓceptionē detestabilē. ꝓgressus habet quersationē culpabilā. z egressus dissolutionem miserabilē. Propter que tria ait ꝓpheta Isa. xliij. Formido z fouea z laqueus sup te qui habitator es terre. Fouea sup te ꝓpter ꝓmaculationem in vtero. z laqueus sup te ꝓpter deceptionē in mūdo z formido sup te ꝓpter dissolutionē in termino hec ille. Ex quib⁹ aliqualiter patet q̄ magnā causam humilitatis ex pte corporis in nobis possum⁹ inuenire Ex parte anie etiā possum⁹ causam hūlitatis reperire. Nam aut scit ipse hō se esse in peccato mortali. aut nō si sic seru⁹ est diaboli. dicēte xpo Johannis. viij. Omnis q̄ facit peccatū seruus est peccati. z per consequens dyaboli dicente ap̄lo. ij. Petri. ij. A quo quis superatus est eius seruus est. Cū z sic inferiorē seruitutē se subiecit q̄ canis. porcus. vel bufo. cū talis peccator debitor sit duplicis mortis. s. tpalis z eterne. illa vero mortis vnice sūt solūmodo debitores. Item ille miseriam habz culpe z pene. sed bruta animalia solū hūt miseram penam. Et si vero nesciat hō se esse in crimine mortali tū nescit se esse in statu salutis. nā scit se quandoq̄ fuisse debitorē mortis eterne z nescit vtrū peccatuz adhuc sibi sit misericorditer dimissum. Vñ Ecci. ix. Sunt iusti atq̄ sapientes z opa eor in manu dei sunt. z tū nescit hō vtrū amore vel odio dignus sit sed omnia in futurū seruant incerta. ¶ Tercio in eis que sunt iuxta nos etiā causaz hūilitatis possumus inuenire. si attendam⁹ multos de fratrib⁹ nostris esse leprosos. multos cecos. claudos. debiles. mēdicos z alijs diuersis miseriis afflictos. Cū sicut narrat parif. in de vitijs ꝓte. vj. c. de remedijs contra superbiaz. Odo quondā episcopus parif. de spectos semp pauperes in mensa ante se et alios a latere ꝓsueuit habere. Requisitus aūt a quodā delicato homine quō posset hoc tolerare. respondit q̄ quidā nobilis miles istud eū docuit. scz Job dicens. Visitans speciem tuā nō peccabis Job. v. c. ¶ Quarto si attendam⁹ ea que ꝓxima nos sunt materiam etiā humilitatis inueniem⁹. Hostes em̄ inuisibiles nos quasi subito strangularēt nisi protectō hoc impediret diuina. vñ dicit Trenor. iij. Miseri cordia dñi est q̄ nō sum⁹ ꝓsumpti ¶ Quinto i illo qui supra nos est causam humilitatis possum⁹ inuenire si attendam⁹ dei omnipotentiā esse paratam ad vindictam superbor. Vnde trib⁹ de causis solet aliquis se inclinare. vel q̄ gladi⁹ capitī eius immineat. vel q̄ transiturus est p ostium humile vel ꝓpt exemplū alicuius magne ꝓsone se hūliantis. similibus de causis dz p humilitatez se hō inclinare. si em̄ p superbiaz se erexerit. gladius dei omnipotētis euaginat sup caput ei⁹. vnde Ezechielis. xxj. Egredier gladius meus de vagina sua. s. gladius vindicte de vagina misericordie ad omnez carnē ab austro vsq̄ ad aquilonem vt sciat omnis caro q̄ ego dñs Et ideo dicit. j. Petri. ij. humiliamini sub potenti manu dei. Item necesse habet homo trāsire per humile ostiū paradisi. Vñ Aug. sup illud Jo. x. Ego sum ostiū. Ostiū inquit humile est. z ideo si sano capitevolum⁹ intrare oportet caput inclinare Item xps qui est rex regū z dñs dñorum toto tempore vite sue vt ex predictis patet hūiliter se habuit in hoc mūdo. Et sicut dicit Mat. x. Sufficit discipulo vt sit sicut magister eius. z seruo sicut dominus ei⁹ Sed mir est q̄ tot hūilitatis causē ad hūilitatem hominē non inclinant superbum. sed z si predicte humilitatis causē te ad hūilitatē nō moueāt moueat te saltem multitudo nobilissimor effectuum qui pfectam humilitatem sequunt. quor primus est q̄ hominē sapientē efficit. vnde ꝓuer. xj. Vbi humilitas ibi sapientia. Item Mat. xj. dicit xps. Confitebor tibi dñe pater celi z terre. q̄ abscondisti hec a sapientibus z prudentib⁹ z reuelasti ea parvulis. Item Greg. z ponit in cano. dist. xlix. sollicite. Pupilla inquit oculi nigra videt. sed pupilla albuginem tolerans nihil videt. sed humani sensus si stultum peccatorē secū intelligit cogitationem intime claritatis apprehendit. si aut̄ candorem sapientie seu iusticie sibi attribuit a luce supne claritatis se excludit. ideo claritatem veri luminis nequaq̄ penetrat quia se apud se per arrogantiam exaltat. sicut de quibusdā dicit in epla ad Ro. Dicentes em̄ se sapientes stulti facti sunt. hec ille. Et ideo merito beatus Bern. in lib. de. xij. gradib⁹ humilitatis bona est inquit via humilitatis qua veritas inquirit charitas acquirit. generatiōes sapie p cipiunt. Legit em̄ in vitaspatr q̄ quidam frater ieiunauit septē hebdomas. petēs a deo vt reuelaret sibi intellectū de quodam scripturar sermone z cū nō sic fuisset ei reuelatū iuit ad quendam fratrem vt intellectū illi⁹ sermonis quereret ab eo. z in itinere obuiauit ei angelus dicēs. Septē hebdomade quas ieiunasti nō te fecerūt primum deo. nunc vero q̄ humiliatus es vt ad fratrem pergeres missus sum tibi intellectū optati sermonis ostēdere. et docens eū angelus sermonis intellectū ab eo recessit ¶ Scdo humilitas in vita presenti obtinet hoī veniam de peccatis. Vnde legit. ij. Reg. xij. q̄ dauid humiliter peccatū confitens audiuit ꝓphetaz dicentem. Transtulit dñs peccatū tuum a te. Item in psal. Humiliatus sum z laberauit me ¶ Tercio humilitas videt sententiam dei reuocare. In cui⁹ rei exemplo legit. iij. Regu. xxj. de impio rege achab ab cuius cupiditatis causa naboth vir iustus z simplex lapidatus erat ad mortem. vt sic achab illius vineam possideret iniuste. quo facto audiuit dñm sibi dicentē per ꝓphetā q̄ destrueret ipsum cū tota sua familia z q̄ canes lingerēt sanguinē eius in loco in quo linxerunt sanguinē naboth. Et audiens achab sermones istos scidit vestimenta sua. z operuit cilicio carnem suam. ieiunauit z dormiuit in sacco z ambulauit demisso capite. z factus est ſmo dñi ad heliam dicens. Monevidisti achab humiliatū coram me. Quia igit hūilitas est mei causa nō inducam malū in diebus ei⁹. Item. iij. Re. xx. z Isale. xxxviij. legit de rege ezechia. qui egrotauit vsq̄ ad mortem. z misit dominus ad illum ysaiam ꝓphetā vt diceret illi. Hec dicit dñs. Dispone domui tue quia morieris tu z non vives. quo audito cōuertit ezechias faciem suam ad parietez z humiliter orauit ad dominum z fleuit fletu magno. sed antequā egrederetur ysaias mediam partem atrij regis factus est sermo domini ad eum dicens. Reuerterez. dic ezechie duci populi mei. hec dicit dominus de⁹

patris tui. Audiui oronem tuā z vidi lacrimā tuā z ecce ego adiciā sup dies tuos quindecim annos Itē Jone.iij.ca.legit q dns deus pcepit pphete ire in ciuitatē Ninive.z pdicare ppō subuersionē illius ciuitatis. z ingressus pphēta ciuitatē ad pceptū dñi sui pdicauit z dixit. Adhuc qdraginta dies sūt z ninive subuertet.z crediderūt ninivite dño deo z pdicauerūt ieiunū z vestiti sūt saccis.a maiore vsq ad minorē.z puenit verbū istud ad regē ninive. qui surrexit de solio suo z abiectis regalib⁹ indut⁹ est sacco.z sedit in cinerē z pnie se dedit.pceptq ppō suo vt dimitterent peccata sua z ieiunarēt homines z etiā iumenta z clamarēt in fortitudine ad dñm p misericordia obtinenda.z dixit rex. Quis scit si ouertat z ignoscat deus oniporēs.z auertat a furore ire suez nō peribimus.z vidit deus opera eoz.z q⁹ uersi sunt a via sua mala misertus est super malicia suā.quā locutus est facere eisz nō fecit Quarto humilitas honorifice suos sequaces in p̄senti exaltat.vt patet de saule cui dixit dñs.j.Reg. xv.ca.Nonne cū parualus esses in oculis tuis.caput in tribnb⁹ israel factus es. vnxitq te dñs in regem sup isral Itez moyses hūilis dux z pceps populi israelitici constituit a dño vt patet Exo.iij.ca. De cuius hūilitate subdit ibidem. Quis sum ego ait moyses vt vadā ad pharaonē z educā filios isral ex egipto. Item humilitas Hieremiaz pphetā z pdicatorē sup gentes pstituit z regna.vt ptz Hiere. j.de cuius humilitate legit ibidez q humiliter dixit dño. A a.domine nescio loqui q⁹ puer ego sum Item gedeon humilis. dux ppli constituit.vñ Judicū. vj.ca. Ecce gedeon familia mea minima est in manasse.z ego minimus in domo patris mei ꝛc Quinto humilitas obtinet homini a deo gratiam in presenti z gloriā in futuro. De gratia em̄ inpresenti dicit Jac.iij.z.j. Petri.v.ca. Deus superbis resistit humilibus aut dat gratiā. Aut em̄ de suis pprijs meritis z pprijs inuitis opib⁹ in cor illi⁹ nō intrat gratia.z nimiq quia plenum nec in eo inuenit gratia locū suum.sicut enim non patit natura vacuum quin illud repleat. sic nec gratia humilitatē quin illi se infundat.humilitas enim gratiam hauriat vt vas inclinatū aquam. Unde humilitas est vas z receptaculū aliaz virtutū z gratiaruz.z hoc vas valde est mirabile. nam vas istud implētione capacius efficit.Unde cum dat humili augmentū gratie ipsa humilitas crescit z sic capatior efficitur humilitas etiaz a dei leberalitate petere nō cessat. semper habens vbi aquam gratie recipiat. z quanto magis recipit tanto magis se esse vacuam reputat.Est em̄ humilitas quasi aqueductus per quez gratia venit in anime ciuitatem. Unde Bernhar. loquens de tempore legis in quo fluēta gratie hominibus defluebant.ideo inquit.fluenta gratie tanto tempe defuerūt.q⁹ nōdum intrauerūt aqueductus. Aqueductū istū intelligas hūilitatem pfectissimam virginis marie.p quem ciuitati ecclesie fluenta gratie inuenerūt.multū em̄ nitit dyabolus aqueductū istū humilitatis obturare z destruere. In cui⁹ rei figura legit Judith. vij.ca. q holofernes obsidens filios israel z circūiens ciuitatem reperit aqueductū per quem fons influebat in ciuitatem eoz z precepit aqueductū incidi. Spūaliter holofernes dyabolus est obsidens ciuitatē militātis ecclesie qui inēstum pōt z sufficit aqueductum humilitatis p quem fluenta gratie emanant in ciuitatem ecclesie nitit pscindere z obturare. Et quantum ad scōm videlicet q deus in futuro humilib⁹ dat gloriā sempiternā.patet ex his scripture sermonibus. Qui humiliatus fuerit erit in gloria. Item psal. Tu populum humilem faluū facies ꝛc. Item puer.xix.ca. Humilem spū suscipiet gloria. Item Mat.xix.z Marci.x.z Lu.xviij.ca.de humilibus dicit christus q taliū est regnū celoz. ¶ Sexto humilitas pacificū hominē reddit. Unde vn⁹ supbus aliū superbū nō patit.nec cū eo pacē habet timor em̄ vnius timorē alterius pungit.Unde apud geometros demōstratuz est q sperica corpora que quasi tumida sunt nō possunt se tangere nisi solo puncto. vnde pungere inuicem pūt sed non plane aut recte sibiinuicē applicari.sic est de cordib⁹ superbia tumescentibus corpus em̄ pcauū corp⁹ sperici intra suā pcauitatē pt recipe sic hūilis pt supbū pacifice sustinere fm̄ pslū ap̄li di. Ro.xij. Si fieri pōt qō exvobis est pacē cū oib⁹hoibus hītes ¶ Septimo humilitas facit hominē fertilem z bonis operib⁹ plenuz. Unde humilitas est vallis fertilissima.Unde ps̄. Valles abundabūt frumento i.humiles populi bonis operib⁹ ipsa em̄ est vallis lacrimaz in qua benedictionē dabit dñs legislatoz Jn hac enim valle inuenīunt aque gratiaz.Unde ps̄. Inter medii montiū pertransibunt aque.vñ z humilitas fundamentum est omnium bonoz operum z virtutū.quod considerans beatus Augustī. Dis inquit magnus esse.ab imo incipe cogitans magnā fabricaz pstruere celsitudinis de fundamēto cogita hūilitatis.Nam vt dicit Bern̄. Fundus est hūilitas in quo omne edificiū spūale crescit in templū sanctū in dño. Et ideo merito dicit Eccl. iij.ca. Quanto magnus es humilia te in omnib⁹ z coram deo inuenies gratiam ¶ Octauo hūilitas facit opa nostra z dona deo acceptabilia.vñ puer. xv.ca. Victime impioz abhominabiles deo.vota aut iustoz placabilia. Hū Exo.xv.de altari faciendo dixit dns moysi. Non solidū sed mane z pcauū facies illud. Sup quo pariſ.in summa dvirtutib⁹ pte.v.ca.v. Spūaliter inquit altare est coz altuz in eminentia pfectionis pslstens.q⁹ p hūilitatē debz esse inane z pcauū vt deo sint grata que ibi offerūt Hū greg.j.moral. vt cuilibet inquit facta digniora sunt necesse est vt apud seipm̄ indigna videant Ad hoc voluit dns vt altare esset pcauū vt capere posset ignez z eius materiā.s.lignū z victimas exē ploz bonoz.nisi sit humile. Unde sap.vj. In maliuolam animā non introibit sapia. nec habitabit in corpore subdito pctis ¶ Nono humilitas facit hominē deo pciosuz. Unde pariſ.in de virtutib⁹ parte.v.capi.vj. Tanto inquit vnaquaq anima fit pciosior in conspectu dei quanto p amore dei fit despectior ante suos pprios oculos. z tanto fit quisq vilior deo quanto pciosior sibiipsi estimat.hec pariſ.sub autoritate Greg.xviij.moral. Ex quo ptz q qui parnus est in reputatōne ppria magnus est in reputatiōe diuina.z econtra. Unde Johannes

baptista reputauit se indignū soluere corrigiā calciamēti xpi. vt patet Johan. j. Ideo xps xpter ei⁹ hūilitatē magnificauit eū dicēs Inter natos mulier nō surrexit maior iohanne baptista. Matt. xj. Item Johannes de se hūiliter dixit. Ego vox clamantis in deserto Joh. j. Sed xps dixit q ipse fuit xpheta t plus q̄ xpheta. Luc. xj. Ecce Johannes se hūiliauit t xps eum magnificauit. Sed econtra falsi iudei seipsos magnificando xpo dixerūt. Filij abrahe sumus t nemini seruiuimus vnq̄ Joh. viij. Sed xps dixit q fuerūt serui peccati. Ecce ipi reputauerūt seipsos generosos t honore dignos t xps reputauit eos nihilo deteriores. cum pcm̄ qō nihil est ām Augu. eo⁹ innuit esse dām cui seruiebant. t cū seruus nō sit maior dño suo ꝫ potī⁹ inq̄tum hmōi minor. sequit q xps innuit eos esse minores t viliores nihilo. Et ideo vt dicit Berñ. vere humilis vult vilis t ptemptibilis reputari t nō hūlis predicari. vilis vult alijs libenter videri sicut et sibūpsi vilis videt t de suipsius gaudet ptemptu Exemplū hui⁹ ostendit nobis btūs Greg. li. j. dya. ca. xv. de quodā viro sanctitatis excellentissime ꝫ parue statute qui pstantius vocabat. cui cū diceret quidā ipm ptemnendo q q̄si nihil statute hois haberet. ipse vero ptinus letus in amplexū eius ruit eumq̄ amore nimio brachijs incepit pstringere et osculari. magnasq̄ gratias agere q de se talia iudicasset dicens. Tu solus es qui in me oculos aptos habuisti. Et subdit Greg. ibidē. Ecce inquit quanta hūilitatis erat iste qui amplius se despicientem amauit. t se ptemni xpter hūilitatē nō considerat. Iste em̄ habuit veram hūilitatē. Vnde aliqua est vera hūilitas. t aliq̄ falsa. Vera em̄ hūilitas est hūilitas cordis pfecta. quā ipemet xps suis fidelib⁹ docuit dicēs. Discite a me q mitis sum t hūilis corde t inuenietis requiē animab⁹ vestris. De ista em̄ hūilitate loquit ps. dicēs. Cor contritū t hūiliatū deus nō despicies. ꝫ hūiles spū saluabis Sz sicut dicit parisien. in de vtutib⁹ pte. v. c. v. Qui vere humilis est se esse hūilem non reputat. ꝫ omnia bona q̄ a deo recipit sibi esse onera intelligit quibus deo inq̄nto plura sunt inrāto se deo stricti⁹ obligari veraciter cōspicit. iuxta doctrinā beati Greg. dicētis Cum em̄ augent dona. rationes crescūt donoꝝ. Tanto igit humiliores atq̄ ad seruiendū promptiores quisq̄ dz esse ex munere quanto se obligatiorē esse conspicit in reddenda ratōne. Hec ille. Et ideo ex illis non inflatur. sed hūliores efficit Sicut ramus arboris deorsum ex multitudine fructuū inclinat. Vñ vere hūiles implent illud xpi cōsiliū dicentis Lu. xvij. Cum feceritis omnia que precepta sunt vob dicite. serui inutiles sumus. Falsa hūilitas est hūilitas ab ypocritis ficta solūmodo per signa exteriora ostensa. de qua Ecci. xix. Est qui nequiter se hūiliat. t interiora eius plena sunt dolo. Sup q̄ berñ. Magnum inquit dolū est foris ostendere sanctitatem. t intus viuere secundū carnis voluptatem. Ypocrite enim habitu ostendunt virtutē sed intus non habent sanctitatem. Vnde Jheronim⁹ epistola. lxxxvij. Multi inquit vmbram humilitatis hūt sed pauci veritatem sequunt. Unde ypocrisis dicit ab ypos quod est sub. t crisis aur q̄si subauratus qr talis putat intra qualis videt extra. Vnde talis figurat Dani. xiiij. per ydolū nomine bel quod extra erat argenteū t intra luteū. Talis etiā est quasi sepulcr dealbatū qō extra est pulcr sed intus omni spurcicia plenū vt dicit Matth. xxiij. Et sicut sepulcr si frangat statim interior latēs spurcicia manifestat. sic ypocrite si per aliquā ptumeliā eis illatam tangant statim p impatiētiam frangunt t qō interius latet per rancoris verba manifeste ostendunt. Vnde Berñ. Qualis inquit quisq̄ apud se lateat ptumelia illata pbat. Item falsa hūilitas est qua quis videns multitudinē peccatoꝝ suoꝝ intā tum reputat se indignū abhominabilem t abiectū q de diuina despat mia. De qua humilitate loquit ps. di. Misi quia lex tua meditatio mea est forte perissem in humilitate mea. ¶ Secundo humilitas a laqueis liberat. Vnde parisiensis in de virtutibus parte. v. ca. v. Anthonius inquit vidit innumerabiles laqueos dyaboli tensos in terra et ingemiscens dixit. quis per transeat ista. t audiuit vocem sibi dicentem humilitas. qr hūiles deus soluat ab laqueis t ab insidijs dyaboli. In cuius rei figura legit. iiij. Regum. vj. capitulo. q quādo rex syrie pugnare voluit ptra regem t pplm yrael cōsilium iniit cū seruis suis dicens. In loco illo ponamus insidias. t statim xpheta helyzeus inspiratione spūssancti hoc cognoscēs misit ad regem isrl dicens. Cane ne trāseas ad locū illū qr ibi rex syrie posuit insidias. t sic se obfuauit rex isrl ab inimicis Spūaliter helizeus interpretat dei mei saluator. t signat xpm saluatorem nostr qui docet nos vbi diabolus ponit insidias. scz in curijs diuitū. qñ sedet in insidijs cum diuitib⁹ in occultis vt interficiat innocentem. sed plerisq̄ tamen gaudēt si familiares et acceptibiles in conspectu diuitum fieri possent. t libentius diuitibus seruiunt. et magis in illis q̄ in deo confidunt. non psiderantes quod dicit xpheta Hiere. xvij. Maledictus homo qui pfidit in homine. t ponit carnem brachium suum. t a dño recedit cor eius. Item in voluptatib⁹ carnalib⁹ ponit dyabolus insidias xpi laqueos. vñ carnalis voluptas est mulieris. De qua dicit sapiens Eccēs. vij. Inueni amariorē morte mulierem. que laqueus est venatoꝝ t sagena cor eius vincula sunt manus ei⁹ qui placet deo effugiet illam. qui aūt peccator est capiet ab illa. Et certe qui p hmōi loca transit nisi virtutū militib⁹. t gratia spūssancti vallatus fuerit rex syrie. i. dyabolus capiet t interficiet eum et in infernum finaliter deducet. sed sicut dicit in predicta historia. turbatus est rex syrie. t q̄siuit quis esset pditor eius apud regez israel. Dixit eiynus seruorum. nequaq̄ domine mi rex. ꝫ helyzeus xpha indicat regi isrl quecunq̄ locutus fueris in filio tuo sic christus reuelat humilibus p suam legem t doctrinam quecūq̄ machinatur nobis dyabolus vt eius fugiamus insidias. Unde Matth. xj. dicit ipe met christus. Confitebor tibi dñe pater. celi t terre. quia abscondisti hec a sapientib⁹ t reuelasti ea parvulis. Sed si predicte cause t effectus te ad humilitatem non moueat. moueat te saltem ineuitabilis certitudo t hore incertitudinis mortis memoria. quia vt dic Berñ. in de speculo peccatoris. Nō

pōt melius caro luxuriosa domari q̄ mortua. qualis erit sp premeditari. Jn cui⁹ confirmatiōez dicit Ecci. vij. Jn oibus operib⁹ tuis memorare nouissima tua et in eternū nō peccabis. Et iō merito be. Greg. in mora. super illō Job. x. Nunqd nō paucitas dierū meor finiet breui. cū inquit culpa animū temptat necesse est vt breuitatē vite sue et delectatiōis aspici at ne ad minacē mortē iniq̄tas rapiat. Vñ Ecci. xj. Si annis multis vixerit hō. et in his omnib⁹ letus fuerit meminisse dz tenebrosi tpis et dierū multorū Et ideo dicit Philphorabi⁹ in li. suo de diuisiōe phie q̄ sm platonē phia est tediū cura studiū et sollicitudo mortis vbi p mortis sollicitudinē intelligit mortificationē prauar voluptatū et carnaliū desideriorum. Qui his mortificatis applicat et disponit hō ad curā veritatis. hec ille. Cui pcordās Tulli⁹ li. primo de tusculanis q̄stionib⁹ loq̄ns ō socrate ait Tota phor vita ē tugis pmēdatō siue meditatio mortis. Vñ narrat in vita iohan. eleemosinarij et idē hz vallens in summa collationū ad omne genus hominū. previj. di. iij. c. iiij. vbi narrat de antiq̄ pfuetudie quadā romanor q̄ postq̄ impator essz coronat⁹ astantib⁹ exercitib⁹ veniebāt monumentor edificatores cuz marmoribus diuersi coloris. et querebāt ab eo de q̄li marmore iuberz fieri monumentū. sup hoc insinuantes q̄ sp cogitaret se esse mortalē. et in breui abvita recessur. et ex hac psideratiōe curā anime sue impenderet. vt p tpe suo pie et iuste regnū suū gubernaret. Jtē legit Exo. xxviij. q̄ moyses et ceteri patres veteris testamēti ad pceptū dñi posuerūt in veste aarō sūmi sacerdotz duos lapides pciosos. in q̄bus fuerūt sculpta noia duodecim filior israel mortuor. ne supbiret q̄n ingrederet templū indut⁹ vestibus pciosis. Et vt si forte gradus honoris quez habuit. siue glorioſus apparatus q̄ erat indut⁹. vel honor ppli sibi exhibit⁹ eleuaret cor suū statim respiciēs noia illor patriarchar filior israel mortuor cogitaret se ineuitabiliter morituz sicut et illi mortui fuerūt. et cito se pditurz illā mundanā gloriā et honorem. mors eñ ineuitabilis est cuicūq̄ hoi. vnde ps. Quis est hō et nō videbit mortē. q. d. nullus. q̄ mors est quedam pena generalis ade et omnib⁹ filijs ei⁹ inflicta. Vñ nullis pcit mors ꝛ eque moriuntur diuites et pauper. debiles et fortes. iuuenes et senes. Quod pfideraus quidā celicus puer. de q̄ narrat vallens in summa collationū ad oēm gen⁹ hominū pte. vij. di. j. ca. iij. dicēs q̄ cū fili⁹ cuiusdaz nobilis et vnicus intrasset religionē et veniss ad eū pater ei⁹ vt vi eū extraheret. et cū non possent socij puer pira patris voluntatē retinere. nec ausi erant petijt puer a fratrib⁹ q̄ posset cū patre suo loq̄. qō cum pcessum essz ait puer ad patrē. Pater mi auser a regno siue dño tuo pfuetudinē vnam et tecuz a seculū libenter redibo. cui annuente patre. petijt vt sibi pfuetudinē illā innotesceret. Cui puer video inquit pater q̄ in regno tuo sicut senes ita et iuuenes moriunt. et si tollere possis q̄ nō moriant tales qualis ego mō sum tecū redibo ad mundū. quod si nō poteris rogo te pater hic in dei seruitio me p̄mitte manere. vt secure mortē valeam expectare. q̄ audito. nolo inquit pater filio suo. vt ad seculū redias sed et ego mundo renunciabo. q̄ vt video in te loquit spūssanctus. et extunc ambo in religione seruierūt altissimo. Ex quo patet q̄ iuuenib⁹ specialiter est necessaria mortis memoria. vnde Treno. iij. post illud dictū spūssancti. Bonū est viro cum portauerit iugū dñi ab adolescentia sua. Et subdit Ponat in puluere os suuz. Pro cuius intellectu est notandum q̄ sicut dicit Ecci. xxj. Os sapientium in corde eorum. Os igit in puluere ponit. q̄ in corde suo cogitat q̄ puluis sit sm doctrinā matris sue ecclesie dicentis. Memento homo q̄z cinis es et in cinerem reuerteris. ¶ Sed certe vt videt nō reputat se cinerem qui veste sericea vel de scarlata vt veste deaurata corpus suum induit. quis enim nisi fatuus talem saccum facit cineribus suis. Item non reputat se cinerem qui in alto se erigit. nam non expedit cineri esse in alto ne a vento dispergat Vnde psal. Jnimici domini mox vt honorificati fuerint et exaltati. deficientes quēadmodum fumus deficient et dispergent. quemadmodū puluis quē proijcit ventus a facie terre. ¶ Legitur enim Exodi. ix. q̄ dominus dixit moysi et aaron vt tollerēt manū plenam cinerū de camino et dispergerent in celum. quod et fecerunt et subsecuta sunt vlcera et vesice. sic multoties cum aliquis in alto ponit se quunt vesice superbie et vlcera vane glorie. vt leprosus et vlcerosus interius coram deo appareat quātumcunq̄ pulcer exterius. Sed contra istud vtilissimum remediū est mortis memoria. Jn cuius rei figura legit Leui. j. q̄ dominus precepit q̄ homo faciens holocaustū de turturibus vel pullis colūbe proijceret vesiculam gutturis et plumas in loco cinerum. Spiritualiter holocaustū facit deo ō turture qui dat se deo vt seruiat ei in vita contemplatiua. Et de columba qui dat se deo vt seruiat ei in vita actiua. Turtur enim amat solitudinem. columba vero gregatim volat vesiculam gutturis q̄ est quasi horreū anū cupiditatem mundi significat. pluma vero leuitatem. Jn loco igit cinerū vesiculam ꝓijcit qui psideratione mortis sue cupiditatem abijcit non curans acquirere ea que infra breue pdat. et p quib⁹ forte ipsemet perdat. Vnde. j. Thi. vj. Qui volunt diuites fieri incidūt in temptationem et in laqueos dyaboli. et in desideria multa et inutilia et nociua q̄ submergūt hominē in interitum et pditionem. Plumā vero in loco cinerū pūcit qui mortis psideratione vanitatē huius mūdi refugit intelligens fatuū esse in via ad mortem gaudere. Sed sm beatū augustinū. Nihil aliud est tēpus presentis vite nisi cursus ad mortem. Item Aug⁹. liij. confessionū. Jsta inquit vita est mors ventium. et vita morientiū. et est punctabilis breuitate et transitoria velocitate. plena miseria et calamitate. de quib⁹ omnib⁹ dicitur Job. xiij. Homo natus de muliore breui viuens tempore replet multis miserijs. qui quasi flos egredit et pterit. et fugit velut vmbra. et nunq̄ in eodem statu pmanet. Et ideo merito in psona mortui loq̄ntis ad viuū dicit Ecci. xxxviij. Memor esto iudicij mei. sic erit et tuum meum heri. tuū hodie. Hec eñ memoria multuz confert ad fugandum exercitum viciorū. Nam sicut timēt latrones iudicis aduentū. sic timent mortem homines vicioſi. Vnde Ecclesiastici. xlj. O

mors ꝯ amara est memoria tua homini iniusto. et ſō ſicut iumentum cauda ſua ſe a muſcis defendit q̄ nituntꝝ ipm mordere ⁊ ſuis aculeis pungere Sic homo a malignis ſpiritib⁹ qui nituntꝝ ipm deuora re ⁊ aculeis viciox pungē ſe mortis ꝓſideratiōe cu ſtodit. Et ſicut anes cauda ſua ſe regunt volando. ⁊ piſces natādo. ſic homies mortis memoria recte ſe regūt in via iuſticie que ducit ad vitam ambulādo Vnde Job. xij. Interroga iumēta ⁊ docebūt te. et volatilia celi ⁊ indicabūt tibi. Item ſicut qui nauē recte vult regere ponit ſe in fine nauis. ſic hō pru dens ꝓſideratione finis vite preſentis recte regit ſe in bijs que ſunt ad finem media. Media em̄ ad fi nem vite humane ſunt dies anni ⁊ tempora. Qui em̄ cor ſuum in hoc fine vite preſentis firmit ponit de vita preſenti ⁊ futura poteſt rectius iudicare. nā qui per meditationez ſe ponit in mortis articulo q̄ ſi in medio inter vitam preſentem ⁊ futurā ſe collo cat. ⁊ ideo bona vtriuſq; vite poteſt de ꝓpe et vitem vtramq; videre Qui vo ponit ſe in initio vite p̄ſen tis ſperās hic p multa tempora ⁊ annos ſe victurū ponit inter ſe ⁊ vitam futuram longā vitam preſen tem. qua ſperat ſe victurꝝ. ⁊ ideo vitam futurā qua ſi de longe videt Et ſicut res in quanto de longius ceteris paribus videt in tanto minus apparet. Ex emplū habemus de ſole qui vt dicit philoſophus eſt ſepties maior tota terra. Et ſicut dicit venerabi lis Beda in de ymaginatione mūdi. et idem habet ſanctus Thomas de veritate theologie. li. ij. ca. iij. Inter terram ⁊ lunā ſunt miliaria. xvij. milia. ſexcē ta et. xxv. ⁊ ſtadioꝝ. lxj. A luna vſq; ad mercurium ſunt miliaria ſeptem milia. viij. ⁊ xij. ⁊ f. A mercu rio vſq; ad venerem preciſe tantū quantū a luna vſ q; ad mercurīū. A venere vero vſq; ad ſolez ſunt mi liaria xxij. milia. cccc. ⁊ xxxij. ⁊ ſic i toto a terra vſ q; ad ſolē ſūt miliaria. lxxiij. milia. ſexcēta. lxxxij. ⁊ ſtadioꝝ. lxj. Et q̄ ſol de tā lōge videt apparet no bis modice q̄ntitat̄. ſic certe illis q̄ ponūt vitā p̄ſē lōgam qua ſperant ſe hic victuros inter ſe ⁊ vitā fu turam. vita futura et bona illius nō obſtante q̄ ſūt maxima immo tamnfinita. modica eis videnť. vñ quaſi in initio vite preſent̄ poſuit ſe dixes ille qui dicebat anime tue Lu. xij. Anima mea habes mul ta bona repoſita in annos plurimos. requieſce. co mede. bibe ⁊ epulare. Sed deus poſuit euz in fine vite ſue dicens. Stulte hac nocte repetent animam tuā a te. Et ex iſtis patz q̄tum confert homini mor tis memoria ad predictū xp̄i ſaluberrimū conſiliū de humilitate ſectandum. Et ideo merito humilis ſeruus dei Moyſes ꝓſiderans inobedientez popu lum predicta xp̄i ꝓſilia deſerentem Deut. xxxij. ſic ſcribit. Gens abſq; ꝓſilio eſt ⁊ ſine prudēcia. vtinaz ſapent ⁊ intelligerent. ac nouiſſima ꝓuiderent ⁊c.

Capitulum XLIX

Certium commendabi

t le ad ꝓſilium pertinens eſt gratia vtile cō ſilium indigentibus adminiſtrandi. Vn de legitur. j. Macha. ij. q̄ ille nobilis dux Mathathias quando appropinquauerūt dies mortis eiꝰ dedit bonum conſilium filijs ſuis dicens. Nunc o filij emulatores eſtote legis ⁊ date animas veſtras ꝓ teſtamento patrum. ⁊ mementote operuz patrū que fecerunt in generationib⁹ ſuis ⁊ accipietis glo riam magnam ⁊ nomen eternuz Et ſequit. Et ecce ſymon frater veſter ſcio q̄ vir cōſilij eſt. ipm audite ſemp. ⁊ ipſe erit vobis pater. Precipue em̄ iſta gra tia cōmendabilis eſt in bijs qui habent curam alio os corrigendi ⁊ eis conſiliū dandi. cuiuſmodi ſunt omnes ſub ſe filios ſeruientes vel ſubditos haben tes. ⁊ ſpecialiter cōfeſſores ⁊ paſtores curam ania rum habentes. Vnde Eccl. xxv. ꝯ ſpecioſum ami ce iudicium ⁊ preſbiteris cognocere ꝓſilium. ſed ve illis ꝓfeſſoribus qui in loco dei ſedentes in peniten tiali iudicio ꝓſulunt. ⁊ p̄ ſpeciali penitentia iniūgūt raptoribus vſurarijs et ceteris temporalium male acquiſitorib⁹ ſibi confeſſis eis partem male acqui ſitoꝝ dare. ⁊ de reſiduo promittunt ſe indubitenter eos abſoluere. vbi ſm legem iuſticie ad reſtitutōnē integraliter obligaňt. vñ Auguſt. ⁊ ponitur in can. xiij. q. vj. ſi res. Si res inquit ꝓpter quam peccatuz ſit reſtitui poteſt ⁊ non reſtituitur penitentia nō agi tur. ſed ſimulať. ſi veraciter agatur. non dimittitur peccatum niſi reſtituať ablatuz. hoc eſt vt dixi. ſi re ſtitui poteſt. hec ille. Ac etiam ve ꝓfeſſoribus luxu rioſis qui mulierculas quibus conſulerent caſtita tem obſeruare ad incontinentiā non erubeſcūt mu neribus ⁊ promiſſis damnabiliter prouocare. ⁊ ad a ctum nephandiſſime luxurie allicere. nam talibus non imerito ve imprecať ꝓpheta Iſa. v. dicēs. Ve qui dicitis malū bonū ⁊ bonum malū. ponētes te nebras lucem. ⁊ lucem tenebras ponentes amaruz dulce et dulce amarum.

Capitulum L

Partum commenda

q bile ad conſilium pertinens eſt gratia de bite conſilium examinandi. vnd̄ Sene. Prudentis inquit ꝓpium eſt examinare conſilia et non cito facili credu itate ad falſa prolabi dicitur em̄ in tractatu qui intitulať dogma phoꝝ. q̄ triplex eſt capiēdi ꝓſilij deliberatio. prima ē de honeſto tā tum. ſcōa de vtili. tertia de ꝓfictu vtriuſq;. Si dubi tamus vtrū honeſtum an turpe ſit. in qua dubitati one vera examinatione facta. honeſtum turpi eſt p̄ ponendū. deinde de duob⁹ honeſtis quid horuz ſit honeſtius. in qua examinatione honeſtius eſt pre ponendū. ſimiliter de duob⁹ vtilibus. vtilius eſt p̄ ponendū. Item de pugna honeſti ⁊ vtilis in qua ex aminatiōe honeſtum vtili ſemper eſt p̄ponendum ſm doctrinā Tullij. li. iij. de offi. ⁊ bonū cōmune bo no priuato ⁊ ꝓprie ⁊ ſumme q̄ eſt ad honorez dei omni cōmodo humano eſt preponendum. Et bre uiter concludēdo nihil conſulendū eſt quod eſt in iuſtum. prout ait Valerius li. vj. loquens de timo ſtode dicente ſe ſalubre habere ꝓſilium. petijt tamē ſibi dari vnum ſapientem ad examinandū ſuū con ſiliū. cui datus eſt ariſtides. qui examinatiōe facta rediit dicens. Timoſtidem vtile habere conſiliū tū minime iuſtū voluere animo. ac vero vniuerſa cō tio. i. congregatio ꝓclamauit q̄ equuz non videret nec expediens illius cōſilium. et ideo ad examinā dum ſic ꝓſilia debet eſſe deliberata diſcuſſio et exq̄ ſita examinatio ⁊c. Vnde aug. in epiſt. ad iulianum

comitem. In omni inquit opere qđ cogitas facere primū cogita deuz. z si fm deum est diligenter exa mina. z si est rectum cozaz deo illud perfice. si vero aduersum fuerit repertum illud amputa ab anima tua z omnia per ꝓsilia sapientum facito.

Capitulum LI

Quintum commenda-

q bile ad consiliū primens est gratia electo consilio acquiescendi. Vnde Prouer. xij. Via stulti recta in oculis tuis. qui autē sapiens est audit consilia. vñ moyses sapientissim⁹ dei seruus audiuit z acquieuit ꝓsilio ietri. licet minoz eo esset. vt patet Exo. xviij. sed non obstante q bonū consili um dederūt angeli loth vt de sodomis exiret cum vxore filiab⁹ z generis suis. z nullus eoz̄ post ter gum respiceret. sed in monte se saluarent. tñ generi eius euz sequi nolentes cum impijssimis sodomis perierūt. z vxoz eius retro respiciens versa est in sta tuam salis. Et ipsemet loth quia statim in montez ad consilium angeli non ascendit ambas filias pro prias comaliter cognouit. vtz Gen. xix. Item robo as filius salomonis noluit audire senū pfectum cō silū. ꝫ potius elegit seq iuuenū lasciuoz indiscre tum consilium. z iō decem tribus sibi rebellantes de populo israelitico irrecupabiliter perdidit. vt pa tet. iij. Reg. xij. Item nabuchodonosoz rex quia nō audiuit sanū ꝓsilium danielis ꝓphete ꝓsulentis sibi peccata sua elemosynis redimere. ideo mutatus est in bestiam z fenū z herbas vt bos comedit. vt patet Dan. iiij. ca. Item bonū consiliū dedit achioz holo ferni. qđ tñ ille cum superbia et indignatione ꝓtem psit. et ideo post pauculum in medio exercitus sui a muliere miserabiliter est decapitat⁹. et totus exer citus cū confusiōe dispersus. vt patet Judit. v. Item bonum consilium dedit vxoz pylati viro suo. sed tñ ille eius ꝓsilio acquiescere recusauit. magis timens cesarem offendere. ꝫ iustum sanguinē effundere z dei filiū ꝓdēnare vtz Matt. xxvij. z Joh. xix. Et iō merito dī Prouer. xiij. Inter supbos sp iurgia sūt. qui agunt oia ꝓsilio. regunt sapia. z spālit q agunt omia fm consilium xpi. qz ipe est sapientia dei pa tris. cui⁹ tñ ꝓsilium quasi ab omibus hoibus mun danis despicit. Et cām oñdit Lin. in de oculo moza li. vbi narrat q romani q viros magnificos deifica re consuerant disputauerūt in ꝓsilio suo vtrū xps q tam miranda opabat miracula in numero deoz̄ esset recipiendus. et tandem diffinitū est q nō debe ret recipi inter deos ꝓ eo q non haberet cultores ꝓpter hoc q pauptatem predicauit et elegit quam mūdus ꝓtemnit. certe pariformit est inter vocatos christianos his diebus. Vñ si qs prepollat diuitijs mūdialibus bon⁹ z valens inter homines reputat et quasi deus ab hoibus honozatur. z quasi omes hoies ei⁹ diuitijs et ꝓsilijs acquiescūt. vñ Eccl. xiij. Dives locutus est z omes tacuerūt. z uerbū illi⁹ vs q ad nubes ꝓducunt. ꝫ si qs ad exemplū xpi diui tias ꝓtēnat. z fm xpi ꝓsiliū pauptatē assumpserit q ltercūq sensatus. tñ quasi ab omnib⁹ homib⁹ ab iectus z tāq nulli⁹ reputatiōis habet. vñ Eccl. xiij. humilis locut⁹ est sensate z nō datus est ei locus. et sequit. Psug locutus est. z dicunt qs est hic. et hec erat cā quare supbi pharisei et diuites legispiti xpi ꝓsiliū despexerūt. vñ Lu. vij. Pharisei z legisperiti christi ꝓsiliū sprenerūt in semetipsis. sed ve hōi illi qui saluberrima christi consilia deserens fraudulē tas dyaboli suggestiones sectatur. vnde merito tali bus ve cōminatuz Ysa. v. Ve qui dicūt malū bonū z bonum malum.

Capitulum LII

Quintus riuulus ma-

q nans de secundo fonte predicto. s. de fon te oziz est septimū opus misericordie spi rituales. s. lugentibus et desolatis ꝓsolationem pre bere. De quo Eccl. ij. Ne desis plorantibus in ꝓso latione. z cū lugentib⁹ ambula. Sed p isto est no tādum q. p eo q sicut dī Eccl. xij. Si bñ feceris scto cui bene feceris. Jdo distinguende sunt diuerse species luctus vt ex hoc manifestius fiat cui luctui et cui non consiliatio debeatur. Aliqs em est luct⁹ bon⁹ z aliqs luctus malus. Luctus bonus triplex est scz luctus ꝓpunctionis. luctus ꝓpassionis. et lu ctus deuotionis. Unde et ter legitur dñm nostrum saluatorez fleuisse. z hoc vt in suo fletu triplici. om nes nostras flendi causas exprimeret. ¶ Pro q no tandum q fleret peccator p suis ꝓprijs peccatis. et iste est fletus cōpunctionis. de quo ps. In cubilib⁹ vestris ꝓpungimini. Hanc ꝓpunctionē habuit pro pheta qui dicit. Lauabo per singulas noctes lectū meū lacrimis meis stratū meū rigabo. Item idem Exitus aquarū deduxerūt oculi mei. qz non custo dierūt legem tuaz. Hūc em fletū designauit christ⁹ qñ fleuit in lecto crucis. De quo fletu dicit ad Hebreos. v. Cum clamore z lacrimis offerēs auditus est. Crux em statum penitentie signat. Hanc igitur crucem docuit xps peccatorē assumere. vñ Math. xvj. Si qs vult venire post me abneget semetipm z tollet crucem suam z sequat me Sup quo Jsido. ī de summo bono lib. iij. c. xviij. Quid est inquit ho minez semetipm abnegare nisi voluptatib⁹ ꝓprijs abrenunciare. vt qui superbus erat sit humilis. qui iracundus erat studeat esse mansuetus. Nam si ita quisq renunciet que possidet omnibus vt suis nō renunciet mozib⁹ prauis non est xpi discipul⁹ Qui em renunciat reb⁹ suis sua abnegat. qui vero renū ciat moribus prauis semetipsum abnegat. hec ille. ¶ Secundo flere debet iustus non solū p suis pec catis. sed etiam pro peccatis z afflictione ꝓximoz̄ suoz̄ qui cū illo sunt membra eiusdem corporis christi mistici. z iste est fletus compassionis. de quo j. ad Cor. xij. Si quid patitur vnū membrū ꝓpatiū tur omnia membra. Hunc fletum habuit sanct⁹ Job qui dicit Job. xxx. Flebaz quondā sup eo qui affli ctus erat z ꝓpatiebat anima mea pauperi. Itē hūc fletuz habuit samuel. qui lugebat saul. licet sciret eū a deo esse ꝓiectum. j. Reg. xv. Item hunc fletū ha buit ꝓpheta. qui dicit Jhere. ix. Quis dabit capiti meo aquam z oculis meis fontem lacrimarū. z plo rabo die ac nocte interfectos filios ppli mei. Hūc em fletum figuauit ihesus quando videns ciuitatē fleuit super illam. Lu. xix. Super quo greg. omel. xxxix Hoc inquit semel egit ihesus cum periturazz ciuitatez esse nūciauit. sed hoc quotidie redemptoz

noster per electos suos nullatenus agere cessat cuz quosdam ex bona vita ad mores peruersos peruenisse pspiciebat. Plangit em eos qui nesciunt cur plangant. qui iuxta salomonis verba letant cum male fecerint. z exultant in reb⁹ pessimis. quibus si damnationem suam q eis imminet agnoscerent. semetipsos cum lacrimis electoz plangerent. hec ille. Tertio flere deberet homo perfectus de incolatu pñtis miserie. z proditione habitationis celestis patrie. Vnde de primo dicitur in ps. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. De secundo dicit ad Philip. j. Cupio dissolui z esse cum xpo. Item i ps. Super flumina babilonis illic sedim⁹ et flenimus dum recordaremur syon. z iste est fletus deuotiõis qui spãliter accidit cum anima viri perfecti dulcedinem dei experta deflet absentiam sponsi quo ad sensualem dulcedinem. De quo ps. Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte dũ dicit mihi p singulos dies vbi est deus tuus. Hũc em fletuz signauit xps quando lacrimatus est super lazarũ. Job. xj. Vnde nisi lazarus suscitatus fuisset spũs ei⁹ vocasset in requiem. sed cum suscitatus est prolongat⁹ est incolat⁹ pñtis miserie. z facta est dilatõ vite eterne. Sed est hic notandum q pdicti triplicis luctus boni inter cetera tria sunt spãliter impedimenta. Prim⁹ enim luct⁹. s. punctionis p peccatis xpianis impedit per ignorantiam. dicente xpo Lu. xix. Si cognouisses z tu. supple vindictaz in te p peccatis tuis venturam fleres. Sed certe q̃diu homo est obstinatus in peccatis. vindictam pene eterne sibi venturam non cognoscit nec pspiciebat. z tõo p peccatis suis flere nõ pot Vnde greg. in moral. Nisi inquit a reatu culpe quo nos ligamur miseri cociter dimittamur. pfecte flere nõ possumus qõ in nobisipsis pra nosmetipos delinquim⁹. Secund⁹ em luctus. s. luct⁹ compassionis p peccatis et afflictione primoz impeditur per cordis duricie em z impietatem. In cuius rei figura dicit Gene. xxix. q os putei grandi lapide claudebat. Homines vero qui non habent pietatem ad primũ non inueniunt deum sibi misericordem. z ideo puteus cordis eoz tanto clauditur lapide impietatis. q aqua compassionis non ex eo permittitur emanare. z sic ager anime siccus remanet sterilis z infructuosus Vnde dicit Job. xij. Si continuerit aquas omnia siccabunt. Et ideo vtile esset talibus vt vga dei perforarent vt aqua lacrimarum de cordibus eorum exiret. Deut. viij. Eduxit riuos de petra durissima Item ps. Percussit petraz z fluxerũt aque. Tertius vero luct⁹ deuotionis impeditur per inordinatum amorem terrenarũ possessionuz. In cuius rei figura legit Gen. iiij. q cayn interfecit abel. Spiritualiter cayn interpretat possessio. Abel vero luct⁹ interpretatur. Cayn igit interfecit abel. dum possessio z affectio terrenarum lacrimarũ irriguũ interficit et interrũpit. Figuram huius habemus Gen. xxvj. vbi legitur q omnes puteos quos foderãt serui abrahe obstruxerunt palestini implẽtes humo. hoc est omnes puteos deuotionis quos fodiũt serui dei in cordibus eorum ingẽtum sufficiunt z possunt. obstruunt maligni spiritus implentes eos humo affectionum terrenarum.

Capitulum LIIII

Luctus enim malus quadruplex est. s. luctus fictus et simulatus. luctus p rebus vanis et transitorijs luct⁹ pro amicis mortuis immoderatus. z luctus dãnatorum p penis eternis. De primo loquit parisi. in de virtutibus. parte. v. ca. xj. sũ autoritate beden. Aliquos inquit lugẽtes video. si de corde procederent lacrime eoz non tam facile illi vbi soluerentur in risum. nũc aũt cum abundãtius ociosa et scurilia verba pfluant q̃ prius lacrimas. lacrimas hmõi de his non arbitroz quib⁹ psolatio diuina p mittit. quando quidem post illas tam facile psolatio vilis admittit. De secundo luctu malo loquitur bea. greg. sup illud ps. Euntes ibãt et flebant q̃ inquit plorant de rebus transitorijs z vanis inanit plorant. z qui rident de rebus vanis p malo suo rident. vñ Lu. vj. Ve vobis q̃ nunc ridetis qz lugebitis z flebitis. ꝯ risus hic non sumit p cachinnatiõe labioruz. sed p gaudio z exultatione de psperitate mũdana. vt docet bea. aug. in de verbis dñi. sermo. lxxiij. Et sicut dicit bea. Greg. sup euangelia omelij. Presentia gaudia sequũtur pperua lamenta. nemo em potest hic gaudere cũ seculo. z illic regnare cũ domino. z ideo merito dicit xps. Luc. vj. Ve vobis diuitibus qui habetis consolationẽ vestram in terra. De tertio luctu malo loqtur crisost. z ponit in ca. xiij. q. ij. vbicũq. Lugere aũt inquit z deplorare z lamentari eos q̃ ab hac vita decedunt ex pusillanimitate ptingit. hoc autẽ ex desperatione future resurrectionis intelligit. vnde apostolus nõ simpliciter ait. Nolumus vos ignorare de dormientibus vt nõ pristemini. sed addit. sicut ceteri qui spem nõ habent. pietatis namq affectu z humilitatis intuitu mortuos lugere non phibem⁹. sicut nonnullus sanctoz in aliorum exequijs pias lacrimas impedisse legim⁹. hec ibi. Vnde z apostoli lugebant z flebãt de morte xpi sicut z vehementissime de eius resurrectiõe gaudebant. Vnde z de ore isto prophetico premonuit illos ihesus dicens. Plorabitis z flebitis vos. mũdus aũt gaudebit. vos aũt pristabimini. ꝯ tristicia vra vertet in gaudiũ. Sz hic q̃rit vtrũ apostoli z discipuli in tristicia z dolore quam habuerũt de morte z passione xpi meruerũt vel demeruerũt. Et primo videtur q meruerunt. qz. s. ad thi. ij. dicit Apostolus. Si ppatimur z conregnabim⁹. igitur ppati de morte z passione xpi erat eis meritoriũ. Item z tristicia que puertit in gaudium bona est et meritoria. ꝯ tristicia apostoloz cõuersa est in gaudium. igit illa fuit bona z meritoria. Ad oppositum tñ arguit. quia aut volebant apostoli q xps moreretur aut non. si non tũc peccabant. vnde Petr⁹ de hoc erat reprehensus vt patet Math. xvj. vbi legit q quando christus ostẽdebat discipul suis q oporteret eum ire hierusalem et occidi et tertia die resurgere. petrus cepit increpare euz di. Absit a te domine non erit tibi hoc. qui conuersus dixit petro Vade post me sathana scandalum es mihi. quia nõ sapis ea que dei sunt. sed ea que sunt hominum. Ex q̃ sequitur q apostoli volentes noluerũt christũ mori in hoc grauiter peccauerunt z si volebant ipsum

mori tunc videtur q̄ de eius morte non doluerunt cuius tamen oppositum est ostensum. Item Joh. xiij. xp̄s hortat discipulos vt de morte ei⁹ nō turbentur dicens. Non turbetur cor vestrū neq; formidet. audistis q̄ dixi vobis. vado et venio ad vos. ℔ dominus non debortatur bonū. igitur turbari z dolere de morte christi non est bonum. Item Joban. xiiij. dic̄ xp̄s discipulis suis. Si diligeretis me gauderetz vtiq;. ℔gitur gaudendū erat de passione christi. sed qui tristatur. vnde gaudendū est inordinate tristatur z culpabiliter turbatur. igitur si tristabantur de ei⁹ morte videtur q̄ in hoc peccauerunt. hinc dicitur q̄ circa tristiciam duo sunt consideranda. s. qualis sit ex parte originis. z qualis sit ex parte modi. Ex parte originis tristicia ortuz habet ex dilectione. z quedam tristicia oritur ex dilectiōe voluptuosa et carnali. vt gulosus tristat de amissione boni moscelli. z quedam tristicia orit ex dilectione naturali. vt ania tristatur in sepatione a corpore. aut mater in morte filij. Et quedam vo tristicia oritur ex dilectiōe sociali. sicut tristatur amicus qñ sepatur ab amico cuius societas sibi placet. Et quedā tristicia oritur ex dilectione spirituali. vt quando quis diligit ex charitate z ꝓpatiē patienti. prima tristicia est culpabilis. scōa z tertia tolerabilis. sed quarta laudabilis. Intelligendū est etiam q̄ apostoli duplici ter diligebant deum. s. amore sociali quo diligit aliquis socium quia nō vult ab eo separi. z amore spirituali quo diligit aliquis aliquem ꝓpter vtutem et sanctitatez. Ex quibus patet q̄ in discipulis christi fuit quedam tristicia laudabilis qua compatiebantur xp̄o. z quedam supportabilis vel tolerabil̄ qua nolebant separi a christo. ℔ parte modi tristandi intelligendum q̄ modus habendus est in tristicia. vnde dicit apostolus. j. ad thessal. iiij cap. Non ꝓtristeminini sicut z ceteri qui spem nō habēt. Dñ debet tristicia temperari cū gaudio z inquanto debitum modum lugendi excesserunt apostoli reprehensibiles erāt. quia intanto lugebant q̄ nullo modo gaudebant. Et ideo quantū ad hunc modum. s. immoderantiam amouendū hortabatur dominus vt non tristarent. sed vt gauderent. Unde crisosto. Magna est tristicia tyranni z multa nobis virilitate opus est vt resistam⁹ huic passioni z quod vtile ē testificantes. quod vero superfluum dimittamus. Ideo laudabiles erant apostoli in tristicia sed vituperabiles in modo tristandi. Hec cōsiderans beat. Aug. primo de visitatione infirmorum deplorans mortem nepotis sui. non consolatorias inquit effundere lacrimas effeminatum est. porro nullas gaudere cum gaudentibus z flere cum flentib⁹ iubeamur z in obedientia z inhumanitas est. z lacrimatus est ihs. plorabo inquit mi nepos dulcissime ne sim in obediens z inhumanus. sine nō imitator domini mei ihesu. temperabo quoq; a lacrimis ne nimis videar effeminatus. Tu quoq; viam vniuerse carnis nepos amantissime ingredi festinas q̄ visurus es parentes tuos patriarchas sanctos omnium et summam beatitudinez. Ad tanti igitur itineris ne deficias in via subsidium grande viaticū est necessarium. hec ille. Ex quibus patet q̄ luctus pius z ordinatus ꝓ morte amici non prohibetur. ℔ solum luctus inordinatus z incōsolabilis qui simpliciter malus est z inutilis. quia mortuo non prodest. z lugenti multū nocet. Et ideo vt dicit beatus august. vbi ꝓius. Fuerūt quidam philosophi qui in ortu puerorum lugebant z in eorundem morte gaudebant. In hoc significantes q̄ homo ad laborem nascitur z ad quietem moritur. Sanctus etiā dauid de ortu filij sui quem de bersabea susceperat in tantum est contristatus q̄ dum puer adhuc viueret lugens z incenatus maneret. mortuo autez puero cenaret. O mors desiderabilis. o mors omnium malox̄ presentium finis. o mors laboris clausula. z quietis principium quis excogitare queat tuarum beatitudinum vtilitates. Naz male mori bonox̄ christianox̄ non est. bene autē mori cum christo est viuere. z quis ipsius beneficia sufficienter expediat que hominem christo ꝯglutinant. quoniam vt dictum est finis malorum est nutrix z initium secure felicitatis eterne. hec augu. Et ō vi am vniuerse carnis festinātibus ingredi hec essent a sacerdotibus declaranda. Unde Eccl. xxxviij. In requie mortui requescere fac memoriam eius. z ꝓsolare illum in exitu spirit⁹ sui. ℬ De quarto em̄ luctu malo. s. de luctu damnatox̄ ꝓpena eterne dānationis loq̄tur xp̄s Math. xiij. In consūmatione seculi exibunt angeli z sepabunt malos de medio iustorum et mittunt eos in caminuz ignis. ibi erit fletus z stridor dentium. Super quo pariē. in de vtutibus parte. iiij. ca. v. Ibi inquit plorabunt damnati quando lacrime erunt inutiles. z si non plorarent damnati nisi lacrimas vnam corporalez singulis diebus quibus erūt in inferno. tamen plus plorarent cū sit tota aqua in mari. quia oēs gutte maris solum sunt finite. z potest deus veraciter dicere tot sunt et non plures. damnati vero sine fine erunt in inferno. hec ille. Et ideo qui voluerit hunc luctū pessimum euitare. studeat luctu z lacrimis studiose z fructuose compūctionis in presenti a peccatis se festinanter mūdare. Et sicut puer cadens in volutabro non cessat lacrimari quousq; veniat ad matrē vel nutricem z mūdatus fuerit. sic certe q̄ ceciderit in volutabro peccati currere debet cuz lacrimis ad matrem ecclesiam. vt per veram penitentiam a sua immūdicia spūali mundet. Unde figuram huius habemus Joban. v. vbi legit q̄ circa quandam pisinam ad cui⁹ ingressum erant quinq; porticꝰ in q̄ bus iacebant multi infirmi expectantes aduentuz angeli domini qui moueret aquaz. z qua mota statim sanabat vnus. s. primꝰ intrans aquam post aq̄ motionem. Spūaliter per hanc pisinam potest intelligi perfecta penitentia in qua deberet q̄libet peccator se lauare a turpitudine viciox̄. Quinq; porticus huiꝰ pisine sunt quinq; q̄ mouerent homines pisinam penitentie festinanter intrare. Primū est periculum qđ consistit in dilatione penitentie. Secundū est promitas diuine misericordie. Tertiū est terribilitas diei iudicij. Quartum est horribilitas penarum inferni. Et quintum immensitas gaudij eterni. De primo em̄ dicit Eccles. v. Ne tardas converti ad dominum. z ne differas de die in diem. subito em̄ veniet ira eius z in tpe vindicte disperdet te De secundo dicitur Ju. xv. Gaudium supple ma-

ſus erit in celo ſuper vno peccatore penitentiã agẽte q̃ ſuper nonagintanouem iuſtis q̃ non indigent penitentia. De tertio bea. aug. O inquit q̃ anguſte erũt vndiq; reprebor vie. ſuperꝰ erit iuſtus iudex iratus. inferius horrenduꝫ chaos inferni patens. a dextris accuſantia peccata. ⁊ a ſiniſtris infinita demonia ad ſupplicium trahentia. intus cõſcia mordens. foras mundus ardens. peccator ſic reprehensus quo effugiat. latere erit impoſſibile. apparere intolerabile. Et ideo merito tũc prout dicitur Apoc. ix. Querent homines mortem ⁊ non inuenient. deſiderabũt mori ⁊ mors fugiet ab eis. De quarto dicitur Eccl. ix. Si annis multis vixerit homo et in omnibus his letus fuerit. meminiſſe tamẽ debet tenebroſi temporis ⁊ dieruꝫ multorꝫ. De quinto eñ dicitur. j. ad Cor. ij. q̃ oculus non vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis aſcendit que prepauit deus diligentib⁹ ſe. Vel aliter. quinq̃ porticus piſcine predicte ſunt quinq̃ que miſtice intelligũtur Geñ. xvj. vbi legit q̃ fugiente agar a facie ſaray inuenit eam angelus domini errantem in ſolitudine dixitq̃ ad illam. agar ancilla ſaray vnde venis et q̃ vadis.. reuertere ad dominaꝫ tuam ⁊ humilia te ſb manib⁹ eius. In quib⁹ verbis angelꝰ iſte ſubtiliter tangit quinq̃. que vnumquemq̃ hominem peccatorem mouerent ad humiliationem penitentie accelerare. ¶ Primũ eſt inſtabilitas huiꝰ terrene mãſionis. qõ intelligitur in hoc verbo agar. qõ aduena interpretat. ⁊ quid eſt homo in vita iſta. niſi aduena i terra aliena. iuxta illud ꝓs. Aduena ego ſum apud te ⁊ peregrinus ſicut oñes patres mei Et ſicut peregrinꝰ ſecuram manſionem aut ſtabilem non habet in terra ſue peregrinationis. ſic nec nos in preſenti vita. dicente apoſtolo. Non habemꝰ hic manentẽ ciuitatẽ. ſed futuram inquiramꝰ. ad Hebre. vlti. Sumus igitur in preſenti vita peregrini. q̃ qõ gratius eſt. incerti ſumꝰ q̃diu durabit iſta peregrinatio. Et ideo apoſtolus volens nos ſecuros ⁊ paratos eſſe. obſecro inquit vos tanq̃ aduenas ⁊ peregrinos abſtinere vos a carnalibus deſideriis q̃ militant aduerſus animam. j. Petri. ij. Secundo tangit vilem noſtre ſeruitutis conditionem cũ ſubiungit ancilla. vnde ancilla ſeruitutem deſignat. ⁊ certe in vita preſenti omnes in ſeruitute viuimus. naz vt dicit Apoſtolꝰ. ij. Petri. ij. ca. A quo quis ſuperatus eſt eius ſeruus eſt. ſed in hac vita omnes ab inimicis noſtris ſpualibꝰ per peccatuꝫ ſuperamur. Vñ apoſtolꝰ. j. Joh. i. Si dixerimꝰ qm̃ peccatũ nõ habemus noſmetipos ſeducimꝰ ⁊ veritas in nob nõ eſt. Et ſicut dicit xps Johan. viij. Omnis qui facit peccatum ſeruus eſt peccati. ¶ Tertio tangit preſentis vite continuam tribulationem. cum dicit ſaray. vnde ſaray angustia mea interpretat. ⁊ certe in hac vita ꝑtinue ſumꝰ in angustia. Vnõ aug. in ō ſpecu. ha. miſerie. Tribulatio inquit magna eſt ad quam naſcitur homo prima eñ vox eius indicat infirmitatem. naſcit infans ⁊ ſtatim ploret. nondum loquitur ⁊ tamen ſue calamitatis ꝓpheta exiſtit. ſue enim lacrime teſtes ſũt future miſerie. ſ. in labore. timore et dolore ſe futuꝝ mox incipit eſurire ⁊ ſitire. hic forte cecus vel mutꝰ leproſus vel paraliticus vel alio morbo grauatꝰ infirmꝰ efficit. Et licet iuſte vixerit et ſanus fuerit. certe tñ in medijs poſitus temptationibus ſeculi ſemp cum labore timebit. Sunt eñ homini duo tortores vite non ſimul torquentes. ſ cruciatu alternãtes. hoꝝ nomia ſunt dolor et timor nam quando tibi bene eſt times. quando vo male eſt doles. ecce que pateris homo i miſeria iſta. hec ille. ¶ Quarto tangit ingreſſum in hunc mũdum lamentabilem. cum dicit. vnde venis. ac ſi diceret. conſidera ingreſſuꝫ huiꝰ vite ⁊ videbis q̃ pauper es ⁊ vilis ⁊ plenus dolore. Vñ Job. j. Nudꝰ egreſſus ſum ō vtero matris mee ⁊ nudus reuertar illic Item apoca. iij. dicis quia dives ſum et locupletꝰ et nullius egeo. ⁊ neſcis quia tu miſer ⁊ miſerabilis et cecus ⁊ nudus ⁊ pauper. ¶ Quinto tangit hominis egreſſum terribilem. cum ſubdit. quo vadis. q̃ſi diceret. conſidera q̃ directe tendis ad mortem. vnde Aug. Tempꝰ inquit preſentis vite nihil aliud eſt q̃ curſus ad mortem. In quo eñ curſu nemo paululũ ſtare vel tarde tranſire pmittitur. naz velis nolis quotidie pergis illuc plenam dietam. ⁊ terribilis ⁊ impijs locus iſte. vñ Eccl. xlj. ca. O mors q̃ amara eſt memoria tua homini iniuſto. De iſto nro egreſſu terribili vide ſupra capi. xlviij. huius quarte partis. vbi agitur de cauſis humilitatis q̃ in nobiſmet ipſis reperiunt. His enim conſideratis attende q̃d ſubditur. Reuertere inquit angelus ad dominã tuam. id eſt ad rectam rationem. a cuiꝰ diſcretione ſiue diſcreto mandato inobediens receſſiſti per peccatum. ⁊ humiliare ſub manibus eius. i. ſub manibus diſcrete operationis ⁊ iudicij rationis humilis ingredere per predictas quinq̃ porticus piſcinam fructuoſam penitentie. Aqua eñ huius piſcine eſt aqua vere contritionis. quam aquam mouet angelus domini. quando peccator per inſpirationeꝫ ſpiritusſancti mouetur ad perfectam ꝓ peccatis cõtritionem. veram confeſſionẽ ⁊ debitam ſatisfactionẽ In hac eñ aqua deberet peccator ſe perfecte lauare. ⁊ indubitabiliter ſanaret ab omni grauamie ſpirituali. In cuius rei figura legitur. iiij. Regũ. v. ca. q̃ naaman leproſus fm conſiliuꝫ helliſei lauit ſe ſepties in flumine iordanis et mundatus eſt a lepra ſua. Spũaliter naaman interpretatur commotio. ⁊ ſignat peccatorem lepra peccati percuſſum. qui tñ commouetur per helliſeum. i. per ſpũm ſanctuꝫ ad ſe mundandum a lepra peccati. q̃ ſi voluerit facere debet ſe ſepties lauare in iordane. i. aqua penitentiali. a ſeptez peccatis mortalibus. ⁊ ſic mundabitur. vnde Ezech. xxxvj. ca. Effundam ſuper vos aquaꝫ mundam et mundabimini ab omnib⁹ inquinamẽtis veſtris. In confirmationem huius legit Lu. vij. de maria magdalena que inrentũ ſe peccando fedauit q̃ nomẽ ſuum ꝓprium perdidit ⁊ mulier peccatrix vocabat. poſtea tamẽ cooperante in ea gratia ſpũſſancti perfecte penituit. ⁊ ad fontem miſericordie vt lauaretur cucurrit. ⁊ tantus fuit eius dolor ⁊ pudor in animo ꝓ peccatis q̃ de pudore exteriori coram populo non curauit. ſed venit ⁊ ſtetit retro iuxta pedes ihesu quaſi indignam reputãs ſe ante faciem eius apparere. et lacrimis ſuis riganit pedes ihesu. ⁊ capillis ſuis terſit. ⁊ oſculabat pedes ihesu et vngento vngebat. ⁊ ideo deus qui nõ vult mortẽ peccatoris ſed magis vt conuertatur ⁊ viuat. Ezech.

xviij. sibi oia peccata sua dimisit. z sic pz Math. xvj. z Lu. viij. eiecit de illa septez demonia. per que significant septem peccata mortalia. de quib⁹ illaz perfecte mundauit. ¶ Predicta em aqua lacrimarum bene figurari potest per mare rubrum. qz sicut in mari rubro pharao cuz toto exercitu eius sb̄mersus est. vt patet Exod. xiiij. sic ille crudelissim⁹ pharao infernalis dyabolus spūaliter submergitur in amara aqua lacrimarum cum toto exercitu suo viciox. Vnde ps. Contribulasti capita draconū in aquis. Spūaliter dracones demones dicūtur. quoruz capita sunt capitalia vicia que in aqua lacrimarum totaliter cōtribulant. Hanc igit aquam fugit dyabolus sicut canis aquam calidam de coquina. Ista em aqua animam humanā eleuat ad celestia contemplanda. In cuius rei figura legit Gest. vij. q multiplicate sunt aque z eleuauerunt archam in sublime a terra. Spūaliter aque diluuij multiplicātur cum anime dolor multiplicatur. Et sic eleuant archam mentis in sublime ꝓtemplationis. quia sic dicit beatus grego. cū anima in fletu afficitur. gaudet se taliter affici. quia afflictionc sua se ad alta cōspicit eleuari z consolationem a deo recipere. vnde ps. Scōm multitudinem dolorū consolatiōes tue letificauerunt animam meam. Vnde sicut diuitibus qui habent consolationem suam in mundo cōminatur ve damnationis a christo dicente in euangelio Lu. vj. ca. Ve diuitibus qui habetis consolationem vestram in terra. i. hic extra locum debitum quia in hac valle lacrimax. ita ipe suis electis hic lugentibus qui passionum suax extiterunt socij consolationem pollicetur. Vnde ysa. vlt. ca. Quomodo si cui blandiatur mater ita consolabor vos.

¶ Pro quo attendendū q materna ꝓsolatio erga suum parulū flentem puerū duobus modis fieri ꝓsuevit. Primo si querat mater a parulo ꝓuocato quare fleat eo ipse amplius ꝓuocat ad fletum sed nichilomin⁹ illa matris questio consolatoria est eidem Secundo modo consolatur mater puerum ipm in sinu suo collocando. lacrimas abstergendo et puerū suum deosculando. Eodem modo dominus in pūti qz cansam fletus a vere penitente requirit. qm ipm peccate sua ꝓpria in hoc exilij incolatu et cetera que fletum educere possunt facit pfecte cognoscere vnde z tali modo a flente magdalena causam sui fletus quesiuit dicēs. Mulier quid ploras Joban. xx. vt ipa ex questione ꝓsiderans sua peccata z cetera que fletus causa sunt inductiua amplior erūpent in fructuosum lamentuz Sic christus in p̄senti suos lugentes consolat electos. sm q seipso loquens aug. dicebat. Fluebant inquit lacrime z bene erat mihi cū eis. Fluebant igit lacrime ad interrogationem illius matris tenerrime diligentis que in lecto crucis te specialiter pepit. cuius interrogatio est peccati z exilij tui cognitio. Vnde bene sit tibi cū eisdem z vere bene. Nam sicut dicit be. greg. anima luctu suo pascitur. z eo amplius sue refectōnis pabulū recipit q abundātius emanat per lacrimas vis doloris Vnde luctu suo pascebat ꝓpheta qui dicebat. Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte Vere o penitens bene tibi cū lacrimis. sic infirmo bene est cum sudore salubri. nā sicut sudor creticus sive terminatus signū est infirmo sue sanitatis. Sic vt dicit bea. grego. argumentū est salutis vis doloris. Nam vt dicit bea. augu. li. xxx. de ciui. Quanto est quisq; sanctior z desiderijs sanctis plenior. tanto sit eius fletus in ozādo vberior. hic est sudor in quo pane tuo te vesci oportet. sentētia dictā te diuina Gen. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Sudor em vultus interioris dolor est cordis In hoc sudore optet te vesci pane tuo. videlicet pane illo q de celo descendit. et q tibi ministrat sb̄ sanctissimo sacramento altaris. Tūc igit in sudore vultus tui panem tuū comedis quando corde cōpuncto altaris sacramentū humiliter recipis. vt possis vere dicere cum beato Iob Job. iij. Anteq; comedo suspiro. qz q per lamenta penitentie se non humiliat. salubriter cibū sacramentalez non gustat. z boc pertinet ad consolationen quam inducunt lacrime in presenti. Sed cū domin⁹ suos electos in sinu de tis eterne colliget. z qm omnem lacrimam ab ocul eox absterget. qm sine medio veritatem suam intellectui. z bonitatem affectui perfecte osculo inseperabili imprimet. Tūc penitus silebunt a fletu. qz non erit amplius neq; luctus neq; clamor. sed nec vllus dolor. Apoca. xxj. Sed tunc deus letificabit eos in gaudio cū vultu suo qm̄ regē in suo decore videbūt sicut dr Ysa. xxxiij. z tūc em eos ꝓprio ministerio honorabit qm̄ transiēs ministrabit eis. Lu. xij. Et b̄ ministratio nibil aliō est nisi diuini faciei in q̄ summe sun delicie ostensio. Ad banc em duplicem consolationem lugentibus ꝓferendam christ⁹ se missum testat dicens per ꝓpheram Ysa. lxj. ad euangelizandum pauperibus me misit vt consolarer omnes lugentes z ponerem consolationem lugentib⁹ syon. Nō enim dicit primo vt consolarer lugentes refertur ad primū consolationis modū quem facit dns in presenti z qō vero subiungit. vt ponerem consolationem lugentib⁹ syon. refert ad scōm ꝓsolatiōis modum q erit in futuro. z boc sufficienter innuit p nomē positionis cū dicit. ponerem. positio em ei⁹ stabilitatem future consolationis designat. Et nota q non qbuscūq; lugentib⁹. sed lugentib⁹ syon cōsolatio promittit. ad innuendū q excluso predicto quadruplici luctu malo solum prenominato triplici luctu bono consolatio debeat. Vnde per syon q specula sive speculatio interpretat tam ecclesia militans q̄ etiā ecclesia triumphans designatur Lugentes igit syon. i. ecclesie militantis sūt q peccata sua ꝓpria ac etiam peccata z afflictione primox q̄ sunt filij militantis ecclesie deplorant. lugentes etiam syon. i. ecclesie triūphantis sunt. qui summa deuotione dilationem habitationis celestis. z absentiam sponsi q ad sensualem dulcedinē deplorant sed non sunt lugentes syon. sed potius babilonis. i. cōfusionis q predicto quadruplici luctu malo lugēt cuiusmodi sunt hypocrite. q luctū foris ostendunt quē intus in corde nō habent. ac etiā q inutiliter pe nā deplorant quaz ꝓ peccatis patient eternam Ac etiam lugentes babilonis sunt q potius deflent dāna rerū tpaliū z mortē corruptibiliū corpox q̄ mortem imortalium aiarum. Vñ aug. Plangis inquit mortuū. magis plange viuū. aut nō sunt in te viscera misericordie vt plangas corp⁹ a q recessit anima

et nō plangas animā a qua recessit deus. Caue igit ne lacrime tue ad terram defluant ꝓ damno tpali um defendo. qz lacrime hmōi puluerem vanitatis ꝛtrahunt ꝛ ideo tam lutose efficiunt ac etiam a taꝛ timo loco oꝛiginem trahūt q nō pūt in altum ascendere. ¶ Pro quo notandū q natura aque est a scendere vsq ad sue oꝛiginis altitudinem ꝓcise et non altius. si artificioso ꝓductu ducat. Sic spūalit aqua lacrimarū ꝓ terrenis non ascendit. qz de imo oꝛitur. sed lacrime que de celo trahunt oꝛiginem vs q ad celū ascendūt. vnde Eccl. xxxvj. Nonne lacri me vidue ad maxillā descendūt. ꝛ exclamatio earū vsq ad deducendū eas a maxilla ascendunt vsq ad celum. A celo igit et non a terra lacrime tue trahāt oꝛiginem. ꝛ sic itez ad celum ascendūt. ꝛ tanq̄ pro curatrices cām tuam coram iudice illo expediant. qui nihil consueuit fructuosis lacrimis denegare. ꝓsertim cum ipemet dicat in euāgelio. Beati qui lugent, qm̄ ipsi ꝓsolabunt Vnde lacrime fructuo se tam dulces. taꝛ placabiles sunt deo. q si forte cō tra te aliqua fuerit lata sententia ipsa lacrima facit eam tanq̄ irritam reuocari. sicut ptz. iij. Reg. xx. ꝛ Ysa. xxxviij. de rege ezechia. cui cuz ab ysaia tanq̄ a iudice delegato quasi a latere ꝓncipis descenden te diceretur. Moꝛieris tu et nō viues. eius lacrima statim ascendens ad regē celestē fecit eius sniam re uocari. ita vt diceret sibi dns. vidi lacrimā tuam. et ecce adijciam sup dies tuos quindecim annos. Ex qbus patet qualiter ipsemet deus consolatur suos electos in hac vita fructuose lugentes ꝛ tribulatio nem patienter sustinentes. et etiam in futuro con solabit eos consolatione eterna Et cū vt dicit beat⁹ Greg. omnis christi actio nostra est instructio. pz q in isto dedit nobis exemplū ꝓsimiliter inq̄rum suf ficimus lugentib⁹ ꝛ etiam desolatis ꝓsolationem p bere. vñ Aposto. ij. Coꝛ. j. Benedictus inquit de⁹ ꝛ pater domini nostri ihu xpi pater miaꝛ. ꝛ deus toti us cōsolationis qui consolat nos in omni tribulati one nostra vt possimus ꝛ ipsi ꝓsolari eos q in omni ꝓssura sunt ꝑ exhortationem qua exhortamur et ipsi a domino. Quod cōsiderans bea. Ihero. in epi stola ad nepocianum sic scribit. Omniū inquit cri stianoꝝ domas quasi ꝓprias amare debem⁹ ꝛ cōso latoꝛes nostros in meroꝛibus suis potius q̄ cōui uas in ꝓsperis nouerint flere cum flentib⁹. hec ille. Scōm hanc doctrinam istud septimū opus miseri coꝛdie pfectissime adimpleuit ille vir sanct⁹ thobi as. de quo legit Thobie. j. q cū esset in captiuitate cum vniuerso genere tribus sue sub sennacherib re ge assyrioꝝ quotidie pergebat ꝑ omnē cognationē suam. ꝛ ꝓsolabat eos. diuidebatq̄ vnicuiq̄ ꝓut po terat de facultatib⁹ suis.

Capitulum LIIII

De tercio fonte supradi cto. s. de fonte opis manant septē riuuli. s. septem opa miscōie coꝛporalis. de qbus i illo strictissimo examine in die vltimo ante tribunal Ihu xpi. oꝛtet nos omnino reddere rōnem. Et pro quoꝝ sufficienti cōpletiōe iusti diuinā accipient be nedictionē ꝛ ꝑ remuneratiōe gaudiū sempiternuz ☞ reprobi ꝑ eoꝝ negligenti omissione, diuinā acci pient maledictionē. ꝛ ad suppliciū ꝓpiciū eternū vt ptz Math. xxv. vbi sic scribit. Cum autē venerit filius homis in maiestate sua ꝛ omnes angeli cū eo tūc sedebit sup sedem maiestatis sue. ꝛ congregabunt ante eum oēs gentes. ꝛ sepabit eos ab inuicem si cut pastoꝛ segregat oues ab hedis. ꝛ statuet oues q̄ dem a dextris suis. hedos aūt a sinistris. Tūc ipse rex dicet his q̄ a dextris erūt. Venite benedicti pa tris mei. possidete paratū vobis regnū a ꝓstitutione mūdi. Esuriui ꝛ dedistis mihi manducare. ecce pri mū opus mie coꝛpalis. Sitiui ꝛ dedistis mihi bibe re. ecce secundū opus mie coꝛpalis Hospes eram ꝛ collegistis me. ecce tertiū opus misericoꝛdie. nud⁹ eram ꝛ cooperuistis me. ecce quartuz opus miseri coꝛdie coꝛpalis. Infirmus eram ꝛ visitastis me. ec ce quintū opus misericoꝛdie coꝛporalis. In carce re eram ꝛ venistis ad me. ecce sextum opus miseri coꝛdie coꝛporalis. tūc respondebūt ei iusti. dicētes domino. Quando vidim⁹ te esurientem ꝛ pauim⁹ te. sitientem ꝛ dedimus tibi potum. quando aūt vi dimus te hospitem ꝛ collegim⁹ te. Aut etiaz nudū et cooperuim⁹ te. aut quando vidimus te infirmū aut etiam in carcere venimus ad te. Et respondēs rex ipse dicet illis. Amē dico vobis q̄diu vni ex fra tribus meis minimis fecistis mihi fecistis. Tūc di cet rex his qui a sinistris erūt. Discedite a me male dicti in ignem eternū qui paratus est dyabolo ꝛ an gelis eius. Esurui ꝛ nō dedistis mihi manducare. sitiui ꝛ non dedistis mihi bibere. Hospes eraz ꝛ nō collegistis me. nudus eram ꝛ etiam non operuistis me. infirmus eram ꝛ non visitastis me. ꝛ in carcere eram. ꝛ etiam non venistis ad me. Tūc vero respō debūt ei ꝛ ipsi dicentes. Domine quādo te vidim⁹ esurientem aut sitientem aut hospidem aut nuduz aut infirmū aut in carcere. ꝛ non ministrauim⁹ tibi Tunc respondebit illis dicens. Amen dico vobis q̄diu nō fecistis vni de miozib⁹ his. s. paupib⁹ me is membris nec mihi fecistis. ecce tantus est amoꝝ dei omnipotētis ad paupes fideles. q sibi reputat fieri quicquid eis agat sine bonū sine malū. et ibūt hi. scilicet reprobi in supplicium eternum. iusti aūt in vitam eternam.

Capitulum LV

Quintum opus miseri coꝛdie coꝛporalis est dare esurientib⁹ ꝛ in digentibus mādncare. vñ Deut. xv. Pre cipio tibi vt aperias manus tuas fratri tuo egeno et pauperi. Item Lu. iij. dicit. Qui habet escas det non habenti. Item Thobie. iiij. dī. Panem tuum cum esurientibus ꝛ egenis comede ꝛc.

Capitulum LVI

Secundum opus misericoꝛdie coꝛporalis est sitientes ꝓtare. de quo dicit xps Math. x. Quicūq̄ potum dederit vni ex minimis meis istis calicē aque frigi de tantū in noie discipuli. amē dico vobis non per det mercedez suam. ¶ Ad ista esn opa miscōie coꝛporalis adimplenda triplici medio incitamur. ¶ Primo scripturaꝝ admonitione. Secundo san coꝝ patrū exemplatione. Tertio mercedis maxie

ꝓmissione. ¶ Primo incitamur ea adimplere scripturaꝝ admonitione. Unde ad Ro. xij. Si esurierit inimicus tuus ciba illū si sitit potū da illi. hoc autē faciens carbones ignis congeres super caput eius id est exemplo charitatis malicia suam depimentia ostendes. Quod ꝑsiderans q̄dam devotus heremita. de q̄ legit in vitaspa. q̄ cum frequenter ꝙperet latrones eius panes quibus alaret auferre ꝓcepit duobus draconibus vt custodirent ostiū cellule sue quos deus omnipotens precepto serui sui fecit obedire. z cuꝫ predicti latrones modo consueto ad ostium cellule sue venerūt. z viderunt dracones z ꝓ timore corruerunt in terram. quos cū inueniret heremita semimortuos pretimore iacentes duxit eos in cellulā suā z parauit eis mensam z ꝓfortauit eos qui videntes eius benignitatem in corde cōpuncti sunt z de sua nequicia erubescentes pniam egerūt. z ab eoꝝ perversitate atq; nequitia quersi viri perfectissimi sunt effecti. Item ad p̄dicta opa mie adimplenda incitat nos scriptura ysa. lviij. di. Frāge esurienti panē tuū. vbi per panē intelligit oīe illō q̄ est necessariū ad ꝓseruationē vite corpalis. iuxta illud Eccī. xxxiij. Panis egentiū vita pauꝑis est. qui defraudat eū homo sanguinis est. Qui vo aufert in fudore panē quasi q̄ occidit proximū. Sz certe pauperes defraudāt oīes diuites huⁱ⁹ mūdi q̄ pauperib⁹ indigentib⁹ elemosynā negāt quā eis tanq̄ debitū soluere obligant. Un etiam pariē. in de vicijs parte. ij. sub autoritate bea. bernū. Noli inquit putare gratuitū q̄ pauperi impendis. velis nolis debitor es. In cuius ꝑfirmationez dī. Eccī. iiij. Declina pauperi sine tristicia aurem tuā z redde debitū tuū Naz vt dicit bea. ambro. et ponit in cano. di. xlvij. sicut hij. Non est inquit minⁱ⁹ criminis ab habentibus tollere q̄ cū posses z abundes indigentib⁹ denegare. hec ille. Unde idē dicit. Deus qui ꝓcipit aliena non rapere. ꝓcipit diuitib⁹ indigētib⁹ pauperib⁹ dare dicens. Precipio tibi vt aperias manⁱ⁹ tuas fratri tuo egeno z paupi. Et iō ꝑ spūm ꝑfilū spūs sancti. Non dimittas eū vacuū. Et vt dicit Thob. iiij. Noli auertere faciem tuam ab vllo pauꝑe ita enim fiet vt nec a te auertatur facies dñi. Naz sicut dicitur Prouer. xxj. Qui obturat aurē suam ad clamorem pauperū clamabit ipse z nō exaudietur.

¶ Exemplū huius habemⁱ⁹ Lu. xvj. de diuite epulone ꝛc. sicut supra ca. xxij. huius ser. in principio vs q̄ ibi. Dum tempus habemⁱ⁹ operemur bonum.

¶ Secundo ad predicta duo opa miseꝛie corꝑalis adimplenda incitamur sanctoꝝ patrū exemplatione Et primo exemplo patris z dñi nostri ihesu xp̄i. cuⁱ⁹ omis actio nostra est instructio. De quo etiam Matth. viij. vbi legit q̄ cum turba multa erat cum illo. nec haberent quod manducarent. convocatis discipulis suis ait illis. Misereor ſuper turbam. quia ecce iam triduo sustinent me nec habent quod manducēt. et si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in via. quidam enim ex eis de longe venerunt. Et responderunt ei discipuli eius. Unde istos poterit quis saturare panibus in solitudine. z interrogabat eos ihesus. Quot panes habetis. qui dixerūt. septem domine. z ꝓcepit turbe discumbere super terram. z accipiens septem panes gratias agens fregit z dedit discipulis suis vt apponerent. z apposuerūt turbe z habebāt piscem los pauꝯ z ipsos benedixit. z iussit apponi. z mā ducaverunt z saturati sunt. z sustulerūt de fragmētis qō superat septē sportas. Erant aūt qui māducaverant quasi quatuoꝛ milia. Item Johannis. vj. legitur q̄ de quinq; panibus z duobus piscibⁱ⁹ sua gratia multiplicatis satiauit quinq; milia hoīm. z de fragmentis relictis impleverunt discipuli eius duodecim cophinos. Ubi notabiliter ꝑsiderāduꝫ est q̄ paucos panes z pisciculos paucos quos discipuli xp̄i ad preceptū magistri sui pauperib⁹ ministraverunt. deus sua gratia intantū multiplicauit. q̄ pauperib⁹ famelicis saturatis ipsi longe plura receperūt q̄ pauperib⁹ ministraverūt. Naz vbi dederunt septē paruos panes z paucos pisciculos receperunt septē magnas sportas panibus z pisciꝫ bus repletas z vbi dederunt panes quinq; z duos pisces receperūt duodecim caphinos vsq; ad summū repletos. Et ideo merito dicit Eccī. xxxv. Da altissimo ſm donatū eius. quoniā retribuens est z septies tantum reddet tibi. Item ad predicta opera misericordie adimplēda incitamur exēplo thobie. de quo legit Thobie. j. q̄ de facultatibus suis esurietes alebat. Item etiam de sancto Job dicente de seipo Job. xxxj. Si comedi buccellā solus. z nō comedit ex ea pusillus humerus meus a iūctura sua cadat z brachiū meū cū ossibus meis ꝓeretur. Item legit etiā. iiij. Reg. vj. q̄ cū rex israel vidit nuncios missos a rege syrie ad capiendū helizeum. ait rex ad helizeū. nunq̄d ꝓcutiaz eos pater mi. Et ait helizeus. nō ꝓcuties eos. q̄ pone panē z aquā coꝝā eis. vt comedāt z bibant z vadant ad dñm suū. Item Judicuꝫ. vj. legit q̄ gedeon cōpatiēs sociis suis in itinere fatigatis ꝓtulit panes ꝑ eis. Item legitur q̄ cum iezabel crudeliter ꝓsecutus est z occidit ꝓphetas dñi abdias dispēsatoꝛ domus regis achab abscondit centū ex eis in spelūcis z pauit eos diebus multis. vt ptz. iij. Regū. xviij. ¶ Tertio ad p̄dicta duo opa miseꝛie adimplēda incitamur mercedis ꝓmissione. vnde Matth. x. dicit. Quicunq; potū dederit vni ex minimis meis istis calicē aque frigide tm̄ in noīe discipuli mei. amen dico vobis non ꝑdet mercedē suā. ¶ Pro q̄ notandū est q̄ elemosyna corꝑalis q̄ consistit in septez operib⁹ miseꝛie corꝑalis septē bona ꝓfert homini specialiē ꝑ mercede ¶ Primo bona temporalia multiplicat. vnde Prouer. xj. Alij dimidūt ꝓpria z ditiores fiunt. alij rapiunt nō sua z semp in egestate sunt. Item Eccī. xxxv. Da altissimo ſm donatū eius. qm̄ retribuēs est z septies tantum reddet tibi. Item Prouerb. xxviij. Qui dat pauperi non indigebit. q̄ despicit deprecantē sustinebit penuriā. Item ps̄. Juvenis fui etenim senui. z nō vidi iustū derelictū. nec semen eius querens panē. ¶ Sexto peccatis obstat Unde dicitur Eccī. iij. Ignem ardentē extinguit aqua. z elemosyna resistit peccatis. Item Thob. iiij. dicit. Elemosyna ab omni peccato z a morte liberat z non patiet animas ire in tenebras. ¶ Tertio deum placat. vnde Prouer. xxj. Munus abscōditum extinguit iram et donū in sinu indignationē maximā. Item Eccleſ. xxxix. Conclude elemosynā

in sinu pauperis ⁊ hec p te orabit. Quarto a deo impetrat qđ pie. ⁊ iuste postulat. Ūñ ysaie. lviij. c. Frange esurienti panem tuū. ⁊ egenos ⁊c. tunc invocabis ⁊ dñs exaudiet. clamabis et dicet. Ecce assum misericors deus tu⁹. Quinto spem siue fiduciam homini p̄stat. Ūñ ℂ hobie. iiij. Fiducia magna est coram summo deo elemosina. omnib⁹ facientib⁹ eam. Sexto misericordiam a deo impetrat Vnde Mat. v. Beati misericordes. quoniam ipsi misericordiā p̄sequunt. Item proverbi. xiiij. Qui miserek pauperi benedictus erit. Septimo vitam parat eternam. Vnde Thob. xij. Elia a morte liberat ⁊ ipa q̄ purgat pctā facit invenire vitā eternam.

Capitulum LVII

Ercium opus misericordie corporalis est hospitio paupes indigētes colligere. De q̄ ysa. lviij. Egenos vagosq; induc in domū tuam. ℂ Pro cui⁹ declaratione tria sunt principaliter p̄sideranda. Primum q̄ meritorū est ⁊ deo beneplacitū divites ad hospitiū pro amore iesu xp̄i paupes indigentes recipere. Scōm est q̄ damnabile ⁊ deo displicēs est divites indigentib⁹ pauperib⁹ hospitiū negare. Et terciū qualiter pauperes ad hospitiū a divitib⁹ sūt recipiēdi. ℂ Quantū ad primū. s. q̄ meritorū et deo omnipotenti beneplacitū est ad hospitiū pauperes indigētes recipere hoc manifestū est ex scripture testimonijs ⁊ etiam ex sanctor̄ dictis ⁊ exemplis. Et primo ex illo Josue. ij. ca. vbi legit q̄ raab meretrix hospitio recepit nūcios a Iosue seruo dei missos ⁊ eos abscōdit ⁊ ab inimicis liberauit. ⁊ iō postea vltione divina civitate hiericho cū omnib⁹ suis habitatoribus destructa. sola raab cū parentibus fratribus ⁊ sororibus. ⁊ etiam cū oibus que in domo eius erant fuit a morte saluata. dicēte Iosue. sola raab meretrix vivat cū omnibus que cum ea in domo sua sunt. absconditenim nuncios quos direximus. vt Josue. vj. dicit. Ūñ ⁊ de isto loquit etiaz apls. ad Hebre. xj. dicēs. Fide raab meretrix non perijt cum incredulis excipiens exploratores cum pace. Item illa nobilis mulier sunamitis filiuz nō habens ad preces heliseī quē hospitio suscepit filium meruit obtinere. ⁊ eundem filium postea mortuum deus omnipotēs ad preces eiusdem heliseī iterum ad vitā suscitauit. vt patet. iiij. Regum. iiij. Item sicut dicit venerabilis beda. sanctus alban⁹ cum adhuc paganus esset cum p̄fidor̄ principum mādata aduersum christianos seuirent. ⁊ clericum quendam persecutores fugientē hospitio recepit. quē dum orationibus cōtinuis ac etiā vigilijs die noctuq; studere cōspiceret subito divina gratia recepta exemplū fidei ac pietatis illius recepit emularit ac salutaribus eius exhortationib⁹ paulatim edoctus relictis ydolatrie tenebris christian⁹ integro ex corde fact⁹ est. hec Beda in de gestis anglorum. lib. primo ca. vij. Item ad hospitalitatem et ad cetera misericordie opera monet nos dñs noster iesus christus. Luce. xvj. dicens. Facite vobis amicos de māmona iniq̄tatis. vt cuz defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Christus em̄ dominus noster divitias vocat hic nomine cuiusdaz demonis. sed nō q̄ ipse divitie in se male sunt. sed p̄ eo q̄ avari p̄pter divitias demoniaci efficiunt. sicut patet de iuda traditore. q̄ p̄pter divitias christū dñm suum vendidit. ideo xp̄s vocauit ipsum diabolum dicēs. Ego vos duodecim elegi ⁊ vnus vestrū diabolus est. Johānis. vj. ⁊ ideo scōm Jsiliuz p̄phete. Divitie si affluant nolite cor apponere. ℔ de illis date elemosynā pauperibus. ⁊ recipite eos ad hospitia vestra. ⁊ facite eos amicos vios. ⁊ cum defeceritis. s. a presenti vita recipiant vos in eterna tabernacula. id est in regnū celor̄. q̄ iure hereditario paupertum est. dicēte christo. Matth. v. ca. Beati pauperes spiritu. quoniam ipor̄ est regnū celorum. Vnde si divites illud habere volūt. oportet q̄ a pauperibus illud per elemosynarū largitionē emant. nā vt dicit Anton super euangelia. sermo. xlv. Tanta est em̄ pauperum christi dignitas. q̄ iudices ⁊ ianitores celi efficiuntur. vt voluntatē suaz voluntati dei conformantes quos voluerint recipiant. ⁊ quos noluerint excludāt. Libenter igit̄ reciperent divites pauperes in domos suas quas illi habent in terra. et sic illos amicos suos facerent. vt cum defecerit eorum potestas. temporalis quaz habent hic in terra. a pauperibus iesu christi honorifice susciperent in eterna tabernacula que ipsi pauperes habent in celo. q̄ qualitercunq; pia castra. civitates terras vel tenemēta habuerit divites in vita sua. tamen post mortē suam non erunt sua. sed in fine p̄o mansione sua tm̄ habebit vnam paruam cauernam. que vix erit septipedalis lōgitudinis. quia omnes civitates castella ⁊ etiam maneria que dū vixit in terra. sua dicebant. post mortem vero non sua sed alior̄ dicent. Vnde si queritur de aliq̄ civitate castello vel manerio qđ quondam erat alicuius domini q̄ nunc est mortuus cuius est. statim dicitur q̄ fuit talis domini. sed non dicit q̄ est eius. sic nec de aliqua re temporali quā quondam occupauit. sed si queratur de tumulo in quo tunc stricte iacet cuius est. dicitur talis hominis vel mulieris insignuz huius q̄ nihil sibi remanet de omnibus bonis tēporalibus excepto sepulcro in quo iacet. Quod considerans sanctus Job. Spiritus inquit meus attenuabit. dies mei breui abūtur. ⁊ solum mihi supereſt sepulcrū. Job. xvij. Vnde quidā rex iuuenis dives et potens. de quo legitur in libello de dono timoris. qui cum esset in extremis respiciens ⁊ considerans prosperitatem quam prius habuit in mundo huiusmodi dixit. O domine deus q̄ p̄emnēdus est mundus iste. heu me miserum. ecce ego qui tot habui palatia. nescio quomō hac nocte debeo hospitari. nec quisq; me hospitio recipiet. Et ideo vos mūdi divites scōm consilium domini nr̄i iesu xp̄i vt prius dictum est Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. vt cū defeceritis recipiēt vos in ēna tabernacula. Jrē ad hospitalitatis beneficiū pauplbus exhibēdum hortatur nos apostolus. Ad Hebre. xiij. di. Hospitalitatem nolite obliuisci. per hanc enim q̄dam placuerunt angelis hospitio receptis vt patz Gene. xviij. qui putans homines pegrinos angelos dei electos suscepit. ⁊ eis diligenter necessaria prepauit. Item idez ptz de loth. qui etiaz angelos

putans esse hoies obnixe eos ad hospitiū inuitauit ⁊ eis diligēter ministrauit. et quantū potuit ab impūissimis sodomitis eosdē defendit. et tō p illos angelos a subuersione sodomoꝝ meruit liberari. vt patet Gen. xix. Itē multi hospitalitatis officiū exercētes dō putauerūt hoies suscipe deū in ꝓpria psona susceperūt. Dñs legit Luc. vlti. de duob⁹ discipulis ihesu. q̄ putantes pegrinū suscipere. ihm dñm nostrū iesum xpm in ꝓpria psona susceperūt. Item btūs Gregorius sup euāgelia omel. xxiij. Sic q̄dā inquit paterfamilias cū tota domo sua magno hospitalitatis studio seruiebat. Cūq; quottidie pegrinos ad mēsam suā recipet quadā die pegrinus qui dā venit ⁊ ad mēsam ductus est. dumq; paterfamilias ex humilitatis cōsuetudine aquā vellet in manibus eius fundere. puersus vicē accepit. ⁊ repente eū in cuius manibus aquā infundere voluit nō inuenit. Cunq; hoc factū secū ipsemet miraret. eadem nocte dñs ei p visionē dixit. Ceteris diebꝰ me in mēbris meis. hesterna die me in psona ꝓpria suscepisti. Ecce in iudicio venies dicet. Q̄ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. hec ille. Item ibidē omel. xxix. Quidam inquit martirius noie vite honorabilis monachus. q̄ ex suo monasterio visitationis grana ad aliud monasteriū tendebat. pergensq; leprosum quendā quē densis vulneribꝰ elephantinus morbus p mēbra sedauerat inuenit in via volentē ad suū hospitiū redire. ⁊ p lassitudinē valentē. In ipso vero itinere se habere dicebat hospitiū. quo ipsem Martirꝰ monachus festinabat. vir aūt dei eiusdē leprosi lassitudinē misertus. pallīū in quo vestiebat in terrā ꝓtinus ꝓiecit ⁊ expādit. ⁊ desup leprosum posuit. eūq; suo pallio cōstrictū sup humerū suū leuauit. secūq; reuertēs detulit. Cūq; iā monasterij fozib⁹ appropinq̄ret. spiritalis pater eiusdē monasterij magnis vocibus cepit clamare. Currite ianuas monasterij citius aperite. q̄ frater martirꝰ venit dñm portans. Statim vero vt martirius ad monasteriū aditū venit dñm portās. is q̄ leprosus esse putabat de collo eius exiliens. etiā in ea specie apparēs qua recognosci solet ab hoibus redemptoꝛ humani generis deus et hō Jesus xps ad celum martirio aspiciente rediit. eiq; ascendēs dixit. Martiri tu me nō erubuisti super terrā. ⁊ ego te non erubescā sup celos. Qui sanctus vir mox vt esset monasteriū ingressus. ei pax monasterij dixit. Frater martiri vbi est quē portabas. Cui ille. Si sciuissem q̄s esset pedes eius tenuissem. Tūc isdem martirꝰ narrabat q̄ cū eum portasset. pondus eius minime sensisset. Et non mirū quō pondus eius sentiret q̄ portantē se portauit. et sequit. Ecce redemptoꝛ generis humani ad edificationē nostrā minime sufficit qō in extremo iudicio dicturū se esse perhibuit. Q̄diu vni fecistis ex minimis ⁊c. nisi etiam ante iudiciū hoc in se ostenderet qō dixisset. vt videlicet quia quisq; nunc opera indigentibus exhibet ei specialiter hec impēdit pro cuius amore illa exhibuerit. ⁊ tanto plus mercedē quisq; recipiet. quāto nec eū despicit q̄ amplius despiciēdus videt. Quid em̄ in humana carne sublimius carne dñi nostri iesu xpi q̄ est sup angelos exaltata. Et quid in humana carne abiectꝰ carne leprosi q̄ tumescētibus vulneribus scindit ⁊ exalantibus fetoribꝰ implet. Sed ecce in specie leprosi apparuit. ⁊ is q̄ reuerēdus est sup oia. videri despectus infra oia dedignatus nō est. Sed cur hoc nisi vt nos sensu tardiozes ammoneret q̄tenꝰ q̄sq; ei qui in celis est sustinet assistere humiliari in terra ⁊ cōpati etiā abiectis ⁊ despectibilibus fratribꝰ nō recuset. hec Gregorius. Itē hic etiā tāgi potest narratio Lincoñ. de quadā domina pietatis causa leprosum horribilem recipiente ⁊c. sicut ptz supra in fine tercij motiui ꝓferentis ad detestationē auaricie. Et ideo merito beatus Grego. sup euangelia omel. xxxiij. Pensate inquit fratres quāta hospitalitatis virtus sit ⁊ ad mēsas vestras dñm nostrum iesuz christū suscipite vt vos ab eo suscipi valeatis eterne. p̄bere modo peregrino xpo iesu hospitium: vt vos in iudicio non quasi peregrinos nesciat. sed vt ꝓprios filios ad regnū celoꝝ recipiat. Et ex istis patet primū circa hospitalitatez considerandū. scz q̄ meritoziū ⁊ deo beneplacitū est indigētes ad hospitium pro amoze dñi nostri iesu christi recipere. ⁊ eis in necessitatibus subuenire ⁊c. ¶ Et quātum ad secundū scilicet q̄ damnabile ⁊ deo displicens est diuites pauperibus indigentibus hospitium denegare. multiplici ostendit autoritate scripture. ⁊ sanctoꝝ testimonio. Et primo ex illo Matth. x. ⁊ Luce. x. vbi legit q̄ xps mittens discipulos suos ad predicandū dixit illis. Quicunq; nō receperit vos. nec audierit vos. Amen dico vobis. tolerabilius erit terre sodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ in die iudicij q̄ illi ciuitati. Vbi Origenes. Domos inq̄t hospitales ingressi sunt angeli. scz domos abraam et loth. domos vero hospitibus clausas ignis et sulphur succendit. Et hoc considerās ille vir sanctus Job. Foztis inquit nō mansit pegrinus. ostiū meum viatori patuit. Job. xxxj. Item in gabaa benimin leuites non inuenit qui eū hospitio reciperēt nisi tandez in noctis crepusculo quendam senē de opere suo venientē. ⁊ ideo gratia diuina ab illis retracta. ⁊ peccatis suis exigētibꝰ sup eos ruit diuina vindicta intm̄ q̄ de illis plusq̄ sexaginta milia infra triduū occisi sunt. vt patet Judicum. xix. Item Linconien. in diuinis. Narrat inq̄t q̄ in hybernia erat quidam diues hospitalis et largus valde. hic morti appropinquās. adiuratus fuit a quodā amico suo vt sibi reuelaret post mortē statū suū. et ille post modicū amico apparuit vt ꝓmisit. reqsitusq; de statu suo respōdit q̄ damnatus fuit. cui amicus vbi inquit sunt elemosyne tue q̄bus pauperes pupillos ⁊ orphanos nutriuisti. Et ille. omēs inquit amisi sup collū iactantie. hec Linconien. Et si ille qui hospitium ⁊ elemosynam tam abundāter pauperibus ministrauit ꝓpter suam vanam gloriam ⁊ iactantiā. omnia perdit ⁊ damnatus est. quātomagis diuites renaces hospitium ⁊ elemosynam pauperibus ꝓpter auaricia ⁊ iactantiam negātes grauius damnabunt. Vnde beatus Augustinꝰ. Jō inquit auari in iudicio a rectissimo iudice nunc supant maledicti. quia qui preteribant eoꝝ habitacula nō dicebant. Benedictio domini sup vos. bñ diximus vobis in noie domini. Infelices sunt igit qui ꝓpter res trāsitorias in damnationē perpetuā

dſlabunt.hec Augu.in de abuſionibus. abuſione quarta. Hec conſiderarēt diuites mūdi ⁊ ſpecialiter diuites prelati ⁊ ceteri viri eccleſiaſtici ſtrictiſſime obligant. Unde Hieronymus. Quicqd iuqd habent clerici pauperum eſt. ⁊ illorum domus debent eſſe oibus cōes ſuſceptionibus hoſpitū ⁊ peregrinor inuigilare debent. Hec Hiero. ⁊ ponit in cano. diſt. xlij. quonīā quicqd. Itē di. xlij. hoſpitalem. Hoſpitalem inquit canon ſacerdotē oportet eſſe ne ſit de numero eor quibus in iudicio dicet. Hoſpes fui ⁊ non ſuſcepiſtis me. Qui eīm apoſtolum ſecutus eſt oēs illos ad hoſpitalitatē debet inuitare. quō hoſpitalitatis exhortator poterit eſſe. q̄ domū ꝓpriam hoſpitibus claudit. Si eīm ſacerdos primū a ſeipſo ⁊ a domeſtica ſua eccleſia debet exigere quod poſtea ppl'o predicet vel imperet. ſi voluerit imitare xp̄m ipe debet facere que poſtea populum doceat. ⁊ ſic neceſſe eſt vt pauperes hoſpitio recipiat. ⁊ ad hoſpitalitatē facilius ſubditos attrahat. hec canon. ¶ Sed hic eſt notandū q̄ ſicut dicit Criſ. ope. imp. omel. v. hoſpitalitas. Non circa delicioſos cibos ⁊ magnos oſtendit. ſed circa aſſiduas ſuſceptiones impotentiū ⁊ peregrinorū. vt hoſpitalitas noſtra non ab hoibus laudet. ſed a deo ſentiat. Nam cotā deo delicioſa cōuiuia magē luxuriā accuſant q̄ humilitatē commendāt. hec ille. Itē Hieronymus. in epla ad demetriadē. Cuncta inquit vendideris oia que habes. quid ſequit. Da pauperibus non diuitibus non ꝓpinquis. non ad luxuriā. ſed ad neceſſitatē ſiue ſit ille ſacerdos ſiue cognatus ⁊ affinis. ſic nihil in illo aliud cōſideres niſi paupertatē. laudent te eſurientiū viſcera ⁊ nō ructantium opulenta cōuiuia. hec ille. Et in confirmationē huius ſnie dicit chriſtus. Luce. xliij. Cum facis cōuiuiū voca pauperes cecos debiles ⁊ claudos ⁊ beatus eris. q̄ nō habent vnde retribuāt tibi retribuet aūt tibi in reſurrectione iuſtor. ſed experientia docēte. diebus iſtis tam mūdi diuites temporales q̄ etiā eccleſiaſtici qui pauper et indigentes in domos ſuas ex dei p̄cepto ⁊ charitatis intuitu obligant recipere. libēter diuites amicos ſuos carnales. ⁊ qō dereliquit eſt in ſuū hoſpitiū multoties dei inimicos recipiunt. et cū cibarijs delicatis eos cōuiuant. aquam ꝓ pedibus calefaciūt. cameram honeſtam ⁊ lectū p̄cioſum pro eis ordinant. ⁊ eis magna cum diligētia reuerentia vultu hylari ⁊ bona voluntate miniſtrant. Sed pauper debiles cecos claudos infirmos ⁊ ceteros indigētes abhominant. ⁊ in domos ſuas recipere ꝓtemnūt. verūtamē hmōi pauperes dū ſunt iuuenes fortes et bñ laborare potentes. in domos ſuas in tenementa ⁊ ſeruitia diuites libenter recipiunt. ⁊ inq̄ſtum ſufficiunt eos ad modū pharaonis ſemp in nouā ⁊ nouam ſeruitutem reducunt. ſed poſtq̄ ſua corpora in ſeruitijs eor ꝓſumpſerūt. ⁊ ſenectute debilitate infirmitate ac pauptate ꝓuecti. illis redditus ⁊ ſeruitia ſoluere non poſſunt. tunc eos a domibus ⁊ a ſuis expellunt ſeruicijs. ꝓmittunt eos quocūq̄ voluerint quaſi derelictos et deſolatos mendicando oſtiatim trāſire. Qui tūc incidūt in hypocriſim pretēdentes oīonibus ſe vacare. ⁊ in adulatoꝝ ebrietatem ⁊ luxuriā ſe ingurgitant. ⁊ ſic multotiēs ꝓpter defectum regiminis tam corpore q̄ aīa miſerabiliter pereunt. ⁊ certe vt videt tā multi diuites nedū temporales. ſed etiā eccleſiaſtici ⁊ hoc tam ſeculares q̄ etiā regulares in minore reputatione habēt pauperes p̄cioſiſſimo chriſti cruore redēptos. q̄ ſuos canes venaticos nam canē qui in ſuētute ſua bonus eſt. cū ad ſenectutē deuenerit adhuc ſibi cōpatiunt ⁊ ei hoſpitiū ⁊ cibaria tribuūt. ſed heu miſer qui tam miſericors es. quare non cogitas q̄ pauq̄ ſic deſpicis frater tuus eſt dicēte ꝓpheta Malach. ij. Nunqd nō pater eſt vnus oīm nr̄m. nūqd nō deus vnus creauit nos oēs. quare igit deſpicit vnuſquiſq̄ fratrē ſuū. Itē q̄re nō cōſideras q̄ de⁹ ꝓpter vtilitatē tuā fecit fratrem tuū pauperē. ⁊ nō ꝓpter fratris tui vtilitatem te diuitē. Aū Criſ. ope. imp. ome. xliij. Te inquit volente elemoſynā facere occurrit aū faciē tuā captiuus ⁊ deſolata vidua aut miſerabilis orphanus. nō tantū te miſit ad vtilitatē illius q̄tum illum tranſmiſit ad vtilitatē tuam. i. nō tm̄ preſtitit illi p te q̄tū tibi p illum. nam quod illi p te p̄ſtitit tale eſt et terrenū: qō aūt tibi preſtitit p illum ꝑpetuum eſt et celeſte et ne putes q̄ ꝓpter vtilitatē pauperū deus diuites fecit quos ⁊ ſine diuitibus poterit ſuſtētare. ſed ꝓpter vtilitatem diuitum pauper fecit q⁊ infructuoſi ⁊ ſteriles erant futuri niſi pauper fuiſſent facti. hec ille. Itē Aſton ſup illud ad Ro. xv. Suſcipite inuicē ſicut ⁊ xp̄s ſuſcepit vos. Suſcipere inq̄t eſt deficientem ne cadat ſubtus capere. monet igit apl's nos vt fortis charitatiue ſuſcipiat debilē. ſapiēs inſipientez. diuites inopē. ſanus infirmū. ſtans cadentē. Unde cū deus oēs hoies poſſet facere fortes ſapiētes ⁊ diuites. noluit. ꝛ bo voluit eſſe diuites. illos vo pauper. nā ſi oēs hoies eſſent fortes ſapiētes ⁊ diuites. alter alterius auxilio mīme indigeret. ⁊ rurſus ſi oēs hoies eſſent debiles inſipiētes ⁊ pauperes. alter alteri ſubuenire nō poſſet. Voluit igit benigniſſimus pat̄ hos eſſe ſapiētes fortes ⁊ diuites vt aias ſuas ſaluare p̄nt alijs charitatiue ſubueniēdo. ⁊ voluit illos eſſe debiles vel inſipiētes vel inopes. vt aias ſuas ſaluare poſſent aduerſa p̄tientiam tolerando. Hec ille. Item quare non cōſideras q̄ ſicut teſtatur pariſ. in ſumma ſua de virtutibus parte tercia tractatu de iuſticia. ca. xlij. Semp reputatiue chriſtum ieſum recipit qui in nomine ipſius aliquem pauperem recipit. In cuius cōfirmationem dicit ipſemet chriſtus Matth. x. Qui vos recipit me recipit. Item Matth. xviij. dicitur Qui ſuſcipit vnum talez paruulū in noie meo me ſuſcipit. Item Matthei. xxv. Hoſpes eram ⁊ collegiſtis me. ⁊ ſequitur. Quādiu vni ex his fratrib⁹ meis minimis feciſtis mihi feciſtis. Et exquo certiſſimum eſt vt ex predictis patet ſuſceptionez pauperum ſuſceptionez eſſe ieſu chriſti. Ideo iam tercio videndum eſt qualiter pauperes ad hoſpitium ſuſcipiendi ſunt ⁊ q̄tum ad iſtud in ſcriptura ſufficienter docemur. Et primo ex verbis apoſtoli. ad Roma. xij. dicētis. Hoſpitalitatē ſectātes. Sectari eīm frequentatiuū eſt. ⁊ ideo ex illo patet q̄ frequēter ſuſcipiendi ſunt. Itē ſuſcipiendi ſunt ſine murmuratione. dicente apl'o. j. Petri. iij. Hoſpitales inuicē ſine murmuratione. Et nedū ſuſcipiēdi ſūt

sine murmuratione. dicente apl'o. j. Petri. iiij. sed etiã bona voluntate ꝛ hylariter. qz vt dicit apl's. ij. Choz. ix. Hilarem datorẽ diligit deus. Itẽ neduz inuitãdi sunt ꝛ sine murmuratione hylariter suscipiendi. sed etiaz cogendi sunt ad hospitiũ intrare. vnde Luce vlti. legit ꝙ duob9 discipulis transeuntibus ad hospitiũ suũ in castellũ emaus. appropinquans ihesus xp̃s saluator noster in specie pegrini ibat cũ illis. ꝛ cũ appropinquauerũt ad castellum quo ibant. ꝛ ihesus finxit se longius ire. ipsi vero putantes ip̃m peregrinũ esse. cogerũt eũ. i. obnixe rogauerũt supple ad hospitiũ suum intrare dicẽtes. Mane nobiscũ dñe. qm̃ aduespascit ꝛ inclinata est iam dies. Quo exemplo vt dicit glosa docemur ꝙ pegrini non solũ sunt ad hospitiũ vocandi sed etiã trahendi. Vnde sicut illevir iustus loth pegrinos receperit. de quo legit Genes. xix. ꝙ videns duos angelos venientes ad sodomã putans eos homies esse nedũ rogauit sed etiã ꝓpulit illos opido vt diuerterẽt ad eũ. ꝛ ingressis illis ad domũ suã fecit illis conuiuiũ. Itẽ pauperes cũ magna reuerẽtia suscipiẽdi sunt. p̃sertim cũ vt dictũ est certũ sit aduẽtum eoz. aduentũ esse dñi nr̃i ihesu xp̃i. Vñ in exẽplum huius legit Genes. xviij. ꝙ abraam sedẽs in ostio tabernaculi sui. vidit tres viros iuxta eum in via. i. tres angelos. quos cũ vidit putãs esse homies occurrit in occursum eoz de ostio tabernaculi sui. ꝛ adorauit eos in terra. ꝛ dixit. s. vni quasi ꝓncipaliori ꝓ oibus. Dñe si inueni gratiã in oculis tuis ne ptraseas seruũ tuum. sed auferã pauxillũ aque ꝛ lauent pedes vestri. ꝛ requiescite sub arbore. ponãq; buccellã panis ꝛ confortet coz vestruz. postea transibitis. Item Gene. xix. legit ꝙ duo angeli venerũt sodomã vespere sedente loth in fozib9 ciuitatis. Qui cũ vidisset eos surrexit. ꝛ putans eos homines esse fuit obuiã eis. ꝛ ꝓnus adorauit in terram ꝛ dixit. Obsecro dñi. declinate in domũ pueri vestri. ꝛ manete ibi. Lauate pedes vestros ꝛ mane ꝓficiscemini in viam vestrã. qui dixerũt. Nequaq;. sed in platea manebimus. Compulit eos opido. i. valde obnixe rogauit vt diuerterẽt ad eũ. Ingressi q; domũ eius fecit eis conuiuiũ. Ecce isti sancti receperũt peregrinos nõ cũ murmure q̃si homes. ꝫ etiã cũ magno honore ꝛ reuerẽtia q̃si deũ et dños suos ꝓ cuius amore eos receperunt. Itẽ sanctus Johãnes elemosynarius sicut ostẽdit Januenſ. in legenda vite eiusdem. pauperes semp suos dños appellauit. Vñ ꝛ volẽs largius elemosynã dare pauperibus ciuitatis Alexandrie in qua morabat. conuocatis seruis suis dixit. Euntes p̃ totam ciuitatẽ cõscribite mihi vsq; ad vnũ omẽs dominos meos. Illis aũt nõ intelligentibus dixit. Quos vos egenos ꝛ mendicos vocatis. istos ego dominos ꝛ auxiliatores voco. Isti em̃ nobis vere auxiliari. ꝛ celeste regnũ donare poterũt. Hec Ianuensis. Itẽ hospitibus ministrandũ est libenter ꝛ humiliter. ꝛ in quãto maioz est qui recipit eos. intãto eis ꝑ amore domini nostri ihesu christi libentius et humilius ministrabit docente ꝛ dicẽte spiritusancto Eccl. iij. In quanto maioz es humilia te in omnibus et inuenies gratiam coraz domino. Vnde exemplum huius dedit nobis ille sctũs patriarcha abraam de quo sanctus Hieronymus in epistola. cxxij. ad pamachium de morte pauline sic dicit. O dives inquit erat abraam auro ꝛ argento ꝛ pecore. possessione ꝛ vestibus. Tãtam enim familiã habebat vt ad subditos nuncios de iuuenibus electis armare posset exercitum. ꝛ quatuoz reges quos quinq; reges fugant in dan cõsecutus occideret. et tũ postq; crebro hospitalitatis officio homines non refutat recipere meruit deum. qui tamen nõ seruis nõ ancillis imperauit vt hospitibus ministrarent ne bonum quod exercebat minueret. sed reperta preda id est hospitibus receptis cum zara vxore sua humanitati solus incubuit. Ipe em̃ pedes lauit. Ipe pinguem vitulum portauit de armẽto. stetit vt seruus peregrinis prandẽtibus ꝛ zare manib9 coctos cibos ieiunaturus apposuit. hec moneo frater charissime pietate qua diligo te vt non solum pecuniam sed etiam vt teipsum offeras christo hostiã viuam deo placentẽ rationabile sit obsequium tuuz ꝛ imiteris filiũ hominis qui non venit ministrari sed ministrare. et quod patriarcha scilicet abraam alienis hoc et discipulis ꝛ seruis magister exhibuit ꝛ dominus. hec ille.

Capitulum LVIII

Quartum opus misericordie corpalis est nudos vestire.

Ad qõ opus faciendum dupliciter incitamur. Primo auctoritate scripture. Vnde Thob. iiij. De vestimentis tuis nudos tege. Item ysa. lviij. Cum videris nudum operi eum. Item Luc. iij. Qui habet duas tunicas det nõ habenti. ꝛ qui habz escas similiter faciat. Sup quo be. Hiero. Quicquid iuuenit vsui humano est necessariũ ꝓ vna tunica habendum est. vt totum residuum superfluũ est ꝛ pauperibus erogandũ. Aliena em̃ recipere conuincit. qui retinere superflua comprobat. hec Hieronymus Secundo incitamur ad hoc opus misericordie faciendum sanctoz exemplis. Et ꝓmo exemplo dei qui adam ꝛ euam postq; ceciderant a statu innocẽtie in statum miserie induit tunicis pelliceis. vt patet Genes. iij. Item Deutronomij. x. ca. dicit. Dominus amat peregrinos. sed cum vt dicit Gregorius. omnis christi actio nr̃a est instructio. sequitur ꝙ in predictis verbis etiã instruimur pauperes in hac vita peregrinos diligere ꝛ eis victuz dare ꝛ vestitum. Item hoc etiam exemplo Thobie qui nudis vestimenta prebebat. Thobie ꝓmo cap̃. Item exemplo sancti Job dicẽtis. si despexi pretereuntẽ eo ꝙ non habebat indumentũ. ꝛ absq; operimẽto pauperem. si non benedixerint mihi latera eius. et de velleribus ouiũ mearũ calefactus est. humerus meus de iactura sua cadat et brachiũ meum cum ossibus suis conteraz. Job. xxxj. cap̃. ꝛ qui pauperem certe ꝓpter amorem ihesu xp̃i induit vel aliquo indumento misericorditer tegit. ipse xp̃m induit ꝛ tegit. vt manifeste patuit ꝺ beato martino. qz vt docet Januensis in legenda vite eiusdem. misericordia motus quendã pauperẽ nudũ parte clamidis sue vestiuit. et cum se sopori dedisset eadem nocte sequenti vidit xp̃um parte clamidis sue qua pauperem contexerit vestitum. ꝛ mox ad angelos cir-

cumstantiū multitudinē audiuit iesum dicentem. Martinus adhuc catheccuminus hac me veste cō texit. Et exquo iste sctūs ita cōpleuit hoc opus misericordie antecē erat christianus. a multo fortiori deberet christianus ad religionē christianam ꝓfessus ad exemplū dñi sui hoc opus adimplere. dicēte christo Joh. xiij. Exemplū em̄ dedi vob vt quēadmodū ego facio vobis. ita et vos faciatis. Item exemplū ad hoc opus misericordie faciendum dedit nobis sanctus iohānes elemosynarius patriarcha alexandrine ciuitatis. de quo dicit Januensis in legenda vite sue. q cum quadā nocte in oꝛione ꝓsisteret. vidit quandā puellā pulcerrimā sibi assistētem. z coꝛonā oliuarū in capite suo baiulantē. quā ille sanctus vidēs nimiū stupefactus. que nā esset ab ea quesiuit. cui illa respondit. Ego sum inqt misericordia que dei filiū de celo attraxi. me spōsa accipe z bene tibi erit. Intelligēs em̄ seruus dei ꝑ misericordiā elemosynā designari. ab illa die ita misericors factꝰ q elemosyna sine elemosynarius vocarek. pauperes etiā suos dominos semp appellauit. z ad subueniendū illis ꝓ amoꝛe christi intantum seipsum depauperauit q sicut dicit Januensis vbi ꝓius. cū quidā diues vidisset btm̄ Johānē in lecto suo vilia lectisternia habere. eo q ceta pauperibus erogasset. quoddā valde bonū coopertoꝛium emit z beato Johanni tradidit. q cuz illud nocte super se haberet. tota nocte dormire nō potuit. sed cogitans q trecētiseꝛ domini sui. id est pauperes q̄s dominos suos vocauit de tanto pꝛecio multum refrigerari potuissent. totā igit nocte illa hoc cogitans lamentabat et ad seipsum dicebat. quāti domini mei. i. pauperes xp̄i vicinati. quāti in foꝛo pluuijs madefacti. quāti ꝑ frigoꝛe dentib⁹ stridentes nocte ista dormiunt. tu vo grādes pisces deuorans. z in talamo requiescēs cū oibus malis tuis. z insup te cū coopertoꝛio ꝓcioso calefacis. Humilis iohānes seruus dei hoc coopertoꝛio alia nocte nō vestiet. statimq facto mane illud vendi fecit et ꝓciū pauꝑib⁹ erogauit. Qō audiēs diues ꝓdictus ip̄m cooptoꝛiū secō emit z btō iohāni tradidit. rogans vt illud decetero nō venderet. ꝫ ad cooperiēdū seip̄m illud reseruaret. At ille illud accipiēs iussit iterū vēdi z dñis suis ꝓciū erogari. qō audiēs diues ꝓdictus illud redemit z be. iohāni detulit. q̄ ei gratulādus dixit. videbim⁹ q̄s nr̄m ꝓius deficiet. aut ego vēdēdo aut tu redimēdo. Qz vtinā ab isto sctō exēplū acciperēt diuites superbi tā viri q̄ mulieres. q̄ vt timēdū est ad xp̄iā eoꝛ dānatōz in superfluo et curioso apparatu ꝓsumūt bona q̄bus pauperes frigoꝛe fame z miseria pereūtes. p̄nt releuari quos sic alloquit apostolus Jaco. v. Algite nūc diuites ploꝛate vlulantes in miseꝛijs vīs que aduenīet vobis. diuitie vestre putrefacte sunt z vestimēta vīa a tineis comesta sunt. aurū z argentū vestrū eruginauit: z erugo coꝛ erit vobis in testimoniū. z manducabit carnes vestras sicut ignis. thesaurisastis vobis iram dei in nouissimis diebus.

Capitulum LIX

Pintum opus misericordie coꝛporalis est visitare infirmos. De quo Ecclesiastici. vij. Ne te pigeat visitare infirmū. Istud opus misericordie tria mouerent hominem specialiter adimplere. primū q opus iste deo valde placet. secundū q fratri tuo infirmo cui agitur multū ꝓdest. z terciū q tibi illud facienti magnā confert vtilitatē z meritum. Unde quantū ad ꝓmū. s. q istud opus misericordie deo valde placet testat apls Jacobi. j. d. Religio munda z imaculata apud deuz z patrē hoc est visitare pupillos z viduas in tribulationib⁹ eoꝛ. vnde et hoc opus misericordie cōmendauit nobis xp̄s exemplo sui in hoc q visitauit genus humanum in grauissima infirmitate coꝛporis z aie positū. de qua visitatiōe dicit Luce. j. visita. nos oꝛt. ex alto. Scōm monēs hoiem hoc opus misericordie adimplere est. quia opus illud fratri nostro infirmo cui debito modo agitur multū ꝓdest. ¶ Pro quo notandū q ad infirmoꝛ debitā visitationē tria specialiter req̄runt. s. confoꝛtamē. consiliū z subsidiū. cōfoꝛtamē dicit. Luce. j. visita. nos oꝛt. ex alto. Scōm monēs hoiem hoc opus misericordie adimplere est. quia opus illud fratri nostro infirmo cui debito modo agitur multū ꝓdest. ¶ Pro quo notandū q ad infirmoꝛ debitā visitationē tria specialiter req̄runt. s. confoꝛtamē. consiliū z subsidiū. cōfoꝛtamē scz vt confoꝛtent suā infirmitatē cū gr̄aꝝactiōe accepꝛtare. z q recogitēt q ois coꝛporalis infirmitas q̄ a deo mittit hominiualde sibi cedit in bonū. si tñ cuz mentis patiētia acceptet. z hoc multiplici ratione ostendo. ¶ Primo q infirmitas coꝛpalis est quasi arche pꝛecioseconcarbenatio. naz sicut cista vel archa inquantū carbenis foꝛtioꝛibus colligat z inquantū plurib⁹ seris est clausa. in tanto est aptioꝛ ad seruandū ꝓciosuz thesaurū q̄ intrinsecus est reconditū. z q̄ coꝛpus hominis est infirmū et ligat sicut solet dici vulgariter vinculis ipsius dei. z serat sera quā solus deus aperit. quāto igit foꝛtioꝛibus hui⁹ dei vinculis z seris coꝛp⁹ humanū ligetur z claudat. in tāto ꝓius est ad seruādū thesaurū ꝓciosuz ipsius aie que est nobilissimū iocale diuinū. De quo Bern̄. Thesaurū inquit seruandum accepi ꝓ q̄ mercatoꝛ non inꝺipiēs sanguinē suuz dedit. Itē apls. ij. ad Choꝛ. iiij. Habemus thesaurum istū in vasis fictilib⁹. vincula igit infirmitatis q̄ nobis deus ea immittit sunt desiderabiliter sustinenda. Unde Ecci. vj. Inijce pedē tuum in ꝓpedes illius. et in toꝛques illius collū tuum. subijce humerū tuū z porta illam. z ne acciderīs in vinculis eius. in omni animo tuo accede ad illā. z in oī virtute tua cōserua vias eius. Et sequit. Decoꝛ em̄ vite est. z vincula illius alligatura saluaꝛ. Et hoc est q̄ signāter dicit apostolus. ij. ad Choꝛ. xij. Libenter gloriaboꝛ in infirmitatibus meis vt inhabitet in me virtus christi. quasi diceret. quando sum vinctus in infirmitatibus. tunc sicut foꝛtis cista et ydonea sum vt inhabitet in me virtus christi. ꝓpter quod placeo mihi in infirmitatibus meis. et in cōtumelijs. in necessitatib⁹. in ꝓsecutionib⁹. z in angustijs ꝓ xp̄o. cuz em̄ infirmoꝛ tunc fact⁹ sum potens. ¶ Secundo infirmitas est quasi persone sceleroseincarceratio. vñ quādo vnus fur vel ꝓdo capit qui multos socios habuit. z multoꝛ consocius est maloꝛ. incarcerat donec veritatem confiteatur. z suos socios in crimen ꝓclamet z accuset. Spūaliter caro nostra est res multū criminosa. socij sui sunt sensus coꝛporis qui frequēter a virtutibus spoliant aiam̄. Istum furem deus capit z incarcerat, z ponit questiones sine tormenta quādo

immittit sibi fortes febres vt guttaz vel paralysim
z sic de alijs infirmitatibus.z causa est.qz alias nō
cōfiteret veritatē.nec socios suos in crimine ꝓclamaret. Vnde videmus cōmuniter ꝙ illi ꝙ sunt sani. vix in anno vel in duob⁹ annis fideliter ꝓfitent sed statim cū infirmant ꝓ cōfessoribus mittūt.z se ipsos accusant.z sua crimina fideliter ꝓfitent. Vñ psal. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ.z postea accelerauerūt. Vñ z multi in infirmitate positi ꝓ mittunt deo vite sue emendationem.dicente illud Matth.xviij. Patientiā habe in me z oīa reddaz tibi.sed oblita infirmitatis necessitate deteriores fiunt. Isti sunt similes pullis gallinarū qui videtes pluuiā vel grādines sup se cadētes.sine miluū volantē timētes statim currūt ad matrem vt sub alis eius protegant.sed cessante pluuia vel grandine z miluo euolato.statim a matre iterū recedūt quasi de ea nō curātes. ℞ ptingit aliqñ ꝙ tam ꝓcul a matre recedūt ꝙ subito z ex improuiso imminēte pluuia vel grādine vel miluo aduenīēte añeq̄ possunt ad matrē venire occidunt. vel a miluo rapiuntur. Sic spūaliter imminēte pluuia vel grandine grauis infirmitatis multi timētes miluū rapacissimū infernalem.currūt ad matrē ecclesie ꝓ sacramētis recipiēdis z clamāt ad deū.Sub vmbra alarū tuarum ꝓtege me donec trāseat infirmitas. sed cessante infirmitate redeunt ad vanitatem mūdi.z ad carnis voluptatē z tam ꝓcul recedūt a doctrina mris ecclesie ꝙ anteq̄ possent ꝓ sacris ad mrem ecclīaz recipiendis redire.euenit eis mors subita. et venit miluus infernalis z rapit eos ad penā eternā.Exēplū huius habemus de pharaone q̄ cū flagellaret flagellis diuinis multotiēs ꝓmittebat emendā. ℞ cessantib⁹ plagis indurabat coꝛ eius z deterioꝛ efficiebat.z ideo tandē ipse cū toto exercitu suo subito perijt in mari rubro.vt patet Exodi.xiiij. B

Tercio infirmitas corporalis est quasi socij fugientis arrestatio. Vñ experientia docēte ptingit aliqñ ꝙ multi socij simul pegrinant.z in itinere faciūt expensas cōmunes.simbalū cōferentes vt vnusq̄sq̄ ꝓ capite suo soluat.euenit tamē aliqñ ꝙ vn⁹ eoꝝ fugere nititur simbalo suo nondū soluto.z intēdit aspoꝛtare ratam suāvt ꝓ eo alij soluāt.sed talem apphensum iustū est arrestare.z ad simbali sui solutionē cōpelli. Isto modo anima z coꝛp⁹ in vita ista insimul pegrinantur. vñ.ij.ad Choꝛ.v. Ꝺdiu sumus in hac vita pegrinamur. Facim⁹ em̄ expēsas cōmunes.qz nec aia sine coꝛpe.nec coꝛpus sine aia delectat in peccādo.iustū est igit ꝙ sicut vterq̄ delectationē in peccādo participat.sic vterq̄ ꝓ rata sua in penitētia simbalum sue rōnis exsoluat. ℞ mō sic est ꝙ caro est quasi fugitiuus socius z incōstans z nollet soluere quicq̄.vñ Job.xiij. Fugitve lut vmbra.z nunq̄ in eodē statu ꝑmanet. Deꝰ igit q̄ iustus est z iusticias diligit facit carnez arrestari ꝓ infirmitatē z compellit eam soluere quantū iusticia exigit.velit.nolit.vnde Matth.xviij. Misit eū in carcerem donec redderet vniuersum debitum.

Quarto infirmitas coꝛporalis est quasi hostis resistentis expugnatio. Caro em̄ cōcupiscit aduersus spm̄ z spiritus aduersus carnem.hec em̄ sibijn uicem aduersantur.ad Gall.v. Et ideo debilitatio carnis est fortificatio spūs. Unde z Eccl.xxxj. Infirmitas grauis sobriam facit animā. Vnde btūs Herñ.exponens illud apostoli.ij. ad Choꝛ.xij.ca. Quādo infirmoꝛ tunc fortioꝛ sum z potēs dicit sic Quid mirū si hoste debilitato fortioꝛ efficiaris. ni si forte illam insanissimā dicam amicā que nō cessat cōcupiscere aduersus spm̄. Quinto infirmitas coꝛporalis est quasi virga dei qua castigat sibi inobedientes.dicens ꝓ psalmistā. Visitabo in virga iniquitates eoꝝ.z in verberibus peccata eoꝝ.

Sed ꝓ isto est notandū ꝙ simili mō est de multis peccatoꝛibus sicuti est de quadā aue que vocat apopyniaue. de qua dicunt naturales ꝙ cū informatione loquit in diuersis ydeomatibus ad similitudinem hominis.z est auis duriissimi capitis.et ideo quando instruitur loqui ꝓius percutit leuit cum virga in capite quod non sentiens ꝓpter capitis duriciem.z ideo quasi nihil inde curat.quod vi dens magister suus percutit illam grauius cū pōderosioꝛi instrumento. quod adhuc non sentiens vel parum curans.accipit magister suus virgā ferream z illam fortiter percutit.z sic tādem auis doctrinaz eius recipit. Heuera sic est de magistro nostro iesu christo.qui dicit nobis Matth.xj. Discite a me quia mitis suz z humilis coꝛde . z inuenietis requiem animabus vestris.sed si nolnerint peccatoꝛes doctrinam eius recipere.percutit eos ꝓimo leuiter . mittens illis infirmitates modicas et tolerabiles.sed quia multi sunt dure cerucis modicum vel nihil curant de diuina doctrina . Et ideo deus percutit eos aliquando fortius quando immittit eis graniores infirmitates. tribulationem. gladium.pestilentiam z famem.quod z si nec taliter se coꝛrexerint. certe tandem percutit eos virga ferrea. Ista est em̄ virga de qua dicit ꝓphera Isaie xj. Percutiet terram oris sui. Cum hac virga percutiet quādo dicet illis illa duriissima z terribiliissima verba euangelica Matth.xxv.ca. Ite maledicti in ignem eternū qui paratus est dyabolo et angelis eius.Quod cōsiderās ille nobilis et ꝓdēs miles.de quo narrat Jinco. super euāgelia. parte iij.ca.xxij.ꝙ cū multis annis ꝓ rege suo militauit. Contigit ꝙ ipse febricitaret z quodam die venit ad eum rex quando eius accessio contigit.z dixit rex. pete a me quicquid vis z dabo tibi quia valde erat ei grauis illius infirmitas.cui miles respondit.nō peto a vobis cui tot annis seruiui nisi vt remoueatis a me tantūmodo istam accessionē. Cui respondit rex se non posse hoc facere. quid igit inquit mi les valet hominibus seruire.Ammodo illi soli regi seruiam.qui potest mihi dare sanitatem mentis et coꝛporis. Ecce ꝓ virgā infirmitatis erat miles iste coꝛrectus z ideo humiliatus. Et sicut dicit Eccl. xix. Vir ꝓdens non murmurat coꝛrectus. Super quo parieseñ. ꝓdēs est inquit qui futura ꝓuidet z ꝓmia z tormenta z talis non murmurat de flagello.libenter enim virgam infirmitatis tolerat que eum a gladio pene eterne conseruat. Sexto infirmitas est quasi flagellum dei quo de palea peccatoꝛum flagellat triticum suum scilicet ꝓdestinatos. Vnde ad Hebr.xij. Quem enim diligit dominus castigat.flagellat omnem filiū quem

recipit. Vnde sicut granū tritici anteq̄ recipiat in granariū triturat & a palea mundat. sic electi dei anteq̄ recondant in granario celestis glorie flagellant flagello infirmitatis psecutionis et tribulationis mundane. Et sicut dicit Crisp. ope. imp. omelia iiij. sicut granum tritici inclusū in palea foras nō egredit nisi fuerit triturat̄. sic & hō de impedimētis mūdanis & de rebus carnalibus q̄si in palea inuolutus difficile egredit. nisi fuerit aliqua tribulatione flagellatus. nam sicut plenū granū mox vt p cussū fuerit leuiter de palea sua exilit. Si vo subtile fuerit tardius egredit. quod & si vacuum fuerit nunq̄ egredit. sed illic cum sua conterit palea. sic oēs quidē homines in rebus carnalibus delectant et detinent. sicut grana in palea sua. sed qui fidelis ē habet medullā mox vt leuiter tribulat⁹ fuerit negans q̄ sunt carnalia. currit ad deū. si autē modice infidelior vix recedit & vadit ad deū. qui aūt infidelis est & vacuus q̄uis cōtritus fuerit sicut granum vacuū de palea non egredit. Sic nec ille carnalib⁹ rebus & de impedimētis mūdanis nunq̄ egredit. nec trāsit ad deū. sed illic in malis cōstitutus conteritur. & cū infidelibus tanq̄ cū palea foras tandez in ignē ꝓiicitur ad comburendum. hec Crisp. vnde Matth. xiij. Permundabit deus areā suā & cōgregabit triticū in horreum suū. paleas aūt cōburet igne inextinguibili. Et ideo merito bea. Greg. sup euāgelia. omel. xv. Quisquis igit appetit plene vicia vincere. studeat humiliter purgationis sue flagella tolerare. vt tanto post iudicem mundior veniat. quāto nūc eius rubiginem ignis tribulatiōis purgat. in ea porticu que eūtibus ad ecclesiam bti clemētis est. in peruia fuit quidā seruulus quē multi vestrū mecū nouerunt. rebus paup merito diues quez longa egritudo dissolueret. Nam a primeua etate vsq̄ ad finē vite paraliticus iacebat. quid dicam q̄ stare nō poterat q̄ nunq̄ in lecto suo surgere vel ad sedendū valebat. nunq̄ manū suaz ad os ducere potuit. nunq̄ se potuit in latus aliud declinare. huic ad seruiendū mater cum fratre aderat. & quicq̄d ex elemosyna potuisset accipere. hoc eorū manibus pauperib⁹ erogabat. nequaq̄ litteras nouerat sed scripture sacre sibimet codices emerat. & religiosos quosq̄ in hospitalitate suscipiēs. hos coram se legere sine intermissione faciebat. Factūq̄ est vt quantū ad mēsuram ꝓpriā ptineret plene sacrā scripturā disceret. cum tñ sicut dixi litteras funditus ignoraret. fundebat i dolore semp gras agere hymnis deo & laudibus ac noctib⁹ vacare. & cuz sā tempus esset vt tanta eius patientia remunerari debuisset mēbrorū dolor ad vitalia rediit. cunq̄ iam se morti proximū agnouit pegrinos viros atq̄ in hospitalitate susceptos ammonuit vt surgerēt. atq̄ cū eo psalmos ꝓ expectatione sui exitus decātarent. cunq̄ cum eis & ipe mortis psalleret voces psallentiū repente cōpescuit cuz terrore magni clamoris dicens. Tacete tacete. nunquid nō auditis quante resonant laudes in celo. Cunq̄ ad easdem laudes quas intentus audiret aures cordis intenderet. sancta illa anima carne soluta est. sed exeūte illa tanta illic odoris fragrantia aspersa est vt oēs illi qui aderant inestimabili suauitate replerentur ita vt per hoc patenter agnoscerent q̄ eam laudes in celo suscepissent. Cui rei monachus noster interfuit. qui vsq̄ nunc viuit. & cum fletu hec narrare solet q̄ quousq̄ corpus illius sepulture traderet. ab eor̄ naribus odoris illius fragrantia non recessit. Ecce quo fine ex hac vita exiit qui in hac vita equanimiter flagella tolerauit. hec Gregorius. ¶ Septimo infirmitas corporalis est q̄si baptismus qua de suis immundicijs deus purgat peccatores Vnde Crisp. omel. iiij. ope. imp. Omnis inquit aduersitas que nos sine nostra occasione cruciat in hoc mundo baptismus ignis est. quā si magnanimiter sustinueris nihil murmurando contra deū. imputat tibi ipsa carnalis afflictio pro peccato qō cōmisisti. si aūt nec peccasti qō est difficile. et ignis ille temptationis circa animaz tuam non inuenit sordes peccatorum quas comedat ipsam animaz tuam facit splendidiorem. et quāto grauior fuerit temptatio. tantomagis facit clarescere animā. hec ille. Vnde & exemplum huius ostendit btūs Gregorius super euangelia omel. xiij. vbi narrat de q̄dam sancta muliere nomie Redempta que habuit quandam discipulam quam sibi quasi in filiam adoptauit nomine Romulā. hec enim illa infirmitate quam medici paralysim vocant grauissime ꝓcussa est. multisq̄ annis in lectulo decubans pene omnium iacebat mēbrorum officijs destituta. nec tamen hec eadem eius mētem ad impatientiā flagella perduxerant. Nam ipsa detrimenta eiꝰ mēbrorum fuerunt incrementa virtutum. quia in tanto sollicita ad vsum orationis succreuerat. quanto aliud quodlibet agere nō valebat. Nocte igit quadam vocauit magistrā suam Redemptā que eam loco filie nutriebat dicens. Mater veni. mater veni. que mox cum alia eius discipula quaz quasi filiam educauerat surrexit sicut vtrisq̄ referentibus & multis alijs res eadē claruit. Et ego eodem tempore agnoui. Cunq̄ noctis medio lectulū iacētis appeterent. subito celitus lux emissa omne illius cellule spaciū impleuit. & in illa cellula splēdor taz magne claritatis emicuit. vt ipsa corda astantium inestimabili pauore perstringēt & in subito stupore remanerent. quā lucem ꝓtinus miri odoris fragrantia subsecuta est. ita vt earum animū quē lux emissa terruerat odoris suauitas refoueret. Sed cū vim claritatis illius ferre nō potuerunt cepit eadem Romula assistentē & trementē Redemptā suorum mox magistrā blanda voce consolari dicēs. Noli timere mater. non mortis modo. Cunq̄ hoc crebro diceret paulatim lux que fuerat emissa subtracta est. sed is qui secutus est odor remāsit. Sicq̄ dies secundus & tercius trāsijt vt aspera fragrātia odoris remaneret. Nocte igit quarta eādē magistrā suam iterū vocauit. q̄ venīēte viaticū petijt & sibi allatā accepit. necdum vo eadē Redēpta nec alia eius discipula a lectulo iacentis abscesserant & ecce subito in platea ante eiusdez cellule ostiū duo chori psallentiū constiterāt. & sicut se dicebant ser⁹ ex vocibus decreuisse psalmodie cantus incipiebant. viri et femine respondebant. Cunq̄ ante fores cellule exhiberent celestes exequie. illa sancta anima a carne soluta est. qua ad celum ducta quā-

to chori psallentiū altius ascendebant. tanto incepit psalmodia lenius ⁊ clarius audiri. donec psalmodie sonitus ⁊ odoris suauitas elongata finiret. Hec igit q̄diu vixit in corpore q̄s illaz haberet in honore. indigna cūctis hoibus despecta videbat. quis ad illam accedere. quis ad illaz venire digna ret. sed latebat in sterquilinio margarita dei. Ster quilinū fratres hancipsam corpis corruptionem appello. vel sterquilinium abiectionē pauptatis. Sumpta est igit margarita q̄ iacebat in sterquilinio. ⁊ posita est in celestis regis ornamento. Jam inter supnos ciues emicat. iā inter ignitos lapides eterni dyadematis chorusc at. O vos q̄ in hoc mūdo vos diuites aut creditis aut estis. pferte si potestis falsas diuitias vīas veris diuitijs romule. vos in huius mūdi via oia amissura possidetis. illa nihil eor possidet in itinere. ⁊ oia inuenit in quētiōe vos letā vitā ducitis. ⁊ tristē mortē timetis. Illa tristem vitā pertulit. ⁊ ad letam mortē puenit. vos ad tps queritis obsequiū hoim. illa despecta ab hoibus inuenit socios choros angelor. Discite igitur tpalia cūcta despicere. discite honorē trāseuntē cō temnere. eternā gl̄iam amare. honorate q̄s paupe res cernitis. ⁊ quos forte cōspicitis despectos scīi. mus arbitramini amicos dei. cū his participami ni q̄ habetis vt hi q̄nq̄ dignent participare vobiscum q̄ habēt. Pensate q̄ ore magistri gentiū dr in hoc tpe. vestra abūdantia eorū inopiā subleuet. vt ⁊ illor abundātia vīe inopie sit supplementuz. pensate q̄ per se veritas dicit. q̄diu fecistis vni ex his meis minimus mihi fecistis. Ad retributionē igit cur pigri estis q̄ q̄ iacenti supple infirmo in terra porrigitis xp̄o sedenti in celo datis. hec Bre. Et ex istis patet q̄ sanitas nō est nimis affectanda. nec infirmitas corpis nimis detestāda. Dñ Linco in quodā sermone q̄ sic incipit. Bti pauperes spū. Ad bona inquit corporis ⁊ aie naturalis sic decuit nostrā affici pcessionē vt indifferenter nos habeat ad hec habita ⁊ amissa. vt nō pariat amissio dolorē nec habitus letitiā. Sed forte cogitat aliqs vestrū quid si manū amisero. nōne mihi dolendū est cuz laudes deo in ecclesia resonare non potero. Quid tandē si rationis vsuz amisero per passionē aliquā cerebri. nōne mihi dolendū est hodie si scirem mihi hoc cras accidere. Cū expers vsus rōnis nec cōfiteri potero. nec de diuinis ⁊ salutiferis meditari. dico vobis fratres amare debetis vsum membrorū ⁊ virtū naturaliū in dei obsequiū. si cōtingat tñ aliquo hor te priuari nō tuo vicio. suscipiēda est ꝑ natio cū omni gratiarū actione ⁊ spūs interiori iocunditate. Honor em naturaliū priuationes pene sunt. ⁊ ordinante ⁊ volēte deo infligunt ⁊ non nisi iuste patīt eas qualitercunq̄ iustus sit qui eas patitur. Ideo si iustus sis nō debet pena tua tibi displicere q̄ iusta est. Bona nāq̄ nr̄a naturalia sicut ⁊ extrinseca dei sunt dona. cū igit aufert ipse q̄ dedit sua recipit ⁊ nō nr̄a abstulit. Si igit nos ab illo accipimus q̄bus in hac vita vtimur. cur doleam⁹ q̄ ipso iudicante exigimur quo largitate feneramur. Nec aliq̄n iniustus est creditor dum ꝑfixo reddendi tempore nō ꝑstringit. ⁊ si q̄n vult exigit q̄ fenerator. Hoc considerauit ille vir iustus sanct⁹ Job. q̄ cū percussus esset multipliciter gr̄as agendo letus exclamauit dicēs. Dominus dedit dns abstulit. sicut dño placuit ita factū est sit nomen dñi bñdictū Animaduertendū est etiā q̄ boni alicuius naturalis amissio. si illa patienter sustineat duplex meritum lucrat. Quia nanq̄ iustus pfectā habet volūtatē obsequendi deo naturalis boni ministerio saltuum est ei premiū obsequij quo seruit deo volūtate. licet non possit opis actione. ⁊ addit insup corona de boni naturalis amissi patiēti sufferētia. etiaz si cōtingat te nō tua culpa sed accidēte morbo rationis vsu priuari. ⁊ adueniente passione dispositis fm mēris habitū etiā ad hmōi passionē patiēter toleranda. si dns eam infligere tibi decreuerit meritoria erit tibi morbi passio. ⁊ quecūq̄ ꝑter rationis vsum penaliter accidūt ex morbida passione. hec Linconiensis. ❡ Scōm requisitū ad infirmor visitationē debitā vt predictū est. est consilium. hoc est vt sibi deū consiliū patiēter ⁊ letāter suam sustinere infirmitatē ⁊ sūmope cauere ne ō sua infirmitate cōtra deū murmuret. nā vt dicit Augustinus ꝑmo de visitatione infirmor. Si cōtra deū ꝑsumpseris murmurare ⁊ morbum velis nolis sustinebis. nec murmurādo sanaberis. immo in aio debilitaberis dum cōtra deū tuū pzem tuum. magistrum tuum medicū tuum mansuetissimū tranquillissimū. in ipso flagello placatissimū. qui cū iratus est minime recordat murmurationis. Meis igit cōsilijs acquiesce ⁊ quādo murmurando duo mala sustines. pacificus esto ⁊ grauamē corporale fac tibi spūale antidotū. id est medicinam. Si in flagello nō vis deū cognoscere. corpe ⁊ aia flagellaberis. O q̄iocūdo pectore q̄leto corde visitatōem diuinā debes ꝓptare. certe si corpe totus preuale res infirmitatez medicinalē a deo debueris votis oibus expetere. ⁊ ne sanitas corpis infirmitas eēt aie metuere. hec Augustinus. Dñ ⁊ in vitaspatruz legit de quodam sene deuoto qui frequenter infirmabat. contigit tamen q̄ per vnū annū integrū infirmitatem non habuit. ⁊ ideo vehemēter plorauit dicens. O domine quare me hoc anno non visitasti sed dereliquisti. Considerauit enim quod dicit apostolus ad Hebr̄e. xij. Quem diligit dominus castigat. flagellat autem omnez filium quē recipit dicēte ipso Apocal. iij. ca. Ego quos amo arguo ⁊ castigo. sed multi sunt insipientes qui hoc minime intelligūt. ⁊ ideo a deo pauptate ⁊ diuersa infirmitate pcussi. ⁊ videres diuites in sanitate ⁊ ꝓsperitate mūdana a multis ꝓpter suas diuitias honorari conquerunt ⁊ murmurāt cōtra deum. eo q̄ nō dedit eis sanitatē corporis et mundanas diuitias sicut alijs impijs dicentes illud Hiere. xij. Quare via impior ꝓsperatur bene est oibus qui preuaricantur ⁊ inique agunt ⁊c. vt supra in sexto ope misericordie spūalis. vbi agitur de secūdo regis pacifici consilio. vsq̄ ibi. hic aūt consolat. tu vero cruciaris. Dictis ibidem adijciendu q̄ sicut dicit Crisope. imp. omel. xlvj. Fidelis christianus ꝓpt opus quod fecerit hic bonum. mercedem recipiet in futuro. Infidelis vero propter opus quod fecerit hic bonum. recipiet mercedez temporalem ꝑ opere suo bono. et in alio seculo nihil sibi directe pro-

dest. Hec ille. Hec igit ostendenda sunt infirmis. q; multū ꝓdest infirmis hec cognoscere. ne cōtra deū murmurēt de infirmitate. ac etiam ꝓ eo q; nemo sanus vel infirmus nisi fuerit ex speciali reuelatione diuina scit qñ diem suam claudit extremū Ideo specialiter infirmis consulendū est q; de suis peccatis penitеant. ⁊ ecclesie sacramēta tempestiue accipiant. ⁊ bona sua tpalia ad dei honorem disponant. ⁊ vt sic ad iter vie vniuerse carnis pagē dum dñs semp eos inueniat paratos sustinēt. Et tale cōsilium qñq; multū ꝓdest tam ad salutē corporis q; anime. Exemplum huius habemus. iiij. Regū. xx. ⁊ Isa. xxxviij. c. de rege ezechia. qui cū peccasset contra deū in hoc q; non fecerat canticū regratiatorū ꝓ victoria nobilissima quam deus sibi fecerat. sicut patet. iiij. Reg. xix. qñ angelus dñi in vna nocte ꝑcussit in castris sennacherib regis assyriorū centū octoginta quinq; milia hoīm. offensus igit dñs contra ezechiam misit sibi infirmitatem grauissimā. de qua egrotauit vsq; ad mortem ⁊ misit dñs ad ysaiam ꝓpheta; qui diceret sibi. dispone domui tue q; morieris tu ⁊ non viues. Sed hec est ꝓphetia fm cōminationē ⁊ nō fm ꝓscientiam. ⁊ statim ezechias audiens verba dñi conuertit faciem suam ad parietem ⁊ orauit dñm cū lachrymis. ⁊ fleuit fletu magno. ⁊ statim egresso ysaia de palatio regis anteq; ptransisset mediam partē atrij dixit dñs ad ysaiam ꝓphetam. reuertere ⁊ dic ezechie duci ppli mei. Audiui oronē tuam ⁊ vidi lachrymas tuas ⁊ sanaui te. die aūt tercia ascēdes in domū dñi. ⁊ ego addā diebus tuis quindecim annos. ⁊ de manu ipsius regis assyriorū liberabo te ⁊ ptegam vrbem hanc. Et tunc die tercia ascendit ezechias in templū ⁊ cantauit illud canticū. Ego dixi in dimidio dierū meorū vadam ad portas inferi. Ecce quantū ꝓfuit ezechie q; ysaias ipsum visitauit. q; hoc em̄ tria obtinuit a deo bñficia. s. vite tpalis augmentationē. a potestate inimicorū liberationē. ⁊ liberatus ꝓtectionē diuinā. Item de cōsilio infirmis dando vide supra in septimo opere misericordie spūalis vbi agit de tercio luctu malo ¶ Terciū requisitū ad infirmorū debitā visitationem vt ꝓdictum est. est subsidiū. hoc est in casu q; indigeant q; eis det aliq; subsidiū elemosynaruz ad suam indigentiā releuandā. q; vt dicit apl's. j. Joh. iij. Qui habuerit substantiam huius mūdi ⁊ viderit fratrē suū necesse habere ⁊ clauserit viscera sua ab eo. quō charitas dei manet cum. q. d. nullo modo ¶ Tercium monēs hoīem hoc opus misericordie adimplere est. q; opus istud hoi facienti illud magnam confert vtilitatē ⁊ meritū. Vnde homo infirmus ⁊ leprosus vel qualitercūq; deformis quasi speculū tuū est in quo teipm̄ considerare potes. qualis em̄ nature ipse est talis ⁊ tu omnino ꝑter forte picturam corpalis pulchritudinis ⁊ tpalis ꝓsperitatis quietē conspectu hoīm reddūt magis splendidū. Sed talis pictura et ꝓsperitas mūdana minimo digito dei possūt facilime vt q̄tidianū docet experimentū abstergi. In isto igitur speculo libenter ⁊ frequenter inspicerēt diuites ꝓsperitatem mūdanam habentes. vt sic miseriā. fragilitatem. ⁊ infirmitatē sue ꝓprie nature cognoscerent. q; vt testat Aug. iij. de trini. c. j. Laudabilior est animus cui nota est ꝓpria infirmitas q̄ qui ea non respecta vias siderum motus planetarū. ⁊ naturas elementorū scrutaret. Q̄ō cōsiderans Ydo quondam epūs parisien. de quo narrat parif. in de vicijs parte. vj. vbi agit de remedijs contra superbiā q; semp in mensa ante se despectos pauperes. infirmos ac deformes consueuit habere. Requisitus aūt a quodam delicato quō posset hoc tolerare. respondit dicēs q; quidā nobilis eum istud docuit. scz sanctus Job dicēs. Visitane speciem tuā non peccabis. Job. v.

Capitulum LX

Ertū opus misericor

Sdie corporalis est ad incarceratos venire. Ad q̄ō opus faciendū monet nos apl's ad Hebreos. xiij. dicēs. Memento te vinctorū tanq; ⁊ ipsi simul vincti. Pro quo notādū q; captiui ⁊ incarcerati visitandi sunt. vt eis misericorditer tria bñficia impendant. Primū est vt eis vite necessaria ministrent. Scōm est vt illis salubris confortatio adhibeat. Et terciū vt ab iniusta incarceratiōe liberent. De primo exemplū habemus Thobie. j. vbi legit q; Thobias ꝓgebat p omnes qui erant in captiuitate. ⁊ monita salutis dabat eis. ⁊ sequit. di uidebat vnicuiq; put poterat de facultatibus suis esurientes alebat. nudisq; vestimenta ꝓbebat. Item ad dandū nobis exemplū incarceratis vite necessaria ministrare. danieli ꝓphete in babylone incarcerato misit deus cibum p abacuc ꝓpheta; angelo deportante illū cum cibo p capillū capitis sui a iudea in babylonē. vt patet Danielis. xiiij. ¶ Secundo visitandi sunt incarcerati vt eis salubris cōfortatio adhibeat. Vnde exemplum huius dedit nobis ille vir iustus ⁊ sanctus Thobias. de q̄ etiā legit Thobie. j. q; cum omnis ppl's tribus sue captiuatus erat sub ꝛege salmanasar. ipse thobias q̄tidie ꝓgebat p omnē cognationē suam ⁊ consolabat eos. Sed qualiter consolandi ⁊ cōsulendi sūt incarcerati ostendit vualensis in summa collationum ad omne genus hoīm. parte. j. dist. v. c. iij. dicens q; cum alicui tali imponunt falsa crimina cōsulendū est sibi q; p xpo patienter sustineat ⁊ absq; falsitate suā oñdat innocentiā. exemplo Joseph qui cum iniuste carceri traderet custodie dixit pincerne pharaonis. Memento mei cum bene tibi fuerit ⁊ facias mecū misericordiaz vt suggeras pharaoni vt educat me ō carcere isto. quia furtim sublatus sum de terra hebreorū ⁊ hic innocens in lacum missus sum. Gen. xl. Item exemplo susanne que cum falsa accusatiōe sibi imposita erat ad mortem damnata. dixit. Dñe deus meus eterne q̄ absconditorū est cognitor qui nosti omnia anteq; fiant. tu scis q; falsum tulerunt contra me testimoniū. ⁊ ecce morior cum nihil horū fecerim que isti maliciose cōposuerūt aduersum me. Daniel. xiij. Huiusmodi em̄ innocentes a crimine eis impost o aliq̄ deus defendit. vt in ꝑti exemplariter ostendit Piero. epl'a. iij. de quadā sancta muliere septies gladio fm exigentiā legis tunc regnantis pcussa. imponebat em̄ ei crimen adulterij. que videns

se morti cõdemnatã.suam innocentiã ꝓtestata est. Testis mihi ẽ deus nõ iõ me nolle negare ne pec-cem.ꝛ cum ad illam veniſſet ꝓcuſſor ꝓmo ictu ra sure modice ſanguinẽ emiſit.ſcõo fibulam auri ex collo eius excuſſit.tercio vo ictu gladius reflectit ꝛ ꝓcuſſor ſe ferre nõ poſſe confitet.Illius igit̃ per-cuſſor elegit.a quo ſemel ꝓcuſſa aggrauat.ſcõo ab eo ꝓcuſſo quaſſat.ꝛ tercio vulnerata ꝓſternit.quar to ꝓcuſſa viſa eſt morti.ꝛ educta a clericis ad ſepul turam reuixit dicẽs.Dñs mihi adiutor ꝛ nõ time-bo quid faciat mihi homo.ꝛ ſic reddita ẽ libertati In quo facto euidens eſt q̃ ꝓtectio ꝛ miſcõia diui na in liberatõe affuit innocẽtis.Aliq̃n tñ hmõi in-nocentes deus in ꝑſenti puniri ꝓmittit.ſed tunc ꝫ infallibiliter ad eorũ meriti ꝛ ꝑmij triumphũ per-mittit.Vnde Hiero.in epla ad Cyprianũ.Quã-to inquit in hoc ſecu lo tribulationibus,pauptate. inimicorũ potentia.vel morboꝝ crudelitate fueri mus afflicti.tãto poſt reſurrectionẽ in futuro ma-iora ꝑmia cõſequamur.In cuius confirmationez dicit xp̃s Math.v.Beati eritis cum maledixerint vob̃ hoies.ꝛ ꝓſecuti vos fuerint.ꝛ dixerint omne malũ aduerſum vos mentientes ꝓpter me.gaude te ꝛ exultate q̃m merces veſtra copioſa eſt in celo. Si vo inquit vualleñ.ſit reus ille cui crimina im ponunt inſtruẽdus eſt vt pctã ſua non augeat per mendacia.ꝑiuria vel falſa teſtimonia ſe purgando ſed vt culpas ſuas ꝛ reatus cognoſcat ꝛ veraciter peniteat.ꝛ dignũ ſe eſſe penis ꝛ opꝓbriis ꝛ affli. ctione intelligat exemplo filiorũ iacob dicentium merito hec patimur q̃ peccauimus in fratrem no ſtrũ Geñ.xlij.Item inſtruendus eſt vt penam vel morte ſi ſibi cõtingat patiẽter ſuſtineat.ꝛ vt cogno ſcat ſibi melius finire vitam in breui penitentia ſi bi condigna q̃ in augmentũ ſue damnatõis viue. re in malicia diuturna.Item informandus eſt vt miſcõiaꝝ dei humiliter ꝛ deuote imploret.ꝛ vt ſpe firma in ſaluatore cõfidat.exemplo latronis dicẽ-tis.Memento mei dñe dum veneris in regnũ tu-um.Cui reſponſum eſt a xp̃o.Amen dico tibi.ho die mecũ eris in paradiſo.ſicut patet Matth.xxvij.

¶ Tercio viſitandi ſunt incarcerati vt ab iniuſta in carceratõe liberent.vñ Prouerb.xxiiij.Erue eos qui ducunt ad mortem.ꝛ qui trahunt ad interitũ liberare ne ceſſes.Si dixeris vires nõ ſuppetunt qui inſpector eſt cordis ipſe intelligit.ꝛ ſeruator rem anime tue nõ fallis.reddet homini iuxta opa ſua.Item Eccl.iiij.Libera eum qui iniuriam pa-tit de manu ſuꝑbi.Item ps.Egenum ꝛ pauperez de manu peccatoris liberate.Ad iſtud em̃ faciendum mouemur crebris ſanctorũ exemplis,quorũ vnũ eſt exemplũ beatiſſimi Nicolai.qui tres pue ros innocentes morti adiudicatos ab iniuſta mo rtis ſententia liberauit.vt docet Januenſis in vite eiuſdem legenda.Item ad dandum nobis exem plum hoc opus miſericordie faciendum dñs Su ſannam iniuſte damnatã ex falſa mortis lata ſen-tentia ꝑ puerũ ſuũ danielem miſericorditer libera uit.vtz Dañ.xiij.c.Item petrũ in carcere herodis vinctũ ꝛ cũ diligẽtia cuſtoditũ.dñs ꝑ angelũ ſuum de manu herodis ꝛ de oi expectatõe plebis iudeo rum,miſericorditer liberauit.vtz Act.xij.

Capitulum LXI

¶ Eptimum opus miſe-ricordie corꝑalis eſt mortuos ſepelire. De quo Eccl.vij. Mortuo nõ ꝓhibeas miſcõiam.ſ.ſepulture. ¶ Ad iſtud enim opus miſcõie faciendũ triplici medio inſtigamur.ꝓmo ſanctorũ patrũ exemplatione.ſcõo nature inſtin-ctione.tercio iuſtorũ ꝓmendatione. ¶ Vnde q̃tũ ad primũ ad iſtud opus miſcõie exercendũ.exem plum dedit nobis ille vir ſanctus Thobias. de q̃ legit Thobie.j.c.q̃ mortuis atq̃ occiſis ſepultu-ram ſollicite adhibeat. Itẽ legit Thobie.ij.q̃ tho bias cum nunciatuz eſſet ei q̃ vnus de filijs iſrael iugulatus iaceret in plateꝛ.ſtatim exiliens a cubi tu ſuo relinquens prandiũ ieiunus ꝓuenit ad cor-pus.tollenſq̃ illud portauit ad domũ ſuam occul te.vt dum ſol occubuiſſet caute ſepeliret eum. Itẽ ille ſanctus patriarcha abraham cum magna dili gentia emit agrũ in quo ſepeliret vxorem ſuam vt patet Geñ.xxiij. Item ille nobilis dux iudas ma chabeus poſt ꝓlium contra gorgiũ cõmiſſum ve-nit vt corꝑa ꝓſtratorum tolleret.ꝛ illa cum ſuis parẽtibus ſepeliret.vt patet.ij.Macha.xij. Item diſcipuli Johãnis baptiſte audiẽtes q̃ decollatus eſſet ab herode Johãnes,venerunt ꝛ tulerunt cor-pus eius ꝛ ſepelierũt illud. vt patet Matth.xiiij. Item ioſeph ab aromathia ꝛ nicodemus ſepelie-runt corꝑus dñi noſtri ieſu xp̃i venerabiliter in ſe-pulcro nouo exciſo in petra.in quo nondũ quiſq̃ poſitus fuerat.vt patet Matth.xxvij.Marci.xv. Luce.xxiij.ꝛ Joh.xix. ¶ Scõo ad iſtud opus mi ſericordie adimplendũ monemur nature inſtincti one. Vñ pariſ.in ſum.ſua de virtutibus.parte.iij. trac.de iuſticia.ca.xliij.legit inquit in lib.de natu ris animaliũ.q̃ morino delphino.circumſtãt aliꝫ delphini.ne ceteri piſces martini mortuũ ſuũ deno rarent.ꝛ deferũt eum in ꝓfundũ maris.atq̃ ibidẽ ſepeliunt illum.Et dicunt delphini magni piſces qui voces hoim ſequunt.ꝛ ad ſimphoniam grega tim cõueniunt.ꝛ nihil in mari velocius iſtis vt di-cit Iſiõ.xij.ethim̃.c.vj.ꝛ exquo iſta bruta aialia rõ ne carentia.iſtud opus taliter exercent ex pura in ſtinctiõe nature.a multo fortiori natura humana rõne regulata.ex ꝓdictis ſanctorũ exemplis in-formata moneretur iſtud opus miſcõie exercere. ¶ Tercio ad iſtud opꝰ miſcõie adimplendũ mone mur iuſtorũ multiplici cõmendatiõe.vnde de iſto opere miſcõie ſancꝰ ꝓpheta danid viros Jabes ga-laad cõmendauit dicẽs.Bñdicti vos a dño.q̃ feci ſtis miſcõiam hanc cum dño veſtro Saul ꝛ ſepeli ſtis eum.ꝛ nunc retribuet dñs vobis miſcõiam et veritatẽ.ij.Reg.ij. Item de iſto opere miſcõie ꝓmẽ-dauit xp̃s magdalenã Marci.xiiij.dicẽs.Bonuz opus opata eſt in me.preuenit em̃ vngere corꝑus meũ in ſepulturam. Item oẽs fideles iſtud opus ſericordie cũ ꝓdictis ceteris faciẽtes ꝓmendantur imo ꝛ bñdicunt a dño bñdicente.Beati miſericor-des q̃m ipſi miſcõiam ꝓſequent.Math.v.Sed ꝫ eſt notanduz q̃ licet iſtud opus miſcõie facientes motu pietatis a deo taliter ꝓmendant.tñ ſuꝑſtitio ſa friuola ꝛ nimis ꝓſumptuoſa.q̃ multotiens fiũt

nostra diuitū sepultura ꝓpter pompā mundanā. z ꝯtis viuorū aliqualia sint solacia.tñ nec deo sūt placentia.nec defunctorū subsidia.z hoc affirmat Greg.sicut patet in.c.xiij.q.ij.anime. Item Aug. j.de ciui.dei.c.xiij. Item vuallenſ in sum.collationū ad oīe genus hoim.pte.vij.di.iij.c.j.qui omnes in hac concordant sūia. Hc etiam cū eisdē concordat petrus lombardus.iiij.senten.dist.xlv.c.v. Pompa inquit funeris agmina exequiarū sumptuosa diligentia sepulture viuorū sunt qualiacūq; solacia.nō tñ adiutoria mortuorū.nam ſi aliqd ꝑdest impio sepultura ꝓciosa obest pio z iustovilis aut nulla.vnde ꝓclaras exequias in conspectu hoim purpurato illi diuiti exhibuit turba famulorū.Sed multo clariores in cōspectu dei vicerosо illi pauperi lazaro ministerium exhibuit qui extulerūt eum marmoreū tumulū. ſ in abrahe gremium. Unde z vuallenſis vbi ꝓius.z idem habet Aug.in de cura mortuorū agenda narrans de corꝑibus quorundā sanctorū martyrū ignibus crematis z cineres in rodanū fluuiū ꝓiectos ne qualiscunq; eorū relinqueret memoria.qđ diuinitus. ideo est ꝓmissum vt discerent xpiani in cōfitendo xpm dum contemnunt hanc vitam multo magis debere cōtemnere suorū corꝑ sepulturā ſi oporteret ꝓ xpo. Unde z legit in vitaspatrū lib.ij.pte xix.de quodā impio honorifice sepulto.z de qđaz solitario sancto z iusto.z tñ in fine a bestijs deuorato.q; cum hec admiraret quidaz sanctus dixit sibi angelus q; impius ille.qz aliqđ bonū licet paruz inter multa mala fecerat.ideo in sepulturaz illius boni mercedē recepit.z ideo vir sanctus qz paruz culpe inter multa bona fecit ideo in penam illius parui mali ꝓmisit eum deus a bestijs deuorari.verūtñ z licet nō obsit saluti fidelū in xpo morientium. eorū corꝑa carere fidelū sepultura.tñ vt ait Aug.j.de ciui.dei.c.xiij. Non sunt contemnenda nec abijcienda defunctorū corꝑa z maxime iustorum q̄ sunt quedā eternitatis z resurrectōis semina quibus tanq; organis ad opa bona vsus est spiritussanctus. ¶ Qđ vo antiquorū patrū funera sunt ramofficiosa ꝑietate curata. vt abrahā.ysaac z ioseph.ac etiā corꝑis xpi cum aromatibus cōditi.z q; thobias ꝓpter sepulturā ꝓmēdat.hec omnes autoritates vt ait Aug.ibidē.nō hoc insinuāt vt talis sepultura ꝓsit defunctorum cadaueribus Sed q; talia officia deo placent z viuentibus prosunt ad instruendā fidez resurrectiōis future. Hec ille.Ex quibus ptz q; de pomposa exequiarū z sepulture curiositate fidelibus modicū est curandū ſ summope ꝓuidendū est eis q; ante mortē habeant fidē rectā.spem firmā.z charitatē ꝑfectā cū vera contritōe.iutegra ꝓfessione.z voluntaria satisfactione.qz satisfactio ꝓ tunc in magna ꝑte ꝓsistit in discreta testamēti ꝯditione.in quo testamento de oībus iniuste acquisitis z ablatis satisfaciāt.z illa inq̄tum sufficiūt plenarie restituāt.z nō in posteꝝ executoribus vel quibuscū ꝓsanguineis vel affinibus nimis ꝓfidant.ne forte ꝓtingat eis sicut contigit cuidā militi de quo narrat in quadam cronica de vita Karoli magni quondā regis francie.z idē recitat vuallenſ.in summa collationū ad oīe genus hominū parte.vij.dist.iij.c.iiij. dicēs q; miles quidam cum in extremis laboraret.ꝑcepta dedit cuidā cōsanguineo suo q; equū suum venderet et ꝑcium ꝑ oia pauꝑibus daret.ſ ille equum vendidit ꝓ centū solidis.z denarios inde receptos in ꝓprios vsus accepit.cui transactis.xxx.diebus apparēs sibi miles defunctus in somnis dixit. tu mi ser qz iniuste elemosynā meam retinuisti.ideo me in penis ꝑ.xxx.dies morari fecisti.ſ scias proinde te in inferno esse ponendū.z me liberatū hodie ad ꝓdisi gaudiū transiturū.qui exigilans tremefactus.z in crastino clamorē demonū quasi leonū z luporū frendentiū z rugientium in aere audiuit.z statim viuus in medio ciuium raptus est ab eis z post dies.xij.in fastigio cuiusdā silicis in qđā mōte corꝑus eius est inuentū ab vrbe quatuor dietas distante. Hec vuallenſ. Sed ꝓ eo q; supra dictus est abrahā emit agrū ad sepeliendū vxorē suam. Ideo hic queri potest an ꝓ sepultura mortuorū aliqđ sit a ministris ecclesie exigendū.z dicendus est q; nō. Unde Grego.in registro Januario epo sic scribit.Questa est inquit nobis verenda clarissima femina q; ab ea solidos ꝓ filie sue sepultura fraternitas vra velit exigere.hoc autē viciū z nos postq̄ deo autore ad honorē pontificalem accessimus ab ecclesia nra omnino vetuimus qō ꝑ pranam denuo cōsuetudinē nequaq̄ vsurpari ꝓmisimus.memores qz dum abraham a filijs ephron. hoc est a filijs seor sepulcrū ꝑcio ad humandum corꝑus coniugis sue postularet ꝓmium accipere Ephron rennuit ne cōmodum videret de cadauere ꝓsecutus. Si igit tante ꝓsiderationis paganus vir fuit.quanto magis nos q̄ sacerdotes dicimur hoc facere nō debemus.vnde hoc auaricie vicinz ne in alienis demuo reimpare ꝓsumak, ammoneo. sed si qñ aliquē in ecclesia vestra sepeliri cōceditis siquidē parētes ipsius xpi vel heredes ꝓ luminaribus ꝓponte qđ offerre voluerint accipe non vetamus.peti vo aut aliqđ exigi omnino ꝓhibemus ne qō valde irreligiosum est venalis qō absit dicatur ecclesia.aut vos videamini de humanis mortibus gratulari.ſi ex eorum cadaueribus studeatis querere aliquo mō cōpendiū. Hec Greg.z ponit in.c.xij.q.ij.questa est.Et ſi obijciat q; ephron licz primo rennuit.tñ postea ꝓ sepulcro sine ꝓ fundo qō ab eo abrahā ad sepeliendū mortuū suū petit ꝑciū accepit.vt patet Gen.xxiij. Dicendū est q; licet ephron ꝑcibus abrahe victus ꝑciū ab eo qđaz mō inuitus accepit.tñ erat ꝓ illa acceptōe reprehensibilis. Unde Hiero.sup Gen. Postq̄ inquit ꝑcio victus est ephron vt sepulcrū venderet z acciperet argenteū licet cogēte abraham.vna lra que apud illos ꝓ o legit ablata est de eius noie. z pro ephron appellatus est ephrā.signāte scriptura eū nō fuisse ꝓsummate ꝑfectq̄ virtutis q; potuit me morią mortuorū vendere.Sciāt igit q; sepulcra vēdunt voluntarie nec coguntur vt accipiāt ꝑciū. ſ a nolentibus quicq̄ extorquēt mutari nomen suū z perire qōdam de merito eorū cū etiam ille reprehendat occulte qui inuitus accepit. Hec Hiero. z ponit in.c.xiij.q.ij.postq̄. Et sequit. In ecclesiastico nanq; libro scriptum est. Mortuo nō ꝓhibe

ōs gratiā. sciens qm̄ oēs moriemur. Item in eodē
Omnia q̄ de terra sunt in terrā reuertent. quid igr̄
terra terram vendis. Memento q terra es & in ter
ram reuerteris. Et qm̄ tibi futura est & appropriat
& si tardat recordare q̄ non bois est terra. ꝫ vt ps̄.
cōmemorat. Dñi est terra & plenitudo eius. si igit̄
terram vendis inuasionis rei alienę reus reneberis. gratis accepisti a deo gratis da. p eo. q̄re inter
dictū est oibus omnino xp̄ianis terrā mortuis vē
dere & debitam sepulturā denegare. nisi forte p̄ri
mi & amici defuncti p̄pter nomen & redemptionez
animę viri gratis dare aliq̄d velint. hec. c. xiij. q. ij.
In ecclesiastico.

Capitulum LXII

¶ Tinsup p̄aptiōi de
elaratione p̄dictorū. vij. operum miscōie
corpalis & p eo q̄ impletio illorū operū
stat principaliter in elemosynarū largitōe discreta
¶ Ideo hic quatuor sunt specialiter p̄sideranda
Primo quibus sit elemosyna erogāda. Scōo ꝫ
abūde sit elemosyna tribuēda. Tercio de q̄bus bo
nis sit elemosyna facienda. Et q̄rto qua intentiōe
sit elemosyna pauperibus tribuenda. ¶ Quantū ad
primū. s. q̄bus sit elemosyna erogāda. de illo qua
dripliciter informamur. Primo ex nature opera
tione. Scōo ex decreti ecclesie instinctiōe. Tercio
ex sanctorū doctorū exhortatiōe. Et q̄rto ex verissi
ma scripture sacre auctoritate. ¶ Primo em̄ informamur de nature aptione. Dñ natura in sua opa
tione exemplariter nos informat pauperibus infir
mis & miserią huius vite patientibus cōpati. & eor
necessitatē & defectū in nostra abūdantia relenare.
de isto vide supra. c. xxiij. huj⁹ q̄rte partis. vbi agit̄
de primo ope miscōie spūalis fere in fine. ¶ Scōo
de eodem informamur ex decreti ecclesie instituti
one sic dicēs. Ep̄s pauperib⁹ & infirmis q̄ debilita
te facientē suis manib⁹ laborare nō p̄mit. vinctū & ve
stitū inq̄ sibi possibile fuerit largiat. Hec. c. dis.
lxxxij. cp̄s. Item. xij. q. ij. mos est. Mos est inquit
canon aplice sedis ordinato ep̄o p̄cepta tradere
vt de omni stipendio q̄ sibi accidit q̄tor debeāt
fieri portiones. vna videlicet ep̄o & familie eius p
pter hospitalitatem & susceptionez. Alia clero. ter
cia vo pauperibus. & q̄rta ecclesijs repandis. Hec. c.
sub auctoritate b. Greg. Ex q̄bus patet q ep̄i pau
peribus se suo laboricio iuuare nō valentibus de
berent elemosynā erogare. & hoc idem facere obli
gant ex charitatis intuitu etiam oēs alij mundi di
uites. vñ ap̄s. j. Joh. iij. c. Qui habuerit substanti
am huius mūdi & viderit fratrem suū necesse habe
re. et clauserit viscera sua ab eo. quō charitas dei
manet in illo. q. d. nullo modo. Tercio de eodez
informamur ex sanctorū exhortatōne. vñ Hiero.
Illis inquit tribue diuitias tuas qui non farsatas
anes comedūt ꝫ pane indigeant. vt famē repellas
& nō angeas luxuriā. intellige sup egenū & paupe
rem. nudū vesti. esurientē ciba. egrotantē visita. et
q̄tienscūq̄ manū extendis xp̄m cogita. Hec ille.
Item Bern̄. ad regē cilicie. beatus q̄ intelligit nō
sup cupidū ꝫ sup egenū & pauperem. illū inquā pau
perem q̄ inuitus petit & cū verecūdia accipit. & ac
cipiens gratias deo reddit. Hec ille. Item Linc.
in quodā sermone. ac etiā in suis dictis dicto scōo
Miscōia inq̄t est voluntas releuandi miserū a sua
miseria. Sed sicut dicit Prosper nō est p̄prie mise
ricordia dare vbi non est miseria. q. nihil aliud est
habentibus dare ꝫ p̄dere. hec p̄sper in de vita cō
templatiua. & ponit in. ca. j. q. ij. pastor. Item Chrys.
sup ep̄lam ad Heb. omel. xj. exponēs illud ps̄. di
cens. Beatus q̄ intelligit sup egenū & pauperem. b
est q̄ cognoscit q̄d sit pau. & q̄ tribulationez eius
p̄cipit. cognoscens q̄z tribulationē eius ei p̄festim
miserebit. intellige q. similis tibi liber erit & eādez
tecū p̄micipat generositatē. & alia tecū cōia habebit
Vnde Linc. sup euāgelia parte. iij. c. xxviij. & xxix.
Dic mihi inq̄t queso o diues q̄re pau. tecū nō ac
cipiat cibū. q̄ tecū accepturus est regnum. Quare
nō accipiet veterē tunicā. q̄ tecū accepturus est im
immortalitatis stolam. q̄re pau nō meret accipe
panem tuum. q̄ tecū meruit accipe baptismi sacra
mentū. cur indignus sit accipe vel reliquias cibo
rum tuorū. q̄ tecū venturus est ad p̄uium angelo
rū. ille tibi dandus est cibus q̄ tibi p̄t dare regnū
celorū. pauper p vobis orabit q. amici dei sunt.
& pauperū spū. i. humilū est regnū celorū. ab illis
igit̄ illud eme. Vnde fatuitatis argui p̄t diues q̄
nummū ei negat. qui sibi maximū p̄t cōferre re
gnū. si em̄ diceret tibi homo fidelis. da mihi vnuz
nummū ereū vt accipes centū solidos aureos. q̄n
to magis q. dicit tibi deus centuplū accipietis & vi
tam eternā possidebitis. Hec ille. ¶ Sed isto
non obstante multi diuites libentius pascūt suos
canes venaticos ꝫ pauper xp̄i sanguine p̄cioso re
demptos. vt ostēdit supra. ca. lvij. huius. vbi agit̄
de tercio ope miscōie corpalis. Dictis ibidē adiici
enda sunt verba Chrys. vbi supra. quēlibet talē di
uitem immisericordē sic alloquēris. illi inq̄t. s. ca
nes tui saturant. iste aūt. s. pau sepius dormit to
ta nocte esurīēs & seruis tuis inbenorabilior est.
ꝫ q̄liter hoc consistit. illi dicis tibi necessaria offi
cia p̄plent. sed q̄ isti. q̄d si ostendero necessariū offici
tibi pauperē implere. multo amplius ab illis ade
rit tibi in die iudicij. q. illi eruent te ab igne eterno
q̄d tale oēs serui tui faciūt q̄n thabita defuncta est
q̄s eam suscitauit. serui circūstantes an pauperes.
q. d. non serui sed oratio pauperū. tu aūt seruis tu
is equalem pauperem facere velis. Frigus est et
facet seruus tuus pannis circūdatus. ꝫ facet pau
per frigore fere moriuus. dentes q̄tiens. ꝫ deū vul
tu & habitu. i. corde & ore depcans. tu aūt calefact⁹
& ebrius ptransis ad lectū p̄diosum. Sed quō vis
deū te in calamitatibus tuis cōstitutū liberare nō
ne ꝫ gehenne digna sūt. Hec ille. Vñ hmōi diui
tes & spāliter ecclesiastici pastores q̄ pauperū con
temnūt salutē. vt dicit Linc. sup euangelia pte. j. c.
xxxvij. peiores sunt ꝫ diues euangelicus in infer
no sepultus q̄ fratrū suor curam agens. Rogo te
inq̄t pater abrahām vt mittas lazarū in domū pa
tris mei. habeo q̄ngꝫ fratres vt testet illis ne & ipsi
veniant in hūc locū tormentorū. De talib⁹ enim
qui sic sūt immisericordes dicit ap̄s iudas in ep̄
stola sua canonica. hi sūt in epulis suis male con
uiuantes sine timore semetipsos pascētes. certe ra

les gerūt figuraz cayn qui interrogatus a dño. vbi est abel frater tuus. rñdit nescio dñe. Hec ille. Jō tu qui dines es da elemosynā pauperibus ne cū cayn a dño maledicaris. z cū diuite epulone ꝓijciaris in ignē eternū. z ne tunc ibi diuitie tue generēt in te vermem remordētis ꝓscie qui nunq̄ moriat. Isa. lx. Vnde Linc. sup euangelia. parte. ij. c. xlvij In aqua inquit stante q̄ vermes generat figurant diuitie terrene q̄ cum egenis non dispgunt. in vermes eterne damnatōis conuertant. vnde hmōi diuitie cum accumulant generāt inflationem vane glozie. z sicut pluuie cadentis spuma sup aquā tēpestatē futuram ꝓnunciat. sic vana glozia ex pgregatione diuitiarū sup diuitias pestem futuri iudicij insinuat. spergi inter paupes diuitie debent. ne vermes generēt ꝓscientie si quiescāt. z ne ex earuz cumulatione vana glozia fiat. a mōtibus aūt vsq̄ ad valles erit iste efluxus. i. a diuitibus ad pauperes. a montibus em̄ ad valles aque descendūt. sed iste aq̄ descēdentes. aut scaturiūt ab istis montib⁹ z tunc minori impetu ad valles confluunt. aut ex nubibus aqua resoluit. z tunc velociter ad modū torrentis ad valles transmittit ad hunc modū est est de diuitijs. Si em̄ p iniquitatē fuerunt acquisite. tunc sunt q̄dammodo ex nobis vel a dyabolo a ḡbus nihil est nisi maluz. z tunc lente pauperibus dispgunt. si aūt p deū acquirunt. i. iuste z sine dolo. tunc crebro pauperibus fundunt. in vallibus aūt figurant paupes. Cum em̄ dies breues fuerint sicut in hyeme valles sordescūt. cū ꝥo longe fuerint dies sicut in estate incipiunt esse delectabile z magnū fructū facere. sic est de pauperibus q̄ in hac vita breui vilescūt. ꝫ in vita eterna ꝓciosi erūt. econtra ꝥo est in montibus in q̄bus diuites figurant. hec Linco. Et ideo tu q̄ dines es fm consiliū spūssancti Eccs. xj. Mitte panē tuū sup transeuntes aq̄s. id est de diuitijs tuis mitte elemosynā sup pauperes mūdanā tribulationē patiētes. q̄ post multa tpa inuenies illam. i. mercedē p illo gaudij sempiterni recipies. ¶ Quarto de ꝓdicto. i. q̄bus sit elemosyna eroganda informamur ex sacre scripture autozitate. z primo ex illo Eccl. vij. Dozrige pauperi manū tuam vt ꝓficiat ꝓpciatio tua z benedictio tua gradiat in cōspectu omnis viuentis. Item Eccl. xxix. Conclude elemosynā in sinu pauperis z hec p te orabit ab omni malo. Item Matb. xvij. Si vis pfectus esse vade z vende omnia q̄ habes z da pauperibus z habebis thesaurū in celo. et veni sequere me. Item Luce. xiij. Cum facias conuiuiū voca paupes debiles cecos z claudos z bt̄us eris q̄ nō habēt retribuere tibi. retribuet aūt tibi in resurrectōe iustoz. Item Matb. v. Qui aūt petit a da ei. ¶ Sed hic dubitat. Munq̄d malis z impijs sit elemosyna eroganda. Et ꝓbat q̄ sic. nam oīi petenti est dandū. iuxta illud Luce. vj. Omni petēti te tribue. ꝫ mali z impij multotiens a diuitibus petūt. igit talibus est dādū. Item sic inimicos nostros tenemur diligere z illis bñfacere. iuxta illud Luce. vj. Diligite inimicos vros. bñfacite his qui oderūt vos. ꝫ inimici q̄ nos odiūt mali sunt z impij in hoc q̄ transgrediunt mandatū dei dicentis. Dilige primū tuū sicut teipm. Matb. xix. igitur malis z impijs est elemosyna danda. Item sicut dicit apls Rom. xij. Si esurierit inimicus tuus ciba illū. si sitierit potū da illi. sed inimici nostri qui nos odiūt mali sunt z impij q̄z homicide. iuxta illud. j. Joh. iij. Omnis q̄ odit fratrē suū homicida est. Et q̄bus plane sequit q̄ malis z impijs est elemosyna danda. Ad oppositū tñ videt esse scriptura Eccl. xij. vbi sic scribit. Da bonis z nō recipies peccatorem. bñfac humili z ne dederis impio ꝓbibe panes illi dare ne potentior te sit. Jtez Eccl. iiij. Defuder elemosyna in sinu tuo donec inuenias dignū cui des. Hinc respondet cō ncedendo q̄ malis danda est elemosyna. Vnde sanctus Tho. scōa scōe. q. xxxij. arti. v. vbi elucidās qualiter dare elemosynam cadit sub p̄cepto. ad ꝓpositum ita scribit. Cum dilectio inquit sit in p̄cepto. necesse est omnia illa cadere sub p̄cepto sine q̄bus dilectō xp̄i nō seruat. ꝫ ad dilectionez ꝓximi ptinet vt nō solum velimus bonū. ꝫ etiam sibi bonū opemur. fm illud. j. Joh. iij. Nō diligam⁹ ꝥbo neq̄ lingua ꝫ ope z veritate. Ad hoc aūt q̄ vellemus z operemur bonū alicui requirit q̄ eius necessitati subueniamus. q̄ō fit specialiter p elemosynarū largitionem. z ideo inquit elemosynarū largitio est in p̄cepto. ꝫ q̄z inquit p̄cepta dei dant de actibus virtutum. ideo necesse est q̄ hoc modo donū elemosine cadat sub p̄cepto fm q̄ actus est de necessitate virtutis. i. fm q̄ recta rō requirit. fm quam est aliq̄d ꝓsiderandū ex parte dantis z aliq̄d ex parte illius cui danda est elemosyna. Ex parte dantis ꝓsiderandum est illud q̄ō dandū est sit ei superfluū. fm illud Luc. xj. Quō superest date elemosynā. z dico superfluum nō solū respectu suiipsius. ꝫ etiā respectu aliorum quoz cura sibi incumbit. De quibus apls. j. Thim. v. Si quis suoz z maxime domesticoruz curam nō habet fidem negat z est infideli deterioz z postea de residuo aliorū necessitatibus subueniatur. De ista materia vide supra in principio hui⁹ septime speciei auaricie. Ex pte recipiētis requiritur q̄ necessitatē habeat alioquin nō est rō q̄re elemosyna ei dare. Vnde Prosper z ponit in. c. j. q. ij. pastor. Non est inq̄t ꝓprie miscōia dare vbi non est miseria. q̄ nihil aliud est boibus dare q̄z pdere immo accipiētes elemosynā cū nō indigeant graviter peccant. Vnde Hiero. ad Damasum papā Clerici inq̄t q̄ ex bonis z opibus parentū sustentari pōt. si q̄ō pauperū est accipiant sacrilegiū ꝓcul dubio ꝓmittūt. z p abusionē taliū iudiciū sibi mā ducant z bibūt. ꝫ indigentibus q̄ seipsos sustentare non pōt danda est elemosyna z licet mali z impij sūt. Sz p isto est vlteri⁹ notādū q̄ aliq̄ sūt mali z impij q̄ suis demeritis exigentibus efficiūt pauperes. ceci vel claudi z inabiles ad sibi vite necessaria ꝓprio labore acquirennū. z talibus est elemosyna danda. Notymgram sup illud Matb. v. Diligite inimicos vros. Homo inq̄t tenet diligere inimicū. z orare p ꝓsequentibus eū. z velle sibi vitā eternam z correctionem anime z vite sue q̄tū sibi ipsi. z sit in articulo necessitatis vel credat eum esse in illo articulo tenet sub p̄cepto z pena pcti mortalis sibi subuenire. Hec ille. Sunt etiam aliq̄ mali z impij qui satis fortes sunt z abiles suo laboricio

ꝓ victū ⁊ vestitū acquirere. sed tñ elemosinam ab alijs petūt. nulla alia occasione aut necessitate compulsi nisi solūmodo vt laborem corpalem eu tent ⁊ ociose in suis voluptatibus nutriant ⁊ de talibus intelligit illud ꝓuerbiū Eccl. xij. Da bono ⁊ ne recepis peccatorē. vnde ⁊ notabiliter tñ dicit. Prohibe panes illi dare ⁊ subdit. Nec ipsis potētior te sit. ꝟ est ne occasione tue elemosyne nutriat in sua iniqtate. ⁊ potētior sit ad trāsgrediēdū dei mandatū in te ⁊ in alijs peccando. Vñ Aug. inquit. Sic diligendi sunt homes vt nō diligant eorum errores. qz exhibitio bñficij dilectōi corespōdet. ideo peccatori ad sustentationez nature debet elemosyna dari si indigeat cum ꝓcipiat nobis benefacere ⁊ inimicis. sed ad fouendū eorū malicias non debemus eis aliquid dare. nam si cōstaret q illud qō eis datū est in peccatis abuterent non deberet eis dari nisi necessitas exposceret. ¶ Sz contra illud videt ꝓcedere rō ꝓius facta. que asserit omni petenti elemosynam esse tribuendam. et ad istud respondet doctor de Lyra sup illo ꝓius allegato. Luce. xvj. c. Omni petēti te tribue vbi sic semp inquit petenti dandū est. s. donus vel verbū ostendēdo. Sm q dicit Aug. q si irrationabiliter petat tribuendū est ei verbum correctionis. si bi ostendendo q irrationabiliter petat. ⁊ tūc vt dicit Aug. melius ei dabis q petit. cum iniuste petētem correxeris ⁊ talis elemosyna nulli est negāda Vnde Linco. sup euāgelia. parte. j. c. xxxvij. Nulli cuiuscunq ꝓfessionis elemosyna spūalis correctionis ⁊ correptionis est neganda ꝫ vtcunq ꝓout necessitas postulauerit est distribuenda. Vnde apls. Corripite inquietos. orate ꝓ calūniantibus ⁊ ꝓsequentibus vos. Hec lyra. Sed tñ elemosyna corpalis iniuste petenti est neganda. ⁊ hoc innuit in illo ꝓius allegato. Eccl. iiij. vbi dicit. Deludet elemosyna in sinu tuo donec inuenias dignus cui des. nam vt dicit Aug. vtilius esurienti panis tollit si de cibo securius iusticiam negligat. q esurienti panis frāgit vt iusticie seductus acquiescat. hec Aug. ⁊ ponit in. c. v. q. v. non omnes. Sed tñ vt dicit lyra vbi ꝓius si rōnabiliter petat tribuendum est ei donus qō petit. ⁊ si sit in extrema necessitate positus talis datio cadit sub ꝓcepto. Vñ Sm Ja nuēsem. in suo catholicon ab elemonia. qō est misericordia. et syna qō est mādatū dī elemosyna qō est mandatus miscōie. ⁊ scōm ꝟ elemosyna scribit q e. in scōa syllaba. sed melius inquit scribit q y. et tunc dī elemosyna ab ely. qō est deus ⁊ syna mādatū. ⁊ inde elemosina q̄si dei mādatū. deꝰ eñ elemosinā mādauit fieri. Vñ Deut. xv. c. Precipio tibi vt aplas manꝰ tuas fratri tuo egeno ⁊ pauꝑi. Itē Luce. xj. Date elemosynam ⁊ ecce omnia munda sunt vobis. ⁊ ideo dicit Eccl. xxix. Propter mandatum assume pauperem. et ꝓpter inopiam eius non dimittas eum vacuum. Hec considerans beatus Gregorius sup euangelia. omel. xl. cū inquit quoslibet in hoc mūdo abiectos aspicitis. etiam si reꝓhensibilia eorum opa vident. nolite tñ eos despicere. qz forte quos morum infirmitas vulnerat. medicina pauꝑtatis curat. quorum si qua sūt talia que iure debeant reprehendi. hec si vultis ad vsum mercedis nostre inflectitis. vt ex eorum vicijs emulent vobis incrementa pietatis quatinus vt panem detis pariter ⁊ verbum panem refectionis cum verbo correctionis. et sic duo a nobis alimenta ꝓcipiat. qui tantū vnū querebat. dumq exterius cibo ⁊ interius satiat eloquio. pauper cum reprehensibilis cernitur moneri debet. sed despici non debet. si vo nihil reprehensionis habet sicut intercessor debet summopere venerari. Hec ille. Vnde ⁊ Chrisost. sup epłam ad Heb. ix. contra eos qui pauꝑes despiciunt ⁊ redarguunt ⁊ ne eis dent elemosynam occasionem querunt sic scribit. qualiter inquit deus rogas dicis. Me memineris peccatorum meorum. vnde ⁊ si valde peccator sit ille qui a te elemosinam petit. hoc ꝑpm in illo considera ⁊ noli reminisci peccatorus eius. hoc est in casu q indigeat noli ab illo tuam elemosinam ꝓpter eius peccata retrahere. Et sequit. Efficiamur misericordes non quomodocunq. sed quomodo pater noster celestis misericors est. ipse enim iuꝯ adulteros ⁊ meretrices et maleficos gubernat. Ler quid dico. omnes species iniquitatis habētes nutrit omnes induit. ⁊ nullus illoꝝ fame periit. Hec ille. Sed quare putas deus taliter impios ⁊ maleficos nutrit ⁊ gubernat. certe ꝓout dicit Ezechie. xxxiij. quia nō vult mortem peccatoris sed magis vt conuertat ⁊ viuat. sic igit debemus ⁊ nos exemplo patris nostri misericordes esse ⁊ pauꝑes. licet maleficos ⁊ impios sustentare ea intentiōe vt conuertantur. ⁊ vera xpi membra efficiant. Vnde Linco ſ. dicto. ij. declarans qui sunt membra christi. Si quis inquit vulnerat pedem alterius. vere dicit lingua vulnerati vulneranti. tu vulnerasti me Similiter vo dicit sananti pedem vulneratum. tu sanasti me. quid igit boni vel mali pedi inferꝝ. vere sibi lingua ascribit ⁊ caput in quo ē lingua. hoc eñ facere nō posset nisi mediantibus neruis pes capiti coniungeret. nam si pedem abscisum quis peuteret nullum caput nullaq lingua vere posset alicui dicere peussisti me. Si igit ꝑ colligationem pedis ad linguam ⁊ ad caput que ꝑ neruos fit ⁊ ꝑ multa media faciliter dissolubilia vere attribuit sibi caput quod pedi infertur. multo amplius vere sibi attribuit caput ipsum nostrum Iesus xps qō membris suis inferꝝ. que membra xpo capiti colligant neruis charitatis. quos neq̄ mors neq̄ gladius neq̄ instantia neq̄ preterita neq̄ futura neq̄ aliqua alia creatura potest dirumpe quibusq̄ neruis coniugunt membra xpi. xpo capite sine omni distantia ⁊ mediorum interpositione. Plane igit verus est. qō vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. sed ex hoc videt non alijs fore bñfaciendus q̄ bis qui membra xpi sunt colligata ipsi neruis charitatis. sed ad hoc dicimus q ⁊ malis benefaciendum est ꝓ christo hac intentione vt beneficiū ꝓstitum ꝓsit recipientibus ad hoc q fiant mēbra xpi colligati illi vinculo charitatis. Qui eñ benefacit illi qui malus est hac intentione sed sub hac spe. vt fiat bonus magis ꝓprie benefacit bono q̄ malo ⁊ membro xpi bñfacit. cum etiam illi q̄ malus est hac intentōne ⁊ spe tribuit vt membrū xpi fiat. Hec ille. Et ad istū intellectū dicit apls istud

prius allegatum. Rom. xij. Si esurierit inimicus tuus ciba illum & si sitit potum da illi. Unde & notabiliter subdit. hoc aũt faciẽs carbones ignis congeres sup caput eius. i. ei dabis exemplũ charitatis vt xpi membrum efficiat. Et ex istis patet primum in elemosynarum largitione considerandũ scz quibus danda est elemosina.

Capitulum LXIII

ET quantum ad secundum considerandum in elemosinarum largitione. scz ꝙ abunde sit elemosina tribuenda. dicẽdum est ꝙ ſm doctrinaz scripture sacre abundantia elemosine habet attendi ſm abundantiam facultatum elemosinam largientis. Nam si quis magnam habuerit temporalium copiam abundanter facere tenet elemosinam. & si quis modicũ habuerit temporalium substantiam. de pauciori potest elemosina excusari. Unde Eccli. ix. Quodcunq; potest manus tua facere instanter operare. In quibus verbis nedum ꝓceperis quantũ sufficis. ſz etiam tempestiue elemosinam ministrare. nam si tardaueris vsq; ad mortẽ sicut & multi faciunt insipientes ꝓponens pauperibus bona tua cum condideris testamentũ tuum legare. forte ꝙ falsos decipieris cum ceteris executores. Nam vt dicitur Eccli. xliij. Testamentũ huius mundi morte morietur. hoc est elemosina tua ab executoribus oblitioni tradet. & ideo subdit. Ante obitum tuũ operare iusticiã & ſm vires tuas expozrigens da pauperi ¶ Item Thobie. iiij. Quõ poteris esto misericors. si multum tibi fuerit abundanter tribue. et si exiguum tibi fuerit exiguum etiã libẽter impartiri stude. hoc est stude vt illud primo des indigentioribus. & specialiter iustioribus. iuxta consilium apostoli dicẽtis ad Galathas vi. Dum tempus habemus operemur bonũ ad omnes. maxime tamen ad domesticos fidei. Unde Ambrosius & ponit in. c. dis. lxxxvj. non satis. Si inquit omnibus debet misericordia. iusto tamen amplius. si tempore afflictionis sue nihil a te impetret si tempore periculi quo rapit ad mortem plus apud te pecunia tua valeat ꝙ vita morientis. qz & si morit nõ est tibi leue peccatum. & sequit. Considerandũ est etiam in largiẽdo elemosinam eras atq; debilitas nonnũq; & verecũdia que ingenuos ꝓbat natales vt senibus plus largiaris qui sibi victum nequiũt ꝙquirere. Similiter & debilitas corporis protinus iuuãda est. ac etiam si quis ex diuitijs cecidit egestatem. & maxime sine ꝓprio vicio. scz aut latrocinijs aut ꝓscriptione. aut calumnijs que habebat amisit. Hec ille. Item idem distin. xlvij. sicut hij. Quis enim inquit tam iniustus tam auarus ꝙq; multorum alimenta suũ non in vsum sed in abundantiam & delicias facit. neq; minus est criminis ab habenti tollere ꝙ cum possis & abundes denegare indigentibus. esurientium panis est quem tu detines. nudorum indumẽtum est quod tu recludis. miserorum redemptio & absolutio est pecunia quam tu in terra defodis. Tantorũ igit te scias inuadere bona quantis possis prestare quod vales. Hec ille.

Capitulum LXIIII

ET quantum ad tertium in hac materia considerandũ. scz de quibus bonis sit elemosina facienda hoc ꝺ̃dit Thob. iiij. vbi ꝺ̃. Ex substãtia tua fac elemosinã. & notabiliter dicit. ex substantia tua ad innuendũ ꝙ elemosina deberet fieri ex substantia bene & fideliter acquisita. & non ex substantia aliena iniuste acquisita. vt patet supra. ꝯ. c. hui⁹ quarte partis. vbi agit de falsa excusatione fere in fine ꝙ Aug. & Greg. Unde ad innuendũ ꝙ elemosyna nõ deberet fieri ex male acquisitis typice dicit Leui. vj. Omnis oblatio que offert ꝺ̃o absq; fermento hoc est absq; fermento iniquo accusationis. vt ait paris. sup eodẽ. Ex quibus patet ꝙ elemosina debet fieri de bonis ꝓprijs iuste & fideliter acquisitis sed fraudulenter possessa sunt iterum restituenda quod considerans zacheus princeps publicanorũ dixit. Ecce dimidium bonorũ meorũ do pauperibus & si quid aliquem defraudaui reddo quadruplum. Luce. xix.

Capitulum LXV

ET quãtum ad quartum in hac materia considerandũ. videlicet ꝙ intentione sit pauperibus elemosina ministranda est notandũ ꝙ elemosina fieri debet cũ intentione bona & recta hoc est ꝓpter deũ & non ꝓpter vanam gloriã. Scribit em ad Galath. v. Nõ efficiamini inanis glorie cupidi. vnde Lyra sup illud Matth. v. Attendite ne iusticiã vestrã faciatis coram hominibus. vt videamini ab eis. Opus iniquit quantũcunq; bonũ de genere si fiat intentione vane glorie redditmalũ. ꝓpter qõ dicit saluator. Attẽdite. i. diligẽter cõsiderate. ne iusticiam vestram. i. opera bona de genere quecunq; sint illa. qz oia continent sub iusticia generaliter dicta. faciat coram hoibus vt videamini ab eis gloriã. ſ. & laudẽ humanã ex talibus querẽdo alioquin mercedem nõ habebitis apud patrẽ vestrum qui in celis est. Cum igit facis elemosinam noli tuba canere ante te. hoc est noli ad laudẽ hoim manifestare. ¶ Ad cuius intellectũ sciendũ est ꝙ apud iudeos vtebatur tubis sicut apud catholicos campanis. & ideo sicut videmus in aliquibus locis pulsat campana ꝓpter elemosinã recipiendã. ita apud iudeos ad ꝺ̃ faciendũ vtebat tuba. ſz hypocrite non faciebãt ꝺ̃ principaliter ad pauperũ conuocationẽ. ſz magis ad ꝓpriã ostentationẽ. vñ subdit. vt honorificentur ab hominibus Amen dico vobis receperũt mercedem suã. Te aũt faciente elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Sup quo notbingbñ. ſm Rabanũ inquit. sinistra est intentio puerilis. dextra est intentio recta & sancta ſm glosam et alios. sinistra sunt vicia. dextera virtutes. & tunc ẽ sensus. Nesciat sinistra tua qd faciat dextera tua. id nõ immisceat se intentio vane laudis vel vicii aliqd dum ꝓceptũ dei pficis. cõples vel satagis ad implere. Et cũ hoc ꝓcedat alexander. Nesciat inquit sinistra. i. delectatio laudis humane quid faciat dextera. i. intẽtio bona. vñ Prouer. iiij. Dias

que a dextris sunt nouit deus. que se sunt vie que a sinistris sunt. Et statim exponit xpus hoc qđ dixit. nesciat sinistra manus tua quid faciat dextera Illud nescit qđ est in abscondito. z ideo subdit. vt elemosyna tua sit in abscõdito. s. fm rõnem intentionis z si nõ ope ita q intendas gloriã dei et non laudẽ humanã. Hec ille. Elemosyne em̃ ꝓpter iactantiã date sunt velut semina que aues tollunt. i. spūs maligni. Math. xiij. z Luce. viij. ꝑ quo vide narrationẽ Linc. vt supra. c. liij. huius. vbi agit de tercio ope miscõie corpalis de qđã hybernico ꝛc. Item Isiõ. in de sum. bo. li. iij. c. xxiij. Virtutes inquit sanctoꝝ p ostensionis appetitũ dño demonũ immundoꝝ subijciunt. sicut Ezechias rex qui diuitias suas caldeis p iactantiã suam ꝓdidit. z ꝓpterea illas perituras p ꝓphetã ysaiam audiuit vt signaret dei seruum virtutes suas dum vane glorie studio ꝓdiderit pdere z statim demones operum suoꝝ dños facere. sicut ille p ostentationẽ chaldeos rerum suarũ dños fecit. vt patz. iiij. Regum. ij. Optima est igit illa discretio vt z nota sint opa nostra ad dei agendã gloriã z occulta p elatione vitãda humana. Ille aũt debet publicare bonuz opus qđ agit. qui pfecta humilitate fundatus nulla iaz elatione ꝓtingit. nam is qui se intelligit adhuc humane laudis amore pulsari. Facta bona in occulto agat. ne forte qđ egerit pdat. Hec ille. Itẽ Gregorius sup euãgelia. omel. xj. In pãti inquit vita quasi in via sumus q̃ ad patriam pgimus. maligni aũt spūs iter nostrũ quasi quidã latrũculi obsidẽt deꝑdari igit desiderat qui thesauꝝ publice portat in via. hec aũt dico nõ vt ꝓmi opa nostra non videant cum scriptũ sit. vt videant opa vestra bona z glorificent patrem vr̃m qui in celis est. sedvt p hoc qđ agimus laudes exterius non queramus. Sic aũt opus sit in publico vt intẽtio maneat in occulto vt z de bono ope ꝓmo ꝓhibeam⁹ exemplũ. z tñ p intentionẽ qua soli deo placere querimus sp optemus illud esse secretũ. Hec ille. Item Aug⁹. in de verbis dñi. ser. ij. sup illud Math. v. Luceat lux vestra coram hominibus vt videant opa vestra bona z glorificẽt patrẽ vr̃m qui in celis est. Qui inquit opera iusticie facit coram hominibus vt inde laudez humanã vel lucrũ tpale habeat seip̃m vult glorificari z nõ deum. z suam querit vtilitatem. et non diligit dei voluntatẽ. Sed quisquis ita vult videri ab hominibus opa bona vt ille glorificet. a quo ea que in illo vident accepit. z sic ad imitãdũ bonũ. i. ipsi videntes pietate ꝓuocent. lumen ꝙ eius lucet coram hoibus. qz lux de illo charitatis radiat z nõ supbie fumus euomit. z in eoipso caueat ne iusticiam faciat coram hoibus vt videat ab eis. sed vt ille intelligat qui laudat in altero. i. laudantem faciat esse laudabilem. Hec Aug⁹. Item xps Luce. xij. Sint lumbi ve. h. z in. ar. in ma. ve. Sup quo Greg. omel. xiij. Lumbos inquit ꝑcingimus cum carnis luxuriã p abstinentiam coartamus. lucernas ardentes in manibus nostris gerimus cũ intentionẽ rectã in nr̃is bonis opibus habemus. z sicut lucerna sine candela in ea modicũ ꝓdest. sic opus bonũ sine recta intentõe nihil penitus deo placet. Vnde z humus pulcbrã habemus figurã Ezech. x. vbi legit q ꝓpheta vidit angelum habentẽ duas alas. z manus hois subtus pennas eius. Spūaliter alas istas vt dicit Linc. intelligũt amoꝝ z timoꝝ dei qbus tanq̃ alis ad deuz ꝓuehimur. z has alas multi dicũt se hr̃e. q̃ attendãt si habeãt subtus alas manus hois. q̃ manus alas subleuãt. qz aliter ad deũ nõ ascẽdũt. manus em̃ hois sunt opa rõnis. s. opa facta fm discretionẽ recte rõnis. vtputa ieiunia elemosyna z hmõi. Sed multi hñt alas q̃ nõ hñt subtus manus hominis q̃ manus bestie. z tõ ad deũ nõ ascendunt. manus em̃ bestie sunt mala opa facta fm sensualitatẽ bestialẽ. vtputa voluptates carnales. vt q̃ rapit aliena. luxuriat vel supbit z hmõi. q̃ tales nõ hñt manus hois q̃ bestie. Itẽ q̃nis habeam⁹ istas alas. s. dei amorẽ z timorẽ. z manus hois. s. opa bona oportet adhuc vt sub alis tegant. i. opa nr̃a bona sub amore dei fiãt z timore. ne laudẽ inde queramus humanã. q̃ ꝓncipaliter honorẽ dei. Hec ille.

Capitulum LXVI

EX supradictis enim patet q ad hoc q elemosyna et cetera bona opa sint deo acceptibilia nedũ req̃rit rectitudo intentõis in ope. q̃ etiã mũdicia a pctis in mente z corpe. Vñ. Greg. omel. xiij. sup illud Lu. xij. sint lumbi vr̃i p̃cincti z lucerne ardẽtes in manibus vr̃is. duo inquit sunt q̃ hic subenit. s. z lumbos restringere z lucernas in manibus tenere vt z mũdicia castitatis sit in corpe. z lumen veritatis sit ne recte intentiõis in ope. redemptori etenim nr̃o vnũ sine altero nequaq̃ placere põt. Si aũt is qui bona agat adhuc luxurie inquinamẽta nõ deserit aut is qui castitate ꝑminet dum p bona opa exercet. nec castitas igit magna est sine ope. nec bonũ opus est aliq̃d sine castitate. Hec ille. Vñ et ad h̃ q opus bonũ sit meritoriũ prius dz aia peccatrix a pctis suis se mũdare. z deinde opus bonũ actualiter adimplere. In cuius signuz dicit xps prius. sint lum. ve. h̃. z deinde. z lucerne ardẽtes i manibus vr̃is. Idẽ Math. v. Si offers munus tuũ ad altare z ibi recordatus fueris q̃ frater tuus habet aliq̃d aduersum te. relinque ibi munus tuũ z vade ꝓus reconciliari fratri tuo z tũc veniẽs offeres munus tuũ. Pro q̃ notandũ q aia peccatrix nolẽs a pctis suis mũdari. z elemosynis z ceteris bonis opibus pctã sua redimere. dz esse sicut mulier cõcipiens z pariens. iuxta illud Ysa. xxvj. sicut mulier q̃ ꝓpinquauerit ad partum dolẽs clamat in doloribus. sic facti sumus. Ex facie tua dñe ꝓcepimus z q̃si parturiuimus z pepimus spm̃ salutis. ecce qđ impgnat aiam fidelẽ. s. facies dñi. qz a recẽti meditatõe xpi moriẽtis in cruce aia timorẽ dei cõcipit. Vñ alia trãslatio habet. Ex timore tuo cõcepimus. puer em̃ a timore dei in aia cõceptus est opus bonũ qđ ꝓcipit q̃ aia habet ꝓpositũ bonũ opus facere q̃ sicut mulier a cõceptu statim incipit infirmari z fastidiare cibaria q̃ prius diligebat. sic aia hũana postq̃ a timore dei ꝓcepit ꝓpositũ bonũ opus pariẽdi debz quasi mulier impgnata sentire suã infirmitatẽ spūalem cũ vera cordis cõtritõe z clamare cum pfecta oris pfessione, z vicia

in qbus ꝓus delectabaꝫ fastidiri ⁊ postea parere i boni operis ꝓcepti implectione. ⁊ sicut mulier nun ꝙ naturaliter parit puerū in vita ꝓsenti viuē aptū nisi cū magno dolore ⁊ clamore ꝓcedente. qa hoc in penā peccati prime mulieris iniunctū ē cuilibꝫ mulieri naturaliter pariēti a dño dicente (Gene. iij. In dolore paries filios tuos. Sic spūalit anima peccatrix nū ꝙ potest parere puerū spiritualē id ē opus meritorū vite eterne dignuꝫ nisi pariaꝫ ꝓus dolorē siue cōtritionē ⁊ clamorē confessionis de peccatis. Et sicut multe sunt mulieres q̄ libenter haberēt pueros cū hoc q̄ dolorē ⁊ penā ꝓcedē tem nō sentirēt. sic multi peccatores libēter bona de genere facerēt vt opa cum hoc q̄ penitendo et dolendo sua peccata nō dimitterēt. Sꝫ sciant tales similiter q̄ si voluerint p bonam operationē vi tā obtinere eternā. oportet eos prius cū fructuosa penitētia in ꝓsenti suam vitā emēdare ac dimittē re voluptuosam. In cui⁹ rei figurā legit (Geneſis xxxviij. q̄ Thamar impregnata ⁊ instante partus tpe apparuerūt gemini in vtero eius. atq; in ipa effusione infantū vnus ꝓtulit manum in qua obstetrix ligauit coccinū dicēs. Iste egredietꝫ ꝓior. Ille vero retrahēte manū egressus est alter. Dixitq; mulier. Quare divisa ēst ꝓpter te materia. ⁊ ob hanc causam vocauit nomen eius phares. postea egressus est frater eius in cui⁹ manu erat coccinū ligatū quē appellauit zaram. Spūaliter thamar amara interꝓtatur cōmutans ⁊ significat animaꝫ peccatricē habentē amaritudinē cōtritiōis de peccatis ⁊ ꝓponēs vitā suā mutare iniquā. hec vo impregnata a spiritu sancto habet geminos in vtero suo. s. phares ⁊ zaraꝫ. Phares divisio interꝓtatur ⁊ significat fructuosam penitentiā in qua p amaram cōtritionē ⁊ ꝓfessionē anima dividit a se oēm peccati iniq̄tatem. zaraꝫ interꝓtat oriens et significat opus bonū qō totū hominē velut oriens mū duꝫ spūaliter illuminat. Iste cū zaraꝫ extēdit manum quādo virtus anime practica siue operativa offert separatam ad bonū opus faciēdū. ⁊ tūc obstetrix anime taliter impgnate. i. sensualitas ligat coccinū ad manū eius dicens. Iste egredietur ꝓior quādo sensualitas vult animā peccatricē opus bonū coccino tamen peccati ligatū et involutuꝫ parere. i. actualiter adimplere anteq; dividat a se p ꝓtritionē ⁊ veram confessionē peccati iniq̄tatez Sꝫ p eo q̄ opa de genere bona in mortali peccato facta nō sunt meritoria nec deo placentia. iuxta illud ꝓuer. xv. Victime impiorū abhominabiles deo. ideo ab anima ꝓdestinata cooperāte in eo spiritu sancto prius egressus ē phares dividēs materiā. ⁊ hoc quādo ab anima p dolorem ꝓtritionis ⁊ vere ꝓfessionis egredietꝫ ⁊ expellit peccatū ⁊ dividitur materia ꝓsuetudinis peccādi. quo facto nascitur salubriter zaram id est fulgor boni operis. Sed hic ē notandū q̄ animā ꝓdicto modo impregnatā ⁊ parere salubriter volentem. oportet a duobus spūaliter p̄cauere. s. ab amon ⁊ pharaone. ꝓmo debet p̄cauere ab amon. qui vt dicit Amos. j. Non conuertā eum eo q̄ diſſecuerat pregnantes galaad Amon onerans interꝓretatur et significat dyabolum q̄ semp nititur animā humanā ponderare peccati onerare. Galaad transmigratio interꝓtatur. Pregnātes igitur sunt anime que timore dei concepto ꝓposito bonū opus faciēdi transmigrare de vitijs ad virtutes ꝓponūt. sed certe sicut amō pgnantis ventrē scindebat ꝓceptos pueros ante ortus tempora extrahendo ⁊ occidendo. Sic dyabolus animā p dicto mō impregnatā ventrē id est memoriā nititꝫ scindere cultello siue inueterate invidie ⁊ extrahere de memoria que quasi venter est anie pueꝝ ꝓpositi boni operis ibidem ꝓceptū. ⁊ ne vnq̄ ad partū actualis implectionis ꝓdiat suffocare. Huius aūt prolis damnū ⁊ infectionem materna pietate ꝓpha deplorat Treno. v. dicens Cecidit corona capitis nostri. ve nobis. q̄ peccauim⁹. Corona capitis anime est bona voluntas id est ꝓpositus bene operandi. de q̄ corona dicit in ps. Scuto bone voluntas tue coronasti nos. sed cū instigante diabolo bona voluntas ⁊ ꝓpositum bone operandi mutatur hec corona. amittit. ⁊ cum tanq̄ homicide suorū filioꝝ spūaliū ꝓijcient in ignem eternum tunc dicent illud quod sequit. Ve nobis. q̄ peccauimus. Oportet ergō aiam p̄dicto mō impgnatam et parere spūaliter volentem p̄cauere a pharaone. Spūaliter pharao. qui vt ptz Exo. j. infantes hebreoꝝ natos iubet ꝓici in flumine ⁊ submergi. significat etiam dyabolū qui predictuꝫ spiritualem ab anima natum nititꝫ destruere ⁊ in flumine vane glorie submergere. In cuius rei figura legit Apocal. xij. q̄ draco stetit ante mulierez que paritura erat masculū. vt cum peperisset devoraret filium eius Spūaliter draco iste dyabolus est qui stat ante mulierem id est animam fecundā virtutibus. ⁊ a spūsancto concipientē bonuꝫ ꝓpositum vt pariat. id est bonum opus hereditati celesti aptuꝫ ⁊ dignum. Sed sicut pharao vt patet Exo. j. pueros hebreorum. occidendo femineꝫ reseruauit et masculos occidit. sic dyabolus opera mundalia et carnalia vt operantes illa coram deo tandem accēset reseruat. Opera vera spiritualia que sunt quasi filij masculi ad consequendum hereditatem celestem dispositi inquantum sufficit pervanam gloriam perimit ⁊ occidit. Nam tam venenosus ventꝰ vane glorie ꝙ multorū bona opera ne eis ꝓficiant ad salutem multociens suffocat ⁊ extinguit. Exemplum istud refert Plinius dicens q̄ aquila in altū nidum suum ponit. cuius pullis insidiatur serpēs nomine panas. qui videns se non posse propter altitudinem ad pullos ascendere. trahit se ad partez venti ⁊ venenum emittens ventum inficit. ⁊ sic p ventum infectum ⁊ intoxicatum pullos aliquan occidit. Sed aquila naturali instinctu maliciam huius serpentis cognoscens tale remedium apponit nam statim querit quendam lapidem preciosum nomine gagates. ⁊ illum ponit in nido in parte ventosa qui lapis sua virtute venenum repellit. ⁊ sic pulli ab intoxicatione saluantur. Moraliter per aquilam istam quē ardui volatus est et visus acuti. intelligitur quilibet verus christianus et bonus. cuius vita et desiderium a terrenis debet eleuari in altum versus celum. vt vere dicere possit cum apostolo ad Philippenses. iij. Nostra conuersatio in celis est. in qua altitudine cōuersatiōis

debet pullos bonoꝝ operū ꝓducere. qđ cum fecerit. statim serpens ille antiquus diabolus veneno malicie ⁊ inuidie accensus. nititur illa ꝑ appositionē alicuius peccati mortalis intoxicare ⁊ interficere. ℔ forte ꝓpter eminentiā talis boni viri nō potest suū intentū deducere ad effectū. vñ ℟reg. de viro ꝓfecto loquēs. Mentē inq̄t in alto fixerat. ꝓterea hostis ad eū rūpere nō valebat. quo viso vadit serpens ille infernalis ⁊ temptat illū ꝑ ventū venenatū interficere. dum illis vanam gloriam et laudem humanā ꝓmendat. qui ventus si ad intentionē hominis ꝓuenerit. mox pullos suoꝝ operū interficit ⁊ extinguit. Quid igit̄ in huius rei remediū est faciendū. ℟euera accipiendus ē lapis ille ꝑciosissimus xp̄s. de quo dicit apl̄us. j. Corinth. x. Petra aūt erat xp̄s ⁊ apponēdus ē inter illa opa ⁊ ventū vane laudis ⁊ glorie vt. s. opa nostra bona tm̄ dirigamus ad diū; sibi soli laudē ⁊ honorem ꝺ illis tribuendo. dicētes cū p̄s. Nō nobis dñe non nobis ℔ nomini tuo da gloriam. ⁊ sic viuēt bona nostra opa. ⁊ nos ad vitā ꝓducent eternam. Juxta illud Anastasij. Qui bona egerūt ibunt in vitam eternaꝫ. Item Eccl. xiij. Omne opus corruptibile in fine deficiet. ⁊ q̄ illō opaī ibit cū illo ⁊ oē opꝰ electū iustificabit. ⁊ q̄ opabit illō honorabit i illo opus em̄ corruptibile vocat opus malū. ⁊ vitiosū ac etiā de genere bonū. corrupta tamen intētione factū. opus vero electū vocatur opus charitatis ⁊ misericordie bona ⁊ electa intentione commissuꝫ. Et certe p̄dicta opa misericordie cū p̄dictis quatuoꝝ circūstantijs adimpleta magnā conferūt homini vtilitatē. qz liberāt eum a peccato et a morte eterna. ⁊ faciūt eū habere in celo ꝑmiū ⁊ thesaurū eternū. vñ Thob. iiij. Quō poteris ita esto misericors. si multū tibi fuerit abundanter tribue. ⁊ si exiguū tibi fuerit etiā illud libenter impartiri stude. premiū em̄ bonū thesarisas tibi in die necessitatis. qm̄ elemosyna ab oī peccato et a morte liberat ⁊ non patietur animas ire in tenebras.

Capitulum LXVII.

Redicta enim opera ꝑ misericordie spūalis ⁊ corpalis figurant Apoca. j. vbi legit̄ q̄ filius hominis erat in medio septē candelabroꝝ aureoꝝ ⁊ habebat in dextera eius septē stellas. Spūaliter filius hominis dicit hō pij cordis. qz ℔ pām pietas est ꝓximi ꝺ hominis. sicut crudelitas ē ꝓximi leonis. Septē candelabra aurea figurant septem opa misericordie corporalis. q̄ sunt q̄si aurū ꝑciosum in ꝓspectu dei. Septem stelle q̄ sunt in dextera eius sunt septē opera misericordie spūalis in cordis emisperio lucentia tāq̄ sidera radiosa. Itē. iij. Reg. vj. legit̄ q̄ salomon in ingressu oraculi fecit duo ostiola de lignis oliuaꝝ ꝑ que duo ostiola possunt intelligi due ptes misericordie. vna q̄ cōpatimur primoꝝ miserie corpali. ⁊ alia q̄ cōpatimur eorundē miserie spūali q̄ q̄si ostiola sunt ꝑ q̄ vir misericors regnū celoꝝ ingreditur. nam vir misericors maxime ⁊ securissime ꝺ dei misericordia sperare pōt. Ego sicut oliua fructifera in domo dei. speraui in misericordia dei in eternū vñ misericordia peregrinoꝝ collatrix ⁊ tāq̄ ostiaria siue hospita paradisi dicit mansionū. ⁊ in celesti patria locū ꝓprium suis faciet peregrinis. iuxta illud Eccl. xxvj. Misericordia faciet locū vnicuiq̄ ℔m meritū operū suoꝝ. ⁊ ℔m intellectū peregrinationis illi⁹. i. ℔m intentionē ⁊ fidē. qua se nō ciuē huius intelligitis. ℔ potius peregrinū. Exemplū huius ostēdit nobis alexander ẽludomennie in postillis suis. vbi narrat de quodam scolari bonoꝝ. de gente enormibus sceleribus dedito. cui in quadam visione videbat in somnis ⁊ i magno campo se constituꝝ ⁊ a facie maxime ⁊ horribilissime tēpestatis imminētis ad quandam domū ꝑ succursū se fugere. ⁊ hostium domus ad intrandū pulsare. Cui hospita respondit. ego suꝫ iusticia q̄ hic habito. tu ꝺo qui non es iustus non potes hic intrare. Tunc eo ad aliam domū pulsante. hospita dixit. Ego sum veritas que hic habito. ⁊ tu q̄ veritatem nō diligis hic nequaq̄ intrabis. Tūc pulsante eo ad terciam domum. dictum est ei ab hospita Ego sum pax que hic habito. sed nō ē pax impijs ⁊ ideo tu qui impius es nō potes hic intrare. verū tamē quia ego cogito cogitationes pacis ⁊ nō afflictionis. ideo consulo tibi vt fugias ad soroꝛē meam misericordiam que hic ꝓpe me habitat. q̄ oīm̄ bus miseris eam debite rogantib⁹ subuenit. Pulsante igitur illo ad hostiū quartum hospita dixit. Ego sum misericordia que hic habito. si igit̄ vis ab imminente tempestate saluari emenda vitā tuam. ⁊ amodo iustus esto ⁊ verus pacificus et misericors ⁊ eris benedictus et salu⁹. Spiritualiter tempestas periculosissima erit in die iudicij terribilis. ex lata sententia iusto iudice penes dāmatos ⁊ infernalis pena ꝑ damnatis parata eterna. Si igitur tu qui peccatoꝛes timueris hanc procellam humiliter ⁊ tempestiue occurre ad misericordiā ⁊ eius auxilium imploꝛa. ⁊ ipa te benignissime recipiet ⁊ ab omni tempestate defendet. ⁊ ad beat̄ificam vitam regni celoꝝ ꝓducet Vnde Math. v. Beati misericordes. quoniā ipi misericordiam cōsequētur. ⁊ hec pauca notabilia tam exiliter compilata sufficiant ad ꝓsens. et ꝑ materia septem operū spiritualis ⁊ coꝛpalis misericordie ⁊ ꝑ cōpleme̅to secundi notabilis peccati auaricie.

Capitulum LXVIII

Equitur iam tercium notabile ipius peccati auaricie. in q̄ pauca tangentur de remedijs contra peccatū auaricie. ℔ Pro quo ꝑmitus ē notandum q̄ oīa q̄ dicta sunt in ꝓmo notabili de ist⁹ peccati detestatione possunt pertinenter reduci ꝓxima istud peccatū i medicinale remediū ⁊ dictis ibidē ꝓxima istud peccatū sex specialiter sunt remedia ad ꝺiciendā. Quoꝝ ꝑmū ē ꝺsideratio periculi in q̄ sumus in vita ꝓsenti. Istud remediū insinuat Job xxxj. vbi legit̄ q̄ dixit sanct⁹ patriarcha Iob. Sꝛ em̄ quasi timens fluctus sup̄ me timui deū. ⁊ pondus eius ferre nō potui. Sup̄ quo gregl. Cuꝫ fluctus inq̄t timētes desup̄ eminent. tunc de vanitate ꝓsciūt ꝑ q̄bus longa naufragia susceperūt. Ad idē potest referri illud. j. Mach. iiij. Mō ꝺcupiscatis spolia. quia bellū contra vos est. Ad litterā q̄

bellum periculosum imminet interdicit exercitui spolijs intendere. & si spolijs iam oneratus ē. iubetur ea deponere. Sic spūaliter periculū in quo sumus deberet cohibere nos ne nos diuitijs onere-mus. Si do iam habem⁹ eas ꝓpter periculū imminentis eas debem⁹ abijcere. & inter pauperes distribuere eas festinem⁹. q; vt dicit ap̄s. j. Pet. v. Aduersarius vester dyabolus tanq̄ leo rugiēs circuit querēs quē deuorer. Et dicit Ap̄lus. j. Thymo. vj. Qui volūt diuites fieri incidunt in temptationē & in laqueos dyaboli. & in desideria multa & inutilia & nociua q̄ mergūt hominē in interitū et perditionē. ¶ Secundū remediū cōtra auariciā ē cōsideratio dūice pauptatis. Vñ Bern. Magna iniquit abusio & nimis magna est q; diues velit fieri vermiculus vilis ꝑ quo dñs maiestatis & domin⁹ sabaoth paup voluit fieri. Vñ Treno. iij. Recordare pauptatis mee & transgressionis absinthij et fellis. Vñ xp̄s paup erat in natiuitate. paup in vita. & paup in morte. de qua materia & de gradibus pauptatis. & de cōmendatione ipius pauptatis dictū est supra in sexto ope misericōie spūalis vbi agit de secūdo cōsilio regis pacifici. ¶ Tercīū remedium cōtra auariciā ē q; homo elemosynis & orationibus & oñibus alijs modis q̄bus poterit gratiaz sibi studeat impetrare diuinā que sola sufficit hominē liberare a laqueis cupiditatis & auaricie. vñ legit Mathei. xix. q; cum xp̄s dixisset. Difficile intrabit diues in regnū celorū. & iterum dico vobis. Facilius est camelum ꝑ foramen acus transire. q̄m diuitē intrare in regnum celorū. Audito aūt hoc discipuli admirabant dicentes. Quis poterit igit saluus esse. Aspiciens aūt iesus ait eis. Apud homines est impossibile. glosa. supple vt q se diues a cupiditatibus reuertat. & ideo valde timendum & fugiendū est peccatū cupiditatis siue auaricie q̄d cū tanta difficultate hominē dimittit. Et ideo merito dicit ap̄s. j. Thimo. vj. q; radix omniū malorū est cupiditas & auaricia. ¶ Quartū remedium contra auariciā est frequens mortis consideratio. Hoc em̄ remediū insinuat bea. Hiero. in magno ꝓlogo biblie in fine dicens. Facile cōtemnit omnia q̄ se semp cogitat esse moriturū. De mortis memoria vide supra. c. xl viij. huius vbi agit de tercio regis pacifici cōsilio fere in fine. Mors em̄ q̄si ad oculū demonstrat cōtemptibilia esse que querun tur in mūdo. s. diuitie. delitie & gaudia mundana & vanū esse laborem eorū q̄ talib⁹ immoderate intendūt. Labor em̄ querentiū diuitias vanus ostēdit cū homo omnibus mundi diuitijs relictis nudus in terrā reuertit. Labor querentiū delicias vanus ostendit in hoc q; corpus delicijs nutritū vermib⁹ in escam datur. Tūc em̄ manifestus erit eos quasi cocos vermiū fuisse q̄ delicate vixerunt. Sz mira insania. Erubesceret aliqs & indignaret ee cocus alicui⁹ comitis. & tamē nō dedignat esse coc⁹ vermiū terre. Itē labor eox q̄ querunt esse sup alios vanus ostendit qñ ille q̄ volebat esse sup alios sub terra ponit. & a iumēntis deuorat. vñ Eccēs. xj. Homo meminisse debet tenebrosi tpis & dierū mltox. q̄ cū venerint vanitatis arguent ꝑterita. Itē Eccēs. x. Cū morit hō hereditabit bestias, serpentes & vermes. ¶ Quintū remediū ꝓtra auariciā ēst frequēs meditatio penarū inferni & paupertatis eterne q̄ ꝑ hoc detestabile peccatū ordinat auaris. Vnde illi quorū in hac vita auaricia oculos excecauit. in inferno habebunt tenebras palpabiles nunq̄ lumē videbūt. vñ de illis verificat illud ps̄. Ne timueris cū diues factus fuerit hō. & cū multiplicata fuerit gloria domus ei⁹. qm̄ cū interierit nō sumet omnia. neq̄ descēdet cū eo gloria dom⁹ eius. & sequit. Introibit in ꝓgenies patrū suox. & vsq̄ in eternū nō videbit lumē. Et ideo merito dicit Eccēs. xj. Si annis multis vixerit homo. et in omnib⁹ hijs letus fuerit meminisse debz tenebrosi tpis & dierū multox. Dicit em̄ aug⁹. in de speculo būane miserie q; penas inferni dicere vl cogitare quot & quante sunt nemo potest in hac vita carne vestitus. nam pelora sunt q̄m cogitant. nihil em̄ in inferno inuenit neq̄ videt q̄d desiderat. plenū ē tenebraz discordie & miserie ignis inextinguibil & vindicte perennis. & ibi ardor sitis & cruciatū et famis. ibi ardor flāme & nlla reqes in igne. ibi nullus auditus nisi gemit⁹. mors optat & nō dat. Ibi nihil videt nisi pena fetoris. pena timoris. ꝓsentia demonū. & ferocitas bestiarū. feuerit tortox. dilaceratio imortaliū vermium. miseria. suspiria. dolor sine remedio. vincula sine solutione. pena sine fine & mors eterna. Ve illis q̄ ꝑ delectabili vnius hore somno ꝑ mala sine fine subire merebūt. hec aug⁹. Et certe frequēs memoria penarū infernaliū illuminat oculos mentis auaricia excecatos. In cuius rei figura legitur Thob. xj. q; thobias linuit oculos patris sui ceci felle piscis et egressa ē albugo ab oculis eius & statim vidit. Spūaliter vt dicit abbas vill. in quodā ſmo. de angelis. Albugo in oculis ē. ꝓsperitas mūdane felicitatis & inordinat⁹ amor diuitiarū q̄ excecāt oculos rationis Fel piscis ē amara penarū exactio dyaboli. nam amaras penas exigit ille crudelissim⁹ exactor dyabolus ab illis quos diuitijs excecauit. ꝑ felle similant oculi nostri egredient albugo & omnis immūda delectatio ꝓpter in amaritudinē & in contemptum. hec abbas vill. ¶ Sextum remedium ꝓtra auariciam est ꝓsideratio eternarū diuitiaruz. vnde Greg. Vilescunt temporalia cū desiderant eterna. vñ Aug⁹. in de speculo huma. miserie. Vile inquit valde est elemētis pfrui in comparatiōe gaudendi & fruēdi ipo deo. & videre facie ad faciē regnū dei. omni fama maius omni laude melius. plenū est lucis ac pacis honestatis et dilectionis dulcedinis & deliciarū et pennis glorie gaudia sanctorū. qui erunt vita eterna. beatitudo sempiterna omniū bonorū sustinentia sine aliqua indigentia. ¶ Septē speciales glorias habebūt corpa sanctorū & septē anime. In corpe quidem pulcritudinē velocitatem. fortitudinē. libertatem. voluptatem. sanitatem & immortalitatem. In anima autez habebant sapientiam. amiciciam. ꝓcordiam. potestatem. honorem. securitatem & gaudiū. hec erūt imꝑpetuū. Speciositas illorū erit vt solis claritas q̄ totū mundū illuminat. Velocitas eorū tali⁹ erit vt q̄cito oriens sol occidentem suo radio tangit. tamcito ab oriente in occidentē venire possunt. et

Incipit pars quinta. Capitulum I

Cidia est vitiū quo

ocūditas mentis spiritualis extinguit. & in quodam desperacōis pncipio in seipam subuertit. Vel aliter dicitur q accidia est confusio mentis siue interna tristicia animi languentis ex pigricia & torpore puenies. Damascenus vero lib. secundo. dicit. q accidia est tristicia aggrauans que ita depmit animū hominis vt nihil ei agere libeat. & ideo accidia importat quandā somnolentiā et tedium virtuose operandi. De quo ps. Dormitauit anima mea p tedio. Et quibusdā em dicit. q accidia est tristicia & torpor mentis bona negligens inchoare. Pro quo notandū q sicut zwinkellegh. in libello suo de origine & descriptione vicioꝝ q accidia est quedā tristicia de bono. nō de quolibet bono indifferenter. sed specialiter de bono diuino. In oībus autem iāt alijs vicijs est tristicia & reditū de bono virtutis oppōsite. sicut luxuriosus tristatur de bono cōtinentie & gulosus de bono abstinentie. Et multi refugiūt bonū virtutis. qz est laboriosum et molestum corpori. & impedimentū delectationis ei⁹. Sed tamen talis tristicia scōm doctorem istum nō dicit pprie accidia. ꝛ pertinet potius ad vitia carnalia. ꝛ sicut caritas pmo & pncipaliter gaudet de bono diuino ad qđ bona alia spiritualia omnium aliarū virtutū ordinant. ita accidia est specialis tristicia de bono diuino de quo gaudet charitas. vñ accidia dicit ab acedine animi et volūtate amara. Sm illud Prouer. x. Sicut acetū dentib⁹ & fum⁹ oculis. sic piger hijs q miserūt euz in via. Et nascitur accidia ex defectu amoris in deū & dilectionis in primū. quoniā fideliter amanti nihil est difficile. nihil est tediosum. nihil graue vel arduū nec aliquod onerosum. Sm illud apostoli. j. Corinth. xiij Charitas oīa suffert. oīa credit. oīa sustinet. Ecōtra vero nō amanti. hoc est accidioso oia sunt amara. omnia tediosa. omnia desperata. & omnia laboriosa. preterꝛ peccata & opera vitiosa. et ideo accidia cōtrariat gaudio qđ est effectus charitatis & sic consequenter accidia opponit charitati. & pertinet ad transgressionē tercij pcepti decalogi quo dicitur. Memento vt diem sabbati sanctifices. qz per ipsum vt est pceptuz morale precipitur quies mentis in deo cui contrariatur tristicia mentis de diuino bono. Ad destructionem illius peccati dicitur in textu Apocalipſ. vbi patus q quartus angelus effudit phyalam suam in solem. id ē predicator verbi dei quarto loco predicauit cōtra accidiam. siue contra peccatum hominis accidiosi. Vnde per solem intelligi potest homo sanctus et virtuosus. iuxta illud Ecclesiastici. xxvij. Homo sanctus in iusticia sua manet sicut sol. sed sol iste multotiens p peccatum accidie cunuertitur in tenebras. intātū q de tali dici pt illō Apo. vj. Sol factus ē niger sic saccus silicin⁹. nedū niger ē ꝛ etiā pungitiu⁹. sic hō accidiosus nedū niger ē nigredine peccati. sed etiaz tot punctiones habet anxietatis et remordentis ꝛscientie. q aliquādo ex nimia

Excito oculus se eleuans visum ad celum dirigit. tamcito de celo ad terram & de terra econuerso ad celū relabi poterūt. Nempe eoꝝ talis erit fortitudo. vt si montes & omnē molem terre pede vertere vellent. valenter possent. Illoꝝ nāq talis erit libertas. vt oīa obstātia penetrare valeant. et nulla creatura eos retinere queat. O qualis est eorū voluptas qbus ipe deus oīpotens q fons oīum bonorū est insatiabilis satietas. o qualē voluptatem visus ipi habebūt q ita tam clausis q apertis oculis videbūt. qbus singula mēbra vt oculus solis erunt. q gregem glorie in decore suo cement oīes angelos interius & exterius videbunt. cogitatio singulorū intuetur omnia q sunt in celo & in terra & in inferno. & illa iugiter contemplat. Sanitas eorū talis est q si aliqs tempraret penetere eos ferro non plus poterit nocere eis q nūc radius solis secare. Immortalitatē vite habebunt vt ipi qs mors & dolor fugiūt & imperpetuū viuent. Sapiētia eorū talis erit vt ꝓsentia preterita & si q sint futura perfecte sciant. omnium omnino hominū siue in celo siue in inferno genera noia opera bona vel mala ab eis gesta memoraliter noscent. O q dulcis amicicia copulabit eos quos deus vt filios suos amabit. Si dicat aliqs si scient oīa mala q fecimus fetida & turpia aut horrenda flagicia nostra quid nobis valet confessio & peccatorū penitentia nōne abhorrent angeli tales & habebūt eos penis Nequaq. sed magis de eorū saluatione in domino gloriabūtur. Ne veteris q de factis tuis pprijs ibi cōfundaris. qz de turpissimis tuis factis cōfessus & penitentia lotus. nō plus erubesces q si vulneribus olim in prelio acceptis pfecte sanatus esses. peccata sunt plage anime. si esset ibi aliqua cōfusio gaudiū perfectū non haberēt. Concordia illoꝝ talis erit. vt oculo quo vnus aspicit mox alteri illuc sibi flectit. quidquid aliquis eorū ibi volet hoc deus hoc et angeli hoc omnes sancti volent. O deus quale gaudiū habebunt qui patrem in filio. & verbū in patre facie ad faciē semp videbunt. gaudebūt de bonis domini interius exterius. supra se infra se & circuitu. Ecce hoc gaudiū animarū sanctarū qđ nūq amittere pauebūt. hec Aug⁹ Predicta em septima species auaricie. scz obturatio opponit misericordie q est effectus charitatis. Opponit etiā iusticie. qz in necessitate oīa essent cōmunia. Vñ q denegat elemosynā indigēti. subtrahit ab eo qđ sibi debet. & ideo peccat cōtra iusticiā peccat em cōtra pietatē. sub q pertinet elemosinarū largitio. licet pietas pncipaliter parētib⁹ debeatur. Vñ oīs subuētio primi reducit ad pceptuz de honoratiōe parentū & ꝑ insinuat apls. j. ad thymo. iiij. ca. dicēs. Pietas ad oia vtilis ē. promissionē habēs vite q nūc ē & future. vñ cū dicit promissionē habēs vite q nūc est & future. innotescit illud qđ in isto pcepto de honore parentū addit Vt sis longeuus sup terrā quā dñs deus tuus dabit tibi qđ intelligi potest tam de vita ꝓsenti q etiā de vita futura. ex quo patet q obturatio contra miseri cordiā est precepti transgressio memorati.

Explicit pars quarta.

et inordinata tristicia cadit in finalē impenitentiā quod ē peccatū maximū ⁊ blasphemia in spiritū sanctū. de quo dicit. j. Johannis. v. Est peccatum ad mortē nō ꝓ illo dico vt roget quisq̄. Et ideo ad destructionem istius peccati accidit. sicut ⁊ ad destructionē precedentium tria notabilia sunt specialiter ostendenda.

Capitulum II

Primū enim notabile

ꝓ pria peccatū accidit effundendū erit ad eius detestationē manifestissime pronocatiuū. ¶ Pro quo notandū q̄ ad detestationem huius peccati duo tangenda sunt specialiter ꝓuocatiua. Quorū primū sunt exempla aliarum creaturarū. Et ꝓmo a creaturis q̄ non habent sensum vitam nec rationē habemus exemplum. Sicut a sole cui deus posuit preceptū vt singulis diebus moueat ab oriente in occidentē. ⁊ singulis noctibus reuertat in orientem. ⁊ nunq̄ illud preterire uit ꝓceptum. nec de die. nec de nocte. nec in estate. nec in hyeme pigritatur illud implere mandatum quantūcunq̄ laborauerit in vno die nihilominus summo mane die sequenti resurgit. ⁊ tamen talem remunerationē sui nō expectat laboris. nec talem qualem homo sue negligentie recipiet penā. Vn de hoc exemplo quidā monachus redarguit acciditam cuiusdam episcopi. de quo Linco. in de oculo morali. Helinādus inquit frigidi montis monachus in suis cronicis li. viij. inter alia narrationem huiusmodi refert de seipo. Audi inquit non fabulam sed rem gestam. Philippus beluacenſ. epūs apud nos aliqñ hospitatus ē. ꝓcepitq̄ mihi ꝓfatus episcopus vt eū facerem missam matutinalem audire. ad quē cū die crastina prima tam cantata venissem. inueni eum adhuc dormientē. ⁊ nemo de familia vel familiab⁹ eū excitare ꝑsumebat ego autē accessi eum ꝓpius ⁊ excitaui illum quasi tocando dicēs. Jam diu est q̄ passeres surrexerūt ad benedicendū deum. et adhuc nostri pontifices stertūt in lecto vel cubiculo suo. Attende pater q̄d dicat psal. Preuenerunt oculi mei ad te diluculo. Sup quo Augustin⁹ Indecens inquit ē xpiano si ipsum ociosum in lecto radius solaris inueniat. posset eñ ei dicere sol. si facultatē haberet loquendi. Amplius laborani heri q̄ tu. ⁊ tamen cuz ego iam surrexerim tu adhuc dormis. Ad quā vocem expgefactus epūs ⁊ confusus indignās aduersum me q̄ tam libere eū arguissem. substomachat⁹ ait. Vade miser ab hinc inq̄t ⁊ interfice pediculos tuos. Ego autem motū illius vertens in locū continuo respondi. vide tu pater ne inficiāt te vermes tui. ego aūt iam vermes meos interfeci. Scito pater hāc esse differentiā inter vermes diuitū et vermes pauperū. q⁹ vermes diuitū diuites occidunt vermes aūt pauperū a pauperib⁹ occidūt. Vnde lege hystorias. ij. Machabe. ix. ⁊ Actu. xij. ⁊ inuenies reges potentissimos. s. anthiochū ⁊ herodem agrippam a vermib⁹ fuisse consumptos. q̄ ratiōe simul ⁊ auctoritate epūs oppressus statim obmutuit. hec Linco. ¶ Secūdo ad detestationē accidie exemplū habem⁹ a vegetabilib⁹. q̄ ex terra nascūt videm⁹ enim arbores et herbas q̄ minimū habēt initiū crescendi ad magnam quantitatē crescēdo peruenire. habz tamen tot aduersarios vt hyemis frigiditatē. estatis nimiū ardorē. ⁊ aeris multiplicem intemperiem. Singulis etiā annis aufert ab eis labor eorū. s. frondiū florū ⁊ fructuū. ⁊ tamē nihilominꝰ opportuno tpe inuento operandi naturaliter operant. Unde Gen. viij. Cūctis diebꝰ terre sementis ⁊ messis. frigus ⁊ estus. estas et hyems. nox ⁊ dies non requiescent. Qui em̄ viderit nuditatem terrenascentiū in hyeme vix crederet q̄ tantā pulcritudinē induī possent in estate. nisi idem alias experimēto vidisset. Qui etiā viderit q̄ parua sit arbor nucis in principio. vix crederet q̄ ad tantam magnitudinē peruenire ad quā q̄uenit in futuro. nisi illud nosceret experimento. Non debet igit homo pigritari nec desidere etsi defectum bonoꝝ in se videat. vel si sibi aduersant aliqua vl̄re fiſſūt. Nam vt dicit Origenes omelia vndecima de auxiliis iesu. Cū inq̄t anima humana se verbo dei satiauerit dubitare nō debet. Inimicos statim se habituram ⁊ eos quos ante habuerat amicos in aduersarios vertendos. Idq̄ nō solū pati ab hominib⁹ speret verūetiā de spiritibus vtutibus ⁊ spūalibus nequicijs. id sibi imminere ꝓ certo sciat. ⁊ ita fit vt q̄ amicicias expetit iesu. multoꝝ sibi sciat inmicicias tolerādas. Unde audi apostolum paulū hanc eandez sententiā confirmantem cum dicit. Omnis qui pie volunt viuere in xpo iesu ꝑsecutionem patient. Sed ⁊ salomon similia dicit Fili inq̄t accedens ad seruitutez domini. prepara animā tuā ad temptationem. hec ille. Item Isiō. Quisquis inquit conuersus si mox omnes carnis stimulos calcare cupiat. et summa virtutū subire ꝓtendat. si forte adhuc aliq̄ aduersa de carnis molestijs tolerat nō frangat. q⁹ dispensator bonoꝝ nouit aduersitatis rep̄mere vicia successione virtutū. tūc magis grauari se quisq̄s impulsu vitiorū agnoscit dū ad cognitionem dei accesserit sicut populus israel grauiori onere ab egiptijs premitur dū per moysen diuina illis cognitio aperit vicia enim ante conuersionē quasi pacem in homine habent. quādo aūt expellūtur acriori vture cōsurgūt fiūt inimica conuerso q̄ peccatori blāda extiterūt multos habet cōflictus seruus dei ex recordatione operū ꝓteritoꝝ. multiq̄ post conuersationem ⁊ nolentes motum libidinis sustinent. quod tamē ad damnationē non tolerant sed ad ꝓbationem vt semp habeāt ꝓ excuciendā inertia hostem cui resistant. dūmodo non consentiant. vnde nouerūt serui dei se etiam a peccatis iam esse mūdatos. sed tamen cogitationū turpium. adhuc interpellatione pulsari. ante cōuersionem precedit turba peccatorum post cōuersionem sequitur turba temptationē. Illa se obijciūt ne ad deum cōuertamur. ista se ingerūt ne libidinis cordis oculis deū cernamus. vtriusq̄ tumultus nobis insolentiā gignit. intentionēq̄ nostram sepe fraude multimoda intercludit. vtile ē dei seruo post cōuersionē tēptari quaten⁹ a torpe negligētie sollicitātib⁹ vitijs ad virtutes animus per exercitum ꝓparet vitiorum. hec Isiō. in de summo bono. ij. capitulo. Fi.

¶ Tercio ad detestationē accidie exemplū habemus a bestijs animalib⁹. Vñ tali exemplo vtit salomon ꝓuer.vj.dicens. Vade ad formicā o piger ⁊ cōsidera vias eius ⁊ disce sapientiā. que cuz nō habeat ducem nec principez nec preceptorē parat in estate cibū sibi ⁊ ꝓgregat in messe qō comedat in hyeme. Et rationabiliter mittit salomon pigros ad addiscendū sapientiā a formica q animal modice quantitatis ē ⁊ potentie. vt discāt ꝑ pudore expellere pigriciā qui discere nolunt ꝑ amore. vnde multū confundi potest homo quādo videt se tam parue scientie q a tam paruo animali mittitur edoceri. sicut accidit in scolis q aliqs magn⁹ a paruo puero docet vt ex quadā erubescentia deberet ardētius addiscere. Et attendendū ē q dicit salomon. considera vias eius. ⁊ nō dicit viam. vias vocat discursus quos facit ꝑ querendo cibos. pluries em in die vadit ad querendū frumentum siue grana. Et ex hoc exēplo satz possunt erubescere pigri homines q semel in septimana grauāt venire ad ecclesiam ⁊ audire verbū dei ad querendū anime sue cibū. Attendendū est insup in hoc opere q formica nō habet hominē ducē cui⁹ exemplum sequat. nec ꝓceptorem cui⁹ verbo ad hoc doceat. nec principem a quo eius negligētia puniat. et tamen congregat in estate que comedat in hyeme. q si di. a multo fortiori homo q habet super se ducē preceptorem ⁊ principem dominum suum iesum xp̄m congregaret virtutes ⁊ sapientiam in vita p̄senti quibus viuere posset eternaliter in vita futura. ¶ Tercio attendendū est q formica paruz granum eligit vt de eo pascat. ⁊ ex hoc exemplo erubescī ⁊ confundi possunt voluptuosi homines q spurcicias ⁊ immūdicias viciorum eligunt. vt cū illis os sui bestialis appetitus pascant. de quibus ꝓuerb.xv.dicit. Os stultorum pascitur imperitia Quarto attendendū est q formica adeo se frumē to siue grano onerat vt videatur interdum mitor esse suo onere. Ex quo exemplo erubescī ⁊ cōfundi possunt accidiosi qui a sermone redeunt vacui ⁊ nullū verbum sermonis secum portant. nec aliquā virtutem acquirere laborant. de talibus enim verificatur illud Luce.viij. Venit em dyabolus ⁊ tollit verbum de cordibus eor ne credentes salui fiant. Item. Linco. in de venenis. dicit plenius libro.ij. q inter apes nulli licet ocio vacare. sed officia habent inter se diuisa. nam quedam domos in fauis construūt. alie fauos poliunt. alie cibos parant ⁊ congregāt. vnde senes earū intus operātur. iuuenes vero exeunt ⁊ cibos ⁊ materiā fauor colligunt. ⁊ inter eas apes more puniūtur opari nolentes. ex quo patet q cōtra naturā viuit homo q ocio vacat. ⁊ de aliorum labore cibos sumit ⁊ ideo merito dicit ap̄s.ij.Thessal.iij. Si qs nō vult opari nō manducet. ¶ Quarto ad detestationem accidie exemplū capere possumus ab impijs hominibus q amant istū mundū transitoriū vsq ad contemptū. Vñ si cōsideremus quot ⁊ quātis laboribus ⁊ quottidianis cruciatib⁹ impij acquirant penam eternā. satis erubescī ⁊ cōfundi possumus q adeo pigri sum⁹ laborare ꝑ gaudio eterno acquirendo. Vñ legit in vitas patrū. de quodā sancto patre. q cum vidisset ornatū cuiusdā meretricis flens inquit ignosce mihi omnipotens deus q vni⁹ diei huius meretricis ornatus superauit totius vite mee industria ornamenta. Item ibidē legit q quidam abbas videns mulierem in alexandria ad quā de heremo descēderat flevit. ⁊ interrogantib⁹ causas sui fletus respondit. Due inq̄t res me mouēt. vna de istius mulieris p̄dītione. alia quia nō habeo tale studiū placendi deo. quale studiū habet ista ad placendū voluptuosis hominib⁹. ꝙ si tales considerarent q sicut dicit p̄s. Deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent. confusi sunt ⁊ deus spreuit eos. ¶ Quinto ad detestationem accidie exemplū capere possumus a iustis ⁊ sanctis hominibus ⁊ ꝓmo de xp̄o qui dicit per p̄s. Pauper ego sum ⁊ in laboribus a iuuentute mea. Item legitur Johānis.iiij. q christus fatigatus ex itinere sedit super fontem. Item christus int. ..um laborauit ꝑ salute humana q sicut legitur ..re.xxij. Factus ē sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. et in multis alijs locis euangelij legitur de vehementissimo labore illius. Cuius laborem considerans beatus Bernar. q̄diu inquit vixero memor ero laborū quos xp̄us sustinuit in predicando. fatigationum in discurrendo. temptationum in ieiunando. vigiliarū in orando. lachrimarū in cōpatiendo. recordabor etiā dolorum. cōuitiorū. spuror. colaphisorum. inhsannationū. exprobrationū. ⁊ clauorum. horūq̄ similium que p ip̄m ⁊ sup ip̄m abundantius transierūt. alioquin requireretur a me sanguis iusti q effusus est sup terram. Item Apostolus de se dicit. j.Cor.xv. abundantius illis oīb⁹ laborauī. Item. j.Corin.iiij vsq̄ in hanc horam ⁊ esurimus et sitimus et nudi sumus. ⁊ colaphis cedimur ⁊ instabiles sumus ⁊ laboramus operantes manibus nostris maledicimur ⁊ benedicim⁹ ꝓsecutionē patimur ⁊ sustinemus. blasphemamur ⁊ obsecramus. Item seruus qui accepit quinq̄ talenta ⁊ operatus est in eis et lucratus est alia quinq̄ cōmendatus ē ⁊ magnifice a deo remunerat⁹. similiter qui duo acceperat ⁊ lucratus est alia duo. Sed seruus piger qui vnuz talentum accepit ⁊ illud non multiplicauit. sed inutiliter reseruauit reprobat⁹ est ⁊ grauiter punit⁹ vt patet Mathei.xxv. Item thabita xp̄i discipula plena erat operibus bonis ⁊ elemosynis quas faciebat. ⁊ ideo ip̄a mortua multi rogauerūt petruz ꝑ ea ⁊ ille virtute diuina illam suscitauit a morte vt patet Actuū.ix. Item Genes.xviij. legit q abraham festinauit ire in tabernaculum ad sarā. Dixit ei. accelera. tria sata simile commisce ⁊ fac subcinericeos panes. ipe vero ad armentū cucurrit ⁊ tulit inde vitulum tenerrimum et optimuz. dedit q puero qui festinauit ⁊ coxit illum. Super q̄ origenes. Senex inquit currit. sara accelerat. puer festinat. nullus piger inuenitur in domo sapientis. Item aug⁹. in libro de opibus monachor. ca.xiij Que inq̄t apta sunt hūanis vsibus honeste o pat apostolus. sicut sese habent opa fabror. suror. rusticor ⁊ hūs similia. Neq̄ em honestas illa reprehēdit qō reprehēdit supbiam eorū qui honesti amāt nominari. sed esse honesti nō amant. Primi patri

arche pauerunt pecora. Grecl quos paganos dici mus phylosophos multuꝫ sibi honorabiliores su tores habuerũt. in ecclesia hõ ille iustus cui despõ sata fuit beata virgo maria q̃ peperit xp̃m faber li gnarius fuit. Si em̃ patriarche q̃ fuerũt de meliori bus indeo ꝫ pecora pauerũt. ꝛ si pbi qui de melio ribus paganoꝫ erant sutores fuerũt ꝛ ioseph q̃ de melioribus xp̃ianorũ erat faber fuit. Et si etiã pau lus xp̃ianorũ suprem⁹. aut de supmis vnus post ẽ̃ fuit apostolus tabernacula fecit vt legit Actuũ xviij. Et si oẽs p̃dicti opabant corpaliter vt nõ co gerent̃ egestate necessaria mẽdicare. cuius ꝓfessio nis aut legis cupitũt esse qui cõtra tot exempla san ctorũ mẽdicare necessitate cogente nõ erubescunt ꝛ hec eadẽ sententia beati augustini habet in glosa cõmuni sup vltimo ca. ij. epistole ad Thessalo. Et ideo merito dicit fm consiliũ spũssancti. Nõ oderis laboriosa opa ꝛ rusticitatẽ ab altissimo creataꝫ. Eccl. vij. Rusticitatẽ em̃ deus creauit qũ ade dixit Genes. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo

¶ Secundũ ꝓuocatiuũ ꝓncipale ad detestati onẽ peccati accidie ẽ q̃ peccatũ istud deo multum displicet. dyabolo valde placet. ꝛ homini vehemẽter nocet. Et q̃ peccatũ accidie multum deo displi cet multipliciter ostendit. Et ꝑmo ex illo Luc. xv. Dico vobis q̃ gaudiũ erit in celo sup vno peccato re penitentiam agente ẽ̃ sup nonagintanouem iu stis qui non indigent penitẽtia. Nõ exponit Gregorius sup euangelia omel. xxxiij. de iustis illis q̃ desidiose se habẽt in agendis. ꝛ de peccatore ferue̅ te ad penitentiã agendam. Vnde paris. in ō vitiꝭ parte. v. tracta. de accidia. Dominus inquit ferue̅tem peccatorem. xcix. iustis accidiosis ꝓponit. si cut dux in ꝓlio plus eum militẽ diligit q̃ post fu gam reuersus hostẽ fortiter premit. ẽ̃ illũ q̃ nunc̃ fugit. nec vnc̃ fortiter contra inimicus pugnauit. Plus etiam amat ager qui post spinas ꝛ tribulos fructus vberes reddit. ẽ̃ ille qui spinas ꝛ tribulos nunc̃ ꝓtulit ꝛ semp sterilis exstitit ꝛc̃ ¶ Secundo patet idem ex illo Luc. xiij. vbi legit q̃ arborem fi ci habebat quidam plantatam in vinea sua. ꝛ venit querens fructum in illa ꝛ non inuenit. Dixit autẽ ad cultorem vinee. Ecce anni tres sunt exquo ve nio querẽs fructũ in ficulnea ꝛ non inuenio. succi de igit illam. vt quid etiã terrã occupat. At ille re spondens dixit illi. Domine dimitte illã et hoc an no vsq̃ dum fodiam circa illam ꝛ mittam stercora Et si quidem fecerit fructum. sinautẽ in futuro suc cides illam. Spiritualiter per habentem arborem plantatam in vinea sua possumus intelligere patrẽ celestem. q̃ arborẽ hominẽ plantatũ in vinea militantis ecclesie ad portandũ fructum boni operis. hec tamen arbor aliquando accidie deditus efficit sterilis. quãdo ergo pater celestis fructũ bonorum operũ in tali homine in ꝑmo anno secundo vel ter cio. hoc est in ꝑma secũda vel tercia etate nõ inue nit. iusticia eⁱ⁹ exigit vt succidat̃ q̃ mortẽ devita ista ꝛ ꝓiciat̃ in penam sibi condignã. Sed misericor dia ortulani id ẽ xp̃i qui apparuit marie magdale ne in similitudine ortulani vult aliquãdo ꝓlonga re vitã eius vsq̃ ad vltimã senectutis etatem ad vi dendum si voluerit se emendare. Isaie. xxx. Expe ctat dominus vt misereatur vestri. Et ad talem cor rigendũ dominus aufert ab eo aliquãdo tempora lia. corporis sanitatẽ. ꝛ mundi ꝓsperitatẽ et ponit circa eum stercora. id est miseriam huius vite scili cet paupertatẽ. infirmitatẽ. tribulationẽ ꝛ angusti am. vt sic tandem qui in ꝓsperis ꝛ in iuuentute no luit beneviuere saltem ꝑ talia aduersa in senectute corrigatur. Nam vt dicit beatus augustinus in de abusionib⁹ abusione secũda. Plus religioni ope raꝫ dare competit quẽ ꝓsentis seculi florida eras transacta deserit. sicut nanc̃ in lignis ipa arbor re ꝓba cõparet. que post flores fructus bonos cul tori suo nõ exhibet. sic in hominibus ipe reꝓb⁹ est quẽ flos iuuentutis deserit. ꝛ tamẽ in sui corpo ris senectute bono ꝫ operuꝫ maturos fructus deo ꝓferre puspendit. q̃d em̃ stolidi⁹ fieri potest. si mẽs ad ꝓfectionẽ nõ contendat festinare. quãdo totius corpis habita senectute cõfectus ad interitum ꝓpe rat. dũ oculi caligant. aures grauiter audiũt. capil li ꝓfluunt. facies in pallorem mutat̃. dentes lapsi numero minuũtur cutis arescit. flatus nõ suauiter olet. pectus suffocat̃. tussis cachinnat. genua trepi dant. talos ꝛ pedes tumor inflat. etiam homo inte rior qui nõ senescit his omnib⁹ aggrauat̃. ꝛ h̃ oia ruituram famq̃ domũ corpis cito ꝓnunciant. q̃d igit̃ supest nisi vt dum hui⁹ vite defectus appropi at. nihil aliud cogitare ẽ̃ quomõ futura habitatio ꝓspere comphendatur. quilibet senex appetat. iu uenibus enim incertus hui⁹ vite terminus instat. senibus cunctis maturus ex hac luce exitus breui ter concordat. hec aug⁹. Et ideo si homo istis ster coribus. i. istis incomodis senectutis ꝛ miserijs ex hibitis se non corrigat ꝛ fructus dignos penitẽtie ꝓferat merito succidet̃ ꝛ fiat de eo sicut dicit Ma thei. iij. Omnis arbor que non facit fructũ bonuꝫ excidetur et in ignem mittetur ꝛc̃ ¶ Tercio vo q̃ accidia deo multũ displicet. patet ex illo Mathei xxv. vbi legit q̃ dominus de seruo illo q̃ fodit ꝛ in terrã abscondit talentũ domini sui. qui accidiosos signat dixit. inutilem seruũ eijcite in tenebras exteriores. illic erit fletus ꝛ stridor dentiũ. Sup quo Cryso. ille inquit qui fodit gratiam suaꝫ in terra nõ peccare ꝓponit. sed iusticiam non facere. qui autẽ peccant non absconderevidentur gratiã suam sed corrumpere. si igit̃ in tenebras exteriores mittunt qui accepto verbo dei carnaliter viuendo fructum iusticie non fecerũt. in quales putas tenebras sunt ituri. qui ipm talentum fidei sue peccando ꝑdide runt. ille qui fodit talentum in terra. similis est vir ginibus fatuis que habentes lampades oleũ non babent. tam enim ille ẽ̃ etiã isti putauerũt sibi ad salutem hoc solum q̃ credebant in christum posse sufficere. nam vere et si talentum. id est fidez domi ni sui non perdidit. tamẽ reus est damni si omnia opera iusticie non fecerit. non enim ꝓpter hoc solũ vnusq̃sq̃ sit xp̃ianus vt sit seruꝰ talentũ fidei sue. ẽ̃ etiã vt xp̃o operet̃ iusticiã. Nam sicut q̃ semina di causa accipiens a domino semen tempore semi nationis. ꝛ nõ seminauerit. damnũ faciet domino suo. ꝛ si non ꝑdiderit semen. est tamẽ tanti damni dño suo reus ẽ̃ tuꝫ poterat lucrũ facere si opportuno tempore seminasꝫ. sic qui accipit fidem christi

in hoc seculo. ⁊ in hoc tempore seminationis nō fuerit operatus iusticiā. ⁊ ſi fidem suā non pdiderit tamen tantū videt pdidisse quantū poterit iusticiam fecisse ſi nō negleꝛisset. ℌ Cryſ. ope. imp. ome. xliij Item idem omel. xxvj. etusdez. Considera inqt q ſeruꝰ ille q̄ accipit a domino suo mnam vt qd ſerue nequā sibi dictū audiuit. q̄ pdidit mnam suā aut quia nihil lucratus est de ea. ſine dubio teſte euangelio. qui aūt peccat perdit gratiā suā quā accepit. ſi igitur ille nō ē impunitꝰ in die iudicij q̄ ociosus stetit in foro. ⁊ nullam iusticiā operatus est quid faciet illi in die iudicij q̄ peccauit ⁊ animā suā pdidit ¶ Quarto q accidia multū deo displicet. patet ex illo Math. xxj. vbi legit q dñs maledixit ficui fructū non ferenti. Spūaliter ficus fructū non ferens signat accidiosū xp̄ianū fructū operū miſcōte non ferentē. cui finaliter dñs maledicet. ⁊ in ignem eternū p̄cipiet cum ceteꝛ damnādis dicēs illud Mathei. xxv. Ite maledicti in ignē eternū qui paratꝰ ē dyabolo ⁊ angelis eius. Ex q̄bus euidenter liquet q peccatū accidie multū deo displicet ℌ Nō aūt hoc peccatū dyabolo valde placet tripliciter ostendit. ¶ Primo ex hoc q in accidiosis dyabolus habet p̄riū hoſpitiū quietis. vnde Job. xl. Dormit in secreto calami. calamus q̄ vacuus ē signat hominē vacantē ⁊ ociosum in quo dyabolus tanq̄ in propria domo delectat habitare quiescere ⁊ dormire. In cuius cōfirmationē legit Math. xij. ⁊ Luce. xj de immūdo ſpiritu q inuenies domū de qua exierat vacantē. vadit ⁊ assumit ſeptem ſpiritꝰ nequiores ſe. ⁊ ingreſſi habitāt ibi. ℌ iſtud cōſideratēt tam laici q̄ clerici ⁊ specialiter tales q̄ pro eo q diuitijs mūdanis abundant. videt eis dedecus aliqd opari. ℌ reputant illos honorabiliores q̄ nihil agūt niſi q comedunt ⁊ bibūt ⁊ alijs delicijs ⁊ voluptatibus intendūt. ℌ certe ſi hoc verū eſſet eadē rōe poſſent bobus asinis equis ⁊ alijs animalibꝰ assidue laborātibus. porcos q̄ nihil agūt niſi q comedunt bibunt dormiūt ⁊ viciose viuūt p̄ferret eos honorabiliora animalia notare. ⁊ nō dubiū in talibꝰ porcinis hominibꝰ delectant demones habitare. In cuiꝰ rei cōfirmationē legit Math. viij. Marc. v. et Luce. viij. q q̄ xp̄s eiecit legionē demonū ō quodam homine rogauerunt demones dūm dicentes Domine ſi eūcis nos hinc mitte nos in gregē porcoꝝ. ⁊ conceſſit eis ieſus. ⁊ exeuntes ſpiritꝰ immūdi ⁊ introierunt in porcos. ⁊ magno impetu totus grex precipitatus est in mare. Per quod datur intelligi q huiuſmodi porcini homines in ſuis voluptatibus ociose viuentes niſi ſe emendauerint finaliter precipitabuntur in mare donationis eterne ⁊ hoc merito. ℌ Nam vt dicit Pariſien. in ſum. de vicijs. parte. v. tracta. de accidia. capi. iiij. q accidiosus in hoc q in ſe dyabolis locum ⁊ hoſpitium facit. omni loco indignus est preterq̄ inferno. vnde propius locus ociosi est infernus ſicut et dyaboli. quod ſic potest ostendi. In celo enim non est dignꝰ recipi. q̄ celū merces ē tantūmodo operiꝝ Vñ Mathei. xx. Voca operios et redde illis mercedē. In paradiſū nō ē dignus recipi. q vt dī Gen̄ ij. Poſuit deus hominez in paradiſo vt operaret ⁊ custodiret illum. In purgatoꝛium non recipiet. nam de accidioſis dicit pſal. In laboꝛe hominum nō ſunt ⁊ cū hominibꝰ nō flagellabunt. ſ. in purgatoꝛio. ociosi em̄ nō laboꝛant cū hominibus in mūdo. ⁊ ideo nō purgabūtur cū hominibus in purgatoꝛio. ℌ cū demonibus flagellabūt eternaliter in inferno indignus est vt mundū occupet. nam Luce xiij. de ficulnea ſterili que hominē ociosum signat ſuccide eam. vt qd terraꝝ occupat. Relinqtur inqt ergo q ſolo inferno digni sunt ociosi. In cuius cōfirmationē dicit Math. iij. Omnis arboꝛ que non facit fructū bonū excidet ⁊ in ignem mittet. Item q accidioſus dignus ſit inferno estendit Linco. in de oculo morali. ca. xxxv. vbi ſic. Refertur inqt parabolice regem quendā tres filios habuiſſe qui volens de regno ſuo diſponere conuocatis coꝝā ſe tribus filijs ſuis dixit pigrioꝛi illoꝝ regnū ſuū ſe velle diſponere ⁊ legare. Tūc primus ait. mihi igit debetur regnū. q̄ adeo piger ſum q aliqñ ad ignē ſedeo ⁊ p̄us crus comburi permitto q̄ illud retrahā ab ignis incendio. Imo inqt ſecundus ego ad regnandū ſum aptioꝛ quia ſum pigrioꝛ. Nam adeo piger ſum q cū funem in collo habeam ⁊ moꝛ ſuſpendi debeā ⁊ gladiū in manu teneam p̄ter pigriciam tamen ad abſcindendū chordam manū meā non porrigo. Imo ſubdit tercius. ego regnare debeo. quia in pigricia ceteros antecello. Nam ſupinus aliquando in lecto meo iaceo ⁊ ſtillat aqua in vtrūq̄ oculū dextrū videlicet ⁊ ſiniſtrū. ⁊ tamē p̄pter ſummam pigriciā in ſtatu meo nō moueo ad partem dextram. neq̄ ad ſiniſtraz. Huic vo rex legauit regnū p integrū reputans ipm magis pigrū Spūaliter rex iſte ſignat dyabolū q̄ ē rex ſup omnes filios ſuppbie. vt dī Job. xlj. Per p̄mū filioꝝ p̄dictoꝝ ille cōgrue deſignat q̄ exiſtens in ſocietate puerſa p quez ad malū incenditur. magis tamē eligit igne peccati cremari q̄ a tali conſoꝛtio ſeparari. Secūdus vero filius signat talē qui licet peccatoꝝ funibus videat ſe coſtrictū vel ertā circumplexum quibus moꝛ ſuſpenſus erit ad inferni patibulū. nihilominus pigritatur funem peccati ſuccidere gladio lingue in vera confeſſione. Per tertiū autem filiū ſuper cuius vtrūq̄ oculū. ſ. dextruz ⁊ ſiniſtrū aqua ſtillare dicit. ille pgrue figuratur q̄ doctrinam audit de paradyſi gaudijs ⁊ inferni ſupplicijs. ⁊ tamē p pigricia ſtatū ſuū malum non deſerit. nec ſe vult ad dexteram amoꝛe ⁊ deſiderio p̄miorū mouere nec ad ſiniſtram vt ſaltem peccatū deſeraꝝ metu territus toꝛmētoꝝ. hec Linco. ¶ Secūdo vero q accidia dyabolo valde placet elici poteſt ex illo. j. Petri. v. Vigilate quia aduerſariꝰ veſter dyabolꝰ tanq̄ leo rugiens circuit querēs quez deuoꝛet. cui reſiſtite fortes in fide. Sed vt constat accidioſi qui non vigilant ℌ dormiunt in peccatis dyabolo nō reſiſtūt ℌ volūtarie dant ſibi locum vt ab eo capiant. Vñ ſic ē de dyabolo hominē perſequēte ſicut ē de cane ceruū vel aliā ferā in ſequēte. Nā ſicut fera ſi modicū quieſcat a cane ſtatiſſime capit. reuera ſic hō accidioſus a vtuoſa occupatione quieſcēs ab illo maledicto cane iſernali dyabolo cito capit ⁊ vinculis peccatoꝝ ſtringit. Figurā hui⁹ habem⁹ Judicū. xvj. vbi legit q Sampſon cōſentiēs blādicijs dalide q̄ fecit cum dormire ſuper

genua sua ⁊ rasit septem crines capitis eius. in q̄bus erat maxima eius fortitudo. q̄ statim captus est a philistijm. ⁊ oculis expulsis ⁊ cathenis vinctus ducꝰ est in carcerē. Spūaliter. ꝙ sampsonez qui interꝑtatur sol fortis vel solis fortitudo intelligo animā xp̄ianā per fidem ⁊ gr̄am receptā a sole iusticie spūaliter fortificatā. Per dalidā que interꝑetatur paupcula. signatur caro humana que q̄si paupcula ⁊ humilis ancilla esset obediēs spiritui. ⁊ eius rōne regulata. sed tñ ꝓut dr Prouer. xxix. Qui delicate nutrit seruū suū a puericia inueniet eū contumacem. sic certe q̄ delicate nutrit carnem suam inueniet eā contumacē ⁊ contra spiritū ꝓcupiscētē. Q̄ñ de tali delicate nutrita carne dicit apl's. Caro em̄ ꝓcupiscit aduersus spm̄ ⁊ spiritus aduersus carnē. Hec em̄ sibijnuicez aduersant ad Gal'. v. Et sicut dalida q̄ sampson sibi cōsensit eū dormire fecit. ⁊ septē crines capitis sui i quibꝰ erat maxima fortitudo eiꝰ rasit. ⁊ tūc philistijm eiꝰ inimici irruerūt sup eum. ⁊ oculis expulsis cathenis vinctū duxerūt in carcerem. sic misera caro humana q̄ per dalidā signat q̄ndo spiritꝰ suis voluptatibꝰ consentit. facit eū dormire i peccatis. ⁊ radit a capite eiꝰ. id est a suprema ꝑte anime septem crines spūales. s. septem virtutes septez peccatis mortalibꝰ cōtrarias. s. hūilitatem contra superbiā. amorē ⁊ charitatē contra irā ⁊ inuidiaz. virtuosum laborem contra accidiā. libertatē ꝓra auariciā. astinētiā contra gulā. ⁊ castitatez contra luxuriā. Isti em̄ septem crines cū homo habuerit illos in anima sua perfecte crescentes. faciūt illū spūaliter ita fortem. ꝙ oñs demones inferni suis tentationibꝰ non p̄nt superare eū. nisi ipse voluerit illis volūtarie cōsentire. dicente apostolo. j. Corinth̄. x. Fidelis deus q̄ non patiet vos tentari supra id qđ potestis. sed tamē q̄ndo homo consentit sue carnis voluptatibꝰ ⁊ q̄si obstinatus dormit in peccatis. tūc isti septem crines virtutum q̄bus alia bōna spūaliter fortificat radūtur. ⁊ tūc irruūt super eū philistijm. i. demones. ⁊ expellūt oculos suos spūales ⁊ ligant ipam peccatoꝛ vinculis. q̄bus nitūtur ducere eā in carcerem infernalem.

¶ Sed ꝓ isto est notādū. ꝙ sicut dicit Hugo. quedā est obligatio sine vinculū culpe. ⁊ quedam pene. Et obligatio sine vinculū culpe duplex est. Quedā est obligatio sine vinculū captiuitatis. et quedā seruitutis. Et similiter obligatio sine vinculū pene duplex est. s. obligatio dānationis. ⁊ obligatio sine vinculū expiatōnis. ex quoꝛ primo tenetur homo ad penam eternā. ⁊ ex secūdo ad penā temporalē. Ex vinculo captiuitatis illaqueatur homo ne redeat ad faciēdū bonū. ⁊ ex vinculo seruitutis trahit ⁊ exagitat ad agendū malū. ⁊ vtrūq̄ aūt est ad dānationis augmentū. ¶ Et ꝓ isto est notādū. ꝙ peccatū ante consuetudinem est vt funiculꝰ. imo vt filum stupiū respectu peccati consuetudinis. Peccatū em̄ consuetudinis est q̄si vinculū plaustri. qđ duodecim bones. id ē duodecim apostoli sua doctrina vix rūpere p̄nt. Et istud vinculū generat per additionē vniꝰ peccati ad aliud sicut latro q̄ interficit hominem nocte vt thesauꝛ suū furetur. Deinde si aliqs sceleꝰ suū cognoscat, tūc timens ne per illum detegat ipm occidit. ⁊ deinde cū furato thesauro comessationes. ebrietates fornicationem. ⁊ adulteriū exercet. ⁊ post tantoꝝ scelerū multitudinē mens mala cōscientie ad omnia scelera ꝓmptioꝛ reddit. ⁊ ita pctm̄ peccatis contoꝛq̄ndo maximū funez facit cū qua caudam impioꝛ suo malo exemplo post se trahit. Unde Esaie. v. Ue q̄ trahitis iniq̄tatem in funiculo vanitatis. ⁊ q̄si vinculū plaustri pctm̄. De istis em̄ funiculis dicit ps. Funes peccatoꝝ circūplexi sūt me hij sunt illi funes q̄bus pctōres in vita futura constringent. Unde dicit in euangelio de eo q̄ intrauerat sine veste nuptiali. Ligatis manibꝰ ⁊ pedibus ꝓijcite eū in tenebras exteriores. Nō em̄ dominꝰ alijs funiculis ad peccatoꝛes ligādos requiret nisi q̄s ipsi fecerūt. ipsi em̄ vincla sibijpsis preparauerūt. Unde Prouerb. v. Iniq̄tates sue capiunt impiū. ⁊ funibꝰ peccatoꝝ suoꝝ vnusquisq̄ cōstringit. Et sicut est duplex obligatio. sic indubitanter est duplex solutio. Preterea ad consensuz criminis consentientis anima sb̄ vno eodēq̄ momento triplici vinculo astringit. scilicet vinclo captiuitatis. vinclo seruitutis. ⁊ vinclo dānationis. Et ō isto triplici vinclo potest intelligi illō Eccles iij. Funiculꝰ triplex difficile rūpitur. Unde iste triplex funiculꝰ rūpi non potest nisi ab ipso solo qui est trinꝰ ⁊ vnus. hic aūt funiculꝰ eoipso dirūpitur q̄ anima peccatrix q̄ oñia potest. ⁊ ad quem nemo venit nisi tractꝰ ad veram penitentiā compūgit. Peccatoꝛ igit sb̄ vno eodemq̄ tempoze solui a culpe obligatione ⁊ a debito dānationis. et ex eo em̄ ꝙ eiꝰ culpa finem accipit. simul obtinuit vt eiꝰ pena finem accipere posset. Hec Hugo.

¶ Sed est insuper notandū. ꝙ oñis consūmatio peccati mortalis est in consensu rōnis. Nam si sit inchoatio peccati in sola sensualitate. ⁊ nō pertingat vsq̄ ad consensum rōnis. tūc ꝓpter imperfectionem actꝰ est pctm̄ veniale. Sed cuz venerit ad consensum rōnis est pctm̄ mortale. ⁊ sic motꝰ accidie q̄ndo consistit in sola sensualitate ex repugnātia carnis ad spiritū. tūc est pctm̄ veniale. Et sic q̄ñq̄ peccāt etiā sancti viri. Sed si motꝰ accidie pertingat vsq̄ ad ꝓsensum rōnis. intantū ꝙ homo cadat in fugā ⁊ horroꝛem ⁊ detestatōem boni diuini ad qđ ex precepto tenet carne contra spm̄ vndiq̄ prevalēte. tūc est pctm̄ mortale. vt dicit scūs Thomas in sum. q. xxxv. ¶ Tertio vero ꝙ accidia diabolo valde placet. pt̄z ex hoc ꝙ accidia facit hominem ad aliqđ bonū opus faciendū ineptū. licet satis potentem ꝓuitrat eum esse ad mala ⁊ inutilia operandū. Unde de talibꝰ dicit Esaie. xcv. Opera em̄ eoꝝ inutilia ⁊ opus iniq̄tatis in manibꝰ eorū. diabolꝰ em̄ otiosos mutilat in partibꝰ organicis. vt reddet eos ad bene operandū ineptos. Q̄ñ figuraz hui⁹ habem⁹ Judicū. j. vbi legit ꝙ adonibesech amputauit. l. regibꝰ manuū ac pedū sūmitates. Adonibesech interꝑetat dominꝰ egestatis. et signat diabolū q̄ accidiosoꝝ dominat. ⁊ facit eos semp egere. Unde Eccli. xxvij. Qui sectur otium replebit egestate. Iste adonibesech amputat otiosis ⁊ specialiter regibus ⁊ prelatis q̄ deberent se ⁊ alios regere. sūmitates manuū ac pedum. vt dicit

Parisien. Dñ procurat vt tales ad opa vtilia sint q̄si impotentes. Dñ sicut q̄ habēt sūmitates manuū ac pedū amputatas inutiles sunt q̄ ad vsus membroꝝ istoꝝ. sic reges certe & prelati q̄ deberēt se & alios regere ociosi viuūt. habēt sūmitates. id est spūales operatōes manuū & pedum amputatas. & nedū manuū & pedū sed etiam partiū organicaꝝ oīm q̄ncq̄ sensuū. Et ī tales vt dicit psal. Similes inutiles facti sunt. & nō est q̄ faciat bonum Vnde & de talib⁹ dici pōt illud qđ de idolis dr in ps. Man⁹ habēt & nō palpabūt. pedes hūt & non ambulabūt. nō clamabūt in gutture suo. & hī possunt tales idolis assimilari. Nam vt dicit Volgot in lectura libro sapie. lect. clxxv. de talib⁹ antiq̄ postillatores exponūt illō Sap. xv. Via idolo nationū deus estimauerūt q̄bus neq̄ oculoꝝ visus ad videndū. neq̄ nares ad aspiratōem p̄cipiendū. neq̄ aures ad audiendū. neq̄ etiaz digiti manuū ad tractandū. sed pedes eoꝝ pigri ad ambulandum. Vnde illis inq̄t sicut & idolis fiūt genuflectōnes. adorationes. & supplicatiōnes. Et ideo merito de q̄ libet tali dr Zach. xj. O pastor & idolū derelinq̄ns gregē. ecce gladi⁹ dñi sup brachiū tuū. & sup oculum tuū dextrū. ¶ Super quo Lincolensis. merito inq̄t prelatus malus idolo comparat. quia sicut idolo cultus indebit⁹ exhibet. sic prelat⁹ malus honores indebitos sibi vsurpat. Sz & alia ratione prelat⁹ malus idolo comparat. nouim⁹ em̄ q̄ idolū q̄nto decenti⁹ pictoraꝝ. tanto ei maior reuerentia exhibet. ad hoc etiam auro & lapidibus pretiosis redimit. vt ipsū maior reuerentia impēdatur. sic & mali prelati possessionū adeptioni incumbūt. vt semetipsos in cibarijs splendidis procurēt & vestib⁹ decenti⁹ venustent. vt sic maior eis ab hominib⁹ honor exhibeat. hmōi igitur prelat⁹ gregem suū sibi cōmissū derelinq̄t & lac querit et lanam. & sic de ouib⁹ non curat. Et ideo gladius id est vindicta dei extendit super brachiū. id est super fortitudinem ipsi⁹. vt eam in breui conterat. & super oculū eius. q̄ auferet ei⁹ contemplatōnem eternoꝝ sed non temporaliū. Hec Lincolensis super euangelia parte. iij. capl̄o. xvij. Et sicut idolum apparet intuentibus viuū. & tamen mortuū est. sic & illi licet appareant viui. tamen spūaliter mortui sunt. ¶ Vnde cuilibet tali merito potest illud Apocal. xiij. Nomen habes vt viuas. et tamen mortu⁹ es. Et q̄ tales spūaliter sunt mortui. patet per carentiam sensuū & mot⁹. deficiunt em̄ in prelatis malis oēs q̄ncq̄ sensus spūales. q̄bus deberent tam in propria cōuersatōne q̄ in sūditoꝝ regi regimine. ¶ Primo em̄ carent virtute visiua discretōis & scientie q̄ discernere deberēt inter lepram & lepram. Carent em̄ cognitōne non solū sacre scripture. sed etiā nōnulli oīm scientie liberalis. isti excecant puluere terrenoꝝ & stercoribus rudinū Thob. ij. Prez Esa. lvj. Speculatores ei⁹ ceci oēs nescierūt. ¶ Secūdo carent virtute spirituali olfactiua q̄ sentit odor ille q̄ anime deuote currūt post sponsum. De quo dicit Cantī. j. Curremus in odorem vngentoꝝ tuoꝝ. Odor em̄ spine florentis & herbe redolentis auferūt eam odorem prede. ¶ Spūaliter. spine florētes & herbe redolentes sunt diuitie cū honoribus & dignitatib⁹ que tantū redolent in naribus prelatoꝝ. q̄ odorē prede celestis vel christi quē insequi currendo deberent totaliter auferūt. de q̄bus dr per ps. Nares habēt & nō odorabūt. ¶ Tertio carent virtute auditiua i aurib⁹. duas em̄ aures spūales habere debent vnam ad audiendū delectabiliter & libenter verbū dei. aliam ad intelligendū faciliter clamorē pauperū. Prima auris est dextra. secūda vero est sinistra. Sed moderni prelati nōnulli more aspidis surde dexteram aurem obturant terra. & sinistraz cauda. q̄ si offerat eis copia verbi dei. dicūt q̄ nō vacat eis auscultare. sed oportet eos de terrenis redditibus & plantis habere cōsilia. si clamēt pauper p̄o elemosyna. obturant aurem sinistrā. dicūt em̄. tanta familia nobis necessaria est. tot milites. tot clerici. tot armigeri. tot seruientes. & tot famuli. & tot ribaldi. q̄ vix sufficiūt quecūq̄ de ecclesia possidem⁹. & iste due surditates reddūt eos execrabiles & inefficaces. De prima Prouer. xxviij. Qui declinat aurem suam ne audiat legez oratio eius erit execrabilis. De secūda Prouerb. xxj. Qui obturat aurem suam ad clamorē pauperis. clamabit ipse & nō exaudietur. ¶ Quarto carēt virtute gustatiua spūali. qua gustat a sanctis q̄ suauis est dom⁹. patiūtur aūt febres varioꝝ pctōꝝ. q̄ modo infrigidant per timorē temporalē p̄dendi. modo calescūt p rancorē semetipsos de iniuria vlciscēdi. & ideo nimirū gustum habēt infectū & nō sapiūt ea q̄ dei sunt. ad Col. iij. Que sursum sunt sapite. & nō q̄ sup terrā. Item ps. Gustate & videte q̄m suauis est dom⁹. Dicit em̄ Aristo. in de problematib⁹. problemate. v. p̄ticula. xiij. q̄ comedentibus putridos fructꝝ. vinū dulce videat amarū. q̄ amaritudo fructuū manet diffusa in lingua eorū. & magis diffundit per vinū. Moraliter. de plat⁹ nōnulli fructꝝ putridos delectationū carnaliū comedūt. & tam vinū deuotōnis & spūalis cōtēplationis eis nō sapit. Vnde Luc. xiij. Nemo virorū illoꝝ qui vocati sūt gustabit cenā meā. ¶ Quinto carēt virtute tactiua spūali. & q̄ntū ad hoc dicit. nō sunt eis digiti manuū ad tractādū. Et hī dicit manuū in plurali. q̄ & man⁹ spūales habē deberent. dexterā qua reuerēter tractent misteria sacramentoꝝ. & sinistram q̄ suauiter curant vulnera pctōrū. Prima man⁹ debet esse mū dissima qua tractare debent filium dei Johānis. j. Manus vre contrectauerūt de verbo dei. Sed ista man⁹ in multis ē leprosa & infecta libidine. vt merito vniuersq̄ eorū dicit illud Exod. iij. Mitte manū tuam in sinum tuū. Et illō Job. xx. Noli me tāgere. i. sbtrahe manū tuā pollutā a celebratiōe diuinoꝝ & a ministratione sacramētoꝝ ꝓpter immūdicias vite tue Job. xiij. Manū tuā longe fac a me. Secūda man⁹ debz ee suauissima q̄ tractare debēt vulnera pctōꝝ. Vñ iij. Regū. v. Putabaz q egrederet a me. & tangēt manu sua locū lepre. Item saluator extēdens manū suā tetigit leprosuz dicēs. Volo mūdare Matthei. viij. Sz multi curati bis dieb⁹ sunt vt canes. q̄ solū lingua lingūt vlcera lazari. sed manu nō cōtingūt. quia opa misericordie eis non impediūt. nec operibus propijs exēplum prebent subditis

penitentie vel virtutis. Vnde Matth.xxiij. Sup cathedrā moysi sederūt scribe ⁊ pharisei.oia igit quecūq; dixerint vob facite ⁊ seruate.fm vo opera eoꝝ nolite facere.dicūt eñ ⁊ nō faciūt.alligant eñ onera grauia ⁊ importabilia ⁊ imponūt in humeros hominū.ipsi digiti suo nolunt ea mouere. Tales sacerdotes Grego.omel.xvij.sup euāgelia comgat aque baptismatis.q; alios mūdant ⁊ seipsos nō emendant. Vnde dicit sic. Ingrediūtur electi sacerdotū manib⁹ expiati celestē patriam.⁊ ipsi sacerdotes prani p vitam reprobaz ad inferni supplicia festinant. Cui igit rei similes dixerim sacerdotes malos.nisi aque baptismatis q̄ peccata baptisatoꝝ diluens illos ad regnū celeste mittit. ⁊ ipsa in cloacā postea descendit. Hec hoigot. Et ex isto triplici medio ⁊ multis alijs q̄ adduci possent.patet q; peccatū accidie valde placet diabolo

¶ Jam tertio restat videre q̄liter peccatū accidie vehemēter homini nocet. ¶ Pro quo notandū.q; accidia multipliciter homini nocet. Primo eñ replet eū egestate. Vñ Prouerb.xxviij. Qui sectat ociū replebit egestate.⁊ nedū replebit egestate in presenti sed etiam in futuro. Vñ Prouer.ij. Dis aūt piger semp in egestate est. Itez Prouer.xxiiij cuilibet pigro dicit. Veniet tibi quasi cursor egestas tua ⁊ mēdicitas tua q̄si vir armatus. Super quo Parif. Pauptas inq̄t modo q̄si inermis ⁊ q̄si lente incedit. Et ideo multi fugiūt eam vel resistūt ei.sed in futuro erit q̄si armata vt homo non possit eis resistere.⁊ veniet q̄si cursor vt homo nō possit ea effugere. Itē Prouerb.xx. Propter frigus piger arare nolnit.scz in hyeme.mendicabit igitur in estate ⁊ non dabit ei. Per hyemem que breues habz dies.intelligit vita presens. Vñ Job xiiij. Breues dies hominis sunt.⁊ sicut hyems ē frigida naturaliter ⁊ pcellosa.sic vita p̄sens pauperis infirmitate ⁊ miserijs vndiq; est obuoluta. Vñ Job.xiij. Homo natus de muliere brevi viuēs tēpore replet multis miserijs. In hac eñ hyeme q̄ seminat abūdanter bona opa in egestate scz in vita futura.meret abūdanter p̄mij incrementa eterne salutis. Et q̄ vero in hac hyeme cessauerit a bonoꝝ opeꝝ seminatōe.in vita futura mendicabit ⁊ nō dabit ei. Exēplum huj⁹ habemus Luc.xvj.de diuite epulone.q̄ in hac vita neglexit lazaro pauperi micam panis seminare.⁊ ideo in vita futura cū esset in tormēto ignis inferni mēdicauit guttā aque q̄ erat sibi negata. Itē sicut si hyems sit calida.signū est q; estas erit frigida.⁊ econtra. Sic et si vita p̄sens ducat in mūdi prosperis.signū est q; vita futura erit in aduersis.⁊ si vita p̄sens sit i aduersis.vita futura erit in prosperis. Vñ Gregorij⁹ sup euangelia.omel.xj. Pūtia inquit gaudia sequūtur ppetua lamēta. Hic frēs charissimi vanaz letitiā fugite.si illic flere formidatis. Nemo eteni pōt ⁊ hic gaudē cū seculo.⁊ illic regnare cum deo Qui seminat in lacrimis in exultatōe metet. Euntes ibāt ⁊ flebūt.mittētes semia sua.venientes autē veniēt cū exultatōe portātes manipulos suos.

¶ Scōo vo accidia nocet homini in hoc q; replet eū vicijs. De q̄ dicit Prouer.xxiiij. Per agꝝ bois pigri transiui.hoc ē vitam ⁊ cōuersationē hominis accidiosi considerani.⁊ ecce totū repleuerūt vrtice scz p̄ruritus viciorum.⁊ operuerūt faciez eius spine. id ē finem vite ⁊ cōuersatōis eius acuti remorsus cōscientie. Et bñ potest vrtica signare vicia.q; sic vrtica molle habz foliū.sed in folio aculeos pungitiuos.sic vicia carnalia habēt delectabile mollicies ⁊ aculeos acutos pungitiue conscientie.que acute pungēt in morte ⁊ acutius coram sūmo iudice.sed acutissime in supplicio pene sempiterne Et ideo merito btūs Hieronym⁹ sup illud Ezech. xvj. Hec fuit iniqtas sodome sororis tue.⁊ semp inq̄t est agendū ne ager nostri pectoris manu cessante malaꝝ cogitationū sensib⁹ occupet. Quia vt dicit Parif. sicut ager p̄fert spinas ⁊ tribulos et cetera inutilia.nisi fuerit vtilib⁹ seminib⁹ semiat⁹ sic hō nisi vtilib⁹ occupationib⁹ se repleuerit spinas ⁊ tribulos germinat viciorum. ¶ Itē sicut ferrū q̄ tacet nō tractatū nec in vsum positū cito rubiginat.sicut aqua q̄ nō mouet cito corrūpit.sicut vestis q̄ non portat de facili a tynea corrodit. sicut scolaris negligēs qui non addiscit de necessitate insipiēs efficit.sicut homo stās qui nunq̄ vadit facilius cadit q̄ ille q̄ semp incedit.sicut pānus candidissim⁹ quasi imperceptibiliter niger efficitur nisi frequenter ablnatur.⁊ sicut man⁹ corporis q̄si insensibiliter post ablutōem sordide efficiūtur. nisi frequēter lauentur.sic certe accidiosus q̄ non exercet se in aliquo bono opere.faciliter succūbit vicijs vincit a tentationib⁹.⁊ nisi frequenter se lauet a sordibus spūalib⁹ replet vicijs. Et ideo merito btūs Hieronym⁹ ad rusticū monachū.⁊ ponit in ca. de pcra. di. v. Munq̄. Alma inq̄t sciam scripturaꝝ ⁊ carnis vicia nō amabis.nec vacet mens tua varijs perturbationib⁹.que si pectori inciderint dominabūtur tui ⁊ te ducēt ad delictum maximū Facito semp aliq̄d boni operis vt semp diabolus inueniet te occupatū. Si apostoli hūres ptātez de euangelio viuē.laborabāt manib⁹ suis ne quenq̄ grauarēt.⁊ alijs tribuebant refrigeria.quoꝝ p̄ spiritualib⁹ debebāt metere carnalia.cur tu in vsus tuos successura no n preparas. vel fiscellam texe iunco.vel canistꝝ plecte lentis viminib⁹. Hec hieronym⁹ ad rusticū monachū. ¶ Tertio accidia homini nocet in hoc.q; facit eū virtutib⁹ vacuū. Vñ de boie accidioso dici potest illud Job.xxix. Anima eius vacua est.⁊ in talē animā vacuā deus diabolū intrare p̄mittit. vt̄ p̄z Mat.xij.⁊ Job.xxvj. Deus extendit aq̄lonez supuacuū. iste aquilo diabolus est. De q̄ dicit Hiere.j. Ab aq̄lone pandet oīe malū. hūc aq̄lonez p̄mittit deus intrare i animā virtutib⁹ vacuā. vt eā suis demeritis exigētib⁹ tentatōis igne vexet ⁊ cōburat dicēs illud Ezech. xxiiij. Ponā āz eam sup pēnas vacuā. Vñ ⁊ de talibus vtutib⁹ vacuis q̄ igne tentatōnis a diabolo vexant dicitur Abacuc.ij. Laborāt eñ ppli i multo igne.⁊ gētes in vacuū ⁊ deficiēt.i.a diabolo superabūtur.⁊ nimirꝝ.qz sicut vas stanneū vel plumbeū vel eneū sup ignem positū nō cōsumit duz liquore fuerit plenū.ꝛ vacuū statim p̄sumit ⁊ liquescit.sic aia plena vtutib⁹ nō p̄sumit tentatōne diaboli.ꝛ vtutibus vacua statim igne tentatōnis cōsumitur ⁊ a diabolo facilius superatur. In cui⁹ rei

figura legit Dañ.iij.q nabuchodonosor rex babylonis ꝓcepit vt succenderet fornax septuplū vehemēti⁹ q̄ succēdi ꝓsueuerat.in quo trib⁹ pueris positis.s.sydrach.mysaac.z abdenago.virtutib⁹ z gratia diuina plenis ignis nihil nocuit.ꝫ maledictos seruos regis gratia z virtutib⁹ vacuos statim cōsumpsit.Spūaliter.rex iste diabol⁹ est.fornax septupliciter accensus.tentationem septem pctōrū signat.que pueros dei gratia z virtutib⁹ repletos nō ledit.sed ociosos ministros diaboli gratia z virtutib⁹ vacuos statim incendit. Vnde psal. Incenderūt igne sanctuariū tuū.polluerūt tabernaculū nominis tui. Hmōi em̄ ociosi virtutib⁹ vacui bene figurari possunt per mare.q⁹ sicut mare facit terram sup quā fluit sterilē.z terminū habz areno sum.dicente dño per ꝓpheram Hiere.v. Posui arenā terminū maris.sic accidia facit hoiem sup quē fluit sterilem a virtuosis o perib⁹. Iuxta illō Iere.xxij. Scribe virū istū sterilem.i.accidiosum a virtuosis opationib⁹.z talis em̄ terminū habet arenā.i.desperationē.z bene desperatio signat per arenam.q⁹ sicut arena q̄ est termin⁹ maris int̄ omnes terras maxime sterilis est z grauis.sic desperatio q̄ est finis z termin⁹ accidie inter oīa peccata maxime reddit aiam sterilem z grauez.Et ideo ꝺr Prouer.xij. Qui sectat ocium stultissim⁹ est.sterilitas em̄ accidie z desperatōis q̄ est termin⁹ eius bñ figurari pōt per sterilitatē aq̄rum z terre. De q̄b⁹ dicit.iiij.Regū.ij.q aque pessime erant z terra sterilis.sed helyse⁹ mittens sal in fontem aquaꝝ sanauit eas a sterilitate. Sic spūaliter.si hō mittat sal sapientie doctrine verbi dei in cor suū.in quo ē fons z origo sue accidie z sterilitatis.tūc corp⁹ ei⁹ z anima a sterilitate stulticie z desperationis sanabūtur.Et ideo dicit dñs per ꝓphetā Iere.xxij. Terra terra terra audi sermonē domini.Et notāter ter dicit terra.ad denotandū q̄ triplex stat⁹ ecclesie.s.sacerdotalis.militaris.z laboratiū.audiret libēter sermonē domini.q̄ precipit oēm hominem ſm statū z gradum suū in virtuosis occupationib⁹ laborare. Vnde ꝑs. Fingis laborē in precepto.Glo. Fingis.i.formas laborē in precepto. hoc est vt vicem suppleat precepti.ad premiū vite eterne cōsequendū.q⁹ sicut preceptoꝝ obseruētia sic z nobis labor virtuosus gaudiū sempiternū acquirit.dicente scriptura.Bonoꝝ laboꝝ gloriosus est fruct⁹ Sap.iij. Item tanq̄ ꝓ penitētia specialī ꝓ pctō primi parētis deus laborē hominī iniūxit.dicens. In sudore vultus tui vesceris pane tuo.Gen.iij. Sup q̄ Linc. In sudore int̄ panis vite acq̄rit.nec labore ad ei⁹ vsum debito mō fit accessus.vt aūt laborem⁹ z sudem⁹.sudariū suū nobis reliq̄t dominꝰ. Hec Linco. sup euangelia parte.iij.ca.xlviij. Hō cōsideras btūs Bernū. Totū inquit tēp⁹ nr̄m ordinatū est nobis ad veniā impetrādū.penitētiā agendū.gr̄am ꝓmerendū.z gloriā ex miscōia saluatoris cōseq̄ndū. Quid igit̄ respōdebitis in illa die q̄n exiget a te in ictu oculi totū tēp⁹ vitē dni tibi impēsum.certe int̄ dicet de te sicut ꝺr de seruo malo Matth.xxij. Et ille obmutuit. Et ideo ſm consiliū scripture Eccles.ix. Hō cūq̄ pōt man⁹ tua instanter ogare.q⁹ nec opus.s. merēdi.nec ratio sez excusandi.nec scientia sez euadendi.nec sapientia sez alleuiamē pene acq̄rendi ē apud inferos|q̄ sez accidiose ꝓperas. ¶ Quarto accidia hominī nocet in hoc q̄ eū spūaliter excecat. Vnde Prouer.x. Sicut fum⁹ oculis sic piger his q̄ miserūt eū in via. Sup quo holgot in lectura libri sapie lectōe.xxxv. Et em̄ int̄ fum⁹ oculos corporis.sic accidia oculos mentis obscurat. nec mirꝝ si accidiosoꝝ q̄ ocio torpent oculi ne videant obscurent.naz visus iuuat ex gustu. Hñ dicitur.j.Regū.xiiij.q extēdit Ionathas sūmitatem virgule quā habebat in manu z intinxit in fauum mellis.z cōuertit manū suam ad os suū z illuminati sunt oculi eius.Spūaliter. Virga recta intellectū simplicē z rectū signat.q̄ in manu habet quādo in ope bono exercet.sūmitas virgule est sūtilitas intelligentie.hec em̄ in fauū mellis intingitur q̄n ad occultam sacre scripture dulcedinē perueniūtur. Man⁹ ad os cōuertit q̄n opus doctrine satiatur. Cibus aūt spūalis anime ē exercitiū opatōis bone. Hñ veritas dicit Joh.iiij. Meus cib⁹ est vt faciam volūtatē eius q̄ misit me vt ꝑficiam opus eius.q⁹ igit̄ accidiosi de hoc cibo nō comedūt.iō oculi eoꝝ obtenebrati sunt.z pñt dicere illud ꝑs. Oculi mei languerūt ꝓe inopia.Et iō ꝺr Zach. xj. Brachiū eius aridit̄ate siccabit̄.z oculus eius dexter obtenebrescēs obscurabit̄. In brachio intelligit̄ operatio.tūc igit̄ brachiū aridit̄ate siccat cū homo torpescēs ocio bonū nō operat̄.z tūc nec essario oculus dexter scz intellect⁹ quo ad noticiā spūalium obscurat̄.Et ideo salomon cuius oculi fuerūt ꝓe aliis q̄ sapiam illustrati postq̄ ꝓstructo templo dñi cepit ocio z torpore marcescere statim fact⁹ idolatra legit̄ infatuat⁹ fuisse.iij.Regum.xj. Infelix igit̄ accidiosus q̄ dum sectatur ociū interiorē amittit oculū.Hec ille.Sed q̄periculosa sit hec cecitas spūalis.patet supra pte.iij.ca.ij.vbi agit̄ de q̄nto motiuo conferēte ad detestatōez auaricie. ¶ Quinto accidia hominī nocet in hoc q̄ inducit eū in multa vitia z pericula q̄ ex ea inuenta sunt in sacra scriptura ꝓuentia. Hñ ex ea prouenit supbia dicente de accidiosis.ps. In labore hoim non sūt z cū hominib⁹ nō flagellabūtur.iō tenuit eos supbia. Itē ex ea ꝓuenit luxuria. Vnde danid cū in bellis licitis fuit occupat⁹ z contra dei inimicos pugnauit cōtinens fuit.sed cuz fuit ocio dedit⁹ statim adulteriū cōmisit nephandum vt ptz.ij.Regū.xj. Item salomon sapientissim⁹ duz fuit circa tēpli dei cōstructōem occupat⁹ sibi diuitias datam tenuit sapiam.ꝫ inordinat⁹ mulierum moꝝ eū ocio deditum statissime infatuauit.vt ptz iij.Regū.xj. Item accidia fuit cā iniq̄tatis sodome z vicinaꝝ ciuitatū que cū suis habitatoribus⁹ ſbmersi erant in profundū inferni.vt ptz Genesis.xix.z Ezech.xvj. Item ex accidia ꝓuenit ꝓsuetudo peccādi.que ꝑiculosa sit hominī.patz supra parte iij.ca.ij.vbi agit̄ de illa spē ſbalterna q̄ dicit falsa excusatio. ¶ Dictis ibidē tria sunt hic ipēalit̄ adijcienda q̄ magnū esse periculū peccandi consuetudinē manifeste ostendūt. ¶ Primū est q⁹ cōsuetudo peccandi excecat hoiem z non sinit eum videre q⁹ peccatū suū malum est. Vnde Aug⁹ in suo

encheridion. Peccata inqt magna ꝛ horrenda cū in consuetudinē venerint, aut parua esse aut nulla credūtur, vsq; adeo vt nō solū non occultanda. sed ꝛ ꝓdicanda diffamandaq; videanť. Vñ Aug⁹ in de verbis dñi. sermone. xlv. Quid inqt faciendo qđ malū est. ꝛ etiam mala consuetudine se implicāt ipsa cōsuetudo mala nō eos sinit videre qđ malū est. fūrq; defensores malor factor suorum. Irascūtur cum reprehendūtur intantū vt zodomite quondā dicerent viro iusto loth reprehendēti ne quissimā eor volūtatem. habitare venisti nō legē dare. tanta ibi nephandę turpitudinis cōsuetudo erat vt iam neqcia reputata esset iustitia. ꝛ prohibitor potius reprehenderē q̄ factor. Itez Augustinus in de q̄stionib⁹ veteris ꝛ noue legis. ca. cxiij. Per consuetudinē inqt cepit turpis nō videri qđ turpe erat. Nam cū deboneſtāť aliqui primo erubescūt. postea vero blandiēte cōsuetudine recedit pudor. Hec ille. Item Linco. in quodā sermone qui sic incipit. Matis educatis ꝛ assuefactis. Sicut inquit idolatria a tēpore syrophenis autore ꝛ inuentore idolatrie vsitata est vsq; ad tēpus abrahe qui primo in populo chaldeor docuit vnū dei cognitionem ꝛ culturā a longo vsu reputabať nō solus tolerabilis. sed etiam vtilis. necessaria ꝛ virtuosa. sicut etiam longe assuescētia adoratōnis vitulor aureor quos fecit ꝛ adorari precepit Jeroboam. vt patet. iij. Regum. xij. Fecit populū israheliticū reputare illud non solū licitum sed etiā sanctus et religiosum. sic certe longa assuescentia cū defectu predicatōis verbi dei. ꝛ correctōnis peccati. intantū q̄ iam excecauit vocatos xp̄ianos q̄ horribilia que agūt peccata eis nō esse peccata videnť. quod manifestū est de blasphemosa iuratōne. ꝛ nō mirū qr iudei qui xp̄m crucifixerūt. xp̄m esse deū ignorauerūt. dicente apostolo. j. Cor. ij. Si em cognouissent nunq; deū glorie crucifixissent. sed falsi cristiani ex fide ipm esse deū cognoscūt. ꝛ sibi fidem prestitere. qđ iudei non fecerūt. ꝛ ideo eor in hoc remissius est pctm. Sed nūquid putas hoc pctm vindictam exigere? scriptura dicit q̄ sic. Vñ Eccl. xxiij. Vir multū iurans replebiť iniqtate. ꝛ nō recedet a domo illius plaga. Unde ꝛ cū homicidiū sit vnū de quattuor peccatis. q̄ vt testatur scriptura. vindictam clamāt. qđ mirū. si christicidium vindictam clamet. ꝛ quid mirum si deus vindictā capiat de talib⁹ suis occisorib⁹. nūc cū pestilētia. nūc cū guerris. nūc cū perditōe tēporaliū. ꝛ nūc cū diuersis infirmitatib⁹. exquo q̄si in oīi patria i omni villa in oīi domo regnat peccatū ad ipm clamans vindictā. Sed qñ putas clamat peccatum vindictā ad dñm? Ad hoc respōdit petr⁹ comestor sup illud Gen. xviij. Clamor zodomor ꝛc. peccatū inqt cum clamore est culpa cū libertate. s. q̄ndo qs palam peccat ad libitū suū sine dei timore vel hois cuiuscūq; de lege dei penit⁹ nō curando. Vñ ꝛ de populo sic peccāte deus multotiēs vindictam accepit. vt manifestū est in multis locis sacre scripture. q̄ experiētia docēte iam būt homines libertatem peccādi ꝓpter negligentiā superior ecclesie qui talibus transgressorib⁹ legis nō facīť executionem. Vñ fm legem euāgelicam tales sūt a deo excōmunicati. vt patet supra parte. iij. cap. xvij. ꝛ fm legem canonicā deberent publice denūciari excōmunicati. vt pt̄z. xxij. q. j. si quis. Et fm legē impератoris deberēt occidi. vt patet auctētica vt non luxurenť contra naturam. colla. vj. Et eodem modo pena mortis punirētur hmōi trāsgressores fm legem mosaycā. Unde Leuit. xxiij. Qui blasphemauerit nomen dñi morte moriať. sed mir est q̄ prelati ecclesie q̄ tenenť populū ignorātē ꝛ diabolo excecatū corrigere ꝛ nō faciūt. dei vindictā nō timent. ꝛ quare nō considerāt q̄ sicut legiť Numeri. xxv. populo israelitico peccāte. pncipes populor suspensi sunt in patibulo contra solem. ¶ K

¶ Sup quo Linco. in de oculo morali. valde inqt possunt ꝛ deberent prelati ecclesie timere. audiētes q̄ postq̄ filij israel cū madianitis fornicādo dñm pronocauerūt. iratus dñs dixit ad moysen. Tolle cūctos principes populi ꝛ suspēde eos in patibulis contra solem. vt auertatur furor meus ab illis israel qđem legiť peccasse. q̄ fornicatio principum nusq; exprimiť. ꝛ tamē ad patibulū principes rapi iubentur. ꝛ in eor pena domin⁹ populo delinqnti placatur. eo q̄ ex negligētia prelator sepissime excessus prouenit subditor. Hec Linco. Et ex ist patet q̄ damnabilis est predicta cōsuetudo blasphemosa iurandi per preciosa membra Jesu christi. q̄ propter longam ꝛ diurnam consuetudinē a falsis christianis iam nō reputatur beatus esse peccatū. Nō obstante q̄ sicut testať būs Augustin⁹ sup illud Matth. xxvij. Blasphemauit. non est minus peccatū q̄ iterū crucifigere filium dei. Et ideo merito Nycola⁹ papa. Mala inqt cōsuetudo nō minus q̄ pernitiosa corruptela vitanda est. que nisi citius euellatur in priuilegior ius ab impijs assumiť ꝛ incipiūt prenaricatōnes ꝛ varie presumptiones celerrime nō compresse pro legibus variari ꝛ priuilegior more perpetuo celebrari. Hec nyco. ꝛ ponit in ca. dist. viij. mala. Itē Augustin⁹. Qui inqt contēpta veritate ꝓsumit consuetudinē sequi aut circa fratres inuid⁹ est ꝛ malignus qbus veritas reuelatur. aut circa deū ingratus est inspiratione cui⁹ ecclesia eius instruiť. Nā dñs in euangelio. Ego inqt sum veritas. non dixit. ego sum consuetudo. itaq; veritate manifestata cedit consuetudo veritati. Reuelatōne igiť facta veritatis. cedat consuetudo veritati. qr ꝛ petrus q̄ circūcidebat cessauit paulo veritatem ꝓdicanti. Cum igiť christ⁹ veritas sit. magis veritatem q̄ cōsuetudinem sequi debemus. qr consuetudinez ratio ꝛ veritas sp excedit. Hec Aug⁹. ꝛ ponit in Canone dist. viij. q̄ contempta ¶ Secūdum exq̄ ostenditur peccandi cōsuetudinis periculi magnitudo ē hoc. q̄ peccandi cōsuetudo facit hoiem de minori peccato in maius pctm incidere. Unde exemplū huius habem⁹ Matth. xvj. de petro pre timore nr̄m saluatorē negante. vbi legitur q̄ accessit ad eu vna ancilla dicēs. Et tu cum Iesu galyleo eras. ꝛ ille negauit cōram oīibus astantib⁹ dicens. Nescio quid dicis. ꝛ in hoc graviter peccauit. Accessit a ūt alia ancilla. ꝛ ait ad illos qui erant ibidem. Et hic cum Iesu nazareno erat. Et iterum negauit cum iuramēto. quia nō nouī hoiem. in quo vt constat etiā graui⁹

peccauit petrus. Et post pusillus accesserūt ad eū qui astabāt & dixerūt petro. Vere & tu ex illis es. nam & loquela tua te manifestum facit. Tūc cepit petrus detestari & iurare. qz non nouisset hominē in quo grauissime ipse peccauit. Nō considerans Isidor⁹ in de sūmo bono. libro. ij. ca. xxxij. sic scribens. Et si inqt sancti toto animi nisu intendūt vicia superare. nec tamē extinguūt. qđ agunt hij qui nō solum non odiūt vicia. sed toto ea cordis amore sectant. Satis delicate se pascit q vult sine labore vicia superare. Dum peccati legem q sibi deseruiendo vicijs fecit sine violentia doloris resecare non possit perfecte renūciat vicio q occasionē eut tat in perpetrādo peccata. Nam si velis tantūdez nō peccare & data occasione peccaueris tu & reus & iudex es q & cōmissa damnas & damnata cōmittis. se aūt iudice reus est q vicia & accusat & perpetrat. Hec ille. Et huic alludens btūs Gregorius xij. moral⁹. Peruersus inqt accusante se propria cōscientia ferire metuit. ⁊ tamen semp auget quo se rtatur. & ꝗuis prava videat fortis audacter agere de his tamē apud semetipm cogitur trepidare. vñ scriptū est. Timida nequcia dat testimoniū condēnationi. qz cum illicita quisqz ppetrat timet qō facit. & aptus sue damnatōis testis est ipe timor inq tatis. Nam & timet quod agit. & tamē malum nō vincit quod timet. Hec ille. Cuilibet em̄ tali sic remisse timenti. nec sua mala tamē vincēti tanqz bestialiori bestia imporperat btūs Bernū. in qđaz epistola ad Falconez. vbi sic scribit. Fugit inqt ouis tremenda ventente lupo. abscondit se columba tremens accipitre viso. de cauerno mus exire nō audet ambiente & esuriente murilego. & tamen tu vides furem & currebas cū eo. Cum fure qdem totiens currere te noueris ꝗtiens carni. mūdo vt dia bolo q te per illoz ill ecebras ꝓtinuis insidijs supplātare conant culpabiliter acqescis. vt sic tibi remaneat solū timor talis q sit tue damnatōnis intrinsecus tibi testis. Hec ille. ¶ Tertiū ex quo ostenditur magnitudo piculi cōsuetudinis peccādi est hoc. q cōsuetudo peccandi facit hoiem impotētez ad resurgendū. nisi deus eū manu valida ⟨illegible⟩leuet Vnde tales cōsuetudine peccādi depressi figurāntur p lazaz. De q legitur Iob. xj. q martha dixit ad ihm. Dñe iam fetet. ꝗtriduan⁹ est. positus em̄ erat in pfunda spelūca siue puteo & lapis suprapositus. Ligatus etiā erat man⁹ & pedes institis et facies eius velata erat sudario. Spūaliter. lazar⁹ adiutus a dño interpret. & significat tales q peccato cōsuetudinis depressi sunt. q nunqz nisi adiuti a domio resurgere possunt. Quilibet em̄ talis ꝗtriduan⁹ est. id est ꝗtriduane sepulture. Vnde ꝓma dies est delectatio quā habet in peccatis. Scda cōsensus in pctō. Tercia operis implerio. Et quarta peccandi cōsuetudo. tales em̄ fetidi sunt coraz domino & oibus sanctis eius. sicut corpora mortuorū coram hominib⁹ fetida sunt & corrupta. dicēte propheta. Corrupti sunt & abominabiles facti sūt Et sicut carnes nimis tarde condiūtur que iā corrupte scaturiūt vermib⁹. Sic nimis tarde sal penitentie peccatoribus qui sunt in peccati cōsuetudine adhibetur quando positi in vltima necessitate sue egritudinis morietur. Vnde Augustinus. Et ponitur in Canone de pen. dist. vij. placuit. Si quis inquit positus in vltima necessitate sue egritudis voluerit penitentiā accipere & accipit & mox reconciliatur. & hinc vadit. fateor vobis nō illi. negam⁹ quod petit. sed nō presumim⁹ dicere q bene hinc exit. si securus hinc exierit nescio ego. penitentiaz dare possum⁹. securitatem aūt dare nō possum⁹. Nūquid dico damnabit. sed nec dico liberabitur. Vis igit a dubio liberari. vis quod incertū e eua dere. age penitentiā dum sanus es. qz tūc egisti penitentiaz eo tēpore q peccare potuisti. Si aūt vis agere penitētiā ꝗndo iam peccare non potes. peccata te dimiserūt. nō tu illa. Hec ille. ¶ Quinto sicut lazaro lapis erat suprapositus. sic peccator cōsuetudine peccandi depressus ꝗsi in profundo puteo est. id est in profundo periculo eterne damnatōis & suprapositum magnū & ponderosum habet lapidem. id est ipam peccandi consuetudinez. Vnde ne in hanc spelūcam siue puteū cadat. orauit ꝓpheta in psal⁹. Nō me demergat tempestas aque. neqz absorbeat me ꝓfundum. neqz vrgeat super me puteus os suū. Spūaliter. tēpestas aque hominē demergat in consensu peccati mortalis. Profundum eū absorbet cum in opus peccati labit puteus vrget sup eum os suū ꝗndo in consuetudinē peccati redigitur. Vnde Aug⁹ in de verbis dñi. sermo. xlv Tales inqt consuetudine maligna pressi tanqz sepulti sunt. Sed qđ dicamus fratres de tali sepulcro vt de lazaro dictum est: Jam fetet moles illa ꝓposita sepulcro. ipsa vis dure cōsuetudinis est qua premit anima. nec resurgere nec respirare ꝑmittit. Dictum est aūt. ꝗtriduan⁹ est. Reuera ad istam cōsuetudinē de qua nūc loquor ꝗsi quodam processu venit anima. Prima em̄ est titillatio delectationis in corde. secūda cōsensio. tercia factū. ꝗrta consuetudo. Sūt em̄ qui res illicitas obuias cogitationibus suis prorsus ita obijciūt. ita vt nec delectātur sed nō consentiūt. nōdū perfecta mors est. sed inchoat per delectationē. accendit cōsensio. iā est illa damnatio post consensionē in factū procedit. & post factum in cōsuetudinē vertitur. & fit qđam despatio. vt dicit. quatriduan⁹ est. iam fetet. Hec ille. ¶ Tertio sicut lazarus man⁹ & pedes habuit ligatos institis. sic peccator pctō cōsuetudinis manus & pedes spūaliter habet ligatos ꝓpter magnā difficultatem ad bñ operandū. Vnde Augustin⁹ viij. confessio. cap. v. Ez difficile inqt fuit mihi ad cōuertendū ad fidem. Ligatus eram nō ferro alterno. sed ferrea mea volūtate velle meū tenebat inimicus. & inde mihi carbenam fecerat & constrinxit me. Quippe ex volūtate peruersa facta est libido & dum cōsuetudini non resistit facta est necessitas Hec ille. Hñ Chrysostom⁹ ope. imp. omel. xxxiij Omnes homines inqt antecz peccem⁹ habem⁹ qdem liberū arbitriū si voluerim⁹ sequi diabolum an nō. q si semel peccātes obligauerim⁹ nos operibus eius. iam nostra virtute euadere non possumus. Sed sicut nauis gubernaculo fracto illuc ducitur quo voluerit tempestas. Sic & homo perdito diuine gratie auxilio p peccatum. non qō vult agit homo sed qō diabolus vult. & nisi deus vali-

da manu sue miscōie soluerit eū vsq; ad mortem. in peccatoꝝ vinculis pmanebit. Hec ille. Vnde Isidorus in de sūmo bono. libro. ij. cap. xxiij. Omne inquit peccatū anteq; admittatur ampli⁹ pertimescitur. Quāuis autem graue sit dum in vsu venerit leue existimat. ꝛ sine vllo metu cōmittit istis fom itib⁹ quasi q̄busdam gradibus coalescit peccatū. cogitatio nanq; prava delectationem parit delectatio consensionē. consensio actionē. actio consuetudinē. consuetudo vero necessitatez. sicq; bis vinculis homo implicat⁹. quasi q̄dam cathena vicioꝝ tenet astrictus. ita scz vt ab eo euelli nequaq; valeat. nisi diuina gratia manū iacentis apprehendat. peccatū admittere cadere est in puteū. Consuetudinē vero peccandi facere os putei ē coangustare. ne is q̄ cecidit valeat exire. Hec ille. In cui⁹ rei figura legitur Jere. xxxviij. q̄ ciuitas regi sedechie erat suis inimicis obsessa. ꝛ postea capta. ꝛ deinde sedechias oculis expulsus ꝛ vinculis ligatus ductus est in babylonē. Spūaliter. obsedit ciuitas anime p diaboli suggestionē. capit per carnis delectatōem. rex. i. ratio excecat per consensuz ligatur p operationē ducitur in babylonē. i. in cōfusionem p peccandi consuetudinē. ꝛ incarcerat p finalē impenitentiam. Et ideo docet Aristoti. iij. Ethycoꝝ. c. xij. q̄ habitus mali post q̄ sunt generati nō subiacent volūtati. ꝛ tamē dicūtur volūtarij a principio. quēadmodū proiiciens lapidem non habz in sua potestate iam proiectū lapidē resumē ꝛ tamē proiectio dicit volūtaria. qz in ipso proiiciente fuit libex arbitriū mittere vel nō mittē a principio. Figura ad hoc habet de sampsone Judicū xvj. quē volūtarie fatue femine copulatuz amore phyliſtei ceperūt. ꝛ vinctū cathenis in carcere molere coegerūt. femina hec voluptatē designat. cui homo libere ꝛ volūtarie se immiscet. estimans q̄ possit libere desistere q̄ndo sibi placet. sed certe q̄ gratia priuat cathena diaboli capit ꝛ ligatur. q̄ est delectabilis inclinatio ad illecebram voluptatem ꝛ sic p demōes in carcerē puerse ꝓsuetudis seruire cogit. vt iam sine magna difficultate resistē neq̄at tentationib⁹ consuetis ¶ Quāuis em̄ homies duplici de causa tenent. vicz propter experiētiaz voluptatis cognite. ꝛ propt cōcupiscētiā voluptatis ignorate. longe tamē molesti⁹ inclinant experti q̄ inexpti. ꝓpter impssam memoriam voluptatis. De isto carcere em̄ male cōsuetudinis opp̄ssionis dicitur Apocal. ij. Ecce immissur⁹ est diabol⁹ aliquos ex vobis in carcerem vt temptemini. De isto em̄ carcere male cōsuetudinis dicit Gregori⁹ xj moral. Sepe nōnulli exire a prauis actibus cupiūt. sed qz eozūdem actuū pondere premūtur in male consuetudinis carcere includi a semetipsis exire nō possunt. Hec ille. Consuetudo nanq; mala mirabilit nimis nocet. nam iuuētutē allicit ꝛ inuadit. senectutē nectit ꝛ cōstringit. affectum fallit ꝛ inficit. rectum iudicū de culpis ꝑuertit. Quod em̄ iuuētutē alliciat ꝛ inuadat. testat greca hystoria q̄ narrat alexandꝝ regem potentissimū orbisq; dominatorē ꝛ in mozib⁹ ꝛ incessu leonidis pedagogi sui nō potuisse carere vicijs. q̄bus paruulus fuerat imbutus. Unde Job. xx. Visa eius replebūtur vicijs adolescentie eius. ꝛ cū eo in puluere dormient vicio adolescentie. si homo in bis ꝑueret sunt similia gutte que ossa subintrat que vix vl'nū q̄ curatur. Sic certe vicia que a iuuētute trahunt in consuetudinē vix aut nunq; dimittūtur. Unde Prouerb. xxij. Adolescēs ambulans iuxta viam suam. ꝛ cum senuerit nō recedet ab ea. Item Jere mie. viij. Si mutare potest ethyops pellem suam aut pardus varietates suas. ꝛ vos poteritis bñ facere cum didiceritis malū ¶ Ō autem senectutis nectat ꝛ cōstringat dicit Gregori⁹. xv. moral. Solent inq̄t prave consuetudines q̄ semel susceperūt atq; duriozes existūt. ꝛ nō nisi cū peccatozis vita finiūtur. Et sicut docet holgot in lectura li. sap. lect. xlviij. Oīe peccatū incurabilius est in sene q̄ in iuuene. Unde querit Aristo. in de problematibus. qte. j. ca. xxviij. Quare in hyeme pauciozes sūt egritudines q̄ in estate. mortifere vero magis in hyeme: Et respondet dicēs. q̄ in estate parue q̄dem occasione fiūt egritudines. in hyeme vero nō qz parue occasiones citius digerūtur in hyeme. vñ illa que fiūt a maiozi occasiōe merito peiozes sūt ꝛ magis destructiua. hmōi aūt sunt que in hyeme eueniūt. Moraliter. sicut sanitas coporalis est eq̄litas humoꝝ. ita sanitas spūalis est tempantia passionū ꝛ distempantia earū infirmitas spūalis est. Estas est iuuētus. hyemps senectus. ꝛ verū est q̄ plures ꝛ frequentiozes infirmitates spūales accidunt in iuuene q̄ in sene. quia multoplures sunt occasiones tam ex complexione calida q̄ ex iuuenili inexperiētia. sed certe iste infirmitates sūt multo curabiliozes in iuuenib⁹ q̄ in senibus. qz si accidant in senibus vix curant. Exemplū de salomone. iij. Regum. xj. vbi dicit de illo. q̄ cum esset senex depravatū est coz eius p mulieres alienigenas Causa est. qz tales infirmitates spūales in senibus procedūt ex magna malicia. vnde tales fuerūt illi duo senes. de q̄bus dicit Dañ. iij. q̄ egressa ē iniq̄tas a senibus iudicib⁹ qui videbant regē populū Et ībo notandū. q̄ habitus bñ viuēdi acquirēdus est i iuuētute. si homo velit sancte viuē in senectute. nec aliquis de etate nimis confidat. quia q̄dam qui in iuuētute euaserūt. in senectute turpit ceciderūt. sicut q̄dam qui. lx. annis virgo vixerat. ꝛ in. lx. anno corruptus obijt eodē anno. Et ideo signant orat. ps. Ne proiicias me in tēpore senectutis. vñ sicut legit in libro de naturis rerū. q̄ pullus asine q̄nto senioz ē tanto turpioz efficit. Jtē Aristoti. v. de animalibus de capris dicit. q̄ fetus quē primo generat ē melioz ꝛ fortioz. ꝛ fetus q̄ postea generātur sūt peiozes. Sic spiritualit. multi inueniūtur iuuenes q̄ in principio sūt deuoti. humiles. ꝛ benigni. ß q̄nto magis adolescūt. tanto magis vicijs se immiscēt ꝛ fiūt turpiozes. tales sūt multi sacerdotes q̄ dum sūt iuuenes ꝛ pauꝑes sūt multū deuoti. ß cū ceperint eē diuites de patrimonio ihu christi. aridi. superbi. ꝛ pessimi efficiūtur. Ō aūt cōsuetudo mala effectū fallat ꝛ inficiat. dicit Sen. epistola. lxxxv. Dū inq̄t in vicijs iacem⁹ euelli difficile ē nō em̄ inq̄rari sumus ß infecti. Jtē Isidoꝝ. solilo. ca. xxx. Prau⁹ inq̄t vsus vix abolet. Assigna cōsuetudo in naturam cōuertit. assiduo vsu in naturaz

vicium vertitur. animus sceleribus astrictus eneli vix ab eis potest. Et sequitur. Infelix ego peccatū mihi sponte prius parauī. ego prius occasionem peccandi amplexꝰ sum. nūc peccati vsu astrictꝰ detineor. Mala consuetudo me grauiter implicauit Longa consuetudo in me ius sibi ꝛ legez fecit cōsuetudine peccandi q̄ndo non opto incurro. Volo agere bonū sed desideria consueta nō sinūt prano vsui contraire nitor. sed carnis desiderio aggrauor. ad iusticiam amor me erigit. sed ad peccatum consuetudo stringit. Hec Ysidor⁹. Ꝺ aūt rectus iudiciū de culpis consuetudo peccandi ꝟuertit. pater. vij. Ethycor de intēperato in quo ꝓpter consuetudinē prosequēdi voluptuosa corrūpit circa finem bona opinio. Ꝟū ꝛ ibidem dicit Aristot. q intemperatus distinguit ab incontinēti in hoc. q incontinētes peccat ex passione. De quo petō cessante passione est cito penitens. Intemperatꝰ aūt peccat ex certa malicia ꝛ ex corrupta elatōne. Et ideo nō est penitur⁹ sed insanabilis. hoc est vix sanabilis. Incontinēs em̄ ex mala consuetudine delectabilis ꝛ freq̄ntia peccandi. non obstante q ratio iudicat esse vitiosum illud qō agit. tamē propter magnam passionē abducitur a iudicio ratōnis. ꝛ operatur fm passionē. ꝛ ideo passiōe cessante penitet de facto. ꝯ intemperatus intm̄ ex consuetudine excecatur q iudicat illud qō est vitiosum esse faciendū. ꝛ ideo post factū non penitet ꝓpter habitum erroneū quem sibi ex freq̄ntia peccandi q̄siuit. ꝛ hec ꝓ prie est cecitas mentalis ꝛ ignorantia habitualis. quam petōres sibi p consuetudinem peccandi acquirūt. ita q ignorant q̄d sit bonū in genē moris ꝛ quid malū. Et isto modo fuit de zodomitis qui in eoꝝ nephandissimā turpitudinē peccandi non solum ex passione inciderūt. ꝯ etiam intantū ꝛ tamdiu deduxerūt illud vicium in publicam consuetudinē ꝛ in vulgarē licētiam q tandē inter eos reputabat licitum ꝛ impune faciēdum. Ꝟū Augusti. in suo Encheri. cap̄. lxxxij. Peccata inquit q̄ꝫ magna ꝛ horrēda cum in consuetudinē venerint. aut parua esse aut nulla credūtur vsq; adeo nō solū non occultanda ꝯ etiam ꝓdicando diffamāda q videanē. vñ Esaie. lij. Peccata sua q̄si zodoma ꝓdicauerūt nec absconderūt. De illis igit qui perversa consuetudine intantū irretiūtur ꝛ incarcerātur q non pūt exire nec euadē verificat illud Esa. xlij. In domib⁹ carcerum absconditi sūt. Sed predicto modo incarceratos interdū deus misericorditer liberat dū per suam gratiam vincula obstinatie eoꝝ soluat ꝛ eos ad libertatē cōuersionis commutat. Ꝟū figura ad hoc habet Actuū. xij. vbi legitur. q q̄n petrus dormiuit in carcere. inter duos milites vinctus catbenis duab⁹. ꝛ custodes ante ostiū custodiebāt carcerē. angel⁹ domini excitauit eū dicēs. surge velociter ꝛc̄. ꝛ sequitur. Petr⁹ ad se reuersus dixit. Nūc scio vere q misit dūs angelū suū ꝛ eripuit me de manu herodis ꝛ de oīi expectatōne plebis iudeoꝝ. Spūaliter. petr⁹ signat petōrē. herodes diabolū ipm̄ tanq̄ captiuū in carcere cōsuetudinalis peti tenentē. duo milites diabolus ꝛ mors. q̄ꝝ vnus insidiat vite. reliqu⁹ vero animē. duo catbene mal⁹ actus. ꝛ mal⁹ vsus siue cōsuetudo vel aliter. Duo milites inter quos dormit peccator sūt presūptio miscōie. ꝛ spes lōge vite. due catbene delectatio ꝛ cōsuetudo peccādi. custodes infiniti demones petōrē in carcē peccati tāq̄ furē ad suspēdiū indicandū tenētes. ꝛ q̄ꝫ dis bolus sp̄ homini insidiet. in morte tamē diligēti⁹ sciēs. q si in illo pūcto petōrez lucrat⁹ fuerat nūq̄ de cetero q̄d ere eū p̄terit. Ꝟñ diabol⁹ similis est lupo q̄ bestijs de cauernis exeūtib⁹ circa vesperam ꝯcipue insidiat. ꝯ tūc misericordiarū pater mittit angelū suū tanq̄ bonus pfamilias pastorē vt oviculam a morsib⁹ lupoꝝ eripiat. ꝛ ad ouile celestis curię reducat. fm illud Dañ. vj. Misit dom̄in⁹ angelū suū ꝛ conclusit oza leonū. ꝛ nō nocuerūt michi. Quarto sicut lazar⁹ habuit facie velataz sudario. sic petōr ex hoc q diu in tenebris petōrum fuit spūalē visum amittit. Unde Sopho. j. Ambulauerūt ceci. q; peccauerūt domino. Figuram huiꝰ habem⁹ Exodi. iiij. de filijs israel. q̄ q̄diu fuerūt in egypto sb̄ seruitute pharaonis modicū vel nihil timuerūt pharaonez. ꝯ postq̄ egressi sunt de egypto ꝛ respicientes viderūt pharaonē cū exercitu suo post tergū eoꝝ timuerūt valde. Sic spūaliter. peccatores q̄diu retinent sub seruitute diaboli in tenebris cōsuetudinalis peccati nō timēt nec vidēt periculū ꝛ abominationē viciorū in q̄bus instigante diabolo delectant. ꝯ postq̄ dimiserūt peccata sua ꝛ p̄ verā pniam exierint de illis Tūc retrorespicientes vidēt abominationē petōrū suoꝝ. ꝛ periculū in quo fuerūt. ꝛ valde timēt iterꝝ recidiu are. Ꝟñ psal. Videbūt iusti ꝛ timebūt. Jtē Malachij. Cōuertimini ꝛ videbitis q̄d sit inter iustū ꝛ impiū. Sed q̄liter impij obscurati sūt in tenebris viciorū ꝛ aliq̄ magis ꝛ aliq̄ minus. ostendit Linco. doct. xlv. p exēplū naturale. vbi sic. Nox inq̄t dicit ab occasu solis vsq; ad ortū eiusdē sup orizontem sumus in vmbra vndiq; propter affinitatē eius ad radios solis est mirū fulgētia radiorū solis illustrata. de q̄ fulgentia ante ortū ꝛ post occasum splendet aurora ꝛ lux vespertina. ꝛ potest homo in claritate hui⁹ refulgētie vidē ad recte operandū. ꝛ gressus suos recte dirigēdū. In profunditate vero vmbre nec splendet de hac refulgentia. nec pōt homo ibi videre ad operandū. aut ad gressus suos recto calle dirigēduz. Spūaliter. pro eo q null⁹ est mūdus a peccato in vita ista oēs q̄si in nocte sum⁹ ꝛ in vmbra terre. q; nō est aliqs vel vix est aliqs qui aliq̄n tulo saltem terreno⁹ teneat amore. vt nō possit ea sine tristicia aliq̄nta amittere. sed q minus tali detinētur amore magis accedūt velut extremitati vmbre ad lucē solis iusticie. Qui vero plus tenentur tali amore magis sūt sōmersi in profunditate vbi non peruenit ad eos lucis claritas. Qui igit non obscurantur infidelitate aut peccato mortali. sed solū venialib⁹ maculant sunt q̄si prope extremitatē vbi q̄uenit ad eos claritas refulgētie radiorū gr̄e ꝛ fidei p dilectionē operantis in q̄ claritate vident q̄ quorsum gressus dirigant in via iusticie. q vero infidelitate aut peccatis crimialib⁹ obscurant sūt in profunditate vmbre vbi ꝓdicta refulgētia gr̄e ꝛ fidei p dilectiōem operantis nō peruenit. ꝯ ambulabāt in tenebris. ꝛ nescīt quo vadūt. Hec Linc̄. Unde

de talibus dicit ps. Fiat via illoꝝ tenebrosa et lubrica et angelus dñi psequens eos. ℔ mirum nō est si periculose cadat q̄ p viam tenebrosam precipitē et lubricum incedit. et incessanter impellit a forti psecutore cum ipse sit debilis. Sexto accidia homini nocet in hoc q̄ facit eum pdere tps sibi datū a deo ad meritorie operandū. cuius preciositas ostendit ex hoc q̄ aliqs locus est in quo plus optaret vna hora tpis ad agendū penitentiā. ℔ tanta massa auri quāta posset totus mūdus iste visibilis cōtinere locus vo ille infernus est. Ad cōsiderans beatus Bern. nihil inquit pciosius tēpore. ℔ heu nihil hodie vilius reputat. in vna hora tpis posset eīm homo pmereri dimissionē peccati. dei grām et gloriā obtinere eternā. Vnde totū tempus vite presentis dedit nobis dñs ad meritorie opandum. ℔ in die iudicij auferet illud a nobis. et de minimo momēto exiget rōnem. vñ sicut capillus non peribit de capite. ita nec momentū pibit de tempore vt dicit parisien. Unde dicit dñs p ꝓphetam. Ego aūt cum accepero tempus iusticias iudicabo. vnde hmōi eīm ociosi qui perdūt tēpus eis a deo datum. figurant .ij. Reg. iij. p hysboseth filium saulis q̄ dormiebat in meridie. et ingressi sunt baana et rechab et interfecerunt eum. Spūaliter hysboseth interpt̄at vir cōfusionis et signat virū ociosum qui ꝓfundet a deo pro eo q̄ pdidit tēpus a deo sibi datum p totū tēpus vite sue dormiēs in peccatis. de quo Prouer. xij. Impius aūt cōfundit et ꝓfundet. baana venit responsio rechab excelsus interpretat. et cū eīm miser peccator dormiēs in suis peccatis dabit respōsum coram summo iudice qualiter male ꝓsumpsit totum tēpus vite sue ab excelso illo iudice occidetur. sicut patet in euangelio Luc. xix. de seruo qui abscondit in terra talentū domini sui. Ad cōsiderans beatus Bern. O inquit ℔ terribilis erit ociositas quādo exquiret quō tempus nostrum expendimus. q̄ datū est nobis ad merendū q̄m totum tempus nostrum est ordinatū ad veniā impetrandam. pniam agendā. gratiā ꝓmerendā et gloriam ex misericordia saluatoris cōsequendā. Quid igit respondebis in illa die quādo exigetur a te in ictu oculi totum tēpus viuēdi tibi impēsum. certe dicet de te sicut de suo malo Matth. xxij. At ille obmutuit. Et ideo merito dicit Eccl. xiij. Ne defraudaris a die bono et particula bone diei non te pretereat. Item ibidē ante obitū tuū opare iusticiā. q̄ nō est apud inferos inuenire cibū. Et hoc inq̄t parisien. manifestum est de diuite epulone q̄ apud inferos guttam aque inuenire nō potuit quā p digitū lazari q̄ leprosus fuerat sibi affectuose petijt ad ministrari. tunc eīm nō fuit ipse ita indignantis nature sicut in isto fuerat seculo. et adhuc non impetrauit ipse guttam illam aque. quam habere optauit. non obstāte q̄ plus ℔ mille anni sunt elapsi. exquo illam petijt. Et ideo merito dicit Eccles. ix. Quēcūq; pōt manus tua facere instanter opare. q̄ nec opus nec ratio nec sciētia nec sapiētia ē apud inferos q̄ tu ꝓperas. Sup quo parisien. apō inferos nō ē opus sed merces opis nec ratio. q̄ nō ꝓsunt ibi Aresto. argumēta. nec sapiētia nec sciētia sunt ibi ad excusationē vel defensionē. sed potius ad accusationē. vñ Luc. xij. Seruus sciens voluntatē dñi sui et nō faciens. plagis vapulabit multis. hec parisien. in de vicijs. pte. v. tract. ō accidia. Et ex p̄dictis sacre scripture autoritatibus et sanctoꝝ dictis veridicis tam exiliter patz. q̄ multū iniquitas peccati accidie est detestabilis.

Capitulum III

Sequitur secundum notabile in quo ostendit q̄ et quot sunt spēs peccati accidie. Pro quo notādū q̄ sm Greg. xxxj. moza. sex sunt species accidie. s. desperatio. torpor. pusillanimitas. malicia. rancor et mitis euagatio. Cuius rō sic accipit. nullus hō absq; delectatiōe diu manere pōt cū tristicia. vt dicit phūs .viij. ethic. et ideo necesse ē accidiosum fugere et cōtristantia et querere delectabilia. ℔ sicut dictum est Tristicia nō est vicium ab alijs distinctū sm q̄ recedit a graui et laborioso op̄e vel sm alias quascunq; causas aliqs tristet. ℔ solum sm q̄ tristat de bono diuino. q̄ ptinet ad rōnem accidie. q̄ intantū conuertit se ad quietē indebitā. inq̄tum aspernat bonum diuinū. Ex quo patz q̄ tristantia accidiosum primo sunt bona diuina. quoꝝ summū et maximū est deus. qui est principiū et finis oīm alioꝝ bonoꝝ et istud bonum accidiosus refugit p desperationē. Alia sunt ducentia ad finē cuiuscunq; modi sunt p̄cepta diuina. et ista refugit p torporē. alia sunt diuina cōsilia et ista refugit p pusillanimitatē aliquādo vero ista refugit detestando. scz tam ꝓsilia q̄ p̄cepta et tunc malicia est nō solum aūt hec bona diuina cōtristant accidiosum. ℔ etiam boni homines inducētes ipsum ad hec bona et illos impugnat et sic ē rancor. bis igit modis accidiosus fugit cōtristantia. et ꝓsequenter ꝓpter delectationē sine qua diu manere non pōt cōuertit se ad delectabilia sm sensum. hec cōuersio est mentis euagatio circa illicita. Ad istas eīm sex species accidie possunt reduci multe alie species quas recitat parisien. in summa sua de vicijs parte quinta tractatu de accidia. sicut infra dei gratia patebit.

Capitulum IIII

Prima igitur spēs accidie est desperatio. Et est desperatio malum in quo quis diffidit de bonitate dei estimans maliciam suam magnitudinē diuine misericordie et bonitatis excedere. vñ Gen. iiij. dixit cayn maior est iniquitas mea q̄ vt veniā merear. Super q̄ dicit glo. q̄ desperatio est blasphemia in spūm sanctum que non remittitur in hoc seculo neq; in futuro. vnde Luc. xij. Et autē qui in spiritū sanctū blasphemauerit non remittit. Et ideo ysid. soliloquioꝝ ca. xxxiij. Qui inq̄t veniā de peccō desperat plus se de desperatione q̄ de cōmisso scelere dānat desperatio auget pcm. desperatio maior ē oīm peccato. hec ille. vnde Hiero. sup ps. cviij. Magis inquit offendit iudas deū in hoc q̄ desperando seipm suspendit q̄ in hoc q̄ eum tradidit. Desperatio eīm reddit hominem maledictum et ꝓtectione dei indignum. vnde Eccl. De dissolutis corde qui nō credunt deo. et ideo non ꝓtegent ab eo. Desperās est

fimilis cayn.qz caput cozdis tremulum habet.vagus z ꝓfugus est a ꝓcella rentationis de terra viuentiū,plectus eo ꝙ nō habet anchoram spei qua firmiter retineat.z sicut despatio reddit hoiem maledictū ita spes quersa. Scōo inquit occidūt animas.s.desperatio z peruersa spes.De his duobus malis pauca audite, nam sicut liberat bona spes z recta,ita decipit spes quersa.ꝓius attende quēadmoduz decipiat desperatio.Sunt aliq̄ qui cum cogitare ceperint mala q̄ fecerunt non sibi putant ignosci posse z dum non putant sibi posse ignosci. dant aiam perire desperatione dicentes in cozdib⁹ suis. Jam eī nulla est nobis spes. necz tāta illa q̄ cōmisimus pctā cōdonari nobis. aut ignosci pñt. quare igit nō satisfacim⁹ cupiditatib⁹ nostris impleamus saltē pñtis tpis voluptatē, qz nullā habebimus in futuro mercedē. faciamus quicqd libet z si nō licet vt habeamus suauitatē tpalem.vel qa percipe nō meremur eternā.talia dicētes desperādo pereunt. siue anteqz oīno credant.siue taz xpiani z in aliqua pctā et scelera male viuendo ꝓlapsi ꝓcedit ad eos dñs vince z tanqz desperatos z vacātes tergū dantes pulsat z clamat ꝙ ꝓpheta ezeichielem.In quacūqz die conuersus fuerit bō a via sua pessima.oīs iniqtates ei⁹ obliuiscar.hac voce audita z credita a desperatiōe recreant. z ab illa altissima z ꝓfunda vozagine q̄ submersi fuerant emergunt.ꝑ his timendū est ne in aliam vozaginē incurrant.z quersi sperando moriant q̄ desperādo mori nō potuerūt.mittant eī cogitatōes longe quidem diuersas ꝑ tū pniciosas z rursus incipiunt in cozdibus suis dicere.In quacūqz die quersus fuero a via mea pessima dīs erit misericoz. sicut veraciter ꝙ ꝓphetam ꝓmisit oēs iniqtates meas obliuiscet.quare igit quertar hodie z nō cras eas hodiernus dies sicut hesternus.sic in nequissima voluptate. sic in flagicioz gurgite voluptet in mortifera delectatione finiat.cras quertar z finis erit.respondet tibi cui⁹ finis siue rei.dicis iniqtatū mearū.bñ gaude.qz crastino iniquitatū tuaz erit finis ꝑ q̄d si añ crastinū erit finis tuus. igit quidez bene gaudes.qz ꝓpter iniquitates tuas tibi querso deus indulgentiā ꝓmisit. ꝑ crastinū diē nemo tibi ꝓmisit.hec Aug.Et ideo ēm ꝓsilium spūssancti loquētis ozgano vocis sapientissimi salomonis Eccī.v. de ꝓpciatiōe pctōz.Moli eē sine metuz ne adiēcias peccatū sup peccatum z ne dicas miseratio dei magna est.multitudinis peccatoz meoz miseribitur.miscōia eīz ira cito ab illo ꝓximant.z in peccatores respicit ira illius. Ne tardas querti ad dominū nec differas ō die in diem. subito eī veniet ira eius.z in tpe vindicte disperdet te. Ex q̄bus ꝓz ꝙ spes miscōie nō sufficit ad salutē sine timoze iusticie.Et hoc oñdit pariē.in summa sua de virtutibus pte.ij.tractatu de spe.ca.ij. assimilans spem et timorē duabus molaribus.Spes inquit mola est sine qua non sit vera cozdis ꝓtritio.Timoz vo mola est superioz q̄ coz ꝓterit vt ipm ꝓtritū z humiliatū deus nō despiciet.Spes ab inferiori nos fulcit ne sub pondere tribulatōis deficiamus.Timoz vo a supioꝛi nos cōprimit ne exuffiemus aut rapiamur vento tentationis.Has duas molas ꝓiungit danid in ꝑs.dicēs. Ab altitudine diei timebo.ego vo in te sperabo.Altera aūt molaz hanc nō valet sine reliq̄.vñ Grego.sup illud Deut.xxiij. Non accipias loco pignoris inferiorē z superiorē molam Superioz inquit z inferioz mola spes z timoz sunt spes ad alta subuehit. Timoz aūt coz inferius premit. Una mola sine altera inutiliter habet.in pectoris igit pectoze semper debent spes z formido cōiungi.qz in cassum miscōiam sperat z si iusticiā non timeat.z in cassum metuit qui nō ꝓfidit.Loco igit pignoz mola superioz aut inferioz nō tollitur. qz q̄ predicat pctōi tanta desponsatōne disponere debet predicationē vt nō relicta spe timorē subtrahat. nec subtracta spe timorē relinquat. hec pariē. Sed tñ aliqui peccatores intantuz in malicia sua sunt obstinati et indurati ꝙ nec diuinaz miscōiam sperant.nec iusticiā timent.De quolibet eī tali dicitur Eccī.ij.Coz durū maluz habebit in nouissimo. Sed si queras quid sit coz durū.ad hoc respōdet Bern.dicēs ꝙ coz durū solum est qō seipm nō exhoꝛret nec sentit. ipm est qō nec ꝓpunctiōe scinditur.nec pietate mollit.nec monet precib⁹.minis non cedit.flagellis indurat. ingratū est ad būficia. ad ꝓsilia inuidū.ad iudicia seuū.inuerecunduz ad turpia.impauidū ad picula.inhumanū ad būana. temerariū ad diuina.preteritoꝛ obliuiscens.ꝓsentium negligens.futura nō prouidēs.hec Bern.vj floꝛ.ca.xix.Sed qō est illud malū qō coz durꝛ habebit in nouissimo.certe malū finalis impenitētie de q̄ petimus liberari in oꝛone dñica cū dicim⁹ illud Matb.vj.Sed libera nos a malo.vñ inter oia mala culpe desperatio est pessimū.Ex quo sequit ꝙ maximus questus dyaboli quez pōt habere de pctōre est deducere eum in desperationē z in finalem impenitentiā.z ꝙ ꝓsequēs ꝙ locum a cōtrario maxima victoria quā potest homo habere de dyabolo ē firma spes vsqz in finē ꝓtinuata. Jdeo qualitercūqz graniter homo peccat. z licet vsqz ad finē vite sue in peccatis hoꝛribiliter ꝓtinuauerit. tamē summope cauendū est ne dyabolus eum in desperationē inducat.Unde Ysid.in de summo bono li. .ij.ca.xiij.Sepe inquit dyabolus quos cōuerti ad penitentiā aspicit. immanitate scelerū pcussos ad desperationē deducit.vt subtracta spe venie trahatur in diffidentia q̄s nō potuit retinere pseueranter in culpa.ꝑ penitens puidere debet callidas ꝓra se hostis versutias.sicqz dei iusticiā metuat. vt tamē q̄nis in magnis sceleribus de miscōia eius ꝓfidat amplius eī letat deus de aia desperata z aliquādo quersa.qz de ea q̄ nunqz extitit pdita.sic magna consolatio erat de filio ꝓdigo q̄ mortuus fuerat z reuixit.perierat z inuētus est.de cui⁹ regressu magnū fuit ꝓuiniū pīs.Nō aliter coz deo z angelis copiosus esse gaudiū de eo qui a piculo liberat.qz de eo qui nunqz nouit piculum.quāto eī ꝓtristat res perdita.tanto magis letificat si fuerit inuenta. sicut in euangelio pastoꝛ ille exultat q̄ ouē pditaz inuētam humeris suis gaudēs reportat. Nullus desperare debet veniam etiam si circa finē vite ad pniam quertat.vnūquēqz deus de suo fine z nō de vita ꝓterita iudicat. hoc q̄ppe ex legis testimonio edocet ꝙ homo ō suo extremo iustificet. qū deus

p asini primogenito ouem iussit offerri. Exo. xiij hoc est mundicia vite prioris imitanda innocentia boni finis. vñ z Leuit. iij. Cauda iubetur offerri in hostiam. s. vita extrema in pniam. multi supna respecti gratia in extremis suis ad deū puertunt per misericordiam. z quecunq; mala gesserūt quotidianis fletibus purgāt. atq; in bonis factis mala gesta cō mutant. q̄bus iuste totū q̄ deliquerūt ignoscit. q; ipsi quod male gesserūt penitēdo cognoscūt. in vita hominis finis querēdus est. q̄n deus non respicit quales antea vixim⁹ sed quales circa finez vite erimus. hec Ysi. Item idem li. iij. eiusdē ca. vl. Qui inquit circa finem suū p penitētia desinit esse malus. nō ideo debet esse desperatus. q; in vltimo termino vite est positus. q̄n deus nō respicit quales sumus. sed quales circa finem vite existimus. ex fine em̄ suo vnūquēq; aut iustificat aut ꝓdēnat. sicut scriptum est. ipse iudicat extrema terre. alibi vniuersoz finē ipse considerat. Proinde nō dubitemus circa finē iustificari hominē posse p penitētie cōpunctionē. ꝫ quia raro id fieri solet metuendum est ne dum ad finem differt puersio citius in certa occurrat mors q̄ su⁹ueniat penitētia. pro q̄ re z si bona est ad extremū puersio. tñ melioz est q̄ longe ante finem agit vt ad vitā securius transeat. hec ille. Et ideo merito Aug. in de vbis dñi. ser. xj. de nullo inquit hominē desperandū est q̄diu patiētia dei ad pniam eū adducit. nec de hac vita rapit impiū qui nō vult morē impy sed vt reuertat z viuat. paganus est hodie vñ scis vtrū sit futurus cras. stino christianus. iudeus est infidelis hodie. quid si cras credit in christū. hereticus est hodie. quid si cras sequat catholicam veritatē. scismaticus ē hodie. quid si cras amplectit catholicā pacez. Quid si isti quos in quocūq; genere erroris notos z tāq; desperatissimos damnas anteq; finiant istam vitā agant penitentiā z inueniāt vitaz in futuro. pinde etiā vos ad hoc admoneat qō ait apostolus. Moli te ante rempus quiecq; iudicare. hec Augusti.

Capitulum V

Remedia cōtra desperationē spāliter sunt tria. quoz primū est memoria dominice passionis. vñ Hern. peccauī inq̄t grande peccatū p̄sciētia mea turbabitur. sed non turbabit. vulnerū em̄ christi recorda boz. quid tam ad morē quod nō christi morte saluatur. si in mente venerit tam potens est tanq; efficax medicamentū. nulla iam possum morbi malignitate terreri. De isto em̄ remedio vide plus supra. pte. iij. ca. xxxij. ¶ Secundū remediū est consideratio maxime virtutis fructuose penitētie. est em̄ penitentia medicina contra quā nulla spūalis infirmitas prevalet. vnde p fructuosaz penitentiā potest peccator animā suam de manibus diaboli redimere. In cuius rei figura legit Leuit. xv. q; q̄ vendiderit domū intra vbis murū habebit licentiam redimendi eam donec vnus annus impleat. si vo non redimerit z anni circulus euolutus fuerit. emptor sibi possidebit eā posteris eius in sempiternū z redimi non pōt etiam in iubileo. Spūaliter domus hec est anima humana q̄ esset mansio dei. iuxta illud Ephe. iij. christus vo tanq; filius in domo sua. q̄ domus sumus nos si fiduciam z gloriam spei vsq; ad finem firmā teneamus. sed hanc domū totiēs diabolo vendimus quotiēs mortaliter peccamus. Vnde origenes. peccatū inquit est pecunia diaboli. quā qui accipit animā suam diabolo vendit. De hac pecunia dicit Eccl. x. Nihil iniquius q̄ amare pecuniā hic animā venalem habet. Item Treñ. j. Dederunt queq; pciosa p cibo ad refocillandū animā. i. animas pciosa sanguine christi redemptas pro momentanea delectatione ad refocillandū voluptuosum appetitū carnalem nullam em̄ rem mūdi intantū desiderat diabolus predicto modo emere sicut animā humanam. In cui⁹ rei figura legit. iij. Reg. xxj. q; achab dixit ad naboth q; venderet sibi vineam suam vt faceret sibi inde ortum oleum. sed naboth noluit sibi vineā suam vendere. z ideo subijt morē talem. Spūaliter achab diabolus est naboth vir iustus. vinea anima humana q̄ ꝓpunctionis vino deum z angelos letificat. iuxta illud Luc. xv. Gaudiū est i celo sup vno peccatore penitentiaz agente q̄ sup nonaginta nouē iustis qui non indigent pnia. hanc vineam diabolus nitit emere vt sibi faciat inde ortū olerū. i. ortum viciox que sunt olera herbax q̄ cito decident. ꝫ vir iustus respōdeat sicut naboth. absit a me vt vendam vineā meam. sed sicut naboth potius subijt morē q̄ venderet vnaz vineam. sic vir iustus potius eligeret morē subire talem. q̄ suā animā diabolo venderet. vnde. j. ad Corinth. ix. c. Melius ē mihi mori q̄ vt gloriā meā quis euacuet. s. gloriam eternā. z si quis p̄dicto modo animaz suam diabolo vēdiderit. tñ eā redimere pōt p fructuosam penitentiā durāte anno vite pūtis. sin aūt possidebit eam diabolus in ꝑpetuum. quod ꝓsiderans diabolus timens amittere qō emit inq̄tū sufficit cū oīi atrocitate nitit impedire peccatorē fructuosam penitentiā inchoare. vnde Crisosto. in de repatione lapsi. In hoc inquit oīis difficultas vt primos aditus penitentie ingrediamur. in ipso em̄ ingressu stat inimicus minis ac terroribus spirans. z volentes adire cum oīi atrocitate depellit. Cuius si terroz fumos z inanez nebulā ptemnas nec aliquid valebit vltra z tu occupato aditu validiozem reditu te senties. superioręq; effectum inimici terroribus gratulaberis. z per facilem tibi de reliquo agonis istius viam videbis. Age igitur. ingrediamur iter vite. reuertamur in ciuitatem celestem in quā ꝓscripti sumus. Cui⁹ nobilis vbis ianuas desperatio quidem claudit. sed apperit spes z fiducia latum ꝓbebit ingressum hec ille. Et ideo fm ꝓsilium spūssancti dicētis Eccl. x. Si spūs potestatem habentis super te ascenderit. supple ad impediendū te aditum penitentie ingredi. locum tuum ne dimiseris. q; curatio supple fructuose penitentie. cessare facit peccata maxima. ¶ Tertium remediū est ꝓsideratio illax personarū cum quibus dominus legit misericorditer egisse. vnde Hern. Omnino inquit ꝓpter mansuetudinem quam te predicatur currimus post te domine Jesu audiētes q; nō spernas pauperē petōrē non horreas. non em̄ horruisti cōfitentē latronem

non lachrymantem peccatricem. non supplicātē chananeam. non deprehēsam in adulterio mulierem non sedentē in theoloneo matheum. nō supplicantē publicanū. non negantē discipulū. non p secutorem discipulorum. non impios crucifixores tuos. In odorē igitur vnguentorū tuorū currimus hec ille. Itē Martinus papa. t ponit in cano. dis. .l. si post Maria inquit sororē aaron etiaꝫ postq̄ lepra percussa est. quia in Moysen murmurauit accepta penitentia sanata ē. t pristinam gratiā pphetādi accepit. Aaron etiam post conflatum vitulum etiam in summū sacerdotē consecratus est. Dauid etiam post adulteriū et homicidiū spiritū pphetie recepit t in proprio gradu permansit. Achab post mortē nabothviri sanctissimi p penitētiam humiliatus in regia sede pmansit. t vt pretermittamus multa exempla veteris testamēti Petrus negauit xp̄m. t tamen postea princeps apostolorū factus. Paulus stephanum lapidauit. t tamen postea in apostolū a deo electus est. hec ibi. Vnde maximū t summū remediū ptra desperationē est psideratio immēsitatis diuine miscōie respectu cui⁹ satis parum est tota nostra miseria. vt declarat supra in septima specie auaricie vbi agit de multiplici purgatorio ad orandū fere in fine. Vñ vna t quasi potissima causa desperatiōis est ignorātia diuine bonitatis et miscōie. vt patet supra in septima specie auaricie. vbi agitur de quinto opere misericordie spiritualis tē.

Capitulum VI

Dhāc speciē accidie

Ascz desperationē potest reduci mentis tristicia quā parisien. numerat inter species accidie. t est hec tristicia in dei seruitio t in bonis operibus turbate mentis anxietudo. hec em̄ tristicia t desperatio mutuo se pcomitant. vñ desperās de dei miscōia habet tristiciā q̄ ad modum vermis corrodit corsuū. iuxt illō Prouer. xxv. Sicut tinea vestimēto t vermis ligno. sic tristicia nocet cordi. Et iō merito de hac tristicia dr Eccl. xlij. Felix q̄ nō habuit animi sui tristiciā. qz sicut dr Prouerb. .xv. In merore anime deijcit spūs supple in tristiciam desperationis. ꝫ ab hac tristicia alienus ē vir iustus. Vnde Prouer. xij. Non pristabit iustum quicquid ei acciderit. Et ideo fm̄ psilium spūssancti dicentis p os sapientissimi salomonis Eccl. xxx. Tristiciā longe fac a te. multos em̄ occidit tristicia hec em̄ desperationis tristicia orit ex defectu charitatis. qz vt dr .j. Cor. xiij. Charitas oia credit. Et q̄ hec tristicia potissime oriat ex defectu charitat̄ patere potest p exemplū naturale. Dicit em̄ macrobius in suis saturnalib⁹ q̄ cum q̄s audierit loqui de aliquo multū dilecto statim sanguis t spūs vitales pre gaudio movent̄ faciunt inuenis pulsuꝫ vinacem atq̄ motū velocē. ꝫ cum quis audierit loqui de eo quē non diligit statim sanguis frigescit. t pre tristicia spūs hebetescunt vitales. et certe ex isto experimento euidēs est q̄ multi iam plus mundum t carnalē voluptatē q̄ deum t eius legē diligunt. Nam si quis eis loquat de lucris mūdanis t carnalib⁹ desideriis leti sunt t gaudēter talia audiunt in pasuijs in tabernis. in spectaculis t i alijs hmōi ad carnalē delectationē ptinētib⁹ satis diu sine tristicia vl̄ tedio pmanere possunt. ꝫ in seruitio diuino t in p̄dicatione verbi dei vbi audiunt aliquē loqui de deo. q̄si tedioſi tristes t somnolentes statissime efficiunt. vñ ps. Dormitauit aia mea pre tedio pfirma me in verbis tuis. Itē causam naturalē huius defectus charitatis ex q̄ orit predicta desperatōis tristicia oñdit Aresto. in de pbleumaticis pticu. xix. vbi querit q̄re boies vt cōmuniter nō pūt cum manu sinistra eq̄ faciliter opari sicut cuꝫ dextera. Et rñdet dicens q̄ fm̄ naturalē dispositionem cordis hois basis q̄ est ps leuior inclinat versus sinistrā. conus vo q̄ est causa totius motus hominis inclinat versus dexteraꝫ. Et hinc est q̄ rōne coni cordis ps dextra habilior ē ad motū. In illis vo qui oppositio modo faciūt signū infallibile est q̄ conus cordis q̄ est causa motus magis inclinat ad sinistrā q̄ ad dextrā. qō qz ptra dispositionē naturalem pringit. ideo causat motū quasi ptra naturam Sene. Per dextrā inquit xp̄us dei filius sedens ad dextrā patris qui est liber vite vna cum eius doctrina salubri congrue intelligit. q sinistraꝫ vero sibi oppositam pater mendacij cū sua doctrina. vel delectatio mundana debite designatur. Conus autez cordis nostri est affectio vel desiderium nostrū. quod ad christuꝫ t ipsius doctrinam deberet naturaliter inclinari. sicut est de illis quorum actus cogitationes t desideria sunt agiliorez t magis inclinantur ad ea pficienda que in libro legis gratie legunt q̄ ad ea que pater mendacij dyabolus caro vel mundus suggerunt pſequenda. tales enim semp de dextera loqui vl̄ audire desiderant. t circa bona opera que ad dexterā pertinēt se gaudenter exercent. sed in alijs reputur motus oñino cōtrarius. Nam quicquid libenter audiunt vel loquunt t oñis eorū exercitatio semp est ad leuā. id est. ad carnis petulantiam. inanem gloriam et cupiditatem mundanā. Et illud est signum infallibile q̄ spūaliter cor. id est. affectio cordis in talibus est cōtra naturā pessime ordinatū. sicut plane asserit illa diuinitus affata sentētia Gene. viij. qua dicitur q̄ cogitatio et sensus hūani cordis prona sunt ad malum ab adolescētia sua. hec Sene. Et qa in talibus refrigescit vera charitas. ideo i seruitio dei t in oñi ope bono tristes t lugubri efficiunt. tales figurant Math. ix. vbi legit q̄ cum electa esset turba que plangebat quandā puellā mortuā. tunc intrauit Jesus t tenuit manuꝫ puelle t dixit. puella surge. Spūaliter hec turba plangens mortuū impias t molestas cogitationes accidiosorū signat. q̄ semp lugubres t tristes incedunt quasi plangētes mortuū q̄bus omne bonū vertitur in tedium. sed quousq̄ hec turba electa fuerit p fructuosam penitētiam. nunq̄ intrabit Jesus per gratiam ad suscitandum animā in peccato desperatiōis deprelsam. Vnde vna t maxia causa inductiua siue efficiens desperatōis est habitualis accidia t cessatio a bonis opibus. Vnde languēti in peccato desperatiōis dicit Crisosto. ope. imp. ome. xvj. Languis inquit t causaꝫ tui lāguoris ignoras. vis vt ostendam tibi causaꝫ languoris tui vt in oñi necessitate

nunq̃ desperes. Fac bonū z opare iusticiā z spem habemus apud deū z non desperabis in terra. Bona ẽ opa sunt que sperare faciunt. mala aūt opa desperare cōpellunt. ꝓterea non dixit deus. Spera in deo z inhabita terrā z pasceris in diuitijs eius sed dixit. Spera in deo z fac bonitatem z inhabita terram z pasceris in diuitijs eius. hec ille. Ecce q̄ mala opa z cessatio ab operib⁹ iusticie inducūt hominē in desperationis tristiciam. ꝫ opera iusticie conferūt homini spem ꝓfectum. ac etiā tam mētis q̄ corpis tranquillitatē z pacem. vñ Aug. sup illō Psalmi. Justicia z pax osculate sunt. fac inquit iusticiam z habebis pacem. vt oscules̄ se iusticia et pax. si ẽ non amaueris iusticiā nō habebis pacē amant ẽ se ista duo iusticia z pax z oscul antur se vt qui facit iusticiā inueniet pacē oscul antē iusticiā Due ẽ amice sunt iusticia z pax. tu forte vnā vis habere z alterā non facis. nemo ḡ̃ ẽ est qui nō vult pacem. ꝫ non omnis vult opari iusticiā. interroga omnes homines vis pacē. z ꝙ no ore tibi respōdet totū genus humanū. opto. cupio. volo. amo. Ama z iusticiam. q̄ due amice sunt iusticia z pax. ipse se oscul antur. si amicam pacis non amaueris nō te amabit ipsa pax nec veniet ad te. quid ẽ magnū est desiderare pacē. q̄ vis esse malus desideras pacem. bona ẽ res est pax. sed fac iusticiam quia iusticia z pax se oscul anť z non litigant. Tu quare litigas cum iusticia. ecce iusticia dicet tibi. Non fueris z non audis. ne adultereris non vis audire. nō facias alteri. qō tu pati non vis. sed non audis. inimicus es amice mee tibi dicit pax. quid igiť me q̄ris amica sum iusticie quēcūq̄ inuenero inimicū amice mee ad illum non accedo. Vis ergo venire ad pacē fac iusticiam. Unde Pś. Declina a malo z fac bonū. hoc est amare iusticiam. z cū declinaueris a malo z feceris bonū inquire pacem z pseque re eam. iam ẽ nō diu illam queres. quia z ipa occurret tibi vt oscul eť iusticiam. hec Aug. Sed tamen ꝓ eo q̄ sicut dicit Eccēs. ix. Sunt iusti atq̄ sapientes z opera eorum in manu dei sunt. z nemo scit an dignus sit odio vel amore. sed omnia seruātur in futurū incerta. Ideo Ysi. in de summo bono li. iij. ca. xxx. Duz inquit seruus dei aliq̄ō opus bonum agit vtrū ei ad remunerationē boni pineat quod facit incertus est ne forte discussione celestis iudicis reus pensetur vt in his q̄ dei sunt negligenter aut fugbe aliquid operatus fuisse inueniať ideoq̄ ꝓ hoc ipso tristis merensq̄ efficiť atq̄ indesinenter turbať reminiscens ꝓcul dubio quod scriptum est Hiere. xl. Maledict⁹ qui facit opus dei negligēter. nam veraciter cōtemnamur si ꝓ torporem ea que bona sunt agimus. dei seruū sine intermissione legere z orare z operari oporter. ne forte mentē ocio debitam spūs fornicationis surripiat. cedit ẽ labori voluptas. animū aūt vacantē cito ꝓeoccupat. continere salomonē ꝓ ocium multis fornicationib⁹ inuolutū. z ꝓfornicationis vicium vsq̄ in ydolatriam ꝓlapsum. hec ille. ¶ Sed tamē hic ē notandū q̄ sicut Ysi. docet in de sum. bo. li. ij. ca. xliij. Fraus z desidia in oñi ope bono formidanda sūt fraudē facim⁹ deo quotiēs de bono ope nostro nosmetipsos z non deū laudamus. desidiā agimus quotiēs ꝓ torpore z langūr de ea q̄ dei sunt operamur oñis ars huius seculi habet strenuos amatores. z ad exequēdum ꝓmptissimos. et hoc ꝓinde fit q̄a ars mūdana ꝓsentē habet sui operis remunerationez. ars vo diuini timoris z amoris pleroscq̄ habet sectatores languidos tepidos z pigricie inercia cōgelatos. sed hoc ꝓinde fit q̄ labor eorū non ꝓ pūti sed ꝓ futura retributione differť. ideoq̄ dum retributio mercedis eor nō statim labore consequiť spe pene dissoluti languescunt. Usi magna mor gloria ꝓparať his q̄ bone conuersationis vite principia augmēto solidiori consumāt atq̄ ad ꝓmerēdam retributionē eo clariores ꝓparantur quo firmius duri itineris labores inchoant z consumant. hec ille. ¶ Sed est hic insup notandum q̄ seruire debemus deo sine fraude z desidia hilariter z sine mētis tristicia triplici ō causa. Primo q̄ seruire deo magna dignitas est. vnde canit ecclesia. Deo seruire regnare est. Scōo q̄ seruitium eius leue ē. vñ Matth. xi. Tollite iugū meū sup vos et discite a me. q̄ mitis sum z humi. corde. z inuenietis requiē animab⁹ vestris. iugū ẽ meū suaue est z onus meū leue. Itē Joh. v. Mandata eius grauia non sunt. Tertia q̄ qui seruiūt deo in vita. cruntcum eo in patria. Unde Joh. xxi. Ubi ego sum illic z minister meus erit. Sed ꝓ isto est notandū q̄ ministri dei ꝓ solam charitatē a ministris dyaboli distinguūť. Unde Cryso. ope. imp. ome. liij. Omnis inq̄t spēs iusticie quas habēt serui dei i veritate possunt habere sui dyaboli i simulatione ꝓter charitatē. Habet etiā dyabolus z māsuetos z humiles. habet etiam castos z elemosinarios z ieiunos z oēm spēm boni quā creauit deus ad salutez hoi. ipsas spēs introduxit dyabolus ad seductionē vt inter bonū verū z bonū simulatū cōfusio fiat z vt simplices hois boni veri z boni mali differēriam intelligere caute non pūt dum querunt bonos viri dei incurrunt seductores dyaboli. solum aūt charitatē spūssancti non potest spiritus immūdus imitari. Oñes igiť spēs iusticie in peccatorib⁹ inueniunť. ꝫ sola gratia vere charitať nō inueniť nisi in seruis dei. hec ille. Sed est hic specialiter attēdendum q̄ christus dicit in euangelio Luc. xliij. Si quis venit ad me z nō odit patrē suū z matrē z vxorē z filios z sorores. adhuc aūt z animam suam nō potest me⁹ esse discipulus. Videāt igiť homines tam temporales q̄ spūales z tam seculares q̄ regulares eratem sensum z discretionē habentes si plus q̄ christū amauerint aliq̄ō horū septē z si sic indubie tunc nō sunt veri christi discipuli. ꝫ potius sathane filij. Ille aūt ad sensuz euāgelij hec septē odit q̄ postponit ea amore xpi legē eius pacem z concordiā ꝓponendo. z ex isto ꝓncipio fidei patet q̄ q̄ layci vel clerici sacerdotes vel domini temporales stando ꝓ pace z ꝓcordia z defensione legis dei inquātuz sufficiūt sunt veri discipuli Jesu christi. sine nemo sit fidelis discipulus Iesu christi nisi qui effectať inquantum sufficit laborat ꝓ pace christi fm eius media acquirenda. et ideo si desideremus serui esse iesu christi de manu inimicorū nostrox per fructuosam pniam z miseri cordiā saluatoris z spūssancti gratiam liberati sine

timore fraude. desidia ⁊ mentis tristicia hilariter seruiamus illi.

Capitulum VII

De hanc primā speciē

Accidie.s.desperationē pōt etiā reduci tedium vite qō similiter pariſ. numerat inter species accidie. ¶ Et ꝓuenit tediū ex multiplici causa. ¶ Primo ex lōga tristicia in seruitio diuino ꝓ eo ꝙ retributio mercedis eius nō statim laborē ꝓsequit.iō paulatim corrūpit devotio intātum ꝙ non solū displiceat ei seruire deo. ꝫ etiā successiue cadens de pctō in pctm̄.⁊ in eis tandē obstinatus dormit ꝙ tandem desperās de dei misēia tedet eū viuere. vñ Matth.xxv. de fatuis virginibus q̄ accidiosus signant dicit. Morā aūt faciēte sponso domitauerūt oēs ⁊ dormierūt.s. q̄si ex diutina expectatione in sopore pcti cadētes ⁊ tamdiu in pctis dormiētes.ꝙ tandē excluse sunt a nuptijs iocūditatis eterne. Item Luc.xij.si dixerit ille malus seruus in corde suo.morā facit dñs meus venire.⁊ ceperit pcutere pueros ⁊ ancillas ⁊ edere ⁊ bibere ⁊ inebriari. veniet dñs serui illius die q̄ non sperat ⁊ hora q̄ nescit ⁊ diuidet eū partēꝫ eius cuz infidelibus ponet. Itē Matth.xxv. Seruū inutilē .i.accidiosuz eijcite in tenebras exteriores. ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. ¶ Scōo ꝓuenit tediū vite ex ꝓsideratione amaritudinis hui⁹ vite ⁊ dulcedinis dei.⁊ amore ⁊ desiderio celestis vite.vñ Holcot in lectura libi sapie lectiōe.xciij. Sicut inqt ꝓsona incarcerata quantūcunꝫ libera⁊ nobilis non exequit nec vtit̄ sua libertate. ꝫ fm leges carceris coartat̄. eodē modo spūs rōnalis q̄ est aia natus ē esse liber ⁊ corpori dñari ⁊ nō subijci. sed qm̄ idem spūs deo debite subijci noluit. corpori suo subdit⁹ de palacio corpis carcerē sibi fecit. in quo tentationis passionib⁹ agit̄ intantū vt sanctiviri iam dissolui desiderēt⁊ esse cum xpo. Unde apls ad Phil.j. Coarctor aūt e duobus desiderū habēs dissolui et esse cū xpo. Multo em̄ melius ymanere in carne necessariū est ꝓpter vos. Itē Isiō.in ō summo bono.li.iij.ca.lxvij. Q̄uis inquit hō sanctus ab hui⁹ vite erumnis liberari se cupiat cito volens exire ō corpe. dei tm̄ dispositione plerunꝫ diu in hac vita versat̄. ⁊ p longū tolerātie experimentū solidius ei⁹ patiētia roborēt. Multi vitā ꝓsentē odio habēt ⁊ tamē mori timēt.qō pleriſꝫ in angustia ꝓringere solet. sicꝫ cōtrario affectu ⁊ viuēdi habēt tediū ⁊ moriendi metū.sollicite debet vnusquisꝫ viuere ⁊ terminū vite sue ꝓsiderare. vt de cōtemplatione illius huius seculi blandicias caueat.scriptū ē em̄ In oibus operibus tuis mēorare nouissima tua ⁊ ineternū nō peccabis.venturi exitus ignorātia incerta est⁊ dum mori quisꝫ nō estimat tollit.vnde vnusquisꝫ festinet ne in iniqtatibus suis rapiatur simulꝫ finiat̄ vita cum culpa. naz intentos diabolos eos quos viuētes accendit ad vicia subito morientes ptrahere nitit̄ ad tormenta. sepe diuites in hac fallaci vita duz de potētie gloria ad rerū abundantia gestiunt.ab hijs repente hora qua nesciunt improuiso exitu rapiunt̄.atꝫ absorbente ꝓfundo cruciandi eternis gehēne incendijs deputant̄. De quibus bene ꝙ Job dicit. Ducūt in bonis dies suos.et in puncto ad inferna descendunt. hec ille.

¶ Tertio ꝓuenit tedium vite ex ꝓsideratione malox q̄bus mundus plenus est. vnde Eccles.ij. Teduit me vite mee videntē mala⁊ vniuersa esse sub sole.⁊ cuncta vanitatē ⁊ afflictionē spūs. Itē Eccles. .iiij. Vidi calumnias que sub sole gerunt⁊ lacrymas innocentiū ⁊ neminē ꝓsolarozē. nec posse resistere eox violentie cunctox auxilio destitutos et laudaui magis mortuos q̄ viuētes⁊ felicioꝛēvtro q̄ qui necdum natus est nec vidit mala q̄ sub sole sunt. ¶ Quarto ꝓuenit tediū vite ex vehementia ꝓprie tribulationis. vñ.iij.Regū.xix.legit̄ de Helia tribulato ex ꝓsecutōne Jezabel ꝙ petijt anime sue vt moreret.sed ꝓtra premissas causas tedij vite remediū docet nos Ps.oi.Expecta dñm viriliter age ꝓfortek cor tuū ⁊ sustine dñm. Unde q̄tuz ad primū.si quis tedio vite afficiat⁊ longa sustinentia ponderis eius⁊ laboris in diuino seruitio pro eo ꝙ nō statim recepit laboris mercedē dicit ꝓpheta.Expecta dñm.qz sicut dī Habuc.ij.Dñs apparebit in fine⁊ nō mentiet.si morā fecerit expecta illum.qz veniēs veniet⁊ non tardabit. Itē Isa.lxij. Ecce saluator tuus veniet et merces eius cum eo. Et tunc ꝓut dicit apls.j.Cor.iij.Unusq̄sꝫ ꝓpriaz mercedē accipiet seruū suuz laborē. Et sicut dicit Ruth.ij. Pro ope tuo plenam recipies mercedez a dño deo Israel. Et ideo q̄tuz ad secundū.si q̄s tedio vite afficiat⁊ ex ꝓsideratiōe amaritudinis laborioſe vite ꝓsentis.⁊ ex ꝓsideratione dulcedinis dei ⁊ vite celestis dicit ꝓpheta. viriliter age.q.d. ꝓsidera ꝙ p vite pñtis fructuosuz laborē ꝓuenit ad vite future requiem et felicitatis eterne mercedē. ¶ Unde narrat Julius sextus.li.j.ca.xj. ꝙ cyrus rex Asarū volens aīas exercitus sui ꝓcitare ad bellum ꝓtra medos tali vsus est cautela. duxit em̄ exercitū suū ad quandā siluam vbi tutū populū suū in maximis vexauit laborib⁹ arbores succidendo. in crastinū ꝯ iussit lautissimas epulas ꝓparari. et exercitū suū cū trepudio ⁊ gaudio ꝓuinari. quo facto ipsemet trāsiens p singulas turmas interrogauit.quis istox ei magis placeret dierū. q̄ oēs respondentes dixerūt ꝙ longe plus dies placeret secundus. q̄bus ille subiunxit.sicut inquit p hesternū laborē ad hodiernū ꝓuenistis ꝓuiuū. sic felices beatiꝫ esse nō potestis nisi prius medos vestros vinceritis inimicos. Sic moraliter si nostrox peccatox remissionē optemus habere. nostros debemus spūales inimicos vincere.⁊ vite pñtis humiliter ac pseuerāter subire laborem ⁊ penitentiā. In cuius rei figura legit̄ Gen.xxxij.ꝙ Iacob transiuit vadū Jaboth.⁊ cum transisset luctabat̄ cū angelo donec appareret aurora. Jaboth rorēs pulueris interpretat̄. ⁊ sicut dicit Abbas vilt̄.⁊ signat tēporales delectatōes q̄ sunt sine fructu steriles ad modum torrentis cito labentes.⁊ ad modū pulueris oculos excecāt mentales. Transito igit̄ isto torrēte.i.ꝓemptis terrenis delectationib⁹ luctandū est cum dño duobus brachijs.s.lacrymis ⁊ oꝛonibus Vñ Osee.xij. Cōfortatus est Iacob ⁊ invalnit ad angelū fleuit⁊ rogauit eū dī. Dimitte me. iam em̄ ascendit aurora, Aurora est finis noctis ⁊ initium

dei. hec est mors viri iusti. in cui⁹ morte finit nox presentis vite miserie. ⁊ illucescit dies glorie. Luctandū est igit cum dño lacrymis ⁊ gemitibus donec dicat in mortuis iusto a deo. Dimitte me aurora est. i. iam nō est opus luctamine. finiunt em̄ tibi miseria et incipit gloria. hec abb. vill. sup epl̄as ser. j. Itē legit. j. Reg. vj. q̄ vacce q̄ trahebāt archā dñi ibant mugientes nō declinātes ad dexterā vel ad sinistrā donec venirent bethsamis. Spualit̄ illi qui voluerint archam dei. i. se ipsos sb̄ iugo domini bethsamis trahere. deberēt de peccatis suis gemere. ⁊ nō deberēt a via dñi declinare ad dextris amore alicui⁹ amici. i. voluptatis carnalis siue desiderij mūdane ꝓsperitatis. nec a sinistris timore ꝑditiōis amicicie vel desiderij carnalis voluptatis siue ꝓsperitatis mūdane donec veniāt bethsamis que interꝑtat domus solis. ⁊ celū signat q̄ dom⁹ est solis iusticie. ⁊ si rediat labor itineris merces finalis expectet. ⁊ sic labor alleuietur. vñ Gen. xxix. Seruiuit iacob Laban ꝓ rachel septē annis ⁊ videbant̄ sibi pauci dies p̄ amoris magnitudie. Sic deberet vir iustus seruire deo p totū tps vite sue sine tedio ꝓ celestis desiderij amoris magnitudine vñ Eccl. xviij. Nō impediaris semp orare ⁊ nō verearis vsq̄ ad mortē iustificari q̄m̄ merces dei manet in eternū. ¶ Et q̄tum ad tertium si ꝓsideratio malox q̄bus mūdus plenus est reditū vite pariat. Dicit ꝓpheta Consolamini ꝓsolamini ppl̄e meus dicit deus vester. vñ vel lugētes de malis in hac vita dolorosa regnātibus ꝓfortat dñs Matt. v. di. Beati q̄ lugēt q̄m̄ ipsi ꝓsolabunt. Itē Joh. xvj. Plorabitis⁊ flebitis vos. mūdus aūt gaudebit. vos aūt ꝯristabimini ꝫ tristicia vestra vertet̄ in gaudiū. ¶ Et q̄tum ad quartū si ꝓueniat reditū vite ex vehemētia ꝓpte tribulationis subdit ꝓpheta. Sustine dñm. hoc ē sustine patiēter tribulationē quā tibi dñs ꝓ tua vtilitate ꝓtingere ꝑmittit. vñ parit̄. in de virtutib⁹ ꝑte. iij. tract. de fortitudine. ca. viij. Tribulatio inquit hominē ꝓficere facit. dicēte ps̄. In tribulatiōe dilatasti mihi. sine tribulatiōe hoies dormiūt somno pigricie. ꝫ tribulatio excitat eos vt ignis in domo succēsus ⁊ vt aqua nauē subintrās. vñ ps̄. Saluū me fac deus q̄m̄ intrauerūt aque vsq̄ ad aiam meā Itē Matth. viij. Dñe salua nos ꝑimus. vñ Aug. ideo premunt iusti in ecclesia vt pressi ad deum clamarent clamātes exaudiant. ⁊ exauditi glorificent deū. hec parit̄. Et sequit̄. eo dē mō tribulatō inquit succursus est homini a deo missus. Mō tripl̄r pōt ostendi. ¶ Primo sic. Dom⁹ alicui⁹ igne succensa quē ꝓ se nō sufficeret extinguere aquā sibi oblatam cū gaudio suscipet. ⁊ obsequiū non ꝓsecutionē reputaret. ꝫ quāto magis cum dom⁹ cōscie succēsa est igne ꝓcupiscētie aquā tribulatōis debet reputare succursum ⁊ nō aduersitatē. ¶ Scōo si q̄s ab hostibus suis duceret̄ sup equū velocē ad locū vbi esset occidēdus. gratum hēret si quis illū equū vulneraret vl occideret. vt sic ab hostib⁹ liberaret̄. ⁊ sibi reputaret succursum ⁊ nō nocumentū. Ꝯto igit magis gratus dz esse ei q̄ corpus suū lasciuū q̄ quasi equus ē. iuxt illud Isa. xxxj. Equi eox caro. in quo ad mortē eternā ducit̄ infirmitate. vl alio mō ledit vt sic a demonib⁹ liberaret̄. Vnde Prouer. xxiij. Erue eos qui ducunt̄ ad mortē. ¶ Tertio sic. Si duellum cōmitteres cum aliquo et videres hostem tuum tibi ꝑualere. gratus haberes si q̄s hostē illū debilitaret intm̄ vt prealere posses ei. Spualiter quasi duellum est inter carnē ⁊ spm̄. Caro em̄ ꝓcupiscit aduersus spm̄ ⁊ spiritus aduersus carnē. ad Gala. v. Vnde ille q̄ videt carnē prealere aduersus spm̄ magnas gratias debz agere deo si in infirmitate vel alia tribulatione carnē eius debilitet vt a spū superet̄. Vñ apl̄s. ij. Cox. xij. Cum infirmor tunc potens sum. hec parit̄. de infirmitatis vtilitate ⁊ quantū ꝓfert ad anime salutē vt dictū ē supra parte. iiij. ca. lix. ℣. B. C. vbi agit̄ de quinto opere misericōie corpalis q̄ est visitare infirmos ⁊c. ¶ C Dictis ibidē adijciendū est q̄ dz Eccl. ij. In humilitate tua patiam habe q̄m̄ in igne ꝓbat̄ aux et argentū. homines vo receptibiles in camino humiliationis. crede deo ⁊ recupabit te. dirige viā tuā ⁊ spera in illū. Et sequit̄. Respicite filij nationes hominū ⁊ scitote q̄m̄ nullus speranit in dño ⁊ confusus est. Nō ꝓsideras Isi. in de sum. bono li. iij. c. lxij. Justus inq̄t in aduersis se ꝓbari cognoscit ⁊ non deijci. viri sancti plus formidāt ꝓspera q̄ aduersa q⁊ seruos dei ꝓspera deijciūt. aduersa vo erudiūt. Ideo sancti viri ꝓstantia ita portare debēt aduersa vt frangi nō queāt. Tunc magis sunt oculi dei sup iustos q̄m̄ eos affligi ab iniquis ꝓuidentia diuina ꝑmittit. Nam tūc eis gaudia disponunt̄ eterna q̄m̄ ꝓ presenti tribulatione ꝓbant̄. Nēs vite hui⁹ tribulationes aquis cōparant̄ ꝑtereuntib⁹ ꝓpterea q⁊ si quid in hac vita tribulatiōis acciderit nō stat ꝫ celeriter transit. q̄ vite future premiū diligēter excogitat mala oia vite p̄nt̄is eq̄nimiter portat. q̄m̄ ex illius dulcedine huius amaritudinē tempat et ex eternitate illius breuitatē hui⁹ despicit transitoria hec ille. Itē idem soliloquiox ca. xv. Pena inquit huius vite brevis est. ⁊ qui affligit ⁊ q̄ affligit̄ mortalis ē. tribulatio hui⁹ tpis finē habet. trāsiunt oia seculi huius nec ꝑmanent. oñe q̄ eueit stare nō potest. Nihil vite hois est diu. nihil tamlongū q̄ non in breui finiat̄. habēt sub sole finem suū oñia impossibile est vt homo sis ⁊ non gustes angustias. Dolox tristicia oibus sunt cōmunia. Oñia in hoc seculo sustinem⁹ euentu. Nemo in ꝑpetuum expers mali est. nemo est qui in hoc seculo nō doleat. nullus ē qui in hac vita positus nō supspiret. mali oia sunt plena. Ista vita est malis vndiq̄ plena. vita ista a fletibus inchoat qui nascit̄ a fletu incipit viuere. flentes. ꝓcimur in hanc miserā vitā ipse ortus sequentiū est gemitus. hec ille. Itē idem ca. xxvij. eiusdem vtilis inquit est tribulatio. vtiles sunt pressure. malox prauitas nō occidit te sed erudit. pranox aduersitas non te deijcit ꝫ extollit. humana tentatio arguit te ꝫ non interficit. quāto em̄ in hoc seculo frangimur tanto in perpetuū laudamur. quāto in p̄nti affligimur. tāto in futuro gaudebimus. Si his flagellis alterimur purgat in iudicio inuenietmur. semp hic deus vulnerat. q̄s ad salutē parat ꝑpetuā. In fornace ꝓbat̄ aux. tuvt fore careas tribulatiōis camino purgaris. vt purior appareas ꝓsecutōnis igne flagellaris. Cōstitaris vt

omniū peccatoꝝ ſoꝛde purgeris. ad ꝓbationem ſunt omnia iſta que ſuſtines. Non igit murmureris.non blaſphemies. nō dicas quare ſuſtineo mala.cur affligoꝛ.vt q̄uid mala patioꝛ. ſed magis dic peccaui.⁊ vt eram dignus non recepi.equalemvindictam peccati mei nō ſentio. minus me pcuſſum q̄ merebar agnoſco. iuxta modū criminis minoꝛ eſt tribulatio vltionis.ſm meritū peccatoꝝ diſpar eſt cauſa penaꝝ. non ſunt tanta ſupplicia quanta exiterūt peccata. Qui em̄ in flagellis murmurat deum ꝓtra ſe plus irritat. furoꝛē dei ꝓuocat.iram dei indignantis plus ſibi exagitat. Qui vo aduerſa patienter tolerat deū ſibi citius placat.hec ille. Item idem in de ſummo bono.li.iij.ca.vj. Nunq̄ inquit dyabolus aduerſus hoiem iuſtuz tentationum certamina cōmouere deſicit. aut em̄ tribulationes coꝛdis ille exaggerat.aut doloꝛes coꝛporis ſuſcitat. Hinc em̄ eſt q̄ paulus ait.Datus eſt mihi ſtimulus carnis mee angelus ſatbane qui me colaphizet. ſepe iuſti mentē varijs vexationū doloꝛib⁹ vis demonū cruciat. Vnde interdū vſq̄ ad deſperationis anguſtiam coartaꝝ. ꝑmanenti aūt in dei timoꝛe anime ⁊ ipſa talis anguſtia ad meritū ꝓficit. nam ſiue in animo ſiue in coꝛpe p inſtinctum immundoꝝ ſpirituū quelibet aduerſa iuſtus patitur ex dei vtiq̄ ꝑmiſſu patiꝝ.quod ſi hocipſum ad dei laudem humilis referat ⁊ dicat.q̄ō ꝑ coꝛporis paſſione Job dixit.Si bona ſuſcepimus ō manu domini.mala quare nō ſuſciplamus. Iſte nō ſeparatur a deo ſed ſibi ꝓiungit.quantūlibet acute anguſtia coꝛqueaꝝ.multa iuſtus aduerſa in anima patiꝝ inſtigatione demonū.q̄ talibus temptamētis perire vite eterne premiū nō pōt. q̄ pius dñs ad dānationem culpe nō reputat q̄ō de ſue maieſtatis permiſſu nolens qui patiꝝ poꝛtat. vbi vero violenter adꝯimur ⁊ ſi facinus aut flagicium nō eſt. miſeria tñ ꝑ flagicio ⁊ facinoꝛe eſt.ſed qui deum ꝑ irrogata laudat miſeria cōmiſſo ꝓculdubio caret facinoꝛe.hec Ysido.

Capitulum VIII

Ecunda ſpecies accidie eſt coꝛpoꝛ circa dei ꝓcepta. ⁊ eſt coꝛpoꝛ iſte languentis animi tedioſa voluntas bene opandi quietē carnis appetens mozdinam. vñ coꝛpens circa p̄cepta vel eſt ocioſus ea totaliter p̄termittens. vel eſt tepidus ea cū languoꝛe ⁊ tedio remiſſe adimplens. Et ideo de iſto coꝛpoꝛe poteſt intelligi illud ☞poc.iij.vtinā frigidus eſſes aut calidus.q̄ qꝛ tepidus es ⁊ nec frigidus nec calidus incipiā te euomere ex oze meo. Sup quo pariſ. Calidus inquit eſt q̄ feruens eſt ad bonū.frigidus eſt q̄ ſemp deſilit a bono. tepidus vo qui medio modo ſe habet. Et ſicut dicit interlinlaris.maioꝛ ſpes eſt de fragilis q̄ de tepidis.cuius rei hec ē cauſa. qꝛ tepidi quandā fiduciā ⁊ ſecuritatē accipiunt de hoc q̄ aliquid boni agunt.⁊ ideo ſe nō coꝛrigūt. Tepidus vo de dei oze euomiꝝ q̄ p predicatoꝛes in quibus deus loquiꝝ. de ꝓoꝛtio p excōicationē remouet ſcōꝝ. vel tūc tepidus euomit ō oze dei qñ deo pmittēte in deteriora p̄cipitat vel qñ finaliter impenitens moꝛiꝝ. De hac tepiditate dicit Hiero. Tepiditas ſola eſt q̄ ſolet deo vomitū ꝓuocare. hec em̄ tepiditas mꝛta mala homini generat.

¶ Primo preſtat fiduciā accedēdi ⁊ temptādi dyabolo. vnde ſicut in ollam tepidam muſce incidūt quā feruentē fugiunt. ſic de multis vicijs temptat dyabolus hoiem tepidū. de q̄bus nō audet hoiez temptare feruentē. Secundo tepiditas facit hominē nō accipere q̄ō in oratione petit a deo. nā cōtingit aliquē p viginti annos aliq̄d a deo petere.et nunq̄ illud accipe.ꝑ eo q̄ ſuā ꝓmoꝛit tepide oꝛationem.q̄ō aliū in vna hoꝛa ꝓtingit accipe q̄ feruidus eſt in oꝛone.vñ Aug. Seruat tibi deꝰ q̄ō nō vult cito tibi dare vt tu diſcas magna magne deſiderare.

¶ Tertio tepiditas facit hominē ſemp in vita pñs ſeminare. q̄ nunq̄ fructū celeſtis glorie metere. et ideo ꝓtra hanc tepiditatē ſic ſcribit btūs Bern̄. Si incipis incipe pfecte. ſi in pfectu es hoc ipſum ita pfecte age. ⁊ ſi pfectionis aliquid attigiſti.teipſum in temetipſo metere.i.menſura.hoc eſt totā vitam tuā in coꝛde tuo diligēter ꝓſidera ⁊ de tuis preteritis malis opibus ingemiſce. ⁊ gr̄as redde deo de pfectione tam habita. Quia ſicut dicit Iſiō. in de ſum.bo.li.ij.ca.x. multos remiſſa ꝓuerſio in priſtinos errores reducit.ac viuendi tpe reſoluit.horuz igit exempla quiſq̄ ꝓuerſus euita nedū timoꝛē ꝺi a toꝛpoꝛe incipis. rurſus mūdanis erroꝛibus immergaris. ¶ Tepidus in cōuerſione ocioſa verba et vanas cogitatōes noxias eſſe.nō ꝓſpicit. q̄ ſi a toꝛpoꝛe mētis euigilauerit. ea q̄ leuia exiſtimabat cōfeſtim q̄ſi hoꝛrēda atq̄ atrocia ꝓtimeſcet. hec ille.

Capitulum IX

Dhāc enim ſecundā ſpeciem accidie. ſcz coꝛpoꝛē circa dei ꝓcepta poſſunt reduci ſeptē vicia q̄ pariſ. inter ſpecies accidie numerat.quoꝝ primū ē ſomnolentia.ſecundū ocioſitas.tertiū dilatio. quartū negligentia.quintū indeuotio.ſextum inconſummatio ſiue in ꝑſeuerantia. ſeptimum vo remiſſio.

Capitulum X

Rimo ad hanc ſecundam ſpeciem accidie reducit ſomnolentia. ¶ Pro quo notandu q̄ ſm Januenſ.in ſuo catholicon.ſomnus componit cum lentos.q̄ō eſt plenū. ⁊ inde ſomnolētus.i. plenus ſomno.⁊ ſomnolentia in eadē ſignificatiōe. Et eſt ſomnus deſcriptiue. vt dicit ibidez. q̄es animaliū virtutū cum intenſione virtutū naturaliū. animales inquit virtutes dicunt hic quinq̄ ſenſus ⁊ rō ⁊ intellectus. Sed naturales virtutes dicunt virtus appetitiua.retētatiua.digeſtiua.expulſiua. In ſōno vo quieſcunt animales virtutes.nam cum doꝛmit homo nec videt nec audit nec diſcernit nec intelligit.ſed naturales virtutes tūc intendunt.nam in ſomnis melius fit digeſtio.⁊ melꝰ mutaꝝ cibus in naturā rei alēde.⁊ ex hoc ſequiꝝ q̄ a natura melius appetiꝝ in ſomno q̄ in vigilia. de ſomnolētia em̄ que ad accidiā ꝓtinet dicit Prouer.xix. Pigredo immittit ſopoꝛē. Et q̄ pigredo imittat ſopoꝛez ꝓtz ex hoc q̄ multi ex pigredine conant doꝛmire. cū tñ doꝛmire nō pūt. vñ Prouer.xxvj. Sic oſtiuz

vertitur in cardine suo ita piger in lecto suo. Item multi ex pigredine dormiūt qñ essz vigilandū vt tē poze oratiōis Cōtra illud. j. Petri. iiij. Estote pru dentes z vigilate i oziōib⁹. Item in sermone vel in lectiōe. sic aliq ad audiēdū scurrilia. rumozes et ine ptas fabulatiões satz sun t vigiles. qtū ad audiēdū sermonē dei siue vtilem lectionem efficiunt statissi me somnolenti. de qbus dr Eccl. xxij. Qui narrat v bum non audiēti qsi qui excitat dormientē de grau somno. Cum dormiente loqtur qui narrat stulto sapiam. vñ legit Act. xx. de quodā adolescente noie euthico. qui cū disputante paulo z ille graui merge rek somno. cecidit de tertio cenaculo deorsum z sub leuatus est mortuus. ¶ Sed est hic notandū q sic dicit Jin. dic. xv. somn⁹ plerūcz in scriptura pecca tū signat vt in illo apli Ro. xiij. Hora est iam nos de somno sur. quē somnū alibi exprmens dic. Sur ge qui dormis. z illō exponēs addit. Exurge a mor tuis. Epheſi. v. hic em somnus mors est. i. pctm. qō alibi manifeste notat cū dicit. Vidua q in delicijs viuit mortua est. j. Thy. v. peccatū em mors dr. qa mors sepatio a vita. z pctm nihil aliud est nisi sepa tio a vite. i. a deo qui p se est vita. vñ Isa. lix. Iniqta tes vestre diuiserūt inter vos z deū. Itē sap. j. Per uerse cogitatiões sepant a deo. Sōnus itacz iste de quo hortat nos apls surgere pctm est. z non imeri to somno ꝓpatur pctm. qz somn⁹ est vinculū z imo bilitas sensuuz. sensus aūt spūales anie sunt memo ria z intelligentia. z dilectio trinitatis q supra ipsaz est. z cognitio z amor ordinat⁹ sui z ei⁹ qō sibi par est. z cognitio regendi z administrandi ea que sub se sunt. amorcz eadē recte regendi z administrandi hoc est sensus spūales anie sunt sapia z intellectus scia ars z prudentia siue ꝓsiliū. Et sm bern. quinqz sensus anie sunt isti. amor pius. quo pentes diligi mus qui est sicut tactus. amor iocund⁹. quo diligi mus socios est qsi gust⁹. amor erga oēs homies in stos sicut odoratus. amor violentus erga inimicos est sicut auditus. amor sanctus erga deū siue deuo tus est sicut visus. Hor aūt sensuū vinculū z imo bilitas vt nō possint agere peccatū est z ita somnus pctm. Expressi etiā patē pōt pctī ad somnū ꝓpatio. somnus nanqz fit cū vapor a nutrimēto ascēdit ad cerebrū. z ibi infrigidat⁹ redit z occupat primuz in strumentū sentiendi vt nō possit agere. In scriptu ra vō comedere dicimur oīe qō summe amamus et in q sum me delectamur cib⁹ itacz pctōr sūt hec tpalia summe amata in quibus summe delectant. Fantasmata aūt hor amotor vsqz ad rōem ptingē tia quasi vapores sunt a nutrimento resoluti ad ca put ascendentes. que cū alliciunt aniam ad amā dum ea quorum sunt fantasmata quasi deorsum re deunt z grauant aniam. occupantcz eius predictos sensus vt non possint agere. sic itacz crapulata ania et inebriata temporalib⁹ sopitur. In somno qqz ē reuersio caloris innati ad cor qui reuerberat ad va pores occupantes primū instrumentū sentiēdi. sic ad fantasmata tēporalia reuerberat amor ad aman dum se. prima em hmōi somni causa est cuz ad fan tasmata suiipsius reflectit amor in se z se supbe dili git et per medium sui cadit in amorem inferiorum hec ille Item Wolkot in lectura libri sapie lectiõe. excij. pertinēter ad ꝓpositum ita scribit. Peccatuz inquit quenient somno cōpatur ꝓpter quatuor ra tiones. Primo ꝓpter somni causationē. Scdo ꝓpt somni interpretationē. Tertio ꝓpter sensuum liga tionem. Et quarto ꝓpter iudicij deceptionē. ¶ Pri mo igit somnus dr figuratiue peccatū ꝓpter somni causationem. causat em somnus ab euaporatione ascendente ad cerebrū de nutrimento qui qdem va por per calorez ascēdit Sz cum ad cerebr quenerit ꝓpter cerebri frigiditatem infrigidat ibidem. z cuz illa materia fuerit grauis per ꝓgelationē nititur de scendere z descendēdo aūt per venas obturat vias spūum vitalium per quos sensus exercuerunt act⁹ suos. z sic causat in potētia sentiendi z retractio ca loris adinterius z hoc est somn⁹. priuatio vicz actⁿ sentiendi per euaporationē sic elenata de nutrimē to z postea infrigidatam. sicut declarat aristo. j. de sōno z vigilia. p vij. signa. vbi oñdit ꝓsequent q tri plex hominis dispositio corporalis facit homin ez somnolentū naturaliter vicz si habeat caput gran de. vnde animalia habentia pua capita z parum de cerebro sicut aues paz dormiunt. similiter animā lia habētia cerebr siccum sicut canes. z similit me lancolici paruz dormiunt sm aristo. ß si vo habeat caput grāde. colum breue z venas graciles erit na turaliter somnolēt⁹ qz si vene gratiles sint. euapo ratio calida z subtilis faciliter ascendit ad cerebrū. et eadem euaporatio infrigidata in capite z ingros sata difficiliter descendit ꝓpter gracilitatem venaz et per ꝓsequens diu retinet vapor ille grossus in ca pite. z q̄diu tenetur ibi obturat meatus sensuum et tamdiu sensus manent ligat qō est aliter dormi re. Similiter si habeat caput grande z habebit mul tum de cerebro. z sic multū de frigiditate in loco il lo. Tertio si collū sit breue. citius quenient euapo ratiões de stomacho ad cerebr. Isto modo mora liter. si persona habeat caput grande collū breue. et venas graciles erit cōiter per delicias z pigriciam somnolenta. Caput grande est magna dignitas. vt puta si forte sit rex comes vel magnus in ecclesia. Collum breue est parua charitas. charitas est enim quasi collum in corpore christi mistico qō est eccle sia ꝓnectens christū qui est caput corpori suo quod est militans ecclesia. vena est vas sanguinis. San guis em designat ꝓpassionem ad proximū. z reuera quicunqz habet magnā seculi dignitatē z ad deū paruā charitatem. ac ergo proximū modicam pie tatem talis erit necesario somnolentus. Unde ysa. xliij. Omnes reges gentiū vniuersi dormierunt in gloria vir in domo sua. In cuius signuz tres reges siue magi rūso accepto in somnis ne redirēt ad he rodem per aliam viam reuersi sunt in regionem su am. Math. ij. ¶ Secūdo peccatū ꝓpatur somno ꝓpter somni interpretationē Dicitur em vulga riter cuius non semper sit verū q recta interpretatō somnij est exponere somniū per appositum. z certe isto modo est spūalit. nam somniātes de honorib⁹ dignitatib⁹ diuitijs z delicijs in pñti. in futuro po nentur in penis. doloribus z eternis miserijs. z per oppositū afflicti tribulationib⁹ z tedijs ꝓpter deuz in pñti i futuro gaudio replebunt. z hoc est de quo saluator discipulos suos promonuit qñ erat ab eis

de seculo corporalit recessurus dicens. Amē amē dico vobis qz plorabitis et flebitis vos.mūdus aūt gaudebit.sed tristicia vestra vertet in gaudiū. Job. xvj. Gaudiū vero mūdanoꝝ in tristicia conuertet Job.iij. Ducunt in bonis dies suos z in puncto ad inferna descendūt. De istis somnijs dr Eccl.xxxiij. Vana spes et mendacium insensato viro.z somnia extollunt imprudentes. ¶ Tertio peccatū cōpatur somno ꝓpter sensuum ligationē. Dormiens homo sic habet sensus ligatos q de suis opatiōibus nihil exercent.ꝫ est hō qñ mortuus z eodem mō dormiens in ꝓsuetudine male vite in peccato mortali nō pōt opari opus meritorū vite eterne dignū. Vnde dicit aristo.in de somno z vigilia q dormientes et dormiendo facientes opa vigilie non pñt memorari operū illoꝝ.ꝫ somnioꝝ bene recordant.eodē mō facientes opera bona extra charitatem nō recordabunt.i.nihil recipient pro eis de premio in celis.sed bene remerabunt se fuisse ꝓ eisdē tpalib⁹ ꝑmiatos Et iudicabūt ista opa non sicut bona opa.ꝫ potⁱ⁹ sicut bonoꝝ preterisse.vñ Job.xxx. Velut somnius euolans non inuenit.transibit sicut visio nocturna ¶ Quarto peccatū ꝓpatur somno ꝓpter iudicij deceptionē Somnias em̄ in suidcat se qñq esse in magnis quinys collocatū inter reges.z tñ cū euigilat inuenit se fortassis in carcere ꝓpeditū.somnias vero terribilia nō timet.nam z si quis stet ad caput eius cū gladio euaginato nihil inde timet.ꝫ de fantasijs ꝓprij capitis de qbus fantastice somniat etiam qui sibi nocere non pñt timet supra modū. si ignis approꝑinquet vel aqua non credit nec timet.eodez modo dormientes in peccatis falsum hñt iudiciuz vnde Job.xxix. Sicut somniat esuriens q comedit cū aūt fuerit expgefactus vacua est ania eius. Itē tribulatiōes seculi que nō sunt nisi fantasie nimis timēt penas aūt eternas quas merent nullatenus reformidant.quorū qlibet dicere pōt illud Job.vij. Terrebis me p somnia.z per visiones horroꝛe concuties.hec holgot. Sed q̄ periculosus sit somnus accidie ptz multiplici malo qō in scripturis de inordinato samno legit accidisse. vñ Judicū.iiij. legit q Jabel dedit sizare lac ad bibēdū vt lact⁹ dulcedie in gurgitatus fortius dormiret.quo facto illo dormiēte interficit ab eadē. Sic spūalit dyabolus dat peccatori ad bibendum lac carnalis delectationis qua ingurgitatus z dans se sopori p longā consuetudinem finaliter interficit eū morte eterna. Vñ crisᵒ.sicut inquit qui ab aspide percutit qñ quadā delectationeꝫ vadit ad somniū.z sic i suauitate sopozis moꝛit Sic spūaliter percussus a dyabolo dormiens in suauitate carnalis delectationis tandem morte occiditur eterna. Itē Judi.xvj. legit ō sampsone quē valida fecit dormire sup genua sua.z rasis septē crinib⁹ capitis sui captus ab inimicis ꝫ exoculatus est et vitam suam miserabiliter finiuit. Cuius hystorie moralis declaratio patet supra ca.j.hui⁹ in secūdo motiuo ꝓferente ad detestationez accidie.vbi agitur de secūdo.quo oñditur q accidia valde placet dyabolo. Itē matb.xxv. legit q fatue ṽgines dormierūt vsq ad aduentū sponsi.z ꝺ excluse sunt a nuptiis. Spūaliter iste fatue virgines significant fatuos peccatores,q̄ p totū tempⁱ⁹ vite sue dormierūt in suis peccatis.qui exclusi erūt finaliter a nuptijs socūditatis eterne.ꝫ in isto periculoso somno accidie nimis ꝓfunde dormiūt nr̄i ꝓlati moderni z ceteri viri ecclesiastici.z spāliter i ecclesiasticis beneficijs cōstituti.q̄rum dormitionis causa pōt esse ista.expētia docente.qñ hō multū z diu laborauit z lassatus a labore fuerit.oportet tūc q post laborē suum dormiat z quiescat.Sic spūaliter qz pastores z prelati ecclesie his diebⁱ⁹ multū fatigant ꝓ dignitatibⁱ⁹ ecclesie obtinendis.vnus in coquina regis.aliⁱ⁹ in curia epi.aliⁱ⁹ in seruitio dñi tpalis.sed in curia eruditionis legis diuine minie laborant.z cum p talē occupationem post longū laborem ad ecclesiā deuenerint non cessant a labore ꝫ tūc oportet q sint ꝑbendarij.z deinde archidiaconi z deinde epi.z cū ad suprem̄ gradū ad quē pñt peruenire fuerint sublimati tunc intentū prima fatigatione sunt lassi. q ꝑ multitudine seruitutis z laboris nō pñt diutius vigilare super gregem sibi ꝓmissum.tūc oportet omnino q dent se totaliter sopori z quieti vt possint diu in suis voluptatibus viuere. Sz experientia docente. homines affectantes multū dormire euitant inq̄tum pñt omnē tumultū z clamorē q eos a somno excitaret.sic certe tales affectantes dormire in suis voluptatibus euitant.immo z ꝓhibent inq̄tū pñt omnem clamorē ꝑdicatiōis.que eos et alios peccatores a somno peccati excitaret.non ꝓsiderantes q q̄ vis somnus immoderatus in omni hoie sit periculosus.Tamē ꝑm Januenſ.tria sunt genera hominū in qbus immoderatus somnus maxie est periculosus.z summope euitandus.s.in pastorib⁹ gregis in gubernatorib⁹ nauis z in ianitorib⁹ siue speculatorib⁹ obsessorꝛbis. ¶ Primo somnⁱ⁹ immoderatus periculosus est in pastorib⁹ gregis.qz dormiētib⁹ illi⁹ grex a canibus z alijs bestijs deuorat z dispergitur Sic spūaliter dormientibus pastoribus ecclesie lupus infernalis rapit z dispergit oues gregis dñice Et ideo dic̄ apls.j. Pe.v. vigilate qz aduersariⁱ⁹ vester dyabolus tanq̄ leo rugiens circuit querēs quē deuoret. Item.ij.thy.iiij. cuilibet pastori ecclesie dicit apls. Tu vo vigila in omnib⁹ labora.fac opⁱ⁹ euangeliste.opus euangeliste est pascere gregez domini sui. Nam vt dic̄ Greg.z ponit in ca.viij.q.j.ī scripturis. Si is inquit qui valet omniporens deus oues renuerit pascere.oñdit se summū pastorem minie diligere.z sicut dicit apls.j.Cor.vlt.q nō diligit dñm ihm xpm anathema sit. Et sicut dic̄ Jero. z ponit in ca.xxiij.q.iij.certum est. Anathema nihil aliud est q̄ a deo sapari z dyabolo tradi.Ex q̄ plane ptz q pastores qui gregē dñi non pascunt in hanc terribilē sniam incidunt.Et numꝛ.qz tales q̄tū in ipsis est oues domicos occidūt. Vñ grego. et ponit in ca.dis.xliij.ephesijs.cum increpare deliquentes noluerit eos ꝓculdubio tacēdo pastor occidit. Item ecclī.xxxiij. panis egentū vita pauperis est.q defraudat eū homo sanguis est. Et exquo homicidiū corporale facit sacerdotem irregularē q̄tū ad ecclesiam militantē. a multo fortiori facit istud homicidiū spūale ip suum irregularē q̄tuz ad ecclesiam triumphantē.Et si dives euangelicus ō quo Lu.xvj.ca.damnatⁱ⁹ est.qz non dedit panē corporalem pauperi,sequitur q tanto grauiori damnatione est

ille pastor dignus q̄ non dat indigentib⁹ panē spi
ritualē verbi dei. quāto anima melior est corpore.
Vñ in figurā hui⁹ legit Hiere.j. q̄ dñs alloquēs
ꝓphetam dixit.quid vides tu hierem ia.t dixit hie
remias.virgam vigilantē ego video. Et dixit dñs
bene vidisti. q̄ vigilabo ego sup verbo meo vt faciā
illud.t factū est verbū dñi secūdo ad hieremiā.d.
quid vides tu hieremia. t dixit hieremias ollā fue
censam video. Ecce primo dr̄ q̄ vidit virgam vigi
lantem.t postea ollam succēsam. in signū q̄ pasto
res q̄ vigilanter non agitant virga disciplineverbi
dei indubitāter.nisi se emēdauerint finaliter ꝓiciē
tur in ollam pene eterne. Vñ in ꝓfirmationē hui⁹
Matth.xxv. precipit dñs seruū pigrum q̄ pastorē
signat negligentē ligatis manib⁹ t pedibus ꝓici
in tenebras exteriores vbi erit fletꝰ t stridor dentiū
Ecce q̄ periculosus est somnus pigricie pastoribus
ecclesie. ¶ Scdo periculosum est pastorib⁹ eccle
sie dormire in peccatis. q̄ sunt nauis ecclie guber
natores. Vñ negligentē pastorē ecclie sic alloquit
scptura. puer.xxiij. Eris sic dormiēs i medio ma
ris t q̄si sopitus gubernator amisso claue.et sicut
nihil magis ꝓfert ad nauis ꝓclitationē q̄ negligē
tia gubernatoris. sic nihil magis ꝓfert ad nauis ec
clesie ꝓclitationē q̄ negligētia puersi pastoris. vñ
Aug.t po.in.c.di.lxxxiij.dicēte. Nemo inq̄t in ec
clesia magis nocet q̄ qui puerse nomē vel ordinē
sanctitatis hz. Et ī dicit idē Aug.sicut recitat em̄
parif.in de vicijs.pte.vj. In nullo inq̄t sentio deū
mihi magis iratum . sicut in hoc q̄ cum indignus
essem pani ad remū.positus sum ad gubernaculū
in apice regiminis ecclesie. t adhuc sanct⁹ iste nō
recepit regimē aiar̄ prece nec pcio. q̄ quodāmodo
inuitus t coactus. nā vt dicit parif.vbi ꝓius q̄ le
git de btō Augu.q̄ fugit oēm ciuitatē q̄ non habe
bat episcopū ne in eū raperet. Et nimirū. Nam
sicut dicit Crisosto. t ponit in ca.dist.xl.miti sacer
dotes.Quicūq̄ desiderauerit primatū in terra in
uenietꝓfusionē in celo. nec inter seruos xpi cōputabit
qui de primatu tractauerit.Et ī dicit Grec.
t ponit in ca.viij.q.j.in scripturis.q̄ sicut locus re
giminis desiderātibus negādus est.ita fugiētibus
offerendus est.t sicut scriptū est.nec quisq̄ sumat
sibi honorē. q̄ vocat a deo tanq̄ aaron. Itē idē
ca.j.q.vj.sicut is.Sicut is inquit q̄ inuitatus ren
nuit.req̄situs refugit.sacris altarib⁹ est restituēd⁹
sic q̄ vitro ambit vel importunū se ingerit est pro
culdubio repellēdus. Nam q̄ sic nititꝰ altiora ꝓscē
dere.q̄d aliud egit nisi vt crescēdo exterius interi
us in ꝓfundū descēdat.hec Greg.Ex q̄ ptz q̄ val
de timere pñt inabiles fatui q̄ tam importune mo
dernis temporib⁹ preesse se ingerūt. ꝑsertim cum
dicat btūs Grego.t ponit in ca.j.q.i.si q̄s neq̄.Si
quis inquit neq̄ sanct⁹ neq̄ pollens moribꝰ.neq̄
a clero neq̄ a populo vocatus.neq̄ pulsatione co
actus impudēter xpi sacerdotiū iam q̄libz facino
re pollut⁹ nō iusto cordis amore q̄ sordidis pcib⁹
oris siue comitatu siue manuali fuitio.seu fradu
lētomunusculo epalē seu sacerdotalē nō lucro aiar̄
q̄ inanis glorie auaricie fultus dignitatē fuscepit t
in vita sua si sponte non reliq̄rit. eūq̄ in aspera pe
nitētiā mox nō inuenerit ꝓculdubio ineternū perti
bit.hec ille.Sed hanc terribilem sniam non attendūt negligentes pastores qui dormiētes in suis vo
luptatibus pmittūt nauem ecclesie dolorose pire.
¶ Tertio periculosum est pastorib⁹ ecclesie nimiū
dormire.q̄ sūt vobis ecclesie speculatores.iuxta il
lud ysa.xxj. Vade t pone speculatorē t qōcūq̄ vi
derit.s.piculi annūciet.s.p clangorē tube euāg elice
predicatiōis.iuxta illud Ysa.lviij. Clama ne cesses
quasi tuba exalta vocē tuam.t annuncia pplo meo
scelera eor̄.t sicut speculator ciuitatis in tpe guer
re aduenientibus inimicis si dormiēs tuba nō clā
gat t pplm de periculo inimicor̄ moneat.sentiē tra
ditor t dignus vltimo iuris supplicio. Sic certe pa
stor q̄ est spūalis speculator ciuitatꝫ ecclesie nisi clā
gat tubam euangelice pdicationis.t moneat popu
lum de piculo inimicor̄ suor̄ spūalium quibus vn
dicq̄ obsidenē sentitur traditor ibu t dignus morte
eterna.dicente beato grego.t ponit in ca.dist.xliij.
sit rector. Sacerdos templū ingrediens moriē si de
eo sonitus predicatiōis nō audiat.q̄ iram cōtra se
occulti iudicis exigit si sine sonitu predicationis in
cedit.t sicut negligētia speculatoris si pplm de ini
micis non moneat est causa perditionis populi.si
cut teste beato greg.t ponit in ca.di.xliij.ephesijs.
Cum increpare delinquentes noluerit eos ꝓculdu
bio postor tacendo occidit.t ideo inter oēs homi
nes negligentes sacerdotes t spāliter pastores eccle
sie grauissime punienē dicente scriptura Sap.vj.
Judicium durissimū fiet his q̄ presunt. ¶ Item q̄
periculosus sit iste somnus pigricie pastoribus ec
clesie ostendit holkot in lectura libi sapie lectione
xxxvj.vbi sic.Clericꝰ inquit vicios⁹ simil est argo
Unde argus sicut refert ouidius.j.metha. ꝓpe finē
Fuit q̄dam pastor t habuit.c.oculos. t tñ non ha
buit nisi vnam vaccam nup tranſformatā de virgi
nit ad custodiendū mercurius pastor caprarum ve
nit ad argū t fistulauit ita locūde t suauiter q̄ argꝰ
rogauit eū secū cū suis capris si sibi placēt manere i
pascuis illis.mercuriꝰ vo annuit.q̄ ꝓpter hoc ve
nit. Sederūt igitur simul.t mercurius de nouo in
cepit fistulare.ita dulcit q̄ alīq̄ oculi ipsius argi dor
mire ceperunt alijs adhuc respicientib⁹ ad vaccam
Tandez vo mercurius tam ineffabiliter fistulauit.
q̄ oēs.c.oculi argi dormitauerūt.t statim surrexit
mercurꝰ t caput cū oculis argi amputauit.t vac
cam argi secū abduxit. Moraliter clericus litterat⁹
est quasi argus habens.c.oculos.i.c.cautelosos ꝓsi
derationes nocendi.t non habet nisi vnam vaccam
custodiendam.i.vnā bestialē ꝓscientiā. Ista em̄ fuit
virgo dummō retinuit innocentiaz.q̄ transformata
est in vaccā p bestialē voluptatē. Unde ysa.vij. Mu
triet bō vaccam. Item osee.iiij. Sicut vacca lasciui
ens declinauit israhel. Mercurius.i. medi⁹ currēs
dyabolus est q̄ circuit querens quez deuoret.j.Pe.
v. Iste fistulat ita suauiter p strepitū lasciuie mūdis
lis.p adulationes t p carnales voluptates q̄ iste ar
gus obdormit p negligentiā vsq̄ ad mortē in pecca
tis t tunc mercurius.i.dyabolus aufert sibi caput.
q̄ separat ab eo xpm qui est caput ecclesie.t miseraz
vaccā.i.bestialem aiam ducit secum in infernū. Et
ideo ꝓuer.xix.dr̄.Qui negligerit viam suam morti
ficabit.hec ille.Ab isto igit̄ piculoso somno hortaē

ꝓpheta voluptuosos platos expgisci. Joelis.j.d. Expergiscimini ebrij ⁊ flete.⁊ vlulate omēs q̄ bibitis vinū in dulcedine qm̄ perijt ab ore vestro. Sed forte inq̄t linco.dicto.xv. Dicit aliquis.multi hoc somno graviter ⁊ ꝓfunde somniant.nec facilit valent expgefieri nisi forte aliquibus penetrabilibus violenter ⁊ aspe eor sensus tangentib⁹ q̄ sunt ita violenta ⁊ aspa que hoc somno sopitos pñt excitare vel debent.Audi que solent a somno corporis excitare ⁊ cognosce fortiora a somno anie excitativa.stimulus ledens tactū etiā ꝓfunde ꝓsopitos a somno corporis excitat.nec posset ei stimulus vel pax intra carnē penetrare sine dormientis excitatiōe. multe aūt punitiones penalitatū ab extrisec⁹ venientium non solū cutem ꝫ etiaz carnē nrām penetrant.nec i eius vnā periculam.ꝫ plerūq̄ totā carnem.Nec sistunt solū circa naturalia.sed multotiens vsq̄ ad vitalia ipm cor perforant.⁊ adhuc iacet inexpgefact⁹ qui stimulat.nam penalitates q̄s in hac vita mortali seu morte vitali patimur stimuli sunt dñi q̄bus pungit ꝓsopitos vt excitet eos vl excitatos ne labātur in somnū excitet.ipse em̄ pcutit ⁊ sanet.sicut ait legislator ⁊ ꝓpheta.Exclamatio etiaz fortis solet sopitos excitare ⁊ maxime si ꝓsone reverēde ⁊ tremē de sit clamor.Audi q̄ ⁊ quanti in auribus tuis forti clamore ꝓsonant. Paulus clamat.d. Hora est iam nos de somno surgere.⁊ ingeminat dicens Surge qui dormis ⁊ exurge a mortuis.Sz si iste excitator parue auctis tibi videatur.audi ⁊ exaudi principē apostolor ꝓsonantē.Sobrij estote ⁊ vigilate q̄a adversarius vester dyabolus sicut leo rugiens circūit querens quē devoret.j. Pe.v.Hō etsi isti quasi minores tibi despecti sint.audi veteranos testamēti veteris.audi Jsaiā dicentē. Surge illuminare iherusalem.qr venit lumē tuū. Jsa.lx. Itē iheremias clamat.Consurge lauda in nocte in principio vigilarum Johel quoq̄ impudenter adhuc torpentes velut stomachando obiurgat dī. Expgiscimini ebrij. Hō si forte omnes hi vident nō satis ꝓpinqui ⁊ familiares dño domus.vt ad illor voces surgere debeas.⁊ si forte indigneris eis velut minis aspe acclamantib⁹.Audi panimphū.i.custodem sponsi q̄ plenus oleo dilectiōis suaviter insusurret auri tue dī.Beatus q̄ vigilat ⁊ custodit vestimēta sua ne nudus ambulet. Apoc.xvj. Hō si voces omniū istor vrpote seruor adhuc vilipendis.salē ipsius dñi reverearis vocem suaviter ꝓmonentē.⁊ cante i timorem incutientē.vigilate qr nescitis qua hora dñs vr venturus sit.Math.xxv.Solet etiā magn⁹ fulgur oculis infusus a somno excitare.nec iste modus excitandi inq̄t Linc.maxie hic ꝓmorantib⁹ deest. lux em̄ splēdidissime puresatiōis hui⁹ pgregatiōis oculos in longe positor ferit. Excitēt nos igit hec tria scz stimuli penalitatū clamor tam validus. tantor excitantiū ⁊ rutilans fulgor palam tam sancte puer santiū.Hō si adhuc letali somno pressus torpescis excitet te ⁊ vigilantem faciat timor furis .i. mortis hora.qua hora nescis domū.i.carnis habitaculum suffossuri.⁊ timor ⁊ reverentia dñi hora qua nō putas venturi.Excitet te premiū q̄ dñs tibi cōferet si invenerit te vigilantē.audi premiū.Amen dico vobis faciet illos discūbere ⁊ transiens ministrabit illis.Spūaliter fur est mors siue dyabolus q̄ mortis aculeo domū anime.i.corpus suffodit si vigilās furis suffossa domo tibi habitatori nocere non poterit.Quis militans in castris obsessus ab hostis vigilantissimis dolosissimis astutissimis audet vl ad horam stertere. Nonne vita nostra militia est super terram.nonne cuz filijs israel in heremo in castris sumus.nōne ab hostib⁹ obsessi sum⁹.hostis noster demon est cū angelis suis.cuius fortitudini nō est fortitudo super terram que possit cōparī.qui atror sicut leo rugiens circūit querens quē devoret de q̄ dī q̄ serpēs erat collidior cunctis animantib⁹ terre Et de quo dicit paulus.Nō ignoram⁹ astucias eius.hi sunt principes demetrij q̄ ꝓstituerunt supervenire nocte sup Jonathan.cū aūt occiderit sol ꝑcepit Jonathas suis vigilare ⁊ esse in armis paros ad pugnam tota nocte.Et sequtur.si hec a somno te nō excitent.s.stimulus clamor fulgor timor furis ⁊ domini.⁊ hostiū obsidentiū somnus tuus inexcitabilis est.ac per hoc nec taz somno premeris.ꝫ port⁹ morte.cum dicat phus q̄ ois somn⁹ excitabilis est. vis noscere an somno premeris.dormientes non percipiunt transitū tpis.Si tu itaq̄ transitū tpis non pcipis aut dormis.aut litargiam vel aliquā talē egritudinem pateris.quid est em̄ transitum tpis non pcipere nisi finis appropinquationem nō ꝓsiderare. hec Lin. Item si q̄s iaceret extra omnē domū supervenientem plueret ⁊ tonaret fortissime.insup si q̄s sup eaz clamaret ꝓtinue.nec tū excitaret signum esset q̄ eēt mortuus.vl in proxima dispositiōe ad mortē. Spūritualiter loquendo peccatores in mortalib⁹ peccatis dormientes sunt extra domū militantis ecclesie. qr non sunt pticipes eor q̄ sunt in ecclesia dei q̄diu sunt in peccatis mortalib⁹.sed dñs multotiēs pluit super tales diversas infirmitates emissiones bonorū tpalium guerras ⁊ pestilentias Aū nūc vt videt venit tps de quo pdixit xps Lu.xxj.Exurget gens ꝓra gentem ⁊ regnum adversus regnū.⁊ erunt pestilentie ⁊ fames terroresq̄ de celo et signa magna erūt.ꝑdicatores etiā frequēter clamāt sup eos.⁊ tū adhuc non surgūt de peccatis.q̄re apparet q̄ mortui sunt spiritualiter ⁊ in via transeundi ad mortem eternā.iuxta illō Anastasij. Qui bona egerūt ibūt in vitā eternā.q̄ vo mala in ignem eternum.

Capitulum XI

Ecūdo ad predictam secundaz speciē accidie.s.torporē circa dei precepta pōt reduci ociositas. Et est ociositas vicium qō caret rōe iuste necessitatis aut intentione utilitatis. vnde crisost. super illud math.xx. Quid hic statis tota die ociosi. Videam⁹ inquit q̄ sunt ociosi.nō peccatores.illi em̄ mortui sunt non ociosi.sicut em̄ surdus apud deū dī qui nō audit q̄ dei sunt ꝫ q̄ dyaboli sūt.⁊ sicut cecus dī qui nō corporalit cecus est.ꝫ p cuius oculos dyabolus vidit et non deus.sic q̄ dyabolo vivit mortuus est apud deum.Quis igit ociosus est.qui opus dei nō operatur.alienas res tollis.non ociosus es sed mortuus.si aūt aliena non tollis. tū de tuis impotentib⁹ non das tunc ociosus es.nam quia aliena non tollis non peccas.tū nec iusticiam nec misericordiam

oparis. vis nō esse ociosus. nā alienā nō tollas. sī de tuis des impotētibus opatus es in vinea domini. Item inebriaris in delitijs es nō es ociosus. ꝫ sicut ait aplūs viuēs mortuus. si aūt mensurate mādūcas. t bibis nō q̄dem peccas. q̄n nō male mādūcas. t tū ociosus es. quia nullā ieiunij oparis vtutem. vis igit nō esse ociosus ieiuna. t qō mandūcaturus es diuturnū panē da impotēti. t coluisti ieiunij vitē. Fornicaris mortuus es non ociosus. si aūt tuā habes vxorē non q̄dē peccas. nec tū castitatis opatus es vitē. vis esse nō ociosus si sine vxore es ne quesieris vxorē. t si vidua es noli transire ad scōas nuptias vel tercias. t opatus es castitatis vitem. si forte dicis sine vxore esse nō possum. oīdo tibi vt vxorē habeas. t castitatis vitē colas. abstine te a menstruata. abstine te a p̄gnāte. erubesce facere qō bruta aialia nō faciūt. omne aīal ꝓceptionis sue seruat honorem. t tēpus. homo aūt solus ꝓtemnit. q̄n aūt dies festus aut dies ieiunij ē serua vt impleas apostolicū p̄ceptū. nolite fraudare inuicem nisi forte ex ꝓsensu vt vacetis ieiunio. t orōni. Hec Crisosto. Sed certe multi ociosi negligūt carnem suā laboribus. t pnis macerare. t de suis tēporalibus abundantijs pauperibus impartiri q̄ sites sunt magnatibus q̄ nemora sua ita parce custodiunt. q̄ nulli homini volūt aliq̄d de eis p̄ce vel p̄cio ipartiri. ꝫ totū ꝓ suis ꝓseruāt heredibus. ad quos manus cū deuenerint talia sine mensura ea deuastant vt ptz multotiens. t ꝓsumunt. Sic spūaliter multi ociosi corpa sua ociositati exponunt nihil operari valētes. t bona sua tēpalia stricte custodiūt. quorū corpa. t bona tēpalia cum ad heredes deuenerint q̄ sunt vermes q̄ hereditabūt corpus. t serpentes inferni q̄ hereditabūt animam. t bestiales homines q̄ forte hereditabūt sua bona tēpalia sine mensura illa deuorabūt. Vñ Eccles. x. Cum morīt hereditabit serpētes bestias. t vermes. t sic tūc inuitus dabit vermibus. demonijs inimicis. t bestialibus hoibus que mō negat dare diuinis obsequijs. t ideo spūssanctus loquēs organo vocis sapientissimi Salomōis ꝓuerbio. xij. Qui iūgt opat terram suā. i. terram corpis sui exponēdo illud virtuosis oprationibus saturabit panibus. q̄ aūt secratur ociū stultissimus est. non em̄ dicit stultus vel stultior ꝫ stultissimus. ¶ Pro quo notandum q̄ tres sunt gradus stulticie. Quor primus est hominem vitam suam negligere. ei necessaria non q̄rendo. t talis stultus ē. Scōs gradus ē hominē vitam suā indefensam hostibus exponere. t ille stultior ē. Tercius vo gradus ē hominē hostes suos q̄ eū conant occidere cōtra seipm pascere. t nutrire. t certe ille stultissimus ē. Hos em̄ tres gradus stulticie habet q̄libet accidiosus. p̄mū em̄ gradū habz q̄ ꝓ vita futura q̄ est eterna nihil ꝓuidet oīno. Et certe hec magna stulticia ē. qō triplici oīdit ratōe. ¶ Primo ex hoc q̄ saptētissim⁹ Salomō ociosos mittit ad formicā ad addiscendū sapiaz. vt ptz supra in. j. c. huj⁹. v. ptis accidit. Scōo ptz hec stulticia ex hoc q̄ talis se facit brutis aialibus q̄dāmō indignior. t in ꝑditōe fuiturus miserabilissime obligatior. Nam brutis aialibus licitū est comedere qō tū homini ocioso apls ꝓhibet dicēs. ij. Thessalo. iij. Si q̄s nō vult opari non manducet. Item Ecca. ix. Melior ē canis viuus leone mortuo. Super q̄ parik. Leo inq̄t mortuus est aliq̄s in statu. t dignitate magnus. ꝫ tū in ꝓuersatōe. t moribꝰ ociosus. cui ꝓualet canis viuus. i. aliq̄s in statu pauꝑ. t vilis. ꝫ in vita. t ꝓuersatōe bonus. t virtuosus oparius. Item ociosus facit se tāmiserabilis ꝑditōnis q̄ non solū mortē tēpalē. ꝫ mortē se obligat subire eternā. Et ideo merito de illis intelligi. t dici pōt illud epke Jude q̄ sunt arbores autumnales infructuose bis mortue. Unde sicut arbor autūnalis primo in autūno incipit florere q̄n deberet fructꝰ maturos habere. t ideo raro vel nunq̄ fructū ꝓducit abilem. t matur. sic certe ociosi in autūno hoc ē in articulo mortis q̄n fructus haberēt maturos. hoc est vite eterne dignos ꝓmo volunt florescere. i. fructum penitētie inchoare. t ideo tales raro vel nunq̄ fructus dignos deo placētes ꝓducūt. Sed de illis intelligi pōt illud Sap. iiij. Fructus eor inutiles. t acerbi ad manducandū. t ad nihilum apti. Et dicunt tales infructuose arbores bis mortue. ꝓ eo q̄ non solū mortis tēpalis. ꝫ t eterne sunt debitores. t in hoc miserabiliores ꝑditōis sunt ꝫ bruta aialia q̄ solū mortem tēpalē subire tenent. t ideo fm ꝓsiliū spūssancti Eccēs. vij. Noli esse stultus ne moriaris in tempe nō tuo. ¶ Tercio ptz hec stulticia ex hoc q̄ talis ociosus in tempe breui quo esset laborandū q̄escit. s. in tempe vite pūtis qō est breue. iuxta illud Job. xiiij. Breues dies hominis sunt. Jtē. ij. ad Cor. iiij. Qō in pūti est momentaneū. t leue est. In hoc em̄ breui tempe tenet q̄libet homo fm legem dei laborare. Nam vt dī Job. v. Homo nascit ad laborem sicut auis ad volandum Item Eccles. xl. Occupatio magna creata est ab omnib⁹ hoibus. t iugū graue sup filios Ade a die exitus de ventre matris eor vsq̄ in die sepulture in matrem omniū. Vñ in statu innocētie deus cōstituit hominem ad laborem. dicēte scriptura Genesis. ij. Tulit aūt dñs deus hominē. t posuit eum in paradiso voluptatis. vt operaret. t custodiret illū. Item post lapsum p̄mi parētis in tpe culpe tanq̄ ꝓ penitētia spāli iniūxit deus homini laborem dicens. In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo donec reuertaris in terrā de q̄ sumptus es. q. pulvis es. t in puluerē reuerteris. Et sequit. Emisit eū dñs de paradiso voluptatis vt operarek terrā de qua sumptus est Genē. iij. Jtē in tempe gratie p̄cepit deus homini operari dicens. Vade operari in vineā meā. Math. xxj. Item apls Ephe. iiij. Qui furabat iaz non furet. magis aūt laborem operando manibus suis bonū est vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Item. j. Thessal. iiij. Operamini manibꝰ vestris sicut ꝑcipimus vt nullius aliq̄d desideretk Ex quo patet q̄ in vtroq̄ testamēto passim laborare docemur. t p̄cipimur. t ideo fm ꝓsiliū spūssancti loquentis ꝓ os Salomonis Ecci. vij. Nō oderis laboriosa opera. t rusticationē ab altissimo creatam. Rusticationē creauit deus q̄n ade dixit. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. t qui in hoc breui tempe vite pūtis virtuose operant. in longo tempe futuro in q̄ete eterna mercedez suor laborꝫ recipiēt. dicēte apl̄o. j. Cor. iij. Unusquisq̄ mercede

dem ꝓpriam accipiet ſm laborem ſuum. Sed certe otioſi in hoc breui tempe in quo ſm dei ordinatiõem eſſet laborandũ a virtuoſo opere ꝙeſcũt. in lõgo tempe futuro in quo eterna mercede ſuoꝝ laboꝝ eſſet ꝙeſcendũ eternaliter laborabũt. dicente pſal. de quolibet tali. Laborabit ineternũ ⁊ viuet adhuc in finem. ¶ Scõs gradus ſtulticie quẽ vt dictũ eſt habet etiam otioſus. eſt hominem vitam ſuam indefenſam hoſtibus exponere. Vnde otioſus eſt ſicut caſtrum ſine muro. quod faciliter capit ab inimicis. ac ideo virũ otioſum audacter dyabolus inuadit abſq; timore. dicẽte illud Ezech. xxxviij. Aſcendam ad terram abſq; muro. veniã ad ꝙeſcentes habitanteſq; ſecure. ſ homo virtuoſe laborans eſt q̃ſi murus fortis ad reſiſtendum dyabolo ſecure fundatus. vnde cuilibet tali dicit dñs ꝙ ꝓphetam Hiere. xv. Dabo te ppl̃o huic in murum eneũ fortem. ⁊ bellabũt aduerſum te ⁊ non ꝓualebũt. Item otioſus eſt q̃ſi vir pugnator inermis ⁊ ſine clipeo. ⁊ ideo vndiq; ſagittis vulnerat faciliter a dyabolo. vñ Treñ. iij. Tetendit arcũ ſuũ ⁊ poſuit me q̃ſi ſignũ ad ſagittam. ſ put dicit ꝓuerbio. vij Meſcit ſtultus ꝙ ad vincula trahat donec trãſfigat ſagitta guttur eius. ſ vbi fidelis virtuoſe laborans eſt q̃ſi vir armatus potens in ſcuto fidei omnia tela dyaboli a ſe extrahere. Vñ Epbe. vlti. Induite vos armatura dei vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias dyaboli. Et ſequit. In omnib⁹ ſumentes ſcutũ fidei. in q̃ poſſitis omnia tela neq̃ſſima ignea extinguere. Item otioſus eſt q̃ſi vas vacuũ ad recipiendũ dyabolũ ſemp paratũ. Vñ Criſoſto. ope. imp. ome. xv. Sicut vas inq̃t q̃diu eſt plenũ de aliquo non ſuſcipit ſupinfuſum liquorem. ſi aũt fuerit vacuũ. recipit omne qõ immittit. ſic homo q̃diu occupatus eſt malis non recipit bonũ. ⁊ ſic occupatus fuerit bonis repellit a ſe malũ. ſi aũt nec in illo nec in iſto ſe occupauerit homo. omnis ſpũs mal⁹ intrat in eũ. ⁊ delectando eũ carnalib⁹ deſideriis alligat ducens ad peccatũ. hec ille. vñ Ambro. ſup Lucam. Nulla inq̃t ſine labore virtus. q; labor eſt poſſeſſio virtutis. Et ideo merito btũs Hiero. ad ruſticũ monachũ. ⁊ ponit in ca. de ꝓſe. di. v. nunq;. Semp inq̃t facito aliq̃d boni opis. vt ſemp dyabolus inueniat te occupatũ. q; vt dicit Señ. Hes ꝓfecte occupata alteri⁹ rei non eſt capax. ¶ Sed hic ẽ notandũ ꝙ aliq; ⁊ ſpãliter ſacerdotes paſtores eccleſie ⁊ ꝓlati in occupatiõib⁹ eis impertinentib⁹ multotiens ſunt implicati. Vnde q̃dam doctor ſup illud Job. vlti. Quid ad te. tu me ſeq̃re. Occupatio inq̃t impertinens ⁊ paſtorib⁹ ſub ditione chriſti viantib⁹ ſuperflua triplex eſſe videt. Prima in mẽtali ꝓſideratione. Secũda in vulgari ꝙerſatione. Tercia in mũdiali ditatione. ¶ Quo ad ꝓmũ certũ eſt ꝙ q̃cũq; noticia q̃ non ꝓmouet ad ſeq̃lam chriſti eſt ꝓlatus impertinens ⁊ inepta. ⁊ ideo debent totam ſollicitudinem ſuam dare. vt cognoſcant vitam ⁊ doctrinã. ⁊ geſta chriſti in euangelio explicata. Quid inq̃t valet ad ſeq̃las chriſti ꝓſideratio ſollicita locoꝝ ſñ. q̃d valet ad eas noticia laborioſa naturalium philoſophoꝝ. aut q̃d tercio valet ad ipſam ſeq̃lam demonſtratio nota mathematicoꝝ. Reuera ſi ꝓſint talia ad ipſam ſeq̃lam complendam. ſicut põt nouit ecie veritatũ cũctaꝝ. hoc eſt ꝙ accidens. Cũ enim tota occupatio peregrinationis humane ſit parua ⁊ mutuo ſe impediens. patet ꝙ q̃libet chriſtianus ⁊ ſpecialiter ꝓlatus debet optimũ eligere ⁊ ꝓtinentiſſimũ ſuo officio ac beatitudinem acq̃rendum ne forte tali occupanti ſe circa noticias minus vtiles. dicat veritas. q̃d ad te. tu me ſeq̃re. ¶ Secũda occupatio vt dictũ eſt ꝓrũpit ex affectu ꝓũcto intellectui in vulgari ꝙerſatõne. inuenies eñ q̃ſdam vocatos ꝓſbyteros in omni genere ſcurrilitatis ⁊ immũdicie ꝙerſantes. ſicut patet ex trib⁹. ¶ Primo ex hoc ꝙ ſunt magis callidi inter omnes mercatores. non obſtante ꝙ illud officiũ ſm Criſo. ope. imp. ome. xxxj. Non põt a laicis inculpabiliter exerceri. Et illud plenius declarat ꝓte. iij. c. vj. ¶ Scõo in hoc ꝙ q̃ſi omni generi ſecularis officij in domibus regũ. ⁊ etiam aliox mũdialiũ occupant. ⁊ certũ eſt ꝙ nec in hoc ſequunt chriſtũ q̃ non potuit taliter occupari. Vñ dicit apl̃s. ij. Thi. ij. Nemo militans deo implicat ſe negocijs ſecularib⁹. nec eſt tãta ſtabilitatis capacitas in eis. q̃n talis ſecularis occupatio diſtrahit eos a miniſterio q̃ deberent ſm ſtatũ ſuũ deo intẽdere. Ideo a q̃libet tali q̃rit chriſtus. q̃d ad te. ſ. talis occupatio. tu me ſeq̃re. Et cuꝝ non ſubeſt excuſatio. non ſupeſt niſi apoſtataꝝ dãnatio. ¶ Et tercio in hoc ꝙ in reb⁹ bellicis ſunt ꝓfiliarij ⁊ vt ꝓtendũt duces bellãtiũ ordinarij. Ac etiã ex inſtinctu regis ſupbie ꝓrumpũt in ꝓpetrationẽ actus nepharij. ſ nunq̃d tales ſunt irregulares cũ ante ſuſceptionẽ ordinis ſolus ꝓſensus ad talia irregularitatem induceret. certũ eſt ꝙ q̃cq̃d miniſtrauerũt eccleſie eſt irregulare ⁊ nociuũ illis atq; eccleſie. Igit̃ ve talib⁹ clericis q̃ practicare didicerũt talia. cũ non habent excuſationem ꝛpo acceptam dũ q̃rit. q̃d ad te. tu me ſeq̃re. ¶ Tercia occupatio patet ex eo ꝙ nemo eſt plus ꝓlatis ſitiens ſeculare dominiũ. cũ fruſtrati ꝙ patrem ſuũ a miniſterio q̃tãte circũpalpitant quomõ in pegrino officio placeant patri mendacij. nec ſoluz iudicandi ſunt tales clerici. ſ etiam dñi ſeculares ex ꝓſumptu ſui actus nepharij. ꝛps eñ fuit gratiſſimus ſtatui ſeculariũ dominoꝝ. Primo in hoc ꝙ dando illis poteſtatẽ ad caſtigandũ effrenes in ſua eccleſia elegit naſci in tẽpore pacis hui⁹ altiſſime poteſtat̃. Scõo in hoc ꝙ ꝙerſatus in terra nõ habuit vel domũ ꝓpriam diminuens ceſaream poteſtatẽ. Et tercio in hoc ꝙ nedũ ſententiauit debitũ dari ceſari. verũetiam reddidit ſibi tributũ ꝓ ſe ⁊ ſua familia. ſ poſt tot gratitudines dñi ſeculares nimis ingrate deordinauerũt xpi milites ordinationi ſue cõtrarie. cũ vbi ꝛps ordinauit ꝓnũcios ſuos debere eſſe plus paupes ꝙ completione ſue militie nõ habere diuitias. a ſeq̃la dñi oneranerũt ipos nimis monſtruoſe cũ mundi diuitijs. Ideo ſicut deficit ſpũalis militia. oportet neceſſario ꝙ militia coꝛpalis deficiat. Non ſic aũt btũs Johã. euãge. q̃ ly fuit papa ſine ep̃s exercitus chriſti ꝓcipuus. tũ potens dñari q̃te effugit dominationẽ hmõi vt venenũ. nam ſilueſtres frõdes mutauit in auꝝ. ⁊ litaria ſaxa in gemmas. nõ ꝓ vſu ꝓpio. ſ ad mentes cupidas ſatiandũ. ac contemptũ taliũ declarandũ. Hec doctor predictus ⁊ cetera. Tercius gradus ſtulticie eſt hominez bo-

stes suos qui eum occidūt pascere ⁊ nutrire.⁊ hūc gradū stulticie habet etiam ociosus.q; ocio caro impinguat.⁊ vicia nutriunt ⁊ accumulant. ociuz em̄ q̄si receptaculū est omniū vicioꝝ. vnde Bern̄. Omniū inquit temptationū ⁊ cogitationum malarum ⁊ inutilium insentina est ocium. nam sicut nauis i sentina omnes sordes nauis recipit.sic cor viri ociosi q̄si receptaculum est omnium viciorum Vnde ꝓuerbioꝝ.xx.Terra mouet ꝑ stultum cum satiatus fuerit cibo.hoc est caro mouetur ad vicia ꝑpetranda cū accidiosus homo carnem suam voluptuose nutrit.Et de talibus stultis intelligi potest illud Eccēs.j.Stultoꝝ infinitus ē nūerus.

Capitulum XII

¶ Tercio ad hanc secundam speciem accidie scilicet torporez circa dei ꝓcepta potest reduci dilatio.Et ē dilatio auersa voluntas vitam extortam differendi emendare. Et sunt due species dilationis de quibus hic breuiter est tractandū. Prima est dilatio ꝓuersionis.Secūda est dilatio ꝓfessionis. ¶ De ꝑma dicit Eccl.v. Ne tardas cōuerti ad dñm. nec differas de die in diem. ¶ Pro quo notandum q; ad ꝓuersionis ꝓtinuam accelerationem specialiter septem peccatorem mouerent. ¶ Primum est magna ingratitudo quam peccator deo ostendit q̄ ad eū ꝓuerti retardat.quam ingratitudinem ostendit Virgilius Eneydos.exemplo cuiusdam nobilis militis nomine Eneas q̄ q̄dam puellaz ⁊ eius sororem a q̄dam tyranno de eius hereditate expulsam.tantū dilexit q; seip̄m ꝓ amore illius depauperauit.⁊ vt suam sororem ad suam restauraret honorifice hereditatem contra eius inimicū grauissimū aggressus est bellū.in q̄ victoria obtenta ⁊ sua sorore ad hereditatem eius restituta grauiter vulneratus ꝑ recreatione obtinenda tanq̄ ad securissimū locū ad castellū sue sororis accessisset. ⁊ ad ianuam pulsans ingressum optauit.sed illa tanq̄ ingratissima portam seruauit. ⁊ sibi aditū constanter negauit.Q̄ videns miles.suū penes eam amorez ⁊ gratitudinem allegauit dicens.Cerne cycatrices veteris vestigia pugne. Quesiui ꝓprio sanguine q̄cq̄d habes.Moraliter loquendo iste miles Eneas christus est.qui hanc puellam scilicet animam humanam ⁊ eius sororem.iuxta illud Mathei.xij Quicūq; fecerit voluntatem patris mei qui in celis est. ipe meus frater soror ⁊ mater est.tantū dilexit q; vt ipsam ad suam restitueret hereditatem ō qua erat dyabolica fraude expulsa naturā nostraz assumpsit ⁊ pauper deuenit.atq; ꝑ ea contra humani generis hostem grauissimū accessus est bellum.in q̄ bello tam grauiter vulnerat⁹ est.q; testante ꝓpheta Ysaie.j. ¶ planta pedis vsq; ad verticem capitis non erat in eo sanitas. ¶ quo conflictu ad portam anime peccatricis ꝑ qua ipe tanta passus est accessit.vt ab ipa consolet per cordis compunctionem ꝑ suis peccatis penitentiam fructuosam agendo.vnde peccatore ꝑ suis peccatis penitentiā fructuosam agente.xps cum tota celesti curia consolat.iuxta illud Luce.xv. Gaudiū est in celo sup vno peccatore penitentiam agente q̄ sup nonagintanouem iustis q̄ non indigēt penitētia. Nūc aūt xps stat ad ostiū anime peccatricis pulsans ⁊ optans intrare.vnde ¶ Apoca.iij.Ecce sto ad ostium ⁊ pulso.si q̄s voce meā audierit ⁊ aperuerit ianuam introibo ad illum. ¶ Pro quo notandum q; christus tripliciter pulsat ad ostium anime peccatricis petens vt sibi aperiatur per amorem. ⁊ vt ipse intret per gratiam. ¶ Primo enim pulsat.hoc ē monet teipsum diligere ⁊ ostium cordis tui sibi aperire.dando tibi bona nature dicens.Considera spōsa sorori mee quomō in tuo ꝓncipio feci te ad imaginem ⁊ similitudinem meam.dando tibi bona nature.s.caput.manus.oculos ad videndum.et aures ad audiendū.os ad loquendū.manus ad operandum. pedes ad ambulandum. ⁊ cetera corpis naturalia instrumenta.⁊ ne videant ista tibi parue reputationis donaria exquo minimum istoꝝ prudens homo non amitteret ꝓ omnibus mundanis diuitijs. Vnde si rex Anglie in tua poneret electione totum thezaurum regni sui vel vnam maximam regni sui ciuitatem ex vna parte.⁊ caput tuū vel oculos tuos ex alia parte.ita q; eligeres vr̄ ciuitatem ⁊ auruz haberes.⁊ caput vel oculos tuos pderes vel ecōuerso.nonne rogo potius aurū ⁊ ciuitatem dimitteres q̄ caput tuum vel oculos pderes.nam si caput amisisses quid tibi ꝓdesset ciuitas.⁊ si oculos perdidisses de auro quale gaudiuz haberes.Ex quo patet q; caput.oculi.⁊ cetera dona nature sunt tibi magis ꝑciosa.q̄ aurum vel ciuitas mundana.⁊ si dñs terrenus tibi ciuitatez vel magnam summam auri dedisset.ipsum semper diligeres.⁊ sibi continue obedires. Sed exquo christus dedit tibi dona magis ꝑciosa.quare ingratus es sibi ⁊ suis mandatis inobediēs. Vnde merito de talibus ingratis dicere potest.Reddiderunt mihi malum ꝓ bono.⁊ odium ꝓ dilectione mea.

¶ Secundo pulsat christus ad ostium anime dando tibi dona fortune dicens.O homo considera q; dedi tibi cibum.potum.aurum.argentum.terram aquā.⁊ cetera elementa.volucres celi ⁊ pisces maris.oues ⁊ boues ⁊ vniuersa pecora campi.solem ⁊ lunam.⁊ stellas.⁊ vniuersa celi luminaria.imo ⁊ angelos meos electos te custodire constitui. dicē. te ꝓpheta.Angelis suis mandauit de te vt custodiant te ⁊c. Sz q̄d ꝓ istis petit a te nisi vt diligas ipsum. Vnde ꝓuerbioꝝ.xxiij. Fili ꝑbe mihi cor tuū q̄si diceret.⁊ sufficit mihi. ¶ Tercio pulsat ad ostiū anime dando tibi bñficia gratie dicens. Aperi mihi ꝑ amorem.⁊ cogita q; tibi paratus sum dare fidem.spem.⁊ charitatem.scientiam.prudētiam.fortitudinem.⁊ tempantiam. Et vltra omnia ista dedi ꝓ te meip̄m ad laborem.tribulationē.passionē. ⁊ mortem.⁊ q̄ captiua eras.⁊ hereditatē tuam ꝓdidisti.xxxiij.annis ⁊ vltra ꝓ te.⁊ hereditate tua tibi restituenda cum dyabolo inimico tuo pugnaui ⁊ tandem in campo montis oliueti tam duris vulneribus ipsum deuici.⁊ precio mei sanguinis te ō carcere ⁊ seruitute illius redemi.⁊ ad tuam hereditatem te restitui.⁊ sup hec omnia tam diu ad portam anime tue vt mihi aperires pulsaui q; sanguis meus erumpebat de manibus ⁊ pedibus meis ⁊ ō corde meo in die parasceues in arboze crucꝭ. Hāc

doloꝛosam pulsatiõez ꝓsideras ꝓpha in ꝓsona xpi loquẽs dicit. O vos oẽs q̃ trãsitis p viã attendite et videte si ẽ dolo: sicut dolo: meus. Ñ tũc in altũ ascẽdit vt ab oibus videret. acute clamauit vt ab oibus audiret. imo tã alte clamauit q̃ coꝛ suuꝫ frãgebat. et clamoꝛi suo lacrimas cõmiscuit vt peccatoꝛes cõpateꝛent. Ad hũc doloꝛosum xpi clamorẽ petre sciſſe sunt. celi luminaria lumen snũ retraxerunt. coꝛpa mortuoꝝ de sepulcris egressa sunt. porte inferni apte sũt. ꝫ beu coꝛda miseroꝝ pctoꝝ durioꝛa sũt petris. Mã petre sciſſe sũt. ꝫ illa p cõpassionẽ demolliri nõ pñt. celi lumiaria retraxerũt lumẽ suũ. ꝫ miser pctoꝛ non põt subtrahere suã vanã gl'iaz mũdialẽ. coꝛpa mortua surrexerũt de monumẽtis. ꝫ miser peccatoꝛ hec audiens penitẽdo de pctis nõ põt surgere. porte inferni apte sunt. ꝫ miser peccatoꝛ penitẽdo nõ vult aperire portas aie sue. Nam nõ obstantibus omnib⁹ istis pulsatõnibus et doloꝛosis clamoꝛibus misera anima nõ vult surgerr. et xpo suo spõso apire. ꝫ tanꝯ meretrix ingratissima dormit in lecto peccati cum dyabolo. imo et quod grauius est multotiẽs xpm spõsum suũ fugat a foꝛibus suis. aliquando cũ baculo tyrãnidis et supbie. aliq̃ cũ gladio rancoꝛis et inuidie. aliq̃ cũ canibus detractõnis et iniurie. aliq̃ p abhominabilem fetoꝛez gule et luxurie. aliq̃ cũ lapidibus scandali et mendacij. et incessanter cũ sagittis falsitatis et piurij. Vnde q̃t boꝛribilia tormenta quis iuret. quasi tot sagittis q̃tum in se est Jesum christũ vulnerat. De quo ipemet conqueꝛit p ꝓphetam Treñ. iij. d. Tetenderũt arcũ suum et posuerũt me quasi signũ ad sagittam. et ideo xps a misera et ingrata anima taliter despectus merito ab ostio eius recedit. suam ab ea gratiam abstrahẽdo Verũtamẽ sicut paup cũ diu ad ostium diuitis steterit elemosinã petendo et nihil receꝑit. tandẽ recedit. ꝫ tamẽ retroꝛsum multotiẽs respicit ad videndum si vellet eũ aliquis reuocare. sic deus ab ostio ingrate anime nolentis sibi apire recedens. multotiens respicit retro ad videndũ si misera anima se emendãdo ipm voluerit reuocare. di. illõ Johe. ij. Cõuertimini ad me. et ego reuertar ad vos. et scõm ysaiã ꝓphete Zach. xj. Si bonũ est in oculis vestris sez qõ feci p vobis. reddite mihi mercedem. s. debitas actiões gratiaꝝ. et si nõ deſcite. s. me mõ pdicto despicere. ideo nõ sic charissimi. ꝫ ꝓsiderate q̃ vbi posset subito omnes peccatoꝛes ipm taliter despicientes destruere misericoꝛditer expectat. ad videndum si vellent in modo aliq̃ emendare. dicente ꝓpheta Jsaie. xxx. Expectat dñs vt misereat vestri.

¶ Unde facit deus cũ de peccatoꝛibus sicut ꝓueuit cũ illis q̃s rebelles inuenit ille nobilis rex Alexãder. de q̃ refert Valerius in de gestis Alexãdri. vbi narrat q̃ iste rex Alexandeꝛ q̃n impugnabat aliquam ciuitatem vel castellũ sibi inobediẽs si vellent habitatoꝛes se sibi reddere et portas sibi apire admisit eos ad gratiam. et si nollẽt se reddere et portas sibi apire iussit vnam toꝛtã sine lucernam accẽdi. et ad portas ciuitatis vel castelli erigi. pclamans q̃ quicũqz veniret ad sibi gratiã postulandũ dum ante portas eius lucerna illa arderet gratiose misericoꝛdiã obtineret. ꝫ quicunqz tardaret ad misericoꝛdiã postulandũ q̃n ostiũ toꝛta illa vel lucerna esset extincta vel amota sine aliqua gratia moꝛeret. Spũaliter isto mõ Jesus christus multotiens inuenit castellũ anime hũane sibi rebellãs. et ideo cõtra eã multotiens suas apponit machinas bellicas. modo mittendo diuersas infirmitates. modo pestilentiã. modo famem. modo gladiũ ꝓsecutõis et tribulationis huius mundi. Sed non obstante isto multi ad eius gratiã venire ꝓtemnũt. q̃ ꝓsideras deus vbi posset subito omnes pctoꝛes destruere. ꝫ tñ ex sua benignissima misericoꝛdia. sicut dr. ij. Pe. vlt. patiẽter ꝓpter nos agit nolẽs aliq̃s pire. ꝫ omnes ad penitentiã reuerti. ꝓcipit lucernam sine toꝛtam accendi. s. lucernam suoꝝ mandatoꝝ. et toꝛtam sue legis. de q̃bus ꝓuer. vj. Mãdatũ lucerna et lex lux. Hec enim ꝓcepit deus accendi ante ianuas animaꝝ nostrarum p suos pdicatoꝛes ꝓclamantes. q̃ quicũqz istis lucentibus ante ianuas ciuitatis anime sue sibi apuerit. et se pverã penitẽtiã humiliauerit gratiã habebit et gloriam. dicẽte psal. Gratiam et gloriã dabit dñs. Sed si quis expectauerit nolẽs se deo reddere et ianuas suas sibi apire quousqz predicta toꝛta sine lucerna fuerit extincta sine amota. hoc est vsqz ad finem vite sue q̃ lucerna legis dei auferet ab impijs. dicẽte apl'o Apoca. xviij. Lux lucerne nõ lucebit tibi amplius occidet et ꝓcipiet in ignem eternum. Vnde tunc christus dicit suis angelis illud Luce. xix. Inimicos meos qui noluerũt me regnare sup se adducite huc et interficite ante me. Scõm vo pfi. sup illud Apocal. iij. Ecce sto ad ostium et pulso ꝛc. Duo sũt que impediunt ne dominus intret q̃ gratiam in animam peccatricem. Primũ est inoꝛdinata letitia de illis de q̃bus esset tristandũ. Secundum est ꝓcrastinatio conuersionis. de qua multũ esset festinandum De istis enim duobus impedimentis potest intelligi illud Sophonie. ij. Vox cantãtis in fenestra. et coꝛnus in supliminari. Vox cantantis in fenestra est vox anime inoꝛdinate gaudentis de rebus delectabilibus que obijciunt quinq̃ sensibus. qui quasi fenestre sunt dom⁹ anime. De ista pessima gaudentis anime voce dr. puer. ij. Letant cũ malefecerint. et exultant in rebus pessimis. sed quousqz ista pessima exultatio et letitia expellat. Jesus domuꝫ anime non intrabit. In cuius rei figura legit Matthei. ix. q̃ christus veniens ad domum cuiusdam ꝓncipis ad suscitandum filiam eius mortuaꝫ. inuenit in domo eius tibicines et turbã tumultuãtez sed quousqz electa essꝫ hec turba tibicinũ et tumultuantiũ. non intrauit Jesus in domuꝫ ꝓncipis ad suscitandũ eius filiam. Sic spũaliter non intrabit Jesus in domũ ꝓscientie ad suscitandũ animaꝫ in peccatis defunctã. quousqz turba strepitus mũdane sollicitudinis. et tibicines iepte delectatõis carnalis et letitie expellant. Dicente scꝑtura Sap. j. In malivolam animã non introibit sapientia. nec habitabit in coꝛpe subdito peccatis. Secũdum vo impediens ne Jesus intret animam peccatricem est ꝓcrastinatio ꝙuersionis. et ista ꝓcrastinatio intelligit cũ dr in pdictis verbis ꝓphete. Coꝛnus in supliminari. Unde coꝛnus in supliminari ẽ dilatio in ꝙuersa voluntate pctoꝛis dicentis domino in vo-

ce cotinua. cras cras. quã crastinatione phibet spi
ritussanctus per os salomonis Prouer. iij. Ne di
cas amico tuo. Vade et cras reuertere et tibi cũ pos
sis dare. Amicus tuus pfidẽtissimus xps est q̃ a te
petit fidelẽ amorẽ dicẽs. Fili p̃be mihi cor tuũ. p
uerb. xxiij. Sed nõne rogo si forte fecisses regi an
glie intũ q̃ fm sua iura dignus esses mortis sup
plicio. q̃ non obstãte ipe tanq̃ amicus tuus miseri
corditer et benigne veniret ad ostiũ dom⁹ tue et pul
saret dicẽdo. Aperi mihi et ego totũ delictũ tuũ mi
sericorditer pdonabo. et tu rñdens diceres sibi. Ex
pecta vsq; in crastinũ vel vsq; hodie ad annũ. et tũc
aperiã tibi. nõne credis hac pcrastinatione multũ
regẽ ad iracundiã puocares. ℟ quantomagis regi
celesti displicet q̃ sibi taliter rñdet. de die in diem et
de anno in annũ puersionẽ pcrastinando. Prone
nit autẽ ista pcrastinatio ex hoc q̃ peccator sibi re
pmittit longã vitã. de qua repromissione dr Ecci.
xxix. Promisit. cxx. annos ad penitendum. ℟ repro
missio nequissima multos pdidit. nõ solum est hec
repromissio neq; sed etiam nequior et nequissima.
Neq; est in hoc q̃ pctor sibi vsurpat qõ est ppium
dei. s. de tpe futuro disponere. vñ Actu. j. Nõ est ve
strũ nosse tpa vel momẽta q̃ pater posuit in sua po
testat. Nequior est hec repromissio in hoc q̃ cũ mi
ser peccator temp⁹ infiniti valoris sibi a deo datus
inutiliter et fatue expẽdit. et tñ adhuc psumit q̃ de⁹
multũ tpis sibi est daturus. Sed tali fatuitate labo
rat taliter psumens q̃si fatuitate laborares ille qui
thesaurũ magnũ sibi a patre suo traditum ad vtili
ter negociandũ fatue expendisset. et adhuc largius
expẽdere psumeret dicẽs. Bene expẽdere possum
q̃ pater meus satis mihi dabit. Cui derisorie rñde
ri posset. verũ est qõ dicis. q̃ ita bene expẽdisti the
saurũ ab illo prius tibi datũ. Sed tales intelligere
debẽt qualiter dñs i tpe noe rescidit de tpe penitẽ
tie hoibus pmisso. Gen. ij. fm strabum. xx. annos
eo q̃ videbat q̃ voluptuosi peccatores differebant
pniam agere. et si dñs tempus pmissum a penitere
differẽtibus abstulit. quid faciet illis q̃bus nullus
tps est pmissum. Item aug⁹. in de speculo huma
ne miserie pctorem sic alloquitur. Forte inquit di
cis tibi. cũ ad senectutẽ venero aut aliq̃ infirmita
te detẽtus fuero tunc pniam peram. pmisit mihi
deus indulgentiã q̃n me correxero. securus suz de
pmissione. Ecce ego psentio et cognosco q̃ penitẽ
ti peccatori pmisit deus veniã. ℟ tu die crastinum
nõ tibi pmisit. hec ille. Itẽ aug⁹. in de vbis dñi ser
mone. lx. pdicto modo conuersionẽ suam pcrasti
nãtem sic alloquitur. Dicis inquit quare hodie cõ
uertar et nõ cras. transeat hodiernus dies sicut he
sternus et. vt supra. c. iiij. huius. vbi agit de prima
specie accidie fere in pncipio. Nequissima etiã est
hdicta repromissio. qõ patet ex hoc q̃ talis non so
lum tempus sibi datũ pdidit. sed etiã et in dei cõtu
meliaz illud expẽdere voluptuose nõ timuit. Qua
igit fronte psumit q̃ deus q̃ ista nouit et vidit vitaz
suã debeat plongare. Taliter eñ suam puersionẽ
pcrastinantes et tempus suum in dei contumeliaz
nequiter expendentes sic alloquit dñs Prouer. j.
En pferam vobis spm̃ meum et ostendã vobis ver
ba mea. qz vocaui et renuistis. extendi manũ meã
et non fuit qui respiceret. Despexistis omne consi
lium meũ et increpationes meas neglexistis. Ego
quoq; in interitu vestro ridebo. et subsannabo cum
vobis id qõ timebatis aduenerit. cunq; irruerit re
pentina calamitas et interitus quasi tempestas in
gruerit. q̃n venerint sup vos tribulatio et angustia
et tũc inuocabunt me et non exaudiam. mane psur
gent et non inuenient me eo q̃ exosaz habuerit disci
plinam. et timorẽ domini non susceperũt. nec acq̃
uerũt psilio meo. sed detraxerunt correctioni mee
vniuerse. Comedẽt igit fructus vite sue. i. fructus
diuine maledictionis et damnationis eterne. ¶ Se
cundo qõ moueret hoiem ad cõuersionis continu
am accelerationẽ est frequens memoria certitudi
nis moriendi. et de hore tpis determinati et loci in
certitudinis decedendi. vnde de mortis memoria
vide supra parte. iiij. c. xxxj. vbi agit de egressu ho
minis ab hac vita. Itẽ de mortis certitudine. et de
hore mortis incertitudine vide supra pte. iiij. c. iiij.
¶ Dictis ibidem adijciendo illud Augustini de
speculo humane miserie. Quoniã inquit semp fi
nis tuus est incertus. semp quasi taz moritur⁹ esto
paratus. noli confidere in longa vita. qz dies vlti
nis siue dies iudicij prima est. Longe forte fit dies
iudicij. q̃n erit retributio iustoz et iniustoruz. tuus
eñ finis longe abesse non potest. Ad hanc te ppa
ra. esto correctus et semper paratus. nã qualis exte
ris ab hac vita talis redderis illi vite. ideo añ ocu
los tuos finẽ vite tue semp habeto. Cum eñ lectu
lum ad quiescẽdum membra tua posueris noli cõ
siderare de lucis aduentu. sed quanti ad vesperam
sani et incolumes ac securos se esse in crastinuz pu
tabant. et tamẽ nocte repentina morte defuncti sũt
et in laqueo ruine deprehensi. Hec ille. Et ideo me
rito dicit spiritussanctus Ecclesiastes. ix. capitulo.
Nescit homo finem suum. sed sicut pisces capiun
tur hamo. et sicut aues comprehenduntur laqueo.
sic capiunt homines in tempore malo Vnde Se
neca. Nescis inquit homo quo loco mors te expe
ctat. ideo tu eam in omni loco expecta. Cum enim
nescit homo in quo loco debeat eam expectare. vn
de in omni loco expectanda est vel in nullo. sed nõ
in nullo. igit in omni loco expectãda est. Iuuenes
mortem habent a tergo. senes vero ante oculos. Li
cet illud non videatur quod est a tergo nihilomi
nus tamẽ nocere potest. et etiam amplius q̃ quod
ante oculos est. sic mors iuuenibus timenda est si
cut et senibus. licet ipsi hoc non aduertant. vñ hoc
est vnum quod multum deberet mouere hominẽ
ad accelerationẽ cõuersionis q̃ tot homines quot
tidie defuncti sunt. qui pposuerunt se quandoq; fa
cturos pniam. sed morte preoccupati non fecerũt.
nec decetero vnq̃ penitentiam facient fructuosam
Item de mortis certitudine et õ hore mortis incer
titudine. Auguſt. super psal. xxxviij. Quid inquit
certum est in hac vita nisi mors. considerate omia
omnino vel bona vel mala huius vite. vel in ipsa
iustitia vel in ipsa iniquitate quid certum est nisi
mors. pfecisti quid sis hodie scis. q̃d futurus sis
crastino nescis. speras pecuniã incertũ est an pue-

nlat.speras vxorē incertū est an accipias vel qlem accipias.speras filios incertuz est an nascant. nati sunt incertū est an viuant.viuū incertū est an profi ciant siue deficiant.quocūcz te verteris incerta sūt oīa.sola mors certa. paup es icertū est an diteſcas in doctus es incertū est an erudieris.imbecillis es incertū est an qualeſcas.natus es certū est q̄ mori eris.Et in hocipso q̄ ipsa mors certa est.dies tamē mortis incert⁹ est. Inter hec incerta sola mors certa.cuius etiā hora incerta. et solū cauetur q̄ nullo mō deuitat.hec ille. Itē de mortis certitudine Hugo in de sacramētis.li.j.parte.vj. Si inquit p̄mus parens in statu innocētie pstitisset.z nō p inobedientiā ptra deū peccasset. ipse cum tota sua posteritate sine morte corpali ad celū corpaliter trāslatus fuisset.sed q̄ p̄ceptū dīi p̄uaricatus est iam trāsmutabilis est mors homini q̄ nullus potest eā euadere.quin eū vltimate pcutiet.z ideo mors sagittario rationabiliter potest assimilari. Nā sicut sagittarius qñ arcū trahit ad signū sagittans.sagitta aliqñ cadit vltra metā.aliqñ circa.aliqñ a latere.ꝯ tādem accidit q̄ signū percutit. Sic spūaliter mors q̄ arcū suum tetendit cū sagitta sua aliqñ pcutit superiores z magnatus q̄ sunt sup te.aliqñ seruos tuos filias vel ancillas q̄ sūt sub te.Aliqñ amicos tuos a dextris.aliqñ inimicos a sinistris.Sed tandē infallibiliter in corde te percutiet. z nimirū.nā experientia docēte.cuius bō ignarus qñ primo addiscit artē sagittādi diu est anteq̄ possit metā pcutere nam ad vltā per longū tñ exercitiū securior est de manu sua.z citius metā pcutit. Sic spūaliter post pctm̄ p̄mi parētis diu erat anteq̄ mors potuit metam p̄dictā pcutere.nā ad adā q̄ erat primus homo sagittauit.dcccxxx.annis. anteq̄ eum pcussit. Ad seth vo filiū eius.dcccxij.annis.z ad matusalem filiū enoch.dccclxix. annis. qz per tot annos vixerūt.q̄ fuerūt in prima etate mūdi vt ptz Beñ. v.sed iā per longū exercitiū.qz exquo hanc artez sagittandi primo incepit addiscere. iō iam z nimirū securus est ita de manu euadere vltra.lx. vel.lxxx. annos.immo aliquos percutit ad primū ictū. hoc est in primo die sue natiuitatis vel in prima etate. z si percutiet hoiem in pctō mortali nedū percutit ipm morte tpali.sed etiā qō incōpabiliter grauius est morte eterna.z ideo vt hanc ineuitabilem mortis sententiā cōsideremus monet nos sapiēs Eccī. xxxviij. Memēto iudicij mei sic enī erit z tuū mihi heri z tibi hodie. Itē dauid rex z ꝓpha.ij. Regum xiij. Omnes morimur z q̄si aqua dilabimur i terram. Et notabiliter dicit morimur z nō moriemur ad monendū nos psiderare q̄ mors appropiquat nobis sine aliqua tardatione. vñ Eccī. xiij. Mēor esto qm̄ mors nō tardabit. vñ mors tam ꝓpe est q̄ sequit te quiscunq̄ fueris senex vel iuuenis ad talos.immo tam ꝓpe est q̄ sumus oēs quasi iā morientes dicēte apl̄o.ij. Thor.vj. Quasi morientes ecce viuimus.nonne rōnabiliter diceret bō qsi moriens.cōtra quē data esset a iusto iudice ineuitabilis mortis sententia.sic certe est de nobis. Nā scōm gregō.xiij.mo. Data erat sniа mortis cōtra nos qñ dixit p̄mis nostris parētibus in paradiso. Quacunq̄ die comederitis ex eo morte morieмini. Beñ.ij.ꝯ

statim venit dyabolus ex inuidia quā habuit q̄ hō haberet gaudiū celi qō ipse per superbiā perdidit suggessit eis q̄ de fructu ligni vetiti comederēt. dī. Nequaq̄ moriemini.z mulier videns q̄ bonū eēt lignū ad vescendū z pulcrū oculis.aspectuiq̄ delectabile.z magis credēs dyabolo q̄ dō. tulit de fructu eius z comedit.deditq̄ viro suo q̄ etiam comedit de illo.z aperti sunt oculi amboz.z statim viderunt z inuenerunt qō dixit deus. et falsum esse qō dixit dyabolus eis.certe isto mō nūc dicit Ezechi. xviij. Anima que peccauerit ipsa morieť.hoc ē alia que cōtra dei p̄ceptū gustauerit de fructu carnalis voluptatis.siue de fructu vane glorie. et huius vite miserabilis ꝓsperitatis morieť.nedum morte corpoali. sed etiā nisi fructuose penituerit morte eterna. Sed venit dyabolus ex inueterata sua inuidia z malicia.ostendit eoz oculis carnalib⁹ fructum carnalis voluptatis diuitiarū z huius mūdi ꝓsperitatis suggerens hoibus cōtra dei p̄ceptum ex illis intrepide degustare. ꝓmittens eis q̄ neq̄q̄ morieńť. z missera caro humana que per mulierez intelligiť.videś oculis carnalibus fructū carnalis voluptatis diuitiarū.z huius mūdi ꝓsperitatis.q̄ pulcrū z delectabile ē visui corpozali z maloi credulitate adherens fraudulitate suggestionis dyaboli q̄ veriſſimis verbis diuinis.sine metu de isto fructu gustat z tradit indeviro suo.i.spiritui suo.faciens illum suis delectationib⁹ cōsentire.z cum semel de isto fructu gustauerit.fructus iste videť eis tam delectabilis.q̄ appetitus eoz de illo nūq̄ pōt satiari.quod manifeste patet tam viris ecclesiasticis q̄ etiā temporalibus qui non curant quocunq̄ falso modo siue rapina siue piurio vsura vel symonia fructum istum acquisierint. sic q̄ illum habere potuerint.immo z ꝓpter delectationē quaz in isto fructu habuerint. qualiter mors eos qsequit nō videnť.immo z q̄ morieńť quousq̄ mors subito z ex improuiso eos arripuerit penitus obliuiscunť. Et istud ostenditvualleť.per exemplū.in sum.sua colla.ad omne genus hominū.parte.vij. dist.j.cap̄.ij. z de eodem exemplo loquitur Januensis in legēda vite sanctoz barlaam z Josaphat.z est vnuz de exemplis per quod barlaam cōuertebat iosaphat ad fidem christianam.Et illud idem exempluz recitat odo sup euangelia sermone.xlij. vbi narrat q̄ quidam vnicornis quodā tpe persecutus est quendam hoiem vt eū occideret z est vnicornis animal cuius fortitudini nullus mortalis hō resistere pōt Et ideo merito hō iste hoc animal fugiens z cū ab eo fugit in quādam foueam siue puteū cecidit. in cuius fundo fuerunt serpentes.bufones.z reptilia crudeliſſima quasi innumerabilia. sed dū in hunc puteum caderet quandā arbusculam apprepēdit. z in ea se tenuit.ad arboris vo radicem vidit duas bestias.vnam albam z aliam nigrā arboris corrodētes radicē.Vidit etiam iuxta se draconē horribilem ignem de ore expirantē paratū ad eū deuorādum.siue in ꝓfundū putei precipitandū vt a serpentibus deuoraret.Ecce quadruplex periculum vnicornis persequēs ad euz occidendū. due bestie ad arboris radicem corrodendū. Draco paratꝰ ad eum rapiendū.z serpentes parati ad eum deuorā-

dum. sed non obstantibus istis periculis miser hō iste cōspiciens vidit in arboze quoddam pomū mel lificū de quo gustans ꝓpter eius dulcedinē omniū periculoꝝ in ꝗbus erat oblitus est. quousqꝫ tandē arboze cadēte a draconе raptus est ⁊ ꝓiect⁹ in ꝓfundū putei subito a serpētibus deuorat⁹. Moraliter homo iste vt dicūt doctozes ꝑdicti est hō peccatoz. vnicornis cuius fortitudini nemo resistere potest moꝛs est coꝛpoꝛalis quā nemo potest euitare. sed tū miser peccatoz ponens suam felicitatem in mundanis vanitatibus ⁊ carnalibus desideriis ingꝝtum sufficit hunc vnicornū fugiens cadit in foueam peccati. ⁊ in quāto magis in pctō. intāto ꝓfundius versus puteū inferni. Arboz in qua pēdet est ista miserabilis vita coꝛpoꝛalis. Due bestie. scz alba ⁊ nigra radicem arboꝛis coꝛrodētes dies ⁊ noꝛ sunt vitā hois ꝓsumente. Draco dyabolus est ꝙ te ste apl̄o. j. Petri vlti. Tanꝫ leo rugiens circuit ꝙ̄tens quē deuoꝛet. Pomū mellicū carnalis delectatio. bona tempoꝛalia. ⁊ ꝓsperitas mūdana. quoꝝ delectatio facit miserū peccatoꝛem predictoꝝ periculoꝛum in quo ponit obliuisci. quousqꝫ supueniēte moꝛte subitanea ex improuiso rapiat ad ꝓfundū inferni. vñ Job. xxj. Tenent tympanū ⁊ cytharā ⁊ gaudēt ad sonitū oꝛgani. ducūt in bonis dies suos ⁊ in puncto ad inferna descendūt. ¶ Hāc igit moꝛtis certitudinē ⁊ hoꝛe moꝛtis incertitudinem monet nos be. Aug. in de speculo humane miserie diligenter cōsiderare. vbi sic. Memoꝛare inquit o homo finis tui. memoꝛare qualis futurus sis. et ꝙ iturus es de hac vita. Nudus existi de vtero mr̄is tue. ⁊ nudus subtus terraꝫ ibis. consument vermes coꝛpus tuū. cur letaꝝ caro que paraꝝ vermib⁹ esca. nec hodie leteris. nā forte cras moꝛieris. Quid tā to studio ferculoꝝ alternationib⁹ distēderis. recogita queso cui pinguedinē istā nutris. tu tandem vt llis sarcina vermibus ꝓiicieris ꝑciosa varietate circūdatus. quid te conspicis auro ⁊ gemmis oꝛnat⁹. quid gloriaris. ꝓpter te alios quare ꝓtemnis. veni et ⁊ dies illa qua hoc nitoꝛe exui⁹ hoꝛribilis appareas. cilicio inuolutus. frustra patenti gloriaris palacio. infra breue stricto arcendus es sarcophago. aut forsan feris et auibus expositus coꝛrodendus eris. aut vnus gurgitis denoꝛādus piscib⁹ demergeris. ⁊ sic sepulture miser carebis honoꝛe. Et seq̄tur ibidē. Tu hō aliq̄ attēde ⁊ aliq̄ cognosce. perge ad sepulcra moꝛtuoꝝ. ⁊ vide exempla viuentiū facēt ossa ⁊ perit hō. ⁊ tū reseruaꝝ causa eius vsqꝫ in diē iudicij fuit. ⁊ ipe similis tibi viuēs in vanitate. studēs in desideriis seculi multiplicauit eīm agros ⁊ plantauit vineas implens hoꝛrea sua. in apothecis multis letatus est. in abundātia vix finē letitie dabat. p cupiditate currebat. multas viduas et oꝛphanos oppꝛimebat. adulteria. homicidia. furta ⁊ incēdia cōmisit. quātos pauꝛes captiuauit. quantos miseros expoliauit ⁊ secū ad inferos nihil detulit. sed oia ꝓsumauit. ⁊ vna hoꝛa expiꝛauit. reliquit diuitias quas male queſiuit. ⁊ inuenit penas quas non sperauit. Ecce ablata sunt oia ab oculis eius. vbi igit sunt oīa. vbi pompa. vbi scissma. vbi exq̄sita cōuiuia. vbi gemmarū ambitio. et vbi auri ⁊ argenti pondus immēsum. vbi serui subditi ⁊ antecedentiū turba clientiū. trāsierūt omia ab oculis eius tacēs in sepulcro redactus est in puluerē. abscesserunt nerui a cōpagibus suis. putaꝝ reꝙescere coꝛpus eius ⁊ habitat in inferno aia ei⁹. hec Aug. Vñ bern̄. in de meditationib⁹ ca. iiij. cū quo cōcoꝛdat hugo in li. suo de ania vbi sic. Dic mihi inquit vbi sunt amatoꝛes seculi ꝙ iam tarde fuerūt. dic qd eis ꝓfuit inanis gloria. breuis leticia. mundi potē tia. quid carnis voluptas. quid false diuitie. vbi risus. vbi iocus. vbi tactātia. hic caro eoꝝ vmib⁹. aia ignibus deputaꝝ infernalibus. donec rursus infelici colligati cōtugio sempiternis inuoluant incendijs. ꝙ eīm socij fuerūt in vitijs socij erunt in penis. vna nāq̄ pena implicat quos vnus amoꝛ in crimine ligat. Et iō merito be. aug. in quo dā ser. de vanitate seculi. Retrahat inq̄t vos a malis opibus coꝝ interit⁹ quos ꝓmisistis. Attēdite calamitates ⁊ cōsiderate sepulcra coꝝ ꝙ añ pauca tpa vobiscū erant quid sunt. qd fuerūt. ⁊ qd eis vane delicie ꝓfuerūt ecce q ex eis soli cineres remāserūt. ꝙ si loq̄ modo possent. hec vba dicerēt. vt qd infelices tm̄ ꝓ seculi vanitate discurritis vt qd vos criminib⁹ et vitijs oneratis, ꝓsiderate ossa nr̄a. ⁊ sic vobis hoꝛreat cupiditas vīa. qō vos estis nos fuim⁹ ⁊ qō nos sum⁹ vos eritis. hec inq̄t oia frēs charissimi sollicita cōsideratione pēsate. ⁊ hec ꝓsiderātes expauescite. di emq̄ moꝛtis añ oculos vīos sp ponite. ad emendationē quantū potestis festinate. nolite negligere. qr dū libēter ac iocūdissime hō moꝛat in sc̄o. multaq̄ tpa longa disponit agēda subito rapit et auferꝝ. hec ille. Exēplū hui⁹ habem⁹ in euāgelio Luc̄. xij. de diuite locuplete ꝙ dū nimie sollicitus circa bona tpalia tractauit in mēte suare ampliare hoꝛrea sua. audiuit dīm sibi dicentē. Stulte hac nocte repetent a te aiaꝫ tuā demones. q̄ paraſti cuius erūt. q. d. nō tua. Sed qr infructuosa est moꝛtis meditatio. nisi affit debita ꝓparatio. iō mirificoꝛs saluatoꝛ ꝙ teste ꝓpha Ezech. xviij. nō vult moꝛtē peccatoꝛis ꝫ vt magis ꝙuertaꝝ ⁊ viuat. monet nos vt sim⁹ erga moꝛtē nr̄am parati. Lu. xij. dicēs. Estote parati. qr q̄ hoꝛa nō putatis fili⁹ hois veniet. Et sicut dicit Greg. xij. moꝛa. ꝓterea voluit dn̄s nos latere finē nr̄m. vt dū incerti sum⁹ qn̄ moꝛiemur. semp parati ad moꝛtē inueniamur. vñ Matb. xxiiij. Vigilate qr nescitis q̄ hoꝛa dn̄s vr̄ venturus sit. s. ad accipiēdū alas vīas de hoc mūdo. Sed rōne docēte si aliq̄s rex terren⁹ traderet alicui legioꝝ suoꝝ vnū locale ꝑciosum sub tali cōditione. ꝙ si bñ custodiret illud quousqꝫ rex ab illo illud exigeret ad dignitatē ꝓmouereꝝ maximā ⁊ honoꝛē. ꝫ si illud negligēter deꝑderet vel eo dormiēte furari ꝓmitteret ad penā traderēꝝ ꝑpetuam carceralē. Et si iste hō non haberet alium locū ad custodiendū istud ꝑciosum locale nisi domū luteam ⁊ ruinosam. ⁊ vna cū hoc vn⁹ fortis ⁊ potens latro misisset sibi nūcios certificātes ꝙ illud infallibiliter locale ab eo furaretur. sed diem tamen ⁊ hoꝛam quando ad hoc agendū veniret non diceret. Nonne ergo in casu isto stultus esset homo iste. nisi diligēter vigilaret. et aduentuꝫ istius latronis continue formidaret. ¶ Spūaliter loquendo rex regum ⁊ dominus dominantiū tradidit cuilibet homini ad custodiendū vnuꝫ locale

valde ꝑciosum.s.aiam rationalē.cuius preciositas ex hoc perpendi potest. q̄ sapiētissimus mercator qui vnū fuit.s.christus iesus.pro illa dedit sui cordis sanguinez preciosissimū. cuius minima gutta ꝑciosior erat toto huius mūdi thesauro.quod considerās apl's.Empti inquit estis precio magno pī ma Chor.vj.Item.j.Petri.j.Non corruptibilib⁹ auro vel argēto redempti estis de vana ꝓuersatiōe paterne traditionis.sed ꝑciosissimo sanguine agni incontamnati z immaculati christi iesu. Istud em̄ locale tamchare emptuz habet quilibet homo in domo vel in vase debilissimo sui corporis dicente apl'o.ij.Chor.iiij.Habemus thesaurū istum in vasis fictilibus.pro bona custodia istius localis homo iustus ꝓmouebit ad regnū celorū dicēte xpo. Cōplacuit patri vestro dare vobis regnū. Luc.xij. sed si deperdat vel vel eo dormiēte in peccato mortali z latro mortis dyabolus superuenerit z illō ab eo repuerit. tūc ligatis manibus z pedibus ꝓicietur in ignē eternū.iste em̄ latro mors est que ex impuiso q̄si latro supuenit peccatorib⁹.mittit quotidie nūcios peccatorib⁹ q̄ sunt infirmitates corporales.etas capitis canicies z calui tium.membrorū tremor.dorsi curuatio ꝛc. Isti em̄ nuncij certificant peccatoribus q̄ mors indubitanter infra breue veniet z animā ab eis rapiet.sed diem z horam determinate non limitat. Et ideo merito dicit christus Matth.xxiiij. Illud aūt scitote quonia si sciret paterfami.qua hora fur venturus esset vigilaret vtiq̄ z non sineret perfodi domū suā. ideo et vos etiam estote parati. ¶ Sed multi negligenter z pernicioſe se habent circa custodiā istius localis, nam vt dicit Holgot in lectura libri Sap̄.lec.lj. Aliqui locale istud vendūt aliqui illud perdūt.aliqui illō impignorant z aliqui illud pro nichilo suis dāt inimicis.Cupidi em̄ locale istud vendūt pro diuinis terrenis.cuiusmodi sunt illi qui rapinis furtis piuriis falsis mercationib⁹ symonie z vsuris se exponunt vt diuitias terrenas acquirāt. vñ Eccl̄i.x. Nichil iniquius q̄ amare pecuniā.hic animā suam venalem habet. Scō aliqui predictum locale perdunt cuiusmodi sunt ociosi negligēter viuentes z accidiosi ad omne opus bonū nichil curantes. nisi q̄ vna dies pretereat z alia succedat. Vnde Eccl̄i. xxiij.Est qui odit aiam suā ꝑ confusione.s.pro cōfusione viciorū in quibus per totā vitā suam dormit obstinatus.similis piscibus q̄ vt dicunt naturales multū appetunt dormire.z q̄n dormiunt nichil mouent ꝓter caudam. q̄ multotiens videntes piscatores cū machinis suis eos accipiunt z occidunt.sic certe multi voluptuosi appetētes dormire in suis peccatis.nichil mouētes ꝓter caudā. hoc est ꝓponentes in fine vite sue penitere. z hoc vt dicunt sufficit ad salutē. sed certe multotiēs cōtingit de talibus.vt dī Eccl̄i.ix.q̄ sicut pisces capiunt hamo.z aues cōprehendunt laqueo.sic capiunt homines tpe malo.i.in tpe male vite eorū capiuntur a dyabolo ad penā eternā. Figurā huius habem⁹ ij.Reg.ij.vbi legit̄ q̄ erat magnū bellū inter Joab z abner.z pugnauerūt a mane vsq̄ ad vesperam.z nocte supueniēte vidēs abner q̄ q̄si totus exercit⁹ eius gladio perijt.rogauit Joab vt parceret sibi et pplo suo.Cui Joab.vidit dñs inquit si locutus fuisses mane nec pcissem tibi z tuis.q.d.iaz nimis tarde est. Spūaliter Joab xpm signat. abner falsum christianū q̄ per totam diem vite sue cōtra xpm pugnat viciose viuendo z eius mandata trāsgrediendo cōtra doctrinā z consiliū spūssancti dicētis. Nolite pugnare cōtra deū patrū vestroꝝ q̄ non expedit vobis.ij. Paral.xiij.nā christus finaliter victoriam obtinebit et miserū peccatorem decedentē in peccato mortali.morte occidet eterna.qui si tūc sicut abner miscōiam postulet.Christus respondere potest sicut Joab.nimis tarde est.qm̄ i inferno nulla est redemptio.Et ideo merito dicit Eccl̄i.v. Ne tardes conuerti ad dñm.nec differas de die in diē. subito em̄ venit ira eius.z in tempore vindicte disperdet te. ¶ Tercio dixi. q̄ aliqui predictuz locale impignorant.cuiusmodi sunt illi qui in iuuentute voluptuose viuūt. ꝓponentes in senectute vitam suam emēdare.z penitentiā agere. sed sicut vsurarij dant prodigis ad tempus certam pecuniā sō pignore data pecunia longe meliori ea intentione q̄ finaliter pignus suum perdāt. sic mūdus z dyabolus dant voluptuosis homibus pro animabus suis voluptates carnales z diuitias temporales z mundanos honores qui tandē senescūt debiles fiunt z peccata consuetudinis dimittere nequiūt. z sic pignus suum ꝑ ppetuo pdūt. licz q̄n illud impignorare ceperūt.illud ꝑ pniaz acquirere z nō pdere firmiter ꝓposuerūt. ¶ Alio mō etiā aliq̄ impignorāt aias suas vtputa ꝓlati z curati q̄ animas suas obligant ꝑ aiabus subditorū suoꝝ quoꝝ vnicuiq̄ dicitur cū cura sibi ꝓmittit illud.ij. Reg.ij. Custodi virū istū q̄ si lapsus fuerit erit aia tua ꝑ aia illius. Nō cuilibet ꝓlato ac etiaz cuilibet pastori ecclesie curā animarū habēti dicit dñs ꝑ ꝓphetā Ezechie. xxxiij. Speculatorē dedi te domui isr̄l. audies igit ex ore meo. sermonē annūciabis eis ex me. sic dicēte me ad impiū.morte morieris. z si nō fueris locutus vt se custodiat impius a via sua inopia et viuat.ipe impi⁹ in iniq̄tate sua morietr.sanguinem aūt ei⁹ de manu tua requirā.hoc est tibi imputabo ei⁹ dānatōem z te cū illo ꝯdēnabo ad penā eternā. Quā autoritatē ꝓtractās be.Gre.sup Eze. ome.xj. O inq̄t q̄dura mihi sunt ista q̄ loquor. q̄ meipsuz loquēdo ferio cui⁹ nec lingua vt dignū est ꝓdicati onē tenet.nec inq̄stū sufficit timere vita sequit̄ lingua.q̄ ociosis sepe ꝓbis implicor.z ab exhortatōe atq̄ edificatione ꝓximoꝝ torpēs. z negligēs cesso q̄ in ꝯspectu dei luz mutus z ꝓbosus.mutus in necessarijs.z ꝓbosus in ociosis.sed ecce verbū dei de speculatoris vita me cōpellit vt loquor tacere non possum z tū loquēdo me ferri ptimesco. Dicam vt etiā ꝓtra me sermo dei sonet ꝑ me. Ego meipm̄ reum esse non abnego.torporē meū atq̄ negligentiā video. ꝛ erit fortasse apud ipm̄ iudicē impetratio venie ipsa cognitio culpe. Hec ille. Sed exquo tā scius z diligēs doctor de culpa taciturnitatis. z de negligētia vite tanto timore se offert irreprehensibilem. Heu quid in excusationem sue damnabilis negligentie respōdere vel dicere possunt pastores z sacerdotes moderni qui ingurgitātes se vicijs et voluptatibus z negocijs secularib⁹ omnino a pre-

dicatione verbi dei damnabiliter cessant. Ait Augustinus in plogo sermonū suorū. Pauci inquit sunt sacerdotes q̄ verbū dei fideliter p̄dicant. Sed multi sunt q̄ damnabiliter tacent. alij ex ignorātia q̄ edoceri recusant. alij ex negligētia q̄ verbū dei cō temnūt. sed nec illi nec isti possunt excusari de culpa taciturnitatis. cū nec illi preesse debeant q̄ p̄dicare nesciūt. nec ipsi tacere debēt. q̄ p̄dicare sciūt et licet nō presint. Nāvt dicit Isiō. in de sum. bo. lib. ij. Sacerdotes p̄ iniq̄tate pplox damnant si eos ignorātes nō erudiant. aut peccantes nō arguant.

¶ Quarto dixi q̄ aliqui predictū locale pro nihilo dant. cuiusmodi specialiter sunt invidi et iracundi. nam cupidus recipit pro aīa sua diuitias. lubricus voluptates. superbus honores. gulosus cibum et potum. sed miseri invidi et iracundi nihil recipiūt qō eos delectat. sed amaritudinē que aiam cōtristat et corpus debilitat et p̄sumit. De quolibet em̄ tali dici potest illud Judicū. ix. Animā suam dedit periculis. Item Hiere. xij. Sedi dilectam aīam meam in manus inimicox eius. ¶ Tercium qō moueret hoiem ad cōuersionis continuā accelerationem est. vt sic a peccatis suis mundaret dum pōt ne forte cū velit non poterit. in vita em̄ presenti potest homo surgere de peccatis si voluerit. sed in vita futura surgere non poterit et si voluerit. Et ideo merito apl's Roma. xiij. Hora est inquit iam nos de somno surgere. Super quo Itton. Hora inquit alia est tempestiua. alia sera. alia infructuosa. Hora tempestiua est vt dum viuimus dū valemus et dū peccare possumus peccare cessemus. Dñs apostolus. Dum tempus habemus opemur bonum. ad Galla. vj. Hora sera est hora mortis. De q̄ beatus Aug⁹. et ponit in ca. de pe. dist. vij. placuit. Si quis inquit positus in vltima necessitate sue egritudinis voluerit penitentiam accipere et accipit et mox reconciliat et hinc vadit. fateor vobis non illi negamus quod petit. sed non p̄sumimus dicere q̄ hinc bene exit. si secur⁹ hinc exierit ego nescio. penitentiā dare possumus. securitatem aūt dare non possumus. nūquid dico damnabit sed nec dico liberabitur. vis igitur a dubio liberari. vis quod incertum est euadere. age penitentiaz dum sanus es et tunc penitentiā egisti eo tpe quo peccare potuisti. si aūt vis agere penitentiā quando iam peccare non potes. peccata te dimiserūt. et non tu peccata. Hec ille. Non tamē negandū est quin in fine verā possit homo cōsequi misericordiā qui verā habuerit contritionē. cum scriptū sit. Quacūq̄ hora peccator ingemuerit vita viuet sed quoniā vix vel raro in fine datur peccatori vera cōtritio. nam alius peccatis exigentibus sua morte preuenit. alius ex grauitate infirmitatis amittit memoriā. alius plus dolet tēporalia inordinate amata relinquere q̄ peccata cōmisisse. et ideo raro contingit q̄ tales in fine vere peniteant. et q̄ntus tūc vere peniteant. tū transeundum est per ignem purgatorij qui excedit oēm que hic sentiri potest penarū asperitatem. Hora vero infructuosa est penitere post mortē qualiter penitebunt damnati in inferno. sed tamē illa penitētia non erit ad remediū indulgētie. sed potius ad augmentū pene. Penitētes nanq̄ ibidē tunc plagent et dicent. Operari dum licuit voluntas nobis defuit. nūc vero volūtas tribuit. sed facultas omittitur. Hec Itton super epl'as dominicales sermone primo. Item Isiō. Per illud inquit deteriorant plerūq̄ iniqui q̄ per patientiā dei spacium accipiunt emendandi. q̄ illi morum viuendi non vtunt ad penitentiā. sed ad peccandi vsurpant audaciaz a malo sibi in deterius. quia tempus sibi ad penitentiam indultum. ad libertatem praui operis vtit. Festinare debet ad deum penitendo vnusq̄sq̄ duz potest. ne dum si voluerit cum tarde voluerit omnino non possit. Proinde pheta ait. Querite dominū dum inueniri potest. invocate eum dū pe ē Et vbi inueniri potest nisi in hac vita in qua etiā et pe est omnibus invocātibus se. nam tunc longe erit qñ dixerit. Ite maledicti in ignem eternū. modo em̄ non videt et tamen pe est tūc videbit et pe non erit. q̄ et videri poterit et inueniri non poterit. sed qñ quisq̄s peccare potest penitet q̄ vitā suam viuens ab omni crimine corrigit. nō dubium q̄ moriens ad eternā transeat requiē. qui autē prave viuendo penitentiā in mortis agit periculo. sicut eius damnatio incerta est sic eius remissio dubia. q̄ igit cupit certus esse in morte de indulgētia sanus peniteat. sanusq̄ ppetrata facinora defleat. Hec Isi. in de sum. bo. li. ij. ca. ij. Qui em̄ differt agere pniaz vsq̄ in senectutē vel vsq̄ ad mortē. similis est homini q̄ haberet quattuor iumēta et onera eis sufficientia portanda. et tamē imponeret oia onera illorū quattuor iumentox debilioni ex illis portāda. sed certe sic peccatores in oīi etate tot et tanta cōmittunt petā q̄ vix p eis sufficiūt pniam sufferre cōdignam sed debilissima etas senectus est cui on⁹ penitētie p̄ petis oim̄ suarū etatū nituntur imponere. Ecce et fatuitas talium in vita patrū ostendit q̄ exemplū. vbi legit q̄ arsenius vidit hoiem ligna cedentem. et grandē inde sarcinam facientē quā subleuare temptauit. et pre eius nimia ponderositate subleuare nō poterat. quo nō obstāte iterū alia ligna cedebat et sarcine p̄tinue addidit. Spūaliter talis est hō peccator q̄ plura cōmisit peccata q̄ portatione ponderis pnie redimere sufficit. et tū nullaten⁹ peccare desistit. sed semp petā peccatis accumulat. et sic materiam ad sarcinam pnie quā portare nō sufficit supaddit. Item differens vsq̄ ad mortem penitere similis est homini ludenti ad scacariuz et parum de ludo scienti. cogitanti tū in semetipso. ego p̄mittam familiā meaz auferri. sed in fine illū cum quo ludo in angulo mattabo scacarū. non obstante q̄ sciret illum cū quo luderet subtilissimū esse lusorem. Spūaliter velut imperitus lusor est hō peccator. q̄ semp in oīi temptatione superat et famliam virtutum amittit. sed quasi subtilissimus lusor est dyabolus. Et nimirū. q̄ ab initio mūdi exercitatus est in ludo tēptationum. magnus igit fatuus est peccator q̄ peccando voluntarie p̄mittit eaz virtutes suas auferre sub spe capiēdi ipm in angulo vite sue. i. mortis articulo. Et iō merito de talib⁹ dī Job. xxj. Ducūt in bonis dies suos. et in pūcto ad inferna descendunt. Unde narrat bea. Grego. iij. dyalogox. et idem habet sup euāgelia. ome. xij. q̄ quidaz homo diu differens de peccatis surgere

tandem vero subito cadēs in infirmitatē mortalē. videsq; demones horribiles cepit tremere palescere sudare et miserabiliter clamare. et huc illucq; in lecto ferebat. ꝛ circūquaq; vidit q̄ pre timore sustinere nō valuit ad vltimū omniū dolore circūdatus cepit clamare ꝛ petere. Indutias vsq; mane. ꝑ q̄ longū spaciū cōtempsit qō fuit sibi datū ad penitendum. iusto dei iudicio nō fuit exauditus. sed statim ad ꝓfundū inferni aiaz suā emisit. hec Gre. Et iō scōm cōsiliū saluatoris Mat. xxiij. ꝛ Mar. xij. Orate ne fiat fuga vestra in hyeme vel in sabbo. Sup q̄ Greg. omel. xij. Per legis inquit mandatū ambulare longius in sabbato nō licet. hyems q̄q; ad ambulandū in impedimēto est. q̄ gressus ambulantiū torpor frigoris astringit. ait Greg. Orate ne fiat fuga vestra in hyeme vel in sabbato. ac si aperte dicat. Videte ne tunc queratis pctā vestra fugere. qñ iā non licet meritorie ambulare. illud quoq; tempus quo fugere nō licet. mō debet cogitare dū modo licet. illa hora nr̄i exitus semp est intuenda. de qua christus ait. Vigilate q̄ nescitis diem neq; horā. Hec Greg. ¶ Quartum qō moueret hominem peccatorē ad cōuersionis accelerationē est hoc. q̄ cōuersio dilata est difficilis. accelerata vero facilis. Vñ Beda sup Lucā. Dyabolus inquit in quāto diutius possedit hoiem. intāto difficilius eū dimittit. ꝛ inquāto citius intanto facilius dyaboli dñium euitatur. Et sicut optim⁹ modus occidendi serpentē materialē est per ꝓtritionē capitis. sic spū aliter optimus modus vincendi serpentē infernalem est per contritionē capitis ipsius. vnde tunc caput eius conterit cum in ꝓncipio conflictus ipe deuincit. Vnde dominus dixit ad serpentē de muliere. Ipsa conteret caput tuū. Vnde ꝛ primi Reg. xvij. legit dauid percussisse golyam in fronte et sic eum interfecisse. In fronte diabolū percutit qui in principio vite sue eum deuincit. sed velut in calcaneo vult eū percutere qui in fine vite sue querit eū vincere. Pharao autē pp̄m israheliticū in morte primogenitorū dimisit. vt legitur Exod. xij. per alias plagas non dimisit eum. Sic nec dyabolus populum christianū perfecte dimittet donec ecclesia studeat correptionē paruulorū. ꝛ laboret ad interficiendum peccata dum recentia sunt. Nam experientia docēte. puerilis etas tenera ē. ꝛ discipline susceptibilis impressionis. senilis vero etas dura est ꝛ indisciplinabilis. Unde Eccī. xxx. cap. Curua cervicem filij tui in iuuētute. ꝛ tūde latera eius dū infans est ne forte induret et nō credat tibi. Nā sicut virgula dum tenera est. ꝛ si curua sit potest ad rectitudinem reduci. trabem vero postq̄ desiccata est. si curua sit est impossibile eaz ad rectitudinē reducere. sic paruuli corrigi possent si diligentia debita adhibeat. de senibus vero in malicia sua induratis nō multum sperandū est. Unde Hern. Omnis inquit malus animus ꝓs q̄ indurescat malicia ei⁹ molliri potest. sed postq̄ indurauerit desperandū est. id est non multū sperandū. ꝛ nimirū q̄ indurat⁹ dissipauit in se bona nature. hoc est virtutes naturales quas habebat in iuuentute amisit. scz virginitatem. innocentiam. ꝛ humilitatem. ꝓpter quas virtutes dicit dñs Matth. xix. Sinite paruulos venite ad me ꝛ nolite ꝓhibere. talium em̄ est regnum celoꝝ. scz talium qui habent per gratiam virtutes quas habent paruuli per naturam. Item inquanto diutius lignum vel combustibile iacuit in aqua intanto difficilius recipit ignem. sicut manifestuz est de candela madefacta. q̄nq; fuerit aqua ignis caloꝛe consumpta ignis lumine non accendit. sic inquāto diutius homo iacuerit in aqua vicioꝝ. intanto difficilius recipit lumē gratie ignis spūssancti. q̄ q̄nq; aq̄ vicioꝝ fuerit caloꝛe ignis spūssancti consumpta. anima lumine gratie nō accendit. Item inquāto homo diutius in peccato manet. intanto amplius pondere peccatoꝝ onerat ꝛ opprimitur. q̄ pctm̄ qō cito per pniaz nō dilui⁹ suo pondere ad aliud trahit pctm̄. ꝛ cū ois potentia humana sit debilitabilis. ptz q̄ inquanto diutius hō manet in peccato. intāto difficilius est ipm̄ resurgere. q̄ igit modico pondere peccatoꝝ intanto oneratur ꝛ deprimit q̄ resurgere nō potest. quō cum maiori pondere ꝛ cū ipse debilioꝛ efficit poterit resurgere Unde fatuitas talium qui vitā suā vicios̄am differunt emendare ostendit per tale exemplū in vitas patruz vbi legit q̄ beatus arsenius qui habitauit in heremo sirie audiuit vocē dicentez sibi. Egredere ꝛ ostendā tibi opera. hominū qui egrediens vidit ethiopē nigrū cū securi ligna cedentem. ꝛ magnā inde sarcinā facientē ꝛ leuare temptantē. ꝑ leuare non valentē. quo nō obstante alia ligna cedebat. sarcineq; continue applicauit. Quo facto visionem exposuit sibi angelus dicēs. Homo iste peccatorē signat qui ad sarcinā peccatoꝝ quam leuare non potest peccata ꝓtinue supaddit. ¶ Item cōuersio dilata est difficilis ꝓpter multiplex impedimentū qō habet. Quoꝝ vnum est amaritudo tristicie quam habet peccator qñ cogitat se separi a diuitijs mūdanis honorib⁹ ꝛ a vita voluptuosa in qua diu vixit. ō qua amaritudine dr̄ Eccī. xlij. O mors q̄mara est memoria tua hoi iniusto. ¶ Scōm impedimentū est magna resistētia. vñ in fine male vite ꝛ diu ꝓtinuare diabolus maxime impugnat peccatorē scīes q̄ si eū tūc amiserit nunq̄ eū de cetero recuperabit. vñ Gen. iij. dr̄ serpenti. Tu insidiaberis calcaneo eius. In calcaneo q̄ est extrema pars hois intelligit finis vite. cui dyabolus maxime insidiat. Tūc em̄ summū studiū ꝛ maximū laborem apponit vt hoiem deuincat. Magna igit fatuitas est eoꝝ q̄ ita presumūt q̄ in morte puertent ꝛ q̄ dyabolum tūc deuincent qñ ipe in fortius ꝑparat⁹ est ad prelium ꝛ diligentius contra eos pugnat. ¶ Tercium impedimentū est magna distātia que est inter deū ꝛ peccatorem. Unde parisien. in de vitijs pte. v. tract. de accidia. In quāto inquit aliquis in peccato diutius morat. intanto amplius a deo elōgatur. sed non est verisimile q̄ ille qui non cessat se elongare a deo p. xl. annos dū iuuenis. fortis ꝛ potens est posset de facili in vno die duob⁹ vel tribus in q̄bus durat infirmitas. ꝛ qñ senex est. debilis et impotens ad laborandū ad deum redire. licet hoc posset contingere fiāte vēto inspirationis spūssancti. Sed q̄ hoc raro accidit. ideo scriptum ē. Qui elongāt se a te peribunt. Solet enim dici q̄ tantus est spacium a sancto dyonisio vsq; ad vrbem parisi

ensem.quantū est ab vrbe parisiensi vsq; ad sanctū dyonisium.z ideo qui voluerit trāsire a sctō dyonisio ad parisius z redire ad sanctū dyonisium. tantum tempus requireret in redeundo a parisius ad sanctū dyonisium quantū requireret ad pertranse undū a sancto dyonisio ad parisius. saltē nisi velocius iret inde redeundo q̄ illic ptrāseundo.sic q̄ lō go tpe a deo se elongat.nō nisi longo tpe ad deū re dit saltē nisi velocius z feruētius rediat q̄ se elon gauit. qō experiētia docente raro de aliquo cōtin git.In cuius rei figura legit Luce.ij.q̄ maria z io seph recedētes a hierusalē omiserūt iesum in hieru salem z non recesserunt a hierusalē nisi iter vnius diei anteq̄ cognouerūt eū omissum.sed redeuntes p triduū cū magno labore et dolore quesirūt eum anteq̄ inuenirent eum.vñ post triduū inuenerunt eū in templo.Ecce maius tempus habuerūt ad in ueniendū iesum q̄ omittendū. Vñ Her. Magna inquit confusio.diligētius seculares pernicioſa q̄ nos vtilia perquirūt.alacrius currunt ad mortē q̄ nos ad vitaz. In cuius rei figura legit imminente passione christi cū ceteri apli somnolenti essent.so lus iudas somno nō opprimebat.sed ꝓcurabat vt eos adduceret q̄ dñm suuz cōprehenderēt vt patet Matth.xxvj.Et nimirū cum circa mortē hō habe at plura impedimēta.s.infirmitatē et sollicitudinē de dispositione domus sue que vix permitūt eum cogitare de salute aie sue.Unde Hieronym⁹.Duz infirmitate opprimeris nihil aliud cogitare potes q̄ qō sentis.hoc est nisi fuerit ex speciali dei gratia qua tūc forte ꝓpter sua demerita peccatoz carebit. Unde Aug⁹.Justū est inquit q̄ a deo ꝓtemnatur moriens qui deū omnipotentē ꝓtempsit viuēs. vñ Isa.xxxiij.Ve q̄ spernis nōne ipse sperneris. Item Crisi.Hac inquit animaduersione percutit impi⁹ vt moriens obliniscat sui . q̄ dum viueret oblitus est dei.Predicta em̄ a deo elongatio non est p loco rum spacia a deo recessio. sed potius per iniquita tem a deo auersio.vñ Isiō. in de sum.bo. libro.iij. ca.xliij.Non per locoz inquit spacia.sed per affe ctum bonū vel malum itur vel recedit a deo. nec; gressu pedum.sed gressu moz elongamus vel pro pinquamus ad deum. Hec ille. Item linco.dicto lxiij. Cum quis inquit moraliter peccando a deo recedit abijt cum filio ꝓdigo in regionem longin quā.z vere in regionē longinquā.q; in regionē dis similitudinis a regegion similitudinis quā deserit infinita distantia remotā.Amoz nanq; est cū amā to.z amans cum amore.Unde vnusquisq; amās cum summo a se amato esse putatur. Ubi em̄ est thesaurus tuus ibi est z coz tuū.Cum deo itaq; est q̄ deum summe diligit. cum aūt auertit amorez su um a deo ad summe amandum aliud ab ipso . ipsa amoris ad creaturā cōuersio est a deo recessio.z in longinquam regionē abitio. sed quicq̄d citra deuz est etiam nobilissima creatura pura in se considera ta in infinitum minus est deo.quia deus oīi crea tura in infinitum maioz. potētioz z melioz. Deus itaq; infinite excelsioz est omni creatura. cum itaq; amans sit cū amato.q̄ amorē suum auertit a deo z conuertit ad aliud.etiā si ad nobilissimā creaturā illū conuertat recedit ab excelsioꝛi ad infinitum inferius igit per infinitū recedit ab eo cū quo fuit. Qualō ge igit abiunt q̄ a summo bono ad ymas volupta tes corporeas descendūt.z q̄ tamlōge abiunt q̄ vir tute redibunt.nō em̄ possibile est vt infinitas ptrā seat a virtute finita. Dis aūt creature virtus etiam creature potētissime solū finita est. Nō est igit pos sibile vt de tālōginqua regione ad summi boni cel situdinē fiat reditio sola virtute creata.etiā vniuer sa simul sumpta.q; etiā vniuerse creature virtus fi nita est.cū sint vtutis finite singule. nō igit lapso patet reditus ad deū nisi p vtutē infinitā.sola nāq; vtute infinita possibile est infinitā distantiā ptran sire. Vtus aūt infinita q̄ transeat hec distātia infini ta vt ad deū redeat est sola gra que est spūssanct⁹. cui⁹ tā bonitas q̄ potētia immēsa est. a q̄ gra sepa tio cū sit vtutis infinite decessio. vel a vtute infini ta deflectio.infinita motio est q̄ pctōz abijt in regio nē dissimilitudinis a regione similitudinis infini ta distantia se motā.ß o si vellet q̄ tālōge abijt audi re vocē post tergū monentis z clamātis. Adā adā vbi es. et excitatus hac voce salubriter exprobrāte z etiā misericorditer reuocāte ꝓsiderare q̄ bona re liquit q̄lōge ab illis decessit.z in quas miserias ce cidit.q; tūc inueniret se reliquisse vitā sine defectu fortitudinē sine debilitate.pulcritudinē sine diffor mitate.dulcedinē sine amaritudine. lucē sine tene bris.z vt ad vnū omne bonū dicā sine oīs mali ad iunctione.z ab his nō mediocriter sed infinitū lon ge abijsse.z sic se inueniret.ß vbi nili in morte z de bilitate et deformitate et amaritudine et tenebris. Et vt ad vnū dicit vbi se inueniret nisi in ve q̄ reli quit omne gaudiū.hāc em̄ a deo ꝓlōgatiōez cū la mētatione deplorat ꝓpha dicens. Heu mihi q; in colatus meus ꝓlōgatus est. vñ et dñs p ꝓphetam Osee.ix.Ue eis cū recessero ab eis. hoc est em̄ ipm recedere ab illis.q̄ est eos recedere ab eo.z q̄s in ueniens seipm tālonge a salute sua nisi amens nō clamat gemensq; dicit surgā z ibo ad patrē meū z dicā. Pater peccaui in celū et coram te. iam nō sum dignus vocari filius tuus fac me sicut vnū de mer cēnarijs tuis.Et licet dictū sit peccatorē p infinitū a deo recedere.nō tū sic ab eo recedit quin cū vbi q; inueniat q̄ immēsus est. Vñ ps.Quo ibo a spū tuo.z quo a facie tua fugiam.Si ascēdero in celū tu illic es.si descēdero ad infernū tu ades. Si sum psero pēnas meas diluculo.z habitauero in extre mis maris. Etenim illuc manus tua deducet me. et tenebit me dextera tua. Ubi enim non inuenit peccator legem tuam dñe.z lex tua veritas z tu ve ritas.vbi igit te non inuenit.inuenit quidem rece dens em̄ a te placido. inuenit te iratum. recedēs a te leui.inuenier te asperū.recedēs a te dulci.gustat te amarū.Hec linc. ¶ Quintum qō moueret hoiem ad cōuersionis ptinuā accelerationē est cō sideratio periculosi status in quo peccator existit. Unde Gen.iij. legit dñm dixisse ad adam postq̄ peccasset.Adam vbi es.in hoc innuendo q̄ ꝓsideratio stat⁹ periculosi in quo est pctōr.moueret eu ad suū delendum festināter peccatū.Cū inqto pe riculo sit peccator existēs in peccato mortali potest ostendi multipliciter. ¶ Primo ex hoc q̄ iusticia dei tenet gladium euaginatū super caput eius.vt

fecet eū mediū animā.ſ.a corpore ſeparādo.z illaz in ignē eternū ꝓiciēdo.De q̄ gladio dr Amos.ix. In gladio morient oēs peccatores populi mei.Itē Ezech.xxj.Egrediet gladius meus de vagina ſua. id eſt gladius vindicte de vagina miſcōie ad oēm carnē.i.ad oēs homes carnaliter viuentes.ſed miſe ricordia dei gladium iſtum aliqñ detinet.ad viden dum ſi forte peccator velit pniam agere. vñ Treñ. iij.Miſericordia dñi eſt q̄ non ſumus conſumpti.

¶ Scōo in quāto periculo ſit hō peccator patz ex hoc q̄ hō peccator ſiue aīa peccatrix eſt in caſtro ſolū pariete vitreo circūſepto inimicis fortiſſimis vndiq̄ obſeſſo. Paries iſte eſt corpus ad modum vitri fragile inimici demones ſūt q̄s oportet ad de ſtructionē huius parietis magnas erigere machi nas q̄ vnus paruus lapis manualis ſufficit ad eū deprimendum. Vnde mirū eſt quō peccator ſecu rus ſit q̄ capitales inimicos habet adeo potētes ſi cut ſunt demones. z eſt in caſtro tamdebili z cum illis vndiq̄ eſt obſeſſus. ¶ Tercio in quāto pericu lo eſt hō pctōr patz ex hoc. q̄ exñs in pctō mortali q̄ſi ad portas incluſiue aduenit inferni. vñ de tali bus dicit ps. Appropinquerūt vſq̄ ad portas mor tis. Porte eñ mortis ſiue inferni pctā ſunt morta lia.ſic eñ vocat ea xps Matth.xvj. vbi de viro iu ſto dicit. Porte inferi nō ꝓualebūt aduerſus eum Ad portā inferi dr pctōr puenire.q̄ eſt in pctō mor tali.q̄ inter ipm z infernū nihil ītercipit. niſi lute⁹ paries corpis. Mā ſi aīa in pctō mortali a corpore ſeparet q̄ſi ſubito in infernū intraret. Añ Job.xxj. Ducūt in bonis dies ſuos et in puncto ad inferna deſcendūt. Vnde ſicut dicit Bartholomeus in de ꝓprietatibus rerū.li.xiij. In mari eſt vnus magn⁹ piſcis q̄ aliquādo eleuat ſe z portat ſup dorſuz ſuū arenā maris q̄ videntes naute putant ibi eſſe ſoli dam terrā.z volentes ibidem ſe recreare exeunt de naui.z ponūt ſe ſuper dorſuz piſcis.z ibi ſua figūt tentoria ludunt z iocundant.de quo piſcis iſte ag graua⁹ anteq̄ ſciuerint ſubtrahit ſe et naute ſubi to ſubmerguntur in mare. Spūaliter per mare in telligo mundū iſtum q̄ ſemp fluit z refluit ad mo dum maris. per nautas intelligo homes peccato res hic in mūdo viuētes.per nauē intelligo penitē tiam ſiue vitā penalē huius mundi. In naui vero ꝓpit homo vento fortune. modo ad terrā ꝓſperi tatis z leticie modo inter fluctus aduerſitatis z tri ſticie.per magnuz piſcem iſtius maris intelligo il lum magnū dñm noſtrū ieſum xpm. de q̄ dicit ps. Magnus dominus noſter et magna virtus eius. Per dorſum iſtius piſcis intelligo proſperitatem mundanā ad quā deus diuertit dorſum ſuū ipam deſpiciendo. Per arenā vero poſitā ſupra dorſuz p̄dicti piſcis intelligo diuitias mundanas q̄ a pro pheta reputant tanq̄ puluis quē ꝓpit vētus a fa cie terre. Sed multi inſipiētes putantes illas eſſe ſtabiles z pmanētes ponūt ſuam affectionē inordi nate ſup illas tanq̄ ſupra dorſum predicti piſcis z multotiens diu deus expectat ad videndū ſi vellēt redire ad nauē pnie. Añ Iſa.xxx. Expectat dñs vt miſereat noſtri.ſed q̄ nimie plangant z tardāt.pi ſcis iſte aliqñ ſubito ſubtrahit ab eis dorſum ſuuz id eſt ſubito rapit mundū ab eis z ipſos de mūdo z ſubmergit eos in mare dānationis eterne. Vñ et de iſto quaſi in pſona dei loquit̄ ps.dicēs. Supra dorſum meū fabricauerūt peccatores. plongaue runt iniquitatē ſuaz. Dñs iuſtus cōcidet ceruices id eſt ſuppbiā pctōr.pfundant z reuertantur retror ſum oēs q̄ oderunt ſyon. Et ideo merito cuilibet ta li dicit Eccl.v. Ne tardas cōuerti ad dñm z ne diſ feras de die in die. Subito veniet ira eius.et in tpe vindicte diſperdet te ꝛc. ¶ Sextū q̄ mouet ho mīē ad ꝙuerſionis ꝓpriam acceleratione eſt ma gna q̄ in dilatione ꝙuerſionis ꝓſiſtit ſtulticia. Pro quo notandū q̄ fatua ſolet in.x. caſib⁹ dilatio ſpeci aliter reputari. ¶ Primus caſus eſt qñ tps breue eſt.z iter magnū ſupeſt peragendū.ſed ſpūaliter lo quēdo temp⁹ vite pñtis breue eſt.dicente ſcriptura Job.xiiij. Breues dies homis ſunt.z iter qō habe mus pagendū magnū eſt. ſi voluerimus ad requi em puenire eternā. q̄ vſq̄ ad celū qō ſm ſanctum Tho.in de veritate theolo.li.ij.ca.iij. diſtat a terra nōgenta milia.dccc.lxxxv.miliaria. Et ideo merito de iſto itinere pagendo dixit angelus ad helyaz iij.Reg.xix. Grandis eñ reſtat tibi via. Itē qui in peccato eſt mortali lōge diſtat a deo.z in quāto di utius manet in peccato in tāto diſtātius a deo elō gatur. vt ſupra dicit in quarto motiuo ꝓferente ad cōuerſionis continuā acceleratione. ¶ Secundus caſus eſt quādo quis a magnis expectat et hoc ad ipm honorifice magnificandū . ſed exñs in pecca to mortali expectat a xpo cū oibus ſanctis. Unde Iſa.xxx. Expectat dñs vt miſereat nr̄i.qui etiā om nibus pctā ſua ſine dilatione deſerētibus dabit re gnū celoꝝ. vnde Luce.xij. Cōplacuit patri vō da re vobis regnū. ¶ Tercius caſus eſt qñ quis ē in via periculoſa inimicis vndiq̄ plena a qua per ſpecialiſſimū amicū ſuū vocat declinare. ad viam ſecurā redire. Sed certe quilibet exñs in pctō mor tali eſt in via periculoſiſſima.q̄ in ſpacioſa via du cente ad mortē eternā.de qua dicit Mat.vij. Spa cioſa eſt via q̄ ducit ad perditionez.et multi ſunt q̄ intrāt per eam. Sed de iſta via hō peccator ꝑ ſuum fideliſſimū amicū ieſum chriſtum.quivt dr Ezech. xviij.nō vult mortē peccatoris ſed vt magis cōuer tat et viuat. vocat recedere ad viā pnie q̄ ducit ad vitā eternā redire.de q̄ via etiā dr Matth.vij. Arta eſt via.q̄ ducit ad vitā.z pauci ſunt q̄ inueniūt eam Unde qualiter deus vocat pctōrem ad viā pnie pa tet ſupra vbi agit̄ de ꝓmo motiuo ꝓferente ad con uerſionis cōtinuā acceleratione. Itē qualiter dñs vocat impios ad pniam patet ſupra eodem ca. G. dictis ibidē abijciendo q̄ deus vocat hoiem pecca torem ad penitentiā ſicut abſalon vocauit ioab.vñ legit̄.ij.Regū.xiiij. q̄ abſalon vocauit ioab primo verbis ſuauibus z amicabiliter p nūcios. ſed quia ipſe noluit ſic ad euz venire. abſalon iuſſit ſeruis ſuis ſuccendere ſpicas agri ioab. Quo facto ſtatiz ioab venit ad abſalon. Sic ſpūaliter de⁹ vocat pec catores ad obedientiā mandatoꝝ ſuoꝝ et gaudia regni celoꝝ ſuauiter per nuncios ſuorum predica torū. ac etiā aliquādo amicabiliter per donū ꝓſpe ritatis mūdane.ſed q̄ multi renuūt iſta benigna vocatione venire. iō deus aliqñ immittit eis tribu lationem.infirmitatem.paupertatē. z angūſtiam.

& sic compellit eos venire. vnde ps. Multiplicate sunt infirmitates eorū & postea acceleraverūt. Itē dns vocat peccatorem ad pniam sicut incantator vocat aspidē de caverna sua vt eam mūdaret a veneno suo. ꝫ sicut aspis obturat aures suas ne incātatorem audiat vnā cum cauda & aliam applicando ad terrā sic incantatorē nō audit. sed in suo remanet torpico. Sic spūaliter peccator vnā aurem mentis obturat cū cauda spei longe vite. & aliā cū terra terrene affectōis. & sic deū non audit. ꝫ remanet in suorū viciorū veneno. vel aliter. aures obturat applicando vnā ad terrena p auariciā & aliam ad delectationē carnalē p luxuriā. Unde ista duo vicia figurant p illas duas ciuitates quas rex egypti pharao in finibus terre sue ne filij israel exirēt de terra sua fine licentia edificauit. Exod. j. quarū vna vocabat phiton. q̄ interpratat os abissi. & signat auariciā. Alia vo vocat ramasses q̄ interpratat corrosio tinee & signat luxuriaz. Ūā sicut os abissi oē q̄ intrat recipit. & nihil reddit sic auaricia oia que pōt iniuste recipit & nihil restituit. Et sicut tinea corrodit pannū de quo nascit & consumit. sic luxuria carnē de qua trahit originē debilitat & corrumpit. Et q̄ ista pcā teneant peccatorē in statu culpe patet Geñ. xix. c. de generis loth. qz specialiter p̄ter illa duo p̄dicante illis loth subuersionē sodome exire noluerunt. & ideo cum impijssimis sodomitis perierūt. sic illi qui nolunt ad p̄dicationem verbis dei de suis exire nequicijs. tandē in suis pibunt peccatis. Unde sicut dicit xp̄us Math. xij. In die iudicij viri niniuite surgēt ptra eos qui ad p̄dicationē euangelij nolunt p̄ suis peccatis penitentiā agere. Et nimirū. Nazyt dicit Thob. omek. xxx. illi ad p̄dicationē ione dicētis. Adhuc. xl. dies & niniue subuertet. nō obstāte q̄ nonas erat q̄sigrinus & eis incognitus. cū ad p̄dicationē eius egerūt pniam. & infra triduū omnes niniuite erāt ad deū conuersi. ꝫ falsi xp̄iani quibus xp̄s cū suis ap̄lis. martyribus & confessoribus & doctoribus & alijs p̄dicatoribus p. M. cccc. lxxxv. annos iā elapsos p̄dicauit adhuc pmanēt in suis peccatis. & in augmentationē sue damnatōis legē dei eis p̄dicatam despiciūt & eius fideles p̄dicatores detrahunt & psequunt aliq̄n crudeliter occidunt. de quibus dicit Prouer. j. Exosam habuerūt disciplinam. ti morē dñi nō susceperūt. nec acquieverūt cōsilio meo ꝫ detraxerūt correctioni mee vniuerse. comedent igit fructus vie sue. i. fructus maledictōis & damnatōis eterne. iuxta illud Thob. xiij. Maledicti q̄ pterierūt & q̄ pdēnati erāt blasphemauerūt te. Itē xp̄s Math. xxiij. Ecce ego mitto ad vos p̄pheras & sapientes & scribas. & ex illis occidetis & crucifigetis & flagellabitis in synagogis vestris et psequimini de ciuitate in ciuitatē. vt veniat sup vos oīs sanguis iustus qui effusus est sup terraz. ¶ Quartus casus est q̄n quis inuitat ad magnū p̄tuū ad q̄ pōt libere intrare ianua existente apta. ꝫ cito claudenda & si tardauerit quousq̄ clausa fuerit sibi ianua nunq̄ deinceps ipsum licebit intrare. Spūaliter homo peccator inuitat a xp̄o ad cōuiuiū iocūditatis eterne. ad q̄ potest libere intrare. ianua ubi existente apta. & si tardauerit quousq̄ clausa fuerit sibi ianua erit excluſus ab illo impetuum. Ianua ista est fructuosa penitētia p quam nisi peccator intrauerit durante vita p̄senti ineternū erit excluſus. dicente christo Luce. xiij. Nisi penitētiam egeritis oēs simul peribitis. Unde Math. xxv. legit de quinq̄ fatuis virginibus quibus p̄ter niniam dilationē clausa erat ianua. & a nuptijs erāt excluse. ¶ Quintus casus est q̄n res p̄ciosa p̄o re modici valoris impignorat. & redimi non pōt die limitato. Sic spūaliter peccatori periculosa est dilatio cōuersionis. nam quilibet homo habet vnū iocale valde p̄ciosum. s. animam p̄ciosissimo sanguine xp̄i redemptā. istud em̄ iocale vt dicit Holkot in lectu. lib. Sap. lec. lj. multi dyabolo impignorant cuiusmodi sunt voluptuosi qui in iuuentute carnis voluntatē sequunt̄ ꝓponentes ante diem mortis illud p pniam redimere. sed multotiēs venit dies mortis ex improuiso & subito i suis peccatis rapiunt̄ de mundo. iuxta illud Eccl. ix. Nescit homo finem suum. sed sicut pisces capiunt̄ hamo. & sicut aues comphendunt̄ laqueo. sic capiuntur homines tpe malo. i. tpe male vite sue. & sic iocale suum. id est animā suā p̄dunt p ppetuo. quia post diem mortis nunq̄ licebit eam redimere. Figuram huius habemus Leuit. xxv. vbi legit q̄ si homo domū vendiderit intra vrbis murum habere licentiam redimere eam donec vnus annus impleret. si vo non redimeret eā. & anni circulus euolutus esset. emptor sibi possideret eam & posteris suis in sempiternū. & redimi nō posset. Spūaliter domus hec est anima humana. que esset domus & māsio xp̄i. iuxta illud Heb. iij. Xp̄s tanq̄ filius in domo. que domus sumus nos. banc domum toties diabolo vendimus siue impignoramus q̄ties mortaliter peccamus. sed tñ eam p penitentiā redimere possumus. durante anno vite p̄sentis sinautē diabolus possidebit eam imppetuū. qz in inferno nulla est redemptio. Et ideo merito dicit spūssanctus cuilibet peccatori p̄dicto modo animā suam dyabolo impignorāti illud Eccl. xxvij. Ne demoreris in erroze impiorū ante mortem cōfiteri a mortuo quasi nihil perit confessio. confiteberis viuens & viuus & sanus cōfiteberis. & laudabis deū & gloriaberis in miserationibus eius. Hāc p̄dictam hystoriā vide declaratā supza vbi agit de remedijs contra desperationem. ¶ Sextus casus est. si quis in locū immundū ceciderit in quo inq̄to diutius iacuerit. intanto difficilius esset inde regressus. ꝫ spūaliter nulla immundicia est maioz q̄ turpitudo peccati. q̄ patet ex hoc q̄ peccatū luciferū qui erat creatura pulcerrima. vna macula peccati intantuz deturpauit. q̄ absq̄ horroze maximo nō potest ab homine inspici vel iumēto quanta igit fatuitas est q̄ homo differat de peccato cōuerti. p̄sertim cum inq̄to diutius in eo iacuerit. intanto impossibilius est ipm p se de illo exire. ꝫ o mira insania si bos vel iumentū alicuius in lutum ceciderit. cum oi festinatōe illud conat extrahere. si vo ipsemet hō in turpitudinē peccati ceciderit. nō curat p anū in illo iacere. Ūñ Bern. Cadit anima & est qui subleuet. ꝫ perit anima. & nō est qui recogitet. Item xp̄s Luce. xiij. Cuius vestrū

asinus aut bos in puteum cadat z non continuo extrahet illum die sabbati. ¶ Septimus casus est si quis transfretare debeat z incertus est qua hora nauis recedere a littore debeat. fatuus esset si ea q̄ sibi necessaria essent p̄parare differret. Sic spūaliter cum oporteat quemlibet hoiem de hac vita necessario transfretare. z sine charitate que est vestis nuptialis nemo ad portus patrie poterit applicare. ideo cum incertū sit qua hora homo ō vita ista debeat transmigrare. fatuus est qui vestē illaz sibi festinanter nō p̄parat. Vnde frequēter cōtingit q̄ illi qui ꝓponūt de hac vita cum hac veste charitatis decedere. ꝓpter nimiā dilationem induri sacco ire z inuidie moriunt. cum quo aulam regis celestis nunq̄ valebūt intrare. Vnde Hester. iij. legit q̄ non erat licitū indutū sacco aulam regis assuerī intrare ꝛc. ¶ Octauus casus est q̄n subuenienduz est alicui rei in qua aliquid continue deperit. sicut q̄n subuenienduz est domui igne succēse. ignis enī qui nō est otiosus incessanter aliquid de domo eo succēsa destruit nisi impediat. sic ignis cōcupiscētie bona gratie consumit continue nisi citius extinguat. Vñ de illo igne dicit Job. xxxj. q̄ nephas ē z iniquitas maxima ignis vsq̄ ad p̄ditionē deuorans z omnia virtutū genimina eradicans. ¶ Nonus casus est. si aliquis ceciderit in aquā ꝓfundā z adhuc supnataret. sed incertum esset q̄cito sicut lapis nisi auxiliū haberet descēderet in ꝓfundum. Fatuus esset qui tali differret subuenire dum posset z p̄cipue ille fatuus esset qui in tali existeret periculo si peteret dilationem sui succursus. di. nolo adhuc mihi subueniri. ꝛ volo expectare vsq̄ hodie ad annū. Spūaliter qui in peccato mortali est cecidit quasi in aquam ꝓfundam. de qua dicit ꝓpheta. Non me demergat tempestas aque neq̄ absorbeat me ꝓfundum. z incertus est q̄cito nisi adiuuet debet descēdere ad ꝓfundū inferni. z cum ad penitentiam mouet quasi quedam tabula ei porrigit in q̄ de naufragio siue periculo submergendi euadat. penitentia enī est scā tabula post naufragium vt dicit Hiero. Valde igit fatuus est peccator si differat tabulam istā recipe. vel si tam parua opor tet eam habere q̄ nō sufficiat eam a periculo liberare. vt si postq̄ sup illam ascēderit eam dimiserit donec ad terre securitatē puenerit. Mira insania q̄ homines postq̄ tabulam pnie ascenderūt volūtarie in mare voluptatis insiliunt. ¶ Decimo vt generaliter dicam fatua est dilatio rerum in rebus q̄ cum tps z oportunitas irrecupabiliter ptransit. vt in transplantatione vegitabiliū. in rectificatiōe arborum. in mundatōe vasorū. in domatiōe animaliū. in instructione puerorū. in lotione vestiū. in in salsatione carniū. z informatōe vestium. Vnde q̄tam ad primū fatuus esset qui transplantare vellet arbores z herbas iam desiccatas cum tps plantandi ptereisset: sed virge z herbe tenere z virides z hoc in tpe debito solent transplātari. Etiam virge tenere z licet curue sint possunt faciliter rectificari sed arbores magne z inueterate z curue difficiliter rectificant. vnde Eccles. iij. Tps plantandi. et tps euellendi q̄ plantatū est. Sic spūaliter hoies dū iuuenes z in tenera sunt etate. apti sunt in orto ecclesie transplantari. Et licet curui fiunt q̄ immūdi cie tortuositatem. in ad vite rectitudinē faciliter reducūt. de qua rectitudine dicit Eccles. vij. Fecit deus hoiem rectum. Et ad quā rectitudinē orat ꝓpheta deum ipm reducere dicens. Spīm rectum innova in viscēribus meis. Item stultus esset qui haberet vas aliqualiter immundū. z cuz esset balsamū p̄ciosum sibi oblatū in eo reponenduz nollet vas suum mundare donec lutū. fetorē. z rubiginē multis annis in eo tenuisset. Sic fatuꝰ est qui nō vult vas anime in iuuentute mūdare z sponte a deo oblatam gratiā recipe. ꝛ vult vsq̄ ad senectutē vas suum immūdicia peccati turpius z turpius defedari. Item stultus esset qui diceret. volo equū meum assuescere ambulationi donec insenuerit. z donec in foueam me p̄cipitauerit z mihi collum fregerit Spūaliter sic dī Isa. xxxj. Equi eorū caro. Fatuus est igit qui hunc equū. i. carnē suam p fructuosam pniam non vult domare. donec in foueam ipsum p̄cipitauerit z quasi fregerit ei collū dādo occasionē mortalis peccati. Vnde de isto equo cecidit heli. de quo dī. j. Regū. iiij. q̄ cecidit de sella retrorsum iuxta ostium. z fractis ceruicibus mortuus est. Item nimis tarde pueri ad scolas ponēdi sunt cum ad senectutē puenerint. sic nimis tarde assuescit virtutibus cum iam dierū malorū fuerit inueteratus. Item nimis tarde adhibet medicina infirmitati cum ex diurnitate facta est incurabilis sic nimis tarde adhibet medicina pnie cum iam plaga desperabilis est peccati. Item nimis tarde residet hostibus q̄n iam totū q̄ optant occupauerint. Item nimis tarde abluunt vestes cum iā diuturnis sordibus cōputruerūt. Item nimis tarde sal carnibus adhibet q̄n iam scaturiūt vermibus. Item nimis tarde formant vestes q̄n iam pravaz formā susceperunt. Sed in his z similibus nouerunt hoies tps oportunū eligere. ꝛ de tpe do oportuno sue correctionis nō curant. nihil enī est eis se ipsis vilius. iuxta verbū Senece. quaz sotulares suos student hoies in nouitate recte informare. ꝛ de seipsis recte informandis in iuuentute sua non curant. in hoc charitates habentes suos sotulares seipsis. ¶ Septimū q̄ mouet hoiem ad cōuersionis cōtinuā accelerationē est hoc q̄ ille qui differt a sua iniquitate conuerti iniquus est in deum iniquus est in angelum iniquus est in seipm. iniquus est in proximum. z iniquus in omnes alias creaturas inferiores. ¶ Primo iniquus est in deū. Et hoc q̄druplici de cā. ¶ Primo q: fel in eꝰ escā apponit. Vñ esca dñi bonū opus est. iuxta illud Joh. iiij. Meus cibus est vt faciā voluntatem eius qui misit me. Fel amaritudo peccati ē. iuxta illud Act. viij. q̄ dixit petrꝰ symoni mago. In felle amaritudinis z in obligatiōe iniquitatis video te esse. In escaz igit dñi fel apponit qui bonis operibus q̄ agit. amaritudinē peccati admiscit. De ista enī appositōe fellis cōquerit dñs q̄ ꝓphetā dicens Dederūt in escā meaz fel. ¶ Scōo iniquus est in deum. q: illud ante oculos applicat q̄ deo maxime displicet. vt ostēsum est supra in principio huius libri. c. ij. ¶ Tercio iniquus agit in deū. q: ꝓtemnit deū eū misericorditer ad reconciliationē vocan

tem. Vnde Greg. Debemus inquit saltē dei misericordiā erubescere si nolumus eius iusticiā formidare. qui tanto amplioꝛ iniꝓbitate ꝓemnit quanto contemptus vocare non dedignat. Hec ille. Sed qualiter deus vocat peccatoꝛē ad penitentiam patet supra in sexto motiuo cōferente ad hominis peccatoꝛis cōuersionis cōtinuam acceleratiōnem. Et in illo vbi agit de tercio casu in quo dilatio solet fatua reputari. ¶ Quarto iniquus est in deū in hoc q deteriozem partem vite sue deo reseruat. ꝫ meliozē partem diabolo immolat. Vnde illi qui citoꝛ in iuuētute ad deū cōuertunt quasi de puro ꝛ optimo vigoꝛe floꝛe ꝛ fructu vite sue deo offerūt. qui aūt tarde volunt cōuerti quasi feces vite sue deo reseruāt q timere possunt ne de fecibus calicis ire dñi bibant. Juxta illud ps. Fex eius non est exinanita bibent ex eo omnes peccatoꝛes terre Vnde tales de vita sua primo qō pulcrius est in ea offerūt diabolo ꝛ mūdo tanq̄ eoꝝ dominis ꝓncipalibus. sed reliquias vite sue ō quibus mūdus non curat tanq̄ suis canibus deo volunt ꝓpicere. cum tñ ea que offerēda sunt deo esse debeant optima ꝛ electa. Juxta illud Mame. xviij. c. Omnia q̄ offertis ex decimis erit in donaria dñi separabitis. optima ꝛ electa cuncta q̄z erunt. De illo em̄ q qō deterius est deo offert dicit dñs ꝑ ꝓphetam. Malachie. j. Offer illi duci tuo si placuerit ei. ¶ Quinto iniquē agit in deū. qꝛ ex misciā dei iram sibi congregat. ꝛ ex hoc vnde deberet sumere occasionem deo seruiēdi vsurpat occasionē deum impugnādi nam ex ea q sperat q deus eum misericorditer debeat expectare ꝓponit diutius eum offendere. Dñs ꝑlus ad Rom. ij. Ignoras qm̄ bonitas dei te ad pniam adducit. Sm̄ autē duriciā tuā ꝛ coꝛ impenitens thesaurisas tibi iram dei in die ire ꝛ reuelationis iusti iudicij dei. Item Jsiō. in de sūm. bo. li. ij. c. xiij. Per id inquit deteriozant plerūq̄z iniqui q ꝑ patientiam dei spaciū accipiūt emendandi. qꝛ illi moꝛā viuendi nō vtunt ad pniam. ꝫ ad peccandi vsurpant audaciam. a malo aūt in deterius vadit qui ips sibi ad pniam indultū ad libertatē ꝓcuri opis vtit. Hec ille. ¶ Sexto iniquē agit in deū qꝛ plus suā diligit iniquitatē q̄ dñi summā veritatem. Dñs Greg. j. pasto. c. xxij. Qui inquit ꝓua studet agere. ꝛ tñ adhuc vult ceteros tacere. ipse sibi met testis est. qꝛ plus veritate appetit se diligi quā ꝓra se nō vult defendi. nemo quippe est qui ita vitit vt aliquatenus nō delinquat. ille igit seipso amplius veritatē desiderat amari qui sibi a nullo vult ꝓra veritatez parci. Hinc igit petrus increpationem pauli libenter accepit. hinc ꝛ dauid coꝛreptionem subditi humiliter audiuit. Hec Greg. ¶ Jtē qui differt a suis peccatis conuerti in angelos peccat. ꝛ hoc tripliciter. ¶ Primo qꝛ quantuz in se est eos affligit in sue ꝑuersionis expectatōne. nam vt dī Luce. xv. Gaudiū est angelis dei sup vno peccatoꝛe pniam agēte. ꝫ sicut dī Prouer. xiij. Spes que differt affligit aiam. ¶ Scōo peccat i angelos qꝛ defraudat eos de fructu laboꝛis sui. Añ quantā laboꝛis sollicitudinē habēt angeli ad nostrā custodiā deputati. ostēdit sanctus Tho. in de veri. theolo. li. ij. c. xvij. vbi sic. angeli inquit nobis ad custodiam deputati tenent nos stantes ne cadamus. et cadentes nos adiuuāt vt surgamus. nec nos vnq̄z deserūt etiā peccātes qui sint semp parati nobis si velimus ꝑbere auxiliū. Et licet in obstinatis desistant angeli actualiter ab eoꝝz custodia. parati tñ sunt si velint redire eis auxiliū gaudenter ꝓbere Vnde sicut dicit Januen. sup euāge. ser. xlij. Boni angeli ad nostrā custodiā deputati multū gaudent de nra conuersione. Et hoc triplici de causa. ¶ Primo qꝛ custodie sue vident tam gloꝛiosum effectum. nam sicut medicus gaudet qñ videt circa boiem infirmū certū curationis sue fructū. sic angelus bonus multū gaudet qñ videt circa hominē sue custodie effectū. de ꝓrario vo multū dolet. iuxta illud Jsa. xxxiij. Angeli pacis amarissime flebant. ¶ Scōo gaudent ex peccatoꝛibus cōuersis suū adimpleri numerū. siue tot ascēdant de hominibus quot steterūt iuxta opinionē Gregoꝛij. siue tot ascēdant de hominibus quot ceciderunt de angelis vt opinat Aug. adhuc manifestū est q angeloꝛ ruina debet de hoibus reparti. ideo multū gaudent angeli de cōuersione peccatoꝝ vt de illis eorum numerus reparet. ¶ Tercio gaudēt quia vident laudando deū tale se habere cōsoꝛtium. olim laudabant deū solū angelica natura. ꝫ nunc addita est natura humana. ideo modo veraciter pōt dici illud Job. iij. c. Cum me laudarent astra matutina. qō spectat ad laudē angeloꝝ. iubilarent omnes filij dei. qō spectat ad laudē hoīm. Ex quibus patet q peccatoꝛes differētes suam cōuersionē q̄tum in eis est priuant angelos ad eoꝝ custodiam deputatos sui laboꝛis fructu ꝛ gaudio. ¶ Tercio qui differt a suis peccatis cōuerti peccat in angelos. qꝛ angelo ad custodiam sibi deputato reuerentiā nō exhibet debitaz. exquo ante eū abhominationē suā cōmittere nō verecꝛ. vel in ipso iam cōmisso nō ꝓtimescit manere. Contra quē be. Bern. In quouis inquit diuersoꝛio in quouis angulo reuerentiā exhibe angelo. ne audeas illo pūte facere qō me vidente nō auderes. Assunt igit tibi nō tñ vt tecū sint pūtes. ꝫ etiam vt te ꝓtegant ꝛ vt tibi ꝓsint. O quantū debet tibi hoc verbū inferre reuerētiam. afferre deuotionē ꝛ ꝓferre fiduciā. ꝑ ꝑsentia reuerentiā. ꝑ benuolentia deuotionē. ꝑ custodia fiduciā. Caute igit ambula vbi tecū sunt angeli. vt te custodiāt in oibus vīs tuis. ꝛ vt finaliter rediēs dicere possis illud Judith. xiij. ca. Custodiuit me angelus dñi. ꝛ hinc euntē ꝛ ibi cōmorantez. ꝛ inde huc reuertentē. ꝛ nō ꝓtulit me dñs ancillā suā coinquinari. ¶ Item qui differt a sua iniquitate conuerti est penes seipm̄ iniquus. Et istud septuplici ter ostenditur. Primo ex hoc q potius sevult esse malū q̄ bonū. Scōo ex hoc q potius vult se esse infirmū q̄ sanū. Tercio vo in hoc q potius amat moꝛē suā q̄ vitā. Quarto in hoc q potius vult se esse seruū pessimū q̄ liberū generosum. Quinto i hoc q potius vult se esse in statu latronis q̄ in statu regis. Sexto in hoc q potius vult se esse miserrimū nihil habentē. q̄ locupletē omniū bonoꝝ particiꝑem. Septimo vo in hoc q potius vult se esse inutilem q̄ multū valentē. Et q̄tum ad primū q ille qui differt a suis conuerti peccatis potius amet

te esse malū ꝙ bonus. patet ex hoc ꝙ ipse milibus ammonitionibus malicīā suā viliorem habet. & vi dek rebus suis omnibus in reputatōe. Vñ Aug. in de verbis dñi sermone. xij. Quid est inqt ꝙ ma lū velis hīe dic mihi. nihil dicis oīno. nō vxorē nō filiū nō filiam nō seruū nō ancillā nō villā. non tu nicam. postremo nō caligā. & tñ vis habere malā vitā. rogo te ꝓponere vitam tuā calige tue. omnia q̄ circa te iacent oculis tuis elegantia & pulchra ti bi cara sūt. & tñ tu tibijpsi vilis & fedus es. si posset tibi rñdere quibus plena est domus tua que habe re optasti & que ꝓdere timuisti. nōne tibi clamaret sicut tu nos bona vis habere sic & nos volum⁹ bo nū habere dñm. tacita voce interpellant contra te dñm deū tuū. Hec Aug⁹. Item Linco. sup euāg. peccatū inquit facit hoiem deteriorē esse dyabolo nam diabolus rōne creatōnis deo tenet esse obno xius. hō rōne creationis & etiam rōne recreatōis. In creatione em̄ mūdo nascimur. in recreatōe vo deo nascimur. Cum igit magis sit nasci deo ꝙ mū do palam est ꝙ si deo non obsequimur deteriores sumus dyabolo. Hec Linco. sup euangelia parte ij. c. xlvj. Et ꝙtum ad scōm ꝙ talis potius se amet esse infirmū ꝙ sanū. patet ex hoc ꝙ peccatū est in firmitas pessima. iuxta illud Eccs. ix. Est alia infir mitas pessima quā vidi sub sole dimittie congrega te in malū dñi sui &c. Et quo ad tertiū ꝙ talis pot ius amat morte ꝙ vitā testat be. Aug. in de doctri na xpiana vbi peccatorē sic alloquit. Peruerse in quit plus amas morte ꝙ vitā (absit inquit) Quis est qui plus amat morte ꝙ vitaz. Ecce inqt Aug. te conuoco. tu amas tunicā tuā. bonā vis eam ha bere. amas villam. bonā eam esse vis. amas filiuz tuū. bonū vis eum esse. amas domū tuā. bonā esse vis. bonā etiā mortez vis habere. dicis. deus auer tat a me malā morte. Plus igit amas morte tuaz ꝙ vitam tuam. male mori times. male viuere nō times. corrige male viuere. & time male mori. ꝙ no li timere. nō pōt male mori qui bene vixit. Hec il le. Sed vt dicit parif. in de vicijs gte. v. Sicut fa tuus esset qui caudā equinā in vitulo inspereret cuz talis cauda nō sit de vitulo. sic fatuus est qui malā vitam vult ducere & bonā mortez habere. Cauda em̄ ista non est de hoc vitulo. Talis erat balaam q̄ vt legit Nume. xxj. dicebat. Moriat anima mea morte iustorū. & fiant nouissima mea horū similia Ille em̄ qui ꝓ totam vitā suā vsq; ad morte differt a sua vita mala querit. ꝓ totam vitā sua in inferno sibi ꝓparat mansionez. cum tñ in nullo ibi mane re velit sed in paradiso. Item talis seminat male dictionē. & tñ vult merere benedictionē. nō aduer tens ꝙ sicut dicit apls Galath. vj. Que seminaue rit homo hec & metet. Item Prouer. xxv. Que in tuētute tua non aggregasti quō inuenies in sene ctute tua. vede talis vult colligere de spinis vuas. & de tribulis ficus. Querit em̄ bonū finem in vita spinis peccatorum vndiq; adimpleta. Hec parif. Item Aug. Quid inqt differs i crastinū. dicis. lōga vita erit. ipsa lōga vita bona sit vtiq; si lōga erit me lius bona erit. In veritate quāto habitur⁹ ē lōgio rē vitā. tanto ampli⁹ desiderare dz vt bona sit. sicut aliqs quanto ampli⁹ bz de vino tanto ampli⁹ desi derat vt bonū sit. & amplius displicet sibi si corrū pat. Hec ille. Item Aug⁹. in de speculo humane miserie sic inquit. homines negligūt vitā suam vt nihil habere volunt nisi eam vitam. quicqd emis bonū emis. vxorē vis ducere bonā eligis. filios ti bi vis nasci bonos optas. nūmi tibi debent studio se eligis. domū fabricas bonā vis fieri. qd te offen dit vita tua quā solā malā vis habere. vt inter om nia bona tua tu solus sis malus. forte bonē habes bonū. noli tu remanere malus. si em̄ posset loqui pecus diceret deo. pecudē bonū me feciſti. & quare me homini malo subdidisti. nōne ridiculum esset audientibus bonus bos & malus homo. Esto igit bonus tu qui mala despicis. qz si malus remanes deus malū male ꝓdet. Hec ille. Item Aug. in de verbis dñi sermone. iij. Amat inquit mortē qui vi te ꝓcepta nō seruat. & horret vitā qui peccata mor ti debita desperata morte frequētat. vt em̄ ꝙ obser uantiam ꝓceptorū vita acquirit. ita ꝙ cōtemptum ꝓceptorū mors cōtumacibus inuenit. dicētę dño. Si vis vitam inuenire serua mandata. Hec ille. Sed si petat a tali qui omnes res suas transitorias bonas vult habere & tñ malā vitam quid inter omnes res mūdanas optime diligat. statim respō deret vitā suam. qz in casu omnia illa ꝓ vite sue cō seruatione omitteret. Sed que putas causa est ꝙ talis miser omnes res suas bonas & pulcras & ho nestas vult habere. & tñ vitam suam quam vt dicit optime diligit vult habere malam. fetidam & per uersam. Certe ex isto manifeste ꝓpendi potest ꝙ di abolus ipm excecauit. Unde de talibus dicit So pho. j. Ambulauerūt ceci qz peccauerunt dño. Et ꝙtum ad quartum vicz ꝙ talis potius se amat eē seruū ꝙ liberū patet ex hoc ꝙ peccatū est seruitus pessima. de qua seruitute dicit xps Joh. viij. Om nis qui facis peccatum seruus est peccati. Et quo ad quintū ꝙ talis potius vult esse i statu latronis ꝙ in statu regis patz ex hoc ꝙ qui in peccato mor tali est ad modū latronis ad mortē eternā est ꝑsci tus. qui vo est in statu gratie ad regnū eternuz est ꝑdestinatus. iuxta illud Anastasij. Qui bona ege runt ibunt in vitā eternā. qui vo mala egerunt in ignē eternū. Et ꝙtum ad sextum ꝙ talis qui est in peccato mortali nihil habet. immoz qō grauius ē videtur nihil esse. vt patet iuxta illud. j. Choz. xiij. Si habuero oēm fidē vt montes transferā. charita tem aūt non habuero nihil sum. Qui vo est in sta tu gratie particeps est oim bonoruz ecclesie. vnde talis veraciter potest dicere cū ꝓpheta. Particeps ego sum oim timentiū te & custodientiū mandata tua. Et quo ad septimū ꝙ talis qui est in pctō mor tali inutilis est. ptz ex illo ps. Oēs declinauerunt sil' inutiles facti sunt. Item Prouer. vj. Homo apo stata vir inutilis. Qui vo in statu gre est multi va loris est. Juxta illud Eccl. xvj. Melior est vnus ti mēs deū ꝙ mille filij impij. Item Prouer. iij. Bea tus homo qui inuenit sapiam & cui affluit prudē tia. melior est acquisitio eius negociatōe auri & ar gēti. primi & purissimi fructus eius. ꝓciosior est cū ctis opibus. & omnia que desiderant huic nō va lent comparari. Item Prouerb. viij. Melior est em̄ sapiētia cunctis opibus ꝓciosissimis & oē. deside-

rabile ei nō pōt cōparari. ¶ Item qui differt a suis peccatis querī in primū suū peccat & hoc tripliciter. ¶ Primo q; quantū in se est ipm suo malo exemplo corrumpit. Vñ Aug. in suis pastoral. Exemplū inquit malū in pspectu hoīm ostendēs quantū in se est eū a quo intendit occidit. Item ō talibus beatus Greg. & ponit in ca. pj. q. iij. pcipuus. Tot mortibus inquit digni sunt ąt pditiōis exempla ad alios transmittūt. ¶ Scōo peccat in primū de debito auxiliō eū defraudando. nam quem deberet in pugna cōtra dyabolū fm charitatis regulā adiuuare. ipse potius sibi nocet diabolo consentiēdo. magna em iniquitas est hoiem sociū suū in bello deserere vel ad partē inimicorū se vertere Vñ Ecc̄s. iiij. Melius est duos esse simul q̄ vnū habet emolimentū em societatis sue. si vnus ceciderit alius ab altero fulciet. ¶ Tercio peccat in primū. q; p peccato ipsius sepe primus affligit et punit. vnde Hiero. & ponit in. c. dis. xlv. Sed illō vno inquit peccante sup oēm pplm venit ira dei. Exemplū huius habemus Josue. vij. vbi legit q; pter peccatū achor totus ppls isrl' punitus est in tantū q; ptra hostes suos pualere nō poterant. sed terga vertēres. xxxvj. hoies ex eis corruerūt. vñ et ois aduersitatis regnātis in pplo iniquitas impiorum est in causa. dicēte b. Greg. Nulla esset aduersitas si nulla dñarēt iniquitas. ¶ Sed forte ꝺ quērit aliquis quare effligit deus bonos pter peccata malorū. Et q̄tum ad istud rndet Chrisost. ope. imper. omel. xliij. dicēs. Bona oia deus nō pter omnes hoies dat sup terrā. q; pter paucos sctōs ptentus est em vt peccatores contra meritū suū bonis dei fruant q̄ vt iusti contra meritū suū bonis eius fraudent. silr & qñ deus a peccatoribus irritat castigationē suā nō pter oēs hoies mittit sup terrā q; pter peccatores. Tamē equaliter iustos tangit sicut & peccatores. nam in bonis nō sepat pctōres a iustis. sic nec in malis sepat iustos a peccatorib⁹ In bonis pctōres a iustis non sepat. ne sepati cognoscant se abiectos esse & desperēt de se. In malis aūt iustos a peccatorib⁹ nō sepat. ne sepati cognoscant se electos & glorient. maxime cum nec malis bona pſint sed magis noceāt. nec mala bonis noceāt q; magis pſint. nā male viuētes vū bona pcipiūt ea in suū vertunt ꝓiudiciū. & dum boni mala patiunt ad lucrū iusticie eis pcedit. hec oia sicut sanctis in bonū sic peccatoribus & impijs in malū cōuertit. Hec Chrisost. Item idem omel. iiij. eiusdē. ois inquit aduersitas q̄ nos sine nra occasiōe cruciat baptism⁹ ignis est. quā si magnanimiter sustinueris nihil murmurās ptra deū. imputabit tibi ipsa carnalis afflictio p pctō qō ꝓmisisti. si aūt nec peccasti qō est difficile. & ignis ille temptatōis circa aiam tuā nō inuenit sordes peccatorū quas comedat ipsam aiam tuā facit splendidiorem. & q̄to grauior fuerit temptatio tanto magis facit animā clarescere. Et in aqua quidē semel baptisamur. in igne aūt pene dum viuimus. sicut em vita nra in hoc mundo nunq̄ munda est a peccato. aut enim videndo aut audiendo. aut loquendo aut cogitando. que non expediunt semper animus sordidatur. sic nunq̄ a nobis ignis tribulatiōis recedere potest. Hec ille. Item Isidorus. neq; inquit iusto neq; reprobo deus misericordiam et iusticiam subtrahit. nam & bonos hic per afflictionem iudicat & illud remunerat illuc per miserationez. & malos hic remunerat p talem clementiā. & illuc punit p eternā iusticiā. In hac em vita deus parcit impijs & tñ nō parcit electis. in illa vita parcit electis & tñ nō parcit iniquis. Hec Isiō. i de sum. bo. li. iij. c. j. ¶ Item q̄ differt cōuerti ab iniquitate sua peccat in oīes creaturas irrōnales. & hoc tripliciter. ¶ Primo q; quilibet mortaliter peccans offendit quālibet creaturam. nam qui offendit publice aliquē dōm. in hoc offendit eius familiā. & cū quelibet creatura sit sub ptāte dei. & p ꝓns de eius familia. sequit q; qui offendit deū offendit quālibet eius creaturam. ¶ Scōo. q; oēs creature quodamō deseruiūt hoi. iuxta illud ps. Oīa subiecisti sub pedibus eius. Item Sap. ix. Constituisti hoiem vt dñaret creature. q; mortaliter peccās non est dignus seruitio alicuius creature. nez quilibet mortaliter peccans facit se seruū peccati. di. christo. Joh. viij. Omnis qui facit pctm seruus est peccati. q; vt ait Aug. pctm nihil ē. & sicut dicit xps Joh. xiij. Nō est seruus maior dño suo. sed. q. d. in hoc q; seruus sit minor. & p ꝓns vt videt peccās mortaliter facit se quodāmodo minorē & peioris pditionis pctō. & a multo fortiori minorē & peioris pditiōis quacūq; creatura non viciata. Et cū vt rō dictat illud qō peius est nō est dignū seruitio sui melioris. sequit q; mortaliter peccans nō est dignus seruitio alicuius creature. & p ꝓns mortaliter peccās abutit omnibus dei creaturis & sic peccat in oēs creaturas. ¶ Tercio q; pter pctm hois oēs creature fuerūt punite. immo inantū q; vt dicit Pe. lumbar. iiij. sen. dis. xlviij. Sol & oēs creature irrōnales pter pctm hois pdiderūt septē partes suarū virtutū. Et ideo meriro pñt ꝓqueri de hoie peccatore. Sol cōquerēdo dicere pōt ego pter pctm hois claritatē meā amisi. irrōnabilia aialia dicere pñt. Nos pl pctm hois in diluuio periimus. & terra dicere pt ego pter pctm homis madefacta fui. spinas & tribulos germinaui. Et sic breuiter oēs creature quibus miseri pctōres abutebant. pñt de hoie cōqueri. Et pter hanc triplicē in creaturis offensam omnes creature q̄bus miseri pctōres abutebantur in hac vita. in die iudicij erūt cum xpō ptra miseros pctōres. dicēte scriptura Sap. v. pugnabit cuz eo orbis terrarū ptra insensatos. Predicta em septē & multa alia q̄ reduci pñt mouerēt hoiem peccatorem ad cōuersionis cōtinuā acceleratiōnē.

Capitulum XIII

DIcto de dilatione cōuersionis iam de dilatōe cōfessionis insuper est dicendū. ¶ Pro q; primitus ē notandū q; cōfessio sacrālis fm Aug. sic describit Confessio est p quā morbus latens spe venie aplt & ita cōueniēter describit p materiā q; est pctm. et p actū qui est aperire. & finē qui est spes venie. Vel aliter dici pōt q; cōfessio sacrālis est legitima & voluntaria pcti manifestatio idoneo sacerdoti sciēti ligare & soluere ob spem miscōie iustificatiōis & venie.

Et tunc sic distinguit ab illa confessione que fit soli deo. cui oia sunt nuda ⁊ apta. ⁊ ab illa q̄ fit in iudicio cōtentioso vel quocūq; modo coacte ficte vel indebite revelata qualis confessio inutilis est. vt exemplum habemus de cayn qui tarde q̄si coactus est ⁊ desperās confessus est pcm̄ suū. d. Maior est iniquitas mea. ꝙ vt veniā merear. Gen. iiij Et ideo cōfessio ꝓfecit. ꝙ maledictus erat a deo et ad p̄nā damnatus eternā. Item pharao ficte cōfessus est pcā sua. d. Peccaui ⁊ nunc dñs iustus ē ⁊ ego ⁊ pp̄lus meus impij. Exod. ix. ꝙ qz de pcīs suis se nō retraxit. ideo ipse cum pp̄lo suo miserabiliter perūt vt patet Exod. xiiij. Item achor confessus est pcm̄ suū dicens. Vere ego peccaui coz̄ dño deo isr̄l. ⁊ sic feci. ꝙ tū tarde confessus est. dño p̄ius pcm̄ eius vindicāte ⁊ iosue eū de pcō suo cōuincente. ⁊ ideo lapidatus est ad mortem. ⁊ vniuersa q̄ illius erant igne cōsumpta sunt. vt ptz Jo sue. vij. Item saul cōfessus est pcā sua dicēs. j. Regum. xxvj. Sed qz de malicia sua nō cessauit a deo reprobatus et delectus erat. Item antiochus rex grecorū cōfessus est pcm̄ suū. ꝙ tū vindicta dei p̄ius cogente cū vermes scaturirēt de corpe eius donec a deo reprobus redderet spm̄ vtz. ij. Mach. ix. Item iudas cōfessus est phariseos pcā sua dicēs Peccaui tradens sanguinē iustū. ꝙ de dei misericordia desperās laqueo seip̄m suspendit ⁊ ad supplicīū est damnatus eternū. vtz Math. xxvij. Jōo dimissa tali falsa ficta coacta ⁊ tarda cōfessione. ad veram humilē voluntariā ⁊ festinā ꝓfessionē multa moueret peccatorē. ¶ Pro q̄ notādū q̄ oia motiua q̄ tacta sunt ad accelerationē p̄uersionis pcō ris cōtinuā p̄nt reduci etiā ad mouendū pcōrem ad ꝓfessionē festinā. Et insup̄ sex specialiter mouerent peccatorē ad ꝓfessionē suorū pcō festinam. Quoz primū est sacre scripture auctas ad hoc frequenter instigans. vnde Eccl. xvij. Ne demoreris in erroze impiorū. ante mortē cōfiteri. a mortuo q̄si nihil perit cōfessio. confiteberis viuēs ⁊ sanus ⁊ viuus cōfiteberis ⁊ laudabis deū ⁊ gloriaberis in miserationibus eius. nam vt dr̄. j. Joh. j. Si cōfiteamur pcā nr̄a iustus ⁊ fidelis est deus vt remittat nobis pcā nr̄a ⁊ mūdet nos ab oīi iniq̄tate. Sed sicut dr̄ Proner. xxviij. Qui abscōdit pcā sua nō dirigēt. qui aūt cōfessus fuerit ⁊ reliquerit ea misericordiā ꝓsequēt. Vnde hoc sacr̄m p̄nie figurat p piscinā ꝓbaticā. De qua Joh. ix. dr̄. Est aūt hierosolimis probatica piscina que cognominat hebraice bethsayda quinq; porticus habens. in his iacebat magna multitudo languentiū. cecorū. claudorum. aridoz. expectantiū aque motū. Angelus aūt dñi sm̄ rps descēdebat in piscinā ⁊ mouebat aqua. ⁊ q̄ prior descēdebat in piscinū post motionē aque sanus fiebat a quacūq; detinebat infirmitate. Hanc hystoriā ptractans Holkot in lectura lib. Sapie. lectōe. ccxxxix. Piscina dr̄ inquit q̄si sine piscibus p cōtrariū. Probaton grece dr̄ ouis latine. qz igit illa aqua piscibus caruit. ⁊ oues immunde q̄ in sacrificiū deo deberēt offerri ibi lauabant. ideo probatica piscina dicebat. ⁊ sacr̄m p̄nie signat. in qua lauari debet quisquis q̄ debet deo immolari. Habet aūt hec piscina quinq; porticus sm̄ quinq; occasiones ex q̄bus hoies aquā p̄nie ingrediunt. videlicet verbi dei p̄dicationē. exempli ictōr p̄cedētiū ꝓsideratione generalē ecclesie ordinationem diuinā inspiratione ⁊ corporee infirmitatis tribulationē. Quidā em̄ ⁊ multi ingrediunt piscinā penitētie p hunc porticū verbi dei. Vñ Act. ij. petro p̄dicāte dr̄. his auditis cōpuncti sunt corde ⁊ dixerunt ad petrū ⁊ ad reliq̄s ap̄los. q̄d faciemus viri frēs. Petrus vo aūt ad illos. p̄niam agite. Alij ingrediunt piscinā p̄nie p porticū exemplorū virorū sanctorū. vñ Greg. j. dialo. Nōnulli nq̄t sūt q̄s ad amorē patrie celestis nō minus exempla q̄ p̄dicamenta succendūt. Alij ingrediunt p porticū cōstitutionis ecclesiastice qua p̄cipit cuilibet maturę etatē ptingenti semel in anno ꝓfiteri ⁊ cōicari. Alij ingrediunt p porticū diuine inspiratōnis. sicut petrus. magdalena. ⁊ multi alij. Et alij ingrediunt p infirmitatis corporee flagellationē. ⁊ iste porticus est cōmunissimus in q̄ iacet multitudo languētiū maxima. qz vix volunt aliqui extra q̄dragesimam cōfiteri nisi p infirmitatis articulū necessitent. In cuius rei figura legit Joh. v. de quodā infirmo q̄ xxxviij. annis iacuit infirmus iuxta piscinā p̄dictā ⁊ nunq; descēdit in eam vt sanaret. Iste em̄ infirm⁹ figurat inueteratos dierū malorū q̄ p̄tinue iacent circa sacr̄m ꝓfessionis ⁊ p̄nie ⁊ nunq; sollicitant illud intrare donec euenerit eis grauis infirmitas. vel donec debeant mori. Tales enim similes sunt latronibus quorum confessio questionibus. aculeis. compedibus ⁊ manicis ferreis extorquentur quia talium cōfessionē extorquet dñs p aculeum acute febris. vel grauiū vinculis infirmitatū. cum tū dicat ꝓpheta. Preoccupem⁹ faciē eius ⁊c. Vñ sicut in cā litigiosa coram iudice discutienda ille qui diffidit de iure suo vult si poterit ante iudiciū de pace. cōcordia. ⁊ p̄positōe tractare ⁊ diem suū p̄uenire. Sed certe quilibet hō pctōr habet magnam causam coram summo iudice discutiendā. Vñ quilibet fidelis xp̄ianus est filius dei ⁊ heres regni celorū. dicēte ap̄lo Rom. viij. Sumus filij dei. si aūt filij ⁊ heredes. heredes quidē dei coheredes aūt xp̄i. ꝙ tū moraliter peccās facit seip̄m natiuū dyaboli. dicēte xp̄o Joh. viij. Omnis qui facit peccatum seruus ē peccati. ⁊ certe q̄ natiu⁹ est dyaboli ō iure ineptus est hereditate gaudere celesti. verumtū si voluerit tempestiue p̄ōt in humili ⁊ pfecta cōfessione tractare. ⁊ p verā p̄niam seip̄m redimere. In cuius rei figura legit Leuit. xxv. q̄ si hō vendiderit domū intra vbis murū haberet licentiā redimere eam donec vnus annus est ⁊c. quā hystoriaz vide declaratā supra. c. xj. vbi agit de quinto casu in q̄ dilatio solet fatua reputari ⁊c. Sed si hō peccator voluerit in infirmitate. in hora mortis. vel in iudicio cōtendere cum deo de hereditate sua. lex ⁊ equitas erūt exp̄sse cōtra eū. intantū q̄ sicut dicit Job. ix. Si voluerit ꝓtendere cum eo non poterit rñdere vnū p mille. ideo bonū est ⁊ securū q̄ ante infirmitatē mortē vel diē iudicij tractet i vera ⁊ humili ꝓfessione. ⁊ cōcordat cū eo ⁊ dicat cū sctō Job Job. xxiij. Nolo multa fortitudine contendat mecum. nec fortitudinis sue mole p̄mat. ꝓponat equitatē p̄ra me. ⁊ q̄eniat ad victoriā. s. ex pte dei iu-

dictum meū. ¶ Scōm qō moueret hoiem ad cōfessionē suorū peccatorū festinā. est hoc q̄ q̄ differt sua pcā ꝓfiteri deū vehemēter ad iracundiaz ꝓuocat. Vñ Chrisō. ope. imp. omel. liij. O inq̄t malicia peccatorū q̄ nec futuri iudicij terrore mutat qui eī debuerat pctm̄ suū simplic'ter confiteri. vt deū quē male agendo irritauerat simpliciter cōfitendo linitet. Econtra aūt non confitet aut stolide adhuc excusat. z dum vult vnū excusare pctm̄. addit alia duo. primū q̄ peccauit. scōm q̄ excusat. et tertiū q̄ iniuriā dño facit. ꝓterea sciens ꝓbera q̄ mala sit excusatio pctōz dicit. Non declines cor meū in verba malicie. ad excusandū excusatōes in peccatis cum hoibus operantibus iniquitatē. Hec ille. Item pariſ. ille inquit qui suū cōfitet pctm̄ revelat illud deo. z qui a ꝓfessione suā abscōdit peccatū vult illud deo abscōdere. sīlis adam est. q̄ domino querēti vbi esset ait. audiui vocē tuā in paradiso z timui eo q̄ nudus essem z abscōdi me. Gene. iij. In banc eī fatuitatē incidere vt a deo sua abscōdat pctā quē nihil latere p̄t valde timuit ille sanctus homo iob. qui vt legit Iob. xxxj. humer⁹ meus a ſiunctura cadat z brachiū meū cū ossibus suis cōterat si abscondi quasi homo peccatū meū z celaui in sinu meo iniquitatē meā. z merito pōt ista dici magna fatuitas q̄ homo velit siue putet se a deo sua posse abscōdere pctā. exquo cōtā deoz deo vidēte sua pctā cōmisit. z ideo si homo in sua cōfessione voluerit peccata abscōdere illa a deo detegent. z si homo in vera cōfessione sua pctā detexerit. illa a deo abscōdent. Unde sup illud p̄s. Iustitiā meā nō abscondi. Glosa. cum inquit homo detegat deus tegit. z cuz homo tegit deus nudat. cum homo agnoscit deus ignoscit. vnde de fatuis peccatoribus qui nolunt sua peccata ꝓfiteri cōtinget. sicut cōtigit de insolentibus pueris qui postq̄ deliquerint nolunt parētibus suis eos interrogātibus sua fateri delicta. z ideo tandē grauiter verberant. z sic coacti ipsis inuitis cōpellunt veritatē fateri. vbi si in principio veritatē dixissent. z misericordiam postulassent minime verberati fuissent Sic certe miseri peccatores qui nolunt in p̄nti vita suis parētibus spūalibus sua confiteri pctā. velint nolint in suā ꝓpriam cōfusionē coraz summo iudice z patre celesti sua manifestabūt pctā. dicente apl'o. ij. Chor. v. Omnes nos manifestari oportet añ tribunal xp̄i. vt referat vnusquisq̄ ꝓpria sui corpis ꝓut gessit siue bonū siue malū. z tunc grauissime verberabunt. dicēte dño p ꝓpherā. Visitabo in virga iniquitates eorū. z in verberib⁹ peccata eorū. ß si tempestiue veritatē in p̄nti vita cōfessi fuissent z miseri cordiā postulassent misericordiam habuissent z minime verberati fuissent. vnde Prouer. xxviij. Qui abscōdit peccata sua nō dirigent. q̄ aūt cōfessus fuerit z relinquerit ea miscōiam consequet. ¶ Tercū qō moueret hoiem ad confessionē suorū pctōz festinā. est hoc q̄ ille q̄ diu differt sua cōfiteri pctā multa tradit oblitioni. vñ Bern̄. computatio inquit dilata multū facit oblinisci. ß ea q̄ oblinisci hō qui sua differt ꝓfiteri pctā nō oblinisci deus nec etiā diabolus. ß in hora mortis paratus erit illa aptissime peccatori ostēdere. vñ Bern̄. In hora inquit mortis veniēs diabolus ostendet pctōri oia pctā sua de q̄bus noluit prius cōfiteri. z vt eū in desperationē inducat dicet. o miser ō istis noluisti cōfiteri nec te emēdare. z iam non potes z si velles. ß tū in hoc vt cōsueuit mentit. naz z si tūc pctōr posset habere gratiā cū vera cordis ꝓtritiōe z volūtate ꝓfitēdi petē veniā a deo obtineret m̄ sericordiā. ß certe illam gratiā nō pōt tunc habere a seipso. q̄ vt dicit be. Hiero. Dum infirmitate opprimeris nihil altō cogitare potes q̄ q̄ sentis. nā illic rapit tota mentis intentio vbi est via doloris. z tunc a deo forte ꝓpter sua demerita. ita despiciet q̄ nō habebit gratiā vere penitendi nec miscōiam postulandi. Nam vt dicit be. Aug⁹. Iustū est q̄ a deo cōtemnat moriēs qui deū oipotentem ꝓtempsit viuēs. z ideo miser pctōr tūc a deo derelictus rōnabiliter dicere poterit illud Eccs. vltī. Circumdederūt me vndiq̄. s. inimici z nō erat qui adiuuaret respiciēs erā ad adiutoriū humanū z non erat z ideo p̄m ꝓfiliū spūssancti Eccī. ¶ Ante mortē cōfitere q̄ a mortuo quasi nihil perit ꝓfessio. confiteberis viuēs z viuus z sanus confiteberis z laudabis deū z gloriaberis in miserationibus eius ꝛc. ¶ Quartū qō moueret hoiem ad pctōz suorū cōfessionem festinam est hoc q̄ per veram confessionem homo pctōr dyaboli amicitiaz z societatem pniciosam euitat. Vñ Linc. sup illud Eccs. xxviij. Qui denudat archana amici pdit fidez. factus inquit amic⁹ diaboli si reuelaueris tibi ab eo latēter suggestū veraciter ꝓfitendo decetero tibi secretum suū nō cōicabit cogitatōes malas immittēdo. ipe eī quasi traditor qui tradere nitit castrū villā vel ciuitatē. q̄ si ab aliquo cui secretū suū cōicauit manifestus fuerit fidez illius pdit. z ei deceteto tanq̄ garrulo secretū suū ꝓmittere nō audebit. Vñ Hiero. potestas z virtus traditoris annihilat traditōe revelata. Hec Linc. sup euāgelia. parte. iij. c. lxxiij Item sicut ad clamorē fugiūt latrones. sic ad clamorosam cōfessionē vere penitētis fugiunt demones. In cuius rei figura ad clamorē inde qui cōfitens interptat fugerūt z cōuicti sunt inimici eius. vt patet. j. Machab. iij. Item ptinenter ad ꝓpositum be. Bern̄. v. Nozū. c. ij. humiliter inquit cōfitēti remittit deus pctm̄. et diabolus eū quē in corde hois inuaserat. amittit principatū. vbi nempe peccatum remittit ibi pcul dubio dyabolus ex corde pctōris expellit. Hec ille. ¶ Quintū qō moueret hoiem ad cōfessionē suorū pctōz festinā est. vt per hoc auxiliū z miscōiam diuinā obtineat. vñ sicut hō a latronibus spoliatus z vinctus iacens iuxta viā vbi audiri z videri pōt a transeūtibus cito liberari poterit z dissolui. ß qñ ligat z extrahit etiā longe a via. vbi nec videri nec audiri poterit. tunc nō pōt a transeūtibus p viā adiuuari. sic pctōres qui vinci sunt vinculis pctōz in via vel iuxta viā vite p̄nti ꝯdiu nō fuerint elongati a deo p obstinaciā clamare in vera ꝓfessione z audiri p̄nt a deo z faciliter liberari. ß tū z tamdiu z tam ꝓcul p̄nt se elongare a deo p abstinentiā in pctis q̄ nunq̄ a pctis dissoluent. Vñ Hiere. xj. Inducā sup eos mala q̄ bus exire nō poterūt. Vñ sicut dicit be. Aug. in epla ad sozorē suā. Deus qui vt dī Sap. xj. oia in

mensura ⁊ numero disposuit ⁊ pōdere respectu cuiuscūq; hois certū terminū. modū. numerū ⁊ mēsurā posuit ⁊ cōstituit. ⁊ q̄diu petā hois sunt infra p̄dictū terminū numeri pōderis ⁊ mensure miseri cordia diuina ipm expectat ad pniaz. vñ Isa. xxx. Expectat dñs vt misereat nr̄i. Sed de ⁊libet quer so nolēte vitā suā emēdare dicit illud Apoc. ij. Dedi illi tps vt pniam ageret. ꝫ non vult penitere. Et ideo merito ꝓsummato p̄dicto termino nūeri pōderis ⁊ mēsure ipm statim aufert de mūdo. Et q̄ deus talem terminū numeri. ponderis ⁊ mensure respecte pctōris ꝓstituit. ⁊ quidā tardius ⁊ quidaz citius illū terminū attingūt declarat Aug⁹. ex verbis dei dicētis ad abrahā de incēdio sodomorū et gomorreorū. Clamor sodomorū ⁊ gomorreorū repletus est. ⁊ petā eor magna vehementer repleta sūt. ⁊ iō statim de illis cepit vindicta. Sz de amorreis dicit. Nondū impleta sunt petā amorreorum Gen. xv. ⁊ iō ꝑtunc eis pepcit. q̄s tñ postea ꝓpleto numero pōdere ⁊ mēsura suor pctōr deleuerit Quo ex q̄ inquit Aug⁹. instruimur ⁊ docemur q̄ tamdiu singulos pctōres vt quertañ expectat deus q̄diu terminū numeri pōderis ⁊ mēsure pctōrū non attigerint. Et q̄ nullus pctōr scit q̄ ꝑpe p̄dictū terminū pctōr attigerit. iō deus q̄ vt dicitur Ezech. xviij. nō vult mortē pctōris. ꝫ magis vt cōuertat ⁊ viuat. Clamat ad pctōrē illud Eccl. v. Deꝑpiciatōne pctōr noli esse sine metu. neq; adūcias pctm̄ sup pctm̄. ⁊ ne dicas miseratio dei magna ē. multitudinis pctōr meor miserebit. misc̄ois em̄ ⁊ ira cito ab illo approximāt ⁊ in pctōres respicit ira illius. ⁊ iō cito q̄ verā ꝓfessionē nr̄a expellam⁹ petā. nec statuamus nobis tps futurū ad vitā nr̄ā emādandā cū statim vitā nr̄ā emēdare possumus. q̄ frequēter cōtingit q̄ dum expectat tps misc̄oie. cito ⁊ ex improuiso venit tpus vindicte. Figurā huius habemus Judicū. xix. vbi legit q̄ erat quidā vir leuites. i. de tribu leui q̄ accepit sibi vxorē de bethleē. q̄ tanq̄ ingrata relinquēs maritū suū reuersa est in domū p̄ris sui. secutusq; est eā vir suus volens benigne eā recōciliare. ꝫ illa p̄ris sui instigatōe tps reuertēdi tamdiu ꝓcrastinauit. q̄ q̄ñ ꝓposuit redire anteq̄ ad domuz mariti pueniit illusa est ⁊ deꝑsa a gabaonitis. ⁊ miserabiliter moriebat. Moraliter leuites interꝑtat ꝓsecutio. ⁊ signat xp̄m qui ꝑ redēptiōe generis humani passus est maximā ꝓsecutionē. hic accepit sibi vxorez in bethleem q̄ interꝑtat domus panis. ⁊ signat ecclesiā sanctā in qua administrat ille panis vite in sacramento altaris. qui dicit. Ego sum panis viu⁹ qui de celo descendi. In hac em̄ domo xp̄us accepit sibi vxorem q̄ animā humanā in baptismo ꝑ fidem sibi copulat. dicente sepso ꝑ ꝓpheram Osee ij. Desponsabo te mihi in fide. Item Ezech. xvj. Tu facta es mihi syon. sed tñ anima humana tāti spōsi insignia non considerans multotiens tanq̄ ingratissima a sponso suo ꝑ peccatum recedit ⁊ accedit ad illum partē maledictū dyaboluz sub cuius seruitute erat detenta anteq̄ ꝑ fidem xp̄o erat desponsata. ⁊ misera anima taliter a xp̄o recedēs spōso suo viuit in adulterio. nedū cum vno demone. ꝫ etiā aliq̄ cum multis demonibus. Vñ sicut dicit Ꝺo in quodā sermone. Quot mortalia petā quis cōmittit. tot demonibus tanq̄ meretrix vilissima se subijcit. Misere em̄ aie taliter adulteranti loquit dñs ꝑ ꝓphetā Ezech. xvj. Tu facta es q̄si mulier adultera q̄ sub viro suo inducit viros alienos Sed quisputas videōs spōsam suam in p̄tis sua se voluntarie ꝓsternentē ad quēlibet ribaldū transeuntē q̄ viā nō despiceret eam ꝫ o benignissime iesu tu vides spōsam tuā in p̄tis tua ꝓpria fornicantē nō despicis eam. ꝫ desideras eam vñe recōciliataz. vñ dicis spōse tue. Transiens ꝑ te vidi te ꝓculcari Ezech. xvj. Et ne dum fornicata es cum vno falso amatore. ꝫ tū fornicata es cū amatoribus multis. tñ reuertere ad me ⁊ ego suscipiā te. ⁊ nō auertam faciē meā a te. ⁊ nō irascar in ꝑpetuū. Hiere. iij. Ecce q̄benigne ⁊ misericorditer iste spōsus alloquit spōsam suā ad eam recōciliandū. ꝫ tū anima ingrata tardans in pctis. ⁊ tps recōciliatōis de die in diez differēs multotiens anteq̄ ꝓueuerit ad diē limitatum recōciliatōis a demonibus interficit ⁊ deprimit in damnationē eternā. ⁊ ideo merito dicit spiritussanctus cuilibet anie peccatrici illud Eccl. v. Ne tardas ꝓuerti ad dñm. nec differas de die i diē subito em̄ veniet ira eius ⁊ in tpe vindicte dispdet te. Sextū q̄ moueret hoiem ad cōfessionē suoru m pctōr festinā est vt ꝑ damnationez euadat eternā. Vñ Aug. sup pā. O hō inq̄t eligе q̄ vis. si incōfessus lares icōfessus damnaberis. ad ꝫ deꝑgit cōfessionē vt liberet hoiem ⁊ ad ꝫ damnat non cōfitentē ⁊ punit supbū. Hec ille.

Capitulum XIIII

Quarto ad hanc secun

dam speciē accidit. s. torpore circa dei ꝓpta pōt reduci negligētia q̄ etiā est vicius ad accidiā primēs. Et est negligētia torpor q̄ quis minus diligēs est in exequēdo rem q̄ debet. Vel est torpor q̄ ꝓtermittit illud q̄ est de necessitate salutis. vt ē defectus debite sollicitudinis circa actū virtuosum faciendū ꝓuenies ex remissione feruoris in bonitate. ⁊ sic negligētia consistit in defectu interioris actus rōnis. q̄ si nō sollicitat hō vt ꝓficiat ea q̄ debet. vel eo modo q̄ debet. Et q̄ detestandum sit petm̄ negligētie. multipliciter pōt ostēdi. ℣ Primo ex ꝫ q̄ dicit Holkot in lectu. li. Sap. lec. xxxvj. primordialis cā ois pene tam in hoie q̄ in angelo fuit negligētia. vñ si hō vel angel⁹ a deo creatus in gra bñ vsus fuisset naturalibus ⁊ gratuitis sibi a deo datis. nūq̄ apparuisset angelus aliq̄d deordinatū. nec dei excellentiam appetiuisset. nec vnq̄ hō indicasset dicti ⁊ psuasionib⁹ serpētis acquieuisse. ꝫ q̄ neglexerūt vti gratijs sibi datis. ꝑ missi sunt cadere in errorē ꝓpter petm̄ negligentie ⁊ de errore in petm̄ supbie ⁊ inobedientie. Et sequit Iste est ordo cadēdi in hoie q̄tūcūq; fuerit in statu ꝓfecto. vicz primo negligere modica. loqui ociosa raro ꝓsiteri. aride ⁊ sine deuotōne officiū dicere diuinū. ista vident oīno modica. ⁊ ex istis inducit diabolus in grauissima petā. vñ sicut circa doliuz sunt magni circuli q̄bus asseres dolij colligant cū paruis viminibus. Solutis igit q̄ viminibus soluūt ⁊ magni circuli. ⁊ solutis magnis circulis

totū decidit ⁊ dissipatur. sic moraliter qui spernit modica paulatim decidit. hec ille. Et ideo merito Isido. soliloquior. ca. lxiiij. Cauendū inquit ē ver bor obscenitas. fugienda est turpitudo sermonis sermo vanus vane pscientie iudex ē. mores hominis lingua pandit. Et qualis sermo ostendit talis animus cōprobatur. ex abundantia em cordis os loquit. Ab ocioso sermone cōpesce linguā. inanes fabulas nō loquaris. inania verba nō garreas. reticе vbū qđ nō edificat audientes. cane a fabulis inepтissimis. Imo ociosus nō erit absq; iudicio. vnusquisq; rationē redditurus ē sermonū suor añ vniuscuiusq; faciem verba sua stabunt. qui ociosa verba nō repmit ad noxia cito transit. q minima spernit in maxima facile prumpit. minor nanq; culpa maiorem generat. paulatim crescunt vicia. ⁊ dum parua nō cauemus in magna plabimur. minima igitur de vita ⁊ ad maiora nō quentes. parua sperne ⁊ in deterius non incides. hec Isi. ¶ Secūdo q multū detestandū sit peccatuz negligentie patere potest ex hoc q put dicit in flor. bar. titu. de negligen. sicut in vnoquoq; ope bono mater ē diligētia sic vniuerse doctrine ⁊ discipline noverca est negligentia. Vnde Isiō. in de sum. bo. li. iij. ca. x. Qui dā inquit habent intelligētie ingeniū. ꝫ negligunt lectionis studiū ⁊ qđ scire legendo potuerūt negligendo premnūt. qdam vero amore sciendi habēt. ꝫ tarditate sensus ppediuntur. Qui em assidua lectione sapiūt quod ingeniosi p desidiam nō noverunt. Ingenio tardus ⁊ si nō p naturam. p assiduitatem tamē lectionis augmentat. nam q̄uis sensus hebetudo sit frequens. tamē lectio intelligentiā adhibet. Et sicut q̄ tardus ē ad capiendū p intentione boni studij premiū pcipit ita qui prestitū sibi a deo ingeniū intelligentie negligit pdemnationе reus exist. qr donū qđ pcepit despicit. ⁊ p desidiam derelinqt. Quidā dei iudicio donum pscientie qđ negligunt accipiūt. vt de rebus creditis durius puniantur. tardiores aūt ideo qđ scire cupiūt difficiliter inveniūt. vt p maximo exercitio laboz maximū premiū habeant retributionis. ꝫ ille. Sz sicut dr in flor. bar. vbi prius. Illi pcipue peccāt p negligentiā q̄ sciunt būfacere ⁊ tamen nolūt. vt de Luce. xij. Ille aūt seruus q̄ cognouit voluntatē dñi sui ⁊ se nō pparauit. ⁊ nō fecit scm voluntatem eius plagis vapulabit multis. Itē Jaco. iiij. Scienti bonū ⁊ nō facienti peccatū ē illi. Sed homo xpne negligens dicit q nō curat quō opus dei faciat. ꝫ hoc solū curat vt ab onere laboris inchoati quiescat. ⁊ q̄ talis est ei incurrit maledictionē. dicē te. ypheta. Hiere. xlviij. Maledictus q̄ facit opus dei negligēter. ⁊ q̄. phibet gladiū suū a sanguine. i. gladiū spiritus qđ ē verbū dei ab interfectiōe peccatorū. ⁊ hanc maledictionē specialiter timeret q̄libet negligens prelatus. q̄ vt dicit Holkot i lectura libri sapiētie. lectione centesima sexagesima tercia. ydolo assimilatur. quia sicut ydolū recipit honores ⁊ ponitur in loco solenni. portat gladiū vel hastam ⁊ nunq; percutit. sic prelatus negligens recipit honores. ⁊ ponitur in loco solenni. ⁊ habz auctoritatem corrigendi defectiuos ⁊ nihil facit. imo sicut videmus q̄ passeres ⁊ alie aues sedent et requiescunt super caput ydoli. non obstante gladio suo versatili. ita nonnūq; dissoluti ⁊ lasciui sicut deseruientes ⁊ consiliarij sedent ⁊ requiescunt super caput talis prelati. hoc est ab eo supportantur a q̄ deberent argui. De tali prelato dicit Zacharie. xj. capi. O pastor ⁊ ydolū derelinquens gregem dñi Hec ille. Verūtamen sicut dicit idem in eodē libro huiusmōi negligētes prelati licet remissi sunt in corrigendo penes deū delinquentes tamen de eorum ꝓpria ⁊ personali iniuria vel de derogatiōe sui ꝓpij honoris inveniūtur acutissimi ⁊ rigidissimi. nihil volentes remittere impunitū. sed si agat de iniuria deo illato. vl de honoris diuini diminutione ibi sunt remissimi nec curāt omino. Contra tales bene loquit Cryſ. super Matheū. Epūs inquit si debitū honoz nō acceperit a pbytero. aut pbyter si nō acceperit honorē a dyacono. aut dyaconus a lectore nascit ⁊ turbat. si autē viderit epūs presbyterū aut presbyter dyaconū aut dyacon⁹ lectorem circa obsequiū ecclesie non pmanentē aut aliter peccantem in deū neq; em trascitur neq; curat. qr omnes q̄dem de suo honore solliciti sunt. ō honore aūt diuino nihil curant. hec Cryſ. Sz tales nō cōsiderant q̄ sicut dicit Holgot vbi prius q̄uis esse patientem in ꝓprijs iniurijs sit laudabile tamē esse patientē in dei iniurijs ē vituperabile in quolibet prelato. In cuius rei figura xp̄s sicut legitur Mathei. iiij. quando dyabolus sibi dixit. Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant patienter sustinuit ⁊ p auctoritatem scripture eum ꝓfutauit. Item secūdo ꝓsimiliter quando dixit. si filius dei es mitte te deorsum. quia iste due temptationes nō directe nisi cōtra xp̄i humanitatē erant. ꝫ la tercia temptatione quādo dixit. Hec omnia tibi dabo si cadens adorazueris me. repulit diabolū cū indignatione di. vade sathan scriptum est. Dominū deū tuū adorabis et illi soli seruies. Sup q̄ dicit criso. Exemplo xp̄i discam⁹ nr̄as iniurias eq̄nimiter sustinere. dei aūt iniurias neq; vsq; ad auditū sufferre. qr in ꝓprijs iniurijs ee quēq; patiētē laudabile ē. iniurias vo dei dissimilare nimis impiū ē ꝫ holgot. ¶ Tercio detestādū ē petin negligētie xp̄i sublimitatē psonaz coz̄ qbus tal' negligentia ꝓpetrat qr coz̄ deo. ⁊ eius ꝓmittit angelis Magna igit eet adhibēda diligētia i psallēdo vel dicēdo diuinū fuitiū ⁊ in alijs opibus spūalibus q̄ coz̄ deo ⁊ eius angelis ꝓpetrāt. vñ ps. Am̄ rex eois terre de⁹ psallite sapiēter. Et spūaliter magna diligētia adhibēda ē in audiēdo verbū dei. vbi ipse spūssanct⁹ loquit iuxta illud Matb. x. Non vos estis q̄ loq̄mini ꝫ spūs patris ve. q̄ loq̄. in vob. Et ideo merito beat⁹ aug⁹. ⁊ ponit in c. j. q. j. interrogo. Quanta inquit sollicitudine seruamus qñ nobis corp⁹ xp̄i mīstrat vt nihil ex ipo i terrā de manib⁹ nostris cadat. tanta sollicitudine obseruem⁹ neverbū dei qđ nobis erogat dū aliud loq̄mur. de corde puro depeat. q̄a non min⁹ reus erit q̄ verbū dei negligēter audierit ꝫ ille q̄ corpus xp̄i sua negligētia in terram cadere pmiserit. Et iōo dicit xp̄us Johis. viij. Qui ex deo ē vba dei audit. ꝓpte. vos nō au. qr ex deo nō estis. vñ legit Exo. ix. q̄ dñs per seruū suum moy

ſen monuit pharaonē ⁊ populū ſuum de ꝑiculo ⁊ vindicta futura ꝑ peccatis eoꝝ vt inde ꝑcauerent dicēs. Ego pluā cras hora grādinē multaꝫ nimis q̄lis nō fuit in egypto a die q̄ fundata ē vſq; in p̄ſens. Mitte igit iam ⁊ nūc ꝓgrega iumēta ⁊ oia q̄ hꝫ in agro. boies em̄ ⁊ iumēta ⁊ vniuerſa q̄ inuenta fuerint foris. nec ꝓgregata de agris ſi ceciderit ſup ea grando morient. q̄ timuerit verbū dn̄i ō ſeruis pharaonis fecit ꝑfugere suos suoꝝ iumenta de agris in domos. q̄ aūt neglexerit ſermonē dn̄i dimiſit ſeruos ſuos ⁊ iumēta in agris. Et ſic patꝫ eodē ca. ⁊ in ꝓceſſu ſequēti venīēte grādine a dño ꝓmiſſa pcuſſi ſūt hoies q̄ verbū dei negligētes p̄ māſerint i agris ac etiā iumēta eoꝝ. Sic certe ſpiritualiter popul⁹ xp̄ianus tota die exiſtēs i egipto .i. in tenebroſa vita monet ꝑ p̄dicatores vbi dei de vindicta ⁊ periculo q̄ dn̄s in multis locis ſcriptu re ꝓmittit ꝑ peccatis populi euenturū vt inde p̄ca uerēt ⁊ ſe retraherēt de agro carnalis voluptat⁊ ⁊ mūdane vanitatis. ⁊ intrarēt ꝑ obedientiā in vnitatē militātis eccleſie. ⁊ certe oēs p̄deſtinati credētes vbo dei retrahūt ſe ab agro p̄dicto. ꝛ voluptuoſi p̄ſciti verbū dei negligētes i agro p̄dicto euagāt quouſq; ſupuenerit repētina calamitas ⁊ eterna dānatio. quos ſic alloq̄tur dn̄s ozgano voc⁊ ſapiētiſſimi ſalomonis ꝓuer. j. Cōuertimini ad correctionē meā. en ꝓferā vobis ſpiritū meū. ⁊ oſtendā verba mea. qz vocaui ⁊ renuiſtis. extendi mame. ⁊ nō fuit q̄ aſpi. deſpexiſtis oē conſi. meū ⁊ increpationes meas neglexiſtis. Ego q̄z in interitu veſtro ridebo. ⁊ ſubſannabo cū vobis id q̄ timebatis aduenerit. cū ingruerit repentina calamitas et interitus q̄ſi tempeſtas ingruerit q̄n venerit ſuper vos tribulatio ⁊ angustia. tūc inuocabūt me ⁊ nō exaudiā. mane ꝓſurgēt ⁊ nō inuenīēt me eo q̄ exoſam habuerūt diſciplinā ⁊ timorē dn̄i nō ſuſceperūt. nec acq̄euerūt cōſilio meo ⁊ detraxerunt correctioni mee vniuerſe. igit comedent fructus vie ſue .i. maledictiōis ⁊ dānationis eterne. Aū thob. xiij. Maledicti q̄ p̄empſerūt te. ⁊ dānati erūt qui blaſphemauerūt te. ¶ Quarto deteſtāda ē negligētia ⁊ ſpecialiter circa res quoꝝ temp⁹ ⁊ oportunitas irrecupabiliter ptrāſit vñ ſicut dr̄ in flora. bartho. titu. de negligētia. Precipue negligētia reꝓhenſibilis tūc ē q̄n. ſ. tēpus ē plātandi vineas ⁊ nō plantant. ſeminādi agros ⁊ nō ſeminānt. metēdi ſegetes ⁊ nō metent. domādi animalia et nō domant. lauādi veſtes ⁊ nō lauāt. ſaliēdi carnes ⁊ nō ſalinntur. in his ⁊ hmōi piculoſa ⁊ deteſtabilis ē negligentia. ⁊ merito ſunt reꝓhenſibiles q̄ in iſtis ſpualiter ſunt negligētes. Eſt ei mō tps ad oia p̄dicta ſpualit faciēda. Nūc ei ē tps plantādi p charitatis radicationē. putādi p pcōꝝ pfeſſionē. ſeminādi p elemoſinarū largitionē. metēdi p bonoꝝ operū cumulationē. domādi animalia p carnis mortificationē. curādi vulnera p penitētie meditationē. lauādi veſtes p lacrimaꝝ effuſionē. ⁊ ſaliēdi carnes p cōtinentie ſanctificationē. Sꝫ oibus iſtis neglectis videmus hoies p̄ſentis vite tpales amatores ſic ꝑ illis laborare. vt q̄n venerit mortis metus q̄cquid poſſūt faciūt nō vt auferāt. ſed vt differāt mortē. Si igitur tanto labore tantaq; cura agit vt aliquātulū plus vluatur quō ſpreta negligētia agenda eſt vt ſemp vluatur. ⁊ ſi prudētes dicūt q̄ oīm⁹ modis agunt vt differāt mortē ⁊ paucos dies viuāt. q̄ſtulti ſūt q̄ negligēter viuūt vt vitā amittāt eternā. Hec ille Et ideo merito beatus Aug⁹ ſup illud Hieremie xlviij. Maledict⁹ q̄ facit opus dei negligēter. Inexcuſabiliter inquit meretur ſuppliciū qui ſi voluiſſet potuiſſet vitaſſe peccatū. Hec ille. Sed hic queri poteſt vtrum omnis negligentia ſit peccatū mortale. Et q̄ ſic arguit. Nam Eccl. vij. dicit Qui timet deum nihil negligit. igitur quicunq; in aliq negligerit perdit timorem dei. ⁊ perdere timorem dei mortaliter eſt peccare. Igitur omnis negligentia eſt peccatum mortale. Item dicitur Prouerb ix. Qui cuſtodit mandata cuſtodit animam ſuā q̄ autem negligit vias ſuas mortificabitur. ⁊ loquit de mortificatione gehenne que non debetur niſi ꝑ peccato mortali. igitur omnis negligētia ē peccatum mortale. Item dicit Hieremie. xlviij. Maledictus qui facit opus dei negligenter. ſed maledictio in ſcriptura nō infert niſi ꝑ peccato mortali. igitur oīs negligentia eſt peccatuꝫ mortale. Ad oppoſitum arguitur ſic. dicit em̄ Eccl. vij. De negligentia purga te cum paucis. Super quo dicit glo. Quātis oblatio parua ſit multoꝝ tamen negligētia purgat peccatoꝝ. ꝛ per pauca non purgatur peccatum mortale. igit non oīs negligentia eſt peccatū mortale. ¶ Sed ꝑ iſto ē dicendum. q̄ hanc queſtionē monet Holkot in lectu. li. ſapientie. lec. xxxvj. ⁊ dicit vt ꝑus dictum eſt. q̄ negligentia nihil aliud eſt q̄ defectus debite ſollicitudinis circa actum virtuoſum faciendū p̄uenīēs ex remiſſione ſeruoris in bonitate. Et poteſt negligentia eſſe circa actum vel circa actus circūſtantiam. que circūſtantia vel qui actus eſt de neceſſitate ſalutis. vel poteſt volūtas adeo eſſe remiſſa circa ea que dei ſunt. q̄ deficiat a charitate. ⁊ talis negligētia eſt peccatum mortale. ſicut ſi habuero ſubſtantiā mundanā ⁊ negē dare elemoſynā in tempe extreme neceſſitatis ꝓximo indigenti. negligo actū cadentē ſub p̄cepto de neceſſitate ſalut⁊ ſimplicit ⁊ ſi dem elemoſynā ⁊ nō ex charitate vl nō i charitate pecco mortalit omittēdo circūſtantiā q̄ dr̄ in omni actu virtuoſo de neceſſitate ſalutis occurrere. vnde. j. Coꝝ. vlti. Omnia opera veſtra in charitate fiant. Aliter poteſt contingere negligētia circa actum vel circa actus circūſtantiam. vel qz act⁹ non eſt de neceſſitate ſalutis. ſicut ſi negligam dicere ſalutationem beate virginis tranſeundo coram ymagine ſua vel in audiendo lectionez. cogito de impertinentibus ex remiſſione voluntatis. et tunc eſt veniale peccatū. ¶ Ad primū argumentū cum dicit. q̄ timet deum nihil negligit ⁊c. verū eſt nihil negligit cadēs ſub p̄cepto. quia omne tale ē de neceſſitate ſalutis. ¶ Ad ſecundū argumentum ibidem rñdetur. dicēdo q̄ qui negligit vias ſuas cadētes ſub p̄cepto mortificabitur. ¶ Ad tertium dicēdū ē q̄ maledictio ibi iſert ꝑ negligētia reſpectu circūſtantie debite. vnde ibidem ad literā loq̄tur ꝓpheta de nabuchodonoſoꝝ. quem fecit deus inſtrumentum ſuum ad flagellandū populū ſuū pro delictū peccātē. Iſtud aūt opus fuit opus dei ſic

ordinātis & exequētis. ℔ opus istud nabucho. attribuit sue potētie ꝓprie. & fecit ex odio psonarū illō qō fecisse debuit ex obediētia tñ. et ideo peccauit mortaliter. ꝓpter qō dr. Maledict⁹ hō q facit op⁹ dei fraudulēter. vel fm aliā lterā negligenter. Et maledictus q ꝓhibet gladiū a sanguine. i. q parcit iniuste ab vltione quā de⁹ ꝑcepit. ꝑ peccatz infligi

Ad argumentū in oppositū dicit ꝙ loquit ibidē scriptura vl de negligentia veniali. vel de negligentia mortali. si de negligētia veniali verū est ꝙ purgat in ꝑsenti ꝑ pauca respectu negligētie mortalis que in futuro eternalitate punietur.

Capitulum XV

Vinto ad hanc predictam secundā accidie. s. torporē circa dei ꝑcepta ꝑt reduci incōsummatio siue imꝑseuerantia que etiā ē viciū ad accidiā ptinens. & ē incōsummatio siue imꝑseuerantia ante finē a bono incepto declinatio siue finalis discontinuatio charitatis. Aut em hoc vicio laborāt. raro em aliqō bonū inchoatū cōsumant. & ideo mercede vite ꝑsentis finaliter & future carebunt. Dñ sicut dicit Prosper in libello suo de dono timoris de talib⁹ ē sicut quondā erat de quodā cane existente in cā po. vbi cū audisset duo cornua in diuersis locz ad diuersa cōiuia inuitantia. mō secutus ē vnū modo aliud. & sic tota die discurrēs. tandē nocte aduenīente vtroq cōiuio ꝑiuatus ē. Heuera spūaliē sic ē de multis existētib⁹ in campo hui⁹mūdi in q audiūt duo cornua ad diuersa cōiuia inuitantia. quoꝝ vnū inuitat ad celū cui⁹ sonus ē illud Mat. iij. Penitentiā agite & appropinquabit enim regnum celorum. Et certe istud multi audiūt & illud sequūt dū peccata sua ꝑfitent & penitentiā agūt. ℔ postea audiūt aliud cornu qō ad desiderīū inuitat carnale cui⁹ sonus ē illud Sapien. ij. Venite & fruamur bonis q sunt & vtamur creatura tanq in iuuentute celeriter vino & ꝑciosis vnguēto nos impleamus. & nō ꝑtereat nos flos tēporis. coronem⁹ nos rosis antequ marcescāt Istō aūt cornu multi audiūt et sequūt dū opa penitētie dimittūt & ad sua peccata redeūt. & sic ꝑ totam diē vite ꝑsentis ꝙ viam duplicē grādiūt. & ideo nunq quietē ꝑfectā inueniūt dicēte scriptura Eccl. iij. c. Cor ingrediēs duas vias nō habebit requiē. ℔ ad quem ente fine diei vite ꝑsentis vtroq cōiuio carebūt. qr cū anima talis exierit de corpe ad infernuz descēdet gaudio ꝑpetua celesti. & a desiderio subtracta carnali. Ītē de talib⁹ be. Greg. sup euāg. ome. xv. Multi inquit cū verbū cōtra auariciā audiūt eandē auariciā detestant. rerūq oīm ꝓtemptū laudāt. ℔ mox vt viderit animus qō ꝓcupiscat oblui scit qō laudabat. Et multi cū verbū ꝓtra luxurias audiūt. pollutiones carnis nō solum nō ꝓpetrare appetūt. verū & ꝓpetratas erubescūt. ℔ mox vt carnis species eoꝝ oculis appareat. sic eoꝝ mens ad desiderīū rapit. ac si adhuc cōtra h eadē desideria nihil sit deliberatū. Et sequit. sepe em ꝺ culpas ꝓpūgimur & tñ post fletū ad culpas redim⁹. In cuius rei figura balaā israhelitici populi similem se fieri deposcit dicēs. Moriat anima mea morte iustoꝝ & fiant nouissima mea hoꝝ similia. Numeri. xxi. ℔ mox vt hora cōpunctionis trāsiuit in auaricie cupiam exarsit. nam ꝓpter ꝓmissa mūera in mortem eiusdē populi ꝑsiliū dedit. cui⁹ in morti se similē patiens poptauit. & oblitus ē qō plāxerat cū extinguere voluit qō ꝙ auariciā ardebat. hec greg. Ītē greg. vj. moꝝ. & idē habet in flora. bartho. titu. de pgo. vj. moꝝ. & idē habet in flora. bartho. titu. de ꝑseuerātia vbi sic scribit. Sūt nōnulli q cum bona aliq faciunt iniqtatū suarū ꝓtinus obliuiscunt. & cordis oculū in ꝑsideratiōe bonoꝝ que exhibēt figūt atq eo se iam sanctos existimāt. quo inter bona q agunt maloꝝ suoꝝ. in qb⁹ fortasse adhuc implicati sunt memoriā declināt. q videlicet si destrictionē iudicis vigiliter attenderēt plus de malis suis meuerēt. q de imꝑfectz bonis exultarēt. pl⁹ inspicerēt ꝙ de bis que adhuc agēda sunt debitores tenent. q operantes quandā iam debiti partē soluunt. neq ad quelibet loca destinata pgens inchoando ꝓdest longū iter capere. si nō etiā totum valeat ꝑsummare. Qui igit vitā eternā querimus qd aliud q quedā itinera agimus. ꝙ que ad patriam festinamus. Sed qd ꝓdest ꝙ carpimus tam multa si ea que ad pueniendū restāt negligim⁹ reliqua. More igit viatoꝝ nequaq debem⁹ aspicere quantū iam iter egim⁹. ℔ quantū supest vt pgam⁹ & vt paulisp fiat ꝑteritū qō indesinēter & timide ad huc attēdit futurū. Simpli⁹ igit debem⁹ inspicere que bona necdz facim⁹ q ea que iam nos fecisse gaudemus. Nec speres igit requiē hic habere duz in ista miseria & in corpe fragili degis. ℔ ꝓpositum bonū & assumptū in deo laborē & disciplinā neq dimittas. pete humiliter auxilium a magistro tuo iesu xpo sub cui⁹ vexillo militas vt cursum tui certaminis debite ꝑsummes & eo auxiliante & ꝓtegēte ꝑ breui & momētaneo labore tuo brauium vite eterne adipiscas & coronā triūphi de manu dei tui ꝓterea scire debes ꝙ quisq boni mai⁹ subire ꝓposuit bonū minus qō licitū ē illicitū fecit. Scriptū est Luce. xij. Nemo mittens manū suā ad aratrum & respiciens retro aptus ē regno celoꝝ. Qui igit fortiori studio itēderat retro respicere ꝓincit si relictis bonis ampliorib⁹ ad minima retorquet nullus igit retro respiciendo pensет q multos in via celestis patrie ꝑcedat. ℔ indeclinabiliter in anteriora intentus sollicite ꝑsideret. ℔ iam pariter cū hūs de quoꝝ electione nullus fidelis dubitat incedat. qō vtiq inter multos vocatos pauci sunt electi certi sumus oēs veritate docēte. ℔ qui sunt illi pauci electi incerti sumus omnes veritate tacente ideo q cunq nondum viuit vt pauci vitā suā corrigendo cū paucis se colligat ne cū multitudine reprobationē inueniat. Dyabol⁹ semp ꝓmordia bona pulsat & sancta virtutū indumenta in ꝑo extinguere ortu festinat. scies ꝙ subuertere fundata nō possit. videte igit vosmetipos ait apl's. Johannes epl'a. ij. ne pdatis qō opati estis. ℔ vt mercedez plenā accipiatis. scientes qr omnis qui ꝓcedit et non pmanet in doctrina xpi deū non habet. q pmanet in doctrina hic & filiū & patrē habet. Perseuerantia est finalis ꝓtinuatio charitatis. Jōo dicit sctūs Iob in li. suo. c. xxvij. Donec deficiā non recedā ab innocētia mea. iustificationē meā quā cepi tenere nō deseram. quicunq em ꝑ iter virtutū ꝑseuerā

ter ad deū ꝓscendere satagūt. postꝯ viā sui ītinerꝫ finierint dūm oīm bonorū auctorē ꝓmiꝯ largitorē inuenīēt. ¶ Sz ē hic notandū q̄ ſm paſi. in ſum. de vir. ꝓte. iij. tracta. de fort. c. iij. Aliq̄ eſt ꝓſeuerantia generalis ⁊ aliq̄ ſpecialis. Generalis attendit in ꝓtinuatiōe boni ⁊ circūit oēm virtutē. Specialis vo attendit circa terribilia ⁊ difficilia ad ſuſtinendū q̄ ledūt naturā. ⁊ ad hāc ꝓſeuerātia monet nos apl's heb. xij. dicēs. In diſciplina ꝓſeuerate. vñ ⁊ de hac ꝓſeuerantia in flora. bar. titu. de ꝓſeue. ſic ſcribit. Vnuſq̄ſq̄ nr̄m in hoc q̄ incepit bono ꝓſeueret vſq̄ in finē opis. in q̄ inchoauit intentiōe bona ꝑduret. vbi em̄ diximus ſufficit. ibi ei defeciſti. nō ē homini requies ſub ſole. nec ad magna p̄mia puenire poteſt niſi ꝑ magnos labores. ℔ nullus labor durus. nullū tempus longū videri debet quo gloria eterna acq̄ritur. Apl's em̄ dicit ad Roma. viij. q̄ nō ſunt ꝓdigne paſſi. huiꝰ tē. ad futu. glo. q̄ reue. in vob's. Nulla igr̄ preſſura nos terreat. nullaq̄ calamitas nos frangat. dūs em̄ ꝓpe ē q̄ veniēs reddet vnicuiq̄ iuxta opa ſua. Sz ſicut dicit Boetiꝰ de diſci. ſco. Mō ē dignus dulcoris cacumine q̄ amaritudinis nequit inuiſcari gramine. multi tamē peccatores inuenta amaritudine in bono ope q̄ adimplere attemptār. ſtatim opus inceptū dimittūt. vñ tales bñ aſſimilant' ſimie q̄ guſtata exteriori nucis amaritudine ſtatum nucem proiicit. ⁊ ideo ad nuclei dulcedinem non puenit. ſic peccatores ad dulcedinē p̄mij ſiue ſpūalū cōſolationū nō puenīūt. qr̄ dimittūt bñ opari quādo inueniūt aliquā difficultatē i bono ope inchoato. Amaritudo iſta figurat ꝑ amaritudinē illarū aquarū q̄s inuenerūt filij iſrael de egypto reuertentes ad terram ꝓmiſſionis vt legit Exo. xv. que dulcorate fuerūt ꝑ lignū q̄ moyſes miſit in eas. in quo ligno figurata ē memoria dūice crucis que valet ad dulcorandū penitētibus amaritudinē quā ſuſtinēt. iuxta illud Grego. Si paſſio xp̄i ad memoriā reuocet nō ē adeo durū q̄ equo animo nō toleret. Et ideo liberius ⁊ ponit in can. vij. q. j. ſuggeſtū. Q̄m inq̄t ſm apl'cam p̄dicationem oēs q̄ volūt in xp̄o pie viuere ꝓſecutionē patiunt ideo fratres kr̄i nō vos afflictionū amaritudo a pie mētis veſtre ꝓpoſito coartet recedere ꝓſiderantes quāta ꝑ abſolutione noſtri ⁊ liberatione creatoꝛ dūſq̄ redemptoꝛ noſter ꝓtulerit q̄bus ſe cōtumelijs afficiendū tradiderit. vt nos a vinculis poteſtatis dyabolice liberaret. ℔ ille. Verūtamē nōnulli aggrediunt magna ⁊ ardua. ⁊ deficiūt in via ⁊ nōnullis p pigriciā depreſſis nō ſolum piget aggredi magnū. ℔ etiā faſtidiūt inchoatū. Vñ hiero Cepiſſe inq̄t multoꝛ ē. ℔ ad finē debitū paucoꝛū ē puenire. In vanū laboꝛauerit q̄ vſq̄ ad finem vite ſue nō certauit. qr̄ finis et nō pugna coronat. Deꝰ em̄ non reſpicit q̄lis fueris. ℔ vnuq̄ēq̄ iudicat de ſuo fine. Sollicite igr̄ debet vnuſq̄ſq̄ viuere et ſp terminū vite ſue ꝓſiderare. vt huiꝰ ſeculi blandicias caueat. ⁊ inſtantiſſime bona q̄ cepit intēdat pfi cere vt in virrutibꝰ ꝓficiat ⁊ ꝓpetuā a dño mereat accipe mercedē. Cū em̄ p̄miū q̄ p̄miabūr ſerui dei ſit eternum. i. q̄diu ē deus. laboꝛ quo hō ſeruit deo deo coꝛreſpondēs ſuo p̄mio debet eē ꝓpetuus. id ē q̄diu erit hō. Et ideo bea ber. ⁊ ponit. vij. floꝛ. c. lij. Nūq̄ inq̄t iuſtus arbitrat' ſe ꝓhendiſſe iuſticiam. nunq̄ dicit ſatis eē ℔ ſp eſurit. ſitiq̄ iuſticiam ita vt ſi ſp viue ret ſp quātu in ſe ē iuſtioꝛ eē p̄dēret ſp de bono in melius ꝓficere totis viribus conaret. nō em̄ ad annū vl' ad tēpus inſtar mercenarij. ℔ ineternū diuino ſe mācipat famulatui. pinde iuſticia eius manet nō aliquādo tpe ℔ in ſeculū ſeculi. ſempiterna vtiq̄ iuſti eſuries ſempiternā mereꝫ refectionē. ⁊ licet in breui ꝓſummet tpe. iudicatur tamē exp̄ſſe tpa multa ꝑ virtuoſe intētionis ꝑpetuitate. ℔ ecōtra quo deniq̄ pacto tpis breuitas bonoꝛ p̄iudicet deuotionē q̄ ptinacem reproboꝛ malicią excuſare non ſufficit. Ob hoc em̄ ꝓculdubio inflexibilis ⁊ obſtinate mentis punit eternalit malū. licet tpaliter ꝓpetratū. qr̄ q̄diu breue fuit tempoꝛe vl' ope. longū eē cōſtat in ptinaci volūtate. ita vt ſi nunq̄ moꝛereꝫ nunq̄ velle peccare deſineret imo ſp viuere vellet vt ſemp peccare poſſet. ita ⁊ in deſſum ꝓficiendi ſtudiū ⁊ iugis conatus. ad ꝓfectionē ꝑ ꝓfectione reputat'. q̄diu ſi ſtudere profectioni ē ꝓfectū ꝓfecto nolle ꝓficere deficere ē. nō ē ſtare oīno neq̄ in incerto huius mortalis vite quiq̄ in eodeꝫ ſtatu ꝑmanet. aut aſcendas neceſſe eſt. aut deſcendas ſi attemptas ſtare vt coꝛruas neceſſe ē. minime ꝑ certo ē bonus. q̄ melioꝛ eē nō vult. ⁊ ibi incipis nolle fieri melioꝛ. ibi ⁊ deſinis eē bonus. Hinc enim plane colligitur q̄ nolle proficere non eſt niſi deficere. Vidit Jacob ſcalam ⁊ in ſcala angelos. vbi nullus reſidens. nullꝰ ſubſiſtēs apparuit. ℔ vel aſcendere vel deſcendere videbant' vniuerſi. quatenꝰ palam daretur intelligi inter ꝓfectum ⁊ defectū in ſtatu mortalis vite nihil medium inueniri ℔ quo ipm̄ coꝛpus noſtrū ꝓtinue aut creſcere conſtat aut decreſcere. ſic neceſſe ſit ⁊ ſpiritū rationalē noſtrū aut ꝓficere ſemp aut deficere. hec Herū. Sz ſicut dicit Gratianus ⁊ po. in ca. de pe. diſ. vj. ſi q̄s ſemel. Sepe homo multis occulte peccatis inuoluit ⁊ in vna aut̄ virtute magnꝰ videtur. ⁊ dū innoteſcit hominibꝰ ꝓculdubio laudatur. eiuſq̄ fauoꝛ inbianter appetitur. vñ fit vt ipſa virtus ante dei oculos virtus nō ſit. dū abſcondit quod diſplicet deo. ℔ ꝓdit quod placet homini q̄ itaq̄ eſſe merita apud deū poſſunt. et quādo mala occulta ſunt ⁊ bona publicāt. plerūq̄ em̄ latet ſuperbia ⁊ caſtitas innoteſcit arz ideo oſtēſa diu caſtitas circa finē vite ꝓdit. qr̄ coopta ſuperbia vſq̄ ad finem incoꝛrecta retinet. alius elemoſynis vacat ꝓpria diſtribuit. ℔ tamē multis iniuſticijs ſeruit. vt forta'ſe lingua in detractionibus erexit. et fit plerūq̄ vt is qui miſericoꝛs fuerat iuxta vite ſue terminū rapacitatis ⁊ credulitatis ſtimulis inardeſcat. quod valde iuſto dei iudicio agit vt ꝓdat ⁊ añ boies vñ hominibus placuit q̄ hoc vñ deo diſplicuit coꝛrigere nunq̄ curauit. Alius patientie ſtudet ℔ inuidere alijs ⁊ ſeruare malicią in coꝛde nō cauet. Fit q̄q̄ impatiēs q̄ diu latuit dolens. hi itaq̄ et ꝑ aliquid aurū ſunt ⁊ ꝑ aliquid lutum ſunt arz hoc aurū q̄ſi lutū ſternit. q̄ occultis peccatꝫ exigētibus etiā virtus que publice claruerat diſſipat. ℔ opeꝝ cium credimus ſi in his virtutem ſuperni ordinis ſubtilius perpendamus. ſepe enim omnipotens

deus occulta eoꝝ mala diu tolerat. ⁊ apta eorū bo
na electoꝝ suoꝝ vsibus ꝓfutura dispensat. Nam
nōnulli mundū nequaq̄ funditus deserētes nō ꝑ
seueraturi angustū iter arripiūt. ꝫ ad querendam
vtā angustaz exemplo suo eos q̄ ꝑseueraturi sunt
accendūt. vñ plerūq̄ ꝓtingit q̄ ipm q̄ videret be
ne viuere nō sibi ꝫ potius solis electis viuāt dum
exemplis suis ad bene viuendi studia alios ꝑseue
raturos nō ꝑseueraturi inchoant. Sepe quosdam
videm⁹ vtā ingredi ⁊ ad locū ꝓpositū festinare q̄s
alij q̄ euntes ꝓspiciūt sequūtur. eundēq̄ pariē lo
cū petūt. ꝫ fit plerūq̄ vt irruente aliquo implicati
onis articulo retrocedāt qui ꝓeibant ⁊ hi ad locū
quem iūt q̄ sequebant. ita nimirū sunt q̄ non ꝑseue
rant ⁊ vtā sanctitatis arripiūt. Idcirco em virtutis
iter non ꝑseueraturi inchoant vt eis q̄ ꝑseueraturi
sunt viam q̄ gradiant ostēdāt. quoꝝ etiā casus vti
litate nō modica electoꝝ ꝓfectibus fuerit. q̄ illo
rū lapsum dū ꝓspiciūt de suo statu ꝓtremiscunt ⁊
ruina q̄ illos damnat istos humiliat. Discunt em
in supni adiutorij ꝓtectione confidere dū pleroſq̄
conspiciūt ꝓsumētes de suis viribꝰ cū suis viribꝰ
cecidisse. Cū igit bñ agere vident reprobi q̄si pla
nū iter electis post se sequētibus q̄si cauendam su
perbie foueā ostendūt hec Grati. ¶ Sz insup
ē notandū q̄ sm parisi. vbi ꝑus. quedā ē ꝑseuran
tia finalis. ⁊ quedā nō finalis. Nō finalis ē q̄ ali
q̄s longo tpe ꝑseuerat i bono tū postea cadit mor
taliter delinquēdo. Finalis vo ꝑseuerātia dupliciter dicit. s. vel finalis ꝓposito vl finalis actu. Fina
lis vo ꝓposito sit finalis actu in his q̄ vsq̄ in finez
pmanēt in bono. De ꝑseuerātia finali actū dicit au
gusti. q̄ multi eam habere possunt. ꝫ nullius tamē
potest eam amittere. incipit em esse finalis actu in
termino vite. ¶ Et nota q̄ ꝑseuerātia regulariē da
tur ꝓ bona merita. vñ glo. sup illud pō. Retribuet
mihi sm iusticiā meā. ꝓ fide inqt spe ⁊ alijs bonis
opibus reddet deus ꝑseuerantiā. ideo antedictū ē
regulariter q̄ virtutes cōiter pmo dant in aliq̄ qua
ritate. deinde ꝓ bona opa merent augeri. Tamen
alicui vt xpo date sunt virtutes in statu pfectionis q̄
neq̄ augent neq̄ intendūt. ¶ Sz ē insup notādū
q̄ decē sunt inter cetera que specialiter mouerent
hominē vsq̄ ad finē vite ī virtutib⁹ ꝑseuerare. Quo
rū pmū ē frequēs sacre scripture admonitio. vñ Iu
dicū. xviij. nolite negligere nolite cessare. Itē. ſ. co
rinth. vij. vnuſq̄sq̄ in voca. q̄ vocē in ipa pmaneat
Itē hebr. xij. In disciplina ꝑse. tāq̄ fi. nobis offert
se dñs. ¶ Secūdo exempla sanctoꝝ mouerent ho
minē in virtutib⁹ ꝑseuerare. Et pmō exemplū xpi
de quo loquit Math. xxvij. q̄ obtulerunt ei iudei
si de cruce descēderet q̄ crederēt in eū. ꝫ xps vo ꝓ
tāto munere sibi oblato noluit opus redēptionis
hūane inchoatū incōsummatū relinquere. Item
Johā. iiij. dicit xps. Meus cibus ē vt faciā volun
tatē eiꝰ q̄ misit me vt ꝑficiā opus eiꝰ. Itē firmissi
mū vginitatis ꝓpositū ꝑseueranter tenuit vgo ma
ria q̄ noluit ꝑsentire cōceptioni filij dei donec itel
lexit q̄ hoc haberet nō ope virili ꝫ ispiratiōe spūs
sancti vtz Lu. ſ. Itē. ij. thy. iiij. Bonū certamē cer.
cursum con. fi. ser. in reliquo repo. ē mi. co. iusticie
Itē cecus natus ⁊ a dño illuminatus ꝓstanter ꝑse
uerauit ꝓtra pharisēos veritatē confitens ⁊ defen
dens vt patet Johā. ix. Itē singulis diebus mole
sta erat ioseph domina eius. ⁊ tamen ille perseue
ranter restitit opi nepharie. vt patet Gen. xxxviij.
Itē ꝑseueranter se habuit moyses ꝑ pharaonē qui
nunq̄ ab eo vinci potuit. vt q̄ in egypto immola
turus dño remaneret. vel q̄ parvulos aut iumenta
populi israhelitici dimitteret Pharaoni. vt pa
tet Exo. viij. ix. ⁊. x. Item moyses perseuerauit in
monte. xl. dieb⁹. ⁊. xl. noctibus panē nō comedēs
nec aquā bibēs. deditq̄ sibi dominus duas tabu
las lapideas scriptas virasq̄ digito dei. vtz Deut.
ix. Item licz dure reprehensus erat dauid a fratre
suo maiore ⁊ etiā dissuasus a saule tamen non de
stitit ab incepto ꝓposito. ꝫ viriliter pugnauit contra
Goliam ⁊ eū vicit ⁊ occidit. vt patet. j. Regū. xvij
Item ꝑseueranter se habuit neemias reparando
muros hierusalem. qui q̄uis multa passus fuerit
impedimenta. nō tamen cessauit ab opere inchoa
to donec muri fuerūt totaliter reparati vt ptz Ne
emie. iiij. ⁊. vj. ca. Item cū thobias semp ab infan
tia timuerit deū ⁊ mandata eius custodierit non ē
cōtristatus contra deū q̄ plaga cecitatis euenerit
ei. vt patet Thobie. ij. Item dicit Job. Donec de
ficiam non recedā ab innocentia mea. iustificatio
nē meam quā cepi tenere nō deseram. Job. xxvij.
Itē Daniel ⁊ socij eius perseuerāter steterūt ⁊ di
xerūt regi babylonis. Notū sit tibi rex q̄ deos tu
os non colimus ⁊ statuā tuā nō adoramus. vt pa
tet danie. iij. Item nō dimisit daniel ꝓpter iniquū
decretū darij regis ꝑsarum quin ꝑseueranter in die
sicut ante cōsueuerat deū suū orare vt patet Da
niel. vj. Item miram constantiā ⁊ ꝑseuerantiā ha
buit eleazarus in tormētis ⁊ magis elegit grauiſ
sima morte puniri ꝫ cōtra legem dei carnes por
cinas ꝓhibitas cōmedere vel simulare se co
medisse. vt patet. ij. Machab. vj. Itē septē fratres
cū sanctissima matre sua bene ꝑseuerauerunt vsq̄
in finē vite. nec potuerūt ad ꝓuaricationē legꝫ blā
dicijs vel tormentis adduci. vt patet. ij. Machab.
vij. ⁊c. ¶ Tercio q̄ moueret hominē ē q̄ ꝑseueran
tia difficilia ⁊ aspera facilia facit esse ⁊ suauia. Vñ
Bernardus. in quadam epistola. Subito inqt ꝓ
cedenti de vmbra ad solē. de otio ad laborē grave
cernit oīe qđ incipit ꝫ postq̄ ab alijs dissuescere
⁊ ad illa paulisp assuescere ceperit. vsus tollit difficultatē. inueniteq̄ facile esse qđ ante impossibile vi
debat. sic q̄uis in principio molestum sit homini
forma bene viuēdi. tamē si patienter tolerēt post
reddit hominē iocundū. Unde Ecclesiastī. j. Sustinebit patiens ⁊ postea redditio iocunda. Nam
sicut ante assuetudinē molestum est equis ambu
lare. adeo vt opteat vincula poni in pedibus eorū.
postq̄ vero ꝓsueti fuerint est eis facile ambulare.
similiter prius in principio molestū est addiscere
adeo vt verberib⁹ opteat eos ad hoc ꝓpelli. postq̄
vero assueuerūt amore litterarū ꝓsiderātes fructū
ꝓmodum ⁊ honorē ad quē sciētia perducit patriā
suam relinquūt. ⁊ multas paupertates ⁊ molestias
sustinēt vt addiscere possint. Sic bene viuere pri
mo est homini molestū. sed ꝑ cōsuetudinem cōsideratio finez gaudio ad qđ ꝓducit fit homini iocū

dū. vñ Treno x. lij. Bonū est viro q̄ cū portauerit iugū dñi ad adolescētia sua. z ideo optima forma viuēdi ē eligēda quā iocundam reddit assuetudo Sed fm beatū bernū, optima vita viantium ē mala pati z bona facere. z sic vsq; in finē vite pseuerare Incassum quippe bonū agit si ante terminū vite deserat. Et sicut dicit in flozario bartho. tit. de pseuerātia. Qui omnē seculi pompam. p purgamento habuerūt. z vana dixerint vniuersa sub sole vt xp̄m lucrifaciāt. Et q̄ pmoztuus ē dño suo z cōsurrexerit z crucifixerit carnē suaz cū vitijs z cōcupiscentijs z in hijs finitenus pseuerauerit cū apl'o exclamabit. q̄s nos separabit a charitate xp̄i. tribulatō an angustia. an psecutio. an fames. an nuditas. an periculū. an gladi⁹ z infra. Certus sum quia neq; moztes neq; vita neq; angeli. neq; principatus. neq; potestates neq; instantia neq; futura neq; fozitudo neq; altitudo neq; excelsum neq; pfundū neq; creatura aliq̄ poterit nos separare a charitate dei que ē in xp̄o iesu dño nostro. Et nimirū. naz vt dicit gratian⁹ z ponit in ca. de pe. di. ij. si quis semel Qui charitatē semel habuerit. criminaliter vlterius peccare nō potest vt ad gratiā nō ad naturā impossibilitas referat. q aūt criminaliter peccare nō possit charitatē habens testatur aug⁹. dicēs. quia radix omniū bonoz̄ est charitas. z radix omniuz malox̄ est cupiditas. z simul esse ambo nō possūt nisi vna radicitus euulsa fuerit alia plantari non potest. sine causa aliqs conatur ramos incidere si radicem contēnit euellere. cum igit qui criminaliter peccat charitatē nunq̄ habuisse pbatur euidēter colligitur penitentiā nō agere qui quādoq; criminaliter peccauit. Vnde aug⁹. Charitas inquit est aqua de qua dñs in euangelio. Qui biberit ex aqua quā ego dabo ei non sitiet ineternū. Reprobus aūt cū eternis mācipatus incendijs ineternū sitiat. quomodo bibet aquā viuam. aut quō potabit aquā salientē in vitā eternam. q̄ quasi plumbe⁹ demersus in yma pauens penas luit damnationis eterne. Itē aug⁹ in epistola ad iulianū comitem z ponit in ca. de pe. di. ij. si qs semel. Charitas inquit que deseri potest nūq̄ vera fuit. z sequitur. Si charitatē deo exhibeam⁹ z pximo de coꝛde puro z cō sctentia bona z fide non ficta. facile peccato resistimus. bonis opibus abūdamus z seculi blādimēta contēnimus z omnia q̄ difficilia sunt būane fragilitati z aspera videnī etiam cū dilectione perficimus. si tamē deū charitate pfecta que nobis ab illo ē ex toto coꝛde z ex tota anima z ex totis viribꝰ diligam⁹. Ex ea em̄ pte q̄s peccat ex qua min⁹ diligit deū. quē si ex toto coꝛde diligim⁹ nihil enim erit in nobis vnde peccati desideriis seruiamus. z quid ē deū diligere nisi illi occupari. animo pcipe frūēdi visionis eius affectū. peccati odiuz. mundi fastidiū. diligere z pximū quē in se sensuit diligendū in ipo amoꝛe seruare legittimū modū. nec pertertere dilectiōis ordinē Ordinē dilectionis illi pertūt nec modū diligēdi custodiūt q̄ aut mundū q̄ ptemnēdus ē diligūt. aut pximos suos nō sicut seipos forte nō diligunt. Itē coꝛpus nostrū. qz ps nostri ē ad hoc nobis ē diligendū vt saluti aut ei⁹ fragilitati naturaliter consulamus z agam⁹ quatenus spiritui ordinate sit subiectū. vt ad eternaz salutē accepta immortalitate z incoꝛruptione pueniat. Itē pximos aūt tūc diligim⁹ sicut nos. si nō pter aliquas vtilitates nostras nō ꝓpter speranda beneficia nō ꝓpter affinitates vel consanguinitates. ꝫ ꝓpter hoc tm̄ q̄ sūt nostre nature participes diligamus. Item nō pximi nostri illi tm̄ eredēdi sunt quos nobis gradus sanguinis iungit. sed pximi nostri credendi sunt omnes homines nature nostre sicut diximus participes. Itē pinde nos pximos oēs diligimus quādo ad moꝛes bonos z ad vitam eternam ꝓsequendā sicut nobis eoꝝ saluti cōsulim⁹. quādo nos in eoꝝ peccatis ac periculis cogitam⁹ z sicut nobis subuenire optemus ita subueniamus eis. aut si facultas defuerit voluntatē subueniendi tenemus. quapꝛopter tota dilectione pximi sunt diligendi vt bonum qō tibi sufferre vis z pximo velis. illi vō plusq̄ se diligūt deum q̄ ꝓ eius amoꝛe sibi ꝓpis nō parcunt. ꝫ seipsos in tribulationibus ac periculis tradūt nudari facultatibus ꝓpꝛijs patrie sue extoꝛres fieri parentibus z vxoꝛibus ac filijs renūciare ꝙparati sunt. et vt totū dicam ipam moꝛtē coꝛporis nō solum nō refugiunt sed etiam libenter accipiunt ambientes a coꝛporis sui vita magis q̄ a deo vite sue recedere. hec gratianus. ¶ Quartū qō moueret hominē ad pseuerantiaz ē q̄ pseuerantia impetrat homini quod a deo petit. Vnde Luc. xj. Si pseuerauerit pulsans. z si non dabit ei. eo q̄ amicus eius sit pter improbitatē tamē eius surget z dabit ei quot quot habet necessarios. Item Joh. xv. Si manseritis in me z verba mea in vobis manserint quodcunq; volueritis peteris z fiet vobis. Quod cōsiderans beatus Aug⁹. Gloria inquit mea de⁹ me⁹ abscondis thesaurum tuū vt incides cupidū recōdis margaritam vt augeas querentis amorem. differs dare vt doceas petere. dissimulas te audire petentem vt facias perseuerantem. incipientib⁹ quere promittis. sed non nisi perseuerantibus salutem tribuis. Cum autem omnes virtutes currant in stadio sola perseuerantia accipit brauium. hec ille. ¶ Quintum quod moueret hominē ad perseuerantiam est q̄ perseuerantia deum ad miserandum inclinat. quia vt dicit Bern̄. Sola pseuerantia est singularū filia summi regis. z illa em̄ sola heres est regni celestis eterni z sicut scribit in flox. bartho. titu. de pseuerantia. Perseuerātia nutrix est ad meritū z mediatrix ad premiū soꝛoꝛ est patientie z filia constantie amica est pacis z amicitiarū. nodus vnanimitatis est vinculū z sanctitatis ꝓpugnaculū. tolle pseuerantiā nec obsequium mercedem habet. nec gratiā beneficiū nec laudes foꝛtitudo. sola em̄ pseuerātia est cui eternitas redditur vel potius que eternitatē homini reddit. dicente dño Mathei. x. Qui pseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. hec ille. ¶ Sextum qō moueret hominē ad pseuerantiam est. q̄ perseuerantia hominē ad spūssancti receptionē disponit. Vnde apli z discipuli xp̄i pseuerantes in oratiōe spiritū sanctū acceperūt vt patz Actuū. j. ¶ Septimū qō moueret hominē ad virtuosam pseuerantiam est hoc q̄ quasi pdita est tota via virtuosa. omnia opa

bona que facta sunt nisi finis sequat pseuerantiē p̄ virū enim pdest fundamentū et parietes feciſſe si nec ū non sequat. vñ de tali derisorie dicit pōt illud Luce. xiiij. Iste hō inceptit edificare t non potuit ꝓsummare. parū em̄ pdest p mare nauigādo laborasse. si tūc nauis perierit qñ portui prima p̄tia vnā fuerit. sic parū pdest homini bñ vixisse si vltimo die vite sue male vixerit. q; sic pdita esset tota vita p̄cedēs. Añ Crisō. Tolle inq̄t pseuerantiā nec obsequiū mercedē hz. nec beneficium gratias nec laudē fortitudo. deniq; nō q̄ ceperit ꝟ q̄ pseuerauerit saluus erit. ꝟ ille ¶ Octauū qō moueret hominē ad pseuerantiā. ē q̄ pseuerātia dyabolū vincit t ꝓfundit. Vñ Bir. i quadā epla. Scias inq̄t diabolū soli pseuerāte insidiare quā solaz vrtutū nouit cōzonari vnde dictū ē serpenti antiquo. Geneſis iij. Inimicicias ponā inter te t mulierē. i. animā fidelē t semē tuū t semen illi⁹. ipa cōteret caput tuum. t tu insidiaberis calcaneo ei⁹. i. fini bone operationis cui dyabolus p̄cipue insidiatur. scit em̄ finē optimū esse in bono. t ideo finem p̄cipue impedire conat. ꝟ q̄ in bono vsq; in finem pseuerauerit caput dyaboli cōterit. i. eius principali ꝓposito t suggestioni resistit ¶ Sed hic queri potest sicut querit sanctus Johā. Crisō. ope. imp. omel. lv. Quare deus dedit seductionē humanā sub dyaboli potestate. Et respondet. o. q̄ si dyabolus seductōis potestatē nō accepisset homo ꝓbationis mercedem nō accepisset. nisi em̄ infideles reliqui fuerint. non eligerent fideles nisi facta fuerit refutatio aliorum nō potest fieri electio. ois aūt seductio nō p̄t seducere nisi habuerit boni colorē p q̄ videat bonū esse q̄ malū ē. vt hō nō speciē pmā rerū bonorū aspiciat. ꝟ causam rerū ꝓsideret. oñe em̄ malū voluit deus posse latere sub colore boni. i. oñe bonum voluit esse sub caligine obscuritatis. vt homo nec bonū sine labore inueniat. nec malum sine labore euitet. negligens aūt nec bonū inueniat nec malū euadat. oñia em̄ deus posuit in labore vt i oñi re mercedē p̄staret sicut ait salomon. Quoniā deus dissensionē magnā dedit hominib⁹ vt discerēt ea. hec crisosto. Et ex istis patet q̄ si voluerim⁹ vitā eternā ingredi necesse habemus nostros spūales vincere inimicos t vite p̄sentis humiliter ac p̄ seueranter subire laborē t penitentiā qō etiā ostendit ē. ca. vij. huius vbi agitur de tedio vite vbi dicit angelo ¶ Monū qō moueret hominē ad virtuosā pseuerantiaz ē premiū vite eterne qō pseuerantib⁹ ꝓmittitur. Vñ Apoca. ij. Esto fidelis vsq; ad mortem t dabo tibi cozonā vite. Itē Matth. x. t. xxiiij. Qui pseuerauerit vsq; in finē hic saluꝰ erit. In cuius rei figura p̄cepto legis. Leuitī. iij. Cauda animalis deo immolādi iubet in sacrificio offerri. nā indecens est animal sine cauda. In cauda vero finis t pseuerantia boni operis figurat. Ille igit bene immolat q̄ sacrificiū boni operis vsq; ad finem p̄ducit. Hinc Ioseph inter reliquos fratres talarez tunicā habuisse describit. Tunica q̄ppe vsq; ad talū ē opus bonū vsq; ad cōsummationē vite pseuerāter ꝓtinuatū. Vñ Apoca. xvj. Beatus q̄ custodit vestimēta sua ne nudus ambulet. Itē Apoca. .xij. Qui vicerit. i. i bono pseuerauerit sic vestiet vestimētis albis. i. stola immortalitatis. t nō delebo nomē eius de libro vite. t sequit. Qui aūt vicerit. i. in bono pseuerauit dabo sedē mecum in throno meo. qō cōsiderās beatus Greg. p̄ Salomonē inq̄t dicit. Justoꝝ semita quasi lux splendēs p̄cedit et crescit vsq; ad p̄fectū diē. In eoꝝ nanq; animo bonū desiderū atz intellectꝰ lucis instar tam ꝓs dei ē. ꝟ q; vsq; ad finē vite in vtute ꝓficiūt ad p̄fectuz diē. tūc venīūt qñ ad regna celestia p̄ducti in ea luce quā desiderāt tam min⁹ aliq̄d nō habebūt. hec Greg. sup Ezech. ome. v. t ponit etiā in c. de pe. di stinct. si qs sem̄. Et ideo merito ille sanctꝰ vir thobias. vitā inq̄t illā expectam⁹ quā datur⁹ ē de⁹ bijs q̄ fidē suā nunq; mutāt ab illo ꝛc. Decimum qō moueret hominē ad virtuosam pseuerantiā est seuera cōminatio q̄ fit nō pseuerantib⁹ vñ Rom. xj. Vide bonitatē t seueritatē dei. in eos quidē q̄ ceciderūt seueritatē. in te aūt bonitatē dei si ꝑmanseris in bonitate alioqn tu excideris Vñ sicut dicit Math. iij. Oñis arbor q̄ nō facit fructū bonū excidet. t in ignē mittet. Nā sicut dī Luc. ix. Nemo mittēs manū suā ad aratrū et respiciēs retro aptꝰ ē regno dei. Sup q̄ Greg. Manū inq̄t ad aratruz mittere ē q̄si p quandā cōpunctōis vomerē ad p̄ferēdos fructus terrā sui cordis aperire ꝟ retro p⁹ aratꝝ aspicit q̄ post exordia boni op̄is ad mala reuertitur q̄ reliquit. Sed certe talis nō ē aptus regno dei. t ideo nō ē respicieudū retro post egressū de societate maloꝝ sicut fecit vxor loth. q̄ vt legit Geñ. xix. Egressa de sodomis retro respexit. et in statuā salis ē cōuersa. Spūaliter in hoc q̄ cōuersa ē in statuā salis amisit sensum t motū. p q̄ datur intelligi q̄ exeuntes p penitentiā de statu peccati t iterū recidiuātes amittūt sensum fidei t motum bone operationis t p hoc q̄ cōuersa ē in statuā salis q̄ ē aliꝰ p̄dimentū datur aliꝰ exemplū ne t ipi recidiuēt. t ideo dicit xp̄us Luce. xvij. Memores estote vxoris Loth ¶ Hic queri potest. Exquo vt ex supradictis patz pseuerātia ē tam necessaria ad salutē. nunq̄d pseuerātia in bono cadat sub p̄cepto. Et videt q̄ nō. q; si sic. nullus reprobus vnq; haberet gratiā in p̄senti cū esset trāsgressor p̄cepti. Hinc dicit q̄ hāc questione mouet notyng. super illud Math. x. Qui pseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. Et rñdet dicēs q̄ duplex ē pseuerantia Vna ē p̄fecta cōtinuatio in gratia. t illa nō cadit sub p̄cepto. Et patet responsio ꝛc.

Capitulum XVI

Exto ad predictam se

cundam speciem accidie. scilicet torporē circa dei p̄cepta reduci potest remissio que etiam est vitium ad accidiam pertinens. t est remissio a virtutib⁹. t a via veritatis successio. Sz sicut beatus Gregorius Melius est viam veritatis t disciplinę non cognoscere. q̄ in ea agnita nō manere. Multi tamen sunt qui in initio conuersionis sue in dei seruitio feruentes existūt. sed in p̄cessu temporis successiue magis t magis repescunt Unde Parisiensis. Qui inquit hoc vino laborat et in inchoatione operis boni primo die aliquātu

tū strenue opat. secundo die remissius ꝛ sic deinceps quousq; opus tandē totaliter dimiserit. de tali em̄ dr Eccl. xxij. Filia aūt fatua in diminoratione fiet. Sup quo parisi. Filia inq̄t fatua ē animi a sale sapiētie nō ꝓdita q̄ sp decrescēdo ꝓcedit. hanc em̄ remissionē tres miserie sequūt. Quarū ꝑma ē paupras. Dñ puer. x. Egestatē opata ē manus remissa. Secūda ē seruitus virtuoꝝ. Dñ puerb. xij. Manus fortiū dñabitur. que aūt remissa ē seruiet tributis. Tercia ē fractio ꝓpositi. Dñ sene. Arcū frangit intensio. animū vero remissio. Itē Ecclesia. xxvij. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol. nam stultus vt luna mutatur.

Capitulum XVII

Eptimo ad predictaz secundā speciē accidie. s. torporem circa dei p̄dicta potest reduci indevotio. q̄ etiam vt dicit parisi. ē vitiū ad accidiā ptinens. Et ē indevotio quedā ariditas spūalis p quā humanū ad deū desiderium hebetescit. vnde pś. Aruit tanq̄ testa⁹ virtus mea. ꝛ lingua mea adhesit faucib⁹ meis Itē idē Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Prouenit autē ista ariditas multiꝝ de causis. Primo ex superbia. Dñ superbi figurant̄ p montes gelboe. ō quibus dr. ij. Regū. j. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniāt sup vos. Gelboe inuolutio interpretatur. ꝛ significat superbiā p quaz inuoluit homo in oñi genere peccatoꝝ. iuxta illud Eccles. x. Initiū omnis peccati superbia. Per mōtes igit gelboe figurant̄ superbi sup quos nō descendit ros gratie: nec pluuia vere cōtritionis. ꝛ ideo tales vere dicere possunt illud Nume. xj. Anima nostra arida ē Dñ ber. in quodā ser. loquēs in ꝑsona eius q̄ hāc acciditatē indevotionis patitur occasione superbie ab heri inquit ꝛ nudiustercio⁹ inuasit me languor anime. ꝛ inde hebetudo insolita ꝛ quedam inertia spūs superbie inuēta ē in me. ꝛ deus declinauit a seruo suo inerti. hinc sterilitas anime mee ꝛ devotionis inopia quā patior. vñ nec cōpungor ad lachrimas. ℔ tanta est indevotio ꝛ duricia cordis mei q̄ non sapit psalmus. nec legere libet. nec orare delectat. nec inuenio solitas meditationes. Ideoq̄ ad opus manuū piger. ad vigilias somnolentus. ad iram p̄ceps. ad odiū pertinax. ꝛ luxurie ꝛ gule indulgentior sum. sentioq̄ obtusior a p̄dicaiōe. beu omnes mōtes in circuitu meo visitabit dñs. ad me aūt nō appropinq̄t. ℔ ber. Et ideo merito dicit sapiēs Eccle. vj. Nō te extollas in cogitatōe anime tue velut taurus. ne forte collidat virtus tua p stulticiā. ꝛ folia tua comedat. ꝛ fructus tuos perdat ꝛ relinq̄ris velut lignū aridū in heremo. Secūdo ꝓuenit ariditas indevotiōis ex defectu cibi spūalis vt pś. Aruit cor meū q̄ oblitus sum comedere panē meū. i. panē verbi dei ꝛ panē eucharistie. quez panē spūaliter comedere. vt dicit bea. aug⁹. ē i xpo manere. ꝛ xpm in se manentē habere. ꝛ sicut dicit xps Jo. xv. Si q̄s in me nō mānserit mittet foras sicut palmes ꝛ arescet ꝛ colligēt eū ꝛ in ignē mittet ꝛ ardet. Tercio ꝓuenit ℔ ariditas indevotiōis ex accidia. vñ accidiosus intelligit p hominē habentē manū aridā. Matb. xij. Nā cuz cetere creature ex ocio impugnētur ꝛ exlaboze attenuent. anima būana ecōtrario ex laboze impinguat. ex ocio vero ꝛ delicijs attenuat ꝛ arescit. vñ puer. xiij. Vult ꝛ nō vult piger. Anima aūt operātis impinguabit q̄ ideo accidit q; bona opa cibus sunt anime eorū q̄ ea faciūt vt vita spūalis ex eis sustineat ꝛ roboret. homies vo q̄ patiūtur istā spūalē ariditatez dur̄ sunt frequēter ad ea q̄ sunt pietatis ꝛ inflexibiles ad ea q̄ sunt obedientie. Dura em̄ facil⁹ frāgunt q̄ plectant. ꝛ scz ad ignē tribulationis ponātur vt spūalis pinguedinis emittūt. q; nec gaudēt nec gratias agūt q̄ statim ardēt ꝛ exurunt. ꝛ p impatientiā ad modicū flatū temptationis igne peccati succendūtur. vñ ad bona opa sterriles sunt ꝛ inefficaces ꝛ q̄ alijs facilia sunt vel etiā iocūda eis vident importabilia. Sed sicut dicit bea. Greg. in q̄daz omel. Reuera si nos vtus devotionis in intimis afficit ois strepitus praue suggestiōis obmutescet. dixit tamē quidā. devotionē noli expectare ad bñ operandū. nā quādoq̄ falsa ēt deo abhominabilis ꝛ subtilis illusio sathane. Omnis em̄ devotio q̄ ex spe nō gignitur spuria ē. Scōm em̄ hugo de san. vict. devotio ē feruoz bone volūtatis quaz mens cohibere nō valet certis manifestis indicijs Vel sic devotio ē pius ꝛ humilis affectus in deū q̄ ex cordis cōpunctione generatur. meli⁹ si q̄dem ē devotū in minoꝝ⁹ q̄ⁱ indevotū in maioꝝ⁹ p̄fessionib⁹ inuenirī. Dñ hiero. Malo inq̄t psalmū vnū cū hilaritate mētis ꝛ intentione cordis et devotione decātare q̄ⁱ totū psalterū cū accidia fastidio aut torpore. Orem⁹ igitur oñipotentē deum vt talē nobis tribuat devotionez. vt p eius amoze mūdi hui⁹ aduersitates tollerem⁹. ꝛ ei alacri animo indefluēter seruiam⁹ p xpm dñm nr̄m Amē.

Capitulum XVIII

Ercia species accidie est pusillanimitas. Et ē pusillanimitas mētis angustia q̄ q̄s timet aggredi ardua. Vel ē pusillanimitas mētis angustia q̄ quis timet aggredi id q̄ ē sue potētie ꝛ virtuti proportionatū. sicuti p oppositū ꝑsumptio ē mentis elatio q̄ q̄s nititr ꝛ tēdit vltra id q̄ ē sue potētie proportionatū. Dñ pusillanimitas retrahit hominē a magnis bonis op⁹ q̄b⁹ sibi ꝛ alijs ꝓdesse posset. Et ideo ꝓbus. iij. ethi. dicit q̄ pusillanimis ē q̄ magnis bonis dign⁹ existit ꝛ cū his nō dignificat seip̄m. ꝓpter q̄ vt dicit ꝓbus ibidē. licet pusillanimis sm̄ se nō sit malus q; nō infert alteri nocumentū. tamē p accidens nocet inquantū posset alios iuuare ꝛ nō vult. Et sic dicit beat⁹ Gregoriⁿ⁹ ij. pasto. Illi q̄ ꝓdesse vtilitati ꝓprio ꝛ refugiunt si districte iudicentur. ex tantis ꝓculdubio rei sūt ex quātis venietes ad publicū ꝓdesse poterunt. ꝛ inde est q̄ seruus q̄ acceptā pecuniā oñi sui fodit i terra ꝛ abscondit. nec opatus ē ex ea ꝓpter quēdā pusillanimitatis timorē punitur a domino vt patet Mathei. xxv. ꝛ Luce. xix. capi. Et ideo merito dicit spūssanctus Eccles. vij. Noli esse pusillanimis in animo tuo. nam vt dicit Hern̄. ꝛ ponit. vj. flox. ca. xxj. Oportet autem pusillanimitatē ꝛ tristiciam in omnib⁹ q̄ agenda sunt vel toleranda ea

ueri.qz hilarē datorē diligit de⁹.ne ꝓturbet pusilla nimitate spūs. hoc em ꝙntū pōt laborat. aduersarius noster diabolus vt holocaustū nostrū deuotionis pinguedine vacuetur vt etiam minus acceptum sit deo z cōscientia nostra in spūali gaudio minus exhilaretur.sicz de pusillanimitate tolerā tie etiā consciētie pusillanimitas generet vere q̄ si bestia z rōis expers videt qui tam pusillanim⁹ est vt solo timore cadat q futuri exaggregatōne labōris victus ante conflictū nō telo ꝫ tuba prosternit.Quod cōsiderās ꝓpheta. Expectabaz inquit eū q me saluū fecit a pusillanimitate spūs z tempestate.z ideo aplus ad Thessa.v. Rogamus inquit vos fratres corripite inquietos consolamini pusillanimes, Item dns p ꝓpheta Isa.xxxv.ca. Dicite pusillanimes cōfortamini z nolite timere.ꝫ cū teste scriptura Eccles.xxiij. Nihil melius q̄ timere deū.quō igitur spūssanctus hic dicit nolite timere ¶ Et ideo p isto est notandū q sicut dicit.s. bern. z ponitur.vij.flor.cap.xxxiij. loqtur de duplici timore.Quor primus ē timor inutilis tristis z crudelis.q quidē timor qz ventā non q̄rit ventā nō cōsequit.z istius timoris misera ꝓles est pertinacia immoderata tristicia rancor cōtemptus z desperatio.z ideo merito hūc timorem ꝓhibet spūssanct⁹ cū dicit.Nolite timere.Secūdus timor ē pius humilis z fructuosus q cuicz quēlibet peccatori facile venā promeret.z iste timor nutrit generat z seruat humilitatē,mansuetudinē.patientiā.z longanimitatē.z iste timor est bonus vtilis et nullo mō ꝓhibitus. ¶ Et insuper notandū est.q.s.Tho.in de veritate theologie li.v.capi.xxxix.z ca.xlvj.ponit sex species timoris.quor prim⁹ est timor naturalis.secūdus timor humanus. tercius mūdanus quartus seruilis. q̄ntus initialis. z sextus filialis. ¶ Primus igit timor.s.timor naturalis vt ait augustinus.est fuga mali quo q̄libet timet naturalit nocumentū nature. Iste timor nō est meritor⁹. qz nō subiacet libero arbitrio. Naturale q̄dē ē omni animali timere mortē vel corpis piculū dū verisimiliter credit imminere z dolere cū assit. qz aliter nō optaret bonū nature q̄rendū. nec delectaret in habitu qō esset ꝟ legem nature. z ideo in tali timore nō pctm̄ inseparabiliter.z isto em timore xp̄us timuit.vñ Mat.xxiij.dr. q cepit ihs pauere z tedere. Item Luc.xxij.dr q factus est sudor eius sicut gutte sanguis decurrētis in terraz.Et dr timor iste naturalis nō a natura instituta. qz non fuit timor iste ꝓcreatus hoi.nec de bonis naturalib⁹.ꝫ ex natura destituta z corrupta p pctm̄. z timor iste omnibus aduenit cui corruptio inoleuit z tanqz eēt naturalis.z iste timor est effectus z pena originalis peccati.Sz tn oppositū hic dicti cū dr xp̄um mortem timere videt aug.ac hiero.dicere.vñ Aug.sup illud.xxj.Clamabo p diem z non exaudies.Quō inqt hoc dicit.q pctm̄ nō fecit.nec inuentus ē dolus in ore eius.Et rndet dicēs.de nobis corpe suo hoc dicit corpis em̄ sui.i.eccie gerebat psonā.sic z alibi cū dixit.Transeat a me calix iste.p nob ꝫ loquit.nisi forte putet xp̄m timuisse mori. ꝫ nō vere timebat dns pati tercia die resurrecturus.cū arderet Paulus dissolui z esse cū ihu xp̄o. Hec em̄ fortior erat miles q̄z imperator. miles igit coronandus gaudet mori.z dns coronandus timet morte.q.d. nō.ꝫ infirmitatē nostrā repūtans p suis infirmis q̄ timent mori hoc dixit.vox illor erat. Item sctūs Hiero.Erubescant inquit q putāt saluatorē timuisse mortem.z passionis pauore dixisse. Transeat a me calix iste.Sed huic cōtrarie apparenti rndet petrus lūbardus.iij.sen.di.xv.ca.xj.di.Ne inquit in sacris litteris aliq̄ aduersa diuersitas eē putet.hanc auctoritatū.s.aug. z hiero.ꝟba in hūc modū accipienda dicimus vt non veritatē timoris z tristicie vel ꝓpassionē ꝫ timoris z tristicie necessitatē z passionē a xp̄o remouisse intelligant. Nūlit em̄ xp̄s vere timorē z tristiciā in natura hois ꝫ non sicut nos q sumus mēbra eius. Nos em̄ cā peccati nostri his defectibus necessario subiacem⁹.et in nobis sunt isti defectus sm̄ ꝓpassionē z passiones ꝫ in xp̄o nō nisi sm̄ ꝓpassionē.Sicut em̄ in peccatis q̄dam gradus notant ꝓpassio z passio. Ita z in hūs penalibus.s.timore z dolore affectibus. Afficit em̄ q̄s interdū timore vel tristicia.ita vt mētis intellectus nō inde moueat a rectitudine vel a dei contēplatione.z tūc ꝓpassio ē. Aliqn̄ ꝟo movet,z turbat.z tūc passio ē.xp̄s ꝟo nō fuit ita turbatus i anima timore vel tristicia vt a rectitudine vel a dei cōtemplatōe aliq̄tenus declinaret sm̄ quē modū intelligūt aug.z hiero. cū dicūt xp̄m nō timuisse. vel tristē fuisse.hec ille. ¶ Sz hic ē insup z p apertiori declaratione isti⁹ sentētie notandū. q sic in regno tpali nō oino ad nutū regis subito z obedienti cōmotio subditor tripl̄r pōt contingere videlicet aut ꝓter iudiciū z imperiū regis. aut cōtra iudiciū z imperiū regis.aut sm̄ iudiciū z imperiū regis. In regno ꝟo oino subdito nulla pōt cōtingere cōmotio nisi sm̄ iudiciū regis z imperiū. Ita in regno aie nō oino subito rōni cōmotio virtū inferior pōt contingere tripliciter videlz aut ꝓter iudiciū z imperiū rōnis. aut ꝓtra iudiciū z imperiū rōnis.aut sm̄ iudiciū z imperiū rōnis. In regno ꝟo aie omnino subdito rōni nihil pōt contingere nisi sm̄ iudiciū z imperiū rōnis, Passio igitur turbās in aia tripl̄r pōt cōtingere. ¶ Primo aut ꝓter iudiciū z imperiū rōnis. vt motus subitus q̄ appellat ꝓpassio.vñ ꝓpassio ꝓprie ē primus motus passionis.i.passio imperfecta sine diminuta. q nō obnubilat iudiciū rōis.vñ hiero.sup illud mat.v.Qui viderit mulierē ꝛc. Propassio inquit ē subitus motus animi sine delectatōe boni vel mali opis.Aut secūdo contra iudiciū z imperiū rōnis vt mor⁹ p gressiuus vsqz ad turbatōem rōnis vel a sua rectitudine.vt in malis.vel a sua tranquillitate. vt i bonis imperfectis q̄ appellatur passio.Aut tercio sm̄ imperiū z iudiciū rōnis.vt motus a rōne imperat⁹ z ordinat⁹.vt in perfectis. Primo mō passiones sunt i oibus puris hoibus quantūcūqz pfectis seu sapiētibus. Secūdo mō in imperfectis solummō. Tercō mō in xp̄o.quia in eo plus ꝫ in adam erat sensualitas subdita rōni.z ratio inferior superiori deo. Et ex istis patet qualis timor erat in xp̄o ꝛc. ¶ Secūdus timor de quo supra dr ē timor hūan⁹ quo.s.quis nimis timet bonū nature pdere.z iste timor nascit ex nimio timore amissionis pūtis vi-

te.z est actus eius quādocz peccatū mortale. hoc est cū quis potius peccaret mortaliter qz vitā suaz amitteret corpalē. z quādocz est peccatū venīale. vt cū quis potius faceret peccatū venīale qz pmitteret se occidi. vñ Cassiodorus. Timor inquit hūanus est timor quo quis timet pati picula carnis. adeo q ad euitandū tale periculū deserit iusticiaz. Iste timor malus ē a dño ꝓhibitus Mat.x. dicēte. Nolite timere eos q occidūt corpus. animā aūt nō possūt occidere ß potius timete eū q pōt z aiam z corpus perdere in gehennā. Item Luce.xij. Dico vobis amicis meis ne terreami ab hijs q occidunt corpus. z post hoc non hūt amplius qd faciant. ostendā aūt vobis quem timeatis. timete eū qui postqz occiderit corpus habet potestatē mittere in gehennam. Itaqz dico vobis hūc timete. vñ Augusti. in ꝓbis dñi z apostoli. ser. lxxxiij. Si inqt inimicus ad corpus tuū seuit. tu noli seuire in animam tuam. ab illo occidi nō potes. a te occidi potest nō lancea ß lingua. Inimicus q te pcutit finit hanc vitam. Hos aūt qō mentit occidit animā. Timet homo carcerez z non timet gehennam. timet q̄stionarios z tortores z nō timet infernales āgelos. timet cruciatū tpalem z nō timet penas ignis eterni. timet z modicū mori z non timet ineternū mori. plus igit time amittere vitam eternā. s. deuz qz vitā corpis. s. animā. Si times mortē ama vitaz. vita deus ē. vita xps est. vita spūssanctus ē. nō illi places male agendo. templū sordiduz non inhabitat. Geme ad illū vt edificet sibi templū. qō tu de struxisti. ipe edificet. qui peccas z ipe videt. ibi clama. vbi audit. Time potius eterni ignis supplicia qz tempales cruciatus. hec ille. Nam vt dicit idem super illud ps. Ignis in conspectu eius ardebat. non erit ignis iste vt focus tuus. quo tamen si inanum tuam mittere cogeris facies quicquid voluerit qui hoc minat. si tibi dicat scribe contra caput patris tui. scribe cōtra caput filiozꝫ tuozꝫ. nā manū tuam si nō feceris mittam in focum tuū. facies ne ardeat manus. facies ne ardeat ad tempus membrū z nō semp in dolore futuro. minat igit inimicus tam leue malū z facis malū. minat deus eternū malū z non facis bonū. ad malū faciendū nec mine te compellere debēt. nec a bono faciēdo mine te terrere debent. minis aūtē dei. s. minis eterni ignis ꝓhiberis a malo z inuitaris ad bonū vñ piget nisi quia non credis. hec ille. Item idem in despe. humane miserie. Cogita inquit quō timeres si tibi hodie diceret q aliquis iudex magnus secularis vult te in crastino viuum exuere. Et his auditis si esset tibi vnius diei spaciū liberū quanta faceres quomō z p quod discurreres media q humilis z lugubris oberrares. nonne effunderes omnē pecuniam tuam in eos quozꝫ intercessione euadere te crederes. nonne omnia que possideres pro redemptione anime tue dares. q z si aliqs te retardaret aut impedire tempraret. nonne diceres. pereant omnia p salute mea. nec quicqz remaneat tm sufficit mihi vt ego viuam hoc quare faceres nisi quia inde non dubitares. Hinc aūt dubitas miser magis homini credis qz deo qui fecit hominē. dicit tibi iudex terrenus z credis. deus per ꝓphetaz minatur z dubitas times seculi tortores et non times infern dolores. quecūqz ibi mittora tormēta duriora sunt qz que formidas in isto seculo. z tu ipe male contra te vius vt mitraris in ignem eternum. hec ille. Et ideo merito idem sup illud ps. Ignis in conspectu ei⁹ ardebit. excutiat igit vnusquisqz cor suū z videat quid ibi fidei teneat si credimus futurum iudicū fratres bene viuamus tempus misericordie nūc est tempus iudicij tūc erit. Nemo tunc dicet. Reuoca me ad priores annos. penitebit z tunc sed frustra penitebit. modo penitreat cum fructus penitēdi est. hec ille. Unde qui nunc magis timet vulnera cutis dicet in futuro seculo cū sustinebit ꝓ peccatis suis penaz eternam. Timor quem timebam euenit mihi. Job. iij Sed vere hic non timeret homo prudens expendere carnem suam i seruitio dñi xpi qui dabit seruis suis post hanc vitam carnem longe clariorem Quod ostendit Holgot in lectura libi sapientie lectione. xxxiij. per tale exemplum. Armigeri inqt qui seruiunt magnis dominis pro aduersis anni temporibus conuenientes robas percipiūt. vnam ꝓ hyeme z aliam ꝓ estate. Illa vo que datur pro hyeme est de grosso panno. Et causa est quia debz exponi modo pluuijs. modo ventis. mō niui modo igni modo aque z volutebro. Sed roba que datur ꝓ estate ordinatur de panno subtili z delicato z hoc quia seruiet ꝓ tempore amenitatis z leticie scilz ꝓ estate. Spūaliter isto modo deus prouidit seruis suis. nostrū em tempus totū diuiditur i duas partes. s. in estatem z in hyemē. hyems est vita presens. estas vo est vita futura. corpus em nostrū corruptibile est anime sicut roba. Unde Job. x. Pelle z carnibus vestisti me. hyems presentis vite ē temp⁹ penitentie tribulatiōis z angustie. z tōo corpus nostrū est ꝓ nūc vt roba de grosso z vili et corruptibili panno ꝓ tempore in quo nūc sum⁹ cōuenientes. Unde apostolus Hebre. x. Corpus autē aptasti mihi. id est. aptum dedisti mihi conueniēs pro tempore in quo nūc viuo. Sed tempus futurum vite eterne est quasi tempus estatis z temp⁹ gaudij z leticie. z ideo tunc habebit anima robam valde gloriosam quādo corpus erit clarius sole impassibile z incorruptibile agile z subtile. z ideo fit seruus bonus dominū suū diligens sperans z certus de roba estiuali. deturpare lacerare z expendere robā hyemalē in seruitio domini sui non dimittit nec parcit pro pluuia niue igne aqua vel volutebro. Sic homo iustus pfecte dominū deū suum diligens in hyeme vite presentis corpori suo nō parcit. sed semper paratus ē corpus suū exponere ad honorem domini dei sui penitētie laboribus z virtuosis occupatōnibus inquantuz sufficit. sciens q dominus suus qui fallere non pōt sibi cuz ceteris suis fidelibus robam longe pulcriorē dabit dicēs Fulgebūt iusti sicut sol in regno patris eorꝫ. mat. xiij. ca. z sicut dicit ꝓphēta Isa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis. z lux solis erit septempliciter. sup ple clariorꝫ mō est sol. De ista materia vide plus supra parte. iiij. cap. xxxj. Item Crisosto. sup illud Math. x. Nolite timere eos q occidunt corpus. vt quid inquit in nostra natura voluit deus creare ti-

morem malorꝫ carnaliū aut dilectōnem bonorū. Non inquit vt timeamus carnalia quo timemus ꝫ vt p timorem aliuꝫ intelligamus mala spūalia plus multo esse timenda. verbigratia. dum sentis q̄ est malum pati dolorem corporis. p hoc intelligo q̄ multo peius ē cōfundi corā angelis dei. quāti em angeli sunt meliores hoibus. tanto peior est illa cōfusio q̄ est ista. dolorꝫ aūt t pudor corpis cū corpore finitur t soluit. dolor aūt anime semp cuꝫ anima viuit ad penā. Similiter cū diligis gloriari in terris intellige. q̄ multo melius ē gloriari in celis. quāto em celū clarius est q̄ terra. tanto gloriosior ē illa q̄ ē ista. De magnis em thesauris bonorū vel malorꝫ quasi modicū gustū dedit nobis dns in mōo. vt ex modico gustu bonorꝫ vel malorꝫ ipo rū plenitudinē cognoscamus hec ille. Et ideo Parisien. in de virtutibus pte quarta tractatu de donis spūssancti pertinenter ad ꝓpositum sic scribit. Cū inquit aliq̄ periculū homini imminet ipse debet timere eū qui omnia habet in sua potestate. Vnō Grego. Quicqd est q̄ exterius seuit p hoc ille timendus ē qui hoc interius disponit. Vnde ps. Timeat dominū omnis terra. Aug. Si creature seruiant ad te deū time nō illas. q̄ omnia sub ipo sunt glo. cupiditatē nocendi p te habes. potestatē autez nocendi si ille nō dederit nō habes. ideo deus homo stans añ pylatū ait. nō haberes in me potestatem nisi datū esset tibi desup. Nec etiam ipe diabolus vel vnam ouiculā potuit tollere a viro sancto Job. nisi ꝓius diceret sibi deus. Mitte manū tuā hoc ē. do tibi ptātem. Et ideo dicit. j. Macha. ij. Ne verbis viri peccatoris ne timueritis. q̄ gloria ei⁹ stercus t vermis est. hodie extollit t cras nō inuenict. q̄ conuersus in terram suam. t cogitatio ei⁹ perūt. Et sicut dicit Prouerb. xxix. Qui timet homīnē cito corruet. q̄ sperat in domino sublenabit. Multi requirūt faciem principis t iudicium a domino singulorꝫ egredit. Abhominant viri iusti impiū. t abhominātur viri impij eos q̄ in recta sunt via. verbū custodiens filius extra pditionem erit. hec parit. Item Greg. super Ezechie. omel. ix. Si inquit malos offendim⁹ timete minime debemus quia illis nostra actio displicet q̄b⁹ nec iusticia creatoris placet. Quid ergo timendū ē si nobis ingrati sunt q̄ deo amabiles nō sunt. Vñ nūc recte dicit Ezechie. ij. Verba eorꝫ ne metuas t vultus eorꝫ ne formides. q̄ dom⁹ exasperans ē. ac si aperte dicat Timendi essent nisi me in suis actibus exasperēt. hec Grego. ¶ Tercius timor principalis ē timor mūdanus qui ē timor quo quis nimis timet perdere bona tempalia. t iste timor nascit de inordinato amore tempaliū. t est quādoq̄ mortalis. t q̄nq̄ venialis. eodem mō quo supra dictū est de timore humano. Hūc timorē habuerūt iudei q̄ occiderūt xp̄m. vñ Joban. xij. Si dimittimus eū sic omnes credent in eū t venient romani t tollent locū nostrū t gentem. Illi em q̄ plus timēt perdere aliqua bona tempalia mobilia vl̄ immobilia. siue ꝓsperitatem mūdanā t honorem q̄ statū paupertatis quam deus acceptat ad beatitudinem acq̄rendam indubie hoc timore mūdano letaliter sunt intoxicati. vñ Gre. sup Ezechie. omel. xiij. Quia inquit Iesus vocare nos ad celestem patriam venit. nimirum despicere vos bona transitoria docuit et mala tempalia non timere. Vñ t obprobria despexit. iniurias pertulit. mortē non timuit crucis patibulū non refugit. t cum hūc voluissent rapere t regez facere statim fugit. quid nobis aliud hijs exemplis innuens nisi vt debeamus huius mūdi et aduersa non meruere. t ꝓspera formidare. hec ille. Hoc em timore mūdano pcussi sunt quasi oēs pastores ecclesie tam supiores q̄ inferiores. intantū q̄ timent accipere gladiū spūs q̄ est verbū dei. t defendere se t suos subditos a suis spūalib⁹ inimicis. Vñ sicut filius iepte ad preceptū patris sui timuit gladiū accipere t occidere inimicos dei. sicut patet supra pte. iij. ca. xiij. Item qualiter plati moderni pcussi sunt timore mūdano oñdit Holgot in lectura libri sapientie lectō. cxxxiij. vbi sic. Persi inquit t medi t omnes orientales vtūt elephantib⁹ in bellis suis. Est em elephas animal ita forte. q̄ isti animali supra dorsum suū struit vnum castrū ligneū in quo triginta. quadraginta. vel q̄n quaginta hoies possunt strennue dimicare. Rex igitur alexander pugnaturus contra Poꝛ regem indoꝛ t exercituꝫ eius duplici contra eos vtebat cautela. Vna vice ordinauit q̄ ponerentur statue eree plene prunis calidis t ferentibus in via vbi debebant iste elephantes transire. q̄ statuas illas homines estimantes eas cū ꝓmiscidibus suis. id est cū rostris eleuare t subuertere nitebant. sed statim ab ore furenti in ꝓmiscidibus cōbusti fugam inierūt. t maximā stragem in exercitū indoꝛ fecerūt. Alia vice coram exercitu suo fecit minari vnū gregē porcoꝛ in quo misit vnū porcellū tenēti t affligi. quo clamante totus greꝛ porcoꝛ grunnire cepit. mō elephas naturaliter timet grunnitū suis. Audientes igit isti elephantes tantū strepitū porcoꝛ grunnientiū fugam inierūt. t in exercituꝫ ꝓpriū stragem grauissimā fecerūt. Moraliter per istos elephantes qui sunt animalia maxima t fortissima t castissima. signant malores plati in ecclesia ꝓpter magnitudinē dignitatis t ꝓpter similitudinez castitatis. Vnde elephas animal castissimū ē. hoꝛ officiū. s. platoꝛ est exercitiū ecclesie p̄cedere t malos hostes mugitu siue p̄dicatōnis terrere. Sup istos collocant turres lignee q̄ eis supponūtur t ꝓmittūtur animaꝛ cure. Talis fuit petrus de quo saluatoꝛ dixit Mat. xvj. Tu es petrus t sup hanc petram edificabo ecclesiā meā. Diabolus timens istos elephantes duplicē ꝓuidit sibi cautelam. quia primo ponit statuas ereas. i. malos potentes tempales qui vident esse generosi homies sicut quondam fuerūt patres t p̄decessoꝛes eoꝛ. ꝫ in veritate non sunt nisi statue laruate q̄ effigiē exteriorem hominis habent. sed non prudentiā. non rationem. non masuetudinez quā homini indixit natura. quoꝛ cuilibet tali dici potest illud ℣ pocalij. Nomen habes vt viuas. ꝫ tamen mortuus es. Et tales dici p̄nt eree statue ꝓpter strepitū pompe t superbie secularis. Sunt etiam replete intrinsecus igne tracūdie t sunt de secta diaboli. De q̄ dicitur Job. xlj. ca. ℣ Halitus eius prunas ardoris facit. Isti stant hodie cōtra elephantes. id ē epos t

platos ⁊ combūrūt ꝓmiscidas eoꝝ.ita ꝙ nec corripere nec corrigere eos audeat. et nō solū timent illas statuas episcopi ⁊ plati moderni.ꝫ etiaꝫ strepitum porcoꝝ ⁊ clamorem vnius suis.i.potentis mulieris luxuriose. q̄ quasi sus reputaꝫ a spūsancto. dicente ꝙ os sapientissimi Salomonis Proverbio.xj.circulus aureus in naribus suis mulier pulcra ⁊ fatua. Sed hmōi prelati taliter mūdano timore ꝓcussi non attendūt. ꝙ sicut dicit Aug. Quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatē occultat. iram dei cōtra se prouocat .qz magis timet hominē q̄ deū. vterq; reus est ⁊ q̄ veritatem occultat ⁊ qui mendaciū ꝓfert. qz ⁊ ille ꝓdesse nō vult. ⁊ iste nocere desiderat.hec Augustinus.⁊ ponit in canone.xj.q.iij.quisquis. ¶ Quartus timor principalis est timor seruilis.qui est timor quo quis timet peccare ꝓpter timorē pene.⁊ principaliter ꝓpter timorem pene inferni. ⁊ iste timor licet sit imperfectus ꝓpter carentiā caritatis.tamē vtilis ē ꝙ eo ꝙ astringit hominē ad declinandū a malo ⁊ faciendo bonū.ne puniaꝫ.Et timor iste facit pueros addiscere.famulos habentes austeros. magistros operari.virgines ⁊ viduas non mechari.viros ecclesiasticos ⁊ religiosos multos esse castos.⁊ ꝓmanere in ordine suo nō ꝓpter amorē quē habent ad deū vel deuotionē ad statū vel ordinez suū.ꝫ ne pdant famā suā.⁊ inde puniātur temꝑaliter vel eternaliter in inferno. ⁊ timor iste imꝑfectus ē ⁊ insufficiens ad salutem.quia vt dicit Augus.in quodā sermone in tali timore seruili manet peccandi voluntas.⁊ seq̄retur opus si sperareꝫ impunitas. Et sm Grego.j.moraꝫ.coīpo quis peccat quo peccare vellet si multe peccare potuisset. Et rō est. qz sic plus timeꝫ acerbitas pene. q̄ offensa bonitatis diuine.Tales sunt ypocrite qui omnia agunt vt videantur ab hominibus.De quibus Chrisostomus. ope.imper.omeꝫ.xxxviij. Quid inquit ꝓdest ypocrite q̄ homines nesciāt. si ipe conscientiā habeat cōfusam.Lenis est consolatio illius q̄ in seipo cōfusus est ꝙ ab alijs ignoraꝫ. hec ille. Unō ⁊ bern. in quodam sermone.de ieiunio ⁊ ponit.vij. florū. cap.xliij.Corporis inquit cōuersatio si sola fuerit erit nulla.forma siquidem conuersatōnis ⁊ nō veritas.ꝫ vacua virtute gerens speciem pietatis.miser homo qui totus pergens in ea que foris sunt.⁊ ignarus intimoꝝ suoꝝ putans se aliquid eē cum nihil sit.ipse se seducit.exterioꝝ quippe superficiem intuens salua sibi omnia suspicaꝫ non sentiēs verme occultum.qui interna corrodit. Videas em̄ interdū sic palliatum hominē. vt seducat etiā seipm solas monet manus ad opera mandatoꝝ.corde penitus arido ductus quadam consuetudine. in corde em̄ est seruus ꝓprie voluntatis cultor auaricie glorie cupidus aut ambitionis amator. aīa hec oia ⁊ singula queq; vicia intus fouens ⁊ mentiꝫ iniq̄tas sibi.ꝫ deus nō deridebiꝫ.Attende igitur solerter quid diligas. q̄ d metuas. vñ gaudeas aut cōtristeris.⁊ sub habitu religionis animū secularē. ⁊ sub pannis bone cōuersatōnis inuentes coꝝ puersum totū em̄ coꝝ in predictis quatuor affectibus est.Et de eis accipiendus puto quod dicitur. Conuertaꝫ proinde timor tuus.qz peruersus est omnis timor quo metus aliquid ꝑter deum aut non ꝓpter deū fit.⁊ gaudium tuū ⁊ tristicia nisi cōuertaꝫ ad ipm hoc aūt ita fiet si non nisi fm eū doleas aut leteris Quid em̄ magis peruersum q̄ letari cuz maleficeris.⁊ i rebus pessimis exultare.ꝫ ⁊ ea quoq; que fm carnem est tristicia mortem operatur.ꝫ ꝓ tuo siue alieno peccato doles bene facis.et hec tristicia est ad salutem. si gaudeas ad munera gratie hoc gaudiū sanctum est ⁊ securum gaudiū in spūsctō debes ⁊ in dilectione ipis fraternis gaudere ꝓsperitatibus ⁊ aduersitatibus dolere. hec Herenhar. ¶ Ūū doctoꝝ q̄dem ꝑtinenter ad ꝓpositū cōcordans cū hea.Herū.ita scribit.quatuor inquit sunt passiones hominū formosiores. per quas intelligi possunt siue actus siue habitus boiem ad bonū siue ad malū in moribus inclinantes.Sunt autem iste quatuor.desideriū de habendo.timor de ꝑdendo.dolor de ꝑdito.⁊ gaudiū de iterū acq̄sito. Per primū.s.desideriū de habendo discerni pōt rectitudo intentionis in opere.cū sit ꝑ se notuz pbis. q̄ illud q̄ō homo magis desiderat in spe magis amat. Quantū ad secūdam passionē animi.s. timorē de perdendo ē conformis cōsideratio cū illi qui plꝰ timent ꝑdere aliq̄ō bonum ꝑtale q̄ acceptat deus ad beatitudinē acq̄rendam indubie timent seruiliter ⁊ damnabiliter.q̄ō ex diligentia opis discerni poterit. Quantū ad tertiā passionē.s. dolorem de perdito timeꝫ xp̄ianus fideliter cōscientiā suam si plus dolet de gratie ꝑditione quā habuit fm presentem iusticiā q̄ de ꝑditione cōmodi ꝑtalis q̄ō si fecerit signū est ꝙ in ipo charitas ꝓfecta ē. ⁊ si nō. ꝫ ecōtra inualuit in eo amor indebitus ⁊ charitas in eo ē extincta. Quarta ꝑdicta passio ē gaudium de iterū acq̄sito.noterꝫigitꝫ fidelis q̄ sibi notorie lapsus fuerit in crimine.⁊ postmodū ꝓ xp̄i gr̄am renixit.quantū ex hinc sup quācūq; passionem ꝑtalis boni plus gaudeat.Et per hoc pōt conijcere si habeat recitudinē triū passionū ꝑdictarū .et fidez spem ⁊ charitatez q̄ omes istas passiones quatuor inseparabiliter comitantur. Quintus timor principalis est timor initialis q̄ est timor qui quis timet peccare partim ꝓpter timorez pene ⁊ partim ꝓpter dei offensam. ⁊ quia iste timor habet aliquaz scintillā charitatis.ideo iste timor bonus ē moraliter ⁊ introducit timorē fidelē siue castum sicut ⁊ timor seruilis introducit timorē initialē. vñ ⁊ Aug. sup illud Mat.x.Nolite timere eos q̄ occidūt corpus.ꝙ timorē inquit seruilē fit paulatim consuetudo iusticie ⁊ succedit initialis timor.qñ icipit amari quod ꝓius erat durū. ⁊ tūc icipit excludi timor seruilis a charitate inchoata ⁊ succedit demum timor filialis castus siue amicabilis. quo timemus ne sponsus tardet ⁊ discedat.ne eū offendamus.et ne eo careamus.⁊ iste timor stat cū charitate perfecta q̄ timorez initialē sicut et charitas inchoata timorē seruilem excludit. Vñ.j. Johan.iiij.ca.Timor nō est in charitate ꝫ ꝓfecta charitas foras mittit timorem.qm̄ timor penā habet. Sup quo aug. Timor inquit locū ꝑparat charitati.cū aūt ceperit charitas inhabitare expellit timor q̄ ei ꝑparauit locū.q̄ntū em̄ charitas crescit tantū timor decrescit. ⁊ q̄ntū charitas fit interior tantū timor magis ex-

pellitur fozas.maioz charitas.minoz timoz.minoz charitas maioz timoz. Si aūt nullus est timoz.nō est qua via intret charitas.vñ sicut videmus aliqñ aliqd fuitur q̄ setam introducit filum.seta p̄i⁹ intrat que tamē nisi exeat nō succedit filū.Sic timoz primo occupat mentē.nō autem ibi remanet succedente charitate. qz ideo intrauit vt introduceret charitatem.hec Aug. z ponit in.iij.sen.dis.xxxiij. ca.ix.z sequit ibidem ca.x. Sunt homines q̄ ꝑpte rea timēt deū.ne mittant in gehennā.z ne forte ardeant cuz diabolo in igne eterno. Iste ē timoz qui introducit charitatē.ꝫ sic venit charitas vt exeat timoz.si em̄ ꝑpter penas times deū.nondum amas quem sic times.Nā non bona desideras.sed mala caues. z ex eo q̄ mala caues corrigis te. et incipis bona desiderare.z tunc est in te timoz initialis.Et sicut dicit Petrus lūbardus.iij. sen.di.xxxiij.ca. vj.Timoz initialis est timoz q̄ nec ex toto est seruilis.nec ex toto est castus.ꝫ tanq̄ medius aliqd de seruili.z aliqd de casto timoze habet. Facit em̄ seruire partim timoze pene.z partim timoze iusticie. q̄ quem z timemus puniri z timemus offendere. iste timoz est in inchoata charitate.z non in ꝓfecta charitate. z quantū crescit charitas, tātū decrescit timoz iste q̄tum ad metū pene.i. quantū q̄ facit timere penam z q̄tum ad tormentū conscientie. Nā quanto magis diligimus tanto minus timemus. Iste timoz notat in illis verbis Auguſt.qui nō negat timozem esse in charitate inchoata.ꝫ in ꝓfecta charitate.qō non posset dici de timoze seruili.qz vt ipe supra dixit seruilis timoz nō remanet veniente charitate. nec intrat charitas nisi p̄ius timoz ille exeat.nec in illo timoze aliquis credit in deum.z si credat deo nec bñ facit.etiā z si bonū ē qō facit.nō est igit ille timoz in charitate inchoata.qz omnis q̄ charitatē habet licet non ꝓfectā.z in deū credit bñ bona facit quare seruilis nō ē timoz ille quē in charitate inchoata Auguſtin⁹ forte cōcessit.z quez ere scente charitate decrescere dixit. ꝫ ille timoz initialis est quē nō negat esse in charitate nisi ꝓfecta sit hec ille.Et sequit ibidem.xliij.ca. Sciendū tamē est q̄ vterq; timoz.s. seruilis z initialis in diuersis locis scripture dicūtur initiū sapie.z ita forte ꝑpetries si diligēter annotaueris loca in q̄bus de timore domini fit mentio.Et ex alia tñ rōne z causa diuersa dr̄ timoz seruilis initiū sapie.z ex alia rōne timoz initialis. seruilis em̄ timoz ideo dr̄ initiū sapiēntie.qz ꝑparat locū sapie.z ducit ad sapiam. ꝫ tñ nō remanet cū ea.immo fozas exit ea aduenīente. Initialis vo timoz dr̄ initiū sapie.qz ē in inchoata sapia.quē timorē cuz quis bñ incipit sapiētiam z charitatē etiā habere incipit. Inde etiam ē q̄ vterq; timoz dr̄ initialis.qō inuenire poteris per diuersa scripture loca.vterq; etiaz interdū dr̄ seruilis. qz ipse timoz initialis q̄ ē in charitate inchoata aliqd habet de seruili.s.angorē pene. sicut z aliqd hz de casto.s.q̄ timet offendere ac separi.hec Petrus lūbardus. ¶ Sextus timoz principalis ē timoz filialis siue castus.q̄ ē timoz q̄ qs timet bonū vtutis ꝓdere.ac malū culpe incurrere ꝑpter amorem dei pure.Et dicitur timoz iste timoz filialis quia si cu⁹ bon⁹ fili⁹ timet offensam ꝑris sui carnalis etiā si pater eius nō intendit eū ꝑcutere vel nocere. sic qui habet timorem dei filialem adinstar boni filij timet z cauet offensam patris celestis.etiaz z si ex offensa illa nihil mali deberet sibi accidere. de isto em̄ timore dr̄ in ꝑs. Timoz domini sanctus ꝑmanens in seculū seculi.Timoz iste etiā timoz castus vocat. qz sicut illa castissima virgo maria mat̄ xp̄i decoz z flos est omniū aliaꝝ virginū.sic timoz iste castus decoz ē z flos omniū aliozꝝ timoꝝ.z sic virgo pudica z casta timet z verecūdatur de turpi libidinoso. sic timoz iste timet z verecūdat de omni opere inhonesto. z sine hoc timore verecūdo z casto nihil rectū esse potest in homine.vel honestum vt dicit Tullius.Unde z de isto timore filiali beatus Aug.prima parte sermonū.sermōe.ccxx.ꝓstē dens simul ibidem z insufficientiā timoris seruilis z ipius differentiam ad timorē filialē z castum sic scribit. Audeo inquit dicere q̄ si timore gehenne declinas a malo. ē in te q̄dez fides. quia credis futurū dei iudicium.z gaudio fidei tue.ꝫ adhuc timeo malicie tue.Quid est inquit quod dixi.timore gehenne declinas a malo.nisi q̄ nō amore iusticie facis bonū.Aliud ē inquit timere penā.z aliud amare deuz. Vis inquit scire an timeas.z si ames deū ꝑpter se. an ꝑpter res alias. esto q̄ dicat tibi deus.fac q̄ vis.imple cupiditates tuas.dilata luxuriam tuā.extende neq̄ciam.z quicq̄d tibi libuerit illicitū.nec ꝑpter ista te puniam.nec ꝑpter ista mittam te in gehennā. nūq̄ tamē videbis faciem meā.Sed ad hanc sententiā timuisti.z a malis oībus declinasti.tūc amasti.si ad hoc quod dicit tibi deus.nō videbis faciē meam contremuit cor tuū. z nō videndo deū,tuū magnā penā putasti.tūc recte timuisti z tūc gratis amasti.hec Aug.Et in isto timore electoꝝ vita fundat̄ z dirigit. Vñ ꝓuerb. xliij. Timoz domini fons vite vt declinet a ruina mortis. Item Ecci.xxvij.ca.Si non in timore dñi tenueris te instanter cito subuertet domus tua.q̄si diceret. Vita q̄ non fundatur in timore dñi cito corruet in peccatū. Vnō btūs Bern̄.in quodā sermone sup cantica. Hoc inquit in veritate didici nihil esse efficacius ad dei gratiā ꝓmerendā retinendam recupandamq̄.q̄ si inueniat homo oīm temporē alta non sapere.ꝫ timere. Beatus inquā es si coz tuuz triplicitꝛ timore repleueris.vt timeas q̄dem ꝑ accepta gr̄a.amplⁱ⁹ ꝑ amissa.ꝫ z lōge amplius ꝑ recupanda.cū em̄ adest gr̄a time ne indigne operis in ea.si aūt abscesserit tūc multomagis timendū ē qz vbi tibi deficit gr̄a deficis z tu. Sed tūc q̄dē subtracta gr̄a tanq̄ mors casurus time: qz dereliquit te custodia tua.q̄ si gr̄a ꝑpiciata redierit multo amplⁱ⁹ tūc timendum ē.ne forte contingat tūc pati recidiuū. z lō merito dr̄ ꝑuer. xxviij. Beatus hō q̄ semp ē pauidus.i.cui donatū ē sp timorē dei añ oculos habere.nam timere deū timore filiali ē.nulla q̄ facienda sunt bona ꝓtermittere. Vñ Eccs.vij.Qui timet deū nihil negligit. Item Fabian⁹ z ponit in ca.xj.q.iij.q̄ oipotentez. Qui oīpotentē inqt deū meruit.nec cōtra euāgelium nec ꝓtra apl'os nec ꝓphetas.vel sanctoꝝ patrum instituta agere aliqd vllo mō agit.nā vt dr̄ Ecci.x. Timenti deū nō occurrēt mala. ꝫ in temptatione

deus illum conseruabit. ⁊ liberabit eū a malo. Ꝺō si forte ꝓpter duriciā cordis deū timere nō potes. Attende q̄d dicat Hugo in. iij. lib. suo de aīma. Si timor dei inquit te tenere non pōt. saltem terreat ⁊ te teneat timor finalis iudicij. metus gehenne. laquei mortis. dolores inferni. ignis vrens. vermis corrodens. ⁊ sulphur fetens. flamma tartarea. ⁊ alia ibi mala. ⁊ horuꝫ timor seruilis plurima mala. s. peccata tollit ⁊ mediat. ⁊ timorē filialē ⁊ castū finaliter introducat. introductūq; enutriat. ⁊ nutritum stabilitat. ⁊ cōseruat. hec ille. Item Augu. sup ps. xliij. postq̄ p̄miserit noli timere potētiā ꝗ ama iusticiā. statim subiūgit. si nondū potes amare iusticiam time penaꝫ. vt sic timore pene pueniās ad amandū iusticiā. timor em̄ pene introducit ad timorē filialē ⁊ castū. hec Aug. Studeamus ergo et discam⁹ talem habere timoreꝫ q̄ secū nobis pariat salutem. ac sit efficax salutis initiū. ⁊ a sanctis pr̄ibus timendi sumam⁹ exemplū. vt dū ipas celi columnas studiose timuisse ꝑpendim⁹ ad ꝓpias conuersi miserias a timore filiali deficere sollicite formidemus. Timebat aūt apl's paulus etiā postq̄ vocatus fuerat. a beata dei visione finaliter separari sicut. bñ docet bea. Grego. ij. mozal. vbi sic scribit. Video inquit paulū de ipa ꝓsecutōnis sentcia ad gr̄am apl'atus vocatuꝫ q̄tamē inter occulta dei iudicia sibi formidat. vt etiā postq̄ vocatus ē finaliter reꝓbari se timeat. Et certe iā de illa voce dominica dictū fuerat vas electōnis mihi ē iste. q̄ tam ē castigās corpus suū ⁊ in seruitutē redigēs sollicite metuit ne finaliter reꝓbet. Et subdit idē greg. Ꝺe igit nobis miseris q̄ de nostra electione nullā adhuc dei vocem audiuim⁹. ⁊ tū in ocio q̄si securitate torpem⁹. debet ꝓfecto nō solū in spe esse securitas. ꝗ etiā in cōuersatōe timor vt illa certantes foueat. iste torpentes pungat. sicut recte ꝑ ꝓphām dicitur. Qui timent deum sperant in eo. ac si apte diceret. de spe incassum p̄sumit q̄ timorē dñi in suis operibus renuit. hec Greg. Item Grego. xxiij. mozal. Quis inq̄t nr̄m vitā ꝓcedentiū patrum valeat supare vel illis eq̄pari. ⁊ tū ꝓpha dicit. Non intres in iudiciū cū seruo tuo dñe ⁊c. paulus q̄q; cū diceret. Mihi mihi cōscius sum caute subiūgit. ꝗ nō in hoc iustificatus sum. Et beat⁹ Job̄es dicit Si dixerim⁹ q̄m peccata nō habem⁹ nosmetipsos seducim⁹ ⁊c. Et addit Greg. ibidē. Quid ergo faciēt tabule si taliter tremūt colūne. aut quō mutabilia stabūt deserti virgulta. si tanto pauoris turbi ne cōtrahūtur cedri gadisi. q. d. multū timenduꝫ ē nobis fragilibus ⁊ incautis ⁊ adhuc sub falsa spe venie p̄sumptuose torpentib⁹. exq̄ tam sancti qui fortes ⁊ electi pr̄es fuerūt de sue vite piculo tā sollicite timuerunt. p̄sertim cū dicat spūssctūs Eccs. ix. Sunt iusti atq; sapiētes ⁊ opa eor̄ i manu dei sunt. et nemo scit an dignus sit odio vel amore. ꝗ oia seruāt in futur̄ incerta. Sup q̄ postil. ⁊ ponit in flor̄. Barth. tit. de timore. Jō inq̄t non solū mala q̄ p̄miser⁹ ꝗ etiā ipa sūq; in nobis bñ gesta sunt timeam⁹. q: sepe in eius iudicio culpa esse ꝺeꝑhēditur. q̄ virtus in te iudiciū putak. ⁊ vñ expectak merces operis. inde supplicīū iuste cōsequitur vltionis. ⁊ nūq; opus nostrū causa damnatōnis ē. ⁊ tamen ꝓuectus putatur esse virtūtis. ⁊ sepe vnde placari iudex creditur inde ad ire ascendū placid⁹ instigatur. Salomone attestante qui ait. Est via q̄ videtur homini recta. ꝗ nouissima eius ducunt ad mortem. Ꝺñi sancti viri cū mala supant sua etiam bene gesta formidant. ne cū bona agere appetunt de actionis ymagine fallant. Sciunt em̄ q: adhuc ponderе peccator grauari diiudicare bona subtiliter nesciūt. ⁊ cū ante oculos extremi examinis regulam deducūt. hec ipa in se nonnūq; etiam q̄ approbant metuūt. ⁊ tota q̄dem mēte eterna desiderant. ꝗ tū in certitudine operꝫ trepidi. quo gradiuntur ignorant. Et iō electi ab eo in quo sibi placēt oculos mentis auertūt. ⁊ nō de fortitudine sua letitiam ꝗ timorē ⁊ tristiciā de defectu suo reqrunt. hec ibi. Sed ꝓ finali cōplemento istius materie ē notandū. q̄ fm̄ Parif. cū timor sit fuga mali. malum diuidit in malū pene. ⁊ i malū culpe. Timor em̄ filialis fugit malū culpe. s. dei offensam. timor vo naturalis naturaliter fugit malum pene. Fuga vo mali pene volūtaria ptinet ad alias q̄tuor species timoris. Malū pene diuidit in penam sensus ⁊ in penā damni. ⁊ vtraq; pena diuidit in penā tēporalē. ⁊ in penā eternā. Fuga pene sensus tpalis ptinet ad timorē humanū. Fuga vo pene sensus eterne ptinet ad timorem seruilē. Fuga pene dāni temporalis pertinet ad timorem mūdanum. Fuga vo pene damni pertinet ad timorem initialem. hec Parisien. in de virtutibus. parte quarta. tractatu de donis spūssancti.

Capitulū XIX

Quarta species acci

q die ē malicia. Et est malicia ꝓut ad accidiam ptinet. viciū q̄ quis ꝓpter appetitū q̄etis inordinate refugit ⁊ detestat bona diuina ducentia ad finē beatificū. cuiusmodi sunt specialiter diuina ꝓcepta ⁊ consilia. Ꝺe ꝓceptis diuinis dictū ē cōpendiose supra pte. iiij. cap̄. ij. vbi agit de quinto motiuo cōferente ad detestationē auaricie post mediū ⁊ de diuinis cōsilijs. vt dictū est supra pte. iiij. ca. xlij. xliij. ⁊. xliij. de hominibus vo malis specie accidie irretitis. Crisosto. omel. xix. ope. img. sic scribit. Quemadmodū inquit spina ⁊ tribulus ex q̄cūq; pte illa cōspexeris hūt aculeos. sic ⁊ mali serui diaboli ex quacunq; pte considerauer̄is iniq̄tatibus pleni sunt. si loq̄tur in dolo loquitur. si tacet male cogitat. si irascit insanit. si patienter agit tps expectat ⁊ opportunitatē nocēdi. si male agit nō erubescit. si bñ facit ad vanā glorīā ꝓpter homines facit. quō ꝓferat fructū bonum cuius radix diabolus est. Sub arbore bona bestie ⁊ aialia requieścūt. sub spinis aūt nullū animal requiescere pōt nisi serpentes. sic iuxta fidelem hoiem boni ⁊ mali pacem capere possunt. iuxta vo infideles homines nemo pōt pacē habere. nec reqescent in eis nisi tantummō serpentes. i. demōes q̄ hūt cubilia in pectoribus eor̄. hec ille. Item idem omel. xliij. Malū inquit pessimū p oibus malis ē malus hō nā si bestie volueris compare malū hoiem peiorē eū inuenies. nam bestia cuius crudelis sit ⁊ irrōnalis, facile tū declinabit sup homie crudelitas eius

hominis aūt crudelis ⁊ rōnalis non sic facile euadet crudelitas. si cōparaueris hoiem malū serpēti peiorē eū inuenies q̄ serpentē. serpens aūt malicia habens timorē hominis habet. et in absconso si potuerit mordet. si aūt nō potuerit fugit. hō aūt malicia habens serpentis timorem nō habet sicut serpens. latet sicut serpens cuz ꝓposito crudeliori. cū tempus inuenerit irruit sicut bestia. adhuc aūt bestia irritata seuit nō aūt irritata in silentio trāsit homo crudelis ⁊ si nō irritet insanit. ⁊ frequenter in illos insanit a q̄bus non fuit irritatus. Et breuiter vnaquaeq; bestia vnū habet ꝓprium malum. homo aūt in se malus omnia habet in se mala. ⁊ sic peior ē diabolo. hec ille. Item idem omel. xxiij. De nicq; inquit homo malo peior ē q̄ ipse diabol⁹. Diabolus em̄ si videat hoiem iustum timet ad eū accedere. homo aūt malus q̄uis hoiem sanctū videt nō solum nō illū timet. ⁊ adhuc magis illū cōtemnit ⁊ abhominat. vñ Proue. xxix. Abhominant impij eos q̄ in via recta sunt. Item Prouer. xiij. Detestant stulti eos q̄ fugiūt mala. Et iō merito bea. Bern. vij. floz. ca. lxix. Malicia inquit q̄d est nisi sapor mali. beata mens quā sibi totā vēdicat sapor boni ⁊ odiū mali. hoc ē sapiētie victoriā feliciter experiri. nam sapientia vincere maliciam cōprobatur cū exclusō sapore mali q̄ non aliud q̄ ipa malicia est. boni q̄dem intimus sapor mentis intimare tota suauitate sentitur. hec Bern.

Capitulum XX

Quinta species accidie

q est rancor. put ad accidiā pinet inueterata indignatio q̄ accidiosus ꝓpter appetitū q̄tis inordinate fugit ⁊ detestat eos q̄ eū inducerent in cognitōem ⁊ obseruantiā mādatoz ⁊ cōsiliorz diuinorz. q̄ sunt media ducētia ad finē beatificū. de illis em̄ q̄ hac specie accidie inuiscāt. Isi. in de sum. bo. li. iij. ca. xxij. sic scribit. Est inq̄t q̄dam excusatio quorz. q̄ dū suis facinoribus arguūtur vba iustorz renūciatione falsa detrahūt. ⁊ ad sui sceleris solatiū ꝑ cēsura declinānda abijciūt seruātes se diuino iudicio q̄ punitēdi sunt duri⁹ dū tpalit contēnūt se indicari. ab hoībus iniq̄s vo molesta ē veritas ⁊ amara disciplina iusticie. nec delectant nisi placētia ꝓpter imbecillitatis. iniusticie fecūdi ⁊ sterilis veritati ceci ad ꝓuendā lucez. ⁊ oculati ad renebrax aspiciendū horrorē. hec ille vñ Aug. in de ver. do. ser. lxxviij. Impia inq̄t mēs odit etiā ipm intellectū. ⁊ hō aliq̄n nimiū mente p uersa timet intelligere. ne cogat q̄ intellexit facē. De talib⁹ dicit ps. Noluit intelligē vt bñ ageret.

Capitulū XXI

Sexta species accidie

t ē euagatio mentis circa illicita. ⁊ est hec mētis euagatio curiosus animi aspect⁹ circa mundi vanitates sensibus exteriozibus delectabiles q̄ ex accidia ⁊ negligētia generat. naz sm scm tho. in de veri. theol. li. iij. c. xvij. q̄ hō p accidiā ⁊ negligentiā absorptus ē tristicia nō habēs in se in quo delectetur eius mens euagat ad sensibilia exteriora q̄rens in eis curiose vñ delectet. vnō Bern. vj. floz. ca. xvij. Negligentia inquit curiositatem generat. dū em̄ per negligentiā terra cordis inculta spinas ⁊ tribulos germinat q̄ in seipa non inuenit requiē foras cogit euagari q̄rendo quā intus nō habet quietē. sic curiositas a corde exit. cōtra quā dimicat ⁊ confligit pietas. pietas em̄ colit⁹ dei ⁊ in corde colitur q̄ in corde cognoscit habitare. curiositas si nō vincit generat expientiaz mali. quia dū animus euagat p multa curiosus facile incidit vbi noxiam expiatur delectatōem. Hāc impugnat scientia docēs quid tutū expiri sit ⁊ q̄d nō. si vo ꝓualuerit expientia generat concupiam vt iā transeat in effectū cordis. nam spectacula vanis rogo quid corpi pstant. q̄due aie conferre videntur. nam nihil in hoie boni qō curiositas ꝓferre possit aut ꝓsit inuentes. frtuola plane ⁊ ꝓsus inanis ac nugatoria cōsolatio. ⁊ nescio q̄d durius imp̄cabile q̄ vt semp habeat animus qō reqrit. q̄ locūde quiete fugitans contēplatōem curiosa inquietudine delectatur effusus siquidē animus. damna interiora nō sentit. quia nec intus ē. q̄ in ventre fornicarij. i. in ventris ingluuie. vel sub ventre. i. in membroz genitaliū delectatione. denicq; ⁊ anim⁹ quorundā in pannis ⁊ quorūdā in loculis inuenit. q̄d mirum si anima minime ꝓpriā sentiat lesionē q̄ suūpius oblita ⁊ penitus absens sibi in longinquā ꝓfecta est regionē. sed erit aūtē in seipa cū reuersa cognoscet q̄ crudeliter eius miserie venationis obtentu seruiuit semetipam. erit aūtē hic reditus sine dubio vel saltem post mortē cū vniuersa q̄bus ad euagandū foras inutilit sese occupandū in eaz q̄ pterijt huius mūdi figurā egredi cōsueuerat. ostia corpis clausa erūt vt necessario maneāt in seipa. cui null⁹ iā pateat exitus a seipa. q̄sq; em̄ aī obitū carnis non redierit in seipm. vt in seipo maneat necesse ē ineternū q̄ in quali seipso qualem siquidez sese fecerit in hac vita. talem inueniet seipm exiens ab hac vita. hec bern. Unde ⁊ idem in suis meditatōnibus. c. ij. Dum inq̄t homo iocūdissime morat̄ in mundo. denicq; se victurū arbitrat. ac multa ⁊ longa tpa disponit agēda. subito rapitur i mortē ⁊ ex improuiso auferet a corpore. Uerūtamē cū magno metu magnisq; doloribus aia sepabitur a corpore. veniet angeli vt assumant illam et ꝓducāt eū aī tribunal iudicis metuendi. ⁊ tunc illa memorās sua opa mala ⁊ pessima q̄ die noctuq; gessit contremiscet ⁊ q̄rit illic fugere. inducias q̄ petere dicēs. Date mihi vnius diei vel horę vnius spaciū. sed tunc quasi loquentia simul eius opa dicant. tu nos egisti. opa tua sumus non te deseremus. sed tecū semper erimus tecūq; pergemus ad iudiciū. vicia q̄q; multis ⁊ multiplicibus crimibus eam accusabūt. multaq; falsa testimonia aduersus illā inuenīet. q̄uis vera ad ei⁹ damnatōem satis pñt sufficere. Demones vo terribili vultu ⁊ horribili aspectu eā terrebūt. ⁊ ingenti furore eā pseq̄nt ⁊ cōprehendēt tā terribilit q̄ horribilit volētes eaz rēmere. ⁊ nisi sit q̄ eripiat eternaliter possidere ⁊ tūc anima intuēs corpus suū ⁊ inueniens oculos os ⁊ alia sensuum organa clausa per que solebat igredi ⁊ egredi ⁊ delectari in his exteriozibus sensib⁹. reuertitur ad se videns se solam et nudam ingenti horrore cōcussa

desperatione deficiet in se ⁊ cadet sub se. ⁊ qz amore mūdi ⁊ carnis voluptate dei amorem derelinquerat derelinquetur a deo misera anima in hora tāte necessitatis. atqz demonibus tradet in inferno eternaliter cruciāda. Hec Beruñ. Caueat ergo homo ne euagetur mens eius circa illicita maculāda seipam curiose ⁊ delectabitur intuēdo sensitiua. sed maneat in seipa immaculata. vt veram sapientiaz in speciebus sensibilium ad portas anime venientem honorifice suscipere mereatur. nam vt dicitur Sap. vij. In animas sanctas se transfert sapiētia. sicut dicit Sap. j. In malivolā animā non introibit sapientia. nec habitabit in corde subdito peccatis ¶ Sed pro isto est notandum qz sicut elici pōt ex pulcro ⁊ subtili cōceptu quem ponit Linco. dicto. ij. Species rez sensibilū venientes ad portas anime. s. ad quinqz sensus sunt quasi quidam currus sapientie. cui ipsa velut honestissima domina insidens cupit ingredi p illas portas animi domicilium. si autem in huius domine obuiam occurrat ad dictas portas honesta familia virtutū eā hylariter suscipiens ⁊ cum gaudio introducens. ipsa sic suscepta sponte ingreditur. vt in anime domicilio hospitetur. ⁊ eam ab oīi via mala ⁊ noxia custodiat. vñ puer. ij. Si intrauerit sapientia cor tuū ⁊ scientia anime tue placuerit cōsiliū custodiet te. ⁊ prudētia seruabit te. vt eruaris a via mala. ⁊ ab homine q̄ peruersa loquit. ⁊ si hec domina sapientia ad p̄dictas portas inuenerit vilem ⁊ horridam familiā vicioz. statim hāc familiam abhorrescens ne vel parūper moretur p gratiā ibidē residēdo effugiet. relinquēsqz currū immūdis spiritibus q̄ ex pmissione diuina in penaz peccati auide predictuz currū insiliūt. ⁊ per predictas portas anime in currū iam dictū anime subintrant domicilū. ⁊ sic iam inq̄ntū sufficiūt ad euagandū circa illicita allicūt ⁊ in errorē ⁊ miserabilimā seruitutem multotiens introducūt. Vñ Augus. in li. de natura demonū. ⁊ ponit in ca. xxvj. q. iij. sciendū Non solū inq̄t mala futura p̄dicant demones vnde etiam multa faciūt. q̄ qm̄ homies dicere aut facere nō p̄nt. eos dignos q̄dam quibus seruiāt. ⁊ q̄bus diuinos honores deferant arbitrāter. instigāte maxime vicio curiositatis p̄pter amorē felicitatis falsē atqz terrene ⁊ excellēte tpalis. ⁊ Aug. ¶ Et ex supradictis pz. qz nedū predicta mentis euagatio cōsistit in curiosis aspectibus delectabilū sm sensum visus. ⁊ etiam alioz sensuū exterioz ⁊ precipue sm sensuz auditus. puta in curioso auditu ⁊ inuestigatōe rumoz ⁊ alienoz sermonū ⁊ opez. Nō p̄hibet Isi. in lib. soliloquioz. ca. lxj. di. Quod ad te non pertinet noli querere. quod inter se loquūtur homies nunqz scire desideres. noli querere qō vnqz dicat vel faciat. cuius curiositatē. omitte curam q̄ ad tuam causam nō pertinet. nulla curiositas animā tuam capiat. nulla cōcupia detestāde curiositatis te surripiat. ne oblitus tuoz moz alienos perquiras tanta cura corrige vicia tua quanto studio p̄spicis aliena. hec ille. Item idem. ca. lxv. eiusdem. curiositas inq̄t periculosa p̄sumptōne. qz inertem. i. insipientē puocat in fabulas sacrilegam mentem precipitat in causis obscuris. ⁊ reddit audaces i rebus ignaris. disputatione aūtem tolle certamē tolle ptinacem vincendi defensionē. cede cito defensioni. nō cōtradicas iusticie. non cōtendas cuacunqz rē qō rectum est. disputare stude non supare. iure nō fraude cōtēdere. in oīi disputatōne tene rectū plus dilige audire q̄z dicere. plus auscultare q̄z loqui. In principio andi. loquere nouissimus. finis plus habet bonoz em in oīi re. finis plus attenditur ⁊ extrema querūtur. hec ille. Necesse ē em ⁊ vtile vt seruus xp̄i linguā suā sciat ⁊ studeat refrenare. ⁊ antez q̄z loquatur. ita ad semetipm recurrere ⁊ paululū deliberare vtrum bonum sit vel malum. qō loqui desiderat. ⁊ an possit seipm vel p̄ximum edificare. ⁊ sic demū taceat vel loquat. sm qz ei videbit expedire. nam vt dr puer. xxj. Qui custodit os suū ⁊ linguaz suam custodit ab angustijs aiam suā. ⁊ sicut dr puer. xiij. Qui incōsideratus est ad loquendū sentiet mala. Et ideo merito dicit apl̄us Jaco. j. Sit aūt omis homo velox ad audiendū. tardus aūt ad loquēdū. Item Ephe. iiij. omnis sermo malus ex ore vestro nō p̄cedat. ⁊ si qs bonus ē ad edificationē fidei vt det gr̄am audientibus. Vñ vt dicit Hugo in. iij. li. suo de anima. vanus sermo vane conscientie testis ē. mores vtiqz hois lingua pādit. ⁊ qualis sermo ostēditur talis animus cōprobatur. Scriptū ē em. Ex abūdantia cordis os loqtur. ⁊ sermo vanus nō erit absqz iudicio. vñ matb. xij. Omne verbū qō lo. fue. hō rē. Sup quo hiero. Otiosum inquit verbū ē qō sine vtilitate loq̄ntis ⁊ audientis dr. Sed qui de rebus friuolis loquit ⁊ fabulas ātiquas narrat. ceteraqz scurrilia replicat ⁊ cachinnis ora dissoluit. ⁊ aliqd turpitudinis profert. hic non otiosis verbis ⁊ curiosis tenebit re⁹. hec Hieroñ. Sed hic ē notandū qz specialiter q̄tuor mouerent hominem a stultiloqijs friuolis. ⁊ ab omnibus otiosis verbis linguam suam refrenare ¶ Primū est vtilitas q̄ prouenit ex discreto silētio Unde ex discreto silentio q̄nqz bona specialiter p̄uenīūt. Primū est qz hominem spūaliter fortificat. Unde Isa. xxx. In silentio ⁊ spe erit fortitudo nostra. Secūdum est qz reddit hominem pacificū. Unde Prouerb. xxvj. Qui imponit stulto silētiū iras mitigat. Tercū est qz reddit stultum reputatiue sapientem. Unde prouerb. xvij. Stultus si tacuerit sapiēs reputabit. Quartū ē qz hominem p̄fectum ⁊ beatū ostendit. Unde Jaco. iij. Si qs in verbo non offendit ille perfectus est vir. Itē Eccl. xiij. Beatus est vir qui non ē lapsus in verbo ex ore suo. Quintū est qz ducit ad vitam eternā. Vñ ps. xxxiij. Quis ē homo q̄ vult vitam ⁊ diligit dies videre bonos prohibe linguam tuam a malo ⁊ labia tua ne loquantur dolū. ¶ Secūdo moueret hominē linguā suam refrenare rē. qz sine cūstodia lingue nō poterit hō iustificari. vñ Job. xj. Mūqd vir verbosus iustificabitur. quasi diceret nō. Item Jaco. j. Si quis putat se religiosum esse non refrenans linguā suam ⁊ seducens cor suū. huius vana religio est ¶ Tercio moueret hominē linguā suaz refrenare cōsideratio future examinatōnis. Unde Matb. xij. De omni verbo otioso qō locuti fuerit homies reddent rōnem in die iudicij. ¶ Quarto moueret hominē refrenare linguam suam. ma-

la q̄ ex loquacitate oriuntur. Quox ꝓmū est q̄ facit hominē ruine approximare. vñ Prouerbi.xij. Propter peccata labioꝝ ruina,primat malo. Secundū ē q̄ animā lediꝫ maculat. Vnde Eccl.xx. Qui multis vtiꝫ verbis odit animā suam. Itē ꝓuerb.x. In multiloquio non deerit peccatū. Terciū ē q̄ facit hominē indigentē. vñ Prouerb.xiiij. Vbi aūt verba sunt plurima. ibi egestas frequenter. Et ideo ꝑm sanū ꝓsiliū anastasij episcopi.ꝫ ponit in flora.bartho.titulo de loquacitate. Linguā tuā custodia taciturnitatis obsepiat.ne in litigiuz contentiosa feruescat.ne in maledictū procaꝝ icurrat.ne in obtrectationē maledicam serpat.in iurationē facilis ꝓlabatur.ne in mendatiū ficta simuletur. ne incircumuentione astuta calleat.et ne in elationem superba iacterur ꝫ ꝫ oñe verbum octosum obnoxiuz sciat esse rationi. Ideoꝝ dauid beatissimus ozi suo custodiā a deo depoſcit dicens Pone dñe custodiam ozi meo ꝫ ostiū circūstātie labijs meis.et merito custodiam lingue sue a deo depoſcit. Nam sicut dicit ꝓpostol⁹ Jaco.iij. Omnis natura bestiarū ꝫ volucrū ꝫ serpentū ꝫ ceteroꝝ domantur.ꝫ domata sunt a natura humana. linguam nullus hominū domare potest. Et ideo dicitur Prouer.xvj. Hominis est animū ꝑparare.ꝫ domini linguam gubernare.vnde sicut dicitur in flora.Bartho.titulo de ꝑseuerantia. Tria specialiter sunt que vagam mentē stabilem facīūt.scz vigilie.meditatio bona.ꝫ deuota ozō.si vis igiꝫ ꝓsequi bonā ꝑseuerantiā assuesce vtilib⁹ occupationibus vt cōsuetudo que alterat naturā gignet ꝑseuerantiam.qz difficilem faciliter facit assuetudo laborem. vitam igiꝫ bonam quā semel accepiſti ꝓmuare nō desinas.ꝫ bonevite ꝓpositū iugiter cōserua. Bonā vitam ego puto ait Herū.in quodaz sermone qui sic incipit. Qui ꝑseuerauerit ꝛc. mala pati et bona facere.ꝫ sic vsqꝫ in finem ꝑseuerare Incassum quippe bonū agiꝫ si ante terminū vite deseraꝫ. Frustra eñ currit qui ꝓius quā ad metam puenit desinit. hec Herū. Malicia fuit qua detestāt cōsilia ꝫ ꝑcepta dei.ꝫ opponiꝫ virtuti religionis qua deo debitus cultus reddiꝫ.ꝫ reuerentia exhibeꝫ. Talis aūt detestatio fit in irreuerentia dei. Rancoꝝ aūt opponitur mansuetudini que est pars tpantie. Pusillanimitas.desperatio ꝫ torpoꝝ opponunt fortitudini. Euagatio aūt mentis opponiꝫ virtuti modestie que est ꝑs tempantie. Omnes hec ptinent ad transgressionem mandati de sanctificatione sabbati sic ꝫ accidia que est mater omniū illarū. quo quidem mandato diuinus cultus precipitur vt per predictas species accidie expresse impeditur.

Capitulum XXII

Sequitur terciuz notabile in quo tractaꝫ de remedijs cōtra peccatum accidie.

Pro quo notanduz q̄ omnia que dicta sunt in ꝓmo notabili ad detestationē accidie possunt esse remedia salutaria contra eandem. Dictis ibidem sex sunt remedia cōtra istud ꝑticm hic specialiter adijcienda. Primū est diuersitas occupationū.vñ Hiero.ad rusticū monachū ꝫ ponit in de con.di.v.cs.nunqꝫ. Facito in quit aliquid boni opis.vt dyabolus sp te inueniat occupatū. Vñ legiꝫ in vitas patrū q̄ quidā pegrinus venit ad abbatē siluanū in mōte syna. ꝫ cū vid eret frēs opantos dixit. quare opamini cibū qui perit. maria eñ optimā ptem elegit. Tunc senex fecit ei dari codicē vt legeret includēs eū in cellula sua. et cū trasisset hora prandij circūspiciebat peregrinus vtz quis vocaret eū ad prandiū. ꝫ veniens ad senē interrogauit vtz frēs comedisset Cui senex tu inqt homo spūalis es ꝫ nō necesse habes escā corporalem.nos aūt tanqꝫ carnales comedimus. ꝫ iō opamur. vñ dicit apls.ij.Thessa.iij.Qui nō vult opari non māducet. Qō cum audisset pegrinus cepit penitere cui abbas. Necessaria inquit est martha marie. Itē legiꝫ ibidē q̄ abbas Joh.dicebat cuidā fri suo maiori. Uellē sp esse securus sicut angeli sunt nihil opantes ꝫ sine intermissione deū collaudātes ꝫ ꝓiecto a se pallio suo intrauit in heremū. ꝫ post vnam septimanā ꝓpletā fame coactus reuersus ad fratris sui pulsauit ianuā. q̄ quesiuit quis es tu. et ille respondēs ego inquit suz.iobes frater tu⁹. Cui ille inhānes inquit angelus factus inter hoies nō est. Ille vero ꝑseuerando pulsans dixit qz ego suz.et tandē frater sibi aperuit.di.si hō es itez habes necesse aliqū opari vt viuas.si aūt angelus, q̄d querꝫ in cella ꝫ ille statim pniam egit. Item in eodē legiꝫ q̄ be. Antho.temptatus spū accidie. ꝫ residens in heremo dicebat. Dñe saluari desiderio.sed tu vane cogitatōes nō me pmittūt quid faciā in tribulatōe vel quō seruari debeā dignāter oñde.ꝫ respiciēs vidit quendā astantē ꝫ torquentē funiculū qui sibi similis erat.deinde ex ope surgentē ꝫ orantē ꝫ iterū sedentē ꝫ plectā facientē de palmis. ꝫ inde rursus ad orōnem surgentē.erat aūt ille angelus dñi.ꝫ dixit ei.ꝫ tu ita faciēs Antoni saluaberis. vñ holkot in lec.li.sap.lec.lxij. Via inquit meritoria xp̄iani.etiā sicut infra patet. Locus inqt pūtis vite medi⁹ est inter celū ꝫ infernū.mediū aūt sape ꝓsueuit naturā extremoꝝ ꝫ vez est q̄ in celo ē summa quies ꝫ nullus labor. vñ Apoc.xiiij. Amodo dicē spūs vt requiescāt a laboribus suis.in inferno vo est summa labor nulla requies. Vñ ps. dicit de quolibet dānato. Laborabit in eternū ꝫ viuet adhuc in finez. Ex quo sequiꝫ q̄ quenies est q̄ in loco medio. hoc est in mūdo sit quedā pmixtio laboris ꝫ quietis tamē plus ptícipare dz de labore. qz vicinior est infern⁹ q̄ celū vñ signāter dicit Job. v. Hō ad laborē nascit.ꝫ iō necessaria est cautela aliq̄ qua fiet tolerabilior labor vite pūtis. Pro quo notandū q̄ labor vite pūtis facilitari pt triplicitez. ꝓmo p variatiōez occupatōez.scōo p collaborantiū ꝓsideratōez ꝫ tercio p magne mercedis expectationē. Primū igiꝫ facilitās laborē bonoꝝ viroꝝ est occupationē variatio vt homo modo studeat mō scribat mō orat et mō laborat.iuxta illō metricū. Nunc lege nūc ora nunc cū feruore labora.sic erit hora breuis ꝫ labor ille leuis. Et h̄ est qō docet aug.in li.suo de scīa ꝛgi nitate. Diuersis inqt seminib⁹ pectoris tui colles sere.nūc alimonijs mediocrib⁹ nūc ieiunijs pitioribus,nūc lectōe nūc ope.nūc p̄ce. vt mutatio laboris inductio sit q̄etis. Scōo facilitat laborē nostꝝ collaborantiū ꝓsideratio. si eñ ꝓsideraverimus xp̄m

dicentē p̄ pſ. Pauꝑ ſum ego ⁊ in la.a iu.m.chriſtꝰ eñ piger nō fuit ꝫ exultauit vt gygas ad currendaꝫ viā. Et ſicut legit Mat.xxvj. vixit diſ.ſ. ſomnolentis. Nō potuiſtis vna hora vigilare mecū. Cū dño eñ vigilare eſt exēplo eiꝰ a ſomno accidie cauere. vñ apl's Heb.xij. Recogitate inquit eū qui talē ſuſtinuit a pctōrib⁹ aduerſus ſemetipm ꝓtradictiōeꝫ vt nō fatigemini animis veſtris deficientes. Item ſi ꝓſideremus paulū dicentē ꝑ ſe ⁊ ceteris apoſtolis ⁊ alijs fidelib⁹. j. Chor.iiij. Uſq; in hanc horaꝫ eſurimus ⁊ ſitim⁹ ⁊ nudi ſum⁹ ⁊ colaphis cedimur ⁊ inſtabiles ſumus ⁊ laboramus opantes manib⁹ noſtris maledicimur ⁊ benedicim⁹ pſecutionē patimur ⁊ ſuſtinem⁹. blaſphemamur ⁊ obſecramus tanq̄ purgamēta hui⁹ mūdi. facti ſumus omniuꝫ ꝑipſima vſq; ad hoc facile erit nobis laborare i opibus meritoꝛijs. Unde Greg. v. moza. Nō deſeramus labore ꝓficere. qz ſubleuatio laboꝛis eſt viſio collaboꝛantis. vñ Jaco. v. Exemplū accipite frēs exitus malī ⁊ longanimitatis laboꝛis ⁊ patiētie ꝑ pheras qui locuti ſunt in nomine dñi. Unō ſubdit Gre. ibidē ſi cū itinere comes iungit. via quidē nō ꝓtrahit ſed de ſocietate comitis laboꝛ itineris lenigat. Tercio laborē ſanctoꝝ facilitat in p̄ſti magne mercedis expectatio. vnde atletibꝰ currentib⁹ ꝓponitur brauiū in fine ſtadij. ruſticꝰ recolit in hyeme futuros fructus autumni. ⁊ operarius quantatem ſui ſtipendij ꝓtemplat. de hac mercede noſtra futura ⁊ laboꝛe p̄ſti dicit Hiero. in quadā epla. Nullꝰ laboꝛ durus nullū tps longū videri debet quo gloria eternitatis acquirit. vnde ſap. iij. Bonoꝝ opeꝝ gloriоſus eſt fructus. hec Holkot. Item Lin. in de oculo morali ptinenter ad ꝓpoſitū ſic ſcribit. Si in accidioſi repꝛomiſſaꝫ opulentiā glorie ſatieratis et ne attenderent mentis ſomnū diſcuterent. ⁊ ad eaꝫ quidē oculos mētis intētos ⁊ aptos hēreꝫ vñ pꝛouer. ij. Ꝛperi oculos tuos ⁊ ſaturare panib⁹. vnde legit in vitaſpatꝝ q̄ abbas achilles cuidā fratri curpateret accidiā ſciſcitanti. rūdit ideo inquit accidiā pateris. qz nō dum vidiſti p̄mia q̄ ſperamus. ſi eñ ea diligenter inſpiceres in cellula tua etiā plenaver mib⁹. ſine accidie toꝛpoꝛe patiēter iaceres. hec ille. Et ide obea. aug. ſi inquit terret laboꝛ merces vincet. dicente dño ad abzaham. Noli timere abzahaꝫ Ego ꝓtectoꝛ tuus ſuꝫ. ⁊ merces tua magna nimis Gene. xv. ⁊ ideo dimiſſa accidia fm conſiliū apli. Gall. vj. Dum tempus habem⁹ opemur bonū ad omnes maxime ad domeſticos fidei. Dia inquit meritoꝛia xp̄iani nō p̄ōt eſſe ꝓtinue vniformis. ⁊ iō apud ſanctos via xp̄iana cōiter diuidit in actiuā ⁊ ꝓtemplatiuā. qō nō eſt ſic intelligendū. q̄ ab vna ⁊ eadem pſona ꝓtinuari ſp debet actus vite ꝓtemplatiue ⁊ ab vna alia actus vite actiue ⁊ nunq̄ actꝰ vite ꝓtemplatiue. qz hoc nō eſſet humane fragilitati poſſibile. nec recte ratōni ceſoꝛme. ꝫ ab vna ⁊ eadem pſone ꝑ loco ⁊ tpe vtraq; iſtaꝝ tenet incedere. ⁊ iō vita meritoꝛia xp̄iani aliq̄n nominat in ſingulari. ⁊ aliq̄n in plurali. Unde dicit pſ. Motaꝫ fac mihi dñe viaꝫ in qua ambulē. Et alibi. vias tuas dñe demōſtra mihi. Uñ Arist. in de ꝓbleumatib⁹. ꝓbleumate. x. ꝓticula. v. querit iſtaꝫ queſtionē. quare homo magis laboꝛat in cōtinuando diu viam planā q̄ ambulādo per viā nō planā. ſed aliquātulū valloſum ⁊ aliq̄n mōtuoſam. ⁊ rūdet q̄ cā eſt. qz q̄n hō incedit vniformiter cōtinue ꝑ viā planā cōtinue et vniformiter fatigat inſtrumēta ſiue ptes coꝛpis q̄bus ambulat ſicut genua cruris ⁊ tibias. vnō qz in iſtis inſtrumētis ambulandi tenet cōtinue vna figura motus in via plana ideo cōtingit homini maioꝛ laboꝛ ⁊ maioꝛ fatigatō. In ꝓgreſſu vero nō plano vbi aliq̄n aſcendit ⁊ aliq̄n deſcēdit nō ſp tenet eadez figura motus inſtrumētis mouēdi. nec ille partes vniformiter vexant cōtinue ꝫ alternatim quia aſcendendo plus laboꝛamus in genib⁹ ⁊ in tibijs deſcēdendo vero in femoꝛib⁹ q̄ in alijs inferioꝛib⁹ partib⁹ ⁊ ꝓpter iſtā alternationē laboꝛis inter ptem ſupꝛa genu ⁊ reliquā ſub genu cōtingit minoꝛ laboꝛ ⁊ minoꝛ fatigatio alternatim in via nō plana ꝫ nūc valloſa ⁊ nūc mōtuoſa. ¶ Iſto modo moraliē cōtingit in viuendo virtuoſe fragilis eñ natura humana nullo modo permittit q̄ mens vt ſtudiū hominis vniformiter extendat in cōtemplando nec iterū expedit q̄ homo ſemp deſcendat ad operavite actiue mūdum. qz tunc fieret nimis aridus ⁊ indenotus. ⁊ ſicut homo cōpoſitus ex coꝛpoꝛe ⁊ anima. de quoꝝ numero coꝛpus fatigat aſcēdendo pꝛoꝛōnes. vigilias. ſtudia ⁊ cōtemplationes. anima vero deſiccat. fatigatur deſcendendo ⁊ occupādo ſe circa temporalia ꝓtinis diſpēdenda. ideo ſic alternatim ⁊ viciſſim debemus incedere. ⁊ quantuꝫ poſſumus fatigationem et tedium deuitemus in ſeruiendo deo. ⁊ interdum aſcendere in cōtemplādoꝝ poſtea deſcendere pꝛoximum adiuuando. In cuius rei figuram Jacob vidit angelos deſcendētes de celo ad terram. ⁊ econuerſo viciſſim vt patet Geneſ. xxviij. Unde ⁊ in vitaſpatrum legitur q̄ quidam iuuenis queſiuit a quodam ſancto viro quid eſſet ſibi vtilius. vel rationi inſiſtere. vel ſe ſtudijs ſcripturarum occupare. Cui vir ſanctus reſpondit Quid inquit eſt melius. ſemper bibere aut ſemper comedere. ⁊ vtiq; ſicut competit iſta alternatim fieri ſicut ⁊ illa. Unde de paulo ſcribit haymo q̄ vnā ꝓtem diei ſolebat expendere in oratione. aliam in ꝓdicatione. ⁊ terciam in opatione manuali. Ne igit cū damnandis dicamus in fine illud Sap. v. Ambulauimus vias difficiles viā aūt dñi ignoꝛauimus. petat. quilibet cum pſal. Notam fac mihi domine viam in qua ambulem. Multū enim confert ad ſolatium ambulantis bona noticia vie per quam debet ambulare. naꝫ ceteris paribus via nota videt ambulanti breuioꝛ q̄ via ignota eiuſdem q̄ntitatis. vnde Arſto. in de ꝓbleumatibus particula. v. ꝓbleumate. xxv. querit quare ambulantes viam ⁊ neſcientes quāta ipſa eſt apparet nobis via longioꝛ q̄ quando ſcimus eā. ⁊ frequenter ſumus per eius quantitatem experti. Et reſpondet q̄ aia in tali via ignota paralogizat quodammodo a ſeipſa. Experit eñ anima iſtā cōſequentiā eſſe bonā Scio menſuram huius vie. igit eſt finita. ꝫ econtra qui neſcit menſuram vie ignote. ideo arguit q̄ſi a negatione antecedētis. huius vie neſcio menſuram. igitur eſt infinita. ⁊ ſic in iudicando decipitur. Iſto modo eſt moraliter. homines dati vitijs nō iudicant. qz aliqui homines poſſunt viuere vir

tuose. vnde homo luxuriosus mirat q aliquis posset seruare ppetuam ptinentiam. z homo gulosus estimat q nullus homo posset facere abstinentiaz z ideo omnem aliū hominem iudicat sm seipsum Unde dicit crisostomus ope. imp. omel. xxxiij. omnis homo sm se estimat aliū. naz nō potest ipse melius sentire de alio q̄ sentit de se ipso. Ecce fornicarius neminē estimat castū. castus vero nō facile de fornicario suspicat. Superbus neminē putat humilem. humilis nullū credit superbum z sic de aliis. Jō causa quare via virtutis penitentie z sancte psecutionis reputat ab impijs laboriosaz difficilis est in experientia z ignorantia. z qz anima paralyzatur a seipsa. ideo nobis dicit hiere. xvj. State sup vias vestras z videte. z interrogate de semitis que sit via bona z ambulate in eaz inuenietis refrigerū animabus vestris. hec holkot. Item idem lectione. clxx. eiusdem pertinentur ad ꝓpositum sic scribit. Locꝰ inquit presentis vite medius est inter celū z infernum ꝛc. ¶ Scōm remediū cōtra accidiam est societas bonoꝝ. De isto em figuram habemꝰ Exo. xvij. vbi legit q pugnante iosue ptra amalech orabat moyses leuans manꝰ cū essent graues. aaron z hur sustenbant eas extraq̄ pte. Moraliter p aarō z hur signant duo genera hominū quoꝝ societas expediens est accidiosis Per hur qui interpretat lumen signant illi qui ministrant lumen doctrine z exemplū bone cōuersationis de quibꝰ Matt. v. Luceat lux vestra coram hominibꝰ vt videant opera vestra bona z glorificent patrem vestruz qui in celis est. Per aaron q interpretat moys fortis signatur illi quoꝝ interuentu venit homini auxiliuz. iuxta illud ps. Leuaui oculos meos in montes vnde veniat auxiliuz mihi. Illi igit qui manus habent graues ex accidia necessariū est vt habeant tales in societate sua qui eos doctrina illuminent z oratōnibus iuuent. ¶ Tercium remediū ptra accidiam est psideratio periculoꝝ in quibꝰ sumus in presenti. quod dns insinuat Mat. xvj. vbi dicit. Vigilate z orate ne intretis in temptationē. ¶ Pro quo notandū q tria genera periculoꝝ specialiter psueneruntꝰ a somno hominē excipere. s. periculum aque periculum ignis z periculū latronū. que picula in nobis quotidie imminent. Non em est dies in q̄ malarum cogitationū fluctus sup caput cordis nostri non ascendant. Unde ps. Saluū me fac deus quoniam intrauerūt aque vsq̄ ad animā meaz. nec est dies in q̄ prauoꝝ desideriorum ignis in domo cōscientie nostre nō succendat. Unde ps. Incēderūt igne sanctuarium tuū polluerūt tabernaculū nominis tui. Latrones etiā semp assunt. id est demones seuientes. Unde ysi. in de summo bono lobro. j. c. xxvj. loquens de crudelitate dyaboli quam exercet circa finem mūdi. Dum inquit in martires iam diabolus exercuerit magnā crudelitatē etiam ligatꝰ crudeliorē exit sub antixpi temporibus z qui erit soluendus. nam si tanta ligatus facere potuit quāta solutus faciet quāto ꝓpinquius dyabolus finem mūdi videt tanto crudelius psecutionē exercet. vt qz se ptinuo dānandū ꝓspicit socios sibi multiplicet. cū quibꝰ gehenne ignibꝰ aduratꝰ. quāto breue tps videt sibi restare dyabolus vt damnet. tanto in magno psecutōis ira mouet dīna iusticia pmittente vt glorificent iusti sordidēturq̄ iniq̄ z vt dyabolo durior crescat dānatiōis snia. hec ysi. ¶ Quartum remediū contra accidiā est ptinuus fervor deuotiōis. de quo dicit dns Leuitī. vj. Ignis in altari meo sp ardebit quō nutriet sacerdos subiciens ligna mane p singulos dies. In quibus verbis vult dns q sp in altari cordis ardeat ignis feruoris deuotōnis. quē ignē deberet nutrire sacerdos in suis subditis. ac etiā quilibet in semetipso subiciēdo ligna p singulos dies. Tūc em ligna subiciumꝰ qñ recolimus diuina beneficia de quibꝰ respōdere debemus. vel qñ mala nostra recordamur ꝓ quibꝰ deo satisfacere debemꝰ. vel qñ ꝓmissa ꝓmia ꝓsiderem⁹ que ꝓmereri debemꝰ precipue qñ recolimus būficia que nobis xp̄us exhibuit in sua carne mortali assumpta. Unde Hern. Quid inquit nobis suaue mundanū cū recordari fuerimꝰ infantaliū necessitatem xp̄i laboꝝ in predicando z ceteroꝝ quis amplius gemet dicēs. Mimū teiunamꝰ mimūq̄ vigilamus cū nos nec milesime pti debitoꝝ respōdere valeamꝰ. hec Hern. Item ysi. in de sum. bo. si passio inquit xp̄i. ad memoriā reducat. nihil tam durū qđ nō equo bono animo tolerēt. parua em toleramꝰ si recordemur quid liberat ad patibulū qui nos imitat ad celū. hec ille. Et ideo merito bea. Aug. in li. suo de virginitate pendentis inquit in cruce aspice vulnera. sanguinē morientis preciū redimentis cicatrices resurgentis. caput hz inclinatū ad osculandum cor aptuz ad diligendū brachia extēsa ad amplexandū totū corpus expositū ad redimēduz. hec quanta sunt cogitare hec in statera cordis vestri appendite vt totus nobis figurat in corde qui totus ꝓ nobis fuit fixus in cruce. hec ille. ¶ Quintuz remediū ptra accidiam est frequēs mortis meditatō de q̄ vide su pra pte. iij. ca. xlviij. D. vbi agitur de egressu hominis ab hac vita. Item de mortis certitudine z de hore mortis incertitudine. vide supra p te. iij. c. lxviij. H. Itē de codē vide supra. c. xij. hui⁹ quite ptis. B. z. C. vbi agit de scō moriuo ꝓferēte ad puersionis ptinuā acceleratione. ¶ Dictis ibidem adijciendū est q sicut narrat petrus comestor in hist̄oria sup Exo. q moyses duxerat in vxorem filiaz regis ethiopie z cū patriā suā semel redire voluisset. Impedire eū nitebat vxor eius. moyses vero tanq̄ vir peritꝰ astronomie sculpsit in gēmis duas figuras huius efficatie vt altera memoriam. altera vero oblitionē ꝓferret. quas cū ꝓsimilibus annulis inseruisset oblitiōis anulū vxori ꝓbuit z memorie anulū secū tulit. cepit igit vxor oblitisci viri sui z sic moyses libere in patriā suā ē regressus. Quā hist̄oriā p tractās holkot in lec. li. sap. lec. ccxliij. moraliter inqt anim⁹ hūan⁹ natiōe celestis cū carne terrena que p ethiopissaz designat ꝓiugiū cōtrahit qñ corpi infundit. animꝰ vero rōnalis nāliter desideras brūtudinē vult in celū reuerti. ꝙ vxor ista pigra limosaz uoluta eū mltipliter nititr impedire. z iō vtēda est cautela moysi z duos annulos cū gēmis faciamꝰ. z anulū oblitionis carni tradamꝰ. z annulum memorie anime tradamus. Annulus em oblitiōis est recogitatō mortis. qz mors cito tradit hominē oblitioni. Unde ps. Oblitioni datus sum

ñcꝫ mortuis a corde. Nullus vero memorie est recogitatio vite eterne. de qua ps̄. In memoria eterna erit iustus. hunc anulum in mente cōtinue teneamus. ⁊ sic libere in celestem patriā reuertamur hec ille. ¶ Sextum remediū contra accidiā est cōsideratio pene future. de quo remedio Linco. in de oculo morali. exponit illud quod dixit Iacob Gen̄. xxxj. Die noctuq; estu vrebar ⁊ gelu. fugiebat somnus ab oculis meis. ille inquit Linco. estu ⁊ gelu vritur qui mentis oculis inferni supplicia cōtemplat. vbi reprobi transibunt ab aquis niuiū ad calorem nimiū Job. xxiiij. que siquis ꝓsideret ab eꝰ oculis somnus fugit. qz qui hec ꝓsiderat somno pigritie non obdormit. Vnde refert macrobius in saturnalibꝰ qꝺ imperator augustus narrata sibi magnitudine debitoꝝ. in quibꝰ quidā eques romanꝰ dum vixit obligabat culcitram equitis in qua dormire cōsueuerat ad vsum suū ꝓtinus iussit emi et satellitibꝰ inde admirantibꝰ. hanc imperator reddidit rationē. habenda est inquit ad somnū. hec culcitra ⁊ tanꝫ res miranda sollicite ꝓseruanda. in q̄ ille dormire poterat qui tantis debitis obligatus erat. Multo rgit magis inquit Linco. mirandū est quomodo peccatoꝝ oculi somnū capiunt qui eterne pene obligatos se sentiūt. cum teste beato Gregorio oculos quos culpa potuit claudere pene ꝓsideratio debeat aperi. In cuiꝰ rei figura legit Thobie. vj. qꝺ angelus raphael docuit thobiam vt quendam piscem extractuz de fluuio exenteraret. ⁊ cor eius ⁊ fel ⁊ iecur sibi reseruaret. ⁊ dixit cordis eius particulam si sup carbones ponas. fumus eius extricat omne genus demoniorum siue a viro siue a muliere vt vltra non accedat ad eos ⁊ iecur eandē habet virtutem. fel aūt oculis cecis appositū visuz restituit. Sup quo Johannes de abb. villa. Piscis inquit iste moraliter dyabolus est per cor piscis diaboli calliditas intelligit de qua dicit Genesis. iij. Serpens erat callidior cunctis animantibꝰ terre. Per iecur studiositas dyaboli signat. nam sicut iecur recepta in ventre decoquit cibaria. sic sententie que recipiunt in mēte per studiū decoquunt. Cor igit ⁊ iecur piscis sunt calliditas ⁊ studiositas dyaboli. Carbones viui sunt viri sancte charitatis ardore succensi. Et sicut carbones cor ⁊ iecur cremādo ꝓsumunt effectū ⁊ destruunt vt non noceant. et fumum diffundūt. sic viri sancti calliditatis ⁊ studiositatis dyaboli ꝓsumunt effectū ⁊ destruunt vt non noceāt demones sicut intendunt. noticiamq; calliditatis ⁊ studiositatis eiusdem quasi fumū defundunt ad homines alios. ⁊ sic exterminat ptās dyaboli. nam illū qui eius nouit astutias dyabolꝰ temptare verek. Linuit thobias oculos patris sui felle piscis ⁊ egressa est albugo ab oculis eius. Albugo em̄ in oculis est ꝓsperitas mundane delectationis. ⁊ inordinatus amor diuitiaꝝ que excecant oculos rationis. Fel dyaboli est amara penarū exactio. naz amaras penas exiget ille maledictus exactor dyabolus ab illis quos delitijs ⁊ diuitijs excecauit mundanis hoc felle si linianꝫ oculi mentis nostre egredieꝫ albugo ⁊ omnis mūdana delectatio ꝓuertet in amaritudinē ⁊ ꝓemptū. In cuiꝰ rei figura dicit ꝓphetia Hiere. j. Virgam vigilantem video. Virga em̄ vigilans a somno torporis ⁊ accidie est consideratio pene eterne accidiosis ꝓdigne De qua dicit Mat. xxv. Seruū inutilē. id est accidiosum ꝓijcite in tenebras exteriores. ibi erit fletꝰ ⁊ stridor dentiū id est in tenebris gehenne que est locus puenientissimus accidiosis ⁊ ceteris hoibꝰ vitiosis. Vnde Januenſ. Gehenna inquit dicit a gehos quod est terra. ⁊ hennos qꝺ est ꝓfundū. qz gehenna siue infernus est ꝓfundus locus. i. in centro terre. ⁊ talis locus cōpetit pctōribus ꝓpter elōgationē. obscuritatē ⁊ frigiditatē. Nullus em̄ locꝰ tantū distat a celo quantū medīū terre. ideo dignū est vt sicut homo elongauerit se a deo p peccatuz. sic elongeꝫ a celo p nouissimū locū. Nullus locus est obscurior cꝫ medīū terre. ideo dignū est vt peccatores qui dilexerūt opera obscura ⁊ tenebraꝝ teneaꝫ in locis obscuris penaꝝ. nullus est frigidior cꝫ centrū terre. Ideo dignū est vt peccatores q̄ nō fuerūt in dei amore semp dentibꝰ strideant pre nimio frigore. hec Januenſ. sup illud euāgelij. Omnis qui irascit fratri suo ꝛc. ¶ Nota q pene in ferni dicunt tenebre exteriores triplici de causa.

¶ Primo in comparatione ad tenebras peccatorum que sunt carentia lumine gratie que insunt anime et sunt tenebre interiores. ¶ Secundo dicunt tenebre exteriores. qz circumdabunt totum hominē. ¶ Tercio qz sunt extra limites diuine misericordie. qz non erit afflictis in inferno spes merēdi vel ad gratiā ⁊ misericordiam redeundi. sed sunt extra omnem spem redemptionis vel gratie. ⁊ per consequēs illoꝝ tenebre sunt exteriores cꝫ tenebre viatoꝝ. ibi erit fletus ⁊ stridor dentiuz. Fletus em̄ de fumo ignis. stridor dentium ex frigiditate oriri solet. ideo in fletu ⁊ stridore dentium duplex pena gehenne ostendit. s. nimiū frigoris. ⁊ intolerabilis ardoris. vnde Job. xxiiij. Ad nimium calorē transient ab aquis niuium. Verumtamē vt dicunt lyra notyngh. ⁊ alij doctores. in inferno non erit resolutio continua corporalium lachrimaꝝ a cerebro. quia cū damnati non bibent ibidem. nec habebūt nouam materiam ministratam. sed ignem excessiuum cōtinuum cessarent tales lachrime infra breue. ideo dicunt aliqui ex eis ꝓbabiliter q radix pene damnatoꝝ consistit in sua pena damni ⁊ post resurrectionem finalem habebunt dolorem effusum ab anima ad singulos sensus corporis. Et ita licet nō sentiant corruptionem aut dissolutionē sui corporis. sentiant tamen displicentiam suis sensibus ⁊ hoc plus cꝫ est possibile aliquem hic sentire. ⁊ illum effluxum doloris ab anima credunt christum vocare fletum ⁊ dolorez. de perpetuitate pene ⁊ carentia visionis diuine credunt christum vocare stridorem dentium. ⁊ hec erit eis pena maxima possibilis. Et hec pauca notabilia de peccato accidie tā exiliter cōbinata sufficiant pro presenti.

Explicit pars quinta de accidia.

Incipit pars sexta de superbia.

Capitulum I

Superbia est amor.

Superbia est amor affectus. seu appetitus inordinatus ꝓprie excellentie alios iniuste cupiens superare Hugo vero de sancto victore dicit q̄ superbia ē elatio vitiosa que inferiorē despiciens. superioribus z paribus satagit dñari. Augustin⁹ vero. xiij. de ciuitate dei ca. xiij. Superbia inq̄t ē querse celsitudinis appetitus. Superbus em̄ extollit se supra id q̄ ē sibi ꝓfixum fm̄ diuinā regulā z mensuram. vnde Eua ꝓpter appetitū excellentie cū audisset a serpente sibi dictum. Eritis sicut dij. de ligno vetito comedit Genes. iij. Superbia em̄ importat defectum subiectionis hominis ad deū. z non subiici deo ē auerti a deo. Vnde Ecclesiastici. xiiij. Initiū superbie hominis est apostatare a deo. id ē radix superbie in hoc attendit q̄ homo aliqualiter non subditur deo z legi sue. Vnde manifestum est superbiā esse peccatum mortalez grauius cē alia peccata. quia in alijs peccatis homo auertitur a deo ꝓpter fragilitatem vel ꝓpter desiderium alicuius boni temporalis. sed superbia habet auersionem a deo ex hoc ipo q̄ nō vult subiici deo z legi eius. Ad destructionez istius peccati dicitur in textu Apocal. vbi prius q̄ angelus sextus effudit phialam suam super sedem bestie. id est predicatoz verbi dei hoc loco predicauit contra peccatū superbie sine cōtra superbos qui sunt sedes. z sup quos regnat illa maledicta bestia dyabolus. Iuxta illud Job quadragesimoprimo. Ipe est rex sup omnes filios superbie. Et sequitur. Et factum est regnū eius tenebrosum. vnde dyabolus in illis super quos regnat extinguit lumen fidei. dicente xpo Johannis. v. cap. Quō potestis vos credere q̄ gloriam ab inuicem recipitis. z gloriā que a solo deo est nō queritis. q. d. nullo mō. Ad destructionē igit istius peccati vt p̄missum ē. tria sunt notabilia effundenda.

Capitulum II

Primum notabile cō-

tra peccatū superbie effudendū erit eius detestationis ostensiuū multipliciter. Pro quo notandū q̄ inter cetera decē spāliter oēs dunt hoc peccatū siue vitiū superbie multū esse detestandum. Quoꝝ primū est q̄ peccatū istud initium est omnium aliorꝝ peccatorꝝ. vnde Isid. in de summo bo. lib. ij. ca. xxxviij. Omnis peccans superbus est eo q̄ faciendo vetita ꝓtemptu hz diuina p̄cepta. Recte igit initiū oīs peccati superbia. qz si nō precesserit mandatoꝝ dei inobedientia transgressionis nō sequit culpa. hec ille. Item sanctus tho. in de veritate theolo. li. iij. ca. vij. z. xv. Superbia inquit dicit initiū omnis pcti triplici ratiōe. Primo ꝓpter causaz. qz superbia inuenit in omni peccato. qz in omni pctō inuenit ꝓtemptus dei. que est quedā causa pcti. ille aūt ꝓtemptꝰ est auersio a creatore. que auersio est in omni peccato vbi ꝓponit bonū ꝓmutabile bono incōmutabili. qz sicut sine charitate virtutes nihil sūt. ita sine superbia nihil sūt alia vicia. abstrahe superbiam z habebis gratiā. vnde Jaco. iiij. Deus superbis resistit z hūilibus dat gratiam. Scōo dicit superbia initiuz omnis peccati. qz primo fuit factū. hoc em̄ peccato peccauit diabolus in celo vt patet Isa. xiiij. ca. z primus homo in paradiso. vt patet Gene. iij. Tercio dicit superbia initiū omnis peccati. qz ex ea nascunt alia vicia fm̄ priꝰ z posteriꝰ. hoc est mediate. z imediate vnde superbus vult oēs excellere z precellere. z ideo dolet si aliquis ei equet. z sic ex ea nascit inuidia. inuidus vero de facili irascit ei cui inuidet. Ideo ex ea nascit ira. z ira cū nō possz se vindicare tristat z sic ex ea nascit accidia. qz rācoz q̄ ē inueterata indignatō q̄ est quinta species accidie. vt dictū est supra. pte. v. ca. xx. Accidia vero ꝓsolationē querens facit auariciam. auaricia vero qz in tēporalibus abūdat pōt magis exercere gulam. gula vero ꝓpter ventris repletionē de facili spumat in libidinez. z ita generat luxuriam. hec ille. Item Aug. in epla ad iulianuz comitem. Superbia inquit est omniū peccatorum initium z finis. z causa est. qm̄ non solum peccatū est ipsa superbia. sed etiam nullus peccatū potest potuit aut poterit esse sine superbia. siquidē nihil aliud est omne peccatū nisi dei ꝓemptus quo eius preceptū ꝓemnimus. z hoc nulla alia res ꝓsuadet homini nisi superbia. Porro superbia z cupiditas intanto vnū sunt malū vt nec superbia sine cupiditate nec sine superbia possit cupiditas inueniri. ō superbia nāq̄ nascunt hereses scismata detractōnes inuidie rixe ire defensiōes ꝓfectōes aniositates ābitōes elatōnes ꝓsumptiones iactātia ꝓbositas vanitas inquietudo mendaciū p iuriū ꝛc. hmōi que longum esset p singula dinumerare. hec ille. Et ideo merito dicitur Ecci. x. Initium omnis peccati superbia. qui tenuerit eaz replebit maledictis. Super quo valdeby. sermone. vj. sup symbolo apostoloꝝ. maledictis inquit. i. infinitis peccatis qm̄ superbia tanq̄ omniū aliorꝝ peccatorꝝ regina venit ad animā cū pompa magna. z ideo portat coronam iuxta illud Isa. xx. De corone superbie. Sed huic ꝓtradicere videt illud. j. ibi. vj. Radix omniū malorꝝ cupiditas. hz ꝓstat radix est principiū arboris z sic cupiditas est principiū omnis sceleris. Hinc dicit ꝓcedendo q̄ initium omnis peccati superbia est z etiaz cupiditas sed tū scōm aliam z aliam rationem. vnde imaginemur q̄ peccatū sit quasi quedam arbor maledicta igni infernali ad cremandū deputata. hz sicut ꝓstat qui de terra ad celū ascenderet p arborem principium sue ascensionis est arboris radix. sed si quis de celo descenderet ad terrā. primū q̄ apprehēderet de arbore foret eius cacumen. z quo ad eum illud esset eius principiū sicut alteri ascendenti radix esset eius principiū. sed diabolus superbiendo cecidit de celo iuxta illud Isa. xiiij. Quō cecidisti lucifer qui mane oriebaris. Altitudo vero arboris peccati fuit sibi principium omnis peccati. sed homo de terra natus z creatus terrenis z sensibilibus inheret z sic p̄ diuitias cupit exaltari. ideo radix omniū malorꝝ z principiū omniū peccatorꝝ est cupiditas hec valdeby. Item Linconi. in de venenis. superbia inquit incepit in creatura rōnali. i. in mēte angelica. z q̄n ꝓcepta est superbia in mente angeli naturaz

etiꝰ nobilissimā mutauit in naturam serpentinaꝫ vnde dicit serpens antiquus. Apoc.xij. Illa etiaꝫ superbia originauit omne aliud venenum peccati. Vnde Aug.in de ciui.dei.li.xiiij.ca.iij. Omnium inquit malorꝫ raꝫ corpaliū q̄ spūaliū origo fuit superbia prima.nā antecꝰ dyabolus effudisset suum virus p serpentē dicit q̄ nullū animal erat veneno sum vel si fuit homini tñ nō noceret. vnde in testimoniū status innocentie.serpentes etiā adhuc formidant hominē nudū ꝛ resiliūt in vestitum scōm Ysi̊.ethimō.li.xj.ca.iiij. ¶ Scōo detestanda est superbia.qz supbia vt dicit parisi.in devitijs.parte.vj est caput ipsius antiqui serpentis infernalis.cuius capitis p̄tritioni maxime est insistendū vnde dicū est Gen.iij.serpenti de muliere.que ecclesie tenet figuram.ipsa p̄teret caput tuū.serpens em̄ modica p cussione capitis extinguit. Si em̄ capiti parcat frustra cetera membra ipsius p̄cutiunt.amputata em̄ cauda nihilomin⁹ viueret.sic frustra alia vitia amputare nititꝰ a se qui supbiā in se relinquit. Vñ hiero. Lubricus est antiquus serpēs ꝛ nisi capite tenetur totus statim illabit. Unde Ecci.xxj.ca. Quasi a facie colubri fuge pcm̄. in colubro caput p̄cipue fugim⁹ sic supbia p̄cipue fugienda est que caput est vitiorꝫ. De hoc capite potest intelligi illud Ecci. xxv. Non est caput nequius sup caput colubri.cōtrito hoc capite cetera vitia facile extirparent. Vñ cuso.ope.imp.omeli.xij. Tolle inquit hoc vitiū vt nō velint homines apparere hominibus ꝛ sine labore omnia vitia resecant vitiū em̄ supbie est p̄mogenitus pharaonis in cuius morte filij israel liberant. Golias in fronte p̄cussus est a dauid ꝛ cecidit in faciē suaꝫ.ꝛ p̄ualuit dauid aduersus euꝫ vt legit.j.Reg.xvij.sic qui supbiaꝫ que caput est dyaboli in se viriliter percutit aduersus dyabolū p̄ualebit. Supbia est etiā turris babel.de q̄ legit Gen. xj.cuius culmen attingit celū.qz hoc vitiū celestes viros ꝛ spūales impugnat. vnde Jhero. Supbia inquit natione celestis celestes appetit mentes. Cetera em̄ vitia q̄ sunt cuꝫ superbia se habēt sicut domus iuxta turrim que nō de facili expugnat eo q turris defendit eam.sic vitia que sunt cū supbia nō de facili expugnat qz superbia ea defendit.sicut in vsurarijs ꝛ raptoribꝰ qui ab vsuris ꝛ rapinis cessare nolunt. qz si ab istis cessaret inter vicinos suos honorifice viuere non possent vt ipsi asserunt. Ex q̄ manifestū est q supbia pcm̄ vsure ꝛ rapine in eis ꝓseruat.ideo necesse est vt p̄dicator conet diruere turrim supbie in peccatoribꝰ. qua diruta cetera vitia de facili de p̄munt. Supbia em̄ primo animam aggredit.ꝛ vltimo cessat ab eius impugnatōne.vñ sup illud pſ. Si mei non fuerint dñati. dicit glosa. Ultiū supbie est vltimū redeuntibꝰ ad deum ꝛ primū recedentibꝰ a deo.aliis vitijs in fugā conuersis.sola supbia in campo remanet non cessans ab impugnatione hominis duꝫ ipse viuit. vñ quidam metricus. Cum bene pugnaris cū cuncta sūacta putaris. Que post infestat vincenda supbia restat.hec parisi. ¶ Tercio detestanda est supbia qz sicut dicit in flora. Bartho. titulo de supbia. Superbia in quo dominat oīes virtutes corrumpit intrantū vt q̄q̄d illa inuadente agat. etiā si virtus esse ostendat nō p hoc deo ꝛ solivane glorie fuiat. Item Greg. Sicut inquit humilitas omnia vitia enervat.omnesq̄ virtutes colligit ꝛ roborat.sic supbia omnes virtutes destruit ꝛ enervat.vñ quidam metricus. Si tibi gratia seu sapientia formaq̄ dei Sola supbia destruit oīa si comitet. Et ideo merito supbia vento similat.qz sicut ventus lumē extinguit.rorez exiccat. ꝛ pulverez excitat. sic supbia lumez sapie extinguit.rorem gratie exiccat. ꝛ excitat pulverē vanitatis carnis humane.ꝛ ideo cū homo sit pulvis ꝛ in pulverē reuertet Gen.iij.magis timendus est ventus supbie in alto loco q̄ ymo.i. in statu dignitatis ꝛ excellentie. q̄ in statu abiectōnis mūdane.vnde ꝛ supbi bene assimilant cedris. de quibꝰ scribit Jacobꝰ de vitriaco ac etiā ysi̊.dicentes q̄ circa montem libani sunt cedri sublimes pulcherrime florentes ꝛ sed nunq̄ fructū facientes ꝛ causa est. qz vt dicit albertus.mōtes in quibꝰ crescunt tā alti sunt q̄ nō capiunt reflexionē radiorum solariū ꝓpter montiū altitudinez ꝛ aqua naturaliter ad valles descēdit. ꝛ sic ꝓpter defectū caloris solis ꝛ carentiā humoris aq̄ steriles efficiunt. Moraliter p cedros sublimes in montibꝰ p̄dictis crescentes intelligo supbos in montibꝰ altroꝫ statuū positos. Tales em̄ florent in mūdanis honoribꝰ ꝛ nullus fructus ab eis deo acceptabilis ꝓuenit.qz nō illūinant radijs solis iusticie.ꝛ deficit eis calor caritatꝫ ꝛ humor celestis gr̄e.ꝛ ideo steriles efficiunt. etiaꝫ nō referūt fructū.vñ Lu.v. hij sunt q̄ voluptatibꝰ suffocant vite.ꝛ nō referunt fructū.ꝛ ideo fm cōsiliū sapientis Ecci.iij. Inquāto maior es intrāto humilia teipm in omnibꝰ ꝛ coram deo inuenies gr̄am vnde vt dicit ap̄lus Jaco.iiij. Deus supbis resistit humilibꝰ aūt dat gr̄am. Quarto detestāda est supbia.qz vt dicit parisi.in de vitijs p̄te.vj. Supbia est velut quedā ymago dyaboli. Vñ sup illud pſ. Facie peccatorꝫ humilis.dic̄ glo. Quotq̄t p̄ctā mortalia quis p̄mittit.tot facies dyaboli in ania sua sup ymaginē diuinā depingit. Et cū supbia vt dictū est initiū est omnis peccati.ꝛ ex ea nascunt oīa alia p̄ctā.merito ymago dyaboli dicit supbia vñ parisi. Homo inquit supbo expresse similis est dyabolo. iuxta illud greg. ☞postate angelo hō similis factꝰ est. vnde hō hominibꝰ esse similis dedignat Et iō fm consiliū script. Tho. iij. Supbiā nunq̄ in tuo sensu aut in tuo verbo dñari p̄mittas.in ipsa enim sumpsit initiū omnis p̄ditio. ¶ Quinto detestāda est supbia quasi quedā vmbra in q̄ dormit dyabolꝰ vñ supbꝰ est velut vmbraculū soli iustitie a dyabolo appositū lucē gr̄e ā se repellēs.ꝛ vmbrā faciens vt in ea dyabolꝰ dormiat ꝛ q̄escat vñ Job.xl. Sub vmbra dormit in secreto thalami.i.in supbo lumē gratie euacuat. q̄liter em̄ dyabolꝰ facit supbuꝫ sibi vmbraculū ostendit Linco. dictis.xxiiij. sup illud ysa.ix. Habitantibꝰ in regiōe vmbre mortis lux orta est eis.vbi vmbra mortis vocat p̄uationē luminis gr̄e solis iustitie in quā vmbrā nō vt dyaboli.ꝛ facili p̄suasione cecidit hō ꝛ planius inquit intelligant qualiter hō venit in hāc vmbrā. Fingam⁹ aliq̄s duos boies in aliqua planitie lata ꝛ sol splendidius luceat.quoꝝ hoim vnus habet faciem suaꝫ a sole auersam ꝛ dorsum ad solez ꝓuersum. in cuius

dorso sit scutū latum q ipsum scutū portantes vmbra inuoluat. hic quoq; videat aliū hoiem facie ad solem cōuersa t illustrata. t inde inuideat. Cunq; nō possit sua vi t suis passib⁹ interponere se inter solē t faciē eius cui inuidet vt eam lumine priuet. fallaciter psuadet ei q̄ habet vultū illuminatū vt velit in vmbram suā quasi illic delicias inuenturus Ille vero qui habet faciē illūinatā derelinquat lumen suū ab altero psuasus. t sponte in vmbram p suadentis veniat. illicq; simul cuz psuadente auertat a sole. t statim ponet p scutū obūbrans in dorso ꝓprio. t sic duplici obstaculo obtenebrante obtenebret. nec ita habeat in ptāte ꝓpria vt p se faciem suā ad solem ꝙuertat. nec scutū obumbrans seipm deponat. ¶ Moraliter loquendo q̄ diabolus peccauerat. fuit sicut prior hominū qui habuit faciem auersam a sole iusticie primo homine. s. adā adhuc habente faciē mentis ad hunc solem ꝙuersam t illūinatā. habuit q̄q; dyabol⁹ supra dorsuz suuz scutum obumbrans ipm. i. distortionē sue voluntatis que priuabat eius affectum a radijs gratie t eius aspectū a radijs puritatis t intelligentie qui cū nō potuit sua vi interponere se inter oculū mētis hominis t solē iusticie psuasit homini. vt veniret in vmbram suā. quod t homo fecit q̄ voluntati dyaboli ꝓsensit. t pedes nanq; suos ibidem posuit homo. vbi stetit dyabol⁹ cū voluntatē suaz fixit in excellentia ꝓpria vbi t dyabolus pedes fixit sue voluntatis ꝙuerse. Et iam hō in vmbra dyaboli existens faciez habuit a vero sole auersam t in dorso ꝓprio scutum voluntatis distorte. hec Linco. Et certe hoc scutū distorte voluntatis multi superbi iam cuz dyabolo portant intantū q̄ suam ꝙuersam voluntatē nedum equaliter exaltant cum lucifero. ꝫ etiam teste apostolo. ij. thessa. Super omne quod dicit deus. Unde parit. sup epistolas sermone. v. voluit inquit lucifer similis esse altissimo. ꝫ superbi homines quodāmodo volunt esse supra altissimū dum voluntatem suā implere volunt sine sit iusta sine iniusta. cū deus tamē vult solū voluntatē suaz adimpleri cuz sit iusta. hec ille. Item Bern. t ponit. vj. florum. ca. j. Dico inquit vobis q̄ omnis superbus extollit supra deū. vult enim deus voluntatem suā fieri t superbus vult suam fieri voluntatem. sed de⁹ quidē in his tantū que ratio approbat. superbus vero t sine ratiōe t ꝓtra rationem. hec ille. Item t valdeby super symbolo apl̄oꝝ sermone. v. vbi inquit christus quasi oblitus sue immortalitatis nature t potentie excellentissime cum omni hūilitate t patiētia ꝓmisit se iniuste iudicari t ad mortē ꝓdemnari. econtrario vero superbus oblitus sue miserabil immūdicie t vilitatis corruptibilis nature terrene de qua factus est. nō vult alicui iusto iudicio diuino vel humano obedire. nec aliquā iustā correctionem penitentiā vel tribulationē patienter t humiliter sustinere. ꝫ voluntatē suā volūtati diuine omnino ꝓferre. Jn cuius rei exēplū legit. ij. Mach. v. q̄ nichanor interrogauit iudeos. si est potens in seculo q̄ impauit agi. i. sanctificare diem sabbatorū t respondentib⁹ illis est domin⁹ potēs in celo. qui iussit agi septimū diem. t ego inquit potens suz super terrā q̄ impero sumi arma t negocia regis implerī. de quo etiā subdit q̄ in summa superbia erect⁹ cogitabat cōmune tropheū statuere de iuda a quo tamen cito postea in sua superbia est ꝓstratus ꝛc.

¶ Sexto detestanda est superbia. q̄ superbia turris est dyaboli figuratus p turrū babylonis Genes. xi. vbi legit q̄ filij Noe superbia ꝓcussi dixerūt. faciam⁹ nos ciuitatē t turrim cuius cacumē pertingat vsq; ad celū. Sup quo Wolkot. in lectura lib. sap. lectōne. cxxviij. sub auctoritate Petri comestatoris. post diluuiū inquit quando populus erat iterū multiplicatus intantū q̄ de trib⁹ filijs Noe scz. sem cha t iapher. adhuc patre eoꝝ viuente nati sunt. xxiiij. milia t centū viri absq; parvulis t mulieribus. isti em superbia ꝓcussi ac etiam timentes quod terre diluuij acciderat. ceperunt turrim edificare q̄ vt ꝓponebant taz alta fuisset q̄ aque diluuij nō ꝓtingerēt ad summitatē eius. nec deus t si sibi etiā placeret posset eos de cetero aquis diluuij castigare. ꝫ deus subuertēs elationē eoꝝ cū essent vnius lingue omnes. scz lingue hebraice diuisit eos in. lxxij. linguis ita q̄ ille qui nouit vnā linguā aliam ignorauit. et illi qui erant de vna lingua traxerūt se ad inuicem in turmā vnā. t qui erant in alia lingua in turmaz aliam. t sic dispersi sunt in diuersas partes mundi Et inter has. lxxij. linguas tres principales vt dicit Aug. in de mirabilib⁹ diuine scripture. li. xv. scilicz lingua greca latina t hebraica. t ideo de istis trib⁹ linguis quasi principalib⁹ fuit titulus crucis christi scriptus. Et scōm istas. lxxij. linguas elegit xps lxxij. discipulos. Luc. x. t q̄ in edificatione isti⁹ turris ꝓdiderūt filij Noe cōfusionem lingue hebraice t diuisi sunt ꝑm multitudinē predictam vocatiū est nomē illius babel q̄ interꝑtat ꝓfusio. q̄ ibi cōfusum est labiū vniuerse terre. t certe iam multi similes filijs noe edificant sibi turrim. i. cuz magnis laborib⁹ t expēsis ꝓparant sibi altas dignitates vt diluuiū. i. egestatē huius mūdi possent euadere. et nō sibi celebrent in terra. ac si deus eos nō affligeret ꝓ peccatis suis etiā t si vellet. quēlibet em tales superbū t spāliter vix ecclesiaꝝ sic alloquit beat⁹ Bern. Ascēdat inquit superbia tua semp sequere regem tuū. omne sublime videat oculi tui. festina multiplicare prebēdas deinde ad archidiaconatus euola. t deinde ad episcopatū aspira. ne ibi quidez habiturus requiē quādo sic itur ad astra quo ꝓgredieris miser an nescis vt ab altiori gradu sit casus grauior. neq; sic paulatim decides. ꝫ tanq̄ fulgur impetu vehemēti. t quasi alter sathanas deijcieris. ℔ Bern. t ponit. iij. floꝝ. ca. vl. ¶ Jn cuius ꝓfirmatōnem legit Lu. xj. q̄ discipuli dixerunt dñe. Domine etiaz demonia subijciunt nobis in nomine tuo ipse vero ait illis. videbā sathanā sicut fulgor de celo cadentē in hoc insinuans eis q̄ qui ad modū sathane superbiunt ad modum sathane precipitabunt vnde t iam ꝓpter turris edificationē predicte facta est confusio linguarum in terra intantū q̄ vix vn⁹ intelliget quid alius per loquelam inrendit. nam ille in quo quis magis confidit vt aliquid ab eo ita creꝺ verbis duplicatis t mēdacij t horribilibus iuramentis ꝓfirmatis ipsum citius decipiet vnde iaz verificaꝺ illud Piere. ix. Omnis amicus fraudulēter incedet t vir fratrez suum deridebit t veritatem

non loquit̄ docuerunt enim linguam suam loqui mendacium vt iniq̃ agerent laborauerunt. et ex quo tāta ꝓfusio linguaꝝ inter supbos. ideo sicut superbi filij noe linguis suis ꝓfusis abinuicez erant dispsi. Sic z mobo supbi eoꝝ sequaces sepabunt ab electis z dispergenf cū reprobis eternaliʳ dāpnandis. vnde omnes hmōi supbi sunt de regno dyaboli. iuxta illud Job. xli. Ipe est rex sup oēs filios superbie. De quibus dixit xps Mat. viij. Filij aūt regni huius ejcienf in tenebras exteriozes. vñ xpc nedū hoc dixit de falsis z supbis iudeis. ℔ etiaz de falsis xpianis z specialiʳ de supbis sacerdotibus et plātis q̃ contra doctrinā et exemplū xpi quasi reges gentiū dominanf eoꝝ. vnde Luce. xxij. sic alloquit xpus suos apl̄os z discipulos. z in eis episcopos z sacerdotes modernos eoꝝ typuz gerentes reges gentiū dominanf eoꝝ z qui potestatem habēt sup eos benefici vocanf vos aut non sic. sed q̃ maior est in vobis fiat sicut minor. z qui preceſſor est sicut ministrator. Vñ z ipsemet xpus quando iudei viso miraculo. s. quando satiauit. v. milia hominum quinq̃ panib⁹ z duobus piscib⁹ voluerūt fecisse eū regem recusans dominiū tpale fugit in mōtem. vt patet Johan. vj. in hoc dans exemplū suis sacerdotibus honorē huius mundi z pompam tē poralis dominij fugere. vndez de supbis sacerdotibus z plātis ꝓtra exemplū z doctrinā christi tpaliʳ dominantibus sic loquit̄ dñs p ꝓpheram dicens. Ipsi regnauerūt z non ex me. principes extiterūt z ego nō vocaui eos. Osee. viij. Unde depompa tē poralis dominij qua nunc polluit̄ ecclesia. loquit̄ dñs ad ꝓphetam Ezechielis xxiiij. dicēs. Ego polluam sanctuariuz meū supbiam imperij vestri z desiderabile oculoꝝ vestroꝝ. z sequit̄. Tollam ab eis fortitudinem eoꝝ z gaudiū dignitatis z desideriū oculoꝝ suoꝝ. sup que requiescūt anime eoꝝ. ex q̃ ꝓpheta patere videf q̃ hmōi pompa tpalis dominij qua polluit̄ ecclesia tandez auferet ab ea. Unde apocal. xij. Misit serpēs ex ore suo post mulierē tāq̃ flumen vt faceret eam trahi a flumine z adiuuit terra mulierem. z aperuit terra os suuz et absorbuit flumē q̃ misit draco de ore suo. Sup q̃ glosa. misit inquit serpens ex ore suo. i. dyabolus suggestione sua venenosa post mulierē. i. ecclesiā aquā tanq̃ flumen. i. opulentiā tempalium vt eam faceret trahi a flumine. i. a fluxu tempaliū z adiuuit terra. i. princeps vel cetus p̄cipum terrena amans mulierem z aperuit os suum. i. dilatauit desiderium suum z absorbuit flumen q̃ misit draco de ore suo. id est opulentiaz tempalem quā ꝓcurauit ecclesie dare. hec glosa. z eandem expositionē sententialiʳ habet parisien. sup eodem. ¶ Septimo detestanda est supbia ꝓ eo q̃ deus supbum vilipendit. detestatur. odit z abhominaf. Unde quantū ad primum videlicet q̃ deus supbum vilipendit ostendit bea. Greg. supbum sic alloquens. Quanto inquit coꝝ hominib⁹ es gloriosior tanto coram deo z angelis eris vilior. In cuius rei signū deus supbos. mūdo potentes z gloriosos deposuit. z pauperes z hūiles mundo viles in loco eoꝝ exaltauit. Unde Luce. j. Deposuit potentes de sede ꝛc. Item Eccēs. x. Sedes supboꝝ ducuz euertit. z sedere fecit mites pro eis ꝓpterea vilib⁹ impugnauit deus supbos egyptios. vñ Aug. Potuit inquit deus vrsis z leonibus domuisse pp̄lm supbum. sed tamē ranas z muscas misit inter eos vt rebus vilissimis domaret humana supbia. vilibus etiam quandoq̃ curat supbos. Naz q̃dq̃ p̄mittit supbos cadere in aliquod turpe petū. vt turpitudine illius peccati curef superbia vnde Greg. Qui inquit se de virtutibus extulit ad humilitatē pervitū redit. qui de acceptis virtutib⁹ se extollit nō gladio sed medicamento vulneratur. Quia igit de medicamēto vulnus facim⁹. facit deus de vulnere medicamentū. vt qui de virtute pcutitur de vitio curef. Quod considerans bea. Aug. lib. xiiij. de ciuitate dei. Judeo inquit dicere superbum esse vtile cadere in aliqd̄ manifestum z apertum peccatū. vt sibi displiceant qui ante sibi placēdo ceciderant. hec ille. Item parisien. in de virtjs p te. vj. Permisit inquit dñs petrū z dauid mortaliʳ peccare. vt sic humiliarenf. p misit etiā iudaz omnino perire qui erat de ordine apl̄oꝝ z de societate dñi vt nullus in quantocunq̃ ordine sit inde superbiat. z breuiter omnes miserie quas viri sancti sustinent ad hoc sunt ne sic supbiant. vnde. ij. Choꝝ. xij. dicat apl̄us. Ne magnitudo revelationū extollat me datꝰ est mihi stimulꝰ carnis mee angelꝰ sathane q̃ me colaphiset. Et inq̃ntū. s. q̃ deꝰ detestaf supbiā testaf ꝓpheta Amos. vj. dicēs. Dicit dñs exercituū detestor ego supbiam. Et quantū videlicet ad terciū q̃ deus odit superbū testaf scriptura Sapien. xliij. dicens. Sunt deo odio impius z impietas eius. Item deus puer. viij. Ego diligentes me diligo. Et per oppositū deū odientes deus odit. ℔ cum superbi deū odiunt. iuxta illud pſ. Supbia eoꝝ qui te oderunt ascendit semp. patet q̃ deus rationabiliter odit supbos. Unde z inter sex que deus specialiter odit vt dicit puer. vj. Primum est oculi sublimes. per quos intelligunt superbi. Et quantū ad quartū videlicet q̃ deus abhominatur superbos. patet ex illo Prouerbio. xvj. Abhominatio est domini omnis arrogans. Item in pſ. dic̄ dominus per ꝓphetam. Iniquitatem odio habui z abhominatus sum legem aūt tuam dilexi. ¶ Sed merito inter omnes iniquitates maxime odibilis est deo supbia. Naz vt dicit beatus Greg. cum omnia alia vitia fugiant a deo. sola superbia se deo opponit. Unde parisien. Alia inquit fugiūt vitia deū conuertentia se ad aliquam creaturaz. vt cupiditas ad aurū z argentū. z hmōi temporalia. luxuria precipue ad delectationes que sunt fm rectum sed superbia vsurpare sibi quod deo ꝓprium est. scz dominari. preesse hominibus z honorari p̄sumit. Et ideo supbus vt dicit paris. peccat directe in deū. z hoc quadruplʳ fm q̃ deus quadruplʳ ad creaturas ꝓpaf. Deus em̄ ꝓmo ad creaturas ꝓpaf vt principiū. Scōo vt finis. vñ Apoca. j. Ego sum alpha z o. principiū z finis. Tercium ad creaturas ꝓpaf vt dñs oim. vñ pſ. Qui ascendit sup occasum dñs nomen illi. Item pſ. xviij. Cognoscāt gentes q̃m nomē tibi dñs. Itē ysa. xlij. Ego dñs hoc est nomē meū. Itē Judith. ix. Tu es ipe deꝰ noster q̃ cōteris bella ab initio. dñs nomē tibi soli. Ꝏ ꝑsideras Bol. in lec. li. saꝑ. lec. cl. In toto inq̃t mūdo nō est

res que possit rationabilium dominus nũcupari preter deũ solũ. Et ideo merito cesar augustus ꝓut dicitur in fine parue cronice martini. cum romani ipsum pro deo colere vellent. ipse eos hoc facere ꝓhibuit. z nec deuz se appellari permisit. Item vualleren. i sum. colla. ad omne genus hominũ. parte. j. di. iij. capi. iij. narrat de quodam nobili rege normanie dacie z anglie. qui cum floreret maximo vigore imperii sui sedile suum in litore maris ascendentis iussit statui. z alloquens mari ait. impero tibi ne ascendas terram meam nec vestes nec membra dñatoris tui madefacere presumas. sed nihilominus mare ascendit. z terraz et vestes z pedes eius madefecit. quo facto ille resilies ait. Sciant omes habitatores orbis vanam z friuolã esse regis terreni ptatez. nec regis quẽpiam nomie dignum preter eũ. cuius nutui celũ z terra z mare obediunt. z nũcꝫ postea capiti suo coronam aureã apposuit. sed super imaginẽ saluatoris eam in cruce posuit in honorẽ z laudẽ regis eterni. ¶ Quarto eñ deus cõparat ad creaturas vt largitor omniũ bonoꝝ Vnde Jac. j. Omne datum optimũ z omne donũ pfectũ desursum est descendẽs a patre. z ẽ istaz quadruplicem cõparationem dei ad creaturas. supbus quadruplici ter peccat in deum. Primo inq̃tum deus est principiũ. duz opera quoꝝ deus est principiũ sibimet attribuit. non attendens q̃ sicut aplus dicit phil. ij. Deꝰ iste eñ qui operat in nobis et velle z pficere ꝓ bona voluntate. vnde nec aliquid cogitare loqui. vel facere possumus sine diuino adiutorio spãli. Quod eñ non sufficimꝰ sine diuino adiutorio cogitare testat aposto lus. ij. Coꝝ. iiij. di. Fiduciam habemꝰ talẽ ad deũ q̃ non sumus sufficiẽtes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis. sed sufficiẽtia nostra ex deo est. q̃ vero nõ possumꝰ aliquid loq̃ sine diuino adiutorio testat idez apls. j. Coꝝ. xij. di. Nemo põt dicere dominus iesus nisi in spũsancto. Vnde ó illis qui loquuntur ad honorem dei z ad edificationez ꝓximi dicit xps Matt. x. Non vos estis qui loquimini sed spũssanctus qui loquit in vobis. Et q̃ non possumꝰ aliquid facere sine diuino adiutorio testatur xps Joban. xv. d. Sine me nihil potestis facere. Secũdo peccant etiaz superbi in deũ inq̃tum ipse est finis oũ ea intentione omnia opa sua faciant. vt videant z honorificẽtur ab hominibꝰ: qui tñ opera sua bona facere deberent vt honorificetur deus. iuxta illud Matt. v. Luceat lux vestra coram hominibꝰ vt videant opa vestra z glorificent patrem vestrum qui in celis est. Nam vt dicit ysido. in de sum. bono li. ij. ca. x. Fraudẽ facimꝰ deo quotiens de bono opere nosmetipsos z non deuz laudamꝰ sed ꝗpericulosum est hoiem deũ defraudare vsurpãdo sibi honorem deo debitũ. ostenditur multipliciter in scriptura. Vnde actuũ. xij. ca. legitur. q̃ herodes agrippa iratus tyrijs z sidonijs volens eos debellare. at illi vero timẽtes eius persecutionẽ vnanimes venerũt ad eum. z rogauerũt blastũ qui erat regis cubicularius z secretarius vt esset mediator ad impetrãdum eis pacem a rege eo q̃ alerentur regiones illoꝝ ab herode. nec poterant habere victualia sufficientia nisi de terra herodis accepta vel per eam transportata. Statuto aũt die ab herode vt tyrij z sidonij audirent eius sniam. herodes vero vestitus veste regia sedit pro tribunali; z concionabatur id est loquebat ad eos austere. Populꝰ aũt acclamabat dei voces z nõ hoꝫis. id est honorauerũt eum acsi fuisset deus z nõ homo. z statim cõcussit eum angelus dñi vehementi dolore vteri. vt dicit Josephus lib. ij. antiq̃tatum. eo q̃ non dedisset honorẽ deo cõsiderando suam ꝓpriaz fragilitatẽ. sed magis cõgaudens de hoc q̃ ppls attribuebat sibi honorem diuinũ z cõsumptus vermibus expirauit. cõputrescentibus eñ intestinis generabantur vermes eũ interius corrodentes. Hanc sententiã timerent superiores ecclesie tam tpales q̃ spũales. q̃ volunt suos subditos ꝓpter vanã gloriã eos honorare verbis salutationibus z genuflexionibꝰ acsi essent dij z nõ homies. Contra quos crisost. ope. imp. omel. xl. super illud Mat. xxiij. Amant eñ primos accubitus in cõuiuijs z salutationes in foro. amãt inquit salutationes non solum in tpe sed etiam in voce. non solum in voce sed etiã in corpore nõ solũ in corpore sed etiam in loco. i. non solũ exigunt vt illos salutemꝰ sed et voce clamãtes. Aue rabby. nõ solũ hoc sed etiã vt flexis genibus z capitibꝰ inclinatis in publico ad genua eoꝝ nos curuemꝰ z vocari ab hoibus rabbi. vocari volunt rabbi sed non esse. nomẽ appetũt z officium negligũt. quõ igit põt esse magister qui discipulũ non habet. da ergo opam z inuenies fructuz. acquire discipulũ z esto magister. vos aũt nolite vocari rabbi ne qõ debeã deo vobis presumatis surripere. nolite z alios vocari rabby. ne diuinũ honorem deo deferatis hec ille. Sed iam multi prelati ac etiã alij inferiores viri ecclesiastici dedignant nomibus ꝓpijs. vtputa iohannes rubertus ꝛc. vel noibꝰ officij vel dignitatis vtputa miles comes. epus abbas prior ꝛc. vocari. ꝗ dei voces sibi attribuẽdo dñi volũt appellari. de quibus vt videã conquerit dñs. Esa. lij. di. Tota die nomen meum blasphemat. multi etiam superbi. etsi parentes eoꝝ sint pauperes erubescunt vocari nomibus parentũ suoꝝ. sed vocari nominibꝰ ciuitatis ville vel patrie vbi nati fuerunt. sed tales non accipiũt exemplũ de xpo. qui non obstante q̃ fuit filius dei patris et regis omniũ regũ. tñ frequẽt sicut sparsim patet in quatuor euãgelijs vocauit se filiũ hominis ꝓpter humanitatẽ quã assumpsit de paupere virgine matre sua. volunt etiã superbi acsi dij essent subditos suos honorando ad pedes suos cadere sup genua sua, qõ tamẽ prohibuit angelus dei ab homine sibi fieri. sic patet ad poc. xix. vbi legit q̃ iohannes euãgelista cecidit ad pedes angeli vt adorare eum. z dixit sibi angelus. vide ne feceris. cõseruus tuus sum z fratrũ tuorum habentiũ testimoniũ ihesu xpi deũ adora. Super quo parisien. in sum. sua de vtutibꝰ. parte. iij. tractatu de iusticia cap. v. Dicendũ est inquit q̃ angelꝰ ad hoc fecit vt daret hominibus exemplum humilitatis. s. ad refugiendum honorem hmõi cum alicui homini exhibetur. vel ad ostendendum sublimitatẽ. vn de greg. super euãgelia omel. viij. Regez inquit xpz natum angelus nunciauit. eiusq̃ voci angelorum chori concinnunt z cõgaudentes clamant. Gloria in excelsis deo. z in terra pax hominibus bo. vo. Prius quippe q̃ redemptor noster per carnem nasceret discordiam cuz angelis habuimus. a quorum claritate atq̃ mundicia per prime culpe meritum. z per quotidiana delicta longe a deo distabamus. quia enim peccãdo extranei eramus a deo. extraneos nos a suo cõ-

cōsortio deputabāt angeli ciues dei. sed quia nos cognouimus regem nostrū recognouerunt angeli nos ciues dei. quia em̄ rex celi ⁊ terrarum nostre carnis assumpsit infirmitatez nostrā illa angelica celsitudo nō despiciat ad pacem nostrā angeli redeunt intentionē priozis discordie postpouūt. ⁊ quos infirmos prius ab iectos despexerūt iam quasi socios venerantur. Hic em̄ est q̄ loth vel iosue angelos adozāt. nec tamē adorare prohibentur. Johannes vero in apoca. adozare angelum voluit. sed tñ angelus ne se debeat adozare compescuit dicens. Vide ne feceris. conseruus tuus sum ⁊ fratrum tuoz. deum adoza. Quid est q̄ ante redemptoris aduentum angeli ab hominib⁹ adozant ⁊ tacent. postmodū vero adozari refugiunt. nec q̄ naturam nostram quam prius despexerant postq̄ hanc super se assumptam ⁊ cōspiciunt subtractam sibi videre pertimescunt. nec iam sub se velut infirmā contemnere ausi sunt quam super se vicz in celi rege venerant. nec habere dedignantur hominem socium. qui super se adozant hominem deum. hec greg. Et ex istis patz q̄ q̄uis fm legem dei subditi teneant suis superioribus obedire ⁊ eos debito modo honozare. tñ superiores ecclesie timerēt subditos suos eis diuinos honores. vtputa genuflexiones vel hmōi impendere. vnō Actu. x. legit q̄ cum petrus princeps apl'oz introisset cesaream obuius venit ei cornelius. ⁊ procidens ad pedes eius adozauit eum. petrus vero eleuauit eū dicēs. Surge. nam ⁊ ego ipse homo sum sicut ⁊ tu. q. d. ideo non deberes mihi genuflectere. sed deo. Item hester. v. legitur ō impio principe Amon. qui pro eo q̄ maximus erat inter omnes cum rege assuero. supbiendo iratus est q̄ ille iustus homo mardocheus sedens in foribus non surrexit cōtra illum honozem impendendo. vnde ⁊ iussit parare excelsam trabē ad suspendendū in ea mardocheū. sed deus videns eius superbiam excitauit cōtra eū dñm suum regē assuerum cuius imperio suspensus est in eodem patibulo quod parauit proximo suo. sed in hoc q̄ mardocheus non adozauit amon. nō fecit ex aliqua superbia. sicut ipe met fatetur. Hester. xiij. cap. dicens. Domine tu qui cuncta nosti tu scis q̄ non pro superbia ⁊ cōtumelia. vel alia glozie cupiditate feceram hoc vt nō adozauerā amon superbissimū. Libenter pro salute israhel etiam vestigia pedis eius deosculari paratus eram. sed tantum ne honozem dei mei transferrem ad hominem. Ideo charissimi hec cōsiderantes fm cōsilium apostoli ad Hebre. v. Nemo sumit sibi honorez. sed dicat quilibet cum ps. Non nobis domine nō nobis sed nomini tuo da gloriam. Vnde valde periculosa est talis adozatio hominib⁹ exhibita ꝓpter facilē declinationem ad ydolatriam. ¶ Pro quo notandum q̄ pertinenter ad ꝓpositum triplex est adozarō scz latria. dulia. ⁊ yperdulia. ¶ Latria est honoz soli deo debitus. ⁊ nullo modo creature. Et sicut dic̄ sanctus Tho. in de veritate theolo. li. v. ca. lviij. Latria comprehendit quinq̄ fidem sapiam. reuerentiam. sacrificium. ⁊ orationem. ¶ Pro cuius declaratione ē notandū q̄ latria primo comprehendit fidem. nā nullus honoz deo placet sine fide. dicente apostolo. Sine fide impossibile est placere deo. Hebre. xj. et hoc sine fide formata operib⁹ charitatiuis. nam sicut dicit apl'us Jaco. ij. Sicut corpus sine spū mortuū est ita ⁊ fide sine operibus mortua est. Super quo beri. Quid est inquit fides que non opatur ex dilectione nisi cadauer exanime Vnde honoras deum munere fetido. vnde placas deo fidei tue interfectoz. ideo i iudicio apparebis ꝓditoz. ⁊ litteras damnatiōis tue te cum deferes. fides tua ostendit te xp̄ianuz. ⁊ opa tua mala dei inimicū. littere em̄ p̄dicte quas peccatoz secum ad suam damnationem portabit ad iudiciū erūt sua mala opera. que q̄uis modo scripta sunt in secreto libro sue conscie. tñ in iudicio manifesta erūt deoz vniuersis mūdi creaturis. dicēte apostolo. j. Coz. iij. Uniuscuiusq̄ opus manifestū erit. Item. ij. ad Coz. v. Oēs nos manifestari oportet ante tribunal xp̄i vt referat vnusquisq̄ ꝓpria sui corporis ꝓut gessit siue bonū siue malū. conscie em̄ male sunt libri diaboli in quibus scripte sunt male cogitatiōes. peruersa verba ⁊ detestabilia opera q̄ quam scripturaz vindicabit eos diabolus ad mortem eternā damnandos. sed cōscientie bone sunt libri xp̄i in quibus scripte sunt bone cogitatiōes. honesta verba. operaq̄ virtuosa. per quam scripturam vidicabit christus suos electos ad vitam eternam eternaliter cum eo ꝓmansuros. Figuram huius habem⁹ hester. viij. vbi legit q̄ p litteras signatas anulo regis Assueri vita data est iudeis. q̄ per litteras veteres amon interfici debuerūt. ¶ Spiritualiter amon diabolus est. cui⁹ littere vt dictū est sunt male conscie. in quibus scripte sunt male cogitatiōes ⁊c. Sigillus em̄ diaboli istis litteris oppositū est mentis obstinatio qua predicte littere diaboli sūt signate. Rex vero assuerus christus ē cui⁹ littere sūt bone conscie electoz in quibus scripte sunt bone cogitatiōes ⁊c. sicut supra. Sigillū em̄ huius regis est gratia spūssancti qua p̄dicte littere signate sunt. Iste em̄ littere. s. dei ⁊ diaboli in die iudicij erunt aperte. vnde tunc verificabit illud Dani. vij. Judiciuz sedet et libri aperti sunt. Tunc em̄ iustus iudex examinabit sigillum ⁊ scripturā illarū litterarū. ⁊ tunc videns sigilum ⁊ scripturā istarū malaz cōsciarum. dicet illō Matt. xxij. Cuius est hec ymago ⁊ superscriptio. ⁊ tñ nullus tunc nisi q̄ verū est poterit respondere. oportet omnio q̄ respondeat de reprobis q̄ sunt cesaris id est diaboli. ⁊ de electis q̄ sunt dei. ⁊ ideo tunc dicet christus verus iudex. reddite igit q̄ sūt cesaris cesari. ⁊ que sunt dei deo. tunc em̄ verificabitur illud Apoca. xx. Judicati sunt mortui ex his que scripta erant in libro fm opera eoz. Ex quibus ptz q̄ tunc fides sine operib⁹ non valebit. Vñ sicut dicit beatus greg. super Ezech. omel. ix. Sicut inquit qui a fide recedit apostata est. ita qui ad quersum opus q̄ deseruerat in receptiōe fidei recedit ab omipotente deo apostata absq̄ vlla dubietate deputat. etiam ⁊ si fidē tenere videatur. vnum em̄ prodesse sine altero nihil valet. quia nec fides sine operib⁹ nec opera adiuuāt sine fide. nisi forsasse pro fide recipienda opera bona fiant. sicut patet Act. x. de cornelio qui ante receptionem fidei pro suis bonis operibus meruit audire q̄ angelus q̄z fidelis posterius existeret. Qua ex re colligitur q̄ bona opera pro fide recipienda faciebant. nam cum ab angelo sibi diceretur. orationes tue ⁊ elemosyne tue ascenderunt in memoriam dei. et in conspectu dei mox ab eodem precipitur. vt ad simonem mittat qui sibi veniens predicare debeat. hec greg.

Ex quibus patet q̄ sine fide formata operibus charitatis nemo potest deum debite honorare. sed quia fides est ex cognitione scripture sacre. dicente apostolo Fides ex auditu. auditꝰ ex verbo christi. Ro. x. Hic honor qui latria dicitur comprehendit sapientiam .i. cognitionem doctrine euangelice. Unde apostolus ij. Cor. iiij. Si apertum est euangelium in his que pereunt est opertum in quibus deus huius seculi excecauit mentes infidelium. vt non fulgeat illuminatio euangelij christi. Hac enim cognitione considerare debemus q̄ deus dedit nobis omnia que habemus. videlicz bona nature bona gratie z bona fortune. vnde apostolus. j. Cor. iiij. Quid habes qō nō accepisti. q. d. nihil. z nedum ista dedit nobis deus sed etiam ex sua excellentissima misericordia z charitate se ipsum dedit nobis deus. dicēte ꝓpheta Isa. ix. Parvulus enim natus est nobis. filius enim datus ē nobis. vnde z pro redemptione nostra sanguinem suum dedit pretiosissimum. immo z vitam suam z ideo merito pro ista gratitudine z innumerabilibꝰ aliis ex sua benignissima charitate z amore nobis ostensis. Tertio debemus sibi reverentiam siue amorem ipsum super omnia diligendo dicente seipso. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua z ex tota mente tua. Sed ꝓ eo q̄ sicut dicit beatus grego. super euan. ome. xxx. probatio dilectionis est exhibitio operis. Ideo quarto debemus sibi sacrificium. s. cum decimis oblationibus z misericordie opibus. de substātia nostra terrena ipsum honorare. vnde ꝓuer. iij. Honora deum de tua substantia ac sacrificio spūali. s. vera ꝓtritione cordis humilitate z perfecta sibi placendo. qz teste ꝓpheta. Sacrificium deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum deus non despicies. Et vt istud exile nostrum sacrificium magis sibi placeat hoc cum humili nuncio devote orationis debemus sibi illud pūtare. quia teste ps. Respexit in orationem humilium ꝛc. Item Judith. ix. Humilium mansuetoꝝ semp tibi placuit deprecatio. Ex quibus patet q̄ honor iste latrie hec ḋn cō comprehendens est honor soli deo debitus z nullo modo creaturis. ¶ Secūda adoratio de qua prīcipaliter dixi est adoratio dulie. ¶ Pro quo notandum q̄ dulia dicitur a dulos quod est seruus. Et est dulia seruitus z honor qui debetur principaliter deo et secundarie creaturis. Et est notandū q̄ honor iste sit ad modum locutionis Aristo. j. posteriorꝝ. dicentis. Unumqōq̄ ꝓpter quod z id magis. hoc est quādo aliqua est denomiatio competens aliquibus duobus. z non competit vni secundo nisi ratione primi. tunc principalius competit primo cō secundo sicut ỷ bi gratia. quando est aliqua denominatio siue predicatio competens concreto. z abstracto z non competit abstracto nisi ratione concreti. tunc illa denomiatio siue p̄dicatio principalis competit cōcreto cō abstracto. sicut hoc p̄dicabile ens predicat de illo concreto albū. ac etiam de eius abstracto qō est albedo. ꝫ non p̄dicatur de illo abstracto nisi ratione illiꝰ cōcreti ideo ens principalius predicatur de illo cōcreto albū cō de eius abstracto. quod est albedo. Vel exemplum familiarius assignato aliquo rege z seruo eiꝰ vel aliquo prelato z eius seruo. tunc constat q̄ huic regi z huic prelato merito honor adhibetur. ac etiam seruis eorundem honorand. ꝫ si iste honor qui seruis adhibetur nō adhibet eis nisi ratione regis z prelati tunc honor iste seruis istis adhibitus principaliꝰ cō petit regi z prelato cō seruis eorundem. sic omis honor qui creaturis adhibetur ratiōe dei principaliꝰ cō petit deo cō creaturis. z potest honor iste licite fieri creaturis quadruplici ratione. primo rōne geniture. secundo rōne virtutis. tertio ratione dignitatis. quarto rōne representationis. Primo rōne geniture z sic sunt pentes honorandi. vñ Deut. v. honora pa. tu. et m. t. Secōo ꝓpter virtutem. z sic sunt sancti in celo cō firmati in gratia z virtute plus honorandi cō virtuosi hic viuentes in terra. Dicente christo Matt. xj. Inter natos mulierū non surrexit maior iobā. baptista aūt est minor in regno celoꝝ maior est illo. scz in honore. z illo modo etiam sunt paupes virtuosi. conuersantes in terra plus honorandi cō diuites vicioſi vnde vt dicit phūs. iiij. ethi. c. iij. honor est premiū virtutis. Item apls. j. thi. v. Viduas honora que vere sunt vidue. cuiusmōi videbant esse ille tres vidue de quibꝰ narrat bea. Ihero. li. suo. contra iouinianū qui post mortē virorū suorū alios maritos suscipere noluerunt. quarū vna interrogata quare virū secundum non acciperet. rndit se non inuenire qui vellet eam ꝓpter se sed ꝓpter sua accipe. z causa forte erat. quia turpis erat z vetula ꝫ tñ diues. Secūda cum ab eadem quereret. Respondit hoc se facere non posse. quia inquit bonum virū habui. z si secundum acciperem. aut ille esset bonus. aut malus. tunc si bonus semp timerē ne illum amitterem. sicut priorem amisi si vero malus semp essem in dolore eo q̄ post bonus inuenissem malū: Tertia vero cō similiter interrogata respondit hoc se non posse facere. qz vir inquit meus nō est mortuus. sed cō diu vixero ille viuet in corde meo. Sed longe dissimiles istis viduis sunt multe vidue moderne. quarum aliq̄ ꝓ morte suoꝝ maritorum mortuoꝝ sunt ita dolētes. vt anteq̄ corpus prioris mariti sit positum in puteo secūdus collocat in lecto. Tertio ꝓpter dignitatem. z sic sunt honorādi plus cō eoꝝ legij. Dñ. j. Thi. ij. Regem honorificate. Isto etiā modo prelati sunt honorandi plus cō eorum subditi. Dñ. j. Thi. v. Qui bene presunt presbyteri duplici honore digni honorāt. s. honore obedientie. iuxta illud Hebre. vlt. Obedite ꝓpositis vestris. ipsi em̄ pernigilāt quasi rōnem reddituri ꝓ animabus vestris. z honore beneficētie. Dñ legit. ij. parali. xxxj. q̄ rex ezechias de ꝓpria eius substātia offerebat holocausta mane z vespe precepitq̄ ppl'o vt darent partem sacerdotibus z leuitis vt possent vacare legi dñi. nō em̄ dicit vt possent delicioſe viuere. ꝫ vt vacarēt legi dñi. ¶ Sed hic pōt queri an reges tyranici z prelati vicioſi debeant honorari. Et videt q̄ nō. Nam vt dicit bea. aug. v. de ci. dei. ca. vij. Gloriam. honorē z impium non debet sequi virtus. sed ipsa debent sequi virtutē. Unde z in signū huiꝰ sicut narrat aug. ibidem ca. xiij. Romani antiquitus virtutē z honorē tanq̄ duos deos coluerūt. quibus duas edes siue duo templa cōstruxerūt. sic ordinati q̄ nullus posset intrare templū honoris nisi prius q̄ templū virtutis pertransiret. in signū q̄ nullus apō eos reportaret honores nisi prius illos per virtutes meruisset. Item sicut dicit Philosophus. ix. Ethi. bo

nor nō debeť niſi rebus diuinis.cū igit̄ virtus facit hoīes diuinos ꝛ honore dignos.ꝛ oēs tyranni ꝛ vicioſi deficiunt in virtute ꝛ gratia.videť ꝙ nulli tales ſunt honorandi.Conformať ratio ſic.Dicit em̄ Johannes criſoſt.omeť.xxviij.ꝙ i nullo boim̄ ē honor niſi in illo qui bene impleuit opus ſuū ꝛ nulla contē ptio niſi in illo qui neglexerit ꝓprium opus.ꝛ ſic eſt honor hominis ex opere.ꝛ non ſolū ex dignitate.vñ Roma.ij.Honor ꝛ pax homini operanti bonū.ꝫ cū tyranni ꝛ vicioſi opus ſuum impleant.videť ꝙ tales non ſunt honorādi.ſed potius cōtemnendi.Sed hu ic reſpōdet Januenſ.in ſuo catho.pte.v.ſup iſtoverbo dulia dicens.ꝙ honor non debeť ꝓprie ꝛ directe niſi habentibus gratiā et virtutē que diuinos facit. Et poteſt aliquis habere virtutem multipliciter. vel actualiter.ſicut habens actus virtuoſos.ꝛ tali directe et ꝓprie debetur honor.dicente philoſopho.iiij. ethi.ām veritatem ſolus bonus honorandus eſt.vel poteſt aliquis habere virtutem in potentia.ſicut habens aptitudinem naturalem ad virtutem.ꝛ ſic cuilibet creature rationali habenti imaginē dei eſt honor exhibendus.niſi ſit induratus in malo.vt demon et damnati.quibus nullo modo debetur honor.qꝛ ligatus eſt in illis ordo ad virtutē.vñ.j.Petri.ij.Subiecti eſtote omni humane creature ꝓpter deū.vel poteſt aliqs hīe virtutem obligatorie.ſicut illi qui ratione ſui ordinis obligant ad docendū ꝛ ad ꝓſeruandū virtutem.ꝛ ſic debetur honor omnibus prelatis.regibus.ꝛ ſacerdotibus.ſiue bonis ſiue malis.qui ad hoc ordinati ſunt vt alios inſtruant ꝛ dirigant ad virtutem.Unde.j.Petri.ij.Subiecti eſtote in omni timore dominis veſtris.non tm̄ bonis ꝛ modeſtis.ſed etiā diſcolis. ¶ Quarto mō dulia poteſt fieri creature ꝓpter repſentatōem.ſicut imaginibus que ſunt ſigna creatoꝛ ꝛ aliorꝫ ſanctorꝫ.ꝫ tamē in iſto ſummope ab ydolatria eſt cauendū. ¶ Pro quo notandum eſt ꝙ ydolatria pōt fieri dupliciter.ſcilicet actiue ꝛ paſſiue.Actiue per illū qui exhibet honorē ſoli deo debitum creature.ſiue latria ſiue dulia creaturam principaliter adorando.Paſſiue aūt aſpirando vel aſſumēdo ſibi honorem deo debitū.ꝛ ſic omnis ſuperbus.ꝛ per conſequēs omnis peccatoꝛ vt ex predictis patet eſt ydolatra.Tum qꝛ in amore prefert creaturā creatori.Tum qꝛ ſuperbiendo aſpirat vt non ſubiiciatur ſuperiori qō eſt deo ꝓprium.vnde ꝛ aduerſarius noſter dyabolus cum omnibus viribus ſuis laborat ad retrahendum homines ab honore diuino.ꝛ ad inuiſcādum eos in hoc deteſtabili peccato ydolatrie.In cuius rei figura legitur.iij.Reg.xij.ca.ꝙ.Hieroboam ad impediendū filios iſrael ne aſcenderent in hieruſalem ad honorandum deū in templo dei.fecit duos vitulos aureos quos voluit illos colere.et dixit. Nolite amodo aſcendere in Hieruſalē.quia ecce iſti ſunt dii tui qui eduxerunt te de egypto.ꝛ vnum poſuit in bethel.et alium in dan. Sp̄aliter Hieroboam diſcernens pplm̄ interpretat.et ſignificat dyabolum qui diſcernit populum.et ſemp nititur eos retrahere a celeſti Hieruſalem ad ſuppliciū eternū.dicēte apoſtolo.j.Petri.vlti.Aduerſarius veſter dyabolus tanq̄ leo rugiens circuit querens quē deuoret.Iſte maledictus Hieroboam in hoc mūdo duos vitulos aureos erexit.per quos intellig o ſuperbiam ꝛ auariciā Dicit em̄ iſte maledictus Hieroboā.ſ. dyabolus ſecrete in cordibus multorꝫ ꝙ p hos duos.ſ. auariciaꝫ ꝛ ſuperbiā homines educunť de egypto.i. de tenebroſa pauptate ꝛ miſeria.ꝛ erigunť ad altos ſtatus.magnos honores ꝛ diuitias.ꝛ certe iam fere totus populus chriſtianus relinquens Hieruſalē.i. celeſtem conuerſationem.hos deos.ſ.cupiditatem ꝛ ſuperbiam ſequiť intātū ꝙ iam verificať illud quod habeť Hieremie.vj.ca.Non audierunt vocem dñi.ſed ambulauerūt in voluptatibus ꝛ in prauitate cordis ſui.Unū em̄ iſtorꝫ vitulorꝫ poſuit dyabolus in Bethel.ꝛ alterum in Dan.Bethel em̄ domus dei vel templū dei interptať.ꝛ ſignat ſanctam eccleſiam in qua dyabolus erexit vnū vitulū aureū.ſ.auariciam.Unde iaꝫ viri eccleſiaſtici qui p̄cipaliter quererēt ſalutē animarꝫ.querūt abundantiam diuitiarꝫ.dicente apoſtolo ad Philippenſ.ij.ca. Omnes que ſua ſunt q̄runt ꝛ nō que Jeſu chriſti. Item.ij.ad Tymotheum.iij. Magis ſunt amatores voluptatū q̄ dei. Utri etiaꝫ ꝙ dyabolus erexit alium vitulum aureum.ſ. ſuperbiam in Dan. Unde dan iudicium vel cauſa interp̄tať.ꝛ ſignificat ſtatū dñorꝫ vel p̄cipum tempaliū qui habent iudicare ꝛ in cauſis tempalibus populū gubernare.Sed certe auaricia ꝛ ſuꝑbia que iam regnant in ſacerdotibus ꝛ dñis ꝛ p̄cipibus temporalibus eſt exemplaris cauſa ſuꝑbie ꝛ auaricie totius populi ſubditi.In cuius rei figura legiť Apoca.xvj ꝙ vnus angelus effudit phialam ſuam ſup flumina ꝛ fontes aquarꝫ.Spiritualiter ꝙ iſtum angelū intelligo ſpm̄ ſuperbie qui effudit phialam ſuꝑbie ſup homines populares q̄ per flumina ac etiam ſacerdotes ꝛ dños tempales qui p fontes deſignanť. Nam ſicut fontes ſunt capita fluuiorꝫ.ſic ſacerdotes ac etiā dñi tempales ſunt capita ſecularis populi. Et ſicut humores a capite influūt in cetera membra inferiora.ſic certe auaricia ſuꝑbia ꝛ carnalis voluptas que regnant in ſacerdotibus ꝛ dñis tempalibus.ꝙ malū exemplū influūt in populum ſubditū.Unde quicq̄d vanitatis vel curioſitatis in veſtitu ꝛ apparatu poteſt in dñis vel dñabus reperiri vſurpant etiam ſerui ꝛ ancille.ꝛ certe hoc eſt magnum ſignum deſtructionis mūdi.Unde Iſaie.xxiiij.Ecce dñs diſſipabit terrā.Et nudabit eam ꝛ affliget faciem.ꝛ diſpget habitatores eius.ꝛ erit ſicut populus ita ꝛ ſacerdos ꝛ ſicut ſeruus ita ꝛ dñs eius.ꝛ ſicut ancilla ita ꝛ dña eius.ꝛ ſic iam quaſi totus populus a minore uſq̄ ad maiorem conſequunť iſtos falſos deos auariciam ꝛ ſuperbiam ꝛ voluptatem carnalem.dicente ꝓpheta Hieremie.vj.A minore uſq̄ ad maiorem oēs auaricie ſtudent.a ꝓpheta uſq̄ ad ſacerdotem cuncti faciūt dolum.ſ.ad ſuſtētationem ſue ſuꝑbie.ꝛ carnalis voluptatis. Unde de falſis xp̄ianis nunc eſt ſicut quondam erat de filiis iſrael.de quibus loquitur Alexander in ſuo ſcintillo dicens.ꝙ filij iſrael trāſeūtes verſus terram p̄miſſionis.manifeſte ꝛ publice ſacrificabant deo vt videbať cum magna deuotione ꝛ aſſidue.ſed domi habuerunt idolum Moloch.de cuius nomine legiť Leuitī.xx.ꝛ.iij.Regum.xj.ꝛ multis alijs locis ſcripture ſacre.ꝛ ipſi idolo ſacrificabant illi cum filijs ſuis.ꝛ omnibus ſuis ſeruētibus. ꝛ in idolo illo amorem ꝛ ſpem magis q̄ in deo ponebant.ꝛ ꝓpter iſtam duplicez idolatriā.ꝛ ꝙ alijs ſuis

peccatis ꝓmisit eos dñs occidi in deserto. destruꝯq; intantū ꝙ de. dcxl. milibus pugnatoꝝ. exceptis paruulis ⁊ mulieribus qui exierunt de egypto nūq; venerunt ad terram ꝓmissionis nisi solūmodo duo videlicet Josue ⁊ Caleph. vt patet Nūeri. xiij. ⁊. xiiij. Isto modo certe vt estimo accidit inter christianos iam his diebus. nam publice homines ostendūt sanctitatem exterius. Vnde ad audiendum diuinū seruitiū veniunt ad ecclesiā eleuant manus. inclināt genua. pcutiūt pectus. ⁊ sic de alijs. Sed certe timendum est ne multi illoꝝ domi habeāt illud falsum idolum Moloch in secreta domo cordis sui. cui sacrificant sacrificium obedientie. vnde Moloch rex vel ꝓnceps interꝓtat. ⁊ signat voluptatem carnalē quā multi voluptuosi magis q̄ dñm Jesum christum diligūt. ⁊ sic carnem suam siue voluptatem carnalem deum suū constituūt. ⁊ in se regnare ꝓmittūt contra apostoli ꝓhibitionem. Romanos. vj. ca. dicentis. Non regnet peccatum in vestro mortali corꝑe. ⁊ ꝙ multi suam carnalem voluptatem magis q̄ deum diligunt duplici patere potest naturali exemplo. Primo sicut dicit Macrobius in suis saturnalibus. ꝙ cum q̄s audierit loqui de aliquo multum dilecto. statim sanguis ⁊ spūs vitales ꝑ gaudio mouent ⁊c. sicut supra parte. v. ca. vj. vbi agit de mentis rristicia vsq; ibi. Hec Seneca. Et ex istis euidenter liquet ꝙ multi hunc falsum deū carnalem voluptatē plus q̄ deū diligūt ⁊ in se regnare ꝓmittūt. ⁊ nedum hoc. sed etiā ad hūc falsum deum honorandū ⁊ aliq̄d sibi sacrificandū q̄si omnes homines tam tempales q̄ spūales. tam tota sue mentis intentione laborant. nā tam mercatores cum suis apprinticijs studēt ⁊ laborant. quomō possunt contra ꝓceptū dei falsis pōderibus mensuris ⁊ mēdacijs ꝓiurijs ⁊ cereris falsitatibus suos ꝓximos decipe. vt eoꝝ bona temporalia fraudulenter acq̄rant. dñi etiā tempales studeant quomodo pñt ex torsione ⁊ rapina paupes oppꝛimere. eoꝝ bona iniuste surripere. viri etiam ecclesiastici iā studeant quomō dimisso suo officio ⁊ seruitio diuino possint se secularibus officijs implicare. ⁊ simoniace būficia ⁊ ecclesiasticas dignitates acquirere. Sed exquo ista manifeste sunt contra ꝓceptum dei quare hec facīūt. non dubiū nisi vt ꝓdicto idolo sacrificent hoc est vt volnptatem carnalem impleant. vt sibi honor ympendat mūdanus. ⁊ exquo carni magis q̄ ō obediunt. ⁊ eius honorem ⁊ voluptatem magis q̄ deum diligūt. manifestū est ꝙ carnem suam deū suū constituūt. de quibus cum lamentationibus cōquerit apostolus Phil. iij. di. Multi ambulāt quos sepe dicebam vobis. nunc autem flens dico inimicus crucis xpi. quoꝝ deus venter est. ⁊ quoꝝ finis interitus. sed non charissimi. sed attendite ꝙ ꝓdicta idolatria erat quondam causa destructionis huius regni anglicani. sicut ostendit Beda in de gestis Angloꝝ. libro. j. sicut dictum est supra parte. iiij. ca. xij. Item legit. ij. Paralypo. vlt. ꝙ rex Zedechias cum vniuersis ꝓncipibus populo ⁊ sacerdotibus. ꝓuaricati sunt legem dei. viuentes ꝑm voluptatem carnalem quibus mittebat deus quotidie nuncios cōmouens vt desisterent ⁊ dimitterent suam iniqtatem. ⁊ parceret eis. sed ipsi tunc sicut ⁊ populus nunc subsannabant nuncios dei. ⁊ quipendebāt sermonem dei donec ascenderet furor dñi in populum. ⁊ nulla esset de deo sua cura. ⁊ ideo adduxit dñs sup eos regē chaldeoꝝ cum exercitu suo. qui non pepcerūt iuueni. virgini. nec seni. nec in templo. nec alibi. ꝙ omnes incēderunt igne. ⁊ spoliauerunt domum dñi. ⁊ euadētes ignem ⁊ gladiū deduxerūt captiuos in Babylonez. Ecce quomodo deus castigauit legem suam contemnentes. ⁊ ꝓdictam turpissimam idolatriam. s. voluptatem carnalem ⁊ supbiam exercētes. Item ꝓpter istam idolatriam interfecti sunt pestilentia de ppło israelitico infra triduū. lxx. milia. vt patet. ij. Regū vlt. Item ꝓ ista idolatria ceciderūt de eodem populo. xxiiij. milia. vt patet Numeri. xxv. Item ꝓ ista idolatria ceciderūt de filijs Beniamin. ⁊ de tribubus filioꝝ israel qui bellū iniērūt contra Beniamin infra triduū. cxl. milia viroꝝ. ⁊. cxxx. ⁊ omnes erāt viri robustissimi ⁊ bellatores. Sed tādem filij israel qui erant de tribubus victoriam obtinuerūt de filijs Beniamin ⁊ ciuitatem eoꝝ Gaba. ⁊ omnes alias eoꝝ ciuitates ⁊ villas cū vniuersis viris ⁊ mulieribus. puulis ⁊ innocentibus reptis in illis ignis incendio consumpserūt. vt patet Judicū. xix. ⁊. xx. ca. Item ꝓ ista idolatria incendit deus igne ⁊ sulphure q̄nq; ciuitates cū omnibus suis habitatoribus q̄tuoꝝ exceptis. ⁊ submersit eos in ꝓfundum inferni. vt patet Genesis. xix. Et quelibet ciuitas ꝑm veraz estimationem vt dicit quidam doctor habuit plus q̄ centum milia hominum ⁊c. ¶ Tercia adoratio de q̄ ꝓncipaliter ꝓdixi. ē hyꝑdulie adoratio. ¶ Pro quo notandum ꝙ hyꝑ. i. sup componit cum dulia. ⁊ dicitur hyꝑdulia. quasi sup duliam. Et ista adoratio ꝓncipaliter competit deo. secundario creaturis competit excellentissime sanctitatis cuiusmodi sunt humanitas xpi. ⁊ beata ꝙgo mater saluatoris. Vnde sanctus Thomas in de veritate theolo. li. v. c. lvij. Beate Marie inq̄t inq̄ꝯtum est ꝓsona sancta debeꝫ dulia. ꝙ inq̄ꝯtum est mater xpi debeꝫ hyꝑdulia sibi. sed tamen quia humanitas xpi est optima creaturarum possibilis ꝓpter vnionem hypostaticam. id est ꝓsonalis ad creaturam. ideo inter omnes creaturas sibi ꝓncipalius competit hyꝑdulia. Sed tamen ꝓ isto est notandū ꝙ sicut dixit Januen. in suo Catholicō ꝑte. v. sup isto verbo latria. Humanitas xpi potest dupliciter considerari. vel ꝓut intelligit non coniuncta verbo. ⁊ sic potest ⁊ debet vno honore honorari. cū verbo. ⁊ sic debeꝫ sibi latria. Vnde Augustinus in de verbis dñi. sermone. lix. Ego inquit dico carnem imo ꝓfectam in christo humanitatē ꝓpterea adoro. quia diuinitate suscepta ac diuinitati vnita est vt non alium atq; alium. sed vnum atq; eundem deum ⁊ hominem dei filium esse confitear deniq; si hominem separeris a deo vt vestroꝝ quidam. s. Fotinus ⁊ Paulus samofacenus. illi nunq; ego credo nec seruio velut si quis vestrum an purpuram aut dyadema regale tacens inueniat. nunquid ea conabitur adorare. Cum vero ea rex fuerat indutus periculum mortis incurrit si ea simul cum rege adorare contemnit. Ita ⁊ in xpo humanitatem non solam aut nudam. sed diuinitati sue vnitam vnum dei filium verum deum ⁊ hominem si quis adorare contempserit eterne mortis penas patietur. quia ipe est creator ⁊ restaurator generis humani. Hec Augu-

stinus. Et ex istis patet q verba xpi dicentis dyabolo. Dominum deum tuum adorabis z illi soli seruies. intelliguntur de adoratione z seruitute latrie que est seruitus z honor soli deo. cui si humiliter seruiamus z sibi honorem debitum impendamus. z dyaboli temptationibus exemplo xpi viriliter resistamus confusus relinquet nos z fugiet a nobis. dicente apostolo. Aresistite dyabolo z fugiet a vobis.

¶ Tercio peccat superbus in deum inquantum ipe est dns dum seruis dei quos ipe constituit in natura sibi equalem z rebus suis quarum solum esset dispensator in ordine appetit dominari. non considerās q inordinatus appetitus dominādi hominem in miserrimam redigit seruitutem. Unde legitur Mathei. iiij. q dyabolus cum ostendisset xpo omnia regna mundi z gloriam eor dixit ei. Omnia dabo tibi si cadens adorauerit me. Sup quo Partisiēsis In isto inquit insinuatur q dyabolus illos q inordinate appetunt dnationem anteq illam obtineant redigit in suam miserrimam seruitutem. Hec ille. Itē sicut dicit Uallerēn. in summa collationū ad omne genus hominum. pte. ij. di. j. ca. j. Ratio dominādi orta est ex peccato. put dicit Augustinus in de ciui. dei. li. ix. ca. xix. vbi sic ait. Conditio inquit seruitutis iure intelligitur imposita peccatori. z prima causa seruitutis erat peccatum. Proinde nunquam in sacris scripturis legimus seruum anteq hoc vocabulum Noe iustus xpter peccatum filij Cham fieri indicauit dicens. Maledictus puer. seruus seruorū erit fratribus suis. Geneſis. ix. Nomen tracq illud culpa meruit z non natura. non deberent igitur dni nimis eleuari de dominatu. cum non ex naturali conditōne sint dni. sed merito peccati. Unde ait Augustinus vbi supra. Qui imperant seruiunt qbus videntur impare. nec impent cupiditate dnandi sz officio consulendi. nec pncipādi superbia. sed puidendi miseria. hoc naturalē ordo pscribit. ita deus hominez condidit vt dominarēt irratōnalibus. Unde Geneſis. j. Dominamini piscibus maris z volatilibus celi. z vniuersis animantibus que mouentur sup terram ratōnalem creaturam ad imaginem suam factam noluit regnare nisi irratōnabilibus dominari. nec hominem homi. sed hominem pecori imperari. vnde z pmi iusti pastores pecorum magis qz reges gentium sunt instituti. vt patet Geneſis. xlvij. vt in hoc insinuaret deus qd postulet naturalē ordo creaturarum z qd exigat meritum peccatorū. Hec Augustinus. Post peccatum tamen legitie pncipantibus sm legem diuinam z humanam debent subditi homines obedire. sm illud Ephe. v. Serui obedite dnis vestris carnalibus cum timore z simplicitate cordis sicut z xps. Debet etiam dns siue pnceps sugiter meditari equalitatem conditōnis cum seruis. z pōdus siue seruitutis ex alia parte z non imperare ex cupiditate. vt dictum est. z sic fec ille sanctus vir Job. Nū qd non in vtero fecit me sicut z illum. id est seruum. Super quo Gregorius. xj. moza. Potentibus inqt viris magna est virus humilitatis considerata equalitate conditōnis. Item Gregorius sup illud Geneſis. ix. Terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terre. Homo inqt alialibus irratōnalibus z nō ceteris hominibus ad imaginem dei factis naturaliter est platus. idcirco dixit ab alialibus z non ab hoibus timeat. qz contra naturam superbire est ab equali velle timeri. Et ideo Seneca epla. xlviij. Cum seruis inqt familiariter viuere decet prudentiam tuaz. serui tui sunt. tecum hoies sunt. contubernales sunt amici z serui tui. Et sequit. Mei pcepti est vt sic cū inferiori viuas quemadmodum superiorem tecum velles viuere. Item cogitet dns q q est seruus conditōne liber est vtuali libertate. qz sine forte grauibus pctis. Unde Seneca vbi supra. Seruus inqt est aliqs. sed liber aio forte seruus est. hoc illi nō nocebit. ostende qs sit seruus ille. q dns est. alius libidini. alius auaricie. alius gule. omnes timori. nulla seruitus vilior qz volūtaria pcti subiectio. cum igit sit possibile q ille q dī dns aliqn sit seruus pdictarū passionū. ideo nō superbe debet se efferre sup seruū. Nū Augustinus. Multi inqt dni fuit sunt dnor qt vicior. nō tñ pmittēdi sunt fuit viuere sine disciplia z lasciuire. imo sunt castigādi debito mō. vñ Eccle. xxxiij. Panis z disciplia z opus fuo. pdictā em eqlitatē dni cū fuo cogitabat Martinus qñ versavice fuebat armigero suo. z exemplū charitatis erga iferiores oñdit dns z magr sumus cū lauit pedes discipulor suor Johā. xiij. z qñ erat in medio eor sicut q ministrat Luce. xxij. Nō tñ denegandū est qn fuit z subditi oēs cū oi affectu z humilitate z reuerētia debeāt fuire dnis. reddēdo q sunt cesaris cesari. z que dei sunt deo. Mathei. xvij. Itē. j. Pe. ij. Serui subditi estote dnis vestris in oi timore. non tñ bonis z benestis sz etiā discol. admonēdus ē etiā dns vt non timescat corde ex diuino dono. nec cōdemnat seruuz iniuste ex suo impio. sz debet esse sicut pater pius clemēs z iusticie disciplinā fuo suo pbere. Hec Uallerēn. Et sequit ibidē ca. ij. Ammonēdi sunt inqt serui vt intelligāt peccatū fuisse causam fuitutis. vt dictum est eo vt eoipo magis peccatū odio habeant. z ab illo se caueāt qō induxit tam turpē subiectōnem. Nñ omis q facit peccatum fuus est pcti. Johā. viij Studeant igit esse liberi mente in interiore. z tunc non est dolendū o exteriori fuitute. sm q dicit z docet apostolus. j. Cor. vij. dicēs. Seruus vocatus es nō sit tibi cure. Origo aūt huius vocabuli fuus inde credit ducta. q hi q iure belli capiebant z possent occidi fuabant. z sic a fuando serui appellati sunt. Hec ille. Item qualiter serui haberēt se penes dnos suos z ecōtra. docet apostolus Ephe. vlt. d. Obedite dnis vestris carnalibus cū timore z simplicitate cordis vestri sicut nō ad oculum fuentes quasi hoibus placentes. sz vt fui xpi facientes voluntatē dei ex aio cum bona voluntate fuientes sicut dno. z nō hoibus scientes quotcūq bono fecerit bonum hoc pcipiet a dno siue fuus siue liber. z vos dni eadem facite illas remittentes minas. qz illor z vester dns est in celis z psonarum acceptio nō est apud deum.

¶ Unde sicut docet Januen. in de opere quadragesimali sermone. iij. dni cum fuis velint nolint quatuor habēt cōmunia. ¶ Primū est ex pte pncipij. q omnes ab vno dno z de vero z eodem luto sunt formati z oēs nudi z paupes sūt nati. Nñ Job. xxxiij. legit q amicus Job vidēs Job in magna miseria iacentem in sterquilinio dixit. Ecce me sicut z te fec dns de eod. in luto. z sicut dī Sap. vij. Nemo p regibus

aliud habet natiuitatis initium. ¶ Secundū ex pte medij. qz oēs mortales sunt z breuis vite. Vñ Job xiij. Homo natus de muliere breui viuēs tempe replet multis miserijs. vñ in hac vita continuā habemus angustiā. mō p diuersas infirmitates. mō p diuersitatē fortune z psecutōes. mō p depditōez temporalium. modo p amicoꝝ mortem. ¶ Et sicut dicit Augustinus in de specu. humane mt. ꝯ homo iuste vixerit z sanus fuerit adhuc positus ē in medijs tēptatōnibus seculi. z cū labore semp timebit. Nam duo inqt sunt tortores vite pñtis nō simul torquentes. ꝯ cruciarī alternātes. quoꝝ nosa sunt dolor z timor. qñ em tibi bñ est times. qñ vo male est doles. Hec ille. ¶ Terciū ex pte finis. qz oēs in mortem z putredinem reuertent. Vnde Job. vij. Putredini dixi pater meus es mater mea z sororꝝ mea vermib⁹. ¶ Quartū est ex pte iudicij. qz omēs sub vno iudice rōnem reddere cōpellent. Vñ. ij. Cor. v. Oēs nos manifestari oportet añ tribunal xpi. vt referat vnusquisqz ꝓpria sui corpis ꝓut gessit siue bonū siue malum. ideo nemo superiorꝝ despiciat suos subditos. nec aliqs inferiorꝝ inobediēter se habeat penes suos superiores. ꝯ vnuscūqz debite z ordiate se teneat in statu in quo positus est iuxta ꝓsiliū apostoli dicētis. j. Cor. vij. Vnuscūqz vocatōe qua vocatus est in ipa maneat. ꝯ p eo q sicut patet ex supradictis. q seruitus pcti est seruitus miserabilissima. ideo est insup notandū q Odo sup illud Mathei. vj. Dico seruo meo fac hoc. z facit. seruus inqt viri iusti est caro sua De quo Huo dī Ecclesia. xxxiij. Seruo maligno torturā z compedes mitte eū in operatōe ne vacet. multas em malicias docuit ociositas. Item Prouerbio rū. xxix. Qui delicate a puericia nutrit suū suū. postea sentiet eū ꝓtumacē. ꝯ o cūfelix est q hūc seruum sibi subiugat vt in his q iuste ꝑcipiunt obediat. cum dī carni ieiuna z ieiunat. vigila z vigilat. z sic ō alijs tūc vir spūalis dicit Huo suo. Fac hoc z facit. ꝯ hunc seruū dñm facimus quotiēs ꝓcupiscētijs carnis illicite ꝓsentimus. z in signū q voluptuosi superbi carnē suam dñm suū ꝓstituūt omnē honorē z reuerentiā q pñt in salutaribus in apparatu z in ceteris mūdi vanitatibus sibi studēt adhiberi. Vñ Malach. j. Seruus honorat dñm suū. z spūs imperās caro dic. Heq esce mō epulare cū mulieribus luxuriam exerce. q in talibus obedit. tunc caro dic spūt tanqz seruo suo. fac hoc z fac. hec ē Eua que Adam decepit. Genesis. iij Hec etiā est Dalyda q Sampsonem Philisteis tradidit. Judicum. vj. Sic certe si ei ꝓsentimus nos de monibus mācipabat. Unde Ecclesia. xvij. Si pcessus aie tue ꝓcupiscentias suas facies te in gaudium inimicis tuis. nec tm tal se carni sui subijcit. ꝯ qtqt genera pctoꝝ cōmittit. tot demoniorꝝ seruum se fac. Unde Hieremie. xvij. Seruietis dijs alienis q non dabūt vobis requem. z ideo si volueris ab hac seruitute liberari non ꝓmittas carnem tuam sup spm tuū dñari. ꝯ dñet spūs carni. vnde vir iustus vidit magnam ꝓtradictōnem in ciuitate carnis sue. Nam ibi multotiens inueniet familiam murmurantem z varijs medijs clamantem. affer affer. Stomachus renes tactus visus z ceteri sensus nisi illicitis reficiantur aliaz infestant. clamat stomachus affer mihi cibū ꝓ potum. Sed si eius dñs ijs rūdeas. Certe non est adhuc tempus non comedas ante horam debitam. nec in hora debita nisi ad mensuram. z qō sufficit ad nature ꝓseruatōnem. Tactui dicas. non tangas nisi licitum. z sic de singulis corpis sensibus z organis z membris. Hec Odo sup euangelia sermone. viij. Item apostolus Roma. vj. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immūdicie z iniqtati ad iniqtatez. ita nunc exhibete mēbra vestra seruire iusticie in sanctificatōnem. Item Aiton sup illud Roma. vj. Si em serui essetis pcti liberi fuissetis iusticie. id est a iusticia. q. d. apostolus. Cum serui essetis pcti alieni eratis in iusticia. ꝯ que fuitus mirabilior ꝙ fuire pctō z dyabolo. z que libertas peior ꝙ libez esse a iusticia que suaue est iugū z onus leue dñi. in quo ꝓfundit superbia eoꝝ q habent velamen malicie ꝓ libertate. z q ꝓ eo q sunt liberi genere. z volūt liberi esse a iugo obedientie z iusticie malētes esse subditi peccatis ꝙ sentoribus z spiritibus malignis ꝙ suis superioribus. dicentes. Dirūpamus vincula eoꝝ z ꝓijciamus a nobis iugū ipoꝝ. Sed attendant tales qō sequit. Qui habitat in celis irridebit eos z dñs subsannabit illos. Hec ille. ¶ Quarto peccat superbus in deū inqtū ipe est largitor. dū donis dei gratuitꝫ deū impugnat accipiens materiam z occasionem superbiendi z deū contemnendi vnde debuerat sumere occasionem z materiam deo humiliter z deuote fruendi. Unde multi experientia docente inqtō deus magis exaltat eos in diuitijs. potestate z honore. z inqtō magis eos magnificat donis nature. gratie z fortune. intanto tanqz miseri ingratissimi reddentes malū ꝓ bono ipsi deo sunt falsiores. voluntati eius contrariores. legi z ꝑceptis eius minus obedientes. z seruitiū eius magis contemnentes. z eius aduersario dyabolo diligentius fruentes. Et hoc specialiter manifestū est de multis viris ecclasiasticis. nam experientia docente multi illoꝝ ꝙdiu sunt in statu patientie in diuino laborant obsequio. s. in oratōe. z in legis dei studio z ꝑdicatōe. sed cum ꝓmoti fuerit z ad magnas dignitates exaltari. videt eis dedecus deo in choro fuire vel populo eius verbum dei ꝑdicare. vel aliqō eius sacramentū in xpi psona mīstrare. Unde vulgare dictum est q aliq ad tantū sunt ꝓmoti q ꝑterierūt celebratōez missaꝝ. De istis conquit dñs p xpheta Isa. j. dicens. Filios enutriui z exaltaui. ipsi autem spreuerūt me. Unde de talibus sic scribit beatus Bernardus ad Eugenīū papam libro. iij. Miroꝝ inqt cuius ordis sunt nostri clerici in congregatōne temporalium se habentes vt layci. in apparatu vt milites. z in acqsitōne dignitatū vt clerici. sed non laborant vt layci. neqz pugnant vt milites. neqz euangelizant vt clerici. z cū vtriusqz ordis esse cupiūt vtriqz confundūt. Qñ igit omnipotens veraciter summe sapiens credit a summo vsqz deorsum nihil inordinatum relinquere vereor istos non alibi ordinandos ꝙ vbi nullus ordo sed sempiternꝰ horror inhabitat. Hec ille. Item idem in eodem libro. z ad eundem Eugenium papam. Tu inqt pastor ꝓcedis deauratus. tam multa circūdatus varietate. oues qd capiūt. si auderem dicere demonū magis ꝙ ouium pascua hec sunt. Nō sic faciebat Petrꝰ nec Paulus sic ludebat. Petrus nescit ꝓcessisse aliquando gemmis ornatus vel sericis indutus. Non

tectus auro. nec vectus equo. nec stipat⁹ milite. nec septus circūstrepentibus mistris. absq; his non credidit se iplere satis saluatoris mandatū sibi dictum. Joh̄ā. vlt. Si amas me pasce agnos meos. sed in pena forte pcti ppt̄i mūdo euenit excecari q̄ hec curia in depssione secularū tantū bodie inuleſcit. q̄ Ecci. xxj. sic scribit. Benefac humili t ne dederis impio. phibe panes illi dare ne in ipsis potētior te sit. Jam em̄ ad tantū cecat seculū q̄ credit honorem sacerdotis xp̄i stare in mūdana gloria t non in vtute aut in obſuantia legis xp̄i. Hec ille. Sed multi iam dicūt q̄ licitum t vtile est hmōi fieri in ecclesia non xpter vanam gloriam. ꝛ ne vileſcat dignitas eccleſiastica. Sed ꝯtrum ad hoc rñdet Parisiensis in ō vi cijs. pte. vj. vbi tractat ō humilitate mistrox ecclesie dicens. Si vero talia fiant ne vileſcat dignitas eccleſie. rñdeo q̄ magis vileſcit si conſpiciat in hominibus q̄ ſupbi appareant. Homines em̄ illīati non possunt credere q̄ dignitas vel potestas eccleſiastica in hoibus sit quos credūt esse male vite. Unde dicūt heretici q̄ prauī sacerdotes non dant vera sacramenta xpterea si dignitas eccleſiastica sic seruanda fuit ne vileſceret. nunq̄d hoc ignorauit xp̄us. quare ergo q̄ apostoli t discipuli sic eqtarent non cōstituit t purpura t byſſo induerent. Nonne quod ſtultū est dei sapientius est hominibus. vt legit ꝑma Cor. j. Item quis neſciat q̄ diſplicet sponso si videat sponsam suam facere multas expensas ad ornandum se vt placeat adultero suo t inimico sponsi. t precipue si filij sponsi indigeant illis que sic expendunt. Sponsus eccleſie xp̄s est. Adulter vero mundus iſte est q̄ etiam inimicus dei est. adeo vt q̄ amicus vult esse mundi inimicus dei constituit. Dicente apostolo Jacobi. iij. Adulteri neſcitis q̄ amicicia huius mūdi inimica est deo. Qui igit vult amicus huius mūdi esse inimicus dei constituit. Unde veriſimile est q̄ multū diſpliceat deo q̄n mistri eius tot t tāta expendūt vt placeant mūdo cum videant tot filios dei eſurire. ſitire. t nudos esse. Mirum etiam est in qua conſcientia multi magni prelati dicant verbum istud in horis suis canonicis. Non habitabit in medio domus mee q̄ facit ſuperbiam. cum coram deo aperte mentiri videant. exquo pmittūt mistros suos floribus coronatos t alio ſuperbo modo ornatos sibi quotidie mīstrare. Hec Pariſiēſis. Item idem in eodem vbi supra de ſuperbia conuiuiox. Qui autem inq̄t gaudent in hac vita de multitudine ſuperbox mīstrox adhuc veniet hora q̄ vellent libenter habere vnum mīstrū leprosum quem tamen non poterunt obtinere. Unde Luce. xvj. dixit diues q̄ erat in tormento inferni. Pater Abraham miſerere mei t mitte Lazarum vt intingat extremum digiti ſui in aquam vt refrigeret linguam meam. q̄ crucior in hac flamma. Lazarus fuit plenus vlceribus t tamen diues eius mīsterīū deſiderabat p̄ ſuperbis mistris quos hic habuerat. Hec ille. Legit etiaz Mathei. xxj. q̄ xp̄s cuius omis actio sue eccleſie est instructio. eqtaturus versus Hierusalem non eqtauit sup equum belicosum auro circūtectum. ꝛ ſuper rudam asinam vestimentis suox paupex diſcipulox cooptam. t tunc ibat ad mortē in ſignū vt dic̄ Pariſiēſis. q̄ multi eq̄ādo tendūt ad mortē eternā. Sup q̄ Rothyngh̄m. Quid igit fiet inq̄t de eius vicarijs q̄ cum imoderata equox multitudie eqtāt cōtra p̄ſilīū ſcpture. Deutero. xvij. Cū fuerit rex p̄ſtitutus nō multiplicabit ſi bi equos. Et si inq̄t Rotyngh̄m. non licet regi. ꝯto minus licet clerico. t si nō licet de redditibus xp̄ij patrimonij. ꝯto minus licet ō redditibus patrimonij Jesu xp̄i. Hec ille. Unde Bern̄. t ponit. iiij. florū. ca. iij. Autcq̄d inq̄t p̄ter neceſſariū victū t simplicē veſtitū de altari retines tuū nō est furtū est rapina est. t ſacrilegiū est. Item idē ca. v. eiusdem. Res inq̄t paupex nō paupibus dare ſacrilegij em̄ crimē esse diuinoscit. ſane patrimonia sunt paupex facultates eccleſiax. t ſacrilega eis crudelitate ſurripit. q̄cq̄d sibi mīstri etiā diſpēſatores nō vtiq̄ vel poſſeſſores vltra victū recipiūt t veſtitum. Hec ille. In cuius rei figura dic̄ ap̄ls. j. Tymo. vj. Habētes alimēta t q̄bus tegamur his ꝑtēti simus. Item Johānes abb. de vill. ſup euangelia. ſermone. xvij. exponens illud Eccleſia. xxxiij. Panis egentiū vita paupex est q̄ defraudat eū hō ſanguis est. Libentes inq̄t de ſanguine sunt b̄ificiati in eccleſia dei. q̄ qō est commune oiuz paupex ſuū ꝓpriū reputāt. t alioꝝ inopiam suā abūdantiaz faciūt. alioꝝ eſuricm suas faciūt delicias in vno morſello variantes paſtū vnius pauperis. q̄bus dicet Isa. Vos depasti estis vineā meā rapina paupex in domo vestra. Isa. iij. Unde Job xij. Abūdant tabernacula p̄donum t audacter ꝓuocant deū cum ipe dederit omia in manus eox. p̄dones em̄ sunt t raptores q̄ rebus eccleſie abutuntur t abundantiam suam a paupibus rapiunt. quod em̄ eis abundat supra victum t veſtitum pauperum est. Hinc Ambroſius. pluſq̄ ſufficit ad ſumptū violenter est obtentū. legit Mathei. xvij. q̄ cum veniſſent ad xp̄m qui querebant ab eo tributum. xp̄s creauit staterem in ore piſcis. quia non habebat vnum ſolum. Sup quo dicit Hieronymus. habebat Judas communia in loculis. ꝛ dñs res pauperum in suos vſus conuertere nephas dixit. Idipm nobis relinquens exemplum. Videant igitur qui de beneficijs eccleſie exceſſus faciunt. quia non possunt licite expendere niſi in vſus communes que ad communem eccleſie vtilitatem ꝓuenīt. Unde dic̄ Hieronym⁹. q̄ rebus eccleſie abutuntur q̄ ne peruerſe exponerētur. Subdit vt illis rebus suaz expleant voluntatez. ſimiles sunt ſcribarum t phariſeorum t ſacerdotum reddentium. mandatum t ſanguinem Jesu chriſti. Magnum fuit scelus dare pecuniam pro trahendo ſanguinem domini Jesu chriſti in mortem. ſed maius scelus fuit dare pecuniam cuſtodientibus ſepulcrum p̄ interficienda reſurrectōnis gloria. videlicet vt mentirentur cuſtodes dicentes q̄ furatum esset corpus xp̄i veraq̄ pecunia ſumpta est de templi pecunia. his sunt ſimiles qui abutuntur rebus eccleſie in ciborum lauticijs t veſtimentorum ornatu ſuperfluo t ꝓphanas luxurie ſumptibus in phaleris t ſellis aureis t edificiorum ſupbia contra quos dicitur Hieremie. xxij. Ve q̄ edificant sibi domum niſi in iuſticia t cenacula sua niſi in iudicio amicum suum oppāmet fruſtra t mercedem eius non reddet ei. q̄ dicit. Edificabo mihi domum laram t cenacula ſpacioſa. q̄ aperit sibi feneſtras t facit laquearia. cedrina pingitq̄ ſynopide t a ſanguine chriſti. Unde

em cor excessus in vestibus domib⁹ equis phaleris
t calcaribus aureis christi rubent sanguine. hoc xpo
pro bonis suis tribuunt quasi vlciscentes se de bene
ficijs sibi collatis a dño. Unde dicit dñs per xphetā
Joelis. iij. ¶Unquid vltionē vos redditis mihi. sed
sequit. Verbum terribile t si vlciscimini vos contra
me cito velociter reddam vobis vicissitudinez super
caput vestrum. quia grauamen domini furientis por
tare non possumus. vnū supest consiliū mittentis le
gationem lachrymarū elemosynarū t orationū t le
iuniorū. rogamus ea que pacis sunt. Hec Abb. vill.
De predictis enim prelatorū rapinis t excessibus be
aus Berhar. iij. florū. ca. xviij. sic scribit. clamat inqt
penuria pauperū. clamant nudi clamant famelici. cō
querunt domini dicite pontifices inferno quid facit.
nunquid aurū ab inferno repellit frigus siue esuriem
nobis fame t frigore miserabiliter laborāntibus. quid
conferunt tot mutatoria vel extēsa in porticis vel pli
cata in manticis nostrum est quod effunditis nobis
crudeliter subtrahitur quod inaniter expenditis. Et
nos em dei plasmatio t nos christi sanguine redēpti
sumus. Vos igitur fratres nostri videte quale sit de
superna portione pascere oculos vra nostra cedit vo
bis in superfluas copias nostris necessitatibus detrahi
tur quicquid accidit vanitatibus vestris. duo deniq
mala de vna ꝓcedunt iniquitatis radice dum et vos
vanitando peritis. t nos spoliando perimitis. iumē
ta vestra gradiunt onusta gēmis. t nostra non cura
tis crura nuda tegere caligulis anuli cathenule tyn
tinnacula t clamyde quedā corrigie multaq talia tā
speciosa coloribus q̄ ponderib⁹ preciosa mulor de
pendent ceruicibus fratrū a lateribus. nec semicin
thia miserātes apponitis. huic accedit q hec oia nec
negocia cōmunis studio nec ꝓprio manuū exercitio
elaborastis vobis. sed nec iure hereditario possidē
tis. t hoc modo pauperes quidam coram deo tantuz
dicunt cui corda loquuntur. nec enim audent aperte
causare aduersus vos quibus interim ꝓ sua vita ne
cesse habent potius supplicare. Ceterū in futuro sta
bunt in magna constantia aduersus eos qui se angu
stiauerunt. stante quippe pro eis patre orphanorū t
iudice viduarū. ipsius em tūc vox erit. Quādiu non
fecistis vni de minimis istis nec mihi fecistis. Hec
tile. ¶Et iste abhominabilis excessus in curio
so ornatu equitaturus. t ceteris vanitatibus nedum
iam reperit in secularib⁹ sacerdotibus pastoribus et
prelatis. sed etiam quod abhominabilius est in sup
bis religiosis. qui tanq mundo mortui ad abnegati
onem mundane vanitatis t excessib⁹ omnimode sūt
professi. Unde Berū. in expositione super Missus
est. et ponitur. iiij. florū. ca. xvij. Quid inquit de ipso
habitu dicam. in quo iam non calor sed color requiri
tur. magisq cultui vestium q̄ virtutum insistitur. pu
det dicere. vincuntur in suo studio muliercule cum a
monachis precium affectatur in vestibus. non neces
sitas. nec saltem forma religionis retēta in habitu or
nari non amari appetunt milites christi. qui dum se
ꝓparare ad bellum siue prelij. t ptra aereas potesta
tes pretendere paupertatis insigne debuerant. quod
vtiq aduersarij valde formidant in mollicie vestimē
torū pacis potius preferentes iudicijs vltro se hosti
bus suis sanguine tradūt inermes, queritur ad indu
endum non quod vtilius sed quod subtilius inuenit
non quod repellit frigus sed quod superbire compel
lit. Non deniq iuxta regulā quid vilius tempari po
test. sed qd venustius immo vanius ostentari. ⁊ heu
me miseruz qualēcunq monachum. cur ad hoc vuo
videre ad id deuenire ordinem nostrum. ordinem sc
qui primus fuit in ecclesia. immo a quo cepit eccles'ia
quo nullus in terra similior angelicis ordinib⁹. nul
lus vicinior ei qui in celis est hierusalem mater nra.
siue ob decorem castitatis siue ꝓpter charitatis ardo
rem. cuius apostoli institutores cuius hi quos pau
lus tam sepe sanctos appellat inchoatores extiterūt
sed confusi sumus nunc exterius vt de regno dei qō
intra nos est relictis veris ac perbennibus bonis fo
ris querimus vnam consolationē etiam de vanitati
bus t insanijs falsis ac tam religionis antique nō so
lum virturem amisimus. sed nec speciem retinemus.
Ecce enim ipse habitus noster quod et dolens dico
qui humilitatis esse solebat insigne a monachis nr̄i
temporis in signū gestatur superbie vix tam in nostris
ꝓuincijs inuenimus quo vestiri dignemur. miles et
monachus ex eodez panno partiunt sibi cuculam et
clamidem cuius de seculo quantūlibet honorat⁹. eti
am si rex. etiam si imperator ille fuerit non nra hor
rebat indumenta. si suo sibi modo preparata fuerint
t aptata vanum cor vanitatis notam ingerit corpori
vt exterior superfluitas interioris vanitatis iudicium
est. mollia indumenta enim mollicie animi iudicant
non tanto quidem studio curaret corporis cultus. ni
si prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus. hec
Bernardus. Item idem capitulo. xix. eiusdem. Mi
ror inquit cum regula dicat ad magistrum respicere
quicquid a discipulis delinquitur. t domin⁹ per pro
pheram sanguinem in peccato morientium de manu
pastorū requirendum esse minetur. quō abbates no
stri talia patiunt nisi forte si auderem dicere. nemo fi
denter reprehēdit peccatū in quo se esse irreprehensi
bilem nō cōfidit. sed quidē humanitatis est omnium
in quib⁹ quisq sibi indulget alijs nō vehemēter ira
sci dicam. Dicam ꝑsumptuosus. dicam sed verū dicā
quomodo lux mundi obtenebrata est. quomodo sal
terre infatuatum est. quorum nobis vita vie debuit
esse dum exemplum in suis actibus ostendunt. Sup
bi ceci facti sunt t duces cecor. q enim vt cetera ta
ceam specimen t primum signum humilitatis nō est
cum tanta pompa et equitatu incedere tantis homi
num seruitor stipari obsequijs quatenus duob⁹ epi
scopis vnius abbatis sufficiat multitudo mentior si
non vidi abbatem sexaginta equos t amplius in suo
ducere comitatu. dicas si videas transmutes nos pa
tres esse monasteriorum sed dominos castellor. non
rectores animarum. sed principes pouinciarum. cum
deniq gestare iubentur mappule. cyphi. batinus. cā
delabra. t mantice suffarcinate non stramētis sed or
namentis lectulor vix deniq quattuor leucis a sua
domo quispiam excedit. nisi cum tanta suppellectili
sua tanq sit iturus ad exercitum vel transiturus per
desertum vbi non valeant inueniri necessaria. Hec il
le. Item idē Bernardus super cātica. sermo. xxxiij.
Ue inquit generationi huic qō est hypocrisis serpit
bodie putrida thabes p omne opus ecclesie si insur
geret aptius inimic⁹ vel aptus heretic⁹ mitteret foras

ꝛ arescceret. si violentus inimicus absconderet se fortitan ab eo. nūc vero quē ejiciet aut a quo abscondet se oēs amici ꝛ oēs inimici. oēs necessarij ꝛ omēs adversarij. omnes domestici ꝛ nulli pacifici. oēs christi ꝛ oēs qui sunt ministri christi querūt que christi sūt. ministri christi sunt sed seruiunt antichristo. De bonis domini honorati sunt. ꝛ dño honorē nō deferūt. Inde ets quē quotidie vides mentitius nitor. hystrionicus habitus. regius apparatus. inde aurū in frenis. in sellis et in calcaribus. plus calcaria ꝙ altaria fulgent. inde mense splēdide ciphis ꝛ cibis. inde cōmessationes. ꝛ ebrietates. cythara ꝛ lyra ꝛ tybia inde redundātia torcularia ꝛ pmptuaria plena eructātia ex hoc in illud. p his ꝛ huiusmodi volunt esse ꝛ sunt ecclesiarū ꝓpositi. decani. archidiaconi. epi. ꝛ archiepiscopi. hec ille. Sed certe huiusmodi vicioſi. voluptuosi. seu sugbi non deberēt admitti ad sacerdotiuz domini. nec ad aliquod officiū pastorale. dicente domino ad moysen Leui. xxi. c. Loquere ad aaron. homo de semine tuo per familias qui habuerit maculaz nō offeret panes deo suo. nec accedet ad ministeriuz eius si cecus fuerit. si claudus. si paruo vel grādi vel torto naso. si fracto pede vel manu. si gibbosus vl lippus. si albuginem habens in oculo. si iugem scabiem si impetiginem in corpore. vel hernosus. Spūaliter cecus est homo illitteratus. Unde Isa. xlij. Quis cecus nisi seruus meus. Cecitas em̄ ista multum nocet in ecclesia dei hodie. Unde Isa. v. ca. Propterea captiuus ductus est populus meus. qz non habuit sciētiam. ꝛ nobiles eius interierūt fame. ꝛ multitudo eius siti exaruit. ꝓpterea dilatauit infernus animā suam ꝛ aperuit os suū absq; vllo termino. Item Isaie. lvj. Omnes bestie agri venite ad deuorandū me vniuersi. bestie saltus speculatores eius ceci. omēs nesciunt vniuersi canes muti nō valentes latrare. Item Matth. xv. Cecus an si ceco ducatum prestet ambo in foueam cadent. Claudus est ille qui quādoq; inclinatur ad seruiendū deo. ꝛ quādoq; inclinat ad seruiendum dyabolo. Et de talibus est sicut quondā erat de quodam cane existente in campo. vbi cum audisset duo cornua in diuersis partibus ad diuersa cōcutere inuitantia. modo secutus est vnū mō aliud ꝛc. sicut supra. parte. v. ca. xiij. vbi agitur de cōsummatione siue imperseuerātia. De ista em̄ claudicatione dicit iij. Regum. xviij. vsq; quo claudicatis in duas partes si dūs est deus sequimini eum. si aūt baal sequimini illum. Vel aliter ſm beatum Grego. in suis pastoralibus. claudus dici potest qui viam virtutis quā pgere debet aspicit. sed tamen mentis infirmitate grauatus viam vite pfectam non valet tenere quam videt. quia virtutis statum peccandi cōsuetudo non erigit sed quo desiderio efficatius inclinatur illuc gressus operis mox sequunt. Hinc em̄ dicit apls Hebre. xij. Remissas manus ꝛ soluta genua roborate. ꝛ gressus rectos facite pedibus vestris. vt non quis claudicās erret magis. Paruum nasum habet cui parum fetēt peccata. ꝛ qui non sentit abhominabilē naturam peccati. De qua Linco. xiij. dictis. xxxvij. Peccatuz inquit proles dyaboli est mortis parens nature corruptio ꝛ anime deformatio. cuius declarationē vide supra in principio libri. capi. pmo. Grandem nasum et tortum pedem habet cui multum fetent peccata, sed tamen ipse persone peccanti misericordie indignat ꝛ minus crudelis est ad puniendum. Cōtra quos beatus Gregorius. circa viram inquit ꝓpriā sit sacerdos austerus. sed circa viram alioz benignus. vt audiant eam homines parua mandantē et grauia facientem. Vel aliter scōm beatum Gregoriū vbi prius. paruuz nasum habet qui ad tenendum mensuram discretionis idoneus nō est. naso quippe odores fetoresq; discernimus. Recte igitur per nasum discretio exprimitur. per quā virtutes eligimus vicia reprobam⁹. Unde ꝛ in laudem sponse dicitur Cant. vij. Nasus autē tuus sicut turris libani. vbi per nasuz ecclesie sancti doctores signantur. qui sagaciter nouerunt discernere inter fragrantē catholice fidei doctrinam ꝛ letiferum heretici erroris fetorem. nam ꝛ in diuinis charismatibus que per spiritus distribuunt dicit alibi. Datur per spiritum discretio spirituum. j. Chor. xij. Nasus ecclesie turri comparat. quia sancti doctores et summum locum in ecclesia tenēt seruant. acveluti in libano monte consistunt. ꝛ ecclesiam ab incursibus spiritum malignorum defendūt. Sed sunt nonnulli qui pro eo ꝙ estimari haberes nollent. sepe se in quibusdam inquisitionib⁹ plusq; necesse est exercētes ex nimia ꝛ ꝓsumptuosa subtilitate fallunt. Unde sic quoq; subdit. vel grandi vel torto naso. nasus em̄ grādis vel tortus. est subtilitas discretionis immoderata. q̄ dum plusq; decet exercuerit actionis sue rectitudinē ipa cōfundit. Fractū pedem vel manum habet q̄ impotēs est ad ambulandum in via domini vel bñ operandum atq; a bonis actibus penitus expers vacat. ꝛ ab his omni modo alienus existit. Sybbum vo habet ꝙ terrene sollicitudinis pondus deprimit ne vnq; ad superna respiciat. sed his solum que quasi infima a sanctis calcant intendit. Qui ꝛ si quandoq; aliquit ex bono patrie celestis audierit. ad hoc nimiruz peruerse consuetudinis pōdere pregrauatus cordis faciem non attollit. quia cognitionis statum corrigere non valet quem terrene sollicitudinis vsus curiuum tenet. quorum culpam per semetipam quoq; veritas reprobans ait. Semen autez quod in spinis cecidit hi sunt qui audierūt ꝛ sollicitudinibus ꝛ diuitijs ꝛ voluptatibus vite euntes suffocatur. ꝛ non referūt fructum. Lippus vero est cuius ingenium ad cognitionem veritatis enicat. sed tamen hec carnalia opera eius cognitionem obscurāt. In lippis quoq; oculis pupille sene sunt. sed humore defluente infirmate palpebre grosſescunt. quare. quia infusione crebriuz atteritur. etiam acies pupille viciatur. Et sunt nōnulli quoruim sensus carnalis vite operatio sautiat. q̄ videre recta subtiliter per ingeniū poterāt. sed vsu prauorum actuum caligant. Lippus itaq; est cui⁹ sensus natura exacuit. sed conuersationis prauitas confundit cui bene per angelum dicitur Apocal. sexto. Collirio inunge oculos tuos vt videas. Collirio quippe oculos vt videamus inungimus cum ad cognoscendam veri luminis claritatē intellectus nr̄i acie medicamine bone operationis adiuuam⁹. Albuginē vo in oculis habet qui veritatis lumē videre nō sinit. qui arrogātia sapientie seu iusticie cecat. Pupilla namq; oculi nigra videt sed albuginē tolerans nihil videt. qz sensus humane cogitationis si stultū peccatorēq; se intelligit cognitionē intime claritatis appetēdit. Si

autem sibi candorem iusticie seu sapiētie tribuit a luce supne cognitionis penitus se excludit. ⁊ ideo claritatem veri luminis nunq̄ penetrat. qz se apud se per arrogantiam exaltat. Sicut de quibusdā dicit in epistola ad Roma. j. dicentes em̄ se sapiētes stulti facti sunt. ¶ Jugem vero scabiem habet cū carnis petulātia ad cutem trahitur per quē luxuria recte designat qz si cordis temptatio vsq̄ ad opationem prosilit. ni mirū feruor intimus vsq̄ ad cutis scabiem ꝓrumpit ⁊ foras iam corpus sauciat. qz dum in cogitatione voluptas non reprimit in actione citissime dominatur. quasi em̄ cutis ꝓriginem paulus curabat absterge re cum dicebat. temptatio vos nō apphēdat nisi humana acsi apte diceret humanū quidem est in corde temptationem pati demonia cum vero est in temptationis certamine et in operatione superari. Jmpetigo ad litteram est sicca scabies sine dolore fedās decorem vnde impetiginē habet qui infamis ē. Fama em̄ bona ꝓlati vel sacerdotis necessaria est ꝓpter subditos. sed et vita bona ꝓpter semetipm. vitam em̄ et famam sic custodire deberēt ministri ecclesie. vt de illis nō erubescerēt laudatores. sed cōsunderent inuidi detractores. Scōm vero gregoriū impetiginē habet in corpore quisquis auaricia vastatur in mēte. q̄ si in paruis nō compescit nimirū sine mensura dilatatur. Jmpetigo quippe sine dolore corpus occupat ⁊ absq̄ occupati tedio excrescens mēbrorum decorē fedat. qz auaricia capit animū dum quasi delectat exulcerat dum adipiscēda quecq̄ cogitationi obicit ad inimicicias ascendit. ⁊ dolorē in vulnere non facit qz estuanti animo ex culpa abundantiam pmittit. q̄ decor membrorum perditur. quia aliarum quoq̄ virtutum per hanc pulcritudo deprauatur. ⁊ quasi totum corpus exasperat. quia per vniuersa vicia animū supplantant Paulo attestante ad Thimotheū. qui ait. Radix omnium malorum est cupiditas. Hermosus ad litteram est cuius interiora nimie descendūt. ⁊ significat auarum qui in vita sua ꝓiecit intima sua vt dicit Eccesiastici. x. Ubi em̄ cōmunis littera hz hermosus. Alia littera habet ponderosus. vt sm beatus gregorius. ponderosus est qui turpitudinem non exercet opere. sed tamē ab hac cogitatione cōtinua sine moderamine grauatur in mēte. qui nequaq̄ vsus ad opus nephārium rapitur. sed eius animus voluptate luxurie sine vllo repugnationis stimulo delectatur. Vicium nanq̄ ponderis est cū humor viscerum ad membra virilia labitur. que ꝓfecto cum molestia dedecoris sustinescunt. Ponderosus igit est qui toris cogitationibus suis ad lasciuiam defluens pondus turpitudinis gestat in corde. et cuius praua non exerceat opera. ab his tñ non euellit mente. nec ad vsum boni operis in aperto valet abstringere. qz grauat hunc in abscōditis pondus turpe. Quisq̄ igitur quolibet horū vicio subiect panes dño offerre ꝓhibet. ne ꝓfecto diuere aliena delicta non valeat is quē adhuc ꝓpria vicia deuastant. hec Gregorius. Et ex his patet q̄ nullus voluptuosus superbus dign⁹ est sibi assumere sacerdotis honorem. ⁊ a multo fortiori nullus talis ꝓsumeret sibi dignitatem surripere pastoralem. dicente spūsancto Ecclesiastici. vij. Noli q̄rere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpe iniq̄tates Sup q̄ patet, in de vicijs parte sexta, sicut in quit in conflictu corporali hostes ꝓcipue irruunt sup regem sic hostes spūales scz iniquitates ⁊ demones ꝓcipue irruunt sup illum qui in dignitate preficit. ⁊ ideo necessarium est ei vt virtutē habeat dirūpendi eos. Uñ grego. in pastoralibus. Pollens inquit vtutib⁹ inuitus ⁊ coactus accedat ad regimē animarū. ⁊ si ille q̄ pollet vtutibus inuitus dz accedere ad regimē aiarū q̄d dicendū est de illo qui vicijs sordet. certe ille nullo mō dz accedere. ⁊ si accedat nō modicū est sibi et ꝓpl'o damnosum ꝓiudiciū inquā damnosum presumdiciū est ꝓpl'o ꝓz ex his testimonijs scripture. vñ prouerb. xxviij. dī. In exaltatione iustoꝝ multa gl'ia est regnātib⁹ impijs ruine hominū. Et sequit. Leo rugiens. ⁊ vsus esuries princeps impius sup ꝓpl'm pauperē. dux indigens prudētia multos opprimet p calumniā. Item prouerb. xxix. Cum impij sumpserint principatū gemet ꝓpl's. Et merito. Nā vt dicit Nolgot in lectura libri Sap̄. lect. cxliij. huiusmodi impij pncipes ⁊ plati figurari possunt per duos dracones q̄ in duobus mōtibus Armenie latitantes. vnus ex vno mōte. ⁊ alius ex alio vapore fumosum. ignitū et tam venenosum emittebāt q̄ cū hoc aer infectus omnes boues inter mōtes illos p viam regiam transeūtes occiderūt. ¶ Spūaliter isti duo dracones in mōtibus habitātes ⁊ vaporem igneū ⁊ venenosuz emittentes. duos altos status ecclesie designat. scz dominos seculares. ⁊ ecclesiasticos viros. Isti enim duo status ecclesie charitatē docerent. corrigerent. et defenderent suos subditos tam ab inimicis corporalibus. q̄z ⁊ spūalibus. Uñ vt dicit parisien. in de vicijs parte sexta. Isti duo status figurati sunt Exo. xxvj. per duo operimenta suprioza tabernaculi que erant de pellibus arietum ꝓpter estuum ⁊ ymbriū diffusionē. Operimēta em̄ illa custodiebant ⁊ tegebāt operimētum inferius ⁊ alia ornamēta tabernaculi q̄ erāt valde ꝓciosa. Sic spūaliter illi q̄ presunt in ecclesia custodire deberēt ⁊ regere a nocumētis suos subditos preciosissimo sanguine christi redēptos. Et sicut illa superioza tabernaculi operimenta non ponebant in loco eminēriori tabernaculi ꝓpter eoꝝ vtilitatē ⁊ honorem. sed ꝓpter vtilitatem ⁊ custodiam preciosoruz vasorum. vestium. ⁊ tocalium in tabernaculo contentorum. sic prepositi ecclesie non ponunt a deo in altioribus statibus ꝓpter eorum vtilitatem temporalem ⁊ honorem sed propter populi dei necessitatem. et a nocumentis custodiam. Sed certe iam predicti duo status ecclesie qui ab omnibus nocumētis defenderent suos subditos. ac etiam in omnibus suis actib⁹ bonum eis preberent exemplum tanq̄ dracones pestiferi fumum fetentem superbie admixtum cuz igne crudelitatis. ire ⁊ vindicte emittūt intrantū q̄ simplices in via inferiori ambulantes per fetorē eoꝝ pernicioſi exempli penitus corrumpunt. Unde iam verificatur illud Ysa. xxiiij. Erit popul⁹ sicut ⁊ sacerdos. ⁊ sicut seruus sic dñs eius. ⁊ sicut ancilla sic domina eius. quasi diceret. sicut capit ancilla malū exemplū de domina eius. ⁊ seruus de domino suo. sic ⁊ pplus vulgaris de sacerdotibus ⁊ dominis temporalib⁹. et q̄damnosum sit sibijpsi preiudiciū q̄ indigne sup se prelatiā presumit accipere ꝓz ex vbis bti greg. j. pastora. cap̄. iiij. exponens illud Matthei. xviij. Qui scādalizauerit vnum de pusillis meis. siue istis quibus

me credunt expedit ei vt suspendat mola asinaria in collo eius ⁊ demergat in ꝑfundū maris. per molam asinariam inquit circularis vite presentis circuit⁹ ac labor exprimit ⁊ per ꝑfundum maris extrema dānatio signatur. qui igit ad sanctitatis speciez deductus vel verbo ceteros destruit vel exemplo melius profecto fuerat vt hunc ad mortē sub exteriori habitu terrena acta cōstringerent q̄ sacra officia immutabilem culpā demonstrarēt. qz nimirū si solus caderet vt cū q̄ hanc tolerabiliori inferni pena cruciaret. Hec ille. Itē ꝙdamnosum preiudiciū sit sibijpsi qui indigne sup se prelatiā ꝑsumit accipe ostēdit Ꝺo sup euāgelia. sermo. xlix. vbi sic ait. Tria inquit sunt damna ad hominē in hac vita contingētia. s. dāna animarū. dāna corꝑoꝝ. ⁊ damna possessionū. Damno animarum subueniunt boni theologi. damno corꝑoꝝ scientes phisici. damno vero possessionū legisperiti. Legiste igitur quasi custodes sunt pallee. phisici quasi custodes furfuris. theologi quasi custodes sūt farine. Legiste igit inter ceteros locū nouissimū deberēt obtinere. Vnde apl̄us. j. Chor. vj. Secularia iudicia si habueritis inter vos cōtemptibiles qui sunt in ecclesia illos cōstituite ad iudicandū. Super quo Lyra. Contēptibiles inquit. id est minoris reputationis et valoris. frequēter cōtingit em̄ q̄ illi q̄ paruꝝ sciūt de spūalibus clarius vidēt in temporalib⁹. ꝓpter quod tales in talibus sunt occupādi. sed in nuptijs presentis ecclesie iam in primo discumbūt legiste. ⁊ sic versum est caput in caudā. Et sic patet q̄ iam celebrat factum stultoꝝ in quibus stultiores ⁊ paruuli constituuntur epi. sed parū durātes cito deijciunt. sed tā quidam vilissimi recipiēdo primū locū dignitatis obtinent in ecclesia. sicut aliquis volens dominari occupat sedē dñi sui. sed dñs nuptiarū veniens in die iudicij talē ẽpo dicet. dagon vel asine cur locū meū occupasti. quare hāc dignitatē accipere ꝑsumpsisti. sed qz locū meū occupare indigne ꝑsumpsisti. ideo te in nouissimū locū ꝓcipito. ⁊ tūc tales superbi in penis cū rubore incipiēt locū nouissimū tenere hec Ꝺo. Et nimirū q̄uis talis nouissimū locū tenere incipiet cū rubore. nāvt dicit parīs. in de vicijs. parte sexta malus prelatus est quasi symia dyaboli iuxta verbū Ber. dicētis. Symia in tecto rex fatuus sedens in solio sed symia inquit nō est in tecto ad sui honorē. sed ad hominū derisionem. sic prelatus inhonestus derisio hominū est. ⁊ quasi ꝑlatus est sed nō vere ꝑlatus Ꝺñ tali dici pōt illud Isa. xxij. ad sobnam prepositū templi. quid tu hic. aut quasi quis hic. q. d. ei. non es quid. sed quasi quid. Ꝺñ Lin. dicto. liij. sup ista duo labia sacerdotis custodiunt sapientiā. ⁊ legē requiram ex ore eius qz angelus dñi exercituū est. Ex isto inquit patet q̄ sacerdotes debent esse angeli. i. nūcij inter deū ⁊ hoies. nūciando hoibus voluntatē dei. ⁊ nisi hoc mysteriū valeamus implere. quid erim⁹ non angeli sed canes muti nō valētes latrare. Et quid ridiculosius q̄ auarus vel mutus nuncius ꝙ quē mittentis volūtas nec aperit. nec is ad quē mittit redditur certior cū tñ sit nuncij officium vt dimittētis voluntate eum ad quē mittit efficiat certū. et cū nuncij officium muto nō iniungit nisi iniungēs sit stultus. ⁊ q̄ officiū tale suscipit ꝑsumptuosus. sic ꝓz q̄ q̄ talibus cōmittūt curam animaꝝ arguī possunt stultīcie ⁊ indigne curā suscipiētes ꝑsumptionis et superbie. hec Linco. Illusio em̄ qua illudit prelatus talis quādo alijs preficit vt dicit parīs. vbi prius. figurata est in illusione christi. de qua legit Matth. xxvij. Et exuentes eū clamydē coccineā circūdederunt ei. ⁊ plectentes coronā de spinis. posuerūt sup caput eius. et arundinē in dextra. ⁊ genuflexo ante illū illudebant ei dicētes. aue rex iudeoꝝ. ⁊ expuentes in eū. accepe runt arundinē ⁊ ꝑcutiebant caput eius. Ꝺia ista spiritualiter fiunt indigno ꝑlato qñ alijs preficit. vñ veste innocentie exuit. ⁊ rapacitate ⁊ crudelitate q̄ ēve lut vestis coccinea sanguine pauperū cruētata induitur. Ꝺñ tales bene figurari possunt Dañ. vij. ꝙ bestiā quā vidit daniel ascendentē de mari. q̄ erat quasi leena ⁊ alas habebat vt aquile. ⁊ aspiciebat daniel donec euulse sunt ale eius. ⁊ sublata erat bestia de terra. ⁊ stetit sup pedes eius quasi hō. ⁊ cor eius dabat ei. Spūaliter hec bestia significat rapacē superbū. q̄ quasi leena siue leo dicit ꝓpter eius crudelitatē. vnde psalmista. Insidiat quasi leo in spelunca sua vt rapiat pauperē. Ale huius bestie sunt iactantia ⁊ ꝑsumptio. q̄bus supbus raptor tanq̄ duabus alis. seipsuꝝ in malicia sua exaltat. sed ale iste indubitanter ab eo auferent. qñ deus eū deponet ⁊ auferet eū de terra ꝙ mortē. Et tūc stabit sup pedes affectionis in hac vita. qz tūc nō subleuabit cū alis iactātie ⁊ ꝑsumptionis ⁊ cor eius qō in hac vita dabat superbie dabit ei Quia clare percipiet stulticiam sue superbie. Vnde tūc tales miseri supbi merito dicere possunt illud sapientis Sap. v. capi. sic dicētis. Quid nobis ꝓfuit superbia aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis. transierūt oia illa tanq̄ vmbra. ⁊ tanq̄ nūci⁹ ⁊c. Corona etiaꝝ de spinis plectitur super caput eius qz dignitatē multiplicando compunctio comitatur. vnde omnis corona spinea est qz non habetur dignitas absq̄ magno cruciatu. hec em̄ corona acriter punget supbos in morte timore demonū cōcutiēte. sed acrius corā summo iudice iudicāte. ⁊ adhuc acerrime in pena eterna torquēte. Arundo q̄ est extertus lucida. ⁊ interius est vacua in manu ponit. quia talis potēs est in alios. sed in seipso infirmissimus est. nullivicio valens resistere. genuflexo illi illudit a ministris suis. quia ab eis vocat dñs. quorū est in veritate minister. cum sollicitudo de victu ⁊ vestitu eoꝝ ad ipsum pertineat. Ab eis etiā ad modū christi salutatur. qui frequēter mortem ipsius cum magno desiderio desiderant et procurant. ministri etiam ipsius in faciem eius expuunt. dum eum in facinoribus suis adulatione polluunt. Arundine etiam caput eius percutiunt. dum potestate ab eo accepta male operando animam eius cedunt. Et sicut etiam dicebatur saluatori nostro Iesu christo. Vach qui destruit templū dei et in tribus diebus reedificat illud. Sic merito tali iniquo prelato dici potest. Vach qui destruis templum dei. ⁊ nunq̄ reedificas illud. Templum enim dei est ppls xp̄ianus. dicente apl̄o. j. Chor. iij. Templum dei estis vos. et spūssanctus habitat in vobis. Et certe templum istud habendo respectum ad eius primitiuam fundationem. vt videtur iam per negligentiam prelatorum et superiorum dolorosissime est destructū. In cuius figura legit. j. Esdre. iij. quādo templum dei destructum fuerat ⁊ vteruꝝ nouiter erat

recedificatum, plurimi de sacerdotibus & leuitis & principibus patrum & senioribus, qui viderant templum prius cum ab antiquo fundatum esset & hoc templum in oculis eorū. flebant voce magna memores glorie templi, vt dicit Lyra qō in principio fundatum erat. respectu cuius istud nouiter reparatum quasi nihil erat Certe sic modo flebile preconiū est dicere vel cogitare qualis est populus christianus qui esset templum dei in cōparatione ad templū quod erat in primitiua ecclesia, qui despectis rebus caducis & mūdanis bonoribus pro amore xpi vitam suam libentissime perdiderūt. sed iam quasi totus ppl'us xpianus oblitus celestibus gaudijs & saluatoris beneficijs, propter appetitum mundani honoris & dilectionis auaricie quā sequunt euellit a fundamento fidei apostolor & prophetarū. & scismatibus. erroribus & heresibus flebiliter est diuisus. Vnde crisō. ope. imp. omel'. j. sup illō Matth. j. Salomon aūt genuit roboam. Estimo inquit q salomon & roboas in ministerio christi fuerūt cōsequēter & in ministerio ppl'i christiani. nam cum sint christiani corpus christi, recte vniuersus populus christianus accipiendus est xps. si salomon fuit in ministerio ppl'i incipientis. Roboam vero in ministerio populi male finientis. Nam sicut salomon in principio eius bene agens prosperatus est. sed circa senectutem salomone iam peccante excitauit dns zaram super eum & detruncauit ex parte modica regnū ei⁹. In tempore roboam abijcientis cōsilia seniorū et sequētis cōsilia iuuenum coetaneor suorū fere cōscissum est regnū eius intantum q decem tribubus secedētibus & propium sibi facientibus regem duo tribus remanerent tantūmodo cum roboam. Sic populus christianus in primis quidem bene agens prosperatus est sicut salomon, procedēte aūt tpe cum cepisset declinare populus christianus a doctrina christi & amore, que carnis sunt et mundi quasi filiam pharaonis quā dyabolus princeps carnis & mūdi subministrat ad temptatiōem christianor excitauit deus sup populum christianum spīm scismatis. et in primis debilitatus est populus christianus quibusdā scismatibus nouissimo aūt populi christiani quasi in parte roboam abundante iniquitate & charitate refrigescēte pleuius conscissus est ppl'us christianus. ita vt maxima pars christianor diuideret in hereses. vt faceret sibi xpios episcopos quasi xpios reges. et vix paucissimi christiani remanerent in ecclesia christi sub xpo & sicut tunc roboam abijciens consilia seniorū, & coetaneor suorū sequens cōsilia. occasionē prebuit discidio illi. sic & circa finem seculi epi relinquētes consilia apostolor & prophetarū suorū seniorū q consiliari fuerant epos quersari debere. & epatum tractare. et sequētes cōsilia coetaneor suor & iuuenū consiliātium epm oportere diuitem fieri & inhospitalem. & timorem non habere talia loqui que placuum moueāt dederunt occasionem dyabolo presciscionum faciendarum. & nō attendentes qō dns dicit. Si aūt ceperit dispensator dicere quia dns meus morari facit. et ceperit castigare pueros & ancillas & māducare & bibere cū ebriosis. veniet dns eius in die qua nescit. et hora qua ignorat. & diuidet eū. Item qō precepit petrus. nō dominātes. sed epatum tenentes. hec crisō.

M Et ideo hec considerās beatus augu. In nullo inquit sentio deū ita fratū mihi sicut in hoc q cū indignus essem poni ad remum. positus sum in apice regiminis eccl'ie. & tū vt dicit parif. de isto augustino legit q fugit ab oni ciuitate q nō habebat epi scopū ne in epm raperet. Legit etiā inquit parisien. de quodā priore clareuallensi Ganfredo noie q cuz electus esset in epm Tenasensem etiā ab eugenio papa. & etiā abbate suo Bernardo cogeret onus epat⁹ subire. ipe prostratus ad pedes abbatis & clericoruz q eum elegerunt ait. Monachus fugitiuus si me ejicitis esse potero eps vero nunq̄. Cui laborāti in extremis quidam monachus sibi charissimus assedēs ait Chare mi q nūc corpe separamur. oro te vt si potes salua voluntate diuina. statum tuum mihi post mortem tuam reueles. Cui oranti post mortem eius corā altari apparuit Ganfredus dicens. Ecce assum Ganfredus frater tuus. Cui ille. Chare inquit mi quō est tecū. Cui ille. bene. sed reuelatum est mihi a deo q si promotus fuissem in episcopū. damnatus fuissez. Ūñ vt supra dictum est. multi qui in statu pauperis iuste & bene viuunt. cum ad dignitatem sunt promoti. reddentes deo malum pro bono grauius q paupes peccant. de qbus dicit pheta Hiere. v. Ibo ad optimates. & loquar eis. ipsi vero cognouerūt viam dñi & iudicium dei sui. & ecce magis hi simul cōfregerūt iugum. ruperunt vincula. De quolibet enim tali dicitur Job. xv. ca. Tetendit aduersus deū manū suā. & contra omnipotentē roborat⁹ est. cucurrit aduersus eum erecto collo. & pingui ceruice armatus. vbi dicit glosa. Contra deum manum tendere est in operatione prava despectis dei iudicijs perseuerare. Cōtra deuz roboratur. quādo prosperari in mala sua actione permittitur. Erecto collo aduersus deum currit. dum ea que deo displicent cū audacia ppetrat. Pinguis est ceruix opulenta superbia. affluentia reb⁹ tēporalibus. Vnde Hiere. v. ca. Inuenti sunt in populo meo impij insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes & pedicas ad capiendos viros. sicut decipula plena auibus. sic domus eorum inferius plene sunt omni dolo. Ideo vero magnificati sunt. ac etiaz ditati. incrassati sunt & impinguati. & preterierūt sermones meos pessime. Causam vidue non iudicauerunt. causam pupilli non direxerunt. & iudiciuz pauperum & inopum non iudicauerunt. Nūquid super his non visitabo dicit dns deus. aut super gentē huiusmodi non vlciscet anima mea. stupor & mirabilia facta sunt in terra. prophete prophetabāt mendaciū. & sacerdotes applaudebant manib⁹ suis. & ppl's me⁹ dilexit talia. Et ex istis patet q quantū quersi sunt super peccantes in deum. incōstum ipse est largitor dum pro donis suis gratuitis ipsum despiciunt tanq̄ pro ditores gratissimi. Octauo superbia detestāda est pro eo q hominē decepit: excecat infatuat in egestatem perducit. in finalem impenitentiam redigit. & infernali incendio aptissime preparat. De primo aug. Superbia inquit meretur illudi. & omnes alij periculosi errores ex superbia prueniunt. Vnde sup illud Hiere. xlix. Arrogantia tua & supbia cordis tui decepit te. dicit glosa. omnis hereticus arrogās. q̄ supbia facit hereticum & non ignorantia. quod patet ex hoc. q heresis descriptiue est dogma falsum ptra scripturam sacram ptinaciter defensatum. Et quantum

ad secundum videlicet q̄ superbia hominem excecat ostendit beatus Bernardus. ꝛ ponitur. vj. florū. ca. ꝓmo. vbi sic. Trabes inq̄t in oculo grādis est superbia ꝛ grossa ē superbia in mēte. q̄ quadā cōplacētia sui vana nō sana. timida nō solida oculū mentis obscurat. veritatē obūbrat. ita si tuā occupauerit mentē. iaz tu te videre qualis es vel qualis esse potes non possis sentire. ꝫ qualē te amas vel qualē te putes esse vl̄ speres esse. Quid detestādū amplius. q̄d grauius puniendū. q̄ vt videns deū celi puulū factū vltra apponat se magnificare homo sup terrā. Intolerabilis siquidē impudētie est. vt vbi seipam extraniuit maiestas vilis vermiculus inflectī ꝛ intumescat. Hec ille. Itē q̄ superbus cecus sit ptz ex hoc. q̄ nescit discernere inter aliq̄d ꝛ nihil. putās se aliq̄d magnum esse cū nihil sit in valore. iuxta verbū apl̄i dicentis. Qui putat se aliq̄d esse cū nihil sit ipe se seducit. Gala. vj Itē Inconuen. in de oculo morali. ca. xxxij. Superbus inq̄t cecus est. cū seipm esse hominē non cognoscit. homo em̄ ab humo dicī. si aūt homo ab humo se esse bñ cognosceret instar terre que elementoꝝ infima est nouissimū locū tenere contēderet ꝛ se humiliādo infimū reputaret. ideo signāter dīs qñ oculos ceci nati aperuit sup oculos eius lutū linuit. Johānis. ix. ca. Per cecū natū ille congrue designatur. q̄ de suo origine vel bonis naturalibus inaniter glorians excecat. q̄ si lutū. i. vilitatem humani originis. atq̄ finis mentis sue oculis supposuerit deprēsso timore excecāris superbie būilitabit ꝛ videbit. Hec Inconuen. Cuilibet em̄ tali superbia excecato dicit Apoca. iij. ca. Dicis quia diues sum ꝛ locupletatus ꝛ nullius egeo. ꝛ nescis q̄ miser es ꝛ miserabilis ꝛ nudus ꝛ paup ꝛ cecus. Et q̄tum ad tertiū. s. q̄ superbia hominem infatuat testat apostolus ad Romanos. j. Dicētes se sapientes stulti facti sunt. Item Puerbioꝝ. xj. Vbi humilitas ibi sapiētia. Igit̄ a contrario vbi superbia ibi stulticia. Vnde Augustinus in de abusionibus. abusiōe. viij. Quid inq̄t stolidius fieri potest q̄ illū qui p infimam miseriā velut in terra abiectus ꝛ extremus ꝛ humilis incedere ꝛ cōtristari debuerit sup solio superbie timore inflatā mentē contra deū erigere. Per quod vicīū lapsi angeli corruerūt. qui in summo celi conditi erāt culmine. Cauendū est pauperibus nedū p necessitatē regimē terre dei ptereūt. Per mentis imprudentiā etiā celoꝝ regna amittāt. cum em̄ dei dispensatione pauptatē necessariā acceperūt. in ipoꝝ arbitrio pēderet vtꝝ paupes spū sint. non quibuscūq̄ nāq̄ paupibus celi regnū promittit. sed tantūmodo q̄bus diuitiaꝝ inopiam animoꝝ humilitas comitat. paup em̄ humilis paup spū appellatur. qui cum egenus foris cernit nunq̄ in superbia eleuat. quoniā ad appetenda regna celoꝝ plus valet mentis humilitas q̄ ꝑsentiū diuitiaꝝ tempalis paupertas. Etem̄ humiles q̄ diuitias bene possessas habent pñt pauperes spū vocari ꝛ superbos nihil habentes non dubium contingit beatitudine pauptatis ꝑuari. Hec Augustinus. Item fatuitas superbi patet ex hoc q̄ ipe elegit mansionem suam in loco infelicissimo. locus em̄ infelicissimus est mons superbie. Et hoc quadruplici ratione. ¶ Prima ratio est q̄ bone conditiones que solent esse in ceteris montibus. in monte superbie desunt. ceteri enim montes celo sunt viciniores alīs vallosis. sed mons superbie remotissimus est a celo. maxime enim distat ab humilitate. cum superbia ꝛ humilitas sint contraria. Contraria autem maxime distant inter se. in celo autem non fit via nisi per humilitatem. Vnde experientia docente si quis montem vellet ascendere excelsum oporteret eum omnino seipsum inclinare. nam si erectus incederet statim deorsum caderet. Sic spiritualiter qui voluerit montem celi ascendere. oportet eum per humilitatem se inclinare. quia in erectione superbie caditur in infernum. In cuius rei figura legitur primi Regum. xiiij. capi. q̄ Jonathas ascendit cliuum montis reptans manibus ꝛ pedibus ꝛ armiger eius post eum. Spiritualiter Jonathas signat christum qui ascendit in montem celi. prius tamen manibus ꝛ pedibus affixis cruci. armiger eius qui sequitur eum est quilibet christianus. qui in perfecta humilitate ꝛ penitentia sequitur vestigia christi. Iuxta consiliuz eiusdem dicentis Matthei. xvj. ca. sic. Qui vult venire post me abneget semetipsum ꝛ tollet crucem suam ꝛ sequatur me. Et quilibet talis si sic perseuerauerit vsq̄ in finem finaliter cacumen montis celi indubitanter ascenderet. Sed illi qui nituntur ascendere erecti per superbiam nunquam ad cacumen mōtis celi peruenient. sed potius cadent retrorsum in profundum inferni. Dicente enim christo Matthei vndecimo capitulo. Discite inquit a me quia mitis sum et humilis corde. et sic inuenietis requiem animabus vestris. Item Matthei. xviij. Nisi conuersi fueritis ꝛ efficiamini sicut peruuli non intrabitis in regnum celorum. Item cuilibet humili dicit dominus Apocalypsis. iij. Ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo poterit claudere. quia modicam habes virtutem. id est humilitatem. Sic econtrario potest dicere superbo. Ecce dedi coram te ostium clausum quod nemo potest tibi aperire. quia maximum habes vicium. id est superbiam. Vnde Psalmista. Emundabor a delicto maximo id est a superbia. Itē Hieremie. xxxj. Si osculatus sum manum meam. id est si tractauero opera mea cum superbia quod est iniquitas maxima. Vnde Parisiensis. In manu inquit intelligitur operatio. in osculo vero quod est contactus oris intelligitur propie actionis laudatio. Vnde ore quasi contingitur res que laudatur. Hec ille. Montes etiam fortiores solent esse ceteris locis eo q̄ hostes non habent ad eos defacili accessum. Sed ad montem superbie omnes hostes spirituales ꝛ vicia ꝛ demones facilime accedūt. Vnde Ecclesiastici. x. Initium omnis peccati superbia. qui tenuerit eam adimplebitur maledictis. et subuertet eum in finem. Item montes solent esse mundi ꝛ sani. quia illic confluere sordes nō possunt. sed mons superbie immundior ꝛ minus sanus est ceteris locis. Vnde quasi contra naturam ad montem illum omnes sordes viciorum confluunt. Vnde ꝛ mons iste pestifer est scōm illud Hieremie. xli. Ecce ego ad te mons pestifer qui corrumpis vniuersam terram. De habitantibus enim in hoc monte dicit Psalmista. Corrupti sunt ꝛ abhominabiles facti sunt. scilicet deo ꝛ hominibus. Vñ Ecclesiastici. x. Odibilis coram deo ꝛ hominibus superbia ē. vnde vnus superbus odio habet alium et eius superbi

am. cum tamen duo superbi velut fratres sunt. quia eiusdem patris filij sunt. scilicet dyaboli. Dicente christo Johānis. viij. Vos ex patre dyabolo estis. ¶ Secūda rō ḡre mons supbie locus infelicissimus dicit est. qr oia bona montē superbie fugiūt. Est enī mons gelboe: de quo dicit. ij. Regū. j. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniet super vos. vñ non recipit mons iste rorē gratie. nec pluuiaz celestis doctrie qr supbi incapaces sunt eruditiōis. vel correctionis. Vnde ysidor⁹ in de summo bono. li. iij. ca. xj. Nūq̄ inquit cōsequūtur legēdo pfectaz sciam arrogantes. nam q̄uis sapiētes in superficie videant. medullitus tñ veritatis archana non tangūt. qr supbie nube ppedi unt. Semp em̄ supbi querūt. legunt. z nūq̄ inueniunt. Vñ. ij. ad Thimo. iij. Semp addiscētes z nūq̄ ad sciam puenientes diuine legis penetralia humilib⁹ et bene ad deū intrantib⁹ patēt. prauis aūt atq̄ supbis claudunt. Nam q̄uis diuina eloq̄a clausa sunt at q̄ occulta dū sermo dei fidelib⁹ lux est. reprobis aūt atq̄ supbis quodāmō tenebrescit. z vñ illi illuminantur. inde isti excecant. hec ille. Item crisō. ope. imp. omel. xviij. Infideles inquit z nō timētes deū inueniūt sciaz legendo z studēdo. s nō illā q̄ ex deo est. q̄ per spūm sanctū dat. sed hāc q̄ ex natura est carnali. que p exercitatiōez carnis acq̄rit. Vñ sicut dic ber. et ponit. vij. floz. ca. xxxix. Alia est scia mūdi que docet vanitatē. z alia est scia carnis q̄ docet voluptatē. illa tanq̄ nobis pater est. z ista tanq̄ mat nobis. Sicut em̄ mater filio suo semp optat q̄etem. vt z omnez p̄sus laborē claudat a filio suo. Sic caro incrassata. dilatata. impinguata. nec minimis semp vigilis pati tur se contingi. Et sicut pater vult filiū suū huc illuc q̄ discurrere vt discat z magnificet. sic et mūd⁹ vult hominē multis laborib⁹ intricari vt habeat vnde superbiat. vñ inflet z decipiat de vanitate in idipm. Et sicut dicit ysido. in de summo bono li. iij. ca. xiij. Nihil aliud agit amor mūdane scientie nisi extollere hominē laudib⁹. Nam quanto inq̄t fuerint maiora litterature studia tanto anim⁹ arrogātie fastu inflat⁹ maiori intumescit iactantia. Sed teste ap̄lo Jacobi. iij. Nō est ista p̄udētia de sursum descendens sed terrena. animalis z dyabolica. de q̄ inq̄t ap̄ls. j. Cor. j. scriptū est. Perdam sciam sapientū. z prudentiā prudētū reprobabo. sciam em̄ verā de sursum descendentē nūq̄ acq̄runt voluptuosi supbi. Nam vt dicit Sap̄. j. In malifluam aniam nō introibit sapia. nec habitabit in corpe subdito peccatis. ¶ Pro q̄ notandum q̄ spāliter due sunt cause siccitatis montis supbie. z q̄re mons supbie nō suscipit pluuiā doctrine celestis ¶ Vna causa est. qr mons iste situat⁹ est in latere aq̄lonis. i. in malignitate dyaboli Juxta illō q̄ dicit p̄m⁹ supbus Isa. xiij. ca. Sedebo in monte testamenti in latere aq̄lonis. Vent⁹ vero aq̄lonis dissipat pluuias. vt dicit Prouer. xxv. i. malignitas diaboli. A quo aquilone pandetur omne malum vt dicitur Jheremie p̄mo Dissipat pluuias doctrine verbi dei. Juxta illud Luc. viij. capi. Veniet enim dyabolus et tollet verbum dei de cordibus eorum. scilicz superboruz. ne credentes salui fiant. ¶ Alia causa siccitatis que est in monte superbie est latitudo ipsius montis. Aque enim in montem non ascendunt. z potius descendunt de monte. Sic aque gratie et doctrine confluunt ad loca humilia. vnde p̄s. Inter medium montium pertransibunt aque. ¶ Tertia ratio q̄re mons superbie dicitur infelicissimus locus est hec quia omnia bona opera que in illo monte ponuntur sunt in periculo perditionis. Vnde sicut thesaurus aliquis in monte positus quasi publice visui omniuz transeuntium per viam exponitur. et ideo mirum nō est licet a latronibus furetur seu rapiatur. Sic vt dicit beatus Gregorius super euangelia omelia vndecima. In presenti vita quasi in via stamus. qua scilicet ad patriam pergimus. Maligni aūtem spiritus iter nostrum quasi quidam latrunculi obsident. depredari igitur desiderat qui thesaurum suum publice i via portat. Hoc autem dico non vt ipsi opera nostra nō videant cum scriptum sit Mathei. v. Luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Sed p hoc quod agimus laudes exterius nō queramus humanas. Sic autem opus fit in publico quatenus intentio maneat in occulto. vt de bono opere proximis prebeamus exemplum. et tamen per intentionem q̄ deo soli placere querimus semper optemus secretum hec Gregorius. Vñ vt dicit Ysidorus in de summo bono libro. iij. capit. xxiij. Virtutes sanctorum per ostensionis appetitum domino demonum immūdorum subiciunt. sicut ezechias rex qui diuicias chaldeis per iactantiam ostendit. Et ideo illas perituras per prophetam Isaiam audiuit vt signaret dei seruū virtutes suas dum vane glorie studio prodiderit perdere z statim demones suorum operum dominos facere sicut ille per ostensionem chaldeos rerum suarū dominos fecit. vt patet quarti Regum. xxj. hec ille. ¶ Quarta ratio quare mons superbie locus infelicissimus dicitur. est propter multiplex malum. quod in monte illo legitur contigisse. Quoruz primuz est in monte lucifer qui erat pulcerrimus angelus fact⁹ est vilissimus dyabolus Vnde Bernhardus Quez inquit sequimini miseri homines quem sequimini. an non videtis sathanam tanq̄ fulgur de celo cadentez. Nonne superbia mons est in quem ascendit angel⁹ et factus est dyabolus. Item augustinus super psal. Superbia inquit angeluz fecit dyabolum. humilitas vero hominem deum ¶ Secundum malum quod in monte superbie contigit est. In monta enim illo primus homo voluit esse sciens vt deus. z ifelix factus est vt pecus. Vnde bern̄. Horro inquit animalia dicerent si loqui phas esset. Ecce adā factus est quasi vn⁹ ex nobis. z ideo prophera dicit in p̄s. Homo cum in honore esset non intellexit. comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. ¶ Tertium malum est q̄ in mōte isto turris fortissima babilonis erat subuersa. et lingua hebraica confusa. et in. lxxij. linguis diuisa. vt patet Geneseos. vndecimo capitulo ¶ Quartum malum est q̄ de monte isto pharao rex cum toto exercitu suo precipitatus est et submersus mari rubro. vt patet Exodi. xiij. ¶ Quintum malū est q̄ in in monte isto terra aperiens os suū choze dathan z abyron cum suis cōplicib⁹ in infernū corpora liter deglutiuit. vt patet Numeri. xvj. ¶ Sextuz malum est. q̄ in monte isto quatuordecim milia hominū et ducentos. de maioribus leuitaruz ignis de celo descendens combussit. vt patet Numeri. xvij. Se-

ptimū malū est. q in hoc mōte magna vindicta contigit regi sauli. vnde in monte isto delectus est de regno suo. dicēte sibi samuele. j. Regū. xv. Quia piecisti sermonē dñi ꝓiecit te dñs ne sis rex sup isrl. In mōte etiā isto saul factus ē demoniacus. Dñi. j. Regū. xviij. Inuasit spūs malus Saul regē. In mōte etiā isto Saul. z filius ei⁹ Jonathas interfecti sunt vt patet. ij. Regū. j. ¶ Octauū em malū est. q in mōte isto ille gygas fortissim⁹ golias. interfectus est ab adolescēte Dauid. z ꝓpio gladio decapitatus ē. vt patet. j. Regū. xvij. ¶ Nonū maluz. in mōte em isto Roboā filius Salomonis ppm suū rebellantē ꝓdidit intantū q de duodecim tribub⁹ decē tribus recesserūt ab eo vsq in pūtē diē. vt patet. iij. Regū. xij. Decimū malū est q in mōte isto rex Dauid ꝓdidit de ppo suo septuaginta milia infra triduū manu angelica occisa. vt patet. j. Paralypo. xxij. ¶ Undecimum malū est q in mōte isto Absalō filius dauid ꝓ pulcerrimos crines capitis sui ē in arboze suspensus z corpus eius tribus lāceis ꝓfozat. z effusa sunt oia viscera eius. vt patet. ij. Regū. xviij. ¶ Duodecimuz malū est q in mōte isto ille potētissimus prīceps holofernes in medio exercitus sui cū suo ꝓpio pugione siue gladio ē a muliere decapitatus. vt ꝑ Judith xiij. ¶ Decimūtercīū malū ē. q in mōte isto ille dux supbissimus Amō suspensus ē in eodez patibulo qō parauerat ꝓ Mardocheo. vt ꝑ Hester. vij. ¶ Decimūquartū malū est. q in mōte isto de exercitu sennacherib regis assyrioz vna nocte angelus dñi occidit centū octuagintaqnqz milia. z ipemet Sennacherib cū in tēplo ozaret nerath deū suū. a suis ꝓpūs filijs interfectus ē. vt patet Isa. xxxvij. ¶ Quindecimū malū ē. q in mōte isto Nabuchodonosoz rex depositus ē de solio suo. z trāsfiguratus ē in similitudinē bouis comedētis fenū. z electus est ab boibus cum brutis aialibus vt bos fenū z herbas comedit. vt patet Dañ. iij. ¶ Decimūsextū malum est. q in monte isto rex Antiochus in tantā miseriā delectus est q hūiliatus ad terrā in gestatozio portabat. manifestā oei virtutē in semetipo ꝓtestans. ita vt de corpe eius vermes scaturirēt. ac viuētē in dolozibus carnes ei⁹ effluerēt vt ꝓpter odorē etiā illius z fetorē exercitus eius grauaret. z ꝙ paulo añ sydera celi ꝓtingere se arbitrabat cū nemo poterat ꝓpter intolerantiā fetoris portare. vt patet. ij. Macha. ix. In mōte em supbie nedū hec ꝑdicta mala ꝓtigerūt. sed etiā in monte illo generat oīs inobedictia. oīs ꝑsumptio. oīs ꝓtinacia oīs ꝓtētio. oīs heresis. imo z omne pctm. vñ Eccl. x Initiū oīs pcti supbia. De quarto em supradicto scz egestate. in quā supbia hoiez intraduxit loquit Jin. in quodā sermone vbi sic inquit. Considerāda inqt sunt omnia que ꝓ peccatū primi parētis intrauerunt in mundū. qbus eget ad sustentationē. hec vita facta penalis z misera ꝓ peccatū. qualia sunt corporis indumenta z edificia ꝓpietates possessionū apparat⁹ artificiosus. cibarioz ꝑparatio curiosa z huiusmodi. Si em non peccasset homo. nō habuisset corpus penas. nec fuissent huiusmodi necessaria in statu paradisi. vbi nec gelu nec estus vzeret. nec aeris intemperies molestaret. sed herbe seminales z arboz fructus victum simplicem ꝑstarent. de his nāqz huic vite sustentande necessarijs que ꝓ peccatum inducta sunt quasi de ligamentis vulnerum semp est dolendum. z medico ꝙ hec vulnera colliganti gratias referendū Penalitas em z mozalitas carnis peccatricis vulnus est inflictum ꝙ peccatuz. z hec subsidia huius vite que non fuissent in paradiso sunt velut quedam ligamenta z fomenta nostroꝝ vulnerum que gratuite nobis ꝓuidit z contulit clementia saluatoris. z ideo sicut vulneratus de ligamentis z fomentis vulnerū non superbit. sed magis humiliat. nec vtik eis ad voluptatem. sed solum ad necessitatem semp dolens q talibus eget adminiculis. z semp gratias agit medico curanti. z sic oia huius vite subsidia que ꝓ peccatum intrauerūt nobis esse debent non supbiendi sed humiliationis materia. indigentie z necessitatis suppletio z fomentum. non voluptatis delectatio vel superbie incitamentū. sed doloris cōmemoratio z materia gratiarūactionis. In initio quoqz hoz considerandum est ꝓpter quē finem. ꝓpter quam necessitatem a misericozdi medico illud nobis concessum est. z nihil aliud in aliquo hoz querendum est. cz finis z iuuamentum ꝓpter quod concessum est. vt videlicet in aliquo nihil sit ociosum. nihil curiosum. nihil ꝓnicioſum. vñ Grego. Vestimentū inquit tale sit q frigus arceat. z confusionem nuditatis operiat. nec aliud a vestimento expetat nisi q faciat hec duo ꝓpter que sola concessum ē nobis in remedium nostri vulneris. Similiter z domus talis sit que salubriter arceat aeris intemperies obsistendo ymbzibus z caumatibus. ventoꝝ flatib⁹. z solis ardozib⁹. alijsqz molestijs ex intemperie accidentibus. In libzo etiā curetur nō quod visum pascat corpis sed intellectū mētis. quasi qui ꝓprie z distincte figuratis apicibus facilis sit ad legendum non curetur an pulcer sit ad cōtuendum. sed q defectum memorie supplere possit z non ꝓuocare cupiditatem. In cuius pagina legatur sapientia. z nō in coopertozio serico. z firmaculis aureis curiositas superuacua. hec ille. s. Linco. Et quātum ad ꝗntum supra tactum videlicet q superbia hominem in finalem impenitentiam redigit testatur beatus Bernardus. vj. floꝝ. c. j. vbi sic. Superbiā inquit impenitentia concomitat. elatum em coz durum z expers est pietatis. ignarum compunctionis siccū ab omni roze gratie spiritualis. Scimus autem superbis non esse partem vel societatem in sorte angelozum. quid tu superbis terra z cinis. superbientibus angelis deus non pepercit. quanto magis tibi putredo z vermis. nihil ille fecit. nihil operatus est. sed tm tum cogitauit superbiam et in momento et in ictu oculi irreparabiliter precipitatus est. z si sic actum ē cum angelo. quid de me erit terra z cinere. ille in celo intumuit. ego vero in sterquilinio. quis me intolerabiliozem in diuite superbiam cz in paupere ducat. fugite igitur superbiam queso fratres mei que tam velociter. ipsum quoqz luceferū cunctis sideribus clarius emicantē eterna caligine obtenebrauit. Superbia enim non solum angelū. sed angelum primum in dyabolum commutauit. certi estote eum qui angelis non pepercit nec superbis hominibus parciturum. Non est contrarius sibijpsi. non est personarum acceptoz deus. similia sunt semper iudicia eius. sola ei placet siue in angelo. siue in homine humilitas. hec Gregorius. Et quantum ad sextum supra tactum. vi

delicet q superbia hoiem infernali incendio ꝓparat testat Parisi. in de vicijs parte. vj. vbi sic. Superbia inqt arefacit hominē t omnia bona q in homine sūt. t q si ꝓparat eū infernali incendio. Vñ Eccli vj. Non te extollas cogitatōe anime tue velut thesaurus ne forte elidat virt⁹ tua per stulticiaz. t folia tua comedat t fructus tuos perdat. t relinqris velut lignū aridum in heremo. Super q Parisi. Ex elatione inqt elidit virtus corporis. qndoq; qz elatus homo ꝓsumit opus qđ supra vires suas est. Vnde ruptura qndoq; incurrit vel debilitatem tantā q inutilis efficit. ꝫ freqntius virtus animi elidit. per elationem em debiliorē se inuenit homo sepe postꝫ se de aliq opere extulerit. Et exemplū de hoc habem⁹ in petro Matth. xxvj. q se extulit super omes alios apostolos dicēs. Et si oms scandalizati fuerint in te. ego non scandalisabor. ꝫ tamen paulo post valde debilem se inuenit. vt ptz Matt. eodem capło. Similiter t folia t fruct⁹ comedit dum q ad meritū verba t opera hois cōsumit. Nam ipsa est q hominē t bona hominis q si imperceptibiliter occidit. Vñ dicit Job. xvij. Consumat brachia illius primogenita mors. Glosa. Primogenita mors est superbia. Juxta illud Eccli. x. Initiū omis peccati superbia. Hec Parisien. Itē idem in eodem libro vbi agit de ꝓsumptiōe. De⁹ inqt a presūptuoso auxiliū suū sbtrahit. t abstracto dei auxilio homo in bono nō proficit. sed tandē in malū corruit. Vnde qntū ad primū. scz q deus a ꝓsumptuoso auxiliū suū sbtrahit. patet ex illo Judith. vj. cap. Domine ostende qz non derelinquas ꝓsumentes de te. t ꝓsumentes de se. t de sua virtute gloriantes humilias. Et qntū ad secūdum scz q abstracto dei auxilio homo in bono nō proficit. patet ex illo Augustini dicentis. Multos impedit affirmate ꝓsumptionis infirmitas. ¶ Et quā tū ad terciū. scz de ruina quā facit presūptio exemplū habem⁹ de petro apostolo. q vili⁹ ceteris corruit. qz pre ceteris magis presūpsit. Vnde de eius presūptione habet Luce. xxij. qndo dixit. Dñe parat⁹ sum tecū t in carcerem t in mortē ire. De ruina em eius habet Matth. xxvj. vbi legit q ad vocem vni⁹ ancille negauit se cognoscere christū dominū suū. Hec Parisien. ¶ Mono detestanda est superbia pro eo q multis vilib⁹ t rebus inutilibus assimilat ¶ Prio em assimilat vlceri pessimo sine vulneri corrupto. Vnde Bern. vj. flor. c. prio. Grauis inqt labor superbia. hoc est qz nō recipit disciplinā. curari renuit medelam nō sustinet. Vlcus em pessimū est qđ non sūmis digitis saltē patit attractari. vnde Parisi. in de vicijs parte. vj Si sani inqt tactu digitor inuicez tangāt nō murmurant. qz dolorem aliquē nō sentiūt. ita etiam t in virtutib⁹ perfecti. si seinuicem corripuerint ad reddendas cōtumelias inuicem nō erumpūt. qa vuln⁹ vicior in corde suo non gerūt. si aūt vulnerati inuicem tactu digitor in vulnere tacti fuerit murmurant. ac etiam pre magno dolore clamant quia dolorem sentiūt. ita t vitiosi t specialiter superbi quicq; seinuicem corripuerint. ad reddēdas contumelias. sibimet mox assurgūt dicēdo. vnusquisq; alteri. Hec t tu similiter facis. nam vnusqsq; de tactu corruptōnis aliquem dolorez sentit in corpore suo de vicio qđ gerit ipse in mente sua. vñ bus Anthoni⁹ vir sanct⁹ audiens famam sanctitatis cuiusdam monachi. volensq; scire si ferre posset contumeliam iniurijs eam aggressus est. q cuz intellexit q tolerare nō potuit. ait illi. Similis es domui a foris floribus depicte. intus vero scorpionibus plene. sciebat em q si immunis a vulnere peccati fuisset de tactu correptōnis non murmurasset. Item experientia docente sicut recēter vulnerat⁹ permittit se tangi t vuln⁹ suū inuestigari. sed post terciū diem qndo intumescit nō sine magno dolore in vulnere tangit. Unde Genes. xxxj. Die tercia qndo grauissim⁹ dolor vulneꝝ erat. acceptis gladijs duo filij iacob symeon t leui fratres dine ingressi sunt vrbem confidenter. t emor t sichem pariter necauerūt. Sic vulnerat⁹ peccato in sua recentia cito curatur. sed post terciū diem qndo vuln⁹ peccati scz superbia tumescit t vix permittit se tangi. qz quasi intolerabilis est corrептio vel sanatio peccatoꝝ post tres dies. isti em dies sūt peccati perpetratio. peccandi cōsuetudo. t peccādi obstinatio. Post em istū terciū diem peccatorī tantū superbia intumescit. q se p corrептōez tangi nō permittit. Unde Prouerbioꝝ. j. Exosaz habuerūt disciplinam. timorem dñi non susceperūt. nec acqeuerūt cōsilio meo. sed detraxerūt correctioni mee vniuerse. comedūt igitur fruct⁹ vie sue. s. damnatōnis t pene eterne. ¶ Secūdo superbus assimilat sepulcro dealbato. qđ extra est pulcrū. sed intus omi spurcicia plenū. Nam sicut tale sepulcrum si frangat. statim latens spurcicia manifestatur. Sic superbi hypocriti si per aliquam cōtumeliam eis illatam tangūtur. statim p impatientiaz frangūtur. t qd interius lateat p rancoris verba manifeste ostendūt. Unde Bern. Qualis inqt qsq; apud se lateat illata contumelia manifestat.

¶ Tertio assimilat superbus aque lutose t corrupte. vñ sicut aqua clara in q nulla est immūdicia. qndo movetur nō efficitur turbida. Sic homo humilis nūdam habens cōsciētiam aqua gre plenaz Et si aliqñ moueatur a malis per iniuriam. scādalum. vel detractōem. propter hoc tamē non efficit per impatiētiam turbidus. sed homo superb⁹ immūdam hns cōsciētiā fetida t inueterata malicie aqua plenā si modicū. t licet p charitatiuā reprehensionē tangat. statim turbatur t ad impatiētiā movetur iram t vindictā. ¶ Quarto assimilat superbus lumini qđ de nocte apparet t nō in die. quale lumē habēt vermes q dicūtur noctiluce t squame pisciū. t ligna putrida. que vocant a pho. ij. de anima textu cōmēti. lxxxvj. lucida innominata. vñ sicut talia solū in nocte apparent lucida t pulcra. ꝫ in die putrida t abominabilia. Sic certe superbi vanitatē mūdi seqntes apparēt nūc pulcri t clari t lucidi. dū nox est ignominie t culpe. ꝫ in futuro qñ oīa erūt apta tenebrositas eoꝝ manifestissime apparebit. t bene pñt tales supbi vocari lucida innoiata. pro eo q noia eoꝝ nō sunt scripta in libro vite. vt ptz Luce. xvj. capło. de diuite epulone qui induebat purpura t bysso. t epulabat quotidie splendide. sed tandez est t sepultus in inferno.

¶ Quinto assimilat superbus leprosо.qr sicut leprosus turgidus est ꝛ inflatꝰ.sic superbus turgidus est ꝛ inflatꝰ ad modū bufonis.ꝛ maxime q̄ndo tā gitur aliq̄ correptōe.Unde superbi ad modum bufonis portant semp venenū detractōis in ore.vt interficiant spēaliter eos q̄ eoꝝ vicia reprehendūt. De q̄bus psalmista.Venenū aspidū sub labijs eorū.Unde ꝛ legitur.ij.Paral.xxvj.de ozia rege.q postq̄ elenatum est cor eius pcussus est lepra.

¶ Sexto superbus assimilat stomacho fetido vento pleno.vnde sicut stomachꝰ vento sitate plenꝰ siue inflatus eructuare solet fetorē.sic homo inflatus superbia eructat fetentē clamorem damnatōis scā dali ꝛ detractōnis suoꝝ proximoꝝ.Unde Eccli. xj.ca.Sicut eructāt pcordia ferentiū.sic etiam cor superborum.ꝛ sicut prospector videns casum proximi sui.bona eōꝝ in mala cōuertens insidiat.ꝛ i electis ponit maculam.Et sicut eructatio stomachi signū est ventositatis interioris.sic vt dicit in florario Bartho.titulo de superbia. Signa eñ superbie cordis interioris sunt.clamor in locutōne.rancor in responsione.amor in silentio.in hylaritate dissolutio.furor in tristicia.honestas in imagine.ꝛ in honestas in actōne.¶ Superboꝝ qui ppe mēs sp est ad irrogandas cōtumelias valida.sed ad tolerandas infirma.ad obediendū pigra.sed ad lacerandos alios importuna.ad ea aūt q̄ facere debet ꝛ prevalet ignava.ad ea aūt q̄ nec facere debet nec etiam p̄valet parata.Et in eo facto q̄ sponte nō appetit.nullis exhortationib⁹ flectit.sed ad hoc q latenter desiderat querit vt cogatur.q̄ duꝝ metuit ex desiderio suo vilescere optat vim in sua volūtate tolerare.Hec Bartho.titulo vbi supra.¶ Septimo assimilat superbꝰ miluo excecato.Unde sicut pueri capientes miluū oculos expellūt.ꝛ cum in altū volare permittūt.q̄ hincinde evagans in altū se erigit quousq̄ pre lassitudine ad terram cadens quassato corpore morit. Sic spūaliter.cū prosperitatis fortuna superbꝰ acceperat.statim oculos excecat mentales q̄ tūc hincinde circa illicita evagā tes volant vt seipos semp alti⁹ ꝛ alti⁹ in statu ꝛ dignitate mūdana exaltent.ꝫ tandem in superbia lassati.subito ad terram cadūt p mortem corpore ꝛ in anima ad penam eternā.Unde quēlibet talez sic alloq̄tur btūs Bernū.iij.flor.ca.vltimo. Ascendat inq̄t superbia tua semp.seq̄re regem tuū.oñe sublime videant oculi tui.festina multiplicare prebēdas.inde ad archidyaconat⁹ evola.deinde ad episcopatū aspira.ne ibi q̄dem habitur⁹ req̄m quando sic itur ad astra quo ꝓgrederis miser.an nescis vt ab altiori gradu sit casus grauior.neq̄ sic paulatim decides.sed tanq̄ fulgur impetu vehemēti ꝛ quasi alter sathanas subito deijcieris.Hec ille Unde de tali dicit Job.xxj.Ducūt in bonis dies suos.ꝛ in pūcto ad inferna descendūt.vbi merito dicent illud Sap̄.v.Lassati sumꝰ.viam aūt domini ignorauimꝰ.q̄d profuit nobis superbia.aut diuitiarū iactantia q̄d contulit nobis.transierūt oīa illa tanq̄ vmbra.¶ Octano superbꝰ assimilat mari.qr sicut in mari multi sunt fluctꝰ ꝛ mirabiles elationes p ingressum modici venti agitantis.ꝫ qualitercūq̄ fluctus maris elevent.tamē statim postea deprimūtur.Sic spūaliter ingredīte vento superbie in corda hominū multi fiunt fluctꝰ ꝛ mirabiles elationes vanitatis.Unde p̄s.Mirabiles elatōnes maris.Et sicut mirabile est q̄ tanta multitudo aque maris q̄ naturaliter gravis est exagitatōne modici venti tam alte potest elevari.sic mirum est qūo homo peccatoꝝ q̄ sit de vili ꝛ ponderoso lime terre ꝓpter modicū ventum vanitatis se audet ad tantū elevare.vt per superbiam volūtatez suam exaltet supra volūtatem diuinam.Sz tales attenderēt.q̄ sicut ꝛ elatōes maris q̄litercūq̄ p ventum elevent.tamen statim iterū deprimūtur.Sic certe superbi q̄litercūq̄ per ventū vanitatis elevētur.tamen infra breue miserabilit deijcētur. Uñ Ysidoꝝ in de sūmo bono.libro.ij.ca.xxxviij. Omnis inq̄t superbia tāto profundiꝰ labitur q̄nto excelsius elevat.ꝛ q̄ per ꝓpriam superbiam extollitur per dei iusticiam inclinat.Hec ille. Uñ Job.xx. Si ascenderit vsq̄ ad celū superbia est.ꝛ caput eiꝰ nubes tetigerit.q̄si sterquilinio in fine perdetur. Item psal.Dejecisti eos dū alleuiarētur. Uñ lucifer q̄ erat pulcerrimꝰ angelus.ꝓpter superbiam suam factus est turpissimꝰ diabolꝰ.ꝛ ejectus de celo in profundū inferni.vt ꝓz Esa.xiij.ꝛ Ezec.xxviij Et cum ipse sit rex sup oēs filios superbie.vt dicit Job.xlj.oportet oino omēs superbos eiꝰ finales sequaces fieri ꝛ cum rege suo ejci in infernū.dicēte dño Matū.viij. Filij aūt regni huiꝰ ejcient in tenebras exteriozas.vbi erit fletus ꝛ stridor dētiū

¶ Nono superbus assimilat fumo.qz sicut fumus in q̄nto altius ascēdit.in tanto citius deficit.sic homo superbꝰ in q̄nto magis exaltatꝰ fuerit.in tāto citius deficit ꝛ evanescit.dicente psal. Inimici dñi mox vt honorificati fuerint ꝛ exaltati deficientes quēadmodū fumus deficiēt.¶ Decimo superbꝰ assimilat luctatori incauto. Nam sicut in luctatione si vnꝰ de luctantibꝰ possit levare pedem vel pedes alteriꝰ de terra.cito dejcit eum ad terram.sic diabolꝰ si possit levare pedes affectōis hominis ipm per superbiam cito dejcit.dicente psal. Dejecisti eos dum alleuiarent.Sed quō dejcietur:certe primo in miserrimā diaboli seruitutē.deinde in finalem impenitētiā.ꝛ finaliter in dānationē eternā Nam sicut torrēs trahit secum paleas ꝛ hmōi levia.ꝫ nō ponderosos lapides ad occeanū.sic torrens tentatōis diaboli trahit superbos ꝛ non humiles ad occeanū inferni. Uñ Judicū.v.ca.Torrēs tyson traxit cadavera eoꝝ.hoc est diabolus finaliter trahet superbos corpore ꝛ anima cū suis peccatis ad penā eternā.¶ Undecimo superbus assimilatur arundini.qr sicut arūdo exterius habz soliditatis nitorem.interiꝰ vo oino vacua remanet.sic superbꝰ exterius fulget nitore vanitatis mūdane.interius vero vacuꝰ oīm virtute caret ꝛ gra. Unde Ysidoꝝ in de sūmo bono.libro.iij.Gloria inq̄t tē poralis sequaces ꝛ si nitidi sint.foris splēdore mūdane potētie.interiꝰ vero vacui sunt elatōne superbie.sicut calami exteriꝰ q̄dem nitent.sed interius evacuātur. Electi vero exterius q̄si arboꝝ cortices sunt fetidi.interius vero virtutibꝰ solidi sūt ꝛ pleni. Hec ille. Istud aūt ostendit Januēsis p exemplum in legenda vite sanctoꝝ barlaam ꝛ iosaphat

ꝛ est vnū de exemplis ꝙ quod barlaam regem iosaphat cōuertebat ad fidem. Et illud exemplū recitat Parisiensis in de vicijs.pte.vj.vbi narrat.ꝙ quidā rex magnus ꝛ glorioſus pergens in itinere obuiam habuit duos viros habentes veſtes attritas. ꝛ facies attenuatas ꝛ ſordidas.ꝛ ipſi pſallebāt deo. Rex autē de curru ſuo proſiliens amplexat⁹ est eos. Sed itex obuiam habēs alios duos ſuper bos mūdano nitore ſplendētes.eis modicum vel nullū honorem exhibuit. Ꝯ videntes nobiles ꝛ proceres eius indigne factum regis tulerūt.ſed tamen de hoc regem ꝙ ſe corripe nō auderent.rogauerūt fratrē ſuū vt q̄reret ab ipſo rege quare cōtra ſue regine maieſtatis honorem tam indigne feciſſet. Rex aūt volens oſtendere magnatib⁹ ſuis eorū errorem p̄cepit ſecrete fieri q̄ttuor archas.duas deauratas in q̄bus poſuit oſſa mortuox obfirmās eas aureis ſeris.alias vero de pice ꝛ bitumine.in quib⁹ ꝙ poſuit p̄cioſiſſimas margaritas.ꝛ vngenta optima.ligans eas funiculis ciliciniis ꝛ poſuit omnes ante magnates.vt ſcz eſtimarēt q̄d ſingule valuerūt.ac illas deauratas maximi precij iudicauerūt.q̄bus rex ait.erratis oēs oportet inſpicere interioꝛib⁹ oculis ꝛ nō ſolum exterioꝛib⁹ ſine honorem ſine contumeliā. Apertis igitur deauratis archis. Iſte inq̄t rex typus ſunt eoꝝ que exteri⁹ glorioſi apparent.interi⁹ vero mortiferꝫ ꝛ fetidis peccatis repleti.deinde alijs duab⁹ archis aptis ait. iſte eſt typus eoꝝ qui ſunt ſordidis veſtib⁹ cooperti.interius vero virtutib⁹ deo redolētibus ꝛ p̄cioſis repleti.quales fuerūt illi de q̄rum veneratiōe me reprehēdi feciſtis.ꝛ ſic correxit eos. ¶ Quode cimo aſſimilat ſuperb⁹ feretro.qꝛ ſicut feretꝝ tūc ſolū ornatur cū in eo corpus mortuū ponit.ſic ſuperbus tūc p̄cipue ſui corporis feretꝝ per p̄cioſorum veſtimentoꝝ paraturā adornat.cū anima intus iacet mortua ꝙ peccatū. Vnde Abacuc.ij. Ecce iſte cooptus eſt auro vel argento.ꝛ oīs ſpiritꝰ nō eſt in eo. ¶ Pro q̄ notandū.ꝙ ſicut dicit Alton ſup euangelia.ſermone.iij.q̄nq̄ modis in veſtiū abuſu perpetrat peccatū. Primo in nimio ſumptu ꝛ cū tanto precio cōparem⁹ vnam veſtem nobis q̄to plures pauper poſſunt veſtiri. Aū Gregoriꝰ ſup euāgelia.omel.vj. Nemo inq̄t eſtimet in fluxu atq̄ p̄cioſaꝝ veſtiū ſtudio deeſſe peccatū. Nam ſi hoc culpa nō eſſet nullo modo dñs p̄curſorem ſuū de veſtimenti ſui aſperitate laudaſſet.ſi hoc culpa nō eſſet nequaq̄ petrus apl's per epiſtolam feminas a p̄cioſarū veſtiuz appetitu cōpeſceret di. Non in veſte p̄cioſa. Item Aug⁹ in de verbis dñi.ſermo.lxxxiij. Corpis inq̄t exterioꝛis hominis ornamēta q̄to plus appetūtur.tāto ſunt interioris hois maioꝛa detrimenta.q̄to aūt minus appetūtur ornamēta exterioꝛis hois.tantomagis moꝛib⁹ pulcris hō interioꝛ adornat.hec ille. Ꝯ cōſideras illa nobilis regina heſter.q̄ vt legit Heſter.xiiij.dixit. Dñe tu ſcis infirmitatē meam ꝛ neceſſitatē q̄ abhominer ſignū ſuperbie ꝛ glorie.qō eſt ſup caput meū in die oſtēſionis mee ꝛ deteſtar illō Sup quo Pariſ.in de vicijs pte.vj. notabiliter inquit dicit qō eſt ſuper caput meū in die oſtēſionis mee.ornatū eīm ſuū nō deferebat niſi q̄ndo marito ſuo regi ſe oſtēdebat.i quo mulieres tpis nr̄i multū ſunt diſſimiles.q̄ quando ſunt cū maritis ſuis. nō curant de ornatu ſuo.q̄ vero in publicum volūt procedē ornate volūt eſſe.ꝛ tamen dicūt ꝙ ornant ſe ad placēdum ſuis maritis. Hec ille. ¶ Secūdo modo in veſtib⁹ perpetrat peccatū.q̄ in pretioſis ſpecioſiſq̄ veſtib⁹ inaniter gloriant. Ꝯ ſuper illud Matt.iij. Joānes habebat veſtimenta de pilis camelox. Dicit gloſa. Seru⁹ inq̄t dei nō debet habē veſtitū ad decoꝛem vel ad delectationē. ſed tm̄ ad tegēdum nuditatē. Ꝯ Pariſ.in de vicijs.tract.de ſuperbia. Veſtis inq̄t remediū eſt turpitudinis erubeſcētie quā per pcm̄ ꝓtraxim⁹.ante peccatū ſufficiebat homini q̄ta pulcritudo ꝙ veſtura.nec habebat cām aliquā erubeſcētie. Ꝯ nō erat neceſſe vt ſub veſte ſe abſcondēt.ſicut ſol veſtimēto nō indiget.ſufficit eī ei pulcritudo luminis ſui p̄o veſtimēto.Silr aliqua roſa ornatu nō indiget.ſufficit ei pulcritudo coloꝛis ſui ad veſtimentū.ꝛ ſic de ceteris floꝛib⁹. Ꝯ Matth.vj. Conſiderate lylia agri q̄modo creſcūt: nō laborāt neq̄ nent.dico aūt vobis q̄m ſalomon in oīi gloria ſua coꝛpus cooptum nō eſt.ſicut vnū ex iſtis.q̄ per pcm̄ incurrit homo in turpitudinē ꝛ erubeſcētiam ſue nuditatis.Et ideo neceſſarium eſt ei veſtimētū qō eſt remediū ad detegēdum eius turpitudinē ꝛ erubeſcētiam.Et ideo de veſtimētis nō habet homo materiā gloriādi.q̄ potius erubeſcendi Nam ad gloriā loripedis nō cedit ꝙ pedē ligneū habz cum ſit remediuz infirmitatis.ſic in veritate nō cedit ad gloriā homis ornatus coꝛpis.ꝛ ſi alicui videat ꝙ ſic. Vnde Aug⁹. Qui inq̄t ſupbit ex abūdantia tpaliuz ē tanq̄ egrotus q̄ ſupbit ex abūdātia medicamētoꝝ vel emplaſtroꝝ.Et a ſili poſſumus dicē.ꝙ ille qui ſupbit ex pulcritudine veſtimētoꝝ eſt tanq̄ egrotus q̄ ſuperbit ex pulcritudine emplaſtroꝝ.Et ſicut ridiculū eſſet ſi aliq̄s loripes pedē ligneū depingeret vel deauraret.ſic ridiculū eſt cum homies ſe ornant.Aū totam iſtā veritatem p̄cioſitatis coloꝝ ꝛ formaꝝ veſtiū adinuenit curioſitas ſiue ſupbia humana. Nam ſicut dicit Pariſ.in de vicijs.pte.vj. Primo fuit materia veſtiū pellis cum lana. Vnde Gen.iij. Fecit quoq̄ dñs adam ꝛ vxori eius tunicas pelliceas. Deinde ꝓceſſum eſt ad lanam puram q̄ mollioꝛ eſt q̄ pellis. Tertio ꝓceſſum eſt ad corticeſ herbaꝝ.ſcilicet ad linū. Quarto ad ſtercoꝛa vermiū.ſcz ad ſericum.ꝛ tandē ad diuerſos coloꝛes auri ꝛ argenti. ad lapides p̄cioſos.q̄bus vtūtur homines in ſuis ceteris coꝛporis ornamētis.cuius vanitatis ſtultias oſtēdit pariſ.vbi prius.cum inq̄t ſaccus boni frumēti plenus cōpetenter ligatus ſit fune vnius obuli.nō modica fatuitas ē ad ligandū ſaccū ventris immūdicia plenū q̄rere coꝛrigiam deauratā vel argēteā. Item cū ad ligandū vaſa vinū p̄cioſum cōtinētia circuli lignei ſufficiūt.ptz ridiculū eē circulos deauratos q̄rere ad ligandū vas ventris qō abominatōe eſt plenū. Et ideo hanc ſtulticiā circa curioſam coꝛpis apparētiā cōſiderauit vna ỹgo ūocēs.quā vt dicit pariſ.vbi prius.remordebat conſcientiā ex hoc ꝙ habebat veſtem alterius coloꝛis q̄ naturalis.alleganteē contra ſe ꝙ ouis innocēs q̄

mūcꝫ peccauit cōtenta fuisset naturali colore. ipa vero q̄ multotiēs peccauit p̄ciosiori colore vtere tur. in veritate cū homo vestem ab oue mendicet Juxta illud Augustini. Quis inq̄t mandauꝫ implens euangelicū de duab⁹ tunicis dat vnum nō habenti. sufficere debꝫ homini mendicanti colorꝫ ille q̄ sufficit oui elemosynā largienti. nam superbus mēdicus est cui nō sufficit illud qō sufficit illi a quo mendicat ꝛc. Tertio peccant homies ex appetitu extraneitatis vestiū. s. qū superb⁹ vult habere vestes extraneas vestib⁹ alioꝝ dissimiles. Unde Sopho. j. Visitabo sup p̄ncipes. ꝛ sup filios regis. ꝛ super oēs q̄ induti sunt veste peregrina. Et ista species supbie nūcꝫ magis regnauit vt esti mocꝫ iam regnat in mūdo. Unde vexati ista specie supbie bene possunt assimilari cuidam bestie. que vocat camelion. De q̄ loq̄tur Jsido. xij. ethimolo. ca. ij. dicens. q̄ hec bestia est talis nature. q̄ si aliquā rem colorata attente respexerit. in illi⁹ rei colorem statim mutat. ꝛ ideo suū variat freq̄nter colorem. Reuera. sic iam videt de supbis esse. qui freq̄nter mutant formam ac etiā colorē suoꝝ vestimentoꝝ. nam si hodie viderint aliquā nouam sectam statim mutātur in illam. ꝛ si cras viderint diuersam. statim relicta p̄iore mutant in illam. De quolibet em̄ tali dici p̄t illud Eccli. xxvij. Stult⁹ vt luna mutat. Et hac specie superbie inficiūtur nedū homines ſꝫ etiam mulieres. ex q̄ruꝫ curioso ornatu multi aspicientes admonent. Hmōi em̄ mulieres tripliciť peccant. vt dicit Waldeby sup oīone dñica. Prio deo iniuriā faciūt. Scdo q̄ ad seipsas cumulū mꝛtoꝝ pctoꝝ recolligūt Et tertio p̄mis etiam aspicientibus dānū inferūt cecitatis. Unde q̄tum ad primū scz q̄ tales iniuriā faciūt deo. ostendit doctor iste q̄ tale exemplū. Si pictor inq̄t nobilis imaginē aliquā faciat. ꝛ bene ꝛ artificiose sculpat. ꝛ colores cōgruentes supinducat. nōne discipulis eius cōtumeliam ei faceret ꝛ contēptum. si eiusdē imaginis formā mutaretſꝫ alios supinduceret colores. Sic certe mulieres se curiose ornantes. ꝛ strictis vestib⁹ corpus suū vt graciles appareant cōstringētes ꝛ artificiosis colorib⁹ facies vt videant pulcre vngentes exp̄ssam creatori suo cōtumeliam faciūt. De q̄bus dicit p̄pheta Esa. xlv. We q̄ contradicit factori suo. Scdo tales cumulū peccatoꝝ in se recolligūt. vnde Hieronym⁹ ad eustochiū. Si inq̄t mulier se ornauerit vt vultus hominū ad se p̄uocauerit. ꝛ si nullū inde seq̄tur dānū extrinsecū. indicium tamē patietur eternū. q̄ venenū attulit si fuisset q̄ biberet. Uñ talem fatuam mulierē impudice se habentē ꝛ ornantē sic alloq̄tur p̄pheta Ezech. xvj. Exposuisti inq̄t fornicationem tuā oīm trāseūti vt eius fieres. Et seq̄tur. Ad oīne caput vie edificasti signū p̄stratōis tue. Super q̄ Parif. Sicut inq̄t solēt caupones in domibus suis ex diuersis p̄tib⁹ circulos ponere q̄ndo diuerse vie sunt circa domū suā vt transeūtes per quācūcꝫ viam sciant ibi vinū esse venale. sic fatue mulieres signa venalitatis corporis sui ponūt in capite ꝛ in pedib⁹ ꝛ in brachijs ꝛ in pectoribus. ꝛ in ceteris partib⁹ corporis. ꝛ tamen iste mulieres dicūt se castas esse ꝛ castitatis amatrices, volēteſꝫ vt magis credatur vni testi assueto mēdacijs q̄ etiā multis alijs testibus q̄ non nouerunt mentiri Testis assuetus mēdacijs est lingua eoꝝ. testes, vero q̄ mentiri nesciūt sunt cetera corpis membra. que impudicicia manifeste ostendūt. Unde sicut de equo q̄ eq̄tatur in foro habēs oīa signa venalitatis. in cauda. in fronte. in sella. in phaleris. i instrumentis alijs. an sit venalis q̄rere non oportet. ſꝫ solūmō de p̄cio inuestigare. Sic de fatua mulierē q̄ equitat a diabolo ad forū. i. ad spectaculū in meretriceo apparatu. habēs oīa signa venalitatis. an sit venalis luxuriosos hoies querē nō oportet. sed quā mercedē siue p̄cium sibi ad implendā eoꝝ voluptatem nephandissimā condonabūt. Uñ sicut dicit Parif. Si equ⁹ venalis nō est quare signū venalitatis gestat in fronte. Item. circulus q̄re est ante domū si nō est ibi vinū venale. nā vbicūcꝫ circulus exponit. signū est q̄ intus est vinuꝫ vendendū. Uñ ꝛ de tali fatua muliere dicit Prouerb. vij. Ecce mulier occurrit. s. homini luxurioso in ornatu meretriceo p̄parata ad decipiēdas animas. garrula ꝛ vaga. q̄etis impatiens. nec valens in domo cōsistere p edibus suis. nūc foris. nūc plateis. nūc in angulis insidiās. apphensumcꝫ iuuenē deosculat. ꝛ p̄caci vultu blandit dicēs. Victimas p salute deuoui hodie reddidi vota mea. id circo egressa sum in occursum tuū desiderās te videre ꝛ repperi. Tertio tales dānū p̄ximis inferūt cecitatis. Uñ sicut ptz in cameris dominoruꝫ eriguntur camini de lapidib⁹ ꝛ dealbantur. ꝛ in sūmitate artificiose sculpūtur. ꝛ tñ ab eis egrediūtur fum⁹ fetidus oculis appropinq̄ntiū multū nocinus. Sic hmōi mulieres lasciue se erigūt tancꝫ columnas graciles. ſꝫ intus vacue sunt ad modū camini oīe virtute carētes. ꝛ caput hūt quasi caput camini ornamētis aureis gēmis p̄ciosis insertis curiose ornatum. ꝛ tamē ab eis egredit fumus fetidus supbie ꝛ incitamētum luxurie q̄ ad eos q̄ eis appropinquāt. ꝛ illas aspiciūt. Et ideo dicit spūs sanct⁹ Eccl. ix. Auerte faciē tuam a muliere compta. ꝛ nō circūspicias speciē illius. p̄pter spēm mulieris multi perierūt. ꝛ ex hoc concupiscētia quasi ignis exardescit. Et ideo apostol⁹ cōsiderās hmōi nocumēta ex inordinato apparatu mulieꝝ contingere docet mulieres ad hmōi curioso apparatu se restringere. j. Thymoth. ij. Volo mulieres secum verecūdia ꝛ sobrietate ornare. ꝛ nō in tortis crinibus. aut auro. margaritis. vel veste p̄ciosa. sed qō decet mulieres p̄mittentes pietatē per bona opa. ꝛ si hmōi varietas reprehensibilis ē in viris. ꝛ specialiter in clericis. Uñ Hieronym⁹ in q̄dam epla contra clericos cynalenses. Oportet inq̄t nos clericos clericatus honore nō habitu ſꝫ diligēti mandatoꝝ custodia hoc esse qō videmur. Hmōi inq̄t signa clericoꝝ vtutes in nobis esse rep̄sentant virtuteſcꝫ clamāt. Clamant em̄ corpa paupertatem. clamat vestis animē honestatē. Uñ puma vestis sacerdotū ad ministeriū dei exeq̄ndū generaliter est suppelicium albū ꝛ mūdū. qō signat ablutionē peccati ꝛ induitionē mūdicie. Amict⁹ regens caput ꝛ humeros. signat puritatē intentionis clause a mundanis. ꝛ intentū elenatū ad diuina. ꝛ fortitudines

ꝛ constantiã in operibus ꝟtuosis.album tenẽs totũ corpus a collo vsq; ad pedes signat vniuersalẽ mũdiciam in toto corpore.cingulũ circa lumbos signat continentiã perfectã a luxuria. manipul⁹ in sinistro brachio signat patientiã in sinistris aduersitatib⁹ que in sacerdotib⁹ specialiter deberet abũdare.considerãtes q; sicut dicit christ⁹ Matt. v.Beati eritis cũ maledixerint vobis homies ꝛ p secuti vos fuerint.ꝛ dixerint oñe malũ aduersus vos ꝓpter me.Stola circa collũ clausa baltheo in modicũ crucis ante pectus.signat pfectam castitatem corꝺis ab oñi illicita delectatõne ꝛ volũtatez paratã moriendi ꝓ amore xpi ꝛ salute fraterna. Casula tegens oñia vestimenta.signat pfectã charitatem ad deũ ꝛ ad proximũ.Et vlteri⁹ dicit Hieronym⁹ in ꝑdicta epistola.Claustra studiũ contẽplationẽ.Et ideo merito nisi istis virtutib⁹ polleam⁹.mentit corona.mentitur habit⁹.mentit status.mentit cultus.mentit officiũ.mentit professio.mentit ꝛ ipm studiuz.ac per hoc nõ sum⁹ nisi clerici ficti.ꝛ clerici mentiti. licet scribit oñis homo mendax.tamẽ nõ scribit oñis homo mendaciũ.Seculares em̃ homies mendaces sunt q; mendaciũ dicũt.ꝫ mendaciũ nõ sũt q; nõ viuendo diffozmiter habitui suo cõtradicũt Sic igit perdet deus oñes q̃ loquũtur mendaciũ. ꝯtomagis perdet eos q̃ sunt mendates.ꝛ ipm mẽdaciũ.ꝛ nõ solum ꝓpter hoc dãnantur.q; mendaces ꝛ mendaciũ sunt.ꝫ etiam q; mẽdaciũ summe amant ꝛ ꝓ eo laborant.ꝛ vsq; ad mortẽ se exponũt.Hec Hieronym⁹. ¶ Quarto peccãt homines ex appetitu superfluitatis vestiũ.ꝛ hoc ꝺupliciter.scz q̃ntũ ad magnitudinẽ.ꝛ ꝙtũ ad multitudinẽ.Quantũ ad magnitudinem cõstat q; aliqui peccant ꝛ speciaiter mulieres q̃ ad modũ serpentis reptantis sup terram trahũt post se lõgas caudas pretiosis vestib⁹ terram induentes.Sed de nuditate christi in suis pauperib⁹ mẽbris nõ curantes caudis suis pulices colligũt ꝛ puluerem excitant Christũ vero quẽ in multis pauperib⁹ seminudũ aspiciũt operire tepescũt.Matura em̃ caudam hominib⁹ negauit.ꝛ tamẽ mulieres q̃si contra naturam ꝛ creatoris sui ordinationẽ esse caudate desiderant.etiã aliq; boies superbi ad ostendendũ suoꝝ speciositatẽ tam curtas volũt habere vestes: q; vix eoꝝ pudenda poterint opiri.ꝫ latitudo ꝛ quãtis videat esse contra naturam.cũ in ꝺuplo ꝛ magis aliq̃ excedit longitudinẽ.Unde natura i suis opationib⁹ ordinauit rerũ longitudinẽ in debita proportõe excedere.ꝫ tales miseri superbi attenderent q; dñs contra naturã peccantes igne ꝛ sulphure cõbustos sbmersit in profundũ inferni.vt patz Geñ.xix.Aliq; etiam in vestib⁹ suis in loco manicarũ habẽt alas ad similitudinem draconis volãtis. quaꝝ latitudo tanta est q; in vtraq; possit legio demonũ satis spaciose residere.Cuilibet em̃ tali dici põt illud Hiere.ij.In alis tuis inuẽtus est sanguis paupm.nam bona q̃ eis supabũdãt ꝗbus deberẽt pauper indigẽtes induere cõsumũt in talium vestiũ superfluitate.ꝫ attendãt tales q; sicut dicit Esa. ix.ca. Vestimentũ mixtũ cũ sanguine erit in combustionẽ ꝛ cibus ignis. ¶ Scõo vestium superfluitas cõsistit in multitudine.quã phibet xps Luce ix.ca.dicens.Nec duas tunicas habeatis.ſ.superfluas.Dicit glosa.ꝫ contra istud facit isti qui volũt habẽ tot diuersa vestiũ mutatoria q; pot⁹ volũt ea tyneis comedi q̃ xpm in suis pauperib⁹ illis indui.quos sic alloq̃tur apostol⁹ Jaco.v. Agite nũc diuites.plorate vlulãtes in miserijs vris q̃ aduenient vobis.diuitie vre putrefacte sunt ꝛ vestimenta vra a tyneis comesta sunt.aur ꝛ argentuz vrm eruginauit.ꝛ erugo eoꝝ erit vobis in testimoniũ ꝛ mãducabit carnes vras sicut ignis. Thesaurisastis vob iram dei in nouissimis dieb⁹. Sed si q̃s iam voluerit hmõi superbos siue de curiositate.siue de superfluitate vestiũ suarum charitatiue redarguere.statim respondẽt ad excusandũ excusationẽ in peccatis.q; raliter faciũt ꝓpter honestatez ꝛ nõ ꝓpter supbiam.ac etiam nisi fecerint sicut alij faciũt nõ erũt alicui⁹ reputatõnis.quo ad mũdũ. ꝫ ab hominib⁹ reputabũtur ideote siue fatui. Et si tales supbi.q; vellent haberi in magna reputatione quo ad mũdum.supbia ꝛ oñi turpitudine vicioꝝ se maculãt.Sed stulticiam istoꝝ possum ostẽdere ꝑ exemplũ.vtputa supposito q; hic esset aliquis homo q̃ propter defectũ visus iudicaret quẽlibet boiem mũdum turpissimũ lepzosum.ꝛ quẽlibet lepzosum mũdum ꝛ pulcerrimũ.nõne stultus merito dici posset q̃ propter iudiciuz erroneũ istius peccãtis in visu vt reputaret ab eo mũd⁹ assumeret sibi potũ vel confectionẽ cũ qua statissime efficeret lepzosus. Sed certe tales stulti sũt huiusmodi supbi qui curiose se ornant ꝓpter hoc solum vt habeanẽ quo ad mũdum in magna reputatione.reuerentia ꝛ honore.nã tales quia vellent reputari quo ad mũdum sapiẽtes ꝛ gloziosi.quo ad deũ stultos se efficiũt spũaliter ꝛ lepzosos. Jncui⁹ rei figura legitur.ij.parał.xxvj.capko.de ozia rege.q; postq; elevatũ est coꝛ eius ꝑcussus ẽ lepza. Et ideo merito dicit apłus.j.ad Coꝛ.iij.capł.Sapientia hui⁹ mũdi stulticia est apud deũ.Nam de quolibꝫ tali finaliter dicet illud Apocał.xviij.ca. Quantũ glozificauit se ꝛ fuit in delicijs.tantũ date ei tormentũ ꝛ luctum. ¶ Quinto peccãt supbi in curioso vestitu q̃ndo considerãtes vestiũ suarũ pulcritudinẽ ꝛ ꝑciositatẽ.ꝛ vestiũ pauperꝝ vilitatẽ eos ꝓtempnunt ꝛ despiciũt. Sic tales assimilari pũt puelle pauprime.que in estate in ludo puellarũ regina constituit.ꝛ mutatis vestimentis ꝛ alijs ornamentis ab alijs splẽdide adornat.Que hoc videꝫ status sui pristini oblita supbit.ꝛ alias coetaneas puellas contẽpnit.sed die aduespante cũ sua ornamẽta mutuata restituerat q̃ prius regina appebat tũc paup ꝛ nuda remanebit.Heuera sic multi mũdani in potẽtia ꝛ dignitate hui⁹ mũdi gloriantes status hũani miserie obliti superbiũt de vanis ornamentis ꝛ dignitate sine honore.ꝛ alios pauges domini nr̃i Jesu christi despiciũt.Sed die mortis appropinquãte que nox dici potest respectu vite presentis cũ mundo reddiderint oñia que ab illo mutauerit sine potentia ꝛ dignitate nudi ꝛ paupes remanebũt.Unde Eccẽs.v.legitur.Sicut nudus egressus est de vtero matris sue.sic reuertẽt ꝛ nihil secũ auferet de vniuerso laboze suo. Tre-

decimo assimilat superbus frenetico. qz sicut frenet̃icus patit̃ mentis alienationẽ z nõ iudicat bñ de seipso. nec de aliquo alio. imo quanto infirmior fit. tanto saniorẽ se esse credit z iudicat. z libenter quicqd circa se est mordet z lacerat. sic superbus cõtemnit oẽs alios. z seipm reputans nobilẽ oñib9 alijs detrahit ꝛc. ¶ Decimoqrto assimilat superbia potui inebriatiuo. Dñ auicẽna in suo canone. loq̃tur de quodã potu inebriatiuo ex duabus herbis confecto. q̃ bibentẽ dormire sic facit q ipm quasi insensibilem reddit. in tantũ q licet membra eius igne vel ferro torqueat. dũ sic dormit nullam penam sentit. nec ex hoc euigilat. ¶ Moraliter. potus iste delectatõem peccati signat. Due herbe superbiam z luxuriam significãt. in qbus misera caro humana maxime ingurgitari desiderat. Isto potu his dieb9 multi se intantũ inebriauerũt. q q̃ si obstinati dormientes pericula z vindictam que propter pctã timendũ est euenire minime sentiũt Exemplũ hui9 habem9 Iudicũ. iiij. de sisaria uxe. q̃ inuitat9 a muliere Iabel. intrauit tabernaculum eius. z cũ bibisset. z mulier abscondisset eum pallio q̃ndo precepit eũ dormire. accepit acutum clauũ. z cũ malleo defixit illũ in cerebz eius vsq ad terram z mortu9 est. Item narrat Iulius de re militari. q duo reges in campo iacẽtes cũ suis exercitib9 ad pugnam parati. sed vn9 abũdans i victualib9 z percipiẽs penuriã alteri9 oñia victualia sua inebriatiua miscuit qbusdam herbis. quo cariuis ad somnũ. Quo facto simulauit se cũ exercitu suo aduersarios fugere suos. Illi vero supuenientes victualia inuenerũt. z cũ gaudio bibẽtes inebriati citissime dormierũt. z tũc alius rex citissime cũ exercitu suo rediens ipos dormientes interfecit. Et certe isto modo q̃dãmodo inter regem anglie contigit z regẽ francie cũ suis exercitibus. Francia em̃ abũdauit olim victualib9. id est superbia z luxuria. qbus vt dictũ est misera caro humana maxime desiderat suũ appetitũ reficere. ꝫ ipsi gallici iam vindicta dei cogente fugã luxurie. superbie z alioz vicioz simulantes z se veritati sũt submittẽtes. Anglici iam ad victualia sua. i. ad eoz̃ cõsimiles superbiam z luxuriam accesserũt. z ita vt videt inebriati dormierũt in suis voluptatib9. intantũ q iam verificat illud ꝓphet̃icum Ose. iiij. Nõ est veritas. nõ est misericordia. nõ est sciẽtia dei in terra. ꝫ maledictũ mendaciũ. furtũ. homicidium. z adulteriũ inundauerũt. z sanguis sanguinez tetigit. Et ideo timendũ est ne inimici redeũtes super eos dormiẽtes in suis peccatis ipos destruẽt z occident. Nam vt dicit ꝓpheta Habacuc. ij. Sicut vinũ potatũ decipit. sic erit superbus z nõ decorabit.

¶ Decimo detestanda est superbia ꝓpter multiplicem cõminationẽ quã ostendũt scripture deus cõminari superbis. Vnde Aũeri. xv. Anima vero q̃ q superbiam aliq̃d cõmiserit. sine ciuis sit ille siue peregrin9. qm̃ aduersus dñm rebellis fuerit peribit de populo suo. Verbũ dñi contẽpsit z pceptũ fecit irritũ. Idcirco delebit z perdet iniq̃tatẽ suaz. Itẽ in psalmo dicit. Retribuet abũdanter facientib9 superbiaz. Ihesus Sapie. vj. Exiguo concedet misericordia. potentes em̃ potenter tormenta patientur. Item Iob. xx. Si ascenderit vsq ad celũ superbia eius z caput eius nubes tetigerit. quasi sterq̃linium in fine perdetur. Item Eccl. x. dicit. Quid exhodie z cras morietur. Cum em̃ morietur homo hereditabit serpentes bestias z vermes. Initiũ superbie hominis apostatare a deo. qm̃ ab eo q̃ fecit illum recessit cor eius. q̃niam initiũ oñis peccati est superbia. q̃ tenuerit illam adimplebit maledictũ. z subuertet eum in finem. ꝓterea exhonorauit dñs deus cõuentus malox z destruxit eos in finem. Sedes ducũ superboz destruxit deus oñipotẽs. z sedere fecit mites pro eis. Item Esa. xxviij. Hec corone superbie. Et seq̃tur. Pedib9 conculcabit corona superbie. Item Eccl. xxj. Superbia superbi eradicabit. Item Iere. l. Ecce ego ad te superbe dicit dñs exercituũ. q̃ venit dies tua. tempus visitationis tue. z cadet superbus z corruet. z nõ erit q̃ suscitet eũ. Item Iere. li. Ecce ego ad te mons pestifer ait dom̃in9 qui corrũpis vniuersam terram. extendens manũ meam sup te z euellam te de petris. z dabo te in montẽ combustionis. Item Amos. vj Iurauit dom̃in9 in superbia iacob. si oblit9 fuero vsq ad finem oñia eoz opera. Item Abdie. j. Si exaltat9 fueris vt aquila z inter sydera ponaris nidum tuũ. inde extrahã dicit dom̃in9. Item Michee. j. Calcabit de9 excelsa terre. id est superbos terre. Item Apocal. xviij. capl. Quãntũ glorificauit se z fuerit in delicijs. tantũ date ei tormẽtũ z luctũ Item Luce. xviij. legitur. Oñis qui se exaltat humiliabit ꝛc. Sup quo dicit Nycola9 de lyra. q sicut in statera materiali vna pars deprimit alia elevatur. z econuerso. sic similiter in statera diuine iusticie decretũ est q qui elevant̃ per superbiam i presenti. depriment̃ per penam cõfusibilẽ in futuro. ℟ Sed hic est notandũ. q septuplex ẽ exaltatio ¶ Prima ẽ ad honorem dei z ecclesie edificatõez vtputa cũ aliquis homo q̃ habz virtuose vite eminẽtiaz ponitur in eminẽtia dignitatis vt sit quasi lucerna ad dei gloriam z proximox exẽplum. Ad quod ptinet illud Luce. xj. Nemo accendit lucernam z ponit sub modio nec̃z in abscondito. sed super candelabz. vt q̃ ingrediũtur lumen videant. Item Matth. v. Luceat luz vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona. z glorificẽt patrem vestrũ qui in celis est. Item Phil. ij. Inter q̃s lucetis sicut luminaria in mũdo verbũ vite continẽtes. Item de q̃libet tali dicit Eccli. l. Quasi sol refulgens sic ipse refulsit in tẽplo dei. ¶ Secũda exaltatio ẽ ad delectionẽ seu ꝑcipitatõem. Dñ legitur Luc. iiij. ca. q scribe z pharisei duxerũt iesuz ad supcilium montis. sup quẽ ciuitas eoz erat edificata vt ꝑcipitarent eũ. z certe talis ẽ exaltatio superbi. tollit em̃ in altũ vt lapsu grauiori ruat. Sic diabol9 facit sicut coru9 qui elevat nucem in altũ z dimittit cadere vt cõminuat. z statim descẽdit ad nucẽ cõminutã comedit. sic diabolus qui in statu innocẽtie siue in statu humili nõ pot aliquẽ frãgere. procurat vt eleuet ad aliquã dignitatẽ vt de ipa cadat. vel in futuro in infernũ. vel in pũi q̃ depositionẽ. z tũc confractũ devorat. z ad penam eternam finaliter deducit. Unde Iob. xxix. dicit. Eleuasti me z quasi suptollens allisisti me. ¶ Tercia

exaltatio est ad obprobriū qualis est exaltatio facinorosoꝝ qui ponūtur in collistrigio vel in pendilatrio cum signis suoꝝ facinoꝝ. z talis inq̄ntuz alicui est. intanto plurib⁹ eius facin⁹ manifestatur. Sic spūaliter. q̄ndo aliq̄s in manifesto peccato deprehensus pficitur alijs q̄si in collistrigio z in pēdilatrio cū suo facinore ponit. qz exaltatio talis erit sibi occasio quare ponet in collistrigio diaboli. z de eius etiam pendilatrio p̄cipitabit in profundū infernī. z talis inq̄ntū in altiori gradu ponit. intanto eius peccato plurib⁹ manifestat. z sic nedū ad suam propriā confusionē exaltat. sed etiam ad multorū alioꝝ periculū z nocumentū permittitur. Unde si cadauer fetidū q̄tridiani homis mortui poneret in loco eminenti in magna multitudine populi. constat q̄ eius fetor vehemētior nocēt z q̄plures leraliter corrūpere posset z occidere.

Sic spūaliter. mortu⁹ per peccatū nō solum q̄tridian⁹ sed aliq̄ndo q̄drigenari⁹ q̄ in eminenti loco dignitatis ponit fetore sui mali exēpli plures subditoꝝ suoꝝ corrūpit intoxicat z extinguit. sed talis poti⁹ deſideraret vt sub terra cū corporibus mortuis absconderet. q̄ q̄ fetore sui mali exempli alij spūaliter occiderent. p̄sertim cū de talibus dicat bt̄us Gregori⁹. z ponit in canone. xj. q. iij. precipue. tot mortib⁹ digni sunt q̄t perditōris exempla ad alios transmittūt. Item christ⁹ dominꝰ noster dicit Matb. xviij. ca. Qui scandalisauerit vnū de pusillis meis q̄ in me credūt. expedit ei vt mola asinaria suspendat in collo eius. z demergat in profundū maris. cuiꝰ exposit̄ionē vide supra in septimo motiuo conferēte ad detestatōem superbie per beatū Gregoriū ꝛc. ¶ Quarta exaltatio est ludibriū vt q̄ndo alicui fatuo traduntur insignia regia vel episcopalia. q̄ tamē in rei veritate nō ē rex nec episcop⁹. Et talis ē exaltatio superbi q̄ habet signa dignitatis. sed tamē oīni honesto ꝓpter sua demerita ē indign⁹. Unde p̄latus vicios⁹ q̄ non habet sclētiam virtutem z vite eminentiā ad prelatum prinentia. nō est verus p̄latus sed quasi asin⁹ vel symia diaboli. vt dicit supra in septimo motiuo conferēte ad detestatiōnē superbie. ¶ Quinta exaltatio est ad ventilationem et dispsionem. z sic palea exaltat vt a grano separet. z puluis etiaz exaltatur vt a vento dispergat. z talis est exaltio superbi q̄ diabolo procurante in sblimitate dignitatis ponit. vt a bono finaliter separet. z cū impijs rapiatur in ꝓfundū inferni. Unde Job. xxxvij. capto. Tollet eū vētus z auferet z velut turbo rapiet euz de loco suo. z tales etiam dispgent vt dicit psalmista. Tanq̄ puluis quē proijcit vent⁹ a facie terre. ꝛc ¶ Sexta exaltatio est ad supplicīū. sicut latro primo in altū extollit. z postea in furca suspendit z strangulat. Sic suggerēte diabolo superbi i presenti multotiens extollūtur in prosperitate. dignitate. z honore mūdano. vt in futuro damnētur. et in furca supplicij suspēdātur eterna. Sed sicut dicit psalmista. Vir insipiens nō cognoscet. z stult⁹ non intelliget hmōi. Unde multi insipientes pauperes videntes superbos diuites propter suas diuitias multipliciter honorari. quasi cōsolēdo z murmurando contra deū. eo q̄ non dedit illis diuitias sed inopiam. miseriā tribulationē z infirmitatē dicūt cum propheta Jere. xij. capto. Quare via impiorū prosperat. bene est oīnibus q̄ prevaricant z inique agūt. Item dicūt cū psalmista. Ecce ipi peccatores z abūdātes in seculo obtinuerūt diuitias. Sed pōt domin⁹ noster Jhs christ⁹ respōdere talibus. sicut respondebat beato petro Joh. xiij. ca. dicens. Quod ego facio nescis modo. scies autez postea. Novit em deus q̄ multi superbi qui faciūt quedam bona damnabūtur. z multi humiles qui salvabūtur. faciūt q̄daz mala. z ex dei iusticia omne bonū remūerari oportet. z oīne malum puniri Ideo illos q̄ salvabūtur pro eo q̄ fm fragilitatez hūanam peccāt. aliq̄n deus punit tanq̄ pater pijssimus in p̄senti. aliq̄ndo per paupiatem. aliq̄ndo per infirmitatē. z aliq̄ndo p varias tribulationes mūdanas. Sed illi qui damnabūtur p suis paucis de genere bonis operib⁹ in p̄senti remūerabūtur diuitijs prosperitate z mūdanis honorib⁹. vñ Luce. xvj. capto legit. q̄ deus dixit diviti epuloni sepulto in inferno. Fili recordare q̄niam recepisti bona in vita tua z lazarus similiter mala. quasi diceret. qz tu iam damnat⁹ feciſti quedā opera in vita tua. ideo recepisti mercedem illoꝝ in mūdo. Et qz lazarus nūc salvat⁹ peccauit aliq̄ndo. ideo recepit mala pene in vita sua. ita q̄ nūc nihil remanet in ipso impunitū. q̄ bonū remūerandū. nec in te remanet bonū remūerandū. sed malum puniendū. z ideo subdit. Hic aūt consolat. tu vero cruciaberis ꝛc. Et ex predictis decez tactis in isto primo notabili patet manifeste q̄ valde detestabile est peccatum superbie.

Capitulum III

Sequitur secūdum notabile peccati supbie. in q̄ cinsdez peccati spēs sunt aliq̄liter declarāde. Pro quo notandū. q̄ fm beatū Gregoriū. xxiij. moral. Superbie q̄ttuor sunt spēs p̄cipales. ¶ Prima cum q̄s bonū quod hz putat a se habē. z tamē habet o deo ¶ Scōa cum q̄s bonū sibi a deo datum putat sibi pro suis meritis condonatū. ¶ Tercia cū quis iactat se habere bonū quod nō habet. Quarta cū quis despectis ceteris appetit singulariter p̄cellere z p̄ferri. Et notant hec q̄ttuor species supbie in hoc vsu. Ex se. p meritis. falso. plus oibus inflat.

Capitulum IIII

Prima igit̄ species superbie est. cum quiscūq̄ quod habet putat a seipso habere z non a deo. Hāc em̄ specie superbie laborauerūt impij pharisei q̄ dixerūt illud psalmiste. Labia nostra a nobis sunt q̄s noster deus est. Tales etiam sunt multi insipientes christiani. qui de libero arbitrio p̄sumentes putant se bona que habent ex ingenio proprio viribꝰ vel suis laboribus esse consecutos. z dicēres illud psal. Manus nostra excelsa. z tamē deus fecit hec oīnia. Sed tales non attendūt quod testatur apostolus ad Phyl. ij. Deus est em̄ qui operatur i no

bis ⁊ velle ⁊ pficere bona volūtate. Vnde nec aliquid boni cogitare. loqui vel facere sufficimus. sine adiutorio diuino. vt supra in septimo motiuo conferēte ad detestatōem superbie. Et ideo qui putāt se posse bene agere sine dei auxilio speciali merito tanq̄ derelicti a deo. incidūt in manus suoꝝ spiritualiū inimicoꝝ. dicente propheta cuilibet tali Jeremie. xlviij. pro eo q̄ habuisti fiduciaz in mirationib⁹ tuis. ⁊ in thesauris tuis. tu quoq̄ capieris supple ab inimicis tuis. ¶ In cui⁹ rei figura legitur. iiij. Regum. iij. ⁊. xxviij. capitulis. Et Esaie xxxvij. de Ezechia rege. cui domin⁹ deus contulit mirabilem victoriam de Sennacherib rege assyriorū. occisis per angelū dei vna nocte centū octuagintaq̄nq̄ milibus viroꝝ de exercitu Sennacherib. Quo facto quia nō reddidit debitas gratias deo omnipotenti de sua victoria. sed cum venissent ad eum nūcij chaldeoꝝ quasi de prosperitate ⁊ victoria que sibi acciderat gloriantes. Ipse vo rex eos introduxit in domū thesauri sui. ⁊ ostēdit eis aurum ⁊ argentum ⁊ oīa sua iocalia. ⁊ arma. et spolia que de suis hostibus reportauit. ⁊ gaudēs quasi eos sua propria virtute vicisset. Et ideo domin⁹ contra euz iratus misit sibi Esaiam prophetam. vt diceret sibi q̄ de⁹ propter eius superbiam mitteret sibi vindictam. ⁊ captiu⁹ ab hostib⁹ suis duceretur ipse ⁊ populus eius in terram alienam sed compunctus et penitens de suo delicto Ezechias vix obtinuit q̄ vitio a deo minata non accideret in tempore suo. sed postea accidit in tempore zedechie. quo oculis expulsis. ductus est captiuus in babylonem. vt patet Jeremie. xxxix. Figurā em illoꝝ qui bona sua sibi attribuūt ⁊ non deo, tenent illi qui volebant Johānem vocare nomie patris sui. Sed figura illoꝝ qui bona sua deo attribuūt ⁊ non sibīp sis. tenet elyzabeth que ait. Nequaq̄ sed vocabit⁹ Johānes Luce. j. Et merito. sicut ille qui natus est de muliere sterili fm naturam vocatur Johānes. id est gratia dei. Sic bonū opus gratie debet attribui deo cum anima ex se sterilis sit. sed sola gratia diuina existit fecunda. Vnde Dauid qui dicit in psalmo. Qui habitare facit sterilem in domo matrem filioruz letantem.

¶ Sed hic est notandū. q̄ spiritualiter tria sunt signa quib⁹ cognoscitur quis hac prima specie superbie inficitur ⁊ laborat. ¶ Primū est quando quis de suis virtutibus ⁊ bonis operib⁹ gloriatur i coꝛ de acsi illa a seipsis. ⁊ non a deo haberent. Quem libet em talem sic alloq̄tur apostolus. j. ad Choꝛ. iiij. dicens. Quid habes quod non accepisti: si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis: Vnde Jsidoꝛus in de sūmo bono. libꝛo. ij. capitulo. xxxviij. Qui inquit de suis virtutibus superbiunt. ex ipsis vindicandi sunt operibus. q̄bus pro virtutib⁹ vūtur. q̄niam rem bonam non bona volūtate faciūt. Nam reuera sine humilitate virtus quelibet. ⁊ sine charitate in vicio deputatur. Merito superbie diabolus a superna beatitudine coꝛruit. qui igitur de virtutib⁹ attollūtur diabolum imitantur. ⁊ exinde coꝛnūt. quia de excelsis labūtur. sicut superbia oꝛigo est omniū criminū. ita oꝛigo est cūctarum virtutū. Ipsa est em in peccato prima. ipsaq̄ est em in conflictu postrema. Hec em angelos in exoꝛdio mentem per peccatū prosternit. aut nonissime de virtutib⁹ deiicit. Hec Jsidoꝛus. ¶ Secūduz signū est. q̄ndo quis de bonis suis seipsum cōmendat. De quo dicitur Job xxxij. capitulo. Si vidi solem cum fulgeret. ⁊ lunam incedentem clare. ⁊ letatum est coꝛ meum in abscondito. ⁊ osculatus sum oꝛe meo manum meam que est iniquitas maxima. ⁊ negatio cōtra deum altissimū. quasi diceret. si hec feci malum michi contingat. Super quo Gregoꝛius in moralibus. Sol inquit in fulgoꝛe bonū opus est in manifestatōne quod dicitur videre. qui in animo illud frequenter versat ⁊ inde delectatur sibīpsi placēs Luna incedens clare est delectatio fame quam q̄dāmodo non videre dicitur q̄ transit virtuose per insaniam ⁊ bonam famam. ⁊ letatur coꝛ ei⁹ in abscondito qui de preconijs suis gaudet ⁊ extollitur manū em suam osculatur qui laudat quod ipsemet fecit. per manū em operatio. ⁊ per os locutio. oꝛe em spūaliter tangitur res que laudatur. ⁊ omnis laus in oꝛe proprio soꝛbescit. Hec Gregoꝛius ¶ Terciuz signū est q̄ndo quis de bonis suis gratias non agit deo. Vnde homo ingratus dicit non cognoscere beneficiū acceptuz. eo q̄ faciat acsi nō cognosceret dum pro eo gratias non egit. Et hec ingratitudo habet tres gradus principales. Primus est quando q̄s non retribuit beneficium proloco ⁊ tempoꝛe fm suam facultatem. quod est vicium valde homini nociuū. quia obstruit sibi fontem diuine misericoꝛdie. ¶ Vnde Bernard⁹. Ingratitudo inquit est ventus vrens siccans sibi fontem pietatis roꝛem miscōie ⁊ fluenta gr̄e. Jtez Gregoꝛi⁹. Non est inq̄t dignus dandis. q̄ nō agit grates de datis. Et huic pro gradui annectit alius gradus ingratitudinis. vicz si q̄s retribuit mala pro bonis. De qua ingratitudine dictū est supra. p te. iiij. capko. ij. vbi agitur de sexto motiuo conferēte ad detestatōem auaricie. Dictis ibidem adiectēdo. q̄ Cassiodoꝛ⁹ in ingratitudine. graue inquit nimis est vt fructu sui laboris fraudetur quis inductis. Et cui deberet p sedulitate conferre premiū dispendiū patiat iniustū ⁊ maloꝝ omniū probat extremū. vt inde quis detrimēta cogatur suscipere. vnde credebat auxiliū prouenire. Et ideo dicit Prouerb. xvij. Qui reddit mala pro bonis nō recedet malū de domo eius. Ad hac ingratitudine exemplū ostendit virgili⁹ eneidos. de q̄das nomine milite noie enea. de quo vide supra. parte. v. ca. xj. vbi agit de dilatōne cōuersionis in principio ¶ Scōus gradus principalis ingratitudinis est. si q̄s dissimulet ⁊ non agat gr̄as p recepto beneficio. ⁊ huic annectit alius grad⁹ ingratitudinis. videlicet si q̄s vituper sine spernat suū būfactorē. de quo conq̄ritur dōs per prophetā Esaie. j. caplo dicēs. Filios aūt enutriui ⁊ exaltaui. illi aūt spreuerūt me. ¶ Sz hic est notandū. q̄ sicut dicit holgot in lectura libꝛi sapie. lect. cxcvij. circa gr̄arūactōes tria sūt spēalit notāda. Primū q̄re deo gr̄arūactio est agenda. Scōm de q̄bus materia reddendi deo

gratia rumactiones est sumēda. & tertium qualiter gratiarumactio est explenda. Circa primū est sciēdum q̄ regratiari vel gratias agere deo est actus quadruplici rōne cōmēdabilis. pmo quia est beatorum operatio. secundo quia est receptorum augmentatio. tertio quia est diuine maiestatis ꝓtestatio. & quarto quia est nostre necessitatis demōstratio. ¶ Primo igitur deo regratiari est ꝓpria opatio beatorum qui ad nihil aliud vacant. nisi ad deum laudandū. & ei d ecollatis beneficijs regratiandus Vnde psal. Beati q̄ habitant in domo tua dñe in secula seculorū laudabūt te. Itē apls. j. ad Cor. x. Siue māducatis siue bibitis siue quid aliud facitis omnia in gloriam dei facite. Vnde transituri ad curiam regis addiscunt bonas ꝯditiones curie tēpestiue. eodē mō nos ꝓuenit in pūti gratiarūactiones addiscere vt sciamus qualiter nos in patria debeamus habere. vnde Ysa. quinq̄gesimoprimo cap. Gaudiū & leticia inuenient in ea gratiarūactiōes & vox laudis. ¶ Secūdo gratiarūactio denota est bonor̄ a deo receptor̄ augmētatio. sic em̄ deū maxime ꝓuocamus ad dandum maiora quando sibi de ꝓceptis gratias referamus. vñ Bern. Ad inquit vnde exeunt flumina gratiarum reuertunt vt iterꝝ fluant. Agricola nimirū terram illam diligentius colit & seminat. que vberius fructū reddit. & quāto ager est fecūdior tanto meliori semine seminatur. Moraliter homo est ager dei. vnde. j. ad Corinth. .iij. ca. Dei agricultura estis. Quanto igit̄ persona maiorem fructū per gratiarūactionē deo repēdet tanto sibi deus libētius dona sua gratuita tribuit. Et ideo optimus modus amplius impetrandi est gratias agere de acceptis vt merēt̄ ꝓmoueri & puniri iam habitis. teste apostolo ad Roma. j. q̄ de philosophis ita scribit. Cum cognouissent deum non sicut deū glorificauerūt aut gras egerūt. ꝯ euanuerunt in cogitationib⁹ suis. & obscuratū ē insipiens cor eor̄. dicētes em̄ se esse sapiētes stulti facti sunt. Sup q̄ Aug. Dō inq̄t de⁹ dedit gratiā tollit ingratis Exēplū de ezechia rege. Ysa. xxxvij. & xxxviij. capitulis. q̄ punitus fuit ꝓ ingratitudine. cum em̄ dedisset ei dñs triūphū incredibilē. & ꝓcussisset angelus domini. centum octuagintaquinq̄ milia vna nocte in castris sennacherib regis assyriorum. licet etiam fm Josephū. Ezechias hostias cum populo deo immolasset. non tamen digne gratias egit. nec canticū regratiatorū inde cantauit. sicut ꝓies illo tempore consueuerūt. ¶ Tertio gratiarūactio est quedam diuine maiestatis ꝓtestatio. in hoc em̄ q̄ deo de suis beneficijs regratiamur eius dominū nostrum capitaneum protestamur. In cuius rei figuram adeps in sacrificijs deo soli offerri debuit. vnde Leuit. iij. cap. Omnis adeps domini est iure perpetuo. Vnde & christus volens de septem panibus facere conuiuiū pro quattuor milibus hominum quod non fuit humanū sed diuinū. Gratias agens fregit & dedit discipulis suis vt apponerent Matth. vij. capitulo. ¶ Quarto gratiarūactio est nostre necessitatis demōstratio. q̄ enim deo regratiatur suam indigentiam protestat. et hec est ratio moralis quare decime instituite fuerunt & deo specialiter dedicate. Est em̄ decem limes & ꝓfectio numerorum. & ideo dum nobis nouem partes retinemus & decimam damus deo nobis ipsis imperfectionem fatemur. & perfectionē attribuimus soli deo. & eodem modo dum deo de receptis gratias agimus ꝓtestamur q̄ nihil nisi de eius munere possidemus. ¶ Sed est hic notandum q̄ ꝓter predictam causam sex alie cause assignari ꝑ possunt speciales. quare decime sunt deo & ministris ecclesie fideliter ꝓsolnende. ¶ Prima ratio q̄ est dom̄ini dicentis per ꝓphetam Malachie. iij. Inferte omnē decimam in horreum meum vt sit cibus in domo mea. Vnde Dionysius & ponit in canone. xiij. qu'estione. j. ecclesias. Decime inquit a deo constitute sunt q̄ Moysen vt ꝓsoluerent a populo filijs leui ꝓ ministerio in quo deseruiebant ei in tabernaculo non accipiebant filij leui decimas nisi ab eis ꝓ quibus offerebant preces et sacrificia. quia igitur nos seruimus domino in tabernaculo. offerēdo ꝓ istis ꝓces & sacrificia. ideo & ipsi nobis soluerēt primicias. & sequit. cum decime darent filijs leui non electione offerentis ꝓsolnebant. vt ipse eligeret cui vellet demas dare. Nam dictū est Leuita q̄ tecum morat̄ & iuxta muros tuos habitat comedat eas. Ideo etiam ex singulis tribubus ciuitatis ad habitandus acceperūt leuite vt vnaquēq̄ tribus illis ꝓsoluerent decimas q̄ secum erant. hec ille. In istis em̄ verbis Dyonisij duo specialiter sunt notāda. ¶ Primū q̄ sacerdotes & leuite recipe deberēt decimas & non layci. Vnde Grego. & ponit in canone. xvj. q. vij. Decimas inquit quas in vsum pietatis cōcessa est canonica autoritatis demōstrat. a laycis possideri apostolica autoritate ꝓhibemus. Siue em̄ ab episcopis vel regibus vel quibuslibet ꝓsonis eas acceperint nisi ecclie reddiderint sciāt se sacrilegij crimen cōmittere. & eterne dānationis piculum incurrere & sequit. Perueniet ad nos fama sinistra q̄ ꝺdam epor̄ non sacerdotibus ꝓprie dyocesis decimas atq̄ oblationes christianor̄ cōferant. sed etiam laycalibus ꝓsonis militū videlicet siue seruitor̄. siue qō grauius est suis ꝓsanguineis. Vnde si quis amodo inuētus fuerit episcopus transgressor huius ꝓcepti domini intra maximos hereticos & antichristos non minimus habeat. hec ille. ¶ Secundo ex verbis predicti dyonisij patz q̄ decimas reciperēt sacerdotes & leuite in suis curis manētes & ꝓ populo orantes & eis sacrificia & verbum dei ministrātes. Sed iam multi curam animar̄ habētes curas suam dimittūt & in curijs dominor̄ secularū & episcopor̄ se negocijs secularibus implicant ꝓtra doctrinā apostoli dicētis secūda ad Thimotheū. ij. Nemo militans deo implicat se negocijs secularib⁹. qui tamē decimas & oblationes a populo exigunt cum magno clamore. Contra quos Ricūs hanipul super illud Job. .xvij. Si sustinuero infernus domus mea est. Ve inquit sacerdotibus qui tanto zelo & clamore decimas vel ea q̄ ad altare ꝓtinēt exigunt. & de aiabus parrochianor̄ tam parū curant. instanter petunt pecuniā. ꝯ raro vel nunq̄ ꝓferunt sermonē. excōmunicāt illos q̄ ab eccl̄ia illor̄ sua iura subtrahūt & ipsi sacerdotes ꝓmo excōmunicant a deo. q̄ ecclesiam xp̄i vt tenent non regūt. Multi tamē di-

cunt.nescimus regere.nescimus p̃dicare. sicut scimus sic facimus.nõ oportet q̃ oñia cognoscam⁹ imo ve vobis qui accipitis curam quã nescitis cuz z subditos vestros in infernũ inferiorẽ demergitz. vos ceci cecos ducitis.z in foueaz cadere nõ timetis. O miser quare alioz custodiã accipis z teip̃m custodire nescis. Item de talibus dicit xp̃s Matt. .xxiij. Ve vobis scribe z pharisei ypocrite qui decimatis hoc ẽ decimare docetis mentaz z anetum z ciminum z reliquistis q̃ grauiora sunt legis.iudicium z miseriaz z fidẽ. z hec oportuit facere z illa nõ omittere.duces ceci excolentes culicem.camelum aũt glutiẽtes. ¶ Sup quo Crisosto.ome. xlj. Justiciã inquit z miseriam z fidẽ ꝓpter gloriã suam mandauit deus.ꝫ decimas ꝓpter sacerdotes sed sacerdotes qui ꝓpter decimas corripiũt populum. z maiora pcã videtes tacent. docẽt excolere culicẽ.z deglutire camelum.i.a modico malo abstinere z maiora mala cõmittere.z sequit.Si quis de populo decimas nõ obtulisset.sacerdotes auaricia pleni ita eũ corripiẽt quasi magnũ crimen fecisset. Sed si quis aũt de populo in deuz peccabat seu ꝓmo iniuriã faciebat.nemo illoz eum corripere vult.ecce de suo lucro sollicite agebãt.ideo dicit eis. Ve vobis ypocrite q̃ decimas in minimis exigẽtes de miseria. iusticia z fide nõ curantes.sic z modo fit.Ecce eñ episcopi z presbyteri z dyaconi si debitum honoris inter se nõ acceperint irascũtur z turbant.ꝺ honore aũt dei.z ꝓfecto eius ecclesie sollicitꝰ non sunt. portiones ꝟo quisq̃ suas dignitates vigilãtes aspiciũt z defendunt. obsequiũ ꝟo ecclie infideliter paruipẽdunt.hec Crisostom⁹ ¶ Secunda causa quare decime fideliter sunt psoluende est ipsum ministrerũ ministroz ecclie. infinita eñ sunt meliora spũalia q̃ ipsi ministrãt.q̃ carnalia q̃ ipsi recipiunt. Unde apls.j.ad Coz.ix.Si nos vobis spũalia seminamus.nõ magnum est si nos carnalia vestra metamus. ¶ Tertia causa est quia ecclesia est mater nostra. Unde Prosper in libello suo de dono timoris. Sicut inq̃t mater carnalis ꝑmo puerũ portat z parit deinde ip̃m lauat z balneat.deinde docet z fouet z pascit. z tandẽ in lecto secum qui escere permittit.Ita vera sic ecclesia mater nostra primo ad eam portamur.z ibi pompis dyabolicis renũciamus z xp̃m induimus. postea ibi in ipsa baptismatis abluimur vnda. z mũdamur a peccato originali z sanctificamur.deinde in ipsa nostra matre ecclesia corpe et sanguine xp̃i pascimur spũaliter z potamur. z tandẽ aduenẽte termino vite cũ ipsa z iuxta ipsam corpa nostra requiescunt. z ideo merito ecclesie tanq̃ matri nostre debemus nos humiliare z de nostra substantia honorare, z specialiꝭ illa q̃ sua sunt de iure.s.decimas z oblationes nõ cum fraude ꝫ fideliter psoluere.hec Prosper. ¶ Quarta causa est magna remuneratio quaz a deo recepturi sunt q̃ decimas fideliter ac liberẽter psoluũt.Ps Eccl.xxxv. In omni dato hilarẽ facultũ tuum.z in exultatione sanctifica decimas tuas. da altissimo ꝛm debitũ illius et in bono oculo facito adinuẽtionẽ manuũ tuaruz. quia retribuẽs est dominus z septies tantum reddet tibi.Et ideo dicit Apostolus.ij.ad Corinth.ix. cap. Unusquisq̃ ꝓut destinauit in corde suo.non ex tristicia aut ex necessitate.hilarẽ enim datorẽ diligit deus. Et sicut dicit Jannẽsis sup euangelia. sermone.xv. Fideliter ac liberẽter decimantes a deo quadrupliciter remunerabunt. Primo abundantia fructuum. secundo sanitate corporũ. tertio remissione peccatoz.z quarto premio regni celoruz Unde de duobus primis loquit btus Augustin⁹ z ponitur in canone.xvj.q̃stione.j.decime.vbi sic. Decime inquit tributa sunt indigẽtium animarũ q̃ si decimam dederis non solum abundantiã fructuum recipies sed sanitatẽ corporis consequeris. Non igit deus premium postulat ꝫ honorẽ.deus enim qui dignatus est totum dare.decimam a nobis dignatus ẽ recipe.nõ sibi sed nobis sine dubio in ꝓfectum. De tertio ꝟo z quarto idẽ Augusti.z ponitur in cano. vbi prius. Qui inquit sibi aut premiũ preparare aut peccatorũ desiderat indulgẽtiã promereri reddat decimaz. z de noue partib⁹ studeat elemosynã dare pauperibus. ¶ Quinta causa est. quia qui decimas fideliter nõ psoluunt quadrupliciter a deo puniẽtur.primo per penuriam rerum temporalium.secundo per incidentiam in peccatum. tertio p perditionem regni celorum.et quarto per detectionem ad eternum supplicium. De primo enim beatus Augusti.z ponit.xvj. questione septima. maiores vbi sic. Maiores inquit nostri ideo copijs oñibus abundabant. quia deo decimas dabant z cesari cẽsum reddebant. modo autẽ quia decessit deuotio dei accessit editio fisci.id est.facci vel burse regis.in qua publicus census et collecta reponunt. z quia nolimus partiri cũ deo decimas.modo igitur tollit totuz. hoc tollit fiscus quod non accipit christus.z hoc merito nam vt dicitur Sapientie.xj. Per que peccat per hec z torquetur.vnde quia nolunt homines de bonis suis que a manu dei recipiũt decimas debitas deo reddere z elemosynam suis pauperibus. ideo in penam peccati iusto dei iudicio pmittuntur reges p collectaz alias exactiones ac etiam alij raptores diuersimode bona sua surripẽ. vt sic semp in egestate z penuria supplantẽtur. Unde Prouerbiorum vndecimo capitulo. Alij diuidunt ꝓpria z ditiores fiunt alij rapiunt non que sua sunt et semp in egestate sunt. Unde exemplum ad hoc ostendit prosper in libello suo ꝺ dono timoris vbi narrat ꝺ sancto Anselmo q̃ quodam tempore vidit dyabolus in horreo suo semipleno sup garbam suam sedentem.qui iterum decimari fecit oñia.quo facto vix nonem partes in horreo potuerunt reconditi. Narrat etiam idẽ q̃ btus Ignatius quodam tẽpore vidit dyabolum sup horreũ suum sedentẽ qui admirans a suis ministris quesiuit si recte garbam suã decimassent. Et dixit sibi vnus seruoz suoz q̃ septem garbas de decima vt horreũ repleret ibidez reposuit.quo audito.accessit vir sanctus ad horreũ z adiurauit diabolũ vt diceret quare ibi sederet.q̃ respõdit se in horreo illo iurisdictionẽ habere. cui sanctus Ignatius. tu inq̃t iurisdictionẽ tuã exerce.at ille statim fumitatẽ dom⁹ asportauit z supcecidit ignis z totũ residuũ incinerauit.hec ꝓsper. Unde z in ꝓmationẽ predicte sentẽtie dicit dñs

ꝙ ꝓpheta Malach.iij.cap. Reuertimini ad me ⁊ ego reuertar ad vos dicit dominus exercitu.ꝫ ⁊ dixistis in quo reuertemur. si affliget homo deum qꝛ vos ꝓfligistis me ⁊ dixistis. in quo cõfigimus te in decimis ⁊ in primicijs ⁊ in penuria vos maledicti estis ⁊ vos me fraudatis ⁊ configitis gens tota Super quo Hiero. ⁊ ponit in ca.xvj.q.j.reuertũtur. Hũc inquit sequamur ordinẽ ꝓphete qꝛ mihi non reddidistis decimas ⁊ primicias.idcirco in fama ⁊ penuria maledicti estis ⁊ me vos supplantastis siue fraudati estis.ecce annus cõpletus est. et nihil in meos thesauros. sed in vestra horrea comportastis ⁊ ꝓ decimis ⁊ primicijs q̃ parauerant vt a vobis darent vbertatẽ possessionũ vr̃ax.⁊ omnẽ frugũ abundantiã pdidistis. vt aũt sciatis me hoc irascente esse factum.qꝛ fraudastis me parte mea. horto: vos atq̃ cõmoneo vt inferatis decimas in horrea mea.hoc est in thesauros templi ⁊ habeant sacerdotes ⁊ leuite.q̃ mihi ministrant.⁊ ꝓbate me si nõ tantas pluuias effudero vt cataracte celi aperte esse credant ⁊ effundam benedictionẽ meã vobis vsq̃ ad abundantiã verbum effusionis nomẽ largitatis ostendit si fieri põt vt agros irrigãtibus pluuijs fit q̃dam sterilitas. vex aũt locusta veniat aut bruchus aut erugo aut eruca ⁊ labores hoũ vastabunt. Propterea adiungit⁊ dicit.⁊ increpabo pro vobis deuorãtes locustam videlicet ⁊ reliqua que diximus ⁊ nõ corrumpẽt fructũ terre vestre.ꝫ quãdo fames ⁊ penuria ⁊ omiũ rerũ egestas oppꝛimit mundus sciamus hoc ex dei ira descendere. q̃ se in pauperibus si nõ accipiant elemosinã fraudari.loquit siue cõquerit suas possessiões.hec be.Hiero. ⁊ ponit in ca. vbi supra.vnde Holcot in lectura libri Sapientie.in lectione.ccvj.q̃stione.vj. Fertur inquit ꝙ quadã patria in anglia q̃ Norfolchia nominat cõtingit ꝙ blada in estate creuerãt. Et ecce appropinquãte tẽpore messium venit genus musce in maxima multitudine quo totũ illud bladus pulcerrimũ intantũ cõsumpsit ꝙ vix infra quinq̃ miliaria vnum quaterũ inuenirẽt. homines vero illius patrie quasdam de muscis ceperũt ⁊ diligẽter inspicientes quales erãt. qꝛ nunq̃ prius consimiles viderant. eas inuenerũt litteras habẽtes depictas in alis suis. In vna ala scribebatur ira.⁊ in alia dei vt manifestum esset ꝓpter demerita populi vindictam fuisse. Juxta illud Hiere.xij. Seminauerunt triticum ⁊ messuerũt spinas. hereditatẽ acceperunt ⁊ eis non ꝓderit. cõfundimini a fructibus vestris ꝓpter iram furoris domini. ¶ Secũdo puniunt male decimãtes ꝓ incidentiã in peccatus Vnde legit Geñ.iij.ꝙ abel iustus obtulit deo de primogenitis gregꝫ sui ⁊ de adipib⁹ eoꝝ ⁊ respexit dominus ad abel ⁊ ad munera eius. ad cayn vo ⁊ munera eius non respexit.Et causa fuit.quia cayn de deterioꝛib⁹ ⁊ malis obtulit.abel vo de optimis ⁊ ideo cayn derelictus et maledictus a deo incidit in fratricidium ⁊ damnationẽ eternã.Et ideo merito dicit ꝓpheta Malachie.j.Si offeratis claudũ vel languidũ nõne malum est offer illud duci tuo si placuerit ei.⁊ sequit. Maledictus dolosus q̃ habet in grege suo masculum. ⁊ votum faciens immolat debile dño.Et ideo dr̃ Nume.xviij. Omnia que offertis ex decimis⁊ in donaria domini separabit⁊ optima⁊ electa cuncta q̃ erunt. Jtẽ Nume.xxxv. Noli offerre munera prava.nõ enim suscipiet illa dñs. ¶ Tertio puniunt male decimantes per pditionẽ regni celoꝝ. Vnde Linco.sup euangelia pte .iij.ca.xliij.Hec ẽ inquit rõ quare hõ dat decimas deo ad designandũ ꝙ ꝓ eũ ruine decime partis angelox restaurabit. Et sic nduꝫ est ꝙ gloria illa ad quã quenturus est tenimentũ eius est.Decima vo tanq̃ census est quẽ soluere debem⁹ deo ꝓ illo tenimento quẽ si nõ saluamus ꝓ ppetuo illud tenimentũ amittemus. ¶ Quarto puniunt male decimantes ꝓ electionẽ ad eternũ supplicium. vñ Aug. in sermo.de deci. Attende inquit ꝙ decima creatura inter intellectuales creaturas est hõ.qꝛ angeli in nouẽ ordinibus cõstituunt.decimus aũt ordo est hominũ.⁊ ideo hominis est decimas soluere vt vt ruinã valeat angelox supplere.Et qui non vult debite decimã soluere iustũ est ꝙ iũgat decime pti angelox q̃ ad supplicium ceciderũt. Vñ Aug.⁊ ponit in cano.xvj.quest.j.decime. Hec ẽ inquit iustissima dei ꝓsuetudo. vt si tu illi decimã non dederis tu ad decimã reuocer̃is.i. ad numerũ decimox associeris q̃ fuerunt decima ꝓs angelox.ꝫ apostatãtes ad supplicium ceciderunt eternũ. hec ille. ¶ Sexta causa quare decime sunt fideliter persoluende est.qꝛ decimas fideliter ꝓsoluere nolẽtes raptores ⁊ homicide dicunt. vñ Aug.⁊ ponit in ca.xvj.q.j. decime. Decime inquit ex debito requirunt.⁊ qui eas dare noluerit res alienas inuadit.⁊ quãti pauperes i locis suis vbi ipse habitat illo decimas nõ dante fame mortui fuerint tantox homicidioꝝ reus ante regis siue iudicis tribunal apparebit. q̃rem a deo pauperib⁹ delegatã suis vsibus reseruauit. ¶ Et est insup notandũ ꝙ duo sunt genera decimarꝝ.s.predialeꝫ ⁊ ꝓsonales. Prediales sunt decime q̃ predia ꝓducunt. vt fructus arboꝝ ⁊ herbarũ ⁊ hoc immediate.mediate vo vt lana lac mel atq̃ similia ⁊ fetus animaliũ q̃ in aliquo certo solo ꝓducunt.Certũ est em̃ ꝙ decime animaliũ cõputande sunt inter decimas reales.i.prediales ⁊ non inter decimas personales. ⁊ ideo in quacũq̃ parrochia pascunt ꝓtinue alia ibi decime sunt ꝓsoluende.⁊ si ꝙ medietatẽ anni fuerint anialia in parrochia vn⁹ eccl̃ie.⁊ ꝙ medietatẽ anni in parrochia alterius eccl̃ie equum est vt inter illas ecclesias diuidant.⁊ eodẽ modo si ꝓtinue faceant in vna parrochia.⁊ pascant in alia.tñ ꝑm Raymundũ in talibus standũ est ꝑm ꝓsuetudinẽ loci.Decime vo ꝓsonales sunt ille q̃ ꝓsonam ꝓcernũt.vt de stipẽdijs de lucris.de mercatura.de milicia ⁊ similib⁹. Deme aũt prediales illius eccl̃ie debẽtur rectori siue curato.in cuius parrochia ipsa predia ꝓstituũtur. Personales vo decime illi debẽtur a q̃ ipsa ꝓsona immediate spũali pabulo pascẽda est cuius omnes ꝓsone sunt q̃ ꝓ annũ domiciliũ habuerunt vel pro maiori parte anni in alicuius parrochia.sicut mercẽnarij vel scolares vel alij quicũq̃ domicilium habẽtes vel ibidẽ cõducẽtes ꝛc. ¶ Etum ad scõm principaliter intentum siue tactum circa gratiarũactiones.s. de quib⁹ materia reddẽdi deo gratiarũactiones est sumenda. Est notandum ꝙ

materiam deo regratiandi sumere debemus de diuinis beneficijs que sunt potissime sex.s. beneficiū creationis. beneficiū redēptionis. beneficiū expectationis. beneficiū iustificationis. beneficiū cōseruationis ⁊ beneficiū premiatiōis. De būficio creationis būs Bern̄. in quodā ꝓmone. Considera inquit de beneficio creationis q̄ deus creauit te sine cōmodo tuo. vñ ps. Bonoꝝ meoꝝ nō indiges. ac etiā sine merito tuo. qz nihil ante ꝓmeruit hō qui penitus nihil fuit. cogita qualē te fecit. ꝯm corpus egregiā creaturā. ꝯm vo aiam magis egregiā. vtpote ymaginē creatoris insignē. rōnis participē. beatitudinis sempiterne capacem. Considera etiā qualem tibi dedit dñationis potestatē dicens Gen̄. j. Dñamini piscibus maris ⁊ volatilibus celi ⁊ vniuersis animātibus q̄ mouent sup terraz. Considera etiam largitatis administrationē. quāta scz tibi largitus est ad sustentationē quāta ad eruditionē. quāta ad ꝓsolationē. quanta ad correptionē ⁊ quāta ad delectationē. Vnde parī. in de virtutib⁹ parte tertia. tractatu de iusticia. ca. xviij. Oēs inquit creature visibiles nos inuitant ad gratiarūactōes reddendū deo. Nam beneficiū datum alicui inuitat eum vt danti gratias agat igit cum omnia q̄ videmus homini data. homini data fuerunt. ꝯm illud Gen̄. j. Faciamus hoiem ad ymaginē ⁊ similitudinē nostram vt ꝓsit piscibus maris ⁊ volatilibus celi ⁊ vniuersis bestijs terre vniuersecq̄ creature. Oīa igit que videmus ad gratiarūactiones nos inuitant. hec ille. ¶ Scdo materiā accipe debemus deo ad regratiandū de būficio redemptionis. de quo Bern̄. in quodā sermone. O inquit bone Jesu quid tibi ⁊ morti nos debuim⁹ ⁊ tu soluis Nos peccauimus ⁊ tu luis. opus sine exēplo. gratia sine merito. charitas sine modo. ¶ Tertio materiam regratiandi deo sumere debemus de beneficio expectatōnis quo nos peccantes expectat ad pniam. De quo Ysa. lij. Expectat dñs vt misereat nostri. Vñ magnā materiā reddendo deo gratiaꝝ actiones sumere debet peccator ꝓsiderādo q̄ quotiens in pctō mortali existit ⁊ quotiens mortaliter deum peccando offendit. totiens est vita indignus quia totiēs est vite auctor ingratus. ⁊ totiens est in statu dānationis eterne. de qua dānatione ex sola dei miscōia retardat et ad pniam expectat. Vnde Treñ. iij. Miscōia dñi est q̄ nō sumus ꝓsumpti vñ facit misericors deus cū peccatorib⁹ sicut ꝓuenit cuz illis quos rebelles inuenit ille nobilis rex alexander. De quo dictū ē supra. pte. v. ca. xj. vbi agit de dilatione ꝓuersionis. ¶ Quarto materiā regratiandi deo sumere debemus de beneficio iustificationis. vnde si qs legis trāsgressor adductus suspēdio ⁊ fune iam applicato ad collum vel si mutilādus membrū extulerit icui lictoris. nonne si tunc talis ab aliquo liberaret. maximas sibi obligaret reddere gratiarūactiones. Spūaliter quilibz mortaliter peccans ꝓ transgressione legis diuine funē habet in collo eius. Vñ ps. Funes pctōꝝ circumplexe sunt me. Cuz qua fune nisi adiutus fuerit a deo dyabolus eū in patibulo inferni ꝓ eterno suspendet. Hui⁹ igit liberatiōis beneficiū sempiternū exigit amoreꝝ et gratiarūactionē. Cassiodorus em̄ dicit elephantē ingēnio boīs illo mō posse capi. cū em̄ arbori semi scisse se appodiauerit ⁊ arbori fracta ceciderit q̄ se surgere nequit. ꝯ būano auxilio surgit cuius ⁊ arte ceciderit. bestia ista suis gressibus restituta memor est beneficij ⁊ auxiliatorem suū in magꝝm recipit. quē sibi beneficiū fecisse cognoscit. ⁊ deinde ad illius arbitriū gressus mouet. ad illius voluntatē cibos capit ⁊ p̄ totā vitā suā sibi humiliter obedit. qz se ipsius causa viuere posse putat. Et si bestia rōnem nō habens tantas liberatori gras agens est q̄ se lapsuz ad gressum reducit. quāto magis hō gras referre tenet deo q̄ ipm pluries lapsum de piculo voraginis inferni pluries liberauit. Itē Ysiō. xij. et himoī. Nihil inqt sagacius canib⁹. plus em̄ sensus ceteris aialibus habēt. naz sua noia recognoscūt dños suos diligūt ⁊ dñoꝝ tecta defendunt ꝓ dñis suis se morti tradunt sine obijciunt volūtarie cum dño suo ad predā currūt. corpus dñi sui etiam mortui custodiūt et nō relinquunt. hec ille. Et ideo merito Ambro. in suo exameron. Quis igit inqt nō erubescat gratiarūactionē de se bene merētibus nō referre cuz videat etiā bestias refugere crimē ingratitudinis ⁊ illi illis impartire alimonie seruāt memoriā. tu vo nō seruas memoriā salutis accepte. Ideo nō sic charissimi ꝯ quādo a dño deo de aliquo piculo liberamur quādo ab aliquo dolore saluamur sine infirmitatis siue vulneris sine de q̄libet necessitate corpis vel anie adiuuemur. nō efficiamur ingrati. nō relinq̄mus liberatorē nr̄m. ꝯ alacriter gr̄arūactiones et reddamus. ꝯ et munera ꝯm subam nr̄am ad honorificādum eū exhibeamus. qz nō est dign⁹ dandis q̄ nō reddit gras de datis. ¶ Quinto materiā regratiādi deo sumere debemus de būficio ꝓseruatiōis taz in esse nature q̄ in esse gre. vñ Aug. in li. de sancta virginitate. Oīa inqt pcā sic habēda sunt tanq̄ dimittanť a q̄bus deus custodit ne cōmittanť. Et sequit. Quisqs ab initio pudic⁹ pmanet a deo regit. ⁊ quisqs ab impudico pudicus factus ē in deo corrigit. ⁊ quisqs em̄ in fune. i. impudicus ē a deo deserit. Et ideo sancti viri nō soluz de sibi dimissis gratias agūt deo. ꝯ etiā de his a q̄bus sunt p̄ suum adiutoriū preseruati. ¶ Sexto em̄ materiā deo regratiandi sumere debemus de būficio pmiationis cōsiderādo q̄ deus talia prepauit suis electis q̄lia oculus nō vidit nec auris audiuit. nec in cor hois ascendit q̄ prepauit deus bis q̄ diligūt illū. vt dicit apls. ꝑme ad Cor. ij. Quā materiā vide ꝑ. declaratam. pte. iij. cap̄. xxxij. vbi agit de tertio pūgitivo cohortāte ad orandū. ¶ Circa tertio principaliter tacto circa gr̄atiarūactiones. scz qualiter gratiarū actio est explenda. est notandū q̄ gratiarūactio debet habere quattuor ꝓditiones ad hoc q̄ mō debito pficiat. videlicet magnanimitatē assiduitatem. vniuersalitatē ⁊ hilaritatē. ¶ Primo igit debet habere magnanimitatē. cuius rō est. qz hō plus accipit a deo q̄ aliq̄ alia creatura. ⁊ tō debet ei magis magnifice gras agere. vñ sicut nā lucis talis est q̄ vbi plures radij ad aliq̄ corpus solidū dirigunť. ibi maior ē reflectio ⁊ maior spēdoris multiplicatio Vñ iuxta terram maior est calor q̄ in medio interstitio aeris ꝓpter maiorem ⁊ densiorem radiorum

solarium multiplicationē. Sic moraliter esse debet quo nanq; homo plures diuinor̄ būficior̄ radios recipit eo p gratiarūactiōes plures radios in deum reflectere quenit. vñ secūdi Machabeor̄.j. De magnis piculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi. ¶ Scōo gratiarūactio debet habe assiduitatē. vñ ap'lus pme Thessalonicēn. primo. gratias agimus deo semp. z hec est rō quare oīs canonicas horas p deo gratias terminamus. in signum q̄ oīa opa nostra in eius debent gratiarūactione finiri. vñ ap'lus ad Colossenses.iij. Oīne qd̄cunq; facitis in verbo aut in ope oīa in domini nostri Jesu xpi. facite gratias agentes deo patri. Vnde vt dicit btūs Grego. Dignū est semp gras agere deo qui nunq; cessat benefacere nisi malicia hominū phibeat. qd̄cunq; igit opus inchoaueris primo inuoca deū. z nō desinas gratias agere cuz pfeceris illud ꝛc. Jte Bern̄. z ponit in flora. Barthol'. titulo de gratiarūactione. Reddamus inquit deo nostro gras de bonis q̄ agimus. eiq; cuz ysaia ꝓpheta dicamus suppliciter. oīa opa nostra operatus es in nobis domine deus noster. Malignitas em̄ est de beneficijs gratias nō agere. multos quidē videmus q̄ qd̄ sibi deesse cognouerint oportune petunt. z paucos ad moduz nouimus q̄ sup acceptis beneficijs dignas videant agere gratiarū actiones. Felix ꝓinde est qui etiā p minimis deo refert gratias debitas. quia gratiarūactōnē magis q̄ dationē a nobis exigit dñs deus dator oīm gratiarum. Vnde refert sanctus Lucas euāgelista de decem leprosis qui iubente domino vt se offerrēt sacerdotibus. dum irent mūdati sunt. Vnus aūt ex illis vt vidit q̄ mūdatus est. reuersus est cū magna voce magnificās deum. z cecidit in faciē suam ante pedes domini gratias agens. Respondit aūt Jesus dicens. Nōne decē mundati sunt. z vbi nouem. non est inuētus qui rediret z daret gloriā deo nisi hic alienigena. Et ideo btūs Bern̄. sup Cantica sermone. lj. Disce igit in referēdo inquit deo gratias agere vt nulla videlicet dei dona debit gratiarumactione frustrenē. nō grandia. non mediocria non pusilla. sicq; fiat vt nunq; tibi desit gratia dei. Nam vt dicit Cassiodorus sup illud psalmi. Misericordia tua ante oculos meos q̄ meliora merek recipere qui collata bona de corde ꝓbāt non emittere. hec ille. ¶ Tertio gratiarūactio debet habere vniuersalitatē. vt p oīnibus non solum p placentibus z ꝓsperis. sed etiam p aduersis gratiarumactiones reddanē. Vnde ad Ephe. v. Gratias agētes deo p oīnibus. Irestotiles em̄. j. politicor̄ ꝓpe finē dicit. q̄ Plato certas leges ordinauit. q̄ ciues se exercitarēt p vsum z studiū vt fierēt ambidextri z vtraq; manus fieret eis vtilis z apta ad bellandū Isto modo moraliter nos exercere debem⁹ vt ambidextri fiamus. vt videlicet nō solum in tpe ꝓsperitatis. sed etiam tēpore aduersitatis cōtra fortunā pugnare. z deo semp regratiari sciamus z in aduersis. Dicit aūt Galienus q̄ mulier vtraq; dexteras habens fieri non pōt. sed vir quādoq; vtraq; manu pro dextera vtit. Sic moraliter effeminati vtranq; fortunā equanimiter sustinere nō possunt. sed tantum vti sciunt ꝓsperitate quantū semp optant habere. sed p oppositū virt sancti oīm fortuna bene vtunt ad honorē dei z victoriam spūalem. Talis fuit ap'lus qui dicebat. ij. ad Cor. ij. Deo aūt gras qui sp triūphat nos in xpo Jesu. ¶ Quarto grarūactio debet hīe hilaritatē siue iocūditatē vt fiat nō ex tristicia aut ex necessitate. In cui⁹ rei exēplū z figuram legit Neemie. xij. q̄ iudei in edificatiōe muri hierusalem requisierūt leuitas de oibus locis suis vt adducerēt eos in hierusalē z facerēt dedicationē in letitia z gratiarūactione. z in cantico. z in cymbalis. z in psalteriis z in cytharis. z gratiarumactio taliter cum letitia pacta bene placet deo Vnde solimus in de mirabilibus mūdi dicit q̄ in alesina regione est fons quietus semp z nunq; manans nisi ad cantū vel ad cytharam siue ad tybiā. sed statim ꝙ ad sonum melodie tumescit z aluum suum excedit. De quo fonte dicit psalmista. Sitiuit anima mea ad deū fontē viuū. Spūaliter fons omnis bonitatis deus est. hic ꝙ ad letam gratiarumactionē statim exuberat z beneficior̄ suorum aquas inundat. Sed p oppositū beneficia sua subtrahit ab illo qui gratiarūactiones sibi letifice nō reddit. In cuius rei figurā legit Jone quarto q̄ ionas a ninive ciuitate exiēs. ascēdit ad quēdaz mōtem. in quo fecit sibi vmbraculū vt pregeret seipm a solis ardore. z preparauit dñs ederam. z ascēdit sup caput eius vt esset vmbraculum sup caput ei⁹. ꝓtegeretq; eū ne ardor solis ei nocumētū inferret. qd̄ cum Jonas vidisset gauisus ē gaudio magno nō debito modo reddens deo gratiarūactiones. sed placuit se z obdormiuit in vmbra edere. z iō eo dormiēte dñs parauit vermem z percussit ederaz z exaruit. Cumq; euigilasset Jonas etiā ꝓspexit ederam destructā. et sentiēs solis ardorē siue calorē nimie vrētem. perijt anie sue vt moreret. Moraliter ninive natiuitas interpret. Jonas ꝙ dolens interpret z etiam Jonas exiēs de ninive significat homines in sua natiuitate nudum z pauperē cū dolore a lachrymis exeuntes de ventre matris sue. Mons in quē Jonas ascēdit significat altū statū dignitatis z honoris mundani. ad quē montē quasi oēs homines appetunt ascendere tam ꝓpales q̄ etiā spūales. qd̄ tamē valde piculosum est. q̄ sicut q̄ transit p viam montuosam ex modico lapsu imminet magnū periculum. sic vt dicit btūs Greg. In quāto gradus altior in tanto lapsus grauior. Et ratio Bromyor de in libro suo de iure canonico z ciuili. Licet inq̄t status honoris sit status licitus z meritorius bñ se habētibus. tñ ꝓpter piculum sibi annexum fugiēdus est vel inuite recipiēdus. Verūtamē sicut dicit Holcot in lectura libri Sapiētie lectiōe. lxj. De multis ambitiosis ē sicut de lepore. nā sicut lepus libentius z velocius currit extra montē ascēdendo q̄ de monte in vallē descendēdo. Et causa ē. q̄ crura anteriora sunt breuiora q̄ posteriora. Sic superbi certe ad statū dignitatis z honoris multo libentius z cū velociori desiderio ascēdunt q̄ descēdūt ad vallē humilitatis. Et cā est. q̄ sicut lepus crura anteriora breuiora q̄ posteriora possidet. Spūaliter pure affectiōes hominis ad deū sunt ei quasi crura anteriora affectiōes ꝙ ad mūdū sunt ei q̄si crura posteriora. Et q̄ superbi breuiores affectiones

habent ad deum q̄ ad mundū. ideo velocius currunt ad montē supbie z ad statum dignitatis z honoris q̄ ad vallem humilitatis. vñ ps. Supbia eorum q̄ te oderunt ascendit semp. Per ederam que crescebat in mōte de qua vehemēter gaudebat Jonas. z in cuius vmbra placuit se z obdormiuit. significat ꝓsperitas z honor mūdanus q̄ consistit in aliis statibus huius mūdi. quē cum adeptus fuerit aliquis hō supbus gaudet et letat acsi illa ꝓsperitas secum ineternū duraret. z sicut Jonas sic tales supbi non reddūt deo gratias de sua ꝓsperitate et de statu honoris in quo ponunt. ꝫ ꝓiciunt se q̄si obstinati in vicijs z voluptatibus dormiētes. De cuius dormitiōis causa dictū est supra parte q̄nta cap̄. ix. de somnolentia circa mediū. Et sicut Jona dormiente venit vermis et destruxit ederam quaz destructā z sentiēs solis colorē nimie vrentē petijt anime sue vt moreret. Sic talib⁹ supbis in suis voluptatib⁹ dormiētibus z peccatis anteq̄ sciuerint veniet vermis mortis. z totū ederam mūdane ꝓsperitatis aufert ab eis. et tunc supueniens ardor ignis infernalis eos in capite. i. in anima pcutit siue cōburendo. Vnde z tunc sicut Jonas videns ederam suam esse destructā z sentiēs vehemētem solis ardorē petijt anie sue vt moreret. Sic z tales voluptuosi supbi videtes ab eis ablatā ederā mūdane ꝓsperitatis. z sentiētes ardorē ignis infernalis. put ꝓicit Apoc. ix. Querent mortem z nō inuenient. desiderabunt mori. z mors fugiet ab eis. Unde z tunc merito dicere pñt illud Sap. v. cap̄. Quid nobis ꝓfuit supbia. aut diuitiarū iactantia quid ꝓtulit nobis. transierūt oia illa velut vmbra.

¶ Sextus gradus ꝓncipalis ingratitudinis pti nens ad primā spēm supbie omniūq̄ grauissimus est. beneficiū acceptū nullaten⁹ recognoscere. sed aut p supbiam vl oblitionē seu quouismodo alio penitus abnegare. Unde de ista ingratitudine impioz cōquerit dñs p ꝓphetam psal. lxxvij. dicens. Obliti sunt benefactoz eius. z mirabiliū eius que ostendit eis. Item Osee. xiij. ca. Adimpleti sunt z saturati sunt z leuauerūt cor suū z obliti sunt mei. Itē Hiere. ij. Populus meus oblitus ē mei diebus multis z innumeris. Et iste tertius gradus hz aliū gradū ingratitudinis sibi annexū. puta cum quis beneficiū reputat maleficiū. ꝫ quoslibz tales maledicit dñs p ꝓphetaz Ysa. v. ca. Ve qui dicitis malum bonū. z bonū malū. De ista em̄ ingratitudine loquit doctor de media villa sup. iij. sentētiaz in ꝓsona xpi pendentis in cruce sic pctōrē ingratū alloquēs. Vide inquit hō q̄ p te patior vide si est dolor sicut dolor quo p te crucior. ad te clamo q̄ p te morior. vide clauos q̄bus ꝓfodior z cū sit dolor tantus exterior. intus tam longe grauior ad te tam ingratum expior. Vñ z de ista ingratitudine doctor q̄dam dicit. z ponit in flora. Bartho. titulo. de ingratitudine. Licet inquit xpi passio et pciosi sanguinis eius iniusta effusio. sufficiens z copiosa esset redēptio p vniuerso mūdo. maior tamē pars hoim damnabit ꝓpter eoz ingratitudinē z infidelitatē. Ingratitudinē dicit quo ad iniqs xpianos infidelitatē vo q̄ ad oēs incredulos. Et ideo merito de ista ingitudine loquit btūs Herū. sup Cant. sermone. v. Ingratitudo inqt inimica est anie exinanitio debitoz. vnuz diſpsio. bñficioz pditio. rēdens vrens z desiccans fontē pietatis rorem misericordie z fluenta gre. Vix in iferno inuenit supplicium q̄ puniat ingratitudinis vicium z nimiz. nam vt dicit be. Bern. sup cātica Fmone. liij. nihil ita displicet deo ꝓsertim in filijs gre sicut ingratitudo Unde magnitudo gratitudinis dei dando pctōri penitēti veniā z grām. z suo pciosissimo sanguine redimēdo eū de manib⁹ demonū et a debito pene mortis ēne aggranat pctm̄ sue ingratitudinis cū mortaliter peccat malum p bono deo reddit. Qō ex hoc ptz q̄ cuz p remissione pene debite mortis. obligaret hō remittēti vel liberanti durante tpe vite sue. etiaz z si mille annis viuere posset. qō ptz ex hoc q̄ p ꝓtinuatōne vite sue tpalis z mortis euasione tpalis tanto tpe seruiret volūtarie a morte tali se liberāti. cū aliter mortē euadere non posset. A multo igit fortiori p euasione mortis eterne incorporaliter grauioris. de qua xp̄us p suā dolorosam passionē hoiem liberauit tenet̄ ꝫ durante vita sua sua obedienter deo seruire qō nisi fecerit ingratus dānabiliter cōprobat. Cuius ingratitudinis figuram habem⁹. j. Reg. xxiij. ca. vbi legit q̄ cū dauid liberasset viros ceyle de manu philistinoz. z moraretur in ceyla. dixit dñs ad dauid q̄ traderēt eū viri ceyle. quoz ingratitudinē cernēs Dauid ꝓinus ab eis recessit. Spūaliter dauid manu fortis interpretat. z signat xp̄m. de cuius fortitudine dī Job. xiij. ca. Si fortitudo querit robustissim⁹ est. Philistei cadētes interptant. z malignos spūs q̄ de celo ceciderūt signāt. Ceyla suscitans eā interptat. z p viros ceyle intelligunt penitētes q̄s deus suscitauit a morte peccati. z a periculo eterne dānationis desideras cū illis in ciuitate suaz aiaz manere. sed multi ingratissimi miseri similes viris ceyle nolētes tentationib⁹ dyaboli resistere. ꝫ expulso xpo ciuitatem mentis sue voluntarie tradunt inimicis. z quantū in se ē similes ingratissimo iude traditori iterū tradūt xp̄m ad crucifigendū. dicēte apl̄o. ad Hebreos. vj. ca. Rursuz crucifigētes in semetipis filium dei. De predicto em̄ triplici gradu ingratitudinis Seneca in libro suo. de beneficijs. Ingratus inquit est q̄ nō reddit ingratior q̄ dissimulat. ꝫ ingratissimus omniū qui beneficiū nō recolit sed omnino oblinisci. Hoc igit vicium ingratitudinis auerte a nobis xp̄e Jesu. qui nobis gratitudinem maximam misericorditer ostendisti. Amen.

Capitulum V

Secunda species superbie est. cū quis bonū q̄ habet sibi datuz desup credit. sed tñ hoc se accepisse. p suis meritis estimat. ¶ Ad cuius vicij detestationē tria specialiter sunt ꝓsideranda. ¶ Primū est q̄ ex hoc sequit ꝓtradictio manifesta. Et hoc probat apl̄s Roma. xj. dicēs. Si aūt gra iam nō ex operibus supple dat homini. alioqn̄ gratia nō ē gratia. quasi diceret. Quia q̄ dat alicui p suis operibus meritoriis debituz esse videt z nō gratuitū. z sic q̄ hoc vicio laborat deum liberalissimū largitorem sue gratie facit venditorem. dum ea que deus ei li-

bere dat credit se suis meritis emere et p cõsequẽs blasphemando deũz simoniacũ. qz venditorẽ sue gratie reputat. ¶ Secundũ militans ad hui⁹ vicij detestationẽ est hoc q viciũ illud obstruit homini fontẽ miscõie. Nam si illi q̃ laborant hoc vicio petunt aliquid a dño sibi misericorditer condonari. merito põt illis dñs respondere. Jte ad vendẽtes et emite vobis. sicut dixerũt virgines prudẽtes virginibus fatuis Math. xv. cc. ¶ Tertium militans ad detestationẽ hui⁹ vicij est magna fatuitas que cõcomitat hoc vicium. q̃ fatuitas quadruplici ostenditur rõne. ¶ Primo. qz quantũcunq; tenet homo ipe tũ nõ sufficit soluere deo qõ ei debuit. vñ Bern. in libro de diligẽdo deũ. Si totũ inquit me debeo p me facto quid addam p me facto et refacto. Nec em̃ tam facile refactus sum sicut factus. siquidem non solum de me. ꝫ etiam de quocũq; quod factũ est. quod scriptũ est. dixit et facta sunt oĩa. At vo in reficiendo et dixit multa. et gessit mira. et pertulit dura. et non tantũ dura. sed etiam indigna. In primo opere me dedit. in scõo se. et vbi se dedit me nihi reddidit. Datus igit et redditus me p me debeo et bis me debeo. Sed quid deo retribuã p se. nam et si me millesies rependere possem. quid sum ego ad dominũ. hec Bern. Item Johãnes episcopus in quodam sermone. et ponit Horacio Barthol. in titulo de gratiarũactiõe. Ceuera inquit si humana conditio creatori et redẽptori suo quid debeat noscat. atq; eius beneficiorũ innumerã multitudinez momentis oĩbus diligẽter retractãdo intelligat inueniret sue seruitutis obsequia ꝓinnis laudib⁹ et iugi gratiarũactione equari nõ posse. neq; enim beneficia a domino nostro prestita nobis atq; collata. vel modũ poterunt habere vel numerũ. certe nec terminũ. quippe cum nec sensus ad inuestigãdum sufficiat. nec sciẽtia suppetat ad laudandum. immẽsitas em̃ beneficiorũ superat cogitatiões sensuum. et innumera multitudo bonorũ vicit voluntatem verborũ. nec etiã si totius vite nostre tẽpus oris obsequia occupent laudẽ. teneant etiaz si gratiarũactionibus insistant. poterimus recompẽsare quod debemus. Et ideo merito dicit Job. ix. c. Si quis voluerit ꝓtendere cum deo. nõ poterit respondere vnũ p mille. Qõ ꝓsiderans brũs Bern. D inquit si cognouisses q̃ multa debeas deo. videres q nihil est qõ facis. nam primo debes christo totã vitam tuã. quia ipse p vita tua posuit vitã suam. Secũdo exigunt ꝑterita tua peccata futurã vitam tuam vt facias dignos fructus penitentie. et recogites oĩes annos tuos in amaritudine anime tue. Tertio forte desideras habere gloriã illam in qua tot sunt bona q testante apostolo. Oculus non vidit nec auris audiuit. nec in cor hoĩis ascẽdit que preparauit deus diligẽtibus se. Nonne ad hanc gloriam captandã te et quecũq; poteris dare oportebat. et cum oĩa compleueris teste beato Bernardo. non sunt talia merita nostra vt p illis gloria eterna debeat ex iure. vt de⁹ iniuriã faceret nisi eam nobis donaret. In cuius ꝓfirmatione dicit apostolus ad Roma. viij. Nõ sunt ꝓdigne passiones huius temporis ad futuram gloriã que revelabitur in nobis. quantũ debes deo totuz quod es vt totum quod habes q̃ te fecit et bene fecit. et cũcta q̃ habes tibi ministrauit. Sed cui hoc debitorẽ que debes reddere ꝓponis siue sufficis. quãta igit fatuitas ẽ q homo credat p meritis suis bona sua habere. cum hõ non sufficiat soluere deo qõ debet solutio em̃ debiti recipientẽ nõ obligat sed debitorem absolut. Quod ꝓsiderans ꝓpheta. Quid inquit retribuã dño p omnibus que retribuit mihi. Calicem salutaris accipiã. i. fructuose pniam accipiam. et fm posse meũ debitũ meum soluam. et de residuo qõ soluere nõ sufficio nomẽ domini inuocabo. i. eius miscõissimam clementiaz delicti mei dimissione postulabo. dicẽdo sicut ipsemet docuit me. Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitorib⁹ nostris. nam miscõia eius plus dimittit q̃ postulat. sicut legit Matth. xviij. Seruus q̃ debebat dño suo decẽ mila talẽta petijt debiti sui dilatione et accepit sub tacita ꝓditõe adiecta totius debiti dimissionẽ. nam dñs dimisit debitum seruo suo sub ꝓditione licet non exꝑssa. q ipse deberet simili modo misericordit debitũ sui cõserui dimittere. qõ ptz ex illo qõ sequit. Nõne oportuit te miseri conseruo tuo sicut et ego tui misertus sum quasi diceret. nõne sub tali ꝓditione dimisi tibi debitũ tuũ. vñ Math. vj. talis ꝓditio est exꝑssa vbi dicit. Si dimiseritis hoibus pcã eorum. dimittet et vobis pater vester celestis peccata vestra. si aũt nõ dimiseritis. nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Jtem Luc. xxij. latro pendẽs in cruce cũ xpo orauit dicens. Memẽto mei dum veneris in regnum tuũ. Sup quo Augusti. Considerabat inquit facinora sua. et p magnis habebit vt saltez in fine sibi parceret. Dominus aũt ꝓtinuo dixit sibi. Amen dico tibi. Hodie mecũ eris in paradiso. Ecce inquit beatus Augu. Misericordia obtulit qõ misera miseria distulit. hec ille. ¶ Secundo patet fatuitas illius q̃ sibi data a deo credit p suis meritis se habere. et ex hoc q bñ opando facit ipse suã ꝓpriam vtilitatẽ et nõ vtilitatẽ dei. Deus enim bonorũ nostrorũ nõ eget. vnde Luc. xvj. Cum feceritis oĩa q̃ vobis ꝑcepta sunt. dicite serui inutiles sumus. qõ debuimus facere fecimus. In quo verbo innuũt due supradicte rõnes. s. q bene operando debitum. qõ debemus soluimus et q deo serui inutiles sumus. et ideo timere debem⁹ q̃si serui inutiles deo illã sententiã Math. xxv. Inutilẽ seruũ ejcite in tenebras exteriores. qõ em̃ debet homini ex hoc q ꝓpriam vtilitatẽ facit. ¶ Tertio ptz predicta fatuitas ex hoc q hõ nihil dat deo nisi ꝑ̃ deus hoc dederit illi. vñ dñs Job. xlj. Quis aũt dedit mihi vt reddã ei. oĩa q̃ sub celo sunt mea sũt. Jtem Ysa. xxvj. Oĩa opa nostra opatus es in nobis dñe. Jtem beatus Augusti. Dñe semp erogat tibi vt debeas. et quis habet quicq; nisi tuũ. reddis debita nulli debẽs. donas debita nihil pdens. hec ille. ¶ Quarto ptz ꝓdicta fatuitas. ex hoc q que in oculis nostris videnť merita. frequenter in oculis dei sunt demerita. vñ Job. iiij. Ecce q̃ seruiũt ei nõ sunt stabiles et in angelis suis repperit prauitatem quanto magis hi qui habitant domos luteas que terrenũ habent fundamentuz. tamen consumentť velut a tinea. Jtem Ysa. lxiij. Facti sumus vt im-

mundus oēs nos quasi pannus mēstruate vniuerse iusticie nostre. Item brūs Greg. Sepe iuſt iusticia nostra ad examen iusticie diuine deducta. iniusticia ēt sordet in ꝓspectu iudicis. qō fulget in ꝓspectu opantis. Nemo igit de meritis suis ꝓfidat que in compatione ad sua demerita in ꝓspectu dei valde pauca sunt. vñ Job. ix. Si voluerit ꝙs cum deo ꝓtendere nō poterit rūdere vnū ꝙ mille. nec cū decē milibus possit occurrere ei ꝙ cum viginti milibus venit ad se. Luc. xiiij. Quod ꝓsideras beat⁹ Ansel. Dñe inquit deus rex celoꝝ mūdi redēptor de toto corde ⁊ tota mente ⁊ ex totis viribꝫ meis te adoro te laudo teq; glorifico atq; benedico. tue mi sericordie ⁊ clemētie gratias ⁊ laudes refero. ꝙ magna miscōia tua. quā in me misero ostendisti. non meis meritis quibꝫ nīl nisi suppliciū deberē. ꝙ sola gratuita benignitate ⁊ miseratione atq; clementia ⁊ pietate tua. Dñe ⁊ si tibi possem exhibere quic quid honoris seruitutis ⁊ amoris ois exhibet mūdus exiguum mihi videret ⁊ esset. hec Ansel. ⁊ ponit in flora. Bartho. xiiu. de gratiarūactione ⁊c.

Capitulum VI

De predictaꝫ secundā

Q Aspeciē superbie ptinet arrogantia. Dñ arrogare idem est qō ascribere vel deputare. Et sic arrogantia est interior cordis elatio qua sibi mendaciter aliqs ascribit virtutē ⁊ suppoꝛtationē alioꝝ vnde Holcot in lectu. i. sapiētie. lect. c. Nōnulli inquit cū pauca faciant magna sibi arrogāt. ⁊ facta ꝓpria nō aliter extollūt ꝙs si ꝓ ea ceteri oēs homines suppoꝛtarent. tales em inqt similes sunt babeuuyno depicto vel sculpto in edificio ꝙ collo humeris ⁊ brachijs et facie ꝓminens totā fabricā cum onerosa fatigatiōe se simulat suppoꝛtare. ⁊ tñ fabrica equefoꝛtiter staret si totū illud idoluꝫ deleretur. tales inquit etiā similes sunt cuidā a mente alienato qui semp stans sub diuo. nullo mō voluit domū intrare. nec sedere bibere vel manducare. requisitus añt q̄re ita faceret. respondit ꝙ ipse suppoꝛtabat celum. ⁊ si horā modicā dimisisset celum esset casurum. Itē spūaliter est de nōnullis nimis presumptuosis ꝙ inflati seculari scientia reputant totam ecclesiā sustentare sua sapiētia ⁊ discretione quā se habere simulāt. quoꝝ cuilibet dī Isa. xlvij. Sapiētia ⁊ scientia hec decepit te. Item Ro. i. Obscuratū est insipiēs cor eoꝝ. dicentes em se esse sapiētes stulti facti sunt. Et ideo merito dī Eccle. vj. Non te extollas in cogitatione aie velut thaurus. ne forte elidat virtus tua ꝙ stulticiā. Dñ dicit ꝓphe ta Isa. v. Ve qui sapiētes estis in oculis vestris. ⁊ coram vobismetipsis prudentes. ⁊ ideo Sm psilium ꝓphete Hiere. ix. Non gloriet sapiens in sapiētia sua. ⁊ nō gloriet diues i diuitijs suis. ⁊ nō gl'iet fortis in fortitudine sua. ꝙ in hoc gloriet. qꝫ gloriatur scire ⁊ cognoscere ⁊c.

Capitulum VII

Certia spēs superbie est.

Cum ꝙs iactat se habere bonū qō non habet. hoc est cum quis vbis se extollit ⁊ dicit in cōmēdatiōez suiipsius supra id qō ē in se Sm vitatē vel Sm opinionē. Et differt iactātia ab arrogantia i hoc. ꝙ arrogātia ē in corde tm. iactātia vo in ore. Et ꝓcedit ab arrogātia tanq; causatū a causa. nā ⁊ si nō ꝓcesserit mētis occulta gloriatio. non seqret iactātie apta laudatio. Et est iactātia dicti vl facti exterior pomposa ostentatio ad vane laudis gloriā ꝓsequendā. Et dicit iactantia a iacto vel iacio. qō est ex pte extollere seu longe late ve dispge re. eo ꝙ dispergit exterius ad inanē gloriā. ille quē mens tumet interius p arrogātiaz. magnitudo em huius vicij sextuplici pōt rōne ostendi. Primo quia q̄ hoc vicio laborat p viam humilitatis non ambulat. ⁊ ideo piculose se ꝓcipitat. qō pōt ostēdi p exemplū nature. Sicut em arboꝝ naturaliter altitudinem suā habet a radicis ꝓfunditate. ⁊ ideo si ꝓscindat ⁊ separet a radice statim ꝓcipitat ⁊c. sicut supra pte quarta. ca. xliij. vbi agit de tertio regis pacifici ꝓsilio ⁊c. Secūdo magnitudo hui⁹ peccati patz ex hoc ꝙ vicīū istud destruit bona nature. bona fortune ac etiā bona gratie. Dñ quidaz metricus. Si tibi copia seu sapiētia formaq; detur Sola supbia destruit oīa si comitet. Dñ sicut gallina cū onū posuerit vehementer statissime garrulat. ⁊ ideo onū suū multoties causa clamoris amittit. Sic hō supbus bona sua fortune. nature ⁊ gratie p suam garrulosaz iactantiā frequēter meretur amittere. Dñ de bonis fortune exemplū habet de rege ezechia q̄ suscepti seruis regis babilonici oia bona fortune q̄ erant in domo sua. iactātia ostēdit pomposa. ⁊ iō voce ꝓphetica ꝓtinus sibi dictū audiuit. Ecce dies venīt ⁊ auferent oīa q̄ in domo tua sunt in babilonē ⁊ nō relinquet quicq; dicit dominus. qō ⁊ factū est. vt ptz. iiij. Reg. xx. Et de bonis nature exemplū habem⁹ Dañ. iiij. ō nabucho donosoꝛ rege. qui cum se iactaret de edificatiōe ciuitatis babilonice. ⁊ de sua fortitudine ⁊ decore dicens. Nonne hec est babilon ciuitas magna quaz ego edificaui in domū regni ⁊ in roboꝛe fortitudiniꝫ in gloria decoris mei. Cum igit sermo adhuc esset in oꝛe eius vox de celo ruit. Tibi dī nabucho donosoꝛ rex. Regnū tuū transiet. ⁊ ab hoībus ejicīet te. ⁊ cū bestijs atq; feris erit habitatio tua. Fenum quasi bos comedes. quodꝫ factū est. quia statim Sm omnia membra sua naturalia mutatus est a similitudine sua naturali in similitudinē bouis comedentis fenum. Et q̄tum ad tentum. sez ꝙ bona gratie per iactantiā ostensa perdant saltē q̄tuz ad meritum testatur christus Matth. v. ⁊. vj. ca. dicens. Amen dico vobis quia receperūt mercedem suam. Tertio magnitudo huius vicij ostēditur ex hoc ꝙ qui in hoc vicio laborat penam meretur eternam. dicēte btō Grego. viij. moral. qui fauoꝛe hominū ⁊ laudibus delectat in tempoꝛe retributionis ꝓ delectatione laudis sentētiam accipiet increpationis diuine. ⁊ ꝓ tempali quā percipit gloria. perpetua sustinebit tormenta. Quarto magnitudo huius vicij patet ex magna commendatione virtutis sibi oppositе. vnde Bern. Magna inquit virtus ⁊ rara est aliquē apparere laudabilem ⁊ esse ⁊ premptibilem se putare. Ego enim hoc ceris virtutibus mirabilius iudico. Sed econtra dici potest ꝙ valde magnum vicium est aliquē mi-

serabilē apparere. ⁊ laudabilē esse ⁊ se putare. hoc ēm ceteris vicijs nūerabilius ē iudicandū. hec ille ¶ Quinto magnitudo huius vicij ptz ex hoc q̄ vi cīū istud nō solū q̄dit gratiā receptā q̄tū ad meritū vt dictū est. ꝫ etiā impedimentū ē gratie recipiē de. qō triplici rōne oñdit. ¶ Primo. qz q̄ hoc vicio laborat gratiā dei nō petit cū credat se illā habere. ⁊ qz nō petit nō accepit. vñ Seneca. Ideo inquit mutari nolimus. qz nos optimos credimus. Secūda rō est hec. Scit ēm deus q̄ q̄ in hoc vicio laborat de eius collata gratia sibi esset ingratus. cuz credat ipe eam veraciter habere. ⁊ sic q̄deret deus gratiā suā si ei illā donaret. Unde Bern. Nūquid inq̄t perit qō dat ingrato. q̄si diceret sic. Tercia rō est hec. qz q̄ hoc vicio laborat q̄si plenus est nihilo ⁊ ideo non pōt recipe aliq̄d. Vñ Bernardus. Sicut inq̄t non ē aliq̄d quo se immisceat vanitas vbi totū occupat charitas. ita non ē quo se immisceat veritas qū aliquē totum occupat falsitas ⁊c. Septo magnitudo huius vicij ptz ex magna delusione qua deludit qui hoc vicio laborat. Unde Parisien. Hoc inq̄t vicio laborās deludit eo modo q̄ delusus ē q̄dā rusticus portans agnum venalē ad fo⁊. quem q̄dam leccator videns dixit socijs suis. Vultis agnū istum habere quē rusticus iste portat. Qui dixerunt. Libēter volumus habere illū. Et ille disposuit socios suos p diuersa loca p quos rusticus ille erat transiturus dicens q̄ q̄libet eorū a rustico quereret. an vellet canem suū vendere. ⁊ cum primus illoz hoc a rustico quereret. Respondit rusticus q̄ nō erat canis ꝫ agnus. Et cum alij similiter q̄siuissent. ad vltimū rusticus credidit de agno q̄ esset canis. ⁊ illum a se ꝓiecit. Sic supbus adulatoz cōmendationes audiēs multiplices ad vltimū credit se habere bonū qō certissime in conscientia sua ꝑus se non habere sciebat. Et ideo merito dicit ꝓpheta Ysa. lij. Ppke meus q̄ te beatū dicūt ipi te decipiūt.

Capitulum VIII

De predictam terciaz

Aspectem supbie reducit yronia que opponitur iactantie in hoc q̄ iactans de se fingit frequenter maiora bona q̄ habeat. vtputa cum negat de se aliquid magnū qō tamē ꝓcipit in se esse. vt Socrates q̄ sciens philosophus fuit finxit se ignaz. vel cuz asserit in se vel de se aliquid vtile qō in se non cognoscit. ⁊ aliquando ēm facit vt fingat se ꝛz indirecte p elationem alijs ꝓfectiorem. vt cum quis causa ficte humilitatis dicit se peccassevbi nō peccauit. vel grauius peccasse q̄ sentit seipm peccasse. qō reprobat Aug⁹. dicēs. Cum humilitatis causa mētiris si nō eras peccator añq̄ mentiebar. mentiēdo pctōr efficieris. hec Aug⁹. ⁊ ponit in cano. xxij. q. ij. cū humilitatis causa. Et aliquādo vo aliq̄s minora de se fingit bona vt dolose decipiat. sicut cū aliquis fingit se insipientem. pauperez vel impotentē. vt p hoc cautius suū ꝓximū innocentem decipiat. Unde Crisosto. de ope. imp. omelia xix. Si inq̄t videris infidelē humilem aut māsuetū scito q̄ subdolus ē in corde. Vñ ꝓpha. Mollita sunt sermones eius sup oleū. ⁊ ipi sunt iacula. De quolibet enim tali dicit Ecclesiasticus. ix. Est qui se quiter se humiliat. ⁊ interiora eius plena sunt dolo. Contingit etiam aliquem de se vilia vel minora bona q̄ in se sentit non mentiēdo. ꝫ veritatem celādo fingere. vt p hoc ipemet vel alius adiutus p eū cautius euadat periculum. ⁊ hoc licitum est etiam viris ꝓfectis. vt exemplū habemus de Jheu ⁊ Dauid. vt dictum est supra p beatū Hieronymū parte. iij. c. vij. vbi agit de mendacio officioso. Contingit etiam q̄nq̄ aliquem p exteriora facta vel p verba ꝓtendere defectū ex interioribus rebus scz invictu vel vestitu. puta p abiectam vestem vel abstinētiam vt simulet se alijs ꝓfectionem habere maiorez scz vt reputet pauꝑ esse spū vel reb⁹ vel magne penitentie. cū tamen talis non sit. De talibus ēm dicit christus Math. vj. Exterminat enim facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. ⁊ tales ꝓcidunt in hypocrisim. q̄ fingūt se habere sanctitatem quam non habent. ⁊ incidūt in iactantiam eo q̄ ꝓtendūt se habere bonū qō non habent. Sz yronia tamen contrariat iactantie ratōe materie circa quam existit. qz iactans fingit ō se maiora bona q̄ habeat. Sed yronicus fingit de se maiora bona q̄ habeat. vt dictū est. Et est yronia sententia ꝓnunciationi contrariū habens intellectū. vtputa cū aliquis seipm vituꝑet vt p hoc laudabilis intelligat. vel cū dicit homini male agenti qō bonū est qō facit. p hoc innuens q̄ reꝓhensibilis intelligat. Et dicit yronia ab yros. qō est cōtrariū. ⁊ ononia nomē. quasi faciens ꝓnūciationē contrariam intellectui De hac tractat philosophus li. iiij. Ethi. dicens q̄ yronia ⁊ iactantia sunt vicia opposita virtuti veritatis. Iactantia q̄dem p supabūdantiam ⁊ excessuz Sed yronici p defectū ⁊ diminutionem. ⁊ ideo ꝼm eū species est mēdacij qō ꝼm omnes species suas ꝓhibet p illud mandatū decalogi. Non falsum testimoniū dices. p qō ois falsitas ꝓhibet.

Capitulum IX

Quarta species superbie est cum quis despectis ceteris appetit singulariter alijs ꝓcellere ⁊ ꝓferri. ¶

De illis enim q̄ hoc vicio laborant dicit psal. Confundant supbi. qz iniuste iniq̄tatem fecerūt. Iniuste iniq̄tatem faciūt supbi qui eos despiciūt qui secum eūdem patrem ⁊ matrem habuerūt. Sed certe omnes homines ex pte corpis eūdem habēt patrem ⁊ matrē. iuxta illud Job. xvij. Putredini dixi pater meꝰ ⁊ mater mea es. ⁊ sorori mee vermib⁹. Itē ex pte anime omnes hoies habent eūdem patrē. dicēte ꝓpha Malach. ij. Munq̄d nō vnus pat est omniū nostrū. nunquid nō vnus deus creauit nos omnes hoies. Quare igit despicit vnusquisq̄ fratrē suū. Predictis ēm q̄tuor speciebus superbie ꝓpe innuit esse infectos. contra q̄s legit in euangelio Luce. xviij. vbi dicit. Dixit Jesus ad q̄sdaz q̄ in se confidebant ⁊ aspnebant ceteros parabolam istaz. Duo homines ascenderūt in templum vt orarent vnus pharisseus. alter publicanus. Pharisseus aūt stās. supple tāq̄ supbus. ⁊ non se inclinās tāq̄ humilis apud se orans erat. dicens. Gratias tibi ago oñe qz non sum sicut ceteri hominū raptores. in-

iusti.adulteri.velut etiām hic publicanus ieiunās bis in sabbato.decimas do omniuz que possideo ⁊c. Iste enim phariseus non ꝓprie orabat.ꝫ de sua iustitia iactauit alios condemnando.⁊ humiliter orantē in ꝯta se publicanū despiciēdo. ¶ Sed ꝑ declaratiōe ad oñendū q̄liter xp̄s in p̄dictis verbis euāgelicis innuit eos ad q̄s loq̄bat p̄dictis q̄tuor spēbus superbie esse infectos ē notādū q̄ illi in se cōfidūt q̄ sua ꝓpria virtute ⁊ fortitudine putāt se sine dei auxilio esse sufficientes ad malū declinādū ⁊ ad bonū faciendū.qđ ē ꝑma spēs superbie. Itē illi ꝓfidūt in se tanq̄ iusti q̄ se iustos ex opibus suis reputāt.⁊ q̄ illa q̄ sunt eis a deo data ꝑ suis bonis opibus sunt eis data ex iustitia ⁊ nō ex gr̄a.q̄ est scḋa spēs superbie. Itē illi q̄ in se ꝓfidūt tanq̄ iusti.tercia specie superbie innuunt esse infecti.nā iste terminus tanq̄ solā apparētiā iustitie ponit ⁊ nō existētiā.⁊ certe illi q̄ iactāt de suis opibus ꝛz ad extra videant iusti.intus tñ a vera iustitia sūt vacui.⁊ ideo merito cuilibet tali dī Apoc.iij. Dicis q⁊ diues sum ⁊ locupletatus ⁊ nulli⁹ egeo. ⁊ nescis q⁊ tu miser es ⁊ miserabil⁹ ⁊ paup ⁊ cec⁹ ⁊ nudus. Itē illos q̄ in se ꝓfidūt tanq̄ iusti.q̄rta specie superbie eē infectos innuit xp̄s in p̄dictis vbis cū subdit. Et aspnebant ceteros.i.despiciebāt vl̄ detestabant.vñ superbi non solū seipos ꝑsumptuose magnificāt.ꝫ verūetiā alios se meliores detestant. Vñ ꝓuerbio.Detestant stulti eos q̄ fugiunt mala. Et merito pñt tales dici stulti.⁊ hoc pōt mḱtiplici rōe oñdi. ¶ Prio ex hoc q̄ q̄to maior aliq̄s ē in reputatiōe sua ꝓpria.tanto minor ē in reputatiōe diuina. Vñ exemplū huius habemus.j.Regū.xv.ō Saule cui dictū ē.Cū eēs parvulus in oculis tuis caput in tribubus isr̄l factus es.ꝫ ecōtra cū magnus esset in oculis suis despiciēdo Dauid humilē se lōge meliorē electo⁹ erat de regno suo. Itē Johannes baptista reputauit se indignū soluere corrigiā calciamēti xp̄i.vt ptz Johā.j.Et ideo xp̄s magnificauit eū dicēs. Inter natos mulier⁹ nō surrexit maior Iohe baptista.Mathei.xj. Itē Iohes de se dixit.Ego vox clamantis in deserto Johā.j.Ecce xp̄us dixit q̄ ipe fuit ꝓpha ⁊ plus q̄ ꝓpha. Luce.xj. Ecce Iohes humiliauit se.⁊ xp̄s eum magnificauit. Sz ecōtra falsi iudei ⁊ scribe ⁊ pharisei seipos magnificātes xp̄o dixerūt. Filij abrahe sum⁹ ⁊ nemini seruiuim⁹ vnq̄. Johā. viij.ꝫ xp̄s dixit q̄ fuerūt serui pcti.ecce ipi reputauerūt seipos generosos ⁊ honore dignos.⁊ xp̄s reputauit eos nihilo deteriores.cū peccatū qđ nihil est quasi eor erat dñs cui seruiebāt. Sz non est seruus maior dño suo.ꝫ potius inq̄tū hmōi minor. Ex q̄bus manifestū est q̄ q̄ magnus ē in reputatione ꝓpria.parvus ē in reputatōe diuina.⁊ ecōtra. In cuius ꝓfirmatiōez dicit xp̄s Luce.xviij. Omis qui se exaltat humiliabit⁹.⁊ q̄ se humiliat exaltabitur ⁊c. ¶ Scḋo stultitia superbor q̄ seipos sunt magnificātes.⁊ ꝓtenentes alios.patet ex hoc q̄ sicut a natiuitate cecus stultus esset si ꝑsumeret de coloribus iudicare.sic certe stultus est.qui ꝑsumptuose iudicat de bonitate vel electōe suiꝑius.vel ablectione alterius.Qđ q̄dripliciter ostēdi pōt. Primo ex hoc q̄ fundamentū bonitatis electionis siue reprobationis cuiuscūq̄ viatoris intrinsecū est in mēte diuina ⁊ soli deo cognitū.⁊ ideo non pōt ab aliq̄ viatore nisi fuerit sibi reuelatuz diuinitus intueri. Secūdo patet idem ex hoc q̄ xp̄s vbi vult spirat. Johannis.iij.⁊ ideo q̄ nūc malus est q̄si subito in bonū poterit mutari.vt patet Actuū.ix. de Saulo Tercio patet idem ex hoc q̄ malum in p̄destinatis etiam excellētis boni sepius causa fuit.Unde Crisostomus de ope.imp.omelia.j. Iudi inquit quomodo Dauid in nimia iustitia ꝓfidēs dicebat. Domine deus meus si feci istud. ⁊ si est iniq̄tas in manibus meis.Item iniq̄tatez si aspexi in corde meo non exaudiet dñs.ideo dimissus est vt circūueniretur a carne.non vt iniustitia eius ostenderet.sed vt iactātia eius cōpesceret. Hec ille. Itē beatus Augustinus.Audeo inq̄t dicere superbis esse vtile cadere in aliq̄s peccatū manifestū ⁊ apertum vt sibi displiceant.q̄ sibi iam placēdo ceciderant.Salubrius enim sibi Petrus q̄ fleuit displicuit.q̄ placuit q̄ ꝑsumpsit. Hec ille. Quarto patet idem ex hoc q̄ nemo viator de seipo.⁊ a multo fortiori de nullo alio cognoscit vtr odio an amore dignus sit.dicente scriptura Ecclesiastes.ix. Sunt iusti atq̄ sapientes.⁊ opa eor in manu dei sunt.⁊ nemo scit an odiosit amore vel odio.ꝫ omnia seruant in futurum incerta. Et ꝛz homo hodie fm iudiciuz ꝓpriū certus esset de bonitate sua vel de quersitate ꝓprimi.tamen incertus est de se vel de quocūq̄ alio q̄lis futurus est.nam licet aliquis hodie sit homicida.iudeus.paganus.vel saracenus.tñ in p̄scientia dei futurus est coronandus in celo. Item licet aliquis iam quo ad mundum videat sanctus.iustus ⁊ electus.tamen in p̄scientia dei futurus ē in patibulo in inferno suspendendus. Vñ Ecclesiastes.viij. Vide impios sepultos qui etiam cuz adhuc viuerent in loco sancto erant.⁊ laudabant in ciuitate quasi bonor operum.Super quo Parisien. Vidit inquit Salomon spiritu ꝓphetico sepultos in inferno qui in mundo isto sancti credebant. Unde Augustinus.⁊ ponit in cano.xxiij.q.iij.Nabuga.prinenter ad ꝓpositum ita scribit. Vires inquit obedientie non ideo cuiq̄ subtraxit deus. q⁊ enim non p̄destinauit.ꝫ ideo eum non p̄destinauit quia recessurum ꝑm ab ipa obedientia esse p̄uidit. Predestinatio quoq̄ dei semp in bono est.quia peccatum sola hominis voluntate cōmissum.aut remittendum nouit cum laude misericordie aut plectēdum cuz laude iustitie.in malis aūt operibus nostris sola p̄scientia dei intelligenda est.quia sicut p̄sciuit ⁊ p̄destinauit que ipe fecit.⁊ vt faceremus ipse donauit.ita p̄sciuit tñ non etiam predestinauit. que nec fecit nec vt faceremus exegit. Hec autem de quibus dicit.j. Johānis.ij. De vobis exierunt. sed non fuerunt ex vobis.si aūt fuissent ex vobis q̄ mansissent vtiq̄ vobiscum. voluntate exierunt.voluntate ceciderunt. ⁊ quia p̄sciti sunt casuri non sunt predestinati.essent autez predestinati si essent reuersuri. ⁊ in sanctitate ⁊ in veritate mansuri. Ac per hoc predestinatio talis est multis causa standi nemini autem est causa labendi. Non igit necessitatem facit correctionis vel obdurationis diuina predestinatio seu p̄scientia.cum boni ꝑ gratiam corrigantur. ⁊ libero arbitrio mali pereant. Hec

quia predestinatio seu prescientia dei falli non potest. necessario eueniunt que predestinauit vel prescinit. sicut nec necessario predestinantur vel prescinuntur que futura sunt. sed quia bona absq; eius gratia. mala aũr pter eius pscientiam euenire non pñt. q̃uis igit conuenienter dicit si hec pdestinata sunt vel pscita necessario eueniũt. Non tamẽ ideo absolute verũ ẽ q̃ necessario eueniẽt oia q̃ pdestinata sunt vel pscita. q; hec necessitas referẽ ad rerũ euentũ. Ibi em in pori ꝓpositõe ad intuitũ diuine pscientie. Et sequit. ꝫ in his omnib⁹ vicia nostra humane asscribunt mẽtis arbitrio. z q̃ diuina clemẽtia in electis mirifice ordiner vertit ad bonũ. in damnatis iuste relinq̃t ad malũ. Sicut igit q̃uis certissime sciamus neminẽ vltra terminũ a deo sibi prefixũ esse victuꝝ. omnibus tamẽ languẽtibus incõgrue nõ mẽdicamur. sic q̃uis nemo saluet nisi predestinatus ad vitam. omni tamẽ delinquẽti ẽ adhibẽda correctio. nec maloꝝ ẽ negligẽda disciplina. Hec Augustinus. Itẽ idẽ in de verbis dñi. sermone. xj. De nullo inq̃t homine desperandũ ẽ q̃diu patiẽtia dei ad penitentiam eũ adducit. nec de hac vita rapit impium. qui non vult mortẽ impij. sed vt reuertat z viuat. paganus ẽ hodie vnde scis vtꝝ sit futurus crastino xp̃ianus. Judeus infidelis est hodie. q̃d si cras sequat catholicam veritatem. Scismaticus est hodie. q̃d si cras amplectit catholicam pacem. q̃d si isti q̃s in q̃cũq; genere erroris notas. z tanq̃ desperatissimos damnas anteq̃ finiant vitã istã agant penitẽtiã z inueniãt vitaꝝ in futuro. Proinde fratres etiam ad hoc vos admoneat qđ dicit apl's. Nolite aũ tẽpus iudicare q̃cq̃. Hec Augustinus. ¶ Tercio stulticiam superboꝝ q̃ seipsos magnificãtes alios premunt patet ex hoc. q̃ tales in deũ z in pximũ. z in seipsos peccãt. In deũ. q; qđ ꝓpriũ est deo sibi vsurpãt. Unde. j. Regũ. xvj. Deus aũt inuet cor. In proximũ peccant in hoc q̃ ipm aspnant. q̃ꝝ cuilibet dicit Ysaie xxxiij. Ve q̃ spernis. nõne z ipe sperneris. In seipsum etiam. q; vt dicit ꝓuerbioꝝ. xxix. Qui ad indignationem facilis ẽ. erit ad peccata pclinior. Et ideo merito btus Bernardus. Noli inq̃t te comparẽ maioribus. noli minoribus. noli aliq̃bus. noli vel vni vel te nemini. nõ dico ꝓponas. ꝫ nec comparare ꝓsumas. Nam in aĩa nõ est plane timenda q̃libet humiliatio. Horrenda aũt nimiũq; pauenda est etiam minima ꝓsumptuosa erectio. z est cõpetens exemplũ ad hoc de eo q̃ ingressurus est p ostium bassum. cũ nõ est periculosum q̃ũcũq; se inclinet. ꝫ si eleuauerit se amplius debito. q̃ũ est excessus vnius digiti caput suũ infallibiliter iederet. Et eodẽ modo spualiter accidit his q̃ voluerint ingredi humile ostiũ paradisi. z ideo fm ꝓsiliũ spũssancti. Ecclesiastici. iij. c. Quanto maior es humilia te in omnib⁹ z coram deo inuenies gratiaꝝ. Unde z ad hãc humilitatẽ pulcerrime inuitat nos xp̃s exemplo Luce. xiiij. ca. dicẽs. Cũ inuitatus fueris ad nuptias non discũbas in ꝓmo loco. ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo. z veniens is q̃ te z illuꝝ vocauit. z dicat tibi. da huic locũ. z tũc incipias cũ rubore nouissimũ locũ tenere. ꝫ cum vocatus fueris. vade z recũbe in nouissimo loco. vt cum venerit q̃ te inuitauit dicat tibi. amice ascẽde superius. z tũc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. q; omnis q̃ se exaltat ẽ. Spualiter omnes xp̃iani sumus ad nuptias celestis conuiuij inuitati. nullus igit debet se alio dignioꝛẽ nec in illo quiuis se alio ꝓferre. Nam ille forte quem tu reputas indignum a deo ẽ electus. Nõne sanctus Paulus mõ erat ecclesie ꝓsecutor. z statim post fidelissimus ꝓdicator. Nõne z latro erat in cruce suspẽsus. z statim post eodẽ die in paradiso coronatus. Nonne z Maria magdalena mõ erat publica peccatrix. z stati post feruẽtissima xp̃i amatrix. Sed ecõtra Judas mõ erat dei apl's. z statim apostatãdo traditor dñi sui falsissimus. z ad supplicium eternũ damnatus. Sic forte tam multi reges. pncipes. epi z mũdanis honoribus ꝓstipati in mundo isto aliis preferunt dignitate. ptate. opinione z honoribus. ꝫ certe cũ venerit ad iudicandũ q̃ merita singuloꝝ solus discernit. forte ipe ꝓferet illis aliquẽ pauperẽ in hoc mũdo ꝓtemptibilem. z tũc q̃ in hoc mundo p superbiaꝫ se exaltauit incipiet cũ rubore nouissimũ locum infernj tenere. Unde expientia docẽte qñ duo homines ab inuicem facies suas auertũt. z dorsa sua ad inuicem conuertũt. illud qđ est ad dexterã vnius. est ad sinistram alterius z econuerso. Sic spualiter deus. z mũdus ac etiam q̃libet iustus vir z mundus sibi inuicem opponunt. Unde apostolus ad Galathas vlt. Mihi mũdus crucifixus est z ego mundo. Illi igit q̃ ponunt ad dexteram ꝓsperitatis mundi. in iudicio ponent ad sinistram aduersitatis a xp̃o. z ecõuerso. In cuius rei figura legitur Genesis. xlviij. ca. q̃ Joseph volens patrem suum Jacob bñdicere duos filios suos scilicet Effraym z Manasses. z q; Joseph plus dilexit Manassen posuit eũ in dextera patris. z Effraym quẽ dilexit minus in parte sinistra. ꝫ Jacob tandẽ manus suas cancellauit. z Effraym manũ imposuit dexterã. Manassi vo manũ sinistrã imposuit. Sic spualiter mũdus seruos q̃s diligit ponit in magna ꝓsperitate mũdana. z bonoꝝ temporaliũ abundantia. Et sic vt videt sibi ponit eos ad dei dexteram. Unde psalmista. Etñ dixerũt pp̃m eut hec sunt. ꝫ seruos dei quos mũdus odit scilicet bonos xp̃ianos ponit in pauptate z in infirmitate z in tribulatõe. z sic vt mũdo videt tales ponunt ad dei sinistram Sed certe finaliter deus cancellabit manus suas ponendo manũ dexterã remunerationis eterne super illos q̃s mũdus in sinistra aduersitatis. Unde psalmista. Saluauit sibi dexterã eius. z sinistrã damnatõis eterne ponet sup illos q̃s mũdus posuit in dextera ꝓsperitatis. Nõ Gregorius super euãgelia. omel. xj. Pñtia inq̃t gaudia sequunt petua lamẽta. hic fratres charissimi vanã leticiam fugite si illinc flere formidatis. Nemo eteñ potest hic gaudere cũ seculo. z illic regnare cũ deo. Hec ille. De pdicta mannũ dei mũratõe loquit psalmista dicens. Hec mũratio dextere excelsi. Nõ z exemplũ huius habemus Luce. xvj. ca. ꝺ diuite purpurato. z Lazaro vlceroso. Nam diuitẽ posuit mũdus in dextera ꝓsperitatis. q; induebat purpura z bysso. z epulabat quotidie splendide. ꝫ pauperem Lazaꝝ posuit mundus in sinistra aduersitatis. q;

facebat ad ianuam diuitis vlceribus plenus. cupiens saturari de micis q̄ cadebant de mensa diuitis ꝫ nemo illi dabat. ꝫ tandem paup positus ē ad dexteram dei. q; mortuus est ⁊ portatus ab angelis in sinum abrahe. ꝫ diues positus erat tandem ad sinistram dei. q; mortuus est ⁊ sepultus in tormento inferni. In cuius sententie ꝓfirmationē dicit Mathei. xxv. ca. q̄ xp̄s in die iudicij statuet oues quidem a dextris suis. Per oues innocētes q̄dem intelligūt pauperes mūdo despecti ⁊ odibiles. Per hedos vo q̄ habent longa cornua ⁊ magnam barbam intelligendo superbos. q̄ habent in hac p̄nti vita magnam mūdanamq; potētiam. ac etiam superfluitatē copiosam temporaliū quos mūdus ponit ad dexteram ꝓsperitatis. ꝫ in iudicio deus ponet eos in sinistro maxie aduersitatis dicens illis. Ite maledicti in ignem eternū. qō paratū est vobis ⁊c. Sed tūc oues. i. pauperes humiles quos mūdus posuit ad sinistram magne aduersitatis. xp̄s ponet eos ad dexteram magne ꝓsperitatis. dicens illis. Venite benedicti patris mei ⁊ possidete paratū vobis regnū a constitutione mūdi ⁊c. Quarto stulticiam superboꝝ qui seipsos magnificant ⁊ glorificant ⁊ alios ꝓtemnūt. patet ex hoc. q̄ talis esse vult iudex suꝫpius. cū tamen ꝓprius amor solet fallere in suꝫpius iudicio. Vnde Hernardus. Amor inq̄t sicut ⁊ odium veritatis nescit iudicium Item idem de legibus inq̄t humanis statutū est ⁊ in causis tam ecclesiasticis q̄ secularibus scio seruatum speciales amicos causantiū non debere ad mitti in iudicio ne vel fallant vel fallant suoꝝ amicoꝝ amore. ⁊ si culpam tuam in iudicio amor amici tui aut minuit aut prorsus abscōdit. q̄to magis amor tui tuū contra te iudiciū fallit. Quilibet igitur tali superbo dici potest. Tu iudiciū facis de teipso. iudiciū tuū non est verū. Vnde sicut dicit in flozacio Barthol. cū mentem alicuius superbia obsidet hoc primū damnū patit. q; clauso cordis oculo iudicij eq̄tatem perdit. aliena opera despicit. ⁊ sua semp aliis ꝓponit. semp mirat que facit. ⁊ quicquid egerit egisse se singulariter credit. Non enim mirum ait bēs Augustinus si superbus credat se multū valere. est etenim ō nobili genere. Michael aūt archangelus ē eius annunculus. Omnis nāq; superbus est filius dyaboli. q̄ olim fuit archangelus ⁊ frater Michaelis. Quemcūq; enim superbū videris. filiū dyaboli esse non dubites. Hec ibi

Sed timere pōt talis superbus q̄ seipm extollit ⁊ suos primos despicit. ne sibi contingat sicut cōtigit superbo Aman q̄ de solo credebat q̄a rege esset honorandus. Vnde sicut legit Hester. vj. Cogitauit Aman in corde suo. ⁊ reputans q̄ nullum aliū nisi se rex vellet honorare. Sed tamē cito suspensus est in patibulo qō parauerat humili Mardocheo. ⁊ Mardocheū quem superbus Aman despexit ⁊ suspendere ꝓposuit rex honorari precepit. Sic certe talis superbus q̄ seipm exaltat ⁊ alios condemnat q̄q; ē a rege celesti condemnand⁹. ⁊ q̄ ab eo iudicat a rege celesti ē honorandus. Sicut exemplū habemus de superbo pharisco ⁊ humili publicano de q̄bus supra dictū ē. Verūtamē sicut dicit in flozacio Barthol. tunlo de superbia. de verbis q̄dicti elati pharisei q̄bus humiliari renuit possumus e diuerso formā humilitatis q̄ sublenemur assumere. vt sicut ille cōsideratis peioꝝ vicijs ⁊ suis virtutibus ē elatus ad ruinam. Ita nos nō nostra sola pigricia. ꝫ etiaz melioꝝ virtutib⁹ inspectis humiliemur ad gloriam q̄rentes vnusq̄sq; nostꝝ hoc apō se supplex ac submissus obsecret dicens. De⁹ omnipotens miserere supplici tuo. q; nō suz sicut ceteri inuēri serui tui contemptu seculi sublimes iusticie merito gloriosi ⁊ castitatis laude angelici velut etiam multi illoꝝ q̄ post flagicia publica penitendo tibi meruerūt esse deuoti. q̄ etiam si q̄d boni tua gratia largiente fecero. q̄ fine hoc faciam q̄ ve a te districtiōe pensēt ignoro. Nullam igit superbiam in tuo sensu aut in tuo verbo vnq̄ dñari permittas. ab ipo sumpsit initiū omnis pditio Thobie. iiij. Vnde Bernardus. Initiū inq̄t omnis peccati ⁊ causa totius pditionis est superbia. q̄ q̄ vere caret ē immaculat⁹. Ideo beat⁹ Augustin⁹. Dūe inq̄t cura superbiā. ⁊ nulla erit infirmitas. Hec in flozacio Bartho. vbi ꝑus.

Capitulum X

In hanc quintam speciem superbie reducit inanis gloria. Et ē inanis gloria animi motꝰ inordinatus q̄ qs excellentiam desiderat ꝓpriam. vt alio ꝓcellat honore. Sed hic ē notandū q̄ alia dicit gloria vera alia dicit gloria vana. Vera vo gloria dividit in gloriam veram. verioꝝem. ⁊ verissimam. Vera vo gloria est bonū testimoniū conscientie. De ista em gloria loquit apl's. ij. ad Coꝝ. j. dicens. Gloria nostra hec ē testimoniū conscientie nostre q̄ in simplicitate ⁊ sinceritate dei ē non in sapientia carnali. ꝫ in gloria conuersati sum⁹ in hoc mūdo. Vnde licet ſm beatū Augustinū in ca. lxxxiij. q. xxxj. Gloria vo sit frequens fama cū laude quam gloriam tūc consequit qs q̄ bonū q̄ habet venerit in noticiam ⁊ approbationem alioꝝ. ⁊ q̄to plurū tanto gloriam habet maioꝝem. Large tamen accipiēdo gloriam non req̄rit approbationem multitudinis ꝫ paucoꝝ vel vni⁹ vel suꝫpi⁹. dū. s. aliqs bonū ꝓprium considerat vt laude dignū. ⁊ hoc est peccatū. Vnde dicit. j. ad Coꝝ. ij. Nos aūt non spiritū huius mūdi accipim⁹. ꝫ spiritū q̄ ex deo est vt sciam⁹ q̄ a deo donata sūt nobis. Similiter non est peccatū q̄ aliqs velit bona sua ad bonoꝝem dei ab aliis approbari. ꝑsertim cū dicat christ⁹ Mathei. v. Luceat lux vestra coram hominib⁹ vt videant opa vestra bona. ⁊ glorificent patrem vestrū q̄ in celis est. Verioꝝ vo gloria est q̄ dulcedo spūssancti manifeste sentit. hoc est q̄ ꝓprie dicit apostol⁹ ad Romanos. viij. Ipe enim spūssanctus testimoniū reddit spūi nostro q̄ sum⁹ filij dei. si aūt filij patris. coheredes aūt christi. Vnde Bernardus. viij. floꝝ. cap. lxxxvij. Est inq̄t testimonium conscientie nō q̄ testimonium ꝓhibeat conscientia. ꝫ quod loquit ipe spiritus veritatis in ipa conscientia testimonium perhibens spiritui nostro q̄ filij sumus. cum enim veritas applaudit. ⁊ cum iusticia testatur dei sine dubio commendantis. vox ē ⁊ spiritussancti testimonium perhibentis. Hec ille. Veriſima vo gloria

est gloria eterna quam habebunt sancti in patria. De qua dicit Judicum.xviij.ca.Tradet vobis dominus locū in quo nullius rei est penuria. Locus iste est gloria eterna in qua sancti ꝓnt dicit Ysaie xlix.ac etiam Apocal.vij. Non esurient neq; sitient amplius neq; cadet sup illos sol neq; vllus estꝰ qm̄ agnus q̄ in medio throni est reget illos ⁊ deducet eos ad vite fontes aq̄ꝝ.⁊ absterget deꝰ omnem lachrymā ab oculis eoꝝ.

Capitulum XI

Gloria vero inanis siue vanis diuidit in gloriam dyabolicam. gloriam mūdanam.⁊ gloriam humanam Gloria enim dyabolica est gloria q̄ quis sequens dyabolū semp in omnibꝰ actibus suis querse agere gloriat.Quemlibet em̄ talem sic alloquit ꝑphe ta psalmo.lj. Quid gloriaris in malicia q̄ potens es in iniq̄tate.De q̄libet em̄ tali sic scribit Crisostomus omel.xx.de ope.imp.Quemadmodū inquit spina vel tribulus ex quacūq; parte illā aspexeris habet aculeos.sic ⁊ seruus dyaboli ex quacūq; parte illū ꝓsideraueris iniq̄tatibus ē plenus.vnde si loquat dolose loquit.si tacet male cogitat.si irascit insanit.si patiēter agit expectat nocendi tempus ⁊ oportunitatē consideratq̄ noceat.si male agit nō erubescit. si bñ agit ad vanam gloriam facit.quomodo ꝑfert fructū bonuꝫ cui dyabolus radix est. sub arbore bona bestie ⁊ animalia requiescūt.sub spinis aūt nullū animal requiescere põt nisi tm̄ serpentes. Sic ⁊ iuxta fidelem mali ⁊ boni habitare ⁊ requiescere põt.iuxta vo infideles nemo potest pacem habere.nec requiescunt nisi tantūmodo serpentes.i.demones qui habent cubicula in pectoribus eoꝝ. Hec Crisostomus. Itē de ista gloria dyabolica brūs Augustinus in epistola ad Julianum comitem.Gaudet inq̄t raptor cū desiderata rapuerit.gaudet ebriosus cū occasionem potationis inuenerit.gaudet adulter cū ad delectationez corporis fruēdi meretricio puenerit. gaudet periurus si bui⁹ seculi felicitates iurando acq̄sierit.gaudet ira cūdus si iram suam ꝓfecerit ⁊ multa alia que mēs bonitatis tue frater charissime comꝓhendere poterit.⁊ cū gaudere sit bonū. De his tamē atq; hūiusmodi gaudere malū est ⁊ ad mortem ꝓducens eternam.nec vllū quodlibet scelus coram deo tam abhominabile ē q̄m ꝑterita peccata vnicuiq; nostrū reminiscendo gaudere. ⁊ inde exultare atq; in eis semp iacere.Hec Augustinus. Aū ⁊ de taliter gaudentibus dicit ꝓuerbioꝝ.ij. Letant cū malefecerint.⁊ exultāt in rebus pessimis.Hec em̄ gloria dyabolica tria mala ꝓfert hominibus cū illa infectis Primo aufert sua bona fortune. Nā expientia docente. Multi supbi expendūt bona sua tempalia vt ꝓpter vanā gloriā in causis iniustis ꝓualeāt aduersus ꝓximos suos.De q̄ꝝ q̄libet loquit psal.dicēs. Ecce hō q̄ nō posuit deū adiutorē suū.ꝫ sperauit in multitudine diuitiarꝝ suarꝝ ⁊ ꝓualuit in vanitate sua.Scōm malum ē q̄ sepe aufert a supbis bona nature ꝓ ꝓtentōnes bella homicidia ⁊ cetera mala q̄ de tali vana gloria oriunt. Contra q̄s dicit apl's. Nō efficiami inanis glorie cupidi inuicē ꝓuocātes inuicē inuidētes.ad Gala.v.Tertiū malū qō aufert a supbis bona gratie.s. fidē ⁊ ceteras virtutes. Aū Joh.v.Quō potestis vos credere q̄ gloriā abinuicē recipitis ⁊ gloriā q̄ a solo deo ē nō q̄ritis.q̄si diceret.nullo mō.

Capitulum XII

Ex p̄dicta vana gloria dyabolica nascunt septē vicia detestanda.s. iactātia. p̄sumptio.nouitatū.hypocrisis.ptinacia.discordia.p̄tio ⁊ inobedientia.que sunt septē vane glorie filie.vt dicit btūs Gregorius xxxj.moraliū. Aū finis inanis glorie ē manifestatio ꝓprie excellētie. qō q̄q̄ fit ꝙ verba.⁊ tūc est iactātia q̄ est ꝓma filia inanis glorie.si vo verba ꝓtineāt aliquā admiratiōez.tūc est p̄sumptio nouitatū.qō est scōa filia inanis glorie.Si vo ꝓpria excellentia manifestet ꝙ ficta signa sanctitatis exteriora tūc est hypocrisis q̄ ē tercia filia inanis glorie.Aliqñ aūt qs homo nollet videri minor alio.ideo nimis innitit sententie ꝓprie.nolēs credere sententie meliori.⁊ tūc est ptinacia q̄ est q̄rta filia inanis glorie. Aliqñ vo homo nō vult a ꝓpria volūtate licet quersa discedere vt alijs ꝓcordet.⁊ sic ē discordia q̄ est q̄nta filia inanis glorie. ⁊ ex hac discordia sequitur p̄tio q̄ est sexta filia inanis glorie. Aliqñ vero quis nō vult videri minor alio ꝙ hoc q; renuit sibi obedire.⁊ sic est inobedientia qua q̄s renuit exequi ꝓceptum superioris sui que est septima filia inanis glorie.

Capitulum XIII

Prima igitur filia inanis glorie ē iactantia. de q̄ supra dictum est in tercia specie supbie. Aū iactantia ē aliqñ de bono qō q̄s nō habet. ⁊ ideo opponit veritati.vt dicit Phs.ij.⁊ iiij.Ethicoꝝ. Et ideo manifestum ē q; ptinet ad terciam speciem supbie q̄ ē cum quis iactat se habere qō nō habet. Et hoc cōtingit tripliciter. Vno mō cōtra gloriam dei.sicut de ꝓsona regis Tyri dicit Ezech.xxvij. Elevatum est cor tuū ⁊ dixisti deus ego sum.⁊ hec iactantia ē transgressio secūdi mādati decalogi.q̄ dicit. Non assumes nomen dei tui inuanum. Inuanum q̄ppe nomen dei assumit qui sibi attribuit quod deo simpliciter ē attribuendum. Secūdo mō talis iactantia fit contra charitatē ꝓximi.sicut qñ quis de seipō iactando,prumpit in ꝓtumeliam alioꝝ.sicut exemplum habet Luce.xviij. de pharisco q̄ dixit. Mō sum sicut ceteri hominū raptores.iniusti.adulteri velut etiā hic publicanus.ieiuno bis in sabbato ⁊c. Tercio mō fit iactantia ꝙ lucr̄ sicut cū q̄s iactat seipm̄ esse exptum medicum aliqñ ꝓpter gloriam humanam quam appetit.⁊ aliquando ꝓpter solam delectationem qua in cōmendatione suiꝑsius delectat.

Capitulum XIIII

Ad hanc enim primaz filiā inanis glorie ptinet blasphemia. Et est blasphemia generaliter dicta vt dicit Tullius,indigna de deo sentire. Scōm vo Piero

nymū.blasphemia ē verboꝝ cōtra deum inordinata ꝓbatio. Et ꝓsistit ꝑncipaliter in tribus videlicet male deo sentire.vel male de eo ꝓferre.vel irreuerēter sacramēta dei tractare. Dñ̄ z triplicit fit blasphemia. Primo.s.cū a deo remouet qō ei ꝓuenit. vtputa si dicit q deus nō ē iustus.qz malū ꝓsperātur in hac vita z iusti ꝓsecutionē patiunt. Itē si dicit deū nolle punire aliquē eternaliter ꝓ pctō.ipse em̄ q taliter dicit nititr a deo iusticiā remouere. Secundo mō fit blasphemia cū deo attribuit qō sibi nō ꝓuenit. vt si dicit q deus ē corporeus.crudelis z immisericors. Tercio mō fit cū attribuit creature qō soli creatori ꝓuenit.vt si dicit q idola sūt dij. vel eis latria q̄ est honor soli deo debitus adhibeatur vel cū dicit angelos vel alias creaturas eē creatores. z isto mō vt videt blasphemat Platus q dicit suis clericis.vt dñs temporalis suis subditis. Ego creaui vos vocās se creatorē. Et si talia dicunt fm prauitatē volūtatis detestātis z impedientis ꝓ posse diuinū honorē.tūc est apta blasphemia z grāde pctm̄. Dñ̄ Ambrosius. Intolerabilis inq̄t ē excessus q supne maiestatis affectat iniuriā.oblitus pietatis crudelitā sectat errōis. Et ideo merito dr Leuitici.xxiiij. Qui blasphemauerit nomē dñi morte moriat. Sed ꝑter dictā blasphemiā generaliter dictam pctm̄ in spm̄sanctū specialiter dicit blasphemia.de q̄ doctores varie loquunt. Antiq em̄ doctores.s. Anastasius. Hylarius. Ambrosius. Hieronymus z Crisostomus.dicūt pctm̄ in spm̄sanctum esse qm̄ ad litterā aliqō blasphemū dicit cōtra spm̄ sanctū. siue hoc nomē spūssanctus accipiat fm q est nomē essentiale ꝓuenies toti trinitati.cuius q̄libet ꝓsona z spūs ē z sanctus.siue ꝓut ē nomē ꝓsonale vnius ꝓsone distincte a patre.z a filio.z sic Mathei.xij.blasphemia in spm̄sanctū distinguit contra blasphemiā in filiū vbi dicit. Quicūq dixerit verbū contra filiū hominis remittet ei.q aūt dixerit verbū contra spm̄sanctū non remittet ei neq in hoc seculo neq in futuro. Dñ̄ em̄ aliquid dicit in derogationē z irreuerentiā humanitatis in christo tūc est blasphemia in filiū. z sic iudei blasphemauerūt qm̄ vocauerūt xp̄m voracē z potatorē vini z publicanoꝝ amatorē.dicentes illud Mathei.xj.z Luce.vij. Ecce homo vorax z potator vini.publicanoꝝ z peccatoꝝ amicus. Postmodum vo blasphemauerūt in spm̄sanctū qñ opa miraculosa que xp̄s opabat ꝓ virtutē spūssancti attribuebant ꝑncipi demoniorū.dicētes illud Mathei.xij.z Luce.xj. In beelzebub ꝑncipe demoniorū eiicit demonia.z ꝓter hoc dicunt in spm̄sanctū blasphemasse. Augustinus vo in libro de verbis dñi. blasphemiam vel pctm̄ in spm̄sanctū dicit esse finalem impenitētiam qua.s.verbo corꝺis vel oris dicit nō esse penitendum.qō peccatū nunq̄ remittet.z hoc verbū est contra spm̄sanctū.quia ē contra remissionē peccatoꝝ que fit ꝓ spm̄sanctū. z sic intelligendum ē illud Mathei.xij. Qui blasphemauerit in spm̄sanctum nō habet remissionem in eternū.ꝫ reus erit eterni delicti. Alij aūt dicunt q peccatū ex infirmitate seu fragilitate ē peccatū in patrē cui appropriatur potentia. Peccatū vo ex ignorantia ē peccatum in filiū cui appropriat sapiētia.ꝫ peccatū cōmissum ex malicia ē peccatū in spm̄sanctum.eo q sibi appropriat bonitas. Peccare aūt ex malicia ē abijcere illa dona spūssancti ꝑ que possit impediri peccatū cōmittendum.vel tolli peccatū iam commissum.que sunt sex.s.spes venie ex consideratione diuine misericorꝺie.timor ex consideratione diuine iusticie penitentis pctā.veritas agnita ꝑ quaꝝ instruimur q̄ sunt peccata.z que pena debet ꝓ peccato. Quartum ē gratia. Quintū est consideratio feditatis que ē in peccato. Sextum ē consideratio breuitatis z paruitatis delectatōis peccati.que sex qñq̄ solent retrahere hominem a peccato suo.z qñ homo hec a se abijcit vel ꝓtemnit vt licentius pecc̄et.dicit peccare ex malicia z in spm̄sanctū.cuius opa abijcit vt dictum est. z ideo assignant sex species peccati in spm̄sanctū.s. desperatio.ꝑsumptio. impugnatio veritatis agnite.inuidentia fraterne gratie.impenitētia z obstinatio.

Capitulum XV

Prima ergo spēs peccati in spm̄sanctum est desperatio. Et est desperatio qua q̄s penitus diffidit de bonitate dei.estimans suam maliciam diuine bonitatis magnitudinē excedere. sicut Cayn q dixit Genesis.iiij. Maior ē iniq̄tas mea q̄ vt veniā merear vñ̄ ista desperatio tollit spem venie.

Capitulum. XVI

Secunda species ē ꝓsumptio ꝑ quam quis credit consequi veniam sine penitentia. vel gloriam sine meritis. Dñ̄ talis ꝑsumptio tollit timorem diuine iusticie. De istis em̄ duobus peccatis dicit brūs Augustinus de fide ad Petrum q illi desperantes de indulgentia peccatoꝝ.vel q̄ sine meritis de misericordia dei ꝑsumūt in spm̄sanctū peccāt.

Capitulum. XVII

Tercia species ē impugnatio veritatis agnite.i.doctrine ecclesiastice instruentis q̄ sunt peccata. z q̄ z q̄ta pena debet ꝓ peccatis.de qua dicit brūs Augustinus in libro vnico de baptismo. Qui veritatem cōtemnit.aut contra fratres malignus est q̄bus veritas reuelat.aut contra deum ingratus cuius inspiratione ecclesia instruit. Et sic apparet q peccat in spiritumsanctū

Capitulum. XVIII

Quarta species ē inuidētia fraterne gratie qua quis inuidet nō tm̄ ꝑsone fratris.ꝫ etiam gratie dei crescētis in ecclesia. Et ō istis duabus speciebus dicit beatus Augustinus in libro de sermone dñi in mōte Peccatum fratris ad mortem puto cū post agnitionem ꝓ gratiam dei Jesu xp̄i q̄s oppugnat veritatē z aduersus fratrē ipaz gratiā q̄re ꝓsiliatus ē deo inuidie facibus agitat. vñ̄ talis a se abijcit gratiā z veritatem.

Capitulum XIX

Quinta species est finalis impenitētia. de q̄ dicit Augustinus in libro de penitētia. soli peccāt in spm̄sctm̄ qui impenitētes existūt vsq̄ ad mortē. Qui em̄ peccat & gratiā dei nō amat & nunq̄ curat ab eo diligi q̄ totus ē amor & charitas. nec ad illū tēdit vñ sum pſit arram in spm̄sanctū peccat. & nunq̄ post mortem sicut viuens gratiam ꝓsequet. Talis aūt impenitens a se abijcit cōsiderationem feditatis in peccato ꝛc.

Capitulum XX.

Sexta species peccati in spm̄sanctū ē obstinatio. Et ē obstinatio indurate mētis malicia p quā fit impenitens. Et de hac obstinatione dicit Augustinus in libro Encheridion. ca. liv. Qui in obstinatione mētis diē clauserit extremū reus ē peccati in spm̄sanctum. Et hec obstinatio tollit ꝓsiderationem breuitatis & puritatis delectatiōis in peccato. Et de istis duabus vltimis speciebus dicit Hiere. viij. Nullus ē q̄ agat penitentiā de peccato dicens quid feci & hoc q̄tum ad secundā ꝑdictaꝝ speciem duaꝝ. Patet igit q̄ p istas sex species tollant dona spūssancti. p q̄ possit impediri peccatū cōmittendū vel tolli peccatū iā cōmissum. Vñ omnes he sex species sunt peccata ex malicia q̄ contrariant bonitati spiritussancti. & ideo sunt peccata in spm̄sanctum. Ad uertenduz est aūt q̄ licet singulas ꝑdictas species Augustinus dicat esse peccata in spm̄sanctū. intelligit tñ hoc qñ finalis impenitentia ē adiūcta. sicut patet libro. j. retractationū. ca. xviij. Aduertendum est etiā q̄ blasphemia q̄ est peccatū in spm̄sanctum dicit irremissibilis ſm illud Mathei. xij. Qui dixit verbū in spm̄sanctū non remittet in hoc seculo neq̄ in futuro. Qō tripl'citer exponit ſm tres acceptiones peccati in spm̄sanctū. Si em̄ peccatum in spm̄sanctū dicit finalis impenitētia. manifestuz est q̄ illud nō remittit in pūti q̄ durat vsq̄ ad finē & post mortē non ē tempus penitētie. Vñ de hoc peccato dicit. j. Iohānis. v. Est peccatū ad mortez non dico ꝓ illo vt roget quis. Secundo mō si peccatū in spm̄sanctum accipiat ꝓ peccato ex malicia quod sub se habet sex species vt dictum ē. tunc illud dicit irremissibile. q̄ raro aut vix & difficulter remittit vel pena diminuit. peccatū em̄ cōmissum ex fragilitate vel ignorātia. excusationē aliquā habet. puta infirmitatem nature. seu ignorantiam p quā mereꝝ remissionē vel diminutionē pene. q̄ peccans ex malicia potēs. s. peccato resistere & sciens q̄ nolens. nō habet vnde se excuset vt peccatū suū remittat. Vñ dicit irremissibile sicut morbus aliqs dicit incurabilis ſm naturam morbi. q̄ tollit illud p q̄ō curari possit. puta cū morbus tollit virtutem nature vel inducit fastidiū cibi & medicine. deꝰ tamen posset eū faciliter ad sanitatē restituere. sic peccatuz in spm̄sanctū q̄ō est pctm̄ ex malicia. Tercio mō dicit irremissibile. q̄ nō habet excusationē attenuantē vnde remissionem mereat. omnipotētie tamē dei & misericordie nō ꝓcludit q̄n ipm̄ remittere pōt. Et ideo de eo nō est sperandū nisi finalis impenitētia comitet. Et ideo dicit Augustinus in de verbis dñi. omel. xj. De nullo desperandū est q̄ diu patientia dei ipm̄ ad penitentiā adducit. paganus ē hodie. iudeus infidelis ē hodie. scismaticus est hodie. q̄d si cras amplectit catholicam pacem & sequat catholicam veritatem. q̄d si isti q̄s in quocūq̄ genere erroris notos & tanq̄ desperatissimos damnas anteq̄ finiāt istā vitam agant penitentiā & inueniant veram vitam. Sed ē insup notandū q̄ duplex ē blasphemia. Quedā vo est cordis. & q̄dam oris. Blasphemia oris ſm Augustinū est verbum in ꝓtumeliam dei ꝓlatum. de qua dictum est supra ꝑte. iij. ca. xv. vbi agitur de iuramento illicito. Dictis ibidem abijciendum est q̄ hec blasphemia est fugienda ꝓpter quamoz. Primo ꝓpter penam qua legit dominus punisse blasphemos. Vn de Leuitici. xxiiij. Blasphemauit filius mulieris israeliticus deum. & ex dei ꝓcepto lapidātus est extra castra ab omni populo. Item legit. iij. Regum xxiij. q̄ ꝓpha vn⁹ dixit ad Achab regē israel. qa syri dixerunt de deo. deus montium ipe ē & nō deus vallium. dabo em̄ multitudinem hāc grandem in manu tua. & pcussi sunt de syris centum milia peditum. & cecidit murus sup viginti septez milia hominum q̄ remanserunt & mortui sunt. & captus est rex Benadab in vana miseria. Item legit. iiij. Regum. xviij. q̄ displacuerunt deo blasphemie quas dixerunt serui Sennacherib regis assyrioꝝ intantum q̄ angelus dñi pcussit ex assyrijs centū octuagintaq̄nq̄ milia. & duo filij regis Sennacherib ipsum gladio pcusserunt. Secūdo q̄ hoc peccatum vix remittit. Vnde Mathei. xij. Qui dixerit verbum cōtra spm̄sanctum nō remittet in hoc seculo neq̄ in futuro. Tercio quia hoc pctm̄ dyabolicum est quasi loquela infernalis. hi vo qui erunt in inferno blasphemabunt deum celi ꝑ doloribus suis blasphemus em̄ in loquela sua cognoscit esse ō familia dyaboli. & sic ad infernum ptinere. Vnde dictum fuit Petro Mathei. xxvij. Vere tu ex illis es. nam & loquela tua manifestum te facit. sic potest dici cuilibet blasphemo. vere tu ex illis es. s. de infernalibus. nam & loquela tua manifestum te facit. Quarto quia tales peiozes canibus esse videtur. nam canis non latrat neq̄ mozdet dñm suum. sed blasphemi latrant & lacerant dñm suum dum ipm blasphemant. nec solum culpabiles sunt q̄ taliter deum blasphemant. sed etiam qui alios tolerant & sustinent cum eos ꝓhibere possunt. vt illi q̄ non corrigunt suos subditos. Vnde Augustinus & ponit in ca. xxiij. q. iij. qui potest. Qui potest inquit obuiare & pturbare puersos & non facit. nihil aliud est q̄ fauere impietati eoꝝ. sed isti peiozes esse vident iudeis qui aures suas obturauerūt ne audirent blasphemiam. Vnde Actuum. vij. Continuerunt aures suas. s. ne blasphemiam audirent. Vnde Ambrosius sup illud Mathei. xxvj. Blasphemauit. nō minus inq̄t peccant qui blasphemāt xp̄m regnātem in celis q̄ iudei qui xp̄m crucifixerūt ambulantē in terris. De blasphemia vo cordis legit in Vitaspatꝝ q̄ q̄dam religiosus impugnabat vehementer a spū blasphemie. & cū quodā

die ꝓgeret ad abbatem suum ꝓ remedio petendo. Abbas autem videns eū multū molestum. causaꝫ sue molestie interrogauit. Et ille aperuit ei dicens ꝙ eum spūs blasphemie impugnaret. ⁊ statim vt aperuit ei coꝛ suū. impugnatio illa leuioꝛ facta est. Cui abbas dixit. Cum hec cogitatio te arripuerit. dic. ego causaꝫ nō habeo. blasphemia tua sit super te o sathana. Hāc eñ blasphemiā dei anima mea non vult. Et innuit in his verbis duplex causa q̄re non sit multum periculum in tali inuoluntaria blasphemia. Non eñ habet in se huiusmodi blasphemia cogitationem delectantem ꝓpter quā placeat homini. ⁊ vehemens timoꝛ diuine offense adducit plerūq; tales cogitationes sicut homini timido in tenebris existenti ⁊ solitarioꝫ elit nolit timoꝛ adducit cogitationes terribiles. ¶ Secunda causa quare non sit multum periculum in tali inuoluntaria blasphema cogitatione. Scit eñ dyabolus ꝙ conuitiū ⁊ contumelia dei vehementer displicent homini iusto. ideo interduꝫ loquit conuitia dei in homine iusto. ⁊ blasphemia illa dyaboli ē ⁊ nō hominis. ⁊ merit hō in hoc ꝙ displicet illi talis blasphemia. neq; eñ in talibus imissionibus aliquod peccatum ē homini iusto. cum omne peccatum sit voluntarium. ⁊ talia nō sunt in eius volūtate. ⁊ totaliter contra eius voluntatem cum de talibus vehementer doleat. nec in talibus complacentiā aliquam habeat. nec in sua ptāte sit talū motus simpliciter declinare. ⁊ teste philosopho ꝓ his q̄ non sunt in nostra potestate neq; laudamur neq; vituperamur. Parū igit debet homo cogitationes huiusmodi appciare. verūtamen si talem blasphemiā siue coꝛdis siue oris homo foueat ⁊ sponte exerceat ⁊ cum deliberatione ⁊ compos sit mentis ē peccatum grande ⁊ vix remissibile. iuxta illud Mathei. xij. Omne peccatū ⁊ blasphemia remittet hominibus. spūs aūt blasphemie non remittet. Item Marci. iij. Omnia dimittunt filijs hominū peccata ⁊ blasphemie quibus blasphemauerūt. Qui aūt blasphemauerit in spm̄sanctū non habebit remissionem ineternū. ⁊ reus erit eterni delicti. ⁊ hoc est vere nisi penituerit. ¶ Pro quo notandū ꝙ inter blasphemiam ⁊ spm̄ blasphemie q̄dam hāc ponunt differentiam. videlicet ꝙ blasphemia est que fit in deū patrē aut in filiū eius vnigenitum. ⁊ spūs blasphemie ē cum fit in spm̄sanctū. ⁊ pctm̄ in spm̄ sanctū dicit irremissibile. Et hoc dupliciter. s. negative ⁊ ꝓpatiue. Negatiue qđ nunq; remittit. Unde hoc sancti patres blasphemiam in spm̄sanctum ⁊ irremissibile peccatum dixerūt in sceleribus vsq; ad finem ꝑseuerare. ⁊ de penitentia ⁊ misericoꝛdia dei ⁊ redemptoꝛis diffidere. Priuatiue vo dicitur peccatum in spm̄sanctum irremissibile qđ vix ē remissibile. vt peccatum obstinationis. vel ꝓpositum nō penitendi ⁊c. Predicta eñ blasphemia generalis ⁊ blasphemia specialis que ē peccatum in spm̄ sanctum opponunt fidei ⁊ virtute religionis. q̄ debitum honoꝛem deo exhibemus. ⁊ ꝓhibent ꝓ primum mandatū decalogi quod ē mandatum fidei. Sex aūt species peccati in spm̄sanctum ꝓhibent ꝙ illud mandatū. Memēto vt diē sabbati sanctifices. ꝙ qđ diuinus cultus p̄cipit. ⁊ spāliter gratiarū actio ꝓ bñficijs dei. ⁊ ꝙ illas spēs abijciunt dona dei ꝙ q̄ pctm̄ cōmissū tolli posset ⁊ remediū auferri ꝫ pctm̄ cōmittēdū. vt ptz ex supradictis.

Capitulum XXI

Secūda filia inanis glorie ē psumptio inoꝛdinata spes atq; ꝓfidentia supra vires inmitoꝛis aliq̄ nimis ardua vel sibi impossibilia acceptādo. vnde psumēs dicit q̄si passumēs vel vltra vires sumēs. ⁊ cōmittit multiꝫ modis. ¶ Primo eñ cōmittit cum quis ꝓpria virtute sperat aliquam gloriam consequi ꝓpter quam aliqua noua adinuenit que sunt in aditoꝛiū hominū. ¶ Secūdo modo cum quis de seipso nimis psumendo rationem querere de occultis dei iudicijs ⁊ opibus nitit importune. ¶ Tercio modo cum quis singulariter ꝓprie innitens prudentie. alienum ⁊ magis firmum stulte contemnit iudiciū. diuinis ꝑceptis. aut humanis consilijs salubribus vel bonis quibusq; moꝛibus obuiādo. officia sibi non incūbenua vsurpando. supuacua ⁊ inutilia curiose pscrutādo. subtilia supra facultatem sui ingenij ꝓpā inuestigando. ardua quoq; supra possibilitatem suarum virium temere acceptando. nouas ⁊ extoꝛtas opinsones arroganter tenendo. falsitatem sustinēdo ⁊ veritatem oppmendo. Contra ꝑmum dicitur Ysaie. v. Ve qui sapientes estis in oculis vestris ⁊ coram vobismetipis prudentes. Item Gala. vj. ca. Si quis existimat se aliqđ esse cū nihil sit ipe se seducit. Cōtra secundū dicit ꝑuer. iij. ca. Fili ne initaris prudentie ꝓprie. ⁊ ne sis sapiens apū te met ipm̄. Item Ecci. iij. Altioꝛa te ne q̄sieris. ⁊ ꝓfundioꝛa te ne scrutatus fueꝛis. ⁊ que ꝑcepit tibi deus cogita illa semp. ⁊ in pluribus eius opibus ne fueris curiosus. non est eñ necessarium ea que abscondita sunt videre oculis tuis. Contra tercium ꝙ dicit Ecclesia. iij. ca. In supernacuis rebus noli scrutari multipliciter ⁊ in pluribus eius opibus non eris curiosus. plurima eñ sup sensum hominum ostēsa sunt tibi. multos eñ supplāauit suspitio eorū. ⁊ in vanitate detinuit sensus illoꝝ. ¶ Sed est in sup hic notandum ꝙ Parisiensis in summa sua ꝫ vcijs. parte. vj. quatuoꝛ species psumptionis distinguit.

Capitulum XXII

Prima enim spēs psumptionis est quādo aliquis ꝑsumit qđ alij non ꝑsumunt. qua specie laborant illi qui nouas fantasias suis dictis ⁊ factis discretoꝛū antecessoꝛum suoꝛum preferre presumunt ⁊ coraꝫ suis sapientibus ⁊ meliꝰibus preferri ⁊ exaltari ꝑmo loqui ⁊ sententiam dare appetunt ⁊ ꝑsumunt. Contra quoꝛum quemlibet dicitur Ecclesia. xxxij. Audi tacens simul ⁊ querēs ⁊ loqui in medio magnatoꝝ non ꝑsumas. Unde de talibus psumptuosis beatus Bernardus in de duodecim gradibus humilitatis. Presumptuosus inq̄t ꝑmus in conuentibus ⁊ cōgregationibus quasi ꝑcellēs residet ꝑmus in cōsilijs inconsulte respondet. non vocatus accedit. nō missus neq; rogatus. importune se

ingerit ꝛ intromittit ꝓuenīēter ꝛ euāgelice ordinata ꝑcipitante reordinat.ꝛ iam pridem būfacta desi
cit inconsulte. Quicqd ipse nō fecerit aut nō ordinauit vel nō ꝓlocutus fuerit.nō recte factū nec de
cēter ordinatū vel nō rōnsbile estimat elocatū. Ju
dicat iudicātes ꝛ ꝑiudicat iudicaturis.institutа ve
terum maiorūq; ꝓtemnit.nouaq; ꝓsumptuosa su
ꝑstitione instituit.opiniones nouas extortas ꝛ fan
tasticas scripturarū excogitat .disputat inaniter et
ꝑcipitanter determinat.nec tamē ea querit ex qui
bus semetipm ad humilitatē patientiā ꝛ longanimitatē erudiat.sed ea solūmodo inuestigat q̄b⁹ se
ipsum sapientē atq; ceteris ꝑcellentem iactāter de
mōstrat.nō attendēs qō scribaꝫ per aplm Paulū.
Mō plus sapere q̄ oportet sapere.sed sapere ad so
brietatē. Hec ille.Sed o ceca ꝓsumptio ꝛ dyaboli
ca seductio.q; multi singulariter sibi eligūt opinio
nes somniatas ꝛ infundabiles ieiunādo comeden
do.vestiendo.vigilando.m dū circūeundo cum
aliis traditionibus humanitus adinuētis. q̄ plus
pōderāt stricti⁹tenēt ꝛ deuotius curāt q̄ legē euan
gelicā.traditiones apostolicas ꝛ sanctoꝝ primitiue
ecclesie ordinationes saluberrime institutas.

Capitulum XXIII

Ecunda species pre-

sumptiōis est.qū aliqs ꝓsumit de hoc de
q̄ ꝓsumendū non ē vtputa cū quis presu-
mit de viribus suis vel de amicis carnalib⁹ vel de
diuitijs. Ūñ quantū ad primū de viribus suis siue
de fortitudine sua fatuū est aliquē ꝓsumere.preser
tim cum dicat scriptura Sap̄.vj.ca. Potentes po
tēter tormēta patient.ꝛ sequit. Fortioribus fortior
instat cruciatio. Itē cū ꝓtinua lucta sit inter spm̄ ꝛ
corpus.dicēte apl̄o ad Galla.v. Caro em̄ concupiscit
aduersus spm̄ ꝛ spūs aduersus carnē. Hec em̄ sibi
inuicē aduersant ꝛ quāto fortius est tātomagis est
spiritui timendū. nā experientia docet q; fortiores
corpore frequēter infirmiores sunt mēte. Ūñ apo
stolus.ij.ad Chor.xij.ca. Cum em̄ infirmor.ſ.cor
pore tunc factus sum potēs.scz in mēte. Ūñ inquā
tō homo fortior est in corpore. intāto difficilius re
sistere potest ire gule luxurie ꝛ ceteris vicijs carna
libus. Ūñ ꝛ cū hoc leuē forte cogitationē nescit vin
cere vel modicū verbū redargutionis patienter su
stinere.qua temeritate presumit agere q̄ parua pa
ti patiēter nō sufficit. Unde petrus dixit se paratū
mori cū christo.ꝓsumēs de sua fortitudine.sed sta
tim post vecordia pcussus negauit xp̄m ad vocem
vnius ancille.vt patet Matthe.xxvj.capi.Et ideo
merito dicitur Sap̄.xiiij.ca.Sapiēs timet ꝛ declī
nat a malo.stultus trāsilit ꝛ cōfidit. Et quantum
ad scōm q; fatuum est considere de amicis carnali
bus.patet ex verbis ꝙphete dicēs Hiere.xxxvij.
Maledictus hō qui cōfidit in homine.ꝛ ponit car
nem brachiū suū ꝛ a dño recedit cor eius. Et sequi
tur. Benedictus vir q̄ confidit in dño ꝛ erit dñs fi
ducia eius. ꝛ erit quasi lignū quod transplantatur
sup aquas qō ad humorē mittit radices suas. ꝛ nō
timebit cum venerit estus ꝛ erit folium eius. ꝛ in tē
pore siccitatis nō erit sollicitū.nec aliqn desinet fa
cere fructum. Item Isa.xxxvj.capi. Ecce confidit
super bacylum arundineum confractum istum su
per egyptum.cui si innixus fuerit hō intrabit ma
num eius ꝛ perforabit eaz. Sic est pharao rex egy
pti omnibus qui confidunt in eo. Et quantū ad
tercium fatuum est scz q; fatuuz est de diuitijs pre
sumere.patet ex illo quod dicit Proverb.xj. capi.
Qui confidunt in diuitijs suis corruet. iusti autez
quasi virens folium germinabunt. Qui cōturbat
domum suā possidebit ventos.ꝛ qui stultus est ser
uiet sapienti. Fructus iusti lignum vite.ꝛ qui susci
pit animas sapiens est.

Capitulum XXIIII

Ertia species presum

ptionis est cum quis presumit aliqd ante
tempus. vtputa cum aliquis presumit de
victoria q̄ adhuc est in pugna. Unde goliath de vi
ctoria presumens exprobrauit israel. ꝛ despexit da
uid ad se venientē dicens. Veni ad me ꝛ dabo car
nes tuas volatilibus celi et bestijs terre. sed dauid
non de se presumens sed in dño confidens respon-
dit. Tu venis ad me cuz gladio.hasta ꝛ clipeo.ego
aūtvenio ad te in nomine domini.ꝛ percussit eum
ipse dauid in fronte cum limpidissimo id est rotū-
dissimo lapide.ꝛ cecidit philisteus. vt patet.j. Re
gū.xvij. Item benedab rex syrie cum triginta duo
bus regibus ꝛ eorum exercitibus obsidens sama-
riam ciuitatem Achab regis israel. misit ad achab
in magna presumptione dicens. Hec faciant mi-
bi dij ꝛ hec addant.si suffecerit pulvis samarie pu
gillis omnis populi qui sequitur me.ꝛ percussit eos
dominus in ducentis triginta duobus pueris pe-
dissequis.ꝛ fugierunt reges cum omni multitudi-
ne.syria plaga magna percussa est.Et postq; trāsie
rat annus serui regis syrie dixerunt ei. Dij montiū
sunt dij eorū.ꝛ ideo superauerunt nos. sed melius
est vt pugnemus cōtra eos in campestrib⁹ ꝛ obti-
nebimus eos. Recensuit benadab syrios in aphec
vt pugnaret cōtra israel.ꝛ percussi sunt de syrijs cēti
milia in vna die.ꝛ cecidit murus sup viginticeptez
milia ꝛ mortui sunt. Benadab vero captum libera
uit rex israel.quapropter reuersus furibundus vl-
tione diuina percussus est.vt patet.iij. Regum.xx.
Item legitur etiam Judith.v. q; ille prudens dux
achior consuluit holofernem principem qui cum
exercitu innumerabilis multitudinis venerat sub
iugare filios israel. Perquire inquit si est aliq̄ iniq̄-
tas eoz in conspectu dei eorū.ꝛ subiugati erūt po-
tentie tue. Si vero non est offensio eius coram po-
pulo suo non poterimus resistere eis quin de⁹ eo-
rū defendet eos. Sed holofernes nō acquiescens
consilio ei⁹q; indignatus de ꝟbis achior in magna su
perbia ꝓsumēs devictoria dixit ad achior. Cūm ꝙphe
tasti nobis dicens q; gens isral defendaꝫ a deo suo
vt oñdā tibi q; nō est de⁹ nisi nabuchodonosor. cū
pcusserim⁹ eos oēs q̄si hoiez vnū.tunc ꝛ ipse cū eis
assyrioꝝ gladio interibis.ꝛ ois israel tecum perdi-
tione disperiet et ꝙphabis quoniā nabuchodono-
sor dñs sit vniuerse terre. sed cito post cum ꝓpio
pugione decapitatus est holofernes in medio exer
citus sui.a modice potētie muliere.ꝛ omnis exerci
tus eius nimio timore et confusione percussus fu-

gît ꝛ dispsus est. vt patet Judith.xiij.et. xiiij.ꝛ.xv. capitulis. Itē nichanorem ꝓmittentē negociatori bus nonaginta mancipia iudeoꝝ pro vno talento vicit iudas machabeus.interfectis ex suis aduersa riis nouē milibus hoim vt patet.ij. Machabeorū viij. Item impius nichanor interrogauit.si est po tens in celo imperans agi diē sabbatoꝝ.quo cogni to.presumptuose dixit.Et ego potēs sum in terra iubens sumi arma ꝛ regis impleri negocia.et cecidit nichanor mortuus cū triginta quinq; milibus exercitus sui interfectis.vt patet.ij. Machabeorū vltimo.Et ideo merito dicit Judith.vj.Presumētes de se.ꝛ de sua virtute gloriātes humilias domine.Et sicut in bello corporali fatuum est aliquem ꝑsumere de victoria qui adhuc est in pugna.ita et in bello spirituali. Vnde dicit.iij.Reg.xx.Me gloriet accinctus eque vt discinctus.Super quo parisien.Accinctū inquit vocat illū qui indutus est armis ꝛ adhuc est in acie belli.discinctū vero vocat illum qui tā victus est ꝛ arma deposuit. Unde inqt parisien.quidā pater cuidā fratri dicenti sibi. Ego mortuus sum in mūdo.ꝛ licet inquit pater tu mortuus sis mundo. dyabolus tamē mortuus nō est. sed sicut dicit.j.Petri.v.Tanq; leo rugiens circūit querens quem devoret ꝛc.

Capitulum XXV

Quarta species ꝑsumptionis est qñ aliqs ꝑsumit illud quod est supra vires suas.sicut enim cum aliquis ꝑsumit q; ipse exibit a peccato quādo voluerit.cū tamē a casu in peccatū mō cauere nescit. De hac ꝑsumptione dictū est supra parte.iiij. cap.xxj. fere in fine per exemplū ludentiū ad scacariū. Dictis ibidē adijciendū.q; sicut dicit beatus augustinus in de diffinitionibus. Presumptio est spes vane sine amaritudine penitētie.Et oritur hoc vicīū sicut dicit in flora.Bartho.aliqñ ex incauta cōsideratione miscricordie dei.scz qñ cogitat q; tanta sit eius misericordia q; neminē vult damnari. Aliqñ quidē orit de incauta cōsideratione de dei voluntate.scilicz q; vult oēs saluari.ꝛ potest ꝛ facit quicq̄d vult.aliqñ cū homo de se putās oia opa indifferentia torū qō facit ꝑdestinationi ascribit.ꝛ aliqñ cuz hō de seipso presumat bonū se reputans ꝛ sanctuz in operibus suis. sed cōtra eū q̄ talis est.iiij. Esdre ij.sic scribit. Inveritate nemo de genitis est qui nō impie gessit.ꝛ de ꝓfidēt⁹ q̄ nō deliquit. Item iob de seipso ait Job.ix. Si iustificare me voluero os meū ꝓdemnabit me si innocentē me ostenderē prauum me dñs cōprobabit.etiā si simplex fuero hoc ignorabit aia mea. Itē leo papa in quadā omel. dicit q; superbū est de non peccandi facultate ꝑsumere

totiēs deo nr̄o p̄ceire contēdo. Et ī sc̄ūs Johannes Crisost. ope. imp. ome. xxviij. z ponit etiam in canone. dist. xl. multi sacerdotes. Quicunq; inquit desideranerit p̄matū in terra. inueniet cōfusio. in celo. nec inter seruos xp̄i cōputab̄ q̄ de p̄matu tractauerit. i. ambitiose. nec vnusquisq; eoꝝ sustinet quō alijs maior appareat sed quō omnibus inferi or videat. q̄m non qui maior fuerit in honore ille ē iustior. sed qui fuerit iustior ille est maior. hec ille. Quod considerās b̄tus Augustinus sicut recitat em̄ Parisiensis in de vicijs. parte. vj. De nullo inquit sentio deū mihi ita iratum sicut de hoc. q̄ cuz indignus essem poni ad remuz positus suz ad gubernaculū in apice regiminis ecclesie. z adhuc sanctus iste nō recepit regimē animarū p̄ece nec p̄cio sed quodammodo inuitus z coactus. nā sicut dicit Parisiensis vbi p̄ius. legit de isto sc̄o doctore augustino q̄ fugiebat ab omni ciuitate que nō habebat episcopum ne in episcopum raperet. z ex quo iste sanctus tantū timuit z seipsum tam inabilem regimen animarū recipere reputauit. quanto magis timerēt illi qui omni vēto temptationis de p̄munt. z in comparatione ad istum sanctū quasi nullam habent scientiā super se regimē animaꝝ p̄sumptuose accipere. ¶ Sed contra hanc sententiā cōmuniter obijciunt ambitiosi cupiētes in mūdana dignitate pomposē exaltari. dicētes q̄ bonuz z meritoꝝ est desiderare regimen animarū. naz inquiunt teste apostolo. p̄ma ad Thymo. iij. ca. Qui episcopatū desiderat bonū opus desiderat. z cetera. Sed opus pertinens ad episcopatū est animas regere z gubernare. Igit etiam meritoꝝ z bonū est desiderīū quo homines desiderāt z cupiunt habere regimen animarū. Sed quantum ad istam obiectionem respōdet doctor Parisiensis in de vicijs. parte. vj. vbi p̄ius dicens q̄ obiectio illa nulla est. si quis dictū ipsius apostoli bene intelligat. Unde inquit nō dicit Apostolus q̄ si quis desiderat episcopatū benefacit vel desideriuz eius est bonum. Sed intentio apostoli est oñdere quid hic significet per hoc nomē episcopatus. q̄ nomē operis est z nō honoris. Unde episcopus dicit ab epy. quod est supra. z scopos intentio. quasi superintendens. z curam suoꝝ subditoꝝ gerens z portans. et inde episcopatus. i. super suā z aliox vitā intentio. ¶ Et cum talis intentio sit operatio bona patet q̄ verba ipsius apostoli sunt vera dicētis sic. Qui episcopatum desiderat bonum opus desiderat. sed ex hoc non sequitur q̄ desiderīū illud opus desiderātis sit bonum magis q̄ sequit. iste latro qui vult furari bonā cappam desiderat bonam rem ergo desideriuz eius quantū ad hoc est bonū. sed potius sequitur oppositum. nam qui desiderat statum pastoris officium ambitiose assumere in hoc seipsum inhabilitat. teste beato gregorio z ponit in canone vj. questi. j. in scripturis. Sicut locus inquit regiminis desiderātibus est negādus. ita fugiētib⁹ est offerēdus. Itē idē z ponit etiā in cau. j. quest. vj. sicut is. Sic inquit qui inuitatus renuit. quesit⁹ refugit. sacris altaribus est statuendus. sic qui vltro ambit vel importunū se ingerit est p̄culdubio repellendus. Hec ille. Ex q̄ patet q̄ huiusmodo ambitiosi nō deberēt admitti ad sacerdotium dñi. nec ad officiū pastorale. In cuius confirmatiōē dicit dñs ad moysen Leui. xxj. Loquere ad aaron. hō de semine tuo p familias q̄ habuerit maculā nō offeret panes deo suo ꝛc. Cuius declaratiōem vide supra ca. ij. huius sexte partis. vbi agitur de septimo moriuo cōferente ad detestatiōem superbie. Dictis ibidē est adijciendū q̄ sicut rō docet q̄ eligeret pugilem ad pugnandū p̄ hereditate sua stāte in periculo p̄ditiōis nō eligeret claudū vel cecū vel ignarum in armis bellicis sed fortissimū quē posset inuenire eligeret. sed quātomagis hec hereditas iesu christi stet in puncto p̄ditionis. De q̄ hereditate dicit p̄ celestis xp̄o filio suo. Dabo tibi gētes hereditatē tuā. p̄ q̄ hereditate pugnare deberēt pastores ecclesie cū gladio spūs qd̄ est verbū dei. vt Ephes. vj. q̄bus dicit xp̄s. Est ore fortes in bello. et pugnate cū antiquo serpente. Ad istud igit bellū peragēdū nō eligerent ceci p ignorantiā. nec claudi p malitiā ꝛc. nā q̄ volūtarie et sciēter talem elegerit vbi posset abilem reperire. traditoꝝ z clausa destructionis z p̄ditionis hereditatis iesu xp̄i quantum in se est comprobat. et hoc merito. Unde Linco. dicto. lxxxvj. Cū inq̄t ministeriū cure parrochialis omnibus alijs ministerijs sit excellētius ac magis necessariū. electoꝝ pastoris animaꝝ omnibus erit iniquioꝝ z deo z angelis z oibus sanctis detestabilioꝝ q̄ pastorem eligit. nisi quē ad curā pastoralis ministerij quātuz est possibile humane fragilitati p̄cretatus fuerit fore ydoneū. z hoc cognosceret p virtutes z bona opera. Dū sicut docet bea. Augu. xiij. de ciuitate dei. Romani antiquitus virtutē et honorem tanq̄ duos deos coluerūt quib⁹ duo tēpla p̄struxerūt sic ordinata q̄ nullus posset intrare tēplum honoris nisi p̄ius p tēplū virtutis p̄trāsiret. in signū q̄ nullus apud eos reportaret statū honoris. nisi p̄us per virtutes z bona opera meruisset. et ideo illis q̄ eligerēt aliquā p̄sonā ad p̄elatiā vel statum honoris dicit apostolus. ij. Petri. j. Per bona opera nostra certā vestrā vocationē z electiōem facitis. hoc aūt facientes non peccabitis. Dō cōsiderans vuallenſ. in de gestis philosophoꝝ. ex quattuor virtutibus cardinalib⁹ p̄culdubio inquit parētis affectū exiuit q̄ parvulos suos importabili mole supiecta extinguit. hoc est suffocare filios z nō p̄mouere. alendi em̄ sunt p̄ius z virtutibus exercendi. z cū in eo p̄fecerint z p̄benē illis virtutib⁹ antecedere quos debent anteire tunc inuiti ascendant. z tunc subditoꝝ suoꝝ nequaq̄ subtrahant vota. z sic im plebunt in opere p̄ceptuz salomonis Ecclesiastici. vij. Moli querere fieri iudex nisi valeas virtute dirumpere iniquitates. hec ille. Sed quales autem sacerdotes z p̄latos z pastores esse conuenit describit salomon Cantico. iij. dicēs. Lectulum salomonis ambiunt sexaginta d fortissimis israel. omnes tenentes gladios ad bellum doctissimi. vnusquisq; ensis super femur suum p̄ter timores nocturnos. cuius declaratiōnē vide supra parte. iij. ca. xiij. vbi agit de personarū acceptione circa medium. Sed p̄o eo q̄ sicut dicit beatus Gregorius. Omnis christi actio nostra est instructio. Ideo insuper est notandū q̄ forma

ꝛ exēplū prelatoꝝ eligendoꝝ fuit ipsemet christus pastor summus specialiter in tribus. scz in sua conceptione. in sua natiuitate. ꝛ in sua ꝓuersatōe. Fuit em̄ cōceptus spūssancti operatione. natus de incorrupta virgine. ꝛ cōuersatus in mūdo sine ambitione. Isto em̄ modo eligēdus est ad statum prelatie. ℍ ¶ Primo deberet concipi in mētibus electorū per spūssancti inspirationē ꝛ non per cōspiratōem dissolutoꝝ. non p pecunie siue per munerū largitionem. nec per aliquē symoniacū errorē. non p prō sapie affectionē. nec per fraudulentā collusionem Sed modernis temporib⁹ nōnulli experientia docente eligunt ꝓpter partiales affectiones. quidam vo ꝓpter mundanas affectiones siue possessiones ꝛ q̄dam ꝓpter curiales interpositiones. Mā cōsiderant multi electores nō q̄s melioꝛ vita. clarioꝛ scientia. ꝛ fama celebrioꝛ. sed q̄s illis velit esse in beneficijs ꝛ subuēcionib⁹ vtilioꝛ. quis velit eoꝝ vitā voluptuosam minus redarguere et emēdare. quis velit crimina magis dissimulare. Considerant alij quis rebus locupletioꝛ. in būficijs pinguioꝛ. in expēsis profusioꝛ. in conuiuijs lautioꝛ. ꝛ in ociosa familia multiplicioꝛ. Et alij q̄s regi regalibus ꝛ magnatibus gratiosioꝛ ꝛ acceptioꝛ. q̄s parentuz nobilitate generosioꝛ. quis mundana vanitate humilioꝛ ꝛ vsitatioꝛ inuenit. Alij itaq; ambitiosi sunt ita ꝙ nō videntur intendere. nisi de seipsis. quod manifestevi detur per reciprocationē vocū quia cū seipsos eligere nō possunt. eligit vnus aliū vt ipse eligat eum aut quicq̄d circa aliū facit ꝓpter semetipsum facit. aut de industria vocem suā perdit. ita ꝙ aliq̄n nec ipse eligitur nec alium bonuz eligi permittit. Sed certe isti nō loquunt per spūsanctuz. nec taliter electus in eoꝝ mētibus per spūsanctū concipit. ℟ potius per spūs neq;. Et ideo non est mituz si ecclesia spūssancti gratia nō fecundet. Aū legit quandā dominā dixisse Ludouico regi francoꝝ querenti. quare nō fierēt miracula per episcopos sicut olim fiebāt. Et respōdit domina. olim inquit fiebāt episcoporum electōes per spūsanctū cuius est facere miracula. sed fiunt modo per reges ꝛ principes. ꝛ per falsos carnales electores q̄ miracula facere nō possunt. p̄ teste scriptura Sap. j. Spiritussanctus discipline effugiet fictū et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu ¶ Scōo sicut christus natus est de virgine incorrupta. sic eligēdus ad p̄latiam nasci debet de matre ecclesia. id est. de ꝯgregatione eligentiū incorrupta. ita ꝙ nō sit corrupta prece vel precio aut armis aut ꝓmissionibus diuitum. q̄ scōm bea. Grego. in suo registro lib. j. Necesse est vt omnes culpe ꝛ negligētie sibi imputentur qui ministeriū virtuti infirme sciēter cōmittit. ꝛ ibi loquit de ministerio prelationis per electiōez indigno concesso. Sed q̄periculosum sit indigno fauere in electione narrat bea. Grego. lib. iij. dyalogoꝝ capitulo. iij. de quodā nomine pascasio. qui post mortē cuidam amico suo apparēs. dixit se ad penam damnatū eternam. q̄ in partem laurentij minus digni consensit cōtra canatium in electione sua ad pontificatus ordinem. ¶ Tercio autez sicut christus conuersatus est in mūdo sine ambitione. Unde populus voluit elegisse eum in regē fugit. ꝛ rex fieri recusauit. sic debet ad prelatiam statū suū cuz timoꝛe ꝛ sine ambitione admittere. vt velit ex coꝛde si possit deo beneplacito fugere. et sic inuit⁹ ꝛ coactus obedirevt paret ex supradictis beati gregorij. Unde ꝛ apostolus Hebꝛe. v. Nemo sumat sibi honorē sed qui vocat⁹ a deo tanq̄ aaron. Unde aaron buadruplici vocat⁹ fuit signo. nā sicut Numeri. xvij. in signū sue electionis virga eius germinauit frōduit ꝛ floꝛuit ꝛ amigdala ꝓtulit. In qua hystoria intelliguntur quattuoꝛ que in bono prelato eligendo requiruntur. Intelligit em̄ per virgā illā ꝙ requirit ꝙ sit aptus delinquentes charitatiue castigare. Unde Isa. xj. Egredietur virga de radice iesse. Jesse em̄ incendiū interpretat ꝛ de incendio amoris debet egredi virga correctionis. De isto em̄ vide plus supra parte. iiij. ca. viij. vbi agitur de sexto requisito ad bonū iudicem. per flores requirit honesta cōuersatio. Unde Ecclesiastici. xxiij. Flores mei fructus honoris ꝛ honestatis. per folia vero intelligit verbi dei predicatio. Unde psal. Foliū eius non defluet. i. predicatio boni pastoris nō cesset. i. loco ꝛ tempoꝛe debito. Unde cuilibet tali dicit dominus per ꝓphetam. Isa. lviij. Clama ne cesses. q̄si tuba exalta vocem tuam. ꝛ annuncia populo meo scelera eoꝝ. Per amigdala vero infirmoꝝ compassio ꝛ consolatio intelliguntur. vnde prelatis specialiter dicit apostolus. prima ad Thessalonicen. v. Corripite inquietos. cōsolamini pusillanimes. suscipite infirmos. ¶ Item qualis debet esse eligendus in pastorem demonstratur in primo pastore a christo electo. qui scōm Isiō. septimo ethimologiarum. capi. ix. ac etiam scōm euangelij documenta trinomius fuit. vocabitur enim Symon qui interpretat audiēs vel agnoscens vocabat etiā petr⁹ q̄ dicit firmus ꝛ solidus. vocat etiā cephas. q̄ interpretatur caput. Per que tria nomina signat ꝙ prelatus eligendus sit audiēs ꝛ agnoscēs per sapientiam subditos informare sciēs. firmus ꝛ solidus per constātiam animā suam si necesse fuerit ꝓ onib⁹ suis ponere preparatus. Et caput per vite eminentiam subditos in moribus precedēs excellēs ꝛ bonum exemplū prebēs. ¶ Primo em̄ oportet ꝙ eligendus prelatus sit audiens obedienter deū et eius legem agnoscens. ac per sapientiā subditos informare sciens. Unde ad Thytum primo capitulo. oportet episcopum esse complectentē eum qui fm doctrinam est ꝛ fidelem sermonem vt potens sit exhortari in doctrina sana. ꝛ eos qui cōtradicunt arguere. In cuius signum ipsi episcopi in sua consecratione requisiti confitentur se noscere testamentum verus ꝛ nouum. Quid igitur dicendum est de ipsis qui in ꝓma sua professione ꝛ in primo suo ingressu in ouile dominicum committunt mendacium affirmantes se scire testamentū vtrūq;. et tamē vtriusq; sunt ignari. veraciter enim de ipsis affirmari potest non intrant in ouium ouile per ostiū hoc est per christum qui cum dixisset. ego sum ostium. Johannis decimo. Dixit etiam. ego sum veritas. Johannis. decimoquarto capitulo. Si igitur per mendacium intret ꝛ non per veritatem. non dubium ꝙ ostiū veritatis q̄ christus est nō intrant. sed ꝙ dyabolū qui mendax est ꝛ pater eius. Joh. viij. ca.

Et si hō de limo terre formatus ⁊ in paradiso posi tus.nō obstante q̄ ibi positus erat a deo. tamē nō potuit ibi viribus suis diu stare.sed cito horribilit cecidit vt patet Genes.ij.ca.Quale igit mirū. licz pastores moderni symoniace per dyabolū.⁊ p carnales homines ⁊ non per deū positi in statu pasto rali horribiliter cadant. ¶ Scōo debet esse pastor firmus ⁊ solidus per constantiā animā suā si opor tuerit pro ouibus suis ponens. Unde Joh.x.ca. Bonus pastor animaz suam dat pro ouibus suis. Debet etiā prelatus esse fortis respectu suoz subdi torū.scz in protegendo defendendo ⁊ subueniēdo. vt eos cōtra veritatis ⁊ virtutis aduersarios fortit defendat aduersarios inquā tam corporales q̄ spi rituales.sed sicut dicit Joh.x.ca.Mercēnarius et q̄ nō est pastor cuius non sunt oues ꝓprie vidit lu pum venientem ⁊ dimittit oues ⁊ fugit.⁊ lupus ra pit ⁊ dispergit oues.lupus est omis q̄ gregē dñicū impie inuadit.siue dyabolus siue membrū eius.s. hō quersus.mercēnarius ⁊ nō verus pastor est qui libet ambitiosus predicto mō symoniace p dyabo lum ⁊ per carnales homines electus ⁊ inducꝰ ad officiū pastorale. Unde Greg.in quadā omel. nō pastor inquit sed mercēnarius vocat.q̄ nō ꝓ amo re intimo oues dominicas sed ad temporales mer cedes pascit.sed certe talis fugit oues defendere ⁊ dimittit lupū rapere ⁊ dispergere oues dominicas Sed sicut dicit in flora.Bartho.titulo de prelatis vtrū vere pastor sit an mercēnarius cognosci vera citer nō pōt si occasio necessitatis deest. trāquillita tis em̄ tpe plerūq̄ ad gregis custodiā sicut ver⁹ pa stor sic ⁊ mercēnarius stat sed lupus veniens iudi cat quo quisq̄ animo super gregis custodiā stabit Lupus em̄ sup oues venit cū quilibet iniustus et raptor fideles atq̄ humiles opprimit.sed is qui pa stor esse videbat ⁊ non erat relinquit oues ⁊ fugit. q̄ dum sibi ab eo periculū imminere metuit resi stere eius iniusticie nō laborat. Fugit aūt non mu rando locū.sed subtrahendo auxiliū. Fugit q̄ iniu sticiam vidit ⁊ tacuit.fugit q̄ se sub silentio absco dit.Cui bene per ꝓphetā dicit Ezech.xiij. Vulpes in deserto ꝓphete tui israel erant ⁊ nō ascēdistis ex aduerso.neq̄ apposuistis vos murū pro domo is rael vt staretis in domo dñi. Hec ille. Debet enim prelatus stare cōstanter obediendo se pro grege cō misso.stare inquā quia non licet ei fugere. fingere vel fauere. Fugere per cure desolatōem. fingere p dissimulatōem. fauere per adulationem. sed stare oues defendendo.seipsum aduersarijs cōtra ponē do ⁊ cōtradicendo. Unde ⁊ de prelatis bonis pōt exponi illud psal. Posuisti nos in cōtradictionez vicinis nostris. ¶ Tercio eligendus in pastorē de bet esse caput per vite eminentiam.subditos in bo nis moribus precedēs excellēs ⁊ eis bonū exēplū prebens.Uita em̄ prelati debet esse exemplū aljs. ⁊ ideo alios in morū sanctitate excedere tenet.Un Hieronymus epistola.xxx.ad quendā episcopum scribit in hunc modū. In te inquit oculi omniū di riguntur domus tue conuersatio quasi in speculo cōstituta.magistra est publice discipline.quicquid enim feceris illud faciendū esse omnes putāt. Un gregorius.Dum pastor inquit per abrupta gradit necesse est vt ad precipicium grex sequatur. ¶ Sed est insuper notandum q̄ peccatū ambitionis fugiendū est specialiter ꝓter tria. Primo q̄ pec catum istud valde displicet deo.Scōo q̄ dyabolo multū placet.Et tercio quia homini multipliciter nocet. ¶ Quantum ad primū scz q̄ peccatuz am bitionis valde deo displicet dupliciter ostendi po test. ¶ Primo ꝓpter magnā iniuriam quā deo am bitiosus facere conatur. Unde sicut ad regem spe cialiter pertinet in regno suo aliquē locū eius tenē tem cōstituere.⁊ regi iniuriam faceret q̄ ab alio q̄ ab ipso vel sine eius consensu hoc presumeret acce ptare. Sic certe deo regi celesti magnā iniuriā fa cit qui ab alio q̄ ab ipso vel sine eius consensu di gnitatē presumit accipere. Et ideo dicit Eccle.vij. Moli querere ab homine ducatū.neq̄ a rege cathe dram honoris.Et ideo beatus Greg.in suis pasto ral. Dolens inquit virtutibus inuitus ⁊ coactus accedat ad regimē animarū.Et si ille qui virtutib⁹ pollet inuitus debet accedere. quid de illo dicēdū est qui vitijs sordet.ille nullo mō debet accedē. ⁊ si ipse accedat non modicū damnosum preiudiciuz est deo.sibijpsi.⁊ populo.Deo em̄ damnosum pre iudicium fit cum talis preficit. quia per talem im pium ambitiosum christus ab ecclesia sua excludi tur. In cuius rei figuram legitur.ij. Regum.v. q̄ thebusei posuerunt super muros hierusalem in cō temptū dauid cecos ⁊ claudos dicētes.Nō ingre dieris huc donec abstuleris istos cecos ⁊ claudos Spiritualiter ceci ⁊ claudi super muros hierusalē positi sunt mali prelati in culmine ecclesie constitu ti.qui sunt per ignorantiaz ceci.⁊ claudi per vite immundiciam.⁊ certe quoscq̄ isti nō fuerint amo ti.christus non poterit per gratiam in ecclesia dña ri. Quāvero damnosum preiudicium sit sibijpsi q̄ cum indignus est in ecclesia sublimat insinuat no bis augustinus dicens. In nullo sentio deum ita iratum mihi sicut in hoc q̄ cuz indignus essem po ni ad regimen nauis positus sum in apice regimi nis ecclesie. Unde de indignis prepositis ecclesie dicitur Sapientie.vj.Qui cum essetis ministri re gni illius nō recte iudicastis. neq̄ custodistis legē iusticie.neq̄ fm voluntatem dei ambulastis horrē de ⁊ cito apparebit vobis.quoniam iudicium du rissimum his qui presunt fiet. Item q̄ damnosum preiudicium sit populo qui indigne presumit pre latiam accipere patet ex verbis beati Grego.j. pa storalis exponens illud Matth.xviij. Qui scanda lizauerit vnum de pusillis istis etiā sicut supra.ca. ij.huius.vj.partis vbi agit de septimo motiuo con ferente ad detestatōem superbie. Et q̄ damnosum preiudicium sit populo quādo malus pastor in ec clesia preficit patet ex illo Prouer.xxviij. In exal tatione iustoz multa gloria est regnantib⁹ impijs ruine hoim.Et sequit Leo rugiēs ⁊ vrsus esuriēs ꝓnceps impi⁹ sup popl'm pauperē. Dux indigens prudētie multos opprimit p calumnia. Hmōi em̄ ambitiosi q̄ psumptuose platiam acciplūt bene figurant per ramnū Judicum.ix. vt ostēsum est supra pre.iiij.c.xix. vbi agit de symonia fere in princi pio. Scōo q̄ petm̄ ambitionis valde deo displi cet patet ex hoc q̄ ambitiosi carnem suam ⁊ suam

voluptatē carnalē in amore deo preferūt. vt astensum est supra ca. ij. huius. vj. partis vbi agitur de septimo motiuo cōferente ad detestatōem superbie circa mediū vbi agit de ydolo moloch. ¶ Tercio q̄ pctm̄ ambitiōis valde ōo displicet ptz ex magna vindicta qua pctm̄ istud puniuit. Unde legit Nume. xvj. q̄ chore. dathan et abyron anhelantes ad regimē ppli ceperunt pr̄m cōmendare. Moysen vo z aaron accusare dicētes. Sufficiat vobis. quia omis multitudo sanctor est. z in ipsis est dns. cur eleuamini sup ppl'm dni. ꝯobrem aperta est terra sub pedibus eor z deuorauit chore dathan z abyron. z oēm substantiā cū tabernaculis eor. z ignis de celo descēdēs interfecit. ccl. viros. z postea egressa est ira dni z percussit. xl. milia. z. cc. hominū de maioribus leuitarū. ¶ Et quantū ad scōm principaliter tactū vicz q̄ pctm̄ ambitiōis multū placet dyabolo tripliciter pōt ostendi. ¶ Primo ex hoc q̄ inter oīs creaturas ille primo z principaliter dignitatē ambiuit. per quā ambitionē dignitate angelica eternaliter est priuatus. De isto em̄ loquit̄ pphe ta Isa. xiiij. dicēs. Quō cecidisti lucifer qui mane oriebaris. corruisti ad terrā et vulnerabas gentes. q̄ dicebas in corde tuo in celum ascēdā supra astra celi exaltabo solium meū. sedebo in mōte testamēti in lateribus aquilonis cōscendā super altitudinem nubium similis ero altissimo. ¶ Scōo q̄ pec catum ambitionis dyabolo multū placet. patet ex hoc q̄ pre ceteris peris p̄mū hoiem ad ambitionē spūaliter excitauit z illū sibi in hoc obedientem in suā miserrimā seruitutē redegit. Ū de istis duob⁹ bea. Berñ. potestatis inquit impitio angelū felicitate priuauit. sciētieq̄ appetitus hominē immortalitatis gloria spoliauit. nō euam cibus deflexerat. nō mandator destituerat obliuio. sed promissi honoris ambitio illecebra decepit. hec Berñ. z ponit vj. flor. c. viij. ¶ Tercio q̄ pctm̄ ambitionis multū dyabolo placet patet ex hoc q̄ illos quos ambitio arripuerit excecat. z sequētes dyabolum in altū volarē facit. z tandē in p̄fundū inferni precipitat. vt ostendit supra ca. ij. huius. vbi agit de nono motiuo p̄ferēte ad detestatōem supbie p exemplū puerorū qui capiētes milui oculos expellūt z eū in altum volare permittūt ꝛc. Et ꝯtum ad tercium principaliter tactū. vicz q̄ pctm̄ ambitiōis homini multipliciter nocet patz ex hoc q̄ pctm̄ istud vehementer homini nocet in suo ingressu. s. cuz ambitiosus ad dignitatē intendit. sed vehemētius in suo p̄cessu. s. cum ambitiosus dignitatē acquisierit. sed adhuc homini vehemētissime nocebit in suo egressu. scz cū ambitiosus expulsus de dignitate eternaliē puniet pro eo q̄ male et ambitiose dignitatē obtinuit z pessime in dignitate se habuit. ¶ Primo em̄ ambitio homini vehemēter nocet in suo ingressu cū ambitiosus ad dignitatē intēdit. Unde berñ. in quodā ser. z po. vj. flo. ca. viij. O inquit ambitiosa ambientiū crux q̄ oīs torques omnibus fere places nil acrius cruciat. nil molestius inquietat. nil tm̄ apud miseros mortales celebrius desideratur. hec ille. Iterū Innocētius in de vtilitate humane cōditionis. ambitiosus semp est pauidus sp arrētus ne dicat q̄ displiceat. humilitatē simulat. honestatem mentit affabilitatē exhibet. benignitatē oīdit. subsequit z obsequit cūctos honorat. vniuersis inclinat frequētat curias. visitat optimates surgit et amplexat. applaudit z adulat p̄mpt⁹ et feruidus vbi placere cognouerit remissus z tepidus vbi putauerit displicere improbat mala. detestat iniqua. sed alia cū alijs p̄bat z improbat vt iudicet idoneus vt reputet acceptabilis vt laudet ab oib⁹. z applbet a singulis. sed ecce inter hec graue intra se sustinet pugnā. difficilēq̄ pclictū dū iniquitas pulsat animū. z ambitio tenet manum. z q̄ illa suggerit hec fieri nō pmittit. collidūt admodū mē z filia inq̄tas z ambitio. hec vindicat sibi publicū. hec secretū. ambitiosi z hypocrite honores fugiūt vt honoribus obuiēt. fugiūt subesse vt possunt p̄esse. z plerūq̄ gr̄ia vt acquirat p̄emnit z mūdus vt obtineatur relinquit. Et iō dr in flora. Bart. titu. de ambitiosis. z idē habet gl'a. in de vicijs. pte. v. vbi sic. hoc inq̄t maximū malū hz ambitiosus q̄ non habet respectū ad deū. nec ad p̄imū nec ad seipm. sed per phas z nephas z mille pricula ad dignitatē tendit quā appetit. cū tū p̄stet oia mala q̄ in intentiōe fuerint ambitiosa. hec ille. Et iō merito Ambro. in de similitudinib⁹. ambitiosos q̄ huius mūdi appetūt honores assimulat pueris sequentib⁹ papiliones. vñ inq̄t papiliones cū volāt tramitē rectū nō tenēt ß huc illucq̄ se agitāt. cūq̄ alicubi residere vident. nec ibi diu morant. Hos aūt cū pueri caperevolūt cito post eos currere satagūt. q̄ nō ad suos pedes ß ad papiliones intendūt aliq̄n in foueā cadūt secq̄ inaniter ledūt. plerūq̄ dū eos vident alibi residere incedūt suauiter z incaute vt eos valeāt cōprehendere qō dum faciūt manib⁹ plaudūt. z ad inuicez leui voce dicūt. ecce iā eos habem⁹. ß cū p̄pius accedētes eos apprehēdere tentāt. papiliones euolant. sed q̄n vero eos apprehēderint exultāt de nihilo. sine de vanitate q̄si magnū q̄d adepti fuissent sine essent. Similiter aūt faciūt q̄ mūdi huius honores appetūt. honores em̄ huius mūdi certam z rectam nō tenēt viā. sed in incertis diuerticulis de vno ad aliū trāsuolant. Cūq̄ sub alicuius substituerint potestate. nec diu ibi possunt remanere. Hoc igit dū stulti homies assequi cupiūt festinant post quibuscūq̄ modis possunt. z q̄ nō cōsiderant quo eos mō assequant sed quomodo adipiscant. ideo in grauia crimina decidunt. quibus suas anias vehemēter ledunt. aliq̄n vero cum viderint eos alicubi quasi sibi paratos ad eos accedūt. illucq̄ latēter z multum calide vt quasi nullo sciente valeāt eos obtinere. quos dum appropiant vehementer gaudent z exultant. sed cum p̄pius accesserint eosq̄ se iam posse apphendere putauerint honores de manib⁹ eor se excutiūt. z aliqua de cā ad alios se trāferunt. quos si quādo adepti fuerint gratulant q̄si aliquē verū honorē sint assecuti. cum tū ad veri honoris culmē puenire nō possint. si nō hos cū suor satisfactione cōmissor reliquerint. Dicit em̄ boeti. ij. de p̄solatōne philo. de dignitatib⁹ z ptātibus. si ineesset aliq̄d naturalis ac p̄prij boni nūq̄ pessimis puenirent. neq̄ em̄ sibi solerēt aduersa sociari. nolite igit pueri effici sensib⁹. malicia autez parvuli estote. sensib⁹ aūt p̄fecti suis. j. Cor. xiij. Nolite pu

criliter hos papilionones affectare. z fm cōsilium apli. j. Joh. ij. Nolite diligere mundū neq; ea q̄ in mundo sunt. si quis diligit mundū nō est charitas patris in eo. Quoniā omne quod est in mūdo aut est cōcupiscētia carnis, aut ꝓcupiscētia oculoꝝ aut superbia vite. ¶ Secundo ambitio hominiue hemētius nocet in suo ꝓgressu scz. cuz ambitiosus dignitatē acquisierit. vñ Cassio. in quadā epla. nōne inquit dignitates veteres solet amicicia mutare creat em cor nouū z nouos affectus noue dignitatis adoptio diuites facti elati pauptatis amicos cū pauptate fastidiunt. hec ille. Jtē innocentius in de miseria humane cōditionis. Ambitiosus inquit extollit z in iactantiā affrenat. nō curat. pdesse. ꝫ gloriatur preesse. ꝑsumit se meliorem. q; cernit se superiorem. priores iam dedignat. amicos notos ignorat. hesternos comites ptemnit. z ab antiqs sodalibus vultū auertit. ceruicē erigit. fastū oñdit. grandia loquit sublimia meditat. subesse non patit. sed ꝑesse molit. subditis est onerosus z oibus infestus preceps. molestus. z arrogans. grauis z importunus. hec ille. Sed huiusmodi ambitiosi i altis statibus positi nō attēdūt q; ibi positi sunt non ꝓpter eoꝝ vtilitatē tpalem z honorē. sed ꝓpter ppli dine cessitatē z a nocumētis custodiā. Vñ figurati sunt Exod. xxvj. per duo operimēta superiora tabernaculi. sicut patet supra ca. ij. huius vbi agit de septimo motiuo cōferente ad detestationē superbie parum añ finem. Jtem Hiero. Honores inquit secū periculum trahunt. cito periclitat ptās. sed quanto maior honor. tāta maiora pericula. Vnde sicut in cōflictu corporali hostes precipue irruūt sup regem. sic hostes spūales scz iniquitates z demones precipue irruunt sup illum q̄ in dignitate est. Jn cuius rei figura legit. iiij. Regū vltimo de sedechia q; ꝑsecutus est eū exercitus regis chaldeoꝝ vsq; in planiciem in hierico z ibi apprehēdit eū. Spūaliter sedechias rex erat. z significat quēlibet in statu dignitatis temporalis vel spūalis positū q̄ recte regere habet ppl'm sibi subditum. Exercitus chaldeorum est multitudo demonū persequēs quēlibet fidelem hoiem. z specialiter reges z duces siue pastores populi. qz pastore percusso oues cito z faciliter dispergunt. Planicies hierico amor. gaudiuz est z ꝓsperitas huius mūdi. Jn qua planicie ambitioso ꝓposito ecclesie per inordinatum amorem posito dyabolus eum cito comprehēdit z occidit. Vñ Prouerbi. j. Prosperitas stultoꝝ perdet eos. Jtem legit. iiij. Regū. vj. q; quādo rex syrie voluit pugnare cōtra israel consiliū iniit cū seruis suis dicens. Jn illo z in illo ponamus insidias. Et misit vir dei scz heliseus ad regem israel dicēs. cante trā seas ad locū illum. qz ibi syri sunt in insidijs. z obseruauit se rex israel. Spūaliter heliseus interpretatur dei mei salutare. z significat christum saluatorem mundi q̄ dicit in sua lege vbi potissime dyabolus ponit insidias. s. in altis statibus. dignitatibus z in curijs diuitum. qm teste psal. Sedet in insidijs cum diuitibus in occultis vt interficiat innocentē. Si quis igitur per huiusmodi loca transierit id est ad culmen status honoris ambitiose anhelauerit. nisi virtutum militibus vallatus fuerit. rex syrie id est dyabolus capiet z interficiet eum. z ad penā finaliter deducit eternam. Et ideo merito dicit Ecclesiastici. vij. Noli querere fieri iudex nisi virtute valeas irrumpere iniquitates. ¶ Tercio ambitio vehementissime nocebit homini scz in suo egressu cum ambitiosus expulsus de dignitate eternaliter punietur pro eo q; male dignitatem obtinuit. z pessime in dignitate se habuit. vnde ambitiosis ꝓpositis ecclesie dicitur Sapien. vj. Judicium durissimum his qui presunt fiet. exiguo enim cōceditur misericordia. potentes potenter tormenta patient. Jtem apoca. xviij. Quantū glorificauit se z fuit in delicijs tantū date ei tormentū et luctum. Quod considerās beatus Grego. super euangel. omē. xj. Presentia inquit gaudia sequunt perpetua lamēta. Jn cuius rei figura legit Jone. iiij. q; ionas a ninive ciuitate exiens ascendit ad quendā montē ꝛc. sicut patet supra ca. iiij. huius vbi agit de ꝓma specie superbie parū ante finē. Jtem ad idem pertinēter potest reduci illa hystoria Genes. xlviij. vbi legitur q; ioseph volens patrem suum iacob benedicere duos filios suos scz effraym z manassen ꝛc. sicut patet supra ca. ix. huius. vj. partis vbi agitur de tercia stulticia superboꝝ qui seipsos magnificātes alios contemnunt.

Capitulum XXVII

Tercia filia inanis glorie est hypocrisis.

Pro quo notandum q; hypocrita dicit ab hypo quod est falsuz z crisis qō est iudiciū. qz dū intus malus sit bonum palam se ostēdit. z ideo de eo habet falsum iudiciū dū falso vultu incedit. z simulat se esse qō nō est. et de hypocrita dī hypocrisis. i. simulatio. z est hypocrisis descriptiue simulatione virtutū aut arte clausum viciū palliare. Vñ Jsi. in de sum. bo. li. iij. ca. xxiij. Hypocrite inquit sillatores dicunt q̄ insti eē nō querūt. sed tm videri cupiūt. hi mala agūt z bona ꝓfitent. q ostentationē q̄ppe boni apparēt. per actōem vero mali existunt. oia possunt a simplicibus vicia ꝓpetrare. simulatio vo z hypocrisis non cōmittit nisi a male astutis p calliditatē valētib⁹ vicia sub specie virtutū celare z non verā sanctitatez obtēnere. sancti non solū glorīā supra modū suū oīno non appetunt. sed etiā hocip̄m videri refugiūt qō esse meruerūt. Hypocrite aūt malicie sue occulta tegentes ante oculos hominū q̄si innocētie sanctitate se vestiunt vt venerent. qbus bñ diuina voce dicit. Ve vobis hypocrite qui similes facti estis sepulcris dealbatis. que foris quidem apparēt hominibus speciosa. intus vero pleni estis auaricia z iniquitate. Dupliciter damnant hypocrite. siue ꝓ occulta iniquitate. siue pro aperta simulatione. ex illo em̄ condemnant quia iniqui sunt. ex isto quia ostendūt qō non sunt. Nō semp latent hypocrite. nam z si in principio sui quidā non pateant. ꝓtus tñ ꝫ vita eoꝝ finiat qua simulitate vixerunt detegunt. hec ille. Vñ narrat bea. Gre. z ponit in flora. Bartho. titu. de hypocrisi q; quidam monachus magne estimatiōis habebat. moribus atq; in oñi actōe sua ꝓpositus. ꝫ sicut post veraciter patuit lōge aliter ꝫ apparebat fuit. nam corpis superuenie-

te molestia ⁊ morte appropinquãte. fratres eius ad se venire fecit. At illi tali vt putabãt viro morti te. magnus aliquod aut delectabile se audire ab eo crediderut. quibus tñ ipse afflictus ⁊ tremẽs cõpulsus est ꝓdere qualiter hosti traditus agebat exire. Dixit em̃ qñ me vobiscum ieiunare credebatis. occulte comedebã. quare nunc ecce draconi ad deuorandum sum traditus. q̃ cauda sua mea genua pedesq; ligauit. caput vero suũ intra os meũ mittentes spũm meũ ebibens abstrahit. quibus dictis statim defunctus est ille. Dñ de talibus hypocritis. Prosper in libello suo de dono timoris. Quid inq̃t dicemus his diebus exquo tot apparẽt hoies in exteriori similitudine. ⁊ tñ interiori sunt bestijs silue stribus peiores. Renera ꝓ toto mũdo videt de talibus esse sicut de imaginibus. q̃s pitagoras putauit in parietibus. quarũ aliquas formauit cũ facie hois ⁊ cũ corpe leonis. ⁊ aliquas cũ facie leonis et corpore hois. ⁊ aliquas cũ facie hois. ⁊ residuo corporis asini. ⁊ aliquas cũ capite hominis ⁊ posteriori parte vsi. ⁊ sic de ceteris. Sic certe est de hypocritis. nam aliqui apparẽt in facie et aperte aĩ mites ⁊ humiles. ⁊ ꝓuosi homines. sed sunt tergo leonibus subtiliores verberando spoliãdo macrãdo. similiter aliq̃ apparent abstinẽtes. ⁊ tñ ꝓpter imoderatam gulã quã latenter frequentãt sunt vsis fetidiores. et sic de ceteris. Dñ narrat de quodã papa noie benedicto. qui symoniace intrauit in papatum. ⁊ q̃uis se sanctum simulauit pessime tñ vixit quo mortuo cito post cuidã familiari apparuit cũ capite asini ⁊ etiã cũ corpore vsi. Cum aũt ali⁹ territus quis nã esset quesierat respondit. Ego inquit sum ille papa benedictus eo mõ tibi apparẽs quo vixi in mũdo. nam q̃uis totũ studiũ meũ pretendebã sanctitati. fuit tñ in rei veritate circa luxuriã ⁊ carualẽ voluptatem. Et ideo caput asini qui animal valde luxuriosuz est iam porto. Et quia residuum corporis mei fuit circa ventrẽ ⁊ etiã ciborũ delicias iam corpus gesto vsinũ. quod est animal gulosum. Dñ Crisost. ope. imp. ꝓ tales sic scribit. Nescio inquit si homo es manifeste possum dicere aliud cũ calcitres vt asinus. saltas vt thaur⁹. fremis in mulieres vt equus. castrimargiam patiaris vt vsus. carnez impingues velut miluus. rapis vt lupis. irasceris vt serpẽs. percutis vt scorpio. dolosus es vt vulpes. venenũ malicie obseruas vt aspis ⁊ vt vipera. ⁊ prelieris aduersus fratres quẽadmodum demon pernicios⁹. qualiter igit poteris te inter homines numerare: non video in te talis nature caracteres. q̃ enim feram te dicã. sed bestie abvna malitiarũ retinenẽ. tu aũt simul omnes longe differes. longe ab illarum irrõnabilitate incedis. si vero demonẽ te dicã. sed demon nec̃ ventris tyrãnidi seruit nec pecunias concupiscit. cum igit ⁊ feris et demonibus plures malicias habeas. qualiter te hoiez dicam. Erubesce igit hypocrita inquit crisost. ⁊ dic si bonũ est bonũ esse bonũ. ⁊ malũ est esse malum. si primũ vt inquit ergo non vis esse qõ vis apparere. ⁊ si secundũ sez si malũ est esse malũ vt quid vis esse. quod non vis apparere. quod em̃ turpe est apparere. turpius est esse. ⁊ quod formosum est apparere formosius est esse. Igit aut esto qõ appares. aut appare qõ es quia manifestũ malum non a sapiẽtibus reprehendit. dũ insania estimat. hec Crisost. Dñ ⁊ Prosper in de vita cõtemplatiua. de talibus hypocritis sic scribit. Sunt inquit quidã religiosi his diebus qui volũt esse cõuersi. ꝯ cõtra ꝓcedẽtes malos mores nihil obijciunt. non mentẽ mutauit sed vestem. Hi sunt q̃ sermone tm̃ non opere seculo renunciant secularit̃ viuunt. et vicia sua iam inanit ꝓfessione vite melioris abscõdunt. ac religionis imaginarie noie palliati opinionem virtutis ꝓ virtute suscipiunt. qui inter homines tantũ videri volunt timorati ⁊ iusti. distant quidẽ a populo non mente et intẽtione. sed tantũ veste. non victu sed habitu. specie tm̃ sed nõ effectu magni studẽt videri sed nõ fieri. predicãt magna ꝯ nõ faciunt. Accusant vicia sed tamen vicia non deponũt. docent sermonibus sed non tenẽt operib⁹. publice sibi displicere simulant qõ in occulto cõmittunt. Confitenẽ se diligere deum. factis aũt negant. In habitu ⁊ victu aũt formã pietatis habentes. sed virtutem eius abnegantes. qui ideo decipiunt plures. quia transfigurant se in angelos lucis cum vultu ⁊ tonsura. ymbratilem picturam religionis pretendũt. ex quo fit vt fiunt hypocrite fallaces lupi rapaces sub ouino vellere. De quibus per ꝓphetam dicit. Filij alieni mentiti sunt mihi. Filij alieni inueterati sunt ⁊ claudicauerũt a semitis suis. Conuersationem eoꝝ damnationẽ eternam reputa. qui ꝓ claustro mores seculi deserunt. ꝓ christo saluatori suo modicas facultates despiciunt. sed cõtra ꝓximũ spem maioris cõcupiũt. et sub ꝓtalium ꝓtemptu cupiditas interior latet. Isti em̃ figurant Ben. xix. per vxorem loth. que post exitum de sodomis retrospiciens cõtra ꝓhibitiones angeli. versa est in statuam salis. Statua em̃ similitudinẽ hominis non tamẽ veritatẽ habet. sic etiaz tales similitudinẽ religiosorũ. s. habitum ⁊ alia signa exteriora. non tñ habet veritatẽ religiosorum. Mã sicut dicit Linconi. dicto. xliij. intrantes religionem dicũt oia relinquentes. s. possessiones ⁊ ꝓpriam volũtatẽ. Et sicut matathias relinquẽs oia in ciuitate fugit in montẽ. vt patet. j. Macha. ij. sic ⁊ religiosi relicto desiderio terrenorum fugerẽt in montẽ cõtemplationis. hec Jinco. Item de hypocritis talibus loquit Gratianus. ⁊ ponit in ca. de penitẽ. dist. ij. si quis senem. Sepe inquit hõ multis occulte peccatis inuoluit. et in vna alia virtute magnus videtur. ⁊ dum innotescit hominib⁹ ꝓ culdubio laudat eius fauor inblanter appetitur Dñ fit vt ⁊ ipsa virtus ante dei oculos ꝓtus nõ sit dum abscondit qõ multũ displicet deo. sed perdit qõ placet homini. que itaq̃ esse merita apud deum possunt qñ ⁊ mala occulta sũt ⁊ bona publica. plerũq̃ em̃ latet supbia ⁊ castitas inuotescit. atq̃ ideo ostensa diu castitas circa finẽ vite perdit. quia cooperta superbia. vsq̃ ad finem incorrupta retinetur De isto decreto vide plus supra parte. v. ca. xiij. vbi agitur de inconsummatione siue imperseuerãtia. ⁊ in illo vbi agitur de perseuerantia generali ⁊ speciali. Et ideo merito dicit spiritussanct⁹ Eccles. j. Ne fueris hypocrita in cõspectu hominũ ⁊ nõ scãdaliseris in labijs tuis. attende in illis ne forte ca-

das ⁊ adducas animetue in honorationē.et ednellet deus absconsa tua in medio synagoge elidat te quoniam accessisti maligne ad dominū. ⁊ cor tuū plenū est dolo ⁊ fallacia. ¶ Sed est hic insuper notandū q sicut docet Parisi.in devicijs pte.vj.ypocrisis tres sunt species.

Capitulū XXVIII

Prima species ypocrisis est quando qs coram hominibus simulat sanctitatē.⁊ in occulto psumit deum offendere. De qbus bern.vj.sloz.ca.xxvij. Tales inquit ypocrite omes sunt habitu.vulpes actu. ⁊ crudelitate lupi.hij sunt q boni videri volūt. sed non esse.mali nō videri ꝫ esse volūt.quoz quemlibet Crisosto.ope.imper.omel.xlij.sic alloquitur Ypocrita.nūquid bonū est esse malū.vt qd nō vis apparere quod es.si aūt melius ē bonū esse.vt qd nō vis esse qd vis apparere.nam quod turpe ē apparere turpius est esse.qō aūt formosum est apparere formosius est esse. ergo aut esto qō appares. aut apparere qō es.hec ille. Hmōi em ypocrite bene figurantur p statuā mortuā quā posuit michol sup lectū dauid.j.Reg.xix. de quo dictū est supra parte quarta.cap.xxxvj. vbi agit de quarto impedimento oronis. Item Holgot in lectura libri sapientie.lectione.clxiij. Ypocrita inquit comparatur ydolo.qz sicut ydolū effigiem habet extrinsecꝰ hominis viuentis ꝫ tamen corde caret intrinsecus ⁊ omnibus pribus spūalibus. ita ypocrite videnť viuere vita gre.⁊ tñ interius mortui sunt spūaliter p peccatū in corde. Hij plerūq lapsos damnāt ⁊ tudicant sine cōpassione vt credāť eo iustiores ⁊ mūdiores quo ad recta seuiores monstrāť. Et qz tales inueniūtur nonnūq in statibus ⁊ gradibus ecclesiasticis. Ideo merito de talibus conquerit dns p ꝓpheram Hiere.xxxij.dicēs. Posuerūt ydola i domo in qua inuocatū est nomē meū vt polluerēt eā hec ille. Hñ ⁊ de ypocritis in dignitatibus ⁊ statibus ecclesiasticis positis pōt intelligi illud Sapi. xv. Omnia ydola nascentiū deos estimauerūt. qbꝰ neq oculoz visus ad videndū.neq nares ad respirationē pcipiendū.neq aures ad audiendum. neq digiti manuū ad tractandū.sed ⁊ pedes eoz pigri ad ambulandū. Huius textus declarationem vide supra pre qnta.ca.ij. vbi agit de secūdo puocatiuo cōferente ad detestatōem accidie. ⁊ in illo vbi agit de tercio motiuo p qō ostendit q peccatū accidie valde diabolo placet. Item ypocrite in dignitatibus eccie positi figurant p statuam Iouis quā collocauit antiochus in templo dei. de quo dictum est supra pre.iij.ca.xiij. vbi agit de psonarū acceptione circa medij ꝛc.

Capitulum XXIX

Secunda species ypocrisis est qñ qs tam in occulto q in aperto facit opa de genere bona. ꝫ tamē mala intentione.quia ꝓpter vanam gloriam.vt ab hominibus videať ⁊ honorificetur.quā speciem ypocrisis ꝓhibet dominus Deutro.xxij.dicēs. Ne induaris vestimento quod ex lana linoq contextū ē

Super quo Parisi. Per linū inquit quod subtilius est cogitationes supbie interi⁹ clause intelligūtur. Per lanā que alba est opera extra lucentia intelligūtur. Hñ ypocrita sub grossicie lane linū latet.i.sub exterioribus operibus vana gloria in mēte interius occultatur. ꝫ certe opera bona de genere que faciūt ypocrite ea intentione vt laudē hūanam ⁊ honorē huius mūdi obtineāt non cedēt eis ad meritū.ꝫ potius ad dāmnatōnem. Hñ xps in euangelio Mat.vij. Nūquid colligunt de spinis vuas.aut de tribulis ficus.q.d.non. Hnō vt dicit Johan.abb.de vill.sup eodem. Juxta naturaz arboris erit ⁊ fructus. vinū em de spinarū asperitate non colligūt.sic nec bonū sibi meritū acqrit aliqs ex opere.de quo malū machinať in corde.nec exterius exhibiti boni operis fructū pcipit q benefacere non intendit. Nam sicut vua de vite spinis sublacentibus incūbente collecta non ē fructus spine ꝫ vitis.ita refectio pauperis ad ypocritā nō referť. nec ipius ē fructus. sed potius domini qui eam p manū serui inutilis vtiliter fieri ꝓcurauit.per spinas igiť ⁊ tribulos heretici ⁊ ypocrite designātur. qui appropinquantes sibi bonos tanq̄ spine lacerant ⁊ cruentant. Ficus bone cōuersationis ē dulcedo. vinum est feruor charitatis que cor hominis letificat.que in hereticis ⁊ ypocritis non habētur. Unde Crisosto. ope.imper.omel.xlij. Omnes inquit species iusticie quas habent serui dei in veritate.possunt ⁊ serui diaboli habere in simulatōne ꝓter charitatem. Habet em diabolus mansuetos ⁊ humiles. habet castos ⁊ elemosinarios ⁊ ieiunātes ⁊ omnē speciem boni quā creauit deus ad salutē hominū ⁊ ipsas spēs diabolus introduxit ad seductōem vt inter verū bonū ⁊ bonū simulatū cōfusio fiat.vt simplices homines q boni veri ⁊ qui simulati sunt differentiam intelligere non pñt.vt dum querūt bonos viros dei incurrāt in seductores diaboli.solam aūt charitatē sancti spūs nō potest mūdus mutari. igitur omnes species iusticie in peccatoribus inueniūtur. sola grā vere charitatis nisi in seruis dei.ideo hāc ꝓuatam charitatis speciē sibi soli seruauit spūssanctus vt p illius iusticiā ⁊ testimoniū sic cognoscat vbi ē spūssanctꝰ. hec Criso. Sed certe hmōi ypocrite infructuosi finaliter ꝓficieńt in ignē eternū.dicēte xpo Math. vij. Omnis arbor q̄ non facit fructū bonū excidetur.⁊ in ignē mittet. Sup quo Parisi. hoc inquit intelligitur cōtra ypocritas q nō faciūt fructū qui bonus sit licet bonus videat.quoniā sunt similes arboribus que sunt iuxta mare mortuū. quaz fructus ante maturitatē virides sunt.cuz igiť maturi sint si inscidanť inueniūtur in eis fauille ⁊ cineres sic opa ypocritaz modo videńt meritoria vite eterne.sed cū dominus manifestauit qua intētione ea fecerūt apparebit q erant meritoria ignis infernalis. Hñ ⁊ de quolibet tali ypocrita bea. Greg.xv. moral. Ypocrita inquit scire vult diuina eloquia ꝫ non facere.vult docte loqui nec tamen docte viuere.⁊ dum exterius placere q̄rit hominibus.seipm interius aspicere.negligit opa sua nō bono vsu ꝫ in vsum ꝓprie laudis assumit.⁊ quod solius dei ꝓpium est assumit in laudem sui.⁊ ideo talis ypo

crita bene figurat p cardnũ de quo.ij.paralip.xxv sic scribit.Carduus est q in libano misit ad cedrũ libani dicẽs.Da mihi filiam tuam filio meo vxorem.Et ecce bestie q erant in silua libani trãsierũt z cõculcauerũt carduũ. Moraliter cedrus ista deus est cuius filia est eius gloria.carduus ẽ ypocrita cuius filius ẽ vanus eius appetitus cui desiderat dari gloriã in pũti.quem ideo bestie silue.i. demones infernales finaliter cõculcabũt.Nam Job xliij.ca.Non veniet in cõspectu tuo dñe omis ypocrita.z non mirũ cũ dñs non sit ante faciẽ ypocrite.omnia em opera facit vt videat ab hominibus. hoc em ẽ vnũ qđ multũ placet deo.q hõ cor suũ semper habeat ad deũ.Vñ sup illud ps. Firmabo sup te oculos meos.Dicit glo. in psona dei virũ iustũ sic alloquentis.Non auferã oculos meos a te. qz tu semp leuas oculos tuos ad me.ꝫ p eo q hoc vicio ypocrisis maxime regnat in religiosis z in ceteris viris ecciasticis.Ideo merito Crisosto.ope. imper.omel.xl.Tolle inquit hoc vicio de clero vt nõ voluerint hoibus apparere iusti z sancti z sine labore omnia alia vicia resecant. Ex hoc em vicio nascit vt ne velint inter se meliorẽ eis habere sicut nec iudei xpm.nõ em eũ filiũ dei esse crediderunt. ꝫ habere eũ talem non sustinẽtes sicut ꝓphetat de illis Salomõ di. Venite circũueniamus iustum qm inutilis est nobis.z imꝓperat nobis peccata legis.Ex hoc em nascitur vt clerici cũ peccãt difficile pniam agant. erubescit em aliqñ reus videri q semper fuerit iudex.hec ille. Item idẽ omel.xxxvj Laici inquit delinquentes facile emendant. Clerici autẽ si semel in malũ irruerint inemẽdabiles sunt.z nimirũ qz spũssanctus fugit eos sine q corrigi nõ possunt. Vñ Sap.j. Spũssanctus discipline effugiet fictum.i.ypocritã q fingit se amicũ dei cũ in veritate sit dei inimicus. Sed hic forte querit aliqs.vtruz grauius peccat ypocrita in secreto peccans.z in apto sanctitatem simulans ꝫ peccator in eodem genere peccati cum ypocrita publice peccans. Et videt publice peccãs grauius peccare ꝫ ypocrita peccatuz suũ occultans.Ex hoc q q publice peccat malus ẽ interius.z exterius in deũ peccans p inobedientiam.z in ꝓximũ p malũ exemplũ.ꝫ minus malus ẽ q malus est interius tñ. ꝫ q malus ẽ interius z exterius.igit publice peccans grauius peccat ꝫ ypocrita pctñ suũ abscondens.Huic rñdet Paris.in de vicijs.pte.vj. dicẽs q rõ ista hꝫ locuz.nisi aliqs pctñ suũ occultaret bona intentione.s.ne alios corrũperet p exemplũ. Sed aliud ẽ de ypocrita q peccatũ suũ occultat vt ecclesiaz decipiat z sanctitatẽ simulat.simulata em sanctitas nõ est sanctitas ꝫ duplex iniquitas.sicut dicit Hiero.sup Isa.de duobus malis.leuius est apte peccare ꝫ sanctitatẽ simulare.Vñ Isido. in de sum.bo.li.iij.ca.xxiiij.Non mgt eoz desperanda est salus q adhũc aliqd terrenũ sapiũt.duz possint z in occultis agere vñ iustificẽtur. hi em meliores sunt ypocritis ex eo q mali sunt in aperto z in occulto boni.ypocrite vo in occulto mali sunt z bonos se palam ostẽdunt.ypocritam iustus arguere ꝓhibet.ne deterioz castigat9 existat.dicẽte salomõe. Noli arguere derisorẽ ne oderit te,hec Isi.

Capitulũ XXX

Tercia species ypocri

t sis est.quãdo quis ypocrisim desinit minorem.vt in subtiliori ꝓmaneat. z maiori vt negantes fingentes siue dissimulantes bonũ opus qđ de genere faciunt.ne ypocrite videant vt cũ aliqs requisitus an ieiunet.dicit deus scit.vt dicatur ypocrita nõ esse. in ꝓma specie bonitas in operibus exterioribus apparet. in secũda vo i occultis z in apertis ꝫ nõ in intentione. in tercia vo specie ꝓtendit bonitas intentõis.que tamen intẽtione caret veritatis. In ꝓma multũ occultat dyabol9.in secũda magis.i tercia maxie.ꝫ xps volẽs suos fideles a blandicijs simulatoribus z deceptõibus hmõi ypocritarũ cauere dicit Mat.vij.Attendite a falsis ꝓphetis qui veniũt ad vos in vestimentis ouiũ.intrinsecus autẽ sunt lupi rapaces a fructibus eoz cognoscetis eos.Sup quo Januensis. Falsi inquit ꝓphete sunt ypocrite q ecclesiam dei piculose oppugnãt.olim eccia passa est bellu tyrannoz.et hoc vicit p patientiã quotidie patitur bellũ hereticoz z hoc vicit p sapiam.bellũ vo ypocritarũ nondũ vincere põt.z quia occultum z domesticũ ẽ.Item Paris.sup illud Apoca.vj. Ecce equus pallidus.z idem habet Hozra sup eodem. vbi sic scribit.Postꝫ inquit antiquus hostis intellexerit nec principũ ꝓsecutione nec hereticoz prauitate cõtra eccIam xpi se posse ꝓficere.qz ecclesia quanto magis aduersitatibus atteritur.tanto magis virtutib9 roborat falsos frres in ypocrisi ãbulãtes subintroduxit.z p eos q̃si p domesticos secretius fideles turbare temptauit. Vñ Aug. Nemo inquit in eccia amplius nocet ꝫ ypocrita. q̃ querse agens nomẽ vel ordinẽ sanctitatis vel religiõis gerit.hec Aug.z ponit in ca.dist.lxix.nemo. Item de talibus ypocritis bea. bernũ.vj.flor.capi.xxiiij. Ypocrita inquit singularia magis inusitata sectatur.vt fragrantia ꝓprie opinionis respergat cuius affectio elongat a xpo z vanis fauoribus delectat cuius mẽs nõ testimonio ꝓprie conscientie ꝫ adulationibus demulcet.tristicia ypocritaruz non est in corde ꝫ in facie.dicente xpo Mat.vj. Exterminant em facies suas vt appareant hominibus ieiunantes.Amen dico vobis receperũt mercedẽ suã hij sunt q̃ boni videre ꝫ non esse. mali nõ videri.ꝫ esse volũt.z sequtur. Serpit hodie putrida thabes ypocrisis p oẽm corpus eccie.z quo latius desperatius.eoꝫ periculosius quo interius.nam si insurgeret apertus hereticus mitteret foras z aresceret.si violentus inimicus absconderet se fortitan ab eo.nũc autem quem ejciet z a quo abscondet se.omnes amici z omnes inimici. omnes pacifici z omnes domestici.z nulli pacifici. omnes xpi.et oẽs que sua sunt querunt z non que iesu xpi.olim ꝺdictum est z nũc tẽpus adimpletionis aduenit. Ecce in pace amaritudo mea amarissima.Amara ꝓius in nece martyz.amarioz post in conflictu hereticoz.sed nunc amarissima in moribus domesticoz.Non fugare nec fugere eos potest. intestina z insanabilis ẽ plaga ecclesie.z iõ in pace amaritudo eius amarissima. Sed in qua pace et pax ẽ

ꝛ non est pax. pax a paganis. pax ab hereticis. sed nō ꝓfecto a filijs qui sub pelle ouina lupi sunt latentes. hec ille. Et ideo merito Johannes de abb. vill'. Domin⁹ inquit monet nos vitare ypocritas qui veniūt ad nos in vestimentis ouiū. i. in simplicitatis habitu ministrorū ecclesie ꝛ intro sunt lupi rapaces. De quibus Ezechie. xxij. Principes i medio eius quasi lupi rapientes ꝓdam ad effundendum sanguinem ꝛ ad perdendas animas. Mat. vij. dicens. Ex fructibus eoꝝ cognoscetis eos. Super quo Crisosto. ope. imper. omel'. xx. Si quis inquit lupuꝫ cognouerit pelle ouina quomodo illū cognoscēs nisi ꝙ vocem. aut per actum. Quis iclinata deorsum balat. Lupus in aerē conuertit suū caput contra celuꝫ ꝛ vlulat. Qui igitur deum cōfitetur ꝛ emittit vocem humilitatis ouis est. qui aūt aduersus veritatē blasphemus vlulat contra veritatem domini lupus ē. Unde dicit ꝓpheta de talibus. Posuerūt in celū os suū. Quis herbā manducat. lupus ỽo carnem. quem igit̄ videris de prato scripturarū herbas floridas iusticie colligentez ouis est quem aūt videris in sanguine psecutiōis gaudentem lupus ē. hec Crisosto. Item Parisiē. super eodē. A tribus inquit maxime cognoscūtur ypocrite. Primū est facilis reꝓhensio altoꝝ. qō faciūt vt iusticie zelū habere videant. Ū berū. sup cantica. Ypocrite inquit volunt esse humiles sine despectu. ꝛ pauperes sine defectu. ꝛ volūt bñ vesti ri sine sollicitudine. ꝛ volunt delicate pasci sine labore. alijs adulantes. alijs detrahentes. alijs inuidentes. mordaces vt canes. dolosi vt vulpes. superbi vt leones. exterius vt oues intrinsecus autē vt lupi rapaces. volūt esse sine auctoritate iudices. sine visu testes. sine ꝓcessu doctores. postremo falsi accusatores. ꝛ omni ỽtute carētes. hec ille. ¶ Secūdo cognoscūtur ypocrite ex oppressione bonoꝝ opprimūt eñ bonos psequēdo factis ꝛ detrahēdo verbis. cuiusmodi videntur esse homines multi superiores ecclie tam seculares ꝙ regulares qui fideles ꝛ humiles xpi seruos psequūtur. i. incarcerant ꝛ aliqñ comburendo occidūt. Sed quare hoc faciūt. certe experientia docente ꝓ eo ꝙ eoꝝ vitam voluptuosam ꝛ negligentiam reꝓhendūt. Sed o miser qui taliter agis. quare respicīdo scripturas sacras ꝛ specialiter euāgelia. non cōsideras ꝙ in augmentationē sue ꝓprie damnatōnis ita fecerūt ꝑ decessores tui pontifices. falsi scribe ꝛ pharisei qui voluptuose de bonis eccleſie vixerūt sic ꝛ tu nūc. nonne ipi occiderūt xpum. apostolos ꝛ sctōs martyres. reputantes eos hereticos ꝓ eo ꝙ eoꝝ pecca ta reꝓbauerunt. sic ꝛ tu reputas tam eos hereticos ꝙ tuam vitam reꝓbant voluptuosam. Item quare nō cōsideras ꝙ sicut dicit Hiero. ꝛ ponitur in canone. xxiij. q. iij. transferūtur. Ceteres inquit scrutans hist̄orias inuentre non possum scidisse ecclesiam. ꝛ de domo domini populos seduxisse preter eos qui sacerdotes a deo positi fuerant ꝛ ꝓphete. i. spectatores. Isti igit̄ vertūtur in laqueū retrorsum in omnibus locis ponētes scandalū. hec ille. Unde Crisosto. ope. imper. omel'. ij. Quis nūq̄ ꝙ sequit lupum. sed lupus ouem. Sic eñ cayn psecutus est abel. non abel cayn. Sic ysmabel psecutus est ysaac. ꝛ non ysaac ysmabelē. sic esau iacob non iacob esau. Judei xpm. non xpi⁹ iudeos. Sic hereticī psequūtur xpianos. nō xpiani hereticos. hec ille. Item Gregori⁹. xxxj. mora. Ypocrita inquit de pace ecclesie sancte primitus. ꝛ idcirco ante oculos nostros religiōe vestitur. si qua ỽo fides temptatio surrepat ꝛ erumpat. statim lupi mēs rabida habitu se omnino pellis expoliat quantūcūq̄ ꝫ bonos seulat psequens demonstrat. ¶ Tercio cognoscūtur ypocrite per impatientiam in aduersis. nam ypocrite ad impatientiam in omni cōtumelia eis dicta monētur. Unde Grego. xxx. mor'. Ypocrite inquit nullo correctionis iaculo se pene trare permittūt. ꝫ in omni peccato quod faciūt scutum superbe defensionis opponūt. Nam cū quis talem de reatu sue iniquitatis arguit. non mox cogitat quomodo culpam suā corigat. ꝫ quid i aditorū defensionis sue apponat hec ille. Et ideo huiusmodi ypocrite qui peccata sua defendūt cuꝫ arguūtur incorrigibiles sunt vt dictum est supra i secūda specie ypocrisis in fine. Unde ꝛ in hmōi rei figuram legitur Judicū. j. ꝙ dominus fuit cuꝫ iuda ꝛ montana possedit. nec potuit delere habitatores vallis. quia falcatis curribus abūdabāt. hoc ē in curribus eorum falces erant. cū quibus sibi obuiantibus aduersantia sectabant. Moraliter iuda laudans vel confitens interpretatur. ꝛ virū iustū in omnibus opibus suis non seipm ꝫ deū laudantez ꝛ confitentem significat. cū quolibet eñ tali dñs ē ꝛ montana. i. vite eminentiā possidet. Habitatores ỽo vallis sunt ypocrite. quia viros iustos eoꝝ neꝯciam reꝓhendentes conuiciis scindūt. ꝛ incorrigibiles pmanent. ꝓpter quod scirpo ꝛ carecto cōparant. Ū Job. viij. Nūquid virere pōt scirpus absq̄ humore. ꝛ carectū crescere sine aqua. Glosa scirpus intus est vacuus. carectū ỽo est herba acuta manū ledens. Ū ꝛ ypocrita gratia vacuus est ꝛ nō recipit correctionē. ꝫ ad lacerādū vitam aliorū iustoꝝ ꝓrupit. tanq̄ exprobratio alteri⁹ criminis absterſio sit ꝓprij. Ū Greg. j. mor'. In laude inquit posit⁹ ypocrita si adhuc q̄libet eorū corripere audeat asperitate sua ꝓtinus vitaꝫ corripientis secat. sanctus nāq̄ nō esse appetit ꝫ videri. depheſoq̄ se in prauitate trascit. loq̄ sibi redarguentem ꝓhibet. qz velut in occulto vulnere tactus dolet et qualis imperitis notuit talis vult ab omnibus esti mari. ꝛ paratior est mori q̄ corrigi. Redargutōne quippe redditur. quia quasi dire psecutionis estimat iaculū puritatis verbū. Unde exasperatus ꝓtinus in contumelijs surgit ꝛ que mala exaggerat contra vitam corripientis inquirit demonstrare q̄ longe incompabiliter reruꝫ compbensorē suū desiderat. vt innocentē se non suis actib⁹ sed alienis criminibus ostendat hec Grego. Ex istis patet q̄liter ypocrite ex suis fructibus id est operib⁹ cognoscūtur. omnia eñ opera ypocritarū et licet aliqua bona videantur. tamen ꝓpter malā intentōnem sunt mala. Unde Crisosto. ope. imper. omel'. ij. exponens illud Math. vij. Non potest arbor bona fructus malos facere. neq̄ arbor mala bonos fructus facere. Non inquit dicit xps. Arbor mala nō pōt fieri bona. neq̄ arbor bona nō pōt fieri mala.

Alioquin qui malus est a deo esset q malus est. z qui bonus esset a deo esset q bonus ē. Nūc autem sic dicit. malus non pōt facere bonos fructus. i. q̄ diu malus est. si vo factus fuerit bonus potest vt vnusquisq; q malus est aut bonus volūtatis eius sit z non nature. nam si volebat z non poterat fructus bonos ꝓferre nature erat. si aūt potest et non vult arbitrij ꝓprij est z non nature. Igitur seruꝰ dei non pōt facere malum. z si tibi videt aliquādo q male facit. considera caute ipm malū eius z inuenies abintus eum esse bonū. Nam ex ꝓposito bono etiam qđ videt malum opus excusatur. malum aūt opus bonū ꝓpositum nō contemnat. vidisti moysen homicidiū facientem. q̄ non ꝓpter suam iniuriam. q̄ ꝓpter seruoꝝ dei vindictā. Vidisti etiam iacob aliud loquentē in lingua. z aliud habentē in corde. cum dixit ad Esau. Vidi faciez tuam sicut qui viderat faciem dei. sed hoc non dixit vt eum deciperet q̄ vt malicia illius compesceret. Similiter malus homo nō potest facere bonū z si tibi videat facere bonū considera caute. z inuenies ipm abintus malum esse. nam quod ex ꝓposito malo fit etiam bonū. malum est. nam opꝰ bonū malum ꝓpositum non excusat malum aūt ꝓpositum opus bonū contemnit si videris infidelē hominē z māsuetum. quia subdolus est in corde. De talibus em̄ dicit ꝓpheta. Mollita sunt sermones eius super oleum. z ipsi sunt iacula. si videris eum opus bonū facientem intellige q ꝓpter homines hoc facit. De illis em̄ dicit dominus. omnia faciūt vt videantur ab hominibus. sicut igitur bonorum hominū omnia etiam mala bona sunt. sic etiam omniū malox etiam bona mala sunt. si igitur videris aliqnem deum in veritate non colentē q̄si ne vite. sed crede magis deo q̄ tibi. qui dixit. non potest arbor mala fructus bonos facere. Si autez dicas illū bonum mendacem xp̄m fecisti. Tu em̄ vides que sunt in facie. deus autem que sunt i corde. hec Crisosto. Item Aug. in suo enchiridion. c. xix. z ponitur. ij. senten. di. xl. ca. j. ptinenter ad ꝓpositum sic scribit. Nomine inquit arboris nō natura humane mentis sed voluntas intelligitur q̄ si mala fuerit non bona sed mala opera facit. si vero bona fuerit. bona opera z non mala facit. hec ille. Et si ex ope quod homo bonus z bona intentōne faciat aliquando malum contingat. tamen malū illud sibi non imputabitur. Vnde Augustinꝰ in epistola ad pubiciam. Absit inquit vt illud quod ꝓpter bonū z licitum facimus. z si hoc ꝓter nostram voluntatem quicq; mali acciderit nob̄ imputetur. hec ille.

Capitulum XXXI

Quarta filia ianis gloríe est ptinacia. Et est ptinacia mala z inflexibilis mentis obstinatio. per quaz hō nimis innititur sententie ꝓprie. nolens credere sententie meliori. Et fm Isido. x. ethymol. Pertinacia dicitur a per. quod est valde. vel impudēs. z teneo. quasi valde vel impudēs tenacia. z inde ptnax. quasi valde vel impudenter tenax. quia qua si victoriose tenet z sustinet quod p̄sumptuose cōcepit z semper vt plurimū est peccatum mortale. quia superbe violat charitatis mandatum. Et ex ista filia ianis glorie nascūtur sex vicia periculosa. scz infidelitas. heresis. sciſma. apostasia. blaspemia z superstitio.

Capitulū XXXII

Quinto ex ista quarta p filia ianis gloríe. id est pertinacia nascit infidelitas. Et est infidelitas puersa voluntas fm quam quis resistit fidei catholice. z pertinaciter eam impugnat. Et potest quis dici infidelis dupliciter. Primo fm negationem. q. d. non habet fidem nec audiuit eam. vt dicit ille doctor eximius wynkelegh. in tractatu suo de desertione z origine victox. Infidelitas non est peccatum in illis qui fidem nūq̄ audierunt. q̄ est magis pena peccati. Et talis ignorantia diuinox ꝓuenit ex peccato primi parentis. vertūamē hmōi infideles damnantur non ꝓpter peccatum infidelitatis cum non sit euangeliū eis reuelatum. nec etiam fides eis quodammō sit ostensa. Vnde z in confirmatōnem huius dicit dominus Johā. xv. Si ego non veniſſem z locutus eis nō fuissem peccatum non haberent. Hmōi tamen infideles damnantur ꝓpter peccatum originale et alia peccata actualia. q̄ sine fide non possunt remitti. quia testāte apostolo. Sine fide impossibile est placere deo. Pro q̄ notandū q̄ sicut dicit in flora. Bartho. titulo de fide. Fides est volūtaria certitudo absentium infra scientiā z supra opinionē constituta. Scientia em̄ habz cognitionē. z opinio dubitatōem. z inter hec duo est fides media. quia fides nō habet cognitionem nec dubitatōnem. Itē dr̄ fides credulitas fm quā credimus qđ non videmus. qm̄ fides est de re non visa. z inde est meritū vbi humana rō non capit experimentum. Et situt dicit Holgot in lectura libri sapientie lectione. cxcviij. Bona fides quatuor bene credenti impetrat appetenda. Primo procurat remissionē peccatox. Secūdo operat demonioꝝ confusionem. Tercio confert optatox consecutōez. Et quarto merēt dei bādictōnē. Primo igit confert fides bū credenti remissionē peccatorū. vñ Act. x. de xp̄o dicitur. Huic oēs ꝓphete ꝓhibent testimoniū remissionem accipere peccatorū per nomen eius oēs qui credunt in eum. Exemplum huius habemus Jone. iij. vbi legitur q quādo dominus ꝓpter peccatum populi dixit se subuertere ciuitatē magnā niniue. Jonas ꝓpheta ad p̄ceptū dñi ingressus ciuitatē p̄dicauit dicens. Adhuc quadraginta dies sunt. z niniue subuertet z seqtur. Et crediderūt viri niniuite dño z p̄dicauerunt ieiunū. z vestiti sunt saccis a maiori vsq; ad minorē. Vnde z rex niniue statim vt audiuit verbum domini surrexit de solio suo. z abiectis regalibus sacco z cilicio se induit et penitētie se dedit. Precepitq; populo q nullus comederet vel biberet. q̄ clamarent ad deū ꝓ misericordia obtinēda. z dixit. quis scit si ꝓuertat z ignoscat deus z reuertat a furore suo z nō pibimus. z sequit. Vidit deus opa eox. z q; ꝓuersi sunt a via sua mala. z miseri⁹

est deus super maliciam suam quam locutus ē facere eis ⁊ non fecit. Ecce q̄ fides q̄ crediderūt verbo dei p ꝓphetā eis p̄dicato obtinuit eis remissionem peccatoꝝ. Docet em̄ Aresto. ij. retho. in p̄ncipio. q̄ tria sunt que faciūt dictū alicuius esse credibile q̄uis non demonstratiue loquat. videlicet p̄udentia. virtus. ⁊ benivolentia. cui⁹ causa ē ꝓpter eum. quia ꝓpter oppositā eoꝝ discredimus alicui nō demōstratiue loquenti scilicet ꝓpē imp̄udētiam. quia reputamus eū ignarū. aut ꝓpter malitiam. q̄ q̄uis vera sciat tamē non est amicus veritatis ⁊ iusticie. Aut ꝓpter defectum benivolentie. quia in casu licet sit p̄udens ⁊ virtuosus. nō tū reputamus eū ita benivolum q̄ velit consulere illō q̄ nobis expediēs sibi videatur. ꝟ quādo iste tria cōcurrūt in consiliario tunc reputamus eum p̄udentem ⁊ virtuosum ⁊ nobis benivolum. tūc absq̄ dubio credim⁹ dictis suis q̄uis ea nequaq̄ demonstret. ꝟ si de xpo loquamur. Xp̄us venit i mūdum persuadere ⁊ probare veritatē. sed non oīa dicta scientifice demonstrare. ⁊ ideo doctrina sua non sciētia nominat sed fides. sunt tamē dicta sua nihilominus credibilia ꝓpter tres rōnes p̄dictas Tum primo quia in eo viguit p̄udentia. cum essz sapientia dei patris. Unde Eccl. j. Omnis sapientia a domino deo est. ⁊ cum illo semp fuit et est aī eum. Tum secūdo. quia in eo fuit virtus ⁊ veritas tam in dictis q̄ etiam in factis. Unde dicit. Ie. xix. Omne quod loquit absq̄ ambiguitate eveniet. Item Mat. vij. Bene omnia fecit. Tum tercio quia in eo fuit benivolentia ad nos. q̄ dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nr̄is in sanguine suo. Apocalip. j. Et iō merito dicit psalmista. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. ¶ Secundo operatur fides demonioꝝ confusionem. Unde de vere credentibus dicit xp̄s Marci. xvj. In nomine meo demonia ejicient. immo ⁊ fides scutū spirituale est cum quo possumus oīa tela tēptationis diaboli expellere. Juxta illud ad Ephe. vj. In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Unō dicē Papias ⁊ habeē in exposītione sup̄ iuvenalem satyra primā q̄ summa pōpilio sacrificāte deo suo quodam scuto de celo quod antile dictū fuit. Datumq̄ est responsum q̄ periret romanū imperiuz nisi illud antile foret bñ seruatū ⁊ custoditū. Ūma vero vndecim alia scuta fecit. vt essent duodecim numero ea intentione q̄ illud scutū qō de celo cecidit inter cetera maneret occultū. Moraliter scutum fidei de celo cecidit quando dominus noster iesus xp̄us de summo celo veniens fidem hominibus p̄dicauit. Et vbicūq̄ scutum illud fuerit seruatuz demonis extirpabitur dominiū ⁊ diuinū seruabit imperiū. Hec aūt scuta duodecim sunt. q̄ fidei articulos duodecim apostoli fundauerūt Istud scutum liberat a demonibus quod in dani ele figuratuz cōuenienter fuit Dañ. vj. qui licet in lacu cū leonibus morabat. nulla tamē lesio inuēta ē in eo. Et causa erat. q̄ credidit deo suo. vt dicitur ibidē in hystoria. ¶ Tercio fides confert opta toꝝ ꝓsecutionē. dicēte xp̄o Mat. xj. Quecūq̄ orātes petitis credite q̄ accipietis ⁊ eveniēt vobis. Unde narrat Petrus comestor. ⁊ dicit in hystoria hester q̄ cum alexander magnus venit ad mōtes Caspinos miserūt ad eum filij captiuitatis decem tribuū ⁊ egrediendi licentiam postulantes. Cūq̄ quesisset causam captiuitatis accepit eos recessisse aperte a deo israel vitulis aureis immolando. ⁊ per ꝓphetas dei p̄dictum esse eos a captiuitate nō redituros. Tūc respondit alexander q̄ artius eos includeret. Cum igitur angustia viarum inciperet obstruere molaribus bituminis. vidit humanum laborem non posse sufficere. ideo rogauit deū israel vt istud opus compleret. ⁊ ecce nutu diuino p̄rupta montiū ad semuicem accesserūt. et factus ē locus inmeabilis. vt ait Josephus. Sed quid putas deus factur⁹ ē pro suis fidelibus si tantū fecit pro infideli. Unde xp̄s dicit suis fidelibus Mat. xxj. Quecūq̄ petieritis in oratione credentes accipietis. ¶ Quarto fides confert bene credēti electorū bñdictionem. Uñ Joban. xx. dicit xp̄s Thome Quia vidisti me credidisti thoma. beati qui nō viderūt ⁊ crediderūt. Verūtamen non quilibet credens impetrat p̄ fidem suam p̄dicta q̄uor appetenda. ¶ Et ideo p̄ isto ē notandū q̄ fm Petrum lumbardū. iij. senten. dist. xxiij. duplex ē fides. s. fides formata. ⁊ fides informis. De fide informi dictum est supra. ca. ij. vbi agitur de secūdo motiuo cōferente ad detestationem superbie. ⁊ in illo vbi agit de latria. Fides vo formata est fides cui annectit dilectio ostensa in caritatiuis operibus sine q̄ bus fides mortua ē. vt dr̄ Jaco. ij. Ille igitur vere credit qui exercet opand o qō credit. Et ideo merito dicit beat⁹ Augustin⁹. j. p̄te fmonū. ser. xxviij. q̄ fides vera appellata est a duobus. s. quia fit qō dicitur. vnde due sillabe sonant cum dicitur fides prima sillaba est a facto. secunda a dicto. Fac igit quod dicis ⁊ fides est. Tu dicis q̄ deus est bonus dominus ⁊ q̄ dignus est bono seruo. fac qō dicis sis sibi bonus seruus. si dicis q̄ diligis iusticiaz et odis iniq̄tatem. quod dicis fac. scz iusticiā ⁊ odias iniquitatē. ⁊ tunc fides in te operatur. Et ista fides vt dicit beatus Ambro. Est mater omniū virtutū que omnes virtutes informat. ⁊ sine qua nulla virtus est placens deo. Unde Hebre. xj. Hec em̄ fides est radix omniū bonoꝝ opeꝝ ⁊ ceteraꝝ virtutum. ⁊ ideo si hec radix euellat cetere virtutes arescunt. Unde beatus Grego. dicit. Sicut rami inēt sine radice arescūt. ita q̄libet bona opa licet videāt bona nulla sunt. si a fidei soliditate disiūgātur. Fides em̄ mentez illuminat gressus dirigit. ⁊ ceteris virtutibus lumē ministrat. quā quidē tam excellētem animi virtutem multum diabolus laborat destruere. Uñ hec fides est oculus quē serpens infernalis q̄rit diligēter eruere. ⁊ nimirū nam hostis ille antiquus inuisibilis ē. ⁊ sine fide nō videt. ⁊ sic nō timet. scit em̄ diabolus q̄ extra fidē nō est loc⁹ ꝓpiationis. Uñ cū ipe ꝓpiationi hoim inuideat nō vellet q̄ hō illam haberet quā scit se non habituꝝ. Scit em̄ diabolus q̄ quisq̄s extra fidem est gladiū ire dei euaginatuz supra se habet. Uñ dicit in euāgelio Joban. iij. Qui incredulus ē filio non videbit vitam. ꝟ ira dei sup̄ eū maner. Item fides est pupilla oculi spūalis. ⁊ sicut pupilla oculi cor-

poris tui subtilissima est. ⁊ nisi impigre et solicite custodiat a palpebris leuissimo ⁊ tenuissimo pulueris tactu cōfundit. sic acies fidei nisi quisquis habeat custodē nihil citius perturbat. sed xp̃iana fides ita disputata est ⁊ declarata a p̃cedentibus p̃ribus nostris. vt in nulla pte iam necesse ē titubare. Nō em̄ est particula fidei nostre quin temporibus retroactis. fuerit ab hereticis contradicta manifeste aut negata in parte vel in toto. ⁊ deinde p̃ viros catholicos auctoritate ⁊ rōne eoꝝ opiniones fuerūt annihilate publice ⁊ destructe. ⁊ catholica atq; apostolica fides deo adiuuante in omnibus semp approbata ⁊ cōfirmata. ⁊ sic p̃ eoꝝ errores manifestius fides nostra declarat. ⁊ in sempiternuꝫ firmit cōfirmatur. Sed tamen vt voluntas nostra ad vera credenda moueatur nō sibi sufficit nisi per gratiam optinuerit. Dicente xp̃o in euangelio Joh̄ā. vj. Nemo potest venire ad me nisi datū fuerit desup de patre meo. Verūtamen nō est formidādū. quin si fortitudinem fidei contra hostis antiqui temptamenta p̃emur saluatorem nostrū in toto corde dicentes. Domine auge nobis fidem ille infidelitatis non p̃mittit interire nos venies. dicēte apostolo. j. ad Corinth̄. x. Fidelis aūt deus qui nō patietur vos tēptari supra id qđ potestis. Predicta etiā fides est fundamentum totius edificij spūalis ciuitatis ecclesie. dicente apostolo. ad Hebre. xj. capi. Fides est substantia rerū sperandarū argumentuꝫ nō apparentiū. Quā auctoritatem exponēs sanct⁹ Thom̄. Fides inquit est substantia. i. fundamētaliter substās edificio spūali. ipsa em̄ fides facit res sperandas aliqualiter in nobis subsistere p̃ gratiā. Et dicitur fides argumentū non apparentiū. id est arguēs mentē. quia fides inclinat intellectum ad credendum ea que non apparent corpali aspectui. Vnde abraam contra naturam credidit deo in sobole sibi p̃missa. s. vt vetulus ⁊ vetula ⁊ sterilis de sterili generarent. ⁊ reputatū est ei ad iusticiaꝫ. Et est argumentum quod multum placet deo quando aliquis credit plus deo q̃ sensui xp̃io vel rōni sue. vt in sacramento altaris. ⁊ in trinitate p̃sonaꝝ. ⁊ in vnitate substantie. ⁊ de xp̃i incarnatione ⁊c.

Capitulū XXXIIII

De ciuitate enim ecclesie fundate super isto fundamento fidei loquitur sanctus Johannes apl̄us Apocalip. xxj. dicens. Vidi ciuitatem sanctam hierusalem nouā descendentem de celo. Et sicut dicit vlterius ibidem. hec ciuitas habebat murū magnū et altum. habebat etiam duodecim portas quarum tres posite erant in parte orientali illius ciuitatis. tres in aquilone. tres in parte australi. tres in parte occidētali. Et hec ciuitas posita erat in quadro. ⁊ longitudo eius tanta erat quanta ⁊ latitudo. nā quadrum dicit cuius omnia latera sunt equalia. ¶ Spūaliter hec ciuitas est ciuitas ecclesie que ē multitudo omniū p̃destinatoꝝ. iuxta illud Ecclesiastici. iij. cap̃. Filij sapientie eccia iustoꝝ. In illa em̄ ciuitate semper manet xp̃s per gratiam. Vnō Ecci. xxiiij. cap̃. In ciuitate sanctificata similit requiem. ⁊ rōnabiliter potest ecclesia militans vocari ciuitas. quia ciuitas vt dicit Boetra super eodē dicitur quasi ciuiū vnitas. Et sicut dicitur Actuū. iij. Multitudinis credētiū erat cor vnum ⁊ anima vna. Et dicitur hec ciuitas sancta. quia in fide sancta stabilita. Et dicitur noua. quia dimissis cerimonialibus legis date est sacramētis legis gratie renouata. Ac etiam dicitur hec ciuitas noua. qꝝ incolis huius ciuitas xp̃us multa noua dedit. nō dedit eis noua corda. sicut ore p̃pheticō promisit Ezechiel. xxxvj. dicens. Dabo vobis cor nouum ⁊ spūm nouū. Item nouas linguas. Vnde Math. vltimo. Linguis loquētur nouis. Item noua mādata. Vnde Joh̄ā. xv. Mandatū nouū do vobis. Et vocatur hec ciuitas ecclesie hierusalem. nomē accipitur ab eius fundatore. vnde hierusalem visio pacis interp̃tatur. Et de xp̃o fundatore huius ciuitatis dicit apostolus Colos. ij. Ipse est pax nr̄a Et dicitur hec ciuitas de celo descendere. p̃ eo q̃ xp̃us qui fm apl̄um Ephes. j. Est caput ecclesie de celo descendit. Vlterius dicitur q̃ hec ciuitas habebat murū maximū ⁊ altum. Murus em̄ huius ciuitatis est xp̃s. Vnde Isa. xxvj. Urbis fortitudinis nostre sion saluator ponetur in ea murꝰ Xp̃us em̄ dicitur murus p̃ eo q̃ tanq̃ murus fortissimus munit ⁊ defendit eccl̄am suam. vñ Rom̄. viij. Si deus p̃ nobis quis contra nos. De istius muri magnitudine dicit ps. Magnus dñs ⁊ laudabilis nimis. Et de istius muri altitudie dic̄ apostolus Roma. xj. O altitudo diuitiarū sapientie ⁊ scientie dei. Dicit etiā q̃ hec ciuitas portas habebat. xij. Iste em̄ duodecim porte vt dicit zwaldeby sunt. xij. articuli fidei in simbolo. xij. apostoloꝝ cōtenti. p̃ quas portas intrant credentes in ecclesiaꝫ dei. ⁊ efficiūtur membra xp̃i. Et ideo merito dicit p̃pheta Isa. lxij. Transite p̃ portas. s. fidei in ecclesiam ad xp̃m. nam. vt dicit Aug. in de verbis dñi. ⁊ apostoli sermone. iij. Dum credis venis ad xp̃m. Nō em̄ venit ad xp̃m nauigādo q̃ credēdo. Per ꝟ q̃ in oriente p̃dicte ciuitatis erant porte tres. in aq̃lone tres. in occidente tres ⁊ in austro tres. signat q̃ electi ab omni parte mūdi in fide sancte trinitatis vniti libeꝝ habebunt introitum in ecciam. vt membra xp̃i efficiātur. Vnde p̃s. Qui redempti sunt a domino quos redemit de manu inimici. de regionibus congregauit eos a solis ortu ⁊ occasu ab aquilone ⁊ mari. Vlterius aūt dicit q̃ hec ciuitas erat in quadro posita habens quatuor latera equalia. ¶ Spūaliter per ista quatuor latera equalia fm beatū Greg. sup Ezechie. omel. xxij. p̃sit intelligi fides. spes. charitas. ⁊ bona opatio q̃ dicuntur eq̃lia p̃ eo q̃ q̃ntū q̃s credit tm̄ sperat. q̃ntum q̃s credit ⁊ sperat tm̄ diligit. ⁊ q̃tuꝫ q̃s credit. speret. ⁊ diligit tantū opatur. In quadro igit ē hec ciuitas posita. qꝝ fortis fide. longanimis spe. ampla charitate. efficaꝝ ⁊ pfecta bona opatione. ¶ Sz hic est notandū q̃ hec ciuitas tam obsidet in quatuor suis lateribus quatuor p̃cipibus fortissimis qui temptant ad q̃nos vicia q̃bus vt dicit zwaldeby ac etiā Aug. iij. de ciui. dei. quatuor regna p̃cipalia mundi quondā erant destructa. s. regnū romanoꝝ. regnū chaldeoꝝ. regnū grecoꝝ. ⁊ regnū assyrioꝝ. ¶ Primus em̄ princeps vocat māmona. de

quo dicitur Mat.vj. Non potestis deo seruire et mammone. Iste em̄ princeps temptat ad auariciam cum qua destructū erat regnū romanoꝝ. vnō romane ciuitati in signū ꝙ auaricia esset destruenda vt dicit ꝛvaldeby quasi ꝓpetice erat hoc nomē roma impositum. Vnde hoc nomen roma continet in se quatuor litteras. ſ. R. O. M. A. Ridē significat ꝙ radix. O omniū. M malorū. A auaricia ꝛ sic ethymologice. Roma dicitur quasi radix omniū malorū auaricia. ¶ Secundus princeps vocat lucifer. de quo dicitur Isa. xiiij. Quomodo cecidisti lucifer. Iste princeps vt dicitur Iob. xlj. cap̄. est rex super omnes filios superbie. vnde princeps iste temptat principaliter ad superbiaz qua destructū erat regnū chaldeoꝝ. ¶ Tercius autem princeps vocatur beelzebub. qui Luc. xj. vocatur princeps muscarū. Et iste princeps pest inuidis qui similes sunt muscis. quia sicut musce maculāt bonas carnes. sic inuidi maculant ꝛ deprauāt bonoꝝ hominū conuersationem honestā. Iste em̄ princeps tēptat ad inuidiam qua destructum erat regnū grecoꝝ. ¶ Quartus autē princeps vocatur asmodeꝰ. qui vt patet Thobie. vj. Potestatē habet sup oēs luxuriosos qui ita libidini vacāt sicut equus ꝛ mulus in quibus non ē intellectus. Iste igitur principaliter temptat ad luxuriam qua destructum erat regnū assyrioꝝ. Isti etiam maledicti quatuor p̄incipes quibus nūc obsidetur ciuitas eccie habent sub se duodecim milites. applicatos ad predictas duodecim portas quibus nitūtur portas p̄dictas funditus destituere. ꝛ totam ciuitatem ecclesie penitus deprimere. ¶ Vnde primus princeps. ſ. p̄nceps auaricie habz sub se tres milites. per ꝙs intelligūtur tres species auaricie omnino cōtrarie tribus primis articulis fidei que sunt tres prime portē p̄dicte ciuitatis. ¶ Secūdus princeps. ſ. superbie. habet sub se tres alios milites. qui sunt tres species superbie. qui contrariant tribus alijs articulis fidei qui sunt alie tres portē ciuitatis eccie. ¶ Tercius autem princeps est princeps inuidie. ꝛ habet tres alios milites sub se. ſ. tres species inuidie contrarias tribus alijs articulis fidei sequētibus. qui etiaz tres sunt alie tres portē p̄dicte ciuitatis eccle sie. ¶ Quartus autem princeps. ſ. princeps luxurie habet etiam sub se tres milites. scz tres luxurie species contrarias tribus vltimis articulis fidei ꝙ sunt tres vltime portē p̄dicte ciuitatis eccie. Predicti em̄ quatuor principes cū suis militibus ꝙ nitūtur p̄dictam ecclesie ciuitatē subuertere. ꝛ penitus portas illius destruere figurāt Danie. vij. vbi legitur ꝙ quatuor ventī celi pugnabant in magno mari. ꝛ quatuor bestie grandes ascendebant de mari diuerse inter se. ¶ Spūaliter aūt per istud mare intelligitur coꝝ peccatoꝝ. iuxta illud Isa. xv. Coꝝ impij ꝙsi mare feruens ꝙescere nō pōt. Per quatuor ventos pugnātes in mari pūt intelligi p̄dicti ꝙtuor maledicti principes. cū ꝙbus obsidet ciuitas eccie ꝛ ꝙ principes flatu sue tēptatiōis suscitant in coꝛde peccatoꝝ. ꝙtuor horribiles bestias ꝙs ꝙs ꝛ ꝙ proprietates eaꝝ p̄dicta ꝙtuor vicia cū suis spēb⁹. que sunt milites predictorum principum qui conant ciuitatem ecclesie ꝛ eius p̄dictas portas subuertere reimpugnare vel destruere intelligūtur.

Capitulū XXXIIII

Sed proapertiori declaratione istius materie est notandū ꝙ prima porta p̄dicte ciuitatis que est primus articulus fidei quem vt dicūt doctoꝛes cōposuit sanctus Petrus est iste. Credo in deū patrem omnipotētem creatoꝛem celi ꝛ terre. Secūda porta que in primo latere ciuitatis ecclesie. ē secūdus articulus fidei quez composuit sanctus Andreas ꝛ est iste. Et in ihm xp̄m filiū eius vnicū dominū nostrū. Tercia porta prime partis ciuitatis ecclesie est tercius articulus fidei quem cōposuit Jacobꝰ maioꝛ est iste. Qui conceptus est de spūsancto natus ex maria virgine. ¶ Ad has tres portas applicauit primus princeps quatuoꝛ p̄dictoꝝ principū tres suos milites vt istas portas cuz ciuitate ecclesie destruant. ¶ Primus em̄ princeps ē spūs auaricie qui primus dici pōt. ꝓ eo ꝙ sicut dicit ap̄lus j. Thimo. vj. Radix omniū malorū ē auaricia. quā quidam appetentes errauerūt a fide. Cuius tres milites sunt tres species auaricie. ſ. falsa diuitiarū acquisitio. iniuriosa diuitiarū detentio. ꝛ inordinata diuitiarū dilectio. Primus em̄ istoꝝ militū contrariatur primo articulo fidei. qui vt supra dicit ē iste. Credo in deū patrem omnipotentem creatoꝛem celi ꝛ terre. ¶ Pro cuius declaratione notandū ꝙ ſm Petrū lumbardum. iij. senten. dis. xxiij. Aliud est credere deū. aliud ē credere deo. ꝛ aliud est credere in deū. Credere em̄ deū ē credere deum esse vnū ꝛ nō plures deos. Vnde Exo. xx. ca. Dominus deus tuus vnus est. Credere deo est credere veꝝ esse ꝙ deus dicit in scriptura. de qua credulitate dr̄ Joban. viij. ca. Si veritatem dico ꝙre nō creditis mihi. Credere in deū est credendo amare deū ꝛ credendo in eū spūaliter sibi ac membris et coꝛpoꝛi suo mystico incopari. Et ista est fides pfecta de qua dr̄ Marci vltimo. Qui crediderit ꝛ baptisatus fuerit saluus erit. ꝙ vo nō crediderit condemnabit. ¶ Sed ꝗtum ad primū patet ꝙ auari ꝙ ponūt totam sollicitudinem suam in terrenis diuicijs acquirendis nō credūt solum vnū esse verū deū ꝫ habent plures deos alienos. Ūñ ps. Simulacra gentiū argētū ꝛ aurū. Immo sic̄ dicit hiero. sup illud ps. Non erit in te deus recens. quotcunꝙ peccata habemus tot recentes habemus deos. Sed vt cōstat auari ꝙ omnē sollicitudinē suam ponūt in diuicijs acquirendis ꝓ cautelas ꝛ deceptiones ꝓ mendacia ꝛ ꝓ furta ꝛ ꝓ ceteras falsitates et non curantes per quas vias illicitas acquirant. cū hoc ꝙ illas habuerint pluribus vicijs sunt illaqati. ꝛ per cōsequns tales habēt plures deos alienos. immo vt videt tales non credūt deū veꝝ esse. Ūñ de quolibet tali auaro intelligi pōt illud ps. Dixit insipiēs in coꝛde suo nō ē deus. Sup ꝙ dicit Glo. ꝙ insipiens ē ꝙ dono sapie ē priuatus. qui nō celestia ꝫ terrena ꝙrit. Et ideo dicit ap̄s ꝙ sapia huiꝰ mūdi stultitia ē apud deū. j. Coꝛ. iij. dicitur apud deū. ſ. apud diuinū iudiciū. ꝫ cū deus iudicio suo errare non pōt. patet ꝙ sapientia huius mūdi veriſſime stultitia ē apud deū. ꝛ ꝙ ea plenus est vere

stulens est ⁊ insipiens. Et cū sapientia sm theologos sit diuinoꝝ ⁊ humanoꝝ certa cognitio. patet q̄ insipientia ē priuatio vtriusq;. ⁊ per consequēs sapientes huius mūdi q̄ mere stulti sunt apud deum ⁊ insipientes nec dei nec sui veram noticiā habent. Et ideo tales si non voce tamē opere negant deū esse. dicente apostolo. Confitentur se nosce deum factis aūt negāt. ad Tyt̄ū. j. ¶ Tales etiā auari non credunt deo. q̄ vt videtur nō credunt vera esse que deus dicit in scriptura sacra. nam si antez crederent dictis eius cōsiderarent qualiter xp̄s in euangelio Mat. vj. probat triplici rōne q̄ non pōt deficere suis seruientibus in vite necessarijs. Prima ratio quam facit ad hoc ostendendum est ista. Anima est plusq̄ esca. ⁊ corpus plusq̄ indumētū. sed deus dat animā ⁊ corpus suis seruientibus sine aliqua inordinata sollicitudine earū dem. igitur a multo fortiori dabat illud quod minus est. s. escaz ⁊ indumentū suis fidelibus. ¶ Secūda aūt ratio xp̄i ad illud idem' ꝓbandum est hec. volatilia celi nō serūt neq̄ metūt neq̄ congregāt in horrea ⁊ pater vester celestis pascit ea. cū igit̄ vos magis plures estis illis. ⁊ deo sit cura longe maior de suis fidelibus hominibus seruientibus q̄ de brutis aialibus patet q̄ a multo fortiori pascet illos. ¶ Tercia aūt ratio xp̄i ē hec ad ip̄m ꝓbandum. lilia agri nō laborant neq̄ nent vt adquirat sibi vestimentū ⁊ tamē salomon in omni gloria sua non ē coopertus sicut vnum ex illis. Si igitur fenuz agri quod hodie est scilicet tampulcrum. ⁊ cras arescens ⁊ in clibanū mittitur deus sic vestit. quāto magis vos modice fidei. sed planum est autem q̄ auari q̄ oēs sensus suos applicant ad acq̄rendū tēpalia falsis inordinatis ⁊ illicitis medijs predictis xp̄i verbis non credunt. ¶ Tercio etiam patz. videlicz q̄ auari non credant in deum. quia supra dictum est credere in deum est credendo amare deum. sed tales auari de quibus supra dictum est. non amant deū igit̄ nec credūt in deū. ⁊ q̄ tales non deū amāt ꝓbo dicit eīm xp̄s Johan. xiiij. capi. Qui habet mādata mea ⁊ seruat ea ip̄e est ⁊ diligit me quasi diceret ⁊ nullus alius. Unde vt dic̄ apostolus. j. Joh. ij. cap̄. Qui dicit se nosse deum ⁊ mādata eius nō custodit mendax ē. sed cū predicti auari q̄ mendacijs ⁊ piurijs. falsitatibus ⁊ alijs modis sollicitantur ad acquirendū tempalia manifestissime transgrediūtur dei mandata. patet q̄ tales deū non diligūt. ⁊ ꝑconsequens nec credūt in deum pfecte. Ꝺn̄ Aug. in suo enchi. cap̄. lxxxiij. Qui inq̄t recte diligit deū ꝑculdubio recte sperat ⁊ credit. q̄ ꝙ non amat deū inaniter sperat ⁊ credit. hec ille. Et q̄tum ad secūdam particulam huius articuli patet etiaz q̄ auari non credūt deū omnipotentem esse p̄fem illoꝝ. nam si crederent eū esse patrem eoꝝ ip̄i tāq̄ eius filij eum adorarent. iuxta illud Malach. j. Filius honorat patrē ⁊ seruus dominū suū timebit. si igit̄ p̄ ego sum vbi est amor meus. ⁊ si dominꝰ ego sum vbi est timor meꝰ. Sed auari magis adorant aurꝫ ⁊ argentum q̄ deum. In cuius rei figura legit̄ Dañ. iij. q̄ nabuchodonosor rex babilōis fecit statuā auream quā cuilibet ꝓcepit tāq̄ sub pena mortis adorare. ⁊ ꝑ populus intantū timebat ꝑceptum regis q̄ in tota ciuitate babilonis nō inuenibantur nisi tres q̄ statuā illā nō adorarēt. Spūaliter babilon confusio interꝑtat. ⁊ hunc mūdum miserabilē confusione plenū significat. Nabuchodonosor sedens in angustia interꝑetatur. ⁊ significat mammonā spiritum siue principez auaricie q̄ sedet in corde hominis auari qui angustiā laboris habet in acquirendo. angustiam doloris in ꝑdendo. Iste nabuchodonosor ordinauit ⁊ ꝓclamauit omnes suos leges adorare statuam auream. hoc est argentum ⁊ aurū. ⁊ hoc sub pena mortis. Et videte vos q̄ subtiliter sub pena mortis iste maledictus nabuchodonosor minat suis subditis predictam statuā adorare. Dicit eīm in corde hois auari Homo considera q̄ si non habueris aurꝫ ⁊ argentū ⁊ terrenas diuitias cuz veneris ad senectutem pauꝑtate ⁊ miseria cōfunderis. omnes hoies te contemnēt ⁊ nullus de te curabit. ⁊ sic miserabiliter ꝑ defectu morieris. Et ideo dum iuuenis es addisce subtilitatē ⁊ scientiā mūdanā cū q̄bus possis diuitias acq̄rere ne in senectute ꝓfundaris. ⁊ certe iam intantū timent homines istas falsas spūs auaricie minas q̄ vix inuenit aliq̄s q̄ istam statuam nō honoret. Ꝺn̄ Hiere. viij. A minimo vsq̄ ad maiorē mū oēs auaricie studēt. Et ex isto palā est q̄ tales nō credūt veraciter deū esse eoꝝ p̄em omnipotētem. Nā si hoc firmiter crederēt considerarēt q̄ ille nō essz pater benignus ⁊ misericors q̄ diues cēt ⁊ potēs in omnibus ⁊ abūdans si videret filiū suū in omnibus sibi humiliter obedientē in pauꝑtate ⁊ angustia positū ⁊ humiliter ac lacrimose patrez suū auxiliū postulantē nisi ip̄m adiuuaret. q̄ cū p̄ noster celestis sit misericordissimus ⁊ summe potens ⁊ diues seq̄tur q̄ non pōt suis fidelibus filijs cuiuscūq̄ etatis fuerint deficere in necessarijs que ab ipso rōnabiliē postulāt. Et hoc manifestissime ꝓbat xp̄s triplici rōne supradicta. ¶ Et q̄tum ad tercīā ꝑticulā huius articuli videt̄ sit̄ q̄ auari nō credunt deū esse factorē celi ⁊ terre. nā si firmiē crederent q̄ deus primo creauit celū tāq̄ finē beatificū ad quē hoies primo ⁊ principaliter tenderent ⁊ postea terrā ⁊ cetera res terrenas que sunt facta ꝓpter hoiem tāq̄ media ad finē supradictū obtinendū primo quererent cū omni mentis intentione celū. Et deinde moderate res terrenas tāq̄ mediū ad illū finē. dicente xp̄o Mat. vj. Querite primo regnū dei ⁊ iusticiā eius. ⁊ hec oia adūcientur vobis. ⁊ exquo auari opposito modo faciūt ptz q̄ nō recte credunt deū creatorē celi ⁊ terre. ⁊ ex istis sic exilite: declaratis patet qualiē iste primus princeps māmona cū suo p̄io milite destruit siue impugnat primā portā ciuitatis ꝑdicte. ¶ Scōa porta que est in primo latere ꝑdicte ciuitatis vt supra dicit̄ est secūdus articulus fidei quē posuit sanct⁹ Andreas sub hijs verbis. Et in iesum christū filiū eius vnicū dñm nostrum. Iste articulus ꝑtinet ad humanitatē xp̄i. in quo articulo tria tanguntur de xp̄o a fidelibus firmiter credenda. Primo eīm credendū est q̄ ip̄e sit summe misericors. Secūdo q̄ ip̄e est summe iustus. Et tercio q̄ ip̄e est sup oēs metuendus. ¶ Primo enim credendum est q̄ ip̄e ē summe misericors. ⁊ hoc intelligit̄ in hoc q̄ voca

tur Jesus. vnde iesus idē est q̄ saluator. z ipse per suam misericordiam nos saluauit dicente ap'lo ad Tytuz. iij. Non ex opibus iusticie que fecim⁹ nos sed ꝑm suam misericordiā nos saluos fecit. ¶ Secundo credendū est q̄ ipse est summe iustus quod innuit in hoc q̄ vocat xp̄s cum dicit. Jesum xp̄m vnde xp̄s idem est q̄ inunctus. z reges qui qui sūt inunctiuna cum misericordia decet habere iusticiā dicente psal. Diligite iusticiā qui iudicatis terram Hanc em̄ virtutē perfectissime habuit iesus xp̄us Et ideo merito de illo dicit psal. Dilexi iusticiaz et odisti iniquitatez. ꝓpterea vnxit te deus tuus oleo leticie. ¶ Tercio aūt est credendū q̄ ipse sup oīa est metuendus. quod intelligit in hoc verbo. dīm nostrū. vnde Malachie. j. Seruus dīm suuz time bit. z sequit Si ego dīs vbi est timor meus. Sed hūc articulū impugnat p̄dictus primus p̄nceps cum suo scō milite qui est secunda species auari cie. s. iniuriosa diuitiaꝝ retentio et conat funditus eneruare. Unde quantū ad primā partitulā huius secundi articuli patet q̄ auari qui cōfidunt in suis necessitatib⁹ auxiliari z saluari p suas diuitias q̄s iniuste retinent magis q̄s per deū nō pfecte credūt deum esse eoꝝ saluatorē. dicente ꝓpheta. Ecce hō qui non posuit deū adiutorē suuz. sed sperauit in multitudine diuitiaꝝ suaꝝ Et quantū ad secundū constat q̄ auari q̄ iniuste retinēt bona alioꝝ nō firmiter credūt deū esse summe iustum. nam experientia docente multi illoꝝ potius q̄s restituerent iniuste retenta incurrerent periurīū. z cū iurare sit idez q̄ deū in testē vocare. patz q̄ tales vellent deū phibere testimoniū eoꝝ falsitati z iniusticie. z p conse quens nō credūt deū esse summe iustū. Et quantū ad tercīū certū est q̄ non credūt iesuz xp̄m esse dominum suum. sup omnia metuendū. Et hoc ostendit per exemplum. Si enim talis auarus haberet iuxta se manentem aliquem potentem dominum terrenum. cuius manus nō posset effugere. nec ei⁹ offensam sine mortis periculo sustinere vehement timeret dominū illum offendere. sed non obstante q̄ scriptura clamat q̄ pater omne iudiciū dedit filio Jobā. v. Et nemo est qui de manu eius iudicij pōt eruere. nec eius offensam sine piculo mortis eterne sustinere tamē tales auari non timēt deum offendere. nec mandata eius preterire. et in hoc vt videt peiozes sunt q̄s demones. qz vt dicit apostolus Jaco. ij. Demones credūt z contremiscunt. Et ex istis patet aliqualiter quomodo iste primus p̄n ceps cum suo secundo milite impugnat secundaz portaz ciuitatis ecclesie zc. ¶ Tercia em̄ porta que est in primo latere predicte ciuitatis ecclesie est ter cius articulus fidei quē composuit Jacob⁹ maior qui est iste. Qui ꝓceptus est de spūsancto. natus ex maria virgine. ¶ Pro quo notandū q̄ in hoc q̄ di citur Conceptus est de spūsancto. intelligit q̄ con ceptus est sine culpa. nam oportebat omnino sine culpa esse quod de spūsancto erat. sicut dicente an gelo. Quod natum est in ea de spiritusancto est et erat Mat. j. capitulo. Et sicut conceptus est de vir gine sine culpa. ita natus est de virgine maria sine matris pena. Sed hunc articulum impugnat pri mus p̄nceps cum suo tercio milite qui est inordi nata diuitiarum dilectio. ¶ Pro cuius de claratione est notandu q̄ sicut beata virgo maria concepit dominū nostrum iesum christuz per ope rationem spūssancti in ventre. sic deberet quilibet homo iustus concipere euz in mente per fidē. Un de z intrauit filius dei prius in mentē virginis per fidem q̄s in eius ventrem ad incarnandum. Unde Luce. j. dixit Elizabeth ad beatam virginem mariā Beata que credidisti perficient in te ea que dicta sunt tibi a domino. Et sicut dicit sanctus August. per hoc q̄ iesus christus ꝓceptus est de spūsancto in mundissima virgine maria sine aliqua macula peccati intelligitur q̄ qui voluerit eum in mente p fidem perfectam concipere oportet q̄ mundus sit a peccato. Unde super illud Marci vltimo. Qui crediderit et baptisatus fuerit saluus erit. Dicit Glosa. q̄ in ista auctoritate saluator copulat mun diciam baptismalem cum credulitate. nec interpo suit inter illa nisi coniunctionem copulatiuam. in illa enim quasi faciens matrimonium inter credu litatem et cordis mundiciam. tanq̄ inter sponsum et sponsam. istud enim matrimonium est tam fide le et tam amoroſum. q̄ si recedat sponsa a viro suo hoc est mentis mundicia a fide per corruptionem peccati. statim moritur sponsus. scilicet fides. sed cum auari qui inordinate diligunt terrenas diui tias mentem habent coruptam. sequitur q̄ in eis moritur fides. Unde apostolus. j. Thy. vj. Radix omnium malorum est cupiditas quam quidaz ap petentes errauerūt a fide. Et cum dicit apostolus ad Hebreos. xj. Sine fide impossibile est placere deo. Et auari predicto modo errant a fide. patet q̄ merito dicit dīs noster iesus xp̄us Matth. xix. q̄ facilius est camelium p foramen acus transire q̄s diuitem intrare in regnum celoꝝ. saltez nisi ex spe ciali misericordia deus det sibi gratiam sarcinā di uitiaꝝ tempestiue a se expellere. z ideo dicit ap'lus Apoca. viij. Ve ve habitantib⁹ in terra. hoc est ve diuitib⁹ qui falsis medijs bona temporalia acq runt ve qui diuitias terrenas iniuste retinent. z ve diuitib⁹ qui inordinate diuitias terrenas diligunt Et ex istis patet qualiter predictus p̄mus p̄nceps scz spūs auaritie cū tribus suis militibus. id est cū tribus predictis auaritie speciebus conat destrue re predictos tres primos fidei articulos q̄ sunt q̄si porte in primo latere ciuitatis ecclesie. Iste enim primus p̄nceps scz mammona siue spūs auaritie figurat in historia supra tacta. Danielis. vij. ca. per primum ventū qui flatu sue temptationis excitat in corde scilicet peccatoris primā bestiā p quam signatur peccatū auaricie cuz suis tribus speciebus quibus vt supra dictū est impugnant predicte tres porte ciuitatis ecclesie. Unde prima bestia que su scitabat de mari erat quasi leena z alas habebat q̄si aq̄le Et aspiciebat daniel donec euulse erāt ale ō bestiaꝝ sblata erit bestia de ꝛra. z sup pedes ei⁹ stetit sic hō z cor eius datū est ei. ¶ Spūalit p hāc bestiā signat peccatū auaritie cū eius p̄dictis tribus spe ciebus quas predictus spūs auaricie in corde viri auari suscitat. Ubi sicut leena stans in spelūca sua insidiat bestijs transeuntib⁹ p viā vt irruat in eas. Sic raptores auari paupib⁹ ponūt insidias vt bo

na sua crudeliter raptat. Dicēte ꝓpha. Insidiat ꝙsi leo in spelunca sua vt rapiat pauperez. Hec bestia alas habet sicut aquile. Aquila em̄ est auis subtilissimum habens visum. sic simliter auarus homo valde subtilem habet visum ad decipiendum. z ad defraudandū ꝓmum. Per duas alas huius bestie intelligunt due ꝓme ꝑdicte species auaricie. Unde ꝓma ala est sapientia mūdana quā habet auarus hō ad iniuste querendū bona suoꝝ ꝓmorum. sed sicut dicit apl's Jacobi. iij. c. Non est ista sapientia desursuz descendens. ꝫ terrena animalis z diabolica. Et ideo merito dicit Apl's. j. Cho. iij. q sapientia huius mūdi stultitia est apud deum.

¶ Secūda ala huius bestie est prudentia mundana quaz habet auarus homo ad iniuste retinendū male acquisita. ꝫ certe prudentia ista est prudentia generans mortē. de qua loquit apl's ad Ro. viij. dicens. Prudentia carnis mors est scilicet eterna de istis em̄ maledictis alis loquit ꝓpheta Hiere. ij. capitulo dicens. In alis tuis inuētus est sanguis pauperem. sed tamē sicut predicte bestie quā viderat Daniel tandem ale erant euulse. Sic spūaliter a tali auaro raptore. quando mortē euellent iste ale scz sapientia z prudentia mundana quibus falsse acquisiuit z iniuste retinuit bona ꝓmoꝝ suoꝝ Unde dicit apl's. j. Choꝝ. j. Scriptū est. ſ. p ꝓphetam Perdam sapientiā sapientum et prudentiam prudentū reprobabo. Et sicut dicit pō. Cum interierint non sumēt omnia. nec descēdet cū eis gloria eoꝝ. sed relinquent alienis diuitias suas. z sepulchra eoꝝ domus illoꝝ ineternū. Unde z tunc sic̄ predicta bestia quaz viderat daniel sublata erat de terra z stetit sup pedes ei⁹. Sic talis auar⁹ hō randem sublatus erit a terrenis affectionibus z stabit sup opera sua ꝓpria in quib⁹ pedes siue anime affectionis posuit in hac vita. siue bona siue mala. z sic̄ predicte bestie quā viderat daniel dabit coz eius. sic tunc tali auaro dabit coz eius. quod tū per totā vitam suā dabat diuitijs. iuxta illud Mat. vj. Ubi em̄ est thesaur⁹ tuus ibi est z coz tuū. ſ. p inordinatum amorē qui est tercia species auaricie. Sz post mortē coz auari dabit ei. qz tunc clare ꝑcipiet q diuitie quas prius male acquisiuit. iniuste retinuit. z inordinate dilexit in maxima necessitate non pūt eum adiuuare. Et ideo merito tunc tales auari dicere possunt illud Sap. v. Lassati sum⁹ in via iniquitatis z pditionis et ambulauimus vias difficiles. viam aūt dñi non ambulauim⁹. quid ꝓfuit nobis superbia aut diuitiaꝝ iactantia quid cōtulit nobis transierunt omnia illa tanq̄ vmbra ꝛc.

Capitulum XXXV

In secunda parte predicte ciuitatis ecclesie vt dictū est sunt etiam tres alie porte p quas intelligunt tres alijs articuli fidei. Quoꝝ primus z quartus in nūero duodecim est iste. Passus sub pōtio pilato. crucifixus. mortu⁹ z sepult⁹. Scōs etiā z quint⁹ in numero duodecim est iste. Descendit ad inferna. tertia die resurrexit a mortuis. Tercius etiā z sextus in nūero duodecim est iste. Ascēdit ad celos. sedet ad dextram dei patris omnipotentis. Ad istas em̄ tres portas applicauit secūdus predictus ꝓnceps tres suos milites. vt portas istas destruat. z ciuitatem ecclesie in miserabilē seruitutem redigat. Iste em̄ secundus ꝓnceps vt predixi est lucifer spūs superbie. cuius tres milites sunt tres spēs supbie ꝑncipales. videlcet inordinat⁹ appetitus ꝓprie excellentie. iactantia de aliquo dono diuine clementie z inordinatus appetit⁹ laudis humane. ¶ Primus igit̄ istoꝝ militū ꝓtrariat̄ primo istoꝝ triū articulorum qui est ꝓma porta scōi lateris ciuitatis ecclesie quem articulū siue portam ꝓposuit sanctus iohannes euangelista sub his verbis. Passus sub pōtio pilato. crucifixus. mortuus z sepultus. ¶ Pro cuius declaratione est notandū q sicut dicit apl's. j. Petri. ij. Christus passus est ꝓ nobis. nobis relinquens exemplū vt sequamur vestigia ei⁹ Unde in isto articulo quatuor tangunt de christo in quib⁹ imitari debemus vestigia ei⁹. ¶ Primo dñs noster iesus xp̄us passus est iniuriā magnam sub pontio pilato. Scōo posit⁹ est in cruce ꝓ amore quem habuit generi hūano. Tercio in cruce positus perseuerauit vsq̄ ad mortem in maximo opprobrio. Et quarto post mortez de cruce depositus sepultus est in sepulcro. Primo em̄ dñs noster iesus xp̄s est passus magnam iniuriam sub pōtio pilato. in hoc dando nobis exemplū humiliter z patienter sustinere iniurias nobis ab impijs illatas. vnde impij sunt quasi virga quā deus omnipotēs in manu sua tenet z cum qua castigat suos electos quos teneriꝰ diligit q̄ mater filiū suū dicente ipso ꝓ ꝓpheam Isa. xlix. Nunquid obliuiscī pōt mulier infantem suū. vt nō misereat filio vteri sui z si illa oblita fuerit ego tū nō obliuiscar tui ait dominus omnipotēs. Ideo sicut puer si discretiōem haberet nō multū timeret virgam quaz mater sua amantissima ꝓ bono suo z nō ꝓ malo in manu sua tenet. Sic vir iustus z prudens non multū timeret ipm̄ q̄ est q̄si virga quā deus in manu sua tenet ad castigandū suos electos pueros. ꝫ ꝑsiderat q sicut pia mater cū virga filiū suū castigat z postq̄ ipsum castigauerit virgam in ignē ꝓjcit. Sic impij tyranni sunt virga dei quib⁹ castigat deus omnipotens suos electos z postea ipsos tyrannos ꝓjcit in ignem eternū. Exemplū huius habem⁹ de israelitico populo quos deus sub seruitute pharaonis grauiter afflixit in egipto. z postea Pharaonē cum suo exercitu suo submersit in mari rubro. z in ignem projecit eternum vt patz Exodi. xiiij. Ideo sicut humilis z obediens puer videns matrem suam tenentem virgam in manu sua ad ipsum castigandum potius habet oculum ad matrem miseri cordiam postulando q̄ ad virgam que non potest sibi nocere nisi ad matris voluntatem. sic vir iust⁹ potius haberet oculum ad deum eius misericordiam postulando. q̄ ad persecutorem quez deus omnipotens in manu sua tenet. et qui nihil sibi nocere potest nisi ꝑm q deus permiserit. Unde super illud psalm̄. Timeat deum omnis terra. dicit quidam doctor. Cupiditatem nocēdi per te habes. potestatē aūt nocēdi nisi de⁹ dederit nō habes vñ ꝓpe hō añ pilatū stās ait. Nō hēres in me ptātē nisi tibi datū desup. Et iō ad būlit̄ z patiēter sustinēdū

persecutionem nobis ab impijs illatam ad exemplum domini nostri Jesu christi monet nos apls ad philip.ij.dicens. Hoc aũt sentite in vobis quod et in christo iesu. hoc est. sentite in cordibus vestris humilitatem ⁊ patientiam iesu christi qui cum in forma dei esset. s. idem in essentia cũ patre. non rapinam. id est non per rapinã vsurpauit diuinã potestatez. sed in rei veritate in suis operib⁹ arbitrat⁹ est id est ostendebat se equalem potestate patri. sed non obstante ista excellentissima potestate. tamen exinaniuit semetipsum. s. maxime humiliauit. formam serui accipiẽs. id est naturã humanaz in qua maximã humilitatẽ ⁊ patientiam ostenbebat. vnõ subdit Humiliauit semetipm factus obediens vsq; ad mortem ⁊ hoc vsq; ad mortem ꝓtemptibilissimam scilicet mortẽ crucis. ¶ Secundum tactuz in hoc articulo in quo dñm nostrum Jesum xpm imitari debemus est. q; xps positus est in cruce p amore nostro. et hoc inter duos latrones. vt patet Mat. xxvij. in hoc dando nobis exemplũ ad seq̃ndum vestigia eius. vnde ẽlug. sup illud Philip. ij. In charitate radicati ⁊ fundati. sic scribit. Christus inquit non frustra elegit tale genus mortis. s. mori in cruce inter duos latrones. sed per hoc voluit docere q; oportet nos interiorẽ hominẽ nostrũ crucifigere inter duos latrones. s. carnem ⁊ mundũ. si voluerimus iesum xpm sequi crucifixũ. Et dicunt caro ⁊ mundus latrones. q; tanq; latrones pessimi totis viribꝰ laborant animam spoliare diuitijs spiritualibus ⁊ eam interficere. ⁊ a vita que est deꝰ separe. Crux enim in qua inter istos duos latrones debemus interiorẽ hominem crucifigere est penitentie crux. que ad modum crucis habet quatuor brachia. quoz primũ est humilitas cordis. Secundum est misericordia siue pietas subueniens alienis miseriis. Terciũ est luctus de peccatis ꝓprijs. Quartũ est patientia in ꝓtumelijs aduersitatibꝰ ⁊ tribulationibus mũdanis nobis illatis. ¶ Primũ igit̃ brachiũ huius crucis. s. pars deorsum ꝓtensa est cordis humiliatio includens veraz de peccatis confessionem. hanc partẽ crucis p penitentie assumpsit sup se david rex ⁊ ꝓpheta. de quo legit. ij. Reg. vltimo capi. q; postq; peccauit ꝓtra voluntatez dei numerando populũ suum. humiliter confessus est peccatũ suũ dicens. peccaui valde in hoc facto. sed precor domine vt transferas iniquitatẽ serui tui. q; stulte egi nimis. Item dominus noster iesus christus nobis dando exemplum. vt testat apostolus ad Philꝯ. ij. capi. Humiliauit semetipm factus pro nobis obediens vsq; ad mortem. mortẽ aũt crucis Et cum teste beato Greg. Omnis christi actio nra est instructio. patet q; oportet volentẽ ascẽdere cuz domino nostro iesu christo in celum sequendo ipsum prius ascendere crucem penitentie p humilitatem. In cuius rei figura legit. j. Reg. xiv. q; ascẽdit Jonathas clinuz montis reptans manibus et pedibus ⁊ armiger eius post eum. Spiritualiter Jonathas signat christum qui montem celi ascendit prius tamen manibus ⁊ pedibus in cruce affixis. Armiger vero eius qui sequit eum est quilibz fidelis christianus qui in ꝓfecta humilitate sequit vestigia christi. Quez sic alloquit dominus noster iesus xps Johannis. viij. Qui sequit me non ambulat in tenebris. ꝫ habebit lumen vite. Unde prouer. xxix. capitu. Humilem spiritũ suscipiet gloria ¶ Secundũ brachiũ superius siue sursuz ꝓtensuz predicte crucis est misericordia siue pietas subueniens alienis miseris. Sed sicut dicit Linconi. dicto scõo Misericordia est amor siue voluntas releuandi miserum a miseria sua ⁊ tunc est vera misericordia. cum hec volũtas tam intensa fuerit q; compellat volentem suũ velle in actũ ꝓcedere si possit sed maxima miseria in qua potest quis inuolui in hac vita est peccatũ mortale. q; p talem miseriaz efficit̃ peccator seruus dyaboli. Dicente apl̃o. ij. pet. ij. ca. A quo quis superatus est ei⁹ seruus est. De ista eñ misera seruitute dicit̃ Deut. xxviij. ca. Seruies inimico tuo quã mittet tibi deus in fame ⁊ siti ⁊ nuditate ⁊ omni penuria. ⁊ ponet iugũ ferreũ sup ceruicẽ donec te conterat. Adducet dominus sup te gentẽ de longinquo ⁊ de extremis terre finibus in solitudine aquile volantis cũ impetu. cuius linguam intelligere non possis. gentẽ ꝓcacissimam q; non deferat seni nec misereat̃ paruuli ⁊c. Sed ab ista misera seruitute nõ potest peccator liberari sine speciali dei misericordia. q; nemo põt dimittere peccata nisi deus omnipotens vt dicit beat⁹ Aug. Et si quis voluerit deum misericorditer dimittere peccata sua oportet q; ipse sit misericors. q; teste apl̃o Jacobi. ij. capi. Judicium sine misericordia fiat illi q; nõ facit misericordiã. ⁊ cũ misericordia vt dictũ est. sit amor siue volũtas releuãdi miserũ a miseria sua. patet q; oportet peccatorẽ volentẽ misereri misericordiã dei obtinere. habere amorẽ ⁊ volũtatez inq̃ntuz sufficit ad releuandũ seipm ab illa miseria peccati. Sed hunc amorẽ ⁊ voluntatẽ nõ hz peccator q̃diu volutarie retinet seipm in peccato. ⁊ per consequens q̃diu voluntarie retinet seipsum in peccato ꝓtemnit misericordiã dei. ⁊ ideo merito tãdiu dei misericordia est indign⁹ ⁊ ideo nõ sic sed scõm consilium spiritussancti dicentis. Ecclesiastici. xxx capitulo Miserere anime tue placens deo.

¶ Tercium brachiũ predicte crucis penitentie est luctus de peccatis ꝓprijs. Pro quo notandum q; quatuor specialiter mouerent peccatorem pro peccatis suis lugere. Primum est q; deum suum amicum specialissimum per peccatum suũ grauit̃ offendit. Secundũ est q; dyabolũ suũ capitalẽ inimicũ p pcm̃ ad suam voluntatẽ ꝓplacuit. Terciũ est q; ꝓpter suum pcm̃ pdidit hereditatẽ celestem. Et quartum est q; ꝓpter momentaneã delectatiõez quam habuit in peccato eternũ supplicitũ meruit. hoc enim ꝓsiderando magnam causam hz quilibz pctor acerrime sua deflere ⁊ lugere pcta. quod tũ si pfecte fecerit p talem luctum potest iteruz deo suo placere. ⁊ dyabolũ vehementer ꝓtristari. hereditatẽ celi recupare. ⁊ supplicium eternũ euadere. Et ideo merito dicit christus Matth. v. capitulo. Beati q̃ lugent quoniam ipsi consolabunt̃ ¶ Quartum brachium predicte crucis penitentie est patientiaz in contumelijs ⁊ aduersitatibus ⁊ tribulationibus mundanis ⁊ sicut in cruce materiali si quartũ brachium deficiat nõ est crux perfecta. Ita crux penitentie non est perfecta nisi homo patientiaz in om-

ni aduersitate sibi illata seruauerit. Sed sicut dicit apostolus Jacobi.j.capitulo. Patientia opus perfectum habet z sic perficit crucē penitentie. In hac cruce debet peccator exemplo xpi configi trib⁹ clauis.s.side spe z charitate. Unde z hanc crucē penitentie super se tollere monet xps quemlibet peccatorem Luc.ix.dicēs. Si quis vult venire post me abneget semetipm z tollat crucē suā z sequat me. Super quo ysiō.in de summo bono li.iij.ca.xviij. Quid est inquit hominē semetipm abnegare nisi voluptatibus xpūs renunciare. vt qui supb⁹ erat sit humilis.qui iracūdus erat esse mansuetus studeat.z sic de ceteris. Sed sicut dicit beatus Aug. scōa parte sermonū sermone.xxiij. Nō sufficit mores in melius ꝓmutare.z a malis operibus omnino recedere nisi etiā de his que male sūt facta satisfaciat deo p dolorē penitentie.per gemitū humiliatis.p cordis ꝓtritionē.z sacrificiū cooperante elemosinaꝝ debita largitiōe. Nam nō dictū est tantū vt abstineamus a peccatis sed etiāvt de ꝓteritis deꝓcemur vt nobis dimittant.hec Aug. Cum ꝓdicta em̄ cruce penitentie sequi xpm est benigno animo ꝓpter xpm tolerare patienter omnes huius seculi aduersitates nunc a deo.nunc a mundo.nūc a dyabolo illatas. vnde lege euangeliū z inuenies q xps talia p nobis patienter in se ipso tolerauit. sed si quis voluerit ad vitam eternā eius sequi vestigia debet teste apl'o.j. Joh.ij.sicut z ille ambulauit debet z ipe ambulare. ¶ Tercū tactū in hoc articulo in quo xpm imitari debem⁹ est q xps in cruce positus pseuerauerit vsq ad mortē. in isto dando nobis exemplū in cruce penitētie vsq ad mortez pseuerare Nam vt dicit beatus Greg.j mora. In cas sum bonū agit si ante vite terminū deserat. Unde xps Lu.ix. Nemo mittēs manū ad aratꝝ z respiciens retro aptus est regno dei. Sup quo beatus Greg.z ponit in ca.de peni.dist.ij.querendū manum inquit ad aratꝝ mittere est quasi p quandaz ꝓpunctionis venam ad ꝓferendū fructus terram cordis sui aperire.sed retro post aratrū aspicit qui post exordia boni opis ad mala reuertit que reliquit.quod qz electis dei nō ꝓtingit. recte nunc p ꝓpheram Ezechielis.j.de animalib⁹ dicit. Et nō reuertebant cū ambularēt. Et ideo merito dicit apostolus Apoca.ij. Esto fidelis vsq ad mortē z dabo tibi coronā vite. vnde Leui.iij. cauda agni in sacrificio iubet offerri. vbi p caudaz que est extrema ps corporis extremitas vite nostre signat vsq ad quā nosmetipsos deo sacrificare debem⁹ pseuerantes in ara crucis penitētie. In cuius ꝓfirmationem dicit Christus Mat.x. Qui pseuerauerit vsq in finē saluus erit. Quartū tactū in hoc articulo in quo xpm imitari debemus est q dñs noster Jesus xps mortuus est z sepultus. In quo innuit q consideratio mortis z sepulture nostre moneret nos vanitatem huius seculi dimittere z crucē penitentie pseuerantes z patienter portare. Dū mors z sepultura manifeste ostendunt veritatē dicti verboꝝ apostoli. i. ad Thoꝝ.iij.dicentis. Sapiētia huius mūdi stultitia est apud deum. scriptū est em̄. Comprehendaz sapientes in astutia eoꝝ. Et iteruz. Deus nouit cogitationes sapientū quoniā vane sunt. ¶ Pro quo notandū q sicut dicit Paris. super epistolas sermone.j. Sapientia huius mūdi consistit specialit in tribus.s.in ꝑgregatione diuitiaꝝ.in procuratiōe deliciaꝝ.z in acquisitōne bonoꝝ.sed stultitia hoꝝ triū manifeste ostendit in morte.z in nostra sepultura. ¶ Primū em̄ ostendit ex hoc q in morte omnibus diuitijs temporalib⁹ mundo dimissis eque nudus egredit homo de mūdo sicut egressus est de vtero matris sue. dicente scriptura Eccēs.v. Sicut nudus egressus est de vtro matris sue sic reuertetur.z nihil auferet secuz de laboze suo. ¶ Scōm ostendit ex hoc q tandem sub terra ponet. z ab hominibus z iumentis ꝑculcabit. Unde Job.xx. Si ascenderit vsq ad celū superbia eius z caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinū in fine perdetur z qui eum viderant dicēt. vbi est. Velut somnium euolans nō inueniet. transiet sicut visio nocturna Oculus qui eum viderat nō videbit. neq; vltra intuebit eum oculus suus. filij eius attererentur egestate. z manus illius reddent ei dolorem suū. Ossa em̄ eius implebunt vitijs adolescētie eius. z cum eo in puluere dormient. Cū em̄ dulce fuerit in ore eius malus abscondit illud sub lingua sua. z sic de alijs malis enormibus que in toto isto capitulo superbiam sequentia predicunt. ¶ Tercium ostēdit ex hoc q finaliter caro sua cib⁹ vermiū efficiet. vnō Eccēs.x. Cum morit hereditabit serpentes bestias z vermes. vnō serpentes inferni habebunt animaz peccatoris damnati eternaliter ꝓm mensuram vitiorum puniendū dicente scriptura Deut.xxv. Pro mensura peccati erit plagaꝝ modus. Item Apoc. xviij. Quantū glorificauit se z fuit in delitijs tantum date ei tormentū z luctum. Homines em̄ bestialiter viuentes bona eius temporalia possidebūt. vnde psal Relinquēt alienis diuitias z vermes terre carnes eius deuorabunt. Sed hunc quartū articulum fidei qui est ꝓma porta in secūdo latere ciuitatis eccie impugnat scōs. princeps scilicet spūs superbie cum suo primo milite quivt supra dicitur est in ordinatus appetitus ꝓprie excellentie. Unō vbi dominus noster Jesus christus quasi oblitus sue nature z potentie cū omni humilitate z patientia permisit se iniuste iudicari. z ad mortez ꝓdemnari. Econtra superbus quasi oblitus sue miserabilissime immūdicie z vilitatis sue terrene nature de qua factus est non vult alicui⁹ iusto iudicio diuino vel humano obedire. nec aliquā iustam correctionē. pniam. vel tribulationē patienter suscipere. sed voluntatem suam vult pre omnibus preferre z seipsum super omnes exaltare. dicente ꝓpheta. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semp Ex quo patz qualiter hec maledicta species superbie qui est primus miles principis supbie destruit effectū huius quarti articuli fidei qui est ꝓma porta in secundo latere ciuitatis ecclesie. C ¶ Secūda enim porta secundi lateris ciuitatis ecclesie est quintus articulus fidei quem ad symbolum composuit sanctus Thomas apostolus sub his verbis Descendit ad inferna tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Pro quo notanduz q in isto articulo credendum est q dominus noster Iesus christus corpore suo quiescente in sepulcro. in spū descēdit ad infer

na ad liberandu3 de carcere infernali suos electos suo pretiosissimo sanguine redemptos. z deinde tercia die resurrexit a mortuis. ostendes se gloriosissimam victoriã de dyabolo habuisse. Figurã em hui9 habemus Josue. viij. vbi legit q quãdo Josue pugnaret ptra ciuitatẽ Hay partẽ exercitus sui abscondit in latibulo. z ipse cu3 paucis se ostendit et gum suũ latebant insidie psecutus est eũ. quo viso Josue tandẽ inimicos expectauit z vexillũ suum erexit. z tunc insidie que latebant ad ciuitatẽ pgentes ceperunt ciuitatẽ. Videns aũt Josue q capta esset ciuitas reuersus ostendit se satis potentẽ z hostes viriliter deuicit. Spũaliter Hay vita vallũ interpretat z infernũ significat. Per regẽ vero Hay dyabolus. qui est rex sup omnes filios supbie intelligit. Josue qui saluator interpretat xpm saluatorez mũdi significat. q volens diabolũ inimicũ generis humani inuadere abscondit partẽ sui exercitus. i. suã diuinitatẽ sub nube sue humanitatis a cognitõne dyaboli. z cũ paucis z humilib9 discipulis ambulauit hic in mũdo. z multotiẽs actsi impotẽs fuisset exercitũ dyaboli fugit. sed tandẽ inimicos suos expectauit. z vexillũ sue humanitatis erexit in hasta crucis. quo facto in spũ cum exercitu tocius trinitatis ad infernũ prexit. z ciuitatẽ cepit z animas sanctor suor ibidez incarceratas liberauit. Et tũc capta ista ciuitate Josue ostendit se omnipotentẽ quando tercia die surrexit a morte. in hoc dãdo nobis exemplũ q si voluerim9 spũaliter resurgere a morte peccati. oporet nos primo in vallem humilitatis descẽdere z deinde tercia die. hoc est p tres portas penitentie. s. ptritionẽ. confessionẽ. z satisfactionẽ ad gr̃e vitã resurgere. Sed hũc articulu3 impugnat predictus scõs princeps spũs supbie cum suo scõo milite. q est iactantia de alitq dono diuine clementie. nam iactãs de virtute. potentia vel alitq bono opere que sunt dei dona p viam humilitatis non ambulat. Et ideo periculose se precipitat. naz sicut arbor naturaliter altitudinẽ suã habet a radicis pfunditate. z ideo si scindat z separet a radice statim precipitat. Sic spũaliter pfunditas humilitatis est initiũ exaltatõnis humane. dicente dño nostro iesu xpo in euangelio. Luc. xiiij. Omnis q se humiliat exaltabit ẽt. z si homo fuerit separatus ab hac radice humilitatis statim precipitat misera bilissime in peccatũ. dicente xpo in euangelio vbi prius. qui se exaltat humiliabit z qui ẽt ¶ Tercia ẽm porta hui9 seculi laterit ciuitatis ecclesie est sextus articulus fidei. quẽ posuit ad symbolũ Jacobus minor sub his verbis. Ascendit ad celos sedet ad dexterã dei patris omnipotẽtis ¶ Primo cui9 declaratione est notãdũ q in hoc articulo duo spãliter sunt credenda ¶ Primũ est q xp̃us ascendit ascẽdit ad celũ p pprã potentiã sue diuinitatis. et sic nunq3 ascendit aliquis nisi ipe solus. iuxta illũ Joh. iij. Nemo ascẽdit in celũ. i. p suã ppriam potẽtiam nisi qui descendit de celo filius hominis q est in celo. Et notabiliter dicit filius hominis. ad confundendũ superbos. quor tsi parentes eor sint pauperes erubescũt vocari nominib9 parentũ suor. ꝛ volũt vocari nominib9 ciuitatis vel patrie vel ville in qua nati fuerant. Sed isti nõ accipiũt exemplũ de xpo. qui nõ obstante q fuit filius patris celestis z regis omniũ regũ. tñ frequenter sicut sparsim patet in quatuor euangelijs vocauit semetipm filiu3 hominis ppter humanitatẽ quã de paupcula virgine matre sua maria assumpsit ¶ Scõo credẽdũ est in hoc articulo q xp̃us iam paratus est ad dandum misericordiam cuilibet volenti peccata sua dimittere. z ei9 misericordiã postulare humiliter. qõ notat cũ dicit Sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Unde ad dexterã patris põt intelligi dextera misericordie dei. iuxta illõ ps. Misericordia in dextera eius vsq3 in finez. Et p hoc qõ dicit sedere. intelligit q ipse est iudex noster. qz ad iudicez pertinet sedere. Et sicut testat p euangeliũ. Pater non iudicat quemq3. sed omne iudiciũ dedit filio Joh. v. In quo magna dat fiducia fidelib9 ex hoc quod misericordissimus frater eor scõm carnem est eos iudicaturus ¶ Sed tñ hic est notandũ q pertinenter ad ppositũ duplex est iudiciũ. scz particulare. de quo dicit hic in pũti q xp̃us sedet. Scõm vero erit generale quod erit in fine mũdi. de quo fit mentio in primo articulo sequenti. Et de vtroq3 istor iudicior diffusus tractabit infra vbi agit de decimo remedio ptra peccatũ supbie. Vel p dextrã patris possunt intelligi omnes predestinati. z p sinistram omnes presciti. iuxta illõ. Mat. xxv. Statuet ones quidem a dextris. hedos aũt a sinistris. z in hac dextera quasi persona principalis sedet xp̃s fm hũanitatem q nihil est nec esse potest propinquius diuinitati q3 christi hũanitas. Et merito xp̃us scõm humanitatem dicit sedere ad dexterã patris. Vel aliter ad dexterã patris põt intelligi iudiciaria potestas z equalitas dominij. quã equalitatẽ habet xp̃s cum patre. Unde Aug. in lib. suo. de fide z simbolo. Sedet inquit xp̃s non p publicam flexionez ꝛ p iudiciariã potestatẽ z p equalitatẽ dominij cum patre. Sed hunc articulu impugnat predictus secundus princeps spũs superbie cũ suo tercio milite qui est inordinatus appetitus laudis humane q vocat communiter vana gloria. Unde z ẽtrum cõtrariat z obstat vana gloria ascensui in celum. patz ex verbis xpi Luc. xiiij. z. xviij. dicentis. Omnis q se exaltat humiliabit. Sup quo dicit Jyra q sicut in statera materialiter una parte depressa. altera eleuatur. Econtra in statera diuine iustitie sic decretũ est q qui eleuant per superbiam in presenti. deprimẽtur per penam confusibilem in futuris quod considerans dyabolus. semper nititur hominem exaltare per superbiam in presenti vt eam deprimat in futuro. z non contingat hominem aliquod bonũ facere laude dignum semper nititur dyabolus illud destruere per inanem gloriam. Figuram hui9 habemus Apocalipsis. xij. vbi legit q draco stetit ante mulierem que paritura erat masculum vt cum peperisset deuoraret filium suum. Spiritualiter draco iste dyabolus est qui stat ante mulierem. id est ante animam a spiritusancto concipiente bonũ propositum vt pariat masculũ. id est bonũ op9 hereditati celesti dignũ. sed pharao masculos hebreor. extinxit feminas reseruauit. sic dyabolus opa mala vt opantes ea sententialiter accuset reseruat.

opera spualia que sunt quasi filij masculi ad conse
quendū hereditatē celestē depositi puanā gloziam
perimit. Et existis pater breuiter qualiter predicti
tres articuli fidei de passione.resurrectiōe.t ascen-
sione xpi qui sunt quasi tres portę secūdi lateris ci
uitatis ecclesie impugnant a pdicto secūdo pncipe
cum trib⁹ suis militib⁹. Iste em secūdus pnceps.s.
lucifer q cū militib⁹ suis nitit destruē istas tres por
tas scōi lateris ciuitatis ecclesie.i.tres predictos ar
ticulos fidei figurat daniells. vij. p scōm ventum
quem videbat daniel pugnare in mari. Unde per
predictū mare intelligit cor peccatoris.t p secūdū
ventum intelligit predictus secūdus pnceps.s.lu-
cifer siue spiritus supbie qui flatu sue temptatiōis
suscitat in corde peccatoris secundā bestiā p quam
t eius ptectates intelligit secundū peccatū supra
dictū.scz peccatū superbie cū tribus pdictis specie
bus eiusdem que sunt quasi tres milites quos pdi
ctus scōs pnceps applicauit ad pdictas tres por
tas id est pdictos tres fidei articulos vt eos penit⁹
destruat t ciuitatem ecclesie in miserabilissimam
seruitutē reducat. vnde scōa bestia que suscitabat
s mari vt dicit in daniele.vbi similis erat vso t in
parte stetit.t tres ordines dentiū erant in ore eius.
t in dentib⁹ eius pncipes tres. ¶ Spualiter hec
bestia que similis erat vso signare potest superbiā
nam sicut vsus libēter mel comedit t deuorat ita
supbus mel virtutū si qs cuis ppter vanā gliaz se
cerit.tamen per superbiam illas deuorat t destruit
Unde metricus. Si tibi copia seu sapiētia forma
q det. Sola superbia destruit omnia si comitetur.
Quia superbus aliqua opa facit que in parte sunt
bona.quia bona sunt genere.licet per malam intē
tionē. scz ppter vanam gloziā ppter quā sunt prin
cipaliter facta destruant.qz non sunt meritoria nec
deo placentia. Unde scriptura dicente ppuerb. xv.
Ultime ipsoz abhominabiles sunt deo. Hec be-
stia habet in ore suo tres ordines dentiū.scz triplī-
cem inordinatam locutionē.s. mendaciū. dolum.
t periuriū t in his dentib⁹ principes tres.id est pre
dicte tres species supbie milites cū quib⁹ appetit
seipm super omnes alias tanq principes cum lu-
cifero se exaltare dicente psalm. Superbia eorum
qui te oderunt ascendit semper.

Capitulum XXXVI

In tercia parte ciuita-
tis ecclesie vt supradictū est sunt tres alie
portę p quas intelligūt tres articuli fidei
quoz primus t septimus in numero duodecim ē
i te. Inde venturus est iudicare viuos t mortuos
Secundus t octauus in nūero duodecim est iste.
Credo in spūmsanctū. Tercius. t nonus in nume
ro duodecim est iste. Sanctā ecclesiam catholicaz
Ad has em portas applicauit pdictus tercius pn-
ceps tres suos milites vt portas istas destruant.
Iste em tercius pnceps vt predictū est.est beelze
bub.s.spūs cui⁹ tres milites sunt tres spēs inuidie
scz odiū in mente.falsitas in verbo t iniuria in fa-
cto. ¶ Primus igit istoz triū militū ptractat
primo istoz triū articuloz qui est pma porta tercij
lateris ciuitatis ecclesie. quē articulū siue portam
vt predixi posuit ad simbolum apostolus philip-
pus sub his verbis. Inde venturus est iudicare vi
uos t mortuos. In isto em articulo credenduz est
q christus deus verus t homo in humanitate quā
assumpsit de virgine venit in die iudicij. vbi vt di
cit sanctus Thomas in de veritate theo.lib.vij.ca.
xvij. Monstrabit dolorosa vulnera que passus est
pro genere humano Monstrabit etiā crucem in q
passus est.lanceam.clauos t spineā coronā quib⁹
vulneratus erat ad morē p amore nostro. Et tunc
iustis in dextera positis hilaris apparebit.iniustis
vero valde terribilis.nam vt dicit sanctus Thom.
in de veritate theolo.lib.vij. Tunc ibi videbunt hu
manitatē xpi cum vultu terribili vt timeant.sed nō
videbunt eius diuinitatē vt gaudeant. ꝫ iusti vtrā-
q christi naturā in vultu gloziosissimo videbunt de
quo eternaliter gaudebūt. Unde puer.xix. Sicut
fremitus leonis ita regis ira.t sicut ros sup herbā
ita hilaritas eius.tūc put docet scriptura Sap. v.
Stabūt iusti in magna pstantia aduersus eos qui
se angustiauerunt.t qui abstulerūt labores illoz
sed tūc impij videntes territia que euenient turba-
bunt timore horribili. Et nimiz.qz tunc videbunt
multa terribilia factē iudicis precedētia.s.pflagra-
tionem mundi t alia.de quib⁹ dicet infra. vt in de
cimo remedio cōtra superbiā. Unde be. Hieron.
Ecce inquit tuba de celo canit. Ecce de celo cū nu
bibus debellaturus orbem imperator summ⁹ ar
matus egredit. Unde sicut t imperator terrenus
suos volens debellare inimicos ante exitum suuz
pmittit suos buccinatores. Sic celestis impator in
die iudicij volens debellare inimicos suos ante fa
ciez suā pmittit buccinatores suos. vñ Mat. xxiiij.
Mittet angelos suos cuz tuba t voce magna. Et
bene pōt dici hec vox magna. Nam vt dicit crisо.
Magna em est vox illa cui omnia obediūt elemē-
ta.q petras scindit. inferos aperit.t monumēta frā-
git. Uincula mortis dissoluit. t vniuersos mortuo
os resurgere facit. t ad dei iudicū venire cōpellit.
vñ Joh.v. Omnes qui in monumētis sunt audiēt
vocem filij dei.t procedūt q bona egerūt in resur-
rectionē vite.q vero mala in resurrectionē iudicij.
Quod pfiderans bea. Greg. O inquit q̄ anguste
erūt vndiq vie reprobis. superius erit iudex irat⁹.
inferi⁹ horrēdū chaos supple inferni ad eos deuo
randū a dextris pctā accusantia a sinistris infinita
demonia ad supplicium trahēnta. intus conscia mor
dens. foris mūdus ardens miser peccator sic dep
hensus quo effugiet. Latere erit impossibile latere
intolerabile. Uñ tunc put dicit.ij.Cho.v.ca. Om
nes nos manifestari oportet ante tribunal christi.
vt referat vnusquisq ppria sui corporis prout ges
sit siue bonū siue malū. Et ex istis ptz q in die iudi
cij xps verus deus t hōmo venturus est iudicare viuos
t mortuos reddēs vnicuiq scōm opa sua. ¶ Sed
hūc articulū vt supra dictuz est impugnat tercius
pnceps predictus inuidie cū primo suo milite qui
est odiū in mente. Unde vbi christus iudicaturus
viuos t mortuos.i.bonos t malos verissime iudi
cabit.s. bonos esse bonos t malos esse malos. Ss
econtra inuidus illum quem mēte odit iudicabit
esse malum. siue viuus sit siue mortuus p culpam

et sic inuidus multotiens iudicat vinos esse mortuos ⁊ causam huius pnitiosi iudicij ostendo p exemplū. Sicut enī lux transiens p medīū vitri.eiusdem coloris est in pariete abiecto.qualis coloris ē ipsum vitrū.sic certe iudiciū transiens p cor inuidi impiū est q; cor ei⁹ impio colore depictū est. De talibus enī dicit dns p pphetaz Isa.v.ca. Ve qui dicunt bonū malū ⁊ malū bonū.ponentes lucem tenebras ⁊ tenebras lucē. Vñ talis inuidus suo iniquo iudicio.quertit ordinatā a deo actionē nature Oculus humanus certius ⁊ verius iudicat de q̄litate ⁊ quantitate rei sibi ꝓpinque. ⁊ indebita distātia obiecta iudicat esse tantū quantū est.s.pedale ⁊ bipedale vel tripedale.⁊ tale quale ipm est album vel nigrū pulcrū vel deforme ⁊c.sed illud quod ab eo longe distat iudicat esse minus q̄ est.sicut patet de sole qui nō obstāte q̄ teste philosopho est septies maior q̄ tota terra intantū.q; sicut dicit Beda in lib.suo.de imagina.mūdi. ac etiā sctūs Tho. in de veritate theologie. Sol distat a terra septuaginta milia miliaria.⁊ sexcentū miliaria ⁊ octuaginta tria stadia.⁊ ꝓter tantā distantiā ab oculis oculus non iudicat solē esse bipedalis quātitatis. Sz hāc ordinatā a deo actionē nature quertit inuidus hō. nam culpā suaz ꝓpriā que est ꝓpe se q; in ania sua ꝓpria nō videt.ꝫ culpā que in anima est ꝓximi cui inuidet ⁊ ab eo forte distat p.mille ⁊ viginti miliaria vl̄ centū miliaria videt.vel si culpa sua ꝓpria sit magna velut trabes.videt tā sibi q̄ est pua vl̄ penitus nulla.ꝫ si culpa ꝓximi cui inuidet sit pua velut festuca videt sibi q̄ est magna. Et ideo merito dns quēlibet huiusmodi inuidū.q; quod vni dicit omnib⁹ dicit.sic querse de seipo ⁊ ꝓximo iudicāte redarguit i euangelio Mat.vij.⁊ Luc.vj.ca.dicēs Quid aūt vides festucā in oculo fratris tui. ⁊ trabem in oculo tuo nō vides. Aut quō potes dici fratri tuo. Frater sine eiciā festucā in oculo tuo. ipse in oculo tuo trabē non vides.ypocrita eijce primo de oculo tuo trabem ⁊ tunc ꝓspicies.vt educas festucam de oculo fratris tui. Hmōi enī inuidi tam nequiter de ꝓximis ⁊ fratrib⁹ suis iudicantes deū ptemnūt.nam vt dicit bea. Hieronimus in quadā epla ad demetriadē virginem. Apertus ptemptus dei est facere ꝓbita.⁊ iussa nō adimplere.ꝫ cū ꝓhibitum ⁊ a deo hominē temerarie iudicare de ꝓximo suo Mat.vij. Nolite iudicare vt non iudicemini. patet q̄ inuidus taliter de ꝓximo suo iudicās deū ptemnit. ¶ Sed tñ hic est notandū q̄ sicut dicit bea.Aug.in li.suo de sermone.in mōte.sup illō Luc.vj. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Quedam inquit sunt opera manifesta.quedaz vero occulta.⁊ quedā media. Manifesta opera dicunt illa que nō bono anio fieri possunt.cuiusmodi sunt stupr.blasphemia.furta homicidia.adulteria ⁊ huiusmodi. Vnō ad Gal̄.v. Manifesta sunt opa carnis que sunt fornicatio. immūdicia. impudicicia. luxuria.⁊ ydolor̄ seruit⁹. veneficia ⁊ inimicicie.cōtentiones.emulationes.rixe dissentiones. secte inuidie ⁊ homicidia ⁊ ebrietates ⁊ comessationes.⁊ his oībus similia. Et de his licitū est iudicare q̄ sunt mala .⁊ etiā q̄ illi mali sunt qui istis inficiunt peccat⁊ Et sic faciūt iudices eccliastici.ac etiā temporales. ad quos ptinet hmōi transgressores charitatis punire ⁊ corrigere.quor̄ correctionē si nō acceperint delinquentes.ꝫ in malicia sua duraverint licitum est nobis iudicare eos.nisi fructuose penituerit dignos esse damnatiōis eterne.⁊ iō docet nos apl̄us .j.Thor.v. cum hmōi cibū nō sumere. Item precipit xp̄us in euāgelio Luc.xviij.ca.q̄ talis sit nobis sicut ethnicus ⁊ publicanus. ¶ Scōo sunt aliqua opa occulta que nemo scit nisi deus. vt puta qual̄ futuras sit.qui nūc vel bonus vel malus apparet vñ aliquis qui nūc videt bon⁹ ⁊ a deo electus.forte futurus est malus ⁊ a deo reprobādus. sicut exemplū habem⁹ de iuda traditore qui electus erat in apostolatus dignitate.tū postea apostatādo dominum suū tradidit.⁊ seipm suspēdendo damnabiliter vitam suā finiuit. Sic etiā tam aliquis est infidelis ⁊ iniquus qui futurus est fidelis ⁊ a deo electus. sicut exemplū habem⁹ de apl̄o paulo qui ꝓmo erat infidelis ⁊ xp̄ianor̄ psecutor crudelissim⁹ tū postea conversus fact⁹ est apostol⁹ xp̄i.⁊ pdicator verbi dei fidelissim⁹. Et ideo merito dicit scriptura Eccēs.ix.c. Sunt iusti atq̄ sapientes ⁊ opa eor̄ in manu dei sūt.p nescit homo vtr̄ amore an odio dignus sit.sed omnia in futur̄ reseruant incerta Cū igit̄ quis de seipso aut nō omino aut vix possit ferre sententiā.quō potest quis de occultis alior̄ soli deo cognitis iudicare ⁊ ideo de talib⁹ fm cōsiliū apostoli.j.Tho.iij. Nolite ante tempus iudicare quousq̄ veniet dominus qui illuminabit abscondita tenebrarum ⁊ manifestabit consilia cordium. ¶ Tercio vt supra dicit aliqua sunt opa media que possunt bene vel male fieri.cuiusmodi sunt comedere.ieiunare.elemosinā dare ⁊ hmōi.que si cū discretione ⁊ bona intentōe fiant bona sunt.ꝫ si fiant indiscrete ⁊ mala intentiōe.vtputa ꝓpter laudē humanam.vel ꝓpter voluptatē carnalē nihil prosunt ⁊ in talibus prohibet nos xp̄us temerarie iudicare sed potius ea in meliorem querere partē. Unde Aug.in de sermone domini. Si inquit quispiam conquestus de stomacho ieiunare nō voluerit.⁊ tamen credens edacitatis vitio tribuere temere iudicas. Unde apostolus ad Roma.xiiij. Is qui manducat nō manducantē non spernat. ⁊ qui non mānducat manducantem nō iudicet. Item si manifestā edacitatem ebrietatemq̄ cognoveris ⁊ ita reprehēderis quasi nunq̄ ille possit corrigi aut mutari.nihilominus temerarie iudicas. Nam vt dicit idem Aug.in de verbis domini sermone.xj. De nullo desperandū est q̄diu in patientia saluatoris eum ad penitentiam expectat.nec eū de hac vita rapit impiū qui non vult mortem peccatoris sed vt cōuertat ⁊ vivat.paganus est hodie vnde scis vtrum sit futurus crastino christianus iudeus infidelis est hodie quid si cras amplectitur catholicam pacem. quid si isti quos in quocunq̄ genere errorū notas ⁊ tam q̄ desperatissimos damnas anteq̄ finiant istam vitam agant penitentiam ⁊ inveniant vitā in futuro Proinde fratres etiam ad hanc ammonet apostolus qui ait. Nolite ante tempus iudicare. Et istud confunderet tales qui ꝓximos suos in quib⁹ mala nō viderunt neq̄ noverunt. sed sola mala suspitatiōe. ex dyaboli invidia.⁊ ꝓpria malicia iudicāt

esse psonas. et eoꝝ opera que possunt bene et male fieri fm intentiones diuersas facientiū sp in ptes interpretātes peiorē. Et certe tales vt iā et prius ostensum est deum ptemnunt. et cū inuidus taliter iudicans de occultis et incognitis vsurpat sup se quod solius dei est. patet q talis deū blasphemat et q taliter deū blasphemans et cōtemnens sit maledictus et ad penā ꝑdemnabilis eternam testat scriptura sacra Thob. xiij. dicēs. Maledicti qui ꝓtempserunt te. et ꝑdemnati erūt qui blasphemauerūt te. Et sic plane ex istis patet qualiter odiū mentis interius hunc articulū de christi domini nostri aduentu ad iudiciū impugnat. ex quo xp̄m blasphemat nequiter et cōtemnit. et quod solū pertinet ad diuinū iudicium sup se assumendo vsurpat. Preterea sicut supra dictū est secūda porta tercij lateris ciuitatis ecclesie est octauus articulus fidei quē posuit beat⁹ Bartholomeus sub his verbis Credo in spiritum sanctū. In isto ēm articulo credere debem⁹ q spūs sanctus est idem deus cū patre et filio. summe bonus. summe suauis et summe benignus his quib⁹ inhabitat. Et ideo dicit scriptura Sap. xij. O q̄ bonus et suauis est dñe spiritus tuus in nobis. Et merito dicit spūssanctus suauis in nobis. q nihil taꝝ suaue est corpori humano sicut eius vita. sic nihil taꝝ suaue anime esset hūane sicut spūssanctus qui vt dicit beat⁹ Aug. est vita anime. vnde spūssanct⁹ mittit et procedit a patre et filio ad viuificandū animam humanā. et hoc plane patet in symbolo niceni cōsilij vbi declarat ille articulus de spūsancto sb his verbis. Credo in spūm sanctū dominū et viuificantem qui ex patre filioq̄ procedit. Sed hunc articulū impugnat predictus tercius princeps spūs inuidie cū suo secūdo milite qui est falsitas in verbo. Vnde spūssanctus vocat a xp̄o Joh. xv. spūs veritatis et ꝑ ꝑsequens sibi repugnat oīs falsitas siue mendaciū. Et sicut quilibet homo naturaliter odit mortem que ꝓtriat vite corporis. Sic etiaꝝ quilibz homo recte fidei naturaliter oderet mendacium quod ꝓtriat spiritui sancto qui est vita anime et istud probo ratiōne naturali. Dicit ēm aristo. j. metaphisice q omnes homines naturaliter scire desiderant. et cū fm eundē nihil scit nisi verū. patz q omnes homines naturaliter appetant veritatez. sed in quanto ab aliqua natura vnum ꝓtrariorum magis appetit in tanto magis reliquū euitat. et cū verum et falsum omnino sunt cōtraria patet q ois homo naturaliter euitaret et detestaret falsitatem et omne habens mendaciū. Vñ puer. xiij. Verbuz mendax iust⁹ detestabit. i. abhominabit. Iste mēdacium est venenū animā humanā intoxicatiuuz et sicut venenū corpale intoxicat et occidit corp⁹ ita mendaciū intoxicat et occidit animā. imo maioris efficacie et violēte est istud venenū mendacij quocunq̄ veneno corporali. Nam venenū istud statim vt est in ore occidit animā dicente. scriptura Sap. j. Os quod mentit occidit animā. q̄ hoc non facit corpori aliquod venenū corporale. Et in signū huius serpens cuius lingua erat primū mendaciū fabricatum lingua stimulat. intoxicat et occidit. et ex quo mendaciū quod est falsitas in verbo tam contrarium est spiritui veritatis qui est vita anime. ꝓtz q hec scōa species inuidie. s. falsitas in verbo hunc articulum de spūsancto impugnat. et sic secūdam portaz tercij lateris ciuitatis ecclesie conat penit⁹ destruere. ¶ Tercia vero porta huius tercij lateris ciuitatis ecclesie vt predixi ex nonus articul⁹ fidei quem ad symbolū posuit Matheus sub his verbis Sctām ecclesiam catholicā. Hunc ēm articulū declarat niceni cōcilium sub his verbis. Credo vnam sanctam et apostolicā ecclesiā. vnde ecclesia hic non sumit ꝑ domib⁹ materialib⁹ ab episcopo ad honorem dei dedicatis. q sic ꝑstat q non solum vna est ecclesia sed multe. sed etiā in hoc articulo sumit ꝑ numero omniū ꝑdestinatoꝝ. de quo dicit Ecci. iij. Filij sapientie ecclesia iustoꝝ. et isti⁹ eccie vna pars est hic in terra. et dicit ecclesia militans que est numerus omnium predestinatoꝝ hic interra viuentiū. Alia ēm pars est in purgatorio. et illa vocat ecclesia dormiēs que est nūerus ꝑdestinatorum qui sunt ibidē puniti ꝑ peccatis venialibus in quib⁹ ab hac vita decesserunt. ¶ Tercia vero pars est in celo et vocat ecclesia triumphās que est nūerus omniū beatoꝝ regnantiū cū xp̄o in patria Et ex omnib⁹ istis trib⁹ ptib⁹ efficit vna ecclesia q̄ vocat sponsa xp̄i et corpus mysticū. quod vt dicit Hersi. supra Cantica fmo. xij. carius est xp̄o q̄ illō corpus quod tradidit ad mortē crucis. et istius ecclesie que dicit corpus xp̄i est xp̄us caput. dicente ap̄lo Ephe. v. Christus est caput ecclesie. et hāc ecclesiam scōm ptes militantē hic in terra impugnat predictus tercius princeps inuidie cuz suo milite tercio qui est iniuria in facto. Naz inuidus qui cōtra quodcūq̄ sancte ecclie membrū irrogat aliqđ factū iniuriosuz q̄tuz in se est destruit et dissipat totam ecclam in suis mēbris. Naz sicut in corpe naturali si vnū membrū aliud ledat discrasiam in toto corpore generat. sic certe i corpore xp̄i quod est ecclesia. si quis vnū membr̄ ꝓsequat vel iniuriaz sibi fecerit q̄tuz in se est totā ecclesiā ꝓturbat. dicēte ap̄lo. i. Chor. xij. Si quid patit vnū membr̄ ꝑpatiunt omnia membra. Et certe ille maledictus miles spūs inuidie intm̄ iam ꝓturbat ecclesiaz q nūc videt maior inuidia esse inter homines q̄ quondā erat inter demones. Nā sic legit Mat. viij. Marc. v. et Lu. viij. quondā vna legio demoniū. hoc est sex milia sex centi sexaginta sex habitabāt in vno hoie et no legit q aliqs eoꝝ iniuriā fecit alteri. sed taz vir sex hoies possunt habitare in aliq̄ villa ciuitate vel patria. quin vnus inquietabit inuidebit et iniuriaz faciet alteri. et hoc vex est nedū de laycis q̄ etiaz qđ longe grauius est de clericis. Sz certe taz tales nō possunt vere dici membra ecclesie militantis q̄ potius ecclesie malignantis. q nō militant aduersus carnē mūdū et diabolū. q̄ potiꝰ malignāter pugnāt et placitant ad se inuicē destruendū. Vñ exemplus ad hoc ostendit valdeby in tract. suo sup symbolo pre. iij. vbi narrat q quidā dñs duos cecos fecit coram se omni die comedere. et habuit canem qui dabat q̄ prādiū illoꝝ cecoꝝ q̄tidie abstulit et comedit et irati ceci pepigerūt iter se q aliq̄ die absente dño canē baculis suis interficerēt et capta oportunitate cū audiuissent canē latrare festinabāt ipm̄ ꝑcutere et vnus in caute putans se ꝑcutere canē. socium suū

graniter in capite vsq; ad sanguinis effusionē percussit. z ipse viceuersa eandē quā sibi salutem ipm repcussit. z sic ipsis mutuo pcutiētibus canis eua sit illesus. Moraliter dñs dicit quod ops deus pascit quotidie duos cecos. i. malū pastorem ecclesie. z malū subditū. de quibus dicit dñs. Cecī sunt z duces cecorū. Si cecus ceco ducatū pbeat ambo in foueā cadunt. Canis rapiens cibū est diabolus q̄ verbum dei q̄ est cibus anime. tollit de cordibus eorū ne credentes salui fiant. vt docet euangelium Luce. viij. Sed experientia docente in multis locis tam pastor q̄ subditus ira succensi litigando pse quēdo z placitando mutuo se pcutiūt. z sic diabolus canis infernalis vadit ne ab eis supek. Et cum talū iniuriosorū opus z exemplum in se z in alijs vnitatē ecclesie catholice pturbet. patet q̄ iste maledictus tercius miles spūs inuidie. s. iniuriosorū opus ecclesiā dei sine ciuitatē ecclesie impugnat z conat nequiter destruere. ¶ Ex istis iam dictis pater qualiter p̄dictus princeps vel beelzebub spūs inuidie cum suis militibus. s. p̄dictis tribus speciebus inuidie cū toto suo conamine nitit p̄dictos tres fidei articulos destruere qui sunt q̄si tres porte tercij lateris ciuitatis ecclesie. Iste em̄ tercius princeps qui cuz suis tribus militibus nitit destruere istas tres portas tercij lateris ciuitatis ecclesie. i. p̄dictos fidei tres articulos tā declaratos figurat in hystoria dan̄. vbi p̄. p tercū vētū quē videbat daniel pugnare in mari. Unde p mare vt p̄dictū est intelligit cor pctōris. z p tercū ventū intelligit predictus tercius princeps. s. spūs inuidie. qui inflatu sue tentationis suscitat in corde pctōris tercā bestiam p quā z eius ꝓpietas. intelligit tercū pctm̄ de quo dictū est. scz pctm̄ inuidie cum eius tribus speciebus q̄ sunt quasi tres milites. q̄s p̄dictus tercius princeps applicauit ad p̄dictas tres portas. id est p̄dictos tres fidei articulos vt eos penit⁹ destruat. z ciuitatē ecclesie in miserrimā redigat seruitutē. vnde tercia bestia q̄ suscitabat amari. vt dī i danieli. vbi s. erat quasi pardus. z habebat alas quasi auis quatuor. z capita quattuor. ¶ Spūaliter hec bestia q̄ erat quasi pardus signare pōt inuidiam. q̄ sicut pardus varietatē habet colorum. sic inuidia hz varietatē multarū falsaꝝ imaginationū Quatuor ale huius bestie signāt tres p̄dictas species inuidie. vnde p primā alam signat odium in mente. Et p duas alias alas signat falsitas in verbo. in quo semp est duplicitas. q̄ vnū corde pcipit z aliud verbo ꝓnunciat. p quartā vo alam signat tercia species inuidie. s. iniuria in facto. Dñ sicut anis alis suis supportatur a terra. ita inuidus alis istis supportat z accrescit in sua malicia. Quatuor capita huius bestie sūt quatuor q̄ principaliter aggrauant hoc pctm̄. quorū primū est. q̄ homo q̄ hoc peccato inficit ꝓditor est deo. inimicus sibiꝑ si. primo iniuriosus. z diabolo specialis amicus. ¶ Primo em̄ ꝓditor est deo. tum q̄ regnum eius optat destruere. nam cum xp̄us regnet z inuidus optat ipsos esse malos vt habeat materiā detrahēdi. p̄z q̄ optat deū a regno suo expelli. Tum scdo q̄ opus dei speciale quertere nitit vnde cū omne opus bonū in cōmune hmōi dei opus sit. dicēte propheta Isa. xxvj. Omnia opa nra operatus es in nobis dñe. qui igit opus bonum depranat dei opus damnat. Tum tercio q̄ deū blasphemauit ne dū in hoc q̄ in primo vindicare appetit cum ip̄i dñs dicit. Mihi vindictā. z ego retribuā. verū etiaz q̄ iudiciū vsurpat sibi cordium q̄ soli deo conuenit ¶ Tum quarto q̄ deus charitas est. z cuz inuidia charitati maxime opponitur. patet q̄ inuidus deo maxime est cōtrarius. Item inuidus sibiꝑ si ē inimicus. Unde inuidus seipm̄ spūaliter occidit. dicte ap̄l̄s. j. Joh. iij. Qui odit fratrē suū homicida ē. abscondit em̄ z infigit in corde suo diaboli gladiuz cum quo tū appetit destruere primū. ¶ Tercio inuidus iniuriat primo quem z si nō corporaliter. tū spūaliter quantū in se est occidit dum eius famaz scām quā vinit in cordibus primorū suorū extinguit. Iniuriat etiā ei dum debitū a quo nulla dispensatione absolui pōt. id est delectationē cordialem nō soluit. Unde ap̄l̄s. Nemini quicq̄ debeatis nisi vt inuicē diligatis. ¶ Quarto inuidus specialis amicus est diabolo. q̄ partē diaboli fouet z manu tenet z diabolo habitaculum seipm̄ facit. z eius regnū optat in alijs crescendum altos desiderat forte malos vt habeat materiā detrahēdi ꝛc.

Capitulum XXXVII

In quarto latere ciuitatis ecclesie vt supra dictum est sunt tres alie porte p quas intelligunt tres vltimi articuli fidei. quorū primus z decimus in numero duodecim est iste. Sanctorū cōionē. remiſ. pe. car. Scōs z vndecimus in numero. xij. est iste. Carnis resurrectionez. Tercius vo z vltimus in numero xij. est iste. Et vitā eternā. Et ad has tres portas applicauit quartus princeps supradictus tres suos milites. vt istas portas subruat z ciuitatē inuadat z in suaz redigat seruitutē. Iste quartus princeps vt supra dī vocat asmodeus. et preest luxuriosis. Cuius tres milites sunt luxurie species. s. luxuria in voluntate. luxuria in ope z luxuria in consuetudine. Prima ergo porta in quarto latere ciuitatis ecclesie vt dictū est est decim⁹ articulus fidei quez posuit ad simbolū ap̄lus Symon sub his verbis. Sanctorū cōionem. remissionem pctōrū. Sensus em̄ istius articuli est iste q̄ credere debemus q̄ sacramenta ecclesie et oia suffragia ecclesie in q̄bus cōicant sancti z pfecti qui sunt membra corpis xp̄i mistici in hac vita p gratiā spūssancti cedūt eis in remissionē pctōrū. Dñ Ephes. v. Unus dñs. vna fides. vnū baptisma. vnus deus z p̄r oīm. qui sup oēs z p oia z in oibus nobis. vnde z p hac cōione in qua cōicant sancti orat ap̄l̄s. ij. Chor. vlt. dicēs Gratia dñi nr̄i ihesu xp̄i z charitas dei z cōicatio sancti spūs sit semp cum oibus nobis. Sed hunc articulū impugnat quartus p̄dictus princeps spūs luxurie cū suo milite primo qui vt supra dī est luxuria in voluntate que fit in mente p ꝓpensum. vñ si luxuriosus crederet in sanctorum cōionem. tunc auerteret q̄ nulla immūdicia intrare posset illum cetum honestū. cuz deus qui caput illius est dicat Deut. xiij. Sancti estote q̄m̄ ego sanctus sum. vñ z apostolus Apoca. xxj. vbi loquit de p̄dicta ciui

tate ecclesie z de portis eius nisi ingredientibus in eā dicit. Fortis canes venefici.i.luxuriosi qui alios innocentiū insidiant. vt eos sibi rapiāt in predam. Unde de luxuriosis dī in ps. Corrupti sunt z abhominabiles facti sunt.s.in voluntate z in cogitatione sua. z ideo sicut leprosi expellebant fm legē de templo.sic luxuriosi expelluntur z excipiunt a cōmunione sanctorū. Unde ps. querit. Quis ascendet in montē dñi aut quis stabit in loco sctō eius. Et rūdet dicens. Innocens manibus z mūdo corde. Sed certe vt timendū est pauci sunt qui habēt corda omnino munda ab hoc peccato simpliciter immaculata. In cuius rei figura legit Exodi.xij. q̄ media nocte angelus exterminator transiuit p domos egiptiorū. z occidit in eis omne primogenitū i terra egypti.ita vt nō esset dom⁹ in q̄ nō iacēret mortuus. Moraliter sic angelus exterminator diabolus transit de domo in domū.id est de sciētia in scientiā vt occidat in hoibus primogenitū id est virginitatē que est primogenita virtus quasi parvulus cōnaturalis.ita vt paucorū sit inuēta domus in qua nō iacebat mortuus.i.pauci iā habent sciētiam in qua nō sit extincta virginitas p cōsensum ad voluptatem carnalē. z hoc nedū verum est de laicis.ꝫ etiam qō periculosissimum est d' ecclesie pastoribus. Unde sicut hostis maxime nititur impugnare ducē exercitus suorū aduersariorum.qz devicto eo facilius devincunt alios.iuxta illud Math.xix. Percutiā pastorē z dispgēt oues gregis. Unde in exemplū huius narrat poeta q̄ argus pastor habuit centum oculos. z orpheus cytharedā optimus volens vaccam argi furari cytharam pcutiēs oēs oculos argi fecit dormire singillatim. z tunc caput argi dormientis amputauit. z vaccas suas ad libitū suū abduxit. Moraliter argus pastor cū centū oculis est quilibet p̄latus ecclesie qui vndiq̄ videre deberet z p̄cauere ppli sibi cōmissi pericula. vnde pastores Ezech.xliij. vocātur animalia plena oculis ante et retro. Orpheus dulciter cytharizans est caro voluptatē suggerēs. que omnes oculos discretionis facit dormitare. z sic caput.i.rōnem que hoiem regere deberet p peccati p̄sensum tollit z abscindit z tūc vaccas sue custodie cōmissas rapit q̄ omnes vires corpis rōni anime subiectas seruire pctō luxurie facit. et ideo non sic.sed qui peraute luxuriosi fuistis fm p̄silū ap'li Act.iij. penitemini z convertimini vt mereamini participes fieri in cōmunione sacramentorū z aliorū suffragiorū ecclesie cū ceteris sanctis hic viantibus. z p hoc remissionē peccatorū p̄cipe vīorum. q̄ vt ostēsum est inq̄rum sufficit impedit p̄dictus quartus princeps spūs luxurie cū suo primo milite.s.luxuriosa voluntate. ¶ Scōa porta q̄rti lateris ciuitatis ecclesie vt supradictū est est vndecimus articulus fidei. quē ad simbolum posuit ap'los Thadeus sub his verbis. Carnis resurrectionem. In isto eīm articulo docet nos ap'lus credere q̄ in aduentu xpi ad iudicium vltimū oēs homines resurgent cum corporibus suis de morte aduitam. Et hoc expressius ostendit in simbolo Anastasij. vbi dī. ad cuius aduentū oēs homines resurgere habent cum corporibus suis. z istud magnū confortamen p̄beret viriliter fidelibus militare in hac vita. z nō parcere corpori suo in aliquo periculo vel tormento p xpi amore. Nam vt rō iudicat experimentum docet. si aliquis miles habens equū bonū z sibi multū dilectū esset pugnaturus cōtra hostes alicuius regis potentis. et volentis militi suo equū longe meliorē restituere. si contingeret militem equū suū in bello sui regis non parcere. Sic spūaliter cum vt dī Job.vij. Militia est vita hominis sup terram. Unde p totam nostrā vitam in hoc mūdo pugnare debemus ptra aduersarium nostrū diabolū. Et ad hoc cōfortat nos xps dicēs Estote fortes in bello z pugnate cum antiquo serpente z accipietis regnū eternū. Equus nr̄ est caro nostra. iuxta illud Isa.xxxj. Equi eorū caro. Hūc equum possumus secure exponere in bello p rege nostro. q̄ si p̄ripiat illū p amore regis nostri occidi. ipse potens est z vult eundē a morte resuscitare et b cōpabiliter in meliori z pfectiori statu q̄ vnq̄ prius fuit. qz i die iudicij equus iste ita pulcer erit q̄ fulgebit sicut sol. immo et septies clarior erit q̄ modo est sol. nam sol in die iudicij recupans claritatem suam quam pdidit p peccato primi parentis. sicut testat' ꝓpheta Isa.xxx. Erit septies clarior q̄ modo est. Et sicut dicit xps Math.xiij. Tūc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eor. Tūc erit etiam iste equus ita agilis in cursu. q̄ quasi in ictu oculi vt testat' be. Aug. portabit te ad quēcunq̄ locū mundi volueris. z etiam ita subtilis erit q̄ si volueris eque subito portabit te p medium densissimi muri mūdi sicut radius solaris transit p medium vitri. Nec etiā ita impassibilis erit q̄ a nullo exteriori agente ledi poterit vel nocumentū recipere immo intantuz q̄ sicut dicit sanctus Thomas in de verita. theolo. lib. vij. Si poneret' in igne infernali nullā lesionē ex hoc sentiret. istud igit multū cōfortaret fideles equū istū ad laborē z ad penitētiam immo ad mortē p xpi amorē si oporteret exponere. Sed certe p̄dictus quartus princeps cuz suo scōo milite.s.libidinosa operatōe facit multos voluptuosos. istud p fidem nō videre nec effectualiter hunc articulū de carnis resurrectiōe credere. Unde de isto peccato dicit Job.xxxj.c. q̄ nephas est z iniquitas maxima ignis vsq̄ ad p̄ditionē devorans. z oia virtutū genimina eradicans. z si oia virtutū genimina eradicat sequit' q̄ fidem que est fundamentū oīm aliarū virtutū specialiter eradicat. z p ꝓsequēs hunc articulū de carnis resurrectione. qui vt dictum est. ē scōa porta in quarto latere ciuitatis ecclesie destruit z eradicat. ¶ Tercia porta quarti lateris ciuitatis ecclesie. est duodecimus fidei articulus quē ad simbolū posuit ap'lus Mathias sub his verbis. Et vitā eternā. In isto eīm articulo docet nos ap'los credere q̄ deus ordinauit. p suis electis post laborē dolorē z angustias vite p̄sentis gaudiū z vitā eternā. Unde Apoc.xxj. Absterget de⁹ oēm lachrymā ab oculis eorū. et mors vltra nō erit neq̄ luct⁹ neq̄ clamor neq̄ dolor erit vltra qm̄ priora abierūt. Et sicut dī.j. Chor.ij. oculus nō vidit. nec auris audiuit. nec in cor hois ascēdit. q̄ ꝓparauit deus bis qui diligūt eum. Sed hūc articulū impugnat quartus p̄dictus princeps spūs

ritus luxurie cum suo tercio milite.s.luxuriosa cō
suetudine.nam cōsuetudo luxurie ita luxuriosos
excecat q nō credunt nec cōsiderāt de felicitate vi
te eterne future.z viderent z ꝓsiderarēt q z si mil
le annis possent viuere.z semp in luxuriosa dele
ctatione continuare nihil esset in cōparatione ad
felicitatem z eternitatem vite future. Dñ ps. Mil
le anni ante oculos tuos tanq̄ dies hesterna q̄ ptē
rijt.ꝫ sicut dies hesterna q̄ ptērit nihil est.sic con
suetudo voluptatis etiam mille annis cōtinuata
in comparatione a felicitatem eternam.quam ser
ui dei habebūt in vita eterna nihil est.si igit luxuri
osi crederent felicitatem vite eterne fidelibus ꝑpa
ratam amor inde generatus tolleret ab eis omnez
cōsuetudinem luxuriandi. Et rursus si considera
rent eternitatem z acerbitatem pene vite future.ti
mor inde tolleret ab eis omnem cōsuetudinē pec
candi.dicēte em̄ scriptura Eccī.j.ca.Timor dñi ex
pellit peccatum.sed qui nec p amorem allecti.nec
p timorem concussi peccare desistunt. certe vitam
eternam efficaciter non credunt. Unde sicut dicit
in euāgelio Job.vij. Hec est vita eterna vt cogno
scant te solum deum verum z quem misisti iesum
xpm.sed luxuriosi deum nō cognoscunt. ꝓbo. Di
cit em̄ apls.j.Joh.ij. Qui dicē se noscere deū z mā
data eius nō custodit mēdax est.z cuz luxuriosus
madatū dei transgredit sequit q deum nō cogno
scit.z p cōsequens nec deū nec vitam eternam cre
dit.ex quibus patet qualiter p̄dictus quartus ꝑn
ceps scz asmodeus spūs luxurie cum suis tribus
militibus scz cuz p̄dictis tribus speciebus luxurie
conat p̄dictos tres articulos fidei destruere q̄ sunt
quasi tres porte quarti lateris ciuitat ecclesie.iste
em̄ quartus princeps qui cum suis tribus milit
bus nitit destruere p̄dictas tres portas quarti la
teris ciuitatis ecclesie.i.p̄dictos tres fidei articlos
iam declaratos.figūrat in hīstoria Dañ.vbi ꝓmus
p quartum ventū quē videbat daniel pugnare in
mari. Unde p mare vt supra dictum est.intelligit
cor peccatoris.z p quartum ventum intelligit p̄
dictus quartus princeps.s.spūs luxurie.qui flatu
sue tentationis cōcitauit in corde peccatoris quar
tam bestiā.q quā z eius ꝓprietates intellige quar
tum peccatum de quo supra dictū est.s.peccatum
luxurie cum eius tribus speciebus.q̄ sunt q̄si tres
milites quos p̄dictus quartus princeps applica
uit ad p̄dictas tres portas.i.ad p̄dictos tres fidei
articulos vt eos penitus destruat z ciuitatē eccle
sie miserabilem redigat seruitutez. Unde quarta
bestia q̄ suscitabit a mari vt dicit in Dañ.vbi ꝓus
erat terribilis atq̄ miserabilis z fortis nimis den
tes ferreos habēs. Et merito potest pcīm luxurie
bestia nuncupari.eo q homines illo peccato infe
ctos efficit bestiales. Unde Greg.xxij.moza. Qui in
ḡt voluptati succūbūt.nō homines ꝫ iumenta nū
cupant. Item Arist.in epla ad Alexandrū. Coitus
inquit est ꝓprietas porcorū.a q̄ si caueas grandis
erit tibi gloria.z si exerceas bestiarū imitator eris
z sequit. Crede mihi q coitus est destructio corpo
ris.abbreuiatio vite.corruptio virtutū.legis trans
gressio.z mores generat femineos. Hec ille. Per
hoc ergo q dī hanc quartā bestiā esse terribilem in
telligit supradicta ꝓma species luxurie.s.luxurie
in voluntate que facit luxuriosum multū terribila
qz quodammodo insanientē. Unde pbo.ij.Ethi.
Concupiscētie inquit veneree corpus transmutāt
z quasdam insanias faciūt. Item idem. Omne in
quit animal.in tpe coitus est bellicosum. Dicitur
autē hec quarta bestia mirabilis.in quo intelligit
scōa supradicta species luxurie.s.luxuria in opere
que facit luxuriosum valde mirabilem.nam mira
res esset q homo tantam haberet sitim q omnes
aque mūdi nō possint eius sitim extinguere. Sed
certe homo luxuriosus intantum sitit voluptatem
carnalem q eius appetitus satiari nō pōt. Unde
parisiē.in de viciis parte.iij.Et si inquit voluptas
carnalis lassari potest.tā satiari nō potest. In cui⁹
rei figura legit Luce.xv.q filius ꝓdigus qui totā
suam substantiam consumpsit cum meretricibus
vinēdo luxuriose dixit.ego fame hic pereo. Dicit
etiam hec quarta bestia fortis nimis dentes ferre
os habens.in quo intelligit supradicta tercia spe
cies luxurie.s.luxuria in cōsuetudine q̄ facit homi
nem luxuriosum fortem.i.fortiter delectantem in
suis voluptatibus.z quasi ferrū durū p obstinati
am in suis delectationibus. z qz fortis z potens ē
ad suam voluptuosam luxuriā cōtinuandaz.ideo
fortis z potens erit ad eterna sustinendū tormen
ta.vnde Sad.vj. Potentes potenter tormēta pa
tient. Item Apoca.viij.viij.Quantū glorificauit
se z in delicijs fuit tantū date ei tormentū z luctuz
Unde dicit em̄ Isiō.ac etiā vualdeby sup simbo
lo q iuniperus est quedam arbor spine similis cu
ius cineres cū comburit seruant ignem p annum.
Moraliter iuniperus designat hoiem luxuriosuz
qui p libidinis cōsuetudinem peccatum cōtinuat
quez si carnem delectet.aiam tū tanq̄ spina vulne
rat z cruentat. Hec arbor estu libidinis comburit
sed eius cineres.i.anima ante iudiciū. z caro post
extremū q̄n totū compositum ꝓiciet in infernuz
ignem conseruabūt.non solū p annū.ꝫ etiā in eter
num.dicente xpo. Discedite a me maledicti in ig
nem eternū. Math.xxv.Sed be.Greg.iij.li.dya
lo.querit quō p dei iusticiā culpa tpalis punit pe
na eterna.z respondet.qz peccator peccat in suo et
no.ideo deus punit ipm in suo eterno. vñ si diutiꝰ
peccator viueret.diutius p eūm suū ꝓtinuaret. Ad
magnā igit dei iusticiā ptinet vt nunq̄ careant sup
plicio qui nunq̄ dum viuerēt voluerūt carere pec
cato. Hec Greg.z ista causa breuitatis sufficiūt p
ñti de fide formata z fide informi.z de infidelita
te primo modo dicta.

Capitulum XXXVIII

Ecūdo modo dicit in
fidelitas non fm puram negationē fidei.
ꝫ fm cōtrarietatē ad fidē qua quis repu
gnat fidei z ꝓmnit.z tot sunt partes huius infi
delitatis q̄t errores circa fidē oriunt qui sunt qua
si infiniti. Et sciendū est q dyabolus conat multū
errores in ecclesia seminare. Unde sicut corvus
primo nitit eruere oculos animaliū.sic dyabolus
lumen fidei in hominibus multū conat extingue
re.z hoc multiplici de causa. ¶ Prima causa est.

Scit em̃ dyabolus q̃ post̃ꝫ in hoie oculũ fidei excecauerit. ipse potest ꝑm suam voluntatẽ hominẽ de peccato in pcm̃ ducere. Vnde sicut q̃n̄ cooperiunt oculi animalis tunc circumit ad molendũ. ⁊ alioquin nõ ambularet in mole in circuitu. sic diabolus cũ in homine mentis oculos operuerit eum in circuitu omniũ viciorum deducit. In cuius rei figura legit Iudicũ. xvj. q̃ post̃ꝫ philistei oculos eruerũt sampsonis. ipm clausum in carcere molere fecerũt. ¶ Scõa causa. q̃ diabolus odit lucem fidei. Vnde de illo intelligi põt illud Job. xxiij. Qui male agit odit lucem. Ipse em̃ est deformis adulter. ⁊ ideo ne deformitas illius videretur q̃curat tenebras. Iuxta illud Job. xxiiij. Oculus adulteri obseruat caliginẽ. ¶ Tercia causa est. q̃ diabolus sibi seruientes ad patibulũ ducit inferni. hec est em̃ remuneratio quam diabolus suis ꝓmittit sibi seruientibus. ⁊ ideo velat eis oculos ne videant quõ ducant. Vnde Prouerb. vij. Nescit q̃ ad vincula stultus trahat donec trãsfigat sagitta guttur eius. ¶ Quarta causa est. Scit em̃ diabolus q̃ post aliquẽ extra viam fidei duxerit quicũq̃ taliter errans fecerit sibi inutile est quantũ ad meritũ vite eterne. Vnde de talibus dicit ps̃. Errauerũt in solitudine in aquoso. viam ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt. Vnde bona opa hereticorũ sunt velut poma que crescunt in arboribus iuxta mare mortuum vt dictũ est supra. c. xxvij. huius partis. vbi agit de tercia specie ypocrisis. Propter istas enim q̃tuor causas ⁊ plures alias multum conat diabolus errores fidei contrarios in dei ecclesia seminare. Vnde Math. xiij. Simile est regnũ celorũ homini qui seminauit bonũ semen in agro suo. cum aũt dormirent homines venit inimicus homo et superseminauit zizania in medio tritici. Spũalit homo seminans bonũ semen in agro suo xps est qui seminauit doctrinã euangelicã in ecclesia militãte ꝙ post dormitionẽ apl̃orum ꝑ mortem corporalez inimicus hõ. s. diabolus ꝑ falsos hereticos superseminauit hereses errores. ¶ Et est insup notãdũ q̃ infidelitas que vt supra dr̃ nascit̃ ex ꝓdicta quarta filia inanis glorie. s. ptinacia. Que triplex est. q̃ alia est infidelitas paganorũ qui fidem nõ receperunt. nec de ea forte audierunt. Et alia est infidelitas iudeorũ. qui fidem receperũt saltem in figura. ⁊ tñ fidei stultissime remittunt. Et tercia est infidelitas xp̃ianorũ quibus veritas fidei est manifestata. ⁊ hec infidelitas specialiter vocat heresis. si tali infidelitati ptinacia sit adiuncta ⁊c.

Capitulum XXXIX

Eresis eni vt supra dicit est scõm vicitũ q̃ nascit̃ ex ꝓdicta q̃rta filia inanis glorie. s. ptinacia. Et est heresis ꝑm beatũ Aug. in lib. suo de vtilitate credendi dogma falsum scripture sacre cõtrarium ptinaciter defensatum maxime causa lucri vel glorie tpalis. Vnde idem ⁊ ponit̃ in canone. xxxiij. q. iij. qui in ecclesia. Qui inquit in ecclesia xp̃i morbidum aliquid prauũq̃ sapiũt. si correpti vt sanũ rectũq̃ aliquid sapiant resistũt pertinaciter. suaq̃ pestifera ⁊ mortifera documenta emendare nolunt ꝙ defendere ꝓsistunt heretici sunt. Hec Aug⁹. Sed sicut dicit idem qui sententiã suam q̃uis falsam atq̃ pernersam nulla ptinaci animositate defendunt. ꝓsertim quã nõ audacia sue ꝓsumptionis peperit. sed a seductis atq̃ in errorem lapsis parentibus acceperũt. querũt aũt tota sollicitudine veritatẽ. corrigi parati cũ ⁊ ipsam inuenerint. nequaq̃ inter hereticos sunt deputandi. Hec Aug⁹. ⁊ ponit̃ in canone. xxiij. q. iij. dixit. A ¶ Pro cuius declaratione est notandũ q̃ ꝑm Januen. ab hereo. es. ꝙ dubitare vel inniti. dicit̃ hec heresis. i. dubitatio vl̃ diuisio. qua quis dubitat de fide. vel minus adheret illis quibus deficit vera fides. ⁊ ab vnitate vere fidei sunt diuisi. Vnde heresis grece. idẽ est qõ diuisio latine. Vel heresis dicit̃ quasi electio ab eligendo. q̃ vnusquisq̃ hereticorũ eligit sibi disciplinas sine opinionẽ quas ꝑm suũ arbitriũ putat esse meliorem sicut philosophi scz pipatheticiacademici epicuri ⁊ stoyci. vel sicut aliq̃ q̃uersum dogma cogitãtes arbitrio suo de ecclesia catholica recesserunt. inde igit̃ heresis grece dicta ab electiõe qua quis arbitrio suo ad instituenda vel suscipiẽda ad fidem ptinentia sibi eligit opinionem. Nobis aũt scz veris catholicis nihil nouũ ad fidem ptinẽs ex arbitrio nostro inducere licet nec eligere. Vnde et in cõfirmationẽ huius apl̃os dei habem⁹ autores q̃ nec ipsi quicq̃ ex suo arbitrio qõ inducerẽt elegerunt. ꝙ acceptam a xp̃o disciplinam fideliter nationibus assignauerũt. Vnde dicit apl̃s ad Galathas. i. Licet nos aut angelus de celo euangelizaret vobis ꝓterq̃ qõ euãgelisauim⁹ vobis anathema sit. nõ em̃ dicit vltra quã euãgelizauim⁹ vob ꝙ ꝓterq̃ ⁊c. hoc est distrahens vos a veritate euãgelij quam p̃dicauimus vobis. Et ꝑm q̃ eresis dicitur ab eligo nõ debet aspirari. Et ab heresi dr̃ hereticus id est. ab vnitate fidei diuisus. qui in materia fidei nõ ꝑm ecclesiasticam ⁊ euangelicam disciplinam. sed ꝑm xp̃iũ arbitriũ sibi eligit opinionẽ Vñ Aug. ⁊ ponit̃ in ca. xxiij. q. iij. hereticus. Hereticus inquit est q̃ alicuius tpalis cõmodi ⁊ maxime q̃ gloriecq̃ sui falsas ac nouas opiniones vel gignit vel sequit̃. Item Hiero. ⁊ ponit̃ in canone xxiij. q. iij. heresis. Quicũq̃ aliter scripturam sanctam intelligit q̃ sensus spũssancti flagitat a q̃ scripta est. licet ab ecclesia nõ recessit. tñ hereticus appellari potest. Hec ille. ¶ Sed quid inq̃t Leo papa. iniqui⁹ est q̃ impia sapere. ⁊ sapiẽtibus doctoribus nõ credere. Sed in hanc insipientiaz cadũt qui cum ad cognoscendũ veritatẽ aliquo impediunt obscuro nõ ad xp̃heticas voces. nõ ad apostolicas lr̃as. nec ad euãgelicas autoritates. sed ad semetipos recurrũt. Et ideo magistri erroris existũt q̃ veritatis discipuli nõ fuerũt. Hec Leo papa et ponit̃ in ca. xxiij. q. iij. qõ aũt. Et ꝛõ merito Thas. ope. imp. omel. xlij. Heretici inquit sunt vipere. q̃ sicut vipere rumpũt viscera matris. sic autores heresis rumpunt fidem matris ecclesie ⁊ ꝓcedũt ad principatũ. ⁊ sicut serpẽtes varij sũt coloris in corpore suo. sic heretici varij sunt in erroribus suis et opinionibus qui ecclesie filios ꝓsequũt̃. Hec ille. De hmõi em̃ filijs hereticis qui filios ecclesie ꝓsequũt̃ Gratianus sic scribit. Vbi inquã sana fides

non est nō pōt esse iusticia. qz iustus ex fide vivit. neqz scismatici aliquid ex ista mercede sibi ꝓmittant. qz similiter vbi charitas nō est nō pōt esse iusticia. dilectio em̄ ꝓximi malū nō opat quam si hereticī haberent nō dilaniarent corpus xp̄i qō est ecclesia. Hec Gratianus. z ponit in caū. xxiij. q. iij. vbi. Sed multi sunt qui nedū corpus xp̄i qō ē ecclesia. dilaniant z crudeliter ꝓsequunt. ꝫ etiam hereticos corpus xp̄i dilaniantes fouent cōfortant z damnabiliter defendūt. De quibus Vrbanus papa. Qui inquit aliorū errorem defendit. multo dānabilior est illis qui errāt. qz non solū ille errat sed et offendiculum alijs ꝓparat erroris z confirmat. Vnde qz magister erroris extat nō tm̄ hereticus ꝫ hereſiarcha etiam dicendus est. Hec Vrbanus. et ponit in cano. xxiij. q. iij. qui aliorū. Huiusmodi igit hereticī nedū nō sunt cōfortandi fauendi nec defendendi. ꝫ etiam cum suis heresibus fugiendi atqz ab oībus xp̄ifidelib⁹ fūt detestādi. Et ꝟ triplici ē causa. ¶ Primo qz ꝟ docet tam verbo q̄ exemplo sanctus Iohannes ap̄s z euāgelista. qui in scōa ep̄la canonica scribit. Omnis inqt q̄ recedit z nō ꝑmanet in doctrina xp̄i deū nō habet. qui ꝑmanet in doctrina xp̄i patrem z filium habet. si quis venit ad vos z hanc doctrinā nō affert. nolite eum recipe in domo. nec aue ei dixeris. qui em̄ dixerit illi aue. cōmunicat op̄ibus illius malignis. Ecce ꝓ dixi vobis vt in die dñi non cōfundamini. Super quo Gratianus. z ponit in cano. xxiij. q. j. omnis Omnis q̄ recedit inquit. z Iohannes dicit de scismaticis z hereticis deuitandis. quicqz verbis docuit z factis exhibuit. Nam narrat de illo ap̄lo eius sanctissimus discipulus z martyr fortissimus policarpus smirnoꝝ antistes q̄ ipe quodaz cum ap̄s iste Iohānes apud ephesum balneas lauandi gratia fuisset ingressus z vidisset ibi Cherintum z exiliret ꝓtinno z discederet nō lotus dixit. fugiamus hinc ne balnee ipe corruant in quibus Cherintus lauat inimicus veritatis. Hec Gratianus. Item ap̄s ad Tyt̄ū. iij. Hereticū hoiem post primam z scōam correctionez deuita sciens qz subuersus est qui hmōi est z dereliquit ꝓrio iudicio cōdemnatus. ¶ Scōa causa. qz hereticī sunt deo ita detestabiles q̄ fidelibus ꝓhibet sacramenta ecclesie eis ministrare ac etiam ab eis recipe. Vnde Lucia. et ponit in cano. xxiij. q. j. si quis dederit. Si quis inquit dederit vel acceꝑit cōmunionē de manu hereticī. z nescit q̄ ecclesia catholica cōtradicit postea intelligens p annū integrū peniteat. si aūt scit z neglexerit z postea penitentiā egerit. p decez annos peniteat. alij iudicant septē. quidam humanus vt p quinqz annos peniteat. Hec illi. Item Greg. et ponit in canone. xxiij. q. j. cepit. Potius inquit ē morē arripe q̄ cōmunionē de manu hereticī acceꝑe. Vnde inquit cepit Erungildus rex inuenis terrenū regnū despicere. z forti desiderio celeste q̄rere. in cilicijs iacere vinculatus. z omnipotēti deo ad ꝓfortandū se ꝑces effundere. tantoqz z sublimius gloriam transeuntis mūdi despicere. quanto z religatus nouerat nil fuisse qō potuit auferre. Supueniente aūt paschalis festiuitatis die in tempestate noctis silentio ad eum ꝓfidus pater eius arriadū ep̄m misit. vt de eius manu sacrilege cōsecratiōis cōmunionē acciꝑet. atqz p hoc ad patris gratiā redire mereret. Sed vir deo deditus arriano ep̄o adueniente exprobrauit vt debuit. eiusqz a se ꝓfidiaz dignis increpatiōibus reppulit. qz z si exterius ligatus apud se. tū in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaqz reuerso arriano ep̄o pater infremuit. statimqz suos apparitores misit q̄ cōstantissimū ꝓfessorem dei vbi iacebat occiderēt. Hec ille. ¶ Tercia causa est. qz hereticī nisi resipiscant. z ad doctrinā ecclesie redeant. nō possunt venīam peccatorū suorū. Vnde Isidorus in de summo bono. libro. j. c. xvij. Non possunt inquit hereticī habere veniam nisi p ecclesiam catholicā. sicut z amici Job nō ꝓfecte placere deū sibi potuerunt nisi p eis Job sacrificiū obtulisset. Vnde Gratianus z ponit in cano. xxiij. q. j. quicūqz. Quicunqz inquit ab vnitate ecclesie vel societate petri ap̄li q̄libet modo semetipsos segregant. tales nec peccatorū vinculis absoluti. nec ianuaz possunt celestis regni ingredi. Et nimirū. qz vt dicit Isidorus vbi ꝓius. Opera bona q̄ hereticī faciūt. z iustis eorum nihil eis ꝓdest. testante dño p hieremiā. qz mei oblitus es. ecce ego annūciabo iusticiā tuam z opera tua nō ꝓderint tibi. Hereticī q̄nis legē aut ꝓphetas adimpleant. ex eo tū q̄ catholici nō sunt nō est deus in eorū cōuentibus. ipso dño testante. Si steterit moyses z samuel coram me nō est aia mea ad pp̄lm istū. ducite eos a facie mea z egrēdiat̄ p moysen z samuel. Per moy. z sa. accipe legē z ꝓphetas quos q̄nis hereticī ope implere cōtendant. ꝓter erroris tm̄ impietatē a vultu dei ꝑiciunt. z a iusto rum cetibus separant. paganus z hereticus ille. s. paganus. qz nunqz fuit cum dei pp̄lo. iste sez hereticus. qz recessit a dei pp̄lo. vtriqz recedētes a xp̄o. ad dyaboli ptinent corpus qui ab ydolatria ad idaismū vel heresim transeūt. iuxta ꝓphetā. De malo ad malū labunt z dñm nō cognouerūt. qz de infidelitatis errore in errorē alium transierūt. cuius doctrinā quisqz sequit. huius z filius nuncupat. sicut z p ꝓphetā Ezech. xvj. Amorreū patrē z ethea matrē esse israeli dicit dñs. nō vtiqz nascēdo ꝫ imitando. Sic z in meliorē partē filij dei nuncupant qui p̄cepta dei custodiūt. Vnde z nos nō naturaꝫ adoptiōne clamamus deo dicētes. Pater noster qui es in celis. non solū natiuitate ꝫ etiam imitatione filius alicuius posse vocari. Nā iudei ſm carnem filij abrahe. ſm cōuersationē filij dyaboli nūcupant. Ac p hoc illi sunt semen abrahe qui eius imitant fidem z non illi qui ex eius generati sunt carne. De errore autoris trahit a quibusdam z nomen z culpa vt ipsi⁹ vocabulo censeat cuius errorem z sequit. sicut z ecclesie pgami et thiatyre de Apocal. ij. Habes illic tenentes doctrinā balaam z iezabel. Doctrinaz igit balaam z iezabel dicunt habere ꝓpter imitatiooē z nō ꝓpter p̄tiam corporalem. Hec Isidorus. Propter p̄dictas igit tres causas z multas alias hereticī sunt detestandi et ab omnibus fidelibus fugiendi. Sed hic forte querit aliquis. Ex quo heresis tam periculosum est pctm̄. z ab omnibus fidelibus fugiēdum. quare igit ꝓmisit omnipōtēs deus tot errores hereti-

cos inter ppl̄m suū pullulare. ¶ Et q̄tuz ad istud respondet beatus Aug⁹. z ponit in canone. xxiij. q. iij. c. vlti. Ideo inquit diuina prudentia multos diuersi erroris hereticos inter ppl̄m suum esse p̄mittit vt cum interrogāt nos ea que nescimus sic discutiamus pigriciā z diuinas scripturas cupiamus. ꝓterea apls ait. Oportet hereses esse. vt qui p̄bati sunt manifesti fiant in vobis. bi aūt a deo p̄bati sunt qui bñ possunt docere. Hec Aug⁹. Et iō merito Christ. ope. imper. ome. xx. Heresis inquit res piculosa est sed vtilis. valde periculosa. qz multi seducunt p eam z pereūt. vtilis aūt est. qz temptantur fideles per eam z ab infidelibus segregantur. q murmurant de persculo temptationis murmurant de p̄mio saluationis. In nullo enim negocio potest requies inueniri nisi p̄cesserit labor. q̄to magis in spūalibus rebus nisi p̄cesserit tentatio nō potest esse p̄batio. Et sequit in eadē omel. super illud Matth. vij. Attendite a falsis ꝓphetis. Primū inquit oportet scire qui sunt omnino falsi xp̄iani, naz nulla res magis pdit xp̄ianos viros q̄ hec. qz quoscunq; vident xp̄ianos dici quasi xp̄ianos eos estimāt. Si em̄ cōstat qz sunt falsi xp̄iani. aut em̄ ille est falsus xp̄ianus aut tu. si tu. non ille. si ille. vt quid tu xp̄ianū estimas eum. de quo xp̄s tibi mandauit. qz xp̄ianus nō est. quem deus confitet suū filiū. tu quō tibi non estimas fratrē. Sed forte dicis quō possum dicere illum non esse xp̄ianum quē video xp̄m confitentē. altare habentem. sacrificiū panis z vini offerentē. sanctoz scripturas legentē. omnē ordinē sanctoz sacerdotuz habentē. Vir sapiens si quis nō confitet xp̄m z manifesta est infidelitas illius z seducebaris in eū in santa erat qz seducebaris. nunc aūt qz cōfitet xp̄m sed nō. sic quēadmodū xp̄s mandauit negligētie tue est si ab eo seducaris. qui em̄ in occultam foueam cadit negligens dicit. qz non caute ꝓspexit. qui aūt in foueam manifestaz cadit non negligēs dicit sed insanus. Nō aūt de multitudine ecclesiasticoz ministroz dixisti. Hoc audi responsum q̄m symia omnia hominis habet membra. z p omnia hominem imitat. nunq; ꝓterea dicēda est homo. sic z hereticus omnia habet ecclesie et imitat mysteria. sed tū non est ecclesie. deinde scies dñs qz non erant manifesti gentiles sed absconditi sub nomine xp̄iano. Iam non dixit aspicite sed attendite. Aspicere est simpliciter videre. Attendere autē est caute considerare. vbi em̄ certa est res z indubitabilis aspicit. vbi quidem incerta est dubitabilis attendit. Scies aūt xp̄s qz est in illis aliquid qō alind p alio videt aut desup positum aut intus in clusum. ideo dixit. Attendite vt sciatis q̄m nō corporali aspectu attendendū est sed vigilantia spūali. si em̄ corporaliter eos aspicias cognoscere non potes. qz scemata xp̄ianitatis habent. nam hominis passibilis quō potestis videre mēdacia veritatis coopta velamine. Primū attendendum est p opa bona. si em̄ opa iusticie facimus et a nullo erroze decipimur. z ipsi omnē sentimus errorē. nam ipsa res facit errare que facit alterius errorem non cognoscere. nam qui non cognoscit alterius mendacium suam non cognoscit veritatem. sicz peccā peccantium sensum tenebrescere faciant vt nō videntes mendacium cadant in illud. Vnde Gregorius. ab initio exquo inter homines seminatus est error fidei. nō erroze dyabol⁹ fecit hoies malos q̄ hoies mali diabolicū sibi fecerūt errorē. Si error fecisset homies malos culpa dei erat qui tales homines fecit. vt ab erroribus seducant. nunc igitur culpa est hominis qui voluntarie eligit errorē. qz non possunt errores p̄nalere in homines nisi peccata p̄cesserint. prius em̄ plurimis peccatis excecatur homo. z dyaboli suggestione seducit z cadit in mortem. quēadmodum em̄ sole manente nō p̄nalet nox. cum aūt accesserit sol ad occasum tūc nox mūdum occupat. Sic q̄diu lumen iusticie in homine fuerit. tenebra erroris eum nō apprehendit. Igit bonis operibus inuigilandum est. qz non error generat peccata. sed peccata generant errorem Sicut dicit Sapiens. Iniquitas trahit hominem in errorem. Hec Christ. ¶ Ex quibus patet q̄ peccata impiorū faciunt eos scripturas sacras male intelligendo in hereticam prauitatē deuolui. Unde Isidorus in de summo bono. lib. iij. c. xj. Plericq; inquit scientia accepta scripturaruz nō ad dei gloriam sed ad suam laudem vrunt. dum ex ipsa scientia extollunt. z ibi peccant vbi pctā mundare deberent. nunq; sequunt legendo p̄fectam scientiam arrogantes. nam q̄uis sapientes in superficie videant medullius. tamen archana veritatis nō tangunt. qz nube superbie ꝓpediunt. Superbi semp legunt querūt z nunq; inueniunt diuine legis penetralia humilibus. z bene ad deum intrantibus patent. prauis aūt atq; superbis claudunt. nam q̄uis diuina eloquia in lectione arrogantibus sint apta iniustis tamē clausa atq; occulta sunt. dum sermo dei fidelib⁹ lux sit. reprobis aūt atq; superbis quodmmodo tenebrescit. z vnde illi scz fideles illuminant. inde isti scz reprobi excecāt. nequaq; legit intelligit qui carnaliter verba legis p̄currit. sed is q̄ eam sensu interioris intelligentie p̄cipit. nam qui litteram legis intendūt eius occulta penetrare nō possunt. Multi enim non intelligendo spiritualiter scripturas. nec eas recte sentiendo in heresim sunt deuoluti. atq; in multis erroribus defluxerūt in solis fidelibus religata est lex. testante dño q ꝓpheram. Liga testimonium. signa legez in discipulis meis. ne eam aut iudeus aut hereticus intelligat. qz non sunt xp̄i discipuli. vnitatem quippe pacis quam xp̄s iesus saluator noster docuit non sequunt. De qua quidem idez dñs dicit. In hoc cognoscēt homines qui discipuli mei estis si dilectionez habueritis inter vos. heretici sacro sensu nō sapiunt. sed eas ad errorem prauе intelligentie. ne q̄ semetipsos earum sensibus subdunt. q̄ eas peruerse ad erroꝛem ꝓtrabūt. doctoꝛes eoꝛum prauis ꝑsuasionibus ita p argumēta fraudulente alligāt auditoꝛes. vt eos quasi in laboꝛintū implicent a q̄ exire vix valent. Tanta est hereticoꝛum calliditas vt falsa veris malaq; bonis p̄misceant. salutaribus q̄ rebus plerunq; erroꝛis suiviꝛis interseꝛant quo facilius possit prauitatē queꝛsi dogmatis sub specie ꝑsuadere veritatis. Plerunq; etiam sub nomine catholicoꝛum doctoꝛum queꝛsi heretici sua fal

ſa dicta conſcribunt. vt indubitanter lecta credant nonnunq3 etiam blaſphemias ſuas latēti dolo in libris noſtris inſerūt. doctrinamq3 veram adulterantes corrumpūt. vel. ſ. adijciendo que impia ſūt vel auferendo que pia ſunt caute meditando. tantoq3 ſenſu. ꝓbāda ſunt que legunt vt iuxta apoſtolica monita ⁊ teneamus que recta ſūt. ⁊ refutem⁹ que contraria veritati exiſtūt. ſicq3 in bonis inſtruamur vt a malo illeſi ꝑmaneamus. Hec ille.

Capitulum XL

Liſma eſt tercium vitium quod naſcit ex predicta quarta filia inanis glorie ſc3 pertinacia. Et eſt ſciſma ſingularis ⁊ pertinax ab eccleſia catholica diuiſio vel receſſus vnitatem eccleſie generalis ſcienter ⁊ ex intentione ꝓturbans. Et dicit ſciſma quaſi ſciſſura que eſt diuiſio animorum. vnde ⁊ ſciſma grece diuiſio interpretat vt dicit in canone. xxiij. q. j. ſciſma. Et dicit ſciſma ab hereſi differre in hoc q hereſis tñ opponit fidei catholice. ſciſma vo opponit vnitati eccleſie cuius membra ſunt fideles. caput vo xps. cuius vicem gerit ſummus catholicus in vniuerſali eccleſia. Hinc igit ſciſmatici dicunt illi qui ſua propria ⁊ ſpontanea voluntate et intentōe ſe ſeparant ab vnitate eccleſie ⁊ licet fidez ſeruant ſummo tamen pontifici vicario ieſu chriſti in licitis ⁊ canonicis obedire renuunt. ⁊ ſubeſſe contemnunt. atq3 membris eccleſie ſubiectis communicare recuſant. Unde Hieronymus ⁊ ponit in canōe. xxiij. q. iij. inter. Inter inquit hereſim ⁊ ſciſma hanc eſſe differentiam arbitror q hereſis peruerſum dogma habeat. ſciſma poſt epiſcopalē diſceſſionem ab eccleſia etiam ſeparat. Hec ille. Secundum quoſdaz vo ſciſma differt ab hereſi ſicut diſpoſitio ab habitu. Primo enim dicit ſciſma. ꝙ cum poſt ꝑtinaciter adheſerit ſue ſecte aſſerens nō obediendum romane eccleſie tūc eſt hereſis. quia peccat in articulo fidei. Vnam ſanctam catholicā ⁊ apoſtolicam ⁊c. Omnis hereticus eſt ſciſmatic⁹ ⁊ nō ecōtra. hmōi em̄ ſciſmatici ac etiā heretici ⁊ iz locū ſacri officij occupēt tū ſacri officij iure ⁊ ꝑtē penitus ſūt ꝓuati. Vñ Cyprianus. Dicimus inquit omnes omnino hereticos ⁊ ſciſmaticos nihil habere poteſtatis ac iuris. ꝛpt quod nouatianus nec debet nec accipi poteſt. quo minus ipſo quoq3 extra eccleſiam exiſtens. ⁊ econtra pacem ac dilectionem xpi faciens inter aduerſarios ⁊ antichriſtos computet. ⁊ paulo poſt. eccleſia vna eſt. que vna ⁊ intus eſſe ⁊ foris nō poteſt. ſi enim apud nouationos eſt apud cornelium non fuit. ſi vo apud Cornelium fuit qui fabiano epiſcopo legitima ordinatione ſucceſſit ⁊ quem poſt ſacerdotij honorē martirioq3 dñs glorificauit. Nouatianus in eccleſia non eſt. nec epiſcopus computari poteſt q̄ euāgelica ⁊ apoſtolica traditione contempta nemini ſuccedēs a ſeipſo ortus ē. Habere nanq3 aut tenere eccleſiaz nemo poteſt qui ordinatus in eccleſia non eſt. ⁊ paulo poſt. q vo eundem quē ⁊ nos deū patrem ⁊ eundē chriſtum filium ⁊ eundem ſpiritumſanctum noſſe dicunt. nec hoc adiuuare tales poteſt. ⁊ infra inuenimus in tali facinore non ſolū duces ⁊ autores. ſed ⁊ participes penis deſtinari. niſi a cōione malorū ſe ſeparauerint. ꝓcipiēte dño ꝑ moyſen et dicente. Separamini a tabernaculis iſtorum hominū duriſſimorū et nolite tangere de omnibus quē ſunt eorum ne ſimiliter pereatis in peccatis eo⁊. Et q cōminatus fuerat dñs q moyſes impleret q vniuſquiſq3 qui ſe a choze datban ⁊ abyron nō ſeparaſſet penas ſtatim ꝑ impia ꝛmunione ꝓſolueret. quo xpo oſtendit ⁊ ꝓbat obnoxios omnes culpe ⁊ pene futuros qui ſe ſciſmaticis contra ꝓpoſitos ⁊ ſacerdotes irreligioſa temerita te miſcuerūt. Sicut etiam ꝑ Oſeā ꝓphetam ſpūſſanctus cōteſtat ⁊ dicit. Sacrificia eorū tanq3 panis luctus. omnes qui ex eo māducant contaminabunt dicētes. ſ. ⁊ oſtēdens. Omnes omnino cū ſuis auctoribus ſupplicio cōiungi qui fuerunt eorum peccato cōaminari. Que igit apud eos merita eſſe circa deuz poſſunt quibus ſupplicia diutinius irrogant. ⁊ ſequit. Si aūt forte cuncti hereſici ⁊ ſciſmatici nō habent ſpūmſanctū. ⁊ ideo apud nos eis manus imponit vt hic accipiant quod illic nō eſt. nec dici poteſt. manifeſtū em̄ eſt remiſſionem peccatorū ꝑ eos dari nō poſſe quos conſtat ſpūmſanctum nō habere. Hec Cyprianus. et ponit in canone. xxiiij. q. j. Cyprianus. Item Gratianus in canone. xxiiij. q. j. pudenda. Pudenda inquit vt ita dicam rapina in diuiſione eſt nō conſecratus. ſed execratus epiſcopus. ſi em̄ ipm conſecratiōis nomen rationabiliter ac viuaci intellectu diſcutimus. is qui cum vniuerſali detractat conſecrari eccleſia. conſecratus dici vel eſſe nulla ratione poterit. Conſecrare em̄ eſt ſimul ſacrare. ſed ab eccleſie viſceribus diuiſus. ⁊ ab apoſtolicis ſedib⁹ ſeparatus execrat ipſe potius q̄ cōſecrat. Jure igitur execratus tantū nō poterit ꝓſecratus dici quē ſimul ſacrare in vnitate cōiunctus membris ſuis nō cognoſcit eccleſia. Hec ille. Huiuſmodi enim ſciſmatici ⁊ heretici qui foris ab eccleſia ſunt diuiſi ⁊ in diuerticulis aberrantes ꝑ eccleſiaſticam doctrinā ⁊ ſecularē poteſtatem compellerent intrare Unde Aug. ⁊ ponit in canone. xxiij. q. iij. ipſa pietas. Sed poteſtate inquit quam ꝑter religiones ac fidem regū tpe quo debuit diuino munere accepit eccleſia. Hi qui inueniunt in vijs ⁊ ſepibus. id eſt in hereſibus ⁊ ſciſmatibus cogunt intrare. non q cogunt reꝓhendant. ſed ad quid cogant attendant. Communiū em̄ eſt vnitas corporis nō ſolus in ſacramento altaris. ſed etiam in vinculo pacis. Hec Aug⁹. Item Iſiō. in de ſummo bono li. iij. c. lij. ⁊ ponit in canone. xxiij. q. v. principes. Principes inquit ſeculi nōnunq3 poteſtatis adepte culmina tenent. vt ſc3 q eandē poteſtatem eccleſiaſticam diſciplinā muniant. Ceterum nam inter eccleſiam poteſtates neceſſarie nō eſſent. niſi vt qō nō ꝑualent ſacerdotes efficere ꝑ doctrine ſermonem. ꝓtās hec impet ꝑ diſcipline terroꝛē. ſepe ꝑ regnuz terrenū celeſte regnū ꝓficit vt qui intra eccleſiam poſiti contra fidē ⁊ diſciplinā eccleſie agunt regimine principū cōuertant. ip ſamq3 diſciplinā quā eccleſie vtilitas exercere non ꝑualet ceruicibus ſuꝑborū poteſtas principalis iponat. ⁊ vt veneratio nem mereat virtutē ꝓtātis impartiat. Cognoſcant

principes seculi deo se debere rōnem reddere pro-
pter ecclesiā quam a xpō tuendam suscipiūt. nam
sine pax ⁊ disciplina ecclesie per fideles principes
augef siue dissolu af. ille ab eis exiget rōnē qui eo
rum potestati suam ecclesiā credidit defendendā
Hec ille. Item Hieronymus ⁊ ponit in canone.
xxiij. q. v. nō vos. Non inquit vos hominū vanilo
quia retardant dicentiū. qz psecutionē ecclesia fa-
cit dum vel ea que committunt scz illicite ab here
ticis ⁊ scismaticis reprimit. vel animarū salutem
requirit. erant hmōi rumoris fabulatores non p-
sequif. nisi qui ad mala cogit. qui vo maluz factū
vel iā punit vt̄ phibet ne fiat. nō psequit iste sed di
ligit. Nam si vt illi putant nemo est rephēdendus
a malo nec retrahendus ad bonū. humanas ⁊ diui
nas leges necesse est euacuari quēz malis penam
⁊ bonis pmia. iusticia suadente cōstituit. Malum
aūt scisma est vt exteras potestates. i. principes se-
culares ⁊ hmōi opprimi debere homines. canoni-
ce scripture autoritas. ⁊ paternarū nos regularū
veritas docet. Hec ille. Item Gratianus. xxiij. q.
v. de liguris. Nolite inquit dubitare homines pn
cipali vel iudiciali autoritate comprimere. qz regu
larum patrū hoc specialiter constituerūt. vt si qua
ecclesiastici officij psona cui subiecta ē restiterit vel
seorsum collegerit aut aliud altare erexerit seu scis-
ma fecerit. iste excōicef atq; damnef. qui si forte ⁊
hoc cōtempserit ⁊ pmanserit diuisiones ⁊ scisma-
ta faciendo p potestates publicas opprimaf. Ec-
ce dñe qz animus vester forte timidus est. ne perse
qui videaris de patrū nobis autoritate hec breui-
ter dirigēda curauit. cum multa alia exempla ⁊ cō
stitutiones sunt quibus euidēter agnoscif. q facie
tes scissuras in sancta ecclesia nō solum exilijs sed
etiam pscriptione rerum ⁊ dura custodia p publi
cas potestates debeāt coherceri. Hec Gratianus

Capitulum XLI

Apostasia est quartuz vicium quod nascif ex pdicta quarta filia
inanis glorie scz pertinacia. Et est aposta
sia a religione catholice approbata vel ordine rece
pto siue fide aut ope voluntaria a pditore recessio.
Hūtripliciter cōtingit hominē apostatare. Pri
mo scz a religione quam pfessus est vel ab ordine
quē suscepit recedere. de taliter apostatantibus di
cit dñs ad xphetā Ezech. ij. c. Ego mitto te ad gen
tes apostatrices que recesserunt a me ⁊c. Scō
modo contingit hominē apostatare scz a deo rece
dendo p voluntariā vel actualem diuinis manda-
tis repugnantiā. Et talis apostata cōmittit in quo
libet pctō mortali. Et dicit apostasia grē. qz morta
le peccatū tollit gratiā gratum facientē eo q tollit
actū ⁊ habitum charitatis. Et qz repugnare volū-
tati superioris est actus superbie que est radix oīs pcti
Ideo dicit Eccl. x. c. Initiū superbie hois apostata-
re a deo. qm ab eo qui fecit illum recessit cor eius.
Tercio modo contingit hoiem apostatare scz a
deo fidē relinquēdo recedere. ⁊ talis apostasia p-
prie dī pfidia sm sanctuz Tho. scōa scōe. q. xij. De
istis em duobus vltimis modis apostatādi loquit
beatus Gregorius sup Ezech. omel. ix. Sicut in-
quit duobus modis recedit a deo. ita duobus mo
dis apostate hoies siūt a deo. scz qm a cōditore suo
aut fide recedūt aut ope. Sicut igit qui a fide rece-
dit apostata est. ita qui ad quersum opus qō dese-
ruerat redit ab oiporēti deo apostata absq; vlla du
bietate deputaf. etiā etsi fidem tenere videaf. vnū
sine altero pdesse nil valet. Et qz teste ap'o Heb.
xj. Sine fide impossibili est placere deo. Ideo qui
apostatat fidē relinquēdo in oibus que necessaria
sunt ad salutē inutilis est omnino. ⁊ oēs actus ei⁹
sunt inordinati. vnde Prouer. vj. Homo aposta-
ta vir inutilis gradif ore querso. annuit oculis. te-
rit pede. digito loquif. prauo corde machinaf ma-
lum. ⁊ omni tēpe iurgia seminat. Pro cu
ius declaratōe est notandū q totū genus aposta-
sie xpianorū consistit in septē gradibus quos Sa
lomon recitat in pdictis verbis. vbi primo notaf
terrena fragilitas a deo retrocedēs. cū dī Homo
apostata. vñ sicut tota ecclesia militās q est multi-
tudo predestinatorū est quasi vnus homo. qui ē cor
pus xpi mysticū. dicēte ap'o. j. ad Chor. xij. Vos
estis corpus xpi. Hoc em corpus xpi ⁊ licet sit q̄si
psona mulieris qz sponsa xpi. tñ est mulier mora-
liter fortis. De qua dī Prouer. vlti. Mulierē for-
tem quis inueniet. Sic tota multitudo pscitorū
est vna psona apostata ⁊ quasi mulier adultera et
meretrix diaboli. de qua dī Ezech. xvj. Tu facta es
quasi mulier adultera. Primus em gradus apo
stasie est pctm omissionis cum impossibile sit ho-
minem pctm committere nisi prius ex negligenti
omissiōe peccauerit. Vnde sicut dicit Holkot in
lectura libri Sapiētie lectiōe. xxxvj. Primo dicit
causa omnis pene. ⁊ p cōsequens actualis peccati
tam in homine q̄ in angelo fuit negligentia. Nam
si homo vel angelus a summo deo creatus in gra
tia bene vsus fuisset naturalibus ⁊ gratuitis sibi a
deo datis nunq̄ apparuisset angelo aliquid deor-
dinatū. nec diuinam excellentiam appetiuisset. nec
vnq̄ homo iudicasset. dictis ⁊ psuasionibus serpē
tis acquieuisse: q̄ qz negligēter omiserūt vti gratui
tis sibi datis pmissi sunt cadere in errorē. pter pec
catū negligēte. ⁊ de errore in pctm superbie ⁊ inobe
dientie. ⁊ pctm omissiōis siue negligētie. vocat ps.
pedē superbie dicēs. Nō veniat mihi pes superbie. De
isto em primo gradu apostasie p illud Eccl. x. Initiū
superbie hois apostatare a deo. Et iste gradus ex
primit in pdictis verbis salomonis cū dī. vir inuti
lis. In isto em primo gradu apostatātes intelligūt
p seruū inutilē qui fodit in terra. ⁊ abscondit pecu-
niā dñi sui. ⁊ de q̄ dicit xps. Seruū inutilez eiicite
in tenebras exteriores. vbi erit fletus ⁊ stridor den
tiū Matth. xxv. Sup quo Chrisf. ope. imp. omel.
xiij. Ille inquit qui fodit gratiā suā in terra nō pec
care ponit. q̄ iusticiā nō facere. sicut supra in scō
uocatiuo pferēte ad detestatōz accidie. Scōs
gradus apostasie tangit cū dī. Gradif ore quersō
in quo notaf pctm lingue. Vñ inter oia pctā sensi
bilia cōmissionis pctm lingue est primū. Et q̄uis
lingue multa sunt genera viciorū. tria tñ sunt ma-
xime vsitata. s. mendaciū. adulatio. ⁊ murmur. de q̄
bus dictū est supra de mēdacio ⁊ adulatōe in ter-
cia spē auaricie. Et sicut in primitiua ecclia accede-

ſtes ad fidē loquebant magnalia dei linguis q ſpi-
tūſancti moris. ſic iam in fine mūdi a fide apo-
ſtatātes q ſpiritū malignū loquūtur linguis pdi-
ctis trib⁹ infectis. ¶ Tercius gradus apoſtaſie tā
gitur cū dicit. Annuit oculis. Per oculos enī ſi-
cut ꝓſtat ex fide euāgelij Mathei. vj. intelligit in-
tentio. qz p intentionē dirigit tota alia opatio cor
grua anime. ſicut oia mēbra hois dirigunt oculo
corpali. Iſte igit apoſtata annuit oculis q dimiſſa
intentione boni cōmunis annuit vel aſſentit pua
ꝓmodo que ē maxima xp̄iane religiōis deſtru-
ctio. Vñ ſicut in p̄mitiua eccleſia accedētes ad fi-
dē z ad verā religionē xp̄ianā de p̄ſonalib⁹ ſiue
p p̄ijs faciebāt cōmunia. Vñ Actuū. iiij. Nec q̄ſq̄
eorū q poſſidebat aliq̄d ſuum eſſe dicebat. ꝫ erāt il
lis omnia cōmunia. z ſequit. Quotq̄t enī poſſeſſo
res agroꝝ aut domoꝝ vendētes offerebāt p̄cia eoꝝ
que vendebāt ante pedes apl̄oꝝ. diuidebāt autem
ſingulis ꝓut cuiq̄ opus erat. Sic iam in fine mū
di falſi xp̄iani apoſtatātes a fide vera et religione
xp̄iana de cōmunib⁹ facīt ꝓpria. z hoc ſpecialiter
de vocatis religioſis quoꝝ vt timendū ē multorū
ē religio q ambitioſe appropiant ſibi dominia tpa
lia z eccleſias parrochiales. quoꝝ decime z obla-
tiones ex debito eſſent ꝓmunia in neceſſitate pau-
peribus diſtribuēda. ꝫ iam ipa experientia docente
religioſi z alij paſtores z p̄lati pauperibus defrau
datis eas expendūt in vitijs z voluptatib⁹ mūda-
nis z pompoſis vanitatib⁹. De talib⁹ enī apoſta-
tantib⁹ ꝓpheraūit apl̄us ad Thymo. iij. dicēs. In
nouiſſimis dieb⁹ inſtabūt tpa periculoſa et erunt
homines ſeipos amātes. cupidi. elati. ſuꝑbi z blaſ
phemi. parētibus nō obedientes. ingrati. ſceleſti. ſi-
ne affectione. ſine pace. criminatores. incontinen
tes. immites. ſine benignitate p̄ditores. proterui.
inuidi. ceci. voluptatū amatores magis q̄ dei ſpe
ciem habātes. pietatis quidē virtutē eius abnegā
tes z hos deuita. ¶ Quartus gradus apoſtaſie tā
gīt in iſto v̄bo. Terit pede. Per pedē enī intelligi
tur affectio in ſcriptura. vñ Jobis. xiij. Qui lotus
ē nō indiget niſi vt pedes lauet. Affectio igit mor
dinata quā habēt falſi xp̄iani ad tempalia cauſat
in eis aḡhominabilē apoſtaſiā t ydolatriā. Et ideo
dicit Apl̄us. ſ. ad Thym. vj. q radix oim malorꝝ ē
cupiditas. quā quidē appetētes errauerunt a fide
z inſeruerūt ſe doloꝝ⁹ multis. ¶ Quintus gra-
dus apoſtaſie tangit in hoc verbo. Digito loquit.
vbi p digitū intelligit poteſtas agēdi mō q̄ loquit
ſcriptura Exo. viij. dicēs. Digitus dei ē hic. hoc ē
poteſtas diuina ſingulariter operādi. Ad iſtū mo
dū loquēdi digito dei loquūt apoſtate q̄ factātes
de ſua poteſtate mūdana credūt oia q̄ faciunt ſua
p̄pria v̄tute z nō poteſtate diuina facturos ſe. dicē
tes illud p̄s. Manꝰ nra excelſa. z nō deꝰ fecit ħ oia
Itē digito loq̄tur q̄ de ſua virtute iactat putans ſe
poſſe vitijs ſua p̄pria v̄tute ſine diuino auxilio re
ſiſtere. ſicut petrus q̄ dixit xp̄o. Si oportuerit me
mori tecū nō te negabo. q tamē eadē nocte ſequēti
apoſtatādo ter dñm ſuū negauit vt̄z Math. xxvj
Itē digito loquit q̄ gaudēs ſe familiarē eſſe cuz re
gibus. principib⁹ z ceteris magnatib⁹ oia q̄ loqui
tur quaſi in p̄ſona illoꝝ loquit ad terrendū inno-
centes. z neq̄ter oppugnandū. De q̄libet enī talī
dicit Hiere. xvij. Maledictus q̄ cōfidit in homīe
z ponit carnē brachiū ſuū. ¶ Sextus gradus apo
ſtaſie tangit cū dicit Prauo corde machinat ma-
lū. Corde malū machinat falſus ypocrita q̄ apo-
ſtatat machinando quō poteſt veritati reſiſtere. z
ſuam vitam voluptuoſam ſub ſpecie ſicte ſanctita
tis ſubtiliter palliare. quoꝝ cuilibet pōt dici illud
Actu. xiij. O plene omni dolo⁹ fallacia fili dyabo
li inimice oīm iuſticie. non deſinis ſubuertere vi
as dñi. ¶ Septimus z vltim⁹ gradus apoſtaſie ex
primit cū dicit. Omni tpe iurgia ſeminat. vñ ſicut
in p̄mitiua eccleſia inter accedētes ad fidem tāta
erat vnitas z ꝯcordia. q ſicut dicit Actu. iiij. Mul
titudinis credētū erat cor vnū z anima vna. Sic
ecōtra iam in fine mūdi inter apoſtatātes a fide tā
ta ē diſcordia q vix reperiet pater q ordinate dili-
git filiū. vel filiꝰ q charitatiue diligit patrē. matrē.
fratres aut ſorores. Vñ apoſtata ſicut⁹ pater eius
dyabolus ē deo. ſibi ꝑpſi. imo z toti mūdo ꝓtrarius.
Propriū eſt ē apoſtate ſeminare diſcordias. et tō
ſalomon poſtq̄ recitauit p̄dictos ſeptē gradꝰ apo
ſtaſie ſubiūgit dicens. Sex ſunt q odit deꝰ z ſepti
mū deteſtat anima eius. ſ. eum qui ſeminat inter
fratres diſcordiam.

Capitulum XLII

De Blaſphemia vero

Q
que vt ſupra dicit. ē quintū viciū q̄ō naſci
tur ex quarta filia inanis glorie. ſ. ptinacia.
vt dictū ē ſupra. capitulo decimoq̄rto huj⁹ partis

Capitulum XLIII

Superſtitio eſt ſextuz

ſ viciū q̄ō naſcit ex p̄dicta q̄rta filia inanis
glorie. ſ. ptinacia. Pro q notādū q a ſup
ſto. as. i. ſuperesſe vl̄ ſupfluere. dī h z hec ſupſtes ſup
ſtitis. i. ſenex remanēs viuus vl̄ vitā ducēs. z in-
de h ſupſtitio. is. ē ſup inſtituta inuētiouane et ſu-
pflue religionis vel obſeruatiōis culture diuie vel
culture ydoloꝝ ſine demonū ſic dicta. eo fit ſuper
flua fidei p̄ſtatio a ſupſtitib⁹. id ē ſenib⁹ multis
annis delirantib⁹ et errantibus adinuēta. Vnde
ſup illud ad Coloſenſes. ij. Que ſunt rationez hā
bentia ſapiētie in ſupſtitione. dicit. Glo. ſupſtitio
ē religio ſup modum ſeruata. i. immoderata et in
debite ſeruata. Vñ Aug⁹. de doctrina xp̄iana. Et
ponit in canone diſt. xlj. quiſquis. Quiſquis inq̄t
rebus p̄teritis⁹ ſtrictius vtit q̄ ſe habent mo
res eorum cum quibus viuit. aut intemperās aut
ſupſtitioſus ē. Quiſquis vero ſic eis vtitur vt me
tas conſuetudinis bonorum inter quos cōuerſat
excedat aut aliud ſignat aut flagitioſus ē. In om
nibus enim talibus non vſus rerum ſed libido in
culpa eſt. quid igitur locis z temporibus z p̄ſonis
ꝓueniat diligēter attendendum eſt. ne temere fla-
gitia reprehendamus. Fieri enī poteſt vt ſine ali-
quo cupidinis vicio vel vorācitatis p̄cioſiſſimo
cibo ſapiens vtat. iſipiēs aūt ſediſſima gule flāma
in viliſſimuz olus ardeſcat z ſane quēq̄ meliꝰ erit
more domini piſce veſci q̄ lenticula more eſau ne
potis abrabā. aut ordeo more iuramētoꝝ. Nō enī

ꝓterea ꝓtinẽtiores nobis sunt plerique bestie qꝝ viliorib⁹ alunt escis. nam in hmõi oĩbus reb⁹ nõ ex natura q̃bus utimur. ꝫ ex causa utẽdi ⁊ mõ appetẽdi vt ꝓbandũ ẽ vel improbandũ qõ facimus ꝫ ille. Vñ Isi. li. viij. ethi. dicit q̃ superstitio dicta ẽ eo q̃ sit superflua aut sup instituta obseruatio. Et ꝫ ptingit tripl̃r ꝑ q̃ tres sunt species superstitionis. Prima q̃ diuin⁹ cultus exhibet deo vero ꝫ modo idebito. Secũda q̃ debet ei cui nõ deberet exhiberi puta pure creature. Et tercia quãdo p talez cultum cõsulunt demones p aliqua pacta cuz eis inita tacita vel expressa.

Capitulum XLIIII

Prima igitur species

p superstitionis ẽ quãdo diuin⁹ cultus exhibetur deo vero ꝫ mõ indebito. Et hoc cõtingit dupl̃r. Vno mõ p obseruantiã legaliũ veteris testamẽti. Illa enĩ legalia figurabãt xp̃m venturũ passurũ ⁊ cetera mysteria incarnatiõis eẽ futura. Vñ idẽ ẽ illa tam seruare ⁊ credere xp̃m esse venturũ passurũ ⁊ nõ adhuc venisse nec passuz fuisse. Vñ aug⁹ in epl̃a ad Hiero. ⁊ habet in glo. ad Gala. ij. Legalia inqt obseruata post veritatẽ euã gelij diuulgata sunt mortifera ⁊ tamẽ ad cultũ dei ptinẽt. ¶ Alio mõ ꝓtingit superstitio in his q̃ ad cultũ dei ptinẽt qñ aliq̃s minister in ꝓpria ecclesie exhibet deo aliquẽ cultũ ꝓtra modum ab ecclesia catholica institutũ. puta si dispẽsaret sacramenta ecclesie. non scõm ordinationem ecclesie talis enim esset quodammodo falsarius. sicut si aliquis ꝓponeret aliq̃ ex pte alterius q̃ non essent sibi cõmissa Vñ Amb. Indignus inqt est q̃ aliter celebret misterij cꝫ xp̃s tradidit. Et ꝓpter hoc in glo. ad Colosen. ij. ca. dicit. Superstitio ẽ quãdo traditiõi bũane nomẽ religionis applicatur.

Capitulum XLV

Secũda species super-

stitionis ẽ ydolatria q̃ dicit ydoloꝝ seruitus vel cultura. ¶ Vñ ydolatria ẽ cultus diuini attributio ꝓncipalit creature. de q̃ dictũ ẽ supra. c. ij. h⁹ ptis vbi agit de septimo motiuo ꝑtẽte ad detestationẽ superbie. ⁊ in isto vbi agit de dulia. Dictis ibidẽ adijcitẽdo. q̃ ab ydos qõ est foꝛma dicit hoc ydolũ. i. simulacrũ. qõ hũana effigie ẽ factũ. ⁊ ꝓ deo infidelũ ꝓsecratũ. Et ydolũ cõponit cũ latria. ⁊ dr̃ ydolatria. i. cultura quã impedit ydolatra. Et ẽ ydolatra cultoꝛ ydoloꝝ qui ydolo culturã impedit quã fm iusticiam suo deberet impendere creatoꝛi. vñ aug⁹. j. de doctrina xp̃iana. capi. vj. Jubemur inquit nõ seruire creature sed creatoꝛi. non eo modo quo seruire iubemur inuicem per charitatem. quod est grece dulium. sed eo modo quo tm̃ iubemur seruire deo quod est grece latinũ. Vnde ydolatre dicunt qui simulacris eam seruitutẽ. i. illam culturã exhibent que deo debet. scõm quã seruitutẽ siue culturam dicit. s. in euangelio Mathei. iiij. Dominũ deũ tuum adoraboꝛ illi soli seruies. Et nota fm parisiẽ. in summa sua de virtutibus parte. iij. tracta. de iusticia. ca. iiij. triplex est cultus deo debitus. primus est cordis. secundus oris. tercius operis. Cultum vero cordis specialiter vocat cultum. Glosa super illud Exodi. xx. Non adorabis ea neqꝫ coles. vbi sic. Aliud inquit ẽ colere. ⁊ aliud inquit adorare. Potest q̃s inuitus adorare vel adulando regibus ydolatris vel tormentis victus. cum tamen sciat quia ydolũ nihil est. Colere vero est his que colũtur toto cordis affectu ⁊ studio mancipari. De isto vero cultu interiori quo colendus est deus loquitur Isidoꝛ⁹ libro. viij. ethymologiarũ vbi sic inquit. Tria sunt que in religionis cultu ad colendum deum in hominibus requiritur. scilicet fides. spes et charitas Itẽ Aug⁹ in encheridion. Spe inquit fide ⁊ charitate colim⁹ deũ. Cultus vero interioꝛ deo debitus in duob⁹ videtur consistere. s. cognitione ⁊ affectione. Cognitio vo ad cultũ dei ptinẽs ẽ credulitas q̃ creditꝝ deo. sic credendũ ẽ scz ꝓpter se ⁊ sup oĩa sicut ꝑme veritati credendũ ẽ. Itẽ credulitas q̃ credim⁹ de deo vt summã sapientiã. summã potentiã. summã bonitatẽ ⁊ ꝓsequẽtia ad hec. vtputa q̃ ipe ẽ omniũ bonoꝝ creatoꝛ ⁊ ꝓseruatoꝛ. mundi gubernatoꝛ. hoĩs recreatoꝛ. seruentiuz sibi liberalissim⁹ retributoꝛ. eoꝝ vero q̃ ptinaciter rebelles sunt sibi zelantissim⁹ vindicatoꝛ. inter affectiones vo ptinẽtes ad cultũ dei ꝑma videt ẽe timoꝛ. ⁊ nõ qualiscũqꝫ timoꝛ. ꝫ timoꝛ talis q̃ timẽdus est ille cui⁹ potẽtie nullus resistere potest cũ sit summa. ⁊ cui⁹ sapiẽtie nihil abscõdi põt cũ sit summa. ⁊ cuius bonitas cũ etiã summa sit summe odit malicias. ⁊ sine fine puniet eam in eis q̃s ptinaces i malicia inuenerit. timẽdus ẽ ergo ille sup oĩa. ¶ Secũda affectio ptinẽs ad dei cultũ ẽ spes ⁊ non qualiscũqꝫ. ꝫ talis q̃ls ponẽda ẽ in eo cui⁹ potẽtie faciliũ ẽ liberare ab oĩ miseria cui⁹ sapiẽtie notissima ẽ miseria nr̃a. Abyssus enĩ miserie nõ inuocat abyssum misericõie nisi agnoscit. ⁊ cuius bonitati ꝓpriũ ẽ misereri semꝑ ⁊ parcere. q̃ etiã ꝓpter liberalitatẽ suã fecit quecũqꝫ fecit. qz oĩa fecit ad dandũz in ipo igit sup omnia ẽ sperandũ. ¶ Tercia affectio ptinens ad dei cultũ ẽ amoꝛ. et nõ qualiscũqꝫ amoꝛ. sed talis qualis amandus ẽ qui optimus est in se. ⁊ ideo amoꝛ dignissimus qui etiam fons est omniũ bonoꝝ a quo suscepim⁹ omnia bona que habemus vel habuim⁹. ⁊ a quo suscepturos nos speram⁹ q̃cquid boni suscepturi sumus. De timore ⁊ amoꝛe dicit Seneca li. iij. de quatuoꝛ virtutib⁹. Quisquis iusticiam sectari desideras time deum ꝓius te. ⁊ ama vt ameris a deo. De spe dicit i psal. Sperauerũt in te oẽs q̃ nouerunt nomẽ tuũ Nomen domini agnoscunt qui serui eius esse volunt a quibus spes specialiter requirit. Cult⁹ oris ẽ vocalis ꝓfessio maiestatis diuine quam fideles faciunt frequenter deum oꝛando. laudando. bene dicendo. ⁊ gratias sibi agẽdo De ꝑmo enim dicit Apl̃us. j. Thessa. v. Sine intermissione oꝛate. De secundo ⁊ tercio dicitur in pl̃s. Benedicam dominum in oĩ tempe semper laus eius in oꝛe meo. De quarto vero dicit apl̃s. j. Thessalo. ij. Gratias agimus deo sine intermissione. Cultus vero operꝫ ẽ vt cum aliquis opere recognoscat singulare dñium dei quod ecclesia oꝛe cõfitetur christo dicens. Tu solus domin⁹. Dominiũ vero istud cognosce

tes deo cultū ope exhibem⁹ genuflectiõe ꝛ pstratione. vñ Ysaie. xlv. Mihi curuabit omne genus Itē Miche. vj. Curuabo genua dño deo excelso. nõ em dicit curuabo genua domino terreno ꝫ domino excelso. Vñ q̃uis ꝓcipiatur in scriptura sb̃ditos dños vel superiores suos obedīter honorare. Nusq̃ aũt in scriptura ꝓcipitur subditos dñis terrenis genuflectẽdo genua curuare. Item opere deũ colimus cũ de bonis fortune que de manu sue largitatis recepim⁹ decimis ꝛ oblationib⁹ deũ honorem⁹. Iuxta illud Prouerb. vj. Honora dominũ de tua substãtia ꝛ de primicijs omniũ frugũ tuarũ. Ad cultum operis etiã pinet thurificatio. que ostendit affectũ nostrũ integre dirigendũ esse in deũ quasi in oẽ bonũ. sicut totus fumus thuris tendit sursum. vnde Exo. xx. Ego ostendã tibi omne bonũ. Itē ad cultũ operis ꝑtinebãt sacrificia veter̃ legis q̃ fiebãt de animalib⁹ quor̃ immolatione sacrificãtes ostendebant plenissime deo se esse subiectos etiã ad occidendũ. morte em̃ animaliũ ostendebãt deũ eos occidere posse. ꝛ eos morte̅ meruisse. ꝫ sperabãt ꝙ misericordiã dei ꝓpriam mortem quã meruerũt in morte̅ animaliũ cõmutare. ¶ Et nota ꝙ sacrificiũ soli deo debeť. vñ Augustinus lib. x. de ciuitate dei. Sacrificiũ inq̃t certe nullus hominũ ẽ q̃ audeat dicere debere fieri nisi deo. multa tamẽ de cultu diuino vsurpata sunt que honorib⁹ deferunť hũanis. siue habilitate nimia. siue adulatione pestifera. Sz viri sancti scientes hoc exosum esse deo valde timuerũt cultuz diuinũ vsurpare. vñ Augustin⁹ in de mirabilib⁹ sacre scripture li. j. ca. xvj. Joseph inquit ad terrã. p̃missionis vehi voluit dum ꝑmitus in egypto conditus fuit. Joseph igit vt vir ꝓphet̃icus ꝓuidit ꝙ egiptior̃ gens ydolatrie dedita ipm q̃ terrene munificentie illis auctor fuisset vt ipos de famis periculo liberasset aliquãdo adorare vellent. quod ꝛ fecerunt. Nam bonis simulachr̃ iuxta sepulchr̃ ioseph statuerũt. eo ꝙ bos viro in agricultura cooperatur. Qua etiaz causa filij israhel cum in deserto ydolum adorare vellent. non aliquã aliã statuã q̃ vitulũ id ẽ bouem fecerũt. hac vel maxima causa ꝙ ipe in egypto iuxta sepulchr̃ ioseph adorar̃etur Me igit ioseph egyptiorum ydolatrie succumberet de ꝓfectione filior̃ israhel ꝓuidit dicẽs. Visitatione visitabit vos deus. ꝛ auferte ossa mea hinc vobiscũ. ℔ ille. Itē idē in de questionib⁹ veteris ꝛ noue legis. ca. xxv. Joseph inq̃t qa ꝓphetare potuit. nõ ꝓinde locutus fuisse credẽdus ẽ. Cũ em̃ esz in dei creatoris deuotione ꝓpensior. sciẽs aũt ab egyptijs secuti causa administratiõis q̃ in magna egestate egyptũ gubernauit. post exitũ suũ petit errorẽ auferri. certus vanitatẽ vulgi mortuos magis vt deos venerari q̃ viuos. ne ei deferať honor debitus creatoris iubet ossa hinc trãsferri. Dic igitur ostẽdit se liberũ fuisse ꝛ vana superstitione egyptiorũ. q̃ ne ad dei iniuriã ꝓsiterenť cineres suos trãsferri mãdauit. qõ q̃dem ꝛ apl̃os inuenimus secutos. Paulus em̃ ꝛ barnabas cũ sacrificare tibi sibi populũ vidissent. scientes exosum ꝫ esse deo scidẽrũt vestimẽta sua dicẽtes. Quid facitis. ꝛ nos homines sumus vobis similes. ꝛ sic cõpescuerũt turbas. ℔ ille. Itē idē. Intendite inq̃t igit quõ homines boni ꝓhibẽt eos q̃ illos voluerũt colere tanq̃ deos ꝛ volũt poti⁹ vt vn⁹ de⁹ colať. vnus de⁹ adoretur. vni deo sacrificiũ offerať ꝛ nõ sibi. Sic ꝛ omẽs sancti ꝛ angeli gloriã ei⁹ querũt quẽ diligũt. ad ei⁹ cultũ. ad ei⁹ orationẽ ꝛ ad eius ꝓmplationẽ oẽs q̃s diligũt rape ꝛ inflãmare studẽt. ipm illis annũciãt. nõ se q̃ñ angeli sunt ꝛ q̃ milites sunt nõ nouerũt querere gloriã nisi imperatoris sui. Si aũt gloriã suã quesierint vt tyrãni dãnanť talis extitit dyabolus ꝛ demonia ꝛ angeli ei⁹. ℔ Aug⁹. sup̃ p̃s. xcvj. Itē narrat petrus comestor in li. hystoriaꝝ sup exodi. ꝙ cũ filia pharaonis moysen in filiũ adoptasset rex pharao puerũ ꝛ eius venustatẽ admirãs coronã suã in q̃ erat ymago ydoli capiti suo ꝑposuit. Puer vo cozonã in terrã ꝓiecit ꝛ fregit. ꝛ cuz hoc vidisset sacerdos ydolorũ a latere regis surgẽs exclamauit dicẽs. hic ẽ quẽ de⁹ mãdauit nobis occidere asserẽs ꝙ ipm cultũ ydolor̃ multi pr̃ euacuãdũ ꝛ voluit irruere in eũ. ꝫ auxilio ipius reg̃ liberatus ẽ. ꝛ ꝓ psuasionẽ cuiusdã sapiẽtis q̃ ꝓ ignorãtiã ꝛ innocentiã hoc factũ eẽ puero asseruit. In cuius rei argumentũ cũ ꝓunas ardẽtes allatas puero obtulisset. puer eas suo ori apposuit. et linguẽ summitatẽ corrupit. Vñ hebrea hystoria eum impeditioris lingue fuisse deinceps asseruit. In q̃ exemplo dei adoptiui de trib⁹ spũaliter informanť. ¶ Primo ꝙ supbiã detestenť qõ in ℔ figuratũ est ꝙ moyses in terram ꝓiecit cozonã ꝛ sic quodãmodo eã ꝑculcauit. vñ Isa xxviij. Pedib⁹ ꝑculcabit̃ cozona superbie. ¶ Secũdo debẽt auariciã detestari qõ figurať ꝙ hoc ꝙ moyses in cozona ydolum cõminuit innuẽs se ydolatriã detestari ꝛ ꝙ ꝓsequens auariciã. q̃ ab apostolo ad Colocẽ. iij. dr̃ seruitus ydolor̃. ¶ Tercio debẽt timore dei lasciuiã vrere ꝛ refrenare. qõ figurať ꝙ hoc ꝙ moyses carni ꝓprie ꝓunas ardẽtes applicauit. vñ ꝛ deũ petim⁹ dicẽtes. Vre igne sctẽ spũs renes nr̃os ꝛ cor nr̃m dñe ℔ ¶ Sz ℔ ẽ ꝓ materia ydolatrie notãdũ ꝙ ydolatrie peccatũ octo mõis ꝓmittit. ¶ Primo ꝑ nominãdo. s. attribuẽdo nomẽ rei imaginate ipi ymagini vnde Exo. xxxij. Hij sunt dij tui israhel q̃ eduxerunt de terra egypti. Item Geneseos. xxxj. dixit Laban ad Iacob. cur furatus es deos meos. deos vocans ydola que abstulit rachel Iacob ignorante Item Ysaie. xliij. de quodã ydolatra dicit ꝓpheta Fecit ymaginẽ viri q̃si speciosum hominẽ. Et seq̃tur deũ fecit ꝛ sculptile sibi. Itē Judicũ. xviij. dixit michas. Deos meos q̃s mihi feci tulistis. Item Isa. xlij. dicũr ꝓflatuli vos dij nostri. Itē Sapien. xv. Idolũ maledictuz est ꝛ ipsum ꝛ qui fecit illud quia ille quidem operatus est nephas. illud autẽ cũ esset fragile. deus cognominatus est. In hanc speciẽ ydolatrie incidũt rales q̃ imagines ligneas vt lapideas vocãt nominibus sanctorum quorum sunt ymagines. vtputa sanctam mariam. sanctuz petrum. sanctũ. michaelem. sanctã katherinam ꝛẽ Vnde hui⁹mõi sanctor̃ nomina sunt nomia incõmutabilia. quia scripta in libro vite. s. in mente diuina. que est liber incõmutabilis. iuxta illud qõ dicit Malach. iij. Ego dñs ꝛ nõ mutor. Vnde de isto mõ ydolatrãtib⁹ dicit spũs sanctus. Sap. xliij.

incōmutabile nomē imposuerunt lapidibus ⁊ lignis. Et ideo merito dicit Sap. xiij. Infelices sūt ⁊ inter mortuos spes illoꝝ ē q̄ appellauerūt deos opa manuū hominū. Secundo ꝓmittit ydolatria ydolis vouēdo. vel hmōi vota cōplendo. vñ Judi cū. xviij. dixit mater miche. Cōsecraui ⁊ voui hoc argentum dño. ⁊ sequit. tulit sexaginta sex argenteos ⁊ dedit eos argētario. vt faceret ex eis sculptile atq; ꝓflatile. Vñ vt dictū ē supra. pte. iij. ca. xv. vbi agit de iuramēto ꝓmissorio. votū obligatorū nō debet fieri alicui sancto nisi q̄tus finaliter tēdit ad honorē dei directe. ⁊ a multo fortiori fieri non debet alicui ymagini mortue. cū sit actus latrie soli deo attribuēdus. vñ Ps. Vouete ⁊ reddite domino deo. ¶ Tercio ꝓmittit ydolatria p ymaginē vel sculptile iurādo. vñ Hieremi. v. Fili tui dereliquerūt me. ⁊ iurāt in his q̄ nō sunt. Itē Sap. xiij. Dum em̄ ꝓfidūt in ydolis q̄ sunt sine anima mala iurātes nocere se nō sperāt. vtraq; igr illis eueniēt digne quoniā male sentiūt de deo attendentes ydolis. ⁊ iurauerūt iniuste in ydolo ꝓtemnētes iusticiam. Sensus buiꝰmodi ē. hmōi ydolatre p ydola iurātes p eo q̄ sciūt ydola esse sine anima. nec se vindicare possunt. ideo ꝓfidēter audacius male ⁊ sciēter falsum p ydolū iurant. nec sibi ꝓpter hoc nocere metuūt. ß tamē p vtroq; digne a deo puniētur videlicet de eo q̄ male sentiūt de deo. attendentes ydolis ⁊ iniuste iurauerūt in ydolo ꝓtemnētes iusticiam. Et sic duplr peccauerūt tum quia iurauerūt falsum tum quia iurauerunt per falsum quod est ydolum. Item Exodi. xxiij. Per nomen exterioꝝ deorū nō iurabitis. neq; audietur de ore vestro. vñ dicit Cryſ. ope. imp. ome. xij. Qui iurat p celū aut terrā aut quicqd illud p q̄ iurat deificat illud. ß ille. ¶ Quarto cōmittit ydolatria talibus sculptilibꝰ reddēdo vel fidē adhibēdo vel spem in eis ponēdo. vñ Isa. xlij. Confundant̄ confusione q̄ confidūt in sculptili. Itē ps. Simules illis fiant q̄ faciūt ea. ⁊ oēs q̄ ꝓfidunt in eis. Itē Sap. xiij. Confidūt in ydolis que sunt sine anima. Itē Sapien. xv. ca. Effigies sculpta p varios colores. cuius aspectus insensato dat cōcupiscentiā. et diligit mortue imaginis effigies sine anima maloꝝ amatores digni sunt morte q̄ spem habēt in talibꝰ. ⁊ q̄ faciūt illas ⁊ q̄ diligūt ⁊ q̄ colunt. Unde fatuitatē ydolatrarū q̄ fidem spem ⁊ amorē in hmōi ydolis ponūt ostēdit Holgot. in lectu. a li. sap. lectōe. clx p tale exemplū in casu inq̄t artifex deferri faciens lignū magnū de silua diuidit illud in tres partes. de vna vero pte facit aliq̄ vas vel instrumentum necessariū ad vitā. sicut bigam. nauem. vel aratrū ⁊ de alia parte que est superfluitas volanda a tali vase facit sibi ignē ad coquendū cibos. ⁊ de tercia pte que est plena gibbis ⁊ nodis. de qua nihil ad vitā humanā necessarium fieri potest facit sibi ydolum. Istud em̄ exemplū ponit spiritussanctus in littera Sapientie. xiij. dicēs. Si quis artifex faber de silua lignū rectum secuerit ⁊ huius scilicz ligni docte id est artificialiter eradat corticem omnē. et arte sua vsus diligenter fabricet vas inutile in conuersationem vite. inutile id est valde vtile. ¶ Pro quo notandū q̄ sicut dicit Papias in aliquando idē ē q̄ nō. vt inualidus id ē non validus. Aliquādo idem ē q̄ ad. vt impulit in latus id est ad latus. Aliquādo accipit ꝓ cum. vt In baculo meo transiui iordanē istū. id ē cū baculo. ⁊ aliquādo idem ē q̄ valde. vt ysa. xxxiij. Populū imprudentē nō videbis. imprudentē id est valde prudentē. et isto modo accipit supra vbi dicit. vas inutile in cōseruationē vite. reliquias id ē reliquijs aūt buiꝰ operis ad ꝓparationē esce abutitur. i. destruit. Unde ſm Juristas homo vtitur aliqua re quando post vsum saluat substantia sicut vtor equo mihi ꝓcesso ad vsum. ß quando res non manet post vsum ß destruitur. tali re homo abutitur. ⁊ sic homo abutitur cibo ⁊ potu ⁊ non vtitur ꝓprie. ⁊ isto modo quia istud de ligno q̄ cōburitur destruit dicit q̄ artifex illo abutitur. ⁊ reliquū horum q̄ ad vsum vilium facit lignum curuum ⁊ verticibus plenum sculpat diligēter p vacuitatez. id est quādo sibi vacat ⁊ per scientiā artiz sue figuret illud ⁊ assimiliter illud ymagini hominis. Sup quo holgot vbi prius. Fatuissimū igitur inquit ē illud credere deum q̄ est vnigenitū. hoc ē eiusdē nature cuz eo quod cōbussit. ⁊ cum eo de quo aratrū suū fecit. vñ Crisosto ope. imper. omelia. xxx. Multi inquit sunt homines sicut ⁊ fuerunt ante xp̄i aduentū ydolatre diuersis passionibus immundi ⁊ irrationabiles verbi ratione carentes q̄tum ad deum stulti. Quid autem stultius q̄ creatorem ꝓtemnere q̄si facturam ⁊ opus manuū suaruz adorare quasi factorem. hec ille. ¶ Quinto cōmittitur ydolatria ydola adorando. vnde Isaie. xlv. Nescierunt qui leuant signum sculpture sue. ⁊ orant deū nō saluantem. Item Sapientie. xiij. Rerum alius nauigare cogitans ⁊ per veros fluctus iter facere incipiens. ligno portante se fragilius lignū inuocat. illud enim cupiditas acquirendi excogitauit. artifex sua sapientia fabricauit. ¶ Sexto mō committitur ydolatria huiusmodi sculpticia adorādo seu colendo. vel gloriam eius dando. vnde Hieremie. ij. Populus meus mutauerunt gloriam suā in ydolum. Item Romanoꝝ. j. Mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem ymaginis corruptibilis hominis ⁊ volucrum ⁊ quadrupedum ⁊ serpentiū. Item Isaie. xlij. Ego dominus hoc est nomen meū. Gloriam meā alteri nō dabo ⁊ laudem sculptilibus. Item Isaie. xliij. de quodam ydolatra dicit ꝓpheta. Fecit ymaginem viri quasi spectosum hominem habitantem in domo. succidit cedros. tulit prolicem ⁊ quercū q̄ steterunt inter ligna saltus. plantauit pinum quam pluuia nutriuit. ⁊ facta est hominibus focuz. sumpsit ex eis ⁊ calefactus ē ⁊ succendit ⁊ coxit panes de reliquo aūt operatus est deū ⁊ adorauit ⁊ fecit sculptile ⁊ curuatus est ante illud. medium eius cōbussit igne. ⁊ de medio eius coxit carnes ⁊ comedit. coxit pulmentū et saturatus est. ⁊ calefactus ē ⁊ dixit. vah calefactus sum ⁊ vidi focū. Reliquū autem eiusdem fecit et sculptile sibi. curuatur ante illud ⁊ adorat illud ⁊ obsecrat dicēs. Libera me q̄ deus meꝰ es tu. ¶ Septimo ꝓmittit ydolatria hmōi sculptilia exq̄rendo. vnde Sap. xiij. Initium em̄ fornicationis est exquisitio ydoloꝝ. ⁊ inue

tio illoꝝ corruptio est vite. Itē de hmōi ydolatria de rerū euētu ydola exquirente oratne ꝛ depcante dicit Sap. xiij. De substātia sua. ꝛ de filijs suis et de nuptijs votū faciens inq̄rit. nō erubescit loqui cū illo q̄ sine anima ē. ꝛ p sanitate quidē infirmuꝫ depcatur ꝛ pvita mortuū rogat. ꝛ in adiutorū inutilē vocat. ꝛ p itinere petit ab eo q̄ ambulare nō potest. ꝛ de inq̄rendo ꝛ de operādo ꝛ de oīm rerū euentu petit ab eo qui in oīb⁹ inutilis ē. In ista ēm auctoritate scripture spūssancꝰ oīdit ydolatrū multiplicē fatuitatē quā faciūt in superstitioso cultu ydoloꝝ. Nā ydolis suis faciunt vota. porrigūt oratiōes ꝛ supplicationes ac si intelligerent. ꝛ de oīlbus negocijs q̄ ad humanā vitā ptinent ab ydolis suis inq̄runt. ¶ Prima fatuitas ydolatre tangit cū dī. de substātia sua quantū ad bona fortune q̄ sunt diuitie. ꝛ de filijs suis ꝑtū ad plis successionē. ꝛ de nuptijs ꝓtrahendis ꝓ se ꝛ filijs suis votū faciēs inq̄rit ab ydolo. ꝛ depcat ydolū predictoꝝ ꝓsperū aduentū. Nō votū difficilē a tarlistis sic. Votū ē alicuⁱ boni cū deliberatione facta promissio Petrus vere lūbardus. iiij. sent. di. xxxviij. ca. j. dicit q̄ votū ē testificatio spontanee ꝓmissionis deo de hijs q̄ dei sunt debet ꝓpie fieri. Ad votū vero necessario req̄runt tria. s. deliberatio ꝓpositū volūtatis. ꝛ ꝓmissio saltē verbi interiozis qō sufficit quo ad deū. vel verbi seu facti exteriozis qō req̄ritur quo ad ecclesiā. Sz ydola vero nullū horū intelligēti fatuū est vouere. Nō Baruch. vj. Si quis illis votū vouerit ꝛ nō reddiderit neq̄ ꝫ req̄rūt. Verūtamen ꝓpheta Hiere. xliij. Idolatras alloquēs. vos inq̄t ꝛ vxores vestri locuti estis ore vestro ꝛ manibus implestis dicētes. Faciam⁹ vota nostra que vouimus ꝛ sacrificem⁹ regine celi ꝛ libemus ei libamina. Implestis vota vestra ꝛ opere ꝓpetrastis ea. Nō de talib⁹ ydolatris ydolis sacrificantibus ꝛ vota vouētib⁹ beatus augustin⁹ in cano. xxxvj. q. iij. Idolum inquit oīno sensu carere quis dubitat. verūtamen cū hijs locanꝰ sedib⁹ honorabili sublimitate vt a ꝑcantibus atq̄ immolantibus attendat ipa similitudine animatoꝝ membroꝝ atq̄ sensuū. Quis insensata ꝛ ex anima afficiunt animos infirmos vt viuere ac aspirare videātur. accedente ꝑsertim veneratione multitudinis q̄ tātus cult⁹ eis impēdit q̄bus morbidis ꝛ pestilentiosis affectib⁹ medet scriptura diuina. q̄ rem q̄ dē notā ꝫ tū salubri remedio ammonitōis inculcat dicēs. Oculos habēt ꝛ nō vidēt. auras habēt ꝛ nō audiūt ꝛ cetera talia. Ꝫ ei verba q̄ magis apta ꝛ populariter vera sint. eo magz̄ incutiūr salubrem pudorē illis q̄ cū talib⁹ sim ulacris diuina sine timore cultū exhibēt eaq̄ viuētib⁹ filia venerātes adorātesq̄ ꝓtulerūt eisq̄ velut ꝑsentib⁹ allegāt. victimes immolāt ꝛ vota ꝑsolvūt. Ꝫ aug⁹. ¶ Secūda fatuitas ydolatrarū ꝓz ex Ꝫ. q̄ ydolatra porrigit supplicatiōes ydolis. q̄ fatuitas tangit in p̄dictis verbis spūssancti. cū dī. Nō erubescit loq̄ cum illo q̄ sine anima est. s. vegetatiua. sensitiua ꝛ intellectiua. Et iō merito pōt erubescere supplicari vī loqui tali ydolo mortuo. cū ipemet ydolatra sit rationalis creatura. ꝛ tale ydolū sit similit̄ res inanimata q̄tuz ad naturā inferioꝝ q̄cūq̄ re animata. imo et demō eternaliter dānato. Nō Baruch. vj. Bestie meliores sunt illis cū possunt fugere sub rectū ꝛ ꝓdesse sibi. ¶ Tercia fatuitas ydolatraꝝ tāgit cum dī vbi supra. p sanitate quidē infirmū depcatur qō cum ceciderit seip̄m resuscitare nō pōt sicut ꝓz de ydolo dagon. i. Regū. ꝙ vbi legit q̄ cū philistei intulerūt archam dei. ꝛ posuerāt illam in templo dagon iuxta dagon. cūq̄ surrexerūt diluculo azoti altera die ecce dagon ꝓnus iacebat in terra antē archam dñi. ꝛ tulerūt dagon ꝛ restituerūt eū in locū suum Kursumq̄ mane die altera cōsurgētes inuenerūt dagon iacentē sup faciē suā corā archa dñi. caput aut dagon ꝛ due palme et⁹ abscissa erāt sup limen Porro dagon truncatus solus remānserat i loco suo ꝛ ideo merito de cultura ydoloꝝ dicit ꝓpheta. Cōfundant q̄ colūt ydola. ꝓterea si ceciderint in terrā a semetipis nō resurgūt. neq̄ ēm si q̄s eū statuerit rectū p semetipm stabit. Ꝫ sicut mortuⁱ humera illis apponūt hostias illoꝝ vendūt sacerdotes ipoꝝ ꝛ abutūt. similit̄ ꝛ mulieres eoꝝ deserpētes. neq̄ infirmo neq̄ mēdicāti aliq̄d impartiūt. ¶ Quarta fatuitas tangit cū dicit. Et ꝓ vita mortuum rogat. scz lignū aridū ꝛ mortuū vī lapidem mortuo equipalentē. vñ Baruch. vj. Lapidib⁹ de monte sū miles sunt dū illoꝝ lignei ꝛ lapidei ꝛ aurei ꝛ argētei. q̄ aūt colūt ea ꝓfundent. ¶ Quinta fatuitas tāgit cū dicit. Et in adiutoriū inutilez vocat. sicut fecerunt sacerdotes baal. iij. Regū. xviij. Qui invocabāt nomē baal de mane vsq̄ ad meridiem. dicētes. Baal exaudi nos. ꝛ transiliebāt altare quod fecerant. ꝛ incidebant se iuxta ritū suum cultris et lanceolis donec ꝑfunderent sanguine. demones ēm delectant in oblatione sanguinis humani. Et tunc merito dicit eos Helyas. dicens. Exaltate clamorem vestrū forte deus vester dormit. aut cū aliquo loquitur aut in diuersorio est. et cetera.

¶ Sexta fatuitas tangit cū dicit. Pro itinere petit ab eo qui ambulare nō potest. Unde Augustin⁹ sup illud ps. lxxvj. Quis deus magn⁹ sicut deus noster. habēt inq̄t gentes affectiōes circa deos suos. ydola adorant. oculos habent ꝛ non vident. aures habēt ꝛ non audiunt. pedes habēt ꝛ nō ambulabunt. quid ambulas ad eū qui non ambulat non inquis ea colo. ꝛ quid colis non quod ibi est. certe hoc colis quod alibi dictū est. Quoniā oīs dī gentiū demonia. aut ydola colis aut demonia Nec ydola inquis colo nec demonia. ꝛ quid colis stellas inquis solem lunā et ista celestia. certe melioꝝ est qui fecit celestia ꝛ terrena. hec ille. Unde ꝙ ydolatris ꝑdicto modo solem ꝛ lunam ꝛ cetera celestia quasi deos colentib⁹. ꝛ vinkel. in tracta. suo. de descriptione ꝛ origine viciorū sic scribit. Idolatria inq̄t stringit multis modis. Uno mō colēdo ydola. i. imagines quasdā magica arte factas q̄ie virtute demonū vī potiⁿ demones in ipis habent respōsa ad q̄sita. ꝛ curabāt infirmitates ꝛ alios effectus varios habuerī. ꝓpt̄ q̄s tāq̄ dij colebāt. et dij credebāt. Et ꝙ fuit erroꝝ hermetiz̄ termagesti. vt dicit be. aug⁹ li. viij. de ciui. dei. ca. xxiij. Alio vo non exhibebāt cultū diuinitatiz̄ ipis imaginib⁹ Ꝫ reb⁹ repsentatis ꝙ eas. puta hominib⁹ qs deos estimabāt vt Jouī mercurio ꝛ hmōi. Quidam vero estima-

bant vnū esse deū totū mundū ꝓpter animā mundi quā deū esse credebāt. dicētes deum nihil aliud esse ꝙ animā motu ⁊ ratione mundū gubernantē vnde putabāt toti mūdo ⁊ partib⁹ eius cultū diuinitatis esse exhibendum vt soli. lunę stellis. aeri et igni ⁊c. Et ad hoc referebant nomina ⁊ ymagines deoꝝ suoꝝ. sicut narrat beatus aug⁹ li. vij. de ciui tate dei. Alij vero platonici posuerūt vnū summū deū causam omniū. sub quo dixerunt esse quasdā substātias spūales a summo deo causatas. ꝙs etiā deos nominabāt. s. participatōne diuinitatis. nos aūt eos angelos dicim⁹. ⁊ post eos posuerūt alias celestiū coꝝpoꝝ ⁊ sub his demones ꝙs esse dicebāt animalia aerea. ⁊ sub his animas hominū. quas ꝑ virtutes meritoꝝ credebant assumi aliquādo ad societatē vel demonū. ⁊ his oīnibus diuinū cultū exhibebāt. vt dicit beatus aug⁹. li. vij. de ciui. dei. hec ꝛ vynkelegb. ¶ Septima fariitas ydolatrarum tangit cū dicit. ⁊ de ꝓcacrendo. s. ꝑ negociationē et de operādo. s. ꝙtū ad opis inchoationē. aut sit fortuna aut nō. Et breuiter de oīni rerū euentu petit ab eo ꝙ in oīnibus inutilis est. et ꝙ ydola in nullo ꝓdictoꝝ poterūt eoꝝ cultores adiuuare testatur ꝓpheta Baruch. vj. dicens. Neq; sicut mali patiuntur ab aliquo neq; si quid bonū poterunt retribuere neq; regē constituere possunt neq; auferre sīr neq; diuitias dare possunt neq; malū retribuere si ꝙs illis votū vouerit ⁊ nō reddiderit. nec hoc req̄rant hominē a morte nō liberant neq; infirmum a potentiori potestate eripiunt. hominē cecum adui sum nō restituūt. ⁊ de necessitate hominē non liberant. vidue nō miserebuntur. neq; oꝝphanis benefaciūt. ¶ Sexto cōmittit ydolatria ydolis offerē do vel sacrificādo. vñ Hieremie. xliij. Propterea ꝙ sacrificauerittis ydolis et peccaueritis dño et nō audieritis vocem dñi ⁊ in lege ⁊ in preceptis et in testimoniis nō ambulaueritis. idcirco euenerunt vobis mala vnde Sap. xiiij. Aut eī filios suos sacrificantes. aut obscura sacrificia facientes. aut insanie plenas vigilias habentes. neq; vitā neq; nuptias mūdas iam custodiūt. ꝗ ⁊ alius ꝑ inuidiā occidit. aut adulterans ꝓximat. ⁊ omnia cōmixta sunt sanguis. homicidiū. furtū. ⁊ fictio. coꝝruptio infidelitas. turbatio ⁊ periurium. tumultus ⁊ bonoꝝ dñi immemoratio animarū inquinatio mechie impudicicie. Nephandoꝝ ydoloꝝ eī cultura omis malicia causa ē ⁊ initiū ⁊ fons. Itē. j. Coꝝ. x. Quid igit dico ꝙ ydolis immolatū sit. aut ꝙ ydolum sit aliqd. ꝗ ꝙ immolant gentes demonibus immolant ⁊ nō deo. ¶ Pro quo notandū ꝙ sicut dicit bolgot in lectura libri Sapientie lectione. clxiij. Idolū accipit tripliciter. Primo ꝑ materia signata. lignea vel lapidea vel metallina. ⁊ sic verū ē ꝙ ydolū ē aliquid. Secūdo accipit ꝑ demone presidēte tali ydolo. ⁊ sic etiā ē aliqd. Tercio accipit ydolum ꝑ quodā cōpositū ex demone ⁊ materia figurata. sicut hō ꝓponitur ex coꝛpe ⁊ anima. ⁊ sic loquitur apl'us prima ad Coꝝ. vj. dicens. Scimus ꝙ nihil ē ydolū in mūdo. ⁊ ꝙ nullus ē deus nisi vnus. vñ Aug⁹. viij. de ciuitate dei. cte. x. Immūdi inqt spiritus simulachra arte nepharia colligati cultorū suoꝝ animas in suā societatē redigēdo miserabiliter captiuauerūt. Vñ Apl's. Scimus ꝙ ydolū nihil ē. hec ille. Et nota ꝙ sicut dicit holgot vbi ꝓx lectiōe. clxv. Duplex erat causa adinuentiōis ydoloꝝ. ¶ Prima erat inordinatus amoꝝ cuiusdā patris carnalis ad filiuꝝ ꝙ filio suo iam defuncto dolens vltra rationis mensurā modum excogitauit quomō tantū doloꝛez delinire valeret. ⁊ accersito sculptoꝛe effigiari fecit filiū suū. vt quē veracit habere nō posset saltem haberet apparenter. Naꝛ sicut dicit Aristoteles in poetria sua. homo naturaliter delectatur in repsentatione amati. Et ꝙ vnus quisq; ꝑ deo colit hoc quod summe diligit. ideo ex inordinata dilectione ad filiū. cepit tunc pater satuus colere ymaginē filij sui tanq; deū. ⁊ inter seruos suos qui cōtradicere nō audebant legem statuit de solennitatibus ⁊ sacrificijs faciendis eideꝛ Istam hystoriā narrat magis in speciali et plenius Fulgētius antho. libꝛo. j. in principio. Item Alexander Neck. in scintillario suo ca. j. vbi sic inquit In egypto homo ditissimus nomine Syrophanes. hic habuit filiū vnigenitū quez immoderate diligebat. Contigit autē filiū suum mori. pater vero simulachrum filij sui ꝑ nimio dilectionis affectu fieri fecit. ⁊ in edib⁹ suis cōstituit. vnde tristicie quesiuit remediū. seminariū potius doloris inuenit. deniq; simulachꝛ illud ydolū dictū est qō nos latini specie doloris dicim⁹. Familia igit seropbanis in adulationē dñi sui flozes idolo offerebāt coronas plectebāt. odoramēta succendebāt. Et aut tē ad simulachrū ꝓfugientes venia sunt adepti. veneratiq; sunt illud timoris potius affectu ꝙtū amore. Itē de ista causa adinuētionis ydoloꝝ loquit Isiō. li. viij. ethimo. c. ij. vbi sic inqt. Simulachꝛoꝝ vsus ita exoꝝtus ē ex nimia affectione ad mortuos cōstituebant effigies. vel ymagines mortuoꝝ vt mortuos viuis repzesentent post hoc demones sunt illa simulachꝛa ingressi ⁊ responsiones dederunt. ⁊ se colī a malis ⁊ perditis hominibus ꝓsuasserunt. hec ille. Vnde didalus dicitur prim⁹ fecisse ydola que arte magica ⁊ per demones inclusos vidēbātur se mouētia. ⁊ suis cultoꝛib⁹ dare respōsa Vñ petr⁹ comestoꝛ in ecclesiastica hystoria super libꝝ Judicū. Dydalus inqt fecit aues metallinas ꝙs volare fecit artificiose. i. arte magica spiritu incluso. dicit etiā fecisse simulachꝛa se mouētia per demones inclusos ⁊c. Item petrus comester in ecclesiasticis hystoꝛijs sup. xj. ca. Genes. aliam narrat hystoriā de oꝛtu ydoloꝝ. Dicit eī ꝙ ninus rex assyrioꝝ mortuo Belo patre suo in solaciū sui doloris ymaginem patris sui fecit. Cui tantam reuerentiā exhibuit vt quibuslibet reis qui ad illam ymaginem confugerēt parceret. ꝓpter quod cepe rūt homines regni illius imagini patris sui diuinos cultus impendere. Deinde exemplo hui⁹ nimi plurimi caris suis mortuis ymagines dedicauerunt. Et sicut ab ydolo Beli cetera ydola traxerunt oꝛtū. sic ⁊ ab el⁹ noie generale traxerūt nomen ydoloꝝ. Sicut eī ydolum Beli dictū ē belus ab assyrijs. sic ⁊ alienatiōes ꝑm ideomata lingue sue dixerūt vtputa beel. alie baal alie balaim alie beelpbegoꝛ. alie beelzebub. Nec inꝺ ꝓdictas hystorias de oꝛtu ydoloꝝ est repugnātia. qa oꝛigo

ydolatrie in diuersis regionibus diuersos habuit inuētores. sicut ninus rex niniue ꝓmus inuentor ydoloꝝ fuit apud assirios. Syrophanes vo apud egiptios. Et qz maxime apud egiptios idola colebant. ideo placuit Salomoni egipti tangere inuētoꝛē dicēs illud Sap. xliij. ca. Acerbo ei luctu dolens pater cito rapti filij fecit imaginē. ¶ Secūda causa ꝓncipalis adinuētionis idoloꝝ fuit superbia z vana ambitio regū z ꝓncipū ad dñationes z honores. Principes em̄ z tiranni volētes honorē nō solū a ꝑsentibus. ꝫ etiā ab absentib⁹. ordinauerūt sibi ꝑpis imagines qs multiplicatas fecerūt. z apud remotas nationes statui. z in veneratione seruari iusserunt vt vbicꝫ timerent. vñ sibi ꝑpis honores diuinos fecerunt attribui infirmitatis hūane obliti. Sic em̄ nabuchodonosoꝛ ꝓcepit holoferni oēs deos terre exterminari. vt ipe solus de⁹ diceret ab hijs nationib⁹ q̄ potuerūt holofernis potentia subiugari. sic Gaius imperator ꝓ vniuersū imperiū suū ymaginē suā misit. vt ab oīb⁹ tanq̄ de⁹ coleret. dicebat em̄ se fratrē Iouis esse. Iste Gaius mādauit patronis quō iudee ꝑfecerat ꝓ parte q̄ statuā suā erigeret in hierusalē eo q̄ intellexerat solos iudeos cultū sue statue recusare quo audito iudei ad patronū accesserūt supplicantes. q̄ nullo mō ad cultū statue cesaris. cōtra legē dei sui artarent qz vt dixerūt citius ꝓmitterent se occidi. z vitulos obtulerūt. Jurabāt etiā q̄ citius q̄ ꝑ facerēt nunq̄ amplius terrā colerēt. z sic inedia afflicti morerent. Sic herodes agrippa diuinos honores ab adulatorib⁹ recepit. sic patet Actū. xij. Qui inter honores sibi factos bubonez vidit sibi insistentē z innitentē capiti suo nunciū mortē sue z inclinatus ad eos q̄ sibi applaudebant dixit eis Ego deus vester moꝛior. statimq̄ ab angelo ꝓcussus ꝓsumptuosq̄ a corrodētibus viscera ei⁹ vermibus expirauit. Hec igit̄ superbia z ambitiosa elatio secūda causa fuit ydola faciēdi. Et ꝫ ē qō dicit spiritussanct⁹ Sap. xliij. Hos quos palam. i. ꝓncipaliter hoies honorare nō poterāt colendo. ꝓpter qō .i. qz longe essent ipi a regibus suis elonginquo ei figura eoꝝ elata cuidēter imaginē regis quem honorare volebāt fecerūt. vt illū q̄ aberat tanq̄ ꝑsentem colerēt. ¶ Sz hic dubitaꝫ vtrū liceat xp̄ianis ymagines aliq̄s adorare. Pro quo notanduz ē q̄ hāc dubitationē mouet Holgot in lectu. libri Sapiē. lecti. clix. Et arguit ꝑ vtraꝫ ptē. Et primo ꝑ ptē negatiua arguit sic. Exod. inquit. xx. dicitur a dño. Nō facies tibi sculptile neq̄ omnē similitudinē q̄ est in celo desup aut in terra deoꝛsum. neq̄ eoꝝ q̄ sunt in aquis sub terra. z si non licet talia facere a multo foꝛtioꝛi nō licet ea adorare. vñ subdit Exo. vbi ꝓus. Nō adorabis ea neq̄ coles. Jtez in scriptura vituperant ydolatre eo q̄ adorāt opa manuū suarū. ꝫ ymagines sunt opa manuū hominū de auro z argēto de lignis de lapidib⁹. Jtē in canone scripture nihil tale legit̄ eē doctū supstitiosum eē videtur tales introducere. Ad oppositū ē ritus ecclesie. Jtē Damascen⁹. iij. senten. ca. viij. qō intitulat̄ de sanctis ymaginib⁹. vbi allegat dñm Basiliū dicentē q̄ honoꝛ imaginis ad ꝓthotypū peruenit. i. ad exemplar. ¶ Ad istā dubitationē respondet sanctus Tho. sup. ij. senten. dis. ix. dicēs. q̄ ymago dupliciter ꝓsiderari pōt. vel scōm q̄ ē res quedā vel scōm q̄ est imago rei. Primo mō nullus honoꝛ sibi debet. sicut nec ligno vel lapidi. secūdo mō idē motus ē ad ymaginē z ad ymaginatū. et ideo vn⁹ z idē honoꝛ debet ymagini z illi cui⁹ ē ymago. Sz cōtra istā responsionē arguit doctoꝛ iste sic. Latria ē honoꝛ soli deo debitus. ꝫ nulla talis ymago ē deus. igit̄ nulli ymagini debet talis honoꝛ. igit̄ ꝓtra dictionē includit dicere q̄ latria sit honoꝛ soli deo debitus. z tamē debet ymagini xp̄i sicut z christo Jtē si idē honoꝛ debeat ymagini xp̄i et xp̄o idem honoꝛ debet lapidi z xp̄o. z ꝓ ꝓsequēs idez honoꝛ debet deo z creature. qō nō ē ꝓcedendū. Jtē q̄ honoꝛat aliq̄d honoꝛe latrie ꝓfitet illud eē deū. igit̄ si aliq̄s possit licite honorare ymaginē cultu latrie posset licite ꝓtestari aliud a deo eē deū. ido aliter potest dici q̄ nulla adoratio debet ymagini. nec licet ymaginē adorare. Vera em̄ adoratio est in spiritu. deuotiōe z amoꝛe summo. Et istā adorationē nullo mō debemus in aliquā ymaginem dirigere qz tamē ꝓpter ymaginē xp̄i excitamur ad adorandū xp̄m. z coram ymagine adorationem nostram facimus. dicitur large loquēdo q̄ ymaginem adoramꝰ. Unde videt mihi dicendū q̄ nō adoro ymaginem xp̄i. qz lignum. nec quia ymago xp̄i. ꝫ adoro xp̄m coram ymagine xp̄i. quia est ymago xp̄i z excitat me ad adorandū xp̄um. Et sic expono Johannē Damascenum dicentē sanctorū ymagines debere adorari. quod intelligo sic. q̄ ꝓpter ymaginis representationem licet mihi coram ymagine et sanctum cuius est ymago adorare. Et eodē modo intelligo sanctum thomam z Basilium. et totum ecclesie ritum. Nec video ꝓtunc bene eē dictū. q̄ eodē honoꝛe honoꝛat ymago z de⁹ c⁹ ē ymago. Et loquitur doctoꝛ iste de adoratione latrie ꝫ non de adoratione dulie. ¶ Sed adhuc cōtra vtrā q̄ responsionem arguit doctoꝛ iste sic. Si debeo inquit honorare deum ex cōmemoratiōe ymaginis dei. sequitur q̄ ex cōmemoratione verioris ymaginis dei magis excitaretur homo ad adorādum deū. sed verioꝛ ymago dei est in homine ꝑ animam. z verioꝛ ymago xp̄i est viuus hō q̄ ymago lignea vel lapidea. igitur z licet adorare deum vel xp̄um in homine potius q̄ ymagine mortua. Item in itinerario clementis lib. v. capit. sexto. et ponitur in flora. Bartho. titu. de laude dei. ptinenter ad ꝓpositum sic scribitur. per aliquos min⁹ peritos et quasi infideles serpens antiquus offerre verba huiusmodi solet. nos ad honoꝛem inuisibilis dei ymagines visibiles adoramus. quod certissime falsum est. Si enim vere velitis ymaginē dei colere homini benefacientes veram in eo dei imaginem coleretis. in oīi enim homine est ymago dei. in omnibus tamen hominibus non est similitudo dei. sed vbi benigna est anima et mens pura Si igitur vere vultis honorare ymaginē dei. nos vobis quod verum est aperimus. vt homini q̄ ad ymaginem dei factus est bene faciatis. honoꝛem z reuerentiam deferatis. esurienti cibū. sitienti poculum. nudo indumentum. egro ministeriū. peregrino hospitium. z in carcere posito necessaria mi-

nistretis. Et hoc ē qꝫ vere deo delatū deputak. hec aũt intantū ad ymaginis dei honorē cedũt. vt qui ista nō fecerit si potuit cōtumelią ymagini diuine intulisse credatur. quis est iste honor dei p lapideas ⁊ ligneas formas discurrere ⁊ manere. atq; examines figuras tanq; numina venerari. ⁊ hominē in quo vere ē ymago dei spernere. imo potius certi estote q; si quis homicidiū facit aut adulteriuꝫ. ⁊ quicꝺ in homine pene vꝝ iniurie geriꝫ in omnibus ymago dei violatur. magna enim impietas in deū est ledere hominē. Omne igiꝫ qꝫ ipe pati nō vis cum facis alij ymaginē dei iniquis fedas erroribus. Nō igiꝫ incaute ymaginib⁹ insensibilibus. ꝫ laus a nobis referatur ad ipm laudabilium vniuersoꝝ auctorem ⁊ largitorem. hec ibi. Hinc dicendū ē q; homo viuus habet in se magnā nobilitatem. vnde si adoretur posset ꝓsumi q; xp̄ē se adoraret. ymago aũt lignea nihil bonitatis habet vꝝ modicū. nec potest in aliquo ꝓsumptionē habere ex hoc q; coram ea adoratio agatur. ⁊ ideo statuit ecclesia q; potiꝰ coraꝫ ymagine fiat adoratio q̄ coram homine. q̄uis tamen qui sic deum adorat excitatus p hominem. quatenus ē ymago dei. non peccaret. nisi forte per accidens. ratione scandali. qꝫ alij possent assumere sibi inde. hec Holkot. Et q̄tū ad illud superius allegatū Exo. xx. Non facies tibi sculptile neq; omnē similitudinē que est in celo desup. aut in terra deorsum. neq; eorum que sunt in aquis sub terra ⁊c. Respondet parik. in de virtutibus par. iij. tractatu de iusticia. ca. v. dicens. Prohibuit inquit moises siue dns p moysen. sculptile vel similitudinē falsoꝝ deoꝝ fieri ad adorandū vel colendū. vnde subdit. Non adorabis ea neq; coles. nec fuit intentio moysi ꝓhibere omnino vt nulla similitudo fieret vel sculptile cuiꝰ ipemet contrariū fecerit vt ptꝫ de factura duoꝝ cherubin quos ꝑcepit dns fieri Exo. xxv. dicēs. Duos quoq; cherubin aureos ⁊ ꝓductiles facies ex vtraq; parte oraculi vbi raby salomon ⁊ alij doctores dicunt Quia isti duo cherubin erant due statue habētes similitudines pueroꝝ siue angeloꝝ. ⁊ habebant alas ꝓductiles. quia malleo aurū ꝓducebatur ad talē formaꝫ. Vñ inq̄t parisien. vbi ꝓus. Spūales substantie licet corporee non sint. tamen figurari possent corporeis ymaginib⁹ illarū rerū in q̄bus quādoq; legūtur apparuisse. vt angeli q̄ apparuerūt loth ⁊ abrahe sumptis corporibus humanis in figura humana depingunt Adoratio em̄ quaꝫ dns p moysen ꝓhibuit fieri creature adoratio latrie fuit ⁊ non adoratio dulie. Et nota q; qꝫ ꝓpter hoc q; angelus sathane trāsfiguranit se in angelū lucꝫ vꝝ in speciē xp̄i si appareat aliq̄s alicui boi in specie boni angeli vel xp̄i. ⁊ nō ꝓstet ei cui apparet an sit angelus vel xp̄s adorare potest xp̄m simpliciter vbicūq; ipe sit recognoscēdo eū filiū dei eternū omnipotentē nō tamē debet adorare eū in eo q̄ apparet nisi sub cōditione si ipe ē xp̄s. vñ Mathei. xxiiij. Si q̄s vobis dixerit. ecce hic ē xp̄s aut illic. nolite credere. Itē exhibere potest debitā reuerentiā oīmb⁹ beatis angelis dei vbicūq; sint. illi vero qui sibi apparet nō simpliciter. ꝫ sub ꝯditione. scz si ille est ō ear is angelis. hec parik. ¶ Et ē insup notandū q; sicut dicit holgot vbi ꝓius lectiōe. clix. Vsū ymaginū in ecclesia introduxerūt apostoli. licz hoc in canone biblie nullibi exprimak. Unde Damascen. iij. sententi. ca. viij. allegat basiliū dicēs q; rumor ad eū puenit q; beatus lucas pinxit ymagines taꝫ xp̄i q̄ matris sue. ⁊ que ymagines habebāt in romaꝫ ꝑm illas fuerūt alie depicte q̄ olim hierosolymis habebant. Narrat etiā petrus in ecclesiastica hystoria q; xp̄s angario gessioꝝ ciuitatis regi. q̄ pictorem suū miserat ad eū ymaginē suā ꝓpius transmisit. Cū em̄ pictor nō posset in facie xp̄i visus sui defigere radios ꝓpter claritatis choruscationē christus deuotionē regis attendens vestimentū faciei sue applicauit. ⁊ sic suā ꝓpius ymaginem ei misit. sicut etiā narrat Damascen⁹ vbi ꝓus. ⁊ sicut dic holgot vbi ꝓius. triplex fuit causa institutionū ymaginū in ecclesia. Primo ad instructionē laycoruꝫ quibus ymagines adhibent loco librorꝝ. Secundo vt incarnationis xp̄i mysteriū. ⁊ sanctorꝝ exempla nobis frequētius ⁊ recentius infigerent. Tercio ad excitandū deuotionis affectuꝫ q̄ magis ex visis q̄ ex auditis causatur. hec ille. Unde gratianus ⁊ ponitur in cano. de ꝯsecratione dis. iij. venerabiles inq̄t ymagines xp̄ianī nō deos appellant. neq; seruiūt eis vt dijs. neq; spem salutis ponūt in eis. neq; ab eis expectant futuroꝝ iudiciū ꝫ ad memoriā ⁊ recordationē primitiuoꝝ venerantur eas ⁊ adorant ꝫ nō seruiūt cultui diuino nec alicui creature. hec ille. vbi ꝑm glo. ymagines vel aliquam aliam creaturā cultu latrie ꝓhibetur adorare. sed nō cultu dulie. Ait Hieronim⁹ ad riparium ꝓbyterꝝ aduersus vigilantiū epistola. lvij. Nos inquit nō dico martirū reliq̄as. ꝫ nec solem quidē ⁊ lunam. non angelos. nō archangelos. non seraphyn. non cherubyn. nō potestates. ⁊ oīe nomiꝫ qꝫ nominatur. etiā in ꝓsenti seculo ⁊ in futuro colim⁹ ⁊ adoramus vt seruiamus creature potius q̄ creatori q̄ est benedictus in secula. Honoramus aũt martyrū reliq̄as vt eum cuius sunt martyres honoremus. honoramus seruos. vt honor seruoꝝ redundat ad dominū qui ait. Qui vos suscipit me suscipit. hec Hiero. Et ideo beatus Greg⁹. in suo regi. li. xiij. epistola. xlv. Ymagines inquit tambene q̄ male ponsunt fieri. bene aũt ad excitandum facilitandū ⁊ exercendū mentes fidelium vt colant deuotius deū suū. ⁊ male. vt occasione ymaginuꝫ a veritate fidei aberrent. vt ymago illa latria adoretur. Et nota idem in regi. lib. x. ad Serenum epm epistola. xxx. Si quis inquit ymagines facere voluerit minime ꝓhibe. adorare vero ymaginē modis oīmbus oīmo veta. ꝫ hoc sollicita fraternitas tua admoneat. vt ex visione rei geste ardoꝝ cōpunctionis ꝓcipiant. ⁊ in adoratiōe solius trinitatis ꝓsternant. vñ idē Sereno epo massilien. est ponit in ca. de ꝯsecra. di. iij. platū. Perlatū inquit ad nos fuerat q; incōsideraro succensus sanctorū ymagines sub hac q̄si excusatiōe ne adorari debuissent ꝯfregeris. ⁊ q̄dē q; ea adorari vetuisses oīmodo laudauim⁹. fregisse vo reꝓhendimus. Dic frater. a quo factū sacerdote aliq̄ auditū ē qꝫ feciſti. Aliud est enim picturam adorare ⁊ aliud p picture hystoriam quid sit ad adorandum addiscere. naꝫ

qđ legẽtibus scriptura ẽ. hoc ideotis ꝑstet pictura cernẽtibus. qz in ipa ignorantes vidẽt quid seq̃ de beãt. in ipa legũt q̃ litteras nesciũt. vñ ⁊ ꝓcipue gẽtibus pictura est ꝑ lectione. verũtamen sicut dicit btus Augustinus. x. de ciui. dei. pte. iiij. Serpentẽ eneũ ꝓpter facti memoriã reseruatã cũ postea populus errans tanq̃ idolũ colere cepisset Ezechias rex religiosa ptãte deo seruiẽs cum magna pietate laudis ꝓtriuit. Et ex istis ergo patet q̃ licet xp̃ianis imagines habere in ecclesijs cũ hoc ad honorem dei vrank. Añ Parisiẽsis in de virtutibus. pte. iij. trac. de iusticia. ca. v. Licet igit inq̃t ecclesie habere imagines. nec ẽ hoc reuocatio idolatrie. ꝫ reuocatio potius ab idolatria. ⁊ sicut dñs voluit sibi sacrificia fieri vt filios israel reuocaret a sacrificijs q̃ idolis fiebãt. Añ doctor de Lyra in ꝓncipio Leuiti. ⁊ in. xij. ca. Exodi. Sacrificia inq̃t in veteri lege fuerũt multa. Et hoc triplici rõne. Prima ẽ. qz fuerunt instituta ad reuocandum iudeos ab idolatria ad quã ꝓni erãt. ⁊ ideo rõnabiliter fuerũt multitudine sacrificioꝝ onerati. vt eis nõ vacaret idol' immolare. ⁊ ꝓpter eandẽ rationẽ. vt. s. ab idolatria elõgarent fuerũt eis imposita sacrificia alia a sacrificijs idoloꝝ ⁊ frequẽter cõtraria. Secũda ratio est. qz fuerũt instituta vt iudei se exercerent. ⁊ p tale exercitiũ habitus in eis generaret. Tercia ratio ẽ. qz vetera sacrificia fuerunt figura vnius veri sacrificij noui legis. s. xp̃i in ara crucis immolati. Et ex hac tercia ratõne ꝓuenies fuit sacrificiũ fieri ex tribus spẽbus animaliũ. s. ex hircis siue capris bobus ⁊ ouibus. qz idolatre egypte inter ꝙs filij israel fuerãt ꝓuersati ꝑdicta animalia colebãt vt deos agnũ vel arietẽ. qz talis forme ꝫtũ ad aliqđ simulacrum Jouis pingebat. qz cũ capite arietis siue arietino. Honẽ. qz maximũ numen qđ apud egyptios reputabat in specie tauri apparebat hircũ siue capram qz demõ aliqñ apparebat eis in specie hirci. ⁊ ideo nephas reputabãt egyptij huiusmodi aialia immolare. ꝫ p oppositũ dñs ꝓcepit illa animalia immolari sibi vt occiderent qđ non placuit egyptijs. Et eodẽ mõ vt dicit Parisiẽsis imagines colebãt fieri dijs falsis ⁊ fictis. q̃ ab impijs ⁊ incredulis colebãtur. volẽs ecclia hoies xp̃ianos ab hmõi idolatria reuocare. ꝓstituit imagines in ecclia fieri ad rememorandũ facta mẽorie digna.

Capitulum. XLVI

QRo eo sicut superius ꝓtangit de sacrificijs visibilibus antiq̃ legis. ¶ Et sicut dicit Parisiẽsis in de virtutibus. pte. iij. trac. de iusticia. c. iiij. ¶ Sacrificiũ visibile sacrificij inuisibilis sacrũ signũ ẽ. Jdeo est insup notandũ. q sicut dicit Parisiẽsis ibidez sub auctoritate beati Augustini. x. de ciui. dei. sex sũt species sacrificij spũalis. Primũ est sacrificium cordis cõtriti. de q̃ Psal. Cũ si voluisses sacrificiũ dedissem vtiq̃ holocaustis nõ delectaberis. Sacrificium deo spũs contribulatus. cor contritum ⁊ humiliatum deus nõ despicies. Intueamur inq̃t Augustinũ quemadmodũ Psal. vbi ostendit deũ nolle sacrificiũ. ibidem ostendit deũ velle sacrificium. non vult igit sacrificiũ trucidari pectoris. ꝫ vult sacrificiũ cõtriti cordis. Scdm ẽ sacrificiũ inflãmati cordis igne diuini amoris. vñ deo suauissimũ incẽsum adolemus cũ in eius ꝓspectu ꝓpio sanctoq̃ amore fragramus. Terciũ est sacrificiũ corpis ꝓpter deum mortificati. de q̃ Roma. xij. c. Obsecro vos fratres p miſicordiã dei vt exhibeatis corpa vestra. hostiã viuentẽ sanctã deo placentẽ. Quartũ est sacrificiũ corpis ꝑ deo ꝓpio sanguine cruẽtati. de q̃ Augustinus. Deo inq̃t cruentas victimas cedimus. qñ vsq̃ ad sanguinẽ ꝑ eius veritate certamus. Item Crisostomus ỡ ope. imp. omel. xliij. Sacrificia inq̃t deo offerebãt indei apl̃os penis afficientes. Reuera sacrificia erãt cruciatio ⁊ tormẽta apl̃oꝝ. non ad indeoꝝ mercedẽ. ꝫ apl̃oꝝ coronã. hec ille. Quitum ẽ sacrificiũ laudis. de q̃ Psal. Immola deo sacrificiũ laudis. ⁊ redde altissimo vota tua. Itẽ Hebre. vl. Offeramus hostiã laudis semp deo. Sextũ est sacrificiũ miſicordie q̃ miserie ꝓximi volumus subuenire. Añ Hebre. vl. Bñficientie ⁊ cõmunionis nolite oblinisci. Talibus enim hostijs ꝓmeretur deus. Añ verũ sacrificium est opus miſicordie qđ fit ꝓpter deũ vt homo a miseria liberet a deo adberẽdo btus efficiat. Unde Augustinus. Verũ inq̃t sacrificiũ est omne opus q̃ agit vt sancta societate inhereamus deo relatũ ad finẽ q̃ veraciter beati esse possumus. Et subdit Augustinus. Vera sacrificia opa sũt miſicordie siue in nosipos siue in ꝓximos q̃ referunt ad deũ. Opa miſicordie nõ ad aliud fiũt nisi vt a miseria liberemur ac p hoc vt beati simus qđ nõ sit nisi bono illo de q̃ dictum est in Psal. Mihi aũt adherere deo bonũ est. Itẽ idem in de ciui. dei. li. ij. pte. xvij. Opera inq̃t miſicordie sunt sup sacrificia. i. sacrificijs ꝓponẽda iuxta sentẽtiã dei dicẽtẽ. Miſicordiã volo magis ꝙ sacrificiũ aut si sup sacrificia in sacrificijs intelligat dictum quõ sup terrã dicit fieri qđ fit vtiq̃ in terra. ꝓfecto ipa opa miſicordie sunt sacrificia q̃bus placet deo Verũtamẽ sicut dicit idẽ. x. de ciui. dei. Ipa miseri cordia q̃ homini subuenit si nõ ꝓpter deũ fit non ẽ sacrificiũ. Hec Augustinus. Sz ꝑ eo q inter omnia sacrificia noue legis sacrificiũ corpis ⁊ sanguinis Jesu xp̃i qđ q̃tidie in eccl'a de pane ⁊ vino cõsecrat est ꝓciosissimũ. ⁊ de q̃ sacrificio dicit ecclesia in canone misse. Placeat tibi sancta trinitas obsequiũ seruitutis nostre. ⁊ ꝓsta. vt hoc sacrificiũ laudis qđ oculis tue maiestatis indignus obtuli tibi sit acceptabile mihiq̃ ⁊ omnibus ꝑ q̃bus obtuli sit te miserãte ꝓpiciabile. Jdeo de isto sacrificio siue sacramẽto hic pauca notabilia sunt tangenda. ¶ Pro q̃ notandũ est q in isto sacramẽto venerabilissimo continent septẽ spãliter miranda secreta diuina mysteria. q̃ bñ figurari pñt Apocal'. v. vbi legit q Johãnes euãgelista vidit librũ signatũ septẽ signacul'. ⁊ nemo in celo neq̃ in terra poterat aperire librũ ⁊ soluere signacula eius nisi agnus q̃ occisus est. Spũaliter liber iste ẽ liber vite. s. xp̃s filius dei contẽtus in hoc sacramento. Septẽ signacula huius libri sũt septẽ mysteria huius ꝓciosissimi sacramẽti q̃ nemo põt pcipe p aliquẽ sensum exterio rem vel rationẽ nisi agnus q̃ occisus ẽ in cruce. vel cui ipe voluerit demonstrare vel reuelare. Nam vt dicit Ecclesiastici. j. Omnis sapiẽtia a dño deo est.

Primū mysteriū huius sacramēti est q̄ in hoc sacramento vere ⁊ realiter cōtinet corpus ⁊ sanguis xp̄i. ꝫ tamē hoc abscondit sub speciebus panis et vini ab omnibus sensibus nostris exteriorib⁹ p̄ter auditū. Vnde istud vt dicit Parisiensis in de ope quadragesimali. sermone. lxxxvij. bene figuratur Geneſis. xxvij. in Ysaac būdicente Jacob filiū suū in quo deceptus erat visus. q̄ vt dicit ibidem. Caligauerūt oculi eius ⁊ ip̄m videre q̄s esset non poterat. Olfactus etiam eius deceptus fuit. vnde sentiens odorem vestimento⁹ Esau quibus indutus erat Jacob. putauit eū esse Esau. cū tamen in rei veritate erat Jacob. Gustus etiā eius deceptus fuit. q̄ putauit se gustare de venatione Esau. cum tamē in rei veritate gustauit de cibo quem p̄parauit sibi vxor sua Rebecca. Tactus etiam in eo erat deceptus. q̄ putauit se tangere manus Esau. cum tamen tetigit manus Jacob. verūtamen solus auditus q̄ vocem Jacob audiuit non erat in eo deceptus. vnde dixit. Vox q̄dem vox ē Jacob. manus aūt manus Esau. Sic inq̄t Januen. in p̄ceptione huius p̄cioſissimi sacramenti omnes sensus exteriores p̄ter sensum auditus decipiunt. vnde visus iudicat hoc sacramentū solū esse panem materialē ⁊ vinū. ꝫ certū est q̄ in hoc decipit. q̄ in illo venerabili sacramento sub speciebus panis ⁊ vini vere ⁊ realiter continet corpus ⁊ sanguis xp̄i. Gustus ⁊ tactus ⁊ odoratus decipiunt. q̄ gustus. tactus. ⁊ odoratus iudicant hoc sacramentū solū esse panez ⁊ vinū. Sed auditus p̄cipiens verbū xp̄i dicentis Hoc est corpus meum non decipit. si homo fideliter credat. Et ideo merito dicit apostolus ad Roma. x. Fides ex auditu. auditus aūt p verbum xp̄i Et q̄uis istud magnū sit miraculū ⁊ excellēs mysterium. tamen nullus fidelis debet de hoc dubitare quomodo virtute verbi dei a sacerdote p̄nunciante panis ⁊ vinū possunt conuerti in corpus et sanguinem xp̄i. Nam virtute verbi dei vxor Loth conuersa est in statuam salis. vt patet Geneſis. xix. Item virtute verbi dei virga arida quaz Moyses manu tenebat in terra p̄iecta conuersa est in colubrū. vt patet Exo. iiij. Item virtute verbi dei fontes ⁊ flumina egypti conuersa sunt in sanguinem. vt patet Exo. vij. Item virtute verbi dei aq̄ conuersa est in vinū optimū. vt patet Johannis. ij. Item virtute verbi sui deus creauit mūdū ex nihilo. Ad de Psalmista. Dixit ⁊ facta sunt omnia. mādauit ⁊ creata sūt vniuersa. Item. nonne deus dedit nature tue corruptibi li virtutem ⁊ potestatem cōuertendi panem ⁊ vinuz ⁊ cetera cibaria a te comesta in carnem ⁊ sanguinem tuū. q̄s igit fidelis dubitaret q̄n virtute verbi dei possunt panis ⁊ vinū conuerti in carnem ⁊ sanguinem xp̄i. cui virtute verbi dei omnia p̄dicta mirabilia sunt facta. ⁊ p̄sertim cū christus q̄ mentiri non potest hoc veraciter asserit ¶ Sub secūdo signaculo p̄dicti libri clausum est a sensibus nostris exteriorib⁹ scōm mysteriū huius excellentissimi sacramenti. q̄d est istud q̄ in isto sacrāmēto sub speciebus panis ⁊ vini cōtinet corpus xp̄i non mortuū. ꝫ vinū ⁊ animatū. Vnde ap̄ls ad Roma. vj. Xp̄s resurgēs ex mortuis iam non moritur. mors illi vltra non dominabit. Exquo igit in hoc sacramento continet corpus xp̄i. ⁊ non potest iterū esse mortuū. sequit q̄ est corpus christi viuū ⁊ animatū. Vnde Lincoñ. sup euangelia. p te. iij. ca. vj. Non solū inq̄t corpus christi ⁊ anima suscipimus in sacramento. ꝫ etiaz xp̄m totū in corpore ⁊ anima. ⁊ cū ip̄o patrez ⁊ sp̄m sanctū. ¶ Sub tercio signaculo p̄dicti libri vite clausum ē ⁊ occultū a sensibus nostris exteriorib⁹ tercium mysteriū mirandū huius p̄cioſissimi sacramenti q̄d est istō q̄ sub tam qua q̄titate hostie, put dicit btūs Ambrosius. ⁊ ponit in cano. de conse. di. ij. omnia. continet totū corpus xp̄i longū ⁊ latū cū oibus membris ita integraliter, sicut natus erat de virgine. hic ambulauit in terra. pependit in cruce. iacuit in sepulcro. resurrexit a mortuis. ascendit ad celū. sedet ad dexteram dei patris. ⁊ in die iudicij venturus ē iudicare viuos ⁊ mortuos ℟ ¶ Sub q̄rto signaculo libri p̄dicti occultat a sensibus nostris exteriorib⁹ q̄rtū mysteriū huius sacramēti q̄d est istud q̄ nedū tota q̄titate hostie continet totus xp̄s. ꝫ etiaz sub q̄libet parte hostie licet frangat in centū vel in mille vel q̄tcūq̄ partes in q̄libet p̄te manet xp̄s integer in corpe ⁊ anima. Unde Gregorius. ⁊ ponit in can. de p̄se. dist. ij. q̄d sit. Aduertendū est inq̄t. q⁹ siue plus siue minus q̄s inde p̄cipiat omnes eq̄liter corpus xp̄i integerrime sumūt. Vnde sicut experientia docente in magno speculo videre potes faciē tuā. ⁊ fracto speculo in multis p̄tibus adhuc videre potes faciē tuā vnā ⁊ eandē in omnibus p̄tibus. Sic fracto venerabili sacramēto ſm formā panis adhuc est vnū ⁊ idē corpus xp̄i ſm humanitatē ⁊ diuinitatē in q̄libet p̄te. Unde in p̄firmatōe huius dicit mater nostra ecclesia. Fracto demū sacramēto ne vacilles ꝫ memēto tantū esse sub fragmento q̄tū toto tegit ¶ Sub q̄nto signaculo p̄dicti libri occultat q̄ntū mysteriū huius p̄cioſissimi sacramenti q̄d ē istud. Licet centū sacerdotes mille vel q̄tcūq̄ simul missam celebrātes. ⁊ eodē tēpe sacramentū p̄dictū offerentes. vnus hic alius Rome ⁊ alius Hieruſalē. ⁊ sic de ceteris. tamē vnū ⁊ idem corpus xp̄i. imo vnus ⁊ idem xp̄s deus ⁊ homo ē in sacramēto ut manibus vniuſcuiuſq̄ illoꝝ. Gregorius. ⁊ ponit in can. de p̄se. di. ij. q̄d sit. Licet inq̄t in mītis locis ⁊ innūerabilibus diebus illud sacramentū conſecret. nō sunt tū multa corpa xp̄i. neq̄ multi calices. i. sanguines. ꝫ vnuz corpus xp̄i ⁊ vnus sanguis cū illo q̄d xp̄s sumpsit in vtero virginis Marie. ⁊ suis in die cene ministrauit discipulis. Hec ille ¶ Sub sexto signaculo p̄dicti libri occultat sextū mysteriū huius sacramenti q̄d ē istud. q⁹ istud sacramentū tā p̄cioſum ē. tā excellēs ⁊ tā sanctum q⁹ a q̄cūq̄ sacerdote tractat. bono vel malo nō p̄t meliorari vel peiorari. Et istud testatur btūs Augustinus. ⁊ ponit in can. j. q. j. intra catholicā. vbi sic. In ministerio inq̄t corpis ⁊ sanguinis dñi a bono nihil maius. a malo nihil minus p̄ficit sacerdote. q⁹ nō in merito sacerdotis p̄secrātis. ꝫ in verbo p̄ficit creatoris ⁊ in virtute sp̄ūsancti. Et sicut dicit Augustinus. ⁊ ponit in can. j. q. j. Omnia inq̄t sacramēta cū obsint indigne tractantibus. p̄sunt tū q⁹ eos digne sumentibus sicut ⁊ verbū. vnde dictū est. q̄ dicūt facite. q̄ aūt faciūt nolite facere

Hec ille. Item idem ad Emeritum epla. xcuij. cōtra Donatistas. Sacramēta inqt ministrata q̄ non mutastis sic habetis ita approbenť a nobis ne forte cū vestram prauitatem corrigere volumus illis ministerijs xpi q̄ in vestra prauitate deprauata nō sunt sacrilegam faciamus iniuriaz. Neqz Saul deprauauerat vnctionez quā acceperat. cui vnctioni tm̄ honorem rex Dauid seruus pius dei exhibuit. xp terea nos nō rebaptizamus q̄ radicē vobis reddere cupimus formam tū p̄cioſi sacramēti si nō mutata ē approbamus. q̄ tamē q̄uis integra. nulla est sine radice fructuosa. de baptismate aūt non querimus vbi sit. ꝫ vbi ꝓsit. nam vbicūqz est ipm est. ꝫ non etiam ille q̄ accipit vbicūqz est ipe est. Itaqz p̄ natam hominū impietatē in scismate detestamur. Baptismū vo xpi vbiqz veneramur. Hec ille. ¶ B Item sctūs Thomas in de veri. theolo. li. vj. ca. xvj. Licet inqt omnes misse sunt eq̄ bone q̄tū ad opus operatū. multū tamen differūt q̄tū ad opus operans. Vnde melius ē audire missam boni sacerdotis q̄ mali. sicut in mensa corpali eūdem cibū iocūdius accipimus a mūdo ministro q̄ ab im mūdo. Hec ille. Unde Gregorius. z ponit in can. di. lxxxj. hi q̄ sunt. Hi inqt q̄ sunt p̄sbyteri aut diaconi q̄ in crimine fornicationis iacent interdicim⁹ eis ex pte dei omnipotētis z sancti Petri autoritate ecclesie introitū vsqz dū peniteant z emendēt. si vo in peccato p̄seuerare maluerint. nullus vestruz eox officiū audire p̄sumat. qz būdictio eox vertit in maledictionē. z oratio in peccatū. testante dño p xphetam Malachiam. Maledicam inqt benedictionibus vestris. Qui vo huic saluberrimo precepto obedire noluerint. idolatrie peccatū incurrūt. teste Samuele z beato Gregorio. omnino p̄stituē te. Peccatū ariolandi ē nō obedire. z scelus idolatrie nolle acq̄escere. peccatū igit paganitatis incurrit quisqs dū xpianū se asserit sedi apostolice obedire p̄emnit. Hec Gratia. sub autoritate bti Gregorij. ¶ Sub septimo signaculo libri p̄dicti occultat septimū mysteriū huius glorioſissimi sacramēti qd̄ ē istud. q̄ licet istud sacramentū a toto populo xpiano fideli accipiat. tamen xps verus deus z homo a q̄libet illox accipit. In cuius p̄firmabilez euidentiam legit Actuū. ij. q̄ in die penthecostes omnes apostoli receperūt spm̄sanctū. z q̄libet illorū recepit vnū z eūdem spm̄sanctū. z nedū apostoli in die penthecostes. ꝫ etiam multi alij credentes diuersis diebus z locis receperūt spm̄sanctū. z omnes semp vnū z eūdem spm̄sanctū receperūt. z insup licet vnus homo recipiat simul duas tres quatuor centū vel mille hostias. z alius centesimaz p̄tem vnius hostie vel millesimā. tū eq̄ bene z eq̄ integraliter recepit xpm q̄ millesimam p̄tem vnius hostie recepit sicut ille q̄ simul mille hostias recipit. z ideo ꝓpter istam causam z multas alias. bū pōt istud sacramentū figurari p mānā. qō sicut legit Exod. xvj. Dñs misit in desertū filijs israel de celo. Unde ꝓpter septez causas specialiter potest hoc sacramentū christi intelligi p manna. ¶ Primo. qz sicut inter filios israel ille q̄ plus collegit de manna. in fine nō plus habuit ꝫ ille q̄ minus collegit. nec ille q̄ minus collegit minus habuit ꝫ ille q̄ plus collegit. Sic certe in isto sacramento non plus recipit de corpe xpi ille q̄ recipit centū vl mille hostias p̄secratas ꝫ ille q̄ recipit solū centesimā vel millesimā p̄tē vnius hostie. nec minus recipit de corpe xpi ille q̄ solū millesimam partem vnius hostie recipit. ꝫ ille q̄ simul mille hostias cōsecratas recipit. qz omnes vt p̄us dictū est recipiūt totum z integrū dūm nostrū Jesum xpm. ¶ Secundo potest hoc sacramentū figurari p manna. qz sicut māna descendebat de celo dicēte dño Exod. xvj. Ego pluam vobis panem ō celo. sic em̄ xps dei filius q̄ continet in hoc sacramēto de celo descendit. dicente xpo Joh̄. vj. Ego sum panis viuus q̄ de celo descendi. ¶ Tercio pōt hoc sacramentum figurari p māna rōne ministratiōis. qz sicut māna p angelos administratū erat filijs israel. sic sacramentū istud non conficit a sacerdote sine assistentia angelorū. Unde Gregorius. z ponit in can. de pse. di. ij. qd sit Quis inqt fidelū habere dubiū possit i ipa imolationis hora ad sacerdotis vocem celos aptri. z in illo Jesu xpi ministerio āgelox choros adesse. Hec ille. ¶ Quarto pōt hoc sacramentū p māna figurari rōne temp̄is. qz sicut diebus sex vsqz ad sabbatū descendebat māna de celo. ꝫ in sabbato cessauit et nunqz descendebat. sic vsqz ad finem mundi erit ad ministratio huius sacramēti. ꝫ post finem mundi cuilibet saluandox erit sabbatū. i. reqes z felicitas eterna in q̄ cessabit hoc sacramentū q̄ ad esse sacramenti. ¶ Quinto pōt hoc sacramentū figurari per māna rōne saporis. qz sicut apud bonos habuit illud māna omne delectamentum z omnis saporis suauitatem. dicente scriptura Sap. xvj. Angelox esca nutriuisti pp̄m. z paratū panem de celo p̄stitisti illis sine labore omne delectamentū in se habentem z omnis saporis suauitatem. substantiam em̄ tuam z dulcedinem tuam quam in filios tuos habes oñdebas z deseruiens vnuscuiusqz volūtati ad quod q̄squis volebat conuertebat. Sz apud malos illud māna talem saporem z dulcedinē nō habebat. Vñ mali z increduli z deo inobedientes de illo dixerūt illud Numeri. xxj. Anima nostra nauseat sup cibo isto leuissimo. Sic certe tam boni credituli z deo obedientes p fidem p̄cipiūt in hoc sacramento deū z dūm nostrū Jesum xpm esse contentum. in quo ē omnis dulcedo z omnis saporis suauitas. z omne quod bonū est in eo continet. Unde. j. ad Eox. xv. Deus subiecit sibi omnia vt sit ip se omnia in omnibus. ꝫ mali z increduli z deo inobedientes solū in hoc sacramento p̄cipiūt saporē panis z vini. Unde ō isto pōt intelligi illud quod xps dicit Mathei. vj. Confiteor tibi dñe pater celi z terre qui abscondisti hec a sapientibus z prudētibus z revelasti ea parvulis. ¶ Sexto pōt hoc sacramentum figurari p manna ratione annexe conditionis. Nam sicut quidam filij israel comederūt manna in deserto. s. p quadraginta annos talis cōditio erat eis annexa q̄ toto illo tempore non fuerunt vestimenta z calciamenta eox peiorata in aliquo nec putrefacta. sed semp in suo statu conseruata. vestimentaqz pueroz z calciamenta semp creuerunt ꝛm q̄titatem corpoz z pedum pueroz. Unde Deutero. xix. dixit Moyses ad filios israel. Ad

duxit vos dñs quadraginta annis p desertum. non sunt attrita vestimenta vestra. nec calciamenta pedum vestrox vetustate consumpta sunt. Sed certe ꝯdiu anima fidelis ꝛ devota isto sacramēto nutrit. in hac vita non peiorat. ꝫ continue crescunt in ea ſm ꝯtitatem devotionis virtutes que vestimēta sunt anime. de qbus dicit apls Apoca. xj. Btus est vir qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet. ¶ Septimo pōt hoc sacramentum figurari p manna ratione liq̄factionis ꝛ indurationis. qz si erat illud manna ad calorem solis liquefiebat ꝫ ad calorem ignis indurabat. sic certe hoc sacramentū ab anima in qua ē calor pfecte charitatis solis iusticie istud sacramentū quasi liquescēs replet omnes pres anime liquore dulcedinis ꝛ gratie. intm̄ q sicut dicit xps Johānis. vj. Qui manducat hūc panem supple digne. viuet ineternū. Sed si recipiatur ab anima combusta igne ire. invidie. seu luxurie. intm̄ indurat q sicut dicit apls. j. Cor. xj. Qui manducat ꝛ bibit indigne iudicium sibi māducat ꝛ bibit. ¶ Sup quo Abb. vilr. Indignus iāt est q̄ non devota mente. sed in peccato mortali. vel in voluntate mortaliter peccandi accedit ad eucharistiam. ꝛ q̄ talis ē reus ē corporis ꝛ sanguinis dñi ꝛ ac si xpm xp̄is manibus occiderit punietur. Sed put dicit Johānis. vj. Qui manducat hūc panem sc̄z digne viuet ineternuz. Sed qualiter iste panis spiritualis deberet digne manducari figuram habemus Exodi. xij. vbi legit q dñs p̄cepit filijs isrl' p singulos annos comedere agnū paschalē in memoriam liberationis eox de egyptiaca seruitute. ꝛ qualiter agnū illū comederent docuit eos dicens. Non comedetis crudum q̄d ex eo. nec coctum aq̄ sed tm̄ assum agnū igni. Et sequit. Renes vestros accingetis. habebitis calciamenta in pedibus vestris. ꝛ baculos in manibus vestr̄. ꝛ comedetis festinanter. Moraliter p agnum istuz intelligit xps saluator noster qui ē agnus dei qui in die parasceues p nostra liberatione de seruitute dyaboli immolatus erat in ara crucis. Istū agnū ipemet xps in die cene dedit suis discipulis ad comedendum sub forma panis ꝛ vini ꝛ quem agnum ordinauit xps ꝛ ecclesia fideles p singulos annos comedere in memoriam liberationis eox a seruitute dyaboli. Ad cuius dignam comestionem septem requirunt que figuraliter intelliguntur in p̄dictis verbis dñi. in quibus docuit filios israel qualiter agnum paschalem comederent. ¶ Et p̄mū igit requisituz ad dignam comestionem huius sacramenti est firma fides. qō intelligit p hoc q dñs dixit filijs israel q nō comederent de agno paschali crudū quid. Unde sicut carnes crude ab homine comeste sibi nō p̄sunt ꝫ multum nocent. sic certe nō p̄dest homini comedere hoc sacramentū sine fide. sed multū sibi nocet. Nam vt dicit apostolus ad Hebreos xj. Sine fide impossibile ē placere deo. Secundum requisitū ad dignam comestionem huius sacramenti intelligit in hoc q dñs dixit filijs israel q non comederent de agno paschali aliquid coctum aq̄. Unde in isto dat intelligi q nullus p̄sumeret recipe hoc venerabile sacramentū infectus aq̄ hypocrisis. cuiusmodi sunt illi qui fingūt se mundos a peccatis. ꝫ tamen bene cognoscunt se in peccato mortali. vel in p̄posito redeūdi ad peccatū mortale. Sed hāc aquā p̄cipit nobis dñs effundere Treno. j. dicens. Effunde sicut aquā cor tuū. ¶ Tercium requisitū ad dignam comestionem huius sacramēti intelligit in hoc q dñs dixit filijs israel q nihil comederent de agno paschali nisi tm̄ assum igne. p quod dat intelligi q nullus p̄sumeret istud sacramentū accipe nisi haberet in se ignem pfecte charitatis. De quo igne dicit dñs in euangelio Luce. xij. Ignem veni mittere in terram. ꝛ q̄d volo nisi vt ardeat. ¶ Quartū requisituz intelligit in hoc q dicit Renes vestros accingetis. p qō dat intelligi q recipiēs hoc venerabile sacramentū deberet esse mūdus ab omni inordinata libidinis delectatione. Unde ꝯperculosum sit hoc sacramentum peccato luxurie pollutū recipe. Exemplum habemus in cronicis Martini vbi legit q rex Lotharius quē Nicolaus papa p adulterio excōmunicauerat Romam vt se excusaret venit. a quo dum p ostensione sue innocētie quam falsē asserebat ad cōmunionē corpis ꝛ sanguinis dñi tā ipe ꝯ optimates regni sui p papam invitati fuissent omnes q̄ indigne sacramentū istud receperūt. infra breue morte subita moriebant. Rex vo Lotharius in ipa via redeūdo etiā subito mortuus est. Item legit. ij. Regum. vj. q Osa a deo morte subita erat p̄cussus. qz manū extendit ad arcā dei ne declinaret bobus recalcitrātibus. Hanc historiam recitat Lincoñ. sup euāgelia. parte. ij. ca. xlvj. vbi dicit q iste Osa ex debito officio. qz erat ō tribu leui. ꝛ sacerdos accessit ad sublevandū arcā dei. ꝫ indigne. qz iāt nocte p̄cedēte cōcubuerat cū vxore sua. ꝫ ꝯto magis putient ad corpus xp̄i accedētes q̄ cuz meretricibus sunt pollut. ¶ Quintū requisitū ad dignam comestionem huius sacramēti intelligit cum dicit. Calciamēta habebitis in pedibus vestris. Dñ calciamēta fiūt de pellibus animaliū mortuox. ꝛ ideo p hoc q dicit Calciamēta habebitis ꝛc. signat q recipiēs hoc sacramētū calciaret pedes affectiōis anime sue exemplis sanctox qui mortui sūt. Dñ Johānes baptista in vtero matris sue sāctificatus in heremo a puericia conuersatus ꝛ a dño electus. ꝛ tamē nō ausus est tāgere verticem dñi. sed reputauit se indignum soluere corrigiam calciamēti eius vt patet Johānis. j. Petrus etiam a dño electus reputauit se indignum p̄ntia saluatoris dicēs. Exi a me saluator. qz homo peccator sum. Luce. v. ꝛ tamē Petrus vt dicit Januen. in opere quadragesimali. sermone. xcv. intātum de peccato suo penituit ꝛ flevit q facies sua ex lachrymis videbat adusta. ꝛ ideo sudarium in sinu suo ꝓtinue ferebat quo fluētes lachrymas detergebat. Legit in euangelio Mathei. viij. ō centurione cuius fidem intātum cōmēdauit xps q dixit q non inuenit tantam fidem in israel. ꝛ tamen iste centurio reputauit se indignū recipe christū subter tectum domus sue. Cum igit tu peccator quiscūq fueris nō sis tam sanctus vt Johānes baptista qui reputauit se indignum tāgere verticem dñi vel soluere corrigiam calciamenti eius. nec tātam habes cōtritiōez sicut habuit Petrus q̄ reputauit se indignuz p̄ntia saluatoris. nec

tātam habes fidē sicut cēturio. qui reputauit se indignū recipe christū subter tectū domus sue. a multo fortiori timeres tu z reputares te indignū dñm tuū in ergastulū corporis tui pctō polluti recipe.

¶ Sextū requisitū ad dignā comestionē huius sacramēti intelligit cuz dicit Baculos habebitis in manibus vestris. p baculū eñ intelligit passio siue crux christi. hūc baculū docuit christus recipiētes hoc sacramentū in manibus mēorie tenere. dicēs. Hoc facite in meam cōmemorationē. i. in memoriam mee passionis. Cū hoc baculo potes a te omnem canem infernalē abigere. Dñ si latret siue inuadat te canis supbie. statim accipe baculū memorie passionis christi cogitādo de excellētissima humilitate christi. z specialiter quomō p amore tuo humiliauit semetipm factus obediēs vsq; ad mortem. mortem aūt crucis. ad Philippē. ij. Secūdo si latret super te canis ire vel inuidie. statim accipe hūc baculum cogitādo de excellētissima charitate christi quā ostēdebat suis inimicis sine causa eum crucifigentibus excusando eos ad patrem dicens Pater dimitte illis quia nesciūt quid faciūt. Luce xxiij. Quarto si latret super te canis accidie accipe baculū istū cogitādo quomō christus p amore tuo intātum laborauit q factus est sudor eius tāq; gutte sanguinis decurrentis in terram. Luce. xxij. Quinto si insurgat cōtra te canis auaricie. accipe p dictū baculū cogitando quomodo dñs tuus factus est p te tam paup q nō habuit vbi caput suū reclinaret. Luce. ix. Sexto si inuadat te canis gule accipe baculū istū cogitando quomodo dñs tuus p amore tuo qñ p tormentis sitiuit in cruce gustauit acetū felle mixtuz. Mathei. xxvij. Septimo si latret sup te canis carnalis delectationis siue libidinis. accipe baculū tuū cogitādo quomō xps p amore tuo penam sustinuit in qlibet pte sui corporis. intātum q a plāta pedis vsq; ad verticem capitis non erat in eo sanitas. Isaie. j. Ecce qliter cum isto baculo potes repellere a te omnē canem infernalem. Dō considerans apostolus Jaco. iiij. Resistite inqt dyabolo z fugiet a vobis ¶ Septimū requisitū ad dignam comestionē huius sacramenti intelligit cum dicit. Comedetis festināter. p qō intelligit q recipiens hoc sacramentū nō deberet tardare circa fidem querēdo humanam rationē. ad p scrutandū qliter hoc sacramēiū potest esse corpus xpi. Quia vt dicit Gregorius sup euāge. ome. xxvj. Fides non habet meritum vbi humana ratio p bet experimentū. Vnde in figuram huius legitur Exodi. xx. q dñs dixit ad Moysen. Si altare lapidēum mihi feceris non edificabis illud ex sectis lapidibus. Si eñ leuauerz cultrū tuū sup eo polluetur. Spiritualiter altare lapideū est fidei soliditas sup quā non est leuandū acumen ingenij nostri qō p cultrū intelligit. vt ingeniū nostrū in his que dei sunt autoritati scripture pponamus. Añ filij israel de māna qō figurabat sacramentū altaris nō querebant nisi tantū vnam qstionem dicentē. Manhu qō significat quid est Exodi. xvj. Sic certe sufficit pplo laycali z specialiter de isto sacramento quere re tantū istā qstionē qd est hoc. z firma fide tenere se ptētos de rnsione xpi dicētis. Hoc ē corpus meū qō p vobis tradet Mathei. xxvj. Et hec pauca notabilia sufficiāt p pnti de isto pciosissimo altarz sacramēto z de idolatria q vt supra dicit ē species secūda supstitionis ꝛc.

Capitulum XLVII

Tercia species superstitionis ē diuinatio. Et est diuinatio futurorū euentuū z contingentiū ad vtrumlibet absq; diuina reuelatōe pnūciatio. Futuri eñ euētus q causas necessarias habēt vt eclypses future pnunciōes siccitates pluuie z hmōi poterūt pnosci ex causis. Sz futura pingētia ad vtrūlibet causas necessarias nō habēt nec determinatas. imo indifferētes ad oppositā. sicut libex arbitrū hominis ē indifferēs de se ad hoc vt cras faciat legere vel orare vel nō orare. z ideo hmōi effectus pingētes non pñt pnosci anteq; eueniāt. q solū cognoscunt in seipis qñ actualiter iam existunt. cognoscere aūt ea certitudinaliter anteq; fiāt solius dei est. q ita videt futura omnia sicut ea q sunt pñtia in effectu. Vnde q̄cūq; psumpserit talia futura ad vtrūlibet contingētia certitudinaliter pnūciare absq; dei reuelatione blasphemādo vsurparet sibi id qō est pprium dei. Dñ Isaie. xlj. Annūciate q vētura sunt z dicemus q dij estis. Hinc est q Ysidox li. viij. ethymol. ca. ix. Diuini dicti sunt q̄si deo pleni. diuinitate eñ se plenos simulāt z astutia q̄dam fraudulenta hominibus futura coniecturāt. Licet igit pphete diuinare videant qñ futura pnūciāt. tamē iuxta istū modū loquēdi vsitatū. diuinatio semp in malum sonat. siue in malā partē accipit vt dicit Hieronymus sup Micheā. z ideo semp est peccatuz z superstitiosum. eo q talis pnūciatio nō sit nisi ex auctoritate demonū. Dñ dicit Origenes in suo periarcho. q est q̄dam operatio demonū in ministerio p scientie q̄ a[illegible]ous q̄busdaz ab his q se demonibus mancipauerūt. nūc p sortes. nūc p augurīa. nūc ex ptemplatione vmbrax comphendi videt. Hec autem omnia operatione demonū fieri non dubito. Et sicut dicit Augustinus. ij. ō doctrina christiana Quicqd pcedit ex societate demonū z hominum supstitiosum est. z ideo diuinatio est species supstitionis ¶ Pro quo notandum q quatuor sunt genera principalia diuinationis sub qbus multe species pnenk.

Capitulum XLVIII

Primuz genus diuinationis est qō fit p artem magicam. i. expressam vel tacitam demonū inuocationem. Vnde Augustinus. z ponit in cano. xxvj. q. v. nec mirx. Magi inquit sunt qui vulgo malefici ob facinox magnitudinem nuncupank. Hi sunt q pmissu dei elementa concutiūt z turbant mentes hominum minus pfidentium in deo. ac sine vllo veneni haustu violentia tm carminis interimūt. Vnde z magica ars vt dicit Jsidorus. viij. ethymol. ex traditione malox angelox nomen habet. z apud assyrios est inuenta. z postmodum in toto orbe terrax plurimis seculi inualuit. De hac arte dicit Lincoñ. dicto. cxiij. Qui inquit a veritate recedit ad falla-

clam artium magicarum dignum est vt a veritate diserus dimittat falli. Non autem falleret nisi p̄ueniret aliquotiens q̄ p̄ illas artes putat euenturum. Si em̄ nunq̄ p̄ueniret purgaret ab errore q̄ credit illis artibus fallacibus. Vnde magna ē diuina mīsericordia, cum nō sinit p̄uenire quod p̄ illas artes sperat p̄uenturum. Cum vo aliquotiēs p̄uenit firmat error quo eis credit. Si autem semper p̄ueniret quod p̄ eas credit euenturū. vere artes essent & non fallaces. sed quia fallaces sunt. necesse est vt aliq̄n non p̄ueniat quod ab eis sperat. Sicq̄ primus fallunt errorem false credulitatis inducendo vel firmando. & tādem fallūt euentū quē p̄mittūt. & qui sperat non soluendo. sicq̄ iusto iudicio a veritate recedentes. & ad fallacia p̄fugientes continue fallunt nisi dei misericordia eētus in p̄mis tollat. & sic ab errore fallacie reuocent. Hec ille. Vnde sicut dicit Holgot in lectura libri Sapientie. lectione. cxcj. Vacantes arti magice multipliciter deridēt. Nam deridēt a demonibus. & ab hominibus. deridēt a bonis angelis. & deridēt a deo. Deridēt a demonibus. & decipiuntur frequenter ab ipis spiritibus fallacibus & mendosis quibus sacrificabant. & quos colūt. sicut patuit de papa Siluestro secūdo qui primus dicebat Serebertus. hic primo monachus fuit Florinsensis cenobij. postea vero apostatauit. & dyaboli obsequijs & arti magice se penitus obligauit intantuz q̄ dyabolo homagium fecit tali pacto vt ei omnia p̄spere ad nutum succederent. vnde ex auxilio demonis p̄motus est & suffultus. factus primo Remensis archiep̄s. postea Rauensis archiep̄s. Tandem vero papa romanus. Et tunc demum quesiuit a dyabolo q̄diu viueret in papatu. Respondit ei dyabolus q̄ q̄diu non celebraret in Hierusalez. Cum igit postea celebraret in quodam loco Rome qui dicit Hierusalem & est in laterano. ex strepitu demonum mortem sibi p̄cepit adesse. Suspirauit igit & ingemuit. & licet sceleratissimus eēt. nullatenus desperauit. sed coraz omnibus suum peccatū confessus est. & membratim ordinauit corpus suū diuidi vt omnia illa membra amputarent quibus ip̄os demones adorauerat. truncū vero mortuū sup bigam imponi. & vbicūq̄ illa animalia trahentia sisterent sepelire p̄cepit. Deo vo signū euidens sue mīsericordie & clementie demonstrāte. animalia corpus illud in ecclesiam Lateranensem tulerūt. ¶ Consimile etiam narrat de q̄dam alio episcopo q̄ se p̄pter honores consequēdos magice arti datus fuit. Tandem factus ep̄s cū multos haberet aduersarios & esset in q̄dam castro suo de q̄ plurimū confidebat. & cū timeret consuluit demonem sub hac forma. Fugiam an non. Respondit demō Non sta secure. venient inimici tui suauiter. & subdent tibi. Accendūt igit hostes. & castrū capiunt & succendūt. Inuocans igit demonē in extrema necessitate q̄situit q̄d faceret. & q̄re eū sic finaliter fefellisset. Respondit sibi demon q̄ eū non decepit. sed verū sibi dixit si dictū suū sanez bene intellexisset. Dixi inq̄t. Non sta secure. i. fugias. venient inimici tui suauiter. subdēt vt tibi. i. ignem tibi. & sic suū famulum dyabolus in fine derisit. ¶ Secūdo arti magice vacātes ab hominibus deridēt. sicut nup̄ patuit nostris diebus de vno clerico scriptore nigromātie. cui demon apparēs p̄misit q̄ foret rex Anglie. & cū tanta militia duceret in medio regni Anglie sicut vnq̄ Edwardū filiū Henrici viderat eq̄tare. q̄ dyaboli p̄missis fallacibus adhibens credulitatem. tandem in Northanthona in tpe Perlamenti comitantibus totius regni p̄ceribus tractus fuit & suspēsus q̄diu ossa ossibus adherebāt. & ideo talibus artibus dediti deo dicere p̄nt. Posuisti nos opprobriū vicinis nostris subsannatiōez & derisum his q̄ in circūitu nostro sūt. Figuram & exemplū huius habemus. iij. Regū. xviij. vbi legitur quomodo Helyas p̄phetas Baal derisit. & ait Clamate in voce maiori. deus em̄ vester forsitan cū aliq̄ loquit. aut in diuersorio est. aut in itinere. aut certe dormit vt excitet. clamate igit voce magna. ¶ Tercio non est dubiū q̄n ab angelis bonis deridēt. q̄ se vilissimis spiritibus submittere non verent. Vñ angelus obuiās Balaam nigromantico cū gladio euaginato ō dijs suis confidēti derisit & repbendit q̄n asinam suam ad macellam eū collidere p̄cepit. vt patet Nūeri. xxij. ¶ Quarto finaliter a deo deridēt. Juxta illō Psal. Et tu deus deridebis eos. & ad nihilū deduces eos. Et ideo merito Gratia. & ponit in cañ. xxvj. q. v. epi. Epi inq̄t & eoz̄ ministri omnibus viribus elaborare studeant & p̄nitiosam & a zabulon inuentā sortilegam & magicam artē ex parrochianis suis penitus eradicēt. & si aliquem virū aut mulierē hmōi sceleris sectatorem inuenīūt turpiter dehonestatū ō parrochijs suis ejciāt. Ait em̄ ap̄ls ad Tytū. iij. Hereticū hominem post p̄mā & scōaz monitionē vel correctionē deuita sciēs q̄ subuersus est. Qui hmōi est & de reliq̄t p̄pio iudicio condemnatus subuersi sunt. & a dyabolo captini tenent. q̄ relicto creatore suo dyaboli suffragia querūt. & ideo a tali peste debet mūdari sancta ecclesia. Item Augustinus. & ponit in cañ. xxvj. q. vij. Admoneāt inq̄t fideles sacerdotes pp̄los vt nouerint magicas artes incantationesq̄ quibuslibet infirmitatibus hominū nihil posse remedij conferre. nō animalibus languētibus claudicātibus vel morbūdis quicq̄ mederi. ꝛ hoc esse p̄ laqueos & insidias antiq̄ hostis q̄bus ille p̄fidus humanū genus decipere nitit. Et si q̄s hec exercuerit clericus degradet. laycus anathematizet. Hec ille. Item Gratia. & ponit in cañ. xxvj. q. v. si quis epō. Si q̄s inq̄t epūs. aut p̄sbyter. aut dyacon⁹. aut q̄libet de ordinādis clericoz̄ aruspices. aut incātatores. aut ariolos. aut certe augures vel sortilegos. vel q̄ p̄sitent artē magicā aut alīq̄s eoz̄ similia exercētes consuluisse fuerit deph̄ensus ab honore dignitatis sue suspensus monasterij curam excipiat. ibiq̄ penitētie ꝓpetue deditus scelus admissum sacrilegij soluat. Hec ille. Item. xxvj. q. v. q̄cūq̄. Quicūq̄ inq̄t arioli. aruspices. incantatores. & sortilegi atq̄ ceteri hmōi sectatores ab ecclia sūt illuminandi. & nisi resipuerint ꝓpetuo excōmunicādi. Hec ille. Et nota q̄ istius p̄mi generis diuinatōis. i. magice artis q̄tuor sunt spēs p̄ncipales.

Capitulum XLIX

Prima enim spes ma-

p gice artis ē pstigiū. Et ē pstigiū būanorū sensuū illusio arte magica ⁊ operatōe demonū ꝓpetrata. Et dicit pstigium eo ꝙ demones qñq; pstringūt visum ⁊ auditū hominū qñ hac specie magice artis ingerūt se ad futura ꝓnūciandū. Et hāc artē dicit Mercurius ꝑmo inuenisse. Per hāc em̄ artis magice speciem vt dicit Januēsis. incredibiles rer mutatōes vident fieri vt modica gleba terre vel modicus cumulus lapidū videat magnū castrū vel pulcerrimū cenobiū siue monasteriū. Vñ lapillus auri ꝑciosus talentū. modica multitudo segetū. magnus coh̄s militū. vel pulcerrima comitiua hominū ⁊ mulier. Itē garritus auiū vel grunit⁹ porcor videat dulcissima melodia angelor. Et talis opatio fit ꝑ inuocatōnes demonū q̄ nūq; ad talē inuocatōes apparēt. nisi ꝓpter pacta inter eos ⁊ homies inita tacita vel expssa. sicut docet btūs Augustinus. ij. de doctri. xp̄iana. De talibus em̄ dicit ꝓpheta Jsaie. xxviij. c. Dixistis em̄. pcussimus fedus cū morte. ⁊ cū inferno fecimus pactū. flagellū mūdās cū trāsierit nō venit sup nos. q; posuimus mendaciū spem nostrā ⁊ mēdacio ꝓtecti sumus. De talib⁹ magor pstigijs btūs Augustinus. ⁊ ponit in can. xxvj. q. v. nec mir. sic scribit. Nec mirū inq̄t de magor pstigijs q̄nor intantum ꝓdiere malefactor artes. vt etiā Moysi in illis signis resisterēt. vertētes virgas in dracones. aquas in sanguinē. cū ferk in gētilibus etiā libris. ꝙ q̄das magica arte socios Ulixis mutauit in bestias. Legit etiam de sacrificio ꝙ Archades deo suo bacho imolaret. ex quo q̄cūq; sumerent in bestias formas ꝓuerterentk. ß hec omnia pstigijs magicis potius fingebank q̄ rer veritate cōplerenk. Hec ille. Item idem de spū ⁊ anima. ca. xviij. Sicut inq̄t dicit būana opinio q̄dam arte mulier ⁊ ptāte demonum. homies ꝓuerti p̄nt in lupos ⁊ iumēta. ⁊ quecūq; necessaria portare post pacta opa itor ad se redire nec fieri in eis mentē bestialē ß rationalē būanāq; seruari. Hoc sic intelligendū est. qm̄ demones naturas nō creāt. ß aliq̄d tale facere p̄nt. vt videantur esse qđ nō sunt. nulla em̄ arte vel ptāte demonū animus. ß nec corpus q̄dem aliq̄ rōne in membra ⁊ liniamenta bestialia veraciter ꝓuerti pōt. ß fantasticū q̄dem hominē siue cogitādo siue somniando ꝙ rer innūerabiliū genera variak. ⁊ cū corpus non sit corpor similes formas mira celeritate capit. soputis aūt ⁊ oppressis corporeis hominis sensibus ad alior sensum figura corporea ꝓduci pōt. ita tamen ꝙ corpa ipa hominū alicubi iaceāt. viuentia q̄dem mlto grauius atq; expssius q̄ somno suis sensibus obcecatis. Fantasticū aūt illō veluti formatū in alicuius animalis imagine alienis sensibus appareat. taliq; sibi homo videak qualis sibi videri posset in somnis ⁊ portare onera. que onera si vera sint corpa portank a demonibus vt illudak hominibus ptim vera hominū corpa ptim falsa inmēsor cernētibus. Hec Augustinus. Et sic dicit Gratia. ⁊ ponit in can. xxvj. q. v. epi eor. de deo inq̄t nostro scriptū ē. Dia q̄ ipm facta sūt. Quisqs igit credit posse fieri aliquā creaturā aut in melius aut deterius imutari aut trāsformari in aliā spēm vel in aliā similitudinē. nisi ab ipo creatore q̄ oia fecit ⁊ ꝙ quē omnia facta sunt ꝓculdubio infidelis ē ⁊ pagano deterior. Hec ille. Verūtn sicut dicit ꝓsper in libello suo de dono timoris. Alīq̄ sunt misereve tule q̄ de nocte dicūt se videre regias pulcerrimas. ⁊ alias puellas tripudiātes ⁊ choreas ducentes cū dña dyana. i. cū dña paganor. ⁊ dicūt ⁊ credūt ꝙ tales pñt tā hoies q̄ mulieres in alias similitudines trāsformare vel secū ducere. q̄ oia indubitāter sunt fantasmata. ⁊ a malignis spiritibus illis demōstrata. Nā cū dyabolus animā alicuius ad talia credē dū subingauerat. seipm aliq̄n trāsformat. modo in formā angeli. mō in formā hois. mō in formā mulieris. ⁊ mō in formā aliar creaturar. mō in formā eqtātis. mō in formā ꝑdicātis. mō in tomeamētis ⁊ hastiludijs. mō vt dictū est in chorets ⁊ alijs ludis ꝙ que tales miseras ꝙ incredulitatē captiuatas multipliciter decepit ⁊ deludit. vt ille talia firmiter credāt ⁊ alios fideles a fide ꝙ ear infidelitatez ⁊ nephādissimā doctrinā puertāt. Sed caueāt tales misere ne forte ꝓtingat illis sicut narrat Malmesburij libro. vj. de gestis Anglor ꝙ q̄ndam ꝓtingebat cuidā mulieri de Barkelech hmōi maleficijs ꝑuete. q̄ dū quadā die circa suas incātationes occuparet. comiculā q̄dam quā domatā nutrierat audiuit more insolito crocitantē ⁊ miro mō garrientē. q̄ audito cultellus cecidit ō manu eius simul vultus eius ꝓcidit. ⁊ ꝓducto gemitu ꝓfundo. hodie inq̄t audiā ⁊ accipiā aliq̄ō grāde. Et his dictis intrauit nūcius q̄dā obitū cuiusdam filij sui ꝓclamās ⁊ ruinā sibi exponēs eius. q̄ statim ꝑ angustia in lecto decubuit vsq; ad mortē infirmata. ⁊ deinde supstites liberos suos vnū monachū ⁊ aliā monacham ad se venire acceleratis incitauit epistolis. q̄ bus aduenientibus dixit. Nunc qr ad finē vite mee ꝓpero ⁊ demones habeo exactores in pena quos ꝑ sortilegia ⁊ alia maleficia hactenus suasores habui in culpa. Vos ergo filij ꝙ materna viscera rogo vt saltē alienare temptetis mea tormenta. ⁊ cuz mortua fuero hoc modo corpus meū seruate. Primo em̄ insuite illud in corio ceruino. deinde ponite in tumulo lapideo operculo ferreo ⁊ plūbeo cōstringite. ⁊ sup hec omnia lapidez tribus cathenis ferreis magni ponderis circūligate. ⁊ q̄nquaginta psalteria ꝙ tres noctes continuemq; nūeri missas in die ꝓ me celebrari faciatis. que forsan aduersarior ꝓcursibus resistent. ⁊ si tribus noctibus hoc mō secure iacuero. q̄rto die infodite matrē vestrā humo q̄ius timeā terrā ne suis velit me recipe finibus q̄ tories sui granata sortilegijs. Et his dictis expirauit. Cū igit vt ꝓcepat omia facta fuissent. ꝓchdolor nil pte lachryme liberor valuerint. nil vota. nil ꝓces. tāta erat circa desperantē miserā magicā demonū potētia. Nā ꝑmis duabus noctibus cū chori clericor psalmos circa eius corpus ꝓcrepar ent. demones ostiū ecclesie obijcere ingēti clausura leuiter distringētes duas extremas fregerunt. Media vo q̄ erat q̄si laborioſius opta illibata durauit. Tercia vo nocte circa gallicantū horribili strepitu demonū aduenientiū. nonulla fundamēta mōaste-

tuj visa sunt moueri. Unus igit demō vultū terribi lior ianuas ecclesie maiori vi pcussas in fragmēta detecit. timuerūt clerici metu obstupefacti nō valē tes effugere. Ille igit demō vt videbat arrogāti ge stu ad tumulū lapideū accessit. z ibidē inuocato z acclamato cinsdē mulieris noie vt surgeret impa uit. Qua rndēte. p vincul neqo. Rndit demō. Sol ueris inqt. ꝛ p tuo dāno. Quo dicto mox catbenā vt stramē diripuit. oculūqz tūbe excussit z apphē sam maledictā miserā cozā oibus extra ecclesiā tra xit. vbi p foribus equus nigerrim⁹ horribiliter hin nies videbat aculeis ferreis p totū dorsum replet⁹ sup quē misera imposita mox ab oculis intuentiū cū tota demonū multitudine disparuit. nibil am plius de illa vnqz visuz.

Capitulum L

Ecūda species magi-

ce artis ē qñ futura pdicunt p somnia. z di cit diuinatio somnioz. Et fm Aristo. ij. ō somno z vigilia. ¶ Somniū ē fantasma factū a motu simulacroz in simplr dormiēte. remanent eñ simulacra idola siue spēs rez ad extra in organo fantasie. z ex illis causant idola in organo sen sus cōmunis z in organo sensuū exteriorz. sicut in organo sensus visus z auditus ꝛc. z sic apparet ho mini q videt. audit z tāgit. eo q aia vtit simulacris rez p ipis reb⁹. Et ideo vt dic Augustin⁹. xxij. sup Gen. q tūc est somniū cū inter spēs receptas z ve ras res cui⁹ sunt spēs nō discernit. z ideo xps nunqz somniauit. ¶ Et nota q diuinatio somnioz tūc est illicita qñ innitit reuelationi demonū p aliq pacta inita tacita vel expssa. ¶ Sz hic dubitat vtr diui natio p somnia in aliq casu sit licita. Pro q notan dū q hāc dubitatiōez mouet Holgot in lectura li. Sap. lec. ccij. z arguit ad vtrāqz pte. z primo p pte negatiua. z sic Leui. xix. dicit. Nō anguriabimini. nec obseruabitis somnia. Itē Deutero. xviij. Non inueniat in vob q ariolos scisciter vel obseruet som nia. fz hec sunt a deo pcepta. igit illicita ē somnioz diuiatio. Ad oppositū arguit sic. dic eñ dns Nūeri. xij. ca. Si qs fuerit inter vos pphā dñi in visiōe apparebo ei vel p somniū loqr ad illū. Itē Joel. ij. Effundā spm meū sup oēz carnē. z pphetabūt filij vestri z filie vestre senes vestri somnia somniabūt. z iuuenes vestri visiones videbūt. Itē Ysaie. xxiij dicit dns. pphet q hz somniū narret somniū suū. fz ista sunt dicta spūssancti. igit licitū ē p somnia di uinare. Itē in scriptura sacra multos legimus san ctos p somnia diuinasse. sicut ptz Gen. xxxvij. ō Jo seph q dixit. Vidi p somniū qsi sole z lunā z stel las vndecim adorare me. qō somniū scōm vez rei euentū interptauit pater eius dicēs. Nūqd ego z mater tua z frēs tui adorabimus te sup terrā. Itez Judicū. vij. legit q Gedeō pugnaturus ꝯ castruz Madiā nocte qdā dixit sibi dns. Surge z descēde in castra Madiā. qz ego tradidi eos in manu tua. si aūt solus ire formidas descēdat tecū Phara pu er tuus. z cū audieris qd loquunt. tūc pforabunt manus tue z securio: ad hostilia castra descēdes. Et cū venisset Gedeō ad castra Madiā audiuit in no cte latēter vnū de Madianitis narrare pximo suo somniū qō viderat in hunc modū. Vidi inqt som niū z videbat mihi qsi subcinericius panis ex or deo volui z in castra Madiā descēdere. Cūqz pue nisset ad tabernaculū. pcussit illud atqz subuertit z terre funditus coeqnit. Et rndit is cui loqbat nar rās somniū. nō ē hoc aliud nisi gladius filij Joas viri israelite tradidit dns in manus eius Madiā z oia castra eius. Cūqz audisset Gedeō somniū z in terptatōez eius pforatus ē z laudauit deū z adora uit. z fm verā somnij interptatōez ita factū ē. tradi dit eñ dns castra Madiā in manus Gedeonis. Et ex istis ptz q somnia sunt fidedigna. z p psequēs p somnia licitū ē diuinare. Et ē diuinare qtū ad ppo situ ptinet p dicere euentū futurz vel ignotū. Istis visis p rnsione ad dubitatiōez tres pclusiones sūt supponēde. Prima q diuinatio p somnia ē licita. Scōa q talis diuinatio nō ē ab oibus somnijs ex pectāda. Tercia q diuinatio p somnia ē multū pi culosa. Prima pclusio pbat sic. Diuinatio p som nia ē aliqū naturalis. igit tūc ē licita. psequētia pz. z aūcedēs ē Aristo. ij. de somno z vigilia. c. de diui natione. vbi dicit. q diuinatiōez q in somnijs acci dit neqz idoneū ē ptemnere neqz oino suadere. vbi etiā dicit cōmētator q nullus ē q nō vidit somniū qō annūciauit ei aliqō euētuz. Exq igit diuinatio p somniū nō est aliud nisi somniū signatiuū. z ma nifestū est multa somnia esse figuratiua. planū est diuinationē p somnia licitā esse in casu. pfirmat q dictū Aristo. vij. Etbi. vbi dicit sic. Fama inqt non oino pdit quā multi homies famāt. fz multi existi nāt somnia verā significatōez habere tāqz ab expi entia moti fm Aristo. de somno z vigilia. vbi pus. Igit verisimile est diuinationem p somnia esse na turalem. z p cōsequens in casu licitam. ¶ Sz hic est notandū q sicut Augustinus in ō spiritu z anima. c. xxij. Omniū q sibi videre vident dormiē tes quinqz sunt genera. videlicet. oraculum. visio. somniū. insomniū. fantasma. z epialtes. Oraculuz est cū in somnijs parens vel aliqua sancta grauisqz psona seu sacerdos vel etiam deus euenturū quid aperte vel nō euentuz faciendū vel euitandum de nunciat. Visio est cum in his que videt qō eodem mō quo apparuerat eueniat. Somniū sub figuris est tectū z sine interptatione intelligi nō potest. In somnium vero ē qñ illud quod vigilantem fatiga uerat ingerat se dormiēti sicut est cibus vel potus vel aliq studia vel artes vel infirmitates. Fm nāqz studia que quisqz exercuerit somniat z solitaz artiū simulacra in pūcta mentis impssa apparēt in somnijs. Intra etiam infirmitatum diuersitates di uersa accidunt somnia. z scōm mox z humoz va rietates variant somnia. alia nanqz videntur san guinei. alia colerici. z alia melācolici. z alia flecma tici. Illi scz sanguinei z colerici rubea z varia. Illi scz melācolici z flecmatici nigra z alba. Fantasma est quādo dormire vix cepit homo z adhuc vigila re se estimat aspicere videt irruētes in se vl passim vagantes formas discrepātes z varias lotas z tur bulentas. Et in hoc genere est epialtes quā publi ca persuasio quiescentes opinat euadere z ponde re suo pssos ac sentiētes grauare. quod nō est aliō nisi quedā fumositas a stomacho vsq corde ad ce-

rebꝰ ascendēs. ⁊ ibiꝝ animalē comprimēs. hec ille. Item notandū ꝙ sicut elici pōt ex dictis beati augustini sup. xxiij. cap. Genes. ⁊ ex dictis aristo. in de somno ⁊ vigilia. ⁊ etiā ex dictis Alberti in libro suo de eisdem. Somnia sumunt originē multipliciter aliqñ ex dispositione siue cōplexione corporis humani. aliquando ab anima. aliqñ a spiritibꝰ bonis. ⁊ aliqñ a spiritibꝰ malis. Ex parte quidem corporis in homie originant somnia cōmuniter. Unde qñ in corpore humano supabundat humor flecmaticus. accedēs ad organuz fantasie fantasia siue virtus fantastica anime formar sibi ydolum simile illi humori. et sic apparet homini tali multotiēs in somno ꝙ est in aqua vel gustat aquā. Similiter qñ humor dulcis ⁊ flecmaticus descendit a capite apparet homini ꝙ ipse gustat dulcia. Cōsimiliter nimis abundāte in corpore humano colera somniat hō frequēter de incēdijs. ⁊ de ꝓflagratione domoꝝ ⁊ huiusmodi. Et sic narrat Albertus quendā somniasse picem ardentē infusam fuisse in ventrē suū. ⁊ causa fuit. qz in eo abūdauit colera nigra. vñ exurgens emisit colerā nigram in magna quantitate. Talia igit somnia manifeste sunt signatiua futurarū infirmitatum. ⁊ ꝓ talia somnia bene periti medici informant ad iudicandū de dispositione infirmi. Alia vo somnia originant ex pte anime. vñ hoies solliciti ⁊ cogitatiui circa aliq negocia frequēter somniant de eisdem. Unde Ecclesiastes. v. ca. Multas curas sequunt somnia. ⁊ hec est causa qualiter hoies frequentius somniant de amicis suis ⁊ notis quos habitualiter diligunt q̄s de extrancis. amici procul existentes maxime solliciti sunt de se inuicē. sicut docet aristo. vbi prius. et hec est causa quare dediti vilitatibus in vigilando vilia somniāt dormiendo. ac etiā tantus poterit esse habitus honestatis alicuiꝰ psone in viuēdo ꝙ nullo mō assentiet etiā dormiēdo feditatibus voluptatis carnalis. sicut docet augustinꝰ. x. cōfessionū ca. xxxj. Uū tñ habitū honestatis pōt homo acquirere ꝙ vtute illius habitꝰ dissipabunt fantasie male q̄ semp somnia ingerunt. Tercio aliq sunt somnia que causant in hoie vtute corpoꝝ supcelestiū. Nam corpora supcelestia infundendo vtutem corporibus nostris alterāt corpa nra in somno. ⁊ tunc ꝓtingit fantasiā formare sibi species ⁊ ydola cōformia qualitatibꝰ causatis in corpore nro a supracelestibus. ⁊ sic apparēt aie aliqui effectꝰ futuri. sicut patet de bellis ⁊ fertilitate vel sterilitate. et hmōi q̄ a corporibus supracelestibꝰ causaz habēt. sicut fuit de somno pharaonis de septē bobus ⁊ de septē spicis. Genes. xlj. Quarto vero nōnunq̄ in nobis originant somnia a spiritibꝰ bonis. sicut ptz Matt. ij. de angelo qui apparuit tribus magis. ⁊ in multis alijs locis scripture cōsimile reperiet. ¶ Quinto originant in nobis nonnūq̄ somnia a spiritibꝰ malis. sicut patet de vxore pilati que ociosa in die parasceues dormitauit. et multa mala passa fuit ꝓ visum in somnijs de christo. demone miscente fantasias ⁊ apparitiones in ea vt per ea redemptiōem nram impediuisset. vnde mādauit viro suo pilato dicēs. Nihil tibi ⁊ iusto illi. Multa em passa sum hodie ꝙ visum ꝓpter eū. Matth. xxvij. Itē gratiaꝰ ⁊ ponit in ca. xxvj. q. v. epi. Illud mat non est omittendū ꝙ quedā scelerate mulieres retro post sathanā uerse demonū illusionibus ⁊ fantasmatibꝰ seducte credunt ⁊ se ꝓfitent nocturnis horis cū dyana. i. cū dea paganoꝝ vel cū herodiade. ⁊ innumera multitudine mulierū equitare sup quasdā bestias ⁊ multa terrarū spacia in tēpeste noctis silētio ꝓ trāsire. eiusq̄ iussionibꝰ obedire velut dñe. ⁊ ceteraz noctibus ad eius seruitiū euocari. sed vtinā be sole in ꝓfidia sua periissent. ⁊ nō multas secū ad infidelitatis introitū traxissent. Nā et innumera multitudo hac falsa opinione decepta. hec vera eē credūt. ⁊ credēdo a recta via deuiāt. ⁊ errore paganorū inuoluunt. cū aliq̄d diuinitatis aut numinis ex vnū deū arbitrant. Quapropter sacerdotes ꝙ ecclesias sibi cōmissas pplo dei oi instantia ꝓdicare debent vt nouerūt hec oia omnino falsa esse ⁊ non a diuino sed a maligno spū talia fantasmata mentibus fidelium irrogari. siquidē ipse sathanas q̄ trāsfigurat se in angelū lucis. cū mēres cuiuscq̄ mulieris ceperit. ⁊ hanc per infidelitatē sibi subiugauerit illico trāsformat se in diuersarū personarū species arcq̄ similitudines. ⁊ mentē quam captiuā tenet in somnis deludens. mō leta. mō tristia. modo per cognitas. mō per incognitas personas ostendēs per deuia quecq̄ deducit. ⁊ cū solus spūs hec patit infidelis. hoc non oino in spū sed etiā in corpore euenire opinat. Quis em in somnis ⁊ nocturnis visionibus non extra seipm educit. ⁊ multa videt dormiendo q̄ vigilādo nunq̄ viderat. q̄s igitur tā stultus ⁊ bebes sit qui omnia q̄ in solo spū fiunt. etiaz in corpore accidere arbitret. cū ezechiel ꝓpheta visiones dñi in spū ⁊ non in corpe vidit ⁊ audiuit. sicut ipsemet ꝓpheta dicit. Statim inquit fui in spū. ⁊ paulus nō audet dicere se raptū in corpe. Dibus itaq̄ publice annunciandum est ꝙ q̄ talia credit ⁊ his similia fidē pdit. ⁊ qui rectā fidez nō habet. hic nō est christi. sed illius in quē credit id est dyaboli. Et ex istis patet ꝙ somnia siue vno mō causent. siue alio mō. frequēter ꝓtingit ꝙ sunt signatiua euētuum futuroꝝ. ⁊ sic patet veritas prime cōclusiōis scz ꝙ diuinatio in casu est licita. ¶ Secūda conclusio supratacta est hec. Diuinatio nō est ab omnibꝰ somnijs expectāda. Unde aristo. in de somno ⁊ vigilia de somnijs talē ponit distinctiōem. Quedam inquit somnia sunt aliquoꝝ effectuū signa. quedā cause. ⁊ quedā accidēcia ⁊ impertinētia siue indifferentia effectuum futuroꝝ. Aliqua somnia sūt signa. sicut patuit superius de humoribus colericis fleumaticis vel alijs ⁊ somnijs cōueniētibus. Cause effectuū sunt somnia etiā interdū. qz aliquando homo ita sollicitatur circa opus inchoatuz qō in dormiēdo pfecte cōprehendit modū cōuenientem quo illud opus poterit ꝓsummare. ⁊ postea iuxta istam fantasiam ꝓducit ꝓpositum ad effectū. ⁊ sic est somniū causa aduentus effectus futuri. Sunt etiā quedā somnia accidentia. i. indifferētia vel impertinētia ad futurū euentū. qz nec sūt signa nec causa euētus futuri ⁊ ex talibꝰ somnijs nullo mō est diuinatio expectāda. ⁊ sic patet scōa cōclusio. Tercia cōclusio est hec. Indulgere diuinationi ꝙ somnia est multū periculosuz. hoc patz ꝓpter deceptio-

nes maloꝝ ſpirituū q̄ per ſomnia nituntꝝ ſeducere eos q̄ fidē ſomnijs p̄ſtant. ⁊ ideo faciliter poſſet hō nimis credēs ſomnijs labi in deſperatōem ad ſug geſtionē dyaboli ⁊ incredulitatē. Et ſcōo ꝓpter ſignationis diuerſitatē ſomnioꝝ. pōt em̄ ſomnium equinoce ⁊ equaliter multa ſignificare. ⁊ iō hō applicādo ſomniū ad vnū ꝑticulare poſſet ſtatiſſime decipi. Et tercio q̄ nōnulla ſomnia habēt interpꝛe tart per ſimile et nōnulla per contrariū. ſed q̄m q̄ vno mō. ⁊ aliq̄ alio mō diſcernere poſſumus non eſt facile. Et quarto q̄ ſicut dicit p̄bs in de ſomno ⁊ vigilia. Licet ſomnia ſint ſignificatiua futuroꝝ. aliq̄ tñ non eſt neceſſe euentū ſomnioꝝ accidere. q̄ poſſunt per fortiores cauſas impediri. ſicut nubes que ſunt cauſa pluuie aliq̄ abundāt et ſignāt pluuiā futurā. ⁊ aliq̄ ex cauſa ſuperiori diſpergente eas ꝓtingit futurā pluuiā nō fieri. Conſimiliter in nōnullis operationib⁹. q̄uis em̄ aliquis habeat cōſiliū ad aliquid faciendū ⁊ futurū ꝓpoſitū ad illud faciendū. non tñ neceſſe eſt q̄ illud faciat. pōt em̄ fortius conſiliū ſupuenire ⁊ totū mutare ꝓpoſitum. ⁊ ideo interꝑtatur ſomnioꝝ non debet dicere determinate ſignificationē ſomnioꝝ ⁊ effectum in fallibiliter euentre. ſed adūcere debet conditionez niſi fortior cauſa peruenīēs impediat. ⁊ conſimilit debēt aſtrologi diuinare. Tñ dicit Albert⁹ q̄ aſtrologi dicentes determinate q̄ talis effectus euenīet faciunt ſcientiā aſtrologicam vileſcere fortiori cauſa impediente. cum tamen in ſcientia non eſt defectus. ſed in aſtrologo determinate ⁊ abſolute ſentētiam ꝓferente. licet igit vti ſomnijs ad cognitōez futuroꝝ innitēdo diuine reuelationi. Vel ſcōm q̄ procedūt ex diuina reuelatione non eſt illicitū. q̄ ſic Joſeph diuinabat de futuris p̄ ſomnia diſcerne pharaonis ⁊ magiſtri piſtoꝝ. vt habet Geñ. xl. ⁊ ſimiliter daniel per ſomniū regis babylonis vt habetur Danielis. iij. ⁊ hec diuinatio eſt ſpecies ꝓphetie. de qua habetur Nume. xij. Si quis fuerit inter vos ꝓpheta domini in viſione apparebo ei. vel per ſomniū loquar ad illum. periculoſuz tamē eſt p̄ ſomnia nimis cōmuniter diuinare. Tñ dicitur metrice. Somnia ne cures nam fallūt ſomnia plures. Item Eccle. xxxiij. dicit. Vana ſpecies et mendacium inſenſato viro. ⁊ ſomnia extollūt imprudentes. quaſi qui apꝛehēdit vmbram ⁊ perſequit ventum. Sic qui attēdit ad viſa mēdacia. Sm̄ hoc viſio ſomnioꝝ ⁊ infra. ſicut parturientis cor tuum patit fantaſias niſi ab altiſſimo fuerit omiſſa viſitatione in illis vederis cor tuum. multos enim errare fecerunt ſomnia. et exciderunt ſperantes in illis. ⁊ ex his patet reſponſio ad dubitationem. Et ad rationem in oppoſitum dicitur q̄ non inhibēt quin aliquando liceat ſicut ſuperius declaratū eſt per ſomnia diuinare. ſed inhibitum eſt ſuperſtitioſe et nimis cōmuniter p̄ ſomnia diuinare. ne forte homo decipiat. fidem ⁊ ſpem adhibendo illuſionibus dyaboli que in ſomnis imploꝝ frequēter contingunt. Unde qualiter infideles ⁊ ſpecialiter incredule mulieres in ſomnis aliquādo ex illuſione dyaboli decipiunt oſtēdit Gratianus vt ſupra dictū eſt in p̄ma cōcluſione p̄o reſponſione ad hāc dubitationem ſuppoſita.

Capitulum. LI

Ercia ſpēs artis magice eſt nechꝛomancia. Et eſt nechꝛomancia per mortuos futuroꝝ euētus p̄enūciatio. Unde a nechꝛos grece. q̄ō eſt mortuū latine. ⁊ mancia quod eſt diuinatio nuncupat. cōponit nechꝛomancia. i. diuinatio mortuoꝝ. Unde et nechꝛomāticus ſiue nechꝛomātica dicit ille vel illa cuius p̄cantatōnibus vident reſuſcitati mortui diuinare ⁊ ad interrogata reſpōdere. ⁊ ad quos ſcitādos requirit additio ſanguinis hūani. Quia vt dicit Jſido. viij. ethimolo. Amare ſanguinē humanū demones dicunt. ⁊ iō quotienſcūq̄ nechꝛomācia fit cruoꝛ hūanus aque miſcet. vt colore ſanguinis facilius demōes prouocent. hac em̄ ſpecie artis magice vtebat illa mulier phytoniſſa quam vt. j. Reg. xxviij. putauit rex ſaul ſamuelē ꝓphetā a morte ſuſcitaſſe. ſed tñ in rei veritate erat ſp̄us malignus. q̄ in ſpecie ſamuelis apparuit ſauli. ⁊ ad interrogata ſaul de futuroꝝ euētibus diuinauit. Tñ aug. iij. de ci. dei. ⁊ ponit in ca. xxvj. q. v. nec mirū. Quidā inquit querendū putāt quō ſcꝑtura narret phytoniſſam ſamuelē ꝓphetam ſuſcitaſſe ad collo quium ſaulis impijſſimi regis. ſ. phytonica diuinatio erroꝛi magice artis deputāda ſit. q̄bus ita rñdeꝛi pōt indignum animo facinus eſſe credit. ſi ſcōm vba biſtorie cōmendēt aſſenſus quō em̄ poterat fieri vt arte magica attractus vir a natiuitate ſanct⁹ ⁊ vita ⁊ operibus iuſtus. aut ſi nō attractus eſt conſenſit. quoꝝ vtrūq̄ de iuſto credere aduerſum eſt. nullū em̄ ſuffragium habet iuſtus ſi attractus aut volūtarius amiſit meritū ſp̄uale. quod. quod p̄us in carne queſierat. q̄ō de aliquo iuſto dici queꝛſuz eſt. q̄ q̄ hinc iuſtus recedit permāet iuſtus Porro hoc eſt p̄eſtigiū ſathane q̄ vt plurimos fallat etiā bonos ſe habere in ptāte cōfingit. quod apl's inter cetera oſtēdit di. Jpſe ſathanas trāſfigurat ſe in angelum lucis. vt em̄ erroꝛem faceret in quo gloriare tur. in habitu viri iuſti vita ⁊ nomine ſe ſubornauit vt nihil ꝓficere ſpem quā p̄dicabant dei cultoꝛibus mentirek. q̄ hinc exeūtes iuſtos finxit eſſe in ſua poteſtate. ſed hoc quoſdā fallit q̄ de morte ſanctis ⁊ filij eius nō ſit mentitus. quaſi magnū ſit diabolo añ occaſum mortem coꝛporis p̄euidere. ñ ſi ſigna quedaz ſoleant apparere morituris quippe a quibus dei protectio amota videtur. quātomagis quez angelica poteſtate ſublimē ꝓphetica oꝛacula fuiſſe deteſtant. de cuius magnitudine apl's ait. An ignoratis altitudinē ſathane. quid mirū igitur ſi imminentē ꝓphete mortem potuit p̄euidere cū hec ſit. Unde fallit ⁊ ſe in dei poteſtate vult adoꝛari. nam tanta habitudine demens effectus eſt ſaul. vt ad phytoniſſam cōfugeret depꝛauatus eſt enim cauſa peccati ad hec ſe contulit. que damnauerat. ſed ſi quis ꝓpter biſtoꝛiam ea que expreſſa ſunt verbis putet non p̄etermittenda ne ratio hyſtorie manifeſtior ſit. recte quidem facit. ſed tamen iſtud minime ad rationem veri capit ſed ad viſum et ad intellectum ſaul. Nec enim reꝓbus factus bonum poterat intellectum habere. Hyſtoꝛicus enim mentem ſaulis. et habitum ſamuelis deſcripſit. et ea

dicta ⁊ visa sunt exprimẽs si vera an falsa sint. q̃ audiens in quo habitu esset excitatus intellexit hũc samuelẽ esse. qõ intellexerit retulit. ⁊ qr nõ bene intellexit ꝓtra scripturã aliũ adorauit q̃ deũ ⁊ putauit samuelẽ ⁊ adorauit dyabolũ vt fructus fallacie haberet sarbanas. ad hoc em̃ vt adoret quasi deus si vere samuel illi apparuisset. nõ vtiq; vir iustus ꝓ misisset se adorari q̃ ꝑdicauerat deũ solũ esse adorandũ. ⁊ quõ hõ dei qui cum abraam in refrigerio erat diceret ad virũ pessimẽtie dignũ ardore gehẽne Eras mecũ eris. j. Regũ. viij. His duobus titulis subtilitatẽ fallacie sue preuidit improuidus sathanas. qr ⁊ adorari se ꝑmisit sub habitu ⁊ noie samuelis cõtra legẽ ⁊ virus peccatis presſum cũ magna distantia peccatoꝝ ⁊ iustoꝝ. sic tamen samuele iustissimo futurũ. s. esse in crastino mẽtitus est. verus potest dici verũ põt videri. si de samuelis noie taceat. qr saul cũ dyabolo futurus erat. ad eũ em̃ trãs migrauit quẽ adorauit. semp igit dyabolus sub velamine latẽs ꝓuidit se dũ ea cõfingit que adherent pſonis ꝑ quas fallere nitit. Si aũt quilibet opponit ⁊ dicit. quõ eueniunt illa q̃ illi diuini ꝑdicũt futura. aut põt egris prebere medelã. aut sanis immittere egritudinẽ. si aliq; ꝓprie virtutis ac potestatis nõ habeant. hoc a nobis recipiat rñsum q̃ ideo quisq; nõ debeat eis credere. qr aliqñ eueniunt q̃ ꝑdicunt aut sanare videnť langnidos aut ledere sanos. qr hoc ꝑmissu dei fit vt ipi qui hoc audiũt vel vident ꝓbent ⁊ appareant q̃li fide sint vel deuotione erga deum. sicut ⁊ deutero. xiij. legit moysen ex verbo dei ꝑceptisse ꝑplo ita dicẽs. Si surrexerit in medio tui ꝓpheta aut q̃ somniũ dicat se vidisse. ⁊ ꝑ dixerit signũ atq; portentũ. ⁊ venerit qõ locut⁹ est. et dixerit vobis. eamus ⁊ sequamur deos alienos quos ignoramus ⁊ seruiamus eis. nõ audies ꝟba ꝓphete huius aut somniatoris. qr temptat vos dominus deus vt palã fiat vtrũ diligatis eũ an nõ. et in toto corde ⁊ in tota anima vestra dñm deum sequamini. ⁊ ipm timete ⁊ mãdata eius custodite. et audite vocem illius. ipsi seruietis ⁊ ipsi adherebitis. vbi sane intelligi voluit. ⁊ illa que a diuinãtib⁹ nõ fm deũ dicunť. si acciderint que dicunť nõ sũt sic accipiẽda vt fiant que ꝑcipiunť ab eis aut colãtur que colunť ab eis. nec ꝓter suã potestatẽ deus ostẽdit esse q̃ cõtingunt ista. sed quasi quereret cur ea permittit cãm temptationis exposuit. ad cognoscendũ vtiq; eoꝝ dilectionẽ vtrũ eam habeãt erga deũ suũ. cognoscendũ vero potius ab ipsis q̃ ab illo qui scit oia anteq; fiant. Hec aug⁹. Itẽ idem et ponit in ca. xxvj. q. ij. illud qõ est. Nõ em̃ inquit qr imago samuelis mortui vera saulí ꝓnũciauit. propterea talia sacrilegia q̃bus illa imago presentata est nimis exercenda sunt. aut qr in actibus apostolorũ femina ventri loquia .i. femina que in ventre suo habuit demonẽ qui in specie illi⁹ mulieris loquebat verũ testimoniũ ꝓhibuit apostolis domini. ideo paulus apl's pepercit illi spiritui. ac nõ potius feminã illius demonij correctione atq; exclusione mundauit. Dẽs igit artes hmõi vel nugatorie vel noxie superstitiones ex quadã pestifera societate hoim ⁊ demonũ quasi pacta infidelis ⁊ dolose amicicie constitute penitus sunt repudiãda ⁊ refugienda a christiano. Hec aug⁹. Itẽ wynkelegh in tractatu suo de descriptione ⁊ origine viciorum. Intendunt inquit demones perditionẽ hoim. ⁊ si aliqua vera dicãt intendũt hoies assuefacere vt credãt eis. ⁊ ꝑ hoc viam habeant efficaciter psuadẽdi aliquid quod est humane saluti cõtrarium. Unde athanasius exponẽs illud Luce. x. Increpauit illũ dicens. obmutesce. Quãuis inquit vera fateret demon. ꝓpescebat tñ christus eius sermonẽ ne simul cũ veritate etiã eius iniquitatem ꝓmulget. vt nos etiam assuefaciat ne curem⁹ de talibus etiamsi loqui vera videanť. Nephas em̃ nobis est vt cũ asserit nobis scriptura diuina a dyabolo instruamur. Si tñ dyabolus ⁊ nõ inuocatus occurreret homini bene liceret ipsum virtute diuina compellere vt ad interrogata veritatẽ respondeat. sicut dicit dñs Matthe. v. interrogans demonẽ. qõ tibi nomẽ est ⁊ respõdit. legio. multi em̃ sumus. Unde dicit venerabilis Beda. Non velut inscius dñs inquirit. q̃ vt cõfessa peste quã tolerabat ꝟtus creatis gratior emicaret. Aliud aũt est querere a demone spõte occurrente qõ q̃q; licet ꝓpter vtilitatẽ aliorũ. maxime qñ ꝟtute diuina põt cõpelli ad vera dicẽda. Et aliud est demonẽ inuocare ad cognitõem occultorũ querendũ ab ipso. hec vulkelegh. Itẽ beat⁹ augustinus in libro suo õ natura demonũ. ⁊ ponit in cano. xxvj. q. iij. sciendũ. Sciendũ inq̃t est hãc naturã esse demonũ vt aerei corpis sensum terrenorũ corporũ sensum facile ꝓcedant celeritate. etiã propter aerei corporis superiorẽ mobilitatẽ. non solũ cursus quorũlibet hoim vel ferarũ. verũetiã volatus auium incomparabili tervincant. q̃bus duab⁹ rebus quantũ ad aereum corpus ptinet p̃diti. hoc est acumine sensus ⁊ celeritate motus. Multa aũt cogitata ꝓnunciant q̃ hoies ꝓ sensus terreni raritate mirant. Accessit etiã demonibus per tam lõgum tempus quo eoꝝ vita ꝓtenditur rerum lõge maior experiẽtia q̃ possint homines ꝓtervite brevitatem pertinere. Per has enim efficacias quas aerei corporis natura sortita est. non solum multa futura predicunt demones. verumetiam multa faciunt. que quoniã homines dicere. aut facere non possunt. eos dignos quidem quibus seruiãt ⁊ quibus honores diuinos deferãt arbitrant. instigante maxime vicio curiositatis ꝓpter amorem felicitatis false atq; terrene ⁊ excellentie temporalis. Hũc igitur quoniã de diuinatione demonũ questio est. Primum sciendũ est illos ea plerũq; ꝓnunciare que ipsi facturi sunt acciꝑt sepe potestatẽ ⁊ morbos immittere. ⁊ ipsum aerem vitiando morbidũ reddere. ⁊ pertersis atq; amatoribus terrenorum commodoꝝ malefacta suadere. de quorum moribus certi sunt q̃ sunt eis talia suadentibus consenturi. Suadent autem miris et mirabilibus modis per illã subtilitatẽ corpa hominũ non sentientium penetrando. ⁊ se cogitationibus eoꝝ per quedam imaginaria visa miscendo. siue vigilantium. siue dormientium. Aliquando autem non que ipsi faciunt. sed q̃ naturalibus signis futura prenoscunt que signa in hominum sensus venire non possunt ꝑdicunt. Neq; em̃ quia preuidet medicus quod preuidere nescit huius artis ignarus. nõ ideo ex

diuinis habēdus est. Quid autem mirum si quēadmodū ille corpis humana vel turbata vel mortificata tempie seu bonas seu malas futuras puidet valitudines. sic demones in aeris infectiōe sibi notas. nobis ignotas futuras preuidēt tempestates. Aliqñ hoim ⁊ dispositiones nō solū voce prolatas verūetiam cogitatione cōceptas. cum signa q̄dam ex animo exprimunt in corpore tota facilitate prodescūt atq; hinc etiaz multa futura pronūciāt. alijs videlicet mira que ista disposita nō nouerunt. fallunt etiam studio fallendi et inuida voluntate qua de hoim errore letant. Sed ne apud cultores suos pōdus auctoritatis amittant vt interpretib⁹ suis signorūq; suoz directoribus culpa tribuat. qñ ipsi decepti fuerint vel mentiti. Nonnūq; vero ipsi maligni spūs ⁊ illusores hoim atq; inuasores salutis eoz solent predicere defectum culture sue. ⁊ ydolorum ruinam quatenus prescij videant quid in singulis regnis aut locis venturū sit. Et quid aduersi sue factioni cōtingere possit. quod etiā illi q̄ gentilium hystorias legūt non ignorāt. Quid igit mirū si iam imminēte temploz ⁊ simulachroz euersione quā ꝓphete dei summi tanto ante pdixerūt serapis demon alicui cultoz suoz hoc de proximo ꝓdidit vt suam quasi diuinationē recedens vel fugiens cōmendari. q; ante dispositiones hoim cogitatione cōceptas per exteriora signa dyabolus deprehendat nō firmissima rōne videnť approbatū. hec Augu. Item Gratianus ca. xxvj. q. v. qō ante. Est inquit quoddam genus ydoloz ex demonū ꝓsultationibus futura predicere. sicut etiam auarus. q; cultū deo debitū minime impendit. ydoloz cultor ab apostolo nominat. Sic illi q̄ futura inueniunt vel demonū cōsultatione. vel quibuslibet pstigijs inuenire laborant diuinitatis iura creaturis attribuunt. Futura eñ prescire solius dei est. qui in sui ꝓtemplatione ⁊ angelos illa prescire facit. vñ Ysa. ait. Priora ⁊ nouissima annunciate mihi ⁊ dicam q; dij estis. Hec ille.

Capitulum LII

Quarta species artis

q magice est phytonomancia. Et est phytonomancia diuinatio p phytones. hoc est p hoies viuos arrepticos et demoniacos. Pro q̄ notandū q; scōm Januen. appollo dictus est phyton. id est diuinator. q; apollo auctor fuit phytonice diuinationis. vnde ⁊ a phytone apolline dicitur phytonicus. a. um. i. diuinator vel incātator phytonico spū plenus. Et phytonissa. i. diuinatrix phytonico spū plena. sed ⁊ diuinatio ista sicut ⁊ alie pdicte est a deo interdicta. Vñ Deut. xviij. ca. Nō inueniat in te qui ariolos scisciteť vel obseruet somnia atq; auguria. nec sit maleficus incantator neq; phytones cōsulat nec diuinos nec querat a mortuis veritatē. oīa eñ hec abhominat dñs. Item Leuiti. xx. Anima que declinauerit ad magos ⁊ ariolos ⁊ fornicata fuerit cum eis. ponā faciē meā contra eā ⁊ interficiam illū de medio ppli mei. Et sequitur. vir siue mulier in quibus phytonicus vel diuinationis fuerit spūs morte morieť. lapidib⁹ obruent eos. sanguis illoz sit sup illos. ⁊ ideo sicut dī. j. Reg. xxviij. Saul abstulit magos ⁊ ariolos de terra ⁊ interfecit eos q̄ phytones habebāt in ventre. ꝫ tñ sicut patet eodē capit. cito post ipsemet ꝓsuluit mulierē phytonissam. ⁊ iō vindicta dei irruit super eum. vnde. j. Paral. xviij. phytonissam ꝓsuluit saul. nec speranit in dño ꝓpter qō interfecit eum dñs. et trāstulit regnū eius ad dauid filiū ysai. Et hec cōsiderās ille nobilis rex Josias q; vt dicit. iiij. Reguz xxiij. phytones ⁊ ariolos ⁊ figuras ydoloz ⁊ immundicias abhominationesq; q̄ fuerāt in terra Juda ⁊ hierm abstulit. De pdictis eñ q̄ttuoz specieb⁹ magis in florario Bartho. titulo de sortilegio sic scribit. Magicā vero artē puto ꝓsistere in incātatōib⁹ ⁊ carminibus ⁊ sacrificijs demonioz in apparentijs fantasticis. in defunctoz allocutōib⁹ ⁊ somniorū interptationib⁹ vel illusionibus. oia ista species heresis sunt. ⁊ qui his spem accomodāt a deo recedūt. ⁊ in religione christiana apostate sunt. hec ibi. Sed hic dubitať. vtrū ars magica sit rationabiliter hoīibus interdicta. i. phibita. Et q; nō multiplicit er suadeť. Et primo sic. ad honorē videť esse dei q; hoies aliqñ virtute nominū diuinoz vel euangelij vel sacramentoz ecclesie possunt demonibus imperare vt eis obediāt. ⁊ ad interrogata respōdeant sed hoc in arte magica frequēter cōtingit. q; demones p virtutē nois dei inuocati ⁊ adiurati. ⁊ ad interrogata ab eis veraciter respondēt. igitur ars ista nō est hoibus rationabiliter phibēda. Item ad artē magicā pertinere videť vti imaginib⁹ ad curaz hominū spectātibus. sed hoc pōt fieri naturaliter. igit ars ista est licita. minor probať per illud qō narrat cōmentator super sortilegiuz. vbi narrat se vidisse quendā qui sculpsit figurā scorpionis in lapide in quattuor eius angulis. luna existente in signo scorpionis. ⁊ quicqd postea impressionem illius sigilli habebat. siue cera siue incensu a morsu scorpionis curabat. sicut ipsemet cōmentator testať se vidisse. Item quondā londonijs quidam dicebatur curari a quartana per imaginē leonis aureā scōm certas constellationes factam. sed hec non fiebant nisi per naturam. igitur vti huiusmodi imaginib⁹ ad curā hominum spectantibus est naturale. et p consequens nō rationabiliter prohibitum. Item irrationabiliter est prohibere illud quod a diuersis est expertum. sed diuersi sunt experti q; quedaz negocia malos euētus denūciant. sicut obuiare lepori signat malum ⁊ obuiare bufoni bonum. Item multi ꝓbauerūt q; occursus religiosi est frustratio artis venationis. igitur licet illo vti. ⁊ scōm hoc pcedere vel dimittere. Item vestes corrodi a soricibus signat q; hō cito a domo sua recedet. et multa huiusmodi habenť pro expertis. ⁊ maxime a multeribus quibus plus vacat talia considerare. q̄ sunt signa infortunij. igit irrationabile est talia prohibere. Item narrat Petrus comestor in hystoria ecclesiastica sup euāgelia. q; inter iudeos fuerūt quidam exorciste qui per exorcismos factos a salomone demones ejiciebant. ⁊ maxime apposita radice cuiusdam herbe in naribus obsessi. igitur hoc videtur naturale. Et confirmat quia dicit cōmuniter q; herba Johannis que ⁊ perforata dicitur fugat demones per naturaz. Item confert vis naturaliter

caracteribꝫ ex signis ⁊ stellis celestibꝫ. sed cū re naturali vti licet applicādo ad effectū cōsequentē sequit̄ q̄ ars ista est licita. ¶ Ad oppositū est bea. augustinus. ij. de doctrina christiana vbi dicit q̄ ad superstitiōem ptinēt volumina magicarū artiū. ⁊ ligature q̄ medicoꝝ quoq; disciplina ꝓtemnat siue int̄ ꝓtationibꝫ siue in quibuscūq; notis quas caracteres vocant. Dēs inquit hmōi obseruationes pertinēt ad quedā pacta significationū cū demonibus inita. ex quo sequit̄. q̄ ars ista est oīno illicita. ¶ Ito dicit̄. q̄ hanc questionē monet Holgot in lectura libri sapiētie lec. cxcj. ⁊ rñdet concedēdo questionē. Vñ inquit ars magica dicit̄ illa superstitiosa obseruātia qualiscunq; fuerit q̄ auxilio vel cōsilio demonū ad hoc p̄cationibꝫ vel pactionibus notatorū complet̄. Vbi primo est sciendū q̄ demones antiquitus tempore ydolatrie multas obseruantias hominibus reuelarunt ad certos effectus causandos. quos effectus demones causabant ad decipiendū homes ⁊ cōtrahendū cū hoibus familiaritatē ad fallendos eos finaliter. ⁊ inter talia videtur ars natatoria locū tenere. per quam artē suadet̄ omnē scientiā possibilem posse homini acquiri per impfectionē quarundā figurarū ⁊ orationibus dicendis cum quibusdam obseruationibus. sed ars ista vel totaliter inefficax est qđ mihi est credibile. vel per reuelationē demonū potest haberi illius artis ꝑncipijs obseruatis. que sunt valde difficilia. sicut patet artis codices intuenti. ¶ Ulterius est notandum q̄ inter ea que sunt hoibus per demones reuelata quedam cōtinent expressas demonū inuocationes sicut patet de modo includendi spūs. et in alijs demonū scisitationibꝫ. ⁊ quedam alia seruitia in exhibitione rerū. et in sacrificijs demonijs exhibitis. ⁊ quedam cōtinent alias vanitates que oīa demones ordinauerūt. Demones cm̄ accedūt homes non coacti sed sponte. ⁊ quasi ex quodā pacto efficiunt effectus quos antiquitus ꝓmiserūt. ⁊ in talibus consistit tota ars magica. ¶ Insuper est notandū q̄ talia que obseruant̄ respectu futurorū euentū. vel obseruant̄ vt cause euentū. vel vt signum euentū tm̄. si sicut caute. considerandū est aūt an illud obseruat̄ qđ taliter posset esse vera causalitas respectu futuri euētus qui expectat̄. vel nō si sic nullū peccatū est illud obseruare. sicut si videmus aerem nebulosum nimis. dicim⁹. erit nix. pluuia vel grando vel aliquid tale. Si vero nulla causalitas posset intendi. sed tm̄ diceret̄ q̄ illud signat talem euentū futurū. sicut q̄ pice garriunt dicitur q̄ signat aduentus hospitū. sed q̄ illa signatio sicut cetere huiusmodi nō sunt a deo instituta. dicūt doctores q̄ hmōi obseruationes signoꝝ sūt introducte ab humana vanitate cooperante demonū malicia qui gaudent implicare homines vanitatibus ⁊ erroribus ⁊ ideo sunt omnino illicite. vñ primo casualiter accidit q̄ tale signū talis euētus seq̄batur. sed postea q̄ homines ceperunt nimis talibus indulgere. multa sequebant̄ per cooperationes demonū. vt homines magis fierent curiosi et artius essent in talibus superstitionibus radicati. Qualiter aūt discerni possit an ex arte magica seq̄tur effectus. vel ex natura rerū creatarū est in quibusdam casibus nimis difficile. q̄ tm̄ sic est q̄ nulla causalitas naturalis inuenit̄ quare effect⁹ talis sequi debet. ⁊ aliq̄d admisceat̄ qđ necessario tale effectū causare nō hz ex sua natura. cuiusmodi sunt figure. caracteres vel voces extranee. q̄ oīa genera liter spectāt ad quedam pacta antiquitus inter demones ⁊ homes ꝓstituta. tūc verisimile est immo et verū est q̄ ex arte magica sequat̄ talis effect⁹. sicut est de incantationibus serpentū. in qua exquo nulla causalitas apparet q̄re voces tales qualescunq; fuerint. faciāt serpētes expectare. nec serpēs intelligit quid ꝓferat. vident tales incantationes effectū sortiri a demonibus. ⁊ sunt reliquie veteris ydolatrie. Inuocationes etiā q̄s vetule faciūt pro infirmitatibus curādis q̄ noia barbarica. vel extranea ⁊ obseruatiōes inefficaces sortilegia siue magica sūt q̄uis admisceant̄ quedā ẏba de deo vel de euāgelio. si quis aūt ꝓra infirmitates appendi faciat nomē christi. vel ẏba euāgelij ex simplici deuotione. vt deus adoret̄. ⁊ vt ad eoꝝ apprehēsionē patientē citius iuuent ꝓpter eius deuotōem nō est periculū q̄uis talia ad expellendū infirmitates nō ordinantur directe. sed q̄ putat̄ q̄ illa scḗptura ex ꝓpria virtute curat infirmū. similiter q̄ cū illis ẏbis euāgelicis admisceant̄ caracteres ignoti ⁊ noia extranea. similiter cū non pmittit̄ q̄ scripturā illā portās sciat qđ scribit̄. tūc non est dubiū quin est superstitiosū Unde Chrys. ope. imp. omel. xl. Sacerdotes inqt nr̄i hypocrite ex eo q̄ volūt ab hoibus videri iusti quedā phylacteria alligant circa collū. quidā autē ꝑtē euangelij scriptā circa collū appendut. ꝙ dic sacerdos insipiēs. nōne euangelū quotidie legit in ecclesia ⁊ audit̄ ab hoibus. cui igit̄ in auribꝫ posita euāgelia nihil ꝓsunt. quō possunt eum circa collum suspensa saluare. vbi est virtus euāgelij in figuris litterarum. an in intellectu sensuum. si in figuris bene circa collum suspendis. scilicet in intellectu. igitur melius in corde posita ꝓsunt q̄ circa collū suspēsa. Hec ille. Item vt dicit Raymundus et ponit̄ in flora. Bartho. titulo de sortilegio. Si aliq̄s colligat herbā medicinalē cum symbolo vel oratione dñica. vel scribat in carta symbolū vel orationem dominicam. ⁊ huiusmodi vt ponat sup aliquē infirmum. vt sic in istis tm̄ deus creator omnium adoret̄. non reꝓbatur. dummodo nulla superstitiosa obseruantia immisceatur. Hec ille.

¶ His visis ad primā rationē in oppositū questionis cum dicit̄. ad honorem dei est. ⁊ cetera. Dicēdum est q̄ non ad honorem dei est q̄ homines talia faciant ad querendum auxilium vel consilium a demonibus. immo est cōtra deū bellū inducere. expellere em̄ demones de corporibus hoīm quos verant bene licet. sicut faciūt exorciste diuina virtute cooperante. sed non licet demones suscipere vt doceant hoes quecunq; remedia. vt iuuēt ad quē cunq; effectū. Et sic dicit̄ q̄ aliqui sancti fecerūt demones ad effectus iuuare. sicut patet de apostolis qui fecerunt demones ydola in q̄bus degebant cōminuere. dicendus est q̄ apostoli hoc fecerunt domino dispēsante ⁊ miraculose cooperante. ¶ Sed ad scḗm de imaginibus curātibus infirmitates artificialiter ad hoc ꝓpositis difficile est dicere q̄d sit

verū ꝓpter mirabiles operationes corporū celestiū qz hoc est certū q nihil est homini illicitū qđ p naturā potest. Etē verū est q res naturales formas z virtutes cōsequunt ex corporibus celestibus. sed tñ imagines artificiales nullā vtutē habere pñt a corporib⁹ celestibus nisi quā habent ex rōne materie. Figura aūt nō est principiū alterādi res naturales. z ideo nullā aliā virtutē curandi hz aurū talis figure vel imaginis ꝙ aliud aurū alteri⁹ figure. Vnde sicut dicit sanctus Tho. ij. ij. q. xcvj. arti. ij. z allegat aug. x. de ciui. dei. q opinio porphirij falsa fuit de hmōi imaginibus ꝓstruendis. Ad̄ inquit in quacunq materia fuerint nisi forte ipi habeant efficaciam naturalē oēs hmōi imagines superstitiose sunt z magice. z ideo si aliquē aliū effectū habeant ꝓter naturalem ꝙ infirmitatibus curādis. hoc est ex opatione demonū q̄ sunt ludificatores hominum scōm aug. In cuius rei signum oportet illis imaginibus quasdaz caracteres imprimi. qz aliter nihil effectualiter operarent. Sed vt dictū est figuratio nō est actionis naturalis ꝑncipiū. Et no. q hec est differētia inter imagines nigromāticas z astronomicas q in factura nigromāticaꝝ imaginū fiūt expresse quedā inuocationes demonū q̄ pertinent ad expressa pacta cū demonibus inita. sed in factura astronomicarū imaginū sunt tacita pacta cū demonibus per quasdā caracteres z figuras ab ipsis demonibus adinuētas ad quarū caracterū factionem demones facientibus suffragant. ¶ Ad terciū dicit q tales obseruantie sunt a demonib⁹ tradite. nō em̄ sunt tales obseruātie cause talium euentuū sed signa tm̄. z non sunt signa naturaliter instituta nec a deo ordinata. igit ab hoc vel ab angelo. ꝛ nō ab hoie nec ab angelo bono. igit ab angelo malo. Vnde cū nulla causa vel ratio naturalis potest eē quare obuiare lepori signat malu. bufoni signat bonū. nec aliq̄ rō naturalis vel cā pōt assignari q̄re occursus religiosoꝝ impediret venationē. qđ est licita z personis ꝙuenientibus licite exercet. manifestū est q hoc credere est superstitiosum z erroneū. et hoc etiā manifestum est ex frequēti falsitate signi. Et sic patet q hoies frequēter decipiunt p demonum cooperationes ꝓpter eoꝝ falsam credulitatē ꝓcedentē. z ideo obseruatoribus taliū multa incōmoda accidūt. ꝓpter eoꝝ falsam fidem q̄ aliq̄ qui de talib⁹ nō crāt nullaten⁹ patiunt. ¶ Ad quartum constat salomonē ydolatrā aliqñ fuisse. vnde possibile est suos exorcismos per demones ordinatos fuisse. z iō sunt illiciti. Et q̄tum ad hoc q dr q quedā berba fugat demonē. dicendum est q nulla vtus nature corporee lapidis metalli ligni vel herbe pōt demonē ad aliquid ꝓpellere q̄uis fingat se cōpelli. z homini aliquo modo subdi vt per hoc familiaritatē cū hoie contrahat vt finaliter eū fallat. Vnde dyabolus dupliciter homini seruit. Primo spōte vt eū decipiat. alio mō coacte a superiori spiritu sicut iudei dixerūt de christo. In beelzebub ꝑncipe demoniorꝝ ejcit demonia. Luc. ij. Ad quintum dicit q figuris z caracteribus nulla vtus actiua a stellis pōt imprimi. cū non sint res distincte a rebus figuratis. si aūt dicit q ipsis rebus imꝑmit vtus ꝓpter figurā vel caracterē. dicendū est q hoc sit per pacta antiquitus per demones inita vt superius tactū est z̄c. Predictā questionē cū omnib⁹ suis argumētis p z cōtra. ac etiā respōsionibus finaliter habet Holgot vbi supra. lec. cxcj. z̄c.

Capitulum LIII

Secundum genus diuinationis est qđ fit magis tacita demonū inuocatione in rebus inanimatis p signa quedā z figuras q̄bus futura ꝓnunciant z occulta demonstrant. q̄ si fiant in aliquo corpe terrestri puta i vngulne vel metallo seu lapide pollito siue speculo tunc dicit geomancia. si aūt in aqua tūc dicit ydromancia. si aūt in aere tūc dicit aeromancia. si aūt in igne tūc dicit pyromancia. si aūt in viscerib⁹ animaliū aris demonū immolatoꝝ. tūc dicit ariolum siue aruspicium. si vo pmorus aut voces aut um vel quozūcūq animaliū tūc dicit augurū siue auspiciū. quasi auiū garria siue auiuz spicia. z hec oia damnant z ꝓhibent in sacra scriptura. vñ Leuitī. xix. dicit dñs. Nō augurabimini nec obseruabitis somnia. nec declinetis ad magos. nec ab ariolis aliqđ scisciteminī vt poluamini p eos z̄c.

Capitulum LIIII

Tercium genus diuinādi est absq̄ demū inuocatione. nō tñ aliquū est a superstitione. qđ fit per signa quedam vel figuras visui occurrentes ex dispositioni in humanis corporibus vt p sternutatōez z oscitationē hominū saltusve membroꝝ qđ dicit salizatorium quasi membroꝝ saltatio. Vnde Augusti. Salizatores inqt vocati sunt q dum eoꝝ membrorū quecūq partes saliērint aliquid sibi exinde ꝓsperum seu triste signari predicunt. Hec august. z ponit in cano. xxxj. q. iij. duo autem. Si aūt ex liniamentis manus considerantis fiat diuinatio. tūc dicitur cyromancia. a cyros quod est manus z mantia quod est diuinatio. Si aūt ex quibuscunq figuris in spatula apparētibus fiat diuinatio ad aliqđ precognoscendum. tunc dicitur spatulamantia. si vero circa verba hominum alia intētione dicta q̄ sonant que quis torquet ad futura que vult precognoscere. tunc vocat omen. z ad hoc genus diuinādi pertinet superstitiosa illa prenosticatio que fit ex cōsideratione eoꝝ que eueniunt ex quibusdā conjecturis que ab hominibus ad aliquod occultum precognoscendum siue inquirendū quadam serie vel quodam ordine fiunt siue per tractationē punctoꝝ. quod pertinet ad artem geomantie. siue per cōsiderationē figurarum. que ꝙueniunt ex plumbo liquefacto z in aquā ꝓiecto. siue ex quibusdaz cedulis scriptis z in occulto repositis dū ꝓsiderat quis vnā vel aliam vel certam determinatā illaruz accipiat. vel etiam ex festucis inequalibus ꝓpositis quis maiorem vel minorem accipiat. vel ex talorū ꝓiectione quis plura puncta ꝓjciat. vel dum etiam considerat quid aperiēti librum pmo occurrat vel etiam si quid aliqđ sibi fiat his ad inquirendū aliqđ quod sic oino occultum. tūc hec species diuinationis vocatur sortium vel sortilegiū quod vt dicit sanct⁹ Thomas in summa. parte. ij. quest.

xcv. Omnino christianis phibet. Ñ Isidorus et ponit in cañ. xxvj. q. j. sortilegi. Sortilegi int sūt q sub nomine ficte religionis pfitent per quasdā sortes quas scientiā diuinationis sanctoꝝ seu apostoloꝝ vocant. aut quarūcunq scripturarū inspectione futura promittūt. Quod autē sortes exquirere pctm nō sit exemplis et autoritate pbat. Cum eñ achar de anathemate furtim surripuisset. et ob eiº pctm ppl's cesus apud Hay terga dedisset. ꝑcepit dñs Iosue vt sortibus exquireret quo peccāte populus in manibus hostiū cedere meruerūt Iosue preceptū diuinū accipiens misit sortes primū sup tribus. deinde sup familias. demū super personas z ita cecidit sors sup achar. Saul q̄q cū pugnans cōtra philisteos iurasset se interfecturū quēcunq̄ q̄ ante solis occasum de ppl'o comederet. sorte deꝑ hendit Jonathan filium suū mel comedisse quod ceptro acceperat quē cū morti tradere vellet ppl'o supplicante renocauit sententiam. Et Ionas quoq̄ cū a facie domini fugeret. a nauta sorte deprehensus in mare defectº. a ceto est absorptus. De zacharia etiā legit q̄ sorte exijt vt incēsum poneret. Mathias vero similiter a beato petro sorte in apostolatum z in iude successorem eligit. Quod ergo tantoꝝ exemplis probat patet malū nō esse. Ñ z beatus Augustinus in libro psalmorū. Sors inquit nō est aliquid mali. sed res in humana dubietate diuinā iudicās voluntatē. His itaq̄ respōdet Isidorus. Anteq̄ in euangeliū clarescceret multa permittebant. q̄ tpe perfectioris discipline sunt penitus eliminata id est expurgata. Copula nāq̄ sacerdotalis vel etiā ꝓsanguineoꝝ nec legali nec euāgelica vel apostolica autoritate prohibet. ecclesiastica tamē lege penitus interdicitur. sic sortibus nec mali inesse ex lege antiqua monstrat. prohibet tamen a fidelibus. ne sub hac specie diuinationis ad antiquos ydolatrie cultus redirent. Hec ille. Item Beda sup actus apostoloꝝ. z ponit in cano. xxvj. q. ij. nō exemplū. Non exemplū inquit Matthie. vel q̄ Jonas sorte deprehēsus sit indifferenter sortibus est credendum. tamē priuilegia singuloꝝ vt ait Hieronymus cōmunem legem omnino facere non possunt. si qui non necessitate aliqua cōpulsi deū putant sortibus exemplo apostolorū esse ꝓsulendū. videāt hoc ipsos apl'os nō nisi collecto fratrū cetu. z ꝑcibus ad deū fusis egisse. Hec ille.

Capitulum LV

Quartum genus diuinandi z quasi licentissimū est illud qō fit per ꝓsiderationē situs z motus planetaꝝ z siderū. qō pertinet ad astrologos. q̄ z genethliaci siue mathematici atq̄ chorioscopi nuncupant propter naturalium cōsiderationē dierū z horarū. sed hoc genus diuinandi similiter vt predicta damnatur per doctores. scz per augustinū scō de doctrina christiana. Itē in suo enchiridion. Itē de ciuitate z li. ꝓfessionū. Itē sup genesim ad litterā. Item per basilū. Itē per ysidoꝝ lib. viij. etimologiarū ac etiaz per alios doctores multos in astronomia expertos. Item cuilibet in talibus diuinationib? ipem ponenti dicit dñs per ꝓphetā Isa. xlvij. Sta cum incātationibus tuis. z cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescētia tua si forte quid ꝓfuit tibi. aut si possis fieri fortior defecisti in multitudine consiliorum tuoꝝ stent z saluent te augures. celi igit cōtemplabantur. sidera supputabant mēses vt ex eis annunciarent ventura tibi. Ecce facti sunt sicut stipula. ignis cōbuſſit eos nec liberabunt animam suam de manu flāme. De illis eñ qui hoc genere diuinationis vtuntur dicit beatus augustinus. z ponit in cano. xxvj. questi. iiij. Duo aūt. sic scribit. Astrologi inquit sūt eo quia in astris augurant. genethliaci siue genesiani appellati sunt propter natalicioꝝ considerationes dierum. Geneses id est nativitates hominum per duodecim celi signa describuntur. siderū quia cursus nascentium moꝛes actus z euentus ꝑdicere conantur. hoc est quis quali signo fuerit natus. aut quem effectum habeat vite qui nascitur interpretantur. Hi sunt qui vulgo mathematici vocātur. cuius superstitionis genus constellationes latine vocant id est nationes siderum quo se habent cum quisq̄ nascitur. Isti autem stellarum interpretes magi nuncupant. sicut de his legitur q̄ in euāgelio natum dominū annunciauerunt. postea hoc nomine soli mathematici dicti sunt. cuius artis scientia vsq̄ ad christum fuit concessa vt christo edito nemo exinde nativitatem alicuius de cetero interpretetur. Hec augustinº. Sed sicut dicit Linco. in suo exameron. super illud Genes. j. Fiant luminaria in firmamento celi z diuidant diem ac noctem. z sint in signa z tempora ꝛc. ad aeris dispositiones ꝗtū ad pluuias ventos nines z grandines ꝛc. z ceteras impressiones licitū est iudicare z prenostica re futura q̄ soliditatem habent veritatis. Sed quo ad actus moꝛesq̄ humanos qui consistunt in libero arbitrio humano vanū z ꝓphanū ē iuxta signa siderea que fingūt mathematici aliquid certū iudicare etiam dato contra veritatem q̄ constellationes haberent effectū z significationē super opa liberi arbitrij. z sup euentus qui dicunt fortuiti aut super moꝛes hominū. q̄ non est possibile mathematicuz de talibus certitudinaliter iudicare. vnde z post longā concertatōem cōtra genetalicos atq̄ mathematicos sic prenosticantes tandē ꝓcludit p rōnes validas q̄ ꝓnosticantes sunt seducti z seductores effecti. z eoꝝ doctrina impia est vana z ꝓphana. dyabolo q̄ dictante scripta. Ñ aug. z ponit in ca. xxvj. q. v. nec mirū. His inquit ponētis p diabolū fallaciā illudit curiositas humana. qñ id imprudēter appetūt scire qō nulla rōne cōpetit eis inuestigare. hec ꝑās immūdis spiritib⁹. ideo dat vt puersos sibi aptent. hoc est prauos hoies seducāt. illos q̄ spernūt veritatē z credūt mendacio. z iuxta pauli sententiā sanaz doctrinam non ferūt. sed ad sua desideria coaceruant sibi magistros pruriētes auribus. z a veritate quidem auditū auertentes. et ad fabulas aūt ꝓuertunt onerati peccatis suis ducentes varijs desideriis semp discentes z nūq̄ ad scie veritatē peruenientes. Quēadmodū eñ iamnes et mambres restiterūt moysi. ita z isti resistūt veritati hoies corrupti mente reprobi circa fidem. sed vltra nō ꝓficiēt. Insipiētia eoꝝ manifesta erit oibus

hominibus sicut illoꝝ fuit. nec ideo quisq̃ credere debet quoslibet eoꝝ magicis artibus aliq̃d facere posse sine ꝓmissu dei. q̃ omnia q̃ fiunt aut iusto iudicio facit aut ꝓmissu suo ita fieri sinit q̃ ꝓdicti magi similia legunt fecisse moysi. q̃ virgam suã ꝓiecit & uersa est in draconẽ. ꝓiecerũtq̃ singuli virgas suas q̃ cõuerse sunt in dracones. sed deuorauit virga aaron ꝑgas eoꝝ. nõ em̃ fuerũt creatores draconuꝫ nec magi nec angeli mali quorum ministerijs illa operabant. insunt em̃ rebus corporeis ꝓ oia elementa quedã occulte seminarie rõnes. q̃bus cum data fuerit opportunitas talis atq̃ causalis ꝓrumpunt in species debitas suis modis & finib⁹. & sic non dicunt angeli qui ista faciunt animaliũ creatores. sicut nec agricole segetũ vel quarũcunq̃ gignentiũ in terra creatores dicẽdi sunt q̃bus nouerint prebere quasdaꝫ visibiles opportunitates & causas vt illa nascant. quod autẽ isti facilit visibiliter hoc illi inuisibiliter. deus ꝑ omnus est creator q̃ causas ipsas & seminarias rõnes rebus inseruit. hec augu. Et iõ merito idem augustinus et ponit in canone. xxvj. q. ij. non exemplũ. Mõ sunt inquit obseruãda que a diuinis percipiunt. q̃bus ea contingat euenire q̃ ab eis ꝓnunciant. nã vt dicit beatus Grego. in ca. xxvj. q. v. si quis ariolos. Si q̃s inquit ariolos aruspices vel incantatores obseruauerit aut phylacterijs vsus fuerit anathema sit. Admoneant igit fideles sacerdotes populos vt nouerint artes magicas & incantationes nullũ remediũ posse conferre quibuslibet infirmitatibus hoim neq̃ languẽtib⁹ vel claudicãtibus vel etiam morbidis. sed talia sunt laquei & insidie antiqui hostis. q̃bus gen⁹ humanuꝫ nitit decipere. & iõ qui talia fecerit si clericus est degradet. si vero laycus anathematisat. hec Grego. Itẽ btus Aug⁹. & ponit in canoñ. xxvj. q. ij. q̃ sine. Qui inquit sine saluatore vult habere salutẽ. & sine vera sapiẽtia estimat se prudentẽ fieri posse. non sanus sed eger erit. non prudẽs ꝫ stultus & demõs ꝓmanebit. ac ꝓinde omnis inquisitio et ois curatio q̃ a diuinis & magicis vel ab ipis demonijs in ydoloꝝ cultura expetit mos potius dicẽda est q̃ vita & qui ea sectant si se non correxerint ad eternã ꝑdicationẽ tendũt. dicẽte psalmista. Dẽs dij gentium demonia. Qui ꝓceptos hoies alios decipe quotidie gestiunt vt perditionis sue faciant eos participes. itaq̃ hec vanitas magicarũ artiũ ex traditione malorum angelorum in toto orbe terraꝝ plurimis seculis ꝓ quandã scientiã futuroꝝ & inferoꝝ & ꝓ inuẽtiones earum inuenta sunt aruspicia auguratõnes nigromancie. et ipsa que dicunt oracula. hec Augu. Ad hoc em̃ quartũ genus diuinationis ꝑtinet diuinatio horascoporum. & dicunt horascopi horaꝝ inspectores q̃ dies & horas in agẽdis negocijs operibus q̃ custod iunt. & quid per singula tpa obseruare debeat hõ intẽdunt. De q̃bus dicit apls ad Gal. iiij. Dies obseruatis & menses & terrã & annos. Vnde timeo ne forte sine causa laborauerim in vob. Super q̃ dicit in flora. Bartho. titu. de sorti. Dies obseruant qui dicũt die hac siue tali die vel tali non est aliquid inchoandũ. menses aũt colunt qui cursus lune pscrutãtes dicunt tali luna nõ est aliquid inchoandũ. annos aũt obseruant q̃ dicũt. nouus annus est. kalende sunt ianuarij. non licet hoc vel illud facere. Hec igit predicta obseruãt q̃ certis dieb⁹ vel mẽsibus vel annis volunt aliq̃d vel nolũt inchoare quasi fausta vel infausta sint tempora. hoc est q̃ si felicia vel infelicia siue felicitatẽ vel infelicitatez hoibus cõferentia sint tempora sed nulla debet eẽ suspitio harũ rerũ. sed potius considerandũ est q̃ sicut dicit Augustinus. & ponit in canone. xxvj. q. vij. quis existimaret. Intelligat lector ad tantũ periculũ ani me pertinere superstitiosas temporũ obseruationes vt dicat apls. Timeo ne forte sine causa laborauerim in vobis. qõ q̃uis in tanta celebritate atq̃ auctoritate per orbẽ terrarũ in ecclesijs legatur plena sunt tamẽ cõuenticula nostra horibus q̃ temporã rerũ agendarũ a mathematicis accipiũt. hec Augustinus. Item temporum obseruatores dicunt q̃ aliqui sunt dies prohibiti in q̃bus nulla opera. nec aliqua itinera sunt inchoanda. Contra quos in flora. Bartho. titulo de sortilegio sic scribit. Dies egyptiacos qui in kalendario dicunt dies mali sine ꝓhibiti. penitus non debemus obseruare. quoniam illa percussio populi dei vnde dies illi acceperunt nomen nõ fuit naturalis. nec ex aliquo aspectu orbis. sed fuit supernaturalis & etiam nõ fuit vniuersalis. sed quantũ ad populum dei qui sub pharaone morabat in egypto. quod patet ex eo q̃ percussio illa non cadebat nisi super viros ibi existẽtes et nõ super omnes. sed tm̃ super subditos pharaoni. Si igitur percussio illa non fuit naturalis. nec vniuersalis. sed in populo determinato & totũ transumit. nihil de illis diebus debemus obseruare. et ex hoc q̃ scribit in kalendarij s nullus debet moueri. q̃m ecclesia scribit huiusmodi ad memoriam tm̃. et nõ ꝓpter aspectũ malignorũ. Error igitur et curiositas consistit in obseruatione dierum illoꝝ. Insuper et in lege canonica prohibent obseruari. Vnde Augustinus & ponit in ca. xxvj. q. vij. nõ obseruabitis Non obseruabitis inquit dies qui dicunt egyptiaci aut kalende ianuarij in q̃bus cantilene quedã & cõmessatones ad inuicẽ & dona donant quasi in ꝓncipio anni boni. id est fati fortune auguria. aut alicuius mẽses. aut tempora. aut dies. aut annos. aut lune solisq̃ cursum. quia quicunq̃ eas & quascũq̃ diuinitiones. aut fata id est fortuita. aut augurias obseruat aut attendit aut consentit obseruãtibus inutiliter & sine causa magis ad sui damnatõem q̃ ad salutem tendit. siue per quosdam numeros litterarum et lune. siue per pytagoricam nigromantiam egrotantiũ vitã vel mortem vel ꝓspera vel aduersa futura inquirere. siue qui attẽdũt somnialia scripta. & falso danielis noie intitulata. et sortes que dicunt sanctoꝝ apostolorum. et auguria autum. aut aliqua ꝓ domo facienda. aut coniugia copulanda. aut collectionibus herbarum carmina dicunt. aut pictoriales ꝓ quarũis infirmitate scriptas super homines aut animalia ponũt ꝓeter symbolũ et orationem dominicaꝫ. aut magicis falsitatibus credunt. aut ad domos talia exercentes vadũt. aut eas in suas domos introducunt. vt talia ab eis interrogent. sciant se fidem christianam & baptismuꝫ q̃uarticasse. & paganos ac etiam apostatas id est retro abeũtes & dei inimicos irã dei graviter ineter-

num incurrisse. nisi p ecclesiastica beneficia emendati deo omnipotenti reconcilientur. Dicit enim apostolus. j. ad Corinth. j. Sive manducatis sive bibitis vel aliud quid faciatis. omnia in glorią dei facite. hec beatus Augu. Item zacharias papa. ꝛ ponitur in canoñ. xxvj. q. vij. si quis kalendas. Si quis inquit kalendas ianuarij ritu paganoꝝ colere. vel aliquid plus noui facere ꝓpter nouū annū aut mensas cum lampadibus vel epulis in domibus ꝓparare. ꝛ per vicos ꝛ plateas cantatores et choros ducere ꝓsumpserit anathema sit. hec ille

Capitulū LVI

Quinta filia inanis glorie est discordia.

Et est discordia cordiū sive mētiū separativa dissensio. ¶ Pro quo notandū q̄ dupliciter contingit fieri discordiam. Primo persone. ſ. quando quis scienter ꝛ ex intentione dissentit ab aliquo in his q̄ ptinent ad honorem dei. vel vtilitatem ꝓximi. ꝛ talis discordia quandoq̄ accidit esse peccatum ex parte vnius discordantiū tm̄. vtputa cum vnus habeat opinionem bonam. cui alius scienter ꝛ ex intentione resistit. sicut Elimas magus dissensit ꝛ restitit Paulo Actū. v. Cui dixit Paulus. O plene omni dolo ꝛ omni fallacia fili diaboli inimice omnis iusticie non desinis subuertere vias domini rectas. Et q̄n q̄ est peccatum ex parte vtriusq̄ vt cum vterq̄ scienter ꝛ ex intentione resistit veritati. vnus tenens vnam opinionem. ꝛ alius diuersam. quarū vtraq̄ est contraria veritati. Et oritur talis discordia vt plurimū ex superba ꝓsumptionis domina. q̄ quis etiā aliquando oriatur ex inuidia. quia dum quis appetit alios potētior sive excelsior apparere. alienis operibus. dictis ꝛ volūtatibus nititur dissentire ꝛ talis discordia directe opponit concordie que ē effectus charitatis. ꝛ sp est peccatū mortale. Vñ ad Gala. v. Dissensiones. ſ. discordie ponūtur inē opera carnis. de quibus dicitur ibidē. Qui talia agūt regnū dei non cōsequūtur. Et nimirū. Nam vt dicit beatus Grego. in suis pastoral. Discordes tam diu nullū boni operis sacrificiū deo immolant q̄ diu a ꝓximoꝝ charitate discordāt. Vnde Cypria. ꝛ ponitur in cano. dist. xc. neq̄. Neq̄ inquit ad cayn neq̄ ad eius munera deus respexit. neq̄ eī habere deum pacatum poterat. qui cuz fratre nō pacem sed zeli discordiā habebat. Quam igitur pacē sibi promittūt inimici fratrū. que sacrificia celebrare se credūt emuli sacerdotū secum esse xp̄m cum collecti fuerint. opinantur his qui extra dei ecclesiam colligūtur. Tales etiā si occisi in cōfessione nominis xp̄i fuerint macla neq̄ absolutiē. inexpiabilis ꝛ grauis culpa est discordia q̄ neq̄ passiōe purgatur. hec ille. In cuius cōfirmationē dicit ap̄lus j. ad Corinth. xiij. Si distribuero in cibos pauperū oēs facultates meas. ꝛ si tradidero corp9 meuz ita vt ardeā. charitatem aūt nō habuero nihil mihi ꝓdest. Nā vt dicit bea. Gre. sup Ezechie. omel. viij. Necesse inquit est q̄tenus a pace cōcordia nū q̄s recedat. Vñ triplr paulus admonet ad Hebre. xij. di. Pacez sequimini cū omnib9 ꝛ sanctimonia sine qua nemo videbit deū. Nō aūt nihil sine concordia deo placeat. ipa p se veritas testat ꝛ demonstrat dicens. Si offers munus tuuz ad altare ꝛ ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te relinque ibi munus tuū ante altare. ꝛ vade prius reconciliari fratri tuo. ꝛ tūc veniens offeres munus tuū. ecce a discordantib9 accipe nō vult sacri sacrificiū. holocaustum accipere recusat Hinc igit perpendite quantū sit malū discordie. p qō ꝛ illō abijcit p qō culpa latrat. Electi vō semper sunt in charitate cōiūcti. ꝛ hec eadē eoꝝ charitas sonū laudis reddit auctori. hec ille. Et p eo q̄ deus vellet omēs hoies a superbia ꝛ discordia eē retractos ꝛ in humilitate ꝛ charitate esse coniūctos. ideo vt dicit bea. Gre. sup Ezechie. x. Nō vni dantur omnia ne in superbiam elatus cadat. q̄ huic dat qō tibi nō dat. ꝛ tibi datur qō illi denegat. ꝛ dum iste cōsiderat bonū qō habes ꝛ ipe non habet. te sibi in cogitatōne ꝓferat. Et rursum. dū tu habere illum cōspicis quod ipe non habes. illum tibi cogitatione tua ꝓferas ꝛ fiat qđ scriptū est. superiores si būnuicē arbitrantes. Et sequitur. Hoc itaq̄ oīpotens deus agit in cordibus hoīm qō facit in regionibus terrarū. poterat eī cuilibet vni regioni fructus omnes tribuere. q̄ si vna q̄libet regio alterius regionis fructus non indigeret cōmunionē cū altera nō haberet. Vñ fit vt huic regioni vini alij regioni olei abūdantiam tribuat. hanc multitudine pecudū. illam vō vberrate abūdare faciat frugū. ꝛ cū illa defert qō ista nō habet. ꝛ ista reddit qō illa nō detulit p cōionem gratie sibi simul etiā diuerse terre sunt coniuncte. sicut igit regiones terraꝝ. ita sunt mentes sanctoꝝ q̄ oū vicissim sibi cōferūt qō acceperūt quasi fructus suos regiones regionib9 impendūt vt in vna omnes charitate iūgatur. hec Grego. ¶ Secūdo mō accidit discordia inter aliquos p accidens videlicz cū q̄ritur in cōsultatione q̄d sit magis expediens. p defensione vel cōseruatione iusticie. Et vnus dicit vnū ꝛ alius dic aliud. sic tñ q̄ vterq̄ intendat honorē dei vel bonū proximi. Et hec discordia est potius dissensio opinionū q̄ volūtatū. ꝛ sic nō ē pctm̄ vel saltem veniale. nisi talis discordia fit cū errore circa ea que sunt de necessitate salutis vel nisi indebita pinacia adhibeatur. qz aliē nō repugnat virtuti charitatis. q̄ ē vnio volūtatū ꝛ non opinionū. ꝛ talis dissensio accidit inter paulum ꝛ barnabam. Vñ Actu. xv. dr. pfecta est dissensio inē paulū ꝛ barnabam. ita vt discederent abinuicem. quod forsitan contingit ex diuina prouidentia vel ex infirmitate humana.

Capitulū LVII

Sexta filia glie inanis est contentio.

Et est cōtentio oratio acris ad cōfirmandū vel cōfringendū dicta aliena sive ꝓpria cū clamore. cū eī q̄s cōtentiose impugnat dicta aliena. vl̄ ꝓprie confirmat ꝓpria. ꝛ stat firm9 in sensu suo nolēs vinci. p̄z q̄ ꝓpriā glorią q̄rit. ꝛ ideo talis cōtentio ponit filia inanis glorie. ¶ Et nota q̄ multiplex ē contentio. Pria ē eī cōtentio vtuose pfectōis. scda ē ptentio ꝛrioſi certaminis. tercia ē cōtentio tumorose elatōis. q̄rta ē cōtentio litigiose reputationis. ꝛ q̄nta ē contntio

clamorose disputationis. Prima ē contentio bonor vtuose penitentiū. De q̄ dicit xp̄s Luce.xiij. Contendite intrare p portā angustaz. vbi fm Motyngb. cōtendere accipit p conari siue festinare. et est sensus. Contendite intrare cc̄.i. in magno conatu festinate priam agere vt mereamini coronari. Secūda est contentio vigorose pugnantiū. de q̄. j. Cor. ix. Sic q̄ in agone cōtendit ab oibus se abstinet. z illi vt corruptibilem coronā accipiāt. nos autem incorruptam. Tercia ē contentio supbor inaniter gloriantiū. de q̄ Phil. ij. Nihil p cōtentiōem neq̄ inanē gl̄iam. ꝛ in humilitate supiores sibi inicem arbitrantes. Quarta ē contētio aduocator vbose causantiū. de qua Mat. v. Qui vult tecū in iudicio cōtendere z tunicā tuā tollere dimitte ei et pallū. ¶ Pro q̄ notandū. q̄ contingit repetere coram iudice dupl̄r. s. aut cum contētione z fraude. aūt cū patia z charitate. primū cuicūq̄ ē illicitū. secūdum infirmis z imp̄fectis nō ē illicitū nec p̄hibitū p̄fectis nec cōcessum. nam sicut perfectis nō liceat sua habita retinere. iuxta illud mat. xix. Si vis p̄fectus esse vade z vende omnia q̄ habes z da pauperibus. Sī multo fortiora p̄fectis nō licet sua ablata cōtentiose repetere. nā vt dicit Paris. in de vicijs pte. ix. tractatu de petō lingue. ca. x. Nihil ē similius actibus demonū q̄ litigare. Dū seruos dy aboli z nō dei se ostendunt q̄ litigant. nā vt dicit apostolus. ij. Thim. ij. Seruū aūt dei nō oportet litigare. Et quāuis seruū dei debitis circūstantijs obseruatis impugnare falsitatē z debitū modū non obseruet. ꝛ in tantā p̄rupit inordinatā vbositatem z contētionē q̄ ex hoc generat scandalū aliorū tunc grauiter peccat. Dñ apl's. ij. Thim. ij. Noli contēdere vbis. ad nihil em̄ vtile ē nisi ad subuersionez aliorz. z sicut dicit Parisiē. vbi p̄ius. litigatio siue cōtentio signū est supbie z stulticie z pueritatis z malicie. vñ puerb. xiij. dr. Inter supbos semp iurgia sunt. z ideo dr. puer. xx. honor est homini q̄ se parat se a contentione. De secūdo dr. puerb. xxx. Dñes aūt stulti miscētur prumelijs. Item. puer. xviij. Labia stulti miscēt se rixis. z os eius iurgia p̄uocat. Et ideo sicut dr. puer. xx. Sapiēs si cum stulto cōtendit siue irascat siue rideat nō inuenies requiē ꝛ porius sanguinis effusionē. vñ Eccl. xxij. Ante ignē camini vapor z fumꝰ ignis inimicat. sic z añ sanguinē maledictio contumelia z mine. De tercio dr. puer. xvj. ca. Homo puerse suscitat lites. z verbosos separat p̄incipes. ¶ De quarto. puer. xvij. dr. Semp iurgia q̄rit malus angelus crudelis mittet cōtra eū z hoc erit in morte q̄ angelus malus ad eū veniet vt eū deferat in ifernū. Quinta contentio ē litigiose disputantiū. de qua. j. Cor. xj. Si q̄s aūt videt cōtentiosus esse inter vos. nos aūt talem consuetudinē nō habemus in ecclesia dei. Item. ij. Thim. iij. Stultas autē et sine disciplina q̄stiones deuita scies q̄ generāt lites. Itē ad thy. iij. Stultas aūt q̄stiones z genealogias z contentiones z pugnas legis deuita. Sunt em̄ inutiles z vane. Contentio aūt inter xp̄ianos magna ē abusio. vñ Aug. in de abusionibus abusione. vij. Xp̄ianis mąt contentiosus q̄ cū p̄ticipatione nominis xp̄i per fidem z p baptismū suscepit. et contra xp̄i dicta z p̄positū mūdi ca duca delectamenta diligit maxime abusionis gradu cōfundit. q̄ xp̄ianus q̄ nominis xp̄i similitudinē tenet. morūq̄ similitudinē eius hr̄e debet. xp̄ianus igit nemo recte dicitur nisi q̄ xp̄i moribus coequat. De xp̄o em̄ p prophetā Isa. xlij. scribit. Ecce filius meus quē elegi. electus meus cōplacuit in illo anima mea. ponaz spūm meū super eū. iudicium in gentibus p̄feret nō clamabit neq̄ accipiet p̄sonā. neq̄ audiuit aliquis in platea vocem eius. Ecce xp̄s nō contendit. sic z tu si mor xp̄i similitudinē retinere cupis ne cōtendas ne abusiuus in eccia xp̄ianus existas. Suis em̄ sectatoribus xp̄s p̄cepit dicēs. Nolite vocari raby. Vnus ē em̄ mḡr qui vester ē xp̄s. z patrez nolite vocare vobis sup terrā. vnus ē em̄ p̄r vester qui i celis ē. Dñes em̄ fratres estis q̄bus impauit sic orare. Pater noster q̄ es in celis cc̄. Frustra igitur cōtendit in terra patrem hr̄e q̄ p̄rem z patriaz p̄fitetur in celo cuius patrie possessor nemo efficitur nisi qui de terrene patrie cōtentione immunis habet. Istū igit abusum caueant p̄lati q̄ ambitiose paternos honores sup populū anbelare nō desistūt. q̄ modicus error in duce xp̄iano tam misericorditer cōmutatus ducit ad tartar. hec Augus. Predictis em̄ duabus filijs inanis gl̄ie. scz discordie z cōtentiom opponit̄ pax q̄ ē effectus charitatis. z p̄hibentur p illud p̄ceptū. Non falsum testimoniū dices. quo p̄cepto p̄hibentur omnia nocumenta que verbo proximis inferūtur.

Capitulū LVIII

Septia filia inanis glorie est inobedientia.

z est inobedientia vicīū q̄ q̄s cōtemnit subdit deo z mandatis eius vel suo sup̄ior. z hec inobedientia directe tendit cōtra ordinatōnem diuinā. dicente apostolo Rom. xiij. Qui potestati resistit dei ordinationi resistit. nō tñ q̄libet p̄cepti preteritio facit criminalē inobedientiā. Dñ bern. in li. suo de p̄cepto z dispēsatione. z ponit. liij. flor. cap. xj. Nou nulla inquit stultiloquia vel vanitoquia z quecūq̄ ociose dicta facta z cogitata nūc q̄ dei mandatu vsurpantur peccata quippe sunt z deus p̄hibet oīe peccatū. z tñ venialia z nō criminalia reputantur. excepto cū p contemptū vertūt in vsum z consuetudinem z tūc nō peccati spēs ꝛ peccantis intentio pensat. nō em̄ inobedientia ꝛ impenitentia facit p̄uaricatorē. Elatio quippe cōtemnētis atq̄ impenitētis obstinatia in minimis quoq̄ mandatis culpaz facit nō minimā. z cōuertit in crimē grauis rebellionis offensam satis leuem simplicis transgressiōis Non em̄ est ē idip̄m nolle obedire z nō obedire. Q̄ quippe. s. nō obedire interdū erroris ē nonnūq̄ z infirmitatis. Illud vo nolle obedire aut odiose p tinacie ē aut cōtumacie non ferende. q̄ z ip̄m impugnare est z resistere spūisancto. z si vsq̄ ad mortem p̄durauerit blasphemia ē nō remittēda siue in hoc seculo. siue in futuro. Nō igit q̄liscunq̄ p̄teritio criminalē facit inobiam. sed repugnare z nolle obedire. hec ille. ¶ Sz hic ē notandū q̄ ad detestationē huiꝰ pcti sex motiua spāl'r cōferūt. ¶ Primū ē multiplex cōminatio quā cōminat scriptura sa-

cra hoc vicium esse puniendū. vñ Deut. xvij. Qui supbierit nolens obedire sacerdotis imperio q̄ in eo tempe ministrat deo ex decreto iudicis moriat homo ille ⁊ auferes malū de israel. cūctusq; populus audiens timebit. vt nullus deinceps intumescat supbia. Item Josue. j. oſ. Qui ꝓtradixerit ori tuo. ⁊ nō obedierit cūctis sermonibus quos ꝓcepe ris ei morte moriat. Item Deu. xxj. dixit dominus ad moysen. Si genuerit hō filium cōtumacez ⁊ ꝓtervū q̄ non audit pr̄is vel matris imprim et coercitus obedire cōtempserit. apprehendent eum ⁊ ducent ad seniores ciuitatis illius ⁊ ad portā iudicij. dicentq; ad eos. Filius noster ꝓtervus ⁊ cōtumax ē. monita nr̄a audire cōtempsit. comesationibus vacat. luxurie atq; cōuiuijs. lapidibus eum obruet populus ciuitatis ⁊ moriet. vt auferat malum de medio vestri. Item Deu. xxviij. Si nolueris audire vocem dñi dei tui vt custodias ⁊ facias oīa mandata eius ⁊ cerimonias quas ego ꝓcipio tibi hodie. venient sup te oēs maledictiones iste ⁊ apprehēdent te. maledictus eris in ciuitate. maledictus in agro. maledictū horreū tuū. ⁊ maledicte reliquie tue. maledictus fructus vēris tui. maledictus fructus terre tue. armenta boū tuorum ⁊ greges ouiū tuarū. maledictus eris ingrediens ⁊ maledictus egrediens. mittet dñs super te famē ⁊ esuriem ⁊ increpationē in oīa opa tua q̄ tu facies donec cōterat te ⁊ pereas. Item ps. Maledicti q̄ declināt a mandatis tuis. Item Ecci. xlj. Ve vobis viri impij q̄ dereliquistis legez dei altissimi ⁊ si nati fueritis in maledictionib⁹ nascemini. et si mortui fueritis in maledictōe erit ps vestra. Oia q̄ de terra sunt in terrā conuertētur. sic impij a maledicto in pditōem. Hec em̄ maledictio figurata est Mat. xxj. in hoc q̄ dñs maledixit ficulnee fructuz non habēti. Item Ro. xiij. Omnis aia sublimioribus potestatibus subdita sit. Non est em̄ potestas nisi a deo. que aūt sunt a deo ordinata sunt. itaq; q̄ resistit potestati dei ordinationi resistit. q̄ autē resistunt sibiꝑ dampnationez acq̄runt. Secūdum motiuū cōferens ad detestationē inobedientie est multiplex pena qua legit in scriptura sacra ꝑ peccatū punitū esse. Dñ primo punitū ē hoc peccatū in primo angelo q̄ ꝓpter suā inobedientiā ipe cum suis cōplicibus cecidit de celo. ⁊ damnatus est ad supplicīū eternū. vt p3 Isa. xliij. Item ꝓpter pcm̄ inobedientie primi nostri parentes exuti veste preciosissima immortalitatis ⁊ innocētie induti sunt veste pannosa mortalitatis ⁊ miserie. ⁊ de amenissima ciuitate paradisi electi. ⁊ in miserrimā mūdanā carnalē ⁊ diabolicā seruitutē redacti. vt p3 gen. iij. Et si illi q̄ erant in paradiso terrestri inde ꝓpter inobedientiā sunt electi. qua fronte putant se esse ingressuros paradisum celestem. q̄ diuine ordinationi nō obediunt. pr̄tim cū experientia docente. Difficilius est dignitatem non habitā tam modico obice inuento acquirere. cui dignitatem habitā cū maiori obice adinuento deponere. ac etiaz in quāto maior est dignitas. in tanto interuenīēte impedimēto difficilius est illam obtinere. Item inobedientia in tantā miseriā nos redegit q̄ p illam oēs morti adiudicati sumus. Unde ⁊ illa interfecit oēs amicos nostros qui mortui sunt. ⁊ illos q̄ remanserūt nobis immo ⁊ nosipos tantūdem interficiet. Sz certe vt estimo non ē aliquis homo viuēs q̄ ita carū habet amicū quin odio haberet illū si tanta mala sibi fecisset ⁊ adhuc faceret quāta fecit ⁊ adhuc nobis facit inobedientia. Dñ omniū malox q̄ vniuersa enenerūt ⁊ eueniūt generi humano inobedientia ē ⁊ fuit in causa. iuxta illud Eccs. viij. Qui obseruat mandata non experiet quicq; mali. Item pcm̄ inobedientie ⁊ luxurie erat causa quare de⁹ destruxit totū mundū. ⁊ totū genus humanū aquis diluuij octo animabus exceptis. vt patet Gen. vij. Item generi loth q̄ noluerūt credere ⁊ obedire dicti loth ⁊ angelox dei. ⁊ exire de sodomis. sed eis visus est loth quasi ludens loq. ideo cum impijssimis sodomitis descēderunt in ꝓfundū inferni dño pluēte sup eos ignem ⁊ sulphur. vt p3 Gen. xix. Item vxor loth vt p3 etiā ibidē. q̄ noluit obedire dictis āgelorū in statuā salis ē cōuersa. Item pharao rex egypti q̄ noluit obedire p̄cepto dei ideo ꝓcussus ē de cem plagis vindicte. ⁊ tandē ipe cuz toto exercitu suo submersus ē in mari rubro. ⁊ ad supplicīū dānatus eternū. Item ꝓpter pcm̄ inobedientie ⁊ luxurie q̄nq; ciuitates pulcerrime submerse sunt cuz omnib⁹ suis habitantib⁹. q̄tuor aiabus exceptis. vt p3 Gen. xvij. ⁊ in qualibet ciuitate fm̄ estimatōnem cuiusdā doctoris erant plusq; centū milia hominū. Item cū filij israel inobedientes legi dei fornicati sunt cū filiabus moab iussit dñs cūctos ꝓncipes populi suspendi in patibulis cōtra solē ⁊ occisi sunt de ppło. xxiiij. milia. vt patz Nume. xxv. Item ꝓpter peccatū inobedientie ⁊ luxurie de gabaonitis ⁊ filijs israel infra triduū ceciderūt i bello centū milia ⁊. cxxxiij. virox. ⁊ oēs bellatores fortissimi ⁊ oēs ciuitates ⁊ ville filiox beniamin cū vniuersis viris ⁊ mulieribus parvulis ⁊ iumētis reptis in eis ignis incendio cōsumpta sunt. vtz Judicū. xix. ⁊. xx. Item ꝓpter inobedientiā achar lapidatus ē ad mortē ⁊ vniuersa substantia dom⁹ sue igne cōsumpta. vt p3 Josue. vij. cap. Item filij israel ꝓtra ꝓceptū dñi ⁊ moysi serui eius cūtes ad bellū. ꝓcussi sunt ab amalechitis et chananeis. vt ptz Nume. xiiij. c. Item ophni ⁊ phinees filij hely q̄ contēpserūt obedire doctrine pr̄is sui ab inimicis suis sunt occisi. vt p3. j. Re. ij. ⁊ eternalit dānati vt dicit Jsiō. sup eodē. Item rex saul ꝓpter inobedientiā reprobat⁹ a dño electus ē de regno suo. Dñ j. Re. xiiij. dixit sibi samuel ꝓpheta. ꝙ eo q̄ abiecisti sermonē dei abiecit te dñs ne sis rex sup israel. Item rex sedechias. quia noluit obedire vbo dei p hieremiā ꝓphetam sibi dictū. ideo captus ē a rege babilonis. ⁊ filij eius coram eo occisi sunt. ⁊ ipse met ligatus manib⁹ ⁊ pedib⁹ ⁊ oculis expulsis ductus est in babilonē. ⁊ ibi vitam suā miserabilit finiuit. vt patet hiere. xxxviij. Item rex nabuchodonosor. quia inobediēs erat vbo dei p danielem ꝓphetam sibi ostenso. ideo electus ē de regno suo ⁊ ab hominibus in bestiaz mutatus ē. ⁊ cum bestijs herbas ⁊ fenū vt bos comedit. vt patet Dañ. iiij. Item impij scribe ⁊ pharisei. q̄ noluerūt obedire ⁊ credere saluberrime doctrine ⁊ exemplis xp̄i. et ideo a xp̄o multotiēs sunt excōicati. vt p3 Matb.

xpiū. Item iudei quia noluerūt credere ꝛ obedire xpō ꝛ doctrine eius. ideo peiores ꝛ peiores effecti sunt. q̄ꝫ ꝓmiserūt grauissimū pctm̄ mūdi. s. peccatum xpicidij. qō peccatū tam graue erat. q̄ vt dicit Anselm. ij. Cur deus hō. q̄ si sibi diceret interfice xpm vel omnia peccata mūdi sup te cadēt. citius inquit eligerē q̄ oīa alia pcta mūdi sup me caderent q̄ꝫ xpm occiderē. vel aliquā sibi inferre lesuram. ꝫ istud horribile peccatū ꝗtum in eis cōmiserūt oīes falsi xpiani q̄ nō obediūt xpō ꝛ doctrine sue. nam tales vt dicit apls ad Heb. vj. Rursum si bipīs sunt crucifigentes filiū dei. Et ideo meritō talibus dicit xps Mat. xxiij. Veniet sup vos ois sanguis iustus q̄ effusus ē sup terram. i. vindicta a deo iuste ordinata ꝓ effusione omnis sanguinis iusti. vñ ꝛ omnis vindicta tribulatio et angustia q̄ vnq̄ꝫ aduenit generi humano sibi accidit ꝓpter inobedientiā deo suo. dicente beato Grego. Nulla esset aduersitas si nulla dominaret iniq̄tas. ¶ Tertiū motiuū ad detestationem inobedictie ē hoc. q̄ inobedientia laqueus ē quo inobediēs seipm̄ spū aliter strangulat. Vñ parisi. in de duplici abstinētia. ca. de iuramento. Qui inquit facit licitum iuramentū q̄si laqueū ad collū suū ponit. de quo laqo intelligi potest illud Eccli. vij. Vincula sapie alligatura salutaris. Qui vo inobediēs dei ꝓcepto iuramentū transgredit. ipo laqueo q̄si manib⁹ ꝓprijs se spūaliter strangulat. modo quo iudas ꝓprijs manibus seipm̄ suspendit. hec ille. ¶ Quartū motiuū cōferens ad detestationez inobedientie est hoc. q̄ sicut dicit Parisi. in de vicijs. qte. vj. tit. de inobedientia. Inobediēs in facto negat deū ee dñm suū. vñ Lu. vj. Quid vocatis me dñe ꝛ nō facitis q̄ dico. Vera em̄ recognitio domini ē obediētia. Obedientia em̄ est custos fidei. Fides aūt sine obedientia potius cedit in dei cōtumeliaz. q̄ꝫ in ei⁹ honorem. Maiorē em̄ contumeliaz facit dño nr̄o ihu xpo qui nō vult ei stricte obedire. Et tamē credit eū esse deū q̄ꝫ si nollet obedire. quia si non crederet eū esse deū tūc per ignorantiaz peccaret que ignorantia eius culpā aliquantulū excusaret ꝛ diminueret. iuxta illud Lu. xxj. Ille aūt seruus qui cognouit volūtatem domini sui ꝛ nō se ꝑpara. et nō fecit volūtatem eius plagis vapulabit multis q̄ aūt non cognouerit ꝛ fecit digna plagis vapulabit paucis. ¶ Quintum motiuū conferēs ad detestatōnem inobedientie ē hoc q̄ a viro iusto magis timenda ē inobedientia q̄ꝫ mortis pena. vñ Parisi. vbi prius. Oportuit inquit vt filius dei fieret obediēs vsq̄ ad mortem vt peccatum inobedientie sanaret humane. Ex q̄ inquit sequitur q̄ potius timere debemus inobediētiam q̄ꝫ mortē exemplo filij dei q̄ ne ꝑderet obediētiam suam. pdidit vitam. Et ideo merito be. bern̄. non inquit dabit inobedienti sue gratie copiam tantus amator obediētie q̄ potius maluit mori q̄ꝫ nō obedire. hec ille. Et ideo merito be. Gre. ꝛ ponitur in flore. Bartho. ti. de obedientia. O homo inquit si xpi considerares obediētiam tuā deponeres cōtumaciam. Est autem contumacia auctoritati superioris cum contēptu obuiatio. Filius dei factus est pro nobis obediens vsq̄ ad mortem. s. contumeliam patibuli. ꝛ tamen non vis obedire ꝑceptis salutaribus legis dei. obediens pro te xpus fuit vsq̄ ad mortem. non tamen ꝓ sua vtilitate ꝫ pro tua. erubesce o miser cum angeli in omnibus obediūt deo. ꝛ tu qui lutum es ꝛ fetida putredo contradicis dei ꝑceptis. insensibilia obediūt deo. ꝛ tu q̄ solus es ꝑditus rōne impugnas voluntatem dei. iubet mari ꝛ non contemnit. dicit ventis ꝛ tempestatibus ꝛ mox cōpescūtur. iubet omni creature ꝛ nō supergredit iussiones eius. sed vnū hominū genꝰ quod fm̄ similitudinem dei honoratū ē. Cui etiā verbum ꝛ prudentia datum est hij soli conteūtur. Idcoq̄ hij soli in iudicio damnabūtur ꝛ a iusticia puniuntur velut deteriores mutis animalibus q̄ sine spū ꝛ anima sunt. hec ille. ¶ Sextum motiuum conferens ad detestatōnem inobedientie est excellens bonitas virtutis sibi oppositę. quia relate ꝓ Oppositā iuxta se posita magis apparent. Vnde vicio inobedientie opposita est obedientia.

Capitulū LIX

Obedientia enim ſm

Parisiē. in de virtutibus parte. iij. tractatu de iusticia cap. xix. sic describit. ¶ Obedientia est voluntas faciendi ꝑceptum vel mandatum sui superioris. et intelligas mandatum quod fit mediate ꝓ nuncium vel per litteras precepti. vo quod fit immediate. Vel fm̄ eūdem ibidem obedientia sic describit. Obediētia ē pio studio ꝓprie volūtatis abnegatio. ¶ Pro quo notandum q̄ ꝓpria voluntas dupliciter accipitur. Vno modo dicitur ꝓpria volūtas. volūtas que deo nō est subiecta. ꝛ fm̄ hoc abnegatio ꝓprie voluntatis fit quādo volūtas nostra volūtati diuine omnino subijcit. Alio vo modo dicitur ꝓpria volūtas volūtas que non est subiecta homini. ꝛ fm̄ hoc ꝓpria volūtas abnegatur in eo qui voto se obligans homini volūtatem suam subdit volūtati humane. et sic abnegatio ꝓprie volūtatis videt ptinere ad religiosos. Pio studio dicit ad differentiam illoꝝ q̄ volūtatem suam humane volūtati subdūt timore seruili. vel pro lucro terreno. ꝛ intellige hic piū studiū animi vehementē applicatōnem ad cultū dei. Vñ pium hic dicit a pietate q̄ dr̄ theosebia. i. dei cultus. vel dei pietas. ¶ Et nota q̄ ad veram obedientiam mouent nos multa. Et primo exhortatōnes scripture sacre. vñ Roma. xiij. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Itē Ephe. vj. Serui, obedite dominis vestris carnalibus cū timore ꝛ tremore. in simplicitate cordis vestri. vñ sicut xpo nō ad oculū seruientes quasi hominib⁹. ꝫ vt serui xpi facientes voluntatē dei ex animo cū bona voluntate seruientes sicut dño ꝛ nō sicut hominibus scientes quoniaꝫ q̄cunq̄ fecerit bonum hoc ꝑcipiet a domino siue seruus siue liber. Item Colos. iij. Serui obedite per omnia dominis vris carnalibus non ad oculū seruientes quasi hominibus placentes. ꝫ in simplicitate cordis timētes deū. Item ad Thyt̄. iij. Admone illos principibus ꝛ potestatibus subditos esse. Item. j. Pet. ij. Subiecti estote oīi creature humane ꝓpter deū siue regi quasi ꝑcellenti. siue ducibus quasi ab eo missis ad vindictaz malefactoꝝ. laudē vo bonoꝝ.

Item in eodem. Serui subditi estote in omi timore dominis vestris.nō tm bonis ꝛ modestis ꝫ etiā discolis. Item Hebre.xiij. Obedite ꝓpositis vris ꝛ subiacete eis.ipsi em quigilant quasi rōnem reddituri ꝓ animabus vris. Item Ephe.vj. Filij obedite parentibus vestris in domino. ¶ Secūdo ad obedientiam monent nos insensibiliū creaturaꝝ exempla que vniuersaliter obediūt suo conditori. Vñ ps.vniuersaliter de omni creatura insensibili dicit. Ipse dixit ꝛ facta sunt omnia. mandauit ꝛ creata sunt vniuersa. statuit ea in eternū ꝛ in seculum seculi. ꝓceptum posuit ꝛ non ꝓteribit. Item Baruth.iij. Stelle vocate sunt ꝛ dixerūt.ecce assumus. Item Matth.viij. Venti ꝛ mare obediūt ei. vñ ps. Terminū posuisti quē non transgrediātur. Item Lineo.sup euangelia pte.j.ca.xxxij. Sol inquit a semita sua nō deuiat.luna a suo tramite nō aberrat stelle suis indulgent officijs ad nutum dei Campus floribus amenat.ymbribus irrigat.frondibus crispatur. silua in nemore cytharisat auicula.ꝛ deo obediūt cūcta.tu solus homo impugnas dei ꝓcepta. Nō considerās bea. Ambro. in suo exameron ait. Non mediocris pudor ē imperio dei insensibilia elementa parere ꝛ homines nō obedire quibus sensus ab ipo tribuit autore. Ꝟ ille. Item bea. Gre. O homo inquit si xp̄i considerares obedientiā tuam deponeres cōtumaciā. sicut supra in quinto moriuo cōferente ad detestationē inobedientie patet. ¶ Tercio ad obedientiā mouent nos exempla sanctoꝝ. Et primo mouemur ad obediē tiam triplici exemplo illius sanctissimi patriarche abrahe. s. de desertione patrie de circūcisione. ꝛ de filij sui voluntaria immolatione. De primo legitur Gen.xij.q dns dixit ad abraam. Egredere de terra tua ꝛ de cognatione tua. de domo patris tui. et veni in terram quā monstrauero tibi. Abraam vo humiliter obediens ꝓcepto dei. Vñ subdit. Egressus ē itaq abraam sicut ꝓceperat ei dns. Magna em erat abrae obedientia qui ad ꝓceptū dei reliqt domū patris sui. terrā sue natiuitatis amicos natos ꝛ cognatos ꝛ iuit ad manendū inter alienigenas in terra sibi incognita. In isto em exemplum habemus q ad pfectionē ptinet hominū paratum esse renūciare omnia transitoria huius mūdi ꝓpter amorē ihu xp̄i. Vñ Luc.xiiij. dicit xps. Qui nō renūciauerit omnibus q possidet non pōt me⁹ esse discipulus. Item Luce.ix. Si qs vult venire post me abneget semetipm. Vñ Isido. in de sum. bono. li.iij.ca.xviij. Ad pfectionem inqt nō sufficit nisi abnegatis oibus suis ꝛ seipm quisq abneget. Sed qd ē seipm abnegare nisi voluntatibus ꝓprijs renūciare. vt qui superbus erat sit humilis. q iracundus erat studeat esse mansuetus. Nā si ita qsq renūciat q possidet omnib⁹ vt suis nō renūciat malis moribus nō ē xp̄i discipulus. Qui em renunciat rebus suis sua renūciat. q vo renūciat suis prauis moribus seipm abnegat. hec ille. Vñ Greg. sup illud. j. Reg. xv. Melior ē obia q victima. obedientis inquit victimis iure ꝓponit. q ꝓ victimas aliena caro. ꝓ obedientiam voluntas ꝓpria mactat. hec Greg. ꝛ ponit in can. viij.q.j. sciendū. Et ꝛ merito Parisi. in de virtutibus pte.iij. tractatu de iustitia. ca.xx. Obedientia inquit deo prestat obsequiū acceptissimū vñ. j. Reg. xv. Numqd vult dns holocaustū ꝛ victimas. ꝛ nō potius vt obediatur voci dñi. melior ē obediētia q victime. Item Eccs.xlij. Multo melior ē obediētia q stultoꝝ victime. Item Eccl. xxv. Salutare sacrificium eius ē attēdere mandatis ꝛ discedere ab omi iniqtate. Item Deu.xv. Nō ꝓcipio tibi hoc tm facias. nō addas qcq nec minuas. Hec ꝓsiderans be. Greg. Summa inqt militelaus inter aliena bona merita. hec ē obediētia publice vtilitatibus exhibere qcqd sibi humiliter imperatū fuerit ptēperare. hec Gre. ꝛ ponit in cano. xxiij.q.j. summa. Item idez. viij.q.j. sciendū. Sola est inqt q fidei meritū possidet obediētia. sine q quisq infidelis cōuincit. ꝛ licet fidelis esse videat. hec ille. ¶ Secūdo exemplū obedientie dedit nobis abraam in sua circūcisione q ad preceptuz dñi circūcidit carnem ꝓpucij sui vt patet Gen.xvij. in quo nobis exemplū dedit circūcidere corda nra a carnalibus desideriis. nam circūcisio in carne facta signat resecationē superfluoꝝ desideriorū carnaliū. In cuius rei signū fiebat in membro illo in quo maxime sentiebat concupiscentia. Hiere.iiij. Circūcidimini dño ꝛ auferte ꝓpucia cordiū vrōrū viri iuda ꝛ habitatores hierusalē. ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea ꝛ succēdat. ꝛ non sit q extinguat ꝓpter malicia cogitationū vestroꝝ. ¶ B ¶ Tercio exemplū obedientie dedit nobis abraā in filij sui immolatione. de immolatōne legit Gen. xxij. q dixit sibi dns. Tolle filiū tuuz vnigenitum quem diligis ysaac. ꝛ vade in terram visionis atq offer eū sibi in holocaustū sup vnuz montiū quem monstrauero tibi. q cum precepto dei obediens ligasset filiū suū. ꝛ posuit eū sup struem lignoꝝ ꝛ arripiens gladiū voluisset filiū suū immolasse. dixit sibi angelus dñi. Non extendas manū tuam sup puerꝝ neq facias illi qcq. nunc cognoui q timeas deū. ꝛ nō pepcisti vnigenito filio tuo ꝓpter me. Et sequit. Permetipm iurauī dicit dominꝰ. q fecisti rem hanc ꝛ nō pepcisti filio tuo vnigenito ꝓpter me. bñdicaz tibi ꝛ multiplicabo semē tuū sicut stellas celi ꝛ velut arenā q est in littore maris. In ista em hystoria pñt notari specialiter duodecim ꝓpter q multū cōmendabilis erat abrae obedientia. ꝛ que multū vt videt mouissent abraam ad hanc obediētiam non fecisse. ¶ Primū ē q abraam voluit ad ꝓceptū dñi carere sibi re rarissima. q filio suo vnigenito ꝛ heredi. ¶ Secūdum est q ipe voluit filiū sibi dilectissimuz occidi. posset em esse q aliqs ad ꝓceptū dei vellet filio suo carere ita q nūqz decerro eū videret q tamē nollet eū occidi. ¶ Terciū ē q voluit eū occidi coram se. immo ipemet manu sua ꝓpria voluit hoc fecisse. Multi forte ꝓpter amorē dei sustinerēt q filij sui mortificarētur. q tamen nō possent ꝟ aspicere vel manu ꝓpria facē. ¶ Quartū est q filius ille erat sibi vnigenitus. nō em habebat aliū filiū ex libera sua vxore. ¶ Quintū ē q miraculose eū habuit. q ex vxore vetula ꝛ sterili. cuz ipemet etiā iam esset senex ꝛ quecte etatis. ¶ Sextum ē q ꝓmissio magna facta erat abrae de filio illo. Septimū ē q filius ille magnū solaciū fuit matri sue. qō notat in hoc verbo. ysaac vocabitur.

nam ysaac risus interpꝛtat.vñ et dixit mater sua eo sibi nato.Risum fecit mihi deus quicuꝯ audierit cõridebit mihi.Gen.xxj.Quid putas dixissꝫ mater ysaac si abraam reuertens de eius immolatiõe dixisset matri.immolaui filiũꝫ tuũ. ¶ Octauũ est q̃ non solũ voluit eũ occidi ꝫ etiã incendi.vñ dixit sibi deus.offer eũ in holocaustuꝫ.qõ interpꝛtat totum incendiuꝫ ¶ Nonũ ẽ q̃ voluit eum ducere p triduũ ad locũ immolationis.Glo.non est iussus abraam statim occidere filiũ suũ. ꝫ p triduũ eũ ad immalationis locũ ducere.vt longitudine tpis tẽptatio augeret.ꝛ ereſcentibus curis paterna viscera cruciarent. ¶ Decimũ ẽ q̃ non videbat aliq̃ precepti vtilitas q̃ nam vtilitas fuisset innocentẽ filiũ occidisse.nõ vtilitas ꝫ damnũ manifestũ videret. ¶ Undecimũ ẽ q̃ non excusasset eũ auctoritas precipientis.cũ nullus testis affuisset vt crederetur ei si diceret dñm sibi sibi hoc precepisse ¶ Duodecimũ ẽ q̃ non ꝓfecerat in sanctis pribus huiꝰ obie exemplũ.ꝫ abraam vo accepto ꝓcepto ꝑpter ista duodecim tãdifficili non se excusauit. nec causam ꝓcepti interroganit.sicut facilũt q̃dam imitatores diaboli q̃ ait Gen.iij.Cur ꝓcepit vobis deus vt nõ comederetis ex omni ligno paradisi. Item non p crastinauit mandatũ exeq̃.ꝛ ideo abraam non obstante q̃ filiũ suũ nõ immolauit.tñ meritũ obedie tie nõ amisit.vñ dixit sibi dñs. q̃ non pepciſti filio tuo vnigenito ꝑpter me benedicaꝫ tibi ꝛ multiplicabo semẽ tuũ.ꝛ seq̃tur. In semine tuo benedicentur oñes gentes terre. q̃ obedisti voci mee .Hõ q̃ ꝑmptam habet volũtatẽ ad obediendũ deo in oibus placet deo etiã ꝑ infinitis rebus quas nunc ꝫ facturus est.vñ Gre. Nũc ꝫ eñ manus vacua erit a munere si archa cordis plena fuerit bona volũtate.hec Pariſ. Itẽ exemplũ obedientie dedit nobis xp̃s q̃ ꝓcepto patris nõ terrã sicut abraam. ꝫ celũ deseruit. Ipse etiã mulierẽ dilectiſſimã.ſ.mꝛem suã virginẽ mariã reliq̃t qñ gladius doloris ptransitu rus erat aiam eius.Lu.ij. Ipse etiã domũ reliq̃t.q̃ nullã hꝛe voluit.mat.viij. Filiꝰ q̃dẽ hois nõ habꝫ vbi caput suũ reclinet. Itẽ formã spũalis circũciſpnis nobis dedit qñ volũtatẽ pꝛis voluntati sue ipe ꝓposuit.Mat.xxvj.Non sicut ego volo ꝫ sicut tu Item Lu.xxij. Non mea volũtas ꝫ tua fiat. Ipse etiã mandato pꝛis in holocaustũ seipsum obtulit. vñ Mat.xiij.Sicut mandatũ dedit mihi pꝛ sic facio.hec Pariſ.vbi prius. ¶ Et ẽ insup notandũ q̃ ſm Pariſ.in de virtutibus pte.iij.tractatu de iusticia ca.xxij. Aliq̃ ẽ obedientia cõmendabilis.et aliq̃ obedientia reprehensibilis. Obedientia eñ cõmẽdabilis q̃dam ẽ sufficiẽs ꝛ neceſſaria. q̃dam abundans ꝛ ꝓfecta .Obedientia sufficiẽs ꝛ neceſſaria ẽ q̃ quis obedit in hijs tñ in q̃bus q̃s obligat ex sua ꝓfessione ꝛ de iure naturali atq̃ positiuo fines suos atq̃ limites nõ excedẽs.vt docet.s.Thom̃.ij.ij.q. cxij.ca.v. Obedientia abũdãs ꝛ ꝓfecta. ẽ obedientia qua quis obedit in his in q̃bus non ex sua ꝓfessione tenet.nec de iure neceſſe obedire ponẽs totum suũ velle ꝛ nolle in arbitrio sui ꝓlati nihil sui reseruans sibi.dũ tamẽ nihil ꝓcipiat ꝓlatus cõtrarium divine volũtati animeq̃ saluti.vñ bernñ. Perfecta inquit obedientia legem neſcit.termino non artat neq̃ contenta est solum in angustijs sue ꝓfessiõis. ꝫ largioꝛi voluntate fertur in latitudinẽ charitatis Et sicut dicit idem Bernñ.ꝛ ponitur.v.floꝛ.caꝑ.xj. Sola charitas est que obedientiã gratam facit et acceptabilem deo.ꝛ illa sola deo illam cõmendat. vnde ꝛ verus obediens inquit dat suũ velle et suũ nolle deo.sed quia pauci inueniũtur in hac perfecte forma obedientie qui suam ita abiecerũt volũtatem.vt non quid ipi sed quid velit dominꝰ omni hora requirant dicẽtes sine intermiſſione cuꝫ apostolo.Domine quid me vis facere.o verbũ breue. sed virtute plenũ ꝛ efficaꝫ.ꝛ oñi acceptõne dignũ sic eñ decet ꝫ omnino dignũ est dicere.Non meã domine a te.sed a me tuam queri ꝛ fieri voluntatẽ multoꝫ ꝓfecto puſillanimitas hodie ꝛ puerſitas exigit vt ab eis queri oporteat.quid vis vt faciaꝫ tibi.sed non ipi querant. Domine quid me vis facere.considerare iam habet miniſter ꝛ vicarius xp̃i quid sibi ꝓcipi velint subdiri.sed non ipi considerant que volũtas sit ꝓceptoꝛis. sed diſcernũt ꝛ diiudicant eligentes in quibus obediant imperanti immo in quibus suũ ipsoꝝ obedire neceſſe sit voluntati.non est eoꝝ obediẽtia plena.nõ in oñibus parati sunt obsequi.non per oñia ꝓposuerũt sequi eum qui nõ suam sed patris venit facere voluntatem.hec Bernñ. Sed de perfecta obedientia Pariſien.in de virtutibus parte.iij.tracta.de iuſticia.caꝑ.xx. sub auctoritate beati Greg.xxxv. moꝛ. Obedientia inquit virtus est que ceteras mẽti inſerit.inſertasq̃ custodit. Unde solent inſeri arbori agresti ramunculi alicuius nobilis arboꝛis.ꝛ de inde arboꝛ qui prius erat agreſtis ꝓducit folia ꝛ fructus ſm naturam arboꝛis nobilis a qua ramũculi sunt aſſumpti. sic spũaliter ꝛ licet hõ sit agreſtis.id ẽ rudis ꝛ vicioſus. tamẽ si obedienter ꝓmittat in coꝛde suo inseri volũtatem ꝛ doctrinam spũſſancti ꝛ suoꝝ virtuoſoꝝ ꝓpoſitoꝝ gratia diuina in eo cooperante ꝓducet folia bonoꝝ verboꝝ.floꝛes sanctaꝝ virtutũ.ꝛ fructus bonarũ operationũ.Sed ecõtra vt subdit Pariſien.ibidẽ eodem caꝑ.Sicut coꝛtũ adherens ligno minus flexibili flecti nõ potꝛt niſi a ligno separet.sic hõ adherens vicijs sine malo conſortio ad veram obediẽtiam flecti non poteſt niſi ab eis separet. Unde ꝑs. Cũ querſo querteris.Predicta eñ obediẽtia abũdans ꝛ ꝓfecta figuratur Gen.xxviij.vbi legitur q̃ Jacob doꝛmiens in itinere capite suo lapide suppoſito in somnijs vidit scalam stantem sup terrã ꝛ cacumen illius tangẽs celum.ꝛ angelos aſcendẽtes ꝛ deſcendentes per eam.ꝛ dominũ innixũ scale. Spũaliter iacob supplantatoꝛ interpꝛatur.ꝛ signat virũ perfectum in religione prinata. siue i cõmuni religione xp̃iana diabolũ supplantantez vicijs fortiter reſistẽdo.qui lapidem capiti supponit quando xp̃o capiti viuo fide ꝛ charitate ꝓfecta adheret. In cinere doꝛmit quãdo in vijs huius vite contemplationi deditus ab impedimento ſecularijs actionũ mente ꝓfecta quieſcit. Scala quam in hoc somno vidit perfectam signat obedientiã. cuius duo latera sunt pauptas volũtaria. ꝛ perfecta continentia.de quibus dictũ est supra parte quarta.ca.xlij.ꝛ xlij. vbi agit de primo ꝛ ſecũdo regis

pacifici consilio. Predicte scale sunt septē gradus de quibus loquit pariſ. in de virtutibus pte tercia tractatu de iusticia ca. xxj. sub autoritate beati bek. Quox primus ē libenter obedire. quē gradū ascēdere non pōt qui volūtatem pcipientis suam non faceret volūtatem. Libenter em̄ obediebat xp̄s pcepto patris. qui dixit Joan. iij. Meus cibus est vt faciam volūtatem eius qui misit me. Jtē Aug. x. confeſ. Optimus inquit minister tuus dñe ē q̄ non magis intuetur hoc audire quod ipse voluerit. sed potius hoc velle quod a te audierit. hec ille. ¶ Et est notandū q̄ obedientia in difficilioꝝb⁹ gratioꝝ est. z inobedientia in facilioꝝbus grauioꝝ est. Uñ Aug. xiij. de ciui. dei. Jn paradiso inq̄t tanto maioꝝ inobedientia fuit quāto illud quod pceptū est nullius difficultatis fuit. vbi est em̄ magna inobedientie pena xp̄osita z res a creatore facilis imperata quis nō satis explicet q̄ntuz malū sit nō obedire in facili. z tante potestatis imperio z tāto terrente supplicio. hec Pariſ. Jtem Bern̄. z ponitur. vij. floꝝ. cap. xix. Cuius inquit inter pceptores reuerentioꝝ autoꝝitas. eius grauioꝝ formidet offensa. ac maioꝝis cuius mandati transgressio dānabilioꝝ estimetur melius siq̄dem est obedire deo q̄ hominibus. z in ipis hominibus melius ē obedire magistris q̄ discipulis. Porro z in magistris melius est obedire nostris q̄ extraneis q̄bus melius cōstat obedire ipis q̄culdubio z nō obedire detestabilius. z de mandatis similiter maioꝝibus q̄p maioꝝ minoꝝibus. minoꝝ opa nostra z cura debet de quox cōtemptu iuxta eandem cōsiderationem grauioꝝ leuioꝝue offensa cōtrahatur. Porro maioꝝa minoꝝaq̄ mandata dixerim pm̄ q̄ malus minusue velle cōstiterit ipm̄ q̄ pcipit siue hominē siue deū. Tam igitur qualitas pceptox q̄ autoꝝitas pcipientiū. z obedientie pfigit meritū. z inobedientie terminat culpam. Quoniā in platis q̄bus grauioꝝis autoꝝitatis. z cox mādatis quibusq̄ maioꝝis vtilitatis quo diligentioꝝ debet obsequēdi cura eo q̄ culpa grauioꝝ incurritur de contemptu. his itaq̄ distinctionibus animaduersis et obedientie modus z pondus inobedientie facile reperitur. hec ille. ¶ Secūdus gradus scale obedientie ē obtemperare simpliciter. vnde Bern̄. Multos inq̄t videmus post pcipientis imperiuz multas facere questiones. z quare sepius ingeminare vnde ꝟ venerit. quis hoc inuenit consiliū inde murmuratio excusatio simulatio amicox aduocatio. Ad simplicitatem obedientie ptinet nō interrogare q̄d vel q̄re pcipiat. vū bern̄. in li. suo de cōsideratione. Nobis inq̄t nobis in quersatōnis initio nulla magis virtus ē necessaria q̄ hūilis simplicitas. verecūda q̄ grauitas. debēt em̄ inferiores audire mandata superioꝝ q̄si a deo deberētur. vñ mat. x. ca. Qui vos audit me audit. z q̄ vos spernit me spernit. Jtem Matḥ. xvj. dixit xp̄s petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ. z q̄cūq̄ ligaueris sup terrā erit ligatuz z in celis. z q̄cūq̄ solueris sup terrā erit solutū z in celis. Jtem mat. xviij. Quecūq̄ alligaueris super terrā erūt ligata z in celis. Obediēdū igit̄ fuit apl̄is sicut z xp̄o tanq̄ eius vicarijs. z a filij successoribus cox obediendum ē tanq̄ xp̄i vicarijs. Si q̄s vo dicat q̄ obediendū fuit apl̄is tanq̄ xp̄o sed non eox successoribus. Sed cōtra ex illo sequitur q̄ xp̄us recessurus ab ecclesia non sufficiēter ordinauit de ea. si nō ordinauit de ea q̄dū apostoli vixerūt. vude sicut rex francie vel anglie iturus essz in peregrinationem. z non ponerēt aliquem q̄ eēt eius locum tenens vsq̄ ad certū tempus infra q̄ nō sciret se esse rediturū ipe non sufficiēter ordinaret de regno suo. Sic cum xp̄s ascensurus in celū sciret se non esse rediturū ad ecclesiam ante mortē apostoloꝝ. si ipe solum ordinauit q̄ essz in loco ei⁹ dum apostoli viuerent. sequitur q̄ ipe insufficiēter puidit z ordinauit ecclesie. Relinq̄tur igit̄ q̄ successoribus apostoloꝝ obediendum est sicut z apostolis obediendus fuit. si quis vo dicat hominib⁹ esse obediendum. sed tm̄ bonis z non malis. patet etiam hoc esse falsum. z primo ex verbis xp̄i dicentis Matḥ. xxiij. ca. Super cathedram moysi sederūt scribe z pharisei. oīa igitur quecūq̄ dixerint vobis facite z seruate. fm̄ autem opera eox nolite facere. Exquo igitur scribe z pharisei ab ore xp̄i p pio multotiens erant maledicti. z tamen xp̄us voluit eis esse in licitis obediendū manifestum est p̄latis z pastoribus z licet malis esse obediendum. Jtem apostolus. j. Pe. ij. Serui subditi estote in omni timore dominis vr̄is. z non tm̄ bonis z modestis ꝟ etiam discolis. Jtem si tm̄ bonis esset obediendum sequerek q̄ iurisdictio ecclesie nihil haberet certitudinis. nescitur em̄ quis sit bonus vel malus. Vnde Eccs. ix. Sunt iusti atq̄ sapientes z opa eox in manu dei sunt. z tamen nescit homo vtrum amore an odio sit dignus. sed omnia in futurum seruātur incerta. Jtem si tm̄ bonis eēt obediēdū. sequeretur q̄ iurisdictio ecclesie nihil haberet stabilitatis cum ipe qui nūc est bon⁹ in momēto potest fieri malus z tūc non erit et obediendū. Jtem sicut pictor fedus pulcram potest depingere statuam. nec victū pictoris statuaz deturpat. sic z p̄latus malus pōt facere pceptum bonū. Non ē piculuz his q̄ subditi sunt si obediāt p̄lato malo in licitis in q̄bus obediret p̄lato bono. exquo p̄latus malus hz ptātem. z eis ptās a deo ē. z q̄ ptāti resistit dei ordinationi resistit. q̄ aūt resistūt damnationē sibijpis acq̄runt. vt dicit apl̄s ad Ro. xiij. Si vo p̄latus malus pcipiat malū tūc plane ei nō ē obediendū. vñ Aug. z ponit in ca. xj. q. iij. q̄ resistit. Si inq̄t p̄latus iubeat q̄ nō debes facere. hic sane cōtemne ptātem. timendo ptātem maioꝝē. vñ ipsos humanax legū gradus aduerte. si q̄d iusserit curatoꝝ nūq̄d faciendū ē si ꝑ proconsulē iubeat. nō itaq̄ cōtemnis ptātem. ꝟ eligis ptāti maioꝝi seruire. rursuz si q̄d ipe proconsul z aliō impatoꝝ. nunq̄d contēpto proconsule impatoꝝi ē obediendū. si igitur aliud impatoꝝ z aliud deus iubeat contēpto impatoꝝe obtemperandū ē deo. hec Aug. Jtem Hiero. z ponit in can̄. xj. q. iij. si dñs. Si dñs inquit ea iubet q̄ non sunt cōtraria vel aduersa scripturis sanctis. subijciat dño seruus. si vo cōtraria pcipit magis obediat spūs q̄ corpus dño. Et lectur. Si bonū est q̄ pcipit impatoꝝ iubentis exequere voluntatem. Si vo malū est tūc respōde. oportz deo magis obedire q̄ hoibus. hoc pum z de seruis apud

dominos suos.z de vxoribus apud viros et de filijs apud patres q in illis tm debeāt dominis maritis z parentibus esse subiecti q contra dei mādata non sunt.hec Hiero.Item Isiō.z ponit in can. xj.q.iij.si is.Si is inqt q preest fecerit aut cuiq̄ qō a dño prohibitū ē facere insserit.vel qō pceptuz est pterierit.vel pterire mandauerit sancti pauli sentē tia ingerenda est dicentis.Etiā si nos aut angelus de celo euangelisauerit vobis pter qō a nobis euāgelisatum est vobis anathema sit.z si quis phibet vobis qō a dño pceptum ē.vel rursus. Imperat fieri qō dns fieri prohibet. execrabilis sit omnibus qui diligūt deū.z is q preest si qd pter voluntatez dei.vel pter qō in scripturis euidenter pcipit.vt dicit aliquid vel imperat tāq̄ falsus testis dei. aut sacrilegus habeatur. Cū igitur subditi excōicantur qz ad malū cogi nō possunt eius sententie non est obediendū.qz nec apud deū. nec apud eccias eius quēq̄ grauia iniq̄ sententia.hec ille. ¶ Item be.bef. in quadam epla ad adam monachum z ponit.iij. flor.ca.x. Mala inquit imperantibus nō est parē dū.pfertim dū prauis obtempans imperijs i quo homini videris obediēs deo plane q ome quod peram agitur interdicit inobedientez te exhibes. Valde aūt puersum est.pfiteri te obedietem i quo noscaris superiorem pter inferiorē.i. diuinā pt humanā soluere obedientiā.qd em qō iubet homo phibet deus.z ego audiā hominē.surdus deo inanis excusatio de humana obedientia.vbi in deuz cōuincitur facta trāsgressio.nō dico a subditis mādata ppositor esse diiudicanda vbi nihil iuberi de phendit diuinis cōtrariū institutis.q necessarium assero z prudentiā qua auertat si qd aduersat z libertate qua ingenue.cōtemnat igit facere malum quolibet etiam iubēte.constat nō esse obedientiaz q potius inobedientiā. ¶ Sane hoc aduertē dum ē q q̄dam sunt pura bona.z q̄dam pura mala.z in hijs nulla debet homini obedientia. qm nec illa omittēda sunt cū phibētur nec illa vel cuz iubentur cōmittēda. Porro inter hec sunt media q̄dam ploco.mō.z tpe vel pona.z mala pūt esse et bona.z in hijs lex posita ē obedientie.In hijs pfecto phas nō ē nostrū sensum scientie pscribere magistror. q in hijs omnino platos nec iussio nec phibitio ē contēnenda. Fides.spes.charitas z cetera hmōi pura sunt bona. qz male nō possunt iuberi nec teneri. Pura mala sunt furtuz.sacrilegium. adulteriū.z cetera talia.q vtiq̄ nō pūt bene pcipi nec pfici.nec male phiberi vel non fieri aduersus hmōi nō ē lex. Nullius q̄ppe phibitio valet obuiare pceptis diuinis.nullius iussio diiudicare phibitis.Sunt deinde q̄dam media q quidē persone nec bona esse noscūtur nec mala.tū pūt indifferenter z bñ pariter z male vel iuberi vel phiberi.q male nullaten⁹ a subditis obediri.Ex hijs sunt vt exempli gra ponā.ieiunare.vigilare.legere.z quecūq̄ talia. Sciendū vo ē q media impuror pluri umq̄ bonor seu malor trāseūt rōem. nā cōtingit tm z fieri liceat z nō fieri.q iam factū soluī nō licet. Qō igit añ nuptias mediū esse liquebat.in iam cōtugatis puri boni vim obtinet. In pria possideri seculari q̄dem hoi mediū ē.qm z nō possidere licz. Monacho vo qz possidere nō licet purū malū est hec bea.berñ. In talib⁹ igit medijs in quibus stat obedientie pfectio tanq̄ deo dño ē obediendū platis.vñ berñ.z ponit.iij.flor.cap.ix. Quicqd inqt vice dei pcipit homo qō non sit tm certū displicere deo.hoc aūt secus omnino accipiendū nō est q̄q si pcipiat deus.qd deinde inter ē vtrū p se aut per sos ministros siue hoies siue angelos hominibus suū innotescat placitū deus. q hoies iniq facile in dei voluntate in rebus dubijs pcipiendo vel prohibendo falli possūt. Sed em qd hoc tua refert q cōscius non es a quo deniq̄ diuina cōsilia potius requirūtur.qm ab illo cui credita ē dispensatio ministerior dei.ipm pinde quē p deo habemus tanq̄ deuz audire debem⁹. Porro impfecti cozdis.z infirme pfus voluntatis iudicū ē.statuta seniorū studiosius discutere.horrere ad singula q inūgūtur exigere de qbuslibet rationem.z male suspicari de omni pcepto cuius causa latuerit. nec vnq̄ libenter obedire.nec cū audire cōtingit qō libuerit. hec beatus berñ. ¶ Tercius gradus obedientie ē hylariter obedire.nam dicēte apl'o.ij.ad Cor.ix. Hylarē datorem diligit deus. Item Ecci.xxxv. In omni dato hylarē fac vultū tuū.praua em falsa deuz pascere volūt q cū murmure obediūt.vñ ps. Dederūt in escam meam fel. Sed sicut dicit Hugo de sancto victo.z ponitur in flora.Hartho.ti. de obedientia. Vera obedientia ē salus omniū fidelium iantrix regni celor.eclū aperiens.z hominem de terra eleuatus.cohabitatrix angelor.z cibus oim sanctor.z seqtur sub auctoritate bea.Berñ.in epistola de noua militia templi. Hec ē pfecta z libera humane nature obedientia cū quis volūtatē suaz liberā volūtati subdit dei.z eū acceptā bonā volūtatem q omni actione spontaneā libertatē ope pficit.hec ille. ¶ Quartus gradus obedientie est velociter obedire.vñ ps. In auditu auris obedierunt mihi.in hoc innuens vno eodemq̄ momento processisse. Imperantis imperium.z obedientis obsequium. Vnde Luce.xix.c. dixit dominus zachee festinans descende.quia hodie in domo tua oportet me manere.Et ille festinans descendit. et accepit illum gaudēs.z subditur remuneratio. Hodie inquit dominus salus huic domui facta est. Item Mar.iij. dicitur de Petro z andrea a domino vocatis.At illi continuo relictis rethibus secuti sunt eum. Item ibidem subditur.de Jacobo z Johāne q illi statim relictis rethibus z patre secuti sunt eū ¶ Item legit in vitaspatrū q abbas q̄dam nomine Siluan⁹ habebat duodecim discipulos.cui vni eor nomen Marcus quē abbas p ceteris intimi⁹ diligebat pter eius obedientiā.vñ prigit q abbas quodā tpe pulsauit ad ostiū vnīuscuiusq̄ discipulor vocans eos nominatim.z nullus eor ad eum exiuit.tandē vo vocauit marcū ad eius ostiū q statim exiuit.z Siluan⁹ in q̄terno quē ille scribebat tpe vocatōnis lram impfectā inuenit quā post vocationē pter bonū obie cōplere noluit.z tūc alij discipuli reputauerūt eū merito magis esse diligē dū pter suā obedientiā. De illis vo q ad istū gradum scale obedientie ascendūt dicit Prouer.xxij Vidisti hominē velocem in ope suo coram regibus

stabit nec erit ante ignobiles. ¶ Quint⁹ grad⁹ obe dientie est viriliter adimpiere mandatum. Vnde Bern. Manū inquit tuā misisti ad fortia agendū est instāter ⁊ pstāter obediēdū nec inter asperitatē verborum tam regalis semita est relinquēda. ⁊ loquit de semita obedientie christus em̄ hanc semitā etiam p morte ignominiosissima euitanda relinq̄re noluit. Vnde phil. ij. Christus factus est p nob obediens vsq; ad mortē. mortem aūt crucis. ¶ Sextus gradus obedientie est humiliter obedire. vnde Bern. Magna inquit virtus humilitas sine cui⁹ obtentu virtus fortitudinis nō soluz virtus nō est sed etiā in superbiam erūpit. vnde Luce. xvij. Cuz feceritis omnia que precepta sunt vobis. dicite serui inutiles sumus quod facere debemus fecimus ¶ Septim⁹ gradus obedientie est pseueranter obedire. vnde Bern. Perseuerantia inquit singularis est filia summi. quid em̄ currere ꝓdest. ⁊ ante cursus metam deficere. Vnde. j. Thor. xj. Sic currite vt comprehendatis ꝛc. in predicta em̄ scala quā vidit iacob attendenda sunt quattuor ꝓpter que quattuor figurant̄ que ad hanc scalam obedientia req̄runt̄. ¶ Primū est q; erat sup̄ terrā in quo notatur rectitudo intentōis que debet esse in his qui viam obedientie aggrediunt̄. ⁊ excludit̄ per hoc macula intentionis terrene. eoz em̄ qui habent terrenam intentionē in religione scala obedientie non stat. portus iacet sup̄ terrā vel directa est ad infernum. vnde Eccli. xlij. Custodi pedē tuum ingredies domum domini. pedem inq̄ intentionis. vnde Gre. super Ezech. ome. xiij. sup̄ illud Ezec. j. Facies eoz ⁊ penne eoz extente desup̄ describunt̄. qz omnis intentio omnisq; cōtemplatio sanctoz sup̄ se tendit. vt illud possit adipisci quod in celestib⁹ appetit sine em̄ bono operi siue vero vigilet cōtemplationi tunc veraciter hoc quod agit bonum est quādo ei placere ꝓcupiscit a quo est. nam qui bona agere videt ⁊ per hoc nō deo ꝙ hominibus placere desiderat intentiōis sue faciem deorsum premit. ⁊ qui id circo in sacro eloquio ea que diuinitatis sunt contemplat̄. vt per hoc quod intelligit occupari ad q̄stiones possit. qz non dulcedine quesite beatitudinis factari appetit. sed doctus videri iste nimirū intellectus sui pennas desuper non extendit. sed qui qui sensus sui vigilantiā in terreno appetitu occupat pennas quas subleuare in altū. ⁊ quibus subleuare ipse potuit in ymis deponit qz in re pensandum est vt omne bonū quod agit̄ p intentionē sem per ad celestia leuet̄. qui em̄ p bona que facit terrenam gloriā ꝓcupiscit pennas suas. ⁊ facie deorsuz deprimit. hinc p ꝓpheta de quibusdam dicit victimas in profundo deferebant. quid em̄ aliud sunt lacrime orationis nisi victime oblationes nostre. sicut scriptū est. Sacrificiū deo spūs ꝓtribulatus. Et sunt nō nulli qui idcirco se in prece ac lamentis afficiūt. vt aut terrena cōmoda adquirāt aut hominibus sancti videant̄. quid isti victimas in profundo deferunt qui per hoc q; in ymo sunt que requirunt̄ orationis sue sacrificiuz deorsuz ponūt. Electi aūt qui in bono ope omnipotēti deo placere appetūt p ꝓtemplationis gratiam eternā iam beatitudinē degustare ꝓcupiscūt. facies ⁊ pennas desup̄ extendūt hec Greg. ¶ Scōm remediū in predicta scalā quā vidit Iacob est q; celū cacumē eius tangebat. in q̄ figuratū est q; puersatio religiosoz ⁊ vere obedientiū debet esse in celo vel q; immediatus eoz transitus in morte est a via perfecte obediētie in celū. vñ psal. Ibunt de virtute in virtutē. videbit deus deorum in syon. ¶ Tercium est q; iacob vidit angelos ascendentes per scalaz quā viderat in quo figuratū est. q; vita vere obedientium vita angelice est. siue em̄ descendant vere obedientes fratrib⁹ ministrando siue ascēdant deo assistedo in oratione lectione siue meditatione ad modū angeloz voluntatē peragunt. vnde q̄tum ad illos implet̄ illa orōnis dominice petitio. Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra Mat. vj. ca. ¶ Vnde Linco. dicto. xxxv. Claustralis inquit qui p necessitate fratz corpore claustz egredit̄ animo ⁊ voluntate in claustro obediens degens eterna meditans cū maria. ⁊ transit tota exterius ministrās cū martha. talis est in hierarchia humana quales sunt angeli p ꝓtemplationem deo assistētes. ⁊ simul p officia sibi deputata nobis ministrantes in hierarchia angelica. qui vero ambitione dignitatis aut libidine curiositatis. aut delectatione voluptatis sub prexetu necessarie administratiōis egredit̄. nihil aliud est q̄ cadauer mortuū pannis funebribus inuolutū de sepulchro egressum a dyabolo inter homines exagitatū ⁊ mortuum. cū em̄ quis suscipit religionis habitum ⁊ relinquit mundū. nōne mūdo mort̄ habitu suo quasi pānis funebribus inuolutus sic in claustro sepelit̄. cuz vero ambitiose ad mundialia regredit̄ vtz a deo vel a dyabolo agitat̄. si vez est. immo qz vez est q; a dyabolo ꝓstat talē claustralē nihil aliō esse q̄ cadauer mortuū pannis funebribus inuolutū de sepulcro egressum a diabolo inter homines exagitatū. ⁊ quid tali re mōstruosius q̄d horribilius. absit immo p gram lōge abest ab hac sancta ꝓgregatiōe omē mōstz tam detestabile. hec Linco. vbi supra ¶ Quartuz attendendum in p̄dicta scala est q; dns erat innixus scale in quo insinuatur q; pfecta obedientia diuinā visionē in se hz immediatā. nullū em̄ interuallū vl modicū est inter mortem vere obedientis ⁊ diuinā visionē. Vnde ps. Tenuisti manū dexterā. ⁊ in voluntate tua deduxisti me. ⁊ cū gloria suscepisti me. multū em̄ deberet incitare eos qui sunt in scala obedientie ad ascendendū viriliter spes ⁊ desiderū videndi dnm innixuz scale. vñ si acclamantū esset in obsidiōe alic⁹ castri illū habituz centū libras q̄ primo castz itraret. spes ⁊ desiderū tāti lucri aiaret mltos p scalā festinater ascēdere tenētes clipeos supra se. licet lapidib⁹ desup̄ penderet. sic spes ⁊ desiderū de quib⁹ iam dictum deberet aniare homes scalā obedientie desiderātes ascēdere omes aduersitates q̄ occurrerēt superando vñ Mat. xj. Regnū celoz vim patit. ⁊ violēti rapiunt illud. Ite in hoc q; dicit q; dns erat innixus scale insinuatur q; dns est paratus iuuare ⁊ seruare eos qui vtā obedientie sunt aggressi quasi suos vnā ambulantib⁹ in hac vita. ⁊ si deuouerūt ad aliquē locum difficilē ⁊ periculosuz. dominus paratus est eis manus adiutrices porrigere eos misericordit̄ ad iuuando. vnde ps. Adhesit anima mea post te me su

scepit dextera tua ꝛc. Obedientia reprehensibilis duplex est. Prima cū aliquis obedit creature hoie inferiori. vt pura pecunie. de qua obedientia dicit Eccēs. x. Pecunie obediūt omnia. hec em̄ obediētia hominē in miserrimā redigit seruitutē vt patet ex supradictis pte. iij. ca. ij. in tercio motiuo pferēte ad detestationē auaricie. ¶ Scōa est cū ille obedit qui imperare deberet. ꝛ ille imperat qui obedire deberet. ſ. cū est ille supra qui deberet esse infra ꝛ membꝝ sup verticē se extollit. De qua dicit ꝑuer. xxx. Per tria mouet terra. ꝛ quartū qđ nō pōt sustinere. per seruū cum regnauerit. ꝑ stultū cuꝫ saturatus fuerit cibo. per odiosam mulierē cū in matrimoniū fuerit assumpta. ꝛ per ancillam cum fuerit heres domine sue. ꝛ ideo pfortiū taliū superbozum qui suis superiozib⁹ sunt inobedientes deberēt eum tare fideles. nec cū eis nisi gratia correctōnis ꝓmunicare iuxta doctrinam apli. ij. Thessa. iij. dicentis Qui nō obedierit verbo nostro ꝑ epl'am hāc nota te. ꝛ nō ꝓmisceamini cum illo vt cōfundat supple ꝛ erubescat de malicia sua. Item petrus princeps apl'oꝝ in ordinatione Clemētis ꝛ ponit in ca. dist. xciij. Si inimicus. pp'm inter cetera sic alloquit. Si inimicus inquit est iste. Clemens alicui ꝑ actibus suis. ꝛ vos nolite expectare vt ipse vobis dicat Cum illo nolite amici esse. sed prudenter obseruare debetis ꝛ volūtati eius obsecundare. i. obtemperare vel obedire ꝛ auertere vos ab eo quem ipm̄ sentitis aduersum. sed nec loqui his quib⁹ ipse nō loquit vnusquisqꝫ qui in culpa est dum cupit omniū vestrū amicitias habere. festinet citius reconciliari ei qui omnib⁹ preest. ꝛ per hoc redeat ad salutē cuꝫ obedire ceperit monitis presidentis. si quis vero amicus fuerit his quibus nō loquit plat⁹ vn⁹ est ipse ex illis qui exterminare ecclesiam volunt ꝛ cū corpe videat esse vobiscū. mente tñ ꝛ animo cōtra est ꝛ est multo nequioz hostis hic ꝙꝫ illi qui foris sē ꝛ inimicant. hic em̄ ꝑ amicicie ꝛ speciez que inimica sunt gerit. ꝛ ecclesiam dispgit. ꝛ vastat. hec ille. Talis em̄ qui nequiter monitis presidentis in obedientib⁹ amicant eosqꝫ pfortant vel defendunt in malicia sua. maledicti sunt a deo teste Hiero. ꝛ ponitur in cano. xj. que. iij. Qui pscrit vbi sic. Qui inquit cōsentit peccantib⁹. ꝛ defendit alium delinquentē maledictus est apud deū ꝛ homines ꝛ corripiet increpatiōe seueriſſima. Hinc qui sanctiſſimus pater ait. si quis peccātem defendit. acrius ꝙꝫ ille qui peccauit scz principaliter coerceat. hec ille. vnde. ij. Paralipomenon. xviij. ꝛ xix. legit ꝙ Josaphat associauit se ꝛ auxiliū prebebat impiſſimo regi achab ꝛ ideo redarguit eū iheu ꝛ ait ad eū. Impio prebes auxiliū. ꝛ qui oderūt dñm amicicia cōiungeris. ꝛ idcirco iram quidā domini merebaris. ¶ Tercia obedientia reprehensibilis est cum aliquis suo superiori in malo obedit. Unde Grego. iij. moral. Nunꝙ inquit per obedientiaꝫ debet malum fieri. aliquando aūt debet bonum quod agit per obedientiam intermitti. ¶ Item Bernhardus in quadam epistola. Facere inquit maluꝫ quod licet etiam iubente prelato cōstat nō esse obedientiam sed potius inobedientiaꝫ. Item beatus Gregorius. Caueant antē subditi ne plus ꝙꝫ expedit sint subiecti. ne dū plus ꝙꝫ expedit studēt subiici superiozꝫ compellantur vitia venerari. Item beatus Augustinus sic inquit Modus obedientie tenend⁹ est vt bonis in malo nō psentias. nec malis in bono ꝛradicas. hec ille. Unde sicut dicit in flora. Bartho. titulo de obedientia. Modus obediētie sic tenendus est. vt bonis in malo scienter non obedias nec malis in bono cōtradicas. Et licz subditus dubitet an sit bonū ꝛ licitum quod a supiore mandat. vel non. nihilominus obedire debet. Maꝫ ꝛ si forte reum faciat superiorem iniquitas imperandi. innocentē tamen inferiorem ostendit ordo seruiendi. Sed quod dixi in dubio esse obediendū intellige nisi dubitatio sit crassa ꝛ supina que non excusat. vt si superior ꝑcipiat aliqđ qđ sit cōtra articulos fidei. aut contra precepta vel prohibitiones legis diuine. siue contra generale statutuꝫ ecclesie quia in talibus non excusaret dubitatio nec ignorantia. ꝛ si non pertineat ad officium prelati quod precipit. non est in hoc sibi obediendum. si vero ꝑtineat ad officium suum obediendum est si illud quod precipit non sit malum. Uerumtamen si ꝑcipiat omnino quod est malū. non faciat subdit⁹ contra conscientiam suā. licet iustum videat prelato hoc qđ precipit. hec hugo in de duodecim abusionib⁹. ꝛ ponit in florario Bartho. titu. vbi plus.

Capitulum LX

De vana gloria

Dicto de vana gloria dyabolica ꝛ de eius septem filiabus iam dicendū est de vana gloria mundana. Et est vana gloria mūdana. gloria qua quis inaniter gloriat de rebus mundanis vel fortune. ꝛ orit hec gloria mūdana ex septem mūdi vanitatib⁹ de quibus hic specialiter seriatim est dicendū. Primo oritur de curiosis ornamentis. Secūdo de curiosis lecti sternijs. Tercio de curiosis ꝛ superfluis eqtaturis Quarto de curiosaꝛ superflua familia. Quinto de curiosis pciuijs. Sexto de curiosis ꝛ sumptuosis edificijs. Septimo de superflua curiositate librozuꝫ. Et ꝙ hec omnia septem dici possunt vnumtates. testat spūssanctus dicens vocis organo sapiētis. Uidi cuncta que fiunt sub sole ꝛ ecce vniuersa vanitas Ecclesiastes. j.

Capitulum LXI

Ex primo enim scilicet

De curiosis corporis ornamētis sufficienter dictum est supra ca. ij. huius pris vbi agitur de nouem causis quare detestanda est superbia. vnde et ibidem dictum est qualiter mulieres curiose se ornantes peccant tripliciter.

Capitulū LXII

Ex secundo enim ex quo

Dicit vana gloria mūdana. scz de curiosis lectisterniis. loquit pls. in de vitijs pte. vj. tract. de superbia. ti. de superbo ornatu lectoꝝ. vbi sic Aliqui inqt superbi tāmagnos lectos volūt habere ꝙ dyabolus pōt in eis cū illis spacioſe qescere. ꝛ ꝙ nullo lectu paupis nō inuenit dyabolus vbi reqescat vñ Isa. xxviij. Coangustatū est stratum ita vt alter

decidat ⁊ pallū breue vtrūq; operiri nō pōt. paup em̄ intrat lectū suū humilē benedictione p̄missa. facit em̄ signū crucis dominice sup lectū suum. qō signū dyabolus tremebundus refugit. Diues vero superbus intrat lectū suū superbum maledictione dei p̄missa Vnde Amos. vj. dicit dominus p ꝓpheta. Ve vobis qui dormitis in lectis eburneis et lasciuitis in stratis vestris lectos vero eburneos vocat ꝓpheta lectos p̄ciosos curiosos p̄ciosa pannis mirifice decoratos. cuiusmodi erant lecti de quibus dicit hester. j. Lecturi quoq; aurei et argentei sup pauimentū smaragdo ⁊ pario. id est plano vel albo. stratū lapides depositi erant quod varietate mira pictura decorabāt in tali em̄ lecto maledictōne dei sup illum p̄missa superbus dyabolus qui superbiam summe diligit libenter quiescit cū diuitibus in occultis. ꝫ caueant hmōi diuites. q; dyabolus quem tanq; lectualē sodalem faciūt secū in lectis tam p̄ciosis recumbere cū venerint ad hospitium suū facit eos recumbere in lecto alterius pature. de quo dicit ysa. xliij. Detracta est ad inferos superbia tua cōcidit cadauer tuū. subter te sternet̄ tinea ⁊ operimentum tuū vermes. Sup quo p̄f. cum prius inquit pallia auro gemmisq; distincta satis moleste sustinebant superbi qui nullo modo iacerēt in lecto in quo alius iacuisset. nec potuissent sustinere q; in lecto eor esset vnus pediculus. In inferno qū in eor lectis erūt sub eis ⁊ sup eos vermes. tūc longe molestius ⁊ grauius erit eis hoc pati. eo q; in mundo fuerūt talib⁹ dissueti. Ac etiaz q; lecti illi nunq; mutabunt nec vnq; de illis resurget. Nō est em̄ ita pulcer lectus ⁊ mollis in mundo in quo aliquis non grauaret iacere p octo dies p̄tinue. ꝫ tum igit grauamē erit superbis iacere in ramborum lecto plurib⁹ millib⁹ annis q; sunt gutte aque in mari. ⁊ specialiter homini delicato in molli lecto requiescere ꝓsueto. De predicto em̄ lecto dicit spūs sanctus Apoc. ij. Ecce mittam eam. s. animam pectricem in lectū. ⁊ qui mechant cū ea in tribulatōne maxima erunt. Iste em̄ lectus figurat p lectum og regis basan. qui vt dicit Deu. iij. est lectus our⁹ ⁊ ferreus habens nouē cubitos lōgitudinis ⁊ quatuor latitudinis. Spūaliter og. ꝓgregans interpretatur ⁊ signat dyabolū qui desiderat ꝓgregare animas in infernū. Iuxta illud Gene. xliij. Da mihi animas cetera tolle tibi. lectus iste est tormentū infernī qui lectus dicit ferreus ꝓpter penaz duriciez q nouē cubitos in longitudine. signant nouez pene infernales que tamlonge sunt q eternaliter durabunt. ¶ Quartū p̄ma erit ligatura dānandoz. Unde sicut dicit parisien. Illi qui fuerunt hic dissoluti dei mādatoz vincula dirumpētes. tūc ligati manib⁹ ⁊ pedib⁹ mittent̄ in penā eternā. Vñ ꝓuer. v. Finib⁹ peccatoz suoz vnusquisq; ꝓstringetur. Item Sap. xvij. Una em̄ catbena tenebraz omnes erant ligati. Item Mat. xxij. Ligatis manibus ⁊ pedibus mittite eū in tenebras exteriores ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū ⁊c. ¶ Sexta pena erit in toto corpore vulnus sup vulnus infixum. vnde illi qui in hac vita vederūt oia membra suoz corpoz q̄ sūt instrumēta suoz quinq; sensuū ad peccū ⁊ voluptatē tūc. in toto corpe sentiēt vulnerationē penaz. Unde Job. xvj. Percusserūt maxillā meā saturati sunt penis meis. ⁊ ꝓclusit me deus apud iniquū. ⁊ manib⁹ impioz me tradidit. ego ille quō dam opulentus repente ꝓtritus sum tenuit ceruicem meā ꝓfregit me ⁊ posuit me quasi in signū. circumdedit me lanceis suis. conuulnerauit lumbos meos nō pepercit. ⁊ effuelt in terram viscera mea. concidit me vulnere sup vulnus ⁊c. ¶ Tercia pena erit ꝓfusio magna que erit pena specialiter sup bozum q̄ pro eo q; hic vehementer desiderauerunt honoꝛē mundanū ibi patient magnā erubescentie ꝓfusionē. Unde dicit ps̄. Cōfundant superbi vsq; quaq; qz iniuste iniquitatē. Et merito dicit iniuste ⁊c. Nōne iniuste faciūt sup iniquitatē qui eos despiciūt. qui secū eundē patrē ⁊ matrē habent. Sed certe omnes homines tam ex pte corporis q̄ etiaz ex pte anime eundē habent patrem ⁊ eandem matrem. vt patet ex illo Job. xvij. Putredini dixi pater meus es mater mea. ⁊ soror mea vermib⁹. vbi est ergo ⁊c. Item ex illo Malach. ij. Nunquid nō pater vn⁹ est omniū vestrū nūquid nō vn⁹ de⁹ creauit vos omnes. quare igit despicit vnusquisq; fratrē suū. Et ideo merito talibus superbis fratres suos despicientib⁹ dicit dōs p ꝓpheta Hiere. xxiij. Dabo vos in obprobrium sempiternū ⁊ in ignominiā sempiternā que nūq; obliuiōe delebit. ¶ Quarta pena erit pena frigoris qua punient inuidi. qui p eo q; in vita hac semper corda frigida habuerūt per dolorem de ꝓsperitate suoz ꝓximoz. ⁊ calida per leticiā de eorundē aduersitate. ideo tunc habebūt penam frigiditatis aquaz que tanta erit q; si totus mūdus ignitus esset ⁊ in eas p̄iceret. subito puerteret in glaciē vel niuē. ⁊ tantā penā caliditatis patient q; etsi omnes aque mūdi p̄icerent in eam nō magis mitigaret eam q̄ vna gutta aque extingueret ignē totius mundi. Nam sicut dicit be. Aug⁹. de igne purgatorij. si totū mare influeret in eū. nihil de illius ignis incendio refrigeraret. Quantus em̄ distat ignis materialis ad ignē p̄cto. tātū ignis infernalis distat in caloꝛe ab igne nostro materiali Semp em̄ vrit ⁊ nunq; ꝓsumit. sp ardebit et nunq; lucebit. sp afficiet ⁊ nunq; deficiet. hec Aug. ⁊ ponitur in flozi. Barth. titulo de penis inferni. Item tanuen. sup euangelia sermo. xxx. In inferno inq; elemēta nō seruant sue nature ꝓpietates. Vñ naturalis ꝓpietas ignis est suo caloꝛe glaciē soluere ⁊ niuē. ꝫ in inferno neq; niuē neq; glaciē pōt resoluere dicēte scriptura Sap. xvj. Nix aūt ⁊ glacies sustinebāt virtutē ignis ⁊ non tabescebant. Naturalis autem ꝓpietas aque est ignem extinguere sed sicut dicit Sap. xvj. Quod enim mirabile erat in aqua que oīa extinguit plus ignis valebat. imo vt dicit etiā ibidem aqua supra suaz naturā vt ignis ardebat. De ista enim inuidoz pena. s. caliditatis ⁊ frigiditatis dicit Job. xxiiij. Transibunt ab aquis nimium ad caloꝛem nimiū. ¶ Quinta pene erit ignis que erit pena iracundoz. vnde illi qui in hac vita erant semper ardentes iracundia penes ꝓximos suos. tunc ardebunt igne eternū inextinguibili. vnde Isa. vlt. Ignis eorum non extinguet eternū. Unde Greg. xx. moral. ⁊ ponit in flozi. Barth. titulo de penis inferni. Reuera inquit ge

benne ignis cū sit corporeus ⁊ in se missos reprobos corporaliter exurat. tamē nec humano studio succendit nec ignis nutrit. sed creatus semel durat inextinguibilis ⁊ succēsione nō indiget. ⁊ ardore nō caret. Illa siquidē vltrix flamma vitiorū commotionē habet ⁊ lumē nō habet. qz quos dānatos gehenne flamma deuorat a visionis lumine cecat vt ⁊ foris eos dolor pbustionis cruciet. ⁊ intus pena cecitatis obscuret. vt q̄ auctore suo corde videlicet ⁊ corpore deliquerūt. simul corde ⁊ corpore puniant. ⁊ vtrobiq; penas sentiant qui dum hic viuerent prauis suis delectationib⁹ ex vtroq; seruiebāt Vnus est quidā gehenne ignis. ꝫ nō eodez modo omnes cruciat peccatores. Vnusquisq; etenim quantū exigit culpa, tantū illic sentiet penam. hec ibi. De isto em̄ igne inextinguibili quasi mirādo q̄rit ꝓpheta Isa. xxxiij. Quis devobis poterit habitare cū igne deuorante. aut quis ex vobis habitabit cū ardoribus sempiternis. ⁊ certe his verbis prophete respōderi pōt q; specialiter iracundi in illo igne habitabūt. quib⁹ dñs in die iudicij cū ceteris damnandis dicet illud Mat. xxv. Ite maledicti in ignem eternū qui parat⁹ est dyabolo ⁊ angelis ei⁹. ¶ Sexta vero pena erit pena crudelissime flagellatiōis. que erit pena accidiosoꝝ. Nam sicut accidiosus equus positus ad aratrū vel ad bigam nolēs trahere aspere flagellat. sic accidiosi homines christiani mittētes manus suas ad aratꝝ dominicum ꝓnentōe facta in baptismate ꝓ denario diurno ⁊ aspicientes retro ad mūdanas delicias nolentes fideliter laborare in vocatōne qua vocati sunt. tūc grauissime flagellabunt a demonib⁹ i inferno dicente dño p ꝓpheta In laboze hominū nō sunt. scz in hac vita. ⁊ ideo cū hominib⁹ nō flagellabuntur. s. ꝓuenialib⁹ peccatis cū saluandis in purgatorio. sed cū demonib⁹ eternaliter in inferno. de qua flagellatione dicit dñs p ꝓpheram. Visitabo invirga iniquitates eoꝝ. ⁊ in verberibus s'peccata eorum. Itez Reges eos invirga ferrea tanq̄ vas figuli cōfringes eos. ¶ Septima aūt pena erit pena tenebraꝝ que erit pena auaroꝝ. vnde auari quoꝝ in hac vita auaricia oculos cecauit ibi habebūt tenebras palpabiles que tante erunt q; nunq̄ videbūt lumen. vnde pſ. Ibūt vsq; in ꝓgeniem patꝝ suoꝝ ⁊ vsq; in eternū nō videbūt lumē. Et ideo merito dicitur Eccēs. xj. Si annis multis vixerit homo ⁊ in oibus letus erit. meminisse debz tenebrosi tēporis ⁊ dieꝝ mltoꝝ. ¶ Octaua pena erit pena famis ⁊ sitis que erit pena gulosoꝝ. qui ꝓ eo q; in hac vita voluptuose se comesationib⁹ ⁊ ebrietatib⁹ ingurgitauerunt. ideo ibi patient̄ famen ⁊ sitim insatiabilem. De fame em̄ quā in inferno habebit damnatus dicitur ysa. viij. Cuz esurierit irascet ⁊ maledicet regi suo. vnde ibi erit tanta esuries q; put dicit ysa. ix. c. Vir fratri suo nō parcet ⁊ declinabit ad dexteram ⁊ esuriet. ⁊ comedet ad sinistrā ⁊ nō saturabit. vnusquisq; carnē brachij sui deuorabit. ⁊ talis damnat⁹ cū tali esurie sitim habebit intantuz q; put dicitur Job. xl. Habebit fiduciā vt fluat iordanis in os ei⁹ sed tū vnā guttā aque nō obtinebit in eternū. vt patet Lu. xvj. de diuite epulone qui plus ꝫ ꝓ mille q̄dringentos ⁊ sex annos elapsos ardēs in tormēto inferni vnā guttam aque petijt p lepzosi lazari digitum sibi administrari quaz adhuc nō obtinuit. nec obtinere poterit in eternuz. ¶ Nona pena erit pena fetoris ⁊ ardoris. que erit pena luxuriosoꝝ Vnde luxuriosi qui in hac vita habebant fetidaz ⁊ ardentē voluptatē carnalem. tunc correspondenter habebūt fetoris penā. de qua ⁊ in cuius rei exēplum pluit dñs sup luxuriosos viros sodome ⁊ gomorre ignē qui est ardens ⁊ sulphur qō est fetēs. vt patet Gene. xix. Itē de hac pena luxuriosoꝝ dicit pſ. Ignis sulphur ⁊ spūs procellaꝝ pars calicis eoꝝ ¶ Per quatuor vero cubitos latitudinis lecti p̄dicti in quo ponent in inferno pctōres supbi. signantur alie quatuor pene infernales. quaruz prima est carētia visionis diuine. secūda est aspectus demonum ⁊ horribiliū bestiaꝝ. tercia ira ardens cōtra se ipm. ⁊ quarta desperatō penes salutē. Unde prima dicit Isa. xxvj. In terra sanctoꝝ iniqua gessit. ⁊ nō videbit gloriā. de scōa dicit beat⁹ Bernū. in quodaz tract. de morte. q; visio dyaboli in sua deformi effigie foret homini pena grauior q̄ aliqua alia pena corporalis passibilis in hoc mūdo. De hac em̄ horribili demonū ⁊ bestiaꝝ visione loquitur scriptura Sap. xj. dicens. Non em̄ impossibilis erat omipotens manus tua que creauit orbē terrarū ex materia inuisa immittere in illis multitudinē vrsoꝝ aut audaces leōes aut noui gñis ira plenas ⁊ ignotas bestias aut vapozē igneū spirantes aut fumi ardorez ꝓferētes. aut horrēdas ab ocḱis scintillas emittentes quaꝝ nō solū lesura poterat illos extermiare. sed etiā aspectus p timorez occidere. De isto em̄ horribili aspectu dr Job. xvj. Hostis meus terribilibus oculis intuit⁹ est me. De q̄rta pena dr in pſ. Dctōr videbit ⁊ irascet. dentib⁹ suis fremet ⁊ tabescet. De quarta pena dr Job. xv. Quare fact⁹ est dolor me⁹ ꝓpter⁹ ⁊ plaga mea desperabilis. Ex istis patet q; horribilē lectū parauit diabolus superbis suis hospitibus qui ipm in hac vita in curiosis lectis eburneis secum recumbere fecerunt.

Capitulum LXIII

Tercio ex quo oritur o gloria mūdana. s. de curiosis ⁊ superfluis eq̄taturis vnde supza. ca. ij. huj⁹. J. ⁊. R. Dictis ibidē adiciēdo q; sic dicit pis. in de vitijs pte. vj. tract. de supbia. titu. de eq̄taturis. supbia siue vana gl'ia pōt q̄drupl'r ꝓtingere de eq̄taturis. Primo de multiplicatōe equoꝝ q̄ phibita est etiā in rege. vij Deu. xvij. Cū fuerit rex ꝓstitut⁹ non multiplicabit sibi equos nec reducet pp'lm in egyptū eq̄tat⁹ nūero sublevatus. Scōo in nō necessario vsu equoꝝ sic accidit de illis qui p mediā leucā nolūt ire nisi eq̄tādo. ꝫ tales ꝓ nihilo vident̄ pedes hr̄e. vñ de talibus dici pōt illō pſ. Pedes hūt ⁊ nō ambulabūt Tercio in nimia exquisitiōe equoꝝ. sicut accidit in illis q̄ equos volūt hr̄e impiguatos ad pascēdum oculos hominū. Quarto in supbo ornatu equorū sicut accidit in illis qui christum in suis membris nudum dimittūt ⁊ famelicum. ⁊ equos suos phaleris deauratis ⁊ de argētatis adornant. sed ab ista supbia siue vana gloria tria specialiter subtraberēt fideles christianos. Primū est multiplex cōmina-

tio quã facit sacra scriptura hmõi equitibus. vnde zach.x. Confundent ascẽsores equox. Item zach. xij. In illa die dic dñs pcutiã omnẽ equũ in stupore t ascẽsores eius in amẽtia. Glosa. in stupore. ita q̃ qui viderit pcussos stupeat t ascẽsores eox̃ pressos magnitudine piculi vertã in amentiã. Ihez ysa. xxxj. Ve qui descendũt in egyptũ ad auxilium in equis sperantes t habentes fiduciã sup quadrigis q̃ multe sunt. ¶ Scõm q̃ subtraheret fideles a vana gloria que cõtingit de equitaturis est exemplũ iesu xpi qui nõ legit equitasse sed semel tm̃ asinasse t tunc ibat ad mortẽ suã. in signũ q̃ multi equitando tendunt ad mortẽ eternã. In cui⁹ rei figura legit Exo. xiij. q̃ filij isrl̃ hũilit̃ peditates sicco pede pambulauerũt mare rubx. ꝛ sup⁹ pharao t exercitus eius cũ currib⁹ t equitib⁹ sunt in maris ꝓfundum submersi. Terciũ est q̃ superbia ista apostasia est christianis qui abrenũciauerũt pompe dyaboli li in baptismo. t ideo pompatice incedere apostata est christianis. Vnde Amos. vj. Ve vobis q̃ opulenti estis in syon t cõfiditis in monte samarie optimates capita populorum ingredientes pompatice domum israel ꝛc.

Capitulum LXIIII

De quarto ex quo oritꝫ

Gloria mũdana. s. decuriosa t superflua familia. de qua dictũ est supra ca. ij. huius vbi agit̃ de septima causa quare detestanda est superbia circa mediũ. Dictis ibidez adijciendo q̃ sicut dictũ est christianos qui pompatici sunt q̃tum ad multitudinẽ equox apostatas esse t transgressores pacti baptismalis quo ꝓmiserũt se abrenũciare põpis dyaboli. Sic vt dicit parisiensis. possumus dicere de illis qui pompatici sunt q̃tum ad magnaz superfluam t inutilem familiã. Vnde qui gaudent de multitudie familie seq̃ntis eos tali fatuitate laborãt q̃li laborare ille q̃ deferẽs mel gauderet de eo q̃ mixte muscẽ seq̃rẽt eũ. vñz de talib⁹ pot intelligi illud Exo. viij. Implebũt dom⁹ egyptiox muscis. Spũaliẽ egyptij sũt viri potẽtes mũdani q̃rũ dom⁹ implẽt muscis. s. superfluis ociosis t inutilibus familijs. qui importune se eox curijs ingerũt. Vnde et muscis cõuenienter hmõi assimilant̃. q̃ sicut si vas aliq̃ liniat̃ lacte vel melle. statim muscẽ importune aduolant t vasi adherent. cum tm̃ vas nõ amentsed solũ dulce quod in eo pcipiũt. Sic hmõi voluptuose t ociose familie diuitib⁹ t potentibus mundanis importune adherent. nõ ꝓpter amorẽ quem ad eos habent. sed ꝓpter dulcedinẽ corpalis sustẽtationis quã sine labore ab eis recipiũt. t ideo iaz verificat illud qõ sequit̃ Exo. vbi plius. corrupta ẽ terra ab hmõi muscis sed tales ociose familie timerent illud qõ dicit̃ puer. xiij. Iracundiã regis. scz regis celestis. minister inutilis sustinebit. Vnõ de quolibet tali finaliter dicet rex celestis illud Mat. xxv. Seruũ inutilem ꝓijcite in tenebras exteriores. illic erit fletus t stri. dentiũ. Et nimiz est t spãliter de prelatis viris ecclasticis t religiosis q̃ nõ timent nec erubescunt tantã videre superfluitatẽ ociose familie quotidie coraz eis stantẽ t ambulantẽ in tamborribili tartarali apparatu de patrimonio ie-

su xpi pauplb⁹ defraudatis p eos indutis pfertim cũ dicat. crisostomus. ope. imp. ome. x. Discipli dñi ex moribus familie demrat̃ nã si familie male ꝓuersent̃. nũ q̃d hoc videntes dicũt. q̃lis ẽ dñs eox q̃ talia agũt. nũquid sustinent eos talia facientes nisi cõsentiet operib⁹ eox. Ideo merito dicit pũs. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabit t iterũ. Non habitrabit in medio domus mee qui facit superbiam Sed tam peccatũ superbie adeo mundũ corrupit vt superbia nõ reputat̃ pctm̃. vnde parisiensis. in devitijs pte vj. Ille inquit ornatus vestiũ qui in primatiua ecclesia ꝓ magno pctõ habitus fuisset iã nõ reputat̃ pctm̃. sed potius honor ꝓmendabilis t honestas.

Capitulum LXV

De quinto ex quo oritꝫ

Gloria mundana. s. de curiosis superijs loquit̃ parisiensis. in de vitijs pte. vj. tractatu de superbia. titu. de superbia cõuiuioꝝ vbi sic Apparet inquit superbia in conuiuijs ex multis. ¶ Primo ex hoc q̃ diuites t magni inuitantur qui non indigent. t indigentes pauperes relinquunt̃ t hoc cõtra preceptũ christi dicentis Lu. xiij. Cũ facis conuiuium voca pauperes. debiles. claudos t cecos. et beatus eris quia nõ habent vnde retribuant tibi. retribuetur enim tibi in retributõne iustorum. sed cõtra hanc christi doctrinam aliqui sumptuosa conuiuia celebrare solent vt liberales reputent̃. ꝛ intelligant qui hmõi sunt q̃ sicut ait Beatus Ambr. in lib. suo de officijs q̃ liberalitatis duo sunt genera. Vnum est charitatiue largitatis. alterꝫ vero ꝓdige effusionis. Liberalitas eñ charitatiue largitatis ẽ hospitio peregrinũ recipere. nudũ vestire. captiuos redimere. nõ habentes sumptũ iuuare. t hmõi. Liberalitas aũt ꝓdige effusiõis est sumptuosis effundere cõuiuijs t vino plurimo atq̃ populatis fauoris gratia opes exinanire ꝓprias. qõ faciũt qui manifẽ arroganterq̃ suũ dilapidant patrimoniũ vt superiorum vincant celebritates. hec Ambro. et ponit̃ in glosa. Bartho. titu. de cõuiuijs. ¶ Secõ apparet superbia in conuiuijs ex hoc q̃ multi ministri in talib⁹ conuiuijs in superbo indumẽt̃ ornatu. Sz qui gaudẽt de multitudine superboꝝ ministroꝝ. ad huc forte veniet hora q̃ vellent habere vnũ ministr̃ leprosum nec poterũt obtinere. Vñ Luce. xvj. dixit diues qñ erat in tormentis. Pater abraham miserere mei. t mitte lazar̃ vt intingat extremũ digiti sui in aqua t refrigeret linguã meã. qr crucior in hac flamma. Lazarus eñ erat leprosus vlcerib⁹ plenus. t tñ oues ei⁹ ministeriũ desiderabat ꝓ superbis ministris gaudebat ille rex nobilis dauid q̃ dixit in pũs. Non q̃s sic habebat. Sz de talibus superbis ministris nõ habitabit in medio domus mee qui facit superbiam ¶ Tercio apparet superbia in cõuiuijs ex varietate ferculoꝝ. t splendoriosa operatione ꝓpter vanã gloriam eorundẽ. sicut exẽplũ habet Lu. xvj. de diuite epulone q̃ epulabat q̃tidie splẽdide. Verũtñ sicut dicit bea. aug. in deverbis dñi. t ponit̃ in ca. di. xlj. nõ cogunt̃. Mõ cogunt̃ inqt diuites vesci cibis pauperꝫ. hytunt̃ ꝓmissa ꝓsuetudie infirmitatis suez doleãt se sustẽtari aliter nõ posse. si ꝓsuetudinẽ mutẽt egriotãt. vtãt igr̃ superfluis t pciosis cibis t dẽt pau-

pribus vilia ⁊ necessaria. hec ille. ¶ Quarto apparet superbia in supellectilibus ex vasis aureis ⁊ argenteis in mappis. manutergijs. ⁊ in cereris sumptuosis mensalibus paraturis. Sed mira fatuitas q̄ boies volunt habere vasa aurea ⁊ argentea ad replendum corpus suū qđ est vas immundicie ⁊ stercoꝝ. cū tñ ad replendū vasa vinaria que mūda sunt vasa sine instrumēta lignea sufficiūt. qui em̄ de hmōi gloriātur sunt ydolatre abhominabiliores q̄ pagani. vt ostensum est supra pte. ij. ca. ij. vbi agit de tercia cā quare detestandū est peccatū gule. Et ideo hec ꝓsiderans beat⁹ Aug. de quo ꝛvallens. in summa collationū ad oīne gen⁹ hominū pte. iiij. di. iij. c. viij. Legit inquit de beato Aug. q̄ cocleario⁹ tm̄ argenteis vtens cetera vasa quibus mense inferebant testea ⁊ marmorea fuerūt. non tñ necessitatis inopia q̄ ꝓposito voluntatis. s. qz viuebat in voluntaria paupertate. Unde ⁊ plebi dicebat se malle ex collationibus plebis viuere q̄ possessionē immobiliuz curam vel gubernationē pati. ⁊ cū ecclesia pecunia deficeret. hoc pplo denunciabat se non habere qđ pauperib⁹ erogaret. Sed ꝓtrariū est de multis modernis qui cumulant vasa argentea ⁊ aurea in mensis ⁊ paꝝ cogitant de pauperib⁹ qui forte aliq̄ nō hñt in mensis suis multa vasa lignea. De quibus loquit Bern̄. sup cant. sermo. lxxxv. vñ inquit hāc illis exuberare existimas rex affluentiā. vestiū splēdorem. cōgeriem vasoꝝ argenteoꝝ ⁊ aureoꝝ nisi ō bonis crucifixi. ¶ Quinto superbia apparet in cōuiuijs ex curiosis bancorijs aulcis ⁊ ceteris sumptuosis paturis quib⁹ in conuiuijs tegunt parietes. scamna ⁊ cetera sedilia. Sed caueāt tales supbi ne forte ꝓingat illis sicut contigit cuidā regi de quo loquit pariſ. in de virtijs. pte. vj. tracta. de superbia titulo vbi agit de supbia ornatus. dicens q̄ quidaz rex cōuocatis magnatib⁹ regni sui fecit eis magnū conuiuiū. ⁊ nō erat aliquis angulus domus sue qui nō esset cooptus preciosis vestib⁹. ⁊ affuit quidam phūs. qui cū vellet os suū purgare exuit in faciez regis. Et cū ministri regis indigne hoc ferentes vellent phm̄ occidere. prohibuit eos rex. ⁊ quesiuit a philosopho quare hoc fecisset. Qui rñdit. Video inquit alia loca plena auro ⁊ argēto ⁊ gemmis p. ciosis ⁊ ideo in barba regis incrassata ex pinguedine ciboꝝ me mūdaui. nō em̄ vidi locū minus mundum. Quod audiēs rex cōpunctus est de sua vanitate. Sed sic spūaliter dyabolus vidēs ipsum hominē qui deberet esse dñs aliaꝝ creaturaꝝ minus pulcrū q̄ alias creaturas in faciez eius exuit. vel eum cōtemnendo vel animā ei⁹ maculādo. qđ figuratū est in eius exuitōe que fiebat in faciē eius q̄ volebat suscitare semē fratri suo defuncto. vt legit Deut. xxv. Spūaliter frater hominis sine semine defuncti dyabolus est qui sine spe dānatus est cui ab homine debet semen suscitari. qz ab hominib⁹ angelica ruina est reparāda. Sexto apparet supbia in conuiuijs ex multitudine musicoꝝ ⁊ musicalium instrumentoꝝ. Unde Job. xxj. Tenet tympanum ⁊ cytharam ⁊ gaudent in sono organi. ducūt in bonos dies suos ⁊ in puncto ad inferna descendunt. Item Isa. v. Cythara ⁊ lyra ⁊ tympanū ⁊ tuba ⁊ vinum in conuiuijs vestris. ⁊ opus dñi nō respicitis. hmōi em̄ conuiua supboꝝ que ꝓpter vanaz gloriam fiunt ⁊ in quibus tot signa apparēt supbie a christicolis ⁊ specialiter a sacerdotib⁹ sunt vitanda Ñ Grati. ⁊ po. in ca. di. xxxiij. presbyteri. Presbiteri inquit dyaconi subdyaconi vel deinceps quib⁹ vxorē ducere licentia nō est. ⁊ alienarum nuptiarū euitent conuiuia. nec his cenib⁹ misceant vbi amatoria cātant. ⁊ turpia aut obscena motus corporum choris saltatōnib⁹ offerunt. ne audit⁹ ⁊ obtut⁹ sacris mysterijs deputatus turpiū spectaculoꝝ atq̄ verboꝝ ꝓtagatōe polluant. hec ille. vñ hmōi voluptuosa conuiuia nedū viris ecclesiasticis sed etiā laycis sunt nociua. Et specialit ꝓpter sex mala que ex crapulosa voluptate sequunt. de quib⁹ dictū est supra pte. ij. vbi agit de tercia specie gule. Et ideo merito spūssanctus p os sapientissimi salomonis ꝓuerb. xxiij. Fideles hmōi voluptuosis ⁊ pomposis conuiuijs supboꝝ phibet interesse dicēs. Noli esse in cōuiuijs peccatoꝝ nec in comessationib⁹ eoꝝ qui carnes ad vescendū ꝓcurāt. qz vacātes potibus ⁊ dantes simbola ꝓsument. Unde amon filius dauid in cōuiuio interfect⁹ est ab absalō fratre suo. vt patet. ij. Reg. xiij. Item filijs ⁊ filiab⁹ Job vescentib⁹ et bibentib⁹ vinū in cōuiuio fratris sui primogeniti. ventus vehemēs irruit a regione deserti ⁊ cōcussit quatuor angulos domus. que corruens oppressit eos ⁊ mortui sunt. vt patet Job. j. Item Godolias prefectus regis babilonis in cōuiuio interfect⁹ est ab ysmaele. vt ptz Hiere. xlj. ca. Item ptholomeus in cōuiuio occidit symonē ⁊ filios suos iudā ⁊ Johannē. vtz. j. macha. vlt. Cui⁹ moralē declaratiōez vide supra vbi agit de secūda causa quare detestandum est peccatū gule. Item iohes baptista decollatus est in cōuiuio herodis vt ptz Mat. x. Ecce q̄t mala in hmōi pomposis conuiuijs contigerūt. verūtamen ⁊ licz hmōi voluptuosa cōuiuia que cū supbia celebrant fidelib⁹ interdicunt. cōuiuia tamen q̄ cum humilitate ⁊ charitatis intuitu fiunt nō vituperant. nec fideles hmōi interesse cōuiuijs phibentur. Unde Grego. ⁊ ponit in ca. di. xliij. cōuiuia. Conuiuia inquit que ꝛ eintentiōe impendēde charitatis fiunt recte vra fraternitas in suis epulis laudat. Sed tñ sciendū est. qz tunc ex charitate veraciť ꝓdeunt cū in eis absentū nulla vita mordeť. null⁹ ex irrisiōe reprehendit nec in eis inanis secularium negociorum fabula. ſ verba lectiōis sacre audiunt cū nō plus q̄ necesse est sumit corpori. ſ sola eius infirmitas reficit vt ad vsus exercēde virtutis habeat hec itaq̄ si vos in vestris cōuiuijs agitis abstinentiū fateor mgri estis. Hec Greg. Item ꝛvallensis in summa sua collatōnū ad omne genus hominū pte. iiij. dist. ij. ca. v. Episcopus inquit ⁊ vir ecclesiasticus in mensa cum hospitibus religiosa hilaritate sit iocundus scz liberalitate munificus. ⁊ celesti collatione affabilis. et alimentis celicis pascendo animas sicut corporalibus pascit corpa. Exemplo beati Augustini de quo dicit in vita sua q̄ hospitalitatem semp exhibuit ⁊ i sua mēsa magis lectionē ⁊ disputationem diuinorum. q̄ epulationem et potationē diligebat. nulla verba mala sustinebat. nec vllas detractiōes. Unde ⁊ in mensa sua erant istiversus scripti. Quisquis amat dictis absentum ro

dere vitā. Hanc mensam indignā noluerit esse sibi Omnem ꝓsuā a supfluis ⁊ noxijs fabulis abstinere docebat. hec ꝛvallensis. Ex quib⁹ patet q ꝓsuare ꝓximos ⁊ licet diuites aliquādo licet religiosa intentiõe. scz vt mutua charitas augeat. vt stat⁹ magnatū ad defensionem christi ecclesie timeatur vt etiam pauper taz spūaliter q̄z corpaliter elemosinarie pascat. Unde ⁊ xp̄us interfuit aliquādo cõuiuijs. vt patz Joh. vj. Lu. xvij. ⁊ xix. Et certū est q christ⁹ nõ interfuisset ꝓsuijs nisi possent fieri laudabiliter ⁊ virtuose. postposita tamen superfluitate vescibiliū cū põpa seculi ⁊ comitiua repbẽsibili.

Capitulum LXVI

De sexto ex quo oritur

o gloria mundana. s. de curiosis ⁊ sumptuosis edificijs Hugo de sancto victore sic scribit. Simpla inquit sibi reges edificant palacia. sed domus illoꝝ sepulcra eoꝝ ineternū. turres firmas in summis montiū locant. vallez aggere muro cingunt. montes non suis sumptib⁹ sed pauperum spolijs transferunt. solo eñ imperio circuductis fluminibus hostiū vires excludūt. nihil tamē hoꝝ morti ꝓtradicere põt. Et sequit. Episcopi etiã domos nõ impares ecclesijs magnitudie ꝓstruūt depictos delectant habere thalamos. vestiunt imagines ibi pciosis colorū indumẽtis. ⁊ paup fine vestib⁹ incedit ac vacuo ventre clamat ad ostiū. O inquit mira troiana delectatõ gestat parles pictus purpura ⁊ auro vestitas imagines. ⁊ cristianis negant pãni veteres. Et legit. grecoꝝ exercitui in pariete depicto dant ārma victori clipeus dat aure⁹ auro splẽdens. pauperi aũt ad ostiū clamanti non porrigit pannus antiquus. si veruz fateor spoliantur sepe pauperes ⁊ vestiuntur lapides ⁊ ligna. hec ille. Sz nõ sic illa sancta virgo paula. de qua pit. in de vitijs pte. vj. tract. de supbia. ti. de supbia edificioꝝ sub auctoritate beati Hiero. Hieronimus inquit loquẽs de paula dicit. q paula nolebat in hiis ladidib⁹ pecuniã effundere qui cuz terra in seculo transituri sunt. sed in vivis lapidib⁹ qui volumtur sup terra ex quib⁹ magni regis ciuitas ꝓstruit. hec ille. vnde ⁊ Crit. op. imp. omel. xlij. Vis inquit domum dei edificare da fidelib⁹ paupib⁹. vnde viuãt ⁊ edificasti irrationabilẽ domũ dei. in edificijs eñ habitant homines deus aũt in hominib⁹ sanctis. quales igit sunt illi qui homines expoliãt ⁊ edificia marmoꝝ faciũt habitatões hominũ componunt ⁊ habitationes dei disturbant. ex antiquis eñ temporibus mos iste in hominib⁹ habebat. dicebant eñ apud se. si benefecerimus pauperib⁹ quis illud videt. ⁊ si viderit. nõ multi vident. etiã ⁊ si multi viderint ꝓ tempore parvo vident. trãsit eñ tempus ⁊ transit cũ tempore beneficij memoria. nonne igitur melius est q edificia sic faciam⁹ q̄ homines aspiciunt. non solũ hoc tempore sed etiam imposteruz nam q̄diu edificiũ permanet. tamdiu edificantis memoria nominat. O insipiẽs homo quid tibi ꝓdest post mortẽ ista memoria. s. vbi es torqueris et vbi non es laudaris. Si ergo iuxta alia bona opera edificia sancta fecerit homo additamentum est bonis operib⁹. si aũt sine alijs bonis operibus fecerit edificia passio est glorie secularis. hec ille. Ait Herñ. in sermone de apolo. ⁊ ponit. iiij. flor. c. xxj. O inquit vanitas vanitatū. sed non vanior q̄z in sanctoꝝ. fulget ecclesia in parietib⁹ ⁊ eget in pauperib⁹ suos lapides induit auro. suosq filios ꝺsiderat nudos. de sumptib⁹ egenoꝝ seruit oculis diuitū. inueniunt curiosi quo delectent. et nõ inveniũt miseri quo sustentent. vt quid saltẽ sanctoꝝ imagines nõ reuerent quibus vtiq ipsum quod pedib⁹ ꝓculcat scatet. pauimentum sepe spernit in ore angeli. sepe alicuius sanctoꝝ facies calcib⁹ tundit transeuntiũ ⁊ si nõ sacris ymaginib⁹ cur vel nõ parcit pulchris doloribus. cur decoras qõ moꝝ ferendum est cur depingis quod necesse est ꝓculcari. Quid ibi valent venuste forme vbi puluere maculant assidue. Denicq. quid ad hoc pauperes ⁊ monachos ⁊ ad spūales viros. nisi forte ⁊ hic aduersus memoratū taz versiculus ꝓphet̄icus ille respondeatur. Domine dilexi decorem domus tue. ⁊ locũ habitatiõis glorie tue. Assentio. patiamur ⁊ hec fieri in ecclesia. q ⁊ si noxia sint. nõ simplicibus ⁊ devotis. Cetez in claustris coram legentibus fratrib⁹ quid facit ipsa ridiculosa monstruositas mira quedam deformitas formositas ⁊ formosa deformitas quid ibi immundo de simie. quid feri leones. quid mõstruosi centauri. quid seui homines. quid maculosi tigrides. q̄d milites pugnantes. quid venatores tubicinantes videas sub vno capite multa corpora. ⁊ rursus in vno corpe multa capita. cernit hinc in quadrupede cauda serpẽtis illic in pisce caput quadrupedis istinc vero bestia prefert equũ. capra trahit aratruz hinc commutũ alis equũ gestat posterius. tam multa. denicq taz mira diuersaq formiaq apparet vbicq varietas vt magis legere libeat in marmoribus q̄z in codicib⁹. totumq diez occupare singula magis ista mirando q̄z in lege dei meditando. hec Herñ. Unde Crisost. ope. imper. omel. xliij. Homo inquit delectat in edificatione parietuz. deus aũt in ꝓuersatione sanctoꝝ. dicente ꝓpheta. Domine dilexi decorem domus tue. ⁊ locum habitatõis glorie tue quem decorem ac splendorem. non quem diuersitas splendentium marmorum facit. sed quem prestat varietas gratiarum viuentium. Ille decor carnem delectat. iste autem animam viuificat. ille pro tempore decipit oculos ⁊ illudit. iste autem in perpetuum edificat intellectum. hec ille.

Capitulum LXVII

De septimo ex quo orit

o gloria mundana. scilicet de superflua curiositate librorum dictum est supra. ca. ij. huius vbi agitur de octauo motiuo conferente ad detestationem superbie per linco fere in fine. dictis ibidem adijciendo quod Parif. in de vitijs parte. vj. tractu. de superbia. titulo de superbia librorum sic scribit. Illi inquit quasi quoddam adulterium spirituale committunt. qui amore illo pulchritudinem amplectuntur scripture quo ipsam sapientiam per scripturam repzesentatam debezent amplecti. Unde de illis potest exponi illud. ij. Petri. ij. Habentes oculos adulterij plenos ⁊ insatiabilis delicti. Sapientia enim est sponsa intellectus no

strl. vnde Sap. viij. Hanc amaui t exquisiui eam a iuuentute mea. t exquisiui sponsaz mihi eā assumere. t amatoz factus sum forme illius. Scriptura vero quasi quedā ancilla est illius sapie. t iō cauendū est ne ancilla tante pulcritudinis sit q̄ derelicta pulcritudine sapie anim⁹ fornicet cum pulcritudine scripture. nam taliter fornicantes magnaz ptumeliā sapie ꝓferunt cum nō reputēt dulcedinē eius sufficientē ad ꝓsolationem studentiū. non obstante q̄ de illa dicit spūssanctus Sap. viij. Nō em̄ habet amaritudinē p̄uersatō illius. nec reditū cōuictus illius. sed leticiam t gaudium. immo intantū q̄ sicut dicit Ecci. xxiij. Nihil dulcius q̄ intendere in mandatis dñi. Et nota q̄ duo cohiberent specialiter homines a nimia curiositate libroz t a superflua decoratiōe t pictura eoz. ¶ Primū est q̄ valde impiū esse videt hominez oculos suos pascere auro t argento t preciosis coloꝛib⁹. t videre filios dei precio sissimo sanguine xp̄i redemptos famelicos. nudos t subsidio omnino carentes p̄sertim cum visus human⁹ plura habet vnde pasci pōt q̄ gustus. Habet em̄ visus solem. lunā. stellas. frondes. flores. t multa alia vnde pasci potest sibi a diuina benignissima largitate ꝓcessa. t cuz tot t tam pulcras creaturas ordinauit deus ad pascendum oculos humanos valde impiū t magna ingratitudo videt esse xp̄ianuz subtrahere de oze dei in suis membris paupib⁹ vnde eius insatiabiles oculi delectent. Secundū est q̄ magna fatuitas videt hominū frondes. flores. boies. bestias t alias hmōi similitudines in libro suo coloꝛib⁹ preciosis depingere ad voluptuosam insatiabilitatē oculoꝛ suoꝛ delectabiliter ad satiandū. cū tamē pulcritudo frōdiū floꝛ hominū bestiaꝛ solis lune stellaꝛ t aliaꝛ creaturaꝛ a deo ꝓditaꝛ que longe glorioſioꝛ est q̄ pulcritudo similitudinis earundē in libro depicta non sufficiat oculos suos satiare. dicente scriptura Ecclesiastes. j. Non satiabitur oculus visu ꝛc.

Capitulum LXVIII

De vana gloria

Dicto de vana gloria mūdana t dyabolica. restat de vana gloria humana iam tercio ptractare. ¶ Pro quo notandū q̄ vana gloria humana est animi motus inordinatus quo quis puerile desiderat laudari ab hominib⁹ t p̄cellere alios in honoze. Et orit hec gloria de quatuoꝛ bonis ꝺ quibus est breuiter hic tangēdū. s. de corpis formosa pulcritudine. De corpis vigoꝛosa fortitudine. De generosa prosapie nobilitate. Et de curiosa scie ingemositate. Quoꝛ tria sunt bona nature. t quartū dicit donū gratie.

Capitulum LXIX

Rimuz ex quo oritur

Prima vana gloria hūana ē formosa corpis pulcritudo. Sz certe de isto si ei⁹ vanitas intime ꝓsideret minime est gloriandū. Et hoc oñdi pōt multipliciter. Primo em̄ ratiōe ipsius pulcritudinis vanitatis. vnde de pulcritudine corpoꝛis humani vanitate. dicit spūssanctus ꝓuer. vlti. Fallax gratia t vana pulcritudo eius. ¶ Pro quo notandum q̄ triplici de causa pōt pulcritudo corporis humani dici vana. ¶ Primo ꝓ eo q̄ tanq̄ vanitas cito euanescit. Et ideo merito ꝓpheta Isa. xl. Humani corpoꝛis pulcritudinē cōparat floꝛi qui cito euanescit dicens. Omnis caro fenū et omnis gloria eius tanq̄ flos agri. exiccatū est fenū t cecidit flos eius. Vnde sicut flos primo in decoze crescit. sed cito post marcescit. t tandez euanescit t in lutū decidit. t ab hominib⁹ t bestijs conculcat t putrescit sic pulcritudo corpoꝛis humani floret in iuuenture arescit t decidit in senectute. Vnō dicitur etiā in p̄s. Mane sicut herba trāseat mane floreat t trāseat vespere decidat induret t arescat. t morte decidet t periet omnis decoꝛ eius. Vnde tunc verificatur illud Job. j. Flos decidit t vultus eius deperijt t in sepulcro ab hominib⁹ t bestijs cōculcabit. Dicente ꝓpheta Malachi. vltimo. Calcabis impios cū fuerit cinis sub planta pedū tuoꝛ. t sicut floꝛes licet pulcre sint t delectabiles. in modica tū reputatione habent ꝓ eo q̄ pulcritudo eoꝛ tam cito euanescit. ita paꝛ appretianda est humani corpis pulcritudo. ꝓ eo q̄ valde cito amittit. dicente scriptura Job. xiij. Homo natus de muliere breui viuens tempoze replet multis miserijs. q̄ quasi flos egredit t conterit t fugit ꝛc. Vnde supbi q̄ de sua vana corpoꝛis pulcritudine gloriant nedū in morte illam amittent corpalem. sed qō longe deterius est tunc amittent pulcritudinē anime. que tunc potissime illi esset necessaria. cum tūc illa deo t angel⁹ eius p̄sentari debet. t ad regis celestis curiā esset itura. Et iō merito dicit ꝓpoca. xvj. Beatus qui vigilat t custodit vestimēta suꝛ ne nudus ambulet. Beatus qui custodit anime sue pulcritudinem ne sine vestibus virtutū coꝛā deo post vitā p̄sentem appareat. ¶ Scō dicit corpoꝛis pulcritudo vana. qz de illa inaniter gloriātes vacuos efficit virtutib⁹. Dicente ꝓpheta Hiere. ij. Abierūt post vanitatem t vani facti sunt. Item Eccēs. j. Vidi cuncta que fiūt sub sole t eccevniuersa vanitas. Tercio qz nihil virtutis post se remanet. vnde Sap. v. Quid nobis ꝓfuit supbia aut diuitiaꝛ iactātia q̄d cōtulit nobis. transierūt omnia sicut vmbra. Hec ꝓsideras Aug. in epi. sua ad Julianū comitem ita scribit. Heu inquit ille antiquus serpēs hostis decipiēdo fallit. t cecitatē ante oculos mentis nostre subducit. ne forte discernere valeam⁹ gaudia hui⁹ seculi. t gaudia regni eterni. Nam gaudere quidez bonū est sed qui gaudet si non inde gaudeat vnde debz nō pōt bonū esse q̄ gaudet. gaudet em̄ miles terrenus honoꝛes huius mūdi pituros. vestes pulcras. t speciosa armillis brachia circūdatus. coꝛonam capiti impositā. ꝛ tale gaudiū nō est eternum sed pituꝛ. Et sequit. Et cū gaudere sit bonū de bis tñ atq̄ hmōi gaudere malū est. t ꝺducēs ad mortē Nec nullū quodlibz malū sine sceln⁹ coraz deo tā abhominabile sit q̄ ꝓterita pctā vnicuiq̄ nr̄m reminiscēdo gaudere atq̄ semp in eis iacere. hec ille.

Scōa causa quare de pulcritudine carnis nō est gloriandū est hec. qz inanis gloria de pulcritudine carnis extinguit gratiā t pulcritudinez mētis. Jn cui⁹ rei figura legit Mat. xiij. q̄ herodes occidit Jobez. Spūaliter herodes gloriās in pellib⁹ interp̄tat. t designat de pulcritudine corpis q̄ nō est nisi

in supficie vel in pelle. ꝑm Trist. gloriantē. Johannes gra vel in quo est gra interpīat. Herodes em̄ Johannē occidit dum supbiens de carnis sue pulcritudine gratiam interemit. que latebat in mente Unde auctor libri de veritate carminū. tria sunt in quit seminū genera q̄ inculta inuētutis agro absq; cōcomitātibus vitiorū rarissime cōualescūt. scz elegātia pulcritudinis. vigor fortitudinis. z suauitas vocis. Pulcritudo em̄ iuuenē ꝑdam aliene libidinis aut ꝑdonem efficit castitatis. Fortitudo em̄ audaciā ingerit. audacia vo ad iniurias ꝓmittendas impellit. Uij vo qui vocis amenitate ꝓeminent lasciuia modestis ludicra ꝓficuis z tocosa serijs. i. vtilibus anteponūt. Hec ille. Et idē recitat Holkot in lec. li. Sap. lect. clvij. Uerūtā sicut dicit idē in eadē lectōe sup illud ps̄. Delectasti me dñe in factura tua. Delectari in spē creature ꝓpter deū licitū est. ꝫ delectari in spē creature ꝓpter seipsam. nō referendo gloriā ad deū quersum est. Qui igit in specie creature delectant ꝑsiderare debēt q̄ dñator z creator earū deus sine cōpatione speciosi or est talibus creaturis. Item corpis exterior pulcritudo moueret hoiem pulcritudinē aie interiorem habere. Uñ Bern̄. sup can. ser. xxiij. et ponit ij. flox. c. ij. Corpis inquit staturaz deus vedit hoi rectā forsitan vt ista corporea exteriozis vilioziscz rectitudo figmēti hoiem illū interiorē qui ad imaginē dei factus ē spūalis sue seruāde rectitudinis admoneret. z decor limi deformitatē argueret animi. quid em̄ indecētius ꝫ curuū recto corpe gerere animū quersa res est z feda. luteū vas qd est corpus de terra oculos habere sursum celū libere suspicere. celoz̄q; luminaribus oblectare aspectus spūalem vo celestēq; creaturā suos ecōtrario oculos. i. sensus atq; affectus trahere in terrā herere luto z tanq̄ vna de suibus amplexare stercora. Hec Bern̄. ¶ Tercia cā quare ō pulcritudine corporis nō est licitū siue nō est gloriādū est h̄. qz talis pulcritudo corpis frequēter ē maledicta. i. maledictionis cā. Uñ Job. v. Uidi stultū firma radice z maledixi pulcritudini eius statim. Sup q̄ dicit glo. Infirmus cū qualitate rerū variat. nam dū videt ꝓspera laudat. ꝫ cū mutant nihil ea esse iudicat. ꝫ firmus cū ipsa gloria penā cōsequentē cōsiderat. z statim illā maledicit. i. maledictōe dignū esse in illa nimiū delectare ꝑsiderat. Et nunq̄d bñ maledicta dici pōt. fatue mulieris pulcritudo ꝓpter quā ipsa occasionaliter. z forte multi alij damnabunt z periūt. vñ ꝓpter speciē illius pulcerrime mulieris sufanne illi duo senes sacerdotes perierūt. quoruz vni illoz̄ dixit daniel ꝓpheta. Semen chanaan z nō iuda. spēs decepit te. z ꝓcupia subuertit cor tuum. Dan. xiij. Itē ꝓpter speciē illius pulcre mulieris Judith ille magnus princeps holofernes propzio pugione decapitatus ē. vtz Judith. xiij. Itē ꝓpter speciē illius pulcre mlieris Hersabe rex dauid incidit in carnis ꝓcupiam. in adulteriuz z homicidiū sui militis fidelis vrie. vtz. ij. Reg. xj. Et iō merito dī Eccī. ix. Auerte faciē tuā a mulere compta. z nō circūspicias speciē alienā. ꝓpter speciem mulieris multi perierunt. z ex h̄ ꝓcupia q̄si ignis exardescit. Itē Eccs. vij. Inueni amariorē morte mulierē q̄ laqueus est venatoz̄ū z sagena cor eius. vincula sunt manus eius. q̄ aūt placet deo effugiet illā. qui aūt pcōr est capiet ab illa. Uñ sicut dī Prouerb. v. Fauus distillans labia meretricis. z nitidius oleo guttur eius. nouissima autē illius amara velut absinthiū. ¶ Quarta cā quare de pulcritudine corpis nō est gloriandū est hec. qz turpitudo et immūdicia frequēter pulcritudinē corpis ꝓcomitant z specialiter pulcritudinē fatue mulieris. vñ ad fatuā mulierem dicit ꝓpheta Ezech. xvj. Abhominabilē feciſti decorē tuū. vñ mulieres pulcre q̄ magis deberēt abhorrere immūdiciam amplius alijs se inquinant p pcm̄. Et iō merito pulcritudinē fatue mulieris salomon Prouer. xj. ꝓpat circulo aureo in naribus suis dicens. Circulus aureus in naribus suis mulier pulcra z fatua. i. pulcritudo mulieris fatue. nam sicut si circulū aureum in naribus suis sus haberet distraheret illū p q̄cūq; volutabrū. sic mulieres fatue pulcritudinē suam distrahūt p q̄cūq; volutabrū luxurie. z sicut sus nō parcit ozi nec pedi quin illa i volutabro infigat sic nec mulier fatua parcit pedib⁹ affectōis cordis sui quin illos affigat in volutabro voluptatis carnalis. nec faciei sue quin illam fucato colore opiat vel p circulū aureū pōt intelligi ipsa mlier pulcra z fatua quā dyabolus tanq̄ suem immundissimā illā in ptāte sua trahit ad oēm immūdiciā viciorū sicut sus circulū aureū si illuz in auribus suis haberet traheret p immūdiciā volutabroz̄ū. Quinta cā q̄re de pulcritudine corpis z spāliter de pulcritudine mulieris nō est gloriandū est hec. qz pulcritudo mulieris est q̄si ignis adurēs z q̄si gladi⁹ vulnerās. Uñ de primo dī Eccī. ix. Auerte faciez a muliere compta. z nō circūspicia speciē alienam ꝓpter speciē mulieris multi perierūt. z ex h̄ ꝓcupiscētia q̄si ignis exardescit. De scōo dicit Hieroni. Gladius igneus est spēs mulieris. Uñ Prouer. v. de fatua muliere dī q̄ nouissima illi⁹ amara velut absinthium. z lingua eius acuta q̄si gladius biceps. Et sicut puer in gladio splēdēte primo solū aduertit pulcritudinē. z iō gladiuz amplectit ꝫ in nouissimo sentit lesurā. sic fatui hoies in spē mulieris primo solū aduertūt pulcritudinē. ꝫ postq̄ ea terigerint p inordinatū amorez ex vulnere cordis itelligūt pulcritudinē illā eē q̄si gladiū acutū. Biceps aūt dici pōt gladi⁹ pulcritudo ista. qz ipsā mulierē in qua est ledit p supbiā. z ipsos illā aspicientes p cōcupiam. Uel pōt dici gladius biceps propter q̄ corpi z anie est occasio mortis eterne. et vere gladius igneus est pulcritudo mulieris. qz multū potēs est ad exurendū cor humanū. vñ dyabolus vtit pulcritudine mulieris tāq̄ gladio ad occidēdum filios dei. Et si dicāt aliq̄e mulieres se curiose ornātes vt suā ampliāt pulcritudinē se nō hie in hoc malā intētionē habet ꝙ̄ fideo q̄ nec gladius malam intentionē habet q̄si illo aliq̄s occidit. ꝫ tamē vrens gladio ad iniuste occidendū malā intentionem habet. sic diabolus qui vtit mulieribus talit ornatis tanq̄ gladio habet malā intentionē. Et in sup licet mulier taliter se ornās vt aspicientibus eā pulcriorē videat mētiēdo dicat se in h̄ nullā malā intētionē hre. tñ negare nō pōt quin mortuus eēt

qui ex eius pulcritudine p inordinatā cōcupiscentiā spualiter esset occisus. z fm legē diuinam z humanā. qui occasionē damni dat damnū dedisse videt. vñ Hiero. ad Eustochiū. Dum inquit mulier se ornauit vt vultus hoim ad se prouocauerit. z si nullū inde sequat damnū extrinsecū. iudicium tñ patiet eternū. qz venena attulit si fuisset qui biberet. hec ille. De ista materia vide plus supra in. ix. motiuo pferēte ad detestationē supbie vbi agit de tercio motiuo quō in vestitū abusione peccat. Itez Exō. xxj. dr a dño p moysen. Si quis aperuerit cisternā z foderit z nō operuerit eaz. ceciderit qz bos vel asinus in eam. reddet dñs cisterne pciū iumētorū. Spualiter fm parit. in de vitijs parte. vj. Cisterna est vxor alicuius. qz sic vocat eam salomon Prouerb. v. Bibe aquā de cisterna tua. Et sicut cisterna q̄ habet aquas ad remediū sitis incautis pt esse occasio pcipitij. sic vxor alicuius que viro suo est remediū fornicatiōis. dicēte apl̄o. j. Thoz. vij. Propter fornicationē vnusquisq habeat vxorez suā z vnaquaq virum suū. Item Ysi. xxxvij. Ecce ego addā super ezechiam xv. annos vite. Et infra. Ecce ego reducā vmbras linearū per quas descenderat sol in horologio achaz retrorsum decem lineis. Et reuersus est sol decem lineis per gradus quos descenderat. Et dixit ezechias. Quod signum est quia ascendam domum dñi. Et respondit ysaias. Hoc erit tibi signum a dño. quia faciet dñs verbum hoc quod locutus est. Ecce ego reducam vmbras linearum

ptum est. Hi sunt quos aliqñ habuimus in derisum ⁊ in similitudinem impꝛoperij. nos insensati estimabamus vitam illoꝝ insaniam ⁊ finē illoꝝ sine honore quō igit cōputati sunt inter filios dei ⁊ inter sanctos sors illoꝝ est ⁊c. Sap. v. Hec Aug. ¶ In hanc etiā erubescentiā incidūt illi qui timēt veritatē dicere ne pdant tpalem substantiā vel carnalem amicitiā. vel ꝓpter metū mūdane potentie nō attendentes q̄ sicut dicit Aug. ⁊ ponit in canone. xj. q. iij. quisquis. Quisquis inquit metu potētie cuiuslibet veritatē occultat. dei iram sup se pꝛouocat. qꝛ magis timet hoiem q̄ deū. Hñ sicut dicit parisi. in de vicijs pte. vj. tractatu de supbia. Illi qui timēt vtuose agere vel loqui ꝓpter derisionē obloquiū pſecutionē vel scandalū impiorum sunt sicut equi rerū vmbꝛas timētes. Hñ mala pñtis vite nō sunt nisi quasi vmbꝛe malorū vite future. Et ideo qui erubescentiā derisionē vel aliqua mala vite pñtis pꝛer malum culpe timet ⁊ nō potius mala vite future vmbꝛā malorū timet ⁊ nō veritatez. De quibus dixit ps. Trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Mundus em̄ iste vt dicit parisi. vbi supꝛa est quasi catulus irrisionibus. detractionibus latrans cōtra eos qui bñ faciūt. ⁊ cū satis latrauit tacebit. Sed o q̄ strēnui milites sunt qui ꝓpter solum latratū catulorū. i. detractorū derelinquūt dominū suū. Cito em̄ relinquerēt tales dñm suū si milites armati eos insequerent. Si em̄ aliquis de militibus regis alicuius potentis debitū seruitium de eo diceret se non audere sibi seruire ne boies inde deriderēt eū. vl de eo male loqrēt. nōne fatua diceret ei? excusatio. Sic certe fatua ē excusatio illoꝝ q̄ ꝓpt vbas derisoꝝ vel obloqa ipiorū dimittūt vel erubescūt seruire deo. De illis em̄ q̄ ꝓpt derisiones hominū timēt fuire deo loquit scriptura Ezech. ꝓphete dicēs. Terrebit eos sonitus folij volantis B ¶ Sup quo parisi. Folij inquit volans est verbum irrisionis qō terret boies erubescētes. Istud em̄ folij derisionis humane multi plus timent q̄ dei gladiū qui eos interficere est paratus. Unde Deut. xxij. Si acuero vt fulgur gladiū meū ⁊ arripuerit iudiciū manus mea reddā vltionez hostibus meis. Item Exodi. xv. Euaginabo gladium meū ⁊ interficiet eos manus mea. dicūt em̄ supbi pdicto modo erubescērent. quid diceret de me si b facerem. ß nō attendūt quid faciet eis deus si hoc nō fecerunt. plus em̄ timent dicta boim q̄ gladiuz dei euaginatū. Et certe huius fatuitatis vana gloria est in causa. Nā vt dicit Chrisi. ope. imp. omel. xj. Unusquisq̄ vbi gloriā querit. illic timet pfusionem. Qui em̄ gloriā querit in terris pfusionē timet in terris. qui aūt gloriam nō querit in terris ß tantūmodo apud deū cōfusionem non timet nisi tm̄modo dei. Si miles piculū belli sustinet dum sperat victorie pdā q̄to magis vos opꝛobria mūdi nō debetis timere qui regni celestis pmia expectatis. Hec ille. Unde ⁊ be. Hiero. Non inquit q̄ras gloriā sez in terris ⁊ nō dolebis cū ingloriosus fueris. Qui laudē humanā nō appetit ꝓtumeliam humanā non sentit. ¶ Sed sicut dicit idē in epla ad Cellantiā. Si vere te laudabilē esse cupis laudes boim nō requiras. qꝛ q̄uis alicui sit facile laudem humanā nō curare dum negat. est tñ difficile in eo non delectari dum offert. Hec ille. Et ex istis patz q̄ magna fatuitas est ꝓpter derisionē ⁊ obloquiuz impiorū erubescere bñ agere. pſertim cū ⁊ tales timent ab eis irrideri qui irrisione sunt digni. qñ em̄ mali irrident bonos de opibus bonis que agunt. idem est ac si ceci irriderent videntes de hoc q̄ vident. ⁊ claudi recte incedentes. ⁊ ipsa derisio deridenda est. Unde Seneca. Equo inquit animo audienda sunt impiorū cōuitia. ⁊ ad honesta vadenti ꝓemptus ipse est ꝓemnendus. quis sane mētis nō contemnat claudicantē si videat se derideri ab eo q̄ recte incedit. ⁊ quis nō iudicet eum fatuuz si ideo velit claudicanti assimilari. qꝛ ab eo deriderer. Deridendi igit sunt qui sunt derisores ⁊ nō imitādi. Unde deus ⁊ omnes sancti hmōi derisores deridebēt. vñ ps. Qui habitat in celis irridebit eos. ⁊ dñs subsannabit eos. Non est em̄ vituperiuz solis q̄ noctua eum nō appꝛeciat. nec est vituperiuz auri ⁊ argenti q̄ non appꝛeciāt ea iumenta. Jumēta em̄ nesciunt estimare nisi fenū ⁊ similia ⁊ porci nisi furfur ⁊ hmōi. sic non est vituperiū bonorum si a malis deridenf. Mali enim sunt velut noctue Hñ Hern. de talibus. Hi sunt inquit similes auibus quarū oculos nox illuminat ⁊ lux cecat. Nō est em̄ curandū de vituperio eorū qui dicūt bonū malū ⁊ malū bonū. Nam vt dī Isa. v. Ve qui dicitis bonū malū ⁊ malū bonū. ponētes lucem tenebꝛas ⁊ tenebꝛas lucē. Ipsi etiā sunt velut iumenta qui viros sanctos qui sunt velut aurū ⁊ argentū ⁊ lapides pciosi despiciūt. Hñ Prouerb. xliij. Imbulās recto itinere ⁊ timens deū despiciunt ab eo qui infami gradit via. Item Prouer. xxix. Abhominant impij eos qui in recta sunt via. Nō considerās ille magnus phs qui cum quidā ei diceret. Ecce boies isti te ꝓemnūt. ⁊ illos inquit contemnunt asini. sed nō illi asinos. nec ego curo. qꝛ vituperiū taliū est laus ⁊ laus vituperiū. Unde tales reputant dedecus qō in veritate laus est ⁊ honor. De primo dicit Seneca. Malis displicere est laudari. Non potes vllam veritatis sententiā de te latam hꝛe. nisi qui dānandus est mala de te loquat. De scōo etiā dicit Seneca. Tā turpe sit tibi laudari a turpib? q̄ laudari oburpia. Tertio esto q̄tiens displices male. Maloꝝ vo ō te estimatōes pꝛauas veram tibi laudē ascribas. sectatoꝝ em̄ epularū nō de bñ viuente. ß de bñ pascente laudabilem ꝓfert sniam. Hec ille. Item be. Greg. sup Ezech. omel. ix. ⁊ idem habet Holkot in lectura libri Sap. lec. cxxxij. in fine. Perversoꝝ inquit derogatio vite nr̄e comprobatio est. qꝛ iam ostēdit iusticie aliq̄d nos habere. si illis qui deo nō placent incipimus displicere. nō em̄ est derogatio ß potius cōmendatio lucis si eam odiūt vespertiliones. Sancti viri sūt lux mūdi. dicēte xp̄o Matb. v. Vos estis lux mūdi. Itē apl's. j. Thes. v. Omnes vos filij lucis estis ⁊ filij diei. Peccatores aūt sunt sicut vespertiliones amantes semp opa tenebꝛarū. Item non est derogatio ß cōmendatio odoris si eum serpentes fugiunt. Boni em̄ viri sunt bonus odoꝝ xp̄i p bonā cōuersationem. Unde. ij. Chor. ij. Xp̄i bonus odor sumus deo in bis qui saluī fiunt. ⁊ in bis qui pere

unt. Alijs quidē odor mortis in mortem. alijs aūt odor vite in vitam. Impij aūt sunt serpentes pleni veneno peccati. Item nō est derogatio coloris sed potius ꝓmendatio si ceci de illo mentiantur ⁊ falsē iudicēt. Peccatores eñ ceci sunt. iuxta illud Sap̄.j. Ambulauerūt ceci q̄ peccauerūt dño Itē Sap̄.ij. Excecauit eos malicia eorū. non sunt igit hmōi dictiones impiorū a bonis timēde. ꝫ poti⁹ appetende. Nam vt dicit Seneca. Nondum felix es si nondum turba impiorū deridet te. In cuius sentēcie confirmationē dicit xp̄s Matth̄.v. Beati eritis cū maledixerint vobis homines ⁊ ꝓsecuti vos fuerint ⁊ dixerint omne malū aduersum vos mētiētes ꝓpter me. gaudete ⁊ exultate qñ merces vestra copiosa est in celis. ¶ Unde Alton sup euangelia sermone. lix. ꝓtinenter ad ꝓpositum ita scribit. Si omnes inquit veteres hystorias ⁊ totū mundane vite cursum ꝓsideremus semp inuenietemus q̄ falsitas ꝓsequit veritatem. malicia bonitatem. impietas pietatem. ⁊ superbia humilitatem. et deus cum sit omnipotens ⁊ iustus. quare hoc permittit. certe vt mali exigentibus suis demeritis fiant deteriores. ⁊ sancti sanctiores. Iuxta illud Apoca. vlt. Qui nocet noceat adhuc. ⁊ qui in sordibus est sordescat adhuc. ⁊ q̄ iustus est iustificet adhuc. Multe eñ tribulationes iustorum. ⁊ de omnibus his liberabit eos dñs. ⁊ econtra in sidijs capientur iniqui. Ecce charissimi ab initio cayn superbus ⁊ impius ꝓsecutus est fratrem suū abel iustū ⁊ humilē in eius gloriam ⁊ sui cōfusionē. Esau superbus ⁊ reprobus ꝓsecutus est iacob humilem ⁊ electum in eius gloriam ⁊ sui cōfusionē. Ismael superbus ⁊ reprobus ꝓsecutus est ysaac humilem ⁊ electū. Filij iacob superbi ⁊ inuidi ꝓsecuti sunt ioseph humilem ⁊ mansuetū in eius gloriam ⁊ eorū cōfusionē. Iudei superbi ⁊ malicioſi ꝓsecuti sunt xp̄m humillimū ⁊ sanctissimū in eius ⁊ in oim sanctorū gloriā ⁊ in eorū ꝓpriam cōfusionem. Hec ille. Certe sic ⁊ iam impij deridēt scandalizant ⁊ ꝓsequunt iustos sed nunq̄ iusti impios. ⁊ insup aliqui etiā erubescunt bñ agere. eo q̄ ad inuicē diu cōsueuerūt male agere. cuiusmodi sūt tales qui ꝓpter cupiditatē. ignorantiam vel vanam gloriam vt singulares videāt errauerūt a fide. ⁊ alios multos p eorum doctrinā erronicā fecerūt errare. De quibus apl̄s. j. Thy. j. ita scribit. Rogaui te vt remaneres epheſi. ⁊ ego irē macedoniam vt denūciares quibusdā ne aliter docerent neq̄ intenderēt fabulis ⁊ genealogijs interminatis. que questiones p̄stant magis q̄ edificationem dei que est in fide. Finis eñ p̄cepti est charitas de corde puro ⁊ cōscientia ⁊ fide non ficta a quibus quidam aberrantes cōuersi sunt in vanilo quiū. Volentes esse legis doctores nō intelligentes neq̄ que loquunt neq̄ de quibus affirmant. ⁊ multi sunt tales his diebus qui ꝓpter auaritiā superbiam ⁊ inanē gloriam p̄sumunt esse legisdoctores ⁊ docētes cronicatas genealogias. fictas poesias ⁊ inutiles fabulas ad quarū colorationem sine colorabilē affirmationē applicant sacram scripturam quam erronice intelligunt ⁊ docēt. ⁊ licet tales aliq̄ ex informatione ⁊ doctrina bonorū eorum ꝓpium errorē ꝓcipiant. tū ꝓpter inueteratas eorum malicia ⁊ diurnam cōsuetudinē erubescūt eorū errores publice renocare. Sed talis non erat apl̄s paulus qui suū errorē cognoscens nō erubuit illum humiliter ⁊ publice cōfiteri dicens in sua epl̄a vbi prius. Gratias ago ei qui me cōfortauit in xp̄o ihesu dño nr̄o qui me fidelē existimauit ponens in ministerio qui prius fui blasphemus ⁊ ꝓsecutor ⁊ cōtumeliosus. ꝫ misericordiam dei cōsecutus sum. q̄ ignorans feci in incredulitate. Itez multi erubescunt bñ agere inter impios quos vident ⁊ audiunt agere querse. cuiusmodi sunt illi q̄ videntes membra dyaboli ꝓmiscis detractiōibus scandalis ꝓsecutionibus extorsionibus ⁊ alijs falsitatibus ⁊ nocumentis iniuriam quotidie facere ⁊ non timēt ꝓpter derisionē vel mundanā offensā eis vt ab hmōi se refrenēt ꝓsulere. cuiusmodi sunt etiā illi qui audiētes maledictos mandati dei trāsgressores mēdacijs ⁊ horribilibus iuramētis deū q̄tidie blasphemare ⁊ tū ne lollardi ⁊ heretici vel de secta lollardorū dicerent erubescunt eos retinere ac seipsos ab hmōi transgressionibus refrenare Sed nō sic fecit sanctus paulus quivt patet Act̄. xiij. Cum suggerētibus ei⁹ emulis ⁊ veritatis inimicis a quodam falso aduocato nomine tortule⁹ coram p̄side felici in multis falsē accusarēt. ꝓ eo q̄ sequebat ⁊ docebat doctrinam iesu xp̄i quam reputabant pontifices scribe ⁊ pharisei heresim. Ꝟs paulus de illis in quibus ip̄m falsē accusabāt humiliter se excusauit. ꝫ de secta ⁊ doctrina xp̄i q̄uis ab inimicis veritatis heretica reputarēt se esse ꝓfiteri nō erubuit dicēs p̄sidi. Confiteor aūt hoc tibi q̄ ſm sectā quam dicūt heresim. sic deseruio deo patri credens omnibus q̄ in lege ⁊ in ꝓphetis scripta sunt spem habēs in deum. Itē xp̄m ⁊ eius doctrinam nō erubuit illa deuota mulier marcella ꝓcuratrix domus marthe. de qua legit in li. amicorum xp̄i. ac etiā Lu. xj. Scribis ⁊ pharisei xp̄m blasphemantibus illa tollens vocē suam ait xp̄o. Beatus venter qui te portauit ⁊ vbera q̄ suxisti. ꝫ huic deuote mulieri longe dissimiles sunt multi fideles xp̄iani his diebus qui audientes falsos traditores ⁊ inimicos crucis xp̄i dñm oim xp̄m iesum q̄tidie blasphemare. ⁊ tū aperire os suū ad eos reticēdum a suis blasphemijs erubescēt. Non attendētes q̄ sicut dicit xp̄us Lu. ix. Qui me erubuerit ⁊ meos sermones hūc filius hominis erubescet cū venerit in maiestate sua. Sed caueant tales qui ꝓpter derisionē impiorū erubescūt videri humiles ⁊ obediētes filij diuine contingat illis sicut vt docet paris. in de vicijs. parte. vj. trac. de superbia. contingit cuidam scolari parisius scolarizanti. qui cū indutus esset ꝓciosis vestibus ⁊ a socijs suis multum honorarēt. accidit quodā tpe q̄ pater suus in paupi ⁊ humili apparatu filiū suū visitauit ⁊ ꝓ suis expensis secū pecuniā attulit filio⁹ ei⁹ timēs ne socij sui eum ꝓtemnerēt si scirent eū tam pauperē habere parentē patrē suū vt nullo modo cōuersocijs suis diceret eum filiū suū secrete rogauit. Ipe ⁊ filius suus simulauit patrē suū esse vnū de seruientibus patris sui. ⁊ fecit eum cum gratioſib⁹ domus sedere in prandio. quod p̄ humiliter ⁊ patienter sustinuit. Sed cum finito prandio filius ois

xit patrē in cameram suam secrete interrogās eū quid sibi attulisset. Sed tunc pr̄ suus bursam aperiens ⁊ pecuniam quam attulerat secum sibi ostēdit. affirmans q̄ nec vnū denariū de illis haberet. tu inquit negasti me esse patrem tuū ⁊ ego nego te esse filium meū. nūc̄ igit decetero comedes de alio quo q̄ tibi transmittam. Certe sic pater celestis illos qui erubescūt ⁊ in facto negāt se esse filios dei in p̄senti. ipse negabit se esse patrem eorū in futuro. dicente de seipso Math. x. Qui aūt negauerit me coram hominibus. negabo ⁊ ego eum coram patre meo qui in celis est. Unde de verecūdia ⁊ opprobrio quez impij patiēt in futuro qui dñm nostrum iesum x̄pm erubescunt in p̄senti loquit x̄pbe ta Hieremie. xx. dicens. Confundant vehementer qz nō intellexerunt opprobriū sempiternū ⁊ ignominiam eternaz que nunq̄ delebit. Item Hiere. xxiij. Dabo vos in opprobriū sempiternū. ⁊ ignominiam sempiternā que nunq̄ obliuione delebit Nemo igit x̄pter obloquiū ⁊ derisionē impiorū erubescat patrem suū iesum x̄pm. sed cōsideret q̄ sicut dicit x̄ps Math. x. Sufficit discipulo vt sit sicut magister eius. ⁊ seruo sicut dñs eius. si patrē familias beelzebub vocauerunt. q̄tomagis domesticos eius. ¶ Et nota q̄ sicut dicit vualdeby sup̄ simolo apostolorū. Derisor qui seruos dei videt quadruplici periculo se exponit. scz seruituti peccatorū. sterilitati respectu bonorū operū. mundane tribulationi ⁊ mortis accelerationi. ¶ Exemplum p̄mi habet de cham filio noe. cuius p̄genies seruitutem incurrit p eo q̄ ille patris verenda vidit ⁊ ip̄m derisit. vt patet Gen̄. ix. De scōo exēplum habet de michol vxore dauid q̄ p eo q̄ dauid virum suū saltantez coram deo derisit sterilis est effecta. vt patet. ij. Regū. vj. De tercio vo exemplum habet de Brictio qui beatū martinū derisit dicens cuidam pauperi martinū querenti. Si delirum illum queris p̄spice eminus. ecce celum vt amens respicit. Et martinus in spū hoc intelligēs eum de hoc suauiter increpauit dicēs. Delirus tibi videor o bricci. Brictius vo verecundia ductus negauit se hoc dixisse. Martinus vo adiecit. Nōne aures mee erant ad os tuū q̄ hoc dixisti. ⁊ scias te mihi in epatu successurum ⁊ aduersa multa passurū. qō ⁊ factus est. qz brictius post decessum beati martini eps effectus est. ⁊ postea falso crimine sibi impositio derisus ⁊ despectus ab epatu suo est electus. qui flens ⁊ eiulans dixit. Merito hec patior. qz peccaui in sanctus dñi. ¶ De quarto vo exemplū habet ō illis pueris qui derisērūt helisēum p̄pheram dicētes. Ascēde calue. ascende calue Et egressi sunt duo vrsi de saltu ⁊ deuorabant eos ⁊ mortui sunt. vt p̄z. iiij. Regū. ij. Et nimirum. qz diabolus p hmōi derisores filios dei suffocat. duz paruuli sūt. Unde pariſ. in de vicijs parte. vj. Hec inquit est vna de astutijs dyaboli suffocare bonuz inchoatū in germine. qō figuratū est p hoc q̄ dyabolus p serpentem religionem inchoatā in paradiso suffocauit vt patet Gen̄. iij. Item in hoc q̄ per pharaonē pp̄m israhelitī cū destruere voluit submersione paruulorū. vt legit Exodi. j. Item p hoc q̄ herodes x̄pm paruulū occidere voluit. ⁊ vt euz occideret paruulos innocentes occidit. vt legitur Math. ij. Et q̄ patet q̄ malicia herodiana est malicia irrisorū qui suis irrisionibus filios dei paruulos occidunt. Unde Bern̄. Malicia inquit herodiana est nascentē p̄sequi religionem. immo ⁊ maior q̄ herodiana videt esse malicia irrisorū q̄ntum ad hoc q̄ herodes occidit paurulos iam natos. ⁊ irrisores vo occidunt matris x̄pte filios adhuc in matris sue vtero existentes. non em̄ expectant q̄s q̄ ecclesia pepit eos in sacramento penitentie. vel quousq̄ anima peperit filios sp̄uales p exteriores operationē. ⁊ q̄cito apparent in eis aliqua signa bone voluntatis ipsi suffocant eos per derisiones eis verecundiam faciēdo. Tales em̄ sunt peiores q̄ ille maledict⁹ draco diabolus qui vt dicit Apoca. xij. stetit ante mulierez que paritura erat. vt cū peperisset filium eius deuoraret. Sed derisores filium matris ecclesie anteq̄ illa pepit deuorant et extinguunt. Item huiusmodi derisores qui suis derisionibus impediūt salutem animarū. socij sūt demonū ⁊ in lucro ⁊ in damno. Nam si dyabolus aliquem dimittat sine depdat. ipsi dolent tanq̄ de x̄pio damno. si vo lucret aliquem sicut fit q̄n aliquis fornicat. adulterat. furatur. vel aliquid huiusmodi si contra mandatū dei fecerit. ipsi gaudent tanq̄ de suo x̄pio lucro. ¶ Item huiusmodi derisores recte sunt aduersarij saluatoris. Nam illud q̄ summe placet saluatori derisores maxime odiunt. scz salutem animarū. Unde beatus Gregorius. Nullū inquit sacrificiū tra deo placet sicut zelus animar̄. igit econtrario. nihil sic deo displicet sicut salutis impeditio animarū. In cuius signuz ip̄m petrum qui inter omnes apostolos attētius deum amabat x̄ps vocauit sathanam q̄ salutem animarū nitebat impedire nolens dñm nostrū iesum x̄pm p salute animarū mortem subire. Unde sibi dixit Math. xvj. Vade post me sathana. iudicio igit dei derisor impediens salutē animarū efficit. Hec pariſ. Item idē. Cum deus inquit ⁊ tota celestis curia gaudeat de cōuersione vnius peccatoris vt patet Luce. xv. ⁊ huiusmodi derisores se ipsos magistro suo diabolo conformantes de cōuersione peccatoris tristant. manifestū est q̄ licet x̄piani dicunt. tū in rei veritate deo sunt contrarij ⁊ manifesti antix̄pi. ⁊ nedum antix̄pi. sed ⁊ aptissimi traditores dñi nostri iesu x̄pi. Nam nonne traditor esset regis Anglie qui milites suos de carcere inimici regis liberatos iterū ab eodem inimico faceret incarcerari. sed quāto magis illi traditores dñi nostri iesu x̄pi dici possunt qui filios suos sanguine x̄pio redemptos ⁊ de carcere dyaboli liberatos p suam derisionem recidiuare faciunt. ⁊ a diabolo iteruz incarcerari. Unde Bern̄. ⁊ pontif. ij. flox. c. xix. Is inquit qui exemplo suo ad remissi⁹ agendū ceteros p̄uocat. aut singularitate turbat aut inquietat curiositate aut impatientia sua murmuratōe molestat. aut quocunq̄ modo contristat sp̄m dei qui in illis est scandalisans vnuz de minimis meis credentibus. nonne ⁊ hic manifeste p̄sequit x̄pm. agnoscite dilectissimi. ⁊ expauescite cōsortia eorū qui salutem impediūt animarū. horrēdum penitus sacrilegiū est q̄ō ⁊ ipsorū videt exce

dere.facinus qui dño maiestatis manus sacrilegas iniecerunt videbat iam cessare psecutionis tẽpus. Sed vt palam factũ est nunc̃ deesse psecutionẽ a christiano.ꝛ nunc quod grauius est ipsi christum persequuntur qui ab eo vtic̃ christiani dicũtur.Amici tui deus ꝛ proximi aduersum te appropinquauerũt ꝛ steterũt.piuraſſe videt cõtra te vniuersitas ppli xpiani.a minimo vsc̃ ad maximum a planta pedis vsc̃ ad verticẽ capitis non est sanitas vlla.Egressa est iniquitas a senioribus iudicibus vicarijs tuis qui videnꝫ regere ppl'm tuũ.nõne est iam dicere sicut ppl'us sic ꝛ sacerdos. qz nec sic ppl'us vt sacerdos. Heu heu dñe qz ipsi sunt in psecutione tua primi qui videnꝫ in ecclesia tua primatũ diligere.gerere principatũ arcem syon occupauerũt apphendere munitões ꝛ vniuersam libie potestatẽ.tradunt incendio ciuitatẽ misera eorum cõuersatio.plebis tue miserabilis est subuersio.Vati eñ sunt sacri gradus in occasionem turpis lucri.ꝛ questum estimat pietatez.copiosissime siquidem pietatis inueniunt in suscipiẽda.immo magis accipienda animarũ cura.sed ꝫ apud eos cura minor ꝛ de animarũ cura siue salute nouissima est eorũ cogitatio.An vo saluatori animarum grauior vlla esse poterit psecutio.Inique agunt ꝛ ceteri cõtra xpm.multi quidẽ sunt nostris temporibus antixpi.merito tñ ꝛ crudeliorẽ eam sentit psecutionẽ p acceptis bñficijs ꝛ grauiorẽ sentit pro potestate c̃ a xpijs ministris.licz alij quoc̃ multi contra xpimorũ salutem multipharie multisc̃ modis ꝛ varijs actionibus agere videãt. hec tñ videt xps ꝛ silet.hec saluator patit ꝛ dissimulat xpte rea dissimulemus ꝛ nos q̃z necesse ꝛ ista sileamus Iteruz maxime de pclaris ipsis magistris sicut ecclesiarũ nimirũ placet ꝛ ipsis.qz vt euadant nunc humana iudicia.veniet̃ semel iudiciũ graue his qui p̃sunt ꝛ potentes potenter tormenta patienꝫ. Hec Beruñ. Vnde ꝛ tales seipsos voluntarie submergunt spũaliter.qz cum in peccato sint mortali quasi naufraganꝫ ꝛ in periculo sunt submersi in mari damnationis eterne. De quo periculo p fructuosam penitentiã que fm be.Grego.est scõa tabula post naufragiũ si vellent eam arripe possent saluari.quam tñ voluntarie refugiũt.non obstante q̃ sine illa nullo modo possunt saluari.Nam vt dicit parisi.in de vitijs parte.vj.Ex quo aliq̃s est in peccato mortali ꝛ si omnes angeli ꝛ omnes sancti dei p eo rogarent ipse nõ posset saluari.nisi penitẽtia pro eo intercederet siue ipm adiuuaret.In cuius cõfirmationẽ dicit xps Luce.xiij.Nisi pniam egeritis oẽs sil' peribitis.

Capitulum LXXII

Secunduz ex quo orit̃ vana gloria humana vt supra dict̃ est corporis vigorosa fortitudo. que fm parisi. in de virtutibus.pte.iij.tracta.de fortitudine.ca.j. Est potentia strennue ꝛ facile actiones corporales agendi ꝛ resistendi a ptrario in hmõi difficile pati endo.sed fatuũ est de tali fortitudine inordinate aliquid gloriari.vt patet ex supradictis.ca.vij.huius sexte partis.vbi agit̃ de scõa specie psumptionis q̃ est scõa filia inanis glorie.Dictis ibidẽ adijciendũ est q̃ teste beato Grego.viij.moral. Fortitudo corporis cito destruit̃ nisi p rõnis cõsilium fulciatur. qz quo plus se pspicit posse eo virtus sine rationis moderamine citius ruit ꝛ deterius precipitat. Sicut manifestẽ patet de illo fortissimo viro sampsone qui vt legit̃ Iudicũ.xvj.p fraudulentiã mulieris derelicto consilio rõnis sua fortitudine priuat. ꝛ in magnã redigit̃ a philisteis suis inimicis miseriam ꝛ seruitutẽ.ꝛ ideo de fortitudine corpali minime est gloriandũ.ꝫ fortitudo anime est summopere ꝓpranda. Pro quo notanduz q̃ Tullius lib.ij.retho.tractans de anime fortitudine. Fortitudo inquit est magnarũ rerum appetitio ꝛ humiliũ ptemptio ꝛ cum rõne vtilitatis laborũ ppessio Item idez. Fortitudo inquit est rõnabilis aggressio terribiliũ cum eorũ ppessione. Macrobi? vo. Fortitudo inquit est animuz supra piculi metum agere.nihilq̃ nisi turpia metuere ꝛ prospera ꝛ aduersa fortiter tolerare. Vñ Hiero.in quadã epla. et ponit in floꝛ.Bartho.ti.de fortitudine. Per bonã inquit ꝛ malam famã a dextris ꝛ a sinistris fortis xpi miles gradit̃ nec laude extollit̃.nec vituperatione frangit̃.nec diuitijs tumet.nec paupertate cõfundit̃. Hec ille. Et ideo merito beatus Ambo.in lib.suo de officijs. Animi inquit fortitudo in duobus principaliter cõsistit. Primo vt exteriora corporis p minimis habeat.ꝛ quasi superflua despicienda magis c̃ appetẽdo ducat. Vñ Aug?.in lib. de libero arbitrio. Fortitudo inquit est affectio animi qua anima incommoda ꝛ damna rerũ non in potestate nostra constitutis ptemnimus. Res vo nõ in ptate nr̃a constitute sunt ille q̃ nobis inuite auferri possunt.qõ cõsideraus quidã phs de quo Seneca in libro suo de cõstantia sapiẽtis.ꝛ ponit in libello vualsensis.de gestis philosophorũ.ꝛ quatuor virtutibus cardinalibus.parte.iij.ca.v.vbi narrat q̃ Demetrius cum cepat megarã ciuitatẽ.interrogauit demetrius Ciphonẽ philolophũ ibi cõmorantẽ.si aliquid de bonis suis pdidisset.ꝛ rñdens phs nihil inquit. Omnia eñ mea mecũ sunt.et tñ patrimoniũ eius filios ꝛ multa alia hostes rapuerunt.quo non obstante inuictũ ꝛ indemnẽ se esse fatebat.habebat eñ vera bona in que nõ erat manus iniectio.scz sapiẽtiam ꝛ virtutes.sed dissipata transitoria ꝛ direpta nõ sua esse iudicabat. ꝫ aduẽticia ꝛ illa nõ tanc̃ sua xpria quipẽdebat. Scõo consistit animi fortitudo in hoc q̃ ea que summa sunt omnesc̃ res in quibus est honestas pclara oi animi intentione vsc̃ ad effectum psequant. Hec ille. Augustinus vo dicit q̃ in pferẽdis molestijs ꝛ aduersis cõsistit animi fortitudo. vnde ꝛ sicut dicit Cassiodorus. vir fortis nõ immerito possit appellari qui nesciꝫ in aduersis tolerandis deficere. aut in ꝓsperis aliqua elatione se iactare.ꝫ animo stabili defixus ad celestiũ rerum contemplationẽ formatus semp manet impauidus. Seneca vero epla.xxxj.dicit q̃ fortis animus est qui in eodem habitu est quocunc̃ res cedunt.cui siue vulgaria bona augẽt supra res suas eminet. siue aliqua extrinsecus vel casus excusserit minor nõ efficit.Tullius vo in libro suo de officijs.dicit q̃ fortis animus et

magnus ex duobus maxime cõprobat. Quorũ vnũ est ex rerũ exteriorũ despectiõne. Scõm est vt animus sit ita affectus. vt res gerat intepide magnas ⁊ maxime viles. ⁊ licet vehemẽter arduas ⁊ plenas laborũ ⁊ periculorũ. Hec ille. ¶ Et nota q̃ si cui dicit be. Greg. lib. viij. moral. ⁊ ponit in flora. Bartho. titu. de fortitudine. Alia est iustorũ fortitudo. ⁊ alia reproborũ. Justorũ quippe fortitudo est voluptatẽ carnalẽ vincere. ꝑuis voluptatib⁹ cõtraire delectationẽ vite ꝑsentis extinguere. hui⁹ mũdi aspera ꝓ eternis ꝓmiis vehementer amare. ꝑsperitatis blanditimenta cõtemnere. ⁊ aduersitatis metum in corde supare. Reproborũ vo fortitudo est transitoria sine cessatione diligere. cõtra flagella incessabiliter ꝑdurare ob amorẽ tpalium. nec ex aduersitate quiescere. ad inanẽ gloriam etiã cũ detrimẽto vite pcurre. malicie augmẽta exquirere. bonorũ vitam nõ solũ verbis ac moribus. ꝫ etiã aliqñ gladiis impugnare. in semetipsis spem ponere. etiã iniquitatẽ fouere. ⁊ quotidie sine vllo defectu desideriũ iniqua ꝑpetrare. Hec Grego. ¶ Et est insup notanduz q̃ sicut dicit parif. in de virtu. pte. iij. tractatu de fortitudine. ca. j. Fortitudo animi sumit dupliciter. ¶ Primo modo generaliter ꝓ quocũq; conamine ad vitij resistentiã. ⁊ sic ois virtus fortitudinẽ habet respectu vicij sibi oppositi. vt humilitas fortitudinẽ habet contra superbiam abstinentia cõtra gulam. ⁊ cõtinẽtiam cõtra luxuriam. Vnde Prouer. vlti. Accinxit fortitudine lũbos suos. ⁊ ad istam fortitudinez ptinet in oi operi meritorio attendere ⁊ cauere ne quid minus debito agat. sicut ⁊ ad temperantiaz generaliter ptinet attendere ⁊ conari ne quid nimis ⁊ vltra mensurã rõnis agat. Scõo modo nomen fortitudinis sumit large ꝓ vehementi resistẽtia mali. ⁊ fortitudo isto modo sumpta attendit circa difficilia in passionibus. siue sint exteriores passiones siue interiores. Exteriores passiones dicunt ille contra quas certamen habet potẽtia. vt ꝓtumelie. damna rerũ ⁊ molestie corporis ab aliquo illate. Vnde Arist. Fortitudo inquit est virtus operatiua gra boni in passionibus difficilimorũ. ⁊ loquit Aristotiles de passionibus siue molestijs exterioribus. Interiores vo passiones dicunt ille ꝓtra quas certamẽ habet temperantia. vt sapores gustui. ⁊ appetitiue sensibilia passiones inferũt. De istis passionib⁹ dicit phs q̃ difficiles sunt ⁊ cõtempanee vite humane. ⁊ isto modo accipit fortitudo Prouer. vlti. vbi dr. Mulierẽ fortẽ quis inueniet. vbi glo. Mulier fortis ẽ ecclesia q̃ ꝓ amore sponsi ꝑspera ⁊ aduersa ꝓtemnit. Contemnere em̃ ꝑspera temperantie. contemnere vo aduersa patiẽtie est. Et nota q̃ sicut dicit Tullius. j. rethorice. li. ij. Fortitudinis animi ẽtu or sunt partes. scz magnificẽtia. fidentia. patientia ⁊ ꝑseuerantia. ⁊ de istis dicet sm ordinẽ.

Capitulum LXXIII

Prima enim pars fortitudinis est magnificentia. Et sicut dicit Tullius vt ꝓus. Magnificẽtia est magnarum ⁊ excelsarũ rerum cum quadã animi ampla ⁊ splẽdida ꝓportõe agitatio atq; administratio. ⁊ hec magnificẽtia sm eundẽ ꝑsistit in quatuor. Nã inquit vel est cordis dedignatio subijci vilibus. vl̃ est affectuosa cuitatio priuari libertatibus. vel est oris ꝑfitẽdo veritatẽ in sermonibus. vel est operis magnifice agendo in effectibus. De primo Sene ca epla. cvj. Homo inquit deberet dedignari subijci vilib⁹ ⁊ maxime peccatis. vnde idẽ. Si inquit scirẽ deos ignoscituros ⁊ homies ignoraturos ad huc peccare dedignarer. De scõo idem epla. lxviij. Ad maiora inquit natus sum q̃ vt sim seruus corporis mei. Vñ ⁊ Tullius. Te inquit animo excelsum natura creauit. ⁊ ideo vuallẽsis in libello suo de dictis ꝓborum. Ex quatuor virtutibus cardinalibus ꝓprium inquit est hois habere excelsum spiritũ querentẽ vbi glorioſissime viuat ⁊ tutissime. ꝫ certe vita glorioſissima ⁊ tutissima viatoris ẽ in cõscientia pura ⁊ virtutibus viuere. Vñ Bernũ. O inquit vita secura vbi conscientia pura est. O inquaz vita secura vbi absq; formidine mors expectatur. immo expectat cum dulcedine. ⁊ accipit cũ deuotione. Sed sicut dicit beatus Aug. in libro suo de libero arbitrio. Nemo securus viuit in his bonis que põt inuitus amittere. virtutẽ aũt ⁊ sapientiam nemo amittit inuitus qui bona transitoria cõtemnit. mala pene trãsitorie nõ metuit. Hec ille. Vñ parif. in summa sua de virtutibus. parte. iij. tractatu de fortitudine. c. xiij. Ad magnanimitatẽ inqt ptinet cauere nõ solũ timiditatẽ. ꝫ etiam temeritatem. Non em̃ debet homo absq; causa offerre se periculo. Nam in tranquillo tempestatẽ optare dementis est. tempestatẽ aũt cum euenerit subuenire sapientis. Vñ Seneca libro de quatuor virtutibus. ⁊ ponit in florario Bartho. titu. de fortitudine. Eris inquit magnanimis si pericula nõ appetas vt temerarius. nec formides vt timidus. Vnde Tullius. Turpis inquit fuga mortis oĩ morte est peior. timidũ aũt nõ facit animũ nisi rephẽsibilis vite mala ꝑscientia. Si magnanimis fueris nunq; iudicabis tibi cõtumeliã fieri. ⁊ de inimico dices. Non nocuit mihi ꝫ voluntatẽ nocẽdi habuit. Et sequit. Et tanto se vnusquisq; ad fortitudinẽ ꝓfecisse demonstrat. quãto aliena mala robustius tolerat. nam minus in se ualuit quẽ iniquitas aliena strauit. qz in eo q̃ ferre ꝓtractetatẽ nõ valet pusillanimitatis sue gladio ꝓfossus taceret. virũ aũt magnanimũ aduersa nõ deprimũt ⁊ ꝑspera nõ extollunt. Ipe em̃ nõ metuit mortẽ pauptatẽ nõ spernit. voluptates sub freno rõnis tacere cõpellit. hec ille. ¶ De tercio em̃ in quo ꝑsistit magnificẽtia. scz de oris ꝓfessione veritatis in sermonibus loquit vuallensis. in li. suo. de dictis ꝓborũ. ⁊ quatuor virtutibus cardi. pte. iij. c. j. vbi sic. Maluerũt inquit antiqui veridici dicẽdo veritatẽ mori q̃ tacita veritate viuere. sicut exemplũ habemus de sctis apostolis martyribus ⁊ alijs veridicis eorũ imitationibus. ⁊ mimirũ nam vt dicit be. Aug. ⁊ ponit in ca. xj. q. iij. quisquis. Quisquis em̃ veritatẽ metu cuiuslibet ptãtis occultat iram dei ꝓtra se ꝓuocat. qz magis timet hoiem q̃ deũ. Et sequit. vterq; reus est. ⁊ qui veritatẽ occultat. ⁊ qui mendaciũ ꝓfert qz ⁊ ille ꝑdesse nõ vult ⁊ iste nocere desiderat. Itẽ ibidẽ ca. nemo. Nemo inquit peritorũ vel prudentiũ pu

ret q minus periculū sit in verbis lingua mētiendo q̄ manibus sanguinē effundēdo. melius aūt p̄ Pitare pati suppliciū q̄ p adulatōe būficiū. ℔ ille.

¶ De q̄rto i q̄ p̄sistit magnificētia. s. de opis magnifica actōe in effectibus. vñ parīt. vbi p̄tus. Dō inquit magnanimus terribilia seu difficilia aggredi tur ꝓpter cōem vtilitatē vel honestatē. z nō ꝓpter cupiditatē vel glorie vanitatē. nō em̄ decet vt cupiditate vincat q̄ metu nō frangīt. Et sequīt. Ad magnificentiā p̄tinet em̄ ardua opa appetere. z magnitudinē boni z mali transitorij superare. magnitudo boni transitorij superat cum illud ꝓtemnīt. z magnitudo mali transitorij superat q̄n illud nō timet. Vñ Seneca in quadā epla magnanimi inquit est magna cōtēnere ac mediocria malle q̄ nimia. illa em̄ vtilia vitaliaq̄ sunt. hec vo eo q̄ superfluūt nocent. sic segetē nimia sternit vbertas. sic nimio fructuū onere rami franguntur. sicq̄ fecunditas nimia ad maturitatē nō puenit. Itē animus q̄z nocet q̄s immoderata rumpit felicitas mūdana. q̄ non tm̄ in aliorū iniuriam ꝑ etiam in suaz vertunt. Hec ille. Magnificentia em̄ q̄ in p̄dictis quatuor p̄sistit necessaria est cuilibet vianti. Vnde parīt. in de virtutibus. parte. iij. trac. de fortitudine. c. iij. In mūdo inquit isto q̄si in studio certaminis positi sumus. Vñ Eccs. iij. Tps belli z tps pacis. tps belli in p̄senti vita ē. z tps pacis in vita eterna. Vñ Job. vij Militia em̄ est vita hois sup terrā. vñ illa pars ecclesie q̄ est in terra militans ecclesia vocat q̄ fortitudinē debet esse. induta in p̄ti. Vñ Prouer. vlt. Fortitudo z decor indumentū eius. Isa. lij. Induere fortitudine tua syon. si sine fortitudine sit. necesse habet fugere hostes suos tanq̄ inermis. Vñ Treñ. j. Abierūt absq̄ fortitudine ante faciē subsequētis. Virtus fortitudinis insuperabilis est. totus em̄ mūdus deuincere nō possit vnū hoiem in quo esset vera animi fortitudo. Q̄ñ Seneca. Facilius est gentē vnā sine fortitudie q̄ vnū fortitudinē animi habentē euincere. q̄ sine fortitudine animi nihil ē fortitudo corpis. Vñ Isa. j. Erit vobis fortitudo vra vt fauille stupe. sed fortitudo animi hostes spūales deuicit. Vñ. ij. Regū. xxij. Accinxisti me fortitudine ad p̄lium incuruasti resistētes mihi subtus me. Item fortitudo animi bona sua reuat. vñ Ju. xj. Cum fortis armatus custodit atriū suū in pace. sunt oia q̄ possidet. Item hoiem dirat vñ Prouer. x. Egestatē opata est manus remissa. manus aūt fortiū diuitias parat. Item deus letificat. vñ Neemie. viij. Gaudiū est dñi fortitudo nostra. Item hoiem glorificat sicut z ignominia hominē vilescat. vñ Prouer. xij. Manus fortiū dñabit q̄ aūt remissa est tributis seruiet. Itē regnū celoz rapit sue adipiscit. vñ Matb. xj. Regnū celorum vim patit z violenti rapiūt illud. Et ꝺ merito Seneca in lib. de q̄tuor virtutibus. Magnanimitas inquit q̄ est fortitudo dī. si insit animo tuo cū magna fiducia vines ꝛc.

Capitulum LXXIIII

Ecunda pars fortitudinis vt supra dī est fidētia. Et est fidētia certa spes animi ꝓducēdi ad finē rem in chōatā. Et sicut dicit petrus lom. iij. sen. dis. xxvj. c. j. Spes est certa expectatio future beatitudinis venies ex dei gra z meritis p̄cedētibus. Vñ z hāc eandē diffinitionē spei ponit scūs Tho. in de veritate theolo. li. v. c. ij. In hac inquit diffinitōe nō summit certitudo q̄ certitudines demōstratiōis. ℔ pro certitudine opinionis qua plene vni pti cōsentit. z hmōi expectatōis principalis cā est gra dei z non merita nra. q̄ opa nra nō sūt meritoria nisi ex gra sine meritis tñ aliq̄d sperare non est spes sed sumptio. ꝺ dicit ps. Sacri. sacri. iusti. z spe. in domino

¶ Sed ꝓ aptiori declaratōe huius diffinitōis primitus est notandū q̄ spes q̄ñq̄ sumit ꝓ re quā speramus. z sic sumit ad Tyt. ij. cū dī. Expectantes beatā spem. Item in ps. Beatus hō cuius nomē dñi spes eius est. z iterū. Tu es dñe spes mea a iuuētute mea. Itē Joel. iij. Dñs est spes ppli sui. sed spei isto mō sumpte non ꝓpetit p̄dicta descriptio. Q̄ñq̄ vo sumit spes ꝓ gloria future certitudine. z sic sumit ad Rom. v. cum dī. Probatio em̄ spem opat. i. certitudinē future glorie. Item Prouerb. xxiij. In timore dñi esto tota die q̄m habebis spem in nouissimo. Q̄ñq̄ vo sumit ꝓ illa virtute q̄ spes dī. z sic sumit. j. Cor. iij. cū dī. Nunc manēt fides spes z charitas. Sed nullo p̄dictorū modoz sumit spes in p̄dicta descriptōe. Et q̄ñq̄ vo sumitur spes ꝓ motu ad illā virtutē q̄ spes dī. z sic sumitur Thob. ij. cū dī. vana facta est tua spes. Item in ps. Deus me⁹ in adiutoriū spei mee. Itē. j. Thes. iiij. Non ꝓtristemini sicut z q̄ spem nō bñt. z spei isto mō sumpte cōpetit descriptio supradicta ¶ Scdo ꝓ declaratōe p̄dicte descriptōis est notandū q̄ sicut duo sunt vbi ē expectatio corpalis. Quorū primū est q̄ intendat animus ad aliq̄d absens vt fiat pñs. vñ expectās dī q̄si extra rem positus spectās. Scdm est q̄ vbi est expectatio corpalis ibi est pmanētia localis q̄tū ad corpus. Sic spūaliter duo sūt vbi est expectatio q̄ spes dī. Est em̄ ibi intētio animi ad futurā beatitudinē. quā intentionē b. Aug. in li. de ciui. vocat aspectū oūdens aspectuz talem ad spem ptinere. Nā pus est inquit sanos oculos mētis hre q̄ sit ꝓ fidē. z deinde aspicere q̄ sit per spem. Itē est ibi pmanētia in loco spūali q̄ deest. de q̄ pmanētia dicit xps Job. xv. Manete in me et ego in vobis. Item. j. Joh. iiij. Qui manet in charitate in deo manet z deus in eo. Qui em̄ a deo ꝓpter̄ recedit nō habet hanc expectationē q̄ ad spē requirit ¶ Tercio ꝓ declaratōe p̄dicte descriptōis est notandū q̄ aliqua est certitudo cognitōis q̄ opponit dubitationi. z ℔ certitudo ptinet ad fidem. z aliq̄ est certitudo fiducie q̄ ad titubationem vel desperationē ē opposita. z ℔ ptinet ad spē q̄ est i via. z ē aliq̄ certitudo securitat⁊ q̄ opponit timori sepationis. z ℔ certitudo erit in patria ¶ Et nota q̄ sic dicit scūs Tho. in de veritate theolo. li. v. ca. xxij. Inter fidē z spem talis est dīa q̄ fides est de ꝑteritis. p̄tibus z z futuris. spes aūt tm̄ de futuris. fides aūt tā de bonis q̄ de malis. spes vo tm̄ est de bonis. fides de bonis est tā sibi q̄ alijs. spes aūt de bonis sibi tm̄. Cōueniūt tñ fides z spes in ℔ q̄tā fides q̄ spes de inuisibilib⁹ sūt. Certitudo vo spei ex rib⁹ oūt. ex dīna largitate. z ex abūdātia meritoꝝ

ꝛ ex ꝓgnatõe etnoꝝ. Et nota q̃ spes put ẽ viatoris ẽ cũ certitudine opinionis Sz spes eoꝝ qui sunt in purgatorio ꝛ q̃ fuerũt ante incarnationem xpi in limbo ẽ vt fuit certitudine sciẽtie. Vñ declinat aliq̃ mõ a spe ꝓprie dicta spes va q̃ fuit in beato stephano qñ vidit celos aptos. et spes q̃ fuit in beato paulo apl̃o quãdo dixit. Scio cui credidi et certus suꝫ. Et spes etiã q̃ fuit in adam ante peccatũ fuit ex certitudine visionis tamen debilioris q̃ in celo. Unde spes sic sumpta ẽ spes minꝰ ꝓprie dicta. Et ex hijs patet q̃ in patria nõ ẽ spes. q; beatitudo ẽ omniũ bonoꝝ simul tota possessio. vñ sibi nihil futurũ ẽ qõ speret. Et licet sanctis in celo adhuc sit spes de futura suoꝝ corporũ resurrectione fm rem. hec tamẽ resurrectio eis ꝓsens ẽ fm certissimã cognitionẽ. hec Thomas.

Capitulum LXXV

Sed est hic insuper notandũ q̃ cũ motus spei sit circa illa q̃ supra nos sunt multa ꝓferũt ad modũ spei eliciendũ motiua ¶ Quoꝝ primũ est dei liberalitatis cõsideratio qui seruiẽtes sibi remunerat supra merita siue put ipm decet vltra condignũ. ꝛ hec liberalitas dei gratia vocat in descriptione ꝓposita cũ dicit. venies ex dei gratia. ¶ Secũdum motiuũ ad eliciendũ motũ spei conferens ẽ humilis cõsideratio ꝓprij meriti. ꝓsertim eũ deus ꝓmiserit se redditurũ premiũ hijs qui debito modo sibi deseruiunt. dicente scriptura Eccli. xvj. Reddet vnicuiq̃ fm virtutẽ operum suorum. ꝛ cum deus verax est ꝓmissa fideliter persoluens constat q̃ ab eo nullũ bonũ erit irremuneratũ. sicut nullũ malum impunitũ. Unde spes quasi duabus basib⁹ munitur. s. dei liberalitati que sibi seruiẽtes remunerat vt decet. ꝛ dei iusticie que sibi seruientib⁹ solvit fideliter que ꝓmisit. et ad hec duo ptinent due particule vltime descriptionis iste. s. cũ dicit meritis precedẽtibus. Notandũ est q̃ motũ spei quandoq̃ ꝓcedunt merita in actu vt in eo q̃ in charitate est ꝛ bona opa facit quibus sperat se habituruꝫ eternã beatitudinẽ. Et quãdoq̃ vero merita precedũt motũ spei in intẽtione licz nõ in actu vt in illo q̃ ẽ in peccato mortali q̃ interim facit boni q̃cquid facit optans vt dñs illustret coꝝ suũ ad penitentiã peragendã qui sine ꝓsumptione sperat se habituꝫ eternã beatitudinẽ. cogitat enim ꝛ sperat p gratiã dei adhuc se habiturũ merita quib⁹ beatitudo debeatur. ¶ Terciũ motiuũ conferens ad eliciendũ motum spei. est multiplex scripture sacre exhortatio. vñ ps. Sperent in te q̃ noverunt nomẽ tuũ domine. Item. sperate in eo omnis cõgregatio ppli. Itẽ Spera in dño ꝛ fac bonitatẽ. Item. O cuii omniũ in te sperant dñe. Itẽ eccles. ij. Qui timetis deum sperate in illũ. Item Osee. xij. Spera in dño tuo semp. Et merito hortat nos scriptura ad sperãdũ in deo. quia naturale ẽ ꝛ in experientia frequẽs ostẽsum q̃ qui debilis est ꝛ cadere ꝓtimescit alicui rei stabili innititur ꝛ adheret. vt patet in puero q̃ leuatur ad standũ si estimet se casurum statim adheret alicui rei stabili. Sic naturaliter ratio docet aiam agnoscentem debilitatẽ ꝛ insufficientiã suã q̃ fortiori se adherere debeat ꝛ innitꝰ. s. deo qui supportat sustentat omnia ꝛ gubernat. vnde Ysai. l. ca. Quis ambulauit in tenebris ꝛ non est lumen ei. speret in nomine domini. ꝛ innitatur sup deũ suũ. Hec considerans beatus augꝰ. quare inquit dominus totiens nos ad innitendũ sibi moneret si supportare nos nollet. non est enim illusor deus vt se ad supportandũ nos offerat. ꝛ nobis et innitẽtibus in ruinã nostrã se subtrahat. Unde Roma. v. Spes autem nõ confundit. Sup quo augꝰ. Confundit inquit spes que qõ sperabat nõ invenit. sicut multotiens ptingit illi qui sperat in homine. Et iõo merito dicit ꝓpheta Hiere. xvij. Maledictus hõ q̃ ꝓfidit in homine. spes illa nõ maledicit nec ꝓfundit q̃ ẽ in deo. q̃ nec fallit nec fallere põt. vñ ps. In te speraverũt. s. patres nri. ꝛ nõ sunt cõfusi. Itẽ. In te dñe speraui nõ ꝓfundar ineternũ. Itẽ Eccles. xvij. ca. Nullus speravit in deũ ꝛ ꝓfusus ẽ. Itẽ ps. Deus meus in te ꝓfido nõ erubescã. ¶ Quartũ motiuũ ad eliciendũ motũ spei conferẽs ẽ. q̃ scriptura sacra beatos totiẽs asserit sperãtes in dño. vñ ps. Beati oẽs q̃ timẽt siue ꝓfidũt in dño. Itẽ Beatꝰ vir cuiꝰ ẽ nomẽ dñi spes eiꝰ. Itẽ puer. xvj. Qui sperat in dño beatus est. Itẽ puer. xxviij. Qui sperat i dño saluabit. Vñ et sperãs in dño ẽ q̃si arbor bñdicta fructus vberes habens cũ a misciõia dei abundanter irriget. Vñ Hiere. xvij. Benedictus vir q̃ confidit in dño. Et subdit. Erit q̃si lignũ quod plantatur sup aquas q̃ humorem mittit ad radicẽ suaꝫ et nõ timebit cuꝫ venerit estus. Itẽ ps. Erit tanq̃ lignum quod plantatũ est secus decursus aquarũ. quod fructũ suum dabit in tempore suo. Et iterũ Ego aũt sicut oliua fructifera in domo dñi speraui in misciõia dei in eternũ. Itẽ. Fiat misciõia dñe sup nos quẽadmodũ sperauim⁹ in te. ¶ Quintũ motiuũ ꝓferẽs ad eliciendũ motũ spei est consideratio immẽsitatis diuine misciõie. respectu cuiꝰ satis parua est tota nostra miseria vt bene ostensum ẽ supra in septima specie auaricie vbi agit ō quarto ope misciõie spũalis. ꝛ in illo vbi agit ō quarto pungitiuo cohortãte ad diuinam misciõia in flagitandã. Dictis ibidem adjiciendũ q̃ sicut dicit beatꝰ augꝰ. in de spũ ꝛ anima. ca. liij. Memo igit de dei pietate diffidat qñ maioꝝ ẽ misciõia eius q̃ nostra miseria. ꝛ quisq̃s ad eũ toto coꝝde clamauerit exaudiet eum. quia misericors est. Tardius siquidẽ videtur sibi veniaꝫ peccatori dare q̃ ipi peccatori veniam accipe. sicut enim festinat absoluere reum a tormento consciẽtie sue quasi plus cruciet ipsuꝫ cõpassio miseri q̃ ipsum misex passio sui. hec ille. Unde ꝛ misciõia dei tanta ẽ q̃ magis excedit omnia humana peccata q̃ totũ mare excedit eius minimã guttam. Et hoc ostẽdi potest par rationẽ naturalẽ. nã sicut quelibet gutta aque maris cõtinet sub certa quãtitate pondere et mẽsura. sic tota aq̃ maris sub certa quãtitate pondere ꝛ mensura ꝓtinet. ita q̃ deus omnia cognoscens vere dicere potest ꝑcise tanta est aqua maris et precise tot gutte ꝓtinent in illa ꝛ nõ plures. ꝛ q̃ ꝓsequẽs tota aqua maris habet se in certa ꝓportione in compatõe ad eius minimã guttaꝫ. q̃uis mẽs humana nõ sufficiat illam ꝓportionẽ cõprehendere q̃ misericordia

dei q̄ simpliciter ē infinita nō ꝓtinet sub aliqua determinata quātitate pondere nec mensura. Et ido inter misericordiā dei ⁊ peccata hūana. q̄ quotcūq̄ sint ⁊ qualitercūq̄ grauia tamē sunt finita. Nō ē igit aliqua ꝓportio nec cōparatio danda. ⁊ p consequēs infinite magis excedit misc̄ia dei peccata hūana q̄ tota aqua maris eius minimā guttā. Et ideo semp debēt peccatoꝛ ꝓfidere in dei misc̄ia et ꝓsiderare q̄ deus veloꝛ ē ⁊ ꝓnus ad miserandū ꝫ tardus ⁊ remissus ad puniendus. Ñ habem⁹ q̄ deus veloꝛ sit ad miserandū figurā Luce. xv. vbi legit q̄ filius ꝓdig⁹ postq̄ ꝓsumpsisset bona sua cū meretricib⁹. penitētia ductus surgens venit ad patrē suū ad eius misericordiā postulandū. et cuꝫ adhuc aūt longe esset vidit illū pater ei⁹. ⁊ misericordia motus occurrēs cecidit sup collū ei⁹ ⁊ osculatus ē eū. Spūaliter pater iste pater celestis ē. q̄ veloꝛ ē ⁊ gaudens ad recipiendū peccatoꝛes vere penitētes ad misericordiā. Ñ Lu. xv. Gaudiū ē angelis in celo sup vno peccatoꝛe penitentiā agēte. q̄ sup nonagintanouē iustis q̄ penitētia nō indigent. Et q̄ deus tardus ⁊ remissus sit ad puniēdū habem⁹ Gen. iij. vbi legit ō ꝑmis parētib⁹ q̄ post q̄ transgressi sunt mandatū dei audiuerūt vocē domini dei deambulantis i paradyso ad horā p⁹ meridiē. Sup quo Janu. in de ope q̄dragesimali. sermo. xxxv. Ecce inquit q̄ ad puniendū transgressores iuit nō currebat. nec ibat impulsus ab aura ꝫ ibat ad auram. i. cōtra auram. in signū q̄ quando ad puniendū ꝓgredit sua misc̄ia sibi quodāmodo resistit. nec iuit in meridie statim quādo adam peccauit. ꝫ expectauit vsq̄ post meridiem. Unde ⁊ in signū ⁊ cōfirmationē q̄ ꝓnus ē ad miserādū ipemet dicit Ezech. xviij. Nolo mortē peccatoris. ꝫ vt magis puertat ⁊ viuat. Et in signū q̄ tardus ⁊ remissus ē ad puniendū ⁊ quasi cū dolore iusticia sua exigēte punit peccatoꝛes ipemet dicit p ꝓphetam Isa. j. Heu ego ꝓsolabor sup hostibus meis ⁊ vindicabor de inimicis meis. ℞ Exquo igr deus tamꝛonus est ad dandū misc̄iam. ⁊ tamre missus ⁊ inuoluntarius ad puniendū. ſm ꝓsiliuꝫ apli ad Hebreb. iiij. Adeamus cū fiducia ad thronū gratie eius vt misericordiā cōsequamur ⁊ gratiā inueniam⁹ in auxiliū. Unde ⁊ in figurā q̄ possumus iam secure si volnerim⁹ dimittere peccata nostra adire thronū gloꝛie dei ad misericordiā impetrandū. legit Hester. iiij. q̄ rex assuer⁹ statuit q̄ vir ⁊ mulier nō vocata ad eū nullatenus intraret. ideo cū mardocheus misit ad hester vt ad regē intraret ꝓ popꝛo deprecatura. timuit illa regē adire ꝫ tamē cū tribus diebus ipa cū populo suo penitērie se dedisset. tercia die induit se regalib⁹ vestimentis anglice qꝛ venegloyng ⁊ stetit in atrio domus regis. cū vidisset eā assuerus placuit oc̄ul⁹ ei⁹ ⁊ extēdit ad eā aureā virgā in signū clemētie. et dixit ad eā. Quid vis hester etiā si dimidiā partē regni mei petieris dabit tibi. Spūaliter assuer⁹ intꝛpretatur beatitudo. et signat patrē celestē q̄ beatitudo ⁊ vita ē saluandoꝛ. iuxta illud Joh. xvij. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū ⁊ quem misisti iesum xpm. Iste em assuerus statuit p⁹ peccatū ꝑmi parētis q̄ nullus hō ad eū ingrederetur quousq̄ vocaret. qꝛ anteqū filiū suuꝫ q̄si nuncium mitteret vt pcꝛores vocaret ad penitentiā. nullus in celū intrauit nec intrare potuit. qꝛ paradisi porta clausa ē q̄ euam cū cctis. ꝫ nūc postq̄ xps nos vocauit q̄ suam passionem mardocheus qui interꝓtatur mare cōterens anglice zening bittur contritionē. ⁊ significat gratiā spiritussancti qua conterit coꝛ peccatoris vere penitentis. Audaciā ꝓbet hester ad regem veniā petendo intrare quādo gratis spiritussancti excitat animā peccatricem ad misericordiā de peccatis suis postulandū. que ad ꝫ faciendū debet se induere vestib⁹ regalibus. s. fide spe ⁊ charitate. ⁊ intrare atriū regis. i. atriū penitentie q̄ ostiū vere confessionis. ⁊ sic placebit regi celesti q̄ virgā auream. i. suā misaōiam sibi extēdet et nedū medietatē ꝫ etiā integrū regnū celoꝛ sibi cōcedet. vñ Lu. xij. Cōplacuit patri vestro dare vob regnū. Predictā em immēsam dei misc̄iam ꝓsiderās ap̄lus ad tyt. iij. sic scribit. Nō ex opib⁹ iustic̄ie q̄ fecim⁹ nos. ꝫ ſm misc̄iam saluos nos fecit. In cui⁹ exemplū legit in de gestis imꝑatoꝛ q̄ quedā mulier ꝓter quoddā suū flagiciū adiudicata ē morti. q̄ statim sentētia data appellauit. querenti aūt imꝑatoꝛi ad quē appellaret cū non esset eo in deꝛ superioꝛ in regno suo. respondit dicēs. Domine tu me iudicasti ſm iusticiā tuā ad penā mortis quaꝛ merui. Ego vero appello ad tuam misc̄iam in quā speraui. Et ait imꝑatoꝛ. Ad misc̄iam appellasti ⁊ misc̄ia te liberabit. Spūaliter imperatoꝛ iste ē summus imꝑatoꝛ celi ⁊ terre. ſm cui⁹ iusticiā anima mortaliter peccans damnabilis est morti eterne. iuxta illud Ezech. xviij. Anima que peccauerit ipa morietur. ſm tamē eius misc̄iam. vt dicit in ps̄. Saluos fecit sperātes in se. Ñ vt dicit ꝓpheta in ps̄. Misericordia eius ab eterno et vsq̄ in eternū sup timētibus eū. Et notabiliter dicit super timentibus eū. quia sicut dicit beatus Greg. xxix. moꝛa. De spe in cassum ꝓsumit qui timere deū in suis operibus renuit. Unde vt dicit Crisop. ope. imp. ome. xliij. Justicia sine misericordia nō ē iusticia ꝫ crudelitas siꝛ misc̄ia sine iusticia nō misc̄ia ꝫ fatuitas. ⁊ iam deus neq̄ ē fatuus neq̄ crudelis esse potest. cū iusticia fecit sp misericordiam puniēdo impiū citra cōdignū. ⁊ remunerādo iustū vltra cōdignū. Unde aug⁹. ⁊ ponit in ca. de peni. dist. j. quē ptinet. Deus em inq̄t q̄ misericoꝛs ⁊ iustus est. sicut conseruat misericordiam in iusticia. ita ⁊ iusticiam in misericordia. Opus em misericordie penitētī ē peccata dimittere. sed opoꝛtꝫ vt iustus iuste misereat. oportet em vt nō soluꝫ quid fecit. ꝫ etiam in quo doleat considerat. si dignus ē non dico iusticia ꝫ misericordia. iusticia solū dānat sed dignus ē misc̄ia qui spirituali laboꝛe gratiā petit. laboꝛat ei mēs patiēdo erubescētiā. ⁊ q̄m verecūdia magna ē pena. q̄ erubescit p xpō dign⁹ sit misc̄ia. Ñ ꝓꝫ qꝛ ēsto plurib⁹ ꝓfitebik i spe venie turpitudinē criminis. tāto facili⁹ cōseqūt grām remissiōis. ꝫ aug⁹. Sz mlti sūt hūjs dieb⁹ q̄ ꝓfidūt de dei misc̄ia. ꝫ nō timēt ei⁹ iusticiā. ⁊ ido q̄tienscūq̄ ⁊ q̄ꝫ grauit peccēt nō curāt. Tales ei sīles sūt cuidā aui de q̄ narrat auicēna. viij. de aialib⁹ q̄ cuꝫ vipera multoties pugnat ⁊ vincit ꝫ tamē ex istin-

ctu nature cū vincitur vadit ꝛ comedit de quadaꝫ herba. ꝛ iterū viribꝰ recuperatis reuertit ꝛ pugnat ꝛ iterū vincit. ꝛ isto modo frequēter accidit. Hunc ꝓflictū quondā quidā homo vidēs herbam hanc abstulit et postea rediens auis et herbam nō inueniēs strepitū fecit. ꝛ mortua ē. Spūaliter isto modo mlti peccatores miseri faciūt q̄ q̄ quotiēs temptentur ꝛ vincant ab antiquo serpēte dyabolo. minime curāt. ꝛ ꝓsiderātes q̄ misc̄ōia dei remediuꝫ ē ꝓtra peccati venenū. ꝛ q̄ ad ipam facilimū possūt habere accessum sicut auis habuit ad herbā. ꝯ sepe ꝓingit q̄ deus remedium istud subito retrahit ab eis ꝓ infirmitatē. ꝓ subitā mortē. ꝛ ꝓ suā iusticiam. Exemplū huiꝰ habemus. iiij. Regū. xxj. et. ij. Paralyp. xxxiij. de amon filio manasses regis iuda Pater em̄ eius manasses in iuuēntute sua fuit malus ꝛ postea penituit ꝛ deus misertus ē eiꝰ. Amon vero filius eius ꝑ ꝓsiderans ꝛ volēs ꝓsimiliter vinere peccauit in spe misericordie nō timens dei iusticiam. ꝛ ideo a seruis ꝑprijs interfectus ē. frustratus spe misericordie ꝛ damnatus ad penā eternā. Sicut crisosto. op. imp. ome. j. ecce q̄ spes eiꝰ quia nō habuit timorē peccādi sibi nō ꝓfuit. Et q̄ nec timor valet sine spe patet ex hoc q̄ iudas metuit. ꝯ tamen ex hoc q̄ de dei misericordia desperauit. laqueo se suspēdit ꝛ damnatus ē. vt patet Math. xxvij. Sed maria magdalena cū timore spem habuit ꝛ misericordiā obtinuit. vt patet Luce. vij. Et ideo merito dicit scriptura Eccī. v. De ꝓpiciatiōe peccatoꝝ noli esse sine metu ꝛ ne adijcias peccatū sup peccatū. ꝛ ne dicas misericordia dei magna ē. multitudinis peccatoꝝ meoꝝ miserebit misericordia em̄ ꝛ ira cito ab illo ꝓximāt. ꝛ in peccatores respicit ira illius. ¶ Sextū motiuū cōferens ad eliciendū motum spei est vtilis multiplex eiusdē effectus. Quoꝝ primus est q̄ confert homini magnam securitatem in tribulationibus. vnde Psalmista. Ad dominū cū tribularer clamaui et exaudiuit me. et iterū. In deo speraui nō timebo quid faciat mihi homo. Et merito securus est sperās in domino. q̄ dicit pſ̄. Protector est dñs omniū sperantiū in se. Itē. dominus ꝓtector vite mee a quo trepidabo. Dū dñs in se sperātes ex omni parte sua misericordia ꝓtegit. dicēte pſ̄. Sperantē autē in dño misc̄ōia circūdabit. Et merito dicit ꝓphera ysa. xxx. Ipse ē sperātibus in se altissimū refugiuꝫ Et ideo merito dicit. ij. Parali. xx. Cū ignorem⁹ q̄d agere debeamus hoc solū habemus residui vt oculos nostros dirigamus ad te. s. oculos spei nostre. Et ꝯo merito dicit pſ̄. Oculi mei sp ad dñm. ꝛ iterū. In ipo speravit cor meū ꝛ adiutus suꝫ. vñ ꝛ spes sanctā susannaꝫ in tribulatiōe adiuuit. ꝛ ab iniusta mortis sentētia liberauit. Dū sicut legitur Dan. xiij. cū esset duoꝝ pbyteroꝝ iniquo damnata testimonio flens suspexit in celū. erat em̄ cor eꝰ fiduciā habens in dño. ꝛ dñs misericordiā saluauit eā. q̄ vt dicit pſ̄. Prope ē dñs oīnibus inuocātibꝰ eū in veritate. ¶ Secūdus effectꝰ spei ē q̄ impugnat ab hoste inuisibili. ꝛ licet temptatio supra vires eꝰ sit. tū si firmiter speret in auxilio diuino deꝰ sibi in occursum citissime veniet. saltē nisi ꝓ culpā eiꝰ h̄ temptatio sibi ꝓtigerit. vl q̄ ipe negligēs mittēdo deo oratiōis nuncium fuerit. vl tanq̄ vecors vltro se suo inimico reddiderit. Unde Apostolꝰ. j. Cor. x. Fidelis deꝰ q̄ non patiet vos temptari vltra id q̄ potestis. ꝯ faciet cū temptatione ꝓuentum. Unde spes facit hominē cognoscere veritatē. ꝛ veritas q̄ si scutū ē quo securissime diaboli impugnationes euincere possumus. Unde q̄ritū ad primū q̄ spes facit hominē intelligere veritatē restatur scriptura Sapient. iij. dicens. Qui ꝓfidunt in illo intelligēt veritatē. Itē ꝓuerbi. xvij. Expectate futura bona quocūq̄ se verterit prudēter intelligit. Et q̄ritur ad secundū. s. q̄ veritas scutū ē in quo facilius possumus diaboli impugnationes euincere testat. pſ̄. dī. Scuto circūdabit te veritas eiꝰ. nō ti. a ti. noc. A sagitta volan. in die. a nego. pam. i te. ab incur. ꝛ demo. meri. Sup quo bern̄. ꝛ ponit in sūma parisien̄. de virtutibus. pte. iij. trac. de fortitudine. c. xj. In his igit verbis tangūt quatuor temptationes diaboli q̄bus vndiq̄ circūdati necesse habemus scuto dñi. i. scuto veritatis circūdari ante ꝛ retro a dextris ꝛ a sinistris. Quarū prima ē timor afflictionis. q̄ timor in ꝓdictis verbis timor nocturnꝰ vocat. ꝛ merito q̄ timor iste tenebrosus ē abscondēs ab oculis nostris. q̄ teste apl̄o ad Hebr. viij. Nō sunt ꝓdigne passiones huiꝰ tpis ꝛ ad futurā gloriā q̄ reuelabit in nobis. sed facile huiꝰ obscuritatē timoris splendens radius lucis veritatis exufflat. Ingerit em̄ nostri cordis oculis nūc peccata q̄ fecimus nūc eterna supplicia que meruimus nunc ererna gaudia que ꝓ nostris peccatis carere dignī sumus. Et nūc ea que ꝓ nostris peccatis et ꝓ nr̄a redemptione ꝓtulit xp̄s. Ad claros igitur radios tam splendentis veritatis nimirū obscuritas euanescit ꝓdicti nocturni timoris. ꝯ tamē adhuc timēda ē sagitta q̄ in die leuiter volat. ꝯ nō leue vulnꝰ infligit. Hec sagitta vana gloria ē. que ē secūda tēptatio diaboli quam oportet etiā cauere ꝛ fertuentiores. nec deserant scutū veritatis ꝯ considerēt q̄ veritas ꝓ os sapientissimi salomonis loquēs Ecclesiastes. j. dicit. Vidi cuncta que fiunt sub sole ꝛ ecce vniuersa vanitas. Et sic scuto veritatis circundati manifeste ꝓcipient q̄ vanū ē de vanitate gloriari. sed diabolus vero si nec sic intentum suum ducere possit ad effectū. dicit viribus deūcere nequeo. ꝯ forte dicere possum alicuius ꝓditoris ingenio. ꝓditor enim est ambitio que est tercia temptatio diaboli. ꝛ negocium perambulans in tenebris in ꝓdictis verbis ꝑphete vocatur. quia ē subtile malum. secretū venenum. pestis occulta. dolꝰ artifex. mater ypocrisis. parens liuoris. viciorum origo. criminū fons. virtutū erugo. ꝛ tinea sanctitatum. Ait em̄ diabolus. iste hō ꝓtempsit vanam gloriā q̄m vana ē. ꝯ forte solidius aliud affectaret q̄ forte honores vl forte diuitias. Sed q̄d sit veritas inuestiget hūc ꝓditorē ꝛ negociū arguat tenebrarū. tūc nō restat callido inimico. vnde ꝓtra eos quos vidit oīnibus modis diligere iusticiā ꝛ odisse iniquitatē nisi vt iniquitatē palliet sub virtutuꝫ ymagine. quos enim perfectos ꝛ boni nouit amatores malum eis sub specie boni non mediocris: ꝯ perfecti suadere conat. vt facile qui viam currit virtutū incurrit precipiciū viciorū. Dū. ij. Cor. xi.

Ipe sathanas trāsfigurat se in angelū lucis. z dyabolus qui falsitas ē z mendaciū taliter transfiguratus dicit demoniū meridianū. p eo q falsitatez taliter sub specie boni palliatā. que est quarta tēptatio dyaboli assimilat se esse lucē meridianā id ē manifestā virtutē. ꝫ sola veritas est que hominē ab hac temptatione dyaboli liberat. z palliataz detegit falsitatē. vñ Jobis. viij. Cognoscetis veritatē z veritas liberabit vos. Predictas inqt bern. quatuor dyaboli temptationes in generali statu ecclesie hanc difficile diligens ꝓsideratoꝛ inueniet. nōne timoꝛ nocturn⁹ nouellā adhuc exercebat ecclesiam qñ oīs occidebat seruos dei arbitrabat ob sequiū se prestare deo. deinde pfecutione cessante z die reddita turbauit eā grauius z afflixit sagitta volans in die et negocium pambulās in renebꝛis. qm̄ exterūt aliq̄ de ecclesia sue carnis spiritu vehemēter inflati z volatilis glozie cupidi. z nomen super terrā magnifice volantes diuersa quersa ac hereticā doctrina p̄dicauerūt. ac quidē nūc pax a paganis pax ab hereticis. ꝫ non est pax a falsis filijs oēs xp̄iani fere q̄ sua sunt querūt z non q̄ iesu xp̄i ipa q̄z ecclesiastice dignitatis officia in turpez questum z tenebꝛaꝝ negocia transierūt nec in his animarū solū ꝫ luxus querit diuiciaꝝ. sed superest vt tam reuelet homo peccati filius pditiōis antixp̄s demoniū non mō diurnū ꝫ etiā meridianū quod nō solū transfigurat se in angelū lucis. ꝫ etiam extollit supza oīe quod dicit deus aut qō colitur. z istud demoniū in quāto altius extollitur. intanto nimirū acrius insidiatur calcaneo matris ecclesie a qua caput suū dolet esse contritū. ꝫ ab hoc quoq; incursu ecclesiam electoꝝ veritas liberauit ꝓpter eos abbreuiās dies z illustratione vultus sui demoniū destruens meridianū. Hec Bernardus

Tercius effectus spei est q facit hominē patienter portare onus z tribulationē p̄sentis vite z miserie. Vñ Gene. xlix. Jsachar asinus fortis accumbans terminos vidit requiē q eēt bona et terram q esset optima suppposuit humerū suū ad portandū. spūaliter ysachar qui ē memoꝛ interp̄tatur z significat virū xp̄ianū fortem in fide q̄ ē memoꝛ mortis sue iuxa consiliū spūssancti dicentis Eccl. xliij. Memoꝛ esto quoniā moꝛs non tardabit. vnde moꝛs ē mediū inter vitā p̄sentē z vitam futurā z ideo q̄ in hoc medio ponit coꝛ suū de vita p̄senti. z de vita futura potest certius iudicare. vt oīsum ē supza pte. iiij. ca. xlviij. vbi agit de tercio reḡ patrici ꝓsilio circa finē z ideo deponēre coꝛ suū in h̄ mortis medio merito dici potest q accumbēs inter terminos. s. vite p̄sentis z vite future vidit requiem. scz p fidē requiē sempiternā q esset bona. z terraz scz viuentiū q eēt optima z suppposuit humeꝛ suū ad portandū. s. patienter onus laboꝛis. tribulationis z miserie vite p̄sentis sub spe obtinēdi vitaz et requiē eternā. z nimirū. nā si merces modica laboꝛē mercēnariū tolerabilē reddit q̄d faceret fuis dei merces eterna vñ Jacob. v. Agricola expectat p̄ciosum fructū terre patienter. Glo. si ille inqt p fructu terre quē sperat tā patiēter expectat. quāto magis nos p fructu z mercede celesti. vñ Hiere. xxxj. Quiescat voꝛ tua a ploratu z ocli tui a lacrimis. qz ē merces opi tuo. vñ z dñs expectat patienter peccatoꝛē si voluerit penitere ad vandū sibi veniā. dicente pphēta Jsa. xxx. Expectat dñs z miserea vestri. z ideo exaltabit parcēs vobis. qz deus iudicij dñs ē. beati oēs q̄ expectāt eū. Hec cōsiderans ille vir sanctus thobias q̄ parētibus z cognatis irridentib⁹ eū z dicentib⁹ cū esset cecitatis plaga pcussus. vbi ē spes tua p q̄ elemosynas z sepulturas faciebas. Jlle vo increpabat eos dicēs nolite ita loqui. quoniā filij sanctoꝝ sumus z vitā illaz expectamus quā de⁹ daturus ē hijs q fidem suaz nūq̄ ab eo mutāt. Thob. ij. Jtē ille vir sanct⁹ Job xlij. afflictus coꝛpe. oꝛbat⁹ filijs. derisus ab inimicis z oīmbus rebus suis denudatus patienter sustinuit. z in deo spem suā ponens dixit. z si occiderit me in ipso sperabo. Jtē legit. ij. Machab. iij. q vna sancta mulier septē pereūtes z crudelit inf̄ectos filios suos sub vn⁹ diei tpe coꝛā se ꝓspiciens bono animo ferebat ꝓpter spem quā in deo habebat. z vnus illoꝝ filioꝝ cū ad supplicū duceretur linguā cito ꝓtulit. z manus ꝓtāter extēdit. z cū fiducia ait tyranno E celo ista possideo. ꝫ ꝓpter dei legem nunc despicio. hec ipa. qm̄ ab ipo me ea recepturū spero ꝛc. De hac em̄ materia speivide pl⁹ supza parte. v. ca. j. z. v. z parte. iiij. ca. xlij. vbi agit ō tercio req̄sito ad hoc q oratio suā retineat efficaciā. Jtē de spe quersa z desperatione z eius remedijs dictū est supza pte. v. ca. iiij. z. v.

Capitulum LXXVI

Equitur iam de tercia

ste fortitudinis. s. de patientia ptractādū

A De qua beatus aug⁹. z ponit in flora. Bartho. titu. de patientia. Patientia inqt ē religiosi viri laboꝝ z doloꝝ o im futurarū rerum spe mercedis eterne amoꝛe dei grata tolerātia. Dar sienſ. vero in de virtutib⁹ pte. iij. tractatu de fortitudine. ca. vj. Patientia inquit ē virtus ꝓtumeliarū z omnes aduersitatis impetus equanimiē portans. Gzego. em̄ sup euangelia. omel. xxxv Patientia inquit est aliena mala equanimiter perpeti. z contra eum qui mala irrogat nullo tamen dolore moueri. nam qui sic ꝓximi mala portat vt cum tactus iniuria tacitus doleat. z temp⁹ digne retributionis querat patientiā non habet sed ostendit z simulat. qui idcirco mala non retribuit. quia nequaq̄ valet ꝓcul dubio patiens non est qz patientia non in ostensione inquiritur sed in coꝛde Et sciendū est q plerūq̄ euenire patientibus solet. vt eo quidem tempoꝛe quo aduersa patiūtur vel cōtumelias audiunt nullo doloꝛe pulsentur z sic patientiam exhibent vt custodire etiam coꝛdis innocentiam curēt. sed cuz post paululum hec ipa que ꝓtulerunt ad memoriam reuocātur igne vehemētissimi doloꝛis instigātur. z argumēta virtutis inquirūt. z mansuetudinem quam tolerantes habuerūt in retractione sua semetipos dijudicātes perdūt. Sed quib⁹ igitur isti similes sunt nisi bis qui per fortitudinem in campo exteruerūt victoꝛes sed per negligentiam postmodum inter vbis claustra capiuntur. Isti etiam similes sunt illis in quos irruens grauis languoꝛ a vita non subtrahit. sed le

liter veniēs recidiua febris occidit. Ille igit vera cter patientiā seruat qui t ad tempus aliena mala sine dolore tolerat. t hec eadē retractans pertu lisse se talia exultat. ne bonū patientie quietis tpe pereat qō in pturbationis tempore custodit. Ih ille Tullius em. j. retho. Patiētia inquit ē honestatis aut utilitatis causa rerum arduarum t terribilium volūtaria ac diuturna ppessio. Honestat causa p pessio ē. vt cum quis p fide xpi potius eligit mori q̄ negādo eam vitā suam saluare. Utilitatis vero causa ē. vt cū quis p salute gregis dominici mori eligit. volūtarie ideo dicit. quia q̄ omnino inuitus patitur non habet laudem vel meritū. Et ideo. j. Petri. iiij. dicit. Nemo vestrū patiat quasi homicida aut fur aut maledictus aut alienorum appetitor. si autē vt xpianus nō erubescat. Diuturna dicitur. quia ad veram patientiā pertinet vt patiēdo pseueret. t hec patientia fm tullū vbi prius in q̄tuor specialiter manifestat. Primo in substinētia cōtumeliarū siue improperior in verbis. Secundo in longanimi ppessione penarū in corporibus Tercio in remissione iniuriarū malefacientibus. Quarto in moderatiōe disciplinarū in correctiōibus. Unde q̄tū ad primū. j. patientiā in sustinentia contumeliarū siue improperiorū in vniuersali manifestauit se habere ille magnus phūs aristippus. de quo legit in li. de vitis philosophor. q̄ respondebat cuidam maledicēti sibi. vt tu inquit lingue tue. sic t ego auriū mearū dōs suę. quasi diceret. Sicut tu potes loq̄ mala lingua tua. sic t ego possum mala auribꝰ meis audire. Item in eodez libro legit de zenophon. q̄ cuidam maledicenti sibi respondit. Tu inq̄t didicisti maledicere. ego dedici teste mea cōscientia maledicta ꝓtemnere. Itē in eodē libro legit q̄ Antisthenes respondit cuidaz dicēti sibi. Maledixit tibi ille. id ē mala de te dixit Cui respondens antisthenes dixit. nō curo q̄ auditus debet esse robustior lingua. nam singulis hominibus sunt lingue singule. aures vero bine. Et sic homo debet plus sustinere duabus auribꝰ q̄ aliq̄s loqui possit lingua vna. hec ille. Itē zvallensis in libello suo de gestis phor t quatuor virtutibus cardi. pte. iiij. ca. iij. Legit inquit q̄ imperator theodosius dixit. Si q̄s crediderit nomia nostra maledictiōe lacerāda eū nolumꝰ penis subiugare q: si ex leuitate hoc dixerit ꝓtemnendum ē. si vera ex insania miseratione dignū est. et si ab iniuria remittendū. Itē Seū. li. iij. de ira. Cū inq̄t antigonꝰ rex audisset aliquos de se mala loquentes palam q̄ solus inter dicētes t audiētes erat. leuit animo nuit dicēs q̄si in psona alteriꝰ. discedite ne rex vos audiat. Uñ parif. in de virtutibꝰ. pte. iij. tra. de fortitudie. ca. xj. Ad ꝓtumelias inq̄t verbor debet homo se habere tanq̄ surdus. vñ Ps. Ego tanq̄ surdus nō audiebā. vñ in talibꝰ debz hō tanq̄ immobilis in patiētia pmanere. vñ. ij. Reg. xliij. de rege dauid dicit. Sicut angelus dei sic ē dōs meus rex vt ne bñdictione nec maledictiōe moueat. Ille ei q̄ maledicit viro patiēti reputandus ē quasi nūcius a deo missus vt abstergat maculas eiꝰ cui maledicit. vñ Greg. Idcirco linguas inq̄t detractorū dōs in electos laxat. vt si q̄d in eis elationis surrexerit lingua detractoris eradat. multū em vilipendit dominꝰ malos ex quo de lingua eorū facit abstersorū sordiū bonor. qō pſiderans rex dauid dixit cū Semei illi malediceret t armati qui cuz eo erāt vlcisci contenderēt dixit dauid Dimittite euz vt maledicat iuxta ꝓceptū dōi. si forte respiciat dominus afflictionē meā t reddat mihi bonū p maledictione hac hodierna. ij. Reg. xvj. Sup q̄ Gregoriꝰ. Qui inq̄t verborū cōtumeliis pressus patientiam seruare nō sufficit factū ad memoriā reuocet. quem cū semel conuitijs vigeret t armati proceres vlcisci t amputare caput eius ptenderēt. ait ille quid mihi t vobis. dimittite euz vt maledicat iuxta ꝓceptū domini. si forte dominus afflictionē meam respiciat t reddat mihi bonū p maledictione hac hodierna. quibus verbis iudicat q̄ pro peccato Bersabee insurgentem cōtra se filiū habuit. t fugiens reduxit ad animum malū quod fecit. t contumeliosa verba non tam cōuitia q̄ adiutoria eē credidit. quibꝰ se pūrgari sibiq̄ misereri posse iudicauit. tunc em illata cōuitia bene toleramꝰ. cum in secreto m entis ad mala perpetrata recurrimus. leticie quippe videbit q̄ iniuria ꝓtimur. dum cōspicimus q̄ penis meruimꝰ. sicq̄ fit vt cōtumelijs gratia magis q̄ ira debeatur. quarū inuentra deo iudice pena grauior declinat. Ih greg. t ponitur in summa parisiensis de virtutibꝰ parte tercia tractatu de fortitudine. ca. xj. Item Seneca lib. iij. de ira narrat de quodā rege ad quem cū venissent legati athenienſiū. audita eorum legatiōe maliuola ait benigne. Dicite quid possum quod gratum sit Athenienſibꝰ facere. Cui respōdit Democritꝰ vnus de legatis Athenienſium. Te inq̄t suspēdere gratū esse athenienſibꝰ. t cū circūstātes rege indignari vellēt in eū irruere. rex iussit illū in columē dimittere dicēs ceteris legatis. Nunciate athenienſibus muto supbiores esse q̄ ista dicūt q̄ illa impune t patienter audiūt. Hec zvallensis.

¶ Secūdo vt supra dictū ē patientia manifestatur in longanimi ppessione penar in corpibus. vnde in isto patientiā manifestauit se habere theodorꝰ. de quo narrat Valeriꝰ li. vj. q̄ cū scismaticus rex iussisset eū cruci affigi. rūdit. Ih terribile genus tormēti ē purpurat. Ih carius nihil inest humili t patiēti aut sit sublimis aut putrefacta. Itē Sene. li. de ptātia sapiētis. Sapiēs inq̄t colaphis ꝓcussus q̄d faciet t rūdit dicēs. Hoc faciet q̄ fecit scito q: cū os in illū eēt incomptū illiꝰ. ꝓiectū. t cum quo violēter eēt ꝓcussus. nō sic exacerbauit nō vindicauit iniuriā. Ih patiēter remisit t factā sibi iniuriam negauit. Itē narrat Seneca de socrate q̄ cuz iret p quandā ciuitatē. t esset colaphis grauiter ꝓcussus nihil amplꝰ dixisse ferk q̄ q̄ molestū esset q̄ nescirēt homines quādo cū galea t quādo sine galea p cedere deberēt. Itē in eodez lib. narrat Seneca de diogene phō cui agēti causaz cuz lectulo attracta saltua. inspuisset in fronrē eius mediam abstersit. Diogenes faciē suā dicēs. o lectule affirmabo inquit eos falli qui te negant os habere. Item zvalensis in libello suo de gestis philosophor. t quatuor virtutibꝰ cardinalibꝰ. parte. iiij. capi. vij. Socrates inquit negat sapientem et patientem posse

offendi.ꝫ aduersus omnē fortunā roboꝛe virtutis sue manere immobilem. vnde qualiter differunt ⁊ varie animus sapiētis et animus stulti afficiūt in tribulationibus. determinat Augustin⁹. j. de ciuitate dei. ca. iiij. recitans de opinione zenonis ⁊ aristippi. qui fuerunt sapientes stoycoꝝ qui id interesse censuerunt inter animū sapiētis ⁊ animū stulti. q̄ stulti animus cedit passionibus atꝫ accomodat mentis assensum. sapientis aūt animus q̄uis eas passiones necesse patiat. retinet tamen in his q̄ appetere vel fugere rationabiliter debet verā ⁊ stabilem ⁊ incōcussam mentis constantiaꝫ. Et ponit exemplū de quodā stoyco philosopho q̄ expallu it in naui ob maris tempestatē ⁊ cui cum obiectū esset q̄ timuisset. ita q̄ falsa essꝫ opinio supradicta stoycoꝝ ponentiū passiones nō cadere in sapientes. iste philosophus rūdit modo supradicto. s. q̄ sapientis animus licꝫ eas passiones necessario patiat. retinet tamē de his ⁊c. sicut supra. ¶ Tercio manifestat patiētia in remissione iniuriaꝝ ⁊ malefactiētibus. Pro q̄ notandū q̄ ꝓpter octo causas specialiter deberet homo iniurias sibi illatas pati enter libēter atꝫ gaudēter dimittere. vt ostensum ē supra. pte. iiij. ca. xxvij. vbi agit de secūdo opere misericoꝛdie spūalis. ¶ Quarto patiētia manifestat in moderatione disciplinarū in coꝛrectiōib⁹. Vnde qualiter doctoꝛes ecclesie se haberēt in docendo ⁊ coꝛrigēdo populum subditum delinquentes dictum est supra parte. iiij. c. viij. vbi agit de quarto requisito ad bonum iudicem. Item de coꝛrectione fraterna ⁊ quare est coꝛrectio facienda q̄re coꝛrectio est patienter sustinenda. ⁊ qualiter coꝛrectio debite ē exercenda dictū est supra pte quarta. cap. xxvj. vbi agitur de tercio opere misericoꝛdie spiritualis. Dictis ibidē adijciendū q̄ beatus Greg. sup Ezechielem habet ome. xxj. Ecce inq̄t de patientia foꝛsitan sermo doctoꝛi est doctrine sue magisterio docere cogitur. qualiter cōtra damna ⁊ contra illatas cōtumelias patientia seruet ꝫ cum ipse vel damno vl̄ cōtumelia fuerit lacessitus. oblitus q̄ docuerat vel in lesione ꝓximi vel in reddenda grauius ꝓtumelia excedit. Inter hec itaq̄ cogitet q̄ scriptū est. Doctrina viri per patientiam noscitur. si itaq̄ index doctrine patientia ē tanto quisq̄ doctus ostendit q̄nto patiens fuerit monstratur. Hinc em̄ ē q̄ ille bonus discipulus. s. helyseus q̄ cum magistrū suū sez heliam tolli in aere videbat p magnū charitatis affectū. clamabat dicēs. Pater mi pater mi. currus israel ⁊ auriga eius. Quid ē fratres q̄ helyas currus israel ⁊ auriga dī. nisi q̄ auriga agitat ⁊ currus poꝛtat. Doctoꝛ igit qui mores populi ⁊ p patientiā sustinet ⁊ sacri eloquij verbis docet currus dicit ⁊ auriga. currus. q̄ toleranꝺo poꝛtat. auriga q̄ exhoꝛtādo agitat. curr⁹ quia mala sustinet. auriga q̄ populū bonis admonitionib⁹ exercet. ℞ ille. Itē idem sup euāgelia omel. xxxv. p impatiētie inq̄t vitū ipa virtutū nutrix doctrina dissipat. Scriptū nāq̄ ē. doctrina viri p patientiā noscit. Tāto igit q̄sq̄ minꝰ ostendit doctus quāto quincit minus patiēs. neq̄ em̄ ꝓt veraciter bona docēdo impendere si viuendo nesciat equanimiter aliena mala tolerare. hec ille. ¶ Sed hic ē notandū q̄ ad virtutē patientie q̄ in ꝓdictis q̄uoꝛ manifestat foꝛtiter retinendū ꝓferunt multa motiua. Quoꝝ primū ē sacre scripture freqūs exhoꝛtatio. Vnde Ecc̄i. ij. In humilitate tua patientiaꝫ habe. quoniā in igne ꝓbatur aurū ⁊ argentuꝫ. homines vero receptibiles in camino humiliationis Itē Apl̄us ad Ephes. iiij. Obsecro vos in domio vt digne ambuletis in vocatione in q̄ vocati estis cū oīi humilitate ⁊ patientia supporꝛtātes inuicez in charitate. Item. j. ad Thessal. v. Patientes estote ad omnes. Item Heb. xij. Per patientiā curramus ad ꝓpositū nobis certamē accipientes in auꝛoꝛem fidei ⁊ ꝓsummationē iesum qui ꝓposito sibi gaudio instituit crucē confusione consumpta atꝫ in dextera dei sedet. Item ad Colos. iij. Induite eos sicut electi dei sancti ⁊ dilecti viscera misericoꝛdie. Benignitatē ⁊ humilitatē modestiā ⁊ patientiam supporꝛtātes inuicem donantes vosmetipos si quis aduersus aliquē querelā habet. sicut dominus donauit nobis. ita ⁊ vos. Itē. ij. ad Thessalo. iij. dicens. Deo minus aūt dirigat coꝛda ⁊ coꝛpoꝛa vestra in charitate dei ⁊ patientia xp̄i. Item Iacobi. j. Beatus q̄ suffert temptationē. qꝛ cū ꝓbat⁹ fuerit accipiet coꝛonā vite quā repꝛomisit deus diligētib⁹ se. Itē Iaco. v. Patiētes estote fratres vsq̄ ad aduentū dn̄i. ¶ Secundū motiuū ꝓferēs advirtutē patiētie foꝛtiter retinēdū ē hoc q̄ patiētia valde gloꝛiose triūphat. Naꝫ vt dicit Pꝛouerb. xiij. Qui patiēs ē multa gubernat sapientia. Et sicut dicit Sapientie. viij. Sapientia vincit maliciam attingit igitur a fine vsq̄ ad finez foꝛtiter. et disponit omnia suauiter Vnde sicut dicit Parisien. in de virtutibus parte. iij. tractatu de foꝛtitudine. ca. vij. Patientia hostes vincit sine armis coꝛpalibus ⁊ sine ictu vel percussione. Non enim opoꝛret virtum patientem leuare vnum digitū ad hostes vincendos. sed tela eoꝝ per suam patientiam retūdit. ⁊ in coꝛda ipsoꝝ illa repercutit. Unde psal. Gladius eoꝝ intret in coꝛda ipoꝝ. Persecutoꝛis enim gladius coꝛ suuꝫ percutit. quia animā eius occidit. ⁊ licet persecutoꝛ persequatur virū iustum vel patientem vsq̄ ad moꝛtem. tamen moꝛs illa ē clauis regia quā deus exhibet ad liberandū suos amicos a carcere coꝛporis. ipa est poꝛta quā deus aperit. ⁊ per quā amici dei effugiunt a manibus persecutoꝝ. ⁊ ideo dicit Pꝛouerbioꝝ. xiij. Sperat iustus in moꝛte sua. Et merito. Naꝫ vt dicit parisien. Pꝛeciosa est in ꝓspectu domini moꝛs sanctoꝝ eius. Unde augustin⁹. iij. de ciuitate dei. Quid inquit pꝛiosius q̄ moꝛs p quam fit vt omnia delicta dimittantur. ⁊ omnia merita cumulatius augeant. ꝫ hoc manifestum ē in sanctis martiribus quoꝝ moꝛs per quam necessario transitu rī erāt ab omni pena eos absoluat vt regnum celorum eis acquirit ⁊ hoc sine suo laboꝛe. quia laboꝛe persecutoꝛis qui materiā coꝛone ꝑpetue eis ministrat. Quod ꝓsiderans ꝓpheta dicit in p̄s. Si cōsistant aduersum me castra non timebit coꝛ meū. ⁊ si exurgat aduersuꝫ me pꝛelium in hoc ego sperabo. vnde sicut dicitur Pꝛouerbioꝝ. xvj. Melioꝛ ē patiens viro foꝛti. ⁊ qui dominat animo suo expugnatoꝛe vrbiuꝫ. Foꝛtis enim in magna diligentia

z labore diuitias spūales acquirit z custodit. ꝫ patiēs diuitias spirituales habitas sine labore custodit. Si em̄ pſecutor in aliquo tpali damnificat hominē patientē. ipe tamen sua bona spūalia tutissime possidet. ꝫ ecōtra vir impatiēs si auferet ei aliqd terrenū statū in sui damni xpīj augmētatione ꝓijcit etiā a se sua bona spūalia. Vñ Prouer. xix. Qui impatiēs ē sustinebit damnū. vir patiēs etiā dominat̄ anime sue. dicēte xpo Luc. xxj. In patientia vestra possidebitis aias vestras. Istud em̄ in ō attēdit̄ q patiētia cohibet hominē interiorē ab illicitis ꝟbis z opib⁹. vñ linguā cohibet a mēdacio z murmure z ab oib⁹ ꝟbis ꝓtumeliosis. Manū etiā cohibet a violētia. z sic patiens potens ē seipm̄ cohibere interius z exterius ab hijs q̄ tinēt ad vindictā. z q̄tū ad hoc dī animā suā possidere. Vñ Greg. sup euāg. ome. xxxv. Idcirco inquit possessio anime in ꝟtute patiētie ponitur. q⁹ radix custosq; omniū virtutū patiētia ē. p patientiā vero possidemus animas nostras q⁹ dum nobismetipīs dñari dicimur hocipm̄ incipim⁹ possidere qō sumus. ꝫ in homine ꝟo impatiēte dñat̄ ira vt furor z eū possidet. Et bene dici potest taliter dominans anime sue melior expugnatore vbiū. q⁹ experientia docente. difficilī⁹ ē hosti resistere cuz iam castra intrauit vt arcem. q̄ si extra pſistat. Vñ Greg. Minor est inquit victoria vbes expugnare q⁹ extra sunt qui vincunt. maius ē aūt qō p patientiā vincit. q⁹ ipse a se anim⁹ supatus est. z semetipm̄ sibijpī subijcit. quādo cū patiētia in hūilitate tolerātie sternit. hec Greg. sup euāg. ome. xxxv. ¶ Terciū motiuū cōferēs ad virtutē patiētie fortiter tenendū ē hoc. q⁹ patientia ē via p quā voluit xp̄s nos ipm̄ sequendo trāsire. Vñ Apls. j. Pet. j. Xp̄s passus ē ꝓ nobis nobis relinquēs exemplū. vt seq̄mur vestigia eius. Vñ q̄liter xp̄s docuit nos ipm̄ p hanc viam sequi ostēdit Cypria⁹. z ponit in canone. distin. xciij. vbi sic. Cū subditus inq̄t dñs passioni alapā accepisset z sibi diceret. Sic respondes pontifici. nihil ille ꝓtumeliose locutus ē in pſonā pontificis ꝫ sicut magis innocentiā suā tuitus ē dicens. Si male locutus sum exproba de malis. si autē bene qd me cedis. q⁹ omnia ab eo iam facta sunt humiliter z patiēter vt nos humiliratis z patientie haberemus exemplū. hec ille. Unde parisiē. in de ꝟtutibus. parte. ij. tractatu de fortitudine. ca. vij. Vult inquit xp̄s vt aliqua patiamur ꝓ eo sicut et ipse passus ē ꝓ nobis. In cuius rei figura legitur Judith. q⁹ cum xp̄s comedisset de pisce affo dedit reliquias discipulis suis. Piscis assus est xp̄s a suis pſecutoribus passus voluit xp̄s discipulos suos cōmunicari passioni sue. Unde Apostolus Colos sen. j. Adimpleo ea que desunt passioni xp̄i in carne mea. hec Parisien. ¶ Quartū motiuū cōferens ad virtutē patientie fortiter retinendum est hoc. q⁹ patientia valde efficax est ad acq̄renduz regnū celoꝝ. Unde Piero. Non inquit nisi ꝓ patientiā implebitur. qō dicit. regnū celoꝝ vim patit̄ violenti rapiunt illud Mathei. xj. Unde in alijs beatitudinibus fit ꝓmissio de futuro. patiēti de regno celoꝝ fit ꝓmissio de presenti. Unde Math. v. Beati qui pſecutionē patiūtur ꝓpter iusticiam: quoniam ipoꝝ est regnum celorum. z quia nouit xp̄s patientiam esse tam efficacem ad regnuz celorū habendū. ideo condēs suū testamētū pacē et patientiā nobis reliquit oib⁹ z legauit dicēs. Pacem meā relinquo vobis. pacē meaz do vobis. Et sequit. Non turbetur coꝝ vestrū. scilicet aliqua impatientia. Unde figuram huius habem⁹. iij. Regū. ij. ca. vbi legitur q⁹ quando helyas ascendit in celum dimisit pallū suum helyseo. cum quo heli seus percussit aquam iordanis z diuisa est. Spiritualiter pallium Helye vt dicit Odo. super euangelia. sermone. xxvij. est humilis patientia christi qua diuinam operuit maiestatem. vnde ita humilis z patiens apparuit inter iudeos q⁹ nullius reputationis inter eos haberetur. Unde psalmista in persona xp̄i. Factus sum inquit obꝓbriū hominum et abiectio plebis. nisi em̄ cum pallio isto patientiam suam operuisset cum eo certamen dyabolus nunq̄ iniisset. qui enim sine pallio isto transire nititur in aquis tribulatiōis huius mūdi per impatientiam submergetur z ideo hoc palliū christus ascendens in celum reliquit apostolis z suis discipulis quo operti frigus et famem et gladiuz parui pendebant. Unde Actuū. v. ca. Ibant apostoli gaudentes a conspectu consilij quoniam digni habiti sunt ꝓ nomine iesu contumeliam pati. Et certe si quis hoc pallio se haberet opertū nō timeret ictum impatientie quo reꝓbi feriuntur. z corruunt in ꝓfundum inferni. O igitur bone ihesu hoc pallium tribue nobis vt innocato auxilio tuo sine quo nihil possumus diuisis aquis tribulationis et concupiscentie ad terram viuentiū trāsire libere valeamus. ¶ Quintū motiuum conferens ad virtutem patientie fortiter retinendum est hoc q⁹ patientia est fornax examinationis diuine. vnde sicut in fornace cum igne aurum z argētum z cetera metalla examinant purgantur z pulchriora redduntur. sic in fortitudine patientie cuz igne tribulationis dominus ꝓbat et mundat suos seruos z eos efficit pulchriores. Unde Prouer biorū. xvij. Sicut igne ꝓbatur argentum z aurū in camino. ita corda ꝓbat dom⁹. Item Eccle siasti. ij. ca. In igne ꝓbatur argentum z aurum. homines vero receptibiles in camino humiliat̄ sine humiliationis. et sicut in fornace ignis ligna incinerat et metalla purgat. sic in fornace fort̄ patientie ignis tribulationis ligna vitiorum incinerat et consumit. z corda electoꝝ purificat. et sicut ignis in fornace quedam metalla reddit liquida et quedam solida. sic ignis tribulationis in fornace fortis patientie corda humana facit nunc liquida et nunc solida. liquida per compassionem siue contritionem. vnde tribulatio est virga moysi per quaz de petra educitur aqua. aqua inq̄ lachrimarum de cordibus duris z quasi petrinis. vñ Canticoꝝ. v. ca. Anima mea liquefacta est solida z fortiora contra pſecutionē z temptationem. vnde totus mundus non potest vincere vnum hominez in quo habitual̄ virtus fortis patientie. Qō patz ex hoc q⁹ iuuenes z tenelle virgines banc virtutē habētes scilz katherina margaretha cecilia agnes lucia agatha vrsula z mlte alie. reges et tyrannos

ꝛ omnia eoꝝ tormentoꝝ genera cū fortitudine patientie superabūt ꝛ nimirū qꝛ fortitudo eꝝ ista nō est fortitudo humana ꝫ ē fortitudo spūssancti homini diuinitus attributa. Vñ .j. Machabe.iij.ca. De celo fortitudo ē.ꝛ sicut in fornace in q̄ metalla ꝓbant ē magnus flatus follīū ꝛ magnū ignis incendiū.sic in fornace ꝓfecte patientie in qua electi examinātur ē flatus sancti spūs inspiratiōis.ꝛ vehemēs incendiū charitatis. In cuj⁹ rei signū euēt⁹ spūssancti sup ap̄los qui erat eis datus ad eos in patiētia corroborandū fuit tanq̄ aduētus spūs vehemētis ꝛ in specie ignis apparēs. vt ptꝫ Actu. ij. Hoc eꝝ charitatis incendiū in habētib⁹ fortitudinē patiētie nulla aqua potest extinguere. dicēte scriptura Cantico. viij. Aque multe nō possunt extinguere charitatē.aque multe.id ē tribulationes multe. vñ in aquis istis ignis charitatis neduꝫ extinguit.ꝫ etiā vehemētius exardescit. dicēte scriptura Sapiē.xvj. In aqua q̄ oīa extinguit pl⁹ ignis valebat. Et nota q̄ fm̄ parif. in de virtutibus pte. iij.tractatu de fortitudine.c.viij. Per aquā in scriptura tribulatio merito signatur ꝓpter septē vtiles effectus tribulatōis ꝙ septē aque ꝓprietates signatas. ¶ Primo sicut aqua incaute illā intrātes demergit.sic aq̄ tribulationis submergit hostes spūales.s.vitia ꝛ demones hominib⁹ patientib⁹ insidiātes. Vñ pſ. Operuit aqua tribulātes eos. vn⁹ ex eis nō remansit. ¶ Secundo sicut aqua nutrit pisces. sic aqua tribulationis in ꝑfectis nutrit fideles Vñ Exo.j. dixerūt egyptij de ꝓpulo ysraelitico. venite opprimam⁹ eos sapiēter.ꝛ sequit. quāto magis opprimebant eos tāto magis multiplicabantur. Et nota q̄ aqua amara pisces dulces nutrit ꝛ magnos.sicut cete grādia que nō inueniunt nisi in mari.sic homines magne ꝑfectis nutriunt in aqua tribulationis. vñ Ezechiel.xxxj. Ecce assur q̄si cedrus in libano pulcer. Et sequit. Aque multe nutrierūt eū. ¶ Tercio sicut aqua munit castra quoꝝ parietes circūcingit. sic aqua tribulationis munit anime castrū. cuius parietē scz corpus circūdedit. Vnde .ij. Regum.xxiij. dixit dauid. Ab inimicis saluus ero. qꝛ circūdederūt me contritiones mortis. ¶ Quarto sicut aqua eleuat nauē dū crescit. vnde Genes.vij. multiplicate sunt aque et eleuauerūt archam in sublime a terra. sic tribulatio electos dei exaltat a terrenis desideriis. et ꝓficere facit in virtutibus. vñ Phyli.ij. Humiliauit ꝑ semetipm factus obediēs vsq̄ ad mortē. mortem aūt crucis. ꝓpter q̄ ꝛ deus exaltauit illum et dedit illi nomē q̄ ē sup omne nomē. vñ Prouer. xviij. Turris fortissima nomē dñi. ad ipsum currit iustus ꝛ exaltabit. ¶ Quinto sicut aqua vestes corporis leuat ꝛ mūdat. sic aqua tribulationis vestes anime sponse xpi lauat ꝛ purificat. ꝛ nedum tribulatio vestes anime lauat ꝛ purificat. ꝫ etiā vestem de bisso anime ꝓparat. Vñ Apoca. vij. Vnus inquit de seniorib⁹. s. q̄ erāt ante thronū dei dixit mihi. Hij q̄ amicti sunt stolis albis q̄ sunt ꝛ vnde venerūt. ꝛ dixi illi. dñe tu scis. ꝛ dixit mihi. Hij sunt q̄ venerūt de magna tribulatione ꝛ lauerūt stolas suas ꝛ dealbauerūt eas in sanguine agni. ideo sunt ante thronū dei ꝛ seruiūt ei die ac nocte. Sexto sicut aqua vinū tempat ꝛ eius fortitudinē mitigat ne cordib⁹ fidelīū noceat. sic aqua tribulatiōis vinū talis leticie mitigat ꝛ temperat. ne si homies mūdani illud purū aqua tribulatiōis nō limphatū biberēt. insanirēt. vñ Osee. iiij.ca. Ceperūt principes furere a vino. Nam sicut dicit Sapiēs. xiiij. Dum letant supple de vino talis gaudij insaniunt. Et hoc manifestū erat in salomone qui dixit Ecclesiastes.ij. Magnificaui opa mea. edificaui mihi domos. ꝛ plantaui vineas. feci ortos ꝛ pomeria. ꝛ cōseui ea cūctis generib⁹ arboꝝ. ꝛ extruxi mihi piscinas aquarū vt irrigarē siluā lignoꝝ germinantiū. possedi seruos ꝛ ancillas multāq̄ familiā habui. armēta q̄ ꝛ magnos ouiū greges vltra omnes q̄ fuerūt ante me in Hierusalē. coacernaui mihi argētū ꝛ aurū ꝛ sūstātias regū ꝛ ꝓuinciarū. Feci mihi cantatores ꝛ cantatrices ꝛ delicias omniū filioꝝ hominum cyphos ꝛ urceolas in ministerio ad vina fundenda. ꝛ supgressus sum opibus oīs q̄ ante me fuerunt in Hierusalē. Sapientia quoq̄ ꝙseuerauit mecū. ꝛ omnia que desiderauerunt oculi mei nō negaui eis nec ꝓhibui cor meū quin oīm voluptate frueretur. ꝛ ideo sicut dicit .iij. Regū.xj. cū iam esset senex depranatū ē cor eius per mulieres. vt sequeret deos alienos. Ecce ad quez finem ꝓduxit eum gustatio vini mūdane ꝓsperitatis non limphatum cū aqua tribulatiōis. Sed ille vir sanctus Job q̄ nō obstante q̄ ditissim⁹ ꝛ magnus erat inter oīes orientales tamē quis vinum ꝓsperitatis mundane gustauit cū aqua tribulationis summe temperatum vt patet Job.j. ideo i patientia ꝓfecta placens deo vitam suā ad finem felicem perduxit. ¶ Septimo sicut aqua ignez. sic tribulatio ardorem libidinis mitigat ꝛ extinguit. vñ Ecclesiasti.vij. Malicia vni⁹ hore oblitionē facit luxurie maxime. ¶ Et nota q̄ tribulatio nedum ꝙ aquā ꝫ etiā ꝙ ignē in scriptura sacra intelligi consueuit Vnde pſ. Igne me examinasti. Et sicut dicit Parisien. in de virtutibus parte tercia tractatu de fortitudine.ca.viij. Tribulatio patienter sustinenda est ꝓpter septem eius vtiles effectus signatos per septem ignis ꝓprietates. ¶ Primo sicut ignis illuminat. sic tribulatio illuminat oculos mentis vitioꝝ caligine excecatos. vnde Gregorius. Oculos quos culpa claudit pena aperiet Hec eꝝ illuminatio figurata ē Thobie. xj. vbi legitur q̄ Thobias cec⁹ felle posito sup oculos eius visū recepit. In amaritudine fellis intelligit amaritudo tribulatiōis. vñ Treno. iij. Circūdedit me felle ꝛ labore. Itē Hiere. viij. Domin⁹ silere nos fecit. ꝛ potū nobis dedit aquā fellis. ¶ Secundo sicut ignis emollit ꝛ liquefacit dura metalla sic tribulatio corda emollit. ꝛ liquefacit indurata peccatis. vnde Job. xxiij. Deus mollinit cor meū. et sicut cera igne emollitur ꝛ veterem ymaginē deponit. ꝛ nouam recipit. sic corda peccatoꝝ igne tribulationis emolliunt. ꝛ vetustatē vitioꝝ deponūt et nouitatem virtutum assumunt. ¶ Tercio sicut ignis lateres ꝛ cetera mollia roborat ꝛ consolidat. sic tribulatio corda mollia roborat et debilia consolidat ꝛ roborat. vt possint patienter ardua sustinere. Vnde Romano. v. ca. Tribulatio patientiā

operak. tribulatio em̃ roborat sanctos vt dẽtes leonis inferni q̃ sunt hereticī z detractores z psecutores in eos p̃ualere nõ p̃nt. Dñs hmõi dẽtes dyaboli sic alloquit̄ ꝓpheta Isa. lij. Quare atteritis populũ meũ. z faciēs pauper cõmollitis. patiẽtia em̃ martyr̃ multos hmõi dẽtes extraxit de ore dyaboli. q̃ visa patientia sanctor̃ multi ad xp̃m conuersi sunt. ¶ Quarto sicut ignis dissoluit ꝯgelata z ligata ac vincula cõburit z annihilat. sic tribulatio annihilat vincula amoris q̃bus aliq̃s ligatus mũdo Dñi Dañ. iij. tres pueri q̃ erant ligati missi sunt in fornacẽ ignis inuẽti sunt soluti. ¶ Quinto sicut igne ꝓbat aur̃ z argentũ. sic tribulatio hominẽ ꝓbat. Dñi Psal. Igne me examinasti. Itẽ Job. xxiij. Probabit me q̃si aur̃ q̃ p ignẽ trãsit. Sexto sicut ignis purgat metalla a rubigine z corruptõe. sic tribulatio purgat hominem a rubigine z corruptione vicior̃. Dñi Malach. iij. Sedebit ꝓflans z emundãs argentũ z purgabit filios leui. Item Johãnis. xiiij. Omnẽ palmitem q̃ fecit fructũ purgabit eũ vt fructũ plus afferat. Ait Gregorius. Nõ inq̃t flagellus grano. q̃ lima ferro. z quod fornax ignis auro. hoc facit tribulatio viro iusto. Sz de q̃busdã põt dici illud Hiere. vj. Frustra ꝓflauit cõflator. malicie em̃ eor̃ nõ sunt ꝓsumpte. argentum reprobũ vocate eos. q̃ dñs ꝓiecit illos. vnde non aur̃ ꝛ paleã se esse ostendit q̃ in igne tribulationis nõ purgat. ꝛ p impatientiã cremat. Dñi Math. iij. ca. Paleas cõburet igne inextinguibili. ¶ Septimo sicut ignis desiccat humida. sic tribulatio desiccat corda voluptuosa ab aquis deliciar̃. In cuius rei figura legit̄ Exodi. xiiij. ca. q̃ erat aq̃ maris rubri filijs israel psecutionẽ patiẽtibus q̃si murus a dextris z a sinistris. ¶ Sextũ motiuũ ꝓferẽs ad virtutẽ patiẽtie retinendũ est exemplaris patiẽtia sanctor̃ patrũ p̃cedentiũ. Vnde Gregorius. Facta inquit patrũ sanctor̃ p̃cedentiũ ꝓideremus z non erũt nobis grauia q̃ toleramus. q̃ cõsideras illa sancta mulier Judith. de q̃ legit̄ Judith. viij. ca. q̃ ppʾo israelitico in angustia z tribulatiõe a suis inimicis circũdato dixit. Mẽores estote q̃m pater vester Abrahã temptatus est sic z Isaac. sic Jacob. sic Moyses z omnes q̃ placuerũt deo p multas tribulatões placuerũt fideles. Illi aũt qui temptationes nõ susceperũt cũ tumore dñi z impatientiã suã z imꝓperiũ murmuratiõis sue cõtra deũ ꝓtulerũt exterminati sũt ab exterminatore z a serpentibus perierũt. z nõ igit̄ vlciscamur nos p his que patimur. ꝛ reputãtes p peccat̄ nostris et hec supplicia minora esse flagella quasi serui dñi q̃ corripimur ad emendatõnez z non ad pditionem nostrã euenire credamus. Item Dauid fugiens a facie Absalõ filij sui patiẽter dixit. Si inuenero gratiã in oculis dñi reducet me. si aũt dixerit mihi nõ places ꝑsto sum faciat quod bonum est coram se. ij. Regum. xv. Item legit̄ Thobie. ij. ō illo sancto viro Thobia cecitatis plaga a dño ꝓcussio. q̃ ideo hãc temptationez ꝑmisit dñs euenire illi. vt posteris daret exemplũ patientie sicut z sancto Job. nã cũ ab infantia sua semp deus timuerit z mandata eius custodierit nõ est ꝓtristatus cõtra deũ q̃ plaga cecitatis euenerit ei. ꝛ immobilis in dei timore ꝑmansit gratias agens deo omnibus diebus vite sue. Item cũ ille vir sanctus Eleazarus plagis puniret̄ grauissimis patiẽter sustinuit z dixit. Dñe tu scis q̃ cũ a morte liberari possem duos corꝑis sustineo labores siue dolores. Ex animam vo ꝓter amorem tuũ libẽter hec patior. ij. Machabe. vj. c. Item septem frẽs vna cũ matre sua patiẽter z alacri animo ꝓ amore dei z legibus diuinis sustinuerũt horrẽda tormẽta z mortis supplicia. vt patet. ij Machabeo. vij. Item apʾls Paulus. j. Cor. iiij. ō seipso z ceteris apʾlis ita scribit. Vsq̃ in hãc horam z esurimus z sitimus z nudi sumus z colaphis cedimur z instabiles sumus. hoc est ꝓter psecutionem loca mutamus maledicimur z benedicimus psecutionem patimur z sustinemus. blasphemamur z obsecramus. tanq̃ purgamentũ huius mũdi facti sumus omnia p ipm vsq̃ adhuc. Hec em̃ z alia multa ꝓ xp̃o apostoli nõ solum patienter. sed etiam gaudenter sustinuerũt. Vnde Actuum. v. Ibant gaudentes a cõspectu cõsilij. q̃m digni habiti sunt ꝓ nomine Jesu contumelia pati. ¶ Sed inter omnia sanctor̃ exempla ad virtutez patientie retinendum conferentia patientie xp̃i exemplum est potissimũ. Et ideo merito dicit apʾls Hebre. xij. Recogitate eũ qui talem sustinuit ꝓ peccatoribus aduersus semetipm cõtradictionem z nõ fatigemini animabus vestris deficientes. Item. j. Petri. iij. Christo in carne passo. z vos eadem cogitatione armamini. Vnde Gregorius. Si inq̃t ille hinc sine flagello non exit q̃ sine peccato venit. quomodo flagellis digni non erunt q̃ huc cũ peccato venerũt. passio em̃ christi lignũ est aquas tribulationum dulcorãs signatum ligno illo quod a dño ostensum est Moysi vnde dulcorate sũt aque Marath. Exodi. xv. Vnde Gregorius. Si inquit passio christi ad memoriaz reuocet̄. nihil adeo durũ q̃ nõ equo animo toleret̄. ¶ In cuius rei signũ dñs noster Jesus christus ostendit manus z latus suis apostolis z discipulis in tribulatione positis. Luce vlti. ca. ¶ Item aspectus serpẽtis Enei sanabat a morsibus ignitor̃ serpẽtum. vt patet Numeri. xxj. ca. in signum q̃ aspectus christi in cruce iraz z impatientiam sanat. Christus em̃ furorem iudeorum pluries patienter declinauit. vnde z ipe patienter ꝓtulit iniurias illatas verbis z factis. Verbis quidẽ detractorijs z contradictorijs derisorijs z ꝓtumeliosis. Detraxerũt em̃ ei occulte z manifeste. Occulte intra se ei obloquẽdo siue male cogitando. z ipm temere. frequenter z nequiter iudicãdo. Unde Luce. vij. legit̄ q̃ q̃n Maria magdalena lachrymis suis rigauit pedes Jesu z capillis suis extersit. z osculabat̄ pedes Jesu. Unus phariseor̃ hoc videns ait intra se. hic si esset ꝓpheta sciret vtiq̃ que z qualis esset mulier que tangit eum quia peccatrix est. Item legit̄ Mathei. ix. q̃ q̃n Jesus sanauit quendam paraliticum iacentem in lecto dicens ei. Confide fili. remittunt̄ tibi peccata tua. Ecce quidam de scribis dixerũt intra se. Hic blasphemat. Manifeste etiam detraxerunt ei q̃n dixerunt discipulis eius. Quare cum publicanis z cũ peccatoribus manducat magister vester. Itẽ Luce. v. Quare discipuli Johannis ieiunant frequenter z

obsecrationem faciunt. similiter pharisey. tūi aūtem discipuli edunt & bibunt. Item manifeste detraxerunt ei qñ miracula que fecit deprauabāt. dicentes. In beelzebub pncipe demoniox eiecit demonia. Mathei. ij. Luce. xj. Itē Johannis. ix. Nō est hic homo a deo q̄ sabbatū non custodit. Itē sequit in eodem. Nos scimus q̄ hic homo peccator est. Item Johānis. viij. Nōne bñ dicimus nos. q̄ samaritanus es tu & demoniū habes. Cōtradictoria verba patienter sustinuit. Unde Johānis. viij dixerūt pharisei. Tu de teip̄o testimonium perhibes. testimonium tuum non est verum. Et sequit in eodem capitulo. Quinquaginta annos nondū habes & Abrahā vidisti. quasi dicerent. falsum ē Verba etiam derisoria patienter sustinuit. Unde Mathei. ix. & Luce. viij. Cū venisset ad domū pncipis synagoge habentis filiam mortuam. & vidisset turbam flentem & plangentem dixit. Nolite flere. non est eñ mortua puella ꝫ dormit. Ipsi autem deridebant eū scientes q̄ mortua est. Christus aūt suscitauit eam a morte. Item Luce. xvj. cum dixisset. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis. Et sequit ibidem. Audiebāt pharisei qui erāt auari & deridebant eum. Verba etiam pstumelioſa patienter sustinuit. Unde Johannis. viij. Nonne bene dicimus q̄ samaritanus es tu. Item Luce. v. Quis est hic qui loquit blasphemias. Item Mathei. xj. Uenit eñ Johannes nō manducans nec̄ bibens. & dicūt. demonium habes. venit filius hominis manducans & bibens. & dicunt. Ecce homo vorax & potator vini. & publicanox & peccatox amicus. Sed specialiter autem in tempore passionis in domo Cayphe. coram Pylato. & coram Herode. Et demuz dum penderet in cruce multa hmōi verba cōtra se audiuit. vt patet Mathei. ij. & xxvij. & Marci. xiiij. & xv. & Luce. xxij. & xxiij. & Johānis xviij. & xix. Item facto graues iniurias passus est. Nam ipo p̄dicante repleti sunt omnes in synagoga ira. & ejicientes eum extra ciuitatem voluerunt eum pcipitare de supcilio montis. Luce. iiij. ca. Itē ad lapidandum eū lapides sustulerunt. Johannis viij. Item cū exiret de Hierusalem & vellet ire p samariā. samaritani nuncios suos quos pmisit recipere noluerūt. Luce. ix. Item sm q̄ ipemet p̄dixerat Mathei. xx. in tempe sue passionis fuit illusus flagellatus & crucifixus. Delusus siq̄dē fuit in domo Cayphe pōtificis. Unde Luce. xxij. Viri q̄ tenebant illum illudebant ei cedētes eum. Etiam velauerūt caput eius. & percutiebant eum. Et interrogauerunt eum dicentes. Prophetisa nobis christe quis est q̄ te pcussit. Sed multa alia blasphemantes dicebant in eum. Item in ptorio Pylati p̄sidis suscipientes Jesum in ptorio congregauerūt ad eum vniuersam cohortem. & exuentes eū chlamydem coccineū circūdederūt illi. Et plectentes coronam de spinis imposuerūt sup caput eius. & arundinem in dextera eius. & genuflexo ante eū illudebant ei dicētes. Aue rex iudeox. Itē illusus fuit in domo Herodis. vnde Luce. xxiij. Sprevit aūt illum Herodes cū exercitu suo & illustrindutū veste alba. Item illusus fuit in patibulo crucis. & hoc a militibus. a sacerdotibus. & a tota cōmunitate pretereūtibus. & etiā a latronibus. Primo a militibus Uñ Luce. xxiij. Illudebāt aūt ei & milites accedētes. & acetū offerētes illi & dicentes. Si tu es rex iudeox saluū te fac. Itē pendēs in cruce illusus erat a sacerdotibus. vñ Mathei. xxvij. Principes sacerdotū illudebāt ei cū scribis & senioribus. & dicebāt. Alios saluos fecit. seipm nō p̄ōt saluū facere. Item illusus erat a cōmunitate. vnde Luce. xxj. Stabat populus expectās & deridebāt eū. Item Mathei xxvij. Pretereūtes aūt blasphemabant eū mouentes capita sua & dicentes. Vach q̄ destruit templū dei. & in triduo reedificat illud. Itē illusus erat in cruce a latronibus. Unde Mathei. xxvij. Qui cum eo crucifixi erāt. s. latrones ꝓuiciabant ei. Et ꝗuz ad eius flagellationē pensandū est q̄ ipe dñs & saluator noster Jesus xp̄us flagellatus fuit in capite vñ Mathei. xxvij. Percutiebāt caput eius arundine. Itē in facie. vnde Luce. xxij. Percutiebant faciem eius. Itē Johānis. xviij. Unus assistēs ministrox dedit alapā Jesu. Itē Johānis. xix. Milites dicebant. Aue rex iudeox. & dederūt ei alapas. Itē pcussus erat in collo. vnde Mathei. xxvj. & Marci. xiiij. Colaphis eū ceciderūt. Itē pcussus erat in toto corpe. Uñ Mathei. xxvij. Marci. xv. & Luce xxiij. Pylatus tradidit illis Jesum flagellis cesum vt crucifigerēt. Itē ipe q̄ erat dñs dñantiū q̄ soluit cōpeditos tanq̄ latro fuit captus & ligatus. ꝫ etiaz latroni postpositus. Unde Barrabā q̄ erat homicida sedicioſus & latro petierūt iudei sibi dimitti dominū deū suum Jesum xp̄m in patibulo crucifigi. vt patet Mathei. xxvij. Marci. xv. Luce. xxiij. Johānis. xviij. Itē in cruce positus erat in medio latronū quasi magister & omniū eox sceleratior. Uñ Johānis. xix. Crucifixerūt cū eo & alios duos hic & hinc. medium aūt Jesum. Preterea pēsandum est q̄ Jesus pendēs in cruce in omnibus sensibus corpis sui erat vehementer afflictus. vñ invisu erat afflictus. videns ante eum inimicos suos & tortores rabidos & crudeles. vidit etiam suam pissimaz matrem pariter in animam gladio vehemētissimi doloris pcussaz. Vidit discipulos suos & deuotas mulieres & dolore maximo cōpatiētes. Aures autem eius verba blasphemie insultationis derisionis & improperii audiebāt. Nares etiam ratōe loci Caluarie in q̄ crucifixus est. vbi decapitabant maleficī poterāt feroze grauari. In gustu etiā erat afflictus in hoc. q̄ erat potatus vino myrrato vel acetо cū melle mixto q̄ erat potus amarissimus. Sensus etiā tactus p totū corpus diffusus. vbiq̄ dolorem sensit ex flagellatione que tam vehemēs erat q̄ a planta pedis vsq̄ ad verticem capitis nō erat in eo sanitas. Et specialiter dolorem sensit in pedibus & manibus clauis atrociter pforatis que sunt mēbra nervosa & doloris maxime pceptiua. Item in capite dolorē sensit corona de spinis acutis vsq̄ ad craneū pungentibus coronatus. Item in corde lancea acuta pfossus. Item afflictus erat in corde ex cōpassione de amicis dolentib⁹ & inimicis ignorantibus. Pōt etiam considerari q̄ dñs ipe Jesus sustinuit damnum in rebus quas sm hominē habuit. quia fuit vestimentis nudatus. Johānis. xix Ab amicis derelict⁹. Mathei. xxvj. & Marci. xiiij.

Discipuli relicto eo fugerūt. ¶ Aduertendū etiam est circa salutiferam passionē dñi Jesu xpi. q erat grauis penalis z dolorosa rōne loci. qz in Hierusalem vbi notus z honoratus fuerat. z multa miracula fecerat. Item rōe temporis vel diei. qz in die solenni pasche qñ cōuenerat ad diem festū maxima multitudo hominū. Item hora sexta fuit ductus ad crucem. vt ab omnibus posset videri. Item ratione generis ipius mortis. qz morte crucis. q̄ erat debita moꝛs maledictis malefactoꝛibus impijs et iniquis. Item ratione modi ad ipm tormentū eūdi. Exiuit em̄ Jesus baiulans sibi crucem. Johannis. xix. Quod certe non legit de alijs duobus nequam q̄ cū eo ducebant. Item aggrauabat illius bñdicte passiōis acerbitas ex naturali dñici coꝛporis complexione. certū est em̄ illud sacrum coꝛpus fuisse optime z viuacissime complexionis. Nā vbi omnia alia coꝛpa humana p peccatū originale a p̄mis parentibus contractū hebetant debilitant z q̄si semimoꝛtua relinquunt. illō benedictus coꝛpus Jesu nunq̄ peccato venali vel actuali erat maculatū. z ideo erat viuacissimū. z in tanto magis pene susceptibile z sensitiuū. Itē caro sua sancta nullam habuit rebellionem vel pugnam contra spm̄. Et ideo spūs eius merito magis diligebat ipam q̄ alterius hominis spūs vel anima diligit carnem suam. Itē ex diuturnitate duratōis aggrauat acerbitas eius passionis. Nam multi martyres cremati igne vel aq̄ submersi. aut capite trucati martyriū suū celeriter cōpleuerūt. passio vō dñica duravit quasi ab instanti sue cōceptionis vsq̄ ad horā mortis. Certissime nāq̄ pscivit quicquid sua humanitas erat passura. specialiter tū z cōtinue duravit pena sue passionis ab hora illa post cenam diei cene vsq̄ ad sexte ferie horam nonā. Sed in omnibus istis iniurijs sibi illatis. s. captus vinct⁹ z ignominiose ductus. mendaciter accusatus. colaphisatus sputis illusus. flagellis cesus. spinis derisorie coronatus. Nullū verbū aut signū impatientie seu tribulationis oñdit. ß quinimo multiplex bñficiū illis a q̄bus ita p̄mebat benigne z patienter impendit. nā p̄ditoꝛ osculū nō negauit. ß benigne ipum amicū vocauit. vt patz Mat. xxvij. Item aurem amputatam lictoꝛis sui serui sacerdotis sanauit. vt patet Lu. xxij. ca. Ad annā cayphā z pylatū coram quib⁹ fuit falsissime accusat⁹. z impiissime tractatus nequissimeq̄ delusus. mansuetissime rñdit. vt patet Jo. xviij. z. xix. z in alijs euangelij locis. et p suis crucifixoꝛib⁹ clemēter oꝛauit. z penes patrem suū eos benigne excusauit. dicens. Pater dimitte illis. nō em̄ sciūt q̄d faciūt. Luc. xxiij. Hanc passionem xpi p̄siderās bea. berñ. in epla ad adam monachū z ponit. v. floꝛ. ca. xxxij. ita scribit. Vide inquit opa dñi flagellis cesus. spinis coronatus. clauis cōfossus. affixus patibulo. obpꝛobꝛijs saturatus. omniū tamē doloꝛ quasi immemoꝛ ait. Pater ignosce illis. non em̄ sciunt quid faciunt. Unde Grego. Ne tu per impatientiam pereas ß vniuersa p deo patienter sustine. quia p te ipe maloꝛa sustinuit. z apud eum patientia infructuosa non erit vtrūq̄ es mihi iesu. s. spectaculū patiendi z p̄miuz patiendi siue patiēdo. Tu doces manus meas ad prelium z digitos meos ad belluz. exemplū virtutis tue. hec berñ. ¶ Sed est iusuper notanduz fm bea. Grego. sup Ezechiē. omel. xxxv. trib⁹ modis patientie virtus exerceri solet. Alia nāq̄ sunt q̄ a deo. alia que ab antiquo aduersario. z alia que a proximo sustinemus. A primo nāq̄ psecutiones damna rez z contumelias sustinemus. Ab antiq̄ aduersario temptamenta. A deo aūt flagella toleramus. ß in his omnibus modis vigilanti oculo semetipam debet circūspicere mens ne contra mala p̄mi p̄rabatur ad retributionem mali. ne cōtra temptamenta aduersarij seducanť ad delectationē vel consensum delicti. ne contra flagella opificis. i. creatoꝛis p̄rumpat ad excessum murmurationis. hec ille. Unde q̄tum ad p̄mū nemo turbetur in coꝛde licet mūdus sibi quodammodo adnerset. nec ei ridendo huius seculi p̄speritas applaudet. qñ in hoc assimilat caris z electis dei. ß qñq̄ cōtingit q̄ quis patit conuicū vt sibi videt a proximo sine causa. z tunc magis moleste z impatienter illud sustinet dicens. Si hoc meruissem nō sustinerem moleste. nūc vo non ē mirū si moleste sustineam cū hoc non meruerim. cui dicendum ē q̄ ipe fm hoc potius vult esse similis latronib⁹ q̄ sanctis electis xpi apostolis. nam latrones p̄pter suam culpam z demerita sustinent ea que merito patiuntur. electi em̄ xpi apostoli sine suis demeritis affligebant. Unde. j. Pet. ij. ca. Hec est gra dei si p̄pter dei cōscientiam sustinet quis tristicias patiens iniuste. Que em̄ gratia est si peccantes z colaphisati suffertis. ß si benefacientes z sustinentes patiēter hec est gratia apud deum. Item. j. Petri. iij. Si quid paramini p̄pter iusticiam beati eritis. z sequitur in eodem cap. Melius est em̄ benefacientes si bene velit voluntas dei pati q̄ malefactētes. quia z xp̄us semel pro peccatis nostris mortuus ē iustus pro iniustis. Item. j. Petri. iij. Nemo vr̄m patiatur quasi homicida aut fur aut maledict⁹ aut alienoꝛ appetitoꝛ. si autem vt xp̄ianus non erubescat. Unde discipuli domini quos ipe elegit z apostolos nominauit. Unde Luce. vj. Elegit duodecim z apostolos nominauit. Item Johannis. vj. Ego vos duodecim elegi. Item Johan. xv. Ego elegi vos z posui vos vt eatis z fructū afferatis. z fructus vester maneat. z seqtur. Ego elegi vos de mūdo. p̄terea odit vos mūdus. Item eisdem dicē in eodem capitulo. Vos amici mei estis si feceritis que p̄cipio vobis. Isti tamen ab eodem dño meruerunt audire. Eritis odio omnibus hominibus p̄pter nomen meū. qui perseuerauerit vsq̄ in finem hic saluus erit. Item Luce. xv. Si me p̄secuti sunt z eos psequētur. sed beati inquit estis cum maledixerint vobis homines z persecuti vos fuerint z dixerint omne malū aduersum vos. mentiētes p̄pter me. gaudete z exultate quoniam merces vestra copiosa est in celis. Matth. v. Dñ z tribulatio porta est p quam transitur de morte ad vitam. Ūñ ps. Hec porta domini iusti intrabūt in eam. p hanc portam intrauit dominus in requiē eternaz. Unde Luce vlt. Oportuit xp̄um pati. z sic intrare in gloriam suam. Item Act. xiij. Per multas tribulationes oportet intrare in regnū celoꝛ. Unde

ꝛ tribulationes adeo vtiles sunt ꝙ hij qui eas patienter sustinent a domino sunt beati. Vñ Math. v. Beati qui persecutionem patiũtur ꝓpter iusticiam. quoniã ipoꝝ est regnũ celoꝝ. Item Jacobi. j. Beatus vir qui suffert temptationem. quoniã cuꝫ ꝓbatus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit dominus diligentibus se. Item. j. Petri. iij. Si quid patimini ꝓpter iusticiam beati. Exqbus patet ꝙ tribulatio cum gaudio est suscipienda. vñ Actu. v. Ibant apostoli gaudẽtes a conspectu cõsilij. quoniã digni habiti sunt pro nomine ihu contumeliam pati. Item Jaco. j. Omne gaudiũ existimate fratres cum in varijs temptatõnibus incideritis. Item. j. Pet. iiij. Cõmunicantes xpi passionibus gaudete vt in reuelatõne glorie eius gaudeatis exultantes. Item nota ꝙ sicut dicit Holgot i lectura libri sapientie. lectione. lxxxvij. Patienter sustinentes aduersitatẽ siue tribulationem pro defensione veritatis licet posset ad tempus opprimi. finaliter tamẽ ꝓculdubio triũphabit. In cuius rei figura legitur ꝙ Jonas ꝓpheta multiplicit fuit tribulatus ꝛ multipliciter liberatus. Dicebat eñ Jonas filius Jmathi. i. filius veritatis. De nullo eñ homine legimus ꝙ tot euasit pericula sicut Jonas. Primo eñ ipe fuit filius ipsius vidue sareptane. de qua legit. iij. Reg. xvij. ꝙ egrotauit filius mulius matrisfamilias ꝛ erat languor fortissimus ita vt non remaneret in eo anhelitus siue alitus. vnõ ꝛ tũc in iuuentute sua mortuus est. ꝛ iterum ab helya ꝓpheta suscitatus ad vitam. Iste etiam postea adultus ꝛ factus ꝓpheta missus fuit ad pdicandũ niniuitis. ꝫ timens persecutionem. ꝛ volens fugere per nauem in Tharsis. forte cadente sup eũ piectus est de naue. ꝛ ꝓiectus in mare. Secũdo ibidẽ deuoratus est a ceto. Tercio angustiatus in vẽtre ceti tribus diebus ꝛ tribus noctibꝫ. Quarto de ore ceti euomitus est ad terraꝫ. Quinto adustus solis feruore tanto ꝙ periuit anime sue vt moreretur. ꝛ ait. melius ẽ mihi mori ꝙꝫ viuẽ. Jone. iij. Ecce qñtas aduersitates. tribulatõnes ꝛ angustias sustinuit filius veritatis. in signũ ꝙ quisquis firmiẽ tenere voluerit veritatem. pfecutiones ꝛ iniurias mundanas habebit. ꝫ finaliter dñs eũ ab omnibus angustijs liberabit. dicente seipo Joh. viij. Si mãseritis in sermone meo veri discipuli mei eritis. ꝛ veritas liberabit vos. hec Holgot. ¶ Et qtũ ad secundũ ꝓius tactũ cauere etiam debet mẽs hũana ne cõtra temptamenta aduersarij seducatur ad delectatõnem vel cõsensum delicti. Pro quo notã dũ ꝙ demones cũ sint inuisibiles inuisibiliter impugnãt hoies. nec agnoscit eius impugnatio nisi oculis cordis. ignorantia vo eius periculosa est homini. nõ eñ pugnat q̃ se impugnare ignorat. Grã de periculũ est hominẽ hñe iuxta se hostẽ inũ si hoc nesciat. Vñ Hiero. Tũc inquit maxime impugnaris cũ te impugnari nescis. Dyabolus eñ decipit hominẽ qui est in statu penitentie suadendo ei vt leue onus penitentie abijciat. ꝛ grauissimuꝫ onus peccati sup se accipiat. de quo onere dicit ps. Iniq̃tates mee supgresse sunt caput meuꝫ. ꝛ sicut onus graue grauate sunt sup me. Sup quo Holgot in lectura libri Sapientie. lectione. xxiij. Quanto in quid aliquid est magis graue tãto citius deductis impedimẽtis diuidit mediũ ꝛ descendit ad centrũ quia oñe graue appetit ꝙ mediũ suũ sit medium mũdi. sicut docet phus li. iiij. de celo ꝛ mũdo. ꝛ si esset aliqꝺ graue qꝺ in instanti descenderet ꝛ subito. diceret q̃ illud infinite velocitatis foret. qꝛ sum me velociter ꝛ sine ꝓportione velocius descẽderet quocũq; graui qꝺ succesiue in tpe moueret. sicut docet phus. iiij. ꝛ. vj. phisico. Sed spualiter sic est. ꝙ peccato moriens in peccato mortali descẽdit ad mediũ terre subito ꝛ in instanti. quia infernus ẽ in medio terre. Vñ Job. xxj. Ducunt in bonis dies suos ꝛ in pũcto ad inferna descẽdũt. in pũcto hoc est in instanti. quia qꝺ est punctus in magnitudie hoc est instãs in tempe. Ex quo sequitur ꝙ peccatum est onus grauissimũ. immo ꝛ infinite grauitatis. Et est hic ymaginandũ ꝙ sicut si ferrũ cuꝫ magnete poneretur in vno appẽdiculo equilibrij nõ erit sibimet graue. hoc est sua grauitas in nullo ꝓ mouebit suũ descensum. ꝫ semꝑ descendet quãtũ pmiserit grauitas magnetis. Cuius causa ẽ. quia magnes naturaliter trahit ferruꝫ ad se. vñ nõ plus ponderabũt magnes ꝛ ferrũ q̃ magnes ꝙ se solũ. Spualiter ferrũ est durũ ꝛ difficile ad diuidenduꝫ est. sic homo vrens rõne ꝛ libertate arbitrij q̃ difficultari põt vinci inuitꝰnõ põt ꝑm Anselꝫ. in de libero arbitrio. vñ apꝰs. j. Coꝝ. x. Fidelis deus q̃ nõ patiet ꝛc. Magnes vo deus est. vñ ps. Deus magnus dñs. Iste magnes naturaliter trahit ferrum id ẽ hominẽ ferrini cordis ad se. qꝛ sicut dicit Boetius. iij. de cõsol. psa. ij. Summi boni cupiditas naturaliter homini ẽ inserta. Item Job. ij. Nemo potest venire ad me nisi pat meus q̃ misit me traxerit illũ. Quãdiu igit deus ꝛ homo tenent se sil ꝛ contiguntur in statera fortune huius vite ꝙ gratiam ꝛ charitẽ homo nõ est sibijꝑ grauis. nam deus ipm supportat ꝛ cõfortat. Vñ apꝰs Phil. iiij. Omnia possum in eo q̃ me supportat. ꝫ si homo separet a deo ꝛ ponat in cõtrario appendiculo libre fortune ꝙ peccatũ mortale. statim simpliciter grauis efficit. immo inãtuꝫ ꝙ si moriat statim subito ad infernũ descendit. Et hoc est ꝙ signanter dicit Job. Job. vij. Posuisti me cõtrariũ tibi. ꝛ factꝰ sum mihi metipi grauis. cur non tollis peccamm meũ. ꝛ quare nõ aufers iniq̃tatem meam. q. d. Aufer iniquitatem meam ꝛ statim ero iuxta te in alio appendiculo equilibrij. ꝛ nullo mõ ero mihi metipsi grauis. ꝛ tũc pone quicquid volueris in parte ꝛraria. ꝛ ego q̃diu tibi adhesero nõ curabo. ꝛ hoc est quod dicit Job. xvij. pone me oñe iuxta te ꝛ cuius vis manus pugnet cõtra me. Nam vt ait apostolus Rom. viij. Si deus ꝓ nobis quis ꝙra nos Item ps. Dñs mihi adiutor non timebo quid faciat mihi homo. ¶ Pro quo notandum ꝙ sic docet Parisiensis. in de virtutibus. parte. iij. tracta. de fortitudine. ca. x. Deus quadruplicit suos fideles in bello cõtra suos inimicos adiuuat spuales. ¶ Primo eos spualiter docendo. Vñ ps. Benedictus dñs deus q̃ docet manus meas ad preliuꝫ ꝛ digitos meos ad bellũ. Item Sap. viij. ꝙ sapietiam in multitudine bonus videbor ꝛ in bello fortis. Vnde qualiter possumus diabolum spualiter

vincere. docet nos spūssanctus figuraliter. Danie. vlt. ca. vbi legit q daniel ꝓpheta draconem q̄ infecit flatu suo totam terrā isto mō interfecit. tulit em picem z adipem z pilos z coxit parit fecitq; massas z dedit in os draconis z dirupt⁹ ē draco. Sic spūaliter si voluerimus draconē inferni vincere si mul vniamus picem patientis penitētie z adipez oronis deuote z pilos largitionis elemosine. pix em in tenacitate z nigredine denotat pseuerantiaz patientis penitētie. adeps oronis deuotionem signat. vnde omniū animaliuz in sacrificijs oblatis adipem volnit deus specialiter sibi offerri. vt patz Leuit. ij. pili elemosinam signant. vnde pili ptes corporis dicūtur supflui. z elemosina vo de superfluis fieri deberet tempalibus dicente xpo Luc. xj. Quod d superest date elemosinā. z hec tria simul cōmixta z bene igne charitatis decocta faciliter draconem inferni deuincūt. ¶ Secundo deus suos fideles in bello spūali adiuuat eos confortādo. vnō Isa. x. Noli timere populus meus. Item Isa. xlj. Ne timeas quia ego tecū sum. Item ysa. xliij. Noli timere quia ego redemi te z vocaui te noie meo seruus meus es tu. cū transieris per aquas tecum ero z flumina non operient te. cuz ābulaueris per igneꝫ non cōbureris z flamma non ardebit in te. qz ego dñs deus tuus sanctus israel saluator. Item Hierem. xx. Dñs mecū est quasi bellator fortis. id circo qui psequūtur me cadent z infirmi erūt. Item ps. Clamauerūt iusti z dñs exaudiuit eos. z ex oibus tribulationibus eoz liberauit eos. Et iterum. Iuxta ē dñs his q̄ tribulato sunt corde z humiles spū saluabit. Item idem. Cū ipo sum in tribulatione. Vnō Dan. iij. Nabuchodonosor tres pueros quos ligatos in fornacem ardentez ꝓiecit vidit in fornace solutos ambulantes z laudantes deum z cū ipis quartū silem filio dei. Et ideo merito beat. Hern. Dñe inquit da mihi semp tribulationem vt semp mecū sis. Item hec cōsiderās Parisiē. in de virtutibus. pte. iij. trac. de fortitudine. ca. viij. Qui inquit coz habere nobile potius eligeret esse cuz filijs dei in tribulatione q̄z. cū damnādis in tpali ꝓsperitate. Vñ Hebre. ij. legit de Moyse q negauit se esse filiū filie pharaonis magis eligēs affligi cū populo dei q̄z tempalis peccati habere iocunditatem. Vñ z Dauid in ps. Elegi abiectus esse in domo dei mei magis q̄z habitare in tabernaculis peccatoꝝ. ¶ Tercio deus seruos suos adiuuat in bello spūali hostes refrenando. ne tm nos impugnēt quantū nitūtur. vt patet in sancto Job quē sathan non poterat ad volūtatem suā impugnare donec a deo erat hoc sibi cōcessum. Job. j. Vñ. j. Corī. x. Fidelis deus qui nō pmittit vos temptari supra id quod potestis. ¶ Quarto adiuuat fideles suos angelos in auxiliū illis mittendo. Vnō ps. Angelis suis deus mādauit de te vt custodiāt te in oibus vijs tuis. Vnde. iiij. Reg. vj. cap. legit q̄ cum missi essent exercitus assyrioꝝ ad capiendū Helyseū ꝓpheram. z puer helysei videns multitudinem inimicoꝝ timēs. dixit magistro suo. Heu heu dñe mi quid faciemus. Et respondēs Helyseus dixit. Noli timere plures sunt nobiscuz q̄z cum illis. Et aperuit dominus oculos pueri z vidit montē plenū curribus ignibus. i. agminibus angeloꝝ. Super quo Odo spūalit inquit Assyrij sunt demōes qui licet nos velint interficere non est timendū. qz plures nobiscū sunt angeli licet hoc non videam⁹ Sed dñs aperiēs nostri cordis oculos vt istos auxiliatores nostros intelligere valeamus. Similit z Jacob patriarche apparuerunt angeli quasi parati contra fratrem suū esau si opus esset auxilium prestare. vt patet Gene. xxxij. cap. Similit Josue apparuerūt angeli vt contra hiericho auxiliū sibi prestarent. Spūaliter assyrij vt dictum est sunt demones. q̄z esau caro nostra est. hiericho vo mundū signat. Cōtra em istos nobis angeli parati sunt auxilium exhibere. hec Odo. sup euangelia ser. xxvij Unde Crisosto. ope. imper. omel. vj. pertinēter ad ꝓpositum ita scribit. Duo inquit sunt angeli pmanentes cum hominibus. s. bonus z malus. z q̄diu est circa nos angelus bonus nunq̄ nos in temptationem potest impellere angelus malus. Scom aūt dispositionē dei aliquādo recedit angelus bonus. magis aūt non recedit q̄z abscondit se. s. inuisibilem se reddens ante diabolū. quoniā nisi voluerit angelus bon⁹ a diabolo nō videt. subtrahit igitur se vt det diabolo licentiam temptandi z stans expectat temptationis euentum. qñ igit concupiscat male rei ascenderit sup coz tuū loquens diabolus in corde tuo temptat te. si igit tu permanseris constringens coz tuū cū te non potuerat supare discedit qñ recedente concupiscētia incipit coz tuū exultare q̄ euasisti illum malū impetuz. z quasi quidam spūs vite te tacente gratias agit deo. cognosce quia recessit diabolus. z post temptationis victoriam accedēs letatur bonus angelus z tibi ministrat z loquitur in te z gaudiū opatur. hec Crisost. Item sanctus Thomas in de veritate theol. li. ij. ca. xviij. Angeli inquit boni nobis ad custodiā deputati tenent nos stantes ne cadamus. z cadētes nos adiuuant vt surgamus. nec nos vnq̄ deserunt etiam peccātes quin sint parati nobis auxiliari si velimus. hec ille ¶ Isti em angeli boni nobis a deo deputati in omni periculo z temptatione seipsos inter nos z inimicos nostros exponūt ad cōfortandum nos z adiuuandum z fortificandum. z ad inimicos cōfundendū debilitandū z ad resistendū. Figuram huius z exemplū habem⁹ Exo. xiiij. vbi legit q̄ angelus domini qui ꝓcedebat filios israel ad ducendum eos de egypto in terrā ꝓmissionis videns pharaonem z exercitū eius psequentes filios israel statim assumēs colūnam nubis secum abijt post eos. s. inter filios israel z inimicos illoꝝ. z fecit nubem tam tenebrosam esse egyptijs q̄ circūuagantes p longam viam maris vt filios israel non cōprehenderūt. q̄z tandem oēs in ꝓfundum maris submersi sunt. q̄z tamen angelus iste fecit nubem in erant filij israel esse lucidā. qua clare viderūt z recto itinere preterūt. Item Exo. xxiij. dixit dominꝰ ad moysen. Ecce ego mitto angelum meū qui ꝓcedat z custodiat te in via z introducat te in locum quem ꝓpaui. obserua eū z audi vocem eius. nec contemnendū putes. quia non dimittet cum peccaueris z est nomen meū in illo. q̄ si audieris vocem eius z feceris omnia q̄ loquor.

inimicus ero inimicis tuis. ⁊ affligam affligentes te. ⁊ exquo tam abūdans auxiliū habemus a deo in bello contra hostes spūales. constat q̄ dyaboli impugnatio nō est nimie a viro iusto timēda. nec semper fugienda. ¶ Sed p̄ istoj est notandū q̄ diabolus nos impugnat delicijs ⁊ q̄ꝫ molestijs. Impugnatio em̄ qua nos impugnat delicijs fugiēda est. dicente apostolo. j. ad Corinth. vj. Fugite fornicationem. Sed impugnatio qua nos impugnat molestijs non est semper fugienda. molestie enim multe bone sunt ⁊ utiles ⁊ fugientes magis aggrauant q̄ꝫ expectantes. Unde Josue. vij. Dñe deus quid dicam videns israelem terga vertentē. sic certe in tribubus fugientes multotiens per impatiētiam a diabolo capiūtur. ⁊ fortiter ⁊ patiēter auxiliū dei expectantes victoriam obtinent. Dñs bern. in quadam epistola. Sola inquit causa qua perdere possis victoriam fuga est. fugiendo poteris illaz amittere. moriendo non poteris. quia beat⁹ si moriaris pugnando. ⁊ mortuus mox coronaberis. ⁊ ve autem tibi si declinando pugnam perdis ⁊ victoriam simul ⁊ coronam. Item idem in quadam epistola. O inquit vere tuta p̄ xp̄o ⁊ cum xp̄o pugna in qua nec vulneratus nec p̄stratus nec cōcultatus nec millesies si fieri posset occisus fraudaberis a triūpho. nūm ne fugias. quia libentius te insequitur aduersarius fugientem q̄ꝫ expectantem. vel q̄ꝫ sustineat repugnantem. hec Bern. ⁊ ponit in summa Parisien. in de virtutibus. parte. iij. tracta. de fortitudine ca. x. ¶ Et q̄ꝫtum ad tercium supradictū cauere etiam debet mens humana ne contra flagella opificis. i. creatoris p̄somat ad excessuz murmurationis. ⁊ cogitet q̄ sicut dicit Parisien⁹. vbi p̄ius cap. viij. Qui a deo flagellatur in tribulatōe intelligere deberet q̄ iumentum pcussum videtur agnoscere q̄ percutiat⁹. quia erat extra viam et tōcito redit ad viam. vl quia nimis lente incedebat ⁊ ideo velocius gradit⁹. sic homo q̄ a deo in tribulatione flagellat⁹ si extra viaz se esse cognoscat per mortale peccatū redeat ad viam peccatū celeriter deserendo. si vo in via sit ⁊ lente incedit pauca bona faciendo ⁊ nimis remisse agendo accelerare debet gressum suū feruentius plura bona faciendo. Dñs ps. Declina a malo ⁊ fac bonum. Intelligat etiam q̄ sicut dicit apostolus Hebre. xij. Quē diligit dñs castigat. flagellat omnē filiū quez recipit ¶ Pro quo notandum q̄ duplex est virga qua deus castigat ⁊ flagellat suos filios in p̄nti. Quaruz prima est persecutio xp̄ianoz. de qua dictum ē supra parte. iij. ca. v. vbi agit de tercio quod cohibet hominē a rapina. dictis ibidem adūciendo qō Paris. vbi p̄ius ca. v. Magna inquit consolatio ē filijs dei q̄ persecutor virga est in manu p̄ris eoz patris inquā misericordiarū. cuius sapientiam nihil latere. cuius potēciam nihil supare potest. Dñ verisimile est q̄ p̄secutor non affliget filios el⁹ nisi quantū pater eoz videret eis expedire ¶ Secūda virga qua deus castigat filios suos in p̄nti est infirmitas corpalis que cum gratiarūactione est acceptanda. quia oīs infirmitas q̄ a deo immittitur ip̄i boi confert sibi magnā vtilitatē. si tñ cū mētis patientia acceptet. qō multipliciter est ostensum. supra parte. iij. ca. lv. vbi agitur de quinto ope misericordie corpalis. dictis ibidem adūciendo q̄ correctio dei virga est procedens ex magno dei amore. Unde dicitur Isa. xj. ca. Egredietur virga de radice yesse. Virga incendiuz interp̄tatur. ⁊ certe ex incendio diuini amoris egredietur virga correptionis. Dñs Apoca. iij. Quos amo arguo ⁊ castigo. Hanc em̄ virgam in signum clemētie extendit deus suis filijs p̄dilectis. In cuius rei figura legitur Hester. v. q̄ Hester regina osculata est virgam auream quam sibi rex assuerus extendit. Spūaliter assuerus deus est. Hester regina humana xp̄i spōsa. virga aurea corpalis infirmitas est. quā pat misericordiarū in signū clementie suis filijs dilectis extendit. ⁊ ab anima sponsa xp̄i non est odiēda. ⁊ cum mentis patientia est osculanda. quia reprobi qui hanc virgam patienter nō suscipiūt in p̄senti. in futuro flagellabūtur cum virga ferrea q̄ tam q̄ꝫ vas figuli confringet eos. hec virga est pena inferni que incompabiliter grauior est quacunq̄ pena p̄senti. Unde Isido. soliloquioz. ca. xix. Cogita inquit o homo quoslibet mūdi cruciat⁹. intende animo quasq̄ seculi penas quosq̄ tormentoz dolores. quascunq̄ doloz acerbitates. compara hec totum gebēne ⁊ leue est quod pateris. si times illas penas time. iste em̄ tales sunt. ille autē eterne. in istis moriendo tormenta recedūt. in illis moriendo eternus dolor succedit. hec ille. Et ideo merito beat⁹ August. libro. ij. confessio. Ideo inq̄t domine percutis ez sanes nos et occidis nos ne moriamur abs te. Item idem. Si inquit excepi⁹ es a passione flagelloz. exceptus es a numero filiorum. Noli igitur inquit vti iniquo sensu ⁊ puerili vt dicas. plus amat pater meus fratrem meum quē permisit facere quecq̄d vult q̄ꝫ me. quia si mouero cōtra eius iussionem flagellum inuenio. potius gaude sub flagellis. quia tibi seruatur hereditas. illis ad tempus parcit quos interni damnabit. Unde Bern. Ego inquit sane diuitem de quo saluator facit mentionē in euangelio in nullo audeo accusare. nisi q̄ induebatur purpura ⁊ bysso. ⁊ epulabatur quotidie splendide. si crudelitatis eum arguimus q̄ substantiam mūdi habens ⁊ videns fratrem suū necessitatem habere sine egere ⁊ clauserit viscera sua ab eo. Quid dicturi estis q̄ tot videris lazaros esurientes ⁊ nudos. ⁊ tamen pl⁹ de iumentis vestris ⁊ eoz phaleris q̄ꝫ de eoz miserijs cogitatis. ⁊ ad tremēdū iudicū abraeveniam⁹ memento inq̄t fili q̄ receperis bona i vita tua ⁊ lazar⁹ similiter mala. vex vtiq̄ est. negari non p̄t. Fer sententiam. quia pauci expressa est sentētia nego cij. illa bona ⁊ iste mala recepit. nūc hic autem cōsolatur. ille autem eternaliter damnat ⁊ etiam cruciatur. hec ille. Et ideo merito beatus Grego. Electi inquit timent ne vitio q̄ suspendit in fine grauiori seruatur. ferirī autem paterna correctōne desiderant ⁊ dolorem vulneris salutis medicinam putāt gaudere vo debet infirmus quando videt celestē medicum intromittere se de eius infirmitate. et ex hoc debet sperare salutem. Illi vo q̄ in omnibus in mūdo isto p̄sperant sunt velut infirm⁹ desperatus. cui nihil quod petat negatur desperatis egris

medici quicquid poposcerint dari p̄cipiūt. Sz his qui reduci possunt ad salutem que appetunt dare contradicūt. hec Grego. ⁊ ponitur in summa parisiensis de virtutibus. parte. iij. tracta. de fortitudine. cap. viij.

Capitulū LXXVII

Quarta pars fortitudinis vt supra dictum est est perseuerātia Et est perseuerentia vsq; in finem in bono incepto cōtinuatio. Vel est pseuerantia in rōne boni constituta stabilis ⁊ perpetua pmanentia. vñ Tullius in. iiij. retho. perseuerantia inquit fit homo immobilis vt non frangat aduersitatibus. nec extollatur p̄speritatibus. nec terreat cōminatōnibus. nec flectatur p̄missionibus. hec ille. De pseuerantia dictum ē sufficienter. pte. v. capi. xiij. vbi agitur de incōsummatione siue impmanētia ⁊c.

Capitulum LXXVIII

Vercū ex quo orit vana gloria humana vt supra dictum ē. est generosa p̄sapie nobilitas. Sz certe nec in isto reperitur aliqua materia gloriandi. considerato qualis fuit homo ante ingressuz. qualis erat in ingressu. qualis est in pgressu. ⁊ q̄lis erit in egressu ⁊ post egressum. De quibus omnibus dictum est supra. parte. iiij. ca. xxix. vbi agitur de primo pūgitiuo cohortanti nos ad flagitandū adiutricem diuinam misericordiam. Dicit ibidem adijciendus q̄ sic dicit Sen̄. Carnis nobilitas siue generositas nihil aliud est q̄ antiquate diuitie. vnde inq̄t dicit Plato. Neminē regem esse nisi ex seruis oriūduz ⁊ neminē seruū nisi ex regibus. omnia em̄ ista varietas miscuit. ⁊ sursum deorsumq; fortuna versauit hec Sene. ⁊ ponitur in summa Parisi. de vicijs. parte. vj. tracta. de superbia. tit. de nobilitate carnis. Vnde in tempe legis date per moysen. deus noluit ex mūdi generosis reges eligere ꝫ primū regem quem elegit ⁊ super populū suū constituit paupe rem elegit. s. Saulem filiū Cys querentem asinas patris sui. vt patet. j. Regum. ix. ca. ⁊ secundū regē quem elegit ⁊ super populū suū constituit etiā virum pauperez elegit. s. Dauid filium ysai custodientem oues patris sui. vt patet. j. Regū. xvj. capit. In tempoze etiam legis gratie x̄p̄us potius voluit eligere in apostolos paupes piscatores ignobiles q̄ diuites quo ad mūdum generosos. vt patet Mat. iiij. Marci. j. Lu. v. ⁊ Joban. j. Vñ ap̄s j. ad Corinth̄. j. Ignobilia ⁊ contemptibilia mūdi elegit deus ⁊ ea que non sunt. s. magne reputationis quo ad mūdū. vt ea que sunt magne reputationis in hoc mūdo destrueret. id est ad humilitatem reuocaret. Et ex isto patet q̄ nobilitas siue generositas carnis non est a natura ꝫ a fortuna cōtingit. Et per consequens sicut nec generosioz est fim⁹ simo. ⁊ si vnus tegatur serico ⁊ ali⁹ cilicio. Sic nec rex purgaturus generosioz vel nobilioz est in natura pannoso paupere vtriusq; quidem natura in se considerata. sicut nec amphora generosioz est vrceo cum vtriusq; materia sit lutum. Unde Hiere. xviij. Nūquid sicut facit figulus iste nō potero facere dom⁹ israel ait dñs. Ecce sicut lutum in manu figuli. sic vos in manu mea. vñ ⁊ ap̄lus Roma. ix. An nō habz p̄tātem figulus luti ex eadē massa facere aliud quidem vas in honorē. aliud vo in cōtumeliā. Quod considerās Crisost. ope. imp. omel. iiij. Quid inquit p̄dest ei quem sordidant mores generatio clara. aut quid nocet illi generatio vilis quem mores adornant. ip̄e se vacuū ab omnibus bonis ostendit qui gloriat in parentibus. Quid p̄ fuit cham q̄ fuit filius noe. nonne sepatus de medio filioz q̄ fm carnē patris natus fuerat fm̄ animam factus est seruus. nec familia eius sancta potuit defendere eius impios mores. Aut q̄d nocuit abzaam quia patrē habuit aram luteoz deoz culozem. nonne sepatus a genere suo positus ē in caput fidelīū. vt iam non diceret filius peccatoris. ꝫ pater sanctoz fidelīū. Nec poterant gr̄iam ei⁹ sordidare paterni errores. Nam ⁊ auz de terra nascitur ⁊ non ē terra. ⁊ auz q̄dē eligit. terra aūt cōtemnitur. ⁊ stannū de argento egredit ⁊ non est argentum. Item argentum colatū seruat. stannū aūt expellitur. Melius est de cōtemptibili genere clarū fieri. ꝫ de claro genere cōtemptibilem nasci. Qui em̄ de claro genere clar⁹ nascitur. gloria claritatis eius nec est eius solius. ꝫ cōmunis videt cū genere. q̄ autem de cōtemptibili genere clarus egredit tota gloria claritatis eius solius est. Item q̄ de cōtemptibili genere contēptibilis nascit. turpitudo cōtemptibilitatis eius non ē eius solius. ꝫ ⁊ generis eius. Qui aūt de claro genere ⁊temptibilis nascitur. ois turpitudo ei⁹ eius soli⁹ est. ideo melius est in te glorient parentes qui talez filiū habēt ꝫ vt tu glorieris in parētibus. sic ⁊ vos nolite gloriari dicentes q̄ p̄rem habemus abzaam. ꝫ magis erubescite quia filij eius estis ⁊ sanctitatis eius nō estis heredes. hec ille. Nam vt dicit bea. bern̄. ⁊ ponitur in summa Paris. vbi p̄ius titulo de duplici anime nobilitate. quantūcūq; aliquis ex nobilibus ortus sit. ignobilis tamen est si deū cōtēnat ⁊ nolit ei seruire. ⁊ quātūcunq; ex ignobili ortus sit. nobilis tamen est si deo seruiat. Vñ. j. Regum. iij. dixit dominus ad hely. Quicūq; honorificauerit me glorificabo eum. q̄ aūt cōtemnūt me erūt ignobiles. Unde Crisosto. omel. xiij. Sicut inquit de gener filius ad obp̄zobriū p̄tinet generosi patris. ⁊ sic x̄pianus iniustus ad blasphemiaz pertinet dei iusti qui p̄ bonos x̄pianos glorificat. ⁊ per malos blasphematur. hec ille. Sed sicut dicit Thob. xiij Maledicti qui contempserūt te. ⁊ condēnati erūt qui blasphemauerūt te. ¶ Item idem omel. xiij. Nature inq̄t regula dicit q̄ non potest fieri vt de bonis parentibus mali nascātur filij. aut de malis boni. ꝫ quales fuerint parentes tales ⁊ nati. q̄s sicut arbor in fructu cognoscitur ⁊ fructus p̄ arborem demonstratur. sic parentes cognoscūtur in filijs ⁊ filij per parentes. x̄p̄o teste per p̄pheram dicente. Quoniam deus in generatione iusta ē. ⁊ numeri generatio recto⁹ benedicetur. igitur testimonia de filijs sunt mores parentuz. sicut em̄ regula nature hūane est vt omnis homo nascat duos habens oculos ⁊ quinos digitos. aliquādo tamē vt manifestentur opera dei nascitur homo habēs sex

digitos. aut oculos omnino non habens sicut in euangelio scriptum est. sic qñq; contingit extra regulam nature vt dissimilis filius nascat parentib⁹ hec ille. Hec considerans Paris. vbi prius. titu. de nobilitate carnis. Si aliquis inquit nobilis nō sit hoc non est ex eo q; ex nobilibus parentibus genitus non sit. ex eadem radice exeūt vile t nobile. sic flos farine t furfur ex eadem radice procedūt. t tñ furfur vilis est t cibus porcoꝝ. flos vo farine nobilis ē t cibus saluber humanus. Item ex eadem radice procedit spina t rosa. Rosa creatura nobilis est quia non cessat benefacere hominibus qui sunt iuxta eam suū odorem suauissimū exalando. spina vo quoddā vile est illam tangentes nociue pungendo. sic ex eodem patre t ex eadē matre pūt nasci duo quoꝝ vnus erit nobilis. alter vo ignobilis. vnus ad modū rose suis vicinis būfacere non cessabit. Iste vo nobilis ex suis beneficijs cōprobatur. Alius vo spinosus in ignem infernalē mittendus suos nequiter pungere iniurijs non cessat vicinos. hic vo ignobilis rusticus in euāgelio Johannis. viij. xp̄i testimonio manifestat. ¶ Sz hic ē notandum q; Paris. in de vicijs parte. xj. titu. de signis nobilitatis. inter cetera tria spāliter signa recitat p que cognoscūtur qui sunt nobiles generosi t tria signa cōtraria per que cognoscūtur qui sunt ignobiles rustici. ¶ Primū em̄ signū generose nobilitatis est liberalitas. t econtra rapacitas signuz est rustice ignobilitatis. Vnde inquit Paris. cū magister Alanus legeret t doceret apud montem pessulanū. vicini milites audierūt q; tantus clericus esset alanus q; quasi ad oīa interrogata clarissime responderet. ex cōmuni cōsensu accedētes ad eū q̄sierūt ab eo quid esset maxima curialitas. qui respondit eis dicens q; liberaliter dare esset inter cetera curialissimū. Et posset responsio ista rationabiliter fundari sup isto q; sicut dicit Paris. Deus qui ē nobilissimus liberalissim⁹ est. quia liberalitas eius tanta est vt non solū sua det. sed etiā seipm. nec solū seruientibus sibi dat. sz etiaz hostibus suis. Ipse em̄ solem suū oriri facit sup bonos t malos t pluit sup iustos t iniustos. Mat. v. Ipe ꝓpter liberalitatem suaz fecit q̄cūq; facta sunt. Addendum em̄ fecit q̄cunq; fecit. quia creaturas rationales fecit. s. homines vt eis daret. t alias creaturas fecit vt illas daret hoi. Hijs igit auditis milites predicti omnes consenserūt responsioni alani. Deinde alanus dixit eis. vt habito consilio ad inuicem dicerent sibi. que inter alias maioꝝ esset rusticitas. qui cōsiliū inuicem inientes non poterūt in responsione in idem ad questionem ꝓpositam conuenire. vnde reuertentes ad alanū dixerunt q; non potuerūt in responsione concordare. quo audito alanus increpauit eos dicēs. Ego inquit posui vos in via p quā possitis solutionem questōis vobis ꝓposite cognoscere. Nam si libere dare propria vt p̄dixi vobis curialissimū est. constat q; violenter rapere aliena quod est eius contrariū ē rusticissimū. Ex quo patet q; raptores q̄ non cessant rape aliena sunt rusticissimi. ¶ Secūdū signū nobilitatis est gratitudo seu recognitio beneficij sibi adhibiti. t p̄trariū ingratitudo seu beneficij adhibiti non recognitio signū est magne rusticitatis. t ex isto sequit q; illi qui nōbiles t generosi reputā-tur. t quos vehemēter deus p̄ ceteris hominib⁹ honorauit. ꝛ illi tamen qui maxime p̄ ceteris hominib⁹ deū inhonorant sunt maxie rustici. ¶ Tercīū signū nobilitatis est timere pessimā seruitutez vicioꝝ obprobriū turpitudinē t p̄ditionē. multos tamen ex illis q̄ nobiles quo ad mūduz reputant videmus nō timere pessimā seruitutem vicioꝝ. immo intantū q; non erubescunt palam confiteri se seruos esse suoꝝ vilissimoꝝ membroꝝ illoꝝ. s. que vilissimo actui libidinis deseruiūt. ꝛ ista seruit⁹ vilior t peior ē indubitanter seruitute. qua vilissimis seruitur leprosis non erubescunt t proditione impugnare dominū suū a quo omnia q̄ habent recipiūt. t cuius expensis viuūt t comedūt t vestiuntur. nō erubescūt omni immūdicie peccati se exponere scienter. Ex quo manifestuz est tales non esse nobiles generosos ꝛ ignobilissimos rusticos. Sz o miser rustice quiscūq; fueris qui talis es q̄le gaudiū vel qualis est tibi honor q; parentes t p̄decessores tui fuerunt nobiles t generosi. t tu ex ꝓpria stultitia inuoluis te mortali peccato. t i hoc facis teipm mirabilem natū diaboli. dicente xp̄o Joh. viij. Omnis qui facit peccatum seruus est peccati Vnde t te qui de nobili generositate moꝝ parentum tumescis. superbia interrogo. an illi parentes sunt viui vel mortui. Si viui cogita q; infra breue tp̄s sine dubio sunt morituri. Vñ Eccl. xiij. c. Memor esto q̄m mors non tardabit. Et si vo mortui sunt attende quod beatus Augusti. in de vera innocentia. cap. vltimo dicit. Respice inquit eorum sepulcra t alioꝝ pauperꝝ t vide quis dominus q̄s seruus q̄s diues q̄s pauper. discerne si poteris vinctū a rege. fortē a debili. pulcrū a deformi. respice igit sepulcra istoꝝ. t credo q; nō inuenies magnaz diuersitatē ibi inter dñm t mendicum. nisi forte q; maiorem corruptōnē siue corruptōnis ferorem reperies in sepulcro diuitis q̄ pauperis eo q; in vita sua lautius epulabat. t ideo forte grauius torq̄bitur in pena eterna. Dicente spūsancto Apoc. xviij. Quantū glorificauit se t in delicijs fuit tantū date illi tormentū t luctū. Et ideo merito bea. Aug. in quodā ser. de vanitate seculi. Retrahit inq̄t vos a malis opibus eoꝝ interitus quos p̄misistis. attēdite calamitates t cōsiderate sepulcra eoꝝ qui ante pauca tp̄a vobiscū erant. q̄d sunt quid fuerūt et q̄d eis vane ꝓfuerūt delicie. ecce q; ex eis soli cineres demanserūt. qui si mō loq̄ possent hec vba dicerent. vt quid infelices tantū p̄o seculi vanitates discurritis. vt quid vos vicijs t criminibus oneratis. cōsiderate ossa nostra t sic vobis horreat cupiditas vr̄a. q̄ vos estis nos fuimus. t quod nos sumus vos eritis. Hec inquit Aug. Omnia fratres charissimi sollicita cōsideratōe pensate. t hec cōsiderātes paueſcite die mortis vr̄e semp añ mētis vr̄e oculos ponite ad emēdatōem celeriter festinate. nolite negligere q; dum libēter ac iocūdissime moratur hō in seculo multaq; tp̄a longa disponit agēda. subito rapit hec ille. Exemplū huius habemus Lu. xij. de diuite locupiete q̄ dū nimie sollicitatus circa bona temporalia tractauit in mente suare ampliare horrea sua audiuit sibi dictū a deo stulte hac nocte demones repetent aiam tuā. An

de ⁊ Hugo in libro suo de anima ptinenter ad xpo situm ita scribit. Dic mihi inquit vbi sunt amatores seculi qui iam tarde fuerunt. dic quid eis pfuit inanis gloria, breuis letitia, mundi potentia, quid carnis voluptas quid falsa diuitie, vbi risus vbi iocus, vbi iactantia. hic caro eox vermibus dat. anima vero ignibus deputat eternis. donec eñ risus infelici colligat pingio sempiternis voluant incendijs qui eñ socij fuerunt in vitijs. socij erunt in penis. vna nanq; pena multiplicat quos vnus amor ligauit in crimine. hec ille. ¶ Oñ ⁊ valdeby super symbolo apostoloꝝ. sermo. v. etiã pertinẽter ad ꝓpositum ita scribit. O inquit misera curiositas superboꝝ. qui sciunt genealogias suas retexere vsq; ad adam computando suos antecessores ex quib⁹ fm sanguinis lineã descenderunt. de quolibet tali dicit in psal. Non mouebor de generatõne in generationez sine malo. s. supbie. Sed vtinã tales vltra adam computarent gradus siue gradũ vnũ. ⁊ tũc patrem suũ inuenirẽt putredinẽ. ⁊ tunc cuz sancto Job eox quilibet veraciter dicere posset. Putredini dixi pater meus ⁊ mater mea es. soror mea vermibus. Nam vt dicit Gen. iij. ca. Creauit deus hominem de limo terre. Unde pariſ. vbi prius titulo de nobilitate carnis nõ inquit legit dominũ fecisse vnum adam argenteũ vnde essent nobiles ⁊ vnuz lureũ ex quo essent ignobiles sed vnicũ fecit ⁊ illuz de luto plasmauit ex quo oñes extimus. Unde si aliquis ex hoc solo est nobilis qz ex nobili patre et nobili matre ꝓpagat aut omnes erim⁹ nobiles aut omnes ignobiles. qz parẽtes primi aut fuerũt nobiles aut ignobiles si aũt ipi fuerũt nobiles igitur ⁊ nos omnes nobiles sumus ⁊ etiaz eque nobiles in natura. cũ genti simus ex eque nobilibus eque nobiles dicemur. si aũt ipi ignobiles fuerunt tunc nos omnes ignobiles sumus. ⁊ eque ignobiles cũ genti sumus ex eque ignobilibus parentib⁹. Itez si nobilis esset quisquis a nobili parente procedit tunc oñes nos nobiles essem⁹. cũ omnes nos sumus a deo qui pater nobilissimus est. Unde Malach. ij. nunqu... nõ pater vnus est omniũ vim. nũ quid nõ vnus deus creauit vos oñes. Quare igit despicit vnusquisq; fratrẽ suum. Et ex isto patet ex quo omnes homines fratres sunt neminem vellet deus aliũ despicere. sed potius attendere ꝙ sicut dicitur Eccẽs. xiij. Omne animal diligit sibi simile. sic ⁊ omnis homo ꝓximũ sibi hoc est omne animal naturaliter diligit sibi simile i natura. Sic ois hõ naturaliter diligeret ꝓximũ sibi in natura. sed cuz nihil est simili⁹ homini nec ꝓximus sibi in natura suo fratre naturali. sequit ꝙ omnis omnis homo naturaliter diligeret fratrem suum naturalem. Et tunc vltra quilibet homo naturaliter diligeret fratrem suum naturalem. sed vt dicit beatus Augustinus. in de doctrina christiana. Si putemus non esse fratres nisi qui ex eisdem parentib⁹ nascunt adam et euam intendamus ⁊ omnes fratres sumus. Ex q̃ sequitur ꝙ quilibet homo quemlibet alium hominem naturaliter diligeret tanq; suum fratrem naturalem. ¶ Sed hic est notandum ꝙ quilibet homo ⁊ specialiter christianus quemlibet alium tanq; suum fratrem naturalem diligeret. et hoc tripliciter de causa. Primo causa originalis procreationis. Secundo causa spiritualis renouationis. Et tercio causa mystice continuationis. ¶ Pro quo beatus Augustinus. xij. de ciuitate. Propterea inquit deus voluit creare parentem vnum de quo multitudo ꝓpagatur. vt admonitione etiam in multis concursus vnitas. s. dilectionis seruaret. hec ille. ¶ Pro secundo Augustinus. in de doctrina christiana. Omnes inquit fratres fm ꝙ homines sumus. sed quanto magis fm ꝙ christiani sumus ad id ꝙ homines. vnus pater fuit adam. ⁊ vna mater eua. ⁊ ad id ꝙ christianus es vnus pater est deus. ⁊ vna mater ecclesia. Et hec fraternitas tanto melioz est fraternitati naturali, quanto meliorem habz patrem deum. de quo Math. xxiij. Unus est eñ pater qui in celis est. quasi diceret. sic ⁊ omnes christiani in eo renati vnanimes esse deberent. Oñ Act. iij. Multitudinis credentium erat coz vnuz ⁊ anima vna. ¶ Tercio omnes christiani mutuo diligerent se causa mystice ꝓtinuationis. Sed ꝓ isto est notandũ ꝙ omnes christiani membra sunt vnius xpi corporis mystici. dicente apl'o. j. Chox. xij. Sic eñ corpus vnũ est ⁊ multa membra habet. omnia aũt membra corporis cum sint multa vnũ corpus sunt ita ꝙ christus supple vnus est. ⁊ multa membra habet. ¶ Sed ꝓ isto est notandũ ꝙ christus hic non solum sumit ꝓ illo homine singulari qui natus erat de virgine maria qui verus erat deus ⁊ homo ⁊ christus vocabat. sed christus in predictis verbis apostoli sumit ꝓ uno homine aggregato ex illo homine qui natus erat de virgine. ⁊ ex omnib⁹ fidelibus christianis qui est totus xps caput cum membris suis. ⁊ istius christi ille homo qui natus erat de virgine maria qui erat verus deus ⁊ homo caput est. dicẽte apostolo Colos. j. Ipe est caput corporis eccie. ⁊ istius christi corpus sunt omnes fideles christiani simul ⁊ singulares psone singularia membra. dicente apl'o ad Roma. xij. Multi vnuz corp⁹ sumus in xpo. singuli aũt alter alterius mẽbra. Et hanc sententiam habet beatus Aug. super pñ. lvij. sub forma istoruz verboꝝ. Non solũ inquit illum qui est caput nostruz cogitemus qñ audim⁹ christum loqui. sed cogitemus christuz caput ⁊ corpus totuz integꝝ quendam vir. Nobis eñ dicitur Vos estis corpus christi ⁊ membra ab apostolo. Et de illo dicit ab eodem apostolo ꝙ ipe caput est ecclesie. si igit ille caput. ⁊ nos membra siue corp⁹ totus christus caput ⁊ corpus est. hec ille. Itẽ idez sup pñ. xxxvj. Dominus inquit in corpore suo qñ est ecclesia iunior fuit primis temporib⁹ ⁊ ecce iaz senuit. Noscis ⁊ agnoscis siue agnoscitis ⁊ intelligitis qz in hoc positi estis ⁊ ita credidistis. qz caput nostꝝ christus est. corpus vero capitis illi⁹ nos sumus. nunquid soli nos. ⁊ nõ etiã illi qui fuerũt ante nos oñes qui ab initio seculi fuerũt iusti caput christum habent. illum enim venturꝝ esse credebãt quem nos venisse iam credimus. ⁊ in eius fidez ipsi sanati sunt in cuius nos. vt esset ⁊ ipse caput totius ciuitatis hierusalem omnib⁹ ꝓnumeratis fidelibus ab initio vsq; in finem adiunctis etiam legionibus ⁊ exercitib⁹ angeloꝝ vt fiat illa vna ciuitas sub vno rege. Corp⁹ aũt iesu christi quod est ecclesia tanq; vnus quidam primo iunior fuit ⁊ ecce iã in fine seculi senuit. hec ille. Item idem super psal.

lviij. Aliquando inquit intuentes verba que nō cō
gruunt capiti & nisi ea coaptaueris corpori mutabi
tur intellectus tuus rursus intuentes verba que ap
ta nō sunt corpori & xp̃o tñ loquit. ibi em timendū
est ne erret quisq; nisi cito pergat vt capiti aptet qō
corpori videt non puenire. ipe deniq; in cruce pen
dens a persona corporis locut⁹ est. deus deus me⁹
respice in me. quare dereliquisti me. hec ille. Ex q̄
bus patet q; nos sumus membra corporis xp̃i my
stici. & ille qui est verus deus & homo est caput no
strum. ideo sicut membra corpis naturalis vniunt
& cōtinuant suo capiti p venas & neruos naturales
& vno spū viuificant. sic debemus nos vniri & cōti
nuari capiti nostro xp̃o p neruos fidei & charitatis
venas & dilectionis. & vno spū cū eo viuificare. dicē
te ap̃lo. j. ad Cho. vj. Qui adheret deo vnus spūs
est cū eo. ac etiā p eo q; omnes sumus vel saltē esse
mus membra vnius corporis xp̃i mystici nisi qua
si vnū corpus efficientes debemus vnusquisq; alte
ri ad modū corporis naturalis charitate & dilectio
ne ad inuicem p̄tinuari. nam vt dicit beatus Aug.
quemadmodū membr̄ si p̄scindat ab hominis
viui corpore nullo modo p̄t tenere spūm vite. sic
homo qui p̄scindit de corpe Christi mystico nul
lo modo p̄t tenere spūm iusticie. & si figurā teneat
quam sumpsit in corpe. hec ille. & ponit in ca. xxiij.
q. vij. quemadmodum. ¶ Sed p aptiori decla
ratione istius est notandū q; amor quem haberent
ad inuicem membra ecclesie que sunt corpus xp̃i
mysticū ostendi p̄t multiplici exemplo inclinatō
nis amoris quē inter se inuicē habent membra cor
poris naturalis. Primo sicut vnū membrū corpo
ris naturalis nō inuidet alteri. licz nō habeat offici
um alterius. sicut docet ap̃lus. j. Cho. xij. dicens
Non p̄t oculus dicere manui. opa tua non indi
geo. eodem modo nec manus p̄t dicere pedi. non
es mihi necessarius. nec pes p̄t dicere manui vel
oculo. officiū tuum non est mihi vile. nec vnū mē
brum vsurpat sup se officiuz alterius membri. sed
vnumquodq; membr̄ de officio suo reputat se cō
tentum. & de officio & sanitate alterius membri con
gaudet. Sic spūaliter deberet esse inter mēbra cor
poris christi mystici. Ad̄ sicut dicit doctor de Lira.
oculi p̄dicti corpis sunt sacerdotes. q̄ deberent illu
minare alia mēbra lumine doctrine verbi dei & ex
emplo bone opationis. vt de quolibet illoz verifi
cari posset illud Ecci. lj. Quasi sol refulgēs sic lux
vestra coram hominib⁹ vt videāt opa vr̄a bona & gl̄
orificent patrē vestr̄ qui in celis est. Manus aūt
huius corpis que defendere tenent cetera membra
sunt dñi tempales qui defendere deberent legē dei
& p̄tra membra corpis xp̃i ab iniusticia & ab inimi
cis corpalibus. In cuius rei figura legit. Nūeri. j.
& ij. q; dñs p̄cepit moysi statuere bellatores circa
sacerdotes & leuitas excubantes circa tabernaculū
dñi ad defendendū eosdem. Item qualiter dñi tpa
les defenderent legē dei & veritatē & destruerēt fal
sitatem ostensuz est supra. pte. iiij. ca. xxij. p pulcraz
hist̄oriā quarti li. Reg. de athalia matre regis ocho
sie. Pedes vero predicti corpis xp̃i mystici qui la
borarent & supportarent oīa alia membra corpo
ris sunt populus vulgaris qui suo laboriō suppor
tarent membra cetera ecclesie eis alimēta tegumē
ta & cetera vite corpalis necessaria administrando
Unde ap̃lus. ij. Cho. vij. Alter alterius onera por
tate & sic adimplebitis legē xp̃i. vt sicut in corpe na
turali vnū membr̄ non vsurpat sup se officiū alte
rius membri. sed vnūquodq; membr̄ de suo p̄prio
officio reputat se p̄tentū. sic deberet esse in isto spū
ali corpe xp̃i. Ad̄ Cypria. & po. in ca. di. lxxxviij. neq;
In desponsatione inquit ecclesie hanc regulā ob
seruandā nouerit vnusquisq; vt nulle quantūlibet
exercitate p̄sone duo simul officia cōmutant. neq;
secularibus viris ecclesiasticas res gubernandas
p̄mittat. Item gre. di. lxxxix. singla. Singula inq̄t
ecclesiastici in eis officia singulis quibuscunq; p̄so
nis sigillatim p̄mitti iubem⁹. sicut em in vno corpe
multa membra habemus. oīa aūt membra non
eundē h̄nt actū. ita in ecclesie corpore fm veridicā
pauli sententiam in vno eodēq; corpe spūali offerē
dum est hoc officium vni. alij p̄mittendū est aliud.
neq; em ḡtumlibet exercitate vni persone vno tem
pore duar̄ rerum officia sunt p̄mittenda q; si totū
corpus oculus vbi auditus. sicut em varietas mē
brox p diuersa officia & robur seruat corporis & pul
critudinem repr̄esentat. ita varietas personar̄ p di
uersa nihilominus distributa officia & fortitudinē
& venustatā sancte dei manifestat ecclesie. & sicut in
decorum est vt corpore humano alter̄ membrum
alterius fungat officio. Ita nimiz noxiuz simulq;
turpissimuz est. si singula rer̄ ministeria personis
totidē nō fuerint distributa. Sed qō dolenduz est
tam oculi p̄dicti corporis xp̃i sunt cecitate percussi
Man⁹ vero corporis eius sanguine sunt polluer̄
pedes claudi sunt effecti. primo oculi. i. sacerdotes
cecitate sunt p̄cussi. Ad̄ Isa. lv. Speculatores ei⁹
ceci omnes nescierunt vniuersi canes muti nō va
lentes latrare. Et rōnabiliter dñs assimilat hmōi
cecos speculatores. s. inscios prelatos & sacerdotes
canib⁹ nō valentib⁹ latrare. q; sicut inscius canis q̄
nescit bene latrare. si viderit aliū canē fortiter latrā
tez sup aliquod animal statim currit ad canē latrātez
& sup ipm latrat & suis dentib⁹ ipm corrodit. sic er
pientia docente. iam multi voluptuosi sacerdotes
& prelati mūdane vanitatis puluere excecati. si au
dierint aliquem fidelē p̄dicatorē vel aliquē aliuz
fidelem p̄ra peccata eox acute latrantez statim cō
tra talem latrant ipm scandalisando dentib⁹ detra
ctionis corrodendo. de errorib⁹ & hereſib⁹ falsissi
me accusando crudeliter incarcerādo & aliquando
vsq; ad mortē magnifice malicia p̄sequendo. Sz o
cece miser qui taliter facis in augmentū tue p̄prie
dānatōnis. q̄re respiciendo scripturas nō p̄sideras
qō p̄similiter fecerūt predecessores tui quox vestiḡ
sequeris. scz impij scribe & pharisei & alij volu
ptuosi prelati qui ociose vixerūt de bonis eccie. sic
& tu mō nōne ipi in augmentationē sue p̄prie dāna
tionis xp̃m ap̃los & sctos accusauerūt. & ad mortez
p̄secuti sunt. reputantes eos hereticos p eo q; eox
reprobauerūt pctā. sicut & tu iam reputas eos here
ticos. s. fideles xp̃ianos qui tuā vitā voluptuosam
reprehendendo charitatiue emendare conantur &
quare non p̄sideras q; christus ore p̄phetico banc
tuam cecam p̄nosticauit stulticiam Joh̄. xvj. di.

Veniet hora vt omis qui interficit vos arbitret ob sequiu3 se prestare deo. sed hec faciet vobis. q3 non nouerut pfez neque me. vñ. j. Jo. ij. qui dicit se nosse deum z mandata eius nō custodit mendax est. ¶ Scdo manus etiaz pdicti corpis xpi mystici. scz dñi temperales sanguine sunt polluti. s. sanguine. vindicte rapine z homicidij. Unde ysa. lix. c. Manus vestre pollute sunt sanguine. Sup quo Linco. dcō. cxxx. Qui inique siue vi siue furto seu fraude possedit illud quo paupes alt deberēt. pauper sanguine manus pollutas hz z qui de tali possessione comedit z bibit z se vestit domos z muros edificat sanguinē pauper bibit z comedit z sanguine pauperum vestit z etiam sanguine pauper iacent suorum fundamenta mentiur sed audiant inquit doctoz iste tales qui sanguinē pauper comedūt. Panis egentiū vita pauperis est qui defraudat eum homo sanguinis est Ecci. xxxiij. Et teste apostolo .j. Joh. iij. Omnis homicida non habet vitam eternam in seipso manentē z quicuncz supradicto mō sanguinem pauper comederit si non penituerit sine dubio in eternum gibit. ¶ Sed qualiter penitere deberet. docet beatus Aug. z ponit in ca. xiij. q. vj. si res. Si res inquit xpter quā pctm est restitui pōt z nō restituat pnia non agit ꝛ simulat. si em veraciter agat non dimittit peccatū nisi restituat ablatum. hoc est vt dixi si restitui pōt. hec ille. Audiant etiam inquit Lin. qui vestiunt pauperū sanguine xpheram vi. Omnis violenta pdatio z vestimentuz mixtū cū sanguie erit in pbustionē z cibus ignis Jsa. lx. Audiant etiā inquit Lin. edificantes in sanguine xpheram dicentā. Ve qui edificat ciuitatē in sanguine. z prepat vrbem in iniquitate. Habacuc. ij. Et q horribiliter peccant predicto modo sanguine paupez habentes pollutas manus patere potest ex hystoria Luc. xvj. de diuite epulone qui viuens induebat purpura z bisso z epulabat quotidie splēdide. seu mortuus sepultus est in inferno. z de dictis Aug. sup eodem. de quib9 vide supra. parte iij. ca. v. vbi agit de. vij. motiuo quod phibet hominē de peccato rapine. ¶ Tercio pedes etiā pdicti corporis claudi efficiunt. hoc est. ppls vulgaris claudicauit a via mandatoz dei z virtute obedientie supioribus tam spualibus ꝙ temporalib9 ad quoz obedientiam monent in multis locis scripture. vt ptz supra ca. xlv. huius sexte partis vbi agit de primo motiuo pferente ad detestationē inobedientie. Itē ibidē in sexto motiuo pferente ad detestationē eiusdem. dictis ibidem adijciēdo quod legit Numeri. xvj. de chore dathan z abyron q inobediētes rebellauerūt ptra moysen z aaron duces suos. z ꝭ dñs fecit terrā apto ore deglutire eos cū multis alijs sibi associatis in infernū viuētes. Itē eodez delicto in primo ca. sequenti legit q dñs ignis incēdio de celo descēdentis. xiiij. milia z ducētos de maioribus leuitaz vastauit. ¶ Scdo mutuus amor quē haberent ad se inuicē membra corpis xpi mystici oñdi pōt p hoc q sicut vnū membz corporis naturalis lesuz ab alio. s. pes a manu nō se vindicat de mēbro ledente. ꝛ membz ledēs. s. manus cū omni festinatione conat emendationē facere z medicinā apponere. Sic spualiter deberet esse inter membra pdicti corpis christi mystici q si vnā iniuriā vel violētiam ex impetu vel ex aliqua motione iniqua alicui alteri fecerit iniuriā agens. festinaret emendationem facere iniuriā patiēti. z ille qui iniuriā patitur non deberet se vindicare de nocumēto sibi illato. dicēte ap'lo ad Roma. xij. Nulli malū p malo reddentes. Item Deut. xxxij. Ne dicas reddaz malū p malo. expecta dñm z liberabit te. Itez Judith. viij. Non vlciscamur nos p his que patimur sed reputātes pctis nostris. Item Roma. xij. Scriptuz est em. mihi vindictā z ego retribuā dicit dñs Qui vult vindicari. a dño inueniet vindictā Ecci. xxviij. Unde sicut dicit Waldeby sup symbolo apostoloz. sicut pius pater cū virga castigat filiū suuz quē diligit. z postez ipsum flagellauerit virgam in ignē pijcit. Sic inquit spualiter tyranni z impij p secutores filioz dei vocant virga dñi. vnde Jsa. x. Ve assur virga furoris mei. Assur tollens acerbitatem interpretat. z tyrannos z raptores signat cum quibus dominus tanez cū virga castigat suos filios electos. z finaliter suis filijs miserabiliter castigatis virgā pijciet in acerbissimam penā ignis eternalit conburendā. z ideo sicut puer humilis z obediens si videret patrē suū amantissimū virgam in manu sua tenentem ad ipm suis demeritis exigentibus misericorditer castigandū. potius in patrez oculos dirigit ad misericordiā humiliter postulandū ꝙ ad psecutorē quem deus in manu sua tenet. z qui sibi nihil nocere pōt nisi fm q deus euz pmiserit. vnō sup illud ps. Timeat dominū omnis terra. parit. sic psecutorē alloquit. Cupiditatē inqt nocēdi p te hēs ptātez aūt nocēdi si de9 nō det nō hēs. vñ xps homo ante pilatū stans ait. Nō haberes in me potestatem vllam nisi datū esset tibi desup. Et ideo si cut christus homo se nō vindicauit de inimicis suis. ꝛ potius p illis orauit. sic docuit nos qui membra eius sumus p nostris inimicis orare dicēs Diligite inimicos vestros. benefacite his qui oderunt vos. benefacite maledicentibus vobis. orate p calumniantibus vos. Luc. vj. ¶ Tercio amor membroz corporis christi mystici imitari deberet amorem membroruz corporis naturalis in hoc q sicut vnuz membz corporis naturalis z ꝙuis infirmū sit z corruptū. tū ab alijs membris non despicitur nec a corpore abscindit. nisi ex corruptiōe illius timeat corruptio z infectio totius corporis. ꝛ oia alia membra corporis opariunt de eius infirmitate. et ingtum sufficiūt laborant ad eius sanitatem recuperandam. z si oportuerit xpter timorē corruptionis et infectionis alioz membroz illud membruz corruptum a toto corpe omnino abscindi. omnia alia membra de abscisione illius timēt z velociter premiscunt. z si pungat illud membz infirmū sanitatē recupare omia alia mēbra de ei9 sanitate letant z vehementer gaudēt. Sic spualit deberet eē de membris corpis christi mystici q si vnum infirmaretur corporaliter vel spualiter cetera mēbra nō deberent ipsuz despicere vel eius abscisionē p mortem vel excommunicatiōem optare saltez nisi ex infirmitate z corruptiōe illius timeret corruptō multoz alioz membroz. ꝛ omnia alia membra de illius infirmitate dolerēt. Unde apostolus. ij. Cho. xj.

Quis infirmat̃ ego nō infirmor. quis scandalizatur̃ ego nō vror. ac si omnia alia mēbra ecclesie in quantum sufficerent ꝛ inquantuꝫ ad eos ptineret. laborarent ad eius ꝓualescentiam recuperandam ꝛ si tale membꝝ esset omnino incurabile ꝛ tamob stinatū in malicia ꝙ oporteret ipm omnino abscindi siue ꝓ morte. siue ꝓ excōicatione. omnia alia mēbra de eius abscissione timerent. dolerent ꝛ contremiscerent. ꝛ si posset sanitatē modo aliquo recuperare. omnia alia membra de eius ꝓualescentia gauderent. vnde Roma. xij. Gaudere cū gaudentibus ꝛ flere cū flentibus ⁊c. ¶ Quarto amor membroꝝ corporis xpi mystici imitari deberet amorem corporis naturalis. hoc est ꝙ sicut vnū membruꝫ corporis naturalis reputat sibi fieri quicquid factum fuerit alteri siue bonū siue malū. vt si ledat̃ pes lingua ꝓquerit dicens. lesisti me. ꝛ si sanet̃ pes lingua regratiat̃ sananti. d. sanasti me. Sic spūaliter deberet esse de membris corporis xpi mystici. vnō apostolus. j. Cho. xij. Si quid patit̃ vnū membrū ꝓpatiunt̃ omnia membra sive gloriat̃ vnuꝫ membꝝ congaudent omnia membra. ꝛ quicquid membris factum sit siue bonū siue malū. deus qui est caput corpis illud sibi fieri reputat. Unde Mat. xxv. Quādiu fecistis vni ex fratribus meis minimis mihi fecistis. Unde ꝛ christus sedens in dextera patris in celo dixit ad saulū ꝓ sequentē eius membra in terris. Saule saule quid me ꝓsequeris. Act. ix. Item Aug. in de verbis domini. sermone. xiij. Missum inquit ad nos saluatorem mundi fides verissima tenet quoniaꝫ christum esse predicat Christus hoc est corpus christi in toto orbe diffusum. in celis ille erat ꝛ seuienti ꝓsecutori in terra dixit. quid me ꝓsequeris. vbi dns sic exprssit. Et hic se esse in nobis sicut totus christus. quia quēadmoduꝫ ille in nob est hic sic ꝛ nos ibi in illo sumus. ꝛ hoc facit cōpago charitatis. ipse qui caput est nostrū saluator est corpus caput suuꝫ. ꝛ tuet̃ caput corpus suū. ꝛ nos mundus odit sicut ab ipo dño audiuim⁹. Non em paucis apostolis soluꝫ hoc dicebat ꝙ odiret eos. et qz gaudere deberent cū eis detraherent homines. ꝛ dicerent omnia mala aduersum eos. quia ꝓpter hec merces eoꝝ maior est i celis. Nō eis solis dixit dns cū hec dixit. ꝫ hec dixit vniuerso copori suo. ꝛ vniuersis mēbris suis. quicūqꝫ in corpe ei⁹ ꝛ mēbꝝ eius esse voluerit non miret̃. qz odit eum mundus hec Aug. Et sicut instoꝝ qui membra sunt corpis christi merces eoꝝ maior erit in celis. quo maioreꝫ detractionem ꝓsecutionē ꝛ odium ab impijs tolerat patienter in mundo. sic impioꝝ qui sunt membra dyaboli pena erit grauior ꝛ tormentū grauius in inferno. quo magis voluptuose vixerunt ꝛ mēbra christi oderūt detraxerūt ꝛ ꝓ sequebant in mūdo. quod bene figuratū est Gen. xix. de impijs sodomitis qui oderūt ꝛ ꝓsequebant Loth virū iustū ꝛ bonū. Unō Isid. in suis allegorijs inquit. Quinqꝫ sunt ciuitates que ymbribus ignels cōflagrate sunt. illud nisi fallor signat ꝙ homines qui quinqꝫ sensus corporis sui libidine tractauerunt in illo futuro incēdio ꝓcremande sunt. Ipe aūt Loth. frat abrahe iust⁹ ꝛ hospitalis in sodomis qui ex illo incendio. qō erat similitudo futuri iudicij meruit solus euadere qui typuꝫ ꝓgerebat corporis xpi quod est in omnib⁹ sanctis ꝛ nunc inter iniquos atqꝫ impios gemit quoꝝ facti nō ꝓsentit̃ a quoꝝ pmixtione in fine seculi liberabit̃ illis damnatis supplicio ignis eterni. hec ille. ¶ Quinto amor membrorum xpi corpis mystici imitari debere t amorē mēbrorum corpis naturalis in hoc ꝙ sicut vnū membrum corporis naturalis ꝓ defensione alterius se lesioni exponit. vt manus ꝓ capite ꝛ ꝓ ceteris mēbris corporis. Sic spūaliter deberet esse inter membra corporis christi mystici. Unde Joh. xiij. Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. sed rantū ipe dilexit nos. ꝙ sicut dicit apostolus. j. Joh. iij. ille ꝓ nobis animā suam posuit ꝛ nos debemus ꝓ fratrib⁹ nostris animas ponere vnde narrat Valerius li. v. ac etiam Aug. x. de ciuitate dei. de codro rege athenien sium. ꝙ cū bellū instaret inter athenienses ꝛ polyponenses. ꝛ acceperant responsuꝫ a deo athenienses ꝙ illi essent futuri victores quorū rex occideret̃. Quod audiens rex codrus in habitu pauperis transiuit ad hostes necemqꝫ ab eis ꝓ iurgiū ꝓuocauit. maluit em̃ mori dum viuerent sui. q̄ viuere suis superatis. hec Augusti. ¶ Sexto amor membroꝝ corpis xpi mystici imitari deberet amorem membroꝝ corpis naturalis in hoc. ꝙ sicut nullū membrū corpis naturalis suū effectū sibi soli appropriat ꝫ cōicat cū alijs. sic deberent membra corpis xpi mystici. Ad. j. Cho. vij. Iter. al. o. poꝛ. ꝛ sic adi. legē xpi. vnō cibū quē vnū membꝝ recipit. omnib⁹ alijs membris cōicat ꝛ ministrat. si vero vnum membrum amplius debito sibi ō illo retinuerit ad malū suū illud retinet qz erit sibi materia apostematis vel alterius infirmitatis. sic etiam inter membra corpis xpi mystici vnde Eccēs. v. ca. Est alia infirmitas pessima quā vidi sub sole dimitte pseruate in malum dñi. ¶ Predictū em̃ corpus christi mysticuꝫ figurat̃ in sacramento altaris. de quo sacramento dictuꝫ est supra. xlvj. ca. huius partis. In isto em̃ gloriosissimo sacramēto mysterialiter sacramentaliter ꝛ realiter ptinet̃ ꝛ exemplat̃ principium mediū ꝛ finis salutionis humane. naꝫ sacramentū istud fit ex multis granis mundatis tritis ꝓ persisꝫ in azimū panem pistis ꝛ coꝛrespondentiā omnibus istis experimur in christo. ac etiam in corpore suo mystico. quod vt supra dicit̃ est ecclesia ꝛ sponsa christi. numerus videlicet predestinato ꝝ. ꝛ sic sacramentum istud est vtriusqꝫ corpis xpi. scz corporis christi naturalis. et corporis xpi mystici figura ꝛ exempluꝫ. Et hoc testat̃ beatus Aug. in quodā sermone de pascha. vbi dicit ꝙ xps qui est granū frumēti cadens in terra mortuū ꝛ afferens fructū multum. erat tribulatuꝫ ꝛ tritū ꝓ toto tempore viationis sue. ꝛ precipue in tpe passionis erit ipse tritus inter duos quasi indurates molares. videlicet inter iudeos eum falsiss i me accusantes. ꝛ gentiles crudelissime exequētes. Mundus etiaꝫ erat christus ꝫ vtrāqꝫ naturaꝫ. qz sicut nec potuit. ita nec peccatū fecit. nec inuentus est dolus in ore eius. Conspersus etiā fuit christus aqua baptismatis. non ꝓpter suā necessitatem. sed ꝓpter nostrum exemplū. ꝛ sic ipse factus est panis

azimus purus ab omni fermento peccati originalis sine actualis et summe charitatis pistus calore. qui posuit animā suam p amicis suis. s. predestinatis ac etiā p inimicis scilicet p prescitis quantū ad sufficientiaz. licet nō effectualiter z finaliter p amicis Ecce qualis correspondentia inter xp̄m ꝯtum ad psonam suam humanitus. z sacramentū supradictum. Et insuper iam videamus correspondentiā corporis christi mystici ad hoc venerabile sacramentum. Unde quilibet eiꝰ saluandus pars z membꝝ supradicti corporis mystici est quasi granuz quod creuit z vitā cepit a christo grano principali. nam omne meritū corporis christi mistici ab abel iusto vsq; ad vltimū electū viuit ratione meritī iesu xp̄i z per gratiam ab eo receptā. vñ aplus. j. Choꝝ. xv. loquens de electa sponsa christi. Sicut inquit in Adam omnes moriunt. ita in christo omnes viuificabunt. Quodlibet igit membꝝ ecclesie est quasi granū multiplicatū a christo capitali z radicali grano tritū per ꝓtritionē. mundatū a superfluo z impuro per ꝓfessionem factā in persona ꝓpria vel vicaria ſm vsum ꝓpium vel ꝯmunem ecclesie. Consperſum est etiā quodlibet tale membruz aqua baptismatis. z sit cōsperſus azima pista calore charitatis. z bīptita dilectione dei sicut z ꝓximi. unde z multa hmōi grana sic trita. purificata. pista z vnita calore charitatis factū vnam magnā massam in q̄ vetus fermentū est expurgatū. que quidem massa est corpus christi mysticū christi sponsa p hostiam ꝓsecratam sacramentaliter figurata. Unde ad ꝓpositum sic loquit apostolus. j. Cho. x. Unus panis z vnum corpus multi sumus oēs qui de vno pane z vno calice participamus. quasi diceret aplus. Nos qui multi sumus in personis sumus vnum corpus christi mysticū sacramentaliter figuratum p corpus christi quod sub forma panis manducamus. Unde Aug. in quadam epistola super eodē textu aplī dicit q̄ vnus panis sacramentū est vnitatis scz christi ad ecclesiā. z econtra ac etiam membroꝝ ecclesie ad seinuicē. Unde z ad designandū hanc vnitatē ecclesie signatam in participatiōe panis sacramentalis. sicut docet antiquissimꝰ doctor citra aplos vt dyonisius discipulus pauli z contēporaneus apostolis. q̄ ritus ecclesie fm̄ temporis erat dividere vnū magnum panē ꝓsecratū corpus christi p totā ecclesiam tunc presentē. z istud videt fuisse ritus ecclesie tempore aplī. iuxta verba eiusdem prius recitata. videlicet vnꝰ panis z vnuz corpus ꝛc. Unde ista hostia sacramentalis signat hāc vnitatē ꝓcclesie nō solū in parte militante. sed etiā totalis ecclesie triplite. vicz triumphantis. militantis z dormientis. Unde z hostia cōsecrata dividit in tres ptes. has tres ptes totalis ecclesie signātes quas sacerdos vicarius christi trahat in corpus suum. in signū q̄ tota ista ecclesia triplita finaliter finiet z vniet in xp̄o. qui filios dei dispsos cōgregat in vnū z reportat in humero suo centesimā ouem est naturam humanā ad nonaginta quas reliquit in deserto id est ad nouē ordines angeloꝝ quos reliquit in celo quasi desertū facto p ruinā apostatāciū angeloꝝ. Et sivnit istas tres ptes ecclesiez facit q̄ sit vnus pastor z vnū ouile. quod quidē ouile ecclesia est totalis predestinatoꝝ quam christus pascet eternaliter clara noticia sue duplicis nature. iuxta illud Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verum deum z quē misisti Jesum christum. de qua etiam pascatione dicit xpheta in ps̄. Satiabor cū apparuerit gloria tua. unde tante capacitatis est mens humana q̄ nihil preter deū potest ipsam satiare. Et ideo merito dicit xps Math. v. Beati qui esuriunt z sitiunt iusticiam. quoniam ipsi saturabunt. ¶ Modo supradicto videlicz gloria clarissime noticie intuitiue duplicis nature christi. unde z de predicta vnitate christi z ecclesie figurata p eucharistiam sic scribit Aug. sup Joh. Dominus noster Jesus xp̄us corpus z sanguinem suū in eis rebus ꝓmendauit que ad vnū aliquid redigunt. Ex multis namq; granis vnus panis efficitur z ex multis racemis vinum ꝓfluit. Ecce quō iste sanctus innuit q̄ numerus predestinatoruz est multa grana a christo capitali grano z radicali multiplicata. que omnia trita. ꝓsperſa z vnita cū christo faciunt vnū corpus q̄ō per sacramentū predictū figurat in quo sacramento vt docet idem sanctus sacerdos offert seipsum z totā ecclesiam. q̄ hoc sacramentū signat non solū corpus christi ꝑticulare sed etiā vniuersale. Et docet etiā idem Aug. in sermone de pascha et sic vt ait Augustinus. quilibet fidelis videt ocꝰ fidei misteriū suū. z sic quodam mō seipsum ꝓtentū inter cetera grana a xp̄o multiplicata. z p sacerdotē oblata. z ista oblatō sacramētalis corporis christi mystici offerret in ecclesia vsq; ad ꝓsūmatione seculi simul in figura z veritate. z tunc offerret hec xp̄i ecclesia que figurat in hoc sacro deo patri in sola veritate. s. q̄ xp̄s tradet deo patri regnū predestinatoꝝ p quo sic oramus. Adueniat regnū tuū. unde aplus. j. Cho. xv. Deinde finis cum tradiderit deo patri regnū. z tunc patebit oculariter toti mundo veritas huius dicti christi Joh. iij. Nemo ascēdit in celū nisi q̄ de celo descēdit filius hominis qui est in celo. Solus em̄ christus descendit cum ipe solus sit incarnatus. cuius incarnatio est eius descensio. qui etiam solus ascēdit cū totus xp̄us qui est caput cū membris ascendit. relictis ceteris in tenebris. s. demonijs z prescitis. z in his verbis christi ipsemet innuit subtilissime eius diuinitatem z humanitatem. z vnitatem capitis. scilicet christi z suoꝝ membroꝝ. z iste totus christus est ille vir perfectus in quo occurremus omnes z in vnitatem fidei z agnitionis filij dei in virum perfectum in mensuram etatis plenitudinis christi Epheſe. iiij. hoc est cum totus christus fuerit ductus ad perfectionem. Nam christus modo crescit z dilatatur in membris eius. quoadusq; adequatam suam habeat perfectionem z consummatōnem quod erit in die vltimo. q̄ tunc totꝰ christus caput z corpus perducetur ad plenitudinem sue perfectōnis plene glorificatus in omnibꝰ membris suis ꝓcipue per claram z intuitiuaz facialem speculationem essentie diuine. videlicet. cū omnis rationalis creatura beatificata per quādaz potentiam que vocat intelligentia erit ꝓiūcta essentie diuine sine medio. z tunc euacuabit̄ ista noticia imperfecta z enigmatica. quam modo habem⁹ de

deo p creaturas. de qua noticia loquit apostolus Roma.j. Inuisibilia enī ipsius a creatura mūdi p ea que facta sunt intellecta ꝓspiciunt. z tunc reducetur homo ad suum principiū in quo habuit eternaliter esse ydeale. z deinde esse in suo genere miserum z finaliter p hanc vnionē habebit esse gloriosum apud suū creatorem. p qua vnione z cōiunctione z pfectione ꝓsūmatione xp̄s quasi in articulo mortis orauit fatrem suum qui ipsum semp audinit vt ait ipsemet xp̄s. Unde aplus Hebre.v. Christus exauditus est p sua reuerentia. vnde xp̄s pro suis membris sic orat. Jo.xvij. Pater sancte serua eos in nomine tuo quos dediſti mihi vt sint vnuz sicut z nos. Et sequit. nō p eis rogo tantū sed pro eis qui crediturī sunt ꝑ verbū eoz in me. vt omnes vnum sint sicut pater in me z ego in te. z ipsi in nobis vnum sint vt mundus credat q3 tu me misisti. z ego claritatē quam dediſti mihi dedi eis. vt sint vnum sicut z nos vnū sumus. ego in eis z tu in me vt sint cōsummati in vnū. Et ista oō christi habet effectū quo ad membra sua. cum quibus autē ipse ascendet finaliter glorioſus vnde z p vnione christi z suoz membroz z dispositiōe ac medijs ad eādem memoriter retinendis instituit xp̄s hoc venerabile sacramentū corporis z etiaz sanguinis suivolens hoc iugiter frequētari dicēs. hoc facite in meam commemorationē. Unde apli z primitiui pfecti erant ꝓtinue pdurantes in oōne z cōione fractione panis quotidie frangentes panes per domos vt dicit Act.ij. Et tūc multitudinis credentiū erat cor vnū z ania vna. vt dicit Act.iiij. De predicto sacramento in quo vt supra dicit. figurat corpus christi mysticū. loquit Aug. li.x. de ciui. dei. ca.xj. z idē recitat petr9 lom. iiij. sen. dist. viij. ca. ix. vbi sic. Sacramētū inqt est inuisibilis gre visibil forma. Forma igit panis z vini q̄ ibi videt sacrm est. i. signuz sacre rei q3 preter speciē quam ingerit sensibus aliquid aliud facit venire in cogitationē. Tenent igr species vocabula rer que ante fuerūt. s. panis z vini. Huius aūt sacramenti gemina est res. vna. s. cōtenta z signata altera signata z nō ꝓtenta. Res cōtenta z signata est caro xp̄i quā de virgine traxit et sanguis quē p nobis fudit. Res aūt signata z non cōtenta est vnitas ecclesie in predestinatis vocatis iustificatis z glorificatis. hec est duplex caro christi Unde Hiero. sup epistolam ad heb. z ponit in ca. de cōsecra. di.ij. dupliciter. Dupliciter inquit intelligit caro xp̄i z sanguis vel illa que crucifixa est et sepulta z sanguis. qui militis lancea effusus est vel illa spiritualis ac diuina de qua ipse ait. Caro mea vere est cibus z sanguis meus vere est potus. z nisi manducaueritis carnē meam z biberitis sanguinē meum non habebis vitā eternā in vobis. hec Hieront. Sunt igit hic tria distinguenda. vnum q̄ tm est sacramentum. alterq̄ quod est sacramentuz z res z tercium quod est res z nō sacramentū. Sacramētum z non res est species visibilis panis z vini. sacramentum et res caro christi propria et sanguis. Res z nō sacramentuz mystica eius caro est. porro species illa visibilis sacramentum est gemine rei z vtramq̄ rem significat. z vtriusq̄ rei similitudinē gerit expressam. nam sicut panis pre ceteris cibis corpus reficit z sustentat. z vinū cor hominis letificat atq̄ inebriat. sic caro christi interiorē hominem plus ceteris granis spūaliter reficit z saginat Unde p̄s. Calix meus inebrians q̄ preclarus est. Habet etiam similitudinem cuz re mystica que est vnitas fidelium. q3 sicut ex multis granis ꝓficit vnus panis. z ex plurimis racemis vinū ꝓfluit. sic ex multis fidelium p̄sonis vnita s ecclesiastica ꝓstat. Unde apostolus. j. Cho. xj. Unus panis z vnum corpus multi sumus. Sup quo aug. Unus panis z vnum corpus ecclesia dicit. p eo q̄ sicut vnus panis ex multis granis. z vnū corpus ex multis membris cōponit. sic ecclesia ex multis fidelibus charitate copulante ꝓnectit. Hoc mysteriū vnitatis z pacis nre Christus ꝓfecrauit in sua mensa. qui accipit h mysteriū vnitatis z nō tenet vinculū pacis. nō accipit hoc mysteriū pro se sed ptra se. Cuius etiam ecclesie sacramentū est corpus christi ꝓpium de virgine sumptū. q3 vt corpus christi ex multis membris purissimis z immaculatis cōstat ita societas ecclesiastica ex multis ꝓsonis a criminali macula liber constat sine consilio. In huius rei typo facta est arcba domini de lignis sethim. que sunt imputribilia z albe spine similia. hec Petrus lumbard9. Et sequit. Sicut due sunt res illius sacramēti. ita etiā duo modi manducandi. Unus sacramentalis. scz quo boni z mali edunt. alter spūalis quo soli boni manducant. Unde Aug. in sermone in de verbis euangelij. z ponit in canone. de cōsecratione. dist. ij. quid est. Quid est inquit christū manducare nō est hoc soluz in sacramento corpus eius accipere. multi em indigne de quibb ait ap̄ postol9. Qui mā ducat z bibit calicē domini indigne iudicium sibi manducat z bibit. Sed quomodo manducandus est xp̄s quomodo ipe dicit. Qui em manducat carnem meam z bibit meuz sanguinem in me manet z ego in illo. Et si indigne accipit sacramentum ac quirit magnū tormentum. hec ille. Unde huic cō cordās Petrus lumbardus vbi prius. Spūaliter inquit christum manducat. qui in vnitate christi z ecclesie quam sacramentum significat manet. nā qui discordat a christo nec carnem christi manducat nec sanguinem bibit. z si tante rei sacramentuz ad sui iudiciū quotidie accipiat. Spūalem autem manducationem augustinus distinguens a sacramētali ait. Vt q̄d paras dentez z ventrem crede et manducasti. Credere enim in eum hoc est panem z vinum manducare. qui credit in eum manducat eum hec Augustinus. z ponitur in canone de consecratione di.ij. quid est. Et sicut dicit Petrus lumbardus vbi prius. Nulli ambiguēdū est tūc quēcq̄ corporis z sanguinis domini participē fieri. quando xp̄i membra efficitur nec alienari ab illius passionis calicisq̄ consortio etiam si antecq̄ panem illū edat z calicem bibat de hoc seculo in vnitate corporis christi constitutus abscedat. quia illius sacramenti beneficio non priuatur quando hoc quod illud sacramentū significat inuenit. In illo em sacramento corpus z sanguinē suū ꝓmendat. quod z fecit nosipsos. nam z nos corpus ipsius facti sumus. hec ille. Et sequitur. hec verba alia huiusmodi vbi de spūali manducatione agitur quidam ob

tuso corde legentes errozis caligine sunt inuoluti. adeo vt dicere psumpserunt corpus et sanguinem christi a bonis tãtũ sumi z nõ a malis. sed indubitãter tenendũ est a bonis sumi nõ modo sacramẽtaliter tm̃ sed etiã spualiter. A malis vero tm̃ sacramẽtaliter. id est sub sacramẽto. i. sub specie visibili carnẽ christi de ỹgine sumptã z sanguinẽ ꝓ nobis fusum sumi. sed nõ mystica que tm̃ bonoz est. quod subditis probat testimonijs. Vnde gregorius ait quarto dyalo. Est quidẽ in peccatoribus z indigne sumẽtib⁹ vera christi caro z verus sanguis ꝫ essentia z nõ salubris efficacia. Itẽ augustinus. Multi indigne accipiunt corpus dñi. de quibus ait apls. Qui manducat z bibit carnẽ dñi indigne. iudiciũ sibi mãducat z bibit. per quod docemur q̃ sit cauẽdum male accipere bonũ. Ecce em̃ factũ est malũ dum male accipit bonũ. sicut ecõtra teste apl̃o factum est bonũ cum bene accipit malum. scz dũ stimulus sathane patiẽter portat. Igit z mala ꝓsunt bonis. sicut angelus sathane paulo z sancta absunt malis. bonis aũt ad salutẽ. malis vero ad iudiciũ. Vnde q̃ mãducat z bibit indigne iudiciũ sibi mãducat et bibit. nõ q⁹ res illa mala est. sed q⁹ malus male accipit quod bonũ est. Itẽ indigne quis sumens corpus christi nõ efficit vt q⁹ malus est malum sit quod accipit. vel q⁹ nõ ad salutẽ accipit nõ efficit vt nil accipiat. corpus em̃ z sanguis dñi nihilominus erant in eis. quibus apl̃s ait. Qui mãducat indigne ẽ. His alijsq̃ pluribus ostenditur aperte q̃ etiam a malis verũ corpus christi et sanguis sumitur sed sacramentaliter z non spiritualiter. hec petrus lumbardus.

Capitulum LXXIX

Quarto vt supra dictũ

q est oritur vana gloria de curiosa ingeniositate sciẽtie. de qua dictũ est supra ca. vj. huius vbi agit de arrogantia. Itẽ ca. xvj. eiusdem vbi agitur de ꝑma specie ꝑsumptionis q̃ est scõa filia inanis glorie. Dictis ibidẽ adijciẽdo qõ dicit beatus Greg. z ponit in ca. dist. xlix. Hinc etiam albuginẽ inquit habet in oculo qua lumẽ veritatis videre non sinit. qui arrogantia sciẽtie seu iusticie excecat. pupilla nãq̃ oculi nigra videt. albuginẽ tolerans nihil videt. q⁹ videlicet sensus humane cogitationis si stultum peccatorẽq̃ se intelligit cognitõem intime claritatis apprehẽdit. si aũt sibi candorẽ iusticie seu sapiẽtie tribuit a luce supne cognitionis se excludit. z ideo claritatẽ veri luminis nequaq̃ penetrat q⁹ se apud se per arrogantiã exaltat. Sicut de quibusdaz dicit in epl̃a ad Roma. j. Dicẽtes se sapiẽtes stulti facti sunt. hec ille. Vnde sicut res corpalis hic infer⁹ poterit cognosci sine lumine corporali q̃ ad aliquid. puta q̃ ad longitudinem. latitudinẽ. z ceteras dimẽsiones. q⁹ in tenebris potest homo sentire vtrũ corpus sit breue vel longũ ẽ. sed vtrũ sit pulcre turpe. albũ vel nigrum nõ potest certitudinaliter experiri. Sic spualiter q̃tis philosophi mũdana sapiẽtia imbuti. z lumine fidei carentes aliqualẽ de deo habuerũt cognitõez vtputa q̃ deus sit ꝓnciptũ omnium rerum. verũ tamen q̃pulcer sit. q̃bonus. z q̃misericors z q̃glorios⁹ non potuerunt scire. nec vnq̃ sciuit aliquis homo nisi vel diuina reuelatione vel sacre scripture informatione. Vnde sacra scriptura lux est per quã habere possumus in statu vie sufficientem cognitionẽ de requisitis omnibus ad salutem. Unde ps. Lucerna pedibus meis verbũ tuum. z lumẽ semitis meis. Sed experientia docente qui lumine luceme illumiari voluerit oportet q̃ habeat lucernam ante se. z lucernam sequatur. quia si a tergo fecerit illã in noctis obscuritate portari ei lucez debite non ministrabit. Sic ambulãtes in tenebris huius vite si voluerint verbi dei illuminari lucerna. z suos gressus in via veritatis sine cespitatione dirigere. oportet q̃ ante mẽtis sue oculos lucernã verbi dei habeant. z ipsam bene operando sequantur. Sed experientia docente quando in noctis obscuritate portatur lucerna vbi sunt animalia scilicet equi z aues. equi lucernam statissime fugiunt. aues vero ad lucernam accedũt. Sic spualiter homines bestialiter viuẽtes similes equis z mulis lumen scripture veritatis fugiunt. Unde Johannis iij. Omnis qui male agit odit lucẽ et non venit ad lucem ne arguantur opera eius. qui aut⁹ facit veritatem venit ad lucem vt manifestẽt opera eius quia in deo sunt facta. Vnde augustinus in deverbis domini. sermone. xvij. In paradiso inquit peccauit adam z abscondit se a facie domini. Cum em̃ haberet cor sanum pure conscientie gaudebant ad presentiam dei. post q̃ vero peccato oculus ei⁹ sauciatus est cepit lucem formidare diuinam. refugit in tenebras. atq̃ in densitate lignorũ veritatem fugiens z vmbras appetẽs se abscondit. hec ille. Sic certe iam multi qui vident mũdana scientia z prudentia imbuti lucem veram doctrine legis dei oditunt. z in densitate lignorum mundane prosperitatis vanitatis z honoris veritatem refugiũt. atq̃ in vmbram obscurissimam vitiorũ a presentia dei abscõdere se conantur. cuiusmodi sunt illi qui in quã tomagis donis diuinis sunt ꝓditi. scz ingenij subtilitate. magnitudine scientie. oris eloquentia. status sublimioris dignitate. z sic de ceteris. in tanto magis deo ingrati z rebelles redduntur. Qui em̃ magis horribiliter dyabolice mãcipantur seruituti q̃ illi qui in sublimitate honoris statuum constituti. vnde z si de viris ecclesiasticis loquar q̃ essent lux mundi vbi abundantiores tenebre viciorum. vbi abũdantioz hyatus ad terrena q̃ in modernis prelatis qui in vtrisq̃ tam temporalibus q̃ spiritualibus potentijs impinguantur. vbi maioz pompa humana in singulis appendicijs. immo intantum q̃ relicta pauperie primitiue ecclesie potius iam dicendi sunt principes prouinciaruz q̃ pastores animarum. Item aduertat queso vnusquisq̃ quid est quod ex dono speciali a domino deo suo. z in quo alios excellit. Quidam nãq̃ excellunt alios in scientia. quidam in sapientia. quidam in eloquentia. quidam diuitijs. quidam dignitatibus et sic de ceteris. sed videat vnusquisq̃ donum dei in quo alios homines excellit. Et nunq̃d ꝓter hoc deo meli⁹ vel peius seruiuerit. et qualẽ ex hoc impediderit deo famulatum. quonia si istud donum non recepisset minime impendisset. Sed vt manu

festius loquar discurramus per singula. recepisti a deo domū scientie. sed dic qualem perfectionē habes per tuā scientiā. qualē nō habent q̄ tibi in scientia nō participant. vel quid ꝓficis tu ecclesie dei sine ꝓmoꝝ edificationi vtra illos q̄ tibi in scientia ne queunt participari. Constat q̄ teste beato Greg. sup euāge. omel. ix. cū em augent dona rōnes etiā crescunt donoꝝ. tanto igit esse humiliōr atq; ad seruiendū deo ꝓmptior quisq; eē debet ex munere quāto se obligatiorē esse conspicit in reddēda ratione. Quid em ꝓdest tibi o grāmatice q̄ vocū humanarū rectū habes intellectū. cum tñ vocē dei tui. quā vt ita loquar mortua audiunt elemēta. tu penitus ignoras vel quid ꝓdest tibi scire in pellib⁹ oūnis mutas litteras exarare. a mandata dei in libro cordis tui scribere omnino ꝓtemnis. Fm em illa q̄ scripta erunt in libro cordis tui iudicaberis in die tremēdi examinis. Unde apo. xx. Judicati sunt mortui ex his q̄ scripta sunt in libris eoꝝ. Itē q̄d ꝓdest tibi o legista scire leges cōstantini aut imperatoris legē aūt dei penitus ignoras. vel scire omnino cōtemnis. Unde Michee. vij. Discis legē et laudas legē sed viuis sine lege. nunq̄d te placere deo recipiēdo decimas a oblationes fideliū. a illas expendere cū patrimonio crucifixi circa leges humanas diminēdo legē dei immaculatā cōuertens anias. certuz est quiscunq; hoc ordinauerit. deus tñ ordinauit his q̄ in euāgelio vel circa euāgelia laborant a non circa leges pure humanitus adinuentas de euāgelio viuere. vt patet. j. Choꝝ. ix. ¶ Sed scias te qui taliter patrimoniū christi circa leges humanas expēdis legē paruipendēdo diuinā quiscū q; fueris ineuitabiliter venire cora summo iudice. a quo velis nolis fm legē dei iudicaberis. tunc em per illā legē quā nūc colis minime te defendere poteris. Nam dicet tibi. q; tu repulisti legē meā. ego repellaz te ne sacerdotio fungaris mihi. Osee. iiij. Itē quid ꝓdest tibi o philosophe. vt motus scias planetarū. cursus siderū actiones supra celestiū naturas rerū creatarum. ipm tñ motorem primuz et ꝓncipiū omniū scire ptēnis. nam vt dicit. j. Joh. ij. Qui dicit se noscere deū a mādata eius non custodit mendax est. immo ꝓut dicit beatus Hieronymus epla ad demetridē virginē. A pertus cōtemptus est facere ꝓhibita a iussa nō facere. Item q̄d ꝓdest tibi o medice q̄ scias alios curare in corpe. a teipm tñ negligis curare in mēte. non obstāte q̄ dicit tibi veritas. Luc. iiij. medice cura teipm. Itē quid tibi cōferet o theologe. q̄ altissimas imaris veritates. diuinā ipecularis essentiā. angelicā vitam gaudia elector a penas damnatoꝝ consideras. a tamē bruta liter viuis. immo a brutum legem implens naturalem minus q̄ tu declinat a decreto sui conditoris. Unde Hieremie. viij. ca. Miluus in celo cognouit tempus suū. turtur a hyrundo a ciconia custodierūt tempus aduentus sui. ppl's aut̄ meus non cognouit iudiciū domini sui. quō aūt dicūt sapientes nos sumus a lex dñi nobiscū est. Itē Isa. j. Cognouit bos possessorē suū. a asinus ꝓsepe dñi sui israel aūt nō cognouit me. Et ideo de talibus dicit Apostolus ad Romanos. j. ca. Dicentes se sapientes stulti facti sunt. Ideo merito dicit Apostolus Jaco. iij. ca. Quis sapiēs a disciplinatus inter vos ostendat ex bona cōuersatione operationē sanctam in māsuetudine sapientie. q̄ si zelum animarum habetis. a contentiones sunt in cordibus vīs nolite gloriari a mendaces esse aduersus veritatē. non est em sapiētia ista de sursum descēdens ꝫ terrena a dyabolica. vbi em zelus a contentio. ibi incōstātia a omne opus prauū. Que aūt de sursum est sapientia primū quidē pudica est. deinde pacifica modesta bonis consentiens plena misericordia. et fructibus bonis iudicans sine simulatione. Et ex istis cognoscere possumus que sit scientia desursuz a deo. a que deorsum terrena a dyabolica. ¶ Pro quo notandū est q̄ primū malum quod prouenit humano generi fuit ex hoc. q̄ spūs malus mouit linguaz serpentes ad loquendū mendaciū primis parentibus vt patet Genes. iij. capi. Per quā locutionem effudit tantum venenum in genus humanum q̄ ipsum totaliter ab amore restringit diuino vnde venenum serpentis naturaliter frigidum est Et ideo statim postq̄ veneno serpentis infernalis erant infecti ad calorem acquirendum vestibus indiguerunt. Et ideo dominus fecit tunicas pelliceas. sed spiritus sanctus missus est in linguis igneis super apostolos a ceteros fideles. vt sicut gen⁹ humanum per linguaz motam a spiritu maligno refriguit. ita per linguas igneas motu a spiritu bono. scilicet a spiritu sancto recalesceret. Item ꝓ eo q̄ spiritus sanctus ad intelligendum veritatē mentem illustrat. ad confitendum veritatem linguam informat ad amorem charitatis cor accendit. et in linguis quibus verba formantur spiritus sanctus apparuit. Et ex istis patet illud q̄ illi scientiā suam a deo recipiunt qui magnalia dei fideliter loquuntur a veritatem confitentur. a per quoꝝ scientiam ipsi a alij illuminant a feruidiores in charitate reddunt. sed illi qui consuetudinaliter loquunt mendacium periurium a opprimunt veritatem. a omnem suam sollicitudinē ponunt vt diuitias honores a dignitates mundanas acquirāt. Et licet tales sapiētes quo ad mundū videant tñ quo ad deum stulti sunt. nec verā scientiā q̄ a deo est habent. Unde a q̄ scientia est a deo et q̄ non figurā habem⁹ iij. Reg. xix. vbi legit q̄ angelus dñi dixit ad helyam. Egredere a sta in monte coram domino. a stetit a vidit. Et ecce spiritus transiuit subuertēs mōtes a cōterens petras. sed in spiritu nō est dominꝰ. Quā hystoriā ptractās Linco sup euāgelia. pte. iiij ca. xliij. Spūs inquit ꝓpositus spūs est arrogātie. subuertēs mōtes. id est superbos. et cōterens petras id est munitos diuitijs ad nihilum redigēs. In petris enim munito intelligitur. et sequitur. Et post spm cōmotio. id est scientia phisica. sed in cōmotione id est in hac scientia non erat dominus. et post ꝓmotionē ignis. id est scientia humana siue dyabolica. que ob hoc ignis censetur. quia ignē accendit in homine. de quo in ps. Supercecidit ignis a nō viderunt solē. ignis supple cupiditatis. sed non in igne. id est in scientia ꝓposita est dominus. Et post ignē sibilus aure tenuis. a ibi dominus. Per auram tenuem sacra scriptura intelligitur. per sibilū inspiratio ipsius exprimitur. In sacra igitur scri-

ptura quam ad nutū suis ꝓspirat fidelib⁹ est dominus.⁊ nō in alijs scientijs dñs inuenit. tres eñ scientie ꝓpositę p tres puteos perfossos ab ysaac Gen.xxvj.intelligūtur. Primū fodit.ob quē iurgati sunt philistei. ⁊ ideo vocauit puteū istū eston quod interpretat iurgiū siue calūnia.⁊ dereliquit eū.dicebant eñ philistei ꝙ sua erat aqua. Postea abiens fodit aliū puteū. ꝓpter quem etiā obiurgati sunt philistei.quem ab hoc relictum vocauit satham.i.contrariū.vel inimicicias. Tercio fodit puteum.⁊ in pace eum habuit.⁊ ideo vocauit illū roboth.i.latitudinē q⁊ dilatate sunt aq̄ illius. Per hos tres puteos designātur tres scientie.s.scientia phisica.scientia hūana.⁊ scientia diuina. Per primū intelligit scientia phisica.s.septez artes liberales.in quibus iurgia sunt ⁊ cōtentiones.vt in dyaletica. De qua dicit Grego. Dyaletica salutanda ē a limine.ꝫ non colenda ꝓ numine.verūtamen si cut dicit petrus raueñ.in quodā sermone et ponit in flora.Bartho.tit.de curiositate. Quidā vo antecꝫ disciplinis salutaribus imbuātur docēt inquirere de puncto. de linea ⁊ de superficie. de quātitate anime de fato. de libero arbitrio. de materia ⁊ forma. de motu ⁊ principijs corpoꝝ.quid sit tps.qđ mane.⁊ de refluxione occeani ⁊ de varijs latentis nature secretis.de primis rerū initijs.⁊ alijs cꝫplu ribus q̄ veris xp̄ianis necessaria non sunt ꝫ supua cua ⁊ quasi ociosa.quia nec ignorāti nocēt.nec scienti iuuant ad vitā eternam.Et ideo Sene.in lib. suo de beneficijs. Iste igit inquit ⁊ hmōi ineptie poetis relinquantur.q̄bus aures oblectank.ꝓpositum ē vt fabulas nectere dulces.⁊ sanos acq̄escere consilio sapientissimi salomonis dicētis Eccle. iij.Altiora te ne q̄sieris.⁊ fortiora te ne scrutat⁹ fueris.ꝫ q̄ precepit tibi domin⁹ illa cogita semp.⁊ in pluribus opibus eius ne fueris curiosus. Unde Piero.⁊ ponit in ca.di.xxxvij. Nonne inquit vobis videt in vanitate sensus.et obscuritate mentis ingredi q̄ diebus ac noctibus in dyaletica arte torquētur.q̄ phisicus pscrutatur oculos suos trās celū leuat.⁊ vltra ꝓfundū terra eū ⁊ abyssi in q̄ddaz mare dimergit.q̄ tam bene feruet.q̄ tñ metꝝ siluā in suo studio distinguit ⁊ congerit.vt alterā partē transiā.q̄ diuitias p pbas ⁊ nepbas q̄rit.q̄ adulat regibus.hereditates captans alienas.opes cōgregans.quas in momēto cui sit relicturus ignorat. hec ille. ¶ Per secūdū vo puteū intelligitur scientia humana.s.q̄ addiscit causa lucri. vt leges humane.⁊ hmōi.vñ secūdus puteus vocat satham qđ ē nomē demonis.⁊ hec eñ scia diabolica ē.qa addiscēres diabolus nexu cupiditatis ad se trahit Cōtra eñ hmōi facit illud Ozee.ix. Dilexisti mercedem sup oēs areas tritici.mercedē.i.philicā ⁊ leges ⁊ decreta humana.⁊ alias scias lucratiuas q̄ in pūri mercedes afferūt.sup omnes areas tritici id ē magis cꝫ sacrā scripturā q̄ noie tritici designatur.vñ zacha.ix. Quid eñ bonū ē eius.⁊ qđ pulcrū eius nisi frumentū electoꝝ ⁊ vinū germinans virgines.Quidā tñ dicūt hodie scias lucratiuas q̄rentes versus. Dat galienus opes ⁊ sanctio iustiniana. Ex alijs paleas.ex illis collige grana. Sed non sic impij.nō sic.ꝫ qđ eis. Certe ꝓut dr Ozee ix.Area ⁊ torcular non pascet eos. ⁊ vinū mentiet eis.i.non habitabūt in terra dñi. hoc est area sacre scripture ⁊ torcular passionis xp̄i nō pascet ꝫ depascet eos.i.in corpe ⁊ anima ad nihilū rediget cum dicetur eis illud Mat.xxv. Ite maledicti in ignez eternū ꝛc.Et vinū in quo ē luxuria.s.mundane diuitie. ⁊ tpalis letitia qđ eos inebriat mentiet eis. quia nō habitabūt in terra domini.Et quare.quia hic non sunt vsi bonis dñi.ꝫ bonis seculi. ¶ Per tercīū. vo puteū q̄ vocat roboth ⁊ latitudo interꝓtat eo ꝙ dilatate sunt aq̄.i. doctrina dilatata ē in vniuersum mūdum p apl̄os ⁊ fideles p̄dicatores. dicēte ps.In omnē terrā exiuit sonus eoꝝ ꝛc. Ad aquas eñ istius putei potandas inuitat dñs suos electos. Isa.lv. dicens. Oñes sitientes venite ad aquas.⁊ ad hanc aquā auide sitiendū moneret si deles verba xp̄i dicentis Mat.v. Beati q̄ esuriūt ⁊ sitiūt iusti.ꝛc. Sed hanc aquā impij p̄dicto mō vino mūdane letitie ⁊ diuitiaꝝ temptatiū odiunt. ab hominank ⁊ abijciūt.⁊ ideo merito de illis dicē dominus p ꝓphetam Isa.viij. Pro eo ꝙ abiecit populus iste aquas siloe q̄ vadūt cū silentio.⁊ assumpsit magis iasui ⁊ filiū romelie ꝓpter hoc adducet dñs sup eos aquas fluminis fortes et multas sup regem assirioꝝ ⁊ omnē gloriā ei⁹. Spūaliter siloe missus interp̄tat.⁊ signat doctrinā legꝫ diuine nobis p xp̄m.apl̄os ⁊ ceteros fideles missam quā doctrinā scire ⁊ docere sub pena damnationis tenent pastores eccie. vñ Isi.in de sum.bo.ll.iij.cap̄.xlvj. Sacerdotes inq̄t p populoꝝ iniq̄tate damnātur si eos ignorantes nō erudiūt.aut peccātes non arguūt.dicēte dño p ꝓphām Ezech. Speculatorem dedi te domui israel.⁊ si nō fueris locutus vt se custodiat impius a via sua mala. ille in iniq̄tate sua morietk.sanguinē eius de manu tua requram. Sed nō obstāte isto hāc doctrinā multi sacerdotes moderni abijciūt doctrinā istam dicētes.nolumus.q̄ non ē de pane lucrando. ⁊ leges addiscūt hūanas q̄ non sunt ita necessarie ad salutem animaꝝ sicut lex dei.Quia vt hic dicit Hda sup euāgelia.serm. xxxix. Si xp̄s sciuisset ꝙ p leges iustinianas possent homes facilius salutē acq̄rere illā suo ꝓprio ore docuisset.⁊ illā dimisisset quā nobis docuit et tradidit obseruandā ⁊ in q̄ cōtinet implicite vel explicite oīs scia ad salutē necessario req̄sita.dicēte aug. ij.de doc.xp̄ia.in fine.q̄q̄d hō extra sacrā scripturam didicerit si noxiū ē ibi damnank.⁊ si vtile ē ibi inuenietur.hec ille. Sed hanc doctrinā multi viri ecclesiastici dimittentes assumūt sibi Iasui ⁊ filiū romelie. Iasui pictura interp̄tatur.romelie vo sublime tonitruū interp̄tatur. Hanc eñ doctrinaz picture scribentiū ⁊ curiose sublimitatis dictantiuz. ⁊ verbosum tonitruū hūanarū linguaꝝ assumunt vt p illas ad magnas dignitates exaltenk ⁊ mūdanos honores. Sed vt subdit ꝓpter hoc adducet dominus super eos aquas fluminis fortes ⁊ multas id est penas infernales. que tam fortes ⁊ tāmulte sunt ꝙ ꝓut restak hea. Aug. in de spe. humane miserie. dicere vel cogitare vt sunt nemo potest carne mortali vestitus.⁊ cum istis penis adducet sup p̄dictos pastorem legem dei abijcientes regem assyrioꝝ ⁊ omnē gloriam eius.id est diabolū cum suo

exercitu ad eos eternaliter affligendū. ¶ Sed hic est notandū q̄ q̄nis illicitus sit pastoriḃ⁹ circa seculares scientias sciendas nimiū laborare. tamē hmōi legere ac etiam aliq̄ scire bona intentione non ꝓhibeḃ. vñ Ambro. z ponit in ca. di. xxxvij. legimus. Legimus inquit aliqua ne negligaṁ. legimus ne ignoremus. legimus vt non teneamus. ſ vt repudiamus. vñ Ysido. in li. sen. z ponit in cañ. dist. xxvij. q. de mēsa. Qui inquit de mensa z vino regis nolunt comedere ne polluaṁ. ſ. daniel z socij eius. Dañ. vj. Vtiq̄ si sapientiaz atq̄ doctrinaz babilonicoꝝ scirent esse peccatū nunq̄ acquiescerent discere q̄ nō licebat. discūt aūt nō vt sequantur ſ vt iudicent atq̄ cōuincant quō si quispiā adnersus mathematicos velit scribere impius risui matheseos patet. z aduersus ꝑhos disputātes. Si ignoret dogmata ꝑhoꝝ. Discūt igit ea mente z doctrinam chaldaicā qua z moyses omnē sapientiā egyptioꝝ didicerat. igit z si aliq̄ cogimur litterarum secularū recordari z aliqua earū discere que olim omisimus nō nostre est volūtatis ſ vt ita di cam grauissime necessitatis causa. ſ. vt ꝑbem⁹ ea q̄ a sanctis ꝓphetis ante secula multa ꝑdicta sunt tam grecoꝝ q̄ latinoꝝ z aliarū gentiū litteris contineri. hec ille. Item Aug. in li. cōtra manicheos. z ponit in ca. dist. xxxvij. si quid. Si q̄d inquit veri de deo sibilla vel orpheus alij vo gentilium vates aut ꝑhi dixisse ꝑhibent. valet q̄dem aliquid ad paganoꝝ vanitatē reuincendā nō tū ad istoꝝ autoritatem cōplectendam. quātū em̄ distat de xp̄i aduētu inter ꝑdicationē angeloꝝ z cōfessionē demonū tantū distat inter autoritatē ꝓphetarū z curiositatem sacrilegarū scripturarū. hec ille. Item Beda eadē di. ca. turbat acumen. Seculares inquit lras q̄dam legunt ad voluptatē poetarūq̄ figmenta z verboꝝ ornatu delectari. quidā vo ad eruditionez tur. vt vtilia que in eis inueniuntur ad vsum sacre eruditionis deuotius conuertant. tales laudabiliṫ seculares litteras addiscūt. hec ille. Item Raba. et ponit in ca. dist. xxxvij. legit. Legitur inq̄t q̄ moyses z daniel in omni sciētia egyptioꝝ z chaldeoꝝ eruditi sunt. Legit etiam q̄ dñs ꝑcepit filijs israel vt spoliarent egyptios auro z argento. moraliṫ instruens vt sine aurū sapientie sine argentū eloquētie apud poetas inuenerim⁹ in vsum salutifere eruditionis vertamus. hec ille. Ex quo patet q̄ licz in hmōi scientijs secularibus inter pauca bona z vtilia multa mala falsa z erronea inserant. ꝓpter maris vere bona pulcra vtilia z honesta reperiṫ a deo sunt z a scriptura sacra originē hūt. z sic intelligēda sunt verba Cassiodori in expositione psalterij. z ponit in canone di. xxxvij. legimus. vbi sic. Dis inquit splendoꝝ retboꝝice eloquentie omnes modi poetice locutionis. z q̄libet varietas ꝓnūciationis a diuinis scripturis sumpserūt exordiū. Hinc etiam Ambro. ac super epistolam ad Colo. ait. dis ratio superne scientie vel terrene creature in eo ē qui est caput eoꝝ z autoꝝ. vt qui hunc nouit nihil vltra q̄rat. quia hec est ꝑfecta virtus z sapientia q̄ quid alibi q̄ritur hic ꝑfecte inuenit. hec ille. Ex ꝑdictis sequitur q̄ illi q̄ in hmōi scientijs secularibus aliq̄ moderate studēt melius vt veritatez sacre scripture intelligant z eam decentius z ornatiꝰ ad honorē dei z ad edificatiōem ꝓximi ꝓnūcient inter veritatē sacre scripture z falsitatē apertius di scernerent errores hereses z falsitates viuatius et manifestius impugnent improbēt z destruāt laudabiliter hmōi scientias addiscūt. ſ illi q̄ in hmōi scientijs totū tempus suū inaniter expendūt vt curiose in suis verbis z sermonibus se habeāt. z vt ꝓpter vanam gloriam ab hominibus curiosi z sapiētes reputētur. z scripturam sacram toraliter parui pendunt damnabiliter huiusmodi scientias addiscunt. Et ideo merito dominus dicit talibus p ꝓpheram Isa. v. Ve qui sapientes estis in oculis ve stris z coram vobismetipsis ꝓudentes. vñ vt dicit Luce. xvj. Qō altū ē hominibus abhominabile est apud deū. Et ideo dicit apl's. j. Cor. j. Scriptū est em̄ pdā sapiam sapiētū. z ꝓudētiā ꝓudētū reprobabo. vbi sapiēs vbi scriba. vbi inq̄sitor huiꝰ seculi nōne stultā fecit deus sapientiā huius mūdi. nā q̄ dei sapientiā nō cognouit mūdus. ꝑ sapientiā domini placuit deo ꝑ stulticiam ꝑdicationis saluos facere credentes. quia vt subdit. Quod stultum ē dei sapientius est hominibus. z q̄ infirmuz ē dei fortius ē hominibus. Videte em̄ vocatōnē vr̄am fratres. q̄m non multi sapientes ſm carnē. nō multi potentes. non multi nobiles. ſ q̄ stulta sunt mūdo elegit deus vt confundat sapientes. z infirma mūdi elegit deus vt confundat fortia. z ignobilia mūdi z contēptibilia elegit deus. vt ea q̄ non sunt vt ea q̄ sunt destruet. Et ideo merito dicit idē apostolus. j. Cor. iij. Si quis inter vos videt sapiens esse in hoc seculo stultus fiat vt sit sapiēs. Sapiētia em̄ huius mūdi stultitia ē apud deū. Qō cōsiderans bea. Aug. in de verbis dñi sermo. liij. Scia inquit inflat. Quid igit scientiā fugere debetis. et electuri estis nihil scire potius q̄ inflari. vt q̄d nobis disputamus. sciencia cauenda est ne inflet. igit amate scientiam. sed anteponite charitatem. Scientia si sola sit inflat. quia vo charitas edificat sciētiam vo non ꝑmittit inflari. ſ vbi charitas edificat solidata ē. non ē ibi inflatio vbi charitas edificat tum. quando temptat inflatio. i. elatio. vtiq̄ vbi et q̄ charitas deest. hec ille. Vñ Ysi. in de sum. bo. li. iij. ca. xj. pertinenter ad ꝓpositū ita scribit. Plerisq̄ inquit scientia accepta scripturaꝝ non ad dei gloriam sed ad suam laudem vtūtur dum ex ipa sciētia extollūtur. z ibi peccant vbi peccata mūdare deberant. nam nunq̄ sequūtur legendo perfectam scientiam arrogantes. nam q̄nis sapientes in superficie videantur. medullitus tamen veritatis arcba nō tangunt. quia nube superbie ꝓpediūtur. sem per em̄ superbi legūt. querūt z nūq̄ inuenīt diuine legis penetralia. humilibus z bene ad deum intrantibus patent. ꝓuis atq̄ supbis claudunt. nā q̄nis diuina eloquia in lectōne arrogantibus sunt aperta in misterio tamē sunt clausa. z dum sermo dei fidelibus lux sit. reprobis atq̄ supbis quodam modo tenebrescit. z vnde illi illuminātur. inde isti cecantur. hec ille. Et huic concordans bea. Greg. xxvij. moral. Sepe inquit accepta scientia q̄ ignoꝛ

rantie tenebras illuminat lumen humilitatis tollit. vnde iam sapientia esse nequeat. que ꝛ si locuti onis virtute fulgeat. elationis tamen velamine cor loquentis obscurat. Et ideo merito Isidor⁹ in de summo bono. libro. iij. ca. x. Doctrina inquit sine gratia adiuuãte q̃uis infundatur auribus ad cor nũq̃ venit. foris quidem perstrepit sed interi⁹ nihil ꝓficit. tunc autem dei sermo infusus auribus ad cordis intima peruenit. quando dei gratia mentẽ interius vt intelligat tangit. sicut em̃ quosdã flamma charitatis sue deus illuminat vt vitaliter sapiant. ita quosdam frigidos torpentesq̃ deserit. vt si ne sensu plistant plerisq̃ in acumine intelligẽdi viuaces existunt. sed tamen loquendi inopia angustantur. quidam vo in vtrisq̃ pollent qui ꝛ sciendi copiam ꝛ dicendi efficaciam habent. hec ille. Item idem ca. ix. eiusdem. Quidam inquit habent intelligentie ingeniũ. ꝑ tamen negligunt lectionis studium. ꝛ quod scire legendo potuerũt negligendo contemnũt. Quidam vo amorem scientie habent sed tarditate sensus prepediũtur. qui tamẽ lectiõe sapiunt quod ingenioſi per desidiam nõ nouerũt. in ingenio tardius ꝛ si non per naturam. tamen ꝓ assiduitatem lectionis augmentanduꝫ. nam q̃uis sensus hebetudo sit. frequens tamen lectio intelligentiam adhibet. sicut qui tardus est ad capiendum pro intentione boni. tamen studij premiũ ꝓcipit. ita qui prestitum sibi ex deo ingenium intelligentie negligit condemnatõne reus existit. quia donum quod percipit despicit ꝛ per desidiaꝫ dere linquit. Quidaꝫ vo dei iudicio donum sciẽtie qõ negligũt accipiunt. vt de rebus creditis durius puniantur. tardiores autem ideo quod scire cupiunt difficulter inueniũt. vt ꝓ maximo exercitio laboris maximũ premiũ habeant retributõis. hec ille. Item sicut dicit Prosper in libello suo de dono timoris. Quidam habentes scientiam a deo datã vt alios instruant. ne tamen alij illis assimilarẽtur in scientia scientiam suam abscondũt. Contra q̃s dicit spũssanctus Sapiẽ. vj. Ponam in lucem scientiam illius ꝛ non ꝑteribo veritatem. neq̃ cũ inuidia tabescente iter habebo. Lux em̃ sui cõmunicatione amplius clarescit. atq̃ iocundius ꝛ latius diffunditur. sed abscõsione minuit ꝛ deteriozatur. Reuera sic sapientia hominis ꝛ scientia. vnõ sicut qui lucernã datam indigentibus aut in domo habitantibus aut in tenebris ambulantibus abscõdere. certum est q̃ datori lucis iniuriosus existeret. sic certe in ꝓposito. Ad hoc em̃ deus ordinauit lucernas id est in ecclesia sua doctores. sine doctos sapientia ꝛ scientia vt non lucem sibi datam abscõdant. sed vt ipam gratis omnibus cõmunicantes luceant ꝛ aperte demonstrent. Et ideo ipe dic̃ Luxi. Nemo accendit lucernam ꝛ ponit in abscondito neq̃ sub modio. ꝑ super candelabꝝ vt qui ingrediũtur lumen videant. Item quidam habent sciẽtiam ꝛ scripturaꝝ intellectum. ꝛ tamẽ auaricie causa. ꝛ ne vanam mũdi perderent gloriam veritatem abscondũt. ꝛ scripture peruertere intellectuꝫ conãtur. De q̃bus Crisꝰ. ope. imper. omel. xlj. sup illud Mat. xxiij. Ve vobis scribe ꝛ pharisei ypocrite q̃ claditis regnum celoꝝ. Vult inquit xps hic ostendere sacerdotes iudeoꝝ omnia auaricie causa facere. qui ꝓ scripturas quidem xpi aduẽtũ cognoscebat. considerabãt aũt qm̃ si xps creditus fuisset cõsuetudo sacrificioꝝ offerendoꝝ essꝫ extinguenda. ꝛ sacrificiũ iusticie valiturũ. sicut de vtroq̃ ꝓpheta testatur dicẽs. Afferte dño gloriam ꝛ honorem. tollite hostias ꝛ introite in atria eius. tõ puersa interꝑtatione ante conspectũ populi claudebant ianuam legis. s. ꝛ ꝓphetarũ q̃ de aduentu xpi manifeste erant locuti vt a fide xpi homines separent. timentes ne forte credito xpo sacrificioꝝ oblationibus fraudarentur. Magis em̃ cupiebãt vt lege manente in vsu essent sacrificia q̃bus ipi vitabant ꝛ non deus. q̃ lege cessante sacrificia iusticie venire in vsum quibus deus delectabat ꝛ homies fideles magnificabãtur. Regnũ celoꝝ dicuntur sacre scripture. qꝛ in illis insertum est regnũ celoꝝ. Ianue eoꝝ est fidelis intellectus earũdem. Claueularij autẽ sunt sacerdotes quibus creditũ est verbum docendi ꝛ interꝑtandi scripturas. Et se. quõ claudebant sacerdotes scripturas. aliud ꝓ alio interꝑtantes. vtputa vbi dic̃ Isayas. Ipe dominꝰ veniet ꝛ sanabit vos. tunc apeientur oculi cecoꝝ ꝛ aures surdoꝝ patebunt. ꝛ lingua mutoꝝ diserta erit. hec signa erũt aduentus xpi. Cum igit dñs mutũ sanauit ꝛ surdũ. iudei puersa adinuentiõe dicebãt hic nõ eijcit demonia nisi i beelzebub principe demoniorꝝ vt auerterent populũ a fide ipius. aut certe claudebant ianuã veritatis quãdo potuerũt decretũ. vt si qui dicerent eũ filium dei eijcerẽtur extra sinagogam. sic ꝛ mõ heretici ꝛ sacerdotes claudũt ianuã veritatis. sciũt em̃ q̃ qm̃ si manifesta fuerit veritas eoꝝ ecclesia non esset. ꝛ ipi de sacerdotali dignitate venirent in humilitatẽ popularẽ. ꝛ sequitur. Quid igitur ignorans populus excusabilis erit. absit. Nam vt dicit idem Crisꝰ. eadẽ omel. pauloante. nõ poterit eis esse damnatõnis excusatio veritatis ignorantia q̃bus esset inueniẽdi facultas si fuisset querendi volũtas. nam si veritas salꝰ ꝛ vita est cognoscentiũ se magis debet q̃ri q̃ q̃rere hec Crisꝰ. Et sicut dicit bea. Greg. v. moza. ꝛ idem habet Linco. in de oculo morali. vbi sic. Veritatis inquit intelligẽtia cum q̃ritur assiduitate penetratur. Cuius rei figuraꝫ habemus Gen. xxxij. vbi legitur q̃ patriarcha iacob in itinere constitutꝰ cũ angelo vsq̃ ad ascensum auroze luctamẽ exercuit in quo luctamine neruus femoꝝ eius emarcuit. ꝛ ab hac lucta non cessauit. quousq̃ benedictõnẽ angelicam reportauit. Sup quo Linc. Exemplo inquit huius patriarche ꝛ nos in via pegrinationis nostre scripturam tanq̃ angelũ nũciũ volũtatis dñi ne debemus apprehendere. ꝛ cũ ea luctari vsq̃ ad ortũ auroze gratie. ꝛ donec noticia veritatis lucescat ꝛ oriat in mente nostra. Vñ Eccle. ij. Colluctata cum sapientia anima mea ex quo certamine marcescit neruus femoꝝ. qꝛ ex studio sapiẽne debilitat in hoie cõcupiscẽtia carnis. Vñ Hieroni. Anima inquit sapiẽtiã scripturaꝝ. ꝛ carnis vicia nõ amabis. Ex hoc etiaꝫ scolaris intellectu ꝛ affectu. quasi duobus brachijs cuꝫ sapia luctat. ꝛ ꝓ bñdictione glorificatio obtinet. vñ ꝓuerb. iiij. Possidẽ sapientiam ꝛ in omni possessione tua acq̃re prudẽ

tiam accipe illaz ⁊ exaltabit te. ⁊ glorificaberis ex ea cum eā fueris amplexatus. hec Lineo. Sz est insuper notandū q̄ aliqui habent scientie copiā ⁊ in veritatis doctrina ornatā eloquentiā. ꝫ tñ eoꝝ viciosa vita illoꝝ doctrinā efficit infructuosam. vñ Paris. in de vicijs pte. vj. tracta. de supbia. titu. de appetitu magisterij. Sicut inquit dignus irrisiõe esset qui argento vas fictile vellet ornare. ⁊ cū vellet ornare lutū sordidaret argentū. sic irrisione dignus ē qui cū malus sit tamen ad supbiam ⁊ inanem gloriā bona verba dicit. vñ ꝑuer. xxvj. Quõ si argẽto sordido ornare velis vas fictile. sic tumẽtia labia cū pessimo corde sociata. ⁊ ideo non sic ꝫ cū consilio spũssancti. Eccle. xxix. ca. Quod in manu habbes ciba ceteros. Sup quo Paris. vbi ꝓus Ea inquit i manu habemus que ope implemus. ⁊ talia debemus ꝑdicare alijs. Vñ Ecci. xxix. Confirma verbū ⁊ fideliter age cū illo. ⁊ in omni tẽpe invenies qõ necessariū ē. Sup quo Parisien. vbi ꝓus. Bona inquit opatio est verbi seminatio sive confirmatio. mala vo opatio est verbi infirmatio. Fideliter cum vbo agit qui qõ fideliter predicat credere se ostendit in hoc q̄ idem ope implet. qui vo ꝑdicat delectationē aliquā esse venenosam ⁊ toxicatam. ⁊ tamẽ candē sumit. nõ videt credere qõ ꝑdicat nec fideliter agit cū verbo. hec Parisiẽ. Et ideo bea. Grego. sup euangelia omel. xij. Cuj inquit vita despicit. restat vt eius ꝑdicatio cõtemnatur. Item Aug. in de abusionibus abusione. j. Auditores inquit doctrine dicta facere contẽnũt. cũ ꝑdicatoris opa ⁊ ꝑdicationis verba discrepare conspiciũt. nũc ꝫ fit efficax constitutis auctoritas nisi eā effectu operis coꝛdi affixerit audiẽtis. hec ille Et ideo merito Jsiõ. in de sum. bo. li. tij. ca. xxxvj. Tam doctrina inquit q̄ vita clarere debet ecclesia sticus doctor. nã doctrina sine vita arrogantez reddit. vita vo sine doctrina inutilẽ facit. sacerdotis ꝑdicatio cõfirmanda ē opibus. ita vt qõ docet vbo instruat ⁊ exemplo. Vera est em̃ illa doctrina quã viuendi sequit forma. nã nihil turpius est q̄ ꝫ si bonũ qõ quisq̄ sermone ꝑdicat explere opere negligit. tũc em̃ ꝑdicatio viliter ꝓfert qñ efficaciter adimplet vnusquisq̄ doctor ⁊ bone actionis ⁊ bone ꝑdicationis habere debet studiũ. nã alter̄ sine altero nõ facit pfectum. ꝫ ꝓcedit instus bñ agere. vt frequent bñ posset docere. sicut in nũmismate metallũ figura ⁊ pondus requrũtur. ita in omni doctore ecclesiastico quid sequat q̄d doceat ⁊ quõ viuat inq̄ritur. ꝓ qualitatē em̃ metalli doctrina. ꝓ figurā similitudo sanctoꝝ patrũ ꝓ pondus humilitas designat. Qui vo ab his tribus discrepauerit nõ metallũ bonũ ꝫ vilis terra existit. Et sequtur ca. xxxvij. eiusdem. Interdũ doctoris vicio etiam ipsa verax doctrina vilescit. ⁊ qui non vivit sicut docet ipsam quã predicat veritatem cõtemptibilem facit. Arcꝰ perversus ē lingua magistroꝝ bene docẽtiũ ⁊ male viuentiũ. ⁊ ideo quasi ex puerso arcu sagittam emittũt. dum suam prauã vitam ꝓxie lingue ictu confodiũt. Qui vo bene docet ⁊ male vivit tanq̄ es aut cymbalũ sonum facit alijs. ipe tamen si manet insensibilis qui bene docet ⁊ male vivit qõ docet bene viuentibus ꝑdest. q̄ vo male vivit seipm occidit. hec ille. Unde Crisosto. ⁊ ponitur in can. dist. xl. multi sacerdotes. Si inquit bene vixeris ⁊ bene docueris populuz instruis. si bene docueris ⁊ male vixeris tm solius damnatoꝛ eris. Nã bene viuendo ⁊ bene docendo populum instruis q̄mõ viuere debeat. bene autem dicendo ⁊ male viuendo deum instruis quomodo debeat te condemnare. hec ille. Item Parisiẽ. in de vicijs parte. vj. tractatu de superbia. titu. de appetitu magisterij. Habere inquit doctrinam bonam ⁊ vitam malam ipi habenti valde verecũdum est ⁊ erubescentia plenũ Deo etiam multum displicet ⁊ ecclesie dei multũ nocet. Primũ multipliciter potest ostendi. Et primo ex hoc q̄ ille qui bene docet ⁊ male vivit quasi defert lucernam ante se qua mundiciam suam alijs ostendit. Unde Psal. Lucerna pedibus meis verbum tuum. Item talis est quasi qui de bello fugit. sive in bello ante hostes volũtarie se prosternit. ⁊ tamen alios ad pugnandum strenue exhortatur. Item talis litteras sue ꝓxie dãnationis publicat. Unde apostolus ad Rom. ij. In quo em̃ iudicas alium teipsum condemnas. Item in libro Prosperi. Bene loqui ⁊ male vivere nihil aliud est q̄ se sua voce damnare. talis sibijpi contradicit ideo non confundant opera tua sermonem tuum ne cum in ecclesia loquaris tacitus quilibet respõdeat. Cur hoc quod dicis nõ facis. delicatus ē magister qui pleno ventre de ieiunio disputat. accusare auariciam quomodo latro potest. Sacerdotis igitur xpi mens manusq̄ concordent. bene docens ⁊ male agens opere destruit quod verbo edificat. De quo Eccle. xxxiij. Unus edificãs ⁊ vn⁹ destruẽs. quid prodest ei nisi labor. Item talis habet linguã longiorem manu quod sine dubio mõstruosum est. Unde beatus Grego. Monstruose res manus remissa est. ⁊ lingua magnilo qua. Vñ de talibus potest dici illud Gene. xxvij. Vox quidem vox Iacob est manus autez manus esau. Nõ autem habere doctrinam bonam ⁊ malam vitam multum displicet deo ostendi potest ex hoc q̄ xps maledixit ficulnee habẽti folia sine fructu. Mat. xxj. Ficulnea em̃ habens folia sine fructu predicatoꝛ est habens ornata verba sine bonis operibus. Idem patere potest ex hoc q̄ xps totiẽs maledixit scribis ⁊ phariseis habẽtibus folia sine fructu opationum. Unde beatus Augusti. in de ver. do. Nonne phariseoꝝ ⁊ scribarum signauit xps q̄sdã futuros in ecclesia sua. qui dicerent ⁊ non facerent Se autem figuravit xpus in persona moysi. etem̃ personam eius gerebat moyses. ⁊ ideo velum añ se ponebat quãdo loquebatur populo. quia q̄dam illi in lege carnalibus gaudijs ⁊ voluptatibus deditti erant ⁊ regnũ terrenũ querebant. velamen positum erat contra faciem eoꝝ ne viderent xpm in scripturis figuratum. ablato em̃ velamine. postea quando passus est dominus visa sunt secreta templi. Et ideo cum penderet xps in cruce scissum est velum templi a summo vsq̄ deorsum. Et apte dicẽ apostolus paulus. Cum autem transieris añ christum auferetur velamen. qui autem non transierit ad xpm q̄ius legat moysen tamen velamen positum est sup coꝛ eius sicut dixit apostolus cũ pre-

guranit quosdam tales futuros dominus in eccle sia sua ait. Scribe ꝛ pharisei super cathedrā moy si sedent. que dicūt facite. ꝫ que faciūt facere nolite quando illud audiūt clerici mali quod de ipis dicitur volūt peruertere. Nam audiūt quosdam puertere velle istam sententiam. nūquid si illis liceret delerent illam de enangelio. sed quia illam vel delere non possunt. puertere illam querūt. Sed adest domini gratia ꝛ misericordia. nec sinit eos ꝑ facere. quia circūsepsit veritate sua oēs suas sententias ꝛ suas liberauit. vt quisq; inde aliqd ꝓscūdere voluerit aut inducere male legendo vel interpretando. ille si cor habz quod precissum ē de scriptura. iungat scripture ꝛ legat supiora vel inferiora. ꝛ inueniat sensum quem volebat ille male interpretari. quid igitur putatis dicere istos de quib⁹ dicit. que dicūt facite. quia em fidelibus laycis dicitur. Laycus em qui vult bene viuere cū attenderit clericū malū. quid sibi dicit dominus. Que dicūt facite. q̄ autem faciūt facere nolite. Ambulem viam domini. non sequar mores istius. audiāt ab illo nō verba ipius. sed dei. sequar deū omnipotētem. sequatur ipe cupiditatem suam. quia si voluero apud deū me defendere vt dicam. Domine video male viuentē illū clericū tuū ꝛ ideo male viui nonne mihi dicturus est. Serue neq; nonne a me audieras. q̄ dicūt facite. q̄ autem faciūt nolite facere. Hec beatus Aug. in de verbis domini serm. l.

¶ Et ꝫ tum ad tertiū supra tactum. s. q hr̄e doctrinam bonā ꝛ malā vitam ecclesie multū nocet. patet ex hoc q doctrine ecclesie in eis non habent talem virtutem qualē habere deberent. Vnde beatus Grego. Magis inquit valet ad ꝓdicandum sancti amoris cōscientia ꝫ exercitati sermonis scientia. Item sermo dei contemptibilis reddit hoibus per malam vitaz ꝓdicantiū. Vñ beat⁹ Greg. sup euangelia omel. xij. Cuius vita despicit. restat vt eius ꝓdicatio contēnat. Item per talem impiū datorem veritas suspecta hominibus reddit. nam quis credet alicui qui aliquā viam assereret latronibus plenā. nec aliqnē q eam posse transire absq; spoliatione ꝛ iugulatione. si tamē post assertionez ipemet eandem viam eligeret ptransire. Item qs non haberet suspectam exhortationem insequēdi hostes sacram ab eo quē sciret hostiū volūtatē infallibiliter adimplere. Vñ Treñ. iij. Non credidērūt reges terre ꝛ vniuersi habitatores orbis q̄ ingrederent hostes ꝛ inimici portam hierusalem ꝓpter peccata ꝓpheratū eius ꝛ iniq̄tates sacerdotū eius qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum effuderūt inquā sanguinē suo malo exemplo. hec Paris. Vnde ꝛ de hmōi qui habent veritatis scientiam ꝛ doctrinam et vitam viciosam beat⁹ Bern. super Cantica. sermōe. xxxvj. ita scribit. Sicut inquit cibus indigestus qui nō habet bonā decoctionem generat humores malos et corpus corrūpit. sic multa sciētia sine doctrina. sine bonis opib⁹ reputabitur in peccatum. An nō malus humor peccatum. an non mali humores mali mores. an nō inflationes ꝛ torsiones in conscientia sustinebit. q̄ hmōi est. scz sciens bonū ꝛ non faciens. An non responsum mortis ꝛ damnationis totiens in seipso habebit quotiens in mente venerit sermo quē dixit deus. quia seruus sciens voluntatem dñi sui ꝛ non faciens plagis vapulabit multis. hec ille. Vñ Isidorus in de summo bono. libro. ij. ca. j. Ad maiorē inquit culpe cumulū ptinet nescire quēq; q̄ sequi debeat ꝛ sequi nolle quod sciat. Vnde ꝛ dominus. Seruus inquit sciens volūtatem domini sui ꝛ non faciens digna plagis vapulabit multis. Et Iacobus inquit. scienti bonū ꝛ non facienti peccatum est. simplicitas tamē ignaua vocatur sapientia. vtile est scire ꝛ bñ viuere. quod si vtrūq; non valemus melius est vt bene viuendi studiū q̄ multa sciendi sequamur. nō pertinere ad beatitudinez consequendam rerum scientiam arbitror. nec esse beatum multa scire. sed esse magnum bene viuere. Nihil ꝓdest omnē scire prudētiam mūdi cū ignorantia dei ꝛ nihil obesse scientibus deum ignorantia mūdi. perfecte autem scit qui deus ꝓtus. ꝛ ista non ꝓ se ꝫ ꝓ deo scit. nihil obesse cuiq; si p simplicitatem aliquā de elementis indigne sentiet dummō de deo vera pronūciat. nam q̄nis de incorporeis corporeisq; naturis nequeat quisq; disputare. beatum tamen illum facit vita recta cum fide. Item idem lib. iij. eiusdem ca. xlj pertinenter ad ꝓpositū ita scribit. Bonus inquit doctor est qui in humilitate seruat disciplinam. ꝛ per disciplinā non incurrit superbiam. elati aūt pastores plebes tyrannice premūt ꝛ non regūt. quicq; non dei ꝫ gloriam suaz a subditis exigunt. multi sunt qui in verbo doctrine non humiles sed arrogantes existunt. quicq; ipa recta q̄ predicant non studio correctionis. ꝫ vicio elationis annūciāt. multi sunt qui nō ex consultu edificandi sed ex timore superbiendi docent nec vt prosint. sed vt sapientes videantur docere student Item idem ca. xiij. eiusdem. quidam inquit plus meditari delectant gentilium dicta ꝓpter tumentem ꝛ ornatū sermonē q̄ scripturaꝝ sanctaꝝ ꝓpter eloquiū humile. ꝫ quid ꝓdest in mūdanis doctrinis ꝓficere. ꝛ in diuinis manescere. caduca sequi figmenta. ꝛ celestia fastidire mysteria. caūēdi sunt igitur tales libri. ꝛ ꝓpter amorē sanctaꝝ scripturarū virandi. gentiliū dicta exterius verboꝝ eloquētia nitent. interius vacua virtute sapientie manent eloquia autem sacra exterius incompta verbis apparent. intrinsecus autem misteriorum sapientia fulgent. Et sequit. Omnis secularis doctrina spumantibus verbis resonans. ac se per timorem eloquentie attollens per doctrinā simplicem ꝛ humilem x̄pianam euacuata est. sicut scriptū est. nonne deus stultā faciet sapientiā hui⁹ mūdi. fastidiosis atq; loquacibus scripture sancte minus ꝓpter sermonē simplicem placent. gentili em eloquentie cōparata videtur illis indigna. q̄ si anima hūili mysteria eius intendūt. confestim aduertūt quantum excelsa sunt q̄ in illis despiciūt. in lectione vo non verba ꝫ veritas est amanda. sepe autem repperit simplicitas veridica ꝛ composita falsitas q̄ tamen hominē suis erroribus allicit ꝛ p lingue ornamenta laqueos dulces aspergit. nihil aliud agit amor mudane scientie nisi extollere laudibus hominez hominibus. Nam quāta maiora fuerint hmōi litterature studia. tanto animus arrogantie fastu in-

flatus maiori intumescit iactãtia. Vñ ꝛ bene ꝓs. ait. Quia non cognouit litteraturam introibo ī potentias domini. Simpliciorib⁹ litteris non ẽ imponendus fucus grãmatice artis meliores enim sunt cõmunes littere. quia simpliciores ꝛ ad solaz humilitatem legentiũ pertinentes. ille vo nequio res quia ingerũt hominibus pniciosam mẽtis elationem. meliores esse grãmaticos ꝙ hereticos. hereticꝰ eñ haustum letiferi succi hominibus suadẽdo ꝛpinant. grãmaticoꝝ aũt doctrina potest ꝛ ꝓficere ad vitam si fuerit in meliores vsus assumpta. hec ille. Vnde q̃dam scire volũt eo fine tñ vt sciãt quod turpis curiositas est. ꝛ sunt qui scire volũt vt ipi sciant ꝙ turpis vanitas ẽ. Et sunt tercio q̃ scire volunt vt scientiam suam vendant p pecunia siue honoribus quod turpis questus est siue simoniaca prauitas. Sunt quoꝙ quarto qui scire volũt vt edificentur quod prudentia est. Horum eñ solus duo vltimi non inueniũtur in abusione scientie reliqui vo omnes audiãt quod dictum est per apostolum Jacobi. iij. caꝓ. Scienti bonũ ꝛ non facienti peccatũ est illi. ¶ Vnde sicut dicit in flora. Hartho. titulo de sapientia. In oñi negocio duo sunt necessaria. videlicet opus ꝛ ratio operis. q̃ ita sibi cõnexa sunt. vt alterꝝ sine altero aut inutile sit aut minus efficax. ꝙ quia multoꝝ iam addiscẽtiuz intentio est corrupta. ideo studia eoꝝ in addiscẽda inueniũtur inania. verũtamẽ melior est prudẽtia fortitudine iuxta illud Saꝓ. v. caꝓ. Melior est sapientia ꝙ vires. ꝛ vir prudens ꝙ fortis melior ẽ. quia ꝛ pondera aliquando que virib⁹ mouere nõ possumus arte leuamus. Sic igitur nimirũ est in omni studio ꝙ qui sine ordine ꝛ discretione opat. laborat quidem sed nõ ꝓficit. sed quasi aerem verberans vires in ventum fundit. Vnde aspice duos pariter ad siluam transeũtes. ꝛ hũc quidem per devia laborantem. illum vo recti itineris compendia eligentem. pari motu cursum tendũt. sed non eque ad finem itineris pueniũt. quid sacrã scripturam dixerim nisi siluam cuius sentẽtias quasi fructus quosdã dulcissimos legendo carpimus ꝛ tractando ruminamus. Qui igitur in tanta multitudine librorꝝ discendi ac legendi ordinem nõ custodit. quasi in densitate saltus oberrãs tramitem recti itineris perdit. ꝛ sic de numero efficitur. de quibus dicit apostolus. j. Thimo. iij. caꝓ. Semp addiscentes ꝛ nũqꝙ ad scientiam veritatis peruenientes. Vnde Aug. ꝛ ponitur in summa Parisiẽsis de virtutibus. parte. iij. tractatu de prudentia. caꝓ. v. Errat inquit quisq̃s veritatez se cognoscere posse putat. si adhuc nequiter viuat. Vnde Eccl. j. Cõcupisce sapientiam. serua iusticiam ꝛ dominus pbebit tibi eam. Item Eccle. xxvij. Volatilia ad sibi simile cõueniũt. ꝛ veritas ad eos q̃ operant illam reuertetur. Item Apoca. iij. ca. Collirio vnge oculos tuos vt videas. Glo. collirio oculi vt videam⁹. inungũtur cũ ad cognoscendã veri luminis claritatem intellectus nostri aciẽ medicamine bone opanis adiuuam⁹. q̃ male viuũt q̃si spurcicijs manuũ suaꝝ lumen diuine sapie a se prohibẽt. Et sequit. Cũ sapientia dei donũ sit nõ debet aliq̃s temptare rapere eam violentia studij deo irrequisito. ꝙ sicut ait apꝰs Jaco. j. Si q̃s aũt vestrũ indiget sapientia. postulet a deo q̃ dat omnibus affluenter ꝛ nõ improperat. ꝛ dabitur ei. postulet aũt in fide nihil hesitans. nam vt dicit bea. Aug. Oratione meli⁹ soluũtur dubia q̃ inquisitio aliqua. hec Parisien. Vnde ꝛ Sene. in de quatuor virtutibus. Esto inquit sapientie cupidus ac docilis. que nosti sine arrogantia impartire postulanti. ꝛ q̃ nõ nosti sine occultatione tue ignorãtie tibi postula impteri. Vñ ꝛ Parisi. in de vicijs. pte. vj. tracta. de superbia. ti. de appetitu magisterij ptinẽter ad ꝓpositũ ita scribit. Aliud ẽ inquit oculis materiã ministrare quã videant. ꝛ aliud ẽ visum conferre oculis. ad doctores forinsecos ptinet materiã administrare illis q̃ addiscunt. ꝙ ad interiorem magistrũ pertinet vt ad videndũ sensum cordis aperiat. Et sicut oculus ꝛ res obiecta non sufficiũt vt visus in actu fiat nisi oculus illuminetur. Sic pter disciplinã ꝛ forinsecum doctorẽ necessarius ẽ sol iusticie a quo intellectus illuminet. vñ ꝓuer. ij. Dñs dat sapientiam. ꝛ ex ore eius prudentia ꝛ sapientia. Item Eccleꝰ. j. Oñis sapientia a dño deo est. Item Joh. xiij. de spũsancto dicit. Ille vos docebit omnẽ veritatem Item. j. Johã. ij. Non necesse habetis vt aliq̃s doceat vos. ꝙ sicut vncto⁹ eius docet vos de omnib⁹ Glo. Nemo docenti tribuat q̃ de ore docẽtis intelligit. nisi intus sit q̃ doceat lingua doctoris exterius in vanũ laborat. nec tñ doctor faceat. ꝙ q̃ potest agat. hec Parisi. Nullus igit sibijpi doctrinaz bonã quam instrumẽtaliter docet ꝙ deo attribuat. Vñ Aug. in de doc. xp̃iana. Xp̃us inquit ẽ qui seminat. ego quid sum vix cophinus seminantis. in me ipe ponere dedignat quod velit spargere. Nolite igit attendere ad vilitatem cophini. ꝙ ad charitatem seminis ꝛ potestatem seminatoris. Itẽ idez in eodem. Xp̃us inqt est qui docet. cathedrã in celo habet. scola eius in terra est. scola vo ipius corpus eius est. Caput eñ docet membra sua. lingua loqtur pedibus suis. hec ille. Et ex istis sequitur q̃ impossibile est de pellibus caprarũ sine ouiũ sine dei cooperante gratia haurire sapiẽtiam ꝛ ideo in omni bono studio ꝛ doctrina omnino ẽ pretermittenda oratio. Vñ Aug. in de doctr. xp̃iana. Si inquit regina hester ꝓ gentis sue corporali salute locutura apud regem orauit deum vt in os eius cõgruũ prestaret sermonem. quãto magis orare debet vt tale munus accipiat q̃ pro eterna hoim salute in verbo ꝛ doctrina laborat. hec ille.

Capitulũ LXXX

Ostquã in primo notabili pcti supbie dictũ ẽ de ptinẽtib⁹ ad detestatiõem eiusdẽ pcti. ac etiã in secũdo notabili eiusdẽ pcti dictũ est de q̃tuor eius principalibus spẽbus cũ multis aliis incidẽtibus specebus sub illis q̃tuor cõtentis. Jam in isto vltimo notabili tangẽda sunt aliq̃ remedia ꝛ supbiã. ꝛ vanam gl̃iam curatiua. ¶ Pro q̃ notandũ q̃ oĩa q̃ dicta sunt in ꝑmo notabili de detestatione peccati supbie pñt etiã i efficax remediũ reduci eiusdẽ

ꝛ dictis ibidē causa brevitatis hic sunt decē remedia addenda spālia. ¶ Primū est freqns inspectio in speculū sacre scripture. Vñ apl̄us Jaco.j. scripturam sacram speculo assimilat dicens. Si qs audit or ē verbi ꝛ nō factor. hic compat viro cōsideranti vultū nativitatis sue in speculo. Sup quo arton Satis rationabiliter inqt apl̄us sacrā scripturam assimilat speculo. qm̄ sicut mulieres sponso suo placere q̄rentes aspiciūt vultū suū in speculo vt feda corrigant. ꝛ pulcra plus ornent. ita aīe fideles xpo sponso suo placere cupientes aspiciūt se frequenter in sacra scriptura. vt ea q̄ in se turpia sunt emendēt. ꝛ pulcra plus ornent. ꝫ sicut dr̄ vulgariter. Turpis naturaliter non libenter speculū intuet. ne de turpitudine sua inspecta tristet. Sic ꝛ multi in suis peccatis ꝛ in immūdiciis obstinati nō libenter speculum istud inspiciūt. ꝫ ab eius intuitu se auertūt. ꝛ ideo suas immūdicias nō attendūt. nec auferūt. Et ideo dicit dñs Hiere. ij. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. Et q̄d mirū si vilis factus sit. q̄ speculū ad sui maculas deprehendendas nō aspicit. Et ideo hoies q̄ nec vba dei libēter audiūt. nec ei⁹ facta ꝛ opa oculo cordis aspiciūt in peccatis suis tā ꝫ iumēta in suis stercoribus cōputrescūt. Speculum igit istud debem⁹ freqnter respicere. vt mentis nr̄e maculas possimus in nobis deprehendere. reprehendere ꝛ purgare. vñ Johānes de abb. vill̄. in q̄dam sermone sup p̄dictis vbis apl̄i. Sacra inqt scriptura compat speculo. q: docet q̄d sit purgandum a facie mētis. sicut speculū materiale a facie corpis. Vultus inqt nativitatis nr̄e est consideratio. s. vñ nati sumus. q̄les nati sumus. ꝛ ad q̄d nati sumus. Vñ nati sumus q̄ntū ad vilitatē materie q̄ les nati sumus q̄ntū ad fragilitatez nature. ꝛ ad q̄d nati sumus q̄ntū ad dignitatē glorie. Et oia ista cō spicimus in speculo sacre scripture. Vnō ꝛ ipa bñ compat speculo. eo q̄ sicut speculū in seipō homi totū ip̄m hoiem demonstrat. Nam vitrū vile ē in materia. fragile in substantia. ꝛ gloriosum in splēdore. Vitrū em̄ q̄ fit ex cinere signat vilitatē hūane nature. Et q: ē fragile signat fragilitatē ip̄i⁹ nature humane. Gloria aūt immortalitatis designatur in vitri splendore. Vñ ꝛ in vitro confundit error eor̄ q̄ in resurrectōem corpor̄ nō credūt. si em̄ artifex vitri ex modico cinere vitrum facit q̄ soli appositū adinstar radij solaris refulget. m̄lto magis ex modico pulvere corpus gl̄iosum restitutū vicinitati veri solis iusticie. i. xpo fulgebat vt sol. Nos igit considerātes in speculo p̄dicto vultū nativitatis nostre nō statim tradamus oblivioni. sed ex recordatōne vilitatis nr̄e originis simus humiles. ꝛ ex recordatōe fragilitatis nr̄e timidi simus. ꝛ ex recordatione future glorie simus ad virtutes exercendas cōtinue animosi. hec ille. ¶ Secundū remediū contra supbiam est cōsideratio vani laboris q̄ conatur supbus se altius ꝛ altius in dignitate ꝛ honore semp exaltare. Vñ ps. Supbia eor̄ q̄ te oderūt ascendit semp. ꝫ non obstante eor̄ conamine certū est q̄ p supbiam nunq̄ erit aliq̄s ad verū honorem vel dignitatē exaltatus. vñ Grego. ꝛ ponitur in can̄. j. q̄. vj. in scriptnris. Qui inqt sic nititur ad altiora ascendere. q̄d aliud agit nisi vt cre scendo decrescat. ꝛ ascendēdo exterius interius in profundū descendat. talis em̄ supbus assimilari potest homini q̄ vadit in rota p quam trahūtur lapides cementa ꝛ talia materialia ad alta edificia qui quantūcūq̄ in tali rota nitatur ascendere. tamē continue in eodē altitudinis gradu suo conamine non obstante existit. ꝛ si cōtingat ipm̄ rote fortiter adherendo aliq̄n elevari. immo in quanto in vna pte altius elevetur. in tanto gravius statim post prosternitur in altera. Sic spūaliter q̄ ꝑter supbiam ꝛ inanē gloriam q̄rit mūdanū honorē. q̄si p totaz volubilem nititur ascendere. ꝛ q̄nis p talem rotā aliquādo videatur elevari in honore mūdano. tñ finaliter proiiciet in ꝓfundum inferni. dicente xpo Luce. xviij. Omnis qui se exaltat humiliabit. Sup per quo dicit Lyra q̄ sicut in statera materiali vna pte deprēssa alia elevat ꝛ econverso. sic in statera divine iusticie decretum est. q̄ qui elevantur p supbiam in p̄senti deprimūtur p penam confusibilez in futuro. Quod cōsiderans diabolus semp nititur hominē exaltare p superbiā in p̄senti vt eum deprimat in futuro. Et si contingat hominē aliquod opus bonū facere laude dignum semp nititur diabolus illud destruere p inanem gloriā. In cui⁹ rei figura legit Apoca. xij. q̄ draco stetit ante mulierē q̄ paritura erat masculū vt devoraret filiū eius ꝛc. supra pte. iiij. ca. lxij. ¶ Tertiū remediū contra supbiam est q̄nādo homini offert gloria. vel contingit aliqua occasio gloriandi q̄ ipse offerat gloriā illaz summo regi glorie. sub cuius ꝓtectione ipse militat. ꝛ sine cuius auxilio nullus viator potest meritorie operari dicens. Non nobis dñe non nobis sed nomini tuo da gloriam. In cuius rei figura ꝛ exēplo legitur. ij. Reg. xij. q̄ Ioab princeps militie David pugnabat contra rabath filioꝝ amon ꝛ expugnabat vrbem regiam. misitq̄ Ioab nūcios ad David dicens. Dimicavi aduersus rabath ꝛ capiēda est vrbs. nūc aūt congrega reliquā gtem populi ꝛ obside civitatē ꝛ cape eam. ne cū a me vastata fuerit vrbs nomini meo ascribatur victoria. ¶ Quartum remediū contra supbiam est cohabitatio hūilium. Vnde ps. Cum sancto sanctus eris. cum viro innocentie innocens eris. Vnde sicut ꝛ dicitur Eccles. xiij. Qui cōmunicaverit supbo induet superbiam. sic certe q̄ cōmunicaverit humili induet humilitatem. Quod considerans Odo epūs parisiensis. de quo legit q̄ despectos ꝛ pauperes semper in mensa habuit añ se. ꝛ alios a latere. requisitus aūt quō posset hoc tolerari. Respondit q̄ q̄dā nobilis miles eū hoc docuit. s. sanctus Job dicēs. Visitans speciem tuam non peccabis. Job. v. ca. ¶ Quintum remediū contra supbiam est consideratio vanitatis gaudij mundani ꝛ laudis humane de quo beatus Bern̄. in epistola ad petrū dyaconū cardinalem. et ponit in. vj. flor. ca. x. Audeo inquit granditer cū sensero me venerari vel diligi exultare. non quidē q̄ sum. ꝫ q̄ putor esse. neq̄ em̄ tūc diligor q̄n sic diligor. ꝫ nescio quid in me. p me q̄ non sum ego. immo vt verius loquor non scio. nam certissime scio q̄ nihil. Nihil em̄ p̄culdubio est quicq̄d putatur esse ꝛ non ē. Porro cū amatur quod non ē ꝫ esse putatur. non amor vel amans. ꝫ

quod amatur nihil est ꝫ mirandū. ⁊ magis volendū est ꝙ mirandū ꝙ id quod nihil ē amari potest. Verūtamen de vniuersali vanitate inest nobis et velle laudari cum simus vituperabiles. ⁊ nolle laudare quos scimus esse laudabiles. ꝫ ⁊ hoc vanum est ꝙ per nostram vanam gloriam plerūq; ⁊ ignorantiam tacetur quod ē. ⁊ predicatur quod non ē. Quid ad ista dicemus nisi quia vani filij hominū filij hominū mendaces in stateris vt decipiāt ipsi de vanitate in idipm laudamur mendaciter. delectamur inaniter. ⁊ vani sunt qui laudant ⁊ mendaces qui laudant. alij laudantur ⁊ ficti sunt. alij laudant quod putant ⁊ falsi sunt. alij in bonū pconijs gloriātur ⁊ vani sunt. Non est quidem laudandus homo in vita sua q̄ temptatio est sup terrā. nec tō tamen laudandus non ē cum mortuus peccato vixit deo vana q̄dem laus ⁊ seductoria. q̄ laudatur peccator in desideriis anime sue. Sed non idcirco predicanda ⁊ multum laudanda sine cōmendāda non erit illius vita. qui potest dicere. Vivo autez iam nō vivo ego. ꝫ vivit in me xp̄us. cū igit laudatur homo in quo iam vivit non ipe sed xp̄s. non in sua ꝫ in christi vita laudatur. ac per hoc non laudatur contra sententiā q̄ prohibet hominē laudari in vita sua. hec hea. Bern̄. vbi supra. ¶ Sextum remedium contra superbiam sive vanam gloriā est frequens consideratio ad quā miserabilē finē peccatum illud adducit. Vnde Eccle. vij. ce. In oībus operibus tuis memorare nouissima et in eternū non peccabis. Unde ad quā miserabilem finez perducit supbia. patet ex illo Job. xx. ca. Si ascēderit vsq; ad celū supbia eius ⁊ caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinū perdetur in fine. Item Eccle. x. cap. dicitur. Cum moritur hereditabit serpentes. bestias ⁊ vermes. Item Apocalip. xviij. dicitur. Quantum glorificauit se ⁊ fuit in deliciis tātum date ei tormentum ⁊ luctum. Item Job. xxj. Exultant in lusibus tenent tympanū ⁊ cytharam. ⁊ gaudent ad sonū organi. ducūt in bonis dies suos ⁊ in puncto ad inferna descendunt. Hec considerans bea. Augusti. in de speculo humane misērie sic scribit. ¶ Tu homo inq̄t diligenter attende et aliq̄n cognosce ⁊ perge ad sepulcra mortuoꝝ ⁊ vide exemplū viuentiū. Jacēt ibi ossa ⁊ perit homo. ⁊ tū reseruat causa eius in diē iudicij. fuit ⁊ ipse similis tibi in vanitate viuens. studēs in desideriis seculi. multiplicauit agros ⁊ plantauit vineas. implens horrea sua. in apothecis multis letatus est. ⁊ abūdantia vix finē leticie dabat. pro cupiditate currebat. multas viduas ⁊ orphanos opprimebat adulteria. homicidia ⁊ furta ⁊ incendia commisit. quātos captiuauit. quantos miseros expoliauit. ⁊ secū ad inferos nihil inde detulit. ꝫ omnia consummauit. ⁊ vna hora expirauit. Reliquit diuitias quas male q̄siuit. inuenit penas quas non speravit. ecce ablata sunt omnia ab oculis eius. Vbi igit sunt oīa. vbi pompa. vbi scisma. vbi exquesita cōuiuia. vbi gemmaꝝ ambitio ⁊ argenti pōdus immēsum. vbi serui subditi. ⁊ antecedentiū turba clientiū. transierūt omnia ista ab oculis eius tacēs in sepulcro redactus ē in puluerē. abscesserūt nerui a cōpagibus suis. putak requiescere corp⁹ eius. habitat inferno anima eius. vermes ⁊ ignis cōsumūt eū. stridor dentiuz frequentat. q̄ magnus ei⁹ dolor qui vrget penitet se modo male vixisse ⁊ negligenter dixisse penitentiaz ⁊ misericordiam non amasse. diuitias multas cōgregasse ⁊ non eas egenis erogasse. circūdant eum tenebre multe. et fle⁹ nō desinet ab oculis eius. adhue expectat eum resurrectio magna. vt tradat eum peiori iudicio. ibi eū conturbabūt angeli improperantes q̄ elemosinam nō amasset. ⁊ ideo ei misericordia denegetur Gehenna ardens expectat eū quā in pauperibus cū viueret nō extinxit. ventrem eius perpetui vermes cōsument q̄ esurientem pauperē non pauit. O homo q̄ desideras regnū celoꝝ possidere quod male fecisti dū potens es emēda. duz adhuc vivis in corpe remedium acq̄re tibi priusq̄ te dies mortis p̄eniat. priusq̄ te infernus profundus rapiat. cogita semp de te ⁊ pauid⁹ esto de tuo exitu vt paratū te inueniat extrema necessitas. sicut tu ignoras quādo veniet. quia quantū diutius expectat te deus vt te corrigas. tāto grauius vindicat si de cōuersione tardius cogitas. Sed forte dicis tibi. Cū ad senectutem venero aut aliqua infirmitate detētus fuero tūc penitentiam petam. p̄misitq; mihi deus omnipotens indulgentiam quando me correxero dicens Ezech. xxxiij. Impietas impij non nocebit ei quacūq; die conuersus fuerit ab impietate sua. securus igit sum. ecce ego consentio ⁊ cognosco quia penitenti dominus spopondit veniā. peccanti tamē diem crastinū non p̄misit. Igit fm cōsiliū spūssancti Eccle. v. Non tardes cōuerti ad dīm nec differas de die in diē. subito em̄ veniet ira eius. ⁊ in tpe vindicte disperdet te. Et fm cōsiliū beati Hiero. ne gaudeamus in carnalib⁹ vbi fedit as. nec in diuitijs vbi falsitas. nec in dignitatibus vbi vanitas. nec fortis in fortitudine sua vbi debilitas nec sapiēs in sapia sua vbi stultitia. glorietur in dño q̄ gl'iatur scire ⁊ noscere hoiem seruū suū. hec ille. Et si aliquis gl'ietur de sua potentia terreat ⁊ ipm humiliet illud qō dicit Sap. vj. Potentes potenter tormenta patient. Et si aliquis glorietur de habit⁹ venustate. de vocis vo vanitate. de corporis pulcritudine. de audacitate. de prudentia. sive de aliquibus alijs donis nature. gr̄e vel fortune. cogitet q̄ teste euāgelio Mat. vj. Salomon in omni gloria sua nō fuit coopertus sicut vnus ex floribus herbarū. Quis cantat vt philomena. q̄s formosus vt rosa. audax vt leo. prudens vt formica vel serpēs. immo ⁊ vt videt hō inter ceteras creaturas ē pauperior. q̄ de alijs creaturis sibi necessaria mutuatur. vt calciamēta de corijs animalium. vestes laneas de velleribus ouiū. lineas de corticibus herbarū. sericas de stercorib⁹ vermiū. si singula diripērēt sua q̄d remaneret homi. vñ apls. j. ad Cor. iiij. Quid habes qō accepisti. Attende igit q̄ sicut dī Eccl. xxv. Pauperē supbum odit deus. ⁊ ideo si de aliq̄ p̄dictoꝝ aliquis inaniter glorietur. cogitet q̄ sicut dīc beatus Augusti. in de verbis domini sermo. xxxvij. Seculi leticia est impunita nequicia. luxurientur hoies ⁊ fornicētur. in spectaculis vngētur. ebrietate ingurgitent. turpitudine fedentur. nihil mali patiantur. ⁊ videre gaudiū seculi. ista mala que cō

memoratiuī.non castiget fames.nō belli timor.non aliquis alius timor.nō aliquis morbus.nō aduersitates aliquę.sed sint omnia in rex abundantia.in pace carnis.in securitate male mētis.ꝛ vide seculi gaudiū.sed nō cogitat deus.sicut alia est cogitatio dei.alia hominis.magne misericordie dei est nec̄tiam nō relinquere in presenti ne cogak in extremo gehenne ignib⁹ damnari.hec ille. ¶ Septimū remediū ꝓra sugbiam est frequēs mortis meditatio.de qua dictū est supra parte.iiij.ca.xxj.vbi agit de quinto remedio accidie.Dictis ibidem adiiciēdum ꝙ sicut dicit beat⁹ Greg.super euangelia ome.xxix.Ite etiam beatus Bernū.in de speculo peccatoris.In hora mortis dyabolus tanq̄ leo rugiens circumdabit peccatorē ostendendo ei omnia peccata sua.ꝛ ad adducendū eum in desperationē.nisi speciale a deo auxiliū succurrat.ꝛ cōfortamē habuerit subtilibus ꝛ cautelosis ꝛ deceptorijs argumentis sibi realiter cōcludit.Unō sicut qñ arguēs per rationem vel autoritatē deducit responsalē ad concedendū primo negata. vel ad negandū primo concessa.tunc sibi realiter cōcludit. Sic certe isto modo dyabolus in hora mortis concludet peccatori.qz facier eum negare primo cōcessa.ꝛ primo negata ꝓcedere.nā tūc cū dyabolo ostendente viderit peccator sua horribilia pcā ꝛ suas iniquas operatiōes ꝛ penas inferni quas ꝓ illis eternaliter patietur.si posset ad vitā redire presentem multa ꝓcederet se facturꝫ que viuens facere se negauit ꝛ multa se facere negaret.que primo nedum facere ꝓcesserat sed etiā ope realiter adimpleuit. Unde ꝑm sniam doctoꝝ in hora mortis dyabolus peccatori specialiter tria argumenta subtilia facier.vt realiter concludat ꝛ in desperationē deducat.Quoꝝ primum erit istud.Tu inquiet comisisti multa peccata mortalia grauia ꝛ horribilia de quib⁹ nunq̄ penituisti deus iustissimus est.ꝛ sicut nullū bonū dimittet irremuneratū.ita etiā nullum malū dimittet impunitū ꝛc.igit iusticia dei exigente oportet omnino ꝙ tu ꝓ istis peccatis puniaris.sed iam ē vltima hora vite tue ꝛ nō habes spaciū vt ꝓ eis puniaris ꝛ satisfacias in hac vita.igit oportet omnino ꝙ tu puniaris ꝓ illis in vita futura.ꝛ cū ista peccata tua sint peccata mortalia cuiusmodi in purgatorio nō puniēt saltē nisi pfessione ꝛ pritiōe previa habita. q̄ tibi defecerūt.igit oportet ꝙ punient in inferno.ꝛ cum in inferno nulla est redemptio.oportet omnino ꝙ tu et ernaliter damneris.ꝫ hic caueas de isto argumēto deceptorio.qz nō valet.Et huic isto mō respōdeas o maledicte dyabole.ego scio bñ ꝙ peccata mea multa magna ꝛ horribilia sunt sicut dicꝫ hoc negare nō possuꝫ scio eñ ꝙ deus iustissim⁹ est.ꝛ sicut nullū bonū dimittet irremuneratuꝫ.ita nullū malū dimittet impunitum.sed tū maledicte inimice ego ꝓsidero quomodo ipse misericors de⁹ cuius misericordia infinita excellit omnia peccata mūdi.dicit Ezech.xviij.ca.Nolo mortem peccatoris sed magis vt puertat ꝛ viuat.ꝛ ego nūc cōuerto me ab iniquitatibus meis ꝛ cōuerto me ad misericordiam dei.ꝛ ꝓ penitentia ꝛ satisfactione offero illud sacrificiū ꝙ sibi valde acceptabile est ꝓ peccatis.de quo loquit ꝓphēta in ps̄.dicens.Sacrificiū deo spūs contribulat⁹ cor ꝓritū ꝛ humiliatū deus nō despicies.Istud sacrificiū tam offero sibi intantum ꝙ ꝓ omnibus diuitijs que vnq̄ fuerūt in mūdo nollem.ꝙ ista peccata que mihi ostendis comisissem.nec si in mūdo viuere possez illa iterato cōmitterem.sed si ad vitam ꝓsentez redire possem omnē penitētiā mihi in hac corruptibili vita possibilem in satisfactionē ꝓ illis libenter ac gaudenter pagerem.ꝛ ideo maledicte dyabole licz ista sit vltima hora vite mee adhuc spero firmiter misericordiam a saluatore meo obtinere.cōsiderās ꝙ ipsemet ꝓ ꝓphetam dicit Ezech.xxxiij.Impietas impij nō nocebit ei quacunq̄ die ꝓuersus fuerit ab impietate sua.Et in cōfirmationē huius sicut manifeste ostendit euangeliū Lu.xxiij.ca.Latro pendēs in dextero latere christi in cruce qui in vltima hora vite sue cū vera cordis cōtritione petens misericordiā ꝓtinus audiuit xp̄m dicentē sibi.Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Ex hoc plane patet maledicte dyabole ꝙ argumentū tuū nō valet nec cōtra me ꝓcedit. ¶ Secundū argumentuz quod dyabolus faciet cōtra peccatorem in hora mortis erit istud.Deus nō est acceptator ꝓsonaꝝ sed iustus iudex reddens vnicuiq̄ ꝑm opera sua.sed vt constat ex fide scripture me qui fui glorioſissimus eius angelus in celo ꝓ vnico peccato qō ꝓmisi perpetuo damnauit.de celo expulsit ꝛ in ꝓfundū inferni ꝓiecit sed tu ꝓmisisti plura peccata immoꝝ tibi innumerabilia ꝛ eque grauia sicut peccatū meum.quapropter si te saluaret qui tot peccata ꝓmisisti.ꝛ me damnaret qui vnicū peccatū commisi.tunc in iudicio suo esset acceptor ꝓsonarum fauorabilis vni et crudelis alteri.ꝛ sic nō iustus iudex.sed hoc nullo modo pōt.quare sequit inevitabiliter ꝙ ex sua iusticia oportet te omnino damnari.sed adhuc certe istud argumentū nō valet.Et ideo merito ad illud sibi isto modo respōdeas.o maledicte dyabole ꝓcedo tibi bene ꝙ deus non est acceptor personarum sed iudex iustus reddens vnicuiq̄ iuxta opera sua concedo etiam ꝙ tu damnatus es ꝓ illo vnico peccato quod commisisti.Et concedo insuper ꝙ ego commisi insuper multa horribilia peccata absolute considerando actum peccati secundum genus eque grauia sicut peccatū ꝓ quo tu damnaris sed tū ꝓsiderando circūstantias peccatorum meoꝝ ꝛ circūstantias peccati tui ꝛ causaz.peccatū tuū vnicū grauius est q̄ omnia peccata mea nam tu qñ fecisti fuisti primo creatus ꝛ glorioſissimus angelus ꝓstitutus ꝛ in gloria positus siue gra ex pura ꝓpria malitia sine instigatōe alicui⁹ inimici peccastiꝛ ꝓtinue exꝑ peccasti tā obstinat⁹ es i malicia ꝙ poti⁹ eligis ꝓ ꝑpetuo esse i pena q̄ te submittere ꝛ miam dei postulare.ꝫ illa peccata que ego cōmisi feci ad maledictā instigationē tuā qui insidiaris mihi die ac nocte ex inueterata malicia ꝛ mudia quā mihi habes. ex hoc ꝙ ego habitarē in illo loco glorioſissimo a quo tu ꝓpter maliciā tuā cecideristi ac etiā peccata que ego ꝓmisi ad instigationē carnis mee cuius societatem declinare non valeo.ꝛ instigationem mundi qui semp est coram oculis meis.ac etiaz de istis peccatis que ego commisi cū vera cordis pritiōe submitto me domino meo cu-

tus misericordiam humiliter deprecor ⁊ exoro. cõsiderans quõ ipse naturã meã assumpsit ⁊ mortem passus est in cruce durissimã ad redimendum me ⁊ ceteros p̃te deceptos de tua potestate ad prestãdum suam misericordiã omnibus qui sibi volunt debite humiliari. ⁊ eius misericordiã hũiliter implorare. quare maledicte dyabole ego firmiter spero p̃ misericordiã dei saluari nõ obstãte multitudine peccatorũ meorũ vbi tu exigẽre tua obstinata malicia p̃ illo vnico peccato qõ cõmisisti ꝑpetuo dãnaberis. vnde Linconi. dicto. xxiij. sup illud Isa. ix. ca. Ambulantibus in tenebris lux orta est eis. Malignis aũt inquit spiritib⁹ nõ est orta lux. quia iustũ est q̃ sicut nullo impellente se p̃cipitauerunt in tenebris. sic nullo iuuante redeant ad lucẽ. sed cum sit impossibile vt sc̃z per se redeant ideo ꝑpetuis damnant tenebris sed hominib⁹ solis in vmbra peccati habitantibus orta est lux. q̃ quoniens est vt q̃ homo alio impellente cecidit in tenebras alio misericorditer iuuãte redeat ad lucẽ. hec Linco. Tercium argumentũ quod dyabolus faciet ꝓ̃ra peccatorẽs in hora mortis erit hoc. Ego inquit quondam eram glorioſissimus angelus in celo cognoscẽs archana dei. ⁊ quando steti in gratia respiciẽs in libro vite clare cognoui ⁊ vidi qui essent p̃sciti a deo. ⁊ qui p̃destinati. ⁊ inter ceteros ibi clare vidi te esse p̃scitũ a deo. sed illud quod est semel simpliciter ordinatũ a deo nõ potest mutari. dicente ipso p̃ ꝑphetam Malach. iij. Ego dominus ⁊ non mutor. Ex quo plane sequit̃ q̃ oportet te omnino damnari. Sed adhuc nõ obstante isto argumẽto nullius valoris. confortare ⁊ ne deficias sed tempestiue p̃ occurras responsionẽ tuã. ⁊ dictũ ꝑphete Habacuc. ij. Contemplabor vt videaz quid dicat mihi. ⁊ quid respondeã ad arguentẽ me. Hũ ⁊ isto modo respondeas ad p̃dictum dyaboli argumentũ. O falsissime demon hec semp fuit cõsuetudo tua cũ mendatio decipere hominẽ. nam vt testatur xp̃s Joh. viij. tu es mendax. ⁊ pater mendacij. vnõ ⁊ cũ mendacio tuo decepisti primos nostros parentes in paradiso. vt patet Gen. iij. Ac etiã cuz mendacio tuo ꝑposuisti decepisse christũ quando ostendisti ei omnia regna mũdi ⁊ gloriã eorũ dicẽs Hec omnia dabo tibi si cadens adorueris me. vt ꝓz Mat. iiij. Et ideo maledicte dyabole nõ multũ admiror. si mẽdacio tuo velles me decipere. Et falsissime demon q̃ p̃miſſum sup quo totũ argumentum fundasti sit falsuz vbi dicis q̃ q̃n stetisti in gra vidisti ⁊ scisti qui essent dãnandi ⁊ qui saluãdi. ⁊ inter ceteros vidisti me esse dãnandũ. ꝓz ex hoc q̃ q̃n stetisti in gratia tuã ꝑphã damnationẽ nõ vidisti. ⁊ a multo fortiori nõ vidisti nec cognouisti meã damnationẽ. ⁊ ideo p̃ toto tuo mẽdacio maledicto nunc̃ me in desperationẽ deduces sicut intendis. sed firmiter spero in misericordia dei mei. p̃siderãs quod ꝑpheta dicit. Deus saluos facit sperantes in se. ⁊ si isto mõ restiteris dyabolo in trib⁹ argumentis p̃dictis dyabolus sentiens se supatum vertet dorsum suũ ⁊ fugiet a te. dicẽte apl̃o Jaco. iij. ca. Resistite dyabolo ⁊ fugiet a vobis Exemplũ hui⁹ habemus Mat. iiij. vbi legit̃ q̃ postc̃ xp̃s in trib⁹ temptationib⁹ restitit dyabolo. reliquit eũ dyabolus ⁊ fugit ab eo. ⁊ angeli accesserũt ⁊ ministrabãt ei. Sic certe si bene vixeris in hac vita. ⁊ p̃ndẽter p̃venideris de rũsione tua. in hora mortis devicto ⁊ fugato a te dyabolo angeli ac etiã saluator tu⁹ accedat ad te ꝓtorandũ custodiendũ ⁊ ab omnibus inimicis tuis te defendendũ. Unde Aug. in de doctrina christiana. Nõ potest inquit male mori qui bene vixit. eo q̃ deus assistit cuilibet qui fideliter obseruat eius p̃cepta ⁊ consilia sic q̃ omnes aduersarij nõ possunt in mortis articulo ipsum deteriorãdo offendere vel terrere. hec Aug. Et ideo merito dicit Eccl. xviij. Ante iudicũ para iusticiam tibi. ⁊ anteq̃ loquaris disce. sc̃z responsionẽ tuaz ⁊c̃.

Octauũ remediũ̃ tra superbiaz est frequẽs cõsideratõ qualis homo erat ante ingressum. qualis in ingressu. qualis in p̃gressu. ⁊ qualis erit in egressu. ⁊ post egressum. De quibus omnibus dictũ est supra parte. iiij. ca. xxix. vbi agit̃ de primo pungitiuo coborante hominẽ ad flagitandũ adiutricem diuinã misericordiã. Dictis ibidem adũciendũ q̃ Ardmachanus in quodã sermone de cõceptione beate virginis. O inquit flendũ p̃conũ. sc̃l. lugendũ oraculũ. o plangendũ p̃sagium angeli exclamãtis. Ve. ve. ve habitantib⁹ terrã Apoc. viij. Ve primum habitantib⁹ terram in suo ingressu. ve secundũ habitantibus terram in suo p̃gressu. ⁊ ve tercũ habitantibus terrã in suo egressu. quã ꝑceptionez detestabilem habet ingressus. p̃gressus habet conuersationẽ culpabilem. ⁊ egressus habet dissolutionem miserabilẽ. ꝑpter que tria ait ꝑpheta Isa. xiiij. Formido foueaz laq̃us sup te q̃ habitator es terre Fouea sup te ꝑpt̃ p̃maculatõez i vtero laq̃us sup te ꝑpt̃ deceptõez i mõor formido sup te ꝑpt̃ dissolutõez i termio. hec ille. Nonũ remediũ ꝓtra superbiã est q̃ hõ dimittat ⁊ euitet rem illã per quã occasionalit̃ sibi superbia siue vana gl̃ia adheret. sc̃l. mũdanas diuitias. corporis curiosuz ornatũ. ⁊ mũdanũ honorẽ. vnde sic est de mũdanis honorib⁹ sicut de vmbra humani corporis. nam sicut si homo dorsum suuz vertens ad solem vmbram ante faciem suam habeat ⁊ assequens voluerit vmbram apprehendere in quanto velocius vmbrã assequit̃. in tãto velocius vmbra fugit ante illũ. q̃ si facẽ suã vertat ad solẽ vmbra bois ad dorsum ⁊ ad solẽ volueritꝰ approp̃inquare ⁊ vmbrã refugere. in quanto velocius ad solẽ cucurrerit. in tãto velociꝰ vmbra ipsum insequit̃. Sic spũaliter certe si quis dorsum mentis sue vertat ad solem iusticie p̃ obliuionẽ bñficiorũ dei. ⁊ facẽ. sc̃l. cordis affectionẽ ad vmbrã mũdani honoris volẽs illũ apꝑhẽdere. in q̃nto illũ apꝑhendere velocius nitit̃. in tãto in ꝑspectu dei ipm veri honorez velociꝰ ab eo fugiũt. ⁊ si ab honorib⁹ mũdanis se diuertat. ⁊ ab illis fugiẽs p̃ cordis affectionẽ currat ad deũ. in q̃nto velociꝰ fugiat mũdanos honores. in tãto i ꝑspectu dei ipm veri honores velociꝰ assequũt. In cuiꝰ rei figura legit̃ geñ. xxxix. q̃ Joseph reliqt palliũ suũ. cui dña sua libidinosa adherebat. ⁊ fugit ab ea. ⁊ ifra breue pꝰ ipm magni honores asseq̃bãt. q̃ ꝑstituꝰ est dñs totiꝰ terre egypti. Et iõ merito o honorib⁹ mũdanis intelligi p̃t illõ ecclx. Si secutꝰ fueris nõ apꝑhẽdes ⁊ nõ effugies si p̃curreris. Decimũ remediũ ꝓtra superbiaz

est considerato humilitatis christi. vnde vterq; aduentus christi contra superbiam specialiter militat Nam in primo eius aduentu venit vt medicus leniter & mansuete sanãs superbiaz humilitatis sue exemplo. Unde Grego. Propter magnũ peccatum superbie deus ad suã venit humilis incarnationem vt medicus leniter & mansuete sanans superbiaz sue humilitatis exemplo. Item idem ꝓpter magnum inquit peccatũ superbie deus humilis venit. Iste ingens morbus animaꝝ omnipotentẽ medicũ de celo deduxit & vsq; ad formã serui humiliauit contra quem elius egit & in ligno suspẽdit. & virtute tante medicine curet tumor superbie. erubescat igit homo esse superbus ꝓpter quem deus factus est hũilis. ¶ Secũdus etiã aduẽtus domini erit contra superbiam non sanandaz sed puniendã. vñ Isa. ij. ca. Dies domini exercituũ sup omnem superbum & excelsum & arrogantẽ & humiliabit. Item Malac. iiij. Ecce inquit venit dies succensa quasi caminus & omnes superbi & omnes facientes impietatẽ stipula & flamma habit eos dicit dñs dies veniens. Dies eñ ista de qua hic loquit ꝓpheta. est illa dies terribilis finalis iudicij. que erit in fine mũdi. que dies iuxta sententiam sanctoꝝ doctoꝝ & testimonia sacre scripture suspicari põt cominus appropinquare. Uñ Aug. in de questionibus veteris & noue legis. ca. cvj. Sicut inquit in sexto die a creatione mũdi deus fecit hominẽ. & in septimo die requieuit ab omni opere suo. Sic in sexto millenario a creatiõe mũdi redemit hominẽ & in septimo millenario cessabit mundus a sua successiua duratione. Sed ꝑm cronicas de septimo millenario durationis mũdi iam lapsi sunt. dc. & xxvj. anni & vltra. Et forte sicut christus nõ expectauit vsq; in finẽ sexti millenarij redimere hominẽ. sed in fine secundi centenarij redemit hominẽ. sic forte nõ expectauit vsq; ad finem septimi millenarij vt iudicet mundũ. Et hec sententia Augusti. eo maioris habet veritatis euidentiaz quo videm us signa ꝓmissa a xpo ante diem iudicij euẽtura in magna parte iam adimpleta. De quibus euangeliũ Luc. xxj. Exurget gens ꝓa gentem et regnũ aduersus regnum. & terremotꝰ magni p loca erunt & pestilentie & fames terroresq; de celo & signa magna erunt. ꝙ hec omnia videmꝰ esse adimpleta. Item Chrisost. Quando inquit sol retrahit splendorem radioꝝ suoꝝ a vallibꝰ. signũ est q; nox appropinquat. sed quãdo retrahit splendorẽ radiorum suoꝝ a cacumine montiũ & colliũ. signuz est q; nox est in ianuis sic quando ppls vulgaris sicut in tempore apl̃oruz sine in primitiua ecclesia obscurabat p peccatũ. signũ fuit q; finis mũdi velociter appropinquauit. Unde tũc dixit apls j. Joh. ij. Filioli mei nouissima hora est. Et sequit. scimus qz nouissima hora est. ꝙ nũc exquo experientia docẽte. cacumina montiũ & colliũ p que intelligunt sacerdotes & dñi temporales obscurant p peccatum vltra alios vitia euidẽtia est q; finis mũdi est ꝙñ in ianuis. Uñ in ꝑfirmationẽ hui⁹ legit. iiij. Esdre. xvij. q; Esdras quesiuit ab angelo vriel sibi misso de tempore quorundaz malorꝝ que idem angelus futura predixerat circa finem mũdi dicens. Domine ecce demõstrasti mihi signa que facies in diebꝰ nouissimis sed nõ demonstrasti mihi quo tempore ista fient. Et respondit sibi angelus de quesito certificans. Tempus inquit in quo erunt incipiet altissimus visitare seculũ tũc erit. qñ videbit in seculo munitio locoꝝ. turbatio populoꝝ. & in cõstantia ducũ. sed iam maior vt estimo est munitio locoruz q̃ ab antiquo ꝓsueuit. vt patz de campoꝝ montiũ & vallium clausuris. ac decuriosis domorũ edificijs. ac etiam iam tanta est ducũ inconstantia. i. sacerdotum & dominoꝝ temporaliũ qui duces essent ppli q; iam vt videt. verificat illud Osee. viij. Non est veritas nõ est misericordia nõ est scientia dei in terra. sed maledictũ mendaciũ homicidiũ. odium furtũ & adulteriũ inundauerũt. & sanguis sanguinez tetigit & ꝓpter hoc lugebit terra. ¶ Sed hic est notandũ q; ꝓut ad ꝓpositũ ptinet duplex est iudiciũ scz iudiciũ speciale & iudiciũ generale. Primũ erit vnicuiq; homini statim post separatiõez anime a corpore. in quo iudicio reddit deus vnicuiq; ꝑm opa sua penã vel premiũ q̃tum ad animã. qz tũc in alia tantũ & nõ in corpore recipiet quilibet ꝑm opera sua penã vel gaudiũ. Unde Eccl. xj. Facile est coram deo in die iudicij obitus retribuere vnicuiq; scõm vias suas. ¶ Secundũ iudicium erit statim post resurrectiõez generalez omniũ mortuoꝝ. de q̃ resurrectione dicit Job. v. Omnes qui in monumentis sunt audient vocem filij dei & ꝓcedent qui bona fecerũt in resurrectionẽ vite. qui vero mala in resurrectionem iudicij. In isto vero iudicio reddet deus vnicuiq; ꝑm opa sua in corpez anima plenum gaudium & eternum vel penã eternã. & vtriusq; iudicij dies est cuilibet incerta. Unde dicit xps Luce. xij. Si sciret paterfamilias qua hora fur vẽturus esset vigilaret. vtiq; & nõ sinet eum pfodi domum suam & vos estote parati qz qua hora nõ putatis filius hominis veniet. Sup quo Greg. ome. xiij. Nesciẽte inquit patrefamilias fur domũ pfodit. qz dum a sui custodia spũs dormit. improuisa mors veniens carnis nostre habitaculũ irrumpit. & eum quẽ dominus inuenerit dormientez necat. qz cum ventura damna spũs minime preuidet hũc mors ad supplicia nescientẽ rapit. furi aũt resisteret si vigilaret. qz aduentũ iudicis qui occulte animam rapit pcauẽs. & penitẽdo occurreret ne impenitẽs piret. hora ẽ vltima dñs nr̃ idcirco nobis esse voluit incognita vt sp possit esse suspecta. & vt dũ illã ꝓuidere nõ possumꝰ ad illũ sine intermissione ꝓparemur. hec ille. De q̃ incertitudie aduentꝰ scõi iudicij dic̃ xps Matth. xxiiij. De die aũt illa nemo scit neq; angelꝰ. Itẽ Act. j. Nõ ẽ vĩm nosse tpa vel momẽta q̃ pr̃ posuit in sua ptate. ¶ Ad dñi iudiciũ ꝓmiũ vocant hoies successiue scõm mũdi cursuz & mortẽ eoꝝdẽ. vñ Eccl. xxxviij. Memor esto iudicij mei sic eñ erit & tuũ. mihi heri & tibi hodie. Ad scõm vero iudiciũ oñes hoies vocẽt simul. & venient ad illud subito q̃si in ictu oculi. Uñ. j. Cho. xv. In momẽto & in ictu oculi. supple fiet resurrectio mortuoꝝ. Itẽ Luc. xvij. Sicut fulgor choruscans de sub celo. & in ea q̃ sb̃ celo sũt fulget. ita erit aduẽtus filij hois ĩ die suã & seq̃t. Et sic̃ factũ fuit i diebꝰ noe. ita erit ĩ diebꝰ filij hois. & edebãt & bibebãt. vxores ducebãt & dabãt ad nuptias vsq; in die q̃ intra

uit noe in archam ⁊ venit diluuiū ⁊ omnes pdidit Similiter sicut factū est in dieb⁹ loth. edebāt ⁊ bibebant. ⁊ miebant ⁊ vendebant plantabant. ⁊ edificabant. Qua die aūt exijt loth a sodomis dominus pluit ignē ⁊ sulphur de celo ⁊ omnes pdidit. Sm hoc erit qua die filius hominis reuelabit. Ad vtrumq; predictor⁹ iudicio⁹ vocant homines tribus citatorib⁹? Primus em̄ citator vocans homines ad primū iudiciū erit infirmitas penalis. Scōs senectus tempalis. Tercius mors inuitabilis. Primus em̄ citator minat. secundus ꝓsequitur. ⁊ tercius hominē secū ꝓducit ad iudiciū. ⁊ iste est ordo naturalis. Sed cū ordo iste aliq̄n ꝓter naturam transmutat. qz quotidiana experientia docente multi moriunt infirmitatis ac senectutis grauamine penitus inexperti. vputa iuuenes qui diuersimode occidunt. Primꝰ igit citator ad istud iudiciū speciale vocans est infirmitas penalis. scz infirmitas homini in penā peccati primi parentis inflicta. Et hec infirmitas duplex est. Quedaz em̄ ꝓmunis ꝓsequens totaz speciē humanā. ita ꝙ quilibet homo sm magis vel minus patit illā. Alia ē infirmitas quam quidā patiunt sed nō omnes.

Prima em̄ infirmitas ꝓmunis duplex est quia q̄daz est in potēcijs anime ⁊ quedā est in debilitate corporis. Infirmitas em̄ anime apparet ex hoc ꝙ non obstante naturali delectatiōe quā homo habz in ꝓtemplatione prime veritatis tanq̄ in per se ⁊ summo bono adhuc vix sufficimus in tali ꝓtēplatione q aliq̄ō rēs notabile permanere quin cor nostrum cogitatio aliqua rei mūdane vel delectatōis carnalis intrabit. ⁊ animā nostrā retraher a contēplatione diuina. sed heu nos miseros qualis infirmitas est ista in quam incidimus per peccatuz ꝙ sup delectationes carnales ⁊ stercora diuinaꝝ diu possumus cogitare. sed in deo nostro in quē anie per viam nature maximā haberent dulcedinē. nō sufficimus q tam modicū temporis spaciū nostrā memoriā retinere nisi male cogitatōes intrēt adeo nāz memoriā retrahēdo ⁊ retinēdo. iuxta illō sap. j. Peruerse cogitationes separēt a deo. Itē ex parte anime tam infirmi sumus vt nec leui cogitatiōi possumus resistere. nec verbū modicū displicens patienter sustinere quin ab illo deijciamur. Item ad modicum flatū suggestionis dyabolice igne infernali totaliter accendimur ⁊ omnia bona que fecerā⁹ amittimus. Secūda infirmitas que est cōmunis toti generi humano venit ex debilitate impenā originalis peccati primoꝝ parentuz. sicut fames. sitis. frigiditas. ⁊ multa alia. de qua infirmitate dicit Job. xiij. Homo natus de muliere. breui viuens tempore repleꝫ multis miserijs. Item ex parte corporis alie sunt infirmitates que accidunt aliquibus hominib⁹ ꝛ nō omnib⁹. sicut lepra paralisis. febris ydropisis. cecitas. pestilētia. ⁊ multe alie que ꝓter peccata ꝓpria accidunt. sicut manifeste ostendit scriptura Deut. xxviij. Verūtū deus pdictas infirmitates aliq̄n immittit bonis equaliter sicut ⁊ malis. sed bonis dat hmōi infirmitates tanq̄ pr̄ benignissim⁹ ꝓbēs filijs suis castigationē salutē vt ipsos in humilitate custodiat. vt alij ex illis exemplū patiētie accipiāt. vñ Thob. ij. legit ꝙ cuz thobias quadā die fatigatus a sepultura mortuoꝝ veniēs domū iacrasset se iuxta parietem ⁊ obdormiuisset ⁊ ex nido yrundinū dormiente illo calida stercora inciderunt sup oculos suos fieretq; cecus. hanc aūt temptationē ideo ꝓmisit dōs euenire illi vt posteris daret exemplū patientie. sicut ⁊ sancto Job. nam cū ab infantia sua sp deū timuerit ⁊ mādata eius custodierit. nō ē ꝓtristat⁹ ꝓtra deū ꝙ plaga cecitatis euenerit ei. ꝛ immobilis in dei timore permansit gratias agens deo omnib⁹ diebus vite sue. Aliq̄n etiā deus malis hominib⁹ infirmitatez immittit. ⁊ hoc duplici de causa. Prima causa. qz citius se ꝙerterēt ad timenduz deum. ⁊ ad sua dimittendū peccata. Vnde experientia docēte multi ingruente infirmitate ꝓfitent deū qui sani euz nū q̄ voluerunt cognoscere. vnde pō. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ postea accelerauerūt. Secundo deus immittit malis infirmitates ⁊ tribulationes. ad terrendū alios ne eos in suis sequantur iniquitatib⁹. Vnō legit. ij. Mach. ix. de rege antiocho quem dōs ꝓter suam superbiam in obedientiaz ⁊ tyrannidē percussit tam horribili infirmitate. ꝙ putrescentib⁹ interioribus eius vermes scaturirent de corpe eius ipso adhuc viuente. ⁊ ex fetore illius exercitus eius grauarek. ⁊ nemo poterat eū ꝓter fetoris intolerantiam portare. ⁊ cū nec ipsemet iam fetorem suū ferre posset. ita ait. Justuz est subditū esse deo. ⁊ mortalem nō pria deo sentire. Videbat aut scelestus dōm a quo non esset misericordiā cōsecuturus. Per banc em̄ vindictam qua castigauit deus hunc tyrannū caperent homines exemplum quid est hominem esse deo inobedientem. ac etiaz quando aliqua talis infirmitas accidit homini sp intelligeret ꝙ homo mortalis ⁊ necessario moriek. Ac etiam intelligeret ꝙ talis infirmitas citator dei est citans illū vt coraz summo cōpareat iudice. ⁊ q̄ uis homines aliquādo euadant istum dei citatorē hoc est ad tempus ab infirmitate fugiant ⁊ pualescant. tamen a facie dei citatoris fugere nō possunt Secōs em̄ citator vt predictū est vocās homines ad hoc iudiciuz speciale est senectus cui velit nolit homo omni die cōpellit appropinquare. Et ꝓditio illius est ꝙ semp magis ac magis homini appropinquat. ⁊ nunq̄ illud dimitret quousq; ꝓduxerit illū ad tercīū citatorem. qui mors est corporalis. cuius ꝓditio talis est. ꝙ cū hominē apprehenderit nō prece. nec precio dimittet illū. ꝛ statim sine mora in eodem statu in quo hominē inuenerit coram summo iudice deducet. sed multi sunt fatui quos apprehendit predictus scōs citator. ⁊ tamen de citatiōe eius nō timent. nec de ea pſiderāt. nō obstante ꝙ videt capita sua canescere. dorsa sua curuari. dētes cadere. oculos caligare. aures surdescere. ⁊ q̄d oīdunt ista. certe ꝙ iste secūdus citator citat eos ad iudiciū statissime veniēdū. Sz o bone iesu q̄ magni stulti sunt illi qui taz pemptorie citati sunt ad taz terribile iudicium. in quo nisi bene scierint reddere rōnem ab eis interrogatam fortissacient tam corpus q̄ animam ⁊ penam carnalez patienter eternam. ⁊ tū tam ꝓtumaces sunt ꝙ nō obstante toto isto piculo de ratiocinatōne quā dabūt coram summo iudice nihil penitus cogitāt. nec de

vllo remedio quo durissimam damnationem euadere possent si vellent prouidinant. sed omni die tã ꝯ insanissimi insensati iudicẽ suũ ad tracundiam ꝓuocant. mandata eius ptinaciter transgrediẽdo ⁊ nedum eius mãdata transgrediunt. sed ꝑut dicitur ꝓuer. ij. Letant cũ male fecerint ⁊ exultant in rebus pessimis. Et ideo deus iudex iustus videns istã impiox ptinaciã. aliqñ subito ⁊ ex improuiso mittit eis tercium citatorem. s. mortẽ. cuius conditio est ꝙ ad quemcunq; venerit in iuuentute vel in senectute ipse nemini parcit. prece vel ꝓcio. amore neq; timore. sed sine tardatõe aliqua ipsum ꝓducit ad iudiciũ. Unde Bernñ in suis meditationib⁹ ca. ij. Dum inquit homo iocundissime morat in mũdo diuq; se victuq; arbitrat. ac multa ⁊ longa tempora disponit agenda. subito rapit in mortẽ. ⁊ ex improuiso anima aufert a corpore ⁊ cuꝫ magno metu magnisq; doloꝛib⁹ a corpore separat. ⁊ cũ veniẽt angeli ⁊ assument illã ⁊ adducent eam ante ꝛibunal iudicis metuendi. Et tũc illa memorans sua opa mala ⁊ pessima que die ac nocte gessit ꝓtremiscet. ⁊ q̃reret illa fugere indutiasq; petere di. da mihi spacium vnius hore sed nimis tarde est qꝛ tunc quasi loquentia eius mala opera dicent. Tu nos egisti opera tua sumus. nõ deserem⁹ te sed recũ semp erimus. Unde de isto dicit Apo. xiij. Opera eñ illoꝛ sequunt illos. demones quoq; tũc eam multiplicib⁹ criminib⁹ accusabũt. multaq; falsa testimonia aduersus illã inuenient ꝙuis vera ad eius dãnationẽ sufficere potuerũt. demones quoq; terribili vultu eam terrebũt. ⁊ ingenti furore eã ꝓsequent ⁊ ꝓprehendent tam terribiliter ꝙ horribiliter volẽtes eaꝫ retinere. ⁊ nisi sit qui eripiat eternaliter possidere. Et sicut dicit pariꝫ. in de duplici abstinẽtia capi. de iudicio. sicut fenerator ꝓbat debitũ suuꝫ ꝑ litteras patentes quas habꝫ a debitoꝛe vel ꝑ testes Sic diabolus actoꝛẽ suum coꝛaꝫ summo iudice ꝑ opera mala scripta in libro suo que tunc omnibus apparebũt. ꝓbabit iniustos secũ esse damnandos. Ñ Apoc. xx. Judicati sunt mortui ex his q̃ scripta sunt sine erant in libris. Item Sapientie. j. Ex iniquis omnes filij qui nascunt testes sunt nequicie aduersus parentes in interrogatione sua. i. opa mala suos operarios accusabũt. Sed nõne stult⁹ esset qui citatus ad comparendũ coram iudice cõtra seipsum voluntarie testes adduceret. i. mala ei⁹ opa. ⁊ bonos testes. i. bona opa que secũ starent in via interficeret ꝑ peccctũ. hec ꝓfi ¶ Scõm vero iudiciũ generale vt supra dicit erit statim post generalem resurrectionẽ mortuoꝝ in quo iudicio oẽs homines simul coꝛaꝫ summo iudice ꝓgregabunt. Unde Joelis. iij. dicit dñs ꝑ ꝓphetam Congregabo omnes gentes ⁊ deducã eas in vallẽ Josaphat ⁊ deceptabo cũ eis. Unõ. sctũs Tho. in de veritate theolog. liõ. vij. ca. xvj. Locus inq̃rit iudicij erit in valle Josaphat. Et hoc triplici ratõne. Primo qꝛ locus iudicij debet esse cõmunis sed hierusalez est terra adiacẽs videt esse cõmunis cũ sit quasi medius locus nostre habitationis. Scõo qꝛ locus iudicij debet esse loc⁹ publicus. ꝛ locus ꝑdictus est locus famosissimus mũdi ꝓter opera nostre redẽptionis que ibi dẽ sunt gesta. Tercio ꝓpetẽs est locus ille ratione negocij. qꝛ tractandũ est in illo iudicio de operib⁹ misericoꝛdie ⁊ iusticie. mons eñ oliueti qui est iuxta vallẽ Josaphat designat misericoꝛdiam. Josaphat aũt quod interpretat iudiciũ signat iusticiam hec ille. Et ad istud iudiciũ generale vt supra dicit vocant homines trib⁹ citationibus. Prima citatio que preterita est fuit ꝑ sanctos ꝓphetas. de qua dicit Prouer. j. ca. Vocaui ⁊ renuistis. extendi manũ meam ⁊ nõ fuit qui aspiceret. despexistis omne cõsiliũ meũ. increpatõnes meas neglexistis. ego quoq; in interitu vestro ridebo. ⁊ subsanabo cũ vobis id quod timebatis aduenerit. cũ irruerit repẽtina calamitas. ⁊ interitus ꝙsi tempestas ingruerit. qñ venerit sup vos tribulatio ⁊ angustia tunc inuocabũt ⁊ nõ exaudiã. mane cõsurgent ⁊ nõ inuenient me. eo ꝙ exosam habuerunt disciplinã. timoꝛẽ domini nõ susceperũt. nec acquieuerũt cõsilio meo. sed detraxerũt coꝛrectiõi mee vniuerse. comedent igit fructus vie sue. id est fructus maledictionis ⁊ dãnationis eterne. Juxta illud Thob. xiij. ca. Maledicti qui ꝓpẽserũt ⁊ cõdemnati erunt qui blasphemauerũt te Scõa citatio fuit ꝑ apostolos ⁊ alios fideles predicatoꝛes vbi vel de q̃ Luc. xiiij. capitulo. Misit seruñ suũ hora cene dicere inuitatis vt venirẽt. qꝛ iã parata sunt omnia. Tercia citatio erit ꝑ vltimam vocẽ tubalez ⁊ hec citatio erit pemptoria. de qua dicit ysa. xxvij. ca. In die clangẽt in tuba magna ⁊ veniẽt qui perfu. de terra. Item Mat. xxiiij. ca. Mittet angelos suos cũ tuba ⁊ voce magna. Item. j. ad Choꝛinth. xv. ca. Omnes quidẽ resurgem⁹ sed nõ omnes immutabimur in momento ⁊ in ictu oculi in nouissima tuba. Item Mat. xxv. Media autẽ nocte clamoꝛ factꝰ est. ecce sponsus venit exite obuiã ei. Et sic vꝛ Job. v. Oẽs q̃ in mõumẽtis iacẽt audiẽt vocẽ filij dei. ⁊ ꝓcedẽt q̃ bona egerũt i resurrectõez vite q̃ vo mala in resurrectõem iudicij. Ilic eñ dici ꝑt ꝙ tres citatoꝛes vocãtes hoies ad iudiciũ sẽ isti. ¶ Primus est infirmitas mũdi. ⁊ sicut infirmitas hois ꝑducens eum ad mortẽ ex multis signis cognoscit̃ sic ex signis ꝓsimiliter spũaliter cognoscit infirmitas mũdi ꝓnosticãs ipm esse ꝓpe finale iudiciuꝫ Primum signum infirmitatis coꝛporalis fm medicos est. quando caloꝛ innaturalis. supabũdat in hominevel diminuit caloꝛ naturalꝫ. Spũaliter fm doctrinam apostoli omnes christiani essent quasi vnum coꝛpus. Unde. j. ad Cho. xij. Vos estis coꝛpus christi. Istius eñ coꝛpis caloꝛ naturalis esset charitas. sed ante finem mũdi iste caloꝛ erit diminutus. sicut ⁊ iam in rei veritate in signum appropinquatiõis finis mũdi diminuit. ⁊ caloꝛ innaturalis ire ⁊ malicie superabundat. De isto eñ per M. cccc. vij. annos elapsos ꝓphetauit christus dicens illud Mat. xxiiij. Quia abũdabit iniquitas refrigescet charitas mu[illegible]. Et sicut medici ꝑ tactum pulsus cognoscunt quando caloꝛ naturalꝫ in infirmo est diminutus. nam quando sentiunt pulsum esse debilem ⁊ remissum tũc per hoc sciũt naturalem calozem esse diminutũ ⁊ hominem esse infirmum. ⁊ quando perciplũt pulsuꝫ esse nimis foꝛtem. tunc medici per hoc sciunt humoꝛes in coꝛpe inuicẽ esse pugnãtes ⁊ se altrenatim consumentes

Sic spūaliter ex hoc q̄ homines iam tardi mot⁹ sunt ⁊ remissi ad charitatis opa faciendu3. signum est q̄ in eis calo⁊ charitatis diminuit. Unde Gregorius sup euangelia.omel.xxx. Dilectionis inq̄t probatio est exhibitio operis. Et sicut in infirmo in signū mortis appropinquantis humores inuicem pugnāt ⁊ alternatim se ꝓsumunt. Sic spūaliter exquo homines iam magis q̄ solebant insurgunt vnusquisq̄ ꝓtra alīū. ⁊ se alternatim ꝓsumūt ⁊ occidūt. signū est q̄ mundus est valde infirmus spūaliter ⁊ ꝑpe finem. Unde ⁊ de isto ꝓphetauit xp̄s hoc Mat.xiij.dicēs. Exurget gens ꝓtra gentē ⁊ regnū aduersus regnū. ¶ Unde ꝛualdeby super isto Apoca.xvj. Facta est ciuitas magna in tres ptes.mīre ciuitates ceciderūt. Sic inq̄t in ꝑncipio mūdi regnauit luxuria.sic i fine mūdi regnabit ira q̄ tanta erit q̄ nō solū gens ꝓtra gentē nec regnum ꝓtra regnū.sed etiā secta ꝓtra secta3 insurget in quo ꝓflictu pereunte secta machometi iudei et xp̄iani in quas tanq̄ in tres partes ciuitas huius mundi diuidet.que tamē omnes qū fiet vnum ouile per misericordiam christi reducent ad fide3 xp̄i ano⁊ quando fiet vnū ouile ⁊ vnus pas⁊or tamen durante hac tribulatiōe multe ciuitates cadent.id est multe secte partiales. Et sicut luxuria punita fuit in aqua.sic ira puniet in igne. Unde ps. Dñs in ira sua ꝓturbabit eos ⁊ deuorabit eos ignis. Et sequit in textu Apocalipsis vbi p⁹. Babilon magna venit in memoriā coꝝ deo dare ei de calice vini indignationis eius. Sup quo Aug.j.de ciuitate dei. Hierusalem inquit est ciuitas ⁊ congregatio electo⁊. Babilon vero ꝓgregatio reprobo⁊.vtraq̄ iam tradi a deo obliuioni videt. quia ⁊ boni bene agunt ⁊ tamen in ꝓsenti vita cruciant. mali vero male agunt. ⁊ tamen in ꝓsenti vita ꝓsperant. ſ tamen appropinquante fine mūdi ꝑm beatū Gre. boni quos odit mūdus leuabūt capita sua ⁊ gaudebunt.mali vero qui fuerūt amici hui⁹ mūdi videntes amicū suū perire sc3 mundū lugebūt. Tūc em̄ babilon in illa pressura veniet in memoria3 dei q⁊ tunc ꝓt dicit Apoc. xvij. Quantū glorificauit se ⁊ fuit in delicijs.tantū date ei tormentū ⁊ luctum. ¶ Scō sicut hō infirmus appropinquante morte surdescit.nec audit aliquē sibi loquentē. nō obstāte q̄ plures tūc sibi q̄ ante loquunt. Sic spū aliter in signū q̄ mūdus infirmus iam est ꝑpe finē homines mūdani surdescūt ab auditiōe verbi dei nō obstante q̄ iam in multis locis est abūdantia ⁊ ꝓdicatio verbi dei q̄ ante nostris tempori⁹ ꝓsueuit. Unde ⁊ de isto ꝓphetauit ap̄s.ij.ad Thi.iij. dicens. Erit tēpus in quo sanā doctrinā nō sustinebūt. ſ ad sua desideria coacernabat sibi magistros prurientes auri⁹.a veritate quidē auditū auertent ⁊ ad fabulas ꝓuertent. ¶ Tercio sicut statura hois infirmi morte appropinquāte inclinat versus terram.sic iam mūdus infirmus in signū appropinquationis illius finis quasi omnes homines inclinat vius terrā.i.ad cupiditatē ⁊ terrenas affectōes dicēte ꝓpheta Hiere.vij.capi. A minimo vsq̄ ad maximū omnes auariciam sequunt. ¶ Quarto sic homo infirmus morte appropinquāte fetet ⁊ incipit corrūpi.sic iam mūdus infirmus in signū appropinquatōis finis illius quasi totū gen⁹ humanum feret ⁊ corrumpit in peccatis.ſ.gula ⁊ luxuria ⁊ quasi omni genere vitio⁊. Unde iam de illis verificat illud ps̄. Corrupti sunt ⁊ abhominabiles facti sunt. ¶ Quinto sicut in homine infirmo morte appropinquante macule nigre erumpūt ⁊ manifeste apparet.sic certe iam in mundo infirmo signū appropinquatōnis finis illius quasi in omnibus hominib⁹ mūdanis nigre macule quasi omnium gene⁊ vitio⁊ erumpūt. ⁊ tam manifeste apparent q̄ vix est aliquis qui erubescit de suis peccatis.sed potius gaudēt peccata sua publicare ⁊ manifeste defendere intantū q̄ iam vt videt sic est in falsos christianos.sicut quondā erat inter impijssimos sodomitas.de quibus Aug.in de verbis dñi sermone.x. Tanta inquit ibi nephandissime turpitudinis ꝓsuetudo erat.vt iam nequicia reputata esset iusticia.⁊ ꝓhibito⁊ potius reprehenderet ꝑ factor.hec ille. Et ex istis patet q̄ genus humanū infirmat vsq̄ ad mortem.⁊ hec infirmitas mūdi est primus citato⁊ vocāns homines ad iudiciū generale. ¶ Scōs citato⁊ vocans homines ad iudiciu3 generale est senect⁹ mundi que cognoscet ꝑ aliqua terribilia signa que ante diē eueniēt extremi iudicij.de quib⁹ loquit beatus Hieronimus.qui dicit se annalibus hebreo⁊ repisse quindecim signa terribilia que diez p̄cedent iudiciū. Prima em̄ die eriget se mare quindecim cubitos stās sup altitudinē montiū in loco suo quasi murus. Scōa die descēdet ita q̄ vix videri poterit. Tercia die pisces ⁊ marine belue apparentes sup mare.dabūt rugitus vsq̄ ad celū. Quarta die ardebit mare ⁊ aqua. Quinta die herbe ⁊ arbores dabūt rorē sanguineū. Sexta die ruent edificia. Septima die petre adinuicē collident. Octaua die erit generalis terre mot⁹ q̄ tan⁹ erit vt dicit q̄ nullus homo vel anial stare poterit.sed ad solū omnia ꝓsternent. Nona die equaliter tota terra ⁊ omnes mōtes ⁊ colles in puluerē redigent. Decima die exibūt hoies de cauernis et ibūt velut amētes nec potuerūt ad inuicē mutuo loq̄. Undecima die surgent ossa mortuo⁊ ⁊ stabūt supra sepulcra sua. oia em̄ sepulcra mortuo⁊ tunc aperient. vt mortui exire valeāt. Duodecima die stelle cadēt de celo⁊ in hac em̄ duodecima die oia animalia venient ad campos rugētia cibos nō gustātia neq̄ bibētia. Decimatercia die morient oēs hoies tūc in vita repti vt ⁊ cū mortuis resurgāt. Decimaquarta die fiet nouū celū ⁊ terra ⁊ congregabūtur mortui coꝝ iudice ꝑm quantitatē suo⁊ meritorum vel demerito⁊ gaudiū vel penā recepturi eternaliter. Sz vix ista signa veniēt tūc ꝓtinuo an interpellatim nō inuenit Hiero. determinatū. hec in flo⁊ Barth.titu.de die iudicij. ¶ Tercius citato⁊ vocans hoies ad iudiciū generale erit vox tubalis facta ab angelis q̄ vniuersū mūdū ⁊ hec citatō erit pemptoria de q̄ dictū est supra. Et nota q̄ iudiciu3 istud valde timendū ē ⁊ hoc mīltiplici de cā. ¶ Primo quia iudiciū istud erit multū horribile. Unde sanctus Thomas in de veritate theologie.li. vij. c. xvj. Judicium inquit vltimū erit horribile ex oī parte.q⁊ supra erit iudex offensus reprobis iratus subtus horrendū chaos inferni patēs. intus ꝓcia

remordens exterius mūdus ardens. a dextris pec cata accusantia. a sinistris infinita demonia terren tia. z circa illos erūt boni angeli ꝓpellētes ad in fernū. ibidem erunt omnes sancti sententiam iudi cis approbantes et omnes mali cū bonis peccata damnādorū cognoscentes. Hec ille. Et ideo meri to ꝓphera impios peccatores sic alloquit Isa. xiij. Vlulate. qz ꝓpe est dies dñi. Et sequit. Ecce dies dñi veniet crudelis z indignatiōis plenus. z ire fu roꝛisq; ad ponendū terrā in solitudinez z peccato res eius de ea quonīā stelle celi z splen doꝛ eaꝛ nō expandent lumē suū. obtenebratus est sol in ortu suo. z luna nō splendebit in lumine suo z visitabo sup orbis mala z contra impios iniqui tatē eorū. z quiescere facā superbiā infidelium z arro gantiam fortium humiliabo. Et sequit. sup hoc ce lum turbabo. z mouebit terra de loco suo ꝓpter in dignationē dñi exercituū. z ꝓpter diem ire furoꝛis eius. ¶ Scōa timendū est istud iudiciuz quia erit inenitabile. Unō. ij. ad Cho. v. Omnes nos mani festari oportet ante tribunal christi vt referat vnus quisq; ꝓpria sui coꝛporis ꝓut gessit sine bonū sive malum. z istud valde timerent clerici z maxime p bri ecclesie. Nam vbi quilibet in illo iudicio red det rationē ꝓ seipso. sacerdotes z prelati ꝓ suis sb ditis omnib⁹ reddent rationē. vt Sap. vj. dicit iu diciū durissimū his qui pesunt fiet. nō solū durū z durius sed durissimū. nam vt dicit pis. sup euangelia sermo. cxij. exiget ab eis ratio de talēto acce pto. Itē de bonis temporalib⁹ quoꝛ dispēsatores fuerunt. Item de animab⁹ quas in custodia habu erunt. sed multū timendū est illis istud iudiciū cōtum ad primū. vt ptz ex verbis Gregoꝛij. dicentis. Sunt nōnulli qui magnis vt diximus munerib⁹ sunt ditati. dū solius ꝓemplationis studijs inarde scunt patere vtilitati ꝓmoꝛ in ꝑdicationē refu giūt. de quo si districte iudicenē. ex tantis ꝓculdu bio rei sunt quantis ad publicū venientis prodesse potuerūt. Item Grego. Quod inquit lucrū deo fe cerim⁹ nos qui cū talento ad negociationē missi su mus. etenim ille nobis dicit. Negociamini duz ve nio. ecce venit ecce ō negocio nostro lucrū requirit quale lucrū de negociatione nostra mōstrauimus ecce in maiestate terribili inter angeloꝛ z archan geloꝛ choꝛos videbit in illo examine electoꝛ om nium z reproboꝛ multitudo deducet. z quid vnus quisq; sit operatus ostendet ibi. Petrus cuz iudea ꝓuersa quā post se trarit apparebit. Ibi paulus vt ita dixerim q̄si totū mundū ducēs apparebit. Ibi andreas post se achayam Johannes asiam Tho mas indiam in cōspectu iudicis sui cōuersam du cent. Cū igit tot pastoꝛes cū gregibus suis ante ei ni pastoris oculos venerint. Quid nos miseri di cturi sumus qui ad dñm nr̄m post negociū vacuū venientes? sed si forte quis dicat. Ibij. z abscondi pecuniā meā in terra. dicet de illo. Seruū inutilez ꝓjcite in tenebras exteꝛiores vbi erit fletus z stri doꝛ dentiū Mat. xxv. ca. Item multū timendum est iudiciū istud prelatis cōtum ad dispensationez bonoꝛ temporaliū. Si enim de omni verbo oci oso quod locuti fuerint homines reddent rationē vt dicit christus Mat. xij. Item de cogitationib⁹ fm beatū Greg. z de momento temporis fm bea tum Bern. indubitanter ratio exiget de bonis tē poꝛalibus qualiter fuerūt expensa. Et cū dicat be. Hiero. Quicquid habent clerici pauperum est. Item Bern. Facultates ecclesiaꝛ patrimonia sunt pau perū. z sacrilega eis crudelitate surripit. quicquid sibi ministri z dispensatoꝛes nō vtiq; domini z pos sessoꝛes vltra victuz z vestitū accipiunt. Quid igit facient qui bona pauperum male expendunt. nam si dominus cū tanta ira dicturus est. Esuriui z non dediſti mihi manducare Matt. xxv. cū quanta ira dicturus est. Esuriui z cibū meū abstuliſtis. multū timendū est etiam eis qui temporalia accipiūt ab eis quibus spūalia nō ꝓferunt. Indignus em̄ lacte z lana cōuincit qui non pascit gregem. Unde Au gust. pensemus inquit cuius dānationis sit sine la boꝛe hic percipere mercedem laboꝛis. Item Gre. sup euangelia omel. xvij. pensandū est inquit quā te damnationis sit precia pcōꝛuz accipere. z nihil cōtra peccata ꝑdicando dicere. Item Bern. de tali bus. veniet inquit ante tribunal christi vbi audiet pupilloꝛ accusano grauis. allegatio dura quoꝛ vi xerunt stipendijs nec diluerūt peccata. Item quā tum ad rectū valde timendū est prelatis istud iu dicium. Amatoꝛ enim animaꝛ bene volet sibi rō nem reddi de illis. unde Sap. xj. Omnia tua sunt qui animas amas. Item ꝓuer. xvj. Spūum pon derator est dominus. sed tū modo anime vilipen duntur. unde Hiere. xij. conculcauerunt ꝓtem me am. Item Bern. Cadit asina z est qui subleuet. sed perit anima z non est qui curet. sed tū sicut dicitur Hiere. xxxiij. Adhuc transibunt gentes ad manū numerātis. Unde in die iudicij exiget dñs rationē ab omni pastoꝛe dicens illud cuilibz illoꝛ. Hiere. xiij. Ubi est grex qui datus est tibi. hec parik. Itē idem super epistolas sermo. lxv. Si inquit homo sciens se culpabilem esse vnius criminis multum timeret ad reddendū inde rationē venire ad iudi cium alicuius principis quāto magis timere po test qui totz tantoꝛ criminū scit se esse culpabilem apud tam districtū iudicem ad reddendū rationez venire. Unde inquit legit de quodam rege qui me moꝛ maloꝛ suoꝛ z diuini iudicij. gaudere non po tuit. Qui interrogatus sup hoc a quodā fratre suo noluit em̄ statim causam ostendere. sed ꝓius mi sit buccinatoꝛes suos ante portaz fratris sui. quod fm ꝓsuetudinē illius regni erat certū signū moꝛtis deinde cum frater regis captus est. ad regem du ctus z non modicum timeret. sed valde tristis esset quesiuit rex ab eo quare non gauderet. qui respon dit ei. quō in tali statu gaudere possem. indicauit si bi rex causam tristicie sue. Si em̄ ille tantuz time bat qui sciebat regem esse fratrem suū z amicuz. z in nullo sciebat se esse penes regē culpabilē. q̄ solū audiuit signa regie offensionis. merito timere pōt qui in tot z tantis criminib⁹ scit se culpabilē apud dñm maiestatis. Et ideo merito btūs Greg. super euangelia omel. xxvj. Vitaz inquit vestrā fratres charissimi mozesq; ꝓponite. is qui mitis resurrexit ex moꝛte cū districtꝰ in iudicio veniet ꝓuidete. cer te in die tremenda examinis sui cū angelis. cū ar changelis. cū thꝛonis z dominationib⁹. cū ꝓncipi

bus ⁊ potestatib⁹ apparebit celis ⁊ terris ardentibus. cūctis vicz elemētis ⁊ in sui obsequiū terroꝛe ꝓmotis. Hunc igit̄ tanti pauoꝛis iudicē ante mentis vestre oculos ponite. hūc ventuꝝ timere. vt hūc cū venerit nō timidi sed securi videatis. timendus est ne timeat. terroꝛ eius nos ad vsum bone opatōnis exerceat metus illius vitā nostraz a prauitate ꝓpescat hec Greg. Itē bea. berñ. in de speculo hūane miserie ꝑtinenter ad ꝓpositū ita scribit. O inq̄t anima sterilis. quid agis. quid dormitas. o anima peccatrix dies iudicij venit. iuxta est dies ꝑditōis magnus ⁊ velox nimis in qua erit dominus iudex iusticie ⁊ dyabolus accusatoꝛ malicie. dies illa dies tribulationis ⁊ miserie. dies suspirij ⁊ angustie. qui nō tremit ad tantū iudiciū venire nō dormit ꝙ moꝛtuus est. ⁊ sequit̄ O q̄ felices erunt qui ibi illā vocem dñi audire meruerint. Venite benedicti patris mei ꝓcipite patū vobis regnū ab oꝛigine mūdi. Et q̄ infelices erūt quib⁹ dicet. Ite maledicti in ignē eternū qui ꝑatus est dyabolo ⁊ angelis eius. Elige homo dum viuis aut ꝑpetualiter viuere cū angel̄ aut sine fine cruciari cū impijs. talem vis laboꝛez sempiternā penā talem felicitatē an sempiternaz vitam. minat̄ dyabolus sempiternā penā. ꝓmittit deus sepiternā requiē. elige tibi qō vis. Due quippe habitationes sunt. vna in igne eterno. altera in regno eterno. elige modo dū tps est vbi velis habitare. cogita quō timeres si tibi hodie diceret̄ q̄ aliquis iudex magnus secularis vellet te in crastinū viuum exurere. Et his auditis si esset tibi vni⁹ diei spaciū libez quantū faceres. quōz per quot discurreres media q̄ humilis ⁊ lugubris oberrares. non ne effunderes omnē pecuniā tuā in eos quoꝝ intercessione euadere te crederes. nōne omnia que possideres ꝓ redemptione anime tue dares. qō ⁊ si aliquid te retardaret ⁊ impedire te temptaret. nonne diceres pereant omnia ꝓ salute mea. nec quicq̄d remaneat tm̄ sufficiat mihi q̄ ego viuā. hoc quare faceres. certe qz inde non dubitares. hinc aūt dubitas. O miser magis credis hoi q̄ deo q̄ fecit hominē. dicit tibi iudex terrenus ⁊ credis. deus ꝑ ꝓphetam minat̄ ⁊ dubitas. times seculi errozes ⁊ nō times inferni dolores. quecūq̄ ibi mittoꝛa duriora sunt q̄ que seculo isto formidas. ⁊ tuipe ꝓpria te male viuis vt mittaris in ignē eternū quō es passur⁹ totus in gehennā mitti. qui mō nec vnū digitū momento in igne pati poteris. ve qui lugenda imposterum ridendo putauerit ⁊ quib⁹ hec ꝓius experienda sunt q̄ credenda. hec aug. qz nō dubiū si q̄s cogitaret cognosceret ⁊ firmiter crederet. que qualia ⁊ quanta sunt toꝛmēta infernalia ꝑ impijs p⁹ diem iudicij eternaliter ordinata refrenaret se a suis carnalib⁹ desideriis ⁊ peccatis. Unde Linco. dicto. cxxxvij. Quis inquit nō refrenat suas ꝓcupiscētias si intime meditet̄ stagnū sulphuris ardētis ꝑ peccatoꝛib⁹ ꝓparatum. ac ignis eius fetidissim⁹ vrentissim⁹ ⁊ inextinguibilis. qz nec extinguet̄ nec extinguet. sed quos semel recipiet nō extinguēs ꝙ eternaliter exuret. hec linco. Sz non dubiū in die iudicij erit patens stagnū infernale igne ardēte sulphure ⁊ omni genere penaꝝ plenū quod tam latū ⁊ spaciosum erit q̄ simul recipiet ⁊ absoꝛbebit omnes demones ⁊ impios ꝓcoꝛes dānandos. ⁊ taz ꝑ fundū erit q̄ ꝑfunditas illius ꝓtingit vsq̄ ad infernum. Sz fm Januē. in suo catholicon gte. v. ab sup ficie tre vsq̄ ad ifernū sūt miliaria tria milia duceta. xlv. Sz ben q̄ horrēdum erit impijs in die iudicij a ꝓsentia dei angeloꝝ ⁊ omniū sanctoꝝ separari ⁊ cū demonib⁹ in tam ꝓfundum chaos inferni in ignē ꝓcipitari eternū. ¶ Tercio timendū est istud iudiciū qz erit intolerabile. Unde Aug. Latere ibi erit impossibile apparere intolerabile. Dñ ⁊ tunc verificabit̄ illud Apoc. vj. Reges terre ⁊ ꝓncipes ⁊ tribuni ⁊ diuites ⁊ fortes. ⁊ omnis seru⁹ ⁊ liber absconderūt. i. abscōdere se vellēt si possent in spelunc̄is ⁊ in petris montiū ⁊ dicūt. i. dicent montibus ⁊ petris. Cadite sup nos ⁊ abscōdite nos a facie sedētis sup thronū ⁊ ab ira agni qm̄ venit dies magn⁹ ire impioꝝ ⁊ quis pōt stare. Certe ad hoc respōdet salomon. Sap. v. dicēs. Tūc stabūt iusti in magna ꝑstantia. Unō ⁊ Ysero. epist. xxxiij. Christo inquit venīte ad iudiciū reges mūdi palpitabūt. ibi plato cum suis discipulis ⁊ argumēta aristotilis nihil tunc ꝓderūt. ibi rusticanus ⁊ paup exultabūt. hec ille. Unō Isa. xxj. dixit custos venit man ⁊ nox. Spūaliter custos iste christus est. de quo psal. Nisi dñs custodierit ciuitatē frustra vigilat qui custodit eā. Dic em̄ custos iste venit mane ⁊ nox. i. dies iudicij qñ incipiet mane diei lucis eterne q̄tū ad electos. ⁊ tunc incipiat nox tenebrosit̄atis eterne q̄tū ad reprobos. Unō psal. Ad vesperū demorabit̄ fletus. ⁊ ad matutinū leticia. Et bene dicit̄ ad vesperū demorabit̄ fletus ⁊c. qz sicut vesperū reproboꝝ fletu ꝑpetuo rpelebit̄ ⁊ tristicia. ita matutinū electoꝝ eterno gaudio ⁊ leticia ꝑfruet̄. Et ideo merito brūs Grego. sup euang. omet̄. xxxix. Si qua inquit est ꝑsentis tēporis leticia. ita agēda est vt nunq̄ amaritudo sequētis iudicij recedat a memoria. quatin⁹ dum mens pauida extreme vltionis transfigitur timoꝛe. q̄tum nunc ꝓsens letitia tantum ꝓsit ira subsequēs temperet̄. Hic nanq̄ scriptum est. Beatus homo qui est semꝑ pauidus. qui vero mētis est dure coꝛruet in malum. hec Grego. ¶ Quarto timēdum est iudicium vltimum. qz erit inopinabile. nam aduētus illius iudicij cuilibz viatoꝛi est incognitus ⁊ incertus. vt dictum est paulo ante. Itē apostolus. j. petri. vltimo. Aduenīet dies dñi vt fur in qua celi magno impetu transiēt. elemēta vero ignis caloꝛe soluuntur. ⁊ terra aut̄ que in ipa sunt exurēt̄ur. De isto enim igne loquitur petrus lumbardus. iiij. sentētiarum dis. xlvij. capi. vj. dicēs. q̄ tantum ascēdet ignis in iudicio quantum ascēderunt aq̄ in generali diluuio. Itē Augu. in speculo humane miserie. quantum inquit spaciuz aeris occupauit aqua in diluuio q̄. xv. cubitis altioꝝ fuit super oēs montes quos operuerat. vt patz Gen. vij. Tantuz spacium occupabit ignis in die iudicij in quo ꝓbabunt̄ ⁊ purgabuntur electi sicut aurum in fornace ⁊ probati ⁊ purgati ascēdāt ad dominū Sz qui habuerunt grauia pcā sicut ferrum ve plumbum liquescēt. ꝙ tamē non deficiēt ꝙ magno pondere peccatoꝝ grauati in ipso finaliter descendent in infernū. ¶ Figurā huius ignis vidit ꝛctus Furseus ꝓfessoꝛ q̄vt dicit beda in de gestis angloꝝ

lib.iij.ca.xviij.raptus in spū.z qui cum p angelos in altū esset elatus iussus est ab angelis qui eū ducebant respicere deorsum in mundū.at ille in inferiora vltimū deflectēs vidit quasi vallē tenebrosaz subtus se.viditq; quatuor ignes in aere nō multo ab invicē spacio distantes z interrogās angelos q̄ essent hi ignes.qui dixerūt hos esse ignes qui mūdum succēdentes essent ꝓsumpturi. z vnū dixerūt esse mendacij in quo comburent falsi xpiani. q̄ in baptismo abrenunciare sathane z oibus pompis eius ꝓmiserūt.ꝫ b minime impleuerūt. ¶ Scōm dixerūt esse ignē cupiditatis in quo comburentur auari qui mūdi diuitias celestibus in amore ꝓponunt. Vñ Jaco.v. Agite nunc diuites plorate vlulantes in miserijs q̄ aduenīēt vobis.diuitie vre putrefacte sunt z vestimenta vestra a tineis comesta sunt.aurū z argentū vrm eruginauit.z erugo eorū erit vobis in testimoniū z manducabit carnes vras sicut ignis thesaurisastis vobis irā dei in nouissimis diebus. ¶ Terciū ignem dixerūt esse ignē dissentionis in quo cōburent tales qui animas ꝓximorū p detractionē scandalū z obloquiū turbare nō formidant. ¶ Quartū dixerunt esse ignē impietatis in quo cōburent voluptuosi diuites qui sine impietate infirmiores spoliarez eis fraudē facere ꝓ nihilo habuerūt. Vnde dives de quo legitur Luce.xvj.ca. Mortuus est dives z sepultus in inferno.z cruciatus flama ignis infernalis.qz nō dedit paupi lazaro micā panis. Sup quo Aug⁹. Si inquit in inferno cōburit q̄ nō dedit ꝓria.q̄to magis qui rapuit aliena. Jstos em̄ quatuor ignes vidit iste sanctus crescētes paulatim vsq; adinuicez se extendētes atq; in immēsam adunatos flamā sibi appropinquantes qui ptimescēs angelo dixit. Dñe ecce ignis mihi appropinquat.at ille. Nō inquit nō accendisti non ardebit in te.nam inquit.z si terribilis rogus iste z grandis esse videt.tñ iuxta merita operū singulos examinabit. qz vnuscuiusq; cupiditas in hoc igne ardebit.sicut em̄ quis arder in corpe p illicitā voluptatez.ita solutus a corpore ardebit p debitam penam correspondentem. De isto em̄ igne loquit sanctus Tho.in de verita. theologie.lib.vij.c.xiij.dicēs. Ignis ꝓcedet faciē iudicis maximus.qz virtute diuine potentie nō solum ignis qui est in sna spera sed etiā oēs ignes q̄ in terra z sup terram sunt cōgregabunt z cōuertēt ad mūdi cōflagrationē. Ille aūt ignis habebit effectum opationē z effectū quatuor ignū.scz ignis infernalis reprobos puniēdo.ignis purgatorij bonos a venialibus peccatis purgando.z ignis terrestris vegetabilia z sensibilia cōsumendo z corpora hoim impiorū incinerādo.z ignis elementorū elementa subtiliando et innouando. De isto est igne loquit scriptura Deut.xxxij.c.dicens. Ignis succēsus ē in furore meo z ardebit vsq; ad inferni nouissima.devorabitq; terrā cum germine suo z mōtium fundamēta comburet. Item Jsaie vlti.c. Ecce dñs in igne veniet.z quasi turbo quadrige eius reddet in indignatione furorē suū z increpationez suam in flama ignis.qz in igne dñs diiudicabit et in gladio suo ad omnē carnē.z multiplicabunt interfecti a dño qui sanctificabant z mūdos se putabant. Vnde Gregorius in moral. Non solum in quit mala que cōmisimus sed etiam ipsa si qua in nobis bene gesta sūt timeamus.qz sepe in diuino iudicio culpa esse deprehendit.qō virtus aī nostrū iudicium putat.z vnde expectat pia merces operis inde supplicium iuste cōsequit vltionis. Hec Greg. ¶ Quinto timendū est iudiciū vltimū qz erit inexorabile.nā vt dicit parif.in de vitijs pte iij.Et si beata virgo z oēs sancti z angeli i celo rogarēt tunc p aliquo iniusto iudex eos nō audiret. qz vt dr Proverb.vj. Furor viri non parcet in die vindicte.nec acquiescet cuiuscq; precibus.nec suscipiet p redemptione dona plurima. Nō considerās beatus Aug.in epla ad Julianū comitem sic scribit. Expectat inquit dies iudicij in quo aderit ille equissimus iudex qui nullius potentis psonā accipiet.cuius palacium auro z argento nullus eps nec abbas nec comes corrūpe poterit Astabūt oēs anime vt referat vnaquecq; ām q̄ corpore gessit sive bonum sive malū.psto em̄ erit aduersarius diabolus.recitabūt verba pfessionis nostre.z obijciet nobis in facie quicquid male fecimus. z in qua die peccauimus.z in quo loco z quid boni operis tunc tpis facere deberemus.z si tales inuenti fuerimus exultabit ille aduersarius in conspectu pissimi iudicis supiozē se esse nobis declamans.agēsq; talem causam apud talem iudicem. Habet em̄ tunc dicere ipse diabolus. Equissime iudex iudica istum meū esse ob culpam.qui tuus voluit esse p gratiam.tuus p naturam est sed meus p miseriaz tuus est ob passionē.sed meus ob suasionē.tibi inobediens.sed mihi obediēs.a te accepit immortalitatis stolam.ꝫ a me hanc pannosam qua iam indutus est tunicā.tuam vestē amisit.z cum mea veste huc aduenit.quid apud eum impudicia faciebat.quid in temperātia.quid auaricia.quid superbia.quid cetera mēbra.dimisit te.confugiū fecit ad me.equissime iudex qz iusticia z iudiciū pparatio sedis tue.iudica istum meū z mecū esse damnādū qz hec omnia q̄ huc attulit mea esse cognosco.meus esse voluit.z mea cōcupiuit vt mecū puniri debet. Heu heu frat charissime.poterit ne talis aperire os.qui taliter ibi inueniet vt iuste cum diabolo deputet. Hec Aug. ¶ Sexto timendū est iudicium vltimū qz erit erubescibile. Vnde apls Roma.vj.Quem fructū habuistis in illis.s.peccatis ꝓteritis in quibus nunc erubescitis.q.d.nullū.sic certe de illis peccatis i quibus nūc habetis vanā delectationē in die iudicij nullū fructū recipietis. sed maximā erubescentiā.qz tunc peccata impiorum omnibus creaturis mundi manifesta erunt. vnde Mau.iij.Ecce ego ad te dicit dñs exercituū z revelabo pudenda tua in facie tua.z ostēdam gētibus nuditatē tuam.z regnis ignominiā tuam.z ꝓjciam sup te abhominationes tuas. Unde tunc sicut dicit Jsa.xxiiij.Erubescet luna z confundet sol cum regnauerit dñs exercituū in monte syon. Sup quo Aug⁹. Merorem inquit finalis iudicij per tormenta pereuntiuz.nec sol nec astra respicere poterunt.retrahent em̄ splendorē suū non vt clementiora sint iudicia.sed vt quelibet creaturarum in aliorum vindicta de sui iudicio ptimescat.

hec ille. Si em aliquis quereret ab aliquo impio seruiente dyabolo an esset seruus diaboli in vsura luxuria. furto. adulterio. ⁊ hmõi. Et licet talis esset tñ erubesceret hoc fateri. Sed quanto magis erubescet in die iudicij qñ coram deo. angelis. omnibus sanctis. ⁊ omnibus creaturis mundi opa sua manifestissime ostendent ipm esse seruũ dyaboli. Et ideo dicit ps. Erubescant impij ⁊ deducant in infernũ. ¶ Septimo timendũ est iudiciũ vltimũ. qz tunc iudex qui nunc clemens ⁊ patiens est ⁊ pstabilis sup malicijs. tũc erit austerꝰ terribilis ⁊ feruore plenus siue furore plenus ad reddendum suis hostibus vltionẽ. Vnde Greg. sup euãgelia ome. xij. Deus inquit despicit ⁊ expectat. ꝓtemni se videt ⁊ reuocat. iniuriam de cõtemptu suo suscipit. ⁊ tñ qñq; reuertẽtibus etiã pmia ꝓmittit. ℔ nemo hanc eius longanimitatẽ negligat. qz tanto districtiorẽ iusticiã in iudicio exercet. quanto longiorez patiẽtiã añ iudiciũ ꝓrogauit. Hinc eteni Paulus ad Rom. ij. dicit. Ignoras q benignitas dei te ad pniaz adduxit fm duriciã aũt tuã ⁊ cor impenitẽs thesaurisas tibi irã i die ire ⁊ reuelatõis iusti iudicij dei. q̃ reddet vnicuiq; fm opa sua. ℔ Grego. vñ de deo est sicut de sole materiali. Nam sicut sol describens circulum zodiaci mouetur de signo leonis in signum virginis. ⁊ signo virginis in signuz libre. sic sol iusticie describens circulum sue eternitatis in sua operatione ante suam incarnationem fuit quasi in signo leonis. naz sicut leo naturaliter sibi humiliter ꝓstratis parcit. dicẽte poeta. Parcere ꝓstratis vult nobilis natura leonis. Sed totaliter dilacerat sibi volentes violenter resistere Sic sol iusticie describens circulũ sue eternitatis. de quo dicit ꝓpheta. Vobis timentibus nomen meuz oriet̃ sol iusticie. Malach. iiij. Ante suam incarnationez sibi humiliter obedientibus pepcit. ℔ sibi ptinaciter inobediẽtes totaliter destruxit. sicut patet Genes. vij. de noe iusto ⁊ filijs suis quos dominus saluauit ab aquis diluij quo miseros peccatores sibi inobediẽtes submersit in ꝓfundũ inferni. Item Gen. xix. legit de loth. vxore sua. ⁊ filiabus suis quas saluauit a submersione sodome ⁊ gomorre. ℔ sup miseros sodomitas pluit sulphur ⁊ ignem. ⁊ submersit eos in ꝓfundũ inferni. Item Nume. xvj. legit de moyse ⁊ aaron ⁊ alijs iustis q̃ bus pepcit deus qñ fecit terraz apto ore Chore dathan ⁊ abyron deglutire in infernũ viuẽtes. Ecce nũc tẽporis fuit sol iusticie in signo leonis. sed de isto signo transiuit in signũ virginis. ⁊ hoc qñ sez naturã humanã assumpsit de gloriosissima virgine maria. Vnde tam p humilitatẽ sue gloriosissime matris effectus est tam mansuetus benignus ⁊ misericors q̃ plures iniurias ⁊ opprobria ⁊ contemptus patienter sustinet. ad videndũ si miseri peccatores vellent se a suis peccatis cõuertere di. Ezech. xviij. Nolo mortem peccatoris sed vt magis conuertat̃ ⁊ viuat. Sed certe de isto signo trãsibit in signũ libre. ⁊ hoc erit in die iudicij. qñ cũ libra sue eqnitatis iuste ⁊ eque librabit. omnes generationes. omnia verba ⁊ opa vniuscuiusq; homis ⁊ tunc reddet vnicuiq; fm opa sua. nec erit flexibilis ꝓce nec ꝓcio. Vnde Prouer. vj. Furor viri nõ parcet in die vindicte. nec acquiescet cuiq; ꝓcibus nec suscipiet p redemptione dona plurima. tunc em put dicit Apoc. xiij. De ore eius exvtraq; pte gladius acutus. ¶ Sup quo parit. in de virtutibus parte. iiij. dicit. q gladiꝰ acutus ex vtraq; pte est sententia qua aia cum corpore damnabit̃ ad penam eternam. tunc put dicit Apoca. ix. Querent homines mortem ⁊ nõ inuenient. desiderabũt mori ⁊ fugiet mors ab eis. ⁊ nimirũ. qz tunc put dicit Prouerb. xix. Sicut fremitus leonis ita ira regis supple penes impios. Quibus fm Chrit. tunc dicturus est xps. Ego ꝓpter vos factus sum homo. ꝓpter vos alligatus. desultus flagellatus ⁊ crucifixus. vbi est tantarũ mearũ iniuriarũ fructus. ecce ꝓcium sanguinis mei quẽ p redemptione animarum vestrarũ dedi. vbi est seruitus vestra quã michi p ꝓcio sanguinis mei reddidistis. ego p amore vestro vitam meã dedi. ⁊ vos vilissimam turpitudinem peccati in amore vestro plus ℔ me vel meam iusticiã habuistis. Hec ille. O miseri ⁊ falsissimi traditores quare non considerastis q ego creaui vos ad ymaginẽ ⁊ similitudinẽ meã. ⁊ heredes regni celestis constitui. ⁊ omnes creaturas mũdi vobis seruire feci. ⁊ nedum creaturas mundi inferiorꝭ sed ⁊ superiorꝭ. immo angelos meos vobis seruire feci. qz cuilibet vrm assignaui vnũ de angelis meis electis ad custodiendũ vos a lapsu in peccatis. ⁊ qñ de negligentia vel fragilitate ceciditis ad iterum vos sublenandũ qui vos nũq; deseruit sed semp p totam vitam vestram paratus erat ad vos adiuuandũ. ⁊ ad vitam virtuosam vos excitãdum. sed vos consilium illius renuistis. ⁊ fm cõsiliuz angeli sathane semp inique egistis. Et vltra istud ego dedi vobis ad seruiendum meipm. ⁊ ego qui dñs fui omnium feci meipm p amore vestro ita pauperem q non habui vbi caput meũ reclinarem. Ego qui fui rex glorie recepi opprobria scandala ⁊ despectiones ad faciendum vos honorabiles ⁊ gloriosos. ego passus sum famem ⁊ sitim ad vos delitijs reficiendũ eternis. ⁊ tandem p vobis passus sum mortẽ horribilissimam ad ducendũ vos ad vitam eternam. Et in tpe mee passionis dedi p amore vestro fauces meas pcussoribus. faciẽ meã sputo deturpari. caput meũ corona spinea coronari. manus meas ⁊ pedes meos clauis acutissimis cruci conclauari. latus meũ vsq; ad centruz cordis pforari. Immoꝛ omnia mẽbra corpis mei dedi p vobis ad penam ⁊ passionẽ grauissimam patiẽda. ℔ vos ecõtra tanq; ingratissimi miseri dedistis omnia mẽbra vestra ad me despiciendũ. vñ ego dedi oculos meos ad lachrymas p amore vestro effundendũ. ⁊ vos dedistis oculos vros ad vanitatẽ mũdi cõcupiscendũ. Ego dedi aures meas p amore vro ad scandala ⁊ opprobria de me dicta patiẽter audiendum ⁊ vos dedistis aures vestras ad mẽdacia ⁊ detractões ⁊ scandala ab impijs seruis meis illata voluntarie audiẽdũ. Ego dedi os meũ p amore vro ad acetũ cum felle mixtũ degustandũ. ⁊ vos dedistis os vrm ad gulam mẽdaciũ turpiloquiũ detractionẽ ⁊ ad mẽbra mea iuramẽtis horribilibus lacerandũ. Ego dedi manus meas pedes meos p amore vestro ad lignũ crucis

cõclauãdos. et vos dedistis manus vias et pedes vros ad furtũ z homicidiũ ꝑpetrãda. Ego dedi cor meũ ꝓ amore vro ad lanceã acutissimã ꝓfodiendã. z vos dedistis cor vestrũ ad voluptatem z ad omnem immũditiã cõcupiscendũ. Item qñ fuistis infirmi ego restitui vos ad sanitatem. Qñ fuistis in tribulatione z angustia ego restitui vos ad ꝓsperitatem. Qñ fuistis in pauptate ego diuites vos effeci. et qñ fuistis in carcere ego ꝓ redemptione vra sanguinem cordis mei dedi. z qñ vestraz ꝑdidistis hereditatem ego vobis illam ꝓ passionẽ iterũ impetraui. Sed vos miseri ingratissimi in omnibus istis reddidistis mihi malũ ꝓ bono. z odiũ ꝓ dilectione mea. Et tñ omnes ꝑdictas iniurias z ingratitudines vestras patienter sustinui. z paratus erã vobis misericordiam dare. immo intantũ ꝙ multotiẽs misi ad vos nuncios meos. id est ꝑdicatores verbi mei ad monẽdũ vos de istis pessimis delictis vos metipsos emendare. sed nihil de nunciis meis curastis: ꝫ potius eos z verba mea in opprobriũ z iracundiam ꝓuocastis. z dyabolo meo capitali aduersario placuistis. Et ideo nimirũ tunc hmõi traditores suos grauissime castigabit. dicẽte seipso ꝙ ꝓpheta in ps. Visitabo in virga iniquitates eorum z in verberibus peccata eorũ. ¶ Sed ꝓ isto ẽ notandum ꝙ deus diuersos diuersis temporibus diuersimode flagellat. in hoc em mũdo flagellat sibi inobedientes. ac si prius pater filios suos delinquẽtes cum virga de scirpis castigaret. qz modica est quecunq; pena ꝑsentis vite in comparatiõe ad vitã futurã. In purgatorio aũt flagellat sibi inobedientes. ac si pater ad impatientiã motus ꝓcuteret filium suũ cum baculo. ꝫ qz tam pena ꝑsentis vite q; pena purgatorij tandẽ finiet. z ipsis boni purgant. Ideo hec considerans ꝓpheta in ps. sic dicit Virga tua z baculus tuus ipsa me consolata sunt Sed miseri traditores in hac vita deum despicientes z nunq; de peccatis suis vere penitẽtes. in die iudicij cum virga ferrea nodis vndiq; plena acerrime flagellabunt. Vnde ps. Reges eos in virga ferrea. De hac em virga dicit ꝓpheta Isaias. Isa. xj. ca. Percutiet terram virga oris sui. hec virga oris dei est illa terribilissima sentẽtia cum qua percutiet impios i die iudicij qñ dicet illis illud Mathei. xxv. Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo z angelis eius. ℔ em virga habet sex nodos durissimos cum quibus ꝓcutiet dñs miseros peccatores tam grauiter ꝙ nũq; cõualescent. ¶ Primus nodus est a deo separatio. cum quo percutiet dñs eos cum dicet Discedite a me. ¶ Scõs nodus est dei maledictio. cum quo eos percutiet cũ dicet. maledicti. ¶ Tercius nodus est pena sensus cum quo percutiet eos cum dicet in ignem. Quartus nodus est pene eternitas. cum quo percutiet eos cum dicet eternũ. ¶ Quintus nodus est pene acceleratio cum quo percutiet eos cuz dicet. Qui paratus est. ¶ Sextus nodus est demonum horribilissima associatio. cum quo percutiet cum dicet. dyabolo z angelis eius. Et merito cum istis sex nodis huius virge percutiet dñs miseros peccatores damnandos. quia sicut dicit Sap. xj. Per que peccat homo ꝓ hec z torquet. ꝫ dñs in vita ꝑsenti multotiens vocauit impios ad penitentiam z noluerũt venire. dicẽte seipso Prouer. j. Vocaui vos z renuistis: ꝫ ꝑsentiam meã z doctrinam meã odio habuistis. ideo iam ꝓ eterno discedite a me. z qz ex inueterato odio bonos tanq; maledictos in opprobriũ z abhominationẽ habuistis. iõ iam discedite a me maledicti. z qz cum igne vindicabilis ire z carnalis cõcupiscẽtie in vita vra semp accẽsi fuistis. ideo iam discedite a me maledicti in ignem. Et qz indueati in peccatis vris nunq; voluistis ea dimittere. sed semp in eis continuare. ideo iam discedite a me maledicti in ignem eternũ. Et qz sine intermissione semp parati fuistis ad malũ faciendum. Ideo nunc discedite a me maledicti in ignẽ eternũ qui paratus est. Et qz semp dilexistis societatez malorũ z odistis societatẽ bonorũ. ideo iam malos socios habebitis. Discedite a me maledicti in ignẽ eternũ qui paratus est diabolo z angelis eius. ¶ Item ad ostendendum qualiter ille iustus iudex qui nunc clemẽs. misericors z ꝑstabilis est sup malicia impiorũ. in die iudicij erit rigidus z austerus ad reddendũ vindictam inimicis suis. est notandũ ꝙ xps signat ꝓ arcum celi. s. ꝓ yridem. de quo dicit Gen. ix. Arcũ meũ ponam in nubibus celi. In q; arcu tres colores apparent. scz color mixtus. color ceruleus. z color igneus. ꝓ quos quidẽ colores signat tripiex nostri creatoris z saluatoris aduentus. s. aduentus eius ad hominis creationẽ. aduẽtus eius ad hoĩs redemptionẽ z aduentus ad hoĩs iudicationẽ. ¶ In primo em eius aduẽtu. s. ad hominis creationẽ apparuit color mixtus de iusticia z misericordia. nam de iustitia penas primis parẽtibus inflixit. ꝫ de misericordia non finaliter eos cõmendauit. ꝫ ex sua misericordia eos redemit. Vnde Grego. Ad magnã in quit iusticiã iudicis ptinet vt nunq; careãt supplicio qui nunq; dum viuerẽt voluerunt carere peccato. Hec ille. ¶ In scõo eius aduentu. s. ad hoĩs redemptionẽ apparuit color ceruleus. vnde ceruleus idem est ꝙ fluuidus ad modum cere q; cito liquescit. z inde ceruleus in eadem significatione. z certe christus in sua incarnatione factus est ceruleus. id est passibilis. Vnde ps. in persona xpi. Factum est inquit cor meũ tanq; cera liquescens. In tercio vo aduẽtu eius apparebit color igneus. qa tunc iudicabit vivos z mortuos z seculũ ꝓ ignem ¶ Ab hoc em arcu triplex genus sagittarũ emittit scz sagitta doloris. sagitta amoris. z sagitta cõdemnationis. Primis em parentibus arcum tetendit z parauit sagittas suas qñ dixit ad adam z in hoc eriã vroi sue. Ex omni ligno paradisi comede. de ligno scientie boni z mali nõ comedas. In quacũq; die comederis ex eo morte morieris. Genes. j. Sed illi non ꝓfecte obedientes deo ad suggestionẽ dyaboli comederũt ex fructu ꝓhibito. z iõ dñs sagittauit in ipsos sagittas doloris. s. mortalitatis. infirmitatis. frigoris. famis z sitis. z hmõi miseriarũ quibus iam genus humanũ grauiter vulnerat. de quibus sagittis dicit ps. Sagitte tue infixe sũt mihi. Et homo istis sagittis doloris vulneratus. taliter a diabolo fuit vexatus z sibi subiugatus ꝙ per se sanari non potuit. Et ideo celestis medicus fili

Ds dei miſericordia motus deſcēdit in vterū virginis ⁊ ibi paranit ſcōm genus ſagittarum in pharetra ſua. ſ. ſagittas amoris. quas ad g en° humanū poſtea ſagittauit. de quibus ſagittis loquit̄ Pſ. dicens. Sagitte potentis acute cum carbonibus deſolatoriis. Sup quo glo. Sagitte inquit acute ſūt verba omnipotentis dei quibus penetrauit cor humanuz. Vnde apl's Hebre. iij. Vinus eſt ſermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti. ⁊ ptingens vſq; ad diuiſionē anime. Carbones deſolatorij. i. vaſtatorij dicunt exempla charitatis q̄ vaſtando ad deſolationē ducunt carnales ⁊ voluptuoſas affectiones ⁊ deuaſtant motus rancoris ⁊ malicie. vnde Roma. xij. Si eſurierit inimicus tuus ciba illum. ſi ſitit potum da illi. hoc aūt faciens carbones ignis. id eſt exempla charitatis cōgeres ſup caput eius. Iſtas ſagittas emiſit xp̄s p ſuā fidelem p̄dicationem ⁊ doctrinā. ⁊ illas ſagittas copulauit cum carbonibus. i. exemplis vehemētiſſimi amoris. Vnde iſte b̄ndictus architenens Ieſus xp̄s ꝓter vehemētiſſimū amorē quem habuit ad hoiem aſcēdit in montē caluarie. ⁊ deinde ſup arborē crucis vt p vniuerſum muodum ſagittaret ſagittas ſui amoris. ⁊ ibi tetendit arcum ſuū ita alte q̄ cordula compoſita ex ſuis p̄ciosis nernis ⁊ venis fere totaliter rumpebat. tibi tandem emiſit ſagittam excellentiſſimi amoris. q̄ vt dicit Iob. xv Maiorem hac dilectionē nemo habet q̄ vt aiam ſuam ponat quis p amicis ſuis. Hec eſt ſagitta ō quā dicit. ij. Regū. j. Sagitta ionathe nunq̄ abijt retrorſum. Cum hac ſagitta deus dyabolum letaliter vulnerauit ⁊ genus humanū ab eius ſeruitute redemit. Sed heu p iſtis ſagittis amoris q̄s xp̄s ſagittauit ad nos. iam multi falſi xp̄iani reddētes malū p bono quotidie ſagittant ⁊ vulnerant xp̄m in ſuis membris. ſagittis ire. detractionis. ſcandali ⁊ inuidie. de quibus dicit p̄s. Tetenderunt arcū ſuū ⁊ parauerūt ſagittas ſuas in pharetra vt ſagittant in obſcuro rectos corde. ⁊ nedum taliter ſagittant ⁊ vulnerant xp̄m in ſuis mēbris. ⁊ etiam ſagittis horribilū iuramentorū xp̄m in ſua ꝓpria p̄ſona quantū in eis eſt dolorose quotidie vulnerant. De quo ipſemet cōquerit. Treñ. j. dicens. Tetēderunt arcū ſuum ⁊ poſuerunt me quaſi ſignū ad ſagittam. ¶ Terciū genus ſagittaruz de p̄dicto arcu emiſſarū erunt ſagitte p̄mendationis que emittēt ſpecialiter in die iudicij. Vnde tūc arcus iſte tres ſagittas iaciet ad impios peccatores tunc damnādos. Quarū prima erit ſagitta vocationis ad iudicium. ſcōa diſceptatōis ſiue computatōis. ⁊ tercia diffinitionis. De iſtis tribus ſagittis poteſt intelligi illud. j. Regū. xx. Ego tres ſagittas mittam iuxta eum. i. iuxta numerū damnatorū. cum iſtis em̄ tribus ſagittis percutiet dñs incurabiliter miſeros damnandos. Vnde Deut. xxxij. Congregabo ſuper eos mala ⁊ ſagittas meas complebo in eis. Et ſequit. Inebriabo ſagittas meas ſanguine. ¶ Primaz em̄ ſagittam iaciet eis dñs q̄ dicet. Surgite mortui ⁊ venite ad iudiciū. De iſta em̄ ſagitta cuz ceteris dicit dñs p p̄s. Sagitte tue tranſierūt vox tonitrui tui in rota. ſ. i rota totius orb. Vñ Iob. v. Oēs qui in monumentis iacent audient vocē filij dei ⁊ ꝓcedent qui bona egerunt in reſurrectionez vite. qui vo mala in reſurrectionē iudicij. O q̄ terribilis erit vox iſta his qui victoſe hic vixerūt ⁊ vitam ſuam nō emendauerunt. tunc em̄ veniēs anima peccatrix ad ſuū corpus rōnabiliter dicere poterit. Surge caro maledicta ammodo dyaboli ſocia ⁊ omnipotentis dei inimica nunc ludus tuus vertit in lamentū. delectatio tua cōuertet̄ in amaritudinez riſus in fletum. ⁊ iam tua momentanea letricia temporalis ꝓterijt. ⁊ dolor ꝓpetuus ſupuenit ve tibi miſera caro. q̄ ꝓ tuis voluptatibus ⁊ delicijs exquo a te eram exuta ardebā miſerrime in inferno. q̄ maledicta ſit hora in qua tibi fui p̄mitus copulata. ⁊ q̄ iam de te deſerere nō poſſuz ⁊ tuū maledictū contubernīū nequio declinare velim nolim iam cogor tibi iterato copulari. Surge igit̄ maledicta caro ⁊ tranſeamus ad iudicium nre damnationis eterne a iuſto iudice recipiendū. ſed tunc poterit miſerrima caro nō immerito ſibi rēdere. O maledicta anima tam te cogora deo omniporente reaſſumere. q̄ maledicta ſit hora in qua eram tibi p̄mitus aſſociata. q̄ cum iam video q̄ p voluptatibus meis eternaliter in inferno ardebo. q̄ o maledicta anima ſi tu meis delectatōibus non cōſenſiſſes ego deum peccēdo minime offendiſſem. nam tu fuiſti mea gubernatrix ⁊ dña ⁊ ſine tuo conſenſu nihil boni vel mali agere potui. ⁊ q̄ tuis voluptuoſa peccata p tuum cōſenſum cōmiſi. fuerunt mihi delectabilia que de vilidiſſimo limo terre eram plaſmata tibi rū que ad imaginē ⁊ ſimilitudinē glorioſſime trinitatis fuiſti creata ⁊ ratione imbuta erāt omnino ꝓter naturalia. Et ſō maledicta anima ſi nō fuiſſet tua fatuitas ego nunq̄ fuiſſem cruciata ſicut iam cruciabor eternaliter in infernali tormēto. Sed heu maledicta anima a ex quo iam te deſerere nō potero. veni ⁊ tranſeamus ad noſtre damnationis iudiciū recipiendū. q̄ ecce iam audio vocem dñi clamantis ⁊ dicētis. Surgite mortui ⁊ venite ad iudictū. hanc vocem valde timuit ille ſanctus doctor Hiero. qui dixit ſuper Marb. Quotiens diem illum cōſidero toto corpore contremiſco. nam ſiue bibo. ſiue aliquid aliud facio. ſemp videt mihi in auribus meis ſonare illa tuba terribilis. Surgite mortui venite ad iudicium. ſed heu exquo tamſanctus doctor tantū timuit diem illum. Quid tunc facient voluptuoſi peccatores quaſi omni genere viciorum inuoluti certe ꝓut dicit Apoc. ix. c. Querent mortē ſed nō inuenīet. deſiderabunt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Et nimirū. q̄ tunc videbunt illū regem regū quē cōtinue irritauerūt eis iratum cum arcu terribilis iudicij tenſo ⁊ ſagitta vindicte in eo poſita cum qua incurabiliter eos ꝓcutiet in corde. vnde tūc verificat illud Marb. ix. ca. Egreſſa eſt ſagitta p corda eorum. ¶ Scōa ſagitta quā ſagitter in die iudicij ad impios tunc damnandos. erit ſagitta diſceptationis. i. computationis. de qua Joelis. iij. ca. Congregabo omnes gentes ⁊ deducā eas in vallē ioſaphat ⁊ deceptrabo cum eis. de qua em̄ ſagitta loquit̄ ſcriptura Deut. xxxij. c. Congregabo ſuper eos mala ⁊ ſagittas meas complebo in eis. Item in p̄s. Emitte ſagittas tuas ⁊ cōturbabis eos. Iſtā

sagittā sagittet dñs impijs qñ dicet illis illud Mathei.xxv. Esurivi enī ⁊ non dedistis mihi manducare. sitivi enī ⁊ non dedistis mihi bibere. hospes eram ⁊ nō collegistis me. nudus eram ⁊ nō coperuistis me. infirmus fui ⁊ in carcere ⁊ nō visitastis me. Tunc respondebūt ei⁊ ipsi dicētes. Dñe qñ te vidimus esurientem ac sitientem. aut hospitē. aut nudum. aut infirmū. vel in carcere. ⁊ nō ministravimus tibi. Tunc respondebit illis dicēs. Amen dico vobis q̄diu nō fecistis vni de minoribus meis nec mihi fecistis. ¶ Tercia sagitta quaz sagittet dñs impijs in die iudicij erit sagitta diffinitionis sive dissipationis de qua loquit scriptura. ij. Reg. xxij. Misit sagittas suas ⁊ dissipabit eos. hanc sagittaz sagittet dñs impijs in die iudicij qñ dicet illis illud terribile vbū Math. xxv. Discedite a me maledicti in ignē eternū qui paratus est dyabolo ⁊ angelis eius. Et hec pauca remedia contra supbiaz vanam gloriam ⁊ omnē mentis ⁊ corpis elationē vna cū gratia dei extirpandā.

Explicit pars sexta.

Incipit pars septima.

Capitulum I

Invidia est odiū alicuius excellētie. sive amor depressionis felicitatis alicne. Vel aliter. Invidia est tristicia vnius de bono alterius. qz ille istum excedit in bono. Aū Augustinus in libro suo de diffinitionibus. Invidia inquit est egritudo animi ex felicitate alterius ꝓueniēs naturaliter invidenti nocēs. qñ invidus alienū bonum suū facit invidendo suppliciū. Secundū Damascenū vo libro. ij. Invidia ē tristicia de alienis bonis ⁊ leticia de malis alienis. ¶ Pro quo notanduz q̄ ſm sanctū Thomā scōa scōe. q. xxxvj. quatuor modis cōtingit aliquem tristari ō bono alterius. ¶ Primo modo tristat aliquis de bono alterius. hoc est de exaltatione alicuius veritatis inimici. timens ne ex hoc sibi vel ecclesie dei periculū vel nocumentū euenire contingit. ⁊ talis tristicia nō est invidia. qz nō ꝓcedit ex livoris malicia. ⁊ pōt esse sine peccato. ¶ Scōo modo pōt ꝙs tristari de bono alterius non ex eo q̄ ipse habet bonum. sed ex hoc q̄ sibi deest bonum illud quod ipse habet. Et hoc ꝓprie dicit zelus vt dicit Aristo. ij. rethoz. Et si ille zelus sit circa honesta laudabilis est ſm illud apli. j. Thoz. xiij. Sectamini charitatem emulamini spūalia. ꝛ si vo sit de bonis tēporalibus potest esse cum peccato ꝓpter inordinatū affectum ad temporalia. ¶ Tercio modo tristatur quis de bono alterius inquantū ille cui accidit est illo bono indignus. que quidē tristicia non potest oriri ex bonis honestis ex quibus aliquis iustus efficit. Sed sicut dicit Arist. ij. rhetorice est de diuitijs ⁊ talibus que possunt prouenire dignis ⁊ indignis ⁊ quasi nihil sunt in comparatiōe ad bona celestia que tantū reseruant electis ⁊ talis tristicia ꝓhibet in ps. cum dicit. Noli emulari in malignantibus. nec zelaueris facientes iniquitatē Quarto modo tristat quis de bono alterius qz est diminutiuū sue excellētie. que minus apparet in ꝓsentia maioris. sicut lumen stelle nō apparet ꝓsentia solis. sic excellentia aūt alicuius minus apparet i ꝓsentia sibi similis. sed maxime apparet gloria vt excellentia cuiuscūq̄ qñ est singularis. Et talis tristicia ꝓprie est invidia. ⁊ cum invidia vt ex ꝓcedentibus patet sit tristicia manifestū est q̄ opponitur gaudio qđ est effectus virtutis charitatis. Et ideo q̄ invidiam transgredit quis ꝓceptum de dilectione ꝓximi. ⁊ ꝓhibet ꝓ hoc mandatum. Non occides. ꝙ qđ ꝓhibet omne nocumentum quod dicto facto. vel cogitatu infertur ꝓximo in ꝓsona. Tristari aūt de bono ꝓximi est appetere malum ꝓximi. ⁊ nocumentū sibi inferre. ¶ Ad destructionez istius peccati invidie dī in textu Apocalipsis vbi ꝓxius. q̄ sextus angelus effudit phialam suam in illud flumen magnū Eufraten. id est ꝓdicatores verbi dei sexto loco ꝓdicaut contra invidie peccatū. Vnde Hozra sup eodē. Eufraten inquit interꝓtatur frugifer. ⁊ ē filius babilonis. In hoc enī q̄ frugifer dī signari potest magnus fructus bonorum operū. ⁊ abundantia gratie quā xp̄iani haberent. Sed ſm hoc tñ q̄ dī fluuius babilonis que confusio interꝓtat signat falsos xp̄ianos ⁊ ꝑcipue invidos qui confusionē sustinebūt eternam. qz nō habent gratiam quā habere vident. Et bene dici pōt ꝑ flumen magnū. qz tā maioz videt esse invidia inter invidos xp̄ianos q̄ quondā inter demones. sicut ostensum est supza in. iiij. specie supbie vbi agitur de infidelitate que nascit ex quarta filia inanis gloie. ⁊ in illo vbi agit de nono fidei articulo. In hoc enī flumine ꝓdicator philaam infundit qñ cōtra invidos xp̄ianos scribit. laborat vel fideliter ꝓdicat. Ad destructionez igit huius peccati invidie sicut actū est contra quinq̄ peccata ꝓcedentia tria sunt notabilia hic specialiter effundēda.

Capitulum II

Primum enim notabile contra pecm̄ invidie effundendum erit eius detestationē multipliciter ostēsiuū. ¶ Pro quo notandū q̄ inter cetera specialiter decem ostendūt hoc peccatū esse maxime detestādū. Quorū primū est q̄ invidia cunctas virtutes destruit. Vnde Chrisō. ⁊ ponit in floza. Hartho. titulo de invidia. Invidia inquit cunctas virtutes cōcremat. ⁊ ꝑ invidie vicīū ante dei oculos pereūt etiam fortiora acta virtutū. sed vtinam invidi ꝓpē derent quante sunt cecitatis qui alieno ꝓfectu deficiunt. ⁊ aliena leticia cōtabescunt qui ⁊ meliozatione xp̄i deteriores fiunt. Vnde Jsiō. in de summo bono. li. iij. c. xxv. Livor inquit alteni boni suum punit autorem. Nam vnde bonus proficit inde invidus contabescit homines praue viuentes. sicut de bonorum lapsibus gratulant. ita de eorum recte facto bonisq̄ pseuerantia confundunt. Invidus membrum est dyaboli cuius invidia mors intrauit in orbem terrarū. sicut ⁊ supbus membrum est dyaboli. de quo scriptū est. Omne sublime videt. ⁊ ipse est rex sup omnes filios supbie. nulla est virtus que non habet cōtrariū invidie malum. sola miseria caret invidia. qa nemo invidet misero

cui rectera liuor non obijcit.sed sola misericordia multi ꝛ bonos imitari volunt.ꝛ de bonorū ꝓfectibus inuidie liuore tabescūt.quo fit vt nec illi a malo suo corrigunt.ꝫ ꝙ inuidiam deteriorent. vt bonos a recto studio quantū in ipsis ē ſi poterint deprauare conent.qñ malos boni ꝓficere vident nō scandalizent.ꝫ quem finem sint habituri maxime cogitēt.quere finem huius originalis in fine septimi ca.huius septime partis. Hec ille. Scōo detestanda est inuidia.qz destructiua est bone voluntatis.que deo magis placet ꝙ munera sibi oblata Vnde Grēg.omel.v.sup illud Luce.ij.Gloria in altissimis deo ꝛ in terra pax hominibus bone voluntatis. Ante inquit dei oculos nunq̄ vacua est manus a munere.si fuerit archa cordis repleta bona voluntate. Hinc eteni pſ. dicit. In me sunt deus vota tua que reddam laudationes tibi.ac si aperte dicat.Si exterius munera offerenda nō habeo. intra memetipm tñ inuenio qđ i ara tue laudis impono.qz qui nostra datiōe nō pascer is oblatōe cordis melius placaris.nihil quippe offert deo diti⁹ bona voluntate. Voluntas aūt bona est sic aduersa alteri⁹ sicut nra ptimescere sicq̄ de ꝓsperitate ꝓximi sicut ꝺ nro ꝓfectu gratulari aliena dāna nra credere alienaq̄ lucra nra credere.amicū nō ꝓpter mūdū ꝫ ꝓpter deū diligē.ꝛ inimicū amādo tolerare.nulli qđ pati nō vis facē.nulli qđ tibi iuste impendi desideras denegare.necessitati ꝓximi nō solum iuxta vires cōcurrere sed ꝓdesse etiam vltra vires velle.Quid igit isto holocausto locupletius qñ per hoc ꝙ deo immolat in ara cordis anima semetipsaz.id est suam sensualitatē mactat.ꝫ hoc bone voluntatis sacrificiū nūq̄ plene soluit nisi mūdi huius cupiditas ꝓfecte deserat. nam quicquid in eo cōcupiscimus hoc ꝓculdubio ꝓximis inuidemus.videt em qz nobis desit qđ alteri assequit. ꝛ qz semp inuidia a bona volūtate discordat mox vt hec mentem ceperit illa discedit.vñ ꝓdicatores sancti vt possint ꝓximos diligere studuerunt in ꝫ seculo nihil amare.nihil vnq̄ appetere nil vel sine appetitu possidere.quos bene Ysaias intuēs ait. Qui sunt isti qui vt nubes volant.ꝛ quasi columbe ad fenestras suas.videt quippe eos terrena despicere ꝛ mente celestibus appropinquare.verbis virtuosis pluere.miraculis choruscare. et quos a terrenis contagijs sancta ꝓdicatio ꝛ sublimis vita suspendant hos volātes pariter ꝛ nubes appellat. Fenestre em nostre sunt oculi.qz per ipsos anima respicit quod exterius concupiscit. columba vero simplex est animal atq̄ a malicia fellis alienū.qđ si columbe igit ad fenestras suas sunt. qz nihil in ꝫ mundo concupiscūt qui omnia simpliciter aspiciunt.ꝛ in his que vident rapacitatis studio nō trahunt.sed econtra miuus ꝛ non columba ad fenestras suas est qui ad ea que oculus cōsiderat rapino desiderio anhelat.Hec Grego. Tercio detestanda est inuidia.qz ꝙ inuidiam serpēs antiquus oia membra mundi inficit ꝛ ꝙrurbat. Vnde Grego.xxij.moral.Sciendum inquit est ꝙ cum ꝙ omne vicium antiqui hostis virus cordi humano infundit in zelo inuidie tota viscera sua serpens concutit.vnde nihil relinquit in homine quietū.nam vbi ꝙ alia vicia certum locum sibi vendicat dyabolus in homine.ꝙ inuidiam ꝺo totum hominē occupat.hinc em eleuat frons.rugat caput. vultus pallescit.pectus arescit.labia tremunt ꝛ dentes fremunt.lingua verba rapida ad loquendum est assueta.manus ad violentiam sunt parate animave ro charitate vacua. Quarto detestāda est inuidia.qz sicut dicit Holkot in lectura libri Sapientie.lectiōe.xxix.Inuidia est toxicum charitatis ostium iniquitatis.ꝛ putredo sanitatis. Vnde ꝫ tū ad ꝓmū. Nisi em esset inuidia quilibet bō gauderet de bono alteri⁹.ꝛ de alteri⁹ malo doleret.qz hoc est ꝓximum charitatis. Vnde Aug⁹.sup Job. Tolle inquit inuidiam ꝛ tuum est qđ habeo.tolle inquit inuidiam ꝛ meū est qđ habes. Item Glo. sup illud Ysaie.xlv.Ego dñs formās tenebras.qđ inquit est vita serpentis mors est hominis.s.venenum.ꝛ econtra humor aqueus.i.saliua est vita hominis ꝛ mors serpentis. Isto modo est ꝙ vita virtuosi hominis ꝛ boni est mors inuido.ꝛ qđ est bono viro ꝛ virtuoso mors vita videt inuido. Secundo inuidia est ostium iniquitatis.ꝙ hanc enim mors intrauit in mundū.dicente spūsancto Sap. ij. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbē terrarū. ꝙ hanc em occisus est abel a cayn.Jacob tribulatus ē ab esau.Joseph vēdit⁹ est a fratrib⁹ suis.David a saule ꝑsecutus est.ꝛ xps a iudeis occisus est. Vnde Math.xxvij.Pylatus sciebat ꝙ ꝓpter inuidiam tradidissent eum. Tercio inuidia est putredo sanitatis.Vnde Prouerb.xiiij.Putredo ossium inuidia.hoc tamen vicium.scz inuidia est iustissimū.qz est suum auctorem repcussiuū. Vnde iustius inuidia nihil.qz ꝓximus ipm auctorem vel punit vel cruciat. Vnde Basilius. Sicut inquit rubigo ferrum sic inuidia animā de qua nascit corrumpit. Hec Holkot. Quarto detestāda est inuidia.qz omni bono hominem spoliat ꝛ malo eum implet.primū patet ex hoc ꝙ inuidus odit et impugnat omne bonū. Alia nanq̄ vicia opponunt vni virtuti vt ſupbia humilitati.luxuria castitati. auaricia largitati.et sic de alijs.inuidia ꝺo opponit omni bono.qz vt dictum est inuidus odit omne bonū ꝛ impugnat.ꝛ ideo inuidia non tm dī mala sed etiam pessima. Vnde hec est fera pessima q̄ deuorauit Ioseph.Gen.xxxvij.Et ꝫ tum ad scōm scilicet ꝙ inuidia implet hominez omni malo patet ex hoc ꝙ inuidus omni malo plenus est vsq̄ ad oculum. cuius signuz est ꝙ malicia inuidi per oculum exit. Vnde dicitur Eccl.xiiij. Nequam ē oculus inuidi. Item Math.xx.An oculus tuus nequam est. qz ego bonus sum. Vnde ꝙ oculum intentio sine iudiciū rōnis intelligit.ꝛ qz inuidus omnia bona opera illorum quibus inuidet iudicat esse mala.vel mala intentione facta.ideo dicit oculus inuidi nequā. Et causa huius ꝓnitiosi inuidi iudicij ꝙ exemplum ostendit supra.pte.vj.ca. xxxvj.vbi agit de infidelitate que nascit ex quarta filia inanis glorie.ꝛ in illo vbi agit de septimo articulo fidei. Item ibidem ostenditur qualiter inuidus suo iniquo iudicio peruertit ordinatam a deo actionem. Quinto detestanda est inuidia ꝓpter multa mala que ex ea pullulant.ꝛ ꝙ que inuidus

sibi finaliter vltionē acquirit. Primū est q̄ de angelo dyabolū fecit. ad hoc exemplū habemus de lucifero qui summo deo inuidebat. z ꝓpter hoc in infernū cecidit. z de lucidissimo angelo celi. horribilior dyabolus inferni factus est. vt patet Ysaie xiij. ca. ¶ Scōm malum inuidie est q̄ claudit homini viam salutis q̄ misericordiam dei a se excludit que est via ad salutem. iuxta illud p̄s. Vniuerse vie dñi misericordia z veritas. z q̄ misericordiaz dei ab inuidis excludit. patet ex hoc q̄ inuidia est blasphemia z peccatū in spūmsanctū. Nam inuidia gratiam que a spūsancto dat seruis dei odit z impugnat. z si manifestū est q̄ inuidia est peccatum in spūmsanctum. z cum peccatū in spūmsanctum sit blasphemia z tamgraue peccarū q̄ q̄ misericordiam dei que est via ad salutem vt dicit Matth. xij. Non remittit in hoc seculo neq̄ in futuro. hoc ē vix remittit. constat q̄ inuidia inuidis aditū claudit salutis. de peccato in spūmsanctū et eius speciebus quarū inuidia est vna dictum est supra parte sexta. c. xiiij. ¶ Tercium malum inuidie est q̄ facit hominē penitus immisericordem. q̄ nō parcit patri. fratri. amico nec innocēti. q̄ em̄ inuidia nō parcit patri exemplū habemus de absalon qui voluit interficere patrem suū dauid ꝓpter inuidiam vt eius posset regnū. z ꝓpter hoc inter celū z terā suspensus est in arbore p̄ capillos sui capitis. z interfectus a ioab tribus lanceis. vt patet. ij. Regū. xviij. Et q̄ inuidia fratri nō parcit exēplū hēm⁹ de cayn q̄ fratri suo abel non pepcit. sed p̄ inuidiā motus eo q̄ vidit munera fratris sui abel deo esse acceptabilia z sua despici eum occidit. z ideo in maledictionē dei incidit. z in damnationē eternaz. vt patet Gen. iij. Item esau ꝓpter inuidiā in sui fratris psecutionē exarsit. Vnde q̄ primogenitorū benedictione pdita. quam ꝓpter esum lenticule ipse vendiderat minorem se eo quez nascendo p̄cibat ex liuore voluit z ingemuit. vt patz Gen. xxvij. Item filij Iacob Joseph fratri suo nō pepcerunt. ꝯ ꝓpter inuidiam voluerunt eum occidisse quem tm̄ ad cōsilium vnius minoris malicie q̄ alij ysmahelitis xx. denarijs vendiderunt. vt ptz Gen. xxxvij. Item rachel sterilis sue sorori fecunde inuidebat. vt ptz Gen. xxx. Ex quo ad tercium q̄ inuidia amico nō parcit exemplum habemus de Saule qui nō pepcit dauid amico suo charissimo quin sibi inuidebat. eo q̄ mulieres choros ducentes in occursum saul venientis de p̄lio cantabant dicētes. Saul pcussit mille. z dauid decem milia. ob quam causaz inuidebat z voluit eū interficere vt patet. j. Regū xviij. Et quantū ad quartū q̄ inuidia innocēti nō parcit. exempluz habemus Gen. iij. de diabolo. q̄ videns nostros primos parentes in statu innocētie z felicitatis z ad illū locuz posse ascendere celestis gaudij de quo ipse p̄ superbiam cecidit. ideo ex inuidia eos temptauit z superauit. z eorum mortē mendacio procurauit. z mortis infirmitate totū genus humanū infecit. vnde Sap. ij. Inuidia diaboli mors intrabit in orbem terrarū. Item discipuli Johannis baptiste inuidebant xpō innocenti. q̄ plures baptismū suum receperunt vt patet Joh. iij. Item iudei non pepcerunt xpō innocēti. sed ꝓpter inuidiā eū morti tradiderūt. Vnde Matth. xxvij. Pylatus sciebat q̄ ꝓpter inuidiam tradiderunt eum. ¶ Quartū malū inuidie est q̄ suū possessorē cruciat z cōsumit. Est em̄ inuidia sicut vermis in ligno. sicut rubigo in ferro. z sicut tinea in vestimento. Nam sicut ista rodit substantiam in qua nascunt. sic inuidia rodit z cōsumit inuidum in cuius corde locat. Unde metricus. Nil aliud ni si se valet ardēs ethna cremare. Sic se nō alios inuidus igne coquit. Qñ em̄ diabolus capit hoiem vicijs ipse aliquā delectationē ponit tanq̄ escam. sed inuidos miserabilius capit. q̄ sine esca alicui⁹ delectationis cum esca doloris z cruciatus quotidiani trahit illos ad dolorem z cruciatū eternum. ¶ Sexto detestanda est inuidia. q̄ vicium istud ē infelicissimuz. Infelicitas em̄ inuidi patet ex hoc q̄ inuidus excecat ex illo ō quo deberet illumināri. Unde de inuidia dicit Job. vj. Per diem incurrunt. z quasi in nocte palpabunt in meridie. Sup quo quo dicit Grego. q̄ mens inuidi tantū de alieno bono affligit quātū oculus de solis radio obscurat. Ipsi em̄ sunt velut noctue lucē bonorū operum odientes. z tenebras malorū operū amantes. bona em̄ opera ꝓximi sunt velut lux candele lucē boni exempli aliis administrantes. vnde Matth. v. Sic luceat lux vra coram hominibus vt videāt opa vestra bona. z glorificent patrē vrm̄ qui in celis est. Sed inuidi similes sunt hely qui non poterat lucernaz dei videre donec extingueret. vt dicit j. Regū. iij. ¶ Septimo detestanda est inuidia q̄ vitium istud est infirmitas z corruptio magna. vnde adeo corruptus est z infirmatus inuidus vt sibi redolescētia videnť fetida. z fetida videnť ei redolescētia. z amara sunt ei dulcia. z dulcia amara. Et ideo talibus dñs noster maledictionē p̄phetā imprecat Isa. v. dicens. Ve qui dicunt bonū malum z malū bonū. ponētes tenebras lucez lucē tenebras. ponētes amarū in dulce z dulce in amarū ¶ Octauo detestāda est inuidia ꝓpter multas q̄s habet similitudines odiosas. ¶ Primo inuidia est sicut draco qui insidiat elephantis partui vt ipsuz pungat. mordeat vel comedat. sic inuidus bono xpiano insidiat iudicio p̄aue suspitionis. z postea mordet vel pungit aculeo psecutionis z inficit veneno detractionis. Unde de inuidis dicit sanctus Job. Frater fui draconū. vt patet Job. iij. ¶ Secundo inuidus similis est leproso Jude p̄itori. z dyabolo inferni. Nā sicut leprosus vellet q̄ nullus esset mundus. sic inuidus vellet q̄ nullus eēt bonus. z sicut iudas contristatus fuit de effusione vnguenti super xp̄m. sic inuidus dolet de bona fama sui fratris z de odore virtutis. Et sicut diabolus vellet q̄ oēs essent mali. sic inuidus vellet q̄ omnes essent impij. ¶ Tercio inuidus sitis est oculo menstruato. Nam sicut mēstruatus oculus inficit speculū qñ speculat i illo. sic inuidus inficit p̄ximū. nam qñ vite illius respicit claritatez laborat peruersationem illius aliqua infamia maculare. vñ Eccī. xj. c. Bona in mala conuertit insidiator. z in electis ponit maculā. ¶ Quarto inuidus sitis est noctue. naz sicut noctua de nocte videt z de die excecat. sic inuidus mala ꝓximi videt libē. et. ꝯ de lu

ce splendide eius quersationis excecat. sicut hely qui non potuit videre lucernam dei antequ extingueret. vt dicit. j. Regū. iij. ¶ Quinto inuidus assimilat igni greco. quia sicut ignis grecus in aqua fortius inardescit. sic inuidia in aqua gratiarū magis feruescit in qua magis deberet extingui. Unde Sap. xvj. In aqua que omnia extinguit plus ignis valebat. ¶ Sexto inuidus similis est feribus vipere. quia sicut fetus vipere in tempore partus ventrem matris pforant z corrodūt. sic fm beatus Grego. Inuidi qui sunt viperine generatiōis matrem suam ecclesiā de qua nasci deberent in vitaz eternam. corrodunt detractionibus z pforant maliciose iniurijs. quos sic alloquit Johannes baptista in euangelio Math. iij. Progenies viperarum quis demōstrabit vob fugere a ventura ira. ¶ Septimo inuidus similis est aque currenti. nauinauiganti z candele serpentine ardenti. nam sicut in aqua currente virga recta apparet tortuosa. sic inuidus ad modum aque recta facit apparere tortuosa z sicut in naui nauigantibus videt q stabiles montes velociter currunt. sic cum inuidi in mari huius mundi velociter ad infernum nauigant. videt eis q montes. id est viri sancti z stabiles ad dānationem currunt eternam. z sicuti ad lucem candele serpentine omnes palee vident esse serpentes Fit autem candela serpentina vt dicūt naturales de cera temperata in aqua in qua serpēs coitus fuerat. z post cum candela facta de tali cera ardet videt hominibus q omnes palee z omnes alie candele que ibi ardent sint serpētes. sic inuidus ad lucem sue serpentine candele. id est sui tortuosi serpentini iudicij bonos z innocentes esse iudicat serpentinos. Unde dicit in ps. Furor illius fm similitudinem serpentis. Item Math. xxiij. Serpentes genimina viperarū quō fugietis a iudicio gehenne. ¶ Octauo inuidus assimilat cayn. Nam sicut cayn postq occidisset fratrem suum p inuidiā z maledictus esset a deo. dixit. Quicunq inuenerit me occidet me. Gen. iiij. Sic inuidus interficit quasi omnis homo quem ipse cōspicit. naz aut videt bonum z tunc dolet. aut videt malum z tūc gaudet. sic in omni homine quē videt z cui inuidet peccat vt morit p peccatum. Un de talibus inuidis Isi. li. soliloquiorū. c. ij. sic scribit. Quicūq inquit me aspiciunt. aut fugiūt aut fortasse me psequunt. intuent me quasi infelicem. nescio causam loquunt mihi dolo verbis pacificis occultaz maliciam blandis sermonibus omāt. aliud ore promunt z aliud corde volutant. opere destruunt qō sermone promittunt sub pietatis habitu animo venenato incedūt. velant malicia fuco bonitatis calliditatem simplicitate occultant. ostendunt vultu qō corde nō gestant. amicitiam dolo simulant cui credas. cui fidem adhibeas. quē fidei primū sentias. nullus habere fidem nouit vbi iam fides periit. fides ablata ē. fides nusq tuta est. Hec Isi. ¶ Nono inuidus silis est stelle minori que stellam maiorem eclypsat. sicut patet de luna q eclypsat solem. z tñ in se maculata est et lumen nō habet nisi a sole. sic inuidus homo qui est maculatus peccato nihil luminis vtutis z gratie habet a seipso. Sz lumen boni exempli capit a primo suo splendente sapientia z virtute. Dicēte poeta. Phebo phebe lumen capit a sapiente. Insipiens sensum quo quasi luce micat. Talis em inuidus hoiem se maiorem virtute z gratia eclypsat claritatē sui nominis p infamiam obfuscando. ¶ Decimo inuidus canibus comparat. qz sicut inter omnia animalia canes specialiter in malis semp letant. z malū inchoatū libenter insequunt. unde z quasi contra naturaz aliorū animaliū si vnus canis inter multos psternat omnes alij irruūt in eum ad ipsum strangulandum. qō nō inuenit de aliquibus animalibus nisi solum de canibus. qz vt dī Eccli. xiij. Omne animal diligit sibi simile. Cōsimiliter inuidi in malis primi querunt cōsolationē. z si quisq malum inceptum fuerit mendacio z detractione illud festinant augmentare. z sic semp eorū studium ē ad confusionem primorū. Et ideo dicit Math. vij. ca. Nolite sanctū dare canibus. quasi diceret. nolite quemq iustū subijcere inuidis. qz ipsi nunq satiant donec videant extremū mortis supplicium. ¶ Un decimo detestanda est inuidia qz inuidus pditor est deo. inimicus sibijpsi. primo iniuriosus z dyabolo specialiter amicus. declarationē istorū vide supra pte. vj. c. xxix. vbi agit de infidelitate. q nascit ex quarta filia inanis gloie. z in illo vbi agitur de nono fidei articulo in fine. Dictis ibidē adijciendo q inuidia signum est speciale quo dyabolus suos cognoscit discipulos. Un sicut dicit xps suis discipulis Joh. xiij. ca. In hoc cognoscēt omnes q discipuli mei estis si dilectionez habueritis ad inuicem. sic dyabolus suis dicit discipulis. In hoc cognoscent omnes. quia discipuli mei estis si adinuicem habueritis inuidiam. Et hec pdicta de cem in isto primo notabili peccati inuidie tam exlliter declarata manifeste ostēdūt q inter oia pcā quasi maxime detestāda est inuidia.

Capitulum III

Equit secundū notabile peccati inuidie. in quo eiusdem peccati species sunt tagende. ¶ Pro quo notandum q fm beatum Grego. xxij. mor. quinq sūt species inuidie. scilicet detractio. susurratio in primi aduersis exultatio. afflictio in proximi psperis. z odium cordis. quarum specierum ratio z ordo possunt sic accipi. Mitit em inuidus minuere gloria primi. z si hoc fiat in publico dicit detractio que est prima species inuidie. si vo hoc fiat in occulto dicit susurratio. que est scda inuidie species. q si potest inuidus minuere gloriam proximi exultat de facto in quo minuit. z est tercia inuidie species. scilicz in primi aduersis exultatio. Si vo nō potest minuere gloriam proximi. in animo vehementer affligitur in quo innititur quarta inuidie species. scz afflictio in primi psperis. ex quibus finaliter sequit odium cordis quod ē quinta species inuidie. qz bonum delectans causat amorem. ita tristicia cōturbans causat odium. de q dī prima Johannis. iij. Qui odit fratrem suum homicida est.

Capitulum IIII

Prima igitur species

¶ Quidie ē detractio. Et sicut dicit Hugo de san. vic. Detractio ē locutio ex inuidia p̄cedens bona alioꝝ denigrās. ¶ ℞. vyklf. ỳo in li bello suo de descriptiōe t origine vitiorum dicit q̄ detractio est denigratio alienę fame p occulta ỳba respectu illi⁹ ad quē. vl ad q̄s loquit̄. t sic differt detractio a p̄tumelia in ꝑ q̄ cōtumeliosus in facie p̄tra hominē loquit̄ vñ p̄nipēdere eū videt. t p cō sequēs dehonorare. t iō p̄tumelia affert detrimē tū honoris ei in quē p̄fert̄ ꝯ detractor absente eo ó q̄ loquit̄ p̄fert mala siue cozā multis siue cozā paucis. p̄terea ỳba detractoris sūt occulta respectu illius de q̄ loquit̄. vñ Eccle. x. Si mordeat serpens in silētio nihil min⁹ eo hz q̄ occulte detrahit. ỳba tamē sua frequēter sunt publica respectu illius vl illoꝝ ad quē vel ad q̄s loquit̄. Et in ꝑ differt a susurratione q̄ susurrus de illo quez detrahit secrete loquit̄ in aures illoꝝ ad q̄s illū detrahit. vñ quātū in ipso ē eos q̄ audiūt facit habere malā opinionē de eo p̄tra quē loquit̄ p̄ter q̄ detractio ē denigratio alienę fame p occulta verba. ¶ Et nota q̄ aliq̄s potest famā alteri⁹ denigrare multipl̄r. ¶ Primo mō verū dicēdo t iuste. vtputa cū aliq̄s crimē alterius p̄dit ordine debito seruato ꝑm doctrinaz x̄pi docētis Mathei. xviij. Si aūt peccauerit in te frater tuus ꝑ est te sciente vade t corripe eū inter te et ipm solū. si te nō audierit adhibe vnū tecū vel duos vt in ore duoꝝ vel triū testiū stet oīe verbū. q̄ si nō audierit eos dic ecclesie. si aūt ecclesiā nō audierit. sit tibi sicut ethnicus t publican⁹. t tūc non tenet̄ ad restitutionē fame. ¶ Secūdo mō falsum dicēdo t iniuste. ¶ Tercio mō verū dicēdo ꝑ iniuste. p̄uta cū aliq̄s p̄dit crimē alicui⁹ p̄tra ordinē debitū. s. cōtra ordinē supradictū a x̄po constitutum ¶ Quarto mō quādo detractor peccatū alteri⁹ auget ỳbis suis ¶ Quinto mō quādo reuelat occultū q̄ nō essz reuelandū. ¶ Sexto mō negādo bonū alteri⁹ vl malicioſe reticendo. ¶ Septimo mō quādo illud q̄ ē bonū dicit mala intentiōe eē factū. Et q̄ inter res tales fama ē p̄ciosior. q̄ cuius defectū hō impedit a multis bene agendis. vñ Eccle. xlj. Curā habe de bono noie ꝑ magis p̄manebit tibi q̄ꝫ mille thesauri p̄cios⁹. Itē p̄uerb. xxij. Melius ē nomē bonū q̄ꝫ diuitie multe. Et ideo detractio p quā subtrahit bona fama ē grauis⁹ peccatuz q̄ꝫ furtū. Vñ Ambro. Fures inq̄t sunt tolerabiliores q̄ vestes t alia bona tpalia subripiūt. q̄ꝫ fures q̄ famā boni hominis lacerant. naz q̄ bona tpalia aufert satis faciliter potest illa restituere. ꝑ q̄ bonā famā aufert vix aut nūq̄ꝫ restitui potest. Nā expientia docēte si vn⁹ ribaldus detraxerit t scādalisauerit virū vl mulierē qualitercūq̄ꝫ innocentē. t si duodecim viri t mulieres ad ostendendū innocentiam p̄sone diffamate iurarēt p̄tra illū potius credit illi ribaldo simplici verbo falsissime detestāti p̄tra p̄sonā innocentē. q̄ꝫ illis duodecim fideliter iurantibus. tenet̄ tamen detractores de necessitate salutis inquantū sufficiunt ad restitutionē fame sine mendacio. tamen vtputa confitendo se falsum dixisse. siue male dixisse. siue iniuste eum diffamasse. Unde vt dicit beatus augustin⁹ et ponit in ca. xliij. questi. vj. si res. Si res inq̄t ꝓter quā peccatū fit restitui potest t nō restituit penitētia nō agitur sed simulatur si em veraciter agatur nō dimittitur peccatū nisi restituatur ablatū. hoc est vt dixi si restitui potest. Nec ille. Ideo et si non potest detractor famam restituere debet et aliter recompensare. sicut t in alijs iniurijs t humiliter ab eo venia postulare. ¶ Et insup est notandū q̄ detractio detestāda ē ꝓter multa mala. Et p̄mo ꝓter mala que veniūt ex detractione. ¶ Quoꝝ p̄mum ē. quia detractor quantū in se est p̄imū detrahendo interficit. Unde sup illud Leuitici. vij. Sanguinem quoq̄ oīnis animalis nō sumetis in cibuz. dicit glosa. Sanguinē comedit q̄ alienū peccatū detrahere delectat. Et ideo merito dicit Prouerbio. xxv. Remoue a te os prauū. t detrahētia labia p̄cul sint a te. ¶ Secundū malū ex detractiōe veniens ē q̄ audientē detractionē ac etiā illum cui detrahit quantū in se est detractor cū seipo detrahendo occidit. vnō Bern. li. ij. de p̄sideratione. Detractor inquit t libens auditor vterq̄ dyabolum portat in lingua. t sic tres vno cōuitio cōfundit. s. detractorē. detractū t libenter audientē. Et ideo lingua detractoris lingua tercia merito appellat. vnde Eccle. xxviij. Lingua tercia multos cōmouit. t illos dispsit de gente in gentez. ciuitates muratas diuitū destruxit. t domos magnatoꝝ effudit. virtutes populoꝝ concutit. t gentes fortes dissoluit. Lingua tercia mulieres fortes eiecit t priuauit laboribus suis. q̄ respicit illam nō habebit requiem nec habebit amicū in quo requiescat. Et ideo merito spiritussanctus organo vocis sapientissimi salomonis Prouerbioꝝ. xxiij. dicit. Cum detractoribus nō cōmiscearis. quoniā repente cōsurgit p̄ditio eoꝝ. et ruinam vtriusq̄ quis nouit. tam videlicet eius qui detrahit q̄ꝫ etiā illius qui aurē libenter accōmodat detrahēti. vnde Ambrosius. t ponit in canone. xj. questio. iij. non solū. Non solum inquit ille est reus qui falsum de alio p̄fert. sed et is q̄ aurem criminibus p̄bet. quod intelligendū ē nisi eum redarguerit. vnde Aug⁹. t ponit in cano. xiij. q. iij. qui potest. Qui inq̄t potest obuiare t p̄turbare p̄sonos et nō facit. nihil aliud q̄ꝫ fauore impietatis eoꝝ p̄sentit. Et sicut dicit ap̄lus ad Ro. j. Nō solū q̄ peccata agūt digni sunt morte. ꝑ etiā q̄ p̄sentiūt facientib⁹. Nō p̄sideras beatus bernardus ad eugenū papā sic scribit. Detrahere an detrahentē audire q̄d hoc dānabilius sit non facile discerno. Et ideo beatus Hiero. ad Nepotianū. Cane inquit ne aut lingua aut aures p̄uritēres habeas. id est aut ne ipe alios detrahas. aut alios audias detrahentes. nec illa iusta est excusatio referē tibus alijs iniuriam facere nō possuz. Nemo em iuste aurem p̄bet libenter auditori. sagitta enim in lapide nunq̄ꝫ figit̄. sed interdum resiliens repercutit dirigentē. discat detractor dum te videt nō libenter audire nō facile detrahere. Item beat⁹ augustinus in epistola ad Julianū comitem. Nō inquit accōmodas aures tuas ad p̄cipienda verba detrahentiū. Nō p̄cipias mortē in anima tua de.

trahenti em̃ z audiẽti vtrisq; mortis ẽ anime. detractor z libẽs auditor dyabolũ portãt in lingua. cui ta queso a tuis laqueis detractionez. p q̃s captos plurimos audis. postula tibi a dño cor prudens q̃ vigilẽ sensum. vt discernere valeas verba detrahẽtiũ. Hec ille. ¶ Terciũ malũ ex detractione veniens ẽ q̃ detractor reddit hominẽ deũ odiosũ z hominib⁹. Vñ ad Romanos. j. Detractores sũt deo odibiles. Itẽ puerb. xxiij. Abhominatio hoim ẽ detractor. z nimirũ q̃uis detractores abhominabiles sunt deo. Nam aug⁹ sup illud ps̃. Pro eo vt me diligerẽt detrahebãt mihi. Plus inq̃t nocẽt in mẽbris suis detrahẽtes xp̃o. q̃ animas sibi creditor interficiũt q̃ q̃ ei⁹ carnẽ mox resurrecturã perimerũt. Hec ille. ¶ Quartũ malũ ex detractione veniens ẽ q̃ detractores animas ꝓprias occidunt iuxta illud. j. Johis. iij. ca. Qui odit fratrẽ suũ homicida ẽ. Vñ de talibus detractorib⁹ dicit ps̃. Dẽtes eor arma z sagitte z lingua eor gladius acut⁹ dentes. id est verba detractoris arma sunt dyaboli quibus detractores instigante dyabolo q̃tum in se ẽ corrodunt suos ꝓximos spũaliter z occidunt. Et dicunt etiã verba detractoris sagitte. q̃ ad modũ sagitte velociter volãt de homine ad hominẽ z bene etiã potest lingua detractoris dici gladi⁹ acutus eo q̃ supradictũ ẽ tres vno ictu occidit. Vñ ẽ talib⁹ dicit puerb. xxx. Maledicta generatio q̃ p dentib⁹ gladios habet. z ideo certe expedites esset vt videt q̃ hmõi dentes z lingue detractorum extracte essent a capitibus eor. Sicut legit quandã puellã dixisse matri sue habenti dentẽ grauiter dolentẽ q̃ abijt ad barbi tonsorẽ z dentẽ fecit extrahere. Quo facto domũ redies filie sue dixit. certe iaz de dente meo liberata sũ. feci em̃ eũ de capite meo euenuari. cui filia certe inq̃t mihi videt q̃ lõge melius fuisset q̃ linguã tuã extraxisset. nam dens ille nemini nocuit te sola excepta z hoc nisi p modicũ tempus. ꝙ lingua tua tibi nocet z oñibus ꝓximis tuis cõtinue de die in diẽ. Sic certe sane dici p̃t detractoribus vtile esset q̃ lingue eor extracte essent. Vñ dicit xp̃s Mathei. xviij. Qui scandalisauerit vnũ de pusillis istis q̃ in me credunt. expedit ei vt suspendat mola asinaria in collo eius z demergat in ꝓfundũ maris. Vñ Jnacler⁹. z ponit in canone. ij. q. vij. accusatio. Si inq̃t detractores aiz accusatores quoscũcuq; grauiter iudicant. z in pditionis laqueũ cadũt. multo magis latratores z detractores atq; accusatores famulor dei damnant. et in baratrũ nisi se correxerint. z p eor satisfactionez condignam egerũt penitentiam indubitanter vadũt et vindicibus flãmis exurent. Hec ille. Dex tamẽ vt dicit xp̃s Mathei. xviij. Necesse est vt veniant scandala. hoc ẽ vtile est seruis dei ꝓ veritat defensione detractiones patiẽter sustinere z scãdala. Unde Aug⁹ in de verbis domini. sermone. liij. Cum sis inquit seruus dei ecce te mũdus suspicatur forsitã impudicũ z mordet z reprehendet z libẽter in tuis detractionibus immorat. malinole q̃ppe anime quasi dulciter sapit q̃ pessime suspicat tu si propter laudes humanas continentiam suscipere voluisti reprehensionibus humanis defecisti z tecũ q̃ tecũ ꝓposueras pdidisti. porro aũt si nosti dicere cum apostolo. Gloria nostra hec ẽ testimoniũ conscientie nostre. nõ solũ tibi reprehensor mercedem non minuit sz z facit ampliorẽ. Tu tamẽ ora p illo ne tua merces moriatur. nam z hinc probamus charissimi. quia si nõ haberemus inimicos non essz pro q̃bus oraremus ex precepto domini dicentis. Diligite inimicos vestros z orate p eis qui vos oderunt. Hec aug⁹. Quod considerantes humiles serui dei q̃ vanam gloriam huius mũdi nõ querũt. quicq̃d de eis obloquãtur detractores nõ curant. ¶ Unde Crisostomus ope. imp. ome. ix. Quis inq̃t potest blasphematus mẽdaciter nõ dico gaudere. sz vel magnanimiter ferre nisi is qui in vana gloria non delectatur. qui em̃ concupiscit que in celo obprobria nõ timet in terris. nec cogitat quid loquant homines de ipso. sz quid iudicet deus de illo. qui em̃ letatur de laude hominuz ille de eorundem vituperatione cõtristat. z tantũ contristatur de vno quantũ letatur de altero. Et ideo qui de laude hominũ nõ extollit neq; de vituperatione humiliat. vnusq̃sq; vbi querit gloriã illic timet confusionẽ. Qui gloriã querit in terris cõfusionẽ timet in terris. Qui autẽ gloriam nõ querit nisi tantũmodo apud deũ confusionẽ non timet nisi tantũmodo dei. Hec Crisostom⁹. Verũtamẽ sicut dicit Grego. sup Ezechielẽ. ome. iij. Hij quorũ vita in exemplũ imitationis est posita debent si possunt detrahentiũ sibi verba cõpescere. ne eorũ predicationẽ non audiant qui audire poterant. et in prauis moribus remanẽtes bene viuere cõtemnant. qõ z si eor detrationis verba compescere ne queãt patienter sustineant considerantes q̃ detractores nec christo nec eius precursori pepercerunt.

¶ Unde Seneca z ponitur in florario bartho. titulo de detractione. male inquit de me loquuntur homines qui nesciunt bene loqui. faciunt qõ non mereor sed quod solent. vnde nec pepercerũt saluatori nostro. nec ei⁹ sanctissimo precursori. iuxta illud Mathei. xj. venit Johãnes baptista neq; mãducans neq; bibens z dicunt demoniũ habet. venit filius hominis manducans et bibens et dicũt ecce homo vorax et potator vini. publicanorum z peccatorum amicus. ¶ Secundo detestanda est detractio propter multas quas habet similitudines odiosas in sacra scriptura expressas. ¶ Quarũ prima ẽ q̃ detractores canib⁹ assimilant. et hoc ꝓpter canuz ꝓprietates. ¶ Quarũ prima est ꝓpter canis latrationem inutilem. vnde latrat canis inutiliter ad lunam. ad vmbram. z ad molendinã. quor nullũ sibi offendit. sic detractor detrahit bonis in hoc mundo variabili ad modũ lune degentib⁹ nũc in purgatorio velut in vmbra pausantibus z nũc bonis z electis in monte excelso cõtemplationis ad modũ molẽdine de virtute in virtutẽ circũdantibus. quor nullus sibi nocuit vt damnũ in aliq̃ intulit. Et iõo dicitur Mathei. vij. Nolite sanctum dare canib⁹. ¶ Secũdo detractor assimilat cani qz sicut canis lacerat canem sibi similez in natura. p stratum ab alijs canib⁹. sic detractor mordet z lacerat fratrẽ suũ ab alijs ꝓsecutum et ꝓstratum. sicut ostensum ẽ supra ca. ij. huius vbi agit de decimo motiuo ostẽdente detestationẽ peccati iudicie.

Tercio detractor assimilat canī & specialiter canī carnificis. qr sicut canī carnifici a mgro suo taliter ē instructus q̄ quis alique carnes bone. pulchre & venales cadāt de macellis magistri sui eas tangere nō vult. ꝫ cū ceciderit aliq̄ os fetidū vel aliquod vile nullius reputatiōis. illud statim ore accipit. & in platea currit. & illud vehemēter corrodit. Certe pariformiter ē de invidis detractoribus q̄ sunt canes dyaboli de q̄bus dicit ps̄. Circūdederunt me canes multi. Nam canes isti a mgro suo dyabolo carnifice ifernali taliter sunt informati q̄ cū audierint aliq̄ verbū bonū de p̄ximis p̄latū ad illud nihilominus attendūt. ꝫ cū audierint aliquod verbū venenosum scandali. detractionis siue diffamationis p̄morū illud statissime in ore capiūt. & p̄nū detractionis dentibus lacerant & corrodūt. vñ Michee. iij. Mordēt dentibus suis. Itē Job. xvj. Infremuit ō me dentib⁹. ¶ Quarto detractor cani assimilatur. & specialiter cani furibundo. qr sicut dicit Auicēna. iiij. cap. A capite canis furibūdi p̄tendit quedā vena ad linguā q̄ salivā eius intoxicat. & inde ē q̄ morsus suus est venenosus. & nisi citius curet valde periculosus ē. Sic revera a superbia que ē caput omniū vitiorū p̄tendit vena invidie. Vñ p̄m beatū augustinū Invidia ē filia superbie. q̄ invidia facit verba invidoꝝ val de venenosa Vñ ps̄. Venenū aspidum sub labijs eorū. Et sicut morsus rabidi canis de difficili curat sic maledicta detractoꝝ lingua ō difficili refrenat. vnde Jaco. iij. Omnis natura bestiarū et volucrū & serpentū et ceterorū animaliū domant et domata sunt a natura hūana. linguā aūt. s. detractoꝝ nullus hominū domare potest. eteñ inquietū malū. plenū veneno mortifero. ¶ Secūdo detractor assimilat porco. & hoc p̄pter tres porci odibiles p̄ prietates. ¶ Primo qr sicut porcus & specialiter suis aliquādo fetus p̄prios occidit & devorat. sic detractor natos p̄prios. id est sua bona opera detractione destruit & extinguit vt patet Ezechiel. xviij. ¶ Secūdo sicut porcus eligit stercora quantūcūq̄ fetētia & dimittit flozida quantūcunq̄ redolescētia. nam experientia docēte si porcus viridariū iret in quo ex vna pte videat flores suauiter redolētes & ex alia pte fetentia stercora. flozibus neglectis p̄ eräter ad stercora occurrit & illa i ore suo assumit & rostro subuertit. sic detractor si in aliquo viderit aliq̄s virtutes imitatione dignas q̄ velut flores redolent. & ex alia pte reprehensibilia et fetida vitia. dimissis virtutibus imitatiōe dignis q̄ reprehensibilia et fetida sunt versat in ore. & rostro sue detractionis subuertit. & sic in volutabro turpitudinis vitiorū ad modū porci se involuere delectat. Et p̄pter hāc detractoris immūditiā beat⁹ augustin⁹ detractores a mensa sua excludere voluit. Vñ sup illud p̄verb. xxiij. Cū detractoribus ne cōmiscearis. in glosa legit cuz habuisse hos duos versus scriptos in mensa sua. Quisq̄s amat dictis absentū rodere vitam. Hanc mensam indignam noverit esse sibi. ¶ Tercio detractor porco assimilat. qr sicut inter oīa animalia porcus p̄cipue fedat os suū. sic porcinus detractor os suū veneno detractionis fedat & intoxicat. Vñ ps̄. Venenū aspidum sub labijs eorū. In talibus eñ porcinis hominibus habent demones suū speciale hospiciū. In cuius rei figura legit Mathei. viij. q̄ legio demonū quos x̄pus ejecerat de quodā demoniaco rogauerunt x̄pm vt mitteret eos in porcos. & est legio septemilia. ducēta & septuaginta sex. ¶ Tercio detractor serpenti assimilatur quia sicut serpens reptando tortuose ingredit. sic detractor a laude p̄sone cui detrahere nitit incipit dicens ipm esse bonū & virtuosum multas habens conditiones p̄mendabiles. ꝫ statim ab eius laude tortuose declinat dicens. ꝫ tamen qō doleo ter refero omniū magnū habet defectū. qr falsissimus latro est. vel adulter vl mendax. hereticus vl sic de ceteris. & hec inquit novit deꝰ me de illo nec ex aliqua mala volūtate dicere. ꝫ vt eius periculū cautius cuitet. De talib⁹ eñ serpentinis detractorib⁹ beat⁹ ambrosius in libro suo de paradyso. Bilinguis inq̄t serpens habetur atq̄ letalis. eo q̄ velut dyabol: minister aliud lingua loquit. aliō corde meditat. Item de talib⁹ dicit dominus p̄ ꝓphetam Hieremie. ix. Ecce mittam vobis serpētes pessimos. ¶ Quarto detractor apibus assimilat. vnde de detractorib⁹ dicit ps̄. Circundederūt me sicut apes. & exarserūt sicut ignis in spinis. Super quo Gregl. Apes inq̄t in eis mel habēt & cū aculeo caude vulnus inferunt. sic detractores lingua blandiūt. ꝫ latenter ex malicia ferūt. Apes sunt. qr loquēdo dulcedinē p̄ponūt. ꝫ occulte ferendo vulnus inferūt. ista vero facientes exardescūt sicut ignis in spinis. qr per flāmas detrahentiū non iustorū vita cōburit. ꝫ si que eis inesse poterant pec cator̄ spine p̄cremant. Hec Gregl. ¶ Tercio detestanda ē detractio. qr hominem valde vilificat & deturpat. Unde Hiero. ad Demetriadem virginē Viliū inquit satis hominū ē & suā laudē querentium alios viles facere detrahēdo qr alterius vituperamine se laudari putāt. & q̄ suo merito hoibus placere nō possunt. cupiūt in cōparatiōe priorum pessimū ē hoc viciū q̄ alterum facit vilem videri. ¶ Quarto detestāda ē detractio. qr vt dicit Seneca. Homines assueti detractionib⁹ vix corrigūtur. Unde Eccle. xxiij. Homo assuetus verbis improperij in oīb⁹ diebus vite sue non eruciet. Hoc igitur vicium auertat a suis servis dominꝰ noster iesus christus qui est sup omnia deus benedictus in secula. Amen.

Capitulum V

Secunda species invidie ē susurratio. Et ē susurratio occulta discordie seminatio. inf fratres p̄rimos vel amicos amicicie bonū cupiēs dissipare. Unō p̄m Isiō. x. ethimo. ca. xlvij. Susurro a sono vocis appellat. qr nō in facie alicui⁹ ꝫ in aure loquit detrahēdo. Unde susurratio & detractio multū pueniūt. p̄pter q̄ q̄q̄ vnū p̄ altero ponit in scptura vñ sup illud Eccle. v Nō appelleris susurro. dicit Glo. i. detractor. Verūtamē in ꝑ differūt. qr detractor intēdit famā p̄rimi denigrare & ideo mala illa refert p q̄ potest p̄rimus infamari. vel eius fama diminui. Sed susurro non solum intendit detrahēdo famam p̄rimi denigrare. sed etiaz q̄tum sufficit.

cit intendit vt eius amici animū sua detractiõe cõtra alīū amicū turbare ⁊ amicicią dissipare. ⁊ ideo talia refert q̄ possunt ad finē illū audiētis animuz cõmouere. Vñ Eccle. xxviij. Vir peccatoz turbabit amicos ⁊ in medio pacē habētiuz immittit inimicicią. ⁊ talis ꝓprie dicit bilinguis dū vterq̄ ō altero dicit malū. Unde Eccle. xxv. Susurro ⁊ bilinguis maledictis multos turbauit pacē habentes. Et ideo susurrationē fugiat q̄ voluerit pacē. nazvt dicit ꝑuer. xxvj. Cū defecerint ligna extinguetur ignis. ⁊ subtracto susurrone iurgia conq̄escūt. Et ideo deus q̄ vult inter populū suū esse pacē vnitatē ⁊ pcordią ꝓhibet susurrationē eē in populo di. Leuit. xix. ca. Nec erit criminatoz nec susurro i populis. vñ ⁊ dicit Eccles. xxj. Susurro coinq̄nabit animā suā ⁊ in oīibus odiet. Itē Eccle. v. Susurratozi aūt odiū ⁊ inimicicia ⁊ cõtumelia. Nam vt ex p̄dictis patet. susurratoz peioz ē q̄ detractoz. Et cõmittit tribus modis. Primo quādo malū exp̄s dicit alicui de amico suo vt soluat amicicias in eos. Secūdo mō quādo bonū ⁊ pcipue gratitudinis p amico gestum ea intentione reticet nec reuelat ne amicicią inter eos augmētet ꝓtinet vl confirmet. Tercio modo quando dictū vel factū bonuz alicuius p ꝓximo vl suo amico male interpretat contractam amicicią cupiens dissipare. Detractio aūt ⁊ susurratio opponūtur vtuti iusticie. quia in iuste auferūt famā a ꝓximo. ⁊ amicicią ab amico Et pertinēt ad transgressionē septimi mandati de calogi. de q̄ dicit. Nō furtū facies ⁊ quo ꝓhibemur iniusta ablatio cuiuscunq̄ rei ꝓtinentis ad ꝓximū

Capitulum VI

Tercia species inuidie

t est exultatio in aduersus ꝓximi. de q̄ dicitur ꝓuerbiozum. xvij. Qui in ruina letatur alterius nō erit impunitus. Unde inuidia nō nunq̄ inuidū perdit dū ipse ꝓximū perdere cupit In cui⁹ exemplū legit q̄ q̄dam rex p quandā villam equitās vidit pulcrū puerū ⁊ valde elegantez cū ceteriz pueris ludētē ⁊ socijs suis dicentē. Qui bonū fecerit bonum sibi eueniet. et q̄ malū fecerit malū sibi eueniet. Quesiuit aūt rex a vicinis cui⁹ filius puer erat ille. q̄ dixerūt eū vtroq̄ parente orbatū. ꝓcepit igit rex puerū sup equū ponit secum adduci. q̄ postea in curia regis enutrit⁹ cūctis erat affabilis. sicq̄ in educatu ꝓficiebat. q̄ tandē panē coz̄ā rege ⁊ alia cibaria scindebat. cuius ꝓsperitati senescallus regis inuidēs regi secrete dixit. Domine inuenis iste quē tantū exaltas dicit mihi ⁊ alijs in absentia tua q̄ anhelitus tu⁹ intantū fetet q̄ nocet sibi coz̄ā vobis stare in mensa. ⁊ q̄ hoc verū sit hoc erit vobis signū cū venerit coz̄ā vobis ad panē cōsueto modo scindendū loq̄mini cū eo ⁊ videbitis euz factē a vobis auertentē ⁊ aurē vobis statissime porrigentē. quo facto vocauit iste inuidus senescallus puerū ad se ⁊ secrete ei dixit. Fili mi tibi indico sub ꝓfessionis sigillo. q̄ rex conqueritur tuū anhelitū intm̄ esse feridū q̄ te coz̄ā se stantē sustinere nō potest. cui puer adhibēs credulitatē. q̄d igit inq̄t dñe mi factā. at ille cū inq̄t rex tecū loqui tur faciem tuaz auerte a rege ⁊ aurem sibi porrige ne tuū sentiat anhelitū. puer em̄ per omnia egit vt fuerat sibi consultū. quo facto vocauit rex sibi seneschallū ⁊ dixit ei verū est q̄d dixisti. q̄d igit faciaz de isto ribaldo ingrato quem intm̄ de luto assumptum promoui. At ille. Domine inquit in nemore nostro sūt carbonarij. mitte ad eos ac nocte ⁊ precipe q̄ primū mane ad eos venientez in ignē p̄ciant quicūq̄ fuerit ⁊ summo mane mitte hūc ribaldum ad eos. vt dicat eis q̄ regis iussionez ad impleant. Placuit regi inuidi seneschalli consilium et fm eius decretū fieri ordinauit. Puer summo mane ad carbonarios mittit. ⁊ dum festinauit regis mandatū implere. audiuit in itinere in quadā capella iuxta viam ad missam pulsare. docuerat eum rex quotidie missam audire in quocūq̄ et q̄cunq̄ de causa missus esset hoc nullo modo mittere. quia q̄ hoc in nullo negocio impediretur. Intrauit igit puer hoc regis consiliū considerans ad missam. ⁊ eam vsq̄ ad finē audiuit. Certus volens esse seneschallus de illius interitu ad carbonarios festinanter accessit. et cuz ad eos venisset. statim an iussuz regis adimplessent quesiuit. nequaq̄ inquiunt. sed statim sine impedimento adimplebitur ⁊ arripiendo eum in ignem statissime p̄iecerunt. et ad cinerem est combustus. Quo facto venit puer missa audita. et dixit eis ex parte regis q̄ regis iussionem statissime adimplerent. Qui sibi benigne respondentes dixerunt se iussionē regis ante eius aduentum impleuisse. Puer igitur ad regem festinanter reuertens quod sibi erat dictū regi veraciter intimauit. Rex autem admirans senescallum aduocari p̄cepit. quo non reperto. sed tandez tota veritate perscrutata ⁊ veraciter manifestata ait rex Bene inquit puer quondam de facto isto prophetasti. Ille malum tibi facere cogitauit. sed incidit in foueam quam fecit. tu autem bene fecisti. et ideo periculū euasisti. ⁊ ideo merito dicit Eccles. xxvij. Qui laqueū alio ponit peribit in illo. In cuius rei exemplū legit Hester. x. q̄ amon parauit patibulū in quo ꝓpter inuidiam ꝓposuit suspēdisse mardocheū suū ꝓximū innocentem. ꝑ mardocheo ad magnū honorem exaltato. ipse inuid⁹ amon suspensus est in eodem patibulo quod parauit ꝓximo suo. Et certe istud peccatum inuidie intantum iam regnat. q̄ multi de malo alteri⁹ taz vehementer letant q̄ ipsimet vellent etiam graue pati dispendiū cū hoc q̄ illi quibus inuident grauius lederentur. Sicut ostendit parisiensis. in de vitijs parte. vij. tractatu de inuidia per exemplum vbi narrat de quodam rege qui concessit cuidam auaro et cuidam inuido munus quod eligerēt ita tamen quod donū eius qui posterius peteret duplicaretur. ⁊ cū vterq̄ prius petere recusaret. p̄cepit rex inuido prius petere. Qui statim petijt vt erueret sibi vnus oculus vt proximo eruerentur ambo noluit enim petere aliquod bonū. ne proximus illud duplicatū acciperet. Hec Parisiensis.

Capitulum VII

Quarta species inuidie

q est afflictio in prosperis ꝓximi propter odium persone. sed tamen vt pars ex in-

prædictis q̃ dolet de ꝓsperitate alicuius q̃ videt ꝫ expedire eidē vel cōmuni vtilitati ecclesie. sed nō ex odio ꝓsone nō ē inuidie deputandū. De quolibet em̄ inuido q̃ istis duabus inuidie specieb⁹ inficitur sic scribit Linconi. in de oculo morali. Inuidus inq̃t nō recte videt illū cui inuidet. Vñ legit j. Regū. xviij. q̃ postq̃ dauid triūphauerat de philisteo nō rectis oculis saul aspiciebat dauid a die illa & deinceps. Hic ē oculus de quo dicit Eccles. xliij. Oculus malus ad malū et nō satiabit. sp em̄ ad malū respicit ꝓximi. & a bono inuidus se auertit. & ideo recte ꝑ heli figurat. de quo dicit. j. Regū iij. q̃ oculi ei⁹ caligauerūt. et nō poterat respicere lucernā dei anteqũ extingueret. Tales vero sūt inuidi ꝑ inuidiā excecati q̃ bonos videre nequeunt q̃ quasi lucerna sunt in domo vñ donec ꝑ mortez sint extincti. aliquādo tamē post mortē commendant illū cui vñ viuerent inuidebāt. Dicit em̄ hugo de sancto vic. q̃ inuidus de bono q̃ de ꝓximo videt inuidit. & bonū q̃ de ꝓximo audit odit. & bonū q̃ tangit extinguit. In tantū em̄ inuidus malū alterius emulat q̃ vellet etiā graue pati dispendiū cū hoc q̃ ille cui inuidet grauiꝰ lederet. vt supra ostendit ꝑ exemplū. Infelix plane q̃ de sola ꝓximoꝝ miseria ꝓsperatur. & cui sola fratrū ꝓsperitas aduersat. & quādo inuidus de bonis ꝓximi visis dolet in doloribus semp manet. Et ideo merito dicere potest illud Job. xvij. In amaritudinibus morat oculus meus. Item Crysosto. sup Iohannē. Oculus inq̃t inuidi linit tristicia. inuidus cū morte vinit continua tanq̃ separatus ab eo q̃ ē vera vita. Vñ deos inuidos a se reiicit tanq̃ aquila filios degeneres. Natura em̄ aquile in ꝓfundo pullos suos taliter dicit agere. ponit siquidē eos sub solis radio. & eum q̃ solem immobiliter aspicit tanq̃ filiū conseruat & nutrit. Illos aūt abiicit tanq̃ degeneres q̃s viderit oculoꝝ intuitū a solis radijs deflectētes. sic et ipe deus q̃ aquile comparatur Deut. xxxij. Sicut aquila ꝓuocans pullos suos ad volandum. inuidos abiicit tanq̃ degeneres fulgorē bonoꝝ operū in alijs respicere nō valētes Et quia lucē veritatis renuūt cōgrue in inferni tenebris miseriā obtinebunt. hec Linconien. Vñ sicut dicit holgot in lectura libri Sapien. lectione xliij. Maximā iniuriā faceret deus inuido si poneret eū in celo. quia ibi ē summa felicitas in ꝓximo. & per consequēs summū nocumentū foret inuido si ibidē poneret. & ideo rationabiliter ponere tur in inferno vbi nihil videbit cui inuideri possit Et ideo merito beat⁹ Hiero. epla. cxxix. de virginitate. Si vis inquit habere partē cū xp̃o. christi tibi exemplo viuendū est q̃ ab omni malicia & neq̃cia ita fuit extraneus vt nō inimicis q̃dem vicem redderet. ꝫ patrē ꝓ illis rogabat. Nolo em̄ vt eas animas christianas estimes esse. q̃ aut fratres aut sorores nō dico oderūt. ꝫ etiā ꝓximos toto corde coram dei testimonio nō diligūt. cuz christianū christi similitudine & inimicos necesse ē amare. si sanctoꝝ cupis habere consortiū a malicie & nequicie cogitatu pectus tuū emūda. nemo te circūueniat. nemo te fallaci sermone seducat. nō nisi sanctos & iustos & simplices innocentes & puros celestis aula suscipiet. Nullū locū apud deuz malicia habet ab oñi nequicia & dolo inuidū necesse ē esse q̃ cupit regnare cū christo. nam nihil tam contrarium nihil tam execrabile deo q̃ aliquē odisse velle vel le vel ledere fratrē suū. nihilq̃ tam ꝓbabile q̃ oēs homines amare. q̃ ꝓpheta testat dicens. Qui diligitis dñm odite malū. Hec Hiero. Item apls Jacobi. iij. Deponētes omnē maliciā & omnē dolū & simulationes inuidias & oēs detractiones sicut modo geniti infantes sine dolo lac ꝓcupiscite. inuidia em̄ torquet illū in quo ē bona ꝓximi videdo. sicut oculus debilis torquet solē aspiciēdo. Vnde gregoꝛ⁹ sup illud Job. v. Inuidia occidit paruulu. quia inquit de bonis ꝓximi affligitur. quasi de radio solis excecatur. Et ideo merito dicit Ecclesia. xliij. Meq̃ ē oculus inuidi. nam ipe de bonis aliorū afflig it & de meliozatione alioꝝ deteriozat. de ꝓfectu alioꝝ deficit. & de vita aliozum morit & ipe se amittere putat q̃ alij lucrantur. Vnde Cryꝰ. ope imper. ome. xxvj. Hoc inq̃t est ꝓprium inuidi q̃ quādo aliq̃d boni alteri addit. sic dolent inuidi quasi aliquid illis sit subductū. q̃ alteri ē additū vtputa si viderit aliquē se fieri ditiozē putat inuidus ex hoc pauperē se effectū. si alter fuerit illo factus sapientioꝛ. ita dolet inuidus q̃si ipe sit ex hoc factus insipiēs. Vñ Genes. xxvj. cap. legit de isto sancto patriarcha ysaac. q̃ benedixit ei deus & locupletatus ē & ibat ꝓficiens atq̃ succrescēs donec magnꝰ vehemēter effectꝰ ē. habuit q̃s possessiones ouiū et armentoꝝ & familie plurimū. ob hoc inuidētes palestini omnes puteos q̃s foderant serui patris illius abrahā illo tempore obstruerūt implentes humo intantū q̃ ipe abimelech diceret ysaac. recede a nobis q̃m potentioꝛ nobis factus ē valde. sic certe & modo ꝓsperitati bonoꝝ inuident impij & peruersi. et hoc in eozum propriam confusionem & in bonoꝝ meriti et glorie augmentationē. Nā sicut teste apostolo ad Romanos. viij. Diligentib⁹ deū oñia cooperant in bonū. sic mūdo omnia cooperant in malū. Vnde Crisostom⁹. ope. imp. ome. xxxiij. Inuidia inquit sacerdotes tanto torquebāt quanto christus glorificabat. et illius bonoꝛ illis fiebat in tormētū. Sic em̄ res est quando boni in sua virtute laudant. mali in sua inuidia cruciātur. itaq̃ non sufferentes in pectore suo inuidie stimulantis ardorem prorumpūt in vocem dicētes. In qua potestate hoc facis. o inuidia que semper inimica es tibi ꝓpi. nam qui inuidet alteri gloriam parit illi cui inuidet. ipse vituperabilis inuenit de sua insidia. ille autem cui inuidet laudabilis demonstrat de sua virtute. igit inuidia sibi soli nociua est. alterū aūt nō solū non grauat. ꝫ adhuc magis cōmendat. Hec Crisostom⁹ Vnde Isidorus in de summo bono libro tercio. capitul. xxv Hoc inquit omnis inuidus alienis virtutibus prestat quod beato Job sathanas prestitit. nam deuz emulabat. ꝓsperitatibus commouit aduersa. sed vnde eum credidit dyabolus posse prosternere inde ei⁹ aucta sunt merita atq̃ inde clarueūt ꝓbabiliora patiente documenta ita requirūt inuidi aditū male fame per quam honorum vitam maculāt. sicut querebant sodomite ostium quo domū Lot ho

cturi introirent. illi vero cecitate errorꝭ parietes videbant. ostiū vero nō inuenebāt. ⁊ non aliter inuidi videndo velut parietem virtutes dissimilant vicia vero perquirūt per que eorum conscientiaꝫ vrant. Hec Ysidorus.

Capitulum VIII

Quinta species inuidie

Quinta est odiū cordis. Et ē odiū volūtas nocēdi alij vel desiderū vt p alīū ei noceatur Vel ꝑm augustinū in de diffinitionib⁹. odiū ē vetus ira siue inueterata inimicicia ex pluribꝰ causis collecta diuturno tpe pseuerās. vnde et dicit Crisᵏ. ⁊ ponit in florario Bartholomei. titulo de odio ꝓximoꝝ. Si semel inimicicie occupauerit animuꝫ. oīa que sunt apud eū quē odit ⁊ que dicunt aꝫ audiunt ab eo recipiunt. vt ad maiores ꝓficiat inimicicias. Vñ Gregori. li. v. moꝝ. Peruerse inūt mentes si semel ad studiū cōtrarietatis eruperint siue prauū siue rectū q̄d a ꝺicētib⁹ audiāt aduersus ꝫ respōsionib⁹ impugnāt. q⁹ cū ꝑsona ꝓ odiū ⁊ cōtrarietatē displicet. nec etiā recta que ꝓtulerunt placent. ꝫ ecōtra bonoꝝ corda quib⁹ in odiū nōvenit ꝑsona ꝫ culpa. sic puersa iudicāt vt recta q̄ dicunt assumāt. ⁊ sic mala ꝓlata recipiūt vt tamen approbēt q̄ ex veritate ꝓcedere cognoscēt. hec ille Vñ aug⁹ sup illud psalmiste. Perfecto odio oderam illos. Hoc ē inūt pfecto odio odisse vt vicia ⁊ nō homines odiant. nec vicia ꝓpter homines diligant. Itē sup eodē Parisienᵏ. in de virtutib⁹ pte iij. tractatu de iusticia ca. xxv. Perfectū inquit est odiū quo inimicos dei vsq; ad dilectionez ꝓsequimur. non habētes pacē cum eis q̄diu ipi sunt inimici dei. Vel perfectū odiū virorꝝ pfectorū ē quo peccata hominū nō homines odio habēt. Vnde Ambro. Qui inquit habēt zelum dei omnes inimicos suos putent q̄ sunt hostes dei. q̄uis patrē matrem fratrē vel sororem. Et ad istū intellectuꝫ dicit xp̄s Luce. x. ca. Si q̄s venit ad me et nō odit patrē suū ⁊ matrem vxorem ⁊ filios fratres ⁊ sorores adhuc aūt ⁊ animā suā nō potest me⁹ esse discipulus. Sup quo Grego. ome. xxxvij. Percuncta ri inquit libet quo mō parentes ⁊ carnaliter ꝓpinquos p̄cipimur odisse qui iubemur inimicos diligere. Et paul⁹ dicit. Viri diligite vxores vestras sicut ⁊ xp̄s ecclesiā. Ecce discipulus vxorē diligēdam p̄dicat. cū tamē magister. qui nō odit nō potest meus esse discipulus dicit. Nunqu d aliud index nūciat. ⁊ aliud preco clamitat. Ex simul odire possum⁹ ⁊ diligere. Sz si vim p̄cepti ꝑpendim⁹ vtrūq; agere ꝓ discretionē valem⁹. vt eos q̄ nobis carnis cognatiōe ꝓiuncti ⁊ quos ꝓximos nouimus diligam⁹. ⁊ quos aduersarios in via dei patimur q̄si odiēdo ⁊ fugiēdo nesciam⁹ q̄si ꝓ odiū diligit q̄ carnaliter sapiens dū prauа nobis non ingerit nō audit. ⁊ isto mō parētes ⁊ carnales amicos odire pōt hō pfectus inquantū pturbatio parentū ⁊ amicoꝝ carnaliū nō ꝑmittit venire ad vite perfectionē. ⁊ stare cū fide catholica. ⁊ iste modus odiēdi nō ex mala volūtate ꝫ ex radice charitatis ꝓcedit inquantū volūtas dei voluntati carnaliū amicoꝝ ꝑferꝫ dilectio carnaliū dilectioni dei postponitur. ⁊ cū in p̄dictis xp̄i verbis euāgelicꝫ odire sit idem q̄ postponere (ꝑ amore q̄ q̄cunq; aliq̄ ꝑdictoꝝ septē a xp̄o recitatoꝝ ꝓposuerit ante amoꝝ xp̄i vel obseruantiā suoꝝ mandatoꝝ a sequela xp̄i deuiat sequēdo diabolū. Quicūq; igit introierit in religionē xp̄i sub quocūq; habitu tenetur predicta septē sub dānationis periculo ꝓseruare. aliter eñ nō potest eē xp̄i discipulus. patet q⁹ tenēt sub pena dānationis illa seruare. Cum igit xp̄s dicit. Si quis venit ad me ⁊ nō odit patrē suū ⁊ matrē vxorē ⁊ filios. fratres ⁊ sorores. adhuc aut et aiam suā nō potest meus eē discipulus. Limitando ad uentuꝫ hominis an religionē xp̄i q̄ tpe legis gratie incepit facile videre istius regule xp̄i septē partes. vñ q̄libet xp̄ianus habet tam patrē q̄ matrez immediatos vel mediatos carnales vel spūales q̄ rū affectiones in obseruātijs ⁊ monitis ꝫ dilectionem ꝓximi postponere. Quilibet etiā de christiano ordine habet vel vxorē ⁊ filios corpales vt carnē. aut effectus sensibiles ⁊ actus ꝓpios personales ⁊ omnia ista debet ꝑm regulā religionis xp̄i supradictā quo ad xp̄m vel quo ad ea q̄ sunt sibi ꝓpria in amore postponere. Quicūq; etiā xp̄ianus fratres habet vel sorores ad litterā ꝓximos vel remotos. in quo includit quilibet xp̄ianus viuēs cū reliquo de ordine xp̄iano. quoꝝ quoslibet debet etiā christū ꝓponere in amore. Et p̄dicto etiā modo q̄ voluerit christi eē discipulus debet animā suam odire hoc ē vitā suam carnalē eius voluptuosis desiderijs resistēdo paratus ꝓpter deū eam in casu necessitatis volūtarie pdere exemplū capiēs de paulo ap̄lo. de quo legit Actu. xxj. q⁹ cū Hiero solimā pgeret ꝓpheta agabus tulit zonam pauli. ⁊ ligans sibi manus ⁊ pedes dixit. Hec dicit spūs scūs. virū cui⁹ ē zona ꝫ sic alligabūt in hierusalē iudei. Quod cum audissent amici eius flētes rogabāt eū ne ascenderet hierusalē. Quib⁹ respōdēs paulus dixit. Quid facitis flētes ⁊ affligētes cor meū. Ego aūt non solū alligari. ꝫ etiā mori in hierusalē paratus sum ꝓpter nomē domini nostri Jesu christi. Quicūq; enim de religione Jesu xp̄i isto modo vitam suam ⁊ omnes predictos carnales amicos pro amore christi nō contempserit. vel christo ⁊ obseruantie legis eius non postposuerit in amore est indispositus vt sit christi discipulus ipsum sequens in moribus. nam omnia predicta christus postposuit pro sue religionis obseruātia Et ex istis patet q⁹ vicia proximoꝝ sunt odienda sed natura siue persona ē modo debito diligenda quia vt dicit apostolus. j. Johannis. ij. cap. Qui odit fratrem suum in tenebris ē et in tenebris ambulat. et nescit quo vadit. quia tenebris sue malicie excecatus ipso ignorante vadit ad infernuꝫ. Et merito odiens fratrem suū dicitur in tenebris ambulare. quia sicut dicitur in florario Bartho. titulo de odio proximoꝝ. talis vbicunq; incederit sordidat sue sanctitatis pulchritudinem. cetera autez vitia animam polluūt. sed odium occidit animā. Unde prima Johannis. iij. Omnis qui odit fratrem suū homicida est. scilicet suiꝑius. vnde plus ledit seipm q̄ alterum. vt dicit Augustinus in libro suo de sermone domini in monte. Quia inūt

ledit animā suā q̄ odit alterū. quid facturus est ei quē odit. tollit pecuniā nunq̄d fidē. ledit famā nū quid ꝓscientiā. quicq̄d nocet forinsecus nocet. attende quid nocear. intus eñ sibi inimicus est qui odit alterꝫ. ℔ qz nō sentit q̄d sibi malefaciat in alterū seuit eo periculosius viuēs quo nō sentit q̄d secū male agit. z sequit. ille. s. inimicus nudatus est tu vero iniquus es. multū aūt interest inter nudū z iniquū. ille pdidit pecuniā. tu vero innocentiam quis grauius damnū ppessus ē. ille pdidit rem peritura. tu vero periturus factus es. Vnde beatus clemēs. z ponit in ca. de pēn. dis. j. homicidiorum. Homicidiorū inquit tria genera esse dicebat beatus petrus. z penā illoꝝ parilē fore dicebat. Sicut eñ interfectores homicidas. ita fratrum detractores eosq̄ odiētes homicidas esse manifestabat. qa q̄ occidit z q̄ odit fratrē suū z qui ei detrahit. pari eñ pena digni esse monstrant Hec ille. Ex q̄ patz q̄ valde magnū peccatū ē odiū fraternū. cū sit homicidio parificatū. Vnde z quanta sit discordie sine odij culpa Cyprianus aūt ostēdit dicens. Qui pacem cū fratrib⁹ in corde nō habet. nec si ꝓ xpo occisus fuerit crimen dissensionis fraterne euadet Quale ē igitur delictū q̄ nec baptismo sanguinis potest ablui. nec martyrio expiari. Hec Cyprian. et ponit in floria. Hartho. titu. de odio proximorum Vnde huiusmōi inuidi suos ꝓximos odientes z specialiter seruos dei maledicti sunt a deo. Vnde legit Deut. xxviij. ca. q̄ postq̄ dñs enumerauit q̄ plures maledictiones quas dicit mandatorum dei transgressoribus euenire. Capitulo. xxx. etiā dē sb dit dicens. Omnes aūt maledictiones has. scz supradictas conuertet dñs sup inimicos tuos z eos qui te oderunt. supple custodiente dei mādata. Et est sciendū q̄ odiū fraternū tribus modis cōmittitur. Primo si quis bonū alicui debitū ex inuidia subtraxerit aut subtrahi procurauerit corde vbo aut opere. Secūdo si quis merito cōmoda vel bona res opera seu virtutes proximi sui negauerit vel si nistre dānauerit. aut male interpretatus fuerit. Tercio si q̄s infamiā deprauationē z scandalū quōcūq̄ ꝓximo ex inuidia imposuerit aut procurauerit clam vel palam. aut mala antiq̄ q̄ oblitionē sopita denuo suscitauerit in scandalū ꝓximi. Vñ Tullius de amicicia. Turpe ē inq̄t. z maxime homini virtuoso recitare iniurias z odioꝝ sopitos cineres denuo suscitare. odiū aūt fraternū repugnat vtuti amicicie. Et phibet q̄ illud mandatū. Nō occides ꝛc.

Capitulum IX

Dcto de primo notabili de motiuis ꝓferētib⁹ ad detestationē peccati inuidie. et in secūdo notabili de quinq̄ et⁹ pncipalib⁹ specieb⁹. iā in isto tercio notabili de remedijs militātib⁹ ad destructionē eiusdē peccati aliq̄ sunt dicēda. ¶ Pro q̄ notandū q̄ oia q̄ dicta sunt in pmo notabili de detestatione inuidie possunt etiā ꝓferre ad remediū ꝫ idez peccatū. Et dictis ibidez ḃ sunt sex remedia specialia adūcēda. Quoꝝ pmū ē q̄ hō ponat amorē suum in illis reb⁹ q̄ possūt a multis haberi z ab vnoq̄q illoꝝ in summo integre possideri. Vñ greg. Qui inq̄t facib⁹ inuidie carere desiderat illā hereditatē appetat quā numer⁹ possidentiū nō angustat. ꝓ q̄ multitudo heredū ꝓtētione z surgijs nō monetur quā q̄sq̄ integre z sine diminutiōe possidet. in cuius possessione oīb⁹ summū ē gaudiū. suma iocūditas. vltima felicitas. Ibi eñ inuidia locuꝫ nō possidet. ℔ vnusq̄sq̄ de alteri⁹ sicut de sua felicitate gaudet. Hec aūt ē hereditas eterna quā reprobi nō sit de⁹ his q̄ obligūt eū. Regnū electoꝝ ab origine mūdi ꝓdestinatis ꝓpriis z subordinatū iuxta illud Math. xxv. Venite bñdicti patris mei ꝓcipite regnū q̄ ꝓparatū ē vobis ab origine mūdi. Isti⁹ eñ regni sedula z frequēs meditatio inuidie morbuz a mēte fugat. qñ multitudo ibi nō tristitiā ℔ mai⁹ gaudiū parit. Itē idem vir inq̄t iustus p hoc q̄ in terris nihil appetit alienis ꝓfectibus inuidere nescit. ¶ Secundū remediū cōtra peccatū inuidie ē frequēs meditatio de trib⁹ q̄ suadēt nobis dilectionē fraternā inter xpianos ꝓcipue eē ꝓseruandam Quoꝝ pmū ē fraternitas naturalis q̄ ē inter oēs homines. scōm ē fraternitas spūalis q̄ ē inē oēs xpianos. terciū ē mystica ꝓtinuatio q̄ oīs xpiani fideles mēbra vni⁹ corꝑis xpi mystici efficiūt. De istis eñ tribus dictū ē supra. pte. vj. capi. lxiij. vbi agit de tercio ex quo orit vana gloria būana. s. de generosa ꝓsapie nobilitate. ¶ Tercū remediū est meditatio eorum que valent ad contemptū ꝓprie excellentie vnde inuidia eñ oritur ex amore ꝓprie excellentie. ℔ destructa causa destruit z effect⁹. Ad contemptū igit ꝓprie excellentie possunt reduci q̄ liter stulticie eorū qui seipos magnificant et alios contemnūt. de quibus dictū est supra pte. vj. capi. ix. Item ad contemptū ꝓprie excellentie possunt conferre illa que supradicta sunt pte. vj. capi. lxxx. vbi agit de. ij. v. vj. vij. viij. ix. et. x. remedijs contra superbiam. ¶ Quartū autem remediū est consideratio infructuositatis z amaritudinis que inuidiam cōcomitantur. Vnde vt supra dicitur cap. ij. huius septime partis vbi agitur de nouo motiuo conferente ad detestationem inuidie. inuidia assimilatur igni greco. et ideo sicut ignis grecus ꝓt naturales dicunt cum arena et aceto simul cōmixtis extinguitur sic ex consideratione infructuositatis que per arenam. et amaritudinis que p acetum designatur inuidiam cōcomitantur illud faciliter peccatum extinguit. vnde sicut terra arenosa est sterilis et infructuosa. sic et terra cordis inuidorum in quibus regnat inuidia sterilis ē ab omni opere bono infructuosa. Et ideo merito de terra cordis inuidorū intelligi potest illud Osee. iiij. Non est veritas. non est misericordia. nō est scientia in terra. sed maledictum mendacium z homicidiū z furtū z adulteriū inundauerūt. et sanguis sanguinē tetigit ꝓpter hoc lugebit terra. z infirmabit oīs q̄ habitat in ea. Inuidus etiā q̄ de bonis ꝓximoꝝ dolet. in amaritudine doloris semp manet z ido merito dicere ꝓt illud Job. xvij. In amaritudinib⁹ morat⁹ oculus me⁹. ¶ Quintū aūt remediū ē frequēs memoria dominice passionis. Vñ sicut dicunt medici. oculus quādoq̄ infirmat per hoc q̄ sanguis corruptus ascendit ad oculū. z ibi

dem indurat. z generat maculā q̄ vissum excecat. z que indurata vix vel nunq̄ curat. verūtamē dum fuerit recēs potest abstrahi virute sanguinis extracti. de dextera ala colūbe. Sic spūaliter aliquādo ꝓtingit q̄ invidus ꝓximo suo sanguinē odij. z invidie in corde suo portat. z intantū in eo radicat z indurat. q̄ vix eiici potest z sanari. Sz tamen si in principio invidus talis memorari vellet de illo p̄cioso sanguine extracto de dextera ala. i. de dextero latere illius simplicis columbe. s. Jesu xp̄i sanguinē. odij z invidie de cordis oculo tolleret faciliter z sanaret. Dñ sanctus Thomas. in de verita. theologie li. iij. ca. xx. Passione inq̄t sua Xp̄us vicit diabolū quē ligauit in infernū quē spoliauit carnē quā superauit. mundū quē ꝓtempsit. suppliciū q̄ ꝓtulit. celū quod aperuit. passio xp̄i tollit septē vicia tollit superbiā capitis humilis inclinatio. invidiā brachioꝝ ad amplexandū charitatiua extēsio auariciā in signū largitatis manuū ꝓforatio. accidiā ad passionē spontanea festinatio. iraz mollis responsio. gulā aceti z fellis potatio. luxuriam lateris vulneratio z totius corpis flagellatio. hec ille. Item aug⁹ in libro suo de virginitate. Pendentis inq̄t in cruce. inspice vulnera sanguinē morientis p̄ciū redimētes cicatrices resurgentis caput habet inclinatū ad osculandū. cor apertuz ad diligendū. brachia extensa ad amplexandū. totuz corpus expositū ad redimendū. hec quāta sunt cogitate hec in statera cordis vestri appendite vt totus vobis figat in corde q̄ tot⁹ p vobis fuit fixus in cruce. hec ille. Sextū aūt remediū ē charitatis pfecta conservatio. vnde cum charitas z invidia recte sunt contraria. Et teste phylosopho. contraria contrarijs curātur. sequit q̄ charitatis medicamentū invidie vulneris ē sanativū. Sicut em̄ superbia curat humilitate. z gula abstinētia z sobrietate. sic invidia curat charitate z dilectione. Sicut em̄ elongationē a deo efficit odiū fraternum z invidia. sic charitas que ē radix omniū virtutum immediate ꝓiungens nos deo cōiungit z mēbris ecclesie triumphātis z militātis. Jd em̄ q̄s in omni virtute est causa meriti efficit charitas. Est ergo p̄e oīibus virtutib⁹ appetenda. z erā habita cōsernāda. ℣ Pro quo notandū ē q̄ sicut dicit Petrus lumbardus tercio sententiarū. dist. xxvij ca. ij. Charitas ē dilectio q̄ diligit deus ꝓpter se. et ꝓximus ꝓpter deū. vel in deo. ꝓpter deū dicit quā tū ad illos q̄ nondū sunt iusti q̄ ad hoc amādi sūt vt iusti fiant. z in deo ꝓpter gratiā maneāt. Dñ augustin⁹ doctor egregius. Aut inq̄t amāt homines aut q̄ sunt iusti. aut vt fiunt iusti amare deberet. Item aug⁹ in quodam sermone de sancto stephano. z ponitur in florario Bartholo. titulo de dilectione inimici. Quare inq̄t dicit xp̄s. Diligite inimicos vestros vtiq̄ vt inimicos faciatis amicos. vt de dicit Alp̄us ad Roma. xij. cap̄. Si esurierit inimicus tuus ciba illū. si sitit potum da illi. hoc aūt faciens carbones ignis congeres super caput ei⁹. id est exempla charitatis sibi p̄estabis. Sed contra hec tu quisq̄ es qui ita non diligis sed figis genua. elidis frontem in terram. clamas z dicis. O deus si moriat inimicus meus. si quid apud te p̄ merui occide inimicū meuz. Et vtiq̄ tu q̄ sic oras vt homo moriatur malus oras contra malū. et sic facti estis iam duo mali. ille p̄ius male agēdo. de inde tu male orādo incipis esse mal⁹. et dicis. Domine occide malum. Respondet tibi deus. quem vestrum p̄ius occidam cum ambo iam estis mali. Attende iam et aliud. Judex homo per seipsuz reum hominem non occidit. sed ipe iubet z spiculatoz occidit. Dicit autez iudex. occide. z tortor occidit. z tu quando dicis. Domine occide inimicū meum. te facis iudicem. et deū queris tuū esse tortorem. Sed respondebit tibi deus. non ero p̄ius peccatoris non ero tortor. sed penitentiū liberator quia nolo mortem peccatoris. sed vt conuertat et viuat. nam si voluntatem tuam habuissem te p̄ius occidissem nonne antēq̄ inuitatus venires ad me z nomen meum male vinēdo blasphemasti. z mādata mea z legem meam contempsibiliter preteristi. nonne me in tuis malis operibus frequentissime irritasti. nonne me in p̄ceptis z seruis cōtempsisti. si autem te occidissem meū inimicum. quomodo modo te facerem amicum. Ut quid igitur male orando contra p̄ximum tuū doces q̄ nō feci in te. Hec Augustinus. Jdeo non sic. ꝑ attendendū est q̄ sicut Petrus lumbardus dicit vbi p̄. fundans se super verbis Christi dicentis Matthei. xxij. ca. Duo sunt charitatis mandata. Unuz pertinens ad dilectionem dei quod est maximuz in lege mandatum. Alterum pertinens ad dilectionem ꝓximi. simile p̄iori. Primum est hoc. Diliges dominum deum tuū ex toto corde tuo. ex tota anima tua. z ex tota mente tua hoc est maximū et primū mandatū. Secundū est simile huic. Diliges ꝓximū tuum sicut teipm. In hijs duob⁹ mādatis tota lex pendet z ꝓphete. Pro quo notandum q̄ licet hic non recitentur explicite nisi duo mandata tamen Exodi. xx. recitantur decem. quorum tria pertinent ad dilectionem dei. z vocantur mandata p̄me tabule ꝑm Augustinū. p eo scilicet q̄ scripta erant in p̄ma tabula quam deus p̄ p̄io digito scripsit Moysi. populo israhelitico ad ministranda. vt patet Exodi. xxx. z xxxiij. capitu. Et septem alia pertinent ad dilectionem ꝓximi. z vocantur mandata secunde tabule scōm augustinum p eo scilicet q̄ scripta erant in secūda tabula quas dñs scripsit populo suo administrandas. Et hec tria mandata p̄me tabule sunt quasi quedā explicationes declarantes primū mandatū p̄tinēs ad dilectionē dei. quod christus recitat in cuāgelio vbi supra cum dicit. Diliges dominū deum tuū ex toto corde tuo. z ex tota anima tua ꝛc. sicut z septē mādata secunde tabule sunt explicationes declarantes secundū mandatū xp̄i euangelicū p̄tinens ad dilectionē ꝓximi cū dicit. Secundū ē silē huic. Diliges ꝓximū tuū sicu teipm ꝛc. Et ꝫ mādatū de dilectione ꝓximi silē est dei mandato de dilectione dei quia vnū illoꝝ sine altero non potest perfecte impleri. Unde Johannes Crysosto. Utilitas inquit omniū mandatoꝝ vnū est. et omnia mandata vnum esse videntur. quia illa itasi būnicē adherent q̄ alterū sine altero esse non potest. Unde et sicut dicit Lyra. Oīa alia mādata

legis ⁊ monitiões nõ sunt nisi explicatiões quedaꝫ istoꝝ duoꝝ mandatoꝝ christi euãgelicoꝝ. Et iam hãc sententiã cõfirmat christãs: dicẽs. In hijs duobus mãdatis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. ¶ Ex quib⁹ plane elicere possumus q obseruantia triũ mandatoꝝ ꝑme tabule pertinet ad obseruantiã p̃dicti primi mãdati euangelici: cũ christus dicit. Diliges dominũ deũ tuũ ex toto corde tuo. Unde in ꝑma particula huius mãdati ꝑmi euãgelici innuitur obseruantia primi mãdati ꝑme tabule qõ est istud. Nõ habebis deos alienos. Nam scõm Augustinũ. deũ diligere toto corde idem est. q deũ diligerere in intellectu sine erroꝛe. ⁊ sicut constat q deum diligit sine erroꝛe. nullũ habet deũ alienũ. Et ideo dicit apostolus ad Galathas vltimo. Nolite errare deus nõ irridetur. i. ab insipientibus nõ decipit. sed contra istud preceptũ faciunt omẽs ydolatre omnes sortilegi ⁊ omnes moꝛaliter peccãtes. ¶ In secũda particula primi mandati euangelici christi videlꝫ. Diliges dominũ deuꝫ tuũ ex tota anima tua. innuitur obseruantia secundi mãdati ꝑme tabule quod est istud. Non assumes nomen dei tui in vanũ. Unde scõm Augustinũ. Deum diligere ex tota anima est deum diligere in voluntate ⁊ sine contradictione. sed qui deũ voluntarie sine contradictione diligit. non assumit nomẽ dei in vanũ. nec aliquid contra ꝑceptum eius facit. dicente apostolo ꝑma Johãnis secundo capitu. Qui dicit se diligere deum ⁊ mandata eius non custodit. mendax est. sed cõtra istud preceptum faciunt omnes falsi christiani ⁊ omnes qui per deũ vel per aliquã creaturam falsꝫ ⁊ inaniter iurant. ¶ In tercia particula predicti primi mãdati christi videlicet. Diliges dominũ deum tuũ ex tota mente tua. innuitur obseruantia tercij mandati ꝑme tabule. quod est istud. Memento vt diem sabbati sanctifices. Unde scõm Augustinũ. Deum ex tota mente diligere est deum habere in memoꝛia sine obliuione. sed quia in mundanis occupationibus. que scõm voluntatẽ dei in diebus ferialibus licite possumus facere. multotiens intantũ implicamur. q denm a mente nostra expellimus. Ideo precipit nobis deus saltem in sabbato ab operibus seruilibus cessare. ⁊ deum anteꝯ irreuocabiliter a nobis recesserit deuota mentis cõtemplatione ⁊ oratione reuocare. vt oĩbus diebus vite nostre in mente nostra maneat. Vñ Thobie. quarto capit. Omnibus diebus vite tue in mente habe deum. ⁊ caue ne aliquando peccato consentias ⁊ ꝑtermittas precepta dei nostri. Sed contra istud ꝑceptum faciũt omnes qui deuꝫ a se ⁊ a mente sua excludunt. et in diebus festiuis in q̃bus scõm preceptuꝫ dei a negocijs secularibus cessarent. ⁊ deuota mentis cõtemplatione ⁊ oratione deum reuocarent per ingurgitationẽ peccati superbie gule luxurie. ⁊ in omni genere viciorũ deum a se ⁊ a mente sua excludunt. et seipsos a deo elongant. De quibus cõqueritur dominus per prophetã Hieremie. secũdo capit. dicẽs Elongauerunt a me ⁊ ambulauerunt post vanitatẽ ⁊ vani facti sunt. ¶ Secundum inquit mandatum. scꝫ pertinens ad dilectionem proximi simile est huic scꝫ primo: quod est istud. Diliges proximũ tuum sicut teipsum. Super quo dicit Nothingeñ. q ly sicut non est ibi nomen equalitatis: sed similitudinis. ⁊ denotat q quilibet christianus debꝫ tantũ bonũ proximo velle quantũ sibipsi. id est tãtam gratiam in presenti: ⁊ tantam gloriam in futuro. non tamẽ ex hoc precepto sequitur q semper homo teneatur proximo indigenti dare medietatẽ bonoꝝ suoꝝ. quia sic dando multis infra breue parum vel nihil remaneret. et dicitur hoc mandatũ simile primo. quia vt dicit glosa. sicut in ꝑmo mandato de dilectione proximi ꝛmpletur tota lex quantum ad ꝑcepta ꝑme tabule que sunt tria. sic in isto secũdo mandato de dilectione proximi ꝛmpletur tota lex quantũ ad mandata secunde tabule que sunt septem. Nam qui proximũ sicut seipm diligit: patrem ⁊ matrẽ q inter ceteros moꝛtales ꝑm viam nature sibi sunt ꝓximiores honoꝛat. qõ est ꝑmũ mandatũ secũde tabule. nullũ hominẽ occidit qõ est secundũ. nõ mechat: quod est terciũ. non furtũ facit quod est quartũ. Non loquit cõtra proximũ falsuꝫ testimoniũ: quod est quintũ. non cõcupiscit domũ proximi sui: quod est sextum. nõ desiderat vxoꝛem proximi sui. non seruũ. nõ ancillam: nõ bouem: non asinũ. nõ equum: nec omia que illius sunt: quod est septimũ. Ex quibus clare patet q in obseruantia ꝑdictoꝝ duoꝝ mandatoꝝ: de dilectiõe dei ⁊ proximi pendet obseruantia oĩm predictoꝝ mandatoꝝ decem. ꝑme tabule ⁊ secũde. Nam omia alia legis mandata ⁊ monitiões nõ sunt nisi quedã explicationes istoꝝ duoꝝ mandatoꝝ. quia omnia alia leges ⁊ amonitiões oꝛdinant ad dilectionẽ dei ⁊ proximi. In cuius confirmationem dicit christus: q in istis duobus mãdatis pendet tota lex ⁊ prophete. Et ideo beatus Augustinus. si inquit nõ vocat omnes paginas scripture perscrutari. omniaq̃ volumina sermonũ euoluere. omnia secreta scripturaruꝫ penetrare. tene caritatẽ vbi pendet vniuersa lex et prophete. Unde apostolus ad Romanos. decimo tercio capitu. Qui enim diligit proximũ legem impleuit. Nam nõ adulteraberis: non occides: non furaberis: non falsum testimoniũ dices: non cõcupisces rem ꝓximi tui. ⁊ si quod aliud est mandatũ in hoc verbo instaurat. Diliges proximũ tuũ sicut teipm Dilectio proximi malũ nõ operatur. plenitudo igitur legis est dilectio. scꝫ dei et proximi.

Capitulum X

Et est insuper notandum: q ad diligendum deum multa homines incitarent. ¶ Primo amicicie ei⁹ vtilitas. Vñ nihil põt fructuosius deo diligi. Ipse enim diligentibus se peccata dimittit. Unde dicit Luce septimo. Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum. Ipse etiam diligẽtibus se misericordiã ꝓstat. Unde dicitur Exod. xx. Ego sum dominus deꝰ tuus faciẽs misericordiam in milibus hijs q̃ diligunt me. Itẽ ipse diligẽtibus se gaudiũ eternũ promittit. Unde dicit apl̃us ꝑma ad Chorinthios. ij. Oculus nõ vidit. nec auris audiuit. nec in coꝛ hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se. Item Jacobi ꝑmo de quolibet iusto dicit. Accipiet coꝛonã vite quam preparauit deus diligẽtibus se. ¶ Secundũ incitamentũ ad diligendũ de

um est dei inimicicciarū damnositas. Mā omia sunt inimica inimicis dei. Unde beatus Gregorius Offenso inquit creatore, omis creatura damnatū odio habebit. Dñ t ipemet dei inimici sibipsis sunt inimici, dicēte psalmista. Qui diligit iniquitatem odit aiam suā. Ipsi t sancti in celo q̄ tantū amauerunt pctōres in vita pūti letabunt: cū viderint vindictā captā de impijs, dicēte psalmista. Letabit̄ iustus cū viderit vindictā. scz in die extremi iudicij. in quo vt dicit Sap̄. v. Pugnabit orbis terrarū contra insensatos. Tercium vo incitamentū ad diligendū deum est eius pseuerans fidelitas. Dñ dicit Eccli. vj. amico fideli nulla est cōparatio. t nō est digna ponderatio auri t argenti cōtra bonitatem fidei illius. Dñ alij amici q̄dropliciter inueniūtur infideles. Primo q̄ aliquādo nō amāt licz ament. sed nō sic est de amico isto. Dñ prouerbiorū. viij. ca. Ego diligentes me diligo. Item Johā. xiiij. Qui diligit me diligitur a patre meo. t ego diligā eum. Secūdo q̄ tempore aduersitatis desinūt amare. Dñ Eccli. vj. Est em̄ amicus scōm tempus suū t nō permanet in tempore tribulatiōis. sed nō sic est de deo. Dñ ipe dicit per psalmistā. Omni tempore diligit qui amicus est. Tercio quia amant viuos. sed inimici sunt mortuorū eos bonis suis spoliantes. Dñ Ecclesiastici. vj. Est amicus q̄ cōuertitur ad inimicicias. sed deus post mortē suis amatoribus specialiter se ostēdit esse amicū. Nam tūc aiam viri iusti que de habitaculo corporis ejcitur in celeste habitaculū recipit. Dñ dicit in psalmo. In voluntate tua eduxisti me. t cū gloria suscepisti me. ¶ Quarto quia amici patris quandoq̄ inimici sunt filiorū. Sed amicus iste propter patrē filios amat quandoq̄ ad decimā generationē. Unde Exod. xx. Ego sum dominꝰ deus tuus fortis zelotes visitans iniquitatē patrū in filijs in tertiā t quartam generationē eorum q̄ oderunt me: t faciens misericordiam super milia hijs q̄ diligunt me: t custodiūt precepta mea. ¶ Quartum incitamentū ad diligendū deū est multiplex bonum quod ipsis hominibus gratuite prestitit. Dñ beatus Augustinus. Cogor inquit rationibus deū patrem super omnia diligere. a quo me video omia pignora recepisse. Dedit autē mihi esse t preesse, viuere t bene viuere, corpus cum sensibus. aiam cum viribus. mundū cum cōtentis. t filiū suū cum tormentis, dona cum sacramētis. virtutes cū incrementis. t huiusmodi. Respice queso vniuersum mundū. et considera si q̄d in ipo sit quod tibi nō seruiat. Omnis em̄ natura cursum suū ad hunc finem dirigit vt tuis obsequijs famuleť. Hec ille. Et ideo merito dicitur Ecclesiastici. xij. In omni vita tua dilige deū et inuoca illum in salutē tuam. Dñ Hugo libro p̄mo de claustro anime. Sicut inqt nullū est momētū quo homo nō vtatur vel fruat dei bonitate t misericordia, sic nullū debet esse momentū q̄ eū pūtez nō habeat in memoria. t ideo merito beatꝰ Augꝰ. Dñe inquit tēpus in quo de deo nō cogitasti hoc te computa perdidisse. Quintū incitamentū ad ipm deū diligendū est multiplex pena quā ipse patienter pro amore hominis pertulit. Dñ Augustinus in de speculo humane miserie. Attende inqt o homo q̄a propter te filius dei formā hominis assumpsit. propter te natus est in mundū. propter te esuriuit t sitiuit. propter te temptatus est. comprehensus est atq̄ ligatus. ꝓpter te mortuꝰ est t sepultus. Attende homo christi redemptionē. aiam vide humilem filiū dei: pendentem in cruce: portantem tua peccata: propter te dolentē. t vulneratū ꝓpter iniq̄tates tuas. Cōsidera quāta flagella sustinuit ꝓ te. sputa, alapas. vincula. irrisiones. obprobria. q̄a qui tanta pro te sustinuit in humilitate. ipse iudex venturus est in excelsa maiestate dyaboli. hec Augustinus vbi supra. ¶ Sextū incitamentū ad diligendū deū est figura naturalis qua deus corpus humanū pre ceteris animalibus decorauit. Dñ Augustinus in de disciplina christiana. Beluas inqt deus prostratas in facie fecit pastum querētes de terra. te in duos pedes erexit. facie tuā sursum attendere. non t iscordet cor tuū a facie tua. non habeas faciez sursum t cor deorsum. fac sursum cor ne mentiaris in domo discipline. id est in domo ecclesie christi. ¶ Septimū incitamentū ad diligendū deum est q̄ nemo nisi deū super omnia diligat est seruus Jesu christi. t cū nemo nisi sit seruus Jesu christi pōt saluari. sequitur q̄ nemo nisi deum super omia diligat potest saluari. Assumptū patet ex verbis Christi dicentis Luce decimoquarto capitulo. Si quis venit ad me t non odit patrem suū. et matrē. t vxorem. et filios. t fratres. t sorores. adhuc autem t aiam suam: non potest meus esse discipulus. Studeant igitur omnes fideles christiani si plus q̄ ꝓm amauerunt aliquod horuz septem. et si sic. indubie non sunt christi discipuli: sed sathane filij. Ille autē ad sensuz euang. hec septē odit q̄ postponit ea amore christi legē eius pacē t cōcordiaz ꝓponendo. Et ex isto fidei ꝑncipio patet q̄ sacerdotes t etiā omni seculares stando pro pace t pro pseruantia legis dei sunt filij iesu christi t qui nō. cū nemo sit filius electus dei nisi qui effectualiter t ꝑncipaliter laborat pro pace christi scōm eius media acq̄renda. Unde j. Johan. iij. ca. Non diligamus verbo neq̄ lingua: sed ope t veritate. Dñ Beda super Lucam. Verus inquit amor veritatē amat t nō mundi vanitatem in veritate iudicat. pro veritate certat t cū veritate omnia opa sua cōsummat. sed sicut dicit btūs Gregorius. j. pastoraliū. ca. xxij. Qui praua student agere t tamen ad hec vult ceteros facere ipe sibimet testis est: quia plus veritate se appetit diligi quā cōtra se nō vult defendi. nemo quippe est q̄ ita viuat t aliq̄ tenus non delinquat. Ille igit seipso amplius veritatē desiderat amari. qui sibi a nullo vult contra veritatē parci. Hinc em̄ Petrus increpationē Pauli libenter accepit. hinc et dauid correctionē subditi humiliter audiuit. Hec gregorius.

Capitulum XI

Et est hic notandū. q̄ specialiter octo sunt signa ostendentia hominē deū in veritate diligere. ¶ Primū est cum quis libenter de deo loquit̄: nō ad eius vituperium t blasphemiā. sicut mendaces t horribiliter per deum t membra eius consuetudinaliter iurantes. De quibus cōquerit̄ dominus ad Romanos. ij. dicens. Nomen dei per vos blasphematur.

Item Esaie. xxxij. Jugitur tota die nomen meum blasphemat. sed ad eius laudem pronunciandum: sicut ꝓpheta q̄ dicit. Semper laus eius in ore meo. Ūñ Grego. Quod inq̄t mens valde amat in sermone sepius replicat. Itē Chryſ. Amantiū inq̄t mos est: vt amorē suum silentio tegere nequeūt. Unde Matb. xij. cap. Ex abūdantia cordis os loquitur.

¶ Secundū signū est cū alicꝫ de suis facultatibus pro amore diuino libēter distribuit. Ūñ Cant. vlti. Si dederit homo omnē substantiā domus sue pro dilectiōe quasi nihil despiciet eam. ¶ Terciū signū est cū quis pro deo libēter patit tribulatiōes. Ūñ Prosper. t ponit in flor. Bartholo. titulo de amore dei. Illi inq̄t plus ꝯ se deum diligunt q̄ pro eius amore ad tēpus sue saluti nō parcūt seipsos tribulatiōibus t periculis tradūt nudari ꝓpriis facultatibus patrie sue extorres fieri parētibus suis t uxoribus ac filijs renūciare pati sunt. Et breuiter dicaz ipam corpis mortē nō solū nō refugiūt: sed etiaz libēter accipiūt. cupiētes a corpis sui vita magis ꝯ a vita vite discedere. Hec ille. Et sequit. Dulcis admodū est amor dei. pro quo vt ait Augusti. Dulces sunt afflictiōes t iniurie q̄ etiam t ipam mortē dulcē facit. quē qui pfecte haberet dulciter sustineret. que nūc tepidis vident amara. quia amāribus nihil est durū. Ūñ qui deuz pfecte diligit. nec aduersa coangustant. nec prospera eleuant. sed cūcta transitoria despicit. quousq̄ ad gaudia celestia pueniat. qui vo de nullo gaudet adepto plus ꝯ de dei benuolētia de nullo amisso dolet ꝯ de dei offensa. q̄ spe certa fixa in supnis agit bona que pōt. t a malis omnibus se cohibet. deuz toto corde dicit diligere. Hoc signū amoris habuit iste nobilis senex Eliodorus De quo legit. ij. Machabeorū. vj. ca. q̄ cum plagis t tormēto mortis puniret dixit. Domine q̄ habes sanctā scientiā tu manifeste scis q̄ cū possem a morte liberari duros corpis sustineo dolores. Scōm vo animā ꝓpter amorē tuū hoc libēter patior. Hoc signū amoris etiā habuerūt sancti apostoli. q̄ prout dicit Act. v. capit. ibant gaudentes a cōspectu cōsilij. quoniā digni habiti sunt pro nōie iesu christi cōtumeliam pati. ¶ Quartū signū est. cū quis libēter t deuote domū dei frequentat. hoc signū habuit illa nobilis mulier anna prophetissa. de qua dicitur Luc. ij. capit. q̄ non decedebat de templo ieuniijs t obsecratiōibus seruiens die ac nocte. ¶ Quintum signū est. cū quis verbū dei libenter audit. hoc signū habuit illa sancta mulier magdalena: que vt dicitur Luce. x. capit. Sedebat secus pedes domini et audiebat verbū illius. Ūñ inter omnia signa amoris istud est vnū de apertissimis. cū quis gaudet audire t loqui de deo t lege eius. t causam naturalē huius ostendit Macrobius in suis saturnalibus vt dictū est supra capitu. ij. t vbi agitur de dulia in fine. ¶ Sextum signū est diligens mādatorū diuinorū obseruantia. dicente christo Johānis decimoquarto capitu. Qui habet mandata mea t seruat ea ipse est q̄ diligit me. quasi diceret. nullus alius. Nam vt dicit apostolus. j. Johānis. pmo. Qui dicit se diligere deū. t mandata eius non custodit: mendax est. Nam quodlibet mūdanū plus ꝯ deuz amare cōuincitur. qui deū precipientē spernit: t abeo prohibitū facit. Unde Hieron. in epistola ad Demetridē virginē. Apertus inquit cōemptus est facere ꝓhibita. t iussa nō facere. Et ideo dicit christus Johānis decimoquarto capitu. Si quis diligit me sermonē meū seruabit. t pater meus diliget eū. t ad eum veniemus: t mansionē apud eū faciemus. ¶ Septimū aūt signū est diligens occupatio in bonis operibus. Ūñ Greg. sup euangelia. omel. triceſima. Illunc inquit est amor dei ociosus operatur enī magna si est. si vo opari renuit amor nō est. Item btūs Augustinus in de peccatorū meritis t remissione. t ponitur etiā in florario Bartholomei titulo de amore dei. Tanto magis inq̄t delectat opus bonū. quāto magis diligitur deus summū t incōmutabile bonū. ꝯ obrem feruidus debet esse amor dei. vt frigiditas tristicie desperatiōis destruat atq̄ accidie. Amor enī tepidus vomitū ꝓuocat. Ūñ Apocalyp. iij. capitu. Utinā frigidus esses aut calidus sed quia tepidus es incipiā te euomere ex ore meo. Sic igitur in te ferueat amor dei vt omne noxiū in te desideriū extinguas. vt carnis amor spūs amore superetur. t desideriū desiderio restringatur. Et sicut ceruus si venenuz hauserit oēs spinas trāsiliens nihil desiderat nisi fontē. sic ania tua cuz venenū peccati gustauerit omia huius mūdi impedimenta transilēs nihil desideret nisi deū fontē viuū. vt aqua gratie eius potata munda t immaculata ante faciē dei per penitentiā appareat. Si vo argentū vel aurū. equum vel prediū. cibum vel potuz cū maiori animi leticia ꝯ corpus christi vel diuinū sermonē sumpseris amor sponsi in te frigescit. Et ignis dyaboli in atrijs cordis tui accēsus est. ¶ Quidā vir cōtemplatiuꝰ vt dicit in flor. Bartholo. vbi supra. vidit in quadā visione tres fratres stantes iuxta ripam fluminis. Et audiuit vocē ex altera parte litoris dicentē eis. Accipite alas igneas. t venite ad me. Ad quā vocē duo ex eis acceperūt alas t nimia facilitate volauerūt vltra flumen. Tercius vo qui remānsit hoc videns flebat vehemētissime t clamabat ad dominū. Et ecce date sunt ei ale. nō tamē ignee: sed debiles t infirme. ita vt cū omni labore t dolore volās. modo mergēdo t modo ascendēdo vix tandē ripam attigit. ¶ Spūaliter per vocātē istos tres fratres intelligo deū omnipotentē qui vocat pctōres ad penitentiā. t deinde ad vitā eternam: dicens. Uenite ad me omnes q̄ laboratis et onerati estis t ego reficiā vos Matb. xj. cap. Per duos fratres alis igneis vltra flumē ad ipsos vocātem volātes: intelligo fideles christianos fraterna dilectiōe in vita cōtemplatiua vt actiua in hoc mūdo viuētes. sed alis igneis feruentis amoris t timoris in omni desiderio ad deū volantes. Isti enim figurant Ezechielis decimo. vbi legitur q̄ propheta vidit hominē habentē duas alas. t manus homis subtus pennas eius ꝛc. vt supra parte quarta. capitulo secūdo: vbi agitur de quinto motiuo cōferēte ad detestationē auaricie fere in fine. Et illi qui cum ꝑdictis alis ad deū ipso iubente volant. cū magna facilitate ad eū perueniūt. Per terciū vo q̄ cū difficultate periculū submersionis euadens ad ripam puenit: intelligo tales q̄ in timore t amore dei tepidi sunt. Et tales ad deū vix cū nimia difficultate ꝓ

nēniūt. Hec in florario Barthol. Et sequit ibidem. Minis tepide deū diligit. qui remissius eū diligit q̄ canis dominū suū. Sed canis experientia docente ita diligit dominū suū q̄ eū sequit quocunq; trā fierit. Et licz cōmūnetur ei agitando in manu sua virgam vel baculū. vel iactando ei lapides. nihilominus tamen sequit eū per spinas z aquam. z arma torū turbam. Sic igitur z nos deum nostrū diligamus ad minus vt canis suū dominū. vt si inferat nobis tribulationes: infirmitates: aut alias molestias nō relinquamus eum. Reuera qui veraciter deū diligit sibi de se nihil relinquit. nihilq; amori dei preponit. sed illū solū querit. p̄o quo lucrificando omnia huius mundi blandimēta quasi absinthiū amara: et omnē eius gloriā atq; decorem reputat quasi stercora. Hec ibi. ¶ Octauum signū est: cum quis proximū veraciter sicut seipm diligit. Nam vt dicit apostolus prima Johannis quarto. Si quis dixerit quoniā diligo deum z fratrem suū oderit: mēdax est. qui autē non diligit fratrem suum quem videt. deum quē non videt quomodo diligere potest. quasi diceret. nullo modo pfecte: quia nec deus diligitur nisi etiam proximus diligat. nec proximus diligitur nisi deus diligatur. Unde beatus Grego. in moralibus. Omnipotens inquit deus nos suos esse discipulos sola custodia caritatis probat. Hinc est enim q̄ per semetipam dicit veritas Johannis xiij. In hoc cognoscent omnes q̄ mei estis discipuli. si dilectionem habueritis ad inuicem. que nimirū dilectio si cor nostrum veraciter replet. duobus modis ostendi solet. videlicet si amicos in deo. z inimicos propter deum diligimus. quoniam nec ipse deus diligitur sine proximo. nec proximus diligit sine deo. quia per dilectionē proximi peruenitur ad dilectionem dei. In mutua siquidē dilectione proximi est perfectio caritatis diuine. Unde dicitur. j. Johan. iiij. Si diligamus inuicem deus in nobis manet. z tunc caritas eius in nobis perfecta est. Et ideo dicit nobis christus Luce. vj. capitu. Quecūq; vultis vt faciant vobis homines. z vos eadem facite illis. z si quod impendi nobis volumus hoc alijs impartimur. et quod nobis fieri nolum⁹ z hoc alijs facere ipsi deuitamus. caritatis iura illesa seruabimus. Item Augustinus super illud. j. Johan. iij. In hoc manifesti sunt filij dei z filij dyaboli. Sola inquit caritate filij dei z filij dyaboli discernūtur Unde inquit signant se omnes signo crucis: et respondāt omēs Amen. Cantent omnes Alleluia. baptizentur omēs. intrent ecclesiaz. omnes impleant parietes basilicarum. et nō discernūtur filij dei a filijs dyaboli: nisi sola caritate. qui habent caritatez nati sunt ex deo. qui non habent caritatem nō sunt ex deo. Magnū igitur iudicium magna discretio. quicquid vis habe. hoc soluz nisi habeas nihil tibi prodest. Ad hanc igitur caritatem inter nos diligēter tenendaz inuitat nos apostolus. j. Petri. iiij. dicens. Ante omnia autem mutuam in vobismetipis caritatem continuā habentes. quia caritas operit multitudinem peccatorū. Item Prouerbiorum. x. capitu. Uniuersa delicta operit caritas. Et sicut dicit apostolus ad Romanos. xiij. Qui diligit proximū legem impleuit. Item ad Galathas. v. capitu. Omnis lex in vno sermone impletur. Diliges proximū tuū sicut teipsum. Sed certe qui semetipsum non diligit: proximū diligere nescit. Unde Augustinus in libro suo de verbis domini. Dide inquit si iam nosti teipsum diligere. z cōmitto tibi proximū quem diligas sicut teipsum. Si autē non nosti diligere te. timeo ne decipias proximū sicut te. Item idem in libro suo de doc. christiana. Si inquit te interrogem vtrū diligas te. respondes quia diligo. q̄s enim odit. sed non ego dico. psalmistam audi. Qui diligit iniquitatē odit animā suam. Item ibidez in eodem. Qui inquit diligis iniquitatem quomodo volebas tibi cōmitti proximū. vt eū tanq; te diligeres in hoc q̄ perdis te. si eū tuipse sic te diligis vt perdas. sic profecto perditurus es eū quem diligis sicut te. Nolo igit quemq; sic diligas vel solus peri aut corrige dilectionē aut respue societatē. hec ille. ¶ Et est insuper notandū: q̄ modus amandi proximū est vt amemus eū sup res transitorias z citra deū z propter deū. Unde q̄ proximū debito modo diligit. deū plus diligit propter quem proximū diligit. Implens igit mādatū de dilectōne dei implet mandatū de dilectiōe proximi. Unde Aug. ad macedoniū. Nemo pōt inq̄t veraciter amicus esse hominis. nisi p̄mitus fuerit amicus veritatis. nec hominē recte diligere nouit quisq; cum nō diligit eū qui hominē fecit. Unde Grego. in mox. Per amorem inquit dei amor gignit. z amore dei amor proximi nutrit. Fons q̄ de alto oritur facili ad loca inferiora deriuat. sic amor si deo primo integre detur: deinde ad primū recte deriuat. vt scz proximus p̄pter deū amet. Hec Grego. Et bene potest caritas aque fontali assimilari. quia sicut aqua fontis naturalis i hyeme est calida. sic caritas feruet in hyeme tribulatōis. Et etiā sicut aqua fontis naturalis est frigida vel frigescit interius in estate quando calor inualescit exterius. sic interi⁹ tepescit amor dei quā do exterius amor mūdi inualescit. z sicut quādo est ita q̄ ab vno fonte procedūt diuersi riuuli. si q̄s voluerit z vnus riuulus abūdet sup alios oportet reliquos obturare. Sicut spūaliter cor humanū fons est ex quo procedūt oēs riuuli amoris hūani boni z mali amoris dei z amoris seculi. si vis igit q̄ riuulus amoris cordis tui abundet versus deū obtura riuulos amoris quos habes ad mūdanas vanitates: q̄a inquanto magis abundat riuulus tui amoris ad vanitatē mundanā. intanto partior est riuulus tuus ad deū z ad celestē iocūditatē z cōtra. Aū Grego. sup Ezech. omel. ix. Si inq̄t adhuc presenti seculo mente inheres si adhuc terrenis voluptatibz delectaz: amare nō potes gaudia eterna que audis Et hoc manifeste patere pōt p exemplū. vt suppesto q̄ duo hoīes de Colonia ad Hierusalē causa peregrinatōnis faciende transierunt. quorū vnus dies reliquerit post se possessiōes vxorē liberos z amicos carissimos. Alius vo paup nihil habēs qō post se relinq̄ret in q̄ amor z affectio sua posita ipm ad suā patriā redire moueret. cōstat q̄ iste paup in patria sibi extranea in qua videret maiorē p̄speritatē et in q̄ videret se amenius z iocūdius viuere posse: q̄ in patria. in qua añ birauit: patriā in qua pus habitauit relinquere non curaret. Sed sic non esset de

alio. ꝙa ꝯtumcunꝫ delicate videret se posse in patria sibi extranea viuere semper tamē ad illa sibi dilecta que post se relinqt redire appeteret. Nec illa delicata patrie sibi extranee sibi saperent: quotiēs de illis magis sibi dilectis que reliqt in sua patria cogitaret. Sic spūaliter omēs viantes in hoc mundo quasi peregrini sumus ad celestē hierusalē peregrinantes: in qua tot ⁊ tanta sunt gaudia. q̄ teste apostolo. j. Cor. ij. Oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. que preparauit deus diligētibus se. In ista eñ peregrinatōne voluptuosis diuitibus q̄ ponunt suū amorē ⁊ felicitatē in diuitijs trāsitorijs huius mūdi in carnalibus amicis ⁊ voluptatibus delicie celestes minime sapiūt. ⁊ tāto quisqs magis pro amore supernor disiungitur: quāto magis in huius mūdi transitorijs vanitatibus delectat. Sed ecōtra pauperes spū q̄ nihil habent vel videt in hoc miserabili mūdo in quo inordinate suū amorē cōuertūt. cōsiderātes celestis patrie fertilitatē: semp appetūt esse cū christo quē sup omia diligūt: sicut apostolus q̄ vt dicit Phil. j. ca. dixit. Desideriū habeo dissolui ⁊ esse cū christo. In cuius rei figura legit Genes. xxxij. q̄ cū Iacob rediret de mesopotamia ad suos parētes in via angelū dñi inuenit cū quo in luctamine magnū certamē habuit. Hanc eñ hystoriam pertractans btūs Gregorius sup Ezechiel. omel. xiij. Is eñ inquit q̄ certat in luctamie aliquādo superior est. aliquādo vo cuz quo cōtenderit inferiorē inuenit. Designet igit angelus dñi ⁊ Iacob q̄ cum angelo cōtendit vniuscuiusqꝫ viri pfecti. ⁊ in cōtemplatōne positi aiam exp mat: ꝙa videlz ania cum cōtemplari deū nititur velut in quodā certamine posita modo quasi exuperat: ꝙa intelligendo ⁊ sentiēdo de incircūspecto lumine aliq̄d degustat. modo vo succūbit. q̄ ⁊ gustādo iterū terrena deficit quasi igit vincit angelus qñ in intimo intellectu apprehendit. ¶ Sed notandū q̄ victus isdem angelus neruū femoris Iacob tetigit eiqꝫ marcescere statim fecit. atqꝫ ab eo tempore iacob vno claudicauit pede. ꝙa scz omipotens deꝰ cū iam per desideriū ⁊ intellectū cognoscit. oēm in nobis voluptatē carnis arefacit. ⁊ que pus q̄si duobus pedibus innitens ⁊ deū videbamur querere et seculū tenere post agnitōnem suauitatis dei. vnus in nobis pes sanus remanet atqꝫ alius claudicat. ꝙa necesse est vt debilitato seculi amore solus in nobis amor dei cōualescat. Si igit tenemus angelum vno claudicamꝰ pede. q̄ dū crescit in nobis fortitudo amoris diuini. infirmat. pculdubio fortitudo carnis. omis quippe q̄ vno claudicat pede solo illi pede innitit quem sanū habet. ꝙa et cui desideriū terrenū iam arefactū fuerit in solo pede amoris dei tota vtute se sustinet ⁊ in seipso stat. ꝙa pedē amoris seculi quē ponere i terra cōsueuerat. iā a terra suspēsum portat. ⁊ nos igit si ad parētes ꝓprios. scz spūales redimus teneamꝰ in via angelū vt suauitate intima deū apprehendamus. hec Greg. Et infallibiliter deū apprehendere possumus si caritatē firmiter teneamus. Unde caritas dī quasi cara vnitas. quia nos vni deo carissimo dicente apostolo. j. Johā. iiij Deus caritas est ⁊ q̄ manet in caritate in deo manet ⁊ deus in eo. Iz cū deo cōtrariat dyabolus. ⁊ caritati cōtrariat discordia. Et fm Aresto. in topicis. Sicut oppositū de opposito. sic ꝓpositū de ꝓposito. sequtur q̄ sicut deus caritas est. ⁊ q̄ manet in caritate in deo manet. ⁊ deus in eo. sic dyabolus discordia est. ⁊ q̄ in discordia manet et dyabolus in eo.

¶ Sed sicut btūs Grego. dicit. Nōnulli carnez suā pre ceteris gule refrenatōne domant. sed tamē cōcordare eis qs abstinēdo superāt cōtemnūt. Sz q̄ huiusmodi sunt attēdant q̄d pſ. admoneat dicēs Laudate dominū in tympano ⁊ choro. Nō beatꝰ Grego. sic exponit. In tympano inqt sicca pellis q̄ cussa pſonat. in choro aut voces chordarū societate cōcordant. Quisqs itaqꝫ corpus suū affligit. ⁊ caritatis cōcordiā deserit: dñm quidē in tympano sed nō in choro laudat. vos autē dei amicos nō miraculorū signa sed caritas sola probat. Dilectio certū signū est q̄ discernunt filij dei a filijs dyaboli. Unde Math. v. Beati pacifici: qñ filij dei vocabunt. Igitur per locū ab oppositō. maledicti discordes ⁊ discordiā faciētes. quoniā filij dyaboli vocabunt. Sz attendendū est q̄ sicut dicit vualdeby sup oīne dominica. sicut dū bellatores vniunt inimici nō possunt faciliter aciē penetrare. sed quādo ab inuicē separant. inimici sine difficultate exercitū penetrant vulnerant ⁊ captiuos abducūt. Sic spūaliter dum hic viuim⁹ in bello sum⁹. Juxta illud Job. vij. Militia est vita hois sup terrā. Inimici nostri sunt dyabolus. mundus. ⁊ caro. sed si per caritatē vniamur: inimici nostri nō preualebūt aduersus nos. sed cuz fuerimus ab inuicē diuisi per iram ⁊ inuidiā siue discordiam: tunc inimici nostri domiabunt nobis: et nos adducent in carcerē peccati. Unde Grego sup Ezechie. omel. viij. pertractās illud Cant. vj. Pulcra es amica mea suauis ⁊ decora sicut hierusalem terribilis vt castrorū acies ordinata. Sancta inqt vniuersalis ecclesia ita sub specie dilecte describit. vt dī. Pulcra es amica mea suauis ⁊ decora sic hierusalē terribilis vt castrorū acies ordinata. q̄ hierusalem eñ visio pacis interpretat cuius nomine patria celestis exprimitur. Sancta vo ecclesia suauis ⁊ decora vt hierusalē dicit. quia eius vita ⁊ desiderium visioni iam pacis intime cōparat: vt in eo q̄ ametē suuz diligit. cuius speciē videre cōcupiscit. de quo scriptū est. In quem desiderant angeli prospicere p ipsa iam amoris sui desideria angelis similis dicit. que quanto deo amabilis efficitur. tanto agit vt malignis spiritibus terribilis fiat. Qualiter aūt sit terribilis subiuncta cōparatione ostendit: ibi. vt castrorū acies ordinata. Quid est q̄ sancta ecclesia hostibus suis vt castrorū acies sit timenda. nō eñ magno intellectu vacat ista cōparatio. ⁊ idcirco est subtiliter intuenda. scimus ⁊ cōstat quia castrorum acies tūc hostibus terribilis ostendit quādo ita fuerit cōstipata atqꝫ densata: vt in nullo loco interrupta videat. nam si ita disponit vt locus vacuus per quē hostis possit ingredi dimittat: profecto iā suis hostibꝰ nō est terribilis. et nos igit cū contra malignos spūs certamis aciē ponimus summopere necesse est vt p caritatē semp simus vincti atqꝫ cōstricti: vt nunqꝫ interrupti p discordiā inueniant. quia q̄cunqꝫ in nob opera fuerint si caritas desit per malum discordie locus aperit in acie. Unde ad ferien

dū nos valeat intrare hostis antiquus castitatez in nobis si sine caritate fuerit nō timet. quia ipse nec in carne peccauit: vt eius luxuria dissoluat castitas. Abstinentiam nō timet. quia ipse cibo nō vtitur q̄ in necessitate corporis nō vigetur. Distributionem terrenarū rerum nō timet si eius operi caritas desit. quia diuitiaz subsidijs nec ipe eget. valde in nobis caritatē veram. i. amorē humilem quem nobis vicissim impendimus timet. z nimis concordie nostre inuidet. quia hāc nobis tenemus in terra quam ipse tenere nolēs amisit in celo. bene igitur dicitur: terribilis vt castrorū acies ordinata. q̄ electoz multitudinē eo maligni spiritus pertimescūt quo eos p caritatis cōcordiā vnitos cōtra se z cōglobatos cō spicīūt. Quāta autē sit caritatis z cōcordie virtus ostēditur cū sine illa virtutes relique non virtutes esse monstrātur. Hec Grego. Item Ambros. Caritas inquit mater est omniū virtutū. que omēs virtutes informat. z sine qua nulla vera vtus est. Et iō merito apostolus Colos. iij. postēq̄ recitauit multa pertinētia ad salutē. finaliter cōcludit: dicēs. super omia autē hec caritatem habētes quod est vinculū perfectiōis. id est perfecte vnōis. Vnde Hugo de sancto victore. z ponit in summa Paris. in de virtutibus. parte. ij. tractatu de caritate. ca. ij. O inq̄t caritas q̄ magnū est vinculū cum quo etiam deus ligari potuit. si igitur cōtra dūm fortis fuisti: multomagis cōtra homies prevalebis. hoc vinculo deus tractus de celo ad terram descendit. z vsq̄ ad inferos nullū vinculū eum ad columnā tenere potuisset: si caritatis vinculū defuisset. nullū vinculū in cruce eum detinuisset nisi caritas affuisset. sic lapis positus ad ostiū monumēti nō potuit eū ad monumētum detinere. amoz salutis nostre z ad columnā z in cruce eum detinuit.

Capitulum XII

Ed pro vlteriori declaratione caritatis que vt ostensum est: stat in amore dei et proximi: quattuoz sunt b specialiter notanda. ¶ Primo notandum est q̄ sicut reperitur scriptū antiqtus amoris ymago fuit depicta in effigie mulieris viridi indute veste. in cuius veste scribebātur hec verba prope z pcul in pectore. moz z vita. in fimbria vo vestimenti eius hyems z estas. Habebat etiā in latere vulnus apertū per quod potuit manifeste videri. In ista enim poysia figurant pprietates veri amoris. Vñ i hoc q̄ depingebat in specie mulieris q̄ vt frequēter feruentioz est i amore q̄ vir. nā nō possunt vt viri mulieres passiōes restringere. signat veri amoris feruētia de qua dictū est supza. In hoc em̄ q̄ imago illa vestita erat viridi veste signat q̄ verus amoz semp debz esse recēs z nūq̄ arescēs. In hoc em̄ q̄ in frōte eius scribebat ppe z procul signat q̄ verus amoz ita firmiter maneret in absentia amati sic in p̄ntia: q̄ sic in vulgari puerbio dī pcul ab oculo. pcul a corde. ne igit talis falsitas inueniret i amicis in frōte pdicte imaginis scribebant ppe z pcul. Per hoc em̄ q̄ in pectore pdicte imaginis scribebat moz z vita signat q̄ vere amātes i vita i morte nō debent separari. q̄ verus amicus post mortē sui amici amorē suū ostēderet. cū ille seipm̄ adiuuare non posset. q̄ vt dī vulgariter. amicus in tēpore necessitatis comprobat. Per hoc em̄ q̄ in fimbria scribebat hyems z estas signat q̄ verus amoz eque pmaneret in aduersitate sicut in psperitate. z tā penes primū q̄ penes deū. q̄ experiētia docēte. in psperitatis tempore amici abūdant. in aduersitatis vo tēpore rari inueniunt. Vñ Eccles. vj. Est amicus mense z nō q̄ manet in tēpore necessitatis. Itē sicut dicit beatus Hug⁹. de speculo hūane miserie. Multi sunt christiani qui tūc deū ament z gratias sibi agūt. q̄n lucrū accidit illis. tūc em̄ laudant deū z dicūt vere tu es deus meus liberasti me de carcere z de tribulatione z angustijs. confitebor tibi q̄m bonus es tu. deus meus venit lucrū mane cōfitetur patīt damnum vespere blasphemat. z si omni tēpore lucrū. omi tēpore benedicit deus. si vo aliquādo damnū de⁹ nō benedicitur. sed blasphemat. huiusmodi homies ex cōmodi causa sed nō amore deo seruiūt. q̄bus si de⁹ voluerit ex quadā ratōne dicere poterit. Gratia cōmodi vestri mandata mea seruastis. nō q̄ pure diligebatis. sed quia a me lucrari volebatis: sicut hī q̄ regi seruiūt. nō tamē multi regem. sed denarios domina regis diligūt. Hec Augustinus. ¶ Per hoc em̄ q̄ imago pdicta vulnus apertū habebat in latere p q̄ cor potuit videri signat q̄ maximū signū amoris secretoz cordis est reuelatio. sed tamen in pulcris verbis multotiēs reperit falsitas. Exemplū de Joab q̄ bene obuiauit suo cognato z amase dixit. Salue mi frater: z quasi amoris magnitudinem simulās dū eum osculabat ipsum occidit. vt patet. ij. Regū. ix. capit. Itē in donis multotiēs est falsitas quia multi dona dant multotiēs magis causa timoris q̄ alicuius amicicie. Exemplū huius habemus Judicū. iiij. capitu. vbi legit q̄ Jael dedit zisare lac dulce ad potandū. z ipso dormiente illū interfecit. sed in tercio signo amoris q̄ō est reuelatio secretoz cordis nulla est fraus. q̄ nullus aut nemo hoc faceret nisi illū cui secreta sua reuelat diligeret. sic certe ostensio secretorū cordis in vera cōfessione signum est amoris ad deū. Et ideo dicit deus. pueb. xxiij. Fili p̄be mihi cor tuū z sufficit mihi. ¶ Secūdo notandū est q̄ caritas igni cōparat. Vnde Lu. xij. Ignē veni mittere in terrā. z quid volo nisi vt ardeat. Per hunc em̄ ignē intelligit caritas. sed merito caritas igni cōparat. z hoc ppter septē ignis proprietates septē pprietatibus caritatis cōuenientes. z sm̄ quas pprietates caritas per septē dona spūs sancti septē peccata mortalia a se penitus excludit z annihilat ¶ Primo sicut ignis alta humiliat. vt puta si descēdat sup domū vel castrū: omia cōburit z in cineres redigit. ita caritas superbiam z elationez destruit z in cineres hūilitatis redigit. z ppter hoc donū timoris dñi. Unde Sap. j. Timoz dñi expellit peccatū. sed sicut dī Eccles. x. Initiū omis peccati superbia. z p cōsequens timoz dñi expellit superbiam. Vñ Cyprianus. sicut ignis sine caloze z splendoze nō est. ita caritas sine humilitate z vera obedientia esse non potest. ¶ Secūdo ignis frigida calefacit. sic caritas quaros p angustiā inordinate sollicitudinis cōgelatos p donū pietatis calefacit z dilatat ad proximos. Unde. j. Thymo. iiij. Pietas

enim ad omnia vtilis est. ¶ Tercio ignis tenebrosa illuminat ita caritas cecitatem anime a tenebris illuminat. et hoc per donū sciencie quādo facit inuidū bona proximi cognoscere et amare. Vñ Bern. Caritas inquit est lux mentis. Item apostolus ad Ephes. viij. Eratis aliquando tenebre: nūc autē lux in domio. ¶ Quarto ignis debilia roborat. vt patz de olla lutea per ignē solidata. ita caritas infirmos carne. scilicz luxuriosos facit fortes z peccatis resistentes. et per hoc donū fortitudinis. Vnde. j. Petri. v. Deus autem omis gratie qui vocauit vos in eternā suam gloriam in christo iesu modicum passus ipe pficiet confirmabit solidabitqz vos. ¶ Quinto ignis dura emollit. ita caritas iracundos flectit et per hoc donū consilij. Vnde prouerbioz. xxvij. Bonis amici cōsilijs anima dulcoratur. ¶ Sexto ignis grauia facit leuia. ita caritas accidiosos a pōdere desperatiōis alleuiat. et per hoc donū intellectus. dum dat illi intellectum z instruit vt accidiaz deserat. et feruenter per asperā viam que ducit ad vitam gradiatur. vnde ānxieras vigilandi. assiduitas oādi. parcimonia victus. mūdi cōtemptus. virtutum vicioz ūqz conflictus. que sunt via per quam trāsitur ad vitam. tepidis z accidiosis videnr amara. sed caritate cōditis reddūtur suauia. dicēte christo Mathe. xj. Jugum em meuz suaue est. et onus meū leue. ¶ Septimo ignis coquit cruda et insipida z facit sapida. ita caritas delectationem gule destruit et desideriū celestium facit sapidum. et hoc p donū sapientie. Vnde Beda in omel. sup illud euā gelij. Si quis venit ad me. Si inquit cōsideremus que z quāta nobis promittuntur in celis vilescunt omnino cūcta que habētur in terris. terrena enim vita eterne vite comparata moz potius est dicenda qz vita. Hec ille. ¶ Tercio est notandum: q caritas soli comparatur. et hoc octuplici de causa. ¶ Primo: quia sicut sol illumiat mundū z expellit tenebras ignorantie. Vñ teste apostolo. j. Johan. iiij. Deus caritas est ꝛc. Sed deus corda eoz quos inhabitat vere illuminat: quia teste euāgelio Joh. j. Ille est lux vera que illuminat omnē hominē venientē in hunc mundū. ¶ Secundo: quia sicut sol confert vegetationē. germinationē. et fructificationem terrenascentijs. sic caritas confert viuificationem germinationē z fructificationē spiritualez bonis operibus. Et sicut de arboze resecanr rami sup flui. vt arboz melius crescat. z abūdantius fructificet. sic caritas resecat amores inordinatos vt amoz dei inualescat. et alie virtutes abūdanter accrescāt. Vnde vt dicit beatus Gregoz. Sola caritas meretur apud deum. et facit alias virtutes mereri vitam eternā. sed opera que fiunt extra caritatez quasi moztua sunt. z nullo modo deo placentia. dicente apostolo. j. Corinth. xiij. Si linguis hoim loquar: et angelorū. caritatem autē nō habeam factus sum velut es sonans z cymbalū tinniens. et nedum opera qualitercūqz facta extra caritatem moztua sunt. sed etiam homo bona opera extra caritarē faciens est spiritualiter moztuus. Vnde cuilibet tali potest dici illud Apocal. iij. Nomē habes vt viuas z tamē moztuus es. Et ideo apostolus Paulus ante aduē tū gre z caritatis vocat seipm abortiuū. j. Cor. xv. dicens. Nouissime omniū tanqz aborciuo visus est z mihi. ¶ Tercio sicut sol est valde magnus planeta: qa teste philosopho septies maioz est qz tota terra. ita caritas maxima est virtus. Vñ apostolus. j. Corinth. iij. Nunc manēt fides. spes. z caritas. hec tria. maioz aūt horū est caritas. Vñ in caritate que stat in dilectiōe dei z proximi vniuersa lex pendet z pphete. vt dī Math. xix. Item ad Roma. xiij. Plenitudo legis est dilectio. ¶ Quarto sicut sol est agilis z velox in motu. ita caritas ad oīe opus bonuz est parata. Vñ Aug⁹. Caritas inquit semp proficit Item Grego. sup euāgelia. omel. xxx. amoz inquit dei nunqz est ociosus. operat em magna si est: si aūt operari rennuit amoz nō est. Item Apocal. iij. Utinam frigidus esses aut calidus. sed qa tepidus es z neqz frigidus neqz calid⁹ incipiā te euomere ex oze meo. Spūaliter per frigidū intelliguntr infideles q nō receperunt fidē. per calidū fideles habentes fidez formatā operibus caritatis intelliguntr. per tepidū vo illi christiani intelliguntr. qui aliquādo bene operātur. sed statim iterum recidiuant a lege dei in malū. Et illos incipiet domin⁹ quasi euomere ab oze suo. id est eos separare a cōmunione sanctorū nisi fructuose peniteant. Et ideo dicit. ij. Pet. ij. Melius em erat eis viam dei nō cognoscere qz post cognitionē retroruz cōuerti. ¶ Quinto sicut sol in natura sua est impassibilis. ita caritas in natura sua est inuincibilis. Vñ. j. Corinth. xiij. Caritas omia suffert scz patenter mūdi aduersa. Vnde Cantico. vlti. Aque multe. id est dolores z tribulationes munda ne nō potuerunt extinguere caritatem. ¶ Sexto sicut sol libere diffundit radios suos sm sex differentias positionis. s. sursum. deorsum. ad orientē et occidentē. ad austrum z ad aquilonē. sic perfecta caritas effundit radios amoris sursum ad deū sup omnia diligendū. et angelos z sanctos in celo perfecte diligendo. Deorsum ad vniuersitatē creatam z specialiter ad creaturas sui generis z nature. scz amicos a dextris z inimicos a sinistris. ad omēs homines q sunt ante nos hic in mūdo viantes. ac etiā ad moztuos q quasi retro sunt i purgatorio misericordiam dei z suffragia iustorum expectantes. Et isto modo monet nos apostolus radios nostri amoris diffundere. Ephe. iij. In caritate radicati z fundati vt sic possitis cōprehendere cū oībus sanctis q sit latitudo z longitudo. sublimitas z pfunditas. s. caritatis perfecte. Unde Bern. iij. flor. ca. ix. Alma inquit pseueranter z longanimiter z habes lōgitudinē. dilata amorē tuū. vsqz ad inimicos z latitudinez tenes. esto etiā in oīi sollicitudine timorat⁹ z sublime profundumqz cōprehendisti. Hec ille. ¶ Septimo sicut sol directe effundit radios suos quaqz versum. sic caritas pfecta effundit radios amoris recte z debito modo ad quālibet creaturā ꝓpter deū diligibilem. s. bonas. et propter deū diligibiles bene et ordinate dilligēdo. meliores creaturas melio⁹. z optimas optime diligendo. ¶ Octauo sicut sol incipiens in suo circulo ascēdere nec retrocedit nec q escit quousqz ad sui circuli gradū supremū peruenerit. sic caritas siue homo in caritate proficiēs semp debet ascendere de virtute in virtutē. z nunqz retrocedere per recidiuationē. vel quiescere p torporem:

quousq; peruenerit ad supremū gradum perfectionis quē deus voluerit ipsum in hac vita pertingere Et sicut sol ascendit in suo circulo q̄ zodiacus a philosophis nūcupatur per sex signa anteq; peruenerit ad supremū gradum sūt circuli.sic homo in caritate proficiens ad supremū gradum sue pfectōnis. ¶ Pro quo notandū:q; primū signū per quod sol in suo circulo ascendit dicit capricornus & depingitur in libris astronomie ad similitudinē capricorni. per quod intelligit odium & abhominatio peccati: quod est primū signū spirituale: p quod proficiens in caritate debet ascēdere ad vite perfectionē. Nā capra est animal luxuriosum & fetidū & immundus Et sicut dicit Leuitici.xiij. Si quis peccauerit contra dominū & cognouerit peccatum suū offerat domino capram.id est odium & abhominationē peccati. ¶ Secundū signū per qō sol in suo circulo ascēdit vocatur aquarius.et depingitur ad modū amphore subuerse aquam effundentis:per quod signatur secundū signū spirituale p quod proficiēs in caritate ascēdere debet ad vite perfectionē.scilicz cor contritum effundēs peccata per verā confessionez. De qua Treno.iij. Effunde sicut aquam cor tuum. Et notabiliter dicitur.sicut aquam & nō sicut oleū sicut lac sicut mel.vel sicut vinū. Nam in effusione olei manet pars liquoris.in effusione lactis manet pars coloris.in effusione mellis manet pars saporis.& in effusione vini manet ps odoris.sed in effusiōe aque nec; remanet ps liquoris nec; coloris nec; saporis nec; odoris.Sic in vera cōfessione effundendū est peccatū q; non remaneat in cōscientia aliqua pars peccati quin effundat nec aliqua colorabilis excusatio nec sapor delectationis peccati:nec odor alicuius occasiōis peccati vel circūstantie peccati:vt cōfitens peccata sua vere possit dicere cum pō.Confitebor tibi domine in toto corde meo ꝛc. ¶ Terciū signū per quod sol in suo circulo ascēdit vocatur signū pisciū.& depingit ad similitudinem pisciū natantiū in aqua.per quod signat terciuz signū spirituale.per qō in caritate proficiens debet ascēdere ad vite pfectionē.s.vera penitentia.Unde sicut pisces q̄ quiescūt in paruis riuulis & suauiter sequunt fluxū aque.incidūt & capiunt in rhetibus & in machinis piscatoris & occidunt.sed pisces qui natant & fortiter laborant contra fluxū aque.custodiendo se in aqua lata & pfunda satis a periculo sunt securi.Sic spūaliter impij peccatores q̄ quiescunt in suis voluptatibus & sequunt temptatōes dyaboli.& fluxū vanitatis mūdane & voluptatis carnalis incidūt in rhete & in machinas dyaboli q̄ finaliter eos occidit. Figurā huius habemus.ij.Regū.xiij. vbi legit q; absalon inuitauit fratrem suū amon vt secū prandere:& cuz inebriatus esset illū interfecit. Spiritualiter absalon patris pax interpretat et signat dyabolū qui est pater mendacij.et qui inuitat carnales homies ad conuiuiū carnalis voluptatis promittens eis pacē in illis & quietē habere.& per longā consuetudinē in suis voluptatibus inebriati fuerint.tandē subito a dyabolo capiūtur & in penā proijciunt eternam.vbi tūc dyabolus dabit illis vinū quod dicitur est.De quo psal. Fel draconū vinū eorū.& venenū aspidum insanabile. Sed econtra illi qui fortiter ad resistendū fluxui temptationis et custodiuit se patienter in aquis profunde penitentie & tribulationis pro amore iesu christi.salui erūt a rhetibus & machinis dyaboli.& finaliter potabūt vinū leticie & gaudij sempiterni. Exemplum huius habemus.s.ij.Regū.xiij.de dauid qui mansit in locis tutissimis deserti.& ideo secure euasit persecutionē saulis.et tandem erat rex israel honorifice coronatus. ¶ Quartuz signū per quod sol in suo circulo ascendit vocat aries. & depingitur ad similitudinē arietis. per quod intelligit quartū signum spirituale per quod in caritate proficiēs ascendere debet ad vite perfectionē.scz firmū propositū nunq; recidiuandi. Unde aries est animal.qō q̄uis sit debile in parte posteriori.tamē forte est in parte anteriori.s.in capite.sic peccator cōuersus de statu culpe ad statū gratie.q̄uis fuerit debilis quo ad tempus pteritū quod expendit in peccato.fortis tamē debet esse in anteriori parte.id est quo ad tēpus futurū quod sibi occurrit et stabile habere propositū nunq; recidiuandi. Nam vt dicitur Matb.x. Qui autem perseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. ¶ Quintū signū per quod sol in suo circulo ascendit vocat thaurus. & depingit ad similitudinē thauri:per quod intelligit quintū signū spūale: p quod in carne proficiēs ascēdere debet ad vite perfectionē.quod est quedā indignatio spūalis quā haberet homo vere penitēs subijci turpitudini viciorū. Unde thaurus est animal forte & indignat se subijci inferioribus.sic anīa vere penitēs & in caritate proficiens fortis esset in fide.& quandā sanctam haberet indignatiōem subijci dyabolo vel peccata. Unde Hiero.in quadā epistola.Semper habeat anīa tua indignatiōem cōtra peccata. Unde & quidā pbus. Si inquit scirem deos ignoscituros & homies ignoraturos.adhuc nō peccarem.q.d. tantam video abhominationē & turpitudinē in peccato q; nullo modo vellem sibi subijci. Unde & anselmus in suis meditatiōibus.Si inquit hic cernerem peccati pudorem.et illic inferni horrorē.& vni eorū necesse oporteret me immergi : tūc potius in inferni horrorem me immergerem.q̄ me mitterem in turpitudinem peccati. Unde plus mallem mūdus a peccato gehēnaz intrare.q̄ peccatorū sorde pollutus regna celorū tenere. Hec ille. ¶ Sextum signū per quod sol in suo circulo ascēdit vocatur signū geminoz.& depingit cōmuniter in similitudinē duorū puerorum insimul cōtinuatorū:per quod intelligit sextum signum spirituale:per quod in caritate proficiēs ascēdere debet ad vite perfectionē.s.amor pfectus. Nā sicut sol quādo est in hoc signo calor eius quasi geminat in comparatione ad alia anni tempora. Sic homo existēs in caritate pfecta oz habere duplicez calorē amoris.s.dei & primi.& iste est supmus gradus pfectiōis. Unde dicit apostolus ad Roma.xiij.capitu.Qui diligit.scilicet perfecte deum & proximum.legem impleuit.et iste amor excludit omnem inordinatum amorem & timorem huius mundi. ¶ Sed qualiter cognoscere potes quis hūc habuerit amorem ostendo per exemplum. supposito q; videas duos homines transeuntes per aliquam viam rectam,& vnum seruum eis sequentem

neſcis cuius illorum eſt iſte quamdiu trāſeūt ſimul ſed ſi ad biuium veniant ⁊ vnus tranſeat vna via. ⁊ alius alia. tunc iſte ſeruus ſequens relicto alio ſuū proprium dominum ſequitur. et tunc manifeſte cognoſcere potes cuius illorum ſit ſeruus ille qui prius ambos ſequebatur. Sic ſpiritualiter duꝫ homo ſequitur deum per viam obſeruantie mandatorum eius. ac etiam ſequitur bona temporalia licitis laboribus ea acquirendo vt habeat ⁊ tribuat neceſſitatem patiēti. difficile eſt cognoſcere an homo iſte ſit ſeruus dei an ſeruus diuitiarum. an vltra plus diligat deum q̄ diuitias. ſed veniat ad vnum biuiū vbi ſunt due vie quarum vna ſeperatur ab alia. ſcilicet ad viam veritatis per quam tranſit deus. et ad viaꝫ falſitatis. ſcilicet furti. periurij ⁊ iniuſticie. per quā vt cōmuniter tranſeunt diuitie temporales. et tunc faciliter cognoſcetur an predictus ſeruus ſit ſeruus dei an ſeruus diuitiarum. ⁊ an diligat deuꝫ plus q̄ diuitias. Maꝫ in iſto articulo poſitus ſi dimiſſa via falſitatis ⁊ diuitiarum per viam veritatis ſequatur deum. manifeſtum eſt q̄ in hoc eſt ſeruus dei et non diuitiarum. ſed ſi econtra dimiſſa via veritatis trāſeat per viam falſitatis incendendo in furtum. periurium. et in iniuſticiam pro diuitijs obſequendis manifeſtum q̄ ſit ſeruus diuitiarum et non ſeruus dei. et diuitias magis q̄ deum diligit. ⁊ ideo cuꝫ homo ad biuium venerit ſummopere eſt cauenduꝫ. quia de talibus qui deo per viam veritatis ambulare dimiſſo per viam falſitatis ſequuntur auariciam loq̄tur Apoſtolus Judas in epiſtola ſua cano. dicens. Ve bis qui in viam cayn abierunt. ⁊ errore balaam mercede effuſi ſunt. vterq̄ enim iſtoruꝫ. ſ. cayn ⁊ balaam cum veniſſent ad biuium in quo aut deberent deum deſerere dimittendo viam veritatis. aut terrenas diuitias dimittendo viam falſitatis deum ⁊ viam veritatis dimiſerunt. ⁊ per viam falſitatis auariciam ſunt ſecuti.. Unde cayn auariciam ſequēs de peſſimis ſuis fructibus deo decimas reddidit. Balaā vero viā diuini precepti deſerēs ꝑplm dei filios iſrael ꝓpter munera regis balath ſuo peſſimo conſilio decepit. Unde ambo in dei benedictionem ⁊ in damnationem inciderunt eternam. vt patet Gene. iiij. ⁊ Numeri. xxiiij. ¶ Quarto pro caritatꝫ declaratione eſt ſpecialiter notandum q̄ caritatis ꝑfecte ſedecim ſunt conditiones quas ponit Apoſtol⁹ j. Corint. xiij. Quarum prima eſt iſta. Caritas patiens ē. hoc eſt caritas facit hominē in quo eſt patientem in malis ſibi illatis tolerandis. ¶ Secunda cōditio caritatis eſt q̄ caritas benigna eſt. hoc eſt caritas facit hominem in quo eſt benignuꝫ in bonis penes proximos indigentes deſiderabiliter impendē dis. Unde benignitas dicitur quaſi bona igneitas. quod fit quando ex igne caritatis animus hominis ſi liqueſcit q̄ bona habita non ſibi ſoli retinet ſed in alijs. ⁊ licet inimicis in articulo neceſſitatis libēter impartimur in conſilium apoſtoli. Roma xij. dicentis. Si eſurierit inimicus tuus ciba illuꝫ. ſi ſitit potum da illi. hec autem faciens carbones ignis ꝓgeres ſuper caput eius. id ē exempla caritatis ei preſtabis. Unde ſicut dicit Leo papa. Nihil eſt validius contra dyaboli dolos q̄ benignitas miſericordie ⁊ largitas caritatis per quam omne peccatum aut declinatur aut vincitur. ¶ Tertia conditio caritatis ē Non emulatur. hoc eſt caritas non facit hominem in quo eſt vlli homini inuidere. Unde emulor habet plures ſignificationes que in hoc verſu continent. Emulor inflatur. amat. inuidet ac imitatur. ¶ Quarta cōditio caritatis eſt iſta. Nō agit perperam. hoc eſt facit hominē in quo ē nullo modo agere peruerſe. Unde Auguſtinus in de laude caritatis. In caritate inquit pauper eſt diues. ſine caritate omnis diues eſt pauper. hec in aduerſitatibus tolerat. in proſperitatibus tēperat. in duris paſſionibus fortis eſt. in bonis operibus hilaris eſt. in temporalibus ditiſſima eſt. in hoſpitalitate latiſſima eſt. iter bonos fratres letiſſima eſt. inter malos ⁊ falſos patientiſſima eſt. ¶ Quinta cōditio caritatis eſt iſta. Non inflatꝫ. hoc ē caritas facit hominē in quo eſt tumore ſuꝑbie non inflari. Inflatus enī habet magnitudinē apparentem ꝛ nō exiſtentem. ſic ſuꝑbus ſibijpſi videtur magnus. cum tamē magnus nō ſit in veritate. vnde Apoca. iij. Dicis quia diues ſū ⁊ locupletat⁹ ⁊ nullius egeo. ⁊ neſcis quia tu miſer es ⁊ miſerabilis et nudus ⁊ cecus ⁊ pauper. ¶ Sexta conditio caritatis eſt iſta. Non eſt ambitioſa. hoc eſt caritas facit hominem dignitates mūdanas nō appetere. nec ꝑponi alijs deſiderare. ¶ Septima cōditio caritatis eſt. Nō querit q̄ ſua ſūt. hoc eſt facit hoiem in q̄ ē q̄ ſua ſunt nō querere. ſed potius q̄ ſūt ieſu xp̄t. nec ſibi ablata in ſcandalo repetere. quia nō ē amator diuitiarum temporalium. naꝫ caritatis ſublimitas nō prius apprehenditur q̄ id quod eſt ſibi aduerſariuꝫ ſubruatur. ⁊ quid tam inimicum operibus caritatis ſicut auaricia. de cuius radice omniū malorum germē emergit. vt teſtatur Apoſtolus. j. ad Thimot. vj. ⁊ ideo niſi illa cum ſuis radicibus euellatur. neceſſe vt in agro cordis illius in quo huius mali plāta cōualuit ſpine potius tribuliq̄ vitioſi q̄ vllum vere virtutis ſemen oriatur. Unde Bern. iij. floꝛ. c. xv. dicit q̄ caritas nō querit que ſua ſua ſunt. quia que ſua ſunt ſibi non deſunt. quis autem querit q̄d habet. caritatis que ſua ſunt. id eſt ꝓprie ſaluti neceſſaria nunq̄ nō habet nec ſolummodo habet ſed etiam abundanter habet. vult enī abundare ſibi vt poſſit et omnibus prebere. ſeruat ſibi quātum ſufficiat vt nulli deficiat. alioquin ſi plena nō eſt perfecta nō eſt. hec ille. ¶ Octaua conditio caritatis eſt. Nō irritatur. id eſt facit hominem in quo eſt ad iracundiam non prouocari. vnde ꝓbari caritas per odij aduerſitatem ſolet. vnde ⁊ pſemetipſam veritas dicit Luce. vj. Diligite inimicos veſtros benefacite his qui oderunt vos. benedicite maledicentibus vobis orate pro calumnijantibus vos. ¶ Nona cōditio caritatis eſt. non cogitat malum. id eſt non permittit hominē in quo eſt qualiter malum perficiat in opere cogitare qz magn⁹ amor dei de alio q̄ de deo cogitare nō ſinit. ſicut ſolet accidere fatue amātib⁹ q̄ nō poſſunt obliuiſci id quod amāt. Unde Bern. ſuper cantica. O inquit amor impetuoſe qui preter te aliud cogitare non ſinis. ¶ Decima conditio caritatis eſt non gaudet ſuper iniquitate. id eſt non permittit hominem peccare ex electione vel certa malicia que faciunt impium de malis ſuis gaudere. dicente ſcriptura Prouerbior. ij. Letantur cum ma

lefecerint ⁊ exultant in rebus peſſimis. ¶ Undecima conditio caritatis ē. Cōgaudet aūt veritati hoc eſt facit hominē gaudere de ſupportatiōe ⁊ manifeſtatione veritatis in eccl'ia dei. q̄ triplex eſt. ſ. veritatis vite. veritas doctrine ⁊ veritas iuſticie. ¶ Duodecima conditio caritatis eſt. omnia ſuffert. hoc eſt q̄ facit hominē in quo ē ꝓximi infirmitatē. paupertatem ⁊ neceſſitatē caritatiue pur facultates ſufficiūt ſupportare. Unde Apoſtol⁹ prima Johannis. iij. Qui habuerit ſubſtantiā huius mūdi. ⁊ viderit fratrem ſuum neceſſitatē habere. ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo quomodo manet dei caritas in eo. q. di. nullo modo. ¶ Decimatertia conditio caritatis ē. omnia credit. hoc ē facit hominē in quo ē oīa credere q̄ ſunt diuinitus tradita. Credere vero omnia que tradunt ob omnibus leuitatis ē. Unde puer. xiij. Innocens. id eſt inſipiens credit omni verbo. Sed pro eo q̄ a deo nō poſſunt tradi falſa. ideo oīa q̄ ſūt diuinitus tradita. firmiter ſūt credēda ſed cuius quiſquis recte credat ſine caritate. tū nō pōt ad beatitudinem puenire vnde Gregor. ſup Ezech. omel. xxj. Eſt inquit in dilectione dei neceſſaria fides ⁊ vita. quia videlicet ſcriptum ē. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. Et rurſum ē ſcriptum. Fides ſine operibus mortua eſt hec Greg. Item idē. Quicquid inquit latet et quicqd patet in diuinis ſcripturis totū refertur caritati. tenet enī ⁊ adimplet quicqd ꝓtinet in diuinis ſermonibus q̄ caritatē tenet in moribus. Hec ille. ¶ Decimaquarta conditio caritatis ē omnia ſperat. hoc eſt facit hominē in q̄ eſt omnia ſperare que veritas ꝓmittit. ⁊ ne ſpes frangatur q̄ dilatōnem. Ideo ſubdit decimāquintā conditionē dicēs. Omnia ſuſtinet. hoc ē caritas facit hominē in quo eſt ſuſtinere q̄ longanimitatē patienter expectando omnia diuinit⁹ promiſſa. Sed vt dicit beat⁹ Grego. in moral'. Adhuc agenda ⁊ pficienda valde extra patrum ⁊ ſacri eloquij monita ⁊ p̄cepta nos adiuuant q̄ enim ſanctorum opera inſpicimus ⁊ diuinis iuſſionibus aurem prebemus alia nobis cōtēplata. alia audita ſuccendunt. ⁊ cor noſtrum tempore nō ſtringunt dum imitatione prouocatur. Fidelis igitur q̄ſ q̄ ne in ea caritatis flamma deficiat in corde ſuo tā exempla ſanctorū p̄cedentiū q̄ ſacre ſcriptue teſtimonia congregare non deſiſtat. ¶ Decimaſexta cōditio eſt hec. caritas nūq̄ excidit. hoc eſt facit hominem in quo eſt a numero predeſtinatorum peccādo nō cadere. Iſtud tamē vt dicit Lyra aliqui male intelligentes dixerūt q̄ caritas ſemel habita non poteſt amitti quod falſum ē. quia angelo. id eſt epiſcopo epheſi. eccleſie dicit ſpiritusſanctus Apocal'. ij. ca. Habeo aduerſum te pauca q̄ caritatē tuam primam reliquiſti. ⁊ ideo ſic intelligitur dictus apoſtoli cum dicit. caritas nūq̄ excidit. id eſt vtens caritate a comitiua electorū peccando nō cadit. nam vt dicitur in flor. Barthol'. titulo de caritate. Animam in qua caritas habitat ſuppia nō inflat. inuidia non deuaſtat. ira nō diſſipat. triſticia mala nō vexat. auaricia nō excecat. gula nō inflammat. luxuria nō coinquinat. ſed caritas mentem illuminat. cōſcientiam mundat. animam letificat ⁊ deum aperte demonſtrat. hec ille.

Explicit ſeptima pars.

Incipit pars Octaua Cap. I

Ira eſt turbulentus animi appetitus auferēdi ea que facultatem ſue actionis impediunt. Et hec ira non ē erga hoies tantū ſed etiā aliquādo erga aliaſ res. ſicut iraſcimur calamo ſcribendo inepto eumq̄ collidimus atq̄ frangimus. Ac etiā iraſcimur aliquādo equo boui cani et aliis brutis animalibus contra appetitum noſtre voluntatis agentibus. ⁊ ſic de aliis rebus ſiue inſtrumētis. Et licet talis ira ſit aliqualis macula anime. quia eſt turbulentus motus animi cōtra rationem. nō tamen omnis huiuſmodi ira eſt peccatum mortale. Ipſa autem ira criminalis eſt qua quis appetit turbulente auferre hominē de medio vel eius membra amputare. vel eius poſſeſſiones iniuſte auferre. Augu. vero de diffinitiōibus dicit q̄ ira ē libido vel inordinatus appetit⁹ vindicandi. ¶ Pro quo notādū q̄ ſicut dicit Hoynkelech in libello ſuo de diffinitione ⁊ origine viciorū. vindicta pōt appeti bene vel male. Bene ſi reguletur ſm rationem ⁊ vocatur ira per zelum ſcōm beatū Greg. v. moral'. ⁊ iſta ira laudabilis eſt. ⁊ iſto modo viri ſancti aliquādo iraſcūtur peccatoribus ꝓpter eorum culpā ⁊ malicīam. ſicut matathias ꝓtra ydolatrātes. j. Machabeor. ij. Item moyſes ꝓtra ydolatriam filiorū iſrahel. Exod'. xxxij. ⁊ talis ira nō eſt peccatum. vñ Hotynghā ſup illud Matth. v. Oīs qui iraſcit fratri ſuo ⁊c. Ira inquit ſi ſit ꝓpter bonū nō eſt peccatum ſed virtus. q̄ nō eſt ex libidine vindicte ſed ex amore iuſticie ꝓcedit vñ pſ. Iraſcimini ⁊ nolite peccare ⁊c. Auguſtinus vero in libro retractionuz. Aliud eſt inquit iraſci fratri. ⁊ aliud culpe fratris. Non ei fratri iraſcitur qui culpe fratris iraſcitur. nam hec ira motus eſt moyſes in funes ioſue. petrus ceteriq̄ ſancti contra peccatores. vñ dominꝰ illos q̄ nō iraſcuntur nec obiurgant vicia peccātiū canes mutos vocat p ꝓpheram dicens. Canes muti nō valentes latrare Unde Ber. vj. flor. c. iiij. Si inquit nō iraſci vbi iraſcendū eſt. ⁊ nolle emendare. i. corrigere peccatum eſt. plus vero iraſci q̄ iraſcendū eſt. qō ſi malum eſt peccatum non emendare quomodo malum eſt peccatum peccato addere. nemo magis iram meretur q̄ qui ſe amicum ſimulans inimic⁹ reperitur. hec ille. Et ex iſtis patet q̄ ſacerdotes et ceteri qui habent peccata populi corrigere. licet poſſint meritorie contra peccata populi per zelum iraſci. tamen in corrigendo populum delinquentem deberēt iraz ſuam cum manſuetudine temperare. Unde Greg. ſuper euangelia omelia decimaſeptima. In ornamēto inquit tabernaculi biſtinctus coccus offerri precipit vt ante dei oculos caritas noſtra dei ⁊ proximi amore coleretur. Ille enim vere ſe diligit qui pure diligit ſuum auctorem. tunc vero coccus bis tingitur quando erga ſe ⁊ proximum amore veritatis animus inflammatur. ¶ Sed inter hec ſciendum eſt vt ſic exerceatur zelus certitudinis cōtra praua acta proximorum quatenus in feruore diſtinctionis nullo modo relinquat virtus māſuetudinis Ita etiam ſacerdotis actio nequaq̄ debet eſſe precepsꝰ p turbata. ſed magis ex conſilij grauitate mitigando

et portare illos debem⁹ quos corrigim⁹. ⁊ corrige-
re quos portam⁹. ne si ex ꝓtroꝫ vnū defuerit vt in
furore vel in mānsuetudine actio sacerdotalis nō sit.
Hinc namꝫ est q in templi ministerio in basib⁹ tē
pli sculpturio opere ⁊ leones ⁊ boues ⁊ cherubin ex
pressa sūt. Cherubin quoꝫ est plenitudo sciētie. sed
quid est q in basibus nec leones sine bobus. nec bo
ues sine leonib⁹ sūt. Quid eñ aliud designāt bases
in templo nisi sacerdotes in ecclesia. qui dū solicitu
dinez regiminis tolerāt quasi more basium superin
positum onus portant. In basibus igitur cherubin
expr̄imitur. q̄ docet nimirū vt sacerdotum pectora
plenitudine sciētie sint refecta. Per leones aūt ter-
roꝛ seueritatis per boues vero patiētia mānsuetudi-
nis figuratur. Itaqꝫ in basibus nec leones sine bo-
bus. nec boues sine leonibus expr̄imūtur. quia sem
per in sacerdotali pectore cum terrore seueritatis cu
stodire deberet virtus mansuetudinis. vt et irā mā
suetudo ꝓdiat. ⁊ eandē mānsuetudinē ne fortasse diſ
soluta sit zelus discretionis accēdat. hec Gregoꝛ⁹
Et ira ꝓtra vitia que ꝑdicto modo cū mānsuetudine
condit bona ē ⁊ cōmendabilis ⁊ carēs peccato. Ūñ
chriſo. ope. imper. ome. vndecīma sup illud Math.
v. Oñis q̄ iraſcitur fratri suo reꝰ erit iudicio. Qui
inquit cū causa iraſcit nō reus erit nam si nō iraſci
tur nec doctrina proficit nec iudicia nec crimia cō-
pescuntur. Iusta igitur ira mater ē discipline ⁊ ideo
nō peccat q̄ iraſcitur cum causa. sed econtra nisi ira-
tus fuerit grauiter peccat. q̄ patientia irrōabilis vi
tia semīnat ⁊ negligentiā nutrit. ⁊ nō solum malos.
sed etiam bonos inuitat ad malū. hec ille. ¶ Se
cūdo vt supra dicitur vindicta potest male appeti.
Unde vuynkelech vbi supra. Si inquit appetitus
vindicte fiat ꝓtra ordinez ratiōis vtpura si appetat
punire eum qui non meruit. vel vltra q̄ meruit. vel
non ꝑm legitimum ordinem vel non propter debi-
tum finem qui ē conseruatio iusticie ⁊ correctionis
erit appetitus vitiosus. ⁊ vocatur ira p vitium a be
ato Grego. li. v. moral. De hac enim ira viciosa que
duplex est loquitur Cassiodorus ⁊ ponitur florario
Bartho. titulo de ira. Ira inq̄t est duplex. scz venia
lis ⁊ mortalis. Uenialis ira ē q̄ ad officiū indigna-
tionis sue nō peruenit. sed subito accidit ⁊ statim re
cedit. Mortalis quippe ira est quādo cū deliberatō
ne ⁊ cum consensu rationis iraſcimur nō ꝓtra vitiuz
sed contra personaz. nec refrenātur timore nec amo
re diuino. Et licet in tali ira ab appetitu nostro im-
pediamur ab aliquo extrinseco. tamen constat nos
fratri crimen portare. ⁊ si nō possumus nostruz ap-
petitum perficere. Illa namꝫ ira malla est que men
tem turbat vt rectum consilium perdat. Humanuz
enim quidē ē irā surgere. sed dyabolicum est in ira
perseuerare. Unde Bernhardus. vj. floꝛ. ca. iiij. Af
fectio inquit naturalis ira hominū est. sed aburenti
bus bono nature grauis perditio est in miserāda p-
nitie. Occupemus igitur illam frēs in quibus ex-
pedit. ne forte ad iutilia illicitaqꝫ ꝓrūpat. Sic nimi
rum solet amorem amoꝛ expugnare. et timoꝛ timo-
re depelli. Dico vobis. non ego sed dominus. noli-
te iraſci eis qui transitoria vobis auferūt. qui conui
tia vobis inferunt. et qui ingerunt forte supplicia ⁊
preter hec nihil habent amplius quid faciant, osten
dam autem vobis cui debeatis iraſci. Iraſciminī ei
que sola vobis nocere potest. sola facere vt omnia
illa vobis non prosint. vultis scire q̄ nāqꝫ sit illa cer
te iniquitas propria. Ita dico vobis huic iraſcimi-
ni. nulla eni nocebit aduersitas si nulla dominet ini
quitas. qui huic pfecte iraſcitur ceteris non mouet.
Iraſcere ⁊ noli peccare. peccabis autē non minus
iraſcendo q̄ omnino nō iraſcendo. hec ille. Itē Cri
sostomus ope. imper. omet. xiij. pertinenter ad ꝓpo
situm ita scribit. Sicut inquit duas in nobis habe-
mus naturas. s. anime et carnis. sic et duas habem⁹
voluntates. vnam anime. alterā carnis. duasqꝫ iras
vnam anime alteram carnis. et natura quidem car
nis ab his oñibus nō potest separari. nam et neces
se est carnem iraſci et cōcupiscere et si nō vult. quo
niam nō est in arbitrio suo creata. sed sub lege pecca
ti venundata. Est enim sub peccato. propterea de il
la dicit apostolus. Sapientia carnis inimica ē apō
deum. legi enim dei subiecta nō est nec esse potest.
Anima autem in arbitrio suo creata est ⁊ scōm legē
iusticie dei propterea potest ⁊ non iraſci si vult. et
non concupiscere si vult. Quando igitur iraſcimur
et cōcupiscimus si displicem⁹ et sustinem⁹ reprime-
re vel iram nostram vel concupiscentiaz. manifestū
est q̄ caro nostra iraſcitur. sola, autem concupiscit ⁊
nō anima nostra. quando autem cōplacem⁹ nobis
in his et discernimus si poterim⁹ implere nostram
iracundiā vel concupiscentiā. tūc ⁊ anima iraſcitur
et concupiscit simul cum carne. propterea sciēs de-
us q̄ carnis natura iraſcitur que subdita ei nō ē nec
potest nō iraſci. Ideo nō mandat carni que mādat
sed anime. Quis enim sapiens sibi ponit ꝓceptum
qui et si vult non potest obedire. sed ad animā loq̄-
tur et anime mādat que potest deo in oñibus obe-
dire. q̄ pōt etiā i carne iraſcēte et cōcupiscente ipsa
nec iraſci nec ꝓcupiscere. Cum igitur loquitur de cō
cupiscentia anime loquitur dicens. Si quis viderit
mulierem ad concupiscendū eam iam mechatus est
eam in corde suo. Nam si q̄s cōcupierit scīm deside
rium ineuitabile carnis. sed si quis concupierit ꝑm
voluntatē anime ⁊ consensum discernens ⁊ statuēt
implere q̄ cupit ille. talis et si nihil gesserit iam ta
men corde adulter est ante deum qui forsan impedi
tus ab opere nō compunctus voluntate. hec ille.
¶ Et est insup notandū q̄ ꝑm Paris. sup. xvj. ca.
Apoc. Ire male quatuoꝛ sūt gradus. Primus gra-
dus est ira subita siue subitus motꝰ ire ante consen
sum in deliberatōem ratiōis. ⁊ talis ira venialis est
quādo refrenat ⁊ nō deducitur ad effectum ⁊ vocat
ꝓassio. Secūdus gradus ē quādo fit talis motus
ire cū cōsensu ⁊ deliberatione ⁊ ꝓpter zelum vindi-
cte vel aliud malum. sed tamē adhuc latēs in corde
nō prozūpit foras p verbum cōtumelioſum. vel fa-
ctum iniuriosum ⁊ talis ira est peccatum mortale.
De hac enim ira. Crisosto. ope. imper. omet. vndeci-
ma. Multi inquit sunt quoꝝ caro nō iraſcitur. ani
ma autē eorum iraſcitur cuiusmodi sunt illi qui vi-
dentur patientes ⁊ taciti. ⁊ tamē in cordis occulto
cogitant malum. ⁊ semp querunt oportunitatez no
cendi patrem dyabolum ad eorum damnationē cui
pabiliter imitātes. hec ille. Tertius gradus est quā
do ira deliberata procedit a corde vsqꝫ ad verba

ꝓtumelioſa.ꝫ tñ indeterminata vel facta ē iniurioſa. et tūc grauiꝰ ē pctm̄. Quartus gradus ē quando ira deliberata procedit a corde vſq; ad vba ꝓtumelioſa ſed certū cōuicium ſignantia. ⁊ tūc eſt grauiſſimus pecccatum. Hos eni tres vltimos gradus ire ponit xp̄us Math̄. v. dicēs. Omnis qui iraſcit fratri ſuo reus erit iudicio. q̄ aūt dixerit fratri ſuo racha reꝰ erit conſilio. qui autē dixerit fatue reꝰ erit gehēne ignis Sup quo Januēſis. In hoc inquit loco gradatim de minimis ad maiora cōſcenditur. quoniā ꝑ qualitate peccati vindicta cōminuatur. In primo eni loco vnū ſolummodo poſuit. ſ. iram. In ſecūdo duo ſcz iram ⁊ vocē cōmotionē animi ſignās. In tertio vero tria ſ. iram vocem ⁊ ꝓtumeliam. ſic igit maius peccatū eſt dicere fatue q̄ ſolummodo iraſci vel dicere racha. ſed grauius eſt eſſe reum gehenne ignis q̄ reum eſſe conſilio vel iudicio. In iudicio eni cauſa diſcutitur. ⁊ is qui reus putabat nōnunq̄ innocens inuenietur. In cōſilio vero ſi quis reus conuictus fuerit qua pena puniatur ab alijs tractatur et adhuc euadere ſolet. In gehenna aut̄ ignis nulla eſt liberatio. ⁊ ideo in retributōe pene quāritas peccati deſignatur. Hec Januenſis in ſuo catholicon parte. v. vbi racha ¶ Super quo Lyra. Hic inquit ſaluatoꝛ ponit triplicē gradum ire Primꝰ eſt in coꝛde. ⁊ notatur cū dicitur. Omnis qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. id eſt dignus accuſatōe coꝛā iudicibus tractanda. Secūdus gradus ē in oꝛe per verbū cōtumelioſum. ſed tamē confuſum ⁊ indeterminatū. q̄ notatur cū dicitur. Qui autem dixerit fratri ſuo racha reus erit conſilio. i. ſentētia damnatiōis ſm conſiliū ⁊ decretū iudicū ꝓferēda. Eſt ei racha interiectio indignationē animi ſignās. Tertiꝰ gradus eſt quādo ꝓceditur ad verbum contumelioſuꝫ. certum conuicium ſignans ⁊ determinatū. qui gradus notatur cum dicitur. Qui autem dixerit fratri ſuo fatue reus erit gehenne ignis. Sed hoc tamē intelligēdum eſt quādo huiuſmodi verba contumelioſa ꝓferūtur ad cōtemptum pſone. Nā ad caritatiuam coꝛrectionē culpe licite ⁊ ſine peccato huiuſmodi verba ꝓferre poſſunt. Unde Luce. vlti. ca. dixit xp̄s duobꝰ diſcipulis ſuis O ſtulti ⁊ tardi coꝛde ad credēdum. Item ad Galat. iij. cap̄. dixit apoſtolus. O inſenſati galathe quis vos feſtinauit nō obedire veritati. iſta verba ſunt ꝓtumelioſa bono tamē zelo dicta. Primus gradus ē minoꝛis culpe q̄ ſecundus et ſecūdꝰ minoꝛis culpe q̄ tertiꝰ. Et iō prio gradui minoꝛ pena determinat̄ cum dicitur. Reus erit conſilio. quia minus eſt q̄ aliquis coꝛam iudicibus accuſetur ⁊ iudices congregentur ⁊ ſedeant ad determinandum penam ſiue cauſam alicuiꝰ trangreſſionis legis cum adhuc locus defenſionis datur q̄ q̄ iam ſit ad ſupplicium iudicatus quod ponitur in ſecundo caſu cū dicit. Reus erit iudicio. Sed adhuc minus eſt q̄ aliquis ſit ad ſupplicium indeterminatum adiudicatꝰ cū adhuc poteſt fieri pene mitigatō q̄ q̄ ſit extremo ⁊ determinaro ſupplicio damnatꝰ. quod notat̄ cuꝫ dicit. Reus erit gehenne ignis. vbi nulla eſt ſententie dilatio. nec ſupplicij mitigatio. et licet ſolo huic tertio gradui ire ſit hic explicite pena gehenne ignis limitata. tamen vt dicit Hotynghā. ſup eodem. nō eſt intelligēdū q̄ ſolū iſte tertiꝰ gradus ire ē puniēdus pena infernali ſed etiā duo p̄cedentes. quia omnia illa ꝓia ſunt peccata mortalia. Sed diuerſi ſūt gradꝰ hic nominati ꝑ quibꝰ diuerſi gradus pene debentur in inferno. ⁊ incipit a leuioꝛi ſcz a iudicio. quia ꝑ iudiciū intelligit cauſe diſcuſſionē. Per conſiliū cauſe diffinitionē. ⁊ per gehenne ignis ſentētie executionē. licet omnes mereant pene eterne executionē. hec ille. Et cum vt ex predict̄ patet ira ſit appetitus vindicte conſtat q̄ ira opponitur virtuti māſuetudinis. que ē pars virtutis temperantie. ⁊ ptinet ad tranſgreſſionē quinti mandati quo dicitur. Non occides. qꝛ p hoc ꝓhibentur oīa nocumēta que poſſunt inferri in pſonā ꝓximi. Unde Mathei. v. capitu. Dominus irā reduxit ad trāſgreſſionē illius mādati cū dixit. Audiſtis quia dictū eſt antiq̄s nō occides. Ego aut̄ dico vobis. omnis qui iraſcitur fratri ſuo erit reus iudi. ⁊ cetera ¶ Ad deteſtationē eni iſtius peccati ire ꝛ vlteriꝰ in prefato textu ⁊ poca. q̄ ſeptimus angelus effudit phialā ſuam in aerem. id eſt p̄dicatoꝛ verbi dei ſeptimo loco p̄dicauit cōtra peccatū ire. Unde ſequit. Et exiuit vox magna de templo. id eſt exhortatio ⁊ cōminatio magna ſanctoꝝ doctoꝝ ⁊ p̄dicatoꝝ ꝓtra ſeptem peccata ⁊ vicia. vox dico exiens a throno. id eſt a doctoꝛibus qui ex officio ſedent in throno. id eſt i cathedra magiſtrali dicēs. Factū ē. i. ꝓſummata ē malicia mūdi vt veniat finis eiꝰ. Et ſequit. Facta eſt ciuitas magna in tres ptes ⁊ multe ciuitates ceciderūt. Sup quo ꝛvaldeby in expoſitōe oꝛōis dominice. ſicut inquit in p̄cipio mūdi regnauit luxuria. ſic in fine mūdi regnabit ira. q̄ tāta erit q̄ nō ſolum gēs cōtra gentem. ⁊ regnum contra regnuꝫ. ꝫ etiā ſecta cōtra ſectā inſurget. In q̄ pflictu pereūte ſecta machometi regnabūt tantū tres ſecte. ſ. pagani iudei ⁊ xp̄iani. in quas tanq̄ in tres ptes ciuitas magna. ſ. ciuitas huius mundi diuidetur. que tamē per miſericoꝛdiā dei reducentur ad fidem chriſtianoꝝ quando fiet vnum ouile ⁊ vnus paſtoꝛ. tamen durante hac tribulatione multe ciuitates cadēt id ē multe ſecte p̄ticipales deſtruentur. Et ſicut luxuria in p̄ncipio mundi fuit punita i aqua. ſic ira punietur in fine mundi in igne vñ pē. Dominus i ira ſua conturbabit eos ⁊ deuoꝛabit eos ignis. Ad deſtructionem igitur huius peccati ſm formam et oꝛdinem ſupradictoꝝ aliꝝ ſex peccatoꝝ capitalium tria ſunt hic ſpecialia notabilia effunden da.

Capitulum II

PRimum enim notabile cōtra peccatū ire effundendum erit de motiuo multiplici huiꝰ peccati deteſtationem patule oſtēſiue. ¶ Pro quo notandum q̄ inter cetera quatuoꝛ tangēda ſunt hic motiua ſpecialia oſtēdētia hoc peccatū eſſe minime deteſtanduꝫ ¶ Quoꝝ primum eſt multiplex ꝓhibitio ſacre ſcripture hoc vitiū prohibentis. Unde Geneſ. xlij. Nec iraſcimini in via. verbū enim iſtud quo ad litteram eſt verbum ioſeph ad frēs ſuos ad patrem ituros ſic ⁊ nos fratres ſumꝰ ⁊ in via ad patrē noſtrum celeſtem ⁊ iudicem tendentes qui iuſticiaꝫ nobis plenarie exhibebit. ſingulis eni diebus vnā dictā faci-

mus ad patrem et iudicem nostrum celestem. q̄ ante omnia vult nos pacificos esse in via. Vñ Math. v. Esto consentiens aduersario tuo cito dum es cum eo in via. ne forte tradat te aduersarius tu⁹ iudici. et iudex tradat ministro et in carcerem mittaris. Amē dico tibi. nō exeas inde donec reddas nouissimum quadrantē. Sup quo beat⁹ Augustin⁹ in de verbis domini. sermone primo. Quis inquit est iste aduersarius cui docet nos xp̄us ꝓsentire nūq̄d mūd⁹. nū quid caro. vel nunquid dyabolus. cum isti dicuntur nostri tres capitales inimici. qui nos semp instigāt ad malum. nunq̄d xp̄us nos vult instigationib⁹ isto rum inimicorum consentire. certum est q̄ nō. Quis igitur inquit angel⁹ est iste aduersar⁹ cui vult nos xp̄us ꝓsentire. et respondet dicēs. Si peccas aduer sarius tuus sermo dei est. verbi gratia. Forsitan de lectat te inebriari. dicit tibi sermo dei. noli delectat te spectare et nugari. ille dicit tibi noli. delectat te ad ulterari. dicit tibi sermo dei noli aduersarius est ser mo dei voluntati tue. o q̄ bonus et q̄ vtilis est ser uus iste. non querit nostram voluntatem sed vtilita tem. aduersarius est nobis. q̄diu sumus et ipi nobis aduersarij. q̄diu tibi tu inimicus es inimicū habes sermonē dei. Esto tibi amicus et concordasti cum il lo. non homicidium feceris audi et cōcordasti. Nō falsum testimonium dicas. audi et concordasti. Nō concupiscas vxorem proximi tui. audi et concorda sti. In his omnibus cum isto aduersario concorda sti. eriā et quid perdidisti non solū nihil non pdidi. sti. sed et teipsum qui perieras inuenisti. Esto igitur aduersario esto consentiens dum es in via. id est in vita ista. ne forte tradat te iudici. id ē christo. cui vt dicitur Johannis. v. Pater omne iudicium dedit filio. Et sicut dicit notinghā. sermo dei contempt⁹ suum cōtemptorē accusabit in die iudicij christo iu dici. et xp̄us tunc tradet ptemptorē verbi sui mini stro id est dyabolo qui est excecutor diuine iusticie. et tunc mittet contemptorem verbi dei in carcerem id est in infernum a quo nunq̄ exibit. sed si inquit augustinus cōcordauerim⁹ cum illo aduersario no stro sermone dei in vita ista. tunc finita vita ista non timebimus iudicem nostrum. quia tunc pro iudice inuenietemus patrem misericordie. et pro ministro an gelum benignissimum qui tollet te non ad penales carcerē. sed ad gaudiuz eternum. Item iram prohi bet scriptura Job. xxxvj. dicens. Non superet te ira vt aliquem opprimas. in quo verbo innuitur q̄ ira est hostis nos im pugnans. magis enim timere de bemus superari ab ira q̄ a quocunq̄ homine. quia quicquid potest inferre iniuriator minus ē q̄ mors anime quam interficit iracundia. dicente scriptura Job. v. Virum stultum interficit iracundia. Item iram prohibet scriptura Ecclesiasti. vij. dicens. Nō sis velox ad irascendum. Item Jacobi. j. Sit om nis homo velox ad audiendum. tardus autem ad loquendum. et tardus ad iram. Velox ad iram quis dicitur dupliciter. Uno modo quia velox est ad sali endum in ignem ire. et cuiusmodi sunt tales qui de facili irascūtur. Alio modo dicitur aliquis velox ad iram. sicut equus dicitur velox ad calcaria. et bos ad stimulum multum velox est ad iram. quia ira stimu latus subito transibit cabos magnū quod est inter iram et pacem. inter odium et amorem. inter simili tudinem et dissimilitudinem cum ista maxime im mo per distantiam infinitam distant vt est ostensuz per Linco. supra pte. quita ca. xij. vbi agitur de dila tione conuersionis. et in illo vbi agit de quarto mo tiuo mouente peccatorem ad accelerationem con uersionis. Item multum velox est ad iram qui qua si in puncto transibit a porta paradisi. s. a gratia ad portam inferni. s. ad peccatum mortale. Dicit petr̄ mortale porta inferni Math. xvj. vbi dicit. Et porte infer;nō preualebunt aduersus eā. q; nihil ē medi;ū inter petr̄ mortale et infernū. nō paries luteus i. corpus de luto plasmatū. q; q̄ cito anima descen dit a corpe in pctō mortali. tam cito est in inferno. Unde Job. xxj. Ducūt in bonis dies suos. et in pū cto ad inferna descēdunt. Item bene potest dici ve lox ad iram qui iracundia stimulatus subito salit a superficie terre ad profundū inferni. Ex quo teste ia nuensi a superficie terre ad in infernu; sunt miliaria tria milia ducenta quadragintaquinq̄. Item iram prohibet scriptura Prouerbi. xxv. Aufer rubiginē de argento. i. odium de corde. et egreditur vas puris simum auferenda est eni ira de corde. quia est ignis infernalis bona anime exurēs. vnde Prouerbio. vj Munq̄ pōt homo abscondere ignem in sinu suo. id est iram in corde suo. et vestimenta eius non ardeāt virtutes aie non consumentur. Et ideo merito di cit apostolus ad Roma. xij. Non vosmetipsos de fendentes sed date locum ire. cum enim ira ignis fit ab iracundis debemus inq̄tum sufficimus nosmet ipsos elongare si noluerimus igne iracūdie nostras virtutes exuri. Et ideo vt dicitur puer. xx. Honor est homini qui separat se a contentionibus.

¶ Secundo detestāda est ira ꝓpter mala que ex ipsa sepius oriuntur. Primo nanq̄ de ira insurgūt rixe et frequenter homicidia subsequuntur. Unde Gene. iiij. legitur. q̄ cayn iratus fratrem suum abel interfecit et sequebatur vltio diuina incontinenti. q; clamor sanguinis abel peruenit ad deum. qui iratus versus cayn ait. vindictā sumam de te maledictus eris sup terram. Item. j. Reg. xv. legitur de abime lech qui cum iratus esset contra populum in israel in ira sua q̄plures eorum interfecit. Cui ait domi nus per samuelem ꝓpheta. sicut fecit absq̄ liberꝫ mulieres gladius tuus. sic absq̄ liberis erit mater tua. Secundus malum quod ex ira oriꝫ est q̄ vitam decurtat humanam. Unde Eccles. xxx. zelus et ira cundia minuunt dies. Tertium malum est q̄ iurgia et lites generat. et p hec tria pax turbat. et spūsanct⁹ contristatur. Unde de primo dr Prouerbi. xxvj. Si cut carbones ad prunas et ligna ad ignes. sic vir ira cundus suscitans rixas. Pro secundo dicitur Eccl. xxviij. Homo iracundus incendit litem et vir pecca tor turbat amicos et in medio pacem habentiū im mittit inimicitias. Et pro tertio dicitur ad Ephes. iiij. Nolite ꝓtristare spiritūsanctum. Unde Greg. Dum ira inquit animū pulsat spūsancto suam ha bitationem turbat. Quartum malum est q̄ ira est via et ianua ad omne malum. Unde Aug. sup Leui. Ira inquit est ianua omniū viciorū quam qui clau sam tenet virtutibus parat ingressum. et quam qui apertam habet in omne facinus armatur. vñ puer

biorũ.xxix. Vir iracundus prouocat rixas. & qui ad indignationẽ facilis est erit ad peccata prochiuior. ¶ Tertio detestanda est ira ꝓ eo ꝙ deo vehemẽter displicet dyabolo valde placet. ꝓmo nimis iniuriatur & ꝓprio subiecto multipliciter nocet. De ꝓmo ꝺr Eccĩ. xxvij. Ira & furor vtraq; execrabilia sũt. sup ple deo ¶ Pro quo notãdũ. ꝙ sex de causis ira deo vehemẽter displicet. Pmo q; hospitũ eius turbat. Vnde ad Ephes. iiij. Nolite ꝯristare spm̃sanctum Greg. Dum inquit ira animũ pulsat. spũsancto habitationẽ turbat. immo. s. patrẽ & filiũ & spm̃sctm̃ de hospitio expellit. & dyabolum introducit. nã sicut i pace factus ẽ locus dei. sic in ira factus ẽ locus dyaboli. Secũdo ira ymaginẽ dei in tẽplo eius dissipat et ymaginẽ dyaboli in loco eius collocat. Vñ super illud Job. v. Virũ stultũ interficit iracundia. Greg. Mansuetudo inquit in nobis ymaginez dei seruat cũ semp tranq̃llus ẽ. Sed ira ymaginẽ dei dissipat et multis vtutibus ꝑuat. que dũ quietẽ mẽtis tollit spũsanct⁹ ibi nõ quiescit. Et ꝙ m̃tũ displiceat deo cũ ymago eius in homĩe dissipat. patet ex hoc ꝙ beatus Aug. sup illud ps̃. In ciuitate tua ymaginem ipozũ ad nihilũ rediges. merito inquit Aug. ymaginem ipozum ad nihilũ rediget deus i celesti ciuitate. quia ipsi in sua terrestri ciuitate imaginẽ dei ad nihilum redigerunt. Itẽ nũquid magnũ pctm̃ reputaretur si q̃s imaginẽ crucifixi in ecclesia dissiparet et ydolũ alicui⁹ demonis in loco ei⁹ ꝓ eo poneret. Tertio displicet ira deo quia templũ dei incẽdit. vñ ps̃. Incenderũt igne sanctuariũ tuũ. j. ad Chozint. xxx. Nescitis quoniã tẽplũ dei est is vos & spũsanct⁹ habitat in vobis. Si quis tẽplũ dei violauerit dispdet eũ domin⁹ de⁹. Quarto displicet ira deo. quia nullum vicium magis ꝓtemnit deũ q̃ ira. Vnde de homine irato potest intelligi illud Iob. xv. c. Terendit aduersus deum manũ suam & contra omnipotẽtem roboratus est cucurrit aduersus deũ erecto collo. Vnde Holkot in lectura libri sapientie. lectiõe centesima vicesimaseptima. Ira inquit subtrahit a deo effectum sue potentie. nã conuenit deo ratione sue potẽtie culpas iudicialiter vindicare bonos spiritualiter inhabitare. & eis liberaliter bona sua largiri. sed oñibus istis tribus iniuriatur deo iracũdus primo aufert a deo vindictã. q; ira ẽ inordinat⁹ appetitus vindicte. Et vt testatur apls ad Romanos xij. dicit. Mihi vindictã et ego retribuã dicit dominus. Item Deutro. xxxij. Mea est vltio & ego retribuam. Dominus enĩ spẽaliter duo reseruat sibi ipsi scz glozĩã. iuxta illud Isaie. xlij. Gloziam meã alteri non dabo & vindictam. vt supza dicitur. sed alteram istarum supbus alteram iracũdus sibi aufert. ¶ Secundo iracundus deo iniuriatur. quia expellit eum a quiete sue habitationis. De qua psalmista. In pace factus est locus eius. Ira autem pacem destruit ꝙturbat. vñ ꝓuer. xv. c. Vir iracũd⁹ ꝓuocat rixas. ¶ Tertio ira deo iniuriatur impediendo ne legatus dei stare posset. Legauit enim deus pacem hominibus Johannis decimoquarto capitulo. dicẽs. Pacem meam relinquo vobis pacem meaz do vobis. et ideo vir iracundus qui legatum dei impedit. est excomunicatus et a seruis xp̃i tanq̃ excommunicatus merito fugiendus. Vnde Prouerbiorum. vicesimosecundo capitulo. Noli esse amicus homini iracundo neq; ambules cum viro furioso. Et quantus ad secundũ q̃uor de cãusis etiã ira placet valde dyabolo. ¶ Primo quia ira valde potens est ad impugnationem hominum & destructionem boni. est enim ira ignis spiritualis. Vnde sicut ignis materialis potentior est ad destructionẽ & cõsumptionẽ q̃ alia elementa. & ideo malicioſi homines qui multum volunt destruere terram inimicorũ suorũ igne pugnant. similiter demones in inferno sic ignis ire potẽs est ad destructionẽ bonoz operũ domin⁹ etiam ignez amoris accendere & ardere voluit in mundo. iuxta illud Luc. xij. Ignẽ veni mittere in terrã et quid volo nisi vt ardeat. Ignem etiam istum misit ad destructionem ignis dyaboli. s. ignis ire. De igne enĩ ire potest intelligi illõ Joel. j. Ad te domine clamaui qa ignis comedit speciosa deserti. pulcriozem eius partem deserti comedit. s. nobiles & diuites quo ad mundum speciosos. vnde Ecclesiastĩ. xxviij. Scõm enĩ ligna silue sic ignis exardescit. & fm virtutem hominis sic iracundia illius erit. & fm substantiã suam exaltabit iram suam. ¶ Secundo ira placet dyabolo in hoc ꝙ cecitatem facit in homine. Vnde sicut ꝓput dicitur Prouerbiorũ xiij. Sic ceptus est regi. s. celesti minister intelligens. sic dyabolo acceptus est minister cecus. Dyabolus enĩ similis est cozuo. quia sicut cozuus veniens ad cedauer primo currit ad oculos. sic dyabolus vult homĩnẽ ꝓmo excecare. sciẽs ꝙ postea ꝑcipitare poterit eũ ad libitum in foueã peccati. ¶ Tertio ira placet dyabolo. quia per iram multum dominatur dyabolus hoi. non enim timet homo iratus facere que dyabolus precipit sibi quantumcunq; magnum sit peccatum. nõ parcit patri nec matri. vxoi nec filijs quin quandoq; proijciat eos in ignem iracũdie. Et ideo dicitur Prouerbiorũ. xvij. Expedit magis vsse occurrere raptis fetibus q̃ fatuo scz iracundo confidẽti in stulticia sua. ¶ Quarto placet ira dyabolo quia cum hoc vitio non lucratur dyabolus vnum & vnũ sed aliquando totam domum. aliquando totam ciuitatem. et aliquando totam patriam siue regnum Vnde iracundus rixas prouocat more canis alios mozdendo. et latratu suo alios ad iram concitando vnde Prouerbiorũ. vij. Vir iracundus ꝓuocat rixas qui autem patiens est mitigat suscitatas. ¶ Et quantũ ad tertiuz scz ꝙ ira proximo nimis iniuriat patet ex hoc ꝙ fere omnia mala que inferũt homines proximis ex ire vitio pullulantur. & ideo deberet homo se multuz temperare ab ira. quia nisi hoc fecerit intolerabilis erit suis proximis. Vnde Prouerbiorũ. xxvij. Graue est saxũ. & onerosa est arena sed ira stulti vtroq; grauior. Item in eodẽ capitulo. Impetuz concitati spiritus sustinere quis poterit. Item Prouerbiorũ. xxviij. Spiritum ad irascẽduz facilem quis poterit sustinere. Homo enim iracundus precipue est onerosus amicis suis & familiaribus. vnde Prouerbiorum. xxij. Noli esse amic⁹ homini iracundo. Dicit Holkot in lectura libri. Sapientie lectione. cxxvij. ꝙ ira subtrahit proximo affectum debite beniuolentie. tenetur enim homo salua re substantiã. famam & personam. sed cõtra ista ira compellit ad ꝓuocandum proximũ in substãtia de

piedando.in fama diffamãdo.z in psona crudeliter cruciãdo.vnde Ecclesiastici.xxvij. Ira z furor vtraq; execrabilia.quia vt dicit Ecclesiastici. xxviij. Obturgatio z ira annihilant substantiã.Dicit ei aristoteles li.iij.de aialibus q apis cum amiserit aculeũ cito moritur.sic spiritualiter est de iracundo appetitiuo vindicte.dum enim exercet maliciam suam cõtra primũ ope eũ ledendo in substãtia,psona vel fama,pus spũal'r interficit seipm.vñ Job.v. Virum stultũ interficit iracũdia.Et quãtũ ad quartũ.scz q ira ppio obiecto multiplicit nocet ptz.Nã primo vitã suam abbreuiat.Unde Eccli.xxx.zelus z iracundia minuũt substantiã. Secũdo nocet qui possessiones minuit.Nam hõ iracundus aliquando p vna alapa perdit centum libras.vñ Eccli'a.xx.Obturgatio z iniuria annihilabunt substantiam.Tertio ira ppio nocet subiecto.q; seipsuz excecat.vñ Job.vij Caligauit ab indignatione oculꝰ meus. Itẽ pñ.Supercecidit ignis z nõ viderũt solem. Ignis eni ire nõ pmittit hominẽ videre solem iusticie.vnde pñ. Turbatꝰ est a furore oculus meꝰ. Holkot eni vbi prius.ira inquit ppio subiecto subtrahit tria bona Primo nãq; destruit honestatẽ corporalis dispositionis.vñ quãtũcunq; hõ sit psona pulcra ira eum in suo impetu deformat.nã oculos subuertit.gene nimis rubee vel nimis pallide efficiũtur.gestus ẽ tremulus lingua cespitat.z totus homo dehonestatur Et ideo seneca secũdo de ira. Proficeret inquit iratis aspicere speculuz .vt imago repcussa oñderet suam deformitatẽ.qz vt dicit idem.iij.de ira.nulla facies vere quãtũcũq; agitetur ẽ ita turpis sicut hois ira flagrantis Secũdo ira ppio sbiecto nocet.qz impedit potestatem naturalis rõnis. Unde poeta. Ira impedit animũ ne possit cernere verũ.z iõ dyabolus facit cũ iracũdis sicut astutꝰ piscatoz qui qñ vult pisces decipe turbat aquam.z tũc est securꝰ q pisces nõ poterũt preuidere rhete suum.Eodẽ modo dyabolus in quamcunq; congregationẽ immittit turbationẽ p aliquẽ iracundũ in totam pgregationem et tunc ducit eos ad peccata z malicias excogitandas sicut sibi placet.z totã reddit fatuã pgregationẽ.Dicit eni aristoti. v. topicoꝝ q iracibilis nõ imperat rationali nisi cũ fuerit puersa ania hominis.z ita ẽ quãdo puersa fuerit anima ira dominatur et nũq; alias.Dicit eni Aristo.j. elencoruz q ira ẽ cautela specialis sophiste vt videlicet puocet sociũ ad iram.qz vt dictũ ẽ.ira impedit animum ne possit cernere verum.Talꝰ eni sophista ẽ dyabolus de q̃ dr Eccli.xxxvij.Qui sophistice loquit odibilis ẽ deo Tertio ira minuit quãtitatẽ vitaꝰ durationis.vñ aialia excessiue melancolie sunt naturaliter breuis vite.sic patet de cane et,b ẽ qđ dr Eccli.xxx. zelus z iracundia minuũt dies z ante tẽpꝰ senectã adducent.vnde antiqui dixerũt irã esse breuem insaniam.vt dicit Seneca.iij de ira. Quarto detestanda est ira.qz hoiem manifeste infatuat.qđ patet ex hoc q cũ frater eiꝰ dicat ei durũ verbũ.z ex alia parte inimicus eiꝰ dyabolus patus ẽ cũ gladio ire euz vsq; ad coz pcutere.quo nõ obstante .ipse eni nsbil oino de gladio dyaboli ptimescit.sed solum verbuz fratris attendit z psiderat.Et ideo merito dr Job, v.Virum stultum interficit iracundia,

Capitulum III

Sequitur secunduz notabile peccati ire in quo restat illiꝰ peccati spẽs declarare. Pro quo notãdum q ista ira sex species ptinẽtur quas beatꝰ Greg.xiij.moza. sex filias ire nũcupat.Quarũ pma ẽ indignatio.Secunda tumoz mentis.Tertia clamoz inordinatus. Quarta blasphemia.Quinta ptumelia.Sexta ẽ rixa.Quarũ specierũ ratio z ordo põt sic accipi. Primo iratus illum ptra quẽ iascit reputat indignum vt sibi offensa condonet ecce indignatio q̃ est pma spẽs ire.Secũdo iratus cogitat diuersas vias vindicte vt se vindicet de illo cui iascit.z talibus cogitationibus replet animũ suũ. Unde Job.xv. Implebit ardoze stomachũ suuz.z sic ponit tumoz mẽtis que ẽ secũda spẽs ire.Tertio iratus demonstrat irã suam in oze.z sic ponit tertia spẽs.s.clamoz inordinatus p quẽ intelligitur ptumelioza pfusa z inde determinata locutio vt supradictũ ẽ de illo qui dixerit fratri suo racha.Quarto iratus prozũpit in verba iniuriosa z determinata.que si sint ptra deũ dicuntur blasphemia.que ẽ quarta species ire.Si vero sint contra proximum dicũtur contumelia.que ẽ quinta species ire.de qua supradictũ est de illo q̃ dixerit fratri suo fatue. Ultimo aũt iratus pcedit ad factũ peruersum an inferendum illi cui iascitur nocumentũ.z sic ozitur sexta species ire.s.rixa p quaz intelliguntur omnia nocumenta q̃ ex rixa primis inferuntur ꝛc.

Capitulum IIII

Prima igitur species ire est indignatio.Et est indignatio turbulentus animi motus quo iratꝰ appetit se de illo contra quem iascitur vindicare.sed attendat talis qui hac specie ire pturbatur q spiritussanctus dicit ozgano vocis sapientissimi salomonis puer. xxvij.qui vindicari vult a domino inueniet vindictam z peccata illius seruans seruabit.s.vsq; in diẽ iudicij.in quo teste apostolo Jacq.ij.Judiciũ eni sine misericordia fiet illi qui non fecerit misericordiã et ideo merito dicitur Deutero.xxxij.ne dicas reddam malum p malo.expecta dominũ z liberabit te Itẽ Job.xxxvj.Nõ te supet ira nec aliquẽ oppmas sed fm psilium spũssancti Eccle.xxviij.Remitte proximo nocenti te.z tũc deprecãti peccata tibi soluentur.q.d.alter nõ.vñ Eccli.xxviij.Homo homi seruat iram z a deo querit medelam.i.in hominẽ similem sibi nõ habet misericordiam.z de peccatis suis deprecabitur ipse dum caro sit reseruat iram z propitiationẽ petit a deo.quis exorabit p delictis illius quasi diceret nullꝰ nisi frustra pro illo orat.Unde de talibus potest intelligi illud Jhere.xv. capitulo. Si steterit Moyses z Samuel coram me non est anima mea ad populum istum.Super quo Gregoriꝰ Quid est q moyses et samuel ceteris patribus i postulatione pferuntur nisi q isti duo tm in omni testamẽti veteris serie etiam leguntur pro inimicis orasse vnꝰ.s.moyses qui qñ populus voluisset eum lapidibus obruere tamen ipse est p se volentibus lapidare orauit,vt patet. Numeri.xvij.z per Petrum

comestorē sup eodē. Alter. s. samuel de suo pncipatu eiecit. z tñ p ppl'o ipm eiciente orauit. d. Absit a me hoc pctm vt cessem orare p vobis vt patet. j. Reg. xij. Et nota q octo de causis spāl' debēt homo iniurias sibi illatas libenter ac gaudenter dimittere. vt oīsuz ē supra pte. iiij. ca. xxvij. vbi agitur de scdo ope miscōie spūalis. Dictis ibidē adijciēdo qđ Crisost. dicit. z ponit. i floz. Bartho de indulgētia delinquētiū. Mras inqt oīs iniurias nobis ab inimicis illatas siue in dictis siue in factis magnanimiter sustinere debemus. dei aūt iniurias vel ptemptum vsqz ad auditū sufferre qm in ꝓpijs iniurijs quēplā esse patiētē laudabile ē. iniurias āt dei dissimulare nimis impiū est. hec ille. Item idem eme. xij sup illud Math. vij. nolite iudicare z nō iudicabimini. Hic inquit sermo non est positus de proximis nō iudicandis qui peccant in deum. sed q̄ nos peccant. qui enī nō iudicat ꝓximum ꝓpter peccatū qđ fecit in eum. illū nec de⁹ iudicat ꝓpter peccatum qđ fecit in ipm. sed dimittet deus debitū eius sicut z ipe dimisit debitoribus suis. si vero nō rogati dimiseritis peccata ꝓximis vestris. sed solo dei respectu. z deus ex se prius q̄z rogetur a vobis dimittet vobis peccata vestra. si aūt rogati venīā dederitis ꝓximis. z tunc deus dabit vobis venīā cum dignis pcibus z congrua lamentatōe eum rogabitis. Unde dñs Math. vij. In qua mēsura mēsi fuerit̄ remetiet̄ vobis. vnusquisqz enī talē indulgentiā acceptur⁹ ē a deo. qualem ipe fecerit ꝓximo suo veritate attestante que ait. Si dimiseritis hominib⁹ peccata eoruz dimittet z vobis pater ve. ce. pec. ves. Ille igitur recte delicti sui venīā postulat qui prius hoc qđ in ipo delinquitur relaxat. qui enī in se peccāti clementer indulserit nullū peccati vestigiū in illi⁹ anima remanebit. via quippe valde congrua ad obtinendū a domino remissionē peccatoz̄ est remissio iniuriarū. certissime nāqz indulgētiā sperare poterit qui alijs indulgere nouit Hñ Eccli. xxviij. remitte ꝓximo nocenti te z tūc tibi deprecanti pctā soluentur. hec ibi. Et sequit. nunquid tenemur alijs dimittere peccata qui nec volunt nobis satisfacere. nec etiam venīā postulare. Rñdet Inno. papa. q illi qui nōdum assumpserūt votū pfectiōis tenentur rancorē cordis deponere. sed non tenentur ex necessitate salutis saeiffactionē debitam pdonare. immo bene lz in pfectis petere res suas z debita z satisfactionē iniuriarum pfertim vbi credūt hoc magis pficere detinētiū vel auferentiū siue delinquētium saluti. illi aūt qui assumpserūt votū pfectionis debēt etiā nō petenti modis omnib⁹ indulgere. perfectorum nanqz est omnia oībus corde puro. vultu iocundo sine restauratione iniuriarū satisfactōe z sine cūctis pcibus oībus ꝓpijs debitoribus indulgere insuper z sua eis tribuere si indigeāt. z obsequia caritatis humiliter exhibere. Unde quosdā in statu pfectionis ꝓstitutos qui sua cū lite solebant repetere increpat apl's. j. Cor. vj. dicens. Jam quidē omno delictum est in vobis eo q̄ iudicia habetis inter vos. quare nō magis iniuriam accipitis quare non magis fraudem patimini. s. q̄ cōtendere ꝓ iniuria illata. siue p te detenta. sed licet in statu pfectionis sint licite. tamē sua repetere possunt simpliciter sine lite. sine iudicio. z sine oīi rancore cordis vel cōtentione. Infirmis vero licet repetere sua cōmouēdo causam ante iudicē ꝓtra fratrē nō tamē ꝓtentione vel fraudulenter. vnde cū dicim⁹. Dimitte nobis debita nostra si. z nos dimit. de. no. intelligendum ē hoc nobis dictum a xp̄o de debito delicti z non de debito damni. hec ibi. Sed forte hic dicit aliq̄s iracundus se excusans Inimicus inquit meus tēptat me vltra id qđ possum. inuidet inquit mihi. odit me et quasi ꝓtinue multis nocumentis ad iracundiam me ꝓuocat. bona mea iniuste auferendo p mendacium z detractionem me scandalizando. z malicio se corpus meū acriter z violenter puniendo. immo intantum q̄ multotiens tedet me vite mee. z ista de cā nō possum ire resistere. sed appeto de eo vindictā videre. tñ q̄ potentior me ē. ideo cogor iniurias sufferre. quia mea potentia nō cōrñdet voluntati. rogo tamē deus iustū iudicē vt sibi retribuat vindictā de eo sumendo. z hoc videt licitū cū scribatur ℣ po ca. vj. Anias sanctoz̄ interfectoz̄ ꝓpter verbū dei et ꝓpter testimoniū iesu xp̄i clamare voce magna z dicere. Usqz quo dño sanctus z ver⁹ vsqz quo nō vindicas sanguinē nostrū de his qui habitant in terra Pro isto dico q̄ falsum assumis in pncipio cum dicis q̄ ꝓpter iniuriā tibi factā non potes ire tue resistere presertim cū dicat apl's. j. Cor. x. q̄ deus non patietur hominē temptari supra id qđ potest. ß esto q̄ vexet te inimicus tu⁹ sicut dicis memor esto tribulationis sancti iob nō loquētis stultū qđ ptra deum. z p̄pa aīam tuā ad temptationē libenter tēptationē patiēdo. p inimico tuo orando. z vindictā p tibi illata iniuria nō petendo. Et q̄tum ad illō apoca. qđ allegas sanctos de inimicis petere vindictaz Dico q̄ btūs aug. in de. q. ve. z no. legis querit quō sancti clamāt vindictā de inimicis qui iubent a xp̄o p inimicis orare. Et rñdet ibi. d. q̄ sic z nō aliter anie occisoz̄ clamēt vindictā. postulātes se vindicari sicut sanguis abel clamauit de terra. Cause igitur sūt inquit que clamare debent cum loqui non possent. Sanguis enī effusus iniuste quid aliud q̄z vindicari se postulat clamās nō voce sed rōne. hec Aug.

Capitulum V

Ecunda species ire ē

stumoz mentis ꝓut ad irā ptinet abūdās et malitiosa mētis inflatio ex frequēti pre cogitatione vindicte causata. ex isto mētis tumore sequitur aliquādo crudelitas que fm seū. li. ij. de clementia nihil aliud ē q̄z atrocitas animi in exigēdis penis. eo q̄ crudelis est z ꝓmptus ad augendas penas vltra condignum. Unde ysido. in de sum. bono li. iij. ca. xlj. Iracundi inquit doctores p rabiē furoris disciplīne modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt. z vnde emendare subditos poterāt inde potius vulnerant. ideo sine mensura vlciscitur culpas prepositus iracundus. quia eius cor dispersum in rerum curis non colligitur in amorem vni⁹ deitatis. Mens enim soluta in diuersis cathena caritatis non astringitur. sed male laxata male ad omnem occasionem mouetur. hec ille. Et tali crudelitati annectitur seuitia siue feritas. que in hoc differunt a crudelitate q̄ crudelis attendit culpam in eo

qui punitur. sed excedit debitum modum puniendi. Seuitia autem dicit fm quam aliquis in inferendis penis nō considerat culpaz. sed solum hoc q̄ delectatur in cruciatu hominū. sicut bestie z fere dicūtur seuire. quia nocent hominibus nō propter culpā eorum sed vt pascantur ex eis. z ideo feritas z seuitia continētur sub bestialitate. Unde seneca libro. ij. de clemētia. Qui inquit captos homines verberant z in ignē imponūt cum ipsi ab illis lesi non sint. nec ꝓpter eorum peccatum irascuntur sed ex propria malicia possumus dicere hanc iram nō esse crudelitatem sed feritatem seu seuitiaz. Hec ille. In talibus enim recta ratio est subuersa. Unde holgot i lectura libri Sapientie. lectione. clxxxj. Malicia inquit est recte rationis subuersiua. nam malicia radicata facit hominem male eligere z corrumpit bonam estimationē z verā de rebus sicut dicit Aristo. iij. Ethi. Et est ratio quare malicioſi sunt in nōnullis imprudentes z frequēter fallūtur. Unde crisostomus super. ij. ca. Mathe. ostendit quomodo malicia fecit herodē esse stultum qui nitebatur occidisse christum. Considera inquit stulticiā mixtam cum dolo tyranni. Ut enim herodes credidit scripturis. aut nō. si non credidit. vt q̄d igitur interrogabat scripturas quas putabat vanilo quia. si credidit estimās ꝓphetiam etiam immobilez illi. quomodo igitur sperabat illum regē posse interficere quē futurū dicebant scripture. Nam si ꝓphetie credidit clarum erat ipsum aduersū impossibile conari. z si non credidit tunc nec sibi timuit timere nec puero insidiari. Respōdit crisſ. Anima inquit semel malignitate capta stultior cūctis efficit. Tale quippe est vitiū malignitatis vt a nullo plerumq̄ impulsa sese ipsa precipitet. z sepe absq̄ effectu operis erūnosa impossibilia conat efficere. hec ille. z tales sunt imitatores dyaboli. Unde ardinachanus in quodaz sermone qui sic incipit Ducꝰ est Jhesus in desertū Causa inquit quare dyabolus inimicat hominibus est sue mentalis dispositionis infectio. quia est in eo excecata ratiōis obductio. z obstinata electiōis corruptio. sicut in angelis bonis confirmata est ratiōis directio z roborata electionis perfectio. z est pena sibi inflicta a deo pro suo peccato. vnde omino nō potest sanari. quia sunt in eo principia electionis recte corrupta. z ita circa materiā amicitie sicut habēs recta principia iudicat cuilibet bene operanti esse succurrendum. z eum esse bonis exhortationibus adiuuandum. sic ipse habens corrupta principia iudicat q̄ bene operanti semper est nocendum. ac etiā q̄ quilibet bene operans est a bono pro viribus retrahendus. z quia sic ex principijs corruptis eligit malum ideo nō potest penitere. ¶ Dicit enim aristote. vij. ethicorū. q̄ incontinens differt ab intemperato ex hoc q̄ incontinens ex sola passione sequitur delectationem. sed intemperatus non ex passione sed ex electione. z habet principia rationis in eo corrupta z hoc dicit ipse necesse est hunc esse impenitētem et ideo insanabilis est. Et est timēdum ne dyabolus in hoc etiaz plures habeat imitatores. quia multi ita se assuescūt ad flagicia cōmittenda q̄ deus iusto iudicio tradit eos in reprobum sensum vt errēt circa principia sue salutis sicut dicit apostolus de quibusdam ad Roma. j. q̄ cū deum cognouerunt nō sicut deum glorificauerūt. ꝓpter qō tradidit illos deus in reprobum sensum. vt faciant ea q̄ non cōueniunt. z sic forte incidunt in peccatum. de quo ōz. j. Jo. ij. Est peccatum ad mortem nō ꝓ illo dico vt roget quis. quia igit dyabolꝰ habet hoc modo mentalē dispositionē infectam iō inimicat hominib⁹. Hec ille. Sic certe iam multi sequaces dyaboli ex longa consuetudine viciorū intantum habent mentalis dispositiōis infectionē z rationis excecationē. z obstinatam electionis corruptionem q̄ abhominant iustos z despiciunt omnes contra eoꝝ viciosam vitam loquentes. Unde ꝓuerbioꝝ. xiij. Ambulans recto itinere z timens deum. despicit ab eo qui infami graditur via. Item ꝓuerbioꝝ. xxix. Abhominant impij eos q̄ recta via sunt. tales enim sunt filij belial. s. sine iugo domini q̄ ꝓpter furorem cordis nolunt gubernari: nec pati alios loqui cum eis ad eoꝝ correctionem. tales esti figurant p nabal. de quo. j. Reg. xxv. ipse est filiꝰ belial. itavt nemo posset ei loqui. Nabal aūt interpretatur stultus. z signat iracundos qui sunt in omnibus suis sensibus stulti qui non habent possessionē suoꝝ sensuum. sed sensus eoꝝ extra terminū ratiōis z ꝓprie potestatis euagant.

Capitulum VI

Tercia species ire ē clamor.

Et est clamor q̄ ut ad iram ptinet immoderata vocis ꝓnūciatio animi indignationem demonstrans. z in tali vocis ꝓnunciatione que hic clamor dicit. specialiter ostendit indignatio animi per verba confusa z indeterminata: sicut supra dictum est. vt cum quis dicit fratri suo racha. vel alia huiusmodi verba indignationem animi signantia per que ille cui z in cuius cōtemptum dicuntur. vehementer ad impatientiam ꝓuocat. vel occasionem habet ad impatientiam prouocari. Et talis clamor sicut patet ex supradictis graue est peccatuz. q̄ pena eterna dignum. Et ex isto clamore sequitur cōtentio que est impugnatio veritatis p clamoris confidentium. vel est contrariorum cōtraria assignatio. Et est peccatum contentionis detestandū specialiter ꝓpter tria. Primo quia est peccatum dyabolicū. Unde Aug. Nihil inquit est similius actibus demonum q̄ contendere siue litigare. Et ideo seruos dyaboli z non dei se ostendunt qui intentione mala litigant. Unde apostolus. ij. Thimothe. ij. Seruuz dei non oportet litigare sed mansuetum esse apud omnes. Item. j. Corinth. xj. Si quis autem videt contentiosus esse inter vos. nos talem cōsuetudinē non habemus. z sicut dicit ꝓuerbioꝝ. xx. Honor est homini qui separat se a contentionibus. omnes autem stulti miscent contumelijs. Super quo parisſ. in hoc verbo inquit miscendi. quia omnis cōmixtio est inseparabilis vnio. intelligit q̄ stulti a contentione separari non possunt. ¶ Secundo detestanda est contentio. quia cōtendere signum est superbie: stulticie puersitatis z malicie. Pro primo dicit prouerb. xiij. Inter superbos semper iurgia sunt. Pro secundo dicitur ꝓuer. xviij. Labia stulti miscent se rixis. Pro tercio dicit ꝓuerb. xvj. Homo peruersus suscitat lites. Et pro quarto dicit ꝓuerb. xvij. Semper iurgia querit malus. angelus autem crudelis mittitur ꝑtra

eum. z hoc erit in morte quãdo angelus malus. s. angelus sathane mittetur ad eum vt illuz deferat in infernum. ¶ Tercio detestanda est cõtentio. quia ex ea aliquãdo sequit sanguinis effusio. vnde Eccles. xxij Ante ignem camini vapor z fumus ignis inaltatur. sic z ante sanguinẽ maledicta cõtumelia z mine. Jtẽ ꝓuerbi. xxviij. Certamẽ festinatum incendet ignem z lis festinans effundit sanguinẽ. Et nota q quintuplex est cõtentio. vt dictum est supra. parte sexta ca. xlix. vbi agitur de sexta filia inanis glorie. Jtem ex ista tercia specie ire sequitur discordia. de qua dictũ est supra parte sexta capꝫ. xliij. vbi agitur de quinta filia inanis glorie.

Capitulum VII

Quarta spẽs ire ẽ blasphemia.

q

de qua dictum est supra in quarta specie superbie. vbi agitur de prima filia inanis glorie.

Capitulum. VIII

Quinta spẽs ire est ꝓtumelia.

q

¶ Et est cõtumelia in factis vel in dictis determinatis in dehonoratiõnẽ persone proximi turpis iniuriosa vel vituperosa pronũciatio. Unde ysido. ethimo. li. xiij. dicit. Quis inqt ꝓtumelosus qui velox est z timet verbis iniurie. que est in dehonoratiõnẽ persone proximi. z quia persona potest dehonorari tam factis qꝫ verbis. Jdeo contumelia licet magis ꝓprie fiat verbis. vtroqꝫ mõ scz verbis z factis põt inferri. Unde sup illõ Roma. j. Contumeliosos supbos. dicit glo. q contumelioſi sunt qui dictis vel factis contumelias z turpia inferunt. Et huic quinte speciei ire annectũtur cõuiciuz z improperiũ. ¶ Pro quo notãdum q cõuiciũ z improperium cõueniũt qz omnia illa tria inferunt pene hominis detrimẽtuz honoris. sed differũt in hoc q cõtumelia culpam deducit in noticiam aliorũ. Cõuiciũ autem dici potest tam in pena qꝫ in culpa. Ũñ si quis iniuriose dicat aliquẽ cecũ esse ꝓuiciũ est. sed nõ cõtumelia. Si quis aũt dicat aliquẽ esse furẽ. ad ulterũ vel homicidã tam cõuiciũ qꝫ cõtumeliã infert Improperiũ vo est quãdo aliquis iniuriose reducit ad memoriam auxilium quod alicui cõtulit necessitatem patiẽti. Unde Eccles. xx. Exigua dabit z multa improperabit. Huic etiam quinte speciei ire annectitur maledictio quod est idem q maledicere. et hoc potest esse dupliciter. s. per modum imperãdi. z per modum optandi. z vtroqꝫ modo potest quis maledicere. vel intendẽs solũ malum eius cui maledicitur. z sic est grande peccatum. z prohibetur Roma. xij. vbi dicit. Benedicite z nolite maledicere. ꝗa sic ꝓcedit maledicere ex ira z odio quod est spũale homicidiũ. Unde crisost. Cũ inquit dixeris maledic ei z domũ eius euerte z omia perire fac. nihil ab homicidio differs. Et ideo. j. ad Corin. vj. dicit apostolus Neqꝫ maledici neqꝫ raptores regnũ dei possidebũt. Aliquando vero contingit aliquem alteri maledicere intendens bonum. iustum z vtile. z sic licitum est maledicere. Unde iustus iudex iuste maledicit et licite cui precipit iustam penam inferri. sic etiaz ecclesia maledicit anathematizando. sic etiaz heleseus maledixit pueris sibi illudẽtibus vt habetur. iiij. Regum. ij. Quãdoqꝫ etiã maledicitur aliquis cui malũ imprecat ꝓpter bonum vtile. puta cuz aliquis optat aliquem peccatorẽ pati aliquam egritudinẽ. vel aliquid aliud vt ipse melior efficiatur vel cesset a nocumento alterius. z talis maledictio nõ est prohibita. vnde Hieronimus z ponit in cano. xxiij. quest. iij. cum igitur. Maledicetũ inquit quod ꝓhibetur est illud quod ꝓcedit ex voto vltionis z odio persequentis. z nõ ex amore iusticie. Maledictũ vero quo sancti maledicunt est illud quod ꝓcedit ex amore iusticie z nõ ex liuore vindicte. hec ille. Sz sicut dicit beatus gregorius z ponit in flora. Barthol. titulo de maledictis. Sunt nõnulli qui eos quos sibi aduersarios estimãt maledictõne ferĩre quos virtute nequaqꝫ ferire possunt. ex quo patẽter apparet que mala si possent facerẽt quia ea que facere nequeũt imprecari minime desistũt. z tales mortaliter peccant. ¶ Unde sanctus Thomas in summa. z ponit in flora. Barthol. titulo de maledictis. Scire inquit debes q quãdo aliquis alĩ maledicit z imprecatur vel optat malum alterius peccat mortaliter. quia hoc scõm se repugnat caritati. z ita scõm suũ genus est peccatum mortale. Cõtingit tamẽ quandoqꝫ in verbis maledictionis prolatis esse peccatum veniale propter paruitatem mali quod quis alteri in maledicẽdo imprecatur z optat. vel ꝓpter affectum eius qui ꝓfert verba maledictionis. dum ex leui motu vel ex ludo aut surreptione aliqua talia verba profert. quia peccata verborũ maxime ex affectu dicẽtis cõsiderãtur sed eũ intuste maledicitur vel malũ imprecatur non nocebit ei si patienter sustineat. Unde sup illud matheꝰ. v. Beati eritis cum maledixerint vobis homies dicit glosa. Illud maledictum beatitudinẽ creat qꝫ falso maledicentis ore ꝓfertur. nam vbi christus est in causa ibi optanda est maledictio. vnde de ceco nato a domino illuminato z a iudeis maledicto. vt patet in euãgelio Johannis. ix. dicit beatus augustinꝰ Maledictio ista veniat super me. Nec mirum. nam vt alibi dicit Augustinꝰ. Qui iustus est z iniuste maledicitur ꝑmiũ illi reddetur eternuz. Hec ibi. Et ex istis patet q licet homo nõ ex malicia sed ex linguae incuria iniuste maledictionis verbum iaculetur peccat tamen indubitanter. Unde hieronimus. z ponit in ca. xxiiij. questi. iij. qui negligunt. Qui inquit negligunt oris maledicti cõsuetudinẽ resecare. z si nõ corde maledicant. tamẽ immundiciã labiorum scõm ysaie verbum. z inquinamẽta oris incurrunt. hec ille Et nota q triplici de causa homo cohiberet linguaz suam a maledictionis cõsuetudine. Primo quia scriptura hoc docet. vnde. j. Petri. iij. Nõ reddẽtes malum pro malo. nec maledictum pro maledictiõe. sed ecõtrario benedicentes. Secũdo quia christus hoc nobis exemplificat. vnde. j. Petri. ij. Christus passus est pro nobis vobis relinquẽs exemplũ vt sequamini vestigia eius qui peccatum nõ fecit nec inuentus est dolus in ore eius. qui cuz maledicereꝫ nõ maledicebat. Jtem apostolus. j. Corinthꝫ. iiij. Maledicimur z benedicimꝰ. Tercio propter duo mala que inde sequũtur. Primũ est omissio regni dei. vñ. j. Corintheo. vj. Neqꝫ maledici neqꝫ raptores regnuz dei possidebunt. Secundũ maluz est quia frequẽter ma

ledictio super caput maledicentis reuertit. vnde p uerbiorū. xxvj. Maledictum frustra prolatū in quē piam superueniet. glosa. id est proferentē. Unde pa rif. super eodem. Ideo inquit dicit frustra prolatum quia aliquod est maledictū iuxta diuinam iusticiam prolatum. cuiusmodi est illud Actuū. viij. Pecunia tua tecum sit in perditionem. ⁊ tale maledictum ve nit super illum qui maledicit. maledictū vero sine cau sa prolatū venit super eum qui maledicit. vnde Gene. xxvij. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus. Et licet huiusmodi maledictio illicita ab oībus sit precauenda. precipue tamē cauendū est parentibus ne ꝓuis filijs vel filiabus modo aliquo maledicent quoniā ille maledictiões maxime nociue esse solent vt testat scriptura Eccle. iij. dicens. Benedictio pa tris firmat domos filiorū. maledictio aūt matris era dicat fundamenta. Valde impium est vtiq; q pater vel mater malum optat filio quod nō licz optare dy abolo. Sed vt dicit basiliꝰ ⁊ ponitur in flora. Bar tho. titu. de maledictis. Maledictio adeo est illicita q etiā dyabolo maledicere nō licet. In cuius ꝓfir mationē dicit Eccle. xxij. Dum maledicit impiꝰ dya bolū maledicit ipse aiam suaz. Unde refert augusti. li. ij. de ciui. q apud cesariā capadocie quedā nobilis matroua erat viri quidem destituta solatio. sed tamē vallata nobili multitudine filiorū. nam decem filios dicitur habuisse. Quadam vero die duz mater ab eis offenditur maledictionem suam filijs ardenter imꝑ catur suis. Subito autem maledictionē matris diut na vindicta subsequit. vnde omēs pena simili ⁊ hoz ribili feriūtur. nam tremore membrorum omniū hoz ribiliter sunt percussi. Quapropter nimiū dolentes. ⁊ suorum ciuiū oculos nō ferentes per totum orbem vagari ceperunt. ⁊ quocunq; ibāt omniū in se cōuer tebāt aspectum. hec in flora. Bartho.

Capitulum IX

Exta spēs ire est rixa.

Est est rixa quoddam priuatū bellum quod inter priuatas psonas agitur nō ex aliqua publica autoritate sed ex ꝓpria ⁊ inordinata volūta te. ⁊ ideo rixa semper est peccatū. Unde ysido. lib. x. ethimo. ca. xliij. Rixosus ē inquit a ritu camino dic tus. ⁊ prouocat cōtendentē. ⁊ in hoc cōcordat cum cōtentione. Sed in alio differt a cōtentione quia cō tentio cōsistit in cōtradictione verborū. rixa vo in cipit a cōtradictione verborū. ⁊ ꝓcedit ad ꝓtradictō nem violentarum pcussionū. Unde Gala. v. vbi apo stolus inter opera carnis ponit cōtentiões ⁊ rixas. Glosa. distinguens inter vtraſq; dicit. cōtentiões in verbis rixe quandoq; seinuicē pcutiunt. Et ideo rixa in eo qui alterum inuadit iniuste est peccatum mor tale. quia qui infert proximo nocumētum volūtarie opere manuali nō est absq; peccato mortali. Et sic lo quitur apostolus Galat. v. vbi inter opera carnis po nens rixas subdit. que qui agunt regnum dei nō cō sequūtur. In eo autem qui se defendit potest esse si ne peccato mortali. si solo animo repellendi iniuriaz illatam ⁊ cum debita moderatione se defendat. si vo cum animo vindicte vel odij. vel cum excessu debite moderatiōis se defendat semp est peccatū sed venia le est quādo leuis motus odij vel vindicte se ūiscet vel cum nō multum excedat moderatam defensionē Ad hanc speciem ire. scilicet rixam ptinet litigiū qō cōsistit ad cōtradictiōe verborū. Unde ꝓuerbiorū xxvj. Homo iracūdus incendit litem. Et dif fert litigiū a discordia. quia discors nō assentit ver bis alterius. vel ꝓpter defectū amoris. vel ꝓpter sui errorem. vel ꝓpter falsitatem opinionis illius a quo discordat. sed litigiosus cōtradicit alteri. volēs eum cōtristare. Et ideo discordia opponit caritati. sed li tigiū virtuti affabilitatis ad quam ptinet alijs dele ctabiliter cōuiuere. Unde philosophus. iiij. ethi. dic it q ille q omibus cōtrariatur intendēs omnes con tristare litigiosus est. vel discolus. Ex ira etiā quādo q̄ oritur bellum publicū. sicut ⁊ rixa que est bellū pri uatū. ⁊ sūt bella publica sicut ⁊ puata ab oibꝰ christi veris cultoribus inquātum possunt preseruata iusti cia summopere vitanda. Unde bella semp oriūtur ex malicia ⁊ iniusticia partis inuadētis vel defendētis ⁊ ideo bella precipue originātur in vna parte vel in alia ex instigatione dyaboli. Unde apo. ca. xx. Cum cōsummati fuerint mille anni. soluetur sathanas de carcere suo. ⁊ exibit ⁊ seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre gog ⁊ magog. ⁊ congregabit eos in ꝓlium. quorum numerus est sicut arena maris Et dicit apostolus. Roma. xij. Nulli malū pro malo reddentes. sed q̄tum ex vobis est cum omibus hoi bus pacem habentes. nō vosmetipsos defendentes sed date locum ire. Nam pꝰ. precatur deum. d. Dissi pa gētes que bella volunt. Super quo Auguſt. Gen tes inquit vocat genera diuersarū sectarū. vbi series successionis cōfirmat errorem qui bella volunt. quia nō correctioni varie studet. Hec ille. Item idē ⁊ po nitur in cano. xxiij. q. j. paratus. Paratus inquit de bet esse homo iustus ⁊ pius patiēter eorū malitiam sustinere quos bonos fieri querit. vt numerꝰ crescat bonorum. ⁊ nō vt pari malicia se quis numero addat malorū. Ibi ille. Itē gregorius ⁊ ponit in ca. xxiij. q. j. nisi. Nisi inquit bella ista carnalia figurā spiritualiū bellorum gererēt nunq; vt opinor iudaicarū historiarum libri discipulis christi qui venit pacem docere legēdi in ecclesijs fuissent ab apīis traditi. hec ille.

Capitulum X

Est insup notādum

Est q belluz aliquod est iniustum. ⁊ aliquod iu stum. Bellum enim iniustū tripliciter com mittitur. Primo si nō fiat principis autoritate. Uñ augustinus cōtra faustum. ⁊ ponit in cano. xxiij. q. j quid culpatur. Ordo inquit naturalis mortaliū pa ci accomodatus hoc poscit velut suscipiēdi belli au toritas atq; cōsilia penes principes sit. Unde apostolus. j. Petri. ij. Subiecti estote omni humane crea ture ꝓpter deum siue regi tanq; precellenti siue duct bus tanq; ab eo missis ad vindictam malefactorum. quos habent potestate sua coactiua castigare. vnde Roma. xiij. Non sine causa gladium portat. dei enim minister est vindex in eum qui male agit. Et subdit apostolus Petrus vbi prius. laudem vero bonorum Unde sicut principes potestatę sua coactiua malos castigare. sic habēt bonos seruos christi det benigne supportare. ⁊ ab iniurijs defendere. Secundo bellū est iniustum si causa sit iniusta. Unde augus. lib. iij.

lxxxiij.queſt.t ponit in cano.xxiij.q.ij.dominus dedit. Juſta inquit bella ſolent diffiniri que vlciſcũtur iniurias ſi gens vel ciuitas plectenda eſt.que vel pati iudicare neglexerit quod a ſuis improbe factũ eſt vel reddere quod per iiurias ablatum eſt.ſed hoc genus belli ſine dubio iuſtuz eſt quod deus imperat q̃ nouit quid cuiq̃ fieri debeat. Hec ille. Tercio bellũ fit iniuſtum ſi intentio nõ ſit recta licz cauſa ſit iuſta Unde auguſti.cõtra fauſtum. t ponit in cano.xxiij. q.j.quid culpat. Nocendi inquit cupiditas.vlciſcendi crudelitas.implicatus t iplicabilis animus. feritas bellandi.libido dominãdi. t ſi que ſimilia. Hec ſunt que in bellis iure culpãtur. Hec ille. Siuo aſſit autozitas legitima.cauſa iuſta t intentio recta tunc bellum licitum eſt t iuſtũ. Unde yſidozus.t ponitur in cano.xxiij.q.ij.iuſtum. Juſtum eſt inquit bellum quod ex edicto geritur de rebus repetẽdis.aut ꝓpulſandozum hominũ hoſtium cauſa. Unde auguſtin⁹. t ponit i cano.xxiij.q.j.apud veros. Apud veros inquit cultozes dei t iuſta bella parata ſunt que nõ cupiditate aut crudelitate ſed pacis ſtudio gerũtur.vt mali coherceant t boni ſubleuẽtur. Et bella cũ iſtis circũſtãtijs ꝓpetrata ſunt licita.t nullicubi a chriſto in ſcriptura prohibita.Unde legitur Luce.iij.q̃ milites venerunt ad Johãnem baptiſtam dicẽtes. quid faciemus nos.Et ait illis. Neminez cõcutiatis neq̃ calũniam faciatis.t cõtenti eſtote ſtipendijs veſtris Item Matb. xxij.dixit chriſtus. Reddite igit que ſunt ceſaris ceſari. Unde beatus auguſtinus. t ponitur in cano.xxiij.queſt.j.quid culpatur. Neq̃ inquit Johãnes ab armis iubet diſcedere milites t chriſt⁹ tributa ceſaris monet reddi quia ꝓpter bella neceſſario militi ſtipendiũ prebetur. Hec ille. Item auguſt. t ponit in cano.xxiij.queſt.j.noli. Pacez inquit habere volũtatis.bellum autez debet eſſe neceſſitatis vt liberet deus a neceſſitate t cõſeruet in pace. non enim pax querit vt bellum exerceatur. ſed bellũ geritur vt pax acquirat. Eſto igitur bellãdo pacificus vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatem vincẽdo perducas. Beati eñ pacifici ait dominus quoniam filij dei vocabũtur. Et ſequitur. Itaq̃ hoſtẽ pugnãtem neceſſitas deprimat non voluntas ſicut bellanti t reſiſtenti violentia reddit.ita victozijs capto miſericordia debetur maxime in quo pacis iam perturbatio nõ timetur. Hec auguſtinus. Unde ſicut dicit vallerenſis i ſumma collatõnum ad oñe genus hominum.parte prima diſt.iij.capitulo.xiiij. Reges et pricipes q̃ iuſta bella exercent ante omnia preuidere deberent.vt deum ſecum haberent.quod erit quãdo eis mandatis humiliter obediunt. t illa opere fideliter adimplẽt prout ait Achioz alloquẽs holofernũ. Judith.quinto.vbi cuz recitaſſet beneficia dei exhibita populo concluſit. Et nunc igitur domie ꝓquire ſi eſt iniq̃tas aliqua eozum i conſpectu dei.t aſcẽdamus ad illos.quia tradẽs tradet illos deus tibi. Si autem non eſt oſtenſio populi huius cozam deo ſuo non poterimus reſiſtere eis.quonĩã deus eozum defendit illos. Item Mume.decimoquarto. Nolite timere dominus vobiſcũ eſt. Itẽ Leuit.decimoſexto Si i preceptis eius ambulaueritis perſequemini inimicos veſtros.t corruent cozam vobis. Sed ecõtra Joſue ſeptimo legitur.q̃ propter peccatum vni⁹ ſci licet Achar multi ceciderunt de populo. Qui igitur vult victoriã habere in bello.deum ſecum habeat.Exemplo Abrahe Moyſi Joſuez Dauid t aliozum iuſtozum principum. Hec ille. Et licz huiuſmodi bella carnalia cum debitis circumſtãtijs vt ſupra dictum eſt regibus t principibus ſint licita.ſunt tamen omnino clericis interdicta. Unde holgot in lectura libri ſapiẽtie.lectõe cẽteſima decimaquinta Licz inquit clerici poſſint bello intereſſe vt ſuis exhortationibus.abſolutionibus.t ſpiritualib⁹ ſuffragijs iuuent bellãtes.eſt tamen eis interdictũ ne manu propria pugnãtes ſanguinẽ fundãt quod ſi fecerit ſunt irregulares q̃tumcunq̃ ſit bellum iuſtum. niſi fuerit ad defenſionẽ vite ꝓprie.quaz alio modo ſaluare nõ poſſunt. Hec holgot. Itẽ Gratianus.t ponit in canone.xxiij.queſt.viij.ca.j. De epiſcopis inquit vel q̃ buſlibz clericis q̃ nec ſua aucte nec aucte romani pontificis arma arripere valeant facile,pbatur. Cũ enim petrus qui primus apoſtolorũ a domino fuerat electus materralem gladiũ exerceret vt magiſtrũ ſuum a iudeoz iniuria defenderet audiuit a chriſto ſibi dictum. Cõuerte gladiũ tuũ in vaginã tuam.oñes eñ qui acceperint gladiũ gladio peribunt. ac ſi ei aperte diceret.hactenus tibi tuiſq̃ predeceſſoribus inimicos dei corpozali gladio licuit perſequi.deinceps in exẽplum patientie gladium tuũ.i.tibi hacten⁹ cõceſſum in vaginam cõuerte. t gladiũ ſpiritualez qui eſt verbum dei in mactationem veteris vite exerce omis eñ preter illum vel qui autoritatẽ eius habet. qui vt ait apoſtolus, Non ſine cauſa gladiũ portat. cui etiam omis ania ſubdita eſſe debet.omnis nanq̃ qui preter autoritatẽ hui⁹ gladiũ accepit gladio peribit. Itez ambro. Arma epiſcopi lacrime ſunt t orationes.hec ibi. Item eadẽ queſt.ca.quicuq̃. Quicũq̃ inquit canon clericus aut in bello aut in rixa aut in gentiliũ ludis mortuus fuerit.neq̃ in oratõe pro eo poſtulet.ſed in manus incidat iudicis.ſepultura tamen nõ priuet.hec ibi. Item ſequitur ibidem ca.clerici. Clerici inquit canon qui i quacunq̃ factione arma volẽtes reperti fuerint ſumpſiſſe amiſſo ordinis ſui gradu in monaſterio tradantur perhenniter. Hec canon. Bellum enim opponit pacꝰ que eſt effectus caritatis.

Capitulum XI

Ira enim t bello ſequit frequenter homicidiũ. Pro quo notandũ q̃ homicidiũ corpozale aliud eſt iuſtum. t aliud iniuſtũ. Primũ eſt licitum. qõ vt ꝓmuniter dicunt doctozes põt tripliciter cõmitti.ſ.legaliter.hoſtiliter.t ignoraãter. Legaliter ſicut iudex vt miniſter autoritate iudicis occidit malefactorẽ iuridice condemnatũ. Iſtud eñ patz ex lege veteri t politico vtrobiq̃ eñ licite occidũtur peccatores qui nimis infecerunt rempublicã. vnde Exoꝺ.xxij. Maleficos nõ patieris viuere. Iſtud eñ dicit ſpecialiter perſone publice habẽti poteſtatẽ a deo iuridice malefactores punire. Unde ſicut medicus cui cõmiſſa eſt cura totius corpozis mẽbrũ putridũ t corruptuz amputat ꝓpter totius corpozis ſalutẽ.ne videlz mẽbrum putridum totũ corpus inficiat vel corrumpat. qõ quidẽ alio q̃ medico vel medico ꝓcipiente facere

nō incumbit. Ita persona publica cui cura regendi populū ciuiliter est cōmissa pōt eum qui est cōmunitati nociuus ⁊ infectiuus vt populus saluet occidere. sed tamen priuate persone sine aliqua publica ad ministratōe hoc nō licet. Vnde aug⁹. ⁊ ponit in ca. xxiij. q. v. miles. Miles inquit cū obediens potestati sub qua legitime cōstitutus hominē occiderit. nulla ciuitatis sue lege reus homicidij dicit. immo nisi hoc fecerit re⁹ est iperij deserti atq; contempti. qō si sua potestate atq; autoritate fecisset crimen effusi humani sanguinis incidisset. traq; vnde punit si fecerit iniussus inde punit si nō fecerit iussus. hec ille. Secūdo homicidiū cōmissum hostiliter dicit esse licitum. vt puta sicut miles falso accusatus licentia regis sui ad ostendēdum suam innocentiam pugnando potest licite suū appellatorē occidere. vtz ex iure regio ⁊ ciuili. Item qlibet christianus si cū moderamine inculpate tutele in defensiōe suipsius intendens cōseruare ꝓpriam vitam alium occiderit excusat. qa naturale est vnicuiq; seipsum cōseruare in esse. ⁊ tōo si cum moderata violētia impellit erit licita defensio nam vim vi repellere licet cū moderamine inculpate tutele. nō tamē est necessariū ad salutem. vbi homo p̄ termittat actum imoderate tutele ad euitandū occasionē alterius vbi iminet periculū mortis ꝓprie. qz plus tenet homo prouidere vite sue q̄ altertus. Tercio modo homicidiū cōmissum per ignorātiā inculpabilē excusat vt puta quādo preter ꝓpositū culpabile occisoris euenit casualiter ex facto fratris occisio. Vnde august. in epi. ad publium Absit inquit vt illud quod ꝓpter bonū ⁊ licitum facimus si ex hoc p̄ ter voluntatem nostram quicq; mali acciderit nobis imputetur. hec ille.

Capitulum. XII

Omicidiū vero inustū

Dicit etiam tripliciter cōmittit. Primo quando psona priuata sine sua defensiōe ⁊ sine autoritate publice potestatis aliquē ⁊ licet maleficū occidit. Vnde august. lib. j. de ciui. dei. Qui inquit sine publica administratione maleficū interfecerit velut homicida iudicabit. ⁊ tanto amplius q̄to potestatē sibi a deo nō cōcessam vsurpare nō timuit. Vnde super illud Matb. xxvj. Omēs qui acceperint gladiū gladio peribūt. Ille inquit gladiū accipit qui nulla superiori ac legitima potestate vel iubente vel concedente in sanguine alicuius armat. ⁊ de quolibet tali homicida intelligitur illud Gene. ix. Quicūq; effuderit sanguinez hominis effundet sanguis eius. Ad ymaginē q̄ppe dei fact⁹ est homo. Secūdo modo cōmittit iniustū homicidiū quādo aliquis ⁊ licet in defendendo se vtatur maiori violētia q̄ oportet intēdens occidere hominē ⁊ occidit. nō habens autoritatem publicam vel a publica potestate cōcessam. Si vo habeat autoritatē publicaz vel a publica potestate cōcessam ⁊ intendit interficere hominē ⁊ interficit ad sui defensionē vel ad publicū bonum. vt patet de milite cōtra hostem pugnante. ⁊ de ministro iudicis pugnante cōtra latrones ab iniusto homicidio excusatur. Priuata igit persona in huiusmodi defensione solū debet intēdere ad cōseruationē vite sue ⁊ nō in mortē alterius nisi p accidens. Vñ august. ad publi. De occidētis inquit hoibus vt ab hoibus occidant nō mihi placet ꝓsiliū nisi forte sit miles aut publica functiōe tueat. vt nō pro se hoc faciat sed p alijs vt p ciuitate vbi ipse ē accepta legitima potestate si ei⁹ cōgruat psone. Hec ille. Tercio modo cōmittitur iniustū homicidiū ignorāter. sicut quādo aliquis insolenter siue negligēter ꝓijcit lapidē. telum vel sagittam. inexcusabilis ex homicidio inde casualiter consequēte. vt ptz Gen. iiij. de lamech. Et breuiter omne opus illegitimū vel neutrū. immo ⁊ negligētia in re mouēdo causam ex qua casualiter sequit homicidiuz est culpandū. a multo fortiori homicidiū siue a persona publica siue priuata. nō ꝓpter bonum publicuz nec ꝓpter persone ꝓprie defensionē. sed ex pura malicia ⁊ liuore vindicte siue ex ira. inuidia. superbia. vel libidine auaricie cōmissum semp est iniustū. ⁊ vindictam clamās. vt ptz Gen. iiij. vbi legit. q cū cayn iracundia motus occidisset abel fratrem suū. Dixit sibi deus. Quid feci sti. Vox em̄ sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. ⁊ sequitur vltio diuina. quia maledictus a deo miserabiliter occisus est a lamech. vt dictum est supra. Item abimelech filius Jheroboal lxx. fratres suos occidit vt ipse solus regnaret ⁊ seq̄batur vltio diuina. vnde interfectus est a quadā muliere que fragmine mole cōfregit cerebrū eius. vt patet Judicū. ix. Et ideo merito de iniusta effusiōe sanguinis humani. vt ptz in de secretis philosophoruz. ca. xv. cōsuluit Aristo. alexandrū regem p̄cauere dicens. O alexāder frequēter monui vt parcas sanguinem humanū effundere. quia hoc soli deo cōuenit q̄ nouit occulta cordiuz. Noli igit attribuere tibi diuinum officiū. Vnde doctor egregi⁹ hermogenes scribit dicens. Quādo creatura interficit aliā sibi similem virtutes celorū clamant ad diuinā maiestatē dicentes. Domine seruus tuus vult esse tibi similis. q̄ bus si iniuste interficit respōdet creator. pmittite eū quia interficiet. Mihi enim vindictaz ⁊ ego retribuam. Ex quibus patet q nullus ⁊ licet persona publica iniuste p̄sumeret sanguinē humanum effundere. Vnde doctor euāgelicus ꝓpinenter ad ꝓpositum ita scribit. Judex inquit cui nō sit reuelatio facta in nullo casu interficeret innocentē. quia Exo. xxiij. precipitur. Innocentē nō occides. Vnde in casu quo ꝓstat iudici testes falso deponere cōtra iustuz abiit inquit doctor iste vt credat fm eorū falsa cōmenta esse sententiandū. quia sic iudex primo cōsentiret nequicie testiū. dicente beato aug⁹. ⁊ ponit in cano. xxviij. q. iij. q̄ potest. Aut pōt inquit abiurare ⁊ pturbare peruersos ⁊ nō facit. nihil aliud est q̄ fauere ipietati eorum. Secūdo contra legem dei cōmitteret homicidiū. vnde extra in antiqs. li. v. de homici. cap. si diguum. Aut inqt canon potuit hoiez a morte liberare ⁊ nō liberauit ipsuz occidit. Tercio ex noto mēdacio daret mendax iudicū. Nec in casu isto locum habet obiectio ꝓmunis qua dī q̄ iudex semper deberet iudicare fm allegata ⁊ ꝓbata cuz ratio naturalis manifestat q falsa testificatio nihil ꝓbat. nec valent sophismata q̄bus dī q̄ iudex sententiare debet illa q̄ nouit vt iudex ⁊ nō que nouit vt puata persona. qa nō nouit fm hanc duplicē ratōnem contradictoria. Deus autem qui omnia nouit iudicat fm veritatem quā ipse nouit. ⁊ ideo iudex in loco dei cōstitut⁹ ad

magnificandum processum traditōnis humane non deberet esse legi dei contrarius. sed potius permitteret omnes leges ciuiles ⁊ traditōnes humanas imo ⁊ totum mūdum perire q̄ cōmitteret leuissimū mendaciū vel peccatum cum in abstinendo se a peccato non inferret alicui iniuriā. q̄uis occasione male accepta per eccidens sequatur iniuria. Unde augustin⁹ in libro suo de mendacio. ⁊ ponitur in canone. xxij. quest. ij. ne quis. Ne quis inquit arbitret perfectum ⁊ spiritualem hominē p̄o ista temporali vita cuius morte sua vel alterius nō occiditur ania debere mentiri. Sed quia aliud est mentiri. ⁊ aliud verū occultare. sic quidem aliud est falsum dicere. ⁊ aliud verū tacere. vt si quis forte non velit ad istam visibilē mortem hominē perdere paratus esse debet vera occultare. ⁊ non falsum dicere. vt nec̄ perdat nec̄ mentiatur nec̄ occidit animā suam p̄o corpore alteri⁹. hec ille. Item ardinachanus in quodā sermone q̄ sic incipit. Ductus est iesus in desertū sub autoritate beati augustini. Munc̄ inquit est minimū mendacium aut aliud genus peccati faciēdum vt inde bonum p̄ueniat. ⁊ si per hoc posset vna ania vel plures saluari. que aliter omino perirēt. Qui igit̄ p̄o aliquo malo magno vitando. aut cōmodo magno procurando dicūt mendaciū faciendū ex parte dyaboli sunt qui mendax ē pater eius. ⁊ desideria patris eorum perficiunt. Hec ille.

Capitulum XIII

Sed est insup notādum

q̄ licet omne homicidiū iniustum vt ex predictis patet graue sit peccatum. ⁊ quanto iniustus in tanto grauius peccatum. tamen christicidium quia iustissimū erat. ideo grauissimū erat peccatum. ⁊ scōm iura ciuilia filius habens patrem iniuste interfectum non potest gaudere hereditate patris sui nisi persequat eius interfectorē. vt patz codice de his quibus vt indignis auferatur hereditas. lege. j. ⁊ quasi per totaz materiā tituli. sed pater noster iesus christus iniustissime interfectus est. quia nō obstante q̄ teste apostolo. j. Petri. ij. Peccatum nō fecit nec inuentus est dolus in ore eius. tamē maxime ignominose interfectus est. ⁊ cum omnes fideles christiani sint eius filij ⁊ heredes. dicente apostolo Roma. viij. Sumus em̄ filij dei. si autem filij ⁊ heredes. Si quis igit̄ voluerit hereditate patris sui. scz iesu christi. scz hereditate regni celestis gaudere fm̄ predictam legē patris sui. persequi p̄ncipalē interfectorem tenetur. Sed ad cognoscendum quis est p̄ncipalis interfector patris nostri iesu christi est notandū q̄ fm̄ iura diuina ⁊ humana pertinēter ad p̄positum homo potest sex modis illicite occidere hominem. P̄mo precipiēdo. Secūdo decipiendo. Tercio auxiliū abstrahendo. Quarto alimenta negādo. Quito consilium dando. Sexto manib⁹ p̄p̄ris vulnerando. P̄mo modo heredes occidit iohannez baptistam. q̄s precepit suum ip̄ium ministrū eius caput i carcere amputare. vt patet Marc̄. vj. Item de p̄mo secūdo tercio q̄nto ⁊ sexto modis loq̄tur beatus augustin. ⁊ ponit̄ in cano. de pe. dist. j. periculose. vbi sic. Periculose inq̄t decipiūtur homines q̄ putant eos tm̄ homicidas esse q̄ manibus hoiem occidūt. ⁊ nō potius eos per quoz̄ consiliū. fraudem ⁊ exhortatiōnem hoīes extinguūtur. Item de q̄nto modo beatus aug⁹. ⁊ ponit̄. lij. senten. dist. xxxix. Qui inq̄t p̄uocat hominē ad iuratiōnē ⁊ scit eum falsum iurare vincit homicidam. quia homicida corpus occisurus est ille animā. immo duas animas ⁊ eius quem iurare p̄uocat. ⁊ suam p̄p̄riam. De tercio modo homicidij scribit extra i antiquis. ll. v. de homicidio. si dignum. vbi sic. Qui potuit hominē a morte liberare ⁊ nō liberauit ipsum occidit. De quarto modo homicidij loquit ambro. in lib. de officijs. ⁊ ponit̄ in ca. dist. lxxxvj. non satis. vbi sic. Quisquis inquit pascendo hominem seruare poteris. si non pueris occidisti. Hec ille. De sexto modo occidendi loquit scriptura Gen̄. iiij. vbi legitur q̄ cayn manibus p̄p̄riis occidit fratrē suū abel. ⁊ scōm istos sex modos occidendi vt videt ex sentētia scripture christus fuit occisus a sex personis. Quoz̄ p̄imus est pater celestis qui vt videtur occidit eum precipiendo. Secūdo vt videtur mater virgo maria occidit eum decipiendo. Tercio vt videtur angeli dei occiderūt eum auxiliū subtrahendo. Quarto vt videtur mūdus euz occidit alimēta negādo. Quinto vt videt dyabolus euz occidit cōsulendo. Sexto homo peccator eum occidit manib⁹ p̄p̄riis vulnerādo. Verūtamen omēs iste sex persone per fideles duodenas sunt aliqualiter acq̄etate ⁊ aliqualiter excusate de morte christi preter vnam. ⁊ illi cōcessa est carta gratie sub certa cōditiōe. vt in seq̄ntibus dei gratia plenius patebit. Sed p̄ apertiori declaratiōe istius sentētie p̄mittus est notandū q̄ sicut cōstat lex ⁊ cōsuetudo regni anglie est ista. q̄ aliquo homie illicite interfecto coronarius regis debet eū videre anteq̄ sepeliat. ⁊ in p̄sentia sua p̄m⁹ inuētor interfecti leuabit clamorē super interfectorē vel interfectores. ⁊ postea coronarius enarrabit duodenam ad certificandū sibi fideliter de interfectoribus ⁊ modo interfectiōis occisi. ⁊ tunc sententiam ⁊ decretum illoz̄ scribet ⁊ coronarius in libro suo vsq̄ ad aduentū iusticiarij regis. ⁊ cum ipse venerit ad iudiciū coronarius ostendet p̄cessum coram eo. quo facto heredes ⁊ amici interfecti possunt futā facere super interfectorem siue interfectores occisi. Moraliter iste processus huius legis erat executus spiritu aliter quādo christus erat iniuste occisus. Unde inuētor qui leuauit vocem super predictas sex p̄sonas que videtur vt predixi esse rei mortis christi erat pietas. Nam vbi alie virtutes in tempore passiōis christi quasi ab omnibus qui circa eum erant recesserunt sola pietas secum expectauit quodāmodo tam i suis amicis q̄ etiam inimicis. Unde fides recessit ab apostolis intantū q̄ p̄ter vecordiam ⁊ timorez mortis deficientes in fide. dereliquerunt dominū suum ⁊ fugierunt ab eo. de quo ipsemet cōqueritur per p̄phetam dicens. Amici mei ⁊ proximi mei quasi alieni recesserūt a me. Item Matthei. xxvj. Omēs relicto eo fugierūt. Spes etiam recessit a discipulis. Unde legitur Luce vlt. ca. q̄ discipuli christi dixerunt in die resurrectionis eius. Nos autem sperabamus q̄ ipse redempturus erat israel. ⁊ nūc super hec omia tercia dies est hodie. quasi dicerent. iam nostra spes perijt Misericordia etiam recessit ab impijs scribis ⁊ pharisеis. qui sine misericordia clamauerūt dicētes. Cru

cifige crucifige eu3. Luce vicesimotercio ca. Justicia recessit a falso iudice pylato qui iniuste nō obstante q̄ sicut ipsemet fatebatur. nō inuenit causa3. damnauit eum ad mortem. vt patet Mathei vicesimoseptimo. Vera pax recessit a iuda qui eu3 falsissime tradidit suis inimicis. de quo cōquerit dominus per prophetam dicēs. Homo pacis mee i quo sperabā. Qui edebat panes meos magnificauit super me supplantationem. sed tamē pietas vt predixi expectauit cu3 christo in sua passione vsq̄ ad mortem. z hoc tam in suis amicis q̄ etiā in suis inimicis. Unde petrus videns q̄ dolorose christus magister suus erat tractatus. flagellatus. colaphisatus. derisus et cōtemptus dolore z pietate motus fleuit amare. Mathei. xxvj. Judas qui eum tradidit audiens q̄ damnatus esset penitētia ductus z pietate motus retulit triginta argenteos principibus sacerdotū z senioribus populi dicens. Peccaui tradens sanguinē iustum Mathei xxvij. Item iudeis clamantibus. crucifigat. impijssimus pylatus quasi pietate motus. quid inquit mali fecit. ego nō inuenio in eo causam mortis. Itez in signum q̄ noluit munera accipere ad cōdemnandum christū lauit manus suas coram omni populo z quodāmodo pietate motus excusando seipsum q̄uis falso. Innocēs inquit ego sum a sanguine iusti huius. sed longe maiorib malicie vident esse tales qui sine aliqua pietate modernis temporibus pro munerib9 cōdemnant innocentes z opprimūt veritatē. Unde tam vt videtur verificant verba Augustini in de spe. humane misse. vbi sic. Creuit inquit auaricia vt lex iusticie cunctis negat cupiditatis amore iura nihil valent premia z dona legum vires tulerunt. venale vbi q̄ est iudiciū. probi periūt. inqui salui fiunt. hec ille. Celi z luminaria modo quasi sua pietate mota retraxerunt lumen suū. intantū q̄ a sexta hora vsq̄ ad horam nonam tenebre facte sunt supervniuersam terrā vt patz Mathei. xxvij. Terra etiā quasi pietate mota cōtremuit z petre scisse sunt. z tamē dura corda impiorū hec audientium nulla pietate possunt molliri. sed sine omni pietate cum iuramētis enormibus lacerant christuz mēbratim. z quantū in ipsis est. teste apostolo Hebre. vj. iterū sunt crucifigentes filiū dei Et sicut dicit beatus augustinus super illud Math. xxvj. blasphemauit. Tales nō minus peccāt in christum q̄ iudei qui ipsum crucifixerunt. sed teste spiritusancto Eccle. iij. Cor durum malū habebit i nouissimo. Corpora etiā sanctorū qui dormierunt. supplemortua quasi pietate mota surrexerunt. z exierūt de monumentis z venerunt in sanctā ciuitatē z apparuerūt multis quasi merentia de iniusta occasione domini sui. vt patet Math. xxvij. Centurio autē z qui cum eo erant visso terremotu z his que fiebāt pietate mori timuerunt valde dicentes. Vere filius dei erat iste. Et ex istis patet qualiter pietas erat que inuentor christi in cruce iniuste occisi leuauit clamorē super illas sex personas. que vt p̄dictum est vident esse ree mortis christi. Unde primo eleuauit clamorez super patrē celestem. z hoc quādo christus pendēs in cruce propter tormētum z penam dolorose clamauit super patrē dicens. Deus meus deus meus vt q̄d dereliquisti me. Hoc aūt dicebat nō q̄ deus paterunq̄ dereliquit eum. sed sicut modus loquēdi est quando aliquis potest iuuare alium penam patientem z non facit. nunc dicit cōmuniter ipse dereliquit eu3. Isto modo quātum ad humanitatez loquebatur christus deo patri. quasi diceret. Pater iuste respice i me z vide manus meas z pedes meos. caput meu3 z totum corpus meum. quia nō est sanitas in carne mea. sed vulnus liuor z plaga tumēs Isa. j. Pater iuste olim dedisti mihi gentem in hereditatē. sed ecce pater iaz facta est hereditas mea amaritudo amarissima. Isa. xxxviij. Pater iuste p̄misisti olim dauid vt poneres filium tuū primogenitū excelsum pre regibus terre. sed pater modo filius tuus factus est obprobriū hominū z abiectio plebis. psal. xxj. Pater tu diceris in scriptura pater pauperum pater misericordiarū z deus totius cōsolationis. Sed quis potest pater vnq̄ pauperior me esse cui nihil relictum est nisi istud corpus quod nudū in pena maxima pendet hic conclauatū in cruce. sed pater vbi sunt iaz misericordie tue antique. sicut iurasti dauid i veritate tua. ps. lxxxviij. Pater iuste olim indutus eram similis tui vestimēto splendissimo sed iam pater respice corpus meum p̄pio sanguine cruētatū. vide si tunica filij tui sit an nō Gene. xxxvij. Ecce q̄ dolorose pietas leuauit clamorem super patrem celestē. ¶ Secūdo pietas leuauit clamorē super matrē christi virginem mariam. et hoc quando christus pendens in cruce dolorose clamans ad matrē. Mulier inquit ecce filius tuus. Johānis. xix. quasi diceret. Ecce mater ad hunc finem mistrasti mihi hāc naturā corpoream i qua patior hoc tormentū vt in cruce taliter occiderer. ¶ Tercio pietas leuauit clamorē super angelos z hoc quādo christus in presentia angelorū clamans opinione ratiōe z pre angustia sudauit iaz dolorose q̄ factus ē sudor eius tanq̄ gutte sanguinis decurrentis in terrā. Luce. xxij. ¶ Quarto pietas leuauit clamorē super mūdum quando pendēs in cruce pre tormentis sitiens dolorose clamauit dicens. sitio. Johannis xix. Sed tamen nulla mundi creatura potū ei ministrauit pre ter acetū fellē mixtuz quod noluit bibere. ¶ Quinto pietas super dyabolū qui dedit consiliū iudeis q̄ eū occiderent. leuauit clamorez dicēs. o mors ero mors tua. Osee. decimotercio. ¶ Sexto pietas leuauit clamorē super homines peccatores qui eū crucifixerūt dicens. O vos omnes qui transitis per viā attendite z videte si est dolor sicut dolor meus. Trenorum primo cap. ¶ Quodena que certificauit coronario qualiter christus erat iniuste occisus fuerunt duodecim mēbra principalia corporis christi in quibus christus passus est tormentū z penaz. De quibus loquitur Bern. dicens. Caput christi angelicis tremebundū spiritibus densitate spinarū vsq̄ ad cerebruz pungitur. facies que erat pulcra pre filijs hominum sputis iudeoruz horribiliter deturpatur. Duo oculi lucidiores sole bonos z malos contēplantes caligauerunt languentes pre inopia. due aures que cōsueuerunt audire angelicos cantus audierunt iu deorū insultus. Os quod docuit angelos z homines oēm veritatem felle potatur aceto mixtū. Duo pedes cui terra z mare obedierunt cruci clauo acutissimo configuntur. Due manus que formauerunt celū z terram clauis acutis sunt affixe ad crucem. Cor quod nunq̄ iniqua cogitatione aliqua maculatur vsq̄ ad centrū

cordis lancea acutissima perforatur. Omnia ista duodecim christi membra pro eo q nunq̃ peccato vel delicto fuerunt deturpata realiter testantur cozonario q christus fuit iniuste occisus. Unde cozonari⁹ qui hanc sententiã scripsit in libro suo est spiritussanct⁹. qui modũ z causam mortis christi in libro sacre scripture per sanctos apostolos z euangelistas scribere procurauit z nunc iusticiarius scilicet christus dei filius sedet ad dexterã dei patris. cui pater dedit oñe iudiciũ. Johãnis quinto. Et nunc oñi anno legitur liber cozonarij hoc est materia passionis z processus mortis christi in ecclesia. i qua manifeste patet q traditozie z iniustissime erat occisus. Mathe xxvj. Cõsiliũ fecerunt vt Jesum dolo tenerent z occiderent. Si quis igitur iam voluerit gaudere hereditate patris sui Jesu christi iniuste occisi oportz q persequatur interfectozem principalem patris sui. Et si quis voluerit librũ predicti cozonarij scilicet sacram scripturã diligenter perspicere in illo vt videtur reperiet predictas sex personas reas mortis christi. Unde quantum ad primũ vt videtur pater celestis occidit christum primo modo loquendo de homicidio scilicet precepto. Nam in libro predicti cozonarij Johãnis. xiij. dicit ipsemet christus. Diligo patrem. z sicut mãdatũ dedit mihi pater sic facio. quasi diceret. nullo alio modo. Et sicut dicit apostol⁹ ad Philippenſ. ij. Christus humiliauit semetipsum factus obediens vsq ad mortẽ. Exquo igitur christus nihil fecit nisi voluntatem z preceptũ patris z christus humiliauit semetipsum vsq ad mortẽ. sequitur z videt q pater precepit euz mori in cruce. z per consequẽs vt videtur pater occidit christum primo modo scilicet precipiendo. Figurã huius habemus vt videtur in libro predicti cozonarij. ij. Regũ. xj. vbi legitur q dauid rex dilexit vxozem vrie z optauit illaz habere in vxozem. sed quia non potuit eaz habere in vxorez viuente vria. ideo misit eum ad preliandũ contra inimicos suos. z scripsit epistolam ad Joab principem exercitus sui. z tradidit illam vrie ferendũ ad Joab contra caput suũ propriũ nam in ea scripsit q Joab poneret eum vbi videret bellum fortissimũ. z q subtraheretur omne auxiliũ ab eo. vt percussus ab inimicis occideret. quod z factum est. z ex isto manifestum est q dauid erat causa mortis vrie. exquo precepto eius occisus erat. ¶ Sic spiritualiter loquẽdo isto eodem modo vt videt precepto pater celestis erat causa mortis filij sui Jesu christi. Nam per dauid qui interpretatur manu fortis intelligitur pater celestis. Urias interpretat lux mea z significat christum qui dicit in euangelio Johannis. xij. Ego sum lux mũdi. Iste dauid scilicz pater celestis dilexit vxozem vrie scilicet naturam hũanam quam christus desponsauit sibi in vtero virginis marie. dicẽs illud Ezechielis. xvj. Tu facta es mihi spõsa. Sed videẽs pater celestis q non potuit hanc vxorẽ cõuenienter habere post lapsum primi parentis donec christus mozeretur. z ideo misit eum ad bellum in hunc mundum. z misit per eum epistolam ad Joab ducem populi sui. Joab interpretatur iniuric⁹. z significat põtifices z principes iudeozum qui erant duces populi. z dei capitales aduersarij per epistolam quam vrias detulit intelligo fidelem doctrinam quã christus predicauit scilicet eius sanctam cõuersationem qua vixit. z stupenda miracula que fecit. Perlecta enim hac epistola inter falsos iudeos scribas z phariseos posuerunt christum in acie belli vbi erat bellũ fortissimũ. scilicet in patibulo crucis ad pugnandũ cõtra dyabolum. in quo bello christus erat occisus. Et ex isto videtur manifeste q dominus noster Jesus christus erat occisus precepto patris. Ueruntamẽ per fidelem duodenam hoc est per fidele testimoniũ duodecim ꝓphetarum acquietat pater celestis q nunq̃ erat reus mortis filij sui Jesu christi. quozm prelocutoz dans veridicum testimoniũ erat ysaias qui palam testatur q pater in diuinis nõ occidit euz. sed ipse inquit vulnerat⁹ est ꝓpter iniquitates nostras. attritus est ꝓpter scelera nostra Isaie. liij. Et sequitur. Oblatus est quia ipse voluit mori ad redimendũ genus humanũ. vnde Matth. xx. Filj⁹ hominis venit dare animã suam in redemptionẽ pro multis. Et ex istis patet plane q voluntate ꝓpria pro amoze quem habuit ad redimendũ genus humanũ moriebat dominus noster Jesus christus. nec dedit pater in diuinis preceptum iudeis ad occidenduz filium suum vnigenitum. sed precepit eis eius doctrine obedire. z in pugna contra dyabolum ipsuz in reuerentia ponere. dicens. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui ipsum audite. Matth. xij. Ut sic abstrahetur ab eo omne auxilium. hoc est a cozpoze eius mystico omnis occasio peccati. vt sic per ei⁹ doctrinam occideretur in eo omnis concupiscentia carnis. cõcupiscentia oculozum. z superbia vite. nec dedit pater celestis filio suo vnigenito preceptũ ad moriendũ. sed ad indeclinabiliter iusticiam seruandũ. sicut dicit Anselmus primo Cur deus homo. capi. ix. Et sic pater celestis est de reatu mortis filij sui clarissimi acquietatus. ¶ Et quantũ ad secunduz vt supra dicitur videtur ex sententia scripta in libro predicti cozonarij. q beata virgo Maria occidit christum secundo modo loquendi de homicidio scilicet decipiẽdo. Unde de isto vt videtur habemus figuram Judicum. xvj. vbi legitur q Dalida pulchris verbis decepit Sampsonem. z fecit eum dormire in gremio suo z ipso ibi dormiente rasit caput eius z tota fortitudo eius recessit ab eo Quo facto superuenerũt philistei z eruerũt oculos eius z vinxerunt eum cathenis. z quando fecerunt solẽnitatem dei sui posuerũt Sampsonem inter duas calumnas domus. z ipse accepit calumnas manibus suis z agitabat columnas manibus suis z domus cecidit sũper eum z super philistheos z omnes mortui sunt. Et ex isto patet q deceptio dalide erat causa mortis Sampsonis. ¶ Moraliter isto modo vt videtur christus occisus est p deceptionem virginis Marie. Unde sompson interpretatur sol fortis. z significat christum solem iusticie. ipe eñ vt videtur erat allectus per Mariã virginem. sicut Sampson per dalidã. Nam vt dicit beatus Bern. Ipsa per suam humilitatem traxit dei filium de celo ad terrã ipsa z tã pulcre z humiliter respondit angelo Gabriele sibi a deo misso. q fecit dei filiũ vnigenitũ dormire in gremio vteris sui. z dũ sbi dormiuit ipsa rasit capillos capitis eius. Uñ p capillos in scri-

ptura significant diuitiꝫ.sed quando domin⁹ noster Jesus christus quasi euigilans natus erat de maria virgine effectus est ita pauper sicut Job. Nam natus est in stabulo inter animalia viuens in mundo. nã nõ habuit vbi caput suum reclinaret. nudus morie bat in cruce.mortuus positus est in alieno sepulcro quando xp̃s erat taliter rasus fortitudo eius vtvidebat recessit ab eo.Unde apostolus.j.Corinth.j.Infirma mundi elegit deus vt fortia confunderet. Unde ille qui tam potens erat q̃ totũ mundũ ex nihilo creauit.intantũ videbat debilitatis q̃videbat impotens ad resistendũ suis inimicis.Unde sicut Sampsonem philistei ligauerunt ꝫ excecauerunt. sic falsi iudei dominũ nostrum Jesum christum vinxerunt ꝫ velauerunt oculos eius ꝫ ligauerũt eum ad columnam.Et sicut sampson cum duabus manibus accepit duas columnas domus ꝫ agitabat eas.ita q̃ domus cecidit sup philisteos ꝫ ipsum. Sic christus accepit duo cornua crucis ꝫ ita agitabat illa. q̃ dom⁹ dyaboli quod est peccatum in quo ipse habit ualiter ꝫ inseparabiliter manet cecidit super eũ.quia vt dicit apostolus.prima Petri.ij. Peccata nostra. id ẽ penam peccatorum nostrorũ pertulit in corpore suo super lignum crucis.Et sic erat christus interfectus ꝫ potestas dyaboli destructa.Et sic ex istis videt.q̃ sicut Dalida per fraudem sampsonem.ita maria virgo gloriosa per fraudem duxit christum ad mortem Veruntamen hec glorioſissima virgo per fidelẽ duodenam clarissime acquietat q̃ nunq̃ erat rea mortis christi.vnde ꝓ eo q̃ ipa ꝓuocatur ab ecclesia maris stella cum dicitur. Aue maris stella dei mater alma. Ideo honorabiliter acquietat per duodenam duodecim stellarum.de quibus dicit Apoca.xii.capitulo.q̃ mulier erat amicta sole.ꝫ lũa sub pedibus eius. ꝫ in capite eius corona duodecim stellarum. ¶ Spiritualiter hec mulier significat beatam virginẽ Mariam que induta erat sole ꝫ luna id est lumine gratie solis iusticie.quia teste angelo vt patet Luce.j. illa erat gratia plena. Luna sub pedibus eius significat influentiam diuitiarum temporaliũ quas beata virgo paruipendebat ꝫ affectionis pedibus subpeditauit.Duodecim stelle corone sue sunt duodecim articuli fidei. Unde sicut stelle dant lumen in nocte.sic fides illuminat ambulantes in noctis tenebris huius vite.ꝫ merito hec corona coronat hec virgo gloriosa ꝓ eo q̃ in tempore mortis christi tota fides ecclesie in ea permansit ꝫ ideo duodena istaꝫ duodecim stellarũ.id est duodecim fidei catholice articulos acquietat virginem mariam de morte christi.Et hoc patet tali ratiõe. Non potest esse q̃ aliqua mulier bone cõscientie ꝫ fidei perfecte assentiret in mortem innocẽtis sui filij.sicut patet per beatum Jeronimũ super Matheum.sed optimã conscientiã ꝫ fidem ꝓfectissimam semp habuit hec gloriosa Maria virgo.igitur non erat rea mortis sui filij innocentis.nec illa ꝓ suam humilitatem traxit dominum nr̃m Jesum christum ad mortem.sed ad incarnationem.sed falsi iudei ꝓpter suam fidelem doctrinam ꝫ opera que ostẽdebat eis reddentes malum ꝓ bono.dolos tradiderũt eum occiderunt. ¶ Tercio vt supradictum est vt videtur ex sententia sacre scripture q̃ angeli fuerunt rei mortis christi.nam angeli vt videtur occiderunt dominum nostrũ iesum christũ tercio modo loquendo de homicidio. videlicet auxilium subtrahendo. Unde ꝓpheta loquens ad christũ dicit. Angelis suis mandauit de te vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Ne forte offendas ad lapidem pedem tuũ.Et tamen angeli ꝓmiserunt pedes ꝫ manus eius ad crucem conclauari.caput eius vsq̃ ad cerebrum spinis acutissimis pungi.ꝫ cor vsq̃ ad centrum lancea acutissima perforari. nec aliquis eorũ auxiliatus est ei. Unde ꝫ de isto videtur ipsum conqueri Sapi. vlti. dicens. Respiciens orani ad adiutorium meum ꝫ nõ erat ꝛc. Item Ysaye.lxiij.Circumspexi ꝫ non erat auxiliator.quesiui ꝫ non fuit qui adiuuaret. Cum igit angeli satis potentes fuerunt ad ipsum a morte eripiendum.ꝫ preceptum habuerunt a patre ad ipsum custodiendum.ꝫ nullus illorum adiuuit ad defendẽdum eum a morte videtur manifeste q̃ angeli fuerũt rei mortis domini nostri iesu christi auxilium auferendo.Unde ꝫ figuram huius habemus vt videtur.ij. Reg.xviij.vbi legitur q̃ rex dauid precepit Joab et seruis suis cum ꝓcederent ad bellum seruare sibi filium suum absolon ne occideretur.cuius tamen preceptum ipsi non obseruabant.quia quando absolon venit cum exercitu suo ad pugnandum cõtra Joab ꝫ exercitum eius.illi qui erant cum absolon fugerunt ꝫ in quodam riuo aquarum submersi sunt. Absolon ꝩo in quadaꝫ arbore suspensus est per comã capitis sui.ꝫ ibi pependit donec veniens Joab infixit tres lanceas in cor eius ꝫ mortuus est.Moraliter isto modo erat de christo.nam quando christ⁹ exiuit ad pugnandum cõtra Joab qui inimicus interpretat.ꝫ signat dyabolum cum exercitu suo falsis iudeis: exercitus christi.s.apostoli fugerunt.ꝫ pre timore mortꝫ quasi submersi sũt in aqua infidelitatis.Et sicut absolon sic ꝫ christus suspensus est in arbore crucis ꝓ comã capitis.Unde caput christi dr̃ ẽ.vt dicit apostolus.prima ad Corinth.ij.capitulo.Come sunt mẽbra corporis xp̃i assumpti. sub quib⁹ cooperta erat eius diuinitas. Per quas comas suspensus est dominus noster Jesus christus in arbore crucis. Ubi fuerunt tres lancee in cor eius fixe que fuerunt tres dolores quos dominus noster Jesus christus pendẽs in cruce habuit fixos in corde suo. Prim⁹ dolor erat quem habuit de passione sue glorioſissime matris Marie.que cum videret cruentata vulnera sui dilectissimi filij pendentis in cruce.tantus dolor infixit cor eius q̃ fere pre dolore moriebatur. Et sicut dicit beatus Bernardus.Christus videns mestitiam sue glorioſissime matris Marie.plus de cõpassione sua doluit q̃ de pena sua ꝓpria.Et ista erat causa vt dicit Crisostomus quare dominus noster iesus christus quodammodo extranee ei loquebat dicens.Mulier ecce filius tuus. Johannis.xix. Nam si matrem eam vocasset cor eius crepuisset pre dolore. ¶ Secunda lancea doloris fuit ingratitudo humana.que erat sibi maior pena q̃ passio corporis sui Unde doctor de media villa super.iij. sententiarum in persona domini nostri iesu christi sic ingratitudinem alloquit humanam Vide inquit homo que pro te patior.vide si est dolor sicut dolor quo ꝓ te crucior.ad te clamo qr ꝓ te morior.vide clauos q̃bus cõfodior ꝫ cũ sit dolor tantus exterior intus tñ valde

grauior q̄ tam ingratuz ḳ experior. hec ille. De ista em̄ ingratitudine cōqueritur dominus noster iesus christus p̄ ꝓphetam dicens. Reddiderūt mihi malum p̄ bono. z odiū p̄ dilectione mea. Tercia lancea doloris fuit q̄ de tanta multitudine populi huius mundi p̄ quib⁹ omnib⁹ moriebat tam paucos vidit saluandos. z nimirū cuius de isto magnū habuit dolorem. q̄ vt estimo nō est aliquis mercator in mūdo quin si tantum p̄deret de mercimonio suo tam care empto quantuz dominus noster Jesus x̄ps quin vehementer doleret. Unde christus dedit p̄ciosissimū sanguinem sui cordis p̄ redemptione generis humani. Juxta illud p̄ma Petri. j. Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana conuersatione paterne traditionis. sed p̄cio sanguine agni quasi incontaminati z immaculati iesu x̄pi. sed minima gutta huius p̄cij p̄ciosior erat toto auro huius mundi. Et non obstante q̄ tam care hominez redemit. tamen nunc̄ ad centesimā partem sui mercimonij deuenit. In cuius rei figuram habemus de sexcentis milibus z quinquaginta pugnatorum exceptis paruulis z mulieribus filiorum israel q̄ egressi sunt de egypto. vt patet Numeri. iiij. nunc̄ intrauerū terram p̄missionis. nisi tm̄ duo. s. Josue z Caleph. Et ꝑm origenem. in quanto numerus sexcentorū miliū z quinquaginta excedit numerum binariū intanto numerus damnandor excedit numerū saluandor. Et ideo dicit domin⁹ noster iesus christus Math. xx. Multi sunt vocati pauci vo electi. Jgit de isto cōqueri dominus p̄ ꝓphetam: dicens. Que vtilitas in sanguine meo. quasi diceret: vt videtur nimis parua cuz p̄cio sanguinis mei redemptoris vn⁹ p̄ vanitate mundi. alius p̄ voluptate carnis. alius p̄ diuitijs temporalibus animam suaz diabolo vendit De ista enim diaboli pecunia dicitur Ecclesiastici. x. Nihil iniquius q̄ amare pecuniam. hic animam suam venalem habet. Cum p̄dictis igit tribus lanceis doloris vna cum lancea naturali fuit cor christi confixum z pforatuz in cruce z in omnibus penis quas passus est z hoc in conspectu angelorū non fuit aliquis angelus q̄ manum apponebat ad ipsum a morte eripiendum. Et ex istis vt videtur manifeste patet q̄ angeli occiderunt dominum nostrum iesum christum tercio modo. scilicet auxiliuz subtrahendo. Ue runtamen etiam angeli per fidelem duodenam angelorum quam nominat christus Math. xxvj. dicens. Et exhibebit mihi modo pluſq̄ duodecim legiones angelorum. Ex quo patet q̄ angeli fuerunt parati ad ipsum adiuuandum si ipsemet voluisset. sed p̄pter excellentissimum amorem quem habuit ad hominez noluit aliquam creaturā suam passionem impedire. Ex quo manifestuz est q̄ angeli non fuerunt rei mortis x̄pi. immo angeli considerantes penam z passionem vpi amare flebant. dicente ꝓpheta ysaie. xxxiij. Videntes clamabant foris z angeli pacis amare flebant. ¶ Quarto vt supradictū est videtur ex sententia scripture q̄ mundus occidit christum alimenta negando. nam mundus z omnes creature irrationabiles fuerunt ordinate p̄pter hominem z ad ministrandum ei victum z vestitum z omnia vite sue necessaria. Un̄ vt patet Genesis primo. In principio creauit deus celum z terram: elementa z ceteras creaturas irrationabiles z finaliter creauit hominem. In signuz q̄ homo est finis p̄pter quem alie creature sunt facte. Ex quo igit iste creature sunt facte p̄ hominem. scilicet ad ministrandū ei vite necessaria. et tamen omnes creature permiserunt christum hominem perfectissimū nudum pendentem in cruce esurire z sitire vsq̄ ad mortē. videtur q̄ iste creature fuerunt causa mortis christi vite necessaria sibi abstrahendo. Figuram huius habemus. iiij. Regum. xxj. de rege Manasse. q̄ occidit ꝓphetas domini z effudit sanguinem innocentem quousq̄ platee hierusalem replete erant sanguine innocio. Et sicut dicit petrus commestor super eodem. ysayam ꝓphetam fecit trahi extra ciuitatez. z ibi fecit eum secari cum serra lignea iuxta aquam syloe. De quo loquitur euangelium Johannis. v. vbi dicit q̄ angelus solebat descēdere z mouere aquam. qua mota ille qui p̄ius descēdebat in illam post motionem aque sanabatur a qua cunq̄ infirmitate detinebatur. Quando enim iuxta aquam istam torcores serrabant ysayam. ipse p̄ tormento z pena sitiuit z petijt aquam ad potandum. z quia immisericordes hoies nolebant dare sibi aquā celum stillauit aquam in os eius. z statim expirauit Moraliter ysaias salus interp̄retatur. z signat dominum nostrū Jesum christum qui est salus populi Hunc ysaiam falsi iudei in die parasceues traxerunt extra ciuitatem hierusalem ad montē caluarie. et ibi quodammodo serrauerunt eum serra lignea: scilicet cruce. Et sicut cum serra ab inuicem secantur p̄tes ligni. sic cum serra crucis fere ab inuicem separabant omnes iuncture lignivite. scilicz p̄ciosissimi corporis domini nostri iesu christi. dicente seipso. Dinumerauerunt omnia ossa mea. Taliter em̄ christus serratus erat iuxta aquā syloe. que mota ab angelo habuit virtutem sanandi omnē infirmitatem spūalem. Per hanc enim aquam illa aqua que fluit de latere nostri saluatoris. que quādo erat mota ab angelo .i. effusa a latere christi qui dicit magni consily angel⁹ medicinalis erat cōtra omnē infirmitatem spūalem z quando christus erat isto modo serrat⁹ in cruce sitiuit. dicens. Sitio. z non mirū. q̄ sanguinauit totū p̄ciosum sanguinem corporis sui. sed tamen nullus homo dedit sibi potū p̄eter acetum felle mixtū quod noluit bibere. z non obstante ista dolorosa penali siti domini nostri Jesu christi. nec celum nec ali quod elementū vnam guttā aque stillauit in os ysaie sitientis. Et sic vt videtur fuerunt magis ingrata domino suo q̄ seruo eiusdem z sic vt videt erant rea mortis domini nostri iesu christi. Quarto modo loquendo de homicidio. s. alimenta denegando. ꝫ certum est q̄ celum z omnes iste creature irrationabiles acquietant̄ per fidelem duodenam: z hoc per illam duodenam de qua dicit in euangelio Johannis. xij Duodecim hore sūt diei. s. artificialis in equinoxio. hec enim duodena acquietat celū z terram z omnia elementa q̄ nunc̄ rea fuerūt mortis domini nostri iesu christi. nam sicut patet Mathei. xxvij. in tempore passionis christi celū quasi dolendo de morte domini nostri iesu christi retraxit lumen suū intantum q̄ ab hora sexta vsq̄ ad horā nonā tenebre facte sūt sup̄ vniuersam terram. iste enim horet ea que in illis facta sunt manifeste ostendunt q̄ celum elemēta vel

maior mundꝰ nō erant rea mortis christi. ⁊ hora nona quasi p̄ omnibꝰ dans testimoniū veridicū manifeste oñdit q̄ neq̄ terra neq̄ aliqua ps maioris mundi erat rea mortis x̄pi. Nam hora nona velū templi scissum est qō quasi dolens q̄ nō potuit coopire dominū suū nudū pendentē in cruce. Terra etiā tremuit q̄si etiā nolens portare crucifixores dñi sui. Et petre quasi p̄ dolore scisse sunt ac si nō possent p̄ dolore integre manere q̄ membra dñi sui fuerunt totaliter lacerata. omnia enim hec ⁊ multa alia contingebant circa horaꝫ nonā. Et sic hora nona quasi dans veridicū p̄ tota ista duodena vere testat q̄ neq̄ celum neq̄ aliqua pars mundi maioris occidit dominū nostrū Jesum x̄pm. ¶ Quinto vt supradictū est videt ex sententia scripture q̄ dyabolus reus est mortis iesu christi. Nam dyabolꝰ vt videt occidit iesum christum quinto modo. s. cōsilium dando. Naꝫ sicut patet Johānis. xiij. capitulo. Ipse intrauit cor iude mouens ipsum ad tradendū dñm suū. ipse etiā cōsiliū dedit iudeis vt ipm occiderent loquēs in pōtificibus ⁊ phariseis dicens. Si dimittimus eū sic: venient romani ⁊ tollent locū nostrū ⁊ gentem. ⁊ sic nedum cōsilio sed etiam x̄pi⁊ manibus vt videtur ipse christū occidit. Unde figurā huiꝰ habemꝰ primi Reg. xxij. c. vbi legit q̄ doech mouebat saulem occidere abymelech sacerdotem dñi p̄ eo q̄ rogauit deum p̄ dauid. ⁊ dedit sibi panes ad comedendū ⁊ gladium ad pugnandū. cuiꝰ consilio saul p̄cepit ministris suis interficere abymelech cū ceteris sacerdotibꝰ et statim doech irruit in abymelech. ⁊ occidit i illa die octuaginta quinq̄ sacerdotes domini. Spūalit doech mortuus interp̄tat ⁊ signat dyabolum ad mortem eternā damnatū. Dauid interp̄tat manu fortis. ⁊ signat populū fidelem q̄ manu virtuose operatiōis fortiter pugnaret cōtra dyabolū. Saul abutens interp̄tat ⁊ signat pontifices et phariseos q̄ in lege dei abutebant. Abymelech pater meus interp̄tatur ⁊ signat patrem dñm nostrū Jesum x̄pm regē celi ⁊ terre. iste enim rogauit deum patrē p̄ dauid. i. p̄ populo suo dicens. Pater sancte serua eos in nomine tuo quos dediſti mihi vt sint vnum sicut ⁊ nos vnū sumus. Joban. xvij. Iste etiā abymelech dedit Dauid. i. populo suo panem sez benedictum corpus suum in forma panis dicens Panis quē ego dabo vobis caro mea est. Joban. sexto. Dedit eis etiā gladium. i. gladiū spiritus. qō est verbum dei ad pugnāduz cōtra dyabolū. qō videns doech. i. dyabolus: statim suggessit sauli. i. principibus sacerdotum ⁊ phariseis vt occiderent abymelech. i. Jesum x̄pm. Ad cuius suggestionem pontifices ⁊ pharisei preceperunt ministris suis occidere Jesum x̄pm cum ceteris sacerdotibus eius ⁊ statim iste doech. i. dyabolus manibus x̄pi⁊. i. falsis iudeis q̄ sunt membra tā dyaboli interfecit Jesum x̄pm ⁊ cum eo octuaginta q̄n q̄ sacerdotes dñi. ¶ Sz p̄ isto est notandū q̄ octuaginta quinq̄ colligūtur ex istis tribꝰ numeris octuaginta quatuor ⁊ vno. ⁊ octuaginta q̄ est numerus resultans ex octies decem intelliguntꝰ sacerdotes antique legis q̄ docuerunt legē Moysi cōtentā in q̄nq̄ libris. ⁊ ceteras cerimonias ⁊ figuras contentas in alijs tribus sequentibus partibꝰ antique legis. Per numerum vō quaternariū intelligo sacerdotes nouе legis q̄ spāliter p̄dicant cōtenta in quatuor euangelijs. Per numerū vō vnius intelligo sacerdotes vtriusq̄ legis qui sunt vnius domini. seruꝰ vniꝰ fidei et in vna fide professi. vnius baptismatis in re vl̄ in figura renati. vnius dei cultores effecti. et vnius patris filij electi. iuxta illud Ephes. iiij. Unus dominꝰ vna fides. vnum baptisma. vnus deus ⁊ pater omnium. Quando igitur dyabolus occidit christum. occidit etiam octuaginta quinq̄ sacerdotes. quia occidit sacerdotes vtriusq̄ legis. Nam in morte christi cessauit sacerdotium antiquum. ita q̄ de cetero nullus fuit inter eos verus sacerdos. etiam in morte christi sacerdotes noue legis. s. apostoli qui in cenā domini erant sacerdotes effecti spiritualiter fuerunt occisi. quia quasi omnes in passione christi recesserunt a fide. ⁊ tamgrauiter peccauerunt q̄ si tunc impenitētes mortui fuissent eternaliter fuissent damnati. Et sic ex istis manifeste videtur q̄ dyabolus reus erat mortis christi occidendo ipsum per suum iniquū cōsilium. immo ⁊ si dyabolus non consuluisset primis parentibus comedere de ligno vite. christus nunq̄ passus fuisset in ligno crucis. Ex quibus manifeste videtur dyabolum christum suo consilio occidisse. sed tamē dyabolus vt videtur aliter excusatur q̄ nō fuit principalis interfector christi. ⁊ hoc per fidelem duodenam. scilicet per duodecim apostolos. quoruꝫ prelocutor pre omnibus dans veridicum testimonium erat Johannes euangelista. qui manifeste ostendit q̄ cuius dyabolus christū occidit. tamē hoc erat quodammodo in suipsius defensionez. Nam vt manifeste ostendit apostulus iohannes. Chrysstus minatus est dyabolo q̄ eijceret eum a regno suo dicēs Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. Johānis duodecimo. Item Osee. xiij. O mors ero mors tua. Et iō dyabolus videns q̄ christus cōminatꝰ est ei ⁊ timens ne per suam doctrinam fidelem ⁊ per miracula que fecit totus populus cōuerteretur ad euz ⁊ sic eriperet populum de sua potestate. ⁊ expelleret eum de regno quod conquestu ⁊ fraudulenter acquisiuit pugnauit contra christum ad defendendum seipsum. ⁊ christum suo maledicto consilio interfecit. ⁊ in suam pernicioſam defensionē. quod tamen nunq̄ fecisset si scisset eum esse filium dei. sed dyabolꝰ putauit christum esse purum hominem ⁊ non deum

¶ Ex quo patet q̄ cuius dyabolus suo iniquo consilio Christum occidit. hoc tam ignoranter q̄ etiam in suipsius malicioſam defensionem fecit. et sic vt videtur dyabolus aliquam habet excusationem: q̄ nō fuit principalis christi occisor. Sed heu miser homo ecce omnes qui vident accusari de morte x̄pi sunt aliqualiter acquietati de morte christi te solo excepto. Mu'tum igit̄ iam doleret timere potes. quia non videt aliqua euasio quin omnino illud enorme peccatū christicidij sup te cadet. quod q̄dem peccatum tam horribile est q̄ sicut dicit anselmus. ij. Cur deus homo. c. xiij. q̄ si sibi diceretur. Interfice christum. vel omnia peccata mundi sup te cadent. citius inquit eligerem q̄ omnia alia peccata mundi sup me caderent q̄ christum occiderē vl̄ aliquā lesurā sibi inferrem. Sz nō obstante enormitate huiꝰ peccati tu miser homo peccator hoc cōmisisti. tu em manibus x̄pi⁊ imediate occidisti dñm tuū Jesum christum

In cuius figuram legit Genesis. iiij. q cayn eduxit abel fratrem suum in agrū t ibi eum interfecit. Quo facto sanguis leuauit clamorem. et ita alte fozis clamauit super hunc interfectorez q deus omnipotēs in celo audiuit clamorē t dixit ad cayn. Quid feciſti vox cū sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. ¶ Moraliter vt testat liber p̄dicti cozonarij Math. xxvij. Marci. xv. Luce. xxiij. t Johannis. xix. Isto eodem modo tu miser peccator occidisti fratrē tuuz Jesum xp̄m de ciuitate ier'lm in campū montis calua rie. t ibi iniustissime effudisti sanguinē fratris tui innocentis Jesu christi. Et iō merito vox sanguis xp̄i leuauit clamorem sup hoiem peccatorē q teste apostolo ad Hebreos. xij. Vox sanguinis xp̄i melius loquit q̄z vox sanguinis abel. Quid nūc igit miser peccator facies. qualiter putas euades. Mā iusticiarius teste apostolo ad Roma. viij. in dextera dei patris sedet. t nūc liber cozonarij in quo scribit̄ p̄cessus mortis xp̄i. t quomodo iudicatus es coram eo de morte fratris tui quem p̄pijs manibus occidisti legit frequenter corā eo in ecclesia. nec potes aliquam duodenam bone cōscientie inuenire que te acquietabit. Mā duodecim p̄phete: duodecim articuli fidei: duodecim legiōes angelorū: duodecim hore diei t duodecim apostoli vnanimiter cōdemnant te miserum peccatorem. immo t breuiter nisi aliquo modo misericordiā t gratiam inueneris omnis creatura mundi stabit cōtra te in iudicio ad cōdēnandū te de morte Jesu xp̄i. Juxta illud Sap. v. Pugnabit cū eo orbis terrarū. ¶ Sz forte hic quilibet vestrū dicit. Benedictus deus occisores xp̄i non vidi. nec vnq̄z consentiens eius morti fui. Sed O miser si attenderes illud qō dicit xp̄s Math. xxv. Quamdiu vni ex his fratribus meis minimis feciſtis mihi feciſtis. inuenies q omnibus p̄dictis sex modis vel saltem aliquo nedum semel sed etiā multotiens occidisti dominū nostrum Jesum xp̄m. Unde quantū ad primū quotiens aduersus aliquem iniquitatem: oppressionem vel iniusticiam q tuos subditos fieri iussisti. rotiens homicidium cōmisisti. dicente beato Augustino. t ponitur in cano. de peni. di. j. omnis iniquitas Omnis inquit iniquitas t oppressio t iniusticia iudicium sanguinis est. t Sz gladio non occidas. Mā et peccatum istud ad modum homicidij vindictam clamat ad deū. vt patet Exo. iij. vbi legitur q cum pharao per suos impios ministros opp̄imebat populū dei filios israel: dixit deus. Clamor filiorū israel venit ad me. vidiq̄z afflictionē eoz qua ab egyptijs opp̄imunt. Et q̄odibile sit deo hoc peccatum patz ex vindicta qua vindicauit peccatum illud submergendo pharaonem cum toto suo exercitu in mari rubro. vt patet Exo. xiiij. ¶ Et quantum ad secundum modū homicidij quotiens aliquem pauperē scient defraudasti vel bona sua de quibus sustentari deberet iniurioſe retinuisti totiens homicidiū cōmisisti. vnde Ecclesiastici. xxxiij. Panis egentiū vita pauperis est. t qui defraudat eum bō sanguinis est. Sz certe pauperes defraudant omnes diuites mundi q pauperibus indigentib⁹ elemosinam negāt quā eis tanq̄z debituz soluere obligantur. Unde pariſ. in de viciis p̄te. ij. sub auctoritate beati bern. Moli inquit putare gratuituz qō pauperi impendis. velis nolis debitor es. In cui⁹ rei cōfirmationē dr Eccleſi. iiij. Declina pauperi sine tristicia aurem tuā. t redde debitum tuū. Nam vt dicit beatus ambrosius t ponit in ca. dist. xlvij. Sicut hi. Nō est inquit min⁹ criminis ab habentib⁹ tollere q̄z cū possis t abundas indigentibus denegare hec ille. Unde idem. Deus qui p̄cipit aliena non rapere p̄cipit diuitib⁹ indigentib⁹ pauperib⁹ dare dicens. Precipio tibi vt aperias manus tuas fratri tuo egeno t pauperi Deut. xv. Et iō dicitur Ecclesiastici. xlvij. Propter mandatū assume pauperem. t propter inopiam eius nō dimittas eum vacuum. Hec considerans ille sanctus vir thobias dixit filio suo. Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. ita enim fiet vt nec auertatur a te facies domini. Thobi. iiij. Nam sicut dicit̄ p̄uerbiorū. xxi Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperum: clamabit ipse t non exaudietur. Unde exemplū huius habemus Luc. xvj. de diuite epulone qui panis micam pauperi Lazaro negauit. t ideo cum esset in tormentis guttam aque petijt quam non accepit.

¶ Et quantum ad tercium modum homicidij quotiens ab aliquo moztaliter peccantem p̄silium vel p̄cipium odium q detractionē bonam famam abstuliſti. vl detractoribus auditū fauorabilē p̄buisti. totiens homicidium spūaliter cōmisisti. Unde de primo beatus Greg. sup Ezech. Tot inquit occidim⁹ quot ad mortē ire quotidie tepide t tacentes vidimus. De secundo loquitur beatus Augustin⁹. t ponitur in cano. de peni. distinc. prima. homicidioz. dicens. Qui odit fratrem suum t qui ei detrahit pariter homicide esse demonstrant. Item prima Johannis. ij. Qui odit fratrem suum homicida est. Et si ille homicida est qui odit fratrem suū. a multo fortiori ille homicida est qui odit animā suam p̄priam. sed teste p̄salmista. Qui diligit iniquitatez odit animā suam. De tercio dicit Gratianus. t ponit in can̄. xj. q. iij. non solū Non solum ille inquit reus est qui falsum de aliquo p̄fert. sed t is qui aurem cito criminib⁹ p̄bet. Item xxiij. q. iij. qui potest. Qui potest inquit canon obuiare t p̄turbare peruersos t nō facit. nihil aliud est q̄ fauere impietati eorū. Et sicut dicit apostol⁹ ad Ro manos primo. Non solum qui peccata agunt digni sunt morte. sed etiam qui sunt consentientes agentibus. ¶ Et quantum ad quartū modū homicidij quotiens alimentum alicui pauperi indigenti denegasti. vl correctionē ab iniquitate facientē q̄tum ad te p̄tinet subtraxisti. totiens homicidiuz cōmisisti. Unde t de primo dicit beatus Greg. Pasce fame morientem q si non paueris occidisti. Item Eccli'a. xxxiiij Qui aufert in sudore panem est quasi qui occidit p̄ximum suum. De secundo dicit beatus Gregorius. t ponitur in can̄ dist. xliij. ephesijs. Cum increpare delinquentes noluerit eos p̄culdubio tacendo pastor occidit. Item dominus q p̄phetam Ezechi. iij. Si dicente me ad impium morieris t non annunciaueris ei neq̄z locutus fueris vt auertat̄ a via sua impia t viuat ipse in iniquitate sua morietur sanguinem eius de manu tua requiram. ℟ Unde Numeri. xxv. legit̄ q postq̄z filij israel cum madianitis fornicando deū p̄uocauerunt. irat⁹ dñs dixit ad Moysen. Tolle cūctos p̄incipes t suspende eos p̄tra solez in paribulis vt auertat̄ furor meus ab israel. Super

quo Linc. in de oculo morali. Peccasse inquit populum legit fornicatio principū nunc exprimit. et tamen ad patibulū capi principes & suspendi iubentur. & eor pena dominus placatur populo delinquēti eo q ex negligentia prelatorum sepissime euenit peccatum subditorū. hec ille. ¶ Et ꝯtum ad quintū modū homicidij quotiens psonam aliquam ad iniq̄tatem cōsuluisti vel p exhortationē deduxisti vel cōsentire fecisti. totiens inquantū in te est ipsam occidisti. Vnde beat⁹ Augustin⁹ super Iohannem. Noli inquit putare te homicidam nō esse quando fratri tuo mala persuades. nam si fratri tuo mala persuades eu⁹ occidis. hec Augustin⁹. Et ponit in cañ. de pent. dist. prima noli. ¶ Et ꝯtum ad sextum modum homicidij quotiens maleviuendi exemplū alijs ostendis: totiens manibus tue male operationis eosdem ꝯtum in re est spūaliter occidisti. Vnde beatus Augustin⁹ in suis pastoralib⁹. Qui inquit in conspectu hominum male viuunt ꝯtum in illis est eos a quib⁹ attendunt occidunt. Et ideo merito beatus Gregorius. & ponit in cañ. xj. q. iij. ꝓcipue. Tot inquit mortibus digni sunt quot perditōnis exempla ad alios transmittunt. Exquo igitur christus sibijpsi ascribit quicquid fecerit homo vni de minimis suis. patz q omnibus istis sex modis miser homo peccator vel saltem aliquo illorū modorū multotiens occidit ie sum xpm. Et ideo merito de talibus dicit apostolus ad Hebreos sexto. q iterum sunt crucifigentes filiū dei. Et sic ex ꝓdictis patet q miser homo peccator nullaz bone conscientie duodenam inuenire potest que eum de christicidio acquietabit. Verūtamē christus hiesus qui in passione sua rogauit patrem pro suis crucifixoribus dicens. Pater dimitte eis q̄ ne sciunt quid faciunt. nolens mortem peccatoris ꝫ vt magis conuertat & viuat. donauit peccatoribus vnaz carram gratie indulgentie generalem ꝓcedendo omnibus & singulis de suis reatibus vere penitentibus misericordiam & plenam remissionem & gratiā. Predicte sex species ire figurant Ezech. ix. vbi dicit. Ecce sex viri veniebant de via porte superioris. i. superbia. que est porta ad iram que respicit ad aquilonem id est aduersitatem que generat iram vel turbationē & vnuscuiusq̄ vas interitus in manu ei⁹. Vnde iste sex species iracundie sunt quasi sex vasa interitus vt mortis eterne.

Capitulum. XIIII

Est insuper notādū

q preter ꝓdictas sex species ire a beato gregorio. positas. pbus. iij. ethi. distinguit tres species iracundie dicens. q iracundoruz q̄dam sunt acuti. quidam amari. & q̄dam difficiles. Acuti sunt q̄ cito & ex leui causa irascunt & cito quiescunt. & tales non retinent iram in corde suo celando: ꝫ statim irā suam p aliqua signa manifestant ꝓpter velocitatem motus ire. & ad istam speciem ire maxime disponuntur colerici ꝓpter subtilitatē colere. Amari sunt quorū ira difficile soluit. & multo tpe manet & iram nunc̄ ostendunt p signa exteriora. & ió ꝓpter pmanentē tristiciā quā interius tenent clausaz. sunt amarissimi in seipsis & etiam ad alios & indigent multo tempore ad hoc q digerant iram suā. Quis nō recedūt ab ira sua nisi per diuturnitatem temporis tristicia sua aboletur. & sic tunc ira ipsoruz deficit. Et ad hāc speciem ire melancolici maxime disponunt. Difficiles vo dicunt q̄ nunc̄ cessant ab ira concepta. donec fuerint vindicati ꝓpter vehemens desiderium vindicte. Ad has enim tres species ire ptinent tres species ire quas ponit damascenus li. ij. dicens q ira quedam est fellea. quedam inania q̄ dicit insania. & quedam furor. Ira fellea est que principiū & motū habz a felle. Et hanc speciem ire tribuit pbus acutis. de q̄ Augustinus ad nebridium. assiduitatē inquit irascēdi fel crescere medici affirmant. cremento autem fellis rursus ac facile ac pene nullis agētib⁹ causis irascunt Maniam vo dicit esse iram que permanet et in vetustatem deuenit: quaz philosophus attribuit amaris. Furorem autez dicit esse iram que obseruat tempus & supplicium quam philosophus attribuit difficilibus. Predictas aūt tres species ire vincere debet vir pfectus q mansuetudinem. patientiā & moderantiam rationis. primā q modestiam ne sit acut⁹ secundam per patientiam ne sit amarus. & terciaz q pietatem ne sit difficilis. Opponitur autem ira virtuti mansuetudinis que est pars virtutis temperantie. & ptinet ad transgressionem quinti mandati quo dicit. Non occides.

Capitulum XV

Equitur terciū notabile peccati ire in quo de remedijs contra peccatum ire aliqua sunt dicenda. ¶ Ad

Pro quo notandum q omnia que dicta sunt in primo notabili de detestatione ire possunt reduci in remedium eiusdē peccati. Dictis ibidē octo sunt remedia specialia superaddenda. Quorū primū est consideratio status. in quo est tibi iniurians ꝓra quē iracaris. insanus enim est. & ideo sicut si aliqs haberet fratrem insanum q̄ ei conuicium diceret aut alapam sibi violenter daret. & vna cum hoc seipsum interficeret. ipe enim plus doleret de malo qō frater insanus sibimet faceret ꝫ de iniuria quam de eo sustineret. sic qui iniuriam patitur magis dolere debet de peccato sibi iniuriantis ꝫ de iniuria sibi ab illo illata. q̄ iniuriam sibi faciens frater su⁹ est specialiter seipsum interficiens. & ideo compati deberet sibi iniuriā potius ꝫ irasci. vnde Actuum. ix. legit de beato stephano. q positis genibus p lapidantib⁹ suis orauit dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum quia nesciunt quid faciunt. ¶ Secundū remedium cōtra peccatum ire est ꝓsideratio q dilectio inimici cadit sub precepto diuino. Vnde ardinachanus in quodā sermone qui sic incipit. Qui diligit deum diligit et fratrem suum. super illud Mathe. v. Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros. benefacite his qui oderunt vos: & orate pro persequentibus & calumniantibus vos vt sitis filij patris vestri qui in celis est. Videtur inquit manifeste ex hoc q saluator concludit ex dilectione inimici hoc modo. vt sitis filij patris vestri qui in celis est dilectionē inimici nō tm̄ esse cōsiliū sed etiam ꝓceptum. exquo innuit eos non aliter fieri filios dei patris celestis. Sz forte hic inquit dicis mihi. Est aliquis mihi inimicus q̄ patrem meū aut fratrem meū sponte & violenter occi-

dit. & mihi quotidie aduersat ad mortē. nō possū igi tur quin velim nolim eū odio habeā. & ꝙdiu eum sic odio nec diligo. nec passum eū diligere. aut igit impossibile ꝓcipit qđ a deo iustissimo ꝓcepi nō potest omnino. aut nō cadit sub diuino mandato vt eū diligā. Ubi inqt doctor iste tibi respondeo. q duplex est odiū. sicut & econtra duplex est dilectio. s. naturale & liberū. Dns em noster mortis sue habuit odium naturale cū dixit Mathei. xxvj. Mi pater si possibile est transeat a me calix iste. verūtū nō sicut ego volo ꝫ sicut tu vis. Iz libere mortē eligeret volens nob ostendere q non est nostre potestatis tale odiū simpliciter abijcere. s. quin nostra voluntas naturaliter odiat sibi aduersa. qđ tamen petrus libere voluit sustinere: cui ille ꝓdixit vt legitur Johannis vlt. capi. isto modo. Amen amen dico tibi cū esses iunior cingebas te & ambulabas vbi volebas: cū aūt senueris extendes manus tuas. & alius ꝓcinget te & ducet te quo nō vis. vbi hec verba. extendes manus tuas et alius deducet te. cum motꝰ ductꝰ nō sit penitus violentus vt tractus patenter ostendunt q Petrꝰ voluit libere ire ad supplicīū. & tñ verba ista. quo tu nō vis econtrario affirmant q petrus noluit ire ad supplicium sed ad supplicīū ire naturaliter em odiuit. Hoc etiā duplex odium pōt in alio videri exemplo. ¶ Posito q iudex aliquis talis siue dominꝰ filiuz habeat cōtumacem & multū reipublice nocentē. quē adhuc odit pater eius: intantū q eum cōdemnat ad mortez nihilominꝰ tñ in eius supplicio lachrimatur vbi manifeste apparent simul ꝯcurrere naturalis dilectio patris ad filium. & liberum odium ex quo euz interficit. Sz ecōtra potes qñcuqz voluerī erga inimicum tuū habere dilectionem liberam. & odium de quo obijcis naturale. quoniam si os tuū ꝓter naturale odium non est cohibitum quin potes beneficiū sibi charitatis impendere. Sic nec est tua voluntas artata q illud odium naturale quin libere potes velle sic agere. & bona alia illi velle. qđ est eum diligere. Est etiam ex diuino precepto frater quisquis etiam inimicus quilibet diligendus. Hec ordinachanus.

¶ Tercium remediū contra iram est considera tio q inter omnes virtutes quasi maxime diligit deus pacem & concordiam. quaz ira inter omnia vicia vt ex supradictis patet marie perturbat. ¶ Pro quo notandū q sex sunt signa q deus vehementer diligit pacem & concordiam. ¶ Quorū primū est q deus noluit nasci in mūdo isto donec vniuersus orbis fuerat pacificatus. & durauit pax illa duodecim annis. Et tunc implera erat illa ꝓphetia Jsaye secundo capitulo. Conflabunt gladios suos in vomeres. & lanceas suas in falces. Non vult enim dominꝰ habitare alicubi nisi pax ibi sit. Unde psalmista. In pace factus est locus eius. ¶ Secundum signuz q dominus pacem multum diligit est hoc q cum ipse natus esset in mundo statim commendauit & exhibuit pacem hominibꝰ multitudine angelorꝫ dicentium. Gloria in altissimis deo. & in terra pax hominibꝰ bone voluntatis. vt dicit Luc. ij. ¶ Tercium signuz est hoc q inter omnes viros instos pacificos specialiter vocat xps dei filios. Unde Mathei. v. ca. Beati pacifici quoniam filij dei vocabunt. Et sequit in eodem capitulo. Diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos. & orate ꝓ psequentibus & calumnjantibus vos. vt sitis filij ꝑtris vestri qui in ce. est. ¶ Quartum signum est. q mittens discipulos suos dedit eis mandatum de exhortatione ad pacem dicens Luce decimo. In quācuqz domuz intraueris primuz dicite. Pax huic domui. ¶ Quintum signū est hoc. q dominus recessurus ꝓ morte a corpali ꝑsentia discipulorū suorꝫ pacem specialiter reliquit et legauit eis dicens. Pacem meam do vobis pacem meam relinquo vobis. Item post resurrectionē suaz a morte veniens ad discipulos suos cōmendauit eis pacem dicens. Pax vobis. Johannis. xx. ca. ¶ Sextum signum est ingens labor & diligentia in mediatione quam habuit filius dei ad reconciliandum pacem inter patrem suum & hominem peccatorem.

¶ Pro quo notandum q experientia docente. quādo est magna discordia inter duo regna. tunc pro reformatione pacis optimum est si filius regni vnius posset nubere alicui mulieri regni alterius. Spūaliter quedam duo magna regna fuerunt plusqz quinqz milia annorum. & semper regnuz mundi huius partem habuit peiorem. & nimirum quia vnus armiger regni alteriꝰ vnus angelus fuit satis potens destruere totum regnum huius mundi. quod videns christꝰ dei filius ad pacificandum hec duo regna & ad recōciliandum pacem inter hominem & patrem suum regem celestem nupsit vni puelle huius mundi. Puella enim ista fuit natura humana quam assumpsit. et cui nupsit in templo vteri virginalis marie. Jste em nuptie bene figurari possunt Genes. xxiiij. vbi legit q ysaac introduxit rebeccam in tabernaculū matris sue. & ibi accepit eam sibi in vxorem. Spūaliter per rebeccam que interꝑtat multa patientia humanitas christi signat. in qua xps multas tribulationes penam passionem & mortem crudelissimā ad reconciliandū pacem & cōcordiam inter deum & hominē pacienter sustinuit. Per ysaac vo qui gaudium interꝑtat. signat filiꝰ dei qui in tabernaculo matris sue. id est in vtero virginis Marie naturā humanā sibi despōsauit. De quibus nuptijs multum nobis est gaudendum. qz ratione istarum nuptiarū reconciliati sumus ad pacem & advnitatē cum patre celesti. & facti sumus domestici eius & ciues regni celorum. Dicente apostolo ad Ephe. ij. capitulo. Jam non estis hospites & aduene. sed estis ciues sanctorum & domestici dei. et nedum hoc sed etiam fratres & sorores iesu christi. dicente seipso. Qui facit voluntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater soror & mater mea est Mathei duodecimo capitulo. Et exquo fratres sumus & sorores hiesu christi. certe filij dei sumus & heredes regni celorum. dicente Apostolo ad Romanos. octauo capitulo. Sumus enim filij dei: & heredes. scilicet regni celorum. ¶ Quartum remedium contra iram est memoria dominice passionis. Unde Gregorius. Si passio domini ad memoriam reuocetur nihil adeo durum quod non equo animo toleretur. In cuius rei figura legitur Nume. vicesimoprimo. q filij israel respicientes serpentē eneum a morsu serpentiuz ignitorꝫ sanabant. Spiritualiter quasi serpens ignitus est ira. a cuiꝰ morsu potest homo sanari si diligenter attendat qđ xps ꝓ eo patienter in cruce sustinuit. ¶ Quintum remediū est consi

deratio diuine misericordie naz nullū malū pene ꝓt nobis inferri nisi ordinatione vl̄ ꝓmissione diuina. oīs eñ tribulatio est quasi potio quā celestis medicus q̄discretissim⁹ est ⁊ fidelissim⁹ bz quasi in vtre suo. Dicente Psal. Statuit quasi in vtre ⁊ inde dispensat eam filijs suis. ꝓut videt eis expedire. Et iō mansuete ⁊ patienter toleranda est oīs tribulatio In cui⁹ rei exemplū legit Job. xvij. ca. q̄ xp̄s dixit Petro. Calicem quē dedit mihi pater nō vis vt bibam illū. ¶ Sextū remediū contra iram est mollis responsio. Uñ ꝓuerb. xv. cap. Mollis responsio frangit iram. sermo durus suscitat furorem. Itē ꝓ uerbioz. xxv. ca. Lingua mollis frangit duriciaz. Et hoc est vnum mirandū miraculū q̄ molle frangit durū. Uñ Hiero. ⁊ ponit in vitas patrū. vbi legit de abbate Machario q̄ cum ꝓperaret ad q̄ndam locū discipul⁹ ei⁹ ꝓcedens ip̄m obuiauit cuidam sacerdoti ydoloz portanti lignū grande. cui dixit discipulus macharij. quo vadis demon. At ille iratus ꝓcussit eū ita grauiter q̄ eum semiuiuū reliquit. Cui sacerdoti postea obuians abbas Macharius. Saluerís inq̄t laborator saluerís. at ille. Quid inquit in me bonivi disti vt me ita salutares. cui abbas. Vidi inquit te laborantē. cui sacerdos. ego inquit tua salutatione cognouit te seruū magni dei. ß quidam monach⁹ male me salutauit. quē ego iō plagis afflixi. ⁊ statim compunct⁹ est sacerdos ydoloz petens veniam. ⁊ duxerunt monachū vulneratū in cellā. ⁊ sacerdos ydolorū factus est monach⁹. vbi Hiero. vide inq̄t q̄d lenitas sermonis fecerit ⁊ quid austeritas. ¶ Septimuz remediū contra iram ostendit ꝓ exemplū. hō eñ natus est velut olla ebulliens. Uñ ꝓuerb. xv. ca. Os fatuoz stulticiam ebulliat. Item philosoph⁹. iij. ethicoz. Ira est accensio siue ebullitio sanguis circa cor ⁊ ex ista ebullitione fumositates ascendūt que oculū mentis obnubilant. Uñ teste poeta. Ira impedit animū ne possit cernere verū. Sz experientia docēte q̄ olla ad ignē posita nimis ebullit trib⁹ remdijs eius ebullitio mitigat. s. aut ꝓ vasis ab igne depositionē. aut ꝓ lignoz subtractionē. aut ꝓ aque frigide impositionē. Sic spūaliter q̄n q̄s ꝓ iram cōtra aliū nimis ebullit. ille ꝓtra quē irascit debet ab illo q̄ irascit omnino recedere. Uñ sicut q̄ nō vult ab igne neq̄ comburi neq̄ calefieri. remediū est ab igne se elōgare. sic q̄ nō vult ad iracundiā ꝓuocari a contentiosis ⁊ iracundis hominib⁹ omnino recedat. vñ ꝓuerbioz. xx. Honor est homini q̄ separat se a cōtentiōibus. omnes aūt stulti miscent a cōtumelijs. Et ideo dicit ap̄s ad Roma. xij. Mō vosmetipsos defendentes. sed date locum ire. ¶ Secundū remediū contra ebullitionē est ligna subtrahere. vba eñ aspera que iracundo respondent sunt quasi ligna q̄b⁹ ignis iracundie amplius inflāmat. Uñ igit ligna maloz verboz subtrahunt tunc ignis ire aut mitigat aut omnino extinguit. Uñ ꝓuerb. xxvj. Cum defecerint ligna extinguet ignis. Et ideo dicit Eccl. viij. Non litiges cū homine lingnato ne tuō strues in ignem ei⁹ ligna. ¶ Terciū remediū cōtra ire ebullitōnē est aquā frigidam mollis responsionis supfundere. Uñ ꝓuerbioz. v. Mollis responsio frangit iram. sermo dur⁹ suscitat furoreꝫ. Item Ecclesiastici. xxxvij. Nonne ardorē refrigerabit ros. Dulce enim vbū est animeros refrigerans ire ardorem. Et sicut ex ore egredit flat⁹ quo ignis materialis accendit. ⁊ sputū q̄ ignis extinguit. sic ab ore egredit verbū durum quo ignis ire accendit ⁊ verbū dulce quo ignis ire extinguit. Uñ Eccl. xxviij. Si sufflaueris q̄t ignis ardebit. ⁊ si expueris sup illā extinguet. vtraq̄ ex ore ꝓficiscunt nec mirū si duris verbis ignis ire accendat cū experientia docente collisio duoz duroz corpoz ignem materialē ꝓducat. Et iō dicit spūsanct⁹ Eccēs. xij. Aufer iram a corde tuo ⁊ amoue malicia a carne tua ¶ Octauū remediū ꝓtra iram est silentiū. Uñ sup illud Prouerb. xij. Fatuus indicat statim iram suā. dicit glosa. Matura ire est vt ꝓlata magis ferueat: occulta vo lāgueseat. Uñ psal. Posui oz meo custodiā cū cōsisteret peccator aduersum me. Sz istud remediū ꝓuidendū est in tpe quietis. ⁊ anteq̄ impet⁹ ire prozumpat in verbis maliciosis. Nā sicut experientia docente q̄n alīq̄s magno impetu descēdit de mōte valde ꝓcliuo. nō pōt a cursu rē refrenare añq̄ fuerit in ymo. Sicut nec impet⁹ aque currētis in exclusa molendine. ⁊ iō molendinari⁹ anteq̄ retrahat exclusam. ⁊ cursoz anteq̄ recipiat cursū si voluerint impetū moderare tempestiue remediū apponunt. Sic q̄ naturaliter iracund⁹ est nō debet expectare vt ꝓ uideat remediū donec ipsa ira accendat. q̄ tunc nimis tarde est. ß tpe quieto ꝓuideat remediū de impetu cohibendo. Sicut custos castri tpe pacis ꝓuidet de stauro vt securus sit in bello. ⁊ si te ꝓtumacia ꝓuocantis ad iram mouerit ⁊ puersitas impulserit ad indignationē. si tunc nō potueris mitigare mentem tuā saltem reprime linguā. Juxta illud psal. Cohibe linguā tuā a malo. ⁊ labia tua ne loquant dolū q̄ vt dicit ap̄s Jaco. iij. ca. Si q̄s in verbo nō offendit: ille ꝓfectus est vir. Taliter igit linguā nr̄am omnia nr̄oz sensuum organa: ⁊ oīes nostros sensus interiores ⁊ exteriores a ꝑdictis septē capitalib⁹ vicijs ⁊ ab omni malo culpe cohibere ⁊ coā deo ꝓfecti mereamur finaliter inueniri. ipse nobis cōcedat Jesus xp̄s. q̄ ꝓ peccatis nostris mortu⁹ est. ⁊ q̄ cum deo patre ⁊ spūsancto viuit ⁊ regnat de⁹ ꝑ omnia secula seculorum Amen.

Insignis notabilisq̄ compilatio haud modicum cuiq̄ statui conferens omne genus vicioz suis cum specieb⁹ clarissime euidenterq̄ eradicans. ob id non immerito Destructoriū vicioz nuncupata. a cuiusdā fabri lignarij filio. maximā ad ecclie vtilitatē Anno M. cccc. xxix. collecta. de nouo Nuremberge ꝓ Anthoniū koberger exactissime correcta: ac summo studio impressa. ad laudē summe monadis. xij. kalēn. octobris. Anno dñi Milesimo quadringentesimo nonagesimo exto finita.

Hain * 652.

GW 867